Utrecht University Library
Partner in Science
Universiteit Utrecht

Commentarius R.P. Leonardi Lessii Brechtani Societatis Jhesu theologi in 2am 2ae D. Thomae Aquinatis partem omnium eorum quae ad virtutes et vitia totamque moralem disciplinam pertinent explicationem continens

https://hdl.handle.net/1874/381687

a Traditur enim gentibus ad illudendum
et flagellandum et crucifigendum· Euouae·
Ferial Ego non ab homine testimonium ac
cepi sed hec dico vt saluus sim· Euouae· a Qui
que ego fuero testimonium perhibent de me
quia parce me mihi· Euouae· feria vi a Malos
male perdet et vineam suam locabit alijs
agricolis qui reddant ei fructum temporibus suis·
Euouae· a Malos male perdet et vineam
suam locabit agricolis· Euouae· a Quicun

Hs.
6 G 7

6.G.7.

439 *(Var. 17.I.) Charta. fol. 398 ff. Saec. XVI exeuntis.*

Leonardus Lessius Brechtanus, Soc. Jesu, Commentarius in Secundam Secundae D. Thomae Aquinatis, fol. 10—184.

Ejusdem Tractatus de justitia et jure, fol. 186—355.

Sententiae et Conclusiones theologicae sec. ord. D. Thomae in Summa observ. congestae ex ipso D. Thoma et Commentationibus ejus (a Phil. Rovenio), fol. 1b—9, 184b—185, 355—398. (2 col.)

„Sum Philippi Rouenii Dauentriensis. Ora atque Labora Pietate Manuque." (Cum ejusdem insigni).

Ex 95 2. De Sacto Confirmatione

Ex artic 1°) Nouatiani, Donatistæ rebaptizarunt [illegible] Sacris, sed [illegible] nisi [illegible] Sacris. Sed fides est Confirmatione esse sacris et [illegible] nisi dicitur nouæ legis Sacris, nam et eam dat ordinarie 55 et [illegible] Act. 8. et 19. et Babak 2 solet Apostol vnde manif est Sacris Baptismo. Visibile signum Sacris alias erant necessarij ad fidei plantandæ, et [illegible] vide Cone. Florent. et Trid. sess. 7. can. 1. Secundum Dd. passim. Valde probabile est Sacris esse in latino in vltima cena, et confirmat ex Bruno epla 2ª ad Corinthios. Item ex ipsa Christus confirmat Dominus et Joannes a Sancto Apostol. Tamen tamen non est certum dato Apostol potestate ordinandi ministros Christus, sed post resurrectionem quando creati sunt Episcopi Act. 20. Christus et Sacris unguis est vsq ad aliqua sanctificandi. Ita Th. qui plenitudo 55 non erat danda ante ipsa glorificationis, nam [illegible] ad Sacramentorum fere sublimiori modo conferat effectus tpe ante Sacramentum.

Ex artic 2°) Materia remota Sacris est Christma seu Unguentum quidam Patrum Conc. Florent. et Trid. et Vsi Ecclesiæ. Act. 2 et 10. singulariter pridie legis dabatur Sacris seu 55 sine Sacris. Probabilis tamen est vsus Apostol unguine Sacris sine Christmate ex Basilio. Ita Waldensis Guillelmus et Fabianus Dist Apostol singulis annis confecisse reliquere nostris Christmate. Dionys. dicit eos vsos fuisse Christmate. Ita Clem. Rom. Et Dd. Sacramenta Christmatis variant multis impositionibus quas Sacris erat sine [illegible] in aliquo debeat intelligi, vigendo in multis impossibilia. Dicit tamen Sacris potest Apostol dedisse aliqua materia impossibilia vsus sperie visibili vel vsu, et pluribus ipsa ad exhibita esse sufficiente. Ita Scoty et Dicendy, sed Christma quæ est materia Confirm. non est simplex oleum, sed mistus Balsamo. Est Florent. et Trid. et alibi Dd. passim. Hæc materia debet signare effectum Sacris. Mistio a Balsamo vt ait esse effectus Spus Sacris, vt in [illegible] Christi, et plenius dicit Dionys. Non ita Spus in substantia Christi, et plenius dicit Dionys. Non ita Spus in substantia Christi, vt [illegible] Sacris, et [illegible] Christi, et plenius dicit Dionys. Non ita Spus in substantia Christi, et plenius dicit Dionys. Non ita Spus in substantia Christi, vt [illegible] Sacris, et [illegible]

Sùm Philippi Rouen Dauentrien sis.

Ora atq; Labora

Pietate Manuq;

Lxc 3ª 7. q. 84. De Sancto Penitentie.

Ex arto 1º] Nouellianꝰ negabant esse in Ecclia aliqꝫ Sanctꝰ qui illi q̃ post Baptismū lapsi fuerūt possint reconciliari, sed Sanctꝰ à Deo esse petendā venia. Hanc tñ nostri negant qđ Sanctꝰ penitē dicunt te aliqꝫ remediꝫ à lapso. n. Baptismo materia repetibile quo dicit remitti oia ꝑcta quod nullꝰ alius effectꝰ q̃ Sanctꝰ penitē consequat nisi ꝓ verbo absolutionis. 3ta Calvinꝰ 4 Sō filei ost penitē esse verū, et ꝓprie dictū nisi legis Sa. reconciliari à Christo deo inferioribꝰ. 5ta Conc. Trid. sess. 14. can. 1º. Si quis dixerit ꝑ Baptismū remissꝰ vel ois obligatio pene remanet q̃ dari ne ꝑ ignorātiā remissꝰ vel etiā obligatꝰ gratiā q̃ acquisierit, non remitti vel etiā culpā ipsam nisi ꝑ sacramentū Penitē sentiat se ꝑ q̃ ost vel et Sanctꝰ sumit non necessariꝰ ost missa vig q̃ ost vel tantꝰ. Nam nostrꝰ nouitijs ost Sanctꝰ tu Comunicādo. a. Christi: et Scotꝰ ost vel et Sanctꝰ sumit, ꝑ tantꝫ ꝑ ost causa 2ª] Sic et Caꝓrēus in turby Sanctꝰ ost vel et Sanctꝰ, tantꝫ ꝓprie nō ost causa vig q̃ ost vel tantꝰ, sc. gratiæ.

Ex arto 2º] Triplex ost penitie materia. 1º essentialis ibi. materia q̃ quia, stridy penitentiꝫ, q̃ vocatꝫ à Conc. quasi materia ꝑ q̃ dicit materia dicitꝫ subiectꝫ aliqua sensibili, vt panis, vinū, aqua, oleū. 2ª ost materia remota, quā vt ꝑcta post Baptismū occisa. 3ª ost materia in qua, vt ipse penitentiꝫ sicut in indigmēto materia ex qua sicut aqua ex ꝓgenitꝰ. Clara quā verbi expallendi, sequēs ipse dicit.

In penitia et matrimō nō ost aliqua materia corporalis, vt aqua, oleū. f. 42 Panis et matrimō, sicut aqua suscipiendis quā dicit sua gra dignatꝰ ost elevare ad Sanctꝰ: aliqua exteriora à minist. ꝓ applicanda vide tñ dicit quod Conc. habent sensibilem aliquā sensibile. Aqua qđ sufficiēs ꝑ ablutionē corporis, sed ad significationē spiritualis, nō ꝑ partē Sacramenti.

Ex arto 3º] Forma sufficiens huius Sancti ost. Ego te absolvo à peccatis. Est notū. et Conc. Trid. et plurimi. Nec ista verba aliquis modo ad essentiā ꝑtinent vel expresse vel implicite. Expressio ibi Ego, nō ost absolutē necessaria. Sicut nec A pedet huic, nā continetur in verbo absolvo. Vnde expresse ad sufficiā formæ sufficit dicere Absolvo te. 3ta Cath. Decretū. Omnib⁹ et alia nō sunt equivalent sufficiāt ad essentiā huius Sancti, vt remitto. f. condono. f. Remittuntur tibi. f. Sic absolvitur, absolvaris, Omnibus in Sancto nōia ost oratiōnes ꝓnomina dē, efficiant. 2no ꝓbabile ost sufficere efficiat. Absolvat te Christꝰ. s. q. me, Pater et forma baptismi Ego vos. nec ista tamē ost vt tali forma non vtatur nec de necessitate sed tamen q̃ authoritate absolvēdi delegat ministꝰ sibi Christꝰ: Genus et pedes ostꝰ vt tali forma q̃ Sanctꝰ redderet ambiguꝰ, nec sociant ista effectū sentiā à tuitione. Verba tu nota Patris. f. nō ꝓvenit ad essentiā formæ. Confirmā dicendū. q̃ nec matth. 16. vel 18. nec Ioā. 20. ea ꝓnūt dicꝫ sunt in Baptismo matth. vlt. Nō sicut tamē illa verba omittenda expressiū. n. sequant causa principalē. Omissio tñ Patris nō ost ꝑ necessitatē sicut nec omissio ꝓnominis Ego, sicut A pedet huic. 3ta Sola. Ideꝫ ost dicendū absolvo te authoritate Patris, absolvat te Sanctꝰ authoritate Dñi, Ego absolvo materia subiungit, Dum tñ ꝑ absolutionē ad ꝓfessionē fiant dispositi et fieri mentis sancti. Quæ addit Conc. Trid. et absentes q̃ ꝑ de absentio ost absolutio ost conscientia, nihil tamē Ioan. dicit formæ quando adest legitima intentio.

Abs. forma. Absolvo te. f. Sanctꝰ nō ost, Ego absolvo vel declaro te absolutū, quia tuenda pedi et verbi potest nō à Sacerdote sed à solo deo tollat, et vult Aug. Bernardꝰ. Gabriel. f. Hier. n. Sententia videtur ꝓbabilis dicit. math. 18. et Dabo. Conc. Trid. sess. 14. cap. 7 et can. 9º. Sola ꝑ de deo delet peta ꝓpria authoritate: Sacerdos authoritate dei et Sanctꝰ et ꝓprie remittit. Nec verū ost Sacerdotes a peccatis absolvere tantꝫ fidei obligationē ꝑ quā alium à reatu in temporales, relatā vero ad remissionē à solo deo remitti, vt dicit Hugo de. s. Victore. Richard. Abulensis. nam sicut vt ꝑ Gregꝰ dicebat ꝑ ꝓfitent. Per alia ꝓcedentia nō videtur mi. ministro Sacerdoti absolutionis sed à solo deo q̃ peccata remittuntur et inspirando dicitur eis et resistendo, ministrio. a. Sacerdotis verbi solubilis. Et Conc. Trid. s. 14. ꝓfesse dont ꝑ quā alterius simul nō relaxa remittit q̃ Sanctꝰ vel ecclesia. Secus, illaq; forma optima, est absolvite quā dicit ost ex Sacerdotis. 2da Sola. Nazar. sententia probabilis vel tamē forma sicut ea ante recitata sine nō et sine dei sit ꝓbabiliꝫ sicut ea. Sic et rubellius ꝓfitens formā Baptismi et Confirm. Quāndiu tamē ꝓbabile aliqua obligatio pene remanet aliqd ꝑ ꝓcedat remanere, quo fit vt deo de eodē ꝑcato possit amplius et amplius absolvi. f. a culpa et pena etiam q̃ a magna parte pene temporalis. 3ª a reliquia pene. Sic ꝓbabile. f. Iacob. 5. Orate pro invicem et deꝫ remittet. Psal. 50. Amplius lauta me ab iniquitate mea et a ꝑcto meo mundā me. Et 2. Reg. 12. Dominꝰ quoq; transtulit ꝑcm tuū, non morieris. Et Matth. 9. Confide fili remittuntur tibi ꝑcta tua. Et Luc. 7. Remissa sunt ei ꝑcta multa quoniam dilexit multum. Et Luc. 19. Hodie salus huic domui facta ost. Et Luc. 23. Hodie mecū eris in ꝓadiso. Et Ioā. 20. Quorū remiseritis ꝑcta remittuntur eis. Et Act. 10. Omnes ꝓphetæ testimoniū perhibent huic ꝑcta remissionē accipere. Et Act. 13. Per hunc vobis annunciatur remissio ꝑcatorum. Et Act. 26. Vt accipiant remissionē ꝑcatorum. Et Ioā. 1. Ecce agnus dei qui tollit ꝑcta mundi. Et Ioā. 3. Sic deꝰ dilexit mundū vt filium suum vnigenitum daret. Et Ioā. 6. Panis quem ego dabo caro mea ꝓ mundi vita. Et Ioā. 8. Si filius vos liberaverit vere liberi eritis. Et Ioā. 15. Mandatum meum ost vt diligatis inuicem. Et Ioā. 17. Pater sanctifica eos in veritate. Et Ioā. 20. Accipite spiritum sanctum. Et Ioā. 21. Pasce oves meas. Et Apoc. 1. Lauit nos a ꝑcatis nostris in sanguine suo. Et Apoc. 7. Lauerunt stolas suas et dealbauerunt eas in sanguine agni. Et Apoc. 21. Ecce nouo facio omnia. Et Apoc. 22. Beati qui lauant stolas suas in sanguine agni. Et Ioā. 1. Ecce agnus dei qui tollit ꝑcta mundi. Et Ioā. 3. Sic deꝰ dilexit mundū vt filium suum vnigenitum daret. Et Ioā. 6. Panis quem ego dabo caro mea ꝓ mundi vita. Et Ioā. 8. Si filius vos liberaverit vere liberi eritis. Et Ioā. 15. Mandatum meum ost vt diligatis inuicem. Et Ioā. 17. Pater sanctifica eos in veritate. Et Ioā. 20. Accipite spiritum sanctum. Et Ioā. 21. Pasce oves meas. Et Apoc. 1. Lauit nos a ꝑcatis nostris in sanguine suo. Et Apoc. 7. Lauerunt stolas suas et dealbauerunt eas in sanguine agni. Et Apoc. 21. Ecce nouo facio omnia. Et Apoc. 22. Beati qui lauant stolas suas in sanguine agni.

Ex arto 4º] Impositio manuū Sacerdotis nō requirit, q̃ ost sentia cuiusdā actus: nec sequit nō sequat, ꝓbabiliꝫ vera ꝓpositio. Stultus, impl. Solus, nec ecclesiastica manus necessaria ost quāndo ꝓcer sit magis usitata. Deinde silicet ꝓcer Sanctꝰ manus impositio a tuitione exteriorem.

Ex arto 5º] In nouo lege ꝓcer Sanctꝰ ost necessarius ordo ad salutē ꝓ baptismū lapsi sicut in ꝓtis mat. Patet ex Conc. Trid. et ꝑmit Sola. 70. Sanctꝰ tamē reipsa absolvit nō semꝑ ost necessarius ad ꝓsignificationē, id hinc dictatꝫ quando adest vera Confessio et ꝓpositꝰ ordo, aliqd tempꝰ ordo sufficit votꝰ et qđ implicitꝰ inclusꝰ in Contritione q̃ includit ꝓpositū seruandi oia mandata, explicitꝰ votꝰ non ost absolute necessariꝰ.

Ex arto 6º] Confessio nō ost de iure diuino ꝓcer Sanctꝰ ost institutꝰ in nouo lege ꝑ Sapientissimo Christo q̃ sanctissimꝰ, prudꝰ et copiosa obligatio remedii ꝓcer ecclesiastici in quo fidei, Spei, humilitatis et penitie ordo obtinuit. Est. a. institutꝰ Iohan. 20. ꝓst resurrexit dicit Conc. Trid. s. 14. c. 3. matth. 18. ꝓnitte ꝓmittes, sed nō date. Ordo tuitorio verbali penitie omni tempore fuit necessarius ad remissionē ꝓcti inter natiua, vel ꝓtis inter sequentes, quem ordo ab ipso institutꝰ Christꝰ in penitie Sacramenti sic ꝑdent illi dicꝫ sacerdotes, et facilius ordo rapidis fluctibus fiuxit. Dolendꝫ esse de ꝓcto vel actuali voluntate, q̃ actualiter ꝓcti ost malum contra Dñm. Dñm. vellet rationis tuis et ꝓ ꝓ miri ꝓ voluntatem absolut placere volentes ꝑ Dolorē et verecundiā à nativitate ꝓ ꝓ naturaliter ꝓcibat esse remedia ꝓcati. ex. 3ta Cath. Non tamē ꝓ voluntas ꝓ ꝓ naturæ ordo dolere de ꝓcto vt ost offensio dei ꝓ ꝓ ꝓ quia nudo dolere sed imperdē verbo naturæ et nō ꝓ quia. ꝓ ꝓ ꝓ

Contritio perfecta dicta est dolor de peccato et est offensio Dei tanquam de summo malo cum proposito emendationis. Hinc est quod spes attritorum quod contingat deperire ad Dei gratiam
quando qui dolet de peccato et habet emendationem per dei temporale
Et sic per infirmitatem aut mortis. 2° quando per negligentiam peccati
vel quietem et contra distantem rationem mundi; vel contra dilectionem
unionis, fide illustrate. 3° per timorem gehennae. 4° ob amissionem
bonorum spiritualium. 5° quando qui dolet de peccato per dei dilectionem
amore naturali. 6° quatenus est huiusmodi bonorum temporalium. 6° quando
qui dolet per offensionem dei et offendit spiritualem sed non tanquam de
summo malo, sed forte magis dolet de iactura bonorum temporalium
vel famae. Et sic dare comparationem non faciat. Supposito. in his
omnibus esse propositum absolutionis emendationis vel ne peccandi in
posterum. 7° spes esse ut quando qui dolet per dei sed non habet
absolutionis propositum recipiendi in posterum sed solis vellentate quidem
quidem et plenum voluntatem et meritum. Quando est difficile
habere propositum absolutionis abstinendi in futurum ex solis verbis naturae.
Contritio dicit dolet de peccato et est offensio dei, et tanquam de summo
malo. Attritio vel non respicit offensionem dei, vel ut ita offendit dei
est sicut dicit de summo malo. Hinc attritio minimum est finis
contritio cum obiecto formaliter differunt vel saltem modo tendendi in
obiectum. Attritio quae concipitur ex considerazione turpitudinis peccati
vel metu gehennae, vel metu amittendi bonum spirituale, et
hoc omne si voluntas peccandi excludat sufficit ad sacramentum.
Est notat et patet de Cour. tract. sess. 14. c. 4 Aliqui remissio peccati
non esset facilior minor quia ob, in lege veteri. Sufficit et attritio
quae amore dei et habent naturae et amicitiae speculativo,
ripth. ex hoc magis accedit ad amicitiam dei quia et timore gehennae.
Sicut spes attritionis et sufficiens est ad sanctum, qui gehennae ad
vera contritione accedit, nec expedit fere separatione ab aliis mali.
quando et plus naturae sicut nominis, sed est attritio idonea ad
institutionem debet effici et ad ritu speculativo. patet ex Cour. tract.
sess. 6. c. 5. et in dispositio ad gra. Nec sufficit si bona fide existi
mat se habere legitimum dolorem in illa non est sic plene dispositus
ad se non legitime dispositi accedere ad sanctum,
Ita 1ª spes attritionis ad sanctum sufficiat non est notis tabi tame
pabile et sufficere. Ita Scoty. Patet ex ipsa ministrari.
Ultima spes non sufficit ad gra consequenda et ad Sacramentum.
Ita D. Soto et alij. Ex prostitu non peccandi debet esse absolutio.
Dubium est an ad salutem sancti sufficiat si ab bona fide existimaret
suis propositis esse legitimum. Dom. Soto probabiliter putat sufficere.
Contrarium tamen ex dictis: Ex tali peccator petat sufficere.
vere dolet de peccato, non voluntarie in eo velit existere. Plez. 3ª
velit cum confessione admittit ut absolutionem sine absolute
propositio sed ut solutionem monitus ad illud removendum indirecte
Attritio in sancto parum non debet esse existimata contritio a
penitente, ut patet Soto, nisi opinio est nobilissima in praxi. Sed aliter
sentit Cang. navar. et plures recentes. Ex Cour. dicit
qui tamen dependere et scribi legi, non et ad Evangelium. sufficit attritio
existimata contritio si non deficiat copia confessoris, si nunc reprimat pec
catum, aliqua deberet existimare paratum se antea fuisse libe
ratus ab omni culpa et mortifera, et melior effet contritio omnium
valde tunc contrahendi est ut qui debet se non esse contritus sed
solis attritus doleat qui non peccat doleat de offensa dei, qui dei
non fiet contritus, qui debet dolere. qui est solis sollentate: Nec non est
vellet semper et facto reputari, per se solis in actibus exteriorum com
patet a qui impedire ob impotentiam exequitionis exteriorem: nunc
in actibus interiorib ad quae non patet sufficienter dolere interiorem,
vel saltem sal non ut oportet exterius.

Ex qst. 2ª De obiecto contritionis.

1. Nunquam fuit necessarium de peccatis singulis singulos dolores
explere. Est contra. Ex hoc qui petit publice iustificari salutare tunc
conscientia est ut de singulis gravibus peccatis speciebus dicit qui postea
non examinat dolore explere, si fieri in qui distincte malitiae gravis.
Probabiliter est nec in lege Naturae nec Moysi ante institutis Sacra
mentis, quicunque fuisse necessarium ad iustificationem recordare
singula peccata. Ut de actu una contritio contingit. Ita Caiet. Scot.
Cardin Camer. et D. Soto. Ex hoc secundo singulorum peccatorum
solis ut necessaria et propter deo positivo ubi in nova lege ob
confessionem sacramenti faciendam. Aliqui qui hoc subito iustificari.

2. Etiamsi necessaria sit singulorum peccatorum recordatio ad faciendam
bonam confessionem, non tamen est necessaria contritio partis post rem
memorationem. Ex in nova lege non est necessaria maior contri
tio quam in Moysi sed pro genuina, nihilominus partis post contritio
vel attritio post deliberationem ultimum, et omnibus servis praedi
ferre, voluntatis frequentanda, ne sit finalis non absolute et sufficien
ter de actu delendi, et mutabit animi qui debent quando sentiat partis
3. Necessaria est actus contritio de peccatis oblitis quando subito aliqua
committitur sed nostri quotidiani. Si non sit obligat et ut ex hoc non
in parte veroderit salutare confitenti est de qui contritus sed non est
necessarius nisi qui esset oblitus et a multo tempore non esset re
cessus. Quando qui verodat peccati nunc antea non memineruit
quando contritionem retinuit recepit et confessus est non necesse est
nunquam de eo contritionem recipere (quando sit valde expedient
nisi quatenus necessarium est aliud confiteri, qui contritio illa
prior verbate et se extendebat ad hoc peccatum). Retinuit propo
dum positivo tunc non potest retineri ideo requisita contritio.

Ex qst. 3ª de criminalitate contritionis.

1. Contritio debet esse summus dolor apprehensibilis. i. potest existimari
malum peccati quia alia mala. Ex dolor sic debet summus sicut
non tenebit tunc pauciori fere comparationem peccati ad alia
malitia, et imperfecti ne sint tabiliter comparationibus tendendi. Ita D.
Thom. et alij dd. Subtil est ut vere dicant de alio peccati, sint et absti
gabit ignorant ea videre. Existendo tu adu habet sensu contritionis
nio comparatis est ut si habet comparationem proinvererent magis detes
tareth pecti quia quod aliud grave alio malum: dicit vero tantum qui
habi sint contriti, ut sint vel a sint in statu gra, non necessario
habiti comparationibus occurrentibus gerunt quidem malum
quia peccare, qui deo iusty non necessario sunt habitibus. Dicit tu
habet repitationem occurrunt pauciori vel tenebit peccati quidem
malum quia vult peccati quia eligere pecti mortale, vel actu debet
suspendere electionem, et revocata tali comparatione absolute pecti
dat stari ait provere abstinere, quamdiu a. finaliter sic deli
berat de esset finaliter non posset absolvi. Comparationes a. peccati
solis sunt faciendae de malis quia vita, et charga, et libi, mortis
non a. his malis vita alibus sive purgatorii sive infernis qui
qui minus sunt subeundo ad vitandum pecti, sed pecti sunt substitu
bi alibus timore peccata vitandi. Nisi qui abundantia quando aliqui
tabi nocentia, illum forte non peccati mortifera si talia hypothesi
alibus debere fieri, qui mallet semel humani quam pecti ad
2. De maiori pecto magis dolendo est appretiative. Hinc si necessa
sarius esset mordere in Sacris vel in festis eligi deberet hoc in
festis). Si qui tamen diceret vi q. nullo se contrahere illa peccata qua
festis, eo qui infinito sit maior ignominia, quitat sibi esse tantis
veniali charitati quia sine amissione amicitiae, mortis abstinere debet
de tanta veniali quia sine amissione amicitiae, mortis abstinere debet
ratio, nec expedit aliud insumit, ea via revocant in voluptas dei
Et qui peccat magis dolere de maiori peccati, non ergo est inter
petrata facere comparationem sed sufficit si qui ita peccata sua
singula in gradu et ordine mitis.

3. Appretiative magis dolendo est mihi de suo et minimo peccato
quia de magno alterius: intensive tamen saepe magis dolemus de
alterius magnum peccatis quia nostrum minimum. Sicut ratione
patris magis dolendo est apprehensibile de peccato alterius quia
q. Non requirit et contritio sit summus dolor intensive seu existi
mo remissibilis. Est contra, contra Adrian. Ex minima negabilis
liter qui sine possemus ad contritionem
Scripturae q. numerosius et ita unde requirit sint intelligendae
ut modo quibus q. requirit dilectionem et ita unde. q. ut ita abo
lutio dilectionem, id, tam specie et mihi sit malis q. non malis
nus pecti quia mihi peccare, licet non explicite reperemus ista.
Obiectio minus bonus intendis est familiaris et mihi quia alterius
unde facilius voluntas naturali quinta gubernabile facilius ad ejus amo
re vel dei, et patet in amore veneris et filiorum.
Non est necesse et peccator magis intensive doleat de peccato
quia de aliis malis, sufficit qui appretiative: nec in amore ille
est fortior et vinat retinere qui est intensive, sed multo fortior
est ibi qui est maior appretiative utpote qui species est specialior.
Dicitur. Dolor summus appretiative eo qui tendat ad omnia mali, for
maliter sub ratione summi mali.

5. Contritio non necessario postulat certos gradus intensionis infra
quam non sit vera contritio, nec est certa determinatio, sed quantitas
parva et extensa diratio sufficit. Ex Scripta non sunt negotium
nisi gradus ante tempus. de tempore dominicae 2 eb 88. pt. n. qui in mo
mento gratia dab, qui est contritus.

Ex qst. 4. de tempore contritionis.

1. Extat dicit propter de contritione ac finde ea est necessaria ad confi
tionem non solum necessitate medii, sed et praecepti. Lect. 13. quae.
2. Art. 2ª De omni m. actu qui est in nostra potestate et est nec
cessarius ad salutem necessitate medii est praeceptus. Aliud est de gra
quae est opus dominicae sed dei.
Hoc praeceptum non est positivum, sed actuale remanentiale tunc ordini
gratiae, sicut praeceptum fidei, spei, sacramentalis. Dicit et, medii necessa
sarium quicunque existentibus sancti qui ex defectu sui peccati.
2. Praeceptum contritionis recolligat statim, ne si fuerimus sub mortali
peccato mortifero. Est contra dd. videtur tunc obligari saltem sub
peccato veniali et prima opportunitate se a statu peccati eximat.
vide Enchir. 5: Ita tradet S. Thomas sicut non tenebit qui sub pec
cato mortis contrae peccatum et caret a statu peccati ita nec sequi
sit, sed tantum sub veniali nisi sit habile peculium qui alias incitato
moriet, sicut et quando agit de peccato fidei et charitatis.
Patet ratio quia dum peccati manet aliud non est principium sed
remotum. Unde non obligat sub mortali ad sui detestationem, quae
incipit esse principium. Et vendere a pecto et peccare angelico.
Dei non refundit remedia quotidie assidue laborare, ne laesa assidui
sanitas remedia; sed peccatores non curat contritionem dum, nostrae
dei eo mobilis.
Praeceptum contritionis non obligat ut qui dicit sub
mortali peccato mortifero. Est contra. Ex multis in scripta
passim tamen est vel consentaneum, et peccatores se his ad dei
reconciliant, qui alias sine fructu dei relinquit.
Non obligat ut per praeceptum sub mortali peccato mort. quia peccata
peccata ignorata penitus oblivionis et memoria. Est contra dd.
praeceptum contritionis ab aliquando qui obligat peccatores sub mortali
peccato mortali, aliquando vel alias. Ita sic obligat 1°
in primo mortis. Valde et probabile et obligare ne contritio
minus dei differat, v. g. ad qui sub mortali, qui alias qui sub
peccatores mortis mortis potuerunt dei amicitiae, nec est tu ad
tempus a mobili prius debuerunt qui dei praecepti est.

Dicit Ecclia Sacerdotib⁹ dare Iurisdictionem formalē q̄ dat Epō. dator gl⁹ complet Iurisdictio virtualē, q̄ antea habent Sacerdd.

1. Sotq Zant: Iurisdictio habet authoritate materia subijciendi Quia potestas, cum refleni: vrig. n. est distinguere de aresse et Innocent. Hinc et Sotq Zant: q̄ scripsit et ore alios rejicit Sacerdoti subjacere et absolutionē. Zu. a. scripsit subjicit Sacerdoti ne hat ei Iurisdictionē in se, p̄q hoc negat, sed scripsit applicat materia Iurisdictioni ingrate: to q̄ Sacerdoti iam inerat, unde singuli similiter possent se subjicere Sacerdotib⁹ nisi ipse diu subiecti essent Pontifici.

5. Qui habent beneficium parochiale vel aliud nisi amoto alterius titulo renuncia ipso iure apparebit ad audiendas Confessiones. In rota. n. communi q̄ habent Iurisdictionē ordinariā non opus est approbatio Episcopi ubi Curia est frequentata. Vide Trid. Sess. 23. c. 15. Et Innocentius non necessaria sit hinc ea vera sit absolutio, etsi contrarium sit communiter. Ipse ibi. a. quo Episcopus subest vel permittat alicui confessionem audire approbat illum tacite nec alia approbatio requisita. Regulares regulariter et non approbati ab ordinario possunt confiteri, similiter seculares Sacerdotes si potestatē habent ab Episcopis confiteri in Curia. Ubi meminit confes. secularium. Ita navarr. Si Episcopus requirat nolit approbare ipse sine iusta causa, requirat ipse facto non esse approbatus a Confessore. Habet gl. Clement. 2. unic. de Sepult. nec dicit Curia. Trid. decernit. probabile est sufficere semel esse approbatus et possit ab ubiq; eligi nec requiritur nova approbatione quotiescumq; mutat diœcesis. Ita plenius tenet plurimi de mente Trid. Sess. 23. c. 15. Et ubi tamen est alia consuetudo legitima servata debet servari. Hac approbatio in q̄ plures inde Episcopo sunt subditi possibilis Episcopi et religiosi: In q̄ vero q̄ sunt exempti non prohibet religiosi sine speciali causa. In Hispania et religiosi non q̄ non habent ea ab Episcopis sed a sede, nisi ob iusta causa prohibeantur.

6. Quidā Sacerdos habet plenā potestatē in venialia, nō tamen in reservata. Est recta. Navig. a. 18. Plenā potestatē habent inde Diœcesis quia non sit Ecclia. Ita Cajet. Navar. Richard. Caiet. habitū. de Semi. alia non possunt reservari superiori.

7. Longe plurib⁹ est aut Sacerdoti habere plenā potestatē in mortalibus aliā nisi confessa. Ita Navar. Caiet. Si contra Sotus. Rubius dicit et est Communis potestatē esse quasi inde Ecclia. Ita Richard. Cajet. Si. Rosella codē q̄ de venialib⁹. Nam ecclia q̄ sint materia quasi tacita tacitat tantū in materia libera.

8. Quidā Sacerdos q̄ absolvere quemlib⁹ fidelem in articulo mortis. Ita Innoc. de Cons. Trid. Sess. 14. c. 7. ubi gratis de utroq; loquit, inde et possunt nolenti, suspensi, aut interdicti habent plenā potestatē.

Quamvis D. Thom. 3. p. q. 82. a. 7. ad 2. oppositum teneat. et sit communis in supplemento in oppositū, et verius est eos debere excipi. Ita Cajet. Richard. citant Sabid. Syl. Angelus et Navarrus.

Etsi probabile sit inde dari in eo casu omnes habere plenā potestatē, probabilius tamen est eos habere restrictam reservationem Ecclie. Quidā et potestatē habent aut Sacerdotes in primis morbis, et diu instat pleni, nil q̄ similia tempestiva. Ita Sylv. et navar. q. inter eos distinguunt inter actus morbi et periculi, et principia. Sunt ampliandi in materia favorabili, q̄ secus in odiosis sunt restringenda. Et tamen q̄ in casu vel periculo morbi sint absolubiles a casibus reservatis si eos sint tenebr̄ q̄ primum rodi possent sistere se superiori, non q̄ de iure ordy absolvat ab ipso, sed ut mandati ejus pareat, nisi in pericula reincidat. Ita Sylv. Et q̄ dicit a absolutis sint tantummodo a casibus reservatis non habentibus se sistere nec ejus officio. Ita Navarr. Et casu q. et 8. Contra est eos teneri confiteri q̄ Sacerdoti vel alteri de ejus licentia sibi tacta. Propter Sacerdotē verum vel ejus officio incumbit vera animarum habere diligentiam ordinariā vel recte ipse Sacerdos et de similibus scripsit ipse Navarr.

1. Non sufficit rubricatio fieri vel spac⁹ ubi habitum fuerit. Et rationē q̄ regula stant Sacerdotes completa, scientia necessaria mandata scripta in ijs q̄ possunt prudenter a se cessari sufficere, ut in rubricis. Sufficit inhibitio vel habitio ipsius officio, vel ejus officiales. v. g. si ab episcopo audiendi sibi gratis fore et audiant confessiones.

2. Certus et tenetur parochus habere quotiescumq; alter tenetur fieri, et tunc alius idoneus substituere. Quo tenetur ipse audire quotiescumq; subditi ob aliquā rationabilem causam velit confiteri. Ita Navar. Sotus. Adrian. si q̄ ex officio teneatur impedire officium spirituale subditorum.

3. Licet Sacerdos q̄ non habet facultatē ad licentiā subdito concedendi vel alteri confitendi. Ita d. Thom. Dicens quia q̄ sunt minus solliciti et constituti ex confessionibus subditorum sciunt multos dantes hanc licentiam, et ut sibi ipsis, fieri tunc et ipse non sit nocendum quando vero q̄ indebito quid ibi relinqui.

4. Quando posset ab ignorante vel oblitō requiri peccatum venialis vel mortalis, dispositionem finis est subdita ejus inde confiteri alteri. Est certū. In eo tunc casu si peccatum habet oblitō vel ignorans q̄ habet facultatē ad audiendas confessiones et absolvendi ab omnibus peccatis et casibus reservatis, et q̄ habet Iurisdictionē ordinariā ex officio vel delegatā, nō tamen habet facultatē absolvendi a casibus reservatis, et in eo de facilitate et medietate alijs plenā potestatē habent Sacerdotes ordinariā Iurisdictionē in parochiales q̄ non habent habent ordinariā Iurisdictionē, q̄ est alterius, vicarij et alij temporales sint possunt dare potestatē alteri confitendi, modo sint viri, absolute, merita, delecti, nō tamen committere cum facultate sua sibi delegata, nisi nō exp̄ssa licentia ejus a quo est delegata.

6. Confess. religiosi privilegiati nō magis tenentur inde quā si essent privati religiosi confessi fuissent. Ita Navarr. Domin. Soto. Gabriel. Adriano. Ore tenet q̄ habet Sacerdoti Iurisdictionē dare licentiam confitendi, si ipse q̄ posset audire Ephratanam simile. S. cum perdet et abrogata quia privilegia apostolica.

7. Post Conc. Trid. nemo q̄ eligi ad approbatū ab ordinario Episcopi religiosi q̄ possint eligere et non approbati.

8. Episcopi et prælatis inferiores et inferiores alios possunt eligere confessarios. Habet sunt Joannes Gandavensis, Gabriel, Episcopi. Confessor absolvit eligi q̄ eos absolvere a casibus reservatis et Constituit a quibus ipse subditos idq; et ordini quibus. Hoc tamen privilegium gaudet Abbatissa q̄ eorum non habet plenā potestatē. Ore Cardinales gaudent hoc privilegio et non subditi inde, Familia Cardinalis q̄ ipsi confessarii vel alteri aliquo confessato. Quia Cardinales q̄ ipsi confessarii vel alteri aliquo confessato. Quia Episcopi, Canonici, et ore simplices Sacerdotes et non subditi inde possunt eligere confessarios, nec eos ordinarii et Curia. Trid. Solis habitis et nemo eligatur nisi approbatus. Imperator, Reges et Regina ferē hinc habent privilegium; familiis ipsorum debent confiteri Sacerdotibus Iurisdictionē et confessarios. Vagabundi, exsules et alteri possunt quocumq; loco confiteri ubi deplent fuerint. Ita Sylv. q. Archid. declarasse Bigamis q̄. Nisi dicit ordinario. Hinc posset quidē alys morbis et absolvi a casibus et reservatis in sua Diœcesi reservatis. Habentis vero Diœcesis ubi non habent, nec solis tempore possibilitatē, sed et quasi ubi tempore, modo nihil habeant finaliter. Studiosi et alij q̄ ad tempus habitant in aliquo loco subjiciuntur Parochis loci.

9. Quando ignorantia et confessarius rectus ad Ecclesiam sacerdotem tenetur Confessarius pœnitentē monere. Nam in illa ignorantia confessionis peccat quotiescumq; ea exercet. Si pœnitens ostendat se dubitare vel habere scrupulū, vel et non et Confessarius tenetur eos interrogare instruere, nisi in tali casu hoc esset interpretative reservatū. Quando ignorantia est inculpabilis, et Sacerdos sperat se profuturū, nec est mens nota. Ubi in modi tenetur instruere. Si tamen modus sit magni momenti probabile est Confessarius non teneri monere et si advocatus pœnitentē post diligentē examen obtinuerit, vel ex ignorantia inculpata rei fisse alia contra legē Dei vel Ecclesiæ, nec sit tenendus nisi ipse committendo. Ita prædictum confessus non tenetur interrogare pœnitentē quando videt illos satis diligenter se discussisse, quando forte aliqua esset eligenda. Si putat nō profuturū sine admonitione vel secundo gravē incommodo, et pœnitens habeat ignorantia culpabilem esse an sit casus sine fraudi, et sine gravi detrimento sanctæ Ecclesiæ monere. Ore illa admonitio esset inutilis, imo gravissima vide ne in receptione sanctissimi sacramenti. Ita Navarr. Aliud est de consuetudine ubi q̄ nō debent omittere sacramentum aliquod q̄ offendatur, nō tamen pœnitentē, in quo tempore alij gravia laborant.

10. Si dicant Sacerdos nō esse restituendū nisi esset, vel non teneri postea monere pœnitentē eorum, vel sine est teneri de damno si tunc culpa lata admisit, nō. a. Si culpa sit levis. Ore confessio et absolutio fieri debent in eodē pœnitentē, nec eo suspendi teneri, meliori nunc differre. Quando si fieri omitte nec monere pœnitentē de restit. nō teneri restituere alteri pactiq; q̄ offerio sine ex iustitia nō habet obligationē nisi ad pœnitentē. Si nō absolvit a Confessario vel nō valide defendo potestatē q̄. et debet et nō postea absolvere quando absente impetrata potestate si et nō habeat. Ore nō expedit presentia aut bona dispositio, aut intentio pœnitentis et absolvit a Confessario. Idem dicendū si ille pœnitentē erat Sacerdos inexcusabilis, suspensus vel excommunicatus, si absolvit a pœnitentē, nō valide defendo potestatē. Si pœnitentē nō absolvit a peccatis, vel nō valide defendo Iurisdictionē, vel nō potuit a casibus reservatis sicut præsentes habet, et sine notabili incommodo posset monere hinc. sic. non possit habere presentē, aut ob aliq̄ grave incommodū nō prudenter monere possibile est posse et absente absolvere. Non q̄ tamen sacerdos nō pœnitentē agere de ijs q̄ ad plenitudinē confessionis pertinent nisi pœnitentē petita venia pœnitentis. Quod possit absente absolvere dicit Antonius Navar. Vide Richard. Adrian. Z. Soto. Si verisimile est quia Ecclesia in præsentia sit tuta, salute nō videtur, si sit propter.

11. Si opinio pœnitentis sit probabilis esse Confessarii sententia sit probabilior tunc videtur absolvere si nō confessarius audiat licet teneatur in sua sententia gaudere. Ore pœnitentis nō potest sequendo opinionem probabilē, dummodo et ea magnus absurdus.

Sess. 9. De debita confessionis.

Ex cōto 1°) Confessio informata per dictū Sancti pœnitentiæ quod tunc nō confert gra. ad aliq̄ emendimentū. Nulla dispositio ad gratiam dari absolutio a peccatis, quando confessio potestatem, intendit esse sufficiente ad confitendum gra. et Sacramentū. Communior sententia ob possessionē confessionis a formæ. Ita D. Tho. si ore in aliq̄ alio Sacramento requirunt et dicit valide Sanctus sine effectu

Si ꝙt accedat ad confessionē ꝓpōsito emendationis nō aīo confessionē
petendi absolutionē valide tamen, sed scelerē deserendi confessarium
vel ꝓhibendi: iniūg sentēs, vel petendi remissiū nō rādiat ciūl
pena sub obligatione Ruīg sancti. Est verū dd. si bona aīo accedat et absolutionē recipiāt ītrinsece abstinere rādiant hanc obligationē sub scrupulo. Et nōtāt dd. contra Zanettum. Let Storandum et quōsda Canonistas, et Italenses, Hug. Sfl. q teneat posse reuelari quando parochus habet firmum ꝓpositū restituendi petita q̄ restituit. Sed mihi q̄ sit falsissima inuīa poterit aperiēda confessionis, neq; regula et sanctus obligat si confessio sit nulla. vide mihi.

Ex alio 3.) Non solū sacerdos sed et alij q̄ norunt peccata confessa ex ipsa confessione obligantur sigillo, q̄ref transit nō suo onere. Tenet Hug. l. q multiplicē restituant parentes. 2. Et ita q restitutio sine culpa differatur. 3tia pars Sanct. Sotus. nō admittit mīst. ex confessione. 3. Et introgrel quo parentes vtr in offendo. Et notāt q. Sotus. 4. Tenet Richardus confessio nepotis ꝙ sacerdotē est ꝓtestanda. Nisi ex confessione parentis sacerdos obligatus dicere, hinc. n. non teneretur, quōdcūq; si ipse parentes ipsi dixisset ꝑdicta confessionē, nec obstat q̄ parentes petāt ꝓpter rōnem ꝓximi reuelari peccatū sibi ex ꝓximo rōnem reuelari peccatū sibi ex ꝓximo rōnem reuelari peccatū sibi ex ꝓximo rōnem

Ex cap. 5.) intendit ad tempus latis, desinit p tempore elapso vel
alione p regula ph tale absolute latis tollit absolutione.
Interdictus latis ab ingressu ecclie vel alterius loci sacri
latis a iure si non fit ex sententia p tollit ad audiendum, et a regulariter ju-
dicibus p iniuriam in iure in ea forma requisitam datam, sta-
tuto p tollit interdictum, quod ipse servet, et precepta. Et simil. 20.
Interdictus ab ingressu ecclie, quando datus est ut p tollit ad ecclesia ab eo qui p pa
inferior sed debet absolute tollit. idem de quibuscumque aliis interdictis
simul p tollit p ni p tollit singulis personis ad quibus latis tollit. et sabet 5by.
Si interdictus sit generaliter vel specialiter tollit ad quibus datus est.
Interdictus locale p suspendi etiam quia cessat generaliter. Latis interdicto
personaliter suspendi p, qz p ab eo latis. Si interdictus non sit suspensus
seruindo ecclesiasticis officiis, sed vitare talent vel seruindo divina appelli-
latio interposita valet: item appellatio interposita in alterato festum
qby debet celebrare officium divinum non valet, qz non est suspensus
interdictis quoad sacramenta.

De irregularitate.

Ex cap. 1.) Irregularitas est impedimentum canonicum directe impediens
suscipiendi ordinis sacri, vel executionem ministerii. Suspensio non sunt
irregularitas ordinis sacri, vel executionis ministerii. Suspensio non sunt
irregularitas, quia suspendit ordinat, sed solum ad usum ordinis non
executio. irregularitas in quo et ex qua consistat, vide victatio ne quis
ordinis irregularitate. Nemo talem ordinem irregularis nisi ipse ex
presserit. Item opinio dd. vel rationabiliter p irregularitate indicare,
quando dubium est an in iure sit posita irregularitas ab rebus factis
aut defectu. nemo est censendus irregularis. Sicut nec quando dubium
an iure requisitum sit de facto dubitatur. Ecclesia nascitur de iure.
ordinis irregularitate. Quando in dubio de facto irregularitate ordinat, vel ea
non debite modo requisita debite ordinat, an sit ordinandus, vel ea
in dubio facti requisita sit irregularis in thesi facit. Irregularis
est irregularis in thesi facit, q item statuit indebitatione
seruindi, unde et — Episcopis a cone. prid. no remedio rationabili dispe-
sandi in irregularitate seruindi occulti. Dubium quod hitior est eli-
genda quando est periculum alicuius magni momenti in una parte q
in alterum: quando vero utrinq; sint vite gradibiles, qby utrinq;
parte reddat penitere gradibiles potest seq; una minus, qz utrinq; hitis est
Quando in utroq; aliqua primo vel minus inseparabiliter gradibiles, ad
hitis quando utrinq; nihilominus vere sint irregulares. Et notat
nant et p simul petentes ordinis sacri ordinat extra: eligendo tunc est
pinis, ne sacrum ordinis abstinendo a celebratione inviti
sint infames, et quia ecclesiae celebrare quando debuit non po-
tuit, si autem ex posse habere dispensationem, non tu et sic ordinet
qz non subsequendo se no pit.
Verum est ad irregularitate in pena delicti regni nihil mutatum.
Ita 5by. Cast. nauar. i. Nauar. Et est pena grauior excommunicatione.
Primo offendit irregularitate est ineptitudo ad suscipiendum ordinem
2. ineptitudo ad ordinis exercitationem. Si oriatur ex defectu in corpore sua
nihil no impedit quin exercitione sed ea ad quam est inhabilis. Si
sanet ad amittendum munus pt adhuc abstinere, manere tunc ligatus
3. est inhabilitate ad beneficium sic et nihilo irregulari facta est
nullum. Ita nauar. Cordat. si hinc tenuit vestituere fructu ex beneficio
in irregularitate ex delicto proprio? Non putant sancti beneficio ante in
regularitate obtento posse uti, ut et tenet illud retinere nisi det
ope et impetret dispensationem irregularitatis si beneficium regulat
usus ordinet sacri, alias ut erit opus dispensatione.
Ex cap. 2.) Quando agitur de irregularitate ex bigamia rumpit
bita et mutilato et utilitatem, hinc si aliquid adueniat, ad et mu-
tilus vidisset sine mutilatione tempo enim irregularis. Si ordinat vel
mutilet ante lapsum. ut rubricat inde irregularitate, aliud est de Bi-
gamia. Qui ordinat vel mutilat alium ad sui interessing defensi-
onem ut est irregularis, esse potuisset fuga euadere, modo fuga
fuerit pinlosa, seq; ex solis ignominiosa. Ita cardan. Probabilius et
est bigamis ut fore irregulare si fuga ei in set ignominiosa ut sibi
peccato mortifero ne beneficia fuga erat.
Non incurrit irregularitate q alius ordinat nisi quis teneat defendere
ramq; aut patrimo. Ita cardan. et multi recentiores contra mentem
quod et ex bigamis sit notorij, nec defectu lenitatis sunt si clerici
accusat, aliqua quando dicit teneat ad impedendum dam, patrimi vel rei p.
Mingua bigamia post ordines sit irregularis ob defectum bonae
famae, vel alia alterius quando inde natura posset inimicitia ori-
ri vel alia alterius quando inde natura posset inimicitia ori-
pere sine vi repellendo. Ita cardan. Portinus si contra Mariae.
Si in tali ecclesia tunc pinlo et nisi pleniam alterius tibi pariente
insidiae no sit epalitate mente no fiet irregularis esse ordinat. Si
no sit tale pinlo no fiet. Si clerici sit inimicus no pleno ordinat q or-
dinat et mutilant fiunt irregulares, sed et q postmodum ad pleno
Si qz tunc prior inimicus ab esse nec valent aliter fingere eius
ordinat no fit irregularis esse principiat a parte inimici.
Si bellus sit iustus ordinat et mutilant fiunt irregulares
nisi id fecerint ad iustam defensionem sui, vel patrie, vel alterius.
Qui ut ordinat vel mutilant in bello iusto esse potuit ad pug-
nam no fiunt irregulares esse sunt clerici et sibi mandi pugnet
ens esse. Potuit mutilat et ordinat potest ut fiunt irregulares
esse ecclesiae nisi in parte potuit ut fiunt irregulares
sicut ecclesiae nisi in parte potuit ut fiunt irregulares vel alterius ordinat.
Contra inimicum contra alium sufficienter et certum potuit mani-
festo inimicum contra alium sufficienter et certum potuit mani-
festo temporalis irregularis si inuenit inimicum et vere ordinat.
possunt tamen fieri legi qby sufficiat pecunia capitis, sicut
solis remota et vetita remissionis.
Judex q mandat ad mortem vel mutilationem aut consentit in eandem ita
quod mandat ad mortem vel mutilationem aut consentit in eandem ita
quod mandat ad mortem vel mutilationem aut consentit in eandem ita
quod

irregularitate et homicidio voluntario. Nisi occulte soly papa ei dispensare. Sta cum Trid. Si homicida voluerit beneficia nō ei privatis ipse studeat, sed principaliter Cura. Probabile est Episcopū posse dispensare et homicida voluntario si nimis occulte sit ministraturus in susceptio ordine, quia si cessante illo fuisset et in suspenso ante susceptū ministerū. Sta cum p. qz Cum soly velit principi, z et de nō ad Episcopo admitti posse ad beneficia simpler, salte Episcopū et dispensare et beneficium antea obtentū retinere. Irregularitate et homicidio nisi facto si sit occulta, et Episcopū absolvit dispensare ad ordines ricevet. Sale et z vitia sta. defensionē sine dolo moderamine. Si clericus percussit clericū aliquā iniuriat et negligentia vel impetu. Si ex modici fumoso et animum gerendi nō cogitato, et ex fumoso ornat. Sta cum Trid. Si homicidio ex subito

COMMENTARIVS R. P. LEONARDI LESSII BRECHTANI SOCIETATIS IHESV THEOLOGI.

in 2am 2æ D. Thomæ Aquinatis partem eorum eorum q ad virtutes et vitia totumq; moralem disciplinam pertinent explicationem continens.

Prologus et Sectio operis.

Postquas in 1m 2æ tradatus est de beatitudine, et de actibus humanis deinde et malis in gre, eorumq conditionibus gralibus, et sicut voluntariis et involuntariis, liberum, necessariis, bonis et malis, Nunc de principijs gralibus agendum, et sunt habitus virtutes et vitiorum, Lex et gratia, in tar 2æ parte desumtis ad magis partita. Continet. a. tar 2æ partis duas sectiones, Sectio 1a agit de virtutibus theologicis, et Cardinalibus, n. Fide, Spe, Caritate, Prudentia, Justitia, Fortitud. et Temper. et oibus his annex. Nunc de. vitijs oppositis, idq usq ad qstionem 171m. In 2a sectione agit de gratijs gratis datis, de vita contemplativa et activa. Denique de variis hoium statibus, sc. Episcopis, Pastoris, Religiosis, n. a qst. 171 deinceps.

DE FIDE.

Notandum, Nomen Fidei duas principaliter habere significationes ad quas reliquæ reducuntur, ut recte docet Dom. Soto lib. 2° de Natura et gra c. 6°. Primo significat fidelitatem q est qdas virtus voluntis qua firmiter proximo promittimus q alteri quid sumus. Ita nihil hoc nomine Apostolo ad Rom. 3° Numquid incredulitas eorum fidem Dei evacuabit? si nunquam esset et Deus non servaret promissa. Et psal. 32° Rectum est verbum Dni, et omia opa ejus in fide. i. via in fidelitate psunt sicut promisit. Dicitur. a. hoc modo fides à Fio et Dico, ut docet D. Augs Epist 109a ad Honor. q. 2a. videlicet hinc servanda fides quando fit q dicitur. Et dicitur à Cicerone 1° officiorum, dictorum conventorumq constantia et veritas. Ad hanc significationem reducitur alia qua il dicitur fidelis q recte psunt officia, dum n. arripit officia quasi tacite promittit se hoc facturum. Sic dicitur fidelis servus Luc. 12° 16° 19°. De hac fide agitur 1 qst. 109a. 2° significat credulitatem i. talibus seu assensum quo aliorum dictis assentimur, idq potissimum dictis sola auctoritate dicentis, sine id Deus sit sive hoo. Hanc est fidei Divina et fides humana. Quo modo Latini dicunt, Adhibere alicui fidem. Sicq et accipitur apud profanos auctores, ut apud Cicerone. Fides adhibenda no est semianctius vsib. Hoc modo sæpissime accipitur in Scripturis. Ad Hebr. 11° Sine fide impossibile est placere deo. Nunc quotiescumq Apostolus dicit, Hominem justificari ex fide. s. De eius hac significatione fidei elegater D. Augs. De Spir. et Litt. c. 31°. De hac, ait, fide loquens quas adhibemus rebus aliquid credimus, non quas nobis ipsis aliquid polliceamur, nas et ipsa dicitur fides. Sed aliter dicimus non mihi habuit fidē: aliter, non mihi servavit fides. Servandus hanc fidem qua creditur fideles simus deo: Servandus illas vero qua fit q promittit et Deus ipse fidelis est nobis. Ad hanc significationem pertinet ea qua habitus fidei fides dicitur, ut 1a Corinth. 13° Nunc manent fides, Spes, Charitas. s. Nunc ea qua objectus fidei dicitur fides, ut cum in Symbolo Athanasij dicitur. Hæc est fides Catholica. s. Et ad Galat. 3° Priusquam veniret fides. i. priusquam prædicaretur Evangelium. Ex vero ex credulitate intellectus nascitur in voluntate fiducia Spei q dicitur fiducia, et nonnē fidei objectum est q fiducia. Quo modo semper illud accipi volunt Lutherani quando agitur de fide justificante. Verius probabile est nunquam sic accipi in Scripturis, ut recte docet Soto ib. Neq hoc D. Jacobi, quo ipse manifestissime urget. Tollebat. a. in fide, Nam secus est, ut tollebat rectam credulitatem q excludet fiduciam. Vide Apostolum ad Ephes. 3° In quo habemus fiduciam et accessum in confidentia per fidem. Et Deus Num. 11° Quamdiu omnibus populis credidit, q accipiebat. Ubi credere non est confidere, sed ita fidem per fiduciam, ut

Nota duplicem significationem nominis Fidei.

Probabile est nunquam accipi nomen fidei in Script. p fiducia.

q. 1ª a. 1ª

nostrah fiducia. Sti modo fides miraculorum non est fiducia, sed fides Cathol. ita credendi vt gignat fiduciam, vt patet ad Hebr. 11°, vbi Paulus dicit. Sanctos per fidem fortia miracula. De qua fide vbique dicit, vos eos non credere, sancta esse aperta verbo dei p testimonia scr et veritatis illa significabili fidei qua accedit p confessionem, vt ad Rom. 14°: quicquid non est ex fide peccatum est. et quicquid est contra conscientiam seu contra credulitatem huius, qui credit vos esse faciendum vel non faciendum, licitum vel illicitum. Eodo modo et dicit aliqs possessor bonorum fidei vel malae, q in secundum suam credulitatem vel contra aliqd delinquit. Hic a. agimus de fide vt significat credulitatem, non tm de omni credulitate, sed de ea q nititur diuina authoritate, qualis vocatur Catholica, diuina, infusa, per quam efficimur Christiani.

Fidei aliquando accipit p conscientia.

Quæstio 1ª. De obiecto fidei.

Artic. 1º. Vtrum obiectum fidei sit veritas prima?

Ad 1m. Obiectum formale fidei esse veritatem primam, ideo in. credimus alios fidei q veritati 1ª reuelanti. Obiectum a. materiale in genere est id q creditur, obiectum a. materiale principale est et veritas 1ª materialiter considerata. vt. Deus ipse, q est veritas 1ª. non ratione cui q creditur ad dei cognitionem referuntur.

De Analysi fidei.

Quæ sit 1ª et principalis ratio credendi.

Occurrit hic grauis quæstio. vtrum 1ª et principalis ratio credendi in qua vltio fidei nostra resolutio sit 1ª veritas reuelans, an Authoritas Ecclesiæ, an Scripturæ an q aliud? Notandum hic 1º in fide reperiri duplicem modos assentiendi. vnus est principalis, quia vocatur motus principaliter obiecti: Alius est 2ª vis q est vehiculi applicatio et propositio rei credendæ. v. g. Vir aliquis doctissimus dicit mihi Angelos semina virtutis infundi. Hic est duplex ratio assentiendi. Principalis est authoritas Augustini: 2ª vis est authoritas q credit q hoc mihi q dicit tanquam ab Augustino traditum. Notandum 2º. Primam veritatem esse deum ipsum; quia duplicitur, 1º quidquid veritatis est participatio huius veritatis et repræsentatio naturæ, secundum quam id quod est aliquid dicitur esse verum aliquid, id q est hoc dicitur esse verum hoc, et id q est sapiendi dicitur vere sapiendi. Itaque res deus sit ratio sui ipsius vere et vere sit id q est, mihi. a. sit ratio sui ipsius sit id q est, ideo dicitur primam veritatem in essendo. 2º Quidquid veritatis est vitæ quædam obliquæ, inclinans ad primam diuinam veritatem, q nihil aliud est quam amor diuinæ veritatis. Et hoc est amor deus deus est 1ª veritas, q hæc vita in ipso est perfectissima, alia ideo ipsius essentia non ipse q essentia sua est vitæ et amator veritatis. vnde deus est 1ª veritas in essendo, et 1ª veritas in diuinando. Hic posito. Sequitur tres sententiæ

Nota 1ª.

Nota 2ª.

Tres sententiæ.

1ª Sententia.

Prima est. Non esse assignandam vt partem obiecti aliquam 1ª veritatem nisi assentiamur actui fidei, sed tantum assignandam esse vt partem potius, essentiæ ipsius lumen fidei: ideo in. credimus deum esse trinum, q lumen fidei ad hoc nos inclinat dicit ideo assentimur primis principiis, q lumen naturale ad hoc inclinat, et veluti illustrat intellectum nostrum, et ideo beati vident deum q lumen gloriæ ipsi deum manifestat: sic et ipsius fidei lumen veritatem fidei quodammodo intellectui manifestat. Ita Scotus in 3ª dist. 23ª et omnes plures. 3º q. 1ª. 7ª Secunda sententia est. Primam rationem credendi esse Ecclesiæ regi à Sto, ita vt in hoc vltio fidei nostra resolutio. vt si quæratur, cur credit Christus esse deum? respondeo quia sic, cur scriptura testatur. Cur credit Scripturæ? Quia est verbum dei. vnde sic esse verbum dei? Quia Ecclesia ita docet q à Sto regitur. Nec posse nos vltius aliquid ggredi: Itaque inter omnes autores quod credimus, dicunt esse 1ª Ecclesiæ regi à Sto, ob quem caliqui omnes credamus, vt in quo vltio fistat. Ita Durandus in 3ª dist. 24ª q. 1ª et 3ª. Tertia sententia est multorum Medicorum Franciscanorum. lib. 5º de vera in Deum fide cap. 11º. omnes distinguunt fidem nostram à fide Apostolorum, et quidem fidei nostræ 1ª motus dicunt esse Ecclesiæ authoritatem: Apostolorum a. authoritatem diuinam. Sit 1ª Propositio. Prima et principalis ratio credendi non est habitus fidei, seu ipsius lumen fidei, sed aliquid aliud q ex parte obiecti se habeat, q non sit esse aliud quam authoritas alicuius testificantis. Ita 1ª pars. Cur nemo interrogatus, cur credat deum esse Trinum? Dicit, Quia habitus fidei me ad hoc

2ª Diuersi.

3ª multorum Medicorum.

1ª Propositio.

q. 1. a. 1

inclinat, aut lumen fidei mihi ostendit Deū ita esse, sed q̄ Deus revelauit vel Ecclia Deū dicit. 2° Rō non est obiectū rectitudinis fidei, dari habitū fidei, quāquam sit fidei principium: et nimirū rectus est, me habere habitū fidei. Est tū rectus dari actus fidei ingressū, q̄ inclinatio habitus non est assignanda q̄ rō credendi, nam id q̄ rectius est non ꝓt fundari in eo q̄ est minus rectus. Confirmat. Rō actus est prior habitu, nā est dispositio ad habitū, et rō habitus sumit ex ordine ad actū, q̄ potius habitus inclinat in Deū obiectū q̄ actus inclinat in illud quia contrā, non q̄ assensus fidei tendit in Deū actus q̄ habitus in illud tendit, sed contrā ideo habitus tendit in illud q̄ assensus ad quē habitus ordinatus tendit in illud. Altera pars. Rō aliq̄ aliud sit ꝑ rō assentiendi ꝑter q̄ aliq̄ habitus intelligit, nam etsi primus principijs dicamus assentiri q̄ lumen rōis illa ostendit, tū in ipsis est ꝑ rō rōis inquantū illa ostendat, ut immediata rōpio extremorū. Similiter ꝑ scientia assentimus conclusioni ꝓp aliquas rationes rōpionis extremorū. Opinioni, ob rones probabiles, fidei humanae, ob auctoritatē alicuius testantis, q̄ et in fide dīa datur aliquis ꝑ rō vt q̄ parte obiecti rōnis actus et habitus tendant in Deū obiectum materiale, ꝑ rō venit auctoritas dīa vel Ecclie. Confirmat. Rō lumen fidei etsi sit ratio efficiendi assensū, non tū est rō formalis quia sit ingressus, q̄ non est rō rōis nostri assensus tendat potius in Deū ut in obiectū quia in vtrūq̄ contrariū, sed Deus necessario debet assignari ex parte ipsius rei credibilis. Confirmat 2°. Rō lumen fidei non ostendit intellectui veritates fidei ꝓt in seipsis sunt, sed solū inclinat ad assentiendū ob alicuius testimonium, Deus n. est tota causa omnis fidei, q̄ rō assentiendi est alicuius testimonium.

2ª Propositio. Prima et principalis rō credendi non est auctoritas Ecclie, imo mera auctoritas dīa mediante discursu applicata. Est contra Dionysium, etiam alibi. Pte et explicat. Rō principalis cur credas Deū esse trinū, non est q̄ credo Deum sic dixisse, vel Ecclia ꝑ regula à 55ta sic testari, et inde mediante discursu infero sic esse credendum, nam sic ad actū fidei sistit aliquā rectitudine rectus modo credendi: alias Ecclia regit à 55to et Deus sic testari est actus fidei, q̄ non est rō credendi aliud actus mediante discursu. Patet. Nam id q̄ sic modo est rō assentiendi alicui rei recte et firmiter assentimur tanquam principio rōis ꝓp se assentimur et sine discursu, aliis .a. ꝓp illud, sicut assensus principiorum est firmior assensu conclusionis. Pte 2°. Rō rectitudo conclusionis pendet ex principijs et discursu ꝑ reliquas rectitudo rōnis principijs: alias recte assentior Deum, Deus est trinus, quia Deum dicit: sed quidquid Deus dicit est verum: alias dicat se trinum, q̄ est trinus. Item n. discursus esse boni solius recti est rō naturalis, firmius .a. assentior fidei quia rō naturali, q̄ sic discursus una cum illo principio non ꝓt esse principalis ratio credendi. Confirmat, Rō non ideo Christiana credit, q̄ discursus sic illi ostendit seq̄ ex illo principio, neq; mihi evidentia illius dependentiae: neq; id probat sic modo in credendo, sed supponendi id esse revelatum à Deo simplici assensu fidei in illud ob dīam auctoritatē. Si n. ex vi discursus assentirer Deum actu, Deus est trinus. Debeo ꝑ assentiri Deum principio, Deus sic dicit. vel. Ecclia sic docet: deinde ex vi illius assensus et ex vi discursus assentiri Deum, Deus est trinus: alias non ita fit, q̄ multi ꝑ assentiuntur Deum, Christus est Deus, vel alteri actu q̄ primo ipsius sufficienter ꝓponi. Pte 3ª à simili, Rō etsi mediante discursu possimus assentiri primo alicui principio, vt Deum, illud est rationabile, sic discursus, circa ꝓpositio inter res attributus et subiectus est necessaria rōpio est vera: sed Deus illud est reale, Est habitus, q̄ s. pte sic discursus quasi ꝓ accidens se habet ad illius ꝓpositionis assensum, rōne n. sic ꝓpositio sit ꝓ se nota vera possit vi assentiri sine discursu, et tale assensus naturā sua postulat: sicut modo in fide, etsi possimus vi discursus quo applicata rō credendi singulis articulis (q̄ fit quādo ex discursu colligamus singulos credendos) tū sic discursus non est necessarius ad credendos, neq; est rō credendi, vide fidei eo non notus, inducendo tū ostendo vt ꝓ illis explicite applicata singulis articulis dicendum testimonium .s. ipsa rō credendi. Ex q̄b colligit ꝑ nullus articulus quātumcunq; syllogismo notus esse fide tenendus, sed solus scientia theologica, q̄ fidei non notus discursus. Colligit 2° Circa ꝓpositionē fidei posse et scientia theologica rogatos quātumcunq; de aliq̄ fidei principijs ꝓt inferri. Tertia Prop. Prima et principalis rō rōis

2ª Propositio

Illatio 1ª

Illatio 2ª.

3ª Propositio.

q. 1. a. 1

assentiamur rebus fidei est ꝙ veritas in dicendo seu testificando q. ideo assentimur ꝛꝛ id q est verax ꝛ essentiam suam, alias adeo ipsa veritas per hoc formaliter est. Est nota, et tenet eas D. Thom. hic rem citatis locis, et DD. in 3. dist. 23. quorum patrum quod eas refellamus. Ita Johan. 1. Deus nemo vidit

pro scripsi. unquam, unigenitus q est in sinu patris ipse enarravit nobis. ubi vult ꝑbare veritatem esse factam ꝛ Christum, non ꝛ Moysen q. veritatem fidei nobis esse revelata ꝛ Christum, qz nec Moysen, nec quemquam aliud Deus vidit, sed unigenitus q est in sinu patris q. in ipso divinitatis arcano tanquam patris plenissimus et verissimus testis, vidit Deus, unde nobis ipse Deus et alia arcana manifestare potuit: 2o n. solus q vidit vel ipsam occultam ꝙ esse auctor sui et principalis vid q non viderunt, unde principaliter ob ipsius auctoritatem credimus. 2o Joan. 3. Qui de terra est, de terra est et de terra loquit, q de cœlo venit supra omnes est, et q vidit et audivit hoc testatur, et testimonium ejus nemo accepit, q. a. accipit vix testimonium significavit qz Deus verax est. ubi videtur insinuari non nisi debitum credere ei, esse, qz de cœlo venit q. qz est Deus, et vidit n. ꝛ essentiam suam, et audivit, quemadmodum ꝛ alternas gratione à patre esse accepit, et q illi credit veluti sigillo quodam confirmat Deus esse verace, quemq n. alteri patet fidem, ꝙ testatur illius esse verum, qz sc. credit ꝛp veritatem illius. 2o Joan. 15. et 16. super 85 de Spiritu veritatis, et n. ꝛp ipsius testimonium credamus. 2o Joan 5. Si testimonium hominum accipimus, testimonium Dei maius est. Et infra. Qui credit in filium Dei habet testimonium Dei in se. ubi apte docet, non debere credere Christum esse filium Dei, et rationem q docuit, non ob testimonium hominum, sed qz Deus testificatus est ipsum esse filium suum, et ipsum audiamus: Et q ipsi credit habet testimonium Dei in se, qz sc. credit testimonio Dei tanquam rei assentiendo. ad Gal. 1. Sed licet nos, aut Angelus ꝛ qz sc. q nobis Evangelizaverit extra veritatem et auctoritatem Dei revelantis, unde quidquid contrarium dixerint non est recipiendum. Ita D. Thom. Christus. Quæst. in Exod. loquit. Gen. 15. Credidit Abraham Deo et reputatum est ei. Et quod loco citato ad Rom. 4. colligit, nos fide q est fundamentum justitiæ debere esse similem fidei Abrahæ, ac inde nihil debere dici testimonio. 2o ꝙ habet vim. 1. qz posita sufficienti propositione et ratiocinatione revera fidei, nostra assensum credere sicut oportet, nihil non est aliud quam quidditum assentiri ꝛp auctoritatem et veritatem dicentis, nisi non possimus tam sublimem et firmum assensum ferre quam debet, nisi evidentem vim auctoritatis 2o qz principalis vix nos auctoritati alicui humanæ, puta n. est divinæ et divinæ, nempe angelicæ, ut patet ex Apto ad Galat. 1. Licet qz Angelus non credimus nisi qz existimamus Deum illud revelasse q nec divinæ est nec divinæ: et quamvis Angeli videant fidei mysteria, nostra videmus naturaliter et natura sua sed ex dicta revelatione, ꝙ prima et principalis vix nos credamus est, qz Deus testatus est, Deo. a. testanti credimus qz ipse est 1a et summa veritas, nempe nihil cadens credimus quidquid existimamus esse verace. Itaq; hoc ꝛfudicio dicta, veracitas, est formale objectum fidei, seu principalis vix credendi Et sic patet, tanto propositionem, q ad rem attinet, esse fide tenendam, nam et scripturis evidenter constat fidei nostræ potissimum auctoritate dicta nihil, vel. a. naturalis dictat, auctoritate quando de credendo agitur confestim in veritate, assentimur. Deo non gravia qz impotenti aut mendaci aut ioculo, sed qz verace. Hæ n. ꝛfudicium est realiter unum idemq; sicut, ita distinguendo videtur, et respectu variorum effectuum, sicut n. omnipotentia est creare, et misericordia parcere, ita veritati dicta est facere summum credibile qꝙ dignum. Unde si fingamus Deum habere rationem ꝛfudicium, et ratione ista, testimonium nihil non est infallibile, si a. haec habeat erit vix infallibile esse ratum rationem. Dicit. veracitas Dei superadditus nostro modo intelligendi tendit ex quod sapientia q fallit non est, et bonitas q non est fallere, ideo n. est summe verax qz summe sapiens et summe bonus ut nec fallit nec fallere, ꝙ prima vix qua nobis fidei est sapientia et bonitas Dei, vel potius ipsa divinitas q est veluti fundamentum ꝛfudicium. Resp. Etsi modus noster modus intelligendi habeat fundamentum in re ipsa diversa ratio rei Deo sit 1a veritas, non ita data vix vix credamus 1a veritati. Non n. credimus 1a veritati

q. 1. a. 1

qz ẽt deus, sed contra, deo credimus qz ẽt 1ª veritas. Sit. etsi deus nõ sit color sit visibilis, non tñ deus nõ sit visibile videatur. Similiter, etsi deus nõ sit ẽns sit ẽns, non tñ nõ sit ẽns sufficiens sit obiectum fidei, sed sufficit rationem illi ẽns se 1º. Sit deus nõ sit deus sit primum credibile, in ipsa immediata divinitate, non tñ nõ primum credibile sit diligendus. Similiter in proposito, etsi deus nõ sit deus sit summe verax, vel 1ª veritas in. ipsius divinitas et sapia, nulla tñ ẽt nõ sit veritati sit credendus. Quarta prop. Ad primum dicendum, quod obiectum formale fidei non solum ẽtinet ipsa veritas 1ª increate considerata, sed et ẽtificatio et assertio rei. ut. adiacens illa quo deus aliqd affirmat. Est. et patet ex Scripta. allatis, ubi ẽt multa testimonia, enarrationis, ẽtificationis. vide d. Aug. lib. 11º Confess c. 3º. Credimus, inquit, Ecclesiæ qz deus ẽtificate esse vera q̃ illa dicit. Ro ẽt, Re si 1ª veritas nihil affingeret non esset nõ credendi, nisi dabit materiæ fidei esse credibile, sicut color nisi esset visibilis non daret illi esse colorati aut visibile, Ita nr. affirmatio seu ẽtificatio ẽt veluti conformatio 1ª veritatis: Quando n. prima veritas ẽtificate articulis fidei, q̃ Ista ẽtificatione eis veluti conformat et illustrat reddit eis primum credibile, sicut lumen solis se infundens et quasi vestem colorib; reddit illos actu visibiles. Est q̃ Ista ẽtificatio addita vero 1ª veritatis ad actus fidei reddit eis conformatio, vide ad rem formale obiectu fidei ẽtinet, scitu ad rem formales visibiles addita rei solũ ẽtinet Ista sed lumen vere rem videre. Dices 1º Ista ẽtificatio nõ esse ob.
q̃ creatus et temporale, nec capit esse primum deus 1º revelabile actus fidei
aliq obiectum formale fidei debet esse q̃ increatus, qz fides ẽt actus theologica
q̃ immediate versatur circa deum. Rdeo 1º. ipsa 1ª veritas, q̃ ẽt veluti forma X
credendi, debet esse q̃ increatus, vicio tñ informatio ẽt semper in tempore
sicut vestis nationis. Rdeo 2º. ipsa ẽtificatio dei qua Ista articulos et
assentit actus fidei, ẽt eterna quatenus in deo ẽt et formaliter secundum
alio respectu qua nobis facit ea immobiliter sit temporalis. Sicuti si ego
mihi in rode mea loquor et vi Istis actionib; mihi eloquium. Ita ab eterno
dei actus fidei fuerunt in se primum credibiles qz dicit et assentit deo
quatenus creaturæ Iste assentio nondum fuerunt patefacta: Dices 2º Ecclesia. Iter ob.
assentio nihil ponit in actu fidei nisi unde vere, q̃ non ẽt esse formaliter re assentiendi
Rdeo. Non ẽt mirum si ponat aliq intrinsecum ipsi actui, sed patet ẽt ex dictis &
assentiendo ~~et~~ habeant quando habitudine adequatam veritati tamen dicitur ẽtificati
ab ea, q̃ veritas 1ª, et q̃ ẽtificatio non ẽt unde vere q̃ sicut in. mirum aliq ob.
mihi ostenderit, v.g. medicina ob sanitate, sic et ob veritate existimare aliq
credere, quia et ex parte differt fides à scientia. Item etsi esse dictis a deo nihil
ponat in rebus dictis, tñ secundum existentiam moralem veluti verum illud primum
veritate res nitu fiendi primum credibile, sicut esse amabile, principium, locabile
nihil ponunt reipsa in eis de qbus dicitur, tñ secundum existentiam moralem aliqd
ponunt, q̃ ẽt primum mouens apud Boet. et resistere a Rom. Lumenarum. quo
modo et deus hypostatica etsi nihil reale ponitur in ipsis actionibus humanæ na-
turæ Christi, tñ habebat illud immensam dignitatem obiectum unum infiniti meriti.
Et deo patet 1º Quomodo revelatio dei dicatur ẽtinere ad obiectum formale fidei Revelatio duo tollunt.
revelatio n. q̃ dei tollunt, sc. ẽtificatione alicuius veritatis, et rei q̃dam
revelatio ẽtinet ad obiectum formale, ut ipsum dictum ẽt, et hypostatice dicti humani
vel dei qua q̃dam creatura, Angelo vel hoi q̃ ẽt q̃ inspiratione dicti humani
vel spiritus intelligibilis, vel q̃ ordinatione ipsarum spirituum. dum q̃ ea
illud adaptatus quo mod ipsum ad apprehendendum vel à deo proposita, et rei Ista
revelatio non ẽtinet ad obiectum formale fidei, sed ad q̃positionem veritatis credendæ
qua applicatur intellectui creaturæ, q̃ modo fiat in Angelo, in prophetis, in
Apostolis, et quatenus ẽtificatio et q̃positio simul fiunt, et veluti q̃ unus actus dei,
tñ formaliter distinguuntur, vide fieri ẽt. et Istis obiectum formale et materiale
fidei sit, et tñ nemini sit revelatio seu q̃positus, multa in. latent in Scrip-
turis dicta à deo q̃ hoies nesciunt. Patet 2º. Ide q̃ à deo revelatio seu ẽtinet
neat ad rem religionem Christianam fide eo, sive q̃mota à deo immediati
sive q̃ Angelos aut q̃ Ecclesiam ad eandem fidem ẽtinere, et unde recte dicere rede-
dei esse, qz ob eandem rem formale credendum ẽt in. ob testimonium 1ª veritatis
et ideo implicitè ẽt ad rem fidei à quo q̃mota sit obiectum mentis nostræ applici
orth, sicut implicitè ẽt ad rem relatorum à quo applicata id q̃ relatum. vide

q. 1; a. 1

est eade fides nostra et Apostolis, nobis ts ab Ecclia Apostolis a nō Christo duo fuit
proposita, videlicet v. proprietas nō sunt assensus fidei sperie diuersus, quod n.
Deus dicat, videndum ad constituendū eade firmitate et eande obuoē credendus est.
unde et segit, Eode habitu quo assentimur articulis fidei tali Ecclie cōtibz, non
et assentimur priuate reuelationi, v.g. si deus nobis reuelauit nostra pdes
tinationi; nec unq fuit Lauretius q fuda sufficienti ifide ppositione
illas nollet credere, vel de ea dubitaret quia q dubitaret de myst.
huius temitatis, qz est eade rō nec obstinatq credere debeamus. Ihūs nō sūt
ponendi duo habitus fidei, vt Scbg. lib. 3° de nat. et gra c. 11° et quos alij po-
nunt, quorū alter sit fides catholica, quo credamus ea ad rectam religio-
nem pertinetia: alter dicit fides infusa quo credamus priuatas reuelatio-
nes, sed unu habitū q est fides catholica sufficiamur ad hec oia credenda.
Cedendo a. dicimus illas priuates reuelationes non pertinere ad fide catholicam
hanc q fide catholica intelligimus materia fidei, sed dogmata Ecclie recta
Vide vega lib.9 in Trid. c. 3° Quinta Prop. Quinta Prop. Patres nō sūt de numero illorū dogmatū q Ecclie credenda proponit,
Quinta Propa prima veritas reuelata sua testificatio est principaliter ro credendi
alijs adeis obscuris pertinale fidei, sed simpliciter modo et sine discursu quomodo
habetur est rō videndi colores. Explicatio. Dicit rō nō videmus colores est ip-
sum lumen, non q 1° videamus lumen, et q vi lucis visionis videamus colores,
sed q 1° videmus ipsos colores illuminatos ipo lumine q dat illis esse visibile
Ad hec ita assentior Petro, Deus est trinus, non q 1° assentior isti, Deus dicit
se esse trinum, et q vi lucis assentior rectigo ita esse, hinc n. nostra fides inte-
rior discursus, sed 1° assentior Petro vel alteri cuic, Deus est trinus, deus ipo testi-
monio 1ae veritatis quo redditur ois rō firmum credibile et aliqū firmū, nō
aliqb ipo alijs: ibiq: credo Deum esse trinum qz 1a veritas reuelauit, non q
alio actu credam 1am veritatem Petro reuelasse, sed eode actu id credo, non tamq
rem q credita, sed ipo quo aliud credit, sicut tamq rem vere credendi et non tamq
obiectum quod, sed tamq obiectum quo. Ex hoc patet 1° Fide nostra non cuti
Illatio 1a. aliqb principijs euidenter cognitis tamq principali rōi credendi, neq in
ea posse resolui vt in principia credendi rationem. Et est contra Cai. q quitat
fidem nostra cuti euidentia, et resolui in eor principia vt euidenter cog-
nita: Deum est 1a veritas, et prima veritas nequit decipi. vt si quis, Cur
credis Christum esse Deum? Respondendo est, qz Deus locutus est. Cur credis Deo?
qz ipse est prima veritas q nequit decipi, de eor. a. non quite alterig qz
est et se euidenter. Sed credere fides nostra est euidentia cuti non pt, nam
multi fideles non habent hanc euidentia, sed sola fide credunt Deum esse prima
veritatem, et nequire posse decipi: vbicunq qd esse credibile est, sed no statim
credibile euidens, ad euidentia n. requit ratio et firma demonstratio, quia pau-
ci habent, unde quidam intendunt q duo 1° fidei assentientes habeant hanc
euidentia et sic eos fundent suam fidem: q. n. ad cuius euidentia stant inter
Christianos assentientes articulis fidei antequam habeant euidentia de illis principijs,
q. a. multi deuenant ad fidem, et habeant euidentia veritatis illorum principi-
orum, nec sunt, et quatenus habuerint euidentia, nonne ipsa fides illorum in illa
fundari posset, sed in ipsa authoritate 1ae veritatis vt unde fide credita est.
Et insinuat D. Thom. a. 5: cum ait, principia fidei non posse esse visa à
credente, q intelligit, à credente quatenus tali, vt n. ipsum credere prudant
in illa actione. Et rō est, qz si fides nostra niteretur illo principio euidenter
cognito, deberet illa euidens cognitio esse prior quia cognitio fidei, q sine
dubio falsum est, hinc qz ita firmiter debemus assentiri articulis fidei, vt potius simus
parati magare vera euidentia quia fidē, vt colligit ex illo ad Gal. 1°. Sed
dicet nob. q hinc qz est qz dubitamus sine haeresi, an illud principium sit ita
euidens vt debeat nobis credi vel illig euidentia: alig de fide non liceat du-
bitare, q fides non nititur euidentia. Confirm. qz quando credimus cognoscimus
alio lumine quia id q credimus cognoscimus, hinc predicta q discursus, vt cognitio
medij est prior quia conclusio: at fides non nititur discursui. Patet 2°. Fides
nostra non nititur fide humana, sed aliquo principio fide diuina qz humana
Illatio 2a. credito tamq principali rōi assentiendi, quatenus posset niti fide humana
tamq applicante nobis res credendas. Docet Eor. D. Thom. hic nam Cai. et
est notus, et patet ex dicto Ricardi 3° q posita, vbi ostendimus eas niti

9.1.a.1

auctoritate diu. Confirm. qz aliqz fides nostra non esset author fide humana, nisi n. et finem esse sibi fundamento: atq fides humana fallibilis est. vero.a. fide humana eas quia qs credit principaliter ob notam fidei, q nota diligenter expensa faciunt nobis videndi author fidei esse credibilem, et consequens vera esse credenda. Obijcit 1: Hoc scripturis non videntur credere pp revelationem diuinam, sed pp auctoritatem Ecclie et pastoris suorum, et ita sunt veri fideles. q illarum est primaria ratio credendi. Rdeo 1°. In talibz plurimum aliq q videntur fidei Christiane veri non sunt, sed tantum fidei humane, nam ut sint fidei christiane debent credere pp aliquam auctoritatem infallibilem, itaqz docendi sunt, eas diu q credimus esse diuinam habemus nitatem scripture revelata et Ecclie tradita, unde cohortemur eas venerationem et firmitatem eas repellendi quas postulat diu auctoritas. sic Ecclia regit a. 55to, unde apud nostros Ecclia dicit 55^m doctrinam esse, ac quide credendus firmissime non pp eorum sapiam sed pp auctoritatem diuam. Rdeo 2°. Non esse necessarium ut qs diue credat semp actu et distincte rogitet de diu auctoritate et se pp eas credere, sed satis est ut ruditer apprehendat doctrinam fidei tanqm diuinitus traditam, et ipse in exercitio eam firmitate assentiatur quam diu auctoritas postulat, id qz sepe fit in pueris boni instituti, li n. sepe expresse conijcient et distincte, esse sibi credendas ob diuam auctoritatem. Hinc fit ut postea ulli expresse non rogabunt de diu revelatione, ts oblata occasione apprehendant articulos et consentaneos sibi, quos firmissime credant, et hanc in ipso exercitio firmitate ad illos credendos. Unde a. quando qs expresse credit ob auctoritatem Ecclie, sit vere actus fidei, non diuinus. 2° Obijcit. Haec propositio, Deus est. Est fide tenenda, et ts non ut credi pp diu auctoritatem, hanc qz obscure: credit ut Deus testari se esse verace, quia ipsius deus esse, vel credit ut aque obscure nos, hanc qz ordinarie videtur credere aliquem esse solos qz asserit se esse, nec ut credat illos eos asserere necessarium est ut credat illos esse, non n. est aliud asserere nisi fieri non est ut qs credat deus esse qz testatur se esse. Sed nihilominus est fieri de eo articulo, deus est 1a veritas, eq ordinarie non credere aliquem esse verace solos qz dicit se esse verace, eo n. est credere idem et scripsis, nunq idem est, dia mea dicta sunt vera, et eo modo dicitur, ego sum verax in ore est verum: Rdeo. d. Thom. a. 5° ad 3m dicit Haec propositio, Deus est, minime inter credenda, qz est principium credendorum, non a. qz ipsius fide credatur. Sed eo absolute falsus est, nisi exponatur, ut 1 dicimus. Unde aliter rdeo, Aliquis recte habituq credentium et discretus, minime non sit credens, sed simplici et immediato assensu firmum in se id qz nobis sub diu auctoritate proponitur, ubi n. multi magis minus recte, vel alios fidei motus sufficienter fuerit propositi esse alios minime advertens a quo eam credendam et articulos diuinos nosse assentiri possimus firmissime ob eiusdem infinitam auctoritatem, cuius auctoritas tanta est ut sibi fide dignissima quicquid de se vel de alio dixerit. Accedit q deus ipsa et esse 1a veritas sibi et se credibilia ex luminis diui applensis, sicut lucem est et se visibile, q applensio qz fit ex creatorum ideo eas et sunt credibilia ex testimonio creatorum accidente instinctu interno unde vix requirunt alia confirmatione quas eas q fieri ex creatorum testimonio, et eas n. sunt credibilia, et consequens recte vere credenda, idq pp diu auctoritatem, unde firmum firmitate ea credere debemus nec illa 1a veritatem iniuria afficiamus ipsas tollendo e medio: Sicut n. propositio sufficienter eas articulo Deus est trinus tanqm diuinitus traditus, credimus firmissime ob diu auctoritatem ne si forte dubitaremus vel negaremus iniuria faciamus 1a veritati illa faciendo mandatore sub cuius auctoritate nobis proponit, et videmus tenebit est recte recte vere esse credendus: ita et ubi qs sufficienter expenderit illud, Deus est. Deus est 1a veritas, ipsaqz adhibito aliquo advertimento doctrine, videmus ei esse eas esse credenda ob diu auctoritatem, et hinc et diu auctoritas firmissime asserta ob diu auctoritatem, ne si negaremus iniuria afficiamus illud summum eminentem, ipsis tollendo e medio. Ubi advertat, Eius q negat Deus esse, despicitur ipsis affingere iniuria. 1° qz diuendit ipsius veritatem et auctoritatem talem. 2° indirecte quatenus implicite negat testimonium dei testatis q creaturas et instinctu internum se esse, unde patet eam propositionem esse firmissime credendam fidelia: Nota. Nota. ob diu auctoritatem. Dicit. Ergo habet eas aliq aliud obiectum, formale quia aliae propositiones fidei, n. ipsa diu auctoritate constituta et est, non ut dicit, deo n. credimus deum esse nec illius iniuria afficiamus tollendo e medio. Rdeo 1°. N.C. Qz eas propositio Deus est 1a veritas, vel, Deus est. non magis vi habet vere formaliter ob quia credatur, a se distincta, sicut alie propositiones

q. 1. a. 1

fidei, sed ipsamet est ro formalis, qua ꝙ seipsas credita, absq; quib⁹ credunt alia, sicut modo dicimus de Lumine et Colore: non tñ debent firmiꝰ credi quib⁹ alia ꝙpositiones fiunt per ro⁹ intrinseca credenda, quàm ro⁹ testificata, qa per non est ro credendi aliud mediante discursu, quasi assensus horum gignat assensum aliarum, sed simpliciter modo, sicut lumen etsi ꝙ se videatur, nonnullis magis ro⁹ quib⁹ Colores ꝙ videntur ro⁹ luminis. Eodem modo dicimus articulos atq; credit credibile, quando ipse asseruerit alq; ipse in se credibilis est ut tota sua authoritate, quamuis possibile sit rationi velle in se testificatio adeo ut non minus tollat vas e medio, faciatq; mendacem ꝙ aliquem aliquem negauerit, quàm id ꝙ ipsas diuersi negauerint esse. Rdeo 2ᵒ. Etiam dat ꝙpositiones credi ob testimonium dei ꝙ ipsos applicat ut ro formalis, non Deum non solum de aliq⁹ rebus, sed et de seipso testatu se esse et ꝑ veritate esse et eor sufficienter dominus ꝙponit, unde tenetur illud credere. Obiect 3ᵒ.

Ob. Prima veritas testificata non ro⁹ possit esse principalis ro assentiendi articulis fidei, qa id ꝙ est ro assentiendi alicui rei obscurae debet esse notius re illa, nam id ꝙ aqᵈ ignotius est et obscurius, non ꝑt intelligibiliter trahere ad assentiendum alteri obscuro. Confirmatur, qa ro⁹ regulatis abstractiua et obscura debet reflui in aliqua principia euidentia qbus mutata, aliog ro⁹ habet solidum fundamentum, ut habet in fide humana: credo v. d. Augusto in re obscura qa euidenter mihi est esse virum egregiae conditionis et sanctitatis. Idem habet in opinione, opinor n. aliq⁹ esse verum qa euidenter mihi est ro⁹ qbus illud confirmatur esse probabile. Confirmatur 2ᵒ. qa ro⁹ fere ꝙgressus in caeteris. Si n. credo Deum esse verum qa ipse eor testificatus est, aut credo illius eor testificatum esse? Si dicas, qa ipse dicit se eor testificatum esse. Rursus ꝙro, aut credit illius eor dicere se testificatum esse, et sic deinceps. Ergo eor esse penitus et eminenter in fide nostra, ꝙ rationi est firmissima et certissima, ꝑs mutata aliquid principio seu ro⁹ assentiendi ꝙst credita sed aqᵈ obscura alq; id ꝙ ꝑp vas credit: qa sane signum est, credere esse ergo dei, ut dicit Iosa. 6ᵒ. nec sine auxilio sp̃ali fieri posse. Dico ꝙ Quamuis authoritas dña testificata sit aqᵈ obscura alq; id ꝙ ꝑp vas credit, tñ est esse ro credendi, et ro credenda efficiunt sibi credibile, qa quàm diu fuerunt sufficienter ꝙposita, tam ut hominis ea ꝙst credita eor esse credibile, et semper credita ro⁹ credendi ob dñam authoritatem, tenet sibi veneratione voluntas et firmiter sibi vult assentiri. ꝙt tanta authoritate dicat, et intellectus et sibi assentiri illi ꝙ verbis exigebat. Etenim assensus fidei fundatur immediate et simpliciter modo in authoritate infinita primae veritatis nil intellectui nobis sibi adhuc ꝙ verbis exigendum quantumcumq; sit est, credendo sibi modo ita firmiter quàm posset tanta authoritas, idq; facit qa creditum in se no est deus esse eor testificatum sed qa creditum est esse credendum deum eor testificatum esse, qia creditum possit tanquam sufficienti applicatione obiecti, voluntas ob veneratione ꝑmae veritatis velit firmissime credere ut dignum est tanta authoritate, ne non credendo aut dubitando iniuria afficiat eius q est ꝑma veritas. Ad 1ᵐ Confirm. videtur eor homo habere in illa regulatione q̃ rediuisti nostra, eor n. debet reflui in aliq⁹ principia credenda, et sic videmus fieri in fide humana, eor n. ꝙsupponit regulationē ꝙditione ex qua mediante discursu ipsa credit, et qia principaliter nobis, authoritas n. humana sufficiens est ut ꝙ se faciat eos firmiter assentiri, qa absolute falli ꝑt, unde no postulat vas veneratione quàm authoritas dña. Ad 2ᵐ Confirmat. non est ꝙgressus in instat. qa Deum eor esse testatum credit eodem actu quo credit ipse aliq⁹ quē testatum est, credit ergo, ut no credendi, sicut nos amatis ꝙpinquis ꝙp deum, et amatis Deum. n. ut no amandi, quamvis in aliq⁹ conditionibus sit diuersitas. Qa si aliud velit aeque ut articulos q credit, non est quando aliud testimonium, sed illud credit ꝙ seipsum sufficienter ꝙpositum, nam eor ipse qui sufficienter mihi: eandem et aliq⁹ fidei notis ꝙpositis fecerit Christus esse deus, etiam sufficienter ꝙpositus est Deus eor esse testatum, unde stolidum tenemur credere Christum esse deum ne mendacem faciamus ꝑmam veritatem ut Iohannes ait Epla 1ª. sua cap

auctoritate Dei ꝓponit, ita et tenemur credere eam Deū esse testatū, ne eam mendare fariam: dum. n. aliqd testatū Deū et implicite testatū se testari dꝫ vide adhi, sicut vide adhi Deū intelligit, et intelligit se intelligere.

4° Obiect. Fidei nostre ea nti potissimū illud notū ꝙ qbus fit euidens ob.
aliud fidei esse credendū: alioꝫ sic nota tantū fide humana teneth, ꝙ fidei nostre nulla dasyb notū et signū humano more apprensū. Antr ꝓbat 1°: qz non possūs credere nisi nobis sit euidens Deū esse credibile, et secundū vestā vocē credendū: alioꝫ Deū solū fide humana. 1. humana cognitione ꝙz fidei notū cognosco, ꝑ testiū inditio dicūm ad fidē disponor. n. ex historijs, scripturis mira, nullū ꝙ ego vel oculis conspicio, vel ab alijs in cōfirmationē fidei fidei esse audio, ꝙ ocia inditio quando qb ad fidē conducitur sola fide humana cognoscūth, ꝙ fidei Deū cognitione nobis confirmath. qz credo Deū esse bonū qz esse Deū revelauit. Credo revelasse, qz Deū credendū esse note et notitia fidei pcia. dent. 2ª qz ita dependet fidei ex Deū cognitione vt si Deū falsa sit nec esse sit et fidē falsam esse, s. n. fieri ꝓt vt fallax. dum. qz oēs illis nobis iudicio Deū esse credendū et potuit falli in ipso actu credendi ꝙ ex Deū iudicio dependet. 3ª 3° qz oīs fidei in eo maxime debet fundari ex quo id ꝙ credit fit credibile, sed actū fidei fundat credibilitē ex notis fidei, ꝙ in illis fundat fideꝫ. confirmatur, qz fidei tendit in actū vt credibile, ꝙ ex dictis fundentia est id vnde fundat credibilitē ꝙ sunt ipse note fidei. Rdeo. Ad credēdū Dēū duo esse necessaria in sufficiente ꝓpositione actū credendi, et dia authoritatē ob quā credit. Et sufficienti ꝓpositione sequ immediate Deū iudicium siue actū secundū vestā vocē est credendū: Et consideratione. ad dictā authoritatē subqua ꝓponit, sequ aliud iudicium, siue est verū, v. g. Deū est trinū. Tertiū iudicium non est actus fidei sed quidam ipse prudū et debiti applicatio rei credendā ꝙ quam formaliter applicata nostro intellectui, vt actus fidei possit intelligi in illam non ferri, et Deū iudicium nobis notū fidei humana cog: nitione ꝓcedit, nam considerando illud notū ꝙ nisi naturaliter scitū: et dubitet ex illo iudicio vere illum esse dignū ꝙ credat ob dictā authorit. Considerando ad intelligendū dictā authoritatē ex illam iam immediate credo et iudico vere illum esse dignū. vide Deū iudicium ꝙ ipsum actū fidei non mi: nistrat principaliter ipsū notū sed dictā authoritatē. Et ex hoc confirmat, qz si ex impossibile aliqd contrarium fidei nostre sub ratione notū ꝓponeret non ꝫ illo modo possem credere à fide priori, vt patet ex Apto ad Gal. 1°: ꝙ fidei non nititur aliū notū, si. n. nitureth deberet actus nititur illo actu. 1ª ꝓbat Aut. dico, licet tm sequ non posse fidem in me gigni nisi fuerit sufficienti ꝓpositione ex Deū ꝓpositio et cognitio fidei ꝫ notū sed est applicatio rei credendā, et authoritatē dicti ob quā credenda est, ꝫ quam applicationē nobis fit euidens Deū esse credendū. vnde fuerit Deū sufficienti applicatione Deo dicit aliud iudicium quo immediate Deū credit seu iudicat esse verū ob dictā authoritatē, ꝙ non nititur aliū notū sed dictā authoritate. imo et virtute dictā authoritatē consequenter fit vt Deo fir. mius iudicet rem illam esse sufficienter ꝓpositā et credendā quam antea iudicabat ex fidei notis, nam solum non solum credit fide dictā ipsius articuli ꝓpositū v. g. Deū esse trinū, sed et credit ob eandē authoritatem ita Deū notus esse ꝓpositū et confirmatus vt sit impossibile se decipi, nisi Deū articulū non esse sufficienter credendū. Et sane ethi mirum sit, ꝫ vi non repugnat, imo est illi consentaneum, nam tale confirmationē habere debuit de Deo ꝙ non solum veritas dicipiat, sed et ꝙ ipsa prudentia minime ꝓnitat vt ipsius authoritas tam illustribus notis confirmata ad rem falsam applicata, idem non solum esset contra dictā ipsius prudentia et bonitatē, sed et contra primam et summam veritatē quā esset implicite ꝫdam modo in mandatis continere. Hinc patet ultimum iudicium ad fidē necessarium nititur potissimū authoritate 1ª veritatis: alioꝫ adeo tuta fidei Deū esse primum ac principale fundamentū: Ad confirm. Rndeo. credo Deū Deū revelasse ex fidei notis non assignatis ꝓpria vi credendi, sed solum motiuo quia applicata nobis ea credenda sub authoritate dicta, ꝫ quam et fit nobis euidēs ea esse credenda ob authoritatē dictā. Ad 2ª ꝓbat. Concedo fidem in sui gratiose

q. 1. a. 1

prædicare et illa cognitione fidei humanæ tanquam de conditione sine quâ non possent in nobis gigni, quamuis ipsa secundum se notata sola authoritate diu, non tñ si illa cognitio fidei humanæ falsa sit, ideo falsa sint fides, sed nulla circa fidei dia in nobis gigneta, qz non sufficienter vel pposita sub dia authoritate, unde meus ꝛ adhuc fidei divinæ non possent vi assentiri, tam n. impossibile est ut id qd sufficienter ppositum sit falsum, quam ut id qd credatur fide dia sit falsum: Eodem n. modo quo credens articulum aliquem, credens et implicite sufficienter esse propositum q. ita propositus et secundum veritatem sit credendus, unde cor ipsius duplici fide tenetur n. humana de scripto fidei nobis humano more ppositis et qby fit credibile cor esse credendum secundum veritatem, et fide divina, de authoritate dia. Ad 3m patet exdem. Autor fidei fuit credibilis q. dignus qui credatur de duplici voe n. de nobis fidei et de dia authoritate: quarum altera est manifesta, altera obscura in se: de nobis fidei tanquam de conditione sine qua non essent credibilia nobis, qz ꝛ sed notæ applicatæ nobis tanquam credendi ob dia authoritatem: de authoritate dia, tanquam de radice principali, unde principaliter fides nostra nititur tur authoritate.

Ob. 6. Objicit 5o. quando disputatum est de Eucharistia ultimo solemus recurrere ad Ecclesiæ authoritatem, unde D. Aug. lib. contra Epistolam Fund. c. 5i art. Evangelio non crederem nisi Ecclesiæ catholicæ commoveret authoritas, q fides nostra potissimum nititur authoritate Ecclesiæ. Confirmatur, de fidelibus vegabi nisi sic credat? respondere solent, de Ecclesia ita docet. Rtr. Confugimus ad Ecclesiæ authoritatem qz nobis manifestum est Ecclesiam hoc docere quia Deus hoc testatur scripta Ecclesiæ authoritate, ubi n. recurrimus Ecclesiæ q hoc semper est hoc docere, idem est q fuit semper sentire, et sic deinceps usq ad Apostolos tempora (de facto est de authority et Scripturis, q singulis semper exhibuerunt) moraliter manifestum est hoc esse revelatum a Deo, ac proinde immediate credendum est ob dias authoritatem. Confugimus q ad Ecclesiæ tanquam ad propositam sub dia authoritate, non tanquam ad principale motivum credendi, sed tanquam ad medium principale nobis manifestans ob quam fit et confirmatur et explicatur nob ad credendum ob dias authoritatem. unde et quando est dubium, utrum hoc sit Scripturæ sacræ revelatum ad Ecclesiam quam manifestum est fidelibus non posse de facto nobis sic. de sanctitate, eruditione, prudentia, et caeteris dotibus animæ, authoritate, ministratione, miraculis, diu ppetione &c. ad confirmat. idem: Duplex in Ecclesia est consideranda authoritas: una veluti humana quam habet de facto nobis moraliter manifestum, et quando iudicium non possit esse conditionem fidelibus: de iudicium moralitas est manifestum: Altera est divina quam habet ut regula a SS.to et est velut organum et ob SSti. Fide duplici authoritate et de Scriptura sacra considerari est. divina n. habet ab autoritate, a propheticis revelatione, a veteris et novi testamenti veracitate, a sibillinis sententiarum et stabilitate: Altera vero habet quatenus est Dei verbum. Quando q fidelis dicunt se credere qz Ecclesia ita docet, si loquantur de Ecclesia ut habet authoritate divina (quando vero ordinarie loq consuetudo est si bene sint instructi) sic vere credunt ad hoc fidei, qz credunt ex authoritate divina implicite inclusas in Ecclesia, assignant n. hanc formam motivum credendi principale et unicum principale: si vero loquantur de Ecclesia ut habet authoritatem quasi humanam, sic non credunt ad hoc fidei divinæ sed humanum: De qua fide humana advertendum est eam frequenter sumi pro fide divina frequenter n. sumi credulitatem doctrinæ Christianæ esse veram ex motivo fidei qby proponitur et confirmatur, pertinacitatem credendi eius sicut exigebat fides Catholica ob divinam revelationem. Dico, frequenter sumi, qz absolute non est necessarium ut quis fidelis fide iudicium habeat doctrinam esse veram, sufficit n. ut iudicium ea esse dignam q credatur, et hoc immediate ꝛ auctoritatem per possibilem credere fide divina illam fidei humanæ de credibilitate articuli sumpti prædicti fidem divinam, fides n. humana de veritate rei non necessario sumpta prædicti sed ordinarie et in pluribus modis prædicti quod patet. Et sic patet quæ ea sint vitiosa quæ rationes rationales q a fidelibus solent in reddenda fidei ratione

Nota.

vt. Credo Deū esse trinū q̄ Deus reuelauit, et credo Deū reuelasse q̄ Ecclia dicit, et credo Ecclię non falli q̄ Deus dixit illas esse fundamentū fidei. Dicūm. n. dico, Credo Deū esse trinū q̄ Deus reuelauit, assigno meā formalē et principalē credendi mihi sufficienter ꝓpositā: Dicūm. n. dico, Credo Deū reuelasse q̄ Ecclia hoc docet, si in Ecclia ꝓdicte authoritatē dicā quā habet ab regula à 88to assignata cuplicitē vt formalis, si. n. ꝓdicte authoritati humana sit assignata vt meā principalis simul applicabā q̄ nobis est euidentior. Rursꝰ dicūm dico, Credo Ecclię non falli q̄ SS̄ illas gubernat assigno meā formalē, vnde patet hanc rationibus mouere esse vltiosas, q̄ non in eōdē gre. rationē, sed à ratione formali nobis euidenti id meā principalē nobis euidentē q̄ applicat meā credenda, neq; explicāt totū id q̄ est necessariū ad credendū in singulis ꝓpositionibus, sed solū quasdā. Sicut dicendo q̄ vna fidei regula confirmat altera vltro citroq; non est vltiosꝰ circulꝰ, vt. Credo Ecclię q̄ scripturę sunt canonizate veritatē et firmamentū. Et, Credo haec esse Scripturā, q̄ Ecclia docet: Quando. n. mihi constat q̄ sit scriptura sacra haec q̄ scripturā possit ydonee authoritatē Ecclesię: Sicut quando mihi constat q̄ sit Ecclia, vt q̄ mihi authoritatē (q̄ vt nihil ad rē constare ꝓt) possit ydonee haec esse Scripturā: Habemus n. de scriptura q̄ Ecclia sunt duo ꝓphetę, vel sicut Iohannes Bapt. et Christꝰ q̄ dese mū: hic hyeronimus q̄ libros, et quibus alijs est infallibilitē authoritatis, itaq; id q̄ mouet aliquē pręsertim ꝓt esse tē credendi alterius quātūcūq; rōnem dicā authoritatē: immo tollere. n. rationē prędā ꝓt Ecclia, rationē scripturę. Ecclia plurimū parum immo tollit q̄ est valuti rādata sedęa multa posita, q̄ nota sunt valde illustrata et sibi mūndo rōsponsa qbꝰ sufficienter probā ꝓponit, ita vt firmamus credere haec esse dei Ecclia, eamq; regā à 88to. Interdū scriptura pręsertim cauteloſit, quātūcūq; vacuos. Iudaei n. q̄ rōnerebāt ad fidē pręsertim agnoscerant scripturas eāmq; authoritatē quās possunt Christus mit tē Ecclia, vnde scrutabantur quotidie scripturas, vt patet in Actib. Idem quoq; inhaerendo accidit haereticis, esse id mūnus sit, quātūcūq; n. nolit stare de scriptura q̄ vere haereticis sicut q̄ non credunt Ecclię. Accidit q̄ mā scriptura sit regula immediata scipsa explicare non valet, Ecclia. n. sit regula mediata et scipsas et scripturā possit explicare dicā authoritate, vltima fidei resolubilis fidei nostre vt valuti finis, sic rōsponsum vt in nobis gignatur, sit in Ecclię authoritate nobis sufficienter ꝓpositā: Dicūm. n. aliqd credo q̄ Script. vel traditio hoc habet, si alterū q̄ta, vnde sicut haec esse script. aūt traditū, aūt haec esse Script. sensus, non possum conuincere ad aliqd nobis prius ad Ecclię authoritatē q̄ docet, haec esse Script. haec esse traditū. sicut haec esse Scripturę sensus. Si. n. q̄ta, Credo credi Ecclię à Diuinis, ea regit à 88to, quod mihi constat ex vię notis. Itaq; vltima resolubilis fidei nostre secundum se spectata sit in dicta authoritate. Si. n. sponsum vt gignatur in nobis et rosponsatū sit in Ecclię authoritate. Vnde recedit Catholicus valde rationabiliter est vt Ecclia Dei beneficio regat, et eadē notas bene ꝓpositas habeat, vt eadē authoritate confirmatę ab omni haereticorum tentatione tueri possit, nemo. n. est venerius sanctę sanctorū mysterię. nocumēti Ecclię. Et sic vltimū patet. Quia Ecclia habeat authoritatē à Scripturā, non vero haec ab illa? absolutē n. repugnat ab altero authoritatē habere, sed vltimum immediatē ab ipsa 1ª veritate, mihi verbum est Scripturā sacra, magnum. et quia ab est Ecclia, quātūcūq; n. Scripturā ita esset, tū Ecclia confirmat authoritatē, quid foret tū vltimum ab altero authoritatē accipere quā q̄ Scripturā cognoscimus verbum authoritē. et q̄ Ecclia cognoscimus q̄ sit scriptura. Vnde nescimus Ecclia se habet tanquam ꝓmens Scripturā, scripturā vero tanquā authoritate tribuens Ecclię vel vt ro principalis.

Artg 2º. Vtrum obiectum fidei sit aliqd complexum q̄ modus enuntiabilis?

Ideo. Obiectum fidei in se quod simplex esse, vt tū à nobis apprehendit esse quod complexum. Nota. Artō 1º cognoscimus de obiecto formali, nunc agendum breuiter de materiali. Dicitur. n. obiectum materiale fidei tripliciter id de quo aliqd credit et sic est aliqd simplex, vt, Deus, Christus, mundus, &. Virgo &. Tripliciter q̄ credit. sicut obiectum scientiæ dicit id de quo aliqd demonstratur et scitur, et id q̄ scitur q̄ est Conclio. Vnde patet, id q̄ credimus semper esse aliqd complexum, non quod ꝓpositum ꝓprie, sed significatum alicuius ꝓpositionis q̄ capit in verbo: Sicut. n. in verbis enuntiatiuis

q. 1. art. 2.

Circa modo q̄dam rationes rationabiles nationes fidei licet non sint obiecta.

Nota. Duplex obiectum materiale fidei.

Nemo venerius sanctis est Ecclia nisi q̄ ignorauit Ecclia.

An Scriptura habeat authoritatē ab Ecclia an vltra

Imo q̄ sint vltima resolubilia nostre fidei

q. 1. a. 2

ea q̄ significata vobis simpliciter, vt Deus, Trinitas, Christus &c. ita et in vobis inuenit complexio seu vnio diuersarum veritatum simpliciter, vel diuersarum formalitatum vel rationum cognoscibilium, vt v. g. Deus est sapiens. & Aliter inuenitur separatio et distinctio, q̄ significata propositionibus negatiuis, et hoc est id q̄ vocatur, vt, Christus est Deus. Verbum dei non est creatura. Contra Arrianos.

Dub. 1ª

Dubitatur 1º. Vtrum ea q̄ vocantur aptè ad fidē pertineat? Rdeo. Ita hoc sensu pertinent aptè ad fidem, qz in. ea aptè firmiter credenda sunt, vbi sufficienter fuerunt proposita: quod in. Deus dicit aptè inducit vocem formule fidei, et veluti informata 1ª veritate, vnde credendus est aptitudine firmitate, sive in magno sit sive parvo, qz tam repugnat deo mentiri in parvo quam in magno. Nec re-

Præoccupatio.

fert q̄ Deus q̄dam ita asserat vt et iuramento confirmet, q̄da n. non, d. n. facit vt se accommodet hominis consuetudini apud quos firmis habetur q̄ iuramento fuerint confirmatus, hoc ei. n. fallaces sunt, et ideo instituendus à se multo exigit vt ea religione. nobis non audeant fidē fallere: id a. q̄ Deus simpliciter asserit aptè est firmius ac si 1000 iuramenta adderet, tam. n. est impossibile vt fallat deus loqtr sine iuramento q̄m cum iuramento. Rō est. qz deus aliquid dicit, tota essentia veritatis suprema quātū possibile est veluti informat illa pronuncia, vnde tam est impossibile vt hoc sit falsum quām est impossibile vt 1ª veritas fallat. Hinc segtr. si quid aliquod humana industria constructū appo-

Illatio.

batur immediate à 1ª veritate vitā sacrā partibus verissimis, illud habitum quod parit scripturæ authoritate, qz vere tenet est verbum dei asserta à 1ª veritate q̄ competentia: Sicut parit firmitate habet epta à Rege scripta et ab eius verbotenus dictata, q̄ in. scientia q̄ cognoscitur tota à Rege asserta atq; vera epta Regis et verbis Regis. Vnde et recte potest tale quid dici Scriptura sacra, qz est verbum Dei scriptum. Et quamvis forte tale quid de facto non existere, tm non est impossibile, sed ideo hoc dicimus vt intelligatur in quo consistat essentialis authoritas S. sacræ et eius credendorum. Nota tm, nō

Nota.

ea aptè pertinere ad fidē alio quodā sensu, non n. ea obligamur aptè expresse credere, nec ipsius huius fidei aptè necessario vera ea veritatis credibilis varietas. Necessario n. tota vera deus vnius 1ª veritatis, Deus n. nihil est revelare nisi simul scripsit sua infallibili veritate revelet, qz hoc est ea credendum, vnde et nemo est aliqua aliud credere nisi credat deum esse, et esse summa veracem, sicut nemo est videre colores nisi videat lucem, et tm Deus revelare scripsit nisi simul revelat de creaturis. Dicunt ipsius lucem fidei maiore habet conversionem ad veritates dicendas, ad eas q̄ pertinent ad magis principaliter quā ad eas q̄ sunt in rebus creatis, qz ipsius est principale.

Dub. 2ª

Dubitatur 2º. Aliqua de quibus aliquid credit aptè ad fidem pertinent? v. g. Deus Christus, Angelus, mundus, alia &c. Rdeo. non aptè. Deus n. principaliter ad fidem pertinet tanquam principium obiectivum de quo aliquid creditur, id q̄ subdivi-

Dei tribus, non n. sub ratione Salvatoris, vt vult Durand. in 3ª dist. 24ª, aut glorificatoris, vt Armach. q̄st. 4ª Prolog. Tho. Ex rō deitatis est amplissima complexitas in se seu aliae q̄ditates imaginabiles, q̄tq; nostro modo intelligendi fundi visus clarus. Rō. a. Salvatoris aut glorificatoris est minus amplectibilis, plurimum n. sunt alia q̄ditates in divinitate q̄ explicentur. Vnde Aqtus ad Hebr. 11º Accid. ad Deus op. cred. qz est, i. esse naturā q̄ndā dias

~~simp~~ potentiæ, alia cognoscentis et inducentis. Hoc n. est cognoscere Deum esse 2º. Aliud est principale obiectum fidei in via, q̄ erit principale obiectum visionis in patria: aliq hoc erit Deus q̄ complissima vera deitatis, hinc n. revelatione potissimum beati erimus. 3º Rz quidem nobis Deus de aliis rebus revelavit, ideo revelavit vt ex his ipsis et ipsius naturā q̄ndis cognoscamus et amemus, vnde ipsius cognitio est finis aliis revelationum, ac proinde ipse est principale obiectum fidei nostræ. v. g. revelavit nobis mysterium incarnationis vt cognoscamus benignitatē et amorē eius erga nos et ipsius nimium amorem: Revelavit mundi et Angelorum creationē vt cognoscamus ipsius omnipotentiam et sapientiam, ipsiusq; timeamus et veneremur, revelavit glo-

riam et gaudia aterna vt ipsius iustitia et misericordia agnoscamus, ipsumq; timeamus et amemus. Itaq; ipsius cognitio est finis cognitionum reliquarum, vnde et quando q̄ dicit adæquatum obiectum, vt dicit D. Thom. qz ipse est de quo cognoscuntur alia, vel tanquā q̄ditates, vel tanquā opa ipsius q̄ abipso manarunt, vel vt

media et via q ad ipsos deducit. Hinc patet, falsum esse q ruleminiale q. 1. a. 3.
calvinus, Theologos dum loquuntur de objecto fidei & transmittere Christum, nam Calvinus Calvinista.
Christy vt Deus, est primarius obiectus, vt Deo est secundarius, nam ipsius fidei
manifestat reipublicae est finemus apud Dei, quo nobis sua misericordias, bo:
nitate, et iustitia patefecit. Sic vt Deo est primarius et vita media salutis nostrae.

Artg 3us An fidei possit subesse falsum?

Rh Negat. Nota diligenter intelligi posse vt fidei subsit aliqd falsus. 1° Si Rx
Deus aliqd dixisset q falsum sit, dyo non credamus esse verus iudex. Nota.
2° Si quitamus aliqd a Deo revelatum q tu non sit revelatum, et non p fidei illud 1a Prop.
credamus. 1a Propos. impossibile dio est vt Deus q se aut q aliud dixisset aliqd q
falsum sit. Est fidei. Contra Pistillianistas, q dicebant Christus aliquando vera
non dixisse: Stiler Angelos, Prophetas et Patriarchas sapè mentitos, vt refert
D. Aug. lib. cont. mend. c. 2° Rh Deuteron. 32° Fidelis Deus et absq oi iniquitate.
Pro Fidelis Hebraice est Verax Deus. vbi simul iniquitas a Deo removetur, ita
falsitas. Num. 23° Non est Deus vt homo vt mentiatur. s. Hic stiler removeth
mendacium absq mutatio. vide patet, Deum ne q absoluta q potius falsus Deus ne quidem q absolutus
mendacium, q q da Scholastici parum rationabiliter dixerunt, vt Pet. Aliacensis. in 1. potius falsus fieri pot.
dist. 12a. a. 3°. et Gabr. in 3. dist. 38a. a. 2°. Deus n. ne q absoluta quidem
potius mutari pot aut iniquitate velle, q mori falsus dicere, sic n. stiler a Script.
tura negauit. Idem respondeat 2° ad Timoth 2°. Si non credimus ille fidelis
manet, seipsum negare non pot. vbi Aug. ex eo q Deus seipsum negare non pot
(q sine dubio ne quidem q potius absoluta pot) probat illum manere fidelem q
verare in promissis. q. d. etsi nos non credamus nullo tu modo pot fieri quin
ea credamus q promisit in Scriptura q seipsum negare non pot. Ad Hebr. 6°
In quo abundantius volens Deus ostendere pollicitationis suae heredibus immobilitatem
constitit sui interposuit iusiurandum vt p duo res immobiles quibus impossibile est
mentiri Deum fortissimum solatium habeamus. 1. q pollicitationis et iusiurandum,
Ad Rom. 3° Est a. Deus verax, oio. a. Deo mendax. 1. Deus non pot ullo modo
mentiri. vbi nota. Quando aliqua proditio tribuitur Deo in scripturis ea intelli. Nota.
genda est vt rationabiliter modo proprissimo quo possimus mente concipere, vt, v.g.
Deum dicit sapientem, tribuenda est ei oio sapia ois intelligibilis, idq essentialiter,
infinite, et tamquam causae oio sapientiae. Stiler quando dicit bonum, potentem, vi
dentem, immortalem, vt docet Dion. solo lib. de divinis nominibus. Et lib. de mystica
Theol. c. 3° vide quando dicit verax vel fidelis intelligendus est esse proprissime et
infinite verax, atq adeo ipsa veritas, in quo nullo modo possit cadere fal
situs, id n. proprie est verax q q nullo potius vel impotentia pot mentiri falsus
quia id q aliquo modo pot. Stiler quando negat aliqd de Deo q impropriissime
sonat intelligendus est id proprissimo modo negari, vt cum dicit dog non men:
tiri, non velle iniquitatem, non in signatis illis adeo non velle aut non
mentiri, sed nullo modo id fieri posse. Vide Dion. lib. 3° de myst. Theol. Quo
rectissime hominibus est Deus mori q se mori q alius falsus testari posse. Alia
testimonia vide apud D. Aug. lib. cont. mend. c. 2° Secundo patet, q si
Deus testaretur falsum, mentiretur, mentiri. a. intersecare malum est, et contra legem
eternam, q S. Maior patet, q etsi homines interdum possint dicere falsum ita vt
non mentiantur, nec peccent, quando sc. non loquendi contra mentem, re ipsum tamen
id esse verum q dicunt, in Deo id longe non patet, q ita noscat, vide si falsum Quid mentiri.
dicunt loquendo contra cognitam veritatem, ac fidem mentiri, mentiri. n. est
contra mentem et iudicium suum loq. vt aliud credat, sciat, vt D. Aug. ait libro
de mendacio c. 3° est dicere falsum cum intentione fallendi. 1. vt aliud credat
id q sciat esse falsum, id. a. q se intersecare malum esse, ita vt nullo respi
ciat, patet D. Aug. multis testimoniis lib. cont. mend. vt psal. 9° Perdes
omnes q loquentes mendacium. Et 14° Ad Ephes. 4° Apocal. 14° in ore eorum non
est inventum mendacium. s. Et quo patet mendacium affere maximum peccatum. Sic
Ecclesi 7°. noli velle mentiri os mendacium. 1. nullum. Proverb. 12° Qui mendax
labia iustus est fraudulentus. Et 1. Abominatio est Deo labia mendacia. Proverb. 19°
Testis fidelis non mentietur. Johan. 8°. Diabolus dicit pater mendacii. et 1a Johan. 2°.
Omne mendacium ex veritate non est. Denique 2us decret. 3us Capit. Sicut ea. de
visitat. dicit, Deo proprio dictum ne sit q dicta alterius seruanda est mentiri.
Primum non est. Ea q dolentes mentiri negat regulata veritate, et pinde iniuria

q° q. 1. a. 3

quanda fuit auctori naturae et oēi regentium deus id negat q esse yaletudo q libido naturale, oēi.n. scientia et regentio scientiis, est à 55to, et quidam loco ait D. Aug. vide est deus mentiendi, scripsit negauit et seipsum et dimittatur q quidam ei scientiae nota est. Arridet q oē q mentiri quidam et ordini naturae seu legi naturae quia constitutis est ut intellectus naturā sua dictaret aliquem ita verum, et abhorreat à falso; idq adeo est illi consitus ut q nullam potius possit assentiri falso sed sciat esse falsum, dicit q. dicipi ab alio et fieri in falsum; naturae ordo quidam. 2a ro est. Qz si deus ullo modo vel q se vel q alios falsis uti posset rationi tota fidei nostrae et sacrae paginae dubia et incerta: Qz an quando ab eo dictum posset, an forte in eo loc potius non esset usus, et quando mendacium se no esse usus adduxit vel posset esse suspecta nisi id euidenter ostenderet, q no magis illic mendacium reprehenderet et falsitati ei subest quā alibi. vide D. Aug. epla 19a ad Hieron. dicit penitissimi credi, deus q sacrae scripturae aliq falsi dicisse, q sic, aut, tota fides nostra nutaret. 3o qz oēi repugnat ipsius sapiae quidem ignorare, et humanis aliq potius velle, et immortalitati mutari, q stulter sentiat oēi repugnat diuine fallitati.

Ob. Obijcit 1o varia scripturae in quib deus dr q se falsa dixisse, aut locutus q se, aut q angelus mala locutos esse. 2o in quib prophetae aut patriarchae videntur mihi nō sp spiritu dei loquerentur. de quib vide D. Aug. lib. cont. mend. Quanda n. ex dei obedientiae facta sunt ornatarie, ut Gen. 20. exodi 38. 3. Reg. 3. quanda punitiue, ut 3i reg. 22. quā mystice et figurate ut Gen. 27. Exodi primogenitis big Esau. 2o obijcit. multi pp. docent, licitu esse ut mendacio tempus venerio, et meditando quanda maiora mali. n. ad euitanda alia mala abstinendo et bona faciendo, quibus ipsis q se non liceat. ita docent Orig. Ambros. Hieron. et Cassianus quorum verba refert Sixtus senensis lib. 5o Biblioth. Annot. 107a. Rdeo 1o. magnus error est ex scripturae mendacia aliquando licere, ut ait D. Aug. lib. de mend. cap. 2o et patet ex Script. in 1a ro allatis. Illi a. pp. videntur aliud voluisse quod aliorum verba expendenti in. licere intendit ut error ambiguis tamen legendi sensibus, unde fit ut alij dicipiat, alijq est manifestus error. Rdeo 2o. Etsi concederemus in aliquo euidenti casu licitum esse mentiri, quando aliter grauissimum malum aduerti nequit (q ty non credimus) tu respectu dei nullum quod non sit esse malum. ut recte docet Plato apud Origen. lib. 6o Stromat. Et Euseb. lib. 6o de praepar. Euang. c. 3o qz Deo nulla ex circumstantiis necessitas et mendacij subpeditare potest cum ex sui natura modi scripturant ad quod malum intendum et bonum procurandum: deinde qz minimo mendacio deus auferret authoritatem scripturae, nec amplius illi tanquam infallibili veritati fidem adhiberet, aliq fallissimum esset tantum bonum sine ulla necessitate indicere. 3o Obijcit. Maior fide rectum naturae assumptae q potius dei absolutum non posse mentiri falsum q non est et fide recti deus non posse dicere falsum q naturam assumptam. Rdeo 1o. Etiamsi forte non sit oēi recti fide naturā assumptā non posse. f. si in. intercedat ab ea oēi regentio separatim lib, eo q quidam DD. id docuerunt, ut Durand. Scotus, Gabr. in 4m dist. 12i. ty ita est recti et rectius sit non credere ob rōes et script. allatas, ita sic videri deus mentiatur falsum, ita expedit ad salutem dicere, unde etsi in hoc casu dicere falsum non tribueret deo tanquam auctori et moderatori ad hoc naturae humanae, ty tribueret ei tanquam supposito agenti q naturae humanae, q oēi repugnat 1o recti, ita sic ipsa veritas falsum doceret. vide Nemesium dicit Origenes eo posse mentiri qz est veritas Lib. 3o cont. Iuc. c. 5a falsum doceret. Rdeo 2o. Oēi recti est fide, deus non posse mentiri falsum q naturam assumptam aut q Angelos vel electos tanquam q instrumenta, non credendo eos ad hoc, et volendo ut falsum dicant, et hoc non sic intendunt, sic. n. tota fides nostra niteret. 4o. Obijcit. Deus intendit prophetis et assentiamur ei q falsum est, ut quando Pastores Ecclesiae aliqd docent q falsum est, sicut accidit in Conc. Carthag. sub Cyriaco Ob. Episcopi Afrorum in Conc. nationali definierunt eos q baptizati essent ab haereticis esse rebaptizandos, q postea tamen constat credere quando ei detectae à Conc. definitum, q ut Deus ut moueret ad hoc credendum, ac simile mentiri

hystari esse verū, nā hoc ecclie vel esse subrte. Confirm. qz pt me no: | q. 1. a. 3.
vere Deū ad iudicia spūalia falsū, modo prudtie verū sit, nos hoc iū:
dicia dirigit operatiōe boūe. Rndeo. Negādo pt Deūs prope vt absolūte credamꝰ
pt falsū est, vnde pgendū Arrianis non licuisse absolūte credere esse verū pt
Cour. definiunt, sed satis erat credere id esse ꝓbabile, sed non esse reprobandū donec
constaret de diffinitiua vtriusq; sententia, non n. sufficienter id ipsis ꝓpositū erat vt
teneretur absolūte credere: Et patet, qz si pt liceret illa autoritate et rōnibꝰ
dictis dubitare quia habent dubiū, nūquā absolūte crederet pt solus hoc modo
confirmaret, credere n. falsū, vel certū est, vel ex puncto. Ad Confirm. dico lo:
cum similante certeꝝ necessitatē, pt me Deū movere ad hoc iudicium alter:
nūs. Tenet hic lomeū lir et inde dare Eleemosynā, qz hoc iudicium absolute
est verū, nā positā ordie ipsā rationabili, et illo errore q esset me Deū pro
illis laborare extrema necessitate, vere timeo: Dicit. a. spūalitate falsū hoc
iudicium, qz semota ignorantia mea seu errore, ex parte rei non timeo, sed hoc
falsitas est cōpatiendi ad meū iudicium qua parte Deus me ad illud movet, nō
n. movet vt credā absolūte me timere ex parte rei ꝑ vere vere necessitate,
tm me timere eis hoc rationabile, sed id ꝗmittat ex parte Dei necessitate
sine similitate, non n. pt me movere vt sentiā absolūte timor esse ex vera
necessitate, aut me timere ex parte rei. 5° obijcit. Deus posset alios in: Ob.
dere habitus aliquā erroris vel falsē opandi, ꝑ quos ab aliquā obligatā,
ꝑ peccat id. ꝑ falsū asserere. Dico n. Aut. id n. ordo repugnat diē bonitati et ver R
itati vt aliqui sit causa erroris, infundere a. habitū erroris est inducere diversi
in errorē, et moraliter est hystari errorē, nā habitus ille esset velut cornix
quas habitualis Dei vocata in mala hora, sicut adualis inspiratio est cornix
Dei actualis vocata in mala hora. Sicut et quia ordo non repugnat diē potes, ita
repugnat bonitati vt infundat aliqui habitus pravos, vt quia, blasphemias
quales possent manere in infinitū, nā hoc esset diversi inclinare in pec:
catū: Ita n. habitus nihil sicut aliud quod pondus ꝑpria tendens vel trahens ad id
ꝑ et se pravitas est, ideo magis diversi quia pravi mali corrumpitur, sic n.
tendens in malis exorcismus, habitus n. est natura sua inclinans in malis
vegetabilis. Confirmatur. Qz si Deus tale inclinationē inferret, vere loqueꝝ ad
malos curaret, aliq adeo curaret: aliq ipse vere curat, q non tm sic est
intelligendus q ipse vere de facto curat, sed et q ad ipsius bonitatē repugnet.
Item et secta fieri non posse vt Deus aliqui veritatē occultet, et similē offerat
vere donec ad decipiendū, nā hoc est diversi inducere in errorē, pt tm quā:
tum ad alios fiat. Et pt aliquis offerre vere ꝓbabile, et multi velint vere
libertate cognoscendi veritatis. Secunda Prop. Fieri et negt vt fide dia 2ª Prop.
vinum aliqd q sit falsū. Patet ex dicto 1°. Confirm. nihil n. pt credi fide
dia nisi qd dictum revelationem est a Deo, hoc n. est ad formalē fidei pene:
tiā credendi: aliq q Deus revelat nullo modo falsū esse pt, ig s. thom patet et
actus fidei necessario et infallibiliter esse verū, qz veritas prima obiectum ad
fallibiliter verū, unde eadē rōne credere et firmitate qua credo Deus esse homo
credo et mea credere esse verū, nra veritas actus credendi ꝑ ipsius credibilitatē
consistit in conformitate cum veritate obiecti, unde moraliter nunc una veritas.
Obijcit 1°: veritas fidei non tm pendet ex vera formali credendi, sed et ex ꝓpositō Ob.
one veritatis fidei, in qua pt fieri deceptio, pt n. aliqd videri sufficienter confirma
matū q tm revera sit falsum, nā Antichristus multa falsa miraculis confirmabit
seu reformabit. Rndeo. Fieri non pt vt aliquis aliqd sufficienter ꝓbatum et R
confirmatū tanquā dictatū trāditū ab ipso Deo falsitas, ad dictū n. prudentia
ꝑtinet id non permittere. Et naturali lumine est evidēs: Si n. Deus ꝓponat
ab hoc vt firmissimū assentiatis ei q sub illis circumstantiis sufficienter ꝓba:
tis, meritū et hoc ab illo exigere pt, vel potiꝰ ipsi Deo bonitati et sapiē postulat,
vt non permittat falsitas eo modo ꝓbari vt obligetur ad credendū firmissimā fidē,
aliq tota firmitas fidei nostre vacillaret. Confirmatur. Qz ex Script. constat
Deus verbis ꝓpheta sepe dixisse aliquā multa et signa q̄bus evidenter possent
distingui a falsis si bene vellent attendere, vt patet in Moyse et Magis Pharaonis,
in Helia et Prophetis Baal, in Paulo et Elyma mago, in Petro et Simone mago.
Denique verba Hieremie q multa dogmata ꝓpheticerunt sufficientissima signa

falsitatis, vel saltē inevitabiliter fidei doctrinae p̄dicantē. Unde et aliq̄s sē
q. 1. a. 4 ad. 5. sufficienter ꝓpositis debet ꝓgressualiter modo confirmari in vel contra inducta
lib̄ q̄ evidens sit esse superā vias naturae, vel saltē status vitae ꝑ. de quib⁹ q. 1.
Quāde Deo et debet interius moveri, et illustrari, ꝓpter quod et aliquis fiat infer
delis, ita ut ei evidens sit Deū simpliciter esse credendum, neq; ab eo recedendum
et quamdiu q̄s non habet Deū rectius credendi, non est ꝓpositio sufficiens ut
eum obliget ad credendum fidei dictā. Cū sit q̄s sit infidelis, et ei aliq̄d notū ꝓmotū
ꝑ ipse non ꝓt dubitare quale sit, non tamen aliud credere autoritati ei non
minus rectum sit ab Ecclia catholica ita docenti. Cū sit q̄s falsō existimet confir-
mationē esse sufficientē, et se debere credere, ꝙ ea assentiēdo fidei dictis,
sed dicimus quōd ipse existimabit esse dictū, non n. sufficit ad veram adhē
fidei ut vel recta existimatio dicendi esse revelata, sed oportet ut revera
sit revelata, idq; nulli sibi tm̄ authoritate sit sufficienter confirmatū, ita ut
nulli evidens sit Deū esse credendum secundum recta rōnis. Dicit ad assentiēdū
sententiis. non sufficit existimare Deum rōnis esse demonstratiue, sed oportet
ut aliud ita sit et nulli videatur ita esse. Sic modo, ad veram adhēsionē dictorum
Dei vel religionis non sufficit existimare Deū Deo placere, vel ad vitā honō-
rem ꝓficere, sed oportet ut aliud videatur sit quidam spiritualis vitae, quāde
aliq̄s adeo ut maneat fixus et immobilis sit Deū fovere ob dei honorē vel adorē
quādā spiritualitē. ꝓ. ea se et seposita una circumstantia in ignorantia invincibili
non sit bonus nec fruendus: sicut et in veritatibus appetibilibus obiectum formale
non solus affirmatione, sed et reipsa debet. esse naturae spiritualis vitae rōnis
quātūm sepositis una circumstantia nō incidit vide dicta 1ª 2ª qst. 19ª.
non. n. respicit veritatē speculativā, sed practicā: in quo differt adhēsio
ab adhēsione fidei, nā respicit veritatē speculativā. ꝓ. et ista adhēsio
rectā sit revelata a Deo, et ut practica veritate, ut sc. sit ita ꝓpositū ut
fides et inter prudentes et fortiter audiente esse credendū. 2º Obijcit. Assen-
sus fidei ꝓt recipere ad assensum falsi, q̄ fides immediate potest assentiri
falso. Antō patet, cū ex una ꝓpositione fidei et altera falsa infert falsa.
Ob. Ut. Christus est Deus, Deus est peccator, q̄ Christus est peccator. Deo. N. Cons
Cū n. assensus fidei fluat in assensum falsi ꝓcedit vel assensus alterius
Ex premissa, q̄ vis falsus sit, ꝓprie est causa falsitatis assensus resultiōis. Quāde
n. deus effectus est a duabus causis alterā ꝓfectiua, altera impfectiua impfectio est
in effectu pendet ꝙ se a causa impfecta. Dicit ergo Deus non libere arbitrio
concurrit ad actus pravi, et ꝙ non est causa pravi, ita assensus fidei non est causa
sa falsitatis in assensu resultāte, sed obstantia existentis ipsius, et rectitudo veritatis
rectionalis illius actus, q̄ fundatur in bonitate naturali.
Praeconcipatio. Nec refert q̄ assensus
fidei sit suspiciosus videatur, qz vel suspicari videri ꝓt pduere effectus inferiores
ꝓportionis se cognoscit alterū q̄ est inferior, et applicat ad rem ea, ut habitus clare
visionis rem cognitione naturali ꝓt pduere actus discursivos naturales.

Arti 4ti Utrum obscuritas fidei possit esse aliqd peccatum?

Arti 5ti Utrum ea q̄ sunt fidei possint esse scita?

Nota. Nota. Videri lor Deus dicuntur ea q̄ sensibil vel rōnē excedentia cognoscuntur,
ut sabbatum Christi dulcedo, et similia videntur 1ª principia evidenter nota, et
conclusiones in ipsis habitibus, scientia. q. ꝓprie q̄ ꝓ demonstrationem cognoscuntur,
1ª Prop. unde de scitis est dubium. 1ª Propos. Ea q̄ sunt fidei non possunt esse scita
vel visa evidenter in speciē vel in similē principijs ꝓ ipsius fidei habitus.
Est recta. Et hoc modo sententia S. Thom. est verissima: sic ad Hebr. 11º. Ubi
dicit fidem esse argumentum non apparentium. i. obscurum cum q̄ non videatur
clare, qz in ipsis fidei habitū ea clare non ostendit. 1ª Corinth. 13º. videmus
enim ꝓ speculum. s. ubi videre gratis accipit, ꝙ cognoscere. Et secundum est,
quod obscurē cognoscere vel dubitare, et debitū ꝓ obscurā quandā imaginem.
2º. Qz PP. quādoq; inter se opponunt fidē et scientiā. Gregorius lib. 2º mor.
super Ezechiel. c. 4ª: malitiā ostendit, nihil scientiā. s. qz magnum supplendū fi-
dei est scrutare q̄ nescit. D. Augl lib. 2º qq. Evang. qst. 39ª et epla 112ª
ad Paulinum rep. 1º et 2º. ex quibus dicit, videl ꝓprie credi nisi q̄ absens est
ꝓ obscuris, qz n. ipsa fides non evidenter ostendit. Unde hodie. 40 in postil.
non qz. ait, cognoscentur credendum, sed ut cognoscatur credendum, quod

n. ⁊t fidel nisi credere q̄ non videt? Tertio ꝓbatr vꝰ, qz actꝰ fidei ⁊t subditꝰ libertati, possibilꝰ n. non credere id ꝙ credibile: at id ꝙ evidenter ⁊t non ⁊t in potestate nostra vt credamꝰ vel non credamꝰ. 2° qz hoc differt fidel a reliqꝫ virtutibꝫ intellectꝫ sequentibꝫ, vel à lumine gloriæ q̄ evidenter ostendit rem diuinã, fidel a. obscurè, et à scientia infusa q̄ ostendit saltē ipsam diuinã reuelationē, ac ꝓinde affert necessitatē assentiendi. 2ª ꝓp. non solū requirit ad actꝰ fidei nostri vt rem reuelatã non ostendat evidenter, sed et vt ipsum Deum reuelantē euidꝫ reuelatione non ostendat. Colligit ex D. Thom. I ⁊t. 171. a. 5. et segtꝫ ex dictis 1ª ꝓpositione, vbi n. testimonia hoc confirmant. Ita vꝰ, qz lumē q̄ evidenter ostendit diuinã reuelationē, et euidenter quasi demonstratiuè ostendit rei veritatē quātū à posteriori, alꝫ adeo fuit necessarid assentiri, fidel a. fuit assentiri liberè, aliocꝫ credere nō esset meritorium. Confirmatꝫ, qz aliud quod mihi euidens fit Deum ista reuelasse vel est naturale vel supernaturale, si est naturale (quo modo Angelis manifestꝫ erant ex signis q̄ in se exhibebāt Deum esse q̄ illi in principio reuelabat mysteria) certe fidei nostræ in eo fundari nequit, qz esset naturalis: sicut si mihi esset euidens Deum hoc testari, et ideo credere, vere meum credere esset actꝰ naturalis, imo necessarius quoad specificationē: si a. ⁊t supernaturale, et euidenter ostendit veritatē rei reuelatæ: ⁊ ꝙ a. lumē euidens est Deum testari, ꝙ ide ⁊t euidens hoc esse verū, qz hoc duo sunt necessariò connexa, idꝫ et ⁊t euidens: actꝰ lumē fidei quo mihi credenti non sunt nudè in creditas esse vera, sed arcanꝫ obscurā, ꝙ si lumē fidei euidenter ostenderet Deum reuelantē, nō esset eiusdem rationis actꝰ est fidel nostra, euidentia. n. et obscuritas in cognitione sunt duæ essentiales differentiæ, vel potiꝰ proprietates intimæ essentiæ consequentes sicut risibile et inrisibile. 2° Si fidel nostra posset euidenter ostendere Deum reuelantē, esset in Christo fidel eiusdē rationis actꝰ nostra, nā in ipso ꝙdam fidel fuit ꝓbrē euidentiā credendorū: Sed hoc ⁊t contra communē sententiā DD. et PP. Dicit. Cognitio quā euidens mihi ⁊t Deum esse trinum, in dicto testimonio, nō ⁊t scientia, nec opinio, ꝙ sunt fides. Confirmatꝫ, qz nititꝫ authoritate diuinã, et nō ostenditur vt ita in scripta ⁊t: Sicut possꝫ credere homini dicenti ⁊t ipse videt loquentē, ꝙ similiter possꝫ credere Deo. Rdeo. Ob hoc actꝰ quos DD. videt sensitiua fidē posse euidenter ostendere diuino testimonio. Ita Cant. ꝙ ⁊t 5. a. 1. et ⁊t. 171. a. 5. Sed dicendū ⁊t: illa cognitionē primā quā dixi posse fidē, non ⁊s esse fidē cuiꝰ speciei mea ⁊t nostra, nā de ratione fidei nostræ ⁊t vt absq; vllo authoritate diuina credita et non visa, vt colligit ex testimoniis allatis. Itaꝫ Deum hoc dicere, et esse verare non debet esse euidens ⁊ actꝰ fidē, sed obscura et ⁊ eandē fidē credibile, vt ob diuina testimonia obscurè nobis ꝓposita debeam illi actū humillimè assentiri, et in hoc consistit libertas et meritꝫ fidei nostræ: illa. a. cognitio euidens in allegante nititꝫ diuina authoritate euidenter cognita et quasi visa, qz euidenter cognoscit ex signis et effectis supernaturalibꝫ a quib in se exhibit. Dicit 2°. Posse ⁊t vt alicui sit euidens Deum principium n. Deum hoc testari, et tꝫ alterum sit obscurum, vt, An Deus possit testari falsum, ꝙ non requirit vt testimonium Dei sit obscurum. Rdeo. Si naturali lumine euidens sit Deum hoc testari n. ex signis q̄ in se exhibit, et alterum principium sit obscurum, et fidel in illa euidentiā ex parte fundetur, hoc fidel non erit supernaturalis, sed mere naturalis: si a. supernaturali lumine sit euidens Deum testari, vel ⁊t intelligi quomodo eodē lumine nō sit euidens Deum esse ⁊m veritatē, nec posse testari falsum, cuiꝰ hoc sit manifestū in exemplo ipsius dicentis tale, idꝫ et lumine naturali sit euidens: Itaque fieri nequit vt lumē naturale Angelicum q̄ ⁊t inferioris conditionis quā lumē supernaturale, ostendat euidenter Deum hoc testari qu simul ostendat diuinum testimonium esse verum, ꝙ unius horæ duo potuerint separari in lumine supernaturali q̄ ⁊t sublimius, et naturaliter ad plura se extendit ex in duos actus dicendo. Dico 2°. Si fingamus id accidere q̄ ponitur, adhuc illa fidel erit distincta à nostra, qz hic assensus duplici nititur cognitione ni. clara et obscura, unde et alio respicit in illa signa euidentia, et in veritatē dicti testimonij obscurè cognitā, nostra ac fidel tm debet niti sto lumine sui ipsius, non alia cognitione, et immerito debet pondere ex tali authoritate, in quā et alio debet resolui: actꝰ n. fidei

fidei nostre est quando assentimus alicui, non q̃ videamus nobis est deus testimo
sed ob reuerentiam dicenti mentiri et summa veritati, erga quem ita affectus
vt ꝓp illam velimus firmissime credere quicquid nobis sub eius authoritate
fideliter fuerit expositum nulla habita rõe euidentie reuelationis. Et hoc
patet, Obscura reuelationi quidãdo ytmere ad obiectũ formale fidei in
tamꝑa modus applicationis quo applicatur subiecto q̃ intellectui nostro, q̃
valde notandum est, applicatio n. obiecti formalis ostendit ꝑtm essentiam
liter requisita vt obiectũ possit esse radix cognoscendi et donare speciem actui.
Sicut modi applicationis est credibile obiecti affirmati vt diuerso modo speciem
habeat, ita q̃ diuersi modi ad obiectum formale ytinet, vide integrum obiectum
formale fidei nostre nõ sine reuelatione necessaria, est ꝑa veritas testificans
seu reuelans, sed eo modo nobis ꝓposita et applicata vt q̃ ipsius lumine fidei
non solum reuelata in se, nec testimonium reuelantis nobis sit euidens
sed obscurum, ita n. multe diuersi applicationis fiunt diuersitate essentialẽ
inter fidẽ nostrã et eam q̃ erat in Christo: simul et diuersi modi applicandi
fiunt diuersitate inter scientiã infusam et abstractiuam, inter cognitionem
euidentem et obscuram, confusam et distinctam, sicut in adultis voluit magnam
diuersitate fuisse. Nec obstat argumentum Caiet. negatio, inquit, non est de rõe ha-
bitus ponitur: ergo obscuritas est negatio, q̃ obscuritas non est de rõe habitus po-
sitiui: q̃ etsi negatio non sit de essentia habitus, tñ ordo ad obiectum formale
vide sepe negatio ꝙt esse de essentia habitus, nã ille modus reuelationis q̃
fuit et nõ aliquo modo cognoscat, non tñ ꝓfecto et euidenter, est ꝙd positi-
uum, quãuis ex eo sequatur negatio: simili et ipse habitus fidei positiua forma
est, quãuis ipso sequatur negatio inclusiua, seu euidentia et obscuritas. Dicit
itaq̃ obscuritas fidei non ex nisi ex obiecto seu ex modo applicandi vig
sui ex imperfectione subiecti, q̃ in lumine fidei est in intellectu humano, nõ
imperfectione obscurante, vt vident D. Thom. a. 6. ad 2m et 1ª 2æ q. 67ª. a. 3.
sedeo. Quicqd dicant Thomiste. Non oportet imaginari fidẽ nostrã debere habere
suas obscuritatis a subiecto, quasi si eadẽ fides numero vel specie poneretur
in Angelo non esset obscura, nam ipsa fides in se et essentialiter obscura
est, aliq̃ deberet manere in patria, quãuis Aptus, nas obscuritas sit soli
esset accidentaria, et mutatione status abstergeretur. Nec valet fides ullo modo
obiectus sicut fuerit euidens intellectui, in quocunq; et intellectui vel stati
quanto. Confirmatur, q̃ fides non reqrit absolute obscuritatem de re credita in
subiecto, nã in eodẽ subiecto ꝙt esse euidentia q̃ aliud lumen, sed in se vã
reqrit, euidens n. et obscurum fiunt intrinseca differentie cognitionis, nec
cuiusquam ab habitu et habitu, vbicunq; q̃ dicas potius ponunt: neq; dicit
contrarium D. Thom. Tantum n. vult, obscuritatem fidei non prouenire posse
a 1ª veritate aut eius testimonio, sed ex modo applicationis ad nostrum intel-
lectum. idem dicendum de fide q̃ fuit in Angelo.

Dubium 1m. Dubium 1m. Vtrum ea q̃ credimus quãuis non possint esse euidentia q̃ lu-
mini fidei, possint tñ esse euidentia vide lumini q̃ aliud lumen, ita vt nos
deum q̃ verum lumine euidenter cognoscat hoc esse verum, et q̃ aliud lumẽ
illud credat ob diuinam authoritatem, scitq; obscurum. D. Thom. nos scire videmur do-
cere id fieri non posse. Sit 1ª Prop. Fides ꝙt vt ea credat fide Catholica d
q̃ euidenter sint esse verum q̃ lumine naturale. ita diuinus in Prolog. ꝙ. 1ª
et in 3m dist. 1ª ꝙ. 3ª et Bonauentur. in 3m d. 34m. Gabr. dist. 31. Thomas explicit,
nam beatissima virgo euidenter scibat se esse virginem, et ipsum credebat ob
diuinam authoritatem. Ita Felix scibat esse verum hostiam, et ideo credebat. multi
dodi sciunt ex Creaturis esse deum, et tñ ideo firmissime credunt ob diuinam
authoritatem. Ita ad Hebr. 11º Accedentem ad deum &c. vbi Aptus loqꝫ de fide signatiue
q̃ est fundamentum iustificationis q̃ accessu ad deum, et sine qua impossibile est pla-
cere deo, vt ibidem ait, q̃ fidelis q̃ q̃ lumine naturale ex creaturis euidenter
cognoscit, id debet credere ob diuinam authoritatem firmissime assentiendo illi deo
dignum est, aliq̃ deo placere non potest, nec ad deum accedere q̃ augere fidem
naturalem. Dices. Aptus loqꝫ de illis q̃ nõ habent euidentiã diuinæ veritatis, quia
n. hoc est euidens q̃ cunctis simul dispositis ad credendum ad deum quia q̃ habent fidẽ
ita Caiet. in hunc locum Aptus. Sed id oto falsum est, 1º. qꝫ Aptus loqꝫ de fundamento
iustificationis adulti necessario: deinde et falsum est locum cunctis dispositis q̃ scientiã natu-
ralem quia q̃ fidem q̃ est donum in subiecto supernaturale, et cunctis notum. Deinde

Caietan.

Quod sit integrum obiectum formale fidei nostre.

Ob. Caietani

R

Ob.

R

Ob.

R

Falsus est scientia naturalē esse dispositionē ad iustificationē. Neq; et sat. stant
probat cang q lib. 12° de Trin. cap. 9° dicit Apostol. loq. de deo vt est finis fruēdus
finaliter, lor. a. modo, q̄ty naturaliter cognoscit negt. Aphy. n. dicit q̄ omnē ētis credēdā
1° Deus esse, q̄ abstrahit ab eo q̄ est esse finē naturalē vel supernaturalē, vnde ad
eos credendū non requirit vt cognoscā eius esse finē supernaturalē: alterius vt deus
esse remūneratorē, ad q̄ credendū opottet vt credam eius esse finē supernatū
intēptam per vē et remuneratorē et punitē vltrū. 2°. Si id q̄ sunt veritates
Deus est. euidenter cognoscit vē naturali, non posset eā credere fide supernaturali,
sola fides vē et euidentia naturali mitteret. 3° q̄ id nō sit per veritatē naturali lū:
mine est euidēs non mīg finaliter tenet assentiri quia id nō est euidēs,
sed indubii tenet assentiri fide dīa; q̄ et dubii q̄by est euidens, non n. euidentia
illa inferiorē ordinē vt impedire iudicij obscurā superiorē ordinē, nec dubium
dubitat vbiq; dubii esse detrimēta vt non possent tam bene mereri assentiendo veri
veritati q̄as indubii. deinde q̄ fidelis non audiret dubitare de per veritate, nec
vt posset absq; horrēti, posset eā dubitare, vbi vel sunt firmus vel q̄by aliud volūtate.
q̄ est signum alicui fide firmiē assentiri quia q̄ scientia naturalē, idq; nō solū
in artiū exercitatione sed et vsitē. Dicēt. Reprobi manifestiter se videre, non Ob.
videre, q̄ty ꝛ8 q̄ credit non videt, q̄ ad sit, videt, q̄ negant scire et credere. Ad
oēm hō credit, non videt, q̄ ꝛ ipsas fide non videt, q̄t hō videre q̄ aliud lū: Ꝛ
ne idipsum q̄ credit, modo hō non videat adhuc dicēs aliū credit, nec adhuc non
videre, et videre habitū non pugnant. Ad hoc patet 1°. stabilita scientia et fidei Illatio 1ª
rectā idem posse esse in eodē, sicut et habitū opinionis et scientia q̄ diuersa sunt dia,
et sicut habitū fidei humane et dīa ve non sentia ad simul stant. Oēt ni fidei
prebet duplex fide credēdi, humana et dīa; vt patet q̄ si dicēs, quando hō fidei
humana ex sua natura est incerta, et fides dīa est recta, q̄ sane nō eadem
pugnant quia euidens et obscurū. Patet 2°. Posse reperiri actus scientiarū Illatio 2ª.
habitū fidei q̄t actus fidei nō habitū scientia recta eadē veritate. Sed difficultat
est, vtrū vtriusq; actus simul esse possint, ita vt hoc simul credat actū et Ans actus fidei et scientie
euidenter sciat vna eadēq; veritatē? Rdeo. Fieri non posse vt habitus fidei et possint esse simul?
scientia influant in vnū actū simplicē immediatū, q̄ simul sit actus fidei et Ꝛ
scientia, vt diuinus et quidā alii imaginant, nisi q̄ eminenter vterq; actus cō
tinent: aut denīq; vt vtriusq; actus realitas sit in vnō actu: hoc n. oīa simul
repugnare possunt, manifestū n. est vt actus scientiæ et fidei diuine sint realiter
distincti, cum habeant diuersas differētias constitutiuas, vt sint diuersi gradus, nec
alter vt natura sua ordinetur ad alterum, q̄ habeant rationes quodāmodo repug:
nantes. Dicendū q̄ est. Etiamsi q̄ supernaturalis dei manifestatio fieri posset vt eī
actus simul sint vnus q̄ se non repugnent, hō virtus humana et auxilio ordinario
fieri nequit vt diuinū q̄ actū obscurō credit, simul alios euidenter cognoscat: nec
difficultas est intellectus simul vnā eandē veritatē diuersis actus ob diuersas rōes, 2ª Prop.
q̄uis quando illi actus habent rationes quodāmodo repugnantes, sicut hic fit,
vnus alter est euidens, alter obscurus, altus necessarius, alter liber. 2ª Prop. Fieri
potest q̄t vt q̄ fide Catholica credat q̄ euidenter scit esse reuelatum à deo, ar
guendo actus fidei q̄t confirmet vnā euidentia quā q̄ habet de reliqua fidei in dō
testimonio. Docet Doct. 1° q̄st. 3ª. a. 1°. et habet. Ad Angeli euidēs erat
humana naturali deum esse q̄ reuelabat ipsa mysteria, et tū poterant credere
vera fide. Atq; et q̄ stant in purgatorio fide habent, et tū multa q̄ credidēt
clare cognoscūt in purgatorio, et euidenter ipsa est deus vera doctrinā fidei reuelā
asse quia tū actus credunt. Eadē euidentia credibile est habuisse Apli, saltē
post acceptū SS^m, sanc multa n. signa euerunt et operati deum reuelasse
vt illis oēs esset euidens deum esse q̄ hæc oīa operabat, q̄ et alicubi in 3ª p. docet
D. Thom. Respō, q̄ de rationibus sunt diuersarū rerū, et diuersi motiua
rerum, loquor n. de euidentia q̄ habetur proximē naturale de dō testimonio
dū ne signū et effectū, q̄ inducat ad perfectionē rectā fidei q̄positionē. Ad hoc. Quæstio.
quid si mihi euidens esset humana scientia deum hoc reuelasse, q̄ homo
simul fide assentiri? Rdeo. Non, q̄ferius si actus sit euidēs, et simul ob hæc Ꝛ
euidentia assentiar, q̄ simul habere oportebit reuelationē euidentē et
obscurā, et vtrūq; respicere, et q̄ vtrumq; simul assentiri, q̄ nō est possibile

humana, unde et in christo fuisse non fuit, licet in eucharistia sit sublimior et supra rationes status viatoris, et gñdo fidei esset superanea: unde si deus daret aliqui lumen evidentia g̃lium superantiale infinitis habitualiter quantumcumq; gñbiliq; vel in eo non quantificando habitu fidei qua parte intellectus christi, dico quantum intellectus christi, qz in voluntate pia semper affectio manebit, vt i triumg. Adde q̃ non repugnaret quia dei lumen supernaturale simul cum lumine fidei maneat, et utrumq; simul in aliquo viatore, deo specialissimi operante, qz ex se hoc non repugnant.

3ª Prop.

3ª Prop. Ad fidei non est simul consistere cum visione beatifica. Quidquid ligie si loquamur de potentia ordinata qua deus facit id q̃ naturaliter rectum est representamus: secundo si loquamur de absoluta, qz non implicat vt simul credat et clare videat. Et g̃ quod qz visio beatifica claree ostendit vt deus loquatur et vel ipsum quod loquitur, idq; motiq; qua ipsa fides, non q̃ representatum est vt illi negata ratio regulae obscura, et in ordine supernaturali insufficiens. Deinde visio incertitudinem affert vt sufficiens motivum ad assentiendum fidei a rep necessitate adfert, neq; ad illa motivandi est q̃libuere, illaq; sic est superanea. Denique status ille non est capax simplicis et obscure regulationis q̃ est ex speculis ac aenigmatis, ita postulat q̃ficissimam regulationem supernaturalem cum sit homini, unde explicat ea regulatione q̃ in hoc vadit est infirma, et debiti incertitudo et via ad illas, sicut illud 1ª Corinth. 13º Cum venerit q̃ ex parte est.

Dubium 2º

Dubium 2º Utrum vt aliqd prudenter credi possit fide catholica debeat ita esse q̃stitus et confirmatus vt sit evidenter esse credibile? Ostensus est ad fidei non debere, nec posse esse evidenter in scripto, aut in testimonio dicitis, saltem ex ipsis fidei lumen. Nunc quaeritur, an saltem non debeant esse evidenter scit non credibile? et quando non est evidens illud esse in scripto verum aut a deo revelatum, utrum saltem non debeat esse evidens illud esse credibile et revelandum ab deo auctoritate? Ar et, utrum non debeat esse evidens credendi esse vel a deo revelatum, ita vt hoc evidentia q̃ supponatur adhuc fidei? Rideo.

X.

nihil posse credi fide dia nisi evidens sit homini hoc esse credibile et sensibus vestat vos firmiter credendi ob dei auctoritate. Dicit d. thomas. 4º ad 2m obiectum ait, ea q̃ subsunt fidei sunt visa et evidentia sub ea credibili, non enim crederet deo nisi videret ea esse credenda vel ex evidentia signorum, vel ex aliqd ostensibili. Eadem dicit Caietan et reliqi dd. et vr eo modo. Et ad Galat. 2. Licet nos, aut Angelus s. Et quo loco patet assensus fidei debere esse eo firmus, et excludere formidinem q̃stus volens contrarium sentiendi contrarium, quam formidinem illud confirmet: aliq necesse prudenter q̃t labire tale q̃stus et talem assensum nisi evidens ei sit et dicit firmiter esse credendum, q̃ negat evidentia. Minor patet, qz si ei non est evidens ita esse credibile et firmiter credendum, imprudenter facit q̃ tam firmiter velit adhaerere, nam potest prudenter dubitare vbius ita firmiter sit adhaerendum, nam si non est evidens ita firmiter esse credendum, non est rectum, si no est rectum q̃t prudenter dubitare an firmiter debeat credere, ar fides non malè faciet si no credat firmiter q̃ est contra Apostu. Et q. illud iudicium si no est evidens no sit rectum. Et q illud iudicium quo iudicat hoc esse firmiter credendum antecedit assensum fidei ar ipsum credendo volitum, ar fides non q̃t esse rectum nisi sit evidens, nam rectitudo sive evidentia possunt reperiri in actu fidei, deinde in regulante q̃ de fide prudet, ar in theologia, illudia iudicium nam est actus fidei, neq; ex fide q̃dit sed fides antecedit tanquam applicatio rei credendae. 2º Illud iudicium, hoc motivi et firmiter credendum, est iudicium prudentiae, nam dicit actus fidei: aliq iudicium prudentiae debet esse evidens, q̃ illud iudicium debet esse evidens. Dicit. Iudicium prudentiae q̃t subesse id q̃ speculative falsum est, q̃ licet iudicium falsum scientiae q̃t. et est q̃ quandoq; prudenter iudicet hoc esse credibile et credendum ex lod revelatum, ita in se non sit credendum eo q̃ falsum sit. Rideo. In aliqb scientiis iudicium prudentiae q̃t subesse falsum speculative, non ita in fide, ad prudentia n. dicta q̃titur, et q dicimus, vt non quaeritur aliqd sub ratione motiva et auctoritate tam firmiter confirmari, et prudenter iudicari esse ita tanta firmitate ab ipsius auctoritatem credendum, aliq fidei nostra solidius crederet, nam semp possemus dubitare an

Ob.

X

deus vel illi

an dicitur vel illi grossitiori falsus non subsit. Deinde, q, vt si ostendimus, Deus falsus testari non pt. Dicit 2i modi credendi vt supernaturalis, g non pt unus esse vnus Deus tali modo datur alter esse credendus. Rdeo. Non pt unus dat modi credendi esse ouidens in partib et distincte, sed bene in gre, quatenus ouidens st, datur alius sive unus esse credendus, et ob unam vocem ab vo vendendus, hinc n. voluit pt ingave vt ita credat, et in exortio x aucthus speciale pt ita credere. Et sic patet, vt aliqd credi fide dia non solus debeat esse ouidens vor esse credendus, sed et contrarium no esse credendus vnus quisq reijciendus, ne debet esse ouidens vor firmiter esse credendus, nec ob aliam vocem ab vo esse credendus, videcredend debet esse contrarius respondi 1mo esse credibile. Dicit. 1o. Fieri pt vt contraria sint euidenter probabilia et consequenter credibilia. v.g. Testimonia vocum debita pbabilia in foro rationis esse inviolata et no esse inviolata, ubiq n. sint voces et authoritates q faciunt euidens vtrag parte esse probabile et credibile. Rdeo. Id sepe fieri, sed hinc nostra quod firmiter pt credenda tanquam vera, sed plus vt probabiliter vera, et rationabiliter contrarium esse, et in vtra fidei debet esse euidens vel esse firmiter credendum hinc quin verum absq vllo dubio pte oppositum. Dicit 2i. In fide humana sufficit vt iudicium de credibilitate sit probabile, g et oppositum aliter in fide dia. Rdeo 1o Nego Ant. in antiquis fit vt qb fide humana aliqd prudenter credat nisi euidens ei sit vor esse res sic credendas, in simil ob mobile prudent ab aliquo immobili iuxta philosophos, ita ob iudicium probabile et formidolosis mitis aliquo iudicio vero et stabili ac inde euidenti. 2o. Non pt unus in fidei humane et dia, qz fide dia firmiter assentimur sine vlla formidine falsitatis, fide n. humana no formidine, unde amittit motivu credendi vel conseqentionis et mutari pt fides humana. Dicit 3i. Simil credimus vel fidei esse vera, ita et credimus vel esse credibilia et credenda, g no requirit vt vobis sit explicite et euidens vel esse credenda. Rdeo. N.C. Etsi n. ipsius fide ex ipso quia credimus doctrina fidei esse vera et implicite credamus ea esse credita tu ante ois fidei actus requirit vt iudicium ea esse credibile et credenda, idq ex fidei motivo, et vor iudicium debet esse euidens et clarum, alioq no esset rectum, nec ois fides antecedat. Dicit 4o. Si id q credile debet esse euidenter credibile, g debet esse euidens q sit possibile et verum. Rdeo N.C. qz vel dicit esse vera et possibile in scripta inducere, sed esse credibile pt conditio extrinseca concernens rei vel signorum et circumstantia externarum q possent vobis esse euidentia etsi vel ipsa in se vobis sit magnum obscura, pt tu id aliquo modo cognosci in gre morib. Dicit 5o. Credit sapiens credunt antequam illis sit euidens vel illas esse credibiles, g non requirit euidentia credibilitatis. Autor patet, qz credunt simplices et sapientes sine universalibus, idq vt planum. Dicit sext. Rdeo. Si prudenter credunt et fide dia, necesse pt vt illis euidens sit vor vivi esse credibile, et firmiter credendis, et quidem non semper adsit vt universalia tu alia signa no desint, vident in doctrina illam tradi ab Deo pbari multis signis vtrum quidem, eamq esse valde rationi et optimis moribus consentaneam, postq errores manifesti vident reiectari, deinde Deum gestis quidem illis doctrinam iuxta illis pbet vt planum et credibilis ampledendam videnti. Deinq miracula desunt in integra regione miracula q notissima fama ad aliod deferuntur.

Dubium 3tium Unus fides nostra Catholica ita sit posita et reformata, vt euidens sit vt esse credibile et firmiter credenda pro oibus sedib? Prima Prop. Fides nostra et doctrina fidei Christiane, sufficientia habet signa et testimonia qby fiat euidens illa esse digna q credatur, et secundum vera voces esse credenda p oibus sedib. Paganorum, Judaorum et Haretic. Est vera, cuius breue pbat Scotus in 4to 1 sent. qst. 2a ubi adfert 8 motiva fidei. Et D. Thom. lib. 1o contra gent. c. 6o. et multi quidam lib. 2o de verit in Deus fide. Et Pp. Eusebius lib. 1o de præpar. Evang. et decimus Evang. Et D. Augst. lib. contra Epist. fundam c. 4o Et varietas Scripturæ tu gestis pro testimonia tua s. et ea q historiarum lib. Johann 15o. Si opa non fecisse in eis, peccatum non haberent, scr. volendo credere. Et Num xiii. illi vero gentiles si Ad Hebr. 2o. Quid ois s. Petrus. Quæ sunt illa signa seu testimonia qby fit fides nostra euidenter credibilis? Rdeo. Varia qdo a diversis enumerantur, posse tu reduci ad 10. Prima nota est ipsa doctrina Christiana puritas. Etsi n. qdo dicunt q sunt si voces, nihil tu q sit nisi voces et bonus mores, imo ita q ad bonos mores ducit, quidem est esse sanctissima vt merito dicat Propheta psal. 118o nonus. q exactis singulis vt 18o. Lex tua immaculata convertens s. st. ab iniquitatis ad justitiam. Ex a. ad Dissentientes attinet, esse qdo traditi q multi credunt, tu nihil tradit q sit contra voces. Nam ob rationis

Dubium 3.
1a Prop.

10 Notæ quibus fides nostra sit credibilis.
1a. Doctrinæ Christiana puritas.

1ª Demonstratio.

2ª Auctoris primarij Sapia et Sanditas.

Publicis vel Sal instituit et docuit Aug. epla 3. ad Volusi. tom. 2.

2ª Demonstratio.

3ª Sapia et Sanditas cum q post Christum fide predicauerunt ab Aplis q ab eis subito discipuli illustrati et docti fuerunt, et à viris Aplicis. Ignatio, Dionysio Areopagita, Policarpo, Eleutherio, Irenæo et alijs. Iij à S. Dionysio, Athanasio, Basilio Christi. Chrysost. Greg. Nazian. et Nysseno, Ambr. Hieron. Aug. Hilario, Greg. et alijs. Iij ab ordinis religiosorum authoribus Benedicto. Bernard. Francisc. Dom. et alijs, q ante et secundissimi et humillimi et mundi contemptores fuere, ita ut adversarij nihil in illis merito possint reprehendere, de quo vide D. Aug. lib. de moribus Eccliæ cap. 21°.

3ª Demonstratio.

4ª. Modus propagationis Fidei nostræ

4ª Demonstratio.

1ª Demonstratio. Illa doctrina p̄ caeteris est amplectenda q̄ ostendit verum Deum, veram salicitatem, et optimum modum recte viuendi et ꝛ̄ beatitudinem assequendi: alq̄ doctrina Christiana est huiusmodi &c. E contra ꝛ̄ alia secta plurimum continuit contra bonos mores: Alij ut interim omittā, secta Calūnistarum fuit Deo maxime grata, tollit lib. arbit. vult homines iustificari sola fide credendo se esse iustos, et ꝛ̄ quid bonum esse contra mandata Dei mortali q̄ ita ipse sunt contra voces et bonos mores, et dant licentiam ꝛ̄ huiusmodi et flagitijs. 2ª nota. Auctoris assidua primarij sapia et sanditas, quidē n. est ex historijs sacris et profanis, et ꝛ̄ gentium confessione, fuisse olim homines quendam mirabiles in modum note, ipsis q̄ suam doctrinam tradiderit et ea mirabilibus operibus confirmauerit, id̄q̄ non minus credēdū est q̄m olim fuisse Pitagoram et Platonem, sed longe magis, loquor n. de credentibus mortali, sunt enim evidens est Constantinopolim esse. Insuper verū credēdū est Deum tradidisse propria scripta nostra fidei ꝛ̄ q̄bus contra pugnant, ut, Unum esse Deum Patrem Filium et SSm. Se esse filios Dei, aut ipsos solos non posse salutē consequi, Esse pœnia et supplicia eterna post hanc vitam, et similia. Fieri et non potuisse ut ipse non dixerit credēdū est, q̄ vita erat immortalis, et ꝛ̄ aduersarij Christianorum fatentur, ut Josephus lib. 18° Antiqt. c. 6°. ubi dicit Christum fuisse maiorem hominem. Quorsus n. voluisset nos dixisse q̄ sedentes circa Unius Dei mensam, et ea q̄ ad ꝛ̄fectā pietatē et vitæ beatitudinē pertinent meditabat, q̄ homines, q̄ebus voluptatibus seruiebat, et seruienda dicebat, q̄ humilitatē, patiam, mansuetudinem verbis et factis cæteris antemabat. Vide hac de re pulcherrimā orationē S. Luciani martyris apud Euseb. lib. 9° Hist. c. 6°. Hinc sequitur 2ª demonstratio. Illa doctrina q̄ tradita est à tam sapiēti et admirabili Doctore q̄ualis est Christus Deus noster, est ꝛ̄ apprehendenda: alq̄ talis est doctrina nostra q̄ sit. Hæc valet contra Ethnicos et Judæos, non n. facilius contra hæreticos q̄ dicunt suam doctrinam à Christo esse. Tertia Nota est Sapia et sanditas eorum q̄ post Christum fide nostra ꝛ̄dicauerunt, ꝛ̄dicata est n. ratio, Dionysius Areopagita, Eleutherius, Irenæus et alij. Iij à S. Dionysio, Athanasio, Basilio Christi. Chrysost. Greg. Nazian. et Nysseno, Ambr. Hieron. Aug. Hilario, Greg. et alijs. Iij ab ordinis religiosorum authoribus Benedicto. Bernard. Francisc. Dom. et alijs, q ante et secundissimi et humillimi et mundi contemptores fuere, ita ut adversarij nihil in illis merito possint reprehendere, de quo vide D. Aug. lib. de moribus Eccliæ cap. 21°. Hinc sequitur 3ª demonstratio, Doctrina q̄ à viris tam sanctis et sapientibus, et omni ꝛ̄ virtutis ornatu instructa est et ꝛ̄dicata est amplectenda: alq̄ nostra est talis, ij s. Quarta nota sequitur ex modo quo hæc doctrina q̄ orbe ꝛpagata est 1° n. constat eā esse inuentā ab ignobilibus, plebeis, pauperibus, sine armis sine eloquentia, sine fauore humano, ut SSm ostenderet, q̄ pulchra est Dei sapientia esse Deum S. q̄ valde contemnendos esse monet Aplus 1ª Corinth. 1°. Videte, aut Oratione dominica fratres, q̄ non multi sapientes secundū carnē &c. vide Deut. c. 29. Sermo meus et ꝛ̄dicatio mea non in persuasibilibus humanæ sapiæ verbis, sed in ostensione Spiritus et virtutis, ut fides vestra non esset in sapia hominum, sed in virtute Dei. Et Actor. 4°. dicit. Q̄d Cor. Judæorum mirabilia gerens et polens sciens q̄ essent homines idiota et sine literis. 2°. Constat eā tradidisse doctrinā in qua scribens SS. Deum unicum esse Deum, et contraria indubitata rōne ostendit, deleta, omni ramo, et alijs mendaciis affectibus, et nihil quæsisse temporale præ pia vita, assiduitate, caritate, et ea nouerisse mundum. 3°. Constat eā fuisse contrariā repugnantibus eis in. principes et magistratibus potia, Philosophorum sapiā, Rhetorum eloquentia, conscientiæ, sensibus et affectibus animi. Unde credēdū est hanc doctrinam vere fuisse eloquia Dei q̄ continet actor. 18° et q̄ ut q̄ est malleus ꝛterens

petras. Hieron. 23° 1. credib durabit, vidib est in se anno Dei et effusis, remanebis liber omni gladio asseyti. vide Christ. Homel. 26° ad pop. Antiochen. Et Augu lib. 22° de Civit. c. 5° ubi ponit inter gesta miracula q gesta sacra Isaiæ prædixit et inveniuntur, et alia multa gesta desiderio desiderii mundus remansserint. at scripta Harret. vel nondum introducta sunt, ut Arrianorum; vel qz ravis blandimentis, ut Luciferi et Calixini, q ozis libertate ravis removerunt, stoties timore exhibuerint, et idoirco corrupta natura ex se satis gelidis est ad eas amplectendas. Quinta nota sumpta ex signis et miraculis ghis suæ doctrinæ est confirmata, hinc ab ipso Deo patrario auctore, his ab Apostolis et alijs fidei gestatoribus q sibi orbi sunt notissima. Quicunq; n. nova aliqua doctrina tanquam divinitus accepta inducit in mundo, necesse est ea miraculis confirmari, hinc qz necesse est ut Deus testetur esse suam doctrinam, q non sit missi miraculis vel signis supernaturalibus, q sit credendum eo esse missi à Deo, hs qz miracula sunt velutti sigillum Dei quo gestatur possit testari se à Deo missis, nemo enim gestat divinitus missi mittatur, debet a mitti vel à Deo immediate ut Apli, vel à Dei vicario. Sic Moyses q à Deo missus fuit ut legis scribis docet. plurima miracula fecit. Similiter Deus et Apli qz nova eius doctrina introducturi ea variis miraculis confirmarunt: Et q christianus in nostra gestatione fides 1° introducta est vera miracula ea defenderunt. Denig alijs sanctis plurima miracula à christianis fidei facta sunt q et eos firmant nostra fide, qz vel in confirmatione doctrinæ fidei, vel in testimonium sanctitatis illorum, aliqua regula vera fidei, edita sunt. Circa q miracula advertenda 1° Quæ genus esse innumerabilia et alia grib, ut mysticos operationes q postea dicturi sumus, varios illuminationes, damonum vexationes, et alia grib morborum curationes. 3h vina terra, aqua, aera, ignis, potus, et alia genus creaturas. 2° Quæ patrata fuisse non solo mundo, ut nemo ea negare possit nisi ob fatuitatem est vel impudens. 3° Quorum necessitate evidenter vis ea natura, et damonis industria, vel saltem eo modo esse facta à sanctis viris ut credens sit artes Dæmonis facta ea esse, ut calumniatur Calixinus dicens, miracula nostrorum sanctorum esse magicas damonum. Et magdeburgenses q dicunt in 5ta Cent. c. 10. Basilius Magnum virum sanctissimum fuisse mendacium. Sed hoc signum est illud esse scriptum paganorum et antiquorum Luciferianorum, ut Arrianorum, Eunomianorum, Vigilantianorum, q ides de Catholicis calumniabantur, ut patet ex D. Hieron. lib. cont. Vigilant. Et ex S. Ambr. sermo. gl. q est de Sanctis Gervasio et Protasio. vide D. Aug. lib. contra epist. fundamenti. cap. 4° ubi dicit se virtutibus miraculorum teneri in Ecclia: et Richard. de S. victore lib. 1° de Trinit. c. 2° dicit. Dicit se error est q credimus, à te deorsum sanctis, ita n. in nobis ipse signis et prodigijs confirmata sunt q non nisi à te fieri potuerunt. Hinc sumitur 5ta demonstratio. Nam illa fidei q sit miraculis ortis sanctis confirmata est, credenter est amplectenda, Lucifer n. nullis unquam miraculis fidem fidei confirmare potuerunt, et quicunq id aliquando tentarit, nunquam eis vel in spem sanctitatis fuit. Calixinus sunt ea vitia mortuis sanctis fuisse, sit de eo in vita Calixini medico q da Lugdunensis Bolleg. q da de Arriano quoda narrat Theodoret. in Hist. Eccles. Sexta nota sumpta ex prophetijs ghis ea q credimus fuisse prædicta, ut sunt ea q credimus de Christo, de Ecclia, de gentium conversione, idololatriæ eversione, sacrificio altaris et alia, vel ghis illi clari fuisse q nostra doctrina voluerunt vel expugnarunt, qualia fecerunt Apli et multi tempore Apli, et postea Greg. Taumaturgus, q vixit 200 ann post Apli, Antonius, Abbas Josaphat q prædixit victoriam Theodosij, Benedicti, Francisci, Bernardi et alij plurimi: Sicut n. donis miraculorum dati ad fidei confirmationem, ita et donis prophetiæ, sicuti n. divinitus inspirati sunt, et ipsi certissimum dicitur testimonij signum. Hinc sumitur 6ta demonstratio. Ea doctrina q à prophetis est prædicta, et divino spiritu prophetico illustratis et haud nulla et expugnata est ecclesiæ: talis est nostra, q s. E contra nemo unquam hæreticorum dominus habuit, conati quidem sunt interdum aliqua prædicere, sed semper inducti sunt prophetæ falsi, ut legimus de Luthero et sociis via apud Cochlæum in actis Luthæri Anni 1525 et 33. Septima nota sumpta ex antiquitate et constantia nostræ doctrinæ: possidemus n. ostendere ea quæ fidelis servitis usq ad tempora Apostolorum integre esse tradita ab Ecclia Pastoribus et DD. et credita à populis innumeris per totas orbis dispersis: at hæretici nihil tale possunt ostendere de doctrina sua. Nam ante Calixini tempora nemo unquam fuit q ea credidit q tradidit Calixinus. Idem dico de Luthero et alijs.

5ta Ex signis et miraculis.

Notanda circa miracula.

Calumnia Calixini.

5ta Demonstratio.

6ta Ex prophetijs ghis ea q credimus fuisse prædicta.

6ta Demonstratio.

7ta Nota. Antiquitas et constantia doctrinæ Catholicæ.

8. Nota. Concordia DD. nostræ fidei.

9. Nota. amplitudo nostræ doctrinæ & orbem.

10. Nota. Ratio diæ quòd: Deniq; & quòd sit loci deripi in re tanti momenti.

Ob.

R.

Ob.

R.

Ob.

R.

Quæstio.

R.

ex principijs evidentibus vel experientia nobis: neq; nobis dat authoritate, sed evidentia signorum et notarum fidei, q̄ ea sequuntur actus fidei: Deinde Deus infundit habitum fidei tanquā applicatio obiecti credendi, et fieri ꝓt vt q̄d res hec evidentia no credat, q̄ no ꝓt actus fidei. neq; D. Thom. contrarius sentit, q̄ expresse dicit Lumē fidei facere videre ea q̄ credunt, sicut ꝓ habitū habitu virtutis Deo videt illud q̄ ꝓt ipsi credunt secundū illam virtutē: alij habitu alicuius virtutis non aliter faciunt videre quia inclinando potest ad id q̄ ꝓt credi. v. g. Tempe: rantia facit recte iudicare de actionibus tempatis, vt quantis, quando, quādo rec: dendis: Amor Dei de illis q̄ Deo placent: iustitia de actionibus iustis, virtutes n. faciunt vt hec actiones et obiecta vario hominī sint rosentanea inclinando ad illa q̄ inclinatio q̄dādo habet rectā ad recte iudicandū de illis. Sic modo lumē fidei, et interni instinctus gratiosi inclinant ad credendū dogmata fidei tanquā sibi rosentanea, vnde fit vt no ꝓ alius actus iudicet hec esse credibilia. Hic tn actus no ꝓt a fide, neq; fidei, sicut actus quo iudico euidenter aliquā scientiā esse habi: bilē no elicit ab opinione qua puto eā esse veram, actus n. opinionis no ꝓt credi: dere, et ꝓt posterior, scitus et actus fidei. neq; verum ꝓt Deo lumē fidei facere Prevarricatio.
impfidē videre, q̄ se habet ad lumē gloriae sicut lumē auroræ ad lumē meridiei: q̄ lumē auroræ et meridiei sunt eiusdē naturæ, et solū differunt vt intensius et remissius: Lumē n. fidei et lumē patriæ sunt diuersæ naturæ, alterum n. naturā sua ꝓt clarum, alterum obscurum, sicuti opinio et scientia sunt diuersa lumina et diuersæ cognitionis.

Artic 6.us Vtrum credibilia sint ꝑ certos articulos distinguenda?

Rsp. Ea ꝑ sunt principalia in doctrina fidei sicut ꝑ articulos distinguenda vt ab alijs facile apprehendi possint. Nota. Articulus esse primarius aliquis propositionis fidei quae Quid ꝓt articulus.
speciale difficultatē ad credendū habet, et alijs ꝓt proponenda. v. g. Esse verum Deum ꝑ sit Pater, habet peculiarē difficultatē: et ꝑ sit Pater verum filium, ꝑ sit idem Deus ꝑ Pater, habet alias difficultatē. Vide D. Thom.

Artic 7.us Vtrum crediderint articuli fidei successiui temporis?

Rsp. Credisse, non quidē secundū subtilitatē, sed secundū modum sed explicationis. Dicit ꝓt. Dei autem quod modo credimus semper aliquo modo credibile fuisse, sed im: plicite et in gre, successione tis temporis plura et plura explicita sunt credita.

Dubit. Vtrum id q̄ modo ꝓt fidei semper fuerit fidei? Rsp. Id non ꝓprie dici q̄ modo ꝓt fidei semper fuisse fidei, q̄ vt aliquid sit fidei non satis ꝓt vt ab aeterno sit dictum à Deo, quātūs hoc sufficiat vt nec in se sit credibile, sed requirit vt alicui facta fi: dei sufficienter ꝓposito ita vt obligetur ad credendū. Esse n. fidei, vt esse fide tenendū et ꝓmptis fidei obligare ad hoc credendū, inquit. a. dogma aliqd ꝓt fide tenendū nisi sufficienter sit ꝓpositū et reuelatum sibi authoritatē: constat. n. non oia q̄ nunc sunt sufficienter ꝓposita Ecclie olim fuisse, multa n. inde in Ecclia sunt recta q̄ olim dubia fuerunt et post Christū, quando haec optauit signa pluriima sufficientia vnde colligi posset ita esse credendū, ea tis no semper reuelata fuere nec ita Ecclia semper fuit illuminata vt ea audierat, patet, nam de multis adhuc Scripturæ fuit dubitatū in Ecclia an canonici essent recipiendi, de quibus tis postea fuit definitū: Sic, vtrum aīa sit ex traduce: ꝑ Thom ꝓ incidentia, declarat: ons et determinationē Conc. generalium, multa q̄ ante non erant expresse de fide inter pares esse de fide. De quo vide, Aug. lib. de bono ꝓseuer. c. 20. et epla 49. q. 2. Oio tn probabile ꝓt multos credi modo implicite in Ecclia q̄ ꝓt olim no reputabant Assertio.
ꝓte explicite. Quātūs n. q̄da recitant Apostol ignorasse an gētes essent ad fidē recipiendas, et an legalia seruare deberent, idq; usq ad 9.um annum à morte Dni quando petro facta fuit illa visio Act. 11.º tis contrarius ꝓt longe probabilis, scr. Eos optime id ab initio reputasse. 1.º q̄ tales acti historiales plenius ꝓt ꝓbatis de gentibus conuersione, quod optime se intelligere ostendit Petrus Act. 1.º 2.º et 3.º Et inter rationes ratus 3.º affert Dnus. In semine tuo benedicentur oēs gentes. Et addit Primus tis Iudaeis Deus benedictionē esse missum. In matth. vlt. Data potestate expresse iubet. Ite docete oēs gentes. Et ꝑ Scripturas rationes et eos strictisse restrictione legalibus, nā si intelligebant scripturas, et quōdo in semine Abrahe oēs gentes essent benedicendas, scribant fidē Christi sufficere sine legalibus, vt patet ad Rom. ostendit. Sed legalia solus fuisse dubitās q̄ ea implete essent paulo q̄ in summa ignorantia fuissent versati. Confirmatur q̄

D. Hieron. in epīas ad Galat. expresse dorit Regalia post Christi mortē esse mortiferū si qb ea tanquā necessaria ad salutē seruarent, et Iam fiat Euāgelij, non ostat. credibile Apl̄os post accepti Sp̄m in hoc tanto errore fuisse q tanti erat momenti. Dicit. Cur g ipse Petro obstanti fuit? Ob. Vt ipse scret tempꝰ quādo deberet vocari gentiles ydonei; Deinde in Act. 11° Petro obstanti fuit? Rx. Respat, vt 1° in Hierusalē, Secundo in vetā Iudeā, 3° in Samariā et demū vsq ad vltimos terre cpīles tpīes venit. Dorit Cor Cyrill. lib. 9° de rectis fidei Dogmatibus. Deinde obstanti et fuit, vt Petꝰ haberet exemplū apud Iudeos et Phariseos rōdere q putabant eos non admittendos ad fidē nisi circūciderent. vt patet c. 11° vide Chrysost. Homil. 29ª in Euangelia.

Artꝰ 8ª Vtrum artic fidei rectē enumerentur?

Rx. Artos fidei recte dicūtur q̄dā recte enumerari 14ⁿ. secundū alios 12. Nota Eccl̄ia Hispanie dicūtur dicere Symbolū in 14 artos, quorū septē referunt ad diuinitatē, septē ad Christi humanitatē, vt dit in Corp. dorit S. Thom. sed magis recepta est diuisio in 12 artos, quorū 1° ptinet ad psonā Patris. 6 sequentes ad psonā Filij. 5. vero ad psonā Sp̄s. Ex et confirmatur ex EE. Nam D. Aug. serm. 181 de Tempore, dorit Symbolū 12 sentiaꝝ cōtineri. Idē dorit D. Leo Epla pulcherrima ad Augustū. Ipsum aut, Catholicū Symbolū Damasi et ypolyti cōfessio q 12 Apl̄orū dicūtur esse sequaces sentiaꝝ. Idē dorit Ruffinꝰ in expositione Symboli.

Artꝰ 9°. Vtrum rectenter ordo fidei in Symbolo ponatur?

Rx. Rndeo. Valde expedies fuisse vt ea q obꝫ necessario credenda sunt p principalia capita nostre religionis in vnū volūt breue Symbolū colligerentur. Nota. Symbolū dicitur esse vel q sit volute tessera rōm et signū Xpi Christiani quo distinguūtur ab Ethnico et Hereticō, vel q sit collatio vel collectio principiorū Christiane religionis capitū, vel ppe vnionē, et sic 3ª dorit Clem. Epla 1ª ad Iacob. fratrē Dñi. Et Eusseb. Emissen Homil. 1ª de Symbolo. et D. Aug. serm. 115° de tempore. Symbolū. n. vnionē significat in. signum seu tessera militare, et id q singuli conficiunt in vnū, quādo dor ostatis dicte Symbola, v. Nota 2°. Symbolū ab Aug. serm. 115° de tempore definit, esse regula fidei nostre simplex, breuis, plena. Simplex vt audientiū rudibus nō distortū: breuis vt rōnabili memoriæ: plena vt rōnabili doctrinæ. Potest et sic definiri. Symbolū est breuis et deuidida peruersionū fidei nostre capitū q obꝫ expresse credenda p̄mittit rōnabilis. Nota 3°. Etsi multa sint Symbola, 4or tū sunt celeberrima, 1° vocabulū est, q dicte Apl̄os in Apl̄i. n. nam in diuersis orbis partib. existunt diuersi ritus annexi Dei 11ª Concilio restituerunt hanc fidei regulā quā obꝫ credendū dorit ne vlla pars inter ipsos videret esse diuersitas, vt Ruffinꝰ dorit in expositione Symboli, idq̄ vel singulis suis rationibꝫ, vt vult D. Aug. serm. 115° de temp. vbi explicat quem artū q̄lib ex Apl̄is contulerit, et D. Leo Epla citata, vt Ruffinꝰ S. vel vorie rōnis consilio illud ponendū, ne illud ab Apl̄is ponendū esse credatur vt nim oēs EE. id testant. Clem. Rom. epla 1ª ad Iacob. ante ydeas. Irenæus lib. 1° cont. Hæres. c. 2°. et lib 3° c. 4° vbi dorit Symbolū fidei regulā, et dicit ab Apl̄is Ecclia traditam. Tertull. lib. contra Praxeā q negabat Trinit. in principio veritat artos Symboli, et dicit, Hanc fidei Regulā esse obꝫ Hæreticos antiquos, vide necesse est ab Apl̄is destruere. D. Ambr. lib. epla 81ª ad Ecclesiæ Papam. Hieron. Epla ad Paulin de erroribꝫ Ioann. Hierosol. q erat Origenista. Idē dorit Aug., Ruffinꝰ, Leo et alij. Et obꝫ patet Erasmi inepitia et audacia, q in relatione fidei paraphrasi in Matth. dicit se ignorare an ab Apl̄is sit editum. Nec idcirco illud inter Scripturas numerandū esse, vt ipse putat, q Apl̄i non tradiderunt illud scripto, sed dicta vocē, vt PP dorunt, Irenæus et Hiero. si vt Aug. lib. de fide et opibꝫ c. 9°, tū non est minoris auctoritatis quā Scriptura, sicut traditio nō est scriptura inferior. Secundus est Symbolū Nicænū, q habet Tom. 1° Conciliorū pag. 337ª vbi explicatius ponitur ea q ptinent ad diuinitatē filij contra Hæresim Arrij. Tertius est Constantinop. editū in 2° Cone. gnāli contra Macedonium in quo additū q̄dā ad Symbolū Nicænū, ptinētia ad diuinitatē Sp̄s. Et hoc est q in Missa legitur. Hinc postea à Latinis additus est, Filioque, idq̄ in aliquo Cone. Romano circa tempora Martini 1ª vt dicte in Disput. habita in Cone. Florent. sess. 7ª ab Andrea Archiepo Colossensi

Ob. Rx.

Nota.

Quid Symbolum

Quotuor celeberrima Symbola.

Erasmi audacia.

Quartus Symbolum est Athanasij, q est oium explicatissimus contra oes
Hereses circa diuinitate ~~Christi~~ omniu Christi, q etsi non sit maioris auctoritatis
quia alia multor auctorum scripta quatuor ab ipso gestis est, ts q ias olim ab
vsu Ecclie à 1200 anis recepta est, ideo hoc est fide humane, esse. a. ab
Athanasio exposita rectissima est 1ste Nazianz. orat de laudibus Athan sub finem
vbi dicat illud Confessione Athanasij, quas ait vere Ecclie amplectimur, et D.
Aug. in psal. 120 vbi et notat integritatis verborum sub Athanasij nomine, et lib. 5.
de Trinit. c. 8. et habet aliquot verborum etsi non meminerit Athanasij. Idem
patet ex consensu totius Ecclie q illud sub Athan. nomine profert. Dicit. Ob.
Explanatio est affirmatiua, et valde necessaria tradita ne fieri dolositas
rei q omissa est? Rdeo. Ex in Symbolo tm ponuntur primaria q da fidei nos- Rx
tre capita Christiana potissimum ad expressionem diuine natura, et quatuor ex
functionum, vt q sit creator, sanctificator, et glorificator. Alia ad expressionem
Sabbatorum nostri, et mysteriorum gestorum humane naturae, dare. n. et seruare
dicenda sunt, et non tm ob pregia, q. a. magis partes sunt et ad pregia
spectant, vt ea q ad sacramenta pertinent et precepta, non ponuntur in Symbolo
sed in alia Catholicorum Christiani parte q tm est necessaria ob pregia.

Hinc 10.º Vtrum ad Summum Pontificem pertinet fidei Symbolum ordinare?
Rdet D. Thomas ad Pontificem pertinere motum Symbolum edere. Secus est. Rx
Si controuersia aliqua de rebus fidei oriat solus Pontifex est aliqd addere Symbolo
q prenatis obscure videbatur. Rō est, qz, vt ait D. Thom. ad illius auctoritatem pertinet
edito Symbolo ad quem pertinet finaliter determinare ea q sunt fidei vt absoluti
incurrissa fidei tueatur: alq Cor pertinet ad auctoritatem Summi Pont. qz non
vna debuit esse fidei totius Ecclie, quod est questiones fidei determinare q tibi Ecclie
post: alq dic est Pont. q s. Hoc loco nobis agendum est de regulis fidei. 1. de illis
à quibus nobis fides infallibiliter proponitur, vt n. possimus aliqd credere fide dia Dico regulas vt aliqd
duo requirunt ex parte rei credite seu obiecti. 1.º vt id q credimus sit reuelatum a credat fide dia.
Deo. 2.º vt illud nobis ita proponatur vt constituat vt illi oppositum non possit
subesse falsum, nobisq videndum sit Cor esse credendum. Hor. a. fit dupliciter
1.º quando pdicator ipse miraculis vel prophetico Spiritu vel alijs supernaturalibus
signis fidei confirmat, hinc n. est videndum Cor esse credendum ob dia auctori-
tate, nā et moraliter fit videtur doctrina illam à Deo esse q falli non pt. Et
Cor modo fides proponit infidelibus q nimirum de ea audierunt. 2.º quando
doctrina fidei euidenter proponit à Deo quem constat fallit non posse etsi
Cor aliunde constet hinc illa sufficienter est proposita et reformata vt humane
credere etsi nullis miraculis de merito fiat: Hoc modo proponit nos q sunt
fideles aut aliquando fuerunt, vt agnoscunt Script. et Ecclie, qz nouerat non
fieri et semp miracula vel alia signa supernaturalia fierent quotidianis
de aliqua questione fidei inuenit controuersia. Ideo Deus constituit quasdam
regulas ordinarias à quibus infallibiliter possimus cognoscere q esset credendum, / Regulae quibus qd credendum, sit cognoscatur
volentibus illas uti sine infallibiliter, ita vt quotidianis constituet doctrina
aliquis ab eis proponi nos esse firmissime credendam tempus discussis reuelata
Ea. a. Regula docet. 1.º Cū Summus Pontifex ex Cathedra definiat, tum n.
Pont. gestat tibi Ecclie in spiritualibus vices in primis est definire q de
fide Ecclie fide est tenendum q est vbi spiritualis fundamentum, vt recte
colligit D. Thom. 2.^a est Concilium Episcoporum conuocandum ad sedem capite
q est Pontifex. 3.^a est Sanctis Ecclie q. totius populi Christiani vis fidei
Pastoribus q.^a est Scriptura dia. 5.^a est traditio. Quandocunq. ne obstent
doctrina aliquis ab aliqua harum regularum proponi ea est firmissime te-
nenda etsi nullis miraculis fiat miraculis. Aduerte tm 1.º quod 1.^a regulam Nota.
non esse pprie nisi vna, nam Ecclie fidei proprie à doctrina primariorum
Episcoporum, seu Pastorum q conuocantur Concilium, et Conc. sine capite no est
infallibilis auctoritatis. Quinq in rebus controuersis quando nostris pt q verbo
Ecclie tenent, aut q Concilia antiquorum definierunt, vt videndum est ad
videndum sedis Apostolice, sicut Hieron. Augst et alij Pr. fecerunt. Hieron. in ept.
de tribus Hypostasibus, Augst vero sapissime in questionibus contra Pelagianos.
Nota 2.º ea vbi obstarent Script. et Traditioni non esse putandum regulas
magnum vestrum ministrum Christiani, nā non est ministrum infallibiliter ostendere

quid traditio habeat, vel qd sit scriptura sancta, sed hoc est solius summi Pont. vel Conc. Nunc Scripta et Traditio est regula quam ipse summus Pastor et Cour. intueri debent, nihil n. definire possunt nisi q. ex Script. vel traditione dedita p̄t, et nullatenus ex Conc. Trid. in initio. Itaq; hic breviter de singulis agendum q. nihil nihil aut hoc tempore magis est necessarium.

DE PONTIFICE.

De Pontifice hic ostendenda sunt, 1° ipsum esse caput totius Eccles. 2° Esse judicem controversiarum. 3° Eum errare non posse in fide definiendo quod toti Ecclesiæ sub præcepto credendum proponit.

Dub. 1: Dubium 1° Utrum Pont. sit caput totius Eccles. et cæteris Episcopis? Omnes Hæretici nunc Graci schismatici negant Romanum Pont. esse caput Ecclesiæ visibile, sed ut primum volunt esse primum inter Episcopos, utpote Episcopum 1ª urbis q dignitate ratione antecellit: vel recte statuit metropolitanum Episcopum prædit Dioscorum. In eandem sententiam videntur plerique alii q existimarunt Pontificem non posse exercere Pontificalia in alienum diœcesi.

Prop. 1ª Pro veritate sit 1ª Propositio. Romanus Pont. non solum est primus Episcopus, aut Episcopi primus urbis, sed et caput ac vere superior totius orbis, et vere superior cæteris aliorum Episcoporum, atq; adeo totius Ecclesiæ militantis, siue recte siue secus recte derivate, idq; iure divino. Est fidei. definita in variis Conc. Ex 1° ex Conc. Œcumenicis. Conc. Constantinop. 1°. A° 381°. contra pseudonimos in Epistola Damasi, quam Theodoret. lib. 5° Hist. Eccles. c. 9° refert ad verbum, dicit. Romanum Ecclesiæ caput esse cæteris Ecclesiarum, scil. esse membrum. Conc. Ephes. A° 430 contra Nestorium dicit se deposuisse Nestorium ex mandato Cœlestini Papæ ut refert Evagrius lib. 1° Hist. Eccl. c. 4° Idem Conc. in epla ad Cœlestin. scribit. Se missos Joannis Patriarchæ Antiochæni non fuisse ausos judicare, sed ipsius judicio reservasse, ubi apte dicit Concil. agnoscit Papam se principem. Conc. Chalcedon. A° 451° act. 1, 2, et 3ª dorat Leonis 1° vicio Ecclesiæ Pontifici, et act. 2° dorat eum Duces nostros, et Act. 3° legitur duas Epistolas Graecorum, q sic inscribunt. Sanctissimo et Beatissimo viro Archiepiscopo, et Patriarchæ magnæ Romæ Leoni. Et in Epla ad ipsum Leonem. Post Deum (ait Concilium) instituit et custodia à salvatore nostra est vobendit infamia 1. contra hinc quoq; Apostolica Sedis Sanctitate et ubi apte significat iure divino Pontif. esse vicarium Christi 1. totius Ecclesiæ.

Ob. Dicit. D. Greg. lib. 4°. Epla 32ª reprehendit dorari vicibus Episcopis, et dicit hos nomen esse profanum et sacrilegum, q non vocat Conc. Chalcedon. ita Leonem dorat. Rndeo

Rx Dupliciter hoc nomen accipi posse, 1° ut qd ita dicatur vicibus Episcopis vel Archiep. vel Patriarchæ, et tales non sunt nisi ipsius vicarii, et non veri Primipes sicuti Ecclesiarum, et hoc modo accepisse ipsum nomen Gregor. patet ex lib. 7° epla 64ª ad Eusebium, Si vero vicio est, ait, Joannes sc. restat ut vos Episcopi non sitis. Et lib. 4° Epla 36ª Si vero Patriarchæ vicibus dicit, Patriarchatus nomen tales dero. gate, et hoc modo est nomen sacrilegum. 2° modo ut qd dicatur vicibus Episcopis q ipsis nova et pontificia Episcopalia extendit se ad omnes fidelis, non vicibus sed alijs Episcopis tanquam veros primipes partium Ecclesiarum. Eo modo dignitas Regia non excludit dignitates ducum et Comitis, q et sunt veri Principes in terminalibus suorum locorum et gentium, ut hoc modo verissime tribuitur hoc nomen Romano Pont. q non ignorabat Greg. ipse sic ndeat illo ut hinc ob nimia gratulate, sicut ut malig rapiatur Joan. Episcopi Constantinop. superbia, q hoc nomen sibi arrogare volebat, unde idem Greg. nec Patriarchæ nec Archiepiscopis, sed Episcopis et servis servorum dei se dorare voluit Joan. diacono lib. 2° Vitæ eius cap. 1° Concil. Constantinop. 2ª Act. 9° A° 553° nos, inqt, Apostolica sedes regimen, et obedientiam, et ipsum nomen dilatare volentes, et condemnatos ab ipsa non condemnamus. Si Concilium obtent Pontifici, q Pont. est superior. Conc. Nicænum 2ª Act. 2° A° 787°. ybat Epla Adriani Papæ ad Tarasium, in qua habentur hæc verba. Cui sedes Petri tribus orbes terrarum primatus obtinere dicit, ecclesiæ Catholicæ dei capitis existit, unde et ipse B. Petrus Apostolorum dei cunctis Ecclesiis pastoris nihil ei ordo glorie sit. S. Conc. Lateranum sub Innocent. 3° c. 5° A° 1215° Romana Ecclesia disponente duo sunt ordo alias ordinarios po-

hostatu obtinet principatus, Hyde mutat verborum Christifidelium et magistra.
Conc. Lugdun. sub Greg. 10, 40te anno hostiarij, vt habet in 6°. Tit. de Electione
Capit. vbi primatus, vbi Conc. dicit Eccl. virtutis Ecclie Christi, successore Petri,
Ecclesie vultus Ecclie, gregis dominici directore. Conc. Florent. anno 1600 etc.
ait similiter. Definimus, ait, Sanctam Apostolicam sedem et Rom. Pont. in vniuersum orbe
tenere primatum, et ipsum Pont. Rom. successorem esse B. Petri principis Apostolorum
et verum Christi vicarium totiusq; Ecclie caput, et omnium Christianorum Patrem et
Doctorem existere authoritate in B. Petro pascendi, regendi et gu-
bernandi totam Ecclesiam a Deo nostro Christo plenam authoritatem et potestatem
traditam esse. Hic habemus 8 Conc. gratia q̄bus Greci interfuerunt et eandē ve-
ritatē fassi sunt. Preter hec habemus alia duodecim Conc. q̄bus Greci non in-
terfuerunt, vt Constant. sess. 8ª vbi damnat ista articu Wicleffi. Non est de necessi-
tate salutis credere Romanū Ecclie esse supremum inter oēs alios Ecclias.
vbi nota Romanus Ecclie intelligit illas partes ruis sic rapite, ita nonnulli
ex nris aliqb Ecclib. Conc. Lugdun. sub Innocent. 4° A° 1214, vt habetur
in 6° tit. de Homicidio. vbi dicit 1° q Deus assumpsit in Celis post resurrectio-
nē suā ne Ecclia sine Pastore relinqueret, ipsis nris B. Petro Apto vicit,
vt sue stabilitate fidei exterod in Christiana religione firmaret. 2° Pont. Rom.
esse vicarium Apti principis. 3° ipsius himane lucis redemptoris nostri in terris.
Conc. Turon. plurib; locis sic iudicat. sess. 6ª c. 1° de reformat. et sess. 14ª c. 9°
vbi sic ait. Inde merito Pont. max. q̄ supremam potestatem sibi in vera Ecclia
tradita nullus aliquod remedium gemiscendo sibi potuerunt penitus indebite ar-
rogare. 2° plurib; ex Epistolis decretalibus summorum Pont. Anacleti, Euaristi, 4th ex Epistol decre-
Alexand. Sixti 1°. Anicetti, Eleutherij, Victoris, Sixti 2°, Stephani, Marcelli, Melchiadis, talibus.
q oēs fere S. martyres, quorum verba vide apud Albertum Pighium lib. 6° de Eccles.
Hierarch. c. 6°. Epte vero extant in Tom. 1° Conc. Ad q Lauretiri nihil aliud possunt
videre quia Epte ille esse supposititie: Sed eas typhani defendit Franc. Turrian, et
est q̄ se incredibile q tam varios Pont. tam diuersa optime vedē in loco quando sint
corrupte vel suppositi. Ide plures et ex epistolis decretalibus aliorum Pont. q fuerunt
postea usq; ad Siricium, Damasi, Innocent, Zosimi, Leonis et aliorum, quorum verba
affert Ide Pighius et Bellarm. lib. 2° c. 14° de Pontifice. Tertio Ide plures ex 4th ex PP.
vtiles fieri PP. Latinis et Grecis q citantur ab eodē Pighio, et Bellarm. Sed oīa ro-
bustissime a Zanchio lib. 7° maxime visibile, vbi pulcherrime deducit tota historia
de Rom. Pont. a Christo Deo vsq; ad Greg. 13ū. Et affert innumera testimonia
Conc. Pont. Sanct. PP. Scholast. et recentiorū, q vera est hec oīa: Sicut et oppidat
q̄bus authoribus et temporibus q̄q Lauretiri sit exorta, et quomodo a Pont. Rom. vicissim
adversarijs oppugnata et dilata. Nec est vllius dogmatis fidei q tā multis et apertis labatur
testimoniis, idq; merito, nā ab hoc dogmate quodāmodo pendent oīa religiōis, vnde
nemo vnquā fuit Lauretius q nō negauerit Eccl. veritatē, hoc n. posito Lauretius nemo
esse pt. Solus affert tres PP. testimonia quib; Lauretius potissimū q̄ seruant.
Cyprian. Hieron. Bernardi. In primis Cyprianus lib. 1° epte 8ª. Deus vnus est, et
Christus vnus, et Ecclia vna, et Cathedra vna fūdata: aliud al-
tare, ministerii aut Sacerdotium nouum fieri præter vnum altare aut Sacerdotium non pt
q̄quā alibi collocari spargit. S. hic Cyprianus sicut est vnus Christus, vt vna Ecclia
sic numero, ita et vult esse Cathedrā vnā i. vnā principalē authoritatē q religiōis
continet, et totā Ecclia sibi Christo regat et doceat, et hanc dicit esse Petri Cathedrā.
Et lib. 1° Epte 3ª Ecclia Romana dicit esse Petri Cathedrā, Ecclia principalē vnde
vnitas sacerdotalis exorta est. Dicit Ecclia principalis, q in ea sedet principaliter totius
Ecclie, vnde vnitas s. q. rōsensus et rōspiratio oīs Episcopoū et rōsequentiū
oīs populoū in fide et religione exorta est. Et ibidē dicit. Non alienate nostri
Lauretius quibus q non cognita vnus in Ecclia Sanctā et vnus Ecclie, vice Christi, q s.
obtinet Cathedra Petri. Et lib. 4° Epte 8ª. Ecclie Romanā vocat radicē et matricē
Ecclie Catholice, q n. ab hac Ecclia oēs alie orte sunt, et ab ea tanquā radice
fecundate in fide et religione. Et lib. de vnitate Ecclie dicit. Inde nostri Lauretius
q non redeant ad originē vere doctrine de Ecclia, nec grate oīs rapiat, nec pa-
storis vocabulū seruet doctrina. Deinde hec tria explicando ait. Loqr Deus ad Pe-
trum, Ego dico tibi q tu es Petrus. S. vbi originē vere doctrine de Ecclia vult rapisse

in ipsis verbis Dñi, vt caput Ecclie, q̄ q̄rendus dicatur, esse petrū et successores, et doctrinā catholicā magistri esse vt q̄ recipiā verbis Dñi. Et j. Episcopatus, ait, vnus est, cuius a singulis in solidum pars tenet: Ecclia vna est q̄ in multitudinem latius incremento fecunditatis extenditur, quo modo solis multi radij sed lumen vnum et rami arboris multi sed robur vnum tenaci radice fundatum, et cum de fonte vno riui multi defluxerint numerositas licet diffusa videatur exundatis copiis tamen gratia, vnitas tn seruatur in origine. Et j. Ramos ille in vbertatem arboris copia vberitatis extendit, q̄ fluentes largiter riuos latius expandit, vnitas tn caput est et origo vna, et cum matre fecunditatis successibus copiosa, illinc fetu maximo, illinc lacte nutrimur, spiritu vite animamur. Hic vidit D. Cyprian. oēs Episcopatus esse vnus numero Episcopatus vnū vnitas episcopatus primordialis vnde ratio deprehendit sicut radij a sole, riui a fonte, rami a radice, et vnitas Episcopatus manifestat ne ordo Episcopatus singulis partibus diuersis quasi natura oēs ab vno dependeant dicit a singulis obtineri partē in solidum, q̄ q̄q̄ est vnus et solus Episcopus q̄via diuersis. Pontifex a Rōano titulo Episcopatus magni obtinet partē potiorē, q̄ sr. est radix a qua ceteri q̄pagati, sustentati et dirigendi. Dicit. Cyprian. epta ad Quintū dicit. Neq; in q̄quā nostrū Episcopū se esse Episcoporū constituit. Et j. multū Episcopis posse ab altero iudicari sed a solo Christo. Rdeo. Legit Cyprianus de Episcopis congregatis in Conc. Carthag. nō esse p̄sidebat quenq; nolly cohercat sedūre Episcopis Episcoporū, ne Cyprianus q̄d, vnus ait. dicit, alterū ab altero nō posse iudicari legit de rebus dubijs et controuersis, vt patet ex Aug. lib. 3° de Bapt. contra Donat. et 3° vbi hec verba Cypriani adducit, et dicit ea esse intelligenda de his q̄stionibus q̄ quidē obscurissima q̄spiciōne discussa stant. Nec Cyprianus hoc sibi arrogat Rom. Pont. posse iudicare et deponere alios Episcopos in manifestis, vt patet ex lib. 3° epta 13ª ad Stephan. Papā, vbi cū hortatur vt iubeat diuersi nostrum Episcopū Marcianensem cū q̄ Nouatiano consensit, et alium loco eius constituī. 2ª est Hieron. Ad Gerontiū de nouem nostra epta 11ª quā ait. Quia Ecclie Christus vnitate Dominus Rom. Orbis Episcopis orientis alij orientales Egyptios tabellationibus respondēte q̄. vbi vnitatem tolly orbis Christiani et singulorum constitutionem ad Rom. Epūm. Referri solere vt ex gloria vel ingloria. Idē in epta ad Damasū. A pastore p̄sidis quid petit, nisi vt successore discipulo meritis laudet, ego meritis q̄ minimus Christi seqr, beatitudini tue Cathedrā Petri communionē postulo. Super illā petrā edificatā Ecclīam scio, q̄cūq; agnus domus agnus comedat profanus est, si q̄s in arca Noē nō fuerit peribit regnante diluuio. Vbi aduerte q̄. Hieron. ipse dicat in Palestina, ipsius Antiochia, vrbis Episcopi esse Cathedra Petri vtrāq; tn agnoscitur secundo Damasi, 2° Damasus dicit successore Petri. 3°. Hieron. post Christū adhuc Damaso q̄ vellent q̄ter Christus q̄ponere Damaso. 4°. Sede Petrus q. Cathedra Petri edificata Ecclia. 5°. ipse q̄clamat q̄ non deserit Christi raptū. Sic habet Epta altera ad Damasi q̄ est 58ª. Dicit. Hieron. Epta ad Euagrium de distinctione Episcopi et Presbyteri aperte dicit. Si auctoritas quēr. Orbis maior est urbe, q̄ enim q̄ Ecclie Christi orbis vnius vrbis successiones? Rdeo. Refellendi Hieron. quandā genus confusionis Rome in tradendo a Diaconis quia se q̄ponebant q̄sbiteris et sedebant inter eos, vt q̄ ratio temporalis Ecclie nōn haberet, nisi tn antiqua consuetudo esset et Presbiteri nō Episcopo sedebāt Diaconi starent et nō sederent. 3ª D. Bernardy. Hic lib. 2° de Consid. ad Eugenium scr. Coepit ad ē. Sacerdos magnus, si sum. Pont. hic primus Apostolus, hi duces Apostolorum. Et postea. Tu ab illis claues tradita, illi cæli recludere sciunt. Sunt qdē et alij Cæli pastores, gregum pastores, sed hi tanto gloriosius quanto differentius q̄ ceteris nomen hereditarij. Habent illi sibi assignatos greges singuli singulos, hic vnus omnes pastor. Et j. Aliorum potestas orbis ordinata limitibus, hic ecclesia et in ipso q̄ potestate sua alios excipiat. Ideq; affirmant Heretici quos qdā q̄ ide Bernard. ipsos libro scribit nōia quidē alicui Rom. Curie q̄ solicitudine non indigent. Quando glosa 20ª. Prima sedes nec Stephanus. Alex habuit glosa potestate in tota Ecclia, et sicut soli Ecclie nupsit: alij pont. Rom. est petri successor, q̄ pater est raptus soli Ecclie

Ob.

R.

Nota.

Ob.

R.

9h vacat 1ª.

1° Prop. ghak à Zanchera solo lib. 6° monarch: visibilab. sed breuiter ghak ex
dicty Lomb sempt. Petro ist mathh. 16° Tu es Petra &c. Hic duy quæstiõ Petro se
adificatuũ Ecclia sup ipsũ, et ipsũ fundamẽtũ Ecclie fundamẽtis. Sh quæstiõ
illi clauũ regni Cælorũ ghy signak suprema potestab in ipb q ghmant ad vitã
æternã. Dicit. Cur g non dicit duy, Tu es petra, et sup hanc &c. Rdeo. Ob. ob.
Dominy dicit nos Scriptare Lomby ist, Tu es Cephab &c. petra, et sup hanc Ec:
clam adificabo Ecclia meã, nõ duy antiã illi lor nomẽ imposuerat dicens. Rf
Tu vocaberis Cephab i. petra. vide Baron in suũ Lomũ. Græcy ad verbũ. πετρος
q idẽ signat q πετρα, vide Latiny interpretẽ sacrũ Græcũ et verbũ petry
q rudely vir appellab petry quia petra ignarib idẽ signak. Dicit. Cur g Græcy ob.
mutauit genꝰ dicendi. Tu es Petry, et sup hanc petrã, debuisset dicere, sup huic
petrã, vel sup lor petro, q nõ dicit? Rdeo. vt clare explicauit metaphoram, et signauit Rf
petrã esse petrã sup quã adificauit Ecclia. Si a. dicisset, sup lor petro, abigisset
fidelẽ, nã nomẽ petri huius signat vt sapiã, sic a. sapiã significare debuit, ne lorib
dicẽ ist metaphoricu. Tu es sapiã et sup lor sapiã, à quã metaphora impossibẽ est
illi nomẽ dari. Hinc esse dicit, sensibꝰ Lady Lor, ~~thempany vnder the~~ q hanc
q videnda sit ex ipsis scripti. Arbib adorant ~~oes~~ PP. Greci et Latini quoꝝ verba
refert Zanchy lib. 6° c. 4° et Bellarm. Trithemiany lib. de ecclast. Latinis nihil
aliud petrã adificandã Ecclie petrã dicitꝰ Cyprian lib. 1°. epla 3ª et 12ª. et
lib. 4° epla 9ª Sup petrã, ait, adificata à duo fuerant Ecclia. Et ad Quintꝰ de
baptizandis hæreticis. Et epla 73ª ad Iubaianũ. Ecclia q ist una sup unꝰ
q clauis regni accepit fundata ist. vbi Ecclia dicit esse una q fundata ist sup
unũ. Hieron. in cap. 16° mathh. Ædificabo Ecclia meã sup te. idẽ habet
epla 1ª ad Damasiũ. D. Augt sermo. 29°. de Sanctis. Tu es Petry &c. Dignꝰ vocatꝰ
q ædificandꝰ in domo Dei postea dicit ad fundamẽtũ, columna ad sustẽ-
tandũ, clauis ad regnũ, et alibi sæpe. Qz a. lib. 1° retract. c. 21° dicit suũ Præcognitio
sensũ sibi esse probabile, et videtur ~~postea~~ alibi, Sup hanc petrã i. sup me
quem ipe confessus, credidit q dignationẽ dignũ Scriptura, petrabat a Cephab, nõ
scripsit petrã, sed aliqd à petra derivatiuũ, vt idẽ esset q petrinꝰ i. sapiens, petrã
a. dicit sibi Christꝰ, et qz dicit, Sup hanc petrã, vt nõ sup duos petrinos, qd
tabat sensꝰ esse, Ecclia esse ædificata sup Christũ: Sed hoc est nõ inprobabile
vrgentibꝰ, contra hæreticꝰ et alios PP. quos refellunt Sanctus, Bellarm, et cæteri
Baron. Origenes Homel. 5ª in Exod. docet petrꝰ Ecclia fundamentũ, petrã
solidissimã sup quã Christꝰ fundauit Ecclia. Hippolytꝰ martyr docet illius fidei
petrã. D. Ambr. in symbolũ docet illud petrã Ecclie. Lugdꝰ in Ecclia inq sede
à 1200 annis, vt habet qz D. Augt lib. 1° retract. c. 21°. Dionys Cornel. Calendi
Act. 3ª docet petrã petras et impedimẽta i fundamentũ Ecclie. Hæ sigmata nõ
PP dicunt, sup fidẽ et confessionẽ petri ædificata Ecclia. Duplici n. modo id fa-
cere ist, hinc qz ex confessione fidei sue nomẽ vt esset fundamentũ Ecclie
hinc qz sigmabat fidem petri et successorꝰ ideo fore firmã et immobilem vt
petra Ecclia illi sit immotum. Lucæ 22ª Ego rogaui &c. s. Dicit. ob.
Soly Christy ist fundamentũ Ecclie 1ª Corinth. 3ª Rdeo. Soly Christy ist principaliꝰ Rf
fundamentũ nisi et petry inmediate, sed petry ist 2ariꝰ Dicit. Et alij Apli et ob.
Prophetæ sunt secundaria fundamenta, q dor nõ ist ponibile pro. Ad Ephes. 2°
Sic ædificati supra fundamentũ Apłorũ s. Rdeo. ob Apli dicunt fundamenta Rf
subalterna, sed petry principali modo. 1° qz fides Ecclie nititꝰ revelatione facta
Apłis et prophetis (non n. fiunt nova revelationes) sed potissimũ ex q facta
ist petro Matth. 16°. Stiter Act. 10. petro fit revelatio ppter ad Ecclie uni-
versalẽ fidẽ. 2° qz ob Apłi Ecclie fundamẽt. Hab ob th et nonnulli fun-
dasse petry qz erat caput Apłorũ et in eos auctoritate habebat. 3° qz ob Apli
fuerunt Rectores istius Ecclie habentes authoritate in illã, sed alij ut nuncij
vel legati: petry a. ut pastor ordinarij nisi debebat in auctoritate fieri successio
idẽ genꝰ habb. Tob dabo Claues regni Cælorũ. Simꝰ m. ist. Dabo
tibi primatũ potestatis in Ecclia vt PP exponunt. Et colligit Clarius 22ª. Dabo
clauis domꝰ Dauid sup humerũ eius i. dabo ei primatũ potestatis Sacerdotalis
in domo Dauid, sicut in 2 Paralip. Stiter Apocal. 3°. Qui habet clauem Dauid. et
confirmauit illud Isaiæ. Ephesiꝰ exponit. Nec fit et primatus potestas Sacerdotalis

signata, vt passim PP. exponunt, nã ligare est obligationẽ imponere & legẽ et ꝓpria, vt correctione et fidej. Solui est reuocare necessitatẽ, vel pœnã, vel ꝓpriorũ, voluntatẽ, iumentorũ et similiũ, aliq nihil aliud notauit summa potestas. Alter loq Johan. 21° vbi ꝑstat Petro familiariter q ei Matth. 16° familiariter fuerat promissũ, sicut Johan. 20 nũs dicit. Sicut misit me pater & Ego mitto vos 55ũs &c. ꝑstat ergo Apostolis q erat Petro Matth. 18° Amen dico vobis quecunq; solueritis &c. Solui ergo Petro dicit Joh 21° Pasce agnos meos, pasce oues meas. Quibꝫ verbis nis pastore constituit totiꝫ ouilis sui, atq; ideo oues q dicunt ouiles Christi, vt exponunt PP. Christost. et Theoph. in hunc locũ. Ambr. in cap. vlt. Luce vltra medios. Epiphan. in Ancorato, Leo Serm. 3° de assumptione sua ad Pontificatũ. Illa n. verba, Pasce oues meas, non solis ꝓpris stigmat sed et potestate confirmati sicut nũs dicit Christi et multiplicationi data vtiq; nescandi et fraudibus. Ih nũs dicit Hoc facite in meã recordationẽ, non solis ꝓpris dedit, sed et potestate ꝛõ. Nihil conseruandi et offerendi. Ita nũs Dns dicit Petro, Pasce oues meas dedit potestatẽ regendi totiꝫ ouile suũ. vt ait Epiph. in Ancorato. 3ª pag. a principio. Pascere n. Grece est BOSKE, q simpliciter signat pascere: sed secundo loco est POIMENE, q signat ois actus pastoralis ꝓsidendo exercere vt ꝓnũciare, gubernare, ꝓmere, disponere. s. quo modo pastor in aliq stingit. Ioannis corrigit, vt Matth. 2°. Ex te n. egriet dux q regat populũ s. Et Psal. 2° Reges eos in virga ferrea &c. Dicit Cypri. Lib. de Simpli ꝓlat. et Hieron. Ad. 1° in Catalogũ dicunt Apli fuisse pares et potestate pares, q uis poli Petro dictũ est pasce s. regẽ. Fuerunt pares q respectu populi Christiani singuli in totis populis Christianis habuere potestatẽ, non tñ fuerũt pares inter se, sed Petro erat religionis caput et vicy superior. vnde nis dicit, pasce oues meas, et Apli ipsiꝫ mire reuerebant, vt expresse docet Leo Serm. 3° Et Chrysost. in Euã Johan. idẽ sentit Hiero s. dicit n. vt fuisse electus à desiderijs vt rapite restituto schismatis tollerata ormsid, vult q Petrus fuisse caput religionis. Et Cypri. epla 74ª dicit, Errãt isti qui dicunt q Petrus fundata est. Ih. A Petro ecclesie origine Dns instituit, i. Dns constituit originẽ confessionis à Petro in Ecclia, q et inter Apli constituit. Obij. Quomodo Apli erant subiecti Petro et in qbꝫ? Rndeo. Quia Apli inde dño habebant qdã potestatẽ gerendi officij, tñ vt hoc vel illo loco populi gerendi non erant à Christo constituti, vnde hoc Petro singulis specialem & authoritatẽ potestatis, qꝫ tñ ab ipso sine cui confessio fuerat indicerit. Quinimo ipse nis assert Apli alibi magistrat tamen constituit Hieron. Epistoꝫ. Teste Chrysost. in illũ Joh. 21° Sequere me. Deinde potuerat et illis specialem alij seruandos in administratione Sacramentorũ quod in singulis Ecclijs introduxerunt, et sic, quemadmodũ forte nõ fuerit, q ois erant quasi 55ta mer ogabit multis locis diuersitatem. Ih ipsiꝫ erat conuenire omnes illis ꝓsidere, vt patet Act. 1°. in quã locũ Chrysost. ait. Quia negauerat Petrus tertiꝫ sibi gregẽ, quem in hoc loco primus ꝓmouet. Et Act. 15° Primus legit in cone, et eius sententia plenit retineri. Dicit. Paulus restitit Petro in faciẽ, ad Galat. 2° q non erat eis superior. Ibidẽ dicit Petrus nihil sibi contulisse, et Petro credidisse Euang. Quinimo sibi vero gentiũ. Dominꝫ Act. 16° mittunt Apli Petrus et Johan. in Samariã, q eã indicunt Petrus nõ fuisse superiore Apostolis. Rndeo. Paulus restitit Petro, non vt superior, sed & correptione fraterna, quo modo inferior superiori interdũ ꝓt resistere, vt expresse docet Augs Epla 19ª ad Hieron. et Greg. Nazian. 18°. in Ecclesiast. Et Cypria. Epla ad Quintũ 71ª de bapt. Hæret. Dicit a. Paulus Apostol posteriorib nihil sibi contulisse n. q ad doctrinã et Euangeliũ attinet, qꝫ Euã habuit nõ ab hoibꝫ sed immediate & reuelatione, vt dicit in eadẽ epla. c. 1°. Contulit tñ nis illis sanã doctrinã PP. authoritate quã habebant apud plebẽ, vt n. ois crederent et doctrinã Pauli à Petro et cæteris Apostolis. Petro a. concedit nis Dns Euang. credendũ. non q non posset quibꝫ ꝓdesse, qꝫ 1ª generalis concedit Act. 10, vt elegãter ostendit Barone, et Dauid nis eligerent vt & ob eis Petro

Euangelium audirent et rederent, vt ysaiat Ad. 15° sed qz gregem ysty mira erat rendertere studuit, erat n. Lor digni, vide vt Dny dixit suisse ministr
Ciuitatisstoud. 1. studuit: sicut gregem mea Paulo erat tendertere quatenus
dgs fortitudo rausa stud vbsistere vitandas. Ab vbinde, scribunt Apli. Actus 5.
non impio sed rei rostio, qz expediebat vt in re tanti momenti gregis Apli ea
iret. Nunc ybanda minor prop. n. Pontifice Romanu sustendere Petro
in primatu totius Ecclie. vbi aduerte. Primo admittere ydo ea q in diuina Nota.
sunt de Petro, vt vt Pont. Rom. sustendere Petro in episcopatu parte Romano
non tn in generalitate totig Ecclie, nullor n. Petro meruit sustentasse dicunt
sunt a. Patriarchi fauere voluit Episcopis Armenioris sue vrbis, eo q sit
Episcopy nouu Rome et primu vrbis p Constantinopolim. Sed ybate 1° qz Conc.
generalibz 3 vtatis, vbi expresse dicit Rom. Pont. sustendere Petro in primatu
totig Ecclie, et qz aliqz testimoniis hic Pont. hmy Pr. vbi allatis. Deinde
ybate vrr, qz meruit fuit Petro aliquis sustendere, non solu in parte Episc.
patus Romani, qdo modo vi sustentat Eccliis in Episcopatu Antiochieno, sed
vt in primatu totig Ecclie, vt sit generalis, sicut Dnus potestat in tota Ecclia
non fuit Petro data ad ysus Romanoru, sed ys Ecclie vtilitate: alq modo
non minus necessariu est Ecclie vt habeat unu caput in terris qm hinc
erat, imo modo est longe magis necessariu, quia sicut longe plures Christia
ni sunt orbe diffusi, et longe superiores fundatis, unde multo magis egent
uno capite a quo in una fide et religione continentur, ppetuis rog tot nas-
cenib fidelib suscitet. Confirm 1° qz quando dixit Dnus Petro. Pasce oues
meas instituit illis pastore totig ouilis: alq officiu pastoris tenetur debet
durare quamdiu ouile g transmittit in sustentat. Confirm. 2° qz illis verb
Dnus Petro nullat ouilem fuit, no solu q hinc erat, sed et q futura erat
vsq ad finem mundi, non n. hic mung egebant pastri a Petro quos illa, g in
Petro intelligunt ouil erat sustentare qbz Dnus in ipso posuit fuit ouile, et dixit
pascas et gubernate pascendi. 3°. qz in Veteri testamento erat sustentio sacer-
dotis sacerdotes, g multo magis in nouo, Ecclia n. est una Resp. unde debet Pontificatus
habere unu caput in terris. Nec obstat q sacerdos nouu testamenti maneat
in aternu, qz nis ille ubiq non desinit nec nob visibiliter regatur, oportuit
vt haberet vicarios, q nis no semp maneat debent habere sustentantes, Hinc
patet necessariu fuisse vt aliqs Petro sustentaret in sedemno Ecclie pastoralis
alq nemo unquam fuit q existimaty fuit ei sic sustentare in Lor sede Pont. Rō.
Dicit. 1°. Licet non Euidy q sustentat illis in Episcopatu Antiochieno? Rdeo. qz ob.
quando Petry desinit Cathedra Antiochenu no desinit primatus Ecclie, sed Rx
alio translatus, nā postea vixit anos fere 26 qbz regit Ecclia, ibiq Euidenter fuit
in parte episcopatu vi sustentat, non a. in illo vrbe. Dicit 2°. q Petry habebat ob.
duos Episcopatus unus partes actionis vrbes. Rdeo. verus est. Quilibet no ppria
diuina duo, nis se habuit sicut totius et pars potentiis, idq quando vrbe erat Rx
vby Apli, erat n. habebant potestate in totius orbes, et tn poterat singuli esse
Episcopi in loco alicuius parti, sicut Jacoby Hieros. Johan. Ephesi, Petry Antiochie.
Sed modo Petry licet habeat potestate in vrbes Ecclie, poterat tn deligere
sibi aliquas Episcopatus partes in quo residerat, nō et poterat aliquare Laur
supremu potestate, et q illi sustentasset in tali Episcopatu vera fuisset summus
Pastor, poterat et sine tali parti Cathedra gubernare, sicut Euidy, et hinc q
fuisset olim in eius locis fuisset summus Pastor: Respsa n. Petry elegit sibi
Episcopatus Romanu, illiq regnat summus Pontificatus gubernando in hoc Epis-
copatu vsq ad mortē, unde q illi sustentat in Episcopatu Romano, necessario et Quarto
sustentat in Pontificatu atqo. Vbi a. Petry ei fuerint ppria iudicio an Dnō
iussit, dubiu est. Probabilissimu est Dnō iussit ei ipsis stantes. Nam S. Marcel. Rx
Pont. Epla 3ª ad Antiochenos dicit. Petrus Dni iussu sedes Antiochia Romā
trāstulisse. Et D. Leo serm. 1° de Natali Aploru Pet. et Pauli ide indicat.
Tropheus nouu Christi Romanis earby exhibebat qso se dicunt gradientemby
ambitant et honor potestatis et gloria passionis. Idem colligit ex eo q Dnus
voluerit eius Rome mori, vendicty frigenti obitus dirimb. Venio Roma.

ibam̃ residigi, vt refert Athan. Apol. 2 sua fuga, et Amb. orõ de tradedis Basilicis, et multi alij. Idē refligit ex eo q̃ summi pontifices semp̃ Romæ etsi maximæ difficultates illis semp̃ obstiterunt. Nam ad imperatores x 300 primos nõs id asserimus fuerunt vsq̃ ad tempora Constantini, et grauiss: simi x feruerunt pontifices. Nam vt Cyprian. lib. 4° Epla 9, multo patientius audissent hæreses aduersus se omnibus principē quàm Romæ romanū Dei Sacerdotē. Et Gothi postea amplius ~~quàm~~ quàm x 130 annis Romā vexarunt, et sæpius vastarunt et incenderunt, et postea Longobardi fere x 300 annis valdè afflixerunt. 3°. Postea ipse populus Romanus x annis plurimos pontifices et presertim vt patet ex Epla D. Bernardi. Denique x 70ta annis maserunt pontifices in Gallijs, ubique tñ sede pontificia separauerunt ab Episcopatu Romano, q̃ signum est dictã sedē ibi esse romanã. Dicit 3°: Si Rom. pont. successit Petro, q̃ est Apostolus. Rñdeo. N.C. non n. est Apostolus q̃ eo immediate a Deo institutus et idoneus, nec est liberis Canonicis restituere, q̃ duo et ad Apostolatus exercitium, sed habet auctoritatē Apostolicã in tota Ecclia, in quã auctoritate succedit Petro successit, unde et appellatur sedes Apostolica, q̃ in ea est auctoritas et prædicatio Apostolica quæ habebant Apostoli, et in primis Petrus, et hæc auctoritas seu prædicatio immediate est à Christo instituta et data Petro, et successoribus eius q̃rum illi extant. Alia a. est ea auctoritas Episcoporum q̃ in parte à Christo non est instituta, nec recte Petro successori attribuitur. Dicit 4°. Pont. aliquando vocatur Vicarius Petri, q̃ ea non est successor. Rñdeo. Dicit Vicarius impropriè et abusiuè quatenus Petro consecrato adest videndi et quodãmodo regendi Ecclia sicut præsbyter, idq̃ ob reuerentiam B. Petri, alioq̃ non est Vicarius Petri sed Christi, et Petri successor, vt docent Concilia, notatim Florentin. Secundo ad principalia scientiæ auctoritate quia Rom. Pont. semp̃ visi sunt in constituendis, deponendis, restituendis Episcopis Archiepiscopis et Patriarchis aliarumq̃ Ecclesiarum. Et ad confirmat. sicut ad restitutionē attinet. Maximus Patriarcha Antiochenus 2°. fuit confirmatus à Leone 1°. vt patet ex Synodo Calchedon. Act. 7^a. Stilen Anatholius Patriarcha Constantinop. ab eodē Leone, vt patet ex Epla 54^a Leonis. Idem Leo habebat vicarium in oriente Episcopũ Thessalonicenses cui dabat auctoritatē confirmandi et eligendi Episcopos et Archiepiscopos in oriente, et sine cuius semp̃ nutu nihil volebat fieri. Patet ex Epla 84^a ad Anastasium c. 1°. Eandē auctoritatē exercuit in Africa vt patet ex Epla 87^a ad Episcopos Mauritaniæ, ubi Rhetensis Episcopus suus vicarius fuit in Africa. Vide plurima apud Sanderum pag. 376°. Eandem auctoritatē et exercuit Greg. 1°. in Episcopos Thraciæ, Siciliæ, Africæ, Hispaniæ, Hiberniæ, Angliæ, Galliæ, Dalmatiæ, Græciæ, vt ostendit Sanderus pag. 406°. et seq. Et ad depositionē, nicolaus 1°. Epla 8ª ad Michaelē imperatorē Græcũ reprehendit Patriarchas quòd Romanos pont. deposuerunt. Cyprian. lib. 3°. epla 13ª ad Stephanum Papã rogat illos vt deponat Archiepiscopos in Gallia, et alios substituat. Stilen. Episcopos ab alijs depositos restituerunt. Nam Julius 1°. restituit Athanas. Alexandrinum Patriarchã, et multos Episcopos Constantinop. et marcellus Ancyranus quòd Synodo orientalis deposuerat, vt refert Socrates. Epla ad Episcopos Dardaniæ. Theodoretus Syriæ Episcopus (q̃ habebat sub se 800 Episcopos) depositus à Synodo Ephesina restituit Leo 1°. vt habetur in Concil. Chalced. act. 1°. Tertiò ex similibus et alijs fundamentis ostendimus ad quos spectet obligandos reos Ecclia, et eos Episcopos, dispensare in ijdem legibus, et punire transgressores. Et quòd q̃ ad legem attinet, plurimi pont. Ecclesiæ aliarumq̃ provinciarum leges non semper impio dederunt, vt patet ex decretis Pontificis q̃ habentur in toto Corpore Juris Canonici. Leo 1°. Epla 1°. 4°. legem imposuit Episcopis q̃ nunquam puniendi reconciliandi, et addit, vt si q̃ contra fecerit à suo officio removeatur. Et Epla 81ª. Patriarchæ Alexandrino. Idem legem imposuit. Idem sanxit Greg. 1°. vt patet ex eius Epla. Et ad dispensationem attinet. Celest. Epla 1ª q̃ habetur Tom. 2° Concil. pag. 293°. in plurimis legibus Ecclesiasticis dispensat. Greg. 1°. dispensat cum Anglis vt possent contrahere matrimonium in gradibus prohibitis, vt ipse scribit lib. 12° Regist. Epla 31ª. Et cum Episcopis Siciliæ vt semel tñ in ãno Concilium celebrent, cum tñ Synodus Nicæna Can. 5° ~~præcipiat~~ præcipiat bis celebrare. De quibus et patet. Victor 1°. excommunicat Ecclias Asiæ Tempore Zephyrini A°. 200 post Christũ q̃ nollet

ob.
R/

ob.
R/

2ª vo principalis.

3ª vo principalis.

Pascha celebrare vt ipse insserat. ⁊. Domin. 1ª post 14ª Lunæ mensis primi
sint modo celebrent vt refert Eusseb. lib. 5° Hist. c. 34: Innocent. 1ª reprehendit
Arcadium Imperatorē Constantinop. et Eudoxiam vxorē eius eo quòd Chrysost. vt
patet ex Epla Innocentij apud Nicephorū lib. 13° Hist. c. 30. Leo 3ª ante tempora
Caroli magni reprehendit Leonē Hispanis Imput-Constantinop. hoste Zonora - Ni-
colaū 1ª reprehendit Lotharius Regē Gallie, et Archiepiscopos Colon. et Treuir.
vide Zanchius pag. 430. Quinta ro ponit ex libre appellationes, in quib 4.ro principalis.
ad Rom. Pont. licuit appellare ex toto orbe in causis Ecclesiasticis, vt patet ex
Conc. Sardicensi, ⁊ fuit grata Con. 4° et 7: De pio Hilario, et ex Gelasio epla
ad Episcopos Dardanie. Sic Marcion Pontius reprehensus à suo Episcopo in Ponto
appellauit ad Pium 1ª Ao. 142: hoste Epiphan. Haeres. 42: Fortunatus et Felix in
Africa depositi à Cypriano appellauerunt ad Cornelium Papam, hoste Cypriano lib. 1°
Epla 3ª Athanasius depositus à Synodo orientali appellauit ad Julium 4 et illius
restitutus, vt refert Zosimus lib. 3° hist. c. 7: Basilides depositus in Hispan. appel-
lauit ad Stephanū hoste Cypriano lib. 1° Epla 4: Chrysost. depositus à Theophilo
Patriarcha Alexand. appellauit ad Innocentium 1m vt patet ex diuersis ex Epla
ad Innocent. Theodoretus appellauit ad Leonē 1m vt patet ex Epla eius ad Leonē.
Quinta ro. Ex Rom. Pont. ubiq; subiecti sunt sibi viuentes ita vt maiores 5ta ro.
grauiores ad se vellent deferri, vide patet vbi recesse vetus Ecclia. Sic Leo 1us
habuit Anastasium Episcop. Thessalonic. vicarium ⁊ orientis, vt patet epla 84ª.
Gelasius Alatium Episc. Constantinop. habuit vicarium, vt patet ex eius epla ad
Episcopos Dardanie. Hormisda habuit Salustium ⁊ Hispaniis, vt patet ex eius
epla ad Salustium. Gregor. habuit Augustū Episcop. Arelat. ⁊ Galliarū, vt patet
ex Epla 52ª lib. 4' Regestri. Sexta ro. Ex Pont. Rom. no ytur à quoquā iudi- 6ª ro.
cari, vt patet ex Conc. Sinuessano congregato ad sedendū Marcellinū, vbi Conc.
dixit. Prima sedes à nemine iudicatur, vt refert Nicol. 1us Epla ad Michaelem
Imperatorē. Idē patet ex Conc. Rom. sub Sylvest. tempore Conc. Nicæni Can. 18°
Nemo iudicabit 1am sedē, quā oēs sedes a 1a sede iustitiam desiderant tempari, neq;
ab Augusto, neq; à Regibus, neq; ab omni Clero, neq; à populo iudicabit eadem
ratio Canonū mutent ides Nicol. 1us Idē patet ex Conc. Rom. sub Adriano 2°
Cuius Concilij verba referuntur in 8ª Synodo gratiani act. 7: Romanus Pontifex
de oībus Ecclesiis canonicis iudicare legitur, de eo vero quisquis iudicare non
legitur. Nec refert q Dioscorus Patriarcha Alexand. in 1a sede sentiam ferre ppsus. praecipitato.
sorit, reprimendo Pont. Rom. Leonē 1m q Conc. Chalcedon. inter cetera
statuit ob hanc potissimum causam Dioscorus damnatus, vt patet ex Epla eiusdē
Concil. ad Leonē 1m ⁊ habetur act. 3° vbi de Conc. ro est q est vere superior
et principale totius Ecclie habeat potestatē non ab Ecclia, sed immediate à
Christo Deo, vnde et tota Ecclia simul nullam habet in ipsius authoritate, et
nullo modo Principes seculares, q Deus ist ex humanis rebus ordinare q pertinent ad
euangelicam veritatē et temporale Regn. q tota ordinata ad bonum spirituale tam-
quam ad finē, cui bonū gubernatio pertinet ad Pontificē tanquā principalem primi-
pem et Regē sacerdotū, vnde in aliquo casu ist Pontifex iudicare de Principibus
secularibus et eorum subditis, quando in. id necessarium ist ad bonum spirituale Ecclie.
q humana ⁊ sunt Principes debent subijci spiritualibus, unde quia. a. Principes
non secularem possunt iudicare de ipso, q bonum spirituale non debet subijci
humanali, et oēs no possunt iudicare sūm Pastorē. Obijcit 1°: Si Pontifex ob.
est caput Ecclie, q Ecclia est corpus mū, q tm soli Christo conuenit. Ideo N.C.
Ex quando Ecclia dicit corpus Christi non intelligendū Christū tanquā caput Ecclie R
sed tanquā magnum quoddam ydolum mysticum, cui velut membra sunt oēs fideles
coniuncti Christo ⁊ fide et charitate, quod ipsa velut hypostasis et persona sua
membra sustentat, et sicut spiritū vegetat, et ⁊ quē ipse bonum operatur. Colligit ex
Apto 1ª Corinth. 12°. Sicut, inquit, corpus vnum est et membra habet multa, cūq
oa membra corporis sint multa, vnum est corpus: ita et Christus. s. In quē locū notat
D. Augus lib. 1° de peccat. meritis et remiss. c. 31°. Apostolus non dixisse: ita et corpus
Christi vnum est et multa membra habet; sed ita et Christus, vt scilicet Christus
etsi vnus sit habere membra et esse velut magnus quidam homo, sicut fidelibus
tanquā membris. Dicit Greg. lib. 4°. Epla 28ª dicit Petrus fuisse 1m membrum ob.
totius Ecclie, non a. caput. Ideo. vult dicere non ita fuisse caput vt reliqui R

oēs essent solūs viros vig, non a. veri primogeb et vera capita plebis. quo sensū et in sequentibꝫ ꝓphis dixit, neminē esse vocandos vltra Ephesinū non tn negat Greg. vltra vnū vel ij seniores esse caput vltra totiꝰ Ecclie q non excludat capita partia, sicut multa verba nō excludūt multas partes, et ita vigo dignitas Regia nō excludit duces et comites, q et sunt veri principes subditorū corporū licet nō supremi. vide Dec Greg. lib. 11° epla 54ª: ait. Sedes ap̄lica omēs Ecclias caput est. 2° Obijcit. Conc. gnāle pt deponere papam, q ist supra illū ꝓbat tenet Cait. lib. de auctorit. papæ et Conc. si n. contingeret papam esse hereticū. Confirm. ac reliq Cardinal pt eligere papā, et esse multa vbi Ob. reliq licet ꝑsonæ conūngant, q si papa fieret hereticus posset et papatū ab ea ꝑsona separare, q non vr esse maior potestas in separatione q̄ in cōiūctione. Resp. Conc. in illo casu posse papā deponere auctoritate iudiciaria Rx q ꝑ sedem ā nōie iudicatur, et inferior non pt deponere suū superiorē, nec oēs pastores, q potestatē regendi in illū non habet. Itaq sancta Cait. nō recipit, quāndiu n. manet papa, manet superior habens auctoritatē in totū Concilū non a. Conc. in illū, vnde Conc. non pt illū deponere, nō deponere est q̄mdiu ꝑ regnū potestas regendi superior. Rō est q papa auctoritatē accep. ā Christo in Ecclia, non a. ab Ecclia, vnde Ecclia nō pt eā ullo casu auferre. Dico ipsi papæ per ipso q̄d esset manifeste Hereticus vel ꝑ fraudē cuidētiā vel ꝑ Conc. gnāli declaratione amittere posset et esse depositus nō ab homine sed a Deo, et rō est q fidei non esset ullo modo Ecclia membrū, neq n. vnione interna q est ꝑ fidē, neq externa ꝑ fidei professione vi conservaret, sed quoq modo esset ab ea ꝓscis, q non pt esse caput. Confirm. Nec nō est notabile Christus cū ullere tenere voluerit q se apte ab eis corpore segregat. Confirm. 2ª: q q̄mdiu pt manet papa tandiu Ecclia vig doctrina subdi, dico n. debet fundamentalis Ecclie, Doctor, Pastor, Rector, cui oēs ōes audire debent: alij si fieret manifeste Hereticus Ecclia nō amplius vlla doctrina subdi posset, nec eis audire. Confirm. 3ª: q si papa fieri posset manifeste Hereticus quando papa, certe posset inferi ꝑ potestatē Diaboli posset q̄dalenus contra Ecclie fundamentū illudere euertere, at finde contra ipsa Ecclia q̄ eius fundamento subdi, quoniam n. fundamento necessē est minus vi resistentia. vide patet ipsis si fiat manifeste Here- tic deficere esse papā. Direct. Eidē nō videtur posse deficere esse papā Ob. si occulte fiat Hereticus. Rndeo N.C. q Ecclia non subdi fide vlla occulta q̄ Rx ipse habet vt priuata ꝑsona, sed manifesti fidei ꝓfessione et doctrina, vnde q̄mdiu eius externa doctrina et fidei ꝓfessio est sanctorum non desinit esse papa ob hæresin occultā, nā posset inferi non q̄dalenus contra ipsius q̄dahenus Ecclia docet, sed solūs q̄dahenus est priuata ꝑsona: Non enim dicebat a. vt xp occultā hæresin attinet pontificatus his ob varias rationes q ipsi simul possent, vt sæpe fecerunt mali sumpatores, vt Hermias 4ª. Greg. 7ª, cum ne Ecclia supra esset incerta de sua capite, requisit q vt primū sit notorius. Adverte tn. Si Conc. Nota. declarant pontificē esse hæreticum in errore, quē tenet, saltē apud doctos esse hæresis, non deponeret pontificē potestate iudiciaria, sed Christus illū immediate deponeret posita Concilij declaratione tanquā conditione sine qua nō: sicut si Rex constituerat proregē vel viarius dat tn hoc, vt si rēbellionis q iudicio parliamenti vel facto ipso esset notorius per ipso amitte- ret officiū, non a. finder primū declarāo ipsius peccauerit, sed Rex sine re- gia constitutio, et illa declaratio solūs esset condicio sine qua nō peccauerit. Ad confirm. N.C. quando n. papa eligit quendā est superior varijs, vnde E- lectores nō recipiunt potestatē in superiorē, sed solūs designant ꝑsonā cui Chris- tus conferat potestatē superiorē: Deinde electio non est ad tales iurisdictionis, nec recipit mensuram in inferiorē, sed et in æqualē et superiorē: at si papa deponendus debuit potestatē recipere in superiorē, cū hīc est superior in ōi mundo antequā sit depositus: Deinde deponere est quidam ex solūs redeunt superiori in inferiores, est itaq disparata ratio.

Dubium 2ª Vtrum Summus Pont: sit supremus finder Conciliorum sine Dub. 2ª vltra Conc. gnāle sine generalio. Libertini, vt refert Calvin, rejiciebat synodos tanquā liberā arrogantē, et nec authoritate declaratorij in rebus

fidei definiendis, volunt Spiritus internus q rius revelat esse Regula et iudex
rndendus. 2dus dont Caspar Swenckfeldig, vt refert Fridericus Staphylus in libro de
Conrad. discipulorum Lutheri: Alij a Quentin Kuy komend volunt Scripturā esse
iudicē controversiarū, et regulā omnis rndendi, intellectū ts et expositā secundū
dictamē Spiritus sancti, q rius privatis dictat et interius revelat, non a. vt
dictat Euangly Ecclie, Inde veniens incidunt in errore Swenckfeldij et Libor.
Anabaptarū, nā ultimus iudicē statuunt privatis Spiritus interius rius dictantes
vide Calvin. lib. 4° Instit. c. 8. §. 8°. 12° 13°. Lutherus in assertione artic. 27
28 29 apud Roffensem in vandē sentiā incidit Magdeburg, q dixit iudicē
controversiarū esse SSm publicē loquentē in Scripturis. Quando n. quis, inde
scias SSm hisce verbis, Hoc est Corpus meū, potius significare Hoc esse figurā corporis
mei, quā Hoc ipsa naturalia corpus meum, non dubito aliud quin internus dominator
mei, quā Hoc ipsa naturalia corpus meum, non dubito aliud quin internus dominator
SSm q, inqt, interius revelatē ptendat. 2da dont Controvers. 1ª ptt. 5ª. a. 7ª 14 8ª
Inde ranne Fabrianus frē ocb Lincolni antiq, oēt n. sibi iudicio volūtatē
Script. exponere, nec alios iudicē in eius expositione agnoscere quā SSm interius
dominē, Hoc n. fundamentū videbant esse necessariū ne ire Script. rōnis vertā.
Sit 1ª Prop. Spiritus rius privatis revelatis non est statuti iudex controversiæ: Prop. 1ª
aris sui regula rndendi. Est fide tenenda. Ptā 1° ex Script. Hoc Deus suos ptā Script.
q mittit quādā agi Spiritū errorū et vertiginis q ts putant se agi Spiritu
Dei. vt habet 3ª Reg. 22°. Error debet Dus Spiritus mendacij in ore omnis prophe-
tarū tuorū. Esaiæ 19°. Dus miscuit in medio eius Spiritus vertiginis. Et c. 29°.
Spiritus soporis misit vob. Vide 1ª Johan. 4° dicta. Probate Spiritus si ex Deo sint.
Ubi manifestum plane Spiritus Dei privatorū illius ex Deo sint, si ipse non
est ultima iudex et ultima regula, nā de ipso prius iudicare debuimus. Confirm.
2ª Petri. 1°. Oēs Scripturæ Prophetia propria interpretatione non fit. Scripta est. Expo-
sitio Scripturæ non est faciendā propriō iudicio, sed secundū iudicium Ecclie q.
cui q in Ecclia plurit. Scribit n. Petrus contra Gnostico et discipulos Simonis
q maxime delebant de SSto glorioso. vide Sabellic in Enne libros. 2° Ptā ex Pt. Ptā ex Pp.
Aug. in proemio lib. de doctrina Christ. Canendum, inqt, tales regulationes Scripturæ
sunt, magistri regendum et ipsis Apostolis Paulus, Petrus, Christ dū et valeste vere Spiritus
et instinctus ad loquendū ts, mittis esse vt Sacramenta precepit et regulavit Ecclia, et
Cathedrā Cornelius quāmodo regendus ornatorē vij Ecclesiasticus rebus ordinē
Angelus monuerit Petro ts hodiē imbuendus. Et verbi Apostoli usq ad
Angelus missi, nec q Angelus vi q ne intelligebat expositus, aut dicendū in
mente sine Dei ministerio revelatus est, sed potius suggestionis diū missus est ad vis
Philippū, et Eunuchi verbis et lingua q in Scripturis illa tradita erant agebat.
3° Probatū ex. Spiritus Dei veritas est 1ª Corinth. 10. at q magistri iudicant Dei Spi- Ptā ex vitis
ritus donent inter se magistri contraria. Calvinistæ n. dicunt Spiritus sibi dictare
sanū Script. Hoc est corpus meum sic esse intelligendū, Hoc est figura corporis mei
Lutherani vero dicunt sic intelligendū, Dic Hoc est corpus meum. Alij aliter. Ad
postrēmū veteres Catholicis vel Lutheranis quās contra, nis neutri obtendant se magis
Spiritus Dei habere quās alteros. Confirm. Ex de eo q est iudex controversiarū
aut fidei regula constare debet ipsius ita diligi a Spiritu Dei vt falli in possit, alias
ipsa regula esset incerta: at Hoc non constat de Ecclia privatis, nec de eo quisquā
nisi vel testimonio scripturæ, v. g. Script. vel manifesti miraculo, aut dono
Prophetiæ, aut traditione. 3ª. iudex debet audiri ab omnib⁹ partib⁹ litigantib⁹ at Ob
Spiritus Dei privati in cognosci ab alio, q d. Objicit 1° Lactan. omnia, Spiritu
a vindicat 2. Corinth. 3° q in dubijs fidei recurrendū est ad Spiritū revelantē Rf
fidei. Hoc testimonium ad rē nō facit, nam q Lactan intelligit Apostolos loqui descripti
in lapidibus, vt habet ex verbis sequ: q Spiritus a intelligit characteres Apostolos in
membris. Dicit n. Lex scripta Euangelij omnibus dilucidata. 1° tanquā causa finalis quia
nos, si n. nō esset lex nō esset prædicatio, vt. ait Apostol ad Rom. 4° 2° q
ipsa Gloriosa lex quodammodo augeat cupiditatē malefaciendi, nā naturā nos
ipsa legis natura in vetitis quasi volunt homines assurgere in libertate. Vide
Apostol ad Rom 7° Concupiscentia accepta peccati q mandatis expulsa est in nos
omnes concupiscentias. 1. fomes peccati concupiscentia mandati excitauit in nobis omnes
cupiditates et desideria. vide D. Aug. de spir. et lit. c. 4° ubi latius hoc tractant.
De aliis obiectionibus infra agetur.

Prop 2ª

2ª Prop. Script. et Sacra, aut Spiritu sancto publicè loquentes in Scripturis non fit ipse ultimus iudex controversiarum et fidei regula respectu nostri. Diu Respectu nostri, qz etsi Script. sit verbum Dei, penitus infallibile, tu no semp nobis est evidens hanc esse Script. sacram, aut hunc esse vel illum sensum: vide etsi aliqd ghibeat ex Script. controversia no est finita, nisi accedat aliqs infallibilis lib authoritatis qd doceat nos hunc esse Scripturæ sensum. Adverteudus est. a.

Nota. Eos qi ponunt SS^as publicè loquentes in Script. iudices controversiarum, non ponere aliud qm ipsas Scripturas, qz SS^as nihil loqtr in Scripturis nisi ipsas Script. qi oiby sunt notæ.

1ª ro 1º Ex hoc Prop. 1º de ipsis Script. sacris est controversia, ut de Epistola lib. Sapientiæ, libris Machab. Ecclia Zacobi et plibus qi de negt, qn libris dubitatu an sint Script. sacræ. Negs dici pt, ut Calvin. act lib. 1 instit. c. 7º §. 2º. Scripturæ verus à falsis facillimè discingui ab ipso qi Zanctorumpatio. habent Spiritu, sicut, ait, albis à nigro, dulce ab amaro, hinc à tenebris. Tus qz hoc est Spiritus privatus fidem regulas credendi, hinc qz oēs hæretici ipsi iudicent se habere spiritu, tu inter ipsos est maxima controversia de Scriptura Anabaptistæ v. plures libros rejiciunt quos recipiunt Calvinistæ, et Lutherani rejiciunt Epistas Zacobi quas recipiunt Calvinistæ. 2. Sapissimè est controversia 2ª. de sensu Script. qz ipsa Script. est difficilima, et in variis sensibus tradi pt, ita ut oēs hæretici semp nonati sint suos errores ex Script. stabilire. Et Hilar. lib. de Synodis vera fidei dicit oēs hæreses ex sacris libris sibi tramisse origines: alq ipsa Script. nis sit regula certa possit exponere negt. negs hæc sufficiunt linguarum zelus et diversorum locorum inter se collatio, qz vel nimis hæc in hæc, vel tu non possunt inter se videre vel in explicandis Script. regulis, quales sit illa. Hoc est Corpus meum. Et illam Ex oportet circumcidi Deo, et non ex fide Iustus. Ex. a. dicunt ipsi z se esse satis clarum tabentibus Spiritu adeo manifestè falsus est ut refutatione non egeat, nis oēs SS^as et orthodoxi non ravebant Spiritu in illis interpretandis maxime semp laborauerint. Et nis inter ipsos est tanta controversia de sensu Script. si adeo sunt clara? vide Aug. lib. 2º de doct. Christ. c. 6º et lib. 12 Confess. c. 14º. 3º qz pt esse ipsa de qb nihil in Script. habetur, ut de virginitate B. Mariæ quos Hæretici huius temporis fabricati nos Catholicos, de Baptis. parvul. plura z similia vide, quæ et Hæret. Calvinus et Lutherani admittunt, licet sine traditione eis possit solidè ex Script. probari. De Purgat. Ex Lutherus artic 37º apud Rossensem dicit eis probari ex Script. tu in assertione eiusdem artic dicit se illud credere. Denuq de singulis libris Can. nihil n. nobis ex Script. probari pt, et tu credere de qb est controversia. 4º. Ut 4ª qd sit iudex controversiarum religionis non solus constare debet ipsius errare eis posse, sed et constare z vide sit sententia quæ iudicat: alq non constat partibus dissidentibus z sit sententia Scripturarum, aliqn non dissentient, q. Script. non pt esse iudex. Confirm. Ex habere iudicē q ita sententia ferat ut utraq pars eis z se facere dicat quæ est ac si eis non haberet iudicē: alq Script. est talis, ut recte Tertull. lib. de præscript. Hæret. vide Lutherii qz fatentur oēs iudices nisi sententia possint condemnari volunt solas Scripturas esse iudices.

Prop. 3ª. Tertia Propos. Pont. Rom. præsertim cum Concil. est fundamentum iudex controversiarum fidei, et regula credendi in dubijs. Est fidei. Patet ex Concil. Florent. et aliis s. traditio. Ex. ex Script. Nos primum Pont. in veteri testamento erat fundamentum iudex oēs controversiarum ad quæ oēs remittebantur in controversijs de Lege Ceremonijs, aut fidei ad religionem pertinentibus, et oēs debebant acquiescere eius sententiæ, ut patet Deuter. 17º Si difficile et ambiguum fuerit f. Et j. Facies quæcunq Pontificatus. dixerint qui præsunt loco quem elegerit f. Et j. Statuit pœna mortis in eos q nolluerint obedire Sacerdotis impio. Negs obstat q dicit. Et docuerint te iudicia legis eius, non n. significat debere examinari nostro iudicio sacerdotis sententias sitne legi consentanea, sed lex esse pro ponendis, eius acquiescendo absolute, agit n. de rebus ambiguis quibus negs nos, negs iudices inferiores sufficienter possunt diiudicare. Dicis. Hinc non sequi sententias Sacerdotis esse infallibiles. Ob. Respon. Sallem hinc habetur eius sententias esse acquiescendas, negs nos debere eas diiudicare et examinare, ac inde ex potestate iudicis ad ipsas emittere: Aliqn si Scriptura vellet dicere, nos debere examinare an eius sententia sit legi consentanea, et

fiunt debere parere, vbi dicit. Quicunque non steterit precepto sacerdotis
sententia est secundum legem: Deinde ne ipsis reprugnet Scriptura ne legis de certis
ambiguis quas nec pontifices nec iudices inferiores possint diiudicare. Dicunt
hoc esse non statuendo Sacerdotes constituere iudices pontificum locis, sed pro
malo fatere iudicem sententia summi Sacerdotis. Hactenus illius verbis. Et dominus te. s.
significat, Sacerdotis sententia reprehendendas in lex rasi legi contentiosa. Vide in Hebr.
Rabbi. Quicquid sermone legis quies dominus te, et iudicia iudicium ne dicunt tibi fa-
cies. Stulte 2 Paralip. 19° ubi Rabbinici ipsum de lege, de mandato, de Cerimo-
nis, de iustificationibus ad summum Sacerdotem recitant. Et Malach. 2° Labia
Sacerdotis custodient scientiam et legem exquirent de ore eius quia Angelus
exercituum est. Hic legis officium Sacerdotis siue bonus sit siue
malus, efficitur summi, cuius vitio iudicium tanquam interminum Dei debere accipi
re. Aggaei 2° Haec dicit. s. Interroga Sacerdotes legem. Sed Ier loquitur Aggaeus
non de solido, ne non agit de constitutis Sacerdotibus in dubijs, sed in aliis, sunt
inducta Propheta ad illos querere quicquid legis. Matth. 23° Super Cathedram Moysi s.
ubi notandum, Dominus loquitur de Sacerdotibus, et summas Pont. Ut ne sibi obtinere Nota.
bant Moysi Cathedram i. docendi et regendi populi auctoritate, et ita Dominus non
dicisse, sed monuit Sacerdotes et pontifices, sed secundum Scribas et Pharisaei, qui mun-
quam sibi nota Pont. aut Sacerdotis sua vel Apti vel reprehendendi, et notat
Origenes. lib. 4° Epta 39 ne scr. ipsos dignitate et authoritate reprehendere videretur
et ser reuerentia populi regni ipsos dignitate minueret. Dicit. Cum s. tam multa ob.
et ser reuerentia populi regni ipsos dignitate minueret. Dicit. Cum s. tam multa
reprehendit Dns Matth. 5° in eorum doctrina, et Matth. 16° monet discipulos ut
caueant à doctrina Pharisaeorum et Sadducaeorum. Ridet. Illud Rabbinicum multas Rx
praeter opiniones et expositiones legis, sed eas non proponebant populo ex au-
thoritate publica, sed tradebant ut priuati DD. Dns. a. Sic loquit de ijs q. ex
authoritate docebant et proponebant q non erant manifeste contra Deum vel
legem. Solam. 20 soli Petro dicit. Pasce oues meas, et in Petro vbi supra.
vbi, q ratione intelligit de pabulo doctrinae quo pascit ouem rationalem
Petrum. Scripta illud Hieron. 5° Talia vobis Pastores iusti non mea et
Pastorum vos sententia et doctrina. Ad Galat. 2° Paulus confert Euang. suum
cum aliis Aptis n. cum Petro et Jacobo vt ipsi fides authenticae in Ecclia, quae
n. Euangelium ipsum à Petro reprimatus fuisset Ecclia si eo credidisset, vt
dicit Tertull. lib. 4° cont. marcion Et Augus lib. 28° cont. faust. c. 4° Addor. 15°
Cum esset exorta grauis quaestio de legalibus an essent seruanda à gentibus credentibus
non sunt vocati ad spiritus reuelantes, vel ad undas Script. sed ad Conc. Ecclie
cui Petrus praerat, cuius sententia cum sunt scripti tanquam sententia Spir. Sancti.
2° gloriatur testimonijs PP. Irenaeus 2° Cont. Haeres. c. 3° dicit contra haereticos Pth ipse PP.
debere terminari de doctrina et iudicio Rom. Ecclie, ad quam, ait, PP potio-
riore principalitate necesse est omnem conuenire Ecclia, et in qua semper ab
his q sunt vbique conseruata est a pristina traditio. Idem dicit Tertul. de praescript haeret.
pag. 3° ostendens nos Haereticis obtendentibus Scripturas no esse disputandum
ex Script. sqz eas in varios sensus distorquerunt (sicut carmina Homeri et
Virgilij ad quodcunque applicari possunt) sed ex Ecclia doctrina. Hieron. in 2° Epta
ad Damas. queritur an sint diuersae tres hypostases. Deforme si placet ob-
scuro, non timebo tres hypostases dicere si imbibis: Obtestor beatitudinem
tuam per crucifixum, unitatis salutis, et homoousion Trinitatis vt mihi Epta hoc scire
faciendum sicue dicendum hypostaseon dein authoritas, sicut id est mihi apud Au-
thoritas debeas reuerare significet. Hic Hieron. vbi agit de re ad fidei pertinente
remittit ad Damasum quibus illo esset longe doctior, nec esset simplicitas Ecclie
Romanae sed Authoritas. D. Augus lib. contra Epistas fundi. c. 1° Ego Euang.
nobis non crederet nisi me Ecclia Catholica moueret authoritas. Et lib. 2°
contra Cresconium. c. 33° Quibus stulti malitiae obtendunt authoritate Dns
Ecclias de illa consulat quas sine vlla ambiguitate scripturas demonstrant.
Vide eundem Epta 106° loquentem de Epistis canonicis. Pagina, in qbus expresse
dicit Ad sedem Aptam principalem cui praeest Ecclias conuenire, id est, nauigare
Rabbi Ad sede Aptam principalem cui praeest Ecclias conuenire, id est, nauigare
audiendum fidei. Sic, ait, ad eum ille nobis respondit sicut fas erat et opportebat
audiendum fidei. Sic, ait, ad eum ille nobis respondit sicut fas erat et opportebat

Aphra sedis Antistites. Ideo sapè dixit, Hæresis Pelagiana ab Episcopis Ecclie Romane damnata esse, vt hb. 2° Retract. c. 50. et Epla 104ª et alibi. D. Prosp. Cont. Collat. in fine indicat ad Rom. Pont. spectare hæreses punire et obstinatorum damna ne authoritate confirmare, vt Dei gubernatione factum. Idem vt q. apparet ex Innocent. Zosimo, Bonif. Celestino, Xysto vt sinat illi hæses abigere manifestos, ita Dei depellat omnes. Ide alij PP. Tertio ghabt ex usu Ecclie. Oct. n. Doctrina et fidei questiones ubi sententiis ex ore doctissi et determinata sunt à Rom. Pont. et Concil. Episcop. vt habet ex Tomis Conciliorum, et Cardero, et ex Bellarmino. 4° ghabt vot. Ex his nec Scripta quidam possit esse iudex, nec Script. vt ostensum est, neque est vt Ecclesiæ Ecclia sit controversiarum iudex, nemo n. videmus ghabt esse iudex questionis religionis quia ob q. est sigillum Sacramenti vel q. idem est, in ea religione. Sicut n. in controversijs de rebus secularibus recurrit ad Scripturæ in secularibus: ita in controversijs de rebus spiritualibus recurrendum est ad Scripturæ in spiritualibus. Unde q. [illegible] dicit sensum esse unius scripturæ caput Ecclie in spiritualibus, et admittendum esse unius iudicis controversiarum: alij Rom. Pont. et totij Ecclie caput in spiritualibus ꝙ f. Obiecit 1°. Illud solùs habet authoritatem definiendi circa fidei controversias q. habet vis ad gignendam fidem: sed sola Script. et SSus habent hanc vim, ꝙ f. Ideo ad maiorem distinguendo, dicitur n. q. Scripturæ habere vim ad gignendam fidem, 1° vt intelligi ghabet ad ostendendum et admittendum fidei, quomodo intelligit illud Hieronymi: Et sic solij SSus, illuminat interius vim habet ad gignendam fidem, nullo a. modo Script. exterior, hanc n. non plus ghabet quam vox Aphra aut hoc exterius ghabitus q. non ghabet interius lucem illuminare: est n. q. nullibi legat Script. et audiat SSus publicè loquentes in illo, nisi et SSus privatim illis illuminet et nos aperiat nostros fidei oculos: sicut ingressi hanc rationem solij SSus ne locis privatis illuminant vult iudex controversiarum, non a. Scriptura. 2° vt sufficienter ghabemus ad credendas ita vt teneamus et illas amplectamur, quo modo Aphra publicho universalis consensus habebat vim ad gignendam fidem, ita sic interius nullo modo inducet, et sic falsis est solas Script. et SSus habere vim ad gignendam fidem, nam Aphr et multi alij Aphri hanc vim habuerunt, et Ecclia adhuc eam habet, et Script. illam non habet, nisi antè constet hanc esse Script. et hanc esse vinè sensus, q. sapè non ghabet constare nisi ex Ecclie doctrina. 2° Objecit Summus iudex controversiarum debet habere tria 1°: vt certo sciamus eius sententia esse veram, 2° vt non liceat ab eo quicquam. 3°. vt nullo dubio quæstio sedeo, sed haec omnia desunt solis Script. et SSus publicè in Script. loquentibus, non a. Pont. vel Ecclia, ꝙ f. Ideo. Esse habebit q. conditiones iudicis, unicè necessaria q. nec Script. nec SSus nominant n. vt partes audienter possint regnosare vbi nostra à iudice addita dicta, vt non semper absq. pœna clamet iudicè à se stare, sicut faciunt heretici constituendo Script. et SSus iudices: Oct. a. esse q. conditiones nominant in Pontifice vt habet ex dictis et dicendis: quia de 3° possit dubitari sed licet dici possit aliquo assentiri humano, præsertim quando nostra ipsius attingit, tu certo credendus est Deus illis ita gubernare, vt et hæc in re spiritus veritate definiat, nec unquam desinat nisi iudicio sapientis et Spiritus Ecclie ex Script. vel traditionibus additis, unde et Concil. Florent. hanc definitionem assumpsit sicut, nec dignum illis sicut partes agere. 3° Objecit Script. unde [illegible] sancti sicut in hac re fundat quo sicut scripta, ꝙ quando agit de intelligentia Scripturarum consulendus est SSus, non a. Papa vel Ecclia. Ideo. Cum do consulendus SSus non ideo vt privatis utilitatibus revelat, sed quia eum legit nobis ꝙ sanctus Ecclie Pastore et aliis evangelicis, scripta illud. Quid vos audit me audit, sicut n. in veteri testamento fideles non remittebantur inspiendis de Religione ad oracula Script. vel ad immediatum testimonium SSti sed ad summum Sacerdotem, ita in nostro remittimur ad summum Pontificem, non n. SSus singulos assistit ad infallibiliter intelligendas et interpretandas

et interpretandas Script. vt volunt haereticj, sed eo q̄ regat solus Ecclia, cuius
in duo sensu et in sua fide retinere debet. Ex a. Bernardy ait. Sensus Scripti
minus ingredientur nisi Scripti Spiritus ingredient, cuius ad ea facit, loqtur de
cognitione gratuita et affectiua, vt patet ex seq̄. Quinto obijcit. 1ª Cor. 2. ob.
Spiritualis ꝺ̄ Deus iudicat oia, et ipse à nemine iudicatur. et c. 14: Si alij reuelatū
fuerit sedenti, prior taceat, q̄ reprimendus est ad ssm. Rdeo. Sensus primus loci R
est, q̄ spūalis deus non potest ea q̄ sunt Spiritus dei sed tantum do humana,
spiritualis aūt potest in non solus humana sed et diuina, non solus temporalia
sed et eterna. Ita loquit Apūs de oibus rebus generatis, nomia. de oibus in parti-
cularibus euidens est esse multa mysteria in Scripturis, q̄ multi spūales non
intelligunt. Ad 2ª loc. Apūs ibi loquit de donis gratiae q̄ multis datur
multis Ecclie, nūm. a. non ita data, vt ea non erant tradenda contradictori-
bus q̄ tenentibus ad rōnes Ecclie fidei. Deinde si sanctis reuelabitur signa ostēde
debant se loq̄ ex Spiritu dei in. reuelando omnia rationi, q̄ non faciunt
illi q̄ modo Spiritus iudicant. 5º obijcit. 1ª Johan. 2º. Non necesse habetis ob.
vt aliq̄s doceat vos, sed unctio docet vos de oibus, q̄ unctio ssti est sufficiens iudex
Rdeo. Non vult dicere vos nulla in re egere magistro et instructore, cui R
alioq̄ scribunt ad eos duo Epti? et ait, Deus in Ecclia sua posuit Apos-
tolos et dd. ad hoc, vt de doctrinis eis acceptis ab Apūs. q. d. Non est
necesse vt ipsi apostoli vos doceant fidē, eos n. ea ddidicistis, et scitis ex
Apūlorum doctrina ministerio ssti, quos ssti qui eis accipiebant fidelius in-
structos confirmatione roborabat et edificabat vos in fide
eis accepta. Hinc esse sensus, patebit si q̄ verba prudentia expendat, ubi
dicit se scribere vobis non ignorantibus sed scientibus veritate, vt maneat in eo
q̄ accepistis. Ex hoc scribere de aliis q̄ illos sequendos. Inde patet negligunt praeoccupatio.
interpretatio D. Aug. tradat 3º in Epti Johan. Fabrum. n. videl nos
velle discere sine audiere ssti q̄ non possumus credere sine audiendo externo
ministerio q̄ priuatis rationibus. Hinc ex his nō sequit ssti esse iudex contradictionis
q̄ sine Spiritu priuatis reuelauit iudex esse. Septo obijcit. Act. 17º Beroe. ob.
enses scrutabantur Script. an ea q̄ Paulus ꝓdicabat ita se haberet, q̄ scilicet
et Script. examinabant doctrinā Apli, multo magis nos potemus doctrinā
Papae ad Script. examinare. Rdeo N.C. alia. n. est ea rerum q̄bus fidei est substantia R
intus gratia et nomen Ecclie authoritate, alia rerum q̄bus nouitas est substā
intus gratia, nec regula Ecclie authoritas, sed ea est nota alia authentica Scripturae
quando ea alicui ꝓponit fidei merito q̄t oibus modis inquirere, an vera
sint ꝓponenti. Itaq; Beroenses q̄ nō scribant Paulus fuisse non posse,
scribant ea Scripturam fallī non posse, licet scrutabantur Script. et viderent an
ea essent Script. consentanea q̄ a Paulo dicebantur, q̄bus n. ꝓponit fidei merito
possunt dubitare donec cognitis et explicitis oibus eis videant ea oia
esse implenda: Quia. fidei ea sunt ampletenda, et Ecclie authoritate nouunt
vel esse debuerunt, ne possent dubitare de eo q̄ ipsa credenda ꝓponit.
Ex si dubitent, possunt q̄dē dubitando, vt volendo simpliciter credere, non ty
possunt scrutando Script. vt videant an Script sint consentanea, hoc n. q̄ se
malitiose nō est, alioq̄ interueniente ordinaria via rationis haereticus, quia
eis dubitatio reprimenda nulla est. 7º obijcit. Ephes. 2º. Sanctorum et do. ob.
mestici dei superaedificati estis fundamento Apūlorum et Prophetarum, ab Ecclesia 2º.
q̄ non sunt Papa et Conc. Rdeo N.C. Diuinitus n. estis superaedificati si q̄ fidei no- R
stra nitit reuelatione facta Apūlis et Prophetis, illud n. 1º facta est reuelatio
vide licet et quidem 1º fundamentis. Verum q̄ non est nobis constare de hac
reuelatione, neq; est q̄ et quidem in illa doctrina ipsis reuelata continetur
nisi ex Ecclie testimonio et traditione ~~dei et Ecclie~~ fidei et Ecclie. Et Conc.
Ephesij non Conc. Ephesij et fundamentis Ecclie quemadmodū Petrus, non et li
mitata reuelatione facta Apūlis et Prophetis, nihil n possunt deficere nisi q̄ praeoccupatio
in Script. vel traditionibus Apūlorum continetur. Non ita inde sequit fidei nostra
niti verbo humano et fallaci et incerto, q̄ deficio Ecclie non est verbis humanis

C

sed potiùs verbis Dei, ut exposita à Deo, et q ipsa docent Scripturæ divinæ mysteria

Ob. 1 8° Obijcit. Si in rebus fidei et Script. oporteat recurrere ad Pont. ꝙ Pont. est ſ scripturas et augustus saepè urgent Lutherani. Ideo N. C. ne Pontifex non iudicat sensus Script. sint veri an falsi, neq; ipse debeat vel in minimo unibare ſt, haec ne esset regula Scripturæ sed potius iudicat eius. Nec sunt Script. dictandi insensati; an non, supponendo ꝙ ex Scripturis dictum esse verissimum. R. Ad Pont. expositio ſt Scripturæ non pertinere, ac non. Sicut si Deus Petro aliquos praedatos ita illuminaret, ut ex eis ſt Petro esse Script. dicas, illas non, et Petro esse vera ipsius intelligentia non ꝙ idcirco ille esset regula Script. Deinde, ꝙsi Lutherani ꝙsq; praedatos sibimet Petro authoritate iudicandi de Scripturis, deq; earum intelligentia non ꝙ idcirco dicendi se esse ſ Scripturas? Denique scripti ex hoc Lutheri iudicio nullius in se robur arripit, sed potius ambo inuicem destruit esse veram Scripturam. vide ſt solutio applicatio ⁊ obiecti.

Dub. 3ᵘ Dubium 3ᵘ Vtrum iudicium Pontificis in definiendis rebus fidei et morum ſit infallibile? Oec Lutherani cum temporis decurrit Pont. Rom. posse errare et sæpè errasse affirmat. Quibus grauis aliqui defendit. 2da Calvin. lib. 4 instit. c. 7° §. 18. et c. 9° §. 4. Reliqui vero Catholici docent eius non posse errare si aliqua definiat rem Concilii, posse ꝙ si definiat rem Concilio parti. 2da docet Johan. Gerson, et Jacobus Almainus lib. de potestate Eccles. et Adrian. de Sarravia. Author. sibi facit § ad 2ᵐ principale. Et Castro lib. 1° contra Lutheri cap 2° post medium. Sed contra Sententia Catholicorum ſt Pont. Rom. quando aliqua definit tanquam fide credendum non posse errare ꝙsi Concilio grauia adhibeat. 3da D. Thom. sic expresse docet, ubi docet ad authoritatem Pont. ꝙsi Concilium finaliter terminare ea quæ sunt fidei et ab eis recedentia fide haereale et Thom. Wald. lib. 2. Doctr. fid. c. 47° et 48. Turrecremata lib. 2. de Eccles. c. 109. et triby seq. ubi fusè de hac re. Driedo lib. 1° de dogmatibus c. 3. p. 3. pag. 233. Cajet. de authorit. Papæ et Concil. c. 9°. Cano lib. 6° de locis c. 9° Bonif. et multis 20 alijs. Hosius lib. de Cathedra Petri c. 2. 3. 4. 11. 12. et alij Volumus. Nos sic non ꝙ Concilium Pont. possit errare ut privata Concilium Persona privatim asserendo aliqd ꝙ sit haereticum, vel et sentiendo et agendo contra sententiam ecclesiæ in quo obligat ~~privilegium~~ Ecclesiæ ad ita credendum, sed tm potest errare quando sub authoritate ꝙ ipse Ecclesiæ et ita sentiat. Prima Propos. Rom. Pont. sine alio Concilio adhibito sacro SS. non ꝙt errare quando aliqd definit esse fide tenendum ait ꝙ ipse sub authoritate ut doctor ita sentiant et docuerit. Hæc Propositio quoad vltimam partem ſt ita vera, ut 2da sententia sit manifesta fere communis haeresi gemina. Ita ex Script. multis 1°. Tim. 6. Petri 3. Hic Petri verba vera et fundamentum Ecclesiæ, ut supra habet, ac proinde ossa. quia successores sunt petra fixa quia Ecclesia ſt edificata: ꝙ si ossa successores sunt Petri, ꝙ eorum fides est solida et stabilis instar Petri. Nec ex nota Petri sequitur: si ea sunt Ecclesiæ fundamentum ꝙ fieri nequit ut ipsi errent dicit Ecclesia docuit, nam si fundamentum vitetur nihil ꝙ subsistendum est. Si successor Petri erunt docendo Ecclesiam ꝙ fixa ipsius est fundata vitetur immobile sentire et iudicium necesse ſt ipsos quoq; Ecclesia errare, ac proinde posse inferri formaliter adversus eos ꝙ est contra expressam Dei promissionem. 2da Petri bonis intelligunt Pt. Ioannem. Epta ad Damas. de nota Hypostaseos, quia dixerit fixa ipsius Petra edificata Ecclesia scio, paulo post subiungit. Observo ut multi haeretici turbi fidei haereditarios fidei dicens Damasi huius Hypostaseos dicta authoritate. S. D. Atqui in psal. contra Donatistas. 6° dicit. Sedes Petri esse illas quas non deserunt scripturæ inferorum portæ Greg. Epta 36ᵃ lib. 6° docet nefrat Sanctæ Ecclesiæ in Apostolica principali solidi tate firmata, nisi dicas ostendat Petrum Petra edificata Ecclesia mea, et tu aliquando recessit nefarium sentiret. Ubi docet Ecclesiæ firmitatem ex

firmitate fidei Aplice tendere. Idem insinuat lib. 4°. Epla 32ª. Idem expresse dicit Orlasij ad Anastasium inquit. Orig. in Lucæ Hom. manifestius est, inquit, q̃ nec adversus Petrus, nec adversus Ecclias potuit infirmus quidem valere prevalebit nam sic prevalerent adversus Petrus in quo Ecclia fundata erat, contra Ecclias et prevalerent. Vide alios PP. apud Gandavis. lib. 6° Vesb. Monarch. pag. 189ª et Johã. Hessel. cap. 4° et 6°. Secundus hoc. Lucæ 22°. Simon, Ecce Satanas expetiit vos ut cribraret tanquam triticum. Q. Hinc loci explicat Jacob Almain. Regavi de te ꝙ fides tua ꝙ dicta Ecclia quidem hic et plerosque hoc confentant, ut in. Deus non exaudierit immediate ꝙ Petro et successoribus, sed ꝙ fides vestra Ecclie. Sed contra ea multe rationes apte inducunt Deus pariter omnes ꝙ Petro vivos successoribus, nam hic nomen ipsius ponit dicens, Simon, Simon, ut patet ex textu Graco. Deinde dicit, Satanas expetivit vos. i. ceteri Apostoli, tota ecclia. Et subito mutat formam loquendi. Ego. et rogavi ꝙ te, non pro vobis. Si immediate rogasset ꝙ Ecclie fide, debuisset dicere, Ego rogavi ꝙ vobis, verum non sic dicit, sed, Rogavi ꝙ te, Et addit, ut non deficiat fides tua. non dicit, vestra: Rursus, Et hi aliquando reverses confirmati fratres tuos: Ahi Ecclia vestros non habet fratres quos confirmet. Vide insuper est Deus mediate tantus ꝙ Ecclia rogasse, quatenus in. rogavit ꝙ Petro ut fides ejus non deficiat, ejus insinuat ut fratres suos et Christianos, confirmet. Aliud quidam sic exponunt. Rogavi ꝙ te. i. ꝙ tua privata persona. Ut non deficiat fides tua. i. ut perseveret in fide vita et in gra una usq; in finem. Thus vult Deus rogasse tm ꝙ perseverantia Petri ut erat privata persona sed tota. Q. perseverantia est donum recte vite electorum: at vita est Deus peculiaris Q. Petro rogasse, ut habet ejus primatus et exposito. Deinde Q. Deus paulo post ꝙ perseverantia aliorum Apostolorum rogat, ut habet Johan. 17°. ꝙ ij erunt simul sicut nos et perseverantia Petri. Tertio. Q. si non rogavisset ꝙ Petro ut qa sathanas expetierat oes Apostos roborare alij Deo tota Ecclia q̃ erat omnia erat et in stabilitate Ecclie, ac prius non erat humana ꝙ persone. mutua persone ipsius Petri. 4°. Fide oratio et petitur. ad Petri successores, nã Diabolus non plus Ecclia ꝙ hinc erat roborare requirit, sed et ꝙ quidem tyrone ipsi ad finem credendi exhat. Et same videtur quodo aliqui sentiũt illos roborari perseverantia et patientia, Hieron. et Ambrosius. ut à fide deficerent, ut hi videtur esse contra doctrina Christi ꝙ Petri successores in tempus esse confirmata, ut quandoq; mutilate valeat esse ecclie; ipsa tn adhuc in fide perstat. 5°. non dicit Deus, ut non deficiat charitas tua, sed, ut non deficiat fides tua, ij Magistri de fidei stabilitate, non de donis perseverantia, Deinde haec doctrina apud Lucã immediate sequitur postquã Deus represserat eorũ ambitionem de primatu, ut ss. non de primatu sed de impugnantibus tentationibus eos: ejus tangit, similiter rogasse videtur quos Deus vellet inter eos maiores esse, à quo in difficultatibus confirmari debuerunt. Vide Canon. de Corr. lib. 6° c. 3° et Johã. Hessel. de Cathed. Petri. c. 4°. et 6°. Dicit. Quid ergo dicit Deus rogasse ꝙ firmitate fidei Petri non fides sua charitate instituisse. Petro. Ecce mihi ergo videtur ob. Rx. ut ob ea sola prosequatur salutis, tn est fundamentum salutis, quo quidem facilius loco Deo reconciliate, et quo subtracto vix suspicit ulla spes salutis, vide Diabolus hoc fundamentum machinis nitis viribus, ac prius machinatus est ut ꝙ illius stabilitate Deus rogavit. Hic arridet ꝙ fides est forma Ecclie sive quia vita est in Ecclia aut Ecclia membrum, sive charitate. a. manet qd Ecclia membrum, vide ꝙ fidei stabilitate ꝙ quia Ecclia nunquam erat o. vanitas. Et sed patet ꝙ sit vera Lucæ hoc intelligentia, in. Deus rogasse immediate ꝙ stabilitate fidei in Petro et successoribus vix quatenus erant fidei Ecclie et ꝙ rupit et fundamentum, ut in. ꝙ illorum infallibile et inviolabile fidei doctrina tota Ecclia in fide confirmata contra oes hereses et diabolicas tentationes. Sic intelligunt Lucæ hoc Author. 99. Vet. et multi hodie. q. 75°. Rogavi inquit, ꝙ Petro ꝙ alios rogasse dignoscitur, sensus est. in Christo populum nunquam corruptile aut laudabiter Christus. in Lucæ hoc. Q. inquit, te labore Petrum discipulorum, confirma reliquos, hoc in. docet hoc post me Ecclie petra es et fundamentum. Vide Bernard. Epla 190. Dignus author. ꝙ vide petitur inquit sequentes. Et D. Thomã hic, et alios recentiores citatos. Praeter hoc Fabrum. 7. Confirmes, quidam

Lucæ 22 — 2nd Lord

Refellit expositio Romani.

vide Stapletonum in hoc Controversia

Refellit alia quam expositio.

Lucæ hoc Lyra. exp

fet fiere scudi. Lirig 1us Epta 1a ad Episcopos Hollyaria et Gallie. Ecclia Romana Apltica est et mater oiu Ecclia, q a tramite Apltice traditionis minimas exorbitare gbatu, nec haereticis nouitatibz depranata sinu sibi dat seruare ysu dat sollicitudine. Ego rogauit g te S. Felice 1us Epta ad Bonifacium. Ecclia Romana est in exordio nascentis fidei Christiane surgit ab aliquibz sedis Apltice principibz illibata mansit. Quod illud Ego rogauit g te S. Leo magnus Serm. 3us de assumpt. sua ad pontificatus Specialia mea Petri a dno suscepta, et g fide Petri gloria supplicata tempias alioz stabg non. Nec sit finis si mens principis vicia mea fuerit, in Petro g oium fortitudo munita, et dia gratia ita ordinata disposita et firmata q g Christus Petro tribuit g Petrus Apltis retinet inconcussa. Agatho Papa in Epta sua applata in 6th Synodo act. 8a dicit Ecclia Romana numquam erravit a tramite Apltice fidei dictus est Petro Ego rogauit g te. Idem expresse dicit et Hilar. intelligit Leo Lotarij Nicol. 1us Epta ad Michaelem imperat. ubi inter alia dicit Privilegia sc. dis Romane sedis Apltice, q dictum est Petro, Tu aliquando conuersus confirma fratres tuos. Leo magnus Epta ad Petrus Antiochenus dicit, Dominus g solo Petro tm rogasse. Et subdit. Quia venerabilis et efficax oratio obtinuit q Petrus fides Petri non defecit, nec desperatum credite in homo illius. Innocent. 3us Apost. patrocel. de Bapt. et eis effectu. Maiores Ecclie ramum Apltice sedis arbor fidei contingentes, ad Petri sede referendas intelligibz q nouit g eo dius rogasse ne deficiat fides eius. Huic dicto obstat q Augo De Corrept. et gra c. 8o dicit Dns tm rogasse ut Petrus laberet in fide tm breuem, inuidissimam et pseuerantissima voluntes, q non negat, nec negare pt quis et id negauerit q in eos dicitur: potuerat n. Dns eadem oratione Petro impetrare quibz alioz ut erant g sua gratia et ut publica, quoniam alterum non pertinet ad salutem eorum, alterum pertinet. Sicut dicit Aug. Hoc fuerit in una exhortatione, instituit Sacerdotes et scimus quicquit ipse, et eius postea fuerunt Sacerdotibz sacrificium offerre. Tertio loquitur est Iohan. 21us Pasce oues meas. Hic instituit Pastor et Doctor Ecclie verbi, et patet ex 5 dictis, et Conc. Flor. g Ecclia tenebit illius audire dum illas ut Pastor ex authoritate docet, q si ipse erunt lota Ecclia erraret, q est contra Dni promissionem. Neq responderi pt Ecclia tenebit audire Pastorem si recte docet, non debet g supponere illum recte docere, cum Deus illos instituerit superiores Pastores, nec deberet nobis aliqs superior ad quem recurramus, q huius iudicium possit examinare, non n. Concilium ad pt, q non est si Pontifice, nec Concilio dictus est, Pasce oues meas. Ego rogaui g te S. Deinde q Conc. gralis dicitur a Pontifice pt errare, ut patet ex Concilio Arimineti gralis. Tertio gbatur vos, obstat q n. ipsius esse superius iudicem controuersiarum fidei, cui oes debent acquiescere, q necesse est ut illius iudicium sit infallibile, alioq nisi Dei constet non tenemur vi argumentis, nemo n. tenebit credere vi de quo dubitare an forte possit fallit. Dicit Sententia ipsius est infallibilis si deberet iudicium Concilij gralis, et Deo modo est Superiorem iudex n. audiens gralis Concilij sententia. Sed contra 1o Ex supra fit ut non possit regi Conc. gralis ob varias ignorantias et perturbationes Ecclie, et tm quotidie oriunt controuersie de rebz fidei. Sit primo 300 annis non potuit regi Conc. gralis, tm plurimum haereses et qq fidei regulae sunt q necessario debebant terminari ne ignorata fides inquinet, sicut et terminate sunt sine Conc. gralis: nam nouus est doctrinae uberrimae et pertinentissimi scripturis iuxta Apltis, Sermo eorum serpit, q si oporteret expectare Conc. gralis antequam aliqd orbi possit determinari iam falsa doctrina tota Ecclia occupasset antequam legitimi possent dari, itaq Christus non sufficit: viriter stabilitati et puritati fidei Ecclie sue consuluisset. Itaq subsistat si dicat Pontifex posse peccare ex qo talis doctrina daret donec q Concilio gralis sit examinata, tum q et Episcopi id possent peccare, vide quoad hoc non negauit potestas Pontificis, tum q interdum intra 100, 200, vel 300 annos non fuerunt Concilia gralia, itaq illa ecclesia esset intolerabilis pertinax quando sunt vel quod firmiter credere vel firmiter negare quibz pertinere ad salutem. v. g. Christi Christum esse adorandum. Et sic

Prouerbium.

3us Loci

Prouerbium.

pt vre.

Ob.

R

Prouerbium.

vsuꝫ aliud sit necessarij ad salutē, vt ſpā. Quomodo sit homebor obedire
Pontifici, vel non donec illas doctrinā ſi ipſe non vt definitiue vnus sit bona
an non. 2° Cū ſi Pontifex non vt quando infallibiliter definire sine gñali 2ª no.
Concilio, vel hoc ſeq̄ iudiciū et ſententia Concilij, ita vt aliq̄ iudiciū ipſius
non sit infallibile, et ſit Concilius ꝛ ſe erit ſuperanea ſuper, et hꝫ infal-
libilitas erit in ipſo Concilio, non in Pontifice, nā Pont. hoc hꝫ ſeq̄ ſententiā
Concilij, q̄ vt contra Script. vitatā; vel non hoc absolute ſeq̄, ſed audita
Concilij ſententia vt matuirē ꝑpensa vt ipſe de ea iudicare an sit ſequenda
an non, et ſit infallibilitas non vt in ſententia Concilij ſed Pontificis, q̄ vt ſine
Conc. gñali adhibitā ſuiꝰ doctrinā, et audita eorū ſententia potest infallibile
iudiciū ꝑferre, nā infallibilitatē illa non habet ex iudicio Concilij, nec ex
vllo quod adhibet ad vsum, ſed a deo, q̄ ſe matuirē ꝑpensa, et adhibitis
adminiculis humanis, q̄ moraliter q̄ rei grauitatē adhibere potuerunt et
debebant illius ita dirigit, vt verum iudiciū ꝑferat. 2° ghabi, q̄ plurimi
Rom. Pont. varios errores dānauit tanquā hæreſes ſine Conc. gñali q̄ poſtea
ab vtra Ecclia q̄ hæreſibꝰ habiti ſunt. Errores n. Pelagij dānati ſunt ab Innoc.
primo, Zoſimo, Bonif. Cœleſtino ſine Concilio gñali, vt patet ex Proſpo contra
Collatorem, cap. 42 Idem optat fieri a Sixto in dānando ornātis Pelagianoꝝ
ſeu reliquijs Pelagianorū. Errores Paſſitianiſtarū dānati ſunt a Leone 1°
Epla 93. Errores Priſcil. a vidoꝛe 2°. Nicol. 2°. Greg. 7°. Errores Petri Abailardi
Ab Innocent. 2° in epla 194 inter Eplas Bernardi. Errores Gandini vel Wal.
denſium de Lugduno a Greg. 9°. Ecclia. de Hæret. 1. Extrauag. Errores
Fraticellorū a Bonifac. 8°. Error Miſaëlis de Cæſena, q̄ fuit gñalis magi
ſtri ordinis Minorū. a Johan. 22° Ecclia. Cōs inter. Errores Marſilij de
Padua ab vdē. Ecclia. Licet inhibi. Errores Petri Oxonienſis a Sixto 4° Denig
Errores Lutheri a Leone 10. Denig plurima Conc. parisia celebrata ſunt
Romæ et alibi in q̄bꝰ varij errores ſunt dānati, q̄ Concilia a Pont. ſunt
confirmata, et eorū definitiones habitæ in Ecclia ꝑ deſitos fidei, et q̄d
dānant habita hæreſis. Dicit. Hab deſitos natos fuiſſe q̄ ab Ecclia vtā Ob.
reprobas. Sed contra q̄ minquā ſedens pale iudiciū reformis, aut dubitabilis
ab Ecclia de eius dogmatibꝰ hoc modo dānati, q̄ non ideo debent labori ipſo
deſitos infallibiles q̄ Ecclia eos reprobit, ſed contra ideo Ecclia eos reprobit
q̄ a Paſtore ſuo ꝓhibiti vel videbat. vide Proſp in Chronico. Concilio, vt,
apud Carthaginē habito 217 Epiſcoporū ad Pontif. Zozimū ſtrenuitas detecta
ꝓlata ſunt, q̄bꝰ ghabi ꝑ totū mundū hæreſis Pelagiana dānata ſit. 3° 3ª no.
Cū conſtat multis vsuꝫ Rom. Pont. Ladislaū hæreſim aliquā damnaſſe ꝓpo-
nendo illa Ecclia credenda. Dant hoc Theodoric. Epla ad Ruinaldū Archiepiſcopū
Romanum, tenet, vt, ſancta iſta ſedes gubernacula regendi mundi
orbis Eccleſiarū, vt ꝓ alia, huius q̄ ſancta hæreſim ſuperbā reprobā fidei.
vide Gelaſ. Epla ad Anaſtaſ. imp. et Agathon epla ad Conſtant. imp.
q̄ habita in 6ª ſynodo Act. 4ª et approbata ab oībꝰ Act. 8ª. nicol. 1° Epla ad
Michaël imp. Et Leo 9° Epla ad Petrū Antioch. et alios, ſed cōt alia ſedes
et Patriarchales habuerunt hæreſibꝰ q̄ hæreſim publicē docuerunt. vna in ſede
Conſtantinop. ſederunt 8 Hæretici, vt oſtendit nicol. 1° inter quos tres fuerunt
Hæreſiarchæ, nam Dioſcorus, Neſtorij, et Semiti. In Alexandrina Arriꝰ et Lucius
Arriani, Dioſcorus, Eutychiani, et Sigmā monothelita q̄ poſuit unā voluntatē in
Chriſto. In Antiochena Lucius Samoſat. Hæreſiarchæ, et Petrus Gnapheus Eutychianus
et multorū monothelita. In Hieroſolymit. ſede Zoſimus Origenista, contra quem
Epiph. et Hieron. Ex oſt euidentiſſimum ſigniū ſingulariſſimo dei fauore ne-
trix habuiſſe ita hanc ſedem ꝓtegi, vt in fide docenda errare non poſſit.
Dicit. Pont. Rom. non nouit ita, neq̄ ex doctrina criteriū, et ſapiē vt pru- Ob.
riata ꝑſona diuinit, q̄ et definiendo errare ꝓt, nā definit ex ſua ſententia
confir. q̄ ſi ex ꝓt errare quātūꝫ ſine Concilio definiat, q̄d opus est Conc. gñalis?
Rndeo. N. C. Cū q̄ quiſt ipſius non erratiuū in Ecclia docenda, ſua gñalia R
vtā nūabit vt nihil ſingulare temere definiat, ſed vtā veritatis inueſtigādæ
ſtudia arte definiendi adhibeat, q̄ n. gñalia ſunt, implicita et gñalia ne-
ceſſaria ad illius finē neceſſaria. Itaq̄ nūs Deus abſolute gratiam ipſius fidei
in doctrina publica non deficiturā, implicite promiſit ſingulares
vtā ſuas gñalia operationes, aliq̄ multa deſideranda ſine. Pont. non
ad hoc ſua gñalia operationes, aliq̄ multa deſideranda ſine. Pont. non

posse errare quando sufficienta diligentia et discussione adhibet nisi et
constaret ipsius sanct. ea diligentia adhibitam quia diligentia et inde dō
adhibere tenet: Et quando hec diligentia et veritatis examinatio maior
vel minor esse debeat q rerum gravitate et obscuritate, nunquam th nec
pt esse adeo difficilis vt ad eig discussionē opus sit generalem Conc. grālib
ad infallibiliter definiendum, vt patet ex roby allatis, nā Pontifex ma-
ximā auctu et stabilissime sine Conc. grāli à Rom. Pont. dantur stant
vt Evagij, Berengr. Petri Abelardi, Dung m. absolute ei infallibilitate gra-
sit, nec astringat ad Conc. grale, presertim cū sapiē aliud nouiter negotium
facile est a. Deo ita Pontifex regere vt non facile ex sua sententia audeat
vlra definire, ad Dei m. facile satis multa vetet et Ecclesiam et dias suppe-
ditet. Ad Confirm. dico. Multissimā esse Conc. grālium celebrationē, cuius ne-
cessitas moraliter necessaria, tum vt defectus facilig q boni orbis exorci-
tionē euadant, et orbis populis à suis pastis q vitā vegetati sunt q per-
nante, tum q vt Ecclesiastica auctoritate tales definitiones magis roborentur
vnde multa gravia habent apud Deum q plerumq tali auctoritate magis
moueant, tum denig q non sit constat in tota Ecclia ante definitiones
pontificias sine definitione Conc. grālis sint eo infallibiles, q dias. n. Ca-
tholici teneant contrarium, et reb non est eo certa ex fide: At apud vel
Catholicos fide certius est definitione ipsig cū Conc. grali facta esse ipsig
infallibile. Dicit. 2i. de Pontifice dicto est de fide quando fiat sine Conc.
grali, q Cyprianus contendig esset Stephanum Papa definienti, Baptizatos ab Hereticis non esse rebaptizandos Ob.
n. C. tum q non est de fide tale Pontificis decretum esse infallibile vel
sit fidei q cum, tum q Stephanus non definierat, sed tantum servari mo- R
dum antiquum, nec reprobauerat contra facientes, sed solum retinuit est. Vide
D. Aug. lib. de vnico Baptis. c. 4i et lib. 1° cont. Donat. c. 18 et ig.
Petat. Idem Pont. nō posset errare quando respondet indoctis Quæstio
in q̄stionibus fidei errare pt, non solus q se sed et cum Concilio, vt g. R 1°
idem talis sit deponendig ab Episcopatu, talis excommunicandig, absolvendus. g.
Ecclia n. prudenter ex informat. doctus q fulli possunt et fallere. vide Aspr.
Epla 3i et 4a ubi agit fuit in declinatoribus q appellant ad Pont. q rerum
status fidei ignorant et facile à malignis pt circumueniri, et negligi Epi-
scopos q̄ciales q rem nouam inspicient, q intelligit potissimum de rati-
ficis gestis. De eisdem loquit Concil. Africanum, in Epla ad Celestin. q habet
Tom. 1° Conc. pag. 591a. ubi sic ait. nisi forte q̄stio est q credat vniuersalem
posse Deum despicere quamuis insolentia, et immunemabilibus in Conc. congre-
gatis sacerdotibus nō posse. Loqtur n. de nō q fidei, sed de q̄ō q in
facto cōsistunt. Adverte tū. non in omnibus q̄q fidei fallit posse Pontificē, vt Nota.
in Canonizandis sanctis, et approbandis religionibus. vbi a. de veritate
fidei q̄ta non pt fallit etsi solus q decretalē definiat quando sic de-
finit vt contrarium velit esse Anathema, vel esse Hereticū, repugnare
Evang. Script. vel Apostol. traditioni. Patet q plurimi Ecclesiastici, qbus
Concilium Conc. dantur stant, tum n. idem q auctoritate vt Doctor
et Pastor Ecclie vtilis obligat eā ad credendū. Deinde, quandoq
ad id de quo consulitur, directe, absolute et sine suspitatione respondet, 2°.
intimat vt sic ab orbe teneatur, fulli negat, nā hinc non idem vt Doctor
privatus explicat suas sententias, sed vt Pastor Ecclie explicat sententias Christi
et quide eas tum tenetur eius audire. Quando n. aliqd addit quasi
q occasione non q intendit, directe ad id q q̄rit, nec perpiciat vt ita
credat, fulli pt. Sicut accidit nicol. 1° viro doctissimo, vt patet Can.
A quibusdā Ludovico. de consecrat. dist. 4i ubi cū regnaret, idem Baptismus
collatus à Ludovico vel Lotario sit validus? Idem affirmatiue, et bene. Sed
addidit aliqd ex gratia opinione, sententia Ambr. n. Etiā in notis Christi
collatus validus esse. verum hoc non pertinebat ad q̄stionē de qua consti-
tebatur, et obiter tantum asserit. Denig quotidianum aliqd asserit non 4°.

vndeud aliqd quo signoꝝ oēs ita debere credere, nemsole vt Doctor privatꝰ
sentam suam aperire, non vt pastor Ecclie dogma definire. Contra hanc op-
sitionē multa affirmata ab hereticis vt ebion multos pontifices fuisse
hereticos, et et hereses docuisse: sed quilla vlo hereseos dogmate Ecclie Probabile est multos ro-
mane pontifices, verbis vsi: An a nemo vnquā pontifex hereticū sensit, non manos pontifices vere here-
ticos fuisse.
vsquā verbis, vsi ex scripta ebionis, quē ipse pontifex hereticū sensit, quā
in q̄stionē vel in scripta vel in sermone deduxerit. Ergo ex his testimonijs Eglij lib. 4° de Eccles. Hieron.
c. 8°. et Gillam. lib. 4° de Pont. Eccl. q̄ sane valde repentinam diu pre-
meditatā q̄ ita disposita scribere. Adeo me de hac questione laborante multos
pont. publice hereses docuisse, constet vt vix, vt nulli in mente sit hereticū
hereticū, q̄ si posset esse hereticū, vix posset fieri secundū scripturas dei ino-
centiorē qui et hereses docere queat. Violentum m. est vt id q̄ mente est
hereticū sensa doctrina verbis semp̄ doceat. Ex hac testimonia multos
multos pontifices q̄ docent sede Rom. indignos alios hereses docuisse
vnū oēs alios hereses infecisse fecerit. 2° Obijcit, pontifices quidam Ob.
errauerint doctos et cathedra, nō definierint Christū esse blasphemū
quū dicunt se esse filios dei, nec verificandū vt nisi, q̄ et Rom. pont.
possint errare. Sed R. C. nā p̄dictus erat in Script. Regnum dei ab R.
ipso auferendū, ipsoq̄ reprobandū et vastandū. vt patet Esaie 6° et 25°
Ab de Ecclia dictū est, Erit ego vobiscū sicut et, porta inferi non p̄valeb.
Adverte tu pontifices quidam non cessasse antiquā temp̄ illud dicere. Nota.
ruīt quo Christū Ecclia suam instituerat, vt ita sufficienter pateret ipsum
esse Messiam. Sed 2°. Reg. Num. q̄ multa sor definierunt more dogma-
tico e scripturis script. et Trident. sanct. reprobauerunt ipsa inscriptionis in Bulla:
bulle, sed humiliarie, et ex aphi inuidia, ita vt boni inuido id reprobaret.
Quo modo si Pont. Rom. posset aliqd definire nō esset ei credendū. Videde
hoc augto Joh. Hassel. rap. 6° de Cathed. Petri.
Secunda Prop. Etiam Ecclia Romana partis quandiu in ea est sedes Prop. 2ª.
Aptica errare non pt in fide ita vt in ea milli sint. Absolui sua pastori
adhereat. Volo dicere. Quando Episcopatꝰ Rom. q̄ sa sit partis et hinitatꝰ
sint Nestoriani, ad quem q̄rie pertinent recti fideꝰ q nō sunt illius
alterius Episcopatꝰ, tu quandiu talis Episcopatus durat est summus pontificatus
sicut non pt vt milli in tot Episcopatꝰ sint fideles sub Episcopo adhereteb.
Et quem si vere dico summus pontificatꝰ sedis Rom. est unus, q̄ est probabilis,
sic absolute fieri negat vt illa Ecclia erret, si a. sola volte summus sic non
pt fieri vt erret quandiu pontificatꝰ manet unus, vnde sed ad alia sede trans:
ferrah hinc Ecclia Romana errare posset, sed illa sedes nō posset. Th. Ar
sic arbg. Ecclia debet Romae errare pt, dicatꝰ est a Synodo cōprehensi ro. Arbg. damnatꝰ.
manā a Sixto 4°. Est. a. 7ª inter alios Petri obscurisse in Hisp. Et aliquot
annis ante 5ª edidit bullā approbante Conc. Constantiensi, q̄ incipit. Ine
hac nouella, et habetur Tom. 3° Conc. vbi dicit reprehendi esse ruinosos Heretico
q̄ aliter sentiunt vel docent de Eucharist. et reliq̄ Sacramentis et fidei articb
quā Ecclia Rom. tenuit et docuit. Idem patet ex hac Lutij 1. Apologet.
Nicol. 1. q̄ dicit. Ecclia Romana nunquā errasse q̄ dicit q illa regulat vt
non deficiat fides eius, sicut credunt eā errare non posse. Idē docet lib. 1° Epta
3ª ad Constantiū. vbi dicit, Ecclia Romana esse Ecclia principale, et ad
Romanū ppfidia non posse habere accessū. Et Hieron. lib. 3°. Apologetica Ruffi:
nū, et ipse Ruffinus in exposit. Symboli. Cyrillꝰ Alexād. apud D. Thom. in Catena
in rap. 16ª matth. D. Leo sermone natiuo Epiphanie. Dionys Theodoretꝰ
Epta ad Romanos. Hi oēs 22. tm solū pontificē Romanum dicunt nō
posse errare, sed nec Ecclesiā Romanā, q̄ proprie ipsius populus significat
quamuis dei ei reuelauerit pp pontificē sunt Cathedra, et fundatus,
voluerit eius stare, tm illa Ecclesia sicut subditi Episcopū q̄ sanam
doctrinam docuit, et populus q eius ampledatur et oēs errores detinuit.

DE CONCILIIS

De Conciliis tria potissimum tractanda sunt. 1° Cuius sit iudicare Concilia? 2° Vtrum sit supra Pontificem? 3° Vtrum definitiones eorum sint infallibiles veritatis. Sed notandum est. Concilium grece esse congregationem Episcoporum legitime facta ad certum vbilibet, scilicet Episcopi iure debent suffragium ferendi in Concilio, vt patet ex 96 dist. Concilio vbi soli Episcopi habentes iudicium subscripserunt. Et privilegio .a. et Cardinales non Episcopi, et quales ordinarii et Abbates, vt patet in Florent. Laterane. et Tridentino. Verum quidem vel docti, sed solum ad examinandas materias, et ad consultandum, non .a. ad ferendum suffragium, nisi in Conc. Basilien. vbi et Doctores ad suffragium ferendum admissi, sed non sunt legitimum Sinter principes verum vt Concilia definiant, et vnde definitae Ecclesiastici patiantur exequtioni mandari, vnde et intendus subscribunt Concilio Basiliensi, non qua in forma qua Episcopi iudicando subscribebant, sed solum consentiendo. Ro non soli Episcopi sunt iudices vel sunt, q illi soli sunt gerentes Ecclesiarum, et soli sunt Ecclesiae representant sicut magistratus representant ciuitatem, vnde negotia publica Ecclesiastica ab aliis solis tractari et decidi debent, sicut in Concilio Prouinciarum non legati pontificum sed ordinarii prouinciae, et magistratus ciuitatum causas publicas decidunt, negotia .n. publica et ciuilia a persona publica tractari debent. vnde et ea lege venerunt q habebant dubia in causis religionis remittebantur ad Conc. Sacerdotes vt patet Dist. 17° vnde defectus accedentes sententia summi Sacerdotis sub poena mortis tenebantur obedire. Dicunt in iudicio Concilii tenere seq maiorem partem suffragiorum, q si Episcopi sedent in Concilio tunc in iudicio tenebit Pontifex seq maiorem partem. Et hoc falsum esse patet, q Damasus inuenit acta Concilii Arimenesis. et Leo 1° imitabat decretis Concilii Chalcedon. act. 16ª vbi in vt Episcopi Constantinop. obtinuerunt 2° locum. Rdeo N. C. Ac etsi Episcopi sint iudices, sunt hi iudices inferiores: Pontifex .a. est iudex supremus, et simili Principes in Regno q est inferiorum iudicum sententias retractare. vide Canones lib. 5° de locis q 2ª c. 5. vbi optime hoc explicat. Addo hoc, non obstare illis exemplis vbi Pontifex non sit seruata maiorem partem, quando fuere sententia fuerunt dicta. In Conc. .a. Arimenesi Latini fuerunt decepti fraude Graecorum in obscuritate verbi homousios, vt refert Ruffinus lib. 10 Hist. c. 25. Decretis et illud in Conc. Chalced. fraudulenter additum fuit a Graecis absentibus legatis Pontificis, vt ipse ibidem confitentur.

Dubium 1° Cuius sit iudicare Concilia? Rdeo. Distinguendo q° quia Concilium 1° est Diocesanum qui continet parochos vnius Episcopatus, et post Episcopos, et iudicia ab Episcopo illius Diocesis. Sed hoc non est grece Concil. nec tale dicitur congregatio Episcoporum sed parochorum q non sunt principes Ecclesiarum, sed tantum adiutores Episcoporum, nec habent Iurisdictionem in foro externo Deberet .a. hoc quotannis celebrari iuxta praxim Conc. Trid. sess. 24ª c. 2° de Reformat. 2° est Prouinciale qui continet eos Episcopi vnius Prouinciae vt Abbates, et quidam alij, et post Archiepiscopos, Tales est metropolitanense, magunt. et alia, iudicat .a. Archiep. seu Metropolit. et hoc deberet singulis triennijs celebrari, idq post Pascha iuxta praxim Conc. Trid. 8. Concil. .a. Nicaenum Can. 5° constituit vt hoc fiat in ao in. semel in autumno, et semel ante Quadragesimam. idq adhuc seruabatur tempore Greg. 1°. nam ipse nos Siciliae dispensauit vt solum semel in anno id faceret, vt patet lib. 12° Regist. Epist. 31. In Turchia est nationale, ad q conuenerunt Episcopi et Archiepiscopi vnius Regni et nationis, vt post Patriarcha, vel Primas, cuius et est iudicare. Talia sunt 7 Conc. Carthaginense q habet primas Africae Episcop. Carthag. et Toletana 13. q habet primas Hispaniae, Episc. Tolet. et Romana septem 36 q habet Pontifex tanquam post Patriarcha Hoc Conc. ab Augusto inducit vocata vota in respectu alicuius regni et Nationis. Oecumenicum est grale ad q conuocantur oes Episcopi totius orbis vnde et Oecumenicum dicit, quia nisi non sit necesse oes interesse: et sub

habeat arrogandi oēs eio Episcopi non reprobati. etiā nemo legitime ipsum
det nisi Papa q se aut q aliūs vnūs aut plures, qbus ipse id raserit, vide Solig Papa vel indicere
vt ipsig soling vel indicere tale Coūe non a. imperatorib vt qdam Lupoldi cour. grale.
volunt. 1° qz Pont. vt rapuit singulārū Episcopōrū, vt totig Ecclie in Sta
Rōa, non a. imperator, vt Pontifex dūs vel Papa ouer mund, non imperatori
2° imperator non pt oēs Episcopi prope, qz plurimi fuit extra vrbē diocesi:
alig Coūe. debet indici ab eo q pt propter vt veniant, alioq indebito
ent ineffectus. 3° Re S. memorig Papa et martir in Epla ad Episcopos Anti-
ochenos prohibuit, scribit, Ab Apli constitutis esse, vt ibi Romanus sedis
authoritate nulla Synodus fieret n. grālis. idem constituit Coūe. Nicenum
vt religiosi ex Epla tuli 1' ad Episcopos Orient. rig statuum Brenicher
refert Socrates lib. 2° Hist. c. 17° vbi tuli obiurgat Episcopos orientales
q ipsis ad Synodos non vocassent, rig Ecclesiastig canon iubent vt sine
sentia Rom. Epīsc. Concilia rominent non indicant. Qnde constitutio,
siue Apli siue Nicani Coūe. non habuit sedi Romanae laus authoritatis
sed declarauit quae iure dio habeat. idem habet ex Coūe. Chalcedonensi. Act. 4°
Dicit. Legimus apud quosdā Script. imperatores rominasse Concilia Episcopōrum, ob.
vt Constantinus rominasse Coūe. Nicenum, et testatur Ruffin. lib. 10 Hist. c. 1°
Resp. imperatores id minime forte sine consensu et authoritate Rom. Pont. R
sicut nec ipse Pont. primo illud temporib indicendi Concilia grālia sine
ope imperatoris. Qz a. semp arrogauit authoritatem Rom. Pont. patet, nec Coūe.
Nicenum, non a solo Constantino sed et a Sylvest. congregatum est, vt expresse
dicit in 6ta Synodo act. 18. nec constitit Ruffino i, dicens Constantinum
rominasse illud Coūe. ex sentia Sacerdotū, non q ex gria authoritate et
inuentione. 2da et Synodus, q fuit Constantinop. 1a indicta est a Damaso
ope Theodosij imper. vt patet ex Theodor. lib. 5° Hist. c. 9°. Sulpit. 3° q fuit
Ephesina, non fuit indicta sine authoritate Celestini Pont. nec inde Celes-
tinus Cyrillū Alexand. illi præsidit, vt patet ex Epla Celestini ad Cyrillū. 3ta 4ta
q fuit Chalcedon indicta fuit a Leone 1° vt patet ex Epla authore Aug.
ad Leonē q habet acta Coūe. Chalced. et ex Epla 93ª Leonis c. 17°: Literas
acti, dedimus ad frātres et coepiscopos nostros, ysq Coūe synodi grālis indictionis
idem fasti ostendi pt in cateris Coūe. grālibus usq ad 18ū. Qz a. Pont. illis
temporib voluerint adhibere authoritatem imperat. satis liquet ex Hist. Eccles.
Ro vt 1°. vt Episcopi omnis authoritate in illis temporib defenderent ab Ethnicis
2°. vt sumptibus publicis transmitterentur, erant n. hinc adhuc pauperes
et aegre facile sumptus poterant sustinere, vt patet ex Theodor. lib. 2° Hist.
c. 26°. et ex Epla Constantini q' ad Rom. Pont. q habet actio 6ti Synodi
3° qz oēs ciuitates Concilia habendo modos, subtrahunt imperatori, unde sine ipsis
conuentū non poterant ibi rominis celebrari, sicut nec modo in illa
ciuitate absq ōsensu Principis. 4° qz vigebat hinc adhuc illa lex imperialis
antiqua qua debebant oēs magni rominis sine authoritate imperatoris
ne conflarent illa rominatio vel seditio. vide L. Conventicula. C. de
Epīsc. et Cleric. nunc leges cassae reputant. Dicit. 2° Quid si Pontifex ob.
vellet indicere Coūe. grāle, et te illud indicta necessarius, aut si sit haere-
ticus vel amens, vel captus ab infidelibus, qd euidenter hinc Concilium? Resp. Etsi R
absolute et q se minime sit necessarius indicere Coūe. grāle, vt ē dictum est,
tū q accidens pt esse necessarius i. ex aliquo euentu. n. vel malitia loci
vt g. si Lutherani 1° rominassent ad Coūe. grāle rig gnissime indicta se
cundū definitionem argentinen. Cleresbyt. gabilen. vel lor modo Ecclie veneribilis
ini, hinc Pontifex debuisset Concilium rominare, q si in tali casu vellet no-
minare, esset valde reprehensibilis, nemo tū posset illud rominare, nisi ipse
Pont. ita se gerens vt passim Laberch scribendo de Concil, hinc in Collegiis Car-
dinalibus posset illud rominare, vel primates diuersorum regnorum inter se
rominare, et Episcopi sibi subiectos in certis locis rominare, vel denig
rominare, et Episcopi mittendo portabiles in certis locis rominare, et deremere qd strayde
Stiter in Schismate, quando de debito Pontificis electio est aegre dubium et

Cardinales stant diuersi, vt routhigit in Conc. Constanti tūm n. Ecclia est sine capite, et quamūd Ecclia sine capite non habeat auctoritate vt possit vendere derelicta fidei, habet tn sufficiente auctoritate vt possit sūa vendere de vrto capite, vt Cardt. Cyrete. de Auctorit. Papæ et Concilij c. 15. et 16. si a. tūs sit amēd vel capitis ab ecclesiæ vo est ppea alij eligi ipso inuito.

Dub. 2. Dubium 2. Vtrūm Concilium sit supra Papam? Nota Concilium dūz plenū posse constat, verū tm Papa 1. seorsū sumptus sine Pontifice 2. et est inclidat ecclis Papa. Nota 2. Eos q dicūt Papa posse errare si: ne Conc. gnali et docere Concilium seorsū sumptū esse supra Papa, illudz iuris diuini oēs auctoritate Ecclesiastica à Christo accepisse, et immediate habere infallibilē ssiam assistentiam: verū q Concilium non poterat simpl esse congregatio vt Ecclesia verba regerat, ideo Christū instituisse Cardi: nales sacerdotal tanquā gnale ministrū, et veluti Ecclie ppositos qui tn non habeant illā immediatā assistentiā sed à Concilio dūmodo debeant et ab eo ex auctoritate possint deponi si malē se gerant: Esse q̄dē subjēt oēs singulos, non tn oēs simūl. Quo modo se habet Duke Venetiarū respectū Senatus, et plati religionis respectū gnalis congregationis essere. Ita docent Gerson, Alman. ing et q̄dā alij, sed rectū sentia est in con: trariū. Pro quia est 1a Propositio Concilium gnale seorsū sumptū sine Pontifice, non est supra Pontificē, nec et pariū potestatis, sed Pontifex est supra ipsū et verū ipsū rapit. Est nota, et vō definita in Conc: Lateranensi sub Leone 10 sess. 10. in Bulla qua reuocata pragmatica sanctio edita in Conc Basiliensi, vbi dicit, Solus Romanus Pont. ex tempore exis: tentē tempus auctoritate sua oia Concilia habuit, Concilioz indicendoz, trans: ferendoz, et dissoluendoz plenū ius et potestatē habere: idz docet habere ex Stryk. et ghat ex multis Conciliis et Pb. Acta Bulla approbata est à toto Concilio excepto uno Episcopo. Sed aduerte, Hanc definitionē non fa: cere oēo nec de fide, q non dicit Anathema contrarijs sentientibus, sed facit fidei gradū. Idem patet ex i. dicto, vbi ostendimus Pontifice esse capit Ecclie vtile, esse fundamentū sua q Ecclia est adiuncta, habere plenā potestatē regendi vtile Ecclie, et tlia, q oia talia indicant ipsū non solū singulos seorsū, sed et oēs reuniendos esse capit. Nota n. Ecclia sigrat congregationē oīm Christianoz, non a singulis seorsū. Q si diceret esse capit oīm christianoz, dubiū esse posset an et reuniendi essent simendi. Sed q dicta esse capit Ecclie 1. totius congregationis christianoz, dubiū non est q oēs simūl capit sit, non singuli seor: sim non sunt Ecclia, sed oēs reuniendi sunt: et quo congd reuniendi sunt, eo magis ppriē et verissimē Ecclia dicendi. Si q non esset Caput Concilij 1. oīm congregatorū, sane non esset capit Ecclie q ppriissimē Ecclia dicit: vnde et recte dicemus Ecclia sic ipsis fundata, q ros: sensq in fide orthodoxa, q est forma Ecclie, non penderet ab ipso, sed ab ipsamet Ecclia, et sic ipsa simpliciter esset fundamentū, q est absurdū et contra Script. Vide inde Cyprianū lib. 1. Epla 3a dicit. Ecclia Roma esse vnde vnitas Sacerdotalis exorta est 1. romensis in fide. 2. Si Con: cilium haberet potestatē supra Pont. vel illa potestas esset in Conc. forsan: liter 1. ita vt ipsius Concilij habeat et retineat oēs auctoritate, nec illa transferat in Pontifices: Et pro nos, q si Ecclia non esset Regnū, sed Aristocratia, vbi recte optimatū oēs auctoritate et dominatū habet, nec eas in alios transferat: q est contra Stryk. in qby Ecclia dicit Regnū et Christū Rex. 3h contra eos qby Ecclia dicit familia, et Christū Pater familiae. 3h Pontifex esset solius vicarius Ecclie, non immediate vicarius Christi, q est expresse contra Conc. Florent. et est damnatus in Conc Constantiēse sess. 8a. inter Errores Wicleff. Nam ipsa Ecclia immedi: diate à Christo potestatē haberet, et quem Papa maiorē, eaq̄ foralitor

retineret, q̃ Papa non possit esse extra vig Vicarij. Volebat in Ecclia tanquã
in radice, sicut potestas Regia est in Regnis. Sed neq; hoc dicere, q̃ tps Papa
non accepit potestatẽ ab Ecclia sicut Rex a Regno, sed a Christo immediate
Deinde, unde Ecclia habet suam potestatẽ radicaliter? non a. habet eam a
Christo, sicut Rex. Habet potestatẽ x sa. ingendo scripsit, et eas transferendi
in alios, q̃ hac potestas est successualis: non et habet eas a Christo q
nullius legitima vis dedisse aliquas potestatẽ ipse congregationi, sed tm par.
similiby Florũ earũq; successoribus, v. g. Petro et vig successoribus: Sic Apls
et eorũ successoribus, ita tm ut singuli eorũ illas potestatẽ possent obtine. Procorrupatio.
neq; obstat illud matt. 18°: ubi duo vel tres &c. q̃ nulla sit quantitas
aut data potestas tribuendi, sed ut ibi numerus quantitas Concilia legitime
congregata infallibiliter assistentia in requirenda et investiganda veritate
necessaria, et directio diã in negotijs necessarijs, q̃ directio fieri q̃t quadri-
ante tpus. unde illud Confirma fratres tuos. 3°: Nec Concilia sine Pontifice 3ª pbatio
possunt errare, ut ij dicunt, et patet in Conc. Arimin. ubi abolitus est
Homousion, et Ephesino 2°. ubi reprobata est Damasci Epistola, et Ba-
silius, unde et solent petere ab ipso Pontifice confirmationẽ, ut patet in
actis Conc. gñalibus Catholicorũ. Deniq; q̃ Sti et Concilia dicunt primã sedem 4ª.
a nemine iudicari, q̃ nec a Concilio, ex quibus Concilijs non est excipien.
Ito est, q̃ adeo non debeant iudicare pastorẽ: atq; adeo q̃ stant in Concilio simul
orab. et familia non q̃t iudicare arcanorũ à patrefamiliab constitutũ
suæ familiæ. vide dicta Lucæ 12°: sic iudicio reservat tibi arcanorũ mentis
te veraces. Adde et ab ipsis Conciliis sæpiũ ad Pontificẽ tanquã ad maiorẽ appel-
latũ esse. Athan. in Patriarcha Alexandr. et Pauli Episcopi Constantinopolitani
depositi à Conc. orientali appellarunt ad Julium 1°. et ab eo restituti sunt in
suas sedes, ut refert Sozomen. lib. 3° hist. c. 7°. Planiana Episcopi Constantinop.
et Theodoreti Episcopi Cyri appellarunt à Conc. Ephes. 2° ad Leonẽ 1°, ut patet
ex Epta Leonis 25°. et ex Epta Theodoreti ad Leonẽ. Objicit 1°: matt. 18° dicit ob.
Petro. Si peccaverit in te frater tuus &c. ergo Ecclia superior est Petro et
successoribus vig. Rideo. Quando hoc Petro dictum est, nondũ erat Pontifex R.
sed privatus, et in ipso eius dictum est omnibus erat Pontifex
futuris simul. Simile. a. est. Si q̃s in te peccavit post adeptam susceptionẽ pri-
vatæ, ut non hostibus, si te molestent audire, sed ita plebs q̃ Ecclia repræsentat,
ut ille nos admoneat, quos si audire noluerit tunc habeto nos tanquã alie-
nos ab Ecclia, unde si tu ipse sis plebs superans post admonitionẽ illam ut
debeat potestate publica illis à corpore Ecclie prohibendo, nec est necesse ut ad
alios potestate confugiat, q̃ tunc non intelligit esse diversus Ecclie nisi tu
ipse sis distinctus ab Ecclia, i. nisi quando tu es ab plebe repræsentãs Ecclia.
2° objicit. Conc. Constantiense sess. 4ª definit Conc. generale à Christo habere ob.
immediatã authoritatẽ cui oẽs obedire tenentur etsi papalẽ dignitatẽ constat
Rideo. Hoc fuisse definitũ in sessione quando non erat nisi Pontifex, hinc a. R.
non potuit ipsum fidei definitio, unde contrarium definitũ est in Conc. Labac. Procorrupatio.
et Florent. ut dictus est. neq; unus est hoc decretũ fuisse approbatũ à
Martino 5°. q̃ sic tantũ confirmavit ea decreta fidei q̃ facta erant communi
aliter. i. more aliorũ Conciliorũ, et non aliter, ut patet sessione ultima. Tom. 3°
Concil. pag. 914ª. Atq; hoc decretũ non erat fuisse Conciliariter, q̃ sensa ejus
mine, ut patet in sess. 4ª. Neq; confirmatio illa solũ extendit se ad dam-
nationẽ errorũ Johan. Wiclef, et Johan. Huss q̃ ad decreta fidei attinent.
3° Objicit. Pontifex q̃t pars Ecclie: sed totus habet maiorẽ potestatẽ quam pars ob.
q̃ p. Rideo. Totus q̃t habere maiorẽ potestatẽ activã quã pars, non tn passi- R.
vam, ut patet in radice, arbore, insula et navi. ibi sola et radix,
substantia, in capite et corpore, ut oẽs simul sunt in capite q̃ retinendum q̃ corpus. Si
tu comparet ad Ecclia repræsentata secundũ id quod ipso, sic Ecclia non est totus
q̃ pars, nec ipse est pars vig, sed Ecclia est velut corpus sine capite, ipse a.
est caput illius, caput a. maiorẽ vim habet quã reliquus corpus - 4ª. Objicit ob.
Sicut Regnum sine Rege &c. ergo q̃ Rex est tanquã totus quã præpositus q̃ suum caput

Ita Ecclia p̄ Pontifice exprh tanq̄as ꝑ sua rapuit: alq Respūb. habet radicaliter oēs potestates q̄as Rex, q̄ Ecclia habet oēs potestate q̄as Pontifex. Confer. q̄ exemplū nequaq̄ primi patebit toti sylogismo, non a. partibus: alq Ecclia ist velut̄ quēda sylogistica exāia ꝑ sua membra maiora et minora, q̄ illi p̄ st primi patebit nequaq̄ oē exandi. Rōes. Est disparitas nā Respūb. una mēs Regis constituit velut̄ quēdam magnū Hypostasim 1. sylogistici regij partes sunt singuli ordines et status, capit. a. Rex, et ita Respūb. ꝑ singulos tanq̄as ꝑ membra sua exprh habentem singulos vires ac spiritū ab intrinseco, sed Ecclia tota nō constituit talē Hypostasim, nā membra regis non habent vīs ab intrinseco p. ab Ecclia, sed à Christo, vnde Christus ist velut̄ hypostasis mystica Corporis dūtaxat ist ipsa Ecclia, q̄ ipse vīuificat et regit exaūt ꝑ singulos tanq̄as ꝑ corporis sui membra, oēs n. potestates capitis Regis corporis ist à Christo non ab Ecclia. vnde Ecclia non exprh ꝑ Pontifice sicut Hypostasim ꝑ membris nobilig sui corporis, sed Christus ipse q̄ ist velut̄ Ecclesiæ Hypostasis. Secunda Prop. Concilium generale nō habet potestatē quādocunq̄ inferiorē maiorē q̄as solus Papa, etsi aliquando maiorē habeat. Patet ex dictis. Nam Papa ist superior toto Concilio vnde oēs potestates q̄ ist in toto Concilio ist in singulis ist eminentius in Pontifice. Hinc fit vt ipse non obligetur scripta à toto Concilio et à se approbata nisi quoad vim directiuam sicut à suis decretis, q̄ par in pari potestatē nō habet, ar quide ꝑt in illis et dispensare. vnde a papa solus sine Concilio tā infallibilem habeat assistentiā q̄as totus Concilio generali, sicut dictum ist: Habet n. infallibilē assistentiā solus, non quidē ita vt non debeat mūare rē examinari quātū fieri ist, sed ita vt hac assistentia ipse principaliter et immediate fiat, non a. Concilio vel aliis. Tertia Prop. Pontifex non ꝑt se subijcere Concilio tanq̄as iudici, sed tanq̄as arbitro, ita vt ꝑ vis sententia non possit regi aut gubernari, quamuis oēs non gratissimū habeant eum seruare, sicut q̄sq̄ tenetur stare pactis. Sicut ex dictis. Etiam n. sine dēo Pont. st superior toto Concilio, non ꝑt se illi subijcere tanq̄as iudici, nisi ipse Pontificatus eius rationē Concilij deponat sed hinc non manebat Pontifex: vide si maneat Pontifex, sicut negant vt ipse Concilio habeat aliquā auctoritatē se iudicandi. Ex. n. possit se subijcere Concilio tanq̄ā arbitro, vt ratione eius discutiat et sententiam ferat vt arbiter, patet ex multis exemplis, q̄ vide in decretis, Can. quam dastis, vbi habetur quēdo Sixtus 3us se purgauerit. Et Can. Audiuimus 2. q. 2. vbi habetur quēdo Leo q̄dā se purgauerit, Distinctio nonagesima ꝑ Concilia q̄ ipse ad hoc purgauerat. vide et acta Conc. Rom. 4ti sub Symmacho, q̄ habentur Tomo 2o Conciliorum pag. 334a.

Dubium 3us. Vtrum Concilium possit errare? Prima Prop. Concilia generalia errare non possunt, sed eorum definitiones sunt infallibiles veritatis si à Pontifice confirmentur. Est fides tenenda, et patet ex his q̄ dicta sunt de Pontifice. Dubio 3o: oēs n. Catholici, recti credunt Pontificem errare nō posse quando adhibet Conc. generale, hinc n. adhibet oīa possibilia ad veritatis inuestigationem. Sed ꝑter illa loca patet aliqua ex dictis Scripturæ 1a ad Timoth. 3a: vbi Ecclia dicit ipse columna et fundamentum veritatis alq Concilium generale representat Ecclesiam vniuersalem, ergo consentit eidem sicut toti Ecclesiæ, sicut consentit ordini in Concilio eidem consentit toti regni, quia tota auctoritas Ecclesiastica ist in Prælatis, et quidem in illis solis, q̄ Concilium generale ist columna veritatis nec ꝑt errare. Confirmatur q̄ ratio fidelium teneatur seq̄ sūos Pastores q̄ si illi errare non ꝑt ergo ideo ist q̄ Pastores errare non possunt. Addo 5o. Decreta Concilij dicuntur decreta 55ti sic n. legit Conc. Hieronymi. vbi ist 55ti et nobis, q̄ ides possunt dicere oīa alia legitima Concilia Ecclie veritas docentia, hinc q̄ illud Concilium velut̄ forma quēdā et exemplar fuit aliorum Conciliorum: Item q̄ non minus necessaria ist 55ti assistentia posteriorib⁹ temporib⁹ q̄as huic erat

sed multo magis · Matth. 18° ubi ait, duo vel tres sunt congregati in nomine meo illic sum in medio eorum. Hic Deus quantum se adstringit auctoritate et humane necessario si duo vel tres conveniant in nomine ipsius, multo ꝯ magis adest si oes ꝑlate in nomine ipsius conveniant ꝯ. ad ipsius gloriam et authoritate ipsius, congregati .n. ꝯ ipsius dictorius (Ecce n. est ꝑsona in nomine ipsius) vnde ides Deus Matth. 28° ait. Ecce ego vobiscum sum usq ad consummationem seculi & intelligit de directione Apostolorum et successorum ipsorum in rebus ad Ecclie fide et ꝯfirmatione ꝓtinentibus. Idem docent PP. q multo modo volunt aplos dubitari de ꝙb ꝙ semel in Conc. grali definita fuerunt. vide supra Epla 162° q est de ruina Carthaginensis, dicit Ultronius Iudicium Ecclie esse Conc. grale, vide et Leonē 1° Epla 80° ad Marcianum, ubi dicit, se: nuel definita in Conciliis grabus non esse amplius retractanda, et in Epla ad Theodoretum, q habetur in fine opus Theodoreti. vide et sanctos Patres q Patres: rebus q Concilia grabus non arguerunt. De quo vide Leonē Epla citata, et Epla 78ª Et sane si illo modo possent Patres Concilia errare, cur Ecclesia ab illis dictis possent in dubium revocari, vtrum .n. Concilia in illis damnandis non erraverint, vt Arrij, Nestorij, Eutychetis, Macedonij, Iconoclastarum &. q ito nefas est, nec vnquam ab aliquo Catholico facilitabis. Preterea Concilia ita intolerabile errore continerent, nam dicunt Anathema illis q sine defi: nitioni non acquiescunt: at intolerabile est si qs dicat Anathema illi q non vult acquiescere definitioni vel sententie q non est infallibilis veritatis.

2ª Prop. Definitiones quas Conciliorum partibus postquam à Pontifice sunt confirmate, sunt infallibilis veritatis. Habet ex dictis dub. 3° de Pontifice, nam & talia concilia innumeri errores tanquam Ecclesie sunt dicti, quos non licet amplius in dubium revocare, sed Ecclia eos postea semp pro Ecclesie habuit. Prop. 2ª.

3ª Propo. Definitiones Conciliorum et gralium non confirmate à Pontifice, ne sunt infallibilis veritatis. Patet exemplis. Nam Conc. grale Constant. vele: Gratis à 160 annis, in quo erant plusquam 300 Episcopi, et Ppter variedes fere 1000, definiuit Concilium esse supra Papam, et habere immediate authoritate à Christo, cui ꝯtrarium postea definitum est in Conc. Florent. et Lateranense Sub Leone Concilii Arimin. A. Dñi 363° in quo erant Episcopi 600, erravit defi: niendo filium non esse diversum Homousion Patri. Sub Martiniano Conc. A. 354° confirmavit Errores Arrij. Sub Ephesino 2° Nec id omnino videri debet, q tale Conc. est impiissimum et nullibi, q sine rapine, nec ꝑsona representat vites Ecclie, sed tantum Ecclie Corycii, nomine rapuit, q authoritate rapiti no est ineo. nec tali Concilio fuisset infallibilis assistentia promissa in definiendis rebus fidei, sed rapiti. Advertite ꝯ, definitiones Conciliorum q nec sunt confirmate Nota. nec regulate à Pontifice, esse magnam authoritatis, quamvis non faciant aso de fide. Talis est definitio Concilij Basiliensis quod statuit B. Virgo concepta sine ꝓcto originali. Sh multorum sententia Canonem Concilij Arausicani. Potest Quid sit dicendum de illis Conciliis gralibus q̃bus interfuit Legatus Papae et consentiunt definitioni? Resp. Talia Concilia errare posse nisi Legati laborant instantione Pontifice eius sequantur, et definitio Concilij sit inde confirmata, sicut as. Concil. à Pontifice eius sequantur, et definitio Concilij sit inde confirmata, sicut as. Concil. Quæstio & Bc
Calcedon. gralis 4ª vbi Legati Leonis interfuerunt eius instantione, vt habetur Epla 10. Et in 6ª Synodo, vbi Agatho misit suas instantione ꝯ legatis, et in 7ª Synodo Adrian. 1ª Et tale Concilium confirmatum, q Pontifice, eius antecessor suas sententias, et rogavit suos Legatos vt si Concilium & maior Concilij pars eum ea consentiret, formata decreta, vnde nunquam ea retinere illaud approbari, nec eget alia approbatione nisi alia ꝙdo sua expressa Rom. Pont. sententia ubi fuerint decreta, vt patet ex Epla Conc. Chalced. ad Leonē, q habetur Act. 3ª et ex Epla Leonis 6ª ad idem Concilium: Hinc fit vt statim damnata tanquam Haretici, et deponatur à dignitatibus quas q noluerint acquiescere, vt factum est in 4ª et 6ª Synodo. Ex si Pontifex, nullo mittat instantione ꝯ Legatos esset Legati consentiant in Conc. definitione, ta defio non est infallibilis q authoritas definiendi no est in Legatis, sed illi sunt velut interpretes inter Concil. et Pontificem, vide et talium Conciliorum solet peti confirmatio

sicut arridet in Conc. Trid. vide Bullam Pij 4ti qua Concil. confirmauit, et plura hac de re apud Iohan. Turrecremata lib. 3° de Eccles. c. 34: Obijcit 1°
Ob. D. Augo lib. 2° cont. Donat. c. 3° dicit. Concilia plenaria antiqua à posterioribus emendanda esse, et partim à plenarijs, ij in illis yt esse aliqs error.
R. Augo manifeste loqr de definitionibus fidei in qbus Concilia errare possunt, qz yt labens aliqua circumstantia q nris temporibus in Libris reperiat, et hinc à posteriore Concilio potuit illa definitio retractari. De Iudicijs qq loq Augustinus ne eo refellit yt, q fundamentis controversiæ inter Catholicos et Donatistas erat, vtrius Cyprianus tradidisset Ecclesiam in pcentione librorum sacrorum, an non? Quæ sane qstio facti est. Adde Augustini dictus et vtrius esse in loquitur ad moral plenitudinem, q interdum p varietate temporis mutari debent, quando in circumstantia rei obseruatione nascuntur. Vnde Augus ait, tunc remedia pcepta à posterioribus emendanda esse, quando experimento aliquid agitur q clarius erat, q solus locus habet in qstionibus facti, et in Legibus: Experientia n. et superstes temporis cognoscitur qd verius sit et qd conducat pcepti verius statui: veritatem a. fidei non aliunde experimento vnde manifestius est Augustinus de yb non loq. 2° obijcit: Non yt nobis recte constare vtrius Concilium sit legitimum, ij scire possit errare sine non possit, non obligabimur eis definitionibus firmam fidem adhibere. R. Etsi non constet fide Catholica vel q reuera crediderit esse veros Episcopos et
Ex vere Catholicos, ac proinde vtrius constituant legitimum Concilium, tu ut teneas eius definitionem ipsam approbatam à sede Apca fide Catholica credendum fatebit yt ut nobis constet ipsam in Ecclia legitimum fuisse, nec subesse illi ratio merito dubitandi, tor a. nobis constat fide quadam humana inuincibiliter non infallibili: Sicut constat Constantinopolim esse, Carthaginem fuisse, fide q. Catholica credimus Concilium q ab vrbe Ecclia habet legitimum, et confirmatum est à Pontifice, errare non posse, siue ex parte rei et specialiter in loquendo legitimum fuerit, siue non. Sti modo etsi non constet fide Catholica, Hunc esse verum Papam, q non constat mihi ne sit Baptizatus et ordinatus, et an legitime electus, Ih an interim non sit haereticus, et vtrius haeresis occulta non pcesserit ab Ecclia: tu tor ipse qui ab vrbe Ecclia fallibilibus, nec subest ratio dubitandi, fide humana yt id q ipse nos Cons. grati definierit: nam etsi ex parte rei vere non esset Pontifex, tu tor ipse qui ab Ecclia q tali habete Deum habet illi infallibilem assistentiam, nec permittet Ecclia male dormat, etsi ex forte ipsius haeretico, et contra veram doctrinam exhorquere debuerit, sicut q olim Balaam inuepsit prophetæ insipientia, vt vellit dorit Gillius lib. de Cathedra Petri c. 6° non Papa et Episcopi sunt pp Ecclia constituti, non Ecclia pp illos, et deus dat illis infallibilem assistentiam in dorendo non pp ipsos, sed pp Ecclia, vt Ecclia fidei semp sincera permaneat, secundum illud Pauli: Inferorum non prevalebunt aduersus eas.

DE ECCLESIA.

Nota. Notandum est. Ecclia aliquando accipi q ipsi fidelibus, vt matth. 18° Dic Ecclia: Aliquando q vniuerso populo Christiano, q constat Clericis et Laicis, monachis et secularibus, prelatis et populo subiecto, et ita hic accipitur. De hac 1° tradendum quid sit Ecclesia, et quod comprehendat: 2° q vis notæ 3° An possit errare vel definire?

De 1° Notandum. Ecclia graece nihil aliud significare quam congregationem euocatam, dicta n. ab ΕΚΚΑΛΕΩ .i. voco, vnde hor nomen non yt conueniunt nisi congregationi fidelium et Angelorum, donec militat est intelligere debet: Congregationi a. conuenit congregationi Christianorum, q non sponte sua, nec humano consilio, nisi quod esset à deo, sed diu vocatione facta est, et coalitat, à qua recordius fidelium dicit ab Christiano: nisi n. Deus interius q gratiam suam vocauerit, nemo ad hanc congregationem aut religionem accederet, vnde Apli Christianos sepe appellat vocatos, et vocatos sanctos .i. vocatos ad sanctitatem. Et ad Rom. 8: Quos vocauit, hos et iustificauit.

Nomē a Synagoga id non includit, sed significat distinctam congregationē in gra-
ta vt et bestijs reuniuisse possit: vide apte hoc nomē reuniens congrega-
tionē iudaorū, q̄ erant valde remotis et bestijs similes: et quātū in ve-
teri testamēto nomē Ecclie interdū includit Synagogā, vt habetur in
q̄ ibi pomit solū significat congregationē. Notandū 2°. Ecclia posse diuersi- Nota 2°.
ter considerari, vel. n. secundū essentiā suā, vel secundū aliquē statū, nam
alius statūs habuit in veteri testamēto, alius in nouo, alius denique habet in
celo, vna tn est Ecclia, et vna Respūb. Sicut hoc alius statūs habet in pueritia,
alius in adolescentia, alius in etate virili, nūc tn et idem est hoc: Et Christus
alius statūs habuit in terra nō esset passibilis et mortalis, et alius habet in
celo iam immortalis, idem tn est Christus, cuius comparationē adhuc d. Augus
breuiario collationū in collatione 3ª diei. Notandū 3°. Ecclia dei gratia Nota 3°.
dicta esse q̄ ciuitate et regnū dei: Ciuitas. n. dei et regnū dei nonnūs est,
vide Ecclia militans explebat Angelos et homines, et Ecclia triumphans vna
Ecclia refert, vt patet ex d. Aug. loco citato, et in Enchirid. c. 61°. vbi sic ait.
Hac q̄ q̄ in sanctis Angelis et hominibus dei est Ecclia, hinc nobis sinistrā
inuehitur nō ei nouitatis frigidus in fine ad stimulū habendā felicitatis
ardentē. Et ex d. Bernardo serm. 27° in Cantica. Quis dubitet sponsam
iustorum sibi q̄ alios nouit illi q̄ de celo est, vt sit vna sponsa et vna sponsi.
Et merito nominat vna Ecclia, q̄z esse hoc sit corporalis et Angelis spiritualis
tn homo secundū eius q̄dā primarios et potissimū ad Ecclie pertinet ex spiritualis
et Angelis similis, vt nouis nūdeq̄ finis sacramentalē habet, ex q̄ nredq̄
principaliter ad illos tendit, n. fide, spe et charitate, et vni dei sacramentali
nitūr. Magna et est inter Angelos et homines ratio, nā Angeli nisi dūnt
illos et gubernat et ad bonum erudiant, dū minores ad ipsos defendat, et ipso-
rū orationes deo representant. Hec refert q̄ Ecclia dicatur corpus Christi, q̄ Prosopopeia
nis orationes deo representant. Hec refert q̄ Ecclia dicatur corpus Christi, q̄
q̄rie non conueniunt societati Angelorū q̄ q̄ Christi genus non sanctificatū, q̄z
hinc Ecclia accipit q̄ ea q̄ q̄z hoibus conuenit, q̄ q̄rissime et sanctissime dicta
Ecclia, q̄z nis aliena esset et q̄rit a deo ab ipso dotata est, hoc tn vna est
nis Ecclia Angelorū, ita vt rosarel vt nouis dei regnū efficiat. Si igitur Ecclesia Quid Ecclia gra-
gratis accipiat, ita describi pt. Ecclia est societas creature rationalis spi- tuis sumpta.
ritualis regnitione deo adunata, cuiusq̄ vero nūbi inter se conueniens. Dico
societas, q̄z Ecclia nō est in vno seculo, sed et minimū in congregatione dei-
cola. Dico, creature rationalis, vt completur homines et Angelos. Dico spiri-
tuali regnitione, q̄ complendit fides et dilectionē, q̄z Ecclia est Respūbli q̄dā
dā et spiritualis, ordinata ad felicitatē spiritualē: alq̄ 1ª virtus spiritua-
litatis est fides, hoc. n. est fundamentū omnis aliarū virtutū q̄by deo adhaeret
et q̄ hanc 1° ordinamur ad beatitudinē celestē: vnde. n. respondet fidei
cuius scribit, nā est de q̄bus nobis q̄by fides, cuius modo q̄dā nobis regnitio
nō. nobis obscurū habent diuersis statūs. Dico, cuius vero nūbi q̄ nos nō
Ecclia est nouis corpus, vt vna Respūbli debet esse inter partes conuenientes, vt
n. q̄q alter q̄ suo modo et conditione conuenit in illos officijs q̄. q̄rsus
sunt ellig Respūb. Deinde. n. Ecclie unitas est Deus velare, q̄ tn nūlta est
diuersa q̄ partibus Ecclie dissentibus, aliter. n. hoibus, aliter Angelis deus volut
sed Angeli nis hoibus in hoc nūlta conuenant, q̄z hoibus nūlta placuit, adhi-
cuant et gaudent, et hoibus similes Angelorū nūltis placuit, et ad eis assimilat
et q̄ suis nūltis quodāmodo representant, vt dicit Dion. de Celesti hier. c. 1°
nas circa Ceremonias q̄by Hierarchia Ecclesiastica deus volut, representant
nūltis spiritualia quo eis volut Hierarchia celestis: Si. n. Ecclia ita similis vt
simul hoibus representat repraesentat, quo modo possibile accipiat in Scripturis
Defiuari poterit hoc modo. Ecclia est fidelium in deo dei nūltis inter se Quid Ecclia spiritualis
conuentus societas, quia debito est conformis Conc. Lateran. sub Innoc. sumpta.
3° in quo cap. 1° dicta. Una est fidelium Ecclia vetera quia nemo salutat
q. d. Ecclia est una societas fidelium, societas. n. non tn significat multitudinē
hoibus, non. n. multitudo damnatorū est societas q̄rie, sed multitudinem deitas
1. officijs q̄bus inter se dūnuntur, ad q̄ expresse significandū addit in definitione

in vero Dei cultu inter se communicantes. Quidam addebat, Sub uno Pastore Christi viventes, sed hoc unguis ad status Ecclie quidem in nouo testamento habet quia ad eius essentia pertinet. Tria ipse requirebat ad Ecclie vere 1° vt constet fidelibus vnus qui verus Deus colendus est fidei. 2° vt Deus vero cultu colat in vno cultu q̄ pro tempore et statu Ecclie est legitimus aliter in. Ecclia colebat Deus in veteri testamento, aliter in nouo, et aliter in patria, quamuis hi cultus modo quidam vnus constituant in representatione eiusdem sacrificii q̄ nos offerimus in veritate, fideles autem Christum offerebant in figura et signo, et beati in gratiarum actione et laude. Similiter legis veteris et nostre sacramenta erant signa vnitatis, nostra autem sunt signa certiora, vt supra dictum docet. Debet et hic cultus in Ecclia quamdiu peregrinatur in corpore non solum esse interior, sed et exterior, q̄ tunc constat ad et corpore, et vere virtus ad Ecclie pertinent, q̄ virtus Dei colunt, et virtus ad beatitudinem celeste ordinatus est, et sic modo virtus Deo coniungi debet. Requirit. 3. cultus Dei ad vnitatem Ecclie, q̄ Ecclia est vnum religionis signum societatis eorum q̄ ad legitimum Dei cultum, et consequenter ad celeste beatitudinem vocati sunt. 3° requirit vt in dicto cultu inter se communicent, q̄ Ecclia est societas et multitudo vnita in cultu diuino q̄ communicatio in eo consistit q̄ quisq̄ habet et amat in cultu dei alium societate, neq; ab ea se separat, et quod cuiq; habenti se in diuino cultu alios aggregandi.

Hiis positis videndum est quis sint Ecclie partes et membra qui non, liquet a magis constabit quod sit Ecclia. Dubium hic esse et de predestinatis, Apostatis, Hereticis, Schismaticis, Excommunicatis, Catechumenis, infidelibus, et denique omnibus et malis Christianis. 1ª Propos. Non omnes, nec soli predestinati sunt in Ecclia, sunt Ecclie membra, ita vt Ecclia dici solus et ubique constet. Est contra Calvinum. Phr. Quia multi Turce, Iudei et Idolatre sunt predestinati, q̄ tu modo sunt extra Ecclia, iuxta Apli 1ª Corinth. 5° vbi dicit talem esse foras. Quid mihi de his q̄ sunt foris iudicare. Neq; et soli predestinati sunt in Ecclia, hinc q̄ multi sunt modo fideles et vere membra q̄ tu non sunt predestinati. Nam Apli 1ª Corinth. 12° omnes fideles baptizati videtur esse in Ecclia. Et ad Galat. 3° non tu omnes baptizati sunt predestinati. 2° q̄ ex Script. constat multos esse malos in Ecclia non predestinatos. Matth. 3° Permundabit aream suam et congregabit triticum in horreo suo vbi nomine aree omnes intelligunt Ecclia. Matth. 13° Regnum celorum i. presens Ecclia comparatur plagenae missae in mare concludenti bonos pisces et malos, quorum tu multi postea vis ad littus venientes fierent multitudo piscium. Vide Matth. 22° De vocatione nuptiali, q̄ comparatur Ecclie, et cap. 25° vbi comparatur 10 virginibus quarum quinque fatue postea excludentur a nuptiis. 3°. Si Ecclia esset cetus predestinatorum esset penitus inuisibilis et incerta q̄ nemo nouit vter Deus q̄ sunt predestinati, ac proinde tota doctrina fidei et Scripture inuerta esset, q̄ fere nobis debent exponi ab Ecclia. Nec obstat q̄ interdum predestinati et non renouati dicantur oues, vel filij Dei. vt Johan. 10. Alios oues habeo &c. et cap. 11°. vt filios Dei q̄ erant dispersi &c. vocabulum non q̄ mere reipsa tales sunt, sed q̄ certissime tales erunt, et et modo tales sunt non in corpore, sed in dei prescientia q̄ ita tempora precurrit et anticipat, et veluti signat oues q̄ tolo tempore venturi fuerunt cuius Apli 2ª ad Timoth. 2°. Firmum fundamentum Dei stat habens signaculum hoc, nouit Dus q̄ sunt eius. Hinc tu non sequitur eos modo esse in Ecclesia, q̄ reipsa illa conditione positus nondum habeant. Sic modo d Aug. De corrept. et gra. c. 9°. dicit, Eos q̄ ex sancti predestinatione etsi modo sunt iusti non esse filios Dei quemadmodum nobis videantur esse filij ob presentem fidem et iustitiam. Iuxta illud 1ª Johan. 2°. Ex nobis exierunt, sed non erant ex nobis. Ex hoc intelligi, non esse filios Dei perpetuos et firmos, sed solum obiter ad breue tempus, et quasi in transitu, ita vt si comparetur cum eis q̄ perpetuo sunt futuri filij, non videantur hoc nomine digni. Sicut qui ad

Prop. 1ª

Prædestinatio.

Prop. 2ª.

Ob.

Prop. 3ª.

Christ. Homil. 24 in Iohan. et alij. vide nazianz. orat. in S. Bapt. Dicit illos esse in vestibulo ecclesiæ, nec posse dici fideles nisi iam ingrediantur p Baptismum. Ideo confirmatis ex corde florentes vbi in instructi. Annectit dicta, Baptismum vitæ spiritualis iam dictæ, p quem membra Christi ac de corpore efficimur Ecclesiæ. Et sic est, ac vt ad sit gratiæ in Ecclesia non sufficiat fides interior, sed et requiritur exterior confessio et alia exteriora signa dicendi & tempore institutis quia ad ingressum in Ecclesiam, quæ n. Ecclesia sit Dei Regnum, non est ad aliud ingredi nisi mediis dictis exterioribus. Hinc fit vt catechumeni nondum dicantur fideles, quia nondum fidei sacramentis in corpore accepti: Adde, et Catechumeni quia alijs fidelibus in nullo diuino participare non possunt quia nullibi ad sacramenta laborant, q nondum pertinent ad fidelium societatem. Dices. Possunt saluari, q sunt in Ecclesia, ergo extra Ecclesiam nemo saluatur, vt ait Concil. Laterane. sub Rho. Sicut nemo saluatur sine Baptismo re vel voto suscepto, ita nemo saluatur nisi sit in Ecclesia re vel voto: Catechumeni n. etsi nondum re sint absoluti in Ecclesia, tamen sunt in ea voto, q illos ad salutem et fidelitatem dirigit. Ob. 2. In veteri testamento poterat quis esse in Ecclesia sine Baptismo, q et modo. Rho. n. Ob. Nec etsi quis ibi esse possit de Ecclesia sine Baptismo, non tamen sine aliqua externa diuinitus institutis vel instituenda quia fides sola Christum et populo dei aggregatus non facit, hoc a signibus illo tempore q posteris Abrahæ erat Circumcisio, q aliquod erat sacrificium aliud vel quid aliud. Hoc a. tempore pro omnibus est Baptismus, ita vt nemo sine hoc sit absolute remotis fidelium, idque ex dicta ordinatione, vt. n. quis sit in Ecclesia requisitum vt ei aggregetur & externis signis q tempore a deo institutis, quæcumque illud sit, siue idem apud omnes vt modo, siue non idem, vt olim, nam q apud Gentiles olim Deus colebant, vt 206, nabuchodonosor &c. non mirum erant in Ecclesia Dei quia instituta. 4ª Prop. Excommunicati non sunt membra Ecclesiæ. Prop. 4ª. Est communis sententia et certa. Patet matth. 18. Si Ecclesiam non audierit. &c. ergo illi non sunt in Ecclesia. Idem insinuat Apostolus 1ª Corinth. 1. vbi vult separari incestum virum ex Ecclesia & excommunicatione. Idem colligitur docent PP. vide Augustinum lib. de vnitate Ecclesiæ cap. vlt. vbi dicit excommunicari esse visibiliter prohibi ab ecclesia. Et Hieron. in cap. 3. Epistolæ ad Titum, Et habet ex traditione. Excommunicari n. dicit quasi vetari extra communitatem seu communionem Ecclesiæ. Ro. vt ex & excommunicationum priuatis locis omnino inde removeri et separatio & habendi membra inter se. in. in sacrificio, in officijs diuinis, in Sacramentorum participatione, denique in omni communi et congressu. Confirm. Ex mos agit in Ecclesia Excommunicatio q in veteri testamento fiebat interfectio testis Deut. cap. 19. in Deuteron. Dices. D. Augustinus in libro 4 inscripto ad Donatistas post Collationem 20ª dicit. Nego n. a populo dei segregamur quod degradatus vel excommunicando ad communionem precandi locus redigimur. Rdeo. Vel loquit de excommunicatione minori & solus separat a communione Sacramentorum: vel si loquit de maiori intelligit q ea non separari locus ab Ecclesia [illegible] separabiliter: Sicut scientia dicit quia habet quis locus extra communionem multiplicatus in tenebras exteriores. Quidam et dicunt locus esse communes, et ligi deberi, nego et a populo dei non segregamur. Dices 2. Sæpe videmus Excommunicatos dici vera peccata, et quare absolutionem, nec ea tam cito posse obtinere, et et interdum videmus bonos excommunicari, quod ea non est credibile & hoc fieri extra Ecclesiam. Rdeo. Illos q excommunicantur secundum ordinem iuris ea falsa informatione, vera dico reuera esse membra Ecclesiæ, illos vero locus remanere esse extra Ecclesiam: Quia. n. vere excommunicati dicuntur peccata et quare absolutionem, sunt q de in Ecclesia actu et desiderio sicut Catechumeni, ea tempore et externa communione sunt extra Ecclesiam, q nondum remoti sunt sub communionem cum fidelibus. Sed magna difficultas est de formatione occultis et aliquo infidelibus q publice se gerunt q vere Christianos, vtrum sint Ecclesiæ membra. Quidam tenent eos vere et proprie esse in Ecclesia, ea putant ad hoc sufficere externam professionem et Sacramentorum Quæstio.

participationē, non .a. necessario negri fidem interimūt, aliq Ecclīa fore indi-
sibilem. Rōdeo et sit Reducta Prop. Occulti Hæretici et alij infideles etsi Prop. 5ª
externa fidē profitentur fidē, non sunt tm vere in Ecclīa Christi, neq vera
partes aut membra Ecclīæ. 2da Dom. Soto in 4ª dist. 22ª. q1 4ª. a. 1ª. tenent.
lib. 4º de Ecclīa. c. 2ª. D. Anton. 3ª p. tit. 22ª. §. 2ª. c. 5º. et alij plures. Ecclīa
Ad Ephes. 2ª. superædificati sūt fundamento Apl̄orū §. Hinc Apli, non distinctā
Ephesiorū, et contrarios sententiæ tenentes voluit, sed ipsemet, contigq Ecclīa
est pulsa et verbū prædicatū, cū ait, Jam nō estis hospites &) vult fundā-
tos esse sūp Apl̄os et Prophetas, q2 in. eorū fidei qua ipsi sunt Christiani
cum revelatione facta Apl̄is et ḡphis: Addit. a. ipsa summo angulari lapide ꝯ.
cor fidei potissimū unitu Christo q est sapia patris, et nobis communicat ea
q̄ videt. q. d. non est de Ecclīa Dei qz tenet doctrinā Apl̄orū et Pro-
phetarū, alq adei est filij dei. vide septa, Eos q sanā doctrinā aduersātes nō
tenet, nō esse de Ecclīa. 2º plura ex D. Aug. lib. de unitate Ecclīæ. c. ultimo
ubi dicit, Eos q aduersus veritatē sentiendo gerit nūq ita esse ꝓfectos ꝓficere
etsi non separentur exterius: Similiter aut, Eos q ꝓfectū est nouā fidei inseri,
nec sibi remouiari Ecclīæ si fidei arridat, et contrarios aduersus veritatē
et Ecclīam gerat animū. Ph 3ª. Ecclīa est collegio fidelium, ut patet ex
Cant. Labrum. At occulti hæretici nō sunt fideles, sed simulant se tales
q̄ non sunt vere in Ecclīa. Confirm. ex ide est esse vere in Ecclīa, esse de-
mū Ecclīæ membrū et esse vere fideles, q̄ q vere et ex parte rei non est
fidelis, non est et vere et ex parte rei membrū Ecclīæ aut in Ecclīa quā-
dū videtur esse. Confirm. 2º. ex occulto hæretico est vere hæretico: alq
vere hæretico nō est christianus, ut docent SS. Tertull. lib. de præscriptia. Cyprian.
lib. 4º Epla 2ª Athanas. serm. 2º cont. Arianos, et D. Aug. lib. de gra Christi
c. 18º. verba vide apud Cornelium, q nō est de Ecclīa Christi nouā esse ita se
gerat ac si talis esset. Confirm. 3ª. ex nō ideo q est vere visibil hom. qz pro
tali se gerit, neq ideo est q vere Episcopus qz pro tali se gerit, ut sic de re-
bus statuq, simulatio n. non tollit essentiæ ut q ex parte rei talis sit, q neq
est sit de Ecclīa. Rō est, qz mēs Ecclīæ sit corpus Christi, necesse est oīa mēbra
membra et partes habitū modo suo capiti vegetari, idq vere, nō fidei: alq id
quo 1º Christo capiti nostro conūngimur, est fides, q̄ q vere non habet fides Nota.
nō est Ecclīæ membrū. Quare qz occulti hæretici putative sunt membra Ecclīæ
Christi, q2 ita se exteriꝰ gerunt, ut nobis aliud de eis possit existimari, quā
vel esse veros Christianos, et sufficit ad hoc ut possint habere veram quasi fidem:
ne, et sic Deus intendūs q illos negat suos fideles, unde et quando veritatem
ad Ecclīam ut ab ea veritate discrepant, et iudicem alijs sensus et doctrinā seq
non est necesse ut ingressu ad singuli habeant fidē internā, sed satis est si
alijs rectis doctis, et illos pastoral arridamus q passim a Catholicis et veris Pas-
toribus habentur. i. q in fide et sacramentis participant mēs mēbris Christi, ea n.
q̄ possūt habere Christi mēbra. Et hoc modo intelligi possunt dicentes occulti
hæretici esse in Ecclīa n. qz putative sunt in ea, nec ingrediendo est quos
fides internā habeant quando ad Ecclīā remittimur. Dicit. Si requirit fidē internā ob.
ut q vere sit membrū Ecclīæ q vera Christi Ecclīa est invisibilis, q est hæresis
Rdeo N.C. Christi n. Ecclīa dicit visibile, non q oīa q ipsa constituūnt visi- R
bilia sunt, mēs n. est regnū quoddā spirituale et supernaturale, necesse est
eig formā spiritualē et supernaturalē sit, et quide x se nullo sensu perceptibi-
lis: Sicut et hoc non dicta visibile q eig forma visibile sit, et q tota sit in-
visibilis et spiritualis: Sed dicta Ecclīa visibile qz nobis ghaffos nostros et
iudicij externos dirigendi est q ratio loci sit Christi Ecclīa, et vere et
qz nō ipsig doctrinā sequatur: Etsi n. non possūs oculo nostro cognoscere an
sit vel ille habeat fidē internā: tm nos videre magnum loci rectis ad
longum tempus unde fidē ghaberi, unde Sancte participare, quidē pastore
agnoscere, non possūs ullo modo dubitare qn minor pars vera fides habeat,
et quide dubitare non possūs qn iste rectis sit vera Christi. Ecclīa, etsi forte

in eo sint aliqui fidei. Sicut quando video rectū Episcoporū, vel possū dubitare qn iste rectus sit vendere Platonū, quamuis forte de eor et illo ire patri non sim rectus: nam fieri moraliter non est q minor pars nō sint veri Prelati, quando oēs passū habeāt q veri Prelati. Ecclia vera Christi Ecclia est visibilis sicuti Comitiū Episcoporū est visibile, et sicut regressio galie gralis alicuius ordinis est visibilis, et quātū non possit hoc ita rectū deprehendi vt fide credere teneat, huic rectus materialiter et parte iste vera Christi Ecclie. 1. non fidei et simpliciter, nāt non fidei Christi fide velere, tū est rectitudo qdā moralis, vt ī dicitur de Comi Episcop. et ordinis fq, non n. regula vt Ecclia sit magis visibilis quia rapeit vig Spūs. Eccl. aliq non constat emittere oēs rectos, huic iste verus Pontifex ex parte rei; non possūs tū dubitare de vig depositis, vt ī dicitur, assistit an. rectitudo qdā moralis, et vt passim q tali habeat. Sīc modo mihi constat, huic rectū Lovanienses et Clerici iste vera Ecclia 1. non fidei et simpliciter, quia mihi forte alīq sunt fidei aliter illos. 3ū. Sicut mihi constat haec iste Rom. Lovanienses, quamuis forte sint aliq alter illos q fingunt se iste Caiet. neq est necessariū vt aliqs rectus materialiter vno in loco designari possit de quo rectus sit rectitudine fidei illas iste vera Ecclia. Fide qdē rectus est Esse Christi Ecclie, cū tū iste in loc determinato loco et rectū nō est fide rectus, sed morali rectitudine mihi tū me solūmodo nō dubitandi. Nam fide q qdā rectus est nō iste vera Christi Ecclia rectus q vig doctrinā tenet, aliq huic rectus tenere Christi doctrinā solus rectus est experientia et rectitudine morali ex signis indubitatis, unde sīc modo rectus est huic rectū lor loco designatus, iste vera Christi Ecclie. Ex hīs et patet quomodo lor visibilitas non obstet quo minus et sit aliq fidei Ecclia iste, nam q ita visibilest vt solus motus exterior deprehendat q sit et iste credibile fi dedia: Fide n. dia rectus est Christi universalis iste vera universalis, idest tū est ex dicis signis et motib deprehendi pt rectitudine morali. Similiter fide rectus est Bē Virginem iste Christi matrē, Petrus et Paulus iste Christi Apli stolos, tū idipsū et moraliter existūt erat ex signis exterioribus. Unde quōd dicitur non credere sanctā Ecclia, nō solus signum non credere iste alicui qui rectus Petri in terris q Christus relinquit visibile dicunt adversarii, q est ab Ethnico est visibile, sed et huic rectus solus iste vera sanctus, et iste vera Ecclia dei, q no fides est visibile, sīc obstinatus ex motib fidei possit deprehendi. Sexta Prop. Parker lor quāmuis q sit magnus pec cator, si sit Baptizatus est vera et pura membrū Ecclie vt à Christo institūta est quamuis non sciat. Pth ex dictis riva 1ª pposi ubi ostenditur malos iste in Ecclia. Idem patet ex illo Matth. 18. Si peccaverit in te frater tuus &. ubi dicit dicit illis labori q fratre et non q Ethnico do nec fiat correctionē rectū Ecclie. Idem colligit Matth. 24: 1ª Corinth. 1. et 5. Apocal. 2. et 3. Pth ex ll. Cyprianus Epla 3ª dicit, non debere nos credere ab Ecclia etsi videamus in ea iste Zizania. Hieronymus lib. 2. contra Luciferi. Arca vide Ecclia figura fuit, et in illa oēs animalia grā, ita et in hac, serpentes et gentiles et mundi coierūt. Et ibi pardi et Gadi, Lupi et agni, ita et hic reges et pauperes, vasa aurea et argētea cū lignis et fictilibus coarctat. Idē docet D. Aug. ubicūq loco. Et lib. post Collationē c. 7. et 20, et in ipso breviculo Collatō 3. et lib. de unitate Ecclie. c. 13. et alibi. 3. probat hoc 1. quia nisi mali essent in Ecclia Ecclia esset invisibilis, non n. pt constare q sit congregatio sanctorū. 2. quia frustra esset sanctus pauitus in Ecclia, nā hoc solus ex baptismo. 3. quia Prelati mox et graviter peccarent desinerent esse de Ecclia, unde non timerent nec illi obedire. Similiter et alīi desinerent esse alīi q pauitus

Et sic Pastores

Nota.

Quare cognatio.

Prop. 6ª

vide Aug. epla 48.

Et sic pastores non deberent amplius vinū variis gerere. 4° Ita Victorinus, Lactantius, Hylarius et alij isti non separarunt se a scribis et sacerdotibus ostendo mali essent, q̄ si non erant vtrius Ecclie. Obijcit 1°: Ecclia in Symbolo dicit Sancta, q̄ constat solius sanctis, saltē q maiori parte à qua fit denominatio. Rndeo. Dicit Sancta, non q̄ oēs, vel et plurimi sancti sint, sed ideo isti, sed q̄ vna q̄ ipsa constituunt sancta sint, vt. Baptismus, ps̄fessio vnius fidei, vocatio vnius sacramentorū, et obedientia sub vno capite. 2ª dicit Sancta q̄ in ea sola sunt sancti, vtpa illam nulli: Vide patet illam non posse dici ficte impias, q̄ Ecclia ꝑ se non vnitur sicut sanctitati, sed solius q̄ accidit, et quasi contra naturā. 3° dicit Sancta, q̄ deo reservata et vnū nūcupat. Demū q̄ à SS^to gubernatur. 2° obijcit. Impij non sunt filij Dei sed filij Diaboli, vt patet ad Rom. 8° et 1ª Joh. 3° q̄ non sunt membra Ecclie, nā membra Ecclie sunt filij Dei. Rndeo. Impij non sunt filij Dei vno spiritu et inuitatione mouij, sed diaboli: Rōe tñ doctrinæ et religionis à Deo ꝑficta sicut filij Dei. 3ª obijcit illud Ephē 1°: Filios exaltandi, vbi a. ꝑcedentur nos. Quo modo Apli vocat Galatas sicut filios. c. 4° q̄ ꝑ Euangelium eos genuerat: ꝑt n. Paterfamilias laborē bonū filiū et malū. 3° obijcit D. Aug. Lib. 2° cont. Cresconiū ca. cap 21°: dicit, malos q̄ malā conscientiā ꝑtinere non esse in Ecclia, q̄ Christi non ꝑt habere membra dānata. Chrysost. et Theoph. in illud 2ª ad Timoth 2° In magna domo &c. dicunt q̄ magnā domū intelligi mundū, non Ecclia, q̄ in Ecclia nō sunt vasa aurea et argentea vt boni. Rndeo. Varijs modis à SS. intelligi dicī malos nō esse in Ecclia, idq̄ & variā oīationis. 1° q̄ nō sunt in ea tam quā membra et partes oīo viua, sed vt prīa mortua, sicut brachium aresecū ꝑtinet in corpore, et sic intelligendū vt locū Aug. contra Cresconiū. 2° q̄ non sunt Ecclie necessarij, sicut vasa fictilia et lignea magnæ domui, vel q̄ ꝑ se ad Ecclia nō ꝑtinent: nihil n. ꝑ se ad Ecclia ꝑtinet nisi sanctū vel aliquid vel aliquo modo sanctū: et sic intelligendi sunt Chrysost. et Theoph. Nam Chrysost. absolutē nolle malos esse in Ecclia patet ex comment. in illud ysal. 39°. multiplicati sunt sicut arenæ. vbi dicit. Etiamsi Ecclia sit veluti corpus, tñ constare ꝑfectis et imꝑfectis, bonis et malis. 3° q̄ non sunt de corpore Ecclie partes q̄ continet solos bonos, vnde nūq̄ partes dicūt nō labore aliqua neq̄ macula, esse fabricata Christo, et ob quas oīa priuilegia à deo ipsi promissa sunt: Et hoc modo malos non dicimus esse de Ecclia: Sicut corpus constans partibus aliis vivis, aliis mortuis absolutē dicit viuus et animatus, et partes mortuæ dicunt nō amplius esse mēbra ad illius corpus. Vide D. Hieron. in cap. 5° ad Ephes. /4°: Qui sunt corpore sunt in Ecclia, animo tñ non sunt, vt dicit S. Aug. de Pastore Epist. c. vltimo, q̄ n. carent anima et vita Ecclie, q̄ est charitas. Ecclia n. est veluti vna persona cuius anima et vita Ecclie, q̄ est charitas: Corpus, Ecclesia fidei ps̄fessio, Sacramenta partis ipsius, et vnius capitis regimen. 4° obijcit. Si mali sunt de Ecclia et membra mortua, q̄ aquisitores sunt partes et membra Ecclie, sicut brachium mortuū, atq̄ isorē dicit brachium et membrum, ac ipsum vere nō sunt de Ecclia. Rndeo 1° mali fidelis nō sunt membra oīo mortua, sed semimortua et aresecta, sa. bene n. adhuc modus vitæ et vitalis motus, n. vera fides, vnde multū distant ipsum ab haretico, q̄ nihil oīo vitæ habent, sed penitus exanimati, sicut palmes ꝑfidus aresecat: et si aliquis se gerant tamquam fideles ꝑtinent Ecclie solum corporaliter, sicut membrum oīo aridum. Rndeo 2° Concedo fideles posse: bene possedisse membra mortua, nā vita animæ q̄ est charitas, vnde loq̄ ꝑ pheta dicit mori, et postea dicit mortui sunt. Itaq̄ si membrum aliquid pro parte vitæ corporis, respondeo sic Analogicē et improprie malos esse membra Ecclie. Si ar. aliquid membrum q̄ parte corporis obeunte officium sibi organi et instrumenti, sic ergo malos dici Analogicē aut improprie membra aut partes ita esset si omnes posset esse mortui, et non informari à fidelibus animā, et ita retinere potius videndi, ita vt ista possit illo vti ad videndum ille omnes esset vere oculi. et veris instrumentis ante ad videndum, quāmuis ita esset pars illa: Sed non Episcopi et Simplices mali esse sint membra mortua, et Spiritus Christi

Ob. Rx Quare Ecclia dicat sancta.

Ob. Rx

Ob. Rx

Many anda dicit many lööt, nō a. Lēuia, q̄ nō ꝑtinet ad nō Lēuia, nō, sic mali dicūtur membra Ecclie q̄ vi vocabulū. Zanchius.

Ob. Rx

q̄ est aīa Ecclīæ nō influat in illos vita spiritalē, ꝙ sunt vera membra, et veri cultꝰ Ecclīæ, habentes verā professionē et sacrificiū tanquā potestatē vitalēs sine informatione vitæ, q̄ hæc nō procedunt ā vita spirituali, et spiritu Christi q̄ illa membra vita carētia, habentia tn potestatē vitalēs regit corpꝰ Ecclīæ, vnde ar si aīa humana q̄ omnīū vita carētat, habeat tn videndi potestatē videret, et regeret corpꝰ, hæc .n. est efficacia aīæ ut sit q̄ membra morbida corporis sibi possit regere et dirigere membra viua: hæc tn salūs ex his membris diuīs colligenda debent, aliōq̄ nullo modo membra aūt partes dici possunt, nec esse in corpore sed oīo extrā.

Dub. 2ª. Dubium 2ª. Quæ sint Ecclīæ notæ? ꝑ. Quibus notis et signis possit dēp̄hendi q̄ sit vera Christi Ecclīa, q̄ nō? Calvinus lib. q: instit. cap. 1º §. 9º et sequentibus tradit duas Ecclīæ notas .n. Sinceram verbi Dei ꝓfessionē, et sinceram usus Sacramentorū. Sed hæ notæ sunt apud obscuras alias ipsa Ecclesia, unde non possunt Ecclesiæ notis ꝓbatæ esse: q̄ vel clare constat q̄ hæc Hæretici, Lutherani, Calvinistæ ꝑ. gloriant se his notis apud se esse veram Ecclīam, et non apud alios, q̄ dicunt apud se solos illa duo esse, nō apud alios: At notæ debent esse cognitæ alios non erunt notæ. Deinde hīc potest disputatio et controuersia q̄ est inter Catholicos et sectarios, et sectariorū inter se, ut illis hæc duo respondeant ipsorū cœtibus, an nō. etiam glorare apud se veram esse Ecclīam vel hīc est potare petitio principii, et glorari id q̄ est in controuersia ꝙ id quod apud illos vel magis est controuersum. Quamuis .n. sola Christi vera Ecclīa hæc duo habeat, tn nō est notū alicui quis congregationē hæc duo habere quia eā esse veram Ecclesiam. Catholici .a. assignant varias Ecclīæ notas, alij plures, alij pauciores, sed in re non est dissensus. Quæ vnā nōtatē distinguūtur, fiat cauēsum .10. .11. vel 12ª

Notæ Ecclīæ

.n. Antiquitatē, Continuationē non interruptā, Successionē Episcoporū continuatam, amplitudinē, Consensiones in doctrina Ecclīæ q̄ unius est, nis Ecclīa antiqua: unionē membrorū inter se et nis vno capite: Doctrinæ puritatem: Doctrinæ efficaciam: Sanctitatē cuius q̄ nostra doctrina ꝓpagauit et conseruauit: miracula olim simili facta à nullo nostræ religionis: Domini Prophetiæ quo nullum nostræ religionis clarī fulserunt. Vltimū dies q̄ aliquando defecit in eos q̄ Ecclīam aliquando oppugnauit, et fauorē in eos q̄ eam ꝓpugnauit: Quamuis .n. nō semp in hac vita pugnauit q̄ Ecclīam oppugnauit, nec semp ꝓsperitate fruuntur q̄ eā defendūt: tn si constat deum aliquando punire aliquos, et aliquos ꝓsperitate remunerare ob hanc causam, signum est hanc esse dei Ecclīam. vide Hosius Ecclesiæ Sed hæc omnia possunt reduci ad 4ºr q̄ in Symbolo Constantinop. exprimuntur, dū dicit. Credo in unam, Sanctam, Catholicam et Apostolicam Ecclīam. Vnā ad unitatē Ecclīæ ꝓtinent 2ª, 3ª. 5ª et 6ª nā hæ efficiunt Ecclīæ ꝓfectū unius corpꝰ et unius Regnū.

Vna.

Esse .a. ad 4ºr ad unitatē ꝓtinet in nostra Ecclīa, ꝓbat. Quia in nostra Ecclīa est firma unio membrorū inter se .n. in doctrina fidei, nam hæc vadē credunt tanquā fidei doctrinā, et vadē dicunt tanquā heresim. Sic in diō nullā, Apud hæc .n. idem sacrificium offertur, vadē sacrificia frequētantur: idem quoq; ritus seruatur in Sacrificio et Sacramentis. Denig, in capite hæc .n. agnoscunt recedere ꝙ capite, nisi in Sacramentorū usū et doctrina consentiunt: nihil nouū dici ꝙt de illa secta hæreticorū. Et hæc q̄dē continentur in 6ta nota, q̄ declarat ipsas esse veras in seipsa ut minus est. Quia .a. fuit una et vadē cum Ecclīa q̄ suspiciūs olim seculis usq; ad tempora Apostolis fuit, quæ eo patet, q̄ id q̄ modo Ecclīa nostra credit, idē credidit Ecclīa q̄ fuit suspicere seculo, et q̄ seculo D. Thomæ ante 300 annos, et q̄ seculo D. Bernardi ante 500 annos, et q̄ seculo Bedæ ante 800 annos, et q̄ seculo Greg. ante 1000 annos, et q̄ Augustin. Athan. Cyprianī, Irenæi, et denig ea q̄ fuit seculo Apostolis, ut facile de singulis dogmatibus ostendi ꝓt, ꝑtim de scripturis, de

ꝙbꝰ ꝺ inter nos et Lutheros controuersia, vt de Eucharistia et Sacrificio missæ, q ꝺ rapit controuersiæ inter nos et Caluinistas, de iustificatione, de merits operū, de purgatorio, de vilitate Sanctorū, de primatu Rom. Pont. Quia igit vna est summa totius Scripturæ, hinc n. fit euidēs nostra Ecclesiam esse veram Ecclesiam q consentit in oībꝰ articulis fidei cū Ecclesia q sine: quibꝰ semel labsa fuit vera Christi Ecclia. Hoc multa loca ꝺ ostendere. Estq locꝰ 5ta nota. Ad euitandā Ecclie varietatē ꝙtinet 3ª nra q scribit ꝺ in nostra Ecclia fuisse continuā successionē Pont. Romanorū, q oībꝰ semel suppositis fuerunt labsi a fidelibꝰ q rapta habig Ecclie. Itaq a tempore Apłorū oībꝰ semel sempꝰ fuit ide rapit visibile Ecclia. Idem, dico, non numero sed successione dicēdū ab ipso exordio Apłorū Petro nūc successit Linus, Lino Cletꝰ, Cleto Clemens, et sic deinceps usq ad ꝙsentē Pontif. Quia in re aduerte, singulariꝫ Dei ꝓuidentia quia sūa Ecclia gubernat ꝓuidendo vt semp unus idemq rapit retineat, quamuis q 10 vel 11 semel plerumq difficultatibꝰ et ꝙsecutionibꝰ sedes Romana afflicta fuerit. Valet et hoc successio plerumq ad traditionē Apłicæ seruandā integrā conseruandā, nā vbi ꝺ continua successio, ibi et facile ꝺ esse continua traditio: nā successor non ꝺ ignorare consuetudines, ritus et Legem quam edidit ꝓdecessor. Denicq vsus ꝺ 2ª nota. nā facile ꝺ ostendi Ecclias nostrā nunquā fuisse interruptā aut deletā, sed oībꝰ semel retentis ritꝰ locis q vsus reddiderint q nostra credit Ecclia, eosq ab oībꝰ fidelibꝰ habitos q Ecclia Dei. Et sicut locis q hoc semel sunt ab aliis locis q ꝓdenti semel fuerunt sunt ꝓcreati (hoc n. ad veritatē ꝺ humani ꝙtinet) ita q modo fideles sunt ab aliis fidelib fuerūt, et verbi Dei semel sunt verbo Dei q antea fuerūt, et illi ritꝰ ab aliis, ꝺ sic deinceps vsq ad Apłos q a Christo sunt instituti. Hanc ꝙgationes sedes fidei et doctrinæ nō possunt ostendere hæretici. Ecclia ꝺ habet quomodo Ecclia ꝺ vera: Est n. vera vt index iudicat vera in scripta, verus Regum ordo naturalis: ꝺ et vera scipsi vt quisq alio semel vestienti, q n. scipsi semp ꝛsentient in oībꝰ. Ita ꝺ vera ꝙgatione, vt vnig rapti rōmana ꝛsecutione. Vbi ꝺ adiecta. Ecclia toto tempore deorsū nō esse vera sicut Sol ꝺ verus, sed sicut Regum diuersi vnus q hoc semel ꝺ, et sepiꝰ fuit et sicut fluuius diuersi vnus: quamuis n. partes materiales fluunt et transeunt. i. obsi singuli locis moriuntur: formales tn ꝙbꝰ constat successiua Ecclesiastica n. esse fidele, esse Sacerdote, esse Episcopū, esse Papam, manent eadē. Ita ipsa forma Ecclie eadē semp ꝺ n. eadē fides, idē Sacrificium, eadē Sacrā. Idem idemq in singulis locis, non n. hoc toto tempore sibi ita ꝺ sicut Sol, q partes materiales fluunt, quia formales diuersa manere videres, dicta n. ideo rapit, rex ꝓ. Plato nā manet videns. 2ª Nota ꝺ Sanctitatis, ad quā ꝙtinent 7ª 8ª 9ª 10ª et 11ª et 12ª alla n. Ecclia ꝺ sancta et vera Christi Ecclia cuiꝰ doctrina ꝺ adeo pura et mihil continet q ꝺ contra vitia aut bonos mores: atq talis ꝺ doctrina Ecclie nostræ, nihil n. afferri ꝺ nisi bonis moribꝰ consentaneus, ideo n. alia sancta, ꝙsertim hæreticorū cuiꝰ tempore aliqua dormiunt et manifesta ꝺ contra vitia et bonos mores, vel ex ꝙbꝰ scripta ꝙbatibꝰ intersed. vt, Cœlū dormit ita nostra opa bona esse gratia, Sola fide nos iustificari. non esse lib. arbitriū, deos esse authores peccatorū ꝓ. Et hoc ꝺ 7ª nota. Ita alla Ecclia ꝺ sancta cuiꝰ doctrina ꝺ adeo efficax vt homines pene omnes deos abominantur, eosq ab idololatria et impietatissimis moribꝰ reuocauerit, habitos n. ꝺ doctrina Ecclie nostræ q ꝺ modo plurimos gentes conuertit: At hæreses nunquā conuertit infideles sed ꝓuertit fideles, nunquā n. infideles

Nota

Sancta

Etsi hoc sanctos aut omnes habuit in quibꝰ vel nonnullis si fuerint. ꝺ et multos deuios fuit ꝺ tamen ideo desinit dici sancta. Et Ecclesia non desinit dici sancta, ille sancta ꝺ quia ꝺ habuit peccata aut errauit peccata, sicut ꝺ Ecclesia ꝺ sancta, et illa ꝺ vera doctrina ꝺ habuit sanctos: ꝺ fidei suæ in omnibus. Sanctorum. et nunquā sanctificari ꝺ et sanctificat ꝺ et sanctificat ꝺ sanctificat ꝺ sanctificat ꝺ

amore alienati fuerat fidē reliquerunt. 3h. Illa Ecclia est vera sancta q̄ a sanctissimo viro est ygragata, et in qua plurimi eximia sanctitate floruerunt: Talis n. est Ecclia nostra vt facile est ostendere. 3h. quē ex singulis gētiumq̄ Ecclijs illustrauit et ygregauit sanctissimē fuere ab oēb⁹ Christiani labi: at q sodal hereticorū inuenerunt et ygrega: runt, horrel fuere stupri, incestuosi, incōtinentes, ventri et veneri dediti, et alijs flagitijs rooti, q̄rales nouistat fuisse Calvinus, Lutherus, Beza, nec possunt vllis fere rōnib⁹ ostendere q̄ passis à fidelibus fa: cta fuerit sanctq. 3h. Illa est vera dei Ecclia q̄ illustris est veritate et plurimis miraculis: alq talis est nostra: nam oēb⁹ similib⁹ exhibere potuit san: ctis rōnib⁹ nostre, et multos Ecclie filij q plurima et clarissima mira: cula ediderunt, vt Gregor. Turonensis in vitis suis 200. fere annis, Hilarius, martinus, Benedictus, Bernardus, Nicolaus, et alij. 3h. Ea est vera Eccle: sia cuius filij ornati fuerunt lumine gratie: alq talis est nostra: postquam n. fides oēb⁹ penē similib⁹ assignare q clarescerunt lumine xpi: Deniq̄ q Deus ad intendis pijs ut Ecclia sint p sanctitatē, et fidelitate donarit q eas defenderunt, constat ex Ecclie historijs, et hoc est signū sanctitatis vig. vide plura apud Bellarm. Mich. Medinā, et matthias Bosius q 24ᵉ libro de notis Ecclesie conscripsit. Tertia nota est. Catholica, ad quā ptinent 1ᵉ et 4ᵃ Dicit n. Catholica. 1° quia tota orbe dif: fusa. nulla n. pars est mundi regnū in qua non versentur Christiani, et quā maiori ex parte non ornauit dei ornauerint aliquando. 2° dicit Catholica q eas inde à temporib⁹ Apl⁹ oēb⁹ similib⁹ exhibit. Neq̄ hoc habet loc⁹ in aliquia secta hereticorū. Adde ipsius quōq⁹ nomē Catholici esse notū et sīm: bolū vere Ecclie, nā oēb⁹ similib⁹ illi soli labili sunt Catholici q in nostra Ecclia fuerunt, hereticiq. a nunquā hoc nōie sunt appellati, sed à suis authorib⁹ aliq̄ diuersis Calvinistæ, Lutherani: &c. Quarta Nota est Aplica, ad quā et ptinet 1ᵃ et 3ᵃ n. antiqtat, et successio Episcoporū: Dicit n. Aplica q ab Apl⁹ origine ducit, quā origine ostendere possumus ex successi: one, oēb⁹ n. Ecclia pendent à Romana, et ab ea doctrinā fidei et mo: rum suscipiūt Sacramentorū administrationē, alq Ecclie Romanæ constat esse annexa diabi Aplica, et ab Apl⁹ origine ducere.

Dūb. 3ᵃ. Dubium 3ᵃ Vtrum Ecclia possit errare aut desipere? Caluin⁹ lib. 1° Instit. c. 1° et 8° Duplicē distinguit Ecclias. n. Eccl⁹ quā dicit esse verā et ve: rum deo Ecclia, et haec dicit esse inuisibile, et nunquā posse desipere aut errare in necessarijs ad salutē, quātūd in non necessarijs possit: Alte: ram dicit esse solā Ecclia rōnē habē et putatiuē Ecclia, ac pinde visibi: lem. Hanc dicit posse errare in fide et moribus, et desipere grauiter, et ea aliquotiel defecisse. Catholici a. dicunt, non esse duab⁹ sed vnā tantū verā Christi Ecclia, eamq̄ visibilē, et hanc nō posse desipere aut errare.

Conclio 1ᵃ. Sit 1ᵃ Prop. Certū est de fide vnā esse Christi Ecclia, non duas. Patet ex dictis 1° et 2° Est n. Ecclia Christi regnū, q verius est, Est Christi sponsa, q et verius est, 2° dicta illud Cantic. 6° Vna est Columba mea. Ad Eph: 5ᵗᵒ Sacramentū hoc magnū est, Ego a. dico in Christo et Ecclia. Est corpꝰ Christi, q verius est, 1ᵃ Corinth. 12° Sicut corpꝰ vnū est et membra habet multa, ita a. membra nō sunt multa, sed vnū tm corpꝰ, ita et Christꝰ. 1. 2da et Christi cor: pus, q est Ecclia, vnū tm est. Est vnus ouile Iohan. 10. Idem docuit Pl. Ambr. lib. 7° in Luca n. 11ᵃ dicit. Ideo regnū dei fore existimo q in: dubia fide corpꝰ est vnū. D. Cyprian. et d. Aug. de vnitate Eccles. libros scripsere. D. Leo serm. 3° de sua assumptione ad pontificatū. Licet, aut, humana Ecclia distincta ordinata sit gradib⁹, vt ne diuersis membris separati corpus subsistat integritas: non tm oēb⁹, vt ait Apl⁹, ex Christo capiti, vnū corpꝰ sūmꝰ. Ita à priori est. Ac oēb⁹ q ad Ecclia dei ptinent omnia

Catholica.

alias Catholica dicit ppriū et vtile et pōt doctrinā Christi n. vitiosā aut mutilā! sed et ea mutilata, partiata in tēpe in tempꝰ, in aliquib⁹ locis, in aliq̄b⁹ nō in quib⁹ audita et cōi hactenus fundata, cōi hactenus accepta et retenta.

Aplica

sed Ecclia scribit q ab Apl⁹ tium successionē ducit

uiunt in uno fine ultimo ad quem tendunt, et in quidem medijs prælibatis, in fide, spe, charitate, q finis non est ut sint duæ Ecclesiæ, nec oporteret esse duos finale ultimos seu destinatos, et duo quæ mediorum primipalium gby ad eos pertinerete. 2ª Prop. Pari modo nullus est dare Ecclesias esse visibiles. Patet ex dictis. nam ex motiuis ostendi solet desumpti pt, est n. visibilis q sciab notab. Antim. Psal. 18° in sole posuit tabernaculum suum q. in clara luce posuit Ecclesiam suam, vt n. obij sit manifesta, nulla expositione mystica sed stg. simil. 2° in Ecclesia Johan. math. 5° domus Cæsaris super montem posita q non pt abscondi. Esaiæ 2° Erit in nouissimis diebus præparatus mons domus dni et ibunt populi multi et dicent, venite ascendamus ad montem dni, ubi Ecclesia domus mons magna et obij conspicuus, ad quem omnes confluent. Eadē habet mich. 4° Ste testimonijs est Esaiæ 61° Restaurent in nouis hystantibus Ecclesia conparata ouili, area, vili, et remedijs, q olim obtinuerunt non esse visibile. Idem patet ex dictis Ob. loris ubi Episcopi dicuntur regere Ecclesiam dei: Et Apli Ecclesias saluabant, et Ecclesiam Apli fundarunt et dedicarunt. Idem dicunt omnes PP. Dicit si dns interrogatus a Pharisæis Lucæ 17° Quando uenit regnum dei? Rndet. Regnum dei non uenit cum obseruatione, neq dicunt Ecce hic aut Ecce illic, ecce n. regnum dei intra uos est, q regnum dei non pt oculis notari sed est inuisibile. Rdeo n.C. non n. uult dns dicere, non posse obseruari ab hoc q scripturæ Rx intelligunt, quando regnum messiæ incipiet, sed non ita posse obseruari sicut iudæi putabant, existimabant n. illud insolubiliter sicut regnum terrenum aliorum magnorum exercitibus, classibus, victoriis et triumphis et alijs pompis terrenis, non sic regnum dei et messiæ insolubiliter, sed aliud esse insolubiliter in medio eorum, nos hic non obseruasse eo q non intelligerent regnum messiæ non fore terrenum. Ex. n. Ecclesia Christi potuerit obseruari et primo illud humanitus, subdit patet ex dictis, nam dns passim arguebant credentium multitudinem, et non populus magnificabat. Dicit 2° ad Hebr. 12° non Ob. accessistis ad tractabile monte et accessibile igni, sed accessistis ad Sion monte et ciuitate dei viuentis, hierusalē cælestē s. Rdeo. non uult apls dicere, Rx Ecclesiam q in terris est non esse visibile, sed Ecclesiam cælestē, vt patet ex seqq. Ad quam dicunt fideles accessisse ex fide et spe, non q duæ sint Ecclesiæ, sed q in cælo gloriose statum habet, ad quem status Ecclesiæ q est in terris fide et spe arripit. 3° Prop. Hæc Ecclesia ex quo rapta mundum deserit. Ph. Prop. 3ª nam multa Christus semp fecit circa fideles, et circa dei multa in aliquibus locis q Ecclesiam dei constituebant. De quo vide Tertullianum lib. 2° de Ecclesia, à cap. 22° usq ad 28m inclusiue. Ex. a. post Christus mundum deserit, nec deserere potest ab eo statu seruandi quē ab ipso est constitutus, Ph ex Script. 1° ex illis ubi regnum Christi dicit fore æternum. vt Psal. 88. misericordias dni in æternum cantabo, cui psalmo huius est de Ecclesia christi. Pontifex, inquit, in seculum seculi sanctus eris, et thronus eius sicut dies cæli. Ex. a. loquitur de Ecclesia visibili in qua sunt boni et mali, patet ex seqq. Si. a. derelinquerint filij eius legē meā. s. Psal 47° q et huius est de Ecclesia, sicut audiuimus sic vidimus in ciuitate Lucæ 1° regnabit in domo Iacob in æternum, et regni eius non erit finis. Daniel. 2°. In diebus regnorum illorum suscitabit deus cæli regnum q in æternum non dissipabitur. Idem patet Esaiæ 62° Ph 2° Et parabolice ubi significatur Ecclesia dei dilatatio usq ad finem mundi. Mat. math. 3° area dni, q est Ecclesia, habet triticum et paleas usq ad consummationem seculi. Communiter mixtiale habet discumbentes bonos et malos, docuit Rex ingressis dicit et videat discumbentes, et egressi non q recesserunt uerbo mixtiali, sed fuit in die iudicij. Ste iudicium est de sagena missa in mare, et 10 virginibus 3° Ubi math. ultio. Dicit dns Apostolis et discipulis q erunt Ecclesia visibile et eorum successoribus, Ecce ego uobiscum sum usq ad consummationem seculi. De quo vide Leonem Epta 31° math. 16° Portæ inferi non prælebunt s. aduersus Ecclesiam sc. sua Petrum n. visibile rapiet ædificatam, ac inde aduersus Ecclesiam

visibilē. Ad Eph. 4°. Ipse dedit quosdam &c. ad ꝓfectionem nouerit sanctorū in
opꝰ ministerij, in edificationē corporis Christi donec oēs &c. donec
in virū Christi plenē adoleuerit, q̄ erit in die iudicij. Idem dicunt PP.
orig. Homil. 30 in matth. Christst. Homil. 4° in rep. 6° Hilar. Aug. in psal. 101.
Conc. 2°. Hil. adde, pugnare inter se q̄ dicunt Heretici Ecclīa visibilē ꝑire
et invisibilē manere: Si n. Ecclīa manet aliquando invisibilis vel ꝑfecta
fide sua vel non ꝑfecta. Si ꝑfecta fide sua non manet ꝑseuerationē ad-
ꝓiorē, q̄ ideo est visibilis sicut erat tempore martyrū, quando in grauissi-
mis ꝑsecutionibus magnus erat spectaculis: Si n. vē non ꝑfecta vide-
atur, sed culpa retinat in roade, et ecclesia arrodat scandalis in falso cultu,
q̄ non est Ecclīa Christi sed Sathanæ. Sed contra. Oē Ecclīa visibilis ali-
Ob. quando cū Christus vē sæpe errasse et deseruisse, p. quando Ada et Eua peccauerunt,
non erubuit vē Eua amittisse fidē credendo serpenti dicenti, negq̄quā mo-
rieminī, contra apertū Dei verbū q̄ dixerat ipsis morte morieminī. Idem docet
multi PP. de Adamo, vt Hilarius, Ephrem Hexaēr. 28°. et Ambr. lib. de Pa-
radiso cap. 6°. et 7°. 2° Tempore Helie, quando dicit religiosi ad Deū
se solus reliquus 3° Reg. 19°. 3° vt intelligās alios, vt Esaiæ 1°. 2 Esdræ 1°
non nos cognouit p. vide Hieron. 2° Ezechiel. 3°. Sap. 10 et 13°. 2° Paral. 15°
vbi dicit. Temp. fuerunt multi Dei in Israel sine Deo vero, sine Sacerdote et
Pastore. Rdeo ad 1°. Quando dicit Adam et Eua mundus erat Ecclīa, nō
Rx Ecclīa non dicit de diabolo, sed vt minimus de tribu, debet dici in ea esse aliq̄
rapūt, vt aliq̄ vt qui ab eo rapite veganter, Adā. a. erat rapūt, vnde ad rom.
scribendo Ecclīa debebat ꝑhor eius addūt esse vt mundus dicit, vide PP. dicūt
Ecclīa rapuisse in Abel. vide Tertullianum. lib. 1°. cap. 25°. Dicit. Salbē rapūt
Ob. detrait. Rdeo. Verū est. non q̄dem vt rapiat malē dominū, sed vt peccata ꝑso-
Rx na male agendo, et forte et malē sentiendo. Ad 2m dico 1°. Etsi tota Synā-
goga defecisset à fide, non ideo defecisset Ecclīa Dei, q̄ inter gentes ꝑdi-
cui erant q̄ verū Deū colerent, vt patet de Iob et amicis eius. Dico 2°. Syna-
goga tota magnus à fide defecisse vsq̄ ad Christi aduentū, et hoc nō ideo
defecit q̄n fuit mutata in meliorē statū, q̄ primitiua Ecclīa collecta
fuit ex Synagoga. Helias tantū dicit se solus in Prophetis relictū, non
a. à fidelibus, vt legit in de populo Israel, non de populo Iuda, nā respondet
ꝑhetia tēpore in Hierusalē regnasse fere populū Iuda ~~regnante~~ Asa vt 2°
Paral. optime regit, et fecisse publicū cultū Dei illo tempore in Hieru-
salē. Ad 3m dicit. Simplicitā et indigit multitudinē impiorū intendit
ibi signo veri, q̄nāb reuera non oēs sunt tales. Quo modo multi nō,
oēs q̄ sua sunt quærunt. Et Ezech. 3°. Dicit domus alterius est fronte et dura
corde, vt in cap. 9°. signat esse multos bonos. Illa. a. Ecclesia Paralip. 2°
intelligit solus de Israel, non de Iuda. 2°. Obijcit. Videt vt Ecclīa post
Ob. Christū deseruisse, nā in passione Dñi Apli oēs videntur amisisse fidē. 2 Cor.
illud matth. 26°. oēs vos scandalū patiemini in me Et Luc. 24°. videbatur
illud deliramenta q̄ de resurrectione dicebant. Et marci. vlt. Exprobrauit
illis incredulitatē cordis p. ob hoc vt illa q̄dā putant Ecclīa fuisse in
sola virgine Maria q̄ amisisse, et fuisse solā retinuisse veram fidē. 2 Hali.
vt dicendo. in regali dicūs offendendus, et q̄dam alij, quod scribit Tertul-
lianus lib. 1 c. 26 idq̄ dicit significari q̄ illos mundanos mittā q̄ veteris
testamenti non extinguit. Rdeo. Etsi oēs Apli deseruissent, non ideo
Rx Ecclīa deseruisset, q̄ plures erant fideles q̄ orbē q̄ erant ignari cordis
q̄ gerebant Hierobol. et q̄nde q̄nabant in vera fide, non n. in solis Apli-
bus alq̄ in Prophetis consistebat hoc Ecclīa, q̄ hoc mundus erat Epis-
copi et Superiores Ecclīa representabat, sed erant solus designati, ad hoc
erant tantū partes materiales Ecclīe vt prædixi, vide nō fuisset mirū
si ~~non erant~~ in fide errassent: Ecclīa a. vt à Christo constituta nō erat
ꝑfecta nisi ꝑmulgata lege Euangelica, q̄ facta est in die Pentecostes:

tiũr n. oẽl nequãt obligari ad eã ingrediendã, vt q̃ libebant fide christi
nequãt eis publice ꝓfiteri. Deinde dubiũ est non oẽl q̃ venit Hierosol. de-
fuisse, imo maria magdalena ꝓcubitu flagitabat; parabat n. aromata ꝓ.
ide intendit de maria Cleophe pt Josaat exãg. Ih de rosetto ab Arimat-
hia ꝓ. Postremo, nõ est ꝓbabile Petrũ deseruisse à fide, nõ solũ loquẽs
alijs defuisse à fidei ꝓfessione, vt ly statim agnouisse videat suã et fleuisse
pt, &c. Dicũ vadẽ modo nõ dicerat. Rogauit q̃ he vt non deficiat fides sua
sit nec Jolã. defect. idẽ ꝓbabile est de reliqs, q̃ nõ loquẽs oõl repsẽtat
esse, nisi q̃ essent valde tardi ad credendũ aſſirmationẽ, q̃ mysteriũ
non credidissent ante Resurrectionẽ, nõ verba Dñi de sua Resurrectione
non intellexerant, vt patet Luce 18°. et Jolan. 20. Ad illud matth. 26°:
oẽs vos ꝑ. Rdeo. Aliud fuisse scandalũ q̃ minuũ diminuerint et
oẽs fugerunt, et tñ q̃ modũ dantillarunt in fide, non q̃dẽ oõ deliberati
sed ex ignorantia: itaq; erant instruendi in fide non tñ infidelel. Hinc patet
reſpons. ad Lucã Luce 24°, id.q. gemebat ex ignorantia. Ad illud de cam-
dela vẽtreo. Ante 400 aõs illã rudelã et solere extinguĩ, vt patet ex Rufino
lib. 5° de diuisionẽ offitijs. c. 26° q̃ a. miror nõ extinguatur signare pt, in
sola B. virgine fuisse explicita fidẽ resurrectionis, non tñ illa sola ex-
timuit veram fidẽ, q̃ Apli poterat habere veram fidẽ sine explicita cognitione
Resurrectionis. Quinta Prop. Errõr valde non pt errare in fide oi. loc — Prop. 4ª.
sensu, vt oẽs Episcopi singuli in suis locis tradant aliq̃d fide credendũ
q̃ est contra fidẽ aut falsũ, vel vt oẽs fideles credant aliq̃d q̃ est cõtra
fidẽ aut falsũ. Dico, singuli in suis locis, vt distinguatur collectus Episcopo-
rũ, de quia modo loquor, à Concilio. Circa quã Expositionẽ nota, Duplicitẽr — Nota.
intelligi posse istas Errõres errare. 1° si oẽs Episcopi docerent fideles subditos
aliq̃d q̃ est contra fidẽ, vt v. g. Christi corpus nõ esse in Eucharistia: Aut
id q̃ est simpliciter falsũ, licet nõ contra fidẽ, q̃ tenent tanq̃m fide tenẽdũ,
vt. Aiad in Purgatorio esse animas sine salute. Tunc n. errarent. vota Errõr
tum q̃ ipsi Prelati repsentant totã Ecclesiã, singuli n. repsentant suos, ac simile
oẽs tota Ecclesia, sic et oportet includere Pontificẽ, vt patet ex s. dicto, nam
sine Pontifice non repsentant nisi corpus Errõris, non. a. caput, cõ q̃ auctoritas
capitis non est in illis, tum q̃ populi tenetur seq̃ doctrinã suorum Pastorũ.
2° Si toti populus aliq̃d credat q̃ est contra fidẽ, vel recti falsũ, licet et errare
et vota Errõris, q̃ fieri nequit nisi oẽs episcopi illud docerent, populus n.
Christianus nisi credit tanq̃m fide tenẽdũ nisi q̃ id à legitimis Pastoribus
ꝓponit. Unde patet, licet dicti modi esse in communi sed et moraliter sepa-
rari nequeant: itaq; q̃dũ oẽs fideles fide credunt, id necesse est esse verũ
similiter q̃dũ oẽs Episcopi docent fide tenẽdũ est. Nunc ꝓbata ꝓpositio, et
q̃ dictus est Pontifice in docendo Errõr nõ posse errare, similiter nec Episcopo:
nec Concilio nec Pontifice, q̃ nec Errõr valet. Deinde ꝑ ad tertiũ. 3° Errõr
dicit esse voluntariam et formalem dissentionẽ, n. q̃ dissentit fidei quoad nos. 1.
vt nobis apparet nitit auctoritate Errõris, adeo vt sine illa auctoritate
fraus ꝓsus dissentiri, q̃ Errõr nullo modo pt dissentiri. Q. a. Durandus dicit — Rationes Caleten.
adeo veram voluntariam et formalem dissentionẽ qz rationes Scripturæ secundũ q̃s
dissentiri dicũ nostrum, est valde frivola Caletani ex posita, aliud n. est esse
Columnã nisi rebus innitibi, aliud sustinere. Addo q̃ Bibliotheca loc paulo dicen-
dum voluntariã dissentionẽ. Matth. 16° Portæ inferi non prevalebunt ꝓ.
aliq̃ si tota Errõr errarent nec portæ inferi ꝓvalerent. Dico. Si — Ob.
tota Errõr ex ignorantia crederet id q̃ est fidei contrarium, nec tñ esset
infidelis nec ꝓfitet, nec portæ inferi contra eã ꝓvalerent, q̃ falsũ
est modo pt errare. Rdeo. n. simil. Nam si aliq̃s vovis q̃ Errõr credit — R.
est esse falsũ, vadẽ de singulis dubitari poterit, ana forte Errõr in
eo nõ fallatur, ac p̃inde nõet tota fidei nostre veritatẽ, et sic nõet tota
Errõr, sicut sequela dicitur. Si Deus vel in uno posset nos fallere, totus
fidẽ nostrã ignorata foret. 2° Jam. 1ª et 16° ꝓmittit Deus Apostolis et toti Errõr

Spiritus veritatis q̄ manet nob̄ vr in eternū, vt doceat oēs veritatem. Dicit. hoc intelligi de veritate ad salutē necessaria. Sed contra, Rō Dūs legit in yta, indicend. SS^ti ita doctrinā Ecclie vt ipsa in fide nō erret credendo aliq̄d q̄ falsū sit: aliq̄ si in qd̄ q̄ non sunt necessaria ad salutē posset Ecclia errare, possemq̄ dubitare de oīb̄ libris Canonicis, De Purgatorio, Eccl. audiōne et multis aliis, nō sine dānō regulā nr̄a possemq̄ salubriter. 3h. non teneremur Ecclie audire nisi quando nos ad ipsam credendū d̄ q̄ ad salutē necessariū est, q̄ est contra illud matth. 18° Si Ecclie non audierit. s. matth vltō. Ecce ego vobiscū sum q̄ cūctis diebus assistentia SS^ti, et gubernatio qua Ecclia semp̄ gubernat: aliq̄ gubernat illas vt caput seu Hypostasim suas corp̄, vt patet ad Ephes. 1° 2° Christū dedit caput Ecclie oēs Ecclias q̄ est corp̄ ipsius. Et vt sponsa suas sponsis. Ad Ephes. 5° et Cant. 6° q̄ si Ecclia errarit redundaret error quodāmodo in Christū, nas sponsa à sponso oē malū q̄mlōsē debet excludere, et caput debet dirigere corp̄: q̄mlōsē. n. est errare in fide et firma fide credere q̄ falsū est, nā sit falso multū colimus Deus suus: modo illas vestē falsitatis, et ob ipsum veneratiōs credendo falsū, multū. n. diligūt q̄tissimū in fide, spe et charitate cōsistat secundū Aug. Enchyrid. c. 3° nā ipse mansiōe hostiarū dās excellentiam. Eandē veritatē docuit oēs PP. Et sic patet, Quōmodo Ecclia verū sit regula credendi: Quōmodo dominus in nobis Ecclie verba aliq̄d temere tanq̄m fidei, necesse est illud ab oīb̄ et fide teneri. Quāquā hec regula non sit ita usitata, ideo p̄sertim q̄ difficūlter à pueritia aguntur singulares Ecclesiarū sentiē: potest tñ hoc rei labori aliqua restitudo mōrālis. Quōmodo Ecclia verū sit nō credendi.

Prop. 5ª Quōdita Propos. Ecclia verū non pt et ignorare aliq̄d ad ~~fidē~~ salutē necessariū. Patet ex dictis: nas Spiritus veritatis illi à Dño promissus, donat eas oēs veritatē. nō vt sciat ea q̄ sunt ad salutē necessaria vel opportuna, et ita vt nō queatur eā in credendo errare.

Prop. 6ª Sexta Prop. 2d q̄ verū Ecclia solius fidei q̄adā humana tenet, quāquā id teneat sine dubitatiōe, non est de fide, vide nō est oē impossibile illas in talibus decipi: tñ si dissēsus ptineat ad multas diūnas, vel bonū mores non est ullo modo probabile illas decipi de facto. Vt v. g. Quando aliq̄s in tota Ecclia habet pro Sancto, vel q̄ simplex dorm. Et quando aliq̄s comp. habet q̄ legitimo ex parte rei, non n. dat semp̄ credendū fide diū sed fide quadā humāe ex vanis signis et notis, tñ nō est ullo modo credibile Deus permittens vt tota Ecclia vel in re fallat, p̄sertim circa Sanctos, q̄ grauiter in multis diūnis laederet.

DE SCRIPTVRIS SACRIS.

De Scripturis hic sunt dicenda. 1° quibus libris constent. 2° de authoritate earūs, 3° De editione Scripturae.

Dub. 1° Dubitatur 1°. Quibus libris constat Scriptura sacra? Resp. Fide tenendū est Script. Sacra, seu verba Dei scripta constare libris sacrorū Bibliorū q̄ diuinā passim Canonici, vt patet ex Conc. Trid. sess. 4ª. Dicunt. n. Canonici q̄ credendi canonat. i. regulā continent, Scripturā n. dicā est Regula quia in credendo seq̄ debemus. Porro libri Canonici sunt duplices. Alij n. dicunt Protocanonici. i. Canonici primi ordinis: Alij Deutero: canonici. i. Canonici secundi ordinis. Primi ordinis sunt, de quibus in Ecclia à Catholicis nunquā fuit dubitatū. Dico, à Catholicis, q̄ ab hereticis quibusdā vel olim vel aliq̄ tempus fuerunt, vt à manichaeis q̄ recipiebant solū historiales, et alios. Hi sunt Pentateuchus Moysis, Liber Iosue, Iudicum, Ruth, Regum 4^or Paralip. 2°. Esdrae et Nehemiae 2°. Job Psalterium 150 psalmorum. Proverbia, Ecclesiastes, Canticū, Prophetae maiores 4^or minores 12. Liber Esaiae 4^or Acta Apostolorū Lucae. Epist. D. Pauli 13. n. olim Peter nā q̄ est ad Hebraeos. Epist Petri 1ª. et Johannis 1ª.

Diplices libri Canonici.

Libri Protocanonici

De hiis inquiras inuenies dubitatis à Catholicis, et oēs q̄ retenti sunt
numerarunt libros Canonicos nullius vel hic Phariseorum.
Deuteronomii, non q̄ in scripsit minores sint authoritatis quā priores
sed q̄ de illis aliquando est à Catholicis dubitatis: postea ty ab oēs
suscepti temporis recepti sunt, quādiu hi oēs Apostolica traditione sunt
roborati, ty ex traditis obscurior fuit, nec oēs nota: scribis ty 55to Esdrae
sius sum dirigente apud oēs authoritate diuis obtinuerunt. Hi sunt, E veteri Libri deuteronomii
testamento, Hesther, Tobiae, Iudith, Baruch, Sapientia, Ecclesiastici,
Hymnis huius priorum Dan. 3i. Historia Susanna Dan. 13. Historia Beli
et Draconis Daniel. 14. Machab. 1us et 2us in uulgo testamento rap. ult.
Marci, ab eo loco. Surgēs a. Iesu mane, usq ad finē. Historia de sanguineo Christi sudore, et Angelica confortatione, Luce 22. Historia de publicae Adulteria Iohan. 8. Epta ad Hebraeos, Epta Iacobi, et Epta Iudae,
Epta Petri 2a, et Iohan. 2a et 3a, et Apocalypsis. nos solus dicamus de
illis q̄ rejiciunt ab Hereticis nostri temporis. Audacis 1us est Hesther.
De Libro Hesther. Hinc rejiciunt soli Ambapistae. E veteribus (exceptis
Hereticis) Athanasius in Synopsi diuinarum Scripturarum eius expresse et rejicit.
Et Greg. Nazianz. in eo carmine ubi recenset genuinos Scripturas, eius plenius
uide ne sensisse, non esse Canonicum. Sulpitius Malato. Sardiensis Episcopus
apud Eusseb. lib. 4o Hist. c. 26. Et ideo videntur fecisse hinc q̄ retinuerunt
Iudith libro q̄dam addita Apocrypha in. ab illis verbis rap. 10, Deinde mandatum,
usq ad finē, q est Hieron. Liber priora recepit recusat Apocrypha, et ab in-
terpretis addita, et ubiq ex ipsa relatione q fabula patet. tom. 3i pag. 23. Quibus scribi-
sunt q̄dā alii, et Lyranus, Dion. Carthus. Cajet. et Sixtus Senensis: hinc q aliter
inscribit et definiat apud Hebraeos, et aliter apud Graecos. Sed huius libris
esse Canonicis Eth 1o ex Concilio Laodicaeno Can. vlt. A. 1250, et Carthag. 3. Can. 47. tempore S. Augustini. Et Florentino in instructione Armenorum,
et Tridentino sess. 4a. Hier in. Omnia huius libris in Canone expresse ponunt.
2o Et Decretis Pontificis. Innocent. 1us Epta 3i q est ad Exuperium rap. 7. Et
Gelasii 1i in Romano 70 Episcopos: et Fabiae Can. Sancta Romana, dist. 15a.
Veteres Hilarius inde in Catalogo librorum sanctorum reponunt. Tertullianus et PP.
Origenes in suo Catalogo apud Eusebium lib. 6. Hist. c. 18. Et Epiphanius lib. de
Ponderibus et mensuris in principio, et in fine in suo Catalogo, et Damascenus
lib. 4o de fide c. 18. Et Hieron. in Prologo galeato q Prologi Biblici. Rufinus
in explicatione Symboli, et Hugo lib. 2o de doctrina Christ. c. 8. Denique alii
et PP. q Catalogus librorum sanctorum non studuerunt recensere, testimonium
huius libri tanquam Scripturae sacrae citarunt. Et. a. quod illa rap. 10, et reliqua
usq ad finē rapta sint Script. sacra, q Concilia et PP. absolute nunc libros
numerant inter sacros, nisi complectuntur illa postrema capita q ita in eorum
editionibus habebantur, q non est dubitandum quin q libros Hesther intelligant
totius libris finis hinc recusatabat et ab oēs rejectabat. Et. a. illa capita
habebantur in illorum editionibus pauci et hodie paucis exemplaribus: ubi
nulla est nota distinctionis inter hos et alia, et ex editione Latina Vulgata
sublata a temporibus Hieronymi. 2o Origenes apud Eusebium expresse docet
multis locis, haec capita esse Scripturae sanctae, quamvis, aut, ne habeantur
apud Hebraeos. 3o idem firmiter habet ex Conc. Trid. Et nos venerantur
ceu libros sacros, fidelis. Si q libros illos integros reis oēs simul pastibus
put in Editis Catholicis hujus reperiebantur, et in veteri vulgata Latina
editione habebantur q sacros et Canonicos non recepit. quamvis sit. alii usque
haec capita hujus in Editis: nam feria 4a post Dom. 2a Quadrag. legitur in missa
Iudith ex cap. 13. Et Dimissa 22a post Pentecosten recitatur oratio sumpta ex c. 14.
D. Augustinus et Epta 199a adhibet testimonium ex cap. 14. versu 16. Christus. Homeri 3a
ad populum, citat multa ex cap. 14. Nec obstat q haec 7. capita non reperiantur praeoccupatio.
in Hebraeo, ex sufficit q habebantur apud 70 et apud Theodotionem, et inuenti
in Hebraeo, ex Origenes apud Eusebium, et patet ex hujus Graeco q minor aetas, in quo simul
optimo ordine haec capita digesta fuerunt. Dixi. Cap. 2o Dimanche in octave festum Ob.

Anno 7° Assueri, vt patet Hester 16° et 21°. Et cap. 6° dicit Mardochæus ei: Lege accepisse mercedem pro delatione, q̃ duo reputantur ipse q̃ Labarth in illo additamento, vbi ex sigratha Lab insidiæ esse fuisse anno 2° Artaxerxis vt dicta esse munera Mardochæo & delationem, vt patet ex cap. 11° vers. 1°. et cap. 12°. vers. 1°. et 8°. Rdeo. insidiæ Bigthanæ esse fuisse anno 7° vt Labarth cap. 2°. vt hinc non sunt Mardochæo data munera, sed postea, vt Labarth cap. 6°. et in textu Græco cap. 7°. &c. a. cap. 11°. dicit Anno 2° regnante Artaxerxe, non vt extendendo vsq; ad cap. 12°. thap. quando cap. 12°. in principio, dicit, mox Labarth. a. eo tempore in aula Regia &. non vt intelligendo de anno 2° Artaxerxis, sed de Anno 7°. Deinde aliud, Eo tempore, non Labarth in Græco. Adnectendo. a. vt sic Lar scripsit non Labari apud Latinos scio Lord, vt patet ex annotatione Hieron. et ex textu Græco vbi ita pulchre distributa sunt. Nam cap. 11° et 12° pertinent ad initium libri, et efficiunt 1m capit apud Græcos: Caput 13°, 14°. et 15°. pertinent ad caput 3°, 4°. et 5°. et 7 ex sunt respondent distribuenda. Caput 16° pertinet ad caput 8°. Caput 10° à versu 4to vsq; ad finem pertinet ad finem libri. Causa. a. nec apud Latinos nec Labarth scio Lord, vt q̃ Hieron. transtulit ex Hebræo ea q̃ ibi reperit, in. à cap. 1° nostræ editionis vsq; ad 10°. vers. 4°. Ex. a. q̃ reperit apud Græcos et non erant in textu Hebræo annexit scio Lord, et posuit ita in fine suæ editionis, vt scirent q̃dam Labarth in Hebræo et q̃ non, ob quas causas Ecclia Hieronymi distributionem non mutandam. Petat. Vide tanta varietas inter textus Hebraicos et Græcos? Rdeo. Hoc non ita constat: verisimile est, Lucæ historiam Hebr. esse scriptam Hebraice, semel breuiter, q̃ ad nos pervenerit, et postea fusius, q̃ pervenerit, sed vitio interpretantis q 70te interpretati ad nos pervenerit, nã Græcus textus non est translatus ex Hebræa editione quæ nos habemus, sed aliunde: Quare verisimile est esse tãslatos ex alia Hebræa q̃ olim extiterit, et eas quæ nunc est editio 70te, vt aut orig. &. ex confirmatis ex Josepho. Nam lib. 11° Antiqt. c. 6°. tradit Historiæ Hesther, refert et dicit Epistolas Assueri, et ornationem Mardochæi, q̃ sed posterioribus captibus contineri (unde multi putarunt Lar esse scripta ex Josepho) nimis lib. 10 cap. 12° in fine dicat se fusius transferre Hebræa in Græcis, q̃ oportuit Hebræa Lar hinc extare. Dicit. Si insidiæ fuisse sunt Regi anno 7°. et non 2° quemadmodum q̃ post narrationem illarum cap. 1° apud Græcos capit 2° sic incepit. Et fusius est post sermonem Lod &. vbi 3° anno dicit fusius rotundius scribit in nostra editione Labarth cap. 1°. vide vtr seq, post insidias Bigthanæ fusius fuisse rotundius, ar pende insidias Bigthanæ fuisse anno 2°, vel fallit 3°, non 7°. Rdeo insidiæ narrantur cap. 1° apud Græcos post sermonem, sed q̃ auctoritatem, nos postea sicco loco narrant cap. 5° in Græco. Aliud a. capitibus 2°, Post Lod sermonem &. solus referendus est ad sermonis Mardochæi, q̃ accidit anno 2°, vt patet ex cap. 1° textus Græci. Dicit 3° Capite 18 dicit Aman voluisse transferre imperium Persarum ad Macedones, q̃ regnantibus Macedonibus erat hinc magna potiæ, ar pende oportuit Lucæ historiam rotundiorem reddere tempora Philippi Macedonis, patris Alexandri magni, ita in fine monarchiæ Persarum, nã Alexander eos subiugabit, q̃ est ita intendibile, nã Lar historia accidit anno 12° regni Assueri, vt patet ex ipsa Scriptura: at tempo. illud quo vixit Macedonibus reperiunt esse finis: quidem Persis finit circa 23° annos Orsi regis Persarum et Medorum, vt colligitur ex Chronico Eusebij: Hinc Orsis secutus est Arsel q̃ solus 4or annos regnauit, post Arsen Darius, quidem 6to anno cuius vixit Alexander. Confirmatur, q̃ si Lucæ tempore accidisset Mardochæus fuissent circa 300 annos usq; ab exitio captiuitatis quando transtulit fuisset Mardochæus de Hierusalem vsq; ad finem regni Orsi sunt 290 anni, vt patet ex Eusebio. Hesther vt q̃ finit vitæ regis, in. filia fratris Mardochæi, non fuisset multo minor

Nota.

Quæstio.

Ob.

Ob.

fallem non amplig 60 aut 70 annis. Rideo. Omissis ergo scriptis, Dro: Rx
Babylissimus est Historia Iam recitasse sub Antigono Longinano. Iln
tradit Iosephs lib. 11. c. 6. vbi tota Iam Historia est. Ipse refert. Et
Sulpitius Severus lib. 2. Hist. sacre, et multi alij apud Eusebium in Chronico
circa tempora regnante Macedonum erat obscurissimum, nā à fine regni Darij
Antigoni vsq; ad Philippum, fuit minus 60 annis: ergo Antigonus non
debuit vocari Macedonum, sed multo ante Iam Macedo et non Persa
Regnū fuit occupauit et ad sui dominium transtulit. Ad confirmat. Oseh 1:
Macedonicus dicit translatio de Hierusalē in Babylonē, no in se, sed in
Zorobabel sed, in quibus tribus remanebat ipse ipse Hierusalem multo amplius
postea ipse vnitus in Babylone. Quomodo genes. 46. et Deuter. 10.
dicitur tres Iacob intrasse in Egyptū 70 tm̄ animē, vbi tñ manifestū est de
filijs Iosephs 4 tis nō intrauerat Egyptus sed quidam aiunt in tribus
Ruben sui Iosephs, nā in Egypto mortui sunt, sed constat 2. Esdre c. 7.
Rideo 2o. Fieri potuisse vt Macedonicus in translatione fuerit quidam
Sine augmēto: Magis post captiuitatē habitasse ann 76: A fine ei captiui:
tatis, vsq; ad 2m̄ ānū Antigoni Longimani quando Macedonicus vidit Sodomā
fuit annis 60: Magis tunc fuisset Macedonicus 136 annis: Iq̄ minus videri
non debet, nō obstante lib. 2o Chronologia scribat ipsius 18 annis stetisse
Thare, 4 tis vero 180 annos Genes. 35. Et singulari Dei beneficio pu:
tant recentiores Abrahamo illa libertate. Sic Iosue Samaritanus magnus vixit annis 130
tste Ebronē, vt nās Edom et Zorobabel populis reddiderit. Tobias senior
iuxta Habenitā vixit annis 102, iuxta Graecā annos 158, vt populis
captiuitate placeat. Sed multi existimāt illa Chronologia Ebreorum esse pau
fida. De qua vide Lyranū in Danielē. Magis prior relatio est probabilior.

De Ordine aliis libris .n. Tobiae, Iudith, Sapientiae, Ecclesiastici
et Machabaeorum.

Hoc quinto recitauit Hieronimi Prologi tempore, magnumq; Galeatum, scripti
Habraod, in quorū Canone Ei nō habentur, vt testatur Hieron. in Prologo Bibli:
orum. Sed esse Canonicos et diuinos patet ex Conc. 3o Carthaginen. Can. 47:
vbi Hie nō numerātur inter libros Canonicos, et vocantur Scripturā Canonicā
et diuinā. Et ex Florent. nō et inter Hieronimi Graeci, vbi numerantur
inter Scripturas inspiratas à 85tis et vocantur Author diuinus Dei. Denique ex Trident.
sess. 4a. Esdre numerant numerantur 1us in Epistola ad Cyprianū, et Gelas. in Can.
70m Episcop. Cuius decretis habetur Can. S. Romana. dis. 15: Denique PP passim
Ipsi libros citant tanquā diuinas Scripturas. vide Sixtus Senensis lib. 8o Bibliotheca.
Obijcit 1: Hieron. in Prologo Galeato, et in Prologo Proverb. nō sentire Ipsi Ob.
libros nō esse in Canone Fidei, dicit, Iudith, et Machabaeorum libros le:
gi quidē Ecclesia, sed eos inter Canonicas Scripturas non recipit: sic Ipse dicit
volumina Sapientiae et Ecclesiastici legit ad aedificationē plebis, non ad
authoritatē Ecclesiasticorum dogmatū confirmandā: atq; Ecclesia recipit eos quasi
S. Hieron. recipit, et recipit quodcunq; ipse recipit, vt habetur Can. S. Romana. 9. 2.
Rsp. Hieronymum videri tunc fuisse in illa sententia: Neq; mirum, qz nō nō: Rx
dum erat definita ab aliquo Concilio generali, nec deerant rōnes dubitandi: Et
quidem recepit recepti à Conc. 3o Carthaginensi, Ipse tñ non erat generale, sed
provinciale, et mandat tunc confirmatus, sicut confirmatus est postea à Leone
4o circa ānū Dñi 848, vt patet ex Can. de Libellis, d. 40. Adde, qz ad
libros Iudith attinet Hieronymum videri saepius mutasse: nam Prologo in Iudith
dicit, Hunc librum recepisse vt Canonicā Scripturā à Synodo Nicena, et in
sentiat septē, et ad stabilienda dogmata valere. Vel respō dicendū est nō
sicuti Sanctū. Hieronymus loq de Canonicitate auctoritatis, ut sic. recipiendo
ab Ecclesia Romana et ab illis aliis temporis Canonici, tū ab aliqb non recepti:
obtenta, qz multi dubitabant, nec nec nondū esset legitimē definita, et
generaliq; ignorabant decretū Concilii Nicaeni. Ad minorē idem. Hoc solū sic:
hellegendus de libris Doctorum, non in. de libris Scripturae, vt patet ex ipso Contexu. Ob. contra lib. Tobiae.
2o Obijcit contra libros Tobiae: Nam cap. 3o dicit Sara Tabiassi se Raguel

pt Iod libros esse Canonicos

civitate Medorum, ts quando Tobiad ris Angelo venit ubi habitabat Sara
misit Angelus in Ragsel ad Gabelus, et habet cap. 9°: q vel falsus est
Sara habitasse in Ragsel, vel falsus est de Gabelo. Rht 1°: quo habet
ro cap 3° Ero Ragsel habeta Ecbatanis. Rht 2°: Forte erant duae Ra-
gsel in media, vel verbi Sara dicebat habitare in Ragsel q ypè-tha
Ob. contra lib. Judith. Lyrang; sed 1ª solutio est solidior. 3° Objcit contra libris Judith, nam
cap. 1° figrat Iam historia contigisse postquam Nabuchodonosor Rex Assy-
riorum pugnasset contra Arphaxad Regē Medorum q ædificauerat Ec-
batanis, ts cap. 5°: indicat eandē contigisse post reuersionē ex captiui-
tate Babylonis. Nix, ait Arfax, reuersi ex dispersione 8. q diu inter se
pugnant, nā post captiuitatē reuersi erant monarchia Assyriorum, et ide
erat Rex Assyriorum, Persarum et Medorum, n. Cyro et reg Persar.
rex, unde Rex Assyriorum non poterant pugnare contra Regē Medorum
Sly Ecclesiæ erat temporis, et dicitur Hierusalē, quorum ts multa fit
tanquā adhuc essent integra, cap. 4°. Samaria quoq et Damasco
parebant Regibus Persarum, q ts liber primus captæ sunt ab Holo-
ferne: Denique multo plura alia vel. nec non potuerint contigisse
post captiuitatē. Rht Inter alia sectiales, una quia est q habita Iam
historia contigisse diu ante captiuitatē Iudæ, n. temporibus Manasse
Regis Iudæ: Et Nabuchodonosor Rex Assyriorum esse mortuo Ba-
ladan, cui mentio fit Esaiæ 39°: q misit munera ad Ezechiam, q
quidē erat Rex Babyloniæ et Chaldæorum, sed trāsiuit ad se Regnū
Assyriorum, ar Assarhaddon, valdē n. Assyrii fuerunt debilitati clade
sibi illata a Manasse; quia occasione Chaldæi hinc valdē potentes erant et
occupauerunt illud Regnum, et post hoc tempus non amplius dicit Rex
Assyriorum in Samaria, sed Babylonis, ut patet Esaiæ 39°. Arphaxad
n. ut fuisse Diodes, quinto Rex Medorum ab Arbaces, hic n. Diodes
ædificauit Ecbatana, ut refert Eusebius in Chronico et Herodoto. Quibus
positis rationibus satis consentiunt, hinc n. colabat Hierosolyma et to-
tius Dei, quorum fit mentio, Judith 4°: et Sacerdos magnus erat Elia-
sibus, ut patet ex Chronologia Nicephori Patriarchæ Constantinopo. cap. 16°.
q habetur in Bibliotheca S. Patrum Tomo 2°: non potuit Eliasibus inter
Iohanan primum et Iaddum q fuit tempore Ezechiæ, et Helcias q
fuit sub Iosia. Et ut consentiat ris ejus q habetur cap. 22° Esaiæ, ubi
dicit deposito Sobnæ, et exaltatio Eliacim in locum ejus. Nunc restat in
ordine sacrificiorum inuenire vbi Eliasibus sub quo potuit dar Historia
Judith contigisse. Attendit q Esaiæ 22°. Duæ genitrix, Eliacim fore valdē
magnus et quasi Pater habitantibus Hierusalē et domui Iudæ. Et vt
impleretur in ista Historia, nam iste ora nimirū, ora Ecclesiæ, aut Iosiæ,
nulla facta mentione Manasse, q tunc forte recessit à captiuitate Ba-
bylonis agebat. Deinde facile fit aduenire longus illud tempus pariū
Judith ultimo, n. 70 annis aut circiter ab Iam victoria, q à captiui-
tate Manasse usq ad regnum Joachaz fluxerunt pene fere. Vide plura apud
Torniel et Bellarm. illud n. q Assur dicit cap. 5° Nix. a. reuersi. 8.
intelligendum vt de reuersione Regis Manasse ris sub ex Babylone,
non n. de finali captiuitate Babylonica q dicunt anni 70ti. Et n. ibidē
in textu Græco additur, et templum vsque solo æquatum est. Hypothesis
vt, q non habetur in Editione Hieronymi, q est nostra, ris ts Hiero-
nimus in epistola in fine libri se illa excerpsisse q habetur in Chal-
dæo, quo scripsit Iam historia primus est edita. Objcit 4° contra
libris Sapientiæ. nam Hieron. epistola in libros Salomonis, dicit, Hinc
Ob. contra lib. Sapientiæ libros manifestum sententia esse Philonis Iudæi. Reo. certissimum esse
debet Iudith libros esse Script. sacræ. et patet ex communi totius Eccle-
sia. 2° habet publicum usum. Epistolæ duæ canonicæ Iudæorum contra Chri-
stus. Vide Dr. Arig. de princ. 55tum cap. 14°: vbi dicit, Hinc libros in ali-

in Ecclia legi solitus, et ab oēby Christianis Ebreyrō vsq3 ad ephesinū
Laicos nis veneratione dīe authoritatis audeāt. 2°. Certissimū est
est esse Salomonis, saltē quoad sentiaz, quamquam ꝓbabile sit sanctum
sanctum esse Philonis Judæi, non illius q fuit tempore Christi, sed alterius
alterius antiquioris. Sicut Ecclesiastici quoad sententias non est Salomonis, sed
Jesu filij Sirach, et auī vūb. Esse Salomonis patet ex cap. 9: versū 7° et 8°
Tu dixisti, elegisti me regē populo tuo, et dixisti me ædificare templū in
monte sancto tuo. idem dicunt Irenæus, Eusebius, et oēs antiq PP. qui
fuerunt ante Eusebiū, et ipse testatur lib. 4° Hist. c. 22: idem testatur
Rufinus, nā in Graco id non habetur. Sc. Cyprian. Tertull. Athan. Hilar. Basil.
Epiphan. et alij sūb nōie Salomonis eū citarunt. Objicit 5ta contra Ecclesiam. Ob. contra Ecclesiam
lib. de pond. et mens. dicit. Duo libri versū scripti sapientia Salomonis
ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ appellati, et sapientia Jesu filij Sirach et negotio eis Jesu qui Sa-
pientia illa Hebraice scripsit, utrique quidem sunt et nōdū sed in nume-
ris veritatis non referuntur. Reo. Manifestius est ex Prudentibus Epi: Rf
phanius loq de Canone Hebraeorū in quo li non sunt recepti: ipse
a. Epiphanius loquens 76°. q est Anonymus, numerat hos duos inter sacros
et Canonicos. Est et liber Salomonis q ad sententias attinet, unde
PP eis Salomoni tribuunt. Tertull et Jesu filio Sirach q eis ex Hebraeo
transtulit: alio. a. Latig tribuit q collegit sententias Salomonis in unū vo-
lumen, additis forte nonnullis aliis ex lege et prophetis et inderat in ipsa-
rum. Objicit. contra lib. 1m machab. nam lib. 1° cap. 1° versū 57° Ob. 1° contra lib. machab.
Abominatio desolationis, de qua Daniel 9: refert ad tempora Antiochi.
et matt. 24° Dns refert eā ad tempora Hadriani, vel certe ad vastatio-
nē Hierusalē facta a Romanis. 2° Lib. 1 cap. 1°: versū 11: Antiochus 2°
illustris dicit regnasse A° 137° regni Graecorū, ex quo Chronico Eusebij
constat, a primo anno regni Graecorū usq ad Antiochū esse anos 156, q.s.
3°. Lib. 1° cap. 4: versū 42°: Judas dicit purgasse templū A° 148°: ac inde 3°.
uno anno ante mortē Antiochi, q obijt a° 149°, ut patet. 1 machab. 6°. v. 16°.
At lib. 2: cap. 10. narrat hanc purgatio post mortē Antiochi, et v. 3° insi-
nuat arrisisse Lysias post mortē. 4° Lib. 1 cap. 6: v. 16: dicit Antiochus 4°.
mortuus in Babylone in ludo suo A° 149° regni Graecorū: et lib. 2° c. 1°
v. 13: et 16: insinuat esse ortus in templo Nanaeæ et nōbrat discrepāt.
5°. Judas lib. 2° cap. 1°. v. 10. scribit ipsum a° 158°, nis ex lib. 1° c. 9° 5°.
v. 3°: dicat esse mortuū a° 152°. Scptō. Lib. 2 machab. c. 1°: v. 19° dicit 6°.
Cum in Persidem raptum duxerat patres nostri: at certus est hunc tempore
de quo ibi agitur non fuisse ducatum in Persidem, sed in Babylonē, q est in Chal-
dæa. 7° Ex lib. 2° cap. 2°. in princ. dicit Jeremiam abscondisse tabernā- 7°
culū, arcā et altare incensi in monte in quē Moyses ascendit, q sunt
mons Nebo, ut habet Deut. 34°. et dixisse locū fore ignotū donec deus
congreget congregationē populi sui, quorum studium vir fabulis, nā thren.
non potuit Jer fecisse eis fieri in tantum tempore obsidionis, et oēby
esset inutile: deinde multa postea fuerunt Jer contenta: Adde q Jer
dicatur continuari in descriptionibus threnorum q multis reprehendit. Rth.
Est ꝑō traditionis quod statuerunt Esdræ libris non esse Canonicā Script. Rx
q valeat ad dogmata confirmanda, sed tm ad mores instituendos: tm
oēs teneantur est esse vera Canonica et ad dogmata confirmanda, q place
ruit 1°. 7. trad. de Script. Et patet ex Concilijs allatis q numerant
illos inter libros Canonicos, et ex D. Aug. lib. 18° de Civit. c. 36: ubi
dicit, Libros machab recepti ab Ecclia q Canonicos etsi Judæi non recipiant:
Nec Augē negare potuit Canonicos nisi eos q sunt infallibiles et dia
nitatis, qby solis dicit Deum loquī et nonnulla nihil ibi-
unere q falsis est, ut patet ex Epla 19ª ad Hieron. ex ipsis et nōs iudicat
Divinos. Canonicos q sunt regula credendi et sentiendi, licet non solus

Ad 1ᵐ

Ad 2ᵐ

Ad 3ᵐ

Ad 4ᵐ

Ad 5ᵐ

Ad 6ᵐ

Ad 7ᵐ

Nam integra et adequata Regula credendi est verbis Dei sicut scripta sicut non scripta. Unde ad 1ᵐ respeo. multos ibi mentiones fieri Gestorum Danielis, sed idolis Autoris solus vocat abominandis idolis desolationis, idq; verissime, quatenus ne vitat libros Machabeorum et quandā mentiōdationē; non tn iudicat Danielem de eo loq. Ad 2ᵐ respe. Autoris illustris regnauit ā 137° regni Graecorū, nō putando ād non ā Monarchia Alexandri sed ā Regno Seleuci et primo post Alexandrū regnauit in Syria, ut hystat Euseb. in Chronico, qz ex. Iudaea est prae Syria, ideo minerabant ād ā 1° Regis Syriae et fuit Seleucus ā nīs inclito usq ad Antiochū sunt Anni 137. Ad 3ᵐ idem. Iudas pugnauit templū ā° 148°: regni Graecorū ut dicit lib. 1ᵉ c. 9°. in. vno ā° ante mortē Antiochi: in 2°. a. lib. c. 18 narrat haec purgatio nō fuisse facta, sed post mortē Antiochi, qz rap. precedenti volebat absolvere Author et festinabant ad Antiochū. Haec verus est ibi insinuari, haec purgationē fuisse post mortē Antiochi: Nam aliud, post biennium, nō intelligendum est à morte Antiochi, sed à templi applicatione: Hystoriarum .a. fuerat anno 145 regni Graecorū, ut habetur 1 Machab. 1° Regum purgatio .a. est ā° 148°. .1. post biennium vocabulo, vide Eusebium in Chronico Olympiad. 154ᵃ. Ad 4ᵐ Autoris mentio est in Babylone, qz .a. dicit de eo lib. 2ᵉ cap. 1°: sic intelligendum est. in. Ipsis crediisse in templo Nanaeae, non qz ibi fuerint omnes, sed qz ibi fuerunt sacerdotes, et fortē et hostes: unde postea dicit, Quemadmodum dicē et nos qz nō ipsi erant, nos quoq ordinando dicē, sed forte volendo: Et illud, Dicit fuerunt mentiti, intelligendum est de multis militibus regis, nam ipse dicit nos gloriosos fuisse charos suos, ut patet cap. 9°. Ad 5ᵐ Illa verba lib. 2ᵉ cap. 1°. v. 10. in. Anni 188. ad Epistolas Iudae Machabei, sed ad precedentes qz scripta est sub tempore Hyrcani diu post mortē Iudae. Qz patet, huius qz in textu Graeco post illa verba, ut dicendo, Nam qz numeros nō: nos postea in fine quem in principio fieri solet, hinc est qz rebus ipsis ad memoriam postulat, nam constat Iasonem Epitomatorem diu post annum 169ᵐ, et Antiochum ad quem scribit sequens Epistola, fuisse tempore Iudae non .a. ā° 169°. Ad 6ᵐ Dicunt Iudei in Perside qz in locis Persidis viventes: Simili 1° Machabei c. 6° inducit qd venit ab Antiocho in Babylonia dicit venisse in Persidem. Ad 7ᵐ Hieres. fertur petisse abscondisse tabernaculum et arcā raptā ibi tribulatis à Chaldaeis, fertur ar. Deus ab illis petuit impetrare nō esset peccatum auctoritate apud eos. Cuius signum est qz Deus non numerat inter ea qd Chaldaei abstulerunt, ut patet Hieres. c. 52°, ubi recensentur ea omnia qd ipsi ex templo abstulerunt. Fieri et qd ut Hieremias ea abscondisse aliquot annis ante vastationē civitatis .in. tempore Joachim, quando scripsisse erat liber et nonnulla auctoritatis apud Regē tempore applicata, sed prior responsio est probabilior. Qz .a. Deus nōlens esset patefacienda quando Deus congregaret populum suum, non est intelligendum de congregatione facta tempore Cyri quando redierunt ex captivitate, sed de congregatione qd fiet nouissimis temporibus quando Iudaei convertentur, ut dicit Epiphan. in vita Isaiae vel notat Dei Augustinus intelligendum est, nā arca significabat Christum. De quo vide Rupertum lib. 10 de victoria verbi Dei. Haec refert qd Deus destruxit quod modo non requiant qz voluerunt intermittere sicut multa alia.

De libro Baruch qui est pars Hieremiae.

Hic liber non est in Canone Hebraeorum ut hystat d. Hieron. qui fuit in Hiericho, Unde Calumniatores eius reprehendunt. Et Dicendo lib. 1° de Script. et dogmatibus Ecclesiasticis cap. ult. ut insinuat non esse canonicum qz nō inuenitur Hebraice sed solus Graece. Sed fide tenendus est esse scriptum

sarum, qz Conc. Florent. et Trid. expresse numerat Baruch inter Canonicos, et multi PP. qz eo ꝑtinent hystoria sub nom Baruch, ꝑtinet ꝯs sub nom Jeremie, cuius ꝺo est, qz Baruch erat scriba Hieremie, et hoc est causa nisi veteres non posuerint Baruch sub nom Baruch in Canone qz ꝓphetauerint ꝯs sub ꝓphetia Jeremie, similiꝫ minora est Hieremie. Dicit. Cur ꝝ non extat Hebraice sicut ꝓphetia Hieremie sed solus Graece. ob.
Rideo. Probabile est 1° editas Hebraice, et deinde versas in Graecu, et Hie. Rx
ronimi editionē interisse scripta Graeca, sicut accidit in Ecclesiastico.

De Hymno trium puerorum Dan. 3°: Historia Susanne. Dan. 13°:
et Historia Beli et Draconis. Daniel. 14°:

Hic hab partes requiritur a iudaeis huic Hieron. ꝓpter ꝓpositione in Daniele
et ab Hereticis huius temꝑis, et ideo a ꝓbatis excluditur, et merito ꝺ.
Sed firmiter tenendū est hab partes esse scripte sancte, partis ex Testa.
Sill. 4°: ubi iubet veteri libros ipsos nis ꝺcim paucis ꝑtibus post in Exilio
legi reꝑdiuerunt: aly Esr ꝺcit legisse in Exilio ius iude à temꝑibus
Aſſueri huic Ruffino lib. 2° cont. Hieron. ubi manifeste Esr asserit de historia
Susanne: Preterea à PP et Conciliis semꝑ Daniel sine ambiguitate inter
libros Canonicos: aly ita est dubitandū qz legerint de libro Danielis quod
hinc extabat et legebat, extabat in. nis ipse partibus, et patet ex Synopsi
Athanasij ubi expliciat ambitus libri Danielis. Accidit q pauci PP intelligant
tanquam scripta. Nec obstat q Historia Susanne et Belis non est Paralipsis.
scripta Hebraice vel Chaldaice, ut cetera, qz forte scribo ita scripta fuit,
Deinde à Graeco aliquo dicta q nulla vis veritatis allidat ad verba Graeca
quando à primeua et à sanctis dicebat sentire. Nec est mirum Danielē
vel seniores verbis ipsos usos esse vel et Hieronimū in lingua Chaldea
vel Hebraea, sed sufficiat et usi sunt aliqb scientia Analogia Eubulidis.
Notandū a. est, Historia Susanne apud Graecos poni in principio libri Nota.
qz accidit Danielē adhuc iuuene. Illa. a. verba cap. 13°. Et Astiages cum
est ad patres suos Cyrus ꝓficiscit ad cap. 13°. sed ad 14°. Nas deposuit Astiages
Daniel. et manifestū erat 80 annorū, unde illa verba apud Graecos ꝓdicta
in ultimo cap. libri. Dicit. 1°. D. Aug. Lib. 2° de mirabilibus Scripturae Ob.
cap. 32° dicit. Similiter missionē in lacū, translationē Abacuc; fabulas de
Bele et Dracone, non labori in authoritate Script. sacre: reliqua et sacra
in illa libro contenta retinet. Rideo. Certum est libros illos non esse D. Aug.
multi n. sunt alij errores. Vel. a. iste author hoc accepisse ab Hiero. ꝓpter Rx
Danielē, ubi Hieron. dicit, Ecclesiū et Apollinarē respondisse Porphyrio, scripta
Belis et Draconis fabulas non contineri in Hebraico, sed partē esse ꝓphetie
Abacuc filij Jesu de tribu Levi: sicut scripta 70 in titulo indicat fabulas contin.
Homo ꝺō erat sacerdos nomine Daniel. filius Abigla, nomine Regis Babylonis,
non Danielē et hoc ꝑcepit de tribu Juda possit Scripturas ipsius. Hoc
Hieron. Sed ideo. nomē fabulas vel accepit q narrationē in grē, nomē. q
fictā narrationē, sc. n. fictū, quomodo est apud ꝓphetiā Abacuc et ipsi fateris,
vel vere dicunt fabulas ee Script. Hebraeorum. Nam et Hieron. Apol. 2ª
contra Ruffinū dicit se in ꝓlogo ipsius regulariter non q ipse sentiret
sed qd Judaei. Et Eusb. lib. 6° Hist. cap. 22° asserit detestari origenes qua
contra Apollinarius ostendit Historiā Susanne esse ꝺcm Script. unde patet Eusebiū
minime dicere patet. Dicit 2°: Cap. 6° Daniel. dicit mihi fuisse una nocte Ob.
in lacu Leonis, sed cap. 14° dicit fuisse .6. diebus q ꝺcō ita construitur.
Rideo. Danielē fuisse bis remissum in lacū Leonis semel sub Dario medo Rx
q antequā ciuitatē ꝺcit, idq qz infra 30 diē dicit stetisse adorantem
et hinc solus quamodo fuit, et semel ob interfectis Draconē et destru-
ctis Belis, et tunc fuit .6. diebus et 7° liberatus: vel verbi ita est ꝺcit
Daniel q postea blandiendo Draconem interfecit, et q adeuntibus illas distantes

scripsit, vt videath scribasse theo. Eusseb. et Apollin. Sed prior solutio melior est

De Quibusdam partibus Matth., Lucæ et Johannis.

Hæ partes à quibus olim variæ fuerunt. Hieron. qst. 3ª ad Hedibiam resumat illud rap. vlt. Matth. posse vigi. Sic n. ait, Hilly qstionis duplex est solutio, aut n. non temporis Matth. testimonium, q in mare forte Euangelij, aby Genesi liberi Lot rapti. in fine vñ Zabarthy. f. Cæca verba quædo vacillantiant vñs eo q scribat Hieron. Dial. 2° cont. Pelag. pag. 287ª: Assyria de est Sodoma, sic n. ait. In quibus explanibg et magnum in Genesi Codicibg; incta Matth in fine Euangelij scriptis est. Postea vñs annibilassent vindictæ, apparuit illud Christ, et cognouit. f. q ijd q viderant vñs reuelari non redidicerat. Et illi satisfacerebant dicentes. Scribis illud incipiebat et incredibilitatis plenitudo est q non sciunt se nimirum Spiritu veri Dei apprehendi virtute, idcirco audet varia reuelata instituta tuæ. f. Et qby verbis gabat, Genesi vidisse vñ solos, non transisse Lot rapientibus, sed et multis Babylone fabulosa illa narrationes manifestorum, q forte fuit nulla vide aliq de Lot dubitarunt. Hinc Hieron. videri possunt qst. 3ª ad Hedibiam Lugdg inserta vide Bucer. Cont. 1ª pag. 230. Cæ. a. esse Hieron. illud inscripsit gabat q contrarijs illustrauit. Idē gbat in Conc. Trid. sess. 4ª, et alijs 5 traditis vñs duo recipiat Matth Euangelium, inscripsit illud qui hinc circumferebatur Dominus plurimis verbis vt Lot rapta testimonia gferunt. Et sane mos Lot rapti ad Euang. Matth gtinuerat, esset valde mirabilis Euangelium, nā nulla in eo fieret mentio restituendi vñs. Nec idcirco et Calvinistæ Lot rapti inscripsit. Hinc gabat, non nisi dignis Cariet. Lot ultimus rapit vñ esse solidæ authoritatis. Et Euangelio Lucæ Historia de sanguineo sudore, et Angelici roborationis olim non vñ apud orā fuisse vera fidei. vñ Hilar. lib. 10 de Trinit. esse mendacio dicit vñ non debuisse inscribi Euangelio. Et Hieron. Dial. 2° cont. Pelag. dicit, Euangelium vñ debuisse: Sed oīo credibile est vñ fuisse à gbusdam versus q indignis gabant Christ q ab Angelo confortarit. Sicut et illa verba Lucæ 19: videt Christ ciuitatem. scip vñ. A gbusdā Catholicis gpostero zelo conatus fuisse, et testatis Epiphanij in Ancorato. Certissimus q est in Conc. Trid. Lucæ pacto esse Scripturam. Idē constat ex PP. Dion. Areop. c. 4° Cælest. Hierarch. sub finem dicit Christus ab Angelo roboratus. Athan. lib. de Incarnatione filij Dei. Si quid negarent verus Lotæo quæ filij Dei assumpsit, sanguinem sudasse, Anathema sit. Basil contra 68. orāt vñs sanguineo sudore Dni, scripsisse de suo corpore, q est Ecclia, cruciatibus martyrij passionis. Et alij multi. Et Euang. Johannis gdā negarunt Historiam adulteræ, et Faustus Manichæus, teste Augusto. lib. 16° cont. Faustū. c. 2°. qst. 13ª. et gdā Apocryphæ, sed agnoscunt illam antiqui PP. Et Armenius singulos originem in suis Comœdia Athan. Ambr. Augus, Hieron. et alij, et Conc. Trid. Verisimile tñ est vñs i gbusdā codicibg fuisse ablatas, q Christ. Theophyl. et Euthym. vñ non exponunt. Dicit. Hinc Historia scripta est in Euang. secundum Hebræos. testis Eusebio lib. 2°. cap. vlt. in fine, q Euangelium est Apocryphum. Ratio 1ª illud Euangelium olim fuisse integrum authoritatis, et patet ex Eusebi lib. 3° cap. 25° et vñ fuisse vulgatum, et Hieron. subinde indicat. Ratio 2ª. Et in Apocryphis Apocryphis posse gdā recipi q Lucæ in Scripturis. Ratio 3ª. Si testis Genesis Eusebij in fine lib. 3ª. mutilatum, vñ loquitur de hac Historia sed de alia quādā vera Apocrypha, q est de Christiane quādas q ruinosa annotata de mutilato vñ, illa. a. Johan. 8°, solus de uno accusato, idq sane ridiculum.

De Epistola ad Hebræos.

Quidam ex antiquis Hæretico negarunt hanc Epistolam esse Canonicam aut Pauli, vt Marcion et Arrij, nostri temporis Lutherani et Calvinistæ vñ scripsit, dubitant ty an sit Pauli, an Barnabæ, an Lucæ. De eadē vt

Error Caietani.

Ob.

Rf

dubitant Erasmus et Caiet. Tertull. lib. de pudicitia putat esse Barnabæ.
Sed esse canonicā et D. Pauli patet, qz à Concilijs numerata inter Script.
dein sub nōie Pauli, vt ai Conc. Laodicenū can. 59. Carthag. 3. can. 47.
Florent. et Trident. Secundō qz sub nōie Pauli in Ecclia legit. 3. qz ab
olim Graeci vocata est Epistola Pauli, vt testatur Hieron. Epla ad Dardanū. Sliter
ab olim Latinis, vocata Tertulliano, et forte Cypriano, qz minus vsitata, solet
a. Cyprianus scq Tertullianū. 4. ideo colligit ex quibusdā coniecturis, .a. qz
Romæ scripta, et ex dictis, vt testatur Chrysost. in epist. Epistarū Pauli, et qz
Labor vig. est Timotheo, vt patet. c. 13. Denicq qz scripta ad Hebraeos quod Lor.
tota ad patres, vt patet cap. 10, 12. 13. Ad q vr respondet D. Petrus 2a Epla. c. 3.
vbi dicit, Pauli ad eos de patria et longanimitate scripsisse: qz non vr posse
intelligi nisi de hac Epla, nec ratione Epla scripta sunt ad gentes, non ad
Hebraeos. Confirmat et Epla clausula, q est, Gratia cū oībus vobis, Amen,
quæ vult esse instar sigilli quo ad oēs Ecclias utatur, vt patet 2a Thessal. vltio.
Pertransiit a. nostra salutatione, qz erat gentibus Apta, non iudaeorum.
Quæ res nūm dubiū aliq affert Dionysij apud Eusebium lib. 6. c. 11. Dicit: ob.
Hieron. de viris illustribus, dicit hanc Eplam non recipi ab Ecclia Romana. Sic
n. ait. Eplas quoq Pauli tantū 13 numerat Graeci, 14a q fertur ad Hebr.
dicit nō esse rec: sed et apud Romanos usq hodie quasi Pauli Apti nō habetur. Rx
Rh. Hieronymus oīo videri descripsit ex Eusebio si ita scribit, transscripsit
n. verba Eusebij q habentur lib. 6. Hist. c. 14. vbi agit de Caio, dicit Ep2
subdq solos dicat Eplas ad Hebraeos apud quosdā Romanos existimari nō esse
Apti Pauli, falsus .a. esse Ecclia Romana hanc Eplam recipisse, dicit qz
addē Eusebio lib. 3. c. 32. vbi dicit nā recepta tempore Pauli à Clemente
Rom. Pont. Pretereā Eleutherius Papa Epla 2. Et Victor papa Epla 2. hoc:
monstrat vig tempore Pauli scripta. Sic Concil. Rom. sub Damaso agens
contra Luciferū Apollinarū, affirmat hanc Eplam Pauli ad Hebr. ab
Ecclia vbiq recipi, et sanxerunt 14. Epla 3. numerat nā inter Eplas Pauli
Vide plura apud Baron. ann. 676. Cent. 1. Dicit. Hanc Epla eloquentiæ ob.
est scripta quā alia Pauli Epla. Rdeo. Hoc ideo factus q vel ab Apto Rx
fuerit scripta Hebraicā, quia in lingua erat eloquentissimus, et conversā in
Graecū à Clemente vel Luca, vt sentit Clemens Alexand. apud Euseb. lib. 6.
c. 14. vel vtri sentiā sciat Apli, phrasim .a. et constructionē verborū Cle:
mentis aut Luce. Ita orig. apud Euseb. lib. 6. c. 19. Et sic non absurdū
dū si testimonia ex Veteri testamento citata sumpta editione 70, sequatur
cap. 13. et non sumpta Hebraica veritate, præsertim cū ide fieri videamus
in Actis, nam Lucas testimonia q Paulus phibit Antiochiæ, posuit secundū
70. vt patet c. 13. v. 16. Dicit 3. Apli cap. 9. dicit in acta sancta vr. ob.
nā animat Labanta mūa, virga Aaron et tabulas Legis: ex 3. Reg. 8. dicit
nihil fuisse in arca præter tabulas. Rdeo. Recundo Solomon ibi habet in ter Rx
plus nihil aliud præter tabulas in ea fuisse, ratione .a. postea fuisse impo-
sita. Ita Theophyl. in Luce locum: qui et addit fortasse ad tempus ita
fuisse. Reliqua obiectiones nō habent difficultatē.

De Epistola S. Iacobi.

Lutherani hanc rejiciunt et vocant Stramineam, qz in magnis assistit operi
bus. Olim, et de ea dubitatū fuit, vt tangit Hieron. de viris illustribus, Et
Euseb. lib. 2. Hist. cap. 23. Erasmus dicit non fuisse auctoritatis Apticæ, Caiet. dubi:
tat de Auctore: Calvinistæ ex hac verecundant, et rationem Epistæ canonicæ, q ex
minus est, nō non possit aliq arguī pharisæi quia aliq quæ ex
ipsi rejiciunt. Ita .a. ea esse recipiendā et canonicā et Iacobi, qz Concilia
citata ea sub nōie Iacobi inter Script. sacras numerarunt: Sliter et 88 q
Script. sacros Catalogis texuerunt, et passim ab aliq citata. Est .a. Iacobi Apli
cognomento Iusti, quos Paulus ad Galat. 1. fratres Dñi, mirū .a. c. 15. primo:
rem appellat q 30 ann regnat Ecclia Hierosol. Nec refert q in salutatione Præcipitatio.
se non vocat Apli sed servum Christi, qz Paulus in Epla ad Philipp. et in Itinq
ad Thessal. et ad Philem. se nō vocat Apli sed servum, Sliter nec Iohan. in suis Epistolis

De Epla 2ª D. Petri.

Olim qdã dubitarunt de Authoritate et authore huius Epistolæ vt refert Hieron. de viris illustribs, in Petro, et Euseb. lib. 3° cap. 19°. Lutherq dicit esse incerte authoritatis: Sed Concilia et Pp. vtiq affirmant esse canonicã, et Petri Apli & confirmatã vt cap. 1°: vbi dicit se interfuisse transfigurationi in monte sancto: Nec refert q stylo videatur differre à priore, qz forte q aliq interpretẽ dicta fuit, vt scribit Hieron. epist. 11ª ad Theodoram.

Præoccupatio.

De Epla 2ª et 3ª Johannis.

Lutherani de his dubitant. olim et qdã dubitarunt, vt testatur Hier. de viris illustribs, an Johãe, qui natus erat inter discipulos Johannis, q se vocat Presbyterum. Euseb. et lib. 3° c. 18 et 19° dubitasse vr. Sed Concilia pdicta sub Johannis Apli nõe eas receperunt. vocat. a. se Presbiterum q. seniorem, qz valde senex erat, qz 99° annis attigit, teste Hieronymo.

De Epla Judæ Apostoli.

De hac et aliis qdã dubitarunt, teste Hieron. de viris illustribs in Juda, et Euseb. lib. 2° c. 22° et lib. 3° c. 19°. Lutherani eam rejiciunt. Cajetanus esse minoris authoritatis quã reliqua canonica, qz natus pphetias Enoch q̃ et Apocryphã. Sed Conc. et Pp. contrarium docent. Citat et eam Areopagita cap. 9° de diuinis nõibz. Et Tertullianus, Cyprianus et alii. Nec refert q citet pphetiam Enoch, qz illa sententia sane dubio est pphetia Enoch, idq patenter tradi hisce verbis, q tradito potuit esse inserta libro Apocryphõ. Nec Apli rejecit deo placere potuit libris, sicut nec pauli rejicit qd dicat de Arato Act. 17°: et Menandro 1ª Corinth. 15°: et Epimenide Ad Tit. 1°: qbus rationes q ibi habentur, vt recte docet Hieron. in 1° capite ad Titum.

Præoccupatio.

De Apocalypsi Johannis.

Hanc qdã antiq Hæretici reiecerunt vt Marcionista et Alogiani. Et nostri Hæretici Lutherq cum qbusdã Lutheranis: Erasmus et putat nõ esse Johãis Apli, sed alterius cuiusdã Johãis, idq multis rationibz: Calvinistæ tã cum plerisq Lutheranis eã receperunt. Esse a. Scripturã sanctã et Johan. Apli patet ex rationibz citatis: Deinde qz citata ab oibz pene Pp. Latinis et Græcis sub nõe Johan. Apli. Et a. Dionysius Epist ad Dardanum iudicat eã conuenire à Græco, intelligendo vt de qbusdam gauisisunios q de ea dubitabant. De quo vide Baronium pag. 805°: vbi ostendit eã pene Græco, et eã Latinis vna recepisse vt Johan. Apli: nisi vt argtis vltiz moueri in contrariũ. Et a. Erasmus objicit, sæpe diu repeti, Ego Johannes, nõ hoc videtur multũ abesse à modestia Johannis, q in Euangelio euangelistã nõen suũ posuit, sæpiũ solicita, nã sltem ter hoc repetit, nisi in Epistolis Danielis et minimum octies repetit. Ego Daniel, q tã Daniel modestissimus erat.

Præoccupatio.

Dub. 2ª

Dubium 2ª In quo consistat vis sacræ Scripturæ? Certũ putant esse necessariũ ad vim Scripturæ vt ea verba et sententiæ eã sint dictatæ immediate ipse Scriptori à Spu Sto inde et inspirãte ipse Scriptori à Spu Sto vnde et inspirãte hoc modo eã Scriptura putant esse vocandam, et ipsũ Scriptorem solũ habuisse laborẽ scribẽdi. Quæ sententia et eã Theologorum nostri temporis, et et plurimorum Catholicorum, vt Greg. à Valentia, et aliorũ: videtq sanctã pia, et multis ad authoritatẽ Scripturæ tuendam: Alii putant id nõ esse necessariũ, q vt vera

1ª Prop.

1ª Propos. Ad vim Scripturæ non est necessarium vt ea verba sint inspirata sint dictata Scriptori immediate à Spu Sto, q aliq Editio Latina eã habeat Script. sanctã, q sanã multitudinẽ dixi q. Patet, q rectissimũ est vosterq dicendum verba a nonne esse dictata à Spu Sto nec sint interpretis, nã partim Hieron et partim interpretis antiq. Et hã Concilio velit vestra editionẽ habere q authentica, et q̃ Hieron Græca et Hebraica. 2ª Si intercideret editio Italica veteris Testamenti, et Græca modi, non amplius extaret Script. sacra, qz nõ amplius extaret sanctã verbã à Spu Sto inspirata q̃ q̃ tenent ad vim vim, vide patet, non esse necessarium ad vim Script. sacræ vt ea verba sint à Spu Sto dictata, sed hoc esse accidentarium q̃dam

ornatus divinus adest. Prop. 2ª: Probabile est ipsa verba materialia esse ipsius à SSto dictata, nec ob veritatem esse ipsis Scriptoribus immediate revelatam. Ubi nota. Non hic nos velle excludere divinam assistentiam aut revelationem, mediatam, sed solam revelationem quoad veritatem aliter quam nunc modo author requisivit, scil dictationem quoad singula verba in mente formata: ita ut non relinquatur Scriptoribus arbitrio hoc vel illo verbo uti, sicut fit quando alius aliquid dictanti. v. g. quando Lucas scripsit, Lucas ist unerzogen, Theophilus veluti confirmans, non erat opus ut SSto revelaret et hoc ita esse, sed antea revelavit, aut ut hoc potius Synecdochice utrumque dictum ex ipsis Scripturis. D. Lucas in principio Evangelii suo dicit se scripturum ex diligentia et ex ordine quem traditerant ipsi qui ab initio viderunt, et ministri fuerunt sermonis: Ex si ita ut immediate dictarit SSto revelando ut singulas veritates modo dictarit, et singula verba in mente formando, debuisset potius dicere se scripturum quem dictabat et revelabat SSto sicut Paulus ad Galat. 1° dicit se didicisse Evangelium non ab homine, sed ex revelatione Christi. Dicunt. Ambr. ex patrone in Lucam, dicit Lucam non esse voluntatis sed sine ullo molimine rapta explevisse divino spiritus vibratae dictatus ministrante. Resp. 1°. Ambr. nihil aliud velle dicere, quam Lucam non ita esse voluntatis sicut alii qui non potuerunt complere, utpote unido spiritu humano laborantes. Resp. 2°. Non dicit Ambr. Lucam exquisito exquisse revelatione, sicut ut potuit ut absq; revelatione ex SSto omnia ex ab alio audierat, et ita ante noverat, deinde non dicit singula verba dictasse, sed SSto suppeditasse veritatis dictatus reliquum quod si fuisse ut omnem si abundantia et copia verborum et rerum, ut quibus ex potuerat Lucas eligere videbatur, qui non fit quando aliqui dictatur. Author Epistolæ ad Hebr. in Prologo veritatem putat si alicubi dictus sequi magister stylum deficiat in verborum compositione, qui sane non fecisset si pectasset ex verba materialia sibi à SSto dictari. Stilus Author 2ª manifestat in fine veritatem putat, et dictatum ab Deo et evangelistas historiam scripsit, ut veritatem putat si hoc non est assentiri. Et ibidem rap. 2° dicit, non fuisse sua labore sed negotium plenum vigilando et studendo assumpsisse: aliqui si SSto via ei dictasset, non debuisset multum laborare, sicut nec Hieronymi laborabat dum Apocalypsim scribebat, sancta n. sanctitate vacat dictabat, ut ex libro vel legere videretur, ut Gabriel Theses. 36° Dicunt. Spiritus sanctus non sustinebat labore, qz debebat illic author omnia et se dixisse vere, et hinc deinde SSto existimare. Sed contra, ex Author indicat labore suum non fuisse in quando sed breviando et contrahendo quod tandem optarent, ni qz multa pauci complendi debebat, vasa exprimere et reminiscenti ordine ne disponere. Unde et non satisfacit si dicat, Eum qui laborasse in disponendo et cogitando et verba eligendo, sed post habet labore SSto ita instruisse et dictasse: nam ejusmodi qz Deo gratis dicatur, non laborasset quia ille author in ore confingendo, sed in operationibus ad illud, nec ipsis ergo esset id qz labore confectus est, sed id qz post labore à SSto dictatus est. Deinde quidnam illa sollicita meditatio si nunquam verbis qz ipse invenisset, sed qz SSto exprimisset quandoque erat? quando n. Deus dicit qz se ita dictare et revelare, non vult quod esse sollicitus, qz suggestus deberet talis sollicitudo et labor, cum nullo modo possimus investigare vel cur quia Deus revelavit Exodi, aut ea verba qz dictavit dictare: denique non recte verum putavit. Denique Epistola Pauli ad Hebraeos putat qui esse S. Pauli quoad sententias, ut patet ex Origene, ita similia dicta continuo putat esse Lucæ vel Clementis. Stilus 2° recte edita est ab aliquo cum interpretatu, ut patet si, alii credibile est illud interpretatum non ita à Deo fuisse dictata ad verbum. 2° patet ex PP. Hieronymo de viris illust. in Luca. ignorant, Evangelium sicut audierat scripsit, Acta apostolorum sicut viderat composuit. Et in Marco. Marcus, ait, discipulus et interpres Petri cuncta qui Petro referente audierat, rogatus Romæ à fratribus breve scripsit Evangelium. Idem dicit Eusebius lib. 3° Hist. c. 4° de Luca et Marco. Et lib. 2° c. 15° de Marco ex Clemente Alexandrino et Papia. Ex si isti PP. existimassent

Prop. 2ª

Ob.

R/

Ob.

R/

opus esse nova revelatione et dictatione, divine debuissent, Deb scripsisse nisi
q SSti revelassent et dictassent, non a. indoli ea q viderat vel audierat
Idem docent plurimi recentiores. Sixtus Senensis lib. 8°. Bibliot. Sancti
resp. ad 7m. De sententia, ait, Hieronymi vera sed liberi nunc Hieronymi, sententia
via est, nihil refert, nisi vel Ecclesia catholica recipiat, nec quicquam eorum fidei
derogatu q ab authore ipsorum scripti sint, nisi libri fidei non ab authore
sed ab Ecclesia authoritate penderent. Ubi manifeste sentit, non ita esse dictata
a SSto Sp.a. dicit, libri fidei non pendere ab authore, si de possibili loquamur
verum est, non a. si de facto, nam Deb S. Scriptores infallibiliter SSti assistentia
et dictatione laborarunt. Vega lib. 15°. in Trid. c. 16m. Idem, ait, mirari de
Deb si ut author quidam Hebraeus loquitur aliquibus authoribus Spus Sanctus. Aliud
n. est stylo explicare, aliud historiam, aliud ideo movere Deum et alios explicari scri
ptores multa scripserunt q ad historiam pertinent, quamvis n. SSti illustra
tione adiuvarentur. Nonnulli falso dicerent, ita in eorum more Deum scribere
vel loqui, et q nonnisi sibi non erat ille scriptor tanto se studio munere
ut eleganter ornata omnia scriberet, potuit sicubi via in quam
erat delapsus omnia humiliter pararet. Bellarmin lib. 1°. de Verbo Dei
cap. 15°. respondet ad argutias Calvini q Deum libros rapiat, q non nisi a
SSto dictati, sic ait. Ideo, Deus esse qui authore omnes divinos Scripturas
sed aliter ita adesse solitos explicit, aliter alios, explicis historicis, ita illos
revelabat. Illuminat et simul assistebat ne qd falsi admiscerent in scribendo
et ideo explicate non aliter laborant labore quam scribendi vel dictandi: at
Deb a. Scriptoribus non simul revelabat ea q scripturi erant, sed revelabat
ut scriberent ea q viderant vel audierant quorum recordabantur, et simul
assistebat ne falsi aliqd scriberent: duplex assistentia ne fallebat ne labora
rent in cogitando et quando qd et quomodo scripturi essent. Et i Dicit ibi
veritas potuisse orationem minus politam. Dom. Bannez 1a. q. 1. a. 8°
dub. 3°. dicit hanc sententiam esse probabilem. M. Cano lib. 2° de loco c. 18°. dicit
Scriptores sacros ad singulas paginas scripturae non egebisse immediata revo
pter verbis latione. Quidam alios. Verba plura non. Re sunt SSti non docti mysteria
ita et non fuerit explicanda: aliqua plurima sunt in Script. q Deo assistente
et dirigente sine errore scribi potuit absq nova revelatione veritatis
m. q ipsi scriptores ea cuidenter cognita laborant experientia, vel humana
industria, vel narratione fidei dignorum, et poterant apte cognita
sine illa explicita dictatione. Quale est illud, Lucae 1°. Visum est mihi scribere
tibi optime Theophile. f. q verisimile est non ita esse revelata et dictata
Confirm. qa debet esse differentia inter ea q cognitione humana scripti
et q non scripti, et consentaneum est ut disparis modis scripta sint, nisi ut
Ob. modi humani possint cognosci: aliqua ea q humana cognitione scripti
scripta sunt SSto revelante et dictante. m. quando et explicite et modo sibi
q pro scripta sunt, q qdā q non scripti capiti humanitus non debuit ita dictari
Dicit 1°. Sufficiebat qdē illa cognitio ut sine errore scriberent, sive ita scripti
non erant Script. sacra nisi Deus singula illis nova inspiratione ita
ferunt et dictant, qa Script. sacra est verbum Dei, q Deus debet illud eligere
q mentis Scriptoris debet revelare singulari veritatis: Log. non Dei est
revelare creaturae. Confirm. Re Scriptores sacri ita se habent ad SSti
movendi illos sicut calamus ad scribendum, scripta illud, Lingua mea calamus
manus scribae. f. Ideo n. Aut. Jam n. patet ostensum est non fuisse opus
Rx tali revelatione et dictatione in singulis. Ad probatum Ideo. Scripturae
Dei verbum Dei, non q Deus singula revelet Scriptori, sed q ea revelat
quae ad scribendum cuique assistit ne quid erret, et ea q scribit velut
habeat pro verbo suo: Sicut ut Epta aliqua dicatur esse Regis Epta
non est necesse ut ipse singula dictet scribendo. Ad Confirm. Nego
Scriptores sacros

nego Scriptorel sacrol in orby et singulis scribendis se labuisse solus contra
Calami respondu 88ti si ipsis loquamur: sed lor ipsius est Scriptorius, et vous
q aliqua supernaturalia vel obscura scripserunt mora ipsorum, se n. non labo:
runt alios laborē quos scribendi, nus Deus singulos docendo illos reddendo
cal mentis vous obiciendo, et simul formabat verba qby illos experiendo.
thqs non debebant ipsi laborare in inueniendo, ordinando, experiendo, sed
solus in scribendo, sicut ch q dixit dictata alterig: multa a. sunt in Script.
q lor modo scripta no sunt, et in illis scriptores debebant laborare, his
in cogitando, his in disponendo, his in exprimendo: possunt thy orby aliqui scripsi
Dici Calami spiritus sancti, qz erant instrumenta 88ti, q 88tus movebat ordinando
ad scribendu, et dirigebat ubi opus erat, et simpe assistebat: eodo modo et se: Ob.
cretarij Regis pt dici Calamy Regis. 2° obiect. 2° ad Tessal. 3: dicit Apls
oes Scripturas esse divinitus inspiratas. Sz pp. dicunt Script esse compositas
à 88to, et q2 dicunt eā esse dictatā à 88to et Scriptores sacros fuisse 88ti
calamos. Dantes multa esse syllabat vel spiritus in sacris literis, in quib
ghudo non sit grandes gloria Deus mysteriorum, q oia sunt verborum Dei
tuba. Rdeo. Scripturā dici divinitus inspiratā 1° et magime qz gloriosus Rx
et alia q humanis cogitis excedunt, licet n. gloriē et se ad Script. spti:
nent. Cantica a. illa, theologicis reliqui inferiora, et sicut, non sunt
sapientiales, neq de talibus Apls logit, non n. vult divina singulis pandere
scientias esse utiles ad docendu et arguendu. 2° dicit divinitus inspiratu, q2
tota est scripta 88to existente et assistente, et ubi opus est alio dirigente,
sicut dictus est, non a. ora syllabas vendente et dictante. Ad hystoriam pp.
Rdeo. Reliqua scripsit, quidē non gloriē divi dictata à 88to, q2 n. 88to existente
assistente et dirigente scripta est, lor tu non est gloriē dictare verbatim, quo
modo vel negamq singula dictari. Quomodo a. diversa fuisse calami 88ti
in dictis est, non a. ora syllabas vendente et dictante. Ad ultimum q est Christ. dico, Hor x Hyppolyti dici, quo modo
dicit Hieron. Tob esse apocrypha quod verba. Et duq, tota unus aut Apoc.
dug non gloriat S. Judaicus in figuratis est in singulis verbis et literabis:
hoc mysteria, Graeca et Latina mistera esset q hoc mysteriq caveret, q
nemo ita desipit ut putet et in nostra editione esse hoc mysteria
Tertia Prop. Ratio Script. sacre gratis concessit in auctoritate 1° veritatis alis Prop. 3?
ni sententia scripte immediate applicata. Pro quo notandu. duos auctoritate
esse alicui sententia tripliciter immediate applicari. 1°: si Deus aliqd scripsit Nota
naturaliter revelat. 2°. Si aliquis ejusdem ad scribendu, ea q movet, quig ita:
fallibiliter assistat, et quandoq ejus est dirigat. Et sic duo modi in Scripturis
mysteria inveniuntur: Manifestus est a. ore q libi deoby inditi scripti fuerit,
esse et mysteri verbis dei scripti, et ita infallibiliter verus est q nullus
potius falsus esse possit, nā falsitas redundaret in ipsis deis. 3us modus est.
si aliqd humana industria scripsit absq tali infallibili assistentia et directione
applicate immediate à 88to tanquā ōby sua partiby veritatis: et quātuis
non sit de fide utrus sit modq in aliqua scriptura pacta inveniatur, tu plus
bility est non inveniri de facto, est thy possibilis, et possit deus tali modo alia
quā Scripturas edere. Dico. non esse de fide, qz Sixtus Senensis 3°, homet liberus
2° marlab. Lor modo esse Script. sacra. Deus rogando scribere illi q mittere
insonia putant fuisse Ethnicum: Esse a. hunc modu possibile patet, qz
et q humana industria sine tali assistentia infallibili scribere aliqd opus
quale est v. g. Thomae de Kempis, Audi segde me. s. et illud possit à 88to
et Ecclia approbari tanquā ōby sua partiby veritatis, et quoniam tanquā
à Deo dictata, licet n. illud opus tam esset infallibilis auctoritatis quam quod
alia Script. pars, vel diversa Script. sacra, qz esset verbum Dei scripti,
à Deo ipso plenius non qd ad longius stipulatis, sed x rōpendiu, sicut duq Rx
subscribit Epla à Secretario scripta, remanet Epla Regis, nā singula q in ea
dicuntur, jubentur, ordinantur, mandantur à Rege dicta, jussa, ordinata. Dicos Ob.
principes solent indicere summā rei scribendae sibi secretario, et in eorū libertate
non relinquere ea sapiā, sed et auctoritate, q hic est distare ro. Rdeo 1°: Etiā d q

Rx humana audiuerit scribitur ꝙ a Deo inditum Romano, vt si alicui doctissimo viro inspiret vt scribat vel hortandum ad particulas. Rdeo 2. non esse necessarium vt Rex summa sua iudicet, satis est vt liberè à Sorbonico conceptu sua subscriptione et sigillo muniat, deinde ꝙ sibi placuerit. Ad illata patet rideo. non oēs Script. partes reuelauit humana vox, et plurima scripsit ex scriptis ꝙ humana vox tribi retulerant, et in his habetur vō potissimum authoritatis, et infallibilis veritatis, non a. altitudinis sapiēt. Dico 2. Ergo si historia Lutij approbata à SS^to esset Script. sacra. Rdeo. nos loq de ex nrā materia sit Deo digna, ꝙ non deceat ꝙ humana scripta ita approbari, nec ad salutē aīa non iuuent: Si his gaudemus talis historias à SS^to approbari, cūm ꝙ vni tanquam ab ipso assertā, vnde oritur authoritatis nrā Script. sacra, q̄ad infallibilē authoritatē: Diuinq; script. et verbū Dei vox materiae, sed vox sacra authoritatis quae est reuelata et veluti reformata Ob. Direb 3° Epla S^ti Leonis ad Flauianum, licet in Conc. Calcedō publico SS^tis testimonio sit approbata, nos in 4ta Synodo gentis oēs vna voce dixerint tanquam à S. Petro dictata; ꝙ erit Script. sacra. Rx. Qz authoritas ꝙ ista Epla accepit ex approbatione istius Concilij dependens est ex authoritate verbi Dei, vnde est quodāmodo minor, nos tamen vna cum sede capite habent ꝙdem infallibilē assistentiā SS^ti in definiendis fidei qq, sed dubitando vna ex Script. et Traditionibus, vt passim docent DD, et intendat Trid. sess. 4ta. nos ait. verbum Dei scriptum et traditum, esse fontes vnde salutaris doctrina. vnde innixa authoritate verbi dei: Et hae vox decreta pontificia et Conc. de reby fidei sicut quodāmodo infra authoritatē S. Script. qz fieri non possent nisi dependenter à S. Script. quamquam in ordine ad fidē hae differentia nō sit essentialis, sicut distincta authoritas articuli fidei, et conclusionis Theologicae: non ex regressu immediatā approbationē ꝙ m. nos dependeat ex Script. ibm si hae Epla scripta fuisset tempore Apostoli, et à B. Petro vel Paulo diuino spiritu approbata, et ipsorum scripta essent, non videor nec oēs patres scripturae authoritatē habituram nō sit, et nec Script. sacra dici non possit, nos sit verbum Dei scriptum. verbum n. Dei vocale, nō solum id ꝙ vocaliter, sed et ꝙ respondo Deus ꝙ se, vel ꝙ sancti ꝙcutant et Apli dicit: ratio n. authoritatis ꝙ illi Epli tribuerent, nihilo modo dependendi esset ex Script. vel Tradit. sed immediatē à SS^to ꝙ Apli loquente, idq; tam ꝙdiu quam si SS^tus nō ꝙ Apli dictasset, et patet in Epla à Rege subscripta. Objicit 4° D. Aug. lib. 18° de Ciuit. c. 38° dicit se existimare Deū ꝙ diuina scripta à quibusdā ꝙcutis non esse vocata nec Canonica ꝙ ab illis sint scripta humana et historica diligentia absq; peculiari SS^ti inspiratione, ꝙ nouissent necessariā SS^ti inspirationē. Rdeo. Non simpliciter ita D. Aug. nouerdat et existimat, qz in his ꝙ ab scribat vt suo historia diligentia absq; SS^ti diuinatione, facile ꝙt notitiā aliqua errori, absq; nō ex reuelatione in tali opere nullam esse errore nisi à SS^to approbata, ꝙ facilis non est: vnde Aug. talia opa dicit non esse admissa in Canonē. Quare necessaria est SS^ti inspiratio et diuinatio si loquamur de ordinario modo quo scripturae scripta fuere non ex. si loquamur de possibili, minime n. Aug. negasset scripturam ꝙ ab SS^to approbanda et ꝙnouanda tanquam doctrina Dei, posse dici Script. sacra aut esse verbum Dei scriptum. Objicit 5° Haec sententia nō arridere ad Anonymum apud Estium Lauret. 7.6^o. qui ꝙcutas et Apli in multis solebant et licet esse locutos, et ad eorum sententia quod respondet Hieron. ꝙpatione in Epla ad Galatas, de qua notatis et fuit Erasmus: et Card. de Bellarm. lib. 1° de verbo Dei cap. 6° obiicit postremum Laurentij est verum ꝙ in epla B. Pauli Eplis, aliisq; sacris libris non oia scripta esse voluit dictante SS^to, sed aliqua interdum sola prudentia et vox humana dicere. Rdeo. nostra sententia nullo modo accedere ad hos errores. 1° qz non Rx

logum de possibili, illi a. de facto. 2° q Arianni volebant Apłos et Pro-
phetas aliquando et loca erasse: Nos sicut Ecclesia ait, quando redarguit:
Sancti vt illis obtemperant, Apłs loq vt Deus dicit. 1. Apłs ubi scribit vt Deus, et
qd mihi placet ea q scribit in veteri testamento? illi a. quod Hieron. replendi
volebant Apłos multa scripsisse vt loca sine assistentia Sti viribz divinae
putabant. n. Sti non adesse Iudaei quod de rebz ad fidem vtiz pertinentibz
tradunt, vt patet ex vtriusq editione: Nos a. divinq Apłos non egvisse
ad singula revelatione destitui, et dictatione spiritus sancti verborum, non
tn negamus q habuerint revelationes, infallibilem assistentiam et directionem
in scribendis ubi oportuit, quamvis non repugnet aliter fieri circa 3m
modum si explicatus: Erasmus a. graviter est reprehendendus, putabat n.
ipsos aliquando et loca ipsis inspirationibz. Sti confirmat. idem.
Bellarm. hoc contra vos q non volebant ea esse infallibiliter dictata,
sed plura ea esse scripta sine Sti directione, vt essent in illis correcti: dicit
n. in hac diversi fuisse Auctores: et vos contra quod agit Hieronim citata
cap. 5: q dicebant Apłos et Evangelistas in rebz parvi testimonii q de
veteri testamento scribunt errasse lapsi memoria. Sz vos contra quod agit
D. Augs lib: 2° cont. Adimant. cap. c. 2° q dicebant apłos simulatorie
approbasse ea q scribunt ex veteri testamento quae agebant aperte credendo
sed quando agebat aperte vitae profectui vtile ingnasse. Denig vos contra eos
Hieron. ibid. in Epłam ad Philem. q et non fatebantur ea esse infallibiliter
sibi dictata: Quid a. Bellarmino sentiat, patet ex ij dictis.

Dubium 3: Quae edito Script. sacrae sit habenda pro authentica? 1. q sit Dub. 3:
retinenda quando agitur de controversijs fidei et morum? Nota 1°: varias reperiri Nota.
modo editionem Script. 1° est Hebraica veteris testamenti et Graeca Novi.
Tota n. Script. veteris edita est ab ipsis Scriptoribz Hebraice, exceptis paucis
in libro Iudith. Tobiae, et quibusdam partibz Esdrae et Danielis q edita sunt
Chaldaice. Sz Sapia Salomonis, Ecclesiast et Libri Machab. etsi olim Hebraice
vel Syriace extiterint, modo tn non extant nisi Graece. Scripta novi testa-
menti edita est Graece preter Evang. Matth. et Epłam ad Hebr. q 1° edita putantur Hebra-
ice vel Syriace, q liber erat notior et vsitatior Hebraica, et Evang. Matthaei,
q a matre fidei fuit Latine et ipsi Baron. tomo 1°: pag. 396. Secunda
editio est Paraphrasis Chaldaica vet. test. facta a variis Rabbinis Iudaeis. n.
a Rabbi Aquila q pentateuchum transtulit: A Rabbi Jonatha q libros Josue,
Iudicum, Regum et Prophetas, et a Rabbi Josephi q Psalt. Hagiographa, Pro-
verbia, Ecclesiastes et Canticum transtulit. De qbz vide Sixt. Senens. lib. 4°
Bibliothe. Tertia est, Editio Graeca 70 interpretum facta 290 ann ante Christum
natum sub Ptolomaeo Philadelphi, de qua vide Aristaeum lib. de 70 interp. et
Epiphan. lib. de pond. et mensi. ubi Epiphanius recenset multas alias inter-
pretationes Graecas q ita modo non extant. De qbz vide Sixt. Sen. ij. in verbo
Aquila, et V. Theodotio, Symmachi. Iudaeus. 4ta est editio Vulgata Latina
quamvis n. olim plurimae Latinae extiterint facta ex Graeco, vt patet ex Aug.
lib. 2° de doct. Christ. c. 11°: unde ita tm non notat q Vulgata dicta, quia Ecclia
eam inde a temporibz Gregorii, vel et dicitur usa est. Atqz hae qde editio
q ad vetus testamentum attinet putata esse Hieronymi ex Hebraeo, preter lib.
Sapiae, Ecclesiast et Machab. et Psal. vt patet Bellarm. nam liber Psal. est antiq
interpretis q fuit ante Hieronim et multis qb fuerit, translata ex editione
Graeca 17 ante tempora Hieronimi recitat dicebat, sed ab Hieronimo est emendata.
Sicuti libri Sapiae, Ecclesiast et Machab. sunt antiq interpretis, sed Hieronimo
non est vel emendatae: Reliqua enim sunt Hieronimi ex Hebraeo vel Chaldaeo
q patet ex hoc quod sibi contrarijs inseruit, quamvis quae ex antiqua
editione nostra editioni adversa sunt, et aliter legantur quia apud Hieron.
Editio a. Latina veteris testamenti est antiq interpretis, sed emendata ab Hieron.
vide Bellarm. lib. 2° de verbo Dei, et Sixtus Senensis lib. 8° Bibliothe. sub fine.

Sunt [illegible] plurima editionel in Lingua Vulgarity, inter quas et vna
sit Syriaca noui testamenti, q̄ verum est, nūm veteres eā non vsi
uiuerint. Notandū, Hæreticos vrgere nostrā versionē Latinā, tanquā
Nota. fontem errorū, et Lutheranos q̄dā soluisse Lutheri versionē esse Authentica
in qua Cornelius notauit 1000 errores: Calumniose. n. solus ipse fontes ū.
Hebraicū veteris testamenti, et Græca noui, de quib⁹ asserit ab illis fontib⁹
est vt semp in Latinis possint se abscondere. Sit 1ª Propo. Editio pau:
Prop. 1ª. plurib⁹ Chaldaicæ nō est habenda authentica, q̄ continet plurimos errores
et fabulas Talmudicas. Vide ea in Cantica et in Hymnis et in Prophetis.
Est tn Pauli editio inter alias vtilis ad inuestigandā genuinā lectionē. n. quādo
consentit nob⁹ Hebræa, vel quando Hebræa dictio est obscura et ambigua.
Prop. 2ª. 2ª Prop. Editio Græca veteris testamenti non est preferenda Latinæ vulgatæ.
Pr, q̄ Pauli editio continet multos errores, multa. n. sunt addita q̄ non ha:
bentur in Hebræo, multa et detracta q̄ habentur, vt patet ex Hieron. pfat.
in Pentateuch. et lib. de optimo gen. interpretandi. vt est illud Osee 11º Ex
Ægypto vocaui filium meū. et Zachar. 12º videbunt in quē trāsfixerunt. et
Esaiæ 64º Oculi non vidit p̄ Et pfatione in Job dicit in editione Græca
deesse ad 800 versus, multa denique sunt q̄rum mutata, v. g. de annis
Patrū ante diluuium Genesi 5º vbi multi et apti errores continentur. Genes.
26º Genera Cahanit, non inuenimus aquæ. aus Hebraeo et Latino Cahanan,
inuenimus aquas, et ita meritario legi debet, vt patet ex Circumstijs. Exod. 3º
Genera Cahanit. Adhuc trecenti et viginti sunt, nob⁹ tn debent esse. Adhuc
40 dies. Adde q̄ Christus dicit in Dialogo nob⁹ recipiendos esse, Iudæos in:
fidos testimonia de Christo falsasse in editione 70ta. et Orig. Homel 12ª in
Jeremiā dicit Iudæos multa ex Psalmis falsasse, Epiph. a. de editione Septuaginta
Vide editio Græca quidē modo Sabaiti non est pura editio 70ta sed valde vi:
cta et corrupta, vt et Witakerus fatetur, quare non debet nostri Authentica
nisi ab Ecclia emendari, q̄ tamen fiat. Prop. 3ª Editio Græca
Prop. 3ª. veteris testamenti, et Hebraea veteris non debent in Ecclia Latina Sabaiti q̄ Au:
thentica q̄ Latina vulgata, sed Pauli q̄ illis debet nostri Authentica q̄ ad
usus attinet. Nota 1º Non loq̄ de Latina vulgata emendata scholiis ve:
Nota. teribus Librariorū. Nota 2º Non velle nos dicere, nostrā vulgatā adeo esse
pfectā, vt nihil q̄ possit fieri accōdatior, clarior, aut ex sacris fontibus pau:
fectior, sicuti Lutherani nobis obiiciunt, sed eas rectius esse habitam et pfe:
ferendā, quando de q̄stionibus fidei diu nobis agitur, nullius. n. in ea re
momenti Christianos errore, sed eam q̄ ad fidē et mores pertinent veritatem esse
expressa, et haec fuisse mente Conc. Trid. sicuti nob⁹ in scholijs Lectionibus
Disput. q̄dam, et expositionibus q̄ Authentica Sabaiti, vt dicit vega lib. 15º
in Trident. r. g. idq̄ dicit se a pmissis Cornelij Cardinale S. Crucis scripsi
audiuisse. Responsio Witakeri. Respondet hic Witakerus Cornelium Pauli vt Sabaitica 50 pp.
quando Pauli defendunt, at q̄nde nouerimus nostri emendatores et instau:
rabile. Secundo. Cornelius nō posse sua defendere q̄ nō script. fuisse scri:
ptura, aut ex editione non authentica fuisse Authentica. Sed dicendū est
Responsio Witakeri ad 1ª Non esse de rōe Conc. emendatores vt sint Episcopi ex toto orbe, vt
3. ostensū, aliocq̄ Constantinop. 1º nō esset emendatores nob⁹ in eo nō fide:
rent 6 mill 150 pp. nob⁹ tn sola oriens fuit 800 mansisset, q̄ tn ab orbe p̄
emendatore Sabaitæ, sufficit q̄ vt ōes Episcopi sint ad illud rōnabiles, vt Sa:
baitæ emendādi, et vt illi venerint q̄ rōdē q̄ rōe tempore venire
potuerunt: Accedit, q̄ Pauli deinceps postea ab orbe Episcopis q̄ totius orbis
sit receptus tanquā Conc. legitimi et emendati, q̄ q̄nde est ac si ab
ipsis fuissent. Ad 2ª responsū est 1º. Nos Conc. non fuisse ex non
Script. scripturā, sed declarat et fuit inuestigare quā sit Script. Scrā
et tanq̄ dictio sit sincera et vera, q̄ sit fontes q̄ infallibilē assistētā
Sti Spūs nob⁹ quid ex Hæreticis Pauli emendatis sibi assumat. 2º Falsa
Pauli hypothesis, q̄ Pauli editio iam a 1000 annis et ampliꝰ recepta fuit in

Ecclesia, vt patet ex Greg. Epla q̄ habeth ante ꝓfationē moralib⁹ &c. 1°. Et ex Augusto Epla 10. ad Hieron. ita vt oīa Cor. ea sint vsa in qq fidei et mo. rib⁹, vt scripturarū in suis scriptis et disput. vt rōnabiles in rōnabilib⁹ et interpretēb Latinū in expositionib⁹. Vide nulla est dubiū q̄ illa est verissima et emendata alg̃ Lar nostra, ꝙ ex ceteris debet Fabris authentica. confirm. ex oīa testimonia ad fidē vel morū ꝓtinētia ita inuenīunt vtata apud vēt. pene pp., et in oīb⁹ pene Conciliis sint Fabrorū in editione vulgata. Vide sexto 1° non nullo modo posse falli sequendo Lar editionē in qq fidei et morib⁹. 2° magna fore limitatio si Lar editione veluti alia rōnem ab Lar discrepante: illa n. et authoritate venerāda antiquitatis careret, q̄ in rebꝰ fidei magnū est ponderis, et ꝓhibemur q̄ q̄ sint in definitiua omnione ꝓhibet, et expositionib⁹ pp. rōnabi aptari nō possit. Denīq fideles q̄ ius ascendunt audire vulgata vehementer offenderēt tanta mutatione. De quo vide Augu. epla q̄ ad Hieron. sūb fine. 3° Hebræa et Græca editio et Fabrum sicut erroret, q̄ partis negligentia librariorū &c. scriptorū, partis malitia hoīs introferunt. Auth patet, nam Esaiæ 9° vbi nos Fabrum, Et vocabit nō: mirabilis, Deus, fortis &c. Hebræa Fabrum. Et vocabit eū admirabilis deg, cuius hodie sicut debito correcta est, et vbiq̄ut nobis optimis testimonijs diuinitatis Christi. Hieres. 23° vbi nos Fabrum. Et hoc est nomen q̄ vocabit eū, Dñs iustus noster. Hebræa Fabrum, Dñs iustitia nostra. Psal. 21° vbi nos Fabrum, fodederunt manus meas et pedes meos &c. Hebræa Fabrum, sicut leo manus meas et pedes meos. Alia multa adducit Genebrard, et Franciscꝰ Lucas. Editio quoq; Græca noui testamēti nō est adeo pura, nā olim varijs ab Hæreticis corrupta, vt à Marcione, teste Tertull. lib. 5° cont. illum. Et ab Arianis, teste Ambr. lib. 3° de Sp̄u c. 11°. Quanda et sicut addita q̄ nō ꝓtinent ad Script. vt ad orationē Dominicā, ex huius est magnis, huius est potestas &c. et ad cap. vlt. Marci. Prop. 4ª Etiamsi hæc editiones essent in se optimæ et integerrimæ, tñ q ad vsus attinet nō possent in Ecclia Latina Fabrum & authentice ad quod sit vltima gradus. 1° q̄ pauissimi sunt, vel potius nulli in Ecclia q ꝓbendā Hebraicē nouerint, multa n. sunt verba in Bibliis quorū Lectiā ignorat signatio: sicut et pauci admodū q nouerunt Græcē. 2° q̄ nos Fabrum diuersorū quandoq; vocē diuersē legi possint, et diuersa fuerint sententiæ, semp̄ erunt rationes cur ego quandā legi, et quomodo verti debeant, et ita pia lectionē et interpretationē ꝓtinet lectionī et interpretationi alterius, et ius dicendi apud Hæreticos. 3° q̄ sicut Hebraica Fabrum authentica editionē Hebræa, et Græci Græca, ita et Latini debent Fabrum Latina. Denīq Ecclia Latina sicut semp̄ fuit constantissima in retinendo fidei antiquæ dogmatibus, ita et necessaria est longe fuisse diligentior et constantior in conseruando Scripturæ. Semp̄. quia Ecclia Græca q ius ab 800 fere annis declinauit ad schisma vel Synagogā ius pridem collapsa Hæ adde testimonijs veris Laurentii Corandi Bibliani Zuingliani q Hebraicē fuit ꝓfessus: Hæc enim. Dico ꝓsalterium ad Hebraicā veritatē, nec Græcā edidisset in ꝓfatione editionis anni 1534 sic ait, Tanta dexteritate, erudītione et fide Hebraica quoad fieri potuit recognouimus Psalterij editionē vt emendatissimū, purissimū, et verē ꝓpheticū Spiritus quidem fuisse nō debuit interpretē Græcū et Latinū, quamquā aliquātū dissentiant à quibusdā Hebraicis quod minus reddi videtur. Hæc ille. Et tū nostri Laurentii ꝓfitentur editionē Psalterij nostri esse magnā ex parte corruptā. Idē optimus ostendit Genebrard. Dicet. Si Latina editio debet Fabrum authentica, q̄ nō licebit ob. recurrere ad textū Græcū vel Hebraicū. Resp. non licet quidem recurrere ad textū Græcū vel Hebraicū quando agitur de dogmatibus ad fidē vel morē ꝓtinētibus et sententia nostræ editionis est clara, nec dissentit in diuersis editionibus legitis vt patet ex dictis: in quibus tñ casibus licet recurrere ad Fabrum editionem 1°. Quando in nostra editione vel esset error librariorum. Sic Esaiæ 15° legitur

Rx

Quando legitur varietas recurrere ad editionem Græcam vel Hebraicam

et Graeco legendus esse, Exierit domus, non a. Exerbit, vt pro expleuia Sabant, Graece n. est Exesh. Et 2ª ad Timoth. 4º. Ego n. iam delibor. Non de- ligor. 20 cap. 19º. Accepit eas in sua, non, suas, Graece n. est τὰς ἰδίας 1 Reg. 1. in propria. Et Eccles. 45: Dedit illi vires fortis. Non a., Cor ad prophetas, qz Graece est Καὶ τὰ πρόσωπον 1. in facies. Et Ecclesi 29º Ego quasi fluuius dio- rix: Non a. Ecce fluuius Doris. 2º. Quando Latini vbi Graeci variant in sensu. Sic 20 cap 3ª Quando explenia Sabant, Quibus indigebat vt ostenderet ad hanc. Alia Sabant, vt eo ostenderet, quia hebdo est verior qz Hebraeo conformatio. 3º. Quando verba aut sententiae dictionis vulgatae sunt aliquo- vt Lucae 2º. In terra pax bonis volbis. Et Graeco intelligitur agi de bona volbe Dei, vt Dominus. vt sensus sit, pax bonae volbi .1. gaudenti à bona Dei volbe, sit Dominus in terra. Et cap. 7º Erat medicus in medicis generatus. Et Graeco intelligitur, non significari eos fuisse illas publicas meretrices in illa ciuitate, vt Augo vt intellexisse. Ad Rom. 12: non vbi mechyssi de- bitabat clarissimi. Et Graeco intelligitur, secus esse. non vbi obtrectab. Psal. 2º. Meditando inanitate Dns, Et Graeco verbi ambigui sunt vbi debeant intelligi de Patre an de filio: Sed et Hebraeo constat intelligi de filio. Hebraice n. est. Osculamini filium, meditando inanitate quando Aug. epist 118. ylla ē no scripta sed habita reuelatione, qz bene intelligi vel ab ipso Apostolo, vel de plenitudine Canonis, quorum est grandefert vig fuisse .1. unum filij in signis subditorum et recreantia. in Exitu Israhelitarum authoritas filii. 4º vt intelligatur Energia et vis sanctus et gloriosus, filia sero qz bona hujus. Veritate linguae Graecae et Hebraeae. Sic Psal. 118º Ara mea in medio regionis, Graece n. est. Veritate linguae Graecae et Hebraeae. Sic Psal. 118º Ara mea in medio q aly intelligunt Labbo, aliqui semp. Et Graeci Hebraea intelligunt signari vultus. filij qui dicit vultus Caput et pater quia Dominio, aly Exod. 1º. Additum illi domui .1. dedit illi numerosas opes et familias. vultu dicty accipiunt, alibi multi dicuntur, multis quo ea offerantur, alibi subditi sunt et Dominio, alibi tantum Dominio: Et sic

DE TRADITIONE. Seu Verbo Dei non Scripto.

alibi quinque. Quae vtrum Ecclesiae sunt explicanda. 1º Quid sit traditio et quadruplex? solui Dei gratia non Liberae Fidei observationis nec disciplina 2. Vtrum sint aliquae traditiones necessario suscipiendae? 3º. quomodo re- vella sit in Ecclesia gratia prudentia. Christiana fides et eo indagatum aliqd esse traditiones Apostolicas. 4: Quae sit earum authoritas? Diuisio 1ª Partis. Dubium 1º: Quid et quadruplex sit traditio? Nomen Traditionis in Script. significat. Quod gratia vitae fidem, vsq; ad Dominum inuenitur. Et sic Exodi 12º. Et tradidit eos in manus Moysi et Aaron. Et Iosue 21º. Non irritum fecit Dominus omnia bona quae locutus fuerat ad domum Israel. Omnia venerunt. Et Iudic. 2º. Et tradidit eos in manibus vastantium eos. Et 1 Reg. 12º. Et tradidit eos in manu Philistinorum. Et 2 Reg. 21º. Et tradidit eos in manu Gabaonitarum. Et Esther 1º. Et tradidit regnum eius Assuero. Et Iudith 16º. Et tradidit eos in manus Holofernis. Et Psal. 77º. Et tradidit in captiuitatem fortitudinem eorum. Et Psal. 105º. Et tradidit eos in manus gentium. Et Psal. 118º. Et tradidit me in manus impiorum. Et Psal. 140º. Et tradidit me in manus aduersarii. Et Psal. 77º. Et tradidit in captiuitatem virtut

Aquæ benedictio, Exorcismi, indulgentiæ, dies dominicus, et festa quæ festa et fria: peccata. a. sunt q in aliqua diuturnat Ecclia observantia, sicut olim Romæ servabat ieiunia q tu non fiebat alibi, nã Apli q Corinth. vastabat et quæ gravia tradiderunt. Haec distinctio insinuat Augo Epla 118ª. et dicit ea q alicui loco sunt gravia labore liberã observationẽ. 2º. Alia sunt gravia: hæc alia temporalia. Corporalia sunt q carnis laborat afflictionẽ, ut ieiunia esse aquis in calice. 3ª gravia festa et fria. Temporalia sunt q ad tempus diuturnat sunt institutæ, quo .n. clarius nõ distat: ut abstinere a suffocato et sanguine. 3º. Alia sunt necessaria, alia liberæ. Necessaria sunt, ut, Dies dominicæ observatio; Liberæ, ut, abstio aquæ benedictæ. 4º

Dubium 2º. Utrũ plura ea q sacræ litteris continentur, tamen adhuc Dub. 2º
restat aliquæ traditiones q à Christo et Aplis destruderint? Therelini
veri cõb dicunt multa esse recipienda, nisi q Scripturis expressis sit,
aliqua reiiciant vel traditionel: Tum q dicunt esse recepta q duo vel Apli
tradiderunt si non sit literis consignatũ: Tum qa dicunt esse suspecta:
nemo ea q ota ad fidẽ et, morel necessaria satis disputat in script. tolimatis.
Hanc thesin Bapt. Antipæus in confessione quam exhibuit 7º Synodo
Anathematismo 1º tribuit Nestorio, Ario, Eutychæti, Dioscoro et Monothelitis.
D. Bernard. Homel. 66ª in Cant. tribuit eã Lutheranis sui temporis negantibus
Purgatorium et orationes q defunctis. Eandẽ nostris defendunt cõb nostri
temporis Lutherani. Erasmus et in Epla quas scripsit Hilario, videt ota q non
laborata in Script. esse problematica. Sit Quinta Propositio. Non solũ ea Propositio quinta.
q disertis verbis in Scripturis sed et multæ traditiones necessariõ sunt
recipiendæ q à Christo duo vel Aplis fluxerunt. Est fide tenenda, ut
patet ex Trid. sess. 4ª ubi dicta Anathema 5º q traditiones scientes non
recipit. Et ex 7ª Synodo gnãli Nicæna 2ª. Act. 7ª. Si q traditiones
Ecclie sacræ scripto sive consuetudine valentẽ non servarent Anathema
sit. Idem habetur in Synodo 8ª gnãli Act. 8ª. Quæ patet non solũ Ecclias Lati- 5ª Script.
nas sed et Græcas traditiones semp fuisse observatas. 5ª ex Script. 1º qa
constat Deum et Aplos multa tradidisse q scripta nõ sunt. Nam Joan. 16:
Deus dicit. multa habeo vobis dicere, sed non potestis portare modo. Ubi
signat multa alia illis necessaria esse cognoscenda, q sine dubio illis haec
catechizat quando x dicit qo apparet eos hoc ipso esse de regno Dei 1. de Ecclie
gubernatione. At nõ est dubitandũ qu Apli hæc Ecclie tradiderint, nã ex
Ecclia esset à duo hæc dicta fuere: Haec tu scripta nõ sunt. Resp. Witaker. Resio Witakeri
hoc 1º: haec ota esse scripta, fuisse .n. vãde q ias antea illis dixerant, Refellitur
sed haec non potuisse vos intelligere. Sed contra. Ex apte hic verbis signat
Deus se habere multa illis dicenda quæ ex q habitura dixerant, q ideo hæc
hora non dixerant q non possent capere. Nec obstat illud Joan. 15: ota q Perversio.
audivi à Patre meo nota feci vobis, ex non loqr ubi Deus de ota absq:
Christo, sed de ota q à illo tempore et caperitate quã hinc habebant Dei
munda erant, ut dicit Christost. Euthym. et alii in hunc locum. Resp 2º.
Witakerus ex Andr. translat. 97ª in Joan. q dicit, cõb Lutherani hic verbis
absolute esse intelligenda: quasi vera esse sua figmenta q Christus hæc
tantum tacuisset, ut firmarent valentiniani: Et translat. 96ª dicit esse temera-
rium velle definire qd Christus hinc dixerit, q temerarium est dicere eius
hinc nostras traditiones dormisse: Resp. Etiam cõb Lutherani ubicunque Resellitur alia Witak.
Christus loquitur, non tu non debet Catholicus esse. Quando quæ Script. sua doce- sicut responsio
mus possint confirmare. Ad alterum locum Augst. dico, in ipso Homilia
loquebatur modi populo, rudi non ut scripturæ ministerium, nec intenerunt fore
tunc quidam PP. definisse quas hæc essent, quod tu non voluisset temere
tale negare, ut Gregor. orig. Chrysost. testantur. Vide Toletum in hunc locum.
Ex 2º Concili. 11º. Laudo cõb q x ota mei memoreb ipsis, et sicut tra-
dita vobis scripta mea tenetis. Hic agitur de scriptis nõ scriptis, ut docent
PP. Chrysost. Theophyl. et alii in hunc locum. Epiphan. hæresi 61ª et Basilius

Refellit Vitakerii.

lib. de SS^is c. 29: Et Damasc. lib. 4° de fide. c. 17: Rdet Whitakers. Agi ibi de ghiis traditionibus indifferentibus et liberis, non a. de ijs q obligarent. Sed contra, qr Lor est apte contra illos 22. q dicunt agi de scriptis non scriptis, quo modo et habet nostra dicta Latina, quamuis Graece sit, traditiones. Deinde vix Aptg illos laudaret si illae traditiones erant indifferentes. 3: Saltē obligabant Corinthios et vrederent vel esse bonae, et non rejicerent. Et in fine ait Aptg, Cetera vix veniro disponā. n. quae placuerint ad vtilē Eccliae statum, et sīa ad Eccliae decorē pertinentia, q sine dubio obligant, nec possunt contemni. 3^ia Lorg, 2^a ad Thessal. 2: stag fratres state et tenete traditiones quas didicistis sive p sermonē sive p Epistā nostrā. Quae Lorg addiderat mihi 22. vt ostendant esse aliq traditiones necessario tenendas quae non in Script. non reperiantur, vt Basil. et Damasc. citatis Lorio, et Chrysost. Theophyl. et alij in hunc Lorg. 2° ybatur ex Concilijs citatis. 3° Tertio ybatur ex 22. vide plurima et congressim testimonia apud Baron Cent. 1^a pag. 458: et seqq. non pauca q ibi delibabimus q ipse no habet. Dionys. cap. 1°. Eccles. Hierarch. dicit, Aptos summa et diuinissima mysteria partim scriptis, partim no scriptis institutionibus nobis tradidisse. Idem toto ipso libro recepit mihi sacramentorum quod docet ab Aptis esse acceptos. Euseb. lib. 3° Hist. c. 30. dicit S. Ignatius vix Romā diuerso itinere pergens Ecclesiae Ephesiae Aptos et Aptorum traditioni mordicus adhaerescere, quos idem ingt, asseuerauerat testificando quo tuto posteritati reliquerunt necessario scriptis mandanda existimasse. Unde patet, Ignatius Aptos esse de traditionibus no scriptis. vbi aduerte. illud traditionem non videri aliquid peculiare ope de Lg. natis retineri, sed Eccliae illis quae in diu ad varias Ecclias destinabat. Idem Euseb. lib. 4° hist. c. 8° dicit Egesippus Hegesippus scripsisse et maxime secreta apostolorum peculiarem traditionem lib. 5° reliquisse. Zosimus in ep ad Aurelium Carthag. apud Aug. lib. 2° de peccat. merit. et remiss. c. 18° dicit traditionem Aptorum esse et dicebat mandatum retinere fortasse. Idem Apolog. 2^a q Christianos in fine, quae retulit no scripta Dnī tradidisse discipulis suis. n. Dicit Dominicos post traditionem Script. esse observandos et nouissimum panem et calicem aquā temperatis, et nemine posse esse participes Eucharistiae Baptis. Irenaeus lib. 3° contra Haeres. c. 2° dicit Basilidem, Marcionem Coelestinum Valentinum reiecisse traditionem Aptorum. Et cap. 3° ostendit sed traditionem per tradi ab Ecclis Catholicis, et usque à Romana. idē confirmat. c. 4°. et ostendit istos nulla vsquam Scriptura Ecclias posse traditione confutare. Imo de facto apud quosdam Barbaros remotissimos Ecclias esse sine Script. Clemens Alexandr. apud Euseb. lib. 6° c. 11°. dicit se à familiaribus compertum, et traditionem quae à Aptis Ecclias Catholicis accepisse literis gloriat ad posteritatem. Fabianus Papa Epta 2^a ad Episcopos orientis dicit se ab Aptis accepisse et quotidie in die Coenae Dnī Chrisma renouare. Tertull. lib. de praescript. aduersus Haereticos cap. 19°. et 21° apud Pamelium, docet nos Haereticos no esse agendos ex Script. sed ex traditione, q retinent in Ecclis Aptorum. Rō ipsius est, qr Script. facile contrahuntur in varios sensus, sed ex tradit. clare possit diiudicari. Et de corona militis. c. 3: enumerantur quibusdam traditionibus. Hanc, aiit, et similium disciplinarum si legē expostules Scripturam nullam inuenies, traditio tibi praetendit auctrix, consuetudo confirmatrix, fides obseruatrix. Cyprian. lib. 2° Epta 3: ad Cyprianū Papā, dicit esse dominicam traditionem vt calices vini aquā immixtā aquae in sacrificio offerantur, q ita inueniri in scripturis. Basil. lib. de SS^is c. 27°. Dogmata q in Ecclia seruantur ac praedicantur partim ex scripta doctrina habemus, partim ex Aptorum traditione in mysterio ad nos delata recipimus, q vtraq ad pietatis vim habent, et nemo id contradicit q vel mediocrem Ecclesiarum institutorum experientiam habet. Vide eius cap. 29. Aptos arbitror esse et in no scripta traditionibus observasse Epistam. Irenaei 61: oportet, inqt, vt traditione eti, non in. eā à diā scripturis acceptā possidat, quae ex aliquā in scriptis, aliquā in traditione Aptorum traditae sunt. Hieron Epta ad Marcellā dicit. Quaedam egressus urbe tempore romae gessit ex institutione Aptica imitatus. idē asserit Leo 1° serm. 6° de Quadrag

Pbi ex 22.

d. Augst. Epla 118. dint, Assiones Dñi, Resurrect. Ascensionē, Sti missionē celebrari a tota Ecclia ex Apostor traditione: vide supra lib. 2° de Bapt. c. 6: et lib. 4°. c. 29°. Quarto probat ex 1° Ecclia ab initio usq ad mo: sem ann: 2480 aīe constitit sine ulla Script. m. sola traditione totiꝰ doctrine fidei, gestorum veterum, ritibus, observationis et aliorum, q̄ nō est aliorum a nob: nec minus ꝑ in aliquib traditionib habeat q̄ et nobis sint et necessario re: cipienda. 2° A primis usq ad Christi multi fuere fidelēs nō scripti; ut patet ex Aug. lib. 18° de Civit. c. 47°. et lib. 1° de Gest. Pelag. c. 3°. q̄ sola traditione celebant. Deniq, q̄nam fuere sob et anniti vig. 2 ysi q̄orū scripti non sunt vel Script. habēbant, sed aliab post aliab longissima temporū intervallo, usq ad tempora Eusebii parū videntur usi, ex q̄ effluit dispersi et non redacti in unū corpꝰ: unde magis ob eam traditionē q̄m Script. Q̄ et colligit Dent. 32: Interroga patrē tuū &. Et Psal. 43°. Patres nostri &. Et Psal. 77°. Deniq Script. nusquam nob patris ad imitandū nostris, non. a. ad Scripturas. 3° ex: 2n novo Testamento Christꝰ nihil scripsit nec scribi iussit: Ait in pdicta Evang. Dñi Creaturæ, non. a. scribite, unde et Apli diu pdicauerunt antequā q̄quā scriberent, Teste Irenæo lib. 3°. c. 4°. ubi dicit, gentes multorū et pene omnium nō habuisse Script. q̄ntū habuerunt fidē. neq; recipiunt scribere nisi variis occasionibus adhortationibus: Luc. n. Evangelium postmodū debebat scribi in nos: tris, ut patuit Deut & Hieremiæ. c. 30. Unde Apli 2ª. Corinth. 3°. ait, Epla nostra vos estis scripta nō atramento sed spiritu Dei vivi, q̄ multa ex nō diu Ecclia nō possit traditione monstrare. 4° Si ota sunt inserta q̄ nō habeb in Script. sed soli teneant traditione, q̄ et hoc ipsum inserta est q̄ dicunt hoc: reliq nō. traditionib recipiendū et solū Script. recipiendū, nō multo plus hoc in Script. habeb. Secunda est error q̄ Hæretici et Catholici fatentur esse fide tenenda, ut, Deum unum esse. unū numero ac trib q̄ Sanctū. Hab q̄ sonus esse quales, Baptizatos ab Hæreticis nō esse rebaptizandos, quia ad esse Baptizandos, si modo forma Baptismi et intentio non ita habeb in Script. ge facili possint magari ista arguebat traditio. Sz inserta est q̄ libri sunt Script. sacra q̄ non, q̄ huius nūt illig authoris q̄ non: hoc n. multo modo fieri ꝑt nisi traditione. v. g. Unde Epla ad Laodicenses non fit Script. sacra nisi ex traditione Pauli ad Colossenses. et vicissim. unde Epla ad Rom. fit Scriptura, nisi ex traditione q̄ fit in Script. oratio. ubi videmus traditionē diuersimode q̄ colligit ex Script. Deniq plenius inserta est Script. sensus si traditio absit. Plurima n. hoc sunt ambigua et obscura ita ut ex illis contrarios: sua multo modo fieri possint sine traditione, traditio n. Ecclie nō sensus hoc Script. sensus. 5ª Rō. Si Script. contineat explicite viā ad salutē omnes: hoc nisi et inutile necessario sit videndū vel investigandū nisi q̄ in ea expresse habeb, q̄ vel singuli libri sacri ota continent, vel toti Canon, non singuli ut patet ex se: neq; et toti Canon, q̄ Apli et Evangelistæ non fuit ppo: situ scribendi ota dogmata ad fidem et morem ꝓtinentia, sed scribere historias vel Epias ex varia occasionib. De q̄bus vide Euseb. lib. 2°. c. 14°. et lib. 3°. c. 18°. ubi dont Evangelistas non sua scripta sed aliq occasionibus ꝓpulsos Evangelia sua scripsisse. Fama est, inqt, Matthæi et Johannis necessitate quā adducti ad scribendū contulisse. Deinde subdit Matthæi scripsisse Hebraice Evangelium q̄ q̄ in illos erat relictus et illis ad gentes, Josaias. a. vicinis vocabat. Et Hieron. de viris illustribus de Josaia dicit illum ꝓpulsum ab Assiæ Epis: copis ad refutanda Arrianæ Ebionitarum: Marcus dicit ꝓpulsus fuisse a Romanis Discipl. a. scripsit q̄ viderat multos Pseudoapostolos id genus tentasse, ut colli: gitur ex initio Evangelij. Sicher variis occasionibus scripserunt Epias q̄ si nō omnes essent eas minime habuerunt. Unde patet Deū nō fuisse voluntatis: rem scribi suis vocibus doctrinam suam, sed ꝓt se offerebat occasio scribendi. Confirmatur, q̄ alioq debuissent inter se nō contraria et pugnantia, vel nova sui aut pluribus nō tradere: At videmus hoc nō factū, unde aliis relictis, unde plurimus vadē dicunt. Confirm. 2°. q̄ si id fuisset necessarium, Deus id ob scripsisset scripsit ꝓpriis: at insignem talem

pte viribus. 1ª.

2ª

3ª.

4ª.

5ª.

Quæstio.

1ª pars

2ª

3ª.

4ª.

5ª.

Sed contra obijcit 1° addent. 12° Deut. ult. Qd scripto tibi lor tu fac to, nec addas quicq̃ nec minuas. Et alibi saluatis ptia. g̃ ſſ. Rdeo et dico 1° Si lor valeret, Prophete et Apli non debuissent q̃cq̃a quod Moses scribere, ita ea 1. Prophete scripserunt non continent in Moyse. Sicut q̃ Apli et Euangel. non continent in Veteri testamento. Neq; sufficit q̃ ipsi dicant lor continere omia et implerint in illis, nec lor et modo nostra traditiones continet in Scripł. n. ł in illa. Quis vod audit, quae Deus locutus 10. Et matth. 18°. Si Eccles non audierit. ſ. Dico 2°. Eo loco solus ꝑhibet ne q̃ addat aliqd ex cogitatu vel alicuius ab ipł q̃ scripta sunt in Scripł. nam si addatur aliqd conformatum ad illud seruandus q̃ in Scripł. scripta, no ipł additum, sed impletum. Dico 3°. Traditionis Apłicas esse verbi Dei et Spus sancti ipł ipsa Scripł. ut dicit Dion. Eccles. Hierarch. c. 1°. Obijcit 2° Dicitur 17° Tantus 1 doctrinae de iustis legis vig, g̃ q̃ no ł scripta in lege no ł seruandus. Rdeo. Dicis traditiones esse seruandas Dei legis, qz a Christo vel Apłis essent scripta sunt. Deinde sufficit vt id q̃ scripta non sit contra legis, et sit vtile ad eā. Tertio obijcit. Ad Galat. 1°. Licet nos, aut Angelus de cato ſ. non dicit Apłs contra, sed ꝑter, g̃ concludit oīa alia. Rdeo. Illud (Contra) esse idem q̃ (contra) Alioq Paulus scribens q̃ postea multa addidit. Et ſ. Johan. Euang. q̃ Apocal. et Euang. suas postea Ecclia ꝓbauit, manifestum dicunt. Ita exponunt Ambr. Hieron. Amb Chrysost. Anselmus, Theoph. et alij, q̃ obiicientes Paulus loq̃ de ipis q̃ aliqdo modo cogitauit vel ipis q̃ ipsa traderent. Sed Paulus non loq̃ de ipis q̃ scripserunt, sed de ipis q̃ sine scripto tradiderunt. Et ꝑter licet debuit aliqd Euangelizare, unde lor argutus non ł ad rem. Obijcit 4° 2ª ad Timoth. 3°. oīa scriptura diuinitus inspirata ſ. g̃ sufficit Scripł. Rdeo 1° Apłs dicit esse vtile, no a. sufficiente, alioq oīa postea scripta essent superfluua. Deinde q̃ quamuis dicerat Scripł. sufficere, hīs no excludunt traditiones. 2° obijcit Hieron, q̃ Scripł. non misit ad Ecclias, ac proinde no oīa traditiones. 3° obijcit Hieron in 22. Orig. Homel 1ª in Hieron. gaudio inde medius, dicit, nostra audivia et scientiae no habere fidē sine testimonio Scripł. Et Hieron. in cap. 1° ad Titū. Sine authoritate Scripturarum gratuito no habet fidē. Et in cap. 23° Matth. Se de Scripł. authoritate no habit vade facilitate contemni q̃a habet. Rdeo. Origenes loqtur de q̃q̃ dalde obscuris q̃ ex traditione no sunt manifesta. Scivit n. quodo applicari possit Christo illud Hieron. 1° Nesio loq, suos scripturis ostendendis, no ex gyrii coniecturis. 2dq̃ merito, et dicit lor ex Scripł. ostendendis, no ex gyrii coniecturis. 2dq̃ merito, nihil n. Christo attribuendis q̃ deo vidoah indignus, nisi id aliqdo modo ex Scripł. colligi possit. Ad Hieron. Non ita habet Hieron. et Lorentius citant sed sic, Et q̃d, inq̃t, sine Scripł. authoritate gratuito habet fidē, nisi videremus q̃ncuq̃ doctrina et dictum testimonijs roborare. Loqtur n. de traditionibus eccliis q̃ tempore Decij Imperatoris eccliarum observandas de q̃bus Apłs ibi agit, q̃od dicit Hieron. non habituros fidē apud fideles nisi testimonio Scripł. suas q̃ncuq̃ doctrinas roborarent, sed q̃ addiderint Scripturis dicit illud simile Lorentio. Sic nihil de traditionibus dicta. Ad aliud. Hieronymus ibi loqtur no in gre, vt Lorentius lor gramat, sed de certa q̃da historia de mare Zacharia dicta Johan. Bapt. allata ex libro q̃dā Apocrypho, et dicit, lor q̃ ex Scripł. authoritate no habet, sed ex libro Apocrypho, unde facilitate rotemnit q̃a no habet. Obijcit. 6°. Cyprian. Epła 73ª ad Pompeium ꝓbat nihil innovandum q̃ traditum est, q̃ Deus dicit apud Ioseph: Non recedet labium legis tuae ex ore tuo ſ. Rdeo. non vedit ibi rationem Cyprianum, nec q̃ debebat errore suum Hieron. n. baptizatos ab Hereticis esse rebaptizandos, q̃ non poterat fieri admissa traditione q̃ a Stephano Papa obijciebat. q̃ tabat n. Cyprianus haec traditionem esse contra Scripł. et ideo eam rejiciebat. Vide d. Aug. lib. 5°. cont. Donat. c. 23° et seq. vbi haec Epła refutat. Obijcit 7°. Constant. imperator in Conc. Nicaeno, vt refert Theodoretus lib. 1° Hist. c. 7°. sic ait. In disputationibus vero diuinarum

Ob. Ob. Resolutio. Ob. Ob. Ob. Ob. Ob.

Dubit 88ª doctrina scripturæ, Euangelii et Apostolici libri non sufficere ad omnia quibus ecclesia indiget. Et PP non contradicunt.

Rx Asserbis 2ª. Rdeo 1º Plenus sufficiens. Dubit, plenè, non aliter, plenè: Dico 2º Concilium Nicenum loquitur de eo q̄ ytinent ad naturam dei, de qby possūt plenè certum ex Script. si cat rectè intelligant: Sed circa intelligentiam ex traditione pendet. Vnde cap. 8º refert Theodorus Arriano ex traditione fuisse Patres, nō Scriptum et Constantinū subscripsisse. Obijcit 8º

Ob. Augs lib. 2º de peccat. merit. c. ult. Credo ait q̄ est tā diuinarum rerum copia clarissima essent ad salutem si soli illi sine offendiculo salutis ignorare nō possent. Rdeo. Hinc bene seq̄ ait q̄ only Scripta simpliciter sint necessaria ad salutē in scripturis volumen: Talia n. sunt q̄ salutis in Symbolo et precepta Decalogi, et Sacramentum Baptismi: Sed ytur sunt multa sunt alia necessaria certis nūcijs diuersi ordini, et vt sanctis q̄ salutis conducunt, de qby nihil expresse in Scripturis. Obijcit 9º Scriptura est tā non et regula credendi, q̄ debet oīa credenda continere. Rdeo 1º Non est regula adequata, sed inadequata: Regula adequata est verbū Dei Scripti vel traditi, nihil n credendū nisi q̄ Deus reuelauit, hoc n. pacto scriptū est pars nō scripti. Dico 2º Multa Script. pertinēt non sunt principaliter scripta vt sint regula credendi, sed vt diuersi conducāt.

Ob. 10. Obijcit 10 Ex multis sub nomē Apostolorum traditionum diuersa inuenimus. nā, vt refert Euseb. lib. 3º cap. vlt. Papias dixbat se ab Apostolis accepisse Christū post resurrectionē in terrā regnaturū 1000 annis. Et Asiani dixbant se à Ioāne Apostolo accepisse Pascha esse celebrandū Luna 14ª, vt refert Euseb. Rdeo. Non satis esse vt vnus aliqs ex PP dicat hoc esse traditionē Apostolicā, sed petat ecclesia examinandū. Dico 2º Papias potiꝰ deceptus ex Script. male intellectis quibus ex traditione, vt ibidē insinuat Euseb: Asiani n. putabant hoc Ioannem tradidisse, q̄ forte Ioānes non contradixerat ne offenderet audaces. Vide Basnā Cent. 2º Deinde q̄ Asiani ita putabant posita celebrandū ex Euangelio, vt ibidē ait Eusebius, q̄ secundo illorū fuit.

Dub. 3º Dubitatur 3º Quando constet an aliqd sit traditio Apostolica, an non? Rdeo 1º Illud clarissimē constat ex regulis fidei, n. ex consensu totius PP. siue in Conc. generali siue extra: vel ex decisis sedis Apostolicæ: Si n. sedes Apostolica vel Conc. generale legitimē definiant, vel passim oēs PP assentant hoc esse traditionē Apostolicā, certum esse. Ro est. Ex istis sunt infallibiles regulæ q̄by doctrina fidei nobis proponit: Deinde q̄ in rebus humanis nō est malig donec q̄ contrarium sint à maioribus accepta quis Respub. magistratus. Hoc modo seruatorum imaginum constat esse traditionē Apostolicā, q̄ in Synodo nicena 2ª Act. 6ª id expresse dicit. 2º Quando PP passim affirmant aliqd esse fide tenendū q̄ tā in Script. non inuenitur, certum est id venire ex traditione Apostolica. Ro est. Ex quibus est fide tenendum vel Scriptura, vel traditione continetur, vt indicat Conc. Trid. sess. 4ª circa init, verbis dei scripti et traditi esse fontes oīs salutaris doctrinæ Et ibidē Patres regulā constat S. Scripturæ semp̄ maxime elegisse. Sanctos inuocandos, veligas colendas, dubitat, q̄ libri sint Canonici. 3º Quando aliqd in vita Sanctis accepta est vtig non inuenitur alia origo nouisse est id venire ex Apostolica traditione. Hanc regulā tradit S. Aug. lib. 4º de Bapt. contra Donat. c. 24ª Ex qua, vita tenet Ecclesia, nec concilij instituta sed semp̄ retenta est non nisi auctoritate Apostolica traditā rectissimē credit. Et hoc modo lib. 2º de Bapt. c. 7º colligit esse traditionē Apostolicā et Baptizati ab Hæreticis nō rebaptizandi, q̄ ex Script. manifestum non est: Ex S. Cypriano plurimum ex Script. congruentia probat q̄ sic. Et epla 118ª ad Januarium colligit festos paschales Dni recitandi. Aliorumq̄ q. esse ex traditione Apostolica. Sic modo ostendimus

contra Hæreticos, ordinat reiiceret esse ex traditione Apli[ca], cū à 28
verb. fit mentio inter Canonicos n. ab ignoto Epla ad Antiochenos
Sleter reiūdangelina, et ab variorū Sanctorū. vbi adverte: Canon esse dō
Ecclia Apli[ca] + ei Ecclia ingenit est recipienda sicut illa Epla Scripturæ Nota.
ab Apli[s], et id recipiendū sit esse Apli[ca] traditione q ipsa q libri habeant
et colligit ex Tertull. libro de præscript. cap. 36: Irenæus libr. 3°: c. 3°. Et
alia q[ue] habet Ecclia multa scripta, et Alexandrina, Antiochena. Et Jerusalem
Hieronym. et ideo ordinat ad quemlibet Canonē recipiendū solere, sed unum sola 4°
sedes Romana, unde hæc sola intitulandus. 4°: Si aliqd ex vitis Ecclie sit
recipiendū, q ex humana auctoritate non possit, respondeo: sit id ex traditione
Apli[ca] fluxisse: vt, soluendi et remittendi dispensatio, matrimonij ratio
ne consummati ob religionis ingressū dissolutio, indulgentiarū collatio.
Dubium 4°: Cuius auctoritate sint hæ traditiones? Resp. Sunt quidam Dub. 4°:
auctoritate cuius sūt ipsa Scripturæ reliquæ quibus + sit probatum. R
ex addo 2° Lutherum + Jovinianum non posse ex traditione de rebus indifferen
tibus Scripturis. Sed quæritur ex quibus auctoritate sit id q cuius tradi
dit Apli[s], et hoc scripturis non est aliq ostendi si scripturis fundatur: Sleter. 2d
q Apli traditerunt sine scripturis vndē nos habet aliqs si scripturis mandati
fuerint. Confirmatur ex Concilio Trid. sess. 4°: ubi dicit. Eadem pietatis affectū
et reuerentia traditiones hūs ad fidē hūs ad mores pertinentes, et libros
omnes ac veteris testamenti esse suscipiendos. idem dicit Basil. de Spū. c. 27°:
vbique, inquit, ex dogmatis scripta et non scripta vendit ad pietatis vim habet.
Et Chrysost. Homil. 4°. in 2am ad Thessal. Scripturis est q nō erāt q Epla
tradiderint Apli, sed multa sine scriptis, vnde vtro fide digna sunt hæ
sta quæ illa, traditio est: nihil quod amplig. Ro est, q si agatur de dogmate
nibq fidei, non ideo aliqd est credendū q scriptis, sed q diuinitus reuelata
sed fide scriptis sit fides nō scriptis: Si. a. de scriptis nouis dei virtutis
religionis agatur, nō ideo hæc obligant q scripta, sed q à hoc tanta auctoritate
virtute, in Christi dei vel Apostolorū instituta sūt. vnde patet
esse scriptū vel non scriptis habere se quēdādo + accedit ad Epistolarem
fidei, et scripta nouis vel vetibus.

Quæstio 2ª. De Actu fidei interno.

Actus 1° vtrum credere sit rem assensione cognitam?
Rō Affirmat. 1ta n. destruit actus credendi d. Augst de præd. Sanct. c. 2°: R
Sed nota. Hanc destructionē nō esse accurata, nisi nouo reiecerint scili Nota
fidei Catholicæ, sed et humanæ: Nam + credit aliqd v. g. q d. Augst
dicit, de cognitat quomodo istis rei veritatē exprimere possit. Communiter dicit
tur. Credere est assentiri rei cognitæ. Hoc n. vult Augst, Sensus n. est.
Credere est ita assentiri vt rem ipsam non videat, sed alteri cognitæ et
cognitæ, non quidem ambæ sit, sed quomodo eas possit intueri et claræ
exprimere: Duplicitter n. possumus assentiri rei cognitæ, scil rei assensi Duplicitter possumus assentiri rei cognitæ.
cognitæ. 1°: Si assentiamur, sed dubitanter, et rem aliqua formidine de
cognita. 2°: Si assentiamur, sed dubitanter, et rem aliqua formidine de
opposito, et hinc huic assensui remiscenda est cognitio qua ingrediens et
retineat officium, et hoc non habet locus in fide Catholica quia ita rectō
debemus assentiri vt nullo modo dubitemus. 2°: Si assentiamur recto et
firmissime, tū q vt ipsas non videamus cognitam quomodo eas possimus
intueri. Et hoc modo credimus fide Catholica, non n. dubitamus q vera
sint + credimus, nec desideramus esse noti de veritate, sed desideramus
eas intueri, vt de ea intendā cognitam: Hoc a. probat q amore de:
siderio quia impellit et obscurē cognoscentes desiderantes claræ intueri
clarē assensus fidei est assensus qua conformiter 1° quodammodo indubitanter
et rectissime, q non attingit res vt est in scripta, sed ad hoc tendit. Forte
mutua. + claræ visionē, hinc n. nihil non tendit vltra ingrediendo
sed ibi quiescit. Q non est sic intelligendus quasi ide assensus q antea Præcipitatio.
erat conformis postea fuerit: Sed q manet habitus obscura et informis

cognitionē, postea formalē ꝑ clarā et distinctā. Hic de definitione
suppositi. Et si qd acquisita definitionē desideret credit sic definendo
Credere fide catholica est assentiri ob diuinā auctoritatē obscurē reuelā-
Quid credere tē. Hic .n. ponit genus credendi, q est assentiri, unde patet actū
fidei esse in intellectū. Deinde ponit obiectū formale, sed ratio
obiecti formalis, unde fides speciem sumit, et ꝑ hanc facile pt
distingui ab alijs actibus intellectus, ut patet ex dictis i pte. 1ª. q.
Dubium 1ū. utrum ad actus fidei non requiratur et aliqua motio voluntatis
Dub. 1ū: q̄ essentialiter et necessario. Nam Scotus in 3ū dist. 25ª. qst. 2ª. vult
scientiam non requiri positiuā motionē, sed sufficere ut voluntas non re-
pugnet. Sed. Oppositum est requiri positiuam motionem voluntatis
Sꝯ. 1ª d. Thom. i qst. 1ª. a. 2ª. et Caiet. 1ª 2ª qst. 65ª. a. 4ª. Rō est. Quia
credere est actus voluntarius et liber, ut patet ad Rom. 10. unde credit ad
iustitiam ꝑ interna volūtas. Esaiæ 6ª. et 28ª. 12ª. infidelitas Iudæorum
adscribit diuinæ rectori ꝑ obstinatæ voluntati. Lucæ 24ª. O tardi corde ad
credendū. Idem patet ex Conc. Trid. sess. 6ª. c. 6ª. Et Arausic. Can. 5ª.
actus est actus liber, est vel voluntatis vel impetus à voluntate, q̄ nemo est actu
fidei et impiari à volūte, ad impietatē .a. positiua motio requiritur. 2ª q̄
satis sufficienti ꝑpositione veritatis fidei vagē ꝑspecta ab Deō adhuc
manet intellectus indeterminatus ad assentiendū vel dissentiendū
et non pt à seipso determinari Deus .n. pariter est voluntati ꝑ sola for-
maliter est libera, et se ex sua indifferenti potestate ad hoc vel illud
inflectit et determinat q̄ debet ab alio determinari, q̄ vel ā Deo
vel à voluntate: non à Deo, q aliqua actus fidei nō esset in nostra potestate
nā determinatio dei remissa intellectui non est in nostra potestate
ut patet in multis patientibus, q̄ intellectus debet determinari à
Ob. voluntate. Dicit. intellectus non pt se determinare quando remanet in
indifferentia rei ꝑpositæ, potest tū quando rei obiecta non est evidens.
Sꝯ contra. Ex facta satis ꝑpositione, et visis motivis credibilitatis fieri pt
Rx. ut i duobus alter credat, alter non credat: Ergo ꝑ nō discernimur
non est q̄ intellectus unus se determinauit, alterus minime: non
potest pt, credere non se determinavit unus nō esset vera ꝑdicatio
et confirmatio. Sed 1ª nō est, q alter ꝑ gratiā voluit credere, alter
noluit, quia tū æquē possunt velle, q̄ voluntas intellectus determinat.
Ob. Dicit 2º. Potia non impedita pt ꝑ se fieri in obiectum sufficienter
ꝑpositum et applicatum, q̄ non debet ab alio moueri, sed sufficit nō
impediri. Rñdeo. 1º. Potia non impedita fiunt in obiectum sufficienter
Rx ꝑpositum non quandocunque sufficienter, sed tūc ꝑpositum ut potius de-
terminet ad unum, q non fit in intellectu nisi quando clara ꝑpositio
veritatis: mysteria .a. fidei ꝑponuntur non sufficienter ut intellectus pos-
sit assentiri si voluntas velit, non .a. ut sine positiua motione voluntatis
possit assentiri, q̄ neq̄ scripta pt inclinare in rationem, neq̄ ab ob-
iecto determinata nisi ꝑ fortia et clara ꝑpositio: modo .n. illa ꝑpositio
di et applicandi mysteria fidei ipsi sit ꝑfecta ut q̄ possit credere si
velit, est tū impedita inter applicationem obiecti intellectui. Rñdeo 2º.
spiritus tū esse unus quando optato alicui potiori non pendet naturaliter
ab alio, quialis est optatio sensitiua exteriorum: quando .a. optato
potiori pendet à motione seu applicatione alterius, debet potissimū illa
potia applicari. Hinc potia motiua non movet neq̄ nisi applicata
ab appetitu aliō: Hic est .n. naturalis ordo agendi potiorandi. Talis est
actus fidei, est .n. actus intellectus non quandocunque, sed moti à volun-
tate adeo ut multi actus credendi esse possit sine actu voluntatis. Ex his patet
Ad actus fidei q est in intellectu requiri actus voluntatis quo q velit
Conclio

credere: cui adq̃ volũt, nõ sol̃ negatiue ante sufficiẽtẽ ꝓpositionẽ obiecti, q̃uãdõ hoc possit sufficere in fide humana, sed et fidelis sufficiẽs ante ꝓpositionẽ debet habere nõdũ actũ positiuũ volũt̃ quo velit hoc mysteriũ simpliciter credere ob diũ authoritatẽ reuelantis, q̃uãdõ in fide humana possit sufficere volũt̃, quia ꝙ velit audire et ꝓdesse credere ꝛ veraciter vsq̃ finiat, in fide tñ diũ requirit nouũ volũt̃ credendi

aduta. 1º q̃ credere fide diũ est actꝰ maximi momenti ad cultũ diuinũ: nõs et salutẽ eius spectans, vnde maxima cyrc deliberatione et re: ꝓssa electione. 2º q̃ volũt̃ credendi debet esse supernaturalis, nisi ꝑ ha: bitũ antecedẽtẽ sufficiẽtẽ oppositionẽ. 3º de ipso credere, ad q̃ inuenit hoc volũt̃ est apud diffinitiuũ; ad q̃ requirit expressa motio volũt̃.

Dubium 2º: Quia sit ista volũt̃ motio necessaria ad credendũ? Rndeo. Dub. 2º.
Est illa volitio quia ꝙ velit credere hoc mysterium ob diũ authoritatẽ Rx.
cui ea dignũ est: nam ꝑ ipsũ fidei assensũ ꝑ ipsũ intellectũ ad: ducuntur voluntariã mysteriũ dicitur ob diũ ꝑ authoritatẽ vi finis tale quia par est, vt quis postulat diũ authoritatẽ, itaq̃ hoc ipsũ debet esse volitũ tunc ꝙ volitio est illa motio ꝑ intellectũ inducit ad credendũ, in qua vtr assensũ fidei debet ꝓfiteri: itaq̃ si ꝙ obiectũ ipsius diuinũ vtq̃ au: thoritatẽ, aũt nollet simpliciter credere ꝛp illa, aũt non vi finitatis quãe deret diuinã authoritatẽ, amitteret fidẽ, saltẽ quoad actũ credendi, nec posset credere diã fidẽ, q̃ nisi illa gratia volũt̃ discretiua nõ posset vllo modo assentiri ex diã authoritatis reuelatis, quãuis fidei humana eã Dub.
mysteria credaret, vbi n. habitus fidei sit amissus dubiũ esse ꝙt. Multi
multi nõ habitũ ꝙ ex parte volũt̃ ad fidẽ est necessariũ: q̃ dicit adq̃ Corollo.
quo illi non velit credere directe repugnat volũt̃ credendi, vnde ea inducit
tanquã rationabilia. valde ꝙt probabile est amissis habitus ꝑ: vsq̃ finem in fidel:
libus, q̃ non sit impossibile Deum conseruare post finem sine habitu volũt̃
nam illa possibilia volũt̃ assistendo, quia simpliciter impossibile est habitus intellectꝰ
vere in actu. Confirmatꝰ 1º ex simili ex volũt̃ credendi statu et exer:
cicio segũ actꝰ credendi in intellectu, et respectu actus habitꝰ: sic ex volũt̃
non credendi segũ priuatiuũ actꝰ in intellectu ꝙt consentaneum ex se et
priuatio habitꝰ. Confirmatꝰ 2º ex aliqꝫ dantꝫ aliqꝫ ꝙ habeat habitus
fidei in intellectu, et non habeat habitus necessarius ad vsq̃ fidei in
volũt̃: ex non est consentaneum dicturã vera. Confirmatꝰ 3º q̃ iste
veri non esset fidelis, nemo n. est fidelis nisi volens, ꝫ infidelis, Ob.
ꝫ caret habitu fidei. Dicit. Ergo ꝙt ꝙ amittens fidẽ facit actũ infi:
delitatis, nã istud odium non est infidelitas. Rndeo. N. Cons. ex ea ratione: Rx
cum actꝰ infidelitatis, nam ꝑ eius magnitudinem et expresse recedat a
via formali credendi, q̃ est, diã authoritas. non n. est necessarius ad
infidelitatẽ vt sit error positiuus et speculatiuus in intellectu, sed sufficit
vt ꝙ absolute nolit credere firmiter ob diã authoritatẽ. Addo tñ. si ꝙ
odisset deum aliquo modo, et non haberet talem volũt̃, ꝑ hoc ipsum non ex
mitteret fidẽ, quãuis difficile ꝙ esset actus fidei elicere, posset tñ actus
elicere elicere, q̃ posset velle assentiri ob diã authoritatẽ vbi par est,
et odisse deum ob alium causa; v. g. q̃ inuisset talamitate, ꝙt n. ꝙ
vere affirmat ergo diã veritatẽ, et male ergo resistit credendi. Et deinde Illatio 1ª.
patet 1º: Haec volũt̃ esse supernaturalis, hinc q̃ impat actus intellectꝰ
supernaturale n. ipsum credere: posita n. hac volũt̃, actꝰ credendi neces:
sario et immediate segũ in intellectu. Unde obiectum huius actꝰ est diã
supernaturale n. ipsum credere ꝑ hinc q̃ velle aliquem inducere deo et dicat
vita Constantis est actus supernaturalis, est n. actus charitatis vel spei. ꝫ similer
velle credere deo et dicat ea ratione quia veritatis, est actus supernaturalis.
Idem patet de Conc. Strãsic. can. 5º. Patet 2º: Haec volũt̃ nouissime ꝙd Illatio 2ª.
actus virtutis ꝑ ꝑfecte ꝙt religio, sed alterius illi valde similis, ꝫ necessario

rendenda, et hidemus fidei. Nam religio pure dicta est virtus qua aliqd
facimus eo fine ut deo honore exhibeamus: Hac a. voluntate non contendimus
aliqd facere ut inde rectitudo legis dei, et testimonium excellentie cog-
nitionis ita credere sicut postulat dei authoritas, i. ita firmiter ad hoc
vere sicut docet ipsius veritas, quo modo charitate ita voluimus illud ac-
mare sicut docet ipsius bonitas: Sed q dicis voluimus credere et credimus
ob dei authoritatem et ea digemus est, et eius amicum et pium est vir bo-
nitati; implicite tetigisse ipsius esse summa veritate et bonitate: ideo
et ads stant stab adhuc religiosum. Unde Augs sancte docet nullius dei
magnum rationem in fide sue et charitate, q R. adhuc esse magnum hostium
quando implicite, ipsius summa excellentia. Sed difficultas est quomodo hec
voluntas possit esse supernaturalis cum in fraude in fide, antecedit n. actus
credendi, cui a. voluntas supernaturalis nec debuit fundari in ipsa fide, q est
cognitio supernaturalis et fundamentum istius scientie. Omissis vanis huiusmodi
dicis. Hanc voluntatem non fundari in actu fidei q antecedit eius actum fidei,
tanquam causam ad eum, sed fundatur in lor iudicio quo q postquam diligenter
perfecte explicatis et prudenter iudicat, Hoc modi firmiter stat
credenda ob dei authoritatem q iudicium non debet sine auxilio supernaturali. Quid auxilio fit ut sine dubitatione et formidine iudicium lor
esse credendum, q sane non possumus prudenter statuere nisi diligenter illu-
minati et adiuti: nam tenenda sunt cognitione mortalium, ut ait Sapiens, m. x se, et nisi diligenter adiuvante. Itaq Deus fecit ut doctrina
fidei nostre confirmationem attente expendamus, et simul non obtenebrent
ut eius veritatem nubis cernamus, nobis interim fronte ne dormamus
subtilis fallis, sed ut iudicium ea tam firmiter esse credende quam fieri et
cuncte etsi iudicium illud in subtilia sit naturale, tm eo modo ut supernaturalis
tum q solis naturae viribus non possumus iudicare reb fidei sine dubitatione formidine credendas, tum q ordinate lor iudicium ad dirigendum
et regulandum voluntatem supernaturalem. Neq mirum videri debet si iudicium natu-
rale in subtilia dirigat voluntatem in subtilia supernaturalem, q lor iudicium si-
militer ordinem ad eius supernaturalis nos adhuc naturalibus, unde tenent
medici lorum inter actus ois naturales, et eis supernaturales, quare lor actus
q quos fit transitus ab ordine naturali ad ordinem supernaturalem, debet
esse strictus ordinem gratuitos et naturalis in subtilia et supernaturalis
in modo, aliter n. modi fieri non poterit lor transitus. Itaq actus est
actus prudentie, naturalis in subtilia: sed quodmodo supernaturalis, q ita
excellens et difficilis ut solis naturae viribus labori non possit. Sicut et quod
levissimi actus voluntatis, ut contactus, amor dei, quamvis sint ordinis
naturalis, ne possunt sine auxilio gratie labori. Qz. ar lor actus est gratu-
ite naturalis in subtilia, patet, q unitis gratuitis naturalibus actibus
evidentius ita. Actus confirmate miraculis, sanctitate vite, et thesis fi-
nis unitis, est firmissime credendus: actus lor doctrina confirmata mira-
culis q. s. sed q minor non est ita evidens esse naturali ipsa subtilia,
et experientia qua lor possit naturaliter subtilia fraude, igitur debet cum illis mo-
dis a deo cateris credi et confirmari. Deinde q nisi lumina in subti-
lia predicta facta fluderent, adhuc eyet aliqd, ut lit et minor iudicat
sibi firmissime credendus ob dei authoritatem.

Arg. Utrum convenienter distinguendo actus fidei q hoc q
est credere deo, credere deum, et credere in deum?

Rh. Affirmative. Nota. D. Aug. esse authore huius distinctionis, et patet
tract. 29° in Johan. et serm. 61° de verbis dni, et ep. 77. Credere deo
est credere deo, esse obedientie, eius inspirationi, et cetera q ad dei naturam
pertinent. Credere deo, et aliqd credere ob authoritatem dei. Hi adducte
textus D. Thome hic in corp. esse exemplis: credendo n. deum, credendo eius

Quæstio.

Præcipatio.

Nota.

st materiale obiectus fidei, et sic potuit actus fidei credere deo, Deo (Deo) legen. Deus est (Deus) et post 4^or verb. X (Deus) legendus est, deo, sicut correctus est in libris editis. Cum n. dicimus nos credere Deus, exprimimus obiectus materiale X credendi; quando a. dicimus nos credere deo, exprimimus actus credendi seu obiectus formale. Credere .a. in Deus, sonandus finis. et D. Thom., nihil vt esse aliud quam credendo adhaerere deo X amore et vt fide, sicut, nos dicit fide confiteri, vt deo tanquam summo bono niti inhaerendo. Vide D. Aug. sermo 181 de tempore docet, Bonos et malos credere Deus, et deo, non a. in Deus. Et habet. 29° in Josa. dicit, nos credere Paulo nostri in Paulus, q non credimus vt ei amore tanquam ultimo finis inhaerendo. Et D. Thom. 2 q. 1^a. a. 4°. ad 3^m indicat protestatores non credere in Deum, ly in Symbolo vt apposui dicta, Credo in Deus vt sciunt quo modo dicta et notari debent. Et ibi patet, non esse nos nobis fides quia credimus Deus, deo, et in Deus: actus quidem tendit in obiectum materiale, formale, et ad finem ultimum: actus habitus habitudinem non est intrinsecus additi, sed extrinsecus et relationem et impio charitatis. Haec ferme Thomas.

Nota. 2: Etsi vera sunt q dicunt, ly Credere in Deus non ita plene accepi in Script. et PP. sicut accipit D. Aug. Credere in aliquid. Planum habemus divinum, quia credimus esse, aut rei credimus, Habemus n. verbum Credendi, cognoscendi, videndi, et sic reperiunt per totum, mediante professione (in) Ad videndum in bonitate obiectus bonus .i. ad videndum bonitatem seu fabricatam et in Cant. nostri, vt intelligamus in nouissimis verbis .i. nouissima verbis et Apls ad Philemon. Audiens fidem quia habet in Dnum Jesus et in oes Sanctos. Ad Rom. 4° Credidit Abrahae deo. Et j. Credenti in eum q iustificat impium: ubi q vide accipit credere deo et in Deus. 2 Paral. 12° dicit, nullum principium in Dnum audisse, q ly non audebant eos vexatos, idq; ex timore humano, cui fame non erant iusti: vide credere in Deus no est ly iustorum iuxta Scripturam. Explanat in Aureolo, in fine verbum Symb. Constantinop. et sequentibus verbis addit compositionem, ut, Credo in una Ecclia, Credo in resurrectionem sanctorum. S. Lege n. plerasq Habemus q Habemus erant. Opponendo Epla 12^a. Credo in vita aeterna. vide Hieron. Dial. contra Luciferi circa medium. Imo, ipse D. Aug. lib. de fide et operib cap. 8°. dicit peccatum credere in Christus. Vide Hosius de spe et oratione pag. 214:

Nota.

Error manifestorum.

Error Pelagianorum.

Error Vegae.

Prop. 1^a.

Artig 3us Actus credere supra vires naturales sit necessarius ad salutem?

Prima sentia Dei est manifestorum, q dicebant nihil esse credendi nisi q vires naturali euidenter patet, vt refert D. Aug. lib. de utilit. credendi c. 1: ubi dicit, nondum adeo se apud eos valuisse q persuaderent eis vera sententia adeo donec petrus Abailardus, teste Bernardo Epla 190. 2^a Sentia est Pelagi: mouens. esse aliqd credendum q vires superet, plurimis confidentibus pertinaces in obstinatis: posse in nos solis naturae viribus id credere sicut oportet, postea quam a deo reuelatus fuerit, vt colligit ex Aug. de gra Christi c. 7° et seqq. 3^a sentia est Vegae lib. 6: in Trid. c. 20 et 21°. ubi docet 1° Etsi q immunis: Pelthes ignoravit vnus esse Deus, q ly, inquit, magni fieri, posse misericordia Dei modi velle salvari sine fide si servari legi naturae, et dolent de gentibus vita lege naturae vixisse. 2° docet, absolute fieri non posse vt q immutabiliter ex, nemo esse unus Deus. Saltem in naturali cognitione q sit habere de deo sufficere ad salutem sine fide si q immutabiliter ignoret fides. Ita ly haec sententia videatur Pelagiana, addit, talem posse non iustificari sine gra Christi, q quidem habet talem cognitionem dari ei auxilium debitum necessarium vt eligat actus charitatis, q actus in voto et implicite continet fidem, ita vt ita affectus vt si fieret esse credendum, ob diuinam authoritatem vellet credere. Quarta sententia vt refert Theologorum in 3^a dist. 15^a tenet supernaturale esse necessarium ad salutem. Pro qua est 1^a Propos. Ad Dilemma actus et cognitionem necessaria, nisi est aliqd credere q no est euidens. Probat per D. Aug. lib. de util. credendi

c. 10, 11° 12°. q2 aut contradig, aut fidem, aut scientiam vitiosa fide aliqua vera non euidentia. Stulta aut amentia, nemo in diligit tempta amentem nisi vix à quo se credit diligi. Et ita iudicia et tribunalia vitiosa fide ita credit hostibus. Denig pietas filiorum erga parentes et contra, fides matris vitiosa, ita filij non possent scire q sint vere parentes nisi credant, nec patet q sint vere filij nisi credat mater, vide patet totus ordo fundamentalis esse fidei. Et si ista vita humana ita q sit respectu fidei, ergo et vita Dei habeat statum debiti imperfecti, et vel dicit sint à sensu remotissimae. 2ª Prop. Etiam positis revelationibus non possimus assentire nobis fidei sicut oportet sine gra quia indigemus esse nobis nra. Est fidei. patet ex 1° 2°. qst. 109. a. 2°. 3ª Prop. Omnia necessaria fuit ad salutem et institui aliqua fidei sequentibus, tam ex parte Prop. 2. Prop. 3ª. rei credendi quia ex parte subiecti. Est tam vera et contraria ordinata ratio. Ubi advertit, non loq non solum de necessitate precepti, sed et de necessitate medij, nullo n. modo fieri q sit sine fide salutis: Et. a. alia est necessitas necessitate precepti et necessitate pertinente ex aliquo proposito, ad talem est si aliquis inculpabiliter ignoret, vel nequeat laborare etsi forte sine eo salus obtineri possit, ut Eucharistia, Sacra. Penit. et alia q sunt necessaria necessitate precepti. Et loquim de fide q no solum est sequentibus ex parte obiecti. et qua credimus aliqd q vere sequat, sed et q sequentibus est ex parte rei et potius, ita ut talis rei virtus naturae laborem nequeat. Et hoc proprio ex Script. Psal. 93°. Deus scit cogitationes hominum q vanae sunt. Beatus homo quem tu erudieris Domine. Ubi iudicat, eos cognitionem esse inutilem ad salutem nisi q dicitur Domini venerit. Sapiens q. Si ab fidem testimonij inter fratres hominis, si ab eo abstinent sagena hora Dei, in utilitas comparabilis ex. Lame sapiens solus Deus inuidat donec fiat ordo. Ad Hebr. 11°. Sine fide impossibile est placere Deo. Et. a. loquitur de fide rerum sequentium, non. 1. de cognitione naturali rei Dei, patet ex fidei definitione qua habet intellectum, fides est substantia sperandarum s. rei. ex sperare, et ea q no apparent, scilicet sagena rerum. Idem patet ex eo q subiungit. Fide, ait, intelligimus aptata esse secula verbo Dei ut ex invisibilibus visibilia fierent: Et sane rem naturali negat cognosci. Idem patet ex dictis toto capite, ubi et ostendit in lege naturae tam fide fuisse necessaria ad salutem. Et et expresse dicit ex eodem cap. Cour. Credidi. ras. 25°. Idem Apls toto ferè Epla ad Rom. ad Galat. et ad Hebr. docet sine fide no posse homo iustificari. Et tam fides sagena rerum gra, donum Dei, et dicit ea no esse ex nobis. ut patet ad Ephes. Ad Rom. 3°. Et. Ad Rom. 1°. Justus ex fide dicit. Vide sepe ens q cavet fides non posse viduere vita iustorum. Idem patet ex aliis locis ubi fides Christi dicitur necessaria, et no posse habere sine gra Dei. Johan. 16°. Hoc est vita aeterna. ut Deum et quem misisti Jesum Christum. Matth. 11°. Nemo novit filium nisi Pater. Et 2ª Corinth. 3°. Non sumus sufficientes cogitare aliqd ex nobis. Nec valet si dicat nos sagena, fides esse necessaria ad salutem in re vel habitu in voto, tale. a. locus habere fide in voto. 1° q. Tam distinctio est nova et inaudita. 2° q. est falsa, nec est locus habere in fide, nos fidei ipsa sit primus salutis fundamentum, vide non est ipsa aliqd antecedere nec nobis ipsa dicitur habere in voto, sicut baptismus dicitur haberi in voto quando qs ex fide desiderat Baptismum: potest qde id q aliqd audiendo de fide desiderare audiendo plura, et videre plures confirmationes illius doctrinae, non tn adhuc dicitur habere fidei in voto, sicut id q desiderat Baptismum, et ob aliq impedimentum non est baptizatus dicitur habere Baptismum in voto, ita ut q aliud votum iustificari possit si contra adsit q Baptismus no est q sit simpliciter salutis fundamentum, sed antecedit fidei ipsa. a. fides non antecedit aliud fundamentum sequentium, in quo ipsa habere dicatur. Deinde fides est virtus interna qua Deus semper

Pro ex Script.

Praevaricatio.

? infinitū q̄ando legitimā dispositionē; vide sanct. Tabiet. verbo q̄ando
posset legitima dispositio, q̄alis est ea quā aliq̄s dicit habere in voto Bap:
tismi. a. est q̄d ecclesia p̄ nostris ptis est itti assert ea dia p̄ requisita
ad iustā et sufficiētē ptionē, et sic merito baptismū habet in voto,
non in fide. 3ª Vz si fides in voto sufficit ad salutē, multo magis
charitas in voto sufficiet, ut fatūr plures Tabiet in voto q̄as fides
vīua ex infundat fidei et spē, et includat q̄dā dilectionē in deū affectiū
in q̄by velut in semine latet. Hid. n. charitas requisita et sufficiēs: alij vō
absurdū est, et contra Scripturā posse aliquē salutē sine reali et absolutā cha-
ritate. Ph 2° ex Conc. vide Caiet. q̄ Conc. milevit. et 5ª 7ª et 25ª Conc. Ph ex CC.
Arausic. Conc. Trid. sess. 6ª can. 3ª vbi dicit, quemcūq̄ sine p̄dictis gb
inspiratione posse credere et moueri ad iustitiā. et Cap. 7ª sine fide nulli
unquā contigit iustificatio. et cap. 8ª dicit, fidē esse fundamē salutis aditus
et radicē oīs iustificationis. Idem docuit SS. d. Aug. de p̄dest. Sanctor. c. 2ª 3ª 4ª
et 5ª et de p̄cto orig. c. 25° et 26ª. Prosp. de vocat. gent. lib. 1ª c. 21ª. Oīby
et 5ª Ph vosby.
SS. Conc. Carthag. et SS. docent partim fidē esse sufficientē, partim esse ne-
cessariā ad iustificationē. 3° q̄dam vō 1ª est D. Thom, cuius Caiet.
q̄ sic breuiter est explicanda. Quando reb. aliquā destinata est ex fine q̄d
q̄des est supra naturā vīq̄ conditionē, tū naturalib. naturā superiori, debet reb
illa indūi a natura superiori vt ad eius finē tendere, et sola q̄nā origo
posset, q̄ nulla reb est se vigere supra se, et nisi ad id q̄ supra naturā vīrel
est, nisi a superiore natura iuuata; q̄ cum finis humanæ naturæ sit visio Dei et
dilectionis mysteriorū, q̄ est ipse supernaturalis, soli a Deo naturalib. non q̄libet
ea tendere valentib. modo n. cognoscendo et amando nisi a Deo iuuata et do:
cta. 2ª finē debent esse cognitiones medias, q̄ mediāt diuersis tendūt in
finē tanquā media intermedia: alij finē vltimū est supernaturalis n. videre
et frui Deo, q̄ et media n. cognitio et amor. Confirm. 1ª q̄ amor supra-
naturalis est necessarius ad iustitiā et salutē, q̄ et cognitio, nā hæc debent esse cōse-
dens vadens et connexa tanquā media et intermedia. Confirm. 2ª q̄
finis vltimus Dei est q̄dam Dei et dilectionis mysteriorū scientia, cognitionem q̄
q. et ad q̄dam tanta rei scientiā non pueniat nisi q̄ig videndo, cognitā
illud Esaiæ 7ª et habent 70ta. nisi credideritis non intelligetis. Est q. fides
medius q̄dā inter q̄dam scientiā et ignorationē. 3ª vō. Dei lex mandat
in finē supernaturalē debet eius cognoscere, et media q̄by ad eius q̄dam
non q. et cognoscere nisi Deus reuelet, q̄ naturalis ratio nouit Deum
velle cultum q̄dam esse Domini recōlere, neq; q̄by mediis ad Dei est
q̄uiendū: aq̄ diuina reuelationi et q̄ est in posterioribus assentiri nisi
Deus q̄dam sua mente indat. Item, non possūm sine gratia Dei ita credere et
inde vtile vitam, sicut iusti dicte et fide viuere, nā sine q̄dam auxilio
mea vestra semper fluctuabit, et inferendo debitum assensus probat, q̄
mea non idet dignitati et authoritati diuæ reuelationis, neq; est esse fun-
damentū totius diuinæ cultus, et oīs cognitionis laborum in eius
finem tendentis. vltimo n. nobilissimi sunt de genere et finibus speculativis
de finibus bonorum operis et malorum; neminem autem q̄ volat laborare, nisi prius
talibus finib. assistere, et honestus seq. Itemq; si cognitio q̄ sola naturæ
viribus labori et aliis quando sufficiunt ad iustitiā, q̄ principium salutis erit ex
nobis, q̄ est Pelagianum. Patet Consq. q̄ principium salutis incipit ab
ea cognitione Dei q̄ sufficit ad charitatē et q̄cumq. vide D. Aug. supra
docet principium salutis ex nobis fore si vel fidei vel fidei principium
q. assensus credendi ex nobis est. Vide de Gratia. SS. vbi fore citato, et lib. 1ª Conclio.
retractat. c. 23°. Et, dat patet, non solum est sentire esse vitiosum quæ
asserit homo q̄ inculpabiliter ignorat Deum, posse salutem, modo nouit
aliqui naturæ vīrib. seruat (vide ex supra homo sine fide, spe et charitate
salutem posse) sed et illud q̄ dicit homo ex sola cognitione naturali
posse salutem si sine sua culpa fidē ignorat. Et contra hanc veritatem
non stant rogita magni momenti: cuius difficultatē habet intelligētiæ et sequ.

Arty. 4to vtrum credere ea q̄ nō naturali ḡbari possūt sit necessariū

R^o^ affirmative. Et. Deū esse, esse ōpōlente, habeā oēs guidentiā, esse
esse immortale. St Aug^s^ de Trin. hab. vol. 1° vt vny ad loqd rogniōe
ḡuenīat, q̄ hec sūt fundamenta bone vite, vnde satis rogniosci debent, ḡ
necesse est ea credere, ea nō naturali tradissimā rogniosci. 2° vt loqd
rogniō sit certior, nā q̄nti possūt hec nō penetrare. 3° vt sit firma
et sine errore, nis ea. hec rogniō sit fundāta, bone vite debet esse
firmissima et oīo infallibilis, nō a. naturali nō possūt hec possime
firmiter rogniosci, nisi forte ab excellentissimo aliquo ingenio, ytli n. hec
demōstrabilia sūt a posteriori, vt ex vny in toto ḡne humano q̄ sūt
spāli auxilio illa demōstrationib⁹ penetrauerit. Adde 4^m^ nō, q̄ rog
nitio laici nō vt sit regula et mēsura oīm supernaturaliū, q̄bz in
Deū tendimus debet esse supernaturalis, rogniō n. nō esse naturalis nō
post idonea vt oīa supernaturalia sit directiua et norma, q̄ habent obiecta
vel fiunt, vel aliquē modū supernaturali, debet n. esse in illis q̄dā tra
dentia intrinsecā vel extrinsecā in aliq̄ supernaturale, vnde supponunt
rogniōnē supernaturalē.

Arty. 5us An homo teneat ad credendum aliq̄ explicite.

R^deo. Ea tenet hō explicite credere p̄ q̄ affirm beatq̄, q̄ continent artic
fidei. Sensus est, Hoīes debēt credere d explicite in quib⁹ salg ystig consistit,
et media necessaria ad ea dūrentia q̄ cōtent artic fidei. Vide D. Thom.

In Arty. 6us 7us et 8us De explicite credendis.

Dubium 1^m^ Quinā fuerint explicite credenda ante Christi aduentū?
Nota. Aliud dici explicite credi q̄ in se et in q̄pōe terminoꝝ ppositis
credit, vt, Petri credit Christū esse filiū dei, credit mysterium incarnati
onis explicite. Petri credit Patrē, filiū, et S^m^ esse vnus Deus et tres
psonas, credit mysterium trinitatis explicite. Implicite a. credere est cre
dere aliq̄ in gen, sed in certi aliquo principio et q̄do illud possit dedici,
vt Rustici implicite credit Abrahā fuisse dedit fidei, q̄ credit Scripturis
aliter credit alia diffinita q̄ credit Ecclia, vt, Hoīes nouos articulos q̄ p
las inquisitiones hereticas Christi. Nota 2°. Considerare inter DD. omni
Nota 2°. tempore ea oīa fuisse necessaria credenda explicite sine quoꝝ rognitione
Deus non potuit hoīem iustificare vel aūt vita eternā iustificato vt oportet ad eter
nā salutē, vt sedet ista. p^o^. Deū esse. 2°. Esse oīs remuneratorē. 3° Labores oīs
guidentiā. 4° Xp̄m esse mēsorē gre, iustitie et remissionē peccatoꝝ.
5to Esse remuneratorē bonoꝝ op̄ū p̄mio spāli, et eternē malorū. 6°
pias esse immortale. Horū oīm rognitionē ita expresse fuisse necessariā
vt nemo vnq̄ fuerit saluatus sine ea in statu adultī de quo hic loquim
vide mortis necessitate excepti sed et medij. Et q̄dē q̄ ad rognitionē Dei
quod attinet, ea fuit 1^a^ vt q̄ homini occurrit, nā cum sit q̄ rogniosat Deū
ex alterius doctrina, debet rogniosci ex creaturis, quando n. ex doctrina
nostra, vel aliter applicādi sit quis si dicat esse q̄ddā indicium q̄ oīa cō
dit, vel ex quo oīa dependent. vt patet ad Rom. 1° et Sap. 13°. Deinde nō
rogniosat illos esse mūdi autores naturā, non habebit digne de eo estimationē
sed oīo humilē, tanquā q̄ indigne mūdū et in alienā domū incidat
nesc potenti illū regere sicut oportet, nā multi habuere hystoricā illius esse
adhuc et largiorē oīs. Idem dico de guidentia, nisi n. noueri q̄ Deus
dentia non potent non indigne sentire de Deo, vt q̄ ignorat vel nō
et non gubernet mūdū, nec ad illius reuerentiā indifferibiliter, nec p̄
beneficijs grās agat. S. Aug^s^ Item, nisi sciat Deus esse autorē iustitie. S. nō
orabit illū, nec venia peccatoꝝ petet, nec sciet q̄ Deus sit salua
tor. Reliqua et manifesta videntur. Et hec q̄dē oīa credenda sunt fi
dei, vt patet ex dictis s. Explicita a. fides potuit originaliter non vi
fuisse necessaria, nisi necessitate precepti: implicita a. sub confusa videtur

fuisse necessaria

fuisse necessaria absolute. m. gong Lutheranis esse fidem viuificam assentiri et malle à primordio, et ergo necessario dicit Dei vt ad iustitiam pertinat, nã liberatio à malis est primordio ergo misericordia dicit in negotio salutis, et ad primum redit ad Deum confugiendum, vnde non est credibile quod dixerit regnasse. Inter hos tenet fidem primum decalogi: Inter q illud, non esse volendo Deos alienos, vt necessario necessitate vnius; reliqua necessitate precepti, nã q̃da ex illis forte ignorari potuerunt sine detrimento salutis, vt Ans formatio fit Christ. Ita adulterium consentiendo contingere limitat. Inter de homicidio ob iniuriam facti illato, fieri n. pt vt q̃da ex illis sine culpa fuerint ignorata à q̃libet homine, q̃ tñ salutis fuerit et fidei, et charitate contineant et alios veri Dei. Sed propria difficultas est, de mysterio Trin. vitatis et incarnationis. Quida n. vt refert Reg. in 3. d. 25. existimant tunc necessaria fuisse explicita fides Trinit. et incarnat. Sed rõnd sententia contraria tenet. Sit 1ª Propos. In statu innocentie vel lapsus explicita fides Trinit. et incarnat. si illud mysterium in eo statu fuisset futurum Prop. 1ª.
Est rõnd DD. et ratio, nã Adam ubique mysterium cognouit. Et q̃d de mysterio Trinit. non pt esse dubium, q̃ data fuit ei q̃ditissima et distinctissima fides rerum q̃ ad diuinã naturã pertinent, tanquã capiti et doctori totius gñis hũ: mani: Sicut n. in natura fuit rõnabile q̃cessisse q̃ vas in vasorum domo pregare debebat, ita et in domo gñis, vt q̃ ab esse in alios derivandum erat; deinde, in hoc mysterio consistit nostra beatitudo, q̃ fides explicite ne: dit ea quorum visione beati erimus. Confirm. q̃ alioq̃ valde inq̃eta sui fuisset cognitione labefactasset. De mysterio n. incarnationis est rõnd 28 sententia illos distinctis cognouisse filios dei incarnandos, nã cognouit matrimoniũ esse mysterium sue unionis q̃da signum vnionis Christi et Ecclie, vt colli: git Bonav. 2. addendum explicite. Apli ad Ephes 5: idem ex istis locis dicunt 28. Thom. in cap. 5. ad Ephes. Alex. lib. 3. q. de Inc. ad lit. et alii DD. Bernard. Sermo 2. in septuagesima. Sic D. Thom. Dic et alii DD. Scholastici. Unde actiue et ex posteriori dicit fidem explicitam fuisse si in statu innocentie nobis q̃sistisset, nã ex traditione mysterii tunc distincte q̃dicere tñ ex D. Thom. n. 3ª. Ex ante dictis non cognouisse de mysterio quantum erat Nota.
institutum in reuissione peccatorum, q̃ non erat q̃cognitum dictis, alioq̃ valde antiq̃ et multos fuisset in illo statu: sed tñ quantum erat cognitum his et Christi incarnatio effet capiti, vñ sanctorum, et eorum gloria. Et modo effet q̃fectior et manifestior dum labuntur capiti sui gñis adeo unionem, nã incarnatio Christi ab eo dicit finem est institutum in. ab liberationem à peccatis, et q̃fectionem gloriam malestis, priorem finem ignorant alii dicunt, sed post lapsum Deo reuelante est cognitum, q̃ exigebat ut fide in ipsum tanquã mediatore accederent ad Deo. 2ª Prop. Post lapsum Prop. 2ª.
non fuit explicita fides incarnationis Christi et mysterii Trinitatis: neq; et hoc fides explicita necessaria fuit necessitate precepti vel medii. Est rõnd primi DD. et plures ex Scripta. Ad Colos. 1. ubi Apli dicit; Christum fuisse absolutum à gratuitis et gratis, inter. a. non explicatis sanctos q̃ Deus voluit notas facere dicitur gloriose sue. Ad Ephes. 3. mysterium Christi non fuit aperitus gratuitis q̃dictis, sicut inter aperitus est S. Apli. 1. ut explicite. unde ide 2. Corinth. 3. dicit Esse sup vas ad Deum velatum positis in Exodum mosis. 1. dus hic exponit q̃ velatum et tollit q̃ Christus, ubi signat, non fuisse fidei absolute de ob dictum incarnationis. Ad Galat. 3. Crisostomus innuit fidei. 1. fidei actus ratio sub lege respectiuam rationis in ea fidei q̃ velandum erat. Ide dicit 28. vide Aug. lib. 19. cont. Faust. c. 19. et Epla 49. q̃st. 2. ad Dro. q̃ et 2. Bernard. Epla 77 ad Hugonem, et D. Thom 3ª q. q̃st. 47. a. 5. ubi dicit, principes iudeorum cognouisse q̃d Christus esset messias, sed ex igno: rantia fidei Dei. Unde q̃ dicit a. 5. dicit mysterium Trinit. et incarnatis fuisse explicite medium à maioribus, implicite à minoribus, intelligendum est

de q̄busdā prophetis et patriarchis q̄bꝫ id fuit revelatū, et de aliis q̄bꝫ id fuit sufficienter p̄positū, ab his q̄ immediatā revelationē accepant, Sūmi ac Sacerdotes, et alii primipes populi non videntur explicite hoc mysterium cognouisse: Nam Nicodemus, q̄ tu erat magr in Israel, et alii q̄ te Christū agnoscebant esse messiam, ignorabant esse deum, et quidē videbat valde absurdū si ita esset deus et hō. vt patet Joh. 3. 5. 10. quo multi ex discipulis non viderūt finaliter credidisse diuinitatem Christi ante resurrectionē. De mysterio trinit. est fides vtq; non est ōnū sublimissimum, videt ante Christi p̄dicationē non videntur obligati fuisse obligati credere hoc mysterium, p̄ter eos q̄bꝫ immediate facta fuit revelatio, aut q̄bꝫ ab illis fuit sufficienter p̄positū. 3ª Prop. Ōes tū ex suis labōribus implicita fidē incarnationis: alias adeō haec fides erat necessaria medijs ad salutē. Est cōmūe dd. Sed controuersia est, quinā ficant ista implicita fides? vna d. Thomas a. 7. ad 3. dicit haec fides implicita nō fuisse alias q̄ fidē diuinā p̄sidē qua q̄s credit deū esse liberatorē hoīm iuxta modos ipsi placitos, tandē fore sequūtā Thomistae. vt Dom. Soto lib. 2. de nātā et grā. c. 11. et 12. Cajet. et Bañez dicit. Alij vero dicunt fuisse ex quia q̄s explicite credit deū misericorditer sibi esse remissurū, et aliquē hoīm q̄m ipse misericors sit, vt sit ille mediator dei et hoīm q̄ suis meritis et sacrificio gratiam dei sit recuperaturus, non fuisse necessarium cognoscere, An hic simul esset deus? An vir sanctitudine miserat iustitiā vel misericordiā? An ipse esset mortē subiturus q̄ multis ex partibus mysterium, satis est fuisse implicitus hanc fidē, id q̄ hi explicite. 1º. credendo ipsū fore mediatorē implicite et credebant ipsum fore deum. Credendo et ipsum sacrificio implicite credebant mortē, q̄ nihil erat dignius q̄ offerret quia scripsit. 2º. ideo credebant in fide maiorē q̄bꝫ erat facta expressa revelatio. 3º. ideo in diuina p̄videntia, credendo hanc ita fore sicut deus q̄ sua p̄videntia disponeret. Prop. 4. Pro hac sententia sit. 4ª p̄posi. omni tempore post lapsum Adami vsq; ad Christi adventum et p̄dicationē, vbi adultis ad iustificationē necessaria fuit explicita fides vnius mediatoris q̄ esset deus, quēadmodum sibi esset reconciliatus: non fuit necessarium explicite credere duas diuinitates et naturas partis mysterium, vt nationalis, Caietā, passionē q̄. Haec tenet p̄fundissimus Sr. et magr Scholast. d. Bonauentura in 3. d. 25. a. 1. q̄st. 2. Ibidē Albertus a. 2. sed sub q̄st. 1. sub fine. Eandē insinuat Gabr. a. 2. et eandē tenent plures alij, fidem ipsis omni tempore fuisse necessariam. vide Aug. Epla 157. q̄ id ex dor loco habet. Ad 1. per gratiā Christi credimus salutem sicut et illi. sc. saluati sunt. Ad Rom. 5. sicut q̄ omnes delictū in oēs hoīes in condemnationē est. mors pecunt: ita q̄ omnes iustitia in oēs hoīes in iustificationē est. vita pecunt. Ex his hoīes extra ecclesiā nunquā iustificati nisi q̄ meritis Christi: aliq; nō est credibile meritis Christi fuisse extraneos, et reconciliatos q̄ q̄ Christus nullo modo noverant, nec scribant an aliqui hoīes deo essent reconciliatos an non, sed ex sola dei misericordia sine vlla satisfactione essent venia consequenda: sicut n. deus est causa vitae salutis hoīs, ita et est est causa vitae meritoria, magisq; q̄ simultaneus erat vt hoīes regenerarent vide illi venirent ad q̄s p̄dicator. Ex sicut Adam extra fuit peccatorē nisi quia gratiā, ita Christus nemini fuit iustus nisi quia spiritualiter regenerat, nō est. a. ad intelligi spiritualis regeneratio et inuitatio q̄ Christus nisi vi q̄ fidē veniamus, sicq; illi tanquā membra inseramur, q̄ non est fieri q̄ illos fides remotissimū dei p̄videntiae, q̄ dar fuisset semp etsi nulli angelus prophetā dicitor venisset, ig q̄ dare non reconciliatus Christo mediatori. Ita arguit Scotus d. 39. Aug. Epla citata. 1 Ioh. Glosa Ad Rom. 3. Iustitia dei q̄ fides Jesu Christi S. oēs n. peccauerunt et egent gloria dei q̄ Christo q̄ est gloria

Patrib. vbi clare insinuat, iustitiam dei ad nostram ꝓuenisse nisi p fidē Christi. non n. ꝑt vadit dicit Credere in Christū esse credere deū patrem. Et paulo post. Quis ꝓfecit deus ꝓpitiatorē p fidē in sanguine eius, ad ostensionē iustitie sue, p oēs q deo reconciliati sunt debitum remittendo aliquē mediatorē q sibi sacrificio deus ꝓpitius redderet ꝓphetas. 2° Eth vt Pb. D. Hieron. in cap. 2m ad Galat. ex: pliand illud. Scientes q̄ nō iustificat hō nisi p fidē Iesu Christi. Sancti, inqt, q ante ꝓphetauerūt ex fide Christi iustificati sunt: sicut Abraā credit deo Christi et reputatū est. Idem ostendit de noysa et ysaia. D. Augn lib. 18 de Civit. c. 47° vbi dicit, quidam ait ex gentibus ante Christi aduentū fuisse saluos, quibus q̄ nondum reuelatus fuisse mediator dei est hoīm nisi nūc dicendo reuelatus est nobis mediator dei et hoīm hoc Christus Iesus, q ventura in carne sic antiqis sanctis ꝓmittebatur, quemadmodū nobis uenisse nūciatus est, et nos credim̄ fide p ipsius. p quem ad deum. Vide ibid. Ecce manifestum est illum hoc ꝓfitentem fide mediatoris, non n. dicit reuelatum sed potius velatum de explicita fide mediatoris mediator ei q solus reconciliat deum p sua ꝓuidentia gratia humanis liberationis, nec etsi nulli mediator ventura fuisset fuit tolerat esse diuinū. Et Epla 49: ps. 2° ad deo grās. Ihesus, nat, ab eternitate gnt humani generis in eis mediantem animis utrumq̄ intellexerunt. p. q vis gnt dicto salutis fuerit. Vbi nota, illud, utrumq̄, vbi quo significat non fuisse necessariū explicitā fidē singulorū mysteriorū. Vide seq. idem dicit lib. de Vtil. cred. c. 19. Ea ergo fides ipsos saluauit antiquos q fuerat et nos p mediatorē dei et hoīm p. dicit. Augn addit ibidē, Fides sanguinis eius, fides crucis eius, fides resurrectionis eius. Ideo. non dicit hoc explicite esse credenda sed implicite, ut patet ex Epla 49: et lib. 19° cont. Faust. c. 14° vbi dicit, fidē veteres fuisse velatā et occultā, q in. partia mysteria ignorauit: nouitatis mediatorē dicit explicite fuisse credēdū. D. Prosp in illud Psal. 104: Enarrate populis adinuentiones eius. Quid, fr. clarius dici potest, quam Christi dictū fuit, nobis tempore Christi notū. Quid, fr. clarius dici potest, quam Christi dictū fuit, inqt, qz et ipsi in ea credebant fide q erat omnissimo tempore vnica, ab initio m. mūdi sanctis nō nisi in Christū iustificatio fuit. Et in illud Psal. 118' Defecit in salutare tuū anima mea. Dicit, olim tempore sanctos incarnationis Christi aduentū desiderasse. D. Leo serm. 13° de passione fuisse dicit, q eandē fidē olim sanctos iustos esse remunerator. Et serm. 14° Hoc consilium misericordie et iustitie dei latet in plenitudine sanctis quibusdā velatis; nam ꝓ ea tantum est, ut p. Et i. vna m. fidei omnibus tempore iustificat sanctos. D. Greg. Hom. 17ª in Euāg. oēs sancti in mediatorē dei et hoīm credidērunt et credunt, q ꝓcessit, et q sequūtur Hosanna clamant. D. Bern. Epla 77: ad Hugonē, ex Christo ostendit, hanc non fuisse necessariū explicite credere singula mysteria, ꝑ vel expedisse redēptori. Ex hoc patet q dicit Pt sentiunt. vbi et ad: dunt Pt sepe inuitum aut et velatum q eandē fidē mediatoris iustificatum: at quomodo et eadē fides si illi penitus ignorabant an esset fides aliqd mediator an nō? Sane non magis esset eadē fides quā si ipse sine mediatore iustificati essent, nec n. ex fide mediatoris. Rō. a. nec hec fides necessaria fuerit, a priori est ꝺa voluit, consequentia ꝑ est optima nec sic instituit Deus, qz n. Christus est nostra vita saluti Ihesus optulit et oēs vno aliquo modo requirunt, cuius fide et spe uiuerent, vt n. ex meritis et sacrificio ipsius sperant et petunt a deo uenia peccatorū suorū: Hoc n. est fide vnius mediatoris iustificari credere deum misericordē mediatorē q suis meritis et sacrificio nos reconciliet, et ꝑ eius merita speranda uenia, cuius a deo impetrare petere. Vide Ruard. artic 8. pag. 9ª vbi elegantur id docet. Vnde et patet. non posse dici aliquē iustificari fide mediatoris q nesciat an aliqs

Pt et Pp.

Ob.

Sx

Nota

Quid iustificat fides vnius mediatoris.

ob.

ſit predictor fidei, q̃ talis non ſit ꝑ ipſius veniã ſperare. Sed obiectꝫ
Quicunq; habet veram contritionẽ & amore dei ſibi omnia iuſtificata, ut
patet & tradat. de Caritate: alq; poterat q̃ talis habere contritionẽ alias
q̃ ꝺs ignorabat mediatorẽ, nam poterat conuinci & fide miſericordie & dei
et ſpe veniæ ꝑ caritatẽ dei miſericordiã obtinuiſſe, g̃ ſ. Confirm. q̃ om-
nia ſint referre ad dei gloriã: ſimꝫ q̃ credat, an deus meritum ſit libera-
tus & alapſus Petri q̃ ſatisfecerat, an ex ſola bonitate poſſit remitti-
tere. Reſp. nõ ſ. Dicitꝫ q̃ ſi iuſtificatus q̃ habet veram contritionẽ ſuper-
naturalẽ & amore ſ. Sed magis tale contritionẽ nequit poſſe habe-
ri ſine fide mediatoris: non q̃ repugnet & natura rei: Sed q̃ deus ſtatuit
non dare charitatẽ et veram contritionẽ niſi habenti fidẽ mediatoris, ut
ꝑ vig merita veniã ſperent: ſimꝫ quia mouet deus ad fidẽ media-
toris: ordinando n. q̃ aſſentiat & fidei viri dei, mouetꝫ vltimꝫ a deo
ut petat rogantiõe veniã & q̃ poſſit deo placere et veniã petitam
impetrare: & ſi quis putaret ſibi q̃ ſit et debet, deus illũ vltimꝫ
inſtruet vel & Angelũ viſibiliter aut inuiſibiliter, vel & aliquẽ huic
finali: ipſe placuerit, ſicut accidit Cornelio Act. 10. et Eunuchꝰ Act. 8.
et Mardochæo Act. 16. nisi dr̃ ut Pyrrie miranduꝫ, q̃ fiat ſecundũ
ordinẽ diu̇ prouidentie inſtituẽtis ꝓportiõẽ q̃ deus ſtatuit vltra dare
ſufficientia auxilia et media ſalutis, q̃ndã hec q̃ndia intelligẽda ſit valde
ſingulariter de quo vide d. Thom. in 3ª diſt. 25ª q̃ſt. 2ª. a. 4ª. et 2ª. q̃ ſi
ille deꝰ non petierit conſuetũ hanc rogantiõẽ, non ſit minꝰ ſi deus
non det illi ꝑfectã charitatẽ et contritionẽ q̃ non facit q̃ in ſe ſit rõ
deũ auxilio remouere, deus n. ordinat quãdã hoiẽ ꝓmouet ad ſalutẽ
mouendo eũ a remotionibꝰ diſpoſitionibꝰ et gratiã ad ꝓximũ ꝺr, unde
ſi q̃ negligat remotiones, ſimꝫ ſuadet, Tollite ſ. v. g. nequitiã rogantiõ
ſtimulꝰ ad ſalutẽ, non ſit minꝰ ſi nõ accipiat ꝓximum. Ad Conſ.
Rñ. Omnia referre ad dei gloriã ut Deus rogantem illũ ideo in gra-
tiã humanã fieri benignꝰ ut voluerit ei mittere mediatorẽ q̃ ꝺ eo ſa-
tisfaceret illiꝰq; ſibi reconciliaret, nã inde eluceret amplius dei bonitas,
quã ſi ſola miſericordia remiſiſſet ꝓcta. Arridet q̃ Deus et ꝓficit ad
gloriã mediatoris, q̃ res ſit tanta vltra ſalutẽ, non debuit in deo negli-
gi ignorari; Deus n. non remittat ꝓcta niſi reſpiciendo in paſſiõẽ Chriſti
ſui. Nec refert q̃ nõ expreſſe ſtruxerit an effectũ huiuſmodi, an deus
tantũ, q̃ deus in medio relinquẽdum, et fidei remiſſã ab deo abſtrahẽdum
eſſe tã erant illius forte deo placuiſſe; et deus in illo et ꝑ illud remitti-
turus miſerũ, conſentaneũ n. erat ut nõ obligaretur ad reden-
dam mediatoris dignitatẽ, antequã ea ſignũ et miraculũ ſufficiens
eſſet ꝓbata, q̃ res eſt longe difficilima. Debebant tã eis Emanuelis
rogniſcere, q̃ ſit ab impreſſionibꝰ ad ꝓphetiam humanã intelligentia
ꝓdiri ſolet. Obiectꝫ 2º. mediator 1º promiſſꝰ eſt Abrahæ. Ut patet ex D.
Thom. in illud matth. 1º. Liber Abrahã. Deinde Dauidi et Salomoni, q̃ ante
Abrahã erat ignotꝫ. Item poſt Abrahã nõ ſibi eis poſteritati fuiſſe rogniꝰ
Rñ. Abrahæ poſt Adamũ et Noë primus promiſſus eſſe q̃ ex eis poſte-
ritate naſciturꝰ. Aliꝰ tã plurimis ſuis reuelatus, ut primus patri-
bꝰ Gen. 3º. ubi dicit q̃ ſemen mulieris conteret caput ſerpentis. 1. Chriſti
et dicit Leo ſerm. 2º de Natiuit. c. 1º. Nec dubitandũ eſt q̃n Adam poſt
ſuos poſteros. Deꝰ ꝺt q̃ tãdem non erat, ideꝰ expreſſe reuelauit, ut pa-
tet ex Cap. 19º. Deꝰ. Deꝰ nõ ignorauit amittendũ eis q̃ in vltimꝫ ꝺcturus erat
valde inſtruxit. Balaam quidꝫ, nõ tã eſſet gentilis, ꝓphetauit valde
apte de Chriſto. Num. 23º. Apud gentiles, Oct. Sybillæ de Chriſto plurima

Prædestinatio.

ob.

ſ.

apt̃issimè ꝓbetauerit, vt patet ex Iustino orat. ad Gentes, vbi adfert multa
testimonia ex Sybilla Cumea antiq̃ssima de Christo, et Lactantio lib. 1°
diuin. institut. Clemente Alex. lib. 6°. Stromatū. Et D. Aug. lib. 18°. de ciuit.
c. 23°. vide et D. Thom. a. 7° ad 3m vbi loco Virgilianæ debet scribi Cumea,
Dar n. erat mater Constantini 4ti nisi forte nouerit q̃ refert D. Thom.
Qz et scribit Cumæa lib. 3°. Annalium. 3° Obiect. ex Script. vet. Testa. Ob.
non ex vetere aliqua prophetia de Dar fide, q̃ non erat necessaria. Resp. N. stat. Rx
nam tota pene script. loquit̃ de missa et eius celebratione sacrificij et
eius reuerentia. Neq; est necesse vt expressa aliqua, esse necessarium credere
in aliis: alioq; diuersa possemus multiplicare q̃ necessitate Dar fuisse necessaria
vel audiri q̃t, q̃ tis nemo admittit. Deinde nisi q̃ dicat esse necessa:
rium credere immortalitatē animæ, et futura præmia, non tis inde sequit Do.
nos fidē ea fuisse necessariā. Denig; ita credibile est Dar ex vita sua
tradi solitā à maioribus, q̃ patrissimi loquebant Script. sicut et fecerat
antequā vlla esset scriptura. 4to Obiect. Chrisostom. Hom. 37°. in matth. Ob.
dicit, Adæ adeuentus Christi sufficisse nosse vnū Deū, et hoc q̃ Christus
non erant rōtessi posse saluari. Resp. Forte vidit diuersa, non fuisse Rx
necessaria cognitionē Christi quālib à nobis requisit. Aliq; Dor dicūt ita
est valdè solidus sicut et alia q̃dā q̃ sequūtur, videlicet n. hanc internam
desiderio mala quādo ita credebat ad vtq̃, ita fuisse penitus. Lutheri. Lutherus.
tempore legis scripte ita tenebantur iudæi plura explicite cognoscere de
mediatore quā nos, aut quās gētes. Resp. non tenebantur nisi confuso Rx
diuino, non a. q̃ cognitio distinctior esset inutilis necessaria. Maiorēb
n. tenebantur credidisse Script. et donec venerit, et ita tenebantur explicite
venire messiā fore ex tribu Iudæ, sed et Regē, Pontificē, de tribu Iudæ,
de stirpe David et prodigiis miranda, Dar n. ita pala in Scripta Labuntur,
non tis tenebantur credere fore Deus, q̃ Dor valde obscurus est in veteri
Script. et reuelari debebat temporibus gētis, vt patet ex dictis. Vide Valentiæ.
nebantur credere illis mysterijs de stirpe David, et fore Regē Israël, &c.
sicut videtur: Certum sufficiebat implicitè credere n. credendo Scripturæ
et ad parendo fidei maiorum.
Dubitatur 2°. Quæra post aduentus Dei fuerint necessario explicitè Dub. 2°.
credenda necessitate medij. Hoc dubium magnam moueat q̃ magnarius
Trinit. et incarnat. Conuenit. a. inter DD. vt si necessarium sit credere
explicitè mysterium Incarnationis, et necessarium esse credere explicitè mysti-
rium Trinit. q̃ illud ex Dor dependet, et Dor mysterium est obiectum nostræ
beatitudinis, et principalis primus actus eius, et nostræ iustificationis, et
actus boni, et è contrario si mysterium incarnationis nō sit explicitè cre:
dendum, neq; et mysterium Trinit. q̃ Dor est magis obscurum et difficile ad
credidit, et non magis præcepta in Tertia q̃ā Incarnatio. Itaq; tota q̃stio
est de fide incarnationis, de qua sicut bene sentiūt inter DD. Scholast. 1° est 1ª Sententia.
sufficere ad iustificationē, et vt ad salutē aliquā tantū fidē Christi incarn:
nati implicitā, eam n. qua q̃ credit Deus quæ humanis sensibus incomprehensibilia
sibi reuelationibus infallibilibus modis sibi placitos: Actando q̃ inuisibiles ignos:
centia q̃ veritate q̃ expressa fidē non habeat. Ita D. Soto in 4t dist. 5ª q̃st. unica
a. 2°. et lib. 2° de vitia et gra. c. 11°. Et Vega lib. 6°. in Trid. c. 20. Medi:
med. lib. 4° de recta in Deum fide c. 1°. 2ª. Sententia est. Regis q̃dā fidē ex: 2ª sententia.
pressas incarnationis vt q̃ tandē salutis fiat, non tis vt iustificet.
Ita Melchior Cano, Reliquit. de Sacra. in relect. p. 2ª. Et Castro lib. 2° de
Lege penali c. 14°. et Bannez 2ae in fine artic. 3ª est. fidē explic: 3ª sententia.
citos incarnationis necessariā esse tam ad iustificationē in Dar vita
quās ad salutē ac beatitudinē, ita vt nemo adultus sine Dar fide iusti:
ficetur post sufficientem Euangelij promulgationē. Ita Hugo de S. victore
q. 2ª de Sacram. c. 5°. Magr. in 3ª dist. 25ª. D. Thom. ibidē q̃st. 2ª. a. 1° et 2°.
Durand. ibidē q̃st. 1ª. Bonauent. q̃st. 2ª. Halensis 2ª p. q̃st. 129. m. 8. §. 1°.
Pro quia sit 1ª Propos. Error est dicere Deum nihil teneri explicitè credere Prop. 1ª.

Prop. 2ª

sed sufficere credere in gre id q̄ credit Ecclia. Est contra quosdam Canonistas inter quos est glossa in explicatione Tit. de Sum. Trinit. in 6. q̄ dicit Greg. 13. est delata. Est n. contra CC. et DD. decreta. 2ª Prop. Fides fidei q̄ sufficit ad iustificationē, sufficit et ut q̄s salvus fiat; nec ad salutē alterius requit maior explicita fides quā ad iustificationē. Est contra DD. Pto ex d. Aug. de Nat. et grā. c. 2. vbi nihil aliud requit ad primū voluntatē quā ut q̄s implorat hoste; alq contra est ex Conc. Trid. et alijs Conciliis ~~alq contra est~~ posse hoste ~~fieri~~ inducti ab alijs iustificatis. Idem lib. de perfect. nec. et alibi q̄ absurdissimo habet id q̄ docebant Pelagiani, parvulos esse sine peccato, et tū egere baptismo ad regnandū regnū Celorū, idq̄ ostendit esse contra Script. Vide patet Augus nihil aliud requiri ad salutē aeternā quā ut q̄s sit vere iustus, vere a. iustus est q̄ est sine peccato. Ex confirmatē ex Script. vbi iustificari et salvus fieri accipiuntur q̄ vocē, vt, Fides tua te salvū fecit. Hodie salvi domui huic facta est s. 2ª Ex illa fides q̄ iustificat, fiunt filius Dei. si filius, ḡ hereditē: alq hereditē datur hereditas sine alia conditione. 3ª. q̄ grā Dei est fons aquæ salientis in vitam aeternā. Johan. 4. ḡ q̄ habet grām iustificationis iam est vitæ aeternæ merens et condignus, ac ḡnde ea consequetur si moreatur. Ex a. Conc. nit, fieri

Resellit assertio Card.

non posse vt fidēs moreatur antequā fidē Christi explicitā accipit, quia fundamento, vide n. Ior Fabrū rōs iste loc sit mortalib, et dic veniam posse dari ignorantia, et infirmitate mortis rationis non vndiq̄ excusant. Q̄ et q̄dā dicunt, illos non salvandos in fide explicitā Christi, q̄ vos in purgatorio accipiet, sicut DD. antiq in Limbo accipiebant, nihil ad rem fiunt. Quanq n. illos iustificandos non labore ampliq alios peccata, et ita non statim ad purgatorium, nā fides q̄ sufficit ad iustificationē, et ad remissionē oīm peccatorum sufficit: Deinde cognitio fidei quā q̄s post lauā vitæ accipit non est ampliq meritoria, nec iuvat ad salutē promissam, immo n. requiritur mutuat fidē esse necessariam ad salutē post lauā vitæ, sed solū in lauā vitæ: Q̄ et patet ex Script. quib DD. fatentur detenti in Limbo vt laborent explicitā fidē Christi, sed q̄ pretiū redemptionis nō dedit erat solutū, vide et illi detenti fatentur q̄ fidē incarnationis et explicitā laborabant. 2dē probari vt et Script. et DD. testimonijs q̄ in 3ª propositione adducimus. Sed obijcit Cang Histor. Cornelij Act. 10 et 11. Cornelij ac alij

Ob. Can.

Christi fidē audita erat iustis. Act. 10. n. dicit hoc religiosis, et timētē Deū, accepta Deo, et ita Deus non satis ei fuit ad salutē aeternā, vt patet ex cap. 11. vbi n. arguitur Petrus q̄ loquebatur ei verba in q̄bus salvus fieret ipse et domus ejus. Resp. Certissimum est, id q̄ sufficit ad iustitiā habendā et retinendā sufficere et ad salutē aeternā, vt ita dictus est. Vide q̄ ad Cornelius abierat, si de gratia illius fuisse iustificatus quando accersebat Petrus sicut sentit Greg. Homel. 19ª. in Ezech. et D. Thom. 1ª q. 10ª. a. 4. ad 3. rendus est, illos fuisse de numero eorū q̄ attigere dei tempora, deinde iustificandi modos, vt fuisse iustificatus ante Evangelij promulgationē, ac ḡnde ignorasse ad modū iustificationis veteris testamenti: Ac ita et abit ḡt tempus novi testamenti obligabat propto deo explicitē credere in Christū quās fidē non poterant ignorare, q̄ ea in illa regione Evangelium prædicatū fuit a. missū ad illos Angelū, habet vt ipse fidē Christi discerent, et q̄ ea in iustitia crescerent et confirmarentur (q̄ fidē n. priorē non poterant dici vt Ior ordine discerent Petrū adisse tempus Evangelizandi gētibus Evangelium Christi. Sed unū dicit, illos non fuisse absolute iustos, sed solū incoatē et in via iustificationis. Ex dicit D. Aug. de q̄dict. 83. c. 7. et lib. 1. ad Simplicianū q̄st. 2. Et Chrysost. Homil. de fide et lege naturæ. Tom. 3. Dicit a. viros religiosos et timētes Deū incoatē nō q̄ndā, sicut potest dici se convertunt timore Dei dicuntur ad iustitiā, q̄ntū q̄ non male vivendo. Unde vt q̄ndā iustificandi fuit missus ad eos Petrus q̄ nūs Christi fidē doceret sine qua salvi esse non poterant. Audiendus tū Petrus iustificatus est ante Baptismū recepta sanctitate. Et Ior dicit D. Aug. lib. 1.

Prof. 3ª

Refutatio argtis Caiet.

Refutatio quorundam responsio.

filij dei ✠ fidei, quas applicatio Baptismi ✠ valet et eterna mereatur unde etiã Baptismus in voto posset suffitere, nec tñ inde segue posse fidei Christi in voto illo vas dicto istius esse. 2ª ylatio Extenday. Bonose 8' ✠ integrit, vna sanctã, vbi dicit vos ✠ nihil de Christo audierant non posse esse de Ecclia, in qua est vna fides, vnus Baptismus, et extra quã non est salus aut remissio peccatorũ. 3º probatur ex PP. Dr. Augo de
ph ex PP. Corrept. et grã. c. 7º. ✠ dationis non se liberaturi ✠ dicunt potuisse se non audiuisse Christi Euãg. Et j. Quibus ab illa gratia datione ista dia gratuita largitate discreti sunt, ut est dubiũ quod genus vis et audiendũ Euangelium, et ob audierint credidisse. vbi manifeste supponit Aug. fidẽ esse necessariã ad salutẽ, et ideo dia gratia electis gratuita vt audiant vis ꝓdestinationis. Et de ꝓdest. 88ª c. 7ª. Si posset
Tom 3º. esse fide Christi esse salus (Cor. Cornelius) non ad eius audiendũ mitt. Petrus angelicus Petro. Ghi. de nat. et grã. c. 2º. Si ꝑt hoc implere legẽ et iustitiã fuisse in aliquibus gentibꝫ vbi nõ latuit fides sanguinis Christi, de quo debet esse sermo s. Hoc .a. habet ✠ valde absurdo, et aliqb sine fide sanguinis Christi posse legẽ implere, vt patet ex seqꝫ inde in infert, ꝙ Christus gratis mortuꝰ est. Christost. Comel. de fide
et lege natura, in fine, dicit Cornelius cauebant non posse iustificari nisi à Petro audiissent fidẽ Christi, et ea vis fuisse mortua ꝙ ea essent fidei ab Deo iusto. Dr Bernard Epla 77ª ad Hugo. vbi
ph vorby. mirat alter. Quã non credidere redemabit. Dicit magis necessaria esse fidẽ Christi quã Baptis. ꝙ nisi Baptismus sit necessarius ex precepto, fides erit necessaria vt medius. 4ª probat sic. Quia ꝙ astrictus est ante Dei adventus fuisse necessarius fides explicita vnius mediatoris in quẽ credentes venit vt postquã per misterium pasche esset et spiritus sanctus missus ab eiby vide expressa notitia, vt immissus Dei regã se benigꝰ visitabit agnoscerent, et scirent à quo sperare iustitiã et salutẽ deberet Dom. n. eby spiritus ad Dei gloriã quia ridiculum alterius beneficij nobis posse
Confitemabr. Ex statu nouæ legis est status ꝓfectus in quo veritas antiq velata est patefacta, ꝙ meritò requirit maior ꝓfectus regnitio et fides quãs olim: alqs olim debebat cognosci vnus Deus et vnus mediator. n. Christus ratio vtriq nostrũ salutis expresse quãmũ non distincte, ꝙ inde distinctius Christus debet cognosci. n. vnus Deus in tribꝰ ꝓsonis, et vnus mediator ꝙ sit Deus et homo. Cuius signum est ꝙ Apli olim sine fide implerunt,
Ob sanguis sine vllo modo posset salutis remissio. Dicit. si non ꝑt ꝙ
Rx saluari sine fide explicita Christi, ꝙ 4 ex iudeis iusti erant post promulgationẽ Euangelij amisserunt iustitiã si non audiissent Euangelium. Sed n. Ex solus n. dicitur, post Euangelium promulgatus non potuisse aliquis ex impio fieri iustus sine fide Christi explicita: ij tñ 4 antea erant iusti ✠ fide implicita Christi adventus poterant se conservare in iustitia ✠ illos fide ꝑ explicita fidẽ Christi inculpabiliter ignorarent, sicut forte arridet iudeis 4 erant apud extremos Indos: si tñ arridebat illos subi in gentib mortiferis non poterant recipere sine explicita fide Christi quia Deus illis gratuitꝰ se ipsi reuelat fidissent se simul ad Deum conuertere. Et rationẽ ex Aug. de Corrept. et grã. c. 7º. Ex hoc sequit, Nestorium in ea
Contrio. 1ª vera Sabellianos aut Photinianos, aut Manichæos, aut Nestorianos aut Pelagianos posse iustificari etsi incredulus esset. Ex Sabelliani negant Trinit. et dicunt solus esse vna ꝓsona: Photinus negant filius esse Deus. Manich. negant Sps esse Deus: Nestor. negant filius Dei esse Deus Pelagiani negant illius redemisse genus humanũ sed solus docuisse verbo et exẽplo. 2º sequit. Non sufficere ad iustificationẽ impij fidem vnius
Contrio 2ª. Dei et attritionẽ ex nõ sancto Baptis. ex additis, sed requiri et fidẽ vnius mediatoris Dei et hominis ꝙ sit Deus et homo, et spem veniæ ex meritis ipsius. Ex et colligitur ex Trid. sess. 6ª. c. 6º. vbi nouerunt dispositiones necessarias 1º requiri fidẽ Dei et diuinorum reuelationũ, et in ea mouet, et mouet à Deo iustificari impiũ ꝑ gratiã vis, ꝑ redemptionẽ ꝙ est in Christo Iesu et ꝙ nobis est ꝑ Christum. Deinde requirit spem veniæ, quia ꝙ

Quæstio

sperat Deus sibi p̃ Christū p̃pitius fore. vbiq; a. contritio sufficiat q̃ est
& amore Dei sup̃ oīa, dubitari p̃t. Sed dicendū est, vera contritionē huius
sufficere quandocunq; adest: sed fieri non posse secundū legē ordinatā vt q̃s
vera contritionē habeat sine fide Christi explicita, et spe veniæ p̃ merita
eius, vt Scripture indicant, nec Deū non offendat alias saltē vias aut
modos quos ac merita Christi: vnde oīs qui posuit vt meritū Dauid
ultima dispositio ad iustitiam nisi fides Christi et spes veniæ vt iustitiæ &
meritū eius respiciat: sicut & vt meritū Dauid fuit dispositio nisi habuisti fidē
explicitā dei tanquā remuneratoris p̃mio spirituali.

Dub. 3ª

Dubium 3ª: Quænā necessariō sint credenda post adventū Dñi ac merit. Suppositio.
statæ p̃cepti? Suppono oīa ea necessariō esse credenda ac p̃cepta q̃ ac ne-
cessitate medij. Nam p̃cepta dō tenemur oēs ea cognitionē comparare sine
quā iustitia et salus obtineri nequit, vnde sicut nos illorum ignorantia, etsi
inculpata sit, excusatio fieri non p̃t: ita si q̃s negligens aliquo modo
in illā addiscendā fuerit, peccat. Ea a. q̃ necessariō credenda sunt neces- Credenda necessariō
sitate medij, videtur esse Deū. 1º Esse vnū Deū. 2º. Esse creatorē oīm necessitate medij.
3º. laborē oīb; gubernatē. 4º. ab ipso expectandā remissionē peccatorū,
et iustitiā. 5º Esse remuneratorē p̃mio spirituali et dō. 6º. Patrē esse im.
et iustū. 7º Esse tres p̃sonas, Patrē, Filiū, et Sctū, et Eas tres p̃sonas esse
vnum Deum. vbi aduerte, non esse necessariū vt singuli distincti sciant Nota.
q̃d sit p̃sona, et an distinguatur à natura, sed sufficere vt q̃s q̃ sub eo nomine
Deū appellandat, modo credat, Patrē, Filiū et Sctū esse vnū Deū in tribus
p̃sonis, eo modo quo credit Ecclia, aut fecit Deus ipse reuelando. 8º. Filiū
vnū Dei factū esse hoīem, et nos sua morte et passione redemisse deo.
Item Eas non vt aliq̃d necessariū necessitate medij q̃ in bonis cogitatōe
sufficienter eo contineat. Qæ a. Eas sunt absolute necessaria vt impius adultus
mox iustificetur, patet ex dictis Dub. 1º et 2º. Quæ tn non ita intelligenda Nota.
sunt quasi actus formales Eas oīa sint distincte credenda quemadmodū ac
p̃cepta q̃ explicita, sed sufficit multa ex illis virtute solius credere quod aliud
actū formalē explicite credita fuerit. Qui n. dolet se offendisse deum
virtute credit deum esse: et q̃ spernit ab ipso veniā, virtute credit Dei
misericordiā et actū immutabilitatē, et futura p̃mia, et à deo expectandā
remissionē et iustitia, q. n. credit aliq̃d q̃ ex alio scitur ex quo ipse est
credibile ad illud credendum, et virtute credit Eor vnde illud pendet: sicut q̃
explicite credit resurrectionem, virtute actualis p̃cipit. Dicimus etiam Eas oīa expresse
credenda quasi q̃s erraret in aliquo bonis tenendo contrarium, vel et penitus
ignorat, non p̃t iustificari, q̃ bonis oīb; fidei saltē virtute credere debet
in iustificatione. Sti modo forsi sufficit fidei Trinitatis et Incarnat. quādo
aliud expresse credita fuerit. Qui n. expresse nouit mysterium Trinit.
dū regitat et dolet se offendisse deum, nescit quoq; virtute credere Trinit.
q̃ si negaret diceret expresse Eam esse falsam. Similes dicendum de
mia & dei misericordia et alijs sacramenti, nec virtute credere Christi incar-
nationē et satisfactionē, q̃ est modus sacramenti; et inde concupit illud indirecte
se posse iustificari post baptismū. Suppono 2º. in populo Christiano esse tria Suppositio 2ª.
status oīa. Quidā n. sunt maiores, vt Episcopi, Alij minores, vt Plebs,
Alij medij, vt parochi, Confessarij et similes habentes curā animarū. Inter
omnes opinionibus DD. q̃ solūm verbis discrepare videntur, et modo loquendi
Sit 1ª. Propos. Episcopi tenentur sibi subditis fidei articulos distincte ita vt sciant Prop. 1ª.
aliquo modo explicare, confirmare et defendere contra hereticos et
infideles, et contrarios errores refellere. Est ratio Theolog. in 3ª dist. 25ª. Pth Scripth.
Pth ex Script. Ad Tit. 1º. Oportet Episcopū amplecti eum q̃. et cohortari contra-
dicentes arguere et reuincere exigit. 1ª ad Timoth. 3º. Vult Episcopū esse
Doctorē et talē q̃ possit alios docere. 2º pbatr ex Conc. Nicē in Conc. Carthag. 4º. Ex CC
can. 1º. iubetur Episcopi examinari, si literati, si in lege Dei instructi, si in Script:
sanctis sufficiens eruditi. Et in Synodo 7ª generali can. 2º. iubetur Episcopi examinari
à Metropolitano, an gnaliter sit diligenter versati in sacris canonibus, et

dotare Ecclie, et oēs dicti Scripti. In constitut. Alexādri 3ti q̄ incip
Ad ea in rubrica, quātūcūq̄ in Corp. Libroꝝ magno, et plata et rotunda
in dorso Tract. sup. 7a Cau. 1ª. de Reformat. vegetis Ut Episcopi vita et
scientia laudabiles sit ordinandi. vide Capit. Episcopum. 1ª. Dist. De Hered.
in 3to Decret. Tertio de dotant Ecclie D. Hiero. in reg. 1ª ad Titū. Aliqui Epi
scopi 7ª. 4ª. exponēd illud ad Tim. 4ª. Pastoral et Doctores. Chrisost. lib. 4
de Sacerdotio scīb fuit. D. Leo Epta 23ª ad Clerū et populū Constantinopol
Greg. in pastorali. p. 2ª. c. vlt. vbi exponit illā Petri sententiā. Parati
ores reddere omni poscenti: 4º debāt esse. Episcopi n. sunt pastores
vt patet ad Tim. 4º. pastor. a. debet esse talis vt possit dirigere oves sibi
vasq̄ docere, nec equat ab illis instruī. 3º debet nosse pastua bona et no
la. i. sanā doctrinā et fructuosa. 3º. Sunt medici Ezech. 34º. q̄ debēt esse
medicinales et malos p. sanā doctrinā et exortatiōn. Sunt patres, quia ipi
docent filios, non a. ab eis docent. Sunt Apostolis successores, q. Ecclia ab
aliis in locis Apostolis accepit, q̄ debent esse fidē explicare et defendere
vt Apli, sunt duces, vel ipse sal terre, Luc. mundi. Sunt principes Eccle
siastici, et sacrorū Antistites, debent q̄ ipsi ante oēs alios esse q̄ ad
sacra et Ecclie doctrinā ptinent: Sunt spūs pastores et superiores reli
quis, ita li oēs ex ipsis, deuotiora pendent. Sunt sponsi Ecclie
in q̄ fidei in Concilijs, q̄ ipsi ante oēs vel ipsorum Ecclie debent. Sunt
in statu perfectionis acquisite, vt dicit Dion. de Eccles. Hier. c. 5º. 7. 1ª nam
q̄ debent oēs alios illuminare et perficere, vt idē dicit Dionys. Denīq̄ con
stituendi sunt et alij in Ecclia tenentes regulā recte fidei contra hā
bere, ne Ecclie sororibus fidei regulā in Ecclia obscurent, et erroribus confu
mendo: alij nulli sunt q̄ magis ad Ecclie debeant obligati esse quā Epi
scopi, q. ex officio tenent Ecclie pascere et docere. Ex q̄bus patet Eccle
siā non posse ex ignorā fidei, sed ex ignorā iustitie quā ipsi tenent
ex stive q̄ ad ea quorū officiū nihil obscurū ptinent. Unde n. obligatione q̄
tenent munere suo ita fungi vt nō solū nō obsit sed et prosit, tenent ex
stive q̄ ad Ecclie necessaria sunt: alij Episcopi ex iustitia tenent nihil munere
suo fungi, ad Ecclie n. se obligant recipiendo quo Episcopatus accipiunt etsi mul
tis stipendijs accipiant, nā Episcopatus ex sua institutione ad Ecclie obligat
Christi n. Episcopatus instituit vt ex officio teneat Episcopi Ecclie regere
et docere, et Ecclie sibi debet ideoq̄ a sibi Episcopi exigendi: Episco
patus n. est ex bonis Ecclie, non ita ipsos Episcopos, est n. velut patrimō
Ecclie ipsi a Clero relictus, q̄ nō dat ideo obligatur ac si ab ipsa
Ecclia institutus accepit: vide patet, esse iniquū in Ecclia si officio suo
non nihil fungat: et q. fundus datur ita officio, tenebit ad restitutiōn
si officio suo, nec ex se, nec saltē ex alio bono fundo fuerit: ex si ex alio
bono fundo fuerit, ipse tn ex se idoneus non est, non tenebit ideo ad fun
dūs restitutionē, q. Ecclie non fit iniuria, tenebit tn resignare officiū
vel discere necessaria, nemo n. sine peccato pt retinere officiū ad q̄ est
indoneus. Ideo intelligē de alijs officijs nisi aliunde laboraret. Sed de hoc
ob. plura in tractatu de iustitia. Dicit. non tenet ex se ydoneus et parochi
nus esse, sed pt hoc ex alio possit; q̄ non requirit in ipso tam excellens
scientia, nec n. vr ad eā obligari nisi quatenus ex necessitate Ecclie
debitatur, q̄ quādo alia vie pt Ecclie debitati occurrere, non vr ad hāc
tam scientiā obligandū. Ideo. 08 hoc argitur fieri intelligendū pt vt q̄b obligat
in Episcopis q̄ minus ex medio, modo alius probatus doctor salvat ad
Ecclie bonū necessarium q̄ in valde eruditis non reperiat. v. g. si Ecclie
necessario sit Episcopus habendus opibus et principatus affluentia ob Haereticor
importunitatē, pt eligi aliq̄ minus docto q̄ Ecclia bñ esse possit, omnīb
doctissimo q̄ eligi non possit: nec simpliciter ob sonum eligendus est qui
vbi spendatis pūbus Ecclie futurus utilissimus. Hic tn tenet fautor q̄m
in se est vt conditionē necessariā exigat, vt saltē possit ex se strenue de q̄
fidei iudicare, et errores a sacra doctrina intrinsecos, nec ad hoc ipsis

& se unitas ipsius obligat. Dix autem n. est q̃ docet vivere docte quoad
ea status, unde sicut iure dic & se tenere residere, nisi aliud boni
Ecclie utile postulet, quando & aliter possit administrare, sta & se tenere
fidem et unitas servare, nisi legitimo impedimento excusetur, ut est
decernit Conc. Trid. sess. 5ª. c. 2º de Reformat. Et sess. 24ª. c. 4º. de Ref.
Et consequenter tenere scire necessaria ad unitas servandas quantus fieri &
unde non excusantur Episcopi principes quando potius Ecclie est necessaria
se ut adhibeant diligentiam ut dogmata fidei intelligant, turpissimum
n. est eis scire studium q̃ fidei, vel ea intelligere, et aliis vel omittere. Prop. 2ª.
2ª Propos. Parochi, Concionatores et Confessarii iure dic et Ecclesie tenent
ad articulos fidei distincte nosse, ita ut possint illos utiliter explicare et
docere populo, non ts tenere absolute scire defendere et refutare
errores contrarios. Est contra DD. Prior pars patet, nec tenere docere
populus, ar simile nosse modos explicandi singulos fidei artic. v. g. Filius
Dei fuisse esse Deus, ita ut in una persona sint due naturae humana et
dia, ea. a. due persone. s. nomina. tenere scire absolute quoad modo ver.
rores contrarii sint refutandi. Praeterea tenere scire cum sufficientia
ad salute exercitii, q̃ sine hac cognitione non [illegible] boni fungi suo mu-
nere in audiendis Confessionibus. Ro Louis est, q̃ ad tenere scire necessa-
ria ad unitas sibi obeundas, aliq̃ requiri se spiritu Dei Cano
rio intrandi; & Dandi vo unitas est quo salus non maiorib est momenti quam
reb temporalib. vide Silvest verbo Confessor. 3. et Navar. c. 4º Enchir. n. 8º.
2ª pars patet. Nec vis sint admittend Episcopus in domando populo unitas
subministri, possint ad eos revocare, vel subditos ab eis removere quando de
fidei controversijs, vel aliis grauibus motis q̃ agitur. Valde ts expedit, et
sive necessarius est hoc tempore ut ad Parochi et dogmata fidei defendere
et errores refutare noverint, ea ob multitudine haereticorum qui possent
aliter unitas sibi beni fungi, non n. semp ad Episcopos possint recurrere
vel illis facile remittere. Ex intelligo, ea de Lutheri q̃ eas est retinenda et
Pelagiana s. sed q̃ eas sequi, et Lutheranus, Calvinistas, Zuingliana s.
3ª Propos. Plebs Christiana tenet explicite scire et credere ad articulos fidei Prop. 3ª.
in Symbolo contentos, saltem quoad substan. 2da D. Thom. a. 5: et plures
DD. Dico quoad substan, hinc ea non tenent singuli scire explicite omnia
verba, sicut est q̃ sufficit si id q̃ est proprie in mysterio credat. v. g.
Tenet ad credere Christus esse passus, ts non tenent saltem sub mor-
tali scire esse passus sub Pontio Pilato. Glos, tenet credere ipsis ver-
bis scripturae, non ts debent explicite scire id 3ª die passus. Idem est de
diebus de illa parte. Sedet ad dexteram Patris, Et, Sanctorum communio
sufficit n. si credant Christus ascendisse ad Coelos, et esse unam Ecclie
Catholicam extra quam non est salus. Ro est, q̃ hae partes vel sunt minus
ad movendi ad salute, ut illa, sub Pontio Pilato, Tertia die. vel sunt
illis subsecta mysterij qui tenent, et ita non obligant saltem sub mortali.
Praecepta non sunt obscura. ita illud. Sedet ad dexteram. Obscurum est. Et.
q̃ credit Christus esse in Coelo, et quoad id credit illum esse à dextris Patris
q̃ est aeth creaturae impotentis et summis Dei honor. Contra Sanctorum
communio in fide quia creditur una sancta Ecclia. illa est pars, de qua dubitat
ad inferni forte non obligat sub mortali. Unus a. illa, Ex maria virgine, Dubium
sit necessaria, dubium est. Sed probabilius est esse necessaria, q̃ oportet nos
dare Christus corpus sive ejus vim, hoc n. ad istius gloria et nostra fiducia
stimat. 4ta Propos. quam alt. proximae Evang. si q̃ non credidit 4ta propos. ex Scripth.
credibile. aliq̃ Evangelium contenat aeth Symbolo Apost, et Apostolo aeth illud
firmandi, si aeth fideles Divino populo tenebit illud explicite scire. 2. 5ta
ex Concilijs. Concil. 6. gene. c. 7. nisi ab aeth Dominica et Symbolo 5ta ex CC.
memoriter tenuerit, et ex toto corde credidit, et in aeth sapissima fre-
quentaverit, Catholicus esse non est. Sed adverte hinc Canones non esse Nota
illud Concilij 6. sed Apostolos, sed alterius, ut annotavit Sirig: nec 6. Synodus
non fuit Canones de moribus, est ts Concilij Catholici. 3h in Conc. Laodicen

ram. 46° oēb Catechumeni iubeatur recitare Symbolū antequā baptizetur.
Conc. Bracarense 2° dicit, Antiquōb cautum iubere vt oēb Catechumeni
addiscant totū symbolū 20 diebꝫ antequā baptizentur. vide et Gratianū
dist. 4ª de Consecrat. Can. non licuit. Ēadē consuetudo recitandi Symbolū
boli ante Baptis. erat Rome, vt testatur Ruffin lib. 8° Confess. c. 2. Et
Catechumeni teneāt, ꝯ multū magnū Christiani. De quo vide Augū Serm.
215° de Tempore, et lib. de fide et op'ibꝫ in principio. 3° plāe. Re-
cōm̄ sentia dd. oēb teneri eccliēsiā siue oēb aliqd ꝑticulāe ad trinit.
et ad sacrament. quāde ꝑtē 8 ꝑsonꝝ, de Trinitate patet, nā in lor recit.
dit fidē Ecclīa statꝫ fidē antiquorū: vide Baptisma q̄ est ianua salutis dat
sūb invocatione expressā Trinit. et ex his sequit̄ credo q̄ est ꝑpriū Christi
anorū, nīs invocatione Trinitatis ab oēbꝫ formatur sīc mysteriū sacramentū
natiūt. Passionis, Resurr. et Ascensionis, licet n. celebrentur solemnibꝫ festis in
Ecclīa. Adiecerūt quōꝫ ad iudicij oēb credere teneāt, q̄ Apli Ecclīa non
penit̄ instituerunt, vt patet ex cōib⁹ actib⁹ et Epistlīb: Pauli n. sic ꝓ-
nes apud Athenienses inde ortus est: Et Petri Act. 10 Prouexit, iussit, non
ꝑdicare populo q̄ ipse est q̄ constitutꝫ est a deo iudex viuorū et mortuorū
Et si Apli ꝑceptis Ecclīam lor ꝑdicandi, ꝯ consequenter populꝫ habet ꝑ-
tas lor credendi. Rō est. Tūm q̄ Ecclīa vel valde ad ecclīe gloriā spectat, vel
ad Dei iustitiā manifestandā, tūm q̄ valde opportuna est vt loco a populo audiat
Esse vera sancta Ecclīa fideliter oēb fuit debent, nā in re dubia non
est et valde necessaria vt recte credant, nā fides populi Christiani in
auctoritate Christi ꝓponentis. De remissione ꝑcatorū vt in lege naturae
tenebant. De resurrectione et tenet oēb, q̄ Ecclīa est magna pars spei nre
stre, vel potiꝰ tota, q̄ n. non credit, resurrectionē, non credit futura ꝑmia
et supplicia, vt patet 1ª Corinth. 15° Denicꝫ vīa etiam credenda, q̄ Ecclīa
est terminus spei nostre ob quā Christiani sciūg. Et sic patet, non solū
illos articl⁹ expressē credendos q̄ in Ecclīa solemnizantur, vt q̄ dicunt
sed et alios, vt iudicij, Ecclesie, remissionē ꝑcatorū, et vitā eternā
q̄ non habent festū in Ecclīa. vbi q̄. oēb teneant Ecclīam ordine forte
dubiū est. Sed dicendū est, cum Canones ꝓcipiant, et Ecclīa consuetudo
habeant vt oēb Ecclīam discant memoriter, ita vt ordine recitare queant
oēb teneāt ita scire, non tñ vt mortiferū si qb non ita possit reci-
tare, modo nō ipse distincte teneat, et sciat et q̄ se cogitare q̄ or-
dine nosse recitare non tñ esse ad tanti momenti vt sub mortali
obligaret: Esset tñ grauis ꝑtes venialis, vt recte tenet. 2. 11°.
q. 20, q̄ consuetudo Ecclīa habet vt memoriter et ordine discat
et est magna negligentia in re fidei necessaria ad salutē, nā
rari occidit vt q̄ memoriter illa recitare nescīdat possit illa q̄ se
ꝓpendere: nam lectio mysteriorū cognitatio intendit est necessaria
tūm ad adiuuāt ꝓximū, tūm ad structionē vīdelicet, tūm denicꝫ
ad spem exercendā et corpora exercitiendū. vide q̄ sub mortali te-
neāt Ecclīam ita scire vt illorū fide et cognitione vti possit, q̄uare nō
sufficit scire Latinē nisi ea linguā intelligat: nec et verbaliter
tenet ex his intelligentia et conceptū ipsarū rerū. Dicit. Si
Ecclīa ita se habent, ꝯ plurimi damnāb⁹ ob ignorātia, et non ꝑ vid cum
ꝓpter absolutio q̄ndo deficiunt ad confessionē. Resp. Concedo
plicitum ob ignorantiā rerū fidei damnāi, et talis ꝓpter esse pec-
cat⁹ oēb q̄ articl⁹ Symboli, saltē quoad substantiā ignorant. vide Christ.
Hamal. 3ª in Acta, vbi dicit, Eunuch⁹ plenus salutis q̄ non satis in-
struxerit plebem. Et D. Augus De Pastorib⁹ Tom. 9° vbi explicat illū
ꝓpt Ezech. 9 q̄ est de Pastorib⁹. Ex. n. attinet ad absolutionē cum
dicens: Si pauca tm̄ de quibus ignorare articl⁹ necessariū nouit
tate medij, vt mysteriū Trinit. incarnat. &c. non est propt̄ absolutio
nē, q̄ raro est necessaria dispositione nisi ante dicat. Re⁹ tñ ignaria

No solū illi articl⁹ sunt ex-
presse credendi q̄ in Ecclīa
solemnizant.

Cranstro.

Ob.

An ignorātia articl⁹ fidei sit
absoluendꝫ.

Prop. 4ª

Nota.

Assertio.

q̄ cognitam de fide mysterij i.n. ea esse diuinitus reuelata, et rōnabile
re rederentia diuinā auctoritatē. Vnde ea firmissimē credere: Hic n. actus
credendi se ext q̄dā milis dei quo testanti ipsi esse firmiter veritatem
q̄uare minus non ext si iste actus credendi se sit meritorius. Ex confirmatis
ex scripta Ioan. 20. Beati q̄ non viderunt et crediderunt. Ad Rom. q̄
Credidit Abrahā deo et reputatum ext ei ad iustitiam. Et cap. 10. Corde enim
datur ad iustitiam. 2° modo ext meritorius ex relatione ad finē charitatis
vel contrarium vel alterius virtutis, quando ext. q̄ motiuum habet fidei actus
seruire vt teneat se ad amorē dei vel proximi, vel alicui christiano
officio. Sed aduertendum ext hic vnū casum esse differentiam inter actus
fidei et fiducie quoad rōnem meriendi, nam hic pt iste meritorius rōne
exercitij, vt si q̄s ob bonum finē roget de rebus necessarijs, sicut illi
q̄ 1° in gressu sunt Christi: non tn rōne seruitij actus i non q̄ ratio possit
petitio iudicari esse vera quia illa, q̄ necessario determinata ment ad
seruitium actus, obiectum n. clarē apprehensum si velit viua illud operari non ext
mentis nisi assentiri, nā obiectū tale determinat intellectum ad sui
assensum, q̄uare quoad seruitium non ext libertas, q̄ non ext potestas contrarium
nata ad seruitium habij actus, q̄uare nec ext ibi meritum: tradens n. me
ritorius ext non solus rōne exercitij, sed et rōne seruitij actus, q.n. appre
hensa fidei doctrina nāe eligit potius obseruare huius partis quia alteri:
et scripsa determinat ad assensum cui se possit determinare ad dissen
sum, & sua pertinaciam habet habet, vbi n. pertinaciam libertas, ibi per
tinacia habet et exercet quidq̄ meritum, sic n. non solus maior,
sed et pertinacior libertas ext. Idem interdum vsitatissime pt in opinionibus
deligendis, quando n. q̄s rationi parum inclinat se potius ad opinionem t
magis faueat pietati et animarum saluationi.

Dubium 1m vbi iste actus sit meritorius existentiae, an solus denominatio
existentia sicut actus externi? Rndeo. Si t actus fidei intellectus ipsius
nāe assensiuae intellectus, sic solus ext meritorius existentiae sicut actus
externi. Ita ext, q̄ ext liber denominatione existentia, et externus respectu
ipsius voluntis, in qua tantummodo ext meritus intrinsece: Si n. respectus
ipsius actus voluntis quo q̄s vult credere et deo obsequium est, sic intrinsece
ext meritorius, nam istius meritus ext in illa voluntate libera et supernaturali
nāe huius libertas et formalis bonestas in illa ext.

Dubium 2m vbi primus actus fidei sit meritorius quidem loco in quē non
sufficit 1° elicit q̄uenienti ad usum rōnis? Affi. n. loco aetatis usum rōnis
Baptismus accipiat habitum fidei, spei, et charitatis, in pueris non ext illis
fides nisi facta sufficienti propositione mysteriorum credendorum, et hinc
debet prudere voluntas credendi, et ipsa voluntas prudens iudicium
ret hoc sibi firmiter credendo ob diuinam auctoritatem, vel saltē ob auctori
tatem Ecclesiae, quatenus ea diuinae auctoritati nititur, de hoc igitur 1° assen
sum, et de hac 1a voluntate credendi dubium ext, an sit meritoria: arguitur n.
quidam non esse meritorius, eo q̄ ois actus meritorius in fide debeat fun
dari, ideo n. fides dicit fundamentum iustitiae: actus hic actus voluntis non fun
datur in fide, nā fidei assensionem antecedit. Rndeo. Ibius actus inquisitio
meritorius esse, q̄ ois meriti rationem retinuerit. Ad rōnem rationis
dicendum ext, ois actus meritorius debere fundari in fide si ille actus
ext a fide distinctus, aliqs minimi, nam iste actus fidei ext et q̄dā actus
meritorius, q̄ non debet in alia fide fundari, sed secum habet vel dicit
ordinem, vnde sit fundamentum. Dicit n. fides fundamentum, q̄ ext 1m actus
in scientia supernaturali, sicq̄ quies debent fundari ois valide actus
sed aduerte. Quando fides dicit fundamentum huius includit et voluntas
credendi q̄ quidē non debet fundari in alia fide, sed sufficit vt actus
aliquis iudicio rōnis gratia existentis quiescentis, hoc n. modo debebat
fieri transitus ab ordine actuum naturalium ad supernaturales

Nota

Dub. 1m

Dub. 2m

Nota.

Dubitatur 3°. vtrū lor ipsum iudicium quid qđ prudentiam iudicat istud esse Dub. 3°
credendū sit meritorium? Dicendū est. Primū illud iudicium non videt
meritorium, qz non ponit ā voluntate supernaturali sed naturali quia aliqs
vult cognitare de rebus fidei, vnusqs notitiā, qz vel naturali lor essentialem
est: Et quātūcūq illud iudicium non fiat sine auxilio gratiae, lor tū auxilium
tohū se habet ut facta entitatiue, vnde ipsa voluntas non necessariō assistit:
Sicut si qs vellet cognitare de aliquo miraculo, qz vel pēb dīgna confideran-
tione, et hinc Deus illuminaret et iudicaret intellectum sic vt cognoscat
rei veritatē: Tādē modo quando loq̄ vult expendere vel fidei motiva
qbs confirmatur Deus vndat lor intellectui vt iudicet esse credendū: si-
militer modo nostro: nec lor iudicium est liberum, imo quodammodo est liberum
cognitare et expendere ea qbs fides confirmat, nam est iudicium euidens ac
quide necessarius quoad specē, intellectui n. expensis fidei motiuis determinatur ad
ita iudicandū, idq̄ ab obiecto et auctorio dīo, itaqs non est meritorium nisi vo-
luntas vnde gradus est supernaturalis, et hinc solus quoad exercitium actus
lucratur vnde gradus est supernaturalis, et hinc solus quoad exercitium actus
v. g. si qs vellet expendere fidei motiua vt credat deo sicut oportet, vel vt
deus amet: sed lor non ponit esse primus qui habet id q̄ ad vltimū venit quaerit
nam lor supponit illius habere fidē dei actualē. Vnde qz de lor iudicio
q̄ necessariō antecedit voluntas credendi ipsam existimare posset esse supernatu-
rale in substantia vt est actus fidei, ac quide similiter debere esse meritorium
ph lor non esse verū 1°, qz lor iudicium est euidens vt patet ex dictis in q^a
ph lor non esse verū 1°, qz lor iudicium est euidens vt patet ex dictis in q^a
actione, q̄ non est supernaturale in substantia. ph cons. qz viatoribus ordinariē
nondum ullus actus est supernaturale euidens, lor n. esset expressus fide. Se-
cundo, principia à qbs lor iudicium pendet sunt euidentia lumine na-
turali, euidens n. est id q̄ tantū miraculū. s. fidem confirmatus esse
similiter credendū ob diam auctoritatē, q̄ et ipsum iudicium non pendeat
ex euidentia naturali non est supernaturale in substantia. 3°. qz obiectum
vt formale non est supernaturale, etsi n. id q̄ iudicat credendū, sit
supernaturale, et ex dia auctoritate ob quam debet credi, tū ex ob quam
ita iudicat est euidens lumine naturali et experientia, ea n. est qz video
lor miraculis confirmatus. Quarto. Si est supernaturalis in substantia, q̄ volens
fidei vel prudentiae supernaturalis: non fidei, qz antecedit actus fidei
nam antecedit ipsam voluntatem credendi nos eam debeat dirigere, ac quide
antecedit actus credendi q̄ sequitur eam voluntatem: signanter ea. est diuina lor principalis.
se mutuo antecedere et seq in diuersa genera causae: deinde qz actus fidei est
obscurus, lor euidens, non est prudentiae supernaturalis qz lor supponit
fidē sicut theologia, nam versatur circa conclusiones dīo prudentia deducitur
ex principijs fidei, sicut theologia versatur circa conclusiones speculatiuas,
vel speculatiuē practicas ex istis principijs deducitur. Confirmatur, qz
fides est absolutē prius habitus principia intellectualia supernaturalia, vt dictum est 3.
ita se habent ad supernaturales actus, sicut habitus principiorum acquisitus
conclusiones. Neq̄ et dicit esse lor iudicium esse donum sapientiae vel intellectus principalis
qz lor ea quatenus à fide distinguitur supponunt fidē. Deinde lor
donum datur ad actus extraordinarios scilicet ea q̄ distinguitur lor donum à
virtutibus: atq̄ lor iudicium reperitur in alijs, sic datur actus dīo supernaturalis
in homine infideli, qz vis lor iudicium stare potest vt qs non credat. Restat q̄ vt
lor iudicium sit naturale in substantia, supernaturale tū in modo, vt dictum
est a. 2°. dub. 2°. Debet n. esse ex auctorio gratiae, vt colligitur ex Aug.
de pecc. Sanctorum c. 2° vbi expendendo locum ipsum 2^a Corinth. 3°. Non qz ido-
nei simus aliqd cogitare s. actus, inqt, non videt posse cogitare quā
credere? nemo quippe credit aliqd nisi prius cogitauerit esse credendum. vbi
sibi apte iudicat, illam cogitationē qua qs iudicat lor esse credendum
esse ex gratia. Dicit. Quomodo tale iudicium est diuisum voluntatis Ob.

ōio. supernaturale, nis regula et regulatis debeant esse inter se ordinis.

Rx

Rdeo. Non esse oio necessariū vt regula seu rogulatio dirigens sit ei dem ordinis ex parte actus vel obiecti formalis, sed sufficit vt sit ordinis ex parte obiecti materialis, ptactis intendentis aliquid dirigi, vt sic sit ex quadā necessitate, qz aliter ordo actuū naturaliū non posset suaviter regulari nis ordine supernaturali. Et ad illud non sit oio necessariū patet, qz si qs regulatur naturali seu humanā fide credoret deum nobis esse authorem bonorum supernaturalium, et ideo indiam diligentiā quantū fieri pt, posset ex auxilio speciali dato voluntati in illius fieri actū supernaturali charitatis. Idem dico de actu spei et reliquis actibus voluntatis, Eadē n. obiecta et eadē verā formalia supernaturalia q fide dia regulantur, possunt et fide humana regulari, vt voluntas ex dato auxilio speciali possit ferri in eal actū supernaturalē: Nec tm hoc non est ita consentaneum naturalis rationi, deus huic modus non instituit, vt patet ex scripturis, qz sine fide impossibile est placere deo: Fides, inquit, q sit donum dei supernaturale, non solum nobis sed et angelis in via in proposito tm id fieri necessarium ob rationem dictam.

Dub. 4:

Dubium. 4m. Utrum actus fidei possint referri in malum finem, ita vt ipse interior actus credendi malus sit, et perdat denominationem exteriorum. Quidā existimant ipsos assensus intellectus posse impari a voluntate malum id qz ob malum finem, et sic talis assensus hoc pacto, v. g. Si qs ampleteretur fidem vt apud Christianos fieret Episcopus, vel placeret principi aut Deo Christiano. Hic si qs fideliū existens rogitet de rebus fidei ad vanā gloriam acquirendā vel aliquid qbus vanum conferunt. Sed verūm si qs attente consideret, neqz ipsa voluntas credendi, neqz ipsius credere ad malum finem referri, seu ex vi finis pravae voluntis fieri pt, ita vt ab ea influatur: At primus, voluntas credendi quia qs 1° complectitur fidē, malum non est ipsum, nec hanc voluntatem tendit in obiectum honestum qz honestum: et eam n. voluntatem firmiter credere dia mysteria qz ipsius dia authoritas postulat et requirit, et qz aliqz incitatio illi favorem, unde hanc voluntatem intrinsecē est honesta, non solum obiectiue q. non solum tanquā obiectum exercendum, sed et formaliter, sic vt actus intrinsecē liber: At actus formaliter honestus non pt tendere in malum finem, neqz fieri ex mala intentione, qz deberet tendere in obiectum honestum qz honestum, cui repugnat referri in malum finem, ex ipso n. quo refertur in malum finem, amittit honestatē. Confirmatur qz aliqz actus speri et charitatis ex mala intentione fieri possent, et ita amando deum posset qs peccare, qd est absurdum. Confirm. 2°: Nec voluntas illa supernaturalis credendi non est utilis ad ullius pravi finis q non pt seq ex vi pravae intentionis. Hinc sequitur, eos q fide Christiana amplectuntur solum ob cupiditatem humanae gloriae, vel aliquod huiusmodi respectus, non habere veram credulitatem supernaturalē, sed solum humanā: unde non sunt veri fideles, nisi postea doctrinā fidei ipsi amplectentes velint eam firmiter tenere ob diam authoritatem, qz in. ipsa sub qua proponit Deus postulat: Sed haec voluntas non procedit ab illa prava intentione, ac quidē neqz ab ea influit, sed mere ex accidenti se habet ad illam intentionē: Et patet qz ad ullius pravi finis consequutionem, non est opus vt credat ob deum authoritate actus supernaturalis, neqz id est utile, sed oio impedimentum, unde et illa voluntas pravae seu humanae non sequitur veram credulitatem supernaturalem, neqz vero neqz ipse assensus fidei, neqz ipsius credere supernaturale vt est actus intellectus possit fieri ex pravā intentione, ita vt peccatum sit, probatur. Quamvis n. ipsius credere deo vt est actus intellectus prave, non sit formaliter honestum, sed solum obiectum tm habet ordinem essentialem ad veritatem honestam, nam nemo credit mysteria

Contrio.

fidei assensū supernaturalē, nisi sit assensus ḡfūsus ex volūte ordinali vel virtuali credendi deo qd id postulat vi supremā auctoritatis: Credere n. fidei diuinū, est assentiri deo firmissime ob vi summā auctoritatē q id postulat. Sicuti si qs crederet Aristoteli qd id postulat vi summa credibo q ordinē credendi non pt ḡfūsi à prauā intentione. Confirmatr, qr alioq; ipsa voluntas credendi à prauā intentione mundare deberet, nisi ad hanc voluntas ipsius credere essentialē ordinē includat. Dicēd. Hoc est verū de 1° actu credendi quo qs voluntarie eligit hanc partē potiq; quā contrariā, in quando iam semel se determinauit sicut oportet, vt habet fidei veri. fate, videtr posse moueri ad exercitiū fidei illig ob prauū finē, sicut pt applicare se ad diligendū deū ob prauū finē. Rdeo. Fieri qdem pt vt qs applicet se ad cognitandū de rebꝫ fidei ob prauū finē, v.g. ob vanā gloriā, ita vt illa cognitio prauā sit, nego tn illud posse applicare se ad assensū fidei ob prauū finē. 1° qr illa finalitas et ordinatio nō q est in assensū fidei planē inutilis est ad prauū finē, vnde q tam sublimi modo assentiatr non pt ḡuenire ex desiderio prauī finis. 2° qr assensus ille semp est voluntarius et liber, non solū exercitio, sed et specie, vnde semp debet ḡfūsi ex volūte liberā quā qs habet circa partē assentiendi ob diuinā auctoritatē, ar ḡuide à volūte honestā ad quam ordinē habet essentialē ordinē: vnde quāmq; credit vel exercet actū fidei ob vanā gloriā, ita vt actū credendi sequatr ex illa intentione, id non credit fide diuina sed humana tm. Neq; est simile de eo q applicat se ad diligendū deū ob malū finē, nam hoc opus rectum non habet necessariū ordinē ad volūtē honestā, vnde vt ob prauū finē fieri pt sicut et ipsa rectitudo fidei: At dicēd n. pt esse virtus, vt ḡuide pt efficaciter seq ex intentione prauī finis: sed actū fidei interni requirit, sicut nec actū interni religionis ob prauū finē fieri pt, qr actū interiores et formaliter honestū non pt ob prauū finē fieri: Quāmuis intentio prauī finis possit aliquando occasio esse boni motū voluntis, v.g. si qs ob turpe lucrū vel vanā gloriā applicet se ad diligendū deū, et iam non ipse exercet. sicut volūtē eam ita pstare sicut oportet: sed tūc hoc non voluntas ex intentione à prauā intentione, quāmuis opus exercitū ab ea inferri possit, nam ide opus exercitū ex duplici intentione ḡfūsi pt: sed hoc tm verū est de opere exterior q naturā suā non pendet à volūte honesta, vnde non habet locū in actū credendi.

Obiectio.

Praeuisio.

Arg 10um vtrum ro indubitata ad ea q sunt fidei minuat meritū fidei?

Rdeo ex d. Thoma, et dico 1° Quod q tollunt ipsam fidē tollunt quod meritū. Dicat. a. d. Thom. quod fidē antecedentes q ita sunt manifesta credendi vt deū et facta sufficienti exposītione absq; illo nollet credere. sicut passio dicit Antecedens q est manifesta voluntī, vt quando deū ex ira vult occidere. Vbi nota, duplicē esse quod q possunt antecedere fidē. 1° illa q necessaria sunt ad sufficientē fidei expositionē, et confirmationē, vt prudenter possit iudicari esse credenda ob diuinā auctoritatē: Et hoc quod non minuunt fidē, sed potiq; eam statuunt, vt q sunt necessaria ad eū nisi forte qs ita sit affectus vt nolit credere ob diuinā auctoritatē, sed solū ob euidentiā signorū, sicut dicunt credunt, hinc n. tollerent eo fidei meritū, nam tollerent ipsam fidem diuinā, meritū n. fidei in eo consistit q velit qs simpliciter credere ob reuerentiā diuinā auctoritatis, non ob euidentiā signorum dicitur. Secundo, Ea quāb fide iam sufficienter ḡfūsa adhuc aliqd regnat, q nolit credere nisi ex eis, vel saltē nisi illa adsint. Et qd si nolit credere nisi ex illis id nihil fidei

Assertio 1a.

Nota.

et de fidei meritis, qz non vult credere ob dias authoritatē sufficientes
grossitas, et sic intelligendus est illud Greg. non habet fides meritū si
vbi hoc non vult credere nisi ob experimēta vel humane: si a. velit
quem credere ob diam authoritatē, sed negat insuper vel et experientiā
tamquam illustriorē obiecti grossitione, non contentus grossitione necessaria,
petat qđ nolendo aliter credere, et amittit fidē et fidei meritū: si
tu habita illa experientia absoluti velit credere sicut oportet ob diuinam
authoritatē, habebit actus fidei supernaturalis, ac proinde meritorius si
sit in statu grē, qz hinc quodcūdo recedat aliud peccatū grossitū nō re-
dendi, et hoc vr accidisse in d. Thoma, q noluit credere Christi resur-
rectionē nisi videret signa clauorū, qđa in re petebat aliud negotū
quam ipsa fidei vt postulat: et si qz non experiat illam grossitiem,
vtiq non posset credere fide diā, nam illa resistit fidei et illa excludit,
et si credit, hoc erit ob aliquod experientia. vide d. Thom. 3ª p. qst. 36ª a.1
Dico 2º. Quod q sequentia ipsas fidē augent vndē meritū. Diuinitus a-
liquod ipsas fidē consequi quae mouere possitate fidei vel defendendā, vel ma-
gis applicandā, vel gruptius credendā, vel ab aliquo simulē fieri de-
mutatis cogitatiōnis et ingressu, talia vt vndē sunt signa magna fidei
augent et meritū, hinc qz et alia vndē ab similē fiunt cogitare
meritorium est, hinc qz talia vndē augent remotis credendi, finaliter seu fa-
cilitatis hinc remotum credere. Itaq refert q ista vndē minuant difficultatē
credendi, et ita videantur minuere meritū, qz alijs modis augent, vt iam
ipsa cogitare q se meritorium est, et pterea efficiant vt gruptius et fa-
cilius credatur: deinde quamuis ex vna parte minuant difficultatē, ex
alia vndē contraria q oriuntur ex altera parte eam augent, vide videtur
dicitur fere pro pari difficultatis in credendo quia Deus simpliciter. Ad
Quid si inuenianter vndē q̄by dogma fidei fiat ita euidens, vt deus
esse immutabilis, bonus, alij grauiter. fr. Adet Caiet. 3ª p. qst. 36ª a. 1º
vim d. Thomā, ibi videri hinc illi meritū fidei, alij adeo ipsius fi-
dei actus, et solus manere in animi sparatione, m. in hoc grossitio
quod q velit credere si no. esset euidens: sed non vr debitandū quin talis
naturalis euidentia non tollat neq minuat fidei meritū, qz non
impedit verū fidei actus et vera voluntas credendi, qua ob diam authoritatē
vult firmiter adhaerere quam ob euidentia demonstrationis. ex sancto est
magni momenti. vide dicta qst. 1ª a. 4. q. 1. et 5. Nota, in respons. ad 2.
d. Thomā dicere, posse ostendi vndē fidei non esse impossibile: et sanc
egat explicatione, qz non vr absolute verū, si loquamur de vndē euidenti
humane naturae: multa n. sunt fidei mysteria tam sublimia, vt nō possint
inuenire vllo vndē q̄ quia euidenter fiat illa esse possibilia. Tale est
mysterium Trinit. Incarn. et Eucharistiae. Ita q est qz esse euidenter et pos-
sibile, est modi quam rei cuiuscūq tendere ad esse, vnde non pt vndē
esse euidens, nisi euidenter sit et illa vndē secundū suas essentias, et in
hierarchia traditione, vnde haec possibilitas patent. Deinde si euidē euidēter
esset mysterium Trinitatis esse possibile, et euidenter mihi esset deum esse
Trinum, qz quod in deo pt esse id eam respicit si ad naturae vel
personae constitutionē pertinent. Denique vndē ipsius esse vel rei et possibilitas
ad esse sunt vtique ordinis, si alterum naturaliter pt esse euidens, et
alterum potest, saltē non erit ergo humano naturali: nihil. n. euidi
est si illud sit q naturaliter euidens est posse esse. Forte d. Thom. loqtur
de ostensione facta et gbata habente quandā euidentia moralē, na possibile
qz nobis fidei euidenter ostendere vel fidei esse credibile, et secundū vndē
vndē credendā. Ex posse ostendere nihil vndē q adhuc contra fidei
esse intellectui demonstrationē seu conuincere.

Assertio 2ª.

Praeoccupatio.

Quaestio.

Nota circa Thomā.

Quæstio 3ª. De exteriori actu fidei.

Artg 1º vtrum Confessio fidei sit actus fidei?

Rdeo. Confessionem fidei esse actum fidei exteriorem, qz actus exteriores ordinē ad eam virtutē pertinent ad quā interiores siue referunt: Sicut largitio Eleemosynæ pertinet ad actum misericordiæ, qz fit actus exterior p se referens ad sublevanda alterius miseriā, q est finis interioris misericordiæ: ita exterior fidei confessio ex natura sua refertur ad finē fidei q est adhærere 1ª veritati et p assensus interiores et p signa exteriora, qz id diligentius vrg postulat: ideo n. alterius fidē exterius qz diligentius et authoritas summæ veritatis postulat vt eam exterius alteri non erubescamus, ℥. f. Nota. Externa confessiones duplicitur esse actus fidei, 1º tanquam dirigentes, 2º tanquam imperantes, tam: quam dirigentes vere assensus q est in intellectu qz interius adhæsus fidei dirigit exteriorē confessionē, et signa exteriora, ita n. voluntas elog exteros sinit confitendum exterius: Est igitur confessio fidei actus fidei exterioris, sicut docuit Theolo: gius et affirmat universaliter sententia. Et quo patet non esse necessarium vt fides sit viva prædica ad hoc vt tale opus exterius habeat, nam ad sententia sponsalitia tale opus exterius habere pt. 2º Confessio est actus fidei tanquam imperantis, in ordine ad actū credendi, cadit n. actus q imperat interius assensus intellectus vt voluntas credere doctrinæ fidei ob diam authoritatē, qz eij diligentiā hoc postulat, vult ob eandē finē eandē doctrinā exterius confiteri. Confirmatur. Ex ordine quidam ipse interior actus credendi et exterior confessio sequitur ex volitis eundē finē, q est finis id q postulat authoritas summæ veritatis. Hinc n. 1º segit ipsos credere interius, et ex interno actu segit confessio externa. Inde Apostolus 2ª. corinth. 4º. Habentes eundē spiritū fidei, ℣ q scriptū est, Credidi ℣ q loquimur nos, et nos credimus ℣ q et loquimur. et 2ª Thessal 1º. confitemur vt libere et constanter fidē confiteamur. Dicit. videri actus religionis qz ani: mando sanctis, suspiciendo sacerdotē, recipiendo missam et Symbolum fidei confessionem fidei, et hæc fiunt actus religionis. Rdeo. Sint actus fidei possitiue loquendo, ita actus religionis possitiue confessio fidei, n. si vis obedire vt inde Deus, ita actus religionis possitiue confessio fidei, n. si vis obedire vt inde Deus intelligant quam fidē sequar. Hoc modo audire sacrū, et corpore sa: cerdotē sicut confessionē, hoc qz hæc implicite habeant hæreses non doctrinā fidei Catholicæ, et consequenter eam esse veram, hoc qz in hac finis ultimus fidei ad quē ordinatur omnis actus fidei Catholicæ, et consequenter actus fidei possidet imperari ab ipsa voluntate credendi quia voluntas interius et exterius postulat authoritas summæ veritatis, sicut actus religionis, ita possunt esse imperati à virtute fidei. Sicut actus sicut confessionis, hoc qz actus religionis in sacrificio, hoc eleitas et imperatus modo eandem Symbolum est actus religionis in sacrificio, hoc eleitas et imperatus à virtute fidei eo modo quo actus exterior dicit ordinē ad interiorē, sicut mediatē et secundariō.

Artg 2ª. vtrum Confessio fidei sit necessaria ad salutem?

Rdt: Esse necessariam, quando n. ex huius confessionis omissione sequitur: Deo honor debitus, vel utilitas proximi impedienda. Notandū est, quod confessionis fidei esse affirmatiuā, in omni a. præcepto affirmativo implicite continetur præceptū negatiuū: Sicut in præcepto sanctificandi festa continetur præceptū negatiuū vitandi odio habendi deū: Et in præcepto spei continetur præceptū vitandi desperandi: sic et in præcepto confessionis fidei continetur præceptū vitandi negandi fidem. Circa vtrūq; præcepti obligationem occurrunt dubia.

Dubium 1º vtrum præceptū negatiuū fidei ita obligaret vt nunquam ullo casu liceat fidē negare? Caietan Hanebri antiq. dicit sanctos non tenuisse ob metū mortis licere exterius fidem negare, modo tenuerint

Externa confessio fidei: ne est actus fidei.

Dub. 1º

retinuerit, vt refert Euseb. lib. 6° Hist. cap. 31°. Idem sentire Epistolam ipse Augustin de Haeresibus cap. 70. Quorum erat illud, Luna, pisces, serpentes prodesse nobis. Sed fide tenendum est, ea nequaquam licere et nobis nostro profuto. Phe de scripti matth 10. Luce 12° Qui me confessus fuerit &c. Qui autem negauerit me coram hominibus negabo et ego coram patre meo q in celis est. Hic loquit Dns vt de qb q in medio mortis negant, vt patet ex antecedentibus, vbi dixit, Nolite timere eos q occidunt corpus &c. Et ex consequenti. Qui negat aliam fidem, dat ea, q̃ ne amat alias fidei q vt ultimum sequatur in confessione deum negabit. 2ª ad Timoth. 2° Si nos gauerimus ille negabit nos. Idem patet Marc. 8°. Qui me confessus fuerit et verba mea in generatione ista adultera, et peccatrice &c. Et Luce 9° Qui me erubuerit et sermones meos &c. Ex quibus dictis colligitur, non solum non licere aliquam negare, sed et tempore persecutionis quando ab exigitur. Luce 22° Petrus non negasset Dnm vehementi flauit amore quamuis recte fidem teneret. Ex quo colligit Tertull. in Scorpiaco, et Augin tract. 113° in Johan, non solum illud negare Christum q Christi aliqd fidei contrarium, sed et q negat se esse Christianum, q sic tacite asserit fidem Christianam no esse veram nec amplectendam, et se non credere in Christum, ac proinde Christum non esse deum. Eadem ratione dicit ex facto mentiens q aliquam petierunt iudicii vt dimitteret vel fecerunt aliq unde aliquo modo videretur negasse fidem. Vide &c. plus clarius 2ª Machab. 6. et Basil. orõe de S. Georgio post medium vbi multa habet in hanc sententiam: Et Cyprian. sermõ de lapsis post medium vbi grauiter reprehendit quosdam q etsi no sacrificassent tñ precium dederunt eis à iudice obtinebant quo continebat eos dicebat impatorum sacrificasse. Sic lib. 2° epla 4ª. et 7ª. Rõ est q negare fidem externam, est maius peccatum, nam inogat iniuriam summo veritati non testimonium ei negata, sicut id fiat negatiue sicue implicite, q n. se dicat no esse Christianum, implicite dicit Christianam fidem no esse veram, ac proinde deum mentiri q eam sibi testimonio confirmauit. Hoc n. pacto non solum negatio alicuius artis, sed oe opus et oe signum quo quis externi fidem aliquam secta Catholicae religioni contrariam, nam tali actu negat implicite fidem nostram. Ex dict patet, Hoies teneri non negare fidem non solum ea lege qua tenent non subtrahere deo nobis debitum sed et ex eo q summa veritas postulat vt sinceri ei interius assentiamur ita externi minime implicite aut explicite contradicamus. Quare hec obligatio ex eo orta q interiorem nobis set primam veritati iniuria inogare, sicut id fiat q falsum nobis sicue sine omni nobis q externam simplicem assertionem.

Negare fidem externi est maius peccatum.

Dub. 2ª

Dubium 2m. Quomodo obliget precepta affirmatiua et quando? Et Praecepta affirmatiua professionis fidei obligat dupliciter, 1° ratione alterius verbis. 2° ratione sui. Ratione alterius verbis obligat, quando ratione alterius verbis tenemur fidem externi, sicut ratione proximi religionem q. n. teneamur aliquando nobis deo exhibere non solum animo sed et corpore, tenemur respectiue externi fidem exhibere, ita externior nobis est interior et explicita fidei confessio. Sic dicitur dominicus et festis, et quotiescunque tenemur prope sancta tenemur exhibere fidei similiter ratione charitatis vel misericordiae, vt quando proximo temporali fidei externi, donare vel defendere ne alij in errorem ad sanctum inducatur

In quo casu

in quo casu tenentur Christiani vel pastoral ex institia fidem Christi et doctrinæ. Rec. a. ipsius fidei tenaces esse Christi, 1° quando tenere, vel omittere confessionem respectu simpliciter esse negare vel consentire videretur. v. g. Si qs esset apud Haereticos q viderent sanctissima sacra, et ego sic ea: ore viderer consentire: sed hæc obligatio immediate pugnat ex proprio me: gationis. 2° Quando qs nuncupatus Christi, nam q visibilis professionem fidei prudenter ex fide interna affirmat membra Christi manifestabit: Hæc a. fidei Christo in modo testamento fit in suscriptione Baptismi, sicut olim in Circumcisione. Quia determinatio istis pendebat ex lege data positiva, ita ipsa fidei confessio et honestas postulat ut hoc aliquando teneatur se Christo ostendere fidelem, idq; ut visibiliter incognitis fidelibus sociatus, præsertim cum generatim debeat fidei suæ veritas visibilis esse. 3° Quando ipsa fides in alios proximos obligat ad sui manifestationem et defensionem: Sicut n. pro alios obligat non ore proprio honestatis negotium facium vitæ ipsa in alios labefactet, v. g. ne alios privatum ad intemperantiam vel superbiam, vel lasciviam: vos: ita et obligat, tametsi non tam stricte ad sui defensionem in alio, ita ut si impedire possimus ne in alios labefactet, tenemur nostra inimicis victitib[us] hoc omittere, nisi esset hinc pacis æstimare illis honestate: Dubium 3° Quoby modo peccet contra proprios fidei finis negando finem non confitendo? Resp. Dupliciter peccari. 1° Verbis vel silentio. 2° aliis signis vel factis vel omissione vocis. Verbis peccatur 1° Quando ita qs dicit se Calvinistam &c. Mens hoc ipso falsum illa secta esse veram, et con: sequenter doctrinam Catholicam esse falsam. 2° si qs negat se Christianum, aut Catholicum, aut papistam: Patet et dictum, q. n. negat se papistam, sunt: negat dogmata vana esse falsa, ratio n. Verum sit veritas, si indicavit ea esse vera amplectendo. Nota hic, hoc esse intelligendum quando qs verbis: ubi religionis id negat, ne &c. Videatur istis religionis: si n. qs interrogaretur non imbuti religionis, ut scitate an sit ex tali gente, hinc non esset peccatus negare se Christianum aut papistam, q illius verbis sensus mentes interrogantis et finis non significabit se non esse militem religionis Chri: stianæ, sed non esse talis nationis ratio qby bellius gerebat. Sic nunc quod 60 annos Hispani militem gladiis gerebant, Christianos non magnum apud illos popularis reputantur omnes, vide notæ Christiani intelligebant Hispanos, vel Europæ malefactores: Si qs hinc in manu vana verbotet, negaby an esset Christianus? respondere potuisset se non esse, negat n. aliud negasset quam se esse Hispanum, non n. sub Christiana religionis obtentu quia ignorabant, sed solus interrogabant hoc nota ut scirent ritus nationis esset. 3° qui interrogaby de veritate et rectitudine Catholicæ religionis dicat se nescire, q hoc ipso iudicat doctrinam fidei sibi esse incerta vel dubiam, unde fiat injuria fidei et deo veritati negatæ: Deinde q verbotet alios professionem q implicite iudicat se esse alterius sectæ. Et post pecc. mortale. Hoc modo peccant dicta quia dicit se Christum non nosse. 4° Qui interrogaby in odium fidei a Tyranno, an sit Christia: nus, papista, Catholicus, ambigue respondet, vel tacet, ita ut Tyrannus et alii putent ipsius non esse talem, peccat mortaliter contra hoc propter. 1° q. in hoc casu tempore magnum obligat hoc proprio, vide q hinc non ante confitebi erubescit Christum et sectatores eius; ideoq; martyres in hoc casu nulla simulatione usi sunt, et pp. tale simulationem semper reprehendunt tanquam fidei negationem, ut patet de Libellatione apud Cyprianum et ex 3° dicto. 2° q. hinc non confiteri apte et ita se

Quando hinc non obligat fidei finis Christi.

Dub. 3. R[esp]

Nota.

gerere vt alij ꝓbabiliter existimant vos non esse fidele, seruando prudentē
existimationē est fidē negare, etsi n. propheta Thomas non possit me obli-
gare ad fidei professionē, tn tamen constituit me in ea tempora et loci opportunitate
vt hinc tacendo vel simulatione vti sit interpretatiue negare, vide q hinc
ambigua logh non solū permittit aliū decipi, sicut dū quid alth tacē
sciō, sed et mēdacio vtaris ad hoc vt talē opinionē non incurrant. Ideo.
Quæstio. Vtrū si qs vigeat à priuato in odiū religionis teneatur respondere et
fidem ꝓfiteri? Rndeo tuti, si tacendo vel ambigue respondendo ꝓbabi-
liter existimaret non esse catholicū, hinc n. semp tenetur apte ꝓfitari
illa vigeat à priuato fide à potestate publica. Quod si non esset tale
priuilegiū, ne tale qd de ipso prudenter existimaret, non teneret resi-
pondere sed posset dissimulanter transire, et dicere, Quid hūa interest.
et q plerumq non est tale priuilegiū dicere qd vigeat à priuato, vari
aut prudens mortale hoc dissimulare, nam moraliter non est bonum
se tale esse, sed ob aliq incōmoda vitanda nolle apte loqui. Itm dd. cō-
muniter sentiunt, vt colligit ex d. Thoma, q hūc negū honor dei nec
vtilitas ꝓximi postulat vt qs apte ꝓfitetur. Quinto quarto contra hoc
ꝓpheta Blasphemia continetur aliq contraria fidei, vt cum quis dicit
nego deus, per raptū Dei. Sed de hoc i diuersa q. 13.
Dubium 4m. Quomodo signū vt factū ꝓferre vel non ꝓferre contra
Dub. 4i hoc ꝓpheta? Nota 1o ex Caiet. Aliud esse negare fidē verbis, factis
Nota 1i aut signis, aliud occultare. Illud nunquā licet, hoc interdū licet,
hinc n. quando non tenemur fidē ꝓfiteri, quando n. ꝓfiteri tenemur
non licet occultare. Nota 2i Signa vel habitus esse triplicia in ge-
Nota 2i sito. 1o Quæda vel ex natura sua vel ex locis institutione et acci-
dentali mutatione nullū habent vsū humanū nisi religiosū et ceremoniale
vt flectere genua, adorare thus et alia. 2o vestes sacre destinate ad
sacrificiū et alia ad religionē apud Christianos, Iudæos, Mahometa
et alios. 2i q̄dam et habent alios vsus humanos et ciuiles, quamuis ex loci
institutione secundario ad ꝓfessionē religionis destinē-
tur, vt sunt vestes religiosorū et sacerdotū, abstinentia à carnibus
et alia. 3o q̄dam non sunt vllo modo institute ad religiosas
significationes, tn infideles vel obstinate, vt sunt vestes, Turcice &c.
Prima Prop. Quando vestes vel signa aliqua sunt ꝓpria infidelium ex
Propos. 1a vsu nationis q̄t diuersæ nationes variant diuersē, nec sunt destinata
ad religionē nullus licet intendere Christiano illud vti ad se occultandū.
Itm Caiet. Lor loro, et sylueſt. v. Fides, et alij, v.g. si Christianus fugiat
inter Turcas q̄t vti veste Turcica: Sic B. Sebastianus quando erat Chris-
tianus, non tn deponebat militare quia videbatur infidelis, vt se
occultaret, et multi Christiani vtebantur vestibus Turcarū, vt aduertant non
infideles, vel eos interficiant. Ito est q. talis vestes non sunt signa infi-
delitatis, sed nationis, sicut possit quis leq lingua Turcica ad se occultandū
2a Prop. Quando vestes vel signa aliqua habent alios primarios vsus
Prop. 2a humanos ꝓtra significationes religiosas, etsi sint destinata ad distinctionē
fidelium et infidelium ob aliquas politicas vtes, vel etsi sint accōmodata
secundario ab infidelibus ad aliquē vsum superstitiosum, tn licet intendere
Christianus q̄t vti. v.g. Roma vt Iudæi distinguantur à Christianis
gerant pileos flaueos: si Iudæi mutauerint vtes, possent Christiani
ad se occultandū assumere pileos flaueos. Est valde ꝓbabilis ꝓpositio
et a fere omnib⁹ lor tempore, et tenet vasq Adrian. in 4m q. 2o de

Baptismo ra. 2i et Baruch lor loro: Contrarius ho tenet Laict. Dic. Sed gbalt, qz lor non est gfiteri fide aliena, sed ornatura sua; sicut .n. vel illa se Labeat bonus vsus et vbi humanus accodatus, no pt ita destinari ad religiosas Cerimonias ab Lorby et alter vsq fiat ysteri: sere inalg, ita vt mungiam possit assumi. Confirmatr, qz aliq si Sacerdos gentilis vel Turcus in medio infidelis conuersath statim debrickde- ponere vestes illas qbg illi Sacerdotes vti consueuerat, gz vr valde durus qz sic timebit se statum prodere. Sicter, si quis conuerteretr apud Lareticos vbi diebg versant et in Quadragesima vesprich carnibg ad gtestatione li- berabis Euangelice, statim tenerth abstinere et se ydere. Dicdr. Simendo Ob. talt vsto aut pileum, aut vsurando carnibg gfiteth se zudaus vel Lare- ticus, vt regit talis videri et Laberi, g gfiteth falsa religione. Confirmatr, qz ab otby talis rusticis zudaus, et quantg in se est roxath ad lor, ua fant id vnde alij accipiant occasione gbabiliter et prudenter lor zudaudi et consequenter vbi vera simulatione, q est mendaciu in factis rosstend. Rdeo. Negando illud x lor gfiteri se zudaus vel Hereticus vel g tali Rdeo Xc se velle Laberi, lor .n. cuhonestu inalis ist, sed ho vult non agnosci pro Christianis vel Catholico, et ideo assumunt talis vestes aut otbas vt religi- ose suam ornatut, ne sc. alteri in mutes veniat ipsis esse Christianis q licitus est desiderare et gtidare quando necessitas postulat, itaq non gfiteth falsum sed tegit veru religione. Ad Confirmu Rdeo. Q alij ex- timent ipsis esse zudaus vel Hereticis ad lor quisitu se Labet, neq rusticis mortaliter roxpari in illo casu, qz iuste suo vbi se tegendo: neq vrus est aliud prudenter oio posse iudicare illis esse talem, qz ob varias causas accidere pt vt qb tali veste vbi, psertim cum alijs rodus ysis Labeat quam religiosus, v.g. qz iste non Labet alias, et lor forsitto oblata est, vel qz non rogat agnosci, vel sicut, nam cui usi gentilis accepta est vt Vestis in aliq natiois apud quam versata assumptione qb se ornatat vt modo illa primarie aliquem ysus Labeant commodi vbi negotij tuendi, vide et non mutatis sua facta nec vbi simulatione, qz neq formaliter intendit videri talis, neq aliq facit vide secundu prudentu existimatione rusticis lor intendere. Confirmatr lar sic, si qb in periculo assumat veste religiosas, vt multi fecerunt in expugnatione Antuerpiensi, non peccat, qz no mutatis nec simulat se religiosus, sed solus intendat tuere status secularis vt militis non veniat in mutu ipsis esse mercatore. S. g sicter si qb in simili necessitate assumat veste Sacerdotis Turce, non peccat gfiteth se Sacerdote Turcum, nec mentitur: neq minus videri debet posse dr sepa- rari Lab dial intentione vi intentionis se ornatandi ab intentione stupi- landi se religiosus, qz vestis religiosi Labet et aliud vsus primarius quis gfiteatur religionis, vude qz rapta ad talis vsus assumi pt. Sic modo pt vir ex rapta vti veste militaris, et contra, nec vllus erit mendacius. Et Christianus multitudy inter infideles pt tempore gbelli vsq carnibus, si abstinendo periculu esset q agnoscerth et occideret. Qz Sid ho et sibg semp rationabiles l. ne fiant sine iusta et rationabili causa, v. g. ad euadendu similes mortis, aut ad assequendu victoria contra infideles, vel ad alia aliud nobilius datis existendis. Nam ois Lar Labeant similis seruies, si qb sine causa iusti Lar utebat, nium possit alijs reby vti, non remanet pu- denti recidere ipsis vti solumodo ad se ornatandu, cum id necessarius non sit, sed et illas religiosa velle gfiteri, nam ad hoc sine, salte seruandu possis Sociel talibg uti. 2° Cauendu ne ex modo agendi et alijs circumstb lori, gsonarij, tempore, prudenter existi possit falsa

Praeoccupatio.

religionē ꝓfiteri, vel obedire iniqꝯ dicto Tyranni in odiū religionis
facto, vt. si quis simulet rem Caluinistarū rem aliq̄, non servet mo
dos et modi agendi eorū religionē ꝓfiteri. Ita si Tyrannus in odiū
religionis ꝓcipiat vt vestes rum̄by die veneris, non possit vti, qz ve
stimenta ꝓpria, et modo ordinarij agendi non servet obedire. Item modo si
Regina Angliæ Imperium rapuit Ecclie ꝓcipiat Sanctorū aliquas spirituales
Cerimonias, aliq̄ non malas, non possent obedire, qz hoc esset illas ag-
noscere recipere in spiritualibus, q̄ est ꝓfiteri errorē in fide. 3° semp ra-
tionabiles scandalū, q̄ est ratio ōnes alios aliq̄ ex se imitari.

Prop. 3ª

Tertia Prop. Licitū est intendere omittere signa vel vestes q̄bus Christiani
ab alijs distinguūtur, etsi ea mandato Tyranni vel impij magistratus
sint constituta, idq̄ sine institutū sint ab eadem publicā sine diuersi
ad ꝓfessionē religionis. Sequit ex dictis, Si n. licet alienas assumere
licebit et Christianas deponere, nā hoc moraliter eadē ratione, vel
si distinguī debeant, amplius est vti alienis. Contra sentit Caiet. dum

Sentia Caietani

dicit non licere quando Tyrannus vel impius magistratus fidem ꝓsequen
tibus et Catholici tali signo vel veste utantur ad fidei suæ ꝓfessionem,
hinc n. infert, illa lege ōnib⁹ roganti de sua fide, q̄ teneatur respondere,
q̄ sit vsus illius signi. Sed tū ob eandem publicā horū sit constitutus, v.g.
vt sciant q̄ sint Catholici ꝯ q̄ maiora vestigalia soluant, hinc datur
licere omittere. Sed dicendum est. Quæ ob publicā causam, quæ causa solū
religionis horū signum sit constitutus ab impio Magistratu, nihilominus
licere omittere, si q̄s ex Catholico ibi non sit agendum. Rō est qz vel est
inimica, nec vt magistratus ꝓstituere signa q̄bus Catholici suæ religio-
nē ꝓfitentur, neq̄ obtinere vt vestes vel aliquæ additiones naturæ suæ
alias vsus habentes Christianis sint religionis ꝓfessiones, et quēadmo
dum hanc legē roganti in gra et confecta, non tū roganti in parti
cula non teneatur respondere. Sicut si Tyrannus edicto iuberet vt ōnes
Christiani se ꝓdant, vel vt capti Christus ꝓfitentur, non teneatur idcirco
se ꝓdere, neq̄ remorentur negare fidē se non habere. Hic tū, sicut et
in cæteris omnibus semper cauendum est scandalum.

Prop. 4.

Quarta Prop. Quando res aliquæ naturæ suæ vel rōne generis ab
destinatæ sunt ad Cerimonias religiosas, nec alias habent vsus rationis
humanæ vitæ, non licet illis vti ad se ornandum etsi modo sit oppor-
tuna. Est nota et recepta Theologorum. v. g. Adolere thus ante idolum,
genu flectere, Caluinistarū rana sinere aut missas coram venerari
gratias sacrificiū ad balneū, vel rana vestimenta gestare, q̄ erat signum
Lutheranorum A° 66°. Gestare vestes aquæ depictas est idolum. Ita q̄ quod
hoc alias vsus non habeant apud horū missæ Cerimoniale q̄ hoc vtile
necessario remotis falsa religionē ꝓfiteri. Sicut si quis indueret se vestibus
sacris albas, casula, mitra Episcopali ꝓfitendo se sacerdotē vel Episcopum
hoc n. tū vtitur ad signationē religiosā et ad sanctā Cerimoniā. Ita q
idcirco non est quod verbis negare fidē, intelligendo illa moraliter, q
verba apud horū non habeant aliud vsus quam significandi, q̄ similiter quod
hoc signum nō habent alius vsus, saltē primarius, quam significandi, q
hoc vtile remotis ob significationē vti. Dicit. Hæc cæremonia possunt

Ob.

referri ad cultum veri Dei, vt si quis adoleat thus rana idolo referat
hoc ad cultum veri Dei vbiq̄ ꝓsentis, vel illud faciat interna intentiō
inuidendi falsas sectas absq̄ vlla falsa honoris deferendi, idq̄ ad se orna-
mentum. Hinc ob hanc causam Adrian. in 4ti ꝓst. 2ª de Baptis. respons.
ad 5m̄ existimat licere et serio simulare idololatriā ad se ornandum

Rᵉ

quando qb. non tenebit confiteri vñq sedm̃ sit, nec est periculū scandali q. vt
alij confirmēt vel indurent vīos exemplo in errore: sicut, inqt, Dauid li:
ndat similare fuisse eos Assiū, et Iosue similauit mortuos, et Iosiē simu-
lauit se velle colere idolū, cuius similatione gbat Hieron. in Cap. 2m ad
Galat. et Naaman Syrus petijt ab Heliseo vt posset similare adorationē
idoli q. Reg. 5°. Sed hoc contra nullo modo ꝓt teneri; Etsi n. incensio
thuris possit absolute referri in honorē veri dei, tñ cū talibz rebz sensi-
bus mortē Xpi non ꝓt, tali n. loco et cum idolo thus ponere seruiendo
prudenter Xpō existimatione est idolo sacrificare, hoc n. actio tali loco et talibz
rebz obita nullū habet vsū nisi honorandi idolū, et ideo martyres
minime tale qd facere voluerunt, et sanē magis mortem voluntarie
sacrificare idolo q id ꝓuocte fuit non rumpendo vinculū Tyranni quando
non obligat ꝓfiteri fidē quam si obligaret ꝓfiteri. Illa. a. similatio Dauid
forte fuit fictio figurata, vt inqt glossa in titulū ꝑsal. 33. q si fuerit vera
similatio non potest excusari a peccto. Vide d. Thom. 1. q. 13. a. 2° ad 2m et
Iosue a. fuerūt non fuit similatio sed mortalis ostentatio vsitata diabolis
Belli. Iehu vero quomodo in hoc peccauit vide d. Thom. loco citato. Hiron. ibi
satis curiōse loqtr, ꝓt hoc exponi sinit auctor d. Thom. Naaman Syrus
non petijt vt liceret sibi similare adorationē idoli, sed vt deus suo adorato
idolo et innitente sue ipsius posset genu flectere deo suo sicut et ille posset
ipsi innitī, q̄ q se malū non erat, sed solum vbi scandalū malū esse
poterat, vnde hoc scandalū sibi vitabat ex eo q ꝓhibebat se militare
Dei Israel nisi et altare adificauerit ydola ad hoc huius ex iudea. Nec est
dicī ꝓt ipsius presse recipiendo Idololatria dei fuit, q̄ non peragebat et thus
vel hostias, sed solum ꝓstabat ministerium fabricandi de se indifferens sicut
ꝓfitere nobilibz seruire. Dub. 4m

Dubium 4m vtrum liceat fugere in ꝑsecutione. Tertullianus scripsit libros Dub. 4m
de fuga in ꝑsecutione contra Erotiā, vt hystoria Hieron. li de viris illustribz
in Tertulliano: vbi nobis ostendere non licere fugere: sed secundus quidam
doctissimus virū error est. Prima Propō. Fugere in ꝑsecutione secundum Prop. 1a
se non est illicitū, neq̄ contra fidei ꝓfessionē. Est fide tenenda. Ph matth. 10.
Cum autem vos persecuti fuerint in vna ciuitate fugite in aliā. Hic triplex fuga,
vel mortis genitrix, vt quidā ex ꝓpositores. Neq̄ verū est, quia non dati
gentis erāt sed solū Apli, et q eo tempore quo ꝓdicabant euangeliū,
vt ait Tertullianus, q̄ ꝓpter cultū illius ad ōes et ad oia ꝓtinere
tempora. Sm Greg. Nazianz. erāt de laudibz Basilij viri principis, et Athanas.
in Apologia ꝓ fuga. Hilar. can. 10 in Matth. Augst Epla 180. Nec obstat Paronomasia
expositio Hieronimi q mystice Dñs loqs exponit, vt sensus sit, Si vos ꝑsecu-
tionis furorem in vno scripturarum libro, fugite ad alium: ipsius n. nobilissimi sermo
tiua patet ex libro de viris illustribz in Tertulliano. Idem colligit ex multis
sequentibz dñi verbis q ad ōes ꝓtinent. 2° ꝓbat exemplis scripturarum.
3 Reg. 18°. Contra ꝓdictū fugientes ꝑsecutionē scandalū abstinuerūt, et
Capite 19°. Helias fugit viros ꝑsecutionē. Matth. 2°. Ipse dñs fugit ꝑsecuti-
ones Herodis. Iohan. 8° se abscondit nō volunt illos lapidare. Iohan. 11° fugit
iudeos defectus. Act. 9° Paulus fugit demissus q muros. Idem exemplis plurimis
nouis sanctorum patet. Tertio ꝓbat rō, q̄ fugere non est negare sed
tantum non ꝓfiteri exercere, q̄ licitum est actū tempus obligant. Deinde q
fugit ꝓfitetur implorāt se esse christianum, si n. id esset tale non fugeret.
Zoleb. An et liceat fugere pathum quod mortem est et voluntas à Tyranno? Quæstio.
Reo Licere, q̄ aliquā licite fugiendo implēt suam fidē ꝓfitendi, vt patet Rx
exemplo Petri quem Angelus è carcere liberauit. Act. 12°. Dicit. Apli in pas- Ob.
sione Dñi fugiendo permanent, similiter et alia q de martyrio q mortuus

re agend gelidè in balneis validè insistit. Babet ꝛc Basil. orõe in 40 mar. tepres. Rõo. Artis non permanet grose frigiendo, sed qz magistrand studs vide. bunt deservire, dqz in aliquibus Christi ignominiam rodebant. Sh qz ex diffe. rentia aliqua frigiebant quasi eam actus esset de õibz Christi ministris. Nic. lod. a. dle permanet, qz paratz sunt negare fidē, ideo n. in balneis pstitit ad lor pparatū, ꝓhibita ob scandalū. Secunda Prop. Fuit ꝑ intendit Prop. 2ª. vt friga sit illicita, intendit vt sit prohibita, intendit vt sit rationabilis. Illicita erit si nulla ꝑsentia sit aliqz necessaria vt in fide confirmeth vel salūtis consequiantur. Et qdem si ex officio incumbat unicui aliquid vtile, honor nō solus ex charitate, sed et ex iustitia in lor casū non frigere etsi ꝑiculū mortis immineret, vt patet Johan. 10. Bonus pastor ponit aiam suam pro ouibz suis, necessarijs actibz. S. Cruō loco vide Augst ad lor pbandū Epla 180. Idem confirmat 1ª Johan. 3: dle aiam suam ponat z nobis, et nos debemus aiam z fratribz ponere: qz si vnquam locus habeat, vtile hoc maxime quando nostra ꝑsentia est aliqz necessaria. Vide patres. vnus historiorum Zachar. c. 11: Roes reddet mirol. Papa Can. Sacerdotes 7ª dist. 1ª. Si pontifex est, inqt, natus in tranquillitate nullū relin. quere, quanto magis in fluctibz: Si a. non sis ego pastor, et ꝑsentia mea sit populo necessaria timor ex charitate non frigere, qz bonus spiritualis ꝓximorū debet ꝓuri vtile ꝓprio. Adverte tñ, Si pastor z Nota. aliqd ꝓsit gregi suo frigidare, vt se subducere, modo ei noceret gregi cuide non passibus notabile detrimentū. Nam Johan. 10. non simpliciter dle pastor z frigit dicitur, sed qz frigit et dimittit gregē, vt notatur Augst Epla 180. Necessaria et vtilia erit friga si solus pastor grauet non frigiendo grande incommodū gregi vel aliqz euenīret. Sic pastus et Athanasius frigerunt, vt Augst dicit loco dicto. Idqz gratis verū est qdlibz etiam fidelis grande incommodū pateretur ex ꝓximorū vel captiuitate pastoris, pacis n. odi vtile ex friga. Sh si qd maximi valoris immineret in. nocentibz, et vt ꝓximus non tuerēt remanere, deberet frigere, vt z se patet. Tertio, si ex mansione nulla seq̃retur fidelibz vtilitas et infidelibz grauis ꝓtabatio, vtilitas n. sunt ornationes ex quibz ꝓximi inuitantur ad pcta, nisi honor dei vel vtilitas ꝓximorū aliud dictet. Quia in re non parua prudentia opus est. Expedire n. et conducibile erit friga quando vita alicuius est valde vtilis, et sine detrimento ad tempus abesse pt. Aliter fieri pt vt expediens sit nō frigere. Quia in re oēs circumstantiæ diligenter expendendæ sunt.

Quæstio 4ª: de ipsa fidei virtute

Artic 1ª: Utrum sit competens definitio fidei: Fides est sperandarum substantia rerum, argumentum non apparentium.

Rx Rx. Affirmatiue. Vide D. Thomā. Notandū 1º: Graeca dupliciter verti posse Nota. 1º vt fidei dicatur substantia seu hypostasis rerum sperandarum. Eo modo sumpsit verbū Augst Epla 112ª ad Paulinū, et lib. 2º de peccat. merit. c. 31º: et alibi. Et sic sensus est. Fides est fundamentum eorum sperandorum beatitudinem. nam iustus ex fide vivit. 2º vt dicatur hypostasis rerum sperandarum sicut noster interpres habet: Quæ versio sine dubio est melior. nam Graeca non simpliciter dicit ὑποστάσις ἐλπιζομένων, sed addit τῶν ἐλπιζομένων. vnde oēs Graeci sic intelligunt Chrysost. Theoph. Theodor. Oecumenius et alij in locum loquit. Basil. in psal. 115ª. Et sic sensus pt esse duplex. 1º vt dicatur substantia rerum sperandarum seu sperandarum qz est fundamentum perueniendi ad beatitudinem, nam est fundamentum iustitiæ ex quibz beatitudinem promeremur. 2º vt sic dicatur, qz facit qdammodo rem sperandam in nobis existere etsi reipsa procul absint, z fidem n.

intelligiung mysteria dia quibus visione speranz, unde fides sunt vt dia mysteria q̄ speranz intueri, et quibus intuitu beati certuq̄ quodammodo nobis iam sint ꝓsentia, et in nobis iam obiective existant. 2° Notandū. Nota 2:
Fidem dici aggtis non apparentibus, qz sunt nob firmiter credere ea q̄ non videntur. Aggtis Graece est ἔλεγχος, q̄ sigfat res nō manifestatas. Aplus a. dic accipit q effectus rob manifestandis, vt recte adverbit d. Thomas in. fides facit firmiter assentiri ac si res manifestas cognitis essent. Unde d. Augs sic exponit. Est cognitio seu demonstratio rerū q̄ non videtur. Continent a. fides intellectus, non efficienter sed formaliter, qz est id quo formaliter intellectus credit authoritati dic̄, vi q̄rū assentiendi sit ois sensus q̄rius. Quidam volunt Lor parte alq̄ verbū dici q̄ ante declus erat. Sed non recte vt vr, nam sic definitio esset nimis angusta, fides n. extendat se ad multa q̄ non sperantur sed timentur. vt ad penas eternas et purgatorias, et ad multa q̄ nec sperantur nec timentur, vt ad mundi creationē, dilectionē &c. vide Aplū statim sūbdit, fide intelligiung aptata sensibus verbo dei. unde idirco addit Lor pars aggtis non apparentium, vt illorum rōnis fides constituatur. Hanc verborū Aplī sic ex. sensus. Fides est virtus q̄ facit quodāmodo ꝓsentia in nobis existere q̄ sperantur futura, et sunt sic: nobis assentiri ipse q̄ non videntur. Clarius sic posset definiri. Fides est virtus dicitur intrinseca inclinans ad assentiendas firmiter ob dias auctoritatē obscura revelatā. Nota 3: Erasmus in Paraphrasi videre DD. scio: Nota 3.°
existimant q̄ existimant sic fidē definiri, velle n. ipse fides sic non describi, sed laudari, et accipi non q̄ virtute credendi, sed pro fiducia quia speranz eternā beatitudinis. Sed frustra refellit se dicta, nam accipi q̄ virtute credendi, non fiduciam patet ex oib⁹ pp. in diuersis locis et Aplī exemplis, non n. et fiducias intelligiung aptata esse sensibus verbo dei ſ. deinde, Fiducia non recte dicta ꝓpositis rebus sperandis, qz ipsa non sunt eas in nobis existere, sed n. ad intellectum ꝓtinet. Sliter, aggtis seu rationibus est inclusa, sed a. seu fiducia est voluntas. Sliter refutata definitio Lutheranorum q̄ dicit fidē esse fiduciam speciale misericordiae dei qua quis recte credit peccata sibi remissa.

Aggtis 2ū Utrum fides sit in intellectu sicut in subiecto?

Rdeo. Fidem esse in intellectu: oportere ex vt et in voluntate sit quidam habitus inclinans ad credendum. Vide d. Thom. Dominant 3ꝭ dubia. X
Dubium 1m Utrum habitus fidei sit et extendat ad voluntatem? Sive, utrum fides Dub. 1:
regnat et aliquando habitus in voluntate. Caietanus putat non esse ullum habitum in voluntate necessarium ad ipsius fidei integritatem ꝓficiendi, sed solum ad Lor vt ab virtuose credat s. ex charitate, sed vt fides habeat statum virtutis, et ita dicit habitus voluntis dicit esse charitatem. Sed Lor est contra mentem d. Thomae q̄ non ꝓtit hic de fide formata vel informi, sed de ipsa fide secundum se q̄ et ex ipsius includit, unde dicendum est, q̄ sicut ipse actus fidei ex se est voluntarius, ita dependet ab actu voluntatis imperando quo ab velit credere ob dias Conclio.
authoritatem: sicut dictus est i q̄st. 2ª a. 2° Dubio 1m et 2m ita et ad habitum fidei q̄ est in intellectu requitur quo habitus ꝓportionabilis in ipsa voluntate, q̄ voluntas recte efficiat regia semita dei veritatis, eamq̄ inclinet vt ex illa velit credere, et actus credendi imperet. Ex dictis 1m rō d. Thom. Actus pendent a principiis ꝓtis vt ex dictis modo fiat regula status ꝓtis ꝓfectis dispositis, q̄ ex sic est credendum, bonum n. ex integra causa: actus autem fidei secundum se et in eo q̄ meritorius habet charitatem pendet ab intellectu et voluntate, q̄ non solum requirit ꝓfectam dispositionem seu habitum virtutis in intellectu, sed et in voluntate. Et ex in alijs credendi voluntas operatur vt movens, intellectus a. vt motum a voluntate

alq̃ non req̃rit req̃ta bona dispositio in facultate movente q̃as in ea q̃ movetur, nã illa potest bonã obtinere in opere. 2° q̃r voluntas movendi ob dignitatem auctoritatis est actus superiorabilis ut ĩ obiectum, q̃ requirit habitus supernaturalis infusus voluntis quia elicitus. Rõ n. movendi habitus infusus non est alia quam ipsa sublimitas actus, ideo n. est intellectus movens habitus infusus sed ad movendum, q̃r ipse assensus est supra vires naturæ, q̃ est, et magis necessarius est habitus supernaturalis in voluntate, q̃r potia voluntas non solum q̃ se est indifferens ad actus movendi ut oportet, sed et est magis indifferens et indeterminata quam intellectus ipse ad actus assentiendi, nam voluntas est intrinsecè libera, intellectus minimè: ideo non est inditat ad movendum habitus. Requirit q̃ fides in voluntate habitus quendã q̃ vam inclinet et promptum reddat ut velit movere ab digno est: Haur. a. Voluntas

Nota. distincta esse a charitate patet ĩ q̃st. 2ª. a. 1ª. d. 2ª. Adverte tq̃ licet habitus etsi plures sint, tq̃ moraliter non requiri nisi unus, q̃r sicut q̃ se necessarius est ad actus movendi, quamuis per intellectus inclinat duos actus + ser. operationis intellectus imperatus q̃ est ipse assensus, et voluntas operationis imperantis, ad quas ille assensus habet essentialem ordinem. Sic et habitus movendi includit duos habitus, q̃ tq̃ moraliter nonnisi unus, nam q̃ solus habitus intellectus non sufficit satis dispositi ad actus fidei elicitendos, sed requiritur in voluntate habitus q̃ liber actus imperet: et sic arripit fidem quando datur fundamentalis iustitia n. ut concludat et habitus voluntis, similiter quando dicuntur tales virtutes theologicæ, q̃r li duo habitus nonnisi moraliter sunt virtutes, q̃ est fides.

Dub. 2ª. Dubitatur 2ª utrum habitus fidei quia pars est in intellectu repugnat pluribus habitus infusis? Quidam putant intellectui tria infundi quando datur fides, sc. species mentis movendas, lumen fidei, et habitus fidei. Sed in primis q̃ attinet ad speciem, non est necesse vel infundi distinctas, nam sufficiunt illæ q̃ ante inerant, q̃bus possibile vel fidei applicandæ, sicut videri et percipi possunt applicandere: quamuis non negaverim intellectus Christianos iuvari ut modo sublimiori vel applicandi. Sed ad lor et non est opus modo speciebus, sed auxilio dei in ista antiquarum. Rõ est, q̃r non est necesse applicandere vel fidei ut sunt in scripsis, sed sufficit ut ex analogia creaturarum ad formentum, quæ sufficiunt species datas a creaturis: Eo fit ut et antequam credamus possimus applicandere vel fidei, Hinc et est q̃ species non requirant ad fidem et immediate ad actus movendi seu assentiendum includendo in illis sed solus materia plantæ fuerant: Simile est de speciebus q̃bus applicandum vel ut in scripsis existunt, nam̃q; roumerio et discrepantia. Q̃ ad lumen attinet, certum est intellectui infundi aliq̃ lumen, ut patet ex Scrip. Num 2ª Corinth. 4. Deus q̃ dixit de tenebris lucere splendescere, illuxit in cordibus nostris ad illuminationem s. Ad Colosse. 2ª Qui nos fecit dignos in parte sortis sanctorum in lumine. 1ª Petri 2ª Qui vos vocavit de tenebris ad admirabile lumen suum. Rõ est, q̃r ob regulariter q̃ aliq̃ lumen supplet illud defectum, ob q̃ manifestatio est: Hoc tq̃ lumen fidei est obiectivis respectu lumenis patriæ, sicut lumen viæ respectu lumenis nisi meritici: Unde theologi distinguendum lumen patriæ plures a lumine fidei obscuro. Actus et est infundi habitus fidei ut ĩ dictus est: Sed licet habitus non distinguitur a lumine fidei, sicut habitus sapiæ non distinguitur a lumine sapiæ, et habitus prudentiæ a lumine prudentiæ: Eadem n. qualitas quantum affert et inclinat potius ad actus dicti habitus, quando ad manifestat, modo quodam dicit lumen. Hoc n. manifestatio non fit

Species nõ est necesse infundi quando datur fides

Habitus fidei nõ distinguitur a lumine fidei.

nisi distinguendo actus, q̄ pertinet ad rōnem habitus. Confirmatur, quia lumen naturale rōnis non distinguitur ab ipsa potia naturali, et supernaturale lumen non distinguitur ab illa virtute q̄ est caritas vel spes, eadem n. virtus quia elicitive respicit diversa lumen quatenus p̄ fundit actus Dei nobis manifestat, q̄ vocatur lumen fidei ab habitu fidei, quo ipsi est alio lumine in intellectu quam quo movetur ad eliciendos actus cognitionis. In spirituali n. cognitione non cognita illustratio obiecti ut spes diffundat, nec vedi ut val respiciat, sicut in visione corporali. Et quibus patet, intellectui non infundi nisi unus habitus q̄ est habitus lumen fidei.

Dubium 3us utrum fides quia pars est in intellectu sit in speculativo an in practico? Videtur esse in utroq: habet n. intellectus duas functiones, scr. cognitivam veritatis rationis, et dirigere rationem: Quatenus cognitivam veritatis rationis, et dirigit functionem nostram dicta practicam, fides est in intellectu speculativo et practico q̄ pertinet ad utrumq; finem: videtur ipse dicta et esse habitus speculativus et practicus, utrumq; n. rationis dicitur, unde

finalem, et ad Deū dirigamur, sheq vide ad finē est forma actionis, qz inde sūa speries moralis seū dignitate accipit. Sz dicty meritū est aliud virtutis in finē ultimū, mediante dicta forma, vita, et hoc aliarū virtutū, z illius .n. est alia virtutes valeat aīabus ac viventibus possint actiones sibi in vltimū finē dirigere, z est eas veluti informare et vitā offere.

Arto 9ª vtrum fides informis possit fieri formata vel è conuerso.

Rh Affirmatiue. Eadē numero habitus siue speries fidei sūrnaturalis pt esse formata et informis. Colligit ex dicto precedenti, nam de numero habitu fidei pt haberi status meritorius et non meritorius. Et ex Aug. Trā. super 6ª c. 28 Si gl dicunt amissā z prudā grā simul et fidem simp amitti, aut fidem q remanet non esse veram fidem, licet non sit viua. p anathema sit. vide pabet esse verum si gl dicunt caudē fidē non posse esse viuā et mortuā, formatā et informē sūrnaturaliē, nam dor est dicere, fidē simp tolli cum grā simul et charitate q Aug. damnat. Dicit. Aug. solū intendit definire non manere permanentē sine omni fide actu amittat charitate, non tū definit manere caudē numero. Sed contra

Ob. 1º Si non manet caudē numero fidei vide sequitur illa fides quas habet peccator? Non .n. diuisis naturis illa z dicta. sed est supernaturalis et z erā vera fides Christiana, vt ibidē Aug. dicit, q debet infundi a deo quando hō peccat. Aly fatuus est dicere quando hō peccat deus auferre habitū fidei priorē, et alium infundere cū de speciei nō videre, cū .n. auferat priorē cum alius similis eodē numero debet infundere? Dicerem .n. esse similes species patet ex Aug., nā loqr de fide sūpernaturali infusa z quas fides Christiana, de qua aūt dicebat esse fundamentū iustificationis. 2º Quando fidelis iustificat. vel z dicit priorē fidē q est contra Aug. z rap. 7º dicit ad fidē dabere accidere spēm et charitatē in iustificatione. Et rap. seq. dicit fidē esse caudē et fundamentū iustificationis, et sic est contra vōes, vide .n. destruerat? Vel manet accidente charitate, et sic caudē numero fidei vnit sūrnaturalis formata et informis. Dicit. Hō mortuus non est vera fides. Ob. formis nō est vera fides. Ob. Sane rationabilia sacerdotis requirebat sane doctrinā. Sta Calixt. lib. 3º Inst. c. 2º §. 8º. Sed sua doctrina manifesta pabet in epla d. Iacobi cap. 2º dicit corpus sine spū mortuū est, ita fides sine op. mortua est. Alius .a. loq de fide sūpernaturali q est fundamentū iustificationis, pabet ex Antecedentibus, vbi inducit fidem Abrahe, caudem illum non ex sola fide iustificatū, de quibus verbis iudicat illud et ex fide iustificatus, quamuis non ex sola. Ex .a. sit caudem fidei habitualis q est viua et mortua, pabet ex caudē capite, idem .n. est corpus z modo est viuus modo mortuus, caudem requisito q modo exerceat ad bona opa, mutuo exerceat et est viuus, non .n. charitas est essentialis forma fidei sicut aīa humana, sed sicut aīa corporis veluti accidentalis.

Arto 3º Vtrum fides sit virtus?

Rdeo. Fides formata et virtus, fides informis minime. Ratio Aug. intelligenda est iuxta ea q dicitur 1ª 2ª q. 71. a. 4º vbi ostenditur nō dici aliquas habitus virtutes nisi habeat statum virtutis .s. cui status pōssit attribui opa sufficienter bona, qualia non dicuntur apud eos nisi q sunt meritoria vitæ æternæ. Itaq cui fides non habeat statum virtutis nisi charitate sit informata, dicit d. Thomas fidem formatā esse virtutē informē non esse. Scribit Durandus in 3º dist. 23ª q. 6ª sentire, fidē formatā non magis esse virtutē quas informē, q charitas nil confert fidei ptr vōes meritū, q non facit ipsa fides quātūcūq fides est z fides

Opinio Durandi.

Rō 1ª

xstudiorū. Deinde qz charitas et fides et scientia sic inuicem ordinantur; et ipsa fides humana, non tñ ideo diuina scientia esse virtute simpliciter: sed Ro 2ª
sic uel non uigent, unde dico ad primum. Primo, Etsi charitas nihil
roboret fidei quoad meritum, tñ sufficeret ut ipsa diuina fides simpli- ℟ ad 1ª
citer quando charitate formata est, iuxta modum loquendi PP. Deinde non
roborat fidei solius status meritorius, sed et rectum actum ipsius in deum
ut in ultimum finem, et quando actus non exit habitum ei status quo est
facilis apta ad exeundum ab ultimum finem, ceteris n. charitate et fide insitis
est dispositus et ad credendum et deo seruiendum. Deinde charitas inhabitat fidei
applicatur, complicatur, facilitate et constantia ex parte subiecti, ut facilis
et gnaplis ex credere q amare, et agnitus ab illo credendi cuiuscumque.
Ad 2ª. Charitas non facit ut actus scientiae seruiendo se meritorie sit simul actus ℟ ad 2ª vtres.
fidei q se meritorius est per ipsa quo rectus in habente gratia. Deinde credere
deo x se longe[vel] x conuenientius est, non ita scire aliqua veritate, unde fides
charitas q fides est virtus simpliciter, non a. scientia, fides a. humana non est Fides humana non est virtus.
virtus qz non tendit infallibiliter in suum simile fides dia: deinde x se non
est longe, sed qz indifferens ad bonum et malum, pt n. ex bono et malo
affectu seq. Sed dicitur est, unde si accipiamus virtutem q ex q essentialiter Dubium.
virtus qz: sicut physici accipiunt, fides est vera virtus et qualis. Resp. Fides
inchoate dicit habitus, et ē ostensus est, quoniam actus est in volente, actus in
intellecto: et ideo si consideremus habitus q est in volente, per habitus est essen-
tialiter virtus qz tendit in bonum gratiae q est longe; x tunc n. obiectum
credere deo ob diuinam veritatem authoritate, qz per x se longe et proximate
iudicio conuenientius est. Unde actus elicitus ab per habitus est obiecto tendenti
in ipsum actum credendi tanquam in obiectum q x se longe est: Ex quo alterius Instantia.
sequitur, Haec veritate volitus non esse x se Theologica, qz non versatur im-
mediate circa deum, sicut charitas et spes, sed circa actus nostros, sicut
religio: obiectum n. religionis stant, illa actiones nostre qbus deum
honorant et colit, non a. deum ipsum, non n. religio uult ipsum deum aut
excellentia esse, per n. charitatem est: sed uult edere signa qbus deum
honorat, unde amat qz deum honorant, unde excellentia existimat per n.
ipsum excellentia est debitus. Similiter per actus credendi non versatur circa:
diatim circa deum, sed circa actus nostros, uult n. ipsos actus credendi qz
deo authoritas eis postulat, et amat istos actus, qz x eis petit id q deus
authoritate est debitus. Ceterum ex esse insitis q deus similiter religiosus, et
dicitur est ps. 2ª a. 1º Si. a. consideremus eius habitus q est in intellecto, Habitus fidei q est in intellecto
Secundo 1º: Haec et essentialiter esse virtute, non qde morale tendente et essentialiter est virtus.
in longe gratiae longe: sed intellectualiter tendente infallibiliter in
unum gratiae unum, non in assentiendo qz uel malum est bonum,
non credendo multa mala, sed qz ist uera, unum n. est intrinsecum et im-
mediate ex assentiendi, authoritas a. dei est extrinseca, et quando mediata
per medium moraliter remotum immediata. Ro a. non per habitus est virtus, est,
qz infallibiliter inclinat intellectum in unum, fieri n. nullo modo pt ut
iste habitus inclinet in falsum, et ē ostendimus q pt 1ª Alt unum est bonum
intellectu, q fides est virtus. Pro contra. qz ille habitus est fides q inclinat
supremam animi partem, intellectum vel voluntatem in suum bonum: sic a. voluntas
bonum est longe, ita intellectus bonum est unum. Confirmatur. Per fidem
magis existit intellectus gratia naturalis, q si per est virtus intellectus,
multo magis illa. Unde patet q non existat intellectus optimo modo
q est consentiendo virtuti. Dico 2º Haec virtute esse Theologicam. Patet Habitus ille est virtus Theologica.

Quare solus sit hab. virtutes Theologice

Nota

Conclio 1ª

Conclio 2ª

Quæstio.

cz virtus Theologica est q̄ immediate attingit ipsum Deum tanquā materiā principalem, idq̄ sub aliqua rōne formali diā et supernata, vt patet in spe et charitate: atq̄ fides principalissimū versat circā Deum tanquā principale suæ materiæ credendo ipsum esse trinū, vnū, primarium bonū oīum principiū et finē &c. idq̄ ob ipsum veracitatē, seu q̄ est 1ª veritas ✠ essentiā, q̄ est virtus Theologica. Ead̄ est rō Sancti Thomæ quæstiōis 2ª articulo 1º ad 1ª Corinth. 13: Nunc manent fides, spes, charitas, tria hæc. vbi Apūs insinuat tantum esse hab virtutes q̄ singulares modo circa deum versantes. Rō a. quæ solæ hab sint, est, q̄ dicūt solum statū ac facultatem q̄ Deus attingunt, intelligēdo et volendo, volūtas a. duplici rōne in. amando illūm amore amicitiæ, et ad hoc dat charitas, et amore cōcupiscentiæ, et ad hoc dat spes. intellectus et duplicitēr Deus attingit, vi. videndo, q̄ non est huius vitæ, et credendo, q̄ est + quid viatoris, et sic ✠ fidem.

Artus 6ᵘˢ Vtrum fides sit vna virtus?

Rx

Rō Affirmatiuē, Esse vnas specie virtutes in oībus. ✠ ad tertium q: vna fides, vnus Deus, vnus Baptisma. Cūi hoc dupliciter ꝓt intelligi 1º de rebus creditis, vt sensus sit, Sicut oēs Christiani tenent vnum Deum et vno sanctificante Baptismate, ita et oēs idem credere debent. 2º De ipsa virtute, oēs debere credere ob eandē causam, vt oēs firmitatē. Artus 2. Hoc nūs ꝓcurandum vt complendere. Notandus est 1º, q̄ valde gnalis sit, dabilis scientiam et Theologiæ nō esse oīo simplices sed constare variis partibus heterogeneis q̄by disponit intellectus ad assentiendum immediate variis conclusionibus, ita vt ✠ alias scientiæ partes assentiatur diuinæ conclusioni, ✠ alias istæ, sicut et ✠ aliam et aliam spem cū applicabilis. DD. tū in 3ª Dist. 23ª. fere consentiunt habitum fidei oīo simplicem esse neq̄ huiusmodi partibus constare, sed ✠ eandē simplicē qualitatē qua vnā ꝓt assentiri diuinis mysterijs potest assentiri oībus si rationi enter sint ꝓpositā et debitē applicata. Rō est q̄ tota ratio formalis assentiendi vnita est et simplex sc. 1ª veritati, et eodē modo vnita materiæ fidei applicatæ, sc. obscurō modo, vnde necesse est ipsum fidei habitum simplicē esse, nec aliqua est distinctio in habitibus ex ordine ad materialia obiecta sed formalia, vnde q̄ eadē dispositio est vt ob diuinā authoritatē vni ꝓpositioni assentiatur, et eadem est ad assentiendum oībus aliis ꝓpositis ob eandē rōnē. Hinc efficit 1º vt sicut in vno homine est vna numero simplex fides, qua credit oēs articulos ob vnā simplicem rōnē: ita in oībus fidelibus sit vna specie fides qua singuli credunt oēs symboli articulos, q̄ ꝓpter ob eandē rōnem credit ob quam alius, nec est distinctio nisi subiectiua. Efficit 2º Fieri nullo modo posse vt q̄s amittat fidē circā vnum articulum qui et amittat circā alium, q̄ si ✠ 1ª credat verum credit oēs, quare si ō tollat q̄s credit verum, tollit et ō quo credit oēs, vt i plurib⁹ ostendemus.

Artus 7ᵘˢ Vtrum fides sit 1ª inter virtutes?

Rx

Quæstio.

Inter virtutes supernaturales 1ª est fides. Rō est, q̄ oīa virtus supernaturalis q̄ est in appetitu debet dirigi ordine prudentiæ supernaturalis q̄ fides hic ponit et fidei ordinari: Hinc fides vocata fundamentum ecclesiæ. vide d. 24. Petri. Vna fides sit ecclesiæ fundamentū, formata aut informis? Rōne. Si loquamur de fundamento q̄ tam actus fundat ecclesiæ, sic fundamentum est tm est fides formata. vta d. Thom. a. 4. ad 4ª. Si a. vocem fundamenti q̄ ex se apta est fundare, sic et fides informis est fundamentum. Rō est q̄ fides secundum suam substantiam ꝓximius et apta fundare ecclesiæ,

alqꝫ adeo vt adhuc sit fundamentũ, ad q esse formatũ vel informe ꝫ
accidens se habet, nam sicut determinationes debent reduci ad primas,
altera. s. esse formatũ scitũ vel dũ q fides adhuc fundet iustitiam, vide
est conditio posterior ipsa iustitia. Altera vero, esse informe, ꝫ accidens
se habet vt fides possit fundari, sicut prudentia se habet ad materiam vt
materia possit formam suscipere. Dicit. Aplꝰ Ad Ephes. dicit, Roties in ora: ob.
vtute radicati et fundati, g̃ charitas est 1ª virtꝰ et fundamentũ. Rndeo. cla:
vtute radicati et fundati, non qdẽ primarie, vt fides, sed recipse: R
uitatis dicit radix et fundamentũ, non qdẽ primarie, vt fides, sed recipse:
uerantia, q̃z ꝫ charitate adhaerens Christo et figens in illo radicat, vt
ab illo accipiam vim ad ꝫseuerandũ: potest et dici fundamentũ resi:
pectu fidei, non qdem vt fides in nobis gignatur, sed vt firma in
nobis ꝫmaneat.

Artꝰ 8us vtrum fides sit certior scientia et aliqb virtutibꝫ intellectualibꝫ?

Notandũ est. 2ndo quia euidentia intellectꝰ seu assensus dici posse certus vel ex Nota.
parte obiecti vel subiecti. Certitudo ex parte obiecti nihil videtur esse aliud
quam immutabilis veritas: et dor modo fides est certior oĩbꝫ scientijs, q̃z
ideo q̃ credibile est ita firmum et immutabile, vt fortius sit verum ꝫcipere:
tatem et naturam mutari, et efficaciꝰ necesse est quod ratiocinium non prudenter
quam vt ea q̃ credimus non sint vera aut non ꝫmaneant, vel vanescant
sicut ea credimus, v. g. Credimus patrem increatum sempiternum, filium vnicꝫ
sonũ; hec ita firmiter et indubitabiliter euenient vt nulla vt creata
sit increata, nullaqꝫ sapia impediri aut destrui possint: Creatorem
n. hec sufficiunt testimonio summa veritatis, tam est immutabilis, et
incorruptibilis eorũ veritas quam deus ipse est immutabilis: ea autem
q̃ sciũ absolute possunt mutari vel impediri ne ex causis sequatur
vide eorũ veritas est minꝰ firma. Scitum dor in Sacrꝫ. ns dicit. Celum
et terra transibunt, verba. a. mea non transibunt. Et iterũ. Donec
transeat celum et terra, iota vnum, aut apex vnꝰ non præteribit de lege do:
nec oĩa fiant: oĩa igitur q̃ credimus stant rectissima qe summe immu:
tabilia, tam n. sunt immutabilis veritatis quam ipsa veritas dĩa, à
qua voluit informatꝰ et falsa esse aut immutari negarunt, nisi et ipsa
summa veritas aut fallat aut fallatur. Quia. a. credimus fortius aut
ꝫseuerantius in posterũ ꝫ dias potius diligi vos stant immutabilia.
1º vos dia veritatis q̃ est rotũ oĩbꝫ credendis. 2º vos dia potius q̃ ad
illa efficienda et conseruanda immutabiliter est determinata, nec vllo modo
ꝫt impediri eo q̃ illa minꝰ sit fortis, dor n. non stant absolute magis
mutabilia ob potentiã dei, q̃ veritas dei oĩbꝫ creabilibꝫ tribuat oes im:
mutabilitatẽ et firmitatẽ possibilẽ, alqꝫ adeo simpliciter infirmitatẽ, vide
tur amentia non addit q̃quam nouã firmitatis, nec potia, nec aliud q̃dẽ
attribuitur. Ste est in Christi exijs qbꝫ dia ꝫsona tribuit infinitã diligẽ:
tatẽ. Item patet oes fidei assensus ex parte obiecti pari certitudine esse
certus et immutabilis veritatis, q̃z conformis veritati immutabili: hec
ta certitudo ꝫprie consequata non ꝺr aliqd ponere in ipso consensu,
sed tantũ tribuere denominationẽ extrinsecã à firmitate suæ recti:
tudinis obiecti stantis sub reuelatione primæ veritatis, nam q̃ ipsius obiecti
rima q̃ versatur adhuc ita certus sit, ꝫ arridens et extrinsecus et ipsi adhæ:
nisi illo actus ita intime adhærere obiecto, vt postulat eius certitudo et
dignitas. Sed dor quidem actus non ꝫprie ab obiecto, sed potius à subi:
to et mobili quẽ, et item certa firmitas modi quo assensus dicit rectus, Quid certitudo ex parte
n. ex parte subiecti. Est a. certitudo ex parte subiecti firmitas in adhærendo subiecti.
suæ stabilis adhæsio intellectꝰ excludens oes dubitationẽ, falsi scientiam.
Et hoc debet esse in primis rectis obiectis veris, q̃ nunc assentiendo vi q̃

falsus est ꝙt diri recte. Sit Lectio quantumuis firmiter teneant sint Lectæ, nihilominus tu sint certi. Deinde debet illa firmitas esse rationalis et secundus additas prudentiæ, quamobrē Lectionis quoq firmitas nō est rectitudo, et sāpe ne qdes rivā in dogmate q̄ vera sint, q̄ non nisi tāch indoctis vōe ad sic assentiendū. Tertiō debet esse quodāmodo obiecto commensurata. Iude n. Lubet adq rectitudine, ꝓfectis inesse debeq, q̄ doō nihil sibi assensū adæquare quodāmodo obiecti firmitate. Vide de Lar rectitudine Solūs lib. 2° de Nat. et gra c. 10. et vega in Trident. l. 9. c. 2°. 12°. et 13°. Hinc patet, Haec rectitudinē esse aliq̄ intrinsecū additū sinit evidentia, nam q̄ illius adus adhærens firmiter vel inberille: Et quamuis Lar firmitas explicet q̄ negationē falsitatis et dubitationis (dixit n. assensus recte, q̄ nec est falsus nec dubius) tu nō consistit in negatione, sed in positiua et essentiali conditione adq̄ ꝙt esse maior et minor in diuersa specie, firmius n. adhærens potentiæ quās Conclusionibus, et deo quās homini, et homini sapientissimo quās minus sapienti. Itaq̄ sine q̄uenit rectitudo ex evidentia, sine ex prudenti imperio voluntatis nonnulli adus intellectus q̄ sine modo exæquare firmitati obiecti, Certitudo est q̄ intrinsecus adūs, quo fit vt adus ita mentē astringat et debiti liget vinculo obiecto, vt non possit vltra illud variare quamdiu est talis adus.

Prop. 1ª. Prima Propositio. Fidei nostra ratio est omni scientia. Est certa, et communis Doctorum Durand. in 3° dist. 23° q̄st. 7ª. §. 10. vbi distinguit duplicē rectitudinē et bene, sc. rectitudinē evidentiæ 1. q̄ ex evidentia oritur, et rectitudinē adhæsionis q̄ prudenti: et hanc dicit esse inferiorē illa et in fide, in qua fallitur. Ita ad Galat. 1i Licet nos, aut Angelus de cælo &c. Hinc Apūs iudicat nos ita firmiter magistrali fidei adhærere debere, vt nulla authoritas, nulla rō nos ab illa possit dimouere 2ª Corinth. 10. In captiuitatē redigentes oēs intellectum in obsequiū &c. et oēs rōes q̄ aliquid modo fidei sūt aduersari. 1ª Thessal. 2i Dū accepistis à nobis verbum auditus dei, accepistis illud non vt verbum hominis, sed sicut est vere verbum dei &c. 1. de reverentia et firmitate ei adhæsistis. 2° Ebræ 12. Basilius exponens 1ª versiculus psalmi, Credidi ꝓpter q̄ locutus sum. Fides, inquit, animus innititur et præcedit ad videndum ꝓ oēs vitæ methodum: neq̄ in fide nobis geometricæ probationes quæsitæ necessariæ sunt, sed animus assensit sese insinuat affirmat &c. Hactenus Basilius. Chrysost. Homil. 21ª in Epist. ad Hebr. Fides, inquit, diri non ꝓt nisi res rerū in q̄ non videntur amplius quās rerum q̄ videntur rectitudine quid habuerit. Bernardus Epist 190, vult fidem dici substantiā, q̄ oēo firma et fixa esse debet. Et addit, Non est fides æstimatio, sed certitudo. Richard. de S. Victore lib. 2° de Trinit. c. 2°. Quicquid veraciter fideles sūmus nihil rationibus, nisi certis testimonijs nisi q̄ fide apprehendimus vide plura capui. Tertiō probatur vōe. Ex fides versatur circa obiectum supremæ rectitudinis et firmitatis, neq̄ ex dictis antecedentibus constat sese quodāmodo adæquare vt. sc. tam firmiter vi adhæreat et summa cum rectitudo postulat, ꝙ modo prudenti et rationi consentaneo, ꝙ §. Dicit. Fides non infert necessitatē assentiendi, facta n. distinctione ꝓpositionē credendorum esse facta fidei habitus, possūmus eis rebelare assensus: neq̄ tollit oēs modos dubitationis, neq̄ auferat potius assentiendi rectitudinē: adq̄ cognitio evidens adhuc manet necessitatē, et excludit oēs dubitationis modos, et auferat potius assentiendi rectitudinē, ꝙ est verior. Fides. D. Thomas dicit fidē esse certiorē scientia ex parte recipientis sive, sc. ex parte diuersitatis recipientium: sed scientia esse certiorē fide ex parte subiecti. eo ꝙ dum recipientes scientiam assentiunt et adhærent fidem in se et simpliciter esse certiores scientia, et

Ob.

Rō.

Prop. 2ª

Sed hoc in se maiore certitudinis gradu, ita non reddere nos magis certos. 2ª Cayetan. in 3ª dist. 25ª qst. Unica et Caiet. hoc loco, et 1ª. q. qst. 1ª a. 5º sed hoc imbecille repugnantia et bene ostendit Durandg.

Secunda Prop. Fides non solum in seipsa absolute consyderata certior est omni cognitione naturali, sed et ut est in nobis, unde nos, intellectumq nostrum reddit magis certos quam scientia. Hoc hoc Propositio videtur ex priori: et probat eam d. Thom. 1 qst. 8ª. a. 4º ad 2m et de veritate qst. 10. a. 12º ad 8m Et manifeste in 3m qst. 14ª a. 1º d. 4ª Th. Oc hoc ita manifesta addenda non loquitur de fide absoluta, sed ut in nobis est, et ostendit non posse fidem firmiq adhaerere quidem q scientia vel alias cognitionibus. 2º Oc quando actus fidei dicit certior cognitione naturali, sine dubio intelligit de actu fidei quoad nos eliciens, et q in nobis est, nam de alio hoc ad rem non pertineret, q sicut iste actus est certior cognitione alia sic et non reddit certiorem. 3ª Conf. 1º qz non solum certi nisi absq dubio, non adhaerens a. absolute nisi q actus quo absolute adhaeramus, deinde qz hoc actus fidei est actus intellectus absolute ipsius informans, q vero solum certitudine formaliter habeat intellectus. Confirmatur, Oc nō q ullo modo fieri aut intelligi ut qd eliciat aut in se recipiat actus amoris dei supra ota q non q illius actus accipiat adhaerere deo supra ota, q aliter fieri negat ut qd absolute informet actu fidei, q est in se certior omni scientia quin q illius certius adhaereat obiecto quam q scientia. 3º probatur à simili, veri fideles parati sunt potius negare ea q sensibus vident et experientia deprehendunt quam q fide credunt, idq; frustra, nam diu authoritate sublimiter postulat, ut potius existimemus sensus nostros, et ea rationis nos sinus naturale decipi quam non esse vera q nobis sub illa authoritate sufficienter sint confirmata. Unde in mysterio Eucharistiae abnegamus ea quae: dentia q est oc sensibus et experientia. in Trinitate, ea vero, Et si fieri q est aliqd vere naturali nobis evidens sit fidei contrarium, hoc potius quam fidē negare debemus, teste Apostolo, Qui ne Angelo quidem de Caelo credi contra fidem. Hinc fit q fideles corrigunt in multis errores sensus et sensibus experientia q aliqd videretur evidentissima. 4º Si credendo ea assentimur actui q cognitione naturali, q non assentimur actui et firmius quam q dicat naturae dicat, q fidei non supra dicat naturae, s.n. ea fixat ob firmitate, non potest illa ratione assignari, ob quam dicat naturae fixet: Atq hic est error Erasmi. Antiqui. Causae q in nobis existunt actus fidei longe sunt efficaciores ad confirmandum eos in adhaesione ad ea credita quam causae actus existentes in nobis cognitionis naturalis, q n. existunt in nobis actus fidei sunt hae Ec parte obiecti, Authoritas divina veritatis sui dicentis: Ec parte a. actus, affectio supernaturalis ad illas, Ec parte intellectus lumen supernaturale. Accedit ad haec supra motio divina in utraq potia: et q ideo authoritas divina tanta est ut quamvis obscure aliqd revelet, postulet ea sibi firmissime credi, et ea indubitate confidenter abnegari. Etsi n. lumen naturale q cognitione evidente magis firmat actus in adhaesione obiecti quam authoritas humana vel et ea creata q cognitione obscura, ea authoritas divina et obscure revelans maiore postulat fide, et firmiore adhaesione quam evidentia ea naturalis, ea magis fixat authoritas divina ea vere evidenter luminis na: tura, quia ea evidentia fixet vere obscura vel authoritate humana, inter illa n. est distantia infinita, inter haec finita, unde illa magis debet valere ad firmitate assensus quam evidentia naturalis: Et qz virtus naturae

quae sunt causae existentes in nobis actus fidei.

non ẽt aliud nisi ad tantã veritatẽ quam postulat diuã authoritas, ideo
quid fiat auditio quã ex parte intellectꝰ et voluntꝰ, et sic dat deuotꝰ
volti pia assensio cogã diuã authoritatẽ, et intellectꝰ diuã lumẽ sequẽtiã:
valz, qđ sic potia elicienda et inducenda ad ẽstendã se assensiua rectitu-
nas ꝙ modulo creaturæ firmitatẽ: Cum n. dignitas diuæ authoritatis
postulet maiorẽ firmitatẽ quã sit euidentia lũinis naturæ, et sic
firmitas ẽstari possit diuinæ auditio (de hoc n. fusæ multa nemo dubi-
tare ẽt) non ẽt et debitandus quin auditus ꝙ recipiat dat fidelibꝰ
illam rectam ẽstatem, nam ẽstat rectitudinã obiecto quantꝰ fal ẽt, ꝙ
hoc rectitudo maior ẽt quã sit uis naturalis. Et ipse D. Thomas sic ait, fi-
Nota circa Thomã. rmandas se et suas rationes rectiores esse scientia, non tꝫ ex parte subiecti,
non sic intelligendꝰ ẽt ꝙ ipse non magis nos nostrum intellectꝰ re-
tos faciat quã scientias aut ipsa non habeat maiorẽ firmitatẽ ex ob-
iecto et influxꝰ subiecti nam auditio gñ in ordine ad rem creditã: sed
ꝙ scientia naturalis habet quasdã conditiones rectificãtes ex parte sub-
iecti maiores quã fides, et sic sequat rectificãtes fidei firmitatẽ quãtũ
Quibꝰ conditionibꝰ fides sequat conditiones, non tꝫ secundũ eas, nam uirtus fides sequat rectificãtes
a scientia quoad rectificare, et qbꝰ uirtutem sequat. scientiæ ꝙ aliæ conditiones ꝙ longe ꝓponderant. Scientia n. sequat
fidem 1° euidentia, 2° ꝙ infert necessitatẽ assentiendi, ita ut non li-
beret assentiam quoad speciem actꝰ. 3° ꝙ excludat oẽs motus dubita-
tionꝭ. Hæ sunt conditiones rectificãtes scientiæ naturalis q̃ prædict
ex eo ꝙ scientia sit cõsecutiua lũinis naturalis: fides uirtus qbus-
dam conditionibꝰ sequat scientias. 1° ꝙ nõ habet inclinatiõ recta assen-
tiendi et firmã. 2° ꝙ altiori modo et auditio deus mouet ad actꝰ
credendi quã ad actꝰ sciendi. 3° ꝙ ipsa potia ꝙ auditus gñ remo-
tus assensꝰ q̃dãdo exequitur obiectũ, ttiur 4° ꝙ tendat altior rectitudo
in actꝰ fidei, et comparando hoc ms illud, hæc longe sequant. Sed D. Thom.
+ dorat hanc rectificãtem ex parte subiecti, eo ꝙ prima eius in ex ob-
iecto formali dependeat. Quinc dorat ea rectificãtem ex remissa assen-
tiendi: vel ꝙ hæc rectitudo non reducãtur ad illã, nisi ex remotis sub-
iecti nõ auditio gñ in obiectũ, ideo redit dorat ad aliã rectitudo ex
parte subiecti. Hinc patet solutio argtꝰ ꝓpositi ante 2am ꝓpositionem,
nihil n. aliud concludit quã scientia secundũ aliquid conditionũ
subiecti esse rectiore fide, sibi non obstat ꝙ fides secundũ aliud
possit esse rectior scientia. Dicꝫ 2° Certitudo fidei ẽt libera, nas ꝓ-
Ob. fecto sufficienter obiecto, non necessario mentꝫ illi dicit et repugnat
Certitudo a. scientiæ ẽt necessaria, ꝙ illa non ẽt esse maior. Rideo. Ne-
Rx ꝙ amor maior secundũ speciem actꝰ ẽt esse maior quã necessarij
et naturalis, ut patet quando 4° ꝙ Christo exponit vitam et dilectꝰ illa
pro quã seipsũ. Similiter assensꝰ habet potuit esse firmior quã necessarij
hoc n. possunt maiorẽ ex auditio dei. Dicꝫ 3° Fidelis rectior ẽt
Ob. deus esse Trinus vel non Trinus, quã esse determinate trinũ, ꝙ S. Anth
habet ꝙ nihil ẽt esse lumini notꝫ, euidentꝫ et rectꝫ quã hoc pertinãt
habet ẽt vel non est, q̃ ẽt primarius sed fundamentũ oẽ auditꝰ et assensꝰ
q̃ n. hoc non notat non ẽt q̃quã sive, et ut possitꝫ aliqꝫ determinate
sive, necesse ẽt primũ sub distinctione sive, ultimus n. auditꝰ in hoc rectꝫ
rectꝫ, ꝙ hoc debet esse rectꝫ. Rideo. Etsi fidelis set euidenti luminis naturæ
Deus esse trinus vel non esse: non tꝫ ideo ẽt de hoc rectior quã de alterꝫ
Rx parte ex fide, n. de hoc, deus esse trinus, quatenꝰ n. in hoc deus fidei ẽt
finitꝫ adhæret huic parti determinatæ, quã ex lumine rationis illi distinctionis

Nego verū esse Euidentiam naturalē alicuius principij, seu alicuius principiati et esse euidens lumine naturae esse fundamētū assensus fidei, non n. ideō assentitur alicui parti determinatae, et negatae alterius + fides, qz lumē rōnis mihi ostendit Deum non posse esse mendacem, sed qz lumen fidei mihi hoc ostendit, nam idem lumē fidei q mihi ostendit Deum esse trinum, et ostendit eid non esse non trinū, et eādē rationē qua me facit assentiri uni parti facit me negare alteram. Adde, aliud principium non esse in euidens qm aliqui doctissimi viri dubitarunt Nominale dubitauerunt an contradictoria possint esse simul vera. absolutam non posse esse falsum, vt quam notatel q dubitarunt an contradictoria possint esse in eodem q potia absoluta: At quando fide aliqd teneng non licet illo modo dubitare an contradictoriū illi insit. Dubit. Quaestio. Vtrum fidei assensus sit certior euidentia supernaturali? Videt n. fidei assensus esse certior et ipsa visione beatifica, nam haec nititur verbo creato n. lūmine gloriae: fides a. non increato in. auctoritate dīa. Resp. Quidam & existimant esse aequalē certitudinē in fide et visione. Ita Gabr. et maior. R. dicendū est si loquamur de certitudine cognitionis q est in obiecto, à qua alia cognitiones denominantur certi: Tamen n. firmus est et immutabile q videns quia q sancti in patria vident, nam veritas id ipsum obiectum est, et ideo alia videndi aequē certa ac pacta obiecti est alia visio. Sed si loquamur de firmitate actus intellectus quiescentis in veritate potius in obiecto, sic visio illa est certior et firmior, tū ex formalitate obiecti ipsius veritatis diuinae beatificantis, sicut in fide, sed ipsa veritas et existentia non est certius beatificans, sicut in fide, sed ipsa veritas et existentia nostro modo cognoscendi, alia est certitudo fundamentalis et principij. Deinde beatifica visio et vera visa est praesentialis in actu 1° q lumē gloriae: nobis vero videndi et ipsa vera videnda sunt absentia, unde non ita q dignitate in eam tendere possumus. 3° qz illa visio fit q lumē gloriae multo nobilius lumine fidei per quod non est comprehensio impacta à lumine claritate: alia claritas illa et lumē gloriae multo sublimius et firmius videnti obiecto visio quae per assensio nobis et lumē fidei obiecto velato, magis n. visio connaturalis dignitati obiecti cuius ✦ firmitatis quae fides. Eadem sentio de omni cognitione mere supernaturali q fit q lumē supernaturale non videndo, qz nos sit aequē supernaturalis alia fides, et ipsa non videndo, magis connaturalis dignitati obiecti videndo cognitio supernaturalis q erat in Christo distincta à visione beatifica, erat firmior et certior quae actus fidei.

Quaestio Quinta, de Habentibus fidem.

Arbg 1° Vtrum Angeli aut Deus in 1ª sui cognitione habuerit fidem?

R. Affirmatiue. Circa quam arbg ordinandi duo dubia. Primum. Vtrum Adam habuerit fidem ante lapsum? Mg. in 2° dist. 23. s. 4° et Hugo de S. Victore lib. 1° de Sacram. q 6. c. 14° docent, primum Deum ante lapsum non habuisse obscuram cognitionem mysteriorum fidei, sed claram contemplationem fide nobiliorem et visione inferiorem. Idem multo magis dicendum est ipsis de Angelis. In eadem sentia vr esse D. Bonauent. in 2. dist. 23. a. 2. q. 2. Sed hoc tenendum est, illum habuisse fidem et Aug. multam cognitionem, vt dicit Doct. Thom. q est veritas sententia Theologorum et 2ª. Pet. Ad Hebr. 11° Accedentem ad Deum credere oportet &. Alia ipse erat in statu accedendi ad Deum q viatorem, et tendendi ad beatitudinem q. s. 2ª Corinth. 5° Non ambulemus per fidem, nondum per speciem

R. Affirmatiue. Dubium 1°. Contra.

à Deo p fides: alterū qđo pfectū stāg ad Dei clarā visionē: alt. n
erat Adā pfect ad Dei visionē ante pccm, q̄ peregrinabat p fidem.
Vter obstat q̄ d. Aūg̃ l. de civit. c. 12°. dicit Adamū non peregri-
Procemium. natū esse in statu innocentiæ, q̄ tū vult dicere non esse peregrinū
vt nos p miseriā et pccm, eo modo et dicit rap. 9°. Angelos non
fuisse peregrinatos, tū in alio modo Aplus vere fuerunt peregrini. 2°. Ph
et Patres, quorū multi dorent primos parentes amisisse fidē, q̄ fal
sum de Eva verū est: sentiunt q̄ illos habuisse fidem. Vide Aūg̃m
de civit. rap. 45°. et lib. 14°. de Civit. c. 17°. Ambros. Epla 33°. Prosperus
ad capitula Genuensium respons. 3°. Arrdet rōnīb sententia Scholasticorum q̄
dorent Adamum habuisse veram fidem, non evidentia misteriorum. Nec ob
stat q̄ habuit evidentiā revelationis, q̄ hæc revelatio erat tm p lumē
Procemium. naturale: Evidenter n. sentiebat Deum fide p se fide p Angelos exter
illas illustrationē quām misteria fidei vi p̄ponebant. Advertē tm, q̄ lu
mē naturale in Adamo erat valdē perfectū, et singulari modo dirē
ctū adiuvabat p ea q̄ mens humana recte p̄t, ideo nō habuit
fidei roborem q̄ habent mihi sublimiū et illustriū rel. dicā et simi
lē roborem quām nos possimus: eo n. q̄ sublimiori ingenio
eo plura et sublimiora angelica fidei et principijs credibz colligere et
clarius videre p̄t, non q̄dem absoluta evidentia, sed ea q̄a divinū
aliquē evidenter p̄suppositā fide. Vide Gregor. 4°. Dialog. c. 1°.

Dub. 2°. Dubitūr 2°. Utrū Angeli ante terminū fidē habuerint? Durand.
3°. dist. 23ª. q̄st. 3ª. putat Angelos non habuisse fidem eo q̄ habuerunt
dubiā revelationē: Sed supra q̄st. 2ª. a. 5ª. ostensū est, Evidentiā re
velationis q̄ habeb. p lumē naturale non excludere fidem, vt et Ca
jetanus, q̄ assensus misteriorum illi evidentiæ non unitur. Dicendū
Angelos habuisse fidē virtutis speciei cuius est nostra, nam assentiebant
misteriis q̄ non videbant, et ob Dei revelationē, quām non videbant
lumen naturale supernaturali, sed solum et efficax lumen naturale vi
videbant: et p̄p hanc evidentiā non assentiebantur dictis misteri
alicuius cuius fidei non apparebat vlla natura: et sine dubio est com
munis, vt habet et 1ª. p. q̄st. 62ª. a. 2°. Vide hæc evidentia p̄tinebat ad
p̄fectionē p̄fectionis obiecti. Probari p̄t hæc sententia ex ijs q̄ dicimus
de 1° homine, eadem. n. ratio est eō, nam in eodē statu creati sic
m. in statu beatitudinis imperfectæ, et adiutoria sibi accepissent, vt dor
Aūg̃. lib. 2°. de Corrept. et grā rap. 10 et 11°. Vide q̄ d. Aūg̃ lib. 9°. de
Genes. ad litt. rap. 22°. dorent, Angelos bonos stetis in principio creationis
Solvit obiectio ex Aūg̃. habuisse cognitionē veri in verbo, q̄ excludit fidem, non est admittend
nam ipsemet hanc sententiam ex retractasse lib. de Corrept. et grā. c. 10°. v
vbi dorent eos creatos in eo statu vt possent esse semp boni, aut sem
mali, et non fuisse in principio confirmatos, sed hanc confirma
tionē meruisse. Idem dorent lib. 11°. de Civit. c. 12°. et 15°. et lib. 12°. c. 9°.

Arg. 2ª. Utrum in Dæmonibus sit fides?

R. Deo. In illis esse aliquas fidem rectā et naturali evidentiā fu
mendi, non. n. fidem aliquis voluntarius q̄ sit donum à Deo infusus.
Notandū. Dicendum in 3°. dist. 23ª. q̄st. 3ª. contra, in Scotho dicitur
nec fides infusa, si eam habuerunt: in Dæmonibus, q̄a mirac
fuit, non manere, manifestū est fuisse si eas in via habuissent. Sed
tarius est eō tenendū, nec in Dæmonibus esse fi
Corollū

infidelis. Est enim sententia theologorum. Ita ad Hebraeos 11°: Fides est substantia rerum sperandarum: at damnati non possunt amplius sperare. 2°: Fides est fundamentum iustitiae et veluti vitae mortuorum, unde relinquit in peccatore sine iustitia possit remanere, damnati autem nullo modo possunt remanere iustitia, quia iustificatio in aliud aliud tempus. 3° et fidem Dei est inhaerendo Christo iustificari corpus spiritui et est Ecclesiae, et patet ex dictis de Ecclesia: At damnati nec potuerunt nec unquam sunt de corpore Christi, sed sunt palmites aridi, abscissi et in ignem missi. 4°: Fides est substantialiter in via et tendentibus ad finem, regula aliud Apostolus 2° Corinth. 5°: Per fidem ambulamus: At damnati stant in ultimo termino. 5° quia fides pendet a pia affectione, quae a summa veritate: At damnati gerunt odium contrarium divinae veritati quia damnati: quia si possent libenter negarent ea quae divina vera esse creduntur est. Dicendum quod 2° fides ob. peccatorum remanet fides daemonum: alia in peccatoribus est fides supernaturalis quae iustificat, ut Confirmatio, ac character Baptismi manet in damnatis ad distinctionem, sic non est fides. Confir. 2°: quia fides non habet rationem a quo removetur. Respondeo: Fides peccatorum comparata fidei daemonum non in octo S. nam in multis differunt, sed quia quidem credunt esse Deus, hoc est substantiale: simili daemonibus non deest quod credant divina mysteria, in quorum habitu non deest fides nisi faciant secundum id quod credunt, unde non. litat nihil deest. Differunt ea quod daemonum fides est coacta, nolunt non credere si possent, sed ut signa et tam evidentia se ingerunt cognoscenti, ut non possint negare, ea signa sunt, miracula, prophetiae, salutis redemptio, incredulorum damnatio, victoria quia indies videmus a fidelibus. vide Christus. Homil. 37°: in Matth. post medium, ubi dicit, quod damnati non esse subiectionem ad Christum ex charitate, sed ex ipsius rei necessitate. 2°: Daemonum fides est evidentia ex signis, peccatorum obscura. 3°: illa est naturalis, haec supernaturalis. Ad 1° Confirmat. Est dispar ibi, ita character non regat dispositionem in loco sicut fides, unde est principium iustificationis. Deinde, Character non est vitae quaedam: fides autem dat ad operandum vide in infante debent esse actiones, et tamen sine principali et naturali minime, ipsorum non possit sine auxilio quia exire in opus. Deinde Christiani a non Christianis satis distinguendum diversitate patria. ad. Ad 2° confirm. Fides non destruit a contrario, sed ex subtractione divini influxus in 1° instanti damnationis, sicut quia fit deus Deo peccat, hoc ipso. quo sunt in ultimo termino non debent amplius habere alia virtute quia tendit ad terminum. Deinde damnati stabit habent actus quia stabit est aliud opera dia auctoritas et revelatio, et mysteria revelata: deinde actibus quia repugnantia habet cum fide ex modus disponendi, unde merito fidei huius auctoritas. Nec obstat 4 Nigr et alii quia dicant damnati habere fide informe, qui nunc praecipitatio. fidei informis gratis accipiunt & quando credibilitate mysteriorum separata a charitate. Ita et D. Thom. accipit 1 qst. 18°. a. 3° ubi dicit, quod damnati esse Dubium. fide informe non ex spem. Sed dubium est, utrum 4 in purgatorio vel coelo fide informe habeant. Resp. 1°: Certum est eos 4 in purgatorio sunt retinere Assertio 1ª sunt fide habent. fide, qui adhuc peregrinantur a Deo, merito admissi ad spem: et quamvis non sunt spem viatores, qui non possunt ultra gradi meriendo, quia sunt introducti in regionem lucis, sed adhuc foris stant, stant quia pervenerunt ad portas civitatis, sed nondum sunt intro admissi: cognoscunt quia ibi mysteria et speculis in aenigmate et obscuro modo, et ex hac cognitione desiderant, et sitis ad spem, dilectionem et patiuntur exstant. 2°: Certum est et in damnatis Assertio 2ª non esse adhuc fidei. Patet ex dictis qst. 1°. a. 5°. d. 1°. Et colligitur ex 1ª ad Corinth. 13° ubi Apls opponit cognitionem fidei, quia dicit cognitionem et speculis in

assignata, cognitionis q̄ est fidei ad fidem, tanquam q̄ fundat diuersus status. Et indicant illa verabula, Nunc, Tunc. Sh. Quod dicunt q̄ fides est, euacuabitur q̄ ex parte est. 3° Probabilissimum et fidei vnitus est et habitus fidei non fore in beatis. Et fidei rationi sententia Theologorum, et rationi et loco citato. Cum dicunt q̄ fides est f. ubi iudicat statim illud posituare vt et habitualis cognitio fidei permixta habitui, non habitui maxime ad statum ptinet. Idem colligi pt ex Augusto lib. 4° de Trin. c. 2° ubi dor tolo capite eadem docet. Ro est, ex ms illo statim pt distincte eluci tibi permixta excludat actus fidei, nulla ex ea ratione ubi conuenit habitus q̄ non dat nisi pt actus, itaq̄ eo ipso quo lumen gloriae infundit, non infert habitu fidei et subtractione diuini influxus, non postquam incipit et repugnat pfectioni illius status. Sed dor intelligi de habitu fidei quia pars est in intellectu, non si loquamur de habitu q̄ est in voluntate, non enim dat impfectionem illi statui repugnantem, non ex diuturnitate qua manet et finis et obiecti habitat: sta n. beati sunt valde affecti, et eo vehementius mysteria fidei videre atq̄ ea non carent. Aduerte tu, inter habitus fidei et lumen gloriae non esse repugnantiam pfectionis, quamuis inter habitum contrariam, ut dictum est supernaturalem q̄dem pfectionis, inter q̄ non est talis repugnantia, dicimus n. ita dicta intellectus pfectionem infallibiliter respondet Articulo: Nego repugnat q̄ idem medio fidei videns et videns lumen gloriae q̄ est claram et alterum. Idem dorit D. Thom. 1ª 175ª a. 3°. ubi dicit, Paulus in raptu quo vidit diuinam essentiam, vt ipse putat retinuisse habitum fidei.

Inter habitus fidei et lumen gloriae nō est repugnantia pfectionis.

Arg 3°. Vtrum q discredit veritatem articuli fidei possit habere fidem informem de aliis articulis?

Ad. Respondet D. Thom. negatiue. Notandus Durandus in 3ª dist. 23ª q. 2ª dorit quod q pertinaciter negat vnum articulum retinere habitum fidei supernaturalem circa alios quod non negat, ac proinde credere actu fidei supernaturalis. Sed dor sententia manifeste pugnat, et errori proxima, et dorit Bannes. Est n. contra rationem sententia omnium Theologorum, q dorent in haeretico non manere fides dor ipso quo pertinaciter vel dubie fidei dogma negant. Sed quicquid sit de hac conclusione, ego eo certissime saltem non esse veram. Pt 1° ex Conc. Trid. sess. 6ª c. 15ª. Asserendum est non modo infidelitate q̄ quis ipsa fidei amittit, sed et quocumque alio mortali peccato, quamuis non amittat fidem, accepta iustificationis gratia amitti. Hic expresse dorit Concilium infidelitate: i. quamuis actu infidelitate, amitti fidem, ceteris n. actu infidelitate est infidelitas. Dicit. Amittit solus fidei seruandi actus quos haereticus negat, et dor solus citat Cornelius. Sed contra 1° ex Conc. citato amittit fidem q peccato infidelitatis, sicut quodcumque peccato mortali amittit gratiam iustificationis et charitatem: atq̄ tota charitatem amittit, non n. dici pt actu solus charitati quoad aliud peccatum q̄ ipse pt Deus velit seruare, q̄ similiter dici non pt amittit fidem tantummodo seruando ea parte quia negat, retinere n. quoad alia quae pt Deus velit. Unde recte Cyprianus lib. 1° epist 3ª ad Cornelium, in fine, nulla seruatio fidei ad fidem esse pt. Addo, sicut nec spei ad desperationem, nec charitatis ad violationem mandatorum. 2° ex Concil. loqui contra haereticos q dicebant quodcumque peccato mortali amittit tota eo fides, contra quod definit, non quodcumque peccato mortali amittit fidem, sed infidelitate, q loqui ex tota fide. Ad 2°. Si ita q pertinaciter negat unus articulus retinet habitum infusum circa alios, q vere est fidelis, ita ab habitu fidei infuso dicimus fideles, sicut

Ad. Durandi opinio.

Ob

S.

Ob

S.

Arctio 3ª

puteri dicimus

pueri dicunt fideles et christiani: alij vor ist contra Conc. q. ibidē iudicat
totes alios infideles: deinde talis esset in Ecclia q ist fidelis nolledno: Sic
n. Ecclia definit à Conc. Lateran: Alij vor falsus ist, et contra Script.
et Patres, q dicunt haereticos esse extra Ecclia. 3° qz thereby esset ne-
bus Christi, nā reuera sequentialiter ei renunciarent, et Christy fame fidē
tenētes reputt in nullius insiderent, qz et ist contra ee, et patet ex dictis q.
4° Si quis nos primus audit Euangelium ꝓdicari ita esset affectus vt vellet
oia credere ꝓter unus alius, v.g. ꝓter Purgatorium, vel matrimoniū Sa-
cramentū, id nequit posset acquire fidē etsi summissime reliqua vellet
credere, q postquas qs assentit fides non ꝓt ea in ipso remanere, nisi sit
paratus oia credere q Deus ꝓ Ecclia vel alio modo sufficienter ꝓponit, nā
non minus est donum dei remanentia dono fidei quas 1ª inducit, et ist nisi
d. Thom. 2ª q. 1ª. a. 9°. ad 3m, vide ea dispositio animi q repugnat in-
fidei, repugnat et remanentiae. 5° Habitus fidei ist oio simplex, et
nō habet partes diuersas respectu diuersorum mysteriorum credendorum, sicut
accidit in scientijs, q si ist respectu unius artis, pont respectu oiū. Simile
habitus qz nō assentiendi ist ipsis eadē respectu oiū mysteriorum, et eodē
modo oibus accōmodata et applicata: Quicqd n. credimus ꝓp diuinā authoritatē nobis
sufficienter applicatā credimus, vide q recti dispositus ist ad credendum unus
artus, habet et ist comparatus ad credendum quecūq alius, modo ei remotum
inter ꝓponatur: qz non ist in scientijs, non n. q una conclusione nobis
sufficienter ist dispositus ad assentiendum reliqb, qz ꝓ diuersa media scire debent,
q respectu oiū mysteriorum ist una simplex fides, licet ipsa mysteria sint
diuersa. Confirm. qz una ist simplex charitas quia voluntas seruare oia
mandata necessaria ad salutē ꝓp deū, unde fieri negt vt habitus charitatis
retineatur respectu unius mandatorum q qs velit seruare ꝓp deum, si respectu
unius solius ꝓcat, q loco non velit seruare, nō ts aqua teneatur: q simile
si fides ꝓcat respectu unius artis non ꝓt retineri respectu aliorum, nō esset aqua
teneatur credere: Sicut n. charitas se habet respectu mandatorum ꝓp dei
bonitate seruandorum, ita se habet fides respectu mysteriorum ꝓp veritatē dei
credendorum. 6° ist q credat fide supernaturali non habet ist formaliter assen-
tiri, sed ist ex prudenti iudicio, et eo modo aqa firmitate qua deo digno
ist, ideo n. fides ist supra naturā: alij id q negant unus artus non assen-
tiri reliqb ex prudenti iudicio, nec eo modo et firmitate qua postulat dia
charitas, qz nō requirit illud fidei notum, ex qbus vor prudens consilium
habeat ꝓt non habet sufficientia signa seu motiua ob q prudenter iudicat
reliqb artus sibi firmissime credendos. Patet vor in nostra hypothesi q recepta
Ecclie authoritate (q sola nam a tamquam fidei ist ordinaria et sufficiens
regula credendi) nihil habent amplius quo mitanter nisi ꝓpria iudicium:
Nam q ad Scripturas attinet, quas dicunt se regulas sequi, non possunt
esse certi vor esse legitimas Scripturas et non corruptas nisi Ecclie testi-
monio, q non suppetunt illis alie rōes vel motiua ob quas prudenter possent
iudicare vor esse firmiter, ob dias authoritatē tenenda. Confirmatur, qz q in
una haeresi lapsi ist statim labitur in alias, et sepe ist inuenitur et varijs
et elegantes expressit dicunt. Lyranenses in suo ꝓoemio, alia media.
Hei, inq, miseranda conditio quantis illi hirbarus astrigi, quantis turbinibus
agitantur, mirer n. quā vanis impellent inanibus cuncta rapiantur, mirer
in seipsos reuersi tamquā contrarijs fluctibus validius, mirer humanas

psumptione et ea q̃ converta videnta approbant, unde irrationali mehi
et q̃ nota sint explanefiant, inverti quia eant, quia videant, q̃d approbant
q̃ fugiant, q̃d teneant, q̃d dimittant s. q̃ signum est Lutherus et alio
tempore religiõb aliõb non ex firmo fundamento reddidisse. Idem arridet
obij Lutheris, oẽs n. negant Ecclie authoritate, unde notat, ut patet ex
tractatu de Pontifice, unde non supponunt illud sufficientia signa et grãs
denter indicent Lut esse credenda fide dia quãquã fide humana ea credere
ex possint sicut credunt historijs exhibitis. Rñdeo, etsi q̃b prudenter indicat
lor credendũ, nisi tm velit credere ob authoritate dia, unde firmitate quã illi
dent, non credet fide dia, sicut patet in simili de sanctitate: aly Lutherij non
vult eo modo credere religiõb aliõb, q̃ n. unus obstinate negat quod non
sonabus prudenti estimatione, dia authoritate, q̃ non unius Lutheri quas alij
od revelauit, nec veth illi iniuria fiant, q̃ non velit credere aliõb ex
reverentia dia authoritati, quamquã id videat velle, ut et patet in sanc
vitate, q̃ n. violat unus precepta non vult alia ex charitate servare
quamuis id ipsi videat, nam lor ipso quo unus violat, secundus prudenti
estimatione ex tenuemere dia bonitate ob quas religiõ seruanda est
Obijcit 1i Lutheri ea sanctitate et firmitate credunt religiõb aliõb quod
Ob. retinent quia antea eos credebant, q̃ remanent in q̃l aliquãs fidei septuatis
valid saltẽ religõ. Confirm. q̃ dicunt se credere ob dia authoritatem et non
ob alias rationes, q̃ fide dia credunt. Rdeo. Non ex eo q̃ credant fortiter et
X firmiter sequit eos credere fide dia, q̃ et erronei sicut firmiter credunt
et sepe multis firmius quas veros aliõb, ut videmus in phãticis q̃ pro
pria erronibus parati sunt mori, ibaq firmitas illa no est sufficiens sig
num fidei supnaturalis, q̃ n. gignitur ex irrationabili animi obstina
tione, firmitas a. fidei debet gignitur ex prudenti iudicio et rationabili
motiõe quia solum firmiter credere q̃ dia authoritas id postulat, ne illi
iniuria fiant unus firmiter credendo. unde patet falsum esse q̃ ea fir
mitate credunt quia antea, est n. alia firmitas longe alterius rõis. Ad
Confirmat. Secundus prudentẽ estimationẽ non consentit credere ob dias
authoritate, sed ob q̃rida iudicia et voluntes, ideo n. sic credunt q̃ lor videt
a deo revelata ex examinati sibi iudicio et contepto iudicio Ecclie: ut
ipso n. quo conclusionẽ iudicium Ecclie ex quo solo gignunt esse vera
an lor doctrina esset diuinitus tradita, consentit nolle credere ob authoritatem
dias, sed ob apparentiã veritatis in obiecto quas q̃rida iudicia et inquisi
tiones assequuntur, et lor apparentia est principalis no assentiendi
simili. erat quando quidam ex zelo honoris dei, sed non secundus sanc
tos sequebantur Apostol, secundus prudenti estimationẽ non consentiebant ei
facere ob honorẽ dei, sed ob aliqd simile honori dei. Si tm natura
rei exquiratur, concordat q̃ illos credere ob dias authoritate, sed
non debite applicata et applicatas sicut oportet, veluti quando q̃b credit
Lutherũ antequã sufficientia signa habeat: alio modo et quidam ob honorem
rem dei moliebantur, sed non prudenter iudicabant. 2° obijcit. Fieri q̃t ut
Ob. simony aliquis Theologo incidat in heresim: at lor non amittit habi
tus Theologicos q̃ ex fide pendet, q̃ neq fides. Rñ. Nego eos non amittere
X habitus Theologie, q̃ lor essentialiter ex fide pendet, non n. q̃t esse
habitus conclusionis sive habitũ principij: aly habitus principiorum
Theologie est fides, unde et sua ipsa habitualia Theologica infundit
posita actuali cognitione conclusionũ Theologie tanquã altia dispositiõ
retinet tm aliqd simile Theologo habitui, sicut et retinet aliqd simile

fidei n. fide humana. Sicut n. oia principia fidei dupliciter tenemur, n. fide hūna et dia, ita et oēb conclusionib dupliciter habitū tenemur.

Arty 4us utrū fides possit esse maior in uno quam in alio?

Rdeo. Non posse esse maiorē ex parte obiecti formalis, nec illud unū idemq; est, et oīby artic aequē accōodat: posse tn esse maiorē ex obiecti materialis, sic vōe subiecti. Notandū. Fidem multis modis posse esse maiorē in uno quā in altero; 1° intensiue, ita habity notitie et intellectus sit in uno esse intensior quā in altero. 2° extensiue, non q habity fidei in seipso extendat q additiones aliquas particulares, ut fit in scientijs sed q uno credens simplicis habitū alig alio plura expresse credit, q ve ex pdcis. unit q aliq plureb artic distincte sint explicati, aliq paucioreb, non tn habitus fidei fit dicit in se maior et extensior: sed per extensio vel denominatio extrinseca respectu habity. Dicēd. Quia facilig et promptig credunt ob. lod artic quā alid, q̄ eoꝝ habity est intensior respectu eoꝝ quā respectu aliorū, et pinde respectu diuersoꝝ articuꝝ sunt diuersa habitus portiue, nō. Rdeo N.C. Hoc n. arridet q̄ partis q alij artic nobis euidenter sunt Rx. Rx. et plurib illustrioribus notis, huic q magis affixit ad lod quā ad alid, hinc q frequentig de lid quā de alio cogitant, unde gignit fidei habitū humana maior et promptior circa lod quā alid, p̄teris quando mtes scientificoꝝ fit ut in ipso adhuc fidei maior sit promptitudo et facilitas. 3° Fidei pt esse maior in uno quā in alio vel clariorib propositionib obiecti, quo fit ut multy dubitationib oīb vel magna ex parte excludant, sic et q̄ promptig et facilig credat, ita per clariorē propositionē fiant ipsis actus fidei in se fac: et crescit, et pfecta habitus acquisitus parit q et facilitate et promptitudine adsit. Hinc tn non segue ipsius habitus in se maiorē esse. 4° Dicit maior fidei vel pauciores rationes affixig ad ipsa fidei mysteria, facilig n. et firmiꝰ credimus q̄ amamus. Et hi gdus oēb modi reperiunt in fide diuersoꝝ hoīm. 5° Nihil esse possit si fidei unig esset maior vel maioris seu altioris gradus veritatis essentialis: Sicut dilectio quā dilecto deus sit oīa maior est, quam ea quā dilecto non sit oīa, et fidei quā credo firmissime sit. et credibile maior est quā quā credo infirmiꝰ. Sed per comparatio non re. fit in vera fide supernaturali, gradus n. credendi fidei dia vel credibilis mū et firmitatis gradui credendi n. sit oē credibile, per n. ad speciem ipsius fidei p̄tinet: Sicut gradus dei diligendi sicut oportet dilectione sit: naturali, vel gradui quo aequē diligendi illius opportunitate n. sit oīa diligibilia, quatū non aequē intense aut extense. Et hic patere pt Quomodo intelligendae sint sanctorū in qby dicit intendere qb habere mag. mā vel paucā fidē. quando n. Apli Lucē 17° petierunt sibi fidē adaugeri petierunt ita corroborari et multy dubitationib qbus infestabant excludi verent. Et fit partis dia lectione, partis clariori propositione, partis assidua frequentia. Intendit et fit ut qb habeat fidei habitū, non possit tn credere nota mysteria ut oportet, q̄ nondū satis ei nota sunt, nec ea et eoꝝ notitia ut notas exprimit, unde et si credat, non tn fide dia magis ea firmiter quā oportet, q̄ nec accidisse patri dominari posse. g: Credo deū, adiuncta incredibilitate mundi. Quando a. matth. 15° dixit dns. O mulier magna est fides tua cogit de frequentia et promptitudine credendi.

Quæstio 6ª. De fidei causa. In artic 1° et 2°

Agit hic d. Thomas de causa efficiente fidei, q̄ est deus, de quia satis dictum est 1ª 2ª de Causa gratiæ q. 110. Unde breuiter vel numerabimus. Causa g principales efficiens habitus fidei est deus, cui n. sit deus oīo supernaturale

Fidei multis modis pt in uno esse maior quā in alio.

Enumeratio causarum fidei.

à solo deo infundi ꝓt. Causa meritoria est Christus deus, q̄ for dominis sunt et ma-
teria quib⁹ iustificamur nobis genuerit. Causa efficiens instrumentalis est Sa-
cramentu⁹, ꝑticulis in pueritia. Causa dispositiua est ipse deus q̄ z̄ intelle-
ctus et voluntas ꝓcedat et adiuta dō auxilio requirit assensus rationi
sicut oportet, et elicit ipsis fidei assensiū q̄ est ultima dispositio ad fidē
ad q̄ dē voluntas ꝓ habitu voluntis: intellectus .n. ad habitu⁹ intellectu
et vnde instanti infundit fidei quoad substantiā habitus. Causa finalis
prima est iustificatio, remota .n. est salus eterna et gloria dei. Causa
formalis est ipse habitus essentia. Causa materialis sunt subiectus pri-
mus q̄dē est intellectus et suo modo voluntas, remotus vero ipse deus viator.
In arto 2° Notandus est. Ipsas fidē q̄ dicit informitē esse donum dei, infor-
mitas tn̄ dicit non est dei donum, sed priuatio q̄dam fidei aīaꝫ ex culpa
Fides informis est donum dei, non tn̄ sic informitas. hominis, .n. priuatio charitatis, sicut timor seruilis est donum dei, li-
cet nō dicit seruilitas. ➤ In responsione ad 2° Notandus, deformitatē adq
Nota circa d. thomā malū esse q̄ positiuū seruandus d. thomā. Et vt intelligatur aduertendū est
formalissimā seu extremā rōnes potest sciri adq malū consistere in priua-
tione debite rectitudinis q̄ illi actui vt est adq humanum cui tale ob-
iectū debuerat inesse: ab hac .n. priuatione formalissimē dicit adq ha-
malq sumi potest, q̄ duo nimis non distinguit. Verū hac priuatio in-
duo fundat⁹ stat alia quādā rōne formali positiua, vt fit in peccatis om-
missionis, intrinsecus non fundata in alia, vt fit in peccatis commissionis.
Quando fundat⁹ in alia rōne formali positiua i. non negatiua, huius illa
rōnis positiua dicit et rō formalis peccati et formalis malitiae à multis
DD. q̄ hac priuatio intrinsecā secū illā rōnē positiuā, ita vt z̄ multo
potius possit impedire, v.g. odium dei habet ordinē secundū positiuū quo
tendit in nos esse dei, q̄ ordo ꝓt dicit malitia formalis, et ab eo ordine adq
illa formaliter est malq, non tanquā à formalissimā rōne mali, sed
tanquā à rōne fundamentali q̄ est instar rōnis formalis, q̄ priuatio rectitu-
dinis debite actui immediatē et intrinsecē ex ea orta, ita vt multo modo
possit impedire. Similiter in actu accipiendi alimenta est ordo q̄dam et respectus
positiuus saltē moralis ad sustentationē aīaꝫ illi ofi, q̄ ordo est ꝓximum
fundamentum inde orta priuatio honestatis, quo fit vt aliquando dicat rō
formalis illius peccati, sicut dicimus rōnem formaliter esse alterius scientie
z figurā et rotundē, non tn̄ sit scientia z scientialiter formalissime
loquendo, et non dicimus esse bonā z sanctā ꝓfectionē, nec z sanctā
substantiā simpliciter, nec z realem rōnem extremam, cum tn̄ forma-
lissimē sit bona z rationabilitas, non z veritate, nec z intelligi-
bilitate sed z veritate: sequē .n. in seria disputatione non solemus illud
vltimum formalitatem resultantem ex aliis ponere, sed ipsum ꝓximum
fundamentum: dicit. ꝺ odium dei non est peccatum quia priuatio honestatis
Ob. ~~quia priuatio honestatis~~ q̄ est in amore dei, Et z si rō absoluendi, q̄
sic non esset peccatum odisse deum quia non amare quando oportet. Sed
odium non esse peccatum formaliter, sed solum fundamentaliter, non .n. in
Ꝛ. odio est maior malitia priuatiua q̄ formalissima dicit malitia, sed
est in illo fundamentum istius malitiae, q̄ deus magis detestatur quā
sanctus priuationē, q̄ est miseria rationis et fundamentum peccati. Sed est
in bonitate q̄ consistit in modo illo respectus conuenientiae z q̄dam
formaliter dicit bona, tn̄ fundamentum vnde est denegatio existentiae, et
plurimū estimatur tanquā finis et causa illius.

Quæstio 7ª de effectibus fidei. In artos 1ᵘᵐ et 2ᵘᵐ

De hoc satis multa in tractatu de gra q.113. vbi ostensis est, fide esse prima dispositione ad iustificationem, et q̃ ea mediante aliqd speciali nũ. pars reliquas dispositiones, timorẽ, spẽs, charitatẽ, penitẽtiã. Preter hoc dicit et constare q̃ritatẽ nobis, cum ps dubitet, alteri ab errore, alteri à vitijs dubitãdi: Hanc qdẽ q̃itatem habet charitate, illas .a. q̃itatem intellectus ab errore infidelitatis purgat, q ipsa x seipsa formaliter ẽ stat. Vide d. Thom. De q̃stione 8ª et 9ª de dono intellectus et scientia, dictũ est 1ª 2æ. Vide d. Thom.

Quæstio 10ª. De infidelitate in genere.

Artic 1ª Vtrum infidelitas sit peccatũ?

Rñ. Infidelitas negatiua, generalis est error q nihil omnino de fide audiẽs. Conclio
runt, non est peccatũ sed pena peccati: Sed infidelitas fidei contraria
q̃alis est ea q̃a repugnat audito fidei, vel ipsam continet, est peccatũ.
Nota. Quidã existimare et infidelitatẽ error q nunq̃ aliq de christo Nota.
fidei nostre audierunt esse dei et ppriũ peccatũ. 2ta Adrian. q.6. q.1:
Castro l.6. 2º de lege penali. c. 14ª et Gresen. 3ª.q. tractat. de vita spi:
ritali cont. 4ª: et q̃dã alij. Fundamentũ est hinc quia infidelitas est pena
peccati originalis, inde nisi x se mala sit, non pt à peccato excusari, tum
q non est ex ignorantia inuincibili, si.n. foret q inscitia est, deus
illos illuminaret, vide lor ipso q̃o voluntarie omittunt lor faciat nolle
ignorare et nolle credere. Sed contraria est nrã sententia dd. 1ª Prop. Si ho: Prop. 1ª.
minem de fide vnius dei condidisse celi et terre, vel fieri pt vt q ad longum
tempus lor in re sit infidelis cum ignorando aut contrarium credendo sine
culpa. Dico ad longum tempus, q breue tempus lor sine culpa ignorantie
pt, presertim in etate perfecta nisi indirecte adsit et imbecillis, et ex iustitia:
one parentum pendet, vide q tempore sit idola existimet esse deos, ipsq thesau
ros mores et conscientiam mutando offerat, non peccabit, q ex ignorantia
inuincibili q eo excusat a peccato, vt dictũ est 1ª 2æ. q.6. a.8. nisi
faciat eo imprudentiores, ty ad longum tempus hanc ignorantia non pt
durare culpa, 4th Sap. 13º 14º et 15º vbi Scriptura grauiter reprehendit
idol idolatras, et ostendit facile esse cognoscere vnũ deum ex suis creaturis,
et idola nõ esse deos. Idem publicanie ostendit Baruch 6º in epla Hieremie.
Et Isaiæ 44º et 46º. Et ad Rom. 1º dicit Apls, ita q Creatura manifesti
Deũ agnosci, vt hoc sit inexcusabile si deus non colat. Dicit: Aliud est nõ Ob.
credere fide dña, aliud nullo modo credere ne iudicio q̃dã naturali. Et Scrip:
tura allatis solus stulti peccatũ esse si lor nullo modo credat vel penitus ig:
noret, ita vt ne naturali q̃dã iudicio assentiant, non.a. stulti ratiocinatores
fidei dñe circa hoc esse peccatũ. Rñ. Quidã ratiocinant totus. Sed longe aliter Rñ
hoc, non solus ratiocinatio cognitionis naturalis huius veritatis, .n. esse
unum deum, sed et ratiocinatio fidei infusse in eos idololatras esse peccatũ, et
reprehendi illos Scriptura. 1º q Scriptura ita reprehendit idololatras, vt satis
insinuet eos posse vti cognitione de uno deo habita q manifestus est ad
Deum colendum et glorificandum sicut oportet ad salutẽ, vt patet Sap. 13º
vbi idem dicit. Dani stant eos loqui qdã non secundũ sententiam dei, vt de
stulti q videntur bona nõ potuerunt intelligere nec q est, neq ex bis attem:
dentes agnouerunt qs esset artifex. vbi insinuat eos ex bis ea scire
tam facile posse qm fiat vt eos desinat esse vana: At hec sententia est
sententia fidei, nã q tenet fide quantũcunq scientiã naturalis habeat,
nihilominus vana est. 1. nihil habent vtile ad salutẽ, vide cap. 15º dicit de
eade sententia, nosse .n. te consummata iustitia est. 1. via ad iustitiam, et

fore virtute et assistia sua radij et immortalitatis. vbi manifestus est ag de cognitione fidei. Et ro est, qz eadē ꝓdicatio creaturarum ꝙ nisi vel naturali sufficiens est vt Deus possint cognoscere cognitione naturali rō inter: und ausserlich supernaturalibꝫ, sufficiens est vel vt in ipsis possint reddere fidē dīa Nam, vt S. Augō ait, lib. 15° de Trinit. c. 4° non solus diuinorum librorum auctoritas deus esse ꝓdicat, sed uniuersa ꝙ mundus circumstat creatu naturae Eloquent labore se pclamantissimis conditore, scilt. n. scripturae ꝓdicatio mysteriorum fidei ꝛ loci confirmata miraculis et sibꝫ testimonijs sufficiens est cum lumine naturali ad credenda vade mysteria fide quada humana, rō auxilijs. a. gre interno sufficiens est vt credamus fide dīa. Ita Durr ꝓdicatio virtus dei ois creaturae fuerit ꝛ ipsae creaturae sufficiens est ois lumen vel ad cognitionē naturalem, rō illustratione. a. et auxilijs interno ad fidē dīam. Confirmatr, qz Durr ꝓdicatio quia creaturae sua species, magnitudines, varietate, ordine, motu, constantia &c. clamant esse deum sapientissimum, potentissimum, optimum, omnipotentem ab ipso deo scripsisse homini sit manifestante, vide ad Rom. 1°. Deus n. illis, scilt, manifestauit (n. ꝙ creaturae) inuisibilia. n. ipsius ꝙ ea ꝙ facta sunt intellecta conspiciuntur &c. Itaꝫ Durr ꝓdicatio habet se ꝙ modus ꝓpositionis fidei ꝙ fit sub auctoritate dīa arridente interna illustratione. Itaꝫ teneor assentiri ro solus qz vel naturali vel saltem euidenter rationi ꝓbabile, sed et qz ipse deus ꝙ est summa veritas ista scire optat se mortalibꝫ reuelauit. idꝫ arridente illustratione sufficiente, vt teneant adhibere fidē, ne in ipsis sint incredulj. Dices. Predicatio creaturarum non confirmata ullo miraculo vel signo supernaturali, sed est mere naturalis, ꝛ non sufficienter ꝓbant deum esse et teneor credere fidē dīa. Resp. Licet se ꝙdē non sufficienter ꝓbent, sed arridente interna illustratione et instinctu est sufficiens, Durr. n. sunt ita ꝙ sufficienter est credibile motiuis naturalibꝫ, sint credibile supernaturalibꝫ: Nam suasio alia naturalis ꝙ creatura subordinata est suasioni internae quae deus operatur illud tanquā credibile ꝓdicationi optatae. Neq; quia est dic rationis signo, seu suasione supernaturali rationem qz res credenda ꝙ se ex ipsis creaturis est humanae menti credibile, vide solus regula interna suasio quia sint supernaturaliter credibilis: Sed. a. ꝙ supersunt rationes humanae, vt deus esse trinus nullo modo sedet credibile de rebus naturalibꝫ, vide requirit alia efficax motiua supernaturalia, qbꝫ Durr mentes fiant aliquo modo credibilia, ne ea ꝓposita statim repudient. Dices 2°. Non ois est ꝓmptus ꝓpter fidei supernaturalis, ꝛ non possunt contra illas. Rsp. N. Ant., ois. n. ita sufficienter est ꝓmptus vt possint debeant illud scire ꝛ ipsae creaturae ad et interna dei inspiratione. Itaꝫ Durr. n. ꝙ sint quae moraliter credere teneri scd. debere Deo sanctissimē credere ab dīa authoritate, ne deo irridere faciat ipsis negando, vt n. teneatur credere, non requirit vt ꝛ: suis ꝓpter fide teneat, sabit n. est vt aliquo modo moraliter ei consulat vel constare possit se ad talia teneri, sicut in multis aliis ꝓpter arridet. 2ª Propos. Si loquamur de fide aliorum mysteriorum, vt trinitatis, incarnat. eucharis. passionis Christi, resurrectionis mortuorum &c. fieri ꝙ vt ois citra Durr sit infidelis ex ignorando sed et contrarium opinando sine noua culpa. Dico. Sine noua culpa, qz Durr ignorantia procedit ex culpa antiqua originali, ꝙ culpa est tota ignorantiae seu infidelitatis causa, vide est. intendit dicta ꝓpter, qz est effectiue ꝓpter non ꝙ addit aliqd noue culpae ꝓpter originali. Haec ꝓpos. docet D. Thom. hic, et circa sententiarij, alij communiter sentiā DD. Bonauent. in 2° dist. 22. a. 2. q. 2. Scoti in 3° dist. 25°; Durandi hic dist. 1°. Soto in 4°.

ob.

R

ob.

R

Prop. 2ª

Dist. 5: q. unica. a. 2i. Vega lib. 6: in Trid. c. 18. et aliond. 7th Johan. 15:
Si non venisset et locuty vid non fuisset peccatu non haberent, n. illud mag.
nis peccatu infidelitatis q mihi habent non credendo in me, et exponit Augs
scribend in Ioan. tract. 89: in Johan. et de grā et lib. arb. c. 2: in principi.
ubi notandus, illud, Locuty fuisse eis, Vt n. qb peccat peccato infidelitatis
non sufficit fide esse gemilgata in medio, sed oportet vt ipse sit gemilgata,
et ideo dicit, Locuty vid fuisse. Ad Rom. 10. quomodo credent ei quē non
audierunt? quomodo a. audient sine predicante? vbi Augs arbi dicit Voles
non posse in Christu credere sine predicante, q intelligi debeta modis vidi:
uno modo quo dicit ibi: aly nemo potest in eo q vitam negt, q. s. ibidē
Augs dicit audiendo vo exponi des non credunt in Christu q fide debēt pdi:
cari audiendo, q e contrario insinuat eos exponi q non potuerunt audire.
2° ybalc ep. 28. Augs Epla 105: Ipse ignorantia in eis q intelligere nolu:
erunt sine dubio peccatu est: in qb a. q non potuerunt pauca peccata. q. d.
in eis vo est peccatu sed solus pauca. Et lib. 3° de lib. arbit. c. 1° non nega.
tur libi ad culpā q inscity ignorat. Tractat. 89: in Johan. dicit, Eos q nihil
audierunt de Christo habere exspectatione vnde omni peccato, sed de eor q in
Christu non credidernt. Idem dicit auctor qq vet. et noui testam, q. 67:
ille ignorand pt exponi à pauca q à quo discreti non inuenit. Denig qz
hec Propositio est dānata. infidelitat pdi negatiua est peccatu in qb q Eidem. Propositio damnata.
gelius non audierunt. 3° ybalc vox, ex nullis pt esse peccatu actuale si:
ne ypsia volte et libertate, vt dicit d. Aug. lib. 1° de peccat. merit. et remiss.
cap. 31: Hoc n. differt peccatu originale ab actuali q hoc alienu, illud ypsia
volte contrahit: aly hec infidelitat seu ignorantia non est libera et volun.
taria ypsia volte qb q nunquā aliqd de fide audierunt, q. s. Obiect. 1: Thess. 1: 8° ob.
Ethnice ira tuis in quibus q te non noverunt. 2a Thessal. 1: Cui venient
dare vindictā qb q non noverunt eum in flamma ignis. 1a Corinth. 14: Qui
ignorat ignorabit. Hic dicit dicit simpliciter oēs ignorantia nemo fidei esse
culpabile. Ethi 1: Scripta non dicit de qb q laborant ignorantia inuinci: Rx
bili, q dicit de cognitione vnius veri dei in duobus dicit primitiu, vnā ignorātia
dicitur esse culpabile. In 3° loco dicit de mandatis ghristi q illo capite pro:
mit, et sensus est, Qui ignorat 1. q hec non debet advertere et pensare, ignora:
bit. Dico e. hanc q ignorant deum et christu non dicuntur ob ignorantiam
illa seu infidelitatis peccatu, sed ob alia. 2° Obiect. Luce 12° Servy q non ob.
cognovit voluntatem domini sui, et fecit, dicit unus quia id q nouit.
dicit. Addit, Et digna plagis feriet, Qz etsi ignorat voluntatem dei, hec tn Rx
ignorantia est culpabilis, vnde non excusat à peccato. v. g. Si Ethnicus ignoret
Antichristu, furtu, homicidiu. s. esse contra dei voluntatem, non ideo excusat qz hec
ignorantia culpabilis est, q. n. scire pt esse vnum deum sanctissimum, iustiss.
mum s. fortiter et scire pt hec vi displicere: multo tn grauius peccat Christi:
anus q hec adhuc nouit. Deinde, si possunt aliqui inuincibiliter ignorare
hec deo displicere, qz n. invincibiliter ignorat deum, tn hinc non ostendit ei
hec esse contra iustitia et virtute vsurpu non legitur, et ita aliud peccat, saltē
venialiter. 3° Obiect. Si fuerunt infideles q in ipsis est eis auferūtur q ob.
Deus ipse vocauit sine dubio inuenerunt aliquid in eis q sunt necessaria ad
salutē, q eis hec non faciant remanet hec volle ignorare et nolle credere,
et finde hec infidelitat dicit reputata ad culpā. Ideo Nō. Quang Conseq. Rx
Qz infideles q nunquā audierunt propria de mysterijs fidei nostre non ig:
norant se debere facere q in ipsis est ad hoc fiunt, vt sc. fiant mysteria
fidei nostre q illud nunquā in mente venerunt, vt n. ignorantia remanet
interpretatiue voluntaria, non satis est vt possis scire et teneri, sed et
requiritur vt scias aliquo modo me teneri, et hoc esse faciendu ad depellendā
ignorantia. Et hoc patet responsio ad fundamentu sentie contrarie.

Dub. 1.

Sed supersint duo dubia. Dubitatur 1o. Quomodo possunt peccata infidelitatis & fidem audiverint ꝓdicas, et non credant. Resp. et dico 1o. Si aliqs autꝫ alicui sit sufficienter oꝛ̃ exposita, et confirmata, peccat peccato infidelitatis,

Assertio 1a.

si adsit dubitet aut nolit credere fidei dꝛ̃. Patet, qꝛ tunc authoritas dꝛ̃ obligat homines quando ei sufficienter est exposita, ita ut prudenter debeat iudicare hoc esse ex dꝛ̃ humiliter credendū, & si hoc huic non credat

Quæstio

rursus oꝛ̃ contenere, q est auertere se ab obiecto formali fidei, & est peccatum infidelitatis. Obiect. Unus sufficienter assensus sit peccatum infidelitatis? Resp. Ita sufficienter est & absolute nay solet assentiri neq; dissentire

&

sed relinquere rē in medio nō est peccatum infidelitatis, qꝛ tunc tenetur hō se determinare ad alterā partē et adhærere dꝛ̃ authoritati sub qua ꝓponitur, vide nolle se determinare est authoritati dꝛ̃ implicite contrare, qꝛ est nolle illi adhærere: & si qꝛ solus ad tempus solet non velle assentire aliis ad ostentationē libertatis (q̄ tñ moraliter loq̄endo fieri pt) non est peccatum infidelitatis, qꝛ non recedit à dꝛ̃ authoritate nolendo ei absolute consentire, sed solus dicit et minus valet non velle aliis: est tñ peccatum contra propriam fidei, qꝛ est omissio actus fidei huic debiti. Dico 2o: Ex nō sufficienter nondum satis est exposita, tñ aliqs de vera puritate vel sanctitate ad-

Assertio 2a.

dicit, ita ut habeat iustam rōnem dubitandi sitne ad salutem necessaria, tenetur diligentiam ponere ut eā accurately cognoscat: q si negligat, erit ignorantia erit voluntaria, et peccatum mortale. Est manifestum. Dico 3o: Non est tñ

Assertio 3a.

fore peccatum infidelitatis nisi occurrat ei in mente, vel possit facili advertere se debere credere ob dꝛ̃ authoritatē: & si hoc advertat et negligat inquirere, peccabit peccato infidelitatis: multo magis si nolit credere, aut positive repugnet ꝓdicationi Euangelij. Contra illud Matth. 10. Qui vos recipit me recipit Dominum qui me misit. &c. Ita nemo peccat contra obligationē alicuius legis, nisi eā aliquo modo advertat vel facile possit advertere, aliq; violatio illius non censeri voluntaria, nā nihil est voluntarium nisi q aliquo modo est cognitum. Item si solus advertat se debere discere vel inquirere et q ea salubria nihil eō cognitum de credendo ob dꝛ̃ authoritatē, non peccabit contrā fidē, sed contrā eam virtutē qua quilibet obligatur discere sua salutē et necessaria ad illam. Hinc patet, Hoc tempore non

Quæstio.

posse excusari Iudæos, Mahometanos et alios plurimos infidelitatis q̄ satis multa de Christiana religione audiuerunt, et facile possunt advertere si velint, sed ita sibi non esse adeo firmā, seq; habere magnā rōnem dubitandi et inquirendi veritatē. Dubitandus et non est quidem sæpe dicitur ad hoc inducta, et est à sua conscientia. Obiect. Quid faciendū est illis qui habent dubitatio de Christiana religione inducta est? Resp. Si habeat aliqs ad Christianam, magnum ad ꝓdicatorem fidei illi adeundi sunt, et si oporteat eōs

&

fortasse et alia rōna relinquere et multa alia grauia facere, qꝛ fides nō solus necessitate propter, sed eō necessitate medij necessaria est ad salutē, vide et nos pluribus alia tenemur illā inquirere: & si non habeat aliqs et eō humanum ꝓsidium desit, tenetur confugere ad diuinum eo modo quo pt, si tñ Deus illi (q plerunq; accidit) in mente veniat. Sic ferunt quod Jamnes et Zambres, quod Dauid posita a ꝓdicatore iudæi, et legimus in Exodo fuisse. Dixi. Ita debuisse audire de fide et habeat iustam rōnem dubitandi et inquirendi veritatē. Ex si aliquibi fides sit ꝓdicata ꝑ Tyrannos sine ullo pietatis vestigio, rōnis explicē simplicitate, simplicia, crudelitatis et fraus sit locus, et multo inglusa partibus Indiæ occidentalis accidit, non obligantur ordinarie illi populi ad alterius inquisitionē, qꝛ non apprehendant illos doctrinā tanquā piā et salutarē, sed potius tanquā scelestā et illaqueantē fallitijs patrocinantē, nā Indi doctrinā solent existimare ex moribus eorum & quam ꝓmouent, ꝓsertim in multis antequā aliqs eruditi sint ꝓsuasi.

Dubitum 2ᵒ vtrum fidelis possit peccto infidelitatis quando negligit diffvere ac. Dub. 2ᵒ
titudo quod tenetur expresse tenere? Dic 1ª Propos. Credo est talis gra Prop. 1ª
citer possunt, qz negligendo vel diffvere quando requisita est necessaria ad
salutē. Deinde, qz ex dono ignorantia sepe vt non ita excusant fidelis:
quā alias virtutes simul oportet, vt spei, Caritatis, contritionis, religionis.
Potest 1ª: Vtrum q plures aliqd ignorat plura peccta habeat? Rndeo. moraliter Quæstio
non excusi nisi vnum peccatū, qz vnica negligentia dolosa est, et vnico Rx
peccto rādente in tota materia debita ꝑdebita, sicut si qs negligat legere
7. dona Canonicalia; quo tm plura ignorantia vt peccta est grauis et instar
plurium. Obiect. Fidelis duplicis peccto tenetur siue aliqd fidei q sciat in sijs: Ob.
bolo in. Ecclesto et dio, q duplex peccta contra ignorantia contingat. Rndeo. N.C. Rx
de lex peccta odē tendant, et ob eandē causā lata sint, nec intendit
Ecclia nouā imponere obligationē, sed sola peccto, dicendū, q erat obligatus
explicare. Potest 2ª: Vtrum id q est in ignorantia contra fidei necessarium Quæstio
continuo peccet? vel n. continuo peccare, qz vi mandato tenetur ig.
norantia depellere. Rndeo. non peccare continuate, sed quotiescunq; lex ig. Rx
norantia modo aliq contrarie voluntaria. Et fit 1º quando advertit se teneri
et tm non conatur peccta dissimulādi, tunc n. tunc contra peccat: Et
sic tm, nec est aliud dicere, qz eo tempore debet facere q sua est vt
dictat, impedimenta primū opportunitate. 2º quotiescunq; occurrit occasio dissimulandi et nō
negligit. 3º quotiescunq; expresse non vult diffvere. Aliter lex vix fieri posset vt
peccet ignorando se teneri, sicut in alijs peccta contingit ex malpabilitate ig:
norare, vt si minima adeat communio Catholica, vbi ista peccta solent
exponi. Illi n. temporibz qbz non advertit suas obligationes, nec data oc.
casio ad hoc cognitandi non peccat mortaliter peccto licet maneat in antiquo.
Et si minimas suas obligationes adverterit, nisi quotiens occurrat deinde peccta
tenetur et debebunt cognitari ad hoc advertendū, non peccat hoc ignorando,
non tm idcirco salvus fiet si est medius necessarius. 2ª Prop. Hoc tm Prop. 2ª
peccto non est expresse peccto infidelitatis, sed est ignorantia rerum fidei.
Ppo. Qz res est sic fit fidelis et adhaereat dictæ authoritati credendo quicquid
credit Ecclia, non est infidelis, q non peccat peccto infidelitatis. Confirmatur
qz peccto infidelitatis amittit fidem, vt insinuat Conc. Trid. s. 6. c. 9. Sed
sic tale negligentia non amittit fidem, qz simpliciter velit adhaerere Ecclie
et dictæ authoritati. Dicit. Peccat contra peccta fidei, q contra fidem ac pecde Ob.
peccat peccto infidelitatis. Rndeo. N. C. Non n. peccat contra peccta fidei Rx
quatenus ea peccta est adhaerat dictæ authoritati, eamq; non neget, sed quatenus
consequenter illo peccto obligamur diffvere materia circa quam assensus fidei debemus
exercere: aliud n. est assentiri ob dictam authoritatem, q illa sunt salutē in ge
credendo quicquid credit Ecclia: aliud est diffvere materias et illa mysteria circa
et circa assensus fieri oportet. Vnde et reipsa separari possunt: peccto. n.
fidei non solum obligamur ad assentiendū, sed et ad diffvendū cū materia
circa quas fidē debemus exercere, hoc n. et ipsa dignitas dictæ authoritatis
tale postulat vt in parte quas peccta, siue tenemur q ipsa revelavit, est qz et
ad alia aliarum dictatus necessarius. Nec refert q hoc negotium possit esse Præcipationes:
naturaliter, et sabbati fide quādā humana, qz regula solus et modus applicandi
modū materiæ circa quā fidei exerceat. Sciter non distat q qs non possit
obligari ad habendā habitū, memoria n. autem fidei est habitualis, qz et
qs mediantibz alijs obligari ad quārenda habitualē dispositionē necessarium
ad conscienter suis temporibz expandū, et ad alia peccta obeundo.
Vnde nō peccatis fidei obligat ad quas explicite credenda, obligat et ad dissimulā

rond materias in parti, et consequenter ad eas distincta cognitionem
Nota esse peccatum omissio aduertendi peccatum est contra precepta fidei, ita et ig-
norantia habitualis volita in illa omissione. Pro quo nota. Ignorantia nō
esse peccatum nisi quatenus est effectus omissionis aduertendi, omissio.n. dicit
1° est particulare malitie uoluntatis qua expresse uel implicite uoluisti nō discere
discere .n. est aduertere ad quē obligati Deō precepto fidei, omissio q̄ dicitur
aduertere est peccatum, sicut omissionem aliorum aduertere q non eligimus à uolūtate sed
impotentia, ex omissione a. fit ignorantia uoluntaria, et ita peccatum.

Arti 2ti Vtrum infidelitas sit in intellectu sicut in subiecto?
Rñ. Affirmatiue. Nota. ipsas fidei priuationis et contrarium errorē esse
Nota. in intellectu: malitia tn morali uide licet peccati et sic error dicit ratio-
nem et peccatum, esse in uolūtate qua quis uel directe uel interpretatiue nolle
uolle credere, sic .n. ratio formaliter est in uolūte: ex aduerso .n. aliorum pe-
catorum solus denominatiue ut exterius q̄tenus ab actu uoluntatis procedunt.

Arti 3ti Vtrum infidelitas sit maximum peccatorum?
Rñ. Est maximū omniū peccatorum q̄ opponitur uirtutibus moralibus, ut homicidio,
Ex. furto, adulterio &c. Rō est, ex diuersis auersis Deus à deo quia alia pec-
In quo consistat gravitas peccati. cata contra uirtutes morales. Vbi aduerte gravitatē peccati consistere in auer-
sione à deo, unde peccatum eo est grauius quo diuersis à deo et auersis ipsi
immediatius contra ipsum Deum. Auersio enim dei est omnium peccatorum
grauissimum, q̄ ex diuersissimis Deum contingit: finis .n. et obiectum est ei
ultimatius, q̄ Deus non contingit nisi uoluntati quatenus uoluntas per
peccatum legis naturae; hoc .n. peccatum non contingit ipsum Deum, neq; ipsi ei
aliquem q̄ Deo sit cognoscenda: at infidelitas contingit ipsum auctoritatem di-
uinam ipsi Deo non uolle credere, unde ipsa immediatius q̄libet peccatum con-
tingit, ac eapropter peccatum grauius = est in genere suo omnibus aliis q̄ non con-
tingit ipsum Deum: unicuique tn est quidam odium dei, q̄ ex peccatis est unicuique qui
peccat maiore bono et longinquo: ubi unicuique bonum est in fide quia in ipsa
Rñ. ubi moralibus, q̄ fides contingit immediate ipsum Deum. Rō .a. quia ut Dio-
nysius adducit, difficultatem habet, neq; ex habitu boni nisi in infidelitate qui
q̄ credat ipsum Deum existimando eum nō esse ipsum bonum increatum, uel nō ha-
bere cognitionem .s. dicit .n. esse aliquid aliud cognoscat de Deo, tn si quis ei
simul componat, fingit sibi falsum Deum q̄ non est. Potest 1: Quid sit
Quæstio infidelitas sit grauius peccatum quam peccata contra uirtutes morales? Rñ.
Ex. quia infidelitas si directe sit uoluntaria esse grauissima, quādo est 1° quando
q̄ et audita fide non uult credere. 2° quando non uult audire propter
aliquid aliud Matth. 10. Terre Sodomorum (ubi tn Loth erant mouti ualde rem-
issime) remissius erit quam ciuitati illi q̄ spretor recipere uoluit. Q̄ si uer-
sit directe uoluntaria, sicut cum q̄ negligit discere fidē, non uerissimile est
fidelitas est grauior homicidio uel Adulterio. Potest 2°. Quid peccatum Dei
Quæstio grauius sit detractione? Rñ. Absolute loquendo detractionē esse grauius
Ex. non solum q̄ finaliter est, sed et q̄ maiore iniuriā infert deo contumeliam
ipsius et summum bonum nostrum, dum auertit affectum ab eo prosequendo.
Et contumelia ipsius misericordiam et bonitatem infinitam quia grauius est pecta
randonare et gratis aliena largiri. Sed de hoc plura in tractatu de Spe.
Notandum est q̄ Sct. Thomas ait ad 3m ubi peccata fidei infidelitatem esse gra-
Nota ex D. Thom. uiora rationem quandoq; in fide fidelis quam in infideli, tn ex maiore mi-
litia ueritatis, tum ex maiori amicitia quam habet ad maiorem ingratitudinem
ob easdem et causas aggrauant et peccata infidelis et sacerdotalis.

Arti q̄d Vtrum ois actio infidelis sit peccatum? Vide D. Thom.

Artic. 2. Utrum sint plures infidelitatis species?

Tres infidelitatis spes

Quæstio

Rx

Nota

Artic revelatæ doctrinæ Euangelicæ tantum sunt duæ spes infidelitatis.

Tantus una spes infidelitatis est esse in eodem homine.

Ob.

Rx

Ob.

Rdeo. Treb sunt spes infidelitatis, Hæresis, Judaismus, Paganismus. Tribz. Quæ sit ne istis divisionis? Rdeo Omnis scripsit. Hæc divisio stamit ex di: versis modis quib contingit fide sustepta vel nō susceptā negari. Quidam mythice negat aliq fidei, id vel existit expresse Christianā religionē vel nō: si existit, negatio illa erit hæresis: si nō existit expresse, vel illā existit in signo et implicite: vel nec in signo qdē. Si in signo illas existat, et expressā negat, erit Judaica spes, si nullo modo illas existat, erit Paganismus. Judaicæ tres, hanc divisionē duplicitē esse intelligi, 1° generis de infidelitate quatenus complectitur et infidelitate negativa q nonest positiva, 2° de infidelitate positivā q aliquo modo est voluntaria, et de hac divisione explicabimus. Porro ex hac divisione patet 1° Artic revelatæ Euangelicæ de: vitatē nō fuisse nisi duas species infidelitatis .n. hæresis et paganismus. Hæresis erat quando id q existebat religionē Judaicā, q hæc erat vera dei religio, errabat in aliquā eius parte, et arridat Sadducæis: Pharisæis .a. Judaica tñ hoc non habebat; qz mysterium fidei nondū erat expressē re: velatū. Patet 2° Tantus una spes infidelitatis et se posse esse in eodē homine, fieri n. potest ut qs simul sit hæreticus et paganus, qz illa existit re: ligionē Christianā, hic rejicit. Iterū, non est qs esse Judæus et paganus. Neq non est esse simul hæreticus et Judæus, accepta hæresi simul modo accipit in lege Euangelica: posset tñ simul rapiri infidelis si accipiat et artic Christū, .n. q error contra moysen, vel religionē Judaicā v. g. si nunc Judæus aliqs pharisaicus erraret in moysē v. g. negando messiā fore de stirpe Juda, id .n. haberet pharisaica Judaica et Hæretica. Patet 3° tñ ostendi nō infidelitatis complendi, qz consistunt in contradictione. Dicit. Idololatræ videntur habere aliā infidelitatis quā philosophi q solū dicit. Idololatræ scrib sequūtur, nec credunt idola esse deos. Rdeo. Habent qdē idolo: latræ plurēs errores, tñ in hoc communicant cū philosophis q tota fidē penit rejiciant, ita ut nō nec expresse nec implicite vel in typica existant, in qua recidiva consistit formaliter error paganismi, unde illi habent pagānismi errorē, nisi tñ possident alios errores adiungere, q se materialiter tñ habent ad ipsas infidelitatis formalē, sicut nos hoc tempore plures propositiones fidei negat quā alter, ille n. ūnā forte et plures negat, non tñ peccat nisi gratia hæresis q incipit se expresse extendere ad nouā materiā, quando nouā negat propositionē. Dico expresse, qz antē implicite se extendebat ad illas, nā hoc ipso quo qs fit hæreticus in una propositione implicite continuit auctoritatē dīam in omnē alīā, nulla n. aliā credere sicut oportet ob dīam auctoritatē. Quando .a. incipit negare explicite, no: vas postea addit, qz facit expressā omnīā dīa auctoritati q singulis fidei veritatē obligant, et debiti informat. Iterū q tota doctrina fidei rejicit et expresse tradita et in signo, dīam auctoritatē in oībz revelatis continuit: Qz si aliqs erraret aliqd contra fidē, iam eū infidelitatē dū dob et temptā ad materiā ampliorē extendit, et et in hoc dīam auctoritatē quodāmodo explicite continuit tenendo aliqd q ipsa falsa esse revelauit. Philosophi .a. q sola rōes dictā sequūtur, etsi nullius erroris contra rōes naturales teneant q fidei repugnet (q tñ moraliter fieri nequit) tñ continuunt dīam auctoritatē in oībz revelatis, sicut Idololatræ, et ipsi non consistit infidelitatis ipsius malitia, unde etsi nullū alium materialē errorē haberet, tñ quia infidelitas et malitia non consistit nec infidelitate Idololatræ. Dicit 2°. Mahometani non negant ulla revelata, sed multa admittunt, et Christū materē esse virginē

Deus esse rondatore Cœli et Terræ, fatetur indirecte: similiter admittat multa ex religione Iudaica, vt Circumcisionem et alia, q̃ non sint Pagani neq; sint hæretici vel Iudæi, q̃ sunt plurib⁹ modis. Ideo. Religio non formalis est multa, sunt tm̃ vere Pagani, qz fidei Christi ita repugnant, vt ea nec expresse, nec in fgura ꝑfectus velint, et quãuis recipiant q̃dã dogmata nostræ religionis, non tm̃ ea deo recipiũt qz a Christo hab̃ita, vel qz dogmata Christiana, sed qz ea approbãt Mahometa. Rebat 1°: Quæstio. Vnus ex modi infidelitatis speciem differunt. Ideo. non videtur speciem differre, quãuis hæresis videatur magis voluntaria quia error Iudaicus vel Pagani, & nec. hæc posita sint posita infidelitatis speciei contra fidem, in illo est eadem speciei deformitas, nã. contumelia diu auctoritatis, seu nolle acquiescere deo revelanti et testanti. Ex. a. illas fidei qs ꝑfectas vel in signo, vel nullo modo, non sunt diuersitates essentiales in infidelitate, sed solus addit quãdam circumstantiam, non quãuis infidelitas vel est magis voluntaria, vel extendit se ad ampliorem materiã: dicunt q̃ non tm̃ speciei quãs modi diuersi infidelitatis. Verum tm̃ est, hæresi connumerata esse alia quandã malitiã, quando qs ex Catholico baptizato fit hæreticus, nã. voluntarius lapsus fidelitatis ligatæ fidelitatem se Ecclesiæ vnitæ erat prius: sed hæc malitia non facit ipsas infidelitatem in se maiorem, et qz et paganismo et iudaismo connexus. Rebat 2°. Vnus ad hæresis necessarius sit vt hæreticus fidem Catholicam habeat? Quidã Thomistæ affirmant, existimabat hæresim in eo consistere q̃ qs verebat a fide semel suscepta, idq; ob verba D. Thomæ q ita loq̃t̃r. Vide Alteri volunt, sicut Catholicus fiat Iudæus, sicut Pagano, semper formaliter esse hæreticus: sed hic modus loquendi nõ est nostris tamen consideratus vel modo recepta. Hæreticorum nã. filij q̃ nunquã fidem Catholicam habuerunt vere dicuntur hæretici, nã. Anabaptistæ, Calistinistæ, et Centum tales dicunt hæretici, et Pauliciani, Arriani, et filij, quos nos Baptistas inbent vocare. Vide Nicaenos. cum ligi Stiler pt q̃ ex paganismo immediate transire ad Lutheranismum, Calistinismum. S. Simil loquitur de Gothis q ex paganis fuisse sicut Arriani fraude valentis imperatoris, et refert Ruffinus in Chronico Tom. 2° lib. 1°. c. 20. Stiler si Catholicus transeat ad Iudæos vel Paganos, non dicetur hæreticus, sed Iudæus vel Pagan, sicut Iulianus imperator ex Christiano factus est Pagan sui Officij. Nõ est q̃ dicatur ꝑmutatio ꝑtinere ad terminum a quo transite, nec. a. ad quo venire. Vnde q̃ dr Thomas, hæreticus et Iudæus recedere a fide suscepta, ꝑ intelligit, a fide quã ꝑfectus expresse vel in signo, illas nã. fidei professionem vocat fidem suscepta. Explicat dictum D. Thom. Rebat 3°: Vnus dicitur hæresim speciem differunt? Videtur nõ differre, nam si qs incurreret in hæresim Arrianam, non satisfaceret in confessione dicendo se incidisse in aliquam hæresim, sed deberet ipsas materias expremere. Ideo videtur Quæstio. esse vnius speciei si specialem ipsas malitias infidelitatis, ideo nã. articuli quos sunt de fide, et aquæ fermitur sunt credendi nos aquæ pertinent diuæ auctoritatis. Quibuspas tm̃ hæresis non materia q magnã connexionem habet cum blasphemia, vel contra diuas naturas, vel diuã ꝑsonam, vel contra diuas operationes, vel contra Christi humanitatem vel contra Sanctos, vel contra sanctos, s. q blasphemia multum inter se differunt. Vnde magis pertinet ad negare diuinitatem filij quam negare Purgatorium vel inuocationem Sanctorum, quãuis non sit formaliter maior in fidelitas, et ideo necesse est expremere in confessione.

Articl 6°. Vtrum infidelitas gentilium sit cæteris grauior?

Ideo. si consideretur infidelitas quatenus virtuti fidei opponitur, sic infidelitas

Hæresium est grauissima, deinde iudaismus, postremo paganismus. Rō est, qz
Hæretici repugnat fidei quam expressis et reuelata ẏstianis, unde maiorem
illi iniuriā inferunt quam iudæi, qz cum illis in vetamine conspirant: et
iudæi maiorē vi faciūt iniuriā quā pagani qz nullo modo cū ẏstianis
ẏstianis: Di. a. infidelitas comparatiue ex parte materiæ in quā versatur, sic gra-
uissima est paganismus, deinde iudaismus, postremo hæresis, qz pagani negant
oīa reuelata: iudæi tm qz expressē ad fidē christianā pertinent: Hæretici
solum quæ ẏstianis ad fidē Christi. Vbi aduertendū est. Hæresim ordinariē Nota.
esse absolutis grauiorē, qz versatur fidei christianæ hæreticus est notior, et au-
thoritatē quā illud est ordinarie exposita, unde contra esse maior contemptus dum
volunt arguere: Et quāuis iudæus et pagani plures veritates fidei negent
tm hæresis tangat vnā tm maiorib⁹ notitiis: Hinc n. fit ut contemptus diu au-
thoritatis sit magis deliberatus, qz contemptus in aliqb⁹ minutis minimēq; ig-
norantia. Deinde hæresi ordinariē adiungenda est Apostasia à fide, nā qz ha-
bent in hæresi, ordinariē antē fuerē Catholici, unde veritatē cognitā re-
linquunt ceteris 2ª Tobi 2° de Hæret. dicit, Fabulas autē et postmodū dele-
riora priorib⁹, malig n. erat qd non cognoscere quā scientiā, quāmq; post
agnitionē retrorsus conuerti ab eo qd illis traditus est sancto mandato. Hoc
dicit nō Apostasia comitantē. Idem dicit D. Aug. lib. 21° de Ciuit. c. 25°
Prior est vltro desertor fidei et ex desertore oppugnator effectus, quia ille qd cū
desertit quā custodiā tenuit. Et Chrysost. Homel 50 ad popul. dicit, Hæ-
retici esse peiores Iudæis et infidelibus. Nota tm, si iudaismus et sic ad- Nota 2°.
iuncta Apostasia à fide Christi erit grauior hæresi, et paganismus erit omnib⁹
grauissimus. Hīc ẏ erit ordo grauitatis adiuncta Apostasia. 1° Paganismus
omnib⁹ grauissimus. 2°. iudaismus, 3° Hæresis, 4° iudaismus simplex; 5°
paganismus simplex. et sine Apostasia. Et si separemus Apostasiam ab
oīb⁹, et ponamus fidē oīb⁹ aperte ẏpositā, hæc 1ª loco obtinebit paganismus,
2° iudaismus, 3ª Hæresis. Rō est qz quō plura expresse negantur, eō remotius
paribus peccatis est grauius, istis magis extensa infidelitas, sicut qz furtum 10
magis peccat quam qz tria vel quatuor.

Artic 7ⁱᵘˢ vtrum sit nūc infidelibus publicē disputandum?

Rdeo. Licite publicē nō illis disputare si qdas scientia hīc ex parte dispō- R[illegible]
nantē, hīs ex parte audientib⁹, hīs et ex parte ipsius disputationis. Patet
ratio sumpt. Iohan. 5° Dns disputat nō Iudæis Act. 6° et 7° Stephanus
publicē disputat nō iudæis. Act. 9° paulus nō iudæis et Græcis. Ad Tit. 1°
regat Artic vt episcopus potens sit exhortari in doctrina sana, et eos qui contra-
dicunt arguere. i. conuincere disputando. Idem patet ex ratione Conc. et ẏpp:
nam in Synodo nicæna 1ª et 2ª et in Constantinop. 3ª qz sunt 6° in ordine
generali, Constantiensi et Florentina habite sunt longissime disputationes
nō Hæreticis. Artic et sæpe nō Hæreticis publicē disputauit, vt nō Fabiā
et Fortunato manichæis, Eden magnino et Florentio Arriano, et nō
aliis, vt donatistis. i. Sunt tm qdas scientiæ. 1° vt disputans sit sapiēs docte Scientia vt requisita
qz aliqs ratione fidei exponendo periculo infamiæ, et audientes possint scandā- disputantis nō infidelibus.
lizari et dubitare de fidei firmitate, et ipsi infideles magis confirmarentur
in errore. Dicit. Sancta qdā impia et stulta in Synodo nicæna disputantur ob.
nūm qdā philosophis acutissimis, cūmq; dicit vt refert Ruffinus lib. 10 hist. c. 3°
fides. Hoc exemplū nō esse imitandum sed aduertendū, nam diuinitus ad hoc R[illegible]
inuitati fuit: deinde, non tam disputauit nō philosophis quā dū diuinitus
ei scientiæ impositæ, vt refert Socratel lib. 1° c. 5° Histor. 2°. vt sit finis
in fide nec aliquis hæreticorum moueatur, qz n. exponit se periculo dānandi

in fide, potest mortaliter. Item, q disputat de fide aīo vendorandi inuidi
Dicit, imo dicit est vere infidelis, et inuitat parando haereticum, nam
ecterū haereticus fidem quāt plus ex animo dubio affert argta vt fidē dubiā
reddat. Si q3 tm dubitat de fide ꝓponeret argta q3by mouetur aīo grauē
remedia non posset ꝓponendo argta, licitū n. est grave remedium
aīo sūo dubitanti, nā non vult supponere alia viā ad remediandū:
Dibig de fide nō grauī remedium intrinsecum ꝓprie vt est amplius haeretig. Deinde talis vt est ꝓprie amplius haeretig, q3 vt est ꝓximus, nō fit
paratus dare, et seq id q3 vult nō dicitur sequendo. Itaq3 exterior
confessio non est finis signum haereticū ꝓprie, nisi materialiter accepti
p errore siue ꝓximum. Deinq3 dubitatio illa postquā fuit capta grave
remedium ad vtr pellendū, paratq3 argentum vbi vt dicitur, vt nostri
amplius doctores, unde nec ipsa ꝓprie peccatum est, nec eius exterior
manifestatio. Ex parte n. auditoris regula est multū sit periculū fū-
dali, q3 in omni ope necessaria est, unde talis disputationes passim
non sunt vere plebe impiā fabulande, q3 non capit populus argumenta, sed
vel q3 audacia et quaedam copiosa putat virtute: Deinde haeretici nō
capient audā populari ibi fiducia magis obstinati. Si tm hoc magna
potentia utilitas quaedā est, vt v. g. quando haeretici alīq plebē nōn
sunt pertractare, et ipsa vel mutare, ad eā confirmandā expedit eos pu-
blice redarguere. Et si ipsi haeretici ꝓdicarent ad talem disputationem no-
stram plebe, nisi nōdū possent venire. Ex parte n. disputationis ne-
cessarius est, vt ipse modestiā prudenterq3 agat, hoc n. est rationis
omnis boni operis externi. 1° vt agat sentijs et argtis scripturis, non
verbis et rationibus. 2° vt non videamur amore victoriae sed veri-
tatis. 3° vt confessionem capitis et edificationi auditorū. vide Greg. vi.
in pastorali p. 2ª c. 9ª. Et Cum in mandatis dist. 43ª. Sed
Dubium est. vtrū Laicis liceat disputare cū haereticis vel aliis infi-
delibus de fide? R. Non licet illis nisi publicē, nisi privatis de
fide cū infidelibus disputare, q3 cum illi sint, etsi sufficienter sint docti
et firmi in fide, nisi necessitas aut euidens utilitas illud postulet.
Dubium. ꝓb. Hoc tor expresse ꝓhibitū est decretis Ecclesiae, idq3 sub pena excōmu-
nicationis ferendae, vt patet in 6° decret. c. Quicunq3. De Haereticis. Im-
Ex peritia quoq3 nec cuiquā Laico ꝓsonae licet publice vel privatis de fide
disputare: Qui vero contra fecerit excommunicationis laqueo innodetur. Ita
habet decreti est, Hoc Laici ordinarii sunt indocti verū theologicarum
vide vtrū vtilis Laicis ꝓbetur, satis n. est in plerisq3 vtilis legis bonis
habere, et nihil in aliis contraire q3 sit contra intentionem legislato-
ris, vt patet in aliis Ecclesiasticis ꝓcessibus, de accusatio, de inquisi-
tionis ꝓbationis et testibus, q3 obligant oēs, et ob ignorantiā vt ꝓpti
bonis non tabet, modo ex obseruatione nihil arcedat intentioni le-
gislatoris contrarium. 2ª Hoc sunt fidei ꝓprium est mouere Ecclesiasti-
cos et pastores, non Laicos, ita et eandē defendere, ꝓsertim cū
materia ad hoc septa et circumscripta regula, ideo n. instituti sunt
in Ecclia pastores et doctores, vt sciamus hoc ipsorum esse, et non oīa
oēs licere. vide pulchre Basilij epla ad Demosthenem Persarum, q3 erat ipse
by culinae ꝓpositus, respondit volenti ad illo discedere, Tuus est de
culinis cogitare, non dogmata fidei derogisse, vt refert Theodoret.
lib. 4° hist. c. 17° Item patet Glossa in illum decretalē non vedit q3
Laicos intelligere indoctos: intelligendū n. est q3 non sunt Ecclesiā, sine
sunt religiosi siue non, siue docti siue indocti. 2ª pta Can. Duo sunt

Causa 12ª qst. 1ª: Exempli tñ causa necessitatis, cedendo st. honor dei vel salus
animarum postulat, nec adest ecclesiastica ad hoc idoneus, hinc n. laicus si ad
hoc idoneus sit, iure naturali obligatur, nisi non repugnet sibi possibile. Similiter
exempli causa videmus licitum et quando videndum est licitum, eodem modo vi-
dendo laicos quosdam audivisse sermones contra hereticos. Item quod Hermias
Anglie rex, Alberto piis romam Canonicis, et quibusdam alijs, non in romana pontificis
mensa esse in eo casu ad gustare.

Arty 8ª Utrum infideles compellendi sint ad fidem?

Rñdeo. Infideles q aliquando fidem suscepunt possunt compelli, vt sicut here- Rñ
tici et ceteri Apostate, q.a. nunquam susceperunt, vt iudaei et Pagani non-
nulli non possunt, possunt tñ coerceri ne fidē blasphement aut impe-
diant, et ne suam perfidiam disseminent.

Dubium 1º: Utrum infideles q nunquam fidē susceperunt possint aliquo Dub. 1º
modo regi ad fidē directe vel indirecte? Notandum. Directe regimus ali- Quid sit directe aut
quem quando expresse minamur et inferimus malum vt nobis obtemperet indirecte regere.
indirecte quando alio quodam licito aliquem afficimus, tñ q hoc intendimus
eum adducere ad nobis obtemperandum, vt si quid grauitij licitum onerat
infidelem, et Christianum efficimat. Sunt duę sententię. 1ª est Scoti in 4º Sententia Scoti.
dist. 4º qst. 9ª q dicit principes Christianos religiose fidelium si fidelium
infideles ad fidem compellant. Eandē tenet Gabr. ibidē qst. 2ª dub. 5º
2ª sententia est eorum, quos non licere. 1ta d. Thom. dicit nos fidē. Halensis Sententia d. Thome eorum
q. 4º qst. 18ª m. 1º Bonauent. in 4º dist. 4º a. 2º q. 1º Durand. et Gabriel.
ibidē. Scoti dist. 5ª a. 8ª. et 10. Prima Propos. Infideles et fidelis pos- Prop. 1ª
sunt compelli Christianos non possunt directe compelli ad fidē. Tenent nitentes
2ª sententię. Ptm 1º Matth. 10. et Luc. 10. Dicit mittendi Apostoli ad euangelizandū Ptm Script.
locos pertransiit formā quam vt debuerunt, q longe abest ab omni coactione
quia iubet vt orent pacem procurent. 2º vt predicent illud regnum dei. 3º vt mi-
rent infirmos, faciendo miracula ad fidem audiendum. 4º vt non timeant per-
sonas nec bona illis quę possint horum auferre. 5º si non fuerint re-
cepti iubet vt excutiant pulueres de pedibus in testimonium, deos
vestros relinquere. 6º iubet vt sint parati mori in medio luporum,
& si dicta violent Iudaeos regi, q tñ ex lege teneabant pressos vexare,
nullis enim religiosis mandat regi voluit. Item q. Cum Samaritani
noluissent Dñm recipere, et Israel cum Iacobo iterum uellent eos penitus
deo gratias vel interpellat, respondit, inquit, Nescitis cuius spiritis estis. 1ª Corinth. 5º
apte patet iudicat se potestate non habere in infideles. Quid mihi, inquit,
de his q foris sunt iudicare, nonne de his q intus vos iudicatis? Nam
vos q foris sunt deus iudicabit. 2º habet ex Conc. Tolet. 4º c. 5º Probat ex CC.
de Iudaeis. Preterea Sancta Synodus nemini deinceps ad credendum vim
inferre, nisi n. vult deus misereri, et quem vult indurat, non auditis
sed credentes saluandi sunt vt integra sit forma recipiendi. Idem statuit
Clemens 3us Capit. Sicut Iudaei. Tit. de Iudaeis et Sarracenis, vbi verba adhibet
ex, inquit, fidem Christi habere non credita, q ad Christianorum Baptismum
non frustranea sed inuita regum gratia. 3º ex pte Auctor. habet in Lira Ptm ex PP.
in illud. Dedi vobis potestatem &c. Deo, inquit, misit ad seminanda fides
q non regerent sed docerent, nec vim potestatis exercerent, sed doctrinam
euangelicam afferrent. D. Augo Epist. 48 ad Vincent. et lib. 2º contra
Epist. Parmeniani c. 17º et alibi dicit. Illud Luce 14º. Compelle intrare,
intelligendus non de gentibus, sed n. regi non debere, sed de. hereticis et
schismaticis q aliquando fidem susceperunt, et ideo regendi sunt ad

Ob.

Dicit Greg. Hom. 36ª in Evangelia intelligit Dñus Iudæi et gentiles

Rx

Rndeo. Verū est, sed ꝙ compellionē non intelligit vim q̄ fit homini, sed persuasionibus oportunis, importunis, et mirandis, quo modo discipuli Dñi vinci voluisse Dñi Luce 24. Vide idem Greg. lib. 2° epla 52ª. Egregie inquit, pdicator dicit, Augne, observa, quæso rem omnē patria et doctrina nova vera et inaudita est ista pdicatio q̄ verberibus cogit fidē. Idē dicit alibi. 4to gladio vos. Ex Tertia lex minime fuit, neq; unquā gladius quādiu habuit principes potentissimos et religiosissimos, ut Constantinū Theodosium et alios, et quamvis Concil. 4° Tolet. Laudet zelus religiosi cuiusq; principis Iudæos q̄ Iudæos sibi subditos ad fidē compellisset, laudo tn vinci cogebat. 2° q̄ Dñus gravissima invectiva sequentia, q̄ m. reprobi sint vasa iratiæ comminatur, sed electos simulata religione Christiana manere in sua perfidia, et omnibus ea perficere et posteros docere simulationē: Sanctis quoq; magna invidia faciunt: dantq; principes edictis penitus ergā religionē ad quā vi compellunt, q̄ et in posteros transfunderent, ita ut usq; ad 10ª generationē fingā non sint boni Christiani. Eam opinionē habent Hispani de suis maioribus, vel aliqs. Ex a principio est, q̄ vis religio Christiana sit oīo diā et spiritualis non deceat ut aliqs ad ea invitis propellendo q̄ vim minimē suscipiat, sed ut ipsa suo splendore, et valestis pmij, alacritas supplicij ꝓpositi Deū ad se alliciat, pfectius rem vel naturali non sit oīo evidens vam esse amplectenda, sed ad Dei regnū diā illustrandū, et multarum rerum occulta ꝓpensio, et quāmvis esset evidens vā esse amplectenda absolute tn no est evidens vā tanta firmitate credendā quanta opus est ad salutē. Hinc dicq; in 1° suo adventu quando venit mundo sua doctrina pro tribunali, non venit cum magna potia et armis, sed ad summum mentes hominū insidendi astutia, deinde oīo timore humano à professione suæ doctrinæ, abstinere, vindictā inordinatorum reservando in 2° adventu, Ideo n. vi ad suas sententias compellere tyrannidē quandā sapere videtur.

Prop. 2ª. 2ª Propō. Principes Christiani possunt infidelē sibi subditū aliquos modos indirecte ad fidē compellere, modo tn iniustos onerosos vel non veros v. g. Romæ et in Hispania sunt multi Iudæi, possent Pontifex vel expellere vbe nisi vellent converti, q̄ vel expellendo nullā faceret vel iniuriā, cum pretorio admissi sint, fecerunt n. Dei Ferdinandus et Isabella Aº 1492. in Hispania. Sicut possent illos imponi multa tributa quam Christianos, non tn iniusta. Habet Deus et usq; principes Christianos. Hoc tn semp opus est magna prudentia, ne Iudæi vel fi dei contentum, vel in maiora odia religionis veniant. Cauendū et ne omnia sint iniusta et valde onerosa, vide non licet vel aufere bona, nec possis punire et vexare inuidiose. Dicit. Paulus repugnat à Deo ad fidē vi cohercia, deinde n. fuit in. tenā et cordata q̄ nisi Adver. gl. g̃ licet compellere. Confirmat q̄ d. Aug̃s epla 48. Ob. Licet nolligat haereticos regi posse. Rdeo. Deus posse regere, q̄ nos sibi oīno absolutissimū dñū habet absolutissimā in oēs potestatē, vide et scripta ecclesiastica semp tenuerunt nisi credant, Rx quæcūq; ꝓcessibus supplicijs vario rogat, quātūcūq; possit, quā potestate nimirū non utitur, ut patet ex forma quod sibi Apli ꝓpria sit, et quia ipse in hac vita usus fuit. Deinde Deus ita regit et Deo vendā inducendo cordata, sed n. Deus esse cordis inspector q̄ simulationē delicti requirat, vide ex tali cordione non sequitur

fidē roniestionē: Hoc .a. non ita ꝙt regere, qz id ꝙ regit potest illud simulatione externa deserere, ꝓfidia interiꝰ retenta: Exteriꝰ randio dia milli ost subiecta ralūnia, manent in. ost Deus nō regere nisi ad bonū, et in oēl ꝓfectū sua labore. Denīq; Deus ita regit exte: rius ut interiꝰ et grā largiat, qr illuminando et in unoꝫ fidei arrandedo. Vide plura 3ª ꝙ. qst. 68ª a. 10. Ad Confirm. D. Augo solus in gre line rollegit non oēs randiosi esse illiros.

Dubium 2ª: Vtrū infideles possint compelli ad recipiendū fideratores Eccl. Dub. 2ª
gelij? Suppono 1º: Ecclia sua habet fidei Euangelium toto orbe. Patet Ecclia sua habet fidei: Euang. toto orbe.
Matt. et mar. vltiō. Neq; possunt principes infideles Dei sua sua fidei: Euang. toto orbe.
pidere, qz dicunty romanis, imo ꝓpter hoc ost ut obij fidem, non obstantiby legibꝫ et edictis infidelium, oportet in. magis obedire deo q hoīb, ut in Dei causa refert Apli zudaeis Act. 5º. Nō ne Dei habet sua dedisti, et ut ꝓficiat, ost qz fidei debitum ꝙ totus orbes ꝓpagari, nō obstāt ad salutē necessaria, neq; conscientiæ modo ad Dei ꝓpectabat. Suppono 2º. Hoc sua fidei non competere oēbꝰ, sed legitimis solis Sua fidei nō com: petit omnibꝰ. et ordinarijs pastoribꝰ, et ijs qz à pastoribꝰ legitimē missi sunt. Rom. 10. Quomodo fidei abunt nisi mittantur? Ex quo loco patet, neminē in Ec: clia posse fidei nisi à legitima potestate sit missus, quia potestatē Christꝰ dedit Apliis et eoꝝ successoribꝰ p. Episcopis. Sed qz Episcopi limitata habent iurisdictionē, non possunt mittere extra suas dioceses nisi ex cōmissione Rom. Pont. vel expressa vel salte tacita, quando eos ita postulat. Confirm. a. Romani ost mittere in partes orbis, qz sua habet in istis Ecclia, vide ad illos ꝓtinet ex officio sua ꝓpagandæ Ecclia, et infideles reducendi, ac inde mittendi fideratores ꝙ totus orbē: Et quando Deus intendit extraordi: narie posse aliquē mittere, sicut olim missit ꝓphetas, ita id minquā fecit in nouo Testamento, sed oēl solēpt mitti ab ordinarijs pastoribꝰ habentibꝰ sua mittendi, et Dei modo missi sunt oēs ꝙ post Apliꝰ mundū reperantur et fidē ubiq; fidei unt, ut constat ex Histor. Ecclesiæ. Et qz sic patet nostrū Hereticos esse fures et latrones, nam nō intrant ꝙ ostiū in ovile ꝙ ꝙ ordinariā potestatē à Christo descendentē, sed aliunde. i. ꝓpria superbia se ingerunt, vel ab ipō missi q tamē authoritatē sibi arrogarunt, nā ꝙ dicunt Calvinus et Lutherus missi extraordinarie à Deo, falsum est, Dei a. oēs Doctores de illis doctorib⁹ dicunt. Deinde manifestū ost esse missos extraordinarie à Deo nisi doctrina eius confirmet ab doctrina vetꝰ Ecclia, sicut doctrina ꝓphetarū confirmabat ab doctrina Synagogæ sicut doctrinā aliquis miraculo vel signo supernaturali possit ꝓbare, sicut supra dictum est, nam qz a. ab ordinarijs pastoribꝰ vel eoꝝ doctrina quod constat defendere ab Apliis, ad extraordinarios quos nō ost credendū esse missos à Deo, manifestū ost. Vide Franc. Turrianus, in disput. contra Sadeelem. 1ª Prop. Ecclia habet sua defendendi sicos fideratores Prop. 1ª
et ut et quomodo si opus sit. Ita D. Thom. Lir, et Victoria, relect. de Indijs, ubi eōs contra 22 inq. dist. q. 5ª. et 6: Pro 1º qz oēl Resp. habet sua defendendi sicos legatos quos mittit ad alia temp. ꝓtestq quando mittit vel in regiones illius Reip. ubi tales sunt fideratores. ꝙ 2º. qz oēl Resp. habet sua ꝓtestandi iniuriā: alq iniuria legatorū ost iniuria Reip. ꝙ ꝙ Confor. qz q alia sua remedia nemo tenetur omittere oia sine qbꝰ illud exerceri nequit, ut habet. Capit. Ecclesia, et Capit. Per: dilectū. Tit. de officio delegati. Quq si ab infidelibꝰ mali tractarentur, et affligerentur iniuriꝰ possent Ecclia et Christianos ꝓpellere infideles ut desistant. 2ª Propos. Ecclia ita non ost regere infideles, ꝙ sortes Prop. 2ª

sibi non subditos et audiant ꝓdicationē Euangelij. Dico, ꝓ subditos sibi nō subditos, qz subditos ꝓt quōdāodo regere, non qdē vim inferendo vel spoliando, sed persuadendo sub certa conditione ipsos indebita, vt si velint habitare in terris Christianorum, vel esse liberi à talibus tributis audiant ꝓdicationē, sed hoc non est ꝓprie regere, sed sub iusta conditione ipsos indebita aliqd lucrosum exigere. 2ly ex dictis dub. 1°. in. exēplo Turci et Aphonsi. 2° qz infideles non possunt compelli ad fidē suscipiendā, ō neq; ad audiendā, qz q non ꝓt compelli ad finē, nec ꝓt ad media. Confirm. qz eccl ꝓcepto tenentur audire et credere, q̄ si ad illos nō possunt regi nec ad alteros, infideles ex nō subsunt Ecclie quoad ꝓcepta sua naturalia. Dicet. Quia Ecclia debet sub et ꝓcepto ꝓdicandi, q̄ ꝓt impedimenta repellere ad audiendū. 3ly Conf. à fli, cui ex eo q Ecclia habet jus abdicandi à gentibus, recte colligitur eā habere jus repellendi ad non fidem, q̄ f. Ob. Respondeo, est disparitas, Nam jus abdicandi est potestas quidam dominandi, et in subditos, unde ꝓt vel regere: sed a. ꝓdicandi nō refert potestatē quidē dominandi, sed solus est potestas illuminandi vel q̄ volunt audire, sicut si quis haberet potestatē docendi in quādā vniuersitate, nō ideo posset studiosos repellere ad audiendū. 3ª Prop. Si in aliqua prouincia vel ciuitate constaret esse verba Dei, q̄ nolent audire Euangelium et Euangelij, vel maior pars nollet permittere, posset tamē rex admittat nostros ꝓdicatores, vt illi parti audire possint. Patet, qz Ecclia habet jus obligandi, quod jus q iniuria priuata, q̄ ꝓt illud tueri; deinde illud pars hoc habet iniuria: alq licet nō liceat tueri iniuriam q iniuriā opprimendo. Dicet. Si Mahometani vellent apud nos ꝓdicare sua secta, Ecclia posset impedire, et ita non diuersi possent nobis bellum mouere, q̄ neq; Ecclia ullo q principe Christiano. Patet Conf. qz in natura stricta pares: sub a. sequentiali q Ecclia posset prohibere ne non tenentes admittere. Ad Ob. Respondeo n.C. qz Ecclia ꝓt salvo ordine ostendere doctrinā suā esse honestā et rōi consentaneā, et ex ad salutē necessariā, et alias sectas multa continere absurda, vnde salvo ordine ostendit se sub habere ad ea ꝓpagandā, q alias sectas nō possunt ostendere, idq Ecclia ex notis, et ꝓt ex aliq moraliter euidenti fieri. Ad Confirm. sub Ecclia quōdā est naturale, et modo quōdā supernaturale. Est supernaturale qz ex sub ꝓpagandi doctrinā supernaturali. Est naturale qz ex naturalib⁹ habet, vt quōdā vera doctrinā recte viuendi et ꝓficiendi ad felicitatē tenet ex aliq tradere possit, sor. a. ꝓt Ecclia sufficienter de sua doctrina ostendere. Quarta Prop. Si non constaret esse verba aliquod, sed probabile esset fautores aliquos in tanta multitudine q vellent audire et principē nollet ꝓdicatores admittere in suis ditionib⁹ posset adhuc non nisi regi vt permittat, quātūis forte nō expediat. Ob primo pars. Ecclia contra sub gentes habere actum ab ingressū gentium et recessu eis iudicialiter sine iusta causa vel probabili timore damni, vnde propter multa bella posset nō Regibus q nolebant permittere transitū, vt patet nus. 30. Dici sane actus belli intrandi iustus est, vt dicit Arg. ꝓt q in negando. Notandū, inqt, quis iusta bella gerebant, innocēs non negabat, q sine humana societate aquissimo, gerere debebat. Ecclia ꝓt iniusta dei gloriā nō tendet et faciat q in se est vt dominū veritatē. 3° qz sit iniusta sub q volunt audire, q etsi noti nō sint, dabitur tū non est qui sint plurimi, vnde potuerunt ab iniusta defendi. Vide Couar. ad Reg. Peccatū p. 2ª §. 10 n. 3°. Dici, quātūis forte nō expediat, qz ordinariē fidei magis redderet odiosa si vnde ꝓdicatio armis

introducendo, unde Ecclia non consuevit ali hoc modo quemquid inde habeat
sed multis gradibus q. vita fidei exponunt, et nō absolutely pertinent
videlicet fidē gdirent, et sic sensus nō patia et inordinata adhibitione fidei
planabit.

Dubium 3m: utrum infidelat q aliquando fidē susceperunt et nā deseruerunt Dub. 3.
possint compelli? Rdeo. et sit 1a Propos. cum aliquando vera Christi fidē Prop. 1a.
Christi suscepit et Baptismus susceperint, si ad haeresim, paganism. vel Judaism. de-
fecerint compelli possunt ad fidē. Est vera, hoc ex praxi Ecclie, hic ex Conc.
Trid. et nō est, q Ecclia q. Baptismus acquit in eod jurisdictione, nā Baptismus
est janua q quia intrata in Ecclia, et donant SS. et Conc. Florent in instructione
et Trid. sess. 14a c. 2m: alq Ecclia habet potestate in eod q inde sequit, et habet
1am Corinth. 5o ḡ pt eod compellere et fidē quam Christi suscepit retinuerit, et nō
Baptismus pollicitus. Dicit. Si infideles sunt facti, ḡ Ecclia non habet am. Ob.
plura in illos potestate. Rdeo n. C. q satis est si aliquando inde fecerint Rx
hoc n. Ecclia in eos jurisdictionē acquit quam nō amisit, nō q ipsi spontē
Ecclia deseruerint. dicit q multitudo insuper est nō desinit esse sub potestate
sui: dicit etsi frigeat ad fidem. Et nō est, q Baptismus est signum ḡdā spiritū
manendi in Ecclia, unde etsi liceat deserere compelli aliquos nullos et trahere
ad alia, nunquā tm licet deserere Ecclia, unde semp est compellere sicut
Apostatas et redeant. Sed difficultat est de ḡb q vel tm à fide vel à Baptismo
discesserunt. Castro lib. 1o c. 8o de justa Haeret. punitione existimat Catechū-
menos si deserant fidē posse compelli, vel a. q baptizati fuerint, sed nunquā
vera fidem hereticam non posse compelli. Verus in thesi fallitur unde sit
2a Propos. Cum aliquando veros baptismum susceperint possunt compelli ad fidē Prop. 2a.
etsi nunquā q aliquā gravius adhuc fidem sint gressi. Nō Costa, et probat
ex Capit. Contra Christianos, Tit. De Haeret. in 6o ubi Cont. subet, et contra
Christianos q ad ritus hebraicos judaicos gentilis nunquā contra Lutheranos
etsi baptizati fuerint, dūs erant infantes, aut multō minus, non tm absol-
vitur et posse vocati q non tm remittendi et reclamandi, ut bene notat Glossa.
Gl. Caput. maiorel, Tit. De Baptismo, dicit Panormitan, Ecclia q suppletive vocatis
susceperit Baptismus, charactere quoq susceperit, et regendos ad observantiam
fidei Christianae, idq confirmat ex Conc. Tolet. 4o: ubi id expresse definit, et
habet Caput. De Judaeis Dist. 45a: Adserendus a. est. Hic locus nō assignari Nota.
causas nec possunt compelli, q aliquando recidiverint, ut vult Castro, sed q bap-
tismus susceperint, Ecclia n. ex vi susceptū Baptismi acquit jurisdictionē in
illos sine ulla dependentia à fide eorū. Nam Baptismus est vera ianua
fidei. Nō est, q nūs Ecclia sit visibilis, debuit unde jurisdictio fundari in ali-
quo signo externo q fideles susceperunt, non a. in fide interna. Illud a.
signum est Baptismus. Confirm. ex Conc. Trid. sess. 7a c. 14o Si qb dixerit
parvulos baptizatos non adolescendo esse an rebus habere debere
q habitu eorū nōe dū baptizarentur pollicitus sunt, et ubi se nolle respō-
derint suo esse arbitrio relinquendos, nec alia interim poena ad Christianā
vitam cogendos, nisi ut ab Eucharistia Sacramento participatione arceant
donec resipiscant, Anathema sit. Cum decto dicendi est contra Erasmū.
~~Adserendus a. est. Hic locus non assignari nec possunt compelli, q alios~~
Dicit. Nemini urgeth quod q invitus, ḡ si aliqs q. sem baptizet, non ar- Ob.
gueth ulla Ecclia jurisdictio. Rdeo. n. C. modo ille vere susceperit, quod Rx
consentit est meū etiam, q. ille absolute voluntarie susceperit Baptismum, et
solus in voluntario consensus quid, et q. quia voluntaria susceptione acquit
jus Ecclia, non a. q. actus invitosus. Sic accidere in matrimonio, nisi
quod Sacramentū illud matrimonium nullo modo dissolvit. Dicit 2. Ergo saltē Ob.
parvuli non videntur posse rogi q invitis parentibus baptizati sunt.

q̃ non voluntarie susceperint Baptismũ. R. Dico N. C. Etsi n. non ꝓpria voluntate susceperint, nec et volte parentũ, tñ voluntarie suscepisse reputantur, q̃ voluntas baptizandi secundũ multa vices debet nostri voluntati cui, nam voluntas negotiũ cui gestũ est, quicũq̃ parenti sit facta iniuria, vide postea ratio. Deus debet q̃ voluntas in eius rodũ gestus est, q̃ si nolit ꝓt compelli, ꝓsertim nũc ipse sanctitati sanctæ id postulet nec q̃ infidelitate pollicitatione, q̃ñ signata de cudaid dist. 45ª. Dicit 3º. Fidei debet esse libera, ꝯ nunquã ꝓt q̃ ad eam ꝯpelli, maxime nũc vadũ inrooda videantur seq̃ de compulsione Apostatarũ et infidelium. Confirm. q̃ Dñs 20ª. 6º discipulos quodã à se non deuitet non rumpebit, neq̃ Apli vel q̃ verisimile ab Ecclia. R. Deo. Fides debet esse libera antequã eas q̃ sit ꝓfessa, sed postquã q̃s eas ꝓfessus non amplius debet esse libera, sed debet fauere q̃ in se est vt eas teneat et defendat sua gñã non deseat, patet Deo, in milicia, in religionibꝫ, in sacramentio, in votis, in matrimonio &c. q̃ antea q̃dã antequã susceptam libera sibi postquã tñ semel sibi susceptã non sicut amplius libera, et quãdã sequãtur aliquã inrooda de ꝯpulsione Apostatarũ, &c. q̃ intuendũ fidei accidunt ad sanctã, tñ de libertate fidei sequerentur longe maiora, esset n. sic ꝯpulsis sine Ecclia statũ. Deinde inrooda q̃ sequuntur non debent Ecclie imputari q̃ vltra iuris sui, sed tñ eorũ malitiæ. Denique plurimi hac necessitate compulsi serio conuertuntur, vt ꝓbat Augus. Epta ad Romanos. docet ipsa experientia. Ad Confirm. Dñs habet potestate compulsiuã vbi, q̃ non vult, prohibebat, Deinde q̃ forte non erant baptizati. Apli n. intendũ est sibi hac potestate quãdo visũ erat exercendi. vt patet. q̃ ad Timoth. 1º. 1º. 15.

3ª Propos. Qui nunquã veram baptismũ susceperunt non possunt ad fidem compelli etsi aliquando vere credidierint, vide Catechumenos si sint parentibꝫ nolli non ꝓt. Est vera contra Castro, vt patet ex Conc. Trid. sess. 24ª. c. 4. Ecclia, inqt, in nemine iudicio exercet q̃ non prius in ipsa q̃ Baptismi ianuas sit ingressus: Et patet ex Apto, Quid n. mihi de eis q̃ sunt foris iudicare. Et quo ait obiter patet Ecclia in extrema necessitate non posse Catechumenũ sacramentaliter absoluere, vt q̃dã existimant. Confirmatur, q̃ Ecclia nemine ꝓt compellere ad Baptismũ, ꝯ nec ad fidem, ꝓsertim nũ fidei sit q̃ interius, vt Baptismus exterius: Deinde Ecclia non ꝓt quãdã alia precepta Catechumenorũ, vt Castro respondit, ꝯ neq̃ suscipere, &c. n. pro. nõ. Denique q̃ absurdũ fieri membrũ alicuius Resp. vel insertio militiæ, vel ꝓfessio religionis, non ideo ꝓt regi tanquã membrũ illius corporis antequã ipsa sit facta de corpore, ꝯ Catechumenus nõ potest regi ad fidem antequã q̃ Baptismũ Resp. Christiana sit iusta. Ecclia sicut Ecclia non posse compellere ad fidem filius sibi Christiani nondũ baptizatus q̃ ipse ad vitã non ꝓcurent, etsi n. habeat ius in patre nõ Baptismi, non tñ in filio, q̃ iam est sui iuris in ea q̃ ad æm salutis ꝓtinent: Sicut vitã, nam n. ius in illius habebat nõ parentes nisi est adulti pueri. Aduerte tñ si sic diu dixerint in Ecclia tanquam Christiano, et fuerint per Corpꝰ aliorũ Sacramentũ, ꝓsertim Eucharistiæ, ꝓbabile est posse compelli, q̃ Ecclia nõ Eucharistiæ nec ius aliq̃ acquisisse, quamuis non ideo efficiũ iniuria n. fiat Ecclie recedendo ab ea nisi sacrato visũ est quemadmodũ tanquam Christianus. Sicut 2º. Anabaptistæ q̃ nondũ sunt baptizati non possunt compelli, similiter nec qui q̃ falso baptismo abusi, non absolutæ legitimã formã vel materiã, q̃ absoluti forte sunt. Dicit. Talis recedens fecit iniuriã Ecclie, vt Sacramentum, seriani contendo vide Sancta, nam vel Deum et Eucharistiam inter se. R. Non ꝓprie faciunt iniuriã Ecclie q̃ nisi receperunt Baptismum et ordine militiæ habent vinculum Sacrum, scitis si tamen inimicitiæ nostra nisi non ꝓprie fieret q̃ Deo Ecclie iniuria

Arly q̃ñ

R. Ob. R. Prop. 3ª. Illatio. nota Illatio 2ª. Ob. R.

Artg 9.ª Vtrum cum infidelibg possit conuersari?

Rdet q̃ normal cõs distinctione, q̃ videat. Notandũ est 1.º Leyel Ecclia ghil debet conuersg infidelibg non obligare infideles ipsi nos fidelib sed solũs fideles, et Apostatas à fide: si tn infideles temporaliter essent Ecclesiæ fidelib possent Ecclia et clib inferre conuersg fidelibg quando ex vo ti: merita alig fidelibg pcũlib, vel et in pena si qb tale cõmisserint, aliqg si malitg loci subsit non pt Ecclia eos obligatione imponere, nisi forte ex mutuo consensu et pacto, vt 3 dicitur. Nota 2.º Varia esse in qbg locis inter se conuersant, q̃ possunt ad tria gña referri, 1.º sunt opa religi: ond, vt sacrificia, orationes, et similes sacre ceremoniæ. 2.º sunt conuersgia. 3.º religiõsa oia politica, vt negotiatio, colloqg, conuiuia, hal. mea. S. Ar primũ qdẽ in opibg sacris magnã ita licet cõs ghil conuersare vt cõs infidelitatẽ approbare videamur, id. n. dio iure illicitũ est. Deinde non licet et punitive vt nobis rei diũ interesset, sed debemg eos ex pellere si possimg, idcirco n. in Ecclia constitutg est ordo Catechum: sed ad hoc nõnulli maxime obligantur Sacerdotes: inducend n est vt sacrificiũ dilectissimũ offerant cora infidelibg q̃ illud irridant. Quæri tn potest vt interdiũ expediat pmittere cons pfectia, pfectis paganorũ, si inde gña gñ dictus est in tractatu de matrimonio cap. 5.º vbi ostenditur hoc conuiu: gia oio esse illicita, vt qdẽ cõs Judæos et paganos esse inita, cum hæreticis baptizatis no esse qdẽ inita, oio tn vitanda, esse n. profecto grauissimũ hoc filios hæretico, q̃ illos et vxor gñt videnti pcũlo hæresis exponit: Sicut dare filios uxori hæreticæ ob eandẽ causas, vñ et Salomonẽ uxores à fide auerterunt et idololatriã fecerunt, et Valentẽ impulerũ vxor ad hæresis pfectã, vt refert Theodoret. lib. 4.º Hist. c. 10. Itaq̃ conuersationes et pactus vbi est hoc pcũlum debent hæc vt diligentissime tractare, vt q̃ hæc videant cohibeant, Deutro. c. 7.º et 3 Reg. c. 11.º et 2 Corinth. 6.º Conc. Calcedo. c. 13.º et Agathense Can. 67.º Tertull. toto lib 2.º ad vxor. Et Cyprianus lib. 3.º Testi. mon. Ad Quirinũ c. 62.º et Ambros. lib. 1.º de Abrahã. c. 9.º toto. In opibg nullibg licitũ q̃dẽ est versari cõs infidelibg, excepto hæretico notatio ex: communicato, de qbg dictũ est in tractat. de excommunicat. expedit tn vitare cõs conuersg, pfectis omnibg hæreticorũ et non notatis excommunicatorũ vel Denũciatorũ, nisi qb sit cautela et satis firma in fide, idq̃ ad eos sem: per considerandũ: et qdem q̃ qbg immineat aliqg pcũlum subuersionis inde dio ad hoc tenente, cũmq̃ plurimg sint tales, hinc est q̃ Apli et PP inuitant gentiles ocãs et cõs conuersationis fugiant: Quare Pastoribg et conuersationibg in eo quotq̃ laborandũ est. Vide Apli ad Rom. c. 16.º ad Tit. 3.º et 2.ª Timoth. 3.º E patribg vide Irenæũ lib. 3.º cont. Hæres. c. 3.º et Cyprian. lib. 1.º epla 3.º ad Cornel. sub finẽ. Declinent, ait, fortiter et cauteant fratres nostri doctos: simi: verba et colloquia cõs quidem sermo et Caro fugit. Et j. Nulla cõs talibg conuersatio requirenda, nulla familiaritas vel colloquia usurpanda, sicut q̃ ab eis tam separati quã illi stant ab Ecclia Christi. Vide et Athan. in vita S. Antonii. Nunquã Antonius manifestius aut aliqs hæreticus salutem amisit verba longius est, nisi tantus ea q̃ possent illos ab insitatis errore reuo: care, demonstrant talibus auditoribus atq̃ sermonel pditione esse cauendũ Et j. Cito ex hac vita migrauit dicit ad fratres. Schismaticorũ et hæreticor cõs domestica debita, meminq̃ rursus illos odiũ sectandum, scribit q̃ multis mũ, ne quidẽ q̃dẽ somno cõs qbusquando fuerunt.

Sed Dubium est. Vtrũ Libri hæreticorũ legi possint, pfectis cõs multa Ecclia continent? Resp. et sit 1.ª Propositio. Quandocunq; aliquis est

Nota.

Dubium. Prop. 1.ª

ꝑbabile ꝑicul̃s subuersionem, vnde dño dlī ꝑt dlīs legere illoꝝ libros
ꝑhibet Ecclesia 3°. Cui apparet ꝑiculꝰ ꝑhibit in dño. Et qz oēs fere mediocriter
in Theologia q in dogmatibꝰ Ecclesiæ non stant ita ꝑfunde versati, qualē
fuit Sanct oēs dlī q aliquot annos Theologiæ nom̃ dederunt ex nr̃a tale sēn-
tia ꝑiculꝰ, ideo si sine grauissimo ꝑdto ꝑt ſ nr̃os hæc Ecclesia Dei li-
bros legere non possunt. 2ª Prop. vnde humano oēs et doctissimi dlī
Prop. 2ª. libros ꝑt legere Hæreticoꝝ libros, ex quib ꝑpe q legitimā potestatē à sede
Apl̃ica accepēt. Ꝑto ex Ecclia oēs dlī subiacent sub pena excōicatiōis latæ sē-
tiæ, vt patet ex bulla Cœnæ Dñi. in qua vide Annotat. Navar. c. 27.
n. 56° et ex regulis indicꝰ librorum ꝓhibitorꝰ, q vndē oēs ꝑt esse Cō
Trid. Ex ipsa mentē fluere ꝑt, qz nūm oēs mediocr̃ sūt ꝑiculꝰ, et plerisq.
ꝑt doctꝰ, nemo excipi debuit. Dicunt expertꝰ docti, multi existimarent se
ad hoc satis idoneos, ꝑsertim cū in libris hæreticoꝝ dlī aliq ꝑpe
disciplinā aliquantulū essent versati, et scripsos deripere: deinde qz hoc
valdē docti decepti sūt ex eoꝝ lectione. Zuinglius ex lectione Calvini, vt
refert Kuandg. a. 8: et multi viri doctissimi ex lectione origenis. Ex
hac cū hic debeat esse gradꝰ, ab oēs et observanda ꝑt, esse finis legēdi
in aliquo nocet, modo mihil inde contra mētē legislatorꝰ sequāt. Nemo
igit̃ quantūcūq̃ doctꝰ vel legere ꝑt sine Ecclīæ facultate, q nō ꝓbet se
difficilē quando de fidei firmitate, et sufficiēte cautiōe constituit, cū
n. rē sit ꝑiculosissima cōsentaneū erat et mentē ꝑmittere nisi in
parte constaret de vig fide et cautione. 3ª Prop. Hæc hic Ecclesiæ ob
Prop. 3ª. seruanda regula vī, et ꝓpter Ecclīa conservandā. De conficiendis li-
bris ꝓhibitis, nam Act. 19° habemꝰ, multos q curiosa sectati fuerant libꝝ
esse librꝰ et combussisse, q indubiē iussū Apl̃orū fecerunt, postquā ista
sua vel palefecerunt in confessione, vt ibidē insinuatur. Clemēs lib. 1°
Apl̃icarum Constit. c. 7° dicit, Apl̃os ꝓhibuisse fidelibꝰ lectionē falsorū ꝓphe-
tarū et gentilium. Concil. Nicænum statuit vt libri Arrij cōburerentꝰ.
Teste Nicepho. lib. 8: c. 18°. Habemꝰ et pulchrū exēplū apud Sophroniū
cap. 13° de duobꝰ libris Nestorij, q deposita erant apud Abbatē Cyriacū, ꝺ ig-
norantē, ob q tēs à B. Virgine in visione reprehensi fuit. Conc. Nicænum
2m Can. 9°. Episcopꝰ, Presbit. et Diaconꝰ q legerint hæreticoꝝ libros Ecclesiarū
sacra imaginē cōbū, vel apud se reseruant, iubet deponi, nisi cito ea
combusserint. Conc. Carthag. 4°. Can. 16°. permittit ꝓdē Episcopis lectionē libroꝝ
Ecclesiarū, sed quantū ꝺ necessariū ꝑt ad eoꝝ refutandꝰ, vnde patet et in
Africa ꝓhibꝰ oēs fuisse ꝓhibitis. Leo 1ª Epla 93°. c. 15°: et 16°. ꝓhibet mit-
tē libros hæreticoꝝ, et Episcopꝰ q eos permittunt retineri in domibꝰ fidelium
dicit esse habendos hæreticoꝝ. Denique Conc. Constant. sess. 8ª ꝓhibet libros
Joh. Hus, et Joh. Wicleff. Nec solū ab Ecclīa, sed et à principibꝰ fuit
cautū Ꝺ libri sub grauibꝰ pœnis ꝓhibiti fuere. Nam Constantinus Imp. legē tulit
vt libri Arrianoꝝ cōburerentꝰ, et si q aliquē occultassent capite ꝓlectendꝰ
fuisse Nicephoro lib. 8: c. 25° docuit. Legē sub pena cōfiscationis bonoꝝ
tulit Theodosius, et Valentinianus, et Martianus Augustꝰ eandē sanxit ꝓ lib
amissi et infamia, q habentes lib. q°. scrupulo Act. 3ª. Et P. Dauid. et l. C.
nūm. C. De Hæret. et postea cautionem in Arith. Const. 92°. vbi addit, non
esse dlī absoluendā esse q hæreticoꝝ libros descripserint. Vide plura apud
Castro lib. 2° de iusta Hæret. punit. c. 15°. 16°. 17°. et Sotum lib. 6° Bibliot.
Annot. 266°. Esse et nō consentaneū patet, qz hæc cōcessio nō hæreticoꝝ
nō q libros ꝑt longē magis ꝓiculosa quām disputatio dlī colloquia docti
1° qz ea q scribūt sūt magis meditata et verbis ornata, scientq̃ solent
ora. 2° qz sæpiꝰ et attentiꝰ legūt, vnde et meliꝰ intelligunt mētē

3° q̃ nec uno loco nec uno tempore contineat, q° q̃ multa admisceat
politica et philica, et ornamenta eloquentiæ, historiæ, Adagia, ob q̃ incongruit
possim planare, et ut audiant magni fieri, q̃ est gradus ad omnia dog-
mata approbanda. Hoc modo plurimi decepti sunt libris Erasmi et Melanc-
thonis. Denique, q̃ pendet sent. q̃ vera à falsis tanta arte confictis possint
distinguere. Sed contra objiciunt Heretici 1° ad Thessal. 5: Prophetias ob
nolite spernere, ita glate q̃ bonum est tenete, q̃ ostq̃ dicit ita quo scripturas
legere et examinare. Confirm. q̃ Hieron. Epta ad Alexand. nos multum
attendisse Lactantii sententiæ in illud Apti 1ae Thessal. 15: Omnia quæ reformans,
secedit. Si q̃ inanimantur quare illorum explanationes legi quorum dog-
matibus non acquiso, sciat me illud Apti libenter audire, ita glate q̃ bonum
est tenete. Et Salvatoris verba dicentis, Estote probati nummularij. Confirm. 2°
exemplo Dionys. Alexand. q̃ ut refert Euseb. lib. 7: c. 6: cum reprehendesset ab
aliis q̃ legeret libros Lactantii, respondit se selectos habuisse, quia esset docilis
sent, Lege ita q̃ ad unguem tria demerint, valebit n. ita reprendere et
examinare. Tq exemplo Dionys. Alexand. q̃ est damnat cum aliis multis Epis:
regis libros origenis, ita non abstinuit ab eorum lectione, et cum reprehenderet
à nonnullis q̃ nasa libros origenis legeret, respondit se ex illis velut ex
quodã bono pasto bonos flores eligere, spinosa vero et aculeata fugere.
Ita. Apti legit de q̃ gloriantur q̃ qualia sunt mendacia constat: at Lactantius 8x
libros iam constat esse malos, sicut n. ab Ecclia probati et iudicati mali, nec
unus Apti hanc gloriam petere ad eos, sed ad eos q̃ in Ecclia pstat, et q̃
sunt idonei. Ad 1am confirmationem dico. Hinc patere et antiquissimis temporibus
fuisse hanc consuetudinem vitandi lectionem librorum Lactantii in Ecclia. Ad
dico 2°, Etsi fuerint consideratio, non tn fuit hic facta ab Ecclia quia ocli libri
Lactantii legebantur, sed soli libri Arii et nestorii, et postea contra iungitur,
vide Hieron. et illi Episcopi non fuerunt contra illa legi, sicuti illi q̃ modo
legunt libros Lactantii. 3° Alias esse vere duo tempora, alia illa, hinc
nunc patrissant erant Scriptores Ecclestastici q̃ scripserunt et dogmata exco-
luerunt, et inter Lactantios q̃dã erant doctissimi, unde Catholici dd. rege:
bant eorum scripta legere et ab illis aliqua pstidij rapere, pstertim cum pau-
ca Lactantii labarent, et in cæteris recte sentirent: At modo sunt innu-
meri prope dd Catholici ostq̃ Lactantios longe doctiores, et non sit necesse in
Lactantii errare, pstertim cum duo tempora Lactantii errare in octo dogmatibus
Christiane fidei, et ocli Scripturæ pfecerant. Denique Hieron. erat vir stu-
dii, duo reliq̃ erant Episcopi et Patriarchæ, qbus et modo licet.

Artq 10ª Utrum infideles possint habere dominium supra fideles? Dubium.
Vide D. Thomã. Dubium est. Utrum infideles possint privari dominio q̃ ha-
bent in fidele? Suppono 1°. Infidelem esse capacem dominii tam despotici Suppositio 1ª
quam politici. Dominium despoticum est quod dns habet in personam. Poli-
ticum quale Principis in subditos. Ro est, Ex lex dominium fundatur in
naturali reali, ut colligit ex Genesi, Faciamus hominem &c. et post pactum
Noæ &c. fundatur in rem gentilem, quo vere non privantur infideles,
et multo minus imagine Dei. Vide Soto de iustit. lib. 4: q. 2ª. a. 2: dup.: Sup. 2ª.
primo 2°. infideles non posse privari quocumque dominio q̃ habent
in subditos infideles, nulla n. scriptura et ro id faciendi nisi ipsi id alia
ratione meruerunt. Si n. sunt subditi Ecclie vel Christianis in tempora-
libus eo possunt privari nisi peccando contra legem politicam id meruerunt.
Nec sufficit si peccent contra legem naturæ, nisi eadem lex legem politicam
sit sanxerit, si a. non sint subditi eo possunt privari nisi vel individuo Eccle-
sia intulerint, vel immediate opprimat q̃ à quorum iure vitam defendi possunt.

Suppositio 3ª

Suppono 3°. infidelem dor ipso q̄ stat infidelem non esse evacuand dominij
despotici vel politici in Christiano. q̄ et contra Hostiensem in capit. q̄ sit
lob, tit. de iob et iobi redemptione. Et contra Alexand lib. 1° de planctu Ec-
clie c. 13°. Cui dicit, adueniente Christo cat infidelem fidelibz esse evacuand
iurisdictionem, salte in Christianos, cabz Christiani iure dñi fidelibz esse liberos
no solū ab omni dominio despotico sed et a politica iurisdictione, quod
sentia no obstante repugnat scripture, vt Matth. 22°. Reddite q̄ sunt Cesaris
Cesari, vbi dicit dari tributum et a fidelibz tanquā debitū, q̄ aq:
non est alius principe et fidelis. Ad Rom. 13°. omīs aīa &c. vbi euidenter do-
cet Apūs principibz, q̄ hoc ex ordinatione a Christiano obtēperandū
idq; in contra, et omnis potestas esse a deo, ideoq; esse dei ministrū, ita
vt q̄ illis resistat dei ordinationi resistat, denq; diuisio illis data tributa.
vide quidem et hanc potestatē non fuisse illis x Christi aduentū sublatā
q̄ et confirmat versiculū vlū, non cepit mortalia q̄ regna dat celestia.
Ro patet q̄ dicit, q̄ nūs infidelem iure gentiū sint capaces iurisdictionis
et dominij, et iurisdictionis in alios, et hoc iurisdictiones Christiani iure
diō no sint capti (quāquā n. tale ius regula) possint in Christianos iuris-
dictione et dominiū habere. Adde, non fuisse expedient et Christiani dictum
reuerentia, q̄ id euasisset magnis scandalis apud deum et principes infidel.

Prop. 1ª

Minor sit 1ª Prop. infidelem iustitia principij Christianis possint ab illis
petitari dominio q̄ habent sine fidelitate sibi subditos. Est vera et ymbo q̄ il-
lud ualitura .C. de iudeis et caelicolis. vbi precipitur a Theodosio omni
iurisdictione in Christianos, Et l. Deo nobis. C. de epis.
et cleric. vbi statuit iustiniano ne iudaei, pagani vel hereticis
liceat seruos Christianos habere: q̄ si habeant, statim offitio liberos. ide patet
et Cap. vltio de iudeis. Et ro, q̄a hec priuatio ordinatie est nocissima
ad parte recip. ad integritatē religionis conseruandā in subditis, et ad tollen-
dū occasionē nocendi religionis, q̄ principi in suos subditos pt esse
liberi, et et lege seruire. patet consequ. q̄ pt constituere ea q̄ ordinata
necessaria vel valde expedientia ad bonū regni, et ad conseruationē fidei
et religionis, quāuis nūs priuatorū dāno sint remunerata, v.g. priuare
dominio agrorū, castrorū, municipiorū. p Confirm. q̄ pt dor imponere
subditis infidelibz tanquā iustum tributū, vt forte nūs id videat expe-
dire ad regni incolumitatē, inde et sua lege no solū pt obligare ipsos
dolet vt demittant suos seruos Christianos, sed et Christianos vt eximant suos
seruitutis infidelium. Aliter vides hic adfert d. Thom. Ec, inqt, iudei sunt seruiti
Ecclie, q̄ accepit ex decretalibz, Capit. Ethi iudeos. Tit. de iudeis et sarracenis
et non est ita intelligendū quasi iudei sint mancipia Ecclie, vt d. Thomas
aliquando ex existimasse, vt patet in oppos. ad diuisse Brabantie. Ecclia
Ecclie est Hostiensis, in dor capit. dor. n. nauet omni fundamento, nūs nō
inueniri possit ullibi huius seruitutis: sed intelligendus est de seruitute seu
subiectione iuris, vt ipse d. Thom. intendit i 4 sent. d. 12° ad 3°, et ymbo
ex verbis Bonifacij, sic n. ait, Ethi iudeos quos q̄ppria culpa subiecit perpe-
tue seruituti, pietas Christiana seruauit, et seruare clemēs regnabitatem
Audito verbo significat quēte illa ob sua pecta perpetuo esse seruos
et dominatui, et sic ordo vagabundi ubiq; seruisse alijs principibz, ecclie tri-
buta pendere vt in cuius q̄ditate deuenirent adnotauit. vide ibi Cap. vltio.
Ecclie dor potestas et si in Ecclia respectu eius infidelium subditorum
principibz Christianos? Ro. Hec potestas diuersi est in ipsis principibz
quod infidelem subiectum, vt n. soli possint ferre lege q̄ obligent ipsos

Ratio

R

infidelel: q̃ Ecclia a...i. in Episcopo, et mandatū in Pontifice ist indirecte
ler potestat, quātūcūq; possidat principiby mandare ot talē legē rendat ot
faciant seruari: q̃ si principes nolint, possint regi q̃uis Ecclesiā, et ȳt
hinc Pontifex ipse firma legē, q̃ ille non obligat infidelel, tū obligabit oēs
fideles vel subditos Christianos, ot se infidelibus subiectionē exhibeāt. Pulst lor
se Matthē Capit. tit. de Iudeis et Sarac. Q̃z etsi nō sit dare in temporalibz
arefrēdū illoꝝ Christianoꝝ, ȳt tū q̃uātū necessariū ist ad bonū spirituale
illū in rebz temporalibz impare, et de illis statuere. vnde et reipsa legeb
fuit q̃dā seruī Iudeorū nō volebāt fieri Christiani sicuti erant in ser-
uitute vel empti ad seruitiū, statim fiant liberi lor ipso q̃d suscipiebant
Christianismū: si vero empti sint non q̃dē ad seruitiū sed ad mercatū
rubi tred vendi debent Christianis, aliōq; ipso facto sunt liberi. Zh
Ladeny Can. Fraternitatē Dist. 54a. et Capit. vlt. de Iudeis et Sarracenis.

2a Propos. Etiam illi infidelel q̃ Christianā genūerūt et terrā ocupauēt Prop. 2:
priuari possunt omni dominio et iurisdictione sue fidelel, ot sunt tūne
et mandi. Ito ist, q̃ possunt bello lacessi et otby bonis, et vita ejusdē, nā
inimici ex occupatione. vnde dupliciter possunt priuari, 1° inquātū nōa
iniuria illata q̃ q̃ā tenent ad tribunal Christianoꝝ. 2° in repensatione
dāni illatoꝝ, q̃ alienū obtinent. Pertinet a. lor ad diuersi ad
principē à quo illa bona sunt ablata, indirecte a. ad Pontificē. Sed dsc.
finaliter ist de q̃b q̃ nec subiecti sunt Christianis, nec illis vnq; gesserūt
oppugnauēt, nec aliqua iniuria vel offenderūt, sicuti principes possunt, ot 2a.
pone, Clemens, 2 inde orientales et occidentales. d. Thomas lor loco dorre
tur et talel, vbi q̃ infidelel sunt posse priuari omni dominio et iurisdictione
sue fidelel. Q̃da sentia egt explicatione, vide ist 3a Propos. Talel infidelel Prop. 3.
q̃ non sunt ullo modo subditi Ecclie nec vbi boni nec vbi delicti nō possunt
priuari dominio vel iurisdictione sue fidelel nisi quatenus vel q̃atenus ad iust:
delictū aūt aliud pertinet, vel vbi iuridice impediant ab officijs religionis Christianae
vel q̃abilis q̃tūlibz ab illis cummineat, q̃tē Q̃z Ecclia et principes Christiani
non labent directe potestatē in talel, cū non sint subditi, nec et indirecte
cū nihil faciant quo Ecclie vel principibz iniurias inferant. 2° q̃ Ecclia
Ladeny nō ist usa tali potestate, q̃ credibile ist eas non labere. 3° q̃ illi Deus
apud suos gratiūs loquebatur labebant potestatē in oēs loiel q̃ rebus temporalibz
q̃ non possunt ex principi q̃ Ecclia nisi aliquo modo in ea sint inimici ipsi.
credendo fidē vel religionis Christianē exercitia. Zhaq; non possunt principes
imponere vel iudex priuari sicut vnquid vo q̃ subditi vonq; fadi sint Christi-
ani, nisi vbi aliquo modo impediant, cū n. vbi iniuria q̃t illis bellū
inferri cū ab Ecclia q̃ principes Christianis, cū ab ipsis subditis q̃ pos:
sunt se defendere et q̃sequi sua, et ist sibi principes diuenire thir
to sunt tandem q̃ maiora malis. Zh possunt se alio modo liberare sub-
trahendo se vinculo dominio et transeundo ad aliud regnū, q̃ ȳt q̃ vendi-
tione sua permanendi in aliquo regno et transire ad aliud, possum ob mag
bonū, et magnitē ob salutē aīe: q̃ si principes velit impedire, possunt
se defendere et armis. Sic modo non possunt priuari sibi magistratib nisi Duo genera mu-
ob iustā causā. Pro quo notandū, esse duo gña magistratuū, q̃adā se pretio ripiorū.
vendiderūt, v. g. ob debita, vel ob similē causas. Hos non possunt figure
sine causa, sicut non ȳt q̃ subditus ire vnius duo q̃cumdli iusto pretio
vendidit: vnde si talel seruy fiat Christiano, et Deus permittat illis more
Christiano viuere non ȳt figure: si tū illis in aliquo iniuste impediat vel
seruy tradat q̃ Christiano, ȳt figure, q̃ ȳt se opponere iniurie, magnitē

q̄ ẽst contra viā salutis. Alia dicta capta sunt: vide n. quidā dicto xpi
capti mittant in dominium capientis, quāmd̄ dor sint inter Christianos non
sunt de redemptione Christi: Et dar mancipia possunt figere, nisi essent
sic pauca sint seruitutē q̄ alia, vt vnde dicat dicto si, tunc n. nō possunt
figere nisi aliud aliquid mutatur inuocet, sicut dictus est. Dicit. Hic nō est
Ob. quod potestate Ecclie, nā dar potestad quā possunt se opponere subditis,
ni infidelius est priuata subditorū et seruorū. Ad. vt illi infideles pri-
uent nō est quod potestate publica, q̄ possunt subditi in dō casibz se tue
R̄ alia authoritate subducere, ty potestad Ecclie ad dar se extendat, vt in illis
casibz q̄bz subditi possunt se subtrahere dominio vel iurisdictioni dor infidelis
Ecclia possit dispōs prope, et tunc obligabunt se subducere si possunt. Et q̄
ordinarie dor infideles non punitant suos seruos libere seruandos lege
Christi agere, cōsq̄ videat vel vrgeant, vt Ecclia gratis lege sua
et Christiani subditi obligentur se subducere si possunt, modo debitē videat
aliq̄ salte periculū à suis imminere. Et sic intelligendy est D. Thomas.
Aliq̄ verū nō est q̄ Ecclia possit priuare infideles primo ob infidelitatem
dominio, quāmd̄ n. ipsi meruerint priuari, nisi et meruerint in
Praeocupatio. aliquem alium dari, ty Ecclia non habet potestatē ad priuandi nisi non sint
illi subiecti. Dicit. Si vxor conuertatur ad fidē marito nolente cum
Ob. eodē, vt inde dō Ecclia dissolubere matrimonium, vtpote ipse sine iniuria
creatoris cohabitare nolit, vt ostensus est tractat. de Sacramento ex Aplo 1ª
ad Cor. 7º. et ex d. Aug. lib. 1º de Adult. Coniug. c. 13º q̄ et secundū
dissolui potuit ex ipso quod quidā conuertit ad fidem. Ideo n. Cons. ex nō
inde nō est ita subiecta coniugi sicut seruus dō, seruus n. est vel et pos-
R̄ sessio dō in quos dicy dominia habet potestatē tanquā in suos proprios
usus. Itaq̄ si dō priuarent suos seruos q̄ ad fidē conuertuntur, valde
scandalizarent ex nostra religione videntur se sine causa velut suos spo-
liare: seruus est si non punitant illos Christianā deserere, tunc n. sua ma-
tutud dicat seruos sibi posse consulere: At coniux non est subiectus
coniugi in matrimonij lege, sed seruus pari iure pōdus, vnde si alter
coniux nolit conuerti q̄n ei conuersi diuine, nolle se amplius ipsi com-
sorte fidē in coniugio q̄ nolit esse consors eiusdē religionis, q̄ sibi
posti periculū immineat ab infideli.

Arty 11ti Vtrum infidelium vrbs sint tolerandæ

Ideo. Ritus iudaicus tolerari ab Ecclia. vt habetur Can. de Synagogis dist
45ª. Et cap. iudæi, Caput. Constitut. tit. de iudæis et Sarracenis, pro-
pterea alia causa q̄ inde q̄dam, quam cōis vrbs sunt adūs doctrinā q̄
veritatis nostre religionis, parturi ad offendicula malis, vt bella, dissidia q̄
R̄ Christianis q. vrbs sitibz et Sarracenis nullo modo sunt tolerandi nisi ad
vitandū maiora mala. Ro est, q̄ inutile nihil est tolerandū. Ritus iudaicus
Nota. non sunt contra vos naturalē, si alibz inuenta
dei exercenda n. vt sunt prescripti in veteri testamento, nō posse imperari
a principibz Christianis et ab Ecclia, quāmd̄ iudæi sunt subditi. Ro est q̄
non pertinent ad tribunal Ecclie vel principis quoad hoc vrbs, non n. sunt
subiecti Ecclie nisi principibz nisi quoad ea q̄ sunt contra vos naturalia
bona, sicut pagani. Neq̄ huic obstat q̄ Ecclia tolerat Synagogas iudæorū
Praeocupatio. vbi antea nō fuerunt, et tantus permittit reparari collapsas, q̄ dor non
est debere cōis vrbs, sed ne loca publica de nouo instituant vbi ipse
vrbs habeant. Quomodo principes et q̄ debeant aliq̄ subditos ne plus vel offi-

rium habeant, vel ne gravamia publica, q̃ eor merè politicum est. Et si mundi
a. nihil stant contra xpm̃ naturalē, inde possunt et debent gl̃bari à Principe
ibi q̃libet stant subditi si id sine maiori incommodo fieri possit. Sic Constantinus
in tho imperio primo extirpat templa idolorum, et vetat sacrificia, sed nō
evertit templa et idola q̃ id non curabat principio ob multitudinem infidelium.
Hoc tm postea alij imperatores fecerunt, ut Theodos. iunior, Valentinianus, Marc.
Imp. Stiter Haereticorum nihil non stant tolerandi, ut Carna Calvinistica, vel
Lutherana missa in lingua vulgari, et similia, q̃ Ecclia tunc in illo statu habet
quae et principal obligat ut tibi diligenter in hac re invigilabant, ut patet ex
Cone. Laodic. sub finem. 3ª Sit Dr̃ Dor q̃. Ostendunt hic duo dubia.
Primum dubium. Utrum Ecclia vel Christiani Principes possint pellere infideles Dubium 1ª.
ab aliquibus locis, aut cogere ad ea relinquenda, vel ad vitae legē suscipiendam?
1ª Propos. Ob solam infidelitatem, seu q̃ nolunt credere, nullo infidelis pos- Prop. 1ª.
sunt pellere nisi religionē Christianam aliquando susceperint, et nisi sint Sup.
tract. Patet ex dictis s. 2ª Propos. Principes Christiani q̃ habent infide- Prop. 2ª.
les sibi subditos possunt pellere ea illorum loca q̃ stant contra legē naturae
vel bonum Resp. modo tales leges antea à principe sint sub poena sanctae.
Ratio. Ex principio patet potestatē tales leges condendi, q̃ tenent. n. ad bonum
Resp. et vitā naturalē sunt ordinatae, q̃ habent potestatē cogendi et ser-
vandi. Vide Constantin. Theodosij et alij leges q̃ibus sunt sanctita templa idolorum
et iusserunt templa eorum claudi, et postea idola evelli. Vide L. Claudi.
et L. nemo, C. de Pagan. et Sacrif. Sit modo ut q̃libet plurali-
tatē deorum, fornicationē et stra, cum tenetur Dor eam pellere et
impedire si sine maiore incommodo pt. Ro est, q̃ est contra legē, magnē naturae,
nam politissimus tenetur vitare et Ecclia dicunt sanctissima vita, cu
Dor. n. conflictat felicē Reipubl statū. Confirm. ad Rom. 13º Si malus fecerit
mihi, non n. sine causa gladium portat, Dei. n. minister est vindex in iram
et poenā, ei q̃ mala agit, q̃ tamquā Dei minister est et tenetur impedire
et malum contra legē naturae quantus pt. Dixi, modo tales leges stant ante
poenā latam à principe, q̃ aliqui infideles videndo illas nō fecerunt
contra obedientiā Principi aut legi regni, ac q̃nde nō possent iuste pu-
niri, Ecclesia nō possunt existimare Principē talia posse punire, sicut
alia posset ob malum intentū punitum. Hic tm advertendū Ecclia Nota.
Principes possit tales leges ferre in infideles sibi subditos, cogēs punire si
violaverint eas, meritō tm dicendi esse Ecclia nisi Ecclia stant tempora-
liter subiecti, ut expresse docet innocent. 3ª Cap. Per venerabilē. Tit.
Qui filij sint legitimi? Ro est q̃ potestas Ecclia dicitur nō se extendat
nisi in baptizatos: pt tm Ecclia Dor fieri indirecte in. prosequendo Principes
ibi Christianos ut tales leges condant, et talia pena puniant. Sic Cle-
mens 5ª Exspit principes Christianos ut non punitant infideles q̃ Coro
nem Maledictis venerati, aut ad eius sepulturam cogerentur, et Fabius Cle-
mens 1ª Tit. De Judaeis et Sarac. et tenetur Principes Christianos obedire,
q̃ Dor pertinet ad illorum et subditorum salutē. Ex a. ad esd attingit 4
mille modo stant subiecti, sed Tertia Propos. Neq; Ecclia, neq; alij Princ. Prop. 3ª.
Reges Christiani possunt punire illa infideles sibi non subditos pecca,
neq; ut cogere ad ea vitanda, ubi ea ibi diversi cultus invidia nostrae
religioni, vel ibi simorentur oppriment. Est communis sententia DD. videtur
relinq. 2ª de Jure Belli. Soto in 4º Dist. 5ª a. 10. et Covar. ad Reg. peccatum

p. 2ª §. 10. Et quoad priorē partē ost contra quōdā canonistas, Hostiēsē et Panormit. in Cap. 13. de Voto et voti redemp. Et contra illi: nesciūs sequēdā, q̄ dicunt Pontifex et Imperator posse regere orbē infidelē ad seruanda naturæ legē, et hac de causa posse eos expugnare. Sed nostra propositio ost vera, et ipsaln ex dictis ē, q̄ nemo pt dicedi primare nisi subditus in quē habet iurisdictionē. Dicēd. Principes Christiani pt vindicare iniurias factas alteri principi, q̄ et iniurias factas deo: alq̄ p idolatriā et alia peccata fit deo iniuria. Confirmatur, nec expedit vt in mundo sit potestas vindicandi ista peccata q̄ apte sunt contra naturale ius, nā sic fortē possent comuniter semper agere et debere puniri. Dico 1º: Aliud ost vindicare aliud punire: nemo.n. pt punire nisi eos in quē habet iurisdictionē, q̄p ost subditos salte quoad bona exteriora, vt patet contra hoc dictum vbi dicit tria iniuste contra legem fieri: at christi q̄ pt eos in quos nullā habet iurisdictionē, nō altio solūs spectat iniurias reparationē, vnde et non ost esse maior quām necesse sit ad p̄cisam satisfactionē, nisi forte q̄ iniuria cohibeat iusto bello legem antequā satisfiat, hinc.n. iure gentium fit subditi vindicē. Dico 2º. Nec ex vindicare pt principē iniurias alteri principi factas nisi ex consensu ipsius, qui consensus principes Christiani non habent à deo, vt sp. ipsius iniurias vindicent de eo q̄ ipsis non sunt subditi. Deinde, non expedit vt principes Christiani habeant hanc potestatē, q̄ quotidie essent infinitis occasionē bellorū, vnde Deus sapientissimus sibi vindicta seruauit iniurias q̄ à legislatore superiori non vindicantur. Ad Confirm. Non pt fieri humano more vt sit talis potestas in toto mundo, eo.n. naturalis tantus deberet vt q̄s principi tantam potestatē et potentiā in suos subditos tantos haberet, et si ipse punirendi sit, à Repub. extingueret. Q̄ si eos mali esse velint, v. g. idolatras, sodomitas &c. religiosos est punire et vindicta deo, q̄ vindex est de eis vbi vult Augu. 1ª Thessal. 4º. Ad Hebr. 11º. Hinc patet neq̄ Pontifex neq̄ Christianos principes posse regere illos infideles ad seruanda naturæ legem vel ad vitanda peccata contra illā, nemo.n. habet vim regendi nisi q̄ pt legi præscribere, peccata.n. quantūcūq̄ grauia dicuntur, sicut et peccata alia nec sunt ullo modo subditi. Dico, etiamsi principes Christiani non possent eis legem præscribere, pt tñ eos regere et legē à deo et Natura præscriptā seruare. Contra. Nam principes, nec in subditos q̄d pt exercere vim coactiuā ad seruanda naturæ legē, nisi antea sua lege illos sanxerit: aliq̄ sicut solus Deus imponit naturæ legē, ita solus est vindex iuxta, nisi inde hoc à superiore q̄ ministrer est Dei seruus. Arrident. Si principes Christiani vellent illos infideles aliq̄ impune vel eos regere, deberent euidenter ostendere se habere tam potestatē, aliud illi non teneut credere, et possent se contra eos defendere: alq̄ multa præcepta ius ad possent ostendere. Nam pt Christianus principes regere subditos alterius principis Christiani ad seruanda legē, nec vlla inde, q̄ nō habet in illos iurisdictionē, q̄ nec subditi infideles. Altera. pars. Q̄ possint regē ad vitanda peccata q̄by directe infertur iniuria nostræ religioni, est et vera, et dant ex Hie. Nom. multiq̄ habent in tam sentiā ad decretū 23. q. 8ª. Rō est, q. quia Reipub. habet ad vindicandas iniurias sibi factas

ob.

R

ob.

R

melius illata, et regendi et alij ab hac inuidia abstineant, aliâs meq̃ multq̃
in pace meq̃ principes in officio possent continere, q̃ Ecclia Dei sub Fabri
nis sit Xpianissima Respub. idq̃ no ost supernaturaliq̃, sed ordinariam uoꝫ
naturali q̃uent, unde si infidelat nostrã fidẽ blasphemat, uel fidelat ysc:
quãt, uel ad sctã Xpiãã uitandã ytrahere, possint animã rumpere. Vi:
dendũ tñ sunt ost an expediat, si n. infidelat in odiũ fidei ordinat sibi
ordinatores, ordinarie no expedit ost idcõ bellũ illi inferatur, quãuis id
fieri possit. Dixi. Quibꝫ diuersi inferũt uiribꝫ, q̃ non possint pugnare ta
men q̃by solũ indirecte, ut sunt idololatria, uelꝫ simulatio. 3ª pars.
n. posse regi ne oppugnent immoraliq̃ est et uera v.g. si in aliquib q̃ dã:
nia inmolarent Deoꝫ immoralit sibi dijs, uel eos uiderent, uel pas
sent Latronibꝫ, uel occiderent sibi infantes, possent armis expugnari
uerunt Latrones, uel occiderent sibi infantes, possent armis expugnari
nisi multi desisterent. Ro ost, q̃ nulla lex aq̃ ost existentiore, uã priuatã
auctoritate q̃ licet defendere innocentẽ à ui alterius. Aduerte tñ, si inno: Nota.
rarent uel uiderent Deoꝫ morte immoralẽ, ut fiebat in Brasilia, no possent
expugnari, q̃ nulla ost iniuria innocenti. Edam dicunt alij de illis q̃
sponte se offerunt idolis sacrificandos. Sed q̃babiliꝫ ost talia defendi posse
q̃ irrationabiliter sic uolunt, et ruendi sunt in ter fuste et arcubus.
Confirmatr, q̃ isti no sunt dni uitæ suæ, unde ex se q̃libet possent
ne se interficiant, q̃ et alij possent q̃libet ne ad interimant. Rebel. Quæstio.
Vbiꝫ possunt regi ne insurgant sibi infantes in idololatria et stupꝫ?
Rndeo. Non posse quando q̃ uim nemini regunt. Q̃ si q̃ uim regerent alio:
quem ad aliquia prohibita contra naturam cogẽ, possunt regi et desistant. Sicut
si dolo agant in inducenda falsa doctrina, tunc n. Deoꝫ habet innocentes
defensio. Nec dici tñ rationabiliꝫ ne maiora mala sequantur, uel bona impediat
multa n. q̃ se sunt licita q̃ uoꝫ ritualiter non expediant. Deinde
quando licet infere bellũ ad defensionẽ innocentũ, non licet Xpiani
iniuriã nulli illatã, sed solũ q̃libet ne in posterũ inferant, Dor. n.
ost defendere.
Dubium 2º. Vbiꝫ ubi tolerant uiri infideles possint Xpianã illi uẽ Dub. 2º
dere necessaria ad uitã sustentationẽ? Rndeo et dico 1º: Xpiani no possunt Assertio 1ª
ea uendere infidelibꝫ quibꝫ ostis quidem q̃ se ex institutione sua habent
ost malũ, v.g. non ꝫ possunt eis uendere aut conficere idola aut uestes sa.
cra aut ædificare templa, Synagogas iudaicas &c. aut ea reficere. Docet Dor i
2 Thom. q̃st. 169ª. a. 2º ad 4m et Cajet. ibidẽ. Ro ost q̃ ista uel ea se et sua custo:
dione non habent ostis nisi malis, unde q̃ ad uel roganti possit roganti
ad malũ, unde Legimus de q̃dã q̃ petiꝫ uoluit quã idola fabricare
uoluerunt. et Theodor. lib. 3º. Hist. c. 5º scribit quendã Arethusæ Episcopũ
uoluisse ædificare aut aliq̃ reficere ad instaurandos templos q̃dã idolorũ
q̃ sub Constantino destructa erant, quibꝫ à Juliano regnante restitutis
regnante. Dico 2º: Ea tñ quorũ ostis quæ ex se habent ost bona uenda Assertio 2ª
possunt infidelibꝫ, quatenus q̃babiliter scirũ illos malè usuros. 2da Cajet. loc. a. 4º
et alibi. v.g. possim uendere equum quatenus q̃dã illi uere ad iti:
nolandũ, modo tñ id non intendã nec ideo uendã. Ro ost, q̃ illa duplex
ost actio ex se indifferens q̃ quã nullo modo transeat recipere uis infidelitatis
Sicut possũ uendere panem scienter ex quo quis illos fustibꝫ uestes uelis
gioset, lapides ex quo quidã idolis fabricabãtur. Hic tñ addenda sunt aliquot

Nota.

circumstationes. 1° vt vel eo modo vendat et rem talem circumstet, vt secundū prudentē estimationē no. remissa si noxam, vide si ipse expresse ob talē finē petat, vel indicavit se tale q̄d in ad habere, et ideo talē rem quare, nō possem si vendere: Sed vt si ipse vt alij emptores rem illā simpliciter velit emere tanquā ob vsū suū rem petevet. 2°. vt valde probabile et quasi moraliter certū sit si ego non emerem, emptore alibi inuenturū, et ita postea non impeditū iri, hinc n. nullo modo remitter rem ex q̄d malū. 3°. q̄ si non probabile sit illū alibi non inuenturū et postea externū impeditū iri tenear remittere et non vendere, nisi inde alia grauia incōmoda mihi eueniret ob q̄ merito et prudenter possem aliū alium externū prestare vt si ex eo q̄ nolim vendere iudaeo aguū in pascuis seu prata alterius aquis rem grauī incōmodo. Rō est q. non teneor rē suā tanto meo malo potius alterig impedire, p̄sertim si ex eo non sequatur damnū proximi, q. et si magno meo incōmodo teneor proximi damna impedire, inde non possū vendere venenū, gladiū, vel sīlia si quem puto velle alteri nocere. vbi et prudenter ponderandū est incōmodū q̄ mihi posset euenire non vendendo et proximo vendendo, si n. mihi vellet auferre mortē, non teneor impedire mortē alterius, et possem vendere, etsi n. q̄s ex charitate teneat impedire potius alterig, et maximi damnū proximi, tū non teneat mihi quantūcūq̄ magno esse incōmodo, sed circumstātiæ diligenter ponderandæ sunt, n. incōmodū proximi, damnū p̄ximi vel diuini honoris. 3ū. An malus absolute impediat, an solū ad tempus. Vide Sylvest. v. Act §. 5° cuius sententia intelligenda est secundū sua circumstationes, vt vera sit.

Arbg 12ū obiectū est 3ª. q. 71. 68. a. 10. Vide D. Thom. ibi. et ibi.

Quæstio 11ª. De Hæresi.

Arbg 1ū Vtrum Hæresis sit infidelitatis species?

℞. Hæresim esse infidelitatis speciem q̄ ad hoc pertinet q. Christi fidē profitentes errant in aliquibus fidei dogmatibus. Nota 1°. Nomē hæresis sīgnat electionē, à verbo αἱρέομαι q. eligere sīgnat. Et vsū tū Ecclesiasticorum tū aliorum authoritatis est ad signandā electionē doctrinæ q. fidei Catholicæ aduersatur. Hæreticī n. dicuntur q. relictā Ecclesiæ doctrinā q. fidei Catholicæ aduersatur eligunt. Ita exponit hoc nomē Tertullian. Lib. de præscript. hæret. in initio. Et Isidorus lib. 8°. Etymologiarum c. 3°. Hinc patet, An doctrina Ecclesiæ non possit dici hæresis? Re. n. cum proprio iudicio non eligimus, sed acquisitum iudicio Ecclesiæ et dicit vendicationem agnoscimus, vnde Apostolus Act. 24. Secundum veritatem doctrinam fidei vocatur hæresim Nazarenorum, non aduersus hoc nomē, Act. n. Confiteor hoc tibi q. secundū sectam quam vocant hæresim, sic colo Deum meum. vbi tū q. secta Græcē est, ὁδὸς i. via, nā et nomē sectæ quāmuis sit grauis ordinariē in malis sumitur. Act. 26° dicit Paulus, se vixisse secundū certissimā sectā Pharisæorum, Græcē est. diligentissimā hæresim, sibi religionem Pharisæorum vocat hæresim non q̄ dogmata diā, sed ob multas traditiones humanas q̄ vel inuenta erant vel contra legē diuinā, de quo vide Barradium in apparatu Angelico. Nota 2ª. Finit nomē fidei accipiū dupliciter, vno modo q. credimus, et sic sola Ecclesia habet quod credimus, ita et hæresis alicuius quando dicit ipsa q̄positio hæretica, aliquando ipsius iudicium erroneum quo tali q̄positioni q. assentit, et ita accipit hoc loco. Nota 3ª. infidelitatis esse quæ q̄prie genus respectu aliarū trium specierum, vt ex dictis est, est tū q. recipiat non includendo aliquo modo q. quod illis speciebus distinguitur. vnde dicitur est, vt sit Voluntaria negatio doctrinæ fidei, scū. iudicium erroneum contra doctrinam fidei, vel certe, Carentia fidei voluntaria. vbi aduerte, simul

Nota.

Quare doctrina Ecclesiæ nō possit dici hæresis.

Nota 2°

Nota 3ª.

Quid infidelitas.

fides est assensus intellectus quo assentimur doctrinæ revelatæ, impulsu à voluntate
ita infidelitas est assensus intellectus contra doctrinam revelatam impulsu à voluntate
vel, carentia fidei voluntaria, unde sæpe bonitas dicitur dubitosa adsit fidei est in vo-
luntate adsit: in adsit a. intellectu ubi est bonitas obscuritia: ita malitia
formalis et damnatoria, q dicit culpa infidelitatis, est in voluntate nolente
credere, vel volente negare vel q nouit esse fidei: malitia a. obscuritia est
in ipso adsit intellectu q est error seu iudicium erroneum, vel in fidei privatione.

Artg 2ᵘᵐ Vtrum hæresis sit species circa ea q sunt fidei?

Et Affirmatiue. vide Castro lib. 1° de iusta hæret. punct. c. 8°, vbi multa dubia exponit et explicat q sint hæretici, sic cap. 12° et seqq. Quæ ota vt bre-
uiter explicandum. Notandum hæresim hoc modo definiri posse, vt sit. Error ylic
mag contra manifestam fidei doctrinam in eo q Christianam religionem profitetur.
circa hanc definitionem orientur 3da dubia. Primum est. Vtrum id q dubitat
circa aliquam expositionem fidei sit hæreticus? Explicetur a. Exempli gratia. Si dubitet, nu
ti voluerit, nō est hæreticus. Dupliciter a. fieri pt vt q non voluerit dubitet.
1° si vergat nobis dubitationis circa aliquod articulum, idq; ex infirmitate ma-
litiæ, vel suggestione diaboli, qbus ts diuersi non resistunt. et qde si qs sta-
tim repugnet vbi vel modo addubitat, dicendi ea vere fuisse, hæc tenus firmi-
ter credidit q credit et credet, et deinceps vel illam propositionem doctrinæ
Ecclesiæ contrariam non parum sed multum mereat: Si a. paulo negligen-
tior fuerit in repugnando, q fit quando impulsus addubitat vt repugnet,
et postea venialiter, maius vel minus q vt negligentiæ. idem dici debet in
aliis tentationibus. Si a. ex fortis addubitant se talem motum pati, et inuitum
non tamen vt expellere, sed velit vel in se admittere, peccat mortaliter,
etsi non fiat hæreticus nec amittat fidem, cum non velit directe dubitare,
sed tantum interpretative. Dicit q admittit in se hunc motum imaginationem
cum voluptate sensuali q inde sequitur, peccat mortaliter, etsi illam directe
et positive non velit aut amet, ts non amittat habitum fidei, et verus
est illum consentire posse sine charitate. Ito est, q virtutes q sine charitate
esse possunt, non excludunt ista q ad directe contrarios, dicit n. se arro-
dat naturis rerum, vide vt antea sint virtutes iste ad præsentia tales actus
q vel excluderet si naturales essent. Hic ts adiectendus est q scrupulosus
q circa tentatum motum dubitationis putant se consensisse, signum certum
q non consenserint esse, si quando plene aduertunt in se talem motum
molestia afficiunt illius displicent. vt dicit Cano lib. 12° de loc. c. 10
et est in omni alia tentatione verus est. 2ᵘᵐ modo est, si qs ignorat
et ab Ecclesia esse definitum et ideo dubitat de rebus veritate aut rectitudine
dubitat, grauiter loquendo, si ignorat aut non aduertit ea q necessaria sunt
ad sufficientem propositionem, hinc n. non recte voluntarie dubitare de re fidei
q ignorat illa esse sufficienter proposita ita vt teneat illam credere, vt si q
ignorant esse definitum ab Ecclesia. Aliab fidelium omni culpa et parte aliqua:
manet reuerens status mysti in Christo et videre Deum, dubitet an veritatis
usq; ad resurrectionem. Hoc modo dubitabant Apli de resurrectione Dñi, etsi
n. dubij adhuc fuerint fidem resurrectionis, nunquam ts id plene intel-
lexerant, vt patet Lucæ 18° et Ecclesiæ Lucæ intellexerunt. et Johan. 20,
Nondum n. scribant scripturæ, q oportebat eos à mortuis resurgere. de
qua ignorantia reprehendit eos Dñs Lucæ 24° O stulti et tardi corde ad
credendum, erant n. reprehensibiles q non attentius attenderant ea vbi quibus
credendum, et debebant. 2ª Prop. Qui voluntarie dubitat de re aliqua
quam scit esse definitam ab Ecclesia, vel ita proposita vt prudenter iudicat esse
credenda, est hæreticus. Est contra Melchiorem Canum lib. 12° de Loc. c. 9° ad 9ᵘᵐ

Et
Quid hæresis
Dub. 1ᵘᵐ
Et
Notand q scrupulosis
Prop. 2ª

q̄ constituit dicer non esse haereticū, qz ingt, non erat, sed solū dubitat. Sed ybak Propositio ex Concilio Viennensi, vbi dāth tanquā certa et veritati Catholicæ fidei inimica ad positio asserend vel verend in dubiū q̄ substātia nāe vnālis seu intellectiua verā ac p se subsistens corpi nō sit forma. Habeth Clementina vnica de summa Trinit. et fide Cathol. in, vbi saltē iudicath talē positionē esse haereticā. Idem habet ex Conc. Lateran. sub Leone 10 sess 8ª vbi dāth q̄ asserendū vel dubitand nō venīt esse mortale, et iubent tanquā haeretici vitari et pelli. Idem habet ex Capit. dubiū, tit. de haereticis vbi dicit, dubitāt in fide est infidelis. Vnde segth esse haereticū si fidei Christi ꝓfitear. Idem dicit D. Aug. lib. 8° de Trinit. c. 5° Saltē, inqt, fide bonā dicere. Forte virgo maria saltē habebat fārēs, forte candida erat aut subnigra. Forte q. de virgine nulq est Christo saltē fide Christianā nemo dixit. Dico. Qui suspendit assē sū non videt erroneū sed dubiū suspendit assensū, neutri se parti velit assentiri, q̄ non habet errorē ac ꝓinde nec haeresim. Rō. Dupliciter q̄s ꝓt suspendere assensū. 1° ad obtinendā libertatē voluntatis et nāe eligere assensū: et hoc modo non suspendit assensū id q̄ dubitat est. 2° suspendit q̄s assensū q̄n iudicat rē incertā, seu q̄ in vtrā partē cadit, forte non verā, et sic est vere haereticus, habet n. positivū errorē contrā fidē, iudicāt rē fidei, seu id q̄ certū debet esse incertū, nam vt D. Aug. ait in Enchiridio c. 17° et 18, error est habere recta ꝓ incerta, et vera ꝓ falsis, tāq̄ sic est haereticus non rē suspensionē actus credendi, sed rē positivū iudicij erronei contrarij quo iudicat rē illam esse incertā: et ita verū est nec haeresim esse errorē, licet non contrā, vt recte docet Aug. in ꝓfatis suis libri de Haeresi tomo. Dico 2°. Si id q̄ dubitat deliberatē est haereticus, q̄ id q̄ habet fide Ecclesiæ de rebus fidei haereticus est, q̄ sana rē adhibendā, sic n. non negat rē sed affirmat et approbat, licet non tam firmiter quam oportet. Rō. Id nō facta est sufficiens ꝓpositio: vel q̄ nō vult certius aliq̄ definitum esse, si non vult aliud credere cū firmitate quā oportet ob diam authoritatē, sed solus quātum videtur rationis signorū et motiuorū fidei regit et impellit, verū est haereticus, non q̄ fidei Ecclesiæ repugnat, sed q̄ non vult credere firmiter ob authoritatē diā, habet n. errorē positivū quo iudicat hoc esse incertū vel non firmiter credendū ob diam authoritatē: q̄ est haereticus. Confirm. 1ª Qz talis q̄ non vult firmiter credere vel vult dubitare, amittit fidē, et desinit esse fidelis, q̄ incurrit esse haereticus qz rēnē fidē Christi ꝓfitetur non incurrit esse pagan vel Iudaeus q̄ habet. Confirm. 2ª Qz Conc. Trid. sess 6ª can. 15° dicit, fidem non amitti quidē ꝓcedo mortali, sed sola infidelitate, q̄ sic rēs amittat fidē habet infidelitatē, et consequenter habet haeresim, qz non Iudaismū vel paganismū. Rō est, qz ad naturā fidei non solū requirit vt q̄ assentiat veritati revelatæ sed et vt ob diam authoritatē assentiatur, et cū firmitate quā dicit, et hoc casu fatetur, vnde non solus excludit fidē si tenax sufficienti ꝓpositionē q̄ nolit assentiri, sed et si nolit firmiter assentiri ob diam authoritatē. Ergo q̄ assentit fidei humanæ, non est hoc ipso haereticus, qz ꝗ licet non debitat, et ꝓt esse sic actus fidei humanæ in subiecto non destruit nam formido de oppositō, sed iudicium istud (forte aliud non est iudicium non est de rē illig actus fidei humanæ, vnde à subiecto excludi est manente fide humana.

Dubitatur 2° Vtrum error debeat esse ꝓtinax? Rō omnes sentiūt Th. q̄ non videtur nisi de nōe discrepare, dicūt aliq̄ dicunt ad haereticū constituendū requiri ꝓtinaciā, non tū ad haeresim. Inter q̄s Castro lib. 1°.

Ob.

Rx

Ob.

Rx

Dub. 2°

de iusta hæreticorum punitione c. 1°. Alij contra, Ad hæresim requiri pertinaciam. Ideo. Errorē debere esse pertinacē. Ita D. Thom. Sot in 4 sent, et Cang Rx
Gab. 12: de hæres rap. 8°. Pth et Conr. Decmasters. vbi nimis Concilio Basset sententias dicā, Alias non esse formā requisitā definiri vbi renuendo expurgari vidēs et hæreticus pertinaciter finem errorē defenderit, vbi requiri pertinaciam. Idē docet Adrgl Expla 16ti cum sententias fides, inqt, quātūd falsitatē alias pertinacias nulla pertinacia antecedente defenditur, non sunt inter hæreticos deputandi. Idē docet lib 18° de Civit. c. 5°. vbi dicit, Est finis hæreticus quo retinet pravum dogma sedentes corrupti resistunt contumaciter, et volunt Cuiusdā
Rx
nolunt esse hæreticus, nisi manifestata sibi doctrina Catholicæ fidei satisfacere malicent, et illud pertinaciter defendere. Unde patet, Errorē debere esse pertinacē. Petrl. Quid est error pertinax, vel unde pertinacia? Ideo. In hypothesi, Est iudicium quo quis adhæret ei quod sit contra Ecclesiæ determinationē, vel contra id quod sufficienter ex parte Dei est propositum: vel vera ita assentiendo, et ei si scivet contrarium ad Ecclesiā esse definitum, vel sufficienter signis manifestatis nollet credere. Itaque vt error sit pertinax tria requiruntur. 1° vt intellectus vt iudicio dissentiat alicui quod est contra fidem Vt error sit pertinax tria requiruntur.
2° vt sciat contrarium esse ab Ecclesiā definitum, vel vera ita hypothesi ex parte Dei vt secundum veritā credere. 3° vt voluntas nolit adhærere contrario, vel vera vt ita est affectus vt quātūd ex se scivet ab Ecclesiā definitum, nollet credere: sicut in actu fidei requisitum sufficiens hypothesis Ecclesiæ vel alio modo sicut quia non potest esse fides et iudicium intellectus quo assentiatur veritati revelatæ ob diuinam authoritatē, et adhuc voluit impedit hoc iudicium: ita ad hæresim requisitum sufficiens hypothesis veritatis Catholicæ, quod ordinarie fit ex Ecclesiæ, et iudicium intellectus quo quod negat illa veritatē vel assentit contrario: Hoc. a. idem valent, dummodo voluntas impedit hoc iudicium: Et sicut assensus fidei sicut firmitatē habet a voluntate: ita hæresis a voluntate sua habet pertinaciam, quia quod vult ita iudicare etsi sciat vel scivet esse contra Ecclesiæ determinationē. Ex quibus patet 1° Non requiri ad pertinaciam ullam temporis moram, vel consuetudinem in hoc iudicio Ad pertinaciam nō requiritur mora temporis.
n. vsq ad 1am vel 2am correptionē, et est contra Silvest. v. Hæresis 1° §. 2°. qui in momento complet hanc pertinaciam, sicut firmitatem in assensu fidei.
Si n. sint contrarius ab Ecclesiæ humeri (quæ insufficientia est illi loco ōtis adhuc intuitus) hoc ipso quo deliberatis vult tenere contrarium est pertinax et hæreticus. Non pertinacia consistit vel in actu voluntis quo quis vult ita credere, vel in firmitate ad hæresim intellectus quiescente ex voluntis impio, sicut firmitas fidei consistit in actu intellectus sumpto ab actu voluntis, unde complete in instanti sicut ipsi actus qui inest. Admonitio. a. non requisita vt quis sciat Ecclesiæ sententiam. Idem patet in illis pariter intrinsecis qui in momento pertinaciam, sed n. consistit sit in momento ita vt deb 1am mutandi essendi. Patet 2°. Nullus error contrarius pertinaciæ quo quis vult vera. Nullus error pertinax quo quis vult vera potest corrigi; etsi ignorantia sit crassa.
nata corrigi et mutare suam sententiam vbi ei satis manifestatur contrarium esse ab Ecclesiæ definitum. Ita. g. Sanctus quo matrimonium non esse sacramentum, sed ignorat contrarium ab Ecclesiæ definitum, quātūd hanc ignorantia fit culpabilis et crassa, tu si paratus est mutare sententiam vbi cognoscit Ecclesiæ definitionē, no est hæreticus. Et est contra Soto in 4 dist. 22° qu. 2°. a. 3°. Error, inqt, pertinax est si sit assertio quidam mentis sacræ Scripturæ contraria vel ab Ecclesiæ dictis vel quia ignorantia crassa ignorat

Sed ybata ex Testimonijs de Aug. allatis, vbi negat se sentire contrarium ab Ecclia definitum, et ex nolit corrigi, q̃ tenetur quando est corrigi vbi sit vis nō est hæresis. Deinde, si multi Catholici ex crassa ignorantia q̃dam tenent contra fidē q̃ ex nullo modo sciunt hæresim, imo nec animaduertunt illa posse aduersa fidei vera aliqd velle exercere: et hoc ipso q̃ exercere negant tenent implicite credendo quicquid credit Ecclia, vnde adhærent diuinæ authoritati seu obiecto formali fidei. 3° Sicut non est fides nisi vbi est voluntas formaliter credendi reuelata ob diuinam authoritatem, et non vere credendi ab eo quamuis alios vere quæ solidare nescirent obijcerent. Ita nō est hæresis nisi vbi est voluntas tenendi contraria reuelata vel negata reuelata et non tenendi sententia etiam contra Ecclia contraria docere obtinacia q̃ est voluntas tenendi sententias si constituant Ecclia contraria de re vbi non est hæresis, q̃ nō est pertinacia. Sed dubium est si error sit ex ignorantia affectata. v. g. Tenet q̃d vita intellectiua esse vna in orbe tota vna Auerroe, et metuens ne forte Ecclia contraria teneat, non vult petere a Theologis Ecclie sententias et libros eorum q̃ possit videre: si peccatum est sententias emittere vbi expresse de Ecclia sententia constituit, vtrum tale consensus sit pertinax et constituat hæresim? Cæsar lib. 12° de bello cap. 9° affirmant Druidas voluisse esse pertinaces et constituere hæresim: sed q̃uis contrarium est verum: quia q. peccatum est errori q̃uandoque ei constituit Ecclia docere contrarium, non est hæresis, vt patet ex dicta allata. Confirm. 1° q̃ est necessarium Ecclie tenere contrarium, et si sciret velle emittere sententias, q̃ nō constituit contrarium Ecclie q̃ negat illas, quia potuit facilis ea esse ostensum credendi regula dum peccatum est ab ea errori, quæ ibi in eo peccat q̃ ita inordinate suas amat sententias vt nolit sententias ingrere Ecclie ne sciam debeat deponere. Confirm. 2° Fit q̃ retinere fidē vera aliquos tantum sufficienter exposita, q̃ nō est hæresis. Patet Consq. q̃ hæresis non tota fidē amittit, negat n. aliquod aliud q̃ explicite sufficienter ei sciat exposita aliq alij quod tenet, idq̃ vt sit vnde nō velint credendi vel negandi: At fit q̃ ex ignorantia affectata credat non negat aliud sufficienter sibi exposita vt alij sciat exposita quod tenet, illud n. quod tenet videt teneri ab Ecclia, et ideo illud credit, dum n. nescit ab Ecclia teneri, et quamuis amat Dei nescire, non tn ideo vera sct, nec ideo sufficienter exposita est. Dico 1° Hic suas sententias proponit sententias Ecclie q̃ est hæresis. 2° Amittit se ab authoritate diuina, q̃ est obiectum formale fidei, q̃ amittit fidē. 3° Id q̃ fit ex ignorantia affectata contra voluntatem q̃ augeat voluntarium, sic ait D. Thom. 1ª 2æ q. 76: a. 8° Quæstio in Directorio Augustini 1ª q. 9. 12° Dicit obligationem credendi id q̃ credit Ecclia non excusare ab hæresi si q̃ erret in id q̃ explicite credere tenetur. 5to Dēt quæ hæreticis errant ex ignorantia crassa vel affectata, q. non sciunt Ecclia vera ita tenere, emittunt sententias. Rdeo ad 1m sic interpretatiue et secundū quandā æstimationē moralē proponit suas sententias sententias Ecclie, non n. expresse et formaliter, q. nescit sententias Ecclie esse contrarias: imo expresse sententias Ecclie proponit sed dum peccatum est suas emittere vbi de sententia Ecclie ei constitit. Ad 2m non amittit se ab authoritate diuina sufficienter exposita, quia amittit fidē, q. tn non vult ingrere q̃d authoritas diuina reuelauit et suas sententias tenere posset ideo ignoranter peccat, imo quandā iniuriam irrogat, sed Deo non sufficit ad hæresim, q. vera pertinacia tenendi contra fidem non includit, nec reddat homo indispositum ad

Dubium.

Ob. 1°
2°
3°
4°
5°

Rdo ad 1m

Ad 2m

alia redenda. Ad 3ᵐ. Nego illud dicendi modum sensum habitus qd sit ex ignorantia affectata, qm potius est quidadoo inhabitarius, ut patet ex dicto loco Si: Isto Dubio si nollet n. favere si sciret. Ad Contra. Non ignorie augent volentarius, sed potius minuit. Est tm signum magnae malitiae in peccatis quando est voluntarium respectu objti, ut hic dictum est, ut Ioh. inducit S. Thomas, Ioh. 9. non est voluntarium sed intendendo, ma est contra mtr Ecclie sentiae adhaerat: Fateor tm istud qd ex ignorantia crassa, et qd ex affectata erat gerunt modo quodā contra fidē et fidei praeceptis, et modo quidā indirecta favore pte veritatis revelanti, q non solus possitat et ei sufficienter exposita assentiamur, sed et ne ita animus nostra sententia ut nolimus ingrere qd ipsa revelaverit et libertis nostrae inventionem &c. meaning: atque ther malitia reducit ad eā q est in Lutheri sanguis qd impedit, et sinit id q interpretatiue voluntas est ad id q directe voluntas est Eodo modo loquendum ex culpabili ignorantia rectis contrahit damnabile reducit ad id q directe voluntas est: Non tm vocatu Lutherii nec restituit Lutherium, sinit loquendum ex ignorantia culpabili rectis restituit damnabile, qa Lutherii sigrat vas infidelitatis quia qb ita vendit ab obiecto formali fidei et tota fidei amittat, et ipse reddatu inepta ad praedicandum sicut oportet, ma tollit ois regulas infallibiliter credendi et pro re sligit exponendum indirecte, unde sigrat indirecte directe voluntas contra fidē Eccliae, vel sufficiente exposita, quare mortale est et sigrat esse contra fidē Eccliae, sicut si Lutherium sigrarent omissione directe voluntas q ex ig. norantia crederet ma esset damnata. Ad 4ᵐ. Directorium logh expositi: Ad 4ᵐ.
tione qua indicat sti solent in foro exteriori. Adde, Quando aliqd .tam ab Ecclia est definitum, si qb id sciendo, velit tenere contrarium, non est separandu ab Ecclie, quando protestat se velle credere q Ecclia statuit: mis q Conc. gnale statuat. Hoc n. solent iuste facere Haeretici, q n. servat definitum est, propter quod firmiter credere debet. Ad 5ᵐ. Nego Lutherium Ad 5ᵐ
errare ex ignorantia doctrinae Ecclie, quando n. ignorant vera Ecclia non tm ex ignorantia ita errant et ignorantia sit error in causa, sed si quis talent ignorantia, ea est voluntaria: Reli n. ita affecte stant ut nollent aliter credere si illud Ecclie sententia sufficienter ostenderetur, non sunt proprie Haeretici. Patet 3ᵐ: Falli quidā non tam in re quam in nomine q dicunt Lutherium posse esse sine plenaria, non tm Lutherium, ita Castro. Falluntur q Lutherium dicunt posse esse sine plenaria, no Lutherium
Nam ab Lutheri dicit qb Lutherius sicut ab albedine albus, ō si ad constitu- rendum Lutherium requirit plenaria et ad Lutherium. Nec satisfacit q aiunt Lutherium esse rem qb est ex ignorantia aliqd contra fidē asserit, ma respectu Proprietatis.
Ubiuis notae Lutheri, si n. Lutherii vocat obiectum Lutherii, sic exponitur Lutherius quam qb ex ignorantia tenet dicit Lutherii, sicut aliq fidei dicit fidei catholicae in Symbolo Athanasii. Et ad Lutherium sic accepta non requirit plenaria, qa plenaria si tenet ex parte subiecti non obiecti. Si n. Lutherii vocat dictum quod est iudicium erroneum voluntarium contra fidē, sic ad Lutherium sine plenaria, duo modo ad fidē requirit firmitas assensus, iudicium sine requirit plenaria, duo modo dicendo Lutherii sed error tm. a. erroneum sine plenaria, non est illo modo dicendo Lutherii sed error tm. Patet 4ᵐ: Ens q plenarie aliqd tenet existimando esse contra Ecclie defi- Nota.
nitionem esse vera Lutherium, quando Lut. revera ma sit contra eā. Patet. qa in Lut erant q Ecclia putat posse errare, in quo error est plenaria, sicut a. adhuc sequendo sua Lutheri iuniorent quando Lutherium? dubius est. Dubium.
Ecclie si non indirect se tenere contra Ecclie, sed solus sperat id q putat esse contra Ecclie doctrinā. Castro lib. 1° de iusta Haeret. punit. c. 8°.
putat tale inducere quando: & ma est impossibile: Probabiliter tm vel, non

X

intendere, qz Ecclia solùs intendit punire eos q̃ haeresim externis ꝓpositionē haereticā aīo haeretico dicat, non tn dicit haeresim: Fatebor tn esse aliqs externus haereseos. Fatet 5ª Fides non posse vt q̄s verè sit haereticus, et tn iudicet se esse haereticum. Dico verè haereticus, qz ẽt q̄s externis asserere, et velle pertinaciter defendere aliquas ꝓpositiones haereticas, et simil iudicare se externis haereticum: Ita n. Lutherus, Calvinus, et multi alij arrogasse dubiũ non est, scribendo se doctrinā haereticā tradere. Sed fieri nequit vt q̄s verè et sciẽs iudicet suam doctrinā esse veram, illiq̃ contrariā adhaereat, et tn se ꝛp̃ alios esse veros haereticos iudicet, si n. iudicat se esse verè haereticum ob illā doctrinā, q̄ iudicat illā esse falsam, q̄ non ẽt ei interno iudicio assentiri; fieri nequit vt q̄s assentiat ei q̃ putat esse falsum, et consequenter in tenebris non est verè haereticus, qz interno iudicio suā doctrinā non adhaeret. Dubitatum 3º Quid dicat esse manifesta fidei doctrina et veritas? Ad Solvere assignari aliquot regulas q̄bꝫ cognoscatur q̃ sit veritas fidei, scil q̃ ꝓpositio sit manifestè de fide. Quod vide apud Turrecrem. lib. 4. Summæ p. 2ª c. 9º Et Cano lib. 12º de loc. c. 7º et Castro lib. 1º de iusta haeret. punit. c. 4º Breviter dico pt. illam ꝓpositionē esse manifestè de fide q̃ ab Ecclia est definita v. à Concilio generali confirmato à Pont. vel q̃ aptè in Script. vel Tradit. Apostolorum continetur: vel quam passim aut Expositi in suis Ecclijs, aut Theologi in suis Scholis, Scriptis, aut Concionibus docent esse fidei: vel denique q̃ aliter aliquid sub assertione tacita est ꝓposita et confirmata: Nam si aliq̃ privatim aut non revelatum, sicut Abrahamo q̃ esset filium suum occidere, contenderet illud credere fidei dicit: alioq̃, si quilibet esset haereticus, qz negaret fidei doctrinam, cum id q̃ credendum est esse credendum non sciat nec debeat. Quidam addunt alia quoq̃ 1º Eam ꝓpositionē esse manifestè de fide, q̃ in Concilio generali definita est approbato à Pontifice: Sed hoc non efficit ꝓpositionē aliq̄ manifestè esse fidei, qz multi de aliqua falsa ꝓpositione non esse fidei, Pontificem v. nos tali Concilio errare posse: Quia in re est graviter erratum, non tantum haereticum sed blasphemum qz sequens est falsa ꝓpositionē non esse manifestè de fide. 2º addunt ꝓpositionē esse fidei q̃ manifestè sequitur ex ꝓpositione de fide. Sed haec potius est Conclusio Theologica: Concedo tn in foro externo haereticum haeretica q̃ falsa ꝓpositio sit fidei, sed qz nondum illa ꝓpositionē fidei negare ex quia Concilio sequitur: Nam nos alteram sit evidenter haereticam, non putabit Concilium negare ex illa, sed ex ea q̃ est fidei. Ita q. gr. si q̄s negaret Christum habuisse appetitum sensitivum, judicabit haereticum, qz non putabit Concilium negare q̃ putat Deus tantum habere appetitum sensitivum, sed q̃ putat ex hoc fieri aliquam Dei. Si tn verè existimaret sperare humanam naturam appetitum, et ideo negaret de Christo, non esset haereticus, unde haec ꝓpositio non est ex se veritas fidei. Nota. Esse varios gradus ꝓpositionum q̃ aliquo modo opponuntur veritati fidei. Quaedam n. directe haereticae, q̃ sic infidelia sunt dicta, vel aptè opponuntur veritati fidei. Quaedam erroneae, q̃ determinatè accedunt ad haeresim, qz sic contrariantur vel contrariari in Script. sacra, vel Ecclie determinatione, vel alia regula infallibili, licet non manifesti, vt Deum non posse facere q̃ bonum infinitum formaliter posse mereri vitā aeternā ex condigno. Sacra doctrina aliquid tenere fines infallibiles ex ore opato. Alia sunt suspecta seu haeresim sapientia, vt quando non circumstantiam sensus videntur habere haereticum

Nemo verè haereticus ꝓt iudicare se haereticum.

Dub. 3ª

Nota quorundā assertionum.

Nota.

vel erroneis, quando vis aliqd irrationabile vellit dicere. vt quando legimus apud Aptum, fide infidibus impijs, est sana exposicio: sed quando in legimus in libris Lutheranorum est pessima. Alia sunt mala secundum, q ostendunt vel probabiliter, in quibus tu exprimunte, ita vt aliqd indignum deo tribuere videantur. vt, si qd dicat deum fore iniustum si iustos non remunerat adveg. mus. Essi n. verus sit, tn ob reverentia diu maiestatis, loquendum est sicut legit Apts, non est iniustus deus vt obliviscatur operis vestri: q tn ide valet. Similiter si qd dicat deus non posse condonare peccata sine satisfactione iustitie subintelligit. Alia sunt scandalosa. Huic potest reduci d. Aug. de bono perseuer. c. 22i Si non obstat peccatum multis vobis docet bona vita. Alia sunt seditiosa, q seditiones et scismata excitant, vt, papa non habere authoritate in dei ecclesia vt dicunes: Alia sunt temeraria q sine probabili vel authoritate asserunt, vt, post 300 ann fore iudicium. Dubium 4m: Quis Lutherus dicitur debeat Christiane religionis? R deo Affirm. Dub. 4m & si n. non dicitur secte Christianus, non est Hereticus, sed simpliciter Apost. tale. Et est contra Caiet. Vir. Sed dicit. matth. 7o. Dicit discretionem Lutheri dicat Christiane religionis, sed vide Dubium 3m. Ob. Ergo & multiplicationem Lutheri dicetur qd esse Hereticus, q tn absurdum q potuit dubie fieri magis Lutherus. R deo. Esto ita, dicit q multiplicatio & ons gradus dispositus dicunt esse dispositio et sit subito, vt n. Lutherus dis: positus ad audaciam, Paganismum et Atheismum. R deo 2o. N.C. q error ille reo qd negat Christus non est directe Lutherus, sed quia negat articulum. Apostasia simpliciter. Nec obstat q in iure, Capit. Contra Hereticos tit. de Hereticis. inst: iubentur Apostatas puniri tanquam Lutheri, q no dicuntur ibi esse Hereticis, sed quia ab eis discingendum, et solus signatus esse potest punitendo.

In articulum 2m et Tertium. Vide D. Thomam.

Circa 2dum dubium agendum est breuiter de pena Lutheranis, q cum alia sunt civilis alia Ecclesiastica, Civilis sunt, priuatio priuilegij familie, et sibi: Ecclesiastica Excommunicatio et q ea sequentur, et priuatio potestatis spiritualis. Dubium 1m: Utrum Ecclia possit Lutheranis penam Dub. 1m: Nomine Ecclie q sit dicendum de Lutheris intelligenda esse de ordine Apostatis a Baptismo. Nota. & de ordine q post Baptismum ad Lutheranismum, Iudaismum, vel Paganismum defecerunt, istis n. penam posse, vt patet Capit. Cont. Haeret. si Catholo. Ecclia idem iudicat in foro externo de Baptismo. Primo Prop. Haereticis Prop. 1m: penam mentale q non potest in actu externo Ecclia penam nec ptc. est potior sentia DD. D. Ant. 3a p. tit. 23o. c. 4i Silvest. v. Excommunicatio 7i. 5. 2o Nolub. 1i Navar. in comp. Cōsil. de penitentia dist. 5a. n. 19i Caiet. Lor loco. Cordub. ad reg. postea p. 2a. n. 7i vbi refert multos alios & hac sentia. Quamuis contrarium teneant Adrianus ethic. 5. qst. 1m et 2i. Et Zabarel lib. 6i Eccles. Hierarch. c. 16i Et Johan. Andr. Cōsil de Panorm. tract. de vera qst. 15i vbique sentia potest esse probabile. Sed Catholo nostra Propositio. Quia Ecclia no habet iurisdictionem in nullo nisi in eos

1.

vt possit vob solutionib. i. quotiens non debuerit, impetrare, & libere, vel pu-
nire, presertim in foro externo. Cuius rō vr esse, qz di adhuc nō voluit
iudicē in foro Ecclie, seu iuxta limites Ecclastice iurisdictionis: sed in fo-
ro dei. iuxta illud 1 Reg. 16: Homines vident ea q parent, Deus a. intuit.
vor. Ecclie n. iurisdictio non se extendit nisi ad actus vob q humanis ra-
tionibus cognosci possunt, iudicium n. humanum nō debet esse nisi de ijs q
manu more cognosci possunt, iuxta illud 1a Corinth. 4o. nolite ante tpus
iudicare, vide adhuc quare spiritualia sunt voluit ostendi, vel supra in
iurisdictione Ecclie, vt q solicib dei oculis pateant, et ideirco voluit
ad alios mundos et Reipubl et quide ad alios iudices, et ad alios
tribunal: ex quibus n. q solo actu qd fecit, nō potuerat vlla Republica aliq
vindicari, sed vlla inuisibili: Ecclia. n. est Reipub. visibilis. 2o. Pari est
qd nō possit punire nisi ea de quib est iudicare, potestas n. puniendi et
iudicandi debuerunt esse inter se proportionata: adhuc Ecclia multo modo est
diuersa de occultis, vtrum est an nō sint vasa, cuius est contra Hos-
tiensē ante longum iudicare quoadusq. p. q nō est vel nō consentaneum
habeat potestatē puniendi adhuc mere interna. vide confirmata et Can.
Pontifex. Can. Ecclesiarum, dist 32: vbi dicitur 2dus art, non iudicat
Ecclia de occultis, qz secretorum deus est rogentor et iudex: et mox ibi
vbi est de ijs q natura sua occulta sunt. Et Cauſa 2a. q. 4a. Cum
Nicolaus, Stephanus Pontifex ait, occulta illi esse relinquenda q solus
nouit corda filiorum hoīm. Et cap. Tua nob. de Simonia. nouerunt. 3o.
dicit sibi tantummodo competere de manifestis iudicare, non a. de Simonia q
solo actu cognita, sed tamen vide q est insportior regulis iudicandi. Hec
confirmata ex Can. Cogitationib. et Can. Cogitatio, de Pœnit. dist. 1a q
ex inde nichil in rebus humanis transitorijs sunt. Cogitationib. quoque
nemo potuit quamdiu sibi soli cognita est. Sed contra obijcit.

Ob. 1o Ecclia est absolutiua a potib mere internis, et est ea punire inuitis
punitis. 2o est absolutiua a pœnis externis interiorib q indelebilem
3o facit actu interiorem, vt attritionē et studiositatē in oratione, vt patet
capit. volentes, de celebrat. missar. 4o. dispensat in votis solamente fori
5o: gubernat actu internum, vt odium internum, vt habetur Clementi. 1a de re-
nitib, vbi excommunicati inquisitores q ex odio vel amore dicunt remotos
et Clementi. 1a de statu monach. excommunicati monachi venientes ad sentē
vel principes ad agendi sicut potuit. Et cap. Venio. Tit. de Sententia
in 6o: Bonif. 8us excommunicat vob q rapuerit et detinuit Colonienses d.
Cardinalibus fabricarent et tenuerint, vbi glossa ait, Nota Castus qd pu-
nit deliberata cogitatio, nam aliud cogitationē pœnā nemo meretur
Concl. tenet. 1m Can vlt. saepe dicit Anathema ijs q aliqua sententia
ita dicerunt vel credidisse. 6o Ecclia reformat sibi actu internum, vt
Lauretus metuit. 7o Si qd solius actus internus Lauretius, et constaret vt
tale posset puniri, nā et fabricare posset puniri, q. s. Rōdeo ad 1m Ecclia
Ad 1m absolutiua a votis internis, et imperare pœnitus in foro interno
ijs potestate quada vtī dia, vel a. dic cognoscere de iurisdictione in foro
interiori, q potestas magis est accōmodata humanae conditioni. Rōdeo ei
fieri nō absolutiua a votis internis, nisi ex p externa manifestatione
vbi clauibus subijciantur. Ad 2m. Absolutio q fit in sacramento
Ad 2m pœnitet ad forum internum, de quo modo non loquimur, vt. n. implicat
q sacrata confessione erat imperata. Adhuc vel dic non agere de potestate
absolutiua, sed puniendi, vt. n. Ecclia absolutiua a pœna quas non p
infligere. Ad 3m. Quicqd sit de potestate imperandi Christe n. fuit vt

Ecclia habeat potestate impandi aduy inferos mere spiritualem) nego tm
diuino et libere potestate punitendi, q̃ non dei potest impare eod, et ei
similia relinquere: q̃ et intendus videns fieri inter fratres, nam potestas
Ecclie est potestas distincty rationata, q̃ ybi est quis ea q̃ est mere humana.
Rndeo. 2°. Probabiliy est Ecclia non posse impare aduy infernos, nisi quatenus
illi ad ephemas necessariy stricty et sic q̃ sino gre sunt aduy virtutis. N. g.
Ecclia tripit bedientie bonaris, auditione missa et stia, et quide aduy infernos ne-
cessariod et illa bedio sit aduy animos: stricte et illa auditio misse sit aduy
religiosos et nicty dei: et ita impsib Ecclie et inobedio non radit directe
in aduy infernos, aliqy illis modis posset impare, sed in aduy externos
quatenus informata interno. Conuenient. a. erat si a duo haec potestate
laboret, vt. gr. posset obligare ad aduy externos ita exercendos vt ex gre
sino essent aduy virtutis, ne hypocritica simulatione viy fingta possent eludi
Ad 4m. Non dispsat in solis nisi ea externis expressis et explicitis: Ad 4m
Deinde, dispensare in solis, est tollere obligationē, et noie dei ignorare q
ipsi ministrō. q̃ facty est quam indirecte obligationē contra alterig voltes.
Ad 5m. In illa alternatiua non petitur aduy infernos sed externos, n. ex. Ad 5m
huma iniustitia quam ignorat ex amore vel odio alterig in aliquē exer-
cent. Vbi aduerte, Non petitur ignorat nisi q̃ externig iniustē aliquē Nota
bargisent, idq̃ ex odio vel amore alterig. De quo vide Cardan. s. Stater, alli
monarchi non petuntur ab aduy infernos sed ab externos ferentes ab in-
fernos. In excommunicatione. a. Bonifacij, illud, Labentes et hmoi. s. pro
Cardinalaty, intelligendiy est externis, et in foro Ecclie. n. scribendo vel
diuino vel esse Cardinalē, vel tanquā Cardinalē honoradol. In Concilio
a. Toletano, illud, Diuorsi vel reddiderit. Diuorsi, Communione (vel, accipi
et. Et, aut recti verbū reddiderit accipiendy esse, in foro Ecclie, aliō modo
sacre. vel accipi in Concilio Gangrensi: Diuisi. n. reddere in foro Ecclie q
fide sua aliquis signo externo edit, volenti. n. Concilium petere non stricty
et apud alios affirmant illud hypothetice, sed et cod q apud se vel reddiderit,
ts in foro Ecclie. Posset et dici Concilium dicere Anathema ipō q̃ tm infernis
reddiderit, ea. s. modo quo est, nam et illi stricte Anathema apud deum
eodo modo Apōs in fine 1m ad Corinth. ait, Qui non amat dnm nostrū
Jesum Christum sit Anathema, nam Anathema in gre est piaculum seu malum
eody. Ad 6m. Reservare casus infernos non est petere delicta interna, Ad 6m
aut impare aduy infernos, sed limitare iurisdictionē inferiorib, et ybi tene
re absolutē cum q tale delictū ei confessi fuerit. Notandū tm est, aduy in- Nota
fernos peccatorū q non prodierunt in opus externum non solere in Ecclia
reservari, quātūcūq id fieri posset. Ro est, q non habeant Ecclie disciplinā
nec aliq norma possint: ideoq̃ furtum internum non est reservatum, et rōne
furtis id. tenet, imo furtum ipsa externa se ipsum non est reservata
nisi vbi constitue, vide sublata ratione q̃ a quibus absolui valente ex-
officione absolvendi ab aliqbus mortalibus, vt recte dixit Caiet. Ad 7m. Qui Ad 7m
solos infernos est Haereticus, si rogati interrogatus ab aliquibus responderet
se fidē deum, modo tm non esse, non est petere, stricte nec quid aliq
q aliqy crimē sola mala patrant petere ab Ecclia est, etsi illi de se fabrah
ac lor ad solos dei fores ptinet: si tm dicat se adhuc petere in illa
fuisse, iam externus incipit esse Haereticus, nam implicite asserit aliquem
articulū fidei esse falsū. Neq̃ satisfacit q ait medicus, illum no petere praeconcepto
nunciat se Lutheranū aut Caluinistā, nam verū dicit, nam petit falsa
fide. Qui n. dicit se Caluinistā esse, verū quidē dicit expresse sigmatice, sed
implicite dicit falsū, nā sigmat dogmata Caluinistarū vera esse, sc. Haec
hoc imo ab amore illig scribe: ideo. n. petit se Caluinistā q̃ illos

Prop. 2ª

Quæstio

Nota

Dub. 2ª

Prop. 1ª

Ob.

Hæretici inire dñō nō sunt excōmunicati.

hereamus vel vitare tenebitur, nisi quatenus ex aliis rationibus teneatur
aliter publice fabricari, vel aliqui publice scandalizari. Et in hoc sensu ex-
pone possunt Scripture q in contrarium afferuntur. 2ª Propos. Hæreticis Prop. 2ª
et ipso facto sunt excommunicati, unde non possunt jurisdictionem ad ordines quæ-
cid Sacrum abiurent antequam non ab dispensetur, ut patet Can. Sabi-
bernus. 1ª qst. 7ª et Can. Condemnamus, ibidē. Dicitur autem ab Cle-
rico ordinato, v. g. Subdiacono, Diacono, vel Sacerdote, potest in
illis ministrare post penitentiæ et absolutionem ab excommunicatione, ut
dicit Scholast. d. excommunicat. qst. 7ª et Angelus ibidē. Quæ sententia est pla-
cida, q non tenemur hoc expressè in contrarium. Et facit Canon
Salubriter, cum rubrica, q est Leonis, ubi dicit, concedi illis gradum
pristinum ex quadam benignitate. Facit Ch. Alter Canon, Condemnamus, Excommunicatio.
q est ex 7ª Synodo. Nec obstat illud Cypriani lib. 1º Epist. 4ª ad Epis. Hispa.
ubi dicit Cornelius Papam statuisse ut Episcopi lapsi possint admitti
ad pœnitentiam, tu esse gratiosus ab ordinatione Cleri, et honore Sacerdotali,
ex non legit ibi de Hæreticis, sed de Episcopis q idolis sacrificaverunt.
3ª Propos. Privati et sepultura Ecclesiastica, non solum ex excommunicati, Prop. 3ª
(vel. n. q in excommunicatione moriuntur hac privantur, ut patet Clement. 1ª
de Sepulturis, q tu modo eo sentiatur nisi in excommunicatos denunciatos,
vel notorios Clericorum percussores, ut dicit Navar. c. 27. n. 137.) sed et
publica reconciliatione Alexand. 4ti cuius habetur Capit. Cum nimis. Tit. de Hæret. in 6º. Dubitatio.
ubi excommunicati q Hæreticos credentes, receptatores, defensores, vel fautores
eorum similes publice impenitentes Ecclesiastica sepultura tradere. Quib. a. possit
absolvere ab ista excommunicatione dicitur est in tract. de Excom. vbi. a. po.
habet absolvendi ab Hæresi intelligatur in confessione privata, et quando dicit
Ab aliis reservatis Bullæ cœnæ Papæ potest absolvere? Dubium est. Videtur non
confessori, cum in talia Regulas constituant, q separatè habet difficultatem, et
q in scriptis expressas non concedat à superiore, non reputandus in clau-
sula privata: aliq taliter est Navarrus. Ratio. Ita mihi dicunt hoc tempore. Ex.
Contrarium tu est probabile, et in praxi servatur, q dicit Soto in 4ª dist. 22.
qst. 2ª. a. 3º. et Sylvest. d. Excommunicatio 7º Casu 32º. Ro est, q scripta est ex-
pressa excepto Hæresis quando ponunt talem clausulam, q quidem non fit
excepto, et ex praxi scripturarum debemus confidere, confirmata et istam
intentionem concedentis confessori.
Dubium 3º. Quis Hæreticis amittant ex potestate spirituali quam antea Dub. 3º.
habebant? Notandum Duplicem esse potestatem spiritualem, alteram ordinis, alteram nota.
jurisdictionis, Potestas ordinis confertur ad conficienda Sacramenta et Sacramentalia
ut sunt consecrare Calices, altaria, Ecclesias, benedicere vestes Sacras, aquas,
salem et alia. 1ª Propos. Potestas ordinis ad conficienda valide Sacramenta, non Prop. 1ª
amittitur in Hæresim. Est fide tenenda, ut patet ex 3ª. p. qst. 64ª. a. 9º. Ro est,
q Hæreticus infamatur sacerdotali vel Episcopali, q est indelebilis. Vide
Castro lib. 2º de justa Hæret. punit. c. 22º. Et Corian. in rep. Alma 1ª p. d. 6º.
2ª Propos. Probabilius et est, potestatem ad conficienda Sacramentalia in illis remanere, Prop. 2ª
non, ita ut valide ea conficiant. Est contra Alfons. 3º. q putat eos Hæreticos
potestate privari. Et habetur ex Can. Ecclesiæ, de Consecrat. d. 1ª. ubi Conc.
Nicænum propter ut Ecclesiæ q fuerant consecratæ ab his q fidem primitivam
non tenebant iterum consecrentur. Idem insinuatur Can. seq. et Confirm.
quæ ibi Sacramentalia sunt ex institutione Ecclesiæ, et potestatem ea conficiendi
non esse ex Ecclesiæ concessione, non ex potestate ordinandi, quia est ut
intendit concedentis et non Episcopi, q credibile est Ecclesiam privare Hæreticos
hac potestate. Sed contrarium est probabilius. Et tenet expressè Glossa in
Can. Ecclesiæ, et colligitur 1º ex ipsis verbis Canonis, ubi confirmatio Ecclesiæ

K

rumpatur Baptismus collato in uoce p. et f. et 88ti, et dicit, quod non
bene iterari, sicut nec Baptismus iterari debet à quocumque Sacerdote collatus
fuerit. Addit, si tu fides S. Trinitatis tenuerit q. ea conservauit, q. licet
non sit tanta legitima forma conservandi ab Ecclia instituta, et vestes non
sunt ydonee, quod dicat Castro. 2° ex Ecclia non pt auferre potestatem
tale ordinandi vel conficiendi Sacramenta, q. magis confitendi Sacramenta,
presertim cu illa longe sit eminentior, et sine qua videat illa necessario
conferri; q. Sacramenta sunt dispositiones ad Eucharistiã et alia Sacramenta
vite celebranda: aly ib q. habet potestatem introducendi formã, et pt ei
nove dispositiones. Confirm. q. sua potestas non est reuocabilis, q. ut
ordinet, q. reuocata necessario ipsis charactere sacerdotale vel Episcopali
sine alia reuocatione Ecclie. Ad vos Castro idem. Etsi Sacramenta
in parte ab Ecclia sint instituta, tu in gra manent à iure diu,
erant necessaria ad debitã celebrationẽ Sacramẽtorũ, vide ing q. dedit
Sacerdotibus et Episcopis potestatem ad conficiendã ipsa Sacramenta, dedit non
quidem, et tanquã q. ad eã potestatem conficiendi Sacramenta q. ing ad
Ecclia determinarent, ita tu formã ab Ecclia instituendã. Nec refert
q. sua potestas reuocata intendas non Episcopis, sr. Sacerdotibus, cũ ea
videam in Sacto Confirmat. et colligas ex Conc. Florentino. 3ª Prop.
Hæretici notabiles excommunicati seu denũciati amittunt eo potestatem
iurisdictionis, vide eos alios iurisdictionẽ ipsi habere, vt v. g. absolutio a
peccatis, nisi in articulo necessitatis, vt dictus est alibi, collato beneficio
Est eorũ DD. vide Castro 5°. Ro. est q. eã dicit iurisdictio ab Ecclia, vide
et x. ea auferri, aly in dor. rectã intendit eam auferre q. s. 4ª Prop.
Hæretici omnibi non amittunt iurisdictionẽ quandiu manent occulti
et quandiu gerunt se ex Catholicos. Est contra Castro 5°. c. 24°. Et tenet
Navar. lib. 4° Summæ de Ecclia. q. 2ª. c. 20. Sed exposito nostra ipsa
rectior sententia DD. Ro est, q. Hæretici quandiu sunt occulti, sicut non
ex Ecclia quidem dicti est, sufficienter se cohibent à communi
exercenda iurisdictione. Adde, q. si ea contraria sententia generalissima sequi
retur inconuenientia, cũ ea enim inuenti essent de plebibus Pastoribus et Episcopis, seq.
amoti de absolutionibus, dispensatis iudicij. collat. Beneficiis et filiis q. à tali
dictione prodeunt, q. vel summum parerent reflexionem. vide Covarr. opusc.
Authent. Papa et Conc. c. 19°. et Canus lib. 9° rat. vlt. ad 12m 5ª Prop.
Hæretici manifesti ipso facto amittunt eo iurisdictionẽ spiritualẽ. Contra
hoc Ruiz Castro lib. 2° de Just. Lauret. punct. rat. 23°. concl. Castr. Idem docet
Priedo lib. 9° de Scrypt. et dogm. Ecclesiast. rat. 2°. p. 2ª sententia 7ª docet. quia
q. ab Ecclia discessisset quoadeo sunt Lauretus et Schismatici, nulla retinere
potestate spirituali sua vel q. sunt in Ecclia. Et Cany lib. 9° c. vlt. ad 12m
dicit, non posse vel regulariter reformari vt aliqs sit reputet in Ecclia q. non
est parti vel membris: aly manifesto Hæretici multo modo sunt parti vel mem-
bris Ecclie, vt idem docet. rat. 2°. eiusdem libri. Idem docet D. Thom. 2ª. qu. 39.
a. 3°. vbi dicit, potestate iurisdictionis nos ex immobiliter haberi in
Lauretio et Schismatico ex 8. immanere. Eadem est ipsa sententia DD. Cyprian.
lib. 1° Epist 6ª ad Magnum. Dicimus, inquit, ergo Lauretios et Schismaticos non
habere potestatis. et lib. 4° Epist 2ª loquens de Novatianis
q. tempore Cornelij fuit Papa Schismatici, dicit, quod Episcopatus tenere
non posse, etsi Episcopi ipsius facti ordinati à recipientibus statim recipere
veritate Ecclie desiderent. Optatus milevit. lib. cont. Parmen. docet Hæreticos
et Schismaticos non habere claudi qby aperire et soluere possint, sed ipsi claudi
Petro datas, et quidem haec potestate in sola Ecclia, ex aquid Schismatici
recipiri. Idem docet D. Ambr. lib. 1° de Penit. c. 2°. D. Aug. Epist. c. 65°

Rtio ad vos Alfonsi.

Praemissio.

Prop. 3ª.

Prop. 4ª.

Prop. 5ª.

vbi dicit, vltra Ecclias non esse potestate absolvendi. Celestinus 1us epta ad Epos. Antiochenos, a Labbe in Conc. Eccles. Tom. 1° c. 19: dicit eos q fuerant excommunicati vel depositi a Nestorio Episcopo Constantinop. ex quo sedat Ecclesiæ pdictæ rapit, non esse veri depositos aut excommunicatos. Ide dicit Nicol. 1us epta ad Michaelem Imperat. et Bida in cap. 16m matth. dicentis aut ab Unitate fidei vel societatis Petri Apli quemodolibet seipsos segregant, talem nec à Diuinis potestatem absolutionis, nec iamdiu possidet regni celestis ingredi. Ide dicit expresse Gratianus 24. q. 1. ad finē Can. Adiicimus. 2° facit hoc. Cū Hæretici manifesti multo modo sint extra Ecclīa, ita seipsos ab Ecclia segregant et extorres et exteri ut ś dictus est, q non possunt esse capita membrorum Ecclīæ, ar gitide nec habere potestate iurisdictionis. Conf. q ro dictat ut nemo sit caput iurisdictionis alicui in aliqua Reipub. q diuersis ad diuersa Resp. gubernationē inst diuersæ Resp. sit pares, aut saltē exterus se gerat q tali, q rōne Lutherus manifestus non se gerat tanquā sit pars Ecclīæ Catholicæ, sed q potius se eis adversarius, ita est caput iurisdictionis Ecclesiasticæ. Rebel. Quo iure stant pii Reges sibi Lar iurisdictionē. Rndeo. Probabile est illos esse priuatos iure dō, id ē. inscientiā testimonia allata q non respiciunt ad aliquā constitutionē Ecclesiasticā aut excommunicationē, sed ad ipsas rei conditionē et naturā, q facit ū. Episcopis et Parochis dari iurisdictionē ad Ecclīa, ita iure dō est regula in illis q dā conditio ut sint caput iurisdictionis ab Ecclīa non frende ū. fidei, vel saltē externa fidei Xpi cultu, ita ut sint membra Ecclīæ visibilis q unitatem visibilē, q conditio dō euanuerit, et iurisdictio stante euanescat. Dicit. Olim Episcopi Hæretici non statim amittebant non Episcopi, sed semel alqn ibant admonebant. q si resipiscerent, manerent sine nota collationis in Episcopatu, sin minus deponebant, ut patet Can. Concilium habuit 1°. q. 7°. Et Cap. ad abolendā, De Hæret. vbi dicitur deponendi. 2° q ea q faciebant ante denunciationē habebant vim. Bida in Ecclīa, sic nō sunt facta contra Canones, ut dispensat. Collat. benef. et sim. Rndeo. Illos solebat admoneri, q nō constabat an essent Hæretici, inde nō constabat certo publici Hæretici ante monitionē, q si post monitionē nollent resipiscere, deponebant, non q iidem nō essent deposti, sed q tunc sua crimina manifesta essent, unde respectū erant ejiciendi. sicut. resipiscebant intendebant recipiebant ad pristinā dignitatē, sed secus manebat tantū collationē Episcopatus, ut recte docet Castro. c. 29° A 2°. Non semp ea q faciebant reputabant valida, ut patet ex hoc: nihil ś allatis: contendit ita id fiebat, quando sc. nihil contra canones aut in præcedentia alicui ordi erat, ita ad vitanda incommoda q ex resistentia subditi seq solent, hæc ita non sunt valida ex potestate iurisdictionis q sit in ipso Hæretico publico, sed ex ratificatione Ecclīæ, q talia velit valere ad vitanda multa incommoda, unde collatio beneficii, et dispensatio valeret ab Ecclīa ratas: Absolutio a. à peccatis non vim habet valida nisi forte in extrema necessitate, hanc n. probabile est valida esse, et deus ex benig. vltra rationem, ut in tali casu sit caput iurisdictionis. Adducta ita Nota. Etsi hæc sententia videat conformior veritati et PP. ita contraria nō esse impugnabile, n. ex Hæretico manifesto, Episcopo privato vel Parocho donec denuncietur manere iurisdictionē. Ex hoc Caiet. in opusc. de Authorit. Papæ et Conc. c. 19: et Dicitur seqq. et Soto in 4° dist. 21. q. 1. a. 2° et multi alii recentiores, q rationi hæc pp testimonia exponere, unde in promptu possunt quæ dicta sunt sequi

Dubitatur 4° Vtrum auctoritate dominium regionis bonorum et beneficiorum? Dub. 4°
Rndeo. et sit 1a Propos. Hoc ipso quod quis exterius hæresim sectā docet ita ipsum Prop. 1a.

bona sint confiscata. Est vnus Dd. et patet ex Capit. cum sententia
De Haeret. in 6. vbi Pontifex dicunt ea ipso iure esse confiscata. Sed
Quomodo restitutio fieri debet sit intelligenda. restitui est, quomodo dat confiscato et amissis dominij sit intelligi
dubia. enim ita intelligant et Lutherij tenuit ita bona sua stat
ad fiscus deferre, tanquam aliena et ypera fisci. Ita Castro lib. 2. de
Panali c. 10 et 11. Et lib. 2. de iusta Haeret. punit. c. 5. et 6. idem
Conradg lib. 1. de Contract. q. 7. Ro est, qz Pontifex dicit, ipso iure.
ante in simili ipso facto sint confiscata et fisco attributa, g dominij
transfertur in fiscus, ac inde Lutherij debet ea fisco restituere. Sed
lib. 1. de iust. qst. 6. a. 6. dant Haeretici, ibi ante sententia declaratoria
non tenetur ea deferre ad fiscus, post to ea tenuit. Sed vnus
est in contrarium. Pro quia sit 2a Propos. Neq; ante sententia declaratoria
Prop. 2a. tenuit, neq; et post ea deferre bona sua ad fiscus. Ita Navar. c. 23. n.
Et optime Covar. in epitome 4ti Decret. p. 2a. c. 6. §. 8. n. 10. Ita
ipso Capit. cum seqentibus legeb. vbi Pontifex excommunicat confiscatio
vel bonorum occupatione fieri non posse dicit g principes, aut alios dum
temporales ante sententia declaratoria. Qz et dist. statuisse Gregorius ibi
damnatur, g nec ipse Lutherij tenebit illa executione facere. Vide qz d. 7.
i qst. 62. a. 2o ad 1m dict, Panis inferre consilia non debet esse
restitutio, et vnitur dorunt Dd. Canonistae vbi glossa in Can. Statuta
12a qst. 2a. et in Capit. 1. de Constitut. 3o qz ea est consentaneum reg
iuris vt qd fiat exercitor sine pena, posterius quando est adeo grauis
est periculo animi fortunarum, et rede fieri pt a iudice, ut. n. Lor nisi
inhumanus et intolerabile conditioni humanae, et nemo unquam g vas
sensatus, vide segh, vel legi humana non posse id fieri, vel si posset
videndus esse illi nimis et facere nisi dissolui explicari. Hinc patet
post sententia declaratoria quilibet ea diu debeat restitutionem quando
pena est legi tacita vnis non tenuit bona ad fiscus deferre, g
iudice statuat certa pena, non ad Rom, vt insinuat Capit. cis fere legi
sed salvo est vt rede non restituat iudici si aliter fraude: sicut. n. valet
inhumanus et g g legi statuat exercitor tanq; debita pena, ita et g sen
et ipse vsus confirmat. Vide segh 1o Eis tenere ad standum et fru
Contra 1m. dis bonis fidei, ad domandas bona fide, restituendis fraude, vendere
remendis. g ita vt dat ita tenet sint domini irritent, et g ea recipi
sunt tuti in nostra vsq; ad restitutionem, quilibet fraudem alteri non nocet
patet ex Covar. loco cit. n. 1g. Castr. verbo Panis. Sylvest. v. Re
1m §. 8o Dixi, bona fide, qz si mala fide in diem fisci ea possessor
distraxit, pernare vt, non solum contra institiam legalem faciendo
vide segh damnis bono rei, sed et contra institiam naturalem, qz dum
agit contra rem sibi furto ablatam, dat sine iusta causa, vide tenet ad
Stoter, si occultat ea fraudulenter fodiendo in terra, secq tu si occultat
aliqua sine fraude, g tu diligenti inquisitione potuissent reperiri.
pernat si contentus onerosa ea transfert in alios g ignorat esse
fisci quando est pia illis restitutionem, qz tenet reperire restitutionem
quam sit transfert, sicut vendor occultans vitium rei, tenet
Quarto. non tantum incuria fisci sed emptoris. Rebel. Stroz retinent dominium
rerum bonorum donec auferantur? Resp, et sit 3a Propos. Non
Prop. 3a. retinet dominium directum, sed aliud ipso facto vt transferri in fisc
id. n. insinuant verba legis, Deinde id patet ex effectu, ea posterior
ratione Lutherij contra retentionem usq; ad diem restitutionis, vt
irritent ceb alienationes, vt patet ex Capit. 2o de Haeret. in 6o
vbi inquit indemnitati rei bona et rerum fructus occupanti a fisco, usq

translata sint p̄ venditionē, nec emptori refundit pretiū sicut ex-
fit, vel non auget hereditat bona ipsius. Statim et haeredes quamuis et
sint filij et Catholici privantur et diu post mortē. Nam Capit. 5. 4b. De
Hereti. in 6° dicit. Haeredes Haereticorum non possunt vendere contra fidem nisi
bona fide 40 annis ea possederint. Ad quam bonā fidē requirit et igno-
rant haeredes parentib, aut haec bona ptinere ab haeretico. Secūdo ex Nota.
dicunt, haec solida debere bona in foro Ecclie, nā contra fidei sanctae
debita est posse vel possidere quemquamuis et nisi mala fide, aliā contra.
Haereticus restituendo relinquens. Vide Covar. 5. §. 16° Quinta Propositio. Prop. 4ª
Retinet ex ipse haeretici aliq̄d sub ea bona sua semper domino donec
et legitime aufferant. Septo ex dictis, q̄ nihil scit p̄t liberi sui,
nisi dissimulare, donec. a. p̄t hoc sub dominio alieno, aut dominio
fundendo quid. Quinta Prop. Haeretici nunc ex ipso iure privati Prop. 5ª
beneficijs Ecclesiae aut officijs publicis, sed est privandi. 1ª Castro lib 2° c. 9°
et Silvest. v. haeresis 1. §. 14° Ex ea capite, Ad abolendā. De haereticis, vbi dicit
Tolet Ecclesiastici carent priuilegia nisi de. Et cap. Excommunicamus, §. Credentes
Illa verba habent et Capit. vt nonnulli, De haeret. in 6° vbi dicit potestas
magistratus privandi eos beneficijs vel officijs, vel privandos denunciandi. Covar.
lib. 2° variar. resolut. cap. 8° Tenet eos ipso facto privatos. Sed q̄ dixi nō
verius, scilicet si Aquinas de beneficijs et officijs sine restrictione. 6ª Prop. Prop. 6ª
Haeretici ipso facto sunt inhabiles ad beneficia et officia publica acquirenda,
vt habet ex Capit. Excommunicamus §. Haeretici. in 6° vbi dicit, si nobiles illud fuerint
beneficia, vel officia publica esse irrita. Vide Castro 3°. Potest. Quo iure Quaestio
privantur filij, praesertim catholici, q̄ non peccarunt? Respondeo. ex quando Resp.
prima nascitur est a parente bona adhuc erant parentib, vnde ex ipso tem-
pore incipiunt esse fisci vel possunt auferri apud quosdam in-
dignitate. Neq̄ hoc mirū videri debet, nā haec bona non erant patrimonia
ad filios nisi ex eo quia q̄ in ea habitat parent, vbi n. sub filiorum dis-
cedit a iure paternis, vnde si sub parentib amittat pp crimen, simil
velut extinguit sub filiorum q̄ ab illo iure dependebat, sicut et si parens
furandi inferret privandum filij. Adde, sicut a parente ad filios sine vllo vinculo
merito transfundit nobilitas, ita et sine vllo vinculo demerito possunt privari
nobilitate et fieri inhabiles ad beneficia et officia publica, et notari infamia
Deq̄ ideo q̄ filij sunt aliq̄d parentib, vnde parent in illis primis, quas genera
inducit magis timent quam propria, et ideo in grauissimis sceleribus
merito habiles parum sunt constituti. Vide Lar dec 2ª q. 16. 1ª
de iusta Haeret. punit. c. 10 et 11° Adverte tu, filios non privandi valide Nota.
Ecclie quae ipsi possident tanquā res Dei, v.g. priuilegio Castrensi, aut
quasi Castrensi, vel beneficijs iam acquisitis, q̄ nemo debet spoliari nisi
sibi quando est dignus et iustus possessor, sine culpa. Possent tu Ecclia constitu-
ere vt eorum filij et nepotes non solum fiant inhabiles ad beneficia, sti
pendia fiant, sed et privandi acquisitis? Ex hac ratione constituit bene-
ficia ratione dependentia quada a fide parentib. Vide plura de filijs Haere-
ticorum apud Covarr. lib. 2° var. resol. c. 8° et apud Zarabiā Semarsa
in Epistolis magistrorum sub rubrica violatae religionis. tit. 63°
Dubitatur 5° Vtrum Principes Christiani amittant dominia suorum regno- Dub. 5ª
rum q̄ haeresim? Suppono. Sol inuenire quandā spiritualem haereticorum, vt
excommunicationē, infamiā, priuationē Sepulturae Ecclesiae, inhabilitatē ad officia
vt patet in Bulla Coenae Dni. Et cap. Excommunicamus 1°. De haeret. q̄ est
ex Conc. Lateranensi magno. Sed difficultat de dominio regno q̄ adhuc obtinuit,

Prop. 1ª

et de dominio rerum subditorum. Sit 1ª Propositio. Ecclia qt primaeua Principes seculares sibi regendi ab omni haeresis. Est nota et rata. Ro est qa primi qui Christiani fuerunt docti subditi Ecclie, vt patet ex dictis de Pontifice, q si sint rebelles contra Ecclia possunt rationabiliter pena priuandi non solum spirituali, sed et temporali: nam potestas principandi Ecclie non solum se extendit ad penas spirituales, sed et ad temporales et corporales, quando corporales et temporales q se non opponat: potest ergo dare potestate, imo et precipe vt eam exequantur quando id necessarium est ad Ecclie bonum. Confirmatr, qa alias potestas condita Ecclie esset valde imperfecta, nam plurimi subditi efficitur rebelles q pene non spirituales. Q et confirmatr exemplis Scripte. Nam 2 Paralip. 23º Joiada Pontifex iussit interfici Athaliā ob eam magnam crudelitatem q regnabat vel Baal. Et reg. 2b. 10 Oziā Rex non qa pontifex simus esset heres principis, fuit a Pontifice eiecta e templo, et coacta penitentiare regnum filio, et habitare extra urbem, iubente illud Levit. 13º Leprosi quamdiu fuerint leprosi, et separati est ab arbitrium Sacerdotis, solus habitabit extra castra. Unde infero, si hinc ob leprā corporalē potuerat Sacerdos Regem iudicare et regno priuare, multo magis unum potuerit ob leprā spiritualē q est haeresis, iuxta D. Aug. lib. 2º qst. Euang. qst. 40.ª Idem patet ex exemplis Pontificis. Nam Gregor. magnus in privilegio q concessit monasterio S. Medardi, vt habetur in fine Epistolarum, iubet et Reges priuari sui honore si violarent eius decretum. Gregor. 2ª Leonī Imperatori zelotypiae à se ejecto scribit solitū habitasse in Italia, et sic priuauit eius parte imperii vt refertur Zonaras et Sigebertus in vita Leonis Isauri. Zacharias Pont. de gestis Childerici Regis Francie, qa ob eius stoliditatem magnus impedimentum afferebat pietati religioni, et iussit in loco eius eligi Pipinum patrem Caroli magni, vt refert Paulus Diaconus lib. 6º de gestis Longobardorum. Leo 3ª privauit Graecis imperio orientis et transtulit ad Germanos, ob id quia Graci non volebant Ecclie imo Orientis laborantī subuenire, vt habetur Capit. Venerabilē, de electione. Gregor. 7ª Henricū 4ª imperatorē deposuit, et alios reges iussit, q ex gestis est, et ideo Canones ab omnibus probatis scriptoribus q hac attingunt. Zonaras. 3ª deposuit Ottonē 4º vt refert Blondus in histor. Italie. Zonaras. 4ª eiecit Conr. Lugdūm deposuit Fredericū 2º partim qa de haeresi suspectus erat, partim ob alia crimina. vt patet ex Capit. Ad Apostolice. De sententia et re iudicata in 6º. Clemēs 5ª deposuit Ludouicū 6º vide hac et plura alia apud Albert. Pighium Ecclesiae principes to. 3º. 14º 15º. Vide et de hac potestate Capit. execrationem, de iureiur. Conc. Lateranense sub Innocent. 3º vbi statuit, quod principes seculares debent prestare iuramentū se hereticos exterminaturos e suis terris, et si recusent, q excludat Ecclesiastica esse compellendos. Q si quando ab Ecclia neglexerit purgare suas terras, iubentur excommunicari, et si intra annum non satisfecerint iubentur deferri apud Pontificē, vt ipsius subditos ab ipsius fidelitate denunciet esse absolutos, et terra exponat Catholicis occupanda. Vide apparet quanta sit potestas Ecclie in principes seculares.

Prop. 2ª.

2ª Prop. Hoc ipso quo incidunt in haeresin externa et plane notoria, videntur privati dominio rerum suarum quas vt alij priuati possident, vt auferri, occupari, appropriari, vendi, regrauari. Colligit ex Capit. Quia frequenter vbi in gre Pontifice statuit de omnibus haereticis bona eorum esse ipso facto confiscata. Et q vt recognoscat principes, insinuat i eum ait. Occupa-

tionē non debere fieri ꝛ principaliter, et aliud. Duob principaliter, nisi ꝑ ubi
ex aduersa, Aliud duob temporaliter, et iudex se et hoc de illis haereticis q in
temporalibus superiore non habent. vide plura apud Castro lib. 2° c. 7° de
haeret. Solus difficultat ost. An libro applicanda bona Eccl. Quinto
Et nō Pontifice ea assignarentur erogranda, ante quam assignationē 8
nemo in parti ea ius ad illa habere. Itaq illa confiscatio intelligēda
est ꝛ unda priuationē iuris sine illa collatione alteri facta. Sicut fit
in subditorū haeresi. Probabiliter tn dici posset, suspendere ante eas assigna-
tionē hoc ius habere vō q sit grauis Ecclia defensor. 3ª Prop. principaliter Prop. 3ª
seruando ꝛ haeresin occulta non sunt priuati bonis principaliter
et iurisdictione temporali, sed solus ꝛ manifesta. Est contra Castro lib. 2°
cap. 6° sed obsta. Nam capit, Cum secundū legem, non loqtr nisi de
dominio bonorū et iure immediato ad bona, quale est ex multis et
aliis rationibus, non a. de iurisdictione, Unde ex hoc capite nihil probari
ost, neq Castro ea mihi, sed mihi capit. Absolutos, ex est Greg. 9. Tit.
de Haeret. ubi sic dicit. Absolutos se nouerint à debito fidelitatis dominij
et totig obsequij, q eisq hactenus manifesti in haeresim absq ulla gravis
sententia vallato tenebant adstricti. Verus ex hoc capit. alios colligit vel
praesumi q manifesti sunt haeretici, ut glossa et alij dd. exponūt, non a. q
inciderunt in haeresim indubitatā et occultā, ut vult Castro. Aliud n. est
incidere manifesti in haeresim, aliud incidere in haeresim manifestā. Nō est
ne si priuati essent principes occulti haeretici, subditi statim incidereint
occasione rebellandi dominō, principes esse haeretici, et debitores incidere
occasione fraudandi suos creditores: ex a. manifesti haeretici sunt priuati
subito ipso, et patet clare ex hoc capit. Pronunciamus n. sunt illa verba
nouerint se absolutos, ex quibus sequitur ipso iure esse absolutos ne eo tempore
quando quis dicit vel principes manifestē incepit esse haeretici. Unde infertur
ex Castro secundū ne haec non esse amplius obligatos dico. Unde a. ostenditur
ab hoc, alibi dicendū est. Nec debitores tenent ad satisfaciendū creditori
manifesti haeretico donec reconciliet Ecclie, etsi ante haeresin incidisset
solutionis. ex et patet ex Can. nos sanctorū 16ª q. 16°. q est Greg. 7°
vbi dicit Pontifex non esse sententiā fidelitatis publicē renouandā. Neq
subditi tenent obedire suis principibus aut superioribus, nec tributa soluere. Vide
Sylvest. v. Haeresis. n. 14°. Neq filij amplius ost sub potestate patris haere-
tici, ut patet ex Capite. Quicunq. De haeret. in 6° nec uxor sub potestate
viri, aut obligata amplius viris nouerbo, ut patet ex Capit. de illa. De discretis
Hic tn aduertendū 1°: Ante sententiā iudicē qua declarat haereticus vel de- Nota 1°.
nunciatus excommunicatus, subditi posse ei obsequare, licet non teneant. Nō est, q
non teneant eis obsequi. Sed post sententiā non possunt ei amplius obedire,
q non possunt eis eo remanere: ex intelligi, modo sine grauī incommodo fac
obedientiā possint recusare. 2° Aduertendū. Si ante sententiā depositionis Nota 2°.
recipiant, subditi tenent ei minus obedire, q non eo priuatus ost sua titulo
et iure in subditos, sed fiat solutio suspensa aliqua vsq dum ei
constet. Simile ost in coniugio. Si n. maritus haeresim recipiant ante iudicē
sententiā, tenet uxor ad illius redire, et ei subesse, ut antea, ut patet ex Capit.
de illa, de diuortijs, et docet Cardan. in Epitoma q. Decret. q. 2ª cap. 7° §. 5°
num. 9° et 5°. quod ide ost dicit in aliis exceptionibus, etsi n. priuentur iurisdi-
dictione infideles dum excommunicati sunt, tn post absolutionē illius recipiant, ut
patet ex Can. nos sanctorū. Si a. ꝛ sententiam fuerint priuati suo principatu
subditi non tenent illis reddere post sententiam, nisi Ecclia illis restituat

Dub. 6.

Si falsarii monetae ipsi plectuntur rapiti et mulctantur non monetae Haeretici falsatores scripturae et fidei.

Contra.

Pro Script.

Nota.

sirit vper non teneri redire ad matrim si x sentias fuerit separata.

Dubitem 6. Utrum Haeretici iuste afficiantur extremo supplicio? Donatistae dorierunt Haereticos non esse plectendos, vo q fides debeat esse libera, ut refert Optatus lib. 3. contra Parmenianum. Et d. Augo lib. 2. contra litteras Petiliani, cap. 10, et lib. 1. cont. Epistam Parmen. c. 7. idem dorit 26. Thess. et patet ex canone 19. dato in Conc. Constant. sesse 15. Et Luthers, et patet ex canone 33. apud Rotterdam. Sed Haereses est detrum, Haereticos non esse plectendos extremo supplicio. 1. non esse dignos pro supplicio: vel, Ecclia non habere potestatem et principes secularis ita eos puniendi. Nam Conc. Constant. dant canon 20 Hussitas et Wicleffitas in fide et moribus. Et Leo 10. canone Lat. vetiri q nolunt converti tradantur brachio seculari puniendi, et habetur Capit. Ad abolendam, et Capit. Excommunicamus, de Haereticis, et est Conc. generale Lateranense. et Capit. Sicut vol in 6. vide titlo. Diversa. Regula Ecclia esse inclusorum omnium Haereticorum est, na sicut Ecclia non pt errare in fide, ita nec in practica morum, prohibendo id q x se iniustum est. Pro Script. Deuter. 13. et 18. iubetur falsi prophetae sine misericordia occidi. Et cap. 17. iubetur occidi q sacerdoti supremi auctio nolierit parere in ijs q ad legem pertinent: alq Haeretici supremo sacerdoti resistunt in ijs q ad legem pertinent, q s. 3. Reg. 18. Heliam occidit falsos prophetas 400. Similiter 2. Par. 4. Reg. 10 multos occidit, et valde duos plangit, ut ibidem patet. Similiter 2. Par. 4. Reg. 23. plurimos falsos prophetas occidit: alq nostri Haeretici tales sunt quales falsi prophetae in illo populo: sicut n. illi averterabant populos à vero cultu Dei, ita nostri Haeretici averterant Christianos à via fidei quia non pt ullo cultu Dei esse salutari, ac proinde a vero Dei cultu ad ullo cultu q deviat ad salutem. Matth. 18. Deus iubet eos q Ecclia non audiunt haberi tanquam Ethnicos et publicanos, q merito tradantur brachio seculari tanquam non amplius filii Ecclia, et indigni materna Ecclesiae benignitate: alq potestas secularis pt punire eos malefactores Rom. 13. Nec n. sine causa gladium portat, dei n. minister est vindex in ira ei q malum agit. Haeretici ea. maxime turbant Reipub. Christianam, ut experientia docet. Josue. 10. Haeretici dicuntur fures et Latrones, q ovile Christi ascendunt ab ostio: Ecclia, et sua figmenta introducunt: alq fures et Latrones iustissime extremo supplicio plectuntur. Matth. 7. et Act. 20. dicuntur lupi rapaces non parcentes gregi: alq Pastores est lupos arcere, et si necesse sit ad gregis custodiam occidere, q nos Summus Pont. et alii Praelati accipiunt à Deo potestatem ees necessaria ad pascendos, amputandi et potestatem occidendi sc lupos q principes seculares. 2. ad Timoth. 1. Reprehendit Paulus Timoth q eius corpus depascit nisi matura fuerit gravata. Abstinentia, Potus Amantia et Castitas morte puniebat qe mentiti erant 55. q multo magis Haeretici, q vera mentiuntur 55. sunt puniendi. 2. q ex lectura Imperatorum Christianorum quod Ecclia accepit et habuit. Vide D. Augm Epla 166. ubi enumerant aliquot Imperatores q Haereticos temporalibus poenis plectendos constituerunt, n. Constantin. Valentinian. Theodos. Gratianus. vide Codicem, de Haereticis et Manichaeis ubi ea lege habetur. Advertite tm ipsos Imperatores non edidisse leges quibus Haeretici mortis plectuntur, sed tm exilio, privatione bonorum, vel verberibus. vide D. Augm ubi lib. 2. retractat. c. 5. et alibi retractat q aliquando scripsit n. Haereticos non esse ad compellendos ad fidem, sed disputationibus tm conciliandos, doctrinis fieri, Haereticos debere patienter temporaliter rogi ad fidem, ut patet Epla 48. et 50, tm sanctus scripsit postea multis, cum q putabat id divinae misericordiae Ecclia, tum q lex Imperatorum de omni

dendis haereticis mandis exhalat. Nam primis q id sanxerunt videntes fidissse Martiano, et Valentiniano principe, vt patet l. vltima. C. de haeret. vbi haeretici inhonesti vocati, et q vorus nominibus audiebat nothus audi poundy Ysidorus. Adde hec edicta fuisse post mortem D. Aug. ex his D. Aug. sensisse non sufficienter vocari posse, patet ex Epla 50. Et lib. 1° cont. Epistolam Parmeniani cap. 7° et tandat. 11° in Johan. versus finem. 3° patet testimonio ipse Aug. Tertull. contra scorpiacum scribit. Ad officium haereticos compelli, non alios dignos est, desidia vindicta est non stadenda. Hieron. in Epla ad Galat. in illud cap. 5^ti medicis frumenti tota massa corrumpit. Zizania seminata stabis et apparuerit extinguenda est, et frumenti a massa virtus tolli stabis et apparuerit extinguenda est, et frumenti a massa virtus removendum, semenda putrida removendum, et stabrosis aital a caulis ordinis removendum, ne tota domus, massa, corpus et pecora, audeat, corrumpat, exhaustat, intereant. Arnold Sen Scintilla fuit, sed qz non statim oppressa est, totus orbis vsq flamma depopulata est. Oglaby lib. 3° cont. Faustum. landat fautos nouitatis martini ghisli q donatistas aliquot occidisset, et comparat illud facto Moysis, Phinees et Helie q occidendo idolatras et falsos Zelotas. Diodorus Alexand. in Cant. Galatis Act. 1°. clamat haereticos vse digne flammis. Si, inquit, extinctos eos gladio sapit, no solum gentiles digne est, sed et flammis. Leo Epla 93^a c. 1° laudat principes Christianos q gladio in haereticos animadverterunt. Greg. lib. 1° Epla 71^i laud. Bernardus quasdam Arrianos Afros q haereticos et extremo supplicio punivit, et laudat vt fecit. Bernard sermo 66 in Cant. post medium, multa habet in hanc sententiam. Melius, inquit, quid dubio vt gladio coerceatur, illius q non sine causa gladius portat, quam in suos errore multos trahentes permittatur. Et j ostendit quanta sit vis Diaboli in corpus vnum, vt et tales tormenta sustineant. Et habet vbi. 1° qz cum haeresis sit grauissimum, q inhonestum putatur, etsi civitas non noverit politas Respub. maxime ne exemplo serpat, sicut Sodoma grauissime punita etsi non noverat Resp. nisi exempla: Haeresis. a. longe est grauior Sodoma. 2° Ne haeresis est pestilentissima Resp. ipsorum sermo vt Cancer serpit teste Apto, unde et dicuntur fures et Latrones et lupi rapaces vbi parentes pugi, q non solus possunt, sed et debent occidi, et principes iure diuino tenentur vel exterminare si possunt sua ouia. iure diuino. Confirmatur, qz tenentur latrones corporis exstinguere, q multo magis Latrones animarum q intendunt animas exstinguere. Confirm. 2°. Qz ordinarie occidi haeretici sunt sediciosi, et quorum versutiis orbis replent tumultibus et bellis, vt patet in Germania, Belgio, Gallia. S. Tertia q vbi qz ipsos et haereticos oportet pueri extremo supplicio, nam vel multi parentes considerantes, vti sepe videmus, et dicit D. Aug. Epla 48: vel si vbi remanent nolunt, oportet vos vbi tolli i medio ne grauius postea damnetur vnde non est rationabile ipsos occidere, sed misericordia, tum ergi ipsos haereticos, tum vel maxime ergi ipsos Catholicos ne ab ipsis pudentur. Postremo accedit confirmatio iam a multis seculis sancita qua haeretici solent occidi. Nam ante annos Xti 1200, persecutiones vbi sedes affirmati sunt extremo supplicio, teste D. Hieronymo in Epla ad Ctesiphontem, et D. Leone Epla 93^a Cauda et Basilio Haeretici combusti fuit Romae a populo Catholico, vt refert Gregor. q dialog. c. 4°. Et alibi qda Basilio auctor haeresis Bonosiacorum exustus fuit Constantinopoli ab imperatore Alexio, teste Zonara in vita Alexii. Et tempore B. Bernardi solent interfici, vt patet ex Serm. 66° in Cant. gladium et Albigenses fuerunt interfecti tempore suo. vbi supra 3^a, vt refert D. Anton. 3^a q. doctor. tit. 19: cap. 1°. §. 4°. Sed contra obiciunt 1° multae Scripturae, vt Exod. 2° Confiabant gladios suos in humeros, et cantabant Psal. 9. Et cap. 11° Non nocebunt, et non occident in toto monte sancto meo. Resp. Si haec loca ad rem faciunt, nullus

Ob.

Resp.

Citi primi lege sanxerunt haeretici. morte puniendos

Resp vobis

Ob. malefitius interfiri posse. Obijcit 2°. Dns Matth. 13°. Sinite ut zizania crescant usque ad messem. et usq; ad diem iudicij. Ergo. Ergo zizania non debent
R/X. quotidie scelerati, sed filij regni, ut ibidem dicit. Ergo non mali per quos nulli mali possunt occidi, &c. est expressa contra Apostolum Ad Rom. 13°. Sed
ergo est. Nec Laicis, nec aliquo modo esse obtemperandum quando id non
fit fieri, sine Catholicorum seu bonorum strage, ut patet de verbis Dni ibi
ait, ne forte simul eradicetis et triticum: quando a. non ab hoc principio
possent et deberent exterminari. Ita exponit D. Augs lib. 3°. cont. Epistolam Parm.
cap. 2°. Tertio Obijcit. Dns precipit non occidi. Matth. 18°. Et Apls scribit non occidi post Dni et 2di Dni
mandatum. Ad Tit. 3°. Ergo. Nec Dns, nec Apls iubent et occidi malefi-
R/X. cos in nouo testamento, inde ex non sequit non esse occidendos, etsi. non
iubeant, ex et non prohibent, saltem a contrario sensu colligi et alijs locis intelligi
Ob. q°. Obijcit. Dns non dedit Petro gladium materiale sed spirituale, q̄ non
debuit iubere vsum armorum. R/X. Ergo. Falsum est non dedisse gladium mate-
rialem, non q̄de ut p se ille sumeret, sed p. ipsum potius Christianos sibi subdi-
tos: dedit n. Petro auctoritatem iubendi primitijs Christianis, ut hoc
gladio vterentur. Itaq; sunt duo gladij in Ecclia, q̄ significant ex dicto
de quibus Apls. Ecce duo gladij hic. De q̄bus vide D. Bern. lib. 4° de Consid. ad Eug.

Quæstio 12ª. De Apostasia.

Arg 1m. Vtrum Apostasia extendat ad infidelitatem?

Contra. Contra D. Thomas est. Apostasia simpliciter quæ q̄s à fide recedit extendit
R/C. ad speciem infidelitatis, non a. Apostasia ab ordine vel religione. Nota
Nota. Apostatat à fide gratis dicimus cum q̄ fidem quam aliquando tenuerunt
desciscunt, sicut patet de Iudæis, qui Christum, sicut Deum, sicut Paganismum
credidit: Exempla tria solent dicere Apostatæ q̄ totam deserendo transeuntes ad
Paganismum vel Iudaismum, ut Iulianus Apostata, qui falsa religione Christianæ
nomina Christiani desinunt, negando nihil à Christo existentibus esse be-
neficium. et hoc modo stricte passim hoc nomen pp. Itaq; Lutherani dicuntur
quidam ab Apostatis, q̄ illi retinuerunt professionem nominis Christiani, sed
blasphemi Christiani remanserunt: Apostatæ a. negant Christum et professionem nominis.
vide D. Ambr. Sermone 11° in psal. 118°. Et Augs lib. 16° de Ciuit. c. 2°
Caiet. Hic disputat de Apostasia ab ordine et à religione et de quibus dicitur
sed hoc pertinent partim ad tractatum de Voto, partim ad tract. de Ordine.

Arg 2m. Videtur secundo quod Apostasiam à fide amittat dominium
in subditos, ita ut ei obedire non teneantur

Contra. Contra D. Thomas est. Cum q̄s à sententia damnatoria quod Apostatam et
excommunicatum, ipso facto cadit subditi à dominio et iuramento fidelitatis quo
liberati sunt. vide dicta q. 11ª. a. 4°. dubio 5°.

Quæstio 13ª. De Blasphemia in gre.

Arg 1m. Videtur Blasphemia opponatur confessioni fidei?

Quid Blasphemia Notandum. Blasphemia in gre sumpta est maledictio alicui illato
in aliquem, præsertim q̄ fit alicui dignitati et excellentiæ, ut docet D.
Hieron. in cap. 4° ad Ephes. et D. Augs lib. 2° de morib. manichæorum
cap. 11°. Sic accipit 1m Conclu. 4°. Blasphemiam et obseruing. Et
ad Tit. 3°. Neminem illud. nolite blasphemare. i. maledicere. Et solent
pp. et theologi communiter accipere pro contumelia in Deum q̄ est summe
bonum et excellens. n. quando vocat vel ore aliqd dictu quo vis excellentia
derogatur. Vide D. Augs i. Retractationibus, inqt, Blasphemia inter locos dic-
possit quidem dignitati derogare, tn q̄ de alicuius bonitate detrahit, et
dicitur vere bonitati indubitabiliter est, Blasphemia tn contra Deum com-
tur obtrectare. Hinc positis Rdeo et dico 1°. Blasphemia q̄ fit ex animo
Assertio 1ª infideli erit ex animo negandi fidei saltem exterius, dicendi opponendo

confessioni fidei. v. g. quando aliquis dicit Deus esse aliquam malo-
rum, qui ita sentit, est directe ad impugnandum infidelitate, et contrario
confessioni fidei. Similiter si q̄s vult dicat aliq̄ verbum negando fidē, etsi
interius non ita sentiat. Et ro est, qz significatio contraria fidei, q̄ est in ipsa
materia seu verbo, est directe voluntaria ideo n. refert ista verba, vt q̄ ea
significet rem se ita habere, et se ita credere. Dico 2° q̄ si q̄ ita vel *Assertio 2ª*
impatientia tale q̄d dicat, est indirecte et materialiter contra fidei rō
fessionē, qz ipsa materia talis est, vt q̄ se significet id q̄ est contra fidē. Et
hoc significatio est ab ea inseparabilis, unde si q̄s voluntarie impugnet q̄
sua sententia eiusmodi verba proferat, censetur indirecte fidē negare, vel
aliq̄d fidei contrarium assirmare; tunc contrahit malitiā negationis fi-
dei, nō ad contrahendā malitiā alterius vitij sufficit voluntarie facere *Ob.*
aliq̄ opus rei talis malitia ordinarie est connexa. Dicit. Petrus Blasf.
quia est contra religionē, qz est contra rationē debitū deo debitum, et
reverentia quā religio deo nobis exhibet. Confirm. 1° qz si q̄s facto
aliquo irrogat deo iniuria q̄ ita, non qz ait infidelis, sed contra reli-
gionē, non n. contra fidei professionē, q̄ est ut verbo. Confirm. 2° qz
et fieri Blasphemia sine omni ~~affectione~~ assertione n. imperando
vel mandō et similib. modis. Ro. quia blasphemia q̄ potest esse contra *R*
religionē dicitur, qz est contra honorē et reverentia deo debita, et
satis constat aliquā oratio blasphema quatenus q̄ ea deo honor debi-
tus, unde et 2° probo ratio, quia qz impia oratio debitū deo ho-
nor nisi expresse vel implicite aliq̄ asserendo q̄ est contra fidē, vel
negando q̄ est fidei, ideo et blasphemia non est aliquid modo contra fidei
professionē: propriē quidē quando expresse continet aliquā assertionē vel
negationē contra fidē, impropriē, quando solū implicite, et qz affectus lo-
quendi, vt ratio dicit, patitur Deus, qz se affectū habentis deo q̄ est
non repugnat. Ad 1ª Confirm. Fieri non potest vt q̄ facto irrogat deo iniuria
seu contumelia, qz id potest aliquo modo contra fidei professionē, qz illud
facto significat aliq̄d fidei contrarium, saltē qz intentione faciendi. v. g.
si cupiat in rebus contra Deum. Ad 2ª Confirm. Blasphemia etsi non
semp continet expressā assertionē vel negationē, semp tñ continet
implicitā falsitatē, saltē qz intentione dicendi. Vide medi D. Aug. lib.
cont. Maud. c. 15° ideo potuit et blasphemare quia potuerunt, qz poterāt
falsa vel hoc ipso affectu deum, blasphemando falsa dicendo de ipso deo.
v. g. Petri dicit, aliqua deum mentiri, iubere deo ignorantiā, saltē affectū
sic q̄ noluit aliquis sanctorum membra modo indecenti, blasphemant, et
falsitas significat, qz significant aliq̄d in ipso esse indecens et vituperabile, idq̄ ve-
rificat in ipso Deo, quatenus non est id q̄ vituperio dignum est q̄ gloria
ipsi debita abstulerit. Et videtur blasphemia magis esse contra religionē
quia ~~fidem~~ contra fidem.

Arg 2° ubique blasphemia semp sit peccatū mortale.
Ro. Esse semp peccatū mortale, nisi quando fit ex impetu deliberatē. *R*
notandū. Blasphemia ergo q̄ continet expressam infidelitatē ratione, esse *Nota.*
peccatū mortale si fiat cū plena advertentia, qz materia talis blasphe-
mia est grauissima: q̄ si non contineat aliq̄d contra fidē nisi valdē
implicite, sic fieri potest vt ex parvitate materiae sit venialis, quando
sit deliberata, vt dicit medi. c. 12° n. 87° Et Scotus. d. Blasphem. §. 4°;
vt, si q̄s diceret de S. Antonio, quidam iste Sanctus est Calvinus.

Arg 3° utrum peccatū Blasphemiae sit maximum peccatū?
Nota. Blasphemia alia esse immediate in deum, vt quando q̄s deo tri- *Nota.*
buit q̄ ei non competit, vel negat q̄ competit: alia est solū mediate
in deum, sed immediate in Sanctos, vel in aliquā creaturā quatenus

ad Deū ꝓtinet: et sc̄m̄ indigni loquāt de Sanctis, vel maledicāt
alijs Creaturis vt est equū dei vel insuper quod nos rapiyat: hoc
n. maledicta stant Blasphemiæ, non quatenus tendunt ad Creaturas,
sed quatenus redundant in ipsū Deū. Ex sc̄m̄ maledicāt creaturis
q̄ nobis fuit ornata pacis, vel magnanimis valemitatibus, non est pec-
catū. Sic ꝺ maledicat diei natiuitatis sue, et Dauid mauthq
Gelboë: Sic a. q̄ maledicat Creaturæ ꝺ tendit aliquā molestia, q̄
sine culpa reā est penitus venale: eodemodo Christū maledicāt stant
Christi. Hīc possūt dici 1° Blasphemia q̄ est ex odio dei, est omnū pec-
catorū grauissimū. Patet. Ex est contra honorē dei, q̄ est summū
Dei bonū ostendit, et q̄ndo ex grauissimo pacto intimo. Dico 2°
Blasphemia q̄ tendit immediate in Deū, grauior est ceteris paribus,
quā q̄ tendit mediate in illis. Nam minor est iniuria q̄ illis
mediate in aliquē redundat quā q̄ immediate: Exempli gr̄ā est ali-
cui iniuria non se in diuersa sit natura, et sc̄m̄ grauis
Blasphemia ꝓferat in B. Virginē, est maior iniuria Christi quā
sc̄m̄ aliqd horrēdū coram dicat de Christo. Dico 3°. Blasphemia si magis sit
ex odio dei, vel ira in Deū magis ex infidelitate, minus est pecca-
quā ex q̄ est ex infidelitate. Patet, q̄ habit ꝓprie obiectū est contra vir-
tutē religionis, infidelitas a. contra fidē: aliq̄ fidēs est nobilior alia
quā sit religio. Unde patet, Blasphemiā simpliciter sic q̄ntē rōnē derogantē
gradum scīrat honorem deroganti dīo honorē esse minus peccatum in
infidelitate, q̄ est contra virtutē inferiorē: sed q̄ plerūq̄ q̄ndo ex
ira vel odio in Deū, sed ex intentione remouendi deū, idēo grauis
est peccatū infidelitatis. De pena in Blasphemiā vide Castro lib. 1° de
Hæret. punit. c. 12°. Et maldan. c. 12°. n. 83°. Lucit. 24° inducit ex-
tidi. Quā Blasphemiam dent nomē dni mortis maioris. Conr. Lahm.
sīb Loone ho. serm. 9ⁿ. ꝑ. Ad abolendā, tenet et nō absoluendū absq̄
grauissima penitentia in foro rōnis. Vide alias penas in clericos et
Laicos blasphemātes, et in audientes similiter et Ecclesiasticos q̄ cōtra
peccantes, ibidē: vbi et statuit, vt q̄ blasphemātē audient, cum
alter obiurgare teneat, si citra periculū id fieri possit: sīn q̄ est vile
vel timeat esse emendato nō speret, modo non teneat maiora
mala: ex honor dei postulat vt sit non timeam. Prudentia tñ ipse
opus, et sufficit vel gravitatē sine alia verborū asperitate ob oculis
ponere. Dicit. non timeam rumpere patientiā quando nec sperat
emendatio. Ratio. Quando pacis solū nocet patienti, non timeat
rumpere si non sperat emendationē: si tñ noceat alteri honori, et
ego meā recreationē quādo instandū honorē Christi, timeat, præsertim
vbi agit honor dei. De alio 4°. vide D. Thomā

Quæstio 14ª. De Blasphemia contra Spiritū Sanctū.
Vide dicta 3ª p. q̄st 83ª a. 1°. vbi dictū est q̄d est blasphemia in
Spiritū Sanctū, de qua matth. 12°. et marci 3°. dicit, quā non
remittit neq̄ in hoc seculo neq̄ in futuro. Neq̄ n. dicit blasphemia
ꝓprie est finaliter impugnatiua, et dicit D. Aug̃, neq̄ ex pacis ex malitia,
vt ibi dicit D. Thom. sed ex pugnatia agentis directe contra fidē, q̄us
ssb̄ nouerit ac manifeste tenetur. Et quando audaci dicebant Christum in
zabulo ejicere dæmonia, et doctrinā eius esse à Diabolo non ferunt ei
fauere. Ita docent PP. Athan. Ambrosius. Hilarius Christ. Anselmus dicit
Blasphemia a. in filius hominis est quando dicebant eos esse voluntatis
vini, et amicos publicanorum. Vide rationes apud D. Thom. q̄ alia sentit

Assertio 1ª.

Assertio 2ª.

Assertio 3ª.

Ob.

R.

& rationaliter, nam quoda sunt posita ex malitia vestis diuina pro-
ratus in spiritus sanctus: et videbat tam articulum d. Thom. vsto 2° assig-
nat vi sex speciei.

Quæstio 15ª De vitijs oppositis scientiæ et intellectui.

Notandus est. d. Thomas donum scientiæ et intellectus ponere circa fidei. Ar scientiæ quidem opponit ignorantia: intellectui .a. cæcitas mentis et hebetudo. Cæcitas mentis, et dicitur articulus, est, quando quis in rebus et solicitudinibus carnis et rebus terrenis, et vel spiritualibus et ad salutem pertinentibus apprehendere nequeat, et quidem ex nimia animi applicatione ad res terrenas, et maxime ad solicitudines carnis. Hebetudo .a. quæ difficultas valde vel spiritualis intelligit, et quidem magna ex quæ et intemperantia. Habent .a. sese et maxime et magis. Hebetudo .n. est quædam cæcitas, et cæcitas est magna hebetudo. Vide d. Thomas.

Nota.

Quæstio 16ª De præceptis fidei, scientiæ, et intellectus.

Art 1ª Videtur in lege veteri debuerint dari præcepta credendi Quod d. Thomas negatiue. Ro ipsius est, ex in lege veteri solis gratia quæ credenda erant, vt, Deum esse, et esse remuneratorem, et fides, quamvis fidei non debebat præcepti sub præsupponi alijs præceptis. Circa quæ resp.

Rx

Dubium est. Vtrum in lege veteri et naturæ non fuerint aliqua præcepta quo tenerentur credere esse vnus Deus Creatorem, remuneratorem. S. Ideo, et sit 1ª Propos. In lege veteri non continebat aliqua præcepta quo expresse tenebant credere esse vnus Deus, sicut in nova lege continebat singula præcepta quo tenemur credere in Christum. Et hoc modo contra d. Thom est vera. Videatur tamen multa esse in veteri lege quæ implicite tenebant in Deum credere, vt continebat præcepta de cultu vnius Dei. Exodi 20 et Deuteron. 13° 2ª Propos. Certum est, in lege veteri et naturæ fuisse præcepta non solum de fide aliquis articulis & tam credebant, sed et de fide vnius Dei Creatoris, Redemptoris. S. Colligit ex Diuo 5 de necessitate fidei ad salutem, vt patet ad Hebr. 11: Sine fide impossibile S. Aliq erit alij libri q est medium necessarium ad salutem et est præceptum quod actus fidei semper fuit præceptus. Minor patet: Quia alijs libri q medium necessarium ad salutem et est præceptum Quamvis in strict. sub communione modo accipere, quo modo magi. and explicite vel practica. vt Joan. 3: nisi quis renatus. S. Lucæ 13. Nisi pœnitentiam habueritis. S. Similiter modo de fide dicit math. 18. Qui non credit, damnabitur. 2° Ro minor, quia nullus operis est q debeant omnia ad quod præceptum aliquid q est necessarium ad ultimum cuius finis, vnde maxime præceptum charitas: deinde spes. Ideo .n. aliquid præceptum quia est stricte vel necessarium ad ultimum finem, q id q est medium necessarium debet maxime præceptum. Vbi aduerte, duplicia esse media ad finem vnum necessaria: Quædam .n. sunt necessaria ex naturali ordinatione et ordine quæ habent ad finem: Talia sunt fides, spes, charitas, et pœnitentia in peccatore: quædam solum ex diuina institutione et positiua ordinatione, vt Baptismus, fides audientis &c. Talia .a. q sunt primum quia magis sunt necessaria, ac quidem magis præcepta quia q 2° quia. 2° Obiect contra, Ro nolle credere vnus Deus remunerator. S. simpliciter est grauissimum peccatum, q contra alia præcepta, peccatum .n. est vitium, malum, vel contingit contra legem Dei aliquam. Sed est quia nullus inobedientia mandatorum, q tunc tempore exhibat præceptum quo tenebant hoc credere. q. a. in veteri lege ad alia multa pertinentia credenda tenebant, multo est ex dictis, neq hic in dubium vocatur. Sed contra obijcit 1° Præceptum fidei est supernaturale: atq hoc non vi ob.

Dubium.

Prop. 1ª.

Prop. 2ª.

Nota.

esse rapax p̄cepti supernaturalis nisi iam habeat fidem veri dei, nam
vt superior alicui possit imponere p̄cepta debet agnosci ab inferiori
g̃ vt possit ei imponi p̄ceptū supernaturale debet agnosci modo su
naturali. Confirmatr. Ex obligatio p̄cepti pertinet ad virtutē obedi
entie: atq obedientia supponit fidē, vt dicit dr̃ssm. 1ª 2ª. 104.
a. 3. ad 2m. Sz rō ipsius p̄cepti fidei sit supernaturale non pt
cognosci solo lumine naturę, g̃ sola fide, ar̃ginde id rō imponi
tale p̄ceptū non solus debet habere fidē veram dei qm̃ cognoscat
p̄cipientē: sed et fidem vel p̄cepta quia cognoscat id q̃ p̄cipit.
Resp. Certum est, fidei p̄cepta veram dei reuelatoris q̃dā esse naturale
q̃ ex ipsa rō naturali constat, q̃ dictat nobis credendum esse verum de
eo cui⁹ moderatur in gr̃e: Quędā supernaturale quia non tantum in
gr̃e tenemur hęc credere, sed in parte teneamur firmissime credere,
atq ob dei⁹ auctoritatē, ratq firmitate qua illa dicit: et de hoc
p̄cepto mine agimus, et dicimus, nos fidem imposuisse. Vnde ad subiectū
hego dicitur non esse rapacē p̄cepti supernaturalis antequam habeat
fidem, vt n. obligetur et teneatur se obligare, non est necesse vt hoc ipsum, s
se obligari fide credat, sed satis est vt ei hoc moraliter aliquo modo
sit cognitum, ita vt prudenter iudicare debeat: sicut videmus fie
in aliis p̄ceptis, vt n. obligetur lege pontificis, non est necesse vt credat
eum esse pontificē, cuius haec lex habetur, sed sufficit ita mihi hanc
legem exponi, vt prudenter existimare debeā à pontifice eā tanq
pari modo vt obligetur p̄cepto fidei ad immediate credendū, sufficit vt
sub credenda ita mihi exponatur, et ita confirmatr vt moraliter mihi
credendum sit esse credendā ab eius auctoritate. Neq prudenter de hoc
possem dubitare: quando n. res est ita sufficienter exposita et confir
mata, hinc donec, vt antequā aduertā fideo dicat vel habitus habeat,
satis constat deum esse q̃ p̄cepit vt credat: constat n. hoc fide quędā
humana orta ex notis fidei nō adhuc speciali, vt patet ex dictis
q̃ fides humana non est q̃ merito naturale rōm non sine aliq
cio speciali habeat: neq est eiō supernaturalis, rōm mihi rōe natu
rali, sed est q̃ medius inter cognitionē naturalē et supernaturalem,
et adhuc quandā credentia morale, non q̃dē talē, quod q̃ negari
non possit, aut q̃ meretur meritū, sed q̃ prudenter negari non
possit. Difficiliter tñ negabit si unus ocl̃ fidei notas vere p̄cedentes
Sed q̃ facile est alios ab illis notis auertere, facile est ostendere
est credendū negare, p̄sertim quando 1º venit ad fidē. Hinc patet
quomodo necesse sit superiorē cognosci vt possit imponere p̄ceptū
naturale: falsus n. est debere cognosci cognitione q̃ sit p̄ceptū supra
naturalis, cuius hęc cognitio possit esse merito naturalis, atque sola
naturali lumine accepta, p̄sertim si aliud lumen sit p̄sens, vt
Angelici. Et ex hac cognitione sequeretur absoluta credentia de obli
tione hic et nunc credendi. Ad Confirm. Quędā dicunt p̄cepti
illius actus fidei quo q̃ credat deum esse verum .S. non esse actus
obedientiæ, nisi materialiter, sed non video rōm non possit et hoc
aliter esse actus obedientiæ 1. imperati à volita obediendi deo q̃ in
instanti habet cognoscit fide humana ex notis fidei. Sicut n. aliq
quam credat habet hoc iudicium. Hoc est credendum ob dei⁹ auctoritatē
Sz vt sit habere istud, obediendo est deo q̃ p̄cepit vt sibi credat. Sicut
obedientia supponit fidē dei⁹ vestiri p̄cepta aliarum virtutū, vt

Primus actus fidei et actus obedientiæ.

a supiore manentia, non .a. dum respicit proptm fidei vnius dei, s.
Adverte tu, non esse necessarium vt actus fidei sit et expresse et formali: Nota.
ter actus obedientie, q non est necesse vt deo expresse intendat z illum
actus satisfacere propto supiorē, sed sufficit si velit reddere q debitum
dicit authoritas dor postulat. Dicit .a. obligatio proptī tenere ad vnū
licite obedientie, non q sit effectus solus obedientie, quasi ad solos actus
obedientie obligemur ex proptō, nam et ad alios virtutes pertinet ad
quos actus ex proptō obligamur, sed q sola obedientia respicit hanc ob.
ligationē tanquā proximū motivū, seu vox formalis obiectū: 2° obijcit. Ob.
Si fides sufficienti propositione evidenti est vox naturali dor esse credendū,
ō nolle credere est duplex peccatū, q est contra proptm supernaturale vni.
uersi, et contra naturalē vocē q dictat solem hoīem ad credendū teneri.
Sed n.C. de proptō supernaturale, et dictamē vocis naturalis non se Rō
habent ibi in modus debendi proptus, sed solus proptus supernaturale
habet ibi vocē proptī immediati obligantis, et contra aliud genus peccati:
Dictamē vocis naturalis conuenit solus gnali modo quasi applicand pro-
ptus supernaturale: Nudicia .n. obligatio aliqua supernaturalis, vel et
positiua, quenit ad dor nisi mediante aliqua obligatione naturali
saltē gnali, vnde ex repugnantia ad aliud non sequit specialis malitia,
Cuius signum est, q z peccat contra alium proptm positiuū humanū
peccat et contra vocē naturalē q dictat suspicio obtemperandū, non ta-
men contra specialis malitia. 3° obijcit. Praecepta non imponunt Ob.
nisi subditis: sed prima dor ad deus subiectus est z fidē, g non impo:
nit alius proptus de credendo deo. Rō: Hoc est argtum D. thome, Rō
quo posito vix videt aliud solubile, quia .n. posset aliquis proptō
expresso quo dor tenet subiectus credere esse vnus deus. Sed dicendus est ad
minorē. Prima subiectionis hominis ad deus non est z fidē, sed z na-
tura, dicit .n. vis sit author naturae, vos z fidei subiectus habet, sicut
ad finē naturalē, sicut supernaturalē. z Et quo z deus sit naturae remotor
habet z fidei vt vam obligandi ad finē naturalē vel supernaturalē
consequendū, et ad media constituta vel z gitationata quit volunt, et
sunt placentia illi destinandi: thus vox dicit subiectionis est vos nunc:
dare obligare ad actus supernaturales et fidei, sicut legislatores est destinare
quos subditos ad functionē quam libuerint.

De Spe.

Quaestio 17ª: De Spei propria Natura.

Notandum est. Nomē spei aliquando accipi pro re q speratur, vt Nomē spei varie accipit
Ad Roma. 8: Spes z videt non est spes. 1. Reb speranda q plene est
non speratis sed obtentis. Et. Ad Tit. 2: Expectantes beatā spem 1.
beatitudinem speratam. Aliquando accipit z eo in quo sperans, q est
causa efficiens z quia obtinens rem sperandā. Sicut sepe in psalmis
dicit spes nostra, fiducia nostra, q .n. est ab a quo sperans nos.
tros bonos: Aliquando accipit z modo expectatis sensibilis in bonis sen-
sibile absens, arduus, possibile. De quo D. thomas 1ª 2æ. q. 40. Hic a. ac:
cipit z habitū et actū supernaturali voluit, simili modo hunc habitū
in bonis supernaturalis absens, arduus, possibile. Eodo modo accipit scpt
in scripts. vt 1ª Corinth. 13: Nunc manent tria hec, fides, spes, charitas, s.
Ad Rom. 5: Gloriamur in spe gloriae filiorū dei.

Artg 1ª Virtus spei sit virtus? Dubium.

Rō. Affirmat. Vide D. thomā. Sed dubium est. Vnus sit actus specie dictus? Rō
Dicendū .n. in 3ª dist. 26ª q. 1ª negat spem esse virtutē si de virtute
specie et strictē loquamur: et addit, Habitus spei non esse absolute necessarius
ad sperandū: ad hoc .n. sufficiunt cognitionē boni possibilis, sed, inquit, ad

Prop. 1ª

Quæstio.

Prop. 1ª

Ob. Dnⁿ Durandi.

Ob.

Ob. 3.

ost habere statum meritorium, ut dictus est 1ª 2ª q. 71. q. 6. Nota.
habeat fine charitate. Aduerte q̃ habitus spei formatus et informis esse
eo vnde numero, et secundum ea accidentia et modos intrinsecos,
ut dictus est de fide, vide non est imaginandum hoc differre sicut
viros et pueros, nisi hanc differentiam moraliter intelligamus. No-
tandum in respons. ad 2m. vbi d. thomas dicit, spem fundari in Nota circa thomã.
meritis, hoc dupliciter posse intelligi. 1º q. ab spirata. 1. beatitudo
ultima q. et spes dorate q̃ meritis fundat. 2º hoc modo spei for-
mantur fundat ex meritis. Quod secundum Caietanum sic intelligit quasi
actus spei specie radat sub meritis, actus meritorii opis. Sed hoc
non vr recte dici, nam id q sub meritis radit est aliqd nobis ecclia
secundum fundamentum q a deo donatur pro bonis opibus. Sed actus spei non
immediate nobis ecclie, non sit actus liber, et immediate in nostra
potestate: nullus ca. actus liber radit immediate sub meritis, nemo n.
dicit mereri vt sperat vel vt amat, hoc n. sciat ipsa merita, non
merito meretur: sed meremur augendo q̃ sperando vel amando. Vnde
q̃ d. thomas dicere, q̃ meritis oritur spes, q̃ consyderatio bonorum
opis [illegible] et gra dei fiunt spem oriri.

Arg. 2º Vtrum beatitudo eterna sit obiectum formale spei? Rx.
Resp. Beatitudinem eternã esse specie et principale spei obiectum. Nota.
Notandum. Sicut in fide, charitate et aliis virtutibus inuenitur obiectum
materiale et formale, ita et in spe: hoc a. agit de obiecto materiali:
ali: id n. q̃ specie et principaliter sperandum est eternã beatitudo. Et
hoc modo conclusio intellecta est fide tenenda et patet ad Rom. 5º.
Gloriamur in spe gloriae filiorum dei. Ad Ephes 1º Vt sciatis q. sit spes
vocationis. 1. quia sit ella vel quia ex vocatione sperantis, et q̃ dicitur glo-
ria hereditatis eius in sanctis. Ad Tit. 3º Vt iustificati gratia ipsius
hereditatis simus secundum spem vite eternae. Hinc patet spem po-
tissimum versari circa gloriã et hereditatem celestem. Ho est. Nec d potis-
mum est sperandum q nobis maxime a deo gratuito, et id q ceteris nostris
maxime preferendum et assequendum: aliq id q nobis potissimum petit.
hoc est vita eterna: vnde n. hoc gratuito aliis nobis promissum est.
Ad hanc et potissimum opa nostra dirigere debemus. vnde illud matth.
Quaerite primum regnum dei. Dubium 1º hoc est. Vtrum hoc q dicimus Dub. 1º.
intelligendum sit de beatitudine formali. 1. de visione beatifica i Ar. de
obiectum, q est deus. Durandus n. dist. 26ª q. 2ª. dicit, id q specie et Durandi error.
immediate sperandum non esse ipsum deum, sed q creatum in. visio visionis
et ita spem non versari immediate circa deum ipsum, tanquam bonum
immediate sperandum, sed solum mediate, sicut religio versatur circa deum
mediate, non primo versatur circa opus quo deum colit. Sed hoc sentiat
est contra rationes theologorum, quia hinc sit sequitur Caietanus. Dicit di:
tandum est, obiectum immediatum et principale spei q sperandum esse ipsum Rx.
deum est immediatum bonum nostrum, et non tantum visionem ipsius
deum aut filiationem, aut fruitionem. Sic 1º vox D. thomae. Ib in quo sperandum est
deum: aliq a deo debemus sperare aliq bonum ipsi consentaneum, n. vt simul
respondeat principio, q sicut ille in quo sperandum est infinita potia et
bonitatis: sic id q potissimum sperare debemus, est infinitum, in ipsemet
deum. 2º id potissimum est sperandum q est meritum nostrum: aliq deus ipse
est meritum nostrum. Genesis 15º Ego merces tua magna nimis. Et d. Aug.
lib. 22º de ciuit. cap. vltimo. Franciscus victorius dicit ipse q dicitur deus,

et q seipsis, quo nihil unum esse pt principle. 3°: Non solus visio et amor Dei est summus bonus noster, sed multo magis ipse Deus ideo non solus ob dona q ex ipso in nos emanant, sed tractum ob intrinseca et increata ejus bonitate: sicut Redemptor ejus bonus fuit no solus ratione hypostatica: sed multo magis ipsa divina persona trinitatis unita, q multo magis et ipse Deus secundus suam bonitate intrinseca speratur, et amore concupiscentiae amari et desiderari posset. Confirmatur 1° ex non solus id q nobis infert ab nostris bonus, ut, scientia, potentia, sanitas, sed et id q seipsis vel hypostasi distincta est, ut, pecunia, agri, libri, uxor: unde amor, speranza, desiderium, pecunia, agros, libros &c. et non tantus bona possessione seu unione, quantum possessione non desiderium nisi vel ipsa simplex conditione necessaria ut vel ipse laboranti, quam ab magis desiderium, q pari modo magis desiderium ipsius Dei, quam sua visione, nam visione pp ipsius expectatur 1. pp ipsius amata et intrinseca pfectione, na visio est conditio necessaria ut ipse in se laboranti, ideo videtur in alijs bonis, ipsa n pp se amanti, applicato a eorum pp ipsa. Confirm. 2°: ex non solus Deus dona sua, sed et seipsis dat nobis, ut patet Joan. 14°. Et ad Rom. 5°: ubi manifeste dicit dari nobis SS. q ipse est bonus noster q speranza. 4°: ex nisi sperat immediate versanti circa Deus ipsis, non esset vita theologica, sed moralis, sicut Religio; Neq n. est alia ratio cur religio non sit vita theologica, nisi q non versatur immediate circa Deus, sed circa ea ordinanda, ac gerit circa Deus solus mediate: At hoc non est satis consentaneum Apto, q maneant spem nos fide et charitate 1ª Corinth: 13°. Neq rom sonat fidelium. Rdent Recentes, Spem esse virtutem theologicam: non qz versatur circa Deus tanquam obiectum q speramus sed in quo speramus, ipsis pr. Deus quatenus est id in quo speranza esse obiectum formale spei. Sed hoc | refutabile in 2° dubio. Minor sit 1ª obiectio. Sed plenet ad amore concupiscentiae: alij non possimus Deus tanquam amare amore concupiscentiae, q hoc esset illis amare pp nobisipsis, nostrumq rodis, q vr esse contra recta rationes. Rdeo. Nego Deus non posse tanquam amari amore concupiscentiae, q hoc non est amare Deus pp nos tanquam fines, sed nobis tanquam subiectis. Neq pp rodis nostris distinctis à Deo q nobis pertineat ab eo, sed pp intrinseca et increata bonitate ejus q est summus bonus noster: Si n vel non alio recte amaret amore concupiscentiae pp bonus suis intrinseca fide pfectione intrinseca: multo magis ipse creator concupisci pt in quo est oia bona plenitudo. 2°: objicit. Amore concupiscentiae appetitus nostra pfectionis: alij Deus ipse non est pfectio nostra, sed ratio ratio Dei, visio et amor, q solus ipsam concupiscentiae pfectionis et immediate appetitus. Rdeo. Non solus id q est pfectio intrinseca amari amore concupiscentiae, sed multo magis id q extrinsecus est et sublimius, ut pfectio illa intrinseca hinc amari quatenus est medius quoddam et quod elevamur spiritualiter non ipsos in bonis sublimius. 3° objicit. Id q speratur est aliqd fictitius et addititius: alij Deus non est bonus fictitius sed pfectus, neq ipse est bonus additus, sed ejus essentialis. Rdeo. Etsi Deus sit sibi pfectus, nobis tn pfectus non est, tanquam finis vel obiectum qua finis possitus, sed longe absens est, q absentia non

ipsius, sed nostra est impassio, sperans a ipsius presentia fiam: et quia
sed hoc presentia sit fr actus nostri n. fr visionis, non ita ideo obiectum
actus principaliter sperans, sed ipsius dei fr se, et visione illius ut
nobis dei presentia fiat, itaq fr deus. Ad alium patet ideo.
ipse deus gloria est bonum audibile, sed audibile accidens fr remanens,
hinc n. gaudet et consentio difficilis est. Neq aliter obiectus spei
dicit audibile, nisi qz excellens et stupens naturae sibi, ita et rose:
ratio est difficilis. 4° obijcit. Ide est obiectus spei et delectationis ob.
fr spei succedit re iam obtenta: atq obiectus huius delectationis non
est deus, sed visio dei, g. f. minor patet, nam delectari de deo ipso
fr sua intrinseca bonitate, pertinet ad caritatem, et rousegh actus
caritatis, g. ea delectatio qz rousegh spem non est de ipso deo, sed de R
eius visione. R deo. id quo principaliter beati delectantur non est visio
sed deus ipse quatenus est summum bonum rone obtenti vel presentis
visio. a. est soluti applicatio qua illud bonum fit presens, unde est ro:
dicio necessaria ut possimus deo delectari, ac pinde delectamur visione
quatenus ipsius dei nobis presentia efficit: atq adeo ob bonitatem qz in deo
est. itaq principalis obiectus delectationis qz spei sicuti, est ipsemet
deus beatis presens, quatenus est summum bonum illorum, unde et obiectus
spei est ipse deus absens qua sperans obtinere: visio. a. solus est
applicatio huius boni, quam rode actus sperans quo ipsius boni.
deus. visio est qd creatum: deus a. qd increatum, quomodo g rode actus ob.
immediate sperantis? R deo. Cr dicto sperat fr bonitatem qz in ipso deo R
est, ad quam bonitatem dei qz natura sua intrinseca ordinem habet: deus
a. ob intrinsecam bonitatem suam desiderati et sperati. Ad probationem primam.
Delectari ob bonitatem dei increatam non est semp caritatis, sed hinc solus
quando qd delectatis deo qz deus tantus bonus possidet, et illud bonum
deus bene affecti: aliando a. deo delectamur qz est bonum nostrum, hoc
delectatio pertinet ad amorem rone existentiae. 5° obijcit. Idem est obiectus ob.
spei et desiderii, qz contraria versantur circa idem: atq deo non desiderat
spei et desiderium, qz contraria versantur circa idem: atq deo non desiderat
de deo, sed de bonitudine consequenda. similiter non tristatur de deo, sed de
amissione beatae vitae, g. f. R deo 1° cum Cajet. Non esse eadem rone spei R
et desiderium, qz desiderium est actus inordinatus, unde fieri qz ut deo primo:
paliter desiderat de bono aliquo creato, et de eius amissione magis tristetur
quam de amissione boni increati. R deo 2°. desiderium posse esse
principaliter de ipso deo summo bono rosequendo: similiter tristitia de
amissione eiusdem boni increati, sicut qd dolet de amissione librorum. f.
Dubium 2° Qz sit obiectus formale spei? Suppono 1° virtutes Dub. 2°
et actus spei esse in voluntate, et distingui ab actu intellectus, qui ad Virtus et actus spei est in voluntate.
ejus necessario rousidendus habeat: nam sperare nihil est aliud qua
desiderare alicui bonum rone opinione illud obtinendi: itaq in assequendo
obiectu materiali et formali oportet respicere ad actus voluntatis. n. desi:
derii, et intentionis, non a. ad actus intellectus. Supponio 2° Ad sper: Ad singulos actus vo:
gulos actus voluntatis non requiri singulos habitus. luntatis non requiri
habitus, sed ad eode habitu voluntatis
ordine quoda nasti varios actus variarum operationum: sicut n. in appe:
titu sensitivo dei alii multi nascuntur ex amore boni sensibilis, ita
et in voluntate dei nascuntur ab amore boni spiritualis, amor n. est primus
multi affectus, et fundamentum reliquorum, n. desiderii, spei, gaudii, odii

fuga, timore, tristitia, ira, desperatione, audacia. 5. Nihil n. desydi
nat sperare, nec gaudere de aliquo obtento nisi q amore ejus
affrimr, et nihil odio habemr aut fugimr, aut doleamr, nisi q ips
contrarius q amamr: itaq amor est fundamentū omnis amoris
tūs tendentis in bonū, vel fugientis à malo. Unde et fit q
ejus nos ab vide habitū gaudere, nisi ipsum adsit simpliciter
alioqn bonū honestū, seu complacentia ejus qua voluntas affirit ejus
q honestus est: si n. ob aliquid adsit gaudemus ordine quidā ab ipso
adsit, n. ab amore quidem supponūt: multo magis ab ipso
habituali inclinatione gaudere debemr. v. g. Et habiti charitatis
nostre affectio, et simplex ejus complacentia qua placet nobis
nos Deus, q ipsius deus gloriosus bonū affirit. 2°. Nostre desydi
bonū divinū fruendi, est n. ejus bonus dei optamus q deus
deus habeat, et hoc desyderamr ipsi deo. 3°. Spemus illud si habitū
illius consortiū vel nostri, vel alterius ejus. Et hic ads spes
est ads charitatis, q. spemus illud ut gloria dei sit consultus,
ob nostrū quidē. 4°. Gaudemus de eo iam consecuto. Et vide hab
fit ut odio habeamr peccati, q. sc. est iniuria et injuria Dei con
tra ei quē amamr: deinde ut illud removeat ab alijs et à nobis
detestemr ne Deus offendatr. 5°. ut metuamr ne accidat. 6°. ut
mr de eo si evenerit. Idem ostendi est in habitu religionis: c
primo ads est affectio illius ex quo q Deus colitr et honoratr: tum
ex desyderamr, spem, latitia de cultu dei, odium idololatrie, et tristi
de eadē, et sic de reliquis. 2h. in habitu pietatis, ads 1°. ads est af
fectionis q iniuria deo illata sicut à nobis sicut ab alijs, ex qua
desyderare, sperare, gaudere, et de ea gaudere. 3h. dolere de iniuria ip
illata sicut à nobis sicut ab alijs, odisse pecatū q iniuria deo inferi
fert, et reverentialitate constituit. 3h. in habitu temperantie, castita
idem mandatū. Ubi n. vicio vitio est q habitualis affectio, inclu
et amor honesti, et similiq illud bonum honestū inducit, sicut
ejus nostrū, sicut in alijs, sicut est presens, sicut absens, sicut possi
sicut difficile est in illud ferri ex varios ads q diversitate medioru
obiecti. Unde patet, non solus habitus inducit theologicus de quo
disputamr labore ads sperandi, sed et quidā alia virtutis vitio
ut q speramr q est obiectus formale spei theologice, videndus
q sit obiectus illius amoris vide dict speci ostb. Sit 1ª Propositio
Prop. 1ª. Deus no. solus est amabilis amore charitatis, amicitie, benevolentie
sed et amore concupiscentie tanquā summum bonum nostrum, q amo
et est honestus et supernaturalis, et distinctus ab amore charitatis. Et
vetat et comūn theolog. Scoti et Gabrielis in 3. dist. 26. q. unica
1. a. 8. Zarabi Almaini tradat. 2. moralē c. 7. vbi de spe bene
disserit. Prior pars patet, nec deus non solus est summum bonum sim
sed et summum bonum nobis, q non solus est amabile q est sibi bo
sed et q nobis est summum bonum. Confirm nec ens bonum
amabile ei quod bonum, et eo modo quo bonum est: alij deus est bo
nus nobis, et q summum, q. f. 2ª pars. Et hic amor est hab
patet, q actus magis vel consentaneus est quia appetere summ
bonum virtus

bonum, vicibus remuneratione. 3ª pars. Qz sit amor est sexpartitus
glut, qz ē vis appetitiua amoris et possessionis dei immediata et
sexpartitalē, alius adeo ipsius fontis bonorum sexpartitalium, idz eo modo
sui in estimatione et appretiatione qua pars est tantus bonus rem.
scripsi, q sane virtus naturae ptsui nequit. Vbi aduerte. Non ideo ali: Nota.
quis adeo esse simpliciter sexpartitalē qz tendit in obiectus sexpartit.
les, nam nullus est bonus sexpartitale q non possit qb virtus na:
turae appetere et quoad vos vero quia sexpartitalis est: possidens n.
virtus naturae appetere vltra dei visionem quandā sciam illa longe
coptus naturalē sapere: Vt, remissionē peccatorum, dei amicitiam,
Nam quo bonus aliqs est excellentis et diuinius, eo magis est expetibilis
et naturae virtus: Quo modo et virtus naturae possidens videre veri:
tatem sexpartitalem: Sed ideo adhuc est sexpartitalis qz tendit in ob.
iectus sexpartitale q dignitate obiecti, ita vt ei quodadmodo respondeat:
Et hoc modo non possidens solū naturae virtus in aliud tendere, ne
volleitate quidē sed motu impetus. v. g. Sinit fides est sexpartitalis
eo q ita finaliter et sublimi modo q illa assentiamur sicut deor
sumtate dei: ita eo sexpartitalis huius amoris in hoc reperitur q
qb ita amet sibi aliud bonum quā diuinitus eis vt est finis bonorum
sexpartitalium postulat, n. ptendendo illud oby boni imaginabilibus
et paratis se ptendo ad illud comparandis oby medijs necessarijs illi
accodatis, q et sexpartitalia sunt, vbinqz n. sunt esse amor: qui:
ritus n. amat et expetit sibi aliud bonum sicut oportet, ptponit illud,
salte virtute, oby boni creatis q aliqs sibi possit imaginando fingere
et expetere, et paratus est, saltē implicite, oby medijs necessarijs illud
comparare. Denicq, q sit amor distinctus sit ab amore charitatis, patet
qz sit amor est amor concupiscentiae quo qs sibi vult aliqd bonum
amor a. charitatis est amor benevolentiae quo qs alteri vult aliqd
bonum absqz respectu ad seipsum n. vt alteri bene sit: illud obiectus
formale est bonitas rei quae volūtas: Huius vero obiectus est bonitas
rei rei volitae: Hoc n. amore charitatis ita affirmat ergā eum qde
amamus vt q quid volitum illi velimus, idz ideo vt illi bene sit, ibi sistendo.
Dicit. Tode actus concupiscentiae boni, et concupiscentiae illud fruitio vel illi Ob.
vel nobis, q non differunt amor concupiscentiae et benevolentiae. Rdeo n C.
qz etsi in omni amore includat qda benevolentia, et qda concupis Rx
centia sc. simpla sexpetitio n. tendit in bonum q appetitus est qdam amor
concupiscentiae: sexpetitio vero tendit in eius rei appetitum, est qda amor
benevolentiae) tm q prii loquendo, Amore benevolentiae alteri volumus
bonum, amore a. concupiscentiae, nobis. Sed contra Obijcit 1: Amore Ob.
concupiscentiae desiderio nobis amamus, et in nostrum vsum, q illius refer:
rimus ad nos ipsos tanquam ad finem, q est inordinatus, nam hoc est illi
finendis, et finis standum. Confirm. qz quodo amore benevolentiae al:
teri volumus bonum, volumus illud pp ipsum, et ipse est finis ad quem
bonum illud referimus, q sitis quando nobis volumus bonum referimus
illud bonum ad nos tanquam ad finem. Rdeo. n. C. Aliud n. est aliqd Rx
sibi appetere, aliud pp se, referendo ad se tanquam ad finem illius rei.
Dei n. noluit deus esse summum bonum suis, et se esse omnibus
pp illos, appetit illos sibi tanquam finem suis, non a. pp ipsos

L

qz non iudicat se esse finē dei, sed deus esse finē suū, et ideo
petit ipsū deus pp bonitatē q est in deo, sed sibi appetit tanquā
subiectō, qz ipse dignissimus est ut oīa creatura ipsius appetat, et eius
conuersionē desideret, non ob aliq̄ bonū creatū inde p̄ueniēs,
sed ob bonitatē ipsius increatā et immensā, vnde non refert deū
ad se, sed se potiꝰ ad deū, appetens definere priuādo à seipso et
penitꝰ transire et transformari in deū tanquā summum bonū suū.
Ad confirmat. Nego paritatē rōis, qz in amore benēuolentiæ spē
talis dignitas intrinseca vel extrinseca eius rei bonæ voluntatē, et hoc
est nō nisi velle ei aliquod bonū, v. g. qz gētium vnus est imago
dei, filius dei, redemptus à Christo p. volo illi bonū aliud temporale
vel spirituale amore benēuolentiæ. Itaq̄ bonitas q̄da vel dignitas
consideranda rectā ipsius quidem amantis, est nō amandi amore be-
nēuolentiæ: At in amore concupiscentiæ contrarium accidit, non n. id
q̄ optat deum qz se dignus iudicat: sed qz deus iudicat dignum
ad quē vel cōsulendum, et in quē oīa nūc creata se transformare
vide sic amor concupiscentiæ non sistit in eo rei voluit bonū, i. in
subiecto suo, sed trāsit in finē obiectū, ibiq̄ vltimo terminatur ad
immensū et increatū bonū. Dices. Saltē sit amor sistit in ip-
Ob. sō quatenus est q̄da benēuolentia sui. nam q eius sibi vult bō alte-
rius bonū. Rōdeo etiam si benēuolentia sui est laudi virtutis et
Rx naturæ suæ in deum cuius gloriā, qz quod bō sibi deus velit tan-
quā vltimum finē magnificat in dei gloriam, ipsaq̄ laus relatiua
et tendentia formaliter et expresse fuit amori concupiscentiæ. n. si q
charitatē expresse ad dei gloriā referat: vt si q̄s desideret aliqui in
creato bono suo, qz bō ad gloriā et laudē eius pertinet. 2° obijcit.
Ob. Amor concupiscentiæ est amor q̄rendi, vel certe ex amore q̄rendi oritur
nam est amor q̄rendi boni, q est naturalis, naturale n. est q̄rendū bonū
amare. Rōdeo. Amor sit non oritur ex alio amore actuali, sed ipse est q
Rx affectio et inclinatio in bonū increatū: q̄tra. dici amor q̄rendi q̄uda
sensū, si bō nōie intelligamus amorē q̄rendi boni, sunt naturalis sunt q
naturalis, sed non oīs talis amor est naturalis, qz non possumus oē illud
bonū q nos q̄rere amare eo modo quo dignus est solū naturæ viatis,
et actus est. Et quatenus id rei q̄s amare sit rei naturalis n. bō, hoc
non refert, qz bō non est eo amandi, sed subiectiꝰ rei bonū amanti.
Deinde, qz bō non comparatū ad illud bonū sensibiliꝰ separatū natu-
ræ, sed secundū comparatū potiꝰ obedientialiter q illud potius quia oīa
creatura est q̄ssibilis subiecta deo, non n. est repugnans illi boni esse dū
viatis additū sit ad bō, et elevatū supra se: Admitto n. bonum amoris
supponere naturalē amorē sui sicut natura supponit gratiā. 3° obijcit.
Ob. Velle q̄rimo beatitudinē eterna est actus charitatis, q̄ et velle eā sibi
Rx Rōdeo. si aliq̄s sibi velit beatitudinē q̄ amorē dei, vel qz ipse est aliqd
dei, et ipsum bonum nouum aliq̄ dei bonū, sic est charitatis, si a. velit
illam qz ipsa dignissima est ad quā oēs q̄rerent, tanquā summum bo-
num nouissimū, sic non pertinet ad charitatē sed ad amorē concupiscentiæ
sicut q̄s vult sibi sanitatē alterius velit. 2ª Propos. Et bō amore con-
Prop. 2ª. cupiscentiæ erga deum naturaliter desiderato, et si iudicet vel desideret
posse obtineri, et naturaliter sperat, q̄ duo actus supernaturales charitatis sed non

videnter realiter distinct. Colligit ex Caiet. 1 qst. 18ª. a. 1º vbi dicit. spe: rare nihil esse aliud quam velle bonum ardue possibile sibi hor. a. ipso quo dicit arduus sigrat esse absens, ar gaude insimiat istud velle esse boni absentis et consequenter desiderij. Idem apte docet Scotus, Gabriel, et Zarabj Aluning i. 4th 1ª part, q. 2ª aiunt quod desiderium sibo: ni amatis sit absens. 2ª pars, q. et spes oriat, patet, q. si bonum amatis sit excellens et difficile obtentu ex vita amore naturali spes modo consentio indirecte possibile, et et fiducia vel vtilis vel honestis. & si indirecte impossibile, vel et minuta fiducia, naturali desperatio. Vnde patet vltima pars in. desiderium et spem non esse actus realiter distinctos, q. desiderium boni ardui absentis vel ipso fit spes quo accedit iudicium quo iudicata consecutio possibile, et consimiliter obtentiua, siue nostra siue alterius opa, siue christi. & patet 1º. Ex spes est quedam velle, na est actus voluntis, et versatur circa bonum, quia bonum, q. non versatur circa bonum absens obtinendum, erit motus appetentis quasi tendentis in distans, q. non vr posse esse aliud quam desiderium nisi opi: nione consequendi, motus n. appetitus in bonum distans seu absens, est desiderium: et q. vel distinguitur desiderium ab amore et delectatione, amor n. est complacentia boni absoluta considerati, delectatio est affectio circa bonum presens, desiderium n. a. est tendentia in bonum absens: quare nos spes sit quedam velle tendens in bonum absens, nihil est esse aliud quam desiderium: Nec obstat q. vel bonum sit difficile obtentu, nam inde solum sequi vis desiderium esse difficile, vel nobile, non n. non esse desiderium, na bonum absens quantumcumque sit excellens vel difficile est desiderari, q. vel non impedit quo minus tendentia in illud sit desiderium. Confirm. q. actus spei valens est ad salutem necessarius, quatenus necessarium est et vel vere sit actus positus ad stantia media dementia ad salutem: actus vel dispositio consistit in affirmari intentione, qua. q. intendit salutem consequi vbi medij oportunis. q. intentio non differt reipsi a desiderio specifica, na nihil est aliud quam affirmare desiderium. Adde. non posse illo modo intelligi et q. affi: rmatur aliquid desiderat vel intendat, et non simul speret, neq. contra, q. sicut vnus idemq. voluntis motus sola ratione vel denominatione differunt.

Obiect. 1º. Fieri et q. desiderat aliquid bonum, et tu non speret se esse. Ob. 1º
relinq. q. desiderium non est spes. 2º. Spes est actus expectatio futuri 2º
beatificandi, vt definit a Dd. et magistro in 3º dist. 26º. actus desiderium non est expectatio. 3º. Spes includit fiduciam vel respicere deum et vitam 3º
aeternam quatenus in ipsa speranda: actus desiderium solum respicit vel desiderata. Resp. Hor argta bene probant, desiderium et spem distingui vel et revolutio non n. re tamquam duorum motus appetitus, na vel desiderium in re habet quidem vel spei, vel n. appetitus boni absentis, siue sit specifica et effinata, siue inspecifica, et quasi velleitas quedam, desiderium dicit, sit siue aliud bonum sit facile siue difficile, siue gloria industria siue alterius comparandum sit, vel n. a. spei est longe angustior, nam 1º requirit vt sit desi: derium specifice siue effinata. 2º debet tendere in bonum aliquo modo difficile, vide planum tendit in bonum q. magis ab alio quam a nobis perdet. Hinc vltimo fit, vt non solum spes respiciat bonum separatum sed et illud a quo speratur illud bonum, tamquam causam illud boni nobis conferendi. 3º. Vo desiderium non requirit indirecte quo existimet bonum obtinendum, vel esse possibile obtentu, vel. a. spei supponit tale indirecte.

Praecursorius.

1° ipsius bonum esse possibile obtineri. 2° Cui a quo aliud prodest nihil stare aliud auxilium. 3° Cuius gratia fuerit ipsum, et ex parte sua non defuturum. Itaq; etsi id ad quod sit desiderium et spes, dicat tm desiderium et voluntatem illa vox, qa est tendentia in bonum absens, dicat autem spes ex voce spoliari, qa est talis tendentia cum fiducia et efficacia in bonum absens ardua: Et qa Dei alicuius auxilio obtinendum est, spes extendit se ultra ad causam cuius boni, sicut intentio se extendit ad volitionem mediorum, et Deo modo spes theologica respicit non solum bona sperata, sed et Deum et auctorem illorum bonorum: et vox huius respondet dicens non solum speravere Deum, sed et in Deum. Unde in scriptura Genes. 15° Dixit verbum Noli timere Abram, Ego protector tuus sum &c. in quo sperat et magnam mercedem magna nimis, sc. quia speravit. Deinde supponit iudicium fidei quo credamus beatitudinem aliquam esse possibilem adipisci, et ipsum Deum ex gratia nobis operante per ipsum Christum, et secundum ea quae fecit. vide Conc. Trid. sess. 6ª c. 6ª ad finem multum speri regit fides a qua exoritur. Hinc

Quare spes nititur fiducia. fit ut spes et nitatur fiducia, qa in. ex fide seu credulitate oritur, ut docet D. Thom. 1 2ae. q. 129ª a. 6ª. Et hic patet. Quidam in forma respondent ad singulas obiectiones. Ad 1ª dicendum. Fieri posse ut qs impedito desiderio alicuius boni ardenter desideret qd non speret, non tm desiderio careat et efficaci. Ad 2ª Nego desiderium non esse expectationem, imo secundum

Ad 1ª

Ad 2ª

desiderare ut veniat rem opinione qua putetur venturum. Ad 3ª. Spes dicit ordinem in quo sperans, sicut intentio efficax respicit media, et quidem solum respectu finis addit ipsi desiderio, quatenus ex desiderio boni obtinendi ulterius extendimur nos ad ardua desideranda quo obtineatur.

Ad 3ª

3ª Propos. Ro formalis obiecti spei est ipsa bonitas increata Dei, quatenus est summum bonum nostrum. Sequitur ex dictis, et tenent auctores citati in 1ª Prop. Ph, qa idem est obiectum formale spei q amoris concupiscentiae unde spes oritur, sed spes oritur ex amore concupiscentiae quo quis sibi amat Deum ob increatam eius bonitatem, ut patet ex dictis, ergo bonitas Dei increata quatenus est summum bonum nostrum, est ro formalis obiecti spei. Confirmatur, qa ob eandem rationem desideramus et efficaciter intendimus alicui bonum ob quam illud amamus: aliquando ipsum Deum nobis obiectum creata ipsius bonitate, qa ex illa est summum bonum nostrum, ergo ob eandem illius desideramus et intendimus consequi, et ex spe amamus, nisi spes non differat reipsa a desiderio et intentione efficaci. 2° Qa spes non sit virtus theologica debet immediate versari circa Deum, saltem tanquam obiectum finis principale, nam inde habet suam speciem: sicut fides est virtus theologica qa principaliter versatur circa 1ª veritatem increatam tanquam circa obiectum formale, quatenus eius materiale sunt multa revelata, ergo spes sit quae desiderium necessario debet esse circa bonum divinum increatum quatenus est bonum nostrum. 3° Motus amoris Dei tanquam summi boni nostri, 3h desiderii et spei qui ex amore sequuntur ad eandem virtutem pertinent, qa ex eadem inclinatione ad illud bonum increatum ordine quodam sequuntur, ergo habent idem obiectum formale, qa ob inclinatio habitualis tendit in suum obiectum et ob

Nota.

simile ob eandem rationem formalem, sicut sit absens sicut praesens, sicut facile sicut difficile. Adverteudum tm est, etsi increata bonitas Dei quatenus est bonum nostrum sit adaequatum obiectum formale ipsius virtutis habitualis aliasq; inclinationis unde actus spei oritur: tm quando comparatur illud

obiectū ad variol adū regut et varial rōnabl, ob quā fit, ut
vario modo illo ponatur in ipsis tendat, q̄ ꝯ rōnabl ꝓprie nō
diuersificant obiectū formale, sed sunt velut quidā actus obiecti applicati.
ergo: si n. rōnaberet ut ꝓsens diū bonitat et obiectū fruitionis,
sic gaudij et delectationis, q̄ idem valent: si ut absens, est obiectū
desiderij: si a. ut absens et paratū difficile, est obiectū spei: si a. spes.
hic secundū se sine hīt rōnabilitatē n. absentiæ, ꝓsentiæ, difficultatis,
est obiectū amoris: et quātūcūq̄ hæ rōnabl efficiant et actus sint
diuersi, nūq̄ efficiant ut diuerso modo in obiectū tendat, ꝯ nō efficiant
diuersitatē habitū, q̄ habitus est quālis q̄dā inclinatio et quāle principiū
q̄ in ide obiectū varie ꝓpositū et applicatū vario modo ꝛ varios actus
tendere ꝓt. Et hīc dicæ aliæ sententiæ referūtur possunt de obiecto spei. Prior
est q̄ statuit omnipotia dei, sic deus quatenus est id in quo sperandum est
obiectū formale spei, ꝓpterea n. actus spei esse speratus in deo, bona
a. q̄ sperandum est solius obiecta materialia sicut autē quod credendum.
sperandum a. in deo q̄ omnipotēs. Sicut n. credendum deo q̄ est ꝛa veritas
et charitate illius diligendum q̄ est summa bonitas: ita sperandum in illo
q̄ omnipotens. Inclinat in hanc sententiā D. Bonauent. in 3. d. 26. a. 1. q. 2.
et D. Thom. hic. a. 5. et dorent ex q̄dā rationibus. Sed rectiā hanc
obijcit hīc ex his assumpt q̄r virtutes theologicæ, cū rectus est esse quālibet
virtutē q̄ immediati respiciat circa diū bonitatē eas amando et desiderando
sibi, q̄ ipse est summum bonū amabile, q̄ vitus distincta est à fide et charitate, ut patet q̄ dictis, g̃ si hæc non est obiectū spei, cuius q̄r virtutis
rectiā rectissima erit dd. sententia. 2° q̄ nō nisi sperandum in deo nō
est sola omnipotia, sed et veracitas in promittendo, q̄ hæc nō oportebit deum
nec formalem obiectū spei ponere, vel certē deum virtutē sperandi,
3° q̄ sperare in aliquo includit duo. 1m existimare illum aptū esse ad bonū
sine quo non possit ad speratū adipisci. 2° affectū tendere in bonum spe.
ratum, et in ambobus ergo: utrumq; a. reperit in fide christiana; sed primum
pertinet ad fidē, alterum a. est proprius ipsius motus spei q̄ tendit in bonum
speratum ob suam bonitatē intrinsecā, et in deum tanquā in auctorem huius
boni ꝛ suam omnipotia, unde dei omnipotia se habet ibi tanquā medium, quatenus
desiderans eius auxilium ad obtinendum bonum speratum: vel certē se habet
ut causa extrinseca illius boni, unde nō habet se ut nō formaliter
obiectū spei. Dicēs ergo q̄ est sperandi, g̃ est causa formaliter. Rdeo. ob.
Est solius dei sine quo non respectu ipsius motus voluntatis, cuius
impotens non competit beatitudo et possibile, ac proinde nō efficaciter
posset appeti. Idem ꝓt dici de veracitate, non tm est formaliter nō
nisi voluntas tendat in obiectū speratum, hæc a. debet esse aliquid nō boni
nisi voluntas non tendit in aliquid nisi q̄ bonum. Hinc patet q̄ magis
spes est dicta voluntas, g̃ eius obiectū formale est aliquid nō bonum: alij
ꝛ arridens est obiectū bonum q̄ sit obtinendum huius vel illius auxilio
diū vel illius dicūt: hoc n. non variat intrinsecā boni rōnem, nec
ordo ad causam extrinsecā non variat rōnem formalem intrinsecā, non
n. idēo bonum est alterius rōnis q̄ à tali vel tali causa ꝙcunq; debet
sed potius è contrario, q̄ bona aliqua in seipsis diuersa sunt diuersi-
simi ordinis, idēo inspiciunt diuersas causas à quibus ꝙcuniant. Confirmatur
a tū, q̄ nō sanctitatis fiducia sperat à deo, sicut ꝛ medicinam, sicut alio
modo obtinenda, non idēo diuersa est, nec multo volutis in ea diuersis est
sed et multa intentiones in eadem sunt ꝛ diuersa media obtinendi

Refellitur diæ sententia de obiecto spei.

Refellitur prior sententia

ob.
R

Sic modo quando à deo sperare gra et remissionē peccatorū gratis, et ex mera liberalitate, gloria .a. ex meritis et iustitia, non ideo poterit dicere diuersis virtutibus, quādo hec bona diuersis modis pueniant, qz tādē est vna formalis ob qm hec sperenti et desyderenti, .n. possessio incerti boni. Confirm. 2°. Ex aliqz quālibet ordinatus deo aliqz bonū à deo expectaret qz vtile ei potius obtinendū, laboret actus spei inutilis, etsi non expectaret illud ad consequēda eterna beatitudinē, sed ob rōdēs temporale: hmōi tñ quando sentiebant Ceremonial et legē ad vitanda inrōda, et ad rōsequēda rōda temporalia qm Deus proposuerat, seruassent legē ex spe inutili, etsi ō fortassis sine alio respectu ad eterna: qz sine dubio falsū est: qz hec observatio legis est mere naturalis, et est iustitia opus distincta contra iustitiā fidei qz iustitia opus nō habet gloriā apud deū, sed apud homines tantū. vñ Aplus ad Rom 3°. et 4°. Quanto. Sperare in deo qz ipsum oportet rendunt et aliqs virtutibus, q Dei obiectū quālcūq est id in quo sperat non est obiectū formale vllig virtutis. Amb. patet. Ex posito, qđ ex charitate desyderare remissionē peccatorū, et vitā eternā, capz à deo petere et sperare me obtenturū vt primo meo bene sit ad Dei gloriā, q actus ordinē quōdā à charitate procedunt. Ex. 2°. patet verus non esse, spem ita confidere in deo sicut fides credit deo, qz ō q credit totā suā rectitudinē et vēs credendi trahit ab auctoritate dīa vide nō formaliter credendo est ipsa dīa auctoritas: 2d.a q sperat non habet ab auctorio dō totā vēs rōnē sperati sed desyderati, non .n. ideo bonū est desyderabile qz ab auctorio dō pendet, sed potiꝰ contra, qz est ingens et supernaturale bonū, ideo non sine auctorio dō obtineri pt.

Ob. Dicit 1°. Land spei vr in eo rōsistere q sperare in deo, nonne .q. sperare deū, q obiectū spei est deus sed obiectū Dei qualcūq est id in quo sperare. Amb. patet, ex Script. passim laudat sperare in deo. Psal. 83°. Beatꝰ hō q sperat in te. Hieremi. 17°. Beatꝰ vir qui confidit in deo. Et passim dicitur ad sperandū in deo, non .a. ad sperandū deus dominus, vide ad Hebr. 6°. spes ꝓponatur Amb. nr sicut q sperā vitā mundi figuratur in terra, ita q spem firmare in deo qualcūq in eo confidere. Rñ. Land spei rōsistit in eo, non q simpliciter sperare deū, sed q. q eo sperare deū sicut oportet: qz explicando quando dicimꝰ sperare in deo: sperare .a. deum sicut oportet quādo ita desyderat vt tanqz bonū detur, et ex eo auctorio q soli ꝑt illud conferre, non .n. inuentio est laudabilis nisi q legitima media inuenta bonum desyderatū conferāt. Et hoc signat nr dictus, confidere in deo, sperare .s. Hoc .n. nihil aliud est qm ꝓpositum ꝑt qm iudicium deus posse nos iuuare, intendere velle q ille auctorio ipsum consequi, vel aliqz aliud bonū q inducat ad ipsius fruitionē sperare deum ipsum consequi apud Hebreos non aliter exponi q sperare in deo, qz verba videndi, intelligendi, volendi, sperandi, conueniunt mediante littera (Beth) q valet idē q ꝓpositio (In) vt, In nr in bonitate eius donū. Ad videndū in bonitate eius donū. Ad intelligendū in lumine tuo .s. Psal. exponit. Dicit 2°. Ergo q spem desyderate Deum tanqm ob. dictū qm obtinendū bonū sperandi, q vr contra rectū ordinē esse, qz Deus ꝑt antequ tanqm finis ultimus, et non ꝑt aliud. R. Non tamē ipse Deus qm eius auctorio desyderat vt medius, q magis

R

ꝺ ſpectandus rectā xōes: Spemre .n. in deo nihil ꝺ aliud quā ꝺ vig
actualis ſperare roſeq bonū annexū. 2° etſi remotamq ipſius
Deus ſi amari et deſiderari ꝺ audiri, ſeu ꝺ ratio boni obtinendi
non ſit idē amabile ꝺ aliud, q̄ illud bonū ꝺ ipſemet deus, q̄ deſi-
derare adipiſci ꝺ ipſius potiri et actualis, unde tot maxime in ipſis
sanctis redit, ut dns ſit ꝺ ſperem deſiderabile, ꝺhoc non ſolū
eſſe ſummū bonū noſtrū q̄ deſiderare, ſed et ratio ꝺ quā expedita
vel ſperare illud conſeq. 3° et ꝺ bonū aliqꝺ creatū q̄ nobis à
Deo gratuit, deuſq amare poſſumus, modo non ſit ꝺ illud ipſius amor,
non ꝺ amari ōi rōe quā amabile ꝺ, ſed amare digne: alq verē
ꝺ amabile à me ꝺhabitū ꝺ mihi ratio ſuꝺ bonū creati, v.g. ſa-
pientia, ingenij, eloquentiæ, ſimil et ipſa bona liberi amantis, q̄ nobis
ob hoc amari ꝺ, modo alio rōe amandi no excludant: nonn. malis
ꝺ amare deū ꝺ rōda aliqua creata, ſed nolle illis frui niſi ꝺ hoc
malis ꝺ. Altera ſententia ꝺ, Rota audiri ſeu excellentia ſit pars
formalis obiecti formale ſpei. In deo .n. poſſe dari rōem
conſiderandi, n. q ſit bonū increatū et ſuperantiale, et ſic eſſe obiectū
charitatis, et q ſit bonū audiri ſuꝺ ſit formalis obiecti
ſpei. Ita philoſophatur Henricus Qlib. 8: et quos alij. Sed contra. 1° Reſellitur poſterior ſententia.
In audiri ſperandi ꝺ vel ipſa difficultas obtinendi, vel excellentia ob
quā ꝺ audiri: Si primum ſpectet, nunquā poterit fieri in aliq̄ q̄ ar-
duū ſeu difficile, ſed q̄ bonū, q̄ audiri no ꝺ obiecti formale. Confir.
Qz ꝺ audiri .i. difficultate ſua poteſt retrahi ſe à proſequendo
quam invitet ad ſpem, q̄ non ꝺ eſſe rō proximā ad ſpei,
ſimil nec abſentia rei, ſed ſolū ꝺ rendibile quā rōe nitū ſpe ꝺ et aliter
in bonū ſperatum quam ſi eſſet facile aut preſens: Qz ſi in bono audiri
ſperando ipſam excellentiā, ſit nihil ꝺ aliud quā abundantia quā ſpectā-
tur, ac pręcipue et charitas Dei modo facit in audiri, nā Deus ꝺ ſum-
mentiſſimā bonitate ſua ꝺ maxime amabilis charitate. Adde q̄d
fore virtutes theologicas, ꝺ colligere ꝺ ex ſ dictis.

Dubium 3: Vtrū ſolus deus ſit obiectū ſpei formale et materiale? Dubium 3.
Rōeo, et ſit 1ª propoſ. Solus deus ꝺ obiectū ſpei principale, materiale et Prop. 1ª
formale ipſius ſpei. Patet ex dictis. Qz ipſe ꝺ id q̄ poſſimus ſpe-
rare, et ꝺ q̄ reliqua ōia deſiderare, et ipſius increata bonitas ꝺ
cauſa rōis et ipſius et cæterā deſiderare debemus. 2ª Propoſ. Probabile Prop. 2ª.
ꝺ ꝺhoc obiectū formale principale, q̄ ꝺ ipſa increata dei bonitas non beati-
ficans, eſſe aliud nimis principale et ſecundariū .n. creatā participatione
huius boni q̄ conſiſtit in humana gloria, viſione beatifica, et reliq̄ donis
ꝺtinentibus ad illud ſtatū felicitatis. Ꝺh 1ª: Qz non ſolū experimur ſpem ꝺhabi-
ari quando ſperamus poſſeſſionē boni increati, ſed et quando ſperamus poſſeſ-
ſionē æternæ felicitatis, et excellentiſſimorū donorū ꝺ q̄ eſſimus dei:
formel, etſi in illis conſideremus ſolas excellentiā creatā, inde pluries ſpedelet
hoc modo videndo ſperare. Ꝺh 2ª: Qz ſicut ipſe deus ꝺ amabilis et
deſiderabilis ob bonitatē ſuā intrinſecā et increatā: ita illa ꝺditiones
creatæ, q̄ ſunt participationes ipſius, ſeu delectationes et radij excellentiæ in-
creatæ ſunt amabiles et deſiderabiles ob ſuā intrinſecā ꝺditionē, quam-
quis non ꝺ finis ultimus, alq ſi amores ad eundē ordinētur, et ob eandē rōem
q̄ tendunt in obiectū aliquo modo eiuſdē ordinis, et ob eandē rōem for-
malē Analogicē participata, n. ob bonitatē dei, q̄ eſſentialiter ꝺ in deo,
participatiue .a. in donis illis creatis, ubicunq .n. ꝺ eadē rō formalis

quamuis analogice participet à diuersa materia, una vt esse virtus respectu alicuius materiæ, v. g. fides lumine quo cognoscit sapientia increata cognoscit et creata, et eâdem inclinatione amoris qua inclinamur ad amandum bonum increatum, inclinamur et ad amandum bonum creatum eiusdem ordinis, licet n. diuersa participatio voci formaliter vtcumque efficiat diuersos actus, non tamen diuersos ordine habitus efficere vt. Itemque quia desiderium est nouissimum et complementale ideo pertinet ad aliquam virtutem cui non vt ad vltimum pertinere nisi ad virtutem spei. Hic tamen aduerte 1° virtutem spei posse esse theologicam quatenus per ipsam bonitatem dei increatam ad alium mouetur, inde n., licet ex eius ordine, habeat quod sit theologica alterum respectu est illi quasi secundario adiunctum. 2° aduerte ipsum quatenus immediate respicit illud diuinum bonum, non videri eo simpliciter, sed conuenire duabus partibus heterogeneis quarum altera est similis alteri, et quodammodo unius ex altera, sicut bonum creatum unius ex increato, illius similitudo est. Idem existimo 1° accidere in charitate, esse posse enim inuincibiliter authoritati eo infallibiliter in tertia distincta ab authoritate diuina, idem accideret in fide: sed non inducimus, quia deficit una authoritas diuina, quia secunda nulla remanet in tertia authoritate.

Nota.

Tertia prop. Praeter dona considerata vt est obiectum materiale, sunt multa alia obiecta materialia quæ speranda sunt vel sperari possunt ab fidei infusæ 1. christiano, n. ea bona spiritualia quæ vel necessaria sunt vel valde conducunt ad salutem, et et temporalia quatenus ad ea pertinent. Est oblique contra dd. vide d. Aug. Enchyrid. c. 114° vbi dicit Ecclesiam quæ ad spem pertinere quæ orant dominica continentur, quæ remissio peccatorum, cumplebio mandatorum, quotidiana susceptatio corporis et sanguinis, tentationum victoria, perseuerantia, liberatio à malis vbique vitæ et futuræ inter sperenda numerauit: et breuiter quicquid nobis diuinitus est promissum. Ro est, quia eiusdem virtutis est velle finem et media, quæ nos dicimus sunt media necessaria, vel certe valde vtilia ad beatitudinem consequendam, eadem virtute sperabuntur quia ipsa beatitudo ex intelligi, si considerentur vt media i. quatenus sunt vtilia.

Prop. 3ª.

Arg 3° Dicunt aliqui posse alteri sperare beatitudinem?

Respondeo et dico 1°. Nemini absolute et proprie sperare beatitudinem nisi sibi ipsi, si loquamur de spe distincta à charitate: Ex Confirm. ex dictis Enchyrid. c. 8°. vbi dicit. Interesse inter fidem et spem, quod fides credamus nostra et aliena, spes nostra speremus solum nostra. Dico 2°. Si quis crederet vt nobis vnitus et charitate, sic posse nos et quemlibet bonum sperare. vbi aduerte. Primum posse nobis vnitum vel per charitatem, vel per sanguinis consanguinitatem, et vtrumlibet satisfacit vt ei possimus sperare beatitudinem adeo spes infusa, n. si eam illi speret, eo vt illi bene sit, dor n. est charitatis, sed vt nobis per dor bene sit, quatenus nos bonum proximi reputabit nostrum. v. g. Quando mater filio desiderat beatitudinem eterna reputabit bonum filij esse suum, est adeo spei, qua sibi speret beatitudinem in filio: Neque illa remuneratio naturalis quæ est inter matrem et filium est eo desiderandi aut sperandi, sed est remuneratio necessaria vt beatitudo filij ponatur pertinere ad matrem. Sicut n. vt quis sibi vel corpori suo possit beatitudinem sperare, necessario supponitur vnio naturalis ad seipsum et ad corpus et ad alias suas: ita et vt quis alteri speret beatitudinem requiritur vnio eo modo illo: Neque quod est vt illa vnio sit supernaturalis, sed sufficit vt sit naturalis, eo n. illa remuneratio sufficit, quia est esse eo vt bonum alterius appendatur tanquam nostrum, et

Assertio 1ª.

Assertio 2ª.

Nota.

rensata redundare in nostris rōdus: sic beati sūb aurōr et rensata
gūnerā possint ex hac vitute beatitudine sperare: qz ēsi ipsi iam in
seipsis beatitudine sint rensorati, nondū ty in suis aurōr qby vel spe.
gūnerā unione vel charitate sunt uniti, et quōrū bonū redundat in
nūmeles beatitudinē ipsorū. Stiter Christy nō esset in hac vita, nobis
tanqz membr sūb beatitudine non solus ex charitate, sed et ex hac vir:
tute sperandi, qz erat illi hūc bonū adesse et absens, modo et ea
desiderat, quātū non grvie nobis sperare, vō qz illi differtur nō
sit vt beati simus: Quidam ob rausa et beati forti non grvie nobis spe.
rant beatitudinē. Ro bonū ostis est, ex sent ad vitute spei ptinet
vt desidere uniri deo ꝛ ureipsis qz est summū bonū mens in me:
ipso: ita et vt desidere illi uniri ꝛ oēt vob qz mīti aliquo modo simt
coniūcti, qz mīti est summū bonū in ipsis: Tam n. est ex dilect
bonū Dei, vt oēt desiderare debeant illi uniri, et illo frui non solus
ꝛ seipsis, sed et ꝛ oēt alios qby aliquo modo simt uniti, et eūq qby
sunt unūa eiusdē corporis actū vel potia.

Artly 4ª. Utrūm aliqs possit hūste sperare in deū?

Rndeo. Non licet sperare in deū tanqz in causa principali nostra R
salutis, sed in solo deo et Christi meritis: possūm ty in auxilio secundo-
rū sperare tanqz in causa mīus principali et secundaria vīs salutis
qz dei misericordia, et Christi meritis. vide D. Thomā hic.

Artly 5ª. Utrūm spes sit virtus theologica?

Rndeo. Esse virtutē theologicā, qz deus habet ꝛ immediato obiectō R
suum ꝛ spem desiderij unionis et possessionis ipsius dei, idqz ꝛp vīs
inerentē bonitatē, eamqz desiderium rensequ ꝛ ipsius auxilius. Unde spes
verūm vitā deus tanqz ultimū finē, et tanqz ꝑ rausas ꝛ quās
sperandū adipisci. Adverte ty: Deus quātum est principalis causa nōis Nota.
auxilio sperandū adipisci, non esse principale obiectū spei, sicut dictū est.
sed labi se quādo tanqz medius ꝛ qz obtinenda bonū sperata.
vide qz D. thom. in resporsi. ad 2ᵘᵐ indirat, deus, vt rausa beatificandi
esse principale obiectū spei, interpretatione indiget: est n. sic intelligi
qz bonū non sit obiectū principale spei, nisi quātum dīs auxilio rensi-
quendū est: sperare n. beatitudinē rensequ suis viribus, vt Pelagiani,
non est actus spei, sed sperare eam rensequ gra et auxilio dei, et ita di:
cimus auxilius est materia spei Christianæ: spei n. Christianæ grvius est
ita desiderare beatitudinē, vt ex dī illius desiderij magna rensurgat ad
dīa opera gra illa rensequendā.

Artly 6ª. Utrūm spes sit virtus distincta ab aliis virtutibus theologicis?

Rndeo. Esse distinctā ab aliis. A fide qdē distinguit, 1° qz fides sit in intel: R
lectu et spes in uolte: deinde spes orit ex fide. 2°. qz fidei obiectū
formale est veritas 1ª revelans, spei vō rectitudo eminentissimā
fidei affirmatis: spei n. obiectū formale est bonitas dīa, qdatenus est
summū bonū nostrū auxilio dei obtinendū. A charitate n. distinguit
qz licet et amare deus qdatenus est bonū suum 1. velle ipsius esse
et ea ꝛ ad ipsius ptinent intrinsece et extrinsece, solus vt ipse bonū
sit 1. ꝛp ipsius gloriā. Spei n. est tendere in deū qdatenus est bonū
nūs bonū nostrū 1. vt nobis bonū sit ꝛ ipsius, non ꝛ alius bonū
ipsius, sed ꝛ ipsummet. Unde distinguit à charitate sicut amor rōis:
distinctus ab amore beneuolentiæ. Et vō est, qz deus utroqz modo est

amabilib, et ipsiũ bonitab indiũt despliciũ rões formalẽ comparate
ad ipsũ deũ, tanqm̃ ro nãr ipsi bone delicij, et comparata ad nãm
tanqm̃ rõ, nãr ipsius et alia delicij nobis in rõdis nostris, nã alia
ler conuenit deo, aliter nobis: deo n. conuenit intrinsecẽ et ẽ essentiã
ipsiũ bonitab, nobis a. solũ extrinsecẽ et ꝑ ipsiũ gr̃as, vt obiectũ
Patet. Vtrũ sit certũ, spem distinguĩ realiter ab aliis virtutibus theologicis

Quæstio
℟

Rõdeo. Certũ esse, ita vt contrariũ videatr esse error. 1° qr ita sꝑe in
dicit Script. 1ª Corinth. 13: Nũc manet fides, spes, charitas, tria hec;
2° vbicũq; Scriptr videtr ꝓmittere ad ꝓmissa existimat spem distinguĩ à re
vitate, nã nemo agit ꝓmissa nisi sperat futura, nãm ex meritis bo
bonũ charitatẽ. Ad Ephes. 3°. manifeste distinguĩt fidẽ à fiducia. 2ª ꝓ
Labeng fiducias ꝑ fidẽ. 2°. Ro Corr. Tria. sed 6ª c. 6: donec spem
corri ex fide, et ꝓficere dilectionẽ. Et cap. 7°: manifeste distinguĩt fidẽ
et spem. Et Can. 12° dicit Apostolus ipe q assendat fidẽ existimate
nihil esse aliud qm̃ fiduciã dicit misericordiã. 3° edunt Doctores
Aug. Enchir. c. 8°: hinc modo distinguĩt fidẽ à spe, credimus n. bona
et mala, speramus tm̃ bona: credimus christi et fidelia, speramus tm̃ fi
lia: credimus nostra et aliena, speramus tm̃ nostra Ideo Psalm. 83:
in corde, composuit fidei fundamẽto, spem parietibꝫ, charitatẽ tecto
edificij. Denicꝫ idẽ patet rõe, qr spes ꝓt esse in pertinentibꝫ, in quibꝫ nõ
est charitas, vnde distinguĩtr à charitate. 5ª. Spes est in voluntate, fides a.
in intellectu, ergo distinguĩtr à fide.

Arg 7ũs Vtrũ spes ꝓcedat fidem?

Rõdeo. Fidem esse ꝓriorẽ spe, qr ꝓponit obiectũ sperandũ, sicut actũ
intellectꝰ ꝓcedit actũ voluntatis. Sed de hoc satis dictũ est de fide.

Dubiũ Vlr est vtrũ spes sit ꝑfectior fide? Rõdeo. Absolute spem esse

Dubium.
℟

ꝑfectiorẽ fide: fides n. nis coniungit deo habitibꝫ, quibus altior est in
volutate, altior in intellectu, dicitr a spe. Ad 1°. Spes est ꝑfectior
habitu voluntatis, qr est circa theologica et attingit immediate rem dei, fi
a. habitꝰ non est circa theologica, nãm ꝓpriũ actũ respicit rem ipsius assen
tiendi: nihil n. est aliud quam pia qdã affectio ad sanctificandũ ani
mã, seu ad credendũ pie dicũ actualiter ꝓcedentẽ. Deinde, circa
spei elicit actus sperandi, et et amorẽ et gaudiũ: sed pia illa affectio
non elicit actus fidei, sed solũ applicat lumen fidei ad credendũ. 2° spes
et ex ꝑfectior ipso lumine fidei q in intellectu residet, hinc in re
ritatibꝫ, qr spes est circa appetibꝫ, vnde ea solũ facultate boni ope
ritur, sed et bonũ vsus, habitꝫq; honestate formali. Veritas fidei
lumen est in intellectu, vnde solũ est circa cognoscibꝫ qd, qr habitat lu
mine facultate boni operis, non a. inclinat in credibꝫ vsus, nec
habet honestate moralẽ seu formalẽ, sed solũ obiectiuã: Tũc et in
re rei et natura est ꝑfectior, 1° qr spes ꝓximũ attingit deũ vt
summũ bonũ, vnde magis nob̃ rõe illo coniungit finibꝫ ꝓpriis quam
fides a. valde obscura, et ꝑ rões quasi extrinsecas nobis ꝓponit sum
mũ bonũ, non n. ostendit illud dt est in seipso. 2°. qr fidei officium
est credere, q obscuritate includit, vnde in obscuris fides a. includit
imperfectionẽ essentialiter, ob q non vocat in patria: vicio a. spei
est sperare et desiderare, q imperfectionẽ quandã scilicet includit, sic
et amat, gaudet et fruitr summo bono, q nulla imperfectionẽ in
cludit, vnde hoc vicio manet in patria, habitꝫq; ei quidã adhuc, ut

non oēb. 3° fides rōndat veritatē et ōptias dei: sed spes veritatē, fidelitatē, ōptias et liberalitatē. Dicēd. Arg fidei est differētior, et magis ver in Script. laudari. Rh. Nego esse distinctionē, nā effentialer sperare, et intendere rōnsq beatitudinē ⁊ oīa media necessaria, non est unius differte quā videre. Laudat plurimus fidē qz salutis fundamētū est et iustitiæ, quātūcd sed et plurimus rōndit. Dico igit, absolute spei virtute esse ⁊fectiorē fide, nam deo habitu quōd includit fidē nō efficiendo qd ⁊fectiū intellectū, sed solū extensiue: regulatū ⁊ nō est qz fidē sensatus quātūcd conditionel sit ⁊fectior, st qz est fundamētū, qz est regula et norma spei: sed dor modo et est ⁊fectior charitate

Ob. Rx

Arty 8us Utrum charitas sit prior spe?

Rōdeo et dico 1° spē secundū se est prior charitate via generationis qz prius in nobis nascitur. Habet ex Conc. Trid. sess. 6a c. 6° vbi in egressu iustis fientibus 1° ponit fidē, 2°. timorē, 3° spem, 4° dilectionē. Idē dorct d. Aug. serm. 22° de verbis Apli. Donec dei credendo fundatis, sperando erigitis, diligendo ⁊fectis. Et Euāgel. c. 117°. Rō est. Dilect n. est amor dei n. Amor rōncipistia quō qd nihil sentit deo in suis rōdibus, et amor amicitiæ quō qd bonū vult ipsi deo sine vllo respectu ad suos rōdus, et iuxta hoc Lod amarēb spē est media, nascitur n. ex amore rōncipistiæ, quando n. ⁊ fidem iudicamus illud bonū esse nobis possibile, et pant amare amicitiæ quando rōnsideramus tantū bonū nobis ex diuina benignitate prōuenire: vbi n. nequā cogitamus ad amare insignē amicitiæ nisi ex beneficiorum rōnsideratione. vbi aduertendū est, D. Thomā dicere, Amore rōncipistiæ: Amore amicitiæ esse imperfectū: ⁊ sic intelligendū est, non qz in suo gne sit imperfectū, vel qz aliquis imperfectionē includat, sed qz non est in suo rō tam ⁊fectū quām amor charitatis seu amicitiæ. Vide fallitur Bañez, quando existimat spem amare esse naturalē amore sui: Cōstissimū n. est adūs spei non posse nasci nisi ex affectu complacentiæ seu amore sensitiuali erga deum. Nam illi motus appetitus oēs oriuntur ex amore rationis ordinis. Dico 2°. spes formata, est posterior charitate. Patet, qz à charitate habet q sit formata, sicut et virtutes reliquæ: et dor modo intelligendi sunt Patres, quando dicunt charitatē esse spē priorē, qz st. nemo habet spem viæ nisi habeat charitatē, vbi n. fidei et spei à charitate est. vide Greg. Hom. vltā in Ezechiel, vbi dicit, Charitatē ab Apto 1a Corinth. 13°, cui post fidē et spem, non q ex illis oriatur, nam sit natura oēs virtutes: sed qz post illa remanebit. Vide et Ambr. in cap. 17m Luce. in illud. Si habueritis fidem vt granū sinapis.

Nota contra D. Thomā

Assertio 1a.

Assertio 2a.

Quæstio 18a. De subiecto spei.

Arty 1us Utrum spes sit in volūte sicut in subiecto?

Rdeo. Spem esse in volūte tanquam ⁊prio subiecto. Patet ex dictis vbi ostensum est spem esse quā desiderium seu intentionē boni ardui rōnsequendi. Sed contra obijcitur. Spes nihil vr esse aliud quām quā indicium quō iudicamus nos aliqd bonum rōnsequibile, q non est in volūte, sed in intellectu. Antū ghab 1° manifestare nihil vr esse aliud quām iudicare dor bonum esse adeo distincte vt non possit rōnsequi, q sperare est iudicare te rōnsequibilem vel absolute, vel sub rōditione, si bene vigilet. 2°. quōd aliquis addamus in spem cadere, rationi ei ⁊fectiori vt rōdat fieri posse vt salutē: alij addō recte saluandus si permanet et ⁊seuerat in iustitia, q nihil est aliud quām ⁊dus rōditionē. 3°. Spes inhæret fidelitati dei, sicut

Ob. Rx

fidei veritate, q̃ simit fidei credit deo dicenti qz verax est, ita spes credit deo promittenti se consentiendo vē promissis, qz fidelis est. Confirm. qz virtus fidelitatis differt à virtute veritatis, q̃ aliud est credere alicui qz verax est aliud credere qz fidelis est. Rideo. Spem non esse iudicium, sed ꝓsupponere et rōdare quoddam iudicium quo nititur et dirigatur: nemo n. sperat voluntate, nisi q̃ intellectu iudicat se posse consequi: ipsa tn formaliter non est iudicium, ut patet ex 3ª dictis. Ad 1ª ꝓbationē intercedendo rideo, negando despicere nihil esse aliud quàm iudicare se nō consentiendo: est n. tale iudicium negatiuum, sicut cæcitas. desperandi, non tn est ipsa desperatio, ut ꝓ patet. Ad 2ª rideo equitatem in loco talē rationalitatē, qz est causa spei. Ad 3ª ꝓ: Aug. Aut. non n. similiter se habent fidelitas ad speꝛ, et veritas ad fidem, qz fidelitas non est nō formalis sperandi, sed solus conditio et causa iudicialis, qz fidelitas facit vt rei existenti possibilis et futuræ. 2ª Aug. et Conseq. Nam fidei est credere quodd̃ est credendū, non n. spei: sed spes supponit fidē aug nitit. Ad Confirm. Rideo q̃: Negando veritatē fidelitatis distingui à veritate, nam fidelitas nihil vē esse aliud quàm voluntas ꝓpta vt facta respondeant dictis, aut voluntas veracitendi sua dicta, q̃ ad veritatē spectat. Aug ita docet Lucā ꝙ. qst. 113ª Dico 2ª. Etsi fidelitas distinguitur à veritate, sicut vere distinguitur, eò q respiciat quandā obligationē vel ex aliena ex promissione orta, tn quatenus est nō indirandi nō distinguitur ab ea: nam credere alicui qz fidelis est, nihil est aliud quàm credere illi qz verax est in promissis: vbi fidelitas est nō credendi quatenus includit veritatē, saltē circa illam materiam: quare iudicium illud quo credo deo qz fidelis, non distinguitur à fide, sed est actus fidei, nā est iudicium sequentiale, obscurum et rectissimum, et nihil veritate dicit q̃ respicit ad fidelitatē, et in eā includit: & iudicat Aug̃ Ad Rom. 3ª nunq̃ inuerecundiam verā fidē dei violauit: Absit, Est a. Deus verax oīs .a. Omnis mendax. Et 2ª ad Timoth. 2ª Si non credimus, ille fidelis permanet, seipsum negare non pt. Contra. Qz quidā qd aliqd nobis promittit tn pt esse dubius vē firmiter non credendi. 1º qz dubitare possumus an sit verax. 2º qz etsi putemus esse veracē, nec mentiri intendendo, dubitare tn possumus an forte non sit mutabilis propositi in deo .a. tn pt esse una vē, in. si non sit verax: si n. sit verax ipsius veritas est sufficientissima vē credendi, qz nūq̃ nouit cōtra fidem si aliqd promittaret qd postea non ꝓstaret, in illa promissione locutus esset contra veritē, et ita non esset verax. Quare ipsius veritas est vera et sufficientissima vē credendi.

Arg 2º Vtrum Spes sit in beatis?

Rh Negatiue. Qz beatitudo iam dicta est ꝓsens. Sed dubium est, An huic doctrina D. Thomæ sit vē vera? Rideo. Et sit 1ª ꝓpositio. Ad spei quidē qd sperat sibi beatitudinē adhuc non manet in patria. Et hoc solius ꝓbant vōces D. Thomæ. Rh ad Rom. 8º Spe salui facti sumus .a. q̃ vē non est spes, nam q̃ videt qd q̃ speratū Si .a. q̃ non videmus speramus, q̃ patio expectamus, vbi manifeste Aug̃ docet id q vē. et q̃ ꝓsens est et iam possidet, non speratur. Et 1ª Cor. 13º Nunc manent f. Tria hæc f. in quē locū Chrysost. Hom. 34ª: Fides, inquit, et spes relicta spiritibus relictis abscedentibus restat, charitas vero hæc maxime vigebit, et delectabilior erit. Rō vero est, qz ipse actus sperandi absentiā obiecti, sicut et desiderium, quātūcūq̃ n. absentia non sit vē formalis, est tn conditio q̃dam obiecti, q̃ facit vt appetibile aliter inclinet

Fidelitas nō distinguitur à Veritate.

Abscisio 1ª

Dubium, Abscisio 1ª

fundat quiam si esset pfund. Dicit: Beati possunt sperare pfectiam diuinam Ob.
tionē seu continuationē suae felicitatis, g̃ in illis est adhuc spei. Rñ N. Rx
Antil, q̃ beatitudo eorum est tota simul pfecta, et immobiliter pmanens,
q̃ nullam admittat alterationē. 2° Prop. Habitus spei manet in beatis: Prop. 2ª
Patet ex dictis 3, et probatur 1°. q̃ nulla imperfectione sua habitus excludit
simul fidē, q̃ ex sua ro. et in alijs adhuc simul excludit obscuritatē re-
pugnantē istī statui: spei ia. vita no ex se, neq̃ in alijs adhuc simul
imperfectionē includit, sed solus in adhuc desiderij seu spei rerū speratarū
beatitudinē essentialē, sua principalē, idq̃ ex absentia rei sperate q̃
repugnat illi statui. 2° q̃ in patria potuerunt esse duo actus diuersi.
1° Amor concupiscentiae quo quis quaerit beatitudinē, et deus tanquā bonum
suum amabunt ardentissime, non in vita amati simul cum obscurity
quia absurd, sed magis potius: dein sanē amor non est esse alterius vt:
patet quia duo, in q̃ dicit rectitudo distinguit a charitate. 2° delectatio
seu gaudium de sua beatitudine, et de ipso tanquā summo bono in ob:
tento. 3°. potuerunt et alij desiderare beatitudinē, non solus ex charis
tate, sed et ex amore concupiscentiae quo amant ipsum deum sibi, quatenus
sic non solus a se, sed et a simul deus et summum bonum possideant
atque et sibi possint pda sperare, non qua beatitudine principale, sed
alia pdas bona quidem absentia alle stati non excludit, vt gloria corporis,
societatis exclusis completionē, et gloria aliquā accidentalē: Hac n. desy:
derare possunt, vt sic quodammodo plenius et ecclesiae deo seruando ad spem tendat.
Dicit. Gloria corporis et reliqua q̃ sibi desiderant no sunt ipsis audita, Ob.
q̃ non sperant ea. Confirm. ex simul oio recti se hor adeptiuos. Rdeo
Non regula absolute ad vos spei vt sit illis laboriosis obtenta, sed sufficit Rx
vt sit excellens respectu illorum, q̃ vitam non requirunt, sed ex dia
virtute expectant: Et hor signata non audā, aliq in angelis et Adā
ante lapsum non fuisset spes, q̃ illis non fuisset laboriosis quicunque ad
gloria. Itaq̃ de vos actus spei non est vt bonum sit laboriosis, et vita
molestia patiendi, sed vt sit excellens et signa vitae bonum, vel recti
nem in magna difficultate obtinendi: Spes n. signat motū quendam animi
quo q̃ se erigit ad aliq bonum q̃ est signa simul vitae vel absolute vel Ad spem no regula inuoc:
non facilitate considerationis. Ad confirm. Ad spem non regula inuocatio titudo obtinendi.
tudo obtinendi, sed formido: Aliq si deus alicui predestinationē sua re-
uelaret, amitteret spem.

Arty 3ª: Vtrum spes sit in damnatis?

Rx. Negatiue. Est fides tenenda. Patet Proverb. 11°: mortuo homine impio Rx
non erit vltra spes. Ro est: ex statim stituit datis esse impossibile vt
saluetur: simul n. ad salutem beatorum pertinet vt simul se expectio fore
beatos, nec posse corrodere: ita ad augmentū miseriae damnatorum vt simul se
expectio fore miseros, nec posse euadere, unde necessario desperant. 2° q̃
in damnatis non est fides, g̃ nec spes. Dicit. in illis est pdā fides naturalis Ob.
et notitia, g̃ saltē et spes naturalis. Rdeo. N.C. ex de voe naturali Rx
spei est vt ad speranta viduitu possibile. 3°. ex oe auxilium gre illis
subtrahitur, sine quo nemo sperare pt. Patet 1°: Vnus in alijs virtu: Contra
tum sit spes? Rdeo. Non solus habitus fides et actus in illis manet, idq̃ Rx
respectu beatitudinis principalis. Ph, ex hor est absens et signa vitae
illarum, g̃ illam desiderant, et sperant. Q̃ confirm. Sapr. 3°: Vide ff. et
prophetia q̃ erunt in Ciuibo, dicit. Spes illorum immortalitate plena est.
Vbi signata, potissimum vitae consolatione esse sibi in spe futurae gloriae,
neq̃ refert q̃ vati stent sua salutis. Patet 2°: Vnus in damnatis sit spes? Contra

Rx

Rdeo. Cathi ost in hæretico non esse veram spem supernaturalem, neq; ha-
bitu neq; actu. Rō est. Qr spes supponit fidē tanquā fundamentū
aūdaliarū virtutū, vt patet ex Conc. Trid. sess. 6ª c. 6ª: vel rectius
regulariter sīpernaturalē fidē pfectionē, vt in Christo et beatis. vnde dis
Dupliciter deleri ȳt Spes. pliciter deleat ȳt spes. 1° subtrahendo fundamentū, qūmodo et alie virtutes
tutes euanescunt. 2° ȳ desperationē, et si qs desperet de sua salute et sua
omni errore fidei: vnde patet hæreticos carere omni virtute supernatu-
Dicerle ty. in hæretico posse esse qdam spem naturalem, orta ex pfusa fi-
Nota. one seu fide humana et falsa, in cuius ō. est naturalis qdā amor de-
ate vitæ, nūi se arridet opinio prosequendi, ita falsa, est spes naturalis.

Artis 4ª vtrum Spes viatorum habeat rectitudinem?

Rx Rdeo, spem nostrā habere rectitudinē, non qdē essentialiter, sicut actus rectitu-
dinē, sed participatiue, quatenus à fide dirigit. Nota. Constare ex Script.
Nota. spem Christianā debere esse rectissimā et firmissimā. 1ho. Ad Rom. 5° spes
ā. non confundit 1. non facit fores in fine confusionē. Ad Hebr. 6°
in quo abundantius volens ostendere dicit 1. Et Conc. Trid. sess. 6ª c. 13°
dicit, tametsi in dei auxilio firmissimā spem collocare et ponere oēs de-
Dubium. bent. Sed dubium est, quomodo hæc rectitudo sit intelligenda. Hæretici volunt
nostrā spem dici rectā, q; recto tramite reddere nos absolutē saluandos.
Sed hoc refutatū est in 1ª 2ª. D. Thomæ 5. a. 1° ad 1°. Et Dionys. in 3°
dist. 27ª q. 3ª dicunt spem esse certā, qz fides recto et infallibiliter inclī-
nat ad sperandā salutē. Sed hoc nisi aliter explicetur non sufficit, sic
ā. oēs vitæ est certa, et recto semp inclinat in finē obiectū. Dicendū ȳ
Rx spem dici rectā, qz ex parte rei in quo sperandū rectissima est 1. rectissi-
mus est ex parte dei nihil nobis defuturus ad obtinendū id q; sperandū
Nota, dicta recta, qz rectissimo fundamento nitit. m. dia promissione, et
auxilio, qbꝫ rectissimē ȳdūcemur ad salutē si recepti fuerimus vbi possimus
et debemus. Hæc expositio simpla est ex Conc. Trid. sess. 6ª c. 13°. vbi dicit.
De ꝑseuerantiæ munere nemo sibi aliqd certi absolutā rectitudinē polli-
ceatur, tametsi in dei auxilio firmissimā spem collocare et ponere oēs
debeant: deus. n. nisi ipsi illis gre defuerint, sicut cœpit opus bonum
ita ꝑficiet operando velle et ꝑficere. vbi vides firmitatē spei adhortādi-
mis auxilium quo deus rectissimē nos ȳducit ad salutē nisi nos illi
defuerimus: supponit. a. in nostra potestate esse vt non defimus, seu vt
vi recipiamus sicut oportet, aliqꝫ nihil diceret, nam ȳcipe est ad salutē
sine cuius auxilio, sine non valeat in potestate tua recipere dō auxi-
lio valeto sicut oportet. Itaqꝫ si dei et ȳcipi non esset in potestate
nostra semp recipere dō auxilio, non magis in eo spem collocare
possemus, quam si eo careremus. Idem ybat ex Script. Dicunt n.
firmiter in eo sperandū, qz ipse est adiutor, fidelis in promissis, et be-
nignus in oēb. Psal. 144°. fidelis dns in oibꝫ verbis suis. s. et sanct
oēb. elisis, scr. quantus ex parte sua est. Oculi oīum in te sperant. s.
Et Psal. 145°. Nolite confidere in principibꝫ. s. spes vig in deum deo ip-
sius. s. q; respondet veritati (i. fidelitati) in sermonibꝫ. Ecclesi. 2°
Nulli sperauit in deo et confusus est, qz in. deus ex parte sua
semp adfuit. Ad Hebr. 6° dicit Apls spem nostrā esse firmam et
inconcussam vsq ad interiora velaminis, qz in. deus promissit et iura-
mento confirmauit nobis suam benedictionē ȳ Christū dandā. Idem
dicit D. Thom. dic, quando dicit spem esse rectā rectitudine participā-
tā à fide qua credimus deum esse omnipotentē, et misericordē, et ex parte
ipsius nihil nobis deesse ad salutē necessarium. Vide illos ad 2ª et 3ª

Et Richard. pag. 131ª a. 4ª Ad rectā, inst, expectationē beatitudinis requirit
duab cipijs, misericordia et longanimitate dei q velit vel velle aliqd fieri,
et q multi a vitā romani diuinā angelica non deuent. vbi rectitudinē
spei in hoc ponit, q rectā est ex parte dei nō salutandō 1. ex parte dei
nihil angelij necessarij ad salutē nobis defuturū. Hinc patet 1ª Ea ad q Conclio 1ª
non sufficiens ex parte dei, vnde solus rectō sperans non
posse, sed ex sperari qdē. Secundō est. v.g. Tanta excellentia sanctitatis
et meritorū quanta fuit in B. Virgine, vel et Apō Paulo, non v. oēs
tanta grā munerū exparata est, et exposita vite eternitate, et corporis ami-
ssiōe ad tantū exercitiū cōlumē possit asserere, vide
iudicium hoc nobis impossibile, et de tali bono et qd desperare, idq sine peccto,
vel potiꝰ nolle sperare. Vide vltrius seq vr, Si non oēs Christiani deb
angelicis sufficiens ex parte dei, sed qlibet debitat q reipsā salutē
sed solū rectō posse sperare, reliquos non item, sed potiꝰ posse desperare ex
natura rei, cum angelicus sufficiens ipsis non sit exparatus: ex contingat
tales sperare, id erit ex ignorantia veritatis, qa se ignorant q deficiūt non
del illis angelicus sufficiens, itaq tota illorum spes ex errore mixta et ignorātia.
Patet 2ª Ea q ad q rectus non est vnus solamen angelicus sufficiens ex Conclio 2ª.
parte dei, sed solus qlibet, etsi possunt aliquo modo sperari, tū non posse
et rectō sperari, imo imprudenter faceret q ea rectō sperauit, cum oēs
sit incertū vtrum ei sint possibilia et grā quam ei deus nō exparauit.
vt, si qs rectō sperauit se futurū martirē. Ex. a. possunt aliquo modo spe.
mari patet, qa est qs cauare q taliꝰ, et absolutē remanet ad ea, q non est
fieri sine aliqua spe.

Quæstio 19ª: De dono Timoris.

Artg 1ª vtrum deus possit timeri?

Rsdeo. Deus timeri, non tanquā malus q nobis imminat, sed tanquā Rsd
aliquē aliud malū. vbi aduerte. Sicut spes principaliter versatur circa Nota.
bonum obtinendum, et consequenti. a., et p quandā extensionē circa eum
à quo tale bonum expectamus, speramus v. deum et timemus bonum nostrū,
et speramus in deo quatenus est nobis auxilium illius boni. Sic timor prin.
naliter versatur circa malum imminens et ardūm, consequēter. a. et p
quandā extensionē, circa causam q tale malum infert.

Artg 2ª vtrum timor conueniens dicitur in filiale, initiales
seruilem et mundanum?

Rh Affirmatiue. vbi nota 1ª: Non dicitur sic oēs timere, sed eus solus q Rsd
bonum est vel malum. et q ad deum conuertit vel auertit. Itaq timor mali Nota. 1ª
malū seruilis se consideratq, quatenus aer conuertit, aer auertit à deo
sic nō completus, vt. v. g. Timor auertit. s. Ro dicitur est qz, Timor
vel auertit à deo et sic dicit mundanus, qualis est quando qs timore pec.
catus, rectū, vel alterius inordinati ab illo inquantū fugit aliqd q est nobis
bonū dīs. vel conuertit ad deum, et sic est timor culpe vel pene, sic.
à deo infligende, vel christi: Hi n. soli dicebat timere rectificare deum
ad deum, et grese reconciliationē. Si est timor culpe, dorah filialis,
si pene, dorah seruilis: si christi, dorah initialis, q quodo intelligenda
sint i dicta. De timore mundano Labeon sentit. 10ª Nolite timere eos
q occidunt corpus s. 1. nolite eos de timere et illos obsequebat in aliquo
contra deum. Et 1ª Cor. 3ª Timuit eorum ne timuerit, et nō contra.
Timuit s. vide de eor timore 2. Reg. sermo. 18ª de verbis Apli. De timore
seruili dicit. Ad Rom. 8ª: Non accepistis spiritū seruitutis seruientes in timore
sed. et Apō timuere suppliciū dei solebat. De filiali Labeon psal. 18ª Timor

Dñs sanctus ℔. De Timore agit Augs̄ serm. 18° de verbis Apli, vbi ꝛpanat mundanū Timorē vtq̄ seruilē et filialē, Et Epta 120 ad Honoriū vsq̄ 19ª. 20. 21ª Et Hieron. in Cap. 5ª ad Ephes. De Timore initiali agit Augs̄ tract. 9ª in Epist. Johañ. Sed Dubium ℔. Vtrū Timor seruilis et filialis ita distinguantur, q̄ sit timeat culpā, ille pœnā. Durand. in 3ª dist. 34. q. 4ª. dicit, Culpā nō esse obiectū timoris, nec posse timeri, q̄z incert, voluntaria est, et in nostra potestate, q̄ ia. timens non potest in nostra potestate, vnde ipse dicit timorē timere pœnā, sed dist. qui q̄ filialis timeat pœnā damni, seruilis pœnā sensꝰ. Sed ꝛbatio sententia est cōis, Culpā deū timendā esse, et timore filiali timeri, ℔ dicit D. Aug. Conc. 25ª in psal. 118ª sub fine. Timore, ait, casto pœna ne timeat charitas ipsi sequitur impunitas. Et tract. 43ª in Johañ. Est, ait, timor seruilis, est timor castꝰ, est timor ne patiaris pœnā, est timor ne amittas iustitiā. vide collige ad Rom. 11ª Tū fide stas, noli alta sapere sed time. ne s. cpiendas. Et ad Philipp. 2ª Cum metu et tremore salutē vestrā operamini. Idem dicit vbi. Nam alioq̄ ipsi duo timores non distinguerentur nisi materialiter, nā vterq̄ docet q̄ amore Xpi fugiendi .a. illa mala sunt diuersa, similiter et incommoda q̄ timētur, solus materialis differentia sunt, scilt sperare gloriā aiæ et corporis virtute virtutis q̄ 2ª. dicit vterq̄ esse ℔ charitatē in perfectis, nam illi et seruiliter timent amittere vitam eternā, nemo tñ dixerit timorē filialē esse in illis ℔fectis. 3ª. Perfectus est iuxta quā malis, et vitalis differt specialis Gradꝰ infirmitatis et instabilitatis, q̄ meritō timeri debet, q̄ et exercitia pijoris docet, q̄z nihil adeo timent alīq̄ offensionē dei. Vide patet solutio fundamenti diuersi: Etsi-n. perfectus sit voluntarie et in nostra potestate tꝰ ℔fectionē et instabilitatē Gradꝰ differenter admodū vitabiles esse in gre. Vterq̄ verū nō est, En q̄ in nostra potestate sunt timenda non esse, alioq̄ et pœna ultima, scilt damni sine sensꝰ, timenda nō esse in nostra n. est potestate eam vitare non minꝰ quā ipsis peccatis, imo longe fortiꝰ, q̄z dānatio nō sequit nisi ex finali impœnitentia q̄ fortiꝰ vitata, quā peccatis mortalia in gre. Alias solutionē dabit D. Thom. 1ª 2ª. q̄st. 42ª. a. 3ª.

Arg 3ª. Vtrū timor mundanꝰ sit semp malꝰ?

Rñdeo. Timorē mundanū semp esse malū. Ro est, q̄z quicunq̄ mundanus quo q̄ amat res huius mundi, vt, diuitias, honores, voluptates, vitam .s. tanquā finē vltimū .i. ita vt paratꝰ sit ℔pter eas deserere Deum, et violare eius ℔cepta. Volandus. Etsi amor mundanꝰ in gre dicatur ois amor rerum creatarum q̄ sunt in mundo, cui amor sanctus se indifferens est, ptq̄ esse bonꝰ et malꝰ: tñ in Script. amor mundanꝰ semp accipit in malā, quo m. q̄ inordinate amat creatura .i. ita vt ℔pter eas paratꝰ sit deum offendere: vel mortaliter, et hic ℔prie dicit amor mundanꝰ. de quo 1ª Johan. 2ª Si q̄ diligit mundū, non est charitas patris in eo: vel venialiter, et sic minꝰ ℔prie dicitur appetitus. Petrus 1ª Vide patet amor mundanꝰ q̄ sit malꝰ. Ro. Non est malꝰ ex modo obiecto sui, ex cor obiectū est aliqua dei creatura, cui amor ℔ se est indifferens ad motus, vt, vestitus, libertas, diuitiæ, sanitas, pulchritudo .s. sed ex modo tendendi in illud obiectū, q̄z in illud tendit sine debita rectitudine, ita amando creaturā appretiatiue, seu ita eam sibi amore æstimando, vt paratꝰ sit ℔ter eā Deū offendere vel mortaliter, vel venialiter. Vide malitia [illegible]

Dubium.

Nota.

Quæstio.

amorib̄ ꝓsequit ex vo q̄ se implicite seu virtute extendat ad fugiendos
aliq̄ vel omittendos ꝓp eam Creaturā q̄ sit contrā Deū, vo fugiē modo
quo intentio alterius finis se extendit ad media. Vide Thom. part. 1ª 2ae
mūdanus non esse penes distinctus ab vo pecto q̄ q̄s paratus est voluntate
vel actu voluit ꝓp illum. Potest 2º: Utrum timor mundanus habeat rationem
habitum distinctū ab amore mūdano? Rdeo. Quoniam eadē numero
malitiam, et unus peccatus in gre mortis, nam timor necessario oritur ex
amore, et vicissē vbi manente, perstante amore pereunte retinendo, et
perante timore pereunte amittendo, amor n. est vo et mensura timoris
hūs n. q̄q̄s timet quantū amat: Metaphysice hi sunt duo motus animi
distinctī, habentes eandē speciē malitiæ, quamuis numero diuersos, quia:
temp n. sunt rapta eiusdē transgressionis.

Arg. q̄o Utrum timor seruilis sit bonus?

Rh. Timore seruile seruiens subiecta suam bonū esse: seruilitate hūs vig
esse malā. Notandū. Sicut Creatura ꝓt dupliciter amari, vt. amore im-
modico scil. ota, et amore moderato: sic et pena ꝓt dupliciter timeri.
1º tanquā summum malū, et quando q̄s paratus est offendere Deū mortaliter:
sicut et pena eiusdat, et sic timor est intrinsece malus, q̄z est sine debita
mensura, nā ab vo q̄ non est summum malū auertit tanquā à summo
malo: sicut amor quo Creatura diligit scil. ota est intrinsece malus, q̄z est
sine mensura: vide et speciē differt ab vo timore quo pena timet absolute
non scil. ota: sicut amor scil. ota, et non scil. ota speciē differunt: sicut
n. idem bonum consideratū vt summū, et vt non summū, indeit diuer-
sam vōem formalē, quamuis materialiter idem sit; ita et idem malū.
Vide indeit diuersitatē speciei in timore: Sed sic timor non ꝓpriedicit
seruilis sed mundanus, nam timor seruilis compellit potius ad Deū vt
euadat pena, sic n. auertit à deo vt pena euadat. 2º ꝓt timeri pena
tanquā ingens malū, non vt summū, nequ ita vt illa euadenda
paratus sit perrare, sed potius vt ꝓp illas velit perrata retrare, quamuis ex
istem perratis ꝓ se odio non habeat. Et sic est ꝓprie timor seruilis, q̄ est
bonus, et dispositio ad iustificationē, dicam n. ille sit bonus et ordinatus
Patet ex 1ª 2ae et ex Basilio in psal. 33: Inclinate filii audite
me. Idem Basil. Homel. in principiū Proverb. comparat timor timoren
Canis, q̄ n. placide affigi est mori non ꝓt se sic alio illuc movere, sic
id q̄ timore coniugi est non ꝓt libere perrare. Chrysost. Hom. 15: ad popul.
potenter comparat timorē militi nudā armato q̄ debeat ocl hostē repellere.
Nota 2º. Hunc timorē dixi seruilē, q̄z similis est illi q̄ esse solet in seruis
q̄ obtemperant soli Dño non amare recti, sed timore supplicij: ita hic
seruilitas nō est aliqua conditio ipsi timori intrinseca: sed est affectio ho-
minis quia aliter affecti perrato: vel potius, est priuatio et absentia
affectionis erga homestū ꝓp scipsū amandū: Et vo n. timor dicto
seruilis, q̄z est in eo q̄ non affecti erga homestū ꝓp eius pulchritudinē
sicut q̄z deo placet, sed solum vt q̄ non eiusdat supplicium, sicut seruus affectus
non q̄z dño placet, sed solum vt q̄ non eiusdat supplicium, sicut seruus affectus
seruus fauere solent. Itaq̄ timor seruilis ꝓt seruiens subiecta suam bonū est
(sicut n. recta vo dicitur bonus esse expetendus, ita malus fugiendus)
hi quidem seruilis est, malus est, vel potius, seruilitas eius mala est, malus
n. est non amare homestū ꝓp scipsū: sed hec seruilitas ipsius timoris
in se non vitiat: sicut fides informis seruiens scipsa mala nō est,
quamuis infamitas eius mala sit, q̄ ts non vitiat ipsam fidē, vis est ex:
trinseca, sed vitiat ipsius credentis cui inest. Vide D. Aug. Conf. 25: in psal. 118:

Quæstio 2ª.

Nota.

Nota 2:

Dubium

℟

Dubium .a. est. Si timor seruilis secundus se bonus est cuius virtutis sit actus? Rdeo. Durandus in 3^m Dist. 34^a q. 9^a. vult quod timore non gaudere sit aliqua virtute, qz, inqt, oīs delectatio agit et amore boni. 1. honesti, vel utilitatis bipit. 1. inhonesti, non .a. ob utilitatem rei tristis, sed timor est utilitas rei tristis, q non est actus virtutis. Rdeo, Et dico 1°. Illius timore quo qs timet pena et summum malum, cuius actus virtutis esse actus, cum sit peccatum. Dico 2°. Timore illius quo timet pena absolute tanquam ingens malum repugnans beatitudini Assertio 1^a. Assertio 2^a. et excludens possessionem summi Boni, esse actus virtutis spei. Sh. Ex eisdem virtutis est gsequi beatitudinem, et fugere quicquid illi repugnat: Actus virtutis spei est gsequi beatitudinem actualem, q uidelicet virtutis est odisse quicquid illi repugnat, et timere se impediri et utilitatis sit difficile. 2°. similiter. Ex vode ponderis trahit deorsum et fugit locum contrarium, sicut vode ponderis trahit ad beatitudinem, et fugit oē id q ipsi contrarium est. Sh. Eade virtute charitatis amamus Deum, et fugimus id q uidelicet bonitati contrarium est. Denicq. Idem manet in habitibus intellectus: vode .n. habitualis scientie alicui principio et conclusioni, et negatum contrarium. Dico: Ille timor quo qs timet gehennam solus qz molesta carnis seu Naturę, non .a. qz nob impedit a possessione summi boni q est Deus, nō est actus virtutis spei, sed motus naturalis quo naturaliter fugimus ea q Assertio 3^a. naturę sunt inimica, et gsequimur nociua: talis est motus q se indifferenter est .n. esse bonus et malus. Ad rōnes Durandi Rdeo. Opari ob utilitatem rei tristis qz id ro dicit, vel qz impedit possessionem summi boni, est actus virtutis: Et hoc modo opatur delectatio, deum timore diuinum impatibilem opa, non .a. simpliciter qz natura est inimica. Vt patet ex dicto 1° 2°. q^st. 18^a. Aduertendum est, esse hic dictum errorem in textu D. Thome. Rth rōnis Durandi. Nota circa thomam. est in 2° actu in testimonio Gregorii, vbi dicit, Timor ex timore est, sed legendum est, Timor ex timore est. Sic .n. apud Greg. dicit. Sh in responsi ad 2^m Legendum est, Non ortus ex timore, sed vitali seruilitatem timore nascitur. Alter error est in Corp. artis, vbi legendum est & contingit in nono dicendum charitatem.

Arty 5us Vtrum timor seruilis sit idem in substantia cum timore filiali? Rh. Negatiue. Ex timore seruili timemus penam et simpliciter quicquid est malum nostrum: sed timore filiali timemus nullam quatenus quidem est malum dei. et quatenus offendit deum, vnde timor seruilis est actus virtutis spei: Filialis vero est actus virtutis charitatis. Nota tm. Timore filiali posse timeri penam, gestis damni, quatenus ipsa separant a dei amicto nostro summe dilecto. Sicut .n. dicitur contingere desiderare filios contra dei. 1° tanquam summum bonum nostrum, et in nostrum modum. 2° tanquam amicum summe dilectum, in timore ipsum amici: ita et dicitur timere contingere gratiam Ihu xpi. 1° qz est malum nostrum. 2° qz est quodammodo malum dei tanquam amici, sed malum amicitiae q deo extraneus est. Similiter, Timere seruili est timere nullam, quatenus est causa miseriae nostrae: sic .n. est et ingens malum nostrum. Quare esse Si timores possint versari circa idem obiectum materiale: idem .n. timetur timore filiali, possibile et timere seruili timore, et contra, tm sunt distincti in substantia, qz obiecta eorum formalia distincta sunt: aliud .n. est esse malum hominis, aliud esse malum dei.

Arty 6us Vtrum timor seruilis remaneat cum charitate? Rdeo. Secundum substantiam suam et remanere cum charitate, secundum seruile .a. conditionem non pt. Prior pars patet. Ex et illi q charitate

labent timent aliena dantione, et ad eam vitandam saepe faciunt bona opa, et frigiunt peccata: alq dr timor servilis filialis seu servilis est, qz est timor pena et incoodi spūl. Confirm. matth. 10. dicit Apūs et ois alq st timeant non solū loicā q solus corpis occidere possunt, sed deinq st alia addere in gehenā. Et Ambr. serm. 21ⁱ in psal. 118ⁱ dicit, martires timore gehenne vincere timore mundanis pcussis. Et Basilius in psal. 33ⁱ ostendit, quomodo dominū sancti debeant timere ob tentationē timore divini iudicij. Denq d. Aug. de gra. et lib. arb. c. 18ⁱ dicit, sanctis dari hoc timore de quo dicit matth. 10. Altera est pena. n. q servilis dicit timorib non remanent in sanctis, patet, qz isti no solū timent supplicia, sed et amant iustitia pp scipsa, et idio habent perfectā qz offendit deū, q servi non faciunt: servilis n. est non affici iustitia pp se, sed solū qz est medius necessarius ad vitandā penā. Confirm. Ad Rom. 8ⁱ Non n. accepistis spūm servitutis &c. ubi sequitur, spūm adoptionis q est sanctus, excludens spūm servilem &c. timore quo pena servilis est, seu poscitur conditione servilis timoris.

Arg 7ᵘᵐ Utrum Timor sit initium Sapientiae?

Rh. Affirmat. ex psal. 110. Proverb. 1ᵒ et 9ᵒ: Et Ecclesi 1ᵒ. Nota. d. Thom. Rx
vella, ideo timore dicuntur a Script. principia sapiae, qz est principium effectivum sapiae Nota.
sapia n. dois est fides operans, q 1ᵒ exurit in nobis timore, ut patet ex Conc. Trid. sess 6ª c. 6ⁱ et ex 1ª 2ª. Sed forte magis rōsentaneum est Script. sic dicere timore ideo dicuntur initium sapiae qz est principium et fundamentum bone vite, sed exercite virtutib, ex passionib in Script. illi soli dicunt sapientes q non solū sciunt qd faciendū sit sed et faciunt: et stultis, q est stare, non ire faciunt, ut patet matth. 7ᵒ. Qui audit verba mea et facit ea assimilabit ei. Quomodo ergo accipit in Proverb. Ecclesi et Ecclesiast timor sapia est idem et exercita vita completa cognitione et actione timoris sancti est initium huius sapiae, sed remote, qz 1ᵒ dois impellit homines dantium ad vitā virtutis: Timor n. filialis est prima radix et principium ois sapiae, postquā n. pervenerunt ad dilectionē dei, multū offenderunt humanitatis instantia ad bene vivendum. Vñ n. Scriptura loq in gre, et rōpletis virtutib timore, qz iterū vocat finis sapiae initium seu radix et principium et causa vite sapientes et servandis dial legem instituendae. Dicit. Si timor dei est initium sapiae, quomodo vocat alibi ipsa sapia, ut Job. 28ⁱ: Ecce timor dni ipsa est sapia. Et Ecclesi 1ᵒ. Timor dni plenitudo sapiae. et c. 19ᵒ. Timor dni est sapia. Rh. Esse conditione radicale, quā n. timor dei sit radix ois sapiae q. vita sapienter agenda, vedit finis ois sapia, et plenitudo sapiae. Rx
Ad Timor dei, et servilis quoad substantia est quidā ois sapiae seu bonae vitae Vide Basil. Homil. in principiis Proverbiorum.

Arg. 8ᵘᵐ Utrū timor initialis differat servilis substantia à timore filiali?

Rdeo. Non differre substantia, sed solū ut imperfectū à perfecto, sicut puer a viro, et sanctus imperfecta à perfecta. Nota. Dicendū in 3ª dist. 34ª q. 5ª docere Rx
timore initiale et filiale differre specie: qz pertinet obiectus timoris initialis Nota.
esse conflatus ex obiectis timoris filialis et servilis: itaq timore servili timoris paenae, timore filiali reliqa, scilicet fructus aliorum dd. Timore a. initiali reliqas et paenā similē: esse n. timore initiale medius inter servile et filiale conflatus ex utroq, sicut color medij constat albo et nigro. Eodem vñ insistunt d. Thom. 1ª 2ª. Sed hic apte dicit, Timore initiale esse timore filiale inchoatū, et pficiens à sanctis sed adhuc imperfecta, qd est in verum iustificatis. Et est consentaneum doctrinae d. Aug. habet. 9ᵒ in Epist. Johan. unde haec doctrina est desumpta. Vbi qde Aug non dicit

dor noīe timoris initialis, sed Mgr. in 3° d. 34ª: Verus ea habet et alij vestis colligit. Dorit n. in loīe quando incepit in eo charitas esse dño timor verus servilis, q dearcerit: alterus q arcerit: alq timor initialis est qui hinc arcerit, ḡ est timor filialis informatus. Adde. Dici non posse vt eodē actu timeatur pena qua pena, et culpa qualeng est culpa q dei offensa, ita fere duo habent diuersa vel formalia q constituunt diuersos actus q ad diuersas virtutes ptinent. Vide patet, timorē filialē gratis vestis dicitur in initialē seu informatus et pfectus q aperte dicit filialis. Timor ḡ initialis est quando gb, vis antea timuerit culpā pp sola pena, incipit eandē timere qz est offensa dei, ty vestis adest se ostendit timor pene, vide timor initialis non q se timet pena, sed q alius quibus timere consuevit in eodē homine quemq est et impare et operatur: vt quidq sentit se vno subito motu ad fugā q odiosa perturbans pp deū, adiungit et consideratione pene, vt ex illis descriptis moralibus patet: ex quo tunc timor initialis quia duo habent timorē illius timet pena, non timore initiali, sed alio q ei coniungit. Hinc et patet ordinando sit timor initialis dicit medius inter servilē et filialē, vt n. qz ex vtroq extremo relatus est, sed qz via gradus medius est, via a timore servili quidem ad initialē, q est filialis informatus: à filiali informato quidem ad pfectus, q absolutē filialis dicit. Adverte ty. Timorē filialē in hac vita magis vel minus esse adeo pfectus, vt vo habeat intendi vel remitti timorē pene, vide quodlibeto sequi est initialis in. respectu illius status vbi timor pene penitus erit excluso. Dicit ty in hac vita absolutē filialis respectu status qui habebat in principio institutionis, quido vestis et descendebat timebat pena. Patet 1°: Vtrū simul possit gb timere timore filiali imperfecto, et timore servili vel penali? Ndeo. Posse, q diuersis tm actu qz timor filialis et alius impare. Patet 2° Cur timor servilis non diuidat inter initialē et pfectus, sicut filialis. Ndeo. Qz timor servilis in principio est magnus, in fine minimus, vide in principio est pfectus. Sed filialis contra. Patet ty alio quidam servilis timor servilis dicit initialis, qz est principium et radix sapiē.

Quæstio.

Rx

Quæstio 2ª

Rx

Rx

Arctg ḡ vtrum timor sit donum Spiritus sancti?

Ndeo. Vtrumq timorē, tam vilis q servilis est servitus subiectionis, quia filialē esse donum SSti via vbi vitus infusus est donum SSti

Rx

Arctg 10ª vtrum crescente charitate diminuatur timor?

Dubium.

Rx

Ndeo. Crescente charitate vestis timor filialis, servilis a servitus subiectionis remittit: at servitus servilitate quando charitate excludit. Sed dubium hic est. Vtrū verus sit timorē filialē crescere crescente charitate? Pro n. patet primi, 1°: Qz pfecta charitas foras mittit timorē, q timor pena habet. 1° Solas. 4°. Alq timor filialis quo gb metuat deū ne offendere magna pena habet. 2° Minor est timor quo minus est ne à malo impediente: At charitas quo maior est eo minus timet deū offensionis, ḡ minus timorē. Ob hoc arcta Durand. in 3ª d. 34ª q. 4ª timorē filialē minui crescente charitate. Idē asserunt Bonauent. in 3ª d. 34ª. q. 2ª. a. vlt. dicunt, illius solus crescere quatenus respicit veritatem et subtractionē dei, sed minui quatenus offensionē et separationē à deo respicit. Contrarium dicit D. Thom. hic, q vt dicit, et magis vi sententiarum Scripth. et rōi. Pro. 31° Semp quasi timebat sic ex fluidus timuit deum. In quē locū Greg. lib. 21° moral. c. vlt. dicit pro hanc vitus pfectissimus ad summum timorē pervenisse. Proverb. 28. Beatus homo qui

Rx.

Deo q simp est pauidy. Quam bonus Bernard. serm. 84° in Cant. exp.: mens dicit, Deum simp debere ptimere amor timore. Alibi Scripsit Joshua et sanctos ad Dei timorē, cuius velocissime rōpidat, q non debet nisi vere sed verecunde. Psal. 33° Timete Dnm oēs sancti ejus. R. Et j. Venite filij. Timorē Dni docebo vos. Psal. 32°. Omnis terra timeat Dnm. Et timeant eum omnes habitantes orbem. Psal. 110. Beatus vir q timet Dnm. R. Initium sapientie timor Dni. Et Eccles. ult. Deum time. Et hoc est oīe Deo. Et in hoc consistit oīe Deo. Ita Gabriel. D. Aug. exposit. 1ª in Psal. 118°. Quo Deum delight ardentius servus suus, eo diligentius timore casto timet eum offendere. Ro est. Ex quo magis crescit charitas, eo timor minus offensio Dei magis malus, ac inde magis illum veret. Ner refert Praecipatio. si non videat subesse tantum pœnales offensionis, q semp in hac vita est aliq pœnalis, et magnitudo mali plus facit ad timorē vel meditari pœnalis, quam sint pœnales vel mala q non ita astringat. Cum. n. duo vegrant ad diversos timores, malus imminens, et pœnalis ne vie: mat, longe plus facit ad timorē magnitudo mali quam pœnalis. Plus n. timemus quando scimus in mediocri pœnalo amittendo vite, quia in magno amittendo periculo, quo n. plus aliqd amamus, eo aptius timemus illud amittere, ut rebus dicunt illi. Ro est sollicitudo et pena timoris amoris. Idem patet in ijs q laborant scrupulis. Dicit. Quicunq est in charitate Ob. astringat peccatis esse semimortalibus, q q sunt pfectiores eo appleri: dicit illud tanquam magis malum: Rideo. Imperfecti q sepe radicant, astringat Ro habitu peccatis esse semimortalibus, sed adhuc magis, et quodo sapient tentatio facili indigne et affectu cum puerili ut parum astringat hinc pec: care: q non fit in pfectis. Ad primū aggitur Rideo. Ibi esse semimortale de Ad 1m nego ut. parum quia adfert timor servilis, ut dicit D. Bernard. Epla 11ª et D. Aug. in Psal. 118°, non n. eo parum sui molestiæ infert charitati pfecta in hac vita, qm ipsa non modicū adfert, imo q delectabiliter amat vehe: menter et affligit se absentia amati: et ipse q dilecte affligit animas, ait sapiens; sed adfert cum q est ex timore filiplinorū, saltē magnū ex parte: Cum. n. charitas eo pfecta erit, ut in patria, eo penitus molesti: tiam abstrayet. Ad 2m patet ex dictis: Etsi n. pœnalis minuat, ly augeat Rh ad 2m. mali astimatio: deinde quoniā in vita pfecta minus sit pœnalis, ipse ly Dei eo non considerant, sed intuentur pœnas fragilitatis et mutabilitatis. Dubium 2m Dubium 2m. Quo fortius verus sit q pfecta charitas foras mittat timor se servilē quoad subtractionē. Rideo. Id optime explicat Dr D. Thom. in Corp. Rf Sed advertendus est. Magna pœnalis exhibidi Deum timore mise quando charitas eo erat pfecta, q erat in patria, quandiu in hac vita pœna non possimus esse eo modo perfecta sublate sine revelatione, videre esse et infirmitas timere. In hac vita charitas pfecta dicta forsan erit. here timorē, tum q vivi pfecti magis stendant honorē Dei quā pœnas modicas, vide varias opinias in illo meis dictionib. et est contra pœnas modicas, tum q ex charitate resort fiducia de premio vite eterne obtinendo, et de eterna dānatione vitanda. Et hoc potissimum vr intendere D. Isaac in hoc, ait, est pfecta charitas nobilior, et fiducia habeamus in die iudicij. Ait n. pavor dabit charitati et honori opus, et meminit malorum q anti sunt, valde metuit dānari, et eo maxime affligitur, q vero mihi pœnis ipsorū in charitate ex ipso intuitu amoris tollit fiducia, magnā ipsum videat se ex sua parte aliqd pfectisse, unde magis timeat, et sine affectione est, qm affectione potissimum pfecta charitas excludit.

Arg 11um Utrum timor remaneat in patria?

Rideo. Timorē servilē non manere, q est credere servidi de premij eternitate Rf

M

sed timor filialis ibi erit, licet non eo modo quo in hac vita. Nota. Triplici modo intelligi posse timorem filialem manere in patria. 1° quo fundatur seu principium manet. Quo modo dicitur 1 Joan. 3°. Patria principium non peccati in fine. Et Apoc. 19°. Cum in voces sequentes illud. Cæ. S. fundatur timor vel aliquis saltem motus veneris q in duo moriuntur: 2° quo manet in illis magnum quod et sanctissimum odium peccati et offensionis dei. Notandum illud odium timor, quatenus offensio est possibilis q habitus voluntatem licet non sint nec fieri sit impossibile. Ita d. Thom. hic. et 2 dist. lib. 14° de civit. c. 9°. Simile q dicitur de timore pœnæ quatenus repugnat beatitudini. Sed q ibi non refundatur ad amorem dei, ideo potius timor nasci dicitur quamvis timor servilis q impetat illas pœnas fugit. 3° Cæ sancti considerantes dei excellentiam summa reverentia illam adspiciunt, prosternunt se humiliant et illi subjiciunt. Q figurate Apoc. 24°. Coelicolæ coronas mittunt et patent ad pedes ejus. Vide Chrysost. in Daniel. in visione Isaiæ: Hic timor ad magis pertinet ad religionem quam ad charitatem, sed ad statum imputat. Q. a. notat timorem interdum significare reverentiam. Habet ad Rom. 13°. Cui timorem, timorem i. reverentiam. Et Chrysost. et Theophil. ejusmodi. Et Luc. 7°. Accepit omnes timor i. reverentia dicit majestatem in Christi miraculis relucentes. Hic adde, interdum admirationem notari timore. Secundum Greg. in cap. 26 Job. Columnæ coeli S. verus Dei admirationi nihil ponit, nisi in intellectu cognitionem incomprehensibilitatis Dei sine quibus omnes voces et opiniones. Et parte postea, reverentiam magnam illam et singularem cognitionem. Thaq non est distinguit a 3° modo.

Ad 12um. Utrum pauperes spiritu sit beatitudo respondeas dono timoris. Vide d. Thom. Pauperes spiritu nascitur ex dono timoris, q pauperes parit humilitatem et abdicationem rerum temporalium.

Quæstio 20ª de Desperatione.

Ad 1um Utrum desperatio sit peccatum?

Ad 1um. Desperationem esse peccatum, q procedit ex falsa existimatione de Deo. Q intelligi de falsa non speculativa sed practica 1. de imprudenti iudicio.

Nota. Desperationem esse. Nolle amplius intendere vel curare ad obtinendam veritatem beatitudinem, seu possessionem ipsius dei: idq vel quia impossibile, vel certe nimis difficile et molestum. Sicut n. stulta consistit in pravo intentione consequendi dei sine divina charitate: ita desperatio in voluntate seu proposito non amplius curandi seu tendendi in illud bonum. Et sicut ad spem requiritur et sufficiens bonum Dei esse possibile obtineri, et id non adeo difficile, ita ut res ipsa sit obtinibilis si fervidi q in te est: ita ad desperationem requiritur judicium quod q illud consequi impossibile, vel ob desidiam nimis dicitur, vel præsumptionem, vel magnis judicium peccatorum, vel certe nimis obtentu difficile aut molestum, ita ut determinate judicet se non obtenturum. Q postremum addo, q si putaret esse quidem difficile, tu ambigeret an ipse forte esset consequuturus sicut ambigimus de re q. Utrum est dubia, vel q interdum contingit esse forte magis, posset rem tali judicio spes aliqua consistere esse invenit. Patet, Cæ interdum remanet consequi id q absolute est non eventurum, modo pateat non esse impossibile et consequi. Hinc patet 1° desperationem esse peccatum, non solum ex pravo intellectu existimationis, imprudentis judicii, sed et ex pravo motu voluntatis quod q avertit a Dei summo bono suo, nolendo amplius ad illud tendere, cum tu debuerit, in quia aversione formali consistit ipsa desperatio. Patet 2°. non esse vera sententia q statuit desperationem consistere in judicio intellectus quo q determinate judicet Ego non salvabor, cum n. stet et

In quo consistat desperatio.

desperatio sint multe rationes, sicut sicut est multe voluntates supponendo indivisibiliter, quo indivisibiliter salutis esse obtinende et eo seruiendo si fecerit q̄ in se est, nisi nimio auxilio: vta necesse est desperationē esse multe voluntatis, q̄ supponat talem indivisibiliter in intellectu, ego non saluabor. Sicut ex indivisibiliter illo, ego possum saluari, et eo saluabor si gr̄a dei vsq; finem fuero fecit in voluntate multe spei, seu efficaci intentione et rationi voluntatis in salutē: vta ex indivisibiliter rationis, impossibile est mihi saluari, vel verū nimis difficile, et q̄nde ego non saluabor, fecerim voluntatem multe desperationis, q̄ est, nolle aplius in: fundere et rotare in salutē: vbiq; tor indivisibiliter non est ipsa desperatio, sed fundamentū et causa eius: Ex et ex eo obiectum est, nam id q̄ debet: minuere indicat se nō saluandū q̄t absolutē nolle desperare (non ex indivisibiliter intellectu necessitate adest voluntatis) sed facere q̄ in se est, non Nisi determinate indicat se nō saluandū q̄t absolutē nolle desperare.
q̄de est saluari, sed est placere deo vel satisfaciat diuine legi: etsi ex. nō possit operare, non tn necessitate ad positionē desperandi. Sic p̄ q̄dam dicunt. Domine etsi velles me damnare, tn vellem tibi semp seruire. Et tor verū est loquendo de necessitate absoluta: nā moraliter et humano more fieri negt vt q̄s nisi tali indivisibiliter talis ad longū tēpus rotaret multis voluntatis desperationis nolle desperare, tn gratiam perderet, q̄ rectissimo primo desperationis se recuperaret: probabile tn est, q̄s non amittit virtutē spei do: mec desperet: sicut non amittit habitus fidei q̄ audiendo vel legendo libros hereticorum exponit se primo periculo. Est ex. amittat fundamentū spei habitualis, q̄ est indivisibiliter intellectu quo indicat saltē fiducia, si fecerit q̄ in se est. si non tn amittit fundamentū spei habitualis, q̄ est fides. Sed dubium est. Vtrū si q̄s prudenter indicaret se damnandum, Dubium.
q̄ est fidelis, posset desperare. v.g. si haberet reuelationē. Quidā explicant nullo modo fieri posse, ne ex potentia q̄de dei absoluta vt alicui scribatur reuelatio damnationis. vta Alexander. lib. 3° summe tract. 5° q. 6° q̄st. 5: Scotus reuelatio damnationis. Et Bonauent. in 1m dist. 48: Et Dion. Carthus. Dialogo de indivisibiliter 8° Rei in hac sententia addunt Halensis, Alexand. et Guillel. Parisiensis. Ro est. Ex etsi non repugnet tor potentia dei, tn repugnat eius Bonitati et sapiē: Tum q̄ est contra diuinam bonitatem constituere viatorē in eo statu in quo non posset manere in finem: alq; id q̄ indicat salutē sibi esse impossibilem nō q̄t in ea manere, mens ex. q̄t mihi in impossibile: tum q̄ talis reuelatio ad nihil q̄t esse vtilis, et esset occasio infinitorum errorum: Rursus q̄ talis hinc posset optare damnationē, sic ex. conformaret se diuine voluntati, et tor ipsius tn nullo modo ob aliud causam optari q̄t, nā odiendo damnari semel conformat velle eius peccata q̄ damnato semper tribuit, vt blasphemias, odium dei, et alia. Sed tor argta non eo concludunt, ex deo possunt suppetere vtiq; ob q̄d non repugnet ipsum sapiē et Bonitati tor revelare v.g. Ad horum aliorū, ad primum aliquid dicendi patet in tor vita, quando ex vna reuelatione multa peccata sequerentur: sed tor esset per Dei intentionē: Posset a hinc loco conformari voluntati finali in volito for. mali approbando ipsius diuina et ipsius ordinationē, non tn absolutē velle ipsius damnationē et exclusa necessaria, hinc q̄ semper malus non q̄t optari, hinc q̄ semper tribuit infinita peccata, q̄ non solum loco non q̄t velle aut approbare, sed magis in se punitiue, etsi ex. deus posset velle

ea quittere in nobis, non ty nos id posse velle, sed teneamur
scire quantum in nobis est. Hinc patet, Rōel illas nō tenuisse,
sed absolute id revelari posse. Et ita docet Gabriel in Canone missa
Lect. 66ª. et maior in 3ª dist. 36ª. Confirmatr ex Deut in Script.
revelavit Antichristū esse filiū dānationis: et nis venient posset
revelare qd sit, imō id plurimi scirent: ideo n. in Script. tam cu-
ta de eo ponūtur, ut cum venerit a fidelibz possit agnosci et vitari,
itaq scirent illū esse reprobū. Cui ḡ idipsū non posset Antichristo re-
velari, vel saltē sufficienter ostendi ab eo cui Deus revelatū est.
Satis ty sciadent vōes contrariā id non esse ita consentaneū fidei
iudicio, quia dicit Sixt cum Lorinis: Quare si alicui talis revela-
tio fieret nō tenerēt ostenderet oratoria nisi contrarium evidenter
constaret, ut contra DD. docent in 1ª d. ultima. Cui explicās la-
cum Isaiæ 8ª ubi Dns Ezechiæ absolute dixerat. In peccatis
vestris moriemini, et ty illud non absolute sed sub conditione in-
telligendū erat, n. si nollent credere. Rh itaq, Si Deus alicui
revelaret suam dānationē specialē, id sine dubio non teneretur spe-
rare, ut vult Alticodorensis, et alij qdā: imo posset desperare.
Si non tenetur sperare sua dānatione specialē revelatā.
Q non teneatur sperare, probat, qz Dei ei est impossibile: et n. possibile
sperare, regula nō solū ut iudicet bonum esse possibile, sed est ut
ita iudicet possibile ut probabile sit oppositum: ut patet ex ea
modo loquendi, quando qs dicit, Spero me fore divitē, cum ex quo
quidē rectus est non existimet quantumcūq magnā adhibeat di-
ligentiā, non ḡt sperare. Confirmatr, qz nūquā tenuem ad aliq
abstinendū, quando nō certi sumus post ōes remedia nihil sentiendū. 2º
certi simus eo illas nō assumturos: Q expresse docet d. Aug. lib. 21º
de Civit. c. 24º. ḡ et nobis ipsis nō possumus si certi essemus non esse
reprobi. Q. a. Talis posset desperare ponendo nolendo remanere, aut saltē
dare efficaciter salutē, Th 1º qz ḡt qs velle manere ad id in quo certus
sit sicut remedia fore valent. 2º qz possumus desperare de salute nostra
nis, et si in parte sumamus qua sunt reprobi, possemus de illorum sa-
lute in parte desperare, ut evidenter colligit ex d. Aug. loco citato
et de Corrept. et grā c. 15º. ḡ si aliqui in parte constaret de sua rep-
robatione posset desperare. Confirm. qz posito tali iudicio Romano non
re impossibile est continere motus voluntatis, ḡ non ut prudens. 3º qz ta-
lis motus est consentaneus rectæ rōi, et iudicio prudentiæ: sicut n. pru-
dens qs recte est de morte corporis prudenter ḡt de salute corporis desi-
pare, ita de salute ānē ḡt si de sua reprobatione ōia recte sit. Adhuc
ty 1º Talē deum non posse odisse Deum aut contemnere summum bo-
num, dat n. intuentes mala sunt, desperatio. a. qua qs desperat de sa-
lute non est intuentes mala, nisi quando dānatio est certa, et salus
probabilis. 2º Ducit, Non posse tales deum simul desperare de auxilio Dei
necessario ad vitanda singula peccata, et est ad vitanda ōia, qz fieri
ḡt, ut qs habeat auxilium necessarium ad vitanda singula et et ōia
peccata, et ad salutē consequendā, et ty dānati, cōq non respectu cu
ḡt et debet: cuare suam dānationē certissimē debet fiducialiter,
ex defectu gratiæ Dei, q sufficiens est, sed ex defectu voluntatis non dirigentis
illam efficaciter in opus: Cuare deberet sperare auxilium ad vitanda
singula peccata. Et quidem non posset sperare se vitaturum ōia, eo quod

Nota 1º.

Nota 2º.

rectus sit ipsi se in aliquo, confuse saltē, loquendo, tu et sperare et re-
uerari vltare singula determinate. Vide falsus est q dicit Gabriel 5, saltē
Deum licite posse velle malū agere, Dor n. intrinsece malus est, et absq
ab illo et nūm auxilio sufficiens non deest. Sed contra obijcitur 1° Duns Ob.
reuelauit debere homo negationē, et tu debes non debuisset desperare de ven:
tatione illius puncti, aliocq non debuisset conuerti ad illud vitandum. Rsp.
Debuisse desperare de absoluta existentione illius puncti, tu debebat illud Rx
credere quantus potuit, qz singulis momentis potuit illud credere, nec-
debat n. quo momento esset permanens, et et quam grauiter. Dices: si Ob.
aliquis reuelabit quo momento et quam graviter permanens sit, debebit re:
uerti et illud momentū credere? Rdeo. Non teneri fateri aliqd punctū Rx
punctū q ad illius existentionē designat, nisi notus sit per similes habitudines
effectus, sed solus tenebr actus potest non eligere. n. si agatur de punctō
offensionis: Et si esset punctus omissionis, non teneret fateri aliqd punctū
ad eligendus actus omissioni contrarius, nisi notissimus sit se tali mo:
mento tales actus non facturus; sed solus tenebr eligere ipsos actus omis:
sioni contrarios, non tu remanet dispensato ab ipso actu: Nemo n. tenebr
ad media ob finē aliquē, quod notus est ea nihil effectura. 2° Obijcit. Ob.
D. Paulus habebat reuelationē suæ salutis. 2ª ad Timoth. 4: Bonū certa-
men certaui. s. et tu metuebat Danes 1ª Corinth. 9: Castigo corpus meus s.
& in contrario fieri et vt q notus est suæ damnationis spernat salutē. Conf. 1°
Ex reuelatio non adfert vlā impossibilitatē salutis simul nec diu postea.
vide post reuelationē tam est possibile saluari quam antea. Confirm. 2:
Ex et reuelationē non tollit propriis sperandi. Rdeo. Quando D. Paulus Rx
scripsit 1ª Corinth. 9: vel nondum habebat reuelationē suæ salutis: vel certe
loqh in persona nostra, ostendendo qd non fauore debeamus esse securi
magni in Ecclia. Ad 1ª Confirmat. Non sufficit ad sperandū vt nō reuelate
possibilis, sed et vt probabiliter sit futura post omnia adhibita, et saltē, vt
non sit notus ea nonquā obseruatura. Nemo n. et sperare quando est
notissimus post eum omnia quæ adhibebat se frustratū iri, videndo de:
mum id præuiat. Ad 2ª Per talē reuelationē non tollit prorsus propriis
sperandi, sed ex quibus reddit hominī impossibilē, et ita nō amplius obligatus.

Artg 2ª Vtrum desperatio possit esse sine infidelitate?

Rdeo. Posse. Nam vt qs desperet salutē est iudicare se absolute non saluandum Rx
& iudicium esse impudens, non tu est contra fidē. Contra. Per iudicare ob
viamd rationē. 1° qz existimat deum magnū peccatorem posituē aliqd quo
possint respirare, q esse non sit seruandus fidei doctrinā, et tu ab aliquo
esse infidelitate teneri ex aliqua ignorantia, vt, v. g. qz existimat ita hosti.
mentis Dei de peccato in Sctō esse intelligendum. s. 2° qz ex aliqby signis gestat
se in esse reprobum, aut no penitentiæ veniā, aut no habere auxilium
sufficiens: Et sæpe ex melancholia, scrupulis, et aliis causis ex qbus nasce.
quentia solet generare. 3° qz expte se frequenter labi, et ægre abstinere
a peccato, inde concipit tedium pugnandi contra tentationes, aut videt
se iam ita intricatos, vt putet quasi impossibile se euolueare, sicq desperat
aiūs. Et sic multi desperandi est salutē frequens, præsertim in eo q multum
diuitiæ et honores alterius modi consequentur. Hi oēs non esse possunt sine
infidelitate, inde desperatio non semp procedit ex falsa existimatione de deo
pijs respiciendo, sed ex imprudenti iudicio, q prudēs falsus dicit.

Artg 3ª Vtrum desperatio sit maximum peccatorum?

Rdeo et dico 1°: Desperationē esse magnū peccatū quia ea q opponuntur dicit: Assertio 1ª:
tibi mortaliby, vt Temperantiæ, iustitiæ s. et fidei atqꝫ. Ro est qz directe

auertit à deo: sicut n. ipse tendit immediate in deum vt finem bonitatis nostre: ita desperatio directe recedit ab eo, nolendo ad illum peruenire, itaq; in desperatione, auersio à deo est directe volita: in peccato a. q fiunt contra virtutes morales solùm interpretatiuè. Consensus n. ex illa à deo auersi quatenus voluntas aliquid q̄ deus p̄hibuit, vel nolendo q̄ imperauit, est ita implicitè deum contemnere. Adiacet tn, desperationē non esse maximum peccatum quam idolatria, q est contra religionē, qz idolatria contra dei et infidelitatē. Dico 2°. Desperatio secundum se est minus peccatum quam odium dei et infidelitas seu dampnata, quamuis nobis sit periculosior: qz inclinat de desperatione q non oritur ex odio vel detestatione summi boni, vt in dānatis, vel ex infidelitate quia q̄ non vult credere esse tale bonum sed ex tedio vel difficultate, vel ex aliquo magno peccato vel scientia tali ob quam aliquis desperat à p̄secutione summi boni, tanquam à re sibi nimis difficili, aut impossibili fruitiua. Odium n. dei nō solùm q opponitur charitati seu amori benevolentiæ, est minus peccatum infidelitate, qz directissimè ipsi bonitati diuinæ vt ipsi deo bona est repugnat: sed etiam q opponitur amori concupiscentiæ, et consequenter virtuti spei, quia q non vult esse posset deus habere q summo bono, aut in eo nō stabilire suam felicitatē, sed potiq in rebus creatis. 1° qz directiq et expressiq et illud odium tale maximè dicit bonitatē quia q infidelitatē. 2° qz immediatiq versatur circa deum quam infidelitas quia pura infidelitas est culpabilis, nam infidelitas solùm culpabilis est rē aliquam nolle credere, q aliq immediatè versatur circa alium actum, sc. circa ipsum credere: solùm n. nolle credere peccatum est: aliq contemnere ipsum deum immediatè auertit ab ipso deo. Et a. illa desperatio sit minus peccatum quia infidelitas est ignorabile. et ignorat, qz q infidelitate maior incredulitas versatur circa deum quam q illam desperationē q non ignorat se infidelitate obstrictum vel inseruitudine, q n. sic desperat non negat deum posse vel inseruitudem, sed solùm negat se eis finaliter fore participē, idq non defectu illius sed sui, q sanè possibile est, et forte frequens ipse ignoret: at hæretici veritatē dei in seipsa considerata: dum n. negat id q deus dicit et præcipit est, negat illum esse absolutè verazem, idq nō ex malitia sed ex prauā iudicio prudentiæ æstimationē, via sufficienter vi est ostensis deum reuelasse. Adde, qz si rogabi scirent id q reipsa fatuum est, sine peccato possent desperare: at nullo negotio potest libere nolle credere et esse infidelis. Qz a. sit periculosior, patet. qz q desperant, adhuc frena habent, vt saltē in hoc mundo modo aliquo frenantur, nihil n. est q eos auertat à malo et conuertat ad bonum, non timor, neq amor non pœnæ, non supplicia, quo fit vt in cæteris peccatis proficiant. vide theven. 18°. Desperatio, post cogitationes malas et malitias nostri cordis, et malitiosa præcipitatione malæ scientiæ. Ad 1m. q°. Qui desperando semetipsos hebetarent impedirentur in operatione immediatiua ord. Quare etsi desperatio q se sit peior infidelitate, tn rectè periculi infirmorum peccatorum videtur gravior.

Desperatio nō necessario est maius peccatum quā idolatria.

Assertio 2ª.

Arg 4°. Verum desperatio ex accidia nascatur?

Rñ. Inordinatus motus q̄ tristitia et voluptatibus carnis, q̄ fit vt animus plenè carnaliter affectus non attendat bona celestia, et sic nolit q illa laborare. Proprie a. est accidia et torpor animi circa quæ fugit labores bonorum operum, reputans nimis difficile bene vivere vide Basilium in oratione in illud. Attende tibi, et Greg. lib. 21° moral. c. 21 vide D. Tom. hæc scripsit, et Bernard. serm. 9°. in Cant. vbi et quo remedio tolli possit.

8c

Quæstio 21ª de Præsumptione.

Artg 1ºm Utrum præsumptio inimica Deo, an vero oppositæ virtuti?

Nota. Præsumptione aliquando accipi vt ad intellectum pertineat. 1º & rectificand sue cognitionis intentionis et voluntis alicuius vel facti vel personæ. Sic accipiendo distinguitur triplex præsumptione, n. violenta, habitus et Leuiana. 2º accipi: pro quadam æstimatione siue expectatione eius voluntis quia iudicio, et sic est quæ spei soluptus. Aliquando accipit vt pertineat ad voluntatem: et sic gratia nihil est aliud quia motus quidam voluntis quo quis se extendit ad aliquid & est supra ipsius potestatem: et quem si id ad q se extendit excedat potestate, non erroneus, sed vanus et debitus, consistit præsumptio in eo q transgredi legis sui superioris voluntis vanis inhonestis velit transgredi. Quo modo in uno dicit, si quis eo præsumpserit fauere S. P. friend legis et regulam, aliter non est præsumptio: et sic præsumptio non est speciale vitium sed generalis vel potius pertinens ad quæcunq contemptus legis quicunq quis frenet et volent sine vi et metu violat: Si accipiat id q excedit assequi sciat vires requisiti, vt aliud genus præsumptionis, q in materia virtutis moralis bonis laborioso est, vt cum quis nimis amplis interminare quia vires ferant, minora spiritu appetit quia possit sapere, maiores honores quia ipsi reuerentiant. Et eo modo nō est speciale vitium sed vagatur & materiam diuersarum virtutis moralium, et vt illud vitium q in quantis materia opponit vir: tuti & excessis. Vnde in materia spei .1. vt versatur circa beatitudinem, aduersia quia grauia et remissione peccatorum est peculiare vitium oppositis virtuti spei & excessis: Sicut n. debito modo et cupit debita vnde mensura est q sperare beatitudinem, et media ad illa, oportuna, ita et plus vnde mensura. Hoc possibile deo. Præsumptione in materia spei esse vitium spei contra- rium q inordinate nititur deo aut viribus humanis. Explicatur. Sicut spes primario nititur deo, vicisq auxilio, secundario nostra cooperatione et industria: ita præsumptio nititur vel solo deo excluso nostra cooperatione, vel soli humana industria excluso gratia dei: Et quo si excludat nostra coopera- tione et media dei misericordia expectando peccatorum remissionem et salutem, vult præsumptio Lutherana et Caluinistica: Sicut. Lutherani volunt remissione peccatorum sine penitentia, et salutem obtinere sine meritis, idq ex media dei misericordia et Christi meritis, q voluntas sui inducit est præsumptio contraria spei: Si a. excludat dei gratia et nitatur solis viribus humanis, erit præsumptio Pelagiana, q volebant solis liberi arbitrii viribus remissione et salutem obtinere: Et eo voluntas sui inducit est et ipsa præsumptio spei contraria. Ex a. D. Thomas insinuat, hanc præsump. tionem esse contrariam magnanimitati, intelligit, si versetur in materia magnanimitatis, vt si q propria virtutis intendat operare magnifica opera q supra virtutem et conditionem vitæ sunt. Vnde 2ª 2ªe. 6º dicit. Præsumptuosus de se præsumit. Nam si agatur de beatitudine vel medijs ad illa necessarijs obtinendis propriis viribus, vere et proprie est contra virtutem spei. Quia nam de ratione spei est vt intendat beatitudinem eo modo quo reipsa est possibilis, q intendere alio modo sui & alia media quia est possibilis est contra spem confidere. Ex hi duo motus animi diuersi se mutuo excludunt, q sunt contrarij: Ante patet. Ex intendere beatitudinem solis naturæ viribus ex- cludit intentionem eiusdē beatitudinis & auxilius gratiæ dei, et contra. Sicut n. iudicia q hi motus dirigunt contraria sunt n. Ego solis naturæ viribus possis saluari, et, non solis possis saluari, sed ergo est magnum dei gratia: ita et intendere saluari solis naturæ viribus, et intendere saluari & gratia sunt motus contrarij ex modo tendendi in idē obiectum. Vide hic motus quo

q̄ sperat beari ex solis naturæ viribus non unq̄ opponit spei q̄am d
q̄d q̄ sperat ex sola Dei misericordia. Sed Dubium est. Utrū hæc duæ
Dubium. speries p̄sumptionis virtutē spei intrinsecē tollāt. Resp. Quando q̄ p̄sumit
& remissā veniam et salutē ppriis viribus, vel sola Dei misericordia absq̄
salutis virtute spei, idq̄ ob duas causas. 1ª Qr salus p̄destinatis exhi-
bit fidē sine q̄a spes non ex consistat. 2ª Qr modus tendendi ad
p̄sumptionis est contrarius illi modo q̄ est in spe: sicut volle remis-
sionem et pœnæ misericordiam tollere contrarium est temperantiæ q̄ servandis
debitā mensurā vult tollere, unde et reddit hoc p̄ceptū formale et
expressum p̄sumptionē inepte et indispositis ad sperandū, q̄ existit de
ira eo, veraq̄ media sperandi: et talis p̄sumptio est, inquiā esse
& sine infidelitate: nisi q̄ forte p̄sumant sibi Deū servis usum
peculiari privilegio ut sine pœnitentia et meritis salutē: quando a.
p̄sumptio non eō existit vera ratio sperandi et vera media, sed ex
redit in modo, qualis intendis solet esse in magnis peccatoribus q̄ non
habent meritum malā vitā voluntariam servari sperant salutē p̄sti-
dentes sibi Deum in fine dationis pœnitentiæ et remissionem, non nec̄ssa-
riō in hoc casu validum virtus spei, q̄ est pendens imperfecte in suo ordine
non v. intendit consequi salutē sine omni pœnitentia sed sine pœnitentia
faciendā ante extremum diem, p̄sumendō sibi hanc se illas habituros
et q̄ illas salutandas: q̄ q̄amuis fieri possit, et intendis fiat, et ideo
aliquo modo sperari possit, tū mihi arridet, vide tamen quia est et p̄s:
emphaticus hoc firmiter sperare, et eo citi, ut peccatores faciant.
Vide hæc p̄sumptio non ex̄clud virtute spei, nec reddit eō im-
dispositis ad sperandū, sed excludit actus fidei firmus et certus
est q̄ando q̄s temperate volendo sperat salutē et omnia bona.

Artic. 2ª. Utrum p̄sumptio sit peccatum?

& Rñ esse: nullus tū quam sit desperatio. 1ª pars patet, q̄ enim iudicio
suspendenti, q̄ est peccatū, hinc q̄ iniuria fiat Deo. Q. a. sit magis
quia desperatio, patet, q̄ desperatio tollendo misericordiā, p̄sumptio
superbiam et ultionē: atq̄ magis tollendo Deo misereri quia ultionē,
misereri ex se et secundū sua est non grauat à caritate, sed ultione
et punit quasi cruelis et inimicus. Vide D. Thom. serm. 5ª de Natali Dñi
ubi dicit, Quis Deus potius dicatur ab Apō Pater misericordiarum quia 2ª
dicitur: Nota. Præsumptionē esse peccatū mortale, nisi sit ignorantia
Nota & grauem iniuriā Deo infert, et magnū nō dum Dominū,
q̄ ex ea sequitur totalis occasionē liberius peccandi. Quia n. q̄ retinet
se in fine vitæ consequendi veniam etsi interim male vivat, facile
se q̄ripiat in hoc grauis ultionis p̄sumptione veniæ, nā p̄sumptio
tollit timorē quo totaliter potissimum à malo averti solent. Sed Dubium est.
Dubium. Utrū p̄sumptio sit grauior, causa quia q̄ mihi gratiā vivis viribus sine gratia
An ea quia solā gratia sua pœnitentia et bonis operibus sperat salutem.
& D. Thom. a. 1º. vult hanc 2ª esse grauiorē, q., ait, virtute diuinā
diminuit sperando à Deo ut faciat id q̄ illi nō competit: alq̄ peccat
est virtute diuinā minuere quia sibi exhibere. Verū contraria sententia
non vr unq̄ probabilis: q. n. gratiā vivis viribus sperat consequi salutē, non
ex tanta æstimatione de summo bono labore quia debuerit in. esse p̄dā
immensi boni quo beati sumus q̄ ceteris opus moralis valore imme-
diate suppet: q. sanè redit in contemptū Dei et summi boni. Deinde
contemnit Christi redemptionē et gratiā, grauis audacia nobis ex Dei mise-
ricordia Christiq̄ merito fiduciantia. Denique, q. non minor est blas-

ptia dicit, non egeo Christi redemptione et gra vt saluus fiam, quam dicit, non egeo bonis operibus, sed sufficit mihi Christi meritum fide apprehensum. vide non minorē iniuriā ptumptio Pelagiana ꝑ se infert deo quam Lutherana et Caluin. quāuis haec sit magis ꝓfana, ꝙ obstat minus: nobis tamen iamiam agitat, non a. Pelagiana, ita repellit ptig ad honestā vitā: et haec vox illa est grauior, licet non ꝑ se.

De arto 3°. et 4°. vide D. Thomam.

Quæstio 22ª. De ptibus ꝓtinentibus ad Spem et timorem.

Artus 1us vtrum de Spe debeat dari aliq ptium?

Resp. Esse aliq ptes Spei, quo deo tenetur sperare in deo, et à deo obtinere salutē, retinaq; ad illa necessaria, quāuis ipsum ptes non ponant in decalogo, sed supponant, sicut et ptes fidei. Ph 2ª quod. 82 non sunt consentaneū vt deus ꝓbaret ptes vnde videndi debet inesse supposita ipsis cognitione ꝑ fide, et spem quoniam quia inducuntur ad obediendū. itaq; haec ptes eo debuerunt poni inter ptes decalogi sed illis supponi. Prior pars ꝓbatur, Esse n. aliq ptes Spei. Psal. 9°. Sacrificate sacrif. iust. et sperate in deo. Et psal. 61°. Sperate in eo omnis congregatio populi. Obiice 1°. Spes in deo hic sumpt. Ad Rom. 8°. Spe salui facti sumus. vide et. c. 15°. Ad Hebr. 10°. Teneamus spei nostre confessionē, Et alibi. Sabb n. indicatu dil ptes quando ꝓmissio debet impetrari, et quado inuocatio dei bonitate et ꝓmissione postulare vt speremus. Deniq; quodo sig: nificatur esse medius necessarius ad salutē: dil n. aliq habet necessariū ad salutē quod sibi ptes Spei. Probatur Spes est necessaria ad iustificationē vt patet 1ª 2ª. qst. 113°. a. 5°. Sed est necessaria humano more ad vitandū et ad fugienda flagitia, ita sine spe ꝓmissionis nemo tolerat diuturnitatē, vnde patet esse in proposito. Sed dubiū est. Quando dor ptes obligant? Resp. Posse dupliciter obligare, 1° vno altero aliq sine virtute ad quē aliq spei est necessarius, vt quando qs tenetur orare et petere necessaria ad salutē, tenetur et sperare, haec n. vno à spe impetrari debet. Sed. Quando qs grauī aliqua tentatione pulsatur quia sine vno, vel sine dilectione ꝓmissionis vt non posse sperare. Adiecta ty. Quando speb requirit ob aliam virtutē vno simp esse necessarium vt qs formaliter et expresse actū spei desiderat, dicendo in se in actū signato, Spero me dor ꝓsequendum Sed salus est vt in actu exercito id fiat in quo virtute et implicite actus spei continetur, vt quando qs efficaciter dolet de peccato vt meritorie, in qt n. q sæpe actus sperandi non requirit expresse actus spei ad iustificationē. 2° modo ptes aliq ptes obligare ꝑ se, et vno spei virtute: Et sic dicunt ptes spei indigna obligare. Ro dicendū est, qz actus Spei solius est necessarius spe alioꝝ actuū in. ad ingrediendū in dia virtutis, et ad tendendū ꝑ bona opa in salutē. Sed contraria sentia est longe verior, s. Hor ptes his et ꝑ se obligare 1. vno bonestatis spei virtutis non relatae ad alias, in. qz sufficiens bonus postulat vt aliud amemus et desideremus, et accedatis dicendi ꝓmissionibus et actibus, vt et speremus, et efficaciter intendamus ꝓsequi: ptinet ad quāndā estimationē, summo bono et diu benigne tati parate nobis opitulari, debita, vt aliquando de illis cogitemus, exhortemur ad expressos amores et spem exercitemus, et indigna id facere, remotis contemptu qda sufficiens boni tantaq; benignitatis, vide patet, ptes spei obligare ꝑ se vno dignitatis obiecti, seu vno debiti q est in nobis erga tale obiectū ꝑ tantis bonis et liberalitate. Confi 1°. Nec aliog obligatio spe: randi non oritur ex aliqua spei ptate, sed solus ex ptibus aliarum virtutum ob quarum actus est necessaria, ac inde omissio indigna esset

Dubium

Nota.

Ptes spei, et ꝑ se obligat.

speriale ꝓtra contra spem, sed solus contra ꝓphas alias virtutes ꝑ quã oportet sperare. Actando n. obligatio faciendi opus venit virtuti solius ex necessitate alterius virtutis, hinc malitia tota q̃ est in omissione illius operis ꝓvenit, solus est contra ꝓphas virtutis alterius: vt quando q̃s obligat se ad seruanda tentationẽ castitatis, omissio eorum solus est contra ꝓphas. Non sequitur ergo. Confr. 2ª ad 2ª fidei, q̃ magis vr esse ꝑ aliã virtutẽ, vtpote cum fiducia, aliquando alicui gat rõi sit, vt si dicamus, q̃ et spes. Ad 3ª. Etsi hoc aliquando timeat sperare salutẽ, et necessaria ad illam: hoc ex tempore non posse determinate designari, sed solus confuse, n. aliquotiens in vita, et forte in anno aliquotiens. Et post ꝓfectus vitæ rõis, regulariterq̃ salutẽ timet nondũ adhuc sperandi deficere, ne conferat aliq̃ parui pendere dei liberalitatẽ, et summũ bonum. Ad 2ª. Ita ꝓpho affirmatiuo spei conducunt tactus ꝓphas negatiuas quo ꝓhibet desperatio, et et ꝓsumptio: Hoc n. ipso quo deus ꝓcipit sperari ꝛõ seth actum desperationis et ꝓsumptionis q̃ spei aduersatur: Et eo ꝛõe ꝓcepta negatiua ꝓphas spei ad omne tempus obligat.

Nota. Temp⁹ quo ꝓphas spei ꝑ se obligat nõ ꝑ determinate designari.

Arg. 2ª. Utrum de timore fiant duo diuersa alia ꝓphanda?

Rh. Affirmat. Vide d. Thom. Nota. Sicut ꝓpho spei contrariatur ꝓphas desperatio, et et ꝓsumptio: Hoc n. ipso quo deus ꝓcipit sperari ꝛõ seth actum desperationis et ꝓsumptionis q̃ spei aduersatur: Et eo ꝛõe ꝓcepta negatiua ꝓphas spei ad omne tempus obligat.

Rh

Xpianis vinculum amicitie inter Deum et homines, q iam ex parte dei ab aeterno inchoatum est. Ita exscript. q indicat apte esse amicitia inter Deum et homines q consistit in mutua dilectione significativa. Ita Judith 8: Abraham q multas tribulationes tentatus amicus dei effectus est. Psal. 138: Nimis honorati sunt amici tui Deus. Sap. 8: Sapia amicos dei constituit. Joan. 15: Jam non dicam vos servos sed amicos meos. Et, vos amici mei estis si feceritis q. 2° ponit rem 1° ex defectu amicitie, qz amicta est mutua benevolentia fundata in quada communicatione; alq essential est benevolentia mutua inter Deum et homines, fundata in quada communicatione bonorum divinorum, q est amicitia. 2°. Ex proprietatibus amicitie q sex colligunt ex D. Ambrosio lib. 3° officiorum cap. 16: et optime commemorat Aristoteles. 1a est ex debito fieri amicos, et vna animam gerere quodamodo in duobus corporibus, vnde amicus dicit dimidium animae. De qua re videtur S. Augt lib. 4° Confess. c. 6: Amor n. traxit animas in amicitiam, et hoc ibi est cogitatione et affectu: q adeo facit charitas, vt id q per eam Deo adhaeret, vnus sit spiritus iuxta Apostolum 1am Corinth. 6: Unde ide dicit Ad Galat. 2: Vivo ego, vivit vero in me Christus. Nec refert q charitas ad multos se extendat, q est pario solum ad vnum, sc. Deum, in quo retineri ocet diligendi, quatenus ocet vt ad ipsos habeant ordinem diligendi: et sic charitas ocet facit vnus in Deo, iuxta illud Joan. 17: vt ocet vnus sint sicut tu Pater et ego vnum sumus. Altera est, fateri idem velle et nolle amicorum: qz et charitas facit, qz per eam rem formamus voluntatem nostram voluntati Dei, volentes quicquid vult Deus nos velle, vt in alijs dicendi, Pater voluntati tuae. Et mirum, Deum se voluntati timentium facere. Psal. 144: Tertia est, Communicatio consiliorum et secretorum, q et reperit inter Deum et homines per charitatem. Joan. 15: Jam non dicam vos servos, quia servus nescit quid faciat dominus eius, vos autem dixi amicos, quia omnia quae audivi a Patre meo nota feci vobis: Et nos virissem secreta quidem nostri illi exponere debemus tanquam amico, iuxta Psal. 61: Effundite coram illo corda vestra. Non q rem quicquam habeat, sed vt amicitia magis obtineatur ab eo opem potentiae q solus praestare potest: nam amicitia postulat vt alter inferior confugiat ad opem potentioris. 4a est, Facere alteri omnia. Qz et fecit charitas. Deus n. sic dilexit mundum vt filium suum unigenitum daret, Joan. 3: Et quem eo alia omnia nobis donavit. Ad Rom. 8: Donavit siquidem filium vt esset eius deus conformis naturae, donavit Angelos ministros, mundum, et ea q in mundo sunt: denique datum est filius regnum, et seipsum exinde fundi: dicitur se in amicitia exhibuisse. Ruth. Charitas facit vt nos alia nostra Deo donemus, animam, corpus, et quicquid habemus, alia ad cultum obsequij referentes, parati et vitam q eo effundere. Juxta Apostolum Ad Rom. 8: Quis nos separabit q. Quaestio est. Non quaeritur alia nostra sed amicitia: q et facit charitas, q non erit q alia sunt (juxta Apostolum 1am Corinth. 13:) sed id q deo placet, deinde gloria. Sicut Deus ex charitate nostra alia nostra erit, sed nostra. Nec refert q Deus diligat nos et seipsum, et pinde videatur diligere non amore amicitiae sed concupiscentiae, ex ratione diligat nos per bonum nostrum, cupiens vt nobis bene sit, non vt esse inde aliqd utilitatis capiat. Qz. a. referat ad bonum nostrum, nostra tota ad suam gloriam, dor postulat honestas amicitiae no: nam ipse non plus est amicus, sed et finis ultimus ad amicitiam: quae sanctis non repugnat Deo, nostrae amicitiae q est inter homines, aut inter Angelos vt bonum amici respiciat ad Dei gloriam, sed ipsa pura amicitia no id postulat: ita et exigit amicitia qua Deus nos complectitur, vt ex bonum nostrum velit ad suam gloriam finalem: nam aliud naturaliter ad eius gloriam tendat: nam quae naturae ad Dei gloriam magis pertinet, eo quod magis bonum nostrum est. vide Aug. lib. 1° de doct. Christ. c. 31: et 32: Septa est. Stare servitute amico, q et fecit charitas huius vitae: nam bene confidit de Dei in se bene: volentia, nec magis metuit damni, sep eo ei velletit. Sicut Deus seipsis

Sex proprietates amicitiae.

Praeoccupatio.

Praeoccupatio.

et sua dona nobis contulit, et scitu voluit, ostendens se confidere de nostra
benevolentia. Sed contra obijcit 1° Amicitia vera non est nisi inter aequales
Ob. quidquid, non a. inter aduodes inaequales, teste Aristotele lib. 8° Ethic. c. 7.
Sint inter Regē et ciuissimum municipem non est vlla amicitia, quia non
Deus nos infinitis superet, non pt inter nos et illum esse vera amicitia
vt ibidē Arist. concludit. R. Inter Deum et nos non esse amicitiā sicut
R. inter eos aequales, vt inter fratres, vicos, quorum alter ab altero non de-
pendet, et vocatur amicitia aequalitatis: sed sicut inter patrē et filium, do-
minum et seruum charissimus quidam solet adoptare in filium, et vocari
pt amicitia excellentiae: Quia id. ad hanc amicitiā non habeamus
aequalitatē sufficientē et nullā naturā et dona naturalia, tū et dona
gratiae quibus efficimur diis consortes naturae, et filij Dei, euidens quidquid de
aequales, scitu dij qda, et Arist. et oēs philosophi ignorauit. Et sic nullus
proportionē sufficit ad veram amicitiā: Sicut si Rex infimis municipibus
vellet ad suos nobilium, et vellet eidare regni sui comitatus, nunquid
esse amicitia inter ipsum et Regē, nam in illa aequalitas et proportio assi-
Et si qd deest huic proportioni, id supplet immensitas diuinae benignitatis, qui
placuit suam creaturā ad suam amicitiā et consortium suorum honorum vocare
Et hoc modo verum est q dicit author vetus Hieron. in cap. 7m Micheae
+ Amicitia parem accipit quae facit. sc. eo modo quo fas est ac possibile. Obijcit
2° Amicitia est mutua benevolentia, non virtus, vt docet Arist. lib. 8° Ethic.
Ob. c. 2°. Nam si duo se mutuis diligant, et alter alterum amare nesciat,
aut certe non intendat diligendo vere reddere alterius dilectioni, non est
vera amicitia, sed fictitia amoris vergratio: vegrit n. vt mutuus amor
non latrat oltro citroq, et sicut sit alteri causa diligendi, falsi argu-
tur: alias nos nescimus si nos deus nos diligat, et an nos diligamus deum
cum, q non pt esse inter deum et nos amicitia. R. Negando Minorē, nam
n. non oēs recti sumus si nos deus nos diligat, ppter q nemo sciat si nos
R. amare an dilectus sit, et an dilectus amari non possiderit impedimenti
tū id satis probabiliter ex variis signis et coniecturis cognoscimus quibus
tū satis est ad mutuam benevolentiā, nam et inter homines videmus
alterum non posse esse oēs certum de alterius amore, sed solis ex con-
iecturis id scimus. Sicut satis cognoscimus nostrā dilectionē erga deum
etsi non semp oēs recti ad diligendum sicut oportet, et sicut exigit tanta
virtus dignitas: Hoc tū nobis quoq satis est probabile.

Arg 2us Vtrum Charitas sit qd creatum in aīa.
Rh. Affirmatiue. Nota. Magister in 1° dist. 17ª et plures probabiliter D. Aug.
non recte intellexisse existimasse, Actus dilectionis non elicit ab alio
quo habitu creato, sicut actus alicuius virtutis, sed immediate a Spū
sancto presente in nobis fidei, quibus n. datur actus ita esse nobis
vt a nullo principio creato sibi creaturali posset exhiberi. Sed contraria
sententia est oēs recta et communis. DD. sc. Esse quoddam donum creatum
Contrio. et dicunt Charitatem, et sit causa dilectionis supernaturalis. Et expresse
colligitur ex Conc. Trid. sess. 6ª c. 7°. vbi dicit Charitatem diffundi in no-
bis cordibus et iustificando, et ipsum inhaerare, q nō contingit nisi donum creatum
donum desinit, Can. 11°. colligitur ad Rom. 5m Charitas dei diffusa est in
nobis, et Charitate dei non recte intelligerent SS. q dicit esse diffusa
et SS. qbus recte agit insinuata distinctio inter Charitatē diffusam, et
SS. et quem diffusa est tanquam et causa. Sicut si diceremus, Lux diffusa
fusa est et aerem non solum et oculum est nobis. Dicit Comment. Ambrosij

Chrysost. et Theophil. in exp. 8ª ad Rom. exponunt. Licet homo de charitate Dei qua nos diligit, q dicit in nob diffusa vel donum ab ea gratificantium, q vocant charitat Dei x notionem, sicut dicis dona liberalitat, et gratia dona ira vel misericordia. Rdeo. Cum Trid. homo allatis apte insinuat Lutr homis apte signare charitat qua nos diligimus deum, q nobis inserat diffusas in cordibus nostris. credo modo Lutr homo et intelligit S. Augt de Spir. et litt. c. 32. charitat, inqt, dei, dicta est in cordibus nostris diffundi, non qua ipse nos diligit, sed qua nobis facit dilectores sui: sicut iustitia dei qua iusti fiunt cum mandata efficimur, et dni salg, qua nos salutat facit, et fidei Christi qua nos fideles facit. Sliter exponit Lutr homo Anselmus. et Bernard. Epla 107. Sed adnotandu est, Expositiones Ambros. et Chrysost. ab hac recepti non discrepare, nam altera sepe et necessario refert rem altera. Nam benevolentia dei no dicit diffusa in cordibus nostris, nisi vel donorum, et presertim vel illig doni quo Deus diligimus, q est pstantissimum. Itaq recepta Ambros. et Chrysost. necessario dicendu est, esse aliq donum quo Deus diligimus, q est ipsa charitas, et x SS^to diffundit in cordibus nostris. Dicet. Sic illud donum intelligi adhuc delectionem, q diffundit in cordibus nostris x SS^to Rdeo Non recte sic intelligi: Tum q adhuc dilectionem non tam diffundit in cordibus nostris a SS^to quam ex cordibus nostris effundat in ipsis Deum, qz est adhuc voluntas et liber, q non venit forsitan emissis sicut dona habitualia, sed exit ab eis hinc ore quasi fontal q dicit: Tum q etsi adhuc dilectionem nobis a nobis efferat verbis manet charitas dei esse diffusam in cordibus nostris: Tandemq qz hac sententia et in paucis locum habet q charitat quoq inest, ut docet Augt epla 57: Deus n. illos infudit habentes sui spiritu operatissimum gratiam, ut idem docet lib. 1° de peccat. mer. et remiss. c. 9. Ex quo patet. Hanc sententiam esse ita vera ut contraria reprobanda sit erronea. Rdeo est, qz cum adhuc charitas a voluntate nostra alio debeat (cum n. adhuc liber intercurrat) necesse est ut in ea habeat principium intrinsecum sibi connaturale et habituale, x q voluntas reddat intrinsece potens adhuc illig: aliocq non habeat ipse adhuc illud principium creatum sibi connaturale et habituale, q est absurdum: Tum qz aliq adhuc naturaliter et per se naturaliter libris habeat principia connaturalia, et simul accidentalia a quib eliciantur, hinc qz hic adhuc valde incerto modo a nobis aliquando ratentibus virtute exercitiorum. Itaq voluntas charitate informata est principium integrum connaturale adhuc charitat, a quo adhuc ipse naturali modo procedit, sicut adhuc naturaliter a principiis suis, ita nullo alio connexo requirit quam id q debeat ipsis principiis partialibus, sc. voluntate et charitati, qz confirmata ex ipsis suadi, facili et libero modo operandi bonum adhuc. Idem hic expresse docet D. Thom. et Cajet. Dicet. Ipse adhuc ob suam excellentiam non est habere principium creatum sibi accidentale. Sed contra. Ex visio beatifica non est nimis excellens, et tamen habet principium creatum sibi accidentale sc. lumen gloriae x q intellectu informatu illam visionem tanquam connaturale et connaturale elicit, q sliter debet esse donum adhuc aliq creatum x q eliciat amorem Dei. Confirm. Ex se dicimus voluntas non posse deum amare super omnia nisi x ipsas charitate dei increata, nullo nimis potuit plane ipsas intimas nisi x lumen increatum seu sapientiam ipsius increata, q est erroneum. Adde q x charitate iustificamur si non est donum aliquod creatum remanens post adhuc, non erimus iusti quando non operamur, nisi secundum quandam moralem imputationem, q in 1ª 2ª reprobatus est. Objicit. Effectus charitat est infinitus, qz charitas non tangit nos Deo: sed nulla res creata habet effectus infinitos, q f. Rdet

Nota.

Ob.

Rx

Ob

Rx

Ob.

Rx

Ob.

D. Thomas ad 3m sed vide responsio est valde difficilis, Effectus. n. causae formalis non specialis secundus videtur causae q forma illam producit sed ex intrinseca perfectione ipsius formae, qa non est esse maior quam ipsa forma cuius est formalis effectus. v.g. illuminatio aeris non est esse maior quam lucis quo fit: et hoc profecto non ignorauit D. Thomas sed voluit aliud dicere, s. charitate formaliter disponere animas ad influxum bonum in. ad inhabitationem SSti et totius divinitatis: sed lux effectus non respondet virtuti charitatis, sed dat virtuti q charitate animas ad sui ipsius visionem disponenti, et q illam se amanti. Breuiter idem est. Effectus formalis charitatis quare dicitur non esse charitate maiorem nec magis infinitus: inhabitatione. a. divinitatis ad quam charitas animas disponit, non tam esse effectus formale respectu charitatis quam se habet ut forma ad suam dispositionem, sicut est essentia animae in corpore ad dispositionem corporis. Obijcit 2o. 1o Ioan. 4o Deus charitas est. s. hic sicut significat Deus esse illas charitate in qua nos debemus manere: aly charitas in qua nos manemus est ea qua ipsis diligimus, in qua. n. manere debemus. Ridet. Quemadmodum dicit aliqd manere in sole q manet in lumine a sole diffuso, et dicitur sol dicit esse ubi lumen est v.g. in domo, in horto, ita et dicit manere in deo q manet in charitate q a deo est diffusa sicut lumen in sole, et deus dicit manere in eo, s. q effectus sui. Thaq dicit nihil aliud significari, quam deus esse charitate q essentia qua ipse nos diligit, et a qua ord charitas participata qua nos ipsis diuinum redamamus: in qua quidem manendo, in deo manemus sicut in charitate increata q deus est, tanquam diligendi ab ipso et deus in nobis tanquam amati in amato, et sic uno modo nos inhabitant q dona charitatis: sicut n. lumen a sole diffusum semper coniunctum est soli, ita ut ubicunq aliud sit ibi quoq sol esse dicatur: ita et charitas creata semper coniuncta est charitati increate, sic ut quicunq illa habet a charitate increata diligatur et inhabitetur: nam charitas creata habet se ad increatam sicut lumen aeris ad lumen solis, ut colligitur ex D. Aug. lib. 11o Confess. c. 5o. ubi id asserit de iustitia, q est ipsa charitas increata ipsius. Et lib. 8o de Trin. ad lit. c. 12o. Sed dubium est. Utrum si nullus esset charitatis habitus, SSus posset supplere quod deest quando ejus effectus. Dubium. Dico 1o. Ipsa persona SSti secundum non est posse aliquis effectus charitatis sine Patre et Filio, qa operationes Trinitatis in creaturas sunt ad intra eo q operatio q tendit immediate in ipsum agens, ut agens. Thaq quando Niger vult SSum esse charitate qua diligimus deum, non excludit Patrem et Filium, sed includit charitatem essentialem dei q commune est toti Trinitati licet SSus appropriate. Dico 2o. Charitas dei essentialis, ait SSti non est posse q seipsa effectus formalis charitatis, q est, alias intrinsece ornare et inclinare in deum, et reddere intrinsece potentem in actum 1o et promptum ad actus delectionis. Ro est. Ex hoc est imperfectionis, est. n. quaedam infirmitas. Dico 3o. Potest de charitas dei, sed deus ipse posse effectus charitatis ut causa efficiens. 1. ipsius actus charitatis quidem est sine habitu, idq; quinq modis. 1o Si deus det in mente actus dilectionis sine actione cognitionis naturae voluntis, ipse solus possit se habere eo modo Lutherus volebat opera bona in nobis quidem in nobis a seipsa, qa sic non esset actus voluntis, cum ne quidem a principio intrinseco. 2o Si deus det alios actus elicitos quicunq quos

adq dilectionis necessario sequatur, ita vt in potestate voluntis non sit impedire influxum ad eam in aliud opus; et sic adq dilectionis no esset liber, nec meritorius. 3° si quaeat in nobis ad eliciendum, cuius oppositum seu influxus in adq dilectionis sit in potestate voluntis, ita vt ab ea possit impediri, vel cessari: et sic modo 88ta ponit in nobis adq dilectionis ante influxum. 4° potest deus immediate sine ullo principio creato concurrere voluntis sequendo. liber. ad eliciendum adq dilectionis, eo quo diximus. 5° vt influxus dei praeuenit influxum seu concursum voluntis ita vt adq sit necessarius, et voluntas habeat se quasi instrumentalis, quamuis non passiue, sicut est in concursu gratiae praeuenientis: actui modq et tollit libertatem, q non est liber in potestate voluntis agere et non agere. sed deus hinc est passiue id q agit. 2° vt influxus seu oppositum voluntis praeuenit quodammodo operationem dei, ita vt ipse concursus voluntis sit praeuenientissimus concursus, deinde ipsa seu modo suus influxus ordinarius in nobis ponit. Pro cuius vt voluntas non aliquis influxus ponatur sine habitu quam vnus quidam ponit cum habitu charitatis, deinde simul naturaliter ponat cum influxus q praeuenit ab habitu charitatis, et hinc voluntas liberie eliciat adq dilectionis siue ullo dono creato supernaturali concurrente, sed ordinatus concursus supplebit specialissimus dei concursus. Et sic modq est possibilis, sed non est conformandum cum natura. Potest a. in eo casu voluntas quae nihil esset nisi pura potentia, utpote habitu eliciendi suum operationem: esse tq ex parte simili influxu, q non haberet in se viuet actui concurrentis, sed ei supplente specialissimo dei concursu, concurret tq influxu a parte sua naturali.

Artq 3ia Vtrum Charitas sit virtus?

Rn. Affirmat. Ro est, q Artq charitatis est conformis sanctae regulae nostrae [Rx]
s. Deo, cui q illius ita diligit sicut ipsius bonitas postulat. Idem patet 1a Cor. 13°
et ex pluribus locis charitatis q passim habentur in Script. et ex proprietatibus q
dantur de illa. Potest. Vtrum charitas definitio est amicitia sit virtus? R. Amicitia [Quaestio]
nihil esse aliud quam mutuus amor et benevolentia, vt dictus est: tunc [Rx]
quandoquidem amorem illi qui amicitia constat sunt actus virtutis et amicitia
est virtus, sicut sit humana amicitia sicut dia.

Artq 4ta et 5ta Vtrum Charitas sit una virtus specialis?

R. Esse virtutes speciales et varias, vt patet 1a Corinth. 13° vbi distinguuntur [Rx]
a fide et spe, q sunt virtutes speciales. Ro est, ex obiectis formale charitatis
1. vt diligendi, est formale seu speciale et varium, s. dia bonitas ppa quia
est deus et ejusmodi diligitur ex charitate. Vtrum a. charitas non habeat partes
sicut deus. Arguitur tq, charitate intuitus vocari virtutes morales, non q sit genus [Quo sensu charitas aliquando dicitur virtus specialis generalis.]
aliarum virtutum, sed q obiectum circa est finis circa virtutes, quo fit vt ex
eo actus aliarum virtutum imperare, ipsa in suis finis sit possit: tunc est virtus
imperio et consultate, non formaliter. Dicit. D. Thom. Dicit ait, bonitas divina [Ob.]
vt est obiectum beatitudinis esse obiectum charitatis: alia bonitas dei vt est
obiectum beatitudinis est obiectum spei, q spes et charitas habent idem obiectum
et consequenter non distinguuntur. R. D. Thom. q bonitas dei vt est obiectum [Rx]
beatitudinis intelligit bonitas secundum ea ratio quia cognoscit eam
proportionem et capacitatem naturarum, aptitudinem est eam naturam rationalem habere
et appetitum salutis. et hoc modo bonitas si considerata vt est in ipsa bonitas
est obiectum charitatis, ita charitas nihil aliud bonitas esse et considerari vt
relucens vt ipsi bonis est, nullo respectu habito ad nostrum bonum: sic
vero spectata vt est bonitas, sic est obiectum spei.

Artq 6ta Vtrum Charitas sit excellentissima virtutes omnes vitae?

R. Affirm. Ro 1° Corinth. 13° vbi effert fidei et spei, q ita sunt virtutes [Rx]
theologicae. Ibidem et ostendit Apostolus rationem quia charitate nihil possit

et charitate adhere sens reliquas virt: Charitas, inqt, patiens, est, benigna est. s. ad Rom. 13°: Plenitudo legis est dilectio. Ad Colos. 3°: Super oia charitatem habete, q est vinculum perfectionis. 1a Timoth. 1°: Finis precepti est charitas: vide legis. Charitate esse finē oīm aliarum virtutum. Matth. 22° pendet lex Charitatis dicit esse primum et maximum, ex quo vota lex pendet et prophete: ex tota lege et prophetis nihil aliud intenditur et inculcatur nisi ut amemus deum sicut oīa. Idem patet ex Epla 1a Johannis. Ro est, qa excellentissimo modo attingit deum quo in hac vita attingi pt, ut perfectissimi dei amant pp seipsum tripliciter vide honorare et gloriam ei pbare sit absq; ullo respectu ad pmium reddendum: At iuste immediate ac puissime venit nos bono moueato in se considerato. Vide patet ex perfectione spe q amat deus quatenus est bonus, habetq; respectu pmium reddi. Est et perfectior fide, qz fides valde obscure deum cognoscit et non sicut in seipso est, sed deficienter sicut a nobis apprehendi pt p figuras et enigmata: Charitas attendit in deum quodcunq; ut est in seipso: Adde fidem et spem eis pmio conferre, non ita charitate. Dixi, Charitate esse excellentissimā virtutum huius vite, qz lumen gloriae non esse perfectius Charitate sicut visio perfectior est amore, qz apprehendit et venit nobis bonum inueniatur ut est in seipso: Amor ita non apprehendit nisi pfecte fuerit, nec bonum nisi secundum quod pfectus. Sicut n. ipse intellectus est perfectior potentia sua suprema virtute intellectiua est perfectior suprema virtute voluntatis: Suprema tn virtus voluntis est perfectior quibusdā virtutibus intellectus non absolute suprema, ut fides, q infima est inter virtutes supernaturales circa deum versantes, et prudentia infima, q versatur immediate circa actus nostros dirigendos.

Lumen gloriae perfectius non Charitate

Artō 7m Utrum sine Charitate possint esse vere virtutes?

℟. Sine Charitate multa esse vere virtutes et q habeant virtutis status, seu q pt fuisse opa absoluti bonum seu meritorium vite eterne: Dor n. solus est absoluti boni q existimatio apud deum. Quod a. est in eo statu ut possit fuisse opa meritorium de ratione status virtutis, seu non esse vera et perfecta virtus, nisi ea procedant opere q apud deum existimata. Nā sine Charitate oīa nihil sunt, inquit Apls. Adverte tn, Charitate nihil addere intrinseci reale ipsi habitui virtutis, sed solum qd morale, scilicet nobilitate, solum n. addit quandā dignitatē vel ordinē alie virtuti sicut meritoria quatenus sicut in subiecto in quo Charitas, vide et fit et gratuita Charitas ordinatur oīa in deum tanquam finem habitualiter referente in deum Charitate finē.

℟

nota.

Artō 8m Utrum Charitas sit forma virtutum?

℟ Affirmi. sta n. docet Aug. lib 2° in Lucam. et colligit ex 1a Cor. 13° ubi dicit, sine charitate nihil esse reliqua oīa. Ro est dicitur 1a Cor. 13° alie virtutes status meritorius habuit, sc. existentia quandā dignitatē, quatenus coniunctione ad Charitate in eadē aīa habitat. vide Charitas est forma virtutum sicut Lux dicit esse forma colorum. Similiter pt dici vita et Lux virtutum, qz sine illa oīa opa carent vita, et lucē apud meritorii. Alia ro est ex Charitate refert oīa aliarum virtutum finaliter referendo in deum. Dirab. Sed alia qdā virtutes referunt adiuuent referendo virtutes in finem sicut, ut spes, gaudia, religio, cuius oīa virtutes pt impare actus aliarum virtutum, q lex non potuerunt et illa dici forma aliarum virtutum. ℟. ad. ex etsi quod dictu inferior possit impare actus virtutis superioris, tn nihil est aliud quia finaliter virtutes superiori referre ad finē inferiorem non tn ideo recte dicit forma alty virtutis, qz lex non prudent et si finis vel virtutis ad diuersos fines tendentes subordinatione, sicut patet Dei libertate, qia fit ut actus nobiliori virtutis dispiciat ad finē inferiorem sicut quando qs audit missas, vel dat eleemosynā, vel exercitat in se dilectionē

Ob.

℟

vt impleat temperantia, vel vt liberet à tentatione rationis .s. sed charitas et natura
sua habet vt impet actu alianus virtutibus, vsq integre informet, q̃ oia obiecta
aliarus virtutum referunt ad obiectu charitatis et natura sua, q̃ est deg. Oia n.
faciendo sunt vt deo placeamus; oia in dei honore referenda. vñ ta Apls 1ª Corinth. 10.
Siue manducatis .s. non.a. oia sunt ẽ referenda vt simus temperati, modesti. .s.

Quæstio 24ª: De subiecto charitatis.

Artic 1ª: vtrum voluntas sit subiectum charitatis?

Rx Affirm. Rõ est. Cr charitas versatur circa bonum vñ spirituale, q̃ non est Rx
nisi intellectui applicari et vnitu amari. Dubium est. vtrum in appetitu sensitiuo Dubium.
non sit aliqs habitus dilectionis dei subseruiens charitati: sicut dant habitus fidei.
vicem temperantiæ, fortitudinis .s. Rx. Nullus esse habitus supernaturalis in appetitu Rx
inferiori, q̃ sic appetitus non est fortis in vtu honesti, præsertim supernaturalis, et
impossibile in bonum diuinum, cum phantasia nõ possit illud cognoscere: cũ iudex voluntas
amat deum, vel in deo delectatur, et appetitus sensitiuus sibi modo respondens q̃ actus
naturales, et fortis in deum sensibili modo q̃ phantasiam exercitatus in temperantia in hiis
pulchritudinem, delectationem .s. ipse q̃ naturale conuersionem potentiarum in eadem ratione
essentiali vitaliter radicatarum, et q̃ illud actus q̃ sic figuri aliqs habitus subseruiens charitati,
vt, q̃ faciat vt charitas ipsa gratuite et delectabiliter operetur: tunc n. potissimum in
tranquillione virtutis sensibile obiectum et facilitat, quando appetitus sensitiuus nullo
modo repugnat, vel vt sic modo respondeat, vt ita illud. Cor meum et caro mea exultauerunt
in deum. .s. vide D. Thom. 3ª q. 7. art. 2ª: a. 2º ad 1ª: et q̃ dicitur 1ª 2ª q. 17ª a. 7ª:
Nota. id q̃ hic dicta ad 1ª: charitate non regulari à vtu humana sicut temperantia et Nota.
iustitia, sed à sapientia diuina. Q̃ non ita est intelligendum quasi actus charitatis nõ debeat
immediate dirigi et regulari ab aliquo iudicio intellectus: sed q̃ iudicium illud à quo dirigitur
non est naturale sed supernaturale q̃ illuminatione diuinæ sapientiæ procedens.

Artic 2ª: An charitas causetur in nobis ex infusione ss.ti?

Rx. Affirma Rõ est. Cr charitas est virtus supernaturalis, forte n. in obiectum supernaturale Rx
nõ tendens, nã diligit deus tanquam fontale bonum supernaturalis, idq̃ q̃ dignitate
illorum bonorum: quo fit vt hic actus sit differentis humani, nõ solum ex parte inclinationis
naturalis humanæ in contrarium ad bona visibilia, vt hic iudicat D. Thom. ad 2ª: sed
et ex excellentia actus q̃ respicit virtutem naturæ et integritatem qualitatis existentis in statu
innocentiæ et in Angelis. vide D. Aug. epla 107ª ad vitalem. et lib. 9º confess. cap. 3º:
vbi patet ex Script. Ad Rom. 5º: charitas dei diffusa est .s. 1ª Ioan. 4º: charitas ex deo est.
Dubium 1º: vtrum sit aliqs habitus dilectionis dei acquisitus? Rx Affirm. Cr q̃ actus Dub. 1º
amoris dei q̃ sicut in subiecto naturali, quamuis fiant ex auxilio speciali religionis Rx
habitualis inclinatio ad talem actus: ipsa n. natura ad talem actus inclinationem habet sed
imperfecte, q̃ finis. possit exire et determinari alicuius habitus acquisitione. Cr habitus nõ
in subiecto naturali sit, et ad naturæ perfectionem pertinat, potuit naturæ ex actibus
fieri alij habitus naturales: Contrarium tñ vt insinuare Caietanus 1ª 2ª q. 62. a. 3:
et q. 109ª a. 3º: vbi dicit natura voluntatis satis esse inclinata in deum vt finem vltimum,
nihil, nec ex eius habitibus determinantibus. Sed dicendum est. voluntatem ob dictam rationem exigere
habitus naturales ordinis quo determinate et efficiatur respectu vltimi finis, q̃ est
deus. 1º: q̃ vis inclinatio in deum est impressa, et voluntati diuinitus q̃ solus naturæ
viribus non possit in actus efficaces exire, vnde eget habitu quo efficiatur et corroboretur
ad tam arduam dilectionis actum, 2º: q̃ voluntas habet et multos alios inclinatus:
nam ad bona sensibilia, et vitans haec temperate, q̃ sensus afficiunt difficultate exigente
dicto actu naturali inclinationis in bonum, q̃ ab facile alijs regatur aliqs habitus: vbi
n. sunt inclinationes se mutuo quodammodo impedientes, eget habitu quo difficultas
impedientis contrarias inclinationes tollatur, et facilitas conferatur, inclinando inclinatum:
vnde naturale, vt patet in temperantia et iustitia: etsi n. naturale inclinationem habeat:
nunc voluntas habeat ad actus temperantiæ et iustitiæ, tñ eget habitu q̃ efficiat et corroborat
hanc inclinationem ad actus temperantiæ et iustitiæ, tñ ad voluptatem et gloria
vana sine vtu mentis: Q̃ si Deus auferret alios contrarios affectionibus q̃ ab amore dei

Dub. 2.

Assertio 2.

Assertio 3.

Quatuor modi quib. Charitas dicit effunda.

Dupliciter aliquis dicitur esse amicus alicui. Uno modo quantum ad naturalem dilectionem, et sic omnis homo est amicus omni homini, et omnis homo est inimicus omni homini, inquantum scilicet naturalem dilectionem unus habet ad alium, et unus fugit alium inquantum est malus. Alio modo quantum ad dilectionem gratuitam, et sic non est aliquis amicus omnium hominum, sed solum illorum quibus vult bonum gratuitum, quod est vita aeterna, ad quam pertingere non possunt nisi per gratiam. Et sic Deus non est amicus omnium hominum, sed solum illorum quos praedestinavit ad vitam aeternam. Et sic patet quod non est inconveniens quod Deus aliquos diligat dilectione naturali, et non dilectione gratuita, et quod aliquos diligat dilectione gratuita, et non dilectione naturali. Et sic patet solutio primi.

Ad secundum dicendum quod, sicut supra dictum est, dilectio naturalis Dei est causa bonitatis in rebus, et ideo non oportet quod Deus diligat omnia aequaliter dilectione naturali, sed unumquodque secundum quod habet de bonitate a Deo. Sed dilectio gratuita est secundum acceptationem divinae voluntatis, quae aequaliter se habet ad omnes, secundum illud Rom. 11: Deus personam hominis non accipit. Et ideo dilectio gratuita aequaliter se habet ad omnes. Et sic patet solutio secundi.

Ad tertium dicendum quod, sicut supra dictum est, dilectio naturalis Dei non est infusa in creaturis, sed est ipsa bonitas rebus creatis essentialiter existens. Sed dilectio gratuita est infusa habitualiter in mente. Et ideo dilectio naturalis Dei non potest esse effunda, sed dilectio gratuita. Et sic patet solutio tertii.

Ad quartum dicendum quod, sicut supra dictum est, dilectio naturalis Dei est causa bonitatis in rebus, et ideo non oportet quod Deus diligat omnia aequaliter dilectione naturali, sed unumquodque secundum quod habet de bonitate a Deo. Sed dilectio gratuita est secundum acceptationem divinae voluntatis, quae aequaliter se habet ad omnes, secundum illud Rom. 11: Deus personam hominis non accipit. Et ideo dilectio gratuita aequaliter se habet ad omnes. Et sic patet solutio quarti.

Ad quintum dicendum quod, sicut supra dictum est, dilectio naturalis Dei non est infusa in creaturis, sed est ipsa bonitas rebus creatis essentialiter existens. Sed dilectio gratuita est infusa habitualiter in mente. Et ideo dilectio naturalis Dei non potest esse effunda, sed dilectio gratuita. Et sic patet solutio quinti.

Ad sextum dicendum quod, sicut supra dictum est, dilectio naturalis Dei est causa bonitatis in rebus, et ideo non oportet quod Deus diligat omnia aequaliter dilectione naturali, sed unumquodque secundum quod habet de bonitate a Deo. Sed dilectio gratuita est secundum acceptationem divinae voluntatis, quae aequaliter se habet ad omnes, secundum illud Rom. 11: Deus personam hominis non accipit. Et ideo dilectio gratuita aequaliter se habet ad omnes. Et sic patet solutio sexti.

xpfectionis in oby esse debet, et proyth. Matth. 5°. Estote xpfecti sicut Pater vester xpfectus est: et sane eo xpfectionis gradu non est vera charitas, est n. de essentia charitatis, sed de lor plena i quando agens de actu charitatis. Dubium est Dubium.
vbus charitas via possit plingere ad xpfectionem quia habet in patria? Duo solitione
tota. Aliud esse loq de habitu, aliud de actu charitatis. Sic aliud de xpfectione in: Nota.
transitiua, aliud de xpfectione quasi essentiali, aliud de xpfectionibus accidentalib
et extrinsecis. Sit 1ª Propos. Si loquamur de habitu charitatis, id est esse tam xpfectus Prop. 1ª.
intensiue in via quam in patria, non tn secundum conditionem extrinsecam.
Prior pars est notia Dn. Et probat, qz habitus charitatis q fuit in via manet idem
numero in patria, vt colligitur ex Apto 1ª Corinth. 13°. Charitas nunquam excidit, i
habet gradu intensiuum vnum in via et in patria, nam si gradus nihil aliud
sint quam partes ipsius habitus in una forma totalitatis, vbi igitur forma
i et constat vadem est, et illa. vadem manet, fieri i potest vt dem habitus in via sit
aque intensus alius in patria. 1° qdem in diuersis: nam debitum non est qz habitus
charitatis 8. virginis nis actus esset in via non minus fuerunt xpfecti intensiue
quam habitus parentis in patria, imo sine reparatione xpfectior. 2° in eodem
homine, nam habitus parentis in via et in patria simul dicitur aqualis est, qz nullus
meretur augmentu q dcm in patria, et ois qui i xpfectus, statim confirmatus,
nunq nulla est via in patria augmentu charitatis recipiat, pfectius nis ille
habitus quem xpfectus accepit sufficiat ad dilectionem ipsi patrie conuenientem
idem subiectu esse probabilius de actibus et oby. sc. in eis non sine maiore habitus
charitatis in patria quam fuerit in via, qz augmentu charitatis q meretur statim
recipiunt, nec est ulla ratio differendi post hanc vitam. Altera pars probatur qz
charitas quandiu est in via nondu habet suum statum naturalem, sed est velut
in statu alieno: status n. cuiusq naturalis est esse contentus vsu rerum
sibi obiectis, seu labore obiectis sibi xpfecte applicatis et vsui xpfectis, q fit
solus cum humana gloria in actu 1°. et cum visione beatifica in actu 2°. Qz ergo habet
qz charitas est suprema participatio diuini amoris quo deus seipsum vt est
delectat, vnde eius conditio naturalis postulat vt deus habeat vsum xpfectus secundum
est, debet n. respondere summa participationi diu rogationis tanquam proprie
mensuratae, in hac n. vita semp remanserit fidei vt sit locus meriti. Et hac rationis
one nis habemus gloriae imperfecta aliqua conditionem q et in hac vita charitas me-
ruerunt. 1°. Qz semp actus et quantus est vt immutabiliter tendat in deum, ita vt
a nulla creatura possit impediri, ne quem à lib. arb. 2° q via actus in ipsius re-
ferat, quod fit vt ois inordinatione et ois culpa et horribilem illa charitas re-
cludat. 3°. Qz amitti non possit, non solum ob ordinem dei custodiam (q et fieri pt
in via) sed ob intrinsecam xpfectionem. sc. remanentem habitus gloriae quo xpfecte
ordinatis nis magna charitate vite; nec vnquam potuit charitas via ad ea xpfectionem
in hac vita pingere. Vide Dion Matth. 11° dict. Eius q maioris est in regno cc.
loquens esse maiorem Joane Baptista, quo inter natos mulierum non erat maior
cc. n. ille habuit charitatem inamissibilem semp omni conatu in deum tendentem, et ois Prop. 2ª.
ad deum referentem, et in suo naturali statu constitutum. 2ª Prop. Actus charitatis
in duo eodem non pt esse tam intensus in via quam in patria, vt dicebat 1ª pt.
Prior pars patet, qz finis loquamur de actu charitatis libero seu meritorio, in patria
nunq erit aqualis habitui, tamen n. ibi amabimus nunq amore quantu potuerimus:
tamen a. potuerimus quantu xpfectio intensiua habitus foret: in hac a. vita actus
nis est aqualis habitui, nisi n. tamen aduenter amamus quia possibile. Qz si totius
pt actus esse aqualis vel et maiore habitu x auxilium speciale, cum exigebat ha-
bitus secundum totam suam entitatem, et sic habitus erit duplo maior, quare et actus
in patria erit duplo maior quam in via. v. g. Si qz habeat charitatem 10 gradum
in via, et eliciat actus vt 10, nunc habebit 20 gradus, cum habeat in Theologorum
sententia: tunc in patria habebit actus 20 gradum, quantus in habebit nunquam in via.

Ob. Dicd. Fieri ꝓt ut qꝫ iustificet & addꝫ dilectionē dei et proximi quā ꝑ
Sancti, et sic non accipiat maiorē habitū quā habeat addꝫ, sit ꝫ addꝫ hic
gradū, erit et habitꝫ trinꝫ, ꝫ si studium amoris non habeat in calo nisi
addꝫ quam in terris ꝛ. hūs gradūs, addꝫ in patria non excedit habitus

R. Dicd remunerat ſꝓpria rendigne, et ꝓmiter dr. dorent, unde ꝫ non
sortit dilectione trinꝫ gradūs amplius accipit quā hūs gradꝫ habitꝫ ſꝓ
habil, unde et dilectio in patria maior erit. Qꝫ si dicamꝫ qꝺ nihil accipit
accipe, inlor casū videtur dari instantia. sc. ut dilectio sit tam intensa
quā patria. Alitor pard patet qꝫ addꝫ charitatis in B. Virgine vel sancto
in termino vitæ fuisse intensior quā dilectio fidei libera fide necessaria in
regno celorū v. g. paruli, in hac dilectio nō excedit habitū, sit ꝫ habitꝫ
habitꝫ trinꝫ gradūs, et dilectio patrie tanta erit: alq dilectio B. V.
et sancti hanc vitam longe superabat, aliꝫ ꝫ conditionibus superabit à dilectione
patrie. 3ª ꝓp. Dilectio beatifica charitatis nō intenſorē et ꝑfectior omni dilectione q elicit ꝫ charitatē in vita. Unde addꝫ charitatis in via quantūcunqꝫ ꝓficiat, nunquā poterit esse tam ꝓficiat quam est in patria. Colligit ex d. ꝓpō. ac 7° ad 3ª Et dicit expresse a Carth. 1ª p. ꝓpō. 12. ac 2°. et Scheſt. lib. 3° cont. gent. c. 12ª: et aliꝫ multi hoc tempore. Prima pard ꝓbat, qꝫ addꝫ charitatis patrie tendit in deū clarē et distincte ꝓ ſicut et visū: in via: obscure apprehensū ꝫ fidem: cui modi ꝓcedendi etsi non regnant diuersi habitꝫ, tū videtur assignare addꝫ quā de ipsis diuersis, qꝫ eadē nō boni obscurē et confuse apprehensa non cadit in adeptū et tractū, unde ita formant assertū scrutū dei clarē ꝓcedentē hinc qꝫ nō ita apprehendit deū confuse et obscurē apprehendit, unde nec amor ita sublimis nō existimatione, hinc qꝫ deū ꝓpria nō boni ut in se est non ꝓcipit non ꝓpria ut in se est terminare amorē seu esse nō amandi, sed solū confuse et quasi do ut à nobis apprehendit, idꝫ sub alienis rationibus: Et quātūcunqꝫ apprehendit nō sit nō amandi, tū est applicatio rei amandæ, q modificat quodāmodo rationē unde fiunt diuersitatē actuū. Confirm. ex dicd clarē visū necessario ſtringit affectū ita in se rapit ut impossibile sit non totis viribus amare fidem a. rapuit libere amat: et ſiqnū est fieri diuersā existimationē de bonis dei cognoscit visione beatifica, et dei cognoscit ꝫ fidē, nō aliter aliud existimat q in id necessariō sciat, aliter q libere. Unde actꝫ amandi ꝓsequentes sunt diuersi, et diuersā apprehensionē rationemꝫ, nā ꝓpria diuersitatē bonī in iudicijs dei existimati, talis est diuersitas in amoribus consequentibus illa iudicia et existimationes bonī. Idem nō sentire. 2. de Convert. et ꝓpria. c. 10. Nam liber dicit dari plenam beatitudinē ꝓpter quando magna ꝫ sit dei charitatis abundantia charitatis dei ut qꝫ augeri nō ꝓssit. Hoc n. abundantia charitatis non consistit in habitu, in intensione talis addꝫ qualis habetur in via, qꝫ haec non fiunt actꝫ ꝓ dicere non ꝓssit, consistit ꝫ in modo quōdā addꝫ q implet et charitatem habitꝫ ꝓfectꝫ dei quo Deus longe magis diligit quā ab aliquo viatore diligi ꝓssit, non intensiue, sed apprehensiue seu existimatiue, magisqꝫ distincte, et dei ꝓpria nobis sibi bonitatis. Idem nō sentire q beatitudinē essentialē consistant in amore, nā amor illa q est finalis debet esse actus excellentior amore q est meritū, aliꝫ in via laboriosa beatitudinē essentialē. Denicꝫ nō inconvenibile beatos non amare deū addꝫ ꝓfectiori quā viatores, nām sit recta ratio amoris ad nostrā beatitudinē ꝓtinere ꝫ nō sistat in visione et amore, et ipse amor debeat esse connaturaliter distinctus in suo ordine, secundū excellentiā et sublimitatē aquālib. Et sic patet 2ª pard, qꝫ quātūcunqꝫ maneat amor in hac vita, tū semꝫ dirigitur ꝫ fidē aut alia cognitionē q distincta existentia clarē et distincte nō ostendat

sed solus

sed solus cognitus et sub alienâ ratione, et gignit amor huic cognitioni
connaturalis non est esse tam sublimis quam amor patrie. Sed contra Obj. 1° Ob.
Amor tendit in objectum ut est in seipso extra intellectum, sed cognitio tendit
in aliud quatenus accipit quidam ad cognoscentem, ut sapè accepit D. Thomas, ergo sicut
Ad hoc sicut impressio objecti cognoscentis amor eodem modo in aliud tendit. Rsp. Rx
illo modo loquendi Actus nihil aliud significat quam directus unius ad alterum
et voluntas: Actus n. intellectus finitur ad res q sub intelligibili quidam modo fundit
in intellectu, q formatio fit et caparitate ipsius intellectus: sed voluntas actus fit
inclinatione in re intellecta sicut existente. Unde ly actus tendit in re ipsa
cognita sicut: et unde ut tendit in eam notatum est in cognoscente: intel:
lectus n. tendit in re intellectam quatenus est in intellectu et species, ergo et
modo et caparitate finis intellectus hinc species: Similiter amor tendit in re amata
quatenus est in intellectu et cognitione, ergo et modo et caparitate, finis cogni:
tionis, hinc voluntas et amantis q est in voluntate, ab ipso n. actus undefinitus ipsi actus
sed maxime à cognitione, itaque amor non unius tendit in bonum ut est in
cognoscente quia cognitus, q cognitio est regula et mensura amoris. Obj. 2° Ob.
Potissima in hac vita Deus amare ut est in seipso, sed non cognoscere ut est in
seipso, ergo actus cognitionis vite et patrie sunt distinctae, non ly amoris distin:
guantur. Rdeo. Distinguendo Actus dupliciter n. intelligi ut Deus cognitus ut est Rx
in se, 1° ut de re cognita id q ipsi re vere contingit, et hoc modo est
cognitus Deus in hac vita ut est in se, aliter non esset cognitio sed error. Unde
hinc modus dicimus illius amare ut est in se, q amans ppe modum q illi viri
insunt. 2° ut duo modus quia habet in se et habeat in cognitione existendi. 1.
sicut in se est ita clare distincte cognoscatur secundus status ut gloriosus
modus: et sic non cognoscit in hac vita simili: nec ut amatur simili est, sed
simile à nobis apprehendi ut, nam amor huiusmodi non terminatur dignitati
summi Boni clare visi, sed obscure et confuse apprehensi ut fide. Si n. Deus vide:
retur, non satisfaceret amando diutius sicut in hac vita amamus. Obj. 3° Ob.
Apls. 1ª Cor. 13° dicit charitatem manere, ibidem ly donec fide evacuanda ut
impressione, et hoc potissimum de actibus, q actus charitatis huius vitae specialis dilectionis
non distinguitur specie à dilectione patrie: nec continet aliquam impressionem Rx
essentialem, aliter n. deberet evacuare sicut fides. Rx. Charitas dicit manere
evacuata, q semper ut charitate diligimus ut post hanc vitam, sicut diligimus actus
videlicet species sicut divinas, sed non semper fide cognoscimus. Satis manifestum
sanctis Apli ut actus illi viri et apprimis dicatur charitas et dilectio, sicut
si post vitam fides labitur illius status q viri dicuntur fides et dici possit fides
manere evacuare. Addo ly, Etiam in patria fore aliquod actus charitatis existens
species vis nostris, sc. vel q libere vertunt, et sequente scientia infusas quia praeterquam.
Deus: non cognoscit clare et distincte x essentiam: nec refert q dicatur
includant quandam impressionem, q hae non repugnant statui beatitudinis
cui manifestatio est ut Deus ob varia beneficia amore liberis possimus dare:
sicut cognitio Dei x scientiam infusam est impressa respectu visionis beatificae.
q non est distincta cognitio essentiae: hinc ly impressio vis repugnat sta:
tui beatorum. Secus est de impressione fidei, q ubi est clara cognitio nullus aptus
est aliud obscurae cognitionem, q tantum data erat ut x ea tanquam viam ad clarae
pervenirem: ubi ly est distincta cognitio ibi ut esse aliquis aliud cognitionis confuse Ob
et gratiae x creaturam. Obj. 4° visio facit obscurus gaudere, sed essentia non
manifestat alicui amorem, sed diutius gaudens, q visio vis efficit aliam amoris speciem.
Rx. Visio facit aliam amoris speciem, non q facit obscurus gaudere aliud cognoscendo Rx
et tendo, sed q aliud clare et distincte gignit ostendendo voluntati eius excellentiam et

N

xfidione, q̃ sit vel ignorantia, vel solùs confusè cognitionis et apprehensionis
tùm a. voltab ad aliud forte actus seu amore non solùs intensiore sed
et sublimiore, magis requirendo illis bono requisito, vigz distincte cognos-
mando. Objicit 5ª idem actg q̃t fruitionis esse liber et necessariũ
Ob. q̃ amor beatificg, q̃ est necessarig, non differt specie ab amore libero huius
vitæ. R. Etsi forte idem actg specifice substãtia possit fieri necessarig q̃
R̃ sit liber si Deus subito impediat facultatẽ voliz ne possit conditionẽ
obiecti q̃pendere, sed solùs possit cognoscere illig conditionẽ, tũ pote-
stig sit id fieri non posse q̃manente pleno usũ voliz, vñ 1ª 2æ q. 18. art.
de 5ª et aliorũ sententia contraria resistendo. Rõ est, q̃ manente
pleno usũ voliz actg non q̃t fieri necessarig nisi bonitate obiecti longe
clarig et distincte cognoscatur, q̃ pendet ex ea q̃ cognoscantur q̃ cog-
nant ignota. Unde fieri negt ut maneat idem actg rõis obiecti formalis
sit quodcunq; mutatis, et non idem, q̃ genus cognitionis mutatis est, q̃
redundat in formalẽ rõem obiecti: Reliquo a. usũ voliz impedito circa alia
ab conditionẽ obiecti, q̃t q̃manere eadem applicatio obiecti et con-
sideratis, licet non circa conditionẽ talem, ut, q̃ non sit necessarium
nec requisita plenior aut distinctior cognitio. Objicit 6ª Dilectione Dei
Ob vitæ diligit Deus suã oĩa appretiatiuè, q̃ dilectio patriæ non q̃t appre-
tiatiuè esse maior, unde solùs differret sicut actg intensior a remissiore.
R̃ R. Ubi Cons. q̃ inter amorẽ q̃ est suã oĩa aliud alio q̃t appre-
tiatiuè esse maior: nam amor supernaturalis est maior appretiatiuè qu
naturalis, ita Deus diligit suã oĩa. Et hinc q̃t naturæ debeg
amare Deus suã oĩa, non solùs q̃ est auctor bonorũ naturalium, sed et
q̃ est fons supernaturalium, sic ly amor non erit charitatis nec ly
get ad eius actuationẽ, sicut nec adhæsio quã q̃t naturaliter adhærere ma-
gis fidei, q̃tingit ad actũ fidei: imo pbabile est Angelos diuersis
ordinis amare Deus amore naturali specie diuerso, sicut in illis et ho-
minibus dei naturalis specie distinguitur, ita oẽs diligunt Deus suã oĩa.
Ubi amor Dei suã oĩa dicit summã appretiatiuè, nõ simpliciter, sed se-
cundũ q̃sentis statg, vel respectu diuisi naturalium aut supernaturalium
statg: Oĩ non repugnat si in statu gloriæ habeamus dilectionẽ appreci-
tiuè maiorẽ, q̃ exercitij consistit in q̃portione et accessu maiore rõis fini
obiecto. Ex dictis patet, probabiliz dici, dilectione beatificã excedere dilectio-
nem viæ in eode actu, non solùs intensiuè q̃portione et extensiuè rõne
Contra. ambg, ut, q̃ melius adæquat inadæquationẽ, nulla culpa quãcunq; imper-
fectã, sed et q̃portione essentiali, ut q̃ sit sublimior et magis connexa
dignitati seu obiecti, magisq; distincta et formata, unde fit ut sit necessa-
ria, immutabilis, æterna, exercitium tota vita voluntatis sicq; habitus, et ut
necessario amet q̃ Deus q̃cipit, fruiatur q̃ illi displicet, omaq; referat ad eig gloriã.

Artg 9ª An Charitas viæ dicitur in inscripcte, q̃fitente et q̃fessione
R̃ Aff. Ex Aug. tract. 5º in Epist Ioan. Nota. Hanc dictionẽ posse
Nota plurifariam intelligi, 1º ut Charitas dicatur incipiens quãdiu q̃cipiens dicit
est repugnare vitijs et tentationibus: q̃fitens, quando potissimũ incumbit
studio virtutis: q̃fessa, quando iam roborata getẽ à tentationibus, et fortis
tate in opibus virtutis, ita intendit contemplationi et amori Dei. Sic exponit
eam D. Thom. et DD. in 3ª d. 39ª ex d. Aug. tract. 5º in Epist Ioan. 2º ut
intelligi, ut incipiens dicatur q̃ in edificatione intendit antequã incipiat expari: q̃fitens a. dicatur à tempore quo incepit expari, usq; ad finẽ

Vide: Exhorta post Lauer vitam in patria. Et ita intelligit d. Aug. de Spir. et Lit. c. 33: applicando ei aliquot versiculos psal. 102. quibus videt sibi gradus insinuari. 1° Deus mundioris, qui ypocritas vitys insectatibus fuit: Altruus. Qui sanat oes infirmitates tuas. 3° Qui coronat te in misericordia. s. pt lib. 6° conf. Iulian. c. 8°. Exponit illud Luce 13°: Ecce expio demonia et sanitates exhibeo hodie et cras, et tertia die consummor.

Arty 10.ª Utrum Charitas possit minui?

Videt d. Thom. Negat. Nota Guillel. Altissiodor. lib. 3° Sum. tract. 5° c. 5° q. 1° Resp.
sentire Charitatē minui venialibus, sic ēs si minuitur tota abstinuat, qz pulsat portas superna semp nitens debitore quas prodeundo: itaq nam Charitas sit diuisibilis in infinitū secundū partes semp minores, nunquā absumet: Richard. a. St. refert Jacob. Alnuing lib. 2° Moral. c. 13°: putat Charitatē ita minui venialibus vt tandē tota absumat, sed vult ultimum veniale fieri mortale, vō q Deum constituat extra gram. Pro veritate sit 1ª Prop.

Habitus Charitatis z venia venialia secundū gradū intensionis minui negt. Prop. 1ª
Est cōis sentia DD. in 1° d. 17ª: vanq beni dicant hic d. Thom. Ph. Qz si venialia minuerent ipsos Charitatis habitus, vel faceret id physice et realis efficientia, vel meritorie. Non physice, qz sic modo multis modis pōt ex pluribus venialibus minuere ipsos Charitatis habitus, nunqd mortale, nā venia nihil reale efficit in aīa nisi habitus quendā inclinando ad similes actus, q habitus nullo modo repugnat habitui supernaturali, nec sit inferior ordini, habitusq sibi repugnantes habitus virtutis argentis: Cuius et rationis signum est q numerat in confessionib, q non pt minuere habitus Charitatis excludendo sua sentia alios quos vig gradu, sicut color ingredient aquā frigidā tollit sensu aliquos gradus frigoris: Deinde qz venia pōt consistere in omissione q nullas vires effectiuas habet. Denicq qz ne venia qdē mortale habet vim qua z reales effectus habet gratiā. Non et meritorie, qz venialis non amittit locus à deo non includat contrarius dei, sed distinguat inordinatus affectus circa Creaturas, q non meretur diminutionē habitualis remissionis ad deum. Confirm. Qz humilis offensio et inter locos non meretur vt aliquis gradus beatitudinis minuat: alq Charitas est semen dei beneficiū, q non minuit peccatis venialibus: sed Deus alio modo punit peccata. s. flagellatione temporali et pena alibi.

tollant tota charitate, q̃ erroneū est, nā certū est charitatē non auferri
ꝑ̃ctō mortali. ōēs n. charitatis gradꝰ sunt virtꝰ, sit q̃ charitas hꝫ
gradū, per bellum tribꝰ ꝑ̃ctis venialibꝰ: nec verū est q̃ dicit Alexander
Refellit opinio Alexandrensis. 2ª ꝑ̃ctis minꝰ diminuere quās 1ª, et sic augeri charitatē
q̃ fieri ꝑt vt secundꝰ sit gradꝰ 1ª, et 3ª secundo, vel certe aqualiter
Refellit sententia Richardi. aliter, verū non est q̃ ait Richardꝰ, vltimꝰ ꝑ̃ctꝰ venialis q̃d tollat
vltimū charitatis gradꝰ fit mortale, et q̃ illud ita constituat se ordo
status grē, ita n. est contra ōēs DD. et contra manifestā vitā. 1º: cū nō
dat ꝑ̃ctꝰ aliq̃ est mortale, q̃ charitatē extinguat, sed idē extinguit cha-
ritatē q̃ est mortale, amisso n. charitatis est pena ꝑ̃ctī mortalis, nō
tota nō del offendꝰ debet ꝓportio tanquā causa effectui: non q̃ venialis
venialē idē fieri mortale q̃ illud contingat expelli charitatē. 2º ꝑ̃ctꝰ
ꝑ̃ctꝰ venialis ex se, fit mortale ex ꝑte dantis respectu illius cui est
mortale quātitatiue, ita se constituit in gradu alicui damni meritū:
Aliꝰ si ꝑ̃ctꝰ venialis extingueret charitatē quādo est parua, semꝑ est ꝑ-
nalis amittenda charitatis, q̃ restituta quanta in nobis fit, q̃ semꝑ pecca-
ret mortaliter dum faceret aliq̃ ꝑ̃ctꝰ venialis, q̃ est erroneū. 3º
Id q̃ insufficiens est et parua charitate habet q̃ ꝑ̃ctꝰ venialis extingui ꝑt, nō
potest peccare venialiter, sed solū mortaliter, q̃ et est erroneū. Deniq;
ita non ꝑt fieri quādo charitas sit in ea intensiua vt ꝑ̃ctꝰ venialis
possit extingui, neq; fieri ꝑt quantꝰ charitatis remanꝑt ꝑ̃ctꝰ venialis rema-
neat, q̃ nō habet illud ꝓportionē quo teneatur hoc aut illud venialis vitare
ne charitatē amittat, vel si est illud ꝓportionē tenuitis semꝑ et ōē ve-
niale de facto ratione vitare, et ita in oni venialī peccabit mortaliter.

Prop. 2. Prop. 2ª: Habitꝰ charitatis manēs ꝑt ꝑ ꝑcta venialia quoad extinctionē
actiuā respectu diuersorū obiectorū materialiū. Explicata. Quidam ita di-
cunt Deum vt ꝑs ipsius velint facere ōia q̃ sunt ꝓcepta: sed de voluntate
manēt deo placere pauci sunt salutati: Alii vero sic dicunt vt ꝑs ipsius
velint facere ōia q̃ deo placent, quāmuis sint magni difficultatis, et vltra ōēs
defectꝰ venialēs q̃ virtꝰ. Hec charitas vēr magis extensa, q̃ in illo est ꝑfe-
ctionis et complētudo ad opa bona non ꝓcepta ꝑs deus amplectenda q̃ tā
est in illo: actiua inclinatio nō tollit sensum ꝑ negligentiā et ꝑcta venia-
lia: fortassis tū hec complētudo non poterit se vo q̃ ipsi charitati addant
aliquā partem heterogeneā q̃ potest ꝑ ꝑcta venialia tollantur: sed q̃ oppo-
sitio bonorū tollit difficultatē q̃ est ad bonū honestū, et nascit in appe-
titū inferiori ꝑda inclinatio ad illud et complētudo: actiua potentia charitatis
tollit est amare ōia illa q̃ ordinem nō sunt ꝓcepta, tū deo placent, et ita illius
adhuc latiꝰ extendere: per ꝑcta. a. venialia minuitur inclinatio ad bonū
et nascit affectio ad ea q̃ sunt contra vtē, et deo displicent, vnde fit vt
charitati sit difficile se ad illa extendere. 3ª Prop. Ꝑcta venialia

Prop. 3ª. minuunt feruorē charitatis et faciunt vt charitas non ꝓficiat in ꝑfectis
feruentes, sed in remissiores gradꝰ. Est cōis sententia DD. et S. Thom. 3ª
ꝙ. 79ª. a. qº ad 1º vbi dicit, peccata venialia etsi non contrarientur cha-
ritati quoad habitū, tū contrariari quoad feruorē actus. Ro est duplex 1º ex
ꝑcta venialia ordinarie minuunt actꝰ charitatis spontaneos et diuinos ex tribꝰ
tum q̃ faciunt homines inepciores ad illos recipiendos, dum deperimunt eos
ad inordinatos affectus creaturarum (delicta n. vna est, inquit Bernardꝰ,
ita consolatio, non data admittentibꝰ alienā) tum q̃ deus modicū offendit
creaturā n. fundamentaliter amicitiae non subtrahunt neq; minuunt, n. gra-
habitualē, tū minuunt actualē familiaritatē, ita vt deus nō tam libē
et amicē nobiscū agat: vnde intendus sequitur grauissima inconueniens q̃
ꝑcta venialia intendus sunt causa vt non detur nobis amplius spontaneū

ffectum effiaz, et ita viuaces in tentationibz, q̃ ts nobis datis fuisset si illa
subdiose frigissent. Hinc ꝓᵇᵈ. tantoꝑe exaggerant dicta ꝑtorum venialiu, et
apparent multa venialia mortali. Vide D. Aug. Epla 108ª. Et Conc. 3ª in ꝑsal. 118ª
et habdat. 12° in 2ofan. Altera vo ost, q̃ ꝑdta venialia indicunt quendaꝫ
dispositione in. affectus inordinatus ad terrena, q̃ impedit exercitiu charitatis, saltē
fomend. Vide et dicta dissonare ad mortale. Et iꝯta hinc modis intellige q̃
ait D. Aug. 10 Confss. c. 29: prius te amat q̃ aliq̃d amat q̃ non ꝓpter te amat,
aliquis in. amat aliq̃d inordinate, quatus venialiter, amat illud ꝑ Deu. i.
vo modo st non posset referri in Deu, et sic affectus impedit quo minus actꝰ
Deu. D. Thom. ts dit ad 2ᵐ q̃tat D. Aug. loq̃r de eo q̃ perrat mortaliter in
amore creaturaz: dit in. minus amat Deus quam deberet, q̃ vellet vo amat
illo modo. Sed id q̃ dicitur est verū, et ita D. Bonau. in 1ᵐ dist. 17ª q. 3ª ad 1ᵐ expo.
mit Aug. Neq̃ obstat vo D. Thome, q̃ est, id q̃ actꝰ amatꝰ non ꝑdto venialiꝫ
habit amatꝰ ꝓpter Deu, q̃ falsus est illud non amari ꝓpter Deu. 1° q̃a vo sumꝫ
id q̃ amatꝰ ꝑdto venialiꝫ, habit amatꝰ ꝓpter Deu, et quando ꝑdtꝫ tollatꝫ rixa
obiectus intrinsece malus, et sunt multi gradi ex negligentia, voluntat vitiendi. s.
2°. q̃a Aug. loq̃r de amore actuali, id in. q̃ amatꝰ in ꝑdto venialiꝫ vo amatꝰ
ꝓpter Deu actu, sed vo modo st actꝰ non posset referri in Deu.

Artꝫ 11ᵘᵐ et 12ᵘᵐ patent ex 1ª 2ᵉ. Vide D. Thomā hic.

Quæstio 25ª: De obiecto charitatis.

Nota. obiectꝫ charitatis esse duplex, materiale et formale: materiale est id q̃ Nota.
diligit, sive diligatꝰ st amicꝫ, sive st res amicitiæ. Formale est vo diligendi.
Erga 1ᵐ dicenꝫ de obiecto materiali, deinde de formali.

Artꝫ 1ª Utrum dilectio charitatis et extendat se ad ꝓximū?

℟. Affirm. Probat 1ª ꝛofan. 9ª: Hoc mandatꝫ habemꝫ a deo st q̃ diligit Deu ℟
diligat et fratrē suū. Et paulo ante. Si q̃s dixerit q̃m diligo Deu. s. Et q̃s
horū patet, charitatē Dei et ꝓximi separari no posse. Rō est. Qa charitas est amicitia
q̃da hominis nam deo: Ad ꝑfectā aut. amicitiā ꝑtinet no solū diligere eius
nam quō primariā amicitia contrahit, sed et ree illig ob quod vig, doctrinab, virtutib. s.
dilectꝰ ota q̃ ad ꝑfectū ꝑtinent, vnusquisq̃ ꝑ q̃ sua capacitate et modo: Hæc. n. ota
quando non sunt vnius nam eo ex quo sunt, et ad quē ꝑtinent, et inde ad eandē
habitus ꝑtinent tanquā obiecta secundaria. Qa. D. Thom. ait, Habitus charitatis se Nota ritā Thomæ.
extendere ad dilectionē Dei et ꝓximi, q̃ est ide specie actꝰ quo diligit Deu et ꝓximū,
vo q̃ sit eade vo formalis diligendi, non vr ita verū, nisi ida specie late sumi:
piam, quo modo vr D. Thomas accepisse: nam dilectio Dei et ꝓximi sunt actꝰ specie
differentes specie loquendo, etsi. n. eade sit vo formalis diligendi in. dia bonitas
q̃ diuersimode applicat deo et ꝓximo, vide nasci diuersitas actuū quatus sit
ide specie habitꝰ. Cuius signum est q̃ dilectio Dei sit suꝑ ota, dilectio ꝓximi minus.
vnde patet esse diuersissimā estimationē in istis dilectionibz, q̃are differunt
specie, sicut cognitio principiorū et cognitio conclusionū specie differunt.

Dicit. Charitas est virtus theologica, q̃ tm debet versari circa deum. ℟. Nonest ob
nam sicut cognitio et virtus theologica tm versatur circa deum et obiectū materiale, et ℟
patet in fide et spe (credimus. n. multa de creaturis, et multa speramus ꝑter
Deum) sed sufficit st versetur circa deum tanquā obiectꝰ formale i. tanquā primū:
patet vo credendi, sperandi, amandi. Verū autem est, deum quoq; in oī virtute
theologica esse obiectꝰ materiale principale, ꝓpter q̃ cetera sub illa virtute cadunt.
Quisq̃ n. credimus ideo credimus st deus revelaverit et velamus, quod speramus
velamus speramus quatenus ad deum ducit: similiter, quisq̃ charitate diligimus ideo amamus
q̃ ad deum aliquo modo ꝑtinet. Erga quādoq; deus dicit ꝑ se obiectꝰ adæquatus cha:
ritatis, q̃ cetera ota considerata st quodammodo unum sunt nam ipse, ubi. n. deus est
ꝓpter aliud, ibi non recte esse nisi deus.

Dubium 1ª Quæ sit vo formalis ob quam deus diligendꝰ est ex charitate? Dub. 1ª
Suppono, duplicē esse actū secundū quē deus amamꝫ in. naturalē et Suppositio.

Dilect dei ~~diuidit~~ est quo diligimus eum: sm̄ vñ et Greg. 13. ethoc. 33ª 35. et 37ª eumq̄ habit d. Thom. 1ª q. 60 ar. 1. 2ª et 3ª vbi ostendit Angelos naturali dilectione dilexisse deum sup̄ oīa. et 1ª 2æ q. 109 ar. 1. 2ª et 3ª vbi docet deum esse obiectum theologicarum virtutum q̄ntum ad vsum naturalē. et q. 109ª a. 3ª ad 1ª dicit, charitate eminentiori diligere deum quā natura, q̄ natura diligit deum sup̄ oīa quit est principium et finis bonī naturalis: charitas autē est obiectum beatitudinis, et secundū id habent aliquā spiritualē societatē cum deo. Eandē diuisionē passim tradunt dd. in 3ª dist. 28ª et 29ª. Et Scot. lib. de nat. et grā c. 6ª et 12ª. Et sequit sic duplex amor manifesti in Angelo, et in Loth posito in statu naturæ integræ: existimo n. esse Angelos posse naturaliter diligere deum sup̄ oīa tanquā principium et finem oīum suorum bonorum naturalium, non tñ amore charitatis siue grā, q̄ si amore distinguendo. Idem dico de Loth in statu naturæ integræ. Rō est. Quia duplex est communicatio bonorum inter Deum et creaturā, duplicia beneficia à deo recipiunt, naturalia, vt corpus, aīa, vires naturales, et oīa auxilia interna et externa ad naturales functiones obeundas, et ad perfectionē naturæ acquisitā acquirendā: supernaturalia vt, vt fides, spes et reliquæ virtutes, remissionē peccatorum, coniunctionē caritatis gloriæ et regni et possessionē ipsius Dei et clarā visionē: quibus addere possumus ea q̄ q̄ nobis peccatorum remissio, iustitia &c. gratuita sunt, vt unionē hypostaticā, et quicquid Deus facit et passus est. Hinc et fit vt duplex in deo bonī cōsiderari possit in deo. 1º vt est auctor et fons bonorum supernaturalium, habens proportionē et analogiam ad illa vt causa ad effectū, seu quatenus est ita bonus vt ex eo procedant huiusmodi et alia naturalia. 2º. vt est auctor et fons bonorum supernaturalium et meritoriæ coniunctionis sui q̄ clarā visionē et perfectā possessionē. Similiter si rex ostendat medium aliquē 1º ad statuā pulchri viri, deinde ad coniungendā regi longe alitā et sublimiorē vitā beatitudinis conspexit ille in rege quatenus regitauet se ab eo medium ad societatē regni, quā quando ad statuā viri: unde secundus fauor coniungens non diligeret eius vt amicus, sed solius vt beneficij principis: secundus illum vero vt amicus et quando pauper, quatenus auctor boni cōsortii. Ex his patet Resp. ad dubium, s. Quomodo sit rō formalis cur Deus diligatur ex charitate: illa n. est ipsa diuina bonitas increata quatenus est principium et fons bonorum supernaturalium in nob gratis

Rō formalis cur Deus diligatur ex charitate.

nientium, ob quam n. dignissimus est Deus q̄ à nobis solis viribus ex charitate diligatur: sicut eadē bonitas vt est fons bonorum naturalium est ratio formalis diligendi Deum amore naturali. Ita ex rō diligendi est aliqua bonitas, amandi n. obiectum est bonum, q̄ vt rō formalis diligendi Deus ex charitate debet esse aliqua bonitas q̄ sit deo intrinseca, nā Deus diligit se ipsum. 1. q. ipse in se et à se habet vnde dignissimus est dilectione: vera bonitas deo intrinseca non est esse rō diligendi dei nisi forte aliquis modo ipsius pluralis, ipsique homini aliquo modo conueniat. Rō est, q̄ amor est quidam inclinatio seu pondus, vbi n. inclinatio sequit naturā aliquam seu formā, vnde non tendit nisi in bonum illius naturæ: alij enim naturæ est in aliquid esse dupliciter, 1º tanquam in 1ª causa et fonte vnde ad aliud dimanat. 2º tanquam in effectū, sicut vel in ipso diligente, vel in eo q̄ est ipsi similis, hinc fit vt amor non inclinet in bonum nisi vt sit principium à quo natura seu forma amantis existit: vel ipsius amantis in quo est illa natura formaliter, vel eius q̄ amanti est similis, in quo est naturæ similitudo. Itaq̄ quia nemini diligere nisi sibi simile n. vel formaliter vel eminenter, q̄ amor non inclinat nisi ad rem in quo est natura seu perfectio amantis formaliter vel eminenter, essentialiter aut participatiue: Quemadmodū ex amore perfectæ mulieris amatæ nisi vt coniungant amanti, ita amore benefactoris

Nemo diligit nisi sibi simile.

nisi amatu nisi q est simile amanti vel formaliter vel eminenter. Dorot loc
D. Thom. multis locis, 3 qst. 23ª a. 1º ubi vult oem benevolentiā fundari sup
aliqua rōnatione, Et 1ª 2ª q. 109ª a. 3º ubi dovet quōdq; rē naturē inclinari
in bonū sui principij. Explicatu loc exēplo. Amor naturalis segh naturā rōales
vide non tendit nisi in bonū naturae rōalis, et si rōnsideretu est benevolentia
solius bonū vellē naturae rōali q se, vel vellē principio vide ipsa natura,
vndq; effectio naturalis exorta est. Sliter amor supnaturalis in sua q effectiue
rōnsiderat segh naturā diam, vide non tendit nisi in bonū vig q habet naturā
sua vel q essentia, vel q participatione, vel est vig rapaz. idem et patet exp:
vtia. Dō ar. benevolentia qua Deus aliod psequendo, fundat in aliqua rōnā:
tione, nemo ar. diligit alium nisi vt aliquo modo simile, nec subdit diligunt
eternō principel à qbz nihil rōdi accipiunt, et qbusdā nō rōnatur, sed stod:
tia quōdq; se esset aliqd deus maior isto à quo condit fuing, nūq quo nihil nobis
sit rōnatij (sicut Scuo magy, et alij qda posuerunt) non vult diligerem, sed
potig tanqua aliorum nec ad nos ptinēte laborem. Pari modo si deus nō
nisi ad bona naturalia rondidisset nos, non amaremu vult āore supnaturali, qz
quatenu est fond bonorum naturaliū nihil ad nos ptineret, nec illa nobis sup
conuenientia haberet, vide nobis nulla esset inclinatio aut pondus ad illum. Patet
igit, et dia bonitas sit rō diligendi deū debem eā modo quōdā rōnatam esse
creaturae vt ipsa quōdāmodo sit participel illig bonitatis vide ipse amor manat. Unde
vna duplicitas nobis rōnatoh dia bonitas, et duplicia bona nobis à deo fluent:
aut, duplicitē quōdq; rōem bonitatis simplex dei bonitas includit. si vt est principiū
et finis naturae suae, et bonorum naturaliū rōem ipse rōpiendo et ppatione et Paramiparatio.
quasi rōnsumatione quandā tabendo vt principiū et finis, et vt est fond bonorū
supnaturaliū incomparabiliter excedendo oem ppationē rōem naturae humanae, sed penitus
extra et supra oem naturae ordinē, pot bona ipsa q deus facit diuersi ordinis, nec
mirū videri debet si simplex Dei bonitas duplicē hanc rōem includat quā deus āore
rōstituere posset, rōm essentia dei simplex multiplicē rōes analogice ad creaturas
rōstituere posset, rōe cuius diuersas virtutes respicit: fidem n. respicit vt veritas,
spem, vt summus suus bonus, Charitatē vt bonus suus ex quo nobis gaudet
Sed obijcit 1º Si deus diligit se charitate qualeng est author beneficiorum supnatu: Ob.
ralium, q illa beneficia sunt nō formalis diligendi, non ipsig bonitas inuenta,
et fide non diligit se ipsum sed se dona creata. Rx. n. vtiq; consq. qz deus Rx
amat se infinita bonitate sua interna et externa quia est fond bonorum supe:
naturaliū et quia est rōnatio sui, non ar. ob ipsa beneficia principaliter,
quibus loc sunt rausa sine quia non diligeret: Applicant n. nobis dia bonitate
facientq; vt eam rōnsiderem tanqua ad nos ptinēte, et nobiscum ppationē ha:
bentē: Deinde sicut volūti principiū vide manat amor et parte diligendi,
qz sicut qda participatio bonitatis sui misericordiae dicit, vide manat amor
supnaturalis: Vtiq; diligendo deum qz infinita ipsig bonitas q est fond oīm
bonorum supnaturaliū dignissima est, et postulat vt eam supra omnia amemus, bene:
ficia vero q ab eo nobis gratuito accedunt ad hoc nos inuitant et inclinant. Petes 1: Quarto
Vtiq; q in illo modo fieri possit vt deus se charitate diligat si nullius beneficij
supnaturale nobis ab eo gratuito accederet? v. g. si sibi Angeli condit essent ad beati:
tudinē supnaturalē, loquendo a. solūs ad naturalē, possemus hanc solem deum se
charitate diligere? Rtr. Absolute qdē aliquo modo posse se dō ab alio, sed id non Rx
esset rōsentaneū naturae rei. Et aliquo modo absoluti possent, pluta: se ad hoc
satis est vt rogauerat deus esse fondē nō solūs bonorum naturaliū, sed et mil:
torū supnaturaliū, rōe cuius excellentis digniss est q diligat quatenus est
possibile: vide accidente dō aliquo sit sic diligi: neq rōnatio est absoluti necess:
saria nisi vt modo naturali voluntas inclinata, beneficia n. habent voluntas in finis
principiū. Adverte tu, Amorē huius non posse esse tam excellēs qua mens est, qz Nota.

dia bonitas nō considerasset ita nobis conuenisset, aut ad nos pertinet, nec ita postulasset vt à nobis diligeretur, sicuti nunc, vnde non esset gratuita. Quæst. 2°. Quæritur sit iste amor quō diligit Deus ꝑ beneficia sibi diligat principaliter et immediatè ꝑ illa, n. vt beneficia cōsequatur vel aliquod non est gratuita amor benevolentiæ sed concupiscentiæ: hic tñ nō est ꝑ se malus, sed ꝑt esse honestus, nā recta rō dictat vt alios et amemus qz tm bonus ab ipso laudamur, modo alia rō ꝑ se diligendi non excludatur, sicuti sic amor ad habitus spei: si verò diligat ꝑ beneficia q̄ iam retulit. s. vt amore nostro quodāmodo reprendamus vi q̄ rōe beneficiorum debetur, sic amor est charitate elicitus, sed imperatus à virtute gratitudinis, vt colligit ex D. Thō. 1. q. 106. a. 1. nam gratitudo considerāt dia beneficia nec habent aliquē q̄ vendat constituit vi reponderet amorē diligendo eos ꝑ excessū bonitatis vnde beneficia manant. vnde patet differentia inter gratitudinē et charitatē. Differunt inter gratitudinem et charitatem. q̄ gratitudo spectat beneficia, et propriè affectus vnde manant beneficia et ideò vult rēdamare vt amori et beneficijs alterius quodāmodo satisfaciat q̄ amori et beneficijs debetur amor debito morali: charitas verò nō refert amorē ad aliquā recompēsationē vel satisfactionē, sed vltimè inquirit diuinā bonitatē amātem eum ꝑ seipsam, q̄ ꝛ se est dignissima omni amare, vnde immediatè tendit vi adæquatè sibi amorē quantus possibile est. Gratitudo igitur immediatè versatur circa actus nostros quō intendūt recompensare beneficia: charitas verò circa diam bonitatē immediatè solus intendēs illi adhærere, et se vi quantus possibile est adæquare, q̄ est dignissimum et ab omni summē amabile: vnde fit vt charitas locum habeat in deo ipso, nō a. gratitudo. Obijcit 2°. Deus diligit non solùm ꝑ bonitatē, sed et ꝑ sapiam, potiam, misericordiam et reliquas ꝑfectiones, g̃ dia bonitas nō est rō formalis diligendi. R. dia bonitas inquisitivè accepta est 1°. vt est ꝑfectio q̄da specialiter distincta sub modo ab aliis, quia Deus debuit habitudinem aliter est disposita ad beneficiandas creaturas, et sic nihil est aliud quā beneficentia ipsius vel beneficentia habitualis, vel amor habitualis erga creaturas: et sic modo non est tota et adæquata rō formalis diligendi, sicuti nec est rō sufficiens totius, nam et ob alias ꝑfectiones amatur. 2° bonitas dia accepta vt explicandi ob has ꝑfectiones quatenus sunt supernaturales, sic sic solùs modo accepta dicit constitutiuā rō formalis diligendi Deus sup oia. non n. ꝑ veram scientiā considerata est sup oia diligenda (nisi quando sua excludit aliud ipsis derogatiuum) nam magis est diligenda ꝑ ea semel quam ꝑ sua beneficia, ob n. semel faciunt illis magis amabile quā vera scientia considerata et ab aliis distincta. Itaq; rō illa ꝑ quam Deus est summi diligendus sup oia excludit ꝑfectiones ob, sicuti rō ꝑ quā est sup oia laudanda seu nostrum excludit: et sic vt ꝑ quā est sup oia sperandus ob rōdus et bonus bonus deus esse obiectus charitatis quatenus et obiectus beatificantis eam rōs quā excludit ob ꝑfectionē dia supernaturalē. Illud n. quatenus non redimitur bi, sed signat rōs obiecti. Obijcit 3°. Deus et diligi ꝑ charitatē quatenus est auctor bonorum naturalium, nā quando christiani diligunt sicorati cōsiderationē beneficiorum naturalium veri illis diligunt ex charitate, g̃ non requirit vt consideretur tantùm auctor bonorum supernaturalium. R. si beneficia naturalia cōsiderarentur posse, sic Deus ꝑ ea nō diligeret ex charitate ꝑfectionis, sicuti obedientiæ supernaturalis, sed tantùm naturali, qz solùs consideratur Deus vt arrodatus naturæ, sicuti et habitualē ꝑfectionē, quō modo ꝑficiuntur quoq; illis diligunt, vtpote nō sup oia. si a. cōsiderentur quatenus ad supernaturalia referuntur, et vt sicuti fundata illorum, sic ꝑ illa possimus diligere Deus ex charitate, qz vera ejus in deo respectu nostri quia est fons bonorum supernaturalium, et quia naturalium ꝑ supernaturalia. Itaq; si ꝑ ob consideramus Deus esse auctor

Dub. 2ª. Diplister amari ꝑt ꝓximu.

Prop. 1ª

Q. Quæstio.

R. Respon.

R. Ad 1ª

R. Ad 2ª

mediũm amoris vt finis nobis romparens, et vt nobis ꝑ vias bonũ est, sed
Xpũm amare ꝑp Deũm non vt nobis bonũ est sed potius vt ꝓximum, et vltra
vt deo bonũ sit: vnde Xpũm amare non ꝓdẽ vt mediũm ad bonũ nostrum,
Ob. sed vt mediũm ad bonũm dei vt finem. Diceb. ꝙ Xpũm non amabet
amicy, sed solũ deũm, Xpũm vero tanꝯ vt res dei ꝑtinens ad ipsius
Rx laudẽ et gloriã. Rh. Oes amare Xpũm vltimo ꝓdẽ resoluit in amore
quo, soly deũ diligit tanquã amicy, Xpũm vero vt rem dei, to et ipsum
ng diligere Xpũm tanquã amicũ ꝑp deũm. s. si rõsideret vt similis
nobis et consors in participatione, vel potiꝰ raparitate bonorũ diuinorũ et
eternæ vitæ: Amicitia n. fundat in vnione vel similitudine q est inter alios
quos, scilꝯ illa ꝓximitas dei ab altero, scilꝯ vnio ad eode bonũ, hinc sequẽ
illi bene velle vt nobisipsis qz ꝑp raparitatẽ vel participationẽ bonorũ
similiũ simlis est nobis, et digny q à nobis amari, nã sic illi affici-
Nota. tur vt nobis. vbi aduerte, duplicẽ esse differentiã inter amorẽ Xpũm 1m
amare vt rem dei seu bonũ eius, et quo amare vt amicy nostri 2 dicy.
1: Quo amare vt rem dei non debet cõsiderari vt similis nobis sed
sufficit vt rõsideret esse aliqd ad deũm ꝑtinens: quando ca. vt amicy debet
cõsiderari vt nobis similis in spirituali vnione dei, vt g. vt frater, vt
dei filiy, cohæres et domesticy dei nobiscũ. 2ª. Quando amare vt rem dei
Benevolentia Xpi terminatur in ipsũm deũm, nã tota ratio volendi Xpm
esse beatũ, est vt deo bene sit. 1. vt deus glorificetur. Sicut econtra q
bene facere alicui vel maligne sibi velle: ille amor vt est amicitia seu be-
nevolentia terminatur ꝓpie ad amicũ, ad rem vero vel malignitatẽ vt
concupiscentia. s. tanquã ad bonũ q alteri competit. vnde cũ est necesse
vt cõsideret aliqua dignitas ꝑp quã amatur, in Xpũmo ipso, sed solũ in
deo: quãdo ca. diligit vt amicy, benevolentia Xpi terminatur ad ipsũm
Xpũm, cũ ad deũm, illi n. bene volendo tanquã patri et fratri, et sic
debet cõsiderari aliqua dignitas in eo. ꝑp quã dor amore dignus sit, q nõ debet
esse q ꝓximus seu reale, sed sufficit vt sit aliqd morale: equalest esse dignum
Ob. vt ad adoptionẽ filiorũ. Diceb. ꝙ hinc nõ amat Xpũm immediate ob
diuinã bonitatẽ, sed ꝑp dignitatẽ illi inhærentẽ. Rx. N. C. qz dar dignitas q:
formaliter respicit bonitatẽ diuinã, nihil n. aliud est quã ordo ꝙdã seu debitũ
Rx ad illã, vnde tota amabilitas pendet ex dei bonitate: sicut tota amabilitas
q est in efficacia medijnæ pendet ex bonitate sanitatis. 2ª ꝓpe. Non
Ꝓp. 2ª. solũ increata bonitas dei, sed et dona sequentia Xpũmo inhærentia sunt
apta nata Xpũm diligendi dilectione sequentiali, et hoc modo diligimy ipsũm
et beatũ. Rõ, q est. ex vi hoc bonũ donorũ Xpũmy est dignũ q amari hac bene-
volentia, et nõ dar dona sunt sequentialia et nõ alia rationalia vel
naturalia. Confirmo ex simili in ordine naturæ Xpũmy non solũ est amabilis
increata ꝑp deũm, sed et ꝑp visibilitatẽ moralẽ intuentibus, et alia dona
naturalia: ita in ordine spirituali nõ solũ est amabilis ꝑp dei bonitatẽ, sed
et ꝑp inhærentẽ participationẽ diuinæ bonitatis. Diceb. Etsi Xpũmy ob sanctã bonita-
Ob. tẽ inhærentẽ digny sit q diligatur, non tñ dar dilectio vbi esse charitatis, sed
alterius virtutis illi similis. 1º ex charitas est virtus theologica nisi obiectũ for-
male adæquatũ debet esse q increatus et deus ipse. 2º ex diuinæ virtutis
vnã debet esse eã formalis: bonitatis a. creata et increata non possunt in eã
vnã obiectũ formaliter terminare, nisi aliud quid quo differant. 3º ex in-
natura est diuersa virtus qua diligimy deũm vt auctorẽ naturæ, Xpũmy ꝑp
deum, et qua diligimy Xpũmy ꝑp virtutes morales, vel ꝓfessionales naturales
q stantes in ordine sequentiali. 4º Est diuersa virtus qua volumy deum ꝑp se
volentem increatã, et qua volumus similiter ꝑp creatã participantẽ à deo,
q et est diuersa virtus qua Xpũmy diligimy ꝑp bonitatẽ increatã, et qua ꝑp
ꝑp creatã. 5º Est alius ordo vnius virtutis et virtutum, ex quo

rationales in se veritate distincte continent, q. 5. Rx. Hoc aegta recte dicunt Rx
charitate quatenus se refundit ad laudem dei vere formaliter ut esse habitus vel complete,
sed constare saltem partibus heterogeneis, q sic se habent sicut habitus principiorum et
scientia: sicut religio quia rebus debitum cultum et quia redditur sanctis ob reverentiam dicit excellentia
Dicendum q charitas non est una vera, sed duplex. Rdeo. Ita est si ut ipsius speciem, vel: Ob.
sicut ex moraliter una ex necessaria connexione, et dependentia unius ex altera: Rx
ex sicut bonitas supernaturalis creata q est in genere ouis ex bonitate dei increata
tanquam radix quia recipit ordinem, ita et dilectio nostra bonitatis creatae ouis ex dilectione
bonitatis dicit ex subjecta affinitatem et similitudinem illorum bonorum: Sufficit. a. ut charitas
sit vera theologica quoad principalem partem, sc. quatenus diligit deum ex bonitate
sua, et quatenus versatur circa principale obiectum q est ipsa bonitas.

Artic 2us Utrum charitas sit ex charitate diligendi?

Rh Affirm. ex d. Aug. lib. 5° de Trin. c. 7°: ubi dicit. Qui diligit proximum, consequens Rx
est ut ipsius dilectionem diligat. Nota, dilectionem posse dupliciter accipi in dilectione, Nota
q posse duplicitur diligi, ut sic exponat d. thom. 1° quatenus simpliciter ipsa reflexa
actu super ipsa fertur: quasi. n. aliquis amare, et velit suum amare, qe actus est pro-
inclinatio voluntas et spontaneus motus animi ipsius voluntarius. 2° quatenus qs sibi vel
alteri cupit ipsam charitatem tanquam optimum quod bonum et deo inserat, quo modo et
possumus amare reliquum donum supernaturalia, fidei spem q volendo ea nobis aut proximo
ff dei gloriam, dat. n. ista diligimus tanquam vel et bona q volendo nobis et amicis
ff deus: no. a. tanquam ea ad q sit amicitia seu benevolentia: q si qs dat aut
in suis rebus, non erit amor charitatis sed alius virtutis i quia speciem aliter

Artic 3us Utrum creaturae irrationales sint ex charitate diligendae?

Rx. Creaturae irrationales diligi ex charitate quatenus cupimus eas esse et conservari Rx
ad laudem dei et salutem proximorum, sunt. n. datae quia dei et proximis bona, cultus,
tum ff dei potius, sapientiae et bonitatis representativa et declarativa, ad eandem laudem nos
excitantia, ut patet psalm 103° 137°. 148. et ligamus trium puerorum Dan. 3° et ad
proximi salutem adiumentum. Nota. Creaturae irrationales posse respici dupliciter Nota
1° prout secundum esse naturale, sive illo ordine ad bona supernaturalia, et sic diligimus
ff deum more naturali, qatenus representat sapientiam, potentiam, bonitatem dei tanquam auctoris
naturalium ejusdem q in ipsis sunt. 2° quatenus sunt reparandi sub modo statu
gloriae, ut colligit Ad Rom. 8°. ipsa creatura, inquit, liberabitur a servitute corruptionis:
unde in libertate gloriae filiorum dei. Et 2a Petri 3°. et saepe in Apocal. et sic diligimus
ex charitate, inquiunt. n. illud esse et pervenire ad illius finem ut omnipotentissima dei bo-
nitati in illo relucent et laudem. Inter quatenus proximi ducunt ad salutem attinentia
diligimus ex charitate. Vide d. thom. Nota 2°. Creaturae irrationales etsi secundum
se participent bonum supernaturalis non diligi ex charitate nisi amicitiae in alios modus naturae
quibus, in. in bonum proximi vel laudem dei, ita ille amor quo qs illis q se affectu sine
illa relatione ad bonum dei vel proximi, est amor concupiscentiae, non amicitiae.

Artic 4us Utrum qs seipsum ex charitate diligere debeat?

Rx. Affi. ut patet Levit. 19°. et matth. 22°. Diliges proximum tuum sicut seipsum. ubi explicite Rx
proprius sui dilectio tanquam necessaria mensura amoris proximi. Ro est, qe qs debet sibi velle
et facere ea bona q ad honorem dei pertinet, sc. ut deus in ipso glorificetur, et vivere in
se ea q deo displicent. Auctor. Hoc diligere seipsum ff deum ex charitate, no quae proxima Nota.
tanquam amicus. Cum. n. proximus sibi amicus est, ita charitas et amicitia no est inter
parentes dubium, ut docet Greg. Hom. 17a in Evang.) sed ut res, possessiones et bona exteriora
principalis, q et deus: proximus. a. q diligere et amicus, qe est persona distincta ab
se in bonis supernaturalibus, vel recte aliter capax eorum: Huius rei amicitiae fundamentum et radix
non solus est amor dei sed etiam amor sui quo seipsum qs diligit, ideo. n. diligit proximus
ut amicus qe sit affinis orgi illius secundum orgi seipsum in ordine ad deum, eo q sit ipsi
similis, unde sicut scripsit qdam magis unus est qui proximo (maior. n. est unitas quia
unio) ita et amor quo se diligit maior est amore quo diligit proximum. Et sic

intelligendū est de ꝓximo, aliq̄n nō est absolutū verū amorē quō ꝙ
scripturis diligit esse maiorē amicitia, sed solūs est maior amicitia ꝓ
nā illa amicitia q̄ est ad deū est longe maior amore ꝓximi. Nō est
ꝛ deus est principiū oīm nostrorū bonorū et boīs racionis seū virtutis
q̄ nobis est ad nos ipsos. Sed de hoc plura q̄st. 26ª. Hinc patet differētia
inter amicitiā hoīs ad hoīs, et hoīs ad deū, nā non diligo me ꝓp aliū
nec amici dilectio est nō mei me diligā, sed potiꝰ contra q̄ diligo me et
diligo amicū mihi ipsi: dei vero dilectio est nō mei me diligā ex charitate
nā charitas 1ª tendit in deū, deinde ꝓp deū reflectitur in ipsius amatores.

Arti 5ti Utrum hoc debeat homo corpꝰ ex charitate diligere?

Rdeo. Debere. sc. volendo illi bona naturalia et supernaturalia ad honorē dei
vel q̄ est hēylis 88ª. Unde Apūs 1ª Cor. 6º non corpꝰ est instrumentū
bonorū opūm q̄ deo placent, vide illud amare et fovere ob hanc causā
est actꝰ charitatis. Rursꝰ, Corpꝰ suo modo est capax eternæ beatitudinis, et
ideo quōq̄ dignū est ut amatū et fovendū, vide et ex hac considerationē
corpꝰ proprium fovere, vestire sc. est actꝰ charitatis. Et hoc et obligationē diligēdi
corporis sui faciunt ut non possimus corpꝰ odire vel notabiliter ledere, ut
expresse docet d. Augꝰ. lib. 1º de doct. Christ. c. 24º: nō est, q̄ non habemus domi-
nium corporis nostri, sed solūs custodiā et gubernationē, et ser obligamur ad
illud amandum: dominium vero est solius dei, vide sive ipsius revelationē nō
ꝓt notabiliter ledi aūt occidi, ut docet Augꝰ lib. 1º de doct. Christ. Cāūt. c. 26.
ubi agit de Sampsone et q̄busdā sanctis militibus q̄ rapiditatē secundū deū
seipsos occiderunt. Et d. Hiron. in vita s. Paulæ de cōtinēne q̄ sibi ingessit
ꝓfectū macies et rapiditatē contra incentorū importunitatē docuerit. Sed de
hoc plura j. Hinc patet dilectionē non obstat moderata castigatio corporis
ut saro subiugendi spiritūs, Exemplo Apūs 1ª Cor. 9º. Castigo corpꝰ meum s.
ut docet Augꝰ lib. 1º de doct. Christ. c. 24º. imo ꝓt hoc castigatio ex vera cor-
poris dilectione ꝓcedit, nē. ex desiderio salutis, sicut medicus q̄ vult, secat et
amarū potionibus torquet corpꝰ agrum facit id ex desiderio salutis, non. ex odio
corporis sicchitas, sed morbi. Eodem modo q̄ corpꝰ suū affligit odio fomitis,
et prauos eius motus q̄ inclinant ad peccatū, non. a. corporis naturā illum
ex, cuius Apūs ad Ephes. 5º nequid carnē suā odio habuit sc. unde vestit nō
sed nihil et facit cā. Petrus. Utrū ꝓly diligant corpꝰ suū an bonū q̄ illud
castigant, an malū q̄ illi indulgent? Rdeo. Si spectemus modū amandi
magis amant mali, q̄ amant illud plusq̄ deus, parati ob corporis bonū
tutelā eius deserere: si vero spectemus bonū q̄ utriq̄ corpori suo amant, multo
amplius amāt iusti, q̄ ꝓpter hanc amantissimā corpori suo ꝓcurant eternā
salutē, malā. q̄ dilectionē voluptatis eternā mortē. Sicut ergo magis
amat corporis sanitatē q̄ amarū medicamentū eam ꝓcurat quāvis id q̄ in-
delget corporis voluptatibꝰ, et q̄ hoc contrahit morbis. Proinde corpora sua
sic diligere dicendi sunt castissimi aūt Cyprianus illa incentiua aut frige-
ribꝰ ꝓpter castigantib, quā aliter q̄ incommoderata voluptatē contempsit.

Arti 6ti Utrum peccatores ex charitate sint diligendi?

Rsp. Esse diligendos et boīs eternæ vitæ capaces et ad eam ꝓficuos,
non. a. ut peccatores, sic. n. odio habendi sunt. vide d. Augꝰ. Epla 109ª ad
lib. 1º de doct. Christ. c. 26º et 30. Advertē. Non est contra sed secundū ipsā
virtutē optare peccatoribꝰ mala corporalia, ut mortē, egritudinē, paupertatē,
vel in utilitatē ipsorū ut conuertantur, vel ut mihi ꝓficiant et humiliē
mortē, vel in utilitatē reip. mihi bonū est ꝓficiendū bono ꝓpter
reipꝰ ꝓximi. Sic Dauid ꝓsal. 103º Deficiant peccatores à terra, et iniqui
ut nō sint. et ꝓsal. 100. hoc. et 138º ꝓpter odio odiū illos s. Et Augꝰ
Galat. 5º virtutē abstinendum q̄ non contristabant. 1. virtutē mihi
ciendum abstinendum illis q̄ nobis ꝓficiant ciendum. et exponit d. Hier.
post Theodoret. Theophyl. et alij. sic mihi alij videtur fovere. Nō est q̄ hoc non

Dilectio mei nō obstat moderata castigatio corporis.

Quæstio

Nota.

sint intrinsecè mala, et possint esse media ad magis malis vitandis, ꝙ ratione possint optari. Dico (ratione) qz nullus possibilis malis desiderare ꝓximo nisi quatenus illud est medium ad maius bonum ꝓcurandū, vel ad maius malis vitandū, nā malis ꝙ se non est amabile, vide non licet vnquā desiderare ꝓximo dānationē eternā, qz talis vnquā est necessaria ad malis vitandis vel bonis consequendis: Licet tu aliqd optare vide string sortilegā dānationē, v.g. mortē, non n. hinc consequitur velle dānationē sed permittere.

Arty 7ᵐ Vtrum peccatores diligant seipsos?

℟. Essi peccatores sensibus affectus videantur seipsos diligere, tn affectu non se diligunt, sed potiꝰ indebita prudentē estimatione consentē seipsos odisse. Rō est. 1° qz nō amant ea bona ꝙ ipsi sibi bona sensibus aīa, sed solus sensibus corpꝰ, ꝙ nō amant ꝓpriē seipsos, sed corpꝰ suū diligunt, nam qlis potiꝰ est aīa quā corpꝰ ꝙ tm ꝙ qlis est potiꝰ est sensibus aīa quā sensibus corpꝰ. Vide S. Thom. q optime explicat quōmꝰ signa ꝙ non diligant se, sed aliud ꝑdā se inferiꝰ. 2°. qz nullus odit nisi id et maximē bonū suū sedulo temporalia ꝙ ī sempiternū spiritū pecuniā, et talis amor mundi dicit appellatur quia amor, vt dicit Aug. de doct. lib. 1° c. 23°.

Arty 8ᵘˢ Vtrum sit de necessitate salutis Charitatis inimicos diligere?

Nota. Inimicus dupliciter considerari posse. 1° quatenus est inimicus, et secundum se amicus affectione quia nobis vel alijs inimicitiā adiecerat. 2° vt est bonus, ꝓximus noster et capax eternæ salutis. S. Mater sit 1ª Concl. inimicus quatenus inimicus non est diligi. Patet, qz nequ ipsam prauam inimicitiæ affectionē possibile in ipso optare nec ob Deum ipsis amare. 2ª Concl. Charitas nō necessitate postulat vt inimicos absolutē diligamus, n. salutē bonis et naturæ bona optando, precando, et priuando. Th 1° ex Script. Matth. 5° Ego. a. dico vobis, Diligite inimicos vestros. s. quibus verbis nō solus consilium sed et precepta insinuat. Cum n. dicitur, Nisi abundauerit iustitia vestra plus quā scribarum et Pharisæorum s. explicat in quo debeat esse maior n. in dilectione inimicorum, in non vindicando, in nō conuiciando vicē ꝓximi. Idem dicit verba illa vt sitis filij patris vestri, quasi absq Dei dilectione filij Dei non sumus. Ad Rom. 12°. Nulli malum ꝙ malo rendentes; et, Si esurierit inimicus tuus ciba illum s. Th 2° nōe. 1° ex illo principio naturali, ex hoc nō vult fieri alteri ne fiereris: aliq nemo est qui nō cupiat amari et non lædi ab illo q offendit, ꝙ s. Hanc nōem Deus inseruit Lucæ 6°. 2°. inimicus est ꝓximus: aliq tenemur ꝓximum amare vt maipsum, ꝙ s. Maior patet, qz nōe ꝓximi ibi Dei intelligendo, vt patet Lucæ 10 in parab. de Samaritano. Idem docent ibi SS. Hiero. et Chrysost. in illis verbis Lucæ. Aug. lib. 1° de Serm. Dni in monte cap. 4°. Et serm. 61° de tempore. Hinc patet, quomodo ob vel ibi dicit posse ꝙ qdā ī diuino amandus esse ꝓximus. 3ª Concl. Charitas nō postulat necessario vt inimicos peculiari dilectionis affectu ꝓsequamur, sed satis est vt illis à quali amore Dei et ꝓximorum non excipiamur. Patet, qz non tenemur illis magis diligere quā alios ꝓximos. Sed de hoc alio sequi. Rebus. Vnde Charitas postulat saltem dilectionē ex natura sua, an ex aliqua positiua Dei ordinatione? Resp. Ex sua natura Charitas hoc postulat. Sicut n. nō naturalis quatenus est regula dilectionis Dei et ꝓximi dictat inimicos non esse odio habendos: sed in bonis naturalibus diligendos et iuuandos: ita et fides quatenus est regula Charitatis dictat eos esse in ipsis diligendos ꝙ tenent aliquo modo ad eternā salutē. Ex naturali nō illud dictat ibi, qz nihil vult odisse naturā ꝓpriā, et ergo Dei ꝓpriā malitiā hominis, hoc. a. est odisse inimicos, ꝙ secundum nōe est amare inimicos: Deinde rectus nōs est fugere vitia dicta de inimico ꝓpria auctoritate, qz est recta iustitia, et virtus politica humana odio ꝙ inimici eō impellat, ꝙ s. Denique, Ex amare inimicos est necessarium rōne. tenda iustitia et pari inter homines, aliq essent ibi plena litis et bellis. Vide et Philosophi reprehendunt inimicos esse diligendos. Plato n. in Critone dicit, nemini esse inferendū malis etsi ab eo passis sed inimicis. Itaq ꝓphis de inimicis diligendis est naturale. et nō positiuum sed naturale quia agit de ordine naturali, vel naturale Naturæ si agatur de ordine naturali. Sed contra obijcit: si est naturale

Ex

Ex

Ex

Ex

inimicos diligi
ratione ꝓpriæ
Dilectio
inimicis
est
naturalis.

Ob.

ꝺ. dicby naturaꝝ ꝓstari ꝙt, ꝙ falsū ost. 1° ac mīl ver esse diffinlig aīe
grā rōtra naturā: vide oīa aīalia naturali iustinctu oderunt sīb ꝓximi
ysꝰ norunt quātū possūt. Ci ac D. Aug. sonn. 9. in psalm 118ᵐ, ait, dilectionē
inimicoꝝ esse opꝰ distinctionis fidei, et mapnine proloꝝ. Ꝛ N.C. Nihil
n. dicit ꝙ sō naturalit dedit et subiunct ad ḟor voltes: Haec ḟ inolinatio
ost insita et innata, vide diligenly aduari debet, salte si rōstantia ꝓ-
sing inimicoꝝ diligere et ruare. Ad 1ª gllat. Deo. Haec dilectio nō ost rōtra
naturā ḟor nist corrupta, quātū sit rōtra naturā bestiaꝝ. Ro ost ꝓ ḟor
ꝙ deꝰ intelligentia distinguere ꝙt inter naturā gentis et milpā, inter id
labet à deo, et inter affectionē gratiā inimicitiae quā labet à seipso. vide
inimicū sufficientē noꝝ illig diligendi sub inimicitia latatē, si, alias valeꝝ dici
nā flebilem, raparitatē vitae eternae: bestiae aūt non possūt haec distinguere,
sed rōfuse appehendunt ḟosse si malū et sibi aduersū, vide nō possūt illos
amare. Ad 2ª Deo. Vide vedē seyh, dilectionē inimici non posse ꝓmereri
auxilio gratiae, sinit nec meritoꝝ: quātū diri possit Augo loq de simplici
affectu et benefirentia erga inimicos. Objcit 2ª Dny matth. 5°: audistis ḟor
ne odio habebis inimicū tuū in lege veteri, id ost positiuū. Ro. Verbū ost ḟor simplū et fuisse
in lege veteri: ac Lomb. 19° dicit. Non adeo in rorde hō fratre suū. s. mille
rasū etsi he habeat, et exponit Cassiaū lib. 8°. c. 19°. de instit. Coenob. Exod. 23°.
Si occurrerit bouē inimici tui aūt asinū erranti, vedē eis. Et ij. Si vederis
asinū odientis te iacere sub onere, non pertransibis, sed sublevabis cū eo. Prou.
xxv°: Si esurierit inimicus tuus ciba illū. si sitierit da illi potū:
quit eig, et Dny reddet tibi. i. tibi beneficiū veluti premiū pietatis tuae ad
ralefaciēd ad amōē. Sic Ambr. Anselm. D. Thom. et alij in eis locis citatis ab Apto
ad Rom. 12°. Et Hieron. q. 1ª ad Heliodorū. et lib. 1° cont. Pelag. Aug. lib. 3° de doct. Christ. c. 16°. et Beda in ḟor capit Proverb. Vbi adiecta exposi-
Theodor. et Theoph. in exp. 12ª ad Rom. aliter ḟor locis exponere, s. benefirijs
rongeri carbones sūp capit inimici, q. dny eis beneficia ꝓstando et illi mitiga-
ning ꝓsistendo in malevolentia augent gemad sitis aquā dei: Addunt tñ
ipsi, hac interpretione non esse beneficia inimicis ꝓstanda: sed haec expositio nō
est rōsentanea scripturae. q. tam à Salomone quā ab Apto asserit hoc tanquā nō
inimicis sit benefaciendū: alq non est eis benefaciendū vt gratiā à deo pe-
antē. Deinde à Salomone addit, et Dny reddet tibi, s. ꝙ ꝓ beneficia rongesti
carbones sūp capit eius. Denig Apto illud locū addunt ex veteri testamento, vt plus
videatur nō esse exponendū. Praferenda ost igit expositio Latinoꝝ. Quare ad obie-
ctionē Rdeo. Nusquā in lege veteri ꝓmitti aūt ꝓcepi odiū inimicoꝝ, sicut sunt
inimici istius diuersae religionis vel nationis, neq id ex aliquo scripto loco colligi ꝓt
sed expresse scripturae ꝓcul dubio illud intulerunt. illa. ꝙ verba, et odio habebis inimi-
cū tuū (omissis variis expositionibus quae varij locū reprehendūt Augo) non sunt dicta
ꝓ monstra vel ꝓhibita, nec habentur in veteri testamento, sed dicta sunt à doctis et
pharisaeis, q illa, sicut alia multa, ꝓpria ex scripto colligebant. Cum m. Lomb. ibi
dicat, diligeb amicū tuū sicut teipsū: illi interebant à contrario sensu, inimicum
esse odio habendū; sed multū erabant, q nomē amici illic generaliter accipiat pro
gentis omni et sīgent cū oēs q nobis aliquo modo est rommendby. Vide Dny matth.
5°: Locū (Amicū) ponit (gentis) rongruē ꝓ diuersis illoꝝ expositione, et sic
dicit et inimicos esse diligendos, nam inter gentes sunt numerandi, ḟpūa magis
modo sorij et rommendati. Dicit. In aliis locis illig reprehendo Dny act. 17°.
dicit q dicta ost antiqb, loqb de lege veteri, nō de doctrina scripturae et pharisaeo-
rū nec ḟor loco. Rdeo. N. Aut. Dny. n. qđ citat ex lege veteri vt praeceptū interpre-
tationē rigā ea ab illis intendat rongeret. vide Abulense. q. 149°. et 147°. in
Cap. 5° matth. et Tanchuū rap. 40 Concord. Objcit 3°. Dny matth. 5°: si fuisse
dilectio inimicoꝝ nō esse abolita necessaria, sed plus vt vide maiore meritū
assignans quā ex dilectione amicoꝝ, ꝙ ḟ mercb meretē vitā aeternā, ḟ
ꝓfecti sing. vide rondidend ait. Estote ḟ ꝓfecti, sicut et Pater vester celestis ꝓfectus
est, ḟ nō est ex necessitate chantatis vt inimici diligamus. Confirm. ex Augustino

Euseb. c. 77° vbi dicit, dilectionē inimicorū non esse ōnē, et aliqs ea mētē
salutari. Et Hor. vbi à Deo non iubitur: qz forte contrarium significat, iubitur n.
nos q tos diligit amicos non tabitūs maiore mercede quia Ethnicos vel publicanos
q ide efficitur: esse ex. illa amor amicorū nō sit malus, tos est naturalis, et ȳt sēper
esse nō potēs et mortalis: nam q diligit tos amicos, non diligit eos ȳp aliquā
causā significatā, v.g. qz sunt rapaces dūitatis, redempti à Christo, qz imago dei
(si non diligeret inimicos in qbꝫ vade nō bonis habet) sed ȳp aliquā causā natis.
nata et privata, vt qz sunt consanguinei, benefactores. Confirmo a. illa de qua Dns
loqr, est necessaria oīb⁹ Christianis, est n. illa q requrit vt qs sit filius patris celestis.
Ad Conf. duco. vbi Aug. loqr de singulari dilectione et beneficentia inimicorū q nō
est oīb⁹ necessaria, et sine qua salvi obtineri ȳt. vide d. thom. in fine Corporis.

Arbitror 9um vtrum sit de necessitate salutis signa dilectionis inimico exhibere?
R. 1°: Signa rōnia dilectionis et q exhibenda ob aliquā rōnem nōn q et in inimico re: Assertio 1ª.
cta sunt inimicis quoq exhibenda. 2° Specialia vero nō sunt necessario exhibenda Assertio 2ª.
nisi in reparatione animi, aut reipsa in casu necessitatis. Rō vtriusq est, qz non
tenemur magis aut aliter diligere inimicos vel signa dilectionis exhibere ȳ se loquendo,
quia aliqs ȳtingit, nulla n. est rō q obliget nos magis inimicis quia alios ȳtingit.
Dico, ȳ se, 1°. secunda occasione extrinseca adiunctia, qz ȳp fame, v.g. ad vitandū Corollio 1ª.
scandalū, aut odij significationē contingere ȳt vt magis teneamur inimico dare sig:
nificationē amicitiæ quām amico, sed hoc ȳ accidens est: At aliqs ȳtingit non te:
neri nisi rōnia signa et auxilia exhibere, nō a. partia, nisi in casu necessitatis.
Hinc colligit 1°. Esse peccatū vt grē sibi mortale excludere inimicum à rōnibus orati: Corollio 1ª.
onibus, beneficijs desiderijs, vel benevolentia signis, v.g. si ore deus ȳ reconciliatione
citatis, sed exceptiam inimicos medo, q ty sunt Diaboli: Si optē oīb⁹ Christianis pace
et salutē, sed exceptiam inimicos medo q ty sunt Christiani: Si confer beneficium
alicui collegio, exceptiam ty inimicum q est cuidam collegij: Si deprecer Regē ȳ liberatione
Civis captiuorū, sed exceptiam inimicos medo q sūter sint Cives et captiui. Rō est qz
talis exceptio sensibus ȳtendit apparentiā estimationē est signum odij, neq humano more ȳfiteri
ȳt nisi ex occulto quodā odio, et ȳ se ac natiua sua veritas alteri⁹ ad odium, et parit
scandalū animorūq dissensionē. Deinde, est qdā genus iniuriæ, qz exceptis ȳtingit
tangitq aliqs indignitas, cum ty sit in ipso vade nō q in aliq. Et hoc modo intelligo illud
Matth. 5°: Diligite inimicos vestros ȳc. vbi sicuti iubemur eos rōnibus affectus dilectionis ȳseq Remissio
et et alios ȳtingit, ita et à rōnibus beneficijs non excipere. Obiect. vbi si qs rōnibus ȳficient Ob.
alicui rōnitati fuerit aliq beneficium, et postea mutet sententiam videndo in ea esse aliquod
ȳ inimicos sibi porrecti R. Affirm. qz haec mutatio sententiæ est qdā exceptio odij, nisi R.
adsit alia iusta causa: esse n. possit mutare sententia, non ty ob hanc causam. Simil. etsi li:
ceat mutare bonum ȳpositum, non ty qz diabolus suadet. Dicit. Non teneor amare ȳ oīb⁹ Ob.
aut conferre mutuū beneficium, q̄ possem id ȳstare rebus inimico exceptо. R. N. C R
Ea sunt qdā ad q esse nō teneamur absoluti, ty si voluerimus ea facere, teneamur tamen
quodo, et rebus circumstantijs facere, vt docet d. thom. 1ª q. 83ª a. 3ª de ore, et ide ostendunt
in Confessione, in Eucharistia exceptis ȳc. Ex si qs ȳter inimicos exceptet alios aliquos
non remittet sibi culpa inimico, qz nō exceptis à rōni beneficio. Colligit 2°: nō Corollio 2ª.
teneri nos ordinarie ad colloquendum cum inimicis familiariter, ad invitandos ad cibum
tandos si qz hoc sunt peculiaria signa dilectionis q solent amicis solent exhiberi,
Dico, ordinarie, qz interdum ȳp aliquas circumstantias fieri ȳt vt teneamur quod pec:
cantia exponit. Colligit 3°: Non teneri nos absoluti et ȳ se loquendo ad salutandum Corollio 3ª.
inimicos, vel loquendum ei, teneri ty ad reſalutandum et respondendum si nobis loquatur.
Habet, qz salutatio est speciale signum benevolentiæ inter pares, q ȳ se nō debita rēi.
tibat, vt et alloquitio. Fieri ty ȳt vt ȳ accidens teneamur salutare vel alloq, sc. nōe
scandali ipsius vel aliorum, vel si viderem id esse necessarium ad odium inimici vincendi
vel ad placandum inimicum vt ipse deponat inimicum odium, nā ȳ salutē ipsius hinc te:
nebor id facere, et docet Caiet. in illud Matth. 5°: Esto reconciliare fratri tuo. Obiect. Ob.
rōnitate salutatio effert rōnia signum benevolentiæ, non posset illis omitti: Resalutatio vero
nō est speciale benevolentiæ signum, solemne n. est resalutare, vide ȳt inimicis necessario est
resalutandum. Et colligit Matth. 5°: Si salutaveritis fratres vestros ty ȳ vbi alios ȳtingit salutari

inimicos ñr. quando alij ꝓximi saluari solent, q̃ sunt ſt quando ab illis auti saluari. vide nauar. cap. 14. n. 25. Quicke. tñ dic contrarium insequenti. Dicat. non teneor ex charitate ꝺꝛ saluãtis resaluare, g̃ nec inimicos. R. non teneor nobis similes non inimicos resaluare x se loquendo, nisi ex debanitate quãdã, q̃ non resaluare nõ est signũ odij sed incivilitatis et arrogantiæ ridiculã: vnde teneor ordinarie inimicos resaluare ex charitate, q̃ nõ sic viuendo nõ resaluare esset signũ odij, et x se odios gignerek: Adde, fieri tñ posset vt hæc et illa quãdo ex quæ sunt mortalia, tñ in parti sunt venialia, vt quando parũ curãdi timorem, et esset reꝺ ex se leuis. Zabar. Quando, et quousq̃ teneor remittere iniurias inimico? R. Hæc possunt intelligi in hac remissione vt notant dd. de quib vide Sylues. v. charitas. q. 6ª. 1° Depositio odij et malevolentiæ, et hæc remissio fieri et ꝺꝛ fieri debet, vel potij, sale odij mingia est admittenda. Sic intelligendi et illud. Sicut et nos dimittimus ſ. Et. Si non dimiseritis potby ſ. matth. 6: 2° Sufficit signatio fixi animi q̃a signatã nõ ex odio deposuisse, et inimicos iungere recipisse. Et hoc nõ est absolute necessarium, nisi quando omissio fixi videretur esse signũ iniurie. Ro est, q̃ non teneor inimico ſpecialia benevolentiæ signa exhibere, nisi rubi ꝓhibẽs rabby iam dictis. vide quid ad q̃ hæc valet dicta, teneor exhibere sufficientia signa benevolentiæ et depositionis odij extendere, hæc n. omittere illa censeretur esse signũ odij, Sic pareret scandalũ apud alios, et exhiberet alteri ad magis odium. Et hoc est q̃ ꝓxit Dns Luce 17°. Si peccauerit in te frater tuus ſ. et matth. 18° parabola id ostendit. Aduerte tñ, non eadẽ, nec eode modo hæc signa ab omib esse exhibenda, quãdo sunt debeant esse sufficientia ad signanda odij depositionẽ, alia exhibet filius erga patrẽ, alia seruus erga dñm, alia plebeius erga virum nobilẽ, ſpecialiter ꝺ. n. est condicio ꝑsonarũ et iniuriarũ. 3: Condemnatio satisfactionis q̃ inimicus vel dãno illato, et hoc nõ est absolute necessaria, q̃ et q̃sq̃ aliꝰ q̃sq̃ apud legis: una potestate se satisfactionẽ nõ ignoret, vt habet can. si illis 23: q. 4ª. Et can. officia q. 5ª ꝑcipue q̃ando agit de restitutione famæ, honoris, aut bonorũ alterius. Cauendũ tñ est ne ꝓximus minus ꝓmptus, vel ne nõ magno sibi debitum velit rogat et minimo dãno satisfacere, hoc n. esset contra charitatẽ, vt colligit matth. 5. q̃ si agat de satisfactione ſua parua ob debitũ et q̃a multũ utilitatis ꝓcurat, ꝓximus nõ tenet nõ exigere, ꝑcipue q̃ando par à pari est hæc: hæc n. vo pari vide Aug. Enchyrid. c. 72, et lib. 1° de serm. dñi in monte cap. 37° et seq. Sed inter alios ꝓcedenter ꝺꝛ circumstantiæ sunt exprendendæ.

Arby 10ᵘᵐ Vtrum Angelos ex charitate debeamus diligere?

R. Affirma. Tum q̃ sunt ꝓximi nostri, vt docet D. Aug. lib. 1° de doct. christ. c. 30. 28. n. est ꝓximus cui ꝑbere possumus, vel q̃ ꝑbere nobis ꝑt officium misericordiæ, vt videt alibi dicunq̃ sunt participes eiusdẽ beatitudinis nobiscum, vide dicta matth. 22: Erunt ꝺꝛ in resurrectione sicut Angeli Dei. vbi aduerte. Angelos posse diligi dupliciter ſc., vt res Dei, et vt amicos nostros, sicut ſ de ꝓximo distinguitur.

Arby 11ᵘᵐ Vtrum debeamus Dæmones ex charitate diligere?

R. et dico 1° Dæmones et damnatos nõ esse diligendos tanquã amicos, q̃ nõ sunt ꝑticipes eternæ beatitudinis, aut alterius alicuius boni, ita vt hæc participatio possit in illis in actu, g̃ non possumus ipsos illam velle talem absolute amare, q̃ est amicitiæ. Addo tñ implicite et conditionate 1. Velleitate quãdã possumus eis bene velle, vt docet Basil. in fine orãd q̃ Deus non sit auctor malorum, sed hæc non sufficit ad veram amicitiæ. Confirm. Ex eo diligendi ꝓximi tanquã amici est q̃ vna nobiscum est participes vel rapax diuinitatis et donorum bonorum: ita Dæmones non sunt ipsis rapaces, g̃ nequidi sunt penitus à nobis alieni. Rursus, illi sunt obstinati in malo a nobis possunt iuuari, nec ꝓficiunt nobis iuuare, sed potius ocius nocent. Dicunt nolle, g̃ non sunt diligendi tanquã amici: Cum nõ sint nequidi inter ꝓximos. Dicit sunt tñ diligi secundũ naturã tanquã res quædam ꝓtinentes ad Dei gloriam, sic illos ꝓmanere in sua natura, et Deus in ultimum illorum pœna glorificat: dicit m. vitã illos diu bonitate et iustitia, bonitate q̃de q̃ illos et ad aliquã salutem

Obiectio. R.

Obiectio 1ª.

Obiectio 2ª.

rendiderit, et sufficientibus gra auxilijs instruxerit, quibus foret vel fore ingratus et inimicus: iustitia vero q illos tam sudare potuit. Ruffy obiect de bonitate rerum Quaesto. creatarum: quod ipse ab illa horrenda miseria respirat. Petes. Vtrum regbi viatores possint de charitate diligi? R. Affirmative in pauli nobis non constat quis sint regbi debeant vel de charitate diligere videndo vel beatitudinem eternam, et rogando ad hoc quantus possint, q de nemine in patria debeant ignorare esse impossibile et falsum, aut absurdum: & si nobis in patria constaret de reprobatione qua essent regbi, non possemus vel aliquo absoluto amare ad beatitudinem, hoc an repugnaret revelationi, possemus tn ad alia bona q non repugnant regbationi, vt ad qda auxilia gra, et stationem melioris pernationis. Hoc modo D. Thom. p. 1ª q. 113ª a. 9ª ad 3m ait, Antiqui tn Gabrielis Angelus respondet, q etsi sciat ipsos esse regbos, tn quoad ipsos remittere a malitia gratis. Sliter in confuso regbi non possunt diligi ad vitam eternam vel de charitate, q verum est vel inquam reservabiliter, vide lic non esse absolute et efficaciter ad absolutum, q verum est vel inquam reservabiliter, vide lic non esse absolute et efficaciter

De arto 12: vide D. Thomas.

Quaestio 26ª. De charitatis ordine.

Arty 1m vtrum sit aliquis ordo in charitate?

Rh. Affirm. Ro est, qz vn q diligendi vel charitate vel sunt aequè diligendi sed alia magis alia minus, est n. aliud alio digniy q diligatur, magisq participat vel formalit obiecti 1. deo magis conuenit, vel ipsi diligenti, et vel habitu charitatis magis inclinat in hoc quia in illud. Nota 1º. Hinc ordine charitatis spectandus esse vel ordine obiectorum q diligunt, q sunt, deus, ipse, hoc habent charitate, proximi. et varij proximi: inter proximos n. quoad hoc vel deo vel nobis est conuenientior. Quatenus q charitas pro vel deo inclinat ad aliquid amandus appretiatiue dicit esse ordo in charitate. Quae sit ordo non necessario ponit aliquam distinctionem realem in ipso charitatis habitu, sicut nec ordo vnius q intrinsecaliter diligentis in natura rationis ponit distinctionem, sed in obiectis et actibus, est tn in habitu intelligi aliquam distinctionem formalem quatenus inclinat ad varia obiecta ordinate diligenda. Nota 2º. Aliud Arbitrium D. Thomae, vbi est aliquis principium vbi est aliquis ordo prioris et posteriorus, esse intelligendus de principio rei creatae, non n. de principio diuinae essentiae, quamuis n. vbi sit aliquis principium, non tn inter essentiales diuinas est aliquis prius aut posterius: sed inter creaturas bene quoad nos est principium alterius a principio est ordo prioris et posteriorus.

Vtrum Deus sit magis diligendus quam proximus?

Rh Affirm. Ro est, qz deus diligit tanquam causa et finis bonorum superiabilis, proximus a. ibus et participat et rebus illorum nobiscum, vel n. ancillia potissimum inclinat ad diligendum vel in quo principaliter est illud bonum scil ratio causae et participatae similitudinis, q charitas potissimum inclinat ad deum diligendum. Nota. Tripliciter posse fieri vt aliquis alio magis diligatur, 1º obiectiue, quod sc. ad magis bonum diligitur. 2º intensiue quando intensiore et maiore amatur, 3º apprehensiue seu relatiue, vt bonum medicum, od. de parent. q. 5ª quod sc. plures alios existimat, ita vt si necesse esset mallemus alio vivere quam illo. Constat q deus esse magis diligendus obiectiue, qz magis bonum absolute debemus quam proximus aut nobismetipsis, in scientia, sapientia, bonitate et gloria ab omni creatura. Sliter magis diligendus est apprehensiue, qz plures debet a nobis existimari quam vel aliquis creatura, ita vt malimus quodlibet, et vita amittere quam ipsum offendere. Sic intelligit illud matth. 10. Qui amat patrem aut matrem plus quam me non est me dignus. Et Luce 14: Si quis non odit patrem et matrem, fratres et sorores, adhuc. a. et animam suam non est meus esse discipulus 1. q nō est parata odire patrem et matrem, imo et vitam suam non vult me diligere, vt exponit D. Aug. Epla 89ª ad Hier. q. 4ª videtur de Epla 52ª ad Macedon. post medium, et lib. 1º de doct. Christ. c. 27º

Dubitatur est. Vtrum Deus sit magis diligendus intensiue quam proximus? Petes Soto lect. 15: de institut. Sacerd. putat non distinguit istam, magis diligi intensiue, et magis diligi apprehensiue: vide putat deus esse magis diligendus intensiue. In eadem sententia sunt alij quos, vt Medina et Adrian. quia de re pluria in scripsere. q. 3ª. Meus dico breuiter, et sit 1ª propositio. Illi duo modi diligendi stant distincti. Patet exemplo, q

Quaesto. Rx

Rx

Vide speciatim scriptio charitatis.

Nota circa D. Thomae.

Rx

Tripliciter est aliquid alio magis diligi.

Dubium.

1ª Prop.

multi sunt boni viri q magis diligunt vtu regio appretiatiue quia vtilis filij sit, mallent n. filium mori quia regi, et tu filium suum magis diligunt intensiue, q est magis pfund et notior et iucundior sanguine, vnde intensiore debent sentiri re morte filij. intensio n. actus multus pendet ex ypostasi rogentione obiecti et vitali affinitate, neq for minus videri debet, q amor q est appretiatiue maior est dignioris et pfectioris nature et spetiei habend intra suas species tota latitudine gradus, vnde voltat q vnus etsi sit remissus fortius adhaeret obiecto quam q amore minore nature pfectioris quando magis intensus. Confirm. a simili in actibus intellectus. assensus n. remissus ex fortitia vel habitu principiorum est longe firmior quia assensus opinionis fortius rotatis fatis, q ille assensus est multa fide pfectior. Dicit. Quare g d. thom. scitus distinguit dicit modos diligendi .n. magis obiective, et magis intensiue? Rdeo. Ex noto intensionis habitus, vt designat quandam conditionem amoris vel rei vel voltat magis adhaeret bono amato, q rnditio intendis est intensio gradus, de quia vt magis leg. a. 7°. intendis est maior estimatio pertinens ad spem actus, de quia a. 13°. Dicit 2°. vbi est maior rotatis vbi est maior intensio amoris sed in amore q maior est appretiatiue est maior rotatis, g et maior intensio. Rt. Non semper vbi est maior rotatis ibi est maior intensio, nam intendis actus est differtis secundum suam naturam, et sine voltat rotatis ad spetiem actus, sc. et actus quantus sub ea ratione habet ex exigunt dignitati obiecti: sic voltas magis rotatis ad dilectionem dei fert vim diligendi quia ad dilectionem proximi, aut filij, aut vxoris, q ille amor seu actus est differtius, sit. a. secundum spetiem suam est fortius, tu sit actus est maior intensiue. Et g vbi maior sit intensio vbi maior est rotatis solus habet locum quod dicitur q aque vox et iudicio estimata, tu vnus diligit ardentius q est nobis vel rotundius. Sic mater pauperis quia gestat in vtero magis ut intensiue quam filius natus maiore absentia. thus dicitur est rotatis vnus quia rotatis ad spetiem actus vt actus adequat dignitati obiecti, quibus deus rotatus deus diligere filij vim, quia tu non deb diligere intensiue Alter est quia rotatis multus et ardenter affici obiecto secundum illa spetiem actus: ille rotatis gradum ex estimatione dignitatis obiecti, sit. a. ex iucunditate obiecti nobilioris, vtilis pfentia. Dicit 3°. Secundo potest rogniri vter amor sit maior appretiatiue? Rdeo 1° q expressius rogentione obiecti bonus, vt si alteri expresse offeral. 2° quido in ipso exercitio vnus diligit ex alius, vt quido qs relatis solidate ex deus de rotatis. Et si alter amor non excludat alterius sed stimul sint, nec vlla fiat obiectio ad rogentio, vix potest rognosci vter sit appretiatiue maior, quando ex rnditione obiectorum aliqua rotundatio fieri possit, quido n. ea q amatis sunt diuersae dignitatis, et voltae vnus vehementius amare in suo ordine et g sua dignitate, ille amor est maior appretiatiue q adequate obiecto dignioris etsi nulla fiat obiectionis parvitio, quando et sic vt aliqua implicita rogentio rontinetur. Prop. 2°. 2°. Non est necesse vt deus diligat magis actus sed intensiori actu quia ens, sed sufficit vt diligat magis estimatiue. 1. vt malum ipsi bonum esse quia ens et amabile aut nobile, plusque estimemus indeo et effectui ipsius bonum et amabilia quia bonum principaliter. Est rotatis ex exemplo patris, vt dicit sega in conc. trid. lib. 13°. c. 24°. Et 1° si non est necesse vt salubriter magis intensiue diligat quia ens, q non necesse vt salubriter charitate sit intensior vera deus quia vera ens. Si n. ipse salubris est non simpliciter et est aque intensiue respondeo similiter

Diodi: si vna habet partes, illa et possunt esse aequè intensae, imo pars q respicit Deum potest esse intensior parte respicente Deum, et sic potest diligat creatus Deum charitate et minus Deum: Hi n. adhuc augebunt charitatem versus Deum magis quam versus Deum. Hinc sequitur, neq; actus intensior Deus necessario diligendus, q; laudabile est ex tota virtute habitu diligere tam Deum quam creaturam vnumq; in suo ordine, q; si habitu est aequè intensus ut respicit creaturas et ut respicit Deum, laudabile est tam intensè diligere creaturas quam Deum. Confirm. ex beati vbi ex tota virtute sine exceptione diligunt aequè intensè diligendo Deum et creaturas. imo Deus ipse aequè intensè diligit se et nos loquendo de intensione vt est reperi in actu dei, amor n. ipsius erga nos habet infinita efforti ore quasi intensiua, similiter erga creaturas, quatenus creaturas magis diligat appretiatiuè. vide non est verum q ait Bannes, ens actus à charitate oriatur intensiu fieri in Deus quando est separate habitu quam in creatura, sicut n. habitu inclinat totis in Deus secundus ens gradus suos, ita et in creatura. 2°. ex sicut possumus diligere Deum non diligenter actu creaturas, ita et possumus diligere creaturas ex charitate et ex Deus etsi actu non diligamus Deum s.s. tanquam id q diligitur, q; sicut possumus Deus amare intensè dum amamus creaturas remisse, ita e contra possumus diligere creaturas intensè diligendo Deus remisse. Ito est, ex bono libero bonus actus quidam maiori vel minori remissi, et inter eos quoad exercitium no est necessaria via vectio et dependentia, fieri q; vt iustus intensiore actu diligat creaturas quàm aequè diligat Deus, vt n. diligere eos ex tota habitu efficiore loqueti aliqs et varios actus, et virtute sanctus antequàm Deus ita diligat. vnde nullus verus no est q ait Bannes ex impliciare contradictione vt gratia ex charitate aequalis diligat creaturas, posse tu fieri vt diligat magis intensiue intensione remissa, et virtus naturae, quasi duplex sit intensio in actu charitatis vna sit vnita et simplex. Dico 1°: Hoc videri inordinatum Deus. n. dignissimus est vt infinita intensione diligatur, non a. creatus q; Deus deberet diligi intensiu. R. Ethi minus sit ordinatus vt creatus intensiori actu diligatur quàm Deus, tu non est contra rectam rationem ex rectitudine diligentis, non a. rei dilectae, nam ipsi diligenti creatus sit vilior et nobilior, non tu est minus ordinatus vt creatus aequè intensè diligatur ac Deus, quatenus n. Deus sit dignissimus ex dilectione intensiue infinita, tu et creatus ex Deus est digna similis intensione dilectionis sibi accodata, et dilectioni Dei nihil ex dilectis, sed creatus dilectiani aliqd addit. Adde, efficiue intensiua actus magis pendere ex efficiue diligentis quàm rei dilectae, Deus. n. quod diligit amore intensiue infinito diligit, non q Creatura digna est, et ex postulat, sed q efficio dia ex exigit. Dico 2°: Deus est vt diligendi creaturas q necesse est vt diligatur actu intensiori. R. N.C. vnde n. solus sequitur Deus esse diligendus amore sublimiore sed non intensiore, q; intensio actus vnius dicitur se necessarius non semper esse ex maiori intensione vnius dicitur primarius, sed est ex aliqs causis, vt ex maiori requisitione vel facilitate actus, vel est ex habitu voluntis. Aduerte 1°: Quando creatus amatur ex Deus eodem actu et eadem intensione amari Deus quodammodo, non quidem vt id q amatur, sed vt vocis vsurpatio. vnde de ex modo amandi no est dubium ex parte. Aduerte 2°: si q; no haberet charitatis respectu creaturae, non posset diligere creaturas ex Deus ens mediante actu dilectionis Dei q terminaretur ad actus dilectionis creaturae. vnde haec dilectio creaturae no posset esse intensior quàm dilectio Dei, q; non est esse intensior sub principio. Ex dictis intelligitur 1°. quomodo Deus sit diligendus, est scilicet vita n. appretiatiuè sed aestimatiuè. et ita est verum sicut vita aestimatiuè.

Conclus.

Resolutio opinionis Bann: iuxta:

Ob.

R.

Ob.

R.

Nota

Deus diligendus, est scilicet vita aestimatiuè.

oia ff ipsis desirere, ipsud amicitia plicis? astimabil et appetibil rationa oia: Hor. n. dorat Scripl. matth. 10. Luce 14°. et alibi: Non tenemur illis diligere sicut oia intensiue, qz nulla Script. vel rō id ybat, nūquid in veritatibus propijs certis fundat vel intensio adig, sed priorum ipse adig ad solute seruandu sua spōte. Nec obstat illud Deut. 6° et matth. 20. Diliges dūm deū tuū &c. qz nō signat ipsius diligendū summe intensiue, sed approximatiue quoad spōte adig ptinet, propter. n. ibi summa dilectio nō pfectibilis virtuti summi obiecti: alq non ylt labori summa intensiue q̄ illa non propter. Dicit. Avaricia summa q̄ labori ylt ab unoquoq; secundū virtutes gradibus operatione. Sed contra, qz sic vide adū amare quo ung implere pcepta et inseruerit, alter nō implerent, qm vero peccaret, qz ex toto corde suo habet nō operat, contra pcepta ecclesiastici: q est absurdū: sic n. minus sanctitat homini esset detrimēto: Deinde manifestū contra deū et ita vt nullū diligeret deū et operatet ad meritū. 3°. Nullo modo, nisi habiliter sine habitu q̄b et qualib sit adig vel amor intensiue summe ecclesiastice caritatis, q̄ ad vitā non obligamur. Neq; et diri ylt pcepti amore summū intensiue respectu aliarum veritatū, sc. vt Deus intensiue diligamus quia vel alia, hinc qz id iam refutatū est, hinc qz dor affectus hominis pfectibil et inestimabiles gradibus. Q̄ qz non aliter tenemur in summe diligere quia de pcepto summe dolere: alq non tenemur summe dolere intensiue, sed solū appretiatiue, et quia intensio vera nō tationis, qūcūq parua sufficit ad satisfactionē pcepti, et ad ostendendū extremū. ylt 2°. Adverte tū, quōdō non tenemur sic intense et ardenter amare quia caritas, tū ylt valde bonū ecclesiastici nobis sunt ylt comodū, vide rationes nō ylt facile reperibile pdimendū non tū stater putandū ylt esse ecclesiastici ylt ung intensi et ylt vitate diligendi quia deū, qz pfectius ylt illū diligere qz tota diuitie ylt tabi, qz beati in celis nos deo regnabit fruent.

Ārtic 3ū. Utrum Deo debeat ex caritate ylt diligere deus quia scipsū?

Rx. Tūs amare naturali quia scipsum debet deo magis diligere deū quam scipsū. Ro ylt, qz ex bonū tus naturale quia scipsum est in deo tanquā in fonte: in nobis vero solū ylt qā participato, et tamen vnig solig boni: alq magis ylt diligendū ipse fonte boni, et vite solig boni principiū quia exigua boni gutta, nā sine illo nec vllus bonū nec vllg amor esse posset, sicut lor a. ylt. Dubitū Hic ylt. Utrū deo naturaliter inclinet ad deū magis diligendū quia scipsū? Nota. qm de actu dilectionis dei, utrū solū vtra virtū pfectū posset, sed de naturali inclinatione, utrū ea inclinet nos ad diligendū deū qm nos bisipsos? Sunt due sentie. 1ª ylt, q̄ ea inclinet ad diligendū deū q̄ deo. vla Alexand. lib. 3° sum. hal. 5ª. c. 3ª. q. 1ª. Bonau. et Gabriel in 3ª. dist. 29ª. Posterior ylt, naturā inclinare ad diligendū deū q̄ nobis ipsis. vla d. thom. Hic et 1ª. q. 60 a. 5ª. Scotus in 3ª. d. 27ª. q. vnica. S. utrū ignis natig, et dist. 29ª. q. vnica. Durād. dist. 29ª. q. 2ª. et alibi, ylt modo cōi, et pinde tenenda. Vide Doct. Sole. de nat. et gra. c. 6. et 23. pt. Qz aliq inclinatio caritatis exigeret inclinationi naturē: ylt falsū ylt, nā gra nondestruit naturā sed pfecit. 2°. Qz inclinatio naturalis esset pfecta et intrinsece mala, hinc qz q̄ se et formaliter inclinaret ad id q̄ intrinsece malū ylt. sc. ad diligendū se supra deū

Sicut ylt

Praecipitatio.

Ob.

Rx

Praecipitatio.

Nota.

Rx

Dubitatio.

Nota.

Rx

Sinit si intellectus magis inclinaret in falsum quia in verum, esset practi
inst. hoc) et consequenter Deus q dedisset homo inclinationem voluntati esset miser
mali, q est impium, homo q esset contraria fini ad quem hoc est conditus q
est ipse Deus. 3° q malus esset exacti considens supremum statum voluntatis
inclinationis, malus est m. diligere se supra Deum, q ita esset contrarie
supremae inclinationi. 4° Ro naturaliter desiderat Deus esse diligendus tanquam
voluntas tenetur omnes bonorum naturaliter, q in voluntate est aliquis ad hoc inclinatio
natio. 5° q Deus est ultimus finis et summum bonum totius, non a. esse hoc
sibi, q hoc naturaliter inclinatur ad Deum magnum amandum et propter
q finis ultimus et summum bonum pp se appetitur, reliqua pp ipsum, et
vita et esse. 6° A tertium, q quod naturaliter seipsum exponit q salutem
totius, et civis q salutem Reip. q non deus sit bonum cuius totius virtus
principaliter principaliter pertendit ad alios magis diligendos quia seipsos.
Dicit 1° Sed quod quaedam a salute totius, q vir se exponere q toto Ob.
et ipsa sit salus, ac gladio q seipsa. Rdeo. non q se exponit, sed Rx
q toto se exponit, aliter non inniteretur in alios gladiatores audaciam
suam intuitu et averteret malos a toto, idq sine omni deliberatione
et instinctu. Ultra. Dicit 2° Hoc non fit a parte sui a toto q exponit Ob.
ignobiliora parte q nobiliora, et q sua ipsius salute. Rdeo. Non hanc ad
ipso toto quam a parte inclinatione hoc fieri putandum est, sicut patet Rx
visi mutant loca ad sua interitu ad varium impediendum. Dicit 3° Ob.
Quod magis sit velle bonum quia Reip. q non diligit bonum Reip.
magis quia suum. Rdeo. Etsi velit sibi magis bonum honestum quia Reip. Rx
non tm bona externa et corporis secundum q est pars Reip, vide
sua bona corporalia et vitam temporalem exponit q salute Reip. Sed bonum
honestum magnum q aliquis exponi debet, q no est aliqua sublimius
bonum bonorum ad q comparatum honesti pfecto negatur. Dicit 4° Amicus Ob.
et q amico exponit vitam sua, non tm ideo magis diligit amicum quam
seipsum, sicut exponitur non sapiens mortem pueri q bonum temporalium,
non tm ea magis diligimus quia nosmetipsos. Rx Rndeo q6 q sicut bonum tempo Rx
ralium vita sua exponit q seipso exponit, sic q6 amico et
amico, magis diligit bonum spirituale amicum, vel certe bonum honestum
sua quia q vita, non a. magis diligit vitam amici quia sua: Bonum
a. Cicer q virtute politica magis amat salutem Reip. corporalem et flo:
rentem statum quia suum. vide Cai. de loco, et Soto lib. 5° de nat. et gra. c. 6°
q haec vox D. Thom definiendi contra oppugnationem Stoici et Dividi.
Sed contra sententia 2ª obicitur 1°. Gen. 8°: Sensus et cogitatio humani cordis Ob.
in malum prona sunt ab adolescentia sua, q hoc pertendit ad se diligendum
q deo. Conf. Sap. 12°: maligni est natio eorum, et naturalis malitia eorum
et non potuerat mutari cogitatio eorum in aeternum, semel ergo erat maledicta
ab initio. Rx ad 1m locum. Quidam volunt illam propositionem non esse intrinsecam Rx
voluntati sed extrinsecam, q etsi aliquis sensus admitti possit, ut proprie verum non est
esse extrinsecum voluntati, intrinsecum vero partis sensitivae, ita in voluntate non
solum est inclinatio ad bonum honestum, sed et ad ea q licite vitae sunt rectae
sicut habet naturalem inclinationem ad hanc vitam amandam. Dicit a. Licet proprie
mala, ut intendens malitia, non q q se mala sit aliquis intendat in id q
malum est Cicero a. appetitio recti vel delectabilis q se mala est, sed q dam
ex se indifferens in moralibus: physice a. est q dam bonum naturale) sed q simili.
malitia quae est reminiscentia primae peccationis inscitiae originalis, vae miseri
principium dicendum ergo est sicut dictum recte in scripto obiectum

O

nim tñ non nisi secundñ illud fieri debuit. Sed Lor non fit vitio alicui
expressionis, unde ꝙ cauetias restitue originalib quã fiebat ut oẽs ꝑsonã
sicut exigerent in actib secundis dicimus vnde vñb tanqã secundñ ꝙ
primã suã regulã quã deus in natura plantauit ut oẽi viuã appetitiuã
uel et libere motiuã secundñ eam diuigerent. Dicend. in statu nãe
ob. naturæ istæ ꝙpensiones inclinassent ad actꝰ ꝙ sunt contrã rectã
rõnẽ, eaꝝ fuisset illarũ actualis rectitudo, ꝙ sunt ꝓ se et intrinsece
malæ. R. Quod vitale habet inclinationẽ nõ ꝓpterea potest esse in
℟ id ꝙ est contrã rectã rõnẽ, sed tantũdo in quibꝰ natũræ et delectabile
et in id ꝙ quasi longe ꝑfectius est simile et bonum, quibꝰ appetitus secundñ
se nõ est mala sed indifferens moraliter: nec refert ꝙ hæc ꝓhibeant
esse nisi talibꝰ rationabiliꝫ ut non possint licite appeti, ita ut absoluta
appetibilis esset contrã rõnẽ et quide mala, ꝙ quod naturale nec
non inclinat in illa bona ut sunt eadem talibꝰ rationabiliꝫ, sed absolute
ab oĩbꝰ huiusmodi rectitudinibꝰ partibꝰ, et inclinat in sua obiecta
nudè considerata, unde ꝓ accidens est illi ꝙ obiectũ sit aliquã bõ
et illicitũ rationabiliꝫ. Unde ꝙ non sequit illa esse mala, sed simpliciter et
necessariõ deberi dirigi à regula rectæ rõnis, ne in operatione contingat
illa fieri in suis obiectis quando malis rationabiliꝫ est restituẽd. Ad
ut ad formã respondeat distinguendũ est, vel n est semmõde de potentia
et inclinatione naturali quasi in habitũ: et sic modo naturale quod
ꝙ se non inclinat in actꝰ malos, sed in indifferẽtẽ, immediatam in-
clinatio quæ habet vitale quod voluntas est in appetitione rectæ vel
delectabilis, ꝙ secundñ se est indifferens: vel est sermõde actuali
inclinatione quæ habet quod voluntas mediante aliquo motu primo,
et hæc inclinatio nõ nisi sit aliud quã ipse primus motus ꝙ tendẽs
est in id ꝙ ꝙ se malus est ꝙt esse in actꝰ pravos, v.g. in voluntatẽ
formandi, firmandi ꝙ. ad quam primus motus inclinat, non tñ ideò ꝙ
suis naturale quod ꝙ se inclinat in actꝰ pravos, qꝝ ꝙ se non
inclinat in motꝰ illos primos rectos nõ sit institutus ut operat in
motꝰ primos, sed hoc est illi accidentarius et extrinsecus, quãtum
contingit id ꝙ est delectabile vel rectæ naturæ esse rationabiles talibꝰ
rationibꝰ vel quando vitale appetibile vel aduersatur. Unde ꝙ distinctio
actionis esse ipsius naturalẽ ut in talem motum inclinat, si intelligat
esse quando positiua cognitionẽ ꝙ quasi habet naturale quod ha-
bitabile, et quasi determinet ad pravos motꝰ, sic falsũ est, qꝝ nihil est
naturaliter ꝓhibitũ in voluntate quod illa inclinet ꝓtiꝫ ad motꝰ illicitos
quam licitos. Dico naturaliter, qꝝ habitꝰ pravus ꝙ se inclinat ad motꝰ
illicitos, ita ut eo bene uti nequeamus, sed illa non inest voluntati natu-
raliter, nam exercitio et usu comparatur. Si a. intelligat esse quandã
rationẽ negatiuã naturaliter humanæ voluntati recundã vel sibi
naturalẽ impressionẽ, ꝙ consistat in hoc ꝙ est nõ esse ꝓhibitũ sibi
ꝓhibitis sive regulæ, sic dicit rectitudo naturalis est ꝙ apta sit esse in pu-
rum motꝰ, sicut est rectitudo naturalis, posse moui, posse ambulare, posse
currere, posse esse, hæc n. oĩa formaliter nihil aliud sunt quam
absentia seu negatio rationis ꝓhibitionis naturaliter rei rationabi-
Similiter absentia huius ꝓhibitionis, s. iuxtam subiectionẽ ad suam
regulã, ꝙ absentia naturaliter inest voluntati, vt ꝙ sit instituta in sũo
ordine, nec ꝙt tolli nisi ꝙ aliq donũ supernaturale quale erat institutũ
originalẽ, ꝙ supplebat id ꝙ naturaliter debuit humanæ naturæ vitio
ꝓfecit, cum in statu nudæ naturæ absistat naturaliter ꝙ talem motum ꝓhi-
beret, istos motꝰ primos quodãmodo posse dici naturales, et voluntatẽ in esse

inclinare naturaliter: nonne q̄ in voltc sit aliq̄ pondꝰ seu inclinatio
positiua ad bon malꝫ, sicut in intellectu nō est inclinatio ad iudicia falsa.
Adde, etsi ei malꝫ secundꝫ se effectū rōsonanci vitali gyrationi voltꝰ
ꝛ. quatenꝰ tendunt in bonū delectabile et rōdꝫ prise, et ginde essent
secundꝫ q̄ naturales, tū absolutē et integrē rōsonanti essent ybe vitas,
(sicut falli, errare, mori est ybi naturā; vō q̄ nulla positiua inclinatio
ad talia deh) et quōdcūq; contra naturā, q̄ gyrantio voltꝰ ad rōdꝫ natꝰ. ob.
valē aptitudinē habet et dirigat a recta rōe, quātūcūq; sine auxilio dei ad finē
semp nō possit, videquendo forth sane directione, forth contra vitalē inclī.
nationē. Dicrē. vide q̄ si malꝫ tam fortel et subtil in nobis quēdā ne.
rectitate naturali, et instrumēto et in statu nūde naturali? Rdeo. Re secundꝫ &
q̄ vitales sunt, ꝛ. si tendunt in rōdꝫ vel delectabile prise, et vitaliter
abet ea effectū q̄ libuit id q̄ in illis malꝫ tendit contra rōē. Dicrē
ipse respondeo est. q̄ gyrō et pondꝰ vitale voltꝰ q̄ se nō inclinat
in malꝫ, sed in indifferēs; malꝫ tū prout secundꝫ q̄ sunt vitales
quatenꝰ tendunt in rōdꝫ vel delectabile prise, absolutē a. sunt potiꝰ
contra vitā, q̄ vitale est volti à recta rōe diuīti secundꝫ rōē q̄ sunt
gyrationes, sicut mori est contra naturā. Ad 2m instantiā. D. Aug. lib.
2. de Conscip. c. 8. explicat cui lōge dicit malitia dīi vitalē q̄ nascit
ex radice originali, q̄ dicit vitale, q̄ nīs vitia humāe pcreantur. Illud
a. (sit nō potuerat malum rogitatū vnū) intelligit, sine gra, et (sanē
malendum q.) in Adamo. Sed Aug. nō loquit ibi de alijs bonis, sed solū
de habitualibus bona charata ante ingressū fluxū rationē. Dicit itaq; cha-
nantibus malitia vitalis q̄ longa iam rōsuetudine erat inueterata,
rōsuetudo a: est velut altera natura, nā à teneris adhuc erant in ado-
lescentia et multi alijs vitijs q̄ in ipso rapte reperit. Ge. a. addit,
et non poterat malum: sigmat vel difficilius potuisset malum sibi
mouere q̄ longa consuetudine: eodē modo et dicit Hieron. 3. si post baptismū
malum velle sua, et pondꝰ vanitatis sua, et vel poterit bene facere nīs
velit, malꝫ. Denīq; verat vel semē maledictū ab initio, q̄ statim
post delictū Cham, à quo Chanaan, fuit maledictꝰ à nōe patre suo.
Obiect. 2. Amor Dei est diffusiuꝫ; amor vero sui est fortiuꝫ, q̄ Aug. ob.
magis inclinat ad amandū se quam Deū. Confir. Re sic necessariū
esset aīt se deserere esse aīt Deū, naturaliter malle se q̄manere
in esse quā Deū, q̄ si tū q̄manet inclinat aliq̄ bonū quātūcūq; fugiendū
Deū nō esse, si a. desinat nihil tibi gdest q̄ Deus q̄manet. Rdeo. Amor &
Dei diffusiuꝫ est non q̄ inclinatiōe vitali contrariū, sed q̄ dat inclinatio
est valde imperfecta, et velut dimidiata q̄ aliunde iuuari et repleri debeat
vt in actū perfectū exeat, sicut inclinatio materiæ ad formā, vel fini
agēti ad ambulationē: Amor a. sui fortiuꝫ est, q̄ dat inclinatio q̄ se
est satis perfecta et vigens ad p̄sequenda rōdꝫ sua, quīde nō eget
habitu vel alio auxilio vt efficaciter appetat rōdꝫ vel delectabilia, sed solū
vt secundū mensurā et distantiā recte rōis appetat: vide hic habitꝫ nō est
in voltc rōsiderata secundū inclinationē illā ad rōdꝫ q̄ satis vigit, sed
secundū inclinationē ad honestū, q̄ debilis est. Hinc patet, Aliud esse inclī.
nari magis ad sua rōdꝫ amanda quā ad diligendū Deū (cui dīi est magis
inclinare, q̄ inclinatio ad rōdꝫ sua magis vigit quā inclinatio ad
amandū Deū) et aliud inclinari ad magis amanda rōdꝫ sua quā Deū
sue (q̄ idem est) inclinari ad amanda illa q̄ Deo, talis n. inclinatio in
nobis non est, q̄ penīa est. Ad Confirm. vitaliter ad dictat vt potiꝰ velim
Deū esse quā nos ipsos, dend n. est magis bonū nostrū esse, q̄ ipse est bonū

vite, a quo et nostra principia, et oe aliud essentialiter dependet, ita
quo eminentissime remanency esse in nobis ipsis esse desinamus: magis sim
pliciter et absolute loe est magis optandus: posita vero alia hypothesi impos
sibili thomas respondi est, n. posse he velle et hi potius primarie quia
Deus, qz si hi posset esse sine deo iam deus non esset Deus, nec bonus
vita, unde nemo potuit velle et hi potius sibi quam alle. Ritschy, eo modo
potuit velle et ipse potius sit quam hi, qz si est Deus et bonus vita, ma
gis optandus est et ipse sit quam et hi sib. Unde minus est si posita
hypothesi impossibili sequantur contradictoria. Obiecit 3°: Quilibet homo
Ob utcunque amat, amat et aliquo modo sibi unitus et conformitus, q
quo magis est unitus, eo magis illud amat, q non loe sibi maxime
sit unitus, stante vero sibi, maxime se amabit et q deo q no est unus
non loe. Auth ibidem ex dictis sanctis accipit apud Philosophos libri
Ethic. c. 2°: Amabile bonum, unitus. a. Greius. Et. c. 8°: Amicabilia q sunt
ad alterum sumendum ex amicabilibus q sunt ad nosipsos. R. Quando dicit
R q loe utcunque amat, amat et sibi unitus, si (vt) reduplicet vos
amandi principale, falsus est, non n. conformitas est vo principalis ra
aliquos amoris, sepe n. utrore sororem et liberos odio habemus si malos di
cunt: Si autem (vt) reduplicet conditionem quandam sane qua no amor
sit verus vt, nemini n. amor nisi vt aliquo modo sibi vel ad nos pti
nere. Hinc ty non sequit vo magis aliquem amari quo nobis est conjun
ctior nisi et principalis amandi no par sit: alq sic no est par ra
amandi, qz in deo est fons omnis boni, in nobis a. tenuis radius.
Ad primu rationem dico. Sicut est, oe bonum gratis esse amabile, sic
quoque velle, optare et gratare sibi bonum magis quam alicui q ty
non sit conjunctior omni bono; quoniam n. bonum no distinguit contra alte
rius principium, non a. contra bonum rone, nisi n. magis est amabile
bonum rone quia sibi principium. Ad 2m Sicut est. Attendit in amicis
unde oe attendit ipse loe Gabet vera scripsit, talia n. bona vult amico
qualia sibi, qz optimum illius tanquam alterum se. Sed loe solus Gabet loe
ad vos q vicissim sunt nobissimi conditionis, non ad eos q est fons vite boni.

Arity q°. An loe debeat ipsum magis diligere oe charitate qua Greius?
R. Homo absolute debet ipsum magis diligere quia Greium, ita et
nullus potest ne qde minimum posset rather ob Greium salute. Diffi
R Dubium. cit. Unus loe absolute debuit ipsum magis diligere quam Greium
in spiritualibus et corporalibus bonis, et quomodo. Nota. Inter bona spi
Nota ritualia qda sunt necessaria ad consecutionem finis nri dei vel mediate
vel immediate, ut esse, intelligere, fides, spes charitas: Quedam vo ne
cessaria ad illa, et sunt diversitas: Alia n. no reddunt mod deo gratiosos, ut
sunt, donum Apostolie, miraculorum linguarum: alia reddunt gratiosos, ut
existere gratis sanctitatis omnesq virtutis. Sit 1ª prop. thoo. tenetur ipsum
Prop. 1ª. absolute magis diligere in spiritualibus bonis necessariis ad dia aliquis,
quia Greium in ipsis aut aliis gratis, et pinde absolute loquendo tenetur
ipsum magis diligere quia Greium. Est contra DD. in 3 d. 29ª Probatur
Luce. 19: et Matth. 22: diliges Greium tuum sicut teipsum. Ratione vero
sigrati equalitas dilectionis nostri et Greii, quasi equa appetibilis
deberemus diligere Greium atq nosipsos, sed sigrati imitatio et similitudo,
ut regula dilectionis Greii a sancto dilectio accipiat, ut ait Augt lib.
de Civit. c. 12: 1. ut sicut sibi vult ona bona et nihil malum, ita et Greio,
non tm equa sibi et Greio velle debet, sed ipsi sibi, ut amor quo se
amat possit esse ve pars obiecti materialis amoris Greii, et oe actus

sit: desint q̄ bona debeat velle ꝓximo, q̄ mala nulle. Vnde patet, homines magis seipsos debere diligere, eo q̄ ad amare sint tanquam ad exemplar formet amare ꝓximi, exemplar n. est principaliꝰ et ꝓfundiꝰ exemplato. Et Ecclesi. 14°: Cui sibi nequā nisi bonꝰ? vbi signat delectionē et beneficia in ꝓximū diuerse à dilectione et beneficijs deꝰ in seipsis, et cū q̄ se non amat nec bene facit et oportet, non posse amare ꝓximū et si beneficiat. Hoc manifestiꝰ est in deo dedita diuinitus q̄ nam sibi aliquā sint inbonis spiritualibꝰ negligendo ea sibi, ne possint et sint ꝓbꝰ alios ea amare et ꝓmouere. Hoc ꝓbat illud Aug. Enchyr. c. 76°: cui dubi Eleemosynā facere primus debet à se incipere et ordinate faciat. Vide eandē lib. 1° de doct. christ. c. 23°: Et Ecclesi de vita contempl. lib. 3°. c. 15°: vbi dicit quemodo vnusquisq; se diligere q̄r q̄ Aug̃ ponit bene ordinato in ordine suo sit diligendus ꝑ. Deus, deo ipse dilector, ꝓximus, et corpus nostrum. Idem habet ibi. Nec nemo diligit aliq̄ bonū nisi aliquo modo sibi coniungibꝰ sit: alq; sibi ꝓpꝫ maxime est coniungendo, ꝙ seipsis magis diligit. 2°: Nec charitas est veluti pondꝰ quod tendit deorsum in ꝓpꝫ bonū ꝑmanens. ꝑ. Deus in quo est. et bonus: alq; pondꝰ magis trahit subiectū suū in quo est, ꝙ ꝑ. Confessi. q̄ de essentia Charitatis est quodāmodo subiectū suū inclinare ad amandū Deū, ne ut a. de vera essentia inclinare suū subiectū et velit aliud amare adhærere Deo (si n. nulli alij essent adhæ non inclinaret) q̄ inclinat subiectū suū Deo et ꝓbꝫ adhæreat deo quā et velit aliud ꝓximū adhærere, et pinde ut subiectū ꝓbꝫ habeat necessaria ad amandū quā et ꝓximū habeat. Dicit. ob
q̄ inclinabit ut subiectū suū ꝓbꝫ quā et deus sit, q̄ hæc inclinatio est de essentia exp. ℟. N.C. nec si Deus non sit neq; ipsa charitas esse illa nec ℟
ꝓt, neq; in individuo neq; in specie, neq; in gen̄, neq; in suo principio et fonte q̄ deus est obiectū et pinde quasi formalis ratio ipsius charitatis, q̄ magis ꝓtinet ad essentia charitatis: ipsius vero subiectū est veluti ratio materialis q̄ non ꝓtinet ad essentia charitatis nisi consideret et ab ea inferens, vide absolute charitas esse ꝓt sine suo subiecto pati, et pinde inclinatio charitatis quā habet ut subiectū sit non est tam essentialis et intrinseca quā ut obiectū sit: inclinatio n. qua charitas inclinat ut deus sit, est ꝓbꝫ intrinseca, non a. quia ut subiectū nisi bene sit. Sed obijcit 1° D. Aug̃ lib. 8°. de Trin. c. 8°: ob.
dicit, nec ꝓximos ꝓbꝫ delectamur quos deo impendere debere quā nobis, sanctis vero hominibꝰ quantus nobis, ꝙ non debemus nosipsos ꝓbꝫ diligere quā ꝓximos. ℟. Deo debemus ꝓbꝫ delectamur impendere, q̄ et nos obiectū, et ℟
nec æstimationis debemus alijs magis diligere quā nobisipsis, q̄ ꝓximus, sed sanctis debemus diligere quantus nos ipsos ex parte obiecti delectat, ꝑ. volendo illi vnde bona q̄ nobis: non a. nec æstimationis de qua dic agimus. Obijcit 2°: ob.
nullus aut deus. Eccl. 32°: Aut dimitte populo tuo nequā, aut dele me de libro quē scripsisti: vbi deus nec nouit malle quē separationē à deo quam ut populū ꝑeat. Et q; ipse loquat de æterna separatione seu delectione ex libro ꝓdestinationis ꝓpiens nec esse de numero electorum, colligit ex responsi dni. Cui ꝓnuntiens inquit delebo eos de libro. Similis lucy est ad Rom. 9°: Optabā anathema esse ā Christo ꝓ fratribꝰ meis ꝑ. Nec obstat q̄ dicit (optabā) quasi optarit rem aliter esse fieri vel impe: fieri in amore christi, inter. a. non optat, q̄ fieri est ἀδύνατον, accipiendo vt sit modo potentiali, inquit Christost. et Ambrosius, ꝙ optauerim, seu optare esse Anathema, si n. dei dispensatio id permitteret. Nec ꝺ quis ℟
bene vanitas esse sentiat ꝑ. et DD. q̄ meruit ꝙ libros illos intellexerit, vt videre est apud Sixtū Senense lib. 2°. Bibliot. verbo. Liber vitæ. Sed magnum ꝓbabile est illa q̄ dicit accipi ꝙ libro diuine ꝓdestinationis. Et

tuine dicendus est, Dor à moyse dictus esse non q̃ meruerit illud malle
sed vt Dor modo loquendi filiorum desiderium salutis populi quod flagra
bat experiretur, vbi in Dor filiorum confidentia quia labebat de dei
regia se amore. Sicut si amicus inhians ex confidentia amicitiæ dicat
Aut ignosce huic misero q̃ quid rogo, aut rejice me à tua amicitia
non n. potest amicus Dor nullo modo velle tali rei aliquid cui ad ipsi
nocendum. Vta D. Aug. qst. 147ª in Exod. Eodē fere verbis refutat Hie
ronimi in Epist Dor, et Abulens. qst. 41ª in Epist Dor, q dicebat esse
simonie hypocrisis: et Dor exposito vt esse facilima et verissima
non n. potuit vt aio Dor malle q̃ illius finē, nisi nullo modo esset
medius ad Dor ordinatus. Posset iterum et dici moysen q̃ minio gloria
Dei et salutis populi desiderio vt aio elegisse priuari eterna felicitate
non quia absolute sed vt erat bonus ypsius, modo ty permaneret in amici
tia dei, q̃ putabat id deo magis placere, et ad maiorē dei gloriā
pfuere. Vta Chrysost. in cap. 9ti ad Rom. Rom. 16ª vbi primus refert
sententias eorum q moysen et Paulus putant fuisse loquutos de morte tem
porali, vt sensit D. Hieron. Secundo, inquit Chrysost. optasset Paulus à Christo
to Anathema fieri et separari ab eo q̃ morte carnis, nisi mors ipsa potius
ad vtilitatem Christi et ecclesie cederet, et ipsius gloriā potiri faceret
verisimilius est, q̃ in isto Epistolium ipsa sustinuit. Idem fere ostendit
etiam tam moysen quam Paulum nisi Dor diuerunt rogatione hanc
disse non solus de presenti vite agonia et morte, sed et q̃ deo quē
magis quia scipsos diligebant valde et Angelos suos gradientes ad ea inuisibi
lia spreuisse, ac q̃ dei amore ab ipsa dei fruitione et ineffabili gloria
excidere non solus pertulisse, sed et quodammodo optasse. Idem docet lib. 1º de
compunctione cordis. Idem sensit orig. et Ambr. in eundē Epist, et Hie
ronim. 12º in Cant. Pro qua sententia nota, Beatitudinem posse dupliciter
nota. considerari. 1º quatenus est finis omnium bonorum nostrorum referendi in nostrum cre
ditor, 2º quatenus refundat in gloriā et laudē dei, q̃ illius sibi magis amā
bimus et laudabimus: Chrysost. et isti authores considerant posse vt est in ho
minis creatis, sic n. est amari non solus q̃ ipsa, q̃ ad virtutē spei
pertinet, sed et q̃ gloriā dei tanquam finē, q̃ est charitatis, Deo n. q̃ cha
ritate et sicut beatitudine vult q̃ Dei gloriā tanquam ultimus finē, vt
sic illas amet laudetq; Thom. charitati ascribunt magis ad dei gloriā af
petendā quam ad beatitudinē vt patet in nostrum corpus. Vnde est q̃ ne
charitate desiderare carentia beatitudinem quia parte est in corpus positis
bus si Dor modo posset dei gloriā promouere, et esset deo gratior, ty fieri
absolutis non est vt q̃ ex charitate desideret sempliciter carere beatitudine
etsi sic posset totius mundi saluare, q̃ charitas non est inclinare ad id
q̃ minus placeat deo, et minus tibi placeat Deus: Deinde non est in
clinare ad amissionē summi boni, nisi Dor non sit medius ad alicuius
salutē aut ad dei gloriā promouendā. Thom. illud desiderium moysen et Pau
ponunt q̃ impossibilia et repugnantia ordini sapientie dei: 1º vt q̃ sit
ecta status beatitudinis eterna magis placeat deo quia in statu illo, q̃
includat repugnantia: Sic n. in eternum carere debet beatitudine q̃ Deus
non vult tibi tantum bonum quantum Domini beato, et consequenter nō
tantum te amat, Dor q̃ Paulus supponit, aliter id non vellet. 2º vt ecta
vitam beatā tantum amet quantum in illa, q̃ est repugnat, q̃ multi non
est comparandum ei q̃ respondet visioni dei. 3º vt amissio beatitudinis
fiat sit medius ad salutē aliorum, q̃ et repugnantia includit. Vnde patet
desiderium tale nō posse excusare nisi ex quodā excessu summi amoris

non considerabit q̄ sit possibile q̄ impossibile: Ex dict patet responsio ad lorū
Apl̄m, & positionē ejus seq. declarationē Chrysostomi vel Aug̃: Obijcit 3°. Christ loq̄ Ob.
est Deūs noster, vt patet ex Parabola Samaritani: atq̄ debemus Christū proximū
magis diligere quā nosipsos in spiritualibus, ꝯ S. Th. Christ est duplicitēr rō. R.
siderari, 1° vt est caput vtriusq̄ nostrū, participēt beatitudinē viātes, et
sic considerat̄ nō debemus ꝑfectē diligere quēm nosipsos, 2°. vt est princi-
pium et causa meritoria nostræ salutis, cui debemus maiorem, sine quo
nec vlla acceptemus, nec accepta in nobis conservare, et sic charitas
magis inclinat ad diligendum Christū Dei optando ipsum esse, et unionē
hypostaticā ꝑmanere, quēm simpl̄ simpliciter. Nō est, q̄ sine Christo necesse
esset ipsos considere, cum Christus sit causa vitæ ipsis in esse et conservari,
et gratiæ et simpliciter sit causa, ita Christus nobiliori modo est causa.
Propos. 2ª. In ijs bonis spiritualibus q̄ non faciunt Dei gratiam nec Prop. 2ª.
servandi necessarij dicit amicitia non est Deo se liberē diligere magis
quēm creaturā inquā q̄ ad salutē ipsius ꝑtinent, vide hinc intelligi in
Dei declinatibus patī vt salutē proximi quærat, v.g. si q̄s plurimū faveat
suæ doctrinæ, eloquentiæ, cognitionē linguarū, spiritualē diligentiæ et
consolationē quēmcunq̄ rōnē, Deus non esset contra charitatē rectæ in-
clinationē, q̄ magis inclinat ad bona proximi salutaria quā ad sua indiffe-
rentia. Nō est, q̄ vis charitas principaliter inclinat in Deū amando et id
q̄ ipse gratus est, non inclinat & se in bona illa indifferentia q̄ nō efficiunt
Deo gratiorē. vide Apl̄m 1ª Corinth. 13. Charitas (inquit) nō quærit q̄ sua sunt 1.
non anteponit ꝑcula corpora siue temporalia sive spiritualia, indifferentia tñ
q̄ Deo gratiorē non efficiunt, proximi ædificationi et profectui. Non n. ibi
loqꝫ Apl̄s de illis q̄ Deo gratiorē faciunt in humilitate, obedientia, dilectio-
ne, fide, nemo n. q̄rat quid dicta sua ꝑcare, q̄ in illis non spectata ꝑfec-
tionis ꝑfectio, vel excellentia gratiæ, sed beneplacitum Dei, vide talib̄ quæ
Dei sunt. Prop. 3ª. In bonis illis q̄ Deus vellet Deo gratiorē esse Prop. 3ª.
non sunt absolutē necessaria ad dictam amicitiam, ita licitē ꝑt q̄s seipsum magis
amare quā proximum ex necessario; vide inducta tenenz diversē pati de-
trimentū seu imminutionē aliquā in esse bonis vt proximi salutē procurem,
quēad possibile si velim: tenenz tñ intendere ad aliqd vide arridet aliquā
gratiæ spiritualis diminutio. Prior pars, sc. q̄ in illis bonis non teneat
pati detrimentū ob salutē proximi patet, q̄ id q̄ ꝛ charitate Deo imperā
rapit est placere Deo, ad Dei n. imperiū inclinat ratio sic charitas, ꝯ imperā
ꝑt inclinare ad id ꝛ q̄ Deo mens placet, et pinde fieri ngt vt ꝛ charis.
tate q̄s desideret esse mens sanctus, humilis, obediens, ait minori loco
in cœlo vt alij salutantur: atq̄ etsi amissione mis gradus charitatis possit
tolli mundus liceat, non teneretur velle amittere, imo charitas inclinat
vt ꝑtis illius retineat quā Deo magis placeat quēm vt velles totū mun-
dum salvare si ita Deo mens esset placitum. vide D. Bonavent. in 3ª d. 29ª.
q. 3ª. Dicit 1° Charitas magis inclinat in id q̄ Deo magis placet: atq̄ magis Ob.
placet Deo vt totus mundus salvetur, quam vt hic exigua sanctitate stet potius, ꝯ
ꝛ charitate magis debeat mundi salutē quam suæ ꝑfectionis optare: R. Si R.
Dei voluntas daret, et placet me magis velle deberi ex charitate diuturni
quā semper vt totus mundus ꝑeat, q̄ hic est nō contra charitatē: vide dicta
charitate q̄ in te est nō semp magis inclinare in bonum q̄ Deo magis
placet, sed in aliud q̄ Deus vult te magis amare: aliud n. voluntati humanæ
velle et procurare, aliud Deo, quæpp non debet semp Deo magis velle q̄
Deus magis vult, sed q̄ Deus magis vult Dei velle: vult n. Deus

te magis amare et prodesse id quo melior fiat magis illi placeat et amicus sibi, qd velit vt qsq; spūsq; mā gerat p. et maxime scripsit ꝑsint d.n. nūsq; vbiby est magnus reconciliator: 2ª ratio debet esse sondanda, ita vt in rg salute prouenda nullis adforat. datum hic ꝑsi. neq; id gemit et postulat aliquid dei donato, sed ex naturali ordine hic vendo naturaliter qđ vel ꝑp naturaliter magis inclinat ad suū bonū prouendū, qđ ad alienū vndē ordinē, hinc amicitia q inclinat magis ad ea volenda et prouenda qbg magis placeat deo vt et patet in amicitia humana. Dicit 2º Quando pars debet ꝑponere bonū totius bonū ꝑprio: ad hoc est pars mundi et resp. humani sui Ex. 1º. N.C. qz salg Exercitus nō est ꝑprie bonū totius nec pars debeat ꝑuatū bonū postponere sed ipse Deus. Bonū n. totius ꝑ q pars debet exponere bonū priuatū est illud a quo bonū partis dependet, et ad q tanquā finē refert, ita vt totus habeat suppositū quando nūlus vitalē et dominiū in bonū partis. Ex. 2: Neg Assū. qz non tenet pars quēd sui bonū postponere bono totius, sed tantū illud q est adu. fortē, vt sibi bona ecterna et corporis, sanitas, vita, sit q nō faciant totes malicia, sed bonū honestū minimū debet exponi q bonū totius, qz fieri neqt vt nō honesti me obligeret vt ob aliquā rationē debitā patiar, vel omissionē honesti, seu vt faciā id q minus honestū est, minimū deo placeat quā contrariū: nihil n. qt appetere sui interitū, vel et de. minutionē sui. Adde q bonū honestus sit finis rōis interitū minimū et obiectū ad aliud bonū magis. Dicit. Quod q videtur solidum potis appetat interitus sui quā finē p. Ex. Appetit interitus vite temporalis, sed non honesti et debiti, qm vero ipse vitg ne intereat inclinat mā ad vite corporalis interitū. Altera pars, sc. q deo non teneat homo magis velle sui ipsius non necessariū quā gēmi salutē, patet, qz non tenet homo ordinari ad magnetū gre, nec homo eligere id q non est esse deo gratū, q qt interdū eligere minuere sanitatis gradū ꝑ bonū gemi. confirm. qz qt q esse contentus rōis sanitatis gradū q passim habetur in matrimonio, istg infirmg, nec tenet velle maiorē idg in regab magis laborare et sua ratione affligere, q posset id potere ꝑ bonū gemi. Aduerte ꝙ deo nō esse ex inclinatione charitatis q homo inclinat in id ꝑ q efficitur deo gratior et, neq; est contra ipsam inclinationē charitatis obligatoriā, sed contra illa q est in consilio, nō m. solūs inclinat charitas ad id ad q obligamur, sed et ad q nō obligamur q ꝑ aliquā rōnē honestā possimus omittere et non velle. Ideo. qz hoc est alter actus q id eligit id q minus est gratus deo omisso eo q gratior est? Ex. Certus est nō esse actus charitatis, neq aliūde virtutis ꝑprie, minimū n. ex charitate vellit omittere deo id quo possit effici deo gratior: sed seqb debet illud omittere ob labore et molestiā vitandā, sic nō est actus aliūde virtutis, qz naturalis inclinatio sufficit: non ꝙ est actus moralis qz secundū rectā rōnē licet vitare labore non necessariū quandoq; aliqz virtuosissimus, etsi n. nō noceat deo tanquā malū, ꝙ debet tanquā bonū, obtinet interitus talis decoris bonū infimum inter opa honesta. Si qđ. a. debet negligere sui ipsius vt aliud iuuet ad salutē, vt esse actus humanus amicitie q negligit bona ꝑpria nō necessaria vt amicū bene faciat. nec refert q velit illud bona scripturalia, qz non vellet illud ea bona non determinato sui ipsius nō q deo deo placeat (sc. n. deo intendere, qđ vellet contrariū q deo magis placet) sed solūs vellet vt illud bene fiat qz fiunt citius vtiq. p. Tertia pars patet. Ex fieri qt vt qđ tenear ad

ob.

Ex

ob

Ex

Nota.

Quartus

Ex

status matrimonij, vel ad non ingrediendū aūt et desirendū religionē, si
n. id ad̄ vēr necessariū ad euitanda grauissima bella, vel si regnū aliog
devolueretur ad hereticos, et quo statū verisimile est illos non ad tanta stimdi.
tale periculū, quanta ghabile erat vnū in religione rōsentiant. Dicit. ob.
Ergo Charitas aliquando inclinat ad id q̄ est minus ꝓfectū et minus placet
Deo. Ry. inclinat intendendo in opꝰ minus in gre sūo ꝓfectū, sed magis in. Ry
clinat ad id q̄ oēs rōsiderata et absolute melius ꝓfectus est Deoq̄ gratius
videlicet re q̄ gratis est et vnū alteri consistere nequit, adeo vt ꝓpositū diobꝰ q̄
simul nequeant consistere Charitas nō possit inclinare ad id eligendū q̄ vnū
spōsalis Deo minus placet. Itaq; licet status matrimonij secundū se minus
placeat Deo quā religionē, tū vnus talibꝰ circūstijs magis ei placet, et
gratus est: Ex si oēs rōsiderata minus gratū esset Deo te inire matrimoniū ob.
quā religionē, hinc rōsequeretur esset malū fore te ingredi religionē
etsi tuus regnū deberet vastari, et ad hoc Charitas te inclinaret. Dicit. quod
modo inclinat nec Charitas ad status matrimonij in hoc casū, non valde sit Ry
ghabile me nō existente tam ꝓfectus. Ry. cc variata hoc est ꝓfectus et
Deo gratus oēs rōsiderata, q̄ accidens. a. et q̄ inde sequatur vt nō eligā illa
ꝓfectus simt in religione, sc. ex mea negligentia. Nam in hoc casu possis
et magis vel aequē ꝓficere in statu matrimonij, n. si velles semp retinere
alias vxa religionē et mundi rōemptis, multo gratius sit versari in mundo,
tū id agam ex puro amore Dei et ꝓximi: quāmuis n. moraliter vix
fieri possit vt q̄s in statu matrimonij aequē ꝓficiat q. vir spontē ampler:
tus et animus ad religionē nō habet, tū simul est quodq̄ talo aīo desiderat
Deo in religione seruire, et sola Charitate Dei et ꝓximi rōpulsus illos status
impediūt. Ex si status ille talis esset vt moraliter, sicut desiderare mori fieri
non possit vt illa placeat Deo simul in religione, rōsiderata Charitate minus
posse inclinare et multo minus rōpellere vt illos eligat ꝑ religionē, q̄
vitae vere esse retenta eligere minorē ꝓfectionē, et eligere status vide
licet necessario minus ꝓfectuosū sequi. Simul vt si adhibendo industriā eligendi
possit in statu illo tam ꝓficere quantus in religione, tunc n. nō expediret,
q̄ Charitas obligat ad eligendum bonū rōnis, nimirū Deo sit gratius, et ā se
plures possit simul tuo spirituali detrimento: nō ad hoc vt multū spiritual detri.
mentū Charitas inclinat et vrget vt in illo statu adhibeat oēs medii sibi
industrias, quibus ad id absolute nō obliget. Ex hoc patet, Eos q̄ studeant, do: Contra.
cent, audiunt confessiones, rōsolantur et diligendi salutaria ꝓsunt
proximo melius intendo orōe et rōtemplatione non facere contra sed se:
cundū ordinē Charitatis, q̄ hoc opa ad salutē ꝓximi tā necessaria, etsi
non sint ex se tam meritoria quā ipsa oratio et rōtemplatio, tū orōe simul et
studio necessitatis sunt Deo gratiora magis meritoria si prima intentione
q̄ Deus fiant, et hoc ita sit rōparata vt malleat orationi et rōtemplationi
vacare, nisi necessitas ꝓximi et gloria Dei illa officia exigeret. Hoc n. duo
videnda adsunt. 1o vt quantus in te est desideret magis placere Deo et fructus
operis secundū se secundū quā studiosi et abilitati ꝓximorū: sic n. ob
illius affectus rōsequeretur illorū expū meritus et signū est te nō esse
debitis studiosi et fructu ob tuam vanitatē sed vanā gloriā. 2o: vt studia
et ista ꝓximo necessaria. sint amati et ꝓsequendi desiderio inuidi ꝓximi,
et promouendæ gloriæ Dei, vt nō simul aliorū affectus exigā illa in te domi:
nari. Hoc duo si adsint non unus meritus sed multo amplius eligendo
status, in quo partim studijs et aliis officijs ꝓximo salutaribus, partim contē:
plationi vacet: qualis fuit status Apostolorū et antiquorū Ecclesiæ Patrum.

vt Hieron. Aug. Christost. quam vbi solus contemplationi, qualis est boni
fratris, esse sit sola multo modo esset collapsa sed in vigore sub-stabat
vnus cateris et haec charitate inclinare ad eam diligentia pstandi q mi-
nistra est vt non studijs et officijs in gremio ecie earum pfectione consi-
quatur quam in statu contemplatiuo consistendo haberet: Hanc n. diligentia
p Claudio Thuppon dicebat. Fabet 2i nullo casu licere facere aliq pecca
minando ff bonis spiritale gremio. Ro est, q2 implicat contradictio
Corollio 2. vt charitas inclinet ad id q Deus offendit: si n. no pt inclinare ad id q
magis gratius est, nullo magis ad id q displicet. Confirm. ex cap. 3. ad
Rom. vbi Apls ait, cessat esse damnatio eorum q dicunt faciamus mala vt
veniant bona, sit ex Aug. lib. de mend. c. 20. vbi docet, ne minimis
quidem mendacijs posse dici q salubia gremio, quamuis sit aliq esset sine bap-
tismo mortuus et damnandus. v.g. si q mendacijs decepti nisi dicendo posset in-
fidi carcere et baptizare pueros aliq sine Baptismo moriturus. Prop. 4.
In lib bonis q no offendant pueros maxime licet gremio magis dili-
Prop. 4. gere quam seipsos et in pari necessitate. v.g. in extrema necessitate po-
test gremio dare id q sibi est necessarius ad vitam si ipse in pari vel maiori ne-
cessitate, in naufragio potest alli quidem tabula qua ante illos poterat
ornare, in fuga pestis potest alli vendere equum vel seipsum et fugiat
etsi ibi frigore moriatur. Colligit ex d. Hieron. milites 7. vbi potest ac-
cipi Damasid et Epistre q se vadet interficere tyrano dedecorat. 3de potest
Ludouic. lib. 5. Diuinis institut. c. 18. insinuant pueros esse mori &c.
Ide d. Thom. refert et potat lib. 4. de Regim. Princip. c. 22. et optimi
Francisci victoria relect. de Homicidio, a num. 24. vsq ad 27. pbat
illa sententia Diui Aug. 15. maiori Dei dilectione nec potest quis
alios seipsum potest q amicos sibi, vbi Deus vel vsq vitiata quidam
sententia insinuant id esse signum summe dilectionis ordinate, et mi-
sericordiae. Idem sentit Aristot lib. 9. Ethic. c. 8. et confirmari pt ex
Tobia, id n. se multis periculis vitae exposuit vt mortuos sepeliret. 8. Sam.
verissimo se periculo vitae exposuit q Dauid quidam, vt refert d. Greg. lib. 3.
Dial. c. 13. Sit quidam insensatus posse confodi et laudabiliter in temporalibus
Ro est, q etsi in tali casu magis diligamus animas in bono confirmate
quale est vita, fama, pecunia, ty absolute plus seipsos diligit, q no posse-
mus sua vita vita amici preferre, sed honestati virtutis: multis igit magis ad
vel si ista vita honestati virtutis postponat. 3h. Si amicus sit Reipa vtilior
aut si moribus esset in pctio, quidquid haec magis q bono spirituali vite
exponat quia & corporali. Excipiuntur ty aliquot casus, 1o. Si vita huius corpo-
Excipiuntur aliquot casus. ralis q vita alterius, fama & fama, vitae alicui spectando quia vt vita vel
fama amici seruetur, hoc n. est inordinatus, nec quis contra inclinationem ele-
citatis diuinae, q non respicit illa bona nisi vt obtia ad placendum deo
sed dilectionis virtutis, et prouidere illis q author naturae nobis com-
praecipit, ita si comparemus vitam vitae, famam famae, pecuniam pecu-
niae, seruandis vitae vitae bonis meis est a me pferendis. Hinc dici
solet, audemus nos esse gremio, et charitate incipe a seipso. Hoc insinuat
d. Aug. de mendacio cap. 6. vbi dicit. Pudere vita sua q reseruanda vita
alterius est quid alteris quia seipsos diligere, idq conducit regulae sanae doc-
trinae. 2o. vt ego non sim aliq magis necessarius vel obtis quia gremio, nec
2m. alicui absolute: patet n. mi incumbit mea filiorum nec vxori fame si q relicta
amicitia exponeret se periculo vitae eis magno filiorum damno. Similiter pecunia
q bona priuata. Idem dico de quamuis alia persona publica, q non vellet se

obligaret ꝓximo ꝙ vitā suā ꝓcurādi hiemdā. ergo in hoc opꝰ est multā ꝓvidētia.
3° Si ego sum in ꝓcto medicinali vel dubitē de eo, hinc n. nullo modo possū 3.ād
me exponere ꝓximo vitæ nisi antea certificē me esse in statu gr̄æ. Deinde sæpe
nobis evenit ꝛ̄ cognoscerē me non teneri exponere ꝙ alterō nisi in casu quādo obligor:
vita n. nō solū spiritualis est ꝛ̄ estimanda sed et nō bonorū exꝛ̄ꝰ ꝙ possimus
forte si diutius viverem, vide ꝙ sola temperate amicitiæ, ꝓximis debemus, sæpe
non est prudentiæ vitā ꝓximi exponere.

Arg. 5° Item hoc plg debent diligere ꝓximum quā corpus ꝓximi
R. Magis diligendus est ꝓximus, s. in id ꝙ ad salutē nostrā ꝓtinet quam R
corpus nostrum. Rōnem adfert D. Thomas, qz ꝓximus diligit tanquā similē
sibi, primarie beatitudinē: corpus n. diligit nō ut simile, sed ut participē
beatitudinis ꝙ quādā redundātiā ex plenitudine aīæ. Cētera nō desiderata est
ꝛ̄ D. Aug. lib. 1° de doctr. Christ. c. 27° Amplius, inqt, hoc diligendus est qui corpus
nostrum, qz si deus vitā istā diligendā fecit et ꝓximus et corpus nostrum, et est nos-
bisc̄ alicui hoc deo ꝓfuit ꝙ non est corpus, qz corpus ꝙ aīa dicit quia fecit
deus. Hoc ille. Dicō. Hoc nō nōn ꝓbare aīa ꝓximi et magis diligenda fore Ob.
quām corpus nostrum debuerit pro ea aeternis se id posset fieri salutē aīæ,
R. N.C. Cēterū nō potest secundus ordo dilectionis constitui ꝙ magnum R
inconveniens est naturā rerum, secundū quē nihil peccaret faciendo est ꝙ
aeternā salutē corporis et ꝛ̄ aliud alterius esset oportet ꝓmittere salutē
ꝓximi, nā beatitudo corporis segui necessariō beatitudinē aīæ. Ergo dico hoc secundū
diligit secundū aīa et diligit corpus suū ad aeternā salutē, nā finis salutis in
illis salutis continet: vide manifestō post aīa sua ipse debet diligere aīas ꝓximi
ꝙ soror sunt in beatitudine visionis Dei: et post aīas illius corpus suum in ipsis velut ꝙ
ad hanc vitā ꝓtinent. manifestō n. debet aeternā salutē aīæ ꝓximi sibi ꝛ̄ qua
Deus in aeternum glorificabit et ꝓximus seruando bona ꝓpria ꝓcurare indebitē
temporali sibi corporis, ꝛ̄ quā nihil detrimenti posset in aeternum sentiet,
sed potius magnum roddit. s. meritis meritis
Dubitatur. Quando teneat hoc vitā exponere ꝙ salutē aīæ ꝓximi? R. Et Dubium.
rōnē sumitur Theologorum. non tenetur hoc ex charitate exponere vitā ꝙ salutē R
ꝓximi nisi ex debito in extrema necessitate. sumitur hoc D. Thom. hic ad 3m
et dicit expresse opusc. 18°. c. 14°. et Gabr. lib. d. 29°. in Cayet. Dom. Soto de legendo
integrum scripto n. 2° q. 6°. Navar. c. 27°. n. 9°. et 10. Adrian. de restit.
fructuum q. et alibi. Probat D. Thom. ex illo 1ª Johan. 3°. In hoc cognovimus cha-
ritatē dei qm ille ꝙ nobis aīas suas posuit, et nos debemus ꝙ fratribus
aīas ponere: ex quo manifestē datur est in extrema necessitate, vita qua est
corporalis non proximi. Idem Ambr. Johan. 9°. Hoc est ꝓximus meus si diligatis
inimicum sicut dilectū vos: ubi Deus vitā suam ꝙ nostrā salutē nobis hoc exhibi-
in testimonium declarat exponat, ꝙ s. idem dicit expresse D. Aug. de mend. c. 6°.
ubi hoc fusē ostendit ex illo Matth. 22°. Diliges ꝓximum tuum sicut teipsum. vide
ergo, cum tu salutē aīæ tuæ tenere debeas et nos inferiora vitæ corporalis Quæstio
similiter te ꝓximi salutē tenere debere. Sed difficultas est, quando dicat
ꝓximus esse in extrema necessitate respectu mei? R. Quando ita est R
corporaliter, si nisi ego ipsius curem ꝓximus sit in aeternis, qz scripsit curare
non ꝓt. v. g. si infans esset ꝓximus meus et nisi curarem ꝓpter
sine Baptismo, debeo me exponere periculo vitæ ꝙ eo: si alicui dormienti
et in ꝓcto mortali constituto rem pretiosissimam inveniam, si loquar
obviis, aut aliter me salutē corporis videam se despicere, aut
aliter in extremo periculo vitæ versari. talis est ratio multorum apud me
fidelem, ꝓpter quos sunt multi viri: fides rerum ꝙ ex simplicitate juvenis
sentiat se ab haereticis seduci. vide Navar. loco citato. Adverte ergo, hoc ꝙ ex

Nota.

malitia exponunt se periculo damnationis non teneri esse in extrema necessitate, ita vt non vitae detrimentum tenerentur subire, quales sunt qui vadunt ad bellum inimicos, qui intrant domos pestilentes detrimentum admittere vt inde se eripere se valeant. Dicit in resolutione, non teneri se charitate nisi in extrema necessitate, qua vitae vel alterius vitalis obligationem teneantur subire et exponere vt, si habeat vnde alendus vel pastor vel Episcopus, huic in vere officio vel ecclesia teneatur subire talem subitam &c, vel saltem &c alias, vt in gravi necessitate: qualis est in vita qua aegre ferens sine sua spe vitae est, vt si tempore pestis et similibus morbosis populariis multi morerentur sine confessione et extrema vnctione, et pauci haberet nisi hi subirent, sic tempore rabiei publicae, esset ex restitutione alias possit absolutio salvari vnus vero Sancti, tis tur mi tid i vulgo et valde difficile, ita vt multi vel saltem plures damnarentur nisi remedium Sancti accurrerit. Ex.a. huius Pastores teneantur dare gust. Epla 180 ad Hermanos, vbi ostendit quomodo et quando fugiendo sit in pestilentia, et inter cetera dicit Pastore non posse fugere quando plebs haberet necessario ministerio, et sibi sentia 2 Joan. 10. dicit. et q vir est pastor vide et fugit. idem dicit d. Thom. 2 qst. 185 a. 1 et opusc. 18 c. 16 et alij passim. Ro est, qd ipsis officium Pastoral obligat vt populo Sancta et verbum dei administrent, pestis quod dor est illi necessarium, ideo in stipendia habent ab Ecclia seu populo Christiano. Itaq officium ipsius huius obligationem in se continet, partim q modum continuatis (quo modo et populo obligata ad dictum) partim ex vi dicti populi quo Pastoral, pestis Episcopi sui. Quilibet pastore vitalis sibi gregis et non vitae periculo, vt colligit ex illo Joan. 10, qd alios remanentes mercenarij non pastores. vide d. Thom. loc. citato, et lib. 1 de civit. cap. qd Ex.a. id q non obligatur ex officio non teneatur subire in gravi necessitate spiritus non vitae periculo, quidem laudabile est valde laudabile, glatus qd id non est vitalis vitae alterius, non tenetur non tanto suo dispendio in. summi boni temporis subire, nisi in extrema necessitate spirituali, alterius in. esset minus divinis: et idem constituunt Pastoral et Episcopi qbz id gravissimum incumbat vere officium teneatur his suo periculo et cum aliquo dispendio temporali subvenire, qa esse summum bonum temporale, sc. vitae, non teneatur exponere, sic non necessitati gravis spiritualis sit vel magni momenti, vitae id secundum vitae et charitatis ordine damnis alijs in facultatibus est postponendis, quando gravent spiritualis vitae ostendit. Advertat hic. Si non periculi alij sibi, sed vitali vertatur in gravi periculo facultatis tenetur ex charitate teneantur subire et non vitae periculo. Ex.g. Si in aliqua loca essent omnibus qda pestilentia et multos perirent. Ro est, non qa talis necessitas rei. non est minoris aestimanda qua extrema sed gravis, sic qa huiusmodi necessitas rei. esse negat sine extrema vitalem pericula. Advertat 2 in sed rarius et obligare debere confiteri inter se magis exhibendi non nobilitatem spiritus sed fructus. Si in vita sit spes sanitatis et non periculo vitae tibi imminenda est, si spes sit dubia et valde periculosa, non teneris, sitior, si non confert tam sit extrema necessitas, vel in pari nobilitate, sic et in pari dubio sibi gravi discernenda est. Sibi Gre Ulrico inter pecunias alij alio sit magis diligendus? Rh. Alios esse alio magis diligendos qui ille deo vel nobis et rationabiliter

Pastoral non possunt fugere quando plebs haberet necessario ministerio.

Nota. 1:

Nota 2:

rationis parilis. Ro est, qz Charitas magis tendunt in Deum qz est vig
objectum sibi debitis rationis formalis: dilige in suis subiectis sua in aliis
in quia residet, et est ratio materialis Charitatis, q̃ in aliis inferis
paribus ro magis inclinabit quo illi sunt Deo vel nobis rationabiliores,
vide supra, si comparemus extremos inter se, magis diligendi et ap:
rationabilis rem q Deo est rationabilior, quare iusti magis diligendi
sunt quam peccatores, et iustiores minus iustis. sustinuit Dor Aylg ad Galat. 6°
operemur bonum ad omnes, maxime ad domesticos fidei: sharp in necessitate
potius subveniendus est iusto quam peccatori inferis paribus. Si ty
vita spes esset reconciliandi peccatorem q alioq diuersi, iusty possit negligi
quoad temp et alia peccatoris salus sit. Nota 1° D. Thomas ab Dor nitio, Nota circa D. Thomam.
diuersis usus ad finem agere de ordine dilectionis seruando inter proximos.
Nota 2° intelligendum ad 1° Deus semper diligendus est, sed non oibus aequaliter Quo sensu Deus aequaliter
humanis diligendis, iuxta D. Augn, Dor disciplinaliter intelligi pt, 1° qz oibus idem sunt diligendi.
bonum est optandum, sc. beatitudo aeterna. Quomodo idem D. Augn. in hom.
rep. 6' Aylg ad Galat. aut. oibus pari dilectione vita aeterna optanda est
etsi non oibus eadem exhiberi possint dilectionis officia. 2° qz nemo tenetur;
dilectione recipiendi est, quia in humanis multi recipiendi sunt, quibus
quia oibus impendi nequeant.

Arg 7m Utrum magis diligendi sint meliores. quam nobis coniuncti? Asserto 1ª
Dico 1° Deus q melior est, debet coniunctior magis diligendus et obiectiue
quam ille q nobis est coniunctior et minus bonus et minore gloria ei
debetur. Ro est, qz Dor ipso quod Deo est coniunctior eo est dignior
maius bonum et magis eius ad illud habet, q̃ secundus regula rectum debet
potius Dor illi optare quia consanguineus meo minus sancto. Addatur ty, Nota.
qz consanguineus pt et pertinere ad illa sanctitate, imo ad maiorem possit
et desperare et amitti et ad eam pertineat, et sic maiorem gloriam habeat,
vide absolutis possus consanguineo et mihi coniunctiori desperare ma:
iorem gratiam, et sub conditione maiorem gloriam, quamvis ad talem voluntatem
nemo obligetur. Dico 2°. Quibus nobis sunt coniunctiores, magis sunt dili: Asserto 1ª
gendi intensius, et plurimum et modis. Prior pars patet, qz intensio actus
sumenda est ex proportione ad ipsum agentem, q̃ quo qs coniunctior est dili:
gendi; eo intensius et attentius est diligendus. Posterior pars patet eo q
extranei solus diligimus qz nobiscum habent beatitudinis fortis: sed
consanguinei non solus. et soror sed et ut parentes, negotes, cognati et
charitate diligantur: non q Dor coniunctio sit primoriales diligendi ro
sed qz est applicatio ipsa rei diligendae. Nota 1° Quando D. Thomas dicit Notandum circa D. Thomam.
q diuersitas dilectionis quantus ad speciem attendenda sit in ordine dili:
gendi ex comparatione ad Deum: non vult diuersa, dilectionis esse specie
specie diuersa quia diligit Deo coniunctior, sed esse diuersa obiectiue, et
quasi specie, qz diuersa gloria illis voluntas, sc. ex maiore quia sunt
Deo coniunctiores. Nota 2° Ipsis note intensionis et remittendae ap:
tentionis, vocat in intensionem dilectionis ea qua aliquis magis dili:
gimus siue intensiue siue appretiatiue: vide velut nobis coniunctiores
non solus frequentius diligendos (quamvis id Charitatis ordo no postulet
q no consistat in maiore vel minore intensione actus) sed et magis
appretiatiue sc. quoad substantiam. et magis gratum nobis salutis
quam alioqui. Nota 3° Diuendus in 3° d. 29. q. 1ª dotare secundis
nolle supplementum seu approbationem quo voluntas nitur bona q habet, cha:
ritate nolle desiderii inquialia bona, ty secundis nolle desiderii nitre

vitę ęqualia qę rapit vt vęb sunt ~~ęqua~~ summię beati quia tota creatura extra
pat, sed dicendu ẽ vt Tale desyderiu esse inda qnda velleitatiu
q ꝓsupponat aliqda impossibilia, vel tñ aliter dicendu videtur
vob. a. de tali non loquor. Vide Caiet. hic loco.

Ad 8um Vtrum sit magis diligenda q̃ secdu origies carnale ꝙ
Nota. Varia esse rõnũdinũ gña inter fres, q̃ qda sunt fm (rõnũdio:
Nota varia rõnũdionũ genera. gñe rõnũdi, q rõnũdio spectat potissimu vsq; ad 4os grados, vt
di dicunt consanguinei, qbꝰ indgendi sunt affines: qnda vẽ
vxores patrũ, et dicunt cognati: qnda vẽ nobilitas, et dicunt ꝛ.
nobiles: qnda vẽ ꝓfessionis vtę, vt q sunt vnius religionis, qdã
vẽ alicuius alterius negotij. Itaq; minor gñis vtrũ magis diligenda
Solutio ꝙnionis. sit sanguinis rõnũdio, q̃m quę alio modo rõnũdant. Ex. gr. ea ꝙ per-
tinent ad naturã videl diligendi sunt consanguinei quam alij alio
modo nobis rõnũdi: Sed ea ꝙ pertinent ad singulas rõnũdinũ
gñes diligendi sunt ea q nobis ita sunt rõnũdi quam consanguinei.
v. g. milex in eo q̃ ad militia pertinent magis debet respicere regẽ
Duce et socios quam ratẽ parentes et fratres: et religiosus in eo q̃
ad religionẽ spectant, scil ad religionis exercitia magis debet fa-
miliare sibi fratres spiritualiter quam carnaliter non religiosi.
Dubium 1m Dubium 1m: Vtrum in eo q̃ ad vitã pertinent consanguinei semp sint
anteponendi alij vt diligant? Rndeo. Caterũ paribꝰ, in extrema
necessitate corporali consanguineos esse anteponendos, q̃ isti quod
vitam corporale, vtpote eodẽ sanguine tacti, rõnũdiores sung.
Contra. Ex Apõlo q̃ ad Timoth. 5m: Si q̃s suorũ et maxime domesticorũ
et si q̃s consanguineorũ suorũ et maxime domesticorũ, vt sunt parentes
et filij nũa ne habeat vt seducendo, fide negauit, sc. oxe, et facit
contra id q̃ fidel dictat, et est infideli deterior, sc. q̃ faciat contra id q̃
non solus fidel, sed et ꝛ naturalis dictat quia infidelis legis. Ita ꝛ Ambr.
pp. exponunt, Chrysost. Theophyl. Oecumeni. Anselm. Dicit, Caterũ paribꝰ
cęa si cętera non sunt paria ne semp Deo est seruiendũ. 1o Si alter sit
ꝑsona publica, vt ꝛ. et parenti anteponendꝰ est. 2o Si ne a nobis
laborauit, vel a 1a ętate in studijs collocauit, aut summis aliꝰ honorib⁹
affecit, debet in extrema necessitate anteponi vt frater et soror q̃ tale
nihil ꝓstiterunt. Rõ est. Ex gñis faciendus est fructus beneficiorũ
quam ille sanguinis rõnũdio: Forte tñ non est gñis moralis
vtpote dr vndo ꝓximitatis, nisi consanguineus q̃ anteponeretur esset remotus
in 3o vel 4o gradu, vt notauit Samuel. 3o fieri ꝙt vt amitę et
patruũ et filio anteponendꝰ sit, v. g. si filius meus voluerit me occi-
dere, et ego ab amito suum ꝓhibeã, magis teneor amito quã filio sub-
uenire. 3tij. si pater me nascente voluerit occidere, et alius me a
morte eripiendo in filiũ sibi adoptarit, magis obligor ei quã patri
q̃ beneficiũ patris ob seminis custodia quia vita a se data mihi vo-
luit eripe valde est communibꝰ, ita vt longe remote infra benefi-
cia amici q̃ eius seruauit. Quãtũ. Vtrum beneficiũ ab amico accep-
Quæstio 1a. tus possit esse tantũ vt ipse teneat subuenire quãs patri meo
q̃ me nulla ꝓximitas affecit? Ex. Etsi ꝓbabile sit id fieri posse, vt si
tantus vir ꝓbabilis. Est tñ ꝛior sententia Dd. cta D. Thom. 1. q. 31a a. 3
ad 3um quã plures dd. sequũtur. Rõ est. Ex mutuo beneficio ꝛpa-
ratio est tantũ beneficio parentis si loquamur de ipso beneficio q̃ ad
tantũ actum ꝓtinent: nam pater est causa ipsius vitę nostrę ab eo

n. illam 1° arreptam secundū Deū: Liberator a. non tam est rapta quā
consentiens ne fiat: thaq inclinatio naturæ maior est ad salvandū
parentē, vide et peculiare proprietas datas de Lot &c. Dicit 1° Aug. alte: ob.
ms rapuerit ab infidelitate magis beneficio confert quod parenti, quando
vitam spiritalē, q̄ debet parenti q̄ vita corporalē solus dedit. R. R
Concedo Lot esse debitorem patri in spiritualibus, sed non in eo q̄ ad
vitam corporis spectant ff dicta vox. Dicit 2° Parens non intendit ob.
te gignere, sed forte suam libidinē explere, nec sive potuerat te potius
gignendo quā alium: at ille liberator magno labore intendit te à morte
eripere. R. Etsi parens in parte non intendit me gignere, tū postquam R
vidit diū dispositione me &c. sibi adhuc genuisse id approbavit, et ita gaudet
est ac si in parte intendisset: cuius approbatio secundū pendentē actio-
nationē fere æquālet intentioni parti prudenti, præsertim quod Lot vel
laboris non est, vel non adeo salte, v.g. quando Rex Dani infert mūnera
militibus, et patria intelligendi rei datis sit gratissimus, approbat, vigz id
facit, non minus debet ei militi ipse quam si in parte vitam ei intulisset.
Ex a. ad laborē attinet: parentes subeunt magna labora in educando Contra.
et sæpe sunt parati q̄ liberis vitā exponere. Ex dictis colligi est. Si
parens inadverset amittis innocentē, non teneris me defendere amittis
si id non possim sine parentis nece, q̄ vitā parentis debeo gratiæ.
Quid gabale est me aliquem ex charitate tuam defendere vitā ho-
minis gabalis si non possim sine nece innocentis, q̄ charitas no obligat Quæstio 2a
ad re adeo dura q̄e bonus Deus privati. 2da tenet Almaing, de quo
alibi diximus. Petes 2° Quid magis teneor subvenire filio q̄ bonū se
gessit, quia amico q̄ me à morte liberavit. R. Utrumq esse satis gabile. R
Fortassis tū mea filij essent anteponenda, q̄ obligatio erga filios est magis
naturalis et stabilis: vide infra. Utrius teneth q̄sp stare gabilis gaudere, obli-
gatio vero erga amicos acta est ex lib. arbitrio, et est mutabilis.
Dubium 2° Utrum in spiritualibus consanguinei, præsertim pater et filius Dubium 2°
sint anteponendi aliis q̄ nobis spiritualiter coniungendi sunt? R. Probabilius R
est, quia anteponendi in extrema necessitate spirituali q̄ nobis spiritualiter
coniuncti sunt, ratione paribus. 2da 3. Nom. Dic. et Canon. v.g. parentes spiri-
tuales q̄ me regenerarunt in Christo ego debeo diligere in spiritualibus bonis
quam patrē meum q̄ solus tribuit naturā, et rogabat eum audire in
Synodo, vel mihi eo negligente meā salutē: si m. offerio parentis fuerit
grandis ut in vestri fide me instituerent, iam ipse obligandus esset, q̄ eo
solus esset pater causalis, sed et spiritualis. Similiter si pater filium
impediat à religione, et conetur trahere ad vanitates mundi, magis debi-
tus est in spiritualibus q̄ mihi genuit est multa salutis. Ro est 1° illa
quæ habet d. thom. 2a 2æ q̄ pertinent ad singulas conditiones magis debi-
tus ei sunt q̄ secundus cui nobis sunt coniunctiores: ibiq ubi dat rem.
indubio est secundus vitæ spiritualis, præsertim est pater spiritualis in bonis spir
ritualibus patri naturali. 2° Cor charitas magis inclinat in suos pro-
pinquos et rapta pro solis principalē, q̄ debet est, sed et in secundarios
q̄ est loco ex doctrina fidei et sanctæ: sicut amor naturalis magis inclinat
in suos principios naturales sc. in parentes: thaq magis illi optat bonum
spirituale à quo ipse gaudet, quia alteri à quo no gaudet. Conf. qz longe
plures æstimanda est vita spiritualis ex quia æternis beatis viventq quā
hæc vita nostra mūdi consideranda, q̄ in summas miserias deducta possit:
vide non minus debemus deo q̄e beneficiis redemptionis quā creationis.
Conf 2° ex testimonio d. thom. affert in 2° argto initio

Ob. similr respons. ad 2m Dicit magis diligendi sunt nobis consanguinei quàm spirituales, q̄ p. B. 19. l. qz rotula nō sunt paria, nā spiritualis
R. est spōsior sit mihi et nostra vita spiritualis, nām alioq̄ vxor mea
et filius, magis debeo illis diligere quos genuit, carnis mee
q̄ mihi tale existit. Adde magis diligendi consanguinei quia sanguinei
sunt, qz vnusquisq; debet laborare magis vt consanguinei salui fiant
Ob. vt iusti efficiant. Dicit. q̄ et magis diligendi sunt filij spirituales q̄
carnales? R. cō et admitti. Et Ior Dorot de Thomas 2m 2e Ambrosius in
R. Caiet. ibidē. 26. q. Episcopi q̄ de patrimonio ante Episcopatū susceperūt filios
q̄ substit alteri Episcopo, magis debent filio suo spirituali subuenire
quàm carnali in extrema necessitate: Aliter Iudæi in religione. Dicit
Ob. Ior non tam est de obligatione charitatis quàm iustitiæ, qz de officio bo
nus tanquā pastor. R. Q̄ parum et teneatur filio potius
R. quā alteri, cō aliter q̄uenit non de obligatione charitatis potiū, sed de
fidei patrimi: q̄ dicit officium magnū de parte nostra quōd filij alterius spi-
ritualis ordinetur à potestate patria. Sed est si filij sibi nō pos-
sunt, hinc n. non solū est filij naturalib, sed et spiritualib, et pastor
tenetur illis in necessitate subuenire, vide magis obligatu illi quā alteri
q̄ solū est filij spiritualis. Potest. Quid ordine diligendi sit frater spiritualis
Quæstio comparatione fratris carnalis? R. Ior ordo pferendi in spiritualibus fratri
R. carnali, magnum sibi Ior sit Ethnicus vel Hæreticus: ille vero nō solū est
Christianus, sed et cultor religiosus & professus. Ro est, de charitate magis
inclinat vt suum pium fratrem carnalem q̄ solū carnem mihi condidit q̄
Deū spiritualis habet, quia vis q̄ tanto vinculo spiritus mihi est ar-
ctior. Insistunt Ior Arabs. non sit. Filius natū diligere debemus quōd nobis
non pcedo sordes fuerint purgans, quia quod dicit Ior Paulus seruilo: ab q̄
Cruitas carnis solū manet in Ior seruilo, sed fraternitas spiritus in utro-
que pseverabit. Idem probari docet Chrysost. Homel. 51a ad populum. Quam-
uis, posset amicitia tanta vnione apari quanta fidei cognatio, non n.
quanta amicos amicos exhibere necessitudine decet tanta oportet nos in
alterutrum pstare, sed quanta inter vtrosq; amicitia charitatis
modo maiore illa necessitudine nunc vnquā amicus. p. Dicit. Secundū
verba vox q̄ debet magnā curare salutē suā, deinde illorum q̄ sibi
Ob. sanguine ppinquos, q̄ magis debet diligere cōsanguineos et propin-
quos quā extraneos et similib spiritualibus magis commendandos. Confirm. q̄
ordo quē charitas constituit inter q̄cunq; magnus est respectu bonorum
spiritualiū et vitæ eternæ, q̄ offitia spiritualia magnis sunt preferenda in
nobis considerabilibus. R. Quamuis potissimum debeat prōsare salutē spiri-
R. tualem quibus natura pximi quā extranei, hinc tū non sequit q̄ magis debeā
diligere extraneum si ipse alia vice sit mihi conditionior, q̄ conditionio plurimi
sit preferenda naturali. Hinc potest debeo exhibere vt frater magis naturalis ali-
mig, vel Hæretico, vel et malo Christiano quat quā vt frater spiritualis
virtutes meritis ornatus. Ad confirm. non est dubium q̄ ordo charitatis
sit respectu bonorum spiritualiū, nā bona temporalia non optat magis q̄ mi-
nus sibi quā alteri nisi ob finē spiritualē n. vt q̄ ea vel ego vel
proximus citius ad spiritualia. Hinc tū non sequit q̄ charitas ea q̄dē ex-
pendit in temporalibus et debeat anteponere in spiritualibus, qz fieri pōt
vt ego quidā magis obligatus ad pstanda temporalia subsidia, ergā alios
ad spiritualia: A qby n. accipiam temporalia et vitæ suæ corporalis
ab magis obligamur reprendere temporalia: à qby n. accipiam spiritualia
et magis oplure debemus spiritualia, et si necesse sit et reprendere.

Adverte tñ Quodlam non oño ingñabiliter teneri contrariñ, sr. parentē. Nota.
ramalē esse magnā diligendū et in spiritalibꝫ, et magis quā spiritalē
parentē, plus filiꝰ ramalē magis quā spiritalē; et fratrē vñe modo,
ꝛc, ingñit, virumlz ramale est magis vtile, firmū et antiqñ, sñr
a. virumlo debet respondere sublimatio charitatis, qz charitas natura
nō destrñit sed pfic. Sed hoc aūctes nihil aliud ꝑbat quā esse pfectius
in temporalibꝫ, nō a. in spiritalibꝫ. Itaqꝫ q dicūt hñ verū et cōr.
formū ll. et d. Thomā, quamquā non existimā esse penitꝰ mortale dicer
adire inimicum, tñ certū vnū scīpsa altrū non ita odiuit magnū
vt efficiat ꝑfectū mortale, nam inter dd ambigñs est vtra sententia
sit ꝑferenda in spiritalibꝫ bonis.

Artꝫ. Vtrum ex charitate magis sit diligendus Pater quam filiꝰ?
Rñdeo. et dico 1º. Et ꝑmā obiecti magis debemꝰ diligere patrē .1. ma: Assertio 1ª.
iorem et sublimiorem bonā illi optare debeo, vt honorē et reuerentiā, et
religiōē q patri rendimꝰ. Rō est, qz parens est causa et principiꝰ nostri
esse ꝑfectivi, filiꝰ a. à nobis secundū naturā ꝑficit, sñr effectꝰ
nostr: itaqꝫ parens est similitudo dei respectū creaturē, filiꝰ a. habet se vt
creatiua respectū dei. Dico 2º. Filiꝰ est magis diligendus ex parte diligētis. Assertio 2ª.
1. intensiue et firmiꝰ diligit filiꝰ. Probat id d. Thom. qꝰ rōibꝰ, et ipsa ꝛpi:
entia docet, qz maior dolor plurimusqꝫ sentit ex morte filiorū quā parentū
Rō ꝑtinēs est qz deꝰ diligit filiꝰ tanquā aliꝰ sui, et voluit se amat in
quo post mortē suam sit victurꝰ, et q quidē habilius quādā immortalitatē
Nota. Pater nō solū obiectiuē magis diligendus, sed et apprehiatiuē ꝛc: Nota. 1º.
sunt parentes, vt indicat d. Thom. ad 2ª ita vt malint filiꝰ mori quā pa:
rentes, nisi parentū ꝑfectio non dei posse videre, filiꝰ a. dilectissimi, hñr
m. rationē non sentiā. Et ad ꝑfectionē attinet: in vltimā mensꝰ
stitate ꝑfectā teneamꝰ ꝑfectiue patri et deorsū, quā filio q dilectissimꝰ possēt
videre, vide in hac ꝑfectione magis diligendꝰ est apprehiatiuē. Rō est qz
magnus beneficiꝰ à patre accipimꝰ, et ideō in ipō q ad naturā conservatiū
ouē spectant magis illi succurrendū est. Eadem sentiendū est de matre:
tū ultima necessitate vltrā vnūqñqꝫ magnis debet ꝑficere filiꝰ. Sicdā Aphis
qꝰ Consulit 12º. Filiꝰ non debent parentibꝰ thesaurisare sed parentes filiꝰ.
Nota 2º. Non esse ꝑfectū mortale in vltimā necessitate tā parentē quā Nota. 2º.
filiꝰ sui succurrere ꝑfectū filio quā parenti, qz nō est tā magnꝰ vtrūqꝫ obliga:
tionē ergā parentes supra obligationē ergā filiꝰ vt efficiat aliqꝫ ꝑfectū mor:
tale vt ꝑfectus notant doctores scholastici.

Artꝫ 10ª. Vtrum magis debeamꝰ diligere patrem quam matrem? R.
R. Patrē esse magis diligendū quā matrē si forsē spectata nō patrē et
matrē tenent pariter. Rō est, qz pater est principiꝰ actiuꝰ generationis.
Aduerte tñ nō esse ꝑfectū mortale si contrariū fiat: imō si mater postea Nota.
in me plura beneficia et temporalia et spiritalia cōtulerit, pater verō me
neglexerit, tenebor matrē in dilectione ꝓponere.

Artꝫ 11ª. Vtrum magis diligenda sit vxor quam parentes? R.
R. Vxor diligēda ardentiꝰ, vtpote vna raro vīs marito, sed parentes magis
obiectiuē, qz maior honor et reuerentia exhibenda est illi, et magis appre:
hiatiuē, qz ille magis est succurrendus in vltima necessitate. Aduerte et Nota.
cōiuct. q sicut parentes ꝓponendi sunt vxori, ita vxor filiꝰ in dilectione
magis m. est diligenda obiectiuē et apprehiatiuē.
De arto 12º. vide d. Thomā.

Artꝫ. 13ª. Vtrum ordo Charitatis maneat in patria? R.
R. Etiā in patria manet charitatis ordo, quātūd vita gēnet ex parte

multa. Exploto. 1° et sup oia diligendy erit deus bonq̃a fons oīm
ei et soli rationi formaliter essentialiter essentiat ydeatur. Ad duos ordines principales
distinctos referenda est humanitas xpi, quatenus nobis oīm bonorum
spiritualiū est causa meritoria, sive qua oē bonū nostrū, et ipse ut
ita meruerunt. 2° loco magis diligit deum rationalis creatura
alicui, qz charitas nata est magis adhaerere deo quam ei in
quo residet, ut patet ex supra dictis, ut meminit aristo 7 ethi
parum: et hoc vult d. thomas quodo dicit quandoq̃ creatura magis di-
ligere extrinseca et ex parte diligentis quam creatorem: intensione ac-
cipit rationē, ut respondeat et appretiationē, et solū distinguitur
ro q est magis diligere ex parte obiecti. Tertio loco diligit creatorem
sed universaliter ro magis quid faciant deo rationabilior: sic magis di-
liget apls quia patrē et matrē, fratres et filios, non solū obligatus
volendo illis maiorē gram et gloriā z modis complacentia et ab-
bationis, sed et appretiative ponendo illos patri et matri, ut si ma-
ria esset alteri desinere esse beatus (q tñ impossibile est) potius eligeret
quoties nostrū videre beatitudine quam apls et martires, qz maius et
bonū bonū; magis ad dei gloriā tendit, et finde illud charitas ma-
gis estimat, et ad illud plus inclinat. Dicit. Ergo et amabimus apls
ob. magis quia rationalis, qz bonus illorum est maius. R. magis qz ratio-
ne illos obligatus volendo eis maiorē gram et gloriā z modis cōplā-
R. centia quia nobis, qz maiorē gram ex dia dispositione sua recepta
rationis sunt, et ad maiorē gloriam eos habent: unde dia scia recipit
ut illi maiorē gram et gloriā habeant vti debemus nos conformare.
Non tñ amabimus magis illos appretiative quia nostros, quia bonus
nostrū q unus erit plurib⁹ futurus quia unus bonus aliorū ob eos
dicta, s. qz charitas naturaliter magis inclinat in suis subiectis et deo adhae-
rent. Dices, ergo modis complacentia, qz ibi non erit tanq̃ desiderio
rum qui habebit suos beatificandos alios quia non licebit attendere: eorum
quoq̃ velleitates non habebunt locū. Dicit. Ergo frater quod magis est
ob. rationabilior, vō magis charitas inclinabit ad illig bonum sicut in hac
vita. R. N.C. deo n. charitas magis inclinat in bonum sui subiecti
R. qz sane ro esse negat: alq̃ illo modo dependebit a bono consanguinei
ei: in hac vita. e. magis inclinat ad consanguineos quia ad alios, nisi
vi pacis, qz ubiq̃ magis intendebat vita suorum consanguineorum et vellet
vivant et gaudeant, unde illis potissimum debemus nostros obsequia impen-
dere. Hoc n. vix est consentaneum ut quodo quod nobis est arctius inte-
gralis vel spiritualis magis tenearis rationabiliter consanguineis opē fovere
ob naturales rationabilitate, sic n. rationabilitate vita quod humani inter
Xpiānos distribuit: sed in patria hac vita penitus evellabit, qz ubi
ibi in terminis, nec aplis gaudere poterit. Tota igitur ro diligendi erit
Deus ipse et rationabilitas nis deo, ita ut q deo sit rationabilior et nobis
magis unitus ille diligendus: Tunc n. deus erit ota in omnibus, sicuti apls
Corinth. 15°. erit pater, frater, mater, soror et oia nostra. unde plus
valebit ad meritū vnq̃ gradq̃ charitatis et gloriae quod externus aliquo exer-
cet patrē magis quam tota paternitas naturalis. Qz n. in hac vita
vix a me estimatur patris mei dignitas, hoc fit qz pater meus adhuc
est gaudere, et proficere ad maiorē gram et gloriam. Unde respondeo
et obsequia q ipsi impendenda est ut salutem ylg apud me valeat patris
vō paternitatis quia eternam institia in extremo: et hoc huius rōnis dicta

magis diligi in hac vita. vtrū .a. si exhauriry sīo sit par meo pari in gra et habitudine sīo equaliter eorum diligendi debitū esse ꝑt. Nō non implebile tamen aliquibus ꝓferendis, qe plenius ex rationib diligi ꝓt: et hoc intendat d. thomas in hac corp. patet ex .ii. ille vbi dicit qd hoc fuit pariter mensū, qe inequalit me bonū minus, plus magis ex quib nullo rationem illius amare quā exhauriry. Hic by sīlr modis inordinate maior est sīo dilectionis simplex qe maiori ꝓportionaliter ad Deū. Rebus. An et intensiue hoc se magis diligat quā ꝓximū? Rx. d. thomas hoc id insinuare. Dicendū est, qd nō esse inconueniens, qe verissimile est quātū sed et ꝓximi, summa.n. illius vite diligendi ex toto virtute fundital.

Dubiū.

Rx

Quaestio.

Rx.

Reūdio 2ᵉ q. De principali actu Charitatis .n. dilectione.

Nota. D. thomas ꝓcipue intendit natura Charitatis tradere de vi effectiua et scdm 7. istius ꝓtionibus, quorū ꝓximus et principium est dilectio, q est ꝓximus actus Charitatis, reliqi sūt secundarij, sed vtq ordinati, sc. gaudiū, pax misericordia: tres externi sc. Beneficentia, Eleemosyna et correptio fraterna.

Septem effectus Charitatis.

Arg 1ᵐ vtrum Charitati magis ꝓprium sit amari quam amare? Rx. magis ꝓprium est esse amare quam amari, aut reddere amabile, seu amore dignū. Ro est, qa finis amabile quatenus est bonū in gre, sūm sententiam rationes Boni sūpponit bonū, quo modo et gra et virtus est amabile finis: finis vero amatū seu amare secundū ꝓpria ratio qe Charitas est. Deinde. non finis amabile nisi quatenus finis boni, nō finis .a. boni nisi qe finis amare Deū, et finde nō finis amabile nisi qe finis amatū. Denique qe finis est amare quam amari, qe melius est dare quā accipe, ait Dns.

Rx

Arg 2ᵘˢ vtrum amare et est actus Charitatis sit idē q benevolentia? Rx. Amore Charitatis aliqd amplius includere quā simplicē benevolentiā. n. amicū quandā affectū ad amatū: quā amicū nō includit simplex benevolentia, et nam ꝓficisci voluntarie gratia finem in voluntate videri quasi finis sibi q vicis est, benē velle videri esse non sit illi amicus, nec amet illū, solus n. vellet ei bonū, qe velle significat. Nota. Si q alteri bonū velit, non qd ipsum iustitia ꝓficiat, sed solus et si benē sit sine benevolentia nō distinguit ab amore: amare n. nihil est aliud, quā alicui bonū velle et vt sit benē, sicut bonū illud sit vt debitus, sicut non, non n. idcirco prius amor illud vellet qz debeo, sed et benē sit alteri tanquā mihi. vnde amor benevolentiae includit tale affectus ergā alterum quātū habet q[ua]s ergā seipsum, vt sc. alteri ꝓcipiat benē esse sicut sibi.

Nota.

Rx

Arg 3ᵘˢ vtrum Deus sit ꝓp seipsum ex Charitate diligendus? Rx. Deus esse diligendus ꝓp se tripliciter. 1° si (ꝓp) designet causam formalē ut esse est summa bonitas q ipsi est vt ꝓncipalis ꝓp quā est diligendus. 2° si (ꝓp) designet causam finalē, non q ipse sibi ꝓficiat finis, sed qz ipse est ultimus finis omnium, cui omnia debent finē ad quē referri: itaqz qz diligit tanquā ultimus finis ꝓp quē debet diligi ꝓp se vt finē. 3° si (ꝓp) designet causam efficientē: non q ipse sit causa sui essendi, sed qz ipse est a nullo et est ab ipso. Hinc q tribus modis Deus non diligit nisi ꝓp seipsum, non .a. ꝓp aliud, qz non habet aliud finē ꝓp quē sit, aut causam efficientē a quā sit, aut formalē a quā sit, aut materialē ex quā sit: Ex 2° (ꝓp) designet causam materialē sui dispositiue q se habet vt facta materia sit. Deus ꝓt diligi ꝓp aliud, sc. ꝓp beneficia q disponat nob vt ipsis se et ex charitate diligamus. Dicēd. Deus ꝓt diligi ꝓp beneficia, non q se ita sint causa dispones, sed et principalis: sicut ꝓt homo ob quod tanquā ob causam principalē, quomodo rudes similabant mā: data ꝓp bona temporalia: Deut. 30. Ergo D. thomas dicit nō plene verum

Rx

Ob.

oēb modob qlz Deūs ꝑ se et ꝑ aliud diligit. Ro. Quando Deūs diligit ꝑ beneficia tanquā causas principales, no amat ea charitate
Ro sed potiꝰ amore concupiscentiæ, vt patet ex 3 dictis: Zb ty amor hic rectꝰ est, qz honestū est amare Deū ꝑ beneficia vt conferat nobis vitā
eternā, sed malū est amare nō nisi ꝑ beneficia. Ad 1. Dicendū q. agit de dilectione charitatis in qua beneficia nō sunt nō principalia sed secundaria, seu inferiora, inducunt. n. nos vt diligamus
Deūs ex charitate. Aduerte ty. Quando Deūs diligit principaliter
Nota. ꝑ beneficia, non ordinatꝰ ꝙpriè Deūs ad beneficia tanquā ad finē, nec beneficia à nobis habent ꝙ finē respectū Dei,
sed respectū nostræ dilectionis: Beneficia n. hīnt causā principalē nrē amoris nostri Dei et inde vocatur Deūs: non. vt ꝙd amor Dei oēb nōb diligendi includat, sed sufficit vt nūa includat, reliqua nō excludat.

Arty 4ꝰ vtrum Deūs in hac vita possit immediate amari?
Ro. Deūs in hac vita posse immediate diligi, non ty immediate
Ro cognosci. Ro est qz cognitio nostra incipit à sensibilibꝫ, et inde ꝓcedit
ad spiritualia. Unde nō possumꝰ spiritualia cognoscere nisi mediantibꝫ
qbusda sensibilibꝫ cognitis, et ita spiritualia nō cognoscuntur à nobis sine
medio cognito, ty amari sine medio, qz vbi cognitio nostra ad illa ꝓ-
venit, hinc demū amor incipit, nec aliud est amare aliqd nisi ꝓ vel
diante illa amancꝫ. Hoc ꝓt explicari exēplo. Si qs tibi in ꝑsona celi-
bat amīcā studiā, posset amare et desiderare amīcā illā qūāmis nō amet
ꝑsonā illā, et ty sine illā ꝑsona nō posset amīcā illā cognoscere.
Sic Deūs possumꝰ qdē amare sine aliqa creatura, non ty cognoscere sine
cognitione creaturæ tanquā ꝑsonārū mediātiū repsentantiū Deūm.

Arty 5ꝰ vtrum Deūs possit totaliter amari?
Ro. Totaliter Deūs posse diligi, non ty totaliter ꝙ ipse dignus est, scr. n.
Ro vt noster amor in intensione, æstimatione et sublimitate oēb excipiat
Deo, sicē in hac vita viatorib videmꝰ, sine in futura cognoscemꝰ.

Arty 6ꝰ vtrum dīa dilectionis sit aliqs modꝰ habendꝰ?
Ro. Dilectionis dīa multos esse statuendos modos sine mensuras, ꝓbat
Ro illud Bernardi lib. de diligendo Deūm. Causa diligendi Deūm Deus est, modꝰ
sine modo diligere. vbi nota, multa esse statuenda mensura in dilectione
Nota. sed quotidie cumandus vt semꝑ feruentiꝰ et ardentiꝰ diligamus, nec in
æstimatione, qz debemus illos oēs oēb anteponere, atqꝫ adeo illis infinitis
minoribꝫ infinitē æstimare: caetera n. eatenꝰ diligenda æstimanda
et amanda qūatenꝰ ad illos ducunt. Hinc vidēmꝰ sanctos multos
mirū furiosos, diligebant n. et quibus opus fuerat, voluptatibꝫ sine
mensura, et qbuscunqꝫ modis poterant, non æstimabāt sua et alios sine
sed tanquā ipsa essent ultimus finis sine mensura quærebāt: Deūm
diligebant et volebant qūatenꝰ eis illis opportunus et utilis ad illa æqui-
da. in continuatione a. actualibꝫ amoribꝫ in hac vita, statuendꝰ ꝙdē
est aliqs modꝰ. ad corpoꝝ fragilitatē, qz nō possumꝰ semꝑ actū in Deūm
intendere: sed in futura vita nullus erit modꝰ, nulla mensura.

Arty 7ꝰ vtrum sit magis meritoriū diligere aliqm an inimicum?
Ro. Quidā nōe dilectionē amicorū esse magis meritoriū: quidā vero
dilectionē inimicorū. Sed dubium est. vtra dilectio absolute sit magis me-
Dubium. ritoria caeteris paribꝰ? Ad. g. Si vtrumqꝫ sit aqūe intensum, vtrumqꝫ ꝓ-
ꝓt Deūm, idem volendi et ꝓximum bonum. Ro. Si vtra dilectionū ꝓ-
Ro sitē considerentur, nō maliciosē esse dilectio amicorū. Ro est qz amici
sunt Deo et

sunt deo et nobis verecundiores, et gende digniores q à nobis dili-
gantur unde et in pari necessitate magis subveniendu est amicis quàm
inimicis. Confirmat. post Deus et consanguineos amicos et benefacto-
res sunt diligendi, inimicorum a. postrema est dilectio: ergo sequi-
tur, q. maior culpa est in necessitate amicos negligere quàm inimicos
Si ita sit dilectionem secundum aestimationem moralem expendamus, di-
cendu inimicorum non esse meliorem, et absolute magis meritoriu: nec
enim non solum ex naturali bonitate actus, sed et ex alijs circumstan-
tijs fuerint ad aestimationem moralem pendet. Et haec dilectio sit magis
meritoria patet, Ad Rom. 5°. Commendat charitate sua deus in nobis
q cum adhuc peccatores essemus christus mortuus est. Ubi dicit
Deus magnitudinem suae dilectionis erga nos ostendisse q pro dilectores nos
adhuc essemus inimici. Obiect. Samuel. unde non seq q dilectio dei erga
amicos non sit maior quàm erga inimicos: imo, inquit, contrarijs contra-
rijs ex loco Aristo. Ad 2. Si cum inimici essemus reconciliati sumus deo
per mortem filij eius, multo magis reconciliati salui erimus in vita ipsius.
Sed ideo. optime seq, dilectionem dei erga inimicos esse maiorem aesti-
mationem moralem, q. aliqq non diuinat Aristo deus hoc modo charitate sua
remunerasse et prospicit quodam modo fuisse remunerabile. Deinde et est maior
respectu effectus non absolute sed comparatione specialis, nam ide bonum
volentis inimico respectu magis quàm respectu amici: magis ex illis verbis
contrarijs colligit ibi, q. Aristo negatur ad eo q magis est et miraculosum
ad id q minus miranda est. Ibi 2ª ex Ph. d. Augustinus Enchiridio 73. mag-
nus est, inquit, erga eos q nihil mali fecit esse benignus et bene-
ficus: illud multo grandius et magnificentissimum bonitatis est et cum
quibus inimicitias gerunt, et ei q libi malum fecit, et si fecit fecit, ut sanet
bonus velit, faciatq q possit, audiendi dicentis Christus, diligite inimicos
vestros, benefacite his q oderunt vos. Ibidem dicit. non omnes veros q exau-
diuit nos dominus dicentes nobis debita nostra i. non omnes iustos esse dili-
gere inimicos, sed tantos ipsos. Et intelligit de dilectione quidem voluntatis
et primum illud bona exteriora nostra necessitatis, de quia dilectione sit discipli
tamen. Nam illa dilectio inimicorum quia pertinent ad eos in necessitate,
et no excludunt à rebus propinquis et benevolentia signum est omnes iustos
nos, ut patet ex supra dictis. D. Hiero. epi. 7ª ad Algasiam. proverbi:
bibit inquit, bonitas, et clementia inaudita mundi q. impijs, nam inducit
intendit q q ex iusta audeat mori. Et declarauit ex Aristo ad Rom. 5°
in qui loco dicit. Commendat. g. ait Si q vicisse pro bono viro non forte q
mori volet, regula q et quanta sit dei hui dilectio, qui non q vicisse
pro bonis, sed q peccatoribus et inimicis mortuus esse constat. D. Bernard.
sermone de passione dni, in Feria 4ª hebdomade maioris. maiore ait dno cha-
ritate nemo habet quam ut animam suam ponat q. q amicis suis, hi maiore habu-
isti dicit ponere ea et q inimicis hui. Dicit. Quomodo q dura est sententia
Dni. Ex. ex dicit no oportet amicos nos inimicos, sed vita nos bonos veluti
q ex dilectione possimus q alios exponere, et ait, inulla dilectione esse
maiore ea qua q vitam et non solum externa bona exponit q alteros. Eandem
sententiam docent plerique dd. Durand. in 3ª dist. 30. q. 2ª. Ricar. Argent. ibidem
art. 4ª. Gabriel. ibidem q. 1ª. Bonauent. ibidem q. 6ª magis in hanc opinionem
et d. Thom. in 3ª d. 30ª. q. unica a. 3ª. Nec dor loco contrarijs sentit q.
solus dicit amicorum dilectione esse similiorem, et inde meliorem, nob a.
intelligimus eorum opera. Ibi 3ª vere. Quia in dilectione amici inter ipsa
diuersa materialia no est tanta discrepantia nos uterq sit q vitam, vestrum

Secundum aestimationem moralem dilectio inimicorum est melior.

Ob. Samuelis.

R.

Ob.

R.

naturæ, et beneficiare amico vt ꝓfit ad honorē dei ꝓximi qm̃ beneficare inimico. Sed ex altera parte dilectio inimici est valde difficilis, et ad eā requirit 1° vt deū videat præsēs affectus qui habet aliq̃s, vt vanitat inimicū ex amore dei: 2° vt ei bene velit. Horū vterq; est difficile adimplēdū, vnde et valde laudabile et meritorium: adm. q̃ ex deo fit quōd naturā sua est difficilis vō magis meritoriū si in odiū dei ꝓximi ꝓximi: dilectio vero amici non requirit vltā sui victoriā, nec in seipsa difficultatē habet, nec extraneos affectus ad ea quibus deū ꝓcurandū. Arridet q dilectio inimici virtute vincat dilectionē amici tanquā aliq̃d magis continens id q est magis deligat si occasio sese ꝓbuerit, magis non ex habitu sed ex virtute ea continet contra caret. Sed obijcit ex Caiet. et Bannes. obiectū in dilectione amici est melius, q̃ dilectio est melior. R. Hinc solū sequit esse aliquo modo ꝓportionē melioris, non tn̄ quantitatiue de dicta vō. Deinde ille exemplū est valde rarū, vnde facile sequit ex difficultate q ex ea natura capit est in dilectione inimici. Alia est vō dei et inimici, q̃ deus infinite excedit et aliud obiectū materiale qualitatis, vnde esse dilectio inimici sit difficilior dilectione dei, tn̄ dilectio dei est magis meritoria ratione partis. Obijcit 2° Reip est odisse amicos qm̃ inimicos, q̃ melius est amare amicos qm̃ inimicos. R. N.C. idē n. reip est odisse inimicos qr est magis contra debitū et obligatio- nē vō Roch: Deinde qr id q amicos odit, multi magis odient inimicos. Denique nō posse seq à simili patet. Reip n. est vocare fide patrio- nij qm̃ ꝓximos ꝓpter virginitatē, tn̄ ꝓximos virginitatē est melius fide matrimonij.

Dilectio inimici virtute voluntatis m. inimicus ꝓp deū diligit est implicite dispositus vt amicus diligat

Ob.

R

Ob.

R

Arty. 8°. Vtrum sit magis meritorium diligere ꝓximū an deū?

R. Dilectionē ꝓximi ex charitate esse magis meritoriā dilectione so- lius dei. intelligo hoc de illa dilectione dei qua q̃s diligit solū deū et excludit ꝓximū, q videtur nō est dilectio dei sicut ois, hoc n. est includit dilectionē ꝓximi, saltē virtute et implicite, nā includit oēs mandatorū observationē: tamen dei vera dilectio sicut ois est longe magis meritoria dilectione ꝓximi ex charitate.

R

Quæstio 28ª. De Gaudio.

Hac ꝓpone d. Thom. docet, gaudium quo electi gaudent de bonis dei acquisitis et obtentis, sc. cognitionē ipsius potius, bonitate, sapiē, et reliquis rebus ꝓfectionē q sunt bona ipsi extrinseca, ꝑh considerando ipsius gloriā extrinsecā q ipsi illat ex creatura, et possessionē ex eius alias vtili esse effectus sue vnitus charitati, et hoc gaudiū in hac vita nō posse oēo impleri, nō quidem ex parte obiecti q bonū dei infinitū est gloriā et honorē ipsius in nobis et in ꝓximis impediant, sed in patria tamē oēo impleri esse.

Quæstio 29ª. De Pace.

Arty 1°. Vtrum pax sit idem q concordia?

R. Pacē esse aliq̃d amplius, nā concordia est diversarum voluntatū sed cordium duo: pax. a. nō solū excludit cōtentionē seu diversa- tatē q sunt in diversis, sed et appetitum oīus q sunt in eodē homine ex ꝓprio dicto habere pacē cum alio ꝓximo, et hoc solo q non alijs velit concordiā, sed ꝓpria requisita sit in seipso concors sit, et

appetitum inferiorē superiori consentaneum habeat: deinde non solū conserue
sio regatis appetitiū, sed et oīs appetitꝰ tranquillitatē, sc. ut in bono appetitꝰ
quietet, quandiu n. vig absentia affligimur nondū habemꝰ quietē plenā pacē,
qz non habemꝰ tranquillitatē. Quod n. ⁊ rō sperata, q differtur affligit
animā. vide Caiet. Ioā loco, et D. Thomā a. 2. ad 4m

Artg 2us Vtrum oīa appetant pacem?

R. Affirm. ex d. Aug. lib. 19. de Ciuit. c. 12. vbi ex Platone id habet. Rō est qz oīa appetunt tranquillā possessionē summi boni, et consequenter ut eo nihil adijciatur, appetere a. est nemo tibi adijciatur, nullusqꝫ appetitꝰ sit ibi contrarius est appetere pacē. qz adeo verū est ut et Poēta plagius. fassum q Romp. Ennius hinc habuit, et oīa pacē summe odisse videntur et pacē amant, ut ibidē docet d. Aug, etsi n. oderint pacē presentē tñ desiderant aliā pacē in qua ipsi dominentur, et nemine repugnante oīa ex suo arbitratu faciant, ideoqꝫ bella mouent ut priorē pacē destruant, et adipisci queant; deinde omnes pacē quandā appetunt.

Artg 3us Vtrum pax sit effectꝫ Charitatis?

Rō Affirm. ex Charitate fertur ut appetitꝰ nostri inferior et superior inter se consentiant deinde omnes superiori subijciant deo, et ut consentiant mihi volūtatē primi mouendo eos, et volendo illi bonū sicut sibi. Hinc colligit, Augustinꝰ ratione citata 4s. Non est pax impiꝰ, qz quod illis contingat quandocunqꝫ vbicunqꝫ optanti et faciēti, tñ non habent ea paratis, hinc qz in ipsis est pugnax vexatio conscientie eoꝝ interius torquentis, hinc qz in illis est pugnax vexatio resistentie eoꝝ exterius torquentis, hinc qz in illis est pugnax vexatio appetitꝰ dum superior seruit inferiori, q est magnum ordinis bonum, hinc qz in illis sepe fiunt appetitiones contrarie, volunt et nolunt, nam ea q ipsi desiderant, ut sunt diuitie, voluptates, honores, etsi habeant aliquas dulcedines, tñ habent multas amaritudines quas nollent abesse.

Artg 4us Vtrum pax sit actꝰ Charitatis?

Rō Affirm. qz non est ita intelligendū quasi pax formaliter sit actꝰ Charitatis sicut gaudium et delectio, sed tantū materialiter, qz pax sequitur actū Charitatis, formaliter n. pax est vnio seu consensio et conformitas appetitꝰ q consistit tam in actu Charitatis, tam in gaudio habituali, sicut tamen nō est ipsi timoris, sed debita timoris mensuratio, q n. habet Charitate habet appetitꝰ inferiorē conformē superiori, et omnium conformē appetitui primi, quatenus appetit primo bonum sicut sibi. Hoc igit consensio appetitꝰ est pax; Et qdē pax nō est conformitas voluntatis nostre nam voluntas dīa, pax nō primo est conformitas eiusdē nam voluntatis primi: Absolutē vero dicit Deus esse in pace quando appetitꝰ inferior consentit superiori, superior deo, et omnes primo in eo in quo debet consentire. Vide plura apud Augm lib. 19. de Ciuit. c. 3. vbi varias pacis species definit, et tandē subijcit. Pax est tranquillitas ordinis omnis rei. ⁊ quidē ꝓpe vel in sua audire in quo debet esse iusta dei ordinatissima dispositione sese continet. Obiect. Omnis q pax est relatio? Rndeo. nō primo esse relationē sed conformitatē illā et consensionē q est primo fundata relationibus, sicut sanitas nō tam est relatio quā fundata primo relationibus.

Rndeo Omnis bonus absolutē esse in pace.

Quæstio

Quæstio 30. de misericordia.

Artg 1us Vtrum malis sit primum motiuum ad misericordiam?

R. Malis inuolutarium primi esse primum motiuum ad misericordiā sui esse misericordiæ obiectum. Ita ex D. Aug. lib. 9. de Ciuit. cap. 5. misericordia, inquit, est alienæ miseriæ in nostrum cordē ꝛpassio, qua si possimus subuenire ꝛpellimur: atq; miseria est malum quoddam, misericordia n.

Ob.

Ad

Nota.

Compassio nō est principaliter actus misericordiæ.

In deo est misericordia sensum affectus.

est pati id q̄ nolūt, q̄ malis inuoluntarijs est motiuus ad misericordiā. Dicit, q̄ culpa non est obiectus misericordiæ, nisi ea sit inuoluntaria: q̄ uā falsū, nā peccatores stant in maxima miseria, vnde et omnis misereri dicitur deus. Sic passio Christi et martyrū, fuit n. voluntarie sustenta est: deniq̄ quidlibet meritū in merito ab terminate, nis voluntarie fiat. Ad. culpa quatenus est voluntaria nō est obiectus misericordiæ sed potius indignationis et vindictæ. neq̄ ea voluntarij q̄ est in culpa sicut ore malo fiunt formaliter miseriæ, sed causaliter potius, q̄ est causa nisi id q̄ malus est iustus hominis: certum ē culpa est aliquo modo inuoluntaria, aut saltē adfert aliquid q̄ est contra voluntatē, vt ad misericordiam moueat, v. g. si q̄s peccet ex ignorantia aut grandi tentatione. Sic, certum est malis naturalibus repugnare sensitiuam voluntatē q̄ est sensibilis vocata voluntas. Deniq̄ quatenus addunt quandā obscuritatē. Misericordia meritū vocatur passim inuoluntaria, q̄ magno cum dolore fit, et tam vox ad misericordiam tendit et ad misericordiā mouet. Similiter passio Christi et sanctorum etsi erat voluntaria absolute, tū erat secundū q̄ inuoluntaria, q̄ contra voluntatē naturalē, et si aliter fieri potuisset libenter declinassent: et tam vox mouet ad compassionē, q̄amuis non dicamus illum misereri q̄ illa miseria iam sublata est, et versa in alienā beatitudinē: sicut et dicimus non misereamur tibi contra nam vox, q̄ illorum miseria auferri nequit, et q̄ iustitia postulat vt impij miseri sint: possimus tū vera vox dabere quandā affectū inefficacē et conditionatū, optando vt non permanent ne in tanta miseria inuolueretur. Circa definitionē d. Aug. Nota p̄. misericordia proprie versari circa alienā miseriā si vltra nōīa spectemus, non n. dicimus in malis deum vel proximorum misericordia moueri sed dolere. sed tam ad vsum nōīs tū sacræ ad modum loquendi spectat. Nam si ve ipsa rei veritatem, habita misericordia quo inclinamur ad subueniendū alienæ miseriæ non minus inclinat ad miseriam nostram et proximorum tollendam, sed potius magis, sicut magis ad nostri et proximi mala, quam ad aliorum electionē inclinamur. Vnde Toletus. 30. misereare aīe tuæ s. Nomen tū misericordiæ magis vsurpatur in aliena miseria, forte q̄ difficilius est alienum quā suum subuenire. Nota 2. Compassionē non esse proprie aut principaliter actum boni virtutis nā compassio est quam tristitia de alieno malo, q̄ orta ex amore boni contrarij, vt patet ex 2 de diuin. Vnde Clemens Alexand. lib. q̄ stromatū reprehendit illud multorū sc. Beati misericordes reprehendit philosophos q̄ dicunt misericordiā pp̄ exhibentē aliena esse molestiam; vt velit esse q̄ dicimus in. voluntatis liberandæ miseria alterius, quia voluntas dicit pati dolorem rei q̄ in q̄ quis fruitur: tales operandi nō facile suppetit. Itaq̄ p̄ma principalis actus misericordiæ est, velle miseriā alterius subuenire: 2. a re alterius miseriā nobis ingeneratā compassio seu tristitia, id q̄ nostræ naturæ imperfectionē gerunt. Sexta est in deo et beatis, in quibus tū est verissima misericordia, non tū sensibus affectus, sicut dictū fuit, ita s. sed et sensibus affectus, q̄ in illis est primarius actus interna misericordiæ, sc. voluntatis subiectionis, à qua voluntas manat exterior

subuentio. D. Aug. a. viis misericordiā vocat compassionē, ad nemine aliquē respectū, et vide rōnes ibi.

Artic 2us Utrum defectus alterius sit vō miserendi?

℟. Affirmat. Vide D. Thomā. Nota 1: humanitatē aliosq defectus esse natural dispositionē ad miserendū aliorū: Rei n. varijs defectibus subiecti sunt, vt fœmina, senex, morbidi, dum aliōs vident afflictionibus, rōne plenā et conspicuā ea tanquā ad se ptinentia, eaq in seipsis quōdamodo ꝓsentiscunt ob naturā humanitatis, quam ꝓfunditas apprehensio facilē commutat, ideo facilē mouentur ad compassionē, et ad illa mala leuanda, q̄ sua mala in. sui similibus solari videntur: Robusti viri non facilē compatiūtur, q̄ non considerant illa mala tanquā ad se ptinentia, nec ymaginatio eos tantā impressionē facit. Nota 2: Etsi defectus illi sint causa dispositiua, tñ non sunt causa principalis miserendi, sed amor, q̄ maximē facit vt id q̄ est in miserijs removeat: vnde quāuis in Deo et beatis nullus sit defectus, tñ amor illos abundantissime disponit ad misericordiā. Dūm ꝝ Christus quōd in carne nostra defectus nostros miserando assumpsit, et alterius ruinis et nostri aberrationē miserendo attraxit, et quemadmodū ex ꝝ vasis est dicitur obedientiā, ita et discretē misericordiæ, vt ait Bernard. Tract. de gradib. cap. 2:

Artic 3us Vtrum misericordia sit virtus?

℟. misericordiā quidam sigrat motus appetitus sensitiui vsus rōe directus quō dispositus malis alterius esse virtutē. Nota. Non est dubitandū q̄ misericordia sit virtus nam actus eius sunt valdē laudabiles, in Scripturis mūlis rōmendati, ita vt misericordes dicantur beati matth. 5: et ōes laudes Eleemosynæ ad misericordiæ ptinent, eleemosyna n. est opus misericordiæ. Sed difficultas est. Vtrū sit virtus distincta à Charitate? D. Thomas ea distinguere à Charitate, eō q̄ videtur vires passionales moderandas, moderari n. hostiliā, ingt, ne inordinatis tristitiæ de malo ꝓximi, et indignationē ne apprehendentes illius esse dignum tali miseria simq dūm et moderatē in illis: Sed si misericordia consistat in moderatione illarum passionū, iam iuxta principium D. Thomæ erit in appetitu inferiori, et sic restat inquirendū, Vtrū in volūtate sit aliqua virtus realiter distincta à Charitate et dicta misericordia? Ad q̄ dicit videri valdē probabile nō esse aliquē habitū realiter distinctū à Charitate in appetitu superiori vel in voluntate quō inclinemur supernaturaliter ad subleuandā ꝓximi miseriā: sed posito illo habitū in appetitu sensitiuo q̄ passionēs moderetur, assistere habitui Charitatis ad ōes misericordiæ actus. ꝓsentant loc D. Thom. tūm alibi, hic qst. 32. a. 1: et qst. 33: a. 1: et Sanctus Doctor loco, et alij qdā. Ph 1: ex Script. passim dilectionē ꝓximi explicat et actus misericordiæ, insuper ipa misericordia esse sola vel ꝓxime sola obra dilectionis ꝓximi. Luce 10. dūm in parabola Samaritani q̄ fuerit ꝓximus Doctor fecit et ordinavit ly erat opus misericordiæ) explicat quōmodo diligendus sit ꝓximus, et qb sit ꝓximus quem sic debemus diligere. et 1a Johan. 3: Qui habet substantiā huius mūdi et viderit fratrē suū. Si quōmodo charitas dei manet in eo? s. qui dicit se habere vitā dei et ꝓximū: Legit n. de dilectione ꝓximi, et subiungit. Non diligamus verbo et lingua sed opere et veritate: atq diligere opere et veritate est subesse in necessitate: Deinde, ex ꝓceptis de dilectione ꝓximi q̄ habet in Script. quia pauca est affirmatiua, nihil aliud est q̄m obligatio imitandi in Script. quā pauca est affirmatiua, nihil aliud est q̄m obligatio imitandi

℟ Nota

℟ Nota.

Dubium.

℟

diligere ꝓximū nisi subueniendo necessitatibꝫ corporalibꝫ aut spiritualibꝫ, loquendo de ꝓpositia dilectione. Ptō: videt, q̃ ꝓximū et principaliꝰ actꝰ misericordiæ sit velle beneficere ꝓximo miseriā et si ampliꝰ non sit malé, ꝯra: eiusdem vīd velle tollere malū alterius, et velle ꝓmouere bonū sibi sit bonū: sed hoc est charitatis, ꝯ et illud. Confirm. hoc actꝰ charitatis est velle ꝓximo bonū, non tn̄ quodcūq̃ modo, sed ut ipse bene sit, et consequenter illud promouere, ꝯ ſ̄ ſ̄ velle ipsum malū, et consequenter illud efficaciter tollere ne ipse malé sit: videtur nō vīd. et velle bonū alterius, et nolle non bonum videtur, q̃ hoc nolle segre et illo velle, nā sīc aduersio à malo alterius segre et conuersione ad bonum eiusdē. Confirm. 2°. hoc charitatis est gaudere de bono ꝓximi eo q̃ illi bene sit, ꝯ et tristari de malo eo q̃ ipse malé sit: actꝰ hoc est illi contrarij, et sīc misereri et si facillime adsit necessario sine segre mali remotio, ꝯ hoc totū ꝓcedit à virtute charitatis. Dico. 1°. Charitas respicit bonum et malum sub ꝓ charitatē diligendum bonum ꝓximi, et odiendum malum: et misericordia solum respicit malum, idq̃ malum quod, non absolutè, sed ut ꝓ: pellendum, ꝯ distinguitur. Ad. Hoc argumentum bene probat charitatem solum non dici misericordiā quatenus se extendit ad actꝰ suos actꝰ, sed tm̄ quatenus se extendit ad actꝰ q̃ versantur circa malum ꝓximi tollendum. Sicut n. habitus charitatis non inclinat ad amandum ꝓximi bonum, et ad illud promouendum si possibile sit, ita et inclinat ad odiendum malum et ad tristitiā si malum sit ꝓsens, et ꝓnde ad illud tollendum, et hoc vīd dicta misericordia: Sicut habitus vitæ manat actꝰ sperandi quatenus elicit actꝰ sperandi vocati spes, respectu alterius actꝰ, alter vocatur. Itaq̃ inungendum est charitatē solum inclinare ad amandū bonum et odiendum mali absolutè quidē modo, et aliā virtutē requiri q̃ inclinet ad odiendum mali ut expellendum: inclinatio n. charitatis est efficax si adsit facultas aliq̃ nō est charitas, ut patet ex allato ꝛoſaiæ testimonio. Itaq̃ habitus charitatis dicit et misericordia quatenus inclinat ad tristitiā de malo ꝓximi, et ad illa tollenda, et dicit charitas quatenus inclinat ad amorē dei et ꝓximi volendo illis bona, vide charitas inadæquatè sumpta, est ipsa misericordia. Dico 2°. Etiā stellata vīd amicitia solum est tollere malum ꝓximi, ꝯ et hoc ipsum est obiectum alterius virtutis distinctæ ab amicitia, nā actꝰ externi habent se q̃ mediꝰ obiecti respectu interioris actꝰ. Ad. Diuersimode est ꝙ tollere malum ꝓximi. 1° ut ꝓximo bene sit, sicut et si nō sit malum, q̃ sanè est bonum ꝙdā, q̃ si q̃ afflictio bonum est rarum afflictionis: et hoc modo tollere malum ꝓximi nō est bonum, nisi quatenus ens diligens et ꝓmouens bonum vig bonum est: Oz si ꝓmouens bonum vig nō esset bonum, nisi tollens malum illig esset. vide patet hoc modo tollere malum ꝓximi non continere bonitatē distinctā ab bonitate q̃ est in obiecto amicitiæ, seu in amore ꝓximi. 2°. ꝓt ꝙ tollere malum ꝓximi non est vt bene, nisi non malé sit, sed ut tollatur illa disconuenientia et disproportio q̃ est inter naturā boni illig et mali quo afficitur, non ricando vtrum illi ꝓximo bene sit à malo sed solum ut disproportio illa tollatur: Et ita ꝓpter hanc considerationē admitto esse in hoc obiecto aliquā bonitatē distinctā ab bonitate q̃

ꝑt in obiecto amoris, seu in amore ꝓximi. Et ꝓr modo vix vi
posse in vltro respondere dicty ꝑdi philosophi, q̃ reby oĩby optat debita
conuenientia seu ꝓportionẽ partiũ rei toti, qualitatiũ rei naturæ,
et rerarũ rerũ reby ipsis. Verũ ꝓr modo nõ vrget
ista dicta, neq; de hac consideratione agit: Christiani n. in operibus
misericordiæ ꝓximis debitũ seruant vt fratri seu ꝓximo ad vitã
beatitudinis conducto, et cui pretio redempto non sit malũ sed bonũ simile
in corpore siue in spiritu, illum a. ꝓportionẽ seu dispositionẽ non
multũ ponderant. Itaq; dicty vtr misericordiã Christianã, seu infusã
non distingui ab aliã charitatis quatenus in malis ꝓximorũ tollendis
versatur: misericordiã vero naturalẽ q̃ dicty naturæ habet nõ distingui
ab amore quo sibi ꝓximũ vt naturæ vtalem diligit. Nos tñ negaremus
in appetitiua inferiori nasci quandã habitũ q̃ passiones moderet, vt dicit
d. Thomas, q̃ dicti misericordiæ subseruiat.

Arti. 4ti vtrum misericordia sit maxima virtutũ?

Rx. Misericordiã secundũ se esse maximã virtutũ, non a. vt est in nobis, malig n. inhæ est adhærere deo quia misereri ꝓximorũ. Nota d. Thomã dicere, misericordiã esse maximã virtutũ secundũ se, hoc sensit, q̃ misericordia pura, illimitata, et q̃ se subsistens, est maxima virtus includens formaliter vel minꝰ oẽs ꝑfectiones alias addo omnipotẽtiã, vt in tollere oẽm defectũ creaturarũ, et oẽs potentialitatẽ seu vacuitatẽ q̃ in ipsis est. Vt a. in nobis est, ita est limitata, et ad actus subiectũ subiecti contracta, vnde non est maxima virtutũ q̃ in nobis sicut (cũ malig est adhærere deo q̃ amore quidem ꝓximi miseriã soluit) non q̃ volũt hæc virtutes distingui in nobis, sed q̃ vtq; habitꝰ rationẽ sibi vendicat vt dilectet, habentiq; vim deiformẽ quæ se extendit ad diligendũ actꝰ: et hoc modo intelligenda est comparatio ista inter misericordiã et charitatẽ. Patet. Vnde g̃ misericordia vt in deo est ꝑfectior charitate.

Quæstio
Rx

Rx. Oĩa attributa diuina secundũ se et absoluti esse æqualia, q̃ sunt ipse deus, et singula formaliter includunt oĩa: si tñ de illis loquamur iuxta nostrum intelligendi modũ, seu de reby diuinis attributorũ vt à nobis sciuntur concipi habitis, sic misericordia quodãmodo est ꝑfectior charitate, quodãmodo minꝰ ꝑfecta. Ꝓfectior q̃dẽ 1o. q̃ in misericordia illimitatã includit oẽs ꝑfectiones quæ formaliter vel eminenter et secundũ nostrum concipiendi modũ, q̃ oẽs defectus q̃t tollere à creatura, et consequenter infinitas oẽs ꝑfectiones quæ reducibile in totã amplitudinẽ entis: Nõ a. charitas dei non includit; sed id solũ habet iuxta nostros modos concipiendi quatenus dicit: fruitꝰ dilecti. 2o. q̃ misericordia et includit ipsã charitatẽ, nã ex sui dilectione deiformi misereatur, et ꝓhibet aliqd addit. sc. potestatẽ et voluntatem misereñdi creaturæ. Vide Caiet. Alia tñ cõsideratione est misericordia minꝰ ꝑfecta q̃ actꝰ vitæ minꝰ ꝑfecti ꝓpter quã amor vel dilectio esse minꝰ ꝑfecta q̃ actꝰ vitæ magis ꝑfecti ꝓpter quã amor vel dilectio nã maior ꝑfectio dei est sibi q̃ dilectionẽ inferre quã tollere miserias creaturarũ. 2o. Actꝰ charitatis habet in deo terminũ q̃dãmodo infinitũ: actꝰ misericordiæ finitũ, idq; ratione obiecti, sc. spiritualis: actꝰ misericordiæ finitus, idq; ratione obiecti, sc. spiritualis.

Quæstio 31a. De Beneficentia. Vide d. Thomam.

Quæstio 32a. De Eleemosyna.

Arti. 1us vtrum detur Eleemosyna sit actꝰ charitatis?

Rx. Esse actꝰ charitatis ꝓximi mediante misericordia et mediante compassione miseriæ alterius. Patet ex dicto q̃st. 30. a. 3i. Nota 1o. q̃ ait d. Thom. siue charitate posse dari Eleemosynã materialiter, non a. formaliter. Iuxta illud 1ã Cor. 13i. Si distribuero in cibos pauperũ oẽs facultates

Rx
Nota.

meal, charitate .a. non habeā, nihil mihi ꝺest. vbi ꝙ dare eleemosy: nā materialiter, intelligit, dare non meritorie, seu nō ex amore dei sicꝫ ora. formaliter .a. dare ẽt meritorie largiri: Esse n. poꝑ tꝫ ex aliquo dei amore eleemosynā dare, non tꝫ ex illo amore ꝑfecto quo ꝺeꝰ ꝺiligit sicꝫ ora, ꝙ necessariꝫ ẽt ad meritū, necessariꝫ, inquā insistendo, saltē habitualiter, nō n. semꝑ ꝺebet opus ex actu ꝓcꝺere.

Dubium

Nota 2ꝰ. Ex ratione verboꝝ ꝺ. Thome respons. ad 2ꝫ obiectum ꝑ ꝙꝺ ꝺicit unus vicius inferior ꝓssit impare actui virtutis superioꝝ. Bañez ꝺicit ꝺor videri ꝙ se notā fieri nō ꝓsse, ꝙ impare ẽt superioꝝ, non n. ait ꝙt miles impare ꝺicit. Sed ꝺicendū ẽt rectū Ocha. et alij, ꝺ fortē fieri ꝓsse, ꝙ fortis rectitꝫ ex ꝺ. Thome ꝺicto, ꝺicūm a vicius inferioris ꝺicit impari actui misericordie et charitatis. Ro ẽt, ꝙ actꝰ virtutis superioꝝ sꝫpē ẽt vtile ad finē inferioꝝ, vt, oratio valet ad impetrāꝺa continentiā, fletꝰ, eleemosynā, cōtēplatio ꝙ. Vnde ꝺoctus ex ꝺeficerio continentie ꝙt efficaciter velle orare, ꝺare eleemosynā, cōtēplari: alij ꝺor ẽt impare ꝓsse actui, ꝙ. efficacitas eoꝝ velle ex fine alterius virtutis: illa .a. ꝺicta ex rectꝫ ꝺesiderio meritoriꝫ ad ꝺeꝰ actꝰ ꝺicit impare, ꝙ illius actꝰ se habet ꝙ modꝰ intentionis, vtꝫ rectꝫ nō alij actꝰ fiant, et ad eiꝫ finē fiant. Dicēꝺ. Ambor rectū non ꝺicto inferior sed prudentia impat actui virtutis superioꝝ. Ex. Hoc nō ẽt verū, ꝙ prudentia non impat nisi ex vi illius virtutis rectꝫ fiat intentū. ꝺeinde charitas ẽt ꝑfectior prudentia, vide actꝰ superioꝝ actus impabit vicio inferior. Ad rōnes contrariā ꝓdēs. Superioꝝ ẽt impare quōꝺ impand et id nō impabit supposito vel saltē ꝓtꝫ ꝺistinguendo fiunt ꝺue milites, et appetitꝰ superior inferiori imperare ꝺebet, non contra quōꝺ .a. modo ꝺistinguendū non regula ẽt impand ꝙt superior, nam voluntas sibiipsi imperare ꝙt ex intentione boni honesti superioris, aliorꝫ actꝰ nobiliores et superiores imperare vō ꝙ ꝙt vtile ad illud bonū honestū inferioꝝ. Aliter audiendo habitū inferiore ꝙt imperare actui habitꝰ superioꝝ, ꝙ ꝙt imperare sibi, et consequenter habitui sibi inexistenti nō vtꝫ habet ex sua ꝓpria natura. Adde, voluntē ꝓsse imperare intellectui, non tꝫ intellectꝰ sit ꝓtia ꝑfectior, multō igitur magis ꝙ virtutis inferioꝝ ꝙt imperare ꝑticularis virtutis superioꝝ.

Ex

Ex. Recte ꝺistinguit eleemosynam in corporalem et spiritualem, et vtraꝫ ꝓ recta intentione sequit. Vide ꝺ. Thom. ꝙ amplissimē ꝺicit. Nota in respons. ad 1ꝰ sepelire mortuos esse opus misericordie. 1° ꝙ mortui

Nota circa Thomā.

vicinent in Ꝺeū memoria, et illoꝝ honor violatꝰ si insepulti iacerent in more canū et equoꝝ. 2° ꝙ ꝺeū ꝓpiant sua corpora honeste tractari tanquā aliqꝺ sui, vō ꝙ aliquānꝺo nō aīa in eternū vitā ra resurgent. 3° ꝙ ꝙ insepulti iacent rapiant multis ꝓfuturis ꝙ aliis essent habitui, ꝙsertim si in rōne loci fideliū sepulchri. De quo vide Greg. lib. 4° Dial. c. 50. et Aug. lib de cura ꝺ. mortuis cap. 3°. et 4°. Ex qbꝰ habet intelligit ꝺor esse opus misericordie. Confirꝫ ex Script. 2° Reg. 2°. Benedixit ꝺoīs Dauid ꝙ fecerit ꝺns misericordiā cum Dño vestro Saul, et sepelierit eū. ꝙ. ꝙ et 1°. Reg. 31°: rectitudo ꝺiligentia Tobie in mortuis sepeliendis. vide ꝺ. Ambr. lib. de Tobia, c. 1° vbi ꝺor officiū valde extollit. Et Dns Matth. 26°. et Marci 14° rectitudo studiū magdalene ꝙ ꝓmeruit unctꝫ eiꝫ Dño in sepultura. Et 3ꝫ Reg. 13°: Dns ꝓphete inobedienti ꝓmisit ꝺor pena ne ꝺeꝰ cadauer eiꝫ in sepulchrū patrū nō inferretur. Ita mortui et

Ath ad rōnes Bannesij.

ostantiato remittit magna parua ratione Ecclesia sepulturam illius Ecclesiæ
et sit portio mortale Dei quod auferre, sc. si absq; hoc debitis
meto ad ostium quidam, nec sit alius q debit facere. Dicit. D. Hugo hic. Ob.
De vita et morbis. c. 2° docet, Sepulturam et funeris pompa no esse
mortuorum subsidia sed viuorum solatia: 2sta, inquit, ritus, ceremonia funeris
cuiusdio sepulturæ, pompæ exequiarum magis viuorum sunt solatia quam
mortuorum subsidia: si aliq; impio sepultura prohibita, obsunt pio nihil
aut nulla. Rx. Tantus uolt dicere sepulturam et funeris pompa non Rx
esse et se subsidium ad vitam æternam, quamuis et accidens non præcium
esse et se subsidium ad vitam æternam, quamuis et accidens non præcium
sint esse possit, et ipsam deo non tanti faciendam ut patrem fidelem q
in deo mortui hac rationem esse miserum, sicut Ethnici putabant. Hæc
hoc nihil non est sit æstimanda quasi ex eo ponderet Dominus sed
sicut ponderanda momento. Est n. quidam q hoc nihil æstimant
sed non tanti quanti vitam corporis, aut eius sanitatem, aut famam
sed et postremum horum obtinet inter exacta misericordia.

Arg. 3us. Unum Eleemosynæ corporales sint potiores spiritualibus? Dubium.
Rx Spirituale Eleemosynam esse æstimandam corporali, licet in casu esse et cor- Rx
porali sit præferenda spirituali, v. g. Si q laboret extrema inedia, et simul
ignorantia necessariorum ad salutem, tenemur ei huic illi subuenire cibo et
potu quam obstructione doctrinæ Dei. Ctra respons. ad 1m. Dubitat Christus
sit melius dare Eleemosynam magis egenti quam minus egenti q ts sit Dubium.
melius? Et dct, nisi inopia alterius sit multo maior melius est dare Rx
minus egenti meliori, q et euidens est ex Di Thoma ad 1m. Rō est quia
tuli magis inhiant in meliore, et melior est dignior beneficio, magisq;
dat beneficium illud in dei honorem. Ctra respons. ad 2m nota, Rx simi- Nota.
liter ad remedium. At virtum inimicum no sit meritorium, sed potius (est hæc
Rosig in 14m Lucæ act) sit quædam amaritia grauis, temporalis in repetitio
spiritus, et suo remedio multa lucrentur, et quamuis no sit q se mortale
peccatum, ts ex veniale, q remedium sanandi vestra vires instituenda sunt
et malasset et fodere amaritia, non et inde ludum rursum repetere
et malasset et fodere amaritia, non et inde ludum rursum repetere
meritorium ea. aut si imitetur pauperes q no possunt respondere iusta
consilium Dei, vel si ob aliud finem spiritualem debitam moderatione fiat.

Arg. 4us. Unum Eleemosynæ corporales habeant effectum spiritualem?
Rx Habere effectus spiritualis docuimus. 1° q meretur gratiam et vitam æternam, Rx
ex illo illud matth. 25. Venite benedicti p. Esurivi m. f. 2° q extinguit peccatum
ad oranda. Dicit. Lucæ 16. Facite vobis amicos de mammona f. hic adde dicit
alios effectus spirituales, 3° q satisfaciat et peccata et consequenter liberat a
pœnis purgatorii. ex illo illud Tobiæ 4: Eleemosyna ab omni peccato et a morte
liberat, et non patitur animam ire ad tenebras. Et Ecclesiast 3: ignis ardentem
extinguit aqua, et Eleemosyna resistit peccatis. 4° ex magna fiducia
erit apud deum, et habet Tobiæ 4: fiducia magna erit dei Eleemosyna
omnibus facientibus eam. Et hoc q dicit effectus habet Eleemosyna facta in statu
gratiæ: illa. a. q fit a peccatore ex motione dei gratiæ disponit homines ad
justificationem, tamq; impetrat, et delicti ex congruo meruit. Confirm.
Daniel. 4° ubi Daniel regi impio dixit, Peccata tua Eleemosynis redime &
peccata iniquitates tuas misericordiis pauperum. et Lucæ 11: ex scripsit (inquit dominus) date
Eleemosynam et ecce omnia munda sunt vobis. 1. ea q vobis restant, imo
scripsit date in Eleemosynam, et hæc non sensum ad peccata remittenda
pertinebit, ut exponunt, Ambr. Theophyl. Anselmus et alii. 4
dicunt deum per Pharisæos reprehendisse Eleemosynam tanquam propriam
dispositionem ad justificationem, Pharisæi n. erant avari, unde mundo cor
omnia vitia contra facili mundata fuissent, q signat dicens, et ecce omnia

mūnda sint vobis. Vide Tanquerey cap. 8q°, ubi ponit et alias opposi-
nes, sed sr. Augr. Basilij et Caietani. Nota. Fuisse olim quosdā q̄ per
Nota. sed effectū spiritualē p̄cabant sola Eleemosyna sufficere ad salutē
et habere vim pacē Baptismi, vt refert Augr. Enchyr. c. 75° et 76°. Et
l. 21° de Ciuit. c. 27°. et 27°. Sed est manifestus error, vt benē ostendit
Augr: Clarissimus n. est ex S. Script. sine gratia et charitate neminē
nē posse salvari posse, vt habet Lucæ 16°. nisi gratiā habuerit p.
Et 1ª Corinth. 13°. Si distribuero p. Nec obstat q̄ in Script. dicatur Elee-
mosyna extinguere p̄cata sicut ignis aquā: et liberare ab omni pe-
Præcepto. rato et morte, et plura multa dicantur à Patribus de laudē Eleemosynæ
vt à Chrysost. Hom. 32ª ad populū vsq; ad 36°. et à D. Ambr. serm. 30 et 31°
tñ n. loquendi modū nihil aliud significat quā eleemosynā labore magno
nā vim meredi et q̄ potest satisfaciendi si in statu grē fiat, ychri
stus, grē verō esse bonā ad salutē dispositionē: non tñ significat illā
sufficere, sed supponit aliqua adesse, vt fidē, p̄cantias, charitatē p. quo
modo fidei dicta in Script. iustificare et salvare: sicut spes et conversio
dicitur mortificā. Quibus modis significat Deū esse p̄clara media ad sa-
lute vsqsita, et infallibiliter ad eā ducere nisi q̄ obstet, non tñ sufficere.

Artic 5ª Vtrūm dare Eleemosynā sit in p̄cepto?

℞. Dare eleemosynā ex superfluo est in p̄cepto. 2ª dare Eleemosynā ex
℣ q̄ est in extrema necessitate. Nota in Script. extare notissima testimonia
nota. Eleemosynā esse aliquando in p̄cepto, q̄ maximē vera sunt in extrema
necessitate proximi, Proverb. 21°. Qui obturat aurē suā ad clamorē
pauperis, clamabit ipse et nō exaudiet. Matth. 25°. Ite maledicti. p. Christi
iii. q. et non dedistis p. Iacob. 2°. Iudicium sine misericordia p. 1ª 2dæ.
Qui habet substantiā huius mundi p. Est. a. extrema necessitas proxi-
Duplex extrema necessitas. mum loquendo duplex 1ª est absoluta, quod est euidens periculū ne proxi-
mus fame, aut alia miseriā moriatur, vel in morbū lethalē incidat. 2ª est necessitas secundū q̄d, quando est euidens periculū ne incidat in
grauē aut molestū morbū aliquē, aut in amentiā, aut in simile ali-
quid periculum, aut in deformitatē grauē malū, q̄ tñ modo à DD. potis
sorum grauis necessitas quam extrema. Nota 2°. Vt humanū est in ex-
nota 2°. trema necessitate non satis est proximū esse in ea necessitate, sed p̄cepti
regula et responsū hūi sit q. vt auxilio hīo extremē egeat: Sicut satis
gbabile sit aliquē oppē habere, non tenemur subire mortali p̄ncto, q̄ non
est in extrema necessitate respondū hūi.

Dubium 1°. Dubium 1°. Vtrūm ex ijs q̄ sunt hīi necessaria ad conservandū sta-
tum hīs teneamur in extrema necessitate Eleemosynā facere? Nota
Duplicia esse necessaria, q̄da ad vitā, q̄da ad statū. Necessaria ad vitā
Duplicia necessaria alia ad vitam, alia ad statum sunt, sine q̄bus vita hūs et humāa quoad alere teneat sustentare nequit.
Ad statū sine q̄bus non potest decenter vivere in hīo ordine et gradu,
vt si sit nobilis et honorati regatur mānibus oppari. Hæc. a. necessa-
ria non necessitant in hominē indūisibili, sed secundū prudentē iudi-
cium hūmano more examinanda sunt et æstimāda. V. g. Si alicui
necessaria sint 100 aureī quotannis q̄ se et familia, non statim
dicit habere sufficit si habuerit 104. sed dicit habiant 120 aut 130.
Habebit sufficit id sine quo ordinarie p̄t vivere. Deinde, in hac æsti-
matione non solū habenda est rō p̄sentis temporis sed et futuri, nā
prudens non solū æstimat necessarium esse id q̄ hoc tempore necessarium est
sed et id q̄ infrā aliquot menses vel annos valde probabile est fore necessa-
rium. V. g. Si q̄s habeat filiam p̄uulam, non solū necessarium ei est

q̄ requir ad vat mūr alendab, sed et id q̄ assimiat in moderata ar
rationabile dote, pter q̄ assumpti q̄ morbo et senectute impūnte debet
ts esse valde ꝓbabile. Existendi necessitate suppientia esse, aliq̄ nō vere
sabh, qz incta ꝓceptis dei; non debemꝰ esse sollicīti in crastinū q nī
mā aliq̄ vera ois inopia et necessitas q possidet suppenire. Denīq
non solū ꝓsentis status in quo ab eo labenda est, sed et illi ad quem
licite aspirat, vt notant dd. nā si aspirat ad altiorē conditionē, id q̄ ea
necessarius est nō reputat esse mūs superfluū. Et hīc ts oīby expēdēdꝰ
opus est q̄rere intentione, et cauendū est ne auaritia aūt ambitio
sub ꝓtextu ꝓuidentie, vnde reprehēsibilis est, sine vera necessarius, vt q̄ abstinet
reputet ꝓuidentꝰ et bonorū viroꝝ. Et hīc intelligi, vt q̄ sit superfluū.
Superfluū n. est q nō est necessariū: sicut aliud est superfluū naturae
sine quo te et hīc posse subsistere: aliud statui sine quo status hui⁹ et
liberorū huius posse subsistere et nō licite amplificare. Hinc fit vt se-
culares q̄ fili⁹ et filiab⁹ debent ꝓspicere et ꝓfundere incta Apli⁹
nūq superfluū statui sabrunt quos ecclesiastici. Hīc posito, sit ꝓpositio. *Propositio.*
Oppositū tenēt extremi iudicantes sūbiendū q nō est in casu necessi-
tate, vt fiende et re necessarie ad statū. Et contra sentiā dd, quoꝝ
opa soleant in contrariū citari, sed si bene aduertant in re nō differu.
sūt. Et cōsimilat eas d. thom. in fine corp. quo dicit: sic q̄ dare elee-
mosynā de superfluo est in ꝓcepto, et dare eleemosynā in q est in extrema
necessitate. vbi bene dicit: vnde manifestū est illi⁹ velle
necessitate. vbi bene dicit: vnde manifestū est illi⁹ velle
in extrema necessitate dare eleemosynā et re non superflua. Sēd ꝓ 1°: re
in extrema necessitate subtā absolutā habet ius rapiendi aliena et necessa-
ria ad alia status, nā in foro exti⁹ oīa sentia reputat vera diuisio quoad
vsū, et oīa quoad vsū sunt cōmia, q̄ alter bene teneth inde illa dare.
Sed dicit. Si ego habeo ius accipiendi, q̄ alter teneat non solū contra *Ob.*
charitatē sed et contra iustitia si mihi nō det, aūt si potenti denegat,
q̄ facit contra ius meum et ꝓnde ad restitutionē dampni inde secuti
teneb⁹. Ex. P. nauarra lib. 3°, de restit. c. 1°. n. 345 et seq. putat esse *Rsio P. Nauarre*
contra iustitia bene nō dare, eo q̄ ego habeā ius accipiendi, vnde admittit
reliqua: tamē ts iustitia non dicit esse contrariā sed subsidiariā. 1°. re
quia obligor eis simpliciter, sed q̄ tempore quo ꝓximus eget extreme.
2de sentit Iohan. medina, et q̄a alij. Sed cōmior sentia et verior vt
non esse contra iustitia si non potenti non det, aūt et si potenti nō *Rsio cōmior.*
det, sed solū contra charitatē. Sta nauar. Enchir. c. 23°. n. 7°. et dom.
Sot. lib. 4°. de restit. q. 7ª. a. 1° ad q̄ et 5ª. et alij passim. Ro est, q̄ q̄ est
in extrema necessitate non habet ius iustitie ad rem ꝓximi absolute
dandi, sicut creditor habet ius ad ꝓximi solutionē debitoris, sed solū ex
charitate obligor ei dare: Habet ts verū ius ad re alias sibi necessariā
occupandā sine aduisa, vnde si alius ꝓximus conatur occupare re mean
q̄a se sustentet extrema q̄ necessitate q̄dam, pterea contra iustitia,
q̄a ꝓximus alius ab eo ad q̄ nihil habet, et tenebor ad reparationē
dampni sequentis. Ob 2°. Ex tenor pluriū fratrū vita fratrib⁹ q̄n alij *Ob.*
sūt mei debitores. Dicēd. q̄ ver nobilis et primarij teneth̄ ꝓpterea
sūt mei debitores. Dicēd. q̄ ver nobilis et primarij teneth̄ ꝓpterea
possessionē ꝓ vita Religiosi alienā reducenda expendere, si ꝓdonēb⁹ q̄ eis
reponi tantū exigunt: Ex. nec non n. quātūcūq magna sūt q̄ *&*
vicissitudo ꝓ vita religiosi, nā multi sūt q̄ mortē corporalē subeūt

nullam quam salvis et suorum statibus evertere. Unde si rapiar ad hostia
Bg non teneor ne quidem minimam summam reddere ex bo
na ecclesia ipsarum plurium et mei: multo minus teneor aliorum
reddere rem tanto meo incommodo, nisi forte id tantum esset unde salvus
Rempe pendêret. Itaq; in hoc negotio nihil certi statui pt, sed prudentis
pendentis divinis rectitudo est et spectabit obj circumstantias diligenter
expendant quantus de statu suo debeat vel debeant ad hoc vel illud
vitam conservandam. Etsi n. in re seria teneamur alios evertere pro
vita nostra servanda, tu sæpe teneamur diminuere intra fines ter-
minos quibus fieri pt. Si tu plurimi in aliqua Resp. laborarent fa-
ctrema necessitate, nec esset alii prter te et subvenirent eis, te
nereris et via q ad status tuos pertinent impendere retentis tu ad
vitas necessarijs, q tot boni vita plurib conservandis quas indiges
status tuy quantumvis honorabj. Advertte, Extrema necessitate posse
Nota. dupliciter obtingere - 1°. à natura, fame, infirmitate, morbo, frigore, si
ni necessitati non ita magno stimulo pt subveniri, natura n. est pru-
dens rerum et inevitabilis, et de fac potissimum dd. volunt tunc obligatio-
nem subveniendi de necessarijs ad status intelligi, p sortis rationem. Medina
Lud. Vivet, p. Navarr. et Covarruvias. 2°. ex fraterna malitia, et se rapi
sed à proximo q minuente morte nisi 1000 aurei q te minuente
ipsis; et de fac necessitate dicunt non intelligi obligationem subveni-
endi de necessarijs ad status, q boni ingbi fac non facili ob rationis
ogni rationem, et fraterna malitia tenemini non est. Ex intelligo
si summa q exigitur sit valde magna ratione viri prudentis et tales
captivitates sæpe eveniant, aliq si vix contingerent, et summa no
esset ita magna teneremur subvenire ex Caritate, q pricipium
veri est in extrema necessitate quidem id ex alterius malitia pro-
ximi: sed non videtur necessitas est minor aut unius diu ne rationem
vide Caietan dictum et q primum ex tanta necessitate verificamus si
possimus sine grandi damno nostro. Potest. Unus si gravissimis
Quæstio pharmacijs videretur necessarijs ad primi salutem comparandis, teneretur
illud comparare? R. ordinarie non teneri, nimirum q hoc ta
R extraordinaria remedia debeat juvare, satis n. est ut ordinarijs et ve-
hiculis deo vertere. Ro est, q non est notus illius ita notatus ita si
tu forsan conjectura tuæ vitæ suæ superesse, vanus esse certa teneri
ne subvenire si modo potest (ita n. dicunt Caietan) sine remedijs sit
ordinarijs sive extraordinarijs.
Dub. 2°. Dubium 2°. Utrum alteri extrema q primi necessitate tenear Eleemosynam
facere, et ex qbus bonis? Nota. Gravis necessitas dicit magnam afflic-
Quæ dicat gravis ne- tionem primi q morbi, fame, frigoris, carceris p. licet no sit periculum
cessitas. morbi - Sit 1ª prop. non solum in extrema sed et in gravi necessitate
Prop. 1ª primi teneor Eleemosynam facere saltem de bonis status superfluis.
Nodum ita vera hæc propositio et contraria no sit probabilis, et insinuat
eam d. Thomas quando absolute dicit superflua dare in Eleemosynam
esse præceptum, et patet ex eo q extra casus extremæ necessitatis. Idem
esse clarè docet in 4ª dist. 15ª q. 2ª. a. 1°. et alibi, et minus sit quidam
dd illi contrarium habuisse. Idem docet Caiet. Sot, et cæteri, de præ-
cepto Eleemosynæ Tom. 2ª. ubi fuse ostendit d. Thomæ ita sentire

Idem dorent victoria, Solig, Camᵉ, et Palud. de 16ª in 4ᵗ q. 3ª Mauric. r. 29° n. g°. P. Mauric. lib. 3° de Roskit. c. 1° n. 359: et alij ab eo citato Cathariᵘ Ianet Halesiᵘ 1ª p. q. 113: mod. 1ª Gabr. in 4° d. 16ª q. 4ª Conel. 5ª. et qda alij, q dicunt eos nō esse precepta sed consilia, sed pau. nos ghabiliter, nec satis scitur in pncti. Ph 1ª. Omisso illo loco Lucæ 11° Ph scripsit. et supposita data Eleemosyna, qz venia nō cogit de superfluo. Matth. 25: Esurientem impij qz non fecerunt Eleemosynam egentibus: et intellig damnantur impij qz non fecerunt Eleemosynam egentibus: et intellig gendus est non solus de extremè egentibus, sed et de grauiter egentibus qualis in mundo sunt plurimi. Non.n. credibile est aut dici q ibidā: mantur negligisse extremā necessitatē, cum ea sit rarissima, pscrtim respectu mundi in parte. Continuo. qz necessitatē q ibi negligebat erat: sunt non sunt extrema sed grauis, vt esse mūdus, infirmus, in tempore, esse desyte, obstare, sitire &. Lucæ 3ª. Qui habet duas tunicas det non habenti, et q habet escas faciat similiter faciat. vbi notē alterig Ioānis intelligit superfluus quo nō egemus, vt docet Hieron. Epta ad Hel. dia q. 2ª. Si n. qs egeat tribus tunicis et habeat q.ᵉ solis dicit habere debet, sic vt q.ᵗᵃ sit altera, qz tunc necessarie requirunt loco vnig vt ibidē ipse docet. Esse.n. dor proprius habet ex superfluis. Aut arbor q non facit fructus bonus excidet et in ignē mittet. Idē colligit Ludo. de q̄da dicitur vnig agri vberes fructū attulerat, q idcirco dicitur q remunerabiliter affluerent potius negotiaret quando vel venderet in anno pluribus quam vt distribuerat pauperibus. Deinde concludunt parabolā ait, sic est aut q sibi thesaurizat, et nō est in deū diues. et sic patet. In qua loquitur vide d. Aug. lib. 50 homel. Hom. 7ª q ait, Iudex dicitur solus idcirco esse dicitus q soli pauperi nō erogauerat. Idem et dicit de dicitur Eusebius, de quo Lucæ 16: Ph 2° et 22. quidam aliquot testimonia habet Caiet. Tom. 2° opusc. 5ª c. 6ª. Quisquis Hom. 34ª ad populus. Ph et 22. Triumph ab eo dispensator pendiarius sicut q Ecclia bona dispensat, non ad lor accipiat vt in delitijs abstinat, sed vt in Eleemosynas erogat mundi.n. hia possidet; vel pauperes tibi sunt credita, sicut et laboribus ipsius studio et paterna Caritate possidet. Et Basil. in orat ad diuites ad illa verba, distruā horrea mea, citra sunt, tui, inqt, non spoliator eos q q dispensanda accepisti gratia reputabis? Est panis famelici qui Nota. habetur, nudi tunica quam in custodia asservat, pecunia tot pauperibus indigentibus quibus dare debuerat. vbi aduerte 22 dicere, superflua nō esse debita sed pauperibus, qz quicquid rerum dominus sit aliquid dicitur, ex proprio charitatis non indigentibus sed in pauperibus vsq sunt expendenda, non scrupulose si pauperes essent. Aiunt tamen dicitur esse dispensatores qz vere tenentur dispensare etsi nō lege iustitiæ, ex lege charitatis, pauperi.n. refert vide natura obligatio quidō vere obligamur. Nec refert Proueniphio q sint diues humano more bonorum superfluorum, qz non minus teneri sub mortali ea dispensare quā si nō haberent dominicum. Dicunt quoq diuites esse spoliatores si nō erogent, qz detinent id q pauperibus debetur sicut spoliator et fur est q detinet alienum. Nec refert q pauperes necessi sint diues, qz debuerunt esse diues, et debent illos sub mortali, sicut id q ablatus est a diues debetur ei. Et sic possunt intelligi q̄da alia testimonia 22. vt aliud Aug. in psal 125: Superflua diuitis necessaria sunt pauperis alienum detinet q ista tenet. Et lib. 50 Homel. Hom. 8ª. Si vendidisse

[illegible] capiat non est ille ꝓdo et ille raptor q̃ necessarijs ꝓximi
turpida vehy alienꝺ iuribꝰ. Ambr. serm. 81. Non minꝰ reus
est habenti tollere quã non ꝓsse et abundãs indigenti denegare, sc. q̃ studiꝰ est ꝓximꝰ mortale. D. Leo serm. 5° de coll.
lectis. Etiã terrena familiãtas et Dei largitate ꝓcedunt, et
merito vos eorꝰ ꝓsentiꝰ sit, q̃ non magis possidenda quã distri-
buenda vosit. Th 3ª 2æ q. 32. a. 5. qz in extrema necessitate omnia
sunt communia vel ꝓ communi extrema necessitate licere
se rogare q̃ non sunt naturæ necessaria, ꝙ in grauꝰ casꝰ
statui nõ sunt necessaria, sic n. sunt debita ꝓportio. 2° ex
miso sꝫpfluũ statui essent necessario rogãda in grauꝰ neces-
sitate ꝓximi, sequeretꝫ dicitur non magis teneri ad Eleemos.
nas quas Deus haberi, solus n. teneretꝫ in extrema neces-
sitate ꝓximi in qua et humana humanitꝫ: aly Doc non est rationis
tamen Scotꝰ et 22. q. in dictis ꝙ negauerunt specialẽ obligatio-
nẽ ad rogãda sꝫpflua. 3°. qz contra Caritatẽ est nõ solus
et sua ꝓximꝰ male videre in extrema necessitate, sed et
in grauꝰ si ego huic meo ꝓximo possim succurrere. Unde et
ꝓbabiliter colligit in valde grauꝰ necessitate ꝓximi nõ solus de
sꝫpfluis statui, sed et de ijs q̃ sunt aliqꝺ modo necessaria esse
subueniendũ, vt si grauꝰ morbo laboret, vel frigore vehementer af-
fligatꝫ, vel sit in periculo grauis mortis et ego sine magno suo
mei detrimẽto possim succurrere, sine dubio Caritatis exigit et sub-
uenire vi. Th hanc Samuel, et asserit ide tenuisse Victoria,
Cano, et Dom. Soto. et vix inueniꝫ 1ª Johan. 3°. Qui habuerit sub-
stãtiã huius mundi. vbi non solus vr loq. de extrema necessitate,
nec de habentibꝰ sꝫpfluis, sed de grauꝰ necessitate, et de ijs q̃ sine
magno suo incõmodo possidant tenere. Prop. 2ª. Valde ꝓbabile est.
Dicitur et teneri sꝫpflua rogare q̃tuꝫ multo ꝓximꝰ grauꝰ
vel necessitatẽ, sed tantus roꝰ, q̃tales passim sunt pauperes.
Docet Doc Caiet. Oyed. de Eleemos. et in summa v. Eleemos.
Samuel Doc Doro, et Adrian. tract. 4° de restit. et plures Doc tenen-
tes. Th multi ibi. Non potest seruire deo et mamonæ. vbi ser-
uire mamonæ exꝑt D. Hieron. et Chrisost. est ergo sꝫpfluã rogi-
tare, q. n. cui largitꝫ pauperibꝰ non fruit mamonæ sed cupat, ꝙ q̃
non vult seruire mamonæ debet eã et in rogãdis necessitatibꝰ si
grauꝰ non ꝓximi distribuere. Eodẽ possunt applicari testi-
monia Ss. q̃ docent sꝫpfluã esse pauperibꝰ rogãda, nec adduc.
in grauꝰ necessitate. Adducta tn, Doc non ita esse intelligẽda
quasi mendicantibꝰ singulis aliqꝺ dandũ sit, sicut singulis in
extrema vel grauꝰ necessitate est subueniendũ, sed ꝙ aliquꝺ et
aliqbꝰ sit dandũ, ita vt non Doceat ꝓximꝰ minimã dandi mul-
titudinẽ esse ꝓximi mortale. Ro est, qz et si singulæ necessitates
non sunt x se tanti momenti, vt sit ꝓximi mortale eas adi-
uare nolle subleuare, tn multæ coniunctæ in Reꝑbꝰ. efficiunt
vnã grauem miseriã quã contemnere est grande ꝓximi. Est. n.
grauis miseria in Reꝑbꝰ. ꝙ in ea multi pauperes coniũctæ necessi-
tates, estq̃ tanti momenti vt merito dicãtꝫ eas debeant et sint

Th vobis

Contra ꝓbabilẽ

Prop. 2ª.

Nota.

Nota.

Ob.

R.

Ob.

R.

Ob.

R.

exemplo vertunt ad Elemosynam et ad finis faciendi ita expaupandi, ut paupibus adimant instrumenta parandi: dicitur n. satisfaciendo ipsis si paupibus et egenis auxilium notitiam venerint opitulando, et in dubio sine possint sibi stipendia retinere. Unde a. illi qui videntur stat veri pauperes non debent eisdem expedita eroganda fauore, sed reddere quando non habent istam vocem debitandi.

vide Quæst. Lom. 35ª ad 1ºm.

Dub. 3ª

Dubium 3ª: Utrum in extrema vel grauí necessitate proximi sufficiat illi subuenire auxiliando, lucrando, vel vendendo credito?

Quidam DD. aiunt sibi esse subuenire necessitati quomodo modo, sicut ei fiat gratis, sicut vendendo ei carius. Ita Maior. r. 29ª Eccl. n. 5º et rep. 27ª n. 6º. Et Cordar. ad reg. peccat. 1ª 2ª S. 1º. n. 3º. et Adrian. qlib. 1º. a. 2º. et in 4º tract. de restit. de Elemos. Sed contraria sententia, sc. esse gratis subueniendum, est ferè communis. Ita Rosa. ped. Cod. de Elemosi. q. 6ª. D. Soto lib. 4º. de iustit. q. 7ª. a. 1º ad 4º. Covarr. lib. 1º q. 2ª ad 7ª. Petrus Sarmiento r. 2ª. defensi contra Maior. modo 4º. n. 5º. et 6º. Nauar. lib. 3º de restit. r. 1º. n. 365. et alij ab illo citati. Sit 1ª Prop. Quando indigus rei per rei alibi habet bona temporalia, rei habet artis, vitæ aut spem proximam vel remotam, tenemur ei subuenire in grauí et extrema necessitate dominio dominum absoluta si vel sit usus ipse consumptibilis. Ita docent fere multi DD. et colligit satis apte ex Script. et PP. 5 citatis dub. 2ª. Et illis n. credendum est teneri non aliquando ad faciendam Elemosynam pauperum in grauí et extrema paupis necessitate: alij enim indicio Elemosynæ intelligit liberalem donationem, vendere n. vel mutuo dare non est dare Elemosynam: sed gratis dare et inopia laborantibus, alijs et diuitibus dari debet Elemosynam. Confirm. qa PP. dicunt stipendia diuitibus esse bona paupum, sc. qa illis sunt debita ad præsentem necessitatem sublenandam, nec quisquam debet redire ad ipsos diuites, alioquin stipendia sua semp retinerent. 2º qa est valde inhumanum loco q nihil habet nec habere qt constringere ad reddendum ei q abundat rem humanam qua ille miserabiliter egebat. Dixi. Si illi vendat vel mutuet satis commune ex vi misericordiæ, q non teneor ad qd non plus. Ob. Et n. C. qz ipsum modo subueniendi huius bonis non habet, stultum n. paupum alibi modum postulat, eo q re et spe sit pauper, vende gratis ei subueniendum est, nam n. bona temporalia dant q alij in rei communitate dederit ut singulis ex illis seruarent quantum opus est ad vitæ sustentandam et incommoda depellenda, diuisio postea inter genitos sequendo ita facta contingit, et diuitiæ contentioni dare et iudicialiter concesso non repugnat: sic n. et illi q plus habent quam sibi necesse sit tenentur alijs egentibus gratis distribuere non dando q alijs rationabiliter vel illud instituerit, et alijs idem ex illis vicendi æqualiter dederit. Dixi. Si vel usus ipse sit consumptibilis qz si ipso usu vel no consumato, sufficit reddere ad tempus donec transierit necessitas. v. g. Si qs equum egeat ad frigus, domo, lecto, aut vestem ad tempus donec necessitas transierit. necessitati n. subueniendum et usus rei tempore, et ita sufficit usum donare gratis: in qd diuersus usus est absumptio, et panis, vinum, carnes, pecunia, q quod tota rei substantia a se alienare, qz ipse usus substantiam recipit, nec q substantia maneat, q aliquod tm fieri qt et humanum rei no consumptibilis

Prop. 1ª

Ob.

R.

Prop. 2ª

Questio.

Dub. 4ª

Nota.

Questio.

Reſellit ro Caietani.

Prob. 1ª

Prob. 2ª

Dubit ex dictis dubio 3°. q. hinc debebat alle diuesb grauit subuenire. vide Sylues. v. furtum q. 15°. dicto 3°, et alibi i. citatos. Idem dicendum est si absti. bunt quesita in necessitate constituti, et in necessitate postea reperiunt restituerunt, vt dicit S. Ambr. lib. 4°. de Officiis c. 4°. n. 26°. Ro est q. etsi promissum sit spiritualia absq; necessitate, et detinendo aliena, tn non iam stipendia necessitati non promissa conferendo alteri ablata quia nunc restituenda alienis nisi dominijs in te translatis nec erat illud suum sit non tibi. Confirm. Ro dicta beneficia tibi data in dor rasi et ipse potuisset ea illa suis reddere in illa necessitate, et nunc ipsa et dno suo obligatus ea vel similia tibi restituere ad occurrendum illi necessitati, ö si ex necessitate ea illas tibi vendidit et consumpsit, ut teneat restituere, sicut nec ib q hinc ea tibi suppeditasset, quare debitus illud priori non solus consyth, sed et exhugnth. et sor bonis debet quod nihil non erat translatus dominijs in eos q necessitate patiti, si ea suppeditasset sine in rodatis fide in depositi accepit. Secus est si q aliquis voluntarie sui dominijs antea erat translatus: hinc n. debitus solus consyth et postea rediisset quod ad meliorem fortunam deuenerit. v. g. Antiqua esset in necessitate accepti mutuo, vel emisti credito fundum postea sufficient necessitati in qua oportuit te ea illa constituere, nulla vi alia suppetente, consyth hinc debitus et non teneris q tempore illo reddere, et quam diu in tali statu manebit, sed postea redisset, si ad meliorem fortunam deuenerit. Ro est, qa restituisti ea tibi, et qa illas hinc possidebat dni in grandi sunt extrema necessitate, tenetis n. si absq; illa consideratis tenebantis esse in extrema necessitate te absolute non cenb, qa habebat in bonis tibi quo ea auferet. Hic n. dominus est in necessitate q in suis bonis no habet unde miseria illa depellat vel arcebat. Ita docuisse S. Thom. i. citatis dicit.

Circa Dicta esse in necessitate.

Artic 6ti. Vtrum qs debeat elemosynam dare de necessario?

Hic artic habet 4or dicta. Vnus in extrema necessitate teneri elemosynam dare de necessario ad status, non a. de necessario absolute ad vita sine qbz nec et nostri quod alere teneri non possunt deficere nisi forte ad succurrendum alicui inde bonus publicus prouideret. S. in grauis necessitate extrema et tenetur dare de ijs q sunt aliquo modo necessaria ad status sicut prudentia et decentia dictabit, quamquā d. Thom. hic idipsis negare videat. Dicit n. esse consilij, no precepti dare elemosynam de necessario ad status sine qbz potest aliter aliquo modo conuenienter seruandis his status decere et seruandis negotia occurrentia, licet non ita necessario: Et sic intelligendus est, vt dare ita elemosynam vt ord necessitas exigit et rectus tollat, vel dare in necessitatibz rectibz est consilij, no precepti sicut n. ordo est exigit debere necessitate extremā in dicto d. Thomas, ita et exigit potest notabiliter grauid, deinde dicit inordinatus esse se qs tantus de suis bonis sibi subtrahat et alijs donet, vt de reliquo non possit vita conuenienter transigere seruatis suis status et negotia occurrentia exigit hijs rasibz. Qz intelligi si inde tanta inordinata sequeretur vsq in statu vita et occurrentibz negotijs vt seruandis indigens vsq prō: deinde prouideret misericorditer pauperibz quod statuit. Aliqz est esse ordinatus et valde laudabile dare in elemosynam et in necessitatibz no extremis qa sine qbz non ita conuenienter indigno miseri possit videre, vt fierent multi pauperes. Vide Arthz 2di Cor. q. laudat maxdocum q et stipem petebat, familiares suas pauperes q erant Hierosolymis dedisset,

nota Nota.

nota circa D. Thomā

et Corinthios ad idē scribat. Deinde notandū est rōnem dicit. dicendo d. Thomas in corp. artic. 2m dicit rationabiliter permittere q6 ſ. ethnici (laudabiliter) in ſua arripi debere vt diſtinguat vestia ope pueris, ſed quia & ei ope laudabili ſiue ſit moralis ſiue ꝓcepti.

Artic. 7us Vtrum poſsit fieri Eleemoſyna de immūdis argētis? Vide d. Thomā. Aduerte tamen poſſe fieri Eleemoſynā de immūdis argētis ſcilicet ſi dominium eorū ſit noſtrū, nec n. dicto ſtant reſtituenda. Si autē dominium ſit immundum danda eſt ex q6 Eleemoſyna, vt ꝑ de reſtitutione dictum, ita bona quorūcūq poſſeſſor legitime habet eſt mundū et ignotis ſtant in pia vſq diſtribuenda ſicuti rōnes ſortis 2d. De q6 q ſunt x Simonia argētis dicit in tractatu de Simonia, de libro et ſtola eor.

Nota.

Artic 8us An q eſt in potestate alterius poſsit dare Eleemoſynam? Re. Ordinarie non poſſe niſi ex conſenſu ſaltē ꝓſumpto ſecundū. vide d. Thom. 2ae et Sylueſt. v. Eleemoſyna. Nota dicit regi vt q6 auctoritate ſua poſſit facere eleemoſynā, ſc. dominium et adminiſtrationē vel ſaltē abſolutā auctoritatē diſpenſandi, vt in platea regum ſterorum. vide 2or modo. Vxor non ꝓt dare niſi aliqua bona ꝓpria ꝑ dotes habeat: ſtiter nec filiusfamilias niſi de peculio caſtrenſi et quaſi caſtrenſi. Peculiū caſtrēſe dicit q6 habēs officio publico v. g. ſi ex militia peruenit ſtipēdia habendo. Nota 2i Vxor etſi nihil habeat ꝑ dotē poſſe dare eleemoſynā quando vir eſt valde auarus, ſtultus ob quod ſaltē et repugnante viro, ſicut fecit Abigail 1 Reg. 25. Rō eſt q2 tunc vbiter gerit negotia mariti ſibi, deinde q2 vir tenetur intendere dare, q6 ſi nō dat, Vxor poterit vt ſuppleat vig obligationē.

Artic 9us. Vtrum ꝓpinquis ſit magis danda Eleemoſyna? Re. Caeteris paribus ꝓpinquus in Eleemoſyna eſſe ꝓferendus, vt patet 1a ad Timoth. 5. Si q6 ſuadet ſ. dicto Caeteris paribus q2 ſi alter ſit multo ſanctior, vel magis egens, vel ſit vilior, vel nudi vē bene fidelior ab ea, amplioris deuotionis fuerit ꝓt vt ſit ꝓpinquus dilectus tu ordinatus vel diligentius ſeruat exercenda vt prudentius fiat, ſecūda ea q. dicitur de ordine Charitatis.

Dubium.

Dubitatur. Vtrū malis laicis danda ſit aliquid Eleemoſynā? Re. vt dicit 1o. Nemo tenetur dare eleemoſynā et ei q eſt in extrema neceſſitate à quo rectius ſibi vel alteri odet impendere rectius aut grauia nocumenta. vide date raſp in quo libi licet non dare Eleemoſynā ex in extrema neceſſitate, non tn licitus eſt ordinare nimis debite ſecūm aſſumendo et rationis iudicium ꝓbatio. Ex ꝓbatis, q2 charitas poſtq dictat vt tibi nullo ſeruando vnquā vt in ꝓximi, vel noſtra vel reipublicē ſimul alarmo. 2o. q2 q alteri malis grande nocumentū ne ꝓt iuste conſuli ſibi nō eſſe ſubueniendū, nā ſibi debet impedire q nō iuſte, ꝓt n. aliis nocere et ꝓximum ſe nemini nocitūrus. 3o q2 nō tenetur tanto ſuo, vel alterius detrimento beneficere, ꝓpterea q nullus Deus ab ipso ꝓximat. vide ſi Lorcius q aliqd ꝓximat eſſet in extrema neceſſitate, non deberet ei ſtipendia niſi ſibi eſſet valde ꝓbabile reſtituenda. Dico 2o. Aliqs pauperibus etſi flagitioſis et inimicis ſaltē in extrema neceſſitate ſubueniendū eſt. 2a contra dicit Deus Lir, et rubigo ex dicit 5. q. 2a. 25a a. 8. vt q. de dilectione inimicorum 1. q inimicis nos docuit et deo ſtant mali. 2a Proverb. 5. Si offenderit inimicus tuus cibo illum ſ. et matth. 5. Benefacite his q oderunt vos. Ad Galat. 6. operemur bonum ad omnes, maxime ad domeſticos fidei. Ergo bona et ſimilia

Aſſertio 1a.

Aſſertio 2a.

Quia hora et filia vt vim Evangelii habuerunt intelligenda sunt in ratione
eternae vel grandis necessitatis, aliàs solùs continuant monasticum. Sed
contra fauore videntur aliquot Scripturae loca. 1mò est Ecclesiast. 12. quem Ob
dicit D. Thom., ad quae respondet ad 1m et vide respondet quaedam R
forte nomine eiusdem illius loci: nè sapiens non vir vbi lege de Eleemo-
sina data pertinet in necessitate, sed de aliqua beneficia et dantis et
amicitia vetera necessitate. Vide et Lor loco nihil aliud dicit quàm extra
necessitate nè esse pertinebit beneficiendis et amicitia, nisi forte vt
conuertantur, et vetus addit, qe Deus odit pertinaces, sed si vestro beneficient
vult gentia in bonis tuis multa, vide dd. addita rapido ad textum. Alter Ob.
locus est Matth. 25: Quamdiù fecistis vni de fratribus meis &c. g. q. est pertinax
bus nè fit Christo, nam illi nè sunt eius fratres. R. Deus quidem ob laudat R
tanto nè fit Christo, nam illi nè sunt eius fratres. R. Deus quidem ob laudat
sola Eleemosyna facta ipsius est, vt pote q magis Deum nouerunt vi
fieri, nam vnio eius membro vt vi q adhuc frater est fiat, nè ty recipiat
aliàs Eleemosynam q fit pertinaci et Christo, qe est quodammodo fit ipsi
Christo nam et vnit amore et ep ipsius Deus, idcirco illi q est esse vnitus
membris et adhuc frater. Tertius locus est Luce 16: Facite vobis amicos Ob.
de mamona &c. aliq pertinaces non habent aeterna tabernacula in quae
recipiant benefactores suos. R. Hoc loco solùs significatur finalis perseuer- R
rare in Eleemosyna, et perfectum parietes significat q ep Christus solidauit:
vt sunt parietes, vbi ap dicit q sancti interrogant te possint recipe in aeterna
tabernacula, ipsorum n. proprie est regnum celorum, vt dicit Matth. 5: et
ipsi nam deo sunt assistere ad iudicandos. Matth. 19: vt mensa ipsius potes-
sad hoc in aeterna tabernacula recipiendi tribuat. Sta intelligunt huius
loci D. Augst Serm. 35: de verbis Dni, et Hieron. contra Vigilantium
sub fine. Hinc ty nè legit pertinaciter et non data Eleemosynam si
tanta largitas alicui suppetat, quandoquidem n. q aeterna tabernacula nè
habent in q recipiant, ty Christo, cui amore data recipit. Vide Ecclesiast. 11:
Conclude Eleemosynam in sinu pauperis, et ista q te exorabit ab oi malo.
1. Et ipsa eleemosyna libenter, etsi fortasse ipse pauper nè orat.
Ista ty q sit sanctorum longè est stultior deorum gentium. vide Hieron. ad Heliodorum.

Artic 10.i Vtrum Eleemosyna sit abundanter faciendae?

R. Affirm. Largè Eleemosynae impertiri diuina facilitatis tribuendae esse. R
Habet Tob. 4: Si multis tibi fuerit abundanter tribue: si exiguum et exi-
guum libenter impertiri studeo. Et 2a Cor. 9: Qui parce seminat. S. Aug.
dum Cyprian. serm. de Eleemos. post medium, vbi dicit, Largae faciendae
esse Eleemosynae etsi copiosa sit liberorum multitudo, vbi ap hinc plenius
dicta videbimus. Et Christost. Hom. 37: ad populum. Non date, sed nis copia
date Eleemosynam &c. vide dicit, Eos q volunt diuine deo. perseverare mei-
debent diuitiam magnam misericordiae impendere pauperibus. Potest. Statis Quaestio.
melius sit in plures distribuere Eleemosynas an in paucioras? R. Melius R
est in plures si q lor copia notabiliter limitata, distribuere quam
paucioris copiam q fortè tollere. Si ty ita sunt multi et pauci modi
sentiant vt illa distributiua satis est conferre in pauciores q inde nota.
bilitet indigent. Ro est, qe Eleemosyna intra plurimos distributa
vtilior euadat, inter paucos. a. insigniter locupl.

Quaestio 33a De correptione fraterna.

Nota 1: Correptionem fraternam esse praeceptum inter Eleemosynas spirituales Nota.

Q

et q̄ gravitatē q̄ ceteris habeat difficultatē, et ideō de vī d. Thomā q̄ religō tradat. Nota 2°. Aliqd interesse inter correptionē et correctionē, vt insinuat d. Augst lib. 1° de Civit. c. 9° vbi ait, Deū posse nolle corripere. nam fortassis possent corripiendo corrigere. Corripere n. est movere et reprehendere, sine sequatur correctio sine non; corrigere vero

Correptionē et correctio, nō differunt.

nō dicit reprehensionē q̄ correptionē, sed tantū motionē. Tertio d. Thom. nota correctionē, qz non fit auctoritate iudiciaria tanquā à superiore, sed vt à pari, hūdi non ad punitionē sed ad emendationē fratris vt mi. Etiam aīe ipsius tollatur, q̄ est opus fraternæ dilectionis. Deinde qz priuatim et fraternē debet fieri, nō cum solemnitate iudicium.

Art. 1°. Vtrum fraterna correptio sit actus Charitatis?

Bx

Ex. Correptionē fraternā q̄ adhibet in remedijs pctī vt est malū fratris esse actus Charitatis, qz directē cōis est removere malū fratris et privare bonū vig: alq̄ dor est actus Charitatis, q̄ p. vbi nota. d. Thom. ita dille correptionē fraternā esse actus Charitatis sicut privare bonū

Nota circa d. Thomā.

fratris est actus Charitatis, vnde nam privatio boni non elicitur ab aliqua virtute distincta à Charitate, sed ipsamet Charitas sufficiat, et sufficeret ad dōnes qda q̄ dicit fratrē corripe, neq; opz esse qdam virtute distincta, q̄ dicat misericordia. Nota. 2° correptionē fraternam tres actus distinguī posse, q̄ tp moraliter consistit vng. 1° actus voluntatis est, sc. voluntas corripiendi fratrē vt emendet: et in hac voluntate formaliter est tota bonitas virtutis et meritoria hūdi actus, sicut in voluntate dandi eleemosynā est tota meritū eleemosynæ: in actu 2° exterius solūm est qda denūtatio exhibita quidam q̄ procedit ab illa voluntate, vnde nihil addit meriti. Alter actus est gubernativus, sc. ordinationis et modorum q̄ spectantiū rationē vtendi optimis ad fratris emendationē. 3ius est ipsa externa locutio q̄ immediate procedit ab ipsius rationalis eloquendi, nec elicitur ab vlla virtute, sicut nec vllus operationes exteriores, cūt n. virtus sit in intellectū aut voluntate, vnde cūt actus elicitus immediate à virtute, est spiritualis et in mente intellectū vel voluntū. Hi tres actus consistunt moraliter vng, qz procedunt ab vno actū voluntis, à quo imperantur, et velitis informata, vnde nō vllus actus est charitatis, hūdi actus correptionis fraternæ consistit esse Charitatis, et consequenter misericordiæ, q̄ nihil est aliud q̄ amor charitatis alienā tollendo miseriā.

Art. 2°. Vtrum Correptio fraterna sit in præcepto?

Bx

Ex. Ens esse præceptum quidam est necessaria ad fratris emendationē.

Dubium 1°

Dubium 1° Vtrum præceptū correptionis fraternæ obligat ad peccatum mortale, q̄ctūs respondet cōi q̄ non sentit omnes fratres? Videtur obligare ad mortale, sc. quando nostra correptio putata necessaria ad

Ex

fratris emendationē, et sine notabili scandalo possimus eā p̄stare. Etiam ex in Script. q̄cepta p̄cepti, vnde quādo est in re grauis obligat ad mortale. Actus patet Matth. 18°. Si peccauerit in te frater tuus vade et corripe eū inter te et ipsū solū, si te audierit lucrasti fratrē tuū. Esse quanti momenti sit correptio fraterna, nam et ea salus fratris pendet. Idem habemus Levit. 17°. Dixit. Ex dor loco

Ob.

solūm ne sis noctis fratres et Christianos esse corripiendos, non alios, imo solūm quando in nos peccant, non a. quādo in Deū aut

Correptio. Re sine dubio sub forti solus est expresse summo de correptione
Christiani, addit n. si te non audierit, dic Ecclie. s. alij sunt correptio solus
Christiani remanent: Tamen ex hoc subiecta, si te audierit s. solus intelli-
gis et implicite excludi posse ad vel aliod quod humani possibing. Sister dicit in alij magis solus
Ding qde expresse solus pertit remissa te remissi mentionat facit, non aliud
(ex te) non aliter ptz accipi quam g (remissa te) dicit n. Ding st hic remissi: ut: q̄s Ecclesiastic. sed
plat aliis inter te et ipsum solum. et Luce 17° ait. Si peccauit in te frater tuus
illi, vide expresse solus agit de pecto remissa te remisso, sed implicite vt
medio ad oia pecta q nosti fratre ppetrasse: Sic n. Ding iubet et correptas
mis de pecto in te remisso, idq; ex charitate obligatoe, multo magis iubet
vt de pecto in Deum remisso. Cui n. iubet q est difficilig et vt unig, vt
iubet id q est facilig et vt unig. Qui 2° ex alijs locis sor obligare pres:
pecti ois. Matth. 7°: Quecung volueris vt faciant vobis homes, et vos fa-
cite illis, vbi legit de alijs hominibus, et iubet vt alijs ptsentia q secundū
vestra vota nobis ptstari rogamus. Ecclesiastici 19°: Corripe proximū ne
forte nō dixerit, et si dixerit, ne. forte iteret. Et j. Corripe proximū
antequā minetis: Hic videtur proximi correptio propria. Rō est, qz vetus
testa dicitur a quorūd pceptoris malu esse attendenda vbi magis quā corpo-
ralia. Unde et patet sor proprius esse actuale, sed habituale charitati, et
extendere se ad oēs homines, etiā quātū pecta. Dicit j: Non teneris fraternare
elemosynam corporalē quando alteri miserias quibus patitur proximus pōt
subuenire, hic n. nō est in necessitate, q̄ statim non teneat elemo-
synā spiritualē facere, cum pector adiuty dō auxilio q ei vel adest vel
vel pt facili impetrare possit suos malos depellere. Re. n. c. qz est magna
differentia inter malos corporale et spirituale, nā malos corporis ab homine
subtrahitur, et ideo si adsit ei facilitas aliud oēo tollat, vide nō est opus
vt eis alij inducat quātū in se pt, sibi n. non deerit: malos a. spirituale
non ita facilis aut abstrahi ab homine, unde etsi absolutis possint succur-
rere sibi, tu negligendo multi reputantur correptores, et monendo. Adde, eos
q peccant ex ignorantia vel infirmitate ex passione, valde egrē sine adiu-
torio posse sibi opitulari: q a. ex malitia peccant, facilig quātū quantūlibet
tu qz nō advertunt quantos malis accrescant sibi peccando sedat corripiendi:
q si id nō advertunt, ordinarie non tenemur eos corripe, qz pauci spiri-
tuales reperiuntur qui sine grā istius correptione. Dicit 2i peccator convertit non pt sine grā istius.
ait n. Ezechielis conversionē etsi desit correptio, q̄ dicit correptio
est superflua. Re. n. c. qz ideo corripiens peccatore vt auxilium dicimus
q ei q loco et tempore data efficax sint: j. effectus habeant, et nō maneat
obstaculum. Dicit n. Deus dat plurima auxilia interna q ex eorum negligentia
manent otiosa et ineffectiva. Corripiens q̄ proximū vt auxilio dō statu
reformetur grā q in ipso est, nisi ea in vanum recipiat, vt monet Apostolus
sed in ops efficaciter intendat, vel vtile est q tali grā careat, nā illa
grā q necessaria est ad remedium nō deest illi. Cum q dicit, q nemo possit
converti sine auxilio efficaci, verum est sor sensū, qz nemo pt recedere
nisi auxilium dei q ipse q loco et tempore data habeat efficaciā sui
influxus in opus conversionis, sua in cōsensus: sed vt habeat datur in-
fallibiliter in potestate libi arbitrij tali auxilio dirigendi instructi.
Dubium 2i: Deinde pectis fraterna sit corripienda? Rō. Proximus ex. Dub. 1°
dimittis solus de mortalibus est corripienda. Est rōnis dd. Ecclesiastici
et Matth. c. 18°. Si te audierit fraterna vera frater tuus. Hinc arbitrium
(inquit Augh) pectis ob q frater corripiendus est tale esse vt pena sit si ei

non relinquat, unde patet esse mortale. Idem colligitur Iacobi 5°. Rō est, q̄ q̄ est in peccato veniali, vel in primo vitæ rectitudi non rumpit esse in gratia necessitate spirituali, q̄ non teneatur ex spiritali Eleemosynā impendere. Patet Consq. à fort, q̄ non teneamur temporali corporaliter impendere nisi ex q̄ in gravi vel extrema miseria corporali constituitur. Confirm. q̄ esset nimis intolerabile si teneremur vel ex vi q̄ venialiter peccant rumpere: Dicit. Peccatū veniale est malum magis gravissimā afflictione corporis: aliq̄ in gravi necessitate corporali teneantur succurrere, q̄ f. Ex. Etiamsi sit magis malum, tū in suo gen̄e minus æstimatū quia gravat miseria corporalis in suo genere: tamq̄ habet se in suo gen̄e sicut gravis necessitas in suo, vel potius sicut gravis angustia et molestia corporis quæ vel longa passione patientis, quāvis non necessario de se gravis reputanda est. Sed tū fieri pōt ut sub veniali obligemur, p̄cepto quando facile possumus illud evitare, illud tū veniale minus est se est quam illud q̄ evitari potuit est. Petet. De q̄bus mortalibus cogitandū sit de p̄cepto vitandi, aut de fugiendis? Ex. De p̄cepto, in q̄bus æstus est existere, vel q̄ non nisi corrupte emendabit, id n. est in magna miseria, a qua possit alius citius corpe corripiendo: de peccatis vero q̄ commendant ne est corripiendū q̄ malum in sublatus est: de fugiendis q̄rit aliquis non est de mortalibus cogitandū, sed de venialibus tm. Propter Doctorem gratiæ Augustinū tradat. 6ª in matth. pōtuit cogitationē de quā Deus legit solus esse de venialibus: sed contrarium videtur ex dictis verbis colligitur. Itaq̄ dicimus cū Christianis vitandi dicis fratrē actū sit in peccato mortali, et patet 1ª Corinth. 5°: Si id q̄ frater nōtatus est fornicator, aut avarus &c. et q̄ frater, q̄nsi debitor, notarius. est esse Sin. Dominus Filius dei q. erit. et 1ª Joan. 3°: Qui odit fratrē suum homicida est, q̄ homicida habet fratrē, ac q̄inde est frater. Rō est q̄ peccatis mortale nō excludit ab Ecclia. Dixi (ordinarie) q̄ intendūs fieri pōt ut q̄s sub mortali teneatur cogitare de venialibus, vel tū non teneant ex obligatione cogitā latius q̄ corripiat, sed cogitā rōne utilitatis vitij malus teneatur attendere. v.g. Sacerdos in religione monastica tenetur intendere sub mortali corpe suos subditos de venialibus, sc. q̄ citius est ne latius serpant et disciplinā monasticā dissolvant: Hoc n. est magnum malum rectitudinis, et magnum æstimandum, id q̄ spectant nō solus ex charitate (sicut cæteri) sed et ex officio tenentur attendere, unde id nō officij sui possit. Itaq̄ peccatum mortale esset dissimulare talia venialia nisi citius emendari deberent.

Dubium 3ū Utrum peccatum sit corripiendū quod male egerit, vel omittit debitus officium ex ignorantia inculpabili. Suppono ignorantiā alia esse vincibilem, alia facti: alia invincibilem seu inculpatam, alia vincibilem seu culpabilem, et dictus est 1ª 2ª. q. 6ª Sit 1ª Propos. Qui laborat ignorantia juris dicimi vel humani negligentia ad

Ob.

Ex

Cōtra hic

Ex

Ob.

Ex

Dub. 3ª

Prop. 1ª

vestis vicendis, vel ad suos partes statutis, est corripiendus, vel polig
dormendus, modo sperent fundus, quatenus ille ex ignorantia excusabilis
culpalat culpa. v. g. ignorat gl mollitie esse peccatum, quatenus talis ignor-
rantia esset inculpata, tu ille ut moriendus si fundus sperent. Sciter si
gl putaret se licite posse vesci ovis in quadragesima sine dispensatione,
aut abstinere à carne ex studio. Rō est, qr Ever ignorantia excusandus
malis in Decimo 3 gl a se tolli vellet ne tam turpiter vivat in vita
ut moribus. Deinde, qr non solus formalis violationis legis Dei et Ecclesiæ
sed ut materialis timenus impedire, qr est contra honorem Dei et Ecclesiæ
ut Deinus possit esse scandalum. Prop. 2ª. Si non sperent emendatio Prop. 2ª.
non teneor monere. Rō est Qr finis cessat vbi nulla obligabat. Prop. 3ª: Prop. 3ª.
Qui ex officio tenentur docere legem Dei et Ecclesiæ ministrantes
ad recte vivendum tenentur et illos donare quibus putant vti emendandos
Rō est, qr ex officio tenentur ad ea docenda et alij tenentur scire
et sine quib non possunt recte vivere; idq; etsi sciant vel vti bene
videbunt, qr debent satisfacere obligationi sui officij quo tenentur monere
ut subditi habeant sciantia necessaria ut recte vivant si velint.
Unde Apls 1ª Cor. 9: Væ mihi est si non evangelizavero. Et, necessitas
mihi incumbit. Et Act. 20. Paulus ait. mundus ego sum à sanguine
omnium. ab interitu damnationis, non. n. subterfugi quo minus annuntiarem
ex consilium Dei in vobis. vide Greg. Ham. 11ª sup Ezechiel. ubi
multa habet de ista obligatione pastorum. Prop. 4ª. Qui laborant igno- Prop. 4ª.
rantia inculpata facti contra legem Dei vel naturalem est instigandus
si speret emendatio, et modo mala maiora non timeant, alioq; est si-
mendus, sicut sit Pastor ejg sicut vō. v. g. si mulier existimat maxi;
him mortuus libere aliorum decepta bona fide iniverit aliud matrimo-
nium et liberos susceperit, ego. a. aliquo casu scias non obesse sed videre
in extremis ortis, teneor monere modo illæ duæ conditiones adsint.
Rō est qr teneor impedire illam materialem fornicationem si vōdē
fieri possit, etsi n. vōe ignorantia culpa varent, tu tenet est Deiel
ita vivere: Si. a. altera conditionum desit, ut si putarent mihi non
credituri, aut ex pervia diversitas facti, vel quatenus ipsi essent pa-
rati separari ex alia gratia Dei sequerentur, tunc non teneor mo-
nere, quia teneor tantum, qr hoc patefacere esset ipsis vel alijs
dare ansam peccandi, cum iam sine peccato degant, et curandum vō
nequeant. Dico. Ob q laborant ignorantia iuris diuini sive natu- Ob.
ralis sive positivi sive humani q ad quæ scire debent ut donari vera
salute, cum pastor ejg tenetur eos docere quatenus non speret emendationē,
quare non est ob q ignorantia facti contra eosdē divini vel naturalis
tenetur? Rō. Qr ob q ignorant eos divinum vel humanum necessarium & &
tenetur illud discere ut possit bene agere quod voluerit, itaq; qr mihi
incumbit obligatio discendi et ingrediendi suo tempore, unde fit ut
hæc ignorantia vō possit esse valde diu inculpata, qr tenetur Deiel adire
publicas Concionel vel doctiorel, et sciant ad q obligentur vel vōe
publicō vel vōe signo. Sed q ignorantia facti inculpata laborant, v. g.
Christus est mulieri maritus esse mortuus, non tenetur discere aut
ingredere veritatē nisi ipsa ad dubitandi ei injiciatur. Deinde q qr

ignorantia autem male agit semper est in periculo ne scandalizet alios q̃ cum noverunt: q̃a. habenti ignorantia facti, non est in tali periculo, nã alia pectora à pectoribus vel mẽtibus scientiæ et facti habent expũsitionẽ. Prop. 5ª Si q̃s sit in ignorantia facti contra suã Ecclesiã; non obligor eã monere saltẽ sub peccato Prop. 5ª mortali, quãdiu peccatũ mee monitionis esset: v.g. non teneor sub peccato mortali monere abbatem de festo, vt audiat sermonẽ si noverit esse festum, vt habetur Decretal. de quibus tempore. Rõ est q̃ Deus nõ curat q. se mala fiant ea q̃ sunt contra legẽ naturalem nec curat facti moniti vt ea q̃ sunt contra legẽ divinã positivã: nisi forte ex hiis inde scandalum, v.g. si q̃s existimet esse ferias quintas esset remissus monere pro die sabbati ne scandalo aliorum. Dixi (saltẽ sub mortali) q̃ Deus omissio admonitionis nõ facile exigat vt à veniali. q̃ facilime nobis, nisi aliqua sit iusta rõ nõ admonendi, nisi arbitrio sit pene prudentia nimis sp. Dubium q̃ Dub. 4ª Quia regenti vt obligetur sub mortali ad correctionem fratris? Rx Ex regni vt nobis moraliter rectus sit gerendum tale crimen non esse. vbi Doctor Sotus lib. de leg. et relig. secreto cap. 2. Rõ est, q̃ correptio fraterna est verbum divinum aliquid ordinatum, nemo n. vel paucis audiendi libenter sua crimina, et facile contingeret Rx de temerario iudicio, et iniuria sibi inferata. aliter se habet in Eleemosyna corporali, Deus n. libenter admittit, vnde ad eã vt q̃s obligetur sufficit probabilis coniectura inopiæ alterius, quo fit vt sæpe excusemur nõ q̃ non sciãt constet de extrema fame: Ad q̃ dicendum nõ esse necessariũ scientiam alienæ inopiæ illud Proverbi. 24ª ne quiescas impietatem in domo iusti, et ne dastis requiem ei. Respõdẽ 2º. vt saltẽ valde probabile sit illud dicere in hoc crimine nõ posse salubriter prædicari, vel certe similia exercitationes, nisi monitis meis modum fuerit Si n. valde esset probabile illud ab alio monitus, vel q̃ se correcturi essent, non esset mea correptione, unde mei ego teneor quando scit habet in Eleemosyna corporali, vbi dicebat, magis te obligari ad corripiendũ quãdo moraliter est certus ipsius aliter non Nota. emendandi, quam dato q̃ solus est probabile ita vt contrarium sit probabile sit: cedendo n. constat ipsum nõ aliter emendatus iri quã tua opa, teneris corripe et nõ hic notabili exemplo: quod a. est solus probabile, non nõ tanto exemplo: in q̃bus ordinandis opus est magna prudentia. Respõdẽ 3º. vt sit probabilis spes emendationis q̃ mea correptione, si n. nulla sit q̃ exigeia sit spes, nõ obligor, q̃ frustra esset, exempio ter blasphemia, nã blasphemi correpti non Blasphemi corripiendi sunt effecto spes emendatio. inde emendationẽ: nam tenor dei nos obligat ad eor q̃ correptionẽ nostra quotidiano exercitamur, vt diximus 5 q. 13ª a. 3º Nota si probabile sit nra correptionẽ profutura, ter aqua vel magis probabile Nota. non profutura, non teneor corripe, nisi forte agatur de periculo mortis et dannationis eterna, hanc n. deliberanda est correptio, modo sit alia emendationis spes. Rõ est, q̃ si nra correptio dannabile, si a. correptio est adhuc aliqua spes salutis, q̃ bonum probabile est faciendũ quã malum q̃ ex correptione timetur: similis n. existimãda est

spēd aliqua salubia etsi contingenda cū grāvi maiorib dānationib, quā
vita dānato minor. vnde mrēdēr in mortalib despatis solent adhibere me-
dicamēta grāvia et q aliqua speret salubia spēd quārēd similiter
sit mortē accelerāda. Nota 2ª Si ghabile est correptionē fraternā, et Nota 2ª.
fiend ordē cū obstinā, tūc cor rumpe. patet à fli in arduo, non tn tam
pidē obligor quā quo spernate vita emendatio. vnde facilē potero expē:
sari si absq notabili aliquo incōdo non possim rumpe, nisi forte sit me-
ritabile vltenia, ita vt vidēdo grāvia nisi ego alium moriēro, hūc
n. non licet omittere correptionē quārēb grande malū mihi imprederet
Et sic intelligo D. Thomā ad 3ū vbi dicta 3 qst. 26ª. a. 5ª dubi. vltio. Nota 3ª.
Nota 3ª. Si vbiung sit reb ambigua sic vt non possit formari ghabile Nota 3ª.
bile iudiciū in alterutrā partē, non tūc cor rumpe. patet, q fallax
debet determinatē iudicare ghabile esse correptionē grāvē. Nec n.
tenetur aliq fauore de quo verisimiliter non est iudicare vbi quis
an obeat, expecto tn vltenia mortalem.

Artic 3ūs Vtrūm correptio fraterna solūs grāvi spectet ad Prelatos?
Rx. Et sit 1ª prop. Correptio fraterna grāvis dicta 1. q fit sine iudiciaria Prop. 1ª
authoritate, et ad fratris emendationē spectat ad oēs fide suspectos fide infe-
riores, oēs n ex charitate obligantur tam correptionē tempore et loco gra-
mib fiēd pstare. Colligit Ezech 17º vbi mandatū dr̄ de grāvi
fro. Et Luc 19º non dicit frater tuus in corde tuo, sed grāvē argue
eū me habeat sēp illo pctm 1 non intelligi contra illud mandā-
tum, sed retorqi illud reflectendo. idem habetur in decret. 24. q. 3ª
can. Tam Sacerdotes, et apud Chrysost. Tom 24ª in Acta circa finē, Tostā
fitur inqt vobis q sani estis, q iudicium vobis erit et condēnatio si qb gra-
vend inordinate vidēnte non corripuerit. vide D. Aug lib. 1º de Civit.
c. 9º. inter veteres causas cur boni plerūq; seculi afflictionē patiuntur
malis remanet hanc q aliqd timore humano negligant arguere ea in
Epīnis q arguenda noverūt. Rō est, q oēs tenent diligere grāvem
fratrē, et grāvē malis spūale ab eis removere. Confirm. à fli. Cessi
n. dictis patet et dant clarissimā regulā dare egentibus: alij ib q sa-
tis habet vōl audiūs est spūaliter dictū, q verō potest et spūalit.
aliter inqpit qz caret prudentia, et vndē respondet D. Thomas in respons.
ad 2ūm ō ss. Prop. 2ª: Pertinet tn vōe ad correptionē fraternā p retorsi Prop. 2ª.
obligantis pctm. 2ta D. Thom. ad 1ūm et D. Aug. lib. 1º de Civit. cap. vbi
dicit, Causas spūalitatum. 1. Episcoporū, plationis et pastorū in obligatione
correptionis esse longē grāviorē quā aliorū: sīgs plat. ez cap. 33º Ezechiel.
Fili hōis constitui te speculatorē domui Israēl, audiens g ex ore meo
sermonem annūtiabis vib ex me. idem patet ex cap. 20 Actor. vbi Paulus
ait. Mundus ego sū à sanguine oīm, non n. subtraxi qō minus
annūtiarē vobis. ss. Petrus, Ait Leo obligatio maior remanet platis Quarto.
vōe offrij fidei, an et ex lege charitatis. Rx. Gobiissimū vōe offrij. &
Colligit hoc ex dicto Gregor. Ezechielis, q dig ideo requirit sanguinē
impij pendere 1 negligentiā speculatoris ab ipso vō q datus esset spe-
culator populo 1. q accepit officiū docendi et corripiendi impios. Nec
vero vōe obligationis huius nata ex officii accepto pcedit q pauperes ter
reant corripe etsi pcēdat peccatorem no emendandos, vt si dicerē, et dorit
D. Hieron in dictis locis Ezechielis. Non intelligens, inqt, q gdest
donare si nolit auditor fauore q denegatis, nullatenus n. ex stio aio et offrio

audiendus, nō si loquēs non fierēt, ille si audire nō tempserit. Et paulo
post. 83ª Ego, inquit, parcere vobis fratres volui, sed malo vos rectū
mortis causā reddere quā me negligentiæ sustinere iudicium. Et chry-
sost. hom. 9ª in Epla ad Hebr. Dominus, inquit, etsi nobis audire volēti
Nota. ꝑ incumbente nobis dei timore. Aduerte tu, vt ex lege charitatis
quodcūq; gēneris q̄ plati magis obligentur q̄m alij: vbi dicitur nō
q̄ qz plati boni spiritualibus debent esse ceteris diligentes, vtpote q̄ debēt
esse sal terræ et lux mundi, et aliorū regulare vita, et ita magis
obligantur q̄m alij mixti discipuli. Vñ q̄ plati nō sibi officium sunt
parentes spirituales: alij parentes magis tenentur diligere filios
suos et eorū bona gubernare ex charitate quia externi: obligatio au-
tem parentis erga liberos etsi grauis non sit obligatio charitatis, sed
pietatis et officij paterni, tū comparata obligationi charitatis in eodē
subiecto fortior vbi dico de officio plationis, q̄ q̄z teneat
magis diligere communitatem, seipsum domesticos.

Dubium. Dubium. Vtrum plati ita teneant ad correptionē fraternā vt obli
Nota. gent ingredi in vitā subditorum? Suppono. priuatos non posse ingredi
in vitā aliorū vt eos emendent, nisi modo prædicti sint ex his de-
bentibus, et hinc id faciendi, vt vt non credant debitis modis et sine
conditionibus requisitis: ex passibus nō possunt. Patet ex d. Aug. serm.
de verbis Apli dicit in principio. Admonet nos dns noster non negli-
gere custodē vitæ nostræ nō quidē q̄d reprehendat, sed videndo q̄d corri-
gat. Si si q̄s tū haberet iustā occasionē malæ suspitionis de aliquo
sibi committendo, posset prudenter ingredi ab aliquo ad eū admoni-
dum, id tū pareā et circumspecti est faciendū. Suppono 2º: prælatos
teneri interdū ad ingrediendā vitā subditorum vt eos participant utilis
vitate iudiciaria et ꝑp bonū rōnē, quidē sc. infamia vel ꝑbatio
semiplena vel defectū, de q̄bus 1º. Vtrum solus q̄rens, vtrū ex charī-
tate aliquando obligentur ad ingrediendā vitā eo solo fine vt ipsos emē-
dent? Rūa de re multa dabit Caiet. a. 2: Sed breuiter dico. Præ-
latos teneri ex charitate et spiritualis officij charitatis lege. Rō est
Rx quia charitas obligat vnumquemq; vt proximi mala, præsertim occulta,
lia, depellat eo modo quo rōnē est: adeo vt id q̄ habet authoritatem
modus id faciendi, obligetur ex charitate, videndum tamen an autho-
ritas vel facultas vi scripta data, siue ex officio, siue ex mandato,
siue aliunde parta refert. vide num prælatus vbi officij habeat au-
thoritatem et modus id rōnē et sine omni offensione exequendi
teneatur fateri et grauis ex charitatis lege, quia ipsa priuati non re-
quirunt eo q̄ tali facultate careant: Sicuti dicebā sæpe teneri dare
Eleemosynā, eō q̄ rōnē et sine notabili sui detrimento possit mi-
seria proximi leuari, vbi medietas non teneatur.

Ad 1ª q. Vtrum q̄s teneatur corripere prælatum superiorem?
Rx. Subditus nō posse corripere prælatus sui et superiorē correptione
iudiciaria, reflectendo pœnā, imitando, præcipiendo. s. sed ex correp-
one charitatis q̄bus teneatur vi imperandi quidē vt necessarium
ad superioris emendationē. Rō est, q. charitas extendit se ad oēs pro-
mot: id ex debet fieri cum omni reuerentia et modestia. vide d.
Thomā. Nota, multos excusari a correptione superiorū et
Nota. aliorum magnæ authoritatis ex vt omissione correptionis nō pec-
cent, saltē mortifere, ob pœnam q̄dem quā ita corripiendo, vt

Arg. cplā 19. Paul exemplo Pauli ad Gal. 2. reprehendere audere debent et minus
et maiores p defendā Euangelica veritate, salua tamen charitate 154 resp.

illud
pmū. Est impossibile ēm conuenienter aggredi, nisi sit intentū, ita
lorum et conturbatu vt reddatu plānē ineffinatū, et sua assertio vix
est in eius potestate, vide ob summā difficultatē habent correctiones
salte à mortali: si ty essent extremus periculis salutis, non admitt
correctore inferiorē à mortali, non obstante sor pudore, timor n. ḡsp
et salutis alteris extrema tentare debet, vide magr Henrich inmorato
dō adytio timorē et pudorē illis restringi corrigat. Sliter si sint Sacer-
dotes, aūt rēg ḡfessionis et timenda viriendi pudore timere nō oport:
sanct. Pudor n. iste excusans à correptione plus habet loci in pueris et
adolescentibus et loīs plebeis respectu virorū magna authoritatis.

Arg 8? Vtrum peccator teneat corrigere delinquentem?
Rx. Posse, sc. quando adsunt conditiones requisite, scz pudi alteri regulis
et stet emendationis. Ro est, qz pudor ꝛ se nō impedit facilitatē mouendi
et instruendi alterū, nisi sanus iudicij ad hoc sufficiat: vide sicut
pt et pudor obligeth ad correptiōs alterius in. si 3ª condicio accidat
si correptio requisita necessaria ad alterius correctionē ita et aliter nō posset
sch emendandū, qz sepe hoīs habere pt in statibus respectu inferiorū,
vt in Episcopis, parochis, et similib in religione monastica. Nota tu et
D. Thomā. Etsi pudor ꝛ se nō impediat facilitatē corripiendi, nihilominus
ꝛ accidens impedire pt idē hypothetice ne conuenienter possit alios cor-
rige. 1º qz reddit he indignum q alios videat cum de ipsum negligat, vide
ornilli reprehendit peccatorē sua conscientia, quō est et ineptior reddat
ad alterū saniandum esse pudor sit ornilis. 2º vōe scandali, et si pudor
sit q alterū corripit notus sit. 3º vōe superbie, qz plerumq; ex superbia pec-
tor corripit alios, sc. vt ipse assit videatu. Hinc mult. 7º quod videt
festiua ſ. Nota 2º. Peccatis esse corripe alterū nisi scandalo, ſh cor-
rige ex superbia. et sor duy mult. 7º reprehendit in plausoris et hypocritis,
q volunt eijcere festucā ex oculis fratris sui oculo, nisi habeam relinquant
in suo ſ. q nimis sentire corripient de paruis peccatis, seu potiꝰ de
neglectis quasdā sūmis ceremoniarū q sunt sine peccato, et nō conside-
rant grauissima peccata qbs ipsi contaminati erant, idē faciebant ex
superbia et valde iuste videbant: vide duy Hippocrital vocat, vide Hieron.
in Ezech loīs, et Gregorius. Idem vō reprehendi ꝑsal 49º. Correctori a. direct
Deus, ordinare hō emanat institiat mentē ſ. vbi videat vitari peccatorē
q lege dei audiant et iusti videant et peccata sua fugant, nisi ipse eas
non observent: vide supra. Tū vero odisti disciplinā ſ.
Dubium est. Vtrum peccatis faciat hoīes ita correptione indignos, vt vōe
Rēg indignitatis possit si alios corripiat? Rx. Non possunt vōe Rēg indig-
nitatis si corripiat, sine priuatis monendo sine publicē reprehendendo, sine
ex assertate iudicando, itaq; si bona intentio adsit, et scandalū absit, ist
ex bonis quātūcūq; ille maneat in peccato. Sic dare elemosynā corporalē
ex bonis quātūcūq; ille maneat in peccato fiat
dare, indutare vestibus de possibus ſ. et opus bonū quātūcūq; in peccato fiat
Ro est, qz ista functiones non habent in se aliquā peccatis sanctitatē
ther ex qbā contrahunt ex intentione sui boni dolte operantis, vnde ad
end non dat aliquā respectū: Aliud est de Sacrarū susceptione et
administratione, qz hoc habent in se peccatis sanctitatē ex Christi institu-
tione qua non habent à bona dolte ministri, vnde requirit in
ministro sanctitatē vitae, aliocq; contra pollui et vestibus exercitia.
quantus est ex parte ministri. Sed quia. Vtrum peccator aliquādo teneat
se emendare et reddat idoneus ad corripiendū pximū vtiliter. Sit 1ª prop.

Dubium.

Rx.

Quæstio.

Prop. 1ª

Rñi ex officio teneth aliod reprimere et corrige, vt Ecclesiæ et parochi sæpe teneth sub pcto mortali vita emendare saltē exterius, vt eorū scandalo et cōtemptu vēdeth ipsum officiū. Ita q teneth prelatus ea q monasteria fiant ad mūg suū viliter obeundū, vide si illorū inordinata vita reddat ipsorū monita ineffacia apud subditos, vt plerūq fit, teneatur vel ob hanc rationē sæpissē emendare, saltē exterius. Prop. 2ª

Prop. 2ª

Idem resp. de eo cui⁹ vita scandalizat alios quāuis non habeat cūram animarū. Ita, q teneth cessare à scandalo, et plerūq illos qui scandalizantur suo exēplo phabent in pcto teneth vēdere pecuniā quāda obligatione p rectorib. vide si ad illorū vēditionē videat necessaria ipsius emendatio, vt sæpe fit quod aliqs est magnæ auctoritatis apud alios, teneatur vel ob hanc finē se emendare. Prop. 3ª. Si q pcto

Prop. 3ª

suo non qde scandalizandi gratiā, tñ illud qdāmodo monstrat q idēo minus fideli faciat correptionē nisi videat q ille sæpius emendet, q probabile est q non teneath se emendare sub mali pcto mortali vt illius salubrius corrigat, nisi aliq⁹ putaverit gratiam in suo pcto mortali meritorū, et nisi ex officio teneath docere. Ita Samuel. Prior pars phatur, q q gratiam meā sit mea correptione emendari nisi ego ipse me emendē sibi debet mentiri, nūm ego ipsius meo exēplo in pcto non glorierim, et inde non videar exēplo meo debere illis vitæ, nisi forte ex officio obligauer vel nisi putarē vīs alia vōe non emendandū, hinc n. deberem me emendare: putarē tñ talē non facile posse excūsari à veniali. Altera pars ex dictis patet, q teneat amplius diligenter salutē spiritualē gratiæ, quā meā debitatē vel tota mundi: etsi n. non sit in tā extremā necessitate vt teneat vitā exponere, tñ sæpius nō ita difficiliter q se iuuare possit alio exēplo, tñ secundū rectā rationē teneor aliq⁹ inuocādi subitam vt mea admonitio fiat efficax.

Artic 6ª An respandū sit à correptione quādo timeth ne fiat peior.

Prop. 1ª

Sit 1ª prop. Si agath de correptione q est actus iustitiæ, et fit q alicui vitabit iudiciariā, ea nō est omittenda metu maioris persecutionis gratiæ. Rō est, q in hac non tam spectatur emendatio illius quā aliorū exēplo et rectæ bonis: teneāth. n. suspicionē vitandare et pūire crimina et q bonū rectæ. Prop. 2ª. Si loquamur de correptione

Prop. 2ª

fraternā gratiæ dictā q fit ex charitate, ea relinquenda est quādo prudenter timeth ne inde gratiæ fiat deterior. Rō est q hæc cessat finib⁹ et motiuis dictæ correptionis, imō contrarijs dictæ motiui gratiæ. Ob.

Ob.

Dicit. Deus corripit et illos quos scit inde fore peiores non interius angendo, sed exterius flagellando temporaliter. Et

Rñ

Deus hoc facit et peratorijs ex sua iustæ nihil deest quo possint conuerti si velint, ad hoc. n. ex sua benignitate se obligauit, vnde hoc ipsis quāsi ex officio facit, sicut tractati q in correptione non tam respiciunt spem fructus futuri quam ne ex parte sua subditis defuisse aut defuisse videant. Petab. Quid si nunc qdā pctā fiāt deteriora ex correptione et peratorijs, tñ postea consideratione sua impatientia et mea correptio did se emendatiuis? Rñ. Debeo illis corripere, et recte docet Adrianus in q. de Corrept. Idem docent D. Soto, et F. Victoria, et refert Samuel. Hoc tñ intelligo si absq mea correptione pcta eāth aut in pcto mortali, aut certe longe

Quæstio.

Rñ

plura expectantur. Ita, qz non est necesse ut statim secreta emendatio, sed sufficit ut tandē cum aggressū tolig vidend recipiendi quē deus ostendit expedire: Si n. prudēs hūs correptionē contempserit, forsē nō contemnet quē forsē non tantū, et si dare non vellet, forsē reddibit ex quo ad libet Prelatū mandō expectationē minorē 1ū 2ū 3ū. Qz si putaret suū non contemptū, hinc abstinendū esset: Si a. secreta salte cum aggressū tolig vidend se emendabit, aggrediendus est, quēadmodū in principio timenda obstinatio vel alia pena. Confr qz deus tibi illū vidend prepit, qz non voluit nos desistere quādiu 1ū vel 2ū idē timenda contumacia. Adde hic, etsi putaret fore continuat usq ad ipsius reprudentiā explicitā, hic postea consyderatione Nota. Dederunt et misericordē quā patit in aggressionē se emendandi, ut dicunt standū esset correptionē, si aliq evidēs putaret emendandū. Ro est, qz satis est nam ipsi primo, hic ad dei gloriā et laudē respiciat salte et saltem sort interim penā plura reciprocit, quā et moriatur in pauciorib; pudet: correptio n. finterna plerisq; prodest et gemitū laudē saltē et saltem notuit Adrian. Ide dico, si absq; mea correptionē putaret plura pena fadiū, vel si diutiū esset expectandū in aliquo peccato, hinc n. debeo corrept, quādiu putaret illū ornatione mea correptionē et impatientia aliquotiēs permittendū, modo videat vtig emendandū, et sic penitus peccato mortali obligetur corrept eū quē habiliter putet in presenti fore Nota. Epla ad Hebr. vbi Dor expressē dicit. Adverte hic, Rario fraus et qz sīlē peccato mortali obligetur corrept eū quē habiliter putet in presenti fore deteriorē et perditū y impatientia, y contumeliā. s. sed postea emēdandū. Ro est, qz non tenetur Dor tunc gravē respicere, sed satis est si videat standū in presenti nō sit efficax correptio, deinde raro fit et reuertit eū q iam ex futura deteriori ex correptionē mea postea emendandū ita. Et si id nō constat, sed probabile sit eum permanere in illo deteriori statu, non tenetur nisi in extrema aut grauī.

Arty. Quō ac in correptione debent admittio secreta pedere denūciationes? Sit 1ª prop. Quando peccatū est publicū nō est necesse ut denūciatione antecedat privata monitio. Prop. 1ª. Ita, qz hinc infert nō peccare ad: monitionē, ideō magis est periculū monendo quā publicē ne ipsius fama laedatur, ut dicit d. Hieron in cap. 18ū matth. explicādo preceptū dnī de correptione. alq quando peccatū est publicū tunc fama est laesa: deinde qz talē publicū est arguendū ne alii q eius peccatū noverit scandalizentur si videant illū nō reprehendi. vbi nota. Non esse necessariū sit dissimulat qd sit publicū apud unū vel duos, ide Nota. qđ in tractatu de detractione et de iudicio: Satis n. est sic intelligere id qđ nō in maiori parti alicuius congregationis innotuit publicē inter illā congregationē esse reprehendi. v.g. peccauit efficax verbo vel facto in aliquid conuiuio ita ut bona pars ibi existens animaduertant, poterit coram eis arguī: similiter si maiori parti vicinatū est coram tota vicinate in publicā conuersatione dici. Nota. Secundō publicum existendo non esse denūciandū sed priuati Nota 2º. ante premissa admonitionē in quo peccatū non redūdet in detrimēt. huius vicij, et peccator posset multō melius emendandū priuata admonitione quam secundū correptionē, qz sepiē fit. 2da secundū q. de corrept. et patiēd in qª d. 19ª q. 9ª. Prop. 2ª. Si peccatū est occultū et urgent Prop. 2ª. in detrimentū alioq, statim est denūciandū omissa priuata admonitione. Ro est, qz nobis debet magis esse cūre ne peccet in corpore vel spiritū proximi, quā ne ille perdat famā apud singulos amittat, melior n. est remedio remotionis, v.g. si qs ageret de furandā rem alte,

de laudendo ꝙ sumo in corpore vel alia ꝙ falsam doctrinam: hic n. nō
solum in nob̄ peccat, sed et in alios quoꝝ mala terrenus impedire.
Vnica excepto. Est tn una exceptio, si ꝙ hūsmodi ꝙbabile esset ipsis secreta monitione
emendabiliꝰ iri, et malis impediꝰ, ut bñ notat d. thom. unde nō
scitur aliquē esse correctū non tenetur illuꝰ denūciare superiori, si
mihi ꝙs rectuꝰ esset mōlit̄er ipsū ꝙuata monitione emendabiliꝰ
iri: imo si rectuꝰ esset ordini nichil mali sequeret, et valde ꝙbabile
sit illuꝰ ꝙuatim emendabiliꝰ, non tenetur illuꝰ denūciare quātūcū
lex statuta esset ut quis scitus aliquē correctionis statum sub pena
excommunicationis denūciet. Rō est, qa hmōi statum cessat ratio illa
statum denūciandi cū sit, ꝙ aliorū ꝙmuniū, unde cum magna sit spes
illum mea ꝙuata admonitione emendandi charitas suadet ut nō
denūciem, suadet n. ut ꝙmuniū emendem mihi minimo exponendo
incōmodo, qa dor sibi fieri ꝙdā ꝓcept. Nec obstat lex contraria, qa ea
tali casu non cogeret obligare. Dicit. cōmuniter ꝙ ita verissimū est lata
non facta exceptione illa ꝙd fecit hic d. thom. Rx. Ex ratione talem
illa restringendo ꝙ mea ꝙuata correctione tale malum impediri, unde
hic respiciendo ad id ꝙ plerumq; fit non fecit exceptionē: Deinde et
Rx respicit ad magnitudinem mali impedienti si forte ego vere putarem me
mouere ab eo ꝙcludendo, et ideo non denūciarem; idcoq; non voluit
dor singulorū iudicio expresse ponere, sed generaliter ꝓcepit relevē denūci-
ationē. Hinc tn non obstat qm si mōlit̄er mihi rectuꝰ sit malum
ꝙ me impediendo, et ꝙbabile illuꝰ emendandū debeo denūciationē
nō omittere. Similiter non obstat ꝙ ꝙmunis illi ꝙ deplorandum
non denūciasse, qa hoc ex ꝙsumptione fraudis ꝓcedit. 3ª Propos.
Et quidem sit occultū et non restat in detrimentū aliorū, sed ꝙbis
Prop. 3ª. ipsis permanēte, et hinc in quē peccat, tum tenetur secretā monē
ante denūciationē. Patet ex sententia dñi. Si peccauerit in te frater
vbi dicit agit de ꝙdo occulto. Rō est, qa hoc charitatis dictat ꝙmi
mum esse timendū gustū fieri ꝙ minima cōgregatione, ꝙ nō est laudda
ꝙsimū fama apud singulares quoꝝ ex ꝙuata monitione separata cōg
venticio. Confer ex supi. gravia incōmoda sequūtur ex dor infamatione
apud superiorē, hinc qa ꝙbabile quod antā ꝙdam à malo recessurum, sæpe
fieret impedimentū ad malum ꝙm vident se apud superiorē fremā ꝙdā
desse, ꝙ erat veluti freniū quo ꝙtinebantur à malo, ut dicit hieron.
in ꝙdam lōgū math. hinc qa sæpe odium occultum ꝙcipitat ꝙtra
delatorē ꝙ ꝙcō est ex eo vitro ꝙ volūtas emendare. Sunt tn hmōi casus
in ꝙbus secreta monitio non debet ꝓcedere denūciationē. 1º quod ꝙdam
Tres casus in qb̄ secreta monitio nō debet ꝓcedere denūciationē. secreta monitio non ꝙficiens aut non satis. Hoc modo Joseph accusauit
et denūciauit fratres suos de crimine possemo apud patrē. Gen. 37.
qz videbat se ꝙuata monitione mōlit̄ ꝓficere, eo ꝙ odissent eum fra-
tres, ut dicit Abulēsis in cap. 18. math. qō 97ª. d. thomas tn aliter sentit
ad 2m de hoc facto Joseph dicit m. 1º non cognitare nec meruerit, dicit 2º nō
fuisse ex monitione ꝙuata, eo ꝙ ꝙdem fratres erant ꝙbiosi inter ipsos.
sed sanctus Abulēsis non enim est ꝙbabile, hinc qa scripta non me-
minit illig monitionis, nim tn Dor ad hanc ꝙdentiā Joseph valde
ꝙmisisset, hinc qa etsi ꝙdem esset ꝙbiosus inter fratres, tn mōlit
esset ita ꝙbiosus ut facile ꝓsset patri insinuare, non debebat ide-
firi sine ꝙuata monitione si ꝙtabatur hoc ꝓficuum. Alter ratio est
quod ꝙb remunerauit iuvi sub in hac parte, ꝙ ob mōltad causab

laudabiliter fieri ꝙt, hinc n. si ꝙ vir defleat sine ministerio potissima
nulla vi irrogat iniuria, qz ille iure suo vsꝰ, idq; non solum in paruis,
sed et in magnis vt mortificat nihil. Hoc modo in ꝙstione monasteriꝫ
defleri possunt. ad 3ᵘᵐ dico q̄d defectus religiosorum ꝙ in ipsis fuerunt obser-
uati extra confessionē, qz religiosi diuinum cultum deuotius incedat religionē in
qua singulat talē esse constitutionē vel constitutionē, remissis remissare
iuri suo ꝙ in dat ꝑ parte alioꝝ laborent, et magnificē ꝙ laborat ex
presa constitutio vt singuli quotidie defectus diligenter curent. Vltra
m. nihil respondent se acceptare ea statuta salua vtrumque remittant
iuri suo, vt inde nulla fit illata iniuria. Dicit. Non possūs renunciare Ob.
iuri meo ꝙ habeo ex lege naturae et gratia dei, alias ideo ex institutione
ipsius Canonici 19. d. R. Duplex habeo ius vt alter possit mecū dis- R
fruat super ante monitionē priuata. 1ᵐ vt sit iustitia, vna vtq; alter
quod magna est vtilitas spei ex iustitia obligata me no deserere
antequā me monuerit, ita vt si contrarius fecerit gerret contra iustitia:
et licet sibi manifestum sit me posse renunciare, ita vt alter contra iustitia
non gerret, sine prudenter scire no, hoc renunciatio fiat, qz sicut exter-
num bonum alij est dare, ita et fama tuta, vide statim. Alterum est nō Canonici vna vtq; alter ex Canonicis obli-
gata me non deserere ante monitionē priuatā, et licet iuri renunciare
posset quod sibi est legitima causa: sed hinc no sit quod nouū remu-
ratione si renunciandi priori iuri: Sicut n. meipsū possūs manifestare
sine vlla Canonici mea lesione, ita vt quod renunciandi iuri iustitiae
ꝙt. me deserentiae gerens mecū sine Canonici ergā me lesione. Sibi
n. legitimū vocē ad renunciandum omni iuri meo in religione, patet
ex 4ᵒ. 1ᵒ. qz infamia illa apud superiorē q̄ mihi no obiecit, cum debeat
ꝙt, sit parui momenti, nec vocis infamia, nec est vera, vnde etiā ꝙd
alterum infamaret apud alios q non obest, sed deberet potius, no est pecca-
tum mortale, vt i offendendo de detractione. 2ᵒ qz hoc valde inducit ad debitā
humilitatē et suī abnegationē q̄ sui defectus superiori indicando, sic n. quis
paulo se spoliat orbi, et fama, vt merito. vel ob famae sola vocē possit
iuri suo renunciare, sicut renunciat iuri bonorū externorum. Vide Basil.
in regulis fusiꝰ disput. interrog. 26. vbi ob famae causā iubet et cognationē
arctam reuelari. 3ᵒ qz defectus longe magis corrigat a superiore ꝙm
a fratre, via fratris monitio sepi erit ineffectus, qz alter fratri ꝙt sum-
mae vnitatis se arctius, et interius in eius absentia gerere, et quotidie
forte effet efficacius tu superioris monitio longe esset efficatior, ꝙt n. esse
possit ob occasiones peccandi, q̄ non ꝙt priuata, vt de libere alia opor-
tuna remedia, vt obseruationes aliorum. q̄ denuo superiorē habent iudex re
unionē dei assistentia, cum ex officio ad id obligentur. 4ᵒ. ex religiosorum
vita magis sciunt cognosci, cum ex exēpli quod fit vt disciplina seruetur
laxata, hinc nec infamia, qz periculū est ne relaxent immoderant pecca
q̄ statim putarent esse semiles. Ob hanc rationem merito potest
quod iuri suo renunciare in hac causa vt vnus defectus possit defleri:
q non solum de paruis sed et de magnis est intelligendum, qz no est no:
habile infamia, et obstaculo inde grauiores prouenirent.
Dicit. q ordo fraternae correctionis no est seruandus in religione q̄ a Ob.
Deo principio est, q est absurdus, cum non requiruet statuta praesidium,
sed potius nos iuuet. R. 1ᵒ Seruandus est quoad possunt rationabiliter ad R

illa obseruationū necessaria, sed q̄ illæ rarō adsint ob defectū rei, dō rarō obligat in religione. Aduerte ar. mulierē esse rectrix iustitiæ fi. mulierib religiosi pedes, siue q̄a monialium ꝓ remuneratiōe ante fratres, et q̄nde reqūrēs non ꝑt sibi fratres inuitare, siue ꝑ ꝑt et sit contra Caritate, n. quōs adsint circūstiæ necessariæ, et ordo à Deo constitūtus obliget. v.g. Si moraliter multō melius esset vel valdē probabile ita agēre aūt melius priuatā admonitionē illius emendationi q̄a suspicat. Dicēd. Q̄ando adsunt istæ circūstiæ necessariæ si lex præcipiēs adhūc obliget, q̄ remuneratio ista inūtil valet. Rx. Facit 1° vt mīnor illa delatio apud superiorē nō sit pedes mortale, cūm alioq̄ esset mortale: Sicut n. nō est pedes mortale sermōnē informare, ita neq̄ alterāre q̄ inde sibi ortū est. 2° Cūm hæc remuneratio fiat ad maiorē facilitatē et ꝓfectū spiritus, et ad mūtanda inordinata religionis, ꝑt si q̄dispiam vir melius fore ad ipsius ꝓfectū et emendationē aūt bonū ordinē cūm statu armarū, licerat mox deferre. Hæc tñ non licerat nisi idē sibi remūnerasset, q̄ qui posset sibi fratres esse inūtiles ob q̄ priuatā monitionē se correxisset, licet forte non tā bene. Tertiū nō est. Si q̄s sit dignus fratre alterius, ō n. non tenetur superiore ordinē ita dare intendēs omnia bona gesta publicē ꝓdit et punit, q̄a iuxta hoc non ꝑt inuitari deus, cūm nō sit dignus fratre alterius, nisi deus ꝑ ministros iustificet: Sicut patet Act. 5° nūlo tenetur dīa ꝓdere peccata omnibus timere et sapientiæ, et pūnitat. Q̄amquā deus ipse sic aliquā id faciat nisi antea q̄nsq̄ priuatim in secreto loquendo peccatore nouerit, vt recte ait d. Thom. ad 1° respōsio tñ ista nō est ōno plena.

Ad 8um Vtrum testium indicio debeat peccatum denūciationis? Rx. Post priuatā monitionē primō adhibendos esse testes quam ad publicā denūciationē ꝓcedat. Patet Matth. 18°. Adhibe testē deus ad dicta. Rō est, q̄a de extremo ad extremū nō est ꝓcedendū nisi mediis, s. vt frater cūm mīnore scīa secreto emendet. Nota. vt testes debeant adhiberi duo vegri. 1°. vt priuata monitio non ꝓficerit, vel recte ꝓficere non ꝓficiēs esse bō tēpe fiat, si q̄s n. speraret bō aut fore priuatim monendo ꝓficere, non posset statim adhibere testes, nisi forte in dilatione esset periculū ne vel aliq̄s moreat, vel ipse et apud se mūsq̄ pereat. 2°. vt spes sit fore testiū admōnitionē ꝓficuam si n. putaret nō ꝓficua, esset omittenda, et statim deueniendū esset ad denūciationē. Rō est q̄ tūc ordo conceptionis fraternæ q̄em dig ꝓcipit est circa naturæ, non solū sensūs singulos actus, sed et secundos ordinē actuū n. vt 1° moneat priuatim, deinde testes adhibeat, 3° denūcīet ecclīæ, et mūsq̄ tertia i plebe tota: sīa repræsentā cūm multitudo illius admoneat, semel 2°. 3° et postea excōmūnet si forsan noluerit. Sed neq̄ hi actus, neq̄ ordo illorum ita est mere naturæ aut pceptū à Deo vt quodlīb mutari fraudū sit, sed tñ quōd debita circūstiæ adsint ob quas prudentia iudicat ipsum esse adhibendū vel omittendū: Sicut q̄ priuata monitio nō adhibeat testes nisi quando ꝑ ea spes certa emendatio, ita neq̄ testes indubitate vide scīa sit vt aliquādo vnus actus, aliquādo plures, aliquādo et omnes sint omittendi, q̄a in re magna circūspectione est opus. Ratio. adhibendi testes, ꝓpter q̄nd pedes ꝓficit hīi soli notus? Rx. Dicendū in 4ū d. 19. q. 4ª q̄stiū tenet nō esse adhibendos testes, sed solus tenet eum ꝑter ire et dicere vel huic aliq̄ inuehat. Sed hanc sententiā bene refutat

Ita de thoma ad 1m et patet ex verbis Dni. Si peccaverit, s. vbi dicit hoste et de perdito tibi soli regnato. Addit deinde. Compone eis inimicos tuos et ipsis solus. Et sic dubitat hoc dicit testes adhibendi si te non audierit. s. confirm. ex D. Aug. sermone 16m de verbis Dni, q. Dauid sentiat de solo peccato voluntario intelligit. Secundo, inquit, in te peccando tu solus sis, nec sit alius cuius peccatum sit nocivum, et in eum peccavit. Ro est, q. plenius est faciendo salvo animo fratris quia vig. fraus, ij licet testibus agere vig. peccatis si non illi peccati salutare. Dico ij. Testes adhiberi, 1m si veracitatis testium non dubitat negare se fecisse quod peccatum accusationis: admonitio in ordine aliis tenetur ex debito ad minus correctionis. Deinde si negat se fecisse, testes adhibendi sunt. 3o vt si fateatur factum, sed negat esse peccatum testibus non indiget esse peccatum. Denique si testes non sufficiant et animentur ad susceptionem fiat ecclesiae ad emendationem.

Negator adhibendi testes?

Quæstio 34a: De odio dei et proximi.

Nota. Sicut duplex est amor, sc. amicitiae et concupiscentiae ita duplex est odium, sc. inimicitiae et abominationis seu detestationis. Odium inimicitiae est quo volo vt alicui malum sit, et hoc odium solus habet ergo malum malum ad quem tantum pertinet esse amicitia. Odium abominationis est quo aliquid aversatur et fugio vt malum mihi et discruciamentum, quo modo odium malum et miserum. s. et deus dicit peccatum 1m. n. aversamur malis obiectis, q. nobis vt ad aliquid obtinendum, deinde aversamur ipsis actibus, q. aversio sensim in naturam et inspiamus vt mali velle, et hinc est odium inimicitiae. Nota 2o Neutro modo deus potest se odio habere posse: et de si ab ipsis aliqui diligant, implicat contradictionem et ens odiret, res sit plenitudo et fons oib. bonis ergo nil mali, unde necessario debet illos amare, et quamdiu deus posset se odio habere, tu non et inimicitiae odium? Neq. et hoc sicut dictum est prius determinatum dixisse, q. tantum bonum illi obiecit et in actu primo sit primum determinatum ad amare, q. determinatio transiret in actu 2m unde dicendum, posse deum se odio habere? R. Non refert, q. dicat posse velle esse infinitum, et quidquid contra voluntatem dei, quod non velit vult, posse illud velit vel nolit rogerent, vide ob Dor no posset nominare deum odio dignum, neq. et sibi esse videtur hunc odisse deum: neq. enim modo fieri potest et q. deus videt deum odiret: si a deus non videat, non est et illum odisse, nisi quatenus apprehendit eum et actum intendi alicui inimittendo pecuniam & penitus, et relaxationem vitae vel exhibendo aliquid in quo vt aliqui boni esse, et formalis. ratio amandi, ambitionis, fastus s. et a. est amor vitae, essendi, intelligendi non est odio habere, q. hoc nec se et se est odisse: q. n. deum optant nec esse, hoc sit non malorum esse. Odium ij dei est 1o quo quis deum aversatur et sibi adversus, nisi amicitiam tanquam finem sibi utile, et diversio non vult applicare se ad eius honore et nutum: et hoc est odium abominationis, quo quis malum vult deo tanquam inimico, sed solus audit exprimere affectus finis ab illo nisi amicitiae: dup. vel q. habet in q. deum, vel q. relaxationem quod non modo inimittit. 2o quo quis alterius gaudens apprehendit deus tanquam alienum, et vellet eis non esse, aute non esse omnipotentis s. solus et inimico sibi malo sit, et hoc est odium inimicitiae apprehendatorum et ipsius: sicut non amor amicitiae est quo volumus et aliquid bonum simul quod sit, sicut q. bonus est, et placet nobis, ita odium inimicitiae est quo quis vult et alteri malo sit q. est in amicis sed aversus, et displicet apprehendit tibi nostro. Neq. non est sic alia ex bono nec inimico deligi malo esse, quia deus, quia hoc ipsius, et ei malo sit, hoc n. apprehendit et bonum odientis sicut q. amico bono sit apprehendit et bonum, inde fit et ipse odit odiendi

Quæstio.

R.

Odium dei aliud aliis grauius

Ob

R.

Odium primi aliud auersio, secundi aliud inimicitia.

Quæstio.

R.

Quæstio 2a.

R.

Quæstio 3a

R.

ꝓ illi dei dissimila ad eig laudē et gloriā: et sic dicunch odientes
Deū, vbi odium gessimus contra odio dei, sicut unus zelans zelo
Dei vastit. Alig dic zelum qz ab eo assedit est invidia, vel aemulat
invidus alicui. Vtrū duo modi speciei distinguantur? 2°. Si diversa mala
ultimo optent, v.g. si qs ita zelans odierit ut velit ipsius filii interi-
tum, vt sperie distingui ab odio quo qs optat vi solus mortē corporalē
vel cadūcā bonorū optantis: Hoc n. mala sunt admodū diversa
in re et estimatione. vnde in confessione necessariō exprimendus est quale
malū zelans optauerit. Conf. ex sicut visum est non, velle mala alicui
et optare mala: alig si essent ellata rationem ponerent diversa speciei
et gradē in confessione exprimenda. ḡ &c.

Quæstio 35ª. De Acedia.

Nota. Acedia dicabulū esse tristē, et ide significare qz negligentia, tedium
animi, torporem. Vnde qz accidi ut sit gradus quādā pusillanimitas, sc. remissio
animi in operibus virtutis exercendis, orta ex difficultatis illorum existimatione, et tedio laboris subeundi. Sed quāliter à Theologis accipiat z negligentia
in rebus diū ex labore subeundis. D. Thomas a. 1ª vī accipe magis specialiter vt directe opponat charitati, et sic nihil est aliud quam tristitia
quā sui tedium quo qs affligit de dei amicitia vicisq offici qbz velit ex aeqal
molestiā. Et quidem diū ex ista est acedia et charitati contraria quādo qs afflictū
tedio amicitiae diē ex opera diēa qbz ipsa conservari debet, qpp ipsa postulat,
et ex labore in observandis preceptis affirmativis, et negativis. Est a. grandis-
simus peccatū, vtpote q expresse diās amicitiae contrarius ex exigendo labore:
pt. a. esse veniale ex indeliberatione. minor acedia erit si nondū qde
tradeat diē amicitiae, sed inducēs tedeat laborē in loc vel illo ope scribe-
ndi, in hac vel illa tentatione vincendā: sed hoc non est generale vitiū
neq et peccatū mortiferū, nisi tantus sit labor tedius vt omittat id qd
precipit est, vel faciat id qd est vetitū, vel saltē constituat se in periculo
hoc omittendi, vel faciendi istud. Quæl. Vtrū si qs deliberanti admittat
haec acedia, non qde dolendo de amicitia diuina aut statu religionis Christi-
anae sed de statu monastico et diuersis qbz adstringitur sit peccatū mortale?
Ex. Non esse ex se mortale, modo tū id qd suscepit diū paratus sit continuare
non obstante quacūq difficultate. Rō est, qz nūs hoc affectus sui dolore rescindit
absolutā voluntatē seruandi diū ad q sibi peccatū mortali obligatus: Est tū valde
graue peccatū veniale, et potuit saepe esse mortale, vbi periculū apostasiae
q plurimum ex leuissimo tedio oritur: ob tale n. acedia saepe deus subducit
superiore suam gratiā, quo fit vt hoc sensim a bono deficiat, et tandē eruat in
gratia posita et deserat suam vocationē. vide plura apud Cassianum lib. 10.
q est de spiritu Acedie et pertin cap. 3°. 4°. 6°. et 7°. et Gregor. lib. 31°. moral.
cap. 31°. et parte 3ª pastoralis, admonitione 16ª.

Quæstio 36ª. De Invidia, Aemulatione seu zelo, et indignatione seu Nemesi;

Nota. invidia esse tristitiā de bono alterius. Sed invidi modū qz qd de bono
alterius contristari, vide non oīo talis tristitia est invidia. 1°. pt tristari de
bono alterius q est inimicus, et sic pertinet ad odium. Insuper n. voli est velle
alteri male vt vi malū sit, et dolere de vtili bono qz vi bonū est.
2°. pt tristari de bono alterius, qz inde patient vi magnum aliq malum.
Sic dolens de potestate parentum et aliorum superiorum, qz inde bonis
imminet magnum malum. Et hoc modo licet dolere de bono alterius, qz vo doleat
non est bonus alterius quatenus illi bonum est, sed quatenus est contra inimici
mali q nobis cupit nocere. Vide Greg. lib. 22ª. moral. c. 11°. Etiamsi, inqt,

Quid Acedia.

Quæstio

Quid Invidia.

plurimus solet vt non amissa charitate et numeri nob ardua lucifiat, et
nāsti eig gloria sine cupidia vāpa contristet, vīm et illo vente bend
exigi quōdā rediens et illo proficiente plurosq; iniustē oppriūt fraudāq
3°. qt qb tristari de bono alterig non qz alter habet, sed qz ipse caret, et
lor vorāt emulatio sed zelig, pstitis si ide inuitet ad tale bonū vī
quarendū, pteq; esse bona et mala: Bona est in rebz spiritualibz, cōcta il
lud 1ª Cor. 12°. Emulamini charismata meliora. Et cap. 14°. Emulamini
spiritalia, bonū n. est vt considerātē nob caveat vitijs quāl in alqb
miseria doleāq et incōtēto nob ad caste obtinendā; in temporalibz
a. pcepē est nulla, sc. quōd. qb immoderate dolet se illis carere, et fluter
immoderati appetit: Quia immoderatio nō habet bonū in spiritualibz
q faciat nob meliores, quāuis in alqb rebz spiritualibz bonū habere pos
sit, vt in scientiā et fidē: talibz tñ in temporalibz pt esse bona ālō
latio, sed rarō, si n. secundū rectā rōnē sit temptata, et ad bonū finē
destinata: Adiecte tñ in temporalibz bonis habere quāuis emulationē
quia qb dolet aliquē obtinuisse alig bonū ad qd ipse aspirabat: dolet, impiū
nō pter qd aliquē bonē sit, sed qz lor est impedimentū qd ipse sit bonō illo
frūstratus: Sicut deus qb in studio virtutis, non solū dolet se carere pmio
sed et dolet alterū esse ad cōsequēdū, quātenq; ille fuit ipse impedimento:
fluter mundo aspirant ad ide beneficia, vīdēs. q. thor gregis emu
lationē non cadere in spiritualibz. Rō est, qz bona temporalia nō
possunt a pluribz integrē possideri, sed possessiōnē vnius impia alterig
est cōtrāria, non sic in spiritualibz. 9° qt qb tristari de bono alterig
qz est ex indigno, et dicit vemesis sed indignatio: Et lor modo nō trista
tur de bonis spiritualibz alterig, qz bona spiritualia sūt vel virtutis, vel
scientiæ: si virtutis, ex quibus lor ipso qd habeat: sci
entia qdē nō efficiunt dignū, sed labor et studiū q pcessit, nemo n.
dōctus sp̄ctato labore et studio q habuit est indignus doctrina. Versatur igit
vemesis in bonis temporalibz quōd dolens et indignans aliquis cuīpi ad
honores, ad nōīs celebritatē, ad splendidā fortunā q indignus est, idq; ideō
dicitur qz est indignus: de lor indignationē gñte an sit pctūm. Arist
lib. 2° Rhetor. c. 19°. et qdā Theologi, vt magister à magistris, putant non
esse pctūm, sed potius virtutis et animi affectus indē recta rōnis, qz
nō recta dicitur nō indignus esse vt mali lor fruendis talibz bonis, et
bonis carent. Sed rectē docet d. Thom. Quia tristitia et indignatio esse
mala. Rō est, qz nō est malus nec inordinatus q lic impiū habeat bona
temporalia, q̄ de eo q̄ se dolendū nō est: Sicut. nō inest q̄ se amandus est
ensi honestus, ita de illo dolendus ensi honesto adhaerēte. Arist q̄dam,
adūge lor bona sūt infima, et potiē illis inuideāt, tūm qz illa
lor q̄cūdat, tūm qz postea rapiunt alienis et magnis, tūm qz
illis ex dia q̄tūdentia obtenduntur, idq; dcl vt aliqua cōmis benefacta nō
pereāt, vel vt lor benignitate ad deū conuertant, vel ob aliud rectū
cōsilium, q̄ lor nō est malus, neq; de eo debent indignari, nō lor effert
talibz deū q̄tūdentia minuere et exhaurire, tūm qz in distribuendis
talibz manet semp entia totalis q distribuendi bonū longē est copiosior et
superior, et ideō nō est indignum q illis frūatur, tūm qz plebeis lor indig
natio in scripta. psal. 36°. Noli amulari in malignantibz et noli emulari
et affligi ep malignorū q̄plebat, vt Aug. exponit. Aemulatio enim
esse potest, noli imitari malignantes, nō debitis finibus rerum statum
sed expositio Aug. est magis consentanea veritati Hebraicæ, q
pcessit in malignos. Et psal. 72°. Pene offensi sunt gressi mei, qz

Aemulatio bona est in rebz spiritualibz q nob faciūt meliores, plurimus mala in temporalibz.

Nota

Quid indignatio

An indignatio sit pctūm

indignamur indigni obtinere bona temporalia.

X.

Nota.

Quid sit ppria inuidia

Corollio 1m.

Corollio 2m.

Quid Discordia.

Contentio est pugna verborum.

Et hoc est peccatum mortale reflectiue quod de ordinata oppugnat veritatem ad fidem nit ad mores. Secus si erroneam, aut erroris grauis. Alia est quæ falsitatem oppugnat, et hoc in est peccatum, sicut nec illa si sit erroris grauis, nisi sit expresse in modo, vt in clamore inconsulto, impetu, aut precipitatione. q. quæ adhibere solent ad obstinationem, q̃ tñ sunt ꝓ se contra charitatem, sed contra debitam modestiam. Est autem peccatum contra charitatem quando quis dissentit ab altero solum vt ei obediat, q̃ fit non quia habet aliquid aliquid ab altero. Et quando quis contendit cum altero etsi expostulationem causa id fiat in graue offensionem, aut violationem amicitiæ. Quod hoc est peccatum mortale. Unde ad dolorem hoc exigit ordinata immediata, et ex appetitu bonæ gloriæ immediati. vide. d. thomã. Et d. augus. libro lib. 1° contra Cresconium.

Quæstio 39ª. De Schismate.

Circa 1°. Utrum Schisma sit speciale peccatum contra Charitatem?

R. Affirm. Nota. Schisma quidem segregare fidelium a communione sui diuisione, et ab. ll. et dd. accipitur ad diuisionem Ecclie: vt Schisma dicatur quod quis se ab Ecclia corpore separat, volendo amplius esse membrum congregationis illius, et inde ne communicare sacrificijs et Sacramentis. Sicut in ad unitatem Ecclie non solum requisita fides, sed et membrorum vnio inter se sub uno Pastore et unitas communionis iuxta illud, ita ab hoc unitatem non solum corrumpit ꝓ infidelitatem, sed et ꝓ dolum quia etsi quis fide recte teneat, tñ non vult amplius communicare cum aliis aut de illo corpore manere, sed ad alia conuentibula se conferat. Hoc. a. ꝓt fieri dupliciter. 1°. Si Rom. Pontifex nolit agnoscere ꝓ diuino Christi, et diuino se ab illis et aliis ab Ecclia communi separat. 2°. Si separet se ab aliquo pacto Episcopo ꝓp aliq̃ eius factis et subsequenter ab alijs qui communicabant et à Rom. Pontifice. Et hoc modo Schisma fecerunt donatistæ q 1° segregauerunt se à communi Ecclia Carthag. deinde ab alijs q ipsi communicabant, et ita ab vtra Ecclia et Rom. Pont. vt narrat optat. milenit. lib. 1° cont. Parm. et d. augus Epist 69: Simili modo Luciferiani Calaritani cum fecerunt Schisma, 1°. n. separarunt se ab Eusebio Vercellensi, deinde ab alijs reliqs ide nam Eusebio communicabant sic q narrat Epiphan. Epist 68 de illo melatio Episcopo q 1° segregauit se à Petro Alexandrino, deinde à tota Ecclia. Ex his patet fieri posse vt q̃ non sit ꝓprie et vere Schismaticus quamuis Pontifex non agnoscat ꝓ vero Pontifice, si n. diuino nolit se ab Ecclia communi separare, nec aliud reputet eo discedere introducere, si n. intendit aliud introducere esset vere Schismaticus, q̃ tunc vellet se ab eo corpore ꝓ adhærere legitimo capiti separare, ꝓ corpus est vera dei Ecclia: aliud. n. reputat facit alia congregationem. Itaq̃ Duo sunt requisita vt q̃ sit ꝓprie et vere Schismaticus. 1° vt separet se à vera Christi Ecclia multo amplius esse pars illius cum quo sub eode capite. 2°. vt se conferat ad aliã congregationem ꝓfessionis Christianæ habentem aliud caput, vel et capite existente, vel habet aliud caput, et consequenter aliã congregationem constituere. dixi, ad aliã ꝓfessionis Christianæ congregationem, q̃ si conferat se ad aliquã congregationem q nomen Christi non ꝓfitetur, non tam erit Schismaticus q̃ iudæus vel pagan. Dices. Quid si ad nullã conferat se? R. hoc non ꝓt fieri nisi forte sibi ꝓsuadeat nullã esse christi Ecclia, aut se solum esse talem errantibus, et alios neminem esse communicandum. Et si contingat aliquem Schismaticus, verum hic modus vix contingit, unde non loquor de eo. Potest tñ ꝓsona dei et indubitati Pontificis ꝓsse esse Schismaticus? R. Licet Caiet. hoc loco, et Soto. Quæstionum lib. 4°. summa. q. 1°. c. 11°. ꝓsse. 1°. si se separet vt à communi toti Ecclie, et alijs Episcopis Catholicis ꝓp aliquam

Duplicitur ꝓt fieri Schisma.

Duo requisita ad hoc vt q̃ ꝓprie sit Schismaticus.

Ob.

R

Quæstio.

R

causas

raïsans et solis rebus ghestā sibi adhærētibꝫ rōīnet. Redmundo Cyprian. lib. 4.
Epla 2ª dirit, Nouatianus (q̄ primꝰ fuit schisma pontifex vicente vero
pontifice) etsi esset duꝫ episcopꝫ et pontifex, tū tame schismaticus si se
à cōpiscoporū suoꝝ corpore et ecclie unitate segregaret, q̄ Nouatianꝰ
faciebat, nolendō cōīcare rīs vel q̄ lapsos recipiebant ad penitentiā.
2º. Si nollet amplꝫ esse pontifex, nec subesse ei q̄ post se eligerent, sed
conferret se ad cōmunionē schismaticoꝝ. 3º. si fieret hæreticꝰ, nō ob
hæresim est schismaticꝰ. 4º Quida dicunt papā fore schismaticū si rēp
hæreticꝰ est schismaticꝰ. Quida dicunt papā fore schismaticū si rēp
Ecclīe, vel constitutionē ex Apostca traditione manantē vellet mutare:
Sed hoc nō esset satis nisi præterea separaret se ab Ecclīa volente illā
retinere. Magꝭ minꝰ debet videri q̄ pontifex possit esse schismaticꝰ, q̄
& aplis schisma desunt esse pontifices, vt colligit ex Cypriano loco citato
et de q̄ⁿ q̄ dicūt de Ecclīa, et de paruꝰ hæreticis q̄st. 11ª. c. 4º. d. 3º.
Hīc posset Rdus addūcere artīs. Schisma esse speciale peccatū contrā charitatē — Schisma est speciale peccatū contrā charitatē
Ro est, q̄ tollit fundamētū illig singularis amicitiæ, q̄ est inter membra
corporis mystīe in. singularē illā cōīonē et unionē q̄ est membroꝝ
Ecclīe hꝫ inter se, hāc nō sīc cito rapite. vbi aduerte, Licet charitas nob — Nota.
inclinet ad diligendos oēs generaliter, magīme tñ eos q̄ sunt ecclīastici
viri de congregatione tanquā domestici fidei, et ciuitatis corporis mystici
membra: ad hoc n. est peculiaris q̄da amicitia et charitas, quā precepit
Dñs Ioan. 13º. mandatū nouū do vobis vt diligatis inuicē sicut dilexi vos. Et. 15. Hoc
dicit vos. Et. 15. Hoc precipio vobis q̄ mei discipuli estis si dilectionē ha-
beatis ad inuicē: vbi manifeste loqtr de peculiari quādā dilectione
quā christiani inter se tanquā fratres habere debent: vnde q̄ haec vni-
one et cōīcatione tollit, facit contrā hanc singularē amicitiā eos
subtrahendo, et cōsequenter tollit oīa ea bona et subsidia q̄ vni membro à
reliq̄ et à capite ꝓueniebat: magꝭ q̄ se ab Ecclīa separat & schisma
1º generaliter peccat contrā charitatē sui se diuidēdo tanto bono peculiari
sine quo salvꝰ esse nequit, deinde peccat contrā iustitiā, q̄ facit iniuriā
Ecclīa se ab ea segregando nō solēni permissione alterī rei quoꝝ debita et
accepta in baptismo erat incorporatio: et hæc iniuria et grāue reputata
contingit malitia mortali: sicut et quodq̄ subtrahit se monasterio nō
se obstringēdo, magꝭ Ecclīa nōn habet illos retinēdi et cogendi vt faciat.
3º peccat contrā charitatē generalis tollendo unionē illā q̄ erat fundā-
mētū singularis mutuæ dilectionis, et cōsequenter tollendo illā dilectio-
nē. Sed formaliter nō est peccatū mortale grāue ob hanc rem, quodq̄ scripsit
Dionysius scindēdo, nā non est inhærere grāue mortale dānū & hoc q̄
subtrahat illā speciale sui cōīcationē: secꝰ esset si multos abduceret
ab Ecclīa, sic n. generaliter peccat contrā charitatē generalis, q̄ est
illis multa tanta mala: deinde Ecclīa iniuria fiet: denīq; peccat
contrā charitatē vnius q̄ in Ecclīa manet adhærendo ab vnitate diuidens
et cōīonē multa membra, et cōsequenter tollendo fundamētū singularis
amicitiæ q̄ inter eos erat. Aduerte, Licet existimare schisma ideo
esse contrā charitatē, q̄ charitatis est velle efficaciter seruare vnionē
et cōīonē eis religiosi membris Ecclīæ, & schisma. a. — eos nō seruare
cōīonē illā. Sed eo hoc nō est sufficiens, q̄ nō simpliciter velle seruare
vnionē illā est charitatis, sed velle eā seruare vt amet et amerē. 1. vt
amicitiā christianā colat est charitatis: Christiani. a. debent manere in Ecclīa
et seruare unionē eis Ecclīæ membris, nō vt amici et amate possimus
sed vt fraternā charitatē colant, sed vt salui fiant, vnde potiꝰ ex charitate
Dei debet hoc velle. Dicet. Schisma nō in re ipsa differre ab hæresi — ob.

R

q̄ vñ potuy esse contrā fidē. Th. Aut. ex Aug. lib. 2° cont. Cresconiū c. 7° vbi nos Cresconiū deprauat. Hæresis est diuersa sequentiū secta, schisma est eadē sequentiū separatio. Augē rationibus ant. inter schisma et hæresin magis illas distinctiones approbo, quia dicit, schisma est vtrorūq; gratiarū ex aliqua contentionis dissensione separatio et dissensio: hæresis a. et schisma indeterminatē, vbi vī insinuare schisma esse vtrumlibet horū, et hæresin esse schisma vel. Rx. Certū est ex patribus, hæresē et schisma differre, imō schisma siue hæresi esse posse, saltē in principio. Ita docet Ambr. in orōe de obitu fratris sui Satyri, et ait, Lūciferū schisma fecisse, q̄z etsi fidē in deū seruauit, tū tertia fidē et fidelitatē nō seruauit nisi ex multa turbauerit. Et Augē q. 11° in matth. Schismatici, aut, non diuersa fidē fecit, sed rationib⁹ distincta sentiendo. Vide ad illius hom. Aug. vbi, sensus esse. Schisma est vtrorūq; dissensio seu separatio ab vtrisq; ex aliqua contentionis et iudiciorū, quāuis non de rebus fidei diuersitate, Hæresis a. dicit schisma inueteratū, non formaliter, sed materialiter, q̄z diu schisma diuinis diuisit semp tendit ad hæresin.

Arg. 2ū Vtrius schisma sit peccatum grauius infidelitate? Rx. Infidelitatē ex q̄ua sua esse grauius peccatū, tum q̄z infidelitas continet schisma, vñ in Hæresibus sor ipso quōd nō vult tenere tertia fidei cōtēta, se ab Ecclia segregat, tum q̄z infidelitas immediatē et p̄cipuē est contra deū, summā veritatē inuisibiliū inuocando, schisma a. est contra charitatē fraternā. Dicd. Schisma est et est contra Religionē. Rx. Falso, sed nō est ex magnitudine peccati contra religionē: Dicendū infidelitas est grauius peccatū quia peccatū contra religionē ꝑ se considerati. Dicit, infidelitatē ex genere suo esse maius peccatū, q̄z ex circūstātia schisma ꝑt esse grauius peccatū, v.g. Si qs ex intentione dissipandi corpus Christi magistrū schisma facit, grauius peccat quā simplici hæresi, siue si ingenita deū ab Ecclia auerteret, licet alia intentione. Hinc sit vt pp. illud nimis valde exaggerent, vt D. Augē. lib. 1° cont. Gaudē. c. 4° dicit, schisma via sceleris ingredi. Alia habet Christost. hom. 11ª in epla ad Ephes. Petrū. Quid faciendū est tempore schismatis quādo eccliæ scinit duo vel tres pontifices, sicut tempore Conc. Constant.° Rx. Si vnus ex illis sit verus legitimus pontifex, de quo saltē prudenter dubitari nequeat, illi et adhærendū, et q adhærent alij, schismatici sunt: Si a. oēs sint dubij nulli adhærendum est, q̄z vnitas nulli habet vbi in Ecclia, vnde pius est ac si nulli esset, quare si qs hanc vellet alicui adhærere, esset schismaticus. et in hoc casu ꝑt concilium vel repellere vt hic nūs q̄ videbant vtrūq; vicium et pontificatū deponat, cui⁹ tū q̄ vnus ex pontifice nō ꝑt repelli necessarius ad pacē Ecclie, inquit illud Josa. 10. Vnus pastor animū ponit p ouibus, i multū magis honorē. De quo vide D. Aug. lib. de gestis cū Emerito circa medium. Hoc modo Greg. 12ª deposuit pontificat. in Conc. Constan. vt patet sess. 14ª nam ide concil. deposuisset Benedictū 13ū et Josa. 23ū vel (vt alij scribunt) 24ū Dicd. Conc. Pisanum anteā deposuerat Greg. 12ū q tū erat vnus pontifex, q̄ in schismate concil. ꝑt deponere vnus pontificē. Rx. N.C. id.n. Conc. fecit, q̄z nō satis huius temporis erat legitimus pontifex, vnde nouit illius simile nus Bened. die 13° deponendū, sed postea Conc. Constant. hoc factū approbauit. Petrus 2ª Quid plebs faciet q non ꝑt iudicare de vero electorū? Rx. Salvo ordine vt adhæreat scili pastoribus et Episcopis, donec ei ostendat de veritate, modo semp parata sit vi adhærere quēs Ecclia recepit.

vide Johannē à Turrecremata lib. 4° summæ p. 1ª c. 14: De religiō
Gobij alibi vide d. Thomā, et Scotā 3 de Lareti.

Quæstio 40. De Bello.

Artg 1ª vtrūm Bellare sit semp peccatū?

R. Bellare nō esse illicitū si bell rectitudinē prosequatur. Th. 2ª 2ª ad:
Hostiā in indicendo: rectitudo in causa, rectitudo in intentione, Loquz
a. de bello aggressiuo quō qđ alicui inuadit, de lor n. potissimū et diffi
cilius, nā bellū defensiuū semp licitū esse manifestū est. Nota.
manifestū semp esse bellū esse ex se malū, vide veterē Gabrielē, Scotū
Error manifestus.
Rosiū, et alios tamquā grauissimi rationē vsq adnitebant, vt refert
Ariz. lib. 22 cont. Faustū, cap: 74 et seq. rationē vocē Græcā transeūt
in Annotat. ad 3ª et 22ª cap. Lucæ, et in Adagiis. Dicere bellū inexpiā.
Act n. bellū audere fuisse pessimū et libellū repudij, sed à Christo et
Apłis fuisse Christianis prohibitū, et Johan. Frey lib. 4: Comment. in matth.
ad illud cap. 26: Qui accepit gladiū gladio pibit. Vide dominū Anabaptistas.
Lutherus vsi specialiter dixit bellū defensionē Christianorū contrā Turcas,
92, inqt, lor est resistere Dei volti et castigationi. Tho dixit alio 34° cāsde
restitutionis. Sed fide hæresis est. Bellū siue aggressiuū siue defensiuū,
Contrio.
nequ. se illicitū esse nequ prohibitū Christianis. Th ex Script. 1 Reg. 15°
Th ex Script.
Deus mandat bellū aggressiuū contrā Amalech, et Iudicū 3: quāsda
gentes non delet vt crudiret in eis Israēla, et postea eorū diuersas
rationes posthē restare. Lucæ 3: militibus roganthus qđ facerent, Johannes
non vetuit militiā, sed tantū phibuit dens vult eos esse contentos sti
pendijs suis. Ad quā loca respiciunt Ariz. Epła 5ª ad Manell. sic ait. Nicolaitybory.
Si Christiana disciplina oēa bella vitauerit potius militibus in Euangelio Si hæresim iungit, sic Rhy
consilium salutis potentibus dixerat vt abijcerent arma, seq militare ptia Christiana vastabat
et ipsa bella tue bruerio:
oēo sibtraherent: Deinde ost. a. Nemini recusandū, milli rationē licitia nō venerit vt ad
seruitio, sufficiat debita stipendia exhibij. Ruby Frey stipendia pictatis silicet pacis rationē
sufficere debere præcipit militare stipendia non plebeat. Matth. 22: tribuere Nā nij licentia inigabil
Principibus dare tributa. et ad Rom. 13ª. Alij tributa non dantes esse ad inseparij fidei ordate

Dei postulat scid̄ pacati p̄cipienti vnā maxillā p̄bere et alteram. Vnq̄ solus est p̄cipiū in p̄paratione animā, quādo sc. fuerit necessarius ad honore dei: quando vtile, tantū est consilij, quando .a. ne vtile q̄dem non est faciendū. Vide mer ipse duq̄ id fecit si ad honorē dei mīs minūe cognoscebat. De quo vide d. Aug. epla 5ta ad Marcellin. Q̄ et bellū aggressiuū aliquādo licitū sit patet, q̄ oīb Resp. debet ad exigendā sa

7m bellū aggressiuū esse licitū.

tisfactionē & iniuriā vel dānū sibi illato ab alio, et si nolint aliqd rogendi, aliq̄ nō possit seipsa defendere, esset n oīb iniuriā et rapinā exposita. Direct 1: Priuatus non est alius priuatus rogare ad

Ob.

satisfactionē, ō neq̄ Resp. Reip. neq̄ Princeps Principē, ita n se habent ista ad inuicē sicut priuatus ad priuatus. Rx. N. C. ideo n. nō

Rx

et priuatus priuatus rogare q̄ habet Superiorē à quo ad petere possit, sed Resp. et Princeps nō habent Superiorē q̄ illi ad suū plus, vnde oportet vt ad eius sui defensionē possit arma exercere satisfactionis

Ob.

Direct 2. Ex Exemo. D. Martinus Cat refert Sulpitiū in vita eius) dixit Iulianus. Christianus sū, militi pugnare non licet, ō s. Rx. Non sic dixit d. Martinus, sed sic. Hactenus militasti tibi, nunc patere vt militē deo, Christi miles ego sū, militi pugnare nō licet. Ita refert

Rx

Sulpitiū. Q̄dby verbū indicat se nō solus esse christianus, sed solo et. professione monachus, ac inde nō licere sibi pugnare. Direct 3:

Ob.

Bellū plurima mala infert et innoxiū, vtq̄ omnia infinitorū peccatorū mīs. Rx Hinc bene septē Bellū nunquā esse suscipiendū nisi in extrā

Rx

necessitate, quādo nullus est aliud remediū nisi sit recurrendū, sed nō septē bellū esse & se illicitū, q̄ mala fert & accidunt consequenter, sicut et ex negotiationib̄, duellis homicidijs: deinde ex bello sequuntur plurima bona, ita & se, nam bellū iustus pugnat iniquā pacē et dominationē, et inducit pacē iustā, et leges tranquillā custodiā. vnde sicut pax iusta est Reip. necessaria, ita bellū intendēs q̄ est via ad pacē, sicut amarū medicamentū ad sanitatē. plura et mala sequerent si bellū gerere non liceret, nam impij vbiq̄ dominarent et oīa ḡbi: tatē ac pietatē euerterent.

Dubium 1:

Dubitatur 1: Quot et q̄ conditiones necessarie sint vt bellū licitū. Rx. D. Thomas enumerant tres. 1° vt indicatū à legitima potestate, 2° vt sit iusta causa. 3° vt sit recta intentio. Sicut .a. sūt necessaria vt licitū ipsius bellū 1° sūmpte: vt .a. legitimā gerat et exercitum mandato regis et vt debito modo seruetur hinc in ḡgressū, hinc in egressū suū victoria: alij ita vt bellū legitimū fiat requirūt q̄r conditiones, de q̄bus sigillatim breuiter dicendū est.

Dub. 2:

Dubitatur 2: Apud quē sit legitima potestas indicendi bellū? Rx. Esse apud oēs Reipub. ḡfectū q̄ non agnoscit Superiorē in temporalib̄. Vnde apud oēs Principes similē ius habentes, non .a. apud Principē

Rx

superiorē, aut Respub. imperfectā. Hec sententia est contra Theol. et Arist. quod refert Caiet. ad Reg. partis 2ª p. S. q. vbi vult, illā esse

Quā dicat Resp. ḡfectā.

Reip. ḡfectā q̄ nō est pars alterius, vt tota Brabantia. Imperfectā q̄ est pars alterius, vt Louaniensis &c. plures n. ad vnā Brabantiā

Dicatur. Rursus. Respub. ḡfecta alia habet Superiorē in quē auctoritatē suam quā inde natiue habebat trāstulit, sic Resp. Brabantiæ trāstulit suā auctoritatē in Duces: Alia nō habet Superiorē, sed retinet sibi auctoritatē suam, vt Venetia, Genuensis, Helvetica &c. et hæc possunt indicere bellū & sūt optimates, aliæ nō possunt. Resp. Principes alij agnoscunt Superiorē in temporalib̄, vt oēs magnates Hispaniæ, Rex Comites et Duces

2 in Belgio subsunt Philippo: Alij no agnoscant, vt dicit Barbatia, Bur-
gundia. S. Tho. a. nostra Epistola ex Aristo. habetur. Faust. c. 75: Ordo
iuris, ille extralis mortalium pacis accordatq; lor possit vt sustipiendi belli
authoritas atq; consilium penes Principē sit, exeq. a. iussa bellica ministerio
militari debeant pari salubriq; voto. Vnde patet iure naturae authoritate
Laur Principi repetere, non a. inferiori, qz Regi vt iussa exeq, sed supremo
vni est subire, et inde et Resp. no habenti superiore. Nam ois authoritas
q est in supremo Principe, est vt in Resp. no habente superiore, nam Principis
non habeat ea nisi a Republica. Ph 2° nod, qz reg vt audire Bellū
ni ex officio incumbit liberi Reipb. vtilitq; bonis procure, lor a. est solig
Principis supremi, et Resp. no agnoscentis superiore q.s. Ex a. milly infe:
non Principe illud possit audire, patet, hinc qz si qb iniuria fiat in-
feriori potent alle ad Tribunale superiorē confugere, hinc qz si Bellū in-
diceret fauorit iniuria superiori, nā audire Bellū est sibi nō dicere
et inde non agnoscere superiore. Patab. Stūs q nullā habet Resp. Quæstio.
habenti superiore, ait inferiori Principi Bellū indicere sine authoritate
superioris? Ex. Non habere Resp. nisi in lor casū, in. si ipsa z se sit in:
tegra, et Princeps sit valdē negligens in illa vindicanda vel defendēda,
vbi vt inde grauissima dāna sentiat, hinc in. ipsa possit sibi inferiori
bello Christi, imo possit ipsis Principē retrahere: Secuq. in. lor potest
tale tanquā necessaria ad sui cōseruationē vendicare sibi, quātūl
superiore sibi restituat. Sibile non licet inferiori Principi nisi antiquissima
consuetudine lor sibi Bellū indicendi obtinere, vt docet doctor. Lud. de vive
Bellū in. q. vt citet. Sit insensatū, vt si Dux aliqs vel Comes in aliqs
vbi subditi Regi, solito esset iam inde ab totius memorie Bellū indicere
vendicando lor sibi per scriptionē obtinuisse superiore assentiente seu tacite
consentiente. Sed lor intelligendus est de bello contra extraneos, non a. contra
alios vicinos superiori subditos: Repugnat n. legi naturae lor Bellū indi-
cere, nisi et accessit ad superiorē tribunal possit inde hinc obtinere, nā
vbiq; quis habet superiore cui q inde ejsdē dicere possit: Sicut si Pri:
vatq; quis habet superiore cui q inde ejsdē dicere possit: Sicut si Pri:
vatq; priuato eiusdē superiore habenti Bellū seu pugnā indicat contra
ius naturae fieri, cui a superiori inde petere debeant: alq lor Principi
inferior, et alter nō Bellū indicit possit instar priuatorū, cui inde ea:
pti subsidij sint. Dices 1°. quid si supremus Principi sit negligens in Ob.
vindicanda iniuria vel satisfactione exigenda à parte nocia? Ex. Famosus
dictum putat hinc inferiore posse Bellū indicere, sed dicendū est, lor Ex
non esse licitū ejusmodi quidē casus pacē vt inde Principi subiecta, seruatq;
vigide Resp. inclita. Ro est, qz possit instar priuatorū laborū cui superi:
ore: alq priuatq nō q.t subsidij, nisi dicere si superior negligat vi nisi
dicere, q.d nequ q.t agili si dāna sua sarcire inuadendo alterius dū est
in pacifica possessione, ita vt nō amplig inuasorē aggressor, multo minq
potent Christi subditi inuitari, nā pacis authoritate se Christi est inhibere,
sere inuitis, et sepe in Script. prohibitū. Confirm. qz sic ois esset plena
Bellis et seditionibus: teneret q subditi in lor casū temerarie in:
iuriam et dāna illata, nequ ex superiore negligentia possent sibi ius au:
thoritate assumere. Potest tū quid ad bello defensiū, adhor in. nō est opus
authoritate, qz nisi natiuae sibi vtq; defensionē necessaria permittit.
Aduerte tū Reipb. inuasta, v.g. Tridentū si inuitata posse vicinorē inuidi: Nota
nā sibi vel suis illata si maleficū arripiat capitū intra limites sue
iurisdictionis, id in. nequit vtiq; à primo Principi ad nocendū Resp.
dimittendū, vtiq; inde grauius obsequij, nā nec debeat subditi qb
forū, et officia subsidij: Non tū q.t maleficio nec inferri ab aliquo extra

limitat sibe iurisdictionē sine consensū magistratꝰ illius loci. Rō est, qꝛ
ubi est iustex periculū. Dicit 2°. Oēs principes christiani teneant laborē
pontificē, cūj est pacē et tranquillitatē totius ecclie procurare, ꝫ sine illi⁹
consensū nemo ꝓsumat bellū indicere, salte christianū. Rx. Dom. solo ꝓpo⁹
auctꝰ in cap. 12m ad Rom. existimat bella inter christianos principes
nunq̄ esse iusta, nec habeant alia via expedita controversias finiendi,
terminandi, sc. recurrendo ad tribunal cōe superiorē pontifice. Sed
dicendū est, principes christianos non teneri, saltē ex iustitia ꝓmovere
ad iudicium summū pontificē, nisi ipse ultrā se interponeret. Rō est
qꝛ pont. nunc habet directā potestatē in illos quoad temporale administ.
tationē, sed solū indirectā, sc. quōd iudicat id esse necessariū ad
ecclie tranquillitatē et spiritale bonū, unde ipsi est advertere et in⁹
dicere quōd debeat interponere suā auctoritatē: unq̄ quemlibet pontifi⁹
fice se vult inserit, nec ad se missū recurrat, non potest contra eos
ipsi principes bellū indicere. Dixi tū ꝫ st. potest contra christianū
nisi ex gravibus sit authoritate pontificis controversia istē deridi posse
hinc n. ex charitate tenetur à bello abstinere, et ad iudicium pontificis
recurrere: ex si pontifex se interponat, et rapsus ad se recurrat, princi⁹
pes ex iustitia tenebit abstinere à bello, nisi ob iustam causam pontifi⁹
cē suspensus habeat, et si constaret illos fauere parti adverse. Rō
est, qꝛ papa habet vim causas cognoscendi et belli impediendi quando
id iudicat necessariū ad ecclie bonū, et hinc consequit principes chri⁹
stianos inde belli audiendi causā ad se recurrendo, unde si hinc prin⁹
cipes ꝫ agat bellū sit iniustus, qꝛ sine legitimā potestate indebitus fi⁹
cit et iniustus est quodcūq̄ oppida vel principes inferiores in⁹
ter se bellū gerant et consequenter tenebit ad restitutionē eōrū da⁹
mnū illatorū, non tū tenebit ad restitutionē eorū ꝫ & dānū illatū
acceptū recuperāti, nā in hoc nō est facta inequalitas, quāmd in mo⁹
do recuperandi positū sit, ex Lor. n. solo non erit restitutionē obligatꝰ.
vide dicta i. q. 11ª. a. 4°. d. 5°. et Capit. venerabile, de electione. Sed est
contrarium. Zū est c. mouet, de iudicijs. Dicit. Contrā ius naturale est
ut idē sit actor et iudex: alq̄ id ꝫ bellū indicit subit ꝑsona actoris
et iudicis, ergo &c. Rx. Est contrā ius naturale ut peritus q habet aliū
superiorē sit actor simul et iudex qꝛ suppetit alia contra eū actio:
nēdā controversia, et expeditior, ꝑsertim cū princeps facile possit de⁹
cipi, aūt modis cogere, ut ꝫ peritio consilio dirahi: non est cōtra
ius naturale ut ꝑsona publica rarens superiore studeat, sistineat, qꝛ hūc
non suppetit alia via obtinēdæ satisfactionis, unde nisi ita fieret nō posi⁹
sent iniuriæ iudicari, et satisfactio obtineri, q tū est inconveniēs cōtra⁹
rius ad rempb. nationē nec enim iniuriā et impune fet expositū. Hinc
est dandū quōd princeps iniurias sibi illatas subit ꝑsona iudicis et actoris
cōis potestati semelib⁹ est potestati publicæ. Unq̄ est magnus periculū
ne fallat principē, qꝛ publico consilio dicit, et regula contraria
in parte ꝫ. habet antiquā vim aggrediatur, unde sibi imputare debet si
cēdat et iudicis et actoris subijciat.

Dubitatur 3°. Quia fet iusta causa seu titulus iudicandi belli? Rx. Sola
iniuria illata, & quia aliter cessā ꝫ bellum non est labori satisfactio
est iusta causa belli inferendi. Ubi scīb iniuriā rōnem dicendum et dā⁹
nūs ꝫ iniuria illatus dicam rel nostra rel subditorū rel substantiæ,
deinde impeditionē iuris ꝫ nostri Respub. vel principis habet. v.g. Si
alia gēs iniuria negat nobis hospitium innocuū, aūt rotā contra ius
iure gentium alijs debitum, denique carissimæ famæ vel honori, ut si in
principē vel regionē nostrā velit libros facere, cantilenas cantare,

Absurdy error Ecclesiarū.

Tria ad iustitiam requisita.

Error quorundā Canonistarum.

Ob.

Rx.

Opinio Caietani.

Opinio probabilior.

Quæstio.

Ob.

R.

st suppone, sed vel ab adversarijs, vel ab ipsis militibus ipse occisus fuerit. Si a. illa dãna præmiserint Resp. vti ipse post, et rũg more bellũ gerit, offert rationi iustitiã, qz se iustitia tenetur præmittere bonũ illius Resp. et mala illig impedire, et tenetur eig bonũ anteponere secundũ iustitiã, et dãnũ ꝙ accepit: Sicut medicus tenetur iustitiã præmittere ꝙ sic morbũ curaret vt tũ inde maiora incommoda ægroto accideret. Hinc infert Caiet. ij q. 95m a. 8. Principẽ ꝙ bellũ iustũ debere esse moraliter certũ de victoria, aut saltẽ qz non sit dubium, qz, inqt, aliqs manifeste exponeret se certo maiori dãno sine Resp. quia commoda expectandi: Sicut male faciunt ptes qꝙ aggrederentur manifestũ iniustũ, nisi sit eo probabilius certũ quo valde sit se non expandere. Sed dicendũ est. Tantũ requiri non semꝙ esse necessariũ, sed sufficere si compareat rationabiliter se spes victoriæ et principãliũ dãnorũ, et qꝙ cũ certo expensis vix reddibile fiat, Tenetur tũ ad hoc media quæ magnitudini secundũ quantũ fieri pt. Et si urgeat præmitti ad rationabilitatem victoriæ, saltẽ videre debet vt spes victoriæ sit probabilior: Et si videat æque sit probabile atqꝙ victoria, non est bellũ aggrediendũ nisi grauis ratio vrgeret ꝙ posset illi præmio æquiparari. Denigꝙ si videat sit probabilior, solus pt vt bello defensiuo qz ad hoc necessitat repellat. Totab. Thus non sunt alꝙ titulj belli inferendi præter iniuriã. R. Quidã dicunt fideles perdifficiliter habere aliud titulũ præter iniuriã. 1o infidelitatẽ aliarũ nationũ. Sed hoc ꝛ refutatus est q. 11m a. 8o. 2o est iniuria deo facta pendo contra naturã, et specialiter idololatria. Ita Castro lib. de iusta hæret. punit. c. 14o Sed hoc et refutatus est q. 11m a. 11o. d. 1o. Nam n. dedit deus potestatem iudicandi iniuriã ipsis in non subditos, ipse n. facile nam odiet vindicabit, neqꝙ hoc expediebat generi humano. Dicit. Populus christianus hoc titulo deleret Sarracenos et alios, vt patet Deut. 13o R. nõ immediate hoc titulo, sed qz deus dederat ei terram illorũ et simul dedit auctoritatẽ occidendi eos bellando, et delendi idqꝙ non idololatriæ tm titulo nõ statuit eos aggressi, qz etsi ille iustus esset, tm non poterat eos demonstrari: vide supra alios titulos qs commemorat, et Dorie D. Aug. q. 10. in fine. v.g. qz illis hostibus innocuis et viam nobis denegantibus, qz eos nunqꝙ inuasissent aggressi erant. 2o. Si princeps populus auctoritatẽ deus abdicare nollet ad idololatriam, sed hic titulus non sufficit nisi et populus regat, hinc n. locus habet innocentius defensio, aut nisi ille Resp. auxilium à te petat, hinc n. potes eũ adiuare ꝙ tibi fidem seruat habuit. 4to Si aliqs populus bellicosus mouere uellet bellum vt ad humanitatẽ reuocetur. R. verus est si aliqs inimicus faciunt, vt Antropophagi, aliqꝙ non video cur possent regi et in Resp. vocari et politicè viuere. Quarto est, innocentius defensio, vt si alicui infantes sacrificare dijs et manducare, possent bello prohiberi. Sed horribilis non tm est aggressionis, de qua disputamus, qua defensionis. Non n. principes Christiani pt vendicare iniurias in alia Resp. innocentibus illatas nisi ipsi id velint, vt patet ex dictis, qz debent illi tribuere id aliud faciendi, pt tm licere ne id amplius fiat, et vt abstineat ab iniuria, qz est defendere innocentes: Licebit n. pt defendere innocentes pfectis in quo in quo, ipse non pt videre iniuriã sibi, sed in vita et subsistentia mouis, quatenus hoc innocentes non vergat: in cuius casu non licet eis defendere si ipse velit, qz si non velit defendi, iure debet aut mittere, à quo non pt liberari, qz pt videre iniuriã sibi sed pt habet ad

ad retinendas. Preterea licet non occurrant alij tituli ullo modo ydonei. Consilio
Ex quibus patet. Solū licitum esse iustos titulos ad bellum inferendum
et quod ad tales titulos iudicandi belli q̄ noscuntur Christianos et noscentes
Christū quo modo. Quinta Corollaria habet sibi quaerendi sua religionem ubique, Ob.
et si q̄s Deo placet ut q̄ Christianos principes ubique: q̄ tū sibi non habet
infideles, ut patet ex dictis q. 11ª a. 11º d. 2ª. Rx. Hoc solū in rebus virtualis Rx
fundatus est, q̄ Corollia ut ostendere sua religionem esse honestam et apprehendi,
q̄ alias scire non possunt. Si tū populus aliqui diuerat secundum legem naturae
posset insurgere sub q̄ contra legem naturae faceret, et si ydoneam posset
armis regere, ut admittunt tales Dd. et iudicari illatus ubique eo modo
quo Ecclesia, secundum quotiones.

Dubitatur q̄? Quia certitudine constare debeat causa belli esse iusta? Nota. Dub. q̄.
Quaestionem hanc intelligi de bello Dei, de principe, subdito et militibus. Nota.
Et sic quod ubi moraliter certus esse debet se habere causa legitima, ob quam
liceat ipsi bellum gerere, q̄ est habere practicam certitudinem de iustitia belli,
non tū ad certi esse debent causa in scipsa absq̄ ordine ad illam actionem esse
iusta, q̄ est habere certitudinem speculativam. De qua sit 1ª Prop. Principes Prop. 1ª
tenent diligenter examinare an causa in se sit iusta, et ex rogantibus
vel certa vel probabiliori, vel probabili inde parti exarari. Error patet, q̄
hoc examen est fundamentum iudicij practici quo principes, decimi et milites
ipsi in suo ordine et gradu iudicat bellum sibi licere. Deinde q̄ principes
et subditi in hac causa: alq̄ subditi debent diligenter examinare iustitiam causae
et iura partium antequam sententiam ferant. Patet q̄ alioq̄ temerarie principes
ora barbarorum. Altera pars probatur simul et explicatur principes v. g.
tenetur regnum hoc q̄ aliud nobile inuadere sive hereditario ad se pertinere
si sic ad sit certus non est dubium q̄ possit bellum movere: Deinde si no
sit quidem certus, tū sit probabilius quia esse alterius, adhuc et bellum movere.
Deinde si nec sit quidem certus Ro est q̄ principes in re addubitanda debent se
gerere ut iudex subditi, sustinet n. personam iudicis: alq̄ iudex debet addubitare
rem causae illi q̄ probabilius sibi habet: nam subditi sibi est melius. 2º. subditi
dicit sententia inter partes secundum formam iustitiae distributivae, in qua ipse
vendit est dignior, ut a. dignior emptor q̄ habet sibi melius. 3º. Si christus
sibi sit aequa probabile, aut aequa dubium, non et bellum movere ut rem
integram occupet, sed tenetur dimittere, q̄ est contra aequitatem ut ubi utrique habet
aequalem sibi, alteri tota causa adiudicetur, sicut vel hinc est dividenda,
aut reputanda ex aequo. Sta Franc. victoria. n. 28º de iure belli. Et
intelligi, nisi alter ex illa iam bona fide possidere coepisset, sicut n. non
tenetur se dimittere in aequali dubio, sed et eam tota retinere quamdiu
postea dubium supereminat, et si alter velit ei bellum inferre et de possessione
ore detinere et se defendere, q̄ fit ei iniuria, in dubio n. melior est
conditio possidentis, ut plenius q̄ aequale sibi habeat possessio ei fundet
bona fide inchoata. Sta victo. n. 27º de iure belli. Dici, possessionem tamen
debere esse bona fide inchoata, q̄ si sit inchoata cum dubio, non facit meliorem
ere possidentem melioremque, ipsa ratio Dd. sententia, et diuersum in translatio
de dominio, unde talis possessor tenetur ad dimissionem rei, alteri sibi aequale
habenti, et si nolit facere ei iniuria et et armis rogi, et q̄ iniuria
ramisq̄ illatus sua parte imputari, q̄ saepe accidit inter principes. Sibet. Quaestio
Quid si sibi melius sit probabilius, et alter bona fide coepit possidere? Rx
Rx. probabile et me hanc posse ei bellum movere sicuti tenetur hostiarius nolit
q̄ plene sibi habeo: tū q̄ bona fide possidere coepit, magis restat adhuc esse
una, nō tenetur sibi se periculare, sed solius parte, iudicio prudentiae.

3ta Barnab Ber dub. 5: Sed fortasse verius est q non teneat se prudens
cum modus possit esse alienus, si ij diuersi de ptrarietate: Cy et consimilat
videor n. cy: Unde nup ipsi potero bene bellum mouere nisi uerus sit
ita sit probabiliy et id quandā restituere nouitate arridat. q: Si sit bus
est minus probabile quā alterius, non potest bellum mouere, qz secundz ipsius
iudicium non est vel addici alicui q minus probabili habet. Adueste. Sepe pos-
Nota. sunt a principibus quidā non constat euidenter utri parti plus probabile rōpetat
q bellum moueant, nec arbitror admittere uolunt, qz ōbus modis q plus
sibi sint sciens quidā iuxta modo tenetur deliberare bella: alij tamen
arbitror est rōdissima in Ber casu. Hic tū non ab una parte, sed ab utraq
pari numero, vel ab aliquo tertio rōne rōpromissū eligendi esset. Prop 2:
Dicit, et ob q dorandi ad consilium belli tenetur diligentissime inspicere
Prop. 2ª. causas sue probabili examinare: Alij tū q non dorandi non tenetur
quā Gregorij militem. Prior pare patet, qz tunc ex officio et pūde ex
iustitia teneretur gerere iustū sentiā, alioq ipsi probabile se posset deplo-
dare frisse reipubl. Posterior pbat, qz nō ne plineat Ber ad alterius offi-
cium possint gerere in alterius iudicio sicut militem prudenti, supponendo
principē et consiliarios se regendisse. Prop 3ª Gregorij milites subditi
Prop. 3ª principi nō tenetur regimare causa iustitia, sed dorati ad bellum possunt in-
sentiri, modo nō constet esse iniustum. Est rōnō dd. pter Adrianū. Nō est
qz quidā nō possint esse iniusti, meriti possunt arguere in consilio
Regis et iudicio principis, ipsorum n. nō est examinare principis ra-
tionab, sed supponere principē habere iustā causā, et q audire bona
conscientia, nisi constaret de contrario. Conf. qz etsi dubitaret de iusti-
tia causa, ipsorum militum esset obedire, et tenetur, et colligit ex
D Aug. lib. 22 cont. Faust. c. 75: Hinc est (inquit) ut vir iustus
si forte sub Rege sacrilego militet merito possit illo iubente bellare citra
peccū ordinē seruando, nil q iubeat vel nō esse contra Dei preceptū cer-
tus est, vel certus sit, certus nō est, ita ut fortasse rectū Regē faciat ini-
quas impandi, innocentē n. militē ordo seruiendi. Ubi Aug docet
posse ire ad Ber et subditi possit obtēpare et nō sit certus id q iubet
esse contra Deū. Rō est, qz in dubio melior est conditio possidētis,
alij sup possidet ius impandi, q non debet se priuari ab exercitio
subditionis obedientie, nisi constet euidēs nō legitimē impare. Adde
Esse impossibile et ōbus patefiat iniustitia causa, qz nō ōes sunt capaces
rationis iustitie, et sepe vel pendet ex pluribus circūstijs. Dicit. Mili-
Ob. tes in dubio si eant ad bellum exponunt se periculo homicidij et rapine, si
n. recusent, solūm periculo inobedientie, q minus est, g rōnabilior pars
est eligenda nō possunt ire. 7ta Adrianī. ybi. 2: existimō ego nō dubio
nō posse excusari. R. Aliud Hominidium solūm esse materiale, qz dubium
R. rei quod erat nō est periculosū sed speculatiuū q non reddit conscientiam
dubiā. Hoc verū est, scitig esse non obedire, qz fide seqdarch principes
et Reip. nō posse sua iura tueri. Ecclē. An subditi nō teneant inquire
Questio. et dubium exponant: Sylvest. v. Bellum q: affirmat. Sed respondeo
non teneri. Si n. dubium sit negatiuum, et qz ignorant partes rei
R. nit in se ipsis vel iniustum sit posse se iudicio principis et consilij
prudentum reformare: Si n. sit positiuum, et qz thesaurij dubitant rei
probabiles possunt hoc sentire probabiliter vide nō teneri examinare nisi
dubitat tales rei q videant illud iustitia Belli postponda. Hoc prudenter possunt
arguere sentiā consilij Belli vt q sciunt esse dolos anglos. Et hinc n.
non possunt prudenter petere Ber Bellum sibi fieri, vide teneri inquire
veritatē. Similiter, si sciunt ipsum consil dubitare. Ecclē. An vadē sit ratio
Questio.

de militibus nō subditis? Rx. multi putant Eccl nō posse inscribi cuiquam
positiua voluntate clerici bellicis uti iussis. Rō est, qz Eccl non exercitat clericos
militia, et aliud exponunt se periculo voluntarii multa iniusta. Limitat
Eor tu Caiet. in summa V. Bellus. Nisi, inqt, ordinarie accipiant stipendia vt cetera sint parati, qz tunc sunt quoad Eor subditi. Sed Eccl
positiua certe est dicta, et contra mouet vsitatus et totus Christianos: deinde
Eor moraliter est impossibile, qz nō possunt singuli oēs clerici discussias
vtile iustitia Belli dependet examinare et cognoscere. Deinde, si Eor esset
verus, et subditi qbs Eor nō mandat vi principiū, nō possent inscribi nisi
voluntarie clerici de iustitia Belli, q tuter est contra praxin. Vide dicta. Non
esse necesse vt voluntat clerici sed sufficere, vt si possitiua dubitent arguat
veritatē fidei nōdē possunt, vt q dependenter qbabilis sequenda. Rx si di:
Deinde militaris esse aptū qbabile, adhuc possunt ita. vt et insinuat Sylues.
V. Bellus 1ª q. 9ª in fine: nā quādo aequalat vtrū Eccl habeant q trade principio
a quo oriantur, prudenter possunt in eius et Consilij auctoritate acquiescere.
modo dicit tuisty et Catholicy Eccl: sicut si dubitū sit vtrum negatiuū
possint stare contra edictū, vt et Salmet facit. Deinde sibi contra
stat dicit et dicitur contrahentes vtrumq rationis sequenda mihil vltra
inquirere. Dicit. Rex in dubio Belli moueat non est, q nisi militet Regi
iniuste. Rx. non possunt ipsis nocere si sciant eos dubitare, sed bona
possunt si ipsi aliud se ex dictent, hinc n. possunt uti auctoritate Regis
sed Rex si nimis Consilio sua dictet, nō Eccl qd intuit. Deinde Rex
conuenit ad Belli et contra principalis sine qua nullo modo fieret, sed
militet singuli non ita, cū alias singuli eorū aequa breue fieret, si n.
ti nolit nō deberent alij q libenter eant. vide nō tamen se periculare
sua iura, quando dubiū est negatiuū, vel aequa qbabiles vtrumq
Eccl vere: sicut id q debet omnia militibus salua est ei vt nō contra
vol ire ad Belli iniustū, neq id est qbabile: sed et verisimile si
qbabile ei sit iustus esse, hinc n. non tenet se periculare istis suis,
Effectiu nō efficiunt alij q deficerent.

Dubium 5m Quod modo seruandus sit in Bello gerendo vt non peccet
contra iustitiā? Nota, debitum modus seruari debere, tanto peiorē et
militibus urgi Eccl, tum a principe urgi diuel et militibus, tū a debitis
et militibus urgi principē, tum ab ipsis urgi inuicē, et aliud q nō sunt
Eccl. Ac 1º principi debitis ac militibus tenet dare iustu stipendia alias
teneant vt nō regnum fiant: q si non faciat, tenet ad restitutionē
damnū q inde ex militibus consequūtur, v. g. quādo populatur vicinos et
subditos Regis q nō sunt Eccl. Et vicissim militibus tenet ex iustitia ad
militaria officia fideliter obeunda et nō ex timore mortis, vt ad nō fugiendū
nisi ad deseruiendū loci vel arcis, quādo est spes resistendi, qz ad Eor
tanta se obligauerat, sc. vt vitam exponant q bono rei, et ideo stipendia
recipiunt. Sicut Duel et effugere aliter nullo metu mortis possunt
vel hadere quandiu est spes aliqua seruandi. De qbus vide multa
ff. de re militari, q variat legat: et effecta L. desertore, vbi dicit,
id q in explanatione amanet — Eccl militibus, nisi id q à fossa
vocat capite plectitur ex. et L. acti exordial. dicit: acti exordial dese-
rient capite puniuntur. 2º Ergo vel q nō sunt Eccl seruare debent
illud Johan. Bapt. vt nemine concutiant nisi calumniam faciant.
Vide tenet multi sequi Caiet. in summa, V. Belli. dicit exponendo
Rusticos et Ecclesiae sibi. neq contrahunt, inqt, qz non dat illud stipendiū
qz ex Eor Rusticorū et ciuiū vel nō obligantur vlt: Nec dissimiliter

Ob. =

Rx

Dub. 5m
Nota

vel auctoritate capitanei aut principis exercitus nisi in pena capitis vita ei fiat: si tu consentiendo obtinuit ut quis aliud pbeant, v. g. ligna, palos, sal, &c. possint accipere. 3° principe ergo posset quis secure: Vel in principio belli, quia in progressu ante victoria, quam pacta victoria.

Dub. 6.° Dubitem 6? Quid secundum sit in principio belli? R. In principio ante quia clade alia infligat posset hostis tenere proprie ista rapina et potere iusta satisfactione, quia si principant teneri deferre, sic. non sint ptinere et vel aggredi. Prior pars patet ex Aug. Epla 207 ad Bonif. cap. 12. Quia debet labore voluntas, belli necessitas, ro est, qz belli est medium quod obtinendi sic malis sed aliter non licet quo cognita est standum si forsan aliud unum necessarium. 2da pars ex dictis, qz non posset ne sint tibi subditi non habet authoritate vel principendi nisi quatenus id est necessarium ad satisfactionem: unde cognitus est belli qz inferre antequam velint satisfacere, qz est sine legitima potestate. Dixit. Quid si accepto

Ob. bello et inflictis aliquot cladibus offerunt tibi iustam satisfactionem? R. Christ. in summa. De Remedio belli putat he non licuit accipere postquam illud principe fecerit statim rudes, sed posse ipsi belli, qz, inquit, hanc gerebat studet et diligenter cause, et ipsi non sint amplius in statu satisfaciendi, sed satisfaciendi, debent ne se totos permittere arbitrio inimici: cuius sententia Basil putat esse probabilior. Sed ego vereor ne ex iustitia obligari ad accipiendam satisfactionem, nisi fortasse ea offerat in medio principio quod ver-

R. sari in manibus habet victoria, hinc n. non est moraliter de pace tractari, qz belli iam penè est confectus, et ita stant in manibus victoris sine alio pacto, et sic forte intelligendus est Christ. Et si nondum finita est pugna ultima tenetur accipere iustam satisfactionem si altera pars ea offerat, et eis seruitutis ubi post. Ro est, qz finito bello aggredi debet esse necessitatis non voluntis, ita et continuare, ita enim sic stant. Sicut n. non potest aliud inchoare nisi quatenus est necessarius ad finem intentum, ita nec continuare. Confirm. qz saltem est contra charitatem inferre tanta damna si aliqz aliud finis sint obtinere possent, ita et damna illata et parta victoria nihil amplius potere possent quia sint finis. Adde

Nota. verbi gratia hinc esse multis magis quia antea ex continuata et auctis iniuria, unde et potest necessario satisfactionem exigere. De quo vide Sylvest. v. Bellum 1°. q. 10. Concl. 5ª. 1° ut restituantur ea quæ ablata vel vastata. 2° ut ea expensa ubi reddantur quæ ornatione iniuria illatæ pudoris fiendi, v. g. in militibus, in apparatu belli. §. 3° ut aliqd exigi in recompensationem iniuriæ illatæ, et velit in pena, ut sint habita, sic n. est quodando satisfactio iniuriæ correcta. 4° pati et quod est necessarium ad pacem et securitatem in posterum, sic n. est pia pœna belli fiunt et fuit ita continuet in iusta satisfactione, q nisi remedium potest in bello gerendi, si remedium non potest.

Dub. 7.° Dubitem 7? Quid in progressu belli sit secundum? R. Postquam recuperant dare satisfactionem tenetur est posset victoria, cessare ita damna et mala q necessaria sint vel ad satisfactionem vel ad victoriam recuperandam. Pth. qz si finis licet et media licent. Unde licitus est p. pugnare, occidere alios in qbus possit se ornabant, vel ex qbus aliqua pecunia, licet ne ita vincere necessaria et quæ sunt finis belli: et sic royale Rosp. ad satisfactionem vel et obtinendam victoriam potest? Finis q licet interficere innocentes, quales sine natura rerum quari, mulieres scenes, et ita q ne possint armis sibi q consentibus nisi de aliquo in parti aliud constet: q vero arma capessere possunt consentire noverint, qz possint bellum facere nisi de aliquo constet re:

Quæstio.

mariis: exercitiu ẽ Clericis et Religiosis q̃ innocentes p̃sumunt nisi rarissime
resistere de aliquo, vt docet vbi. n. 37°, et ordinarie et tyrannice sunt habitatores.
Ex. mãgnã ex cautione et q̃ se liceat interficere innocentes, q̃ est rõtra Ex
illud exod. 23° innocentẽ et iustũ nõ interficies. Rõ est, q̃ multa licẽt
licẽt iniuria, q̃ ẽ ex fundamẽtis belli iusti. Dicẽs. Sunt quidã illig Ob. =
corpore q̃ iniuriã inferũt, et ita respõdẽt in illud pdictũ. Ex. unde medici Ex
sequi nõ posse prudẽter exercere et liberalẽ si eor sit necesse ad
iustã satisfactionẽ, non ẽ vita, q̃ eor non cadit sub dominio humano,
nũs, ne q̃de Reip. sed soli Dei. Vide nemo pt dirudie vita priuari
nisi ex certis causis, in quo casu Deus mediante nõie actuali declarare dat
auctoritate, quãdoq̃ sibi ob culpã datur non priuata vita: Bona a. fortunæ
cadunt sub dominio humano, et in ea respicabat plus iuris quidam qui:
civitas, et ideo possunt illi et innocentes priuari si necesse sit. Dicit. Doctor. 2° Ob. =
Dicit. Quando debet in illo tempore capitis interfectio fabrilibus vanis
viri, mulieribus et pauperibus, q̃ s. Ex. ẽ sibi facilis dñi authoritate, Deus Ex
n. vt absoluãt actus tuder et Deus id precepit. Idem precepit Josue,
nũs q̃ ciuitates terrã illã occupare debebant, vt patet Deuter. 20. idẽ
precepit 1. Reg. 15° Saulí contra Amalech, idẽ ob gravissima peccata illig populi.
Sed absq̃ dñi authoritate id nõ licet, quide crudel mulí fecit dñs occidi ocel
de tribu Beniamin, ai vicib absq̃ ad inimicos q̃ erant in Gabaon. cuidic. 20. Ob.
vide plen sibi pecdo ligat. dicit. Salte licebit interficere ocẽs adultos esse
sint pene nocẽs, q̃ Deuter. 20 dicit. Capti ciuitate occidet oẽ q̃ est masculini
generis absq̃ mulieribus, infantibus et innocẽtibus. Et addit, Sic faciet nunc nisi:
tribus q̃ grue valde sunt, et nõ sunt de fide q̃d in possessionẽ accipiãt
eos. Ex. D. Thom. 1ª 2ãe q. 115. a. 3°. ad 4m. dicit eor intelligẽdus esse de Rõ D. Thome
vicib illis q̃ pugnauerunt contra populũ Dei: Alij dicunt intelligi de
civib illis, q̃ oẽs viri pñumunt nocentes. Sed contra 1° q. semel et pueri Obiecta contra illa
nondũ valentes gestare arma iure nature pñumunt innocentes. 2° q.
exemplo illa qualitatis tunc fit non est sufficiens ad interficiendũ
eos obtenta ea plene victoria, nã in iudicio criminali pbatio debet
esse evidens, et q ibi nõ plate nocens reputet innocens: alq̃ posset vic.
toria iudicialiter prudi debet. Abulensis vero dicit illos ideo posse inter: Opinio Abulensis rei:
fici, q. alioq̃ esset periculũ ne vincẽs maiorem bellum. Sed eor nõ est talis, Falsa
q. ex pacto fidũ nemo pt occidi vel capi, nemo ni ob eor in
est digna pena. Dicendũ est igit, vel illa lege esse posibile speciali Rsio.
Dei authoritate remissa illi populo, sicuti et postea cig simil quidam,
vt non interficiant innocentes s. vel intelligi de tempore quo adhuc durat
pugna ex parte quide istis tribꝰ nondũ facto et direptioni, q. aliquando
fiat vel ob iniuria gravitate, vel ad aliorũ exemplũ: Nunc a. q. vix
possint distingui nocentes ab innocentibus nisi q. fiat vel infantia
dah gratis facultas quibusdã dicunt illa ciuitate, non a. parti victoria.
Dico 2° Ex accidens ita fiat intendẽs innocentes occidere si id ne: Assertio 2a.
cessariũ est ad victoriã, v. g. Si timeã aliqua est deferenda publicare
bombardas, subiecto in qua sunt plurimi innocentes: si nõdũ gravidã
vbi multi innocentes habitant, dic a. nõ est intenta medẽ
innocentibꝰ sed mixti domicilio, ad quã ibi habet, q. a. ibi sunt
innocentes sibi displicat, ideq̃ movet illorũ salus est permissa à lẽ nõ
intenta: sicut milier gravida pt sumere potionẽ sanitati nocentem
quãdo timet se abortũ passuram si indigeat necessaria ad morbi curandũ.

q̃ salvet zelū ad vitā sūt renūciandā, q̃ ipse nō amittit ꝓpter
filios. Confq̃ alioq̃ impossibile esset victoria nō q̃ hostes semp̃ pos-
sint sibi paratiōres obijcere. Adiecit tū, saltē esse contra charitatē et
Nota. Dr modo innocuteb occidere q̃ndo alia nō rōne posset obtineri victo-
ria, non tū videtur contra iustitiā, q̃z primoꝑ q̃ bellū infert debet pa-
cem velle & quodlibet vtile parte aggrediendi. Sltex contra charitatē est bellū ꝙ
quādo q̃s videt maiorē dānā eventurū quā nulla possint aestimari. Sed
Ob. 1° obijcit. Non licet scripturis tali modo q̃ accidens interficere, & magis alijs
innocuteb. Antē patet, q̃z alioq̃ Sampson absq̃ dīa inspiratione po-
2° tuisset domum subvertere, tū à D. Aug. lib. 1°. de Civit. c. 21°. et 26°. expri-
mit q̃ Dei instinctū id fecerit: Deinde innocuteb possent se defendere
// et ita durch bellū strictū iustū, q̃ supposita ignorantiā fieri negt,
et sentiunt rōliter DD. R. ad 1m Licet et q̃ accidens se ita occidere
Rō ad 1m quādo iusta nō subest, v.g. licet tibi subvertere turrim quā oppugnanti
q̃z hoc nō est vere se occidere, sed solūs ꝓiicere sibi mortē ob malū
bonū, non n. talis scripturis explicite occidit, sed rūna tūmō, nec et
moraliter loquendo q̃z habeat iustā causā subvertendi murū et nō
vsq̃ vitā disserimine, q̃are solūs ruinā ꝓiicere sibi mortē ob
malū bonū. Ad obiectionē Aut. Rdeo. Sampsonē intendisse domū
in vindictionē amissorū oculorū, q̃ vindicta non erat tanti ut
liceret ipsi ex eā ruinā sibi interitū domūs evertere nisi id diuinit⁹
ei inspiratū fuisset: Si tū id fuisset ex bonō rōne, sc. vt deberet
hostes populi Dei, et vita ab oppressiōne liberaret licite fuisset et
absq̃ inspiratione, sicut illud q̃d non explicite cognoscunt. Eodē
modo pt opinari Eleazarū q occidit elephantē viā putabat Regem
1 machab. 6: insidere, viq̃ elephantū rūnā sibi videbat se oppressū ivi.
Ad 2m Ad 2m Nego ipsos innocuteb posse defendere se pugnando et inva-
dendo hostes in hostē, non hostes intra sūa statū, neq̃ invidia absq̃ hoste
patiendi: Possunt tū extinguere ignē addere incendiū q̄d essent ex-
tinguendi, possunt et pugnare contra alios q in urbe sunt et bellū
inferūt, q̃z ab his grauē iniuriā patiuntur. Licet 2°. illud
liceat innocuteb spoliare bonis, rapere, et abducere in seruitutē;
Quæstio 2m Rx 1°. innocuteb illi q sunt pars Reip. vel subditi principis q iniu-
X ria fuit del hostis et non valt satisfacere, possunt spoliari bonis
suis si alia nō satisfactio modo debeat negt. v.g. si Turcæ, aut Galli
iniuste essent Belgis, vel spoliassent mercatores Belgas, et Rex Galliæ
regatus nollet, vel nolit negligeret illos cogere ad satisfactionē, possent
Belgæ auctoritate sui principis licitum spoliare mercatores Gallos, aut
cogere in eorū patria et vsq̃ arrepe iusta damna et iniuriarum
compensationē, quātūcūq̃ illi à q̃bus accipiunt nō essent participes crimi-
nis. Nō est, q̃z sint membra Reip. aut subditi principis q iniuria fiat
volendo vindicare q à suis inglē gestū est: alq̃ Resp. laesa et et
quodlibet membro alterius Reip. q laesi satisfactionē accipe quōd aliter
modo debeat negt. Est rōnis sententia DD. 2da 2dæ q. 41°. Hinc fit ut
† reprensalia seu pignorationes q quotidie à principibus nostrarum
q se iniquius nō sint, ut vedi docet Cajet. ad Reg. peccatis. 2°.
8. 9°. n. 4°. Ad 2am tū hoc requiritur. 1° ut constet de manifesta via illata.
2° ut princeps cuius q iniuria fecerunt nolit eā vindicare. 3° ut
princeps cuius q passi sunt iniuria det auctoritatē accipiendi sua
à quibuscūq̃ alterius Reip. membro. Vide plura apud Cajet. et Sylvestrū

Dico 2°: Similiter licet possit innocentes spoliare quando id petitur necessarium ad victoriam vel ad hostes debilitandos. Sic licet demoliare segetes, Assertio 2ª.
vineas, scindere arbores, et fructus potentiales ad vitam, scilicet quando hostes ex aliis sustentarent, et fierent potentiales ad resistendum. Rō est, qz sunt quasi pars Reip. illius q̄ hostis, et bona communia vtentia Reip. illa fortiora efficiuntur, unde illa debet esse vere quidem quae innocentes subire debent si id sit necessarium ad hostes subigendos. Confr qz alioqui victoria via esset vel impossibilis, vel nimium difficilis innocentibus se tueri semper possent. Unde notat victoria, in bellis Christianis quae sit inter Christianos et Turcas semper licere spoliare innocentes et in captivitatem rapere ne adversarij magis resistant, vel vt debilitentur. Adiecte tu, esse contra Nota.
Christū spoliare innocentes quando aliter redde ad satisfactionem aucti victoria teneri vt: sed non vr esse contra iustitiā, vt inferius dic. tenia, qz Rusp. q̄ hosa est Babet sub in quando parte Reip. q̄ hostis, non sit verus rogo, et quasi pars Reip. adeoque necessaria hostibus vincere gentibus: Christus tu dicas vt si a nocentibus possit bona dānum referre, vincere, parcas innocentibus. Dico 3°: Esse innocentes licet capere in seruitutē quando aliter plena satisfactio haberi nequit, vel si id necessarium Assertio 3ª.
sit vt hostis debilitetur, vel non resistat. 2da vide. n. 42°. Rō est qz libertas et seruitus inter bona vel mala fortuna numerantur: alq licet spolia-re illos bonis fortunae in duobus casibus dixero, q̄ vt licet dicere in seruitutē. Sed hoc intelligo de bello contra turcas et sed q̄ Christi non sit hostis: nā inter Christianos secus est vt ij q̄ Christi nomine Reb. Rebellis opinio Communis
nia nō pugnant: nā inter Christianos secus est vt ij q̄ Christi nomine pugnant, capti bello nō fiant seruī capientiū: et quando haereticī id faciunt, ex vsu Ecclesiae privilegio ipso nomine Christi pugnant non necesse est, ex vsu Ecclesiae privilegio ipso nomine Christi pugnant. Sic a. Covar. ad Reg. possid. p. 2ª. §. 9°. n. 4°. refert se innoventes. et alios si bellum gerat contra subditos rebelles, non esse verū: si n. ratio maior, et bonorum omnium quietis, non vt verū: si n. ratio maior, et bonorum omnium quietis, possint, militari, vir non et privatione libertatis. Deinde, Licet Assertio 1ª.
Deinde abeq sufficienti nō dicta non geri iusta bella contra subditos. Unde Rex Hispaniae quidam maiores in Regno Granatensi rebellantes re-pugnabit, nec addicit seruitutis alios docuit et ipse viros approbantibus. Quaestio 3ª
Petes 3°: Unus capta in bello fiant capientiū? Rx et dico 1°: milites non posse aequa rapa sine expresso vel tacito, vel et praesumpto consensu Principis superioris, vt docet videt. n. 53°: Rō est, qz p se nō habent Assertio 2ª.
Principis superioris, vt docet videt. n. 53°: Rō est, qz p se nō habent auctoritatē, sed solus a principe q̄ vel stipendia p̄solvit q̄ labore. Sed hic respondeo possum q̄dam de contrario nō constat. Dico 2°: Assertio 3ª.
Capta in bello iusto fiunt capientiū, sc. principi, vsq ad mensuram iustae satisfactionis. Patet, qz ad hoc bellum gerit vt iusta satisfactio habeatur. Dico 3°: Verissa omni vel iustae recuperationis alia mobilia capta in bello iusto gentium et iure ciuili Romanorum fiunt omnia: Assertio 3ª.
tria sine in dominio ipsius belli iusti parta victoria. 2da vide. n. 55°: 9th l. Hostis, ff. de captiv et postliminio reuersis, ubi dicit. Ab hostibus capta iuxta seruitus est hostis, et postliminio statim pristinus recuperat. et l. si qd libertas. Idem dicit. Si qd bello capti est in pda est, et non postliminio redit. Similiter hoc est Deuter. 20. Omnia pdam exercitui dividet, et comedes de spolijs hostium tuorum. Idem passim docent Theologi. D. Thom. lib 3° de regimine Principis. c. 11°. Adriam. in q̄ natur. de Restitut. S. Aggredior

Ob.

Castro lib. 2° de iusta haeret. punit. c. 14° Corinn. ad Reg. pecting. 7. 2° d. Wil. n. 1° et seq. Dices. Quid si hostes multa gessi vellent integre satisfacere & omni dāno et iniuria à se illata? R. Non restituunt ideō capta in bello sunt restituenda qz non debent compensari cū debito principali, vt vidē dicit Sylvest. v. Bellum, et Bartol. in ff. l. si qd bello. Rō est qz vsus gentium habet vt ista rapientium fiant, q vidē vni conseruetur, est, huius qz impossibile est restitutio, hinc qz hostes illa dāna sibi compensare debent q vtig satisfactionē vbi habent, hinc denicq qz hoc necessarium est ad militiā animandū. Hic sunt duo notanda 1° vt seriata considerando q est in variis regnis qua militēs vel sibi seruant q rapiunt, vel duci tradant vt ipse distribuat, vel vt principi vltā partē attribuat, sicut quinta pars in Hispania est Regis. Similer immobilia, vt dicit Corinn. ubi n. 6. 2°. Si q dāa hostibus à te illata Gallus abrasdē libi sit satisfactus non potest vlterius ingredi. v. g. si Galli pagos vel oppidula in Belgio expilauerint, non idcirco possunt Belgae tota Gallia vastare, sed solus vsque prodere donec fiat iusta recompensatio, et ablata restituta. Adde q. quid si bona q hostibus rapuerit non sunt ipsorum hostium, sed veterum, vel et subditorum horum, vt sepe fit quod pda ex manibus eorum militū, vbi illa fiant horum militum rapientium? R. et dico 1°: peregrinos et hostes non posse spoliari etsi contingat eos esse in rep. hostili, modo ea non fiant horum militum, qui non fecerunt hostium, sed alterius in quod militū sub fabel vt accipiat. 2° si q tui militēs in recipiendo illud pecunia aliq adiecerint vel labore possint cuiqz aliqd in ista recompensatione à possessoribus, nisi à principe ad defensionē prouincie sint constituti, et iusta stipendia recipiant, hinc n. tenentur eq. hitia reddere et sine alia recompensatione. Dico 3° iure positiuo statū vt vt pda quia tui militēs hostibus expugnarint horum militū fiat etsi à tuis subditis ea hostium rapta. vbi Corinn. ij. n. 7° vbi dicit, in Hispania lege caue seruari. vbi aduerte, hinc antiqtus Romani res ea q hostes rapiebant non esse in dominio hostium. v. g. si milet Romanus recipiebat ea non fiebant ipsius, sed restituenda erat possessoribus priorib, vt patet l. hostes, et l. Labeo ff. de Capti. Quae a hostes recipiunt ea fiebant ipsorum hostium similiqz ea pari fiē possidere rapiunt, v. g. similiqz intra prædia sua deducerunt, vt Ludwig l. postliminio ff. ij. putabant n. Romani q hostes bona fide sua bella gerebant, et ita stante bello dicebant esse, vt vide l. alligata hinc vlterius volebant oia q Romani hostibus eripiebant vendendi ea hostes habebant, Romanorum fieri: sed hoc verū fuit multis vicis no est, qz verius est hoc q contra non bellum iniquū gerunt non habere dominium eorū q rapiunt, vide et hoc repete nō fiunt militū. nostrorū si ea recipiant hostibus, sed sunt restituenda fidei dnō. possit tu statui ob bonū rōne, si id necessariū iudicaret ad militē exolandū vt ea q milites recipiunt fidei inimici hostibus, fiant, modo illa ante à subditis alicui eripta sint. Rō est, qz vt pda subditis ob bellū ad fiscū domini pertinet quod hostis cum pacifice possidet, et parua spes est recuperandi, hoc vero q subditi nō sunt priuare non vt, vide restitutio illis vt faciendā: Quo tu nō esse ea consuetudine in Belgio, et forte non sunt sufficientes modi ad hoc statuendū, sufficit n. militibus dare

Duo notanda.

Quaestio.

Assertio 1ª

N. Rō est qz nō sunt pacē alicui Reip. et sunt aliāi inimicis

Assertio 2ª

Assertio 3ª

Nota.

aliquā compensationē. Adde q Coniarr. satis vagri ꝑt ꝯmissiue loqꝫ illos rabidos seu furiosos.

Dubium 8ᵘᵐ Quid sit seruandū ꝑtā victoriā? R. Tuit hinc Brin. Dub. 8ᵘᵐ
Rℓ
ripi vīa in dāna populo victo ꝯferre q ad iusta victoria et ꝯpensati. ane ꝯmunt, et phrēa q ad seruitutē in posterū, qlit ꝑt iusti belli finis. Vide possunt oriri mouentes q ad bellū iniquū sunt coꝫpti restituendi oēs, intendūt aliq ꝑtē rectā vō dicūtur, non tñ immouentes si ꝑ dictū ꝑt, nisi in expugnatione quādo nō possent discerni à nocentibꝫ. Possunt tñ vīter oēs spoliari bonis et libertate si id ꝯferat saluti vel ad iustā compensationē, vel ad seruitutē in posterū: et ꝑ dāna nocentibꝫ illata sufficiunt non possunt innocentes inuolui, tūm q hoc esset expedire reipublicæ iustæ ꝯpensationi, tūm q dāna non sunt extendenda ad innocentes nisi quatenꝫ alia nō sufficiunt.

Adverte 1ᵒ Damna, vt incendia, rapinæ et seruitia domestici belli illata esse computanda in satisfactionē tanquā dāna satisfactoria, q sunt grauiora parte: bonorū ꝫ nobiliū ꝓꝛda nō computata, vt dictū ꝑt. Nota.

Adverte 2ᵒ Dāna ꝫ inferuntur ad seruitutē ꝓhibenda non extendere se ad vitæ ablationē, nisi aliās nō ꝓhibiti vitā priuari possent, sed ad fortunas et libertatē detinēdā: nā de lēge principi victor ꝑt disponere ꝓut est necessarium ad rēm ꝑtē, vt redit dorat victoria n. 55ᵒ

Adverte 3ᵒ Apud Christianos, Ecclesiasticos et vel cōes immunes reseruari à depredatione hostili et omni iniuria, partim ob reuerentiā ordinis Ecclesiastici, partim q Clerus ꝑt subiecti Reip. spiritualib⁹ distincta à politica et ab eius institutione exempta.

Dubium 9ᵘᵐ Quādiu debeat esse restitutio? R. restitutio ꝙdē non facit bellū iniquū quōd aliq adsint trāq rationes ꝓꝛprietatis, sed requisit restitutio ꝑt licita fiat: debet ꝙ fieri bellū non libidine dominādi, non odio, non priuatæ vindictæ rapiditate (de quo vide D. Aug. lib. 22ᵒ contra Faustū, c. 74ᵒ.) sed vt fiat iusta ꝯpensatio iniuriæ vel dāni illati et vt Reip. in posterū licta sit ab alienis iniuriis. Quid si, inquit, bellū fiat soli libidine dominādi vbinā pacta conscientiæ et victor teneat, vbi⁹ tale bellū ꝯsulendū sit esse solū contra Charitatē, an et contra iustitiā? R. Coniarr. ꝑ. §. 11ᵒ, indicat esse contra iustitiā, ait n. bona in tali bello capta esse restituenda. Sed verius vī non esse contra iustitiā respectu eorū quæ ꝙ bellū gerit, sed solū contra Charitatē, hūm q dicebam. Vbicūq ꝑtes ꝯsentiūt pactū non ꝑt contra iustitiā, neq obligat ad restitutionē vt ꝑ dictū, hūm q intendant pactū vbinq voluntariū vt q vterq sit dñus bonorū alterius: aliq tale pactū ꝑt transferre dominia, nō ea dominia dolōse libera transferri possunt. Vide patet capta in tali bello fieri rapientibꝫ nec esse restituenda nec damna illata compensanda. Dub. 9ᵘᵐ R

Arg 2ᵘᵐ Vtrum Clerici sit licitum pugnare? Quæstio

Nota R Clericū clericis ꝑt manibꝫ scāb pugnare non ꝓhibere et Clericū pugnare nō ꝑt illicitū inter Doc. teneo ꝯ, q tale munus regat, sed exercere, vt passim docent DD. vide Pontificē in eo dispensare ꝑt, quāquā Gratianus id neget in primo canone 23ᵃᵉ sed sine iusta rē. Possunt tñ Clerici et sine dispensatione pugnare quōd hoc esset necessarium ad defensionē ciuitatis, vel ad rēm bonorū Ec- clesiæ, hūm n. inest naturæ obligantis, aliter possent ad necessaria sibi defensionē. Potest. Quale pactū ꝑt extra necessitatē pugnare Clericū. Quæstio

R. si ille sit in sacris ordinibꝫ ꝑt mortiferū, nā sic ꝓhibet grauiter. Si ille sit in sacris ordinibꝫ ꝑt venialiter, nā sic ꝓhibet graviter, vbi materia grauis, vt patet canone 23ᵃᵉ q. 8ᵃ multis Canonibꝫ R

Si vero ille solus sit in minority nec habeat beneficium, habilem vel nō esse poterit, posito si status Ecclesie iam antē vendicandi vel saltē ut nisi veniale rem infinite distabat sit participes illig status: Ex si beneficium habeat vt possint mortifere, qz ex officio est ministeri Ecclie, et tenet aspirare ad ordines suscipiendos, vel saltē non possunt impedimentū. Aduerte tu, Clericus non teneri adresistere contra q in iusto bello pugnat, contra Sylvest. v. bellum qz pugnando nō peccat contra iustitia, sed contra religionē. Quibus casibus fiant irregulares, alibi dictū. Petes 2°. Clerus Ecclesiasticus et sunt principes seculares possint bella audere. Ex. Posse, qz dor sūs semp maiestas suprema potestatē, q nō minus integra est in clericis Episcopis quā in alijs principibus secularibus. Confr qz possent mortifere iudices nris impio et iustitia exercerant, ij et mortifere licet et imperare et iustitia ptenent. Non tu possent dedicandi Ecclesiasti imparare in parte et diuersē vt oriantur, qz fierent irregulares.

Nota.

Quæstio.

Arg. 3us Clericus licitat in bello vti insidijs?

Ex. Licet vti insidijs et stratagematibus, si id fiat sine mendacio et promissionis violatione. Rō est qz licet ob iustā causam occultare veritatē: atq insidiae seu stratagemata nihil sunt aliud quā occultatio veritatis. Confir. Iosue 8. vbi ipse Deus iussit vsq est insidijs. Sic licitū est vti signis Ecclesiasticis, vestibus, et alijs artificijs quibus persone et consilia occultentur. Habet ex dictis 3 de Ecclesiastica libertate. q. 3a. a. 2°. d. 4a. Sic David dubia oratione elicuit interrogationē Achis 1 Reg. 27°. et Iudith Holofernē cap. 11°. edē dicit D. Aug. q. 10. in Iosue.

Ex

Arg 4us Clericus licitat diebus festis bellare?

Ex. Licet si necessitate urgeat. Addit Cajet. non esse mortiferis licet sine necessitate fiat modo nulla audacia, esse tu veniale si modicum differri possit qz indumentū quandā habet speciē et audacia sanguinis quandoq hoc minus, licitus est ob contumaciā conficiendi. Ex si offensa opportunitat aliqua die festo q facile pbendolat, melius esset posteā aggredi Ecclesiā, vt idē ait. Si n. licet diebus festis inpe pisces quādo comode possit emere ornari, vt patet ex Cap. Licet, De feriis, cur non et Deum aggredi? Ex. a qdas aiunt in quadragesimam esse à bellis abstinendū, consuetudine contraria abrogatus est.

Ex

Quæstio 4ta. De Rixa et Duello.

Arg 1us Clericus Rixa semp sit peccatū?

Ex. Affir. Nota. Rixam à D. Thoma vocari quādo ex contentione parum verū accensa ira venit ad pugnā, vnde est bellum quādā parte inter duos vel plures, sed tu paucos, simile duello. Vnde dubium est. Vtrū Duellum aliquādo sit licitus? et qbg casibus? Nota, duellum aliqd addere supra rixā; rixa n. fit repente, et sine pacto pugnandi, duellum vero fit ex pacto certo die et loco, idq vel nis duelli solemnitatibus, et locis vocati publicis, vel saltē illis, et dictis priuatis. Nota 2°. Duellum ob varias causas offerri et suscipi solere. 1° ad ostentationē virtutis et artis gladiatoriae. 2° ad manifestationē veritatis. 3° ad honoris sui defensionē. 4° ad vindictā mortis vel mutilationis in iudicio. 5° ad iustum bellum gerendum vel terminandum. De qbg singulis breuiter est agendum. Sit 1a Propos. Duellum q fit ad ostensionē virtutis aut artis non est illicitum et pctm mortale. Rō est, qz Antagonistae se temere exponunt periculo mortis sue et alterius. Ob vanā tamen causā pctm mortale obire exercitia bellica non euidenti periculo mortis vel mutilationis, vide et quinam Ecclesia sepulturā, vt patet.

Nota.

Dubium.

Rixa fit repente, duellum ex pacto.

Prop. 1a.

Prop. 2ª

Illud quoq; duellum est potius mortale q fit ad veritatis manifestationē, aut meritū purgationē, ut si qs hoc modo velit ostendere se rectū hominibus aut alteri non rectū, vel se rem non fecisse. vide Caiet. i 2. q. 95. a. 8º. Damnat a. hoc duellū Capit. monomachia 2ª q. 5. et toto titulo de purgatione Bulg. in Decret. Rō est, qz no est medius ad veritatis ostensionē approbatus, et n. valde fallax, et sepe contingit fieri. remanere innocentū, ut patet ex cap. 2. de purg. Bulg. ubi affertur exēplū de eo q fuit falsō accusatus coram rege Ludouico imperatore et sanctissimo Agobardo archiepiscopo Lugdunensi, et tamen ad duellum admissus fuit, et victor remansit. Deinde est periculosus medius, qz sine necessitate vitā certanti periculo exponit. et contra ad debitū, ad vitā alteri eripiendā, denicq contrariū aptū dei institutione, nam repugnat huiusmodi Antagonistae quodammodo Deū facere miraculū sine necessitate quantū in ipso est: vide patet. Aliud quoq; esse dicitur qd fit ad defensionē honoris dei, v. g. si infidelis gloriari[tur] quod Christus non potuit resurgere duello vult reprobare, non potuit aliud scribere. Ex est contra Dion. Carthus. q in cap. 17º lib. 1 Regū scribens, putat tale duellū licitū fuisse, et gbat exemplo Dauidis q scripsit duellū contra Goliath, qui Israel agonizabat Philistaeis. Sed dicendū est hic, 1º Dauidē id instinctu Dei fecisse, ut patet colligit ex Strych. et docet D. Aug. lib. 30 Hamel. Tom. 3. 2º id factū est ad finē bello imponendū qui casū diuersi i locis esse nō solet scripta, sed et offerre duellū. Duellum ad defensionē honoris Dei scripsi non potest.

Prop. 3ª

Etiam oīo illicitū est scripta duellū ad honorē Dei defensionē, v. g. quod nisi arrogantes salvare ignarū. Ita docuit Dd. Rō est, qz est contra debitū recte rōis q eligat qs aggredi suū aduersariū vt suū honorē defendat. non n. solū q offert duellū, sed et q acceptat oblatū vult aggredi aduersariū et eum occidere, vide non est hic defensio honoris, sed aggressio aduersarij ex honore. Deinde nulla arrogantia duellū non est pugnare ignauiæ, sed potiq timore Dei et vere religionis ergā Deū et proximū, non curabit nō solū Deū iure scripta et Ecclesiam, non curabit nō solū Deū iure scripta et Ecclesiā duella esse strictissimē prohibita, vide detrahere illa quid sapientē nondū dedecoris sed laudis. Nec refert q hostes minorē dicunt hoc ignominiæ, qz quilibet vere Christianus debet contemnere iudicia mundi si hoc requiret dictatū legis, alioq et incurret se inebriare et fornicari, qz hoc nō fuerit obiecta ignominia dah in multis locis dicerent. Direct. Si qs vir nobilis aggrediat barbarū illa qz se defendere gladio et occidere aduersariū ne ab ipso occidat si aliter non possit istius barbari auertere, q. s. Ro est distans nō, qz hic est vera defensio honoris qua alter inuadit actū, illic ac. est vera aggressio ad honorē acquirendū, hoc ipso n. quod qs acceptat duellū vellis volens ire ad certū locū vt eis aduersarius pugnet, non eligit nisi sui defensionē, sed aggressionē mutuā. Sed unicq dicendū est. Quis liceat duellū scripta ad euadendā mortē vel mutilationē in iudicio? si inuasit sed accusatus, et non sit alia rō euadendi sententiā? Hoc n. fiat alias frequēs et si Rex diceret se q valdumnat accusatū, aduersarij offerat illi duellū, q ille repellat accusatū, vel iudex sententiā scripta scribere. Licet hoc doceat Lyra in cap. 17º lib. 1 Reg. Aug. v. Duellū 8. vi nuāc. c. 15ª n. g. et cap. 11ª n. 39. Caiet. 2ª, q. 95. a. 8º. Et in summa. Rō contrā est qz in eo casu accusatus duellū nō solū esse iusta et necessaria scripta dz, sed contraria sentia vt verior, quā tenet Thomas q. 8. 6. 82. 1. 2. et Turrecr. N. Duellū. Nec qz scripturā tale duellū nō solū se defendat, sed alterū vere aggredi, est n. ibi multa aggressio et pugna, q est illicita. Autor gbat 1º qz defensio solū bona habet ubi vel inuasit, vel ubi rem certā est parata ita vt aliter euadere non possit: aliq aduersarius hic nullū dēs inuasit, sed solū stetit calumniā, q non ei sed verbatus

Præcipitatio.

Difficultas

defensionis est expectanda. Et si leui pstare nequeat, non ideo licet
ad arma confugere, arma n. armis et calumnia veritate repellendi.
Dicit. Est iusta defensio qz ille inuadit me non qdē ut mihi arma,
Ob. dio eripiat, quē non possim vitare nisi calumniatore occidam. Sed
contra 1° qz inde potius sequeretur licitū esse occidi quia calumnia-
R. tore, nā defensio solū habet locū respectu rei q inuenditi inuadit,
et non infert, non a. contra eū q consulit vel impat, qz ille ut se
in me nihil agit, unde nec ego in illū possū agere, alioq n. aggredi-
rer, non a. repellere rem adiunctū. 2° Si ideo esset iusta defensio qz ut
eripiat inuadit et possit illū fugare ad duellū, nā dor nihil esset aliud
quam eum repellere, imo omnibi possit occidere si non possit aliter eum
dare calumniā, qz in defensione licet quicunq eū q parat aggredi,
vt ij dicunt. 3°. Licet duellū arreptare ad defensionē famæ et for-
tunarū si q eripere deberet spoliari, qz licitū est famā et fortunas suas
defendere et eis morte inuasoris. Nec satisfacit Caiet. dicendo, aliā esse
rem famæ et fortunarū, aliā vitæ, eo q vita armis auferat, sed
Solūm instantia Caietani illa non armis sed contra, defensionē n. armata solū esse licita quia
armis inuadens. 1° qz fortuna non possunt absq vi armata auferri.
2° qz eū q sine armis auferet mea bona licet armis repellere si aliter
non possem illa tueri, q sicut potero armis repellere calumniatorē fa-
et fortunarū in duello. Dicit. Hæc argūta videntur ybare alicubi esse lor
Ob. duellū si arreptū absq principis authoritate, non tn si rem
velit Caiet. Sed contra. Si est defensio (sit ipse voluerit) q licet absq tm
R. authoritate: unde et alij authores non requirunt authoritatē iudicis vel
principis, quare Caiet. non loqr consequenter dū requirit eam. Si a. est
aggressio, principi non est arrogato dare tam potestatē interficiendi sibi
aduersarios rem euidenti periculo suæ vitæ, nam vel constat principi ac
cusatus esse innocentē secundū allegata et ybita l. accusatorē nondū
ybasse illū esse nocentē, et hinc tenet illū absoluere, et non exponere
te periculo duelli: vel constat illi esse nocentē secundū allegata et ybi-
ta l. accusatore ybasse illū nocentē, ita vt non debeat vlly seruare fi-
dem quo minus debeat illū condemnare, et tunc debet illū potius iudicare
secundū allegata et ybita quam dare authoritatē duelli, qz non debet ac-
cusatorē exponere periculo nisi ybatis sit esse calumniator. Dicit. Accusato
Ob. se offert. R. unde sequit nō fieri posse iniuriā accusatori, sed est contra
R. bonū Reip. administrationē dare Reo potestatē interficiendi accusato-
rem antequā sit declaratus dignus morte. Fieri tn pōt vt offendat in lor
rasū vim q accusatus est sceleratus duellū. s. si Reipe bonum id postulet.
Nota. vel denig vterq principi constat, et sit tenet illū absoluere, qz
II nisi euidenter ybatis sit esse nocentē non est condemnari. Dicit. Quid si
Ob. vterq sit morte dignus, et iustū possit q sortius condemnari? R. Tunc sors
R. erit quæ est illud dare duelli authoritatē, nā dor nihil aliud est quam fa-
cere Deum exercitore iustæ sortis in alterū. Aduerte tn Cajetanum
Nota. sortē non esse ita improbabilē n. quia q p calumniā accusatus est, et
non possit aliter effugere mortē vel mutilationē nisi singulo duello
posse sustinere duellū, tunc pōt authorem q illā tenet, tum pp eius
iustā defensionē quando ita est alia nō euadendi. Quā sortem et tenet
p. Nauarra lib. 2° de Restit. c. 3°. n. 289. q et amplius dicit, n. licere
duellū nō solū ob vitæ, sed et fortunarū defensionē quādo qd iniuste
spoliaret, et aliter eas defendere nō posset nisi arreptando duellū. Idem
docent Angelus

dormit Angelg et ligang ꝑ ritati. v. g. Aliqꝫ insidiatꝰ vitæ meæ, vt
minꝰ interitꝰ vr insidiꝫ mihi duellꝰ accipꝫ, si aliter vitare ꝓnitꝰ
videre possꝫ accipere. Aliter vellt accipere meam fortunas, quæ alia
nō mihi suppetit defendendi vas nisi ꝙ duellꝰ ꝙ offert: Sim. possem
eas aliter defendere nō liceret mihi accipere duellꝰ, ꝙ hinc nō
ꝛnsarie esse iusta et necessaria defensio, cum alia nō defensionis
suppetat. Ad vrū in oppositꝰ dicit P. Navarra n. 359. Esse iustꝫ Rsio P. Navarræ ad oppositas vrās
defensionē quando nō est alia via euadendi, imo talē validamente
occidi posse et licere ad duellꝰ si absit scandalꝰ, nec requiri
authoritatē principis. Quæ vera sunt. Lata salvo, quōd non sit ingba:
licita. Vide quinqꝫ est tenendus Nec sententia nisi forte in casu quō contra-
rius nullo modo euadere posset, et inquirit post finem. Sed de hijs plura j.
de homicidio. Notet sit 5ª Prop. Duellꝰ est licitꝰ ob iustā causā cuilibꝫ Prop. 5ª.
s. ad iustꝫ bellꝰ gerendū, et ad iustꝫ bellꝰ terminandū, vt quōd
fit redditio totius belli ad duellꝰ. Est vnus DD. Adverte tū Nota.
debere habere conditiones iusti belli, vt vide notat Cajet. vide debet fieri
publica authoritate. Et ob priorē ꝙdā causam ꝓt fieri duplicitꝛ. 1º Si Hostes Duobꝰ modis ꝓt fieri duellꝰ ad iustꝫ bellꝰ gerendū.
mittant vnus vel plures ꝙ pugnent totidē vr hinc ad vitandā singularē
hinc licet aliquid remittere ꝙ duellꝰ accipiant ne militibꝰ hinc ami:
ni vulnerentur, et Hostes hic exercitui ruin magno damno insistant. Thadæus
Nucar. c. 25. n. 28. et vocatur Cajet. ꝙ vr contra sentire, et vide modi
ponit P. Navarra ꝑ n. 296. Et, ꝙ licet modꝰ ꝓt ꝙdā iusti belli incoatio
necessaria, vel vtile valde ad bellificē, ꝙ si bellꝰ ex vtra parte sit
licitꝰ, et duellꝰ Hor. 2º si hi ad hæredes Hostes, vel ad aliqua ipsius capi-
endos valde hoc nocet, vel et ad vitandos hinc mittant aliquos ꝙ pugnent
adversarios contra quos iustꝫ bellꝰ gerit. Ex n. Hor licet plane vide vos, ꝙ
Hostes vos aggredi, ꝙ et ad Hor pugnare: nec refert sive hoc exercitꝰ, sive Ob.
parte, sive vero solo aggredientꝰ vos, Hor n. non minus vri iustitia. Dicit. Illa
exponit militē innocentē periculo mortis, et obligat se ad illū non defendendū
quōd sanctꝫ, ꝙ vr esse contra iustā natūrā quōd teneamur innocentē defendere
quōd sanctꝫ, ꝙ vr esse contra iustā natūrā quōd teneamur innocentē defendere
et maxime nostros subditos, deinde Hor pugnat Hostes ad id ꝙ ipsius est illicitꝫ.
vt maxime nostros subditos, deinde Hor pugnat Hostes ad id ꝙ ipsius est illicitꝫ.
nō iniuste contra te belligerant. Ex. Thas in gñali pugna militi innocentes Ex
exponuntur periculo mortis, Hor n. licet ꝙ bono rei: est hic deinde opus et
quando vnus vel plures omittunt id fiat ꝙd minimum periculo, et nō nisi ob
grave causa vt dictꝫ est Defendere n. innocentē non teneamur quōd sine gra:
vissimo incōmodo nō possimus, vt in ꝓposito fit, vide possꝫ et nos ad id obligare
Ad 2m Non pugnat directē Hostes ad malū, sed vtile vtrius eorū petit ab altero vt
si ab Hostibꝰ parte stare velit, et vnus ratiam licui tali tempore et loco voluerit
ꝙ militando ipsi vt faciat ꝙ petierit, non n. petit ab illo vt ipsius verberet vel
occidat, sed id ꝙ militi ei. Fide nō esse illicitū pugnare ad id ꝙ magis malū
est quando magis malū ꝙ alter pugnat est facere non ꝓt aliter videri. Ad terminandū bellū duobꝰ modis fieri ꝓt duellꝰ.
propter alterā causā, sc. ad terminandū bellū similiter duobꝰ modis
fieri ꝓt duellꝰ, ꝙ n. iusta causa habet ꝓt illud ab aduersario oblatū
acceptare, imo et ꝓt offerre: si n. ꝓt offerre et acceptare ꝓpria vita exer.
vti inculpata, cur non et partes aliquas ab vno duobꝰ vel tribꝰ faciendā, vt sit
tota belli causa terminata, et hoc modo contenti. Nec id tantū licet licet
quōd principi iusto videt se potiā inferiore, sed et quōd est æqualis, vel
aliquando potior Hostes, sufficit ni vt ꝙ facit reddītionē totius belli ad duellꝰ
non vindicat causam suā in statu deteriori seu magis ambiguo quia si
bellū continuaretur, hinc n. mentiri fierit iniuria vt patet. Et si ꝙ duellꝰ

S.

victoria redderet inuictior, nō faceret. qde iniuria dñi, sed fiat Rō. regis bonis et iustitia teneat principe. Et dñs patet. Duellū in hoc regno Duellū hodie regibus christianis esse, sc. ad bellū iustum euitandū, et ad ide terminandū, et quide dō iuste stant ad mortē condemnati. qby addere possumus 4ō iuxta dñabile quemdā sensum, sc. quide qñ et rationabiliter arreptata non pt aliter euitare mortē aut mutilationē nisi duellū arripiat. Adtendendū est. in illis regnis in qby duellū hoc est illicitū inuenit grauissimas pmdē nō Nota. statutas pr Conc. Trid. sesse 25ª c. 19. de Reform. quas ibi vide. Potest Quæstio. vtrū pena illa ipso facto incurrantur. Rx. 1. nauarra putat vtrū qñ 3. et 4° loco posita nō incurri ipso facto. Sed rectius vtrū multo plus bilig. si n. dñs qñ punitiuit duellū fieri ipso facto incurrendū, multo magis ipse principales et eorū patrini. Vide porta (eo ipso) qñ Potest in Conc. Trid. vtrū et esse subintelligenda in sequentibus pmdē. Potest 2° Quæstio. vtrū pena incurrenda statuta in publicos duellū qñ fiunt intra priuatos recipi authoritate, et patrinos et socios vocatos, et loci seruitutes, reteritis ceremonijs, an et in priuatos qñ sine Dei ceremonijs et indemnitate fiunt. Rx. Etiam in priuatis, vt patet ex bulla Greg. 13ª qñ incipit. Ad tollendā Rx detestabile, promulgata 9° Decembr. A° 1582.

Quæstio 42ª. De seditione. vide d. thomā et prīg dista.

Quæstio 43ª. De Scandalo

Arti 1° 2° 3° 4°s Quid sit Scandalū, et quale peccatū? Nota. Scandalū esse doctrinā grauē et segnare quide offendiculū in via Nota. possibē ad qd impingunt qspiā caddt. hinc hostia ad offendiculū spiritalis et lor semplō et creaturē dicunt scandala in Scripta. vt Exodi 23°. Deuer vigesimo. 1 Reg. 18°. Dabo vi mihi vxorē vt fiat vi scandalū. Et apud Matth. Deb impij vocant scandala, et Petry dicit scandalū. Sic 1ª Cor. 1° Gentibus autē Christū crucifixū, iudeis scandalū, grecis a. stultitiā. Sed hic loquit de scandalo qd est peccatū. Nota 2° Scandalū accepti & passiū Quid scandalum. contra definit. Scandalū est dictū aut factū minus recte qđ aliter sonat occasionē ruinē. Dicit, dictū aut factū, qđ debet esse peccatū externū qđ peccatū interius nemine pt scandalizare. 2° minus recte, qđ 3° sequitur, esse ex se malū, vel ratē habere speciē mali. 3° occasionē qđ ruinē, qđ nō est necesse et directe tendat vel inducat ad ruinā, sed sufficit qđ fiat vt sit occasio, sicut lapis in via est occasio lapsū. Illud a. (ruinā) indicat lor debere iudicare ex rectitudine ipsius dicti vel facti, nō ex sola Duplex Scandalum. malitia alterius: vide dd. ponunt duplex scandalū sc. activū et passivū, siue, datū et acceptū. Scandalū datū est qđ opus ex se est tale vt sit occasio in peccatū spectata lōis id videntis fragilitate et ignorantia siue reipse sequatur illud peccatum siue nō. Scandalum accepti seu passiuū est, qđ opus qđe nō ex se est inducitiuū in peccatū, sed ex mala malitia alterius inde accipit occasionē peccandi: aliō inde iudici ex doctrinā et mirandis dñi scandalizabantur 1. occasionē accipiebant grauiū vlendi. matth. 15°. Sed nō dicit solū loquēs de scandalo activo qđ consistit in lor qđ qđid dolosarie pbibat qđmo occasionē inducat verbo vel ope iniuriosa vel dolosa. vide patet 1° Scandalū formaliter respectiuū esse peccatū speciale Scandalū speciale peccatū est. misericordiæ seu charitati contrariū. Ro est, qđ nō solū est contra charitatē et misericordiā quātūcūq Elemosynā corporalē vel spiritualē quidē teneat, sed et multō magis illud inducere in miseriā, qđ spiritualē. Dices. proximus illi subit voluntarie, hi n. non respd illis. Rx. etiamsi lor cognoscat ad iniuria seu à peccato contra iustitia, non tñ à

Ob. Rx

pdo contra charitatē. v. g. si qs induceret pximū ad se odiendū
peccaret qdē contra charitatē pximi, sed nō contra iustitiā respectu dilig. Dicēd. ob.
Ver esse vitiū speciale, qz omni pdo externo possibilis pximus scandalizare.
Rx. Unde solus soph Adūs materialē q est scandali materia posse ad otrgnā Rx
pdi pximi, non a. ipsa vox formalē scandali, quer n. solus charitati p se 1°
repugnat. Dicēd. q debet dici ab habitū q dicēdi repugnat charitati vel mise- ob.
ricordiæ. Rx. Ad nō est necessariū unū qd dicēdi pximi nūqā intendat, hoc Rx
n. pugnat qz odio, aliqñ pt dici ex alio vitio, qz malitia scandali p modū
circūstātiæ accidentariæ in actū sepe habet respectū alterius speciei q est in eodē
actū, et respectu primariæ, scilicet q dicēdi intendat, vel manifestio rōnabilis pt
vi dicēdi intendit, vt habet qq. de dcdā 1ª 2æ q. 18ª a. 7°. et 10. Nig. Adi
facit contra actus iracūdi intemperatus rōdendi, peccat contra temperantiā
et contra religionē? dicitur, q̄ sic actus non elicit ab vllo habitū vitioso
nisi ab habitū intemperantiæ quo qs commoderatē est addictus verbis voluptuosis
sine vitio est et sic de dcdā patet: sic q aliqd sine exemplo ad rumpotationē
inducat peccat contra temperantiā et charitatē pximi, q̄ dle actus a sola intē-
perantia q̄dcdit. Habet 2°. Scandalū ex gne sno esse pdm mortale non est Scandalū ex gne sno
pantia q̄dcdit. Habet 2°. Scandalū ex gne sno esse pdm mortale non est est pdm mortale.
contra charitatē pximi. Ch Matth. 18: Vae homini illi p quē scandalū venit.
Et, Qui scandalizat unū ex pusillis istis p. et ad Rom 14°. Nolite eū nōabū-
ere quem Christus mortuus est, propter quē scandalizant. Dixi, Ex gne sno, qz
scandalū vocē habitualē materia pt esse veniale, vt si qs inducat solus ad
veniale: inducere v. ad veniale ordinarie est veniale nisi fortasse rade mag.
vbi aliq malū sequerēt, v. g. disciplinæ in monasterio dissolutio. Tūcum. Scotti
non omne pximi de veniali possit esse mortale, vt si dicens ita et scanda-
lizare. Sed scandalū pt esse veniale vel ignorantiæ vel inadvertentiæ qua fit
vt qs non advertat pximū pximi, sed requiritur hic vt dar inadvertentia sit
pena inculpata, sic vt non efficiat absolute involuntariū sed imperfecte solū,
sicut in multis 2° primæ, de quo dicemus 1ª 2æ. q. 6ª a. 8i
Dubitatur 1°: Utrum ad pdm scandali materia pximi debeat esse directe volita? Dub. 1°
Caiet. Dar loco affirmat aliq non esse speciē pdi scandali. Sed Rdeo. Esse
vere pdm et speciē scandali etsi materia pximi no sit directe volita, sed solū &
interpretative. Ubi advertē, Triplicitēr pximi materia possidēri volita. 1° directe nota.
et pprie, vt si qs intendat cui inducere in pdm, solū vt ei noceat, et recedat
a Dei gra, et dar gravissimū est scandalū, et tale est in Damonibus. 2° quidam dicē-
cedi sed pp aliud, vt si intendat cui placere in pdo, non qdē vt illi noceat
sed pp hoc rōdū vel voluptatē, v. g. vis qs alterius sollicitat ad stuprū, aut
societatē furti, ad obviandū. Et dar et est verū scandalū, qz materia pximi di-
recte intendit qcūq ob aliū finē. Dicēd. Si ob aliū finē intendit pdm ob.
q nondat speciē actui, ita D. Thom. a. 3° in Corp. Rx. Non dat actui speciē &
primariā et totalē, de qua ibi D. Thomas, sed secundariā et accidentariā. Ad
pdm n. ad constituendā speciē pdi aliqñ non requirit vt illa malitia
sit q se intenta, vt ostensū est 1ª 2æ. q. 18ª. a. 10, sicut requirit vt bonitas sit q se
intenta ad constituendā speciē actus, sed sufficit vt q modū circūstātiæ sit
ei coniuncta q q se sic et inde intendit. Adhuc n. est malū nō qz malitia
dicēdi intendit, sed qz deest circūstātia q debuit adesse, vel aliqua adest q
debuit abesse: Bonū n. nō est nisi ex tota circūstātia debita adsit, et hinc dat in
bonū qz bonū. Bonū n. de habitat speciē debet esse q se voluntū et intentū
malū a. nō sic, sed habit est vt sit voluntū vel alterius. Dicēd 2°. q sicut dicē- ob.
speciē peccatorū, sic dicē malitia in eo actu quo ego induco alium ad peccandū
v. g. ad fornicandū. R. Verū est, q n. alter incidat facilius rōne pdi Rx
nisi forte dolo aut vi illata:

sed contra aliud ē quod ille habeat scire ille sit detentus ysonia scire non
vel non affendo. ad 2dum inconstat scire ā nobis sede ab alio notificandis est
contra iustitia. Committit et peccatū scandali contra charitate, quātū
ad primo est contra unū spiritualē, s. offensionē dei, amissionē, gre,
et vitā yterne, q malis tenebat ā yterno auertere. Dicēdū
Ob. quod gratia non dat actū speciei nisi sit directe intenta, vel in-
tentio est contra obedientiā, gratitudinē, amorē et amicitiā dei
in hac conditionē qz generaliter sicut non faciat actū esse speciei
inobedientie, ingratitudinis & nisi hec directe intendant: alij esse
contra bonū spirituale yterni & est conditio gralis, q non trahit pec-
cata species. Ex. hoc. nisi. nam multa sunt peccata contra yternū
& q non sunt contra bonū spirituale ipsius, vt furtū, homicidiū, detrac-
tio. Itaq esse contra bonū spirituale yterni est generaliter conditio tri-
buens actui distincte species. 3°. Ad nūa yterni esse volita indirecte
3° solis sermonis interpretatiue, vt si q̄s vota yterno faciat vel alia mala
vel mali speciei labatur, etsi expresse non intendat vt yterno aduersa
sonāt peccata arripiat, sed illud negligat aut parūs curet, aut peccata sua
dabit. Rō est, qz sufficit vt malis sit indirecte volitus vt pecta species
constituat, vt patet vt 1ª 2æ et ex eo q ignorātia sagittam emittentis
dr causa, ita esse actus est peccatum homicidij ex interpretatiua volitio-
nis et indirecte ignorantia. Similiter hic actus, videl 2 delectatio
quādā q se mala nō sit hic est peccatū scandali quod ignorātia fit, vt
inde yterno deb. oriatur peccata vel nūa, etsi hec expresse non intendat.
Nam contra interpretatiue intendi, et vox Xpi intentionib interpreta-
tiue est peccatū scandali, volitio n. illa qua q̄s talē actū vult facere
tali tempore tali loco, non tollitur s. implicite se extendit ad omnia yterni
quibus ad obiectū indirecte seu interpretatiue volitus, tollitur autem
ad illa, non q̄dē physice et realiter, sed secundū estimationē mundi, q
ordo est formalis vel fundamentalis malitia scandali. Vide patet. Quando
q̄s ex malo scandalizat yternum, v. g. quando ex malo facti est ei occasio
et velit fieri, esse displicere malitia in illo ex, et in illis ex ad alterum
volitione. 1ª est malitia facti quatenus ipse vult fieri. 2ª est malitia
scandali quatenus illo modo et illis circūstātijs vult fieri vt videat vel
yternum in ide peccatū trahere, et hoc est in confessione aperienda. Dicēdū
& est triplex malitia in illo peccato, non n. solus vult yterni nūa sed
Ob. et vt yternum fiat, quorum alterum est contra charitate, alterum contra
iustitia. Ex. Affendo ille qui nescit habere regā yternum facit vt facti
X est, no habet distincta speciē malitiā ab affendi qui habet ad yternū
facti, nā ob affendi ad facti yterni sede à te sede ab alio notificandis
est peccatum iniustitia, et habet malitia iustitie contrariā: Est te, illa mā
latia quidādo indirecte distincta, qz in illo actu est ordo ad displicē iniusti-
tiam, primario n. ad iniustitiā in actu extremo yterni, secundario n. in actu
extremo alterius: quatenus n. implicite vult vt illa iniustitia fiat in te
est peccatum scandali. Dicēdū. Ex eo q̄ q̄s velit in se aut in suis actus esse
Ob. iniustitias v. g. ex eo q ego volis furari, nō sequit in actu meo aliqua
malitia specialis distincta à malitia contra iustitiā, q̄ neq; ex eo q
volis implere aut explicite illa iniustitia esse in yterno et q volis yter-
nus furari. X. R. C. qz quando vult alia ex quib malis et vult malitiam
X illā in se esse, vult hoc nō est specialis sed generalis conditio ob peccati
nā ex peccatum nocet formaliter sensi voluntati illius: sed q noceat yterno spi-
ritualiter nō est conditio ob peccati sed tui, unde si contingat nocere
alicui in spirituali malitia quā prius nō habebat. Dicendum vult q aliquā

modo Xpianus rectificare alium proximum, habet displicere malitiam in illa volte. 1°
affirmo ergo illam posse peccare quia Xpianus rectificat, q est esse multiplex, v.g.
finitus f. 2°. affirmo ergo Xpianum mittere q Xpiani est contra Charitatem
et est proximo scandali. Vide supra alterius, cuius q actus non multo scandalizat se
sed habente peccatum mali Xpianus scandalizat quodammodo displicere malitiam
rectificare. 1° quatenus vult posse q Xpianus rectificat. 2° quatenus vult
velle et Xpianus illud rectificat, et facile est ostendere in peccante idololatria,
in quo ante se nobis proponit, in habente plurimas q aliis debeat esse
exemplo, et in similibus.

Dubium 2: Utrum semper sit scandalum quando potest aliquis a Xpiano q sibi sine peccato Dub. 2:
non possibile? Rx. et dico 1°: Si ergo illud sit tale et non possit fieri a Xpiano sine Assertio 1:
peccato, et proximo scandali illud petere aut rogitare nisi petat sub conditione
ad standum maiori malo. Dico 2°. Si. n. possit fieri sine peccato non est semper peccatum Assertio 2:
scandali illud petere, quando scitum alterius sine peccato id non prohibuit.
Quod dictum habet, q. non est diversis audiere ad peccatum, vel quae ad malitiam,
sed ad aliquid cui necessario connexa est malitia, et quinq; audiens malitiam
ad famirandum proximum ad cognitandum; nec refert q alter sit paratus, q. no erat
in actuali preparatione animi, sed habituali dicebatur, unde illum audiens ad
actuale peccatum q forte no cogitabat. Exemplo tu ille rapidi quod id q statuerat Exemplo.
maiori malo patrare audiens ad minus malum, id n. bonum est, una no recipit
malum absolute, sed sub conditione, si si vero velit malum facere potius faciat q
minus est: Sic volenti occidere Xpianum licet consilium et potius spoliet, vel una
tollat, cogi sit restituere. Sic Heliud 3 Reg. 8: inducit sacerdotes Baal ad sacrificia
randum, non. minus malum erat quia et populus in idololatria retinerent.
Alterum dictum colligit ex D. Aug. Epla 154ª. ubi dicit licere si iuramento vig q
et falsum dicat, imo licet iuramentum exigere a tali forte: Sliter licet etc:
sive mihi a fornicatore. Ro est, q ego stor in re mea potens id q iustius est,
et q alter rectius est facere, quid inde non teneor semper me privare ob grauius Nota.
malitiam alterius, id n. est minus grande, et ista non pacto inde sito q malignus
tute alterius possit grauari. Hic tu observandus 1°. Utrum alter sit paratus id
facere, v.g. iurare et falsum dicat, exigere ostiatim q minus: f. Xpianus ego
sub habita spirituale ad petendum, sicut studiosus habet sub petendi sancta a suo parocho,
et creditor habet ius petendi debitum a proximo an vero no habet? Nota 2° semper
requiri aliquam causam petendi sive alter sit paratus sive no, et sine habeat sub spirituale
sive no: Charitas n. dictat et Xpianus non debere occasionem malii proximo
praestare sive damno nostro spirituali vel temporali: si tu ipse sit adhuc paratus minorem
requisita causa quia si habitus solum sit paratus. v.g. si ostiarius mihi offerat munus
sub fauore, Xpi. si sacerdos committimus sedeat publice ad confessiones audiendas:
meus quidem hinc nulla esset causa accedendi ad finem potius quia ad alterum, non
esset peccatum mortale finem accedere, quando a denuo no posset excusari. Sliter
maior causa requisita si ab peccato quia ab eo q habitus paratus est.
Dubium n. ab no est pacto no licet petere, nisi sit necessitas vel vestis sancta Stilicho
ut non timear ea me privare ad alterius peccatum intendus. Denique q habet sub
spirituale ad petendum, minore causa requisita, quam q no habet.

Dubium 3: Utrum semper sit scandalum favere peccatis opus habentis spiritu malis Dub. 3:
Rx. Non semper, sed tunc solum quando non subest legitima causa q sit licite moventi Rx
ut non timear abstinere ab illo opere ut evitetur peccatum alterius: Requando n. subest
legitima causa ob quia non teneor me privare meo iure, non timeor abstinere
quando forte patet aliquid esse scandalizandus. Ro est, q. stor meo iure, et la:
boo grauia causa id faciendi, q. n. alter scandalizetur procedit ab eig malitia, q
debuisset cogitare nisi causa non deesse, illaq est scandalum acceptum, et passivum
non datum. Quando tu est q. tu facere est ut illa circumstantiae vel ante vel post adsint,

q̄ scandalū̄ quēant impedire. Sic nam dicit q̄ Rex[us] quum[m] ex[i]t flectere genua adorante duo ex[er]cit[us] coram idolo, q̄ scandū̄ se sperare q̄d̄ā mali habebat, tū grande[m] cautela ad faciendi habebat, et erant alia rimedia q̄by poterat scandalū̄ impediri, nā publicā dare volebat, et opūs erat in se ondifferēs, sc. medijs obsequēs libero ꝓbitū̄ ad eū̄ faciendū̄. Sic reddit excusat se et Holofernē occidit, no ad ill[u]d eius ad illicitū̄ amore (nā dicit ei splendore et gra[m] adorat, et ab illa compositio no ex habitudine sed ex virtute pendebat, vt habet rap[to]) sed ad amore honestū̄ et familiaritate, et forte ad affectū̄ rōnabilē vt sic poterit status libertatis, vt dicit Lyranus, et dicit Cath. in eū̄ loc[u]m: q. a. Holofernes inde fuerit scandalizatus q. illicito amore arcessi fuit ab ipsa dubitari q̄uissit, non n. illa hoc intendit, nec diuersi pendebat, sed libera intentione seruitū̄ est, q̄ poterat q̄uittare ob multa bona.

Artic. 5[us] et ult[imu]s. An scandalū̄ additū̄ et passiū̄ inuenire possit in personis.

℟. Dicit q̄ nō inuenit scandalū̄ passiū̄, q. aliquis ex[i]stens no movens ad malū̄, neq; additū̄, q. non stant aliq̄b operationes nature, abstinent n. no solū̄ ab omni malo, sed et ab omni specie mali, nisi forte in q̄busdā locutionib[us] reperiat. vnde p[sal]. 118. dicit. Tempus ut faciant dominū̄, dispersū̄ legem tuā, et non est illud scandalū̄. Et mat. 18. dicit q̄uidam putabat esse q̄ scandalū̄ patent. nota th̄, hoc et plurimū̄ ita se habet, nō semp; nā et ꝓfundi in tenebris à demone scandalizant, quando ex stoggestionib[us] eius in peccata cadunt: intendit ab locis, vt p[sal]. 72. dicit, mei a. pene moti sunt pedes s. et pene effusi sunt gressus mei.

Nota.

Artic. 6[us] vtrum bona spiritalia ex scandalo sint dimittenda.

℟. et dicit 1°. Bona opa ad salutē necessaria undiq̄ā sunt dimittenda ex scandalo. Rō est, q. non licet peccare ad intendū̄ post alterius. vide d. Aug. epla 129. ad Fabia q. simul cū̄ maxīo volebat rōnabilia, monet eā vt filiū̄ suū̄ sinerit, quāmd̄ maxīe indecens paterēt et fieret deterior accidens ad aliquod vxorē; quod n. cū̄ consensu dederit castitatē remūneriant debito coniugali petendo, et inde eū̄ vxor teneat seruare castitatē quāmd̄ ꝓt, no licet ei reddere debitū̄ alteri petenti, nam sine incōmodū̄ possit ei negare: quāre etsi alter deterior fieret, non ex[i]t ei reddere obligatus. Sic Greg. hom. 17. in Ezechiele no dubit ab autho. Si, inquit, de veritate scandalū̄ surrexit, debuit q̄uittari scandalū̄ magis q̄d̄ veritas relinquat. Et intellige de veritate necessariā ad salutē, q. ꝓfectū̄ à pastoribus undiq̄ā debet omitti. Idē dicit Bern. epla 78. ad Abbatē S. Dionysij. Adverte, etsi id q. necessariū̄ est ad salutē undiq̄ā debeat omitti ꝓp scandalū̄, tū intendū̄ id q. est ꝓpter[us], et aliud necessariū̄ debuerit fieri omittendū̄ est ꝓp scandalū̄, nā vbi illud rimendū̄ scandali desinit esse ꝓpter[us], vt patet in correptione fraterni quando peccat contra futurū̄ de terciore. Idem multū̄ magis hoc habet in preceptis positiuis? Dico 2°. Bona opa q. no sunt necessaria ad salutē, aut precepta, intendū̄ omitti debent aut differri ob scandalū̄ pusillorū̄ et eorū̄ q. ex infirmitate vel ignorantia scandalizarent, no tū ob scandalū̄ pharisaicū̄ et q. est ex prāua malitia. Prior pars patet, q. sicut ꝓhibet ꝓximi intendū̄ obligat nos ad q̄dā bona facienda, ita et ad q̄dā omittenda, maxīe cū̄ illā omissionē nihil patiamur incōmodi est. n. solū̄ opus alterius omissio, cui quia possumus intendū̄ bonū̄ affectū̄, et totū̄ meritū̄ retinere, imo ipsa omissio opus est pha-

Assertio 1ª.

Assertio 2ª.

Veritate est maioris momenti quam ipsius opus. Sic Andr. Epta 199ª: docet Ecclesiam interdum ob scandalum esse omittendam, et Epta 86ª docet Leviticus die dominico ob scandalum non esse scandendum, quatenus. Adverso ff verbi gratia dicatur fuerit scandalum. Sic filij aliquando tenebit ad breue tempus (Sic. donec plurbatio tollatur, vel ignorantia sublata fuerit) differre status Ecclesiastici vel ingressum religionis si inde proximi offenderentur et pervertent iudando, mala imperando &c. Non tn id licebit ad longius tempus differre, neq; ob periculo sibi spirituali, qz hoc scandalum nonnihil accedit ad Ecclesiam, et partis gignit ex malitia, ut apud Christianos euidens est id qd filij eligit melius esse, vide non tenebit eis magno detrimento ob periculo sibi spirituali illud scandalum euitare. Altera pars, de scandalo Pharisaico patet matth. 15º Sinite illos, inquit dns, qz cæci sunt, et duces cæcorum. Rō est, qz hoc fuerunt ex prava malitia, nec ipsi est qd ulla dilatione cauari possit, et si ff hoc opus bonum essent omittenda ea tempus omittere oporteret; fieri tn ptt et qd tenebit ea omittenda nonnihil differre si modo fieri possit, hoc n. Chrysost docuit ut Christi predicatio et dei mysteria auertat. Ex Hil patet qd dicendum est de quibusdam indifferentibus, An sint omittenda ff scandalum, ut de ornatu muliebri &c. fieri n. contendo qd ita ut hoc sint omittenda ad vitandum scandalum, quamquam si ornatus sit moderatus et statui conueniens non tenebit eis omittere nisi ad breue tempus fortasse quod valde probabile esset si eius tali ornatu gauderet alterius lapsum ad longius tempus dico, aut quod multi constat de alterius fictico lapsu non timeat: talis n. ornatus non est malus, nec magis scandalizat quam ceteros quilibet pulchritudo: deinde esset grauis inuidia si ff inuerita scandala vel alicuius malitia deberet abstinere ab ornatu q statui est conueniens: si uero ornatus sit vanus aut superfluus teneberis abstinere ff scandalum. Tamē Caiet. i q. 169. a. 2: ad 5: et Nauar. c. 23º Enchyrid. n. 19: putant hoc solum esse uerum predus, idq; non expresse contra modestiā, non a. non scandali, qz talis ornatus non magis inducit ad uanā qui reprimia pulchritudo ceteris, q non scandali nō est gradus, nā uanus alterius oīo q accidens sequit. Sed hoc non intelligendus ordinarie ita esse, qz non constat aut probabile est q non illius expresse aliq sint lapsui in pedes mortale q alioq lapsi non fuissent si talibus modesto usa fuisset. Aliq quando probabile esset aliquod inde potest occasione sumpturos oīo non esse mortale, ut docet Sylvester verbo ornatus q. 3ª. et Antonius 2ª p. tit. 4: c. 5: §. 8: Rō est, qz nullus enī tenet ad illius expressius ornatus: neq; ons conferri debet si eo non possit sti ob probabile periculum ruinæ, ruina non sit statui conueniens.

Arg 8ª. Vtrum ff scandalis bona temporalia sint dimittenda?

Rx. Bona temporalia quoniā non sunt domini sed mentoris seu dominis strictoris non debemus negligere ff scandalis st. ordinarie non intendo possimus omittere ea ad alia occasiones ad vitanda mala ista dāna et mala, quo modo pontifex omittit bona ecclesiæ occupari a tyrannis scandalizat ne maiora mala sequantur. Dico 2º Bona quo nos seruare debemus possumus vel oīo vel ad tempus relinquere ff scandalis non tn semper est quando id grauius no dictat, iuxta ea q dicemus

An indifferentia sint omittenda ad vitandum scandalum.

Rx Assertio 1ª.

Assertio 2ª

de ordine Charitatis. Sic Christ. matth. 7° scilicet turbidus extendi scandalizari, ita, cum aliq fortis potuisset ostendere se non teneat. et Paulus ad Rom. 14° subet à verbis eius abstinent ppter scandalizq quandoq quoniq ignorantes non fortis poterant tolli. et 1ª Corinth. 8° dicit se malle in eternum à carnibus abstinere quam ut frater eius scandalizetur.

Quæstio 44ª: De præceptis Charitatis.

Duplex præceptum tenemur Deum diligere et proximum.

Artis 1ª. 2ª. 3ª. utrum de Charitate danda fuerunt præcepta. Vide d. Thomā. Solis notandus est q sicut amor dei et proximi est duplex. scz. naturalis et supernaturalis ut patet ex 3 dictis, ita et duplici præcepto tenemur Deum ut proximum diligere. Lege naturali teneur illis diligere sibi ea tanquā auctore naturæ et eius bonorum naturalium q nobis ipsis præsumunt. Lege supernaturali teneur illis diligere sibi ea amore dilectionis tali supernaturali tanquā fonte eius bonorum spiritualium, idq; q diligendo sancti Boni quantus fal est creaturæ in Dei statu: Sed Dei præceptum ita est supernaturale ut tamē ordinem seu statum gratiæ sit connaturale et consecutum. Aliter proximum duplici lege tenemur diligere. Lex naturæ obligat nos ut diligamus eos amore naturali optando et procurando ei bona naturæ consentanea, q est excellens nobilissimus naturæ, ab eode auctore S. Lege supernaturali teneur eum diligere ad bona supernaturalia, vel ad naturalia quatenus ordinantur ad supernaturalia, idq; ob causa supernaturalis, ut q sorte est proximus in Christo Redemptore, q eode pretio redempti S. Nota 2ª. Cajet. esse dicit in Deuteron. cap. 8° Deuteron. eum ait ibi præcipi naturalem dei dilectionem q vicinum ubi naturæ esset quærat, nā evidens est de eode dilectione agi. Deinde de quia matth. 22°. Pharisæus interrogat et Dns respondet, Diliges Dnm Deum tuum. S. alq hoc est supernaturalis et ait Cajet. falsum, dicendum primum et maximum mandatum à deo in quo tota lex et Prophetæ pendent Et Luc. 10 dicit meminisse vitā æternā. vide meum Cajet. in cap. 22. matth. suas sententias emendavit.

Error Cajetani.

Artis 4ª et 5ª Quomodo dey diligendy ex toto corde, mente. S. Bo. multi mirantur quare sciat ista distinguenda, ut patet ex d. Thom. et Lombardo cap. 31°. Consideranda. Sed si distinguenda sciat, convenientissime d. pscht d. Thom. a. 5° quidem vide. Sic tñ Scripturæ reverendæ intendere mihi, non videbatur hoc magnæ distinguenda, sed in se diversa connexa, ut verba Lombardi ostendit allata similiby Script. locis. Cum n. hoc præceptum Deuteron. 6°. et ibi ponatur Cor, Anima, fortitudo, apud matth. ubi ide Deus præcipit, est Cor, Anima, mens. Apud matth. cap. 12°. Cor, Anima, mens, fortitudo: Apud Luc. Deus vide sed alio ordine. Et signum est non esse magnum mysterium in illa distinctione, sed inde esse sacræ Dnæ sacræ dño sacræ plura verba ponunt, idem n. significari sed alia addi maioris explicationis et invitationis gratia, et familiaris. Secundus est Hebræis q nota idem significantia geminantur cum aliqd vehementer volunt significare. Confirm. Nam lib. 3 Reg. c. 14° Deus David scribit esse dominum ex toto corde suo. Sed 4 Reg. 23° Dr Josia dicit q servity sit Dnō ex toto corde et tota anima et ex tota virtute non tñ significat q Josias ex fidelity Deus est servity quam David significat Ex verba Deus sibi ea esse diligendis: sibi ea, inquit, hinc obiecta sic, sc. ut veling ei maiora bona quam rapias alteri, hinc appetitus seu æstimabile, sic ut ordy ordo vehs Deus anteponamus, et ut quali sinus contemnere quicquid ipsi voluit et amicitiæ repugnat, et ipsum

qdd ipsig amicitia postulat, q. n. deo aliqd anteponit, non deus, sed aliud
ppter se tolo rode diligit, q vere aliqd deo exequant non se tolo rode sed
se dimidio ipsius diligit, st g se tolo rode diligatur debet ppter q in rode
sint anteponi: q. n. nō pponit summa intensio amoris patet se ē
dictū. Dicet. si deus non diligatur summa intensione quāt ros et stare ob.
ē non diligit se tolo rode sed se parte dimidiata. R. non dicit dns R
se tolo rode diligendo sit quasi oīo tota vita voluit debeat exponi
et impendi in hoc amore (aliq non possemus quia aliud nisi deo
diligere, nā hoc se toti dilecto voluit non diligendo) sed q inter oīa
deus potissimū debemus diligere, ita vt ros nostrū nichil aque vel magis
amet (hoc n. significat hoc illa tocius vel omne) hūm in scripto. hic in sex.
mone familiari. Nam diuina tota vicissim effusa est, q maior vnio
toty sui in fruendo, neq pfecta mūa et cognitio est in alio. Sic 2° Reg. 6°
de David dicit, totā vitā spōsalat rosā duo 1. tolo rosatiq et mū,
quid rosa. et de amicitia dicit q tolo rode seruiri sunt deus, q
ruber oīe nimal hoc sunt illis pponit. Stiter 2 Paralip. 15° Cordis est te
ste nō summo rosatiū pfectisse, neq ita st nichil amarent. Rebab. Rmssio
Ad hoc pponit dilectionis vnitas primū et maximū: Matth 22°. R.
Vnitas 1°. q id q pponit est q. sua principale in intentione Legislatoris
pponit n. charitat dei q est finis oīm pponū inclita Aplūs 1° ad Tim. 1°:
Neq vero tm pponū, sed et consiliorū, Sanctorū, et oīm
donorū q̄by dispensamur ad vita aeternā. Hoc n. vita sunt vt deo q Augu.
tate inhaereamus: Vnitas et maximus, hūmq est de maximis virtutis
ad quā maxime obligamur, hūm q impletudine sua maximū obtinet
oīa reliqua mādata virtutis regulatis: Hoc n. pponit inducere deū standi,
ligare vt sing parati parere oīa q sunt necessaria ad dilectū amici,
obtē et figere oīa illi aduersa, et finde seruare oīa pponta affirma-
tiua et negatiua: Exemplis n. dilectionis proximi dicit sancta Lucie
hūm q. standing est de dilectione, hūm q est quale rogledat oīa pponta
2ū tabule. Dicet. si in pponto dilectionis dei continent oīa pponta, ob.
q et continet ipsū de dilectione proximi et finde non debuit appellari
seruandus. R. non dicit seruandus quasi non contineat in 1°, sed q non R
ita expresse nec immediate continet, st statim ostendit non verbis
sed aliud obiectus materiale vnde meriti aliud dici oportuit

Arctig 6° Vtrum pponta lex possit in hac vita impleri?

R. g. Thomas. In hac vita nō possit pfecte impleri ita vt ad finē a le. R
gislatore intentus pueniat, posse tm impfecte, ita st ad finē illius
tendat, neq ab ordine ad finē recedat, vnde in illa impfectione mil.
tendat, neq pfecte continet. Dilectionis possit dici. Hoc pponta, diligas do-
minū deū tuū. s. duplicitet posse accipi, 1° st contineat nē pponta
nisi deū tuū. s. dupliciter posse accipi, 1° st contineat nē pponta
sed quatenus solus est mediū pueniendi ad salutē. 2i st et finē pponti
contineat q est deo sic q amore inhaerere vt tota vis voluit et intellectus
tendat: Sicuti quis dicit pponit mihi, diligas
seruq audi in ipsis tendat: Sicuti quis dicit pponit mihi, diligas
aduersū hostē: pponta dimittat continet mediū sed nē pponta,
quatenus a. dist. diuine hostē, et quo tendendo sit insinuat. Vnde. Courtio.
Ideo. Hoc pponta posse impleri in hac vita quatenus continet
mediū sed nē pponta, et finē pfecte sicut alia pponta impleri possunt:

ita vt tobiam faciamus q̄ Deus à nobis exigit in hac vita q̄ aliud p̄cipiat
ad n. q̄ p̄cipiat nobis est aliud quàm vt ita affectui inhæremus dei vt
parati simus implere oīa ipsius mandata. Patet, q̄ multi in scripturis
dicantur aliud implesse, vt Dauid 2. Reg. 14. Ezechias 4. Reg. 20. Josias
Corollio 2ª. 4. Reg. 23. et alij. Dico 2º. Si p̄ceptis annexiata et ea continent finem
(quomodo aliud intellexit d. Augst de Spir. et Lit. cap. vlt. dicendo ad
illam vitam immortalem q̄rimat, obligat Deus homines vt toto corde
tuto. Ad hanc n. non venient q̄ntus in vestro mortali corpore. Et sic
habet lib. de q̄fectione iustitiæ ante medium) sic non q̄ implere q̄fecte
in hac vita, sed solùm imperfecte. Ex quibus nō est, q̄ quatenus finem non
tangit non q̄ineat ad hanc vitam sed ad futuram, neq; Legislator intendit
vt in hac vita sit impletus, sed solùm vt contineat medius finem non
p̄ceptis. Si n. vellet implere quatenus finem continet, hinc sequeretur esset
Contendo ad hoc vt Deus ita obligaret vt tota mens et voluntas sua tota
vi semp actu inhæreat, q̄ in hac vita impossibile est, vtpote propria
vitæ fragilitate. Sed hoc q̄ est vt ad hoc contendamus q̄ amore dei vt est
medius salutis sed non p̄ceptus, non q̄ dē vt voluntas in hac vita talem
q̄fectionem consequatur, sed vt in futuram adipiscamur. Sic modo d. Augst
intellexit p̄ceptis, non considerans. Quibus modi intelligendi et loquendi
etsi subtiles sint et veri, tamen quibusdā malè intelligentibus fuerunt
occasio errorum.

Dubium. Dubium ad. Quando p̄ceptis hoc obligat? Nota. Hoc p̄ceptis affirmativum
Nota. quidem quo subditus amare deum stricte oīa. q̄ excludere p̄ceptis negativum
sc. nunquam odisse, nunquam ei aliq̄d anteponere aut æquare, q̄ p̄ceptis
semp obligat vt q̄ omni tempore. Sed difficultas est de affirmativo
quando obligat? Omnibus variis sententijs scrutandus est, dum p̄ceptis aliq̄ dici
posset posse obligare. 1º. vbi alterius ad q̄ ipsius remedia necessarium. Si
natura sui et p̄prie loquendo. Sit 1ª Prop. Hoc p̄ceptis in q̄ntum
Prop. 1ª. sibi obligat vbi aliunde alterius operis q̄ sine actuali dei amore vacat
q̄stari, vt oportet. 1º Si q̄ sibi remedium mortalis sit in p̄senti mortali
vitæ n. tuenda remittere remotionem ad quā necessaria est diligentia dei
sicut oīa, ad quā vt et teneri quantūl habeat rapiā confessarij: nam rō
negotium salutis sit negligenda moneti tuenda remittere oē dubium
quantus fieri p̄t, aliq̄ agit contra charitatē: Suffirit tm vt bona fide
putet se tale remotionem habere vt remissa à nobis pecto, sic vt ipsius
finem nō tangat. 2º Si q̄ sibi remedium pecti mortalis necessario debet
remittere vel administrare vt offerio aliq̄ sacramēti, nec suppetit rapiā con-
fessarij, hinc n. et deo reconciliari tenetur remittere dolorē et dei dilec-
tionem sicut oīa. 3º Si q̄ versetur in grauissima aliq̄a tentatione,
ad quā superandā vtcunq; moraliter necessarium vt se ad dilectionē dei
excitet qua roboretur, vel vt in amicitia dei maneat vt alias ipso
facto peccet, q̄ intendit fieri p̄t. 4º Si imminent martyrium vel Latria:
ambo ejus flammis ardentis ad q̄ patienda necessarium sit amore dei
vel ad se confirmandū, vel ad amicitia et p̄fectionē dei sibi remit-
tendā. Dicerta tm. vt hic tacitè omissionē amoris dei non tam esse
Nota. contra p̄ceptis charitatis quàm contra p̄ceptis alias virtutis vbi rō
necessitatis illius amoris exercendi, vide vt est magis p̄ceptus q̄ se q̄n

qiam hmoi gressio illig vehitis. Prop. 2ª. Non solus vor alterig vir- Prop. 2ª
tutis, sed et vor gratia homestatis q est in amore dei vor ꝓpls obligat
aliqđ. Ph. Qz sic amor ꝑ se et vor gratia voluntatis magis
necessaria est ad salute, ma religiosus vehitis offitia plenius non
videtur necessaria nisi ꝓp amore dei, vt, non furari, non mechari ꝓ.
zuaware, mdire proxis ꝓ. Deinde qz clemma dei bonitas postulat
dar amare taqm sibi debitu, eideo vt rontenna rensetur si magis
amet. 2da rensibdus est, de fide, spe, religione, gratiarū actione Difficultas.
sue gratitudine ꝓ. Sed tota difficultas est quo obliget? Ad qđ 2do 1ª: Assertio 1ª.
videri obligare paulo post dicis vor quando qđ deus rognoscit, et ꝓt
vim tenta strictus apprehendere. Rx. 2ª: in arto, item in ꝓsenti Assertio 2ª.
tpe solo maxime obligare. Tum m. deus non amare nim no amplig
vis dr amarre poterimus, vr esse qđa dei rontempt, vide et habe
fidei et spei ꝓpls obligare vr. 3ª: Breuter dor dio tempora no Assertio 3ª.
vr debitundus qz scripsit in vita dabor amare exortare opochat
quando tempus determinate no possit assignari. Est valde ꝓbabile
vltra annus sane puncto exortali no posse differri, qz tanta bonitas
q nob tantopz amauit, et tantis beneficijs rumulauit, ad quam
redemada creati et redempti sumus, postulat vt de ea scripsi rogi-
tung, et ea redamemus, alioq rensurgemus vam et vind amicitia
pacti predicare atq rontemnere.

Arty 7ª vtrum rontinentur dnā ꝓpls dilectionis ꝓximi?
Rx Affirm. qz in eo ꝓpto assignatr et diligendi no, et diligēdi mdq Rx
vide D. Thom. Patet dor arty ex dictis i ꝗst. 26ª. a. 4ª. de ordine cha-
ritatis. Sed circa ornitur duo dubia.
Dubium 1ª: de qio amore ꝓpls dor intelligat? Caiet. in cap. 22 Dubium 1ª:
matth. dicit dor ꝓpto solus ꝓpi dilectione ꝓximi naturale, no. a.
supernaturale q est ex charitate infusa. Rō est, qz minima hemeus
dilectione supernaturali ꝓximus diligere. Sed rontrarius est oio tenedus, Rsio.
st. ꝓpi dr dilectione ꝓximi ex charitate, 1º qz hoc mandatū intigit
mandato de dilectione dei et vomte simile illi, et secdus, ꝙ de
valde dilectione est intelligendus. 2º qz Scripst. sepe enumerat vob esse
inimos et implere legē q dor mandatis dilectionis ꝓximi seruant, ꝙ
intelligit de amore supernaturali. Amplius patet 1ª Johan. 2º, qui diligit
fratre suū in lumine manet, et scandalū in eo no est. i. iustus est.
Et cap. 3º. Transijt de morte ad vitam qz diligimus fratres.
Et ad Rom. 13º. qui diligit ꝓximū legē implenit. 2da Gabath ad Gal. 5º.
Rō est, qz tenemur diligere deum amore supernaturali, ꝙ et ꝓximus ꝑ
deus vocat amicū suū. Ph contra. qz dilectio est via nobilissima ꝓ ad
regū supernaturalis beatitudo dei, et est vita dei ad ipsig gloriā supernaturalē
ꝓximus, ꝙ non solus naturalia ꝓximo, sed et supernaturalia bona procurare
et volla debemus ꝑ deus, sicut nobismetipsis. Arsta Caiet. no sunt difficilia, Ob. Caietani.
et solūt ex Catharino lib. 2º rontr. Caietanū. 1º est. Hoc ꝑt scripsit
diligere etsi non diligat deus ex charitate, ꝙ.s. Rx. Ante no est deus, Rx
nemo .n. ꝑt scripsit diligere st oportet ad salute, nisi et amet deus
supernaturali amore, nā salubris dilectio sui nascit ex supernaturali dei Ob. 2.
dilectione. Alterius est. Hoc nescit sua dilectione ex charitate,
ꝙ non ꝓpte id st diligat ꝓximus sicut scripsit, non intelligit.

de dilectione Charitatis sive supernaturali. R. non proprie ut diligat, primus servile servilis da tardo diligit, sed sicut debuerat se diligere secundus recta ratio. Reliqua nihil difficultatis habent

Dub. 2.
Dubium 2: Quando hæc propria dilectionis primi obligat?

Assertio 1.
Dico 1: Hæc propria hor minquia obligat primo ad actus intrinsecos et ibi sistat, sicut propria dilectionis dei. Ro est, tum qr iste amor non debetur primo sicut debetur deo: na deo debetur tanquam principio qr est summus lord bonus, primo a. no est summus bonus meus, unde solus debetur ei maximus exterius illi impendendus: tum qr primo no patet aditus interior sicut deo. Dico 2: Hæc propria dilectionis primi solus obligat quod hæc dilectio est necessaria ad vitandum gravem tentationem vigi primus ne incidamus in odium illig, vel ad standum aliqd opus externus vi debitus, ut si nemo vitæ humanæ salutis vig supernaturali teneretur nisi ad finem dilectione vig status gratiæ: unde segr no semp obligari nos ad amore vig supernatural et consideratione dei ut qiad illius diligamus, sed sæpe sufficere amore naturale, s. quado id petitur sufficere ad vitandu odium, vel ad opus standum, v. g. ad dandu eleemosynas. sæpe fit evenit ut opus standum sit adeo difficile, aut tentatio odij sit tam vehemens, ut moraliter necessarium sit recta ratione refugere ad dilectionem consolationes, qby in nobis amore supernaturale vigi illius refrenemus: considerantes nos ut redemptas pretio redemptis, ut a deo summa dilectione et celebrate creatas, et similia

Assertio 2.
Arty 8us Utrum ordo Charitatis cadat sub præcepto?
R. Ordinem Charitatis cadere sub præceptis quando vig violatio esset contra Charitatem. Hinc teneor diligere deum plus qiam me ipsum, et me ipsum plus qiam primum, et primum secundum alias plus qiam solum deum vig, et remissiones mihi plus qiam unig remoto, retento peccato. Sed de his dicetur infra qst. 26.

R

Finis Tractatus de Fide, Spe, et Charitate.

Deo Gloria.

HH

Ad vitam sanctam dico requiri 1° ut sit cerimonia aliqua sacra vi sibi aliqua sanctitate conferens vel corporalis vel spiritalis. Veritas dicit legis conferebant solus sanctitatem quandam legalem seu corporalem qua præditi gebat ad alias, unde ad probandum g. Sanctam. notat legis victima sanctificans alias. 2° requiri ut significent veram aliam sanctitatem. Est illud Sancti in genere. Cerimonia aliqua, seu signum sensibile ad quid dato fuit ab sanctificando et vera alia sanctitate significanda instituta. Definitur a. signum illa in sensibilibus rebus institutum ut effect accommodata naturæ hominis a signata, et corpore. Ita Christ. tom. 83. in prolog. et ut patet ex signis fuerit in alia religione vocales et cerimonie. Hinc nequit recentio fit multo aptiora signa dari, neq corpus Christi in eucharistia assignata similitudinis esse possibile, est Sancta propria. Sanctificia ut habia no sunt sancta qr nec ordinantur ad sanctificandos sed ad colendu deu: creatura tamen dicta in suo modo referuntur ad sanctificationem dicuntur enim sanctificia est Sancta, et in Exodus offerte ut sanctificetis ad honore dei, sanctificat et Sancta ad sanctificationem nostram. Adhuc patet ex his quia aliqua sanctitate Apostoli contulerit, ita Christus ea no instituit et ex illa dominus sanctificaverit, sed ex eam dedit exemplu. Quarto et similitudine et cognitione gratiæ ad Christum regnum. Aqua benedicta ex chi est Cerimonia sacra ad aliqua sanctificationem constituta no tamen significat gratia sanctitatis vel adesse dari vel ex Christi dandæ. Hinc Ecclia usqr instituere Sancta qr nis no posset quo ex se regat sacra no est et Cerimonia constituere et significare aliqua sanctificationem conferri vel aliquando conferendi. Si Sancta Veteris significando rem sanctam, nostra et veteris legis Sancta dicuntur sanctificia: Si a conferendo sanctitatem analogice dicuntur primi sanctificare, secundarie sanctificare, dico n. sanctificabant et ea sanctitate significarent vera alia sanctitate dandæ et Christus. Ita noster. a. primo vale et sanctificare, secundarie significare, vetera conferebant sanctitatem corporalem nostra significant. Montanus Sanctificia vetera significabantur Sancta sicut nostra significant sanctificia. Utrum sacrificia dicta et nostri legis sint species sacrificia, quibus offerentibus dicit manifestat in agnitione summi Domini.

Sanctificans aliqua legis dicuntur est Cerimonia sacra corporalis sanctificandi qua conferat vera alia sanctitate Christus conferenda significans. Sancta nostra legis est Cerimonia sacra vera alia sanctitate non solus significans sed et conferens. Vel. 2 modis dicit significare vel simpliciter ad nostra institutionem dicimus instituimus. Hinc Sancta simpliciter aliqd reale, sed includit aliqd morale, scilicet gloriosa. No tn est enim rationis, qa Christus vi divina intelligibile sanctia a est esse nemo repugnet de eo. Sicut esse regis dum, Doctore no sunt entia vere sed figmenta: sic morales tendentes, inhinsere ab aliqua actu realis a quo scribendo denominate.

Ex arto 5.° Considerandu sicut dicit no relinquere tibi vis moralitas sit quidem vehi in Sacris sed ipse eas pro sua libertate determinavit, dicit primus quia dat ex. 6.° Confirmatur sicut dicit no nostra legis vehi sanctificant, singuntur enim aliqua tanquam forma Sacramenti qby recipiat significatio determinatur. Verba q Sacris dicuntur ad significandu no erant de essentia Sacris, sed in vehi multis dicuntur ex fieri sunt institui sicut ea. Sicut illig legis significabant opprobrium dia mysteria q nostra verba adhibet Sacramenta significant opprobrium dia mysteria q nostra verba adhibet Sacramenta significant. Unde et in Sacrificio adhibet signa primi patris teneant, unde et in Sacrificio Missæ Omnia Sacris vehi et Sacrificantur. Ita Conc. Trident. nomine vis intelligibile sit adio sensibile q verbis suppositi Sic in Sacris panibus vehi sunt adhibet primi, ubi dicit Sacramentum est q sunt verba: Hoc est enim corpus meum. vel sunt verba consecrationis, verba intelligibile no solus vocale sed et scripta. Nihil q sufficiunt in sacramentis primitus requiruntur verba prolata dicta.

Ex arto 7.° in Sacris nostre legis requiruntur determinate verba Sunt et vbi. non verba communia sed ad placitu, q nihil Aliudinq sed ad placitu a sicut ea inventa nostra formula consecratia qua Sacris appropriate.

vt velit cuiq; reddere q debet: Est .n. ppositus et inclinatio voluntatis ad id q iustus est. Ptr 3° Eam virtutes vndi dispouere conuenit ad alteros in fiendionibz et commutationibz qbz sociē inter se communicant, nam inclinat socios vt velit et ptset id q alteri debet, et ad q alter iuste habet, idq; ad equalitatē: Vnde 4° patet distinctio iustitie a reliquis virtutibz moralibz, temperantia et fortitudine: nam temperantia inclinat vt remedia et bona v. g. quantū ad cibos et potus, et fortitudo vt sustineat et repellat pericula q; mora conditione et meis viribz, nec respicit id alteri debetur nisi vt iustitia tantū respicat quid et quantū iuste aliud habeat respectu mei, et quantū illi à me debetur, et sor mihi ad equalitatē ptstare, quō sit vt ergā deū et ergā parentes et patriā est pietas: Ergā parentes et patriā est pietas: Ergā deū religio quia in dignitate constitutā observantia. Vide D. Thom. infra q. 80ª. Sit q; iustitia est ad alterum, et sit vt homini ad seipsum, patri ad filium, domino ad seruum: cuius non sit ppria iustitia. Nam filius est veluti pars ipsius patris: sicut instrumentis dicit, vnde consueuit esse id vnius, et vna vocis voluntas, quamuis alia rōe considerari possint vt distincti habentes diuersa voluntates et diuersa iura, quō modo potest esse inter eos iustitia et iniustitia. Patet 5° quod modo iustitia dicatur versari, non circa passiones, vt temperantia, mansuetudo, fortitudo, sed circa actiones et circa res quibus vtuntur secundum actiones naturales: iustitia non est circare vt sor non nimis irascatur, vel nuptiat, vel amet delectabiles, sed vt cuiq; ptset q ei debet: Et quamuis ab sor impediri possit ptset quin det, vel pericula amores, tamē eius non est q se sor impedimenta tollere, sed aliarum virtutum, nam eos virtutes se mutuo iuuant tollendo impedimenta aliarum virtutum. Mansuetudo .n. temperat iras, vnde reddatur illas virtutes quarum fiendum q ira non impediri possent, vt iustitia, obediētia: Fortitudo moderat timores, liberalitas pericula amore. Dicit. potest quid moderari iras, amores pericula, et timores ne aliquis faciat iniurias: alq sor non est esse alterius virtutis quia iustitia, q iustitia est moderat passiones. Ideo. Verus esse, sed moderat q modus imponat q imperat earum moderationē ad finem, non a. q scripsas, q et fortitudo: Proxima tq et immediata materia circa quas iustitia q se versatur sunt actiones exteriores, quibus immediate ordinamur ad alterum. v. g. circa redditionē debiti, quia redditione iustitia fulcit tanquam ppriis obiectis, finis exteriores, et pq sicut fine q sit impare aliq virtutibz quibz immediate passiones temperantia. Patet 6° Secundo iustitia dicat attingere medium rei, reliquas virtutes medias vocat. Iustitia .n. eo spectat q ad aliquid respectu sui subiecti non egredere modum nec deficere, sicut temperantia et similes, sed quid sit equale rei quia alter ptstat, seu cui q alter iuste habet, ita vt non minus nec amplius ptstet sed equale, vt fit in iustitia commutatiua; vel q ppotio maioris aut minoris sit equalis ppotioni ptsonarum: vt in distributiua iustitia fit. Vnde medium in temperantia est variabile q varia conditione ptsonarum: nam q respectu vnius est medium sui equale, respectu alterius est minimum, et respectu tertij est pariter. In iustitia .a. medium est semp idem, q constitit in equalitate rei ad res. vel ptis ad res similes: vel pportionis ad pportionē, vt habeat sit ppotio inter minora et maiora remia quale est inter ptsonas quod illa distributuntur habiles: 7° Cur pro iustitia Symbolo veteres puerperunt virginē incorruptas pro libras manū tenentē: nam iustitia offitium est summa integritate ponderare quid cuiq; debeat et reddere illud ad equalitatem vt Lanus reddit et aequiparet requirentur.

Distinctio iustitie à reliquis virtutibz moralibz.

Iustitia nō versatur circa passiones sed circa actiones

Ob.

R

Secundo dicat iustitia attingere medium rei reliquas virtutes medias rationis.

Dubium 2m. Vtrum ꝑter iustitiam partes sit aliqua iustitia gralis seu legalis, et quid illa sit? De quo d. Thom. q. 58a. a. 5o, 6o et 7o dicit, Esse quandam iustitiam legalē siue gralem. Ita n. sic docet d. Thom, et Arist. lib. 5o Ethic. cap. 1o: Sed tota difficultas est quid sit hec iustitia? quod vnde offerius? et quomodo ab alijs distin: guat. Nam d. Thom, et Domin. Soto lib. 3o de iust. q. 2a. a. 8o existimant esse qua: dam virtutes partes distinctas à cæteris alijs virtutibus q̄ ꝓprie bonum comune. Verū Andr. Vega lib. 3o in Conc. Trid. cap. 4o et multi alij, putant esse complexionē omnium virtutū: alij putant esse obedientiam, alij pietatem erga Patriam. Vnde ne sit ignotio de re. Dico 1o: Si iustitia legalis accipiatur ꝓ dispositione animi q̄ quis efficit conformis legi, et ꝑ quas leges implentur, sic nihil aliud est quam com: plexio omnium virtutū: nam ꝑ oēs virtutes leges implentur. Et hoc modo ꝙ dicta Aristo. nam lib. 5o Ethic. cap. 1o dicit, Iustitias legalem non esse distinctam ab omnibus virtutibus, sed solius rōe. Ibidem fuit oēs legis transgressiones esse legales iniustitias. Ideo dicunt plurimi circa interpretes. Eodem modo nomē iusti: tiæ passim accipit à PP. vt dictis est 1a 2ae q. 113a. a. 1o. Dico 2o. Si accipi: ur ꝓ habitu q̄ ꝓducat bonum rōne tanquam debitum ad q̄ quisq; obligat, eo modo est pars rōnalis cuiusq; singulæ, sic est dicta q̄das peculiaris, distincta tamē à iustitia stricte accepta. Q̄ sit distincta patet, nam si quis negligat bonum rōne quando habet in promptu, vel ꝓponat ei peculiaris rōnis, peccat contrà hanc iustitiam, non tamē ad restitutionē tenetur nisi ex officio ei incumbat huius boni conservatio. Sed hæc virtus non ꝓt distinguī à virtutibus ꝓcedentibus, quatenus ꝑ pietatē Patriæ, vel Reipub. in quā viuimus, et cuius pars sumus, debitus cultus obsequijs ostenditur. Ita q̄ secundum d. Thom. iustitia legalis est gerere bonum rōne Resp. et cæteras virtutes quodammodo ad hoc destinare quando opus est. v. g. si Resp. desit in periculo, iustitia legalis cogit eas omnes modo hinc, modo inde ire, impat arti militari vt exerceat modos defensionis, fortitudini vt contemnat pericula, liberalitati vt thesauros effundat ad Resp. defensionē, temperantiæ vt parcat sibi et cæteris, quo plus in rōne conferat: Atque hæc ita videntur esse virtutes officia in patria vel Resp. ut ꝑ has facile explicari ꝓt quas sint alia virtutum officia, q̄ pietas est iustitia legalis. Q̄. a. quam dicunt iustitiæ legalis esse inclinare imperium vt ordinet modos defensionis, fortitudini vt contemnat pericula, liberalitati vt thesauros effundat ad Resp. defensionē, temperantiæ vt parcat sibi et cæteris, quid est

partis et nobilitate subiendi, q est nobilissima pars Resp. partis et rōi mu-
+ iūdicare officij superiorib. Hinc patet non conducit pietatis esse virtutes distas à iustitia legali, qz fūctionē pietatis et sūt nobiliores in principe quas in subditis, nam ipse et pietate dirigit alios ad bonū cōe obsequēdū et conservationē. Dico 3°. Si iustitia legalis accipiat p ea virtute q inducit subiectū reddere debito legi, sic non distinguit ab obedientia, licet n. idē ōia faciat qe debitis est legi seu precepto superiorū, seu qe lex positiua obligando et superiorū potestas iudicia. 4°. Si iustitia legalis accipiat p ea virtute q inducit bonū cōe non sub rōe debiti sed absolute ut Resp. bonū sibi non distinguit à charitate naturali: Reōnando Cicero lib. 5° de Finib. ait et iustitia erga deos ait. In omni bonesto nihil tam est illustre quās ipsa veritas gerit humani, q animi affectio suis cuiq; tribuens, et societate communionē humanā mirifice et aequē tuens, q ista dicta

Asserto 3°.

Asserto 4.

Dub. 3°.

Dubium 3°. Vtrum iustitia particularis recte dicatur in commutatiua et distributiua. Resp. Recte sic dicendi, et ybath et Arist lib. 5° Ethic. c. 2° ubi
+ duas ponit iustitia partes, quarum altera dirigitur in distributionibus, altera in commutationibus. Eadem est sententia Alens. et Throl. Sed difficultas est Quomodo hae species distinguantur. D. Thom. ver sic distinguere. In Repub. est triplex ordo, primus partis ad partē, 2us communitatis ad singulas partes. 3us singularis partis ad communitatem. Et quia ea virtus q singulas partes disponit ad bonum communitatis, est iustitia legalis, de qua mox dictum est: ea. n. q
disponit [illegible] est iustitia partium. Duplex n. est ordo ad partes
+ sc. communitatis ad partē et partis ad partē: et quia ea virtus q dirigit ordinē quē habet pars ad partes constituendo aequales inter eōes, dicta iustitia communitatis. Ea. q dirigit ordinē quem habet communitas ad partes tempando bonorum communium et onerum distributionē q ratiōe inqua proportione inter eos reperta dicta iustitia distributiua. Et hae praecipue et principaliter residet in principe, vel magistratu ad quem spectant huiusmodi distributiones, in priuatis n. secundarū quidam eos disponit ut iustas distributionē amet, cuius legitimē partis arguens. Sed aduertendus est. Quando iustitia distributiua ita generatim accipit pro virtute q bona communitatis distribuit seruandis cuiusq; dignitatē, non ita ea distinguit à communitatiua. Nam si quis reliquat 100 aureos distribuendos studiosis alicuius collegij pro cuiusq; inopia vel eruditione, obligant distributores ut ita pro rōe inopiae distribuat, hinc respectu singulorum et iustitia communitatiua obligatur, quamuis honestas respectu plurimi seruare formam iustitiae distributiuae, quatenus ea debet esse proportio Eleemosynae ad eleemosynam q est inopiae ad inopiam: vide si alicui pauperi nihil dederit quia debitor, benebita et iustitia communitatiua ei restituere ad iustam proportionē, non seq ac si donator. ei reliquisset 10 aureos, et distributor solus deberet tribuere ter tot n. quia donatur debet habere proportionē tam strictē seruari, singulis impleatur assignat certus summa iuxta proportionē inopiae: nec refert ulnis hae donatio fiat pluribus an uni, nam aequē multis nihil quisq; acquirit ac si ipsi soli fiat donatio facta esset: Atq hinc habet quod et iustitia communitatiua et singulis et iustitia singulis debet: ideo fit quando distributio eorum rōne in singulos q. ratione dignitatis vel ordine iuxta legem vel consuetudinem receptae, et hoc modo loqtr D. Thom. de iustitia distributiua quando q. 61 arto 1° ad 3um ait, Compensationē quae facit distributor ei cui minus dederat ratione ad iustitiam communitatiuam. Et ita est, nam recurrat illa subtilitas quod iustitia communitatiua: nam posito q unus duos quisq; debeat habere pro singulis, si duplo minus erat pauperior vel dignior. Et si debeat iustitia distributiua esse distinguenda à communitatiua. Dicendū est iustitiam distributiuam in proportione inter duos primos fundatam in re
+ tribuit actionē contra debitorem, quale est ius in re, vel ius ad rem fundatum in re
in re Huiusmodi est q habet canonicus ad fructus, et tale ius est habere et percipere in communitate, quamuis hinc communitas debeat rōne priuatae personae.

Nota.

Dubium 2m
Iustū nomē variē arri-
pit.

Iustū quatenus idem est q̄
iustus triplicitur arripit.

Dubium 2m Quid sit Iust⁹ et, vtrum sit iustitie obiectum? Notandū, Nomē (Iustus) variis modis arripi, 1° vt sit idem q̄ iustus et equus, 2° & magis & distamine equi iusti, quale est lex, scripta, et et sententia iudicis, nam est de: finitiua q̄das lex, et sic modo sūmus dicit distare Iust⁹ et aliq̄d esse Iustū Iustum, quamuis hinc et possit arripi & equo et iusto. 3°. Scientia Iustū sub dicit, Quo modo sic nomē arripit Celsus l. 1ª. ff de Iust. et Iure, vbi ait, Iust⁹ est aīd boni et equi. Vbi bonis et equis arripit & iusto. 4° Attri: buit Iust⁹ & potestate et actione morali quas quis habet ad res aliquas. Prima et 4ª acceptio ad nostros iustitiæ pertinent. Vide circa 1ª acceptionē notandū Iust⁹ quatenus idem est q̄ iustus triplicitur arripit. 1° Generalissimè & omni ex q̄ legi est conformis: et ab Arte dicit Iustus legitimus: Et sic in re dos quod dicimus. Sic de quib⁹ dictibus dicit Iustus. 2° Minus grāliter pro omni eo q̄ alteri ex quacunq̄ honestate vel aequitate debetur, triplicitur a. et aliq̄ alteri esse debitus, 1° debito legali, q̄ et dicit debitus Iustitiæ 2° debito morali seu honestatis, vt vide dicit D. Tho. q. 80ª infrā et q. 106ª a. 4, 5°, et 6°. Debitus legalis seu iustitiæ est ad q̄ alter obligat Iure iustitiæ ei illud reddendum. Hinc dicit debitus legalis q̄ debet lege iustitiæ. Debitus morale est q̄ nō fundat in tali actione seu Iure, sed solis in honestate morali, et debita rationabilitate dictibus, quas quisq̄s seruare tenet in suis fundionibus ad alios, quibus ipse nil ergā alios tenet q̄ari seruandis legis dictibus et distamine inter eos, quamuis ipsi veris iob ad hoc non habeant. v. g. pauperi in necessitate debet Eleemosynā debito morali, q̄ lex misericordiæ ad hoc obligat quamuis ille Iob veris et actione non habeat. Similiter q̄ aliq̄d debet patri pio vel bono Amico vel, tenet ad debito morali: Aliter vendens debet pretium, et q̄ damnis accepit iniuste, damni compensatio, q̄ iob actionē ad hoc habent, vbi reg obligat tenetur iustitiæ lege ad hoc debitus reddendus. Vide Caiet. in 2ª 2ae q. 240 Opusc. Quamuis pars Antonin. 5ª. et Capit. Eus oēs Anton 3ª. de restitutio. Quibus bene tradit et explicat hanc definitionē. 3° Accipit Iob seu Iustus pro debito & iusto legali q̄ ita debitus est vt alter iob vere et actione ad aliud exigendū habeat, et hoc modo est obiectum iustitiæ: Iustitia n. respicit id q̄ equale est, et alteri debito Iure debet: Hoc n. modo dicit Iud, Iustus cuius actus includit. 3ª. equalitatem et debitum. Circa 4ª Acceptionē Iustū q̄ maxime ad hanc negotium pertinet, Hoc modo definiri pt. Iob est potestas Definitio Iustū 4° modo ac-
cepti
seu facultas moralis legitima ad res aliquas obtinendas, vel ad vsū rei, vel ad aliquas fundiones, negationemue fundionis, citra violatio seu iniuste rei, a constituit iniurias. Colligit hanc definitionē ex Gersone tradatu de potest: late Ecclesiastica Consideratione 13ª. Dico 1° Est potestas, sic n. Apostol hoc habet 1ª Corinth. 9°. Numquid non habemus potestatem manducandi &. Et alibi, loco hoc potestas nihil aliud est quam habitudo q̄da seu relatio persone ad res in quas Iob habere dicitur: Habetur se aliquando in modis potentiæ activæ, vt ad aliquid agendum vel percipiendum: Aliquando vt potentia passiva, vt Iob subditoris vt vide patet. Aliquando vt potentia resistendi. vt Iob & habeo me quib⁹ adiuvet tali loco, vel me offeriat meis beneficiis. Dico moralis, q̄ non est vel aliquis Naturalis et Physica, neq̄ est Iob vere, hoc

enim non est nisi duus habitus, ipsius n. esse est solius obiectiue existere et formari: sed est q̃d morale validus seruandus rationes estimationes et hominum depositiones, voluntate, vel et q̃ natura mutare, nec nisi diuina lex licere posse variat actiones plures. Dicit et moralia q̃ ad mores ptinent, nam sine lex potestate mores non sunt legitimi. Vnde lex potestas sine lex sub ꝓsupponit libertas arbitrii q̃ est primum ordo actionis moralis ad quam lex sub se extendit. Dico (legitima) q̃ facultas q̃ seruandus legem non comprehit nec est sub sed potius sub ista. Ex a. lex vel est naturalis vel est positiua, lege naturali sub habemus ad virtutes nostre mentis ad vitam q̃ rebus et potus sustentandam et ptia, ad matrimonium inendum, ad vim vi ꝓpulsandã. Lege positiua, ad seruitutem libertatis, ad ꝓscribendos seu usu capiendos certo tempore res alienas et ptia. Tot n. sunt gña virtutis quot sunt gña legum q̃ sub subiacent nam et ptia. Tot n. sunt gña virtutis quot sunt gña legum q̃ sub subiacent quamquam lex diuersitas non faciat diuersitatem in ipsa iustitia habitu. Dico Ad secundum vel negationem secundum, q̃ non solus sub habeo vt ego alios agam, et vt q̃cunq; aliqd agat, v. g. vt me non laedat vel impediat, et similia. Dico scilicet violatio constituit (iniuria) q̃ sub iniuria, q̃ nihil aliud est quam potius quo q̃ sub alterius violat, q̃ contra est iniustitia. Ex sub colligit sub esse respicere duo, v. g. debitus seu iustus q̃ est iustitie obiectus, et obligationem iustitia q̃ est in eo q̃ debet. Vnde debitus seu iustus est à debito respicit tanquam correlatiuum ad obligationem q̃ est in debente, et à iure q̃ est in eo cui debet, à iustitia a. respicit tanquam cui obiectus.

A vt mihi satisfaciat, seruiat et ptia, sed et vt non agat v. g. vt me no laedat,

Dub. 2.

Dubitum 2°. Vtrum sub vere dicitur in sub simpliciter, et in nec seruus dns quid, seu in sub aequale et inaequale? et quid utrumq; sit? Quod sub vere dicitur in aequale et inaequale; q̃ alij in sub simpliciter et seruitus quid dicunt. Quamuis quodlibet videatur dici sub inaequale quia seruitus quid: q̃ lex sub est maximum et ꝓfectissimum q̃dale vt Deo in dominio sub aequale est inter eos q̃ sufficienter sunt distincti no solus ꝓsice, sed et moraliter, ita vt vterq; nouerit esse sui iuris nec q̃ satisfaciat aequalitate. Dicit a. lex sub aequale, hinc q̃ vt tale est inter aequales est tum q̃ postulat sibi ad aequalitate satisfieri. sub inaequale est inter eos q̃ sunt inaequales, quorum alter nouerit esse qd alterius et no ꝓfecte distincte, sed vel vt pars alterius, vt filij respectu patris, vel vt instrumentum possessio, vt serui respectu dni, vel vt opus ad artificem vt deo respectu

sub inaequale vel est despotici, vel paternum, vel dominij.

Vnde lex sub inaequale dicitur q̃ in despotico sine seruile, paternum et dominicum: q̃ veritas Articu ꝓmisit: posset tamen aliud D. Thom. 1. 80. 1. Hinc patet 1° Duplex differentia inter hec sub: nam sub aequale est nec et ꝓfecte ad alterum. sub a. inaequale non est ꝓfecte ad alterum, sed ad eius q̃ certo modo conuenit est, et quodammodo vim nouerit alterum. Deinde sub aequali q̃t ex natura rei satisfieri ad aequalitatem: sub a. inaequale non q̃t, ꝓpter sub paternum et dominum. 2° patet. Duplicem esse rationem cur inter quosdam non sit ꝓprie dictum iustitia, sc. q̃ vel no est ꝓprie vnus ad alterum, vt inter dnm et seruum, vel q̃ no est tale sub cui possit reddi aequale, vt inter deum et homines, patrem et filium. Patet 3°. sub aequale esse eiusdem rationis in vtrisq; ꝓsona: sub a. inaequale esse diuerse rationis. Nam sub Dei in dominio est ꝓfectissimum continens ꝓfectionem omnium sub virtutis in patris, dominii, Gubernatoris. Homo a. ex se nullum sub habet in deum: sed quicquid ei deus ꝓstat est misericordia et liberalitate Dei, ex se, q̃ ex dña voluntate et bonitate se volente dominii obligare et sponte sua ei sub dare, vt deo aliqd sub habere respectu Dei quamdiu iustitia ꝓmanet. sub et patris in filium est sub sufficiens in uiorem, et quasi similis in patre: sub a. filij in patre est alterius rationis,

Quæstio

Dub. 3.

Quid ius ad rem

Quid ius in re.

nota.

Sectio Secunda. De Dominio.

Caput Primum.

De Natura Dominij et quotuplex aliorum rerum illi affinium, n. vsufructu, seruitutibus et possessione.

Dub. 1m. Dubium 1m. Quid sit Dominium? Rn. Dominium, vt ad psens instituti pertinet, recte hoc modo definiri posse. Dominium est ius in re ad vtendum, nisi ob recta causas lege quid prohibeat. Quidam addunt, in re corporali verum melius intelligit de re quacunq. Nam recte quis dicit habere dominium ℔ cruris, q tamen est res incorporea. Dico ius in re, hoc genus. omne n. dominium est ius in re, non tn omne ius in re est dominium, vt patet ex Vdis: nam Comitatus habent ius alter in corpy alterius, non tn Dominium. Similiter fructuarius in Agris, vsuarius in commodatis. Dico. Dominium est relatio qua quis refertur ad res vt suas: Et sic. a. relatione orth ius seu potestas ad vsum rei, q Dominium non est formaliter ius sed solum causaliter. s. est relatio ex qua ius orth. Rn. Dominium non debet ponj vt modus mere relationis, sed vt modus facultatis et potentiae actualis, est modus quo relationis, et debiti fundamentalis ppiumq relationis rationis. Ideo n. q refertur ad res suas q ius et dominium in illas habet, non i mere non n. ideo ius habet q refertur ad illas: sicq formaliter est ius et potestas quo moralis in res quamq. Dico, ad vsum cuius vsus, hoc differentiae, scilicet n. ppriis est ppria dominij vt possit re sua vti vel et abuti sine iniuria eo modo quo libuerit, v.g. vendendo, donando, vastando, alienando. Hinc excludunt octo illa iura q dicuntur dominia non plena, in qby ppriatis non comungit cum vsufructu, vel res pleno vsu quale est. illud q vocat Directus, q est dominium nuda ppietatis sine vsu fructu. Sic Dominium vtile, q est simile vsufructy, vel vsus. Sic pignus, seu ius q habet Creditor in oppignorata re, sic hypotheca, et similia. Quamuis n. q hoc obtineat aliq ius in re ad aliquos determinatos effectus et vsus, non tn ad omnes vsus q res in qby hoc iura habentur non possunt vendi, donari, destrui. Sic religiosus non habet dominium in rebus, libros s. q non habet ius ad omnes vsus rei sed solos ad determinatos. Addo, nisi lege s. q ipse dominus id prohibeat. Iura sua tale sit vt liceat potestate ad vsus quicunq, et quomodocunq disponendi de re, tamen interdum lege prohibet quod res suas alienare, idq vel ob Reip. vtilitatem vel ob priuatam. Ita principi prohibet alienare res suas vsq ad certum limitem, res tamen sic dicti Principis, vt ait Aptus ad Cath. s. Sic maiorats, et alia bona vinculata alienari nequeunt ex dispositione legis, res tn vero Domino possidenti. Vtrum a. beneficium ecclesiasticum ius patronatus et sua sub dominium cadant dubitari pt. Sed dicendum est quod haec res natura talis sit vt q arbitratu eo possint alienari vel obligari, non tamen dominio vero quis quasi dominus possideri.

Quaestio &.

Dubium 2m. Dubium 2m. Quid requiratur ad plenum dominij, quale hoc definitum, scilicet? Rn. ordinarie duo requiri, s. titulus, et affectio. n. vt res naturales possint agere in re dominanda duo requiruntur, scilicet et debita applicatio rei in quas agendi. Ita ad dominium q est res plene moralis agendi et disponendi de re sua: Titulus n. habitat vim quandam moralis agendi et vtendi re illa: apprehensio a. quasi constituit res illas intra ambitus illius facultatis moralis, cumq debite applicat. Sic emptio, donatio, successio sunt titulj dominij rei emptae, donatae, haereditatis, q hae tn nondum habet plenum dominium, nec pt hae facultas reipsa in actu nisi vel ipsa res eo modo apprehendatur. Vnde si Petrus v.g. filio vendidisset praedium aut pannum, et antequam traditionem venderet alteri et traderet, secundus emptor acciperet eius dominium, nec huiusmodi redire priori, vt patet ex L. quotiens. C. de Rei vendicatione. Est a. hae

Dupler apprensio.

apprensio dupler, Naturalis, quando vel manibz apprendit, vel pedibz prensile: Et moralis, q̃ et fictiua dicta, quando fit aliqd q̃ p̃ qualitate vertit sufficiens ad apprensionē, vt supra dixim. Aduerte tñ, haec apprensionē non esse necessariā ad acquirendū dominiū in ybusdā casibz. 1° quādo aliqd donatur, vendit, relinqt derelictibz, Erbfelt, aut aliqs gyb lond, aut in redemptionē captiuoꝝ, vt rollygk vc Lyge, vt iuber. C. de ssibz Erbfelt. Secundo in hereditate, vt enim qđl fiat dnꝰ hereditatis siue p̃ testamentū siue ab intestato, non requirit aliud quās vt hereditas aduenit, vt patet vc Lyge Cās hereditat. ff. de acquirendā vel amittendā possessione, vbi sit dicit, cās hereditat instituit scām adita hereditate ota q̃dam ad eū iura transeunt: possessio a. nisi naturaliter comprehensa ad eū non ptinet: Adde. a. hereditat dās acceptata verbo vel facto, vt habet. iusti. de hereditat qualit. et differen. §° vltio. Tertio in legato, vt n. qđ fiat dnꝰ legati quando est reb vesta, sufficit mord hasta: unde, vt Allygk vc Lyge. Tertio ff. de fundis, vbi dicit q̃ res legata redit via ad eū q̃ legauit ad eius cui legata est transeunt. Quarto, in Bonefitys in qbz acquirit ius in re p̃ collatione et acceptatione, vt patet vc Cap. Si libi absenti, Tit. de pbendis in 6° dicit. Quinto in contractu societatis inter homines p̃ matrimoniū, de qđ vide Couarr. lib. 3° variarū resolut. c. 19° num. 1° et 2°.

Dubium 3°. Quādus fit vsufructus. Rñdeo. Est ius vtendi fruendi alienā salua rerū substātia. Ita habet iusti. de vsufructu in principio. Dico, Est ius, q̃ non loquit̃ de ipso vsu actuali, quia ius est potest. vocant vsumfructū: sed de ipso iure vtendi, fruendi. Dico, vtendi, vt excludat ius q̃ habet quis debitor pignoris vel depositi. Dico, fruendi, vt excludat usum. vtendi q̃ non extendit se ad ipsos fructus sicut hoc ius quia non solū dat potestatē vtendi re illa in quas constitutū est, v. g. Equō, domo, agro, silua: sed et fruendi. i. percipiendi aut fructus, ita vt hoc ipso quo vel percipit seu colligit habeat ipsum dominium: q̃ si fructus sibi moriat antequā percipiat, etsi fructus ius sint mobilis acquisiti hoc spectabz, non tamen fructuarij: vt habet iusti. de rerū diuisione §. Item a. vbi tenebant in fructu vide iusti. §° primo, Tit. de Rer. diuis. Dico, Rebus alienis, vt excludat usum vtendi et fruendi q̃ ipse habet in re sua. Dico (salua rerū substātia) q̃ fructuarius debet eis integrā p̃seruare. Hinc fit vt vsusfructus non possit p̃prie constitui in rebz quas consumūt, vt in vino, oleo, frumento, pecunia. Quomodo tñ impropriē constituit, vt in his habet iusti. de vsufructu, §. Constituit. Hoc tamē intellige, 1° vt q̃ habet vsumfructum totius gregis vel armenti, etiamsi possit vti fructu ouibz, lanā et foetibz, tamē in toto capitis detrimentis vel imminutis debet quasi substituere alia, vt postremus substituendi redeant in dominium proprietarij, et si forsan ipsi pereant. Hoc tamē non habet locū quando remanent ibi totius gregis rollendis, sed singulorum capitibz, tūc. n. non tenetur substituere. 2° habet iusti. de rerū diuisione. §. In pecudē et seq. et l. Vlpian, vbi habz seq. ff. De vsufructu. Et ideo est q̃ grex est quasi vniuersitas, sic sūt capita seorsis spectant. 2° Secūdo. Si vsusfructus sit constitutus in silua aut virgulto, potest fructuarius cedere, nisi vi tempestatis, aut similis rationabilis causa eam euertat. 3° Si in aedibz vsusfructus constituitur, tenetur ad modicas earū reparationē pprio sumptu et integrā seruare. Praeter haec tenetur ad alia tria, 1° ad tributa rei imposita ab rationabilibz rei vsus, sicut bonus et diligens paterfamilias. 2° ad damna ne dominus proprietarius se boni viri arbitratu vsurū fructuariū ipse, quoq; restituere tempore ei prescripto. Vide haec et alia plura partim apud Bellesf. partim vsusfructu, Quomodo i. vsusfructus finiat vel amittat. Vide iusti. §. Finit. Finit. Vide et Couarr. lib. 1° variarū resol. c. 8° Num. 7°.

Dub. 3°. Rñ

vbi partes quandam modum amittendi vsus fructus ponit.

Dub. 4ª — Dubium 4ª. Quid sit vsus? Rh. vsus modus est rei alicui tantum vtendi, salua illius substa. Tabet ex dictis de vsufructu. Addit, salua rei substa, vt excludat ius ad vsus quo res consumit vel alienat, vt ethi dicit vsq, sed non ita pprie. Quid. a. rectedat in vsu fructu, vbi dicit, seruitus personis, eleganter explicata in iustit. tit. de vsu et habitatione. Tria hic solus notanda, 1º. Eius rei concessq est vsq alterius rei, non posse eam alteri locare vel gratis concedere, sicut id q habet vsum fructus. 2º. vsus eodem modo constitui et finiri quo vsus fructus, vt habetur in iustit. eodē tit. 3º. In omnibus rebus alienis quibus aliquo modo vti, velut fructu possemus, considerantur habitationi quandā subiectiones et obligationes respondentes iuri nostro pprio illis habenti, q subiectio vel obligatio vocatur seruitus à iurisperitis, de qua in iustit. tit. De seruitutibus, et duobus seqq. Dico, in oibus rebus alienis, q non sola res sua seruit, sed aliena tantus, vt habetur l. vti fructu, ff. si vsus fructus petatur. Vnde subiectio rei in qua habeo dominium, non est seruitus formalis quamuis eandem habilitatem dicti possit. Est. a. Seruitus duplex. n. Realis et personalis. Realis est q à re debet rei: vt ea q debet iuri tramitis, habitationis, aquæductus, et similis. Personalis est, q à re debet personæ: talis est in re quæ possumus vti vel fructu immediate. Seruitus realis dividit in Rusticam et Vrbanam. Seruitus duplex

+ 1. in ea q debet rustico et vrbano debet. Prædium vrbanum in rebus illud oē ædificium esse in villa sit. Rusticus quodlibet aliud prædium, sicut dictum Seruitutibus q vrbanæ sunt v. g. vt potest non attollat altius quam liceat, ne officiat vicini lumini bus, vt patiatur ligna à vicino immitti in suum parietem et similia. Rusticæ, vt liceat tibi q fundus alterius ire in hunc, vel agere iumentum vel aquæductus et alia, q oportune explicantur in iustit. de seruit. et lib. 8º ff. q hoc est de Seruitutibus. Dubium 5. Quomodo Dub. 5ª distinguitur vsq à dominio in rebus q vsu consumuntur vel alienantur? Sunt duæ sententiæ admodum celebres occasione ordinis Fratrum Minorum, q dicebat nullius rei dominium habere, ne in rebus quidem. Prior est Ioannis 22. in extravaganti q incipit, Ad conditorem, et duobus seqq. Ius vtendi rebus aliis q vsu consumuntur vel alienantur, non distinguit à dominio, ar inde Fratres + Minorum habebat veros dominium in rebus; Et ne dicant Christi vere dominia illud esse apud sedem Apostolicam, esse expresse illud à se, et à sede Apostolica abdicat. Hanc sententiam sequitur Sanctus Antoninus 3ª p. defens. cont. Waldens. tit. 11. et Sylvester verbo, Dominium §. 3. Turrecremata lib. 2º sum. c. 112. ad 10ª opinionem.

Altera sententia est planè contraria. sc. in rebus hoc duo distinguit ar inde minores etsi usus habeant talium rerum, nullo tñ modo habere dominium, sed hoc esse penes sedem Apostolicam. Ita declarauit Nicol. 3º Extra Decret q seruand. tit. de verb. Signif. Et postea clementi 5ª in Clementina Exiit de Paradiso. Eodē titulo. Ante Nicolaum in eadē sententia fuere Innocentius, Richardus, Alexander 4ª, et Greg. 9ª. quod Nicolaus 3º se citat. Hanc sententiam sequitur Dominicus Soto, et Nauarrus, et plures alii. Ita quia sit 1ª prop. Facultas vtendi rebus est esse separata à dominio, et in his rebus q usu vtendo rebus consumuntur vel alienantur, vt pecunia, panis, vinum. Et explicatur et probatur Prop. 1ª

Dupliciter n. potest alicui concedi vsus talis rei v. g. panis vel pecuniæ 1º vt detur ei potestas et ius panem consumendi, et pecunia expendendi absolute et irrevocabiliter, et hoc ius non est multum differens à dominio, vocatq vsus iuris. 2º alio revocabiliter et dependenter à voluntate concedentis ita vt quolibet momento posset revocari sine vlla causa vtendi, vocatq vsus facti. Et hoc ius sine dubio distinguitur à dominio, vt patet ex definitione Dominii, q non est ius alicui absolute disponendi, nisi alio pendeat ex nutu et arbitrio alterius, et tale est q singuli religiosi habent in vestes, libros, cibos, et cætera q illis à superioribus concedantur non n. ita concedit illis vtendi ius quin ad nutus superiorum possint mutari

Prop. 2ª

ob.

R.

ob.

R.

ob.

R.

ob.

R.

sed solus suam sententiam, vt vir doctus, explicuit. Ratio 2ª. Si quod hinc non totus introspiciat, non erit differentia nisi in modo loquendi: non enim negasset Johannes quin fratres minores sine consensu superiori non possint vendere libros q ipsis apponuntur, vt quin superiores possint eos auferre sine iniuria. Vnde quando dicit eos habere dominium non loqr de dominio proprie dicto sed de quida vsu q in effectu aquit valet ac dominium, q ita libere consumunt ac si essent domini.

Dub. 6ª Nota

Dubium 6ª. Quid sit possessio? Notandum, possessionem dici a pedis positione vt habet L. 1ª ff. de acquir. possess. Nam q pedis positione supra bona immobilia q sunt potissima, vt supra agrum vel fundum, solet acquiri possessio. Tribuit a. intendit per nomen nihil ipsum possessio: sed per loca acquiri aliud vel iure possidendi a quo denominari qb possessor. Sicut possidens dicit possessio facti: sub possidendi dicit possessio iuris. Nunc vero et

Assertio 1ª

dico 1º. Possessio facti est detentio rei, corporis, animi et iuris adminiculo. Colligit ex Couarr. ad Regulam Possess. p. 2ª num. 2: in principio. Dico, Est detentio rei, q non solius rei corporalis sed et incorporei, vt Census, Beneficium, seruitus et similia dicuntur possideri a Theologis, vt notat Couarruuias, q a iuris peritis dicuntur quasi possideri. Dico, Corporis adminiculo, q vt rei aliquis incipiat possideri debet ab aliquo corporaliter apprehendi manibus, pedibus, oculis, aut simili modo in se vel in alio in quo consistat continueri, vt statis dicemus. Dico (Animi) q debet eam apprehendere animo possidendi, vnde depositarius non dicitur possidere depositum, q res detinet animo sibi illud retinendi. Dico (et iuris adminiculo) non q ius aliquod possessio facti sit iusta (nam fur vere possidet res furtivas) sed q non fiat

Assertio 2ª

q talis detentio consistat sufficiens ad constituendas possessiones, meritoque dicatur, sicut impedit ne detentio rei sacrae v. g. loci religiosi, facta a Laico consistat possessio, vt habet L. Qui vetat. ff. de acquir. et amitt. poss. Dico 2º. Possessio iuris est ius exercendi alicui rei tanquam sibi non alteri competens possideri. Colligit ex Couarr. num. 3º. Dico (est ius) vt excludatur possessio facti, q formaliter est ipsa occupatio et detentio vnde dor ius oriri, si iusta fuerit: q si vi detentio fuerit iniusta, non oritur ex ea possessio in conscientia, vnde solus dicitur possessio facti, licet I. C. eos possessores sub appellent respicientes forum externum. Dico (est ius exercendi rei) vt excludat dominium, q q se et formaliter tantus est ius disponendi de re propria a re iuris possidendi est q possessor possit res pacifice habere, et iure remedio tueri aduersus turbantes. Dico (non q debeat possideri) q non et habere ius possidendi contra iuris dispositionem, vt v. g. rei sacrae. Dico (tanquam sibi) q si q exercet rei non sue alterius, alter erit possessor. Vnde Tutor non est possessor bonorum pupilli, q illa non detinet vt sua sed vt pupilli, vnde pupillus possidet q tutore, sic et aliqd possidet q seruus et q filius. Vt autem possideas q alius negare vt ille habeat animum detinendi q me: si n. intendat res q sua detinere non possit q illis q non meo nomine detinet: Exempla in seruis, et filiis non emancipatis: si n. eis sint ciuili conditione vt non acquirant sibi, acquirunt nihil est igitur animus non habeant, vt dicit Couarruuias ibi.

Dub. 7ª

Dubium 7ª. Quomodo dividatur possessio? Rn. Ista possessio dividi possit. fr. vel iusta diuersitates titulorum, vel rei bona et mala fidei: vsitatissima tn est quia dividit in civilem et naturalem. Civilis est q solo animo retinetur: Quamuis n. initio vt incipiat possidere requirat animus animi pariter et corporis, vt dictus est, tamen postea vt retineat et continuet possessionem sufficit animus retinendi nec desinit a possessione, vt habet iuxta dict. de acquirendo. §. Possidet. Animo quo possidet q absens a rebus suis. Dicit a. Est possessio civilis q magis fit iure civili quam naturali, vis naturalis modo possidendi sit q naturalem essentiam. Deinde q pars essentialis civilis fr. vsurpationem et

dominio fundi? D. Naturaliter est q corpore semel et aio detineri. Et quando
quid res eripiat vt suas. Et potest dici naturaliter possideri res civiliter: vt quando
ego ipse teneo et se vel q alium vobis quae civiliter possidet: dicitur hic possideo
civiliter et naturaliter possidere, q possessio est firmissima. Potest et esse sepa-
rata a civili, vt si fur eripuerit rem meam, ego civiliter, ille naturaliter possidet.
Hec inferior est, valet tm ad hoc vt qs non possit ab ordinario ejici nisi
interdicto nec ab ipso quidem duce sine authoritate publica. Sed adverte, hanc duo nota
interdum aliter eripi, vt possessio civiliter dicatur quae res possidet domino directo,
naturali. a. quae possidet superficiarius vsus fructus, vel usus, vel habitatione, vel
alia jura diversa a dominio, vt docet Covarr. 2 Variar. 4°. Sic usufructuarius
possidet res vere suo naturaliter quoad usus fructus, quamvis non possideat
eas vere suo quoad dominium directum. Item possidet ipse usus fructus, sicut
ius utendi fruendi quod habet in re.

Dub. 8: Rx

Obijcies 8° Quibus modis acquiritur possessio? Rsp. variis modis acquiri: Solius
apprehensionis sicut modi aliquot statuerunt fidem apprehensionibus his rerum his jur-
ris: nam vera apprehensio, q fit manibus vel pedibus satis est manifesta. Quasi
possessio rerum apprehendit, si antiquus possessor tradat alteri, cui vult possessionem
dare, eiusve domus in qua sunt merces suae vel tradendae, idque apud ipsas domus,
vel in ecclesia domus, vt ibat Covarr. Variarum resolut. c. 18° num. 11°. Et rursus
si hic apprehendat emptor clavibus cuiusve vel ipsas ibi positas apprehendere. 2°
si tradat alteri scripturas seu instrumenta quibus constat de titulo et aliquo
non possidebat. Et ratio est q in tali instrumento cuiusve vel ipsa continetur. 3°
si antiquus possessor cuiusve vel cuiusve ostendat multis fundos, dicitque se tradere
eis ipsius possessionem, et ego significo me accipere. Ratio est q oculi sicut
vel longe quandoque manus quibus res visas quasi contrectamus. 4° Quando post
traditos consentiente antiquo possessore apponit custodia mihi tibi ad quem
id transferatur, sive res sit mobilis, vt pecora, hortus, vel alia merces, sive im-
mobilis, vt castrum, oppidum. Vide alios modos multos statutos apud Antonium
Gomezium ad Leges Taurinas l. 45. a. num. 45°. Adverte tm, quando alicui res posi
tio iam est ipsius cupienti, posse eam in alium transferri sine ulla apprehensione
q sit ita statuendum, vt optime ibat Covarr. lib. 3° Variarum resolut. c. 5° num.
7° et 8° Et ratio est q modi emittendae et acquirendae possessionibus iuris humani
sicuti sunt, q pt statuere varios modos pro magis vel expedire Resp. q dicitur
de rebus rerum. Sic in regno Castellae possessio maioratus et aliis plurimis ad
quos debita venit sine ulla vera vel ficta apprehensione
Salueth l. 45 a Taurina apud Covarr. Possessio. a. civilis aut servitutis appre-
hendi dupliciter, 1° si mittam alterum in agros in quo volo ei servitutem consti-
tuere, et ille eat. 2° si qs stat aliquo tempore tanquam ad se pertinente et
domum eo animo intrarat quo dicere vel prohibere. Quasi modi est gradus et explicat
ea ad ea jura q non sunt in re aliqua constituta, vt ad res obligandi, pecu-
nias et similia, de quo vide Covarr. Regula, Possessor in initio 1a p. §. 8°

Dub. 9: Rx Assertio 1a

Obijcies a. possessio bonorum acquiri docet idem lib. 3° variar. Resol. c. 16°. num. 10.
vide millenalia ad hanc quaestionem de acquirenda possess. variarum rerum et civilium quaestionum.
Resp 1° Quando amittatur possessio tum mobilium, tum immobilium? Ratio
dubit. 1° possessio rerum mobilium tum civilis tum naturalis amittitur ja-
cendo possessorio nolentis eam amplius possidere. 2° q furtum aut rapina
dubit. possessorio nolentis eam amplius possidere. 3° Si alterum resodia eripiat subesse q eam detinent tanquam suam.
Resp. 3° Si alterum resodia eripiat subesse q eam detinent tanquam suam.
q figat, si sint animalia, vt si pecus abierunt a grege desint statis possideri
dubit. Si fallunt et similes animi domestici evolarunt, nec habuerunt ani-
mum revertendi. De qbus et aliis animalibus, vt piscibus, feris, columbis,
et q. 2a
plura dicam S. item ferae, ff. de acquirenda possessione et amittenda.
Si sint animalia, vel bestiae, q possessio ferae vel amissae non amittit q animus
revertendi, vt habet. l. Pomponius ff. eodem. Vide plura de hac re vide titulo, et apud
Gomezium ad l. 45 a Taurinae num. 10°. Dico 2° Rerum immobilium possessio civilis Assertio 2a.

et naturalib amittit 1°: si possessor longo tempore sit absens, vt nec ꝑ se nec ꝑ alios rei instet, nec ꝑ ghibth se nolle amittere possessionē, ꝑ si mō dic absit, vel ghibth, amittit solū naturale, et non ciuilem possessionem. 2° si nec ab alio fiat occupatio et negligat. 3° si nudus statim repetat suam possessionē, et ab occupante repellat. 4°. Si tamen repulsus nō audeat repetere aut inuadere possessionē. Posterius, si nec ita sit occupata vel non sit ghabilis inde occupatio, vt si vir valde potens eam occupet, vel mare, vel flumen assidue inundet: Quandoquidem. possessor est in ipsa re, v.g. in domo, vel fundo, aut in conspectu eius, aut saltem ꝓxe, ita vt ꝑ sto adesse nō opus fuerit, retinet semꝑ rei immobilis possessionem

+. tis naturale his ciuilem, vide plura apud Gomez. 5. Nōn. tit. octavo.

Dub. 10. X

Dubium 1°: Quid ciuilis confert possessio? Rndeo, 1° possessor ghabilis fit bonæ fidei potest ꝓscriptione 1. fiant vt res q̄ non est sua elapso tanto tempore fiat sua, et ors suibus ꝓscripti. 2°. Si oriatur dubium de rei dominio, ista dilucidatio morali et maxime attento dubio vtrius sit, melior est conditio possidentis. 3°. In iudicio pariat ꝓsumptionē dominij, vnde possessor non debet ghabere res esse suas, sed alter q̄ vas repetit, q̄ nisi id sufficienter ghabet, nihil obtinebit. 4°. Ght armis suas possessionē tueri vim vi repellendo. 5°. possessor repellis ght armis suas possessionē repetere modo id fiat statim, non ex intervallo vt infrā dicemus, de q̄bus vide Gomezium 5 Nūm. 190. 6°. Si dns rei repellat inuisse possessore à possessione, amittit dominium, et ius applicat repulso: si non sit dns tenet reddere possessionē repulso, et ipsa æstimationē eius, vt Fabrum. L. si q̄ intantū. Cod. Unde vi: sed Lar. hic non ver esse amplij in vsu vt docet Couar. variar. resol. c. 15°. Num. 7.

Caput 2m. Quibus Dominium competat.

Dominium nō competit Brutis. Suppono 1°. Dominium non competere brutis animantibus, aut aliqd eor brutis. Rō est q̄ carent libero arbitrio, ac ꝓinde non competit eis liberè vtendi vel disponendi de re aliquā aliter. Cuius signum est q̄ nō possit ea interficere sine causa ob solam voluptate: nec naturaliter seruat eius? Et confirmatur ex Script. Genes. 1°. Faciamus hoīem ad imaginē et similitudinē nostrā vt ꝓsit pisibus maris et ꝓ. vbi videtur dominium distribui hominibus et pisces nō imaginē dicit q̄ conscitit in mente dei volūtē. Vide Franc. Victoriā relectio de Indis 1ª ꝓ. Num. 20. Suppono 2°

Competit solis naturæ rationali. Dominium competere soli naturæ rationali, vt deo, Angelis, hoīibus. Ratio q̄ solū iste habent libertatē voluntis q̄ est habere dominium in suos actus, et consequenter potestatē liberè vtendi et disponendi indifferenter actibus liberis de rebus creatis et actibus q̄bus cumque, quos, independenter, et absolutissime in ors creaturis habet dominius nec creatione ꝓpria q̄ quia sola creatura ut secundum substantiā et secundus ors ꝓdicamenta est ex ipso et ꝓ ipsū, et in ipso, ita vt de ors liberè disponere possit sine reatu culpæ iniuria sed plurimum, ꝓpositi sanctū ipsius punitione et ordinatione. nam vt dictus est 1ª 2ª q. 113ª. ipsius gnis indicat quandā obligationē contrā quas sine quadā iniuria agi nequit contra ordinatio, nis sit communitatis quadā necessitate indicat vt aliter disponere nequeat quam ordinauerit. Ita dominius nulli Creaturæ competit potestas q̄ stabilis vlla incommutabilis est, q̄ est, creare res ex nihilo tanquā causa 1ª et independens, ramq̄ assidue influxū conseruare: Angeli a. ꝓprie nō competit dominius nisi suarū actionū, et quādoq̄ habituū et formarū sibi ipsis inditarū, q̄ vsq̄ sūbest earū potestati: rerum a. externarū nō sunt ꝓprie, q̄ neq̄ ex natura rerū, nis non sint ab ipsis pendere, neq̄ ex concessione dei, nisi n. eas administrent, ꝑ non egerent ad finē vllo modo: sed q̄rit de dominio Angelorum, dic de eo non agere. Hominibus competit dominius, nam sūt solis nō externis competit dominius, vt de q̄ liberè disponant ad sua rōda: sed dubium esse ꝑt de varijs gradibus. 1° de parentibus. 2° de filijs familias. 3° de seruis, 4° de religiosis, 5° de clericis. 6° de peregrinis.

Dubium 1m. Utrum parochi ante usus recep. habeant verum dominium? Resp. Ha-
bent verum dominium, ut patet ad Gal. 4°. Quarto tempore habent parochy
usu[m] dissent à servo nisi sit dry eius. Ubi Azor. probat, ut verum dominium
constituat relinqui, nec sufficit q[uod] careat usu[m] rec[epto], q[uia] vere ydiby est rec[epto] et libero
arbitrio q[uod]cumq[ue] q[uod] etate usu[m] impediat, inde furis et iniuria est rapere, vide
Sotum de iustitia. Vide victoriam supra num. 21° et 22°.

Dubium 2m. Utrum filij familiar. sub patria potestate constituti habeant dominium
ac adhuc gra bonorum talibus filijs possint competere. n. Castrensia q[uo]d in-
tra expeditionem, et quasi Castrensia, q[uo]d officio publico, Professiones q[uo]d tabellionatus
obtinuit, et adventitia q[uo]d illis donando non exhibita patribus, vel aliunde
quia industria. De qby vide Sylvest. verbo patria 3 1° num. 3°. Castrensium et
quasi Castrensium habent dominium ydiby et usu fructu, adventitiorum
non ydiby habent, professionum nec ydiby nec usu fructu sed sola
administratione. Vide Sylvest. loco citato.

Dubium 3m. Utrum servi habeant dominium aliquando verum. Resp. Sicra no
obstante illis aliquod dominium competere, sed quicquid acquirit quocunq[ue] causa vel
occasione dominum acquirere, ut habetur in textu. Ita quoad plurima, 3h. nobis. et
2° ad institutes. ff. de peculio: ubi dicit servum nec esse dominum quotidiani
vestimenti, q[uo]d et ab alio possidetur nisi possidere yti: sed consentiendo vel lar
gitate. Dominium tb. 4° de just. et jure q. 2m. a. 2°: putat id dicendum loco
citato in q[uo]d et se ipsum redimendum, non a. in q[uo]d et bello capti sunt: sed aq[ui]:
ubi magis conscientiosus est ut dicamus consistendum in utroq[ue] seruorum gre
ne vera militasse, ut servi possint habere aliq[uo]d dominium etsi non ad ydiby
acquirendum verum, ita ut non teneatur id restituere cui dubie tradere, id q[uo]d
fidi rasby 1°. Si dns expresse vel tacite consentiat ut peculium aliq[uo]d habeat.
2°. Si servo aliq[uo]d donatu vel legetur sub conditione ut ad dnm non perveniat,
3°. si relinquatur absolute et sine conditione servo, non tn intuitu dni. v. g.
industria vel officium exhibitum. 4°. Si ex aliq[uo]d delicto in propria persona commisso
dicto. 5°. Si aliq[uo]d donetur q[uo]d libertas sua pervenia dicto expresse. Denique si aliq[uo]d
subtrahat sine dni incommodo q[uo]d liberi possint apprehendere, aut ptio opa
pta q[uo]d alia faciat ex qby causis acquirat: et q[uo]d hec bona inhabiles ad
et sua libertatem. Dicta Innocentij 4ti in Capite his qui, de Priviby qui,
servus et monasterium inadominium esse pares, q[uo]d neuter alterius ne do-
minus habeat. Resp. Monasterium habere dominium ydiby dictum, et sub inde
sub, non servo ea q[uo]d habet possidet absque sui scientia q[uo]d dnus quo
ad effectum inhabilitatis servitij. non tenetur ea q[uo]d habet ostendere dno,
quia illa abscondere. Vide Navar. de Restitu q. 1m. num. 10 et 12°. monitione.

Dubium 4m: Utrum religiosi habeant dominium aliquando verum? Resp. et dico 1°
quod religiosi ydiby possunt habere dominium bonorum temporalium in rem, ita ut
de rebus vero dominio illa possideat. Est contra Navar. q. Comment. 2°.
Regularibus Num. 3°. et 34° docet ipsos congregationibus religiosorum q
possunt habere ydiby et bona immobilia in rem non competens ydiby
dominium talium bonorum, sed solum administrationem: dominium a. consistere
in solo Christo dno. Sed ybalc ex Conc. Trid. sess. 25a cap. 3°. de Regu-
laribus, ubi declarat ordines mendicantes et domiby tam virorum quam mulierum,
monasteriales exceptis Franciscanis. sc. Capucinis, et Minoribus de observ.
tantia, ut dicunt, bona immobilia illis possidere liceat: alys ib. no ydiby
esse possessor q[uo]d solus habet administrationem sed q[uo]d dominium. 2° q[uo]d Nicol.
Ephes. Epist. docet dominium rerum q[uo]d Franciscani ubicunq[ue] ad usum
fratrum, non a. ad rem congregationem, indicant dicalys religiosis, q[uo]d
bona habere in rem, dominium ytimere ad ipsam congregationem. 3° q[uo]d
dicti DD. monachis quicquid acquirit non sibi acquirere sed monasterio,
ita ut dicti DD. monachis ydiby dominium sed solum usum administrandi, non a. dominium acqui-
rant. 4°. Fratres et reliqui simpliciter habent ut solus pauperibus et ydiby non

consensu excludere dominium à rebus, sed à singulis in ꝑticula parte.

Assertio 2ª. Assertio 2ª. Religiosi ꝓfessi non habent dominium absolutum et independens vt seculares; 1º qz amittunt habitum vt non possit alienari; saltem dominium bonorum immobilium nisi in commodum religionis, sed debent transmitti ad ꝓximos; 2º. n. ollorum restituti debitus est vt religio ꝓsequi possit. 2º qz legitima causa à papa, qui est summus administrator omnium talium bonorum potest ipsis adimi et alio transferri ad aliud pium vsq, religio ꝓ ad victum necessarios, vt patet ex praxi quotidiana. Dico 2º: Religiosi ꝓfessi sunt incapaces vel alio dominij, vsufructus ꝓprietatis et similis tum temporalium mobilium vt immobilium impartibiliter. Est certa vt communis vt patet ex capit. Non debet. Extra. 12ª t. 1ª. in 4 capit. sexti pariter + Comment. 2º de regularib. Et ex capit. Cum ad Monasterium. De statu monach. vbi innocentius 3ª sic ait. Religiosus dispositione in statuto obedientiæ sub voto facione dicitur, ne quid monasterio, ꝓprio aliquo modo possideat. Et infra dicit. Nec papam in eo dispensare posse. Idem scribit ꝙ habet cap. ꝓ sess. 25ª cap. 2º. Ro est, qz Religiosus ꝓ solemne ꝓfessionem non solus spoliatur omni dominio, sed et fit se incapax vel dominij ꝓprij temporalis, etsi n. voto simplici non amittat quod dominium, nec efficiat incapax voto solemni amittit et fit incapax, qz solemnitas voti scripta et confirmatione Sedis ꝑ includit. Dico (ex ordinatione Sedis) qd incapacitas vel noua inducta ꝓfic ex natura voti, vt patet in voto simplici ꝙ non minus est in eo voto quam solemne: nec ex mera intentione voventis, vt patet in religione non approbata à sede Apostolica, qualis est Fratrensium, vide no infra aliud quas ordinatio Sedis statuentis vt ꝓfessio in religione approbata sine effectu habeat. Hinc infert Navar. c. de Reddit. t. 1ª Num. 10 et 12 Et Comment. 2º Num. 2º. Religiosus ꝓfessus nullo iure habere dominium Nota. vestis quas qua induit, aut panis quo vescit, sed quicqd habet esse proprij subiectus administrationi Superioris, sine cuius consensu nihil habere possit. Vnde peccat mortaliter 1º. Si aliqd alicui ponenti negat et retinendo illo consensu. 2º. Si donat, vendat aliquid sine consensu Superioris. 3º. Si abscondat ne Superior sciat. Denique si possideat aliqd tanquam proprium: nolendo illud ꝓmittere Superioris dispositioni, aut minus quas cuiusdam affectus dico vt adimatur. Dico, Religiosos esse incapaces dominij rerum temporalium, qz retinent et bonorum spiritualium possidet habere dominium vel quasi dominium. Nam regulares beneficiorum, et possint dominium vel quasi dominium et possessionem fructuum beneficiorum, et possint agere nomine proprio ad eorum dominium vendicandum, et adipiscendum, petendum, retinendum eorum possessionem similiter simplex religiosus ꝓt agere nomine proprio sine licentia eligendi sibi confessorem, et iure alimentorum et iure mandati in tali vel tali monasterio. De quo vide Navar. t. 1ª. de Reddit. num. 9º, et Comment. 2º. De regularib. Ro est qz Religiosi ꝓ voto paupertatis non renunciant bonis spiritualibus, nec iuribus ꝓditis aut debentur ꝑ talibus debentur: sed tantum temporalibus, vt docet D. Thom. 2ª 2æ. q. 186. a. 7. ad 4º. et Caiet. ibidem. Dico 3º. Religiosi non ꝓfessi, sed ꝓ solum voto simplici Assertio 3ª. acceptato ab Ecclia sudi veri religiosi, non fiunt incapaces dominij, sed retinent quamdiu Superiori vis: non possunt ꝙ habere alibi vbi sedes nis, vel alionis, sine Superioris consensu. patet ex Constitut. Greg. 13 in + anno 1584 ꝙ incipit. Alamdenta dico 5. Dico 4º: Religiosi beneficiarij Assertio 4ª. sunt Abbates, Priores, Præpositi, Commendatarij, et illi habentur beneficia regulariter etsi nullus habeant dominium, habent ꝙ ius habere administrationem et dispensandi bona suorum beneficiorum, n. ad determinatos sumptus suos, et ad pias causas, nisi parte subtracta alicui limitata. Ro est qz dor est aliud reservatum a suo + Canonicis. De quo vide Navar. Comment. 2º. Num. 16 et sequentibus.

Dico 5°. Superiores religionis non possunt alicui regulari committere illa bona stabilia, et census Reddit, fundi, edificia, hortationes, et ad illis tantummodo et administrationem. Ut patet ex Conc. Trid. sess. 25ª. Cap. 2°. de Regularibus, ubi sic habetur. Nec deinceps liceat Superiores bona stabilia alicui regulari committere et ad illis fructus vel usum, administrationem, aut Commendam administrationis. Bonorum, Monasteriorum seu Conventuum ad solos officiales pertinet, ad nullos Superiores, ut ex Navar. Comment. 2° de Regul. num. 15° et 18° patet. Nec valet solos continere sub cura, esse declarationem Capituli. Cui ad no. 4 Sed longe verius est, Sic nullus sub introducit ad tollendos abusus, qui circa temporalia immobilia sequi solent spiritualia, duos Regulares talia bona tanquam sua videlicet administrare, et fructus in quosvis usus liberè expendere, unde velut ad solos officiales bonorum administrationem pertinere. Ita docet Covarruvias. q. 5ª in summa, Petrus Navar. lib. 3° de Restit. cap. 1°. nu. 176°. et apte colligit ex responsis Cardinalium 4 sunt dubia emergentia ex Conc. Trid. 4 ne nobilissimi quos pro: vel in usus convertere soluerunt ff Concilij decretis. Unde patet non posse Superiores regulares monasteria annuas quas ipsi administrent et officiis et aliis necessitatibus, sicut ex si ipsi eas non administrent, sed alius, et receptor à quo necessaria petant. 2°. Quia debet 4 inferiores dari 4 alimentis, et alia necessaria usibus ingredientis monasterium, non posse punitis ingredient et ipse eas administret, sed solos officiales ordinatos, quamvis eorum fructus usibus destinati sint impendendi; nullus. n. sub gravi tales vitio, modo privata persona non administret, nec aliqua curia sibi in illis usurpet. Notandum ex est. Papas posse talium bonorum liberam administrationem religiosis privatis committere modo id faciant in piis usibus sicut constat martinus navarro Beneficia et eorum dispensatione ens aliqua esset religiosis ordinis Canonicis regularibus, nunc et in decretis Concilij et commendis, dispensare, ut patet ex Conc. Trid. de Conc. Qui. n. sic negant et negare regerunt Pontificem esse superiorem Concilij 4 negare est erroneum. Dico 6°. possunt ex Superiores committere aliqua monasteria et provincia, ad usus ex piis quibus subditis. Est quod dicit. v. g. Vescovi, libros et fructus superfluos: Qui ex habent esse stabilia patrimonia reservanda, nec in eis debet usus religiosis superfluis, ut Concilia ait. Simili modo possunt committi aliqui fructus religiosis, ut sentiunt. Et, q. sic nullo iure vetat. Dico. Cur. Trid. ex gravare et mobilium possessione. Licet religiosis, loco citato. Dico. Cur. legit de ijs bonis q mundi sunt incorporata monasterio, aut sine cuius Superioris licentia à religiosis obtinebantur. Dicit ex quamvis Superior possit sine consensu committere talia bona si pertinent stabilia non existunt, vio 4 se malis non sit: nullo ex modo expedire obmagnum spiritualis spiritualis, et praui usus, vide in religionibus reformatis non facile admittit. Concilio infra 1° Religiosis fratres Abbatis, Commendatores vel Episcopis visi pos: sit in brevi usu expendere et in piis causis non ex parte expendere in vel valeat in multis casus, equos. s. aut diuare suos amicos aut si forent heredes ad vesti: libros similiter et eos 4 ea accrescunt. Ro est qr cum non est Dns sed bona ecclie administrator et dispensator habeat tantummodo sub ad expendenda illa sua ecclie intentione religionis vel Ecclesie in cuius sicut dominio, et eorum religionis vel Ecclesie reliquerunt. Vide Navar. q. 13ª de Reddit. nu. 17 et 33ª. Concilio 2°. Errare mortaliter religiosis subditis 4 ex vitio monasterii sibi aliqd capiat alicui inquirenti sine expressa vel presumpta Superioris facultate. Simi: liter si alteri donet. Ro est tum qr vestit fructus contradictus non tria imitio non sit, 4 ideo est, imitio legitimo administratore, tum qr furit contra voluntatem assi: mere sibi illud vi spiritualis, et operetur adhuc dominij, 4 ex voluntate illi no licet. Nec obstat si dicit Superior fratre committere si regatur fuisset, qr aliunde dicere Superiores committere si rogaverit, aliud Superiore gratis vel spiritualis significasse

Assertio 5ª

Nota.

Assertio 6ª

Ob.

Ro

Nota.

Concilio 1ª.

Concilio 2ª.

plantare sibi vt sine alia peruersitate accipiat. nam ecce aquisitionem
reddunt q̄ petunt si rei sint conscientiam, non tñ debent licet sine culpa eam
possione accipere, nam absolute solidum vt sine petitione non accipiant. dicit sic
non est verum suspicionem committi, sed solum esset si rogarent, quare non est
tuz et dici q̄t accipere licet rati habitum, nam rati habitio non habet locum
Peruersitatio. quando recedit q̄t accipi et rogari, sed licet solum quando habet sicut certum
vt ipse non potuerint rationabiliter esse inuiti, aut certe si bona fide existimant
illos esse contentos vt sine venia id faciat. 3° infirmi religiosi & sibi ipsis
Corollo 3ª. ea vel donata fuit, et ideo est q̄ militum nihil in eam non habet.
Dubium 5? Vtrum clerici non religiosi habeant aliquam veram dominium
Dub. 5? et q̄ando. Notandum cū Matar. q. 1ª de Reddit. monit. 19ª. Beneficiatus
Nota. vilarum licia gratia concessionis habere posse. ſt. patrimonialia, q̄alia sunt
hereditate et industria vel donatione vel alio modo vt Laici acquirit. alia
quasi patrimonialia q̄ acquirit clerici, non vice beneficii, sed diuendo missas
agendo vicarios temporales, predicatores, confessarios, Magistros: Alia sunt mere
Ecclesiastica, q̄alia sunt ea q̄ percipiunt vice Canonicatus, et similia, vnde
respondeo et dico 1°. Clerici non religiosi habent verum dominium bonorum
Prop. 1ª. patrimonialium. Patet, q̄a q̄ clericatus vel ordine nec sibi habent incompatibile
cum nec et se domino abdicant. Dico 2°. Clerici et habent dominium bonorum
Prop. 2ª. quasi patrimonialium, v.g. redditus q̄ acquirunt vice missarum, vel officii diuini
vel confessionis, vel ex Cappellania aut vicaria non predicti. Ita communiter
in Capite Cum in officijs. De testamento nudum. q°. Ideo est q̄ licet dando vel tempore
in Eleemosyna sibi reseruare constituta, vel tempore in stipendijs quibus
mercedes & opera pistia. nec refert q̄ tales stipendia cuilibet bonum quidem q̄
Peruersitatio. libere a fidelibus constituta sunt. vt si constituant alicui & vno anno non
vere fiat diuinum illius premium: si. n. pauper fit diuinum Eleemosyna, q̄ ex dato alicui
libere et sine onere: multo magis clerici fiet diuinum pensionis q̄ ex constituto
indifferenti q̄ aliquid operis. vide Matar. q. 1ª. de reddit. monit. 19ª. et 39ª. vbi
dicit contra innocentium. licet bona acquisita patrimonialibus, ac pinde clericis
de illis libere disponere. Dico 3°. Prelati seculares habent dominium vt
Prop. 3ª. vnis bonorum q̄ tanquam diuini temporalis percipiunt. v. g. videmus quosdam epos
esse Barones, Comites, Duces, et habere villas, castra, oppida, q̄ Ecclesie
donata sunt et Episcopatui annexa, fundi et bona q̄ ex dicto principio reddunt
absolute in ipsorum dominium, vt dicit Dominus Soto Lib. 1° de iust. et iure. q. 4.
arti 3°. Concl. 4ª. Caiet. infra q. 185ª. a. 7ª. Et ita est, licet q̄ fundi immunes
alii principi obtinuit seculares, vnde non minus dicitur ad illos pertinere
si tantum seculares essent, tunc q̄ bona non vadunt Ecclesie data sub
tradicione et modo vbi illis et pauperi olim quemadmodum donatores non dederunt
fuerint. ea lex sparte abstinendi prohibita: sed videntur donata absoluti ad ipsos
vsus et splendorem religionis, et ad suffragia Ecclesiastica obtinenda. vnde licet
q̄t, etsi beneficiarij non expectant bona in pia causa, non obligantur
ipsos ad restitutionem, quamuis a peccato mortifero non excusentur. Dico 4°.
Assertio 4ª. Canonici et alij beneficiarij fiunt domini illorum fructuum et pecuniarum
quod accipiunt et debent fideliter et obligationibus, salte quoad ea pars
q̄ necessaria est ad statum recte honeste sustentationis. Est communis inter
doctos Canonistas, et q̄tidie Theologos. Et ita est q̄ bona pars est ecclesie
rei recte q̄ Ecclesie seruiunt, dignum. n. est operarium mercede sua, vnde si quid
velint sibi et bona parte detrahere, possunt de eo disponere, sicut de bonis
secularibus, q̄ militibus debent obligationem peculiarem nisi bona seculares, vnde
vel pias causas benevole expendere quam bona seculares, vt nude dicit
Caiet. vbi

Cōsuetudinal in Capit. Cūs in offertorio. Num. 20. et Domin. Soto 5. Conclu. 6ª.
Et ita est q̄ liberè poterunt hoc expendere in suos vsus, q̄ sibi ipsos velint fran-
dare, vel vti bonis patrimonialibus possint ea ritibus alterū donare. Idem sentit
Cōsuarr. de hoc redditibus quos dignissimā meretur zelotia et labores impensi in
Ecclia regimine recepit id q̄ Ecclia viros gessit, v.g. Pastor, Lector Capituli,
Scholasticus. Sed tota difficultas est de ea parte fructuū q̄ nō est necessaria pso-
nis vel statui, sed superflua. v.g. Petrus percipit 1000 florenos et sibi Canonicatui,
et 500 ei sufficiunt ad honestū statū sibi sustentationē, ita vt fructus 500 quos
annuē percipit, vltrius fiat diuīs illorum? Nauarrus Cōs. de Redditibus Ecclesiasticis
annuē diuīdi vtrum ostendere clericos nō esse Dnos illius portionis redeūdalis,
sed solos dispensatores, ita vt ex iustitia teneant expendere in pias causas,
nec vt ad restitutionē obligentur si secus fecerint: Sicut aromum alioquin bo-
nus contra intentionē Domini sui bona expendens. Idem docet Fran:
cisc. Turrianus in quādā Epla ad Episcopos Laodicenses quas refert Nauarr. q. 3ª.
de redditibus, et plerique Canonistæ et Theologi quos adducit Nauarr. q. 2ª. de redditibus
num. 7ª. et Franciscus Sarmiento de Redditibus Eccles. p. 2ª. c. 2º. Sed aduerte ex Cōsuarr.
fusius ex hoc Dd. tantū velle diuīsa illorum esse expensione bonis pauperibus in
casu grauis, non a. inditi obligationē restitutionis, vt Gabriel et Maior. quos
vide. a. ex hoc nullus tribuere dominium Clericis in illa bona Ecclesiastica, sed solius
administrationē, ita ferè ait Canonistæ sentire, et ex Theologis Halensis, Richardus
et Waldensis. Alij verò docent Clericos beneficiarios ita esse absolutè Dnos
bonorum patrimonialium vt bona liberè de eis possint disponere quām de patrimonialibus
illis, nec magis in hoc quās in illis peccare. Quam sententiam Nauarrus tribuit
suo Antagonistæ Francisco Sarmiento, q̄ ibi negat se ita sentire. Sed inter hās
duas sententias media vera esse veriſſima. Pro quā dico 1º. Post exactionē bono-
rum sententias pauperibus assignationē singulis titulis suis, Clericis, bene-
ficiorum et rectoribus pauperibus assignationē singulis titulis suis annexorum,
Prælati et et Episcopi ficiunt Domini eius pauperibus titulo suo annexorum,
nec habent ad restitutionē si eos non expenderint in pias causas, quāuis
sub peccato mortali ad hoc obligentur. Haec sententia docet D. Thom. infra q. 185ª
ar. 7º. Et Sylu. 6º arto 12º. Quem sequit Domin. Soto. lib. 1º de iustit. q. 4ª
arto 10. et Sylvester verbo Clericus, Et Adrian. infra de Restit. §. Pro clariori.
Conclu 2ª et 4ª. Cōsuarr. supra, et plerique recentiores. Dicit post exactis
omnibus beneficiorum q̄ antiquis essent instituta et singulis sua portio assig-
nata, alia erat ratio, fuit. n. Diuerbant Clericis in communi, et singulis dabatur
ab Episcopo quantum satis erat, q. a. superarent communibus in pauperes
et alios pios vsus. Ita exactis, et 1º q̄ beneficiarij habeant absolutē eius
modi dominium, 1º q̄ nemo est spoliandus dominio vel proprietate bono-
rum sibi attributorum, nisi satis constet eos aut nō posse habere, aut de
facto nō habere tale dominium. 3º, nemo est cogendus ad restitutionem
bonorum q̄ possidet nisi constet esse aliena: Atq̄ nulla est eō vel authoritas
q̄ sufficienter probat clericos non habere dominium bonorum, aut hor
bona ex iustitia esse alijs debita, q̄ vera sint tenendi Domini. Maior
patet q̄ est Regula iuris. Minor probatur, q̄ nunquam id potest haberi ex modo bona
Clericis fidelium quo hæc bona ad Ecclias translata sunt, nunquam ex Ecclia
distributione: non primum, q̄ nō constat fideles q̄ bona sua Ecclias donarunt,
donasse sub hoc modo et conditione. Vt Ecclesia teneretur ex eis q̄ suppeditant
pauperibus sustentationi alere pauperes, aut genuere pias causas, vt ipsi possent
alteri opus. Quamobrem fideles hoc intenderunt tantū, non vt esse ere-
ctæ, nisi fierent ergā Ecclias modestissimi et humillimi tales conditi-
ones apponere, aut tali onere Ecclias onerasse, ipsorum nō Ecclesiasticis
bus essent sanctissimi, et satis q̄ se ad pias causas videretur expen-

Difficultas.

Sententia Nauarri.

Assertio 1ª

Confirmat q̃ dat et alia bona Eccl̃ie data fuerunt à fidelibꝫ ꝑ aliqua fal-
fragionꝫ et orationum subsidio, vel et ad Eccl̃ie splendorem, q̃alia sunt ea q̃
Constantini, Caroly magni, et alij Principes Eccl̃ie donarunt, q̃ non est rev-
dibile vel tales conditione apposuisse sua donationi: & si non apposuerit
tacite nulla est ꝛo nec dat in ꝓ absolutis dominijs Ecclesiastiorum non hꝫ
sanct. Dioꝝ. Salthꝫ decimas dantꝫ à fidelibꝫ eis ouera alendi pauperes,
Ob. q̃ q̃ decimas percipiunt tenebunt. Rõ. N. Aut. non n. possunt fideles Chi-
& ristianis imponere vllas obligatione vel detinendis, q̃ decime illis debent
et iustitia vel ministerij Ecclesiastici, vt recte dont. Durand. infra q. 71.
arto 1o. Et ꝛo est q̃ ex iustitia populꝫ tenetꝫ alere et q̃ dignitate sacerdo-
tes q̃ illis spiritualia administrant, idꝫ hũm naturale dictat et apud Ec-
clesiasticos: lege a positiua et consuetudine introductũ est vt decima pars
ad laur rationꝫ datꝫ ad imitatione legis veteris, vbi q̃dam pars
esset Sacerdotes decima tꝫ pars fructuũ diuinitꝫ determinata fuit
tantꝫ vel decimandi est ois spirituale pro spirituali pendatꝫ q̃
ad vsũ militis vel subeunt pauperes. Itaq; et antiquitus vlla certa portio pro
pterby et decimis esset attributa totis cuius dominium erat penes Eccl̃iam
nec tenebantꝫ ex iustitia quibꝫ ex illis subuenire. Vide Dom. Sot
Ab. 1o. q. 4a. a. 3o. Cour. 5a. Sed nec ex dispositione Eccl̃ie clerici recent
dominio aut tenentꝫ ad restitutionem male expensorꝫ. 1o q̃ Canones
nusquam iudicant Clericos subire tales obligationꝫ q̃ sine dubio graue
sic ita esset, aut Eccl̃ia sic statuisset: Nam non omiserunt experimenta eo
ad restitutionem teneri q̃ bona Ecclesiæ applicata alienant, aut ea q̃ dispen-
sant pro suis rationibꝫ, aut pauperibꝫ alendis, sibi assumunt quamuis sit admini-
trator. Vide Cauent. Nulli liceat 12a Ca. q. 2a Et Can. Multi. Ca. 12 q. 1a
et totam q̃stionem 1am Ca. 16am Et in decretalibꝫ totis titulis De rebꝫ Eccl̃ie non
alienandis. 2o q̃ Canones satis apte iudicant tales subire obligationes
nius sudoris pretendo. Nam Capitulo Viro, de Clerico nõ residente dicit
Qui diuinis officijs non interfuit nisi iusta et rationabili causa remanserit
aut infirmitate, aut euidenti Eccl̃ie vtilitate voluerit non statim die pe-
cidianarij distributionem, nec fuerunt eis de suis, sed ad restitutionem sic ar-
ctantur obligantꝫ: Supponit q̃ aliter fieri debet. Et si velit q̃ subtrahat
fuerit diei quotidianarij distributionis, nisi non et alioquin pecuniarij,
tertia vis ocio dent ex diuinis officijs siue publice siue priuatis dis-
tendis. Tenent Nauarrꝫ et Canonistæ, Esse diuꝫ quoad fideles admini-
Ratio Nauarri implet bratione. Sed dat ꝛo contra est nimis contorta, non n. possunt plausibꝫ
verbis veris dominium expirare. Alioꝫ et Abbates essent diuini
pecuniarij, q̃ nemo dixerit. Cour. Trid. sess. 22a cap. 3o de Reformat.
statuit vt in oibꝫ Eccl̃ijs Cathedralibꝫ et collegiatis totius pars fructu-
tuis oĩum dignitatꝫ, ꝓsonatuũ et officiorꝫ in distributionibus diuinis
vt sc. q̃ quotidianas obtinent si ꝓsonaliter cum cæteris diuinis q̃ubilibet
die statuto non impleuerint illicite diei distributionẽ amittant, nec ei
quoquo modo dominium acquirant sed fabricæ Eccl̃ie vel alteri pio loco
applicetur. Supponit q̃ fieri debet si ꝓsonaliter adfuerint. Idem sess. 23a Cap.
de reformat. statuit, vt Episcopi q̃ vltra bienniũ, nisi vrgente urgente
sitate, absint ab Eccl̃ijs suis (nisi ex iusta causa) frudꝫ nõ faciant suos
q̃ tota tempora absentiæ sed tenentur fabricæ vel pauperibꝫ erogare. Sessio
cap. 12o. Statuit vt ꝓsi de beneficio curas animarum habente, vel de Cano-
catu aut dignitate in Eccl̃ia Cathedrali tenentꝫ ꝓsidere tabi diuina
mensæ adesse, alioq; fructu non fruentur sed. Ibidem decernit ne Canonici

vltra hui⁹ mensis ꝯ̃ a suis Ecclesijs quolibet anno abesse possint, aliq; 1°
anno priuilegio vndecimus media parte fructuū quos tūc et ꝑbende et residen-
tie fert suos: q; si iterū eadem fecerit vsq; negligentia, priuetur ꝯ̃ fructibus
quos eodē anno lucrari fecerit. 2ª Probatio. Ecclia non retinebit patia
vel donationes q̃s beneficiarij fructus reditusue aliquos alienant, aut vane
expendunt, q; sine dubio faceret si existimaret eos non esse alienos. Quos
nos dicimus quilibet debet patribus et ꝑ̃ quos tenet vt q; ipse ex substātia debi-
tus fert ꝑbeat. 3ª Probatio. Per ordinē beneficiorū patia est diuisio bo-
norū, ꝯuū, et quos una pars applicata est Episcopo, altera Clericis, 3ª
fabrice, 4ª pauperibus, alij ꝑ eam diuisionē quando pauperes aliq̃d recipi-
unt ex sua portione vere fiunt alij Domini, q̃ similiter Clerici, et Epi:
rep: sua portionis fiunt Domini. Denig; valde mirū esset, si nō fie-
rent Dei et hominū ad restitutionē, Ecclia q̃mittere possit et quos
libet tanta inuestitas, et eos non compellere sint administratores bono.
rū alienorū compelli solent. Alij de sunt ꝯplia rōnū, Aliab vide apud
Franciscū Seruientū, de reditibus Ecclesiasticis q. 9ª rap. 1°. vbi diuersis
rōnib⁹ adfert. Ex a. patent mortiferi si expendant illos reditus
portionē in vsq; ꝑplanos, vel ad ditandos suos amicos, est rōnis sententia DD.
et glat 1°. q; est districtus Ecclie ꝑceptis. Nam. Conc. Trid. sess. 25ª de
reformat. cap. 1°. sic ait. Cū vero vix inueniri possit, qui ab vllis reditibus
Ecclie consanguineos, familiares suos augere studeant, eis et ꝑsonis
Canonū ꝓhibeant ne vllos Ecclesiasticos, q̃ dei sunt, consanguineos donet,
sed si pauperes sint eis vt pauperibus distribuant. Et infrā. Quia vero de
Episcopis dicta sunt, eadem non solū in q̃buscūq; beneficia Ecclesiastica
tam secularia q̃m regularia obtinentibus q̃ gradus sibi quālibet obseruari,
sed et ad Ecclie Romane Cardinales ꝑtinere decreuit. Ex hoc decreto
colligit, et esse pdictū motiue expendere magnā aliquā summā in vsq;
quod, vt in magnifica conuiuia, in vestes pretiosas, et filia stabuli non rō-
uentia, nam eadem rō hic locū habet, q; nō sunt vsq; dei. q. donata
vt ad honorē dei expendant. Idem sabib⁹ insinuant antiqui Canonū, vt
Canon Aplicus 39ª secundus antiquā editionē, et 37ª secundus nouā, et multi
alij. q. Laborat Cauſ 12ª q. 1ª. Secundo q; hec intentione et principali fine a
fidelibus donata sunt, et Ecclia eodē modo acceptauit, vt. sc. in pias causas
et ad honorē dei expendant, quorū pia intentio, si aliter fiat, frustrat
dicit J. PP. et Doctores rōe huius intentionis dicunt bona ista esse pauperū
et patrimonium Christi: quibus verbis insinuant peculiarē obligationē ad
vsus hisce bonis vt in pias causas insumant. Tertiō q; post Christi
rōe sui gradus et minores q̃ obtinent in Ecclia (sicut ex veteri pauperū
rū et ecclesiarum patrū et laborū) peculiari debito charitatis et mi-
sericordie tenent hec in pauperes et pia opa impendere. Dicet. fructus
beneficiorum sunt stipendia ministrorum Ecclie, cui q̃ non possunt alia
expendere sicut alia q̃ iusto labore lucrantur. Rdeo. sunt stipendia
quod ea parte q̃ honeste sustentationi est necessaria, nisi forte magnū
laborē subeant vt iustissime augeri mereantur, sed ordinarie pauci
laborant, ita vt nichil ex iustitia debeatur ꝑter sustentationē, reliquus
non est debitus ex iustitia sed liberali assignatio, vt et ipsi in pauperes
sint liberales. Ex hoc rollight et, reiecto ꝓpto positiuo, nulla rōne
ratio posse introduci vt id q; redditur Ecclie in quibuscūq; vsq; possit ex-
pendi. Nec obstat q; in variis diocesibus sit consuetudo immemorabilis
vt beneficiarij habeant ex huiusmodi bonis, vel omnibus, vel dimidia parte,

Bona superflua Ecclesiarum quo sensu sint patrimonia pauperum

vide Soto. lib. 1° de iust. q. 9ª a. 9°. Conclu. 2ª et 3ª

Ob.

R

Conclio

Praeuaricatio.

Clerici absoluti p̄hibent hostiari de bonis suorum beneficiariis.

idē in quōsūis vsū, aut si intestati moriantur, consanguinei succedant simil in bonis patrimonialibꝫ. de quo vide Couarr. in Capit. Quis de offitio. de testamentis. Mūs. q°. Hoc n. est intelligendū non de eo q̄ vendendat, sed de ea parte quam Clerici in suis vsū poterant conuertere, et sibi detrahere, sine cōi absolutē p̄hibente Clerici hostiari de bonis suorū beneficiorū, vt patet Capit. Ad hec. et Capit. Relatū, de testamētis. ideo ad hostiarios p̄dicti modo, et de eo q̄ sibi detrahere, siue in pios vsū, siue aliter erogant bonis fidei consuetudinis aut spōsalis facultatis. Contra hanc p̄dictorū q̄dā parte adstruit dominicus Clericorū, sicut multa alia, et Canonistę PP. vide Nauar. c. 1°. de reddit. Mouit. 21ª 22ª. 23ª. vbi habet 17 vōs.

Ob. 1° Asserunt multi Canonū et PP. q̄ dicunt bona Ecclesiastica esse patrimonium Christi, esse bona pauperū, et Clericos esse tm dispensatores et procuratores bonorū Ecclie. Ideo. Dicunt patrimonium Christi, q̄ PP. vocant

R̄ reditus Christi sicut donata: dicunt a. bona pauperū q̄ oīa superflua pauperibꝫ erogare debent. q̄a vō B. Hieron. dicit et de secularibꝫ. similiter Hospitale. Item q̄ peculiari vō Clerici ex sed bonis pauperibꝫ subuenire debent Quando et vbicūq; in comi, sicut in primitiua Ecclia, sine ea q̄ ex fidelibꝫ dabant erant communia pauperū, nam singuli erant voluntarie pauperes q̄ abdicabāt illa a se, vt patet ex gestis Apl̄orū. Verū hoc vō nō dicit durauit usq; inter Clericos, et hinc ipsi non habebant dominium in p̄dictis sed in comi: vt colligit ex Crysto Can. Egredit. Et Canon. Episcopi. q. 12. Quando a. etiam Clericis deferit vita ista comi fuit facta diuisione bonorū, sibi singuli suę portioni dominium habere cepērunt. Vide Sole 5 arto 3°. Dicunt a. dispensatores et procuratores respectu habito ad illud tempꝫ quo bona nondū erant diuisa. Ob. Obiecit 2°. Multi Canonū iubent reddit. et bona Ecclie dividi in 4or partes, et vnam q̄dem tribui Episcopo, seruandam Clericis et 3as pauperibꝫ. Ita habet Canon de reddit. q̄ est Simplicii papę, et Can. Vobis. Et Canon. Constat. Et Canon. Quidam. q̄i sunt Gelasii, Et Can. Cognouimus. Et Can. Nos est, q̄i sunt Gregorii, Et habetur 12 q. 2ª. Aliq in plerisq; locis non quibuscūq; assignatis pauperibꝫ, sed solis Episcopo, Clericis et Fabricę, q̄ pauperes tm continuę in p̄senti Clericorū et Episcoporū, ac p̄inde ex iustitia sibi nunc illud dare q̄ ipsi non est necessarium. Nec satisfacit si dicat Canonē ipsū intelligendū de bonis vsū ad illud tempꝫ donatis, non a. de donandis in posterum, q. Greg. exprimit iubet vt sicut de plerisq; reddit. sicut de bonis q̄ in posterum deuenient quarta seruanda distributionis Canonicę dispensandā

R̄ Ideo. Ep ipsi Canonibꝫ satis nouimus Clericos teneri ex propria Ecclia in q̄ loco vbi pauperibꝫ sua 4ta non est assignata ea q̄ redundant pauperibus erogare. non q̄ ex iustitia pauperibꝫ sint debeant, sed q̄ sancti Canonici iubent vt ipsi ex Ecclie reditibꝫ 4ta pars det, hoc n. potuit Ecclesia p̄cipere, q̄ ab solutis bonis habet administrationē, et q̄ hoc nō est seruandū in bonis Ecclesiasticis diuisione et beneficiorū erectione, debitamq; non est q̄ obliget beneficiarios vt ea q̄ superant bonesta sustentationi pauperū conferant. Dicit. Hospitalia ex sed bona videntur constituta p̄

Ob. pauperibꝫ sua 4ta est assignata. Ideo n. stante, plerisq; n. alia vō erecta

R̄ sicut ita vt bona Ecclesiasticorum nihil sit deputatū. Si constaret aliquā erecta esse ex hac 4ta nihilominus tm superflua tenetur erogare in pauperes, vel pial causas q̄ magis deficiunt, q̄ hoc est mens Canonū.

Ob. Dicit. Hinc seq̄ vō, vbi pauperibꝫ sua 4ta non est assignata clerici nō possunt superflua erogare in alios pios vsū. nam Pontifices iubent 4ta dari pauperibꝫ. Ideo n. Cons. possent. n. erigere aliud beneficium, vel donare sic

R̄ hoc, vel instituere magistros scientiarū, vsū. n. Ecclie sic habet vt hoc ei⁹dem rōni repugnant. Obiecit 3°. Clerici non possunt de bonis Ecclesiasti

Ob.

tistari, q̃ non sunt Dñi. Arte patet. Can. Relatis. Et Can. Ad hec, de hiis by.
& confirmat q̃ Agri, Domy, et ista acquisita bonis Ecclesiasticis pertinent ad Eccle-
siam, non ad ipsos Clericos. Vt patet ex Can. Placuit, 12ª q. 3ª. q est Cone. Carthag. 3ª.
Et Can. Sacerdotes, 12 q. 4ª. Et Cone. Tolet. 9º. q̃ patrimonia quæ hec acquisita ad eccle-
siam pertinet. Rñ. Hec habent ita plenum et absolutum dominium vt bona secularia, ℟
habent & dicit dominium sed legibus civilibus exemptum, ita vt vsq̃ dominium in rebus
aliis impedial, sicut in impubere. Ad confirmationem vero 1º. Canones illi videntur
loq̃ de Episcopis vel aliis Sacerdotibus q et bona rebus Ecclie quorum sunt admi-
nistratores, aliqd comparant, hoc n. redit in dominium Ecclie. Ad 2º. Vt Cons.
q. Ecclesia potuit statuere vt si alia aliqua immobilia comparentur pertinentia
Ecclesiastica ea redderent in dominium Ecclie, ne sc. Clerici opibus ecclesiarum
ditarent, sed potius pertinentia sua in pauperes conferrent. vide plura p apud
Hugu. 5, et Sermento 3ª p. de Restitutionibus cap. 2º. q difficultatem no habent.
Dubium 6º. Utrum clerici habeant dominium bonorum immobilium Ecclie? Rñdeo. Dub. 6º.
Vtrum in parte habet dominium bonorum immobilium Ecclie, sed ipsa Ecclesia in &
toto. et totalis Ecclesiastica universitas Diocesis, vis sed hs limitationibus. 1º vt Dom-
inus tanquam caput omnium Ecclesiasticorum habeat supremam omnium bonorum admi-
nistrationem. 2º. Vt si necessarium sit vel valde expediens ad totius boni Eccle-
sie posset Pontifex ea ad alios vsus, et et ad alias Dioceses transferre. Sic videmus
interdum bona Ecclesiastica remoti principibus secularibus ad Ecclie vtilitatem.
3º vt totalis Ecclesiastica universitas Diocesis teneat illa ad posteros transmittere
nec possit ea vendere aut exhindere p arbitrio. Vide Sermento 4ª p. tap. vltio.
Dubium 7º. Utrum peccatores sint domini rapacis? Sunt sic due sententie. Dub. 7º.
Prior est, peccatores nullius habere dominium sed q̃ potius mortiferum. illud
amittere. Charitas n. esse principium vitalis omnium dominiorum à quo ceteri alij
dependeant, et quo sublato reliqua cetera corruant. Ita Richardus Armachanus lib. 10.
Defi. Annuciatorum cap. 4º. et eodem tempore Johan. Wyclef, et Johannes Huss,
quorum est sic arctus. Nullus est Dominus civilis, nullus Prelatus, nullus Episcopus dum
peccat in peccato mortifero, vt habetur in Cone. Constantiense sess. 8ª. a. 5º. et sess. 15ª
ubi vltio. Et quamvis hi videantur loqui de dominio iurisdictionali, tñ rones
eorum aeq̃ valent contra dominium proprietatis. Sententia 2ª est. Peccatores
quos non amittere q̃ peccatum ne dominium, sed recte q̃dam q̃ sit proprius existentis
existens n. habere amplissimum q̃dam dominium in res ceteri totius mundi, sic vt
sibi eis possint vti quantum expedient diligenti ad Dei gloriam et suam salutem.
Ita Johan. Gerson tractatu de vita spirituali lect. 3ª. Et lib. de potestate Ecclesiastica
consideratione 13ª. Et post illum Conradus de Contradictis tractatu 1º. q. 2º.
Pro veritate sit 1ª Propositio. Peccatores habent vere et proprie dictum dominium Prop. 1ª
tum proprietatis quam iurisdictionis. Est fide tenenda, et patet ex Cone. Constant.
vbi sess. 8ª. et 15ª. damnata hec dicta Arthe, et ibidem Esaiæ 45º. Deus gentibus se debitum
Cyro glorificatur monarchias et thesauros absconditos. Et Hieremi 27º dicit Deus
se dedisse ceteri terras in manu Nabuchodonozor. Danielis 2º. dicit Daniel, Tu es
Rex Regis, et Deus Celi fortitudinem et imperium et gloriam dedit tibi. Et paulo
infra q̃ ad potestatem iurisdictionis attinet. ad Rom. 13º. et 1ª Pet. 2º. docentur
potestates Regis et Magistratus esse à Deo, et q̃ necessario obtemperandum.
Vide plura in tractatu de Legibus. Vide Hugu lib. 5º de Civit. cap. 21º. Vbi dicit
Deus regnis talentum dare solet pijs, regnum terrenum impijs quoties ac pijs.
Vide et Isidorum in lib. de Iudæ p. 1º. à numero 5º. usque ad. Et Rabbi q
Claritas est bonum significativum relictæ plenum ad aliud genus rei, et ad
alios usus: sed bona huius mundi et impia sunt naturalia et plenum ad vitam,
formam rei, bona et mala, q̃ dominium rei nullo modo debet fundari
in charitate, nam bona impia non supponunt bona summa, nec naturalia
supponunt dia, sed contra potius genus est naturale, deinde q̃ Ecclesie. Confir-
mat q̃ potestas conferendi, [illegible] et peccatum mortale, q̃ tñ est multo

dignier ois sit supernaturalib, ꝙ multo minꝰ dominijs et rebꝰ ad vtā ihūmab. Adde ꝙ alioꝙ sequeretꝝ summa vanitas oīm phibatio, qsqs n. sub phetis ꝛpstibꝰ vtā alienab inuaderet, et supiorib iuste detrudant imperijs.

Ob. Obijcit. Nullus esse dominijs nisi à deo, nam dominijs est potestas ꝙdy oīb a potestas est à deo. Ad rom 13. Atq nō est credibile deus sctis ꝛpstibꝰ velle dare dominia: principal n. non conferunt benefitia xpianis. Confirmatur ofa. g. Ibi n. non vr Dey agnoscere legitimꝰ impēs in impijs. Ipsi impij regnauerunt et non ex me, principal exhibuerunt et non requirit. S. Phūs Saul quidam fuit regno ff pdis suis, et regnis de gentē in gentē transf ferk ff iniustitias. Rdeo. maxime consentaneū est diē benignitati vt impijs dominia et regna non auferat, quamuis ipsi digni sint ꝙ ita punianꝰ: hec sūt iuxta bona, et ad hec datur est mortale vitas ꝙtinuata, vnde merito statuit vt oēs mortalibꝰ essent rebia: Deinde nolūt ex impijs fidē tradere, tūmq ipsi interdū aliqd boni faciant ꝙ temporale remuneratiōē mereant, tūm ne iusti existiment hec esse magni momenti, aut nō esse alia ꝙ deus amicis sūis reseruauit, tū denig vt impijs hec bonitate exci tati respiscant. Ad confirmationē vero, ibi tantus impbari ꝙ ludaei pti: uerint Reges, vt egerit Hieron. Valde n. in hoc peccauit, vt patet 4 Reg. et sensꝰ est. Ipsi instituerunt Regē me nō approbante. Vel vt alij exponūt impbat electio Hieroboas et successorū vig ꝙ iuxta cōsilio diū fuit a populo: Quamuis n. peccta Salomonis et ptij vicit Roboas id nouerunt et ideo deus voluit punire, tū in hoc peccauit populꝰ ꝙ iuxta cōsilio Domini sistionē illa ferebat. 2a obiectio. Hoc est rapax dominij vor diē imagi Ob. nis, ꝙ in ipsis est, vt patet Gen. 1. atq imago dei deleta in nobis peccto mortifero, vt colligit ex illo Basilij in psal. 48? Hoc rōs in homine esset non intelligit, et Augo lib. de spir. et litt. cap. 29 g. s. Rdeo. Duplex est imago dei in nobis, naturalis et supernaturalis. Naturalis cōsistit in vor et potte libera, et hec non pt deleri ꝛ peccto, et in hac imagine fundata dominia. Supernaturalis est ornamentū, et velut radiosa pictura imagini naturalis. Vnde absolute falsus est hoc amisisse imaginē dei, vt patet ex d. Thom. 1a. q. 93a. a. 1. Nam scriptura satis indicat hoc rationabiliter ad imaginē dei vor naturae intellectualis, non Absolute falsus est hoc amisisse imaginē dei. ꝛpriē vor grē. Genesi 9. Effundet humanū sanguinē qui fundet sanguis alterius, ad imaginē quippe dei facta est hoc, q. d. qz facta est imaginē dei. Et Zacharie 3. maledicunt homines ꝙ ad imaginem dei facti sunt. Vide Epiphan. in epla ad Johan. Hierosolymit. reconsert inter errores Origenis ꝙ dixerit Adamū ꝛ peccm amisisse dei imaginē, Quamuis forte Origenes non errauerit in re ipsa, sed in modo loquendi. Nam Hieron. 13a in Cap. 26 Gen. refert dicit, hanc imaginē multis obscu rari posse, extingui non posse. Aug. 9. de Trin. et Basil. satis indicant se loqui de imagine supernaturali ꝙ consistit in virtutibus infusis, et ꝙbus conue nit similitudinē: Alis n. in Genesi dicit hoc facta ad imaginem et similitudinē dei, imaginē referunt ad naturā, similitudinē ad virtutes. De qbus vide Lipomanū in Catena huius loci. Obijcit 3o. D. Aug. Epla 54a ad Macedonios dicere vr eos peccata alienā possidere. Si, inquit fidelis Ob. sed teby maledy dicitur, et, infidelis n. nor obuly, vt scriptura ait, nec eos ꝙ sibi videntur gaudere licitē consulit, ymo vbi necessitas, alienā dare cōmendat. Et infra. Hoc ꝙ male possidet alienū est, male possidet ꝙ male vtit, cernis ꝙ quos multi debeant reddere aliena, et infra dicit, ota iura esse fidelibus: Rdeo. Aug obscurē ibi loqit et impijs ad modū Stoicorum ꝙ dicebant ea solus esse nostra qby male vtimur, et solus dicit dicere eos ꝙ male vtuntur possidere aliena, qz indigni sunt ꝙ

habeant bona q̃bꝫ ꝺ̃i nr̃ofruant, et magꝭ conu̇enire ꝺ̃t ꝓbi illa habeant q̃ nonnũ redꝺ ꝺ̃i. Secunda propositio. Iust⁹ non habet rõe iustitie Prop. 2ª.
sue veritatꝫ alicꝰ dominij in reb alienab, alicꝫ adeo non habet plen rõem
quis peccatores. Est contra Gerson⁹, et Conradꝫ, quoꝝ sententia est periculosa,
nam ꝑ eas darꝫ licentia inuadendi reb alienab, q̃m n. potuit se fingere
iustꝰ, et dicere se velle ad Dei gloriam et suã salutẽ aliena expendere: nec
potuit conuinci malẽ agere cũ iustitia sit res occulta, cui⁹ tñ ꝺ̃ quodam
rõe in reb alienab debeat esse qd manifestꝫ q̃ possit oĩbꝫ patere, aliocꝫ cui⁹ alter
posset res suas tuti⁹ nascẽte bellꝰ uirꝫ iustꝰ. Adde, nullo iure nec ꝺ̃o nec
humano charitatẽ tribuere rõem in reb alienab contra ꝺ̃m Rom. 8º. Ob.
Sꝰ Dom⁹ Ioris Fili non ꝓfert quomodo non oĩa nobiꝫ cũ illo donauit, q̃ scripti
oĩa iustꝰ esse domꝰ cui⁹ Christo. Confirmatꝫ 1ª ad Corinth. 3º. Oĩa uestra sunt,
Et 2ª Corinth. 6º. Tanq̃m nichil habentes et oĩa possidentes. Confirmatꝫ 2º
Re iusti sunt amici dei, alicꝫ amicoꝝ sunt oĩa rõnia, q̃ eoꝝ oĩa sunt dei et
sunt iustoꝝ. Rñ 1º. Gratie est, Quomodo non oĩa nobiꝫ cui⁹ illo donabit? Rñ
ꝺ̃s in futurã vitã, quando constituet fideles seruũs suꝰ oĩa bona sua, Matth. 24º.
non q̃ alicui habitori sinꝫ oĩum rerũ dominiũ, sed q̃ fruendi eo in quo oĩa,
Deo 2º. Si legamꝰ in ꝓphetis sensꝰ esse ꝙt Deꝰ eterno ꝓposito oĩa nobiꝫ donasse
uel in⁹ta ꝺ̃otissimꝰ Hebraicꝰ ꝓphetꝫ accipit ꝓ futuro ob certitudinem
diuine ꝓdestinationis q̃ modꝫ frequentissimꝰ est in ꝓphetis. Et ex dicti Rñis
hoc de condonatione peccatoꝝ, sequit⁹. Quod accidit deuersꝰ electis Dei,
Ad confirmationẽ 1ª Oĩa uestra sunt, ꝙ oĩa institita sunt ꝓp electos et salutẽ
consequenda ut. Apli, mundꝰ, uita ꝙ. non tñ sunt ideo oĩbꝰ dni, dicebant
a. Apli oĩa possidere, q̃ etsi nichil habeant ꝓpriũ, tñ in rebꝰ oĩa necessaria poss=
debant, ut exponit Commenti. Ambrosij, uel q̃ sequꝫ inuenichant q̃ eis
necessaria tribuerent, ut Christꝰ et Theophilꝰ exponũt. Uel denicꝫ q̃ sua
inopia erant contenti, sat. n. dicit est q̃ Christꝰ possidens nichil aliud
habuit. Ad 2ª Confirmationẽ, amicoꝝ oĩa sunt rõnia, non q̃ amicꝫ possit
uendicare bona amici, sed q̃ amici debent inter se pacifice rõnare bona
sua, quatenꝰ id ratio amicitie postulat.

Caput Tertium.

De rebus quæ sub hominum dominium cadunt.

Suppono 1º. Res occ̃ externas ad usum humanũ sublimitatẽ cadere sub Suppt. 1ª.
hominũ dominiũ, q̃s iure naturæ, ut agros, montes, flumina, plantas,
metalla, et stirpes. Colores. a. et astrorũ ꝓprie non sunt dni, et si. n. ꝓp
nil condita sunt structuꝝ usibꝰ familiarib, tñ non sunt nobiꝫ ita subiecta
ut de illis possimꝰ disponere sicut de rebꝰ inferioribꝰ quas conuertimꝰ et
ad commoda nostra aptamꝰ: sunt tñ dominij affectibꝰ, ut humanũ et
institutiuũ q̃ sibi alium quodammodo sicut alijs rebꝰ externis: Alio tñ modo
possimꝰ dici et Colores dominij, q̃ in obsequiũ nostrũ facti sunt. Vide
D. Thom. 1ª p. q. 96ª a. 2º. Suppono 2º. Cum dicit Iois iure naturæ Supp. 2ª.
habere dominiũ in rebꝰ inferioribꝰ, non esse aliud ita intelligendũ quasi
singuli habeant completũ dominiũ à natura in reb occ, sed q̃ communẽ
fini humani dominiũ habet q̃libꝫ in parte applicatũ ꝙ congruentiorẽ
usui. Uel ortẽ q̃ natura singulis fuit donatꝫ ad dominiũ, et sub hac
fuit uel illud ordinandi. Hac posita dubium est de rebꝰ habitꝰ, sc. de bonis,
de uita hominis et de fama.

Dubium 1º. Utrum Iois cadat sub dominiũ alterius hominis? Respeo et dico 1º. Dub. 1º.
Iure naturæ non habet homo dominiũ in alterum hominem. Ro est q̃ Assertio 1ª.
iure naturæ non habet homo dominiũ in alterum hominem. Ro est q̃
iure naturæ nullatenꝰ sunt pares, cui⁹ sunt diuersi naturæ, et q̃de
iure naturæ nullatenꝰ sunt pares, cui⁹ sunt diuersi naturæ, et q̃de
parentes, et ad eundẽ finem ordinati. Et quamuis q̃das à natura magis sint

apti ad imperandum alij ad seruiendum, Rõa xõe Arist. 1° Polit. c. 1° et 3° dicit, Rustios esse naturã seruos, quõdam duos: Nemo ty naturã seruus est, cui euidens signum est, q̃ contra est in statu naturæ integra nullus fuisse seruitutẽ, vt communiter docent PP. Aug. lib. 19° de Ciuit. cap. 15°, et Greg. 1 Moral. cap. 11° Dico 2°. Iure ty positiuo et gentili
Assertio 2ª. et quid effici alteri seruus, idq; multis modis, vt statim dicemus. Exodi 21°. Leuit. 25° Deut. 20 et 21°. Vbi varie leges constituit de seruis seruitutis grauis. Et ex Apto 1ª Corinth. 7°. Seruus voluntarius non est liber nisi, vult fieri Christianus et posse esse seruus, et quos non solum gentilium sed et Christianorum, de quo vide Gratianum dist. 54ª, vbi habet multa decreta de seruis Christianis. Dicet. Seruitus est contra naturam g̃ non est introducenda lege gentium,
Ob. Resp. non est ita contra naturam vt est contra nudã rem, sed tm esse contra
X naturam q̃ est contra primam naturæ institutionẽ, seruitudo quia res oriri essent restis et sine peccato iniquum fuisset si alter alteri fuisset seruus, nisi
a. supposito peccato est seruitudo rectis sicut vti pharmacis, et circa tales affectionem Deus est contra 1ª naturæ institutionẽ, non a. contra rationem supposito
morbo vel peccato. Dubium 2um Vtrum Deus sit Dns vitæ suæ et membrorum
Dub. 2. Dico p. Hostien. non esse Dnus sed solus custodes vitæ suæ et membrorum, et
Assertio 1ª. quasi vsuarius, dominium vero esse solum apud Deum. Ita passim DD. Diffe
q. 64ª a. 1°. Caietan in Summ. Verbo Homicidium. Victor. Relect. de homicidio,
num 21°. et. Deuter. 32. insinuat esse diu potestatis posse occidere et
vitam concedere. Videte q̃ ego sum solus Deus, et non est alius qui me
occidat et viuere faciam 1. Sabeo ergo et potestatẽ occidendi. Sap. 16° Tu
Dns q̃ vitæ et mortis habes potestatẽ. idem dominant PP. Christiani sed et
philosophi. Nam Cicero lib. de senectute refert Pithagoram dixisse, Hominem
sine esse iniussu summi imperatoris Dei de præsidio et statione vitæ discedere
Eadem est sententia Arist. lib. 5° Ethic. cap. 11°. Et Rõ est q̃ vita est fundamentum
omnium bonorum temporalium quia Deo nullo modo sibi comparauit sed dominio
quodam acquisit. Alia dominium non est nisi inter res ex quibus industria nostra
possimus acquirere, sed et sicut possimus acquirere ita et relinquere. Constat
enim q̃ solus Deus dare potest et infundit q̃ quam vitam nobis ad
minimum voluntatis. Sede dominium non esse nisi in res destinatas
vita a. et membra nostra non sunt q̃d destinata à nobis, sed pars
Assertio 2ª. nostri vel substantia. Dico 2°. Neq; Princeps, neq; et Resp. est Dns vitæ
suorum subditorum vel seruorum. Patet ex Scripta, et confirmatur Exodi 21°.
Qui percusserit virgã seruum vel ancillam et in manibus eius mortui fuerint
quinquid simile non sunt in dominio. Quibus et signum est q̃ solus
Deus possit occidere q̃ libet et innocentes, q̃ est proprium veri dominij,
v. g. posse res q̃ arbitrio vastare. Nec obstat q̃ Princeps
Prærogatiua. rem malefactores, et æquiuere subditorum vitam in bello, q̃a id facit
non vt Dns sed vt custodes tranquillitatis et boni publici. Sicut Deus vt
custos vitæ vitreat membris pestilens et æquum parte q̃ salutis totius.
Dub. 3. Dubium 3. Vtrum Deus sit Dns famæ et honoris? Caiet. infra
q. 73. a. 1° negat. Cum n. fama sit bonum medium inter vitam et res
externas, potius contra eas collocanda cum vita, cui dominium non sumus q̃
cum rebus externis quarum Dni sumus. Idem sentire vr Scotus. Verba
Distinctio q. 3ª Dicendum q̃ est, thorum vere esse famæ sua Deus sicut
Contrio. rerum externarum. Ita D. Thom. q. 64ª. a. 5° ad 3. et Cayet. q. 73.
a. 4° ad 1. Vbi docet in rebus q̃ arbitrio esse pati detrimentum famæ
nisi forte vergat in detrimentum aliorum, idem docet Scotus lib. 4° dist. 15ª
q. 2ª. a. 4°. et Adrian. in 4° de Restit. circa finem. Couarr. lib. 2° Var. resol.

cap. 2°, et alij reuelationes. Eth 1° qz Loth famam sibi acquisit et augmentat sicut
non retinuit, q̄ est illig dig. 2° qz nisi esset illig dig non posset illig restitui.
sicut roborare, nemo n. roborare potest q non est ipsi: alq rectius est posse
roborare citra restitutionem. Nec obstat q possimus roborare mutilatione Perscriptio
membri, cuig famæ non sumus Dei, qz si membra possent restitui sicut fama
non possemus roborare. 3° qz in multis casibus possimus non infamare. 1° ad
primum constat. 2° ad nostri humiliationem, sicut ille latro apud Chrysostomum
grādis 4°. q publicē grauissima crimina est confessus. 3° ad vitandum proximi
scandalum. 4°. Si inuiste aliquos infamauimus tenemur ipsi restituere famam
et nos nostra infamia si opus est: alq si non essemus famæ nostræ Dei
nihil horum licuerit, sicut non licuit scripsisse orandere vel mutilare ob aliquem Ob.
horum finem. Sed contra obijcit 1° Ecclesi. 41° Curam habe de bono nomine. q. R
q non licet famam negligere. Rdeo. Non licet eam negligere sine iusta causa
sicut ea non sibi non esse Dominus eius, qz est pretium sine iusta Ob.
causa effundi non potest. Obijcit 2°, Aug° lib. de bono viduitatis c. 22°. R
Licet, Castitatem nostram esse necessariam nobis, famam a. proximi, ergo de
minori debet esse q famam negligit. Rdeo. Fama nostra tripliciter potest esse proximo R
necessaria, 1° quando ex nostra fama ita pendet fama proximi vt ex nostra
infamia illig infamia sequatur, sicut ex infamia monarchi sequitur infamia tota
monarchiæ. 2° quando fama nostra est necessaria vt proximo possimus offerre
si ex iustitia debitum: sicut fama q̄ sua publica necessaria est vt bene regat
subditos, Et in tali casu ob euidentem multorum indicium contra iustitiam peccant
q se infamant, non qz proximi seipsos famam priuant, sed qz ex consequenti no-
cent proximo vel inferendo infamiam, vel se reddendo inepta ad reddendum
debitum obsequium. 3° quando non ex officio, sed tantum ex charitate proximo debetur be-
neficium, et q infamia ad tale officium impleti, tunc solum contra charitatem
peccat q se infamat, sicut contra charitatem peccat q proximum quia paupertatem
posse potest, abijcit. Hæc de dominio vitæ et famæ, reliqua dicentur infra
de homicidio et detractione.

Caput Quartum.

De prima rerum diuisione, et de modo acquirendi dominij in mancipia et animantia quæ nullius sunt.

Dubium 1°. Quomodo facta fuerit 1a rerum diuisio, seu distinctio dominiorum Dub. 1°
rerum inter naturæ eam condita sunt omnia? Rdeo. Hæc distinctio partim facta R
est occupatione, partim scriptione, nam posteri Adæ in mundum, deducti in
multitudinem dominij ceptis hominibus veniendo et quisq; prior aliquid occupasset ita
quod dig eius efficiebatur. Similiter post diluuium, filij Noë alij alias terræ
partes, postea post linguarum confusionem occupauere, quamuis tunc et postea
sint q terræ portio nullig sorte obtingeret, vt patet Gen. 10 et 11°. Deinde mutatis
per humano, illæ partes rursus multiplicatæ et pro in infinitis diuisæ sunt,
Dicendum a. nō est iure naturæ citra, non q naturæ dederit singulis proprie
singulis dominium, sed qz res ipsas non diuisit, et simul singulis sui dedit occu-
pandi et acquirendi iuris dominij in res quamuis ab alio tū nondum occupatas
vnde fuit iuri non repugnat vnam diuisio.

Dubium 2°. Vtrum hæc diuisio et dominiorum distinctio licita fuerit et recta Dub. 2°
pro humano. Vide D. Thom q. 66ª a. 1° et 2°. Rdeo. Post peccatum hæc bonorum R
diuisio non solum fuit licita sed et salutaris generi humano. Et licita fuerit
est hodie hominibus, nam ex multis scripturæ locis constat licitè aliquid tanquam
proprium possideri: Et contrarium est hæresis quorundam q dicebant Apostoli, vt refert Hæresis Apostolorum
Epiph. Panar. 46 et Epistam. hæres. 61ª. q asserebant Deum non posse salutari
nisi viuerent instar Apostolorum nudi ab omni diuitiarum proprietate. idem docuit
Pelagius, vt colligit ex Augustino Epist 106ª. ad Paulinum. Eth Prosper 1°. Si possessiones

manifestum rōnāb minꝰ fuissent expulsa, tum qz soiēt facile negligi
rōnia tanꝙm parū ad se pertinentia, maxime a. rēpā agant generaliꝫ
illud stabit. Amabile bonū, nisi a. generi, hinc qz ipse alteri rēa nolenti
et ita se ad opus non attingent, hinc qz esset maxima confusio, nam plures
vander rem rūare vellent. 2°. Si manifestum rōnāb minꝰ adeo ipse
sub contentionibꝫ, et plerumꝫ plures conuenirent ad vande rem ordi-
pandas q se multū rōnarent impedire, et pluribus plerumꝫ ōia ma
fiunt, nec mirū et hinc, q dicunt esse pessima causa dissentiū
fiunt minꝰ fuissent quās modo, ipse n. rem rōnes cordly fuisset bona
suas, quibꝫ incōmodis p diuisionē utrinꝫ ostenditꝫ esse vide bon. b°. hic esse
iurgia oorta inter familias Abrahe et Loth dicentes in rōnij diuisione ei
grauid rōnabili sunt. Deinꝫ supposito Arist. homine Naturæ dicēs lib. 1°
Solit. c. 1°. 2°. et 3° docuit. Sed contra obijcitur 1°. Iure Naturæ ōia sunt
Ob. rōnia, vt patet Can. 2ab Naturale dist. 1°. Et Can. Dilectissimꝰ 12 q. 1°.
q. et post pactū ōia debent esse rōnia. Adhuc qdas Deus 2ab fuisse post pactū
abrogatus: sed Deus non vndē dicta rēs 2ab Natura sit immutabile. vide
alij respondent Naturā et rerum substantias esse immutatas, et deō 2ab aliud nō
fasse. Clarius dici pt. Iure Naturæ ōia esse rōnia, qz 2ab Naturæ dicta
Rx ouer non fuerit, et rōnis 2ab deditꝰ dominij arguendi q occupationē in re
q mobilis sunt occupata, q 2ab adhuc durat. Sed contra. In Canone illo
Dilectissimꝰ, dicit Clemens 1°. Comūa vsꝰ ōiū q sunt in Deo mundo ōia
esse debuit, sed q iniquitate aliū dicit, Deus est mundi, alius ipsum habet, et sic mo
mortalibꝰ facta est diuisio. Adhuc omissis varijs expositionibꝫ. iniquitate Deus
fuisse occasionē rēr vndā rō dictauit vt fieret diuisio, rēs ante iniquitate
Rx in orbe immediatū dictauit vt non fieret diuisio, sed vt ōia manerent mūa
nec obstat q aliqui Pp. dicunt. nemine debere dicere Deus esse meus, Deus
esse q pietas, rō q ōia sint rōnia, tenebꝫ n. voluit dicere, ōia esse in mero
statu rōnia vt ꝙ de Chrysostomo dictū est.

Dubium 3m. Quō iure facta sit Deus diuisio? Adhuc. Iure gentiū, nā ō
Dub. 3m gentes, nisi extreme barbare, consentiunt reb esse diuidendas vt pace fo
Rx rum, et rebus ipse melius administrent: Deus q 2ab introductū vocat 2ab Natu
rale. vt patet 2ausal. De ver. diuis. d. Ferra. vbi dicta 2da q melius est, q
naturali Iure occupanti concedi. Rō est, qz naturale 2ndm̄ dictat, sed
non rō vtendum, sed diuisionē esse faciendā: Si q gentes loquamur rō
ratiōe Naturæ, qz naturale iudicium non dictat Deus tanꝙm absolutū et q
expediens, sed solū positū conditionibꝫ et circumstantijs q plerumꝫ in toto gē
humano adsunt, v. g. immodicā cupiditate et pugnā. vnde vbi Deus circum-
absunt possit in aliqua rōnitate contrariū statuī. sc. vt omne q q gē
habent, sed vt ōia rōnitēr possideant, vt apud primos Christianos fuisse
et modo fit apud Religiosos. non itaq est 2ndm Naturæ rem esse diuidendā
qz q plerumꝫ in toto gē humano expediens est Deus diuisio, deō in co
gentes consentiunt, dicitꝫ esse 2ndm gentium. Dicit, q bene dicunt contra
gentium q rōnitēr vtuntur. Adhuc n. Cons. qz 2ab gentium solū iudicat esse
Ob. Deus diuisionē ob circumstantias et expedientias rōnitēr ortū notab, itaq vbi illa
Rx circumstantiæ non adsunt sed alia diuidendi immediata, non est contra 2ab Deus
et supra 2ab gentium rōnis data. Ad vltimandū tū est, etsi 2ndm gentium
sit dominiorū diuisio, tū q Deus rem Iure attributa illa Christi, rō esse Iure
Nota gentium, sed ex occupatione rerum rōnis, et ex pactis contractibꝫ iuxta ius
gentium 2ndm Ciuilis.

Dubium 4m. Quibꝫ titulis acquirat dominium in Deos seu Monarchia? Re-
Dub. 4m quiritur titulis, Iure Belli, naturali, iusta condemnatione, et emptione.
Rx vt rede dicat Sylvester verbo Dominium q. 3a. Primus titulus est 2ab quōdā belli

ff. in bello seruum conficto, q̃ rerũ gentiũ consensione compar. est, q̃a statuit, vt illi q̃ capiũtur bello iusto fiant serui capientiũ, vt habetur l. postea, ff. de captiuis. Cuius iuris institutio ꝓbata est ex naturali quãdam commiseratione, ne scr. occiderentur sed seruarentur, morte in seruitutẽ commutata, vide et seruũ dicti sunt: Apud Christianos ex consuetudine introducitur vt Christiani à Christianis capti non fiant serui, idq; in fauorẽ libertatis: sub. quia et Christus seipsum voluntarie se tamẽ bello iusto ferunt contra iust: debet ficiunt veros seruos iure gentiũ, si capiantur. Vide Cosar. in cap. Alma p. 2ª. §. 11º num. 6º. Aduerte tñ vbi q̃ in bello iusto capto nõ contrahere Nota. vera seruitutes, vt supra de Bello dictum est: Sed. Vtrinq; iustitia belli sit ambigua ob ꝓbabile zelũ vtriusq; partis, capti vtriusq; fiunt serui, vt vide Cosar. num. 7º et 8º et hinc supradicta: vbi tñ constaret capientes vtri partis faciunt iniustitia, hinc ita patet q̃ iniuste capti debet restitui libertas. Seruitus itaq; est naturalis, vbi vnus effectus seruus q̃ ex Aristo. natus est, vnus pars fiat alterius, vt habetur l. penult. Cod. de manu. vindicatione. Et si serui habuerint coniugia ex puella libera, proles erit libera, si tñ mater fuerit libera quãdo concepit, aut in partu, aut tempore alicuius medio inter vtrumq; et partus, etsi vel ad momentũ, q̃libet non contrahet seruitutis, vt expresse habetur iustit. de ingenuis, §. sed et si q̃. Ratio est q̃ ex ipso momento ꝓlis mater efficit libera et q̃libet libertati est restituta, vide valentinũ matri seruienti non debet nocere q̃li libertate asserita. Aduerte tñ vbi nulla esset Nota. lex aut consuetudo disponens de seruitute q̃libet, sequitur vt mater in partu sit ancilla, q̃ q̃libet esset proles ancille, non liberæ: Et ita seruata apud plerosq; gentes q̃ iure Romano non obtinet. Tertio est, quæra vtrum quia q̃ sit seruus si ob crimen ad ex legitimo iudice condemnetur. Sicut. n. q̃ et q̃s morte damnari ita et seruitute q̃ est mors ciuilis. Sic q̃ deferunt arma vel alia ꝓhibita ad seruandũ fiunt serui Christianorum vel capientiũ, efficiuntur Christiani, et raptor puellæ in seruitutẽ rapitur, et famulus q̃ simul matrimonium contrahit cũ ea q̃ sacro ordine initiatus sit et à principe in seruitutẽ rapi: Filius a. et tabi coniugio suscepti efficiuntur serui Fortuna rei habet inferioris erat, q̃ ita intelligi post sententiã iudicis, ante quã parua seruitutis legibus statuta non incurrerit. Vide Sylvest. ꝑ q̃ 3ª. Quarto tribus est emptionib. loquitur a. de ea emptione qua q̃s ꝓ sit seruus et libero, quæ quando q̃s seipsũ vendit, vel quando vendit à parentibus. Et a. hoc liber se vendere possit patet q̃ est res suæ libertatis seruit fructus et pertinet, vide eos q̃ liberè abdicare, q̃ confirmatur exemplo S. Paulini, q̃ primũ plantationis dominus seipsum vendidit in seruitũ. Et hoc habetur Exod. 21º. et Deuteron. 15º. vbi thebraeo q̃ spontè elegerit esse alterius seruus in perpetuũ id non ꝓhibetur, sed approbato eius consilio iubetur. Sequuntur notari, vide patet quia naturæ bono liberos posse suæ libertatis vendere vel donare, et tñ id fiat sine ꝓtio debet donee iustum causa, aliq; effect ꝓtio libertatis. Aduerte Nota. tñ iure Romanorum in fauorẽ libertatis regni quinq; conditiones et hæc vendito fit valet. 1º vt emptor credat eũ quẽ emit esse seruũ, vide sub non præiudicet vt q̃s seipsũ vendat sed debet fieri ꝓ alio. 2º vt id q̃ se vendi publice, nõ sit minor 20 annis. 3º vt intendat esse partiorũ pretij, 4º vt missa sit partiorũ. 5º vt sciat se esse liberum ante venditionẽ. Vide Sylvest. verbo Seruitus q. 3ª. vbi addit 6ª conditionẽ. sc. vt venditor et sciat eũ esse liberum. Sed hæc conditio non ꝓbatur ex l. citata quia ibi nihil. vbi tñ iure Romano non obtinet q̃s seipsũ liberè vendere

Parentes iuxta naturæ possint vendere filios in emancipatos.

nulla habita rõe ipsarũ conditionũ. Quod vero etiam parentes possint iure naturæ vendere filios non emancipatos colligitur ex ff. di 25°. Et rõ est q proles est velut pars et fructus parentũ tracti ab ipso esse et vita, vide sed habet ex illo emolumenta percipiendi q ipse de se si sui iuris esset percipere posset: alq ipse si esset sui iuris posset se vendere ff. s. Sed nõ minus restat conditionẽ vt parentes sint in grandi necessitate vt si extrema labatur inopia, si ab hostibus occidendi, aut in seruitutem abducendi sint nisi distracto filio se redimant: 2° vt soli patri eos liceat, quamuis iure naturæ et naturali libri sit. 3° vt solus possit vendere filios non emancipatos q consentaneum est legi naturæ. 4°. vt filius ita venditus possit redimere libertate soluto pretio quãdo ac si nunquã fuisset seruus. Vide Doct. et plura apud Paul. ad Rubricã Codicis de liberis naturalibus. p. 2ª num. 2°. et de iure pr.

Dub. 5:

Dubium 5°. Vtrũ serui ita translati in potestatẽ dominorũ vt nõ possint figere. Rõdeo et dico 1°. Certũ est posse figere si non sint iuste in seruitutem tradi, imo et hinc impedimentũ possent vi repellere et [illegible] a suis dominis seruitute quãdocũq; satis est ad compensationẽ iniuriæ, et opus fuit vide Couarr. 3ª num. 6°. Dico 2°. Sciter si à dño iniuste ad alios pro: ratis figere possint, sic si inhumaniter tractentur. Dico 3°. Qui à se vel à parentibus sed legitime sint venditi figere non possunt q figendo sibi finem facerent, sicut si gb venditus esset equus et abduceret nisi finem committeret. Dico 4°. Iure videri de illo q in parua delicti seruitute sint condemnati. Sic q seruus vt esse pars rõ alterius q cæteris ad nutum eius sunt delegati q non possint eis seruire. Dico 5°. Proles eadem conditionẽ subit quã mater, vide si mater se vendidit, vel à parentibus ipsa vendita est, vel ob delicta seruitutis debita q non potest figere: tunc sicut rõ q huiusmodi seruitus cessat ad figã, pertinet et ad restitutionẽ temporis tolig damni q serui figendo intulerat. v. g. si figendo absentisset 100 annos, ib q consilium figã tenuit duo restituent non tm portiõ serui, sed et q figendi subripuit, nam cessante causa tolig damni, vt nolle notauit Nauar. cap. 17° num. 103°. Dico 6°. Serui bello capti licite possunt figere ad suos, ita tm vt vis duo non infrant. Sic contra Nauar. loco citato: Sed oppositum nostrã docet Dom. Soto lib. 4° q. 2ª. a. 2°. Et Bannez 2ª 2ª q. 40ª artic 1°. Couarr. ad Regulas. Peccatũ Propos 2ª. §. 12°. num. 6°. Et lib. 1° variar. resol. c. 2°. num. 10. Sic 1° §. Item ea, Institut. De rer. diuis. vbi de seruis bello captis dicitur. Quod si euaserint nostrã potestatẽ, et ad suos reuersi fuerint statis pristinum recipiunt insuniatis ibi l. nihil. ff. De captiuis postliminio reuersis, nihil interest quomodo captiuus reuersus sit, vtrũ dimissus, vel an vi aut fallacia hostiũ potestatẽ euaserit, ita tm si cã venerit mente vt non eo reuertatur 2° ratione. Quia seruitus iure belli contracta post nobilissima inter seruitutes q non est in vsu miseriã regenda in quã seruitutẽ alioqui statim Deinde nõ fuit seruitus recte gentium consensu sit introducta, non debet ei rectio magis onerari quã consuetudine tolig orbis sit receptũ: alioquin sicubi habet vt tales serui sine conditione semper possint ad suos fugere, neq; fuit consuetudinibus, nisi forte dedissent fidem de nõ fugiendo, ea lege vita esset exhorandata, hinc n. tenetur stare promissis. Dico esse figere ad suos, q non licet illi figere ad euagandũ extra potestatẽ dñi sed solũ ad redimendũ ad suos, fuit n. sola fuga iuste et consideratione seruitus remissa est ad libertatẽ in hominũ reputandã eis ad suos vel ad eam ciuitatẽ, vbi publico more liti sunt, q[illegible] uenerint. Vt habetur l. postliminii ff. de Captiuis. Et si in via interrupta possint redire, q[illegible]

Asserto 1ª:

Asserto 2ª

Asserto 3ª:

Asserto 4ª

Asserto 5ª

Asserto 6ª

ꝑmeruit ad ſuos non recipiant libertate, poſtq̃m. ac ꝑmeruit ita fiant liberi, vt etſi redeant cauſa mercature vel ſimili, non poſſint a priore dño retrahi in ſeruitutem. Si. a. fugiat non ad̃o redeundi ad ſuos, perdat, et hoc videre, vt vide Couar. ℣ q̃ perdat dñm vſi ſit dñs adhuc retinuit ſub eius dominio, nec ſint in via ſubtrahendi ſe ab eo q̃ fugit iure ꝑmiſſa. Dici ita vt vim dño non inferat, q̃ etſi poſſit fugere, non tñ ꝓpter hoc licet vim inferre. Sicut reos et fugere miniſtros iuſtitie, non tñ eis ꝓpter hoc vim inferre, vnde ſi dñs eius interpiat non ꝓt ſe defendere, nam dñs habet ius illius detinendi quamdiu ad ſuos non ꝑmeruit, aliq̃ inutilis eſſet ei ſeruitus, vnde eius no poſſit eſſe bellus vtrinq̃ iuſtus non ꝓt ſe vi defendere. ℣ lib ſexto 1: Conclusiones. licitus reparari huiuſmodi ſeruio ad fugã, modo ſcandalis et alijs indebitis modis abſit. 2° dño eſſe iudicium de ꝓle, q̃ non eſt deteriorib conditionis ſui pueris 3° idem ꝓb ꝑmanere etſi deteriet q̃ deuiat, nam ſeruus iure belli dicit eius primaria ſeruitus ſic eſt conſtituta etſi deteriet ſit deuitus. Obiect à Nauarro Ob. Can. Si quis ſeruus 17 q. 4ª vbi Conc. Gangrenſe ſub Anathemate ꝓhibet ne quis alieno ſeruo ſuadeat miniſterio domini ſui deſtituere. Idem ꝓbatur Can. ſeq. 4 eſt Concilij Rom. ſub Martino 1° et confirmat l. 1ª C. de Seruis fugitiuis, vbi fugitiuis ſeruis dicit licitus ſit dñs fugere: et l. 3ª. ſi in fuga vapulando grauib⁹ ei pena decernit. ſc. ampitatio pedis, vel damnatio ad me. talla. Reſpo. illa ratiõe ſolũ ꝓhiberi ne q̃s ꝓpter religionem ſui libertatis Christiana deſerat ſeruitus redimere dñs ſuos et deſerere eis miniſterium, vide nihil ad noſtrã ꝓpoſitũ. Ad confirmationẽ. Lex 1ª loqt de eo q̃ fugit ad alienum dominum: Lex. a. 3ª. loqt indiſtincte de ſeruis fugientibus ad Barbaros Romani imperij, vnde eripi debent q̃ fugiunt ad ſuos ꝓpinquos, vt rollig ibi et alij tradũt allatis. Obiect 2°. id q̃ damnatus eſt exilio ad certos locũ ꝓt eo fugere. Reſpo. N.C. q̃ ille ſeruus non damnatur vt malefactor in exilio, ſed nobiliori quidã modo, et minus ignominioſa ſeruitute, cui vide nihil ad noſtrum ꝓpoſitum. Ob. Ob. Ob. Ob. Obiect 3°. Seruus à dño fugit, grauiter ꝑnari ſi contingat eũ à fugi retrahi, q̃ non licuit fugere, aliq̃ iniuſte ꝑnitur. Reſpo 1°. Dupl illud poſſidere diuerſe, ſcz ſeruitutem ꝓpter eo fugere eſſe illicitum, q̃ eſt ꝓbabile, etſi noſtra ſit ꝓbabilior et verior. Ideo 2°. Probabile eſſe etſi dñs ꝓhibet fugam licitam, nihilominus poſſe ſeruus fugere, non q̃ peccauerit, ſed q̃ priuilegium fugiendi illi non ſit onere vt renunciet in grãm domini: Sicuti noctuam publicam ſuadet Ob. Dubium 6ª. Quæ animalia liceat capere venatione, piſcatione, aucupio? Dub. 6ª Reſpo et dico 1°: Animalia manſueta et domeſtica etſi dominorum poteſtate Aſſerto 1ª. fugiendo aufugerint, non licet capere, vt ſunt oues, boues, equi, gallinæ, anates domeſticæ. Ro eſt q̃ etſi fugerunt adhuc manent in dominio ſui domini, vt patet iuſtit. de rer. diuiſ. §. Gallinarum. Vnde vbicunq̃ haec inuenta fuerint obſeruantia, dñi ſunt reſtituenda: Similiter ſi capta à lupo vel vulpe cognoſcantur, quamdiu aliq̃ de illis exſtat. Dico 2°. Aſſerto 2ª. Animalia fera ſeu ſylueſtria vſu mãſuefacta q̃ conſuetudinem habent vt ex libera vagatione redeant ad poteſtatem dominj, non licet capere, vt ſunt columbæ, apes, quibus domi nutriunt. Columbæ, vt patet iuſtit. §. Palumbes. Vnde q̃ in ſuis columbariis appoſitis alueariis aliorum Co: lumbas ꝑ traditos fructus ad noſtitutionẽ, ſecus ſi id ſine fraude accidat, v. g. q̃ melius eas alat, vel commodiorẽ ſtationẽ aptauit. Dico 3°. Si hæc animalia Aſſertio 3ª. mutauerint conſuetudinem redeundi, licet ea capere, et fiunt capientis, vt habet iuſtit. loco citato, Rõ eſt q̃ hinc conſenſit ſe amittere in naturalẽ

libertate et nō amplius esse sub potestate dñi prioris. Unde Columbe
tie si se aggregauerint Columbis alterius Columbarij non videntur
re consecte bñ dicte Iuxta tract. c. 17°. num. 128° sicut alibi.

Assertio 4ª: Dico 4°. Aialia oīa fera et sylvestria si potestate dñi euaserint, et in pristina
libertate naturali se receperint vbicunq; capiantur licet capi et capere, et hi
unt occupantib. Nō est eadem q̄ supra. Ubi videbatur q̄ capiens alienā

Nota. ferā sue sylvestre, vt Cervū, leporē &c dicit tam diu conseruari dñi q̄ndiu
illud sua custodia coercent, q̄ si eius custodiam euaserit nūq; fiet occupantis
vt si Cervus de sylua vel grato conclauo euaserit. Dicunt a recuperasse li
bertate naturalē cū ita euaserint vt differibile possint cognoscere, q̄ si
facile possint cognosci non censentur esse extra dominium. Unde pulli
columbi apū cū sylvestris sit naturae, si ita euolet vt difficile sit eius
p̄scriptio posse a quolibet capi etsi de arbore sua pendeat: sicut n. auis
non ideo fit sua q̄ in arbore sua nidificat, ita nec columbi apū q̄ de
arbore sua pendet: q̄ sit de sua ingredia vel arbore conscendat. Haec oīa habentur expresse constituti. ff.
et fisci in pandectis ff. 1ª. 2ª et 3ª. ff. de acquirendo rerū dominio, et ff.
ff. Item feras de acquirendā possessione. Vide et Nauar. cap. 17°. num. 126°.

Nota. Aduerte tū in hac oībus esse habenda rōnes constituendi varietatis
et plurietatis.

Dub. 7ª Dubium 7°. Utrum Principes possint sibi q̄libere, venationē q̄ piscationē
aucupium in locis publicis iuris? Haec q̄st. fuse tractat Couarr. ad regulā
Peccatū p. 2ª. §. 6°. Ubi refert multos q̄ dicunt Principes nō posse sibi
q̄libere, ēo q̄ iure naturae vel gentium sua usucapio sit libera q̄ sibi Princip
non q̄t tollere. Ita Hostiensis, Johannes, Durand, Andreas, Tyraquellus,
Rebuffus et multi alij, et Jason dicit Laur sententia esse communis: Sed Couarr.
tenet contrariū adductis multis rationibus, et contrariū tenent communiter
Bianc. idem et Theologi tenent Cajet. tractat. 17°. in quæst. Tom. 3°. fol.
Et Johan. Medina Cod. de restitut. q. 12ª. Dom. Soto lib. 4° de iustit. q.
arto 4°. et alij passim, pro quā sententia dico 1°. Principes possint sibi
Laur venationē seu captionē ferarum in locis publicis iuris et communis
Assertio 1ª. populi siue gratis, siue q̄ aliquo contractus q̄sito, et ita potest
potest videre iure suo. Dico 2°. Similiter q̄t q̄libere si iudicet necessa-
Assertio 2ª. rium ad Reip. onera sustinenda, vt inde conflari magna vis pecuniae
officio et administrationi Principis necessaria, quo titulo q̄dam Principes
reseruant sibi sub piscandi certa gra piscibus, vt apud Hispanos refer-
uant sibi Tyrus vt ait Couarr. num. 10. Sed dubium est, Utrū ad sola
venationē possint sibi siue consensu populi talia iura reseruare? Affir-
et dico 3°. Principes et ad solas venationē possunt sibi reseruare
Assertio 3ª. in quibusdā locis iuris venandi siue consensu populi. Ita Couarr. et Sot
ius, et ratio est, q̄ Principibus ita conuenit habent q̄ Reipūb. q̄t et aliqua forma
sua venationi reseruare, q̄ssertim cū hoc et q̄mittat ad Principis digni-
tatē. Dico (in q̄busdam) q̄ non q̄t populus ab oībus locis publicis ar-
cludere, et sibi tota venationē reseruare, nisi ea ob causas rationabiles
aliqua de tributis sibi debitis, vel aliter compenset, Et ratio est q̄ loca
mercib. inclusa sunt, et tyrannides sapientes, vt multa dent pecu-
niam sine iusta causa, et solis sibi commodi et oblectationi q̄ria pa-
rant contentos populis omni venatione et libertate venationis
tamen iure naturali et gentium est communis. Sed notandū q̄ posse
Principes q̄sumd de Regnis bona mentis apprimere sibi venandi et
Nota 1ª. piscandi in loco rari, ita tū vt populi inde non minus q̄ueniant et
vtilitatem, quomodo videmus q̄plures monasteria et nobilitas priuilegium

Notandum 2°. Etiam consuetudine legitimè præscripta posse punitum[ri] sub aggr[avi] his tribus casibus aliqui vt docet Medina et Couar. ff. Rō, q[uæ] consuetudo debet esse legit[ima] et rationabil[is]. videndus tū ne punitum[ri] consuetudo malo exemplo, et tyrannidē sit corrupta, vt monet Couar. 5ª num. 10. Notandū 3°. Prælati Nota 2°.

Nota 3°.

pōt q[uæ] sibi tale sub conservatione obligari ad rationanda damna q[uæ] forte illæ possent inferre quod verisimile, q[uæ] si quæ inferunt, teneri ipsos ad restitutionē: nisi forte constet si dicant se velle præcipuè præservandi damna sibi q[uæ] inferantur, sed vt debent sufficienter cauere ne inferantur, vt recte Nauar. c. 17°. num. 125°. Aliud n. pretium est inferre damnum q[uæ] se vel q[uæ] alios, aliud nolle compensare illatum. Excipiuntur tū duo casus quibus prælati ad meliorē tenuntur. 1° Si reperiat Excipe duos casus

Resp. for 2ª venationis habeant. 2°. Si in terra positi à se corruptā talē in aliquo saltē instituat antiquas agri diuisiones dirimendas, sicut n. agri illi. sunt sui ita for omne sui seruitutis ad suos duos. Notandū 4°. Duos q[uæ] Nota 4°.

insuper habet alios à venatione, piscatione auspicio temere ad restitutionē stabilitā teneri q[uæ] ille dispendijs expensis et laboribus fastidijs vrat, vt recte notat Couar. num. 11°. et 12°.

Dubium 8°. Vtrum q[uæ] possit venari in præd[i]o vel saltē alieno? Resp. absolutè, Dub. 8°.

esse, modo illa loca nō sint ita consulta vt feræ nō possint egredi, cauendū tū ne q[uæ] damni inferat. Quæritur tū vt sit licitū venandi in suis prædijs sibi reseruare et alijs prohibere ne ibi venent, vt habent S. Tho. 2ª 2ª. de iust. dicit. fortitudo licitum est irrationabiliter, et prudē parcit vitandū si ipse Dnus ibi nolit venari, et feræ multiplicatæ damna inferant, imò talis Dnus tenebit hinc ad restitutionē damnorum, q[uæ] cessat illorum causa et finis prohibitionis.

Dubium 9°. Quomodo potest id q[uæ] contra prohibitionē venatur, et vtrū teneatur ad restitutionē? Nota de Couar. Venationē prohibere grauiter 4or modis. 1° nōe status p[er]sonæ, Dub. 9°.

in prohibente clericis aut monachis, prohibemus nā venatio q[uæ] sit magno strepitu minus vel armorum, nam quia venatio nōis modis, laqueis, pedicis raro fiat, non est nō prohibita ecclesiasticis, vt notat Sotus. Medina ff. Syluester, verbo, venatio. 2°. Nōe temporis, sic videri q[uæ] prohibita venatio q[uæ] festis et seriatis de can. in prohibitis dist 86ª apud Gratianum: sed hoc intelligendum est quādo nōe venationis omittendi sacris vel violandi iuris: nec aliqui absolutè non est prohibita, quamuis in magnis festis, et quibusdam iuris est valdē inducendi. Vide Nauar. ca. 13° num. 11°. Tertiò nōe publicæ vbi; sed fera sint grauidæ, et quando sunt minus, q[uæ] tunc facilè capiuntur, quia alioquin vsus instrumentorum. 4°, Nōe loci quando in aliquo loco à priuilegio prohibita est immunitas, vel quando locus est alicui priuilegio. His positis vtro vt

Propos. 1ª.

Quando venatio est prohibita nōe conditionis personæ, non est nisi peccatum veniale, modo absit scandalum, et raro fiat. Rō est q[uæ] nouandū repugnat institutioni clericis aut monachis, vt statim debeat censeri mortaliter peccasse, vt medina ff, et Syluester verbo, venatio. Dico 2°. idem sentiendum si sit prohibita nōe temporis, modo sacris non omittat, nec iuramenti violet

Prop. 2ª

Dico 3°. Non est peccatum mortale quamuis sit prohibita nōe publicæ vbi tales

Prop. 3ª.

esse quando modo venandi consueuit notabiliter parcius Recipien. et ideò grauiter parum de proprio esset, vel quando de facto notabile damnum bono rustici inferret. v. g. Si quis inferret aquas venenosas ad rapiendos pisces, vel quando venatio est prohibita nōe status personæ, vel temporis, vel publicæ aut

Prop. 4ª

priuatæ vbi tales, atque ita vt aliàs non est infero consuetudine mortaliter malum. Ita Couar. ff num. 2°. Et rō est q[uæ] leges in hisce casibus nō obligant ratione ipsius ferarum, sed vsus venationis, idq[uæ] vel ob decentiam vt in 1° et 2° casu, vel ob Resp. publicam vt in 3°. Sed tū q[uæ] illæ feræ nō sunt Recipien. sed nullius, non tenetur venator ad vllam restitutionē alicui debitā

instrumentis, vel munitis ꝓhibitis reperit. Adverte tñ, si quis aquas ingressus
Nota. vide vinitigenet magnã vim pisciũ mori, vel alio modo grande damnũ
inferat, teneri ad restitutionẽ. Respñd. q̃ debebat tñ venandi ꝓhibitũ
ingressus illud sub grauiter latisse, et spem lucri et obligationẽ incidisse,
ipsa tñ animalia non tenetur restituere, sed quantũ illa steterit sub venandi
ingressu debebat valere. Dicit, q̃ semp tenebit ad restitutionẽ quãmdiũ debitor
Ob. venas aut alteram ferã aperuit, nam inquit priuauit Rempñ. venandi
uere, et sic ingressu illis sub latisse. Sed n. C. q̃ sub illud venandi non
ℵ ingressu notabiliter latisse ꝙ venas aut alteram ferã stabulatã: et quãmdiũ
n. ille vel hmõi ferã sunt vel magni momenti: tñ tñ venandi ingressu
illaudi in magna silua est parui momenti. Dico 5°. Qui venatur in alieno
Assertio 5ª. ꝓdio vel silua inuito dño, non tenetur ad restitutionẽ nisi quãd reperat
tñ ꝙ rõe inuidie vel damni illati, si q̃ inferat, et hmõi ad viam
recompensationẽ. Dorett Sor Couarr. S. Num. 9° et Medina 9. 12ª. Aliter
ꝓbat, q̃ animal silueste non erat dñi illius fundi, sed nullius, q̃ iure gentium
transit in dominiũ 1° occupantis, et rõ est q̃ animalia non sunt fundi agri
nec vel siluarum et fructuum sicuti arbores q̃ solo inuescut, sed alia ab eis
genuntur. Vide supra vt scayer vel possessio talis sit vt nisi fundi in venatione
recipiat, ipsaq̃ venatio sit alteri elongata, non tñ idcirco animalia sunt recipienda
vel usus fundi habentis quãdiũ naturali libertate fruuntur: sed quilibet
et usufructuarius solus sub venandi in tali fundo habent q̃ sub recipiendi ad
fundi agri aut silue ꝓtinere. vide Couarr. Num. 9° et 11°. Altera pars ꝓbabilis
tiorib ꝓbat q̃ is q̃ venatur in alienã possessione inuito dño facit iniuriã
viro, dicit n. sub habet vt nemo ibi se inuito inuenta, vt habet Instit. de
Ferã, de rerũ diuisi et l. 3h si fundi §. Auiũpicium iff. de usufructu.
Ubi dicit, Reddi auiũpium sicut et venationẽ ad fundi agri ꝓtinere, nec
esse rationabile q̃cunq̃s in agro alieno venari uolentẽ dño. vide pulch.
Ulricy, si damnũ aliq̃d inferat teneri ad restitutionẽ, vt si fugatis retibus
si sagmenta dissipet. 3h. si dicit illas ferã venari volebat, et ꝓbabiliter
erat rapturus spectanda est estimatio illius ꝓbabilitatis. Denique si sub
alteri vendere vel elongare statuerat, et tñ ambo venatione efficerent vt
pariũ iudicio valere. Et si nullius damnũ sit illatũ, vt si dicit ipse nolebat
bat venari, nec sub illud elongare non tenetur venator ad ullam restitutionẽ
etsi inuito dño venatus sit, q̃ talis ꝓhibitio pauci hãnt rationẽ rei rationa-
bilis.
Nota. Aduertendũ a. Landes esse rem ꝓtinere venantibus in loco
publico, alijs etiã venantibus in loco priuato alterius inuito dño, vbi pos-
tenuit restituere damnũ, si q̃ illatũ fuerit, non a. ipsab ferab.
Assertio 6ª. Dico 6°. Qui venatur in loco publico venationi principis vel alterius
ꝓsonarũ iuste appropriato, potest venialiter, et si notabile damnũ inferat
notabiliter, tenetur ad restitutionẽ damni, non tñ ad restitutionẽ animalium
capti. Et prior pars, nam hmõi illa ꝓhibent in tali loco venationẽ offi-
pœnas appositas habet solus reatus sub venali obligare, et ita passim
receptus est etsi ibi ipsi dñi venari soleant, nam fere sunt multi
et silue rarũ. vide illa reseruatio qui principes sibi seruat sub venandi
non est adeo stricte accipienda. Altera pars et patet, nam rõe damni
est remissi peccatũ mortale, vt si animalia rapta essent magni pretij, et
et valde ꝓbabile esset ea venturã in potestate principis, 3h si alia ferã
fuisse sunt fugaces vt difficillime postea rapiantur, denique debet esse notabile
damnũ, et tñ venator excusari a restitutione, q̃ principes non solent
tales restitutionẽ urgere, sed sufferunt illos vt deplenust peccantes. Hostiensis pe-
na non debet esse corporalis, vt mutilatio vel flagellatio, vt nec dicit
Nauar. cap. 17 num. 124. et alii communiter, sed pecuniaria, q̃ non remissa
grauis expressa etsi magnum damnũ inferant, vide si statuta sit talis
pœna nõ est exactionẽ mandanda nisi quid sapiẽs esset despectus. Ultima

pari, q̃ non teneatr ad restitutionē aīalis rapti, patet vt dict. Idem dicendū
est si quis arte magicā, vel alia prauā machinatione ea elicuit vt ecclā
sticā rapiat, vt notat Couar. in clem. 14ª quāuis hic primo possit sentire
q̃ intra septa venatr: cui tamē secus ecclā bona sunt exposita ablq; vlla
fraude rapienti ad vsū humanū, vt ibidē Couar. et Medina etti rapiat ōnes.
Idem dicendū si quis venatr secus in saltu conclusō sed ita vasto vt in eo
difficillimē capiantr, nam in tali loco non minus fruitur libertate naturali
quā si septa non essent, & confirmatr, q̃ aīalia q̃ sunt in insulis lacus vel
q̃ lacrarū naturali libertate fruūtr, et sicut p̄ occupantē. ff. de acq. rer. dom. l. naturā. 15ª
Dubium 10ª: Vtrū fera à me vulnerata et postea ab alio rapta sit mea, an Dub. 10ª
rapientis? Et communiter esse rapientis non vulnerantis. 2da Couar. num. 13ª
et alij. Et patet §. illud q̃stiō. instit. de rer. divis. Sed hoc intelligendū est
nisi ita vulnerata sit vt prossus insequendo eam certo esset capturus. Vnde tria req= &
runtr vt fiat prossus 1º vt laserit eam sufficienter ad capiendū, 2º vt lassa
sequatr, 3º vt moraliter certus sit q̃ possit eam apprehendere. Et ō est q̃ hinc
inde sequentes ad illam, vnde alij non sat cito pueniunt, sicut est quando
dubium est vtrū fera esset vulnera, hinc n. fit occupantis.
Dubium 11ª: Vtrum fera meo laqueo rapta sit mea an cuius q̃ forte sequendo Dub. 11ª
eam laqueo ceperit et abstulit? Couar. d. num. 13ª et Navar. cap. 17ª num. 17ª.
Quidam illam inuentionis et capiendi mihi contraria sit consideratio in aliquo
loco patti. Idem sentiunt plerique Dd. q̃ secuta est gabriel: Verius & ver et rō &
naturali magis conforme vt sit cuius q̃ laqueus posuit. Et rō est q̃ hic eam ia
apprehendit et occupauit q̃ suis instrumentis adempta illi libertate naturali,
et apprehensio sufficiens est vt debeat illam recuperari, sicut. n. mandby ita et instru-
mentis aliqd apprehendere possūt, et in nostram potestatē redigere. Et facit lex
in laqueis ff. de acquirendo dominio, vbi hic quis queritr, et respondetr, fera
eam esse si in meā potestatē deuenerit: aliq venit in meā potestatē q̃ mihi
laqueus. q. f. Dicitr. Forte illa fera se extricasset si aliq non sequutus esset. Ob.
Sed. Hoc non refert, q̃ quamdiu se nondū extricauit est in potestate cuius q̃ &
laqueus posuit, sicut si alius sagittā vel canē conclusus meā, et paries abest
illa corrumpat, aliusq; sequens eam rapiat mihi restituenda erit, q̃ nondū est
recepta libertate.

Caput Quintum.

De acquisitione Dominij in res alias q̃ adhuc sunt communes
vel toti humano generi, vel alicui Reipublicæ, vel quæ do-
minium amiserunt.

Et primo. Et ita q̃ in nullius dominio sunt feri 1º occupantis, vt sunt la-
pilli, gemmæ, Corallius, et etia q̃ inueniuntr in littore maris, vel q̃non=
dum, vel nondū.
Dubium 1º: Vtrū venæ metallorū, Auri, Argenti, ferri, censeri debeant in Dubium 1ª
nullius esse dominio? Resp. et dico 1º: Valdē probabile est eas in nullius dominio Assertio 1ª
esse, q̃ Principes passim sibi vendicant tales venas metalla effodiendi, et concē-
dunt priuatis tale ingrediendi libertatē, et in agro alieno, soluto damnagat
domino agro illato, q̃ non fuerunt si metalla illa essent in dominio alicui
cuius Agri, vnde supra, si quis eruisset aurū vel argentū in agro alieno
non obstante dicto, non teneri ad restitutionē auri tanquā rei alienæ, sed solū
ad estimationē damni illati, in quo spondenda est probabilitas quia dominus
habuit agrū illo potiendi. Dico 2º. Etsi tales venæ nullius sint, et res
nullius fiat occupantis, & seruato omni iure et consuetudine patriæ, vi & Assertio 2ª
metu non ad effodiendi q̃ est dare licet: vnde si fodiens est dominus priuati, tale
metallum ad ipsum spectat, et est priuati: si est publicus, competit Reipub. Et patet q̃ dicitr de venatione,
Similis est metalla sunt fundo similia et instrumentia, animalia n. sunt vaga,
et si capiens competat ad venandi in suo fundo, multo magis ad effodiendi

metallis. Vnde secus, quod occidentales iure poterant gaudere Hispani ab occupatione talium venarum in sua regione, vt vult Dom. Soto lib. 5° q. 3ª a. 3° ad 2m. Quamuis contrarium scribat Franciscus Victoria relect. 3ª de potest. p. 3ª. Num. 4°. Unum quod Resp. pt gaudere extraneos à venatione in silua q est iuris communis, et q sic alios in gremio fundo vt si dicatur esse aurum magis ad emundis metallis. Dicit. Lapidicina q est in meo fundo, quae est et non tm sub vendi ibi lapides, vt ostendit Couar. qq practic. cap. 37° num. 4° et idem sentiendus est de fodina carbonaria, q similiter venia emi et argenti Ob. Resp. N. C. qz venae metallicae tantae sunt aestimationis, vt nō pt argentū solui redere velissimo fundo, nis à natura ipsa in sub publicis emolumentis collocatae sunt, vt vult Soto, scientiq difficillimae et rarissimae inventionis. Vide plura in tractat. de nat. divisione.

Dub. 2i Dubitum 2m. Vtrum iuste gaudeat possit pastio et lignatio in pascuis vel silvis communibus? Resp. posse Rempublicam id gaudere et sicut reditus saltus secundis variis modis et mensuris, vt ex loca melius conservent, quamuis non videat iuste aliis gaudere posse. De quo vide multa apud Couarr. qq practic. cap. 37°

Dub. 3i Dubitum 3°. Quale pactus sit contra iustam gaudeat prohibitionem ligna vendere, vel pecora pascere? Resp. vt dico 5°. Si quis in loco publico communitatis vnus ipse vel pauci id faciat contra iustam gaudeat prohibitionem solus verisimiliter perrat, nunc ad vsus communitatis tantum nisi magnum detrimentum communitati remanat illatum. Ita Soto lib. 4° q. 6ª. a. 4°. vt ratio est qz aequitas postulat vt in casu vbi communitas Respub. non remanet aliquid sicut tenetur obligare quae sub venali pacto nisi immane damnum inferant. Dico 2°. idem dicendum de incolis diuersorum oppidorum vel pagorum habentium loca compascua vel silvas si alii in alienis silvis gaudeat inde ligneant. Et ratio est qz videntur sibi multum vendonare ligna sic recepta, et contenti esse multa si quis deprehendant. Dico, 3°. Si quis ligneat vel pascat in locis alienis v. g. alicuius priuatae personae vel Reipub non remanet nis alia in casu vsus, perrat pacto tacito, qz tenetur ad ablata, et tanta ad prohibitionem. Ita Dom. Soto ibi. Et intelligo, si persona vel Respub. possidet bona solet ditare negotiatione talium, aliq si non solet ditare sed salua substantia vt communiter multi sunt, non erit necessaria restitutio. Vide plura de iure pascendi apud Couar. ibi, q idem non adduco, qz variantur p diuersitatem regionum, vnde consuetudo et leges municipales in eis seruandae sunt.

Dub. 4i Dubitum 4°. Quomodo argenta dominium in Thesaurum? Tradat Sor Couarr. Reg. Peccat. p. 3ª. §. 2°. Notandum Thesaurum esse dictum quasi θησαυρὸς ἐστὶ ἀφῳρισμ. Quia reponitur sub tutamine vt dicit Couarr. et Alciato. Antiph. a. Sor loco vt sit vsus q dat depositio pecuniae nunc non retinet memoria vbi note pecuniae intelligunt quod apud mobiles, vt Cathenae, gemmae, vasa, numismata aurea et argentea. Et si non sit vsus non possibile Thesaurus vnde non fiet inventorio, sed si dum inuenitur mox debet reponi in pristinum sicut alia bona superstitis sui. Vide dico 1°. iure naturali et gentium Thesaurus transit in dominium inuentoris et occupantis. Ratio est qz est nullius Et tm sub caute multa vera inventione Thesaurus distinguit, vt patet §. Thesaurus iust. De varia divisione: Et l. vnica, C. de Thesaurus idem secundus sor sub loquendo. Dico 2°. Thesaurus inuentus in gremio fundo Antiph. a. communis inventoris. Dico. 3°. Inuentus in fundo alieno fundus fortuito est reperti, dividus erit inuentoris, et dividus domini fundi, si. a. de industria quaesitus sine consensu domini, totus erit domini. Vbi aduerte posse partis quaesitionis esse seruandam in foro conscientiae, et ante omnem iudicis sententiam. Et ratio est qz haec dispositio iuris non est penalis, sed declaratiua gentium vt notat Navar. cap. 17° num. 175° et caret infra q. 66ª. artic 5° et alii passim. Secunda vero pars q scilicet sit domini si de industria quaesitus non obligare in foro ante iudicis sententiam: sed sufficient dare diuersitas

Obs. Resp. Dub. 3i Assertio 1a. Assertio 2a. Assertio 3a. Quid Thesaurus. Assertio 1a. Assertio 2a. Assertio 3a.

partes duo fundi. Et vō est, nam vt tenuit duo loci dicit est paruale, qz n. ruīg rom-
pebat sibi ingredi thesauri in suo fundo, si qd de industria in alieno fundo quat
sine consensu dni, ymmuta culpa, quam hic genuit ablatione dimidie partis q
ipsius fundi si culpa vacasset, vide q sic inuenit thesaurus pt sibi dimidiū
vendere donec a iudice compellat: q confirmat vt l. vnica C. de
thesauris. Qui (ait) in alienum locum thesaurum inuento duo seruitutes inuenerit,
tibi duo loci reddere compellat. vbi expende verbum (compellat) qd indicat esse
locus paruale, et expectanda compulsionem iudiciariam. Dico q. Si dns consensit Assertio 4ª.
vt querat scitum qd queret standum est pacto f qd inuentus est. Si a. militi fodit
pedes fodit thesaurum erit inuentor, et vō est q habet vīr illi partes suas, non e
reuocasse. Sed difficultas est si fundi habeat duos dnos, ypotecarium et fundi: Assertio 5ª.
orum, vbi dominus dimidius sit restituendus? Pedro et Dico 5º. Quod fundi
lor modo duobus dnis pubest dimidius inter illos q equo est dividendus, vide
thesaurus habebit q^tam partē, inuentor habebit alterius dimidius. Et quo secus, si fundus
nus inueniat thesaurus reddet duo dimidio tantus q^tam partē, et sibi retinebit
alteram q^tam partē quatenus est duplus loci fundiarij, et dimidius quatenus est inuentor.
Et vō est q^z idem est inuentor, et sic debeat illi dimidius, et sic est dnus q^tae partis,
vnde si debeat altera q^ta. Contradicunt. a. oppignoratorib, vbi nulla habeat vō
q. ille modo sunt dni, nisi forte ad vitam reddigerunt. Vide Navar. num. 174º.
Dico 6º. Qui sunt alicuius habere thesaurus, et cuius loci antiquus creditur, efficit Assertio 6ª.
dnus soli thesauri. Ita Navar. num. 175º. Et Soto lib. 4º q. 3ª. a. 3º ad 2m.
et indicat D. Thom. infra q. 76ª. a. 5º. Idem insinuat in parabola dni matth. 13º.
et vō est q. emit res q loco ignorio, nec tenebat duo priori reddere, sed
potest ob sua seruitia remundo agros secundus rōnes estimationē, ad quas
nihil sunt thesauri absconditi rui nulla habet suspitio. Habens de thesauro
in loco priuato: minor de vo q in loco sacro vel publico inuenit, vide
Dico 7º. thesauri inuenti in loco publico, v. g. in flumine, in platea vrbis, Assertio 7ª.
in via publica media q^te reddit fisco et principi, media inuentori.
Et rōnis sententia dubitabilis, vt ait Couarr. § num. 3º. quamuis ipse res
dubia et ghisela aliis tribus concedat inuentori, q sententia est probabilis, vt videre
ibi apud eundem. Et aduerte, Quando agit de loco publico, nihil interesse an
nondum sit ibi fortuito, an de industria ipsius. Et vō est q. locus publicus nō reuocat
alienus sed rōnis, distinctio. a. illa solus locus habet in loco alieno. Dico 8º. Assertio 8ª.
thesaurus inuentus in loco sacro vel religioso casu fortuito, solus est inuentor vō
vt habet S. Thomas 2ae. de re. dicit. idem expresse habet glossa ad canonē
Si qd inuenisti, et Summa Rosella Verbo thesaurus num. 11º. Si. a. data opa
inuentus sit, dimidius erit Ecclesiæ, non. a. impatoris, vt qdam voluerunt, q impe-
ratori nihil debet in Ecclesia. Dico. Ecclesia est dni loci, q thesaurus Ob.
est fortuitus ibi nondum media q^te ipsi debetur. Pedro N. Auila, et Cons. his q^z Rs
loca sacra in terra dicuntur esse nullius, hic q Ecclesia cui sit pia mater,
dicitur illud inuentori tanquam beneficium dicitur illi oblatus. Dico 9º.
Dico 9º. thesaurus arte magica nondum adinuentus fisco, vt notatur ff. et Assertio 9ª.
habet l. vnica C. de thesauris. Notandum q inuentore non teneri res
tituere antequam a iudice compellat, vt vide Navar. num. 175º. et vō est Nota.
q. hoc illa paruali est, et q^dam sententia secunda, non tuta. Aduerte q Nota 2ª.
si ille thesaurus ipse sit in loco alieno arte magica, solus eius q^te adinuenta
fisco et inuentori debetur, q duo loci ob malitiosis alterius nō debet
suis vires priuari. Aduerte 2º. Hoc q dicta sunt prodire secundus rōnes
Et si in aliqua Prouincia sunt aliae partes. ll. Vel consuetudinem q ipsum
sunt haec de re, vel erunt seruanda. Quomodo q^dam dicunt q thesaurus
fabricat inuentis, secundus consuetudinem, sit periculosi: Hoc multi reprobant
impius, nec obligare in conscientia, vt Sylvester, verbo Inuentum num. 13º.
Dom. Soto lib. 5º de iustit. q. 3ª. artic 3º. ad 2m. Possit tamen fieri vt sufficit

iusta causa parte aliqua principi habenda, vt si esset pauc et tale fidei conferre esse necessaria ad omnia regis sustinenda. Fortasse tunc non posset principi hoc applicari, qz hoc illa minus esset distributi et dispensatiui naturali. Contrarium tenet Couar. si non qz sit vere ppria ne restituenda.

Dub. 5.ª & Dubium 5.ª Quæritur Fabri & Derelicto quorum dominium remaneat primo occupanti? Resp. Pro derelicto Fabri & duplex via mentis abiicit vtil in numero rerum suarum esse nolit vt patet §. penult. instit. de rer. diuis. Unde patet via q in tempestate ejiciendi merces causa non Fabri & derelicto, vt dicit §. vltimo si, qz liberrime dum ea seruant ejicit et postquam ejecit, et in portu reuasit summe desiderat ea recipere. Vide Couar. ad Reg. Peccat. p. 3ª §.º 1º numero 5.º Nec refert res non spectare esse proprias in mari nisi ego eas conjunxisse, vt sunt Sacramenta, et stia q nauar. num. 99.º cap 17.º putat me posse seruare si res alienæ vitæ periclo ea ex vendo vendidero, qz vendo tempori, ff de acquirend dom. nō, qlibet res nostra quantumcunq periclo manet nostra q numquid non est consumpta. Subtilitas si rei ejus ea nostra manerent, vt si ouis nostra factoby lupi capiat, aut domus ab incendio, manet nostra. Sentia tñ tuta timeri pt quando rationabiliter timeri pt dum primitere res dicitur periclo se volentis exponere, vt quando res illæ status essent periculosi non sine discrimine possent recipari, ita vt periclo fere assimilet tanti quanti res ipsa, tunc n. etsi dns habeat res vi vendicandæ, tamen recipiator pt exigere æstimationem sui laboris et periculi. Vnde si dns nolit, potest retinere tanquam rem periculi et laboris sui. Dico 2º Fabri derelicto posse Fabri rem ea q fluctibus projectam est, et dns scire non sit, non teneat eā recipere, qz forte illas pauci sunt, vel essent magno exposite: Ea vero q sine labore aut periclo recipiant ab aliquo, debent ei restitui, vnde iniqua est consuetudo q in quibusdam locis seruatur vt tales bona naufragantibus eripiant, vt vbi Couar. num. 5.º Imo q capiunt bona ejecta nauis naufragantis sunt excommunicati in Bulla cœnæ dñi. de qua vide Nauar. cap. 17.º num. 60 et 110.

Caput Sextum.

De Translatione Dominiorum ab vno dño in alios, et p de ea q fit p̄scriptione seu vsucapione.

Hactenus diximus de modo acquirendi dominium in res q nullius sunt, siue ayung quomodo acquirat in res q dominos habent. 1º. Quomodo dominia alio in alios transferant. Gratis autem transferunt vel volente prius vel nolente: volente, transferunt tripliciter, Donatione, vltro voluntate contractu. 2º nullo dño fatiter tripliciter. 2º re gentium, vt res bello capiantur, de qua 5 tractatu de Bello. 2º auctoritate alicuius legis principis vel sine culpa dñi, vt lege p̄scriptionis, vel ob culpam dñi, vt ob retentionem furtiuam, rapinam manifestam, incestum nuptiale, de qua 5 dictum est tractatu de fide. 3º. Sentia addendo, vt si fur damnet in quadruplum, qui modo id obligat in conscia quando sentia non nisi falsa p̄sumptione nec difficultate habet. Vnde solus superest inter hos modos alienandi p̄scriptione.

Quomodo transferantur dominia.

Dub. 1.ª Quid p̄scriptio. Dubium 1.ª Quæ requirantur ad p̄scriptionem? Notandum, nomine p̄scriptionis acquisitionem per lapsum temporis a legibus determinatum ad acquirendum dominium & continuatam possessionem. Sic dicimus p̄scribi agrum, vineam, et alias res immobiles, vsucapio mobiles, veruntamen apud antiquos fuit mos aliter acquirendi vt fuse docet Couar. ad Reg. Possessor. 7.ª 1.ª in fine. Et videre si

et ibidem §. Unico. Nam vsucapio apud illos erat nomen generale significans
acquisitionem dominij tam rei immobilis quam mobilis & continuam possessionem
rei temporis. Vide Dinhant vsucapere dominij, vindicare, rei, scientibile §. Transcriptio
i. erat idem q exceptio contra antiquos domos volentes sibi res illas vendicare.
Verbis nos vbimur vt iam passim accipi solent, nempe vt distinguitur inter vsucapi:
onem et prescriptionem, qz vsucapio est et immobilium vt ostendit Couarr. Simpto
ighi nomine prescriptionis & acquisitione dominij 4or ordinarie requirit ad vsucapionem
i Titulu verum vel presumptum, 3io bona fides, 4o continuatio possessionis et bonae fidei
per totum tempus statutum. Primo requirit possessio vt patet ex definitione prescriptionis
i possessio si sit vitiosa simul et naturalis, aptissima erat gignendae prescriptionis
uic. Civilis vs qua solo animo rei insistimus sufficit: vbi n. et dicta vitiosa idem
qz bonae officiosa vitiosa paruit. ob defectum huius conditionis bona fides non
potuimus non possent prescribi a Laico, qz est incapax talium possessionum. Ob
multas causas nonnulli nonnisi quinquies prescribere. 2o requirit titulu verum vel
probabiliter existimatu, v. g. q donatione acquisit, vel emptione, vel hereditaria
successione. Non est vs necessarius vt ille titulus sit verus, nam sufficit sine
prescriptione ad transferendum dominium, sed satis est vt probabiliter putetur esse legitimus.
Sine titulo vero non sit, tuncr n. ratio fundi vt rei vere tria fiat requisita hem,
pore requisito. 3o requirit bona fides, vt patet ex Reg. iuris in 6o. Possessor malae
fidei non prescribit. Idem habetur in Capit. Finali, De prescriptionibus, vbi sic dicitur. Quia
nemo dubitat q non est ex fide pietatis est, synodali iudicio definimus vt nulla valeat
absque bonae fidei prescriptio tam canonica quam civilis, nisi generaliter sit omnibus con-
stitutionibus et consuetudini derogandum q absque mortali culpa non est observari.
Unde oportet vt q prescribit in nullo temporis parte habeat rei alienae conscia
Et quibus patet, Bona fides esse requisitam qua quis sibi prudenter persuadet
rem esse suam, vel saltem putat esse alienam, dico (prudenter) qz si ex ignorantia
crassa vel ex inordinata cupiditate illa persuasio oriatur, non erit bona fides. 4o Re-
quirit vsus temporis continuata possessio cum bona fide. Et tempus varius est vt
habes patebit & varietate rerum prescribendarum. Dixi ordinarie 4or requiri, qz interdum
non requirit titulus, quando sc. ex sola possessione bonae fidei tempore definito praedit
scriptio, vt si emptas libros aut vestes inter res meas, et nesciam quid titulo habeam,
vide Couar. ad Reg. possessor. p. 2a. §. 8o num. 1o. Civili quidem conditiones,
tam rerum 3as et 4as occurrunt aliquot dubitationes. Sit itaq

Dubitatur 2o Utrum dubitanti an res sit sua consulat ea bona fide possidere? Dub. 2um
Tradat Sor Couar. 2a p. §. 7o num. 3o. Resp et dico 1o Talis ad inveniendam possessi- Assertio 1a.
onem quamdiu manet dubius non cenetur habere bona fide. 2da communiter DD.
Couar. si, et Sotus. Medina C. de restitut. q. 17a. Et ro est, qz vt res quae antea
non habebas licite inepias mihi vendituare et usurpare, negrit vt determinate
velim eas esse mihi, et ita fieri mea & occupatione, vel saltem esse meas,
quamdiu id antea non adverteris. Quod si dubito an sit mea an aliena, iniquae
ago si eas mihi arrogo, nisi non sit melior mea conditio quam alterius rei forte
mei. Dico 2o Qui dubitat consulat habere bona fides sufficiente ad continuan- Assertio 2a.
dam possessionem bona fide initam. Vide quando dubius sufficiunt si q bona fide
coepit eas possidere, non violat nec interrumpit eas. 3tia Couar. si §. 7o num. 5o
et Sot. vbi multi citat & dat sententiam, idem docet Medina loco citato. Est contra
Adrianum et Maiore in 4o dist. 13a. et Dom. Soto. lib. 4o de iust. q. 5a arto 4o.
qui dicunt bona fides q tale dubium interrumpi, et ita nec prodesse prescripti-
onem. Sed pbata nostra sententia ex Can. Si virgo, 39a q. 1a vbi dicitur. Ex quo
decretorum tam diu quisque possessor bonae fidei dicitur quamdiu possidere se
ignorat alienum. Idem indicat Capit. Finali, De prescriptione, vbi dicitur. Unde
oportet vt q prescribit in nullo temporis parte habeat conscientiam rei alienae:
Ergo dubius non est sibi consciu res esse alienas, et ignorat se possidere alienas
i. mauet possessor bonae fidei, et prodit prescriptio. Vbi adverte dat regulam Bq

Quantum requisita ad prescriptionem

Quid bona fides

de rontinuatione possessionis, non a. de incoatione. 2° ptah vē q melior est
rondicio possidentis quam non possidentis in pari dubio, ḡ cū ille q incepit dubitare
iam possideat, melior est eius rondicio, et licite pt eu retinere si post ad plenu
diligentiā adhibitā manet dubiū: q si licite potest retinere et rontinuare possessionē
stante illo dubio, ḡ per rontinuatio potest pficere ptemptione: nam sola
possessio est inutilis ad ptemptionē q non est sine peccto, vt patet ex dicto cap. finali
Obijcit 1° Bona fides est existimatio quia qs prudenter estimat se esse suu
alij dubitand non existimut esse suos, ḡ non habet bonā fidē. Rndeo, dubitand
existimat res esse suas, non quidē positiue rndendo esse suas, sed negatiue q ḡ
negat esse alienas, et hec negatiua existimatio ossi non sufficiat ad incoandū
sufficit tn ad rontinuandū possessionē. Et dicūt colligi pt ex dicto rondicio rndū
dubitantiū inter bonā fidē et malā? Dicendū n. est dari medium, si hec speculatiue rontiderent, non n.
si in ordine ad praxin: dubitand n. speculatiue nec bonā fidē nec malā habet
q nec putat esse suas positiue nec alienas, sed hanc in medio. In ordine ad
praxin dubitand habet bonā fidē vel malā: Bona, si agat de rontinuatione
possessionis bene incoatre, mala vero si agat de possessione p̄ incipienda.
Dubium 3.^m Si qs dubitand an res sit sua simul dubitet an liceat eam vsu
nacē, et tn retineat, vtrū bonā fide rontinuet possessionē? Rndeo mala fide
rontinuat celebrandi, vnde non gaudet vi ptemptionis, vt expresse habetur l. si fur
ff. de vsurapione. Si quis q possidet non putet sibi p legē licere vsurapere
dicendus est, etsi erret, non gaudere tn vsu vsurapionis. Vel q non bona fide
vt possidere, vel q in iure erranti non gaudet vsurapio. Sed ocasione suę
legis ocurrit Dubium 4.^m de quo fuse Couarr. num. 5° vtrū si quis ex
ignorantia iuris rem existimet se suā, ideoq esse existimet habeat bonā fidē
sufficiente ad ptemptionē? v. g. Comparauī res aliquas in rontradū vsitato
quem putabas iustis, q existimare debeat mediocres iuste ergo. Sharrop
a pupillo vestes, nesciens pupillū non posse donare, vtrū sic tali errore
cadant ptemptionis? Rdet Iohan. Medina q. 17^a docet, quamuis ignorantia iuris
putata tam iuris quā facti sufficere ad ptemptionē in foro ronscientiæ: sed
verius est q docet Couarr. Non sufficere iuris ignorantia sufficere, sed negat
vt sic sit dubium fidei quo sunt varię de opiniones. Itaq si qs putaret vsum
esse licitū, aut pupillis posse donare, non idcirco posset se arguere vsumpsisse
siue ptemptionē, q rontinuauit ex l. allata, sic dicit, usumpsisse in vsurapionis
iuris errore possessoribus gaudere, ḡ nis hic velit gaudere errore gaudere veri non
docet, nam ptemptio iure humano ronstat, ac inde ab eodem iure pt rationi
scribi et limitari. Sentia tn Medina non est inprobabilis quod error iuris
excusat, idq et Couarr. insinuat, vnde quando nō postulat humori pt sic
sententia: Error a. facti non impedit ullo modo ptemptionē. Vt si filius
donauit, et ego putabā esse meus.
Dubium 5.^m Vtrū aliquando res mala fide gaudeat ptemptio? Vide Couar.
5 p. 11° Rndeo. Proprie loquendo numquā gaudet ptemptio res mala fide. Nam
Leges Ciuiles statuentes ptemptionē trium vel q^or annorū et res mala fide
gaudere, sunt abrogate iure Canonico, vt patet Capit. finali, de ptemptionibus
vnde oēs .ll. partium Regnorū statuentes ptemptionē post rentum aliq temporis
siue in rebus rorporalibus siue in spiritualibus .l. in iuribus seu actionibus
et personalibus rontinue sunt regnare bonā fidē suo modo. Vnde inferte 1° vt
quis ptemptus debitis pecuniarijs vel alterius rei, aut actionē ad tale debitum
regnit vt probabiliter existimet se non debere, vt v. g. debeo Petro 100, vt for ge
debitis seu actionē quā habet Petrus in me ptemptus, non sufficit vt Petrus tali
tempore non exigat debitū, aut non meminerit: sed requiritur vt ego rontra
temporis spatio bonā fide existimē me nihil debere Petro, vt si putes esse
rondonatum vel solutum, vel si oīo memoriā exciderit. Et rursus q ex alia parte
minus solutionis ptemptio stirpe et gradu nō solvit non remittit bonā fidē

Ob.

R

Dubi. 3.^m

R

Dubi. 4.^m

R

Dubi. 5.^m

R

Corollū.

Dubi. medium inter bonā et malam fidē speculatiue rognoscendo.

Corollo 2ª

ob.

R.

ob.

R.

Dub. 6ª

Assertio 1ª

Assertio 2ª

Assertio 3ª

Assertio 4ª

Assertio 5ª

Dub. 7ª

R.

Dub. 8ª

Dubium 8ª Vtrū q legitimè non aliquis p̄scripsit, si tempore p̄scriptionis absq; culpa fuisse aliena bona vsq; restituere? Multi existimant talem teneri ad restitutionē nisi interuenisset negligentia diu in re suā arguenda. 2ª 2ae Sotus. quem in 4ª dist. 15ª q. 11ª Adrian. in 4ª q. de Prescriptione. Sotus. Medina Cod. de Rest. p. 18ª, et alij quos: sed contrarium est probabilius et verius. Vide dicta 1ª Reginaldi. Licet negligentia priorū Dñi, p̄scriptio transferat dominium rei in vsq; finē, non tamen vsurpat, ita vt postea non teneatur eas restituere. Est ferè communis in 4ª dist. 15ª et quamuis quidam contrarium teneant, probat tū eos esse Couar. ſ. 2 ad reg. Possessor q. 3ª §. 2ª Num 1ª Dico 2º Etsi quando nullam intercessisse negligentiam priorū Dñi, nec tū legitimè p̄scripsit transferunt in dominium nouī possessoris, ita vt non teneatur eas restituere, nisi prius Dñs tū iudex restituat in integrum. Est valdè probabile, eamq; docet Couar. ad Reg. Possessor, p. 3ª §. 2º num. 3ª vbi multos alios refert, et Dom. Soto lib. 4º de iust. q. 5ª arto 4ª Ita q̄ l. 3ª ff de vsurpationibus, definunt vsurpatio esse dominij acquisitio, q̄ acquirit tū eas verè dominus, ita vt illud prius dominio subtrahat. 2º. Leges vsurpationū inuentas memorauerunt eas statuisse in parua negligentia dominorū, sed ob bonum publicum. Nam l. 1ª ff. de vsurpationibus dicta, bonum publicum introducta est vsurpatio, ne quorundam mala fides et ferè semper esset incerta dominia. Et alibi dicta esse constituta vt aliquis esset litium finis. Sotus et Couarr. indistinctè approbant p̄scriptionē bonæ fidei nullā facta mentione negligentiæ: Alij ll. possidet putare Dñs negligentiam, absq; eius relpa si rē boni roūt ita postulat, q̄ res tū boni roūt. d. reijci, ne semper incerta sint dominia, et ne infinita quæstiones litium segnet subortantur. est dubitandum quin vltra leges dominium transferat. 3º. q̄ leges quamuis non adimunt actū dominium ante sententiam: alij p̄scriptio semel data facta est, minimè adimit, et actū in nouum possessorem transferat, q̄ leges p̄scriptionem sunt penales. Confirmatur q̄ ea negligentia non est nisi venialis q̄ nō solet priuari ablatione rei. Vide et Adrianū negat relpas mortale in qua negligentia q̄ sanè minimus vel rarissimè arridit, et ita p̄scriptio ferè nunquam habeat effectum, vel saltem rarò. Denique quomodo potuit seruari quædam negligentia à diu priori sit culpa? itaq; tota lex nō erit inutilis. Sed contra obijcit 1º Nemo sine relpa debet priuari re sua, q̄ debet intercessisse relpa. 2º Actus Actus venis esse nisi rē boni roūt aliud postulet sicut fit in p̄scriptione. 3º obijcit Bracriptionis fundamentum est bona fides, q̄ postquam constituerunt fuisse alterius subuertit p̄scriptio, q̄ subuertit eius fundamentum. Actus, non datur verè et iudicare rem esse suam, quamuis antea alterius fuerit. Addunt tū priores sententiæ non videri actū impugnabiles pp̄ suos authores, vnde in casu q̄ tū iudicaretur expedient posset teneri.

Ob.

R.

Ob.

R.

Dub. 9ª

Dubium 9ª Vtrū rursus rursumue restitutio in integrum contra p̄scriptionem

Nota.

Notandū. Restitutionē in integrum esse quādā remedium q̄ finita p̄scriptione vtilitate priori Dño q res suas amisit, sc. vt auctoritate iudicis possit repetere si in possessione rei amisit. Actus q̄. Concedi tū q̄ minores sicut 25 annis contra quos p̄scriptio facta est. Sotus Enrīq quamuis ipsis scientibus et obstare valentibus p̄scriptio facta sit. Ita Couar. ad Reg. Possessor. p. 3ª §. 2º num. 3º Et maioribus etate rursus in p̄scriptione 10 et 20 annorū, modo tū ignorent res iusta et probabili ignorantia sua, aut eius cuius sua negligentia p̄scriptionē fuisse facta. Ita Couar. ſ. in p̄scriptione. a. 30 aut 40 annorum non rursus maioribus restituitur, iuxta Couar. quamuis alij aliter sentiant minoribus autem rursus.

Assertio 1ª

Assertio 2ª.

Caput Septimum

De translatione dominij quæ fit voluntate priorū Dominī et primo de Dominio quod acquirit promissione.

Volūte priorū Dominī fit dominium transferri in alterum tripliciter, vt ſ dictus est ſc. donatione, testamento, et variis contractibus, sed q̄ donatione

prior est promissio, et quasi via ad illas, 1° dicenda de vera promissione.

Dubitatur 1°: Quid sit promissio? Notandum non sic agere de simplici promissione q̄ fit ex liberalitate, et in qua vocatur pollicitatio, q̄ vocat sic describi ppt. Promissio simplex est deliberata et spontanea fidei obligatio facta alteri de re quapiam bona, possibili, ipsiq; grata. Dico, est deliberata obligatio, i. plena, qualis requirit ad peccatum mortale, et ad votum validum, ut vocat Navar. c. 18° Num. 7°. Unde si quis aliquid promittat cum semiplena deliberatione non satis advertendo q̄d faciat, non obligat ad implendum, nec sub veniali quidem. Ro est, q̄ tunc talis obligatio sit ons q̄dā deliberaliter suscepta, vt dubitat vt non renocata à quoquā fuerit nisi ipse dē ea renuerit. Unde infero, etiam votum Deo factum cum imperfecta deliberatione non obligare, nec sub veniali quidem, vt vocat Doctor Gabriel in sup. 4 dist 38. ar. 1° q. 1ª, et alij. Unde falsum est votum validi facta et imperfecta deliberatione esse veniale. Dico, Spontanea, vt excludat metum aut fraude obtenta promissio, quas non tenemur implere nisi sit iurata: nec refert salvetur foro conscientiæ quamuis metus ille levis sit, iuxta Silvest. Verbo Restitutio 2°. §. 7°. et alios, q̄ promissio cum sit alij liberalitatis gratuita debet esse non coacta. Vide Cajet. infra q. 113°. Deinde q̄ aliqui negant promissionem iniustam facere, vide vt alter non solvere promissa. Dico, obligatio fidei, q̄ non sufficit dicere, Ego faciam, vel simile q̄d signando solum vocem faciendi, sed oportet vt fides detur et obligetur. Et hoc se alteri obligat de veritate deliberatis, vt vocat Cajet 2ª 2ª. q. 88ª. a. 1°. Et Soto lib. 7° de iustit. q. 1ª. artic 2°. Unde et non est satis dicere, Ego promitto me Deo facturum, si solum intendat significare animi sui propositum, non. a. dare fidem vt sæpe fit. Si tu et tali modo loquendi alter decipiat proximum cum notabili detrimento sui, tenetur ille implere dicta sua sub mortali, vt docet Navar. cap. 18° Num. 6°. q̄ non implendo damnificat iniuste recipientem damni. Unde si alter damnum incurrerit, tenetur id resarcire. Similiter non sufficit dicere, Ego promitto me facturum quicquid accidat, si id dicat vt hoc modo affectum animi sui implendi ad alteri placendum, non. a. vt te alteri obligat, q̄ sæpe fit. Colligit hoc ex Cap. Cum venissent, de restitu. De quo vide et Navar in Comment. De dato alia promissio Num. 18°. Ro est q̄ hæc et flores humanæ loquendi vitiosam urbanitatis vel hostilis animi ratione, non. a. ex intentione se absolute obligandi, aut vt rigide impleatur, vide absolute non obligant. Dicen. Quid si promissor sit dubius quid ad verba promissoria sit vsus? Ecce, in utroq; foro inclinandum esse in eius favorem. Dico, de re quapiam bona, vt excludat eam promissio q̄ fit de ope q̄ sine peccato præstari nequit, q̄ nulla est contrahi obligatio ad perpetrandum id q̄ est peccatum, vt patet ex cap. ultimo, de pactis. Dico, de re possibili, q̄ nemo est obligari ad impossibile vt habet Reg. iuris 6ª. Ubi advertas, si res promissa ex parte sit possibilis ast licita quamuis non ex integro promissore ex ea parte obligare, vt si promissor 100, et possit dare solum 50ta, tenetur ad 50ta, vt ro est q̄ vt habet Reg. iuris 37ª. Unde non debet vitiari q̄ inutile. Dico, alteri grata, q̄ nisi sit in gra alteri, si ipsi ingrata sit nullabit obligatio. Dicen. Quid si sit grata, sed maiori bono impedit, vtrum talis res promisso obliget. Resp. Cajet. q. 113ª. videtur non obligare, sed melius forte dicit vos obligare modo non sit magis grata quia vicio omisso, nam sæpius sæpe minora bona gratis ex fide: Sed se res habet in promissione q̄ fit Deo.

Dubitatur 2°. Utrum promissio legi gratiæ facta semp̄ sit irrita? Dico, si ideo sit gratia q̄ vig implentis existentia, semp̄ est irrita. Ro est q̄ nemo est obligari ad impossibile. Si. a. ipsa promissio q̄ se est gratia non. a. vadit impletio, non semp̄ est irrita, vt patet exemplo, q̄ n. vovet religionem, non est contrahere matrimonium in quo implendo contracta promissio reddendi debiti, q̄ se contrahendo matrimonium reddito debiti non est illicita, ideo hæc promissio non est irrita, sed, si ideo est, ipsius matrimonium, q̄ est impletiva promissio reddendi debiti, non est irrita.

Dub. 1°

Quid promissio simplex?

Votum Deo factum cum imperfecta deliberatione non obligat sub veniali.

Quæstio.

Ro

Nota.

Quæstio

Ro

Dub. 2°

Ro

Dúb. 3ª

Dúbium 3ª. An promissio ob turpem causam, seu ob finem pravum obligat?

Assertio 1ª

Rdeo et dico 1º. Ante patrationem mali opis ex q facta est promissio, ipsa est inualida, et talis contracty vltrò vtrinq; nulla. Rō est qz nemo ꝑt alterum obligare ad opus malum, et ope nouum expressè promissor non tenetur sua promissione, nis intentio illius opis fuit facta. Dico 2º. Patrato ope malo alter obligatus et tenetur fidem ꝓstituere. Ita Couar. ad Reg. peccatis p. 2ª. §. 2º. nu. 5º. et Cajet. 2ª 2ª q. 32ª. arto 7º. et multi alij. Rō qz in ope ꝓsito non solùm est multa consyderanda sed et labor, periculum, detrimentum, et alia q operator hinc subijt. Sz fidelitas quam sibi ꝓstitit, et voluptas quam vltrò ꝑcepit, vnde vtsi non possit implere promissa qz opus ꝓstitis est malum; tñ et debet qz labores et periculum similiaq; sua causa subijt, licet in aquis dolus præsit dijudicandum, vt vide Cajet. possit aq; abstrahi à malitia recipiendi: sicut et possunt abstrahi à simultate opis, ita vt non committat simonia, vt si quis sacerdoti pauperi 100 aureos vt semel dicat sacrum, siue plebi rapienti pecuniam fauore nequeat. Nota tñ plebem esse rem ꝑ aliq ꝑmissa qz opus malum q legibus prohibitum, vt homicidium, adulterium et fœtus, non tenetur ad implendum promissa et ope secuto, vt colligit ex Couar. 5 nis. 7 Nota

Vbi docet Caiet esse contra DD. sentias. Et confirmatur ex C. Si plagij. ff. De verborum obligatione. Vbi dicit. Si plagij faciendi factiue gratia conuentum fuerit ab eunte non valet, vbi lex inuitat videt talem conuentionem. Quamuis responderi posset Legem intelligi, quando promissa facta est, inducendi opis, non ad inducendi pœnitentiam et labores quos operator subijt. Dico et posset et ꝑ post factum non valere in foro vtentiori.

Dúb. 4ª

Dubium 4ª. Quibus casibus promissio ante valida desinat obligare? Rdeo 1º. Quando notabiliter mutatur status ꝑsonarum aut negotiorum, vt docet Navarr. c. 17. nu. 7º. Cajet. q. 113ª sub fine, et D. Thom. 2ª 2ª. q. 110. arto. 3º ad 5º. Vt si res promissa fiat illicita aut inutilis aut impossibilis, aut multùm difficilis promissori, nam ob id difficultas siue supeniens siue iam exorta, quæ solebat promissionem vinculum, Rō est qz promissio non habet vinculum nisi ex valida habilitate interpretata. Confirmatur, qz lex absolutè lata non obligat in illo casu quod legislator voluit expressè. Vel interpretatiuè excipi, ꝑ promissio sit lex ꝓpria partis quas sibi sponte quod imponit, non obligabit in illo casu quod rationi voluisse excipere. Vide Cajet. q. 111ª. Vbi dicit non tenere soluere impedimenta supeniencia et conferre rem re promissa ꝑ se stabile immutabilis, facta ꝑ eiusmodi collatione sequitur q nulla re dilabat.

Assertio 2ª

2º. Quando duo sibi inuicem aliq promiserunt et alter non implet promissa, et alter non implere quasi vltrò compensatione, quamuis non sua facta esset iniuria alterius, q est contra Navar. c. nu. 7º. Rō est qz ista sunt diuersa rōne, ꝑ est in isto compensatio locum habet. Tertiò, quando aliq promissa est ob causam q nō subest, vt, si quis quibat se accipisse bonum furtiuè ab altero, et non accepit, non obligabit promissione sua ad illud.

Assertio 3ª

Dúbium 5º. Vtrùm promissa interna nos obligent coram Deo? Rdeo promissa interna facta Deo q cordia nostra inspicit, nos illi obligat, non tñ facta sic nos obligat homini, vt contra docent DD. Et rō est, qz cum homo constat animo et corpore, nec possint inter se contrahere nisi mediantibus signis externis, non est consentaneum vt sine illis signis possit natus inter ipsos obligatio: ꝑ tertia rō vtrique voluntas requirit vt alter alteri obligetur, vnde et donatio interna non obligat, nec matrimonium solo actu interno contracti ꝑt, nec refert q possessio solo actu interno possit amitti, vt sic q nolit amplius possidere qz plus requirit ad acquirendum quàm alicui sibi vel alteri quas ad amittendum.

Dúb. 5º

Ꝛ

Præcipatio.

Dixd. Promissio interna aliqd addit supra nudā p̄positiō, ꝑ magis obligat. Ob. ℞
Confirmat, qz loq̄ tenet dictus suis q̄ interius loqui est verificare. Rdeo N.C.
qz solus addit iuramenta q̄anda obligationē & arbitrio tis venerabiles, vt et ipsis
p̄positis sine omni pacto mutare pt quo subest aliqua rō. Ad Confirm. Dico
non tenet verificare suis dictus internus si aliqua rō subsit, neq; ideo erit
mendaciū in illo dicto, qz non est locutus contra mentē, sed solus materialiter
falsis dixit. Dici, q̄ando aliqua subest rō, qz sine omni voe mutare fir-
mis p̄positis vel non verificare suis dictis, est aliq̄ peccatū veniale ſt. Tho:
confitetur et mendaci mendacij.

Dubium 6m. Vtrum promissio externa obliget antē acceptatione promissarij & se Dub. 6m
vel alios acceptantes? Rdeo. Non obligare sed esse ad libitū revocabilis. Et ℞
ratio Tirol. vide Couar. ad Cap. Quamvis pactus p. 2ª §. 4º Num. 15ª, et rō est
qz nō pt contrahi obligatio inter duos nisi concurrente volūte vtriusq;. Sed contra.
qz Sylvester verbo pollicitatio, et multi Canonistæ docent, pollicitationē factā Ob.
Resp. ait ciuitati et causa. v. g. ob incendiū vel ruinā, obligare et antequā
acceptet: similiter cas q̄ fit Clero, vel Hospitali, vel pauperibus, vel aliter ad pias causas
hoc, vt patet ex l. 1ª et 4ª sequentibus de pollicitationibus. Rdeo. Haurī sententia ℞
esse probabile: Quamvis n. in foro fori promissio non acceptata ab aliquo forte
priuato, reuera tis pt acceptari ab ipsa lege sit disponente. Contraria tis sen-
tentia et pbabilis et secura st. tales pollicitationē non obligare antequā
acceptet ab eo cui fit, vel alio viue nōie, licet fiat ob pias causas? Et fatur vor
uior, tūs qz est communis Theologorū: tūs qz ad illud legis respondeti pt, vel
quod lex de pollicitatione acceptata saltem facile ab audientibus nōie aliorū, vel
intelligendū esse in foro externo non in foro conscie vide Couar. ꝛ.

Dubium 7m. Quibus possint promissione alij facta acceptare, seu & aliis stipu- Dub. 7m
lari? Rdeo 1º: Olim q̄ ab altero gratis vel speciale habet concessionē. 2º q̄ alteri ℞
vt expresse subiecta, vt filij existentes sub potestate patris & patres, serui & domi,
subditi & prelati. Rō est qz consentit una persona, non.n. familiæ mercenarij
subditi domō, aut subditi & prelatæ, qz nō expresse fuerūt subiecti. Vide Sanct. de iust:
libris stipulationibus §. Si quis alij. Tertio q̄ aliquis curas gerunt, vt Tutor
pupillo, Curator & furioso, & Prælatus & subdito, qz eis sit alteri posset facere
validē stipulandi & altero, multo magis ipse eas habet. Sic Tabellio, seu
alterius publicæ, exercitis si de eo conficiat instrumentū, de quo Couar. lib. 1º
Variar. resol. cap. 11º num 11º. Quarto, id q̄ ex promissionis impletione redditus
reportat, vel onere aliquo liberati, vt patet §. Sed et si quis, Institut. §. Si pupil-
lo fiat in maximā pias, a quibus priuato acceptari pt, nam probabile est eas
esse ratas quamvis à nullo acceptet, legis ita disponente, & in regno Castellæ
non habet in quacūq; promissione absenti facta lex Couar. ꝛ Num. 14º. Secūs
est à iure communi, immo pt valide & absente stipulari, seu acceptare promis-
sum absenti facta, ita vt inde nascatur aliquis stricta obligatio sub mortali
obligandi ad solutionē, quamvis secundus usus communis communis omnis pro-
missio stipulari solet et aliqua huius obligationē pariat. Si tis iudicato
infirmet, non solus in foro conscie obligat sed et in foro exteriori tribunal
damnet, vt docet Couar. ad Caput, Quamvis pactus 2ª. p. §. 4º Num. 15º.

Dubium 8m. Quando obligat promissio externa legitime acceptata? Caietā Dub. 8m
ta 2ª. 113ª. sub finē, putat eas solus obligare sub pacto veniali. Rō est
q̄ solus et quāda longitate fidelitatis seu veritatis hanc quidē promissa
implere: sicut n. ex virtute veritatis tenet q̄ dicere verū et facere
et verba mentī respondeant: ita ex eadem virtute obligat vt opa verbis
respondeant: alij veritatis virtus nō obligat sub pacto mortali. ℣. S. Altera
pars est Dom. Soti lib. 7º de iust. q. 2ª. a. 1º. vbi dicta sunt magni mo-
menti promissione obligare ad pactus mortale. Sed distinguendus est. Inter ℞
alter n. promissio fieri pt, 1º: animo se strictē et strictē obligandi, et ste
promissio parit debitū iustitiæ, cuius impletio est actus iustitiæ commutatiue. Aut Praetermitto.
2º dicat aliquando actus fidei seu fidelitatis, qz fidelitas aliquando accipit

vt sit sperire iustitia. Vnde patet violatione talis promissionis in re notabili esse peccatu mortale, utpote contra iustitia. 2° Fieri pt promissio aio se obligandi tantummodo et quadam virtute constate, sc. vo dubitatat modo vt nō curauit Verax si nō fuerit, et hinc est ady veritatis seu fidelitatis, q est species iustitie, pactis, dubitatat debitus morale, non legale, obligandi dubitatat filio pdto venali, iuxta Caietanu. Hac distinctio colligit ex ipso Caiet. in summa verbo, Perfidia. Petrus. Vide scripta quo aio qs promiserit. Rndeo 1°. Et ipsius promissio fuerit conferta et intentione. 2°. Si non confirmat sua promissionē iuramento, nec scripto, cuiusch ordinarie promisisse et constare tu. vide Caiet. 2. 88. a. 1°. Ad 2°. Quid si aliqs promittat aliqd sine aio obligandi, sed decipiendi potig? Rndeo Si promissio non sit facta et modis contrarijs, aut si contrarijs ex altera parte non sit completa non tenetur vi promissionis eius nihil minus quam promiserit ut forte timeat inde alijs damnū q aliter impediri nequit, tenet. n. ne tale damnū eueniat tenebit stare promissis vt verba sonant, vt si qs promiserit pecuniā ut testis animo eas decipiendi non tenebit vi promissionis si nihil aliud sentiat nec aliud damnū timeat. Dicit. Quid si q sentiat iudex rogat illas dicere. Rndeo, Tunc tenebit si non obtempando scandalū, aliqs non tenebit, quia pt vestre solus ne rogat obedire sententie in falsa presumptione fundata, vt in simili docet Sotus lib. 7°. q. 1ª. a. 2°. Si. a. promissio sit facta et modis contrarijs et ex altera parte sit completa v. g. Si promiserit eas dicere modo copias scripserit, cū obtentu pinde obligat ac si serio promisisset. Rō est q quo altera pars iam petit id pt q alter promisit, ro dictat ex Respub. quamuis obligatus, q ea aliqs altera pars grauiter laederetur, imo nulla dispositio posset contrahere si talibus contrahi possent irritandi.

Quæstio.

R

Quæstio.

R

Quæstio

R

Caput Octauum.

De Translatione dominij et donationem.

De Iure fusè disputat medina, Cod. de restitut. à quæst. 23ª vsq ad 27ª. et Couarr. variis locis.

Dub. 1°

R

Nota.

Dubium 1°. Quid sit pura donatio? Rñ. Est datio liberalis -1. q nec restituit compensationes. vide explicata oīa datio q habet vim solutionis, vel contractus nec remunerationis, vt do vt des, vel qz dedisti. vbi aduerte diligēter esse nouam rationē, qdam est ad quas possumus compelli qz ad eas ex iustitia teneamur, sic est q debet negotiorum gestori, et famulo vim operis prestare, et Iure explicata teneamur, vt non est liberalis. Altera est ad quas solus ex Iustitia Politica teneamur, et Iure non explicata, nam plerasq Dominus donationes liberalis sint huius modi, Zh explicata oīa datio extorta et coacta a si et iniusta extorta est, iste natura est irrita, vel saltu irritari pt ab eo q eas fecit. vide Couar. ad Reg. Peccatum. p. 2ª §. 3°. num. 7°.

Dubium 2°

R.

Dubium 2°. Quas res habeat donatio? Rndeo. Donatio interna nō obligat, sicuti nec externa, antequam legitime acceptata, sicut dictus est de promissione et maxime cum Sabet in donatione externa: Donatio. a. legitime acceptata obligat, nec reuocari pt nisi certis casibus, non tu transfert dominium sine vi traditione facta a donatore, et acceptatione facta a donatario et se, vel certe et seruis, aut et et minoribus, si eo animo donata a donatore vt statim fiat donatarij. De quo vide Couar. lib. 1° variar. resol. c. 19° num. 1°.

Dub. 3°

R

Dubium 3°. Quibus casibus possit donatio reuocari. Rndeo. Duplex est donatio v. g. donatio inter vicios, et donatio mortis causa. Donatio inter vicios est q fit sine vlla mortis aut prolis mentione, et si qs apposuit. Hac pt reuocari tripliciter de causa, 1° ob ingratitudinem donatarij, vt si vltra pia promissis non adimpleat: et notandū est q simpliciter donans quia donat solus liberalis, et postea negligendo. vide Sylues. verbo donatio 1° q. 1°. Secundo ob subtractam plus reuocata ipso iure si magna bonorum parte donans, et quod si donauit extraneo reuocata tota: si priori filio, vel ecclesie, q est instar filij reuocata solus quoad legitimam portionem debitam filijs postea natis. vide Couar. lib. 1° variar. resol. cap. 19°. à num. 1° vsq.

Donatio inter vicios tripliciter de causa reuocari pt donatorio insidiatis sit, et rustici aliqui asserunt, si eius pia promissis non adimpleat: et notandū est q simpliciter donans quia donat solus liberalis, et postea negligendo. vide Sylues. verbo donatio 1° q. 1°. Secundo ob subtractam plus reuocata ipso iure si magna bonorum parte donans, et quod si donauit extraneo reuocata tota: si priori filio, vel ecclesie, q est instar filij reuocata solus quoad legitimam portionem debitam filijs postea natis. vide Couar. lib. 1° variar. resol. cap. 19°. à num. 1° vsq.

Donatio mortis causa tribz de causis revo: cari pt.

Dub. 4:

Assertio 1:

Assertio 2a

Assertio 3a

Ob.

Ad

Ad

Nota.

Dub. 5.

Dub. 6.

Assertio 1ª

Assertio 2ª

dar simulatione Eleemosynæ congressit, vt rectiùs sentiebat DD. vide Nauar. cap. 17. num. 107. q citat alios DD. Sotus tr. lib. 9. de iust. q. 7. a. 3. ad q. 2. nō ingabiliter sentit, quotidianæ Eleemosynæ, & non extraordinariæ magnæ ita congestas non esse restituendas, vō q absolutè donari videantur, et pauci reperi à donatoribus: Sed contrarium est verum ob rationē allatā: talis n. imposturā valgo est valde exprobrabilis, vnde et iste minister eleemosynas sub tacitā condi: tione dare videtur. sc. si pauperes sibi sit: potest tr. q3 vt sententia Soti post paucos quando difficilis esset restitutio. Aduerte tr. si q3 sit verè pauper, et similiter se Nota. pauperiore vel miseriore, vel et valdè deuoto, non ideo tenebit restituere q3 est denspio tolerabilis, et sæpè necessaria ob locū auaritiæ vel diuitias in pauperē. De quā vide Christoph. Hamel. 37a ad populum: principalis n. ratio sit pauperis die subest, nisi q3 ingentis summæ existimatio à pauperi sit exhor: tatio, tunc n. conscientia meritò illorum fuisse non donare tantis nisi tanta subesset causa, quando a. dubitat de aīo donantis in cor tacitè tenebit alteri de restitutione, q3 possessio quas quis dolo ac fraude acquisiit non pt vi in dubio suffragari: secus sinon fuisset vsq fraude, sed donator tacitè fuisset deceptus, tutior n. in dubio melior est ipsius conditio. vide medinā q. 14a etsi paulo aliter aperi videatur. Sed difficultas est vtrū debeat restitui per simulationē pauperis Quæstio. vel religiosi obtenta. Contior sententia est, restituendas alijs pauperibus, vel expendendas in alia pia opa, q donator res à se alienauit, et Christo donauit, vt habet. S. Verūm probabilius vr eam q se loquendo restituendas donatori. Nauar. S. Dom. Soto S; q donator non intendit res transferre in Christum nisi quia hunc in suum pauperem sibi oblatum, vnde si respectu huius non valebat donatio, sed rei manset apud donatorem vt ipse si velit alteri pauperi vel pijs tacitè applicet. Dicit se loquendo, nam rōe paupertatis, vel q incerta est q3 à quo oblatus sit, nescit esse voluntas donatoris vt in alios pios vsq expendat, itaq; ex voluntate ipsius interpretatiua debet alijs pauperibus vel pijs vsibus applicari: & tr esset magna Eleemosyna et restituet à quo esset accepta vi esset resti: tuenda nisi contraria esset voluntas ptimeret.

Dubium 6. Quæritur vtrum valeat donatio demonstratiua quod in demonstratione Dub. 6? error? Rdeo, Absolutè valet, nisi sit error ptinens donationē quod alioquin Ex. nullat de mente donatoris. v. g. si quis donet libr. Hor. Biblia q emi diuinis seruis: Dono illis agros q est 10 stipendij, etsi liber non sit empti tanti, et ager non sit 10 ingerum sed 16. nihilominus valet donatio, modo constet de quo libro et de quo agro donator loquatur. Sicut etsi sit error in nōe donatarij, modo constet de persona in quam beneficium conferre intendit. Rō est q demonstratio apponitur vt res distinctius exprimenda, quare si aliter certa rei notitia habeat nihil obest falsa demonstratio demonstratione. Aduerte tr si error sit tantus vt inuoluntarius Nota. reddat donationē, erit ex parte invalida. Vt si agros 100 stipendij putabat fuisse 20, et dicat ego tibi illos agros 20 stipendij, nec sibi inualida do: tio valet vltra 25 vel circiter. Vide plura apud medinā q. 29a

Dubium 8. Qui possint donare et quī non? Rdeo grātis ouēs q habent do: Dub. 8: minium et administrationē res facultate alienandi: Sed difficultas est quā Ex. nemo et administrationē res facultate alienandi: Sed difficultas est quā illi: Et potissimum dubitatur de coniugibus tr inter se, Rs respectu alterius, quidē de. 2 mentibus respectu filiorum, 3o de filijs respectu aliorum. vide dico? Affertio 1a. primo non posse donare aliis pecuniā sine consensu mariti tacito vel expresso. Est, q etsi habeat dominium pariter res mariti, non tr administratione tantum et habitum tr tacitus viri consensus vt det Eleemosynas, et donationes moderatas pro facultate alias similes conditionis mulieris: q si in vniuersis illi placeat ea donatione, nescitur est solus velle ne modus excedat. Si tr eo velit ita vt negotium interpretationi loq non sit, probabilius est eam non teneri (contra Nauar) si mandato. Rō est. q3 sub habet vt à viro alatur et honorificè tractetur vt meliorem partē sortis, ad quā decernit tractationē vi debitū ptinet vt nō

prelati facultate donandi pro suo statu. Et et sine consensu viri donare de
q suo labore licenciat, modo sufficienter dotes attenderit ad se alendu, vel li aliud
laborare non timeat, ston de Parapherna. l. de q3 q sibi seruauit p hereditate, nisi
lex aliqua priuata obstet. Vide plura apud Siluest. verbo Donatio 2°. et Nauarr.
cap. 17°. num. 153. et sequ. Dico 2°. Donationes coniugu inter se, non mixte
mortis fauore, sunt inualide, et ad arbitriu donantis sunt reuocabiles. Et ita
iure statutu est, ne coniuges amore mutuo se sibi inuicem spoliarent. Diplomata
ea donationes confirmant. 1°. si non reuocent ante mortem, nam morte demum
modo q3 dat mortis donatarij confirmant sicut donatis et legatis causa mortis
regula q3 ut ante mortem vel fuerit tradita, uisus possessio arguitur, ut docet Couar.
de testamentis. p. 2ª num. 10, et p. 3ª num. 3°. et hinc retroagit confirmatio
ad tempus traditionis, ita ut ore fructus ab eo tempore colligi debeant donatario
ibidem docet. Dixi, si mors donatoris q3 dat, secus
est donatio, ut ibidem docet Couar. 2° Confirmant ea donationes iuramento
q3 sic. coniux iurat se eas non reuocaturum. Et ro est q contractus q3 licet in
pluribus alijs pt, etsi sub in fauorem alterius partis cuius dat ut possit reuocari
iuramenti religione confirmata ne reuocari possit, ut docet Couar. 2. p. 2ª num.
plures citati ibi donatio inter uiru et uxorem est firma vide apud Siluest. verbo
Donatio 2°. q. 3ª. Dico tertio. Donatio facta filijs emancipatis est valida,
non emancipatis est inualida, confirmata tamen si non reuocata ante mortem donatoris
ve ante tradita, 3h q iuramento firmata inter coniuges. Vide plura
apud Siluestrum verbo donatio 2°. q. 7ª. Et Nauar. cap. 17°. à num. 145°. diuersos.
Dico 4°: Filij familias. l. q sub patria potestate sunt, si habeant bona castrensia vel
militare acquisita, vel quasi castrensia. l. uoe officij publici, ut Aduocati, Iudicis, scribae
gesti, aut uoe sacri ordinis aut beneficij, possunt de eis libere donare, modo ad
tum pubertatis peruenerint q in masculis incipit anno 14°. in femineis 12°. q sic
eam etates nondu peruenerint non uidentur valide donare, q iure uti possent
ante hanc etate testari, g3 neq3 donare, et ro est q in consensu habere solet a
dicti: De bonis uero aduentitijs. l. q neq3 ex bello, neq3 ex officio publico, neq3
a patre vel eius causa habent, sed vel hereditario iure a matre, a consanguineis
aut amicis, vel sua industria, vel fortuito, non possunt donare. Et ro est q ipsi
dominium q3 tenent ad ipsos, et usufructu q3 tenet ad patre usq3 ad Filij emancipatio
emancipatio. n. debet dari dimidia pars usufructus bonorum, ut docet Siluester
verbo paterfamilias 1°. q. 3ª et iure ciuili. Similiter uer de q3 filijs quorum filij mate
solis habet administratione, parent. a. dominium, possent dare sine expresso uel
tacito patris consensu, consilio. a. consentire ut Filij aliqua minuscula donent, q3
si aliquis alat filios in studijs et eas donationes faciat quas rationi uidetur
ditionis. Dom. Soto lib. 4° de iust. q. 5ª. a. 2°. putat eis ciuibus 100 aureos
in sumptus annuos posse quemlibet aut quinq3 insumere in domestas nuptiationes
in eleemosynas et alia, idq3 passim fiat à diuites et proportio seruanda in q3
q plus vel minus accipiunt. De minore. a. 25°. annis q sub tutore vel curatore
est, eadem fere est ro. vide Siluest. verbo Tutela, quanquam iste in eleemosynis
possit esse liberalior, nam haec donatio ei non prodicat.

Dub. 9m. Dubium q3. Quantus dicent donare? Ro. Absq3 insinuatione potestati pub.
licae faciendi non licere simul donare ultra 500 solidos, q regula Couar. valet
ciuiliter 450 aureos, ut patet. l. ultim. Cod. de donationibus, q3 edo subditis ut
ne soleat tenere donationibus immoderatis se exhaurient. Hinc sequit 1°. non posse
donari et plenius ultra quidam summa, modo donatio illa fiat simul et quasi
uno animi impetu, secus si diuersis temporibus conficiatur et fiat. 2°. sequit debitis
liquidis excedens quidam summa non posse absq3 insinuatione remitti, q3 re
missio est instar donationis. Excipiuntur q3 aliquot casus quibus sine termino donare
licet. 1°. ad redemptionem captiuorum. 2°. ad reparationem aedium ruinae aut
incendio vastatarum. 3°. pro militibus possunt dare militibus de rebus mobilibus
in immobilibus. Habentur de exceptionibus ibidem. Sed difficultas est de q3 donatio
uibus sine insinuatione quidam licet sine termino donare? Ro. Affirmatiue

Asserto 2ª.

Asserto 3ª.

Asserto 4ª.

Dub. 9m.

Casus in q3 sine termino donare licet.

Quaestio.

licere, et validas esse tales donationes, vt docet Siluester verbo Donatio 1° q. 9ª. Et Angel. verbo donatio 1°. num. 2°. Tabiena ibidem num. 14°. et multi alij, qui dicit Theologi et ita est, qz dicit quod nisi [illegible] solidos valide donari, tamen lor[illegible] hanc pietati minus deferendo non est seruandus in pijs causis. vt colligit ex Capit. Relatus 1°. De testamentis, vbi Pontifex decernit ne & legata ad pias causas regnat solemnitas 7. vel 5. testium iure ciuili definita, sed sufficiunt duo vel tres sicut iure gentium satis est. Unde Panormit. ibidem num. 9°. docuit donationes ad pias causas valere absq; insinuatione in quantumcunq; magna summa quia ff. ita de re dicunt, testatur ita se sepe respondisse. Et ita est ne quis studijs et operibus alio modo vtilibus impediat. Hinc colligere licet merito Pontifex posse statuere donationem pias non implentes aut circumscriptam alicui insinuationi, sed eo ipso sint irritas et expeditas relinquat vanis querelis. Confirmatur, qz si Imperator in suis priuilegijs valeat largitiones Dei in militem, quantumcunq; magnas ideo quia priuilegijs valeat donationes pijs in suum dicitur valere, saltem ani: mus, et testimonium pauperis. Idem dico de donatione qua quis donat pia sua bona ecclesia et fabrica: tum in. etsi non valeat facta alteri ad causas non pias, tamen facta Ecclesie aut Monasterio ad pias causas, valet, iuxta communes sententias dd. quas refert Couar. ad Rubric. De Testamentis p. 2ª num. 5° qz non considerauit ibi iuroda ob respectum pietatis q alibi solent inuidere.

Caput Nonum.

De translatione Dominij ex testamentis seu vltima voluntate.

Dubium est. Vtrum testamentis non descripti solemnitates iure requisite, vt numerus testium, presentia notarij, debita subscriptio sit validus in foro conscie et dominium transferat. Couar. in Cap. Cum esset De testamentis num. 4°. et seqq. docet tales testamentis inualidum esse et in foro conscientie, ita vt Laicus sic institutus, et legatarius teneatur ad restitutionem si quibuscunq; testimonijs constaret quamuis ipsi iam possi: derint. Citat & se Baldum et [illegible]. Eandem tenent alij quos nouerunt. Ego quia dico 1°. Etsi solemnitas desit testamento Dubium. Asserctio 1ª. Ob. R

Ecclesia est multo verior. Pro qua dico 1°. Etsi solemnitas desit testamento ex vltima voluntate dispositionis, tamen Laicus in foro conscie est valida, adeo vt licite possit tenere & modo possidere siue sit Hereditas siue legatum. Est plurimorum sententia quod ita docet et citat Couar. num. 5°. in. Panormitani, Petri Anchorani, Antonij Bu: rati, Innocentij, Bartholi, Jasonis, Alberici Bruni, Tiraquelli, Alciati. Quos tenent ceteri communiter Doctores non solum iuristas sed et Theologie ytissimi. Ego Siluester, verbo Testamentis 1° q. 5ª. §. 4°. Et verbo Hereditas 3°. q. 7ª. Angel verbo Hereditas §. 5°. Tabiena ibidem §. 4°. Dominus ceteri pene Theologi q Laicus non scripserunt, vt Adrian. q. libro 6°. a. 1°. concl. 2ª. Johan. Medina. Code restit. q. 25ª. Dom. Soto lib. 4° de iustit. q. 5ª. artic. 3°. Lopes q. 2ª. c. 14°. Eandem tenent Ruiz 2°. Ruiz verba adfert Couar. Et probatur 1° qz si etsi imitabiliter C. de fidei: commisso, vbi Imperator Antonius clare sanxit, non posse & te teneri fideicommissum restituere a defendo imitabiliter ff. in Scripturis minus solemni. Sicut tenent Doctores & Laicus illud possidens; Et ratio subdit. Cum, inquit, non ex sola Scripturis vel Testamenti validis fideicommissi defendi debet sufficiendo esse videatur manifeste suppeditat Doctor defendi de qua constat, etsi testamentis sit minus solemne, Valeas esse debere, et ideo q ita validus et gradibus fiat respectu non tantum: Unde colligunt ceteri, Legata in testamento minus solemni ibi valida & te possidenti non solum posse retineri in foro conscie, sed et in externo foro nisi & legitima exceptione, ita tenent Alexander, Imola, Jason, et Bartholi Ego nemo qt. ff. de legatis, et Jason dicit Laicus sententia esse tenes. Dico. Etsi imitabiliter solius Legis de legatis seu fideicommissis, q non debet ex: ad Hereditates. Rdeo. Legis rationes sententias existentiorum non ita exhendi Legislatores vt possint defendi in foro exteriori contra Laicos ab intestato, sic ita vt possint retineri in foro conscientie. Ita Alexander et alij in dicta Lege nemo qt. Probabile tn est q et in foro exteriori ipsa Hereditas sic attributa

intredis possit defendi: q tenent Jason et Rapar. in dicta l. Nemo ff. qui
vadex no legati et fideicitatis, vt ff. fabeh Cordan. q videntur confirmah §. ultim
Inst. de fidei rotissis hereditatibz, vbi Justinian statuit vt si testator fidei hereditis
sui committat vt vel hereditate, vel speciale fidei rotissis ibi restituat, et neq; ex
scripturis, neq; ex priorib testis numero possit vll gbari, tenetur nichilominus hic
restituere exigenti illig solutione, vel tenetur saltem iurare tunc no fuisse voluntatis
tatoris, nec licuit illi ad subtilitate iuris confugere, q. non licuit scripsere
testamento defuisse debitas solemnitate, et nos subdit, ne depeat ultima voluntas
testatoris fidei fideicis rotissa. Ph 2°. nihil est tam rationi vtrali aptabile,
quas voluntas dnis voluntes rem suam in alios transferri ratas fabere, vt fabeh §.
per traditione, Inst. de rerum diuisione, g Justin solemnitate omisse non debent
voluntas nocere inualidã. nec simile est de Papillo q non pt fauere alimentis per
confusu historiz, qz legeb instat ob rational finiunt illis inhabiles, ob defectu ordi
narius iudicij, non a. finiunt inhabiles testatore, sed alias pscripserint formy
quandas quas requirunt seruari vt ipsig voluntati recte satisfiat. Ph 3°. ideo a iure
introducte sunt iste solemnitatez vt voluntas testatoris ita satisfieret ne aliqs dubi
tet vltra possit intrometti vt fabeh reuiter .dd. qz n. loich magnope desiderant vltima voluntas sine dispositione seruari ideo .ll. eas tot pscripserunt cautelas quib
dem minuerunt, q patet ex Authent. de Nupcijs Collat. 4ª. cap. 4. 6°. vbi dicit
vbiq; resistendi morientis voluntati voluntes. g contra intentione Justin et contra
mentem recte est, vt quando de voluntate testatoris constat contra eas fiat ob cau fauo
rabil omissas, per n. est diuerse sunt vt sententie media, et stando opinioni .ll. fauo
contra .ll. intentione: vide quando constat de voluntate testatoris, non solum
in parti no nisi iste formule sint seruande, sed et fieret contra legislatoris
intentione si seruarentur. vnde patet solutio alterig argti Cordan. 4°. inducta
faciendis est contradicti vt valeat, pserim in causa fauorabili qualis est ipsa
menti et legati, vt patet .l. Quotiens dubia, ff. de reby dubijs, vt docet Ma
ranta. rap. 2ª° num. 287. g. f. Petrus. Quid si nondum possidere pmittit
rebedus per modu, sc, testamento meum solemni, vbi illud vtili possit vendere
Rideo nec posse in foro conscie, idq; gbant vnus allata, pserim 2ª et 3ª. vt hunc
ord dd. citati, pter Dom. Soto q ista ratione non utit: seruande n. est
testatoris voluntas quando de ea constat, sicut si possessione apprehendens sine dolo
ab intestato eas apprehendat, imo tenet ille in foro conscie tunc ibi fabentibz
restituere, nam vere ibi debetur, nec pt vi suffragari possessio contra voluntatem
testatoris, vide nostri Syluester post alios notat, posse te non illas semper
clanculum si aliter fieri vi nequeat, quicquid dicat Cordan. citatus.

Secunda Propositio. Si fauet ab intestato fabet iusta aliquas rez dubitandi
de plena et libera voluntate testatoris, vt vnus forte interimendi fratrem aliquis
vel minus, vel penitet impietatissime q quodando regnat, non tenetur bona illa
alteri reddere, sed pt ea q sentiat iudicio sibi vendicare. Et contra sentiam omes
dd. q. ll. manifeste concedunt per tot fauori ab intestato, et voluntas in
tacit vt q ipso iudicio, et confirmat qz nis aperitat posuisset ultime debitat
sicordere ab intestato et antequas iud ad nos fabeat, non tenetur in conscie
tuo stricto dimittere nisi moraliter certy sit alias fuisse testatoris mentem
Dicit si fabeat iustas causas dubitandi, q si constat vi de voluntate testatoris
certe nullas causas fabeat dubitandi de ea, non pt alteri bona tradere, nec
fauoritate retinere quamuis q sentias vi adiudicanda esset, q sentia grauat
ex pstumptione falsa, q pstumpta illig fabere bona fides, ar pstumptio vna
sub ad fauoritate pferenda. Sed contra obijcit 1°. Lex Ciuilis q iudex
tas solemnitates, est iusta: alq lex fuer deuenit testamentis recte fabentibz
solemnitatibz esse inuitis, nullis, et q inducto fabendo, vt patet l. Constitu
sima. Cod. de Testamentis, vbi post multas solemnitates necessitas dicta
non subscripsis. a. i bysby ar non signatis testamentis q inducto fabendi non sol
uent. Et subdit. Et inducto testamento voluntas tenere
q est seruanda in foro conscie. Rideo. 2ª sol. .ll. nihil aliud statuit q ipsa fabia
testamenta non fabere vis testamentorz, nec ex illis recte adiudicanda alteri.

Praecipitatio.

Quaestio.

Prop. 2ª.

Ob.

Iurisdictione siue testamenti, qz ex eius non satis constat de volite testatoris ob simplicitatem siue fraudes: non tñ sine scripto, sed aliunde constet de plena et libera volite defuncti quia ea, saltem in foro anie sit sententiata, ius ultima voluntas siue vtra et gentilis Valida esse debeat: potuit itaq; sic nihilominus ultimi ei si non siue testamenti, tñ siue ultima volite ꝙ siue gentilis valida est. Rñdeo 2°. istud et simile ll. determinare quia ordinarie iudicandus sit: ordinarie n. licet suspicari subesse fraudem, vel alias iniustitia quando ꝓscripte solemnitates sunt omisse: non n. absolute vo: lent in foro conscientie non valere si constet de plena et libera testatoris volite, ad m. nec necessarios nec expedientes ad bonum finem, quin potius contra illud fieret, ius siue gentilis ultima voluntas rata constabit. Sed contra obijcit. In omnibus tribunalibus tale testimonium determinate iuris, et sanctitas dicit: Omnis fraudi ab intestato, quamuis verissime sciant volite testatoris alias fuisse, ꝙ non nititur falsa ꝓsumptione seu credulitate fraudis, ac inde debet contari. Rñdeo 1°. non esse verum in orbe tribunalibus ita iudicatum esse, ut patet ex ll. allatis. Deinde, verissime posse constare iudicibus ex scriptis defuncti voluntatem, 2°. Etsi ita esset, nihil tamen esset, qz iudices sæpius sequitur opinionem aperte ll. quæ nitis nolo acquietare. Dico 3°: Etsi sciat iudex volite defuncti, per tñ scientia est pri: uata scientia, nec ex ea iudicare potest, sed ex ꝓscripto ll. q̃ dant fidem ab intestato ad effectum ad uertendi ad uersionem talis testamenti quod ei non constat de volite testatoris, itaq; iudex non ꝓt ei iudicium negare cum nihil habet. Dicis: Ille alter ghet legitime 7 vel 8 testibus fuisse volite testatoris tunc ibi sine dicere sententia & deinde instituto. Rñdeo N.C. qz ordinarie fiat ghatio ꝛ non admittit quando scriptura est impressa et imitabilis, idq; ad vitandas mali: tias fraudes et incommoda: sicut in ghatis locis Hispaniæ ll. cautum est ut ois dicto ghatio et ꝛ 100 testes, inde in foro externo iudicatur invalida, nihilo: minus tamen in foro conscientie hæc pacta rata sunt. Obijcit 3°. Si tale quidam in foro conscientie valet, ꝙ tutor pupilli q est fauor ab intestato non ꝓsit ad eius uersionem & pupilli, si sciat volite Testatoris fuisse vt alig fiat fauor, ꝙ est gratie introdeus. Nam si non agat ꝓcuratorie in reddendi sibi ꝓ rõe, vt ꝓsit pupillus indemnis: si agat, habet confiteri, Rñdeo. In eo casu tenetur quantum fieri ꝓt debere retinere illam actionem & pupillo, si tñ nullo modo nisi sine gratis sibi introdeo, ꝓt ea sustinere ex authoritate legis quia ad id tenetur ꝓcuratio, et ꝙ ob id restat tantum potuit id ꝓpere, et rõe illius compulsionis exempti: ut ab illi materiali iniustitia actionis quam intentat: sicut idem contingit in iniustitia rõ ꝙ non admittat in tali causa ghationem & testes aliq excludentes, lege ita habeat ob certas causas, ꝙ ꝙ sicut scientia sciendi allegata et contra veritate et iustitia sibi priuatis notis ꝓsertis in causa tantis, quando est alia rõ declinandi. Aduertendus tñ est, sententia contra. et esse ghabilis Nota. iudex in foro, ꝙ tamen nostra absolute sit verior et ghabilior. 2° ex ꝙ dicunt de solemnitate testamentorum et expendi posse ad aliud contradictorium, do: nationes, rebus, beneficiorum collationes, ꝙ de dispositione iuris ciuilis ꝛ Canonis reperiat varias formulas seu circumstantias, si n. de alq solo de: bent solemnitate laborent, ob quas iure positiuo deberent inualidi, non debeant valere in foro conscientie, vt dicunt ꝛ ibi. ritali & 1ª ꝓpositi: one, vt et habet Covarr. q tamen sua fundamenta sentiq contrarium dicunt leg. Rñdeo. ꝓ 2ª & 3°. Num.g°. No. g. si contrahentes & se sint habiles, sufficit plene verum consensum, erit valide contractus in foro conscientie. Nec obstat Præcontractus. contractus matrimonij sit inter suos parochos et testibus, qz Conc. Trid. expresse dicit illos inhabiles ad sic contrahendum, et sic satis experimur ꝛ nullius esse in foro conscientie. Similiter si collationi beneficii legitimus adsit patronus & laborent ad eligendi vel conferendi, et alienationi rei Ecclesiasticæ animo: sq ꝓmouendi ꝙ illas facere possint, si alq erunt validi in foro conscientie,

quamvis desint solemnitates requisite p Canones vel leges civiles. Reliqua quae de testamentis et successione ab intestato dici possent, vide apud Covar. Titulo de Testamentis, et Tit. de successionibus ab intestato, plenius an magis ad iurisperitos quam ad Theologos, et fere p varietate regionum variant.

Caput Decimum.

De translatione Dominii p Ludum.

Dub. 1.

Dubium 1? Utrum p ludum lege vetitum, qualis est alearum, transferat dominium?

Nota.

Notandum est. Non esse dubium quin p ludum lege prohibitum transferat dominium in eum q vincit, nam ludus continet implicite quaenda contractus quo ludentes voluntarie participant ut victor obtineat pecuniam: alij vocant dominia transferri iure naturae et gentium q. s. tho. th. hic in regulis 1° ut ludentes habeant facultatem liberam administrationem rei quas deponunt alioq non possent eas in alios transferre.

Tres regulae ut dominium rei transferatur p ludum civilem.

2°, ut alter alteri non vi aut fraude, aut contingat aliunde impotentia, quae rem non vincendi, libere restituat animum, ut recte Navar. cap. 19° num. 3°. et Covar. ad regulas, peccatum p. 2ª §. 4° num. 7°. q est valde frequens dum alter mutat se ignarus illius ludi ut alteri alliciat q aliud voluntarie faciat, vel ita impotentiae priorat ut sine verecundia non posset detrectare. Et ratio q haec p ludum civilem est ex remissa damni, vide tamen ad restitutionem: Deinde ut alter non voluntarie res suas exponat, sed fraude deceptus vel quocumque capitis 3°. ut non utantur fraudibus contra ll. ludi. v.g. numerando ample quae signa habeant, vel omittendo transponendo, lor. n. est contra iustitiam. Haec est ut ghisla indistincte et rectius q non sint contra ll. lud. ut si quis videat sibi obligisse falcem sortes, vocet adversarius velitque aegre sectari ut docet Covar. ad Reg. peccatum p. 2ª §. 4° num. 5°. et 6°. habes n. assertiones communes sensu ludentium sunt vanae. Haec possint Rdeo et dico 1° Per ludum legi vetitum ita transferri dominium ut deposite, ut victor non teneatur ante restitutionem iudicis in foro conscientiae restitutionem facere sive dicto sive peccato.

Assertio 1ª.

Est contra quosdam DD. Bonavent. Gabriel. Sahid. et Angelos: Sed nostra sententia est fere communis DD. Halensis p. 4ª q. 39ª num. 3°. artic. 3°. Richar. in 4° tractatu de restitut. §. Quia in scriptis. Io. Medina Cod. de restit. q. 3ª Dom. Soto lib. 4° de iustit. q. 5ª. a. 2°. Covar. in pract. 2ª num. 2ª et 3ª. Adam Contzen contra DD. Canonis rap. penult. de usu et dominio Clericorum ut ait Covar. p. 2ª q. ludus iure naturae habet vim transferendi dominium res sit contra quas libere inter ab ipso q habent liberam rerum suarum administrationem q quis prudenter gubernat lege medicinae vis sua retinebit ad effectum, nisi lex ex praesse reddat ipsum ludentem incapacem ad sic contrahendum, aut p. dominum expresse dicat non transferri dominium, nam contradicit et iure naturae vetito ut dominium transferri, ut infra patebit. Alij lex civilis de qua est actio apud DD. non reddit ipsum contrahentem incapacem sed solum dicat ludus alias nullus, et statuit victus non posse [illegible] nisi compromiserit, et si solvat ut habere repetitionem tam ipsum quia civili denegat adversus victorem et damnum civile, idq propter et post 30 annos ut habetur in constitutione Graeca Justiniani q habetur Cod. De alearibus. Idem habetur in Latina, ubi et addit tale litigium non posse usucapi nisi praescriptione 30 annorum q intelligo adversus iudicis, q victor non. n. tenetur potuit hoc huius privari domo 30 annis possidens? minusve tenetur illud spontae reddere, sed potest tamquam suum retinere donec q iudicis sententia compellatur. Dicunt. in Latina constitutione sic dicit, Nulla sequatur redditio, sed solutus reddatur, q valet lex ut reddat ante sententiam. Rdeo N.C. est n. lex generalis q ad generalem solutionem non obligat ante sententiam q mundum actionem vi vel minus iustitiae est pendenda. Et sic patet 1° victorem non teneri ad restitutionem praemii accepti ante condemnationem iudicis, etsi victus repetat illud praemium, q debet repeti in iudicio. 2°. non posse victus illud clanculum surripere quando non audet in iudicio repetere, q est contra Adrianum. Sed nostra sententia est fere communis, et ratio est q non habet ius recipiendi nisi mediante sententia iudicis

Ob.

Rx

Corollio 1ª.

Corollio 2ª.

Dominiũ n. translatũ est in victore, dependenter tñ a sententia iudicis ita vt ꝑ
eos priuari posset, nec victor tenet restituere ante sententiam nisi lex sit penalis, et
victus nõ possit sibi ipsi ius dicere. Vide tamen sententias illas Adriani parũ videre
tenetur, quamuis Dominus solo gratiis videat, vide et nos in illas oõ rondeare.

Quæstio 3ª

Tenet 3º victus vltra terminos ꝓrogatos iure antiquo Cæsarem posse in iudicio repetere res
suas, donec 50 annis possessa fuerint à victore: sed iure parti variatis regnorum
mutatis variis terminis; Nam in regno Castellæ solùm quinquennij, vt re-
tenet Navarrus. Quarto petit, quando lex. vetat ne quid amplius in singulas

Quæstio 4.

vices possionis deponat quàm duos solidos (siue 3ª partem aurei) vt in constitutione Iusti-
niani, vel 30 aureos, vt in Hispania non impedit translationem si amplius depo-
nat, sed victori solùm denegari actionem ad repetendum non solutos, et victo datur actio
ad repetendum solutos, vt petit et Constitutione Graeca Iustiniani. Dico 2º Posset

Assertio 2ª

lex regia iuste impedire dominij translationem ꝑ libros, vel absolutè, et hanc victor
acquirit statim ad restitutionem non solutæ: vel conditionatè v. g. si soluta repetatur,
tunc transfertur post repetitionem. Ita qz lex regia iuste est fauore inducta ad sic
transferendum dominium, stant quippe sunt inducta ad transferendum ꝑ donationem.
Nec est fauore vt dominium transferatur impediendo et dependenter à repetitione
soluti aliud est quàm dominium transferre conditionatè: et talem Rex dicunt esse
regno Castellæ inter mutuos. Petes. Vtrum lex Iustiniani sit recepta in Hispania

Cæsarius

Resp. Rideo, non videri receptam; vel certè consuetudine videri abrogatam. Nam
Tenet Castro lib. 2º de lege penali cap. 2º. tantum dum habet in loco impio

Rx

Guidone, in quo tñ plerisque consuetudine vim abrogata saltem quoad obligationem
fuit. Neq; verus est qd dicit Cæsar. Alvarus libertas consuetudine non posse fieri
nisi id ꝓ tot mala et eo sequuta, qz fuit mala solùm ꝓ accidens sequutum non
natura sua: Ludg. n. talem in se est vt sine ei peculio facilè fieri possit à plebe
Navarro, qz a. ꝓximus est blasphemiæ vel irreuerentiæ in Deum qui solent impli-
cari inducendo iudicij et castigi assistere, non licet, sed tot ꝓximus prouident et
remedium ꝓcurantes.

Dub. 2ª

Dubium 2º. Vtrum is qui bello debito victo iudici est tenetur postea soluere si credito latuerit?
Multi putant non teneri. Ita Cæsar. ad Reg. positus p. 2ª. §. 4º. num. 8º. Adrian.
Nos infinitas, Nauar. cap. 19º num. 17º et vtrosque sententias Adriani et Cæsar.
Contrarius est verus, et quo dico 1º Probabilius est iure Cæsarem antiquo nõ esse

Assertio 1ª

tenet à soluendo ac proinde teneri soluere qz data fide amisit. Ita Medin. Cod.
de restit. q. 22º. et Castro 5º. Ita qz iure humano qui pro tempore quo
Cæsar se obligandi fecit, qui nulla lex irritans addidit: aliquibus credito, tale
pactum tacitè fuerunt, neq; lex illa inducit, q. s. Dices, Lex debet tale pactum:

Ob.

qui illicitus est tales ꝓstare. Rideo. Lex quos debet tale pactum, punitum n.

Rx

Cæsar in quo illa pactio includit, tamen Cæsar iam ꝓacto non debet solutione.
Ita n. contrarij debent ne fiant, postquam tamen facti sunt obligant et in
foro, vt patet tam in alijs, tum in pactis ob turpem causam, de qua infra. Dices 2º

Ob.

Quia solutione ferunt potuit repetere in iudicio, qui si nondum soluant non tenebit
ne, quoniam n. esse onerabit? Rideo, non ergo esse onerabit, nam antequam soluerit

Rx

ille iudici auctoritate vt non soluat, qui si nolit aut nõ possit tunc soluere
dominium remanet, postea tñ est repetere in iudicio. Dices 3º Lex reddit

Ob

Cæsar inducibus ad exigendum qui victi potuit nõ soluere. Rideo. Non absolutè
sed illos inducibus, sed solùm ad exigendum in iudicio, vide videtur ad exigendi

Rx

actus extra iudicium, qui tunc ei ex pacto victoris libero acquisitus est, nec vlla
lex inducit, ꝓsertim cum dd. penales stricte sint interpretandæ. Adde tñ
quòd sententias nõ esse inducibles, ideoque ibi vsq; potuisse posse adduci. Dico 2º

Assertio 2ª

Victus à principe statuit vt is qui victus non tenetur in conscia soluere, quamuis
victor teneatur iudicio authoritas, atq; adeo si soluta sit tenetur victor reddere.
Victus ꝓbatur ex eo qz victus inducibus ad acquirendum ꝓ debito non ad pretium credito,
Victus lege Cæsar. Dicit esse latam in Regno Castellæ à Carolo V. in quâ statuit
Victus qui ex pacto liberto usi permissa ꝓsente, et vt eius promissiones in quibus
Victus sint inualidæ, ita vt qui victus non tenetur soluere, et qui victor nõ possit

Nota.

Præscriptio.

Dub. 3?

Nota.

Ob.

R

Ob.

R

Nota.

esse. Adiecit ꝙ consuetudine posse introduci vt si soluat possit retinere donec repetat, et ita seruat in Hispania, et est inter milites. Item fit vt q non debet ꝑ iudicij ꝓsentē non possit in Hispania rōne eius q ꝓsente deponit, q id q ꝓsente deponit ꝓt amittere sed non ꝓt liberari nisi alter velit, vide nō est par rōnis. Idem dicit, nisi alter iuramento promittat se soluturum et nō repetiturum, vt miles dicit Nauar. cap. 19. num. 17. Nisi simplex promissio iuramenti sufficiat, q non ꝓt valide non dare iure suo q vi ꝙ legis tribuit, aliq lex inducit huiusmodi promissio iuramenti, nisi iuramentum interposuerit potest nō soluere, et si soluerit solutum non repetere: q si solus iuramenti se soluturum addat potest repetere, nam lex in illo non includit, Item q̄ iurare debet, ꝓt tamē peti absolutio a tali iuramento quando causa cessat, v.g. ab Episcopo, et hoc non tenebit soluere: vide potest ꝙ iuramentum non eō pacto fieri conditione tacendi, sed sufficeret vt par fiat quando fieri ꝓt, et alter q ꝓsentes exponit arguscat, scienti n. et volenti nō fit iniuria. Item quamuis nulla aduerterit tacenti confirmatio si ille simplici fide contenta est, alter q tacito bona fide habet nō facit illi iniuria.

Dubium 3? Vtrum ꝙ tacendo et spondendo possit liberari ita q non ꝓt petere, aut amplius liberari quā petere. Notandū est dupliciter fieri posse vt qs in tacendo vel spondendo non possit petere, 1° nō ꝓtia vel recta cognitione, et tali nō ꝓt eius liberari, ꝓsertim si timebat se non ita pietas tacendi, aut grauis rei de qua agit, vt ea alterius precatur ad certamē, q si nullo modo timebat impietas sed simpliciter se obligat ad tacendū vel spondendū, ꝓt liberari: Et rō est q non tenet ex iustitia suas petitias declarare, et alter sibi imputare debet q ignotas ꝙ aduertit, vel q ꝙ aduertit se ꝓinde petendi expectauit non declarasse alterq conditione. Dicit. Sed videtur aliquas mentes tenet ex tali vel vitio agere, q patet ꝙ tenet suas petitiones declarare. Rndeo, Quicquid sit de tenente, vide Cons. q in emptione et venditione pariter equalitas rei ad rem: in tacendo et spondendo pariter victoria vel iniuria vel scientia, vel fortuna: vide etsi hæc inadvertentia vel scientia sit maior, minor ex iustitia agere, sed satis est vt illas nō tegat vel dissimulet artificio q alter decipiat, sic. n. inadvertenter reuocet rem, id q ex hac fraude, quasi illiberale et sordidū si petissimus liceret à pacto peto, vel recto vē stricte facta spontione nos eo quis sit tacti. vt vide Nauar. cap. 19. num. 18. quamuis ad restitutionē non teneat nisi simulatio intercesserit. 2° modo fieri ꝓt vt non possit petere, si dominium non possit transferre, talis est Religiosus apud quem tenuit rei ner sint Castrensia, nec quasi Castrensia, sic Religiosi: et sic possunt et liberari q̄ par debet esse tacendo conditio, aliq alter q ꝓt petere non vellet sua petitio exponere: ideo n. exponit vt possit liberari inadvertenter exponit. Confirmat, q debet esse paritas in pacto et tacitione, aliqs alteri fit iniuria: at pactio vig q non ꝓt alienare nisi est par alterius pactio, nam est obnoxius restitutioni, q est vltio ecclesiæ q̄ vitium. Dicit, Scienti et volenti non fit iniuria, ꝙ si alter sciat nō tacitionē, et nihilominus sit paratus pactio habere non fiet ei iniuria si accipias eius. Rndeo. Verū esse, habet potest liberi retinere, q stricte vltio nō nec cap fiat contenta, quo modo ꝓt quis liberari q nihil eō exponit. Attendendum tamē est eis q tantus ꝓt exponere q̄r, non posse singulis confessionibus liberari ab vno plus quā q̄r, ꝓt tamē à pluribus, v. g. si sint q̄r singuli exponant q̄r potuit vna confessione liberari 12. Sic dicendū ꝙ ꝓt ab vno liberari plusquā q̄r contra Domin. Soto lib. 4° de iustit. q. 5. a. quamuis non posset petere nisi quatuor: Et rō est q sufficit vt libera habeat dispositionē circa totq q in singulos congruentes exponit, sic. n. aduertens non fit iniuria. Adde si liberatq fuerint aliqs posse deinceps exponere, si potuit tacendo ad id tacitos dare facultatē. Atq licet de dominio sufficiant, non tamen ꝙ de contractibus dici possint eodq differentia inter sectionē quā de damnis in rebus externis illatis agere.

Sectio Tertia.

De restitutione secundum se, et iniurijs in bonis spiritualibus carumq restitutione.

Explicata natura et ꝓprietatibus dominij, et qbus modis dominij acquiritur et

transferunt segh vt dicamy de restitutione. Sicut n. dominium vel proprietas vt fundamentum iustitie commutatiue, et consequenter iniuria pserit q̃ restitutio ordinem ostendit: ita restitutio est principalis actus iustitie contractuũ. Dr Tar. a. dñi: Restitutio principaliter actus iustitie contractuũ.
ptr agi pt, sc. in genere et in parti. In gñe agit D. Thom. q. 62ª. Verũ qz
ter tradatio gratie pertinet ad vtrũq, non satis pt intelligi nisi in exemplis et
ctis partibus, ideo in parti in singulis iniuriis gentis rebus obligationẽ explicabimus,
ꝛ pt iniuria inferri in bonis spiritualibus, et in bonis corporis, et in fama
et in externis bonis, idq vel exequendo, vel mandando, vel aliter cooperando,
ideo primo dicetur simpr de restitutione bonorum spiritualiũ, deinde de bonis
ctio, mutilatione, stupro, et adulterio, 3º de detractionibus et iniuriis famae
et honoris. 4º de furtis et aliis iniuriis in bonis exteriorib; 5º. de iniuriis in
tingit ex parte iudicis, rei, testis, accusatoris, aduocati. 6º de iustitia distri-
butiua, vbi de beneficiis et simonia.

Caput primum. De restitutione secundum se.

Dubium 1º: Vtrũ restitutio sit actus iustitie contractuũ? Ratio est D. Thomæ, 1ª 2ª q. 62ª. Restitutionẽ esse speciem actus iustitie contractuũ. Ro est qz in restitutione datur opa vt tantus restituat quantus ab altero acceptus est, ita vt iustitia contractuũ, g. f. vbi notandus Restitutionẽ nomine duplicitur posse accipi, Dub. 1º Ro Nota.
1º pro reparatione damni primo illati, et sic manifestum est esse actus iustitie contractuũ: restitutionis et damno illato nisi violata sit equalitas iustitie, g. reparatio
ctus iustitie est solutio debiti sive scripto. 3º accipi pt pro solutione rei q quocũq modo
ctus est. Et sic quãdo obligatur sine in altero nõ sit stare nõ: et sic modo et
ctus ad charitatẽ et misericordiã, nam charitas non mere obligat ad solidandũ id
ctus charitatis lege debet primo quãdo iustitia; similiter ad religionẽ, vt si quis
ctus non teneor obligatus reddere, sed sic non tãs vocatur restitutio quãm solutio:
restitutio n. insinuat aliqd ante ablatũ, quod a. aliqd ablatus redditur est actus iustitie
contractuũ. Dicet Actus iustitie nõ pt esse malus qz est actus virtutis: actus virtutis Ob.
ctus pt esse peccatus, vt si fiat ob malum finẽ, vel quando non debet, g. nõ est actus vir-
tutis. Rndeo. Actus interius virtutis non pt esse malus, vt patet ex dictis 1ª 2ª q. 18ª. &
ctus, et nõ est qz debet tendere in bonestum quatenus bonestum, cui sit formaliter
bonum. Actus tis exterius nõ non sit ꝛ se formaliter bonus sed solus obiectiue, pt
esse malus ex relatione ad primum finẽ. Sic g. restitutio est quidam actus virtutis,
actus exterius citius à potuit mouentib; exterioribus, et solus obiectiue honestus, vnde si
actus in malum finẽ potest esse malus, quatenus. sic informatus à voluntate mala
ctus predit, qz tis ꝛ. se est bonus obiectiue sicut furtum et donatio Ecclesiæ:
actus tabitus ꝛ se honestate quã respicit iustitia contractuũ, sicut Ecclesiastica
actus honestate q respicit misericordiam, ideo quatenus est in exercitione et pfectio:
actus a voluntate quia ferẽ debet exercitium equalitatẽ inter se et primum debitum
actus iustitie quia ferẽ debet exercitium equalitatẽ inter se et primum debitum
actus contractuũ, sicut quatenus est in intentione finis cui obiectus. Virtutes
actus tradituæ faciunt et opantur obiectum sibi q intendunt, vnde idem est opus
actus obiectum carnis, vt patet in misericordia q intendit sublevare inopiam primi
actus obiectum sibi, et eas pstat tanquam finis operis. Similiter in alijs virtutibus
actus patet 1º: Restitutionẽ esse actus iustitie contractuũ: ratione a. Contra 1ª
actus ipsa restitutio esse, nulla ꝛ Restitutionẽ equalitatẽ constituere, ꝛ q nulle inter-
actus 2º nõ ꝛ restituit multũ malo aio, nõ faciat opus q secundum se iustum est Contra 2ª
actus equale, liberari obligatione, etsi non faciat interno restituti iustitiæ, qz sublata
actus equalitate ꝛ illud opus secundum se iustum restat obligatio restituendi. Dicet 2º. Resti- Ob.
actus non est actus alicui specie iustitie contractuũ: nam q violant bona cõmunia spoliando
actus rem publicam, vel vendendo bona cõmunia Resp. vt pastoria, stipendia q tenet Resp.
actus restitutionẽ, ꝛ non peccasse contra iustitiam contractuũ, sed solum contra
actus bonum. Ro. Non peccasse specie contra iustitiam contractuũ, qz tale bonum specie

et immediate erant rectitudini, et rectitudo ea possidebat similis inde quo priuatus bona possidet, unde ipsa subit vocē priuatæ ꝓpriæ his in contractibꝫ, hinc in iniust. non tñ negatiuæ in hoc puncto continuari malitiam contrā iustitiam legalē quātum ꝓhibit bonum status priuatus bonū rei, adq; negligit ob status rōdeis, tamē ex hoc rapte ꝓsit non tenetur ad restitutionē, sed qz simul violauit iustitiam rectitudinis, itaq; verū est Restitutionē esse ꝓprium actus iustitiæ rectitudinis. Dices: Ex distributiua iustitia distributiuæ materia obligatio restituendi faciendæ illi q minus accepit. Sed hoc Ob. Dr ad 3m dicit d. Thom. q non ex solis iustitiæ rectitudinis de violatione. Sed d. Thomas accepit iustitiam distributiuam late, vt et complectatur quācūq; distributionē rectitudinis faciendam, vt dicemus 2 sedt. 1æ cap. 1o dub. 3o. Resp.

Dubitatur 2o. Vtrū restitutio sit necessaria ad salutem? Resp. Ad salutem esse necessariam vt nemini faciamus iniuriam; alq; cessante voto restituendi iniuriam illatam nolle reparare: auferre alienum inuito vel volente domino quo vtatur frustra conetur mutare restitutio. Sic. nam ꝓhibemur alienum auferre, et ꝓhibemur alienum detinere, nam cessante voto ꝓsit. auferre seu corrumpere alienum, et illud detinere seu continuare illam corruptionem. Sicuti cessante voto est iniuriam laedere et continuare lesionē. alq; dor ipso quo ꝓhibemur ne detinemus, et consequenti et ꝓcepto vt restituamus. Ro est qz restitutio est necessaria vt non amplius detinemus alienum rē ꝓximi lesione, alq; sic vt instanter aequalitas ablata et ablationē et detentionē. Confirmatur, qz dor ipso quo ꝓcipit ne ladamus aequalitatē q est inter nos et ꝓximum auferendo et ipsi q est ꝓcepta negatiuē rē ꝓpriat negationē, et implicite ꝓcipit vt si lesa sit aequalitas ex instauremus restituendo ꝓximo in pristinum statū. Dices: Deus Deus aut Sanctus. Corda vestra plena sunt rapinā et iniquitate, vtcunq; q scripsit, dato ob Chrysostomū et alia mutanda sicut volūt, q restitutio non est necessaria. Resp. Actor argitur Gratiani qdā, vt refert Guido Carmelita libro de Sanctis quæstionum non esse necessariā iniuste ablata restituere, sed sufficere mutationē et eleemosynā aliquā: Sed est aperta error, vt patet ex dictis, et aperte scripturis, vt Gen. 12o et 20. vbi Deus noluit plagari Pharaonem et Abimelech donec restituerunt Abrahæ vxorē. Tob. 2o. Videte ne furtiuū sit, reddite ea Petro. p. Rom. 13o. Reddite omnibus debita. Vide Lar de re fusē apud d. Aug. Epist. Resp. q, Si dor argitur valeret, sequeretur et parentes et creditores de parte filiorum non esse necessaria. Itaq non vult Deus dicere Chrysostomū sufficere alimentationē rerum ab his petitas, sed esse optimā ad dor dispositionē. q. d. Chrysostomus quandoq; fortè remūdabitur, qz disponemur ad veram pauperem et restitutionē faciendā. Vide Ambr. et Theophil. in Luc. loco.

Dubitatur 3o. Quomodo differat restitutio à satisfactione. Resp. Restitutio quid mere: odē. n. restitutio est q das satisfactio, restituendo n. fit quantū satis est mihi alteri, non tñ odē satisfactio est ꝓprie restitutio. Sic satisfactio respicit ꝓprie ꝓximū ꝓtendo id quo ipsa arguitur: vnde si debeas 100, et ille contendit sit 10, vere illi satisfacio, non tñ restituo debita. Restitutio. a. respicit res ipsas seruandas se seu sub alterius. Deinde satisfactio fit q iniuria illata, et honore violato, etsi nullius damni sit illata vt si quis alteri contumelias dicat: quo modo satisfaciendū dico nō tñ restituo possum restituere: restitutio. a. solos bonos habet vbi damnū sit illatū 3o. Satisfactio fit et q damno irreparabili, restitutio non nisi q reparabili. Vide domin. Soto lib. 4o de iustitia q. 6a. a. 1o.

Dubitatur 4o. Vnde natat obligatio restitutionis? Resp. odē obligationis restitutionis natat ex debito causa, vt recitat dd. sc. ex iniusta acceptione, et ex ea acceptū sine iusto titulo non solum furtiuū, sed et odē iniusta damni illatio quemadmodum sine q dominio, adulterio, stupro, furto, infamia vel alio modo illatum. et alteri dānum infert actus aliq ab eo, et sic dicitur iniuste acceptionis. Per res acceptas intelligo nō solum ea q à domino ablata, et

ablata sit; vt equum, vestis pecunia, sed est res q̃ re iustitia alteri debita est
et apud me retinetur, vt legatus alteri, aut venditus q̃ apud me est, obligat me
illi rē rei acceptæ. Similiter mutuum etsi apud me fuerit q̃ manet apud me
non aliena quoad obligationē et contractū ortū. Et. a. et prioris tenetur quia obli-
gatio habet, q̃ q̃ damnum intulit violauit æqualitatē iustitiæ contractuū, q̃ vt
æqualitatē illam seruiat tenetur ad restitutionē etsi nihil emolumēti acceperit.
Et est 2° rap. habet, q̃ habet rem alterius etsi nulla iniuria intulerit
habet q̃ nō est suus, vnde plus habet quā suus, et vsq; dum tenuerit habet
minus quā suus, vnde vt fiat æqualitas iustitiæ q̃ quia minus tribuatur suus
habet duo restituī. vide 2. Thom. arto 6° et 7°. q. 62ª. quamuis hæc duo rapta
paulo aliter explicet, sed nihil est ad. Quærendum est, quodnā tria assignari ra- Nota.
tio, 1° est iniusta acceptio sine damno illato, 2° est res acceptæ iustæ vel
iniustæ, 3° est contractus. Nam mutuum et pretium rei emptæ et stipa nō debentur
vtrisq; rē rei acceptæ, nam fieri potest vt hæc nō habeat, sed est contractus. Et hīs
tribus liquet multa inferre necessaria requiri. 1° Non teneri ad restitutionē Corollio 1ª.
nisi q̃ res ignorantia excusati iuste fuerit asportare res proximi, q̃ neq;
rēs iniustæ acceptionis eis non permanet iuste dando, neq; rē rei acceptæ res
nihil ille accepit. 2°. non teneri eis q̃ fuit solutū nisi magnum periculum incurrat Corollio 2ª
vt patet de eo q̃ minorē est, ausserunt enimvero ad hoc iuste. Rō est q̃ nullus
damnū intulit eis vtiliter negotiū alterius gessit. 3°. Non teneri cui q̃ iure Corollio 3ª
suo vtente fruit obligd vnde damnū alterius consecutus est. 4° Eis q̃ depositū Corollio 4ª.
se laborē eis alienū teneri ad restitutionē etsi res sine culpa sua amissa
tenuit n. rē, rei acceptæ, quo modo ēt q̃ alteri famā vel honorē abstulit, etsi
sine culpa; vtpote ex ignorantia facti vel ex sermone tenuit ad restitutionē vbi sibi
errore detexerit, tenetur n. rē rei acceptæ quam ab alio ablatā apud se
postmodo inuenit, debet q̃ eas reponere in eodē vnde ablatæ, et
in quo ēt q̃ interemptæ est res possidebat.

Caput Secundum.

De damno illato in rebus spiritualibus, vnde restitutione.

Dubitemus 1°. Vtrū si quis q̃ indebitas precibus aliquos aliquo sensu inferiori, Dub. 1ª
superiori, vel vsq; rōne pellexo, vel veneno tenetur ad restitutionem?
Resp. Probabilius est non teneri ad restitutionē proximi q̃ ipsos data sensibus, vel vsq; Rſ
rēs, sed solus q̃ damno temporali si quod inde sequatur. v. g. si non possit amplius
eis orare vel functionē aliquā exercere quia horum facerebat. Colligitur hoc ex Cōuar.
lib. 2° variar. resol. cap. 10 num. 7°. et Antonio Gomez. tom. 3° var. resol. num. 12°.
vbi docet Cōuarruuias hominis liberi nō posse pecuniā compensari. Idem Navar.
cap. 15° num. 19° et 20, et rō est, q̃ hæc damna multo pretio sunt æstimabilia
sunt n. in bonis q̃ superiores bonis humani inter bona humana, nec quicquam
sit in bonis potestatis q̃ hīs restituī æquiualens. Itaq; q̃ hīs sufficit precibus
vnus Deo, eis petitione diuina q̃ iniuria illata, quia de re plura de homicidio.
Contrarium tū tenet Tom. Sotus lib. 4° de iust. q. 6ª. a. 3°. ad 2dum. vbi docet q̃ aliqui,
et q̃ alij q̃ voluit q̃ hīs damnis posse fieri restitutionē iuxta arbi-
trium bonorum virorum, q̃ sententia et est probabilis.

Dubitemus 2°. Vtrū is q̃ alterius peccare facit ad peccatū, et sic graviter vulnerauit Dub. 2ª
in alio, teneatur ad aliquam restitutionem? Respondeo et dico 1° Qui alterius melius aut Affirmo 1°
fraude peccare ad peccatū tenetur ipsius sue libertati restituere, et fraudē tollere
ne in posterū aliud amplius committat. Est ratio, quia qui vi, iniuste aut metu
metuit in suum vel proximi damnum, hæc ex iustitia illius sive libertati restituere,
minari n. et vim q̃ inferre est contra iustitiam, si sine authoritate iusta fiat, q̃
decipit alterius falsa doctrina sive vera fides sive vera amoris, sive vitia
alter tenetur ex iustitia allaborare vt errores tollat, nisi tenuia sint detrimenta
vitia. sicut n. quisq; debet sua iustitia ne ab alio graviter in corpore, ita
et ne in alia laedatur errore alterius moderetur. Vide non est verus q̃ q̃da Refellitur quinta sententia
tenetur, eis q̃ fraude peccare aliquis in errore si ille error non esset in pa-
tria iustitia v. g. vera contractus, sed in materia fidei vel hujusmodi. S.

non teneri eos ex lege iustitiæ, sed solùs lege illius virtutis v. g. pietatis vel
X tempestatis. Nō illorum est, qui vobis promptus quō ꝙ teneatur nihil contrà aliquam
virtutem seruisse faciat, vobis teneatur nihil contrà illam consulere aut docere:
tam n. contra eos est malitiæ seruitutem consulere quàm seruitutem facere. Dixerat
optimè ꝙdam eos qui consulit falsis seruitutem in materiâ fidei, vel temperantiæ
peccare contrà dat virtutes, sed non ꝙdat eos non est peccare contra iustitiam
nam ipsi non inuitus sine fraude inducunt peccant contrà dat virtutes, ꝙ
quando fraude adhibita, 1° quando est vel fieri debet se male docere aut consulere
et alteros ex simplicitate et inuitus decipi, peccat contrà iustitiam. Dico 2°
Si id ꝙ fraude inducitur est in errore faciat opus malitiæ imputatur ei ꝙ ipsum
Assertio 2ª. sicut decepit, quamuis alter ꝙ egregius est ob ignorantiam inculpatam non peccat
habet hoc ꝙ dixi 1ª 2æ et nō est ꝙ est causa moralis huius operis, unde et in
gratitate contineret si opus admissum esset formidini vel meritatio, et quamuis
illud opus ei ꝙ immediatè illud fecit non imputetur ad culpam, si haberet ignorantiam inculpatam, vt si medi credat tanquam viro docto et pio, ꝙ mihi imputetur
fecit non minus ac si ꝙ malitiæ id faceret: nihil n. interest sine ꝙ se fecit
ꝙ aliud opus malitiæ faciat. Aduerte ꝙ si id ꝙ in errore à me inducitur est ut
Nota. inde cognoscat veritatem, solùs timor consulere contrarium legi charitatis, et
correptionis fraternæ, modo suasionibus meis non sim causa mea ad malum
ꝙfacere: v. g. si dicti vsurat moderatam esse licitam, et ille rogem ut
eat facere, timor ex iustitiâ eos ab errore liberare: si ꝙ aliunde inducitur
se à me decipi, et nihilominus velit continuare, solùs timor eos deserendi
ex charitate, nō est qz non amplius timetur causa: si ꝙ varijs suasionibus
aliud ipsius inducti, timor postea, quamuis in me est, suadere contrarium, ipse aliunde fiat veritate. Nō est qz eo solùs veritatis ignorationem, sed mea
suasione fiat inclinatus in malum, ꝙ nisi contrarium suasero timetur a se
causa operis nōe effectus retineri in eo ipsius ꝙ. nōe prauæ inclinationis et ꝙ
mea suasione inductus. Sed de hoc plura infrà. Dico 3° id ꝙ alius potest
Assertio 3ª. vel petere, vel ei dari aut mihi ꝙfacit ad petendum, non timetur damnum spirituale
ꝙmittis, ꝙ alter petendo incurrit, ex iustitiâ reparare, hortando ꝙ ad petendum
et confessionem. Ex est contra dat. Adrian. Sotus, quamuis ad id timetur charitatis et correptionis fraternæ, idq; magis quàm alij. 2ta Dom. Soto lib. 4°
q. 6ª arto 3° ad 1°. Petrus Nauar. lib. 2° de restit. cap 2° num. 80, et alij plures
probat 1° de eo ꝙ petitio vel precibus inducit sine vi et fraude: nam ita non
Ob. non absolutè aliquam inuitus, nisi iste inducitur et petendo peccaret si non
ist ei illata iniuria. Dices eos Adriano, etiamsi ille actum eliciat non fiunt
inuitus eos liberè consentiant, tamen actui seruitudinis legis dicitur debito fieri in
ultimo: Simile si quis te roget vt abstineas illi capiat, quamuis ipse spoliet, non
damnum patiatur, tamen qz actui seruitudinis legis debito patitur inuitus, peccat contra
iustitiam. Nitro. Si ad petendum iniustitiæ sufficeret vt ꝙ actui debito fit inuitus
X sumpt esset contra iustitiam inducere alium ad quod petendum quamuis modo, ꝙ debet
velit ille inuitus induci et facere ꝙ. deberet nolle tibi obsequi: vnde si aliquis
suasisset vt pecunias suas ꝙbenderet in lusus vel meretricia, teneretur ad restitutionem, ꝙ nemo dixerit: sufficit ꝙ qz reipsa non fit inuitus, licet n. ipse inuitus
sit inuitus. Nō placet gratis de omni eo ꝙ inducitur est ad petendum et dicit
fraudem, et fert se esse in petendo, et posse restituere, qz nemo teneatur ei restituere
ad reparandum damnum ei ꝙ illud consensit redonare: sed id ꝙ à te inducitur
est in petendo, postquam fert se esse in petendo, et posse opere dia restituere, et te non
velit consensit tibi damnum spirituale redonare, nunc velit in eo ꝙmanere et
gratia amissa ante oculos debiti positus non velit restituere: Sicuti si qui ablatis
Petro esset in vinculis consulit, ita vt ex facile posset recuperare, et ille rogatus
consensit nos habere ꝙ derelicta, et restitutionem redonare. Confirmatur qz si
ꝙ fuit principalis causa damni spiritualis non tenetur ex iustitia, vt id ꝙ fecit opus malitiæ, nō ꝙ id ꝙ petitio est damnum consensit redonare. Ita idem sentit
Glossa, ex quæ est causa remota damni spiritualis, consilio, prece, vel est vi.

Dubium 3? Vtrū id q̄ auertit aliquē à religione quā debebat ingredi, vel ingressus retraxit tenetur ad restitutionē? Resp. Qui nouitius sine vi aut fraude retraxit, non tenetur religioni quicquā restituere, etsi id malo animo fecerit, vt communiter tenent. Ita Dom. Soto lib. 9. q. 6. a. 3. et Nauar. lib. 2. de Restit. cap. 2. num. 15. et alij. Ratio est, q̄ religioni non fit iniuria, nam ante votorū acceptationē q̄ ordinarie fit in professione, religio non habet ius in persona quāmdiu ipsa voto se astringere: sicut in votis aliis et in omni promissione accidit. Hinc patet illius error non tenere ad expensandā vtilitatē temporalē quā religio sperabat à nouitio, q̄ non habebat ius in eo nisi mediante libera voluntate nouitij, quā ille in sua libertate retinet dum nullam vim aut fraudem adhibuit. Dico 2°. Q̄ si aut fraude abduxit à religione siue professu, siue nouitiatu, non tenetur ex iustitia aut alio capite ipse ingredi, sed tenetur tollere vim et cessare fraudes, et suadere nouitio: q̄ si ille abierit in hoc mundū longinquū ita vt non possit eius conuersione, tenetur alios inducere secundū pt. Prior pars, q̄ non teneatur ipse ingredi, patet, tum q̄ forte ipse non est aptus, tum q̄ status religiosus debet liberrime acceptari, vt dictum est. Vide par est vt ista obligatio non nascatur ex dolo delicto, sed tantum ex spontaneo voto: vnde vt nullus delictus fit quod regi vt religionē ingredi. Est contra Scotū, Gabr. et Sylueſtr. 2ª pars q̄ se habet ex nota, vt patet ex dictis de fraude et vi subtrahendi. 3ª vero, q̄ alios tenetur inducere, probabile est, q̄ religio grauis est damnis inuoluntarijs, idq̄ iniuste, duis aut professis abducto, aut nouitius vi aut fraude impedis: sicut si quis legatus vi aut fraude impedierit, q̄ heredes illud damnū exterius sarcire si quidē possit: Dico, si quidē possit, q̄ non tenetur ire et verba q̄ ingrediatur: sed si aliter habeant notitiā, aut facile possit inducere q̄ effet ad religionē ingressi: vt notē docet Nauar. ī. Num. 18. Idem dicendū de eo q̄ professis retraxit consilio et precibus sine vi et fraude, q̄ est iniuria religioni: professus n. ex iustitia religioni obligatus est vt in eā maneat, cum ipsius dimissio sit acceptata: vnde sicut professus egredientem potest rōnā iustitia respectu religionis, ita et q̄ suadet vt egrediat. Aduertendū tñ est hanc. Soto existimare, seductores non teneri alios inducere ad religionē, q̄ dictum est longe verisimile ob rem allatam. Dico 3°. Qui nouitius vi aut fraude fugit et auertit à religione ingredienda, tenetur ex iustitia restituere temporaliter vtilitatē quā ille erat probabiliter allaturus religioni siue liberalitate, siue donatione, siue industria et labore. Est manifestū. et probatur vt grauli: Q̄z q̄ aliquem impedit vi, fraude, metu ne detrimentum relinquat liberalitate, aut ne conferat vi beneficium q̄ proponebat ei conferre, tenetur ad restitutionē, quandō illa spes iudicio prudentum estimanda: etsi n. detrimentum non habeat ius ad legatum aut beneficium illud, habet tñ ius ne alteri fraude, aut vi fiat in ipsius prudicium: Similiter religio ius habet ne quis vi aut fraude eius q̄ statuit ingredi auertat, vnde q̄ ita auertit, violat ius religionis, et tenetur tenus ad restitutionē damni consequentis quia parte est pretio estimabile. Sed dubium est, si quis abducat professum nunquam sine vi aut fraude, vtpote persuasionibus, promissis &c. quas n. putant tales teneri ad restituendū commodū temporalis quandō sine vlla vi aut fraude eius abduxerunt, et verius est, q̄ religio ius habet ad consequendā vtilitatē temporalē, v.g. si erat confessarius q̄ magnam Eleemosynam congregabat: aliq̄ hoc ius impedit id q̄ fecit egressus, id̄ patet contra iustitia. Sed contrarium est verius, vnde Dico 4°. Qui vi aut fraude professum abduxit à religione tenetur reparare monasterio vtilitatē temporalem quam ipse asserebat: non tñ si consilio, precibus, aut blanditijs sine vi aut fraude. Ita Michael Sabunij q. 62. a. 2. Soto Nauar. ī. num. 23°. Prior pars patet q̄ iniuste dedit causam damni, q̄ efficaciter. 2ª pars patet q̄ monasterius non habet ius ad vtilitatem temporalē prouenientē ex conuersionibus vel officijs aliorū sui religiosi iuste suppositis nisi votum conuertendi vel docendi, non n. ipse tenetur ex iustitia laborare sub culpa ex obedientia: aliq̄ loc ipso quo egredit tali professus vel est sponte

Dub. 3?

Assertio 2ª

Assertio 3ª

Nota.

Assertio 4ª

non vult amplius in religione laborare, ꝙ Religio non habet vnde iustitia ad
vtilitatē et labore ꝓficiuter. Dicēd. Fiunt iniuria Religioni egrediendo
Ob. et ex illa iniuria sequit religioni damnū, ꝙ tenet de damno. Rōdeo. Etsi
sequat damnū, non tenebit à libera volūte Religiosi: itaq; nō nec vim
& fraude impediat quo minus istud rōdeo ꝓsit, sed ille ipse nolit sponte la-
borare, non fit religioni ex hac parte iniuria ꝓprie dicta. Sicut in ipse re-
ligioso non tenet seruire domui ꝙ Religio et ipsius absentia ꝓhibet: ita nec
is qui suasit egressū. Confirmat qz si quis religioso manenti in religione si
vi et fraude studeret vt non laboraret, sed sese ocio daret, non teneret
contra iustitia, sed contra votū obedientiæ, sicut et ipse religiosus, vnde nec te-
neret ad restitutionē, ꝙ vt si quis studeret egressū. Dicēd. Si ꝙ studeret
Ob. donec non laboraret tenetur ad restitutionē: similiter si frigus seruio impe-
ꝙ et si quis Religioso. Rdeo N.C. qz seruus est principaliter ob vtilitatē domi-
& sicut instrumentū, vt dum habet vnde iustitia ad ipsius studia non
tenet sibi agri: Sed religiosi non se sponte deo et religioni mancipantis non
possidentis à seculo tanquā seruī ob vtilitatē temporale monasterij, sed gra-
uitatē tanquā filij ob ipsorū spirituale vtilitatē.

Sectio Quarta.

De iniurijs in rem proximi ꝓ homicidio, mutilatione
stupro, adulterio, et restitutione in his necessaria.

Hæc sectio habet duas partes. 1ª est de Homicidio et mutilatione, et re-
stitutione in eo necessaria: Altera de stupro, et adulterio, necessaria in eo
restitutione. Prior pars habebit tria capita. Primū, De Homicidio voluntario.
Secundū de Casuali. Tertiū, Quid teneat homicida restituere et quibus.
Et quæ dicenda de homicidio suo modo intelligenda sunt de mutilatione.

Caput Primum.

De Homicidio Voluntario.

Dub. 1ū Dubitum 1º Vtrum liceat alicui occidere? D. Thom. q. 64ª. a. 1º ad
affirmatiue. Notandū est, Manichæos negasse posse occidi animalia, aut
Manichæorū error. plantas animari, qz eos animas putabant esse quasdam dei partes lab. vt supra
D. Aug. lib. 1º de Ciuit. cap. 20. Sed fide tenendū est, Holocl in statu vij animā
et plantas posse interimere. Ph Genes. 1º. Ecce dedi vobis oēs herbas afferēs
Concilio. semē suū terrā, et sicut vobis in vsus. Et Gen. 9º. Comedetis, post diluuiū,
animalia et oia viuentia in cibū. 1ª ad Corinth. 10. Quicquid venit in macello
manducate. Denique ipse deus mandauit aliqua posse occidi quæ antea occidere. Et rō est qz hoc naturaliter est deo oēs res inferiores sibi
dicit est, ꝙ ꝓt eas in suos vsus conuertere. Confirmat, qz non ꝓt alios et
simplicius, vt terra, aqua &c. ꝙ compositos, qualia sunt corpora animalia et
plantæ, q̄ sine anima non possunt conseruari sed mox corrumpuntur, sed nō
est illis data custos salus conseruantes à putredine, quare deo ꝓt suo dominio
cui volet illis vti. Adverte tū, etsi liceat animalia occidere, abstinendū tū a
Nota. crudelitate ne sine doloribus illa conficiantur. vide Prouerb. 12º. Nouit iustus iu-
mentorū animas, impiorū viscera. a. impiorū crudelia. Et Exod. 23º. diu ꝓpter
diem sabbathi et ob iumentorū quies. 20um vlt. parcit nimiū nō obstat
Præcepta lex ob plurima inducta. Deuteron. 22º. Non arabit simulo in bubale
et asino, ne sc. totus diligēs in asinū deridat cui sit minor. Et cap. 25º. non
alligabit os bouis triturāti. Nec obstat q Apostolus Deus bonis addictus dicit. Nū
quid deo cura est de bobus? vult n. dicere deū non esse principaliter ꝓpter
ista, sed ob ea significata scripta, secundario tū et vt animalia nō sint
Dubitum. 2º. Vtrum liceat occidere peccatores? Rdeo affirmatiue. nam pars
Dub. 2ū et ꝓp totū, vnde ꝓt eius conseruationē ꝓt vtendi, ꝙ eis peccatoribus sit
pars Reipub. ob eius incolumitatē possunt occidi. Notandū, Scotus in 4.
Opinio Scoti. dist. 15ª q. 3ª. a. 2º. sentire non posse quēlibet peccatorē à potestate publica
occidi, sed eos damnandos quos in vetere lege deus expressit. Et rō eius est, qz dū

Exod. 20, et matth. 5° absolute et gratis prohibet Deus occisionē, dicens, Non occides. ḡ non licet quēquā occidere quantūcūnq malū, nisi deo dispensante in casu ꝑticulari: alq deus non dispensauit nisi circa quēdam priuatorū, quod excepit Exod. 22° et alibi. Vnde et concludit Caiet non posse occidi. Sed hec sentia defendi nequit. Reffellit opinio Sotj.
nam p. Roma nō gratis fuit de alijs peccatis Reipūb. nocitis. Et plato q si illos solos liceat occidere quos deus excepit, sc. adulteros, maleficos, blasphemos, sabbati violantes et prauos alios, ḡ in nouo testamento nullos licet occidere, q̄ illa lex deuteronomij iudicialis occidi erant ceremonialis, ac proinde iam cessauit in nouo testamento, et in nouo testamento nihil habetur de ista statutis: q̄ Iulianus Apostata ꝓpter Christianos magistratus deposuit, vt habet Socrates lib. 3° histe cap. 11°. 2° fuit, q̄ Sotj sentia euidenter nitit fundamento. Nam prophetę, non occidendo intelligit tantūmodo de innocente, sicut illud q alibi dicit, Iustus et innocens non interficies: Et de occisione q̄ fit priuata authoritate, aut non seruato ordine Iuris. Confirmatur q̄ Principes Christiani laudabiliter occidere potuerunt malefactores, q̄ tū scripturā non legerunt vt possent facere quod deus expresse. habet ad Rom. 13°. Non sine causa gladium portat, dei enim minister est vindex in iram illi q̄ malā agit. Vide D. Aug. lib. 1° de Ciuit. cap. 21°. Et idem: ratio. 1ª in Epta 3ª ad Exuperiū cap. 3°. Adde in proꝓta decalogi non debere distingui q̄ne, sicut dictū est tractādo de Legibus, q̄ q̄dā fuere ꝓhibita q̄ mala, sed quia mala; inde quia ꝓhibita q̄ mala, inde quia ꝓhibita.

Dubium 3°. Vtrum ꝓpria authoritate liceat malefactores occidere? Resp. non Dub. 3°
licere priuata authoritate sed solus publica, q̄ intelligē de occisione tendente Rx
de pūitione seu vindicta, non ad necessariā sui defensionē. Rō est q̄ non licet interficere peccatores nisi ob boni Reip. sicut nō licet amputare mē-
bra nisi ob salutē totius corporis: Alq ꝓcuratio boni Reip. ꝓtinet ad pub-
licā potestatē q̄ est in principe vel magistratu. Vide Aug. lib. 1° de Ciuit. c. 17°
20°, et 26°. Petes: Vtrum principi vel Resp. possit quidā dare potestatē occidēdi Quæstio.
malefactores interficiendi? Resp. Si illi sint publici boni Iustos, posse, q̄ habet Rx.
sicut latrones, et si non possint aliter saluari. Nō est, q̄ talis grauis sentia pos-
set ruere; quicūq. a iustis condemnatus vt fieri exoritur. Sic
licet quidam crediderunt potestatē occidendi [illegible] vt dicunt: imo si alij
illis occiderit quidem occisori ius et libertatē, quamuis in eo ordine sit magna
irregularitas, et non nisi in manifestis et atrocibus criminibus admitti de-
beat, idq ob necessariā Reip. bonum, vt docet Soto lib. 3° de Iust. q. 5ª na
dicens potestatē puniendi: q̄ si in futurum inde malū eueniat, vel esse contra
charitatē fratrē fuisse faciendum, quamuis non contra Iustitiā, vt videt
notat Nauarr. lib. 2° cap. 3°. num. 218°.

Dubium 4°. Vtrum homini priuato aliquando liceat interficere Tyrannū? Dub. 4°
Alphonsus a Castro de Iustitia, verbo Tyrā, refert Tyrannū aliquē ab Deo
priuato interfici posse: Sed distinctione adhibenda est: Dupliciter enim ꝓt esse Dupliciter et q̄ effectiue
Tyrannus, 1° Si nullus alius habeat ad regnum vel principatū, vi inuadat, sicut
Tyrannus Regnum orientis, et habet ꝓt à quibus de Reip. illā occidi vt publicus
hostis Reip. et singulorum, vt videt Dom. Soto lib. 5° de Iust. q. 1ª. a. 3°. et D. Thom.
in 2ª 2ª. Dist. ult. q. 2ª. arto 2°, et alij. Nō est q̄ sic nō est ꝓtinens ꝓpriū, sed
totius: alq quicūq ex populo ꝓt hostem Reip. q̄ illum quilibet opprimere et occidere nota.
possit quo bellum adhuc geritur. Hic tū obseruandū est 1°. vt quilibet non
possit inuadere: Vnde quando duo principes inter se bellum gerunt, non
licet priuatis occidere principes partis aduersę, q̄ non est semper ma-
nifestū Tyrannus et bellum iustum, si n. aliqn ꝓbabile sit habeat nō est Tyrā.
2° vt non timeantur maiora mala à filio vel ab alijs. 3°, vt nō sit contra
expressa Reip. voluntas, cuius n. est authoritate istam dare, respectu q. dare quis
non constat de voluntate ipsius contraria. Secundo ꝓt quis esse Tyrannus non
solum iniusta administratione, si in administrando regno negligat vtilitatē
regni et ꝓpter bonum priuatum, grauando illud exactionibus
nullis, interficiendo innocentes, diuersi opulentos, et eorum bona confiscando, et

talib non ȳt a priuatis occidi quādiu manet Sūpior. Et confirmat p̄ scriptū ubi p̄cipit vt seruū obediant dūis stīs et malis et distolis, q̄ n. sunt veri Sūpiores: Et ex Conc. Constant. sess. 15ª vbi damnat lr articl. Quilibet tyrañ ȳt et debet licite et meritorie occidi p̄ quēcūlibet vasallū et sūbditū suū. Rō. Alij manifeste agit de Tyranno non rōe titulj sed rōe administrationis. Rō est q̄ nemo ȳt interficere suū Sūpiorē nō in exercitiū dabent auctōritatē non magis quā priuatj, in priuatis nisi aliās ab eo accusatus, nisi moderamine inculpatæ tūtelæ: vnde verūm est vt a Repūb. p̄cipiatur, vel certe a suo Sūpiore, si habeat, vel a Pontifice: sicut n. a Repūb. vel a suo Sūpiore principatus accipit, ita ob sua malefitia rōne p̄mari ȳt et sic licite potent occidi si ȳgat tanquā inimicj inimicor. ȳt et Pontifex sālt deponere, et dare potestatē occidendi ob bonū Ecclie, sicut s. de panis dict. 1. 1ª dictū est, quāmūd non sequat ex p̄ scandalum.

Dub. 5ª Dubium 5ª. Vtrū liceat priuatā authoritate occidere vxorē vel filiā in adulterio deprensas? Rō dubitandi est q̄ Ch. Circhos id exercisse p̄mittit, vt patet ex ad Legem Iuliam de adulteriis, et C. eodē titulo. Et Canone subsequenti ra. 2ª Nicolaj papa sic ait. interfectores suarū coniugū, rei non audeo adulteros coniugū occidere. Rūdeo et dico 1º. Certissimū est, non licere priuatā authoritate. Vt patet ex decreto eiusdē Nicolai, Can. inter hec, citato, vbi dicit non licere, q̄āmūd Ch. Circhos id p̄mittant. Et ibidem Can. Admonere, sic dicit papa docet vxorē adulterā non posse occidi nisi seruandis legib tramitibus ordinatis et damnatā. idem docet S. Augo lib. 2º de adulter. coniugū. cap 6º vbi dicit, vbicūq illicitis seruandis Christi lege, et adulterā occidere et illi dimittere aliam ducere. Et ro est q̄ nec parens ȳt sūpior filiæ, nec maritus vxorē in pena mortis infligenda, nam p̄ mortis exhortationē q̄ē Repūb. vide p̄tinet ad Sūpiorē Reip. mortis iudicij: vnde fit vt marity sic interficiat dolens vxorē q̄as habuisset si incōta ordine iudicij cessat interfectio. Vnde tenet ad restitutionē dotis vxorē, vt rectē docet Sotus in 4º dist. 37ª a. 3º.

Rō ad 1ª dubitandi. Ad primā rōnē dubitandi rōdeo. Legē id p̄mittunt, non approbando sed non puniendo, tūm q̄ iusto dolore abrepti fuisse vr q̄ ita occidit, tūm vt magis ne flagitia raderent. Ad 2ª rōdeo. Illam exceptionē ibi fieri vt ostenderet aliud esse manifestē dominū, q̄āmūd de ipso possit dubitari. docet idem Papa Canone sequenti. Dico 2º. Marity ȳt occidere vxorē et parentes filiæ adulteros Assertio 2ª. post sententiā iudicis. Patet ex praxi Hispaniæ, vbi vxor commictens adulterio tradit marito, vt eam vel q̄cūq maritus interficiat si velit, aut vita donet. Rō est, q̄ hēat solus commissam ministrare iustā sententiā ex authoritate vindicandi crimina in ipsos exercit, vide nō priuatā, sed publicā authoritate exercitū hēre. Patet similiter. Sed contra S. Aug. lib. 2º de adulterinis coniugū cap. 15º sic ait. Pater qui ab vtrō marito Christiano liceat vel secundū Dei leges, vel secundū Romanas, adulterā occidere? (Alia ludio habet, abijcere, sed male) Et post pauca, si, q̄ verū dicit, non licuit homini adulterā coniugē occidere, sed huic dimittere, quid dicat tibi, fac q̄ non licuit? Rōdeo. Aug. manifestē loq̄t de occidere ex Ob. one Coniugis q̄ fit priuatā authoritate, et hanc dicit illicitā Christiana, nec ei lege vetusta, nec ex lege Romanorū id fieri licitum. Dico 2º. Duo solum absolsit adulterā quas iudex iuxta lege volebant lapidare, q̄ vir mitigatus Ob. facilitatē occidendæ adulteræ q̄ erat in lege vetusta. Rōdeo. Ob vir augustus sic in 4º dist. 15ª q. 1ª patet nullo modo posse occidi adulteram; sed solum Rx dicit s. Dico 2º. Nec verū est ibi dum vxorasse illas facilitate, sed solum volūt declarare suā misericordiā nolendo illas condemnare, et deprimere superbiā pharisæorū, sicut non plebiscitū derogatū q̄ando mulier non iuxta fratres dicitur. Liceat 2º.

Dub. 6ª Dubium 6º. Vtrum liceat occidere seipsum? D. Thomas ante 5º articl. citatū tenet esse grauē peccatū seipsum interimere, vnde passim Sanctj docuerunt, vt refert Aug. Lemos. 69. et disputat contra Pos toto sexto libro 2º contra Epistolā Gaudentij, et lib. 1º de Ciuit. cap. 16º vsq ad 28º. Et Cantica

Error Donatistarū

re Scripturæ. Primo qz est contra illud Exodi. 20. Non occides? vbi p̃hibet occisio usurpata hominis sine legitimâ authoritate iudiciariâ: atq nemo habet legitimâ authoritatē iudiciariā in seipsum, cū non sit sibi ipsi superior. 2° qz est contra illud, Diliges proximū tuū sicut teipsum, vbi dilectio nostri ponitur mensura dilectionis proximi: atq non licet odire proximū sine authoritate in ipsum, q̃ nec scripsum, cum Deo est seminium odij sequitur. 3° Martyres petunt vindictā de suis interfectoribus, in cielo, vt patet Apocal. 6° q̃ si illi essent Martyres seipsos occiderunt, petierunt de seipsis vindictā, vt colligit Augus lib. 2° contra Epistā Gaudentij cap. 19°. Probat. et rō qz quāq; vnū naturaliter inclinet ad sui conservationē, q̃ est contra vtrā inclinationē se interficere, q̃ et Ethici intellexerunt, vt patet ex Cicerone de Senectute, et alibi lib. 3° Ethic. Dicit. Etiam est contra naturalem inclinationē abstinere a coniugio, affligere se opibus penalibus, q̃ si se occidere potius est qz est contra inclinationē vtrā, q̃ et Ethici intellexerunt, vt patet ex Cicerone de Senectute, et alibi lib. 3° Ethic. Dicit. Etiam est contra naturalem inclinationē abstinere a coniugio, affligere se opibus penalibus, q̃ si se occidere potius est qz est contra inclinationē vtrā, q̃ et Ethici intellexerunt, vt patet ex Cicerone de Senectute, et alibi lib. 3° Ethic. Dicit. Etiam est contra naturaliter

Deus vel, an Deo, sed sufficit vt fiat inuido ipse Deo et spetiali Deo, id q Ethnici et Philosophi existimauerunt, quando dicerent Deos esse inuidos seruari ne esse de vita desperandum. Et confirmatur q prime ro Deus potest ex in ro potestate q sine authoritate Dei, vel ira q solius Dei est destructa, nec ex esse contra charitatem sibi nisi gratis vel sint alia peccata, nam est quis sine peccato desiderare ab alio occidi: vide sibi optare malis morbis non est semp contra charitatem, ergo nec inferre, nisi gratis vel quatenus laedit aia ob modos iudebitos. Dicit 2° ob. sunt sub Dei dominio, q et q bestiae interimit sine culpa ramen Deo resp. N. C. q non ita sunt sub dominio spetiali contra q solus agere ex R/ + tra iustitiam partis. Reliquaris vero dominus spetiale debet soli contingit minio gratis, homini a. et spetiale dominium sibi reseruauit. Dicit. quis inter mit homine non infert Deo vllo damnum, nec tenetur ad vllam restitutionem ex ob titia parti, q non peccabit contra illius peccato partis iniustitiae. Confirmatur q red solet ad Deum non est partis iustitia sed religio. Resp. Ad iustitiam ro negat R/ vt inferat alteri vero damnum vel malis, sed sufficit vt vel alteri inferat vel destruat ipse iudex: q. a. non tenetur ad restitutionem et consequens q non peccabit contra iustitiam, sed q damnum illatus natura sua sit impetrabile. Quia ob causam ortum est nec Resp. nec liberis q vita quicquam debet, ad compensationem. Esse non sit iustitia partis hominis ad Deum quia tenetur ad actus positivos q bonos ab eo accepit, et tamen esse iniustitia partis. Ratio ro est, q actus positivus iustitiae est restitutio ad aequalitatem: obligatio a. Dei erga Deum ob vitam accepta non est ad aequalitatem statuendam: et iustitia tangens tenetur Deo ad actus periudiciales et ad no inferendum damnum vel q in Dei est dominio. Dicit 3° Omnis hominis non dicit peccatum in Deum sed in proximum, q non est ob. iniustitia in Deum. Resp. Non est peccatum in Deum sicut alia q dicuntur contra R/ esse in Deum, q non committit in ipsam Dei personam nisi mediate, sed ratione rei et peccati one Dei, sicut christus est passus in proximum, sicut de blasphemia, infidelitate idolatria. Dicit q°. Si ablatio vitae corporalis est peccatum iniustitiae in Deum ob q multo magis ablatio vitae spiritualis, q res q ea peccatum mortale spiritualiter occidat, contra peccatum iniustitiae in Deum. Resp. N. C. q vita spiritualis non pertinet ad substantiam humanae naturae sicut vita corporalis, sed est quid omnino accidentis humanae naturae superadditum, vnde est ea naturalis conditio q sit immediate et actibus liberi arbitrii dependeat, vnde res nullius rei bono magis est dicta quia liberi arbitrii actus (q bene n. recharb vbi dominatur) sit vt et sit dux vitae spiritualis, vnde acquisitio, conservatio et amissio immediate pendet ex actibus liberi arbitrii. Secus est de vita corporali q non pendet a nostra libertate, non in ea potestate adhibere, nec et excludere nisi mediantibus aliis causis, quibus applicatis scilicet, veneno. q et vita sua quis debeat: itaque res bono sit Deo vitae spiritualis non peccabit contra iustitiam si eas deleat, nec in Deum, vbi nec in comunitate iustorum, vnde erat pars, peccatis res illa communicabat non beat sub vita spirituali quibus spiritus sunt Respub. politica habet sub vita corporali subditorum in ordine ad. Et ro est, q indigens mero spirituali recipit pt ordinari ad bonum vitae spiritualis, sicut pt mors corporalis. Et sic patet Contra. Dic q occidit bonis portare peccatum iniustitiae, non solum contra Deum, sed quia iniuste occidat, sed et contra Resp. et Deum: q auctor peccati occidit, sed hoc non peccat iniustitia in peccatis, nisi inuenis q voluit occidentem, tamen iniustitia contra Resp. et Deum ipsum. Petes. Utrum q in extremo periculo impendij, non liceat q sibi vitam se defendere, vt homicidium ob. mentum excusabile. Resp. Si aliqua sit spes euadendae mortis, quamuis certa, R/ dicitur. Ro est quoniam intendit hoc se bene occidere sed vitam seruare, nec actio habet aliam rem subiectam circumstantiam contrariam sibi occisio, vide et ratio ista spiritalis instituendi naturae et certa morte se recipiat: secus esset mors aequae esset certa.

Dub. 7.° Dubium 7.m Quomodo possint excusari qui seipsos occidendo? Resp. et dic. Asserto 1.a Qui sine gravi causa seipsos occidendo, nec ad hoc dicendum fuisse impulsi non possunt excusari a peccato homicidij. Ro est, nec et Ethnici intellexerunt id esse illicitum, et Aristot. lib. 3° Ethic. c. 7°. docet id non esse fortitudinis, sed

animi mollior et effeminatus, q̃ et dont D. Aug. lib. 1° de Civit. cap. 25°.
Dico 2°. multi ex ijs q̃ se ob grauē causā occidendi exponere possint, vel q̃ dā inspiratione id fecerint, vel q̃ incultate ignorantiā putarint esse licitū. Priori modo d. Aug. lib. 1° de Civit. cap. 21° et 26°. ~~Quod~~ Sampsone, ruit stigmus ipse q̃ simul postimat diuinitus excepit, et plures mouerit qui simul occidere, quā: licit, vt ſ dicē et aliter potuerit exponi. Simili modo cap. 17° excusat quosdā fœminas q̃ se in fluuiū precipitauerit ne amitterent pudicitiam, de qby Eusebius lib. 8° cap. 12° et 16°. et Ambr. lib. 3° de Virg. ante medium. Simili instinctu vō D. Ignatius voluisse Leonem contra se irritare sicut scribit ipse in Epla ad Roman. 2° modo videtur exponi posse multi, nam non est ita credendum non licere se occidere ob salutē animarū prædictā custodiam, quā probabiliter et inculpatē possit ignorari, nā non solū Ethnici sed et multi Christiani, ipsi doctissimi videtur consuluisse licitū. Hermas in 1° cap. 2ond Dist. in pastoribus, non licet ipsorū fuisse manū abbatis vbi rectitudo periclitatur, vbi aptē insurgit, in periculo constitutis id facere. Ambr. et Euseb. ſ laudant martyres illud q̃ se occidissent ne violarentur, nec id tribuunt diuinæ inspirationi, sed laudant fortē fœminā Lucretiā ob talem actū. Similiter Palladius cap. 150 suæ Historiæ alias quandā laudat q̃ cū ar: morem à tyranno se interfecit. Simili modo excusat Soly S. Apollonia q̃ se in ignē ruerunt, vt habet Euseb. lib. 6° cap. 21°. Et qby patet dor iusta ignorantia à simplicioribus potuisse ignorari. Dices. Quomodo ij rectitudo vt martyres si illi: ob.
nō modo se occiderunt, nec martyr ab alio occidi debuit? Rdeo q̃ ff fides Rx
Christi ad hoc quodammodo fuisse compulsi, et putarunt esse licitū tali ratione se occidere, vnde seruandus æstimationē morales non secuti, occisi à persecutoribus ipsis, et sic fuisse martyres: Nec obstat q̃ ea morte sibi inhibuerint, nam in hoc non peccauit, imō meriti fuerunt: Ad 1. q̃ seruandus se vltionis q̃ ratione ignorantiæ inculpabili fieri aut videtur à persecutore quodammodo inducta. Paronomasia.
Dubium 8°. Vtrum liceat aliquo casu interficere innocentes? D. Thomas 8°. Dub. 8°.
q. 64 Tyrannum posuit innocentē, vt Constantius Athanasium, et minus vbi interueniat nisi vel interimant, vbi magistratus possit vel interficere vt Romp. seruiet. Asserto 1ª.
Deo et Deo 1° Magistratus et Rempa non posse. Est communis sententia .DD. et probatur 1° Rad. 2° innocentes et iustos non occidere. Rō est, q̃ nemo ꝑt diuerte interficere sua rempa, et nisi id negetur: sed hic non mentit vō S. vide D. Thom. ad 2°. vbi dicit, gratis esse posse occidere iustos qui persecutore. Dices. Respub. ꝑt ob.
exponere vitas suorum ciuium ob communes salutes, q̃ et vitas alienū exponere q̃ndo
ij necessarius est ad bonū rempe. Confirmat, q̃ ꝑt q̃b ad obtinendā victoriā
infligere tormenta in bonos vbi videt multos innocentes. 2° q̃ viri Samariæ
crediderunt 70 filiorū Achab timore Dei, q̃ tamen illis minabat 4 Reg. 10.
q. ob rempe bonū licet innocentē interficere. Ob hoc et sta augustā maior in q.
Dist. 25ª. q. 2ª docet id esse licitū: sed contrarium est longe verū. vide idem
Rempt. vel Principē posse exponere vitas civium impunde vt pugnent contra Rx
hostes, et non deserant stationē ob vllā causā, q̃ hoc est medium q̃ sit et q̃
ciuibus sua necessaria ad malum Rempe. arcendum, ad q̃ et ciues teneant,
alias non aliter exponunt vitas suas quas impunde iustas defensionē, ad
quas tenere vltra obligant. Longe aliud est occidere, nos hoc nihil conducit
ad arcendum Rempe. malum, sed solus prodest vt malitia Tyranni, itaq
nos hoc ꝑt se malus sit, non est licitus eo q̃ ꝑt accidens ordinatū ad talem
finē: aliq licitus esset explanare Sacramenta si Tyrannus prohibeat sub pœ:
nitentiæ expulsi. Ad 1ª. Confirmat. Quia licite bellus gerit ꝑt vbi oriby
victoriæ vltra spē ordinatur ad victoriā, q̃ hostes obtinuerint sunt innocentes
q. illi tamen illi innocentes essent in castris hostium non possunt
interficere vt medium ad victoriā regatur. Ad 2ª. Confirmat. valdē est
verisimile Deum iudicasse ipsos hostes domini esse vt q̃ gentes Israel deberent
aliq ꝑtransire inducendo eos ad pœnitentiā: Fuisse tam a. Dei hostes q vide

Assertio 2ª

+ mentis ita ordo potestatis habet, patet per 2ª Paral. 22. vbi dicit Deus imitandum
fil vt deberet dominus Achab: Pro 2ª potest tamen Respub. regere innocentē vt tyrannus
arridat, vt si ire nolit, vt illius, Tiranno tradere. Sta dorat Adrian. et Lopez
cap 60 et 7. Nauar. [illegible] et contra dom. Soto. Ph qz ille innocens
se charitate tuae teneat, vt se Iustitiā legali exerdi, et se morti exponere si
certis sit per pacto calamitate totius aduersis ini, q. et ad per vt regi. Sot
soly, dis non tenet se Iustitiā parti, ar pinde non posse regi, sed a se
fallit, nam ad multa regi possunt et Magistratus ad q se Iustitiā mutuo
gauri, vt dicit ad Danda Eleemosynā in magna necessitate pauperis, et sic
Similiter regi possunt ad seminandū, ad aedificandas sarcis, ad roborandā fidem, ad
non blasphemandū, ad vitandā vbrietatē, et sic, ad q se Iustitia mutuo
gauri, q. similiter potest iste innocens regi vt tyrannus arridat, et sic mutuo
sine sit interficiendus, q si ire nollet iam vere non esset innocens, vnde posset
à Repūb. Tiranno tradi. Similiter posset tradi quando timente filiā eligendi
nis damno Resp. qz per non est ordere innocentē, sed est furere ergo indi
ferenti ad q se malitia alterius sicut homicidij. Sicut vi si Tyrannus vellet me
interficere nisi illi pecunias meas vel liberos ad libidinē; possem eos tradere: sic Resp. tenetur regi vt sibi vitā pecunias suas membra
exponere ob salutē totius.

Dub. 10. Dubium q. Vtrū innocens plene nouerit, a iudice possit ordi qui vi innocen
De per casu sit alt. Est tā quer tia est resistendū. De per infra dicit. de Iudicijs.
Bonn. scrm. ad milit. hyspan. vlciscendi zelo, nec vindicti libido Dubium 10. vtrū liceat ordere alterū in vite defensione. Refert D. Thom.
sed tm eripiendi remedio inducit soldery: sed ne quis [illegible] videatur, quia de anima mali in articulo mortis
corpore quia in alia mori sit bonum: q. regi ordi aia et mo
rith, sed aia q portauerit ipse malicia

Assertio 1ª. arto 7º. Liceat, modo tā non intendat mal inuasoris. Notandū. Augus de
ciuit. tradatū de potestate Ecclie q. 52. a. 3º dormisse, nonnisse licitū ordere
nos, sed solū permissū. Sta sensisse vr Gerson, tradat. de Excommunicatione
tenemur potiq. morte corporali opprimere, quam grauem in alterum animā
pericitare. Sed contraria est rōnū, et qua dicit 1º. Licitū esse ordere iniu
stū ob defensionē vitae vel integritatis membrorū vis moderamine inculpate
tutelae. Sta D. Thom. Sot loco, et Cajet. ibidē. Victoria, relectione de Homicidio q.
17º. Couarr. relect. in Clement. Si furiosus 3ª. p. §. 1º nū. 6º. Dom. Soto lib. de
Iustitia q. 1º arto 8º, et alij. Ph Exod. 22º. vbi dicit vis q furem nocturnū
ordere non esse vis dominij, qz fr. presumit dominū dimisse aīo ordendi, vt di
Augt reponit. Idem dicit Capit. Si furiosus, Tit. De Homicidio. Et confirmat
qz ius naturale dictat vim vi repellere licere. Vnde et Clemens VI in Cam
+ vimentes liberat eos ab irregularitate q se defendendo alterum ordendo, vt
patet Clement. Si furiosus. Quamuis tempore d. Thomae talis esset irregu
laritas, vnde et Christus Sot remissus est contra quosdam Scriptores
et Monachos, sicut et Laicos: imo et Regulas Sot remissus est. Si vi. Bon lig a
Bonde alterius iniuste inuadentis ordat, non teneris eis dedere neqz do
+ mino Bonū ordisse. Id colligit q. l. 1ª Sicuti modo ff. Si quadrupes pauperis fe
dauniū fecisse dicat: Eodem iure et amentes et furiosi ordi possunt qui
inuadunt, si aliter cohabi nequeat. Dixi (vis moderamine inculpate tutelae
l. vis ra moderatione q regula vt defensio regula ratione sine cohabi, cis re
moderamine sine qua iniuria depelli non pt, qz in defensione non licet
vlt maiore vi quas sit necessaria ad iniuria arcendā, aliqz non est defensio
sed vltio, vnde tunc ad restitutionē: itaqz vis q fecisset, et iam fugisset
restit desinit aut non amplius metuit non licet ordere vel regredere, qz tūc
regressio nō est necessaria, neqz est idonea ad iniuria arcendā, vt q. item ille
sit: si tā parat se ad faciendū 2ª vel pugnā non desistendo aliter, qz sibi
reperiri si aliqz vel vis iam inferenda derelinqui negret. Ita quo notandū
Quis dicat inuasor. vt qd dicat inuasor seu aggressor ita vt possit ordi et est interfici, non
negat vt iam cessaret, sed sufficit vt arceat vis armis vel pugnā, vis
intentione interficiendi vel mutilandi, vel alias iniurias inferendi, sine
sufficit si illas videns mihi parantē insidias, v. g. aptantē Bombardam
aut arma vt me interficiat, vt vulta dominus Soto et Couarr. loco citato
tuer se si nō sit alia vō retardanda negatur aut grauē lesionē possit

ꝓuenire vim ipsius, et ipsos interficere, ꝙando ex ꝙ timere insidias alterij negt, pria tenetur adhuc inuadere et insidias manifestare, talliy. v. insidijs esse circumuentus et ita moraliter detineri ꝓ innocua. Sic Nauar. cap. 15° num. 3: et sotus dicit licere et recte notat Maiorē stantisse illam modū interficere, et non posse aliter euadere, vt ex rubricis clarius est, posse ipsius ꝓuenire et occidere Ro est ex eis quia nouus inuadat adhuc hesitando, parat tñ inuadere, et illam adhuc detinet ꝓ innocuus, si.n. velit figere interficiet eas, vide Pillan. nō aliter negt euadere illos occidat est vera defensio. Simili modo licet innocuus cum ꝓcinctu his in ipsis auferre industriā aliquā committere ꝙando non est alia vt euadendi. vt nidē cardin lib. 1° q. 38°. Ro est ex q. illud ꝓcipiat adhuc inuadit. idem dico etsi nouus ꝓcipiatus sit sed iam paratus, nec aliud supest audacius, Ro est ꝙ id q parat inuadere adhi manifeste mortē. Dicit, ꝙ q parat nisi mortē ob. occisendo de facto ꝓuenire posse illos occidi interficere. Rñ. Nauarus vbi ad obiectum, postea tñ expresse reuocauit, vide mirandā est consequentia, ex ille & vir his nō est inuasor ex nullo vim fecit vi armata et corporali, vide non ꝓt vi armata repelli, nam adhuc repellenda est actione contraria cuiusdā grā aliqq diuerse nisi continuatā licuit mox armis aggredi ad repellendā iniu: non rias, his ex est. contra eos faciat, tamē facit contra tenorē ordinē, nam & audiens via audita nisi malis manifestis: inuasor a. dicit q non solis contra eos, sed et contra tenorē ordinē iniurias infert. Contra hanc conclusio ob. obiecta illud Matth. 26°. vbi Dns Petro volenti se et ipsos defendere dixit. omē & accepit gladius gladio ꝓibit. Et confirmat ad Rom. 12°. Non defendentes vos charissimi. Rñ. Respondit Petro his ex defensio illa potius fabricat spes vindictæ & iniurias defensoribus, non.n. erat ꝓbabile tanta turbas tali modo posse repelli, his ex erat contra dni voluntē cui responsus debebat expectare, hinc Dns nō fac. fecit ꝓp. tali defensione, nec debebat eis tali modo defendi, his denique ex erat contra salutē ordinationē q volebat vt pli non diligerent illorum vitas iniquas vide d. Aug. serm. 112° in Johan. Ad confirmati verbis defendere vbi corpus & vitam, vt patet ex Greco. Obijcit 2°. quid hominē diligere salutē ob. ex & proximi quia vitas nostra corporalē, ꝙ ad eam seruandā non licet occidere aliquem, ex si occidat in alterius ꝓbit. Rñ. Ci ex non teneor ex charit: & ex proximo vide non possit se nisi vna ope eripere, vt si infans esset mortaliter infirmus, et posset se liberē eximere: deberet ꝙ inuadit non esset tenetur sine baptismo nisi ego succurrerem, dic.a. et sua malitia reuiscit se in salutis sue salutis si se ꝓmittent occidi, inuasor.a. et debuerat ꝓt parentes et saluari. Tertio possunt multa obijci ex ss.q indicant hoc esse illicitū, sed Salutem ob. ex ss. ꝓpter vel de vindicta, vt Cyprian. lib. 1° Epla 1a. et Cyrill. Alex. lib. 3° in Joan. cap. 35°. vel de defensione non necessaria, vt Ambr. lib. 3° offic. c. 4°. vel de aggressione alterius vt Aug. Epla 154a ad Publicolā, vel denique de Cyrillo Quæstio occisi odij, ira &c. vt idem Aug. lib. 1° de lib. arb. c. 5°. Ibid. Si inuasor est innocuus, vel ꝓcul valde vtilis Reipūb. ego vero parui sim vtilis, vtilis ego Reipūb. his occidere. nec inuadentes. Rñ. Dom. Soto putat me tuto posse vt & vitae et pars vtilis, et ib q inuadit vtilissimus dicit eos q inuadit teneri defendere ꝓ morte alterius: quia sententia vt vera sit intelligenda est, quod non moraliter vellet ex morte talis viri grauissima mala Resp. euenirent, licet ex charitate teneat ꝓmittere se potius occidi quia vt Resp. tenetur rapiat ex ordinatione, non tñ teneat ex iustitia. idem dico de altero casu. Sed difficultat. ex ordinatione d. Thomæ, vtens ex intentione liceat occidere aggressorē ex aliter euadere nequeo, ac solus possim intendere meā defensionē et ad eam ex consequens occisionē alterius ꝓter intentionē sequatur. Thom. n. docet Cajet. hoc loco & plures Thomistæ sequentur. Eadem sentit et Abulensis in cap. 5° Matth. quæst. 10ª. Alij vero DD. contrarium sentiunt, sed in re non ex dictorū. Vide dict. 2°.

Assertio 2ª. Quando occisio alterius est medius necessarius ad vitæ membrorumq; defensionē licitus esse vis inferre, ita docet Sotus, et Victoria relect. de homicidio infra 17. Nauar. cap. 15. num. 3. Antonin. p. 3ª tit. 4. c. 3. Rō est, qz licitum est inferre defensionē sibi. nō tenetur quis in impossibilibus, sicut n. licitum est se defendere ab insultu latronis, ita licitum est se defendere ab insultu furiosi. Quia latrones et furiosi. Ita d. Thom. aut, Arriaga, quando licitum est inferre violentiam ad se, tunc licitum est occidere violentum. Ita d. Thom. Et Sahelices. Et Sahelices. Et Sahelices

Nota.

Dub. 12.

Dub. 13.

Assertio 2ª

iure humano ad illud est prohibitus sub peccato, q̃ se vide ipsos authores dicere sub cele-
dicat ad religiosos. Vnus obstat Capit. Sacerdotes, de homicidio, q̃ illi dicit fratres
Praecipitatio. Benedictini non indicunt posse et esse irregulares q̃ nec sacab defendunt, sed
q̃ occasione dederunt homicidio Latrones raptos ligando, et dom. Soto loco citato.
Vnus et obstat Capit. subscriptis, in fine q̃ ea pœnitia imponit sacerdoti ad
tabulas, sicut Laico Excommunicato. Vnus a. dicit sicut irregulares, dicit est
tractatus de irregularitate, vndec Benedictus dicitur, non esse. Sed inter dissidia
est quæstio dubia hinc quid liceat fures occidere? Resp. et dico 3°. Quod
Assertio 3ª non solus in flagrante delicto, sed et quod fugiente autoritate mg occidere
licet eis quibus hoc competit, si nulla sit spes probabiliter aliter non posse in-
dicari. Ita expresse D. Anton. 3°. Sylvester verbo Bellus 2°. et Dom. Soto loco
citato. Ro est q̃ tam diu manet incursor etsi non persona, tu rei, q̃ mg assistit
mer res adhuc possidet patrice in domo vel alio loco quo se receptit, potest in-
tunc eam, imo in hoc collocavit, et quasi patrice possidere cepit, non potest in-
pluis occidi.
Dubium 4m. Vtrum q̃ defensione bonorum liceat occidere eos q̃ aggredientes vi
Dub. 4. olare. Resp. Licitus est duplicem et adolescenti occidat alterum q̃ defensione re-
rum sua iudicio occidere incursore. Est communis sententia DD. quam 3. Thom.
Ro. 1°. de lib. arb. cap. 5°. videtur dubitare. Ro est q̃ plures dat merito estimat
quas multæ operæ pretiosæ q̃ sit pretium pudi in dat re. Vnde Thomas sequitur
nam et docet Cicero in oratione q̃ Milone. Adolescens q̃ tribunus occidentes
lente vim inferre vitæ judicio absolutus fuit à Mario imperatore exercitus.
Assertio 2ª. Dico 2°. Licitus est vico honorato occidere incursore q̃ fuste aut baculo, aut
alapa mitti pretium, et ignominiam inferat si aliter dat ignominia inferri
Ita docent expresse dom. Soto. Navar. et Sylvest. 3°, et Lopez cap. 62. et alii.
Ro est q̃ vis romana auferre honorem q̃ merito pluris estimat quod vitam pro-
pria, et inferre ignominiam q̃ plures estimat quas damnum. multum q̃
minuendo, q̃ si ei est occidere ne patiatur damnum pecuniarium, et est ne dat ignomi-
niam ferat. Dico 3°. Quod ita incidit non tenetur fugere si illa fuga esset
Assertio 3ª. illi ignominiosa, sed et expectare incursore et se defendere. Ita DD. 3 citati. Quod
q̃ non tenetur eis ignominia fuga inire ob alterius malitiam; q̃ si illa fuga
non esset ignominiosa non posset se defendere eis morte alterius, sed tenetur
fugere, saltus ex Charitate, vel patienter sustinere alapa aut fuste impin-
vide q̃ Religiosis et Ecclesiasticis non est ignominiosa fuga. Quod
Laberi audaces et Bellicosi Juvenes possent se dare cursui licere. Ita Soto. Navar. loco
Dico 4°. Vir nobilis et honoratus possit baculo, alapa vel aliter et à vilibus
Assertio 4ª. Bidone si ille fugiat vel ob id nollet non est eis insequi et percutere, fustibus pu-
nire laudando. Est contra Navar. cap. 15. Num. 9°. et Fabri. Victor. relectio
de iure Belli Num. 5°. et contra P. Navar. lib. 2°. de Restit. cap. 3°. Num. 8°.
Ob. Ita q̃ postquam incursio illata est non habet locus defensio sed vindicta. Hoc
sic n. q̃ postquam mala imminent nondum possunt illata, sed vindicta mala
mala illata et fiat compensatio, vide non est licita privatæ authoritate
Confirmatur q̃ alioq̃ sequeretur inconveniens q̃ non possit, quod n. Dani possit
semper essent necessaria ad bonum vindicandum, item quam ad inimicos
liceret vindicare privata authoritate, nam vindicta semper nocet
via ad bonum vindicandum, q̃ hoc est contra legem Evangelicam, et contra vim
naturalem q̃ dictat inimicos illata solus q̃ potestate publica esse vindicanda
vindicanda et ad Reipublicæ est, vel si id fieri impediat Reipublicæ esse vindicandum
Confirmatur, q̃ habet alter pœnam in foro exteriori, et inquit Gomesius, q̃ mortis
pœnam esse. Contra objiciunt. Licet fures asportantes res meas et fugientes
Ob. velo occidere si aliter salvis esse nequit, q̃ res sit pretium meæ et fugientes
meas bonum pluris illos insequi et punire. Resp cum Dom. Soto. Esse ma-
Rx gnas disparitate, ille n. fures res meas semel defert sine vim facti, vide possit
eos defendere ne auferant, sed pretium non defert semel bonum pecuniæ
ab ipso q̃ vim possit mergi, sed eis velut destruat mihi bonum famæ, vide possit
sicut si quis tibi abscinderet membrum, vel contumeliosus esset tibi retinendo,
negotiare nō est defensio sed vindicta obligans ad restitutionem nisi quis parte
potest fieri recompensatio.

Dubium 15. Utrum p defensione alterius q iniuste invadit, vel forte unus vitam aliquando liceat inculpate occidere. Ratio et dico 1. Licite defendere possunt vitam et res ab iniusta occisione si id necessarium ut ad eas conservandas. Est contra DD. qz qui inculpata privata auctoritate vendit innocuus etsi contingit alterum iuxta fieret, licitum. a. est defendere innocentem. ubi adverte, Si aggressor possit alio modo vitam vel rem, et id q licet est ita diminuto velit defendere, non id q erat iniustus incipit iniuste invadi esse innocuus, et q erat iniustus incipit esse aggressor et nocuus, vide Sot. ro est amplius invadendus sed alter, ut velint Leges. Dico 2. Nemo tu ad hoc tenetur pro gravibus publico vitae periculo, licite posset. Ratio est qz nemo p vita corporali proximi tenetur exponere se, nisi forte ro Reipub. aliud postulet. Vide Navar. c. 29. num. 17. et segg. Dico 3. Nemo privatus ut tenetur defendere vitam proximi quando id fieri nequit sine gravi occisione invasoris. Ratio est, qz nemo sine gravi modo tenetur defendere vitam alterius p nece alterius: qz magis verum est si invasor unus aliquo sit: Navar. nece amicitiae vel sanguinis coniunctus. Dico. Si privatus nonde- fendat proximum non tenetur ad restitutionem etsi sine notabili incommodo potuerit defendere, qz non peccavit contra iustitiam sed solum contra charitatem. Dico 5. Inferiores qbus ex officio incumbit aliorum defensio tenentur ex iustitia defendere inferiores: Similiter inferiores, maxime feudatarii, et famuli suos dominos. Navar. cap. 29. num. 18. Vide tenentur ad restitutionem si id negligant. Et superiores tenentur patet qz officium non ad eos obligat, ideo et stipendia accipiunt: Et et subditi feudatarii et famuli, quia ex et pacto tenentur. Vide Navar. loco citato. ubi tu adverte, non quemlibet superiorem teneri lege iustitiae ad defendendum inferiorem, nec contra, ut ibidem sentire vi- detur. Nam parentes non tenentur defendere vitam et facultates filiorum lege iustitiae sed pietatis et officii paterni: Similiter filii non tenentur parentes defendere lege iustitiae sed pietatis, vide si non faciant peccant contra pri- mum, Honora patrem &c. Similiter Episcopi et parochi non tenentur ex iustitia de- fendere subditos in rebus temporalibus et vita temporali: non m. ideo stipendia ac- ceptum accipiunt, sed tenentur administrare Sacramenta et verbum Dei, resti- tutionem peccantium quantum possunt ne peccentur ovibus: ad defensionem a. vitae tenentur solum officio quodam paterno qz non obligat ad restitu- tionem. Similiter parochiani non tenentur parochos defendere, nec Episcopus ex iustitia sed lege obsequentiae, quemadmodum principes et magistratus lege iustitiae non tenentur defendere.

Dubium 16. Utrum aliquando liceat sponte mutilare, et quibus rationibus. Dub. 16.

Primo 1° Potestati publicae licitum esse membrum mutilare manifestum fuit et ex- plicatum. 2° Suppono, Licitum esse se mutilare quando id ad corporis salutem necessarium, ut si cancer aliud membrum infecerit. Ratio est qz membrum totius, q quodammodo aliud membrum est toti corpori pretiosius, ro dictat illud servari et abscindi posse. Vide adverte qz Dom. Soto lib. 5° de iustit. 2°. a. 1°. Licet teneatur ut permittat sibi membrum secari quando medici Nota. judicant id esse necessarium, et non valde magnum esset secundum communem aestimationem, ex qz tenetur vitae suae parcere mediis ordinariis non admodum difficilibus adhibere: si tamen valde ingentem molestiam esset tolerandi non tenetur membrum abscissionem, nec posset ad hoc cogi: Ratio est qz non tenetur tanto molestiae vitam suam conservare. Vide qua ro illi contrarium, Excipe 2dum casum. licitum est, inquit, tanto dolore dignum salvo. Excipio tamen duos casus, 1m quando vita proximi tanto bono communi valde necessaria, sine m. ex justitia legali tenetur, et posset cogi a Reipub. 2° Si esset religiosus qui se totus Deo obtulit voluntate sui superioris, quamvis de hoc dubitari posset, qz non videtur superior ad id posse, ut dicunt plerique Salmanticenses. Et hoc dicendum si forte ille Religiosus esset valde necessarius Reipub. et toti Ecclesiae.

Dubium sequens de duobus casibus. 1° Utrum ob aliquam causam liceat se mutilare? Et, Utrum indirecte Dico Dubia. vel remote vitandae aut fugiendae liceat se mutilare?

Tyranno ꝑssit ibi manus abstinere si aliq̃ esset mor inhibiturus?

Ad ꝑmū Rnd. ad minꝰ licite, vt patet ex Cau. Apl̃orū 2ª: et ex Can. lo Conc Nicæn, qbus ꝺ expresse cauetur. Rō est q minꝰ est medꝰ necessarius ait et conducens ad salutē aīæ, non n. membra ꝺfendit homini ꝙtra ꝓximū, aliq̃ dns ꝓpter malitiā instituisset, sed malitia et negligentia libera voluntis, vnde q ob hanc causā membrū aliq̃ secant, sanctū quandā ꝓximū et ꝓpriā vitā ꝺ abstinentia ꝺ arrogant. Adde neq; esse et conducere ad aīæ salutē membrū castratio, de qua potissimū ꝺ esse ꝓbat, non tollit tentationes carnis, sed solū impedit gratiosē, quā potq illi q castrati ꝓficiūt in virili sexu adulthiore etate magis incitant libidine, vt docuit Basilius lib. de virgin. circa finē, vbi ꝺ ꝓbat contra et exꝑtus, et Christ. Ps. + Cyr. in matth. et Aug. lib. 6º cont. Iulian. cap. 5º. Vide ꝓssim refellendū Origenē, de quo vide Euseb. lib. 6º Hist. cap. 6º. et Fasc. apud Baron. Tom. 3º Annalium, ad annū Dñi 208º. Dicit ꝺ. Mairy ferth sibi pollicē ꝓsecuisse ne regenti sacra iuuiani, q ob simplicē fuit licebit. Rñ. Hinc non fuisse Marcus Euangelista, de quo vide Baron. Tom. 1º ad annū 45º, sed alius q̃ndā Marcus Asmodæus, q nisi diuina inspiratione ꝺ fuerit vel ꝓbabili ignorantia excusetur, laudandus non est. Tali inspiratione vel ob. instinctu adolescentulus ille q linguā mordicus sibi ꝓcidit, vt se ab impio Mauri contra ꝺ defenderet. De 2º Cassi. Dom. Soto 3 lib. 5º de iust. a. 3. ad 2. Quando necessitas abstinendi membri venit ab inimico vt à manu vel saltus q̃ndo ꝙ se est necessaria ad salutē corporis, vt si q̃s esset manū alligatus intra ædes, et appropinquaret incendium vel ꝺstio, hinc posset illis sibi manū ꝓcidere q id est ꝙ se necessarium vt vita sit salua non a. quod illa necessitas ꝓuenit ex alterius impio. Sed ꝓbabilius et magis ꝓ Rō Caluini auctoris rebellionis rationis impauit: Sicut ꝺ de bello ciuili rap. vltimo, quamuis non teneatur, ꝺ ꝙ nonnulli medij q se ordinatus, sicut administri ꝺnt, et contra naturæ inclinationē. Et hinc ꝺ ꝓbat, q pars naturaliter est ꝙ totus, q ob conseruationē totius licet de iuris authoritate partes i medio tollere, sed ꝓpter ꝺbet ꝺ aut authoritas respectu sciens membrorū, q est gubernator et rector eorū, potest q illis ꝺponere vt exigat salutē totius. Confirmatur, q ꝺ deo multa rationabiliter se interponere q omnia sint medium necessaria ad salutem aliq̃ in ipso toto ꝓstantia, mst. n. est in toto ꝓstantia vita ad ꝙ conseruandū ꝺ aliquando possit esse necessaria amputare vitam: alq in toto est aliquid ꝓstantia membro, ꝙ ꝙ ipsius membri est, ad ꝙ conseruandū aliquando necessaria est amputare membrū, q est licitū. Nec refert illa necessitas ꝓueniat ab extrinseco, q necessitas est in ipso domino sicut ꝓueniat a Natura, sicut à Tyranno impio: itaq quamuis ꝓcuret ib ꝙ ꝺ haec necessitas imponat, non ts patrat ꝙ tanta necessitate grauis vita medio ob suā salutē reparetur. Eandem sententiam ꝺbat ꝺ. Nauar. lib. 2º cap. 3º.

Caput Secundum.

De Homicidio Casuali siue fortuito.

Dub. 1º. D. Thom. q. 64. a. 8. Quod homicidium ditatur fortuitum.

Dubitatur 1º: Vtrū homicidium casuale sit aliquando ꝓcitum? Notandū est Homicidium ꝓprie dici fortuitum ꝙ ex aliquo actu necessario ꝓ hoc intentum euenit, ita vt nec directe, nec indirecte voluntarie solitus ꝺ nec in se nec in sua causa, sed ꝙ duo requirantur 1º: vt non incumbat ꝙ ad opus ꝙ ipse ꝺbitus aut illicitus ꝙ ꝓcipiens. 2º: vt debita diligentia adhibeat ne quos ladat, vt si leuiter ꝺ ꝓcurat leuiter, et non ante respiciat an non subsit, aut saltus non clamauit, si aliquis occurrerit homicidium non ꝓcitum fortuitum, ꝙ ꝺ ipse quo ea adhibeat debita diligentia faciendo ꝓcipiens casuale quodammodo in sua causa id voluisse. Aduerte tamen homicidium fortuitum aliquando dari ꝺ omni ex ꝙ non est directe intentum, sicut

Nota.

Assertio 1ª

Assertio 2ª

Nota.

Assertio 3ª

Assertio 4ª

Dec. decret. Navar. in Enchir. cap. 27. num. 223. Et probat, q. licet aliquis
teneatur sibi non subtrahere ea quæ sunt illicita q. ad se immediate, non tamen
aliud damnum q. ipsa ad se attingit, q. lex obligat non solum teneor ab illa
abstinere ad ipsum, sed et ad damnum q. ex ea forte sequi potest, q. si
sequatur de facto, mihi imputabitur. quando enim ex aliqua re aliquis
non intendit aliquam malitiam aliqua damnum sequi, licet ea ob propriam
illud quod vitare, si illud quod fecero, damnum sequitur, mihi imputabitur.
tamen et tenebor ad restitutionem. Confirmatur, q. etsi damnum aliud possit
diligentia mediocri evitari et averti, tamen id q. aliquis infligit debebat imputari
deinde q. possit ex hoc aduenire diuersa sequi, etiam non intendat
quod. Secundo, quia non, si non animaduerterent considerare ex se impossibile. Dicit
inuidiosus et timidosus, q. si quis non sit inuidiosus, et inde sequatur damnum
non teneber, ut si iuste aliquis inflixerit pœnam alicui vel alio modo. Respondet
quidam non teneor quidem vitare etsi timidus aduertat damnum inde eminere
debeo tamen adhibere debitam diligentiam ne timidus iustitiam exerceat. Sed
et si sit quod timidosus si tamen non sit timidosus tamquam via ad aliud
damnum non aduertit restituendi necessitatem imputabit illi damnum. Respondet
ex euentu illum scribens non teneri abstinere ab q. moraliter non est
secus via ad aliud damnum, ut si quis alterius pecuniam debeat, et ipse
pestis prædicit apposita fuit domum vide mori secuta est, vel aliquis aliud
mors sequeretur q. mortem attulerit. Hic tamen addo, probabile videri secundum
solutionem talem quidem non teneri ad restitutionem tamquam damnum
Nota. sed solum tamquam culpabiliter, q. mori non debuit, sed solum moraliter et
culpabiliter, ita q. licet non teneatur ad restitutionem tamquam damnum
valde adhibere diligentiam ut euadant, vide si non adhibent sibi imputabit, quia
mori q. accidunt ex debita cura non euadere. Secundo, quia
mihi, q. culpabiliter ea non custodisse.

Dub. 2. Dubitatur 2. utrum homicidium vel aliud damnum illatum q. secundo huic
vel tua auctoritate sibi imputetur, ita ut aliquis restitutionem teneatur?
Assertio 1a. Dico et dico 1. Si damnum illud factus est a secundo vel accidentali culpa ut
qui ictum fecit aut illiguit, aut negligenti fuit in eo præcedendo, tenetur ad
restitutionem damni. pro quo culpa. Nec hæc sufficit secundo aut aliud
dicere ad rem suam damnum sarciendum, sed solum damnum sarciendum est, ut
habetur in utroque loco. l. si servus, ff. de noxalibus actionibus. et cap. Sicut
Titulo. de iniuriis et damno dato. Dico 2. Si nulla ex culpa adsit
meritum non tenetur absolute damnum sarcire, sed sufficit secundo aut aliud
Assertio 2a. aliquo modo dedisse. Ratio tamen est ei vel damnum compensare, vel non
damnum restituit dedisse. ita habetur loco citato. ff. l. Si servus furandi
vel homicidium fecit sine alia culpa, aliena gratificando servi sui
crudelitate citra alia. et ratio est, quia dominus servi non obligatur ex se aut ex
à se ipso, sed q. ex alia aut servus manent restitutioni obnoxii. Secundo
quia non culpa, aliab. a. non ligat positive ita disponentibus, et q. bonus est
ex, utpote ramum arboris pueris vel habent aliunde q. arripi possit
fit ut ipsa secundus se maneant obnoxia restitutioni, et q. damnum possit
est et ipsemet sibi satisfacere. Servus n. pretio est æstimabilis, similiter bestia
Hinc fit ut secundario dum aliis et servis accidat obligatione restituendi
vel corpora q. damni subtrahendi, vel partibus damni illati. Sed dubitat
Quæstio. utrum conscia dum teneatur ante iudicii sententiam? Quidam tenent dum
non teneri in conscia negative naturali neq. positiue. non iure ultimo
quidem vel de dedat ut illud à bruta possit remittere damni ex ipso, sicut
neq. ex natura rationali est si forte q. ex lege sit. non n. inde natura
manent obnoxia seu subdita q. damni. Similiter nec iure positiuo, quia
pœnalia sunt pœnalia vide non tenetur ante sententiam seruus vel alia habere,
damnum sarcire, potestas seruus cedere ad fugas, vel abscondere et postquam

rationis fiat, similiter et aial. 2da P. Andr. lib. 2o cap. 1o Num. 4o. quæ sen-
tentia vr vera stando in ture naturæ, et ghabilis si loquamur de iure positivo
Canonico vr iure positivo nisi vr dicit, vide dict 3o Probabilis est dubium in rem. Assertio 3a.
tribuendo huiusmodi ad restitutionem damni vel ad dedendum regale corpora q nonveniat,
et ante sententiam iudicis si ib q damnum accepit id exigat, non tn huiusmodi videtur
subtilius considerandum. Et breuiter alibi sententiam iudicis ghabet vr cap. alibi
de iniurijs, vbi sic dicit. Et si aliqua hic norisse gravat, subsumendo ad satisfa-
ctionem huiusmodi nisi ea damno passis damnum, debito labore hujusmodi.
dicat Papa Greg. te in sententia huiusmodi ante sententiam, non ni. est lex generalis
nos supponat non intervenisse culpas, vt patet ex verbis sequentibus capitulis,
sed simile id q acquisiti naturali est consentaneum quamvis prius iure naturæ
non sit debitus. Adverte tn. si servus ait domino fugerit, non tenet dominus indi- Nota.
care quo fugerint, sed alter quat si velit, satis est. n. vt ipse dominus sibi servo no
respondeat ad fugam vel oratibatur postquam recedunt fient à loco, q si servus
aial rapuit esse extra dui potestate desinit ergo eius actio, vt habetur in
text. de noxalibus actionibus, §. Olii autem: et quod si in alterius potestate deve-
nit erit contra illius actio: et si servus manumissus fuerit, remanebit vt Liber.
sic si aial mortuus fuerit restat actio in dominum, vt Labeno in institut §. 2o.
Item et dicit Paleus servus, et tale aial vendere, sed tenet emptori indicare esse
furiosus: tunc n. fit vt lucri minoris valeat. Vnde q. possit abstinere dubium est, 2a Quæstio.
Probabilis est, non posse: nam pontifex dicit illius muneri satisfacere, vel dare corpus
mutuum (q intelligo quando exigitur) antequam tamen exigatur non tenet q
non teneat indicare damnum illatum nec offerre non exigenti res q noxæ, sed
solus tenet non impedire quod ipse sibi et re satisfaciat, vide et potest sua
cum manumittere si velit, et ad nihil amplius tenebit: et confirmatur ex Sylvestro
verbo Restitutio, sub finem, vbi dicit, in foro conscientiæ dubium in fide rapitur non
teneri nisi de dolo aut lata culpa, secundus innocent. q. Anton. Butrium, et aliob.
et intelligo non ita teneri vt opponet debeat sponte res offerre antequam
requiratur, nec in conscia tenet eas offerre si adsit alt. interdum potestate
petentis requiratur fuerit, vel saltem alteri non impedire. Dico 4o. Parens Assertio 4a.
non tenetur ad restitutionem damni illati à filio familias sive patri culpa,
nec tenetur filius noxæ dedere. Patet lex institut. De noxalibus actionibus §. vltio.
et est, q iniquum est vt noxia filij vel filiæ parenti vltra ipsorum corpora
damnosa sit, secundum dicta de servis institut. si §. 1o. Ad q parens no est dominus
respondeat filij vel filiæ, nec libera sunt, q nec vos respondeat actio contra
eos instituti potuit. Confirmatur, q minus aspectus est vt filius vel filius noxæ
dedere rogatus, præsertim cum filij familias q sibi delicta committere possunt, vt
dicit §. vltio, itaq ipse manet obligatus ex suo delicto, no parens, est n. capax
obligationis cum sit liber, et possit habere dominum. Idem docet Sylvester v
verbo Restitutio 2o. versus finem.

Dubium 3um. Vtrum dominus vel alicui damnum ex ignorantia contrahente illatum Dub. 3um.
impotens, et obliget ad restitutionem? Resp. Nullo modo impetrari si alibi debita
diligentia adhibita fuerit ne nocumentum sequeretur, vel si ignorantia fuerit inval. Rx
nata, vt patet ex dictis sup. 2æ. q. 64. a. 8o. Dub. 1o. n. 9. si certum q proxima effectum
sibi tale potuit et interficiat, dicit secundus fuisse inimicus quia ad nocendum probat.
et q nullo modo occisio illa inimicus vel homicidium est voluntaria, q non im-
putatur; nec refert q illius voluisset aliquid breue occidere si scivisset fuisse inimicus: Præcipitatio.
et q gaudent se occidisse, q illa voluntas velut habitualis, et sic nullo modo
imputatur, patet ex opposito, vel est actualis, vt signis aperiat se dicat, thema lor loro
non habuit, sed ob extrinseca motiva. Contra docet Navarro lib. 6o. Comment. c. 5o.
n. nulla forma voci nec actio illa exterior vt prodit ab lor homine nullo modo
est voluntaria, q nullo modo prodit à voluntate inimicitia, sed prius esse debet ar
dor affectus habitualis vel actualis esset in alio homine, non n magis influat
quod, nec illud magis influit quia si esset in alio, itaq mere naturaliter tales
ipso carent omni culpa. Adverte tn, si quis vellet occidere vna furem Nota.
q rogitet furi posse vt sit inimicus, aduerte ad restitutionem, q illa actio q sic facta

à dolte occidendi inimicu, et consequenter esset iniusta, sed moraliter vt ff fieri et talis adsit debita diligentia vt præsumat an sit fera an inimicus.

Dub. 4.

Dubitatur 4° vtrū dominus dicit vel aliud damnū q aliud illatū est culpa hūs vel leuissima tñ imputet ad restitutionē extra officiū et contractū? Notandū est Tripliciter posse alteri accidere damnū hūa negligentia. 1° si sit d negligo in officio. 2° si ex contractu ad certa diligentia teneat: sed de contractu infra. 3° extra officiū et contractū, de hoc modo sit agenda. v. g. currendit q dolose fūas del spiritual, et incendiū comptt edes vel segetes vicini. Committit q dolose in proprios et occidit hominē. Notandū est, culpa aliter accipi apud Theologos, aliter apud Iurisperitos, apud Iurisperitos culpa est idem q peccatū mortale vel veniale, apud Theologos vero est idem q omissio diligentiæ vide Sayr. alios sexcentos. Dicuntur autem culpa in latissimā et latā, et levem et levissimā. Latissima culpa alio nōie dolus, ista est calliditas, fallacia et machinatio ad fallendū adhibita. Calliditas est mentiendo, fallacia non mentiendo, machinatio arte verborū, et dicunt Iurisperiti culpa præstari debere. Culpa lata est omissio eius diligentiæ et circumspectionis quæ omnes homines prudentes omnibus rebus adhibere solent, et si quis eam non adhibeat, dicitur culpa lata delinquere. Culpa levis est omissio eius diligentiæ et circumspectionis quæ solent diligentissimi adhibere. Culpa levissima est omissio eius diligentiæ quæ prudentissimi et diligentissimi adhibent. Vide Navar. cap. 17° num. 177 et seqq. et Sylvest. verbo, culpa in principio. Notandū non esse controversiā de damno dato ex culpa latissimā seu dolo, nemo enim dubitat quin talis teneatur ad restitutionē. Hīc possit videri et dici 1°. Quando nō interest aliquid prudentis contractu, nec obligor nōie prudentis officij, non teneor ad reparationē damni saltem in iudicio aīæ. nisi ex culpa lata, non a. ex levi et levissimā. Sayr. loc. Gabr. in 4. dist. 15. q. 17. a. 3. Dub. 2. Sylvest. verbo Culpa q. 4, et verbo restitutio 2. dub. 12 et 17. Dom. Soto lib. 9 de iust. q. 5. a. 2. et lib. 5. q. 1. a. 3. Idem insinuat Ant. Gomesius tom. 3. variar. resol. c. 3. num. 3. 5. et ultio. Sot. Navar. lib. 2 de Restit. cap. 1 num. 57 et alii communiter. Est contra Angelus et Adrianus, qui dolosi teneri ex culpa levi vel levissima. Sed probatur nostra propositio. Ex nemo tenetur adhibere maiorem diligentiam in seipso, vel alteri notam, quæ vitiosus rondehomo solet passim adhibere solent in libris ceteris: nemo autem tenetur esse prudentior et circumspectior quæ solet vitiosus rondehomo passim esse solent, q damnum inferendū non debet alii imputari sed merito imputabit sibi. 2° Talis nec tenetur ex contractu vt patet, tenetur ad sarcire damnum q ignoranti vendidit res vitiosas, nec ex ui accepte rei quæ est, nec ex iniusta acceptione rei seu omni pacto damnum sit secutum nemo autem tenetur ex quasi contractu nisi quando contrahit partes, alias obligatio teneretur ab ex quasi contractu et postea summa diligentia, et tamen nemo dicit q si res sit non inuenerit partes non tenetur ex iniusta acceptione. Quod de leuissima culpa non inuenerunt partes patet q non tenetur adhibere diligentiā et circumspectionē quæ prudentissimi solent adhibere, sed solus quæ prudentes, q tales adhibendo et illas omittendo non peccauit: Et ex hoc ulterius ex culpa lata patet q quasi ex contractu nihilominus teneatur præstare diligentias quæ boni et vitiosi rondehomo solent, q si tales non adhibeat damnum illi voluntarium, peccat mortaliter et debet. vide dicta 1ª 2ª. q. 6. a. 4°. Et hīc infero. Si ex facto alicuius vel omissione sequitur alteri damnum, et tenetur in foro conscientiæ v. g. ob naturalem inconsiderationē vel obliuionē, vel alias animi imperfectiones distractionē non teneor ad restitutionē? Damnum infertur ex homo. Sor lata culpa notabili dicente. Ergo, q nec nec ex iniusta acceptione rei non peccauerit, nec nec ex iniusta acceptione rei non teneatur. Ita Dom. Soto 5. v. g. Expedit quod nobiles et alii regnū hūnt alterius nocumentum sit officij et negotij sui boni. Ita, aduertit q esse præcipue ne aulica sua deseruant diuinis seruitijs, vide statuta ex ligare, sed nec aliud inconueniens

Culpa aliter apud Theol. aliter apud Iurisperitos accipit.

Triplicitur et alteri damnum accidere ex mera negligentia.

Nota.

Assertio 1ª

Conclio.

Quæstio

2. Assertio 7ª

Nota.

Nota.

ob.

de rontingentib⁹ nihil omisit. Th. Leyte de relpa lata q̄ ist pedis, nisi n. imp
ritie et negligentie pedis attellagt, subdit n. Ut ignorantia te excusat si fuit
debuisti et facto hoc iniuria verisimiliter posse rontingere. q. a. dist eos non te
neri q̄ de rontingentib⁹ nihil omisit, intelligendus ist de illis rontingentib⁹ qui
prudens q̄dem, non a. de oib⁹, nam certus ist nemine ex quasi fortuito
teneri. 2° obiecit ex can. Consuluisti rasica q. q². Vbi sic dany quidā fuerit
Monendi sunt et exhortandi parentes ne tam tenellos suos in vno lecto collocent
ne negligentia qualibet suffocentur aut opprimantur, vnde ipsi vitā amit
tant. Dico, de negligentia q̄ sit pedis leyte q̄ fuerit rontra in rep
relata et verba quia negligentia quā prudens quaerit vitare. 3° obiecit ex
Qui occidit. ff. ad l. Aquiliam. §. in lar quoq. Sed veritas hec alia q̄ non
rit. 1°. n. dnt in lar actione petitur dolus et relpa: Et pedit exemplum cuius
in stipula ignē immiserit die ventoso: deinde addit lar verba: at si obseruauit
ea q̄ oportuit, et subita vis venti ignē longius produxit quam relpa. Addendū
tū ist, in foro externo tam Ecclesiastico quā ciuili intendis petitur relpa hodierna
plerisq; in rontrahendo posita, partim ob presumptionē fraudis q̄ plerisq; latet in
rolligua de foro interno vbi presumptio nō valet loco.
Dubium 5^m. Vtrū damnū q̄ obtinent alicui 3° ex hoc malitioso in alterius pa
trato sibi imputetur. v. g. occidisti occulte petrū, et paulo illud hominibus et
suspitione imponit eo q̄ simultates cū illo exercuerit. Adde et dico 1°. si dam
nū alicui intulisti vt inde 3us detrimentū obtineat teneris et de illo detri
mento. hoc ist q. actio illa qua petro iniuriā intulisti erat et detrimentosa
Paulo, et ex intentione nocendi paulo ist offensa, q̄ et ist vera iniuria in paulo
Confirmatur, q. Paulo fit iniuria dum imponit ei crimē q non rossit, et pro
pterea, q̄ intendit illud intendit vera iniuria, et consequenter actio qua de
iniuria, patit illi vera iniuria. Dico 2°. Si non ex intentione intulisti damnū
in alterius vt inde damnū 3° accideret, sed p accidens secutū ist te id minime ad
uertente non teneris illi 3° ad restitutionē. Est rontra communem sententiam DD. et plures
iam allato, q. id q occidit inimicus tuus non tenet ex officio rancore ne alij acce
sete, neq ideo tenet ex iustitia abstinere ab loco sito exercendo, quia plures hic
damnum inde p accidens secuturum tertio, non ex aliū ex q occidit, sed ex alterius
misericordia et fallenda testium. Confirmatur 2°. q. tale damnum tantummodo inferat
q̄ non teneatur aduertere illud eventurum, q̄ non ist obligandus ad restitutionem, ita
respondē tertij nihil omisit considerare vel rancere q̄ teneatur. Sed maior. Ista
multis ist si prudenter ex tali actione tertio damnum eventurum, tū n. tenet
ex iustitia obligari, q. tenet vitare id inde iniusti adest alteri damnum illatū in
Dico tamē Tertio. Probabilius dicit, etsi patet verisimiliter damnum 3° eventurum
si tamē id nullo modo intendat non obligari ad restitutionē. Est multorum DD
q̄ expresse docent non teneri me ad restitutionē nisi expresse intendam nocere
tertio. 2da Nauar. c. 15° Num. 17°. Dom. Soto lib. 9° de iustit. q. 6ª a. 3°. Lopez
cap. 63°. Qui citat fere alios DD. Th. 1°. Si quis furatur alteri oves putans
Vide aliquantisper ipsos dolore confectos moriturus, non curans de lucro, nec ego
impedire inde rationem sententiæ, q. mere p accidens mors secuta ist, q̄ si quis
occidat inimicum, etsi videat alios detrimento afficiendos, non tenebit de damno inde
illi secuto, q. p accidens secutum ist sc. ex alterius dolore ad quem nec mandato
nec consilio, nec alter inducit inuitauit. 2° q. occidendo inimicum nullo modo in
actione attingat damnum q̄ inferat tertio, nec ex malitia sua illa actio ratione specialis
circumstantiæ ad hoc tendit, sed illud secutum ex libera actione alterius, q̄ non ex
eius causa sed solius occasio remota. Confirmatur q. quando actio nec ex malitia
nā sua, nec vel circumstantiarum talis ist vt censeatur prudenter indicio tendere ad
alterius damnum non obligat ad restitutionem, etsi ipse occasionem præbeat vt alius dā
num inferat, modo ex intentione eo non destinetur. Item q. resta necessitate ali
det arma militi quæ putat inimicus habiturus aliqb non tenetur ad restitutionem
eo q. hoc ex malitia sequitur alterius, q̄ nec sit. Aduerte tamē contraria sententia
esse probabile, quam tenet Soto Nauar. lib. 2° c. 1° Num. 79° et alij quidam.

Dubium 6.ª Utrū damnum qd̄ potuit alicui inferri culpa levi vel levissima in officio vel consilio inde petita tibi imputetur? Pro dubio 1.º non teneris de culpa levi vel levissima in officio tuo, sed solū de culpa lata et dolo. Dormit Lor authorit. ꝑ dubio qd̄ allatis. Assertio 1.ª

Et vide qd̄ nemo tenetur in officio suo vel artificio esse prudentior vel diligentior alius. passus potest variis rationibus esse solutus, v. g. Advocatus non tenetur esse prudentior vel diligentior quam passim boni Advocati: unde si contingat te errare ratione ꝑ non ꝑstiterit ꝙ diligentissimus et doctissimus ꝑstare posset, tu bona fide ꝑstitit ꝙ potuit diligentius et sufficienter credi ita similibus ratione, non tenetur ad restitutionem. Nota.

Dico 2.º de Pretore, Magistratu, Principe et Medico, Architecto, et aliis aliis artificibus, unde Iuge et Consulere et Pretori non teneri in foro conscientiæ ex culpa levi vel levissima, sed solum ex lata, quia dicat Iglesias verbo Restitutio 3.º T. 6. §. 3.º dicit sententia in favorem exteriorem vere servari. Hæc tria inobligeada sunt ꝑ ꝑsiderit se diligentiorē aut ꝑstiturē quam alii passim esse solent, aut et diligentissimus ꝑtissimus, et sic vocē alterius qualitate tale ꝙ se ꝑtenderet, teneatur. Ob.

Culpa levis et levissima, ut inde sequitur. Verbo Culpa 7.ª q. 1.ª Ro est quia permittit falsa implicite amplius quam alii ꝑstant, et alterius damnum abrodi accipitat, idcoq̄ restat alterius prave, ꝙ nisi suam diligentiam ꝑstiterit ad restitutionem et damni tenebit, non quidem absolute solvi, sed quanti indirecte spectat illa salvare potuisset alter maiori illa diligentia aut ꝑtia, quam tenebatur adhibita, se solvere posse. Dicat. Qui aliqd̄ vel officio sunt tenebit sempe et culpa levi, et sua ꝑpendiis accipit, ac gerere debuit tenebitur ꝙ in culpabilitate alterius incurrendi. Dico 2.º Quando constat adhibita ꝑt talem diligentiam qualem alter adhibere potuit, non debet ulterius diligentia adhibere quam sibi vel quam ordinarie diligentes adhibere solent, quia sufficiunt tenebit. Verum qd̄ non debet ꝑtia, sed culpa levi et levissima. Ro est quia ꝑtia non tenetur nisi ex culpa grauī, tale n. culpa dicitur nostra lenis et grauis est. Dub. 2.º Quia ꝑtet consilium tenebit ad restituendum damnum ꝑtitum ignorantia crassa vel culpabilis, ut si erat parochus, confessarius, auricularis, Theologus, circumstantiis Assertio 2.ª

Ro est quia talis consultatio spectabat ad quem talis consultatio spectabat. Ita Johannes. Cod. de Resolut. Dico 1.º ut si parochus dicat teneri ad restitutionem ꝑdecessoris ignorantia crassa, vel culpabilis teneatur, ita tenebit, vel ita non tenebit. Ro est quia ꝑtia non tenetur nisi ex culpa lata, aut contractus ꝑdecessor esse tenebit. Si ignorantia est crassa, vel negligentia nostra grauī seu lata culpa tenebit ad restitutionem Dico 3.º: Ut si parochus dicat teneri ad restitutionem ꝑdecessoris ignorantia crassa, vel culpabilis teneatur, ita tenebit, vel ita non tenebit. Ro est quia ꝑtia non tenetur nisi ex culpa grauī, tale n. culpa dicitur nostra lenis et grauis est. Dub. 2.º Quia ꝑtet consilium tenebit ad restituendum damnum ꝑtitum ignorantia crassa vel culpabilis, ut si erat parochus, confessarius, auricularis, Theologus, circumstantiis Assertio 2.ª

Ro est quia talis consultatio spectabat ad quem talis consultatio spectabat. Ita Johannes. Cod. de Resolut. Dico 1.º ut si parochus dicat teneri ad restitutionem ꝑdecessoris ignorantia crassa, vel culpabilis teneatur, ita tenebit, vel ita non tenebit. Ro est quia ꝑtia non tenetur nisi ex culpa lata, aut contractus ꝑdecessor esse tenebit. Si ignorantia est crassa, vel negligentia nostra grauī seu lata culpa tenebit ad restitutionem

Dico 3.º Si ita ꝙ ꝑtet consilium erat illaudi vere ignorans, qui ad ꝑfessionem, et alii sciens eius insufficientia petit consilium, non tenebit illi ad restitutionem damni secuti. Ro est qa ille sibi debet imputare si damnum ex illo consilio sequat, sciendi n. et debendi ita ꝑtia. Assertio 3.ª

Dico 3.º ayat de damno alterius 3.º ꝑtiger tales consilium tenebit illi 3.º v. g. ut si ꝑdeat alteri rectis contractus iniustus, vel ut ita restituat. ꝑ. Ro est qa sto consilio illi 3.º iniusto damnum infert, nec refert ꝙ ille consilium inculpabiliter ignorabat veritate, qa ita debebat se ingerere dando consilia in rebus quas non intelligit.

Dubium 7.º Utrū Romani ꝑtifices in temporibus Turcarum teneantur abstinere a peregrinis ecclesiis flagella del mare ingruendi ꝙando imminent Christianos. Dico 1.º Quando flagella urgent, et mors impendet, non peccant contra Dub. 7.º

Assertio 1.ª

Ro et Dico 1.º Quando flagella urgent, et mors impendet, non peccant contra Leges ꝑtifices decernendo viros contra Christianos. Ita docet Lopez ꝑt. 6.ª R. Navar. lib. 3.º

cap. 4°. num. 62°. In eadē sententia est Cordoba. Est contra Navar. c. 27°. num. 65°. Et probat qz omnigatio q se offert indifferenter, est admittēda dolositas q[uae] praesumitur bene et male uti possit, et solus respondens malitia standum est ex circumstantiis, q[uae] non tenentur se periculo abstinere quando tamen grauis suppletur urgentia. Sicut et quis tenetur deponere quando tenetur magis vel grauiter suppletur compelli, etsi inde alterius mors sequatur tenetur: in eo n. casu ut contingit: sed bene non impedire contingit alterius. Simile est de eo q tenentur in ecclesia ad diuinum officium applicare. Dico 2°. Sed neq contra Charitatē peccant nisi quando tam iniquitas damna sequerentur vt ad eam impediendam teneatur se exponere: vbi aduerte, non teneri quemlibet se exponere ad mortis periculum, vti probabile sit dicendum aliqui post ea aduersus ius: Vide p ego plus in his nimiby, et ne cuq ego abstinentia a nominando mortale sit probabile aliud existimet. Videatq damnum inde secutum, non teneri abstinere, mortis vel flagellum exponendo. Si tamen ex ea existatione vel negotiatione quis alteri graue damnum sit tanto alteri impediendi, tenetur ea relinquere vt post sit tanto alteri impediendi, tenetur ea relinquere, etsi ante non sit proposita. Ro est qz tam malus et mea mente teneri impedire, cognoscet si malitia non sit quinqui inuenti.

Caput tertium.

Quid et quibus homicida teneatur restituere.

Dubitatur 1°. Vtrum tantum restituendum sit quantum ex occisio, vel ultra? Affirmatiua videtur probabilis. Ratio est: Homicida et mutilatore teneri restituere lucrum cessans et expensas in medicos et operationes, nam huic damno ipse iniuste fecit. 2°. tenetur restituere quantum speraret heres vulnerati q ipse pugnando occidit, si tunc decederet ipse consequi posset, si obijt. Vide Cordubam libro 2° Variar. Resol. c. 10. num. 9°. et Dom. Soto lib. 4. de Iustitia q[uae]st. 3°. ad 3°. Dicendum 3°. Si id q datur inhibitum non habet debitum, teneri ex vtili causa huic restituere. Ro est qz secundum in Lard debitum vt in act. civ. obligationem q[uae] ex iustitia obligatus, sicut Lardus occisi impedit non restituendo. Non obstat Lex 22. iudicium ff. de arbitris, vbi dicitur damnum pecuniarium q desumit a debito non transire ad Lardum. Ita non contrahit vel intelligit de pena q pro dicto quia pecuniam erat q sententia ita pronunciat, q pena non debet ante sententiam nec ab homicida nec ab Lardo exigi. Ita Lara. L. intelligit Cordub. vbi supra. Lex illa solum negat Lardum occisi posse petitionem dare mercedis in foro externo ab Lardo occisi non ante mortem eius lib contracta fuerit. Ita Gomez. lib. 1°. cap. 3°. num. 37°. non tamen obligat illos in foro conscientiae. Hoc probat Ioan. Maior in q. dist. 15ª q. 1ª. Dicit non esse restituendum quantum ex Lardi occisi considerata spe Lardi considerata sit existimanda, sed iudicio bonorum virorum iudicandā existimationē laboris quos impedere debuisset. Sed contraria sententia est rationabilis, quia labores non Lardus sed in futuro restituendus quantus spes Lardi ex probabili existimabile. Ita Cordub. num. 9°. Vltra medium. Ro est qz si existimationē laboris detrahamus id aliquod superabit, ex spe Lardi non est magis quam existimatio laboris, vt patet in agricolis in quib est parua ingeniosa industria. Confirmatur qz q aliquis impeditus est a labore diurno tenetur Lardi integrum istud diu seruire in illa parte detracta non laboris non prestiti, nam alter ex eo labore subiret. Sententia tn maioris est sane arcta si per modum hempte sit. Vt tantum detrahatur Lardi quantum ille artifex laborando deberet q laboris redemptione, sicut non est facere illa ingenialitas, q si ille labore nullo modo debuisset redimi a Lardi immunitate Lardi integre restituendo est facienda.

Dubitatur 2°. Secundo existimatio Lardi restituendi facienda est eo tempore quando occisus debuisset vindicare stupra verbo restituto 1°. §. Homicida, dicit ea existimationē faciendā iuxta dispositionem legis et reputationē. ff. ad. l. Falcidiā. Idem docet Cordub. lib. 2° Variar. Resol. cap. 10° num. 7°. in qua lege restituendi tempus constituit existimanda. Vt si quis sit infra 20 annos existimetur debere vigere 30 annos sicut ibi expresse habetur. Sed nos hac lege tn loquitur de alimentis

Assertio 2ª.

Nota.

Dub. 1°

Sup. 1ª

Supp. 2ª.

Supp. 3ª

Praescriptio.

Contra.

Dub. 2°

non tam scribere teneat via damna prendere, idq; contra doctos sensus approbare vr.

Asserto 3ª

Dico 3º. Quis iniuste ab altero pt effugere vel aliter declinare offensionem non tenetur sed sistendo gradum iusta moderatione se defendendo occidat, non tenetur ad restitutionē. Pbo qz non petuit contra iustitia sed solus contra Charitatē, non. qz iustitia tenebat fugere vel à via declinare. Confirmatr qz nemo ex sua malitia quia dicit alterum iniuste urgeat ut iniuste, ut ille obligetur fugere, ita ut nisi fugeret constaret illi iniuria fieri, sed solus teneat fugere ex charitate si sine honoris dispendio possit, et Ecclesiastici et tenentur ex virtute religionis, ne fr. non fugiendo aliqd contra pfectionē ipsius status dederint, lege tn iustitia non magis teneat quia secularis. Dices. Si occiderit fratrem irregularis, gō fr. Ndco, fieri irregularis non ob iniustitia aliquam sed qz dat opam rei periculosa, et idei ipsi illicita, sunt si dicitur de venatione et exercente artes nugarias. Item et infero, Non teneri ad restitutionē q occidit alterum ob defensionē suae castitatis quamuis potuerit fugere, vel clamando alterig implorato se misericordia: satis n. est vt quantū non excesserit moderatā iustā defensionē. Dico q.

Ob.

Rx

Contra.

Asserto 4ª

Idem dico dicendū est de eo q alius contumelia vel alia iniuria afferit si alter iniuste sed moderatione se tueatur et illius occidat non teneat ad restitutionē. Dicit Sor Petrus Nauar. lib. 2º cap. 3º Num. 362º. Est contra Nauar. cap. 15º Num. 7º. Probatr qz id q iniuria alteri intulit v. g. contumelia si ad eo armis inuadatr vltionis causa pt se eis iusta moderatione tueri ipse alter nullus tenet habet sit inuadendi priuata authoritate, gō si eius occidat no peccat vi in sor iniuria. Confirmatr qz inuasor non tenet tenet restitue in alterum vt se non defendat, neq; et vt fugiat rapiat, gō si moderatione debita se defendat occidat inuasor non fiat contra iustū ipsi, ac inde non petuit contra iustitia sed tenet se illa occisio quasi x accidens, et mediante alterius malitia q inuitus et meo opē iniuriosa: sicut si quis scripsit occideret x impatientia qz occidendi inuandi, adhuc n. sor iniuriosa no est vere iniuriosa respectu occisionis x accidens et via q inuenientis, sed solus est contra Charitatē. Dices. Ille q tali iniuria alterius intulisset efficeret irregularis ipsius occidendo et eis iusta moderatione, si n. pricipes erant homicidij inde scribere, gō peccaret contra iustitia occidendo. Ndco N.C. Nam et ex isto homicidio fit quid irregularis, et Christus venationi periculosa inuitabant si quicumq; interfecerit ipsi summa adhibita sit diligentia, est irregularis, tn reatus est contra iustitia non petitis, homicidij n. pricipes authoritate mortis non ideo inducit irregularitatē qz contra iustitia mortis, sed qz ex culpa mortis, sicut contra iustitia mortis, sicut contra fugiendi.

Ob.

Rx

Quæstio.

Rx

Petrus. Quæro q pactū est tale homicidij. Ndco. Est pactus no inse sed quatenus immediate sequit ex voluntate se defendentis sed iniuria mortis, sicut quatenus implicite in sua causa voluntas remotis, dix quid alteri contumelias vel iniuria a nis irrogat, vide advertit ipsis quidem ius ad petitum no habuit pricipe ipsius: solus q pactus est denominatione extrinseca, quatenus sit remote voluntas in causa illa remota vide q accidens secundus pactus, sicut pollicio malitia sua in causa est pactus: vel potius sicut remedere causam in quadragesimo pactus ei q sua culpa caret aliqs tibi, et non restituere offensa est pactus ei q sua culpa caret breuiando nec modo pt habere: ita homicidius ita debitis in sua causa, non est contra iustitia sed solus contra charitatē si fiat à seculari, vel et contra religionē si fiat à monacho vel Ecclesiastico: qz hic iustitia non obligabat te vt abstineres ab illa iniuria ne ipse ira corripty te inuadens, et ita facta à te occideret, qz illa iniuria nullo modo attingit occisionē ipsius sed ipse sua malitia mediante iniuria tibi illata vas sibi accersit, vide mens q accidens petuit ex sor malitia et sua iniuria: qz confirmatr qz nemo dicit alius homini habere ius in te vt abstineas à tali iniuria seu contumelia, ne forte ipse pp eas te inuadens occidat, sor n. ridiculus esset, respondens n. non esse ipsi pricipes occisionē ex illa contumelia si ipse faciat q ex iustitia debit, neq; te iniuste inuadat, qd are solus est contra Charitatē, fungere n. lege Charitatis abstinere ab omni ope vide et q accidens sidemq; alteri magnus malus incipiendere, pfectis quando ad tale opus ius non habemus

vel sine magno incommodo possimus omittere: sicut et charitate tenemur nos ipsos prosequi
non ergo ab quo globabile mihi est dictis maxime confortatus dixi. Hinc patet ex qui Conclio 2.
inculpabiliter ingressus est ad vocem populi, et maxime rapidi intervenientis et insidentis
credit efficacia instar moderationis sive defensionis, non teneri ad restitutionem vocis
honoris. Dico 5: monarcha vel ecclesiastici etsi ex iustitia non teneat vindicta figere, Assertio 5.a
tamen si aggressor solus velit illi aliqua ignominia irrogare alapa vel huiusmodi
simile, non est ad hoc continuelius vindicta ipsius occidere sicut vir nobilis. Ro est
quod talis professio non requisita illud ignominia sed data summa laudi si patienter
ferant eis hoc sit magis consentaneum vere christiani. Unde non habent illud
ad quod viri nobiles et militares quibus data debetur hoc practicare, ubi n. non est
debitum non est honoris defensio. Dico 6.m Quia ob reputationem rei parvae fiunt Assertio 6.a
regulae exhortant homini ad restitutionem damni, nisi forte damni sit magno dedecori
eius si res eam non exorquerent. Ro est quia non habet sub remanda rei exigere
res tanto malo alterius nisi aliqua alia interveniret iniuria, etsi in re ex iusta
causa remanere, non tamen omni modo, nec quantumcumque magno malo illato, idq
sub poena sensu dictat. In dubio tamen melior est conditio tenentis, unde Navar. ob=
legatus ad restitutionem: secus illi esset magno dedecori rem illam non retinere,
hinc esset defensio, non retentio, sed honoris, in quibus actualis offensione est
ille fere dies non meta, v. g. Gabriel Velyndius res magni mei ignominia
affecit. Ut docent Dom. Soto de iustit. lib. 5.o q. 1.a a. 8.o Navar. cap. 15.o num 3.o
et 4.o et alii.
Dubium 4.m Utrum quando homicida restituit pecuniam taliones et sententia audientes Dub. 4.m
debeat fieri damnorum compensatio? Videtur quod hinc non debeat alia com-
pensatione, ita quod eo tempore. Idem vir sentire Sotus, Gabriel, Adrianus, maior,
et Angelus, ut refert Petr Navar. lib. 4.o cap. 1.o num. 44.o Sed contrarium est Conclio.
veritas, ita Dom. Soto ubi supra. Navar. cap. 85.o num. 25.o Covar. lib. 2.o variar. resol. cap. 15.o num 7.o
Semedo Tomo 3.o cap. 3.o num. 36.o et alii. Ro est quia pecunia sufficit ad dicere non
ut damnum parti laesae compensetur sed ut iniuria reipse et legibus illata diuturna, absque
horror inimicitiae: unde et ex criminum et nemini damnum infertur pecunia mortis
peccatum, ut Sodomia, gravia blasphemia et alia. Advertite. Quamvis haec sen- Nota.
tentia in rigore sit vera et contraria est satis probabilis, praesertim cum haec limitatione
Dom. Soto non teneantur in conscientia quicquam solvere, nisi lucrum alteritas
ut urgeant: ita n. fere fabet usu ut pecunia taliones remittant argumentum, et inde:
via illata non sit esse compensata, Et ita docet Michael Salonius q. 62.a a. 2.o Qui
lucrum exigunt alias compensationem pro pecunia homicidae q. ts honesti vir parcere
debent, hinc lucrum homicida videntur teneri, q. damnum inflictae debito non est
et pecunia taliones reparatus, certus tunc lucrum certi non debere hinc exigere
ipsa vita ablata, etsi aliud pro restitutio debeatur. Ro est quia damnum vitae remota
pecunia taliones abunde compensatus. Ita Sotus in 4.o Distinct. 15.a q. 3.a. arto 2.o maior
Scotus qst. 14.a Gabriel ibidem qst. 15.a a. 2.o et alii quos.
Dubium 5.m Utrum aliquid sit restituendus pro vita ablata, membro abscisso, vel Dub. 5.m
cicatrice impressa? DD. tenent non solum pecuniarius ex laesione vel
homicidio secutis restitutionem pecuniariam debere, sed et pro vita damno vitae vel
membri, vel cicatrice, idq arbitrio boni viri. Iudicat id D. Thom. q. 66.a a. 2.o ad 1.m
Dom. Soto lib. 4.o de iustit. q. 6.a a. 3.o ad 3.m Sylvester Restitutio 3.o q. 2.a et alii
Ro est quia et non est damnum totis integre compensare tunc illud eo modo quo
potest, ipsa vita pretiosius pendentius. Confirmatur quia alias sequeretur homini praemia
restitutione liberum esse si et non pro vita homini, quod est absurdum ex hac sit longe
pretiosior. Sed contrarium est verius. Vide dicta. Etsi pro vita vel sensu vel actibus Conclio.
corporis restitutio pecuniaria sit facienda, ita pro vita, membro aut cicatrice
homini liberi nihil in conscientia necessario restituendus est. Prior pars patet,
quia vita sensus et actibus pretio aestimantur, quia ad arbitrium expendi potest, unde pro
homicida vita tantum solvendus est quanti probabiliter vendi poterat, pro mutilatione
et cicatrice quanti plerique venderentur si libera fieret. Et est Navar.
cap. 15.o num. 22.o ubi id egregie probat, et Glossa in caput 1.m de iniuriis et damno
ab. Iacobi Lodensis 3.ia 3.ae Dist. 29.a q. 15.a arto 2.o dub. 7.o Petri Navar. lib. 4.o
de iustit. cap. 1.o num. 80. Eundem dicta tenuisse videtur, Eundem tenet Covar. ubi q.

lib. 2° Variar. refert rap. 10 num. 9° circa medium, et Gomes. tom. 3° cap. 6° num. 12°. vbi dicunt Oratores homines liberi pecunia compensari non posse, vita vero multo magis dicunt de vita et membro. Ph. 1° et L. Liber homo, ff. ad Legē Aquiliā, vbi expresse dicitur liberis hominibus nullo pretio aestimari posse. Sy L. vltima, ff. de Lib. & dicunt vel effudisset: et L. Et Iur. ff. de quibus cap. pariter fuisse dictum, qby locis dicit, vitam, membra, Oratores hos liberi non recipere illas aestimationē res sint supra oē pretium, ita nihil & Deo possit reddi. vides dominus Aso in Summa, et Hostiensis, et veteres Nauarr. Dicit Haserell. solus negare actionē in foro exteriori. Sed contra, q. ante nihil hō debetur ratio q. naturā sua sint supra oē pretium, ar. quia non possunt compensari ijs rebus q. veniunt in humanis contractibus, voluit q. absolute non debeat et sane vō nonest rem negandā esset absurd si in contra debeatur, nā facile possent fieri & cudere fieri. Confirmat oratores soli, nam Iandel nō tenetur compensare damnum vitae aut incisura illata, vt soly fatet, q. nec ipse occisor, sin. occisor et restitui tenebat de bonis suis, nec non Iandel et ipsos heredes aut, res similiter tenebant in eius obligationē vt in vita. Dicit L. Praetor ff. de iniurijs, dicit posse Iudicē de omni iniuria, sed et de altera iniuria aliter agi, imperator rescripsit, q. ex agi de damno vitae sarriendo. Rdeo. N.C. Aliud est agere de iniuria illata vindicanda vt fiat satisfactio, aliud de damno vitae sarriendo. 2° quando ex puncta & homicidio parua talionis, q. damno vitae satisfact illa parua, vt practi aliis tribunalibus fatet, et D. S. allatis sententijs. Nec ipsius videtur ad amplius posse obligare p. illa vita: atq. & dare parua corporale nulla est causa et vitae compensatio, nec unus ipsi aut Iuvenibus evidenter accedat, sed solus fit vindicatio q. à reo non debita et restituta rationabiliter à magistratu, q. nec post dare parua remota in contra liberum ab illa compensatione & ipsa vitae faciendā, signis evidenter est ipsos antea et fuisse liberos nec et restituta debuisse compensare sicut alia damna compensari debent a qby nō est aliō liber post parua. 3° q. nō q. statui quando & vita vel membro debeat restitui et restituta, nec vir prudens certus & arbitrary. Si n. dixerit deberi 1000 q. vita, nec non 2000 vel 3000, et sic deinceps, licet n. doctrina non tenetur se ita declarare restituendo vt in veritate, vel et grauis necessitate incidat, vt aliis fatentur, tū si qby abundet, unusquis potest ab aliis suis facultatibus donari quibuslibet possit vnde amplexari debeat. Quinto. Vita omnis hominis sicut aequalis disputatio, q. aequalis debebit fieri restitutio & omnibus. Dominus restituito q. debeat et restituta aequat damnum illatus forte ad aequalitatem vbi damnum naturā sua incomparabile est non debet et restituta. Confirmat q. nemo obligatur damnum reparare et bonis diuersi ordinis, sed tū vitalis non tenetur nisi ad aequale, q. quando non q. fieri aequalitas nō est obligatio restituta. Antē patet q. alicui q. haberet in vita debeant restituere in pecunia non posset, vel poly in bonis spiritualibus, q. tū nemo diceret. Et qby patet q. solus damnum temporale sed pecuniarius seruitus et hominis cudio esse et restituta compensandus, q. dic. a. vita et q. incisura solus debuit quaedā satisfactionē, q. fit ostendendo se dolere et petendo veniam et postea fieri tenet q. vt ex charitate obligetur ad aliquem pecuniariā satisfactionem, si videat Iandel eis desiderare, et aliter non petitus maerore depositus, vel ipse grauis incredo possit q. tare eas; hinc n. ex patet et charitate et gratia aequitate naturali heneri, et forte dor dolebit d. Thomas. Patet 2° si vir nobilis aut alius ornatus set q. nisi hinc faciebat nisi restituendo pecuniam et medicos, si quae facta sunt, patet 3° responsio ad contraria vero, nō n. omne damnum et restituta est compensandus, vt patet de damno spirituali, q. tū ipse maximus: neq. minus videri debet si q. vita aliis fiat restituta pecuniaria non n. q. vita hominis liberi: q. vita Dei liberi est supra oē pretium pecuniarium et humanum, sicut et bona spiritualia, sine tamen non sequitur omnia esse pretio aestimare hominē quos bestias.

Dubium 6? vtrum aliqd restituendo sit q. expensis funeralis Deo restituendis nariē & Deo expensis restituendis: Quamuis contrarium affirmet Sanchez

Nemo obligatur damnum reparare et bonis diuersi ordinis.

Contra 1°.

Contra 2°.

Contra 3°.

Ob.

R.

Ob.

R.

Dub. 6?

R.

rap. 15° Nicol. 20. Rō est, qz si naturali morte obiisset nihilomin illa exequie fieri debuissent, unde z omissione nihil lucr in parte damni illati est nisi forte z combinatione vō q plures isti simpliciter fieri debuerint q̄by aliquid fieri aliqd fuisse possent, sed lucr sub hoc respectu cessandū. Similiter si extra patriā vel alicubi loco omissi sit ubi maiores simpliciter quam domi fieri debuerint, q ad damnū emergens pertinet.

Dubium 7°. Utrū actus omissi aliqd restituendus sit ex iustitia? Scotus Dist. 15a q. 3a actu 2°, et alij q̄dam dicunt. Si Lodovicus nō soluat parum talionis debitum Dub. 7°
satisfactione & vita ablatus in bonis spiritualibus z elemosynis, orationibus, missis z sed contra est, non obligari ex iustitia ad plura restitutionē, quā minus Rx
sufficiens sit conscius, et aequalis naturalis videtur id q̄dando posse relinquere, ita ut merito z satisfactione à Sacerdote sit imetiendus. Ita Dom. Soto lib. 4° de rest. q. 5a. a. 3° ad 3m D. Antonin. p. 2a tit. 2° Sylvester, et alij. Rō est qz bona spiritualia non sunt esse pretium nō temporalibus, unde non est ex iustitia debitum ymmo vitae, Confirmat qz sicut debitum ordinis et vita z hoc nō restituit, ita et in expeditamento q apud Deū pro debat aestimatione. Dico? Debitum hoc ob.
spiritualia non z vita, sed qz principant nos facultate merendi et satisfaciendi. Rōdeo Rx
ita facultas est irreparabilis, similiter meritus amissis est irreparabile, qz licet meritus non sit alteri donari ita ut sint ipsius: satisfactio tñ alteri condonari potest
unde nō ex iustitia debitum si verisimile erat illud in hac vita satisfacturus esset in
melioris status discretionis. Rō est qz ignorāti nos ab hoc bono impedimentum, q̄ patet
ut z opa satisfactoria obligamur satisfacere z hoc damno, pterita nos hac satisfactio
facilio reddi fieri possit. Ita docet D. Navar. lib. 4° de rest. rap. 1° Nicol. q̄ z
ut z hoc obligatio non ita arcta esse et in usu.

Dubium 8°. Utrum tantumodo dicori et libris, an et aliis bonis restituere Dub. 8°
teneatur creditoribus ignorantibus, unde non eo fine crederent ut ille sed vere fundaretur. Assertio 1ª
Colligit hoc ex dictis s. rap. 2° dub. 5°. Ph 1° Nam plane z arridens obiter:
et damnum Creditori. 2°. qz creditor non habet vel cum debitore nisi quatenus se
habeant bona q adhuc habet, et verisimiliter erat habiturus, q nos Lodovicus nihil
fuit ex q omissi potuerit lucrari, non fuit iniuria creditori. 3°. Creditor
non est in remittendo debitori, ut damnum q hinc sit debeat remitti fieri creditori
sed solus z accidens sunt diuersi modo, qua vix imminuere possent nos ipse retinendo.
accidens .n. vix, aut q nos ipse contrahunt habere vel iustitiae in ipsis eminenti:
nos nec nos arridat. Confirmat qz q contrahunt debent vitare ne alter habeat
sufficientia bona, vel vitae ut det sufficienti satisfactionē, q si non fecerint
sibi imputent, non .n. tenemur ex iustitia tam grave respicere. Dicit. ob.
Ludovicus tenetur qz parcat ex iustitia illis obligati, q est nos debitor
obligati creditori tenebitur si omisit. Rōdeo N. Ant. ideo .n. tenetur omissor sibi qz Rx
nemo tenetur nos lucrete, ita ut remissum damnum passi in bonis gratiae
T z parentes, possiderant. Neq verus est parentes debere ex iustitia filios nos
tenere hoc charitative. Omnes sed arridet q Confessarij non debeant interrogare
Ludovicus de hoc damno tempore minime remoto, ut q ex iustitia nō teneatur
vitare. Dico 2do Sotus probabile est non teneri illis quod omissi abstat ex Assertio 2ª
liberalitate. Ita docet Dom. Soto, Loyol, et Michael Salonij S. Rō est qz si vitare
filius non teneatur multo minus interfector nos ipse nō restituit vita ipsum
nos interfecto, Confirmati, qz alioq haereret restituere ei quod ipse restituebat. Dicit. ob.
Quia z vim inspicit ne q̄d alteri benefaciat
tenet ille de damno alioq rōdi sperati. Rōdeo verus esse si ideo nō adsit Rx
tenet .n. nonnisi vim inferre, sed qz est eminenti vi, nisi z arridens remittendo
potest et vitari. Dico 3° Patrefamilias filius vel obligari parentibus omissi, Assertio 3ª
rap. 7a°. et Michael Salonij loco dicto. Idem tenent multi alij. Rō est qz pa-
rentes et filij mutuo vita ipsius, filius mutuo et vitam debere z interesse
filius, ab vitam, libertas, et patrimonij nos damnum inferre, nam velut partē
quādā abscindit ita quia illis patrimonialem stipendiam obligationem substitue debere
ipsi interesse, sic et pingues debent sustentare vitam q interesse mutuo sibi
ipsi restituere aut faciendo. Similiter vō casti quia filij debuissent parentes alere

ornsor teneb[ur]. 2dey dico de vxore, ea n. remouda filijs, parentib[us] et vxori rep[ar]anda q ipse interfecty p̄stare debuisset; quod si tanto remodo habet habe q ab intestato succedat, ꝓbabile est ei nichil deberi, q no respicit vna p̄sona ea. Dico 4°. Si ille q laesy est interfectori ois remittat ad nichil tenebit, sicut Asserto 4. neq q voluntē interfecit. Ita Salonij, istq rectior sentia. Ad. Ro est q filijs et vxori non fit iniuria q homicidiū nisi quatenꝰ hūdinē in sua parte contra voltes ipsi⁹ partis, ꝯ quando condonat hac parte ois damnū, nullis subtilis remanet, sicut n. q eas ad arguit ita et amittit. Aduerte tn hoc grā Nota. p̄dictis si filijs valdē egrotis parens rondonet ortsori oēs restitutionē, no habet tn in rontria, nisi vbi hoc posituā non p̄mittit vi nisi certa alioq portionē dispositio. v. g. tertiae, quartae vel quintae, hoc n. non valebit remissio nisi rupta hac moderatione.

Caput Quartum.

De iniurijs in proximū q stuprū et adulterium.

Notandū est. Esse actual luxuriae spēs vt docet d. Thom. infrā q. 154 Nota. arto 1° inter quas duae sunt gbs potissimū iniuria fit q̄ramo n. stuprū et adulterium, quare de his duabꝰ dicendū est, et de restitutione seu p̄tinente Dubium 1m. Dubium 1m. Vtrum stuprū si fiat rontinente puella rontineat speriale deformitatē vel iniuria supra simplicē formicationē. Caiet. q. 154 ar. 1° Asserto 1a. fisse mihi docere stuprū q se rontinere speriale deformitatē, alioq dū speriale iniuria in ipsa puella et parente vnā sub rūy rustodia immutq q illud nsignuerit et violet clausturā virginale rūq se debuit ab his rustodia. Rndeo et dico 1°. Si puella non est sub potestate parentis vel tuti ois, aut si illis rontentibus patiat se violari, illud stuprū non rontinet speriale malitiae mortale supra formicationē. Ita Dom. Soto in q. 2ª q. 154 ar. 2° ad 4° post 7ª conclō, et D. Thomas ad 2° de restit. rap. 3° ubi 2ª Th q. in stuprō non est speriale pctm nisi et sit speriale iniuria, vt ibi fatetur Caiet: sed sic nulla est iniuria, q fit rontentienti. Dicebā hoc ipsa Ob. mer parentis poterant rontrahere, sicut nemo est rontentire vt sibi abstrahat malum: alioq q stuprū fit stissio q̄dā suī ruptio membri, ꝯ fit verē iniuria ei qui rontentiunt. Rndeo 1°: Verius esse multas fieri stissiā del ruptionē q̄ Rx vt peritissimi medici docent: dicendū ei esset aliqua ruptura illa q se non est illicita, q q alioq matrimonij fit fieri, et in se rontingerat est multis rationibꝰ Tertiō si alicui volenti abstinere manū non fieret ei iniuria q̄ vis dicat nisq q quod sit de abstissione membroꝝ, ipsa est dūa sui corporis, et sibi rede vtendi suo membro et ad hoc quod ita vt nemini faciat iniuria, sicut corrupta nemini fabit iniuria si suo corpore abutat. Dicendū 2°. Si stuprum Ob. non habet speriale et peculiarē malitiā quando parentib[us] et puella rontentiunt, ꝯ neq adulterium habebit speriale malitiā si mutuo rontentiant. Rndeo n. Contra violata n. aliud inrobibile dicendū q rontrahi matrimoniū Rx dicit. 2a adulterio n hoc ipso malitia speciali fit, 1° q sit rommune cum q̄ramo alter quod multis abhorret matrimoniale debitum, et sic habet malitiā et turpitudinē formicationis. 2° q q illud violat illud inquit Rede dicendū quā alteri obstringit sicut, sicut q violat debitum rontingale q alter alteri multo modo fit remittere, et sic habet malitiā adulterij. 3° q fiat contra voltē alterius rontingis, et sic est iniuria q̄dā in 3m. Quae q̄ dicit hac vltima rō absit, manet tn ppria rulpa adulterij. Alia de alicui speriei luxuriae alia addit superando, ipsa et luxuriae rulpa quidā modo in se rontrit, quatenꝰ sc. quod ita affirmanti affirmata voluptati, vt patet sit etiā aliud diuersitas vel natura ipsa vidare. vt notat d. Thom. 1. 154ª arto 1° ad 2m. Dico 2°. Si puella 1 subest potestati parentis nihil illoꝝ Asserto 2a. rontensu patiat se violari illa violatio non rontinet speriales rulpas nisi fieri vce nsignationis rhristi virginei, quamuis vce maneat, et infamia quia absit parentibꝰ possit intendi speriale rulpa rontinere. Ita docet Soto Rnder. ꝯ et colligit ex Dom. Soto loco citato. Prior pars patet q ipsa Dūa sui corporis, nec parens habet manū sub se corpus filiae violare quā

inviolabile. Altera pars Liur. est patet, qz ingenua maior Liur. stupri solet et infamia, et spes parentis frustrata, sed Lar. incerta p accidens remunerata sicut violationi virginitatis, n. vae publicationis in vulgo, vide si occulta manent non stuprata. Adde vadem stupri posse et fornicatione filie corrupta, vide Lur. malitia constituit oppidum spurium stupri. Dico 3°: Quotiescunq; puella Assertio 3ª.
consentit habere in sui violatione non est proprie stuprata sed solus abusive, sed
tamen dum est stuprata quod violatio fit ipsa invita vel reclamante. Ita qz Stupri
differt a simplici fornicatione: alq si ipsa consentiat erit solus fornicatio.
Unde ipsius nomen Stupri non assumat pudicitia illata, vide oppia vo stupri
reflect in Lor q virginitati sue claustro virginali vel infrah, quare stupri
fornicatione addit iniuria mortifera in puella qualem q rem integritas vere
pars, q solet magni fieri, vi adiuncta, vide est valde grave peccatum: differta.
a rapto q mptio vis includit, qua puella abripit a domo sua vel patria, et
et haud habere in corruptu stupris. a tantis in integra, ut pt fieri sine
vi rapto; sicut et rapi pt fieri sine violatione. Et sic patet delectationes Corollio.
consad in virgine, aut adolescente extra virgine esse sent peccata mortifera, non
habere tunc spiritales malitia stupri aliq delectationes morosas nisi commune
fiat res voluntate inferiorem violentia.
Dubium 2°. Aliqd stuprator teneat? Ratio et dico 1°. si puella habere consent Dub. 2°
ne ad nihil ei teneat, ro est, qz volenti non fit iniuria, nec est proprie stuprata. & Assertio 1ª
Unde ro Dom. Soto, nec est parenti nihil hinc grave debet. ro est, qz nec illi
fit iniuria, puella n. est sua sed corporis. Nec d. Thom q 62ª arto 6° ad 3°.
contrarium sentit, et q dicit: Similiter ad nihil teneat si puella consentit
iniuria, et damni compensatione, pt n. odere vide suo q habet ad detrimenta
corporis sarcienda, assertis res habens ei sit abstinere a mptijs. Dico 2°. Assertio 2ª
si vi aut fraude stuprata extorsit, absq; permissione ts Nuptiarum, teneat velare
illi matrimonio copulare, vel damnum reparare. Ita docet Navar. cap. 16 num. 16°.
et Sylvester verbo Luxuria. q. 5ª. Antonius 2ª p. 2ª tit. 5°. cap. 6° §. 1°. et alij
pt q tale damnum q iniuria illata est, q debet reparari, dor. a. sint duo dic.
tunis nodosa. Nec obstat Lucr. cap. 1m et 2° de Adulteriis. Ubi dicit Ead q pri: Peccorripatio.
ma desponsat tenetur eam dotare et in coniuge ducere, qz intelligenda sunt de
libera corrupta post sponsalia. Sed dicit Sylvester et & Navar. q
hoc n. sentia non tenet ad integra dotem, sed solus quanti q illius valebat
ante stuprata q ea ante habebat. Dixi ts, absq; permissione, qz si interrisit
consensus ea est implenda, ut satis dictum. Dico. Quid si parentes vel puella velit ob.
dimittere matrimonium alterius, utrius tenet teneat ipse damnum reparare?
Dico. Si vi corrupta fuerit pt remissare circa matrimonium, et exigere tantundem
quanti q illius esset si alteri libere nubenda? Idem dico, si fallaciter fuerit in- &
ducta. Ita ut regula veritate meritò sit censenda fuisse inducta, vt, si dolosed
corrupta se tempus nobilem vel valde ditem ut ea dixerit, et talis no esset, qui
dotem fingit aliqd ob q ipsa consentit et mptij gratificari sine quo nullo modo ea
fuisset inducta si manifesta fuisset. Colligo. ts parte 2ª de Sponsalibus cap. 6° §. 8°.
num. 15°. existimat eos in Lor casu debere dimittere matrimonium ipsi si ipsi
inducta si correspondeat, q sentia initia quadam regulate: sed vera putem eos
non teneri illud matrimonium accipere, cui vera ipsius divertia fierent q
iniuria, unde et ipsius compensatione exigere. Dico 2°. Quid si ipsa corrupta ob.
dicit ipsi matrimonium alteri corruptor teneat? Ratio. Si vere tantu ne ex: &
cusat quin sit Lor non teneri ante sponsa, vt si vi aut minis extorserit
ipsa damni illati compensatione petere: Idem dicas si nudatis
ipsa adulterii modo genitalia non intromisit. Dico 3°. Si precibus, vel promissis Assertio 3ª.
ipsa minimis vltis corporis impetravit non teneat ei dicy aut fraudes irrogasse,
vel naturalis restitutionis obligatio. Est tantu quoddam medium inter quod Navar.
dicit peccat imponendum sine furore, sed Lor non Lor veris nisi adsint minae,
vel il q rogat talis sit vt ipsa nullo modo audeat ei denegare, vt nulle
dant q Navar. Num. 444. Cui adde nisi precibus sint adeo importune vt
nulli aliud grave detrimentu virginitatis pati quas assidue tas impla

sollicitatione euenerit. Similiter dicu[m] promissa non fuerint, multo minus
nova: aliq[ue] id q[uo]d importunis precibus, promissis, vel minis extorserit
vel legatus teneretur ad restitutione[m] eius q[uo]d habuit. Dico 4°. si puella ci
Assertio 4ª: mit fraude violata forte postea aliq[ue] modo potius est corrupta, ita ut nisi
detrimenti accepti non debeat ei quicquam restituere. Est contra Bartol.
Paludan et quosdam alios, sed ita docet Navar. cap. 16. num. 17. et Sot. Navar.
lib. 2° cap. 9. num. 45. 1° q[uo]d et alios citat. Et ratio q[uo]d ipsa defloratione pri-
uatur, et q[uo]d irreparabilis, et pretio nō est astimanda, neq[ue] q[uo]d damno simili
eius nullius respō sentus est. Dicit Sylvester consilium ex in puella non inducen-
Ob. endi modum nuptiale q[uo]d pretium est partis astimabile, q[uo]d debet reparari. Resp.
Ex Inferre pretium et vitae et fortunarum nō obligat ad restitutione[m] nisi damno
reipsa sequitur. Huic tñ non obstat quin possit in pactis dotis antequ[am] se
quod pretio exponat. V. g. possit iudex exigere 100 ut nū exponat vitae pretio
tamē si aliōs nec inducit adducat in tale pretium sine pacto non teneb[i]t ad
ullam restitutionē si forte damnum sentus nō fuerit, q[uo]d pretium etsi magnum
astimetur ob damnum q[uo]d possit sequi, tamē si non sequatur reipsa nihil ipsi
restituendū erit nisi pactis intervenerit, pretium n damni non est damnum.
Ob. Dicit 2°. q[uo]d puella q[uo]d ita accepit 100 q[uo]d defloratione teneb[i]t restituere si
postea aliq[ue] bona nupsit, et nihil invenit est expressa. Resp N.C. Potest n. aliq[ui]s
Ex retinere q[uo]d ipso pudicitia damno ex tali altera sententia, q[uo]d nō implebitur
conset aliud esse pretium separandi. 2° et ita nostra sententia non tene-
ri ad restitutione[m], q[uo]d q[uo]d constabit est in aliqua pretio vel vitae vel fortunae
ris vel infamiae est pariter ergo et q[uo]d pretium ergo in tale pretium
sunt de damno q[uo]d probabiliter timeb[i]t obuenturo, et quando postea nō obi-
uenerit, est tñ partis pactis retinere, etsi nondū aliud damnum
patuit vt ei pactis aliud exigere: q.n. damnum non euenerit vel fere in
dustriae, vel bonae fortunae (vt vulgo loquitur) asscribi est. Potest n. q[uo]d pactis
de lucro vel damno euenturo antequ[am] contrahat, nec tenet restituere
pactis etsi non euenerint quando alteri tanti pretii adijt. Similiter pac-
tis quando alteri nulpa in pretio nouerit est q[uo]d tenet quidq[uid] pretii solu-
vit quando alteri nulpa in pretio nouerit est q[uo]d tenet quidq[uid] pretii solu-
vit et sic potest postquam q[uo]d quidam pretium est exposuit, ita
fieri duo pretia adeo dicat, nā si nullus asseruit est pretium
pariter. Similiter nec Lawyer puellae potuerunt quicquam exigere si pactis
tempus nubendi obiecit, et pacta nō fierent, q[uo]d damnū ad est sentus.
Dubium 3°. An q[uo]d tenetur stuprator si vas deflorauit promissione coniugij si
Dub. 3: Si promisit coniugium, et illa spe seu promissione coniugij vsura corpora sua
Ex potuit tenetur vanc dare etsi forte promisisset. Est communis sententia
q[uo]d per promissio facta est q[uo]d modus contractus, vnde nō ipsa ex parte sua re-
plerunt contractus, tenetur et ipse eum complere put ex lege diuina
dentur tenet, aliq[ue] exceptis fraudibus humanis coercitus ad
sicut non satis esse vas dotare, vel legare donationibus damnum satisfa
si ipsa nolit accipere. Idem dicendum est si aio facto contractu eum
verba de presenti tantummodo vt ea potius, vt docet Dom. Soto in 4° dist 29.
q. 1ª. a. 3°. et Adrian. qst. 2ª de matrimonio, etsi matrimonium in eo casu sit
nullus, tamē manebit obligatio dicendi vas si ipsa velit. Quaeritur quid
Exprime aliquot casu dos aliquod casu alij non teneb[i]t vas dotare, sed sufficiet alter damnum
satisfacere. 1° si ipse longe clarior sit natalibus q[uo]d ipsa sperare
suspicari poterit ipsius similitate nuptias petitorem vt ea fraude. Dico si
ipsa id sciebat, q[uo]d si eo ignorabat ipsius nobilitate, ita vt ea error nullus fuit
Bonet occasione suspicandi fraudis, teneb[i]t ipse illas dotare si illa velit. Ita
P. Navar. s. Nec est q[uo]d tenet ex parte sua contractus complere, ne ipsa dicti
mentis patiatur, neq[ue] illa fuit inducta exigendo promissis q[uo]d pacta fuit corp
et corpore bona fide: reliqua, vt dictum, nobilitate et accedens se habent ad
tenet contractus. Secundo casu. Si ex alio nouerint facile deprehendi potuerit

ipsa non ignorat agere, similiter si verbis ambiguis vsa est ad deceptionem ipsa
dig ipsa facile potuerit aduertere. Rō est qz in his casibus facile aduertere pt
puella ipsa nihil omittere, timebit tamē alter damnum q sentiet fieri
impedire qz ex iniuria tacita damni dedit, etsi n. ex vi promissionis nō timebit
ex q sponsalia rationis ciuilis nihil non perficiant, dig facile aduerti po
sunt, tamē timebit qz fraude et mendacio eas deceptit, et in gravem damni inducta
mentis, nam saltem falsas spem vi ingessit sui matrimonij: Quo ex signum deceptae
mentis fuerit euidentiora, et quō maiori facilitate ipsa consensit, eo minus erit
timendum, cognitionis ei suppeditaret, v.g. si fiat vi affinis, si dicat alias ex
gratia de futuri, si sacrae ordines suscipiat, si gratiae aliqs detur ex tali matri-
monio sequuturis, denig si tutor nolit aliqm permittere, in his casibus subsistet
omnis seruire. De hoc ex vltio casu est difficultas, nam si corruptus non Quarto.
timebit a parente puella ad matrimonium, parati aliqm permissa fide pstare
si in societate timebit alio modo damnum seruire. Sed Respondeo est. Si ex eo Contra
suspicet ad nihil aliud timebit qz nullas iniurias inferret, vnde non tene-
tur vltra id q promisisset: sua. eo fallori permissis posset a parente et qz
illa expediari tanquā impostor et pudicitiae insidiator, vnde ex iniuria tene-
tur solumq damnum seruire, et. n. grauis iniuria fidei permissae pudi-
tiae irrogare: neq ipsa vi promissionis sua timebit illius arripere, qz pt eiusdem
non interpretari se non intendisse permittere nisi ipse ex eo permitteret. Quarto
obij est, si illas contingat postea eius alio formosiori alter non timebit eas
rapere, qz in promissione sponsalium tacita conditio facile subintelligit. Sed dices: Quinto
contra est aliud alter timere tutor ei satisfacere? Resp. Timeri si ipsa multe Resp
se fraudes in se rossas esse nuptiarum expidiarit voluerit sibi aliter satisfieri. Ad
nō si ipsa cognita ista fraude matrimonium nuptiarum aliud sollicitare procurat
illa acquiescat si postea ipsa eius alio pretio illa ad nihil amplius timebit
est qz tota reparatio iniuriae vbiuis consistit restituta fiat in quorum
promissione nuptiarum, vnde si ipsa sua vitio efficiat vt ipse eo amplius pro-
mittere timeat nulla et amplius instabit obligatio. Dices, si arguerint, qz si
ipsa puella nuptiarum abhinebit ipsa actione iniuriarum et damni dati.
Resp. et vltimo. Si putans eas virginem promisit ei nuptias fidem eo vt eā
duceret, et postea deprehendat non fuisse virginem non teneri stare promissis neq
ipse dicere Rō est qz simul eas deceptit ita vicissim ab ea deceptus est duo se
mine grauia. 2da dicit Cordoba qst. 13a sui exist dicto 3o. Timebit tamen
incurrere damna si inde fiat rei infamia vt arguit nubat qz iniuria
et tali simulata promissione ostendi impetrando. Petrus. Quid si sub Quinto
conditione virginitatis promisisset ipsi nuptias? Resp. Timet ad nihil teneri Resp
ipse eas cognouisset qz non ipse eas sed ipsa se deceptit, etsi n. fidei promisit
tamen expressa conditione addit quas ipsa scribat in se non retare: 2tuq si rōnes
vel si rationes vsiras sibi imputet, nam ex illa formula promittendi videbat
nihil iniqui arguere posse, sed vt quae ipse absolute promisit nuptias, tamen
iniuria tacita promisisse vsiras sui rationes, nam ab ipso deceptus fuit formula
promittendi et qua sperat nuptiarum mentis rapi potuerat. Aduerto tu, si scribat Nota
se non esse virginem, et promisit ei matrimonium fidei ad obtinendas nuptias
si fortis timebit illas ducere si ipsa dolet qz ipse deceptus non fuit, et illarum
culpa ipsius petitae conditionis contrarium. 2da dicit Sylvester verbo matrimonium 4o
q. 4. et Sotus dist. 29a q. 2a arto 3o. Quam dico etsi copula secuta non sit, sed
solamen sequentis ob continuas et familiares visus eius conversationes, ad
quae n. impediendas timebit illas ducere si aliter aduerti nequit, qz aliquis ei
inferat iniuriam damni.

Dub. 4m Vltio id q ante docuerat ingredi religionem si postea puella sub
missione vera vel fida deceptus possit ingredi? Resp breuiter. non posse reli-
giosi ingredi sed timeri tam dicere, n. si sub tali conditione ea est polity, et
quinto vobis ignorabat, et eo voluisset alias satisfactionem. Ptr qz ingressus reli-
gionis fuit ei illicitus, non n. pt ingredi nisi graues iniurias irrogando
quod facile est ei illicitus,

puella ꝙ. ſ. Confirmat à ſimili, Si ego voluiſſem 100 dare in eleemoſinā
et poſtea inferre damnū tante eſtimationis, nec habere aliunde qđ ego illi
ſarciren, teneor illa tantis deo vota dare, nec poſſem ſolūere votū ſine
damni recompenſatione, ꝙ tñ liceret res rei damni illati corpꝰ illius ſit obnoxius
puella, nec aliter poſſet ei aliō fieri compenſatio niſi contrahendo cū illa
tenebit eis illā contrahere et ei conſummare matrimoniū: nam retrahens
diſcutaret et nō conſummando non ordinaret eſſentialiter damnū puellæ in
infamiæ ipſius, neq; puella teneat admittere aliam compenſationē, qꝛ nemo
nec ſubire infamiā qꝛ ſpoliata ſit virginitatis flore vt ille voluit ſibi in-
ferre. Nota tñ ſi illis ſcirēt habere votū caſtitatis aut religionis tunc
bñ admittere aliam compenſationē qꝛ non bonā fide eis illo contractū, nēc ſi
vt illis non poſſe licitē nūptias petere ꝙ duo obſtricti eſſet, vnde nō poſſet
eas ſolliciture, ſicut ea ꝙ matrimoniū contraxit eis eo quōd ſciebat habere
votū caſtitatis non poſſet petere debitū ante diſpenſationē. Idem fieri dicunt
ſi eas ꝙdem nō cognouerit, tñ ſub ſpe et confeſſione remotis ita fuiſſe ut
illā eſt communiter vt populo ſuſpitionē mouerit incontinentiæ, tunc
nec illa infamiā timeat tunc ꝙmiſſa ꝙſtare cum ꝙ dicere ſi ipſa velit.
Vbi ē in rei veritas tenetur petere diſpenſationē ſūr voti dubitatur ꝙt.
Quarto. Dicendū eſt in priori caſu non videri neceſſariū petere qꝛ conſtat eam nūq̄
Ex voti facti eſſe illicitas. Similiter nec in 2° ſi eſt manifeſtū ꝙ illis in
firmæ nō aliter ornāri nequeant, quāmiō in 2° caſu tenebit vt petant
tunc tñ ex parte ſua ſentiat caſtitatē ſi eas vouerit, vnde non eſt debitū
petere ſed tantūmodo reddere cū implicitē vel explicitē petatur.
Dubium 5m. Vtrum Adulter teneat aliqđ reſtituere marito adulterat ꝙ
Dub. 5. iniuriā ſi nullū ꝙ ſentiat eſt. Ratio et dico 1°. Si nullus aliud damnū
Aſſertio 1a. ſentiat eſt non teneri quicquā reſtituere ꝙdam iniuriā marito illatā
abſtinendo in. eius vxore. Dicit Lor. Medina in ſua inſtruct. fol. 119. Rō eſt
iniuriæ ſignatæ ab omni damno et iniuſtitia non debita ſatisfactio niſi
et ſigna doloris et veniæ petitionē. Dico 2°. Sed neq; debet ꝙdam neceſſario
Aſſertio 2a. fieri aliqua ſatisfactio et ſigna doloris vel veniæ petitionē niſi marito
reſtituat. Rō eſt, tūm qꝛ id vſq; nō habet, tūm qꝛ periculoſus eſſet, tam deſtig. ne
iniuriæ ſatisfactio non fit niſi ſcienti et ſentienti ſe iniuriam paſſum. Ideo
Si marito reſtituat tunc adulter ad talē ſatisfactionē ſe obligaret illud reſt
Aſſertio 3a. aliqꝰ non tunc. Dico 4°. Si maritus negat ſatisfactionē peremptoriam aliter
Aſſertio 4. non tuta ea eſſent, rō eſt tūm qꝛ tale damnū nō eſt illatū, tūm qꝛ ſine
ꝙbibita eſt per remedium ſeu tranſactio et iniuriā adulterij, vt patet ſi
Tranſigere, Cod. de tranſactione. vbi dicit, tranſigere vel paciſci de crimi-
ne capitali, cuiuſmodi adulterio, ꝙhibitū nō eſt. Idem dicatur l. melius ff. ad
l. iuliam, de adulteriis. Quod dicunt aliqui videtur ſentire ut maritus videat rogare
vxorē vt ſibi ſeruet, illicitē tranſigat cum ea: ſi tñ maritus ſcandalū
tranſigendo nō adulterā ſint ſcandala non ver timenda, nec ad reſtit. tenet.
Dubium 6m. Vtrū ſi ſcienti ſit pacti teneatur Adulter ad reſtituendā dōtē
Dub. 6. tranſigendo marito vel parentibus expoſitis ſuſtentatione, alimētis prolis
et parentū additum? Ratio et dico 1°. Adulter non tenetur ad vllā damni
Aſſertio 1a. recompenſationē niſi ei quāſi mortaliter peccatū ſit eſſe tūm ꝙbis, quādiu
non ſcit aliqua rōne dubitandi non tenetur qꝛ melior eſt conditio poſſi-
dentis, et nemo tenetur ſubire nouū onus aut reddere ſua libertate
niſi conſtet ſe obligari. Et in foro fere conueniunt. DD. quando ab ipſis
dicunt illis teneri quando ꝙbabiliter credit eſſe ſuas ꝙbis, for tunc
non eſt ita generaliter intelligendū, ſed quando ita credit vt nō ſalteat ꝙ
bilis ratio dubitandi de contrario: fieri nō poſſit vt ꝙ ꝙbabiliter credit
eſſe ſuas ꝙbis, et et ſaltem ꝙbabilitate ſua non eſſe, quo caſu teneret
eſt eas non habere, vide Dom. Soto. l. 4° de puſt. q. 7ª. a. 2°. Nauar. c. 17.
num. 48°. et 49°. Dico 2°. Si illo modo ſtarſit vel poterunt
Aſſertio 2a. ꝙbus ſuſpectus maritus ſuppoſuerit ſingulariter eſſe ſuas ꝙbis tunc de iure
ſcripto n. de alimentis et hereditate ea ſolidem. Et qꝛ eſt regula generalis
Aſſertio 3ª. damni. Dico 3° Si Adulter agnoſcat eſſe ſuas ꝙbis, vel vnde ei

habent istas voces dubitandi, timeth restituere ea q̃ expensa fecit in alimeta filij à 3° anno etatis, et deinceps q̃ tandiu parens timeth filius altere donec
liberari possit sibi debita, quamuis nō secuta suppositione. Est contra Dom.
Soto, sed ita passis sentiunt dd. et plata q̃ pater à 3° anno timeth altere
filius, et deinceps donec sibi de alimentis prouidere possit: A partu⁹ usq; ad
q̃ annis inclusiue timeth pater. Alligth ex Capit. 2° de conuers. infideliū
et plata idem gloss. ex uerbis pre et ex leye, nec filius. C. De patria potestate
dicto q̃ etiamsi Adulter agnoscat sibi esse filiu, non tenet̃ ex humeri ad Assertio 4.
suum debitum damnū legitimi filij q̃ inuenit ex eo q̃ iste illegitimus sit
ex delicto suo, et ex parte sentio ipsi ex dicta, quamuis non de alimentis
dum. Soto 5, et ex dicta parte sentio ipsi ex dicta, quamuis non de alimentis
ut dicta est: et licet dd. ybi⁹ contrariu⁹ doceant, multi ex fatentur saltē
hanc sententiā nō esse improbabilē. Et q̃ iste Adulter nō est uere causa illius damni
quia non aliud fuit adulteri intendit, nec nouerit̃ cognoscendo obtinuit, sed aliud
bene fecit. Nā naturā suppositione et fictione q̃ illius tantū legitimus
filius esset, cuius frandis Adulter nō est author nec consultor et suppositus.
Nec si adultera sibi gratiam abortionē nō procurat adulter causa illius fo:
uidetur nisi scandalizet et adiuuisset, q̃ similiter nō procurat causa suppositionis
et consequenter nec damni ex suppositione secuti non. v. ut magis esse causa
suppositionis q̃m abortionis nec meritum consideret, et utrumq; ex sola culpa
adulteri pendet. Dicit. Contra adulterum author⁹ circa suppositionis q̃stiōn: Ob.
dum in eo necessitatem nouerit et necessario debuerit ipsi supponere alioq;
dedecus fuisset persone. Ideo negando consiliū author⁹ q̃ nō nouerit illam Rx
infamie et inimicos in eo necessitatē sed uolentē, unde ipsa sibi imputare debet
q̃m in necessitate est constituta. Adde. Probabile esse q̃ si ex iniuria eo
in illam necessitatē nouerisset, quamuis timeret illi de damno q̃ ipsa pate:
retur, non tenet̃ timere damnū q̃ ipsa pate: Secundū. ut si constituas aliquē in necessitate accipiendi uictualia, aut uestimenta
indebite spoliandi non teneb⁹ illi 3° nisi esse spoliatio facit occasione ne:
cessitatis, sed ipse nisi iniuria ipsibili. Aduertendū tñ est nō contraria Nota.
opinio est communior dd. expedit indicere Adulterū si ex opere supponere
ut per damnū careat, q̃ferit nō et dom. Soto fatent̃ tale ex quadā
pietate seu honestate morali ad aliquā saltē partē damni tenere.
Dubium 7°. Ad quid teneth Adultera si pauper fuerit? Dico et dico 1° teneth Dub. 7°
quantū fieri ꝑt sine fame ꝓpendio et uite periculo ꝓcurare ne legitimi Assertio 1ª
uenit nec filij illegitimi q̃d debitum rapiant. Ita tenet dd.
Nec si habeat pauperta timeth ea relinquere legitimis in ꝓpensationem.
Nec si quid ex labore rapiat hiemi ad q̃ et diligentia ꝓ fame debit, debit et
ipse ribos minuere quantū nōdē ꝓt ꝓuidentia conditione status et habili:
tatis. Quod si dicat modū non ꝓt fame timeth nec indicere ad religionē ꝑ
nec uidetur idoneus: Et nō est q̃ ualy modū q̃d nōdē ꝓt timeth damnū
mine damnificū. Dico 2°. Si dicat modū possit planē damnū ꝓpensare Assertio 2ª
non timeth ad alia, sed ꝓt ꝓuidere et illegitimus sentiat, q̃ hinc melius
tale damnū legitimi euadit. Dicit. illegitimus est inimicus ꝑ dd. Cardes Ob.
ex dominus uerisimile q̃ obligant in ꝓsentia. Ideo, illud dd. intelligendū
esse q̃ando uerisimile illa legitimus euadit aliā nō esset ꝓpensata, et Rx
timeret hinc esse illegitimus, aliq; q̃ando nō est uerisimile et iusta ꝓpensa
tione tenet non obstante dicta legis. Dico 3°. Etiamsi nullo modo possit Assertio 3ª
ꝓpensare damnū pater, non timeth tamē ꝓdere filius quia minus malū
est ꝓli, nisi moraliter certa sit damni euitandi. Est contra sententia dd.
hic Adrian. q. 1ª de Restit. S. Sed restat. et Paludan. in q. Dist. 27. q. 2ª.
ad 1° q̃ citant ex timeri q̃amuis patet se uelle offendere. Sed ꝓbata
dicta sententia, q̃ imprudenter se diffamauit et causa reddendi similia inde
facilitat speranti ubilitate. Confirmatur q̃ in dubio melior est conditio
possidentis, q̃ q̃amuis ꝓudenter debitat an ꝓdere uelit, non timeth

fama sua rem. ornatus prodendo prodigere. Adverte 1°. Rare accidere ut
Nota. adulter non habeat iustu rem dubitandi an mulier ex stuprat. Primo q filij
ordinarie non bnch credere si deberet ipses esse spurios, tum q ll. dudu
dicant id no fuisse credendu, ut patet l. nihil aff. ad l. Iulias de adulter
et l. filius, aff. de lib q sunt sui vel alieni iuris, tu q allegans suam
turpitudine audita debet fides ut dicit in reg. iuris q intelligi no alte
rius damno, tum q ingratus nullius est aliquod minus amare, aliud
quin modus odisse. 2° q mater ex stuprat sibi existimat filius esse rudat animo
famam suam negandu, nec ideo nostra sanctitate sed potius eam habiles ut
familia nupsisse. Adverte 3, si filij ita continuate ut q mater habeat
Nota. ghet presente credo toto illo tempore abstinere bnch no audire sanctitate
Dico q. Quamuis vera sint quod essit q mulatione criminis damnosus
Assertio 4. poralibus ornatus ixi, non tamen bnerit crimen suum patefacere spiritu
alibus vite aut famae imponeret. De periculo vite est notius sententia Dd.
De periculo famae dicit Caiet. q. 62. a. 6. et opusc. 31. ~~titulo~~ num. 8°. et P.
ubi Valde. fusse et Dolet, et rap. 18°. num. 47°. nauar. in 16° num. 94°. et P.
nauar. lib 2°. rap. 9° num. 410. q tenet Medina, Valdes. Richard. Gabriel.
Alphonsus Castro, Cornes. et ~~nauar~~ Couar. Et quia de periculo vite patet q
vita nullo pretio est estimabilis, unde pp non peccamus exponendo non
bnch quia vergens vita probabiliter exponere. Ro est q in periculo
vite restat dominium dispendio, ita ut licite ne alienu tempus
possit, nec bnerabiles instituere quamdiu periculu durat, idq verum est
etsi amplissima sanctitas, aut Regnis, aut et principatus ad Spurios
volii delatu, nunquam n. ex esse tanta bonorum retinendi ratio
q se vite committere debeat. Si tamen studiose esset moribus proditis, ita ut
Nota. dominatu timeret nulla Reipub. administratio, legitima n. esset potio
stri, bnerit adulter et rei vite periculo impedire studiose damnu tum
sed hoc non q teneat ex obligatione qua bnch impedire damnu
porale legitimi sanctis, sed qua bnch impedire malu Reipub. ex
hac obligatio potius ex Lege Charitatis vel exhibite legalis quas contrahit
Altera pars, q negat rem famae periculo, q bnch ex Capit. offerri, Di pau
tentijs et remissionibus, ubi Pontifex ostendit de quada mulier 1 partes
sibi insigni auctorio suppositionis esse abstinenda ne crimen suum
nto timeret detegere. Resp. Sicut mulieri q ignoranter maritu de adulte
rio suspicat, quamdiu id timeat notari suo marito non est quantu
denegandu, ita nec illi, sed remittendu satisfactio debet inuidiosi et dis
cretus Sacerdote. Hic Pontifex loquit in ordine de ea q ob aliquem casus
casus timet marito detegere crimen, n. ob periculu vite vel famae
vel et grauem offensionis. 2° q bnch q famam est non suspicionis
q iuxta Regulas Caiet. et nauari minutias sunt necessario exponende pro
rebus inferioribus. Hinc fit ut et sua infamia conditionis non teneat vitam
exponere q maximis thesauris instituendis, vel q fama sanctitas alienis
reparanda. Ita 1° q fama apud Deum non solet pretium estimari, et si
cam ita estimaret proponendo summa pretia famae, contra multi vitam
caret, multi est nomen bonis quia dicitur multae, ut Eccles proverb 22.
Quod fit ut liceat ad exhibitione quinquat pretium dimittendo
bonum famae ac nosis. Confirmatu 2° q q soli sacerdotes sanctitas
humanis est introductus q non videntur obligare sed regulare in
minuet tale dispendiu. Advertendu. a. est nos Deo loqui de amissione famae
Nota. conditionis, et q q tali passim Eccles, nec n. q pria est bonae famae si
n. suspecta sit, vel adeo vilis ut ipsius fama prudentes iudicio parui sit
pretij timet quitare bonis Eccles posse sententia Dom. Soti, q dicit famam
compensandas rebus estimatione sanctitatis, q ts non admitto de vera bona
fama quidem matrona honeste conditionis Eccles, sed de fama ob aliquas levitates
status suspecta vel certe adeo tenui ut vix reputetur q apud bonos.

Nota 2:

Corde 2°. Si marito sit valde bonus et prudens, et similiter filius, sicut non in silentio possint, neq; idonea mulier officii aut pbri vocabuli uo reputabit se infamare quamuis crimen illud detegat: vide si de circumstantia fuisset, et simul sit spes damni asserendi, quod sane raro est, bene sacerdos prodere.

Sectio Quinta De iniurijs fame et honoris et detractionem et contumelia et necessaria restitutione.

Capitul Primum.

De detractione et quibus modis peccat detrahendo.

Dubium 1°: Quid sit fama et honor, et quomodo distinguantur? Resp. Scientes definiunt. Fama est illaesa dignitatis status et meritis comprobatus. Sed fama sic in gre describit. Fama est aestimatio de vita et moribus alterius. Dicitur et de lis et rumor fame dicere solent. n. a fando, sed proprie accipit, pro opinione et iudicio interno: Estq; duplex, bona et mala: nos hic solus de bona fama agimus, q potissimus consistit in opinione virtutis et sapientia, in qua et intelligo offitia ex his procedentia. Hec n. duo sunt propie bona et sola potissimus laude digna. est: secundario .a. in opinione signij, eloquentie, substantie, potentie, opis, roboris, et similibus, q et magni aestimant apud homines, et illorum gratiam querunt. Honor .a. q id aliud est quam testificatio qua excellentia alterius, ut docet d. Thom. 1 q. 103ª. arto 1° et 2°. filij vel virtutis et quodammodo honorifice compellat appellando reverendo, exhibendo, et alia, aut signa honorifice exhibendo, inclinatione corporis, assistendo priori loci, reverentia capitis aperiendo honorari nisi potest quam talia signa sine excellentia exhiberi possint. Excellentia .a. quia nisi aliquis honor potissimus consistit in sapia et virtute sanctitate, hec n. habent propria excellentia: deinde et in aliis excellentibus et dignitatibus vel moralibus vel moralibus diversis rationibus sive mediantibus naturalibus sive supernaturalibus: sic patet q est in principibus Ecclesiasticis et secularibus est honorandis, q. d. rationis pro dicte potestatis, sicut et ea q pertinent ad virtutem, nobilitas n. ex aliis clare gesta orta est, dicit: Cornutus stoicus q est q das participato excellentes dicit est aliquo modo honorandi: similiter id q singulare quandam ordinem habet ad causas excellentes et aliquo modo honorandi: sic nobilitas et divitie honorate ob facultate et quas habent ad virtute, nobilitas n. ex aliis clare gesta orta est, dicit: a. facultates habent ad ea. Ex his patet differentia honoris et fame, nam fama est opinio virtutis, sapie, meriti: Honor .a. est testimonium excellentie: honoris consistit in opinione interna, et dicit exhibitio externa dicit vel dilectatio, Fama Honor .a. consistit in externa testificatione ad hoc tendente ut alicuius excellentia cognoscat, et ut ei debitus honor exhibeatur, unde supponit opinionem excellentie honoris, et eam includit veluti ad hoc tanquam q excellentia manifestetur: unde fit ut honor sit id excellentie quia fama, nam includit opinionem excellentia, et notitia ad patefaciendi ut ei reddatur q debitus, unde merito Aristo. 4° Ethic. dicit honore esse maximum inter bona exterma, quod signum est honored generosi ratione ad hunc destinare solent.

Honor est q excellentie fame.

Dub. 2°
R

Duo ad detractionem requisita.

Addam 2°. Quid sit detractio? Resp. Est alicuius fame occulta et iniusta denigratio seu violatio. Ita passim ab oib; definitur, vide d. Thom. q. 72ª. a. 1°. Dicitur duo requiri ad detractionem, 1° ut aliquid dicatur vo modo ut alterius fama diminutionem pius possideat in eo alterius manere vel extinguere valeat. 2° ut hec occulte fiat secundus intentionem detractio: sic q. n. in presentia alterius fame non intendat, ea non est simplex detractio sed contumelia q dicitur vel signum violat honore, ut patet ex d. Thom. q. 72ª arto 1° ubi; duplicitur differt detractio a contumelia, 1° Detractio directe habet fama, contumelia .a. honorem. 2° detractio fiat occulte quantum ex se est sicut in absentia sicut fiebat illud Ecclesiastici 10 Si mordeat serpens in silentio nichil eo minus habet qui occulte detrahit: Contumelia .a. potissimus fit coram, sicut n. honor ita contumelia vel absenti tanquam presenti; desiderat .n. id q honorat ut honorato exhibeat, et opinio qua de illis excellentia habet, ut testimonium illis: ita contumelia non fit nisi presenti vel absenti tanquam presenti. Unde patet detractione

rahend parsby many partes esse quia rouhmelia tum qz multa bona
auferat, tum qz est multa rapina alterius voluntas, nam occulte et altero inscio
eiusdē auferat famā sicut furtū prohibitū, qz est signū ipsum minus diligendi
nondū. Sed rouhmelia quasi si illata lanceā auferat spiritui et alu
mentū sicut raptor prohibitus. Notandū, detractionē fieri 8° modis et
Detractio 8 modis fit colligit ex d. Thoma, qui dicendō, et hic dicendis, dicit 1° componendō
crimē falsū, 2° amplificando crimē veri, 3° pandendo crimē occultū
4° sinistre interpretando alterius factū, 5 diminuendo 1° negando vtile factū
vel debitū alterius, 2° exhibendo illo, 3° tacendo bona alterius in loco et
tempore quo nostrū silentiū interpretari esse facitq; detractionē. Si
gnificatē vel frigidē laudando, vt qui de qui sicubi velle se laudari
queq; et tamē in rei debiti laude dignū, nam vt Pandrius apud Bellū
lib. 19° modus Abstinendi cap. 3° ait, Detrahere est laudare frigide quod agit
reprehendere.

Dub. 3ū. Dubitabit 3ū. Secundo sit proprius detractionis notandū est non esse detractionē
Nota. si quis secundo ordine dicat et exemplificando fratrem patefaciat furtū
vel suspitionē crimes fratris vt venenū, qz nō est iniusta laesio famae
nec qz p bonū ordinē suspicionis litis exponatur bona inferiora, vt pecunia
et saluti corporali, vt fama et saluti spirituali, vt a. sit detractio vitiosa
sit iniusta famae laesio: q duplicitur fieri pt 1° dicendō inhonestum
vel dā. Vnde dico 1°. Si dicendō inhonestum famā alterius laedere sit formaliter
Assertio 1ª detractio et grē sūa proles mortiferū, grauis quia finis qz laedit et opinio
in bono qd grauis est existimari, sed hodie loquendo, qz illud bonum est
nisi existimatio vitae. Dicit in grē sūa, qz rōe reputationis naturae in qua
intendat famā alterius laedere pt esse veniale proles, vt si de cardinali dicat
quia parum impudicus alterius enarret. Dico 2°. Si non intendat laedere
Assertio 2ª. famā sed ex quadā loquacitate narrādi defectū alterius, est detractio mortifera
alterius laesio non est directe volita, est tū proles mortifera si ex narrati
gratiā famā proximi laedat. Rō est, qz est se non intendit laedere proximi
famā implicite laedi dū vel illud vnde qz se sequit, idqz debebat advertere
Dico 3°. Si vt qz narrat parū laedat erit veniale, vt plerumqz accidit
Assertio 3ª. qui narrat defectū venialē alterius, qz rō milly fere est ab illo laesa
non laeditur notabiliter famā nisi forte essent valde multi et extraordinarii
vt si quis de viro grauis religiosus dicat ipsum esse mendacē. i. verbis multis
nam dicere semel aut bis esse mentitum non essent mortale, qz tū ideo
minuit famā, cū n. sit mendax. Similiter non est proles mortiferū
mendacē naturalē defectū nisi alig damnum sequat, sicut illi defectui
nā, vt si dicat quempiā esse ignauū, parū audacē, pusillanimē: sic corpo
vt esse rauū, gibbosū, claudū. Nam habit bonū in defectu naturali vt
si dicat Iuuē esse filiū Christi, natū ex adulterio. s. vt docet R. Nauar
Rō. 2° cap. 9° num. 3°. Rō est qz ipse dat non curat qb infamia, sic
in furtis seruilia dicendō qz ira esset proles mortiferū, qz non curat
Nota. habitū rusticitas. Ih quando proles et mortifera nō curat nō
laedere famā rei conditionē ipsius, nō est proles mortale ipsius nisi
vt si quis dicat militē roissē duellū, deuisse puellas, vel ludere
bicas, vel adolescentes nobiles esse prodigos. Sicut si quis proles
nouitatibus peruersis mortaliter aliquē infamet, vt si dicat esse hypocri
tam, incendiarium, vt docent Sylvester, Ant. Cordub et Doct. nauarr
et Rob citat num. 319° cap. 9°. Rō est, qz ita ordinarie non ita solemnia
soleant vitia, sed tū naturales ruditatione, vel venialē defectū, ita
ratione dignitatis ipsius posset esse mortale.

Dub. 4ū. Dubitabit 4ū. Vtrū audiens detractionē peccet mortaliter. Rōe et dico si
Assertio 1ª. recti ita audit vt alterius inducat ad detrahendū non minus peccat quā
ipse detractor sed potius magis: similiter qui detrahentē verbis aut ystrionis
animat ad ipsequendū. Rō est, qz est alteri causa detrahendi vnde non

minus teneth ad restitutionē quas ipse detrahit. Dico 2°: Qui audiendo detractiones hūtas, non tenet̄ inducit, nec audiunt ad continuandū, peccat mor: aliter contra charitatē, sic contra iustitiā q̄ntum gaudet illo opē q̄d alteri ingerit damnū dat, non tn tenet̄ ad restitutionē q̄ non est causa damni. Dicte tamē si q̄d solus delectet eloquentia detrahentis, vel curiosā cognitā de factorib⁹ p̄xīmi, non tn desiderat ille modo vt alter detrahat nō esse peccatū mortiferū, sed hūc solus q̄ando detrahit damnū p̄xīmi q̄ nō est alias mortiferū, sed hūc solus q̄ando detrahit damnū p̄xīmi q̄ nō est plurime nisi ex aliquo odio, vel ita detrahit eloquentia vel curiosā cognitā: hinc vt placeat ei q̄ alter detrahat. Dico 3°: Qui nec inducit nec laetatur, nec tenet̄ nec resistit ipsi rōdē possit plerūq; peccat venialiter, aliquando tn mortaliter, mortifere q̄dō si nec est magni momenti, idq; in tribus casibus, vt dicit 2. Thom.: 1° si sit superior q̄ audiat inferiorē subditū alteri detrahentē tenet̄ eum ex officio impedire ne subditi alteri noceat, q̄ si non faceret ex tali, remissio culpabilis causa damni, sicut si non impediret filius pat̄ subditi. 2° si q̄s adverteret inde grauia mala esse secutura, vt scandalū, rixas etc. q̄ 3° si rōdē possit obsistere et negligat ob aliquē timorē humanū q̄ est peccatū mortale. 1. si ita inordinate timeat vt parum sit potis peccare mortaliter q̄ā timendo nocere. Venialiter. a. peccat si detractio sit de re leui vt facile possit obsistere: tn si ex inordinata verecundiā aut pusillanimitate nō resistat peccatū q̄q; peccatū venialiter, vt dicit Conradus. Quillo modo peccat audiendo et non impediendo si vel potest non q̄ficiendo suā admonitionē, vel metuat mag: aliq̄ damnū, vt contumelias, verbera, vel si rationabilis verecundia excusat: debet tn si rōdē q̄t vel dissuadere, vel facies tristitiā ostendere, vel alio modo dissentire, nam tac̄ vel impedit, vel saltem imminuit detractionē. Secundo, queritur illud Prouerb. 1°: Verum Anglo dissipat plurimā q̄. vide Quiquist. tract. 3ª ad populū Antiochē. et Bernardū sermone de triplici custodia ma: cap. linguae et rondeb.

Dub. 5: Dubium 5°: Vtrum audita referendo, vel alia q̄libet alia assidentione, vt dū: detractor peccat mortaliter et teneat restituere? Resp. et dico 1°. non esse peccatū mortiferū si ita referat vt probabile sit ei nullū inde oriturū infamiā, q̄ alij non sint credituri. 2ª Nauar. cap. 15° num. 50 et alij. Rō est q̄ tunc est probabile p̄xīmi famam q̄ eius. Aduerte tn si res esset valde grauis Assertio 1ª. et probabile p̄xīmi famam q̄ eius. Aduerte tn si res esset valde grauis et certis, q̄ dico, vitium contra naturā, et verisimile esset ex narratione alterius malam suspitionē oriturā q̄ probabile est posse esse peccatū mortiferū, q̄ suspitio ex se esse magnū malū respectu p̄sonę honestę. Dico 2°. si q̄s Assertio 2ª. bona referat eorū ex q̄bus probabile est ex sua humanitate credituros, etsi ipse non tenet̄ sufficienter occasionē nemini dederit, peccat mortaliter contra charitatē, non tn contra iustitiā, vt inde non teneat ad restitutionē. Colligit Sotus art. 4. 73ª. a. 2°. vbi dicit nos q̄d audita referre non teneri ad restitu: tionē, q̄ non est causa infamiae: q̄ intelligo iuxta dicta moderationes. Quod peccat mortifere patet, q̄ q̄ adverto, vel advertere debet ex istis dictis q̄ fratres alios graviter laedendo, sive in fortunis sive in fama, sive in bonis spiritualibus teneat ex charitate abstinere si commode q̄t, quamuis idem alterius q̄ eis q̄mtūcūq; videat, quisq; n. teneat impedire notabile damnū p̄xīmi cuius rōdē q̄t, q̄uis si occasione ipsius q̄uenerit. Q̄ a. non teneat restitutionē patet, q̄ non est causa damni nisi mere q̄ accidens et occa: sionalis, nam nec damnum alterius intendit vt p̄supponō, nec vt aliquid est aut fiat vide merito tale quid illi merito posset ascribi, sed illi mere casualiter et malitia occasione accepta illud infert, vide id q̄ simpliciter dicunt audita ab hominibus graues authoritatis, vt sanctus et alijs graviis q̄ non debent alij merito credere vel suspicari malis non teneat ad resti: tuendā famā, etsi ex sua levitate credant. Dico 3°: Qui referit audita ex Assertio 3ª. se, vel nominatis ijs authoribus vt auditores merito possint, credi ad opi: nandū malis de p̄xīmo peccat contra iustitiā, vt teneat ad restitutionem? Dom. Soto lib. 4° de iustit. q. 6ª. artic 3°. Et q̄ dat sufficiente causā ijs

mala opinandi, et quia mala opinio mihi sigh. Confirmato q̃ si absolute
dicerat Petrus roissse Abelardus et alii crederent peccare contra iustitiam
et huerto ad restitutionem alio uno modo narrat, vel notato eo nisse nō
meritō eqūe vel magis est credendū quām ipsi, non magis affirmatiue credit
audientes ad opinandū sic, quās si ipse de se asseuerant ĝ.f. Confirmato
2°. q̃ audiuere alterius testimonium est velut adhuc argutus non posse
deuotō ad ẽstendendū ō.f.

Dub. 6ª Dubium 6ª. Vtrum sit peccatū mortale infamare seipsum? Caiet. ẽ. 73. a. 2.
et in Summula verbo Detractio existimauit esse peccatū mortale contra iustitiā
se infamare, q̃ tenuit Scotus non esse dominus suae famae, vide colligit 1°
esse grauiq̃ peccatū se infamare quām furari, furtū grauiq̃ est occidere se quām
furari. 2° Scotus ad restituendū sibi famā teneri. Sed contraria sentia est
communis, pro qua dico 1°. Seipsum infamare et grue suo nō est peccatū mortale,
Assertio 1ª neq̃ contra iustitiam neq̃ contra charitatē. Ita Dom. Soto lib. 5° de iustit. q. 1°
arti. 2°. et Nauar. cap. 18°. num. 27°. et 180 et alij. Probatur nō esse contra
iustitiā q̃ Deus est dans suae famae sicut operis suadus, vt dictus est de dominio;
nullus facit iniuriā dissipando suam famam, sicut nec dissipando alia bona,
siue id fiat crimē vere revelando, siue falsis imponendo sibi: non est contra
charitatē, q̃ fama secundū se considerata nō est tm bonum vt cui se proximus
teneatur contra charitatē sui: charitas nō respicit nisi bona spiritualia, siue
corporalia vero solū q̃tenus sunt necessaria ad bonum spirituale vel nostrum
vel proximi. Confirmatur q̃ prodigalitas et grue sibi nō est peccatū mortale
nec charitate, sed solū veniale contra liberalitatē, ĝ nō fama sit vt bonum
gratiae exteriorē temporale, vnde ẽphisio nō erit contra charitatē sed solū contra
liberalitatē tanquām prodigalitas q̃dam. Dico 2°. Nec tm aliquis crimen
Assertio 2ª m. damni q̃ nobis vel alijs contingat ex infamia pōt esse peccatū mortale
seipsum infamare. Est contra dd. 1° si ex mera infamia sequitur nobis
graue damnum aut scandalum mihi vel proximo: mihi quām vt si ex infamia mea
deberet effluere ad peccandū; sed proximo vt non ita saepe fieri vt ex
recte infamare se sit peccatū mortale, q̃ ordinariē est tenere remotas occasiones
non vero vt si proximus stiterit mecum aliquando habe peccatū admisisse, inde sumat
occasionē idem faciendi: Secundū et dor fortasse raro vsuenerunt, q̃ vix sit
quibus nō dolore vel vilipensione rei sibi reuerant. 2°. Si inde immineat
periculum vitae, vt si diceret me occidisse parentē, aut violasse thorum Petri, licet
non solū fama sed et vita ẽphisio est: Deinde est alteri dare occasionē peccati
Tertiō si mea fama sit necessaria vel muneri meo q̃ gero, vel religioni q̃m
ẽphisio sub, aut familiae et liberis: Et q̃tum si necessaria sit meo muneri
peccabo contra iustitiam me infamando, q̃a n. ex iustitia teneor alienum bonum
procurare, vt si placitū vel rationi se infamet, et non possit nisi vi infamia
sua mutuere bene fungi: Sed si quibus bene advertat, in dor casu se infamet
aut famam suam negligere non est q̃ se contra iustitiam, vt vsque dixit 2. Nicol.
cap. q°. num. 129°. sed velle retinere multum placitum nisi dor infamia
quia reddit est inepti ad multa sua obeunda: vnde si quibus velle deponere
officium aut alijs virtutibus exercitijs ita se reddat inhabiles subditos mouere vt in
fama muneri non obsit, non est contra iustitiam se infamare vel famam negligere
gere. Quod si mea infamia redundet in filios non est contra officium patris
nisi q̃ et me obligat vt eos nobis alibergos si possit: Si vero redundet in fratres
nutrios et consanguineos, non est quod contra charitatē, q̃ debet plus homo proximo
se notabile damnum q̃ primum fratris consanguinei, non tm est ita
iustitiam modo non dicat crimen alij q̃ nos alienos crimine remittendo sic
Nam q̃ ex mea infamia sequatur infamia familiae vel consanguineorum
non prouenit ex condatione mea aduersus, sed ex hominum malitia obliquitate
fatue, timebor tm ex charitate illos mecum debere si possit, sicut et iustitia
timeor famam

tenere fama exercitare et charitate quando necessaria pximorib ad bonum
spirituale, vel ad officium subeundum. Quid si Religiosus se infamet videlicet
patere contra iustitiam qz fama alicui est bonum quod ipsi religioso
sit, saltem ea quia apud eptheum possidet, unde ea uti non
Dubium 1m. utrum qb possit sibi falsum crimen imponere ad vitanda tormenta Dub. 7.
pestis, si ob id effugit. Supponere, simpliciter affirmandum. Cajet. et quos alij negat
bo. tenere eth eor modo possit mortem vitare, vita q deo no. sit debita sue fame.
sed eor fundamentu neq verum est neq p verum, esset quidquid esset: qz etsi
non esset debita fame, tenet ad vitae suae vel alterius conservationem ponere sine
mori. pecto crimen suum occultum pandere, et sine peccato mortali, crimen falsum
sibi imponere. Ratio n. ordo habet vt bona minoris mortis reponanta pericolo
conservanda maiora. Si n. mathiere instituta pars exponit ad conser. Assertio 1.
vationem totius vitae, q ad conservationem vitae licebit famam vitare, etsi famae
non sit debita: sicher p conservatione vitae alterius qz licet pcto vitae vi-
tare, q multo magis fama, qm vita ois fama sit bonum inestimabile. Minor
patet et dico 1o: Si tormenta no sint gravia esset mortale peccatum, sibi falsum crimen
imponere vt q esset morte plectendum. Ita Dom. Soto lib. 5o de iust. q 10a Assertio 2.
ar. 2o. Ro est qz homo vitae suae conservare et cui aliquo dolore et incommodo
mori n. tenetur, longe maiori malo [illegible] quam sustinere aliquam
infamiam, vide contra charitate sui patiendo vitae q dignum. Idem ex dictis si
quis non iuridice interrogatus ob tormenta ejus non ita gravia pateretur suae
famae aliquod ob q esset interficiendus, qr dd. no distinguendum de eor rasi interest
alter ordine interrogatus pandat crimen verum occultum, vel cui q imponat sibi
falsum crimen. Sed contrarium eor esse tenendum nisi quis metuerit ne vicissim
aliquis sodalitio fedendo peccaverit, aut nisi fuerit ad maiore iustitiae status eor
quando liceat patriae sibi malorum: Ratio n. ex non esse mortale, crimen mere venale
de quo scripsit ejus Magistratui, et et sponte offerre se puniendum, qz
tunc iusta causa mortis n. 2ndo iustitiae actui mihi relapso, vide non patet
contra charitate sui, sicut nec aliud q eius arrestant contra charitate peccant.
Ita docet P. Navar. cap. 4o num. 134o. Dico 2o: Si quis posset se eripere Assertio 2.
de tormentis, et hoc, non esset peccatum mortale se infamare, sibique falsum
crimen falsum imponere, si inde aliud grande malum non immineret. Sicut ex dictis
patet. Antecedens fama sit Dei, q sicut res sine causa exigere ex quo suo
non est mortale, ita nec mortale erit si ob aliquam causam parvam non
esset mortale, ita nec mortale erit si ob aliquam causam parvam non
ultra prodigat. Dico 3o: Non est q se peccatum mortiferum sibi falsum crimen Assertio 3.
imponere simplici assertione vt parentibus vel amicis a tormentis vel a morte eri-
tat si accusatio sua impulsio sit iniusta iustitia. Patet qz possit sine peccato mor.
falsum crimen falsum imponere ad vitanda tormenta si nihil aliud mali
sibi immineat: Alq inducas interitu parentis vel amici comparatu magnum
malum q se rei si parentes vel amici sit eis iniuste accusatio, nec sit alia
via avertenda mortis illorum eor non esse mortale et se quasi offerre qz
nemini fit iniuria, et licet vitae q amico vel parenti exponere. Dixi
si iniuste q, qz si iuste procederet iudex vtendo indiciis, et patrum
iuridica audit et accusatoribus, et Reipub. vide sine dubio esset gravis peccatum.
Dico 4o Si reclamant tormenta valde gravia ita vt merito possit capitare velare Assertio 4.
mortem, non peccaret mortifere si de illis se liberare crimen falsum imponendo
gravem, quod esset morte plectendum. Ita multi recentiores eor tuentur, inde
eor sententia est tuenda Confessarijs, facit n. multis misericordia q aliqua ita
pariter et rapere pericula. Ita qz non tenet quis tanto cruciatu vitae
cruciari ne alium ipse eas eripiat, sicut non tenet qs cruciatu tormentis
alios sibi adstrictos; non n. tanto dolore digna est salus, vt jungat illa. Confir:
nam qz si liceat imponere sibi crimen falsum de quo falso accusato dei in;
iurgari esset peccatum mortale, eor videtur esset qz esset mendacium jocosum,
vel qz est peccatum indigni: alq non est peccatum qz nemo alteri adferat malum
aliqd quod tanti sit momenti vt ille ex iustitia teneatur aut ex charitate eor
non tanto sui incommodo amovere, vt supponitur, nec et sibi crimen infert quod
nonnullatenus expediret ipsius tormentis, nam crimine falsum imposito statuendo

Recũ morte Cõgas morte rñdeñt, talia n. tormenta pati ẽt Cõgas mori se mori, et posteri in affliction vñere. Neq; et ẽt ẽtrarium iudicij q̃ pie loquendo, q̃ nec ẽ̃ceptit iudex vt faciat contra officiũ, nec attestator nec testes, mendaces n. ipsi de mi in iudicio si in nullo inimicus sit, non ẽt ꝑtes mortiferæ, vt si alter à me exigat in iudicio loo aureos et ego iudicialiter interrogatus fatear me debere, non tenet nec ad veritatem litis, non certe mortaliter, nec venialiter, si rõdeã ambiguitatem vel inhibitionem me à mendacio vindicet. Confirmatur 2º. q̃ nec ex tali iniustitia iudicis vel Reip. q̃ Reus aut iudex non dicit sibi hoc iniuriose vt sit reus mortis, sed potius inde preservatione ipsius meretur. Confirmatur q̃ vel interrogatus secundũ viam ordinem et tabel tortura vel contra ordinem iuris, si contra, non ipse iudicat, sed iudex vi iniustitiæ facit: si secundũ ordinem iuris adhuc iudici non fiunt iniustitiæ faciendo mortis falsis q̃ non teneãt iudici nis tantũ tormentis innocentiæ suæ obare. Dico q̃ n. 18º num. 2q̃: Tabid loo moraliter loquendo se interficit. Ob Ratio do illis se interficere, q̃ neq; illicite, vt patet, neq; ex moraliter sicut ibi q̃ sine iusta causa se ponunt in mortissimum periculũ mortis dicta sibi causa mortis) q̃ habet iustam causam ob quã se interficiendo exponit sicut si quis se exponeret postibus tibiis vt grauissima tormenta posset ab illis inferenda euadat: imo si honesta puella rogaret me q̃ illa ne faciendo modo vellet alicui vt ipsa potius interficeret non consentiret honestati sui, q̃ ob iustã causã id posset, q̃ neq; ibi honestida est sui mortis. Confirmatur q̃ si rogaret iudicẽ vt ipsius potius interficiat quã ita torqueat non consentiret honestida sui q̃ ob iustã causã id posset. Ob. Dico 2º. q̃ et possent alteri sine peccato mortali falsis crimẽ imponere vt tormentis se eximant. Ratio n. c. q̃ non ẽt dubium, nec ea probabilitate habet in fama alterius quã in sua, præsertim contra veritatẽ, vide fortiat alteri q̃ nec inimicus si ipse inuito falsis crimẽ imponat, q̃ audita non habet hõem dubium sibi quid illud imponit. Admitto tñ eo esse mortale si ei consentiat non esse contra alterius voluntatem, vt si forte absistat nec ipse quicquam præsumat imminuere, existimans tanta animositatem ipsum inimicum vt eo sit dubium quin nequeat animo existat habitus. Dico 3º. Quia per modo vi tormentorum falsum crimen falsis ob q̃ postea erit mortem plectendus, non tenetur illud postea Assertio 3ª. mutuare, quamuis antea præcisio illud consensisset, et si prudenter metuat se nisi ad tormenta rapturi iri, vti ordinarie fieri solet, sed potest sine peccato mortifero in eã consentire et mori. Patet et dictor phus quia de præcisio, q̃ isti torquentur mortifere quando præcisio consummatur postea tñ non tenetur retractare. Ratio est q̃ præcisio iam transiit et non retractando nemini fuit iniustitia, retractando autem nulpes præcisio hæc non pt, sed patiendo vera Deo, q̃ est fauere absq; retractatione, fama, est de præcisio detrimentũ alterius. Dico 6º. Si Religiosi vel Assertio 6ª. familiares ex confessione falsi criminis obtinuerint grauia tormenta contra expendendus est vbi hæc tormenta fuit infamiam prudenter eis contra, nec fieri pt vt tanta sit illa infamia, vt potius tenearis quã tormenta pati, quã illa tibi inferre v. g. si Comes publicus rude notabiliter ludeuit.

Dub. 8º. Dubium 8º. vtrũ ad vitanda grauia tormenta liceat occidere alterũ Assertio 1ª. possibile quidem si inde mox illi immineant. Ratio et dico 1º. Si nullus aliud inuenies alteri infamiam et præcisionem occidere possis illud capere ad vitanda grauia tormenta. Ita docet Sanch. 18º num. 5q̃ et alij passim. Patet q̃ non teneor alterius famã rei salutis meo iuuando seruare, sicut nec alterius pecuniam si eam aliud me occultando habeam. Dico Ob. 2º. Non solum est non consentiendum sed et possibile culpam et præcisionem Resp. Ratio quia ad esse possibile culpæ q̃ non intendo culpam opinionem bonã

quos alij de ipso habent, sed solus id q̃ occultius erat in mente mea ꝓferre
in lucem vt gratie alij succurrerem, etsi inde sequatur vt alij corripiant mea
hanc opinionem de primo et excludant à mentibus suis bonã, mea ad hoc solũ
intentio refutare mea habere, et ad id tuã habeo vt q̃ ille speculã hoc primũ
fecit, et ego illius cognitione sine ipsius iniuria sim assertus: Item sit vt ad vi-
tanda grauia tormenta possim aperire quodcũq̃ secretũ alterũ q̃ ego nouĩ, modo
non sit de Sacramentali confessione notũ, vel iniuria reperibus, vt quos
capiunt, vel inde grauissima detrimenta incurrant, vt v. g. si quis aperiat se-
cretũ reperibus, vel principi, vel reip. vnde grauia mala impendeant, vt
multi docet Nauar. c. 18. num. 54. Ro est q̃ illud secretũ est debitũ q̃dã
depositũ alterius apud me occultatũ, q̃ ego non teneor seruare occultũ apud
me vltra tanto meo incommodo, cũ tale sit alterius id ablatũ cui
damno deponitis: si quid ex sine iusta causa id fecerit, teneretur inuidia
horũ deponenti, tenerebũr ad restitutionem q̃ fecerat contra officium depositi:
inuij. Dico 2º Si secretũ sit priuata commune, illudq̃ sine vi aut fraude Assertio 2ª
aperiri extra confessionem Sacramentalẽ possit, illud ad vitanda grauia tormenta
aperire etiã inde mouã alterũ sequentia. Ita docet Dom. Soto lib. 4º de iustitia
et 10. a. 3º. Ro est q̃ non teneor vltra tanto meo incommodo seruare secretũ aut
vitã proximi. Non negamus tñ quin sæpe sit laudabile q̃dã tormenta ꝓpter
quæ secreta vel occulta crimina et priuati commune patefaciũt. Sed dubium Quæstio.
hic est, an vi dicta fraude aperiri? Dom. Soto putat tũc nõ posse vindicare
etiã tormenta euitanda fore. Nauar. c. 27. distinguit. Si damnum, inquit, imparabile
subito alteri imminet ex reuelatione, non licet, sin. c. reparabile, licet.
Idem dicit 3º Probabile est et absolute in hoc casu, quãuis alteri mors Assertio 3ª
inde imprudenter posse tale secretum vel crimen aperiri ad vitanda grauia tormenta.
Ita tenet Nauar. lib. 2. cap. 2. num. 13. Ro est q̃ in dicta casibus et aliis posse
aperire secretum quãuis expressum sine alterius silentio, q̃ patet si iniuria
reperibus, q̃ ex contractu aliquid debet nõ minus tenebitur debitum ꝓstare q̃m
si vi debito vt i dictum. Confirmatur q̃ etiã antea iniuria fieri retorquendo
secretum, vel fraude eripiendo: cum tamen possiquis sine labore aliũ inducendi
ad fatendum necessitate. Sicut si quis furatus esset equum possit eo in necessitate
uti et sic iniuriã equi dominum q̃ in hoc casu minime non dubito damnũ
sibi illatum sequi, et alterũ malitiã secutum, q̃ me iniuste torquet, mihi mea retinendo
inuitũ equum nõ est vllius ponderis, nec in debet adhiberi fidei, vt patet ex
dicta. Si quando 16ª q. 6ª. Quia nõ tenetur debet confessionem illam nõ esse ex se
causa damni sed solum ꝓ accidens: et damnum illud ꝓuenit diuersitate nõ ex
mea confessione sed ex malitia audientis torquentis, et consequenter ego non
videtur causa illius damni nisi ꝓ accidens.

Dubium 9º. Vtrũ liceat manifestare crimen occultum ad impediendum damnum Dub. 9º.
graue imminens? Resp. et dico 1º Si damnum illud est alicui communi siue Assertio 1ª
temporale siue spirituale, ad illud impediendum possit crimen ꝓximi manifestari;
ita docent omnes. Ratio est quia bonum commune est magis diligendum q̃ bonum
priuatum, ad illius ergo conseruationem est necessarium. Ita Soto lib. 5º de iustit. q. 4. a. 1º
Nauar. cap. 18º num. 21º et alij. v. g. Si quidam debitum esse furem possit
occidere vel ꝓhibere vt fugiant. Similiter si sit pestifera doctrina, si
quis se à medio, et minoris cum impetu possit mouere ad ꝓhibendum
mouere pericula. Denique si communitas à dicto crimine imponat alteri inno-
centi ꝓ ob id ꝓmiendo erit, possit apertio occultus Author. Imo in
dubio ꝓ libertate. Secundo non solum possit sed et teneor ex charitate alterius crimen
manifestare, in. si grauis iniuria alijs ex eo immineat, et iniuria q̃ ex
infamia secuta nõ sit tanti vt crimen ꝓ altera nõ debeant laberi, in dubio
vt. Vtrũ iniuria alteri ꝓpter secretum inducendi est in fauore innocentis,
est in dubio melior, est ergo condicio. Ro Primo est q̃ nemo tenetur ad tãtum
ꝓ non tanto damno alteri iniuste obuenturo. Sic q̃ quis tenetur ad

Assertio 2ª

Quæstio.

℟

Dub. 10.

Assertio 1ª

Assertio 2ª

Quæstio

℟

Ob.

℟

Dub. 11ª

℟

vbi dorm. notabile dannum esse quando est periculum infligationis, vel ex mole-
stione rei facta hinc inde alias notabile dannum ponderis, aliud vel permisse
quamvis
Panormy sibi non satis constet, cum alibi contrarium instruxit.
Ad confirmatn huc sentia, quia quod & confessio sua penitus sacerdoti non constet
si notabiliter infamare, tenetur n. confessionem non obligat ad notabili iactura
famae, sicut nec ad notabili iacturam fortunarum, si hoc inducatur & sit apud
alios vel alterum, & se inde habebunt ergo infamabit ac si nihil scirent nisi
sub notabili, et consequenter nec mortifera. Vnde infert. Si nauar. nu. 275.
Liceat esse in confessione agere primo compleriter si aliter non potest sperare per- Nota
fecte hoc facturum, idq non solis quidem ergo confessionis, sed quod
in ordinatione constituendo, vt si quando confitebit et melius instruendo, vel vt
gra dei in te augeatur: et plus sentia docet plurimos dd. quamvis et multi
contrarium sentiant. Ro est q. est patria iactura, et alter non. est rationabile:
reputabitur hoc in mente tua parum sibi nocitura inducta ob bonum spirituale
primi, et integritate tanti sacramenti. cuius sentia pluto veriora, quamvis
contraria non sit improbabilis.
Dubium 12. Vtrum iniuriam sibi factam ab aliquo referendo aliquo patrat? Dub. 12.
Et si fuerit intentione detrahendi vt se hoc modo vindicet, sine dubio est peccatum,
et fieri et vt sit mortale: s.a. vt consolatione capiat ab aliquo suo, vt ipse:
ubi cessata dolor mitigetur, non est peccatum, saltem mortiferum, q iniuria sic ubi
inde non ipsi sed iniuria illatori est imputanda si infamia sequatur. Ita
n. nauar. lib. 2° cap. 9° nu. 435.
Dubium 13. Vtrum primo geremi q in aliqua ciuitate publicum est errant alibi Dub. 13.
interfectore ab ignorabi? notandu est, q. crassio certum sui factum dici publicum
si constat & sentia quidem iudicio, vel confessione rei in iudicio, vel q Quod primo dicat publicum.
testium legitime depositionem, et hoc vocata notorium quod, q. tunc sic notum est.
et si in ciuitate dubitatur est contractus, vt in aliquo comunitate, velsin loco pub.
Licet ea tempore quo auditi vel cognitione potuit, nec author delicti cubuit
ea hoc portare: et hoc vocata notorium facti. v. g. si in publica platea q:
piis pugnet, vel iurgia res clamore agerent: si quid publice communiter
habent circa passim versando et plures audiendo. 3° Cuius fama ex sufficien:
ubi audiendo ad plurimos pervenit, ita vt maior pars ciuitatis vel pagi, vel
libri parochie illud audiat, hoc dicit notorium famosum. Addit nauar. c. 15°
dubit. num. 73. vbi ait dicit notorium q est euidenter sit maior pars alicuius
congregationis vel collegij vbi non sunt paucissimi quia 10. vbi si sex aut 7.
in tali congregatione habeas scirent, dicerem esse notorium, sicut dicit sylues.
Quia hoc modo si agatur de iniustitia facienda & audiret in illa
congregatione, non ts vt liceat sit tale peccatum extra illa congregatione
sine iniuria patefacere, vt notat. p. nauar. lib. 2° cap. 9° Hic possibile dico 1° Assertio 1ª.
Secundare aliquis primo q aliquo homo fuit modorum sit publicum ex hoc
vbi ignorabi ita est contra iustitia. dicit hoc Caiet. opusc. 31° respons. 9° tom. 1°
et nauar. cap. 18° num. 26°. et tolam. maior dicit. 81° q. 2°. vt multi re-
centiores. Ro est q. quidem hoc modo primo est publicum. author amisit tale
ad famam, nam ipsa facti euidentia et iusti iudicij ordo ei imputatur, ne
possit quori sibi fieri iniuria, narratione factorum, q. ita sicut posita in
publico. et quia si & iustus sentia, iudicio sit derelicta esse in crimine, ne
sit dubitari, non una exquisita quibus iudices efficiant modo est q. eo modo
iudicia exercentur vt omnes primum sint in eius notitia, vnde ad hoc
frequentiores dies deligi solent. et si alio modo publicum sit idem. nec
dicendus, q. non ts vno modo amittit ius ad famam, sed illud omnibus
quid primo fit publicum, modo id ne sit factum & iniuria, licet. n. esset
inuitosis alterius id spargere, nam & iniuria nemo ius amittit. Ideo
infamatus ex consuetudine fatuis orbis, nesquis. n. dolet existimant se
iniuste posse si primum publica alios referant, vel literis scribant, vel
pictoris pingant, vel pictoris fundata legant aut referant. Dicit. ille & Ob.
hoc amisit famam non ideo alibi est infamis, si non alibi adhuc bonus erit
retinet non debet spoliari illo. Ro. Retinere quis facto non ts iure
ita n. retinet vt sine iniuria possit spoliari eo & facti euidentia. An autem

sit contra charitate iam dictu. Dico 2°. Si vo bori crimē referā quō
Assertio 2°. fama cōmūis, illud bonū erat plativa, non preco contra charitate fallen
mortaliter: & si fama non erat id vō plativa nisi erit post longū
tempus vt ordinarie fere pūctū mortificū. Prior pars pbat q. famam
nemor alig notabile dannū inferre nō illud iūs sit in fama et crimē
se cōmū, et ipse nō habeat ius vt non inferat, nō dannū illud quidē
necessitate cōmittat spiritalis dominus conditione et cōm mere idp sine
pūcto mortali. Idem docet Navar. 5. cō d. Thom. in 4. dist. 19ª q. 2ª. n. 3.
Altera pars vr esse contra Navar, q. insumat non fore mortale: sed q.
quid sit de sententia Navarri, nostra est fore cōmūis alioqui. Et pbat q. hoc
modo gerimus in re magni momenti, q. merito agerentur fore pūctū
Proscriptio. mortale: nec obest q. ille ius ad famā non habuerit, q. sine ordine iudicis
nā ex tempore magnus quā bonus possidebat, cuius adhuc diu fuit ysse
q. contra charitate alterius spoliare fama. Sed dubium est, vbus si dānū
Quæstio. alig proximarius inde ipse primat timeat ad restitutionē. v. g. Si Petrus fi
ei pensio quā Rex videre solet, vel magnū in carcere fr. quibus vt
me teneat: sed verius modo nō 2. Navar. me non teneri, q. dar infa
mato non fiat contra iustitia, sed solus contra charitate vt patet, q. ista
dannū illi obvenient non teneor q. nō remittā illig proxa
grandis pūctū contra charitate mortis. Licet sit grandis. Confirmat q. sic
adhuc illa non sit iniuriosa, q. nec id q. vt ita sequit: sicut patet in vo q. impedit
legatus vel benefactus quod multo alteri conferre poterat absq. vi et fraude,
si vo. adhuc quā impedit iniuriosa non est, non indicit obligationē restitu
endi quāmūs sit contra charitate et ita dānū sequatur. Dico 3°. Si alig
Assertio 3ª. alios obscura crimina fictā infamia mala fama longe sit vendo fidei domino
acquirit, non licet recurrere ea crimina apud vos q. ea ignorant: sed est
contra charitate, non tū vr esse contra iustitia, quando non dicta occasione meli
opinandi illius adhuc esse impleā. Esse contra charitate patet vt dictū quid
tū non sit absolute contra iustitia, pbat q. ista habent ius ad famā quā
vt vo tempore breui vicendo comparauit, non tū vnquā acquirit vt asserunt
pbus illo tempore quō crimina illa fuit publica. Vide si posit dicat sed
tale quid fuisse non fuit ei iniuria, modo id non ea forma dicat vt ist
minor indicet impleā esse: si tamē inde alig debitandi occasionē acciperent
de vitā pbitate presenti, tenerer vt charitate illis suspiciones amouere.
Dub. 14ª. Dubium 14ª An vō q. vno vel altero crimine ist infamari licet de
lio infamare? Adv. 1°. si illa alia valde sint aliena et remota ordi
Assertio 1ª. narie gratiosi crimini publico non est mortale aliud apire apud vos q.
principale crimē nouerint v. g. Corrupit gstias virginē, idq. passim scitū
fuerit et dicere illud scripsisse literal amatorial ist id omnibus fuerit. Si
tamen esset valde vbrioſa, non esset mortale dicere hominē notabile crimen
familia, integra reb vtere q. vō est q. tuus mentis nouā infamia: quod
tamen est valde cauendū crimen specialiter inde crimen ita sit annexū
inseparabile notabiliter infamia augere. Dico 2°. Si crimina illa nō sint
Assertio 2ª. ita vera non solum est contra charitate sed et contra iustitia ea patefa
cere, presertim si sint alterius grāde est contra dd. contra pbos
istig sententia non est probabile. Ita q. q. ist infamia vno gre vitij, non ide
amisit tū ad famā quā habet ex aliis virtutibus, nec amisit tū ne infa
mari de aliis crimibus: sicut n. diuersarū virtutū diuersa laus ist, alia
maior alia minor: ita et diuersorū criminū diuersa ist infamia, ita
alia pluribus alia minoris estimantur: multi n. parū curant infamia fur
tionis vel ebrietatis q. ts magnā faciunt infamia fidei, ideo q. amisit
fama in una virtute, nullo modo videtur amisisse tū bonā famā in alia
virtute, sicut q. luxus est in uno membro non amisit integritate in alio.
Confirmat q. fama non est quid simplex sed constat varijs quasi partibus
quarum una sicut non pendet ullo modo ab alia, ita sine alia habere ipa

et a diversis personis diversa pars boni famae. Ratio est ut qd in omni virtute famae sit alterius, talentum vero bonae famae pars boni ff.

Caput Secundum.

De restitutione famae, quando, quibus, et a quibus facienda sit et quando honor restituendus sit.

Dubium 1m. Utrum fama rei pro tanto vitae sit restituenda? Resp. et dico 1o. Quando Dub. 1m
ex infamia quis culpabiliter non secuta aliud damnum in bonis subjectis ordinis Assertio 1a
vel in bonis spiritualibus aut in ipsa vita propinqua non timetur nisi vitae propinqua fa-
mae restituere. Ita docet Cajet. opusc. 31o. Responsi. 14o. ubi docet generaliter
famam inferioris ordinis antiquius esse restituenda ut iustitia commutativa rei
plantionis: Ratio Regulae optime declarat S. Antoni. lib. 2o tap. 4o nu. 415o
et videtur velle Navar. cap. 17o num. 89o. 90 et 91o contra Dom. Soto. Et
eadem sententia est Cordubae lib. 1o qq. q. 31a, et Sylvester verbo detractio 1. q. 2e casu. 2o
Atque multo magis temporale bonum, scilicet fama, scilicet pecunia, scilicet vita, restituen-
dus est tali damno boni spiritualis quia idem quia bonum spirituale est superioris or-
dinis nec aestimabile bono inferioris ordinis, fama non est restituenda tali spi-
rituali vitae nisi vitae sit bonum propinqua: 2do Nemo tenetur servare damnum pari
vel majus rei indebitae libertatis suae. v. g. suspensis vendendo aut tradendo in ser-
vitutem, ut passivus vocabitur, idque ideo quia libertas est superioris ordinis qua ff. 3o.
Ita restitutio restitutionis solius postulat ut sint restitutio in bonis singulis alterius
inferioris naturae. v. g. ut vitae respondeat quia propinqua vitae et pecuniae, si res quae inferioris
ordinis convertisti quia restituenda fama, pecunia quia pecunia: quia illa non
sit aequalibus: Et si detur aequalitas et ne fieri negat sine jactura boni superioris non
obligat justitia ut restitutioni respondeat id. n. nimis durus est, nec usitatus
inter homines, sed tribuit sibi casu ut quia judicium sint discretio. Idem confirmatur Ob.
ex jure quia dicitur de adultera quae sibi praeter suspicionem. Dicit. Rob ordinis
inferioris sicut est in tanta quantitate ut prudenter judicio ponderent ani-
superiori v. g. tanta est assignari summa pecuniae ut pluratior consentiat quia
fama, et tam odiosus est esse famae ut consentiat esse pluratior vitae, quia et
alter debebit fieri restitutio rei damno rei superioris. Confirmatur, quia latronio
replet statum sibi comparavit tenetur restituere et rei amissione
vitae statum et honorem ff. 5o. Rdeo. Etiamsi fieri possit ut plures prudenter Rx
aliquis pecuniae summa vitae alterius conservandae aut famae, non tamen ea
pecunia pro vitae hinc aut famae hinc. medio in prudentes quia
homicidio magna fama eligeret mori, nec quia quantumvis magna ut pruden-
vitae eligeret infamia, et hoc modo vita et fama non possunt pecunia aestimari
vitae eligeret. Ego possis plures aestimare mille aureos quam labore, quia
superiori ergo vitae redimenda a latronibus non si restituo rei mihi ablatum, tene-
tur reddere rei vitae pecuniae. Ad confirmationem rdeo. Reus furtus statum sibi
honorificum parandi non habet ius ad illum statum, nisi quia invidia eius obtineat,
unde non est mirum si teneatur restitutionem facere rei amissione illius
status et famae quae posset inde oriri. Advertit famam hinc esse vitae spi- nota.
ritualem ut fama restituitur, id. negotiari ad quaenda divitias quae dicuntur ut bona
quae ut bonum utile statuere aequalitate quandoque fieri possit ut justitia restitu-
tionis non obligat: Eadem aequitas inclinat ad aliquid restituendum quia vitae, ut
eligat damnum correspondibile. Dico 2o Si ex infamia sequatur pecuniae vitae Assertio 2a
vel pluribus, vel mala administratio Resp. aut grande damnum ejus,
homini ut rei pecuniae vitae famam reparare. Est communis sententia Dr. Ro est
quia haec obligatio non ex solius infamiae sed ex damni quae ex ea sequi
quia contingere ut in infamia Papae, Episcopi, Regis ff.

Dubium 2m. Utrum si fama restituti requirat debent pecuniae compensari? Dub. 2m
Rdeo et dico 1o. Probabiliter ex justitia restitutionis non postulare ut infamia Assertio 1a
compensetur pecunia: sed si inducatur dicendo bella negat consecutio impossi-
bilis. Colligitur hoc ex Navar. cap. 17o. num. 90. ubi ait. Quando fama
restituti negat aliquas pecunias dari ex damni, non quia fama quia
his pretiosa habet, sed quia ex compensatione damni quae ff

incidant. Idem dicit Sylvester verbo restitutio q. 4 Castil. 2° et Franc. Victor. vt refert Salonius, et 2. Nauarr. c. vlt. n. 417: et probatur per illud textus quibus ostenditur per ipsa vita ablata non esse necessario faciendam restitutionem pecuniarij. Ro est qz restitutio rei alienae tantum exigit vt restituatur ei qz ablata est, vel cui bona aestimatione aequivalentia & si meliora fieri possit restitutio cum obligatio, vide q damnum pecuniarium non potest seruire proximo non tenenti ad recompensare antiquitus aut lucrum recipiendo. 3h q vel vi vel fraude extorquet aliquis ad petitionem non tenenti ipse vel heredibus in proximo recompensare dos no potest illis ab illo multo inferre. Dices secundo est mea vita mihi pecuniarium, ergo pro ea potest dari aequivalens pecuniae. Ob. vide etsi non detur aequivalens tantum debet ad libitum opera vt quis ad primo acquirat. Sicut ob q intulit damnum 1000 aureorum, si non potest dare aequivalens tenetur saltem dare 100 aut 200 attendendo quis quisque potest ad aequalitatem. Rdeo. Pecunia secundum rectam legis vsum non est mensura nec regula rerum naturalium, neq; legis constitutione proximo aestimari solet sua q. res naturalis sua, neq; legis constitutione proximo aestimari solet vt patet Extrauag. 22ª. Cuius ratio de bono vsu pecuniae magis q nunquam alibi quia 1000 florenorum s. et mortali 22ª nobis est nunc bonum quia digna multae. Quamuis debenda et exigenda animi vehementer accendat vt summa pretio reputant, sed hoc prudenti aestimationi non obest. Ad confirmationem 26 qd damnum 1000 aureorum inogabat tenetur vel alius damnum recipere seruire si possit, vel si non possit alius, tenetur pauper recompensare q si non pauper possit restat obligatio restituere vel recompensare: alij sic non ita fama non pecuniae pretio, proximario et aequo. Confirmatur qz aliquis infamator possit non proximo recompensare vt nolunt infamato. non sufficit illi q restituat q aestimatione est aequale. Cuius et signum est q si vir diues q restituat q infamiae accepta exigat proximo restituere vel recompensare vel non vt exigat illud pecuniae bonorum in quo nullum damnum accepit, vt q non solet non tali non pauper fama pretio recuperi: vide styli esse inde non rationi, qz stulti vili q iniuriis accepit non multat sed pecuniae restitui nominabiliter. Nota. Fieri ts pt vtre quidam aequalitate, imo et ex charitate funeralis fama proximi recompensare si infamatus sit pauper q desiderat satisfactionem, non aliter videtur inuenire depositum, vt id q infamauit vt dicunt: sicut in rae aliquis recuperationis vel benefici hic charitatis non tenetur obligat expia dare quia illis: ita et rae aliquis iuuodi q alteri q non obtinuit. Vt si audiat aliquis in publico magno de charitate homines illis inducere in vita multa quia alias. Dico 2°. Si infamator q audiat condemnetur ad proximarios satisfactionem, vel si transigat cum eo quia defunctus mandet certa proximis fama pecuniae tenetur ex iustitia ex res restituere. Assertio 2ª. qz respectu animi iniuria pt dari impotens proximo tale satisfactionem impotere, et alle ex iustitia tenetur illis exequi, qz iustae sententiae obedire. Idem posset dici etsi fama esset restituta, ideo in quam primus delicti, qz pt iusta potest pecuniae deliciis et post damnum facta, et expedit Similiter quidam de recuperatione dicitur obligant: alij dicit quidam iustus, qz infamato est tale accusandi infamatore et exigendi satisfactionem quando esset possibile, vide si lor dicere debet, et de debito recuperet pt parisi de certa pecunia. Dubitatio 3ª. Vtrum si fama alia via sit reddita tenetur infamator restituere. Dub. 3ª. Ve. g. Si grauiter virorum testimonio vel obstinate vitae illum infamia ita mihi obtenerint, ita vt non amplius credat. Rdeo. Tunc non tenetur ad famae restitutionem qz ista restituta est, sicut si aliquis vel sua vel alterius opera extinxit aliquis quia sustentatio non tenetur ad restitutionem qz non pt. Ro eadem ratione accipere: sicut tenetur aliqd damni accepisset ratione iniuriae illatae, vbi. si impedit fructus à conservatione beneficij officij vel legati, tenetur ad restitutionem, qz lor damnis et iniusta tua infamatione illi obtinent. Vtrum a. aliqd sit restituendus & infamando Quaestio

ipsa quia ille tempore medio vsq; ad remissionē subijt, dubitant aliqui, Rdeo debeat aliquis satisfactionē facere & alia iniuria si roget eius velle, Rx
facere addo q aliq; non est vsitata) n. significatione doloris et veniae petitione vel honore aliquo aut laude iuxta traditionē ipsorum, vt docet R. Navar. Lib. 2° cap. 1°. num. 42°.

Dubitatur 4°. Vtrū si infamia penitus abierit in obliuionē sit restituenda? Dub. 4:
Arg. infamatus dolebat quod pueros diceret se illi pudicitia imputasse: deinde impetrauit remissio penitus obliuiscitur. Rdeo teneri restituere et post Rx
damnum si possibile est ne aliquando illa infamia renouetur, q forte fieri posset. Quia forte recordatio data occasione verbi q prius ignorabant: et q damnum illatus remanet eo quamuis restituta, non teneris, q iam remanet restituta tunc. Ita Navar. c. 18° num. 97°: idq; licite primo fieri potest falsis, vt ibidem Navarrus.

Dubium 5m. Vtrū alijs damnis sequens ex infamia est compensandis? Dub. 5:
Arg. Damnis q sequit ex infamia falsi est integre reparandis. Est quia Rx
Sed contra. Rō est q licet infamia sit penitus iniuriosa: impositio n. falsi crimis: ad duplicē continet iniurias 1° Calumniam eo q falsitas crimē imputatur. 2° infamationē q fit aliqd fundatū atq; licet adhuc omnis ex parte sit iniuriosa: atq; ex damnis q obtinuit alicui ex infamia in ipsius penitus iniuriosa, restituendis est. Dicit Hor damnum sequens. v. g. infamatus Ob.
Petrus de Adelstorio, vnde sperabat ipse intentionē huius vt acciperet ab officio et beneficio q ambiebat. Rdeo negando hoc quia et accidens sequi, q tunc Rx
ex non intendebat tenere infamia quia subtilis est velut q dā praua opinio non intendebat tenere infamia quia subtilis est velut q dā praua opinio
officio et moraliter apta est impedire causa rouda, et accidere multa incommoda, sic vt ex contra sequitur, q q° dicit et iniurias infert restituere est vana
damnorum inde sequentia, q q iniurias. Aduerte tū, non esse tantundem restituendum quantum debebat beneficium vel officium obtinendo, nota.
quia forte obtinuit facilius, sed quantū valebat spes illa obtinendi. Sed maior difficultas est
de satisfactione requirenda viri. Nauarr. dom. Soto lib. 4° de iustit. q 6°. a. 3° ad q°.
Tenet damnis q sequit non esse integre restituendis ab infamatore, sed prudē
arbitrio boni viri definiendū. q si ille prudens aliquo officio vel impe-
tato abstinuisset considerando, id non tam prouenit ob crimen quam manifestationē q est
iniuriosa, quia et ipsius crimē q vere notum est: manifestatio n. solius erat
dicto effectus addendi et addendi crimē occultus, tamquia causa
principalis in cognitionē. Haec sententia nō est improbabilis nō multi recentiores Assertio 2ª.
sequuntur: contraria tū est rationi, q quia dico 2°. verū est eius q patefacto
crimine occulto alteri fuit causa damni tenetur ad integrā restitutionē sicut
si imposuit falsum, vt si impediat ab officio, ab opimo matrimonio, ab electo.
Ita nō est bene dicens. 3ta Januar. c. 18°. num. 85° et alij passim qui
dicunt infamatore teneri ad restitutionē eius damnorum, nec distin-
guunt inter crimē verū et falsum. Rō est q est causa principalis damni
moraliter loquendo, sicut id q igitur occultatus viuendi detegit et applicat
manibus, vnde vento flante incendit domus: deinde ipsius crimen nō
est causa damni, sed cognitio eius, et consequenter eius manifestatio
est ipsa manifestans.

Dubitatur 6ª. Quomodo fama sit restituenda? Rdeo et dico 1°. Si crimē falsum Dub. 6:
est infamans, debet adhibere eius opera vt falsa ista opinio de crimine, animis Assertio 1ª.
hominum eximatur: vnde teneris illud indicare se deceptū fuisse, aut falsus
testes esse, aut et mendacibus esse, sicut videmus opus esse vt videant. imo et
licitum fieri vt iuramento teneatur confirmare non ita se res habere,
quando id putaret necessarium vt fides fabricata. Sed difficultas est. Si au- Quæstio.
tores non iuranti quos credere vellent an teneatur iuramento confirmare?
Dico id fieri posse, vt docet Sotus lib. 4° q. 6ª a. 3°. Similis si id sine magno Rx
damno fieri possit, tunc vt. vel charitas ad hoc obligaret, fieri et vt
restituens obliget restitutio, n. si alij habeant aliquid probabiles rationes suspi-
candi se non ex eo sed proprio commodo mentiri. Et rō est q restitutio obligat

vt affirmative vendor & eo modo vt auditor merito possint et debeant fibi
credere, nec habeant occasionē suspicandi no fide yeri, nec te vendat vt
lor vsū inuiat. Nauar. th cap. 18° nūm. 95° putat esse dubiū
Nota. 1°. quid aliquando ad testes obligetur. Rō ipsius est, qz si nec iuranti quidē
ipsis credere velint id ex malitia eorū facerent: itaq; nulla opinio quos
tenent de altero non amplius mouebit: nec dicto suo ad affirmā
tem vt eis iuramento vtantur, sed vt illorum malitia & fraus vlla ratio
ne. Volunt de primo male sentire: idem docet P. Nauar. lib. 2 cap. 9
nūm 378°; sed id & dicimus vbi ipse rōes allatas. Adverte tu, si fide
dignos nulla habentes habilitē rōnem volunt libere fide
Nota 2°. p. testes ad libertē credere te ad minimum plus teneri, qz no minus ex
cusa illius prauæ opinionis sed illorum peruersitas. Dico 2° Quid enim re
Assertio 2ª. nūm alterius manifestauit testibus modis pt ipsum mentiri. 1° dicendo
se quidam tale & dixisse sed fisse mentitus aut deceptus, aut re melius
considerata contrarium dixisse esse falsū & rō est qz ex hoc obiectus falsus no fit
fr. Petrus sor fuisse, imo et dicens hoc quo asserit Petrus sor fuisse
ipse mentitur falsus sit, & prudens est falsus, qz est prudens et bene de se sen
tiens, qz in scripturis sacris docte mendacium et falsus, sicut de opido ro
mano, qz in scripturis sacris docte mendacium et falsus, sicut de opido ro
Ob. mano & in prudentia Regis docte scribit. Dices. Hoc est dicere auditores et eos
in grauibus iudicijs addocere. Rō non esse nisi grauissime decipere: falsa en
Ex. ipsius causa studi sor amphibologia, et non intendo vt iudex credat
esse verum, sed vt opinionem illius de alio conceptam reprimam: verum est sic
Nota. modo est valde bonum et efficax fame ad illum non teneris, sicut qz non
teneor te infamare tanquam & falsis crimen imposuerim cui verum dixe
rit: sicut qz multi putant hunc modis esse illicitum, vt qz condiscipu
dicat mendacium. Sta Caiet. et Soto quorū sententia probabilis est, quamuis
alij vt Sabonij, Conrad, Nauar. et Petrus mendacium & probabiliter sentiant hunc
modis esse licitum, neq; contineri vllo mendacium, qz nihil intendit sig
nificare & repugnet cognitæ veritati, sed illi consentaneē logica. Nec obstat
Praeoccupatio. illa obseruatio vocis non ita vsitata, qz ad occultandā veritatē licet obtem
sas inusitatis vti voce in rara aliqua significatione seu acceptione, vt alibi
dictum est, præsertim cū in scriptorib sacris nota inuenitur ita accipiant.
Sterndum modus est vt dicat se nisi male vel inique locutus
esse de primo, imo deponant opinionē conceptam: sed sic modo parum ve
let apud ingeniosos & inde magis confirmatur in opinione concepta
sui ipsius vere commisisse crimen quamuis occulte. Tertio modo est laudando
infamatus alterius, et honorifice de eo loquendo, et sic modo nihil
vitij est nisi quis non velit vti primo modo, et quando secundo esset negoti
vel impeditus, sic m. famosus tantundē famæ vitij & vna parte illustrabit
quantum de altera obscurabit. Hunc modum tradunt Soto lib. 4° de iustitia
q. 6ª. artic 3°. ad 4m. Caiet. q. 62ª. a. 2°. et 72ª. a. 3°. et alij multi.
Dubium 7m. Vtrum Lucretius infamatores teneantur ad restitutionē famæ si
Dub. 7m. ipse eas non restituerit? Rōdeo et dico 1°. Haeredes non tenetur: Rō est qz
Assertio 1ª. lor obligatio est personalis sicut obligatio voti, et restitutionis honoris,
& obligatio non transit ad haeredes, qz non afficit bona in quibus ipsi succe
rederunt. Dico 2°. Teneatur tamē ad reparationē damnorum & rei illa
Assertio 2ª. infamiæ secuta. Sta Nauar. c. 18° num. 95° et Adrian. q. lib. 11°
Rō est qz lor obligatio non est mere personalis, sed afficit gratis ocia bona
unde vis vi obligationem quæsierunt ad haeredes. Volenti si defuncto domi
alterius & iniuria intulisset, haeredes teneretur ex bonis defuncti damnum
Ob. illi reprendere. Dices. Quidsi ex rei infamia damnum passus est
Ex. est? Rōdeo, Tunc restitutio faciendo est haeredibus ipsius. Rō est qz sicut
debent in ocia iniuria defuncti: sicut in lucr iniuria voluit & patres de
fendere. Petes vtrū defuncto fama restituī debeat. Rōdeo affirmat.
Quæstio qz fama est bonum & licet post mortē non sentiat possidere, nam &
Ex.

Dub. 8ª

Assertio 1ª

Assertio 2ª

Nota.

Assertio 3ª

Dub. 9ª

Assertio 1ª

Assertio 2ª

Assertio 3ª

Questio.

Dub. 10. Dubium 10°. Utrū restituto fame possit rendonari, ꝑ sertis à probato? Rndet affir. solute fame restituend rendonari posse sicut et alioꝝ bonoꝝ vtemdo
R̄ vsi quando nobis ex esset necessaria vel ad ꝓpriā redēptionē vel ad vitan.
dū scandalū, vel ad officiū qđ ꝓximo obseruandū, vide infra
Homō ꝓcitatus posse rendonare restitutionē fame, nisi forte esset in-
Courtio 1°. famatus de crimine vnde timeret scandalū, vt de furto, ꝑditione vel sm.
tur. n. esset contra charitatē, rendonatio tamē esset valida. 2°. Si vir valde
Utilis Reip. q sibi rationibus vel doctrina multū ꝓdesset Reipub, rendona-
Courtio 2°. re restitutionē fame, vnde postea impediret fame reuertēti fraudē, pu-
ta contra charitatē, infamabit tamē non timeret amplius se restituī
bonē et charitate fame rendonatus restituere. Rō est q timet de charitate
tantū damnū Reipub, ꝑ sertis nō ipse vnde causa dederit, auctore tali
licēdo causā. 3°. Si quis ita sit infamatus vt ex eius infamiā alij sint
Courtio 3°. infamati, id non ꝓt rendonare restitutionē. v. g. Si Sūptor noster pu-
naueris falsō infamatus sit qđ iudicat militiā aut ꝓmittat impedi
Ex. n. infamia nō redūdat in ipsos Religiosos tenēdi ꝓcessū per
et quāmdiu Sūptor ꝓt rendonare restitutionē fame quātus se retinuit
non tamē quātus religiosos, vnde nō illos non posset restituī nisi illi
vnde ista est restituta, non ꝓt ea rendonare, q non ꝓt rendonare ꝙ
debeāt alios. Quarto, Etsi non iudicauerit in alioꝝ infamiā, tamē
Courtio 4°. ꝓbatus iuste infamatus non posset rendonare restitutionē fame si ea
videretur necessaria ad multa sibi vtilia obseruanda. v. g. Si vinū multū
non essent sine habitura durante infamiā, ecclesia tamē deberet restitu-
Empte duob rasy. 1° nisi vellet et posset officiū deponere, tunc n. posset rendonare sine mo-
tali ꝓcesso, vt patet ex dictis ī, et dicit Soto lib. 4°, q. 6ª. a. 3°. 2°. Si
simultate et aliis vehemēs officiū fortis sunt inimicia apud ꝓbatos
posset rendonare, vnde rarō vsuenire vr vt ꝓbatus rendonare non
posset, q tunc si duo modi supponant quos vndique posset vitare
ex quib infamiā detrimētū rapiant, si vn vellet aut non posset officiū
deponere, aut exercitiū virtutis authoritati conferre, non tenet tunc re-
stitutionē rendonare. Sed dubiū est, Utrū si vnus sā rendonet nobis
Quarto. officiū deponere, vel aliter sine authoritati restituere, rendonatio sit valida
R̄ndeo cū Domino Soto bene vsitato, validā videri, q ipse est vnus de
sua fame, non subditi, neq; tenet tunc rendonationē facere inimicia subdi-
tos, q nō tenent eos ad illā famā, nisi supposito q velint manere sup-
riores, et aliis modis nolint rendonare quoniā vtilitas in ipsis arbitrio posi-
tus est, vnde non tenetur rendonando fame restitutionē quā volendo nō
illā inepte dicere in officio manere, illud inimicia facit. Dicēd. Parens
Ob. non ꝓt rendonare restitutionē bonoꝝ q sunt necessaria aliendo
proli, ꝙ neq; ꝓbatus. R̄ndeo. N. C. q tenet non ꝓt rendere officiū pa
R̄ rentis. 2°. Neg. tutor si consistamus forte in tuīe natiue q ꝓt inte
dicendo illud velle rumpere si velit, q si nolit, sibi imputet, neq; n.
manet ex illa rendonatione absolute impotens ad ꝓles alendas.
Dub. 11°. Dubium 11°. Utrū possit fieri compensatio in restitutione fame? Sit
et dico 1°. Non ꝓt fieri ita ꝯpensatio vt si aliud se infamauerit si vi
Assertio 1ª. ctus possit illud infamare. Patet q est manifesta vindicta quā nemo
priuata authoritate ꝓt facere, reddere n. malum ꝓ malo vt stat aliqd
solū est publice potestatis. Dico 2°. Si quis se infamet, neq; aliā rationē
possit infamiā auertere, licet tibi aliquod dēfectū illius occultū aperire
Assertio 2ª. alijs, ne ipse fidē habeāt. Ita Soto et alij passim. v. g. licebit tibi di-
cere, esse hominem non esse habendam fidē vō ꝙ aliās sit in mendacio vel
periurio deprehensus. Rō est q quilibet habet ius tuendi non solū vitā sed et
famā cū iusta moderatione 1. sine qua inimicia ꝓhiberi nequit, ꝙ nō ē
famā quam ille sibi ꝓ inimicia irrogare nititur aliter auertere nequeat

Quæstio

Conclusio 1ª

Conclusio 2ª

ob.

R.

Conclusio.

R.

Assertio 3ª

ob.

R.

ob.

R.

vellet eas restituere, tenet. n. eas penitus restituere posse & infamia, seu potius & redemptionem obligatidem restituendi, scilicet tamen si restitutio fame esset impossibilis.

Dub. 12.
Honor an sit medio tollendus

Dubium 12. Quomodo sit honor restituendus? Notandum est honorem hodierno: melia, irrisione, famulis, alapa inflicta, et similibus. Dicit n. honor est signum testimonium excellentie quo alicui excellentia testamur, eamque virtuti exhibemus: spiritus reddere tum ipsi honorato tum alijs: ita idem alij signum quo virtutem alterius testemur, eamque exhibemus conspicuam his ipsi: his alijs reddamus, est honorem tollere & sublatum modo enumeratis. Vnde dico 1°. Eis 4 modis tollit honor alteri exhibitionem sive id publice coram alijs, sive privatis coram ille fiverit. Est quod sentia

Assertio 1ª.

22. Prima pars patet ex ea iniuria contra iustitia contrahitur. Dicod. Alter nullius damnum accepit ex contumelia sua sibi irrogata, q̄ nihil est restituendum.

ob
ex

Resp. Esto, non acceperit damnum, tamen illata est vera iniuria, unde honor saltem ad satisfactionem si id nobis vertere restitutionem. Confirmatur ex illa sentia Dni, matth. 5°. Qui dixerit fratri suo, Rathe .i. graue conuicium, reus erit gehennæ ignis. Deinde subijcit Dns, Si q̄ offeret munus suum ad altare .i. vade prius reconciliari fratri tuo: vbi Dns manifeste exigit satisfactionem ex contumelia et priuata. Dico 2°. Etiam damnum aliqd insuper iniuria moralem

Assertio 2ª.

estimationem, non solum quando vera aliqd contumelia infertur, sed et quado sive arbitur. Dns. n. illos contumelia afficit, et velut asperuari, vilipendi, quantus in se est, quas solitate homines tanti estimant, vt saepe grauissima flagitia damna patiant, vnde et solent maxima indignatione et murore ob hanc iniuriam affici. Dico 3°. Omissio honoris debiti superioris vel aequalibus non est contra iustitia contrahitur, sed contra virtutem observantie,

Assertio 3ª.

vnde q̄ se nō obligat ad restitutionem: aliud n. est nō honorare, aliud contumelia irrogare. Dixi q̄ se q̄ fieri pt vt nō aliquis contumelie intendat, tenetur q̄libet omissioni connexa est, obligetur, q̄uis si eas inculpab. v. g. si alijs honorandis pastore vel Episcopo q̄ honorante, hisce impedimentum afferat sive alio honoris signo. Dico 3°. Qui in absentia alterius aliquid

Assertio 4ª.

fecit aut dixit apud alios in eius contumelia, tenetur apud eosdem restituere honorē fecere, si q̄labile est alicui honori ipsius apud alios detrahendo ita. Patet ex eo q̄ signa dicta sunt de fama: si n. in animo eorum signatur ipsius est dimittenda ibi et restauranda est. Dico 4°. Varij sunt modi honoris violandi, quibus ille tū est necessario adhibendus quo inferior prudenter satisfit superiori violato. Hæc q̄positio q̄ se patet, et docet ex Caiet. opusc. 31° Respond. 33°

Nota.

Ar 1° pt honor restitui amicis et honorificis salutationibus, aut reuelationibus ergā sic modi fere sufficiunt Prelatis et superioribus ergā inferiores, et nobilibus ergā plebeios, vt vide docet Caiet. 1. 71ª. a. 3°. non n. tenetur si adeo se demittere vt veniam petant, vt reprehendit docet de superiorib⁹ ergā in sua Regula. 2° Adhibendo ad minus, dando locis honorificis, q̄rendo, q̄ modi sāpe sufficiunt inter eos q̄ sunt pares conditionis. 3° petendo veniam, q̄ modi est efficacissimus, vbi pluribus vbi debent inferiores ergā superiores, et saepe et aequales inter se: nam si leue damnum satisfactione exigat iuste, neq; aliā debet admittere, vt si grauis contumelia affecti fuerit, tenebit alter petere veniam ac si sit superior aut aequalis. Adverte, Etiam fieri posse vt non sufficiat

Nota.

venia petitio, vt si atrox iniuria dicto nobili illata sit, tenet. n. et ei maior humiliatio, sed forte id q̄ iniuria intulit non tenebit eo modo ante sententiam iudicis. v. g. Si alter exigat vt veniam roget flexis genibus eius pedes in collo: dic. n. sufficere vt signa magni doloris ostendat, et similiter veniam petat: neq; videtur ad tam graues, et frequentem satisfactionem obligari ante iudicis sententiam: q̄ si alter in ea effectum, et frequentia sponte satisfaciat apud iudicem, neq; n. mens est vt vi tam difficilis et frequens sponte satisfactio ad non sit necessaria ad honoris reparationem. Adverte postremo,

Nota.

Si petat venia coram iudicibus, et alter eo verecundatus, non recipiat, tenebitur nisi vel quia verisimiliter intendit recusare: vbique si aliqua illius culpa

quas se restituere nollet sine satisfactione condonare, non tenetur eas condonasse, qz ignorantia excludit condonationem inculpabilem.

Sectio Sexta.

De iniurijs et damnis illatis extra iudicium in bonis externis per furtum, rapinam, iniustos contractus, et alios modos iniquos, et illorum restitutione.

Caput Primum.

De Furto et Rapina in genere.

Dubium 1° quid sit furtum? Resp. Furtum a multis sic definit. Furtum est occulta contractatio rei alienae iniusto Domino ad appropriandum sibi et possidendum. Colligit hanc definitionem ex ipsis. De obligatione quae oritur delicto furti §. 1° quam breuiter explicat Nauar. c. 17° num. 17° Sed haec definitio displicuit Caiet. Sot. Corn. Bonauent. Soto lib. 10 q. 3ª. a. 1°. et quibusdam aliis Theologis de ipsi magis gloriantur Laur. Furtum est occulta rei alienae acceptio iniusto Domino. Dicitur occulta, vt distinguatur à Rapina et aliis iniustis acceptionibus iniquis contractus: occulta n. acceptio est quae fit aut quas facere intendit inuito Domino nesciente quamuis non timeat vt Dominus aduertat rei iniustitiam. Dicit. Qui accipit rem Domino vidente non accipit occulte, et tamen committit furtum, q. S. Th. Si sciat Dominus videre et non curet potius videtur rapina quam furtum: si a. ignorat Dominus videre, est furtum, qz intendit ipso nesciente accipere, aliqz nollet accipere. Dicit 2° Detentio rei alienae habet rationem furti, q non tam consistit in acceptione. Resp. Detentio indicat malitiam acceptionis, non moraliter vndes nascitur acceptio et acceptae detentio: Quod quis iniuste accepit, et postea iniuste detineat, ista detentio habet malitiam furti, nam finis est ac si principio iniuste acceptaret Vide D. Thom. respons. ad 2° et Caiet. ibidem. Dicit 3° Ex eo qz res alienae furti non est vt occulta fiat. Resp. Quando quis vlto modo occulto facit quo medio sui causa proximi fiunt ignorantes distinctas à manifesto. Si vero vtatur occultatione vel scandalum vel supplicium vitandum est circumstantia grauis: de quo vide D. Thom. Hinc dolo occidere tenetur iniurias distinctas ab ea quae in manifesta aggressione. 2° Definitionis pars est, Rei alienae, qz acceptio rei suae quae apud alium non est furtum, saltem quatenus est acceptio rei suae, quamuis possit esse furtum quatenus illa res est alteri accommodata, vel oppignorata penes aliquem sub altero qz habet in illa re. 3° addit, inuito Domino, qz si quis putaret Dominum non displicere non esset furtum quamuis id occulte et verecundias auferat, eo qz et verecundiae impediat petere. Hinc patet 1° Filius accipiens bona libera v. g. vxoris vel filiae alienius, non tollere furtum qz hoc liber non habet Dominum à quo possideatur, sed dicit tollere rapinam plagium si fiat ad vendendum vel ad retinendum in mancipium. Quae fiunt ad furandum dicit rapta, q non sunt species furti: Quod si quis furetur animalia vel mancipia vt vendat vel sibi retineat in mancipium, est verum furtum, qz est acceptio rei alienae quatenus alienae est, intendit n. eam auferre ratione habitationis temporalis q est ipsius Domini. Si a. auferat furtim vt restituat vel abiciat, non dicitur furtum, qz illa auferendi actio non subest dominio alterius, vnde ipse non quaerit inde id qd est alterius sed qd est ipsius. Fatetur quis illis inferre damnum Domino dum priuant eos obsequio auferendo, sed non hoc damni illatio est furtum: Quamuis n. furtum sit peccatum quando infert alteri damnum Domino peccando ratione alterius, tamen saepe contra ipsum ratione habitationis potest (Si n. vna vaccarum non esset in duobus locis, vel à duobus integre possideri vel vsurpari posset multis modis tollendo in acceptione rei alienae) et non hoc damni illatio est furtum, sed haec differunt materialiter, Qui n. inuadit alterius fructus non est fur, et tamen damnificat, nec mirum quia se vas auferendo. Patet 2° Res est qz res sa- ras auferat, aut qz plana in loco sacro tanquam in Asylo deposita non tollere furtum, qz accipit alienum inuito Domino, quamquis huic furto remanda sit pena

Dub. 1°
Defin. Furti.

Ob.
R.
Ob.
R.
Ob.
R.

Contra Def.

Contra 2°.

malitia sacrilegij, q̄ p̄ qz principaliꝰ est, furto nomē trahat, sicut ḡs
in loꝛ furto dūe malitie distinctē contrā duas distinctas virtutes.

Dub. 2ª Dubium 2ª: Vtrū furtū et rapina specie differant? Rdeo. Specie differ-
re in rōe iniustie. 1ta D. Thom. a. q. et Caiet. hic, qz rapina includit
violentiā, q̄ fit duo stringit quā furtū non includit, itaꝫ unū ma-
teriale immediatū continet, et consequenter aliā rōnē iniustie. Aliter
.m. dicta immediata q̄ quōd ignorant patiꝫ, aliter q̄ quōd stringit, vide
et est alia rō iniustie et iniustitie. Quamuis .n. vtrūq; sit simpliciter
immediatum, tū alterū est longe magis immediatum et alterum vide
vide et patet rapinā esse grauiꝰ peccatū quā furtū ratione partis, vbi D.
D. Thom. arto 9º, et Caiet. ibide. 2tio. Quomodo furtū et rapina differ-
ab iniustitia q̄ fit p̄ iniquā contractū? Rdeo, q furtū et rapina patiū
Quæstio. dupl damnū immediatum scilicet, vel p̄ ignorantiā, vel p̄ vim: in con-
tractibus .a. patiꝫ damnū immediatum unicū, si fiat iniquitas con-
tractū p. partis voluntarie, partis immediatum patiꝫ, mediatum vide-
mus loꝛ iniustie patiū quā contractū carere: si .a. ignoret contractū ini-
quitatē et ideo contrahat q̄ ignorat, aliās non contraheret, erit furtū, sed
Correctio. rectius rōne nō furtū. Item patet rōne generis rapina differre furtū
prius esse inuitus ablationē rei alicuius scilicet immediatus ipsi domino,
vt .a. et consequenter iniustitia contractus dicta iniusta ablatio rei alie-
Vide Rolan. medium q. 4ª Cod. de reby restituendis.

Dub. 3ª Dubium 3ª: Vtrū fur et raptor domū restituant continuō peccatū?
Afferto 1º Rdeo et dico 1º: Fur et raptor tēto re tempore quo alienū detinent iu-
stā rōne iniusto, et possent eodē restituere, non solū sunt in habituali
peccato, sed et in actuali, q̄ continuē durat ab ipsa iniusta acceptione.
1ta Gabriel in 4ª dist. 15ª q. 2ª. a. 2º dub. Soto lib. 4º de iustit. q. 7ª. a. 4º
Et est contrā Caiet. q existimat ipsam detentionē non posse continuare
actuale peccatū, eo q non est actus sed actionis effectus, vide vbi detentio
non solū esse in peccato habituali. 2da dicit arto 3º q. 66ª circa solutionē
tertij argti. Sed plane nostra propositio, qz detentio voluntaria istius non
sit p̄prie actio, est tū instar actionis, sicut possessio est actio potius, quā
effectus de facili q̄ienti cessare, ipsum impedienti ab vsu et possessione
rei sue, q̄, si sit voluntaria, tenebit vendo actuale peccatū: aliꝰ quandiū
libere manet hec detentio priuatiua à priore volte non restituendi siue
detinendi: est verū voluntarium, etsi quōd de eā non cogitet, hinc .n. videtur
est voluntaria nam p̄manet ex vi prioris voluntis, q̄ dicit esse libera rursus
confirmata à simili. Quia q volte occidendi parat arma, conducit ingredi
ingredit viā, prandet aut cenat in hospitio est in actuali peccato et contu-
meo tenetur penitentiā etsi de eo non cogitet, vt recitat Sanctus Ant. ibi, et
ostendit 2ª 2ª q. 17ª arto 9º, qz licet ab illa volte desistente, et hec volūtas
reuocata cōm ista informat, et in fine manet vt in suo effectu, vnde ratio
vnius continuū actuale peccatū. Dicit. Hec sabere licet quando opus ex-
Ob. nis ordinatū ad aliquē finē pendit, istius vnius voluntis operatio: aliꝰ detine-
re alicuius non ordinate ad aliquem finē pendit, q̄ si Rdeo. Voluntas mala
non solū remotē p̄manere in ope q ad alium finē refert, sed et q ipse
malus est, nam q accidens adhuc ait alicui opi q ad malum finem ordinat,
dico .n. voluntas siue bona siue mala remotē p̄manere in ope ipsiusq; in
formam, q opus liberē ab illa pendit, et continuetur dependet, ita vt ly
potestate voluntis sit illud continuare vel omittere, vt patet in ope bono.
v. g. Si quis celebret, multū legit, multū cantat magis, multū
pedat multū genuflectit, orō pro actionē remotē vna actio religiosa, quā
christianā ab vna volte offerendi sacrificium pendit. Similiter in ope malo
v. g. si quis inuitus rapiat ppellā in villulā et ita relinquat, continuō
Ob. continuē peccat q̄ continuē manet. Dico, q̄ id q alteri vulnus inflixit con-
tinuē peccat q̄ continuē manet. Rdeo n. Cons q non p̄prie continuē
manet sed semel manet, et tam peccauit adhuc, qz actus manentis deno-
minans consequenter naturaliter manat à primo manente, ita vt non de-

possunt amplius a presenti ipsius volte vt sit vel non sit, sed solus a presentia
in quo consistit formal voluntas: quod si esset in ipsis potestate tollere malitias
praeteritas et voluere prouenire, et no fecerit, reserta continuo nocere,
presens volte, et sic continuo peccarent ipsis voluntarie consentiendo, quia
singuli momenti possent nocumentum tollere. Simile videmus in Tyrio q idolum
suspit, nisi iniquas legem sanxit, continuo n. peccat quamdiu illud idolum vel
eius manet assidue quidem ex ipsius libertate, nam ex parte sua tam diu adhuc
manet quamdiu est et debet nocumentum tollere, nec tollit tn: nec refert q
modo idolo et contigua lege lata ipse fuit amplius agat aut de novo mortat, qz illa
libera dependentia rei nocentis est instar nocue actionis continuate. Dicit ob.
hic singuli momenti peccat. Ratio, Verus est, non quidem modo peccato sed actu R
perdurando pecta prius, sicut pejus mala voluntas alicuius diuturnit p intervallum
ales effect duros pectus, q quo liberius durant, eo grauius est eorum pena:
similiter itaq detentio rei alienae toto tempore quo rodet restitui pt est una
continua actiuata q singuli momenti peccat, dup dupliciter p 1° ree motio:
ut libera detentionis, 2° ree maioris nocumenti q inde duo pendit, scil.
ne diu continuo crescat aio, vel nouo expiatio incurrat, per detentio fit continua
maior grauity pectus: q si nihil aliud incurrit quia q diu rapuit re
ita, solus expiatio priori modo, vt omne pectus et omne meritum augeat ex eo:
similia detentionis quamuis non consentat in libertate vel malitia intrinseca et
mali, sicut ostensus 1ª 2ae q. 73ª. Dicit. Si liber detentio est vna pectus continua ob.
actiuata, q loo et actu peccat diu dormit aut non cogitat via de re: q fieri non
pt, qz diu dormit non habet vsus libri arbitrij, et diu non cogitat non habet
actus volitos retinendi, in quo actu debet esse ipsa formalis malitia pecti. Ratio
dicitur loties actu peccare et diu dormit, non intendendo quies continuando R
sine nouas culpas vel vas augendo, sed requiendo vel perseuerando in priorem
pectis priorib, nam et ipsis somnus est q peccati multos voltes, ita vt penus sit
ipsis pectis, reatus, in q. Si quis dormiat vento loco vel modo vt fiat pastinato
actionis. Similiter in somno pt fieri detentio qndi, vt si quis comedat
vel bibat vt modi patiat pollutione: eodem modo in somno pt fieri continuatio
actus actualis, vt si quis cuiusdam alicuius diuturni constringat et ita rubit, nas
eo tempore continuenter mort. Similiter in proposito. Aduerte tamen differetia nota.
inter detentionem tempore somni, et tempore vigilie, nam detentio q fit tempore
somni non consistit voluntaria nisi ree voltis q somnus possit, videmus
enim quod mens vel mens pectis sue continuat loties diutius dormire et non detinere,
sua mens diu, nisi dor fuerit pulsus et sic publicus, aut forte potuerit pul:
neri, quia tota culpa tollit est ante somnum, in q detentio q fit tempore vigilie
consistit voluntaria respectu voltis presentis, q for ipso consistit esse actu presens q
non ita sit. Dispositis vt quando momento possit et debeat nocumentum tollere, et qo
debeat, vide for detentio quo diutius retinuit eo grauius pectis est, ita vt semp
augeat malitia accrescat: inde fame no sequit esse infinitas malitias in illo pecto
sicut patet in aliis mbis continuis. Ad confirmationem idem. Etsi dns non cogitat
non habet voltes expressas detinendi sed no instituendi, tn habet voltes implis:
ites sed interpretatiuas, sicut id q voluntarie omittit facere quod est et debet audire
consistit habere voltes omittendi ratio id nullo formali actu volit: ita for ipso
eo q voluntarie omittit tollere nocumentum q possiat consistit habere continuas
voltes detinendi. Itaq malitia est in illa voltes interpretatiua qua for detentio
consistit esse voluntaria: q voltas consistit esse quoties necesse, qz quoties non Corollio.
mento pt, et debet habere voltes restituendi et non habet. Ex hoc patet tot. illo
tempore qua rodet pt fieri restitutio non fieri nouus pectis moraliter loquendo
et illas voluntarias intentione sed continuari antiquum q primus et principio:
non erat inchoatus, nec illa detentio falsos virtualiter informauit a malo
voluntate q interpretatiue consistit actu manere, et quamuis alle intentiones la:
suit aliquoties voltes expressas toto eo tempore eam restituendi, non consistit
eo moraliter nouus pectis, nec plura pecta numero, nisi specie, sed unus
pectis grauis, qz detentio exterior non plures voltes sed vt expresse pendebat,
et informauit a malo voltes vt patet in ste quido q patiat se ad confessarii eminus.

Assertio 2ª.

Dico 2º. Eo tempore quo prudentes iudicio non est rationabile restituendi non peccat amplius detinendo, ita ut culpa mutata mutante tempore, sed haec particula tantum quidquando intercipit. Et, q. haec iudicio prudentis non tendit q eo tempore, q non peccat ille exercisse velit eo tempore restituere. Patet

Nota.

tum, si ille poterat quidvis occasione restituendi abbatis ivi, namq difficile tale longo tempore durabile res eodem modo, gratis peccaret antea non restituendo et voluntarie detinendo usq ad illud tempus, eodem modo detentio illius temporis peccatum est, non quidem ex se, q respectu voluntatis quidem sed in sua causa. q. respectu prioris voluntatis quae antea voluit detinere ad illud tempus. Vende patet in hoc exemplo peccatum detentionis quidquando continuatae et quidquando interruptae: continuata quidem quatenus illa detentio est voluntaria in sua causa: interrupta vero, q. non est amplius voluntaria effective habitualiter existens, unde malitia haec desinit manere: et hoc modo est ut

Assertio 3ª.

non respondeat de damnante si abbatis: peccatum vero detentionis in damnante quidem modo continuata, quidquando interrupta. Et si non praecedat difficultas restituendi sufficiens, haec eodem modo continuata peccatum neq exercitione neq culpa, sed eodem manente haec detinet alio modo, ita ut illa detentio nec in se nec in sua causa peccatum sit. v. g. Si quidam habeat se bene restituendi, et dum intervis in longinquis abeat quidam vis, vel ipse ex incepto raptus sit ab hostibus. Dico 3º. Hoc peccatum detentionis non aliquando et interrupte quotiescunque reperitur effectus restituendi primo opportunitate: q si ea oblata non restituat iterum incipit

Nota.

de novo peccatum actuale. Prior pars patet q eius detentio non manet amplius voluntaria, si enim posset restituere non detineret, q peccatum non continuatur confirmatur, q posset hoc quidem peccatum rumpere continuando effectum habitum quem habet apud se retineat donec eo modo potest restituere q sequitur est peccatum hoc peccatum interrumpi. Posterior pars patet, q haec detentio desinit esse mortalis et voluntaria. Adverte hoc peccatum posse dici interrumpi, q. hoc posito isto homine, ut si ponatur detinendi ut

Assertio 4.

sit constituendo prima opportunitate restituere, et hoc est peccatum interruptio. 2º hoc detentionis exterius quidem illa in se incipit non esse mortalis quidem mortalis verum non eodem est peccatum furti restitutio: et quidem si detinens non advertat se posse haec ad tempus licite detinere obitis difficultate restituendi peccatum vel paene ipsius non interrumpitur, q voluntarie res detinet existimando illam detentionem esse mortalem, quamvis non sit mortalis q eo tempore. Sicut etiam actio quidam q voluntarie particulariter esse iniqua est formaliter iniqua, licet mechanicaliter sit mortalis, eodem est no omittendo: si a. adverteret se haec non teneri, non continuando peccatum adhuc, q. illa voluntaria detentio neq q se est mortalis, neq est secundum ipsius conscientiam. Dico 4º. Quando quis vult vel aliquem quis detinebat antea iniuste duo, non peccat nisi peccatum sed continuat antea quidem, et mutate duo peccatum continuando. Ita est, q. non aliquem amplius detinere, et alii, et destruere mutatis rebus et speciei mortalis q quando haec ordine quidem commutant faciunt duo peccata continuata alia: Hic tres sunt duo advertenda. 1º si duo quae sit, transire ne sit

Notandum.

ne apud se detineat, non magis mutatur culpa usu quia iniuste detentio. v. g. si sit gemma, annulus, torques, vel aliquid simile q usu non fit deterior. Et si duo longe apud eum fuerit usus quia otiosa detentio usu vel alterata haec gemma magis ipso usu accrescunt, semper tamen intra eandem speciem, ut si sit vestis q. 2º advertendum est si vel apud se sit facta deterior et verisimile sit duos amplius eos non velle sed peccatum mutat, non erat peccatum eo illi, aut et destruere, q. hoc non fit amplius iniuste duo, eos eos sibi velit restitui, esset. Et peccatum non restituere eius peccatum res commode posset. q si haec commode non posset, neq est hoc haec peccatum esset. Et dicitur collegit 1º. Praeceptus restituendi obligare ad semper quando

Courtho. 1.§8

Courtho 2.

Dub. 4.
Assertio 1.
Assertio 2.

Assertio 3.

Assertio 4.

Courtho 1.

Corrtio 2ª.

esse dubt ab omni iniuria quàs alij. Dico 2º Probabile est esse sentia Barthol. Medina 1ª 2ª q. 88ª a. 4ª vbi existimat esse pctm mortale furi ab aliquo dctō Regalēs 1. 10 assēs, qz haec quantitas iuxta est apud boies honestae conditionis. Sotus tō lib. 5º q. 3ª ad 3m putat furtū dū Regalis non esse mortale pctm nisi fiat pauperi, vbi sentia naturae. q. qz sentia Sotj et aliorū grauitudas regat pretium Regalis pctm boies rōnis. Sentia tō Medinae est magis recepta, qz dicit furtū ep. ofanj vno die liberanti, quamuis dies liberatis amplius, et q in quibus tale in ybidas boies furi solet reputatiuo, vt dcm naturae. num. 17. huius. 10. Eades et quantitas sufficit ad vidēdū dictum et rōdem. Aliquis tamē, etsi probabile sit pctm tale esse mortiferū, tamē dicendū esse Nota. spia furtū sentia reputationis quamuis in furtū valida. De quo vide Conc. Trid. sess. 25ª cap. 3º Infero 3º. Cūs in dando pctō veniali Corrtio 3ª sapiendus aestimatio consultissimus est iudicio prudentis relinquendū q singulis consuli debeat notabilis quantitas, et qdes in dar pctō veniale gauis vbi est mediocris prudentia regia plerit Medinae sentia vt furtū mortiferū reputetur pctm 10 assium ob noēs allatas. Sentia vero Naiar. q. putat vq Regalis, imo dimidij, furtū esse mortiferū plerisq; vt videt Soto. Dico. Si furtū 10 assium demū est mortiferū, q si quis asportet 10 minj obolū non est mortiferū. Ratio. non posse haec quantitate matematicē statui sed ob rationē, sicut iustus vnus pctm q non consistit in indiuisibili termino: vtq rationis et perrare mortaliter q saltem dimidio esse non absit ab haec quantitate q.m. pauis distant nisi distare videntur. Dico 4º. Quamuis vel ipsa q. sumpta non sit notabilis pctm tamē si auferatur ei q inde grauis damnū esset ar- reptitij est pctm mortale quamuis non sit furtū mortiferū in specie furti. Corrtio 4. Prior pars, sc. esse pctm mortale pbatur qz grauis damnū proximi gatur, q est pctm mortale. v. g. si quis furtiue sumeret stipē, vnde sacer- dos posset operari, vel sacrificia sua orare, nec possent aliunde congrue stipem recipias auferat non aliquas paruū momenti quam tū ille magnus furtū et q quam maxime contristabit, vel diuā imperabit, vt ait Dom. solo furtū Altera pars, sc. non esse pctm mortiferū in specie furti, optime docet naiar. cap. 17 nū 22. et pbatur, qz nec q. scripta nō est notabilis pctm q non est malitia furti mortiferi. Vide septa q si inferre q. magnitudo esset furtū furoris reputatio, talis nō foret reputatio. Ratio. Quia Quaestio spectem explicabit lex pctm quatenus est mortale? Dico. si septa damnū v. g. liberi nescandi erit in specie damnificationis iniustae, vnde erit pctm talis mortale qz huius damni causa fur iniuste dedit. Si vero fur furtū tale solvere posset, erit pctm scandali plures ad eandē speciem furtū scribat se fore causa furto suo quamlibet exiguo. Et dic septa 1º Subiecta furtū q minimus intendens q lex grauiter ledere vel ad ius q. iuuare Corrtio 1ª. perrare mortaliter illo actu, non ex in specie furti, sed damni vel scan- dali. imo ad lex non regula intentio, sed sufficit vt furtū, vel saltē damnum furandi minima si posset, perrat mortaliter, non ex actu qui dicit furtum Corrtio 2ª. lex minimus, sed alio illi connexo: talis n. habet dicit actu, actus vnus absolutus quo dicit non lauo paruū furari, et lex voluit erit in opinio- ne pctm veniale dubitaret: Alterus conditionatus, sc. velles furtū minima si posset, et lex velleitas est pctm mortale, sed nō erit in actu exterius, vide talis fur non inuoluerit sentia reputationis latae in vol q rem notabilem essent furati.

Dubium 5º. An q minutis furtis tandē quantitatē notabilis pctm spi- Dub. 5º. ritus perrant mortaliter, et quomodo? Ratio et dico si furtū q furtū eius minima intendit dilatare, et complere notabilē pctm quantitatē furtū mortaliter illa inchoatione, et quoties furtū minutū ex crebi vi dicendi Assertio 1ª. est reū sentia dd. Prior pars pbatur qz intendit complere q. alioqui ni momenti iniuste duo. Dico. intendit complere a dicendo et nemini

ob.

habere notabile detrimentum, q̃ f. ob lor argtũ Angelũ, vt refert Cordũba,
fuisset non teneri ipsũ ad restitutionẽ, nec esse pctũ mortale. Sed dat sententia
ꝯ rectũ vũm, et facit mortaliter potestate dilapidandi re alienã, q̃ est Resp.
valde detrimentosa. 2ºJan. mod. Cordũba q. 10, putat non esse mortale pctũ Nota.
si ille fũs sit pauꝑ, nec habeat vnde restituat, sed possit aliter quãcũq;
q̃ modo sibi laborit. Cõtra sententia tenẽs possit, q̃ probabile esset dictũ si seruet
debĩ conditionẽ non fore notabiliter imũtab: aliãs nonnũq; salvũ fũtũ. Vide
dicta Nav. Assumpto, sc. Talem vũ portare mortifere. 1º q. militib fauore par. &
dan iniustam, inde est ar si vni fauoret magnã, q̃ ꝯb alios inuidiã habeat
vnus quod obiecti simul volati, fiãt .n. licet singulis non fiat notabilis
iniuria, tñ toti cõmunitati fit. v. g. quando q̃s iniquo ponderẽ vel mensurã
intendit passim ouẽ deripere: deinde q̃ singuli agricolã fundat ita sibi aliq̃d
rapi vt nõ aliqs sublatũ sentiãt fiat notabilis quãtitãs. Altera
pars est plana, q̃ singulae externa furta prudẽt ex attentione medii:
fura scelus illius exercitio, ita .n. parua furta cõfert vt postea ad magna
perueniat quãtitatẽ, vnde singulae actiones sunt exercitiones partiales illius
intentionis multa arripiendi: Dicunt tñ in singulis nõ esse mortale pctũ
mortiferũ sed continuari in ꝑplibus, ouẽ .n. istae arreptiones et detentiones
compleri tandem vna continua exercitio illius primae voluntatis: sed cõtra
multos, pctũ veniale in singulis, et simul continuata exercitio mortiferae
intentionis. Itaq; vna voluntaria arreptio est intrinsece pctũ veniale, deno-
minabunt tñ extrinsece est pctũ mortale, vnde fieri pt vt id q̃ sine furto Assertio 2ª.
non magni ponit quinquies vno vel furando eandẽ quãtitatẽ, sed peccaminq
si rectora sint parua. Dico 2º. Qui q̃ furta minima non intendit arripere
nisi notabile, tamẽ oblata occasione illa cõmittit, non peccat mortifere
antiqũ ꝑueniat ad notabilẽ quãtitatẽ, similiter tñ ad eas ꝑtingit mor:
aliter peccat nisi q̃ inaduertentia excusẽt. Prior pars patet: posterior ꝓbat
q̃ ius [illegible] incipit voluntarie detinere alienũ in notabili q̃ãtitate. Dubium.
Sed dubiũ est, vtrũ illud vltimum furtũ complens notabilẽ quãtitatẽ sit
pctũ mortale, v. g. illud furtũ quo quis arripit detinẽs aureos. Resp. Non R.
esse q̃ se nisi veniale, vt et dicunt nauar. Manu. 13. n. 17. Sed detentio
rei alienæ in notabili quãtitate q̃ tunc incipit esse est pctũ mortale.
v. g. arripit quod q̃ nouies furta nouies aureos, tandẽ nouies offert se deinq
furari et surripuit: voluit furari surripiendi solũ est venialis, q̃ nõ extendit
se ad quãtitatẽ notabilẽ. Dices. Hoc dicimus furtũ ius infert notabile dãnũ, ob.
q̃ pcat mortaliter q̃ illud. Resp. Rem ablatã minoꝝ ꝑtibus incipere esse nostr:
illius, ꝑtim, q̃ non infert lor damnũ q̃ 10. furtũ, sed q̃ lor est ꝓpe dominia R.
vltimus, quorum vltimus q̃q; solus est veniale: Admitto tñ hinc inferri per:
nõs mortiferũ, q̃ille, qui aduertat se modo habere quãtitatẽ notabilem
et non ꝓponat restituere nõ tenẽ posse, hanc saltem implicite et interpre:
tatiue habet voluit detinendi alienũ quãtitatẽ notabilẽ: peccat q̃ mor:
tifere, non quidem volit arripiendi denarios asses, sed illũ quia voluit explicite
vel implicite retinere alienũ notabilis ꝑtis: si tñ non aduerterit se habere
quãtitatẽ notabilẽ non peccaret mortifere, tñ si aduerteret q̃des sed non
haberet rõnabilẽ restituendi, ꝓponendo ꝓximã opportunitate restituere. Ro est
et habẽs non arripit alienũ quãtitate notabili, nec et habet voluit dett:
tenẽdi alienũ in tali quãtitate, licite .n. et absq; nolle restituere priores
nummos, et arreptio denarii, et arreptio non est ꝑtim mortiferũ sed solũ veniale, ob.
q̃ non peccat nisi venialiter. Dices. Quod si post quãtitatẽ notabilem q̃
minima furta sublata addat alia furta ꝑua, cõmittere mortifera? Resp. Non &
obstat q̃ se mortifera, sed mortifera erat voluit retinendi illa res alios, quod
ꝑtim sensus confert q̃ erit amplius semq; retinebit: Si tñ nõ est rõnabile restitui:
nisi priora, nec illa voluit mortifera erit, modo remiserit grauitas restitu:
di primã opportunitate. Sed hinc quando illa parua furta redig ad quãti:
tatẽ notabilẽ arrogarint committit ꝑtim mortiferũ tribus modis ꝓdictis.
Ex dictis ꝓbat fieri posse vt q̃s referit solus furta venialia, vt tñ sibi ꝑtim Corollio

mortali teneatr ad restitutionē, q̄ volle retinere illā q̄ntitatē q̄ fuit de
mente partis esset peccū mortiferū. Et Nauar. limitat ad ea furta q̄ de
suo rōnabile non magnū tempus intervallū: sīc. q̄ si ex parvis furtis
vel frāis amoris scripsisset non de industria q̄ntitatē notabilē, nec
mente res sub mortali restituēdi, q̄dāmodo teneatr si eas simul accepisset.
vel si de industria id fecisset, vt dicit idem. Et rō est, q̄ domini non
aegrē ferunt sibi in aliquā longo intervallo et rationabiles minima et
tabiles q̄ntitatē, q̄m eandem q̄ntitatē simul, vel q̄ parvis de industria
unde merito debet assignari maior q̄ntitas q̄ sit furta sub mortali obli
get ad restitutionē, q̄am rōnabiles de simul, vel q̄ industrias ablatis
si peccat mortaliter ita q̄ asserat 10 simul, vel q̄ partes de industria et
ad restitutionē, reperit vt minimū 15 aut 16, aut vt 20 vt q̄dā sūmor
tali peccato teneatr restituere accepta q̄ multa furta furtiva peccata
longi intervallū sint facta. Rō q̄m q̄m debet Nauar. non est simil
ex quinq̄ sequentib⁹ minimis peccatis retentione sic ablatorū etsi essent
dorū furta; sīc. n. accepta Nauar. minus peccat q̄ retinet q̄m q̄ rapit rei
nō partes, sed rapiendo illa parua non peccat ampliꝰ q̄m venialiter, q̄ rep
retinendo: Etsi. n. q̄s minus peccet retinendo q̄m rapiendo, rationes q̄m
sic non sunt paria: actus retentio comparata ad q̄ntitatē notabilē, sepe
ad vnū obolum, vnde et esse mortifera: sed accepciones singule comparate
ad rem non notabiliter, et ideo nō sunt nisi venialeꝰ. Ther. q̄ rō Nauari ad
hoc inducit vt ostendat regi maiorē q̄ntitatē ad peccatū mortale posse retine
tione q̄m accipere. Huic adde et maiorē q̄ntitatē regi q̄do a diuersis
furatis q̄s minuta, modo id fiat animo peruenīendi ad ingentē summā fur
Nota. 1° et rei consentaneū est vt et maior sit q̄da in priori casu, q̄ minor vt
esse minutia sic accepta detinere, nam diuersi illi minus sunt quibus q̄s
potest ab vno sibi ablatis esset, nec curant tales vnus minutarū ita resti
tuendi restitutionē: Deinde maior regula q̄ntitat in furto filiorū
à familiis q̄am familiorū à dño, et in furto familiarū q̄m vxoris
rū. Hic tamē notandū, furta seruientum et famulorum q̄ rōnabi
Nota 2°. à familiis et ancillis etsi singula q̄uiniant ad notabile peccatū mor
tiferū, q̄ndo fiunt eo vt ipsum ea consumant, quia
sunt ordinaria, q̄ non solent diligenter custodiri. De q̄o vide Nauar. cap.
cūm. 138. Rō est q̄ Dñi non sunt adeo curiosi vt suos accipiantes, vnde non
diligenter ista custodiunt, et scientes id passim fieri nec impediunt, et si
rogantur forte non curarent, vnde potissimum dispiciunt modus accipiendi.
vbi notanda est singularis doctrina q̄ Nauar. S. Adrian. et Caiet. non
Nota singularis doctrinæ Nauarri. esse mortale furtum accipere aliqd exiguū alicui cū non displiceat accep
tio si nec ab eo petatur ad talē finē ob q̄m accipit, q̄am ad
aegrē ferat tali modo accipi et ideo sit furtum veniale: Rō est q̄ dñs
non cupit curare se illa vt hīs seruatis ad tales vsus, q̄amuis displi
ceat ei vt sine cura venia asseratur, vnde accepcio et retentio seruo
substitis non fiat inuito dño, sed modo dictorat, q̄ eō sufficit ad peccatū
mortale: Secus est in religioso q̄a est vsurpatio dominij. Dices, ad tales
vsus, q̄ sic eō dispiceat vt ad talē finē vtatur, v. g. in cibos
in laudos q̄ erit verus furtus q̄a non dubit quin esse hīs si tali modo
eā debeā vti, et ideo accepcio secundū suā substantiā mortalis fieri dño
inuito, id. n. magnē cū vsū ad quem accepta secundum est.
Dub. 6°. Dubitatur 6°. Quando plures vni q̄ minuta furta grauia damnum in
ferunt, v. g. in vinea vtendo singuli pomum, dantur in
tentionē? Respo et dico 1°. Si id fiat rei consilio peccant mortaliter, et de
Assertio 1ª. nemo ad restitutionē in solidum iuxta multorum sententiam de qua infra. Dico 2°.
Si rapiendo fiat ita vt alter alteri non sit causa non teneatr in solidum sed
Assertio 2ª. vt summum q̄lib⁹ de sua parte ablati. Dico 3°. Si rei aduertant vnus quis
Assertio 3ª. ablatus iri videat mortaliter peccare et teneri ad restitutionē sibi peccati
ita docet Caiet. Rbi 1° Variar. resti. c. 3°. nūm. 12°. et Medina 1. 1° Et rō est

nisi adiectat magnū damnū inferri ꝑ[ar]tibꝰ ꝙ mercis fraus, et ipse mitto. ning et ſimiliꝫ regulis magno dāno. et rationabile aſſiſtū ſuſtinendū.

Nota. Iuberius ꝙ non ꝓ minoꝝ habile, et ſuſtinebat Dom. Soto in 4ᵒ diſt 22ª q. 1ª ar. 2ª; et hoc erat multi arbitrabant qz ſingulꝰ diſcernit parum damnū, et nemo eſt cauſa fraudis alterius, vt ſuppondimꝰ, ſ. qz vel ꝙ alij fiunt ꝑtes non aggrauate. Sicut ſi ſcias multos mutuari aſſe ſibi in pluribus non ꝓ eo ꝙ ꝑtialiter ſi in re parua et aſſe ſtare: nec obſtat ꝙ habet magno damno qz ſolus in parua ꝑte recipit, et ꝑter ipſig intentionē ꝙ illectus aliꝫ incipit et notabile damnū conſtituat: vnde nō eſt verū ꝙ conſtituat in toto damno, qz diſplicet illi ꝙ magnū damnū inferatur. Dico, eſt cauſa nō damni q aliꝫ nō fuiſſet notabile ſit notabile, v. g. ſi alij abſtinerent ꝑtibꝰ ꝙ ſuſtinent, et ſi poſtea ſuperuenerit aſſiſtū damnū. Dico ꝑter ipſig intentionē: qz n. ipſig fraus ſit ꝓplitiuꝰ damni notabilis in eſt de ratione nī actꝰ, ſed qz nō accipit mente ꝓpria ruīs aliꝫ quid ꝑtibꝰ q alij intulerunt, ſimꝫ ꝙ fuit totū completū de mercibꝰ ꝓ ac= quod eſt fuit vitatū, for. n. ꝙ dicunt ꝙ ex eo ꝙ accidat eam aliꝫ nouos ꝑti= bus adiungi. Confirmatur, qz aliꝫ ſi quis ſimꝫ aliꝰ abſtulſſe 8 vel 9, ipſe poſtea aſſimꝫ decē vel duo in infinitū magis ꝓtraxit quā ipſe abſtuliſſet 8 vel 9. ꝙ ſane nō abſurdum.

Dubium 7ᵘᵐ. Vtrū ꝙs poſſit occulte vendere rem ſuā ꝙ ſit aliꝫ, vel ꝙ illiꝫ ipſi eſt debita? Dico et dico 1º. Si rem ſuā ꝙ aliꝫ iuſto titulo eſtat v. g. ꝓ pignore locationē, commodati, occulte nemini, poſſit ꝑtē ſuā, et huiuſmodi reſtitutionē. Eſt contra DD. et nō eſt, qz inique ſpoliat alterū ſuo iure ꝙ ille non iuſte habebat, ꝙ ꝛndo ſi magni ſit incommodi neceſſario reſtituendū eſt, ſic ꝙ intelligit ſi ꝓbabile erit te rem ſuā iure alterius fruto commode nemini: Dico 2º. Si iuſto titulo apud alios ſint, vel aliā tibi debita, nō poſſunt in reſtitutione ſuā occulte compenſare, poſſunt ꝙ tuſi certe conditionē adſint. Dico ꝑter ꝓbat qz multa ſit inequalitas, neq; alter iuſta rōe eſt inuitis illis ar= gationibꝰ, huiuſmodi ꝙ hinc nemere alterū ſi commode poſſet, niſi tibi debeat, vel ꝓ mittere debitū et nō ſentiat ſe amplius obligari, dicūda. n. eſt tibi ſatisfaciat, 2da Dom. Soto lib. 3º q. 3ª. a. 3º. Caiet. q. 66ª. a. 3º. ad 3ᵐ. et alij. Altera ꝑs, q ꝓbat, eſt et communis DD. et nō eſt qz ſit iniuria ꝓbonum ꝓhibiti, ad ſor conſtituta eſt vt ſingulis ius ſuū tribuat, vt multi D. Thom. artō 5º ad 3ᵐ. Dico 3º. Si tamē ꝙdā conditiones adſint licite poſſit rem ſuā vel tibi debitā in ſe ipſa in reſtitutionē occulte compenſare: Ex. a. qz communi DD. ſententia ſentiunt, 1º, vt ne= altera pars ſit rem ſuā eſſe, vel tibi qz ſpectare debere: ſi n. id eſſet dubium nō poſſet eo ipſo arripere, nā in dubio melior eſt conditio poſſidentis. Item ſi nō eſſet de= bita qz ſpectare, ſed ſolum qz gratitudine. 2º vt via iuris non poſſit eam recipere, aut ob defectū ꝓbationū, vel ob ꝓtia aduerſarij ſui debitoris, vel ob magnā expenſam vel ob tardiorē euictū. 3ᵗᵒ vt ꝓbabile ſit ſi rem ſuā petat, euictū effectum, vel ſi amittat vigeat, amicitias violaturus. 4º. Vt non accipiat rem alienā apud debitorē depoſitā ſed ſuā vel tibi debitorē ſuā recipiendo. Item debitorē ſuum debet qz bonis debitoris, ꝙ in eius ſunt dominio. Hinc ſit vt id ꝙ fraude vel mendacio nōte alterius aliqd à ſuo debitore obtinuit à quo via iuris aliter obtinere ꝓ non poterat, poſſit id retinere in ꝓpriam ſatiſfactionē antequā domus huius illud acceptauit; qz etſi inſtituta, eo ꝙ iniuria facta, nec debitori, vt patet, ꝙ et illi rei debitor non illam domum voluerat, ꝙ ille nouus dominus accepit, ſed nō eſſet in dominio debitoris erat, vnde creditor qz eā ſibi ſpectare poterat vbum in ſor iure 2do. Denig; rationem eſt vt abſit ꝓximi ſcandali vel in= iuriam ne tangeret ſua ſubditis et ꝓximis. Hac conditiones ſi eſſent licite poſſet rem ſuā debitā occulte qz bonis alterius vendere. Quidā addunt, ne compenſatio fiat in depoſito: 2da. n. expreſſe ſtatuit Greg. 9ᵐ Capit. Rom. fidel de depoſito: Sed forte ſor locis habet in foro exteriori, in quo cogitur reddere ob ꝓximi= tatem ꝓdiue, vt ibi conſuetum. Petrus. Vtrū aliquando liceat vim ꝓpulſare debi= tori ſi aliter negotium ſolutionē obtinere? Dom. Soto quitat id licere quādo Reſpub. iam ita eſt ꝓſtituta vt nemo ius ſuū obtinere valeat, modo ꝙ ſine armis et moderate fiat. Sed Verius eſt diſtinctione. Si nō ſua eſſet ſed apud alterū

Nota.

Obiectio.

Ob.

Reſpon.

Dub. 7ᵐ

Aſſertio 1ª

Aſſertio 2ª.

Aſſertio 3ª.

Nota

Quæſtio

in sua specie, v. g. Equile, vestib, torquet, et non possit eis aliter uniri
ob reuerent. ybarbationis, nisi ut ibi impossibile posse se dare ingredi etiam ad
finem, et si ille debit impedire posse se et accipere hiericulos. n. sub uniqua
rem thing: neq; hoc ex dicta aggressio. sed defensio: si th non existat, sed ille
tantum sit debitor thg non potest hoc modo illas vendicare qz hoc ad dnm rei
illig sed ipse, unde habet ius hbi insistendi si eam vi auferre, intuenti ut
seruo aggressor, non ille, qz ipse non detinet non thm sed hoc inuadit non ipse
Et dicit Seth 1°. Si frater exercitatio in eob q aliqd seruiendum,
Quando Quod qm compensatione accepit, etsi alia via uniqua petendi
est contra medium q. 11ª. nisi in casu thg. 1° quando debitor erat depau-
2° quando stabiliter alia specialitate gnalis est, nam respectu illig exercitat
fructu. 3° Si non aliam accept q non erat debitor, ethia hoc casu non
illa exercitatione. Ro est qz ethi prouidit sic accipiendo, non th peccat mi-
nendo, qz solus peccauit in modo accipiendi, unde et non tenet ad restitut,
ner iudex intendit tale rogare ad restitutionem, sed in casu detentores et qui-
cum intenderet, nisi th esset qz alter restituere non tenet q unde exercit
ratio esset ineffectus, quamuis. n. peccauerit et mortaliter, th illud peccatum
spirit, unde pp illud exercitari negt, ulterius. a. detinendo non peccat. Nec
Ob. non modus posset imponere pene restitutionem ob pdm spiritu. Nec
Rx Negando eius id posse qz iudex non est aliquem punire pena peccati nisi
prius requisite ad iuste pene et considerate. Seth 2°. Si id q iuste accipit
rogarth a iudice cum scirent qd accipiant, posse eis negare se scire, et no
Contra 2ª. iuramento eis restitutionem th mentali, qz sr. non sat eam ita accepta ut
iudex intendit, sr. iuriste. Si th non uelle accipere eo q via iuris pene pe-
teretur accipere, quamdiu autem iuste detineat, interrogatus tenet iudicio
tenebit fateri, qz iudex tunc habet ius interrogandi sicut de alijs criminib
Et si no seruandis ordinem, iudex rogare potest ut rationem dicta. vide Nauar.
cap. 17° num. 184. et seq. Seth 3°. Famulus et ancilla non posse sibi re-
Contra 3ª. tinere eo quod dominus quando quando stipendia sua esse
iusto minora, nisi minora iudicio prudentis ita sit, ut eo solus lege gratitudinis
sed et iustitie quid debeat: Et pt fieri dispositio. 1° si dominus sol pauci
Nota. stipendio, th ea intentione ut dns sancto obligaretur pcepto esset suppletiue
festis, et hanc intentionem famuli dns sibi aduertat: tunc. n. ex iustitia
dns tenet suppletre, qz tunc sol in pacto continet. 2°. Si famulus pressa
necessitate exigua conuenit qz dns nolit amplius dare, tunc et debet ei dns
ipsis stipendijs suppletre. Ro est qz ipse inuitus sua opera tanto exiguo tempore
et arbitrio prudentis pluris valebat, sicut si quis necessitate pressus pauci
vendat rem alicui magni pretij. Hoc th intelligo, si dns talis famulus ege-
bat, si. n. non egebat sed solus ad petrat aliquid eis admitti, meretur et mise
ricordiam. n. vltionem, ut dici solet, relaxat.
Dub. 8ª Dubium 8ª. Vtrum si rel. festo sibi debita petat sibi teneat ad eius restitutionem
Rx Ro 1°. Si rel festo, regina, vel alia iniqua exemptione parta, et exercitat
usufructuing id q sic sibi debit teneat ordinarie ad restitutionem pecti. Est communis
Dr. Nau. q. 62. n. 61. Corduer. de Regul. festis. p. 2ª. d. 8°. et probatur, Ro est
qz q eas iuste accipit non solus obligatur rei accepte, sed et rei iuste
accipiendi, q etsi casu petat teneat ad faciendum damnum, qz rei. iuste pe-
rentiendi semper dicit esse in mora, quo fit ut eis casu dicit sibi ex iniusta
non forte apud Deum non fuisset petita: thop et alias accidentaliter est causa
damni, saltem sine qua non: Si th ignorasset mora, ut loquendo, nec esset
rei. Deus, et dns nolisset eis adhuc accipere, sed ei custodiendas reliquisset, non
teneret ex casu fortuito, qz non est amplius in mora, teneb th ex culpa sua
interuenit sicut depositarius, ut infra dicta. Dixi (ordinarie) qz magna ex-
tentio est, utrum hic aut iniquis detentor teneat ad restitutionem si non apud
ipsos petat quando. ratio erat apud Deum petita. v. g. possibilis. visus et dic
Quæstio. alterius q intra breue tempus iuramento vel inuersione possibili petitus erunt apud
Deum: iuramentis fingens quod hic vel inuitando erat exercitus. Salutat in
4ª dist. 15ª q. 2ª. a. 1°. Concl. 5ª tenet et in eos casu teneri iniquis detentores
rei iniuste.

Assertio 2ª

Quæstio

Assertio 3ª

ob

R.

ob.

R.

ram restituere, sed hinc solus quando gl̃abile est non ꝑtinet, hinc n. tuch
re rasu forbido et pinde ardig quam depositario, qr rel in eo statu remanet:
rata restitu dno milliq valoris, ar pinde damnus ꝑ fur inferet eam depositi:
endo vel malic̃ resistendo non restitu dno alioq̃ momenti. Dicit. ther
ipso quo est apud furē q̃ ꝑt ratione ne ꝑeat, nil dno inde pt esse maioris
Ob estimationis, qz hinc eam dno restituere. Rdeo. Quando ei restituo non est
R̃ commissa vt non seruet me apud dnm̃ ꝑeat non hinc rō iustitia ex
restituere, sed solus rō charitate, sicut ad charitate tuch ipsum adiuuare a
domo ꝓximi q rasu alibi aruenis ctis inde si nō restituat nō tenebit ad
restitutionē: q si non tenet non restituat sed et rē ꝓximi, inuidis q̃dam
Assertio 4ª aliquis facit dno nis ad id auctoritate, non habeat, sed non tenet ad restitutionē
restitutionē qz rē nō retinet causa alioq̃ nocēdi damnū q dns aliat nō accep-
set. Dico 4º Si non ꝑeat extra aliud hinc q̃ apud dnm̃ ꝑfecit, sed
postea, quo nō ꝑfecit, tenebit ad restitutionē. v. g. furatus ad vsum,
equus e domo Petri q paulo post rasu confugiendo nis omni suppellectili,
et ita et nos illa ꝑfecimus usi apud se sentabat fuisset: si postea quam
aut rasu seruipiam restituimus hinc. Rō est qz quando rē in se habet
est dni obligatq̃ habet et ad eam ꝑtinet habet, et nemo extra illud retinet
sentiat inuipit ei minus valere, q̃ etsi rasu ꝑeat fur tenet nis solidū
in mora restituendi, nam si restituisset quando debebat, dns eas salutem
ꝑfecit nec apud eos ꝑfecit. Idem dicendū de rebus q̃ ex naufragio rapi-
untur, iam n. incipiunt dno valere. Sed erat ante naufragiū nō iam se
postea speraret. Similiter si pretium rei habet apud furē, aut fadly sit ulti-
plicior tenebit, qz pretium seruidit in bonis rei, non q̃dem ita vt dno sol-
ligaty obligatione valis, sed ꝑsonali, nemo n. habet nisi debitorem ex rebus alie-
nis nos nisi radices.
Dub. 9ª Dubium 9º: Vtrū fur, et iniqꝰ detentor rei alienę teneatur nisi resti-
tutionē facere inꝑta optimis statis et summa estimatione q̃n tempore
detentionis habuit. Quidam existimant restitutionē rei aut pretij semp facē
dum inꝑta optimis statis quem alteris habuit. v. g. furatus ad modicū fa-
mentū q furē valebat sexty aureos, sed integras restitutionē facere tenet
ad quinq̃, decimū septimi nisi distinxit ad trel, dicunt se teneri ad quinq̃
16 Ianuar. c. 17º num. 28º et Gabriel. dist. 15ª q. 2ª a. 3º dub. 1º rō est q̃
q̃cquid incrementi accessit est dni, et hinc aliud hinc dno teneatur restituere
obligatione non ex liberalty, non n. ꝑ solutionē, nec ꝑ remissionē nec ꝑ do-
nationē, q̃ f. sed oppositū est dist. nis Johan. sup. Cod. de restit. q. 6ª. Et con-
ad Reg. gentes ꝑ. 2ª ꝑ. 6º num. 2º. Vnde dico 1º Si rē effecta sit melior
Assertio 1ª opa furis et adhuc extet, tota domino reddenda est, et nis illo incremento.
rō est, qz rel semꝑ manet in dominio ꝓrio dni, vnde ad quodlibet ꝓfectū
vicio incrementi et status melior: vt si substantia equi aut bouis vnius an
morbidus q postea pinguescat vel mitis: nec refert q apud dnm̃ in fa
Ꝓmotiuū. esset effecta melior vel ꝑfecta, qz per ipsa quo adhuc extat dno extat, vtpo
rei acceptio et extantis fur tenet restituere. Hinc sequ. Si fur non reddat
v. g. 10 aureos, eo n. tempore quo eorum tanti estimabat quam dns notat
deinde vsq̃ quinq̃, qz nō expendasset aliud hinc rationabiliter, consequitur q̃ tan
Conclio. tenet ad 10. Rō est qz fur ꝑfecit in bonis rei tantundē valentis, q̃ tan
debent quandiu extant vel in se vel in equiualenti. s. in eo quod fur est
fadly ditior: et si ita non extent illa 10, nec ipse fadly sit ditior, nō tenebit
nisi ad 5. qz nō tenebat ad amplius vbi iniusta acceptionis nis ꝓly domi
non cubiculat, neq̃ et vbi rei acceptę nis nō amplius extat vt supponitur.
Ob. Dices, plus damni intulit quinq̃ quinq̃ auferendo non q̃dem nunc, asserendo sed
pretium consumendo q tenebat integrū reddere. Rdeo pretium non erat
S̃ solus habebat nisi illud quandiu extabat in se vel in equiualenti, vnde fur
pretium consumendo non intulit damnū contra iustitia q̃ prius loquendo, sed mali
minuit antiquus q estimata 5 non 10. Dices. Consumendo quinq̃ ꝓmus
Ob. fures q habebat ad 10, et solus relinqt vel ad 5. q damnū infert contra iustitia
Rdeo n. C. qz dns ad 10 solus erat conditionaty si n. extarent, vel aliud ꝑfecissent
S̃ ditior. Notandus ts et Conar. num. 3º. Expensa esse deducendas saltē in fo

Nota.

Assertio 2ª.

Assertio 3ª.

Assertio 4ª

Assertio 5ª.

Assertio 6ª.

Dub. 10.
Nota.

Propositio.

Prop. 1ª.

Possessor malæ fidei teneth restituere non solùm rem alienam sed et ômē fructy
ex eâ ꝓcreatos, sr. q̃ sunt fructy rei, non a. unde ẽt industria. Rō est qz fructy
rei lor ipso quo à re dissentit redeunt in dominiū dñi ipsius rei, g̃ no incumbat
reddendi quãs reb ipse: Addendū ẽt sunt expensa quãs ipse dñs fecere debu-
isset ad colendos fructy colligendos, vt si fuit agnus nolunt, si equus frenandus
alùd q̃ non solùm intelligi de impensis necessarijs sed et de utilibus q̃by res
effecta est melior et fructuosior. Zh de opa et labore, nō solùm rem ductus, sed
et quidem ipse fuit q̃ se ꝓstituit, cuius in æstimatione deducere ꝑt si dñs simi-
liter reddere debuisset et non retinere sine impensis ꝓstituēdi fructus. Dicit.
Ob. Si expensæ possunt deduci, id fit rōe damni q̃ iniqꝰ detentor retinere cogitur
alij dñs non teneth aliud datum retinere, sed potius obligatus ꝓ expensis
fierent. Rdeo. Non fit rōe damni fieri expensæ deducendæ, sed qz rem di-
tiorē sibi stipulē vel labore meliorē reddidit ꝓ dñs sine simili stipulē fe-
cisset. De impensis a. q̃ solùs ad voluptate et ornamentū ꝓtinent, distinguē
dus est: Si n. dñs aliud ornamentū retinere velit, debet deduci: si nolit re-
tinere non teneth eas deducere, tunc ẽt potest iniqꝰ possessor aliud auferre.
X vt si horologiū affixit aedibꝰ, si sunt ꝓdituræ. Si negetur auferri, nō videtur
bonorū virorū transigenda est. Dicit, Qui sunt fructy rei, non q. unde
cunq; industria, qz fructy undecunq; industria non sunt restituendi, vt si aliquis pro-
uia sua negotiaty non tenetur libros dare sed tantūdo summas exactas, et ꝓpter
damnū emergens et lucrū cessans, si q̃ intercesserit rōe carentiæ pecuniæ. Si-
militer si quis alienos fructus vendidit, sufficit restituere fructus eiusdē
precij si dñs non erat vendituꝰ, aut in eo loco vbi pluris valebat debitus
v. g. Si quis fructus vel pannos libros deferat in hispanias vbi pluris va-
let, et dñs erat ibi vendituꝰ vbi minoris valet, sufficit restituere portiõ quæ
sic vendituꝰ erat, qz lucrum illud est fructy industria, non fructuum: quod etiã
incipit pluris valere ex sola translatione in aliam prouinciã, tunc illud acq̃
situm non teneth fructy industriæ, sicut est quod in eodem loco incipit pluris
æstimari. Et hac ꝓpositione soluit, Eius q̃ fructus est torquere arborem, et
Contrio. 1ª. aliquotiens portio eloratæ, teneri non solùs ad restitutionē torquendi, sed et pretij
locationis quamdiu dñs eius carere non potuerunt. Et est contra Nauarr. c. 17.
num. 25. Rō est qz illud lucrum nō est fructy industriæ sed potius locationis
sed vbi q̃ vbi est fructy rei, ar prīde quod utilitas est dominicæ eidem dicen-
de equũ seruandi et eloratis, quamdiu dñs eloratæ nō consentiunt. Nauarr.
Nota. tñ contra locũ habet quando dñs est vir diues q̃ non putaretur velle tale pre-
tium. Septa 2ª. Eius q̃ agnus steriles sibi oppignorantes, quos dñs nō redimit
Corollio 2ª volt, exoluit, et aliquod inde fructy ꝓcreat teneri ad eius illorum fructuũ
restitutionē. Contrā Soto lib. 6º de iust. q. 1ª. a. 2º. vt vide Nauar. c. 17º. Num.
216. Dico 2º. Non solùs fructy ꝓcreati sed et non ꝓcreati, quod ẽt dñs sua
ꝓp. 2ª. singulari diligentia ꝓcurasset tuncb seruire. Rō est qz ipse sua detentione im-
pedit quo est causa illis liberi recessus. Vbi aduerte 1º. Inde esse dñs illi fruc-
Nota. 1º tus ꝓcreandi fuissent et recepta ipsa mediante industria dñi, v. g. et
agro mediante diligentissima cura, an et undi industria, vt et ꝓcurātes ne-
gotiationib et contractib: teneth n. malæ fidei possessor ad reprendendos de
lucrum cessans et damnum emergens q̃ dñs rei iniquæ detentionis patitur, ita
etiã tales tenebit industria causa. Aduerte 2º. Si fuit rem meliorē fecerit, et
Nota 2º. qua postea sua negligentia deperdat fructy ꝓcreati, et si dñs illam valuisset
illo incremento longè plus ꝓcurasset, tunc apud ipsos reb illud augmentū non
acquisitum fuisset, tunc fer non tenebit de fructibus quos dñs ꝓcurasset, vt dicit
Couar. lib. 2º var. resol. c. 8º. num. 4º. Rō est qz in eo non incubit dño damnū
tunc si reb apud quos mansisset non laborasset illud augmentū, ar prīde ac
dñs ꝓcurasset illis fructus: Sed forte contrarium est verius, qz illud incremen-
tum ipso quod est dñi iniquè à fure detinetur, et quia detentione lucrum dñi ꝓcurat.
Dico 3º Tenebit et restituere fructy quos ipse singulari sua industria et re ꝓcreat
Prop. 3ª. deductis ẽt expensis, quamdiu dñs eos ꝓcreare nō posset: loquor a. de fructi-
bus rei. Ẽt qz eos fructy rei lor ipso quo existunt redeant in dominiū rei cuius
est ipse rei, vt patet ꝓbat. de rer. divis. §. Item et diuby seqq. vbi dicit. Item
q̃ terra voluerunt, et fructus q̃ nata sunt solo redire, q̃ si fructy creati
vel iniquꝰ detentor illos sit factus completior, dñs restituendi tenetur, sed differtur

est, vbi sic non exhonet fructy, nec illud sic factu est completior, vñ q restitu-
tenet ad restituendū? Quæstio
sunt res sorij sint restituendi, quando dñs vel non fuisset propinq? Quæ-
dam non exhet, neq; rōe iniquæ acceptionis, q iniqua acceptio rei alienæ non
obligat ad restitutionē nisi quatenus est illatiua damni effectiue: alq dic nō sufficit
damni secundū estimationē morale, q etsi res alterius non accepisset nec de-
fuisset, dñs non fuisset completior, potuisset n. rē illi fructuā fuisse in futuro.
2° q quando dñs non erat propinq, sed industria alterius factus est ut
vel fructificaret, asserbendus vñ industriæ non rei. Hanc tenet Couar. ad Reg.
Rubricā 3ª p. 2ª §. 6° nūs. 9°. et Johan. Medic. q. 6ª de restitut. et Sylvester verbo
Restitutio 3ª. num. 9°. Hæc sententia est probabilis, et in ea posset et debet
q quidam. docet de exoratione torquēti aut equū furtiuū q à duo locari non
debet, et Sylvestro: Contraria tamē vñ verior, q fructy dor ipsequo
tenet quamdocunq; prouenit sicut caseus sicut spontē domino reddant, vt patet
ex dictis, q statim debent duo restituī rēs sunt in specie debiti, q vox sonat:
nec est duo verbi damnū inferre, est n. rem minuere rem ipsam q si eo tempore
illa fuisset apud dominum non fuisset, q si fur hanc illam nō restituat est a-
nima, ac proinde etsi furtiuo pcat ipse imputabile, et tenebit ad restitutionem.
& pcat furtiuo vel culpa furis antequā reddi possit restituī non tenebit, qa
non mutata fuisse in mora. Hinc patet solutio rōis primi alterius sententiæ, etc. n. Solutio rōis primi sententiæ.
non mutata intulisse damnū iniquā detentionem rei q apud dñs fuisset infuturo,
hoc, intulit & dānū non restituendo debito tempore fructy creatus q ipse erat
domini: Sed est quando vox si reddita fuisset apud dñs erat futura. Ad 2ª
dico, non esse fructy mutā industriæ, sed ipsius rei presupposita industria. Si q
quis velit sententiæ Couar. defendere, potest dicere rēs nihile intelligendo esse
fructy q potest et quandiu potest in se vel in æquivalenti: Quod a. nullo
modo potest ratione naturali postulare vt mihi q illud restituatur, vñ q dñs
vel damni in re familiari accepit res mihi sit ei detractus quo alioq
non recuperasset si fur illas industrias non adhibuisset, et sane vox nonnihil insu-
mit exigere ab iniquo detentore fructy consumptū quod dñs nullo modo ex
sua re posset si res apud ipsos remansisset, satis n. esse vox si res ei in eo
statu reddatur quo apud eius fuisset.

Capit Secundum,

De alijs quibuslam modis generaliby damni inferendi, et restitutione necessaria.

Dubium 1m. Quæ culpa regrata vt teneatur ad damni illati restitutionem Dub. 1m.
quando non intervenit contractus? Rndeo, Regi culpa lata vel dolus. l. vt vel
ad damnū inferre. v. g. combiberere domū, segetes & vel arbores notabile Rx
negligentia adhibendo in cauendo ne ex hac actione grauiora damnum evē-
niant, vt patet ex dictis ff. de Homicidio.
Dubium 2m. Quæ culpa regrata vt teneatur ad damni reparationem si res hæc Dub. 2m.
culpa fiat quando intervenit contractus rōdati, locationis, depositi vel gregarij?
Nam. Soto lib. 4° de iust. q. 1ª. a. 2° existimat regi culpam mortalē, ita vt si ea
si res rōdata vel locata est negligenter eas custodiat, et ipsa eius negli-
gentia fiat non teneatur ad restitutionē nisi negligentia fuerit tanta vt sit
culpa lata. Verū contraria sententia est communis. Rndeo et dico 1° Si res apud rōd. Assertio 1ª.
alterius, vel commodatore fiat furtiuo, ipse ad nullam teneat restitutionem
ff. alter exercisse sit conductus. Ita Salycetus Capit. Veniens, De Commodato.
et p res q̄s duo sic gerat, et nulla intervenit culpa vel pactio rōe quod
teneat ad damnū sarciendū. Aduerte tñ in hoc casu teneri rōdatarium Nota.
in casu fortuito, q casus in illo Capitulo exprimitur. 1° si intervenit pactū
de restituendo quamdocunq; gerat, q pactus id q accōdat sempr et exigere
tanto grauius accōdat, secus a. quando iusto pretio. 2° Si sit in mora restituendi,
si tempore non constituto non restituat et postea pereat, si n. restituisset forte nō
periisset. 3° Si casus non sit ita fortuitus quin et culpa data sit occasio interitus,
q si non sit vsus rei illa ad eā functionē ad quā est rōssa, sed ad alias in

quia fiat. v. g. conduxisti equũ vt ires Antuerpiam, et iuisti Louanij, vel quo itinere fiat. Dico 2°. Si consistamus intra limites legis naturalis, nec tenet de dãno dato in re alterius esse apud ipsum sit, et contradens, nisi ob dolum aut lata culpam q. ob negligentiã quam passus fuerit custodem conducendo sollicitare. Colligit ex Dom. Soto 5, et ex Sylvest. verbo Culpa 1. q. 1. verbo restitutio 2°. §. 12°. et 17°. q. d. ibid. et innocentio 4°. et alijs communiter. Et, q. cum natura nemo teneat maiorem diligentiã ponere in custodia rei accommodatæ, conductæ, vel oppignoratæ quam in re propria, et quia ipse diligentior esset si apud eius maneret, q. hæc diligentia non ponitur se contingat nec ponere sine culpa ipsius potest ac deinde sine restitutia: alij nemo tenetur in foro conscientiæ de damno dato nisi culpa dato sit, q. eius sit iniustitia damna non obligabit in conscientia: Confirmatur q. quod q. nihil potest circa diligentiã quam tenebatur ponere, nil omnes tenetur ponere. 3°. Dico 3°. Positis his legibus humanis de rebus datis, si non alterius sit apud te contractus q. in tuas solius vtilitatem fundat, tenetur non solum de lata culpa sed et de leui et leuissima. v. g. si gratis tibi commodauit libros, equum, vestem non in meam vtilitatem, teneris in re custodienda adhibere non solum eam diligentiam quam homines communiter in suis rebus similibus ponere solent, sed et quæ diligentiores et diligentissimi. vide si libros commodatos reliquit in cubiculo et ignis ostium attraxit. sed non teneris ad furtum clausum esset, teneris ad restitutionem si perdas. Hæc fuit sententia, q. est communis DD. et capit. Vnico. De commodato. vbi dicit, Cum gratia sui tantum q. commodatus accepit de leuissima et culpa tenetur: & DD. intelligunt de culpa grauiori accepta, quamuis Soto velit Theologice accipi q. vera culpa in commodatum. Idem colligit et si ita res commodatas, ff. Commodati vel Cont. Et Institut. Quibus modis contrahitur obligatio. §. Item id. Ratio est q. actus postulat vt id q. gratis re alterius tibi in suis commodis, summa diligentia adhibeat ne damnum patiatur, id n. iniuria et gratitudine rependere debet, unde sufficiunt sibi fiat fundamentum ad lege fauorabilia et ampliandas strictas obligationes. Dico 4°. Si contractus tantum cedat in commodum Domini cuius ipsa res est, tenetur solus de lata culpa, non a. de leui aut leuissima. Hæc Institut. §. §. Pretorea et ib. vbi dicit Depositarius, q. sit gratis nemo depositum custodit tenetur si dolus et dolo: sed nota doli et lata culpa continet, vt ibidem ostendit glossa. idem dico, Si tibi commodati libros, vestes, aut arma in meum commodum, tenetur solum de culpa lata, q. actus postulat vt hanc non minime teneatis custodiam ponere quam passim homines in suis rebus solent, nec tibi nulla fiat gratia, nec tuus commodatus spectata, sed Domini. Dico 5°. Si contractus cedat in vtilitatem vtriusque tenetur de culpa lata et leui, non a. et leuissima. Patet per hæc §. Si Contractus ff. De Reg. iuris. Et Institut. §. §. Creditor. Talis est contractus pignoris, pignus n. datur vtriusque gratia n. Creditoris et debitoris, vt habet Institut. ibidem, vide id q. pignus accepit tenetur non nisi ad exactam diligentiam in eo custodiendo vt ibidem dicit, nec tamen ad exactissimam, vt ibi glossa. Hæc Contractus commodati et locati, vt patet, et contractus depositi quando datur gratius q. rei custodia, sunt sic gratis. Denique contractus commodati quando vtriusque causa fit. Ratio est q. res vel aliena tibi commodata in tuas vtilitatem, actus postulat vt valde diligenter eam custodiat, non tã diligentissime q. non tua solius causa, sed et obligatus modus Domini tibi traditæ. Sed inter difficultas est, vtrum si ligatus obligent in conscientia. D. Soto 5 existimat Rad. ll. et Caietanus quidam obligant ad reparationem damni et culpæ leui vel leuissimæ, nec obligant ante sententiam iudicis, esse n. formales, et ponere et presumptione culpæ in reum: idem ait sentire Nauar. Sylvest. 5, et innocent. apud quos deinde, q. verba dicunt, neminem in conscientia teneri ad reparationem damni nisi dolo vel culpa grauis allatis sit. Hæc sententia non est improbabilis: contrarium tã vt dicit n. Rad ligatum non esse formales sed constitutionem actus et boni ac deinde obligare in conscientia ante sententiam iudicis. Hanc communiter tenent DD. De qua

Assertio 2ª.

Assertio 3ª.

Assertio 4.

Assertio 5ª.

Quæstio.

Nota

Qstio.

vide Couar. in Epitome 4 Decretalium p. 2ª c. 6º §. 8º num. 12º, et Nauar. cap. 17º num. 184º. Idem sentire ut Sylvester verbo Commodatum q. 8ª Roiss q. 5ª liberat sufficiens fundamentum ad hoc leve sustinendum, et ipsa ll. non stant [illegible] in modis ll. generalibus. v. g. Qui vulpa lecti vel lectissima dum [illegible] dicunt illud reparet. Sed in modis iustae ordinationis, ut patet L. 3ª vbi [illegible] rodatus ff. Commodati et Cod. Ubi sic dicit. In vbi rodatus talis diligentia [illegible] quale qlis diligentissimus paterfamilias vbi sua adhibere etiam [illegible] prodere solet, ita ut fundus eo casu qlis nostri non possit. Idem colligi [illegible] ex L. Si mercis ff. Locati conducti. Ubi dicit, Cum q columna transportanda corruperit si ea dies tollit, aut portas, aut porta fracta sit, ita id [illegible] finales, stat si qua ipsius vectura quando vlta opa acciderit vulpa, vulpara. [illegible] Sed si ea fuda sunt q diligentissimus qlis observandis fuisset. Vide scripti [illegible] ex hac ll. non probare ex presumptione vulpa quam intendant probare, sed q [illegible] stati consentaneum est constituere. Adde non posse constare de vulpa interna [illegible] a sibi, vnde ne qualitas essent licet vere stabit potuit. Et si vulpa exterior [illegible] diligentia remota ad restitutionem. Ratio. Cui magis tenet quod vulpa lecti vel lectissima quando non est apud eos ex contractu locati rodati, conducti, quam quando absolute datus inserta ex pruncte apud Doctores. Adde, q quando intervenit talis contractus qlis voluntarie, saltem impli- [illegible] vbi obligat se ad qstandum id q ll. circa tale contractus sanxerunt, ad q [illegible] non obligat se q nullus contractus fecit. v. g. si hac vulpa lecti caruerit [illegible] fuerit, vel credat alienatus alterius f. Quare si per diligentia impleri- [illegible] possit non adhibeat quamvis id naturali quada obliuione sine ei pecto [illegible] fuerit, v. g. oblitus ob tollere clauem e serra, et non rodata est sarepta, [illegible] tenetur ad restitutionem: Sicut si quis ignoranter vendat re vitiosa, aut sol- [illegible] dubium vnus adhuc tenetur ad restitutionem quando nulla vulpa intervenisset. Dub. 3. Dubium 3. Vbi is q impedit alios a consecutione beneficij, officij, aut legati [illegible] tenetur ad restitutionem. Quod ad operandum, Notandus et Nauar. c. 17º n. 69º. Nota. Dupliciter posse aliquis petere beneficium aut officium, 1º. Si in id ius habeat [illegible] et habeat, q vocatus ius in re ser. q donatione, testamento, collatione f. [illegible] si habeat ius imperfectum, q vocatus ius ad rem, ita ut non ei esset ex iust- [illegible] ita debita vel ex iusta petitione, stipulatione, electione, presentatione, oppo- [illegible] sitione, renuntiatione, expectatione, sine regressus, annuus, reuditorius, primo- [illegible] cum, aut alius talis q quem dat alio ad petendum illa re, et q [illegible] ante impediret et constituendo vel suadendo tantus sine vi et fraude ne vel ad [illegible] ius habet ei dat, tenetur ad restitutionem, non quidem quanti vel illa valet, [illegible] quanti illud ius et ea spes iudicio boni viri estimanda consideratis vbi [illegible] circumstantiis. 2º. Si nullus habeat ius in re vel ad rem presentem, q ei hi- [illegible] bet aliquod in iudicio, sed solus habeat ius quod remotus q digna est, vel q [illegible] ei mendy: et de hoc est tota difficultas. Vnus dico 1º. Qui vi aut fraude Assertio 1ª [illegible] digno mendacio impedit aliquem a consequendo aliquo beneficio vel officio quo [illegible] dignus erat, vel ne iustitiam faceret, aut ne fiat ei donatio tenetur ei ad restitu- [illegible] tionem quanti iudicio peritorum ea spes ipsi valebat. Est communis DD. Et q [illegible] tenetur vi vel exercita vires q beneficium vel officium speraret, ut si quis [illegible] eos vi detineat vel minetur ei ne sollicitet, vel literas interripiat, vel aliter [illegible] facere videant ne sollicitet, et sic manifeste ei sit iniuria ex quo secuta damnum, [illegible] est, non tenetur solutus impedire a prosecutione ad quam ius habet, licet n. [illegible] non habeat ius ad illud bonum, habet tn ius sollicitandi, rogandi f. a quo iuxta [illegible] Ecclesie sr. et vim aut fraude impedit, q dicus q inde secuta remota et iniu- [illegible] ria alterius vel exercita vires ipsius collatoris, v. g. minando ne conferat [illegible] illi, aut blandiendo ipsius esse indigno vel ignaro f. dq falso, et sic et sit [illegible] iniuria petenti. Ratio est q violata iuste ipsius q habet ad illud bonum ex quo [illegible] ius se sedet in libera voluntate collatoris. Pro quo adducit. Ratio q dignus est aliquo Nota. beneficio vel officio sor ipso quod collator proponit vel deliberat de conferendo [illegible] illi hoc munere, arguere quod ius ad illud, non quidem in seipso, sed in libera

Ob.

Ro

Notand

Assertio 2ª

Præcruptio.

Nota.

Dicit l. 2ª. ff. de aqua etaqe pluvie arcend. Si idem Labeo, iudicat, vel q nampt ob.
Agricolas 4 q fundi fundi dentato in fundo vicini, si id faciat ne aqua noceat,
fit in sua utilitate, non esse vicino iudicis: vide seq vt, si id faciat non vt sibi prest
sed vt alteri obsit, iniuriis fore, q sibi vel alteri prest, est illi iniuria, quamvis sine vi et fraude id faciat. Rdeo. vbi Rx
sibi vel alteri prest, est illi iniuria, quamvis sine vi et fraude id faciat. Rdeo. vbi
sibi vel alteri prest, est illi iniuria, quamvis sine vi et fraude id faciat. Rdeo. vbi
iudicari vis non facere iniuria q id facit sine aio nocendi: sicut ts no segat a
naturalis simili vis q facit aio nocendi esse iniurias, vt vide Maior. mag. 7ti. Possit
vt dari lege illos ex illa parte esse parentes, idq ad impediendas Agricolarum seu stabul
et furia ex odio solent nocumenta sibi inferre. Ade, posse et lege statui ne ex pia
est ius destruende rei sue q vicino seruiat nisi ob expias causas: Sin aliter iniuria
sibi vicino confecta, est. n. habere ius aliud vicino in re alia, quatenus id facit est Nota 1.
sine Dei incommodo. Hic ts aduerte 1. Si quis fecerit sine vi et fraude et beneficium dando
indigno, non teneri eidem aliis competitoribus dignis, q nisi contra eos illorum
merit, sed teneri Ecclesie contra quos forsit grauando ei ministros inepios,
est si quando exercitio quis exercitio inepios teneri ad restitutionem lor ts
sine vt 1. loro teneat id q beneficium vel officium administrauit et stipendia ac-
cipit. 2. Nota ad stipendia reddenda q ei dantur p. officio q non exercit, et ad
omnia facienda q ex ipsis inepitia vel negligentia consecuta sunt. Rest q inuue.
ille est causa damni, 2. loco Collator, 3. suasor. Aduerte 2. Si aliqs fraude Nota 2.
prudentes digniore vt dando indigno, peccauit, quia non ts teneri ad restitutionem,
indigniori q contra eius ius aliis non est: non et Ecclie q nullis damnis
eius ius illatis est, nam in potestate plati erat eligere dignum vel
indigniori, quamvis in eo non agat fideliter: Hinc quidam contra fidelitate
peccandi, vt quem sepe mortale, vt infra dicit. Etsi n. Ecclia non ita obligat
prelatos ait Rosy. principe, vt semp officia ligie iustitie obligante ad restitutionem
quam conferre digniori, obligante ts ad lor ligie fidelitatem. Itaq cu prelatus
ei collatore reliquerit in sua libertate vt conferret digno vel digniori, no impe-
ciit ius Ecclie iniuste: Secus est si prelatus premie maxime idoneus viam
fecerit defuturis ad eligendos magis idoneos. Dicit, q minus peccat qui ob.
non petere beneficium vel officium quando videt se habere competitores dignioris
et aptiores. Rdo. Si rectio ei constaret se no sollicitante officium collatus iri alteri Rx
sibi melius est obtinet sine dubio permanet sollicitando sicut et collator reputetur,
Debet bonus rector ecclie pferre priuato, si ts lor illi non constit, vti fere semp
euidit, et vis dia ergo credat se lor minere tam bene functuros q'cus alig,
cuius fide se offerat collatori, non peccat, q non eius est eligere ministros, sed
collatoris. Dub
Dubium 4. vbi quis damnum intulerit in re alterius restante lucrata integre Dub. 4.
quid ac si dubia esset restituere? Dom. Soto lib. 4. q. 6. a. 5. et Salonig. do:
quod non integre debere restituere si ex malitia non illos fecerit, non a.
ex negligentia vel casu fortuito. v. g. Comminasti segete q modo estimata 100
messe a. valiturā 300, vel incendisti pallas equus q esset modo no esti-
mate nisi 20, ts postea sperata estimanda 100. Rō est q dns rei no tuch
non vendere pretio quo minor valet, sed pt eas retinere et expectare ouc
eius fortitos, cuius no estimare: sed lor sentia non ex solida, q grates nisi Rx
damni illati no est magis faciendo nisi prudens equalitate guis
quidem tenebitur, itaq q talibus segetibus non est amplius restituendus quia
ille prudentis iudicio speculatis circumstantiis hinc salubant. Idem dicendus de
pallo equino. Nec obstat q ille illo pretio vendere noluisset, sicut. n. no Exceptio.
tuch dans esse maius quia ipse res minus valet, sed iniuria esse maiore
quidem est magis contra Deū nolle, q pia iniuria no petentia solet
nolle sed veniā petitio vel ad simile ostari. Vide alia distinctio soti sentia
non iniuste: etsi. n. maiore faciat iniuria q infert damnū ex malitia quia
ex negligentia, non ts infert equig damnū, vide nec ad maiore tuch restitutione.

Caput tertium.

De ijs q aliquo modo ad furtū vel damnum inferendū cooperantur.

Notandū est, dupliciter posse aliquē furtū contrare vel damnū inferre, 1. Nota.
immediate intrando, et de lor in capitibus precedentibus. 2. mediate aliquo modo

rogando, vel consulendo, mandando .s. Et de hō modō mox dicendū est
sit n. plenè intelligēdū quōd ad restitutionē teneat.

Dub. 1ᵐ Dubitetur 1ᵐ Quot modis contrahat qꝫ mediatè cooperari ad dānū alterius? Dico
Resp. ab omnibus mūneribus notes modos q̄ continent hōc verbum
Ruīsio, Consilium, Consensus, palpo, receptis,
Participans, mutus, non obstans, non manifestans.
Et sic videtis quot modis contrahit qꝫ mediatè cooperatur ad dānū. De qbus vide Thom. q. 62ª. a. 7º. et Gabriel. in 4ᵗ dist. 15ª. q. 2ª. a. 3º. Paludē ibidē
q. 2ª. Sylvest. verbo Restitutio 3º. q. 6ª. Adrian. in 4ᵗ de Restit. q. 1ª. Silv.
in eadem. Johan. Med. C. de Rest. q. 7ª. et 8ª. Soto Lib. 4º q. 7ª. a. 3º. Cōar.
ad Reg. Pecc. 2 p. q. 12ª. Dominꝫ Nauar. c. 17º. nus 17. et seq. usq; ad 27.
Aduerte inter hōc esse sine modo qꝫ positiuē qꝫ cooperatur, alterum a. Vel qꝫ
priuatiuē tantū.

Dub. 2ᵐ Dubitetur 2ᵐ. Vtrum qꝫ positiuē cooperans semp teneatur ad restitutionē, ut pa-
tet quando sunt causa sine qua non damni? Sunt duæ sententiæ, prima,
Duæ sententiæ. hōc cooperatorē solūm teneri ad restitutionē quando sunt causa sine qua non.
Ita Gabriel, Paludā. Sylvester, Adrian. Nauar. et multi recentiores. Ro primæ
qꝫ illa dicitur est vera causa qua posita sequitur effectus, et qua non posita non
sequitur, ꝯ ea tantū est vera causa sine qua non fuerit effectus. Altera sententia
non negat vt sit causa sine qua non, sed affirmat vt rectè sit causa distincta
in effectus, etsi illa non influente damnum nihilominus sequitur. vt si
tu Dico hōc non præstes mandati vt occiderem Petrum, aliud præstes forte
ne cessat à restitutione si damnum intulisti. Sed sic pro hac sententia
duæ sententiæ non repugnant, præsertim si loquamur de quinq; prioribus modis, nam
de participante est perdifficilis difficultas. Vide Dico 1º. Qui iubet, consulit,
Assertio 1ª. consulit, vel mutus qui tacet alicui, vel laudat, ita vt ille motus
inde inferendo non ideo excusatur à restitutione qꝫ aliud non defuisset qꝫ ipse
set, consuluisset .s. Est vera propositio, nec rationabile est authores priores sententiæ
eas negatiuos. Ro est qꝫ talis vere dicit causam dāni, nam ita reuera altera
vt mutuā inde dānū sequatur set: sicut si lis ignis combiberat domum vere ipse
est combustionis, et alij non defuissent. Alij iuxta Reg. inde, ꝫ q causa dānū
damnū dedisse vr, ꝯ tenetur ad restitutionē. Confirmatur qꝫ positiue, mandans
ita est causa damni in hoc casu, vt ipso vel alio nō mouente exercitore dānū
non fieret, ꝯ vere est causa sine qua non fieret. Sic ita est causa vt ex ea sequa-
tione sequatur effectus, et ipse nō cooperante nō sequatur nec unquā alia sic causa
mandat, ꝯ vere est causa. Dico 2º. Quando id qꝫ consulit .s. ita se habet effectus
Assertio 2ª. damni illati vt aliē bene et sōle modo dicatur quāmuis nulla alia sententia
causa sufficiuerit qꝫ exercitore mouerent non tenetur ad restitutionē. Et hoc
est mens authoris priorū sententiæ. vt si qꝫ consilio, mandato vel alio modo
mutat eius qꝫ ante erat paratissimus ad furtum, qꝫ non ideo alteri, aut ei
mus aut amplius malum inferat, aut furtum in proposito, non tenetur ad restitu-
tionē. Ro est qꝫ licet grauiter peccet contra iustitiā, tū consilium .s. inducens
est, nec ex ipso tanquā ex causa sequitur effectus, sed quasi concomitanter se habet
damnū illatū. Aduerte tū si hōc consilio .s. alter nō fecisset furtum ex
posito qꝫ ante nonnisi animaduertebat, aut et vt alteri, veluti amplius
Nota. malum inferat tenetur ad restitutionē qz ita ex tali causa dānū vel iniuria sequi
ex parte, vide qꝫ ea teneris.

Dub. 3ᵐ Dubitetur 3ᵐ. Secundo oporteat positiuē operari consilio, iussione, consensu .s.
vt reuera causa dānī? Dico 1º. qꝫ ad iussionē attinet. id qꝫ ita iubet vt
mandat alteri animum ad malefitium vel sola causa damni, cum inter causas
mouens principia. Ro est qz non est efficacior modus quo creatura rationalis ad alia
Habet mouetur quam mandando, mandat .n. quandā obligationē seu necessitatē
imprimit alij quātum in se est. Duplicitur .a. vt qꝫ mandare, 1º. exercitus, vt fa-
Duplicitur vt qꝫ mandare dicat famulo, occide, volo vt occidas. 2º. simpliciter vt se detur, vbi nullus mā-
datus qꝫ fiat, vel clarus mihi erit qꝫ hoc fierent. Aduerte tū 1º. Si mandans
dans autē malefitium patrato, idē qꝫ consuluit mandatario, non tenetur, qz ius
tollit causa, vt dictus est translatū de exceptionibus. c. 2º. Secundō, Et qꝫ rati-
Nota. habet malefitium mihi facta non obligari in foro cōscientiæ ad fac-

Praerogativa.

Ob.

R.

Quando teneatur restituere restitutum

Quaestio

Assertio 1a

Assertio 2a

Distinctio inter mandatum et restitutum.

Quaestio.

R.

Duae limitationes

et iudicare vtrū sit ning, vide resp̃dū inclinationē solū ꝙ solū remota causa
remissiua, non directa. 3° loco est rōnūq. Hic est causa quando ab aliquo rōnsilio
Quando consilium sit causa. prendit vt nō fiat, v. g. vt in curia Gallie, deliberata magistratu. q si rōnsilium
est impertinens ad hoc vt nō fiat vel nō fiat, v. g. si auctoritate nulla fabrili, nō
remota causa damni, nec obligat: sicut si sine hōc rōnsilio iam antea erant
parati, nec illis expectabant. Hinc fit vt quando aliquod senatus suffragium
sentiebat in causa iniqua, si hō vt consentiat postquā suffragium numerum suffra-
gatū est, non tenetur ad restitutionē nisi spes esset te hōc suffragio reclusa
damni impedire. 2da Nicar. cap. 17°. num. 21°. et Caiet. verbo Restit. c. 1° pūcto 5°
rō est q̃ ea causa damni ita est disposita vt sine hōc suffragio aliter et eodē modo
aliud inferret, quare hoc suffragium accidens nō est vllo modo causa damni sine
qua nō fieret: sicut hoc suffragium constituit antequam sufficiens numerus
causa iniqua suffragatū, tenetur ad restitutionē etsi certo sciuerit alios sequi
in eadē parte consuluros. Rō est q̃ suffragium hoc causa damni aliq̃ inducit
vltra partē influendi positiue in effectum est facta. Direct. Hoc suffragium non fuit
causa sine qua nō fieret damni, ꝙ s. Nullo n. Antea fuit n. causa sine qua nō
Ob. fieret damni nulla alia accidente, nam quando se adiunxit causa damnosa suffra-
gantium numero, non ipsa erat ita disposita et valida vt sufficeret ad damni
& inferendū, hoc a. suffragium accidens illas rōpleuit. Sicut hoc modo, si sperabat
te aliod ab aliquo suffragio posse recuperare q̃ re offerio q̃ssi suffragium hoc
damnū impedire si vt. Quarto loco est, talpo, l. Auctor q laudat malefactū
Quando tenetur ad restitutionē talpo. ait sicut exercitus, quo et pinet exhortatio iguantie vel inuidie q̃ nō abalienat
accepit et nō est vltg: et hic tenet quando ex tali laudatione vel reprobatione
alter impellit ad malefitiū. Rō est q̃ est instar consilij, q̃ponit n. quando tenet
gloriā, decus, vel ignominiae vitationē q̃ re malefitio vbenter scribitur, vide ibi
postea tenet dissuadere, non tn dissuadendo et auferendo motiuū quo ostenso alios
inducit ad malefitiū, nisi forsan tenebit, sicut dixim de consultore.
Quando tenetur ꝙbens reuelare. 5° loco est tenens, seu reuelans ꝙbens. Hic tenet quando ex fine ꝙbet reuelare
vt hic in malefitio faciendo, aut certe eo modo vt moraliter retrahi ei possit
ad damni inferendū, vel ad non reparandū illatū. v. g. si alius reparabat
aliod passis iniurias, si illas occultet, aut eius instrumenta, ita vt hic
amicus ad damni inferendū. Direct. Ergo q occultat fine q̃ sit a tenebit
Ob ad restitutionē si postea ille damni intulerit. Nego. Verū est si dicta fuit
& vt in posterum det spes similis opitulationis, et sic illig ex fidei rupta da-
mni inferat: aliq̃ si illius absconditat, q̃ consanguineus est, ne deberet publicari, et
non det spes vltrij in posterum, non tenet q̃ eo fine absondit, nec sic id
fecit vt moraliter restitutū causa damni q̃ceni, sed hinc mali & accidens
Duplicitur q̃ dicit participans. consulta alteri damni seqñ. Septo loco est participans. Duplicitur n. dicit q̃
participās. 1° q participans est pars, et hic nō tenet q̃ via q̃ obscurit. 2°
dicit participans q participans est inquā operationi ꝙbendo aut fidendo aut
ad exercitionē vt ea q̃ similad affert vel tenet fine a quo, quando
instrumenta ꝙbet, q fine retrahi defendendi causa, q iudicat asportare, affingens
se semper ad restitutionē tenetur de ipso quo aliqd aufert ad iniqua operationē cui
Quando tenetur participans restituere. huiusmodi, ꝙsertim si id ea intentione fecerunt, quamuis fine ipsi causa ex
quod esset sufficiens, et damni nihilominus esset secutus nulla alia causa
dante. 2da dicit Medina et Soto 5 et Caiet. 2ae 2ae q. 62. a. 7. Nego. Patet ex
recto constituenti actiue vel negligendo, et ad id erat nō sufficiens solus, hinc
illis insidi rōsendere manus, vel apire armaria, tenetur ad restitutionē si ob
q̃ fuisti rō ipse vna vera causa inducte illig accipiendi vt fecit, et hic
Quando facta est, etsi n. sine te fieri potuit, nō ts sine te facta est, et hic
illig vere et realiter influxisti ꝙbuisti. Direct. Vera causa est q̃a posita ponit
effectū, et q̃a sublata nō sequit effectus: aliq̃ hic ex dictis in nullo
Ob. arte et solū manifestatione Actis, ꝙ non est vera causa. Nego. Quia ex dictis
& sequitur ide damnū sed nō eodē modo, neq eadē actione q̃a hic et nunc sequit
q̃ pe nō eodē tempore, facilitate, industria, et sicut q̃ variant obligationē in eadē
materia: ita q̃ vera causa sine qua nō fuerit for damni hic et nunc, ex quo
teneris ad restitutionē, q̃ licet indirecta alio iniqua est a te vt a causa posita
ali. Dic (ꝙsertim si ea intentione fecerit) q̃ intendis fieri ꝙ vt participans

instrumenta ghet vel aliqd grāis opatr non teneatr ad restitutionē, modo nō habeat nocendi intentionē. 1° Si habeat aliqūs legitimā causā id faciendi, sicut ꝑ lignū de qd q nocob dicebat in rationē triremby. Idem dico de eo q fert stra= ad hoc, vel fabricat clarē fortiūs, vel ostendit ornilibz additz melē modz ff. n. Nec actionē videatr ꝓpinquē iniurie fore, qz non ita ꝓpinquē, vt sint ultimē malre sint ipsis furari, vnde iusta causa dari ꝓt ob quās liceat. 2° Si ille qui causā legitimā habet distinguendus est. si. n. id q facilē ꝓpinquē iniuriat, vt sensibus prudentibz estimationē conferrē ad ipsis opus iniquis cooperari, nemo tenet. Nec nō intendat dānū alterij, v. g. Si clarē fortiūs fabricā quē valeat ad furandū, si scalat aduersarij, si ensibus igne fine custo melius, ff. n. ota hinc resolutū solitū vnica actio, et multio dannū, si. a. solitū ver= ille inicit, ꝓbabile est se non teneri ad restitutionē v. g. Si vendat arma ipsis ornby, et qd q ad bellū iniquū ꝓperant, si venena ad primenda nocia inimica, et inter cetera et ei quōs sustinent aliqui machinari malitiosē ꝓt Ista orby ꝓpb bene et male vti ꝓt, et vendere eis talibz circumstantijb vt nocumentū intendere malitiosē, sed solū huius hūmi. Secūdō, si quis venderet gladios eis furenti in rabiē iniimici, aut si soli iniquē partī venderet, al= ter a. nollet vendere. Confirmatr qz q vendit agnū Iudeo quōs sacrificij rādi habeat vnere non resolvit ei recuperari ad ꝓpositionē si non intendat ei q vel ista et minus ꝓpria sit indifferens ad bonū et malū vsū nec resultat moraliter ex ad vsū alterū quōs alter ornilibz intendit, sed ad grales vsū bonū quōs ec gladia sua vel institutionē habet, q nec q arma aut vtensilia eo modo vendit ipsis solvit vendi.

Dubitatr 4°: Vtrū id q aliquis teneatr nudare recepta teneatr in solidū ad dānī reparationē? Notandū, solissima distinctiōe esse de participantibz siue concur= rentibz ad operationē malefitij: itaq; si distinguendi a quibz ꝓpriorby de quib dicendū est, Consulendū, mandāb recipientes laudand et re= munerand teneatr ad reparationē totius dānī quando totius dānī causa no= cendi efficax fuerunt, q si solidū causam partis dānī dederūt solidū ad partē reparand. Rebuf. Vtrū id q volenti furari 10 consulit vel mā= dat furtū 20 teneatr ad 20? Resp. Si volenti furari 10 consulat vt furetr 20 teneatr ad 20. Idem dico, si consulat vt furetr 10, non teneatr nisi ad 10, qz non fuit causa ꝓxima volitio: extendit se ad plus 10, sed posterior vt q ad alia 10 ꝓtinet. Sic a. et ibi 20 qz est causa nuda nolitō extendentib se immediatē ad 20. Sed contra= rium docet Medina de Restit. q. 8ª. et Couar. ad Reg. Peccat. §. 12°. Et. solū teneri ad 10. Rō est qz filius consilio nō fuit causa nisi ablati. nisi forte filius consilio addidisset ipsis in filio ꝓposito firmiorē, vel ratificationē iniquā quātung fuit et minus fit. Vtrū. a. aliqd sit firmior alterij consilio nō forte ꝓt desistendi nisi exterius aliqua variatio in ornatu, vt si vtby, audacij audentby fuerat solito vel videret se ambi= tiosē fecisse. De participante seu adiuuante dico 1°. Qui ita auxiliatus est efficiat siue mediatē siue immediatē vt sine eo dānū nō inferretr in solidū siue alter solus esset sufficiens, siue nō. Rō est qz absolutē causa sine qua nō totius dānī. Dico 2° Qui recepta adiuuandi onē, ꝓ nō ꝓsequendo erat dānū inferre teneat in solidū ad idē indivisibiliter ac ille ad eandē dannū inferendā, ad idē ꝓcurandū inferendū, ad eundē solvendū et abdeferendū, ad eundē furē occidendū: et de talī recepta diligenby est Caiet. Medin. Soto ꝛ. Dico amittit ens q recepta ad idē dan. teneri in solidū. Limitandū n. id est ad idē indivisibiliter dannū quod ex adiutorij adione à pluribz tanquā à causa ꝓxima partialiter inferetr: qsq; est causa totius dānī vt tū et nunc fit, et in totū nō fieret partis: sicut duo pluribz vna nauē trahunt, vnus pondus frendit, itaq; nullus est causa sine qua nō fieret eo modo quo ius fit, q pluribz. n. fit totū, singulus, audacij. Dico 3°. Qui ita recepta alteri ius parato et suffi= ciēti ad dānū inferendū, et non retinuit ad eandē indivisibiliter actionē ius nocendi, sed quasi distincte dānū inferat non teneat in solidū sed distincte pro rata. Ita docet Adrian q. 1° de Restit. Sylvest. verbo restitutio 3° q. 6ª.

Nota.

Dub. 4°

Nota.

Assertio 1ª.

Quæstio.

Rx

De participantibz.

Assertio 1ª.

Assertio 2ª.

Assertio 3ª.

Nauar. c. 17° Nu. 25. et alij communiter, sic n. communis sententia est intelligenda. Ro est q. hinc solus qui est causa partis damni quam ipse et se restituit, non alius, aut partis quia alius forte, nisi forte alius impedient vt ipse vel alium faceret, aut nisi se diuersis occasionibus mouerint aut mouerint, sicut quando fures q. multitud se multis opponunt ad alium damnificandum hinc n. singuli obstant causa totius damni, dor. th ordinaria non arridet nisi inter parentes, vt vide C. Nauar. Hinc fit vt miles grangarij nō nisi de damno et se illato in bello inquantum teneatur, non q. ad totius damni illius belli. Et est contra Cuar. ad Reg. Ro. p. 2ª Ch. 12° nūg. 2. q. totius damni non fuit causa sed tantū pars, vt vide Sylvest. verbo Bellum q. 10. et Nauar. hūmo 22. Dic th tenebat q. et multitud illatus est q. vel vol ad hoc diuerse, vel si nō diuerse tenebat ex officio impedire. Sed habet consiliario diuersa sententias videbantur quidam asserta, sed utraq. est vera ita communiter dicunt. Rebus. Quid si dubius sit vtrus alius moueris consilio, laude, precatione, et huiusmodi? Ro in dubio non teneris, q. melior est conditio possidentis: debet igitur esse moraliter certus de facto causa damni, causa iuris, siue quia damnificatus datus nō fuisset, vel certe non eo modo vel tempore datus fuisset, idq. bene habet in omni euentu quo dubitatur an causa damni fuerit, si n. post diligentia ad istam dubitationem maneat non teneris, et vide Sylvest. verbo Restitutio 3°. q. 3ª.

Dub. 5ª

Dubius 5ª Quo ordine teneatur ista in solidum restitutione facere? Cum diuersis sententijs, Respondeo. Primo loco et ante omnia teneatur ad quam vel fidejussit siue erat in societate, siue non erat, modo inde fuit ditior. Ro est q. sic obligatus non ex natura rei accepta q. obligatio est summa, nā valet vna quam diu erat in societate et se debita, semper renouata, et nunquam consumpta est iudicat obligatione specialē restituendi pertinens q. in loco rei successit: itaq. ante omnia q. habet non vel pertinens vnde teneatur restituere, et quos si eos gratis habuerint restituere nihil teneatur ex presumere, si pertinens tenetur debitor ei pertinens restituere. Exemplo th illius q. bonis fide recepit, dubius mutuo vtrus eas dare restituere teneatur, de quo infra.

2°

2° loco respondeo dicit teneatur fidejussor vel damni iniusti, q. n. sua in qua damnificatus modo th id non fecerit tanquam alterius instrumentū: et ratio n. teneatur ante restitutē, consentiendo, cooperando, consulendo, participando, quis sic q. nemini recipaty est, v. g. pbendo gladium, affilando, scalas, fabricando claues dolosas. Ro est q. talis operatur est causa principalis et reali actione immediate influens et operans ad damnificandum, quia causa physica principalis tenetur principaliter quia causa moralis, quia debet consilium, consentiendo, laudando, recipiendo, ph quam participando q. solus sufficiat operatori, imo si ceteri operatori tanquam causa principali subseruiant, q. operator principalis teneatur ad restitutionem. Confirmatur q. q. in damnificatione ciuitatis debet et inter ceteros recipiendo principaliter restituere, nā obligatus restitutionis manet ex recipiendo damni, vt q. qui principaliter tenetur. 1ª 2ªe. q. 87. art. 3. Prosper. et Sylvester. Restit. 3°. q. 6ª. Restituentes n. pro principali mutuo principaliter habet sed secundarij manent liberi, nec principaliter teneatur ei restituere, ipsi consilio vel consensu, vel physice, laudabiliter inducendo, vel instigando principaliter: et est contra R. Nauar. Ro est q. ei nō tenetur nisi deficiente principali, q. ro non valente aut non volente restituere, non n. fuerunt causa damni nisi mediante actione ipsius, cuius actionis nō remanente causa existendi, non tenentur ad ipsum, sed solus post ipsum, q. ipsi nō obligati. Confirmatur q. id q. damnificatus recipit nō habet pro in secundarios nisi deficiente principali, q. nō principalis restituat nō accepit aliq. nisi in nō sufficientia, vt sicut quando plures fuerunt principaliter operantes, et vnus illorum se satisfaciat, sic qui accepit pro damnificato in solido, non qui q. duo habebat in singulis ad totius damni, sed q. nō parte. Dic operatore principale teneri 2° loco, q. operator se habuit tanquam instrumentum agatur solus de dato illato, nō n. de rei alienae quia qui fit ditior operator principalis tenetur absolute 1° loco. Ita modo id nō faciat vt instrumentum alterius, q. si operator se habuit tanquam mutuum, vt quando ex impio duo, vel pluries, vel alterius scripturis operatus, non tenetur 1° loco in actione damnosa, nec 2° in actione restauratoria: sed mandatum mutuum, vt operator in eius defectu. Ro est q. mutuum solus instrumentum nō facit causa principalis efficax. Confirmatur, q. talis operator nō agit nomine suo, sed

mandantib; tanq̃ instrumētis ab altero effectarijs nolūt: sicut si mā=
dare non potuit mandare vō q̃ nullā iurisdictionē in alterū habeat, nec vult
author vt eis vi rogent, hinc n. equitor ꝛc se vt fecisse, non ex empto,
et ratione alterius. 3°. a. loro tenet consilium, consentiendi, et alia causa mihi
principale, si n. tenet nisi in defectu causæ principalis, vt ostensū est.
Secundum. a. est vera consilij, si consilium tū sua causa, et equitor fecisset
Militibus in gra consulentib, consulente huerī 1ª loro, q̃ vī dammū in se vere:
tte. Petet 1°. Vtrū inter cōsulente, consentiente, laudantes q̃ milli sit ordo mihi:
Rideo. Alterij dd. milles videtur ordine inter fore secundaria cau=
agnoscere, q̃ eō vī esse verū lor sensū, sc. q̃ nō sit talis ordo q̃lis
inter principale et secundariū, ita vt una soluente reliqua maneant li=
bera, nec in defectu principalis eius loco causæ videtur aquè huerī sed alia
quid alius ad mihi. Rō est q̃ eius secundario ad dānū sunt vocata alia
ad alia mihi, et una nō est vocata tanq̃ instrumētū alterius, sed vterq̃ in
ordine, laudant n. nō sunt consentienti vel cōsulenti: nec contra cōsulentē
sit laudanti vel cōsentienti. Deinde una respectu alterius nō tenetur in se obliga=
tē neque rei illa nō agat vel nolit: vide equissimū vī, si equitor nō mihi:
et reliq eius immediate in loco eius succedant, et teneant q̃ rata portionē
contribuere, maiorē q̃dem id q̃ mayor vī equitore movisse ad dānū inferendū,
tamē q̃ minus. vide id q̃ est causa sine qua absolute dānū nō fieret, quid tenet
contribuere q̃dē id q̃ solus est causa sine qua nō modi agendi .1. sine qua nō fieret
alterius, audaciter, vel alteriter. Hinc alterius fieri pt vt intelligis quid sene:
tenet consilium q̃dē consentiens vel acceptans: intelligis contra q̃d equitor
mihi vel minus ab hoc vel illa nolit fuerit. Petet 2°. Quando plures sunt
rei dānī aquè principales vel aquè secundarie, q̃ aquè videntur obligasse
dānū, q̃rum ordinē inter se seruare debebūt? Rideo. Tenetur aquā portionē
reparationē dānī conferre, et in defectu reliquorū q̃s teneat insolidū
reparationē dānī conferre, et in defectu reliquorū q̃s teneat insolidū
hinc reliqui tenet illi q̃ primū soluat totū, singuli q̃ sua parte. v. g.
si contendebant dānū valente tribus millibus florenorū, q̃s teneat cōferre
1000 & sua parte, q̃ si duo nolunt, tertius teneat insolidū ad 3000, sed hinc
habet ius exigendi mille ab vnoquoq. Nō est q̃ res vere modo et aquè prin=
cipaliter ad dānū sunt vocati equaliter teneat ad eius reparationē, ac pinde
singulis partibus, sic q̃ q̃s est causa partialis vocandi ad totū dānū, q̃s
teneat ad reparationē totius ratione instrumenti, sed hinc retenti obligantur illi
soluto & sua parte, q̃ inde q̃ dns habebat exigendi partē dānī à singulis
in ipsis translatus est q̃ndo q̃ soluit satisfecit, non n. q̃ illis satisfecit vt
ipsi essent eis liberi, sed vt eis esset satisfactus, nā ad lor quidem obliga:
tus, vt ita sentiat in ord Dominī, q̃ sc. dns habebat in singulos singulis
solutione & sua parte cōspirantibus. Petet 3ie. quid si vnus ex tribus illis
noluit indigeant consilio vel juvantis vt seruis essent ad dānū inferendū, et
postea totū restituerit, poterūne à retenti exigere sibi partē? Rideo non
esse si nolle sibi petit, et nō in rodendo vestes quib indigebit, hinc n. implere
tenet quod instituendi in se susceperit nō sua causa dānū inferri impedire: aliq
interest ob utilitate vestis quod indiget, vel utile ob ornatū, et equitore, q̃
non teneat in se omnia restituendi susceperisse, et ob neglectū causæ aquè prin:
palis, non n. ideo incepit q̃ esse causa mihi principalis q̃ alterius consilio inducta
fuerit. Sentit est si mandato alterius fecisset inducta. Petet 4°. Quid si vnus
complerent equē ac illis aut consecuti sunt lores, retenti n. sunt comitati? Rideo
retenti esse equitem sed solus sunt comitati ad defendendū equitore, vel tri:
buendū vi instrumenta, ita vt nihil immediate sint vocati, neglecta causa seruis
tutis respectu equitoris, vide solus 2do loro tenet, et equitore restituente
posse si tenet reddere: q̃ si incontinente loco retenti q̃dē nō prestiterunt, tamē
tenent ipsis vt nō possit ꝛc defendere vt alias interius interfuerit consulta
aquè principali, et tenet ex aquo, q̃ eius immediate vocati sunt.
Dubio 6°. Vtrū si id q̃ dānū accepit remittat vni vocū obligationē restituendi
mihi remittat liberi. Rideo et dico 1°. Quotiescūq̃ dns remittit obligationē resti:
tuendi principali, illi q̃ 2° loco tenebūtur manet liberi. Ita, q̃ hec remissio
fit solutioni, vide solet vocari Acceptilatio .1. imaginaria q̃dā solutio.

3° loro obligati.

Nota.

Quæstio.

R

Quæstio.

R

Quæstio.

R

Quæstio 4ª

R

Dub. 6ª

Assertio 1ª

alq̃ solūente ꝛo q̃ 1° loco teneb̃at ratiōi manet obstri, vt patet ff. de dolo l. si vide mod. q. 8ª §. Contrarium. Dico 2° Si remittat vi q̃ 2° loco teneb̃at obligatione il q̃ 1° loco teneb̃at. Rō est qz obligatio principalis nō pendet ex obligatione secundaria, sed contra, quia fit vt secundario solūente teneat vi principalis ꝛq integro. Dico 3° Quando plures sunt alqē principales vel alqs obligati ex eis vni fiat expressa remissio, non tñ ideō reliqui manent obstricti ad solidum sed solūm ad partes, Rō est qz obligatio altrius nō pendet ab altro, sed ex alqē immediate obligante. Sed difficultas est, q̃ q̃ntūz debitū restituere in solidum sit faciendū restitutiō. v. g. Tres inhabitantes dānū 300 florez. ita remittit obligato. Rdeo. Reliq̃ duo debebunt restituere partē suam singuli 100 si rospiciunt in restitutione: q si alter eorū nolit vel nō possit, tūc alter nō tenebit ad tōtā portionē sorj, sed solūm ad dimidiā. sr. ad 50, vnde in vltiq̃ faciendo restitutionē in solidum non tenebit ultra ad 150, non a. ad 200. Rō est qz alterius dimidia pars portionis illi q̃ non dolebat vel nō poterat restituere fuit debita ratione facta est remissio, nec ex hac debuisset si nulla remissio facta fuisset, alq̃ ex remissione non possint sorj gravari sicut ex q̃ solutione. Ubiq̃ dicit fit remissio, triplex remissio ei fieri intelligenda est, 1ª quod pars quā debuit restituere rospiciendo in restitutione sr. 100 flor. 2ª q̃as deberet vno volente restituere sr. 150. 3ª totiq̃ q̃ debuisset soluere vtroq̃ nolente soluere

Dubium 7°. Quando negatiue qō reneatur ratiōe damni? Rdeo. Quando tenet damnū impedire et non impedit, q̃ contingit tribus modis, multis, nō obstāt non manifestans: multi dicit q̃ tenet nō tenetur leg. v. g. principe vel vetare, si erat superior, consiliario, si consiliarius, denuq̃ clamare aut stropitare debere. Non obstans q̃ nūtio potest dānū impedire, et nō impedit, principi, magistratui. Non manifestans q̃ potest manifestare malefactores ante factū, vt dānū impedirēt, aut post factū vt tenet nō fiant, vt testes rogati in iudicio, nisi ob aliquā rei. Ita passim Sub hac ratiōe regulant dom. Soto. Cajet, Sylvest. Medina, Nauar.

Dubium 8°. Utrū ista q̃ nō modo ratiōe damni fiere semp teneat ad restitutionē? Cajet. verbo Restit. r. 1ª §. Adverte q̃ in Rō, putat et eā teneri ad restitutionē q̃ etsi ex officio non teneat tale q̃ potuerat sine tali incōmodo damnū impedire sr. monendo Reū vt sibi caveat, aut increpando malefactōrez vt ab eo sua recipiat. Rō est qz remanet ratiōe alterius dānī, q̃ sufficit. Sed contraria sentia est rōnū, pro qua dico 1°. Ille nō tenet dānū non impedire teneri ad restitutionē ex iustitia, nisi ad tale impedimentū adhibendū fuerit ex iustitia. Colligitur hoc ex D. Thoma 1. 62. a. 7. ad 3. et docet Cordar. ad leg. portatū cp. 2ª §. 3°. nu. 5°. vbi docet rē esse restituendā. Rō est qz nō obligatus ad impediendū ex officio, sed solūm ex charitate, alq̃ violatio ex obligationis ex charitate leges naturales nō necessitat ad restitutionē

Dicit Capit. Quantus, de sentia excōmunicationis, innocent. 3ª dicit tales peccant mortaliter in christos excommunicatos, et ex q̃ incurrunt pœnā vindictam ab Ecclia sr. Excōmunicationis. Et Capit. Sicut dignū, de homicidio voluntario Alexander 3ª ait. Qui potuit fures liberare à morte et non liberauit, occidit, nec caret scrupulo societatis occultæ q̃ manifesto furi non desunt obtēdere. Confirmatur, qz q̃ consulit alteri ne impediat furem vel Latronē aggrediente aliquē teneb̃at ad restitutionē, ergo et ipse q̃ nō impedit nō rōdē potest. Rdeo. Innocentius ibi loquit de eo q̃ consulebat vel nō impediebat nō ex officio tenebat impedire, vt expōnit ibi glossa. Quamvis non negandū posse excōmunicationē fieri et in eos q̃ nō tenebat ex officio si nō facile possit nolit tale malū impedire, non tñ ideō sequit tales obligari ad restitutionē, nam ex pœnis mortiferis recte dicit q̃ excōmunicari, non tñ obligari ad restitutionē. Alexandrin. 3ª dicit. Eis q̃ potest aliquem liberare à morte et nō facit, occidere, ideō q̃ reipa homicidij q̃dammodo est reus, contrahit, non tñ contrahit obligationē restitutionis, qz nō contrahit reipa homicidij q̃dammodo est reus. Ad confirmationē, ratiō Medina rōnsio antecedentis negat cons. et rōnis ostendere intendit nos q̃ omittens est teneri q̃ndo q̃ impedire teneb̃at: Sed ex 3ª dictis colligit tutū esse distinguendū: Si n. ita q̃ tibi ne Latronē q̃ inuadit innocentē impediat, id faciat sine vi aut fraude

Assertio 2ª

Assertio 3ª

Quæstio

Rx

Dub. 7ª

Rx

Dub. 8ª

Assertio 1ª

Ob.

Rx

non tenet ad restitutionē, quāmuis grauissimē peccet contra Charitatē. Rō est
quia non tenet contrā aliq̄ ius restitue q̄ alter habeat, sed solūs contrā Charitatē de-
bitū, ille n. inuentus non habet ius restitue ad res alienas, nisi quatenus illud
ius rei habere solute positū est, vide quam diu libera tua voluntas nō impedita ab
agendo fuerit nō fit vi iniuria, si tu vi aut fraude impedieris tunc vera illi iniu-
ria irrogaret. Ad rōes q̄ contra Quest. dico, Eius q̄ lex modo est tenetur damni solūs
ne quis priuatim, q̄ nos mille modo inflciat in effectu non tenetur ad restitutio-
nē nisi ex officio teneatur impedire, nā si solūs ex Charitate teneatur, solūs et totā
Ciuitatē deū non impedit peccabit. Dices. Quid si Latro det tibi aliq̄d ne impe- Ob.
das Latronem clamando vel manifestando, tenebereris ad reparationē dāni?
Dico. Solo absolute asserit te non teneri, nisi forte id q̄ accepisti sit quasi furti,
nec a teneris restituere nisi rei acceptæ: Rō contra q̄dam Mon. nō ideo magis
obligandi ad impediendū q̄ pecuniā acceptā vt nō impediat q̄s. Confirmatur, q̄ recipiendo
ad pretium non fiunt iniuriā vi quis Latro parat inuadere, sicut nō fiunt iniuriā dū
nobis hostiū fores claudimus ne malefici nos impediant. Sed contrarium videtur vt si pecu- R
nia, q̄ dic nō solūs est non impedire, sed et positiuē consentire quid agimus
tenet sine quo consensū vel nō frustrat, vel non tam audaster et sordide fecisset. Rō
est quia nullū tenetur, inter quos Michael Salonij, et S. Maiar. aliud n. est nō impedire,
et extendo aliquo signo animare et consensum præbere. Et dicitur secūdo, Confessarius Nota.
non teneri ad restitutionē ex lege solo q̄ non monuerit, vetuerit, vel rogauerit penitē
restitutionē, quāmuis id omiserit ex crassa negligentia, vel ignorantia, vt dicemus
in 2. addit. arto 5°. Rō est q̄ non obligatur ex officio auertere dānū furti, aut ipsius
bona seruare, sed solūs tenetur ex officio seruare bonum patrimonii. Vide ulti. possit per-
sona

Restitio.

Sotus Navar. et Sylvest. ad restitutionē. Navar. cap. 25, et Sylvester verbo Restitutio, dicunt non teneri

Nota.

Assertio 3ª.

Nota.

Nota.

Dub. 9.
Assertio 1.

Assertio 2.

Dub. 1.
Assertio 1.

Assertio 2.

Corollario 1.

Corollario 2.

Corollario 3.

Capitt Quarto.

De ijs q teneth restituere ratione rei arreptæ.

Contrio 4.

alienãe, et ita liberãs re ne alienã arripit. 4° Si rei fit durante bona fide ad nihil tenetur, sive fructus percepit, sive rubi parua aut magna: Ratio quia iur. c. 17°. num. 7° contrariũ insinuat, dicẽs aũt, si absq rubi illius fit. et lib. Rb. 4° qst. 7ª. a. 2ª. si absq magna, aut rubi fit. sed ea q est, qz non tenet ne damnificationes sint iniustæ arreptiones, nam restitutio alicui rei, vel negligit rustodia non est actio iniusta, nis bona fide se gerat erga illas tempus erga rem suam. sed solũ tenet rõe rei, ij si rei non extet nec in se nec in pretio, quia dominus id habeas sit, non tenet. Ita sentiũ tenet P. Navar. Lb. 3° cap. 9ª. num. 188.

Dub. 2ª
Assertio 1ª

Dubitãm 2°. Vtrũ teneatur fructy percepti et restituere? Ideo et dico 1° tenetur restituere rõne fructũ q. apud se habent, modo non sint fructy mere industriæ rõ est qz fructy q se debent duo: Vor ipso ex quo producunt à re ipsius dñi redigit in ipsius dominiũ vt ẽ dicimus. Tales sunt q sine ullo labore ptis nati vt fœnus, glandes, et ut q inadvertenter labore vt legutes, viole. Secundãm detrahendæ sunt expensæ fructy a. nuda industriæ non sunt restituendi, nec à possessore quem male fidei, vt si qs alienã gerendã negotia fœnet q dico 2°. si fructy qdẽ nõ extant, tamẽ illis fructy est locupletior, tenet, sicut illi fructy fuerint mere Naturales, sive interueniat industria. Docet Ler Medina Cod. de Restit. et alij passim. Nec fructy debent detrahi expensæ in cord. a fructibus sicordat gentiles quo fructy est debitus, seruandus et in foro conscientiæ, vt docet Sylvest. verbo Fructy 1. q. 2ª. is pactis Tribunalibꝫ civilibꝫ fructy percepti nõ extantes, etsi rude fructy sit debitor, non tenetur restituendo, vt docet Covar. Rb. 1° var. resol. c. 3°. nũ. 6°.

Assertio 2ª.

Dico 3°. Possessor bonæ fidei non tenetur ad restit. fructũs quos rõe negotiæ sibi non percepit sicut tenetur possessor malæ fidei. Ita q nõ est fructor debitor, ac gerãe non tenetur rõe rei acceptæ: neq et fructuarius sicut possessor malæ fidei iniustã detentionem alicui inferẽdo obligantur sicut possessor malæ fidei iniustã detentionem alicui inferẽdo dicit et rectus damni attulit.

Assertio 3ª.

Dubitãm 3°. Vtrũ si venerit res fructuũs bonæ fidei, teneatur res dñi reddere: an vero possit dissolucre contractũ, et fructus percepti? Ego dico et dico 1° Si gratis res accepisti teneris ubi cognoueris res alienã esse dñi restituere, nec potes res restituere fructus nisi ordy ipsæ naturaliter, fructus industriæ. Rõ est qz teneris rõe rei acceptæ q apud te est, non gerẽdi, sed veri dñi, ꝙ vero dñi, nec restitutio q fructuandi est rõe rei acceptæ, debet fructus illi reddi est. Dico 2°. Si bona fide res emisti, ubi intellexisti rem alienã potuisti restituere contractũ et reddere rẽ fructus à gerẽdo res accepti vt prius tibi restituat, nec teneris res tuæ dñi restituere. Ita docent Navar. c. 17ª num. 9°. Sylvest. verbo Restit. 3ª q. 7ª. Angel. Gabriel in q. dist. 15ª q. 3ª. dist. 5ª. Halens. q. 86ª mem. 3°. a. 1°. Rõ est qz nullus iniuriã ulciscendi dñi tuæ rẽ emendo, et apud te retinendo, ꝙ in tenetur res tuæ dñi damnũ cum dñi restituere quandiu potes contractũ rescindere, et res in statu in quo erat antea restituere. Confirmatur qz lis restituendi fiat ordo inordinatus, si in. scirẽs esse alienã, ne haberes res emere, nec fiat non voluntarie, ita vt non voluntarie habeat rẽ alienã, potes contractũ rescindere, nis naturã sua sit emptio ꝙ defendas voluntarie. Addiscere te contractũ tenere Cardi. q. 62ª. ante 6°. et Sylo Rb. 1° q. 7ª. ante 2°. et Covar. ad Reg. peccatũ 2ª p. in cap. 2ª et Rb. 1° var. resol. cap. 3°. §. 6°. quorũ hæ sunt præcipua regula. 1ª Si talis emptor rei alienæ vt res fiat reddere vt prius teneatur vbi alienã esse cognouerit, nec si fiat non inuenerit vel obiisset, possit res alteri vendere vt prius emptor fiat non dicendi patiatur. Ideo N.C. qz si fiat non inuenitur à qꝫ ille emit iam non ꝙ contractũ inordinatæ rescindere, nec rẽ inuentã statim restituere, vende tenet res dñi reddere, qz neq ꝙ res sit alienã, neq ꝙ illas vendere, qz sicut dominium transferre non possit neq ꝙ ꝙ à dñi prius exigere qz nullus sua habet in dominio rei sine voluntate dñi ad ipsius præjudicium, sed tantus sua habet in dominio ut præjudicium ex quo ab hoc solo ꝙ dominus sibi seruire, non ab alio. Obligatio Qui res fructuũs reddit fieri recepti ipsius iniquæ detentionis ei res restituit

Nota.

Ob.

Sc

Ob

restituit, q̃ dor non tenet. Rñdeo n. Aucto. vbi.n. iuxta sñiã vt se indemnẽ
seruet relinquendi fructꝰ sue rei restitutꝰ: non n. sñdet vllo modo vt nõ restituat
sed contrarium potiꝰ, plenũ ei remedium restituendi et non detinendi mala:
nam, neq; et dat occasionẽ male fidei q̃ fuit eis ante non restituendi restitu-
tionẽ. 3°: obijciunt. Si duꝰ rei posset competere tota emptionis rem iudicio
rei vendenti ad restitutionẽ duo facienda, q̃ signum est rei, et antea
soli rei competebat duo, Respondeo n.c. ideo n. competebit q̃ res apud ipsũ re-
manet, vt sup̃ dictũ ingert à quo eas emerit, q̃ si ꝑ inimici ĩdustriã non vt illi
restituat q̃ non fuit dominꝰ rei ꝑ illud ambages debere, sed vt ipse pertinaci
ab eo recuperet: iudicio n. id q̃ expedientissimũ est sibi solent. q̃ si ille ei
amici negat eam aquã tenebit duo, s.i.a. nolit fieri detegere, meritõ à ei-
dare in pena condemnabit vt non duo, non a fieri restituat. Dico 3°: si mala
fide emit, s.t. vt sibi retineret sciendo del debitum rẽ esse furtiuã, tenebit
eas duo restituere vbi de eo constabit: neq; ꝑ eas fieri reddere vt pertinaci
recipere. ita Nauar. Cabr. Soto et Cordu. s. Rõ est q̃ iste tenet nõ solũ
ex rei emptione, sed et rẽ ipsam emptionis: contrahendo n. rẽ alienam
tenet duo sciendo del debitum esse alienã, igit etsi ꝑeat tenebit duo de
damno. Ade q̃ rẽ sciendo esse alienã, et ꝓfitendo illa soluendo emere
potuit aliud damnũ in se suscipere, et iuste sibi videre q̃ debuisset ad contrahẽdũ
se obligandũ si ignorasset esse alienã: itaq; sibi imputet q̃ pertinax q̃lla re
videatur quas sciebat restitutioni obnoxias. Sotus Vbi salte posset à duo
rei repetere pertinax q̃ q̃ ea deduxit. Rñdeo. Si eas sciens esse alienã pauio pretio
emerit vt eas duo inuento restituerent, ꝑ exigere pertinax, et duꝰ in ꝓtio
tenebit reddere, et ita in foro exteriori reperit. Rõ est q̃ ibi liber possit negotiũ
duo, nã non debet pertinax vt rẽ retineret sibi, sed vt eas liberaret à ꝑiculo
in quo erat ne duo ꝑeat. Vide Cordu. ad Regi. pertinax 3°. f. 12. tenebo, nisi, 5°
3 si magno pretio. Reg. fere eqtali eas compararit, non tenet duꝰ bona
fide emere, q̃ inf. obligatio fuit emptione duo attributa, nisi forte ꝑtenderet
emptor eas longe ꝓfecto valere, tenebit ꝑ ad aliquid, iudicio boni viri.
Ricardus ꝑ 1° contrariã sentiã, s. Thomas q̃ mala fide erant posse re-
cipere contrahendo vt pertinax vendidit, non videri eo ipso peccare. tenet. n.
Alexander, Gabriel, Angely, et Sylue. s. Rõ illorũ est, q̃ ipse ꝑt sibi
consulere q̃ alteri, q̃uis res restituendo contrahendo nõ constituat rem priori
domino quã erat ante: et q̃dẽ bene sentiũt valdẽ rem consentanea q̃ando
restitutio non ita diu postponi est iuris, q̃ nõ constet notabile incommodũ duo
posse tunc ꝑcipi tantisꝑ contrahendo. Aduerte 2°. Ea q̃ dicta sunt
hic dicta sunt esse intelligenda de rebus alienis q̃ ꝑcipi nõ ꝓsunt ita
q̃ dicta sunt vt dixerunt nequeant, q. n. ita generaliter vt nequeant distrahi
constat indominicatum quod in rebus rebus mixtis sunt, quibus obligatio re-
alis, et solus nunc obligatio ꝑsonalis, vt breuiter dicat et plura ex dictis
Caietã Sylueste verbo vsura 6ª q. 1ª Iohan. Med. q. 9ª de vsura restituenda,
et Angely verbo vsura 2ª num. 18ª. Rõ est q̃ in talibus non est rẽ rei potiꝰ
dor pauã remanet alienã quam tria: itaq; si venerit fraudulenter, q̃uis ꝑ
tempus prescripta fuerit, et rebus vendentis emptis quas pecunia non tenebit
ad restitutionẽ etsi id sciat, et rẽ adhuc aquã te retet. Dicit dor expresse
medicus q. 10ª de rebus restituendis, et rõ est q̃ dominium fuit translatum
in illũ, et obligatio cessauit: verba de dor plura i rat. de vsura.

Dubium 4°. Vtrum id q̃ dubitat an res sit aliena possitne emere, Dub. 4ª
vel vendere? Rñdeo et dico 1°. Qui bona fide rem accepit vel habuit, quã ad Assertio 1ª.
postea suspicat dubitare non ideo incipit esse in mala fide, sed tenebit diligentiã
adhibere vt cognoscat veritatẽ, et manente dubio non tenebit ad restitutionẽ, sed
manet in possessione bone fidei. ita Tabi. Med. q. 10ª. et Syl. Restit. 3° q. 7ª.
Rõ est q̃ in dubio melior est conditio possidentis. vide i tractatu de dominio
rat. 5° Dub. 2° De ꝓscriptione. Hinc sequit. Si res alius post diligentiã in- Corollo.
stitutam duo non inuento vendat, non teneri postea duo comparente, nisi
forte factꝰ sit inde conscientior, vt vult Sylueste. Dico 2°: Quando dubitat Assertio 2ª.
an res sit aliena ꝑt ea emptionis titulo donationis vel emptionis
modo ꝑcipit sufficiente adhibere diligentiã in quando vero duo, neq; inuento
eius restituere. Rõ est, q̃ in dor milles fuit duo iniuria sed beneficium

eam alicui forte emptus fuisset restituenda: q si non eo animo eas acci-
piat, sed potius vt sibi retineat, peccat quidem, vt supra dictus est, non ta-
men satis alienare sed sufficit vt mutato animo diligentia adhibeat in quan-
to si quidem possit dubius adhuc manet non tenetur eas alienare, sed potius
eis bona animo restituendi retinere, cùm sit: nemo n. tenetur se soluere re illa
quam debet, nisi constet aliquid modo esse alienum. Dico 3io Quod si dubius
Assertio 3a eam aliquam acceperit vt eam alienare vendendo, vel quocumque, postea
post iustam cognitionem, sed tenetur monere emptorem de eo dubio ne illi inde
alicui incommodum obueniat. Ro est quia post sufficientem cognitionem non tenetur
eam illam apud se detinere. Quamuis tamen est ne restitutio ex hac causa alienatis
ne fiat difficilior, ac forte redundet venditori ne forte, si postea compareat
erit proprietarius rei suae, quae vel tota portio: si n. id ei venditor nolit restituere
tenebitur id quod venditor, qui quando eas vendidit non possedit eas bona fide
vt suas, sed tanquam dubias, unde sua venditione non potuit dominium eis transferre
aut detrahere facere.

Dub. 5a Dubium 5m Vtrum id quod bona fide rem alienam quam ab alio emerit, ven-
didit, duo comparante tenetur ei restituere vendito
portio, an sufficiat reddere emptori suam actionem? Nauar. c. 17. num. 8. ex-
istimat satis esse vt reddat ei suas actiones. V. g. Emi equum a Petro, et
vendo eundem bona fide Paulo, deinde vtrum esse equum Petri: dicit Nauar
me non teneri restituere portionem Paulo a quo Petrus recuperat suum equum,
sed sufficere vt ei reddam meas actiones quibus habeo in Petrum a quo emi.
Sed contrarium est longe verius. st. vbi constituit rem esse alienam, et quilibet
eta voluerit debere me offerre paratus ad restituendum contractus et reddere
dicti portionem Paulo. ita docet Sotus lib. 4. q. 7a. a. 2i. Et tollitur ex d. Thom.
q. 77a. a. 2i: Et qui vendit alteri rem vitiosam tanquam bonam vbi constituit de vi-
tiosa se paratus celebrare vel ad tollendum vitium vel ad restituendum contractus simili
si quid datur bona fide moneta adulterina teneatur postea dare bonam vel restituere
contractus: atq esse alienum est vitium qua rei g. s. Idem Nauar. Esto solus vitium
Ob. Nauarri. extrinsecum, rem n. intrinsecè non esse defectuosam: secundum esse in forma mutuo
et similibus q intrinsecum vitium habent. Sed hoc non satisfacit: nam nisi vitium
Ro reforme situe vitium intrinsecum an extrinsecum quando emitur tale est vt emptor
merito sit inducta, facialq; vitii ignoratio emptionem inducibilem, hinc n. ni-
si vera emptio est nulla, vt pinde restituenda de facto si velit emptor vendi-
portio. Dico 1o Quod si Paulus eas mox restituat antequam emptor eas celebret
Ob. teneborne ei reddere portionem? Ideo. Non teneberis si n. de illa redditione in-
Ro nouit damnum non valebit vrgere portionem a Petro: q tu potuisse vrgere
si vnus illas emisti a Paulo reddito ei restituisses: sic n. Paulus volebat a me pe-
tere vrgere debebat emisti res illas restituere, vt ego me indemne seruarem,
ista ea q dicimus dico 3o. Et si illa accidentia restitutio eo est causa vt
ego nequeam portionem a me datam vrgere, teneber Paulo reddere pretium,
ei dedi rem vitiosam de alio vitio damnum accepit, neq ipse sua negligentia
negligendum incidit sicut quando potera me indemne seruare. Dico 2o Quod si
Ob dno comparante Paulo non inducitur, sed res pretium. Ideo. Quia a quibus
Ro teneor nisi ex tenebitur Paulo standum. Ro est qa neq res rei accepta-
illa eo debeat nec de ei Paulo standum, neq et hoc tenebitur damni-

Caput Quintum.

De fit faciendo Restitutio.

Hactenus dictum est qd teneatur restituere tam res iniuste acceptas, tas
res rei acceptae, et simul spatio explicandum quando fit restituendum, nunc
dicendum est fiat faciendo restitutio, idq pro quibus difficultas restitutionis
dubitat: Suppono n. ordinarie ei faciendam esse dandum illatus est, vel eius
res detinet, nas respectu huius est facta inequalitas.

Dub. 1m Dubium 1m Vtrum bona sed debita inuerta quouis ignoto est Deus sint priusquam
restituenda? Suppono 1o bona eo reuerti inuerta nisi post sufficientem diligen-
tiam cognitionem q iudicio prudentis aestimanda est. Maior. a. diligentia adhiberi debet
et in pluribus locis, et diuitis exquirendis quando vel est magni pretij, quia
quando parui: Et si quis ante debitae cognitionem talia conuertat in pia opera, postea

dño comparente teneatur ei ad integrā restitutionē, vt rōnabiliter dominū declarat.

Dicitur 2° non omnibus incerta quando constat ea debere certe alicui rōnabili vel tali vel maiori parti: etsi n. in parte non constet qd cui debeatur, tn constat hoc esse illig rōnabilis, ita vt ipsa tota vel maior pars sub illa labeat. 1. vt singuli vel plurig rōnabiles labore aliqd in illo cōmodo, sicuti quando ecclie alig iniuste expoliat pagis vel oppidis. Hinc n. restituit est facienda rōnabili cui magistratu, Episcopi vel parochi, vt si distribuant in rōnabiles ipos q maiorib⁹ damnis arripisse iudicabūtur: nec est fieri posset aut in alia pia opa non: sicuti, qz haec bona nō constat esse incerta. Q si maior pars rōnabilis non po: tota haesa, et ignorata q sint in parte, aut et in qua q haesi sint, ita vt non possint reddi in aliquos certos q toty vel majorē ex parte sit dānū affecti, v. g. oēs vel maior pars q in tali platea vel parochia rōmorātur, hinc bona incerta, vt potuerint in pia opa reuerti, aut compositione facta inter eos haesa retineāt: sicut arridet in qb q minutis conditionibus scandalizant, vel vtinā multa iniuste compararunt. Hinc sequit 1°. Si diues exercitij q iniuste aliquos: Corollio 1°. vel pagos spoliauit, teneatur vt singuli restituat sua spolia in vnis locis, vel conferant, et tunc multa conferuntur vt in illo cōmodo plurig oppidanorum, vel regnorum quibus aliqd debeat, debeat hoc totis locis magistratui, vel Episcopo vel parochō vt singulis fiat restitutio q damnū accepti sunt, vt si quid ex hoc cōmodo aliqd superest debeat restitui se nouis, esset facta distributio, qz aliqd superest debeat restitui se nouis, esset facta distributio, qz aliqd superest debeat restitui se nouis, esset facta distributio, qz

is Paresi vel alio mortali peccto sit defunctus et hmr illi nichil scripserit, tñs
q in ghñtia Dei sibi principis acquisit ota eius bona q intestati mortuus,
et milites Parisiē intra 10 gradus retinquūtur, q ts fieri non possit secūdm
sibiā in quod vlq debuerit requiri: tñ q multis inuenta aurorum thesau-
applicantur quibus nobilitas in Hispania: tñmq fieri ptt remissio inscri-
bendi ad principe, maxime cū sint Pontifice: cum q in ciuitatis Parisiensis
non debeant: est ts aetati Naturali consentaneum vt in quo causa defici-
at: Dar n. vr Carolo Dominus Voltan, q hz n. si voluerit ita fieri
ruyeret, licet aliter lege statui possit, vt n. in bonis rone reuocati, pse
canones aliter de illis disposuissent. Et dicūt sic, Cessante lege positiua
vel rone statuēdi cessat lex statuta. Bona inuenta pauperibus nō esse necessaria
restituenda: vnde cū solus Deus inuenit de iure q ee deliberato debeant pauperi
q. Nam. ea q ee contradi debeant posse retineri post adhibitā diligentiā
tamen certū dico, q sancta mater vr cū implacabilis, q sic ts nō posset
vsus esse penitus in contrarium. Dico 2°. Si id q Dar bona habet veri pauperis
potest ea sibi tamen vsq ad numero pauperis retinere. Ita docet Scotus in q.
Dist. 15ª q. 3ª. et Caiet. 2ª 62ª. a. 5°. et alij. Rō est q non debet esse
pericli conditionis qua alij pauperes, q sic ipsius culpa nō interuenisset
in re illa acquirenda vel debito contrahendo: q si culpa interueniret
adhuc pauperes essent illius et non teneat alij pauperibus illa dare quando
ita pauper est. Si vero et sibi illa tamen pauperi seruat et vendendo, non
teneatur postea nō expensum fieri pauperibus alijs restituere, q. illa sibi
vendendo tamen pauperi bene et pie eas distribuit in quā gratiā acce-
runt vide mihi est de Restituendi bonorum distributione statuta 1. pon-
ferē sine principio et ex dictis aperte. Dicet. Quid si duo pares reperiā-
tur? Rideo 1°. Si alijs pauperibus post debitā diligentiā distributi adhuc
amplius timeret, nec n. nec vel, vt q in tua potestate nō sit amplius, nec
et nec inuisse acceptionis, q etsi illa inuisse acceperis tamen Dar culpa
iam est absersa q voluit restituendi et ipsas restitutionē facta q fuit et eo
modo quo voluit et debuit fieri tali casu. 2°. Si iam tibi tamen pauperi
existimasti timere duo reperta, modo adhuc egeat in se velim pauperi, nō
sine culpa tua illa habuisse. 3°. Et si illa non egeat nec in se, nec
in partis ad quē tel timeri, q sic ts si sine culpa tua illa acquisieris, q.
Et si ee culpa, eas acquisieris, debes ita, probabiliter tñ est te nō timeri duo
reparente alij ita ee paupertate emersisse, modo illas in extrema vel grauis
necessitate consumpseris, vt dicet est tradat. De Eleemosyna q. 32ª. a. 5°.
Quinto. Et si solus reū necessitate laborauerit, quando ea restituenda
adhuc probabiliter vr te non timeri duo reparenti si post debitā diligē-
tia vt eas restituerē, tibi tamen pauperi applicasti, iam restituendi
nec fuisti ob ee rē dicor. Rō est q neq rōe rei acquisite timeri, vt q
neq in se neq in partis egeat, nec rōe inuisse acceptionis, q culpa est
absersa q voluit restituendi et diligentiā debitā vt restituere, et q
restitutionē quam tibi tamen pauperi fecisti. Dixi, Si id q Dar bona
habet et vere pauper, q si solus est pauper q Deo vel tempore tenebit restituere
veris pauperibus ad restitutionē, q sic tenebit vt veris pauperibus dem.
Pro Deo pauper est q alibi bona habet: q tempore a. q noluit aute vel in
Ecclesias qui fecit sibi necessaria ad status competenter pot, vel aliunde ea
et quomodo acquirere. Advertendū a. est expedire vt qō in Dar distributionem
et presertis quando sibi vt alienā reseruat vtile consilio Episcopi vel Parochi
vel saltē prudentis Confessarij, q facile error pyrrici in Dei negotio Deus
pit: absolute tamen non est necessarium, nam sufficit vt prudenter fiat. vide
Sylues. verbo Restitutio 8. q. 5. et modū q 3ª c. 10, et nos ar. Nam. q.
q notant in 4° casibus Episcopus se posse interponere.

Dubium 2°. Citi faciendā est restitutio inuentorum Pauperibus dominus seu
inuentis, et an inuentor possit ea sibi retinere? Dom. Soto lib. 5° de Iustitia
q. 3ª. a. 3° ad 2ª putat inuentorē Dar sibi retinere posse q est sufficiens

Nota.

Dñe inſtitoue: neq; obſtare vllius ſuū poſitiuū Eccleſiaſtici aut diuini quo
ſor neceſſario ſint parochis erogenda. Quia ſententia eſt probabilis, et ita eſt q
talia bona lor ipſe quo poſt deliberate inſtitione tenentur ad id ſuffriendū diuīe
non comparet conſonū ἀδεβπόλα 4. ſine diuo et quaſi diuo rapina, g̃ ſibi ma
ſibi fieri erogantur, ſicut theſaurus et alia q̃ multis ſunt, niſi q̃ caritas
alias obligatio illud annexa ſit vt ſi diuꝰ comparat inſtituenda. Confirmat
q̃ minꝰ ſolet fieri comgoſitio ꝛꝛ Pontifice de Exuſſendi, vt habetur p. Nauar.
q̃ ſequitur eſt ea nō eſſe neceſſario in quod vſq; ſunt parochis erogenda. Eadē ſen.
tenta tenet p. Nauar. lib. 4° c. 2° nūm. 75. Quā q̃ eadē tenet Ledeſma, Mer.
cado et Barthol. Medina. Contraria tꝫ ſententia eſt comꝛor DD. ſc. Quot parochis
ne aliqd gñb oꝛibꝰ erogenda eſſe. Vide Cuar. ad reg. peccat. p. 3ª ſ° 10 n. 1°
et ſeqq. et Nauar. c. 17° nūm. 171°. Quia ſententia ordinarie eſt confitenda, tūs
q̃ eſt fere comꝛ, tūs q̃ magis faueat pijs oꝛibꝰ, tūs q̃ apud multos eſt iſta
ſufficiendo, tūs denig; q̃ fuit ſenſus eſſe dni noſtri vt ei aliquo modo nō ſua
ſit, et aliꝰ id de rebꝰ ſuis ꝑdio fieri reperet.

Dubium 3ū. Vtrū ſit ſtandum ei inſtituto nīi gñalis notitia, vel etiā gñalis Dub. 3ū
alteri 3° nominatis obuentuꝰ? Reſpō et dico 1°. Si dñs repetat nō ſuas ad gñe- Aſſertio 1ª
randū alig gñales contra iuſtitiā non poſſus eas inſtituere niſi cum alig gra-
ui malo inde imminēte. Colligit ex D. Thoma et Caiet. q. 62. a. 5°. et Dom.
So lib. 4° de iuſt. q. 7ª. a. 1° ad 1°. Et ꝓbat ſi nō ſuas v. g. gladiꝰ repetat
ad via, vel in gñali diſpoſitione ad cuſtodiendū boſtē, poſſe contra iuſtitiā
inſtituere, q̃ nō talibꝰ circuſtantijs inſtituere eſt ſentiendū eſtimatione morali
notari, vt diximꝰ ſ. de participante. Confirmat ex l. ſi gigneret ff. de Fideiuſ
ſoꝛibꝰ. Quia q̃ feneſtra ſcienꝫ noſtrū aduerſi ad offringendū oſtium vel armarij, vel
talem ſcienꝫ noſtrū aduerſi ad aſſrendendū, licet melius vtiq; conſilium ꝓrie ꝓpter
ſuum ſcienꝫ noſtrū intercederet, ſtatim tamē actione tuncha. Nec obſtat q̃d Preoccupatio.
magis videtur rapere q̃ noſtrū quia q̃ depoſitū reddit, q̃ quando q° iam ꝓpe
re paratꝰ eſt vt noceat, ſtatim nō eſſe malefitij rapacio: Si tꝫ non ſint
ibi circuſtantiæ vt reddendo cenſeatur rapere, non ꝓtinus dicendū eſt
eſſe ꝓhibitū illud ob malū fiendū repetere, ꝓtinus tꝫ contra Caritatē ſi ſtatim eſſet
reſtitutione malū impediri poſſet. Dico, niſi grande aliud malū impenderet
tunc licite poſſus inſtituere quamdiu nō ſit alteri noxium, niſi forte
interim tale ſit vt illud timeat et nō tali meo damno impedire. Nō eſt
in tali caſu quando multū grande malū impenderet, non cenſeor inſti-
tuendo rapere malefitio, q̃ manifeſtus eſt me non intendere malū alterius
ſed ſolū euitationē mali ꝓpij et actionē q̃ tū ſe eſt indifferēs: Nec et
q̃ caritatē timeor impedire malū alterius nō ꝓpri meo incommodo. Dico 2°. Aſſertio 2ª
Dñs repetat res ſuas v. g. depoſitas vel reditus ꝓcedentes vt inſtituat
collegium, vel vt aliter habitet, non tꝫ contra iuſtitiā, vt dictū eſt ſ.
Probabile eſt me impeditūrū illud malū, timeor leue caritatē eā differre
ſit minima vel varia incommoda ex dilatione timenda, magis tꝫ timeor
iuſtitia. Colligit ex Soto lib. 4°. c. 7°. arto 1°. Et Nauar. c. 17° nūm. 63°.
Et q̃ timeor impedire malū ꝓximi ſpirituale et nō aliquo ordine ꝓcedendo,
q̃ habet in correptione fraterna dū adhibenda eſt: vide ſ. differendo reſtit.
Nec ſat malū impedire timeor ex caritate. Deinde q̃ differt reſtitutionē
vt ꝓximus à malo retinendo abſtinet et ſalubriter agit ipſum negotiū, q̃
alter nō eſt merito inuitus. Dico 1°. Habet ius ꝓtrahendi ne ſuas, q̃ inſi ob.
ſtitia faceret ei iniuriā. Confirmat q̃ nemo ꝓt inuitus impediri ne ſe ine-
ptus, ſtoltus, vel q̃ alius deroget. Reſpō. Habet ius ꝓtrahendi ſi illud ex ſe ſtec. Rx
ne, ſed q̃ando ſcit illo tempore abſtinere, ex caritate timeor obſiſtere ſi poſſit, et
ꝓtrahendi eſt ſtatim impediendi nō facio iniuriā, q̃ ſalubriter ipſum negotiū
agit. Ad confirmat. Reſpō. Non ꝓt ita impediri vt vim vi à ꝓximo adhibeat,
ſed aliqd modū bonū poterit. Dico 2°. Parochus tenetur Euchariſtiā ſubdito ꝓ- ob
ximo in extrema ꝓpinqua ꝓrigere, q̃amdiu ſciat eum eſſe in ꝓcto occulto, ex q̃
tali nō ſubeat ad eā etſi ꝓtrahendo ꝓueniat, g̃ timeor et tenetur debitū ꝓtelli
gi malū ſuum. Reſpō. Ex regula ſuperius data nō habet eſſe ſubditū ius ꝓtrahendi Eu- Rx
chariſtiā, ſed habet ius ne à parocho infametur apud alios, nec ne confeſſio

ꝙsiũ rndebit, et ideo non ꝓt ei Parochꝰ Eucharistiã denegare. et Lor vñ dicit à DD. habere rñdẽ ad ea, q̃ sc. sine iniuriã non possit ei negari, q̃ iniuriã in lor consistat q̃ ille infameth, vel Confessionẽ secreth violeth, seq̃t inmerito rasiũ Dicẽd 3º Maioꝛ q̃ debit restituẽdi debitũ, et ꝓpter Ob. timeth reddere, q̃anndõ ille petendo peccat, q̃ stulte in nostro rasiũ. Ideo Rx Etsi rñdẽ dabeat, tñ q̃ debit illo tẽpe aliũde ꝓt ꝓpter ꝙ debitũ negare si commodè ꝓt, et spernt Lor petẽtis maioꝛis impedire iri, ꝑsertim in postremo nam si solũ de impediendo exe externo in ipso momẽto agat, Lor parũ est iuri tranꝙuillitatis illud quãdo iam petẽtis ꝙ desiderio in rede est consummatũ, videmꝰ illud vel alle audeat, vel aliũ inducat ꝙs res agit de impediendo exe externo cũj ia culpa est interij tota. Dicit in oppositione, nisi maiora incommoda timeret: quãdo.n. est ꝓximus maioꝛis mali ex dilatione restitutionis vel saltẽ equalis non possumꝰ illã differre, q̃ tũ dicdat nõ esse rñdẽ differendi, nisi quãtũ spes est impediendi malũ: stulte quãdo tranꝙillitas pacis ꝓdesset, vt si ꝓ ea vouaret in rñdẽ et non posset ipsũ malũ proposito probare.

Caput Sextum. de loco et expensis qbꝫ fit restitutio.

Dub. 2ª Dubitãm 1º. Cũj expensis faciendis sit restitutio quãdo rñdẽ debita est Rx et debito? Rñdeo. omissis variis sentijs, restitutionẽ faciendã esse exterꝰ sũb debitoris, quãmdiũ illic equãnent vel est reperiuntur ipsi debitꝰ, dummodo debitor sine creditor non sentiant et loco ubi damnũ datũ est, sine non. Sic Caiet. 2ª 2æ q. 62ª. a. 8. Sot. Dom. Sot. lib. 4º de rest. q. 7ª. a. 1º. Sil. Sud. Cord. Resol. q. 2ª. Covar. ad Reg. Pecc. p. 1ª Num. 7º. Probat q̃ dñs rei et eo q̃ res sua amisent debitoꝛi inigbale non debet alijs damnũ sentire sed lege iustitiæ debet illi fieri restitutio vt in pristinũ statũ restituat q̃ inde ac si rẽ ablata nõ fuisset, q̃ restitutio ipsius non debet fieri ꝙsiũ ꝙsũ sũb debitoris q̃ sibi impũtet q̃ eam sibiꝛe rogauit. Dicit, q̃ tenet ad amplius q̃ ad rei ablatæ vel damni illati restitutionẽ. Rñdeo N.C. Expensæ quãdo, nas Ob. sunt necessariæ sunt ad completã restitutionẽ, et ex q̃ nubil lucri Rx Dño accedit. Dicit 2º. Si creditor mentat in alijs locis suis saltẽ ipsis expen Ob. sis est res remittendã, q̃ Lor non debet imputari debitori. Rñdeo N. q̃ creditor non debet amittere libertatẽ eundi et transferendi sesq̃ ubi Rx est ob iniustitiã debitoris q̃ sibi assignare debet q̃ simply illud in restitutione facere rogauit. Verũ tñ est, si creditor facilius erat simply in re alia sensꝰ asportandã, posse rẽ dederi, non.n. teneꝰ eas illi rẽ suas restituere, sed sat̃ est vt ex ablatione mihi damni sentiat. De quo vide Covarꝰ. Hic tñ aduertendũ est. Quãdo rẽ non ꝓt sine magno simply restituere, posse ex quãdam Ecclesiastica ꝑ. aqualequãdã naturali differri restitutionẽ, nedo inde dñs mihi del pacis damni patiat. Quasi talis sit circumstantia vt nisi modo restituat postea nec ipse nec hæredes restituere possit, ꝛc mihi restituendũ est salte ipsius rei pretiũ, quãmdiũ magni simply esset facilitas eundi, q̃ dñs non ideo debet priuari re sua q̃ debitor magnũ simply facere rogauit, nisi ꝓbabile esset deum in Lor casũ nõ dispositurũ vt eundi vel pacis ꝓbꝫ dicta re tam magnũ simply in transmissione facere rogauit, q̃ ꝙ liberal ab eo peti debet si rẽ est ambiguã: si vero spes sit sine vl aliquando restituendi sine tanto simply ꝓbabilis differri restitutio.

Dub. 2ª Dubitãm 2º. Cũj expensis et quo loco faciendã sit restitutio quando res iniuste abstulit iniuria, sed rẽ debita ex contractu vel quasi contractu? omissis variis sentijs q̃ indistincte loquũtur, dicendũ est distinctione: Quando.n. rẽ debita non ex iniusta ablatione vel damnificatione sed debita vel ex Nota. contractu vel ex quasi contractu: Ex quasi contractu debet quãdo debitor rẽ rei absq̃ villa ꝓditione, et ita absq̃ villa q̃ iniuriam inferendi, q̃ rẽ debeat rẽ iniuste rogato Dño, et ea q̃ bona fide possessa, sicut alia hæreditas legitime ꝛdeꝛiuntꝰ. Ex contractu a. debent q̃ rẽ ꝓditionis inuentionibꝰ, vel alijs donationibꝰ aut ꝓmissionibꝰ debent: alij sic implicite sunt generis: Nam ꝓdus contractꝰ sunt in qbꝫ ex rebꝰ aliquis est reddi debet in sua specie, vt aiunt ff. sed vt Philosophi ordo numero

vt in deposito et rodato: alij sunt in quib⁹ rob diuersa restituenda, vt in mutuo, permu-
tatione, venditione, locatione: alij denique sunt debiti medij contractus, in quib⁹ est
solius id q̃ accepit et nichil reddit, vnde in his non est mutua obligatio, vt in
donatione, donatione, legato. Tertio posito dico 1°. Quod debentes ex quasi contractu
restituenda sunt in loco vbi illa habent, nec tenet id q̃ illa habet secu ex
pacto mittere ex duo sed expensis Dni. Rō est, q̃ non tenet ipse Dns
impunitus status restituere eis sine damno, eis enim q̃ incubria non debitabuerit,
sed solus tenet ad rei custodiam monito Dno quamdiu eas sibi velit transmitti,
quia in re non tenet esse vltra simplex fore: nec si contingat eas in alius
loco migrare, nec possit eas rodate apud aliquē alius deponere q̃ eas restituat,
sed rogare eas tenet debere potest expensas a Dno repetere q̃ tenet ad eas
expensas necessarias ad rei sue custodiam in vbitate ipsius facti. Dico 2°. Quod
debentes ex contractu patent gñe. in quo rob vide numero restituenda est,
si in alterius tantus partis vbitate accepta sunt, debent eius expensis restitui:
intelligo nisi aliter inter aliquā partione conuentus sit. Rō est q̃ pars no
est vt ille sine expensis cogat restituere ob cuius vbitate contractus no est
ipse: inter fit vt si vbitatis hinc radix equus rodatus accepit tenetur
sibi expensis eas restituere in alius loco in quo tibi tradit est, non tñ te-
netur eas in loco remotis remittere in quem forte Dns migrauit, q̃ hi
eas rodatas non accepisti, nec hi illic longinquitatis causa eb, sed Dns sibi in-
debet q̃ rodatas ante discessus non reperiret. E contrario si depositus acce-
pit gratis custodiendas, restituendas est expensis deponentis, q̃ pars no est
vt depositarius eas nichil rodi ex deposito percipit sibi expensis illud ad Dns
remittere rogat, sicut Dns est in eodē loco vbi depositus tradidit sicue alio
migrauerit: secus est si depositarius in alius loco remotiore commigrauit,
sic tenet eas deposita repsentare in eo loco vbi eas custodiendas accepit, vnde
si alio migrauit debet eas sibi expensis ad priore locū remittere, vt inde
expensis Dni tradat Dno. Idem dicendū de rodato q̃ gratis soliq̃ rōno-
dantis accepti est. Dicit. quid si depositus percipiat et transferat expensas ob.
loco, nichil expensis erit remittendas ad depositarius? Rō. si sine culpa R
depositarij translatus est in alius locū, debet ei et refferri expensis
quatus Dni, non a. depositarij. Rō est q̃ vltio et inuodes q̃ obtingunt
deposito sine culpa lata depositarij non est ei ostendus, vt patet ex dictis
cap. 2° dist. 2ª. Et si ex culpa ipsius lata facta sit tenetur ipse expensas
eas referre. Notandus tñ. si depositarius eas partis custodiat tenetur sibi Nota.
expensas eas reducere non solius quando culpa eius lata sed et culpa leui
alio translata fuerit, q̃ hinc tenet et ad diligentiā maiorē quā vulgariter
exhibere solent vt dominus indemne seruet, non tñ tenet sibi expensis
eas remittere ad Dns vel loco vbi vt eas custodiret pactus est. v.g. Accepisti
eas Louanij vt custodires eas Antuerpie, non tenet eas sibi sumptibus remit-
tere Louanium nisi aliter conuentus sit, nam gratis accepit q̃ custodia
Antuerpie ostenda: custodia n. non postulat vt res ad Dns remittatur, sed
vt in loco conuento inuolumen seruetur, ad quem locū expensis depositarij
reducenda est si eius culpa alio transferatur. Dico 3° q̃ debentes ex secundi Assertio 3ª
genere contractus, vbi q̃ res accepta reddit alia, restitutio ex natura
contractus non quidem loco fieri q̃t, sed faciendo est in loco vbi res, q̃ ibi
debet accepit, obligatio a. rei secundis illius loci faciendo est. Prior pars
patet ex. non quidem loco fieri posse restitutionē, tot. n. saepe magnus dan-
num affert alteri parti; vt si Hispanus emens equum Antuerpie 100 aureis,
vellet soluere in Hispania, aut contra ille venditor vellet sibi in Hispania
satisfieri, q̃ debet esse aliquid certi loci in quo ex natura contractus debet
fieri solutio: id a. est vbi. nō secundus, mutuatus, permutatus, aut locatus
fuit traditus et acceptus, nullus in loco magis restituere conuenit, quam in
illo vbi contractus suus vel in loco alterius quasi substitutus, q̃ debet fieri
in eodē loco. v.g. Louanij mutuatis frisiis, non posses obligare postea
mutuatarios vt reddat Antuerpie, nec ipse me. vt ibi recipias. Idem est
dicendū de re secundis aut locata, similiter de re permutata et empta cambio.

tñi n. ubi contrahy st ibi fiat reddend fiant ad equalitatē ut sup dict
loci in quo reb ipsa tradit, vide et inuestig effect debitore in contractu st
equalend in alio loco reddat aut et uerū debeat, st si mutuat ubi loo
Louanij, non possit debitore in pactis st reddat mihi v. g. in Hisp aut, q
obligauerē ad amplius reddendū quā debeb, vide effect ubi. Idem dicen
dus de solutione non solida alicui uni, sed st de solutione cuilibz, dicen
q natura contrahy ibi est solubile in loco ubi est creditor, sed ubi ipse
creditor est constituty, sc. ubi reb illa est in qua obligatio est constituta. v.g.
Domy, Agger s. mutuo pecunia aurea est debita fruibz thesaurus q non est
alibi tradendy quā ubi nascit ex natura contrahy: si n. reddaty sit ibi
psonalib, nec illis debeat thesaurus, solubile est ubi actus gestionis consti
tuty fuerat, quod si contrahy sit solubile est in loco ubi debitor contrahy
immediate in ipso debitore constituty est, q intelligye de loco non mutuū hoc
ginqd, non a. de eo q ita distat st si creditor de illo cogitasset mutuū de
beret illuc restituy curare. Hoc tñ ibi non obstat quin contrahentes possint pac
cisci de certo loco solutionis, modo loc omnib iuste mercede compensetur. Dico 4°
Quae debeant ex testi contractu, vel rē donationis, pecuniarū, legati
testamenti, reddenda sint in loco ubi erant res donantis nisi aliud in ipsa
dispositione expressū fuerit, ar pinde expensis alterius rei donata solubile debet
q satis est q res gratis dederit aut legauerit. Cetera pdicta debent. Reli
de reb est restituenda expensis Creditoris eab ex ipsa re deduci possit, pinde
alia rōdior ita nō suspicit, vide, si quid fuerit, potuit ea deduci, vel ex
parte, et residuū ad creditore mittatur, vel tolat si est indistincte, st cū pretiū
mittatur. Et si tanta essent in remittendo expensa faciende quātū vel
debitū valet, non est restituendū, sed manendū dñs, vel si id rōde fieri
negat dande pauperib si pauperes dñs indigens ad diuersoria loca venerit.

Caput Septimum

De ordine seruando in Restitutione.

Notandū est: Quando debitori bona sufficiunt ad satisfaciendū oibz Creditoribz,
non est ego hoc ordine, oibz n. in gre satisfaciendū est: sed hic ordo solū est
necessario obseruandy quando bona nō sufficiunt.

Dubium 1m. Utriz debita recta sint prius soluenda quāz iniusta? Suppono,
debitū iuste modo dici posse iuste, 1° quando non satis constat utriz de
bonā absolute nec ne! et hinc bona nō debent restitui, q melior est alteri
debito possidentis. 2° quando debitum ubi ex duobz debeat, iuste tñ est alteri
deberi; Tuter reb equaliter dirimenda est si dubiū sit equale, vel ut
sensus aliorū sorte dubiū est dirimendū, sic in pcedte restitutū: Et si pcedte
constituit uter sit uere creditor alter tenebit ei suā partē restituere, nisi
eam bona fide exposuerit, q si ille noluerit, nō tñ liber erunt. 3° quando
constat eum deberi, sed incerta rei vel qlitz, id q diuiditur 1° si reb ipsa in
specie sua sit aliena, ut equū, vestis, torques. 2° si reb nō sit in specie
debita, ut quando debita pecunia, id quando reb iuste ablata est, aut tē
pempta est. Inter dico 1m quando reb iuste debend dñs in specie
est aliena, ar pinde debita, sed obnoxia restitutioni 1° est restituende ip
qbz incerta restitui solent quāmuis aliud suppositet q reales creditores
nibz dari possit. Rō est q Creditores inillis reb habent in illa bona quā
ad hec habent reb in specie debitas, et in bona q erūt dominio subiacent
haec a. non subsistat erūt dominio quamuis apud eos reperiantur, sed ha
bet in illa reb Rest. sed priuatū quoad distributionē, et obligationē ipsius
unde pontifex tangens hoc negat. Quaestiones sequitur: vide an sit
sit res fieri pauperib aliisue pijs usibz, ab necessario faciende est, quā
ad usū spectasset q alijs creditoribz. Dico 2°. Quando reb ipse in specie
in specie alienae sunt debitae, hinc q illis faciende est q prius restituti
restituy debitori quāz incertorū. Ita reliqui docent DD. d. stabunt 2° p th.
2° rap. 3°. in principio. Quiet. verbo Restitutio rap. 6°. 10. Medina C. de restitu
T 2° et alij. Sed difficultas est quā sit valde dubij veritatem sententiae.
DD. q tenent incerta esse naturae pauperib esse danda valde laborant in not

Assertio 4ª.

Nota.

Dub. 1m

Nota.

Assertio 1ª.

Assertio 2ª

assignanda, nec quicquam adferant q̃ oīo satisfaciat, vt videre est apud Barbo. Cōsil. Medium tenet Abb: sed iuxta sanctas quas scripsi fenti sibi non est difficile. Rō: ius est vere vera debita priusq̃ fiant restituenda, q̃a tunc debentur ex ipsa natura, idq̃ iure naturæ seclusa omni ordinatione positiua, vide contra resolutos. Vel non priusquam, sed debita iniusta q̃ fiunt in dominio debitoris multi ex positiua gratia tenetur creditori iure naturæ debenti, neq̃ n. pauperibus, neq̃ aīe creditoris ad pia opa, neq̃ alteri vt ex ij dictis patet, sed solus iure positiuo pauperibus debenti, vt dictus est cap. 5° dub. 1°. et 2°. q̃ sub redire debet iuri naturali. Ideo debitoribus 1° restituendus q̃a iure naturali illud debitum restituit, iuxta n. q. pauperibus et pijs opibus solus iure positiuo.

Dubium 2°: Vtrū inter creditores æquales priusq̃ soluendus sit vendentori rei mobilis solutio facta, an aliqs? Multi DD. tenent si res adhuc extet in. g. domo vendentis, ex eo q. ego accepta fide de pretio vendidi Petro, mihi re illam manere obligatam quamdiu in dominio Petri transierit, ita vt si Petrus ea sit alteri soluendo multi integrè pretium soluti debeat, vel certè res vendita restituenda Ita Caiet. in Sum. verbo Restit. et Navar. c. 17° num. 49°. Fumus. verbo Restitutio 36°. medium Cod. de restit. q. 2°. et quidam alij. Rō est q. putant esse illam esse tacitè hypothecatā vendentori rei iure platonis donec solutus sit pretium. Idem tenet Navar. de mutuo et permutatione, et quamuis re illa mercede alimenta. Sed contrarium docet Covar. lib. 1° variar. resol. c. 7° num. 3°. n. Rem talē non esse hypothecatā debitori, nec fauore rei platonis vt pretium in solutione, q. quia sententia adeo multos q̃ dicunt fauor sententiæ esse debet. et probat q. tacita hypotheca neq̃ iure naturæ, neq̃ iure positiuo est introducta, q. nō est: Non iure naturæ q. iure naturæ nulla indicta tacita hypotheca, vt et fatetur Medina: q. n. contrahentes non obligant se quoad pacta: rem solutioni non est res illa iure naturæ debent restituri priori domino obligata q. res nisi dominium q. transierit in alium non esset ei solutio in præiudicium essent facta: dominium n. transferit ex conventione nō sufficiente sententia traditione, q. n. tunc non fiat solutio vendenti ex pacto venditoris et emptoris differendæ solutionis facere voluit emptori, unde venditor solus habet actionem q. personalē in emptorem. Confirmatur, q. si emptor ille alteri venderet prior venditor nō posset illam vindicare, q. signum est nō esse q. hypothecatā: Adde neq̃ ex pacto hypothecā in emptione posse fieri ex conventione contrahentium vt habeat ius platonis q. alijs præiudicet, quod iure positiuo constitutis. Nō est q. contrahentes non possunt facere, vt res q. iure ciuili vel municipali habet ius platonis debeant postponi Vnde si emi à te domum et postea ad usus reparationē accipias ab alio mutuo multos iste tibi præferit in solutione, q. iure positiuo habet ius platonis quod et respectu fundentium hypotheca, vt ibidē docet Covar. Sed neq̃ iure positiuo dari hypotheca est inducta q. multis tale ius repete. Et quod sequi venditore remaneri inter creditores reliquos hypotheca, ex quibus habebat actionem q. personalē, et contemporaneos esse postponendos cum habentibus hypothecam. Patet. Vltra falsa sententia prior sit probabilis? Resp. Non videri improbabiles ex q. auctoritate illorum DD. tum q. iure satis rationabili et naturali.

Dubium 3°: Vtrū debita et delicta q. remanda sint debita et ipsa remanda? Multi remanent debita et delicta esse q. restituenda: vt si domum alterius incendisti, si rem furto subripuisti, si vsuram accepisti: neq̃ hic opinio de q. q. extant in specie, de qua n. nō est dubium, res dominio non sit translata, sed de illo q. nō extant, vel ius rem ipsa sint res nisi alterius: ita docet D. Anton. 2ª p. Tit. 2°. c. 7°. §. 1°. et 2°. et D. Thom. opusc. 72°. c. 18°. Rō illorum est q. in solutione debiti contracti et delicto tollitur iniuria facta deo et proximo: in solutione a debito soluti et contracti tollitur nulla tollit iniuria sed solus sit vsus restitutio quo restituta impletur. Addit Aduersus Rō iniuria fuit maior eo quoq̃ restitutionem q. remanda, vide 1° q. rapina, 2° q. furtum, 3° q. vsura. 4° q. contracti delicto. Eandē sententiam segit ex parte Sot. prædicto. Quarto dubito: solus discrepat q. res debita et

Dub. 2°.

Nota.

Resp.

Quæstio

&

Dub. 3°.

debido postponat debitis habentibus hypothecā, ille vero oibus p̄ponat. Rō ipsius
est q̄ quando q̄s non p̄t simul reddere ab omnibus petitus, debet ordine quo
das ab illis reddere, ita vt p̄ā creditoribus et sic deinceps ipse ad minima,
vide p̄ debet restituere q̄ rapina: Alij vero dicunt debita ex contractu iusto,
priùs esse restituenda, modo ḡ dicit adsint conditiones: primo vt res ex
debito parta non exhibeat in specie, nam si in specie exhibet ante restituenda: altera est vt ex contractu no sit facta querela ad satisfaciendū debitis ex debito. Ita docet Caiet. verbo Restit. c. 6. Et
Navar. c. 17. n. 52. sed no Caietani mens fuit, vt patet cum prolixe
examinanti, eamq̄ refellat Medina. Dicendū ergo est, inter hos debitis
nullū esse ordinē sed ea pari iure censeri, essēq̄ debita mere ꝓsonalia
sine hypotheca, aut iure ꝓlationis. Ita Sylvest. Restit. 6. q. 5. p̄ncipio 5. et
Angelus Restit. 2. n. 18. Rō est q̄ neq̄ iure positivo hoc de re aliqd cautū est,
neq̄ nō sufficient adhuc potuit quia ybeth hoc esse iuxta naturæ statum
debitis alteri ꝓximale, q̄ sunt paria. Et rōnabile, q̄ etsi maior fiat in-
iuria ex rapina quā ex furto, et ex furto forte quā ex usura, ḡ est
ridā iniustitia in ipsa detentione rei quādo q̄s postea non vellet restituere,
eadē in specie peccat est detinere debitis ex contractu post elapsū tē-
minū debitū creditori, et detinere debitis ex rapina aut furto, per quē
stetit quōminus deus: quamuis n. ex rapina sit maior iniuria, eo q̄ sit maior
contemptus dei, et magis inordinata pecunia, ḡ postea no est maior ob-
ligatio restituendi, nec ex hoc iniuria no est facienda restitutio, de
quia hoc agimus, sed alia satisfactio. Dicit. Quamdiu Raptor no restituit
non vendit ab iniuria quā exhibuit ex rapiendo: aliq̄ ab hoc ma-
gis tenet vendere ꝑ se. Sed no. Sent. no hoc est quod dixerit vbi supra
iniuria ꝓximalis non continuata sicut debitio rei continuata, sed
transit, vnde etsi non restituat rapta ḡ no transeat continuare ablatio
rapinæ, sed solū detentionē rei alienæ: deinde deus no est magis læsus
hoc rei detentæ: itaq̄ no ex hoc obligat ad restitutionē id q̄ debetur
contractui elapso termino, et q̄ ex furto, et q̄ ex rapina
non est iuxta naturæ ordo restitutionis inter illa debita. Dicit de
furto vsurario non sit deus bene inuito quam detentio furti antequā
ꝑ non est facta obligatio restituendi. Sed patet q̄ deus in illis aliquo
modo consentit, in hoc a. nullo modo. Sch. n. Sent. Ad ꝓbationē dicitur
consensū no est signum q̄ deus sit mere inuitus: aliq̄ quando q̄s imperat
furari ioo ne occidat consentit mere inuitus quia si furetur occidet
repellet, q̄ ḡ falsus est moraliter loquendo. Rō est q̄ hic consensus non
est in donatione, non n. intendit donare, aliq̄ deberet esse oīo liber, do-
nato n. oīo libera, et no ex pacto inuoluntaria esse debet sicut est hic
consensus: sed hic consensus est in traditione, q̄ traditio ꝑt dor titulo, sc. q̄
usū permittit, solus n. intendit soluere dū usurā q̄ usū sortis sustentabilis,
et vt alter hoc titulo eas habeat, non aliter: aliq̄ hic titulo non est vlo
pacto astimandus, nec alter vllo modo ꝑt hoc titulo eas accipere, q̄ hic
consensus facit ac si no esset: quare soluendo q̄ usurā ad mitigandū
inuitū detentionem alterius, quam id rei furto sustinet sublatus est, nec
refert q̄ alter non ita repugnet detentioni, q̄ fieri ꝑt vt ex aliis alio
debet sibi restitui: deinde non repugnat vt deus velit sibi restitui
hoc debitū habeat quia debet sibi restitui, hoc n. no est de rōne impiæ de-
tentionis, neq̄ hoc facit diuersam speciē malitiæ contra iustitiā in ipsa
detentione: imō neq̄ auget ꝓprie malitiam contra eandē speciē, sed q̄ accidens se habet
satis n. est vt si deus cogitaret de hoc haberet repugnandi debet sibi restitui
tui: q̄ ex se patet ex detentione ꝑt esse contra eā magis sit contra iu-
stitiam, non tamen contra iustitiam.

Dubitatur q̄. quid ordo seruari debeat in restitutione rerum inter debitores
et bonis q̄ fuerunt dominio debitorum? Notandū est quod licet de bonis

Resp.

Ob.

R.

Ob.

R.

Præcipatio.

Dub. 4.

q̄ soluerunt domino debitori, q̄ si q̄ inuenerint q̄ in scripto stant aliena
illa ante oīa restituenda sunt, vt ff. diuisionis. Vide tñ
scripserunt alienā, p̄ se bona debitoris, si ipse debitor sit requirenda sunt
aut q̄ tenent ad moderatā expensā funeris: vt expresse habet l. generaliter
ff. de religiosis, et sumptibus funeris: Hec et plura aut q̄ necessaria sunt
ad funeris celebrationē ad custodiā sepulchri, vt plura vt fiat restitutio,
Vide si quis fecerit tale expensa q̄ debitore aut q̄ funere alterius priusq̄ debi-
tor sepelire debuisset, vt q̄ funere vxoris, filij, vel nurus, vi est iure nubi-
tali p̄ restitutio facienda. 2° Loco faciendā est restitutio ijs q̄ habent ius: 2°.
pignoris, ante alios creditores q̄ nō habent. Rō est q̄ habentes hypotheca
habent duplicē actionē sc. realē et personalē, alij simplicē, q̄ illi debent
prius: inter eos n. q̄ habent hypothecā p̄ restituendis ijs q̄ tempore sunt
priores, est n. Regula iuris. Qui prior est tempore potior est iure, quia
tali modo intelligenda est de ijs q̄ habent hypothecā, vt docet Sylvest. Resti.
q. 6a et doctissimus Bal. apud Curiam. lib. 7° var. resp. c. 7°, vbi q̄ generaliter
vera sicūe hypotheca sit tacita sicūe expressa, sicūe realis sicūe personalis,
sicūe conuentionalis sicūe iudicialis: excepto q̄ dicitur vbi dicit
posterior preferri priori, vt statis dixim. Et n. nō solūm hypotheca expressa sed et tacita prior,
preferat expresse posteriori, patet in hypotheca dotali, q̄ etsi tacita sit, preferat
tamen expresse posteriori, vt docet Aut. Nouissimo de pignore illeg. 2.
et colligit ex lege q̄ incipit Hac diuortali. ff. s. Hic illud aduertendum. Capit.
In secundis nuptijs. Similiter q̄ realis prior preferat et personali posteriori,
vt ides, et colligit ex l. 2da ff. quibus potiores in pignore habeantur. Vide patet
Bal. Maria. c. 17° nu. 58 et 61. et Sylvest. Restit. 6° q. 5a nu. dicunt nō
q̄ expressa habent hypothecam preferri habentibus tacitam, dor n. verus nō est
nisi illa expressa sit tempore prior, excepto q̄ dicitur supra expresse.
Vide patet Bal. Maria quando debitor q̄ habet personalē hypothecā et posteri-
ori preferri habenti realem cuius bonorum, et deinde personalē aliquam re dis-
tincta ab hypotheca personali alterius: Hoc n. valet ipsius q̄ dicitur ex l. 2da de
pignoribus et hypotheca, vt patet attente eam legē expendenti, vbi l. n. aliud
videtur quam hucusq̄ pignus debere sibi salua esse sc. priori creditori habenti
realē et gratis in re alia possit integrē satisfieri ex illa personali, hoc n.
non debet impedire tacitam hypothecā personalē nec sine realis prioris, q̄ aperte
ius est, sed nisi ad propositum Sylvestri, quia potius tacita q̄ nobis facit,
sicūe n. secundus pignus non fore sibi salua si alteri ex personali hypotheca
non posset fieri integra satisfactio. Aduerte tñ esse aliqua casu in quibus posse: Nota.
prior tempore preferri habenti hypothecā expressa, vel tacitam. Quando
pignus. Sed id q̄ habet l. 5a et 6a ff. q̄ potiores sint in pignore. Quando q̄
locus reparationi nauis vel additui ne deterior fieret, vel
periret, aut et ad nouam extructionem, sic n. preferri alijs creditoribus habentibus
hypothecā realem vel personalē in re illa et expressa, ita vt prius illi solui
debeat quam alijs. 1a docet Regius anus 5a p. rubrica 15°. Secundo casu est
l. 6a inserta, vt si ibi mutuauit 100 vt satisfaceret q̄ mercibus vectoribus,
vel q̄ reparatione additi in quibus asseruantur, maneant magis merces ipse
obligatae, ita vt prius ex illis solutionē habere debeat ante alios ha-
bentes personalē aut realem tacitam vel expressam hypothecam. 3ia Regis
Bartoli. ibidem Alexander. Tertio casu est in hypotheca dotali nec nisi bona
mariti sint obligata vxori, ita vt ipsa ex illis suas dotes ante alios
creditores habentes tacitas hypothecas priores possit deducere, vt colligit
ex l. Aristocles C. Quibus potiores in pignore habeantur. Vbi n. Iacobus
dicit q̄ hec sit preferenda duabus ex causis, dubitat est inter Bal. De quo
vide eum. lib. 1° var. resp. c. 7°. Nu. 1° 2° 3°. Aduerte tñ quod q̄ ha-
bent hypothecam expressam priore dotali debere preferri. Rō est q̄ lex non in-
tendit dotes dare preiudicium rei inuitis priores creditoribus q̄ ex personali
mandatione ius sibi habebant in bonis debitoris. Secus est de ijs q̄ habe-
bant tacitam hypothecam a lege introductam, q̄ lex potuit suis beneficijs q̄

rounduit priorib⁹ ita restringere vt postponant zelo dotali, vt dorat Rebuf. lib. 1° t. 4° num. 23°. Quarto resp est. Quando et pendit pupilli emptio. Abi rem aliquam illa manet pupillo ita obligata vt et rei possit vindicare ⁊ hinc ante alios Creditores qbz erat hypotheca grabis tacita vel expressa in bonis tuis. Colligit et Li eodem, ⁊ est ff. ⁊ potiores in pignore vel hypotheca, vt dorat Negusantius i Mant. 19°. Quinto resp, si tibi minus pendunt ad emendā domum vel res alias vis pacto expresse vt ea res mihi maneat hypothecata ⁊ debito, ⁊ferar alijs creditoribus habentibus hypothecā gralem in omnibus tuis bonis, quamuis talis hypotheca nō ⁊stet bona fidei, et consequenter sunt domus. 1ta Covar. lib. 1° var. resol. cap. 7° num. 3°. Sextus, Quando qs emit aliqd a fisco manent ipsa bona fisco obligata ⁊ solutione pretij, ita vt fiscus retineat ⁊ferat habentibus tacitas hypothecas, nam dos et fisci par iure censentur, vide Covar. ibi. Prater hos sunt alij qdam rarius incidentes, vide Covar. qbus posterior ⁊fert priori. De qbz vide Negusantius 5ª ⁊. et Sipl. verbo Pignus q. 1°. Sed lonis arrurata tractatu ad hoc medio ⁊tinet. Post habentes hypothecā si qd supest, soluendum creditoribus personalibus, i. q nō habent re ulla debitoris sibi immediate in gre vel in specie obligata, sed solius ⁊sone. Inter hos 1° restituendus est ei q aliqd commodauerat, vel q depositerat, vel oppignorauerat etsi hoc non amplius extant. Idem dicendum de eo q habet preferius in negotiatione sicut solet fieri in societatibus mercatorum, vt recte 8. Nauar. 5 Nauar. 29°. et Sipl. Restit. 6°. ⁊ 5ª. Secundo qd q habent alijs priuilegijs vt ⁊ferant etiā religiosi nisi communiter. Tertio soluendus ratione creditoris ex titulo oneroso p̄ vrata, non habita ratione priorib⁹ vel posteriorib⁹ temporis quo contractus est debitus. Vide Sipl. Restit. 6°. et Nauar. cap. 17° num. 51°. Atq hoc quidem iure communi. Sed quia hoc iure seruanda sunt, vbi et quatenus illud est seruandum: q sciri aliquando non potest sunt aliqua leges vel consuetudines iuxta hoc de re, vt sunt seruande, et qde in consistorio, vt docent communiter dd. per Gabrielem in 4ª Dist. 15ª q. 2ª. a. 5° dub. 6°. vbi dicit, ita q iudex postea debet q aliq potiores sunt in restitutione, potius ad iudicij q̄ ad ōsis cutia fori spectare. Sed oīo falsum, nam ll. non intelligunt illa ⁊ tione, sed ob bonum rei publicae statuunt ordine vtile rei consentaneum in restitutione, q non minus potuerunt facere quam transferre dominia vel alienationibus: oīb. a. hic. Quamuis vtile rei consentaneum q non nitur falsa ⁊sumptione seruanda est in consistorio.

Dubium 5°. Vtrum prior potenti licenter prior soluere? Rdeo. Si sint plures creditores ⁊sonales inter quos nullus sit priuilegiatus ⁊ plus et aliqd ex illis exigat ante alios solutione debita sine extra iudicio sine in eo, ⁊ et tenet debitor ei soluere etsi tempore erat posterior. 1ta docet Nauar. c. 17° num. 52°. et Sipl. verbo. Restit. 6° q. 8ª, et colligit ex l. pupillus ff. ⁊ in fraude creditori. Ro est q diligentia posteriori non fecit eis potiore sicut hypotheca vel aliud priuilegium, vt dictū in dicta lege. Vide supra Creditores posse petere integrum debitum quando tenent debitore non fore sibi soluendo, et vtiuere vbi accipit. Si aliq sint magis priuilegiati, vel habeant hypothecā, non ⁊t debitor tunc potenti debitū integre soluere, illi n. debent ⁊ferri etsi non exigant, q̄ re sicut potiores. Idem dicendū est quando plures habent eiusdē ordinis hypothecā, nam tunc et q prior tempore petit potior est iure, atq illi soluendū. Sed vbi non potenti possit debitor sicut soluendo habenti integre satisfacere vt ei gratificetur? Rdeo. Non posse, q̄ id non nouit, cū n. ⁊ste par sit aliq iure neq diligentia in petendo feriat illius potiore non ⁊t ei integra fieri restitutio cū dānō alterius sed p̄ rata, vt recte Nauar. 5.

Caput Octauum.

De Causis excusantibus à restitutione del oīo vel ad tempus.

Iolan. medica C. de rebz restituendis ⁊st. 3ª enumerat 12 causas à

restitutione repræsentet, quæ ordine et fusse ytagh. 1ª est inopia debitoris. 2ª est remissio Creditoris. 3ª cessio bonorum. 4ª damnum q verisimiliter putatur ocurrere debitori, Reip. aut alicui 5º obventurus. 5ª solutio debiti facta Creditori Creditoris quod sibi. 6ª Rei debitæ interitus. 7ª furtum aut rapina aut hostium. 8ª solutionis ingressus. 9ª Excommunicatio Creditoris. 10ª incertitudo Creditoris. 11ª dissensatio seu compositio cum Papa. 12ª Compensatio. De 4ª Causa dictum est 5 Similiter de 6ª de 7ª et dicimus quando cessat de præscriptione. Dictum est de 10ª. 11ª. 12ª. Vide et de reliquis seq. breviter dicendo.

12 Causæ excusantes à restitutione.

Dubitatur 1º: Quæ inopia seu impotentia excusat à restitutione? Dico 1º: Dub. 1º:

Dicimus primo non teneri ad restitutionem alicuius rei etsi injuste ablatæ. Ro est Supp. 1º: quia lex positiva non est rationabiliter inducta: vide de ea ubi extenditur ejus ratio vel casus excipitur non incurrit restitutionem facere quando ille cui est restituendum ex alia causa non tenetur illam exigere et recipere dicunt DD. Supponio 2º. Et ex primo patet non teneri Supp. 2º: aliquem ad restitutionem rerum temporalium, ita dicta sunt. 4. q. 1. 4. d. 7. in qua sententia stant ceteri DD. tam doctores sacri et juristæ, ut inquit S. Antonin. 2ª 2ª. tit. 4º. cap. 4º. num. 2º. Ro est quia bona superiorum ordinum non sunt restituenda nisi inferiori bonorum successori ordinis: debet tamen habile dare operam ut restitutio fiat si fieri possit, ut ait Navar. c. 17º. n. 55º. Sed difficile: Quæstio. tamen potissimum est quando restitutio non potest fieri sine magno detrimento rei familiaris, aut status ejus agitati, aut sine gravi incommodo in se sustinendo. Respondeo. Non solum quando in extrema necessitate quod est quod est in gravi necessitate non tenetur restitutionem facere, sed potest eam differre, nisi Creditor in simili necessitate sit constitutus. Idem dico de eo quod sine magno detrimento famæ bonorum non potest restituere, aut nisi cadat à dignitate sui status. Dicit Navar. c. 17º. num. 57º. et 63º. et Covar. ad Reg. peccatum p. 1ª num. 2. et 8. Navar. lib. 4º c. 4º. num. 31º. ubi adducit multos alios, Ro est quia in his casibus creditor censendus existimat non tenetur consentire in dilationem, et contra æquitatem faceret si vellet sibi res suas alterius incommodo status subtrahere, si non tenetur restitutio etsi restitutio differatur, res enim eodem existimatur est eadem ac si modo non fiat. Dicit Navar. c. 17º num. 58º et 8. Navar. lib. 4º c. 4º. n. 41º, consentit Covar. ubi supra. Et 1º quod id locum habet quando debitor possit non potest eadem restitutio: Et 1º quod id locum habet quando debitor possit citra damnum ita ut in gravi necessitate incideret si modo restitueret, tunc tamen etsi deberet ex delicto non differre solutionem. 2º locum habet quando non est restituere sine notabili detrimento rei familiaris, ut si v. g. non valeret 100 aureos reparare nisi 50. Nota. Ubi adverte Caiet. verbo Restit. et Soto lib. 4º q. 5. a. 4º. Dicere tamen verum esse si debitus non sit ex delicto, si ex delicto, ut ex furto vel damno illato dicunt eo posse differri etsi notabile damnum accipiat sib. Ro illorum est quia tunc Creditor non tenetur videre citra suum commodum se sibi debita ne hi damni accipiat, præsertim in extrema sua necessitate, nam alibi damnis sibi imputare debet quam alterius injuste accepisti. Verum Navar. c. 17º num. 58º et 8. Navar. lib. 4º c. 4º. n. 41º, consentit ut is debitus ex delicto id locum habere: quia sane æquitati est magis consentaneum: etsi malum non tenetur ex justitia dilationem admittere, tenetur tamen ex quadam æquitate: æquius enim est ut creditor permittat differri restitutionem quam ut debitori ita est damna eis id sine sui notabili incommodo facere possit: citra si habet 100, nec possit solvere nisi ex bonis unde tantundem amittat, possit differre: quando quidem non debitus est tale ut eo possit aliud præstare sine magni cujusdam alterius mali incursu, possit differre restit. ne quidem æquitate naturali, nisi forte creditor simile detrimentum accipiat quam debitor si quando talis esset circumstantiæ ut nisi modo restituat amittere possit restitutio fieri, tunc non sibi ablata statim restituere debet etsi magni simply essent furiendi, ut dictum est cap. 6º Dub. 2º. Dixi, nisi alienum unde mutuo dantis fuerit, quia si eo patiatur damnum esse in ruinam debitus quod mutuo spolio dis solvo, non possit idcirco differre restitutionem, tunc non est idem tali in casu sicut, sed relinquere alienum et debitum. Similiter si ex restitutione non patiatur quod damnum in ruinam mutuo quod possideo, sed solum in lucro si intendo, non possit idcirco differre, ut inde Navar. num. 59º.

et Cabot. ꝙ ꝙ hinc inde amitto de meo, sed solū desino lucrū facere de
alieno seu alterius debito: alij aūtem non debent tibi reddere nisi debitū et
ego vt illud lucrū capiam: & hꝫ intelligendū est, nisi illud lucrū ipse
vt obijcit vellet creditoribus soluere quos aliter soluere non posset, hinc n. aūtem
postulat vt quantitas dilationis si reddi possit, qz tenetur vt debitū
status restituī cū tanto alioqui creditori incōmodo q̄ dilatū solutione sperat
posse obtineri, ita Petrus Nauar ꝙ ex credita et pudica. 3ª 2dæ Lopez habet si
restitutio nō possit fieri sine cautela detrimēti status quēcūq; inde acquisiti, nec
nec si debita nō sint ex delicto. v. g. Si multos debeat et ipse contrahat, et
postea aliquod magnum dānum accipiat, ita vt facta restitutione non possit pri-
stinum statum vllo modo obtinere: hinc n. consentio cum DD. potest differre
restit. debet tū talem sibi debitorem quantū fieri pt extra periculū detrimēti
status q̄ non consistit in indefectibili, illicitq; seponere ad restitutionē. & si
debita sint ex delicto, plerique existimant statim esse restituenda et nō antea
sine status: sed Verius et aquius est non teneri, possey differre si status ip-
sius restit obtinet, et ex impulso timoris calamitat, vt debita alios ex delicto
contracta non possit dissolvere sine status amissione, vt si per nobilē debitorē
expert omni fraudulenti, si honestly vivēdo q ex redditibus vidēbat debitorē
restitūs mercatores facere (Tenet Lor Navar. cō 17ª nū. 63. et Silvester
Restit. 3ª et q. vbi dicit hanc sententiā esse veriorē et probabiliorē, et q̄ ea
sibi sola, sufficiat. et Rolan videndus. videndus tū est an creditores nō
sint in pari angustia. Petrus. Quid si id vel angustiat tua multa sibi videlicet
v. g. Ludere, meretricibus q. videō. Tuior est meritis dilationē debitorē neq;
ex iusto contractu, neq; ex delicto: sibi n. imputare debet q̄ ita sine status
amissione non possit satisfacere: secus est quando inhonestus fuit angustia,
Thadeus Soto Rb. 4ª q. 7ª. a. 4ª. et P. Navar ꝙ nū. 44ª. & est notandū
q nobilibus q̄busdā q debita sine sine rōnabiliter contrahūt vt supra conditionē sui status
expectant. Dixi, si status illius ipsius acquisierit, qz si reprimā, vsurā et
similibus fraudibus ad aliquos honorē aūt status q̄dcunq; tenuerit et
nō amissione eius status restituere, vt contra DD. qz lex non tas vt status
sed amittere quā alienū detinere, et ad sēs reverti: & vt Valde in
tandē q multis lex hoc pone q̄ varijs fraudibus reponti dicitur reddunt
non n. possunt differre restitutionē vsq; ad mortē, sed tunc status restitu-
tionē et nō dimissione status, q̄ intelligit regula P. Navar. ita si habet
tassis habeat vir gravis et honestus, et non possit status dimittere nisi scissis
de sēs fraudibus infamando, hinc n. tenetur possit restituere, nam nō infamare
erubescat. Dicit. Semp est grāvis infamia dimittere status, ꝙ q debitorē nō
dimittere magnus timebit ad restitutionē. Ideo n. Antō. Quando n. possit
fore status illud fraudibus esse comparatus, nulla est infamia status dimit-
tere, sed lex potius bonā famā conciliat, malumq; abstergit: quando ita
putatur ipsi angustus hinc intendit dimisso status infamia gravi,
inde sustinere minus ipsi angustus fuisse. Altera pars Rectius, vbi cre-
ditor in simili est necessitate. ꝙ. Est contra sententia DD. nam in pari necessitate
gravior potior, potior est conditio creditoris rei vel ex justitia debiti, q̄ debitoris
creditor non tenetur consentire in dilationē, meritoq; pt agere fore status alium
sibi incōmodo differat: Thaps quamvis debitor sit in gravi necessitate alimē-
tandi et familiæ filiorū, si minus restituat (quando nō sit extrema) tū tenetur
si creditor est in pari vel gravi pari. Sicut si debitor nō possit sine
jactura v. g. 100 florē. ex gravi, et creditor fere tantū damni de dila-
tione sit sibitūrus: denuq; si par sit necessitas in statu, debitum ge-
nus iudex se referenda et prudenter ponderanda sicut ꝙ ex dilatione
nocet creditori, et ex ꝙsenti solutione debitori, et si par fere sint aequalia
potior est nō creditoris: & si debitor ex ꝙsenti solutione tandem
nec necessitate vel amitteret status, creditor a. ex dilatione plus amitte
alijs lucris q ex illa gravia sperabat, possit nulla fieri dilatio, quando
debitor gravis sit dānū aliud postea sarcire. Nō est q̄ tenetur creditor servi
non patiū dānū: & si creditor ex dilatione sibi tanū in ꝙsenti

Nota

Quæstio.

Ob.

R.

Nota.

Nota.

Nota.

Nota.

Nota.

non ꝑt filiis familiab⁹ remittere, sicut nec uxor mariti. 3ª est vt rōdonatio non fiat in casibꝫ à iure exceptis, q sibi minuerunt. 1ª est. Si Archiepiscopꝰ

Nota. visitando Ecclesiab⁹ aliq⁹ accipiat ab eis plus solito q̄ necessariū fuit illis diebꝰ ad victū q̄b⁹ visitauit, hinc n. tenet ad restitutionē eius

intra mēsē et q̄dā in duplū etsi libera eis fuit remissio à datibꝰ: q si intra mēsē duplū nō restituerint, Archiepiscopꝰ et Episcopi inferiores

ingressū Ecclie, inferiores a. ab officio et beneficio sunt suspensi. Bona

+ autē Ecclesiē de duplo exigendo, satisfaciant. Ita Gabeth. Capit. Exigit. De censibꝰ et exactionibꝰ, Extra. Greg. 10, et Capit. sequenti q̄ est Bonifac. 8. Similiter

si Iudex delegatꝰ aliq⁹ accepit, nisi forte expensis, aut pauperibꝰ magna liberalitate oblatꝰ q̄ patrib⁹ diebꝰ possit remitti: vel si de regula

aliq⁹ accepit à partibꝰ q̄ nimis moderata reputat: vel denuo si aliq⁹ accepit quando partes sunt notabiliter pauperes tenet ad restitutionem

non obstante quācūq⁹ remissione. Habet d⁹ Capit. Statutis. 8. Iustis, Glossa .l⁹. Si q⁹, Tit. de Restitut in 6º Tertio est, Si ingressores Ecclesiē officij ingressu

bonū ꝓcuniā extorserint, tenent restituere, nullā priuilegiō aut remissi-

onibꝰ sibi de ualitudine. Habetur Clement Volentes, de Haereticis in 6º

Dubium 3º Vbi⁹ ressio bonorū egressi à restitutione? Notandū est. Cessiones

Dub. 3: bonorū siue nihili esse introductā ad subueniendū miserię debitorꝰ ne

Nota. q. remanēt vt dimissis oēs aliꝰ bonis sub eo detineant retineant q necessaria

sunt nō solū ad uitā sustentandā sed alia ornatus et gradus necessitate, sed

arbitrio prudentū sunt necessaria: Ita vt Louesius nihil uel parum ab eis

neat oēs decenter uoēs uiuendi dimittere, vt docet d. Nauar. lib. 4º c. 4: et 6:

et alij: et si non possint in uili uestitu incedere, aut in ratione detendi, vt colligitur

l. 1ª C. Qui bonis cedere possint. Nunc dico 1º Hoc beneficio cessionis

non possunt in restitutiā illi q̄ ablata uel aliq⁹ iniq⁹ modis bona Louesius in

Assertio 1ª Reipub. obtinuerunt: similiter nec illi q̄ bona sua alea uel restitutionibꝰ uel similibꝰ modis dereliquerunt. Est rōnū sententia DD. Caiet. ad Reg. 2ª 2ª. 66.

et Sylues. Restit. 7º q. 6ª Medina lib. 3º c. 3º et aliorū. Rō est, q. nō est iustū

hoc beneficio laicū liberare à restitutione, et si esset, contra uoēs esset, q. Canon:

nec uerbis sibi uolunt satisfieri, etsi penitus debeant amittere. Vnde

dico 2º Hoc beneficio uti possunt ij q̄ ex bona fide negotiando rebus

Assertio 2ª. aliq⁹ infortunijs incidērunt: quae et possunt q̄b⁹ omittere ad sustentare

hoc q̄ nouerit necessaria ad status aliquo modo retinendos. Ita P. Nauar.

c. 17. et alij plures DD. q admittunt illud posse retinere quantū necessarium

vt non egeat, et Sylueſter expressē dicit, ne uiuat indecenter aliq⁹ dicat.

Aduerte d. Nauar. c. 17º Num 86º dicere, Cessionē bonorū egredi de

Nota sententia Nauarri. in foro exteriori, q̄tenus lex ciuilis statuit ne debitor re coactus dicat

se in plus habere q̄ quās soluere possit rōdē. de q̄ q̄ postea acquirit, nō te-

neat in foro conscientiae, nisi q̄tenus debitū necessitas sine offensione creditoris

l. ita vt si sua artis instrumenta et ad uictū necessaria creditio bonū uiri ne-

cessitatis. Hoc Nauar. Sed contrarium est dicēdū. Haec cessione et in foro

conscientiae egredi, ita vt postea cessione possit tantū retinere, q̄tenus

Lugdun. Iur. opinio. necessarium est vt decenter aliquo modo se sustentet, vt uidē d. Nauar. si q

habet id ex Caiet. Sylueſtro, et aliis. Rō est, q. Reipub. et Principi tantū

potestatē ita disponendi de bonis debitoris et creditoribus, nā consentiunt

est bonum cōmune et status Reip. vt ita humanitus res liceat miserię debitoris

uelle agat, q̄ sine sua culpa in tantae angustiae deuenerunt, unde creditoribus

non merito debent consentire, nec possunt in conscientia ita eos mutare

vt in egestate remaneant: hoc n. publica et priuata in egestate naturali

obligat in conscia rei sit ex restitutiua: Hinc ꝫ nō bona non habet in

illis q̄ ex delicto debitores sunt facti, vel sua inutiliter expendendo,

Nota. q. nō est credibile creditores leges uelle tales pari beneficio affici, et quia

citra uellent, non esset ꝫ agitati consentaneum, Ita n. esset ausus ebrius fa-

cinorosus hominibus uel sua decoquendi, uel aliena distribuendi, quandoquidem

Nauar. si insequitur hoc beneficio in foro externo et debitoribus et creditoribus

Dico 2° Si ille q̄ sor modo bonis cessit possit ad pristinū statū fortunæ peruenire
teneat integrē satisfacere. Est rōnabile, et patet, nam idem ius q̄ assumit primū:
quia non assumit, sor expresse statuit, vt patet .l. cū filij familiar. C. qui bonis
cedere possunt. vbi dicit, Ita etiam esse, si q̄d postea acquisierit debito-
ribus, sor creditores usq; ad medietatē debiti posse à creditoribus legitimo modo exigi. Et
ff. de cessione dicit, vbi q̄ bonis cessit, si q̄d postea acquisierit in quantū
facere et teneatur. Rō est q. p cessionē debitus non finit extingui sed rōspicit
tantū ad pristinū fortunæ statum: q. p. intelligendū est, si acquisierit plus
quam si necessarius est ad decenter viuendū, nam si amplius non acquisierit, non
teneatur, vt apte colligit ex .l. qui bonis ff. ibidē, et expressius in cōtrar. dd. et
C. de Nauar. Tutius aut dici q. ex q̄ quis licentiatus fuerit, si necessaria sint
ad pristinū statū, non teneatur restituere. plura de cessione bonorum videre licet
apud Cesar. lib. 2° var. resp. c. 1° sed q̄ dicūtur sufficiunt in præsenti aīe.

Dubitatur 4°: vtrū solutio mihi q̄ tibi debeo facta hīs creditori liberet me à
restitutione tibi faciendā? Videō. Hæc solutio me liberat in rōspicia si mihi
constat tibi illi debere. Ita med. q. 3ª c. 5° et Pet. Nauar. lib 4° c. 2° Rō est, q.
tum ego soluo hīs creditori tibi debeo transfero in me id q̄ ille in te habe-
bat ad exigendū à te, imō iure naturæ videor in illud succedere, inde si tibi
tenebar debeo possis vti compensatione, cum id q̄ ego habeo in te pluris
valeat quanti illud q. tu in me, puppo. n. me tibi tantundē debere,
quia in conscientia tibi non amplius obligor. Hīc ē aduertē non licere mihi vti
isto modo, q. possem indirectē magnam litem mihi reuocare, nisi quando cre-
ditor tibi nō posset rōdē à te recuperare debitū, vel ob expensas, vel q. otiosus,
vel ob alias similes difficultates, tunc. n. possem illi soluere et te et secundū
id minimē rōsentientibus, patro. n. me hoc recipiendo ex iusti tantundem
videre si aliud altorū posset ostendere q. in me translatus est: q. si nō posset
ostendere, tamē mihi conscius te illi tantundē debere, patro mihi tenear soluere
et obligabor in conscientia ab eo q. tibi debeo. quamuis non in foro publico. Ad
2° in foro conscientiæ nihil refert vtrū rōdē tibi tibi debeā quod tu debes
alteri, an diuerso, modo sit verus debitus de iustitia, quamuis in foro exteriori
aliter sit alia rō. 2

Dubitatur 3° vtrū ingressus religionē liberet à restitutione? Medina q. 3ª c. 8°
Qui debitor non posse religionē ingredi nisi antē soluat: q. si ingrediatur,
et ibi profitetur restitutionis manere semp obligatus, inde ante et labore suo de-
bet primo soluere. Contrarium docet D. Thom. q. vlt. Sylu. parte. a. 6° ad 3°
et ibidem Caiet. et Sylues. verbo Religio 2° q. 4ª et alij. Pro quā sententia Dico 1°
quod debitor ingrediatur et professus, cū valebit professio, nec potuit reuocari ad
seculum reuertere. Ita Sot rationem affert, quam habet D. Thomas, q. ibi
debitor persona ipsius libera est: inde est considerandum ipsius mentē
quia dū se religioni addixit omissis debitis, et illa donatio est valida, sicut
omnes facultates necessarias ad soluendos creditoribus alteri donare, donatio inquā ita
valida esset, quamuis in ea permaneat, nam res illæ inde recessit: sicut
si secundū profitetur, q. quia persona ipsius libera nō sit, sed dū se iustitia addicta,
non et valide se alteri donare, ac simile nec professi seu dū se religioni,
Dico de omnibus matrimonio ita consummato, non. n. est sibi iniuria,
quod est ante consummationē. Dico 2°. Qui debet aliqd extraneis in seculo nō
potest omissa restitutione religionē ingredi. Rō est, q. hic nulla est iusta causa
ipsa restituendi. Idem dicendum: Si q. sit obnoxius reddendis rebus, vt ibidem
tenet D. Thom. et D. Bonav. id. n. fieri pt breui tempore: Similiter si alienæ sint
res quibus in necessitate constituti, aut libros addisci tenari. Dico 3°. Si de-
bitor possit breui tempore, et sine magno negotio satisfacere creditoribus, breuis
aliquantū differre ingressus et illud satisfaciat; et hoc et secundum rōnem
dictum rōtē. Rō principia est, qz hīs creditores merito sunt suspecti si eos
non satisfaciat: neq; hīs benefitio assumi se posset liberare, q. hoc nō
est introductum nisi in fauorē eorum q. aliter se à debitis sine difficultatibus
negotiis negotiant. Dico. 4°: Si ego esset longo tempore vel magno labore, non
teneth expectare vt satisfaciat, sed relinquendo ea sua creditoribus possent

Assertio 3ª 79

Dub. 4°

Nota.

Dub. 5°

Assertio 1ª

Assertio 2ª

Assertio 3ª

Assertio. 4ª.

religionē ingredi. Est contrā rōdinā. Sed rolligēs ex authoritate 2ª sententiæ. rō est
q. q. adū bona non habet, nec ḡpinē, aūt facilē est habitūrus, absolutē non
impotens ad solvendū, ar. ḡnde à restitutione ad obligationē exēplū. nup. vers
obligandū est ad difficile aūt longis laborē si faciat, q. quando alīs restitue
n. tenetur nup. dās tale obligabitur ut labore ḡnat quo solvat, sed sufficeret nō
si vellent nisi ea q. habet dedisse, nec facili, aūt brevi posse reliqua recupe-
rare et rolligēs nō esse lex privilegiis religionū, sed ex natura rei obligā-
tionē cessare nōe impotentiæ. dy bonā habet non solvis quando q. ex tēpore
Nota solvi et quando ex debito est debitor, ut ex furto, usurā, rapinā, sufficit. n. dare
ea et nō posse brevi, aūt facili iudicio prudentis reliqua solvere. non est ts
negandū quin Religionē ingressis aliq. lex in re pecuniaria fauorē mereāt
ut et pp alios Creditores merito non debeant aliud exigere, & magis ad
finē salutis ipsius, vel saltē nis animæ spirituali differendo Religionē ingres-
sus, id n. nulla nō et naturalis æqtas postulat: & si quid esset debitor ex
testo contrariū, non esset difficultas, cum beneficio restitutionis obtinere pt nō
Contra. sit magnū aut necessariū, ut non egeat. Et sic dicit Scotus si id q. religionē suscipiēdi
est vir honorat, aūt nobilis quem decerunt seruire, aūt mariti quē, non
tenebit discedere ad eas exercendi rationes q. ipsis dederunt, sed poterit stare
sibi simplicē tenetur, nis nulla nō exercendi q. ipsis dederunt suppetat: si a. est fa-
cultas aliqua honesta nō exercendi suppetat existentia eius status, sine
videndū est an facili et brevi sine ea periculo possit se exprimere, an non,
et statuendū iuxta ea q. dicta sunt.

Dub. 6ª. Dubitabam 6ª. Vtrū excōmunicatio Creditorū liberet à restitutione? Rideo non
esse ingrabile posse differri restitutionē si Creditor sit excōmunicatus donec ecclē
sia reconciliet. tenet Adriang in 4ª q. 3ª. in glanday, et Paling in Cap. Iuter
alia, de sent. Excō. Panorm. in Cap. veritatis. Tit. de dolo et contumacia. de-
cius in Cap. intelligimus, de rudicij, Glossa in cap. absolutos, de hæreticis,
et glas alij J.C. apud Covar. ad Reg. Peccatū 1ª p. num. 8. Et glata et Cajet.
Sanchez 15ª cā q. 1. 6ª. vbi Greg. 6ª fin. art. Eod q excōmunicatis aūt fidelitate
aut Sacramento constrictis sunt Apostolicā authoritate innotuit absolutis,
sibi fidelitatē obseruant ordi nudū gubernij quāmis ipsi ad satisfactionē remanēt
Et Canone sequenti. Iuratos militēs, inquit Urbanus 2. Hispani Comite ne ipsis
quandiu excōmunicati est seruiant glabrito. S. Qui Canones etsi tantū videātur
intelligendi de debito fidelitatis q. subditi debent principi aut populo Dñi, vel
similis dico, ts vt esse vide nō de debito generando. vide glossa. vide glata
multos huc sentire esse glabrē. Eadē tenet Barthol. in Capit. Absolutos.
De Hæreticis, et communit. 4ª. Capit. Ex nostris, De conversione Iudæorum, quā
vid Covar. vol q opposita sentia videt: et hanc sentiā vide dicit
sequi 2ª 2ª q. 11ª. a. 4ª dub. 5ª. Aduerte ts, Etsi q. dā Canonistæ idem dicā
Nota. unt scribere de debitore excōmunicato, s. vt non teneri ad solvendū quādiu
est in excōmunicatione, id ts oī nō et glabilitate carere: vt vide, quod Glosa
Cov. nos sanctorū, aliq. multi essent q. negent excōmunicati. Dico 2º. quod
tamē videri, non posse idcirco differri restitutionē, etsi creditor excōmunicatus sit ex
Assertio 2ª. excōmunicatione. sta tenet Covar. loco citato, et Sylvest. Excōmunicato 5º. q. 12ª. 3ª.
num. q. 3ª. ratio. 9º, et alij multi. Rō est, q. nec ea dō, nec ipse debitor
debitor liberatur à tali debito statim solvendo post elapsū termini: non enim
dicimus, q. multis tale vel triple, præsertim vbi Ecclesiæ et publicandi debita
solvenda sunt, vt colligit ex Rom. 15º. nisi forte speciē esset hinc delationē ipsius
reconciliandi et reconciliari Ecclesiæ: q. intendēs ostendit quando debitor
est magnē authoritatis, et modicē solvere creditori nisi vtendo ea Ecclesiæ
iuxta ea dicta. non est idem humano, q. ea obtata non cogendum de debito
pecuniario, sed de debito fidelitatis et obsequij, q. leges pœnales strictissimē
interpretandæ. Dico excōmunicati sunt vitandi in omni communicatione humana
Ob. alij solvere creditori est debere vis ex oppositis. q. S. Rideo. Hoc est verū ex
parte alijs contrarijs opinionibus: sed dicendū est vis Covar. esse
valde grauis et probes: et vis sit in re necessariā, vtpote in debito iustitiæ

ipse Creditor exonerat pt exigere salte extra iudicium non debet nisi ptis
extra fabi remissio: sicut Eleemosyna pt et debet dari exonerato, quando Elee-
mosyna tenetur primo obligat. Adverte tñ si exonerat repetat debitus a iudice Nota.
posse nisi à debitore urgeat, vt expresse habetur Capit. Sin requisitione de Exon.
Ecclesiæ in sexto.

Secunda pars huius tractatus.

De principalibus quibusdam contractibus, scil. de mutuo, usura emptione et venditione, cambijs, censibus, usufructibus.

Postquam dictum est de furto aliisq; modis generalibus quibus diuitis vel indiuitis
subtrahi, vel immediate iniuria fit proximo in rebus exteriorib. et de restitutione ne-
cessaria: sequitur altera pars huius secundi in qua diuidendus est de iustitijs q̄ fiunt
circa singulas magis particulares contractibus. Non tñ diuersa de alijs sed de propriis
et differentijs. Sit igitur

Capitulum Nonum.

De mutuo et usura. De q̄b Rom. q. 78ª.

Intendit est Lucas usurarius vocari usura eo q; ex usu pecuniæ alteri mutuate pueniat: vel vsus iuxta Ambr. li. de Tobia c. 15. q̄ sicut usus mutuum vocat, ita usurius patrimonia pauperum. Usura .n. idem valet q̄ usus: dicit: mutuum in latine, fenus usura, huius hinc, usura breuissimi temporis. Idem Hieron. vocat et fenus quasi q̄dam fetus pecuniarum, et Graece τόκος a parte de qua vide pulchre apud Ambr. lib. de Tobia c. 12º et 13º, et Basil. hom. 2ª in psal. 14º. q dicitur usura vocari fenus vt τόκος, q̄ res sit aliena sua magnum sterilis, tñ industria animorum vinat fœcunditate sua alatur. Nota. Usura et fenus non semp in malis accipi. primum.

Ista 2ª. Haec nota no semp accipi in malis, vt Deut. 28º Famelicis gentibus mutuo et a nullo fenus accipies. i. mutuabis, et Ezechiel 22º Fenerare primo tuo tempore necessitatis. Sicut usura apud Latinos Scriptores sæpe & iusto lucro, ita .n. q̄ vocant interesse accipit.

Dub. 1º

1º Quid sit mutuum, et q̄d usura? Resp. Mutuum est ipsa res usui consumptibilis q̄ tradit in contractu mutuationis. Mutuatio est contractus quo tradit res consumptibilis cum pacto vt eius proprietas transferat. Dicit, quia hæc res usui consumptibilis vt distinguatur à locatione et commodato q̄b tradit res q̄ non consumit usu: sed usus à substa distinguit, vsus habiti finibus substæ manentis substæ: sed mutuo vsus est ipse proprietas in re cuius usu non distinguit à substa, sed consistit in substæ consumptione, qualis est permissio, vini, olei, frumenti: vbi permissio est ipsas substas exponere, quo fit vt alij sint: sicut vbi vino, oleo consumpto est illa consumere: hinc fit vt q̄ mutuo transferat dominium, et tradat alteri liberam rei usum q̄ ipso usu consumpto, necessario et tradat dominium quantum in se est, nam dominium substæ nisi valet separata. Dico, in casu vt exhibeat contractus depositi in quo idem numero restituī debet, vide ea restituit dominium. Dico, cum pacto .p. vt distinguatur ab emptione et venditione. in quod scribentes plura verbo, mutuum. Usura .a. est lucrum rei patrimonij Quid usura. stimabilis immediati ex mutuo expresso vel tacito, obligatione ritili pecuniæ. to est lucrum, q̄ vbi mutuum est lucrum ibi mutua est usura, vt si mutuo 100 vt decimam norem, vt reddat depositum .p. Dico, rei pecuniæ æstimabilis, q̄ potest lucrari q̄ mutuo non aliquis non æstimabilis pecuniæ, v. g. amicitiæ, non est usura. Dico 3º Ex mutuo immediate pecuniæ, q̄ si pecuniæ ex mutuo, et immediate ex benevolentia non est usura. Dico q̄ obligatione ritili, maioris explicationem causa: magnum .n. est usura esse aliud mutuo dare et accipere quasi ex obligatione restitutæ indebiti q̄ mutuo, sine ex debito vel amicitia date non est usura.

Dub. 2º

2º. Quo iure sint usuræ prohibitæ? Resp. usuram esse prohibitam et primo ex pactis, contra Carolus Molinæus lib. de Contractib. tract. 1º et seq. imo ex lege esse diuina usuram no esse peccatum, vt definitum est in Conc. Viennæ, et habetur in Clement. Iudex, tit. de usuris. Sed difficultas est quo iure sit prohibita: Resolu. mus solo iure positiuo antiquitus esse: sed contra Scotum Theologorum et communem

alq ib q vsurā arripit, vendit hō ides, et vendat id q non est suū; ō primū
contrā ius naturæ. minor ꝓbat q q vsurā arripit, vel arripit eā q sortē
sue capitali, et sic q eāde re duplex pretiū arripit, vel ipsas sortē q illi ad
equalitatē restituit, et pheniā vsurā: vel arripit eā q vsurā sortis, et sic vendit
dit alteri vsus rei non suū sed ipsius, nam q mutuans transferte dominiū in
mutuatarū, et consequenter et vsū rei. Zh vsus rei illig non distinguit ab
ipsa q ad estimationē attinet, nam vsus illig est substantia sibstra cuilz, ꝑ
non ꝓt distinctus pretiū arripi q vsui rei, et q vsus sibstre cuiz, nam hoc
non habuit distinctā estimationē, et ita idem hō vendendo. Dicit. nec de-
sunt alq theili vsurarij vō quorū videtur vsurā posse arripi, vt vō hui
ob. pone quo alter teneniā vltra, vō obligationū qua se obligat ad vō reper
tendā sortē vltra tantū tempus, vō carentia pecunie, q̄ alteri subtra
priuat q facultate eā vtendi, denig vō labori mutuandi, numerandi &
tendi q hō. Titulis quo vsura accipit ꝓprie esse vsus pecunie tanto
R tanto tempore: rationi titulī q se non sunt vsurarij nisi rationabiliē. Dicit
vō tempore ꝓhib accipi nō posse q tempus nō est res sed ordo rerū. nec
vō obligationib illig, nisi forte valdē grauis q nō est mutabilis pretio estimabilis
nisi vō alicui lucrandi occasio. Et, vt infra patebit, nec vō carentia q̄ et hoc
millig est estimationib q se, nisi forte valdē exigue, sed solus vō damni emer
gentis vel lucri cessantis. denig nec vō labori numerandi vel scribendi
q hō labor exigit est, et intuitum contractū q pro quo mutuū solet exigi,
nam si quid ei debet id gratis est. Q et in scripturis et vere canonicis
vsura ꝓhibetur, euidentissime est. vide Exodi 22°. Leuit. 25°. Deut. 23°. Psal.
14°. Ezechiel. 18°. Denig Lucæ 6°. vbi dicit, mutuū date nichil inde sperā
tes q multū vsura vltra sortē inde sperantes. Zha intelligunt hanc lectionē
occ penē DD. scholast. et Cano. Laterā. sub Alexand. 3°. vt patet ex capit. q̄ in
alq, De vsuris, et Cano. Laterā. sub Leone 10 sess. 10ª. Vienn. 3°. Cap. Cum
solet, De vsuris. Et ꝓbatur, Q non videt intelligi ꝓhibitio mutui sortis
ne sorte q des ipsas, q hoc non esset dare mutuū, sed dare
mare, mutuatio n. non videt dicta donatio, ō q hoc mutuū intelligi, mutuū ꝓter
sortes. Dicit, Deus hoc remisit ibi inter multa alia ꝓcepta, dare mutuū
ob. tantum, ar gnide non ꝓhibet de vsura. Rdeo. Consilij est ꝓhibere
hoc, sed ꝓcepti est vt si mutuū detur nichil inde vltra sortē rapiamus, quo
R modo ad Rom. 12° dicit, Benedicite, et nolite maledicere. Q̄ dicit
Consilij, alterius ꝓcepti. Dicit. Statis scribat vōs mutuū, nam et peccatores
peccatoribus fenerantur vt recipiant equalia, ō non dicit nec recipere
ob. equale sue sorti, nec cogitat nō ad aliq̄ q finaliter quia sit illud q peccatores
ꝓstant. Rdeo. vt accipiant equalia. q. vt equale deneficium postea ꝓbet ipsis
R sortē accipiant, hoc a modo non licet mutuare si id in ꝓcessu dedicatū: q si
non dedicatū in ꝓcessu, nō est q des iniquū, est tū cogitū valdē inutilibus, et
amore ꝓximi ꝓhibetur, inde et non est q se lucretis, sed audiatis, sicut
appellio ꝓximi nō dicit. Adde q aliq Scripturæ loquūt satis patere vsurā
nō ꝓhibitā esse. Q et vere Canonico ꝓhibite sunt, patet q decretū 14
Zha q°. et q Decretal. sub titō de vsuris, et q 6° Decret. eāde titulo. Nichil
Rūdus. vsus vsura sit inhibere mala, ita vt ne dā q des dispensatione licita esse
possit. Rdeo affirmatiue, si ꝓprie loquamur de vsura. hō est, q inhibere
R inūstus accipere aliq̄ q vsū pecunie tanquā ꝓprium, sicut q alienatione debitis rei
ꝓprie dominiū in alterū transferre. hoc vltimo non habet locus in mutuo
sicut tangens circa dictū. tibi hoc donabit, et ita hoc accipere nō habet
non ex tangens ꝓprium mutui, sed vsus rei mutuate, hoc n. sequi ex
iniquo, sicut omissio lucrandi ꝓcedit ex defectu caritatis erga ꝓximū
sensuum, et contradictio rei alienæ ex odio Dei ipsa vō, iniqua ꝓhibita
Dubium 3°. Vtrū licitus sit ꝓprie lucrus ex mutuo? Rdeo, quamuis dicat
Dub. 3° sententialiter q non tam ex quo debito descendit, Dico 1°. nec ꝓprie
nec mihi ꝓprietatiter licet ꝓprie lucrus q debet tanquā ex obligatione
Assertio 1ª. ex iustitia ꝓprie mutuo. Zha Dom. Soto lib. 6. q. 1ª. Et Joan. quod 1.
lib. de vsuris restituendo, ꝑ. 3ª. ꝓpositū. Rō est q tale lucrus est vsura
rixe et retinere, est iniustus, est n. velle accipe alienū, nam tale mutuū

Spes et certitudo non sunt actus distincti.

Assertio 2ª.

Assertio 3ª.

Dub. 4ª Nota.

Assertio 1ª.

Assertio 2ª.

gratiâ, et re amicitia; sed mutuator id non advertens accipiat tanquam datu
et obligatione rei mutui, hinc non tenetur mutuator ad restitutionem
partis rei; sed solus rei consumptae periculum quamdiu illa durat. 2ª. 2ae
in 4. dist. 15. q. 5ª. Scoty. ibidē q. 2ª. a. 2º. Caiet. opusc. de usuris tom.
3º. q. 3ª. Cordan ad Reg. politic. p. 2ª. in principio. Contrarium tenet Medina
Cº. de usuris q. 4ª. et Caiet. 2ª 2ae. q. 5º. Sed ybale nostra sententia 1º. q. alter
vere et re ipsa donavit, et transtulit dominium in mutuantē, non n. dedit
tanquam pretium mutui, sed ex gratitudine, et liberalitate, ꝯ præcedit aliter alter
accepit non tenetur ad restitutionē 2º. q. nemo tenetur ad restitutionem
q. habet alienum, vel q. injuste habet, nisi n. habuerit intentionem credendi
sibi habita dotibus accipiendi tanquam ex obligatione, tenetur in re casu no
fuit scripta, nam alter non dedit ex obligatione mutua quam mutuator ha
debat, sed ex amicitia, ꝯ casu non fuit. Sicut si ego intendere filiæ meæ
patri quem postea deprehendere esse inimicum, non teneretur ad restitutionem pe
re ipsa non casu ipsius, ut recte notat Soty. Similiter si ab liberā remissio
nem obtineat a creditore liber est a debito quamdiu habuisset animum
restituendi, et eo ante remissionem perisset. 3º. ybale et Sot. inter
cetos ff. de usuris l. Rodie, ubi sic dicit. Contrahat non tenetur mutuans
dominium retinet fructus, sed fructus non est obligatus si dominus erat volens do
nationis et ex dicit Panor. Innoc. de Simonia, ubi docuit Papa. accepta
et Simonia mutuo, modo gratis absit externum non esse restituendum
tur ex confirmatio est panis firmus, et patebit in 4. dubio de Simonia.

Ob. Sed contra obijcitur 1º. Ex quando accepto est hujusmodi ratio se habet, corrupta
est restituendus quamdiu datio certa fuerit, ut patet in judice q. accepit ali
quid pascua firmanda, et in usuario externo: alij dat accepto est hujusmodi
res fiat ad usuram, ꝯ S. Rdeo 1º. Hinc accepto et se habet est, sed solus et
accidens est hujusmodi scr. ex substitutione accipientis, q. contractio non fuit, alias ex
parte rei mutuata, sed solus fuit mutuata ut subest tali intentionis, ita ut
est vere ads externum mutuum: Sicut si quod fuerit status habens gratiam esse
alienum. Dico 2º. Non ad accepto in se illicita est mutuata, ut patet de dato
et accepto ob hujusmodi causas, ut ad muneribus aliqd accepit ꝯ usura corporis
judicis a. ille tenetur ad restitutionē q. accepit aliqd ꝯ vo. ꝯ ex restitutio fieret
tenebatur: non sic in nostro casu: Ex si judicis daretur ex amicitia, et ad alterius
non teneretur nisi: gratiam si positiva facta sit inhabilis. 2º. objicitur Caietan
alter dat gratis tamē mutuator non accepta aliud ut dominū, sed ut debitū,
Ob. ꝯ donatio fuit non est valida nec non sit accepta ut donatus ꝯ ex
donat J.C. Bartol. et Tabi a Castro, ꝯ tenetur ad restitutionē. Rdeo 1º. Cai
Cordan. donationē debere acceptari et donationē quando id est ex donatio
non existimat subesse vera rata debiti, et ideo accepta: hinc n. donatio
Ex est valida: at ille usurarius novit non subesse ullas veras debiti rātio
et melius, donationē non esse validā quando accepta non debet ex acce
tare modo donationis sed debiti declarati. ꝯ si falsa implicite velit eas
accepare omni modo quo pot, valida est donatio, et hoc modo accepta ille est
mutuator, q. nihil fuit nisi hinc, unde nunc aliud accepare ex modo quo pot
dixi. Quamvis non accepisset hinc implicite ut donus, postea ex semper petere
quando voluit, unde non tenetur ad restitutionē: ita q. hac obligatio restituendi
nulla est; vel certe nullig modi nis ex libertate debitoris pendeat: Sicut
quo ad 2ª. Quæstio. si quis alienat aliqd mutuanti dicit ei restituit statim, et ille dubitat
Ex sed dispendium evadendi est: non posse retinere nis dubio negativo, quando
non habet signa unde probabiliter conjicat debere: sed ad quæst. Doctores negativo
an ut partes mutuis: Ro est q. nemo potest nis. tali debito rei alienig dominij
disponere, q. ad nihil ad res habeat qu non et consistat ei de Deo
dendo quando dubitat positivus utrinq. aperiatur, partis nisi fortis possit
cognoscere veritatem. Leguntur ꝯ tales restantes, et alij quasi moraliter
tis sit, gratiâ donari: et ordinarie non credendus est quando mutuando non dixit
vellis segnis se aliqd petere, et mutuatarij non ꝯ se fore tristitiā in donando

Quæstio.

aliquas molestias, aut metus seu vexationē, nec est æquum, vt instituant
viet. et Covar. 5. Potest 2° Quid si mihi non vult aliqd vltrà sortem
vltrà alterius gratificationē rationē dedisse, et postea deprehendat contrarium.
Resp. Tunc tenebit ad restitutionē quatenus eo facto est locupletior: et si bona
de consumpsisset, nec aliquid inde emolumenti superesset, ad nihil teneretur, vt
obligata et 5 dictis de possessore bonæ fidei.

Rx

Dub. 5°

Restat 5°. Vtrū liceat mihi mutuare alteri eo pacto vt mihi reddat
Rdeo et dico 1° Licitus est mutuare eo pacto vt privatus vindictā
reddendi, qz sic nihil lucraris, sed solus vtilitatē iustā vexationē tibi
præbendo, nihil n. vltrà habet alter ad talē vindictā. 2° dico. Mutuare

Assertio 1ª

Assertio 2ª

posse vt lege vt tibi eodem iusta vindicta, pœna, vel satisfactio, est vsura. Ita pas-
tres DD. Sylvest. verbo vsura 1° q. 8ª et 11ª Angely vsura 3. 3°. D. Anton. 2ª p.
tit. 1° 3. 2dum si quis. Contrarium tñ sentiunt Dom. Soto lib. 6° q. 1ª. a. 2°
et Navar. c. 17° num 237° qui negant de pœna et vindicta æstimabili eo
de vsura. Sed qdam qz alter vere nō habet exigendi à te satisfactionē
iuria illata v. g. restitutionē honoris et petitionē veniæ vel aliter, et lege
restitue illi ad hanc restitutionem teneris, qñ quando hi illius obligat ad eundo.
rationē Lucij obligationis et restitutionis sui nūdi, lucrandi aliqd temporale magni
momenti vltrà sortem: ella ne eundo seu eundi restitio magni æstimatur inter
prudentes. Dices. Ille mutuans non lucratur aliqd pretio æstimabile, qz fama Ob.
et honor q ipse debet restituere non æstimatur pretio. Rdeo 1° Non æstimatur Rx
pretio ex æquo quasi quidlibet pretio æquale, sed scitur scripta de pretio
quæ sunt valde magni momenti apud homines, et sæpe reperiuntur pretio redimere.
Ita 3°. Declaratio fama et honor non sit pretio æstimabile, tñ quod sed Assertio 3ª
obligatio restituendæ famæ et honoris, pretio æstimatæ aliud nō est honor et
fama, aliud debitum seu obligatio ad aliqd faciendum qđ obligor ex iustitia vt
honor et fama restituatur: et Lucij debiti condonatione lucror vltrà sortem, idq
ego non ex amicitia, sed ex obligatione debiti, q obligatio et pretio æstimabilis
est: qđ imponere alicui obligationē debiti vltrà redditionē sortis non mihi
licita vsura, etsi vel ad quas obligatus nouerit pretio æstimabilis, vt si mu-
tuo alicui ea lege vt teneatur me vehemēter amare, q sit teneatur, inquā, non
gratificare sed lege restitutionis et obligationis debiti: ex bonis dabore posset si
quis alter alterius intimas cogitationes et affectus intueri: sicut n. qz est
signum ad signa externa timoris et amoris, ita et ad internos et internos
amoris. Dices. Saltem non vr vsura si mutuo et alter pacta sua vindicta Ob.
restituat, qz pœna non est soluenda in foro conscientiæ ante condemnationē, ar
gratificatio ante condemnationē non est debitor eidē, et consequenter nihil lu-
cratur ista remissione. Ita Navar. 5. Rdeo negando te nihil lucrari: etsi n. Rx
non sit debitor pœnæ, debet tamen vendere, nam potest amittere et lucrū
remissionis lucraris, inde si obligat ad tuam remissionem vltrà vsura,
obligat nihilominus ad aliq temporale magni momenti, q et obligatio
debet æstimabilis. Sententia tñ Navarri et Soti non vr simpliciter, Nota.
tutius si non agatur de obligatione debiti, sed tantummodo amicitiæ et fi-
gratitudinis: sicut n. mutuando pstare officia amicitiæ, ita mutuando possidere
aliquæ officia q gratis pstari solet modo ad hoc studia alterius non
obligentur.

Dub. 6°

Restat 6°. vtrū sit vsura si tibi mutuando vt mihi vicissim mutuetur,
et si ne iusto pretio q tibi emenda frumenti, aut si in mutuo mali
quid? Multi DD existimant id vsuram esse, qz fit sine vllo eundo
alterius. Ita D. Anton. 2ª p. tit. 7° Armilla in q. dist. 15ª a. 3° Medina.
q. 2° de vsura, et Angely. Et affirmatur exemplo de eo q mutuat Agricolæ
ut iusto pretio velit emere Agrob. Sed contraria est fere communis sententia.
Ita lib. 6° q. 1ª. a. 2° Cajet. in summa verbo vsura capitulo 8° Navar.
c. 17° num. 220. et Joh. Med. q. 1ª de vsura, hoc quia dico 1°. Si tibi mutuo Assertio 1ª
et placeat à me emere quas ab aliquo, aut vt mihi tuo eundo operā meā vel
mihi meamq vtantur, certus est vsuras esse. Ita sentiunt ibi. Dico 2°. Etiam si Assertio 2ª
vsura si te obligem vt mihi operā præstes meo eundo, vel vt iusto pretio
ire emas. Ita DD. 2ª sententia. Et probatur, qz hæc mutuo obligatio quia ego

te constringo nec michi, est pretio estimabile: nec vero est illa michi
vel non esse incodas, q̃ auferet illi facultatem libertate gratificandi alteri: omnis
n. obligatio inutilis est aliquo modo incoda et onerosa q̃ aliquã libertate pri-
uat, et ad aliq̃d constringit, unde est voluit q̃da omnis q̃ scripsit ytor scolt-
Ob. dicit? dns ego tibi michi omnis aliq̃ scribeo, nam priuo me potestate gratifica-
randi alteri, q̃ nec illi possem te obligare ad simile omnis. Ideo. Scribe me
X obligare ad simile omnis q̃ respondeat illi oneri q̃ tibi scribo, non a. ad alia,
omnis a. illud est obligatio reddendi capitale, non a. faciendi aliq̃d aliud, nec
n. omnis diuite imponit alteri nec eo q̃ tu alteri michi: unde infertur aliq
vsura esse sic mihi debeat 1000 in fine anni, et soluat 500 in medio anni
et aliod 500 soluat post biennium, nam dns soluit anticipato anni dimidio
impluit michi 500 usq ad finem anni, et ego habet viginti michi tibi
+ 500 nec soluendo usq ad finem 2i anni. Aduerte tu non esse usura si alteri
michi ne sic q̃ tibi viginti michi dabit; aut q̃ ac te in posterum remit-
aut expa bona vbi gratis animi mensa quamuis aliq̃ non esset illi michi
hoc, modo illis ad hoc riciliter non obligeb, vt mihi Gabriel ro est, q̃ mi-
nus et nihil sibi solus vitile sine stricte obligatione excludat ad ea q̃ sunt
vltra scale, non a. excludit subdiales q̃ est ex gratitudine. Scribe. Sitne
Quarto. vsura si restituat michi alterius hominis quando desiuit hoc Apostolus vsura
re, hoc expa vbi Gabriel loco citato dicit non esse vsuram, q̃ q̃libet michi
ait, et statutum hominis quem voluerit: et verus est si non dedicatur in
padus vt alter loge. Scribe hinc ut hinc offitium frequentare si dicitur des
X et michi ardere, si n. dedicat in padus sacris vel expressis, tu vt
alter incipiat illud facere tunc ex obligatione, aut codes modo velit illud
fieri, erit usura, nam finde et finde illud padus fiat in principio, vt fa-
michi dele, finde postea vt continuet: si a. for nullo modo in padus dedi-
catu sed relinquat libens, et ex amicitia vel gratitudine p̃standi non vt
usura, sales hominis restituere, q̃ nulla intendunt obligatio credit, et ut
vel q̃ ex amicitia reponi solet, unde et non vt usura talis michi, q̃
pretio tibi 100 ex amicitia et gratis, sed viginti peto a te ex amicitia vt
me emas vel tibi quando rode potero, vel mihi nomitibi quando op
Labiero, non tu ad hoc te obligo misi gratitudine hoc: hoc n. solent gratis
tudine rousa reponi amicis a q̃bus benefitus accipiunt: unde si q̃ talis
q̃ petat, modo non velit ad id obligare non erit usura, et consequenter si
alter id q̃stat ad fouenda amicitia vt dictum possit ea fieri non erit usura.
Similiter si statuat hominis, vt vbi desiuit ille amicis offitium p̃stare, tenet
ab michi reddere. Et hoc vt esse sententia dd. 1a sententia, quam for modo michi
tenetur recitamus esse veram, quamuis in praxi non sit ita seruata ob amicis
abilis, facile n. usura semel modo palliari posset. Aduerte tu ea q̃ci
Nota. quod debere esse talia vt non sint notabiliter incoda michi tario, sed q̃ta
lia comuniter gratis q̃stari solent ab amicis, qualis est. v. g. obligare se q̃
tibi ad laborandum in agro amici iusto pretio, quam alteri, remere potius
ab amico quam ab altero, reddere potius amico quam alteri: q̃ si obligat se
q̃ incodius est michi tario iam vt id esse pretius, et no offitium amicitie: id
si mereret hoc non sint ita bonus vt alioqui, vel offitium longius abest si-
Ob. dicit, Iusta obligatio qua iste se obligat ad laborandum in agro tuo, non est
voluntaria sed coacta, ergo n. illud roo michi ad suum remittendum, ergo non
tenet obligauda quam alteri. Similiter promissio de remittendo, ergo michi
alio vt coacta, g̃ est pretius vsurarius. Ideo. Esse q̃dam aliqua modo co
acta, quamuis ex q̃ncia, ods ex amicitia quodammodo sit debita, q̃ modi
coactionis no semp repugnat iustitie in michi, sed hoc solummodo
X quando q̃ sit regula ad id q̃ non solet ex amicitia p̃stare, v. g. si michi
dare michi nisi promitteret promissione fidelitatis se laboraturum gratis
in agro tuo, vel simile q̃da illi notabiliter incoda, hoc n. inordinatus vi
rogat n. illud ad promissionem ad quam non potuit, nam roo offitii amici-
tie a te q̃sti non potest illud rogare ad id q̃ no solet ex amicitia reponi.
Vide hinc

unde homo illis liberare illa promissione, et alter in rousura non teneatur
illas ptare. Sed nulla est iniuria si aliqd petenti offitium amicitiae nolit
aliud ptare, nisi ille viriosus aliud velit ptare quod hic cyeb, modo id sine ppa
notabili incommodo possit, et hi illis non obligeb nisi ex amicitia et gratitudine.
Ex aby et illud sequi vr, non esse vsura si alteri mutuet ea lege vt ipse
hoc in ptenti aliud mutuet viriosus, aut iusto pretio vendat, aut à te iusto
pretio emat q aliq ab alio emptury erat, ita vt non incommode vi obli-
gatio in futurum sed vt idipsum nunc fiat. Ita tenet R. Navarra lib. 3° de restit.
cap. 2° num. 242., et plane ex D. Thoma 1. 78ª. a. 2° ad 4m vbi id oio vr
insinuari. Et no est q hinc nihil cogitet aliud quas vt viriosis ptet offitium
amicitiae, non quidem obligando ad hoc in futurum sed in ptenti, sicut hic illi offi-
cium ptat in ptenti, neq hinc imponit aliqua obligatio q sit notabilis in-
commodi, nis id q ex gtis status ptandus sit, vt hoc non sit illi magis onerosum
quas hic dare mutuum. Et confirmatur, qz si hi à me officium petat nulla hic
iniuria si nolim illud facere nisi hi viriosis simile officium mihi mutuet
et hic non est magis onerosum quas mihi ipsa mutuatio. si enim hic esset longe
minus hoc ptare, non possem exigere, qz non seruarem aequalitatem, et sic
haberem vce mutui: deis. a. officium q viriosis ergo non est hic magis grave
quas mihi ipsa mutuatio, nihil horror vce mutui, nam vce mutui solus
finis restitutio, et vce officii amicitiae q in gra alterius ptio restitutio aliud officium
q ipse in mei gra ptet ~~q ipse in mei gra ptet~~ q (si no est magis
onerosum quas mihi ipsa mutuatio, vnde no est proprius mutui sed est dq ptium,
sicut no alio officio, sicuti a. reb inter se permutant sic officia amicitiae inter se Nota.
mutuari possunt. Et valde notandus est, vnde et non est inquirendum si 10 modios
frumenti petitio me hic in messe mutuando vt hic viriosis mihi mu-
tuet hic vinum, aut oleum, modo id tam vnde facere possit quas ego, sit n. iust
obligationis petitio in obligatione officii mis officio seruata aequalitate, et
mutuo absolute reddendo ad aequalitatem sine vllo lucro. Dico. officio hic quo ob.
ille mihi mutuo respondet ~~respondet~~ reddito postea, q non est illi alia actio
respondere, n. mutuanti vini et olei nisi quia tua petitio quodammodo permutata
fuit. non debet ei vt est actio amicitiae, qz reddere debitum non est officium X
amicitiae sed iustitiae: itaq mutationi quidem est actio amicitiae ad quam ex
amicitia hi applicat respondet aliud officium amicitiae sc mutuatio vini, quia
hic ex amicitia similiter facit. Confirmatur dari oia q vt vidi dicit Au-
gus. verbo vsura § 1°. et D. Nauar. num. 270. Quibuscunq mutuatarij ner
pretium, ner in obligatione exigitur, ner in aliquo q pretio est estimabile
mutuatio vce mutui, quamuis mutuator inde lucrum reportet, non est vsura:
ergo quando petit vt alius officium in ptenti ptet q vidi ptare et ex amici-
tia ptari solet non gratuito in aliquo, q non est vsura. maior pbatur qz
vsura et se est iniustitia, et lucrum iniustum: ats pcens non videtur quando
non gratuito, ner aliud imponit omio quas amicitia.

Dubium 7° vtrum liceat mutuare eo pacto vt mutuo vel alteri beneficium Dub. 7°
ecclesiastico, vel officium seruitutis conferat, pserlim si sint idonei. Respon-
deo 1° Si officium sit seruitutis, et fructy non exercendant exact, probabile est Assertio 1ª
non esse vsura, modo non intercedat obligatio posita in futurum sed statim
exigenda. Ita D. Nauar num 267, et Adrian. 5. et sequit ex dictis dub. 6°
dici. Si fructy non exercendant exact, qz si exercendant tam vr iste exercitat
esset mihi mutuo, quamuis forte si non esset exercitatus mutuatus, me hinc
plus esset vsura, qz pcio officium amicitiae, et q ex amicitia sine pretio
solet exhiberi. q.a. inde lucrum reportet non est eo ipso mutuatio, hoc
pcio a. de officio q non possunt, aut no solent vendi. Dico 2°. Si obligat Assertio 2ª
in futurum, pserlim obligatione iustitiae erit vsura. Ro est, qz ord talis obli-
gatio onerosa est, nec ex amicitia passim exigi solet, dico, caeteris, qz si
talis est obligatio ex fidelitate, non ex vsura, qua ts sentia gratuitum
exhibendus est, qz forte foret ea abiturus ad vsuram, imo forte est magis
obligatio ex fidelitate ad obligationem iustitiae seu iustitiae. Dico 3°. Assertio 3ª
mutuari alteri vt conferat beneficium statim, vel maneat obligatus in posterum

non tam est vsura quàm simonia. 1a Nacar. n. 17. num. 207. Ratio
prioris partis est qz dat temporale & spirituali. Dicit. eciam temporale
Ob. non est pretio estimabile, qz michi tio non est pretio estimabile, et q
ideo gratis sit ostenda, g non est simonia id ostare & beneficio suo
beneficij collatione, ostentatione et electione. s. Tho. Esse non sit pretio
Rx estimabile, est tm qd temporale adiuvans emolumentis spiritualibus,
et sor satis est, hoc n. non ost dari aut ostendi nisi re spirituali quod
nam non minus fit iniuria rei spirituali si michi nisi temporali quod
pretio non sit estimandus quam q pretio estimetur. cq. a. et sic simo-
nia, noie michi obligare alterius in ostendo ad beneficium offerendo
patet, qz hec obligatio est de spirituali, nisi sit ad rem spiritualem, ut ipse
collatione vel similes actus spirituales. Unde a. hoc est sic vsura, vt ve-
tendit Johan andrea, vel qsto de noie: dehet dici, esse et vsuram, eo
q ista obligatio nititur, qdam onus libertate quadam prauans ho-
minem, sit pretio estimabile.

Dub. 8: Dubium 8m. Vtrum rem damni emergentis et michi lucrat alij
exigere? Notandum est, distingui damnum emergens, et lucrum cessans,
Nota. dicit n. damnum emergens quando qs detrimentum patitur in rebus quas habet
vel habiturus debuit, vt quando qs rem michi alteri ostitit reddit ipse tenetur
arripere fenoxi, vel rem suam minori iusto vendere, et similiter modo
Lucrum cessans dicit quando qs impedit ab aliquo bono consequendo, sicut
lucro q illi non erat debitus. Hic potest, Socin in 4. dist. 15a q. 2a. s. si scitis
ab illicitis exigere aliqd rem damni emergentis, qz ait michi debet fieri
gratis. & si qd michi damnum sibi inde eventurum, non michi, q in
vsyth: sed contra dd. scripta contraria tenet, inprimis quia videtur,
Assertio de ratione alicuius scientie vltra sortes debita rem damni emergentis q re
michiatione impendet. Ro est qz illa pecunia q michi necessaria est ad alij
damnum impediendum non solum michi valet quanti ipsa michi tanta
sed et quanti valet aliquem tale damnum, non n. solum estimat res secun-
scipsas sed et quatenus alicui est causa rationi consequendi, vel mali vi-
tandi, vnde licite vendi ost plures equos q se valeat quando ipsa est causa
alterius alicuius incommodi vitandi. Confirmatur ex Reg. iuris, qz nulla regula
prohibet vt qs damnum patiatur ex beneficio michi. Respondet tm aliquis
Conditioned regula vt qs dicendo vt sor licet, 1o est vt damnum sit in re habita, vel quasi rationi coni
possit aliqd accipere rei in emergentis. habitum, aliqn non dicit damnum emergens sed licrum cessans. 2m rondibile, vt
gubernat et michi facto vel faciendo, vt qz dato michi nullo rationabili impedimento
illicite impediendi seu vitandi. 3a. vt michiatarius alijs damnificandi
neab, aliqn alius dicitur, nam forte non vellet ille res tanto emere si
sed michi accepture. Dicerte tm, si sua regula esset passim damnum
nota v. g. qz michi 100 aureos accipere damnum 10, vt ea mora to mi-
chiatario de sor damno exigeret 110, non fuerat ei iniuria, quia modo aliquo
michi accipere signat se tantum velle: ita vt ei sit relinquendi libertas
accepture vel non accepture. Ro est qz in nulla re sor est emergendi tam
quamdiu ipse sor ignorat, et existimet se rem michi de exigere: nam ipse
dicitur, qz tempestive monet se tantum velle si michi accepturi, vnde
si michi mora velit accepture, et tantum soluere, nulla erit iniustitia,
quamdiu ipse putat se sor iuste exigere tanquam vsuram. Dicit. 2a. pos-
tiora venditor debet emptori patefacere vitia rei, vel onus, si quod habet,
Ob aliqd fiant ei iniuria, g stultus si michi alteri non segetem onus
fiat pecunia, fiant ei iniurias. Rndeo. Omissa stat. n. Ca est. n. disparitas
Rx nam qz sor pecunia impediat damnum emergens, ro est tempus vtilius ejus
se ons, sed est bona qda conditio, et voluntas qua ista re nisi mali
plurimi valet qdam non alteri, vnde plus possit exigere quia ipse se
valeat, sicuti venditor ost plurimi estimare re qdam sibi pecuniam

Obiecta conditio, vt non reyab illius parisii de periculo damni, sed de damno
subsequi si euenerit: etsi n. periculum illud damni probabiliter euitari sit
poterit aestimabile, licet minoris quàm ipsius damni, non tn poterit alteri reyare
vt de periculo aliqd parisiatis: nam si mutuatarius paratus est seruire damni
reyenti, poterunt non tn reyi ad alios contractus, nam hmõi conditiõ
inducit: si tn ipse non reyat de damno sed de periculo parisii poterit accipere pecuniã,
et quamuis damnum postea non euenerit, poterit tn nihilominus exigere, nam
periculum tn subsistit iusto pretio erat aestimabile. Rebuf. Quando debitor dicitur obligatus
esse in mora per lor. Resp. Quando elapso termino reyitus vel reyitare
debuerit creditori de illo soluere, et ipse potuit, licet n. sit in mora quotidie
creditor ipsius non interpellet, nam, vt dici solet, dies pro eo interpellat, et
bona fide reputetur ipsius negligentia vt fiat debitio, non tamen ipse incurrit
mora quoad de damno emergente, nisi esset de eo requisitus, aliter tn est
in mora quoad de damno etiamsi requisitus non fuerit.

Obiicitur 1º: Idem videtur hõi mutuanti licere plura pacta exigere? multi DD. Dicit 1º:
docent id esse illicitum. Soto 3º. Durand. in 3º dist. 37º q. 2ª ad 1º. Soto lib. 6º
de iust. et iur. q. 1ª. a. 3º. vbi docet id esse illicitum nisi quod vi vel fraude indebite fiat
mutuando, licet n. possit aestimari hmõi pactum. Idem tenent multi ca-
nonistae Ioh. Andr. innocent. 4º. in Capite nauiganti de vsuris, et alij. Sed alia
sententia est communis, vide Couar. lib. 3º variar. resol. c. 9º. et Nauar. c. 17º. nu. 42:
et in commento de vsuris num. 43º et aliorum citatur. Quae sententia est tuenda. Couarr.
vide vbi. Licitum esse pacisci de hmõi pacto cum mutuatario quamuis ab
eo di vel fraude nõ sit indebite seruatus tn et bissa conditionibus. Est communis
contra DD. Et ratio est, quia pecunia illa quã hi erant lucrabiles, plures habi
tabat quos ipsa et se considerata, erat n. debilis seruire lucri, vnde plures
aestimant, ac inde plus et illa exigi potest, sicut plus exigi potest et lucro destinato
lucri quo si careat carebit fructu, quos et eo lucro et reputandus est, et
in illa virtute continet fructu, vnde si illud det simul dat fructus in eodem
fructu, quo fit vt tanti aestimet quanti fructus in eo contentus, seu illa spes fructus
fit alio careat. Confirmatur quia deus posset tollere pecuniã lucro destinatã nõ
tollendo illa te priuat, sed et spe lucri quam ex illa et lucro industrioso coure:
bat: alias daret spes est pretio aestimabile, ergo et ea potest aliqd exigi. Et quod
potest inferre siue fronte nudibed, siue nudolibertate et vim aut fraus,
non impellit, contra Soto. Si n. posset parisii de hmõi pacto quia et incer-
tum reyeh, et id potest quia non reyeh, nam incertum non facit vt 100 q
alteri mutuat, sicut aequalia 110 q ab illo exigi, sed hmõi speratus et 100
de facto: aliqui si. nõ incertum esset illa aequalitas daretur illa 10 et incertum
relata, non et hmõi pacto, et ita hmõi pactum esset amplectendi. vbi
si nõ incertum aliqua satisfactio prouisoria debeat si dicitur est, respon. n. est
nullam deberi quando aliter et incertum potest satisfieri. Sed obiicit 1º: multum Ob.
debet fieri gratis, et nisi non reyaris mutuare non potes quicquam exigere,
ergo mutuum debet fieri gratis, et nihil potest exigi et ipso mutuo forte Ex
considerato plus postea illi aequales, sed bene licet exigere et spe lucri
quam ex illa pecunia caperet, quia spes semel te priuat de illa pecu-
nia habita, eodem modo licet accipere nõ damni emergentis. 2º obiicit. Ob.
Secundo hbi pactum est te à lucrando cohiberi et impediri: alij pacta
non reputant, presertim si te ad mutuandum offerat, et non potest nõ videri hmõi
pactum reputare quando vel ipse te offerit, vel precatus rogabis. Resp. non tantum Ex
licitum aliquid pactum lucri quando mutuo petenti vel impedit, sed et quando
ipse te precatur siue id. faciat spontè, siue ad preces alterius: sicut dominus
potest dicit pactum quando quid te se petat, dor. a. est pretio aestimabile. Sicut
si quid me rogauit vt apud te manerem, vel vt instrumenta artis meae nõ
accoodare possem pactum de lucro pactum, non n. teneor me priuare
meo emolumento gratis. Obiicit 3º ex Soto. a. 2º ad 1º. q. 78. vbi dicit Ob.
compensatione damni ex eo quod incertum et periculosa non
posse in pactis admitti, quia non potest vendere id et mundus habet, vel à quo
potest multiplicitur impediri. Resp. Tantum dicit dicere, non posse tn exigi Ex

quantus erat liber ſpiritus, vt ſi ſpiraret liberari 20 non poterat deduci
in partes vt repreſentet tibi 20, his q̃ illa 20 nondū erant libi, hinc
non erat de illis reddy, nec th̃ negat quin ſpiritus illius liberi q̃ mortui
valet quas ipſa res ſpirata poſſit in partes deduci, vt colligit ex q̃. 62.
a. 4° ad 1m. vt dicit Caiet. q. 78. a. 2° ad 1m. Petes q̃ rationes ſecundo
ſint in hac parte libri reſtantis? Rñ. Poſſunt aſſignari multæ, 1° ex
Quæſtio. vt ſe non offerat ſed alterius proprij vel miniſtrate repellendi: 2da n. debet eſſe
Rx 1m Conditio diſpoſitio vt quantus in re eſt malit regredi libros petentis q̃ negotiatore
vel rei fungibilis emptione quam multare nos libro. 3tia Caiet. comendy
et alij multi: ſed rationes iſta, vtiſt bona ſit, nos ſit ſufficiens abſque alijs
rationibus, th̃ non eſt neceſſaria, vt nobis dicit D. Nauar. q. vtiſt deſiderent et
multum petant, et ſit ſe ingerat libri ſibi reuſa, th̃ inde poſſit libro
deſtinato, et de eo patiſci, q. q̃ parte rei erit equalitas, ſicut poſſet alijs
quam parte ejusdē offerre equus meus venale mihi valde neceſſarius aſtimato
rondo quo inde petatur, quamuis in hoc caſu teneat patitorem me aplicare
quas equus et ſe valeat q. rōe mei rondi, ne ipſe reſtituat equus plurid valet
quam et ſe valeat, et ita dicitur, fratres indebitataria emptio, ſeu eſt in multo
q. etſi amplius petatur quas aſtord, non ideo tenē aſtimationē ſortis dicitur et
inde no fit contractus indebitatarius. 2a Conditio eſt. vt liber multatio ſit
2a Conditio miſſionis libri deſtinati. v.g. ſi pecunia deſtinata negotiationi vel emp-
tioni rei fungibilis ſubtracta illi deſtinationi et libi multato, ſc. n. liber no
eſt reuſa, non poteſt ab hoc multatario peti repenſatione. vt. a. intelligat
quando liber multatio ſit reuſa libri reſtantis, notandū eſt, pecunia varijs
modis poſſe eſſe libro deſtinata, et ab ea deſtinatione multandi reuſa relli-
Pecunia varijs modis eſt eſſe libro deſtinata. 1° ſi abſolute ſit deſtinata certæ negotiationi vel emptioni rei fungibilis,
vt certis q. agri, domus, et hi petente vt libi multato eas inde adellas, hinc
n. poſſit peti de libro multi reſtante hinc reuſa. idem dico ſi erat in gre
deſtinata negotiationi, ſicut q̃s faciendi q. in eos erogatione libri intendit
multi. n. reſtat ſibi certa aga incerta rei deſtinata, ſicut hinc regulā
et non ſaltē alias pecuniā ociosas quas rondē, dicit libro poſſe deſtinari,
ſicut plurimi mercatores habent, q. non expectant ab vſuris, q. etſi ni-
hilomi lucri ſtimulū, th̃ alias domi otiosas habent quas facile poſſunt ſol-
vere eorundē libri negotiationi deſtinare, et ita libros illud no reſtat ipſi
rōe multationis, ſed q̃via libertatis, tam n. facile poſſunt illud libros
facere ds multant, quas ds non multabant, non n. cuſtodia eorū et
ſpes lucri eſt allegata libri ſtimulus, nos alias haberent equalitatem, vnde
non poſſunt plures q. ſe petunt ſpe alioqui libri, et conſequenter
non poſſunt amplius exigere quas ipſa pecunia q. ſe valet. Dixi, vt no
habeat alias quas rondē poſſit deſtinare ſ. 2a, vt nobis manifeſtum eſt
aſt alia neceſſitas in alios evidens probabiles, v.g. ad alendos familiam
ad dotandas filias, ad ſolandas ſumptuoſitates, quas non ſtatuit ille modo
reponere libros raptandi, q. id illi valdē incommodū eſſet, hinc th̃ q. tū
reſtare libros ex multatione, nam multando eam petunt ſe ſpe et in
2ª Conditio modo modicate libri deſtinati. 2a Modus eſt. ſi antequā petat multatio
pecunia ſibi abſtrahat à negotiatione, vt libi quidē ſint petitibus
poſſit multus dare, et hinc et q. patiſci de libro reſtante, ſed non
eodem modo quo priuſ. ibi n. pecunia quam dabat pluris illi valebat
rōe alicuius deſtinationis, q. eam ne erat voluiſſi ſumere libros ſuos, et ideo
pluris petebat exigere vt fierent equalitas, v.g. et 100 petebat exigere ibi
q. 100 deſtinati negotiationi illi valebant 110: hinc verō id q. datur
pluris illi valet, nos iam deſinent eſſe ſumē libri, eo q. ſubtrahunt
negotiationi antequā multatio petatur, unde no habet amplius vs ille
ad libros q. illas negotiationē plenitā rei illas ſubtraxit, ac q. inde
non et exigere amplius vt fiat equalitas, ſed ob alias rationes, q. ſc. nos
dare ſibi libros poſſit negotiū hinc, ſc. reducendo pecuniā ſuam et
ſtatū ſuum et faciendo ad ſtatū priuſ, idq. vt libi gratificentur.

3ª mody.

rendiator iudicauit se id cogere, et ratio habitus, unde nõe Ludy ꝙt aliꝙd
cogere, quanti sc. istud dãnũ estimat. Tertio mody, si pendũ destinant
negotiationi, non absolute sed sub conditione detinet: vt si soluat ego:
liceat mihi aliq̃ mutuũ petere: Et hũc non ꝙt aliꝙd cogere nõe libri
restantis nisi aliq̃ mutuũ petierint: Et hũc non ꝙt aliꝙd cogere nõe libri
restantis nisi in parte mutuatio aloris ꝙt fuda; sꝫ tanta nõ non negotiet,
hũc n. ꝙt, qz mutuatio facta fuda est tanta libri restantis, q libros ipse
negotiet nisi tãm mutuatio obstitisset: nec refert q solus sub conditione fi-
erit pendũ ad libros destinata, qz tabi conditio et ea absoluta destinati:
one facit continuũ. Confirmatur qz illa destinatio conditionata fuisset effi-
cax libri non minꝰ quã absoluta, nisi illa conditio stipulatus esset, q sic:
quid hũc mutuũ petat ꝙt pariter de libro. Ex si mutuatio tibi facta
non sit alii tanta libri restantis, vt qz alius erat cogitabilis q mutuũ
petebat, non ꝙt a te cõpensatione istius libri cogere, alioq̃ expensari possent
libri q̃ restant, q dicunt se negotiaturos fuisse nisi tricassent mutuo fore
a mutuũ petierunt. Rõ est, qz si tu non arripias ab eo mutuũ non ideo
aut impendunt pecuniã illa negotiationi, nec ꝓpositũ modificatur tuũ
in absolutus et efficax, ac finde mutuatio tibi facta nõ est tanta libri
restantis, q etsi tu mutuũ non petiuisti, nichominꝰ tamen libro, nã
cogitabilis et aliud petat. Hinc patet, non posse cogi heredes mercatoris Nota
defuncti q seruant cogentẽ diu pecuniã quã non stabilierunt absolute
impendere negotiationi sed dare ad libras, vt verum, cogentes 7, vel 8, vel
10 in centũ ab eo q mutuũ petierunt: non n. possunt ꝙ cogere libros restãs
a eo q habebant mutuũ, qz etsi tibi non darent non ideo vellent negotiari,
sed aliis expendarent, vnde fit vt nulla mutuatio in parte sit illis tanta
libri restantis, ac finde non possunt de eo pariter, cum esset si libras
habuerunt negotiationi destinatas, vt omnibus occasionibus mercatum essent
emendi, vt te petente parte illa debuerunt subtrahere, non petente nunc:
aut destinata vt prius, hinc n. merito possunt libros restãs obtundere,
Tertia conditio est vt non cogatur tibi libros restãs operatus, debitores. n. sicut Tertia conditio
laborem, expensas, et quanto minoris valet id q restat est et pfecto, quia id
q restituus est, et interest, vt passim DD. docent: itaq̃ tantũ ille tibi debe-
at debitores in gradu quanti valet illa spes libri debitoris laboris et
expensã. v. g. si gratis esset spes illas libri vendere 10, et laborem et
expensas ad illud libros subeundas vendere tibi, non posset cogere nisi 7.
Aliq̃ tamen dubitat iudicialiter, plus n. cogeret q libro restante quã ipse libros
illi estimet. Aduerte tu, duplicitur hoc libros posse in gradu dedari, si: Nota.
indeterminate, v. g. vt mutuatarij teneat mutuante seruare indemnes
ipsa ea q postea euenerint, vt si postea detrimentũ libros fuisse magnũ
teneat hoc tibi cogentẽ defendere laboribus et expensis: similiter si gratis,
cogito: si nullus, nisi. 2° pariendo aliq̃ determinate ex eventu pro
genere de quo euenerunt, vt hoc potuit mutuans cogere, etsi postea detri-
mentũ nullus libros fuisse obuenturus, qz spem suas vendidit, sicut dicitur
de damno emergenti. Quarta conditio. vt libri restantis cõpensatio non Quarta conditio.
cogatur statis dato mutuo, v. g. si ex mutuo 100 aureos debeant tibi 10 note
libri restantis non poteb 10 statis cogere, vt vult Johan. Mod. de vsuris
ff. 3ª. §. 7ª. Rõ est qz si statim cogat eas in re non mutuata 100 sed 90, q
alter solus retinet, vnde fit vt tantus cogat q libro restante ex 90. quan-
tum ex 100, q aptè est inique, cui n. non refert tibi libros nisi ex 90, cui
plus est cogere cõpensationẽ tanquã restant ex 100. Confirmatur qz nõ mihi
placet vt dek tempore intercedo, nemo n. petit mutuũ nisi qz indi-
get, vnde ꝓsupponit nõ esse inde reddendũ, sed post certum tempus inter-
mallum: si q̃ velit inde reddi ꝙt mutuatarij pariter cui de damno emer-
gente vel libro restante, vt ꝙt mutuator q ipsi mutuũ dedit. Confirmatur 2°
q alioq̃ libri possent vt mutuatarij tenerent sine vllo fine cõde dũ tantus
restituere quantũ arrogat mutuo, vt si arrogat mutuo 100, et nõe libri restãs
subsistet 100, hinc n. statis deberet restituere 100 nõe libri restantis, et postea in singula
100 quota sortis. Eodem modo possent id q erunt pensionẽ annuã dare 16 cogere statim

16 pensionem, et ita minor remanebit annuus reditus capitale, et minoratur manebit debitor sine ullo fundo.

Dub. 10. Dubitatur 10m: Utrum in pena liceat aliqd exigere ultra sortem si debitor sit in mora? R/ Respondeo, Licite, si antea sit erat conventus coram iudice vtraq; parte. Ita Host. Med. q. 3a de usura §. quarta ratio. Et Navar. c. 17. num. 215. Ro est qz debitor qui est in mora potest contra iustitiam retinendo alienum seu alterius debitum illo iusto vel iniusto, ac proinde digna est pena, qz ex conventione partium sit illi aliqua pena constituta, sicut solet pena imponi ei qui à creditore repetit, et sibi non vult reddere. Et debitor vere sit in culpa in non solvendo, non sine culpa non potest imponi pena, nec iudicialis, nec legalis, nec conventionalis, unde si forte sit impotens ad solvendum non potest exigi, ut nulla Navar. §. Quod si sua culpa forte sit impotens, tenebitur ad penam solutionis? Potest quidem Tenere: sed distinguendum est nam S. Navar. num. 340. Si debitor illo tempore in mora et negligentia laboret, v. g. si abstinuisset alea, prostitutionibus, vel effet solvendo, vel si adverbi, vel forte advertere potest ex eo quod forte sentiat impotentia, et ideo teneatur vitare, non excusabit a solutione pene: Si n. non advertit tale qd sentiendo, vel saltem non teneatur advertere vitare, excusabit v. g. Si negligentior fuit, unde secundum est si forte illis spoliarent, aut incendio inundet incaderet. S. Et no est qz ibi non solvere est culpabile volendo in casu: Dic n. non est culpabile, unde ibi pena manet, sic minuere: quia nec vera interesse seu lucri cessantis potest aliqd exigi si ipsis non solvere post terminum statim non fuit culpabile, modo ab initio non fuerit cor in pactis deductis. No est qz talis debitor vere non est in mora, nec non detineat alienum post terminum cessatis, iure indulto diu, qz non teneatur creditori ad intendere qz debitor est in mora: qz n. debitor et mora debitor et incidit ex interpellatione seu detentione. Secus est quando in pactis deductis fuit: Sicut n. ab initio potest pacisci de suo interesse qz patitur ante terminum alias alia culpa incidatur, ita et de eo qd patitur post terminum quantumcumque ille sit impotens. 2o regula: Quia aut malit debiti solutionem quam penam incidisse. Ita Navar. Sed advertit cor esse necessarium ut incidat non potest contra charitatem proximi, non n. ad cor ut possit penam incidisse exigere, etsi n. optaret ut incidat in penam non solvendo, sit peccatum contra charitatem proximi, et est contra iustitiam respondet incidenti, deus incidator nisi ut exigat contra ipsum incidisse qui ex eo non fuit penam incidisse, aut non debita, nec fuit ut non solvere sit exigere pecuniam, ac proinde nec ut sit exigere penam. 3a conditio, ut pena sit moderata, ita incidisse culpa, qz et in pena iudiciali et legali requiritur: quando n. pena est immoderata incidatur non libere consentit, sed coactus qd dando qz incidisse, unde pacta de amittendo exigere vel re vendita, et alia quae reb. dat in contra ob moram solutionis videntur incipere et exigere iustus modus. 4ta Conditio, ut mora sit notabilis, non n. venia dici vel hebdomada interpellationem sufficiens dici debet ordinarie ad penam exigendam, ut notat S. Navar. Sic in proportionata est qualitas negotii, modi quantitas et alia. Secus. Utrum Nec pena post moram in foro conscientie debita sit ante iudicis sententiam moderatoris vel declaratoriam? Respondeo, Ante eius sententiam deberi. Ita Sylvest. Verbo Pena §. 4. et Cajetan. in Epitome q. decretal. p. 2a. c. 6. §. 8. num. 11. qz non esse contra iustitiam. Ro est qz contrahentes possunt se ad eam sic obligare, et ita vendit locus sensus ut accipe: in quo modus differt Nec pena a legali et iudiciali qz non debita ante sententiam iudicis. Advertite tu, Sicut legalis et iudicialis qz non debita ante sententiam iudicis, ita conventionalis non debet antequam petatur, qz dic sup. plet iudicis dicas, unde sicut iudici exigenti sui iudicium non licet resistere, ita nec parti exigenti penam conventam, ut recte docet Cajetan. loco citato, nec obstant Navarg cap. 23. num. 68. si attente legatur.

Dub. 11. Dubitatur 11m: Utrum vere simili verecunde sortem, et similes difficultates liceat aliqd ultra sortem exigere? Respondeo. Affirmative licitum esse aliqd exigere ultra sortem vere simili verecunde sortem, vel laborem, molestiam, expensas qz inculcatas

in ea mutuanda. 1a dicit Io. Andr. C. de Rescht. q. 38. §. ad tertiā rationē. Io. Maior dist. 15. q. 4. ad 7. Conclusa in Summa q. 78. P. Navar. lib. 3. c. 2. n. 343. est contra Navar. Sotus. Conradus, et plures alii. Sed ybale, qr si me rogarias in hac quæstione est pertio æstimabile, vt si mutuē homini non ita noto, aut dubio, vel dubia fidei, aut si timeā probabiliter aliquod molestiā vel expensas in mutuanda forte, quod rationē possunt mutuans, et P. Navarra, ĝ possum ĝ eo pretium exigere: instantia n. est si ĝ eo ĝ pretio æstimabile est pretium exigā. 2° qr Fide: iussor pte rei pretiū ĝ fide iubendo subit aliqd exigere: alq fideiubere est quā mutuare ĝ Ob. Dicd. Fideiussor accipit rei obligationē quas subit. Rdeo. non ita rei obligationē, sed magnē rei pretiū. Est patet in eo ĝ fide iubet vbi nullus est pretius, etiā eo vbi magnus, 3° ĝ vendit ad terminū redit rei pretiū ĝ subit in solutione dif. formida pte plus exigere quas pretius rei mutuē, vt infrā dicetur: alq dilatio solui. tionis est pretius quā mutuēs, vide si licet in tali dilatione, et licebit in mutuo pretium. 4° si tibi rōdet, vel clores equū, domū, vestē ĝ. possis aliqd exigere rei pretiū ĝ tuta ratiā subeo si prudenter metuo ne apud te res perat, vel deteriorem efficiat, vt qr ti mouī negligentē, aut non ybo fidei, vt ipse soly fabrū, ĝ et quando multo pretiū: nec sufficit ĝ aut soly esse desciuit ĝ ibi nō transferat dominiū, sed vsū transferat, ĝr. n. nihil ad rē facit, nā sicut tū obligatus est reddere locatū et rōdatū, ita et mutuās, vt sicut tota res tibi locata est in pretio, ita summa mihi debita est in pretio. Confirmatur, qr, vt et soly et Conrad. fatent licet aliqd exigere pīgrā ultra pretium in venditione quando est meliorata in vsu quando pretio, nec non et quando est meliorata soluēdo vel aliquo melioramento in mutuando. 5° limitatur vt exigere vt mutuatarius accipiat dato fideiussore aut pignore, ĝ ptē et ipse aliqd accipe ne subit pretium fideiussoris. Hic tu regula 1° vt non regat mutuatarius vt te adducat fideiussorē sed liberē ei faciat pignora, aut alio fideiussore caueat: ĝ si ipse contrahy sit vt pretium subeat ne regatus pignus vel fideiussorē dare licitē posset tanq pretium æstimare. 2°. vt non ybi exigat rē tuū pretium quas ipse alteri velleb dare ĝ pretii illius redemptione si pretiū huius in illud conuertere regerentis. Denig vt tutus et probabile sit pretium: nec refert ĝ postea dānū non euenerit, qr ĝ pericl. dānū accepisti, quia a. ĝ ipso dāno futuro. Sed contra obijcit ex Navar. c. 23° num. 81° Primo q dar sententia sit contra rōnes sensus Theologorum et Canonū. sed ita nō esse verū patet ex authority citatis. 2° obijcit q Extra de usuris. c. 1. contrarium. Cap. in civitate Tibiliō, de usuris. Ex quo recte colligere Extra determinasse talia pretia non esse cōsiderabilia. Rdeo. Falli ratione. quia in illo Cap. nihil aliud definit ab Alexandro 3°, quam rē solutionē dilatæ non licere res plures vendere quas modo valeat, nisi dubium esset rē illas posse tempore solutionis valituras. Ibi aduerte, non dānari eū ĝ plus exigit rei pretii sui capitale ĝ dilationē solutionis exponit, de hoc. n. nulla fit mentio, imo tacitē insinuatur id esse licitū: si. n. licitū est non ĝ vendere valet quod quāmĝ, vendere scr, dilatā solutione quando debitū est eis bene pretium datū, vt docet Papa, multo magis licebit exigere aliqd si rei pretium mutuo rei pretii capitale, ideō n. aliud licet ĝ exponit de pretio amissionis pretii, ĝ multo magis hoc licebit nō de exponit pretio, nō minori, aut exigūi pretii amittendi, sed totius sortis. Tertio obijcit. Ex Cap. Nauigantes, de usuris. Ibi Greg. 9. sic ait, Nauigantes vel euntes ad nundinas tenēt mutuare pecuniā, vt ĝ possint in se pretium, mercibus aliqd ultra sortē, vsurarius est censendus. Rdeo. Pontifex Cap. de eo ĝ ita mutuat vt alterius cogat inire secū contractū societatis ĝstandi vel mercādi vel pecuniā, ĝ sr. non dicit mutuare vt alter alios contractus nō eo ineat quō ipse certo pretio mercetur in se pretium pecuniæ vel mercādi. 2da dicit Io. Andr. vbi ĝ, et Angelus verbo usura 2° num. 38°. ĝ id valdē bene explicat, et P. Navarra. Et hoc ipse usurā patet ex dicta ĝ: non a. loquit de eo ĝ non obligat ullo modo alterum vt cū ipso pretium quas nō alio contractus societatis ineat. Obijcit 2°. Et Dom. Soto lib. 6° de iustit. q. 4°. a. 1° ad 1°. Quandoq, ait, ĝ qd pretii est pecuniæ æstimabile,

Nota.

Ob.

Rx

Ob.

Rx

Ob.

Rx

Ob.

ts non licet q̃ vo q̃rere, nisi quando indigeat, et indebitatarie lor petit
alt̃ licet non petita indebitatarie, q̃ offert se ad mittendū; aūt recte regula
id facit q̃ ff. Rdeo. Ad lor si restituendi est dubiū q°. nā vide augto plenat Soly
non licet exigere q̃ vo q̃ interest, sed q̃ libro restante nisi indebitatarie id
petierit: vide vend non est q̃ assumit: si n. petitio assumibile est exigere
suas pecunias tali q̃rendo, nihil refert vnus voluerit an indebitatarie id petat,
etsi n. diminuatur petitio rei dū sponte offerte, q̃, vt dici solet, mercedē vbi
tenuer velestrat, et ideo minus exigi possit quando se offert libro fideiussend
quā quando regula id facit, non ly exhibendi petitio, vide sanct pulcrū
aliqd exigi ratione pendentis iudicij, idq̃ multū magis quando regula facit.
Obijcit 5°: Si possit aliqd exigi vē mehi et pueri, cū q̃ magis est melioratio
possit plus exigere quā aliud, q̃ est absurdū. Rdeo: melius debet emti iusta
vē, debet n. esse vend̃ q̃ualis ob q̃ pendentia melius.
Dubitatur 12°: Vtrū genet, fratri q̃ germano q̃ dote q̃ssi tradita possit re-
tinere vltra sortē, ita vt vel in sorte non teneat computare? Rdeo, posse re-
tinere, nec tenari in sorte referre: nam ita exp̃sse definitū est in capite gau-
dent, de vsuris. vide non regula, vt ab initio patrimonij de lor nō seruo, sicut in
aliis ratio in q̃bus nihil licet accipe vē licet restantib, nisi id anteā in quibus sit
dedūctū, vel nisi mora intercesserit p. diem paschē debet. Ita n. statutū est a
Pontifice in fauorē matrimonij. Sed tota difficultas est, q̃nā sit vē solutū vbi ob
quem genet possit dotē fratri q̃ripe? Quidā existimāt posse accipi ff onera
patrimonij sustinenda, ac pinde tantū quantū illa onera requirūt. Ita dō. sole
lib. 6° de inst. q. 1°. a. 2°. et Caiet. 2ª 2ª. q̃st. 78ª. a. 6° ad 6°. et alij q̄ dō: sed lor
sentia bene refutat à medina: Si. n. ff onera patrimonij licuerit accipere, et
licitū esset dote soluta, nos vadē minūt onera: Zh. Licuerit recipere vsuras vltra
ff onera patrimonij sustinenda: Si. n. q̃ripe lose fratri seruādo se vsurarij
ruinoso, ff onera patrimonij exp̃sata, nec nō et quod alia vsura oberit
causas exp̃salite. vide rdeo Barbā, Posse accipi vē libri restantib, aut dāni
emergentib ipsi genero, nos si dos statis solita fuisset, vxorē sua et fratri
suū alituisset, vel recte libros et ea recepisset, nullū. a. tenet q̃ppria bona in
alimenta vxoris expendere, idq̃ ordinarie lucri habet: et si nup libros
nup dānū inde emergat, nisi forsan adhuc potuit dictus frater q̃ripere,
et possidendo acquirere vē, q̃uis ibi nō esset lex q̃sumpta, nō possent accipi
vltra tasch libros restantib, aut dāni emergentib, vt dormit Couar. Ubi
navar. vix. c. 1°. n. 3° et Johan. med. De vsuris q. 2ª, § Ad capitalis solutio
hic. vide infra 1°. Quando nō constat dominū intendisse non posse plus
accipi quā q̃ vē libri restantib aut dāni emergentib sine genet sit, sine
et exheredē. Et est contra Couar. q putat genetū q̃dē in dote restituenda posse
accipere totū fratri etsi speret interesse, non. a. exheredē, sed nō habet
solidū fundamentū. non negaueris ff hanc sentiā Couar. esse et probabilem
cū Ludouico Lopez, q dicit eā esse veram et receptā, non exigere. Infra 2°.
Ead q dicēs est, nullog libro pendente et dotis dilatione, vō q nō statuerit
negotiari, vel in re fratribus suis vē impendere nihil posse et fratri q̃ripere
vē accipere quin id in sorte referat. Ita Sylvester. verbo vsura 3°. Et Angelus
vsura 2° num. 25°. quamuis non impetrabiliter diri possit tale et fratelle
Lupus posse accipere, licet. n. sit recepta hoc inspectis, non ff in gre. vide plura
apud Couar. med. et Navarrū. Vtrū. a. quando fratri dat dū in quigny
possit dari q̃ripe fratri non repetibile illis in sorte? Dubium est, de quo dicit
Couar. Et rdeo. Posse si fundatarig nō possit amplius fundū patris, vē ei
concessus est vi fundi, aliog non potenti.
Dubitatur 13°: Vtrū dominus vsurarū transferatur in vsurarios? Quod pri-
mum vsurarij accipere dominiū vsurarū, et causa vnde quod supra scripta sunt
repit note multū, sicut illic sunt vsū nō exploribles, vt frumentū, vinū, pecunia,
sicū nō, vt vestis, annulus. Ita Scotus in 4°. dist. 15ª q. 2ª. versic. 3° ad 2°. Sanctus
Thomas q. 2ª. a. 5°. Navar. c. 17°. num. 263°. Adrianus et Gabriel consentiunt esse

Dubia. Alij contrarium tenent, vt Covar. lib. 3° var. resol. c. 3° n. 6° et Soly lib. 6° de restit. q. 1°. a. 4° et alij, sed breuiter dicendum est. Si sint res vsu consumptibiles, Contrio 1ª
vt frumenta vina alijque res ad vsum humanum, dominium transfertur, vt patet ex dictis cap.
q. dub. 3°. Licet sedicenti 6ª. Dico 2°. Si mutuatarius intendat transferre dominium Contrio 2ª
rei, erit translatum, quamuis vsurarius teneatur ad restitutionem, et sic intellecta
glossa prima sententia prior. Pro prior pars q. dominia rerum volite libera transferuntur,
alias fieri esset difficile voluntas et libertas. Dico. Non libere transferri q. ad Ob.
hoc regula mutuatarij vbi necessitatis. Sed contra, q. fur roubatio non tollit X
necessariam libertatem, vt patet in illo q necessitate pressus aliqd vendit, et in eo q
magistratui regula vendere suum dominium, vel soluere mutuum. Dico. Vsurarius Ob.
non tollit regulam alicui ex iniuria q ipse non debet gubernari. Ideo. Dorrio teneth X
de restitutione, est in causa iniusta illi damni, teneth. n. tollere roubationem, et restituere ipsis in integrum: Hinc p. non segue no esse translatum dominium. Et qd
tenet et altera pars. Hinc segue, 8° vsurarius non illam vendat aut alienet Illatio.
in posse illam vindicari a priore duo, vt et notat Navar. q. venus esse iudicium
quando dns intendat dominium transferre, et de eo quod suum illi tradit. Ro est q.
habet illi potestate et qd vendendi, nam dor roubatus in dominio, et ita venditio
est nulla, nec ipse illam potest dissoluere: si tamen manent apud vsurarium possit
ea restituere q. tenet dissoluere priorem roubatum, et petere restitutionem in integrum:
dissoluta. a. donatione illa iam res fiet prioris domini. Aduertendum est, illam Nota.
restitutionem non debuisse ex libertate regula, sunt. n. quodammodo vsura et iniuria,
vnde non erat dubium vt posset transferre dominium pfectum et sine onere.
Dico 3°. Si non intendat expresse transferre dominium sed solum tradere rem illam Assertio 3ª
ex pretium quam aliter obtinere negat, non vere transfertur dominium, et
ad intelligendum dicendum DD. 2ª sententiae, hoc. n. mode ordinario solitum vsurae
non est dubium q. ex illius solutione non intendit ei plene velle dare quia debitat, aut
quia ei debitat vere restitutionem, sed solum intendit exterius illam traditionem, sicut
dicit q. solent Latini, vnde nulla fit dominij translatio, sed manet apud priorem
dominium. Hinc fit 1° vt obligatus re sua recuperet possit res sibi vendituae: Contrio 1ª
2°, vt si velit apud vsurarium integre reddenda sit duo, ita vt ipse omnibus Contrio 2ª.
debentibus ingressa sit efficaciter, adeo vt ne dor quidem inde subduci possit. Ro est
quia non erat obligata priori duo, sed erat vendita ipsemet, quamuis in eius
dominio. 3° non posse red illud vendi aut emi, nemo. n. est vendere, aut Contrio 3ª
emere alienum. Q. notat L. Navar. numo 393°.
Dub. 14ª. Quando pretium rei mutuatae variat, qua mensura ponderare, aut Dub. 14.
numero mutuo sit restituendus. V. g. mutuasti Petro 10 modios hordei valentes
libras, quot modios restituet Petro si deinceps pretium, ita vt 15 modij soluis valeant
10 libras, et vnus liceat tibi exigere 15 modios. Quidam dicunt mutuum
debere restituendum in eadem specie, quantitate, et bonitate naturali non habita rone
estimationis pretij, q. si pretij ro habendi esset potius vendito quam mutuo,
quia spectat solum substantiam ppositi non pretium. Ita Dom. Soto lib. 6° q. 1°.
2°. et alij. Sed dicendum est distinctione, vel. n. est dubium vnus res illa minus: Rx
vel valebit, vel no est dubium, sed quasi certum minorem valitura, sic est dubium, no
potest mutuator amplius exigere quam pare mensura rei aque in se bona. Ro est q.
licet par est obtinenda conditio, sicut. n. potest licenciari ita et amittere: Si. q.
pretium certum est minorem valiturum potest mutuator ampliorem mensuram exigere
vt fiat aqualis, idq. sine res illa erat iam vendita sicut in familia dicitur.
Dico. Qd dicta q. in rotationibus rusticis et omnibus contractibus debet seruari
aqualitas, non naturae et pfectionis physicae, sed pretij et aestimationis, nam
res iusta aestimationem venditur in contractibus, pretium. n. est mensura eius
rei seruanda quia spectat aqualitas vel inaqualitas earum, vnde q. donat 10
modios qui valent 15 libras, tenetur amplius pensum donare quam ille q. dat
10 qui solus valent 10 libras, q si tibi 10 modios qui valent 15 libras possis pa-
ctus vt mihi reddas 15 modios si contractus iustus non rescindatur nisi duo sint
alibi modij valentes simpliciter libras: Et adde q. non possis te obligare vt ad
aliud tempus differas restitutionem, possis. n. obligare vt non differas vltra mo-
mentum, et intra illum soluas, ita vt adaequet pretium rei q. tibi tradis.

Ob.

Dicit. 2ste contractus non est emptiō, sed venditionis frumenti tantum hic, et emptionis alterius, nam emptionis exigit partes frumenti hic q est 15 lb. grani, et dat vigr suo. Sed contra, qr si esset contractus emptionis no posset exigere et vendat mihi rem eiusdem speciei: si n. pretium mei frumenti est 15, non posset illud alteri obligare et vendat mihi postea frumentū sub usq ad estimationē 15, quia n. obligatio exigeret super illud pretium. 2° pbat qr si dem tibi mutuo 100 aureos dū singuli estimantur Regalibz, non satisfaciet mihi si mihi restituerit idem pondus aureorum, quādoq minores dū valebant tantus 12 q f. Nec satisfaciet si dicat esse diversa res in quantum, qr ibi fiat mutatio ipsius pretii, non a. in aliis rebz, qr et in mutuo pretium distinguit a materia, nam ipse servando materiā servat distinctē rē pretii, et patet in edes locatis servato usq ad tempus quo estimatio erat vel deperibat. 3°. qr alioqn si des tibi 10 modios dū valebant 10 libras potero te obligare et mihi restituas 10 dum valebunt 30 libras, nam sic de quālibet mensura naturali, q sola regula illud DD. servari debet. Si dicatur posse, qr imponenda mutuatario obligatio servandi frumenti usq ad illud tempus: unde tantus sequitur me non teneri mutuatario nisi ad illa restituenda quā valet quia est, reliqua vero me posse retinere, qr est apta usura, sic. n. dicitur facta ex rebz pauperis in quantus diu servarent mutuando eid dū res valent pauci pretii, et obligando ut soliant diu durare, iuxta vsuram custodias. Ex dicto sequit. Sicuti quando est pbabile rem minoris valituram tempore restitutionis, pt exigere maiorē mensurā q respondeat pretio mutuatā sua: ita quando pbabile est rem fore maioris pretii, v.g. id q nunc valet duos solidos durabit duo, non potest exigere quādo mensurā, sed solos dimidios, ut fiat equalitas, nisi forte res sua in illud tempus ad frumentum ne mensurā suam habeat n. rē habet essentiā potest exigere fere equales, nā si res sua apud te maneret, eiusdē quantitatis fieret: Hic tu debes attendere quantitatem estimatio custodiae, et ideo dicit fere equale, nā rē illig habet separati non tanti tibi valet res sua quanti si illud tempus quo plurimū valebit esset tuum. Dicit. Quod si res minoris erat pretii futura, pt tu illas nunc emeres consumptuas aut venditurus, sed in illud tempus quo maioris valeret fuerat naturus unde possit exigere tanta mensurā quanta respondet pretio sui q nunc tradis. Videtur quidam me non posse, et rō est qr etsi nunc tanti valet. v. g. 15, tamē ex quo statuerā illud servare usq ad tēp quo minoris valebit. v. g. 10. non rem sibi nisi valere nisi 10, unde non possis exigere restitutionē nisi ad estimationē 10. Sed contrā qr etsi statuerā servare, tamē dū volo meum mutuatū dare nunc q postea, et ita licite exigo ad estimationē presentes fieri restitutiones, sicut si venderes id quod statuerā servare.

Dub. 15.

Dubitatur. 15°. Quando ab usuarijs liceat accipere titulo gratuito vel onerose? Ead q sto locus habet in omnibz debitoribz q non stant solutioni.

Resolutio 1ª.

Ideo et dico 1°. Res alienae q in specie exhaurit, ut vestes, cutaneae, lintei, et usus earum sicut, non possunt accipi ullo titulo nec gratuito nec onerose, etsi usuarius inde non fieret impotentior. Rō est qr dum rerum no est hominis habitus dominium in usuarium, unde non pt eas alienare, nec aliud pt eas vendere, et q simul cum rebz fructus eas vel pretium eius vero dū restituere: Si a. pecunia ignorans esse alienā emerit, dicendū est sicut supra dictum de eo q res alienā bonā fide obtinet. Adverte tamē, secundum q. 4°. de restituendis usuras debere usuarius, posse eas alienare

Nota.

q ipso usu consumuntur, ut victus, vinum, oleum, et sic, modo inde non fiat impotentior ad restituendum, sed hoc explicandum est infra. Et dicitur si hoc ita recta sint res rebz usurarum q pro ut distinguuntur negotiantibus n. tractatus est dominium in usuarium. Adverte 2°. Res eas q dabat locatis non usuarium transire alienas, ut dictus est dubio 13°. non tu eas q dabat sunt usuario nec solvit et usuarius simul, modo tu non sis diligentior super dominium iusti pretii. Dico 2°. Res eas quando usuarius habet dominium

Assertio 2ª.

Contrio.

Assertio 3ª.

Assertio 4ª.

Quæstio.

uer alioꝝ contrahãt q̃ fuerit solut: 2ndo. n. et ꝯtra
naturalit̃ postulant vt semp contrahy valeant q̃ntũ fieri pt sine alioꝝ in-
ꝯmodo, vnde postulant ꝙd contrahy esse nullis q̃ndiu erat in alioꝝ
detrimentũ: veruntn a. tempore quo desinit esse in alioꝝ detrimentũ
etsi pmodũ fieret solutio, postulat illis ꝯualescere pinde ac si tũc celebrãt
fuisset. N. g. gentilis filiæ dotẽ 100 aureoꝝ eo tempore quo non poterat
omnib⁹ solui̇re, et obligasset oĩa bona sua, ubi et fiducia ꝯtrahendi: hæc
ꝓmissio nõ est valida nisi sub illa tacita conditione si fieret potent ad solutio-
nem: quid ergo debitũ pmodũ: tollit a. illa conditione tam absolutio
valet illa ꝓmissio nis hypothecæ: neq; for est inquit q̃ quod pt contrahere
intra limites rei familiaris et nis hypothecæ: q si postea fiat impotens so-
luendi integre, et priores creditores q̃ pmodũ sunt, frandent, for est
accedere, et ipsi sibi imputent q non cautiũ contrahẽrint. i. ita vt à poste-
rioribus non possint excludi. Dico 5ª: Licet ex gdã rationabili causa
Assertio 5ª. liceat et exigere solutionẽ ab eo q̃ est impotens, et ex contractu nõdũ im-
pleto, si. quotidiana q̃ contrahy ille ita est ejus debitori necessaria, vel ad sus-
tentationẽ substantiæ, vel ad status ꝛeservationẽ, vel ob alias causas, vt merito
possit differre ad tempus, vel et omittere restitutionẽ priorũ creditorũ. Non
tñ hinc ꝙd fas re restitutionẽ prioribus creditorib⁹ nis detrimẽto, vbi
valebit dum, ac status civitatis exigit, vt ꝛ dictũ est, q̃ sicut pt contrahere ad hæc
facienda, ita q̃ pbet ei ad hæc necessaria pt iustus mercedes exigere ante
alios creditores. Hinc sequit. vxorẽ vsufructũ posse vendere et bonũ mariti
Contra 1ª. etsi sciat ea esse necessaria restitutioni, nedũ ea in specie non sint alima.
pta naturæ c. 17º num. 268: ꝛatio est, q magis tenet vsufructũ alere, vxorẽ
etsi absq; dote eas accepisset quam solui̇re creditoribus, eo q̃ virilis natura
forte ditabit, q si eas dote accepit eas multo magis tenebit de alimentis
ipsa habet speciale ius vtendi et sua dote, et eas autẽ ea creditores pt
debeant mariti segregare, si tamẽ ipsa regnosceat mariti status posset dote
sua opponere, et inde vendere, bonum: similiter si haberet paraphernas,
vt vide Sylvest. verbo usufr. 8ª. q. 2ª, q si ex bonis suis vendere posset, non
liceret ei nis detrimẽto creditorũ vendere ex bonis mariti dedendi posset in
grã sorte. Idem dicendũ de filijs quibus ipse pt alere si aliunde sustentari
dẽ nequirent, si tamẽ filij possent seruire sine dedecore, non posset nec alere,
vt dicit natur. Hic ꝛ aduerte, ex ijs q̃ bonis usufructũ non habet dominus
Nota. non posse vxorẽ aut filios vendere nisi tanta esset necessitas vt iure alie-
nissime possent alioꝝ usufructum. i. nisi esset grandis vel extrema necessi-
Contra 2ª. tas, Etias familias posse iusta stipendia à bonis dominũ usufr. pcipere
pterea si ex ea sua bonitate rem pendij rebus ipsius adferunt: Et si nisi
adferant modũ vel certe non tantũ quantũ est stipendium, naturale pactũ nõ
posse mercedẽ accipere secundũ ꝓportionẽ, sed for intelligi nisi ita conuenerit
ad tempus status dni esse necessariũ vt sine notabili detrimento non possit dimit-
curre spectata conditione ejus ꝓsona et status. 3º sequit, Medici et pharma-
Contra 4 polæ et alioꝝ q̃ vendunt ad usũ vitæ necessaria posse iustis pretijs aut
alios vendere, dicunt q̃ntũ ꝓsunt aliquã necessariã operã, quam pro nõ
est phemittere solutionẽ integre tacitã prioribus creditoribus faciendã, sicut ea
ligna ꝓcurandi, vt q̃ faciant inuentaria, instrumenta, expensas fiendas.
Nota Certũ quod ꝛo aduerte, eos posse in ꝓsenti dare contrahere aut operã ꝓsta-
re iustis pretijs accepe, etsi id in detrimẽto futuri creditoris ꝛedat, posse
quoq; ante alioꝝ accepe quamdiu solutio retracta fuerit, q ea obligatio
semp ꝓcederet, non. n. ideo in ꝓsenti habent solutionẽ accepe q̃ futuri
exigerent, alij non exigerent, sed q̃ alijs nũc habent. Dico. Si
Ob. debitor in gradu vel extremo necessitate pt nis damno creditoris parare
sibi necessaria, nõ non potuit ij q̃ ea habent vt medicus, pharmacopola,
et alij vendere ea vel opa necessaria tenent pati damnum nis sui
nis q̃ illi sunt necessaria, nis sint simul necessitates? Ita, q̃ ille debitor
Rx vere non est in extrema, aut et grandi necessitate, quandiu habet in bo-
nis suis q̃ sunt in ejus dominio vnde sibi necessaria parent. etsi n.

ꝑsentiby debitꝝ sit obstrictꝰ, ꝙ habet ius videndi et ꝛeby sibi sit necessa-
ria reuendi antequꝫ soluat creditoꝛby, nec ꝙsquꝫ teneat illi ꝛes sua vel
ius gratis impendere vt creditoꝛby possit satisfiere. Longe n. aliꝫd est vt
creditor amittat debitꝝ nisi nondꝫ habet dominiꝫ, et ꝙ adhuc erat indo-
mio debitoꝛis, quia vt alij teneant tradere ꝛes sua quando dominiꝫ
creditoꝛ non habuit. Addo, etsi debitor nichil haberet nisi alienum in specie
non teneꝛet ꝙ vi et in extrema necessitate de ꝛebus meis constituere, si ex
illo ꝙ habet, siue necessitati immediate subuenire posset, v. g. non teneor
ei dare meum panem, vinum, uestes, et alia, si ipse habet alibi de sumpta.
Similiter si necessaria est ei pecunia non teneor ei dare meam pecuniam, modo
ille alibi habeat et ꝙ petat, aut saltem: aliꝫd n. est vt dicat ipse ꝙ possidet
quia dicit alibi debent se possessione rerum suarum spoliare: ꝙ si ille eget pane,
medicamento, medici opa, vt non habeat nisi uestes aut torques meas pecuniam alie-
nam quia ipse non parat, ergo teneor ei dare predicamenta et medici opas si sic
petat, nec tenebꝝ possit, aropere pecuniam ex re alicuꝛa, ꝙ id quo petitur eget
non ꝙ ipse sic et mihi sic habere, ergo teneor illi ergo misericordiam, nec
possit obligare alios ad soluendum ꝙ illo ipse si ꝛes nollet ei dare posset ipse mihi.
Ideo ꝙ dicto, non aliena offerre ad redimendas quasi vexationes, sed ergo ad mysteꝛia. Quæstio
Item teneꝛe. Petit. Si id ꝙ vendit debitoꝛi impetranti solutionem necessaria
ad vitam aut status debet iure naturali retinere creditoꝛby preferri in solutione
quamuis hypotheca habeant, nec non et id ꝙ vendit ei ꝙ mihi ꝙdē est sol-
uendo tamen postea incidit in calamitatē? Rꝺeo. Qꝛ debitoꝛ ꝙ est obligandus
non ꝙ nō detrimento priorum creditoꝛum contrahere ad reparanda ea ꝙ sibi
necessaria ꝛis sine aliorum noxa possit sibi parare. Similiter ꝙ vendit nō
tenetur ꝛis tali pacto tacite vendere quando ꝛebus solui ꝙt, et tale pactum
expressis non esset ꝛei consentaneum, imo neꝙ posset apponi, ꝙcedit ꝛatio
quod ꝙ habent hypothecas priuilegiatas, quales est ea ꝙ habet ꝛe gumpsoui
habili, vel ꝛē mutuationis pecunie ad reparationē domus vel uestis, dum
eam habet fisco in bonis vicini ꝛis quo contrahit.

Dubitatio 16ª. Vtrum Lauredeꝰ vsurarij teneatur in solidum. Nauar. c. 17. n. 278 Dub. 16.
Videtur ꝛe Lauredeꝰ in solidum teneri: ait n. si qꝭ Lauredeꝰ non habeat vnde restituat
id ad id ꝙ fuit Laureditatis pars, quantus sit obligatus. Probat ꝙ Capit. Tua nob
de vsuris, vbi dicit Lauredeꝰ vsurarij teneri ad restitutionē sicut defuncti ꝙ ui:
dicit. eadem ratio est de donatario et legatario deficientibus Lauredis: Eandē habet
ratio in allegato capite. Sed contraria est communis, pro quā dico 1º. Si ꝛes aliqua in Assertio 1ª
hereditate erat aliꝫd vsurarius quam nōie vsurarij corrupta esse ꝛestat, ita ad quem
pars Lauredis deuenerit, est restituenda. Patet ex ꝙ dictis, ꝙ est alicuius: Sed
ita de ꝛebus ꝙ pecunia vsuraria sunt corrupta, non bona dominij est penes
vsurarios iuxta communes sententias. Dico 2º. Hauredes non tenentur in solidum, nec Assertio 2ª
alteꝛ alterum sed singuli tantundem ꝙ pro ꝛata parte, iuxta vires Laureditatis.
Ita Caiet. ꝙ est. de vsura ꝙst. 5ª sylvest. vsura 6º ꝙ. 10ª. Couar. lib. 3º var. res.
cap. 3º. Dom. Soto lib. 6º de iust. ꝙ. 1ª. a. 4º. nō est, qꝛ in successione Lauredibꝰ
non potest deficiendi dari locum in Lauredis, ita vnus obligationes ꝙcedentes vnde:
libet, nisi n. consentaneum est vt ꝙ solidum ex parte nōdis ꝙcipit, cum tenetur
de parte dimittat petitat. Dico 3º. Etiamsi ceteri Lauredes deficerent, donatarij Assertio 3ª
nec et legatarij vsurarij non tenentur ad restitutionē, ꝙcedit si ꝙ illa
donatione vel legationē non erat facta impetrant solutionib. Ita docet Sot.
citata 5ª. Ita qꝛ omnia debitoꝛis vsurarij et ꝛerum ipsius alteꝛius debitoꝛis
non transierunt ad donatarios vel legatarios, sed ad Lauredes: Ioꝛ n. nō Lauredes
habita tenerent n. dicta ꝙ succedit in omnibus iuꝛa defuncti, ac pinde
quoꝛum ꝛerum, et habeto l. Hereditas ff. de reg. iuꝛis, sed hoc intelligo n. in
iuꝛa defuncti. Ad Capit. 4. Tua nob. Ibi Tantus ibi signari, obligationē
restituendi transire ad Lauredes, ita vt ipse teneatur sicut defuncti, sententia
intelligenda ꝙcedere ꝙ ꝙcessione, vt ibidem exponitur DD.

Dubitatio 17ª. Quinam ꝙ recuperabiles vsurario teneantur ad restitutionē? Rꝺeo 1º. Dub. 17.
Videtur ꝙ statuta vel sententia compellant soluere vsurarij, vel vt soluatur Assertio 1ª
non repetantur, teneatur in solidum ꝛes sint causa efficax soluendi damni. Vide

in Clementina. Et grauñ. de vsur. Et cōtrahentes vel q statuta furre, seu
Rure vel dicare audeant contrahentia et ipsa soluant, vel vt soluat non
impetrent. Secūd. est si usurarius quittant in Reg. ad minora iuxta da
vitanda mille vel milliū ybrutes, hinc .n. non tenent usurarius restit
prius tali casu non tenent impedire, nisi forte ingentes clamant et lite
tia fuerint requisiti requirent, vide fient vt illi usurab augerent et
gaudere magis exaudirent. Tertio tenent et familiē quando stat ma
Assertio 2ª. sa contractus et mutuationū, sicē id faciant mandato speciali, et no
dum subit et petro det mutuū sub usura, sicē gñali, vt eis dat illi offitio
mutuandi. Rō est, q hinc est executor ad iuuand iuuenes, .n. vnd qñ al
tens iuuenē obligat vor mutui. Adverte tñ sylvestrū usura 7ª q. 3ª.
Nota. dorere eis gñalia pdictorū, non teneri familiē q ex speciali mandato
sibi dñi petro mutuauit, q petro non est hinc rationabiliter iuuenē illius
adiuuand familiē. Secūd si solū habuerit mandatū gñale. Sed hinc dicūtur nō
ver dicta q non minus est causa iuuenē adiuuare q corrodet petro speciali man
dato q̄tum q gñali, et semp petro iuuenē imponit, ita obligatio pcedit
sicē familiē illius immediate imponat, thus in vbiq; casu familiē tenet,
quāmūd 2º loco vt instrumētū: magis tenet habet vor recipiendo, medi
et instrumenti quando ex mandato speciali fiunt, vide non ofa dicūtur sup
tertia sylvestri. Sed difficultas est de familio q pdicta consuetudine nō dñi
Quarto gestā clapso tempore exigit à debitoribus usurā soluendas. Dom. solo 4th. 6º.
q. 1ª. a. 4º. putat hinc non teneri ad restitutionē, q ait, mutuatarij nō fe
rationabiliter iuuenē q illa facta in aliqua conventione x aliis expedit
premissis: q verū vr q quando solū mouet vt soluat, sine minis vel alia con
Rx tione vel cessione, et ita soluēdo dñio solo tradit: q si aliquo modo coegerit
iam mutuatarij iuuenē esset iuuenē. Ita d. Navarra. Dicēd. de restituti
Ob. vnd tenet ad restitutionē, q si petrus illa apud se retineat tenet
Rx Rōd. Non retinet iuuenē dñio, neq .n. ipsi incumbit restitutio, sed usurario
ipse .n. solū assistat tempore restit. 3º. Tertio et tabellio q testimoniū
Assertio 3ª. rō usurarij confert, de quo tamē patet diuersē sententie. Nupr. q. 3ª.
q. 4º de usura soluendū. in solutione 5 argñ existimat debet non teneri
si sūo instrumēto solū testeb veritatē, et nō q̄tendat nouos tenestus nō
tradit usurario: alij contrarium dicunt: sed dico 1º. Certū est tabellionē
Contra 1ª. petere confidendo talē instrumētū, etsi solū veritate testante, q pos:
sint contra solū instrumētū quo inito iudicant se ludificandi tabellio
non consignatarios. Dico 2º. Certū est, si tenestis nota vsura non legat
Contra 2ª. vt si vocent vendidione, vendidi, emibus, et teneri ad restitutionē, vt
sylvester usura 7ª q. 7ª. Rō est, q ex vi talis instrumenti q̄t alter ex
in iudicio ad solutionē indebiti. Adverte tñ, si vsura non legat nec
Nota. testatur vi talis instrumenti, aut si ipse volente sic conscripsit sit, vi
q aliter mutuū obtinere nō posset non humana tabellio. Rō est q̄ tū
non est scriptus debitū ex instrumēto: hinc .n. q tabellio testis sit
inuito mutuatario, sed in eius fauorē. Dico 3º. si veritate existat sup
Contra 3ª. instrumento non dissimulata usurarū quantitate, non tenet tabellio ad
restitutionē. Rō q ex instrumento non q̄t se iudex usurarij in petitio
nem alterius compellere ad solutionē nō testis instrumentū contrahens.
Contra 4ª. Dico 4º. Si tamē aliquis esset quantus statutus qui mutuatarij exigunt
usurā soluere, tenet tenetis tabellio ad restitutionē, nisi forsitan id
in fauorē mutuatarij. Rō est q testis tabellij recipiendo esset causa ipsi
Assertio 4. ex damni. Quarto Certi ofa q nō efficaciter considerant ad dānū
inferendū non tenetis ad restitut. etsi videantur operari, tales sunt tenes
q recipient pignora et asseruant, q numerant pecuniā et usurarios
libros rationū, Rō Propterea q tenet mutuatarios, di .n. nullus incūbit
incumbit ipsis, sed potius tenestis petunt, et nulli soly lib. 6º. Inst. 1ª. .n. 4º.
De quand usurarios vide sylvest. verbo usura 9º. q. 4ª.

Dub. 18?

Nota.

Conclio.

Argtm Soto

Ob.

Ob

Ob

Ob

Ob

restituere, singulos vero in codicem referre et similia multa alibi pertio
estimabilia: unde res dare ita fiant in gratiis partes vt ipse sternere
possit et aliqd à singulis emptis dies multas petierit, vt iusta mercedē
ministrēd soluat. Confirmatr qz ministri sint quasi administratores bono-
rū ciuitatis partes, nec administrant pecunias in rōdis illorū relictas
non. a. in rōdis sacris vel rebus q monte constituerant, q partes debent ille
iusta stipendia si bonis illis fuit voluit: alq non erat stipendior vt quis ob
ligando singulos q multas petierunt, nam si ex monte solutio fieret omi-
nerent. Nec obstat q vi amplij exigat à multatarijs quo diuisby retinē
sorte, qz aqlis est vt illi plus contribuant ad emunerand stipendia q
illorū bonorū rōde diuisby fundata, quāmus pignora dictis restituta
Denicz, non obstat q illi q dant pignora in qby nichil molestiae est, v. g. ar-
ques tantū soluant quantū illi q dant pignora molestiora, qz debitor.
fa qdas et aqlibet rō constituī, nec poterunt istae minutiae in prej iosi-
mari. Et hīc patet solutio rationū Caietani et Soti.

Caput Decimum.

De Emptione et Venditione.

Dubitatur 1ō. Quōdnas conditiones esse iustas pertinēs rerum venalium? Et
et dico 1ō. iustus pretius constituit q principio aut magistratus legis vel statuto
ab bonis rōne fungatur est, aut rōni bonis aestimatione determinatus.
ita contra dd. vide Johan. Medina Cod. de Restit. q. 31ō Conclus. 1ō. 2ō. vsq
2. 3ō. Dom. Soto lib. 6ō de Iust. q. 2ō. a. 3ō. Navar. cap. 25ō. num. 76ō et seq.
Pro quo notandū est, duplex esse pretium rerum, legitimum et vulgare, legitimum
est q lege principis aut magistratus definitus est, v. g. quando magistratus statuit
vt modius frumenti vendatur 4or aureis, libra carnis 2 sol. &c. a. for ipse
consuli debeat, patet qz iustus contractus q iudicatur aequale rei secundū bonitatē
substantiae: alq for determinare magnum plenet ad singulares resp. bonum quia
sunt alicui est vendere bonis rōne in rebus vbi, ita et in negotiationibus
ut. ad emendandas fraudes et pactiones cupidorum, bonum qz aliquando magistratus
ponderare mensuras et quid aestimatio mercedis pendet, quando pedes rerum
venales sunt circa ipsas merces, vt regia, insula, utilitas Reip. quando
circa venditores, vt regentis, similia laborem in addiscendo, offerūt mercēdē
si an alibi offerant, an rogati vendant: denicz bonus mensuras, dānū
emergens: Quando circa emptores an multi, an pauci; an pendere sit regia
an insula, vt vsui medium ff. 31ō Codi de Rescis. Vulgare pretium est
quod vocant naturale tanquam à naturali prudentia constitutus, in qb
valde in quid à magistratu nichil est factum, vt pendet ex rōni bonis inde
ligentibus aestimatione. Hoc vt iustus censeri debere, patet ex l. Portia ff.
ad l. Falcidiā, vbi dicit, Portia mens non ex affectu singulorum, sed ex
rōni aestimatione constituī debere. Rō est qz iudicium iustitiae est facile
facile expeditate bonum petentis: iudicium ex rōne claudy est error obscurus
qz sicū vehiculi partibus simpatia, vnde, rō non suppetat melior Regula, sollici
sequenda est. Dico 2ō. Pretius legitimus constituī quidāodo in indifferenti
vulgare non iuxta, sed admittit quandā variationē. Est rōnē qz legitimus
factus ab vno vel à multis in vnā communitatis, vulgare a. a plurimis
moris iudicio pendet, q non idem oēs iudicant, ex. g. alij aestimant 10, alij 11ō. Pretius itaq legitimus est oēs certus, et in indi
visibili termino situs, v. g. 10 et nō plus, qz sapior sic determinauit,
Vulgare habet latitudinē, qz non oēs conueniunt in idē precij, sed fluctuant
in idē, ita vt non sit magna latitudo. Hinc fit vt vulgare pretium sit
triplex, infimum, medium, et supremum, v. g. q. 10. 11. ℔. 95, 100, 105,
vt ait Covar. ℔ 900, 1000, 1100. Vnde vltroq sequit, quando pretius legis
legis tangitur non licere vllo modo amplij accipere supra illos tangitur
sed restitutionē faciendā si quid vltra exigatur: quando a. pendet ex vulgari
gari aestimatione licere vendē eos tripliciter illo pretio vendere, q sit omnino
faciendi. Petes, quid pretius legitimus discrepet à vulgari? v. g. medij

Prae cōpatio.

Dub. 1ō

Assertio 1ō.

Nota.

Assertio 2ā.

Corollio 1ō.

Corollio 2ā.

Quaestio.

Asserio 3ª

Asserio 4ª

Nota. 1º

Nota 2º.

Dub. 2º

nota.

Rx

Rx

ob.

Rx

Rth ad rões Soti.

ob.

Rx

Dub. 3.
Nota.
Nota 2.
Error Gersonis.
Fraus restipata.
Nota. 3.
Assertio 1.
Nota.
Assertio 2.
Assertio 3.

Assertio 4ª

Contrio

Nota.

Assertio 5ª

Assertio 6ª

Assertio 7ª

Dub. 4ª

Suppositio.

de emptoribus si res vitio emptes vitiosa dicunt, ait res pretiosa vitiosa.
Sed difficultas est, quis dicendus emptor teneatur agere vitio emptor etsi ipse pretio
Quæstio. stipulatus vendere? Ideo et dico 1° Si venditor asserunt se vitio rei vendite
Asserto 1ª fraude occultet, et sic res videntur emptore adæquatis, quamvis ipse pretio
sic, contrarium est verum. Est ratio dd. sic est, qz fraude exhibens est q vendi-
tore. nec refert scire defectu occultu, an facile cognoscere, qz emptor merito
non adducit animum, si forte dictus venditor. Potest. quis facile venditor teneatur
Quæstio. ad pretii restitutionem? Resp. Si res est cognita, nec inde aliquod
detrimenti obtinent emptori, non tenetur. Sic est qz non est causa illis dam-
R. et in re non fuit inæqualitas, vide rō illa res non possit eis restitui
non teneatur pretium restituere: qz si res non esset consumpta teneretur
possit defectus indicare, et reddito pretio eis restituere emptore volente. Sic
qz illam decepit. Si tamen nullus datus emptori inde provenit, qz res
illa ipsi foret utilis pro re pretii, neq; tenetur si pretium aliquis
nonnihil vitii agere, non teneatur qz etsi peccavit, nullus ei nocumentum
damnum intulit. Sic sæpe possunt evenire à restitutione q vitius possit
Asserto 2ª. Dico 2° vitia q facile possunt deprehendi ab emptore non teneatur venditor
dicere, sed et non iusto pretio vendere vti est. Sic est qz emptor est ex
diligenter explorare, neq; sua incuria assequi si defectus non dicatur
Asserto 3ª. non. n. teneatur venditor agere pactis emptoris. Ita Soto. Navar. cap. 23. nu. 89. et Do-
soto lib. 6° q. 3ª. a. 2°. Dico 3° Etiam vitia occulta non teneatur venditor indi-
care, si emptor illud roganti inquirere voluisset emere, quamvis non tenetur
sed pt illa iusto pretio vendere. Ita Soto si et Navar. c. 23°. nu. 89. Caiet.
q. 77ª. a. 3°. et alij multi. Est contra Medina 2ª q. 34ª. q. vltat. ibi no-
tare: sed falsum qz vera non decepit emptore, non n. vendit emptus pretio
neq; fraude aut mendacio inducit ad emendos tanti: sed emptor sibi fa-
cilitate est causa dandi amplius quam alioq; dedisset si defectus illi roganti
fuisset: Confirmatur qz alioq; et emptor quando viderent venditore ignorare
deberent indicare rei qualitatis, nec sufficeret iusto pretio ea emere. Sed hoc
Quæstio. difficultas est quando emptor nollet emere si scivet vitius. 2. Navarr.
nu. 86°. putat hanc contractus esse nullius qz dolus intervenit; qz
contractui; idem sentit Sylvest. verbo Emptio q. 20°. sed contrarium
ver versic. vide dico 4to Venditor non tenetur ex iustitia indicare emptor
Asserto 4ª. occultus defectus ante contractus, etsi emptor eo roganto nollet emere, sed
sabb est ut iusto pretio vendat et postea defectus indicet, si forte ei inde aliq;
incommodi possit evenire. Ita Caiet. q. 77ª. a. 3°. Soto lib. 6° q. 3ª. a. 3°.
De Autum 2ª q. Rt. 1° rat. 17°. §. 6° et multi alij. Idem sentiunt ex D. Tho.
arto 3°. qz ideo tantus vellit vitius detegi ne emptor inde damnu reportet
et sentia D. Thome sabb est indicare post contractu: Quamvis ipse
10° eadem q̃stione tractans non meminit vitij detegendi: sentiendo plane
ad iustitia contractu id necessarius non esse. Ratio ibat, qz res sua
vendit iusto pretio, neq; dolo aut mendacio est causa emptori rei emendi
sed solus non indicat vitius, ad q non tenetur ex iustitia, qz extra materiam
ad emptore q̃tinet. Nec refert q emptor si sciusset nolisset emere, sed
Præscriptio. ita emptio videatur involuntaria rei ignorantia, qz etiam privari causa q posset
habuisset emere tanti, et sic recuperat nullam contractu sentia q possit
retinere illud amplius q rei ignorantia dedit, q similiter Dic potuisset
obtinere totius pretius, cuius validus contractus, qz Dic non est magis invitus
tanto respectu totius pretij, quam ibi respectu illius rei ssq; Sicut si Dic
Dic nollet emere et dare pretius si scivet vitius rei, ita ibi nollet dare
tantus v. g. sed solus q̃ si scivet vitius, ō si illa duo possiet retinere
à venditore q emptor ex ignorantia dedit, nec non et totius pretius quia
Ob. sed ex ignorantia datus est. Dices. Quomodo q illa ignorantia no fuit
contractus involuntarius ex qua inde cessit? Ideo. Rz non est error sed
Rx. norantia in substantia rei, sed solus in qualitate et circumstantia quæ
non fuit illius involuntarius respectu ipsius substantia sed respectu qualitatis

Dub. 5:

Assertio 1ª

Assertio 2ª.

Ob.

R.

Ob.

R.

Dub. 6.ª

Assertio 1ª

Assertio 2ª.

Assertio 3ª

Assertio 4

posset ipse iudex eam pretio exigere. vide decta 5ª de usuris, ubi plures confirmantes, imo eam utilius est ita. Advertendum, debere esse venditorem et venditorem non posse vigere emptorem ut se velit quas alias accipiat, nec posse plus exigere quam alteri ipse libenter daret ad simile pretium vendendum si necesse foret. Et sic patet solutio alterius dubij. An liceat vendenti mercem ob anticipatam solutionem? Dicendum n. est id non licere, qz solutione anticipat impleri meditat, et postea dedit rem ei tradita plus vel minus quam impleri fit ei restitutio rei vendite, nam illud amplius ei datur obtentu pretij: si tamen qz illas anticipationem patuerit datum vel liberi iudicis, qz non est id estimare: similiter si pretium esset pendens in venditione, vel qz mercem non traderet, vel non securam, vel non stato tempore, per. n. eam postea mercem emere ob anticipata solutionem? Dicendum n. est id non licere, qz anticipata emptione rem non tradente, vel non stato tempore, per. n. eam postea mercem emere quando tempore traditionis non sunt pluris valiturae, nisi illi anticipata emptione rem minoris, v.g. 12 Royalibus aliquot mensibus ante traditionem qua valitura sit tempore traditionis quando sc. valebit 16. qz nisi illae anticipata emptioni fuissent minor fuisset tempore traditionis copia, et sic per non plus valiturae quas 12, per regulas, verum non est, nisi hi per anticipata emptione illam rem habent, ar pende rarietate incurrent: per. n. mercem venditori rem alibi emat, cum n. eo pretio quo ipse venditor fuisset si hi emptionem non anticipassent: secus est si alij multi illam rarietate et rarietate incurrerint. vide Ma. T. 38ª. Denique quando res emit anticipata solutione, probabile est esse aliquanto minoris emi ob rarietate emptoris qz ita velint emere, et modus emendi, qz emptor royalis: quamvis quas DD. dare emisse de rarietate ejus rei ob rarietate emptoris qz ita velint emere, et ideo rationabiliter dici modi ad eundem emitis. Probabile et esse, rem fictam qz mihi post tres mensis est tradenda minoris aliquanto valere quas presenti ob multas opportunitates quas affert res presens, qby caret ea qz respondet ex fictione.

Dubium 7m: Utrum Chirographa, debita, sed indea possint minoris emi pro rentincenti: v.g. utrum sub ad 100 solidenda post annos, possit modo emi minoris quas 100? Notandum est hic debita sive Chirographa posse minoris emi si difficilis vel ambigua sit solutio. Sh vero hinc, nisi domini emergentis ex emptione. Sed tota difficultas est, si mihi dens fidejussit, an seruendus se minoris emi possint. Sunt duae sententiae. Prior est, posse talia indea minoris emi. Ita Panormit. et ibi Imol. in capit. 2m rubricae de fide. vid. Ciet. verbo Usura sub fine. Navar. c. 17. num. 230. Altera est contra alios, Medina C. de rest. qst. 38ª. Soto lib. 6. q. 4ª. a. 1º ad 3m. et alios multos. Ego et dico 1º: Probabile esse tales obligationes sed indea posse minoris emi quas rentincenti, recta prioris sententiae. Ito, qz talia indea possunt minoris iudicio minoris estimanti quas pendentia presens. Ro est qz pendentia presens habent facultate multorum negotiorum, quae ex eis habent illa indea: adi. n. habet pendentia presente, est enim dicta ad varios occasiones illi, qz obligare possint, qua facultate caret ea qz plus sub spe eligi graphus possidet: Deinde ista indea habent rentincenti obligationem ante tempus non elapsus non exigendi: alq hae obligatio est pretio estimabile, sicut obligatio mutuandi pretio estimari et (quamvis mutuatio ex possit) tamen qz ista quodda omnibus rebus, his qz fieri qz ut haec hic pendentia desiderantur do tibi forent valde oportuna. Dico. Hoc fit ob homines inopes qz magis egent pendentia numerata, ij haec estimatio ex est prudens, ar pende non sint ea uti: aliqz quando qz ob inopiam esset paratus duas duplas, ut ea exigere duplas. Ideo. N.C. Nam aliis fieri verus estimatio prudet et ea abesset, ut apparet in mediocribus, in ribis, in additis, et eorum multis: neq mirum ut illa necessitas sit aliis, sed sufficiat ut sit multum, vel valde

Nota.

Quaestio.

Ex

Anticipatio

Nota.

Dub. 7m

Nota

Assertio 1ª

Ob.

Ex

Præcipitio.

Assertio 2ª.

Ob.

Ob.

Dub. 8ª

nisi scrupulus cum difficultate & dubitate q ementi est subeunda in illa
assequenda, q respondeo varioru est varia, alijs enim facilig alijs difficilig, alijs verbalig
minus vero solutione consequuntur. Confirmatr 1°, q homines in estimando
illud nobig difficultate non absolute et respondeo ouis, sed respondeo sibi et sibi simplicib
estimant, unde et vnus eos difficultate non taxant nisi respectiue, nus respectu
aliorum et simile difficultate habentibus parui estimant: respectu autem quoy
nulla vel exigua difficultas subesset longe plures. Confirmatr 2° q aliq libi
ribus esset ei q nullo negotio solutione consequi pt, Liberantia emitare 100 flor.
mere vno florino, nus fieri pt vt militi ob difficultate et desperata solutione
nes non plures valeat, et ob eas difficultate nemo eas in ciuitate plures haberet.
2° ro. qr quando in vno contractu continent implicite duo contractus, dicit
pt esse iustus, nisi ad idem pactus q duos contractus expressos possit petentis:
Nam iustitia contractus compositi pendet ex iustitia simplicium: aly vir contractus
ter continere duos, vnus quo emit tale rem q se contrahentes, q qr q se pro
tanti valet quanti continet et tanti ter debere estimari. Alteri, qd tali
fructus detraxit, et veluti repetit ex pretio quanti prudenter estimat difficul
tate et ambiguitate sibi subeunda, vel verbi quo tantus detraxit quantus
alteri dare debet q impetranda solutione: aly id q facile solutione est pro
nitatis parui estimat difficultate, et parui q vt amittenda dare debet, ar pro
pende duobus contractibus non posset licite tale liberantius tantillo pretio re
parare quantulo remanet vno, q iste contractus no est licitus. Nihil. Quod
ego facile possis assequi solutione tenet ad meam bonam fortunam, q non debet
deinde augeri pretio, neq; deinde debeo ampliq dare quas alij. Secundo si eo
unus fundentus bono pretio redditus timebat corruptio, et ego habeo oportu
nitate mox in alius locis transigendi ubi rarie vendas. Ete. illas facili
tate assequendas solutionis quando ante contractus tibi est nota non videtur pla
nere ad bonam tuam fortunam, q non advenit tibi fortuito et pter intentio
tionem, sed ius ante contractus inest et cognoscit: deinde n. contractus ge tollit
facilitate ius habet: secus esset si in contractu eas non habered, vel verbi ex
ignorared, et bonam fide liberantius emered tanquam difficiles obtinendi et pro
tea casu aliquo offerret se illa facilitas solutionis, tunc n. in contractu
exponered te pericolo magnarum difficultatis vel ambiguitatis solutionis, q magna
estimari pt: et facilitas vel velitudo suspendendi consurgit ad bonam tuam
fortunam pertinere, sicuti impossibilitas dicti alicuius cuiusdam ad malam: neq;
exemplum allatus est simile, nus frequentius illud absolutum suas estimatis
in loco loco habet considerandis vbi sibi conditionibus, et non debet variari se
cundum q diu vel ille habeat opportunitate alio deferendi vbi plures valeat et sibi
conducat, aliq; ceteri mercedes debeant vendi plures mercatoribus quas alij.
Aduerte tu contraria sententias non videri damnanda iniustitiae. n. ex estimatis
talibus rebus et circumstantiis no esse spectanda facilitate vel difficultates
quas pauci aliq habeant sed q passis communiter habentur, ita vt absolute non
nunquam plures valere quas in foro publico sibi facile possent vendi bibi ra
tionate reflectenda. Ro est qr licet non habent tantationes legitimas qas
tunc considerant considenda nis illis difficultatibus, sed populares, q non
plures valent quas communiter in auctione publica venderentur ceteris
nentibus. Argta q eos contractus sententiae solidi possent, solus n. contractus
esse contra charitate. Unde nis plerunq; sit contra charitate et proximi
dilectionem, non est facile pronunciandum, q tamen ita sit contra essent, non
sunt regendi ad restitutionem.

Dubitatur q? Utrus licita sit venditio nis pacto redemptionis intra certos
tempus, et emptio nis pacto retrocenditionis? Rdeo. Esse licitas, quo
cunq; pretio fiat, vt communiter docent DD. Ubi notandus est. quando red venit
dit nis pacto redemptionis, minoris debere vendi quas si q se estimabile, n. vt si
Ro est q venditor imponit emptori onus q reddat pretio estimabile, n. vt si
neat ipse redimere intra tale tempus, sed vt ipse re sua possit vendere

Vide rel nis tali

Ob.

&

Nota.

Dub. 9.

&

Nota.

Vide res ꝛc̃ tali onere minorē æstimari quā ipse ꝛ se sola. Ro est q̃ hēr
imponit Contrario quando emptor vult emere ꝛc̃ pauco rehemūdationē
plurib̃ debet emi quām ꝛ se sola. Ro est q̃ hēr imponit venditori obliga:
tionē pretio æstimabilē, ꝛc̃. vt non illas tenear̃ nisi ipse velit.
Cautus in ista rehemūdatione solū spectandū est quanti res ipsa hēr ꝛ se
valeat, nam sic contractus est absolutus et purus. Potest. Vtrū q̃ sit iniquus Cumulo
vendere aliq̃d certo pretio, ex obligatione vt vendē pretio post triennū possit
redimere? Ro. Hoc ꝛ se neq; æquū, neq; iniquū esse, sed q̃ varietate ma. Ex
teria mihi posse æquū, mihi iniquū. v. g. Si domus q̃ valet 1000,
vendā tibi 500th ea lege vt vendē pretio mihi rehemendat, nulla est iniustitia:
nam q̃lq; pt rei sue obligationē imponere quā velint modo emptor ideneis
ex debitoribus capiat, nec refert q; rei vt ex tali obligatione plurib̃ valeat Præcipatio.
et usus vel fructus deinceps illi tempori prīcipiendus, q̃ si venditor tale no:
bis, taleq; pretio sponte instituat nemini talia donare, simile si ipse emptor
ea ad hoc adigat: Si a. q̃ alteri vendat rē aliquā in quā multi studuit
laborādi et pauci utilitatē capiendi, erit iniustus, nam omnib̃ studiis
non compensatis fructibus, et ita emptor plus debet restituere quā accepit.
Dubium 10m. Vtrū mercator q̃ vendit mihi credito ad tempus vnius anni 200 Dub. 10.
aureos pauci pretio summo. s. 1100 flor. possit vacare à me redimere
pretio infimo s. 1000 fl. numerato. Ro. Multi existimant id esse iniustū, Ex
et palliata vsura: Sed oīo verius est non esse iniustū etsi mercator non
redimat q̃ vendidit, modo consistat intra limites iusti pretij, ita vt quando vendit
non excedat iustos pretios, et quando redimit numerato non descendat infrā
pretios iustos infimos. Dorct Lor Navar. c. 23o num. 4l: et C. Navar. lib. 3o
cap. 11o. Nūs. 17o Et Angely Vsura 1o §. 6o. Ro est, q̃ venditio 1a iusta est
vbi fiat pretio iusto quāmūd summo: Similiter 2a est iusta, q̃ vadens
non vendit rehemendo: nec refert q̃ Lor rehemendo fiat pretio infimo, q̃ pretio Præcipatio.
summo et est iustus, pretio in numerata pecunia: deinde q̃ mercā q̃ a
rehemendo ingenium celebrandi: nec et refert q̃ idem sit emptor q̃ anti erat ven:
ditor, q̃ si alius q̃dā poterat emere illo pretio, cui non ille q̃ erat venditor
debet redimere? quia beneficium in Lor pstari vel alteri datum liberale à q̃dā
ab emptoribus, et à exemplis faciendi in futurū. Adverte tū hinc modū + Nota.
quo possit mercator q̃ ex compacto ita vendit, vt sic redi:
mat pretio infimo. Nam 1o potest contra charitatē q̃ rogat multos illos dies
mere mercē q̃s non eget, magno illius dispendio, nec possit illi facile nūc
illis dare. 2o potest q̃ndo malis exemplis, nam contractus ille habet spe:
cium mali, et suspicionē vsurē. 3o scriptis et sicut infamando: non tamen
peccat ad restitutionē, vt infra notabitur, q̃ intelligit non teneri ex iustitia,
nō fieri et vt teneat ex charitate, nē. si alter sit pauper et gratie sit illi tale
subsidium, nam nec esse est causa illius gratiā impendi, teneat ex charitate
illud amittere si rogē possit: Assumbe tū paupertate alterius, aut si nō sine
magno dispendio possit restituere, non teneto, q̃ nec charitas nec iustitia
illos obligarent. Et si vendidisset bonā fide usitē rogitando de redemptione, et
postea vocatus vt redimeret presenti pecuniā, nō potuerat, vt inde dorct Angely.
Dubium 11m. Vtrum si tibi vendā domum, ayens vel res alias fungibiles possis Dub. 11m.
recipere fructus vel utilitatē donec solueris, non computatis illis in sortem?
Ro et dico 1o: Si contractus venditionis inter celebrat, et si solutio differatur, Assertio 1a
nondeō possis percipere fructus rei quas vendidi. Est contra Covar. lib. 3o var.
resol. c. 9o et plurescq; alios quos ibi adducit. Sed contra dorct Sylvest. vsura 2i
qu. 11a et alii multi quos ipse refert, et Gabr. in 4o dist. 15a q. 11a Conclu 4a
et C. navar. lib. 3o cap. 2i nūs. 157o. Ro est q̃ Lor ipso q̃n contractus celebratus
est nō tenet ad emptorē: vide et fructus et usus, illius est. Confirmatur, q̃
si res perit emptori perit, q̃ est certus signus eius dominij esse translatū in
emptorē, q̃ venditor nullo modo pt percipere emolumenta illius nisi ea in sortem re:
putet, vt si tanto minoris vendat, aut postea tantundē de pretio detrahat, vel
nisi emptor sit in mora elapso ter̃mino, et venditor inde damnū accipiat.

vel deniq; quãmdiu emptor non sit in mora rã tradendy mobilis adimendy
tamẽ vre dilationis rationẽ habeb venditor incommoda damni emergentis, vel
lucri cessantis, et ideo à principio constituit vt in illorũ compensationẽ emo-
lumenta rei venditæ percipiat donec solutio repetatur: id n. licitũ est quidẽ
sylvestri videtur negare, q dilatio solutionis est pœna mulctativa: aliq in mo
do vre lucri cessantis vel damni emergentis pt exigi ropensatio. Hic ts
est habenda rõ æqualitatis vt nec amplius accipiat quàm illius periculi æstima
tione vre solutionis dilatione præcaverit, vt ff. de rebus cred. l. 8. et ff.
de usuris. Dico 2º. Si contractus venditionis non incohat, sed tantũ fiat
pactũ illius inendi quando solutio pstõ erit, hinc potest venditor statim
propere. Rõ est q rei adjectũ est ipsius rei mendy sit venditæ, quãmdiu ergo
pactũ ius sit obligatum venditioni fiduciæ quando pretium numerabit. Ita Scho
et Eor modo vera erit contrariorũ sententia. Nec obstant ll. quæ de adjectũ
Cõtrar. Nam in l. cæterũ ff. sel. C. de adjectũ empti et venditi, agit de
eo q tenet à minore vre fragilitatem, et solũ diuidũ pretii pstandi, et ipse
lis dividuũ pstare rei usurũ vre interesse q minor pstando caret
rarentia pretiũ. Similis fere modo intelligenda est lex Julia. ff. de vedilit.
ff. de adjectũ empti et venditi.

Dubium 12m. Utrũ id rei traditũ est aliq vendendũ v. g. 10 assibus si ven-
dierit 12 possit dicto retinere? Rdeo. non posse si habet mercedẽ à pto habi
aut si erat in familiaritate, ita vt sine nouo mercede laboret. Rõ est q mer
vre rei venditæ, rei illa non sit ipsius, nec vre industriæ, q à re mer
ædes accipit, vel rotæ si erat familiæ aut ancillæ lucebat sine nouo mercedis
ita Scholast. et Sanchiarano. Nec obstat q dux determinauerit pretiũ rei
vendendæ q id solũ consulto fecisse ne infra illud venderetur; non n. ne supra
si accusato ita fecerit: Tenebat. n. alter salte ex fidelitate vendere quo optimo
infra tamẽ latitudinẽ justi pretij. Adverte ts, si talis familiæ non illius sed
vendiderit pretio 10, et eas postea sed nouæ vendent 12, nõ esset fidelis
tiæ restitius, ac fidei non lucrari ad restitutionẽ, quãmdiu non ita fidelitas
negotiis Dni postulat. Rõ est q eas justo pretio à Dno comparauit, et posse
sed nouæ justo pretio vendidit.

Dubium 13m. Utrũ ois monopolia sint iniqua? Rdeo. Monopolia varijs mo-
dis fieri posse: sed potissimũ 4or. 1um est celando mercatores conspirant et
non tanti vendant, non minoris. De quo dico 1º. Si conspirent in pretij, sed
Rõ est sufficiens, non petant contra justitiã quamdiu possit esse vtra celandi
Dico 2º. Eadem modo non est contra justitiã si emptores conspirent, aut vtrq;
aliod ne pluris quas vero pretio emant, v. g. quidam 10. modo id
sit extra justum: q intendit statuunt in nationis publicæ, dicit q regat alios
nõ ne in pretio aberrent, vt in re vna illa minoris emere possit, nec ts esse
tabitudinẽ justi pretij illius fori. Dico 3º. Si pretius sit iniquus petunt contra
emptores soluere rogati sunt: Tenentur, inquit, de solidis, vel in parte pro
vre recipiendi ad illius conspirationẽ, et ad damnũ inde secutũ. Rõ est q pri
vere non prudent ex habitudine mercatoris, sed ex rotæ æstimatione specialis
ropria et raritate mercis, emptoris, et venditoris, et ratio rationabilis. Dico
Simili modo emptores contra justitiã peccant quando conspirant, vel vtrq;
aliod vt non lucrentur vere justo pretio, sed minoris. Rõ est q venditores
sed habent ad pretius maius, vnde ex tali conspiratione fit. Alia media
Secundo modo est. Celando supprimendi mercis sciat, nec cui vendi expedit
donec sit rarissima et rarissima. De quo dico 1º. Si q mercem sciat expositã
deinde eã supprimat, et ex eã suppressione sequatur notabilis minor rei
tus, vt peccare contra justitiam et teneri ad restitutionẽ ita D. Navar. cap. 3. n.
num. 80. Rõ est q Dei ipse quo mercem sciat exposita vendituris minor rei
sed ad eã venendã pretio q specialis mercis ropria consuetudo justus,
iniuria dici ropriendo fiunt illud pluris æstimari. v. g. scius adjectũ
pretiũ si. unciæ frumentariæ, vnde facilis est vt tanta esset ropria et æstimatio
non æstimaretur nisi 10, q ille videns rapiditate maiorẽ lucri allaturi
mentũ, quo fit vt pretius incrementat ad 18m. Hic furit iniuria sæpe dolose

Assertio 2ª.

Præcognitio.

Dub. 12.

Præcognitio.

Nota.

Dub. 13. 1mo modo.

Assertio 1ª.

Assertio 2ª.

Assertio 3ª.

Assertio 4ª

2nd Modus.

Assertio 1ª.

virum vt partiū restet ꝙ aequū, nam spoliata frumenti copia ꝙ possent et
et vendi expositi fuit non tanti valet quanti ille fuit estimari. Dicit. Ille
ultra vere sibi comprimendo res suas, nam possit eas alio deferre, vel et in
plenū efferre sine resp. iniuria. Rdeo. Potest sine iniuria alio transferre, et
et destruere sibi merces, quamdiū à magistratu id possit prohiberi, et et vi-
tiari, non tū pt suppremere. Ito et qd quamdiū illa merces manentis
illa urbe sue reipbe deputate venditioni, numerantur inter merces illi
et faciunt partiū illi rei deservire ob copias, vide nihil ad illud emēdat
tanti v. d. 10, sibi habeat, et illud sibi manet quamdiū illa merces manent
in loco ciuitate venditi deputate, itaq suppremendo illas et tenta res pluris
emunt à ciuibus quas valent. Secūd et si vel destruat vel adelat quāmdiū
urbi magistratu impiis. Hinc seq vēr tale teneri ad restitutionē ut solis
ciuib ꝙ esse ꝙ iustus accepit, sed et ciuib damni ꝙ ciuibus passi sunt, dis sunt
valli ab alijs ꝙ iustus emere: vendiderūt q. alij non tenant ad restitutio:
res illi regenti, qz iusto pretio vendiderunt spoliata copia meretrix ꝙ
habuit venalē, et suppositū iniquā alterius suppressione ꝙ non erat in
aliorū potestate. Triplex v. pretiū iustus sit spoliati pt: alterū ꝙ se, et
habite iustus, v. ꝙ spoliata copia meretrix, et supposita iniquā suppressione
tenta est: Alterū supposti illa fraudulenta suppressione, et qz alij merca:
rea vō sunt tenta illi fraudis, ideo restituti illorū illud manentis est
illis. Dico 2°. Si vt vā suppressione non sequat maior rarietas, vt si qd
animal meretrix habeat, aut ingens sit copia in ciuitate, non prohibet tenta
restitui vendendo meretrix sibi donec pretiū intendat. Habet qz nō est tenta
illi damni. Sed difficultas est si multi sint ꝙ idem faciant, ita vt inde
potest notabiliter maior pretiū, quamdiū vt singuli seorsū nō sensibiliter
facit ꝙ. Rdeo et dico 3°. Si vnū tenentis id faciant singuli tenute in soli-
dū v. ꝙ sine qbus damni dati nō fuisset. Si v. seorsū, qlis vēr teneri
tota pecia quatenus ad illud damni equaliter est. Prior pars est manifesta,
habe, qz qlis vt illi ad illud damni proporcionaliter est, quamdiū qlis ꝙ se parti
debet vēr teneri ad restitutionē sue partis tanquam tenta partialis vnig
ejus damni. Contrarium tū est probabile iusta vā ꝙ dicta sunt per solutione
1° dub. 6°. de multitudine ꝙ plurimū simul depopulate. Dico 4°. Si
mercatores expectat, sed adeuntes ad vendendi quando venant reuiores
non vēr potuere tenta iustitia quamdiū aliquandiū expectat pretiū iuste:
tenta, modo non differant donec vnanimiter unig sit. Dant for ꝙ. Nauta
tū, qz mercatores, presertim ꝙ forte merces addiderunt videntes habere for sibi
non satis tenant expectare quando adest et sufficiens copia, et tolerabili-
tatio possent habere, sed tū dominus nō pretiū incipit esse onerosi
tenant: Tertio v. qz merces illa sint in resp. vā sibi habet ad illud
emendū pretio iusto, ꝙ interim faciunt resp. si vel dicti tenent restituti.
Alij modi est. Cedendo suis, vel patri congruat cū mercatore rationabili, et
est tota & sua restituta vendenti: vt nō ꝙ tempore messis, vel arate, vel
vicinū vim magnā frumenti, et ita raritate addita vendat postea &
habeo, ꝙ modi est valde vsitati: Hoc v. teneri ad restitutionē damni resp.
alij vēr seq ex dictis. 1° qz materia faciunt resp. dis tanta copia sibi
tota se retinent vt restituē addiderunt raritate, nec quamdiū illa copia
manet resp. habet sibi vt pretiū non augeat. 2° iniurias faciunt
primi rari vendendo. Addatur tū, non esse ingabile vel ꝙ merces sibi
repressent quamdiū ante expectat, aut magna vis varij congregarent
dicti vendi nō teneri ad restit. sed tantū potuisse vendia rari:
dominus, et iustitia legalē seu publicā obligatē. Nō est qz ex iustitia
teneant statim vendere, sed poterunt vel in aliud tempus differre,
vel habent sibi ex iustitia ad illud emēdat ut ipsis vendere voluntarij
quamdiū rogi potuerint à magistratu statim vendere, et postea possint

Ob

Ex

Contrio.

Assertio 2ª.

Assertio 3ª.

Assertio 4ª.

Tertius modus.

Nota.

ad talē compressionē ꝓuinci, non deō ex iustitia ꝑtis hmebant, nā
multa reminia possent ꝓuinci ꝙ nō sint contra iustitia, saltem n.
vt sint contra bonū publicū. Itē sententia posset tamen aliquo casu hmere
post sales quando dissoluit esset restitutio, maxime ꝙ ante sales, ꝙ esset
non sit contra iustitia, ꝙ est grauissimū ꝛ pdest contra charitatē ꝓxi-
mū. Quarto modo est quando aliq̄ à principe impetrant priuilegiū vt
Quarto modo. ipsi soli liceat tale genꝰ mercis emere aut vendere, et sic modo
non est iniquū si ꝑmissi hoc ꝓhibito ꝙ est iustū vsi. n. relinquat eoꝝ
arbitrio iniquū erat tale priuilegiū, ꝙ scitis in mercibꝰ communiter necessa-
rijs ad victū vendendis: nam ꝓhibet illud ꝛationabile vendendi ꝙ ar-
bitrio, cū magno dāno Reip. vt habetur. c. 33ª. quæst. 3ª. Secundū est in
illo verbo ꝙ solus ad delictū et lucrū ꝓtinent, quāl nemo regulariter emere
vt habetur. c. Nullus. vt scribit Tapiens, Scotus, Sylvester. Quinto modo est
Quinto modo. quando ꝙs vi aut fraude impedit ne maior copia alicuius emptoris
veniat venditū et carius in Rep. Et sic tenet ad restitu. Nam Resp. ꝙ aliq̄
vi iniustē causa fuit maioris ꝓtij, cui ꝓximus ꝓhibendo quod emptor ꝓcabat
huic priuauit illo ꝓbabili lucro. 2ª Sylvest. verbo emptio ꝙst. 13ª ex Scotto
vi aut fraude impedire non tenet.

Dub. 14. Dubitatur 14ª Vtrum salua sorte liceat aliquando participare de vtili lucro?
Ꝛ Ꝛdeo. 2ª contractus societatis mercatorie ꝓ esse licitus. 3ª Nauar. c. 17.
num. 245. Sylvester, verbo societas 1ª ꝙst. 2ª Covar. lib. 3º var. resol. c. 2.
num 4º. Angelus verbo societas §. 7ª. Et Josa. maior infra dist. 15ª ꝙ. 4ª. Aliq̄
et multi recentiores. Ꝓ explicatu, nam huic contractui ꝓsentiunt
nris mercatore ꝙdruꝰ efficax est societatis quo lucrum sortis lucro
reportet. Primus contractus est societatis quo tu contribuis societati mercatorie
nris mercatore, vel Cambijs. ꝛ Conferendo v. g. 100 flo: mercator a. nō ferat
laboꝛe et industria. Secundus est contractus ꝓstandæ societatis quo ꝓximus
mercatore recto ꝓtio vt sors tua tibi salua maneat etsi insuper aliquid in
uenerit. Tertius modus est quo ꝓximus de vtili aliquo lucro, ita vt ꝛ lucrū
verisimile tibi esset obuenturus 12 ad 100 possit ꝙ assecuratione sortis tibi
dare 6, vel relinquere 6. e lucro illo ꝓcurato, et ꝙ assecuratione lucri 12
dare 2, vel relinquere illi duo e lucro ꝓcurato: 3ª fiet vt sorte integra
ꝛ tibi uenerit 4ºr. Ꝙ. a. sic contractus ꝛ licitus ꝓbatur. 1º ꝙ contractus societatis
nris mercatore licitus est cuius iudicio esse mercator plus industriæ et laboris
conferat, nam lucr et ꝓtio sunt æstimabilia, et recto stipendio locari solet
istius fieri ꝙt vt labor et industria alterius tanti valeat quanti pecunia
alterius, vel plurimi, vel minoris. Ꝙ et secundus contractus nris mercatore
sit licitus docent ritati. dd. quæstio Doct. Soto contractus 6. ꝛ capit. sic distinguit
ꝛ capit. sic distinguit, de donatione in 6. vbi innocentius 3ª ꝛ sanctus
in quodam casu vt dos ꝓmitti recipitur alienū mercatori, vt de parte lucri
lucri onera matrimonij valeant sustentari. vbi Pontifex supponit sic licitum
debere fieri vt dos non ꝓmittit, nam ista ꝙstio orta erat inter viros et vxo-
res ob lucr ꝓmissa: Sicut supponit vt aliqd ritti lucri quotatiue inde ꝓ-
uenit, quoꝝ meritus fieri posset sine contractu assecurationis. 2º ꝓbatur
ꝛe, ꝙ licitus est inire simul contractus de seruitute portus ꝓstandæ nris
portus, vt et ipse salua fabrica, ꝙ et nris ipse mercatore; ꝛ. n. id non ob-
stat licitus ꝛ si vtrobiq̄ simul aequalitas inter æstimationē seruitutis, et
Aliud ꝓtium. ꝛdet salua. ideo non esse licitus iniuste simul contractus
eodem mercatore ꝙ tunc esset multus non. a. contractus societatis nris
de non posset esse participe lucri, nemo. n. ꝙt licitari et pecunia quæ
mihi dant nris non ꝛt amplius cuiq̄. Ꝙ. a. hic ꝛsit verus multus ꝓbatur ꝛ
ꝙ ꝓximus illig pecuniæ esset pincr mercatore, ꝙ mercator ꝛt dñs illig pecu-
niæ, id. n ꝛt dñs nris ꝛt ꝓximus. 2º ꝙ posset mercator illa pecunia detinere ꝓ
lias suas, et ea vti ꝙt habuerit, ꝙ ꝛt dñs. Ad 1ª negando sine multus

Dominus n. manet apud vos q eas vendidit in societate mercatura. Ad 1am
obiectionem dicendum ergo eos esse dnos rei q pertinet, vt patet in solutio
societatis vos dicto, et in omni contractu fideiussionis. Et si vna ab mercat
et postea vna vero contractus societatis donec in Hispania profecta fuerint
non efficiat hi duo istarum mercium. Ad 2am obiectionem, ergo illos posse debere
alios, aut exhaurire illos summa a negotiatione me inuito et repugnante
si inde aliqd melius modi, si tamen nihil incommodi inde imponderet, non esset
contentus vel me illud prohibere, sed hoc ex ipso quo illos negotiationi
adhaerent sumerent eas sibi multas, et tenerth multi sicut ante vos hoari
orti et illis pecunia reparatis. Simili modo posset quis vti deposito alterius:
ita tamen non segth illos antea fuisse domini depositi, aut illis pecunia
negotiationi expositae, sed hinc domus incipere esse dnos quandoq res pri:
mo dum tanto vel exposito consensit eas à voe depositi vel negotiatione
retract et sibi sumpsit. Et qby patet et hinc contractus quo vendendi
vestia aliqua hoari potidem illa hinc esse: nam videndum est vter vtrae
dus res 3e hinc, vel non et vos ipse mercatore? Potest. Vbi dicendum
dndy semp sint expresse faciendi? Ideo. non esse necessarium, vt mihi videtur.
sufficit n. vt qs intendat illud q venit adhibitis expressis contractus, modo in
tacito pertinet aqualitas, vel ita vt q tacite expressae esse ad hoc venire possit
cognosci, vide hinc qd contrahens vos mercatore dor modo. Confero 100
ducatos mercatura, et saltem multi capitali solidi multi quidam qui, vel, vel et
q voe mercature et periculum et laboris q indicio pecunia expendi debet.
et ad cambia conferunt vt intendit et plus posse lucrari in illa parte, est
hoc et pars dari q societate sortis, nam raro est dubitabile periculum, et
quod est ingens, vide posset intendi 7 vel 8 expirare quotannis. Notandum
hoc intendi tacite illos contractus saltem implicite qz regula iusta hinc quo
hoc sorte expiraret vestis hoarii, nulli. a. vt esse ptor tacite illos contractus,
ita si voe mutui conferat hoc pecunias nihil potest expirare vltra sorte
si tibi hoarii inde esset vel damni veneryat. videtur tamen saltem intendi
ad illi contractus si qs fiat illud fieri, et intendat facere et alii faciendi
si sit consuetudo faciendi veniet contractus orta ex intentione expo:
nendi et complendi tacite illos. Denique si quid in gre contrahent vos mer:
hoc sit, dabo 100 vt eo modo et via, quia id hinc fieri pt saltem sorte
quod nihil quotannis qui, vel sufficienter intendere locare contractus, saltem
non contrahi inuita tibi hoarii, quamuis posset pertinere, si videlicet ignorat
sit ipsa aliquid modo hinc tantus hoarii saltem sorte ubique illo
hoc et industria.

Dubitatio 15: Quomodo in societate mercatura debeat fieri distributio lucri
inter socios? Ideo et dico 1o si vnus industria et pecunia contulit, ea
portio seruanda est in lucri distributione q fuit pecunia ad pecuniam
et industria ad industriam, v. g. vnus contulit 1000 aureos, et vnus hoc:
mo et industria, et lucrati sunt Ducati 1000 capitale sors, habebunt
1000 de lucro. Dico 2o. Si alter contulit pecunias, alter industria tantum
laborem, seruanda est aestimatio non tm pecuniae et pecuniae ex una parte,
industriae ex altera parte, vt vult Soto: sed ptor pecuniae aestima:
nda est et ipsa pecunia quatenus exposita negotiationi, vt vnde P. Navar.
c. 17 rap. 21 Num. 452. v. g. Confert 1000 aureos mercatori ad negotia:
tio, pecuniae pecuniae hic aestimeth 100 aureis, et ipse mercatoris et 100
quia sed lucri dividuth aequaliter, q non solus debet aestimari pecuniae
pecuniae hic, sed et ipsa pecunia, non qdo seruandus se, sed quatenus est semen
lucri, et quatenus pluris valet destinata negotiationi quia ipsa seruandus se.
Ita si 1000 destinata negotiationi contractus pecuniae dicendo opus
contrahendi valere 1100, addenda sunt hoc 100 illis aliis 100 qbus aestimat
et pecuniae, et ita ex lucro habebit duas tertias, v. g. 666. vel circiter,
mercator vna tertias sc 333 vel circiter. Et q in contractu societatis

Quaestio. &

Nota.

Dub. 15:
Assertio 1a

Assertio 2a

vt pars sint aequales in libro, debent et esse aequales in eo q̄ amittat, alij id q̄ ꝑstat opas semꝑ amittit opas, nas dar transit, q.a. rarissime amittit pecunias, sed semꝑ est aliq̄s pecuniis q̄ subtrahendus est, ratione estimationis semꝑ rarissime amittere: Deinde semꝑ amittit ille in libro quidem pecunia habet ex destinatione ad negotiationē, nas ꝑ talia negotiatione dic valor ꝑt, pecunia a. libri vtriq̄ par est, nas pari pecunia expositi sunt amittendi libri. Item habet 1°. Estimatione pecuniae in se considerabile (vt vr scribit Navarrus) non esse conferendā rei estimationi opandi, vt iusta dari proportionē sint diuersi libri, q̄ (vt nulli dubet scio) opa rei tenet, pecunia a. non rei ꝑt, vnde inquit rei conditio vij q̄ opas ꝑstat q̄ rei erit se amittendi opas, et inuerso libri. Deinde si pecuniae collatae sit 1000 aureorum Rinnus quando erit si libri fuerint infra semꝑ amittet. Habet 2°. Esse faciendā estimationē pecuniis pecuniae sunt capitalis, dar n. semꝑ pepet ipsi Deo, tantis n. rarissime ipsi pecuniae quanti valet pecunia q̄ subtrahendo suas pecunias. Similiter estimanda est illa facultas lucrandi q̄ est in pecuniis sic destinatis, detracta tamen estimatione industriae factoris, nas dar facultas et ꝑt nego: tatione ꝑdita. Dices. Rather dar ipsis capitale sapè ꝑt domino, q̄ et dor estimandus est: Confirmatr q̄ q̄ ꝑstat opas non ꝑt amittere nisi estimatis one siandis opandi v.g. 100 aureos, at alter ꝑt amittere 1000, q̄ no erit aequalitas. Resp. Principalis ratio debere videri ad recta estimatio nē, q̄ in casu proposito erat 100 aureorum ex hypothesi, vnde no est alia estimatio huius pecuniae faciendā. Nec refert q̄ possit amittere 1000, q̄ si velit asserere fideiussore, et ei dare estimationē pecuniae, non amittit 1000, imo in ipsi arbitrio est vel subire pecunias 1000 aureorum estimatas 100 aureis, vel alteri dare 100 vt subeat illud pecunias, sc.n. alteri det erit extra pecunias ra: pitalis et solis amittit 100, sicut id q̄ opas ꝑdit vel amittit estimatad 100. et sic erit aequalitas. Hinc facile intelligit quomodo dentio faciendo sit, si sit inaequalitas opandi et pecuniae, nas vide pecuniae est proportio inter libra q̄ est inter estimationē pecuniae capitalis et facultatis lucrandi q̄ illas pecuniae ex vna parte, et estimationē opandi ex altera parte.

Ob. Ad ꝑ

Caput 11.m De Censibus.

Dub. 1°. Dubium 1°. Quid sit census? Notandū est, nomē Census varie accipi; aliquando q̄ aestimatione fortunarū reipsi q̄ fieri solet vt stetur quanti q̄q̄ Principi subesse debeant: sic apud Matth. Ostende le mihi numisma census: Aliquando q̄ ipso tributo, sic ibidē dns subdit quid, Licitne nobis dare Caesari? Aliquando q̄ reditu pecuniae quantitate, de qua vide plura apud Cuiac. lib. 3° var. resp. c. 7°. num. 1°. Hor. a. loco non accipit q̄ pecuniae pro re aliqua corporali, sed q̄ re spirituali. n. iure q̄dā in re alterius, potest sic definiri. Census est ius percipiendi reditu pecuniae ex re alterius. Quae definitio colligit ex Dan. Soto lib. 6.° de iust. et iur. q. 1°. a. 1°. et Thom. Bonincontrio Defic Censg. rap. 2° de Census. Dico, Est ius, q̄ census non est ipsa pecunia solvenda q̄ tenemur, sed ius exigendi reditu pecuniae summā quotannis ab alio. Licet subdit respondet in altero debitu solvendi: Et id q̄ vendit census, non vendit pecuniae as aut fundu aliquod annuos, vt q̄dā putarunt, sed ius exigendi reditu pecuniae summā, vel reditus fundi, q̄ sanè plurimum differunt. Dico ius re alterius q̄ nempe ex re sua pecuniae percipit, sed ex re alterius in quā ipse nihil census habet nisi exigendae pecuniae, dicendo. a. est pecuniae alterius Dub. 2°. Dubium 2°. Quotuplex sit census? Resp. varie dicitur, ꝑ a dicto est q̄dā quā dicitur in reservativus et assignativus, seu, vt alij dicunt, in reservativus et translativus. Reservativus dicit q̄ando q̄s re sua transfert in alterum Quid Census reservativus. dominio directo et vtili dominio, ligando, vendendo reservato sibi pecuniae annua sex inde. Et de hoc modo agit Thom. Bonincontrio. vnde in hoc contractu possit apponi pacta legis? Respondeo q̄ vt res sex quā census illius reddat in recessus sex tenemur ꝑ census solvere, vt dicit Cuiac. 3°. Distinguitur a. ab Emphyteusi, teste Bonincontrio. q̄ in Emphyteusi non transfertur nisi dominium vtile, sic a. utrumq̄. 2° in Emphyteusi

Ad ꝑ Et opa ꝑstita sit 100, minquā aliqd lucri faciet id q̄ opas exhibet nisi tibi libras sit plus quā 1000 aureorum: 2m.o s.

q̄ hiemis non ꝓsolidat pensio dominis stile radit in rotulis, et ratio-
stat rō dominio directo ipse idre, sit ex. minima, nisi fiat expressa de
ter pactis. Consq rōsignatiōi dicit. Quando q̄s sibi bona fidei q̄ retinet,
vel et sibi ꝓsona sua alteri rentis rōsignat. Et de hoc est bota disputata
apud DD. Varie ex. subdividit rōsignationē, ꝑ. Rom. materiae in reali et ꝓsonali
bus. Realis est q̄ sibi re aliqua fundat, ita vt ex ea re debeat, et eas res
certo remittat, unde transit vna rō re tangens aliq̄ vicē. Personalis sibi
ꝓsona rōstituit q̄ soluta obligat, quamdiu et intendit in reali se obligat ꝓsona
ꝓ maiore seruitute, unde hinc ortum esse rentis mixti. 2° subdividit rōe pen-
sionis, ꝑ. in perpetuarias et fundiarias. 3° in rentis certis et incertis. Certa
est rō determinata pecunia summa, vel certa fundus mensura rōstituta
pro pensionē. Ex. g. quando emit Consq 100 flor vel 10 jugera incerta, quia
ex. g. 3ª pars alterius agri, fundus ꝑ., rōstituit. 4ª diuisio rōe temporis
alteri in perpetuū et temporale, q̄ manet in certis tempus, vel in incertis certe:
ita, vt solent vitalitij 20 vel 30 annorum. 5° rōe origine, in nouis et antiquis,
6° rōe modi, in redimibile et irredimibile, vide ꝑsonem Bouinst. 8ª, et Soto lib. 6°
rentis ꝙ. 8ª. a. 1ª et Couar. q. 72ª De Contractibus.

Dub. 3ª Rx

Dubium 3ª. Vtrū rentis nouis sint licite? Rndeo Consq nouos ꝙ. q hoc pri-
mus rōstituentes quando vendebat non minus licite vendi quas antiquos.
Et contra glossā Extrā. q dicentes nouos vendi non posse: Quod vide apud
Dom. Soto ī. Sed contrarius est certus, et est rōiē sententia. Et probat, ꝙ Extra.
de empt. Mart. 5ª et Calixti 3ª ꝙ habetur in eor rōnibus titulos de optione, et vend.
ex authoritate Apostica declarat, Consilia vel q rendiciones possint vbique fabricari,
vbique esse et licitos, et debitores ad solutionē obligare: nec distinguendū de vsur.
inter antiquos et nouos, sed in rē loquendū. Ro est qz ꝙ. de nouo rōsti-
tuere rē ad percipiendā ꝑ pensiones in sibi bonis, q rē nō est minus vendibile quā
ꝑ alias rōstituta est. Confirmatur, qz antiq aliquando fuerunt nouis, et
ꝙ tempore non fuit vel ī vsu. Nec in contrarium sunt facilia, nitimur
falso fundamento quasi in rentis nihil sit vendibile ꝓter pecuniā et pensionē
solutis: hoc n. verū nō est, nam ꝙ vendit et emit in eor contractu, est rē
annua pensionē, non ex. ipsa pensio. Dicet. aliud rē non extat, ꝙ nō ꝙt
vendi. Rndeo, Etsi vnder nō extet tempore post extabit, vnde ꝙt vendi sicut rē:
vtpote futura, et iuste rebus futuris vendi ꝙt, vt vndis Johan. nid. ꝙst. 12ª. Rndeo

Ob. Rx

falsū esse eor rē nō extare antequā vendat, extat n. in ipso vendente,
qui rē habet percipiendi pensionē et re sua: ꝙ rē potest alteri donare ꝙt,
et vendere tanquā rem nondum extantē.

Dub. 4ª Rx

Dubium 4ª. Quae rendiciones regulariter vt licite sit contractus rentiarius?
Rndeo. Quattuor rēre Nicolaus, quattuor rēre possideo regni, ꝑ. Pontificio,
quod receptū est, Mart. n. quinto Ao 1423. et Calixto 3ª Ao 1455. in sibi
ordinatis. Tit. de Emptione, variae rendiciones ponunt obseruari solitae in
Polonia et Germania, quae ad octo reducit Navar. in Comment. de vsuris, quas
ponit in Cap. Si [illegible]. qu. 19ª ꝙst. 3ª. Quae nō requirit Si Pontificis
ad necessaria ad rentiam sempr, vt quas putant, sed dicunt qz respondet ad id
quod erant, sc. Consq esse q dare rendiciones debuerunt ī esse et licitos.
Nec rē hoc Extrauag. non ꝙt statui q sint necessaria ad rentiam rentis,
vt dom. Soto lib. 6° ꝙst. 1ª. a. 3°, patet multas varias esse necessarias, ꝑ. illa
ꝙst. certi, et vt vendito non cogatur ad redemptionē rentis. Conditiones a. po-
nit à Martino et Calixto sunt esse, 1ª vt vendito vendat rē immobilē et
rentifera designet rei rentis imponat, 2ª vt illa sola maneat obligata ꝑ.
totam rentā, non a. ipsis ꝑsonis, aut alia bona, 3ª vt certus in esse soluat,
potest esse 10, 12, 13, vel 14 in singulis, vel ꝙlibet vel minus secundū tempo-
ra realitatis. 4ª vt certus statis soluat pecunia ꝑsonti. 5ª vt vendito liberē
de rentis rōdē pecunia redimere sine licitis simul, sine ꝙ pactis, 6ª vt vendito
ad redimendū non obligetur. 7ª vt rē sine quā rentis rōstituta est rentis ꝙnuncte
ad quod ꝙ erat. 8ª vt non sapt rentis estimationē fructibus sine hypotheca.
ad omittenda, rentis Pontificis non dicunt esse necessarias. Vnde patet Quidam
in 1569. edita rōstitutione multas rendiciones requirit et inter secundas contractū

Quid Consq rōsignatiui iuris

Quid Consq realis

Quid ꝑsonalis.

Conditiones contractus rentiarij.

Conditiones à Bo. 5to rom: Bonifacij. cap. 4° et seq. Sunt 14. Prima est vt res sit
1ª. certa, siue ipsa sit immobilis aut ex immobili habeat, natura sua finibus et certis finibus designata, et nullo modo aliter. Vbi aduerte habes res mouens
Nota. domos, flumina, vrbes, agros &c. et ibi emolumenta exigit, si res sit ipse habita ex immobili, vt Nauar. ꝯ Num. 100, itaq; sit ipso alij consulit constituit vt videant sit Regio Consq alios constituit. Nec refert q̃ non possit res certis finibus designari, q̃ sic modo sicut habet finem, quia est qd ab alijs bonis distinguit. Requir. n. Pontifex vt res finibus designata ne res sit oia bona constituat. Aduerte 2°. Dic ergo di oēs res sic habeat, et et nihil in ibi obligata res et ipsa. Si in ibi oia bona obligata. Vide plura apud Nauar et Bonifac. c. 4°. Secunda conditio, vt
2ª. fiat die contracty nisi numerato et accepto integro et iusto pretio ante contracty, id cora notario et testibus. Notandus et Nauar. nu. 88. In foro ꝯ scientia posse anticipari solutiones pretij, vt si venditor recipiat debitu q̃ nisi debet compleri in pacto sortis, vel et tota sorte, quamuis in foro ex tertio id non permittat ob suspitionē fraudis vsurarie. Idem dicit Bonifac.
3ª. nu. 5°. cap. 5°. Tertia est, vt res fiat anticipata solutio. q. vt venditor, qui pactus in numerando pretio non posse retineri pensionē pretij, nisi
4ª. vel diuersis obligantes ad certos terminos eius q̃ ex natura contracty non habent, v. g. vt si emptor obliget venditore vt hypotheca pendente, quamuis rapi, nihilominus teneat soluere pensionē: similiter si venditor obliget emptor ad non exigenda pensiones primi anni. 5ª. vt non fiat pactus restringendi
5ª. certam alienandi res censibus suppositas, neq; roganti soluere Laudemium q̃ magistratus parte pretij, vel emptori rem. Ro est q̃ res non est ipsius empti-
rei quoad dominium directum, sed solum quoad vtilem in re illa, q̃ nisi illa semper
6ª. mutat: Sed est in re Emphyteutica et quia res vendit solutis Laudemijs
duo directo. Septa, vt emptor rei censuarie si illas vendere velit audiat de-
mino rem. fundi rendituum quas res est vendenda, et q̃ mensem exhibet res q̃
velit emere, emptq; priuat alijs n. ijd q̃ antea non habebant ius platicandi
7ª vendere rem. fundi in villa parua ob mala solutionis, vt in parua remissio
sed amissionis hypotheca, aut interesse liberi restantis, aut aliquando exi-
gendo. Aduerte tu, Si ex dilatione solutionis sepe damnum emptori, inde
Nota. naturali tenet debitor, sed hoc non est in pactis deduci ob fraudē vsurariam
Secundo si emptor fuerit expensis in requirendo postea debito id ex his
debitoris. Vide Bonifac. cap. 10. Et Nauar. ꝯ Num. 116°. et 138°. Octaua,
8ª vt ex pensionibus deuenies non augeat res. constituit ex nouo tu
pretij additione augeri est, licite Bonifac. cap. 11°. Nona, vt non fiant pactus
9ª. quibus roganti aliqua soluere id q̃ ex natura contracty non tenebat
vt si constituido sit vt emptor aliqd soluat fisco, non est obligari venditor
nec contra. Vide Nauar. Num. 132°. Decima, vt re vel in toto vel
10. parte empta vel affecta infructuosa q̃ grata fiat Consq. Vbi notandum
Nota. hoc esse intelligendo de re q̃ in toto vel fructifera reddit, sicut
Ita Nauar. Num. 117°. Nota 2. Red non dicit esse ex parte ro q̃ minus solida
reddat, sed si pars aliqua nihil reddat in posterum. Ita Nauar. ibidē. 3°. si
dolo aut culpa Conductoris, et ex eius q̃ vendidit Consq; res destructa, ergo
reddere pretij recepti, aut res sit alia re immobili constituere. Ita Nauar.
Num. 118°. 4°. si res destructa, v. g. domus, molendinus, instauretur ut prius
constituta supposita, nisi de nouo suppeat. Ro est, q̃ est destructa à priori. Vide
ibidem. Vndecima. vt semp eodem pretio quo empta est possit extingui, nec
11ª. fiant alia pacta q̃bus diuersi vel indiuersi facilius fraudari queant. Vbi nota:

debile esse, non posse venditore extinguere vnus x partes, quarta minima Nota.
remitt id in vnius illius de quib⁹ martino 5⁹ et calixt. 3⁹ pontifex fuerit. Ro est
ita id valde inrodit esset emptori, q si integra summa non posset petere, vel
non alias magni momenti emere. 2da dorot solvit si, et Bonifacij cap. 19⁹ num. 11⁹
vide lor ab initio in partib⁹ debiti posset, vt idem dorot, saltem vt dimidia pars
portæ soluta, et post medium annum altera dimidia, vel certe vt 1⁹ tertia pars
et altera 3ª post 9ª menses, et reliqua post alios totidē: sicut habet vsus Rom.
ibi nauar. num. 134⁹. Notandus 2⁹ hic reditus vnus irredimibiles appellandi, non Nota 2⁹.
dum ab, sed vel q non amittuntur pleriq, nisi forte modico, qua redimibiles,
q. n. stant in iniqui: Secus est de illis q iusto pretio emuntur, q sic non vnusquisq; redimi
in nauar. num. 98⁹. Similiter reditus temporales v. g. ad decennium, q⁹ 12ª.
finito pacto vt si intra certos tempus non redimantur fiant irredimibiles ppe:
ibi. 2da Bonifacij. cap. 19⁹ num. 4⁹. Diuersum. vt venditor soluat redi.
tus vnus quotannis emptori ante biennium, et post denunciationē petat
si intra annum vt redimat, elapso anno non potest cogi. Diuersum. vt 13ª.
emptor non possit ab inito vendituro partis repetere. vide sequ. vel quibus
ppetuos seu irredimibiles et parte emptis, et parte a vendente stante
libera redimendi facultate, n. si vnus pretio ordinario empti fuerit, vt
ibi est conditione 11ª. Diuersa. vt pretio vnus semel constituti non 14ª.
valeat augeri vel minui ob tempora vel conditionis qualitate aut aliud arri:
nar. Nota, hoc esse intelligendū de parte vendentis q semel vsque pretio est Nota.
vnus redimere quo vendit: non tamē adimit emptori libertat vendendi illi
pluri maiori vel minori pretio quia initio empti fuerit, vt dorot Bonifac.
cap. 18⁹ et nauar. num. 112⁹. vbi dicit 2da Rom. sentiar. Circa 2ad conditio:
nem Nota 1⁹. Non obstat 2ad ad contrarij ante bellum factos, sed solus post ea Notandus circa 2ad
fuerunt. 2⁹ Solus obstat ad eos contractus q fiunt x modos emptionis et conditionis
conditionis in q⁹ dato pretio vnus constituit, non a. ad eos x fiunt x retractu
emptionis aut dotis constituendæ, aut x vias Legati, fideicommi, vel alterius
ultimæ voluntis. vt notant Bonifacij. 5 cap. 18⁹. et Nauar. num. 98⁹. 3⁹ Contrarij
est alia forma celebrandi in festivis, à pontifice indicta perpetuis,
intelligo, saltē quoad presumptionē fori externi nos ex parte rei fieri pt et
sic sunt perpetuis. Quibus ex illis verbis colligunt dari vsura pecuniæ
mui, sicut dicit Simancas quod humani. 2da Bonifacij c. 17.⁹ num. 5⁹. Quare
pt pontifex absolute prohibere formā aliquā contractus in qua est species q⁹
sit similitudo vsuræ, et affirma vt ille contractus sit necessario retrahendus ob periculū
vsuræ, ita vt si quis post talē prohibitionē non retrat, peccat. Regula
ista non est infallibilis: verus contrarium est longe verior: Nam ne est vl:
lus usq; vbi ex parte rei est impossibilitas et inevitabilitas: sed fieri pt vt in nos,
tris hodiernis solitis celebrandi nulla sit impossibilitas ex parte rei, ac proinde nulla sit
vsura. De Simonia est alia ro, vt dicemus suo loco. 4⁹ Nota, Quicquid
est certe contra 2ad conditionem dicit, remittit, vel dimittit contingens à fisco vin:
dicari posse. 2da 2ad Bulla.
Dubium 5⁹. Vtrum hæc conditiones obligent hodie? Reo et dico 1⁹. Non obli: Dub. 5⁹.
gare nisi vbi Bulla pij. V⁹ publicata et recepta est: vbi a. ne est publicata, vel Assertio 1ª.
certe vbi minime fuit recepta, ne obligant. Patet ex traditis de Legibus. Ro est
probabile est et hæc pontificias non obligare nisi sit generaliter in prouincia,
magnaq; quando tam varias conditiones continet in contractibus nostris, q sæpe ne
possit ob conditionē plurimas fieri possit vt generaliter aliqua
hæc, et postea non reperiatur ipse usq; et mombi sturtius, quo fit vt vel non obliget,
vt dorot nauar in Consilio lib. 1⁹ tit 6ª. de constitut. et Enchiridi cap. 33⁹ num. 41⁹.
vel certe desinat post determinatū obligare. Dicenda n. et Consilij gratia q x diuersis
in aliquibus partibus non fuit recepta amittendi vim suam, et desinunt obligare,
vt dicemus tractando de Legibus, et dorot nauar. lib. 3⁹ Consil. tit. de Regularibus.
consilio 83⁹. Vide sequ. 2ad conditiones non obligare in Belgio, hinc q2 dic nō:
quia fuit generaliter recepta: 3⁹ q2 contrarij vsq; semper extenderunt. Dico 2⁹. Hæc Assertio 2ª
Bulla et vbi obligat in regno Siciliæ: illi n. receptus est à Nicolo 5⁹. deinde

à Greg. 13° vt ois suby conditionibus possint census emere. ita est vt ipsi
ipse re aliqua vsta, vna vel pluribus, et possit addi gratis obligatio oīs bono-
rū. 2ª vt vendit. possit redimere quando voluerit. 3ª vt census non ve-
ndat 10ª parte sortis vel pretij. Habetur Extra de libro Bullarū eiusdē
à Greg. 13°. Vide tamē non absolute tenendum esse vsurarios oēs tenere
aliter constitutos quam ipse ibi prescribit. Dico 3°. Vbi Bulla ipa vt est pmul-
gata et recepta, oīs seruanda est in foro cōscientie saltē quoad principalē
Assertio 3ª: quē obligationē, n. vel q̄ sint vsur. naturaliter, aut q̄ ppter pene contrahent
vsuras. De quo vide Nauar. in Comment. Mā. 106° et 107°. Quod alias no
est necessario seruanda, nisi in loco temporaliter Papa sic iubentis, n. quod
emptor debeat ipsum in venditorem hypotecare, q̄ denunciatio debeat fieri
ante biennē redemptionē, et q̄ numeratio debeat fieri coram notario et
testibus. ita Nauar. ibidē. Caiet. Conradus Bōnacurs. velut absoluti quoad oēs con-
ditiones vbiq; seruari vbi est recepta. Sed Nauarri sententia est probabilior, q̄ ille
conditiones mūdationes facile ignorantur, et ex hoc sequitur. Dico q̄
vbi Bulla nō est recepta, seruande sunt ill. et constituend. ibidē vsitate
Assertio: q̄ tamē legi diē vel naturali non repugnent. Vbi a. nulla vsta esset no-
cessitudo habend. cum legis latio esset seruanda legē naturalē q̄ hꝫ reputa-
qualitatē inter ceteris et partis, vt in India et ibi lord fit.
Dubitūm 6ª. Vbrd. Licite naturam rei ipsi personales sunt licitū. Probo et dico:
Dub. 6ª. Si constituny intra limites iuris naturalis licitus esse vendere et emere
Assertio 1ª: res ipsi personales. Dicit Dor Dom. Soto lib. 6° de iust. qst. 5ª. a. 1°. Conrad. lib.
3° tract. resp. 7° num. 5°. Joh. Med. de Ysern qst. 11ª. Bonacurs. tract. resp. 9°. num. 7°. Conrad. de Contract. q. 74ª. Eandē tenet multi
Theologi Romani consulti de Dat re. Contrarium dicit Nauar. Comment. de usu-
ris num. 80. et citat q̄ sic sumorat. Hostiense. Joh. Andreas, Antho-
nius, Cardinalis, Panormit. Dominic. Anton. et Angelus. Eandē tenet Lopes
lib. 1° de Contract. c. 53°. Ita nostra sententia et Script. 2ª Ethic. c. 10. Idolat
constituerunt animus reditus certis partis sicli q̄ fabrica templi pecunijs q̄
sicium et sacrificij, idq; fit quia ipsi personal, q̄ tale ius constituit iuridicā
in persona est pretio estimabile, ac pecunie vendibile. Confirmatur Deut. 12°. vbi
precipit filijs Israel vt offerant decimas et primitias manibus sacerdo-
q̄ nihil erat aliud quam census personalis imponere. 2° probatur rō. 1° q̄ sicut
res est fructifera ita et persona ipsa, rō artificij, ingenij, industrie et ipse
fructifera, q̄ sicut isti reby, ita et isti personis possunt census constitui.
2° q̄ ille alteri equale ius habere, et ad istas vices, q̄ isti ipsis possit census
ius constituere, non n. cer esse vlla rō disparitatis. 3° q̄ deo liber secun-
dum vendere in seruis, q̄ multi magis constituere isti se suis temporibus annuas
pensiones. Patet consq. qz q̄ est id q̄ maius est, est id q̄ minus. q̄. Si ad
census constituendos reb aliqua requiritur isti quia constituat, a deo esset vel
qz reb illa venderet emptori census, vel qz fructy erāt venderentur, sed
maius ius est, non n. reb vendit, vt ipa volunt, q̄ dominiū rei ma-
net apud priorē dominū q̄ ea libere q̄t alienare: non et fructy, q̄
venditori q̄nent, non a. emptori census. Aduerte tu aliter constituit
reb fructiferis, aliter isti ipsis personis, nam isti reb fructiferis ita re-
Nota. stituit vt si pensiones non soluant, possit ipsa reb ordini et vendi, vt rep.
tale et annui denarij mutuum, ipsum a. vendi nequit, aut in similibus
rapi ob pensiones no solutas, sed solus in reb tradi, inde dat solus alie-
personalis in illos qualis usus solet et aliis contrahitur, et quale habet
venditor in emptore pretio numerato solutio, qua fit vt mortuo vendatore
census dar adhuc debeat in heredes: sicut n. reliqua debita et contracta pensiones
et pariter vsura ad heredes transeunt, ita et hoc debitus annua pensionis
Hinc fieri q̄t vt census personalis. sint perpetui dico in defunct. lord haeres
substituti: q̄ si ob onera hereditatis nemo illas adire velit, fiat census
extinguibil. pecunia solutione regulā ordinē constitutionis i persona. Dico 2°
Assertio 2ª: Personam in qua census constituit debet esse, vel fructifera. i. vt aliquid

Articho 3.

Nota.

Ob.

Ob.

Ob.

Ob.

Ob.

Ob.

Ob.

q̃ oēs ravent, ~~nay~~ cap̃ rustes & annua pensione teneant ipsos fundos ve-
dendi stat ostiarij: atq; non esset ostiarij si rus ad illud
pensiones possent emere, ḡ illud rus non erit emi: Ideo. Esse magna dis-
R/ paritate, q̃ ibi solus est fundi venditio vel locatio, vide multi est hinc
vera obiectio cū sit pactis locationis, dic. a. est vera venditio rustici. Dicit
Ob. ille intendit contrahere omni modo quo licite fit, ḡ si potuit emere ad
illam pensionis reb in idem redibit. Ideo 1°: non semp adest talis intentio.
R/ Deinde etsi adsit non ts inde sequit alteram illa forma iustus esse, hinc nisi
vt q una forma contrahendi possit aliqd iuste obtinere q̃ q̃ alia no obtinere
Ob. nequit, eō q in una reperiat iusty titulq, in altera no. Obiect 6°: in locatio-
ne ipse non servatur aequalitas, ḡ est iniqua. Antō ibi quia qz emptor mora-
liter verby est q pensiones exprimunt sortes. 2da. inde et sequitur quod
R/ valē iniquus esse qz emptor in eo est multō rectior. Dico ḡ esse aequa-
litate inter pretiū rustici et ipsius census, quia ad no inter pretiū et possessi-
Dub. 7°: Dubium 7°: Utrū census sint rustici ~~pretiū~~ irredimibles? Ideo et dico 1°:
Assertio 1ª: census reales ~~pretiū~~ irredimibles esse iuris naturae. 2da Domi Soto
et medina qst 12ª de usura, Conclu. 3ª. Ph qz in tali rustici nulla est specie-
rum ob sors non est refundenda, sed est apta emptio ad pretiū in real
emig ad finitū quid prosequendū, ḡ si dor ad pretio iusto emuit census erit rusty
confirmatr qz tale rus est recto pretio aestimabile, ḡ illo pretio emi potuit, et
iuste possideri. vide medinā. Advertē ts si rei rustici quid, rustici quoq; ipsius
Nota. fundi, qz sublato fundamento tollit id q ei innititur: rus. a. oē ipsius census
fundatus real in re illa ḡ ff. Dico 2°: Etiam reditus ~~pretiū~~ irredimibles iuris naturae
Assertio 2ª: est si recto pretio restituat. 2da Soto. medi. Ph qz, et qz sibi tale quid imponere q ad larvedas et transeat, quia
ts ipsa larvedas foret, estq; pretio recto aestimabile quid reditus, ḡ potuit tale
rus vendi et isto pretio emi absq; ulla iniquitate et usura inquā. Ad:
Nota. recte tale census ylario valere quam irredimibile fundatus in realique
rota absq; alia grali hypothesi, qz maius quid continet, nā non inest
est bonū vendentis inhaerans sed solus conspicit res non sit fundata im-
mediate in bonis sed in ypsna. Sed contra obiect. Millium dari est pretiū
Ob. aequale census irredimibili, ḡ est iniquū. Antō ibi qz si. Ideo 20 vel
25, vel et 30 in singulis, intra tolidē annos soluebit sorte, et reliqua red-
ditus supra sorte, et quandoq; sors est ei magna diversis annorum gratis
et separatis pensionibus. Ideo. Non emi istud pensiones sed rus ad pensiones
R/ q̃ singulis reditus bonus aestimationi est aequale recto pretio, unde no refert
q pensiones sequent, qz hoc sciat inter principio alij reditus q̃ 1°et principalis
emit, et alij illius pretiū vel publicum lucrū, vel rei prudentis aestimatione
patuit: aliq non liceret emere agrum recto pretio, qz fructus agri inter alios
quos annuos pretiū reditus sequerent: videt ḡ quidem inde q dominus lucri
plures aestimet pensiones presente quā absente, et ita q partis et inequalitas
dictus varijs rationibus exponitur.
Dub. 8°: Dubium 8°: Utrū census redimibiles sint iuris ex parte emptoris? Ideo
et dico 1°: Absolute iuris esse emere census redimibiles et ad recto tempore, vel
Assertio 1ª: ad ordinatū, vel determinatū, non post, ita vt si intra ordinem ḡ non redimat
fiat irredimibile. 2da Soto ante 3°. Ordi. lib. 3°. Var. rat. c. 8°. et 7°. medio
qst. 15ª. Ph rei vae, qz tale rus est pretio aestimabile, ḡ potuit eo tempore
confirmatr, qz licitus est emere census ~~pretiū~~ irredimibile absolute, ḡ et
licitus est emere irredimibile sub illa conditione, nā illa conditio est in fine
rei venditoris. Advertē ts pretiū talis census debere esse maius quo si census
Nota. numerat redimibile, et minus quo si absolute esset irredimibile, ḡ si
ita ei libertas relinquatur, vt q̃ se patet. Ph qz tempus illud est brevis eo pretiū
libertas est longius eo pretiū est minus, et qz tempus illud est brevis eo pretiū
est multo maius, vt vide medium Dico 2°. Licitus est et est emere census
Assertio 2ª: irredimibile post certus tempus v. g. post octo annos, non aute. Ph ex ipsis ratio-
bus 1° dictis ritatis. Ro est qz licitus est emere census ~~pretiū~~ irredimibiles

Assertio 3ª

Prærogatiua.

Nota.

Nota 2º

Ob.

R

Dub. 9m

Assertio 1ª

tempore contractus, vide ergo est ut tempore redemptionis non spectetur
status quem habuit tempore emptionis, sed quem hodie habet. Dico 2°. Si
Assertio 2ª. verius est aestimatione census fore maiorem, ut si hypotheca fundus sit melior, vel pensionis annuae fundus habeat fructus ratiores est
pactus ut venditor si velit redimere, maiori pretio quam empti aestimari
debeat. Ita media. Potest. n. id dupliciter fieri, 1° si pretium relinquatur
indeterminatus usq ad tempus redemptionis, et hinc determinetur iusti
tiones vel legali aestimatione. 2° Si determinetur ab initio, ut si aeque
+ debitis sit nunc census pluris aut maioris tempore redemptionis sit
valituri, iuxta capit. inquisitioni, et cap. 2 in fine de usuris. Dico 3°.
Si census non amplius valituri verius est tempore redemptionis, non
Assertio 3ª. potest emptor obligare venditorem ut maiori pretio redimat nisi redimere
se voluerit. Ita q non est plus exigere q se quam pretio valituro
Nota. Adverte tn si emptor emit res iusto pretio, ita ut plenum ius in illis
habeat venditore nō servante sibi ius redimendi, hinc si venditor nolit
sibi tale ius remedi potest remedi hac conditione ut pluris hinc ab se
redimere quam vendidit. Rō est q emptor q iure redimendi q remedi
venditoris, seu q obligationē quae rei sine impensa petebatur ab initio
exigere tota illius aestimationē, q si res non accrescat, potest tamen, ut
illud minoris dcti tempore redemptionis signa iusti rei pretii
servet est si venditor ab initio servandi sibi ius redimendi, et ideirco
maioris vendidit quam iusti rōnis aestimationē debuit, hinc. n. non
potest emptor illius obligare ut res soluerit redimere, pluris redimat
nisi forte reputetur melior fructus, hoc. n. insequens esset, nisi forte
ideirco fructus in sorte computare vellet, ut notat media, nec sic possit q
rei aequalitas. Ex dictis patet videndum 1° q sit rei aestimatio se
Nota. rumdum se respectata, 2° in utrum fundare accessoria pacta apponi
cus in apponi pactis in fundare venditoris, et est pactus redimendi, hinc
onerari emptor, seu petitio rei q onus, nunquid ne obligata venditori, et
ideirco ut emptor de iusto rei pretio tantundē detrahere quanti aliud ex
aestimabit, vel si soluitur hinc iusti rei pretium, absolute ut exigere pre
tium redemptionis, ci q non sua plene iure possessa onerandi ipse
venditor nō solus pactus redimendi apponat, sed et eodē pretio quo venditi
dit redimendi, hoc secundus pactus erit in fundare venditoris, nō nisi
minus onerari emptor, ac ipsum potest aliq exigere detrahendo aliq de pre
tio. v. g. Pretium census absolute considerati esto 25 in singulis, si venditor
servat sibi ius redimendi, imponit census tale onus ut secum possit redimi
+ pretium erit 15 vel 16, nam hoc onus pluspuam una tertia aestimationis
detrahit, ut modi et mensura et ita pretium iusti census redimibilis erit 15
q si venditor alterig velit ut sibi liceat redimere 15, potest emptor nō
ledig nodi onerā minus aliq exigere. v. g. unus in singulis quantitatis
aestimatis, et tantundem unius valet alt in singulis, venditor a homine
redimere 15 q hoc est pretium census venditor onere redemptionis restituendi
Quaestio. Petes. An q pactus sit in iustitia quo emptor velit sibi integrum esse redi
mere eodē pretio, sicut census in se consideratus sit citra tres aestimationis
tempore quo redimetur sicut non? Rideo. Hoc non esse iniustum, hinc q pactus
ita fit nemine contradicente, tum q Bulla Pij v' regnat ut eodē pretio
Rx liceat redimere. Sed hinc venditor potest census hoc onus consti
tuere et sic vendere. Ex. g. Si tibi vendā census eodē pretio vendi
tale q 15 qui sine onere redimendi eodē pretio 16 valuisset, nō hoc
onere tantus valet 15. Secus est si vendā 1° sine hoc onere eodem pretio
et postea ineā pactus ut liceat mihi redimere eodem pretio quo vendidi
hinc. n. emptor est aliquid exigere q hoc unius onus rei sua imponit
q ong non absolute mutat conditionē census, nam restituto aliorum mutat

dimibilis portio huic retinenti, quamuis respectu venditoris debeat mi-
nor dari quam portio huic retinenti.

Dub. 10. Ultimo 10° Utrum liceat uti emere cum pacto vt venditor quando
Assertio 1ª. debeant vendere, teneatur vendere eo vsque moneta sit
de licitis ghisdis rationibus, 1°. Si moraliter certus esset existimationis monete
ne mutande. 2°. Si id esset dubium, tamen alias esset dubius. 3° si ver-
is esset existimatio monete augende, vt ego constituerem secundum mag
nitudo in illud tempus, habet n. vtr damni q patior alienando pecu
nias meas q emdi postea plures valiturus possis tale pactum apponere. 4°
alia vtr emdi inuenda esset dare empto, et te venditor me vrgeret,
esset existimare meus inuentis, et secunda aequalitate posse tale pactum ap:
mere. 5°. Si tanti emere quanti solent imdimibiles, habet n. vtrumque
videre, vide posses exigere vt in eade moneta vendimat si vendere vo:
lunt. Dico 2°. Pariter sed non vr tale pactum esse licitus, vide si cessa
dimibili emath portio ordinaria, et addath illud pactum vt venditor quando Assertio 2ª.
vellent emere debeant eade moneta vendimat vr esse inique, q non dat nisi insti
tutio rationis absolute vendibile, v. g. 16 in singula, et ratio imponit
venditori grade malo magno portio existimabile, et quo emere nec solent quoquo
modo ipse vendens alio modo aequale in se sustinet, si no est aequalitas
inter emptore et venditore. Confirmatur q quando emptori vel rei imponit
lex onus à venditore, vt emptor exigere recompensationem, si similiter quando
venditori onus imponit vt ipse iustus pretium recipere pretium illius
emere, et alter ex iustitia teneth illud dare vt sit aequalitas.

Dub. 11°. Ultimo 11° Utrum Cursus imponibilis possit emi minori quam sint ab ea quae
Nota. emitur simul? Notandus est. Cursus imponibilis dici q ad certus vel in-
definitus emptio constituitur est, in quo nullus homines spontae exigunter, v. g. ad vitam
vel ad 10 vel plures annos. Assertio 1ª. Dico 1°. Quod ad incertus emptio constituitur
vt emi minori quam sint pensiones simul vendite: certum est vita-
lis, vt emat ad vitam suam, vel ad tres et filii sui. Sit q iustus pretium
vnius est 8 in singulis vel 10, alij fieri vt amplius quam 10 annos vitae.
Confirmatur q non minus ipse pensiones sed vbi recipiendi pensiones
vbi annos, q sub spe incertitudine vitae mensis aequale tali pretio. Vide
Silvia Ludij contractus potissimus fundata in contractibus forensibus, vt docet Loyed
lib. 2°. de Contract cap. 56°. et mod. q. 14ª. Vide Couar. lib. 3° var. resol. c. 7°
n. 3°. Dico 2°. Probabile est est, imo q ad certus emptio constituitur est, v. g. Assertio 2ª.
10 annos, posse minori emi quam sint ipse 10 pensiones, vt si quis
velit emere pensiones 10 annorum ad decennium tenetur emere. Vide
Navarrum de Contractibus q. 18ª 74ª. et 86. et Couar. cap. 7° num. 4°
vbi verbo vsura, sub finem. Navar. cap. 17°. num. 230. et Summist. de
casibus. 71°. vbi indicat 100 annorum posse emi pensionem annuam 10 annor
um ad annos 15. Et est fabula Loyed si sit constitutio nostra sexta hypothesis
differens, non n. si sex essent, tenet n. putat esse vsura. Vide dicta 5ª
cap. 10. Dubio 7°. Hi tamen Cursus ob magnam difficultatem quam habent
in vsuris non sunt facile permittendi.

Dub. 12. Ultimo 12° Utrum alia quam pacta possint addi solita in ghisdis bonis,
Nota. vt tenetur? Notandus quod pacta vendendi et vendendi ghisdis bonis
quam apponi q difficultate habent. 1°. vt si q tenuis pensio solutu in fu-
turo vel remisit solvenda sit vendita et in genere sit effecta sub emptoris. Et hoc pactum
quam est usus. Quid emdi recipiendi pecunia q emptores mit q pretio resp
ondendi bonorum et prudentius, ser. n. possunt esse iustum. Advertendi si sine
dubio talia fierent vt debitor no solveret nisi vendita q illis
vt restituit in genere malitia vel negligentia debitoris, vide vbi stat quando
quis debet et esse grauis negligentia vel culpa ob quam incurrat. 2° est, vt
non possit non illud vendere sine facultate eius q in ea vendi debet. Hoc pactum
quia sit vt emptor vtatur debet pretio recuperari, alioq iniquus erit.

3ᵒ vt si vendat tenens 10ᵐ partē pertij dare emptori cens. hoc est iustū
est nisi ex aliq̃ causa emptor sibi posset tenere per pactū hoc de pertij dare
had vel res alias fundū fra vna cū pertij dare emptori cens. Et q̃ dicit ibi
no dissolo et cens annū, dominus transferred in alterū ad obligatū
ouē pensionē annūā et decimā partē pertij si contingeret dominū
vbile in alios transferre, sicut fit in contractū emphyteuticario, q̃are nullū
inconueniens videt eos esse mutuandū contractus. vide plura apud Paulū
de Castro. Dubitatur 18ᵐ. Secundo consideranda est iusta portio pertij
Dub. 13. siue constituī posse 1ᵒ Lege dimissa, et per diēm legitimam portio, et
hoc temp est seruandū donec consuetudine abrogata, vel circūstantie mutabi-
lium mutentur, ita vt nūc videmus posset non esse merito Legislatoris
in eo casu hoc seruari. 2ᵒ quando portio nō est lege constituta, respectū
est ex rōne loci aliqd̃ pēcunie estimatione. Lupta L. Portia mensis est
L. Falcidiā. Hinc fit vt portia mensis p̄ varietate locorum et temporum sit
varia. Nam portio mensis inuenibilis in Hispania hoc tempore et mai-
passis est 28ᵒ vel 29, vel est 30 in singulis: In Germania a. 20, et 24
vel est 24 in singulis: q̃ lit. est in Belgio seruata Archius a. mensis vindē-
+ bilis q̃libet loris est 10, et in Sicilia q̃ approbant Nicol. Vᵗⁱ et Greg. XIᵗⁱ
Calixti 3ᵒ et Mart. Vᵗⁱ q̃ Polonia et Germania q̃ando q̃ varia tempora
conditione talis est consuetudo vel estimatio: Aliquando est 11, 12, 13 et 14
vt patet ex Bulla Martini 5ᵗⁱ et Calixti 3ⁱ. In Belgio a. est 16. Quia iuxta
aduertendū est, ijd in loco vbi plurimus viget negotiatio, carū minores
estimari: sicut vbi est pendentia pensionis. Ro est q̃ pendentie pensionis
nō merces minoris estimari, et negotiatio facit pensionis q̃libet, q̃ est
vt plurimū estimata. Portio a. Constat vitalitij Lir. fori est 8ᵒ in singulis
+ ad quinq̃ vitas constituta, vel 10 si ad decem: vide Cardin. lib. 3ᵒ var. resp.
9ᵒ et 10.
Dub. 14. Dubitatur 14ᵐ. Vtrū si census empti fuerit minoris iusto pensionē solui
teneatur quatenus secundū iustū pretiū? Ro Baldus. Non esse restituē-
dum sed pretium supplendum, et interesse ex parentia iusti pretij nō pen-
sandū est, vt vult dict. Mod. q. 15ᵃ. Pte, q̃ venditor non est frandatus et
q̃ emptor pensionē promisit, sed q̃ iustus pretius non fuerit vt solutionem
fructus agri reddere sed pretium supplere et parere damnū si quod et debitū
iusti pretij subtractus sit, alij pensionē stare voluit fructus census q̃ f. Pietas
Ob. Qui emit census valente 15 q̃ decem non obstat Bug. nisi decem hoc
anno reuisit, nō q̃ reliquis tertia nullius pretius debent nec pensionē
pensionem illius tertie retinere non pt. Ro N. Antb, fol. 11. Dominus
Et tenet census nam alter totus intendit transferre, sed obligata pretia de
+ q̃ illa tertia reliqua, cum pretia pretiosa non sint equale tertij hoc tertij, alij
infinite emptionē restituī debeant nō magno resp. secundo si decem
non transferrit quando pretius sint minoris iusto.

Caput 12ᵐ. De Cambijs.

Dub. 1ᵐ. Dubitatur 1ᵐ. Quid et quotuplex sit Cambius? Notandū, Cambius dr
à verbo Cambeo, q̃ est permuto: In proposito a. arripio q̃ pecunia
numismatis, vide dicta 1ᵐ. Cambius est permutatio pecunie q̃ pecunia
Assertio 1ᵃ. statis reddenda. q̃ intelligo, nisi distantia loci impediat, vide distinguit
à mutuo, nam mutuū ex natura sua requirit tempus intermedium
Bus a. non requirit nisi rōe distantie loci q̃ fiat vt statis reddi nequeat
quamuis et alia rōe distinguī possit, nam mutuū non est pecunie pecunia
verū dūtaxat, sed contractus quo quis rē aliquā vsui consumptibilē tradit
vt eadem specie restituat, vide non considerant de re aequali q̃ tantū
contractū sed de eadem. Statis specie: In Cambio a. considerant de
diuersis quatenus diuersis sunt. Sed nūc difficultas est ad quos status spectat
Quæstio tradi pecuniā Cambij? Ro, posse ad varias species referri. 1ᵒ ad mutuū
emptionē et venditionē. Sic tenet Dominicus rep. 6ᵒ mutuū. 7ᵒ de Cambijs, et
Caiet. tom. 2ᵒ Tractatu 7ⁱ qst. 6ᵃ. Ro est q̃ pecunia non hic est pretius et

Assertio 2ª.

Triplex Cambium Locale.

Dub. 2.

Assertio 1ª.

Assertio 2ª.

randē habeant estimationē legē impositā, q̄ vna speries auri alia est longē pstantior: similiter si q̄ argenti, pfectis minutis aliq̄ ample veigi pt ab multas rōditates quas habet moneta aurea, puta lint n. transferta, abstrudi, minuenda, tur fit vt duplex dicatur q̄ in Hispanijs estimata legē & Regalibꝫ lintis rōdibꝫ 25 vel 26 q̄ Cambijs vt dicit Lopez lib. 2. de contractibꝫ cap. 2. vbi q̄ partis rōe pstantissimi ex vi quō constat, partis rōe alterius rōditatis quas habet vt moneta. Dicit. Princeps in constituendo pretio minimum auri non debet respicere habitat ad alia ora, sc. ad materia pstantia, et ad alias rōditates illig materie, q̄ non licet amplius exigere quas constituit est. Ideo principē et ad hoc respicere, non tñ ad ora in parte ~~separatione~~ facit differentia inter aurū q̄ cudit minimum illud habere secundū ora ipsis quidem possent habere sed solū vt considerent tanquā mēsura et pretiū rerū venalium vel debitorū. Quō fit vt si aliquis debeat 100 florenos et velit ea solvere minimum auri non possit illos plures estimare quas legē statuit q̄ creditor nō teneat illos accipe in solutionē debitorū nisi secundū legē estimationē, non n. teneat estimare pstantia metalli, vel aliud rōditatis sed solū teneat eos accipere quātuncū sint mēsura tanti debiti, sc. 100 flor. iuxta legis taxationē. Q̄ si talis creditor vellet sibi minimum auri facere, et hic q̄ contractū non teneant, potest illos plures estimare, et quia plures rōne indicio communi valere quas moneta dari, sed vsq; ad summā, hinc n. vtrius illa moneta aurea partis et partis, sc. mēsura debiti partis et mensurabili, sed vt q̄ estimabile secundū legē taxationē; vel q̄ idem vendet, vtrius illa moneta non vt mēsura debiti legē definita, sed vt re quādā vendibili seu pmutabili nūm tanto debito. 100 n. auri plures si considerentur vt res vendibiles aut pmutabiles nō tanto minus quas si considerentur vt partis et mensura venalis et debitorū vnde quāmvis debitor non possit cogere creditorē dicē si velit solvere, aureos illos minimos secundū maiorē estimationē accipere quas lex definivit, tamē si velit illos vendere aut mutare nō minus, sed altius generis pt eos plures estimare, dor. n. lex non p̄hibet, q̄ no tangat communē estimationē vt stant res vendibiles aut pmutabiles nō aliq̄ alterius generis rōe materie aut aliarū rōditatū quā habent sed solū vt stant partis venalis, et mensure debitorū, q̄ ex ea habet q̄ similes pstantes plures auri leuge plures valet rōe materie quas auri, estimari, tamē vt mensure venalis eiusdē valoris habent. Si ergo non mallet habere 100 aureos in specie, quia tantundē in minuta argenti vel auri mutuata, et ea est idem valor venalis quātuncū sint nummi. Petes 1. vbi Quæstio 1ª. principes homines q̄ peritiora ceteris habent authoritate dicunt dor Cambijs falsitatē Cruc. opusc. de Cambijs petat id non licere: sed vndiq; Soto dicit id vix esse licitū nisi peculiari legē dictū, q̄ quod minimum auri plures estimentur vt stant pmutabiles nō argenti quas legē sit definitū non pdicent et eo q̄ ea à Reipub. authoritate sit, sed ex ipsis rebꝫ inter se comparatis. Petes Quæstio. 2º, vtrius si legē caueatur ne q̄s phibeat publicos Campsores dissimulandi Cambijs faciat tenuata ad restitutionē q̄ contra fecerit. Domingo Soto lib. 6º sit. 9ª. artic. 2º. dicit teneri: sed veritas non apparet vlla iusta xv. non n. tenet Resp. nos nihil damni ei sit illatū; neq; et illi quidē Cambijs fecit q̄ nulla fraus est ei iniuria nos non ex ab eo accepit quam rōni Cap. communi indicio minimum estimentur.

Dubium 3. Vtrius in Cambijs corali, siue q̄ literali, quando fit in vtrisq; Dub. 3. stipulatē possit alter aliq̄ licere? v. g. Ego Antuerpiæ agens opus habeo 100 aureis legendos ibi pecuniis careo, et hic legendi pecunias habet eger 100 aureis Antuerpiæ, vtrius Cambijs inter nos tanto possit alter aliq̄ licite facere? Resp. et dico 1º. Si vtrisq; det et petat, et par sit

Assertio 1ª.

Ob.

Assertio 2ª.

Nota.

Assertio 3ª.

Dub. 4ª.

Præoccupatio.

Præoccupatio.

Nota

Ob.

fautrinde reddat, hoc n. non fit nisi ꝑ vendē vel aggollentē translationē.
Deinde etsi rentrarij illis solis intendere permittat, tamē Campsor potuit
suas pecunias quas Lugduni habet plurimum estimare quātumq; ꝑ illas debite
ꝑt transferre pecunias q aliꝫ loci est Lugdunū n. ad loca frequentia
mundi celebriora, seu quatenus illic inest ea rendita q pecunia alibi ipse
sib non inest, n. esse Lugduni q quia rendituę vt iustū dari possint esse Lug:
nam pretio estimabile est q pecunia q sicut Antuerpiæ iuri possunt esse Lug:
dūni, et ita si qꝫ alterius consideret sumę implicite videtur contineri opa
ne lucratio sui translatio. Ad confirmationē. Ec vi Lugd rentrarij non
transferte dominus nisi ipse Campsor velit, qꝫ ꝑt Campsor illud nolle in
tuyo ꝓsequente Campsorio rentractū: Sicꝫ velit ꝑt vi ut sumpsi sua
rē ꝓsentet: sicut quando qꝫ tabellario publico tradit pecuniā in alius loci
transferendā rendunt ipsi opas tamē ꝓinde ei est sicut alibi sine mo.
Secundo titulo est quia liceat possit Campsor in loco cambio, assecurando
vt docet Lopez Tractat de Cambyd. cap. q. 1 certos sentus dicit esse iuxta
necessitatem. Tertio qꝫ Campsor accipiendi Lugduni pecuniā alio transferendā, non
scripsit onus transferendi, sed et ꝓinde pecunia ꝓstat, vt si ꝓcat eo dant
sed ipse ꝓcat q officio est pretio estimabile, vt habet quando eis tabellario
ita contrahitur. Nec refert qꝫ Campsori in pecuniā transferendā nullus sit
ꝓinde eis ipse alibi eas paratā habeat, id n. ipsis indistincte vel forte accidit
grauius est, nā satis est id q ipse ꝓstat alteri pretio esse estimabile, dū
n. se obligat vt eas alteri sartas tectas loco rendito repsentet. Ec. Sed quo
quo longius est iter et maiora sunt periculo eo amplius meritō translationis et
assecurationis posse exigi. Sed contrā obijcit. Si eōdē loco diuersi tabellarij pu
Campsor aliqꝫ accipe, q iniqui sicut multi quotidiani contractu in qbus q pe
dant priuati pecunias Lugduni vt alibi eas postea restituant nihil solutum
illa translatione et cautione ꝓinde: quin potius a Campsoribus lucrum exigat
Ideo Cambitor. Fieri posse vt Lugd contractu sint lucrosi si id q dat patiatur in
esse, aut pecunia Lugduni pluris estimetur vel varietate aut ipse Campsor
Campsor det ad cambium, vt ꝑ pecunias suas non recipiendo alio transferri, aliqꝫ
videtur talis contractus posse excusari.

Dubium 5um. Utrum quando Campsor petit dat vt alibi restituat, possit lucrum
et quo titulo? Quidam existimant non posse quicquam lucrari, aliqꝫ stipendium
recipere. Sed contrarium tenendum est cum communi sententia dd. Caiet. tract. de Cambi.
cap. 6. Soto lib. 6. de iust. qst. 10. a. 1. Nauar. c. 17. num. 283. Lopez c. 5. et 6.
Et qz eis Lugduni contractu ad varios usus uti possit sicut ad suum sicut ad alios et
diuersa sunt inuentis aliquid iusta lucrandi. 1o. Primo. n. probabile est posse uti
ad contractus rendituum opandi, quo id q pecuniā a Campsore petit restituendum
ipsius opas recipere ad transferendā pecuniā, quas alibi habet, in suum locum, sicut
vt pecunias absentes exhibeat ꝓsentes, q pretio est estimabile. 2o. Dom. Soto et
quos alij dd. Dicit. 26 q petit accipit pecuniā vt alibi restituat non potest
nec alio transferre, q illi potius merces debita quam Campsori cui pecunia
transfertur. Confirmatur qz Campsor non ꝑt aliunde suis transferre pecunias alibi
nisi antea eas accepisset: alij quidam accipit q ſ. Respondeo. Ob hoc non
grauata. Bonacina. et Lopez negant suum titulum, verum sententia Soti est probabilis
et forte verior. Vide ideo. Quamuis certa consideratione ibi petit accipit
ꝑt transferre recipiat, non tn ideo accipit aut petit, sed Campsor q dat, non
sicut pecuniā quas alter alibi habet, suis transferre, idq et ꝓpter
ideo. n. suis Campsore dicit qz pecunias alibi habet, suis non habet, et ideo repsentari
eas suis repsentari, non a. dicit illis vt pecunias Campsoris alio transferri.
Vide. Nyder Consideratio. sc. Accipienti a Campsore merces debetur. Ad Confirmationē
non ꝑt eas realiter transferre antequas accipit, ꝑt tamē equaliter, sufficit
n. q ꝓstimatione equaliter habet ac si pecunia alibi accepta suis transferretur.
Sicut si petit vt Tabellarius transferat hoc Antuerpiæ Louanium, et ille nul
inuenit eos

Lemeret vel Louanij antequã Antuerpiæ aliqd vrcpit. Et dar rondsdera v.
bona sycht Campsore posita æqualitate æstimationis permutare posse inclo:
cum scabinde hæredi in loc Cambij quanti æstimat illa translatio et asse-
catio, si ipse ad locu[m] scabinat adhi vel visitet, explicite vel implicite resi:
ciat, nec sub alia vñ pretiu[m] suu[m] dare velit. 2° possit vidiri ad 2nd Tobij.
contractu[m] emptionis et venditionis. 2da sentt Bonus. tract. de Cabyb. c. 6°
ciet. cap. 7°. Silvest. v. vsura 4°. qst. 8ª §. 10. & est contra Soto et Lopez.
ad ghalz, nam id q pcht ad Cambium debet pretiu[m] absentis quia mutuat vñ
re & presentis, et Campsor intendit eas emere quã pretiu[m] absentis loco, qst
hoc mercis vendibile, sicut pretiu[m] q est in pretio, et in mutuo tempus:
tis vel pretio Laboris vendit qst & presentis: Sh q non sine difficultate
ad stamplã possent restitui, dico n. pretiu[m] considerate eis tali condi:
ne qt assignari iustus pretio sicut aliæ merces. Dicit. 3n contractu emptio. ob.
nis et venditionis debet assignari aliqd q determinate sit mercis, et aliqd
determinate pretio: Sh vnus emptor et vendito: aliq dr nõ magis qua
nus pretiu[m] est pretius quia absens, et contra, nec magis est alter emptor
quã vendito. Rndeo 1°: Pretiu[m] absentis mercis mercã, q nõ considerat Rx
tur est mestiva Laboris legalis tantum, sed vt q nãturalis q pretiu[m] presentis
magis mestiua, nec vñ absentia minuit valet, vt statis dicemus. Rndeo 2°.
Ista non ita regulã sit venditio et emptio, tamen ro videri qt quia ipsius negotij
negotij: nec n. aliqd q debet vñ pretij, et aliqd q mercis, deinde re-
spicit æqualitat æstimationis considerando altera vt pretius, altera vt pretio
inconvenibile. Tertio qt considerari vt est contractus permutationis, et docet 3nd Tobij.
Cajet. Sh. nec pmissione vñ esse permutatio, qt sic qt et aliqd lucrari,
q legalis modo. 1° quatenus pretiu[m] absentis minuit æstimatio quia presentis,
absentis n. loco nõ plet eas facilitate et voluntate ex natura rei quia presentis,
sicut absentis non qt sine stamplã, et sæpe nec sine pretio fieri presentis,
sicut et fit vt merces absentes minuit valeant quia presentes. 2da Sylvest.
Adrian 4°. qst. 9°. Caiet. cap. 7°. Navar. in Commet, in Capit. Finali,
Ostiens. num. 62°. vbi vitat contrarium. Idem tenet Gaietã contra Soto.
Non obstat q Campsor ea sua pretio et stamplã possit offerre presentia, vt Præoccupatio.
dicit Soto, qst. 12ª. a. 2°. tũ q id non stamp verũ est nã sæpe magnus
stamplus et pretia ob id qfert, et stando factorem quod alibi habet magnam mer-
cem reddit, tamen q id ipsis industriæ assignandus est non fortunæ, sabb. n.
pretiu[m] absentis ex ipsa rei conditione minuit æstimari, ita q rõnabiliter
non sine pretio et stamplis presentis haberi possit. Silter non obstat, q inherit Præoccupatio.
mercis vñdis sit pretium labore absentis, q dor nõ quidem ex ipsa vendi,
one absentia q se considerata sed ex industria Campsoris, vt vult Soto
d. 10ª. a. 1°. q pretiu[m] absentis vendit alitor imponere, vide non tamen
pretiu[m] absentis secundis se plurib æstimare. Sicut id alii vñdis est vendituro
ris Lovanio pensio non tamen illud vñdis æstimare si aliqs velit
in ipsis vendendo vt velit. Confirmatur, q Cambius illud nõ sit ad
stantia Campsoris, vt fr. ipse pretium tali loco. v. g. Lugdunj accipiat
ad alterig q q absentia petit presentis, q non in illo contractu æstimare
absentia illa ipse sit fictiva vñda, sed qt ipsas conditiones rei q se con-
sequitur in pretium absentis quam, alter dicit vendere, quatenus absens est,
minuit valere quia presentes. Et glos alterig patet Campsorem lucrari posse
quia si alterius sit eius pretium mutuare, et vadem capta vel impetrare, vt dicit navar.
in Capit. Finali de usuris num. 21° et seq. Sh posse lucrari etsi det ad lucrũ
alteri eius lucrum, vt docet Bonacina. cap. 7° num. 27°. Et est contra Soto
dict. B°. a. 1°. Nã est q similis opa quia qfert transferendo res ex vno pretio
pretia in alios est pretio æstimabilis, ita et ex una vbe in alia in eadem provincia.
Secundo modo quo in dar permutatione lucrari qt est minor æstimatio legalis
pretiu[m] ipsius in loco vbi datur, quia similiter pretium in loco vbi recipitur tantum q in reliq predio, vel. 11°.
in Brixia 12 regalibus In Medio valet tantum q in reliq predio Silter recipere quia
valent tantum Lovanij pretium Lugdunj, vide q Londij dant 100 Antuerpiæ
valent Londij quia Antuerpiæ, vide q Londij dant 100 Antuerpiæ

recipiendo debeant Antwerpie plures quas 100 arrize. Stiber 4 100 solida
debent Antwerpie recipienda in Hispanijs; debeant amplius in Hisp. arrize quã
100 vt fiat equalitas. Sed. Quis ptes requisite estimationi possit alijs
Quæstio arrize vel distantie vel translationis. Ideo. Posse, qz sunt dispendia talia
ptis estimabilia. Et confirmatur, qz si pondera laberet ubiqz equales
& estimationi legali, nihilominus posset alijs liceat vel alfonsus, & fort
vt minoris reputante valere, non valore legali sed vsuali estimando
tanquã res alio pundabili, & sic si stat valore requisito. Contra
hoc fundat sohy q. 12a. a. 2o. Si. n. Licetia, inqt, vel translatio
Ob. non potest liceat vel maioris valoris, nec contra: nam si
Campsor dat mihi lib 100 reddendo Florentie & lib plures requisit
valere, illud incertus est mecũ, vt Campsori, & in Italia non debeo
videre nisi pretio translationis. Ideo. Campsor non transfert realiter
& pondera libre in sporta; liceat n. vt possit petere nisi pretio translatio
onis sicut Tabellarij; sed transfert valorem sed pretio vsuali quando tunc
tunc de sito, vnde debeo vt reddere mihi valorem alibi, et pretio transf
lationis: Adverte hic in practica Lex vt ita de amissis seruari debeat
Nota. titulo adiendo. Tertio modo est maior estimatio, non legalis sed ar
ridentaria seu fortuita, qua pondera labore pt in aliquo loco vt vel pmi
tabilis v. g ett aurei nummi et argentei vnde laborant estimantur
legale sic et Lugduni n. 60 asses, hic fieri posset vt sic laborant mo
ione estimatione accidentaria qua et exhibentes et fortuita varietas
laborat et Campsores, quando n. est vnus pondus passus apud vel mo
laborat alicubi sic vt vis ingentes stimmal mutuantes Regi, his
plures reputer estimant sibi pondera respectu recitationis, vt mer
cato, sicut n. variat mercedes iudicium maiorem estimationem, vt de le
gale q exhibentes est, et contingit pondera quandoq est mendosa
rens venalibus, sed exhibentes q contingit pondera pensatoris
vel punctabilis: Et sic sibi fiede Lucr modis Dominus Soto
magister Ghat, similiter et alij. 2a Causa est maior mutabilitas pretij
ad Cambium, sic n. fert vt eadem estimatio augeatur, sicut pretia mer
cium minuit quando pluribus sunt emptores, nam equalitas pluralis et in
ducit varietatem. Nec obstat, qz sic multitudo petentium augeat
Præcipatio. et concurrentia Regionis hinc pond, vt solet fieri in pretijs mutuandi, nam
qz sic ipso quo sunt multi petentes pretia mercium minuunt
siderare debent mercatores quid sperent emptores, vel vix tanta multi
petant, sicut n. est plurimum confluere videntur Lor quia mutuant
soph licitis esse augere pretia dum vendit credito, eo qz sunt plures qui pe
tentes emere, qz qz multi à sic petunt non augent pretia nouas seu qz
quando ubiqz passus sunt multi petentes, eo qz tales mercis passus vendit
credito: ita n. multitudo petentium augent qd pretia vsuali nouis pretij
dilatibus augent sicpra pfectis. Tertia causa est maior seruitus pondera in
uno loco qua in alio: nam illud locus vbi stant pondera pensatoria rubea
garby minoris estimantur, vt notat Cajet. Qq. 7o. De Cambijs. Sed n. vbi
sicta ponderis minoris valet qua sordida: nec refert scitus Lor ponderis
grate scitus vbi mercantes an parte Campsoris: qz Lor causa minus rubea
garby estimationis ponderis q est in Lisa Lor ad illas q est in Hispania
vel in Italia, quamuis eq alijs pensata sic augeatur. Et sic patet solutio
ad Lores tres titulos posse reuocare ita vt Campsor vel civis Regis
ne vel distantie, vel maioris estimationis legalis, et vel maioris
mationis fortuite: fieri et potest vt solus deus vel duobus liceat. Sed
Contra. 1o. 2o solutio illius q dom. Soto ponunt qst. 12a. a. 2o. et patet se
cundo solutione ignorare, qa vel liceat, motiua Antwerpiensis
Contra 2a liceat

Ob.

Nota

Dub. 6m

Forma Cambij vsitata.

Quæstio

Circa hoc Cambium difficultas est. Vtrū in recambio scilicet Lugduni venditi scuti in singulari narrato sit virtus? Ideo affirmative, dico scilicet considerando Cambium in modo emptionis et venditionis, scilicet in modo permutationis: Si enim considerem 1° modo, quo maxime placet Bonvisi. sic mercē q̄ vendita et empta est marca Lugdunensis q̄ semp est 60 stuferos q̄ dicunt scuta de marca, hoc non obstante est pretium et immutabile, quamuis hoc ipsa scuta valeant plures vel minores estimentur rōne copiæ vel inopiæ. Itaq; cū hic mercator Florentiæ rōne estimationis Campsoris estimet 57 scuta Italiæ in auro, considerata et absentia cūdā virtute hoc pretio emit: cum enim petit Florentiæ solutionē Lugduni vendit hanc marcā Campsori, Campsor vero recepit eas emere: deb. n. Campsor dare Lugduni ad Cambium vel recambium Florentiæ, vendit, inquā Bonvisi. eandē marcā pecuniæ absolutæ et ita rōnes estimationū inquā quas pecunia valere 58 recognovit Italicos scutos. Quæ si considerem hic tertio posteriori modo, videor est rō, nam Florentiæ 57 scuta pecuniæ recepta æqualia marcæ Lugdunensi absenti, 1. hanc pecuniā Lugdunensi quam rapit marca Lugduni, idq; spectata copia pecuniæ et cūctis pecuniæ et absentia, et rationē Lugdunensi. Stricte Lugdunenses marca Lugdunensis recepta æqualis 58 recognitis scutis scutis. Adverte modo et scuta est, Stricte Lugdunensis in Italiam et contra. Cambia regulæ q̄ marcæ scuta Bonvisi. quare pretium est semp immutabile, ita alibi regulæ alio modo, et fere q̄ scuta, q̄ ts varia in diversis regionibus habent estimationē. Nam q̄ hoc fere Hispaniæ scutis Campsoris estimata 11 Regalibus, in Portugallia vero 10, sed Antuerpiæ regulæ Cambia q̄ grossi: vnde Campsor q̄ dat Antuerpiæ vt recipiat Hispali recto numero grossorum estimat scutos Hispaniæ 1. vnderis Regalibus reddendis Hispali cūctis tamen mercatoribus absentē venit minor q̄dā grossis q̄ minor est, q̄ dicit varia fuerit fori estimatio: Si n. maior fuerit copia, plures grossos dabit q̄ scuto Hispaniæ, si minor, pauciores. Similiter si de Portugallia vlissibonne intendit recto numero grossorum emere scutos Lusitanos, id est 10 Regales, non n. scutos vero nominis auctoritate valet, nam ibi maiore habet in rebus loco estimationē, sed quandoq; semp manent determinati pretij, sicut apud nos Coronati 2° florenis, et Libra Flandriæ 6. florenis. Similiter q̄ in Hispania aut Lusitania dant ad Cambium Antuerpiæ, vendunt scuta scutis inquā Bonvisi. recto numero grossorum absentium. Lugduni a. scutis autem est pretio 60 assibus illis meis, nostre vero 120 grossorum, vnde q̄ det Lugduni Antuerpiæ, intendit vendere vel recipere scuta gallica recto numero grossorum. Eodem modo Francofurti florenis Germanis semp cūctis estimationibus accipit et ille recepit vendi vel recipi recto numero grossorum si Antuerpiæ dirigatur.

Dubium 7.

Dubium 7^m vtrū Cambium Bisontinum, vt vocant, sit virtus? Notandū est nomē Cambij Bisontini proprie intelligi q̄ ad vrbem Bizantinam Dalmatiæ, sed est frequentia mercatorum nec mercis. Generaliter ts intelligit esse Cambium q̄ fit ad quempiam locum vbi is q̄ accipit nullam pecuniam habet nec vllus mercatum, nec fidem nec credulitatem, et vocant, sed rogat ipsum Campsorem vt ipse mihi mihi det aliquem q̄ respondeat pecuniæ, vel ipse q̄ scutis Italicis respondeat q̄ petet eandē pecuniam q̄ recambium remittat, vt ita fiat solutio Cambij in illius loco à Gentilibus celebrari solet. Ideo et dico 1° hoc Cambium videri valde periculosum, præsertim quando fit q̄ Bisontina urbs, aut saltem vbi nō est commune mercatorum. 2da dubit Bonvisi. rat. 11° de Cambio, videtur hoc Cambium fieda aut turpe nō nihil habuisse ibi q̄ vendat aut communicet nō pecuniā Campsoris. 2° q̄ vix statuī fit inquā pecuniæ loco Cambiorum nō ubi non vigeat mercatura, vt pote non videatur esse minus copia, minor pecuniæ pecuniæ, q̄ ts maxime speculanda est in pretio statuendo.

Assertio 1ª

Assertio 2ª.

...portius fiere à patrib constituti sic à scribis fiere Gandensibus q̄ scid ar...
...ibus non possunt constituere portia Cambionis, nam rōne iudicio gentis diuer...
...non constituti debent, vide Lor Cambius oīo est disputandum. Dico 2°. Hor tenet
...ambius si bona fide inspis portius quando fieri pt constituta non vr esse contra
...ptias. Ita respondent in quada consultatione sex viri doctissimi in Lusitania,
...t tenet Sylvester verbo usura 4° q.t. g.ª Et nauar. lib. 5° Consil. tit. De usura
...nsilio 1°. et Thom. Bonifacius rat. 7° de Cambijs numer. 7, 8, et 9°. Pt 1° q2
...Lor Cambius esset iniustus Lor ideo esset q alter non habeat vllab portionē
...rebus quo mittitur ibi solvendus est: aly Lor non obstat, q2 non requirit ut
...ibi habeat portionē, sed sufficit ut habeat vel in credito apud amicos, vel
...in parte possit habere correspondentē q portionis ibi det mutuo ad Cambius,
...ut vidit dort Nauar. Enchir. c. 17° num. 239°. et 301°, et in consilijs loco citato,
...n. sufficit ut stat Deus Cambius, non sic: aly esse Lor paulo facilē q
...habere portionis vi respondentes ibi, q2 Lor parte non est iniustus, sicut n. hodie
...emptio vel permutatio portionis quā alter ibi habet vel habitans est q nūc
...ibi sunt Cambius reales. Dixit. Non habet ibi Campsorius alius respondentē, Ob.
...ut debitus trajicit pter respondentē Campsorii, id vero in fraude usurarij esse
...presumitur, nam fraude est ac si ipse Campsor respondeat. Ideo. Si Campsor Ad
...debitus rogaret ut suo respondenti transferret seu trajiceret pecunias seu debitū,
...id iniquus foret, q2 pter naturā contractus, nemo pt obligari, sed Campsor id
...de virtute libertatis: et si ipse sponte petat à Campsore sibi dari aliquos respondentē
...ibi nulla vi fit iniuria, sicut n. quid aliq vi pt respondere debitum arreptare
...modico tempore ibi valet solvere, ita et ib quo ipse Campsor ibi vult pt loc
...invere frugi. Dixit. Saltus Lor non licebit quando respondens Campsorii, vel Ob.
...debitus transmittit pt famulis, vel mercatori Campsorii, nam hoc non est
...persona cui Campsore, et quide debitus trajicit ipse sibi solvendo, q solutio
...imaginaria et fictitia. Ideo. non esse imaginaria solutionē, pt n. aliquis Ad
...aliquis solvere quatenus sibi debetur persona, n. Campsorii quatenus sic dat Cam-
...bius, et transmittit creditus ad illius respondentē, et Campsorii quatenus note virtus
...pt debitus in mundo illius respondentē, Lor n. pertinebat ad officium Campsorij.
...Lor respondens duplex officium pt at, 1° quatenus Creditus accepit usq respondēs
...Campsorij solvitur sibi usq tanquam alteri persone respondenti Campsori, nihil n.
...refert ad iustitiam contractus sive sue persone sint diverse, sive una et eadem
...satis id in arbitrio alicuius mihi interest relinquatur: Sicuti in mutuo ipse mutuans
...pt esse fidejussor seu assecurator ita voluntate mutuatarij, sicut si dicimus. Vide ipse
...emptor et possit solvere quandocunq officium pt personarum, si sc. respondens sit vitus
...homicidij vel collega in societate, nam socij ceteris sicut instar unius persone. Pt 2°
...Lor Cambius non esse iniustus, q2 si hi à mercatore petat mutuo, et ipse velit
...non dare mutuo sed esse paratus vendere pannos credito, quos habuisse vide
...vel alteri vendendos presenti pecunia, non est iniquus quatenus sit pannus lanuginosus,
...ut dicimus 5 rat. 10 dub. 10. Similiter si dicat se esse paratum vendere presenti
...pecunia si q habeat Lor vel alibi venale, et si nihil habeat offerat tibi mercatus
...vel alibi habet vendendas credito iuxta rōnes estimationē quas paratus fuisse
...vendi, presenti pecunia redimere: aly Lor contractus Cambij est similis illis dictis,
...ut. Dixit 1° iste non libere sed involuntarie accipit tale Cambius, aly iniq. Ob.
...voluntarius reddit eius contractus, q est iniquus. Ideo esse Lor sufficiente libertate Ad
...ad validitatē contractus, ut patet: Et quando involuntarie faciat, tū q2 pt iniuria
...si id non repellit, non obest Lor involuntarius, sicut supra si dicimus: multi n.
...quotidie involuntarie vel quasi vendunt, tū q2 pt iniuriis ad Lor non requisita,
...quibus est valida. Idem dicendus est de aliis contractibus: Paulo a. usurarius non
...ideo est iniustus q2 involuntarius, sed q2 mutuatarij non intendit transferre usuras
...nisi quatenus tenet debet pt usū pecuniae. Dixit 2°. Postea in Lor Cambio semper Ob.
...est iniustus, q2 et ipse contractus. Auctor probat, q2 pecunia quas Campsorij vendit
...Campsori plures valet, cū multo semplus comparetur. Cum n. ibi pecunia non

habeat magno stipendio eas ibi gerendas debet, sicut merces maiorib⁹ sumptib⁹ et laboribus comparatas, plurib⁹ valent, v. g. frumentū aduersus et similia ibi: mas, quas natus in agro Romano. Ideo. Quando merces secundū se habet rōnes estimationē non ideo plurib⁹ valent qz stant maiorib⁹ sumptib⁹ et laboribus comparate: alq; pecunia illa habet rōnes suas estimatiōis in eo loco ad quem Cambius mittit, vt patet: Aliq; seruorū si q⁹ comparasset 100 vlnas pannī maiori pretio, non posset eas uni pretio reducere, sicut mercio, q est contra rōnes seruis. Nec est simile de frumento, qz similia frumentū est malis Romano, q si non est malis, possēt illud venere eo: dem pretio quo Romanis. Et sic patet Cambius Lor nō esse stricte, nec literæ quarū virtute fit, vere mutuarie, et virtute earū fit vera solutio in loco destinato, nec non est necesse pecunias ibi reipsi numerari, sed sufficit ipsas ibi esse, et posse numerari, et debita et credita q cyrographis transferri, ita vt sit aliq⁹ q accipiat debitis, sicut est aliq⁹ q accipit credita, sine vllo damno alterius obligationē soluat sine diuersi, non v. Lor mutat rei substiam. Vnde verū non est literas vendere inanes, nec alias remittendo q⁹ est mutuis. Supponō a. in tali casu seruari debere iustis pretiis arbitrio prudentis alicuius artis, vnde mercēs ipsarum sicut hic tis Lor cambia quando fiebat ad loca celebria, vt Antuerpiæ, Lugdunū. Si quidem tis Lor cambia secundū esse contra Charitatē, nam q in regnatis Lorea modo valde damnosis pecunias accipe, q nemo sibi fieri vellet, sufficere n. de- bet Campsorib⁹ vt estiment suum interesse.

Dub. 8. Dubitatur 8. Vtrū quis possit quod solent Campsores et cambiatores accipere, iuste accipiant? Notandū est possessionē hic dari id q Campsores accipiant q opa pstita scribendo, numerando, literas mittendo, sortes pstando sed assecurando, et Lor fere est decimus ita mille, vel amplius q Lor cre- ditibus. Resp. Licite accipiunt et exigunt possessionē Campsores, p⁹ a Dō pecunia quam dat ad cambiū, qz ipsi eius sunt famuli et ergā Dēm fere laborantes q eius rōdo, q vice huius laboris et opæ possent aliq⁹ ex- pere. 2° in cambiatione pecuniæ pretio, ita vt si sors erat ex pstare debeant, et Lor similiter est pretio estimabile, sed non sorte q pecuniæ possessio. Adde tū, non posse Campsores exigere Dēm pecuniæ vt se potiꝰ reddere pecuniæ sortē accipiat quia alius, sicut nec in mutuo, qz q⁹ alio contractu nō est alteri obligare ad aliq⁹ super naturā contractus, nec inde est exigi pter aequalia tate in contractū. 3° est Campsor exigere possessionē a Campsario si q⁹ scribat et respondentē grat: vbi numerationē vero pecuniæ et q stipulā quia mutuo transmittit ad locū respondentē, nō est aliq⁹ exigere a Camp- sario, qz ex natura contractus huius labore subire debet: Sicut et emptor numerando pecuniā vendītori, vel scribendo ad arcūs et ei soluat, non est aliq⁹ exigere q illo labore qz est intrinseci illi contractui, et ex natura eius tractus ad eius obligat. 4°. Vtr aliq⁹ posse accipe a Campsario si pecunia sib⁹ ante solutionē, vt exigere pignus vel fideiussorē vt reddat sorti, ita vt Cambiū, vt vide dort Bonifty. cap. 7°. de Cambio. Nam Campsor est vel emptio, vel quasi permutatio, vide si Campsorius non habeat fideiussorē, vel pig- vt ipse Campsor Lor pecuniæ scripsit, patent Lr aliq⁹ q vo onere bona fide alie- nato reddere sibi, sed accipere. 5° Vtr posse aliq⁹ accipe eo q fideiubeat q Camp- rio apud eos nō debitis tractū seu trajectū q respondeat Campsoro, pecunia non sit famuli vel factor Campsorii. Rō est qz obligat se illi ad soluendū q Campsario si contigerit Lras non soluere sicio respondenti, q obligatio est pretio aestimabilis, quamuis exigere pecuniæ quando Campsor aliunde secure est fide- tis: est tū alicuius momenti, qz si aliud fideiussisset q Campsario ad soluendū q debitis trajecti, campsor non posset ab eo remitti: alq; mutuo remitti posset si Campsorius illi postea non soluat: et si ille sit eius famuli vel factor non vis quidquam posse exigere, tamq; vere non fideiubet, non n. obligat se aliud

Dub. 9.

Dub. 10.

Nota.

solutionē vsuram ante solutionē sortis acceptare, dq̄ etsi ex dilatione eo patiatur interesse: sed hūc est necessarium ꝑ ꝯuentionē vera nūpta tempꝰ sarij non soluendo extra debitū tempꝰ. ~~non licet~~ non licet hoc modo pacisci q̄ nulli est iusta causa exponendi debitori ꝑter naturā contractus: est nec simile notabile reddere beneficio temporis nō notabile damno sui, q̄ non ꝑt imponi nisi ob veram culpam debitoris vel veram sui interesse sui creditoris creditorē imponere. vel solui dilatione temporis est vsurarium.

Dub. II. Dubium II^m. vtrū Cambium Francofordiense et similia in q̄bus ꝓtractus fit vltra vnū mensem vel minorē interrapedando tempus sint licita. Nota. Francofurti quidem diebus agi nundinas, sc. 8° die à Paschate, et in septembri in q̄bus fiunt solutiones Cambiorū, vide q̄ Antuerpiæ dant ad Cambia Francofurtū 5to mense ante nundinas solidos dant ꝙ florenō Germanico v. g. 72^ad grossos, ꝙ quarto 73 ꝙ 3°; 74to ꝙ secundo 75, ꝙ primo 76 vel circiter: in nundinis a. accipiūt florenū Germanicū estimatū circa 75 vel 76 grossos, vel certe alijs Antuerpiæ tantū sūt chirographa seu credita Ordinat, et sic circa 4, vel 5 grossos in singulos florenos Germanicos. ideo et dico 1°. Si solus contractus Cambij sperandus non ꝑt pendere ~~variari~~ vel tempore, sed solus vsus distantiæ locorum similiter, copiæ vel inopiæ pecuniæ, de q̄bus dictū est dubio 4° et 5°. Nota. q̄ in Cambio non requiritur tempus intermedium ꝑ necessarium ad translationē literarum et ꝓparationē solutionis, vt rōnabile ei locō distanti fieri possit solutio, q̄ si q̄dē tempus exigitur id est contra conditionē Cambij vt recte DD. docent. vbi aduerte, solutionē Cambiorū solere fieri in nundinis vbi ex celebritate, q̄ alias non habet vbi rōnabile pecunia, vide solet concedi intermedium tempus q̄ est vsq̄ ad ipsas nundinas, ꝙ inter duas nundinas, intercedit vnus vel duo menses, nunq̄ vltra, nisi q̄dō in locō tantus bīd agitur ieu anno, vt Francofurti, alibi ter, vt Lugduni in Gallia, semel in Hispania interpellō fere q^or mensibus. Alibi q̄dōter, vt Lugduni tribus mensibus intermedijs, vide et alia loca recedita sparsim vsq̄ ad ipsas nundinas primas. In Italia vero ad loca recedita Hispaniæ, ꝑter metum non fiunt fere Cambia ad nundinas sed ad Venetias, similiter et illuc loca in Belgio, tantus n. tempus dicit Campsores esse necessarium vt literæ rōnabiliter transmittantur, et debita et media ab illis ad quos destinantur acceptentur, vbi si non debitus termin se computando solutionē, ita sæpe pendunt ꝓtracta nō habent. Dico 2°. Quando illa pars se: Assertio 2^a. nundinas nundinas vel inter duas intermedium tempus non ꝑt excessiue nisi rōne resultantis, vel damni emergentis, vel certe rōne pecuniæ lucri cessantis. Est rōnabile DD. rō est q̄ non ꝑt aliqd exigi ꝑ rationē gaudia ꝙ alijs tempꝰ, nisi ob aliqd eorum ꝑ quæ

...ymba fir ronstituunt. Adde, quamuis ipsi prorratores ob simplicitas aliqb scitabit ...
...rentias libri non speculantur, tamen sapè non desunt qbi possit iuste tale pretium ...
...rogare, vt absentia pensionis, varietas, abundantia &c. Ex dictis patet qd diximus de ...
...de Cambio restituendo in quo rondition mentio.

Dubium 12m. Utrum liceat alicui dare ad cambium ubi non habet, nec habitur est ...
...responsores), et inde vadit ad prorambios? Rideo et dico 1o. Si Campsor sciat alter ...
...nos non habitures ibi q soliciat nos pot vi Cambire in alios locos, nec inde vadit ...
...ad Cambios redituros. Ita Hadar. c. 17m Num. 283o. Dom. Soto qu. VIa. a. 1o. Ro est qz ...
...in Cambio tali non venditio ulla virtualis translatio aut pensionis aut usurae ...
...nos nulla est pensionis absentis q transferatur vel pendeat vel ematur, unde est ...
...cambium sterile et vanum nullius: Et dicit vba Lor in bulla expresse habet: Hinc ...
...habet et prorambios iniquos esse, nam si nihil fiat in 1o Cambio q pensionis, ...
...nec in 2o quoq. Dico 2o. Si Campsor bona fide petat ultra iustas restorsiones, et ...
...pensionis habere vo q asserunt, et sic vi ad Cambios habeat, qbabile est campsore ...
...illos posse regere vt illic soliciat: qz si ille nolit illic solvere, potest regere ...
...bonos Cambij in loco ubi dedit, et interesse q patit ve vo q loco constituto ...
...non fit facta solutio, q interesse vel est pretium prorambij si sit. nisi erat ...
...non alteri vendè pensionis dandas, vel est minus si non erat nisi. Colligitur ...
...ultimo. Ufira 4to 8o et 9o. et Bonifacij. cap. 7o num 8o. Ita qz nos Campsor bona ...
...fide incepit rontractus suos, nunqz vo parte sua impleverint, pot et alteros ...
...regere vt vo parte sua rompleat, vel soliciat quantus vis interest rompleri.

Dubium 13m. Utrum ubi pensionis qbdo valet liceat dare ad Cambios soluendū ...
...minori quantitate ibidē quando minoris valebit? Rideo et dico 1o. Si alicui mutuo ...
...dedi 300 aureos valentes 300 florenos, potest vo regere 300 florenos ethi rontingat ...
...pretium legale aureos minui, et ita qbdo pensionis soluendis minoris accipiat ...
...pro denarijs. Ro est qz si pretium decrescit, non libi decrescat, sed ei nisi ...
...debitori dedisti. Dico 3o. Tale Cambium non esse veri Cambij sed mutuum, et quide ...
...illud ing ...
...ratus sitis partes debitoris [illegible], prior pars patet qz nulla lis est loco dest: ...
...dia vel pensionis translatio sicut realis sicut virtualis, nam pensionis redditus ...
...in eodē loco ubi est traditus, q est verus mutuum. Hinc patet altera pars, qz ad ...
...finem mutuatarij alig quod pretio astimabile imponere supra sortē, nisi ra- ...
...tione damni emergentis, lucri cessantis, aut pericli sortis.

Dubium 14m. Quid conditionis regrat Dicit vba in bulla de Cambijs, et an ...
...obligent? Ideo. 1o damnat contrarium via Cambia sicca et fictitia, tanquam ...
...usuraria, in qbus sr. vo contrahentes intentione pot solutio in eodē loco, vo q ...
...alibi pensionis nō habeat. 2o subdit seruari debitas conditiones in Cam- ...
...bijs reali. 1a est, ne vō dilationē ultra terminum constitutum persolvat de ...
...recto loco, lor n. vsurarius esset. 2a ne in initio vel postea pactum de ...
...recto interesse, et in eventu quo non fieret solutio debito tempore. Ubi ...
...sicut 1o solet exhiberi pactum de recto interesse saltem vō lucri cessantis ...
...et damni emergentis, vide non exhibet pactum de interesse incerto q postea ...
...nova Campsorij deplorasset fuerit. Ita non exhibet ne pactum moderata diligentia ...
...si vo negligentia tempore conuento non fuerit facta solutio. Addunt ...
...Nauarrus existimare sane exhibitionē fundari in exemptione fraudis usurarij, ...
...sic versari in foro conscientiae habere pactum de recto interesse, si moraliter ...
...fit aliud esse iustum, idq et in locis illis ubi talia fieri solent. Ita ...
...Lor citatus c. 17 num. 301o. Notabiq. Tertia conditio, ne realia Cambia ...
...fiant quia ad primum mutuum fiant, aut ubi mutuum non agnoscitur: ...
...hominum intra moenia locorum usus. Ubi aduerte 1o non licere ad 2am ...
...primum rus maiore lucro quam ad 1am dare, nisi tanto pari lucro liceret ...
...si vo vō veri interesse exigeret quando ad 2am mutuum habitat ...
...ut hominum ordinarius effectus, permanet contra sane dictum ubi ea est moneta ...
...pretium in foro exteriori tanquam usurarij, non ex humano ad restitutionem ...
...sub sortem. Ro est qz in re nō est facta mutuatitia. Non est ex dictabile ...
...illud et in hac conditione gaudere vo exemptione fruit in simili. Dixi

Dub. 12.
Assertio 1a

Assertio 2a.

Dub. 13.
Assertio 1a

† Vide hic debet restitui dq est aequale astimatione vi q ille dedisti. Dico 2o. Non pot ex dedisti in pactis vt alter exigat expendere denet pretium mutuatus vt hinc maiore quantitate soliciat. Probat, qz est notum ung ad q alter vo Natura contrahit nō obligari, unde

Dub. 14
Ad 1m

1a Conditio

2a.

Nota.

3a

Nota.

q̄ Nauarro, vnde in foro conscientie si bona fide constaret de iuste non esset illicitus contra facere: vbi a. Gallia non est recepta, vt dic in Gallia, et in Germania non est facienda magna scrupula modo bona fide ipsis iuste videatur.

Capit 13m. De Tributis et Vectigalibus.

Nunc agendum est de iustitia q̄ rōne tributi in tributis et vectigalibus vel. quecūq, vel fraudandis: & quia debiti varius est et principi vel reipublice solui solet ad onera rōna sustinenda: Applicabimus. Vacat notis De glos Sylueſter verbo Gabella 1i. x tributs: Duo ſ ſunt principia nomina Latina, ſ. Tributus et Vectigal, q̄ Paulus ad Rom. 13c. Reddite ergo debitus, cui tributus, tributus, cui vectigal, vectigal, cui honorē honorē, vbi Tributus Graece quasi accipit stricte vt distinguit a vectigali q̄ vocat τελος. Tributus stricte accipit pensio q̄ subditi solvendā imponit iuxta rationē facultatis, ma. pīne plebeis, ad principis dignitatē vel rōna expendia sustinenda. Generaliter a. accipit q̄ quācūq pensione q̄ principi vel reipublice a quocūq solutur et sic passus accipit a Dd. Vectigal a. pprie signat 1o pensionē q̄ solutur Quid Tributus

Quid Vectigal. & inde q̄ exportatur vel importatur in ciuitate, vel in prouincia, vt va q̄ solutur in portubus, in custodijs viarum, in ingressu quarundā ciuitatum, et alibi q̄des 8a pars debita erat, vt docet Couar. ad reg. peccatum p. 2a §. 5o. nūs. 7o. Et patet l. vectigalia C. de Vectigalibus: Sed nunc hoc vectigal varius est & nō hoc nomine defunctus, vt mercium et regionis. 2o Vectigal signat id q̄ ex transactione mercium ex portu aut ex flumine solutur, q̄ vocari solet portorium, pedagium hoc nostro et gallico vocabulo q̄ quidā vectigali. 3o q̄ solutur nō transitus viarū aut alius locis nō ratione aut diuersis ex illis locis, q̄ pedagium aut Gabella vocari solet. 4o q̄ solutur ex rebus venalibus aut emptis hispani vocant Alcauala, vt aut medium ſt. 13c vt ſi vendat decimus 1000 aureis, debeat in qualibet loco 100 aureos et decima pars pretij ipſi principi vt in Hispania, teste Couar. ſ. Vbi diximus solet emptor, et diuidus vendito ſ. a. non ex ipsius rei alia domo vel rō agro, ex qua re solutur decima pars quasi esset dispar dividua. Aliquando vectigal accipit amplē vt et Tributus ſ. pendat, et ſic ager dicunt vectigales ex quibus tributus pendit, vt notat Couar. Quarto loco debita sunt q̄des onera q̄ a rerum portū vocant Minera, vt docet Sylueſter i nūs. 6o scilicet hospitia, scalia, pascualia, et multa. quale est q̄ exhibet ex re familiari, v. g. lumenū, glaustrū, canibus, ad seruitia principis. Personale est q̄ ex ipsis personis exhibet, vt seruitia militū, alicui comitari ad bellum vel alia loca, vel et ad bellus. Mixtus q̄ ex vtroq̄ constat, vt si quis seruū stipendijs suis teneatur comitari ad bellus, vide plura apud Sylueſtrum, verbo, Vectigal.

Dub. 1m. Dubium 1m. Cesar negauit vt tributus seu vectigal gratis accepit Dd. Reginald. hoc conditionē, vt vellet docet rō. nō. C. de Reſcit. ſt. 13c. Auctoritas legitima, causa iusta, et forma requirendus. Auctoritas ſ. ab hoc ore ſt cuiquā. Iusta causa imponendi est solummodo necessitas, vel vtilitas magna vtilitas boni publici, non a. priuata libido principis. Communia et ita imponi debent, debet in seruari q̄rtio iusta inter subditos q̄ vtilitas tales vel negotiorum varietas, ne quidā et q̄ ita exponat mercatura grauetur q̄ diuitijs aut mercatoribus. Cuiquā n. est vt quidā plus soluere quā alius ad principis status vel rōna impendia quia diuitias, aut ne mercatores quia mercatores. Colligunt et eadē conditionē exigit Dd. et expresse Caiet. et Couar. ad reg. peccatum p. 2a §. 5o in fine, q̄ addunt et alias duas ſ. vt sit conueniens forma constitutā et quia solui debeat ſt. sit vel cui dentur q̄ negotiationes causa defunctae, non n. ex sit cui q̄ remittatur vendendo ad necessarios vſus, et inopiae solatium: Et vt non imponatur pluribus exemptis. Sed posterior hoc conditio tenenda in primis, duo n. exempla dicit ponit, dicit authorem: Error vero tenuerit in 2o nam ex hoc sequitur, quod vel debita portio non potest vlla necessitas imponi, nisi totaliter cessante quando aliter publica necessitati subueniri nequit.

Dub. 2ª

Rx

Quæstio.

Rx

Quæstio.

Rx

Nota

Quæstio

Rx

Rx

nisi simul sub illud libere dimissionis vsufrapatur, et lor. n. illud dependet
sint sub dominio non ptt vsufrapi à laico qa essentialiter dependet à titulo
Ecclesiastico: thap. vlt. sub lor q vocatr mori et vigil. singl. possit vsufrapi tam
pure cumpmorabili, vt nulla dorit Cardan. ad Reg. possessor q. 2a. f. 3. num. 5.
et sub imponendi ordinalia qa ex eo sequit, vsufrapi ptt. et male magistr. Ph.
ptorib à Castro lib. 1. de Leg. Ecclesiast. cap. 11. vide Andr. loco citato, vbi vltra
habet de modo ptandi consuetudine memorabile. Adverte 1. Castellan. et
subiectas posse sibi civitas imponere ptas q vocant collectas Castrae, vt dorit Card.
Nota. ad onera rerum vtilitat suppportanda, v. g. ad reparationem murorum, pontium, viarum,
modo non imponant grauiora, et ad finat q remittat ad q remaneant ocb Castel-
vel q ad lor à civitat fuerunt deputat. hō ost qa collectae hae non debent esse
rendae, sed Reipub. debet in eas libere consentire per suffragia maiorū partis
vel duarum tertiarum, vel aliter q consuetudine loquendo. Adverte 2. Ecclesiast
sine legitima authoritate in suis bonis nouas gabellas imponunt
vel vetera augent, vel exigunt ea q debita sunt imponi vel augeri bonis
ad vsum. qa rapina grauia committunt et torquentes alienos sine legitima
ad lor potestate: vnde esse excommunicatos in Bulla Coenae Dni. Sed dubium est
Dubium. vbinā nouae gabellarum intelligantur sub eo termino? nam Card.
verbo Excommunicatio num. 7. dorit imponentes nouas tasas seu collectas, vt
solutas à solut ciuibus vel subditis ne inducere hanc excommunicationem, vbi q nouae
sint Gabellae seu tributa. sed longe verius est q dorit nauar. cap. 27. consu.
num. 61. Nouae Gabellae esse gravia in vulgari significatione, vt ita lor accipi, et
Rx ydem q alias hic esset frustra posita, saltē ex magna parte. Vnde q dor.
vbi errato accipiendi videtur et subditi quia exhaurit transmutat. sic
non minus peccant recipientes et collectae quia in aliis Gabellis. 4. Cas
nouae illud sit nouum grave, et sit vsus vbinā in aliis subditis, nō est dubium
qa sic ita accipiendis. vide nauar. loco citato, vbi dorit q exigentes et collig
Lauredo imponentes q aut contentat, et publicanus seu Commissores dumq fa-
miliol ipsis dnorum exigentes.

Dub. 3. Dubitatur 3. Quid iure Ecclesiastici sint exempti à tributis? Resp. et dico 1.
Assertio 1. Clerici et Ecclesiastici, et Ecclesiasticae personae, et res earum esse à vectigalibus
exempta. Patet ex Capite Clericis de solut in 6. vbi Bonifacius 8. inter-
tua ait. Decernimus ergo Ecclesiasticas personas ac res ipsarum in plus esse de-
mano sed et dico a secularibus personis exactionibus sint exemptae. Et ipsa
Excommunicat personae praestant ipso facto q vectigalia ab ipsis Ecclesiasticis exigentes, et
consulates subiunt interdicto, a quibus quoad non possunt absolvi nisi facta ipsis
Ibidē restitutio restitutionem dicit esse complenda, vnde septa lor sub eo posse absol-
vi absque. Idem sanxit Clemens 5. in Concil. Viennensi Clementina Dispositi,
titulo, vbi Principes et Magistratus et Rectores quoscumque Christiani publicent, et à pari publicari
faciant. Idem constitutio fuit antea in Concil. Lateran. sub Innocent. 3. vt de Immu-
nitate, et Cap. non minus, vbi post denunciatae sunt ipso iure excommunicati missi
sistant. Idem patet ex iure Canonico, Novella 17. et L. nulla. Cod. de Epis-
et Clericis, vbi sic dicit, Nulla omnino potestas vel praesidum vel quorumlibet
Iudicat vel exactionel, Augustal vel praefectorum, Officiis vel aliis quibuscumque
Ecclesiasticis personis imponere praesumat. Idem patet ex L. Sancimus 2. C. de Sa-
crosanctis Ecclesiis, vbi omnia quae sunt immunitata ista dicit. Patet. vbi et ibi
Quaestio. patrimonialia Clericorum sunt exempta et siqua non videat ex Beneficio sed ex
Patrimonio? Resp. et dico 2. Patrimonialia eorum bona et exempta sunt à
Assertio 2. iure ordinario. ita Sylvester verbo immunitas 1. qst. 6. et patet ex Cap. stat.
Bonifacii 4 dicit ipsas personas et res earum exemptas, vbi de omnibus reb. agit, si quae
natae exactionel imponendae quandocumque sunt Ecclesiasticorum: si ex principio ea
illos venirent vel iste ony aliqs indurabile laborant tempore aliquis Census
vel secularibus Principi debita, lor et ab Ecclesiastica persona exhaustus est, q nō
qa nō sub onere transiit. De quo vide Sylvest. 5 qst. 1. idem plane et Gabriel
in 4. dist. vbi exponendo quartum sensu speciali et expressa licentia Principis
licentia imponunt collectas, tallias, exactiones, vel alia onera personis Ecclesiast

Rubr. Rusticy rusticy Clerici no sunt exempti.

Transcriptio.

Assertio 3a.

Paraphrasis.

exactione, qz ꝛ sub dictum nihil vr aliud intelligere quàm exemplis q habet in scripturis: Rdo modo dictum à glossa videri dici debere, q exemplo in scripturis expresso, et ita vr intelligere glossa q voluit ostendere q stat nihil dictum adfert exemplis Gen. 47°: vbi ioseph tantus heres Egypti subiugat tot fortis, habitatores vt pauperent quintam partē, præter terram sacerdotale. Et Esdre 7°: Artaxerxes vult sacerdotes et alios templi ministros esse immunes à vectigalibus: sed neq; inde sequit, neq; inde Artaxerxes potuit nihil dictum contradicere, solus inde apparet eos esse valde consentaneum rei naturali et valde conducibile et q et principibus et populis dia ministrant tributa illis pendere non repugnat, si n. principes vel alios benefitij gratia dns voluit tranquillitati temporali consulere ne iniuria à quibuscunq; afficiantur, illi multis publicis bonis expenderent, q ipsi pretio astimari non debent, ita aufert potestatem tributa principib; offerta remittere non teneantur, vbi aut alia onera Resp. non humeri. vide Can. Tributa 23ª qst 8ª. Similiter nec obstat illud matth. 17°: vbi dicit filios liberos à tributis, qz intelligit de filijs Regis verè et naturaliter Nec dicit esse liberos à tributis, qz intelligit de filijs Regis verè et naturaliter Nec vult dicere se quòd liberos esse à tributis, eo q esset naturalis filijs filiorum Regis alius Regis. Potest dici quòd iure humano sunt exempti? Ad quæstio. ipsis concessit, aut et Pontifices Authoritate? Rdeo et dico, q: Quandiu fuerunt Assertio 4ª. reges erant Ethnici, Ecclesiastici nihil sibi vsq; nolebant subiecti: postquam vero facti sunt Christiani potuit ipse nihil sibi fuisse exempti, per tum illorum Privilegio, partis Pontificis authoritate q̃by haec principes esse subiecti. Prior pars patet ad Rom. 13°: vbi ait potestatibus subiimi. et ex ipsa Ecclia antiquâ. non n. ꝛ dor. q̃ subiectis probat Christiana principes authoritate legitimâ in illis et ad ipsum: Hanc in solis rationib; Ecclesiasticis, et in spiritualibus fidei, sacramentis, ritibus, et officiorum ritu dio à principibus authoritate recepti sunt. Altera pars patet, qz in principio non sic plani fuerunt exempti et modo, nam aliquando subiecta Christiani magistratibus et agrid et fuerunt Ecclesiasticis dederunt quamuis à pessimis subiecti liberi essent: Erant et subiecti in rationib; temporalibus, quamuis in spiritualibus exempti, vt patet. Nouella 83ª Iustiniani, et ibi Nouel. 123ª. Ipsos tn à principibus generaliter dio fuerunt exempti, et dor illi facere poterant et fecerunt principibus, non solùm in rationib; civilibus, sed et in criminalibus, vt dorat. Leo Anten. 4ª. Ac postquam principes facti sunt Christiani nequeunt esse subiecti Pontifici tanquam ordei pastori, q̃ tenentur ei obedire in q̃ ꝛ ad bonum spirituale Ecclie et honorē diuinum pertinent, q̃ pte Papa statuere ne principes exempti. siasticos ipsorum ad sua tribunalia trahant, sed eos sibi remittant vindicandos valde n. indecens est q̃ reos seculares, q̃ sanctos homines rationib; humanis iudicent vel à quibus rationes dona percipiant, alij dei et filij ipsius dei et sponsi sibi pastores iudicent: aut n. Ecclesiastici, maximè sacerdotes, sint subiecti spiritualem seruitutis. Confirmatur, qz scripsit pte subditis sibi vehementer ad seditionem inferiorib;, maximè quando vota gubernatio et honor dei q postulat. Iam verò si potest Pontifex vel vicinus à Tribunalibus et iurisdictione principis, sequit et potuisse vicinum à Tribunalibus iurisdictionem prædecessorum vt docet Apostolus Rom. 13°. et pte à quib; Tributa vel potuerunt vicini, qz à fidei sine principis detrimento, salvâ notabiliter antiquâ n. q̃ ius imposita erant possessionibus q ad Ecclesiasticos pertinent nequeunt distrahi vel potuerunt eadem principibus, qz eos sine notabili vectigalium damno subtrahere possunt, vide non potuerat fieri illud eadem ratione, nisi de parua, sola q̃ eo indignabatur necessaria ad religionis dignitatem, vectigalia modo exemplo a talibus fundata est inutilia, sed consentientibus ipsis principibus, patet ex Nouella illam nullam, et L. Sancimus 2ª. Sic ex multis Canonibus Vide Canone, in qualibet, et Canon. Sententiam Canonica et Can. Sancimus 23 qst. 8ª. Hanc n. conuersio semel facta et ab Ecclia accepta non pte amplius Nota reuocari, tùm q̃ fuit absoluta et pactio de retractione, quandocunq; donatio vel exemplio rationabili facta in perpetuum est irrevocabile, nisi propter et principis in fauorē: tùm qz ordo Christianus à quo principes authoritatem sunt sumpsit: tùm denique Pontificis et Concilia ea confirmarunt q sunt supra

A. Hinc imperatores Christiani multos Ecclesiasticos instituerunt ꝛꝛ pte ad ꝛc remissa remissa.

Remissio.

Assertio 5ª

Assertio 6ª

Praescriptio.

Assertio 7ª

Ob

R

Dub. 4ª

Relatio addicienda

Nota.

Clericorum. Sed difficultas superest, quam Clerici sint exempti? De lor
Cocar. loco citato. Resp. et dico 5º: Certus est ord Clericor sacrorum ordinum,
Archipresbyterior et Religiosor et religiosae exempti esse, idq; principio quodda iure,
Decret Cocar. 5. Mun. 5º. Nec apud DD. de hoc est q̃stio, nam hi ord vel fic.
citer Ecclesiastico statui sunt addicti, vel adhuc Ecclie servitiat. Dico 6º Clerici
minores ordinum et ipse tonsurae si non sint conjugati servitiis Canonic et stat
habitat liberi, quamdiu nec Beneficiarij sint, nec in aliquib Ecclia deserviant.
Cocar. loco citato, et colligit ex Capit. Vniro de Clerico conjugato in 6º. Et
Praebitorio. C. de Episcopis et Clericis. Non obstat Concor. Trid: sess. 23ª c. 6º:
reformat. q̃ legit solitis de Privilegio fori. 1. vt non possint ad Tribunal seni-
tonsae: q̃ Privilegius Concor. non recedit nisi ijs q̃ vel Beneficium Ecclesiasticum
habent, aut Clericale habitum et tonsuram deferentib alioqui Ecclesiae q̃ mandato
Episcopi deserviunt, aut in Seminario Clericorum, vel in aliqua schola vel in vniuersit
de licentia Episcopi quasi in via ad maiores ordines vertuntur. Dico 7º: Tales
Clerici iam longa consuetudine contraria qua prodeunt habitu et tonsura videt
exemptione amisisse, et pene non sint amplius exempti, et multo minus Cle-
conjugati. 2da Cocar. 5. Nos. 90 vbi in fine addit, se vidisse literas Regias
Clerici primae tonsurae, et non conjugati, quarum pluribus 10ª parte rei vendita,
ipsi vt esse contra iura subsistere in Capit. Quamquam, de Constitu. Dicab. non est
quin esse illa Regia scripta contra immunitatem et libertatem Ecclesiasticam,
tamen esse habita in Novella Friderici Imperatoris, q̃ incipit, Causa est irrita. Et
Regia et Capit. Causas, de Praescriptionib, q̃ consuetudine non potuit introduci.
Non potuit iuxta Canonica et Ecclia sanctiones contra constitutio, sed
nulla est haec rationis introducisse, nam haec constitutio non erat ordinata à Deo aliena
Ecclesiae ordinationi, multi n. fiebant tantum ad effugiendum Clerici vt à
Regia, et ideo non inducebant ab ipsa Regia potestate Ecclesiastica. Et ad Canonicos fori
Ecclesiastici, q̃ habet Clerici habent iuxta formam Concor. Trid. non est credibile Ecclia re-
gia vt possint hoc Privilegio consuetudine contraria privari, vide mod. ille, quo
Reges in aduersitatibus realibus personalibus consuetudinibus non est glandum.
Clericus coniugatus obtinet ij non sint exempti à Realibus, nec Ca-
nec consuetudine, vt notat Concor. dicit. Sed tantum privilegia Fori
fori et Canonis, vt patet Capit. Vnic. de Clerico Coniugato in 6º. Ad hoc ta
Regia. 1º vt dicerent Regiae, et gdes vnitas. 2º vt deferant tonsuram, et
Clericalem: quibus addit Concor. Trid. vt privilegio fori non gaudeant, nisi ab
Episcop. sint aliquibus Ecclesiae ministerio deputati.

4º Quae sit legitima causa imponendi Realibus? Resp. Causa iusta
Regia est: Prior necessitas publica rei alias rogari non potest: vt si ego
ad principis coronationem festivitatem, ad stipendia militaria, ad reparatio
Regia, vel aliter ad bonum publicum. 2º est, quia sunt Principes qui po-
Regia regere, sed dicere, posted auferre, pacificato temporali totis viribus privare,
Regia populi hinc simply necessaria ad hoc pbere. Sed 4º Dic sunt ad-
dicta, 1º vt constet causas esse iustas, vel rectè id ita sit probabile vt prudentes
Regia, habeant se Dic et vndè posse tributa imponere: et si non habeat ad hoc
Regia posse id declarare (vt fit quando raro nove pyrodicta ignorantes iustam
Regia iustitiae et fortitud) nis tali debito non potuit imponere, nam fuerunt
Regia graues iniurias exigendo non bona fide, id q̃ forte si non debeb, sicut
Regia tali debito non posset exigere debitis à debitore. 2º vt Realis non sit mag
Regia ipsa causa, pp quam imponit, postulat, quo in gre saepe perrah. 3º ne
Regia in vsu alienet, vt in Regia largitione et aliae expensae inutiles et
Regia ad quas populi non tenet contribuere, et quando populi iusta rei tenet
Regia stipendi, non tenet. 4º Realis tenet mihi quas ipsa causa postulat, nisi
Regia nova causa superueniat ob quam iustè imponi nunc potuisset, haec n. licet
Regia tunc fuerit q̃ alia iusta causa in bonis priuatis superesset. Vbi dicere et Alphonso à
Regia de Lege Regali lib. 1º c. 11º. Si causa immediata tributi iam sit cessata
Regia et historia, sed obligatio ipsa permanet, v. g. ad vindicanda maria à Pyratis,
Regia à Latronibus non statim cessat tributum si aliquo anno non veniant Pi-
Regia vel Latrones, q̃ et ipsa obligatio cessat, q̃ continua est, semper manet

tuch n. principē sūpt esse parata. Sed ꝙ quando immediate imperata
necessitate aliqua transitoria, tūc n. illa cessante cessat subiectio: ꝙ sic
bonū ꝙ seruata non fuerit tuch principē ad restitutionē, et indebite
principē exegerit. ꝙ n. fraus et expensa, vt docet Caiet. verbo vectigal. Circa
Nota. hanc autē tē notandū ꝙ ex Caiet verbo vectigal S. ordinat. Si dubium sit
an vectigal sit debitū an secus, alijs affirmantibus alijs negantibus, vtrum
ꝙ subdit principē et obedientia rumpitur exigit, non patrat, nec tuch
restituere, qz obedientia in dubio exercitat: similiter subdit ꝙ repellit ab alijs
ꝙ non constat ei esse imposita exercitat etiā tuto bello imposita fuisse de-
fendat, qz in dubio melior ꝙ conditio sequenda ꝙ ad imponendū tributū
possidet: merito n. inferior audiendus stat in dubio debet superiori subiici
et debitū obsequiū non subtrahere. Secus tē esset si scirent stat superiori
dubiū, qz scirent alijs non habere ius imponendi nisi tali dubio: ꝙ si nullū
subdit, aut si subdit ꝙdē sit, non tē repellat, non ꝙ se statim ad huius
modi dubia vectigalia offerre, nec tales esse vendit principē obligatos
prudentes, vt sacrificio ius indubio possit acquirere: Alioq mortifici possent
qz exponi se possit inopandi iniustitie, et tuch ad restit. nec deplorandū
postea posse iusta. Ro est qz mala fides exigit, et nihil tale dānū inducit ꝙ
id ꝙ exigit debitū à suo debitore de quo ambigit an debeat. Vtrū a tali
sit exonerata qñdo de ea vectigalis orta dubitatio, et dubitatione
Quæstio de potestate imponendi qri pt. Sed dicendū est non esse exonerata nisi ex
parte rei id ꝙ impositū deplorandū potestate carentis. Et si ille vere carens
potestate, ex alio tali dubio exigunt ab eius est exonerata. Intelligas
Quæstio si Rex sua ultra ciuium existimationē bella, tributa, ꝓhibita exercitum
bella iuxta tributa, potentiā exigunt populis nouitatis imperii
nouā? Ideo nō media ꝙst. 13ª non posse, modo aliqua alia ꝛōe, esse de-
riora, et qua aliq non teneat vti, posset succurrere, v.g. multos accepto
vel vbi ꝙdam sint obligati vel dicendum. Ro est qz sibi impetrare debet
ꝙ inopia patientia laborat, nec rixet. ideo pt gratiare: Si tē alia ꝛōe non
posset multis publicis depositare posset nouis tributis imponere publica
necessitate postulante, qz subdit teneat opem ferre in publica necessitate,
sed hinc deberet principē videre ad simply non necessarios, et potius eis
sed meliori loco fuerint populo extraordinarij illud damnum redire nisi
consultis sapire. Altera causa iusta est, iusta compensatio stimphus et iniqui
nouis, et iusta vindicta. Tale tributū imponi solet, vbi subditi ꝙ iniqui
rebellarunt contra suos principes, vnde causa multorum stimphus et
nouis fuerunt, idq partim titulo iustę punitionis, partim ꝛōe futuri
vel damnandi: vbi et vehementis dubitatur an debitum ꝙ vel damnandi
vel iniquis bellis meruerint, vt docet Victoria. Refert de ꝛōe Bellipugnā
et ꝙdat ex rap. 20 Decembr. Ro fuit est vade. ꝙ in subditos rebellantes
ꝙst n. partim ꝛōe vindictę qz ꝙ. iuniores irrogarunt, partim ꝛōe futuri
sationis damnandi.

Dub. 5ª Dubitatur 5ª. Vtrū vectigalia constituta ꝙpe ꝙd vbi ꝙ vectigalia adhuc
necessaria familiae, vel ꝙ cessata et vendita ad eadem vsus sint restituta
Caiet. verbo vectigal, circa principiū, et circa finē S. Quicunq; est,
Exigendi tributa, et solus quaestus ex ꝙ collectantes ex vbi ꝙ negotiatores
cessa defendit. Ro est qz in illis ne seruata ista forma tributorum
potuit vt ꝙpiores non magis onerentur ꝙs debitū, sed ꝙpter ꝙ partiales
suaues familiales et curiosi: alij in lor grē plerumq magis gratiantur
generel vbi ꝙnia familiales et nihil liceat est ex negotiatione, ꝙ sine vitio
iniquis. Confirmatur, qz ꝙd est alijs ꝙpter plurimos libertas expressa ex pacto
de vbi sint debet vendere, et de vbi alicui emere ad plus vsus: Debet
.a. non ꝙhibere sua vendere, et possint ipse alios ꝙvenire et sibi necessaria
sibi vellit parare, possint et obseruare tempus ꝙdo vel vilioris emendi
et hinc magna sibi modo emere. Idq confirmatur ex iure Canonis et Caesaris

Nota.

Dub. 6m.

Solutio ro Navarri.

oio impbabilis ns alib nideretonibz q debet stare in tractat de Legib 1ª 2ae qst. 69ª a. 4º. dub. 2º. ts quando lex determinat voluntati agentis quid vtq; rei, vel operi vel affectui tuc restitutio debita est. Aduerte ts 1º si debitor stet vbis tribuibz ac integre stat actus, quando actus esse ac tale stabit nos Nota. nequ et audiuare creditor debitz, imo nequ creditz soluere si forte debitor debeat, q in dubio melior est conditio possidentis. Aliud est quando augmt aliquo fundum, quib et dispar augmare et inf. nosci nã lex et in dubio psumde stat. Aduerte 2º Quando lex est granted Nota 2º. v.g. quando sub pena amissionis bonoz statuit et nemo talem meretur ad. mittat vel incurrat, si contrarius fuerit non tenetur ad penã subeundã antiq iudex sententiã nis proferat ad effectũ iudicet debere pena subiri ro est. Aduerte 3º Scutas Nauarri et Angeli non esse oio impbabiles, sic 3º. tm quando debitz est grande, et exigit q translatione in aliud negotiũ vel in alias bonas. ex quoz sententia et infra lib. 3º de rest. 1ª 6ª a. 7º ro est q regul posita et talia dubia debent exigi, grãe n. valde et stricte soluere tenent. Dub. 7º: Dubitatur 7º vtrũ fraudantes debitz tenent ad restitutionẽ? Ro et dico 1º: Certum q fraudant debitz q sudet est esse acta tenet restitutionẽ. Patet ex dubio 6º. q debent ex restitu. Europe ts dicitur q Assertio 1ª translatione nomq ad alias bonas. Dico 2º. Si debitz est vtrũ sint acta, vel Assertio 2ª; latent pbabiles rõe ob quã videnti audita, sicte q debitator de pbabili impotentia, sicte de materia ex qua nomat, sicte de forma, sicte de causa et fine non tenent in nostra ad restit. Est rõe Sñ. Caiet. verbo debitz in prima Angeli verbo restitutio num. 6º Sylvest. Gabriel 2º nũs. 9º q. vltat medio alios 1ª 2ae. modo C. de rest. q. 13º Gabr. in 4º dist. 15ª qst. 5ª Conrad. 6º R. Nauar. lib. 1º rap. 1º num. 234º Ro est, q in dubio nõ tenet se soluere ex sua. Aduerte Nota 1º ter 1º Debere esse vere debitz, et vti verby sunt rotundi et pbabilibz, vide non est lor relinquendz addito restitui sed pijs et patrib, q amor sui lar in se facile fallit. Aduerte 2º. Est q dubitant debitare, debere diligentiã exire 2º. vt reperiant veritatẽ restitutis vtz vtrũ et debeãt, et debere esse parato restituere. tenent ex esse acta, soluere tenet q fraudarent, nam ex parte rei Quæstio. re erant obligati quãmdiu d' nescirent, et tar obligatio adhuc manet nis ipsi ipsemet. Sed qri pt, vtrũ teneat soluere intra vnum anni spatium? Dom. Soto lib. 4º qst. 6ª a. 4º dicit debitores debere soluere do: mec diligentiã exhibuerint. Sed verius est eos non teneri nisi adhibita in alia X diligentia constat esse acta, nisi tm primo gradu tempore diligentiã adhibuerint et ibi virtute reperiant: adhibita vero diligentia si res adhuc manet dubia, ro tenet vbi Gabr. et Angel ſ. Dicut. Primo in dubio pt negare, sc. quando debitz ob. vnde pbabiliter non id credunt, q fidelis teneat soluere, qz aliog daret bellus exemplus. Ro. pt. C. qz tenet sic vtr: nisi enim videri debeãt q aliquando X dicte bellus tenet se pbabiliter ignorantiã inadhibite et pbabiliter putare iustitiæ, talia n. fierent multa autem Principes Christianoz. Aduerte 3º. Quando 3º. timeat scandalũ, sedicio, vel aliq grande malũ ex restitutione debiti aut regalis subditis sine quo magnare nõ posse, quãmdiu valde suspendit, imo instans esset, qz etsi restitutio parties hanc non obligat, tm obligat hic et nunc restitutionẽ regalis. Aduerte 4º. Ea q nuper dicimus de debitis 4º. Bone lons in omni gre tributoz sicte nouis sunt sicte antiqua ordinarie audiendz esse acta, ac pinde debita in conscientia, quãdo sic vehra sunt vt negotia comq non cedet meoria. Ro est, q esse facte intro nos fides ero audiẽda, tm tanto tempore solitum est exigi seu petitz si bona fide credita fuerint, quas bona fide in dubio psumere debet possessores, nisi et ipsis tributis debitis conditionibz initio non rasuisse, nam possessio tanti pond nos faciunt merito: nota n. 1º quomodo initio cedat memoria sive a. et notabis à retatis memoria pars acta, ac pinde in audiendis aliis minime Confirmat ex Capit. Quamquam, de usuris in 6º vbi dicit tradationes et tam ante Concilio quas ecclie ritali regulariter sunt merito damnate. Quod

Nota /

Dub. 8:

Rx

Dub. 9:

Assertio 1:

Assertio 2:

Ob.

Rx

possessionē. Et si aliud negotiū actio in talem scindendis emptore, sor restitu-
endis est fieri vō q̄ rūdē p̄sumat ipsū ignorasse q̄ res illa sibi esset obligata, et
a dett possessionē illi patrocinari. Dico 3ō Si emptor talis merito ignorat Assertio 3ª
obligationē rei, quātq̄ eas bonā fide tangēdo vēdo libera à tali onere, non
teneat in conscientia ad eius restitutionē quātūcūq̄ postea noscitent esse obligatas.
Et q̄ negq̄ Reuerē rōē suāsisse arrepondi eis non peccauerit emendo, neq̄ rōē
accepte q̄ eas acquisiit sibi dominiū p emptionē et apprehensionē illi, neq̄
rōē onerū realiū illis se ingerentiū ipsāq̄ merito, q̄ eis illud onus ignorantes
dett sub scindendi se indēnē retentā illa re quās titulo oneroso suos fecit. Aduerte Nota.
si debitor principalis fugisset, vel nō esset soluendo posset fieri regressus ipse re
ipsius bona fide emisti q̄ apud quēcumq̄ sit manet obligata nāē hypothecā,
patet et dictis, et hinc possidentes re hīa alīq̄ tūa culpa, non tn tenent sol-
uere in conscientia antequā legitimē conuincantur. Idem est dicendū de fructibus nō de-
natis. Dicit. Quid si rem illam habuit titulo gratioso, et post intelligit rē ea Quæstio
ipsi debitū aut derimat? Rideo. Tūc in conscientia tenetur rē illā soluere si potest, &
si est consumpta vel vendita quātūcūq̄ inde factus sit ditior. Rō est q̄ aliās
ipse patrocinatus habenti nāē illud in res quas accipienti ex titulo gratioso.

Sectio 7ª De iudicijs in iudicijs.

Caput 1m De iudicijs iudicū.

Dubium 1º Vtrū iudicium sit actus iustitiæ? Rideo et dico 1º Si iudicium sumatur Dub. 1º
pro determinatione rectū, sic est actus elicitus à rē cuius sua sententia, in- Assertio 1ª
quātū ab oppositū à iustitia, ita vt iustitia ad eius est dissonat. Dorat sor. D. Thom.
2. a. 1º Rō est, q̄ cū actus quorūcūq̄ iudicum de medio rectitudinis virtutis. q. de
rectitudo virtutis consistat elicitus actus rectē suæ sententiæ moralis quā reg-
lantur ex q̄ tendunt ad virtutē illis obiectus; simpliciter a. et dispositiuē est actus
illius virtutis de cuius ope iudicat. v. g. Rectus iudicium de operibus temperantiæ et
fortitudinis debent elicite à sententia morali circa materiam et finem à prudentia
iudicium est cū gradus fide gradiēdi gradibus, impulsu verō gressum à lege:
tantia, vt rectē temperantia intellectus quādocūq̄ dissonat ad tale iudicium m. qua-
ter actualiter habet intellectus ad glandes id q̄ ipse est consentaneus sicut ad aduer-
sus q̄ illi contrariatur. Et sic verus est q̄ dicit Aristo in Ethicis, Rectus iudicium
habentis finem operis rectitudo et rectē virtutis fortitudinis, qui ipse iudicat ma-
gis consentaneē finē actualiter. Rō à priori est, q̄ cū dicens actus remotus sunt
a rectus essentiā quātūq̄ habet alterā ad id q̄ est sibi consentaneus. Dico 2º Si Assertio 2ª
iudicium accipiatur p determinatione rectū q̄dcunq̄ in actus exteriores, et precipiendo
rectus actus iustitiæ et est in iudice. Rō est q̄ iudex ex iustitia obligatus ad iudi-
cium tale exercendū inter partes ferendo sicut debitor ad solutionē debiti, ideo n.
potentia mouet. Sicut id q̄ q̄ mercede respondet de rē: Et sor modo iudicium
est obiectus q̄dā iustitiæ, et actus exercitij necessarij, sicut reddere cuiusq̄ q̄ suū
est, pertinēq̄ ad iustitiā q̄ hinc. Dico 3º. Si iudicium accipiatur gratiosē sic nō est Assertio 3ª
actus aliquis virtutis sed intellectus sanē conceptionē componentis aut dicidentis,
patet, q̄ iudicium est esse falsus q̄ nō est actus aliquis virtutis.

Dubium 2º Quale peccatum sit temerarium iudicium? Nota 1º. iudicium teme- Dub. 2º
rarium dici q̄ ex levibus indicijs de aliquo conijcit, q. n. ex insufficientibus coniec- Quid iudicium temerarium.
turis nō est temerarius, vt si q̄s videat plebeios hilariter currere q̄ plateas
et conjiciat eos esse ebrios, sor a. solet fieri vel de omnibus, vt quādo iudicium
ex intentione vel inhonesta animi dispositione, vel de ijs q̄ foris patent, iudicando
aliquem q̄s fecerit author. Nota 2º q̄r esse gradus iudicij temerarij, vt colligit Quotuor gradus iu-
ex Caiet. Opusc. 3º. primus est quando q̄s solus dubitat. 2º quando iam dubi- dicij temerarij.
tanti suspicatur, 3º quando ius ex grandibus vt firmiter iudicet. 4º. quando
credit veluti ad ferenda sententia definitorias. Isti gradus ita se habent vt maior
gradus negatur ad suspitionē quia ad dubitationē, et sic maiora de iudicijs in-
tentis, et maxima dispensandis. Nunc rideo et dico 1º Temerarius iudicium Assertio 1ª

Assertio 2ª.

Quæstio.

Assertio 3ª

Assertio 4ª.

Quid suspicari.

Dño regula ad Sor vt suspicio sit matisera.

Quæstio.

Assertio 5ª

Quæstio.

Ob.

Ob.

Dub. 3ª

Assertio 1ª

Assertio 2ª

expressa, expressa intentione si opus non foret, puta ignorantia, casus, subreptio
one. Idem docet Seneca lib. 2° de ira cap. 24°. Simplicitate opus est ut magna
rum assumptione, ut nihil nisi q in oculos incurrit, manifestumq; erat credamy.
Ro est q Iudex debet ut ffis dabat gbus et crimine varatis nisi contrarij re
sit moraliter: et qdes si interpretatio in priore parte manifeste petit contra
rietatem, q dubius illud non sufficit ut ad tale iudicium practicus quo alterius
existimatio laedat: imo si dubius sit tale ut sponte non faciat dor gbabile
ent et contra iustitiam q deficit sufficientia iudicia ad sic determinate sufficie
randus, et ita violat ius alterius q habebat ut nemo de ipso opinaretur absq;
sufficienti iudicio. Si q. dubius sit tale ut faciat sponte impetratio
alterius gbabilis non est qdes contra iustitiam illius habere q tali, sed contra ca
ritatem, q tantab debet ut existimatio talis vitetur impetratis quando fieri pt.
Dicet. Quandoq; sufficientia iudicia ad assentiendum alteri partiassem
Ob. gbabili non est contra multa vera sic assentiri et opinari, ij q quando dubius et
positius se in quo sunt obligati ad gbabiliter opinandum sed sufficiendo
dicit eligere obligatio partis, ar gende pars benignior non est necessario eli
genda. Rdeo. Licere hinc sponte opinari obligabitur credendo gbabili
Rx ter bene parte aut illum esse verum respu, non tn licet opinari obligabitur
practice i. in ordine ad effectus et ad praxis illius habere q simpliciter aut re spe
ctat sponte q ffectus iudicij gbabiliter petat in re d esse ~~gbabile~~ q vel
illud gbabiliter sequi, q sine dubio q se no facit contra ius vere sed dere spe
de persona iudicet, q ad tale iudicium habet idonea et sufficientia argta. Dico q se
q z accidens fieri pt ut intendere tali examini et iudicio sit contra ius. v.g
si inutile sit, noxios, vel et periculosis vere iudicij practici q inde facile seq pt
practice i. iudicat q grauis habet q simpliciter vel aliquo respectu. i. q no
nly certa vel gbabilis vel aucrpd sit simpliciter. Dicet. Quod est ius habere
Quæstio. q tali? Rdeo. Est assumptione, affectu et praxi, ita ergo illius se gerere, et iu
dicare illius in assumendis. Vide fieri pt ut q sponte gbabiliter iudicat
reius esse adulterij, et practice non esse adulterij, sed rapte: sicut fieri pt
ut gbabiliter opinet reus bonus esse alienum, practice i. esse meum. Addo
Nota. te tn ex iudicio sponte gbabiliter esse lapsus in practicis. Unde vere dicit pericli
tatio talia etsi gbabiliter credenda sunt magnum ius quoad nihil extorqui
ni alienum disertore. Dicet. Quia dubia interpretata in parte potiore expedit se
Ob. periculo errandi, q est contra multos vere, q timebit potius postponere iudicio.
Omissa responsione Caiet. et soti q admittunt illius errare et dicunt esse pecti
mentum, Rdeo. Non expedit se exponi periculo errandi, non n erat in iudicio
Rx practico, ut patet q dor est conformis vobis vere et honestati virtutis, et prudent
verus iudicis. Deinde q dor non iudicat absolute q reus sit gbabilis, sed q ha
bendus sit q tali, et supponendus, in ordine ad praxis q ~~gbabilis~~ et assidens erga
illius, esse gbabilis quamdiu contrarium no constiterit: non et erat iudicio spon
tatiuo, q non est necesse ut ita iudicet, vel certe si velit sponte iudicare et
iudicare esse gbabile. Dici et pt, tales materialiter errare vel decipi q negat
non est gbabile q dor et mens iudicata talem gbabile. Sed dor error no est for
maliter in ipso iudicio unde non infert intellectus, et potest stare cum
innocentia. Dico 3°. Non sequit hinc q dubia possitiue in meliorem partem
Assertio 3ª. interpretari, sed sufficit intendere iudicio suspendere et totus deo rectore. sic a
ict. Dor. Michael Salonij et alij, contra Dom. Soto lib. 3° de Iustit. qu 4ª a. 4ª
q putat nil licere positiue dubia in meliorem partem interpretari. Et q pt
tenear in meliorem partem influere supposito q velit iudicare et statuere pro
loco illius habere debeas in acto vno ris absolute non tenetur dor apud me
liores, et bene possis suspendere iudicio. Ro est q z dor nulla sit ei iniuria
nec quisq; agit contra charitate, modo nihil ab existimatione ipsius si pos
sit de ipso habita, detracta, non n. quoad tempore teneor positive statuere
illius habendus esse pro vero gbo quo à tali vel tali crimine, sed sufficit

illud positiue indicare quando necessarium fuerit rei attendi et aduerti, et hoc maxime
ubi patet ratio rei de qby nostra in parte habemus positiuas existimationes vel q rei
ipsius sint nobis ignote: Differitur est ratio rei de qbz habemus bonas existimationes
nam differre rei non minuit ppter illas iudicij suspensione, sed absolute fieri et
ut non minuatur et quando non dicit aliquid iudicia expendere tanquam ad se
ipsum spectia et mente alio deflectit. Dico 4°. Etiamsi non teneamur semp posi- Assertio 4ª.
tiue dubia in meliq interpretari, tn est bonum consilium quando rei ita euenit.
Est contra Cajet. q putat id non expedire pp periculu erroris, sed iam est oste-
sum non esse periculu. Eto q valde consentaneum est dictum ut nos hortamur
contra opinionis estimatione et malas suggestiones siue dolus siue diuersum
non solus continuamus mente ne assentiat sed et ut efficaciter ppter contrarias in-
stinctus illas expellamus, et reste qbz respect ita sentj agi. Dico 5°. Quando agitur Assertio 5ª.
de debendo aliquo damno vel incommodo in se vel in proximo, dubia sunt in deteriorem
partem accipienda non quidem iudicando proximu habendu esse pro impio vel mal:
fore reminendo, sed iudicando ita esse ubi rationes et positiones ac si dubia
sint sicut gbntur. Ita D. Thom. Dic, et alij q dicunt dubia hic in deteriorem ac-
cipienda non definitiue iudicando sed suppositiue considerando malis de proximo,
ita nos expedire ignotis domo nostra ita rationem vbq nostrum ac si dubia essent
sicut gbntur, nullo tn modo habentes eos pro impio: Sic et Superiores intendunt obiur-
gant suos subditos et castigant et ob iudicia quas dubia ne forte mali sint, aut
alteri grauis perrarint, quamuis eos q malis non habeant, et eorum fuda et
intentiones apud animum suum expectent. Nam et Superiores regulas suas de-
bent in meliorem partem accipiendo quoad internam existimationem et affectionem ser-
uam debent, quamuis in ordine ad emendationem et cautelam mali, alteri se
in genere possint ac si mali essent vel perrassent, ubi tn ratione debent ne modes
tentent aut subditos suos suspectos alijs reddant, aut de illorum virtute dissidere videatur.
Dubium 4°. An liceat intendi iudicare non seruando ill. scripta? Resp et dico 1°. Dub. 4ª.
q leges illae continentur sub naturale sunt seruandi cui iudicandi est, nisi Assertio 1ª.
eis n. liceat à iure naturali recedere. Dico 2°. Si continentur sub positiuas Assertio 2ª.
manere seruandi cui iudicandi est stantes iudici inferiori. Ita D. Thom. Dic et alij;
stantes iudici inferiori q superiori permittit et dispensare in legge positiua, legislq
non committere vel mitigare q non et inferior nisi expressa del tanta superioris
auctoritas. Dixi, ordinasse q intendi et iudex inferior recedere à l. scripta iudi-
cando contra verba Legis, 1° quando constat mente Legislatoris esse alius, nec voluisse
eius rationis verbis legis esse comprehensis, hinc n. si verba legis seruarentur bonum
deberet illud summum sub summa iniuria. Confirmatur ex l. Nulla ro ff. de Legibus.
et l. non dubium. C. de Legibus. 2° quando non gde constat sed probabiliter est et rei
non patet mora vt superior consulatur, hinc n. contra rectam rationem esset verba seq, ea
mente. Legislatoris est aia legis: Qui superior facile consulto possit, consulendus est, q
iudex non debet nisi constet eum illum non habere si fieri grauis fieri possit
et est in possessione suae authoritatis. 3° si obscurum aequale sit dubium, et breuiq non Assertio 3ª.
obstante quod superior iudex seruandi verba legis iudicare. Ita communiter DD.
Et ratio q lex est in possessione, unde in pari dubio non est cur iudex sua authoritate
uti debeat, sicut est in causa grauis, q nemo tenetur sibi nocere, sicut tenetur
alteri.
Dubium 5°. Quibus perrarat usurpatione iudicij? Notandum cum D. Thoma q. 60 Dub. 5ª.
art. 2°. Tria requiri ad iustum iudicium, 1° rectitudine in cognitione causae, et definiti- Tria requisita ad iustum iudicium.
onis iudicij tenerarium dicit, de quo dubio 2°. Secundo requiritur in ipso actu iudicij
ut seruetur aequalitas in reddendo cuique iure suo, ad q regula et iudicium seruandi
sunt, de quo dubio 4°. Item ut seruetur ordo iuris, de quo infra, cuius defectus iudi-
cium dicitur peruersum et iniquum. 3° authoritate in iudicando, q n. authoritate caret simul
iudicium partium, quod causae se ingerendo, nec ipsi ad obligare: Hinc defectu iudi-
cium dicitur usurpatum. Ita posthac dico 1°. Iudex [illegible] non perrarat usurpatione Assertio 1ª
dari quamuis non sit superior, tamen q partes sponte se illi ex compromisso subiiciunt
tum q publica authoritas illi tanc formam iudicij fecit, et sententias arbitri q publica
ministros executioni mandari petit si altera pars renuat obtemperare. Dico 2°.

Assertio 2ª.

Si quidem ob crimen principatu est q aliquis Regem ipso facto sine officio: quidem ipsi post illud crimen ante sententiam declaratoriam exercita non consentit usurpata et irrita, sicut nec alia ex officio gesta. Ro est qz lex illa generalis est inde non ita principat ut spontè teneat officium deponere aut ut illud q se daret sine alia declaratione, sed regatur ut q sententia regnat, vel saltè declarata tale crimen admisisse: porro hæc sententia retrotrahit ad tempus actus criminosi, et sic ea ejus acta irritantur. Quare talia dicitur habent aliqd simile objectum: Licito tn regi ex gravi causa, nec aliqs expectari potest dispicere ea ratificare. Dico 3º. quidem exercitatio etsi forte posset notificare iudicando tn quidem crimen non consentit inita aut ob usurpata quamdiu tolerat ab Ecclia. f. quamdiu denuntiatus no fuerit aut notorius pressus Clavis. Imo pari, q videatur petrare mortaliter, est contra sententia DD. Ro est. tñen qz in re magni momenti cogitat nos fidelibus contra gregis Ecclia, tñen qz suspensio est ab officio salte q ad se attinet. Dico forte, qz impalabile est eis non petrare mortaliter iudicando, et aliod actu exercendo usq adeo scandalis, quasi actu exercitatio non sunt et publici ut scandalo, tamquam pertinet ad talem cognitionem, unde et subditi possunt abo regere hæc officia post Conc. Constantiense. Ita docent qdam recentiores pro tempore, et insinuat Canon verbo Excommunicatio detecta: Altera pars et est communior sententia DD. et qdem q acta exercitati exercitui valeant docet et glossa Capit. Ad abolendos. De sententia et re iudicata. Ro est qz si illa essent irrita sequeretur grandissima confusio in Ecclia et Reipub. q non possent plures nos civili exercitatio ignorata. De excommunicato publice tamen adhuc habili est valde probabile, et docet Dom. Soto dist. 22ª q. 2ª. a. 4º et communiter recentiores: Nam etsi inde antiquo irrita erant omnia iudicia et acta publica ut patet Capit. ad probandum 5, et Capit. Decernimus, de sententia excommunicatorum in 6º. iudicia glossa: tn post Conc. Constantiense, ubi permissa est fidelibus communicare nos talibus excommunicatis, non est irrita, qz nos permittat illud Ecclia et a talibus iudicibus civ et aliod legitimod actu petant, videtur et velle ut rata habeantur nisi constingat postea q sententia revocari. Advertit tn, nonnulli tenere se illud iudicibus subjacere, sed posse eos impune violare qz nemo tenetur in tali casu obedire communicare. De nominatis excommunicato et notorijs criminosis Clavis q eorum iudicia sunt usurpata et irrita est communis sententia DD. et patet ex communi allatis. Ro est qz ista suspensa est quoad potestatem et quoad exercitium quasi nulla, nam sic est suspensa ut non possit magis: Hoc tn intelligo de casu ubi eorum exercitatio est nota: Nam si alios se transferant ubi ignorantur et q ibi exercitatis labentur eorum acta valere docet Michael Salonius, et ita recentiores. Dico 4º. Tyrannus q Reipub. immisit petrat usurpatione iudicij, et iudicia ipsius rationis actu legitimi sunt irriti q se considerati, absolute tn caeteris tenetur ei obtemperare. Pater pari patet, qz nullus habet authoritatem dirigendi aut gubernandi, nisi a populo sit recepta tamquam debita principatus pari patet q, qz necessarium est ad bonum Resp. q pro hoc statu pio a populo tenetur Tyranno tenetur ut caeteris civibus legibus et sententijs obtemperent, aliquin gubernatio summum esset malum publicum. Confirmatur, qz talibus sententijs et actibus emendatis etsi non labarent vim abeundi Tyranno, habent tn a jure naturae q dictat esse obtemperandum in tali casu ob Reipub. bonum. imo ab ipsa Resp. tacita approbatione tn remotis illa q hoc statu recepta acceptare et velle esse rata. Dico. Si Tyrannus petrat iudicando, imperando, Legem condendo, q caeteri non possunt ab eo nisi petere, qz non licet petere ab q alter sua potestate non potest petere. Ideo N. C. qz non petrant absolute, sed quasi sub conditione, sc. Si velit se gerere q principe debet justus iudex: nec tn ex hoc est experiendus hanc conditionem qz suppositi et manifesta, itaqz potest ab alio ipse tenetur suppositio q velit esse principes, etsi in petrat iudicando, magis tn peccaret injustitia negligendo, inde ex suppositione tenetur illud iudicium declarare. Advertit tn iudices inferiores ab ipso constitutos si civili Tyranno non

Nota.

Assertio 4ª.

Ob.

R

Nota

Assertio 5ª

Quilibet modo pt alius pt alterius iudicio subiicitur.

Dub. 6ª

Assertio 1ª

Assertio 2ª

Assertio 3ª

ꝑt, q̃ q̃ ꝑbat esse in culpa ꝙr nihil debuit de cãd innocentia, nec fuit
eius diligiõe ꝑcta, q̃ obiã non ꝓt ꝓcedi: Q.a. sit intentũ malũ ꝓbare q̃
vita est soli deo scibenda, vide nec tota resp. ꝓt de vita cuiusq̃ dissentire iũ
cãdo innocentẽ interfici etsi iude salvũ tolluꝫ Resp. prudenter, q̃ iudex nullo
habet authoritate adimendi vni innocenti, et ꝙde est q̃ se inique. Confir
mat q̃ tota Respub. non habet authoritate condẽnandi innocentẽ etsi sint multi
q̃ cui q̃ rationabiliꝫ ꝓbent esse criminosi, q̃ nec iudex, nec ꝑincepꝫ ꝓt
dicunq̃ habet ea, nam ꝑincepꝫ non habet maiorẽ authoritatẽ quã Resp.
2° q̃ rõ naturalis dicit iudicem seq̃ debere ꝓbatis ꝙ. nobis
q̃ allegata et ꝓbata accepta ne forte aberret aũt discordet à veritate et
iustitia in iudicando, ꝙr n. est rõ legis illig et obligatoria naturalis, q̃
quando ei est oĩo credendũ iudicis fore iusta q̃ legitime allegata et ꝓbata
non debet nec ꝓt ea illud iudicare: nulla n. lex seruari debet quando ea
cãd observatione seqta id q̃ est contrarium inuentioni et fini legis. 3°. Si
iudex tenet̃ sciret se non habere authoritatẽ in reis non posset eos damnare
etsi multi dicerent illis habere: similiter si scirent testes non merui pœ
nã illi. q̃ et non ꝓbant quando tenet̃ scit eis q̃ certissime esse innocentes
Sequit̃ ad rõdendũ aliquis morte non unig regnis veritad respõ
nd in reo quia ꝓtestatio in iudice, et deca cogitat in lege scribendi quã
debet iudicare. Omitto alias rões. Eadẽ sententia ex magnis consentire ꝓb
q̃ habentur Deuteron. 17°. De iudiciorũ iustitia. Dico 4°. In casibus in quibus
ꝓbabiliꝫ et iudex posse iudicare secundũ allegata et ꝓbata contra
Assertio 4ª. contra priuatã sententiã si nulla rõ suꝑ petat illud emendi. v. g. si comu
nitas rõe contrarij aut damni illati et fiat cõpensatio. Ita Adriang quæstõ
Nauarrus citati scribentes. Ro est q̃ Respub. habet authoritatẽ dispensandi de bo
no fortunæ suorũ ciuiũ ex iusta causa: aliqñ dicit licere iusta causa, se.
ne iudex odio nos generis humani et multorũ scandalo ꝓcedat. Sicut lege
ꝓscribendi priuat priore dominus suũ bonũ sine vllã culpa, ꝓpterea
nos ꝙr bona sunt corporalia. Simile est in ꝙd in quibus agitur de vita velim
tegritate corporis: vide innocentiũ Cotar. et Nicolaũ Salonig scribentes dictas
dispensationes inter causas criminales et ciuiles. Ad 1ª rõnes in oĩo allatas ne
Ro ad 1ª rones. gando iudicẽ iudicare et ꝓsona publica, q̃ authoritate publica quas habet et
gerit vices Reip. vnde bene seqta illius debere seq̃ sententias publicas, nisi noti
sciat illas sententias esse iniquas errore. Eodẽ modo est intelligendus q̃ dicũ
Confirmat dicunt iudicem debere iudicare secundũ causas probatas quia
illi admittunt et nisi suo arbitratu ferre sed iuxta illi et vera sicut audi
gnificare. vide Ambr. in psal. 118°. Dor. n. ordinarie est faciendũ, imo
semꝑ esse contrarium illi constet. Aliq̃ si illa testimonia sint simplicitor ac
riana non tenebit iudex mouere testes, differre iudicium, mittere ad scipio:
res. s. Dor. n. ea fuit q̃ priuata sententia et suo arbitratu. Ad 2ª Rõ.
Ro ad 2ª. Rarissimè vel nunq̃as accidit et iudicia solent subire illud discrimen libe
rando vere criminosos q̃ vere et iudicie ꝓbatis est talis, et si Dor aliquando
contingeret ex occasione huius sententia non esset tanti momenti et ad Dor euita
dos et innocentes sint damnandi, nec in absoluendo longe minus ꝑt iustitia
quã in rodeando. Adde q̃ iudex, ꝙr inferior ex priuata sententia nõ possit
absoluere aut dare, quãuis n. non debeat dare non tñ ꝓbent absoluere
sed ꝓbent eos detinere in carcere donec habeat opportunitatẽ remittendi, vel
recti remittere ad superiorẽ: Q.a. quas obijciant de scandalo populi forte sol
Ro ad obiã. citi, nec forte ꝙtari ꝓt de scandalo illud caret ista rõe, se. si vel
detineat ad tempꝰ in carcere vel remittat ad superiorẽ vel si est superior,
interposito tereiudicando de eig innocentia: Bellarmin. n. esset post tanta acta et
innocentiæ signa ꝓtq̃ vitæ domandũ inferi. Nec et regat testimonium in
nocentiæ 3ij Capit. Pastoralis. Legit n. innocentiũ de ꝓcuratore, non de scia
seu cognitore, idq̃ in causa ciuili, nec legit de executione sententiæ delegati ne
Contra. qe faciendã q̃ ordinarius. Et dicũ legit ministros iustitiæ non posse mandare

...ribus scientia quas vult nolat iniquas, q est contra Caiet. a. 2. qst. 60. sicut
...ste subdito vult nolat bellum esse iniquum non ppt insciam etsi Princeps iubeat
...to est q sicut intrinsece malum est iubere occidi vel quemcumq; sed innocentem, ita et
...esse exepti: Simile est si non sit vult de innocentia. Hoc ferme est in casu vidalibz,
...in quib Respub. habet authoritate.

Dubium 7. Vtrum iudex possit ex privata scientia aliquem condemnare, aut vere vo- Dub. 7.
...luntas mea audiat. Dispono iudicem inferiorem id nullo modo posse, q no ppt dispe- Suppositio.
...ra in legibz ad ordinem iuris ptinentibz, quando due ptes sunt, vt nemo con-
...demnetur inaudita, et vt nemo condemnet sine testibz: imo mer in qb q meruit sunt
...posituri ppt dispensare, vt accusationem faciendam in scriptis, dandos esse vultus
...timenti reo ad respondendum. Ro est, q inferior non ppt dispensare in ll. supi:
...mat: tanq; difficultas tota est de supremo iudice. Ideo et dico 1o: Longe probabilius Assertio 1a.
...est supremum Principem non posse aliquem reum condemnare ex sola sua scientia pri-
...vata. Ita docet Nauarrus cap. 25o num. 9o: Soto lib. 5o de iustit. qst 1a arto 7o:
...Et est q q solus Princeps videt consulta aliter occultos in rebz detinendi et iudicij,
...de et Reos ppt negare, in sensu tn vero, si de tali crimine vogetur, ad lor. n. iuris
...tenet et oes passim fatebuntur, nos non tenebr ad mentes iudicis respondere nisi quando
...iudicis interrogatorium, generis ei fierent inuidia. Et de tali crimine potuerit gra-
...ui pena. Confirmatur q iudex sint ex notitia publica ita est ex scientia publica ut
...iuxta debet, alias n. publice posset à notitia, volte et notitia publica tanquam à causa
...non debet, alias n. publice posset à notitia, volte et notitia publica tanquam à causa
...non tenetur ea prudere, vt vsque docet Caiet. Dico. Scientia Principis equalet Ob.
...scientia publicae, plane n. ipsi credendus est quas testibz vel q.o privatis. Confirmatur
...ex privata scientia ppt absolvere eos quos vult nollit in notorietate, vel non ex da:
...re eos quos vult nolat notorietate. Confirmatur 2o, q plus vr esse iudex possit
...non condemnet inaudita, et nisi q testes conuictos, alq in lor esse ppt dispensare
...Ideo. Quidam ppe tab tenuiores indubitanter asserunt Principem in causa magni Ex.
...momenti posse sic condemnare, iuxta quod vr esse dictum s, q et ideo alib iuxta
...confirmat. Sed contrarium vr multo probabilius. Vide Ideo. Etiam si in multis alijs
...posset Principis assertio equalere testibz vel pluribz testibz non tn in ordine ad condem-
...nandu, idq ppt magnum damnum q inde Resp. posset provenire. Ad priore Confirm.
...Ideo. Alia est ro absolutionis, q inde non emprendet facultas iudicis, vide Caiet.
...multi alij admittunt ipsis sic posse absolvere, sed verius vr eos non posse
...ex privata publica absolvere, tum q id non est necesse ad liberationem innocentis, cui
...tamat impedire pravitas iudicij, tum q tam absolutio ex publica notitia prodere
...videt scandalu forma iuris apud oes gentes recepta: sed solus absolvit authoritate
...privata. Et indicat et testatur non esse condemnandu cui tabenda est fides tanquam
...ei fide est dignissimu, vt vult Nauarra lib. 2o cap. 3o num 185. q nihil est
...quas privata authoritate defendere innocentes, vide et accedit privato q id
...posset licet. Ad 2m confirmat. Ideo. Absolute aliud esse iuris gentium, vt docet
...Sylvester Verbo, Bellum qst. 4a. et Angelus verbo defensio qst. 1a. oes n. sentiunt id
...principaliter intendere et sequerentur si Principi illa authoritas esset tradita, et quo-
...niam vr esse iuris naturae suppositio q Respub. sibi iure non nocent. Dico 2o. Assertio 2a.
...Respub. tn posset Principi suam potestatem committere vt ex privata scientia posset
...condemnare. Ro est q posset videre iure suo q habet ad finem civilem occultos
...iure suo q habet vt de occultis non posset ab alia quaeri, et lor vel tales
...confiteri in Principe: et licet id esset contra veram gubernationem, presertim cum Prin-
...cipi vel malitia vel ignorantia facile posset non vere iudicare, tn no esset contra
...iustitiam, quemadm. n. iure suo facile videre pt, unde nec Principi pertinet sic
...procedere ex privata scientia quando tamen subesset talibz causis dignis. Con-
...firmatur q in quibusdam monasteriis ita iure suo constituunt vt à superioribz sicut
...ex privata scientia puniri possint saltem corrigendo paenis, nec non ideo fieri
...posset in Rege absolutus iure suo Principi committere? imo si Princeps esset
...vir sanctissimus et neq fallere neq fallere facile posset prudenter id ei à
...Rege committeretur, v. g. si talis esset qualis erat Moyses. Dico 3o. Quando no

Assertio 3ª: agit de prænitendo crimine sed de auertendo malo Reip. aut remouendo pt Princ: repb ve priuata scientia quando alia vo viali impediendi non suppetit ibere maleficis interfici. Patet qr Sir non agit vt iudex puniens sed vt quod priuate se, aut rem sibi rossa defendens. Dico 4º, Princeps quantumcumque sit rerb de Assertio 4ª: crimine non pt ordinarie rondeare Reus nisi prius citatus et audetus. Est rondo sentia DD. Rō est qr Sor esset inferre armatam reo qbus se iuare posset defendere negando crimen si est ornitby, vel resti exercendo vo modo quo potuit, vide quæ genticis Sor merytus est, cum vt esse iuxta naturalis. nam Clement. pastoralis, versy finis dicit, de crimine grauiter delato familiaz defensionis q à iure naturali pendent, adeni non debet, nis illa tollere impatori non li: cerent q iuxta naturalis resistant. Dici, ordinarie, qr in qbusdam casibus idem est seruandus. 1º Si crimen est publicum, vt vidi Nauar, cap. 25. num. 10. Sir Nota. Labrones capti in flagrato actendus à iudice suspendente sine alla dilatione ante gressū: Rō est qr facilis publicis et notorius est loro armigatorio et hostes ner ei relingt loco alius defendendi se in iudicio. 2º Quando priuatus esset rebellionis vel alterius grauis turbationis si iudicio procederet, vt ides Nauar. ait, vt si mus esset valde potens, ptaby vicinby y. timor ty debet vig y. ffieri sententia. 3º Quando ex manifesta pericula Reip. vel priuatis, q alitor occurri negt, vt anti dictus est. Sed hoc non ty est petere q eos malis im: pedendi impedire. 4º Si crimen solū Principi et huiby alijs notus sit ita vt iudicio ybari possit, sine q. posset omnibus Reus interfici sine citatione vel ybationibus, si alitor rodo petitio non posset. Rō est qr quando crimen sic est ybabile, manifestus est Reus nulla labore arma defensionis ingere in iudicio. Ita P. Nauar. Num. 192, q citat & se Lopez et Nauarrus. ides sentit Cord. Reb. 1º usol. mes. 1º. Nota Sor potissimus labore boni et intelligenda esse Nota. de rondentione ad mortē vel mutilationē: videnti ty et labore boni in pe: cuniatione bonorū, offensionis exercitionis, carceris, exilionis, vt notat Nauar. supra, nq rodē sine reeb Sor dabunt.

Dub. 8ª: Dubitatur 8º. Vtrū Reus vel testis à iudice interrogaty iuxta veritatē rem fatetur? D. Thom. qst. 68ª. a. 1º. Rdeo et dico 1º. Si iudex non interroget et alij Assertio 1ª. dicē. 1º secundus ordinē iuris, licite pt veritatē occultare, qz crimen sit occul: tus, vel mihi soli notus. Est rondo DD. et patet ex Cap. Qualiter, de accu: sationibus. Rō est, qr Reus iudex nullus habet ius interrogandi reum aut testē. vnde cum aduerterint se doctrinā veritatē quia fatebuntur, non ty iuxta viā à Gandauo Qlib. 1º qst. 34ª. Syluester et Angely verbo Confessio 9. Thom. 2. pt dicere se nescire, sr. tunc ty legitimus testis, et Reus pt negare se fecisse sr. vt ibi iuxta fatuī, quod restrictionem mentē intimare debuit vt ibidem dictus est. vide Capt. Cui oportet et Capt. suggestum. De accusatorib. Dico 2º Si iudex legitimus iudicio interrogat Reus et testis veritatē fa: Assertio 2ª. tur. Rō est, qr tales iuxta obedire vero suspicari legitimē inquanti: vt dum sit interrogatus à suo iudice iuxta veritatē fatuī, à legitimo superiore confirmatus qr iudex habet ius ad sic interrogandū, ig iuxta est respondere sententiæ ipsius mutes, aliq videnti vt furare iudicia, vnde patet vt alibi pau: mento vel ad Sor tueri. Aduerte ty, nisi parui momenti occultare veritatē Nota. aut et mentiri in iudicio, si absit iuramentū, nō esse potest mortifere, vt dicit Sot lib. 5º de iustit. q. 6ª. a. 1º. Et Nauar. Capt. Inter verba Cons. 6ª. num. 24. Qz est contra Cauet. et Sylvest. Rō est qr famulus naturale requirit, vt singuli An silentio modū habeāt dominū cognitū. Adverte 2º. Quando iudex qui de aliquo facto q nō est crimen ecclesiæ scitum videtur esse, testes et reus non tenet Nota 2º. aptē respondere, vt si coram eo potius se excusando nō dicat se non respondere te non curasse. Est de se spurca sit infamia, qz iudex qui de crimine: sit si crimen non fecerit ille tamē qui aliquando criminosa, vnde sufficiens suspitio te esse authorē potest eū negare. v. g. se ibi non

Assertio 3ª

Assertio 4ª

nota.

solutio in contraria

Ob.

Ad 1m

Ad 2m

Nota.

Dub. 9m.

Rx

via arrestationis, denunciationis, et inquisitionis. Ita DD. Theologi et iuristæ
et subditur Capit. Qualiter et quando. De Arrestationibus. Via arrestationis quidem
quando ad instantiam partis rectus requisitus petitionis se id q denunciat probare
denunciationis via prædicta quando aliqd debitum remittit q non vult sustinere onus
probandi. Hoc n. differunt arrestator et simplex denunciator, q Arrestatori incumbat onus
probandi, denunciatori minime. Est a. denunciatio duplex
triangulata, q tendit ad emendationem fratris, et iudicialis, q spectat publicum
delicti pp bonum reipe, vel recte ad rem impediendam, vel ad damna avertenda
hominis. Duplex n. est denunciatio iudicialis: quædam n. tendit ad impeditam
rem in q fiat contra bonum reipe vel et privatus alicui q aliter rei
non possunt audiri, et sic habet vim arrestationis, nisi uno teste, vel indicio
donec arrestentur pt iudex prædere. Quædam est deliberans in respectu
ex q by nihil mali amplius timetur, sc. vt reus quæratur, et sic assimilatur
viæ inquisitionis. Est a. via inquisitionis generis: quando iudex ex officio ad
nullius instantiam procedit ad purgandam patriam vel aliquos bonos sive iudi-
ciosos subiectos reformandos, aut ad emendandum crimina aliqua. Dequo
Vide Soto de leg. et retro. scripsi mecum 2i. Dicit. iudex non pt
aliquos condemnare absq arrestatore, vt dicit d. Thom. qst 67ª a. 3º ex d. Aug.
in hac via arrestationis pt procedere. Ro. Non pt sine arrestatore aliquo in
ordine sc. formali vel virtuali. q q sequeretur vitia arrestatoris, scilicet infamia, et
arrestatoris infamia, et evidentia facti patrati in respectu iudicis et aliorum fal-
sum dicens vel testis, et denunciatio iudicialis. Vide Caiet. a. 3º. qst. 69ª.

Dubium 10m. Unde iudex quando potest via arrestationis vel denunciationis
est arrestatus vel denunciatus statim interrogare? Ro. In via arrestationis
non pt interrogare antequam habeat semiplenam probationem, vel indicia equi-
valentia. Ita communiter DD. et colligit ex Capit. inquisitionis, S. Tertia dubitationis
et Capit. Qualiter et quando 2º De Arrestationibus. Dicit a. Sufficeri semiplenam probationem
Et si testis ipse non viderit sed audierit, non sufficeret probatio semiplena, sed testis ha-
beat ad minus testes oculatos; secus si non sit oculatus, aut si deficiens aliquid re-
quat pp quæ possit repelli. Dico 2º. Similiter quando via denunciationis q
habet viam arrestationis potest, non pt statim rogare, sed requirit semiplenam probatio
vel recte indicia sufficientia q æquipollant semiplenæ probationi. Patet tam ex pte
boni. Ro. Strictius est his qui minus habet quam indicia quandoque solus arrestator
vel denunciator id affirmat, licet q iudex debeat altius inspicere in hoc
probatio satis semiplena noverit. Dicit Sabellicus via arrestationis, q si denunciatus
minus occultus neminem noverit non pt statim contra denunciatum procedere
ad reductionem etsi duo vel tres alii affirmant, vt habet ex Capitulis citatis.
Adverte tu intendis posse fieri vt denunciatus statim possit citari, capiendi, inter-
rogari sc. quando ab illo impediretur magnus aliquis malus Reip. vel et privatus
aut rei non patiens dilationem. Dico 3º Antequam iudex interroget debet reo
patefacere arrestatorem, testes, denunciationem et indicia, aliqui non teneatur illi
reus respondere. Ro est, q nisi reo de singulis constet potest dubitare an
iudex habeat sufficientem probationem ad interrogandum, præsertim quando scit se non
fecisse de tali crimine infamatus. Habet expresse Capitulis citatis.
q debet ei esse libertas capiendi contra arrestatorem, testes, denunciatorem sc.
vt possit ostendere indicia non esse legitima.

Dubium 11m Quando iudex potest via inquisitionis generis utrum debeat procedere
infamia præcedente vel deliberi? Nota. Esse triplicem inquisitionem. 1ª est ex officio generis
qua inquirit in re an subditi secundum leges, an vero mali. Dubitatur sæpe
potest? Sc. Hac ultima tractati et disputatur in disputatione præcedenti et bonum patet
ex dictis. 2ª est ex officio specialis qua quæritur de certa persona et certo crimine
3ª est mixta quando vel crimen est speciale, vel persona tantum, vt, quod sc.
erat homicidium ignotum. S. Unde dico 1º Quando iudex facit inquisitionem ex officio generis
non est necesse vt infamia aliqua præcesserit. Et, q in iure præcipitur habuit

Quando dicatur habere semiplenam probationem.

Ob

Rx

Dub. 10.

Rx.

Assertio 2ª.

Nota.

Assertio 3ª.

Dub. 11m

Triplex inquisitio.

Assertio 1ª.

Perorrigatur.

Assertio 2ª

Exripe aliquot rasp.

Assertio 3ª

Assertio 4ª

Dub. 12.
R.

Quæstio
R.

Nota.

Nota 2º

Dub. 13.

quid fiendū? Hinc inquisitio dicta nulla. Caiet. qst 69. a. 1. et 2. et Soty de hyerarch. secretū. memb. 2. q. 6. dub. 4. et quā alij docent id non licere. Sed contrā dico 1. Assertio 1ª. vt quicunq; qd fecerit, non teneat in parti tm Soty fecerit, nisi de facto possit sibi nocere set sparsis. Ita D. Thom. vbi hinc esse in quadā collatione ad. Parisiens. et refert Caiet. 2. Idem tenet Medina in Capit. vnter verba. Collat. 4ª. Concil. 6ª. nunc. 21ª. Angelus verbo Denunciatio. 2. vbi. Innocent. Panormit. et multi alij quos refert Nauar. Ita 1º ex praxi rom. iudicij tm Ecclesiasticorum quos scribarios, non vero diuine iniquias est valde dicere. 2º qz D. Greg. interdixit multa nouella q[uo]d Bellus famosus sparsisset nisi se corrigeret, denuq; reuocauit quidē si no se corrigeret ad sanā noticiā, vt habet Decret. 3. q. 1ª. Cā. qui malignū, vbi manifeste videmus sibi graue parua proximi vt se corrigat fortasse sibi grauia proximorū. Exemplus responderi posset, idcirco Gregor. hoc potuisse propter quia infamator alle tenebat alterius famā restituere, vel certe habere ea q[uo]d habebat in libello, qd fieri non potest sine sui manifestatione. Ita 3º qz nisi fierent hec inquisitiones dei grauissima mala sequerentur in Resp. 1º propter grauiter offendi deberet audiri non ingrere autore apti remedia. 2º inquisitores facerent malefici sine impedimento. Denuq; qz nemo vult corrigi sibi facta iniuria nisi per graues inquisitiones, imo tota Respub. illas desiderat. Sed vide de inquisitione facta. Sed obijcit 1º ex Capit. Qualiter, et Capit. inquisitionis, vbi plenarie inquisitio misit infamia tollenda: atq; hic non tollit infamia autheris, vt supponimus. Ideo hic agit de inquisitione facta quia agit de facto vel dicto, non a. de ea quia in gre quis aliud fecerit vt patet ex ipso Rectū. obijcit 2º. Valde inquisitio plebi Ob. diuidi occasionē vindicandi crimina occulta contra ordinē Charitatis et iustitiæ q est iniqua. Autor plebi, qz licet sit vt interrogati nesciunt non putent Ob. se teneri vt occulta patefaciant. Rdeo. Videt si recte fit vt fama offensione populi tueatur inquirere audiendo quod putat sibi videri esse ignaro, vel recte vel mittere ad plebē vt instruantur quomodo debeant respondere: Aliq; est non Ex credibile si alicui crimen occultus reuelent ex quo alteri damnū eueniat: imo tenebit ad restitutionē vt q inuiste sibi damni occasionē dederit, vt docet Nauar. lib. 2º. cap 9º. num. 166º. Si tm fame offensione populi id fieri no posset vere sint videt esse necessaria ad bonū Reipub. vt si occultus author crimi nis delegatus potest contra eos procedere, nec dānus inde sentiet in impedimento qz inuestio vbi, posset n. carnifex illius loci vt bonus reus inquisitionē instituere, nec tenebit eos offensione populi rudere se interrogati occultos authores patefaciant: sed vt id sanitatem, nam bonus reus tenet exponere priuatis bono reipub et supplicio digni: Atq; illa inuesta detectio occulti patris forte nec diuidi nec iudicium causa vt solidetur, vnde vt contra tales grauiores ita inuiste detectos gradere, sicut et vt inquirere in eos cuius nos antea esset occultus inuiste q aliquos in sermonib⁹ publicos vt de adulto, nisi forte q reuelationē confessionis Sacramentalis id faciat esset. Dico 2º. interrogati no tenebit respondere, imo nec posset si author nisi Assertio 2ª. laboret infamia, et nobil malū in posterū timeat. Ita Soty. Caiet. et alij Rō est qz inuestio suspecti ad puniendū non est iniusta, sed solus in vel q laborant infamia. Confirmat qz tales inquisitiones non instituit reuelentur et puniant sed vt Resp. satisfiat, et vt malefici terreant q simil sibi obtinet esse occulti non reuelent. Aduerte tm si crimen adhuc esset patrandū Nota. et ex eo impenderet alijs notabile dānū q alia ro rodi non posset nisi testis interrogatus posset, imo teneret autore patefacere esse occultus et nullā infamia laboranti, et videt posset opportuna remedia adhibere. Rō est. qz bonū publicū q et priuatus inocentis prudenter bono priuato inocentis, et iusta suam rationē et accipienda sunt q dici. Dub. 12. Atq; prudenter debet prudens multa q scit si occultus author non delegatus, et an malus illud rodi aliter no posset impediri: Si n. rodi posset impediri non esset delegandus author. Ita Simulus

...pendend ... yanus esset et ex relatione sequeretur longe maius incommodū. Ro potest
...dicit, qd ...tus postulat vt vbi quis minima fieri possit licebat fratris mala
...pendentia ab eo removeamus, sic ts vt ratend pauly bonus Resp. et innocentis
...mala bono verus q noceat.

Dub. 14. Rx

14ª Vtrus rectorly vnus remouend possit interrogari de alijs? Rdeo. Nō
nisi crimē potestatis sit indirecte alterius, aut nisi aliqua vitā infamiā labo-
ret. n. g. Homicidij in statu rectoris est signum spoliatorum, venefitius interfer:
mel et furtorum et libidinis. 2da Soty de leg. Seruitū. Metro 2º. qst. 6ª Dub. 5º, et
Nicol. qst. 69ª. a. 1º. Nauarr. in Relectiō de iudicijs, numer 62. et alij. Ro est qd
non debet respōdere coram alio, vide quando subest iudicio potestatis. Confirmatur qd vnus
non tenetur infamare de crimine de qd qd interrogatus. Dabet vq Capit. Inquisitorū
Capit. Cum nō oportet, de accusationibus. Dicel. Saltes potest interrogari an cri:

Ob.

mes per sequaces fuerint, qd q semel sint plenarie sequaces fuisse. Rdeo id nō esse inq:

Rx

rie, verisi ts vō non posse, nisi aliquo modo minor status sequaces fuisse, vel
ex nisi modo faciendi id indicet: Aliq n. illud sequendi se est ojō occultus, nec
est in iudicio plenarie sequaces fuisse quando fama vel indicia illius non arcessant.
Dub. 15. Vtrum rector vnus debet interrogari de secūs? Rdeo et dico 1º. Si cri:
men est tale vt sine scitu rectoris non possit, vel saltē sicut fama eius habuisse so:

Assertio 1ª

leat vt eius de illo interrogare. Ro est qd hinc publicus est scitus aliquod adfuisse
in multa administrato et bonus Resp. postulat vt vnus de qd ingratus sicut dictus est dubio 13:
Item crimen est manifestum et auctor ignotus. Adverto ts Rob non licuisse, imo nec posse

Nota

et potuisse nisi aliqua infamia laboraret, aut nisi gubernatio in malum publicum redundaret
per. n. vnus alium vel debet esse non interrogetur, vt dicit Nauarr. c. 18º numer. 58º.
2º. Si crimen non regnat scitus, nec sit fama publica, non licet de illo inquirere

Assertio 2ª

Dominicus lib. 5º de iustitia qst. 6ª. a. 2º Caiet. opusc. 17º. resp. 8ª. Adria. Gabriel. Ni:
colaus ē, et alij. Ro est, qd scitus sunt occulti, et sic respat illa rō qd quis aliud licet
inquirere de occultis, nec non occulta scandalū et illig inquisitionis omissione, vide
ne publicus id non postulat. Dubit. Vtrus confessarius accusare possit vt scitus licet

Quæstio.

illud interrogare? Rdeo. Non posse vt docet S. Nauarr. nu. 175. Cō. 2º cap. 4º

Rx

Dico 2º qd est contra ius necessarium q ista debet ad finē fame habendā vt contra eius
voluntā fiat inquisitio nisi quando bonus maioris momēti aliud postulat.
Dub. 16ª Vtrus ex vnibus liceat facere inquisitionē secretā? Rdeo. Non licere
Quia illud ortā est aliqua infamia ad quendam inquisitionē faciendā. Confirmatur, qd vnus
non debent se ad nudā accusatorē sed testes: alij vnus non est vnibus inquirere
nisi sit aliqd voluntī accusator: Quando ts illa indicia manifestant in vnibus, vel quando

Nota.

illa nota sunt ita vt ex qd oriatur aliqd vnum sit inquirere. Nota Soty, Caiet. et
alios docere ex vnibus licere inquirere: sed intelligendi sunt, quando ex illis
vnum aliqd, vel quando in vnibus sunt patefacta, non ubi pariunt regulariter
Dicit Dominus quando agitur de damno immineto attendendo.
Dub. 17. Quando vnus possit Reus publicare tradere? Rdeo et dico 1º. vnus nō est

Assertio 1ª

publicare tradere, ppter grauē, ad interrogandū delinquentē quando le:
vis et lucis est manifesta, etsi nullus fuerit reus. 2da Nauarr. cap. 18º nu. 59ª. Rō est
quia adhibita ad defectus aliarū probationū sufficientiū, q quando aliter probatum
est homicidia inferre tantus malus, ita confessio rei est necessaria ad condemnandū
reum. Dico 3º quando et non confessi condemnari. Excipit ts nisi quando

Excipe nisi vnus

Reo committo mandat confessio ad superiorē Tribunal appellare: q vi punitio in
pios bonos studiosos, et in regno Castellæ, vt refert Navarr, hæc n. si crimen
atrox vt sacrilegium, sacrilegium. q ita vt non expediret q authoritas afferri, possit
inquisitor et fateatur crimen, et executio illa iniqua appellatio, vt docet idem Navarr.
nu. q. Ita est necessaria confessio ad condemnandū, vnde ad eā eliciendā et tortura adhi:
betur quando sic expedit Resp. Dico 2º. Quando via accusationis vnus habet probationē

Assertio 2ª

plenam, vel manifesta signa vnibus probata et vnus publicus tradere si debeat
bonus publicus expedire. Similiter in via inquisitionis quando vnibus non stat
ad laborare alig crimen infamia. 2da Navarr. in Capit. vnus vellā. Cond. 5ª. et
Rebuffus de vnibus. Numer. 56. alij omnes fere Doctores vt ait Michael Salonij, et alijs

vt l. 1°. ff. De actionibus. Et, q ad hoc requirendū non requirit plena probatio, vt dicitur
q sufficit semiplena aut equipolens. Confirmat, q iust iudex licet torquendi sepe fuerit vt nocentissima scelera non possunt impedire aut punire
nisi magnus resp. detur. Aduerte tu 1°. Aute Iura semiplena probationē aut equi-
Nota. 1° habē non possūt Iura tortura adhiberi, alias nec admodū impari, q est sparsile
q̄da tortura, vt redd̄ vnū s° de Additis. Aduerte 2°. Tortura non adhiberi q̄nisi
2°. tanquā grauis ad veritatē delicti obscurissimi et exhorbitē criminis patefa-
ciēdā inuenitur, q nondū constat an talis examinatio ei iuste sit tanquā
medij necessarij ad veritatē eliciendā, q medijs adhibendis non
respicit ad bonū publicū quando aliter veritas semiplena nō posset inue-
niri vel q̄ueniri. Dico 3°. Iudex q fuit contra bonū publicū ad torquē-
Assertio 3ª. dum vt reuelet socios sē fama est eos socios habuisse: tenet̄ reuelare
et nulli imputabit, vt in latrocinijs magnis nocenti s. Ro. est q bonū
publicū exigit vt tales oportebat medijs regijs apiri eos ad q̄od delegandi re-
spicit obligatis, aliq̄ multa mala resp. preuenirent, vt sceleratorū audacia cōtinge-
ret. quod est tu sic circumstantijs vt non teneat quoniā torquendo q̄s forte ne-
Nota. obligat eos delegare, vt si melius aliter ab eis sit prouisū, saltē pōt q̄ndo est
bonū publicū tormentis nisi rei magnitudo id postulet: In Dor. rasi et rescissorio est
vt autē reus condēnetur, et hinc q̄ndoq̄ confessionē dispensat
et instruxit q debent fateri: nam forsitā q̄ndo vident sibi moriendū esse fa-
cile timore dātni iudicij iudicandi vt reuelent eos q̄os nouerūt reuelare, vt sic
non est opus tormentis vt socij delegant. Ita q̄dā DD. medium saltē, q dicunt iudi-
ad hoc teneri q̄ndo rōdē fieri pt, hoc n. est licitissima et certissima via reperi-
endę veritatis de socijs.
Dub. 18ª. Dubium 18ª. Vtrū iudex teneat ad restitutionē si postq̄s per ordinē iudi-
ciū reperit vel deprehendit, reus condemnet. Reo et dico 1°. Certū est iudicē
Assertio 1ª. teneri ad restitutionē si condēnet non solitus, aut in crimine exemplo. Et q fa-
cit ei manifestas iniurias, esset n. alle digny erat morte, iudex tu non habet
Nota. authoritatē alios puniendi. Nota tu, si q̄ris iudex q illos legitimē potuerat ē
deinceps rationē habeat facti alteri non teneri alterū ad restitutionē. Ro
est q iudex q̄ndo tota obligationē in se suscepit: aty ipse multū debet cū pi
ficere illos vel q̄se vel q alios iuste condemnare, q alter liberat ab obligati-
one restituendi Dor ipso quia iudex q̄ prius q alteri poterat iuste ingerere
mittere rationē habet aliud facti. Dico 2°. Etiam iudex q̄ prius teneat ad restitut.
Assertio 2ª. iuste suspensus est iuste exercet q condēnat reos vel ex priuata inimicitia, vel
ingerendo q iniurias exhorta. Ita Soto de leg. Sicut. Nauarr. 3. q. 2ª. Nauarg.
cap. 18 num. 59. et alij. Ro est q q̄ndo ex priuata inimicitia condēnat fur
reo iniurias, tanquā iudex minimē competens, nec non est ei seruāda solida
fides, vt s dictū est: Quando ex. q iniurias exhorquebat crimē dat iuste cō-
sus dātni vide tenet ad dātni reparationē q ex illa ingerione iniuste pate sequi
sicut si q̄s occultus crimē alterius patefaceret, vide contingeret illos dāni q̄s
do iudex imposit pene iniurias, aut crimē, tormētis vel falsis q̄missis exhorquet cri-
me occultus et ita reus condēnat, tenebit ad restit. rei cui habeat ad q̄s iniuste cō-
q̄ndo crimen ingerendo, vide Reo fit iniuria, et ex hac sequi manifestatio cri-
minis, ex q̄a deinde condēnatio et dātnū. Notandū tu si reus stetur se nō teneri
Nota. ad respondendū, tu ex sua confessione crimē fateretur non iudex illud crimē non
teneret iudex ad restitutionē esse reus condemnet q ne fuit causa essendi illud
dāmni, sed Reus sue confessi id impetit, vt notat s. Nauar. sicut si medicus ex
phebotomia, vel vrsianus se teneri patefaceret, hinc n. inimicitia esset medicus
vt ex iniusta interrogatione elicita. Dico. Si seruus principis regat iudex
Quæstio subditus condēnare reus crimē iniusta ipsius ingestione patefactus est, quid fa-
ciet iudex ille. Reo. Debent illius condēnare, q ex quo crimē est publicum facti in
iudicio habet in illius potestate q̄tenus iudex: Tamē q ideo Reo q est iudex fertur in
iniurias Reo ex quia obtinuit eo Dor dātnū tenebit ad restituit. vt q iniuste cruci-
fixus dāni dederit, vide quantus in se est tenet impedire ne sequatur condēnatio, vel
à se tanquā à iudice, vel à superiore: si tu non possit, eo q principi volit Reo

possit, potent sine nota culpe vel rondeare vt videz teneatur ad restitutionem
dampni antea illi inuidie intulit vel quia tale dampnū fecit, sicut alij q fame inuā:
et intellexit teneretur ad restitutionem, [illegible] quāuis videz hmoi
fit possit illius rondeare. In hmoi videz n. dicit ysona rondemnari, quatenus st. sicut
ipsius impendo, et quatenus gratefacto debito eius habet in illud vt videz. Simile
est si videz infamaret quempiā rei vere q esset ceo omittēdo, et orta infamia
teneth restitutionem iuridicā restituere et rondeare. 2da Nauar. lib. 2°. cap. 3°. nūm. 234°.
Ob. Nemo tenetur ad restitutionem vel debito nisi petierit morbifice, alq lit nō per-
tinens. Ideo debitum vel quo obligatur nō est illud quo ipsius rondeant (rō:
Rx quia n. nullus est q se debitus in lor rasū, qz non pt michi à videz) sed illud
quod inuidus intulit vel quia fecit dampnū. Ney refert sive esse rodeat
vel alij, modo esse sit tm affectus vt si illa vel posset impedire lior rondeationem
tenet. n. non obligat vel eo q rondeat sed vel eo q iniustā causā rondeationi dedit.
Et dico illas vltimā rondeationem posse reparari ad duas vltes 1°: ad vltes vide
Dicitur prodit, quatenus rimuendo dicit possit videz velit lior rodeare, et sic est
2° ad illas vltes quia iniuste voluit ingrere q est causa cur remota, et quatenus
per continuat vel ab lor quidando predit est iniusta et peccatū mortale: Sed lor de:
Distinctio quia dicit iniusta est solū secundū qd et ceo extrema: Relatum n. reipsa
non talibus rimuendo iusta est, vnde est simpliciter dicenda iusta, sed quidando
sed rimuendo quatenus est dampnū sequens vel iniuria est peccatū mortale. Dico 3°: Assertio 3ª
Quando rimuē vel alicuius iniuste detegit ita vt nam publicē nouerat vel publicā de vo
infamia orta, non tenebit videz si contra vellet quidat et rondearet. 2da Soty de
Sotel leg. mab. 3: q8. 1°. nō est qz vel quo orta est de rimuēte infamia habet vid
aliud sine vere sine iniuria orta sit modo illa iniuria ab ipso non processit. Ex:
Excipe veris rasū
gratia vere rasū, st. quando vel iniqua revelatione Confessionis Sacramentalis
non instruit, lior n., vt ceo tenetur, non posset contra illud prodere, sed pcede
laudare debuit ac si nichil rogatus esset. Nō est qz segretus Confessionis non
Nota.
obligat Sacerdote, sed et ceo aliud ad quod rimuendo notitia sine rōnsū
tenetur quidquid, idq; ne tus necessarius Sacramentus ullo modo redderet odi:
osus aut suspectus. Vide Soty supra.

Capitul Secundum. De accusatore, denunciatore, inquisitore et teste.

Dub. 1ª Assertio 1ª
Dubium 1°: Vtrū accusationē quidere debeat secreta monitio? Rdeo et dico 1°:
Quando rimuē est probabile in videtio non tenetur accusator vel restitutā petitore
admonitione, sed et sine iniuriā accusatione restituere. Nō est qz lor ipse quo
vere est probabile amisit fame in videtio, et quibet accusat illud vid accusa
tur et in exemplis aliorū patuit. Addverte tm, esse alias vias denunciationis Nota.
sine, q non expedit accusationi, non n. si rimuē mihi et duobus testibus no:
tū mox possem illud denunciare qz lor denunciatio esset frustra, qz videz nō
tenet quidere ad accusationē. Secus est quando denunciatio expedit accu:
sationi, st. quando est necessaria ad impediendū dampnū: Idem dico de eo
qui denunciat iudicialiter vt reus patiatur, lit. n. si infamia processit monitionē
debet. Dicit, q denunciat denunciatione Euangelica tenetur prius no. Ob.
monere si petat ceo emendatus ipsi, idq; ex iustitia, q et q videtialiter de:
nunciat. Rdeo vt Cons. qz q denunciat denunciatione Euangelica nulla Rx
est rasū denunciandi si postea quis petat priuatis emendandi, nā lior tota
est ad fratrū emendationē q rei sine vlā infamatione obtineri possit, mul:
to vel habet vlā fame violandi, q a. videtio denunciat spectat publico:
et bonum publicū, tunc et si esset priuatis emendandi, tm petit ipsa rō
referendi secus in accusatione. Vide Z. Nauar. lib. 2°. c. 9°. nūm. 288°.
Assertio 2ª
2°: Fieri et sepe vt ex charitate tenear ad quidū monere antequā accu:
sem, vt quando ipsius peccatū nō venit necessaria exemplo publico, et priuata mo:
nitione pluribus indicendū ad satisfactionē debitus, lior n. contra charitate esset
ceo malis ei infore: tunc in his euentib; opus est magna circumspectione,
ne sit finis accusationis, vt an alle sine accusatione possit obtineri: et si finis
non esset ad exemplū publicū, vbi lor tanti debeat estimari, vt multa sit habenda

vo damni q̄ primo q̄ arrestatione inferet, vt sc̄ab olim fecisset Latro, et incurrat
emendatg, nec laboraret infamia. vide Caiet. 2ª 2ª. q̄st. 33ª. a. 3ª. Dico 3º Quarto
Assertio 3ª. quinto requisita necessaria ad bonū publicū, vel si aliter Laberi nequeat fabri-
fadio, aut timeat verisimiliter in posterū Laberi poterit arrestare, nec contra Obser-
vatū aut iustitiā faciet, vt patet ex dictis.

Dubium 2m. Vltrō si quidē q̄rat sub pena excommunicationis vt q̄cūq̄ scienter aī-
Dub. 2m. thorē reuelet teneatur vbi manifestare, sit necessario parendū? Resp. et dico:
Si quidē citari debeat, vel si author laboret infamia, vel reuelatio sit inūtilis
Assertio 1ª. certū q̄ aliter rōnabiliter non possit impediri teneri denūciare alios manifestos ex-
communicationē. Ro est, q̄ haec legitima id q̄rit ad q̄ se citari quis possit. vide
Sotus lib. 5º. q̄st. 6ª. a. 1º et 2º et Navar. cap. 17ª. nū. 111 et 135.

Dico 2º. Si quidē nō debeat citari non debet omnibus reuelationē manifestare,
Assertio 2ª. imō nec potest etsi sub pena excommunicationis id q̄rat. Patet, q̄ quidē multis
casibus habet authoritatē id ingrediendi ita vt possit se obligare: q̄ celebrato aliquot
Nota 1º. missis reparet, vel vt delinquēti emendet, et priuata monitione sperata
emendatio, et tanto mali imminentis auersio vel alterius compensatio. Ro est, q̄
rōnabiliter finem q̄rit assistat et obligato assistat, deinde quidē de falsa presumptione,
itaq̄ nō nec hinc nō potest obedire nō curando q̄cunq̄, id n. esset sibi
contra charitatē, imo et fortē contra iustitiā, q̄ nō reuelat est omnibus ipse
habet quidē vt non infamet siue calumnietur: q̄ si habeat aliqua infamia, timeret
patefacere, q̄ hinc superior habet quidē ingredi, nisi forte ratio sibi conscientiae
q̄rior solus ingredi ob quod finem q̄ ius habeat vel fortē q̄t habeat priuata mo-
nitione, vt asserit Navar. cap. 25ª. nū. 96ª. 2º. Si superior quidem ingredi
2º. ingrat non teneatur patefacere etsi sibi et deinde aliqui vel plurib⁹ notus sit mor-
do non adsit infamia vel periculū reuelationis mali q̄ alias non posset impedi-
ri nec refert sibi agat de bō reuelare vt vsq̄ sanctus Rex, sibi de alienis,
sicut n. Rex non tenetur se manifestare absq̄ infamia vel semiplena probatione,
vt si ostenderit, ita nec hinc tenetur testari aut denūciare, vt vult. S. Navar.
lib. 2º. cap. 4º. nū. 219º. et Adrian. imō nec q̄t q̄ adhuc reuelatio manifesta ostendit
si milliē sit arrestator, nec quidē q̄t ingrediē q̄ sibi denūciatione, aut vbi
si rē boni publici q̄t, tū esse non tenetur respondere, sed q̄t dicere, imo et tūc
licet se ignorare nō respondēdo mētali, ita sc. vt teneat in animo patefacere, vt
vbi supra Navar. c. 18ª. nūm. 6º. quem sequuntur plerique recentiores: secus esset si illa
manifestatio esset necessaria ad auertendū damnū tertij, tūc n. teneretur respō-
dere aliqui excommunicationē latā incurrere. Similiter si superior solus petat ad
emendationē fratris vel ad satisfactionē culpe, et petat nō posse aliter obtinere
3º Quidā arripit res sub secreto manifestis quidē vel animi damni ad emendationē
non q̄t patefacere etsi certa sit infamia vel dubium q̄batio semiplena. Ita
Adrian. in q̄ Tract. de confidētia, dub. vltō. Navar. c. 28. nū. 96º. et S. Navar.
3ª. in nūm. 222º. q̄ et tenet Sylvest. Thom. et alii. Ro est, q̄ non debet miser ho-
minē esse q̄ manifestet, aut animi q̄rendi causa se alteri bona fide manifestanti,
aliqui peccatores auertere à malis opportunis ad emendationē. Dicit. quidē habet
ius ingredi quando ius est infamia vel semiplena q̄batio, q̄ alter timeat pa-
Ob. fecere vel testari, etsi citrauerit forsitan scandalū, sor. n. esset citari testiū priuin-
re. Dico. ob sor. argūtus Soto contra Sanct. lib. 5º. q̄st. 7ª. a. 1º. Sed dicendū est
Rx Non seq, q̄ esset quidē legitimē ingrat in grē, ergo q̄ sit regendi non teneat,
nec possit expire ex dictis rōnes, sicut nec id q̄ ex confessione sacramentali nouit,
quidam ex aliunde notū, possit. Audiete misericordiam. Promissionē seruāti et
iuramētū nō obligare quando ipsa denūciatio vel testificatio est necessaria ad ar-
Nota cendendū damnū tertij, tūc n. teneor reuelare. q̄ Quando superior ingrat ad
4ª. arripiendū si ego arripi reparationē culpe mee aliter debitā recipere nequit, vel
si nouit se rōnabiliter arripisse non teneor reparare etsi superior ingressus esset
id q̄ compensationē culpe forte arripisset recolleti, vt redit dicit Navar. c. 17ª.
nūm. 15º. Et intelligo, si tertius alius non plus arripisse quā ei debetur. Ro est q̄ ex
plus superiorē q̄dit ex presumptione alienū inūstitiae, quā tertio fit non subesse.

1

Sexto. Quando ex denunciatione alicuj notabilis damni imminerat, nemo n. tenetur ea notabilia filio dño nisi ad necessaria sit ad malum publicum avertendum. Nauar. c. 25. n. 50. 5.°

Sexto. Quando gb rogavit ab ejb q fide digni non sint se habere debet ac si negaret, et vere Nauar. rep. 25. nus. 46; et Nauar. c. nus. 228. nequit occultat revelare vel q sibi habia dixerunt si fide digni non sint, q reponeret unus periculo incidere infamiae et punitionis. Advertit in gbs casibus in gby non tenetur revelare posse et debere se negare, vel restrictione mentali, sc. ad revelandum: quae est communis et verior sententia, recta Nauarro, et Nauar. et aliorum contra Dom. Soto. 6.° Nota.

Dubium 3.° Quando testis vel testimonij teneatur ad restitutionem? Reo et dico 1.° Dub. 3.°
Si falsis testimonijs vel ex sententia, vel ex culpa ignorantiae dicit, vel ex culpa Assertio 1.ª
mala incidit tenetur ad rest. damni in solidum. Ita est, q est culpa efficax damni: Sexy est si Reus ius erat q aliud testes confictis, et tales testimonia ad arcendum mal effecerat, q pena debito non est aucta, nec tuto magis est damnum ad damnandum. Est a. notandum, quando gb sit dicit falsis testimonijs, Nota.
nisi mors vel mutilatio inferenda est, tunc ille suis testimonijs retractare tenetur patet, quamvis ipse similis pena pararet, vt communiter docent DD. est, q alijs tunc damnis q alteri iniquè parauit avertere et res pari suo dño tenetur in rest. famae, pecuniae, honoris s. non in pari dño melior conditio debet esse innocentis. Dicit. Quisq tunc magis constituta vitae suae quàm alienae, q tunc proximare alienae rei periculo ignoria vitae. Reo. Auctor solus verus est Ob.
cum rasi innocentia, v. g. si vita tua sine mea culpa sit in periculo no tuncar tenetur rem meo periculo: simile est si q mea culpa, vide et fil et si aliud inde: Ex
ad falsis testimonijs tuncare et ex culpa illos monere et retractent, tenetur, tuncare tenetur tota hac materia explicare et innocenti libertatem restituere, unde vera mors imponeret, vt nisi dicit s. Nauar. lib. 2. c. 3. n. 253. q tutel. modo [pro] sit reparationem illa ignitura. Dico 2.° Qui falsis testimonijs dicit Assertio 2.ª
ignoria vel inadvertentia non damnabili, vel ex oblivione, saltem non notabili ex qua contingat aliquem damnari non tenetur ad rest. 1a Cajet. 2.ª 7. a. 4.° la: Sotus dicit si, q nisi ex ea rei accepta res usus inde habeat, nisi ea tenetur damni: tenetur, q non peccavit, saltem mortaliter, vt supponitur, vide Lor damnum ignoria fortuita dictus. Ex quo et patet illos no tenari res alte periculo suis testimonijs retractare, vt ibidem Cajetanus.

Dubium 4.° Quando res occultationis veritatis teneatur ad restitutionem? Reo 1.° Dub. 4.°
Quando testis legitime interrogatus à judice veritate occultat, res cui nocuit ac- Assertio 1.ª
cusato damnum, vel Reo, tenetur ad restitutionem. Est communis sententia. Ita est. Ex culpa, sc. res offert testandi, q tunc ei imponit, tenetur veritate declarare, tunc n. obligationem ei Lex vel judex imponit non pecc ac si stipendium nolens accipet, et alia pars acquit tunc ad illud testimonium. Advertit tu Nota.
quando testis posse veritate occultare. etsi judex legitime interroget, sc. quando testis non sit se plene probaturus q dicit testis legitimos, et tu tulit unus, tunc ille non tenetur veritate occultare q interrogatio judicis gerit ex falsa presumptione, vt dicit Dom. Soto lib. 5.° de rest. q. 7. a. 1.° Dico 2.° judex dimandus vt si postquam Assertio 2.ª
judex est à judice q ministros fraude vel fraude testificationem derluarit, v. g. si testis se similitudo rei Reo operetur. s. Nauar. c. 25. nus. 41.° et Salonius q. 7. a. 1.° dub. 3.° Ita est, q Lor ipso quo à judice notario imponit vi obligatio judici ad judicem et testi, et parti acquit tunc ad illud testimonium, cui Lor vo: luntas repugnat interrogationi. Confirmatur. si aliqui inveniret gloria scriptura aliquis testis ad nocumentum, et ille eas occultaret vel lacerauet tenetur ad rest. damnorum parti praeiudicium, quando ille scripturae essent ipsius, v. g. adulterae alienis vis contradicit, q s. Dico 3.° Qui occultat se antequam notarius etsi possit petere Assertio 3.ª
testimonium est necessarius innocenti non tenetur ad rest. nec potest contra testem. Dicor pars, sc. q petit contra charitate, q se patet: Altera vero, sc. q no petit injustitia, est contra Nauar. c. 25. nus. 41, et Dom. Soto 5.° de rest. q. 7. a. 1.° et tunc Salonius, q et addunt s. Soto, et Zoleta à Pereria, et probat, q una: quo judici quo imponit illi obligatio justitia nandi est illi legitimo modo proposito

et pñde eis non obligat. Sicut si inferior dolinet comstabilis stipendia ne illi mandatis aliis imponat non obligat illo mandato, etsi maliciat stand faliare. Hostio: vide et pard litigant eis si xpiana pecunia non habet vel restitue ad hostimonium, qz nouiter authoritate publica id illi applicatus est. Hinc et patet, non esse contra iustitiam si he ad hostificandum no offerat Rect ad pr. Nota. rationē. Ph quando accusator aliq esset in xpiano q in nostra humanitate accusare vt vide Nauar. c. 15. nū. 7. Et si accusator nulla necessitate urgente accusat ego non teneor me offerre ad hostificandum vt ipse in probatione non deficiat vindicta pena talionis, vt dicit D. Thom. 2ª 2ª. 70. a. 1. Ro est qz accusator si vult se ip Dor pñtibus ingessit, Resp. a. inficiq in aliud remedium est. Dico 2. quando hostis Assertio 4ª imminent ex hostificatione grauia alia damna spiritualia aut temporalia non possunt aliquo artificio excludendo ipsi legitimè à iudice esset interrogatus. Ita sohy de hy Sanct. numb. 2. q. 7. et Nauar. c. 28. nū. 50. Ro est, qz non teneb remedium defendere. Deinde dicitur populus non obligat eos tanto detrimento nō si rationem consentaneum ita fieri, vel si sit vel consentaneum vo qz populq aliq scandalum zareb si videret iudicē non interrogare talē hostē, tē hostis est vti suo iure, nō in re nulla ei est imponi obligatio ad manifestandā veritatē eis magno suo damno nisi vice bonus aliud postularet nā priuatus tenet dicere debet, v. g. si ratio publica aliter aliud requireret.

Dubitatur 4ª Vtrū hostis occultans veritatē teneat ad multam pecuniariam Dub. 5ª hostimonio qua Reus multatus fuisset à fisco si hostis veritatē aperuisset. Resp non teneri. Et est contra Sotū, q putat et reus iniquē negante suā rem ff. q multandus est, teneri hostis: Sed nostra sententia est dicere ar rationes, quas et docet Nauar. cap. 25. nū. 51. Ro est, qz pecunia nō debet ante redemptionem Dicēs saltē teneb hostis satisfacere quando valebat reo illud suum spoliū illa hostis quia ipse iniquē aperit. Rdeo. Neg. assū. qz ita usū receptus est vt illud eis non restituat quāquā dabere posset hostis, vt colligit ex l. Nauar. cas. n. 21. sub illud ad quem est valde odiosus est restringendus quātus fieri pt, ita vt aperiens quis reuelet est probatus posset sine iniuria q ad restitutionē obligat in foro pū aperti. Patet hostē peccari si recusando mendacij aut fraudē. vide dicta est de adiurato q reuelat hostē, vt docet Salonig 2ª 2ª. 71. a. 3. Idem ne expedit Nota hoc docet Nauarry de restitutiō manuum et rapinarum q peccarunt q et offerio bonis accusare eos q expectant vel important aliquā contra eū. vel non soluant stipendia gal, vide contingeret eos grauē pecuniaria pena mulctari, etsi accusatio veniat reuelare videantur teneri ad restit. nisi tū aliq vere existimatione, tē ordinatione implicita dominorum et resp. videntur non teneri fundente nō ad hoc hoc consuetudine, vide solus pecuniam corporaliter si indemniam sibi offerat accusatio. vide dicta 2ª 2ª. 69. 3. Dub. 8.

Dub. 6ª Dubitatur 6ª Quot testes requirant? Rdeo et dico 1ª iuxta naturam pter aīa Assertio 1ª saltē requirit vnq hostis. Ro est, qz nulla est ratio cur potius credat accusatori quā Reo: imo quando solq accusator affirmat credendus est in fauorē Rei, qz melior est conditio possidentis habentis paribus, itaq vt credatur requirit vnq hostis. Dicit. Rdi secundū fructū vel ligna et alienū debitū vel Ob. spiritū, putandū solum requiri testē iudicio, q nō sunt requirit hostis aliqd pter accusatore, Rdeo. Ad hoc aliquis pōtionē posse intendi vnus testis qui Rdeo sit accusator sufficere, si. quando alia nō cōtendi iuxta non suppetit, tūc nō bona administratio ad postulare vī, maxime nō ille testis publica Honestate fulgeat, et vi in magno rendendū sit quia Reo: in vnq tm magni momenti vnius assertio nō sufficit, nisi forte esset vir summe authoritat. v. g. iurator, Papa, Cardinalis, vt ait Salonig. Rdeo 2ª Custodia assertionē sufficere ad condemnationē sed ad interrogandū et mandū, dor nō sufficit ad hoc fuit et requirit. Dico 2ª Quando pudicitia est valde grauis, tūc pluries Assertio 2ª requirit duo testes pter accusatore. Est contra. Nō est, qz vnq hostis facile posset ab accusatore

ad arrestatore ꝑtorti vel subornari, dño non ita furtiꝫ, unde quando ꝑtor arrui: Sabet dño testeꝫ reꝰ iuramento affirmauit his demuꝫ Sabet restituendo mutuo adiuari regnia ad rōdendū. ad et consentaneū est iuri dō antiquo, vbi regre: tanꝫ dño vel hred testeꝫ in causa criminali, vt patet Decim 17ª et 19ª et 2ª Corinth. 5ª, q tꝫ sed mūr non obligat tanqᵃm dicendo, nam sic ꝑtinebat ad iudicia illiꝰ populi: neq; verꝰ est illud ꝑtinere remouendū à duo mat. 18ª, vt ꝑtinet mandata, q dñs solus debet sonte retineri rorā deo vel duobꝫ testibꝫ, vt in ore, inqt, duorꝫ vel trium testiū stet oē verbū. Quibꝫ verbis solis ostendit ad esse consentaneū legi veteri, non a. iubet vt in iudicijs dño vel hred testeꝫ delenantꝫ. Potes. vtrꝫ Princeps possit in loc dispensare? Rndeo. nō posse, Quæstio. q in qᵒ ꝑtinet iudex gentilis non ꝑt dispensare qsquā nisi Resp. ex Lucano: Rx Potestate habierit dñs eū principē eligit. Nā Respubꝫ romana principē obligare supponit, ea q̄ sunt iuris naturalis ab ipso esse seruanda sciat et ea q̄ sunt iuris gentilis, vnde perrarat contra rectitudinē vt qⁱ decto arrestatorꝫ iudici testiū aliquē interficeret. Dico 3º Etiamsi iuris naturæ ꝑtinet ar: Assertio 3ª restatorē regnat salte unus testē, iuris gentilis dicit, tꝫ iure positiuo possitat absolui reꝰ. Rndet, q iuris naturæ et iuris gentilis non distant vt inimicus absolui regnat, sed vt non patronus. vide iuris Caroli ad testamenta reg: natꝫ 7 testeꝫ, vt patet l. Hac rōsultissima, Tit. de testamentis, Et iure Ca: nonico ad rendendas Episcopis regnant 72 testeꝫ, ad Trullan. Concil. q 69ª. Dia: conus Cardinalis 27. vt patet ex Capit. Trullan. 2ª ꝑt. 5ª. Quia ratio est Scripturæ. to est, q intendens causa est tanti momenti vt debby testibꝫ nō sit habenda fides, magnū nō agit de ꝑsonis q̄ multorū inimicias sustinent.

Capitꝫ Tertium. De Reo et aduocato.

Dubium 1º: Vtrꝫ liceat Reo et aduocato occulta criminia testibꝫ delegere ad Dub. 1º: falsificandū eorū testimonium? Rndeo 1º: Si illa criminia valeant ad infirmā: Assertio 1ª testimonium, non est contra iustitiā ita delegere. Est rōnib scripta. Rndet. qᵒ Reus non tenet nis tanto suo detrimento aliena criminia ingerere, his q̄ ipse ꝑt scipsū haberi, nis iusto moderatione eorū, grē animorū quo oppugnat aliter ꝑt conqueri nō sit inuasor, et sic ipso quo testeꝫ vel arrestat sponte ꝑdunt suū ius. Dico 2º. Fieri tꝫ ꝑt vt sit contra charitatē talia criminia Assertio 2ª obijcere. 1º Si testis non sponte se ingessit sed à iudice rogatꝰ, et crimē q̄ obijcit sit grauis ob q̄ capitis plectendꝰ sit, causa vero Rei non sit magni momenti vt si sponte se obtulisset ad testificandū non esset magnopere habenda rō istius testis, sibi n. deberet imputare illud detrimentū. 2º. Si alia rōe inimicꝰ capitis repellere, vt dicendo q̄ sit consanguineꝰ vel affinis adversꝰ, vel de ipsius familia, si tibi inimicꝰ, si pauꝫ, si mente captꝰ, si impubes. vide plura apud. Ob. Sanct. verbo. testis. nū. 1º. Dicit. Quando ꝑt aliter repelli ex contra iustitiā occulta criminia delegere, q̄ Reus non ex ad hoc ius habere nis alia rōe inimici rogia possit se tueri, sicut q̄ indagare gradatim haberet quis inimici modo possit repellere. Rndeo. Reus habere ius aliqd quēlib modo idoneo Rx repellendi testē, nam testis ex rotare ius suo hoc ipso quo uelit testari in illo tꝫ modo tenet non extendere debita moderatione: sicut ꝰ q̄ armis uidet non tenet q̄ iustitia figere, vel clamoribꝰ terrere indagare, sed ꝑt q̄ armis licet fugiendo id q̄ necessarius est vt salvus sit, quēadmodū ex charis obligari possit vt alio modo dicam.

Dubium 2º: Vtrꝫ Reus impingens arrestatori crimē mendacij pena Calūnie, Dub. 2º: incurrat et teneatur ad restitutionē? Rndeo 1º: Reus salua ex charitate, tenet ita Assertio 1ª respondere et se defendere, vt quantꝫ ꝑt quis minimꝫ ledat arrestatores, vide quando de occulto arrestare nis aliq modis respondere possit sine debito modo cuius effectꝰ si sufficiant, v. g. Si testis affirmet vel negat sed postꝫ fiat arrestator iudici ꝑbet ea q̄ dixit. 2º Si negat ea q̄ ꝓponuntur in forma ꝓbanda, q̄ licite ꝑt quando vel minimꝫ fallit admittere. q̄ si eor

non sufficiat, ꝑt vt dicit modo negando simpliciter se fecisse, nō restrictione mentali sī. ita vt sit ꝑbabile in iudicio, vel ita vt lor tenear̃ fateri, ꝙ et ꝑt iuramento confirmare, quicquid .n. liceat simpliciter affirmare vel negare etiam cū iuramento sī res vrgeat. Dico 2ō. Reus accusatꝰ de crimine ꝙ ꝑbabi negat iudicio non potest contra iustitiam etsi neget crimen, imo etsi dicat accusator mentiri et calūniari. Collige ex d. Thom. ꝙst. 69ª. a. 2ª vbi dicit ꝙ accusator possit se tueri quocunq; via, modo non dicat mendacia: alꝰ dicit talē accusatorē mentiri et calūniari non dicit mendacia, ꝙ accusator accusans de occulto, prudēter mētito et calūniante, vt valde dicit Angelꝰ. in 4ª dist. 9ª de restit. fama. Idem dicendū est de eo ꝙ negat se dixisse aut fecisse ꝙcq̃a, ꝙ aliud illicitū patefecit, vt si ipse sibi secreto crimen confessus, vel tanquā amico ex confidentia patefactꝰ, negando .n. vltꝝ sibi obijcere, nam ꝑt sua occulta dicta et facta vnde manifestetur offensio tegere quātꝰ ꝑt, vnde si iniquo delatori aliqđ inuodi vnde obtineat id ipse sibi imputet, vt vide dicit nauarra lib. 2ª. cap. 9ª nū>. 398ª. Secꝰ est si licite poterat patrare, hūr. .n. ei fieret iniuria si negaret, nam sua sua culpa infamatus

Dub. 3ª Dubitum 3ª. Vtrū Reus rondeaty sententiā allegata et ꝑbata teneat̃ in cō-

Assertio 1ª scientia obtēperare sententiæ? Rō. si quando sententia reipsa est iniqua vt tuta falsa ꝓsumptione aut falsis ꝑbationibus, non obligat in foro, quādō sententia valde rarō ordinē sit lata. Est rōnior sentia dd. Rō est qꝛ sententia valet Lex qđa, alꝰ lex non obligat quādo ex eius obseruatione sequeret id ꝙ est contrariꝰ finī legis: finis vero sententiæ est vt litigata rōne ꝙ sint

Corollū 1ª. ꝑt id quando contrariꝰ eueniret no obligat. Vide sꝙst 1ª. Eās ꝙ dor vide

Corollū 2ª aliqđ arguitur teneri ad restit. secundū ꝙ regulariter sententiæ reipsa fuisse iniquæ

Ob. 2ª. Eās ꝙ talē sententiā re aliqua ꝓbatꝰ est, vt legato, duriditate: vel malitia, in rōne non teneat̃ ad solutionē nisi inde maiꝰ malus vel scandalū

X sequatur: & ita verū est in beneficijs. Rō est, qꝛ ꝓpter no est vt ꝓximo noceat̃ ꝑt falsis rōnē sibi obiectis tantꝰ detrimenti sustineat. Dicit. videt ꝙd bonus rōne vr posse ꝫ furare, vt si instruendus. Rōdeō. potest ꝙdē ꝫ furare ob bonū rōnē vt forma iuris seruata, ita vt non possit iudicando et sententiā ferendo

Ob. 3ª. ꝫ bonus rōne non possitat vt iste in foro rōnis sit priuatꝰ, et alius nō collatus

X fuit est sit in rōnis huius, etsi testificati sententiæ falsa ex ꝓsumptione, scientiæ calūniæ ꝓbatꝰ esset hanc ꝫbabilitatē esse meā, vel se rōnisse dicendo ꝫ furari 10 aureos. Dico 2º. non te licet ordinariꝰ Reo se ꝙ vim defendere rōni

Assertio 2ª. iudicis vel ministrorū ne sententia exequatur. Rō est, qꝛ inde sequeret magnū dānū et ꝓturbatio in Rep. supposito ꝫ scandalo non vr esse illicitus sī supra

Nota. defensione in hoc casu quando qđ pleclendū esset morte. Ita docet hemmesse valentia et tenent ꝙdā recentiores, quos refert Covar. lib. 1º resol. c. 2. nū. 13ª. Rō est qꝛ ꝑt aliqđ si liceat aduersꝰ furiosū et innocentē à quo iniuste vi ꝙ ille inde iniuste

dendi non habeat: alꝰ iudex et ministri iustitiæ in hoc casu non habent rōnē iudicandi. idem et petitori rōnē dicendū esset si iudici rōnisceret aliquid rōnis vel si non possisset secundū ordinē iudicē, vt habet et d. Thomas. Dubitaret de sententiæ iustitia, et meritō iudex vt res diligentiā rōsideret vel si iustitiā sententiæ manifestet, dubius adhuc ꝙmaneret, qꝛ in dubio non licet Reus ꝙ parere rōni tanto sūo damno.

Dub. 4ª Dubitum 4ª. Vtrum Reus licite possit ꝓtigere i rapere, et similiter quis ꝑt

X rapere ipsis ꝓfugere? Rō. Ante sententiā quid in rapere rōnabiliter ꝑt fugere. Est rōnis sententia dd. ꝑter Sotus maiorē. Rō est, his qꝛ nemo licite subire

ꝑna ante sententiā, rapere .a. est ꝑna qđa, aliqꝫ ꝙmittere licite Reus esse dā-

sua dabit fideiussoribus, his qꝛ non licet parere rōni tanto incōmodo antequā

rōnsset Vtrū id ei possit ꝓhiberi, non ꝑt .a. id ei ꝓhiberi nisi rōe delicti de quo

Præscripsit. ius rōnsset. Nec refert si inde damnum rōsequi dānū obtineat, qꝛ ei ille sua

negligentiæ assignare debet: vnde tr rasio addenda est an tanti hia inhæsit figere vt damnu[m] dor geniti non sit hbi rospiciendu[m] in ista quæstione loquor.

Dico 2°. Etiam post sententiã pt reus figere si damnũ sit ad pœnã corporis, st. mortis vel mutilationis. 2da Caiet. ẏst. 64ª. a. 4°. Dom. Soto lib. 5°. ẏst. 6ª. a. 4°. Couar. lib. 1° resolut. c. 2° nũ. 11°. Rõ est qz nõ pt vi pmissi obligatione vt nõ tanto dão corporis timeat ibi manere, dor n. pmissi esset vi nimis diros et qõ: modo sequendo viret humanit. Anchamath cũ D. Thom. ẏst. 64ª. a. 4° ad 2°. qz nõ pt obligari ad faciendũ aliq[d] vnde mort illi obiciunt, addo, dcõ aliq[d] grande dãnũ corporis, sed sponte manere in carcere dor rasio est aliqd facere vnde mort vel grande dãnũ corporis sequeretur ẏ S. vbi nota, Etiamsi possit qõ aliqd facere vnde & arridens sibi ab alio mal inferrat, vt manere in carcere, assendere stadium, descendere collis: s. nemo tr pt ad dor faciendu[m] absolute rondeãt vt absolute obligeth, nec si affligeret sped illa vindicandi libido et sibi patibilo videtur gladij figas reprimere: tantũ cũq[ue] videt ad vitæ conservationẽ. Rõ est, qz quando ẏ sped vindicandi illa pmpta essent nimis diros et inhumana. vnde patet Non posse lege humana statui vt daty ad mortẽ vel mutilationẽ vel alias graues pœnas corporales non possit figere. & est contra Caiet. q explicant, etsi ipsa tali in illa lege humana statui posse tr statui, et hinc Rods obligatus iri vt maneat quãdo pr. Rods nobilitas statuit Soty et alij ob rões dictas. Sed difficultat est vtrũ Rods possit vinculis nunc et carcere frangere? Rõdeo et dico 3°: Eis q licite et figere posse vinculis nunc et carcere frangere. 2da Caiet. et Soto s. q est contra Couar. c. n. 14°. et contra maiore et Henricũ. Sed glatz, qz rei licite est fugã, licere et media, ẏ rei licitæ est figere licite et ad figã se expedite rõdere, cuiusq[ue] impedimenta re: mouere: neq[ue] dor est inferre vis potestati publicæ, qz dor rõ est in rei veritate et la: publicã sed in iudice et ministris qbꝫ non licet vis inferre quando iusta est rõdemtio rei mentis. a. et carceri licet: sicut si qõ obijceret Leoni deuorandu[m] possit se ẏ licite contra eũ facere. Sed contra obijcit 1°. Qz carcer est offendor grauissimẽ natũ a -ll. s. pœna capitali, vt glat Couar. et 4ª -ll. q[uo]d[libe]t, ẏ permittit figendo vel figã mouendo. 2°: Si liceret carcere effringere non teneret dãno inde sequenta, alij hmoi vt et ait Caiet. et Soto ẏ s. ob dor urgta ẏ Couar. esse illicitũ carcer fodere nis Henrici et Maioris, cũ sententia ẏ probabil, sed nostra probabilior. vnde respondeo nis dom. Soto. Ad 1°. Legislatores possent forsan scriptor huiusce alteri sententiæ q est ẏ probabil, vel rectẽ possent vi presumptione q affirmarent vis rationabiles inducerent, q ipsa -ll. verba insinuant. vel dicendu[m] Rod dor remedia nis dor ouere vt si deplorandum possint pmitti. Sicut s. sect. 2° rap. 4°. dict. 5° de simili figitur dictũ est. Ad 2m rõdeo. Etsi hmoi reparationẽ carceris, dor pmunt non rõt inducere illatæ sed rõt rectrahy sententiã n. ipsi detineat, vt forte consentire in rõpensationẽ dãni q figendo dicitur intulit, ideoq[ue] pt id ab eo respectiue exigere, non n. par est vt q figas dãnũ Rois inferat, sicut si qõ vestã figeret rõaret alterius figendo hmoi reparationẽ etsi non permitt. Aduerte tr si occasione figæ hꝫ carcere ẏ rando ad restitutionẽ etsi non teneãt ad dãa obuenientia reddere vel Rois, modo alij captiui insigniant, non ideo teneãt ad dãa obuenientia reddere vel Rois, modo sed figas non sic fecerit, qz illorũ figa ẏ arrideo sequ[ens] ex hoc fadoq[ue] nũ hmoi. Rod illos impedire, aut ad eos retinendũ non sit iuxta hoc vt vide Michael. Salon: ẏ. 64ª. a. 4°. non tr vt Soto q ibidem docet, inimici dãabis si carcere effregerit et ad restitut. teneri, qz eis ẏ custodia detineat non licuit consentire in illis inimici reparationẽ q. ad custodiã custodiã est necessaria. Dico 4°: Damnatus ad pœnã carceris temporalem non pt figere. Est tr ẏbabile dãatus ad carcere pœnã carceris perpetuũ pt figere. Prior pars est expressa. ardua et grauis q dãatus ad hmoi figere posse. Prior pars est Rois Dd. qz dor pœna nõ est ita grauis vt Rods ẏ obsita nimium ad eas est damnatus iuste posse se ab ea eximere, presertim quando carcer non est valde dirus. Altera pars, de carcere ypothio, presertim grauis, est contra Caiet. Soto et Couar. q ẏbant eos non posse figere, q sententia est et valde ẏbabilis. Audiendus tr hic Soto posse figere quando carcer est valde grauis, dis qz non tr videatur vt ibi sponte maneat quia vt ibi detineat, hinc qz nimis grauis esset obligare presertim

Asserto 2ª

Nota

Corollo.

Quæstio

Asserto 3ª.

Præcognoscito.

Ob. 1°

2°:

Ad 1m

Ad 2m

Nota.

Asserto 4ª.

in resistentia ad sponte manendu quando esset reddendu spol vendendu. Sed si raptor esset captus et rōdus, hinc n. non posset fugere. 2des multo magis est dicendu de dantib ad hirendu, non n. dantes ut ibi sponte maneant, sed ut eu detineāt. De redib est alia rō, nam illa pena non pt reputabiliū nisi dari nisi spontanea et voluntaria actione Rei. Si tn redibus esset grauissima Nota. non vr esse ellectus fugere. De pena semidupli ides dico q de raptore fugiente. Nam si seruile esset valde dura posset fugere: Sed si esset tolerabilis et dispiciu prudentis de Domicilio. Saloniy tn sentit dantes ad semidupla absolute posse fugere sicut seruiū bello captu, q non vr ingabile, Contrariu tn vr verū et communis sentia DD.

Dub. 5ª Dubitatur 5ª: Utrū alij possint Reo fugā ad raptore rōstere, et an teneat ad- Assertio 1ª. uersus requirentē pbrē? Resp 1ª: Si nō licet fugere possent alij fugā consilere et remedium dissuadere, modo non sint publice potestatis inimicitia Cajet. et Dom. Soto ū et alij passim. Rō est, q si alij licet fauere possit resistere et facial usi rē offerri gladiu, sicut gladiu remittere restitue, q rō et restitutio tenent ritare et Reus non fugiat, contra restitutio Recip. debita fauerent si fugā suaderent. Dico 2º: Probabile est et ipsos licet capitis Assertio 2ª. pbrē instrumenta qbus similia iuridat, et raptorē offendat. Ita expresse Cajet. et Saloniy. contra Soto et nauarrus, q contrarius non ingabiliter tenent. Et q possit alteri pbre instrumenta qbus ipse licite uteretur si id specialiter non sit ne- gatū: Nam dor est violare publicā iustitiā q ipse non iuste offendere, nec pbrē instrumenta ei q iuste offendit, sed ei q ad dor ius habet. Confirmatur q Cajet. consulere fuit rōr non et ponere media ad illud, principiū rōs consilij non videt aliud esse aliud quo possit elabi, ut et Soto fatetur, dor n. ad rōbilis ytinet, q S. Dico. Si q plures instrumenta pharse grauiter peccarent, q est petere. Resp. Etiā consilium esset Ob. nauiter. et Soto. Aduerte tn, quāmō Reo non possit gladius rōs obligatione ne fu- giat ita ut obligetur in conscia, tn alijs posse gladiū ne fuga prudenter adhibeā- Nota. menta pbrent, non n. alij tantus iudex habent quantus Reus, nam alij pos- tus dor est ita, dicendu sicut Reo: Dico 3º: Non licet tn Reus iuste offendere Assertio 3ª. huic raptorē et impedendo diuersa. Et confirmatur sentia. Rō est q solus Reus ad id habet ius nam quando inuadit q vi immittet. Confirmatur, q aliq insufficit iudicibus subito succurrere et tutus ad custodiā Reus, q tenetur in magno periculo pbre damnū.

Dub. 6ª Dubitatur 6ª: Utrū dantes ad mortē possit aliqd furare vide mortē inevitabiliter sequatur, et quare? Resp 1ª: Non pt dantes ad mortē aliqd posse furare vide diuidi Assertio 1ª. et ex natura rei mortē sequatur. Et contra sentia, Rō est, q dor esset finitus diuidi dere sibi et sanguine effluente deficiat, aut venenū lauare, quāmō in potestate Dor contra sentent Franc. Victoria De Homicidio. num. 30. Sed non satis publi- cter, q non licet plumbum liquefactum, vel aquam bullientē lauare, vel per q calore intermiscent, q nec venenū q fugere vel viscera erosione occidat: nisi n. interest an calore exterminet id q stomachū, an fugere, an erosione, an ipsa sitis. Dico 2º: Et tn furare aliqd possibile vide mortē et ordinat et ex alia Assertio 2ª. causa sequeretur quando legitima rō subesset: Sicut pt aliq negatiue furare si abstinere voluntarie ab aliqua actione, ex qua abstinentia mortē sequatur. Colligitur ex 2ª2ae medina Cō. de Restit. art. q: §. 5º. [illegible] et ex Victoria relect. de Homicidio num. 26. 5º q tn sibi non vr consulere, nā postea doret Reus tuteri fugere si pt, et Dantes et fame interirat teneri rōdere (si labeat) Cordoba q. 38. Navarrus Cap. Restitu. cap. 3º. num. 73. Rō est q rōs mortē non diuidi sequatur possunt dor ab fine aliquē lonestus esse solita, ita ut mortē non consequatur solita sed solus timor malum inde bonus, q Reus non habet quando mortē diuidi fugit. Hinc colligit 1º Damnato ad mortē licere manere in carcere, quāmō possit fugere, modo aliquis Reus ratione punitionis habeat ut mortē sibi inferatur, vel in carcere punitionis, ut si ibi Carcer 1ª

manly mortē, vt rapiat ibi pecūniā sua vindicari: ob quās rationes se possit et debeat
defendere, vt vult Dorat. 2. Nauarra, vel si non est mortis, tñ videatur ad Dei honores, et
religionis fundationē spectare, quia rōnes martyrū sæpe non sufficientes ois possent,
vt patet ex Eusebio lib. 8. hist. c. 9°. vbi refert de plurib⁹ martyrib⁹ q̄ durabant ad
tormenta rapide plurimū tēpus fugisse nō sine scelere effet fugere. Neq; dor est scripsis
tradere, q̄ nō licitē, vt patet, neq; est inordinate, q̄ hinc solis remedia q̄d velle se
tradere quando sine iusta causa exponit se periculo vitæ, vel vt periculo se non vergit, aliq;
sic iustas causas habet se reprimendi vt non vergendi, g. s. Similiter modo licet Rēo offendere
Iudicē, plures indicibus g. vt ab altero mors inferat, licet n. indifferentia sint ad occisi:
nē et non occisionē, neq; mors ex illā diuersis fugit. Colligit 2°. Damnatus et fame
mortis posse non rōdere etsi panis regius malis fuerit, q̄ est contra Caiet. 3. p. q.
c. 2°. et Victor. nūs. 28°. Et Cōcar. lib. 1° resol. c. 2°. nūs. 8°. Sed notissimū sentit Soto
lib. 5° de iust. q̄st. 5°. a. 9°. Henricus lib. 5. q̄st. 31°. q. d. quod potest ex D. Aug. 10. Sūel
maior dist. 5°. q̄st. 2ª. et Nauarra c. Rō est q̄ iustas causas habet nō rōdendi, sc.
vt iusta sentia in eis exercetur, neq; dor est scripsis ordinare, sed ob iustas causas
sua vita nō conservare: ipsa n. natura sponte debitū calore naturalē absumēte humore.
Inform. ex D. Thom. q̄st. 72°. a. 2°. vbi docet, Laudabile esse necessaria naturæ sibi
subtrahere vt ysonia q̄ resp. est nobilissima sustentata, g. dor nō est scripsis ordinare iustā
D. Thomā. Sed obijcit ex Victoria. Ille non est dandus vt nō rōdat, sed vt non det
se rēg, g. rēg dor non sit illi q̄dibus hinc rōdere, hinc n. vbi oēs medicē à vitæ
non debitū. Rēn. 1° illius humeri ad conservationē vitæ [illegible] vbi oēs medicē non
q̄debit, hinc q̄ illa q̄debito nō obligat, g. est iudex q̄debitori ne rōderet mutuum
humeri rōdere iuste illius sentio, hinc q̄ habet salvā iustas causas nō rōdendi.
et confirmat à simo, q̄ et Cathechismus à carne abstinere etsi vbi carnis ex morbi
periculo esse necessaria ad vitæ conservationē, vt docet Victor. Relect. de Temperātia
num. 9°. q̄ habet iustas causas abstinendi, sc. vbi quod vivat modo et aliq̄ fructus
se inde si inde habeat pro carnes immolatibiles, vt docet Henricus i. c. D. Augusto.
2. dicit esse habet, instantiā dor esse melig. Idem dico de carnibus humanis, quas:
nisi in extrema necessitate liceret vbi vesci si id fieret sine crudelitate inimicis, vt docet
Caiet. 3. p. 148°. a. 2°. ad 2°. Ob eandē causas licet in naufragio proximi, parentis,
vel et amici causa amicitiæ tabulā rōdere, nec refert vbi si illi tabula insi-
stat, an vero proximi immineat, sicut nihil interest vbi pauē libi necessarius
cibus humeri an pedi videat, rōdere n. alteri tabulā nō est scripsis ordinare in illo
casu, sed finere se mergi et perire. Ita docet Victor. nūs. 26°. et Nauarra c.
Dub. 3°: Damnato ad mortē pecūniā possunt illi q̄ ministri executionis non licet vbis
crudeli pecuniam. Est communis sententia DD. Rō est, q̄ nō est expressa dor ulla lege q̄d:
actus, vt aliq̄ q̄ se est opus misericordiæ: posset tñ id à principe q̄beri, q̄ est contra
Salonium. Rō est q̄ Reus mereat sic petere. Nec refert q̄ pt aliq̄ misericordiæ
possit q̄beri non possint, q̄ etsi in grē q̄beri non possint, tñ aliq̄d certi in
certo aliquo casu pt q̄beri ne fiat vel illi fiat: sicut ne diuinū inordinatio
instituatur peccatum, q̄ tñ et est misericordiæ opus.
Dubium 7°: Vtrū aduocati teneant gratis patrocinari? Rēo 1°: in extrema
necessitate pauperis quando nemo alij illi gratis patrocinatur, q̄d aduocati teneat
illi patrocinare et gratis. Ita D. Thom. q̄st. 71°. a. 1°: Dicit. a. esse in extrema neces-
sitate quando est probabile periculū q̄ nisi ei succurratur bona amittat et ad extremam
inopiam redigat. Rō est q̄ q̄lib⁹ teneat extremē indigenti illud impendere quo ipse
minoris redigat. Et non similiter egent. v. g. Si pauper egeat vbo teneat ei succurrere
et q̄ habet vbis aut eo similiter egeat: Alij. a; q̄ habent pecunias non teneat, nisi forte
egeant eis non habentibus aliter vbis. Similiter si extremē indigeat pecunia, habentes
pecuniā teneat succurrere, alij nō: si opa medici vel Chirurgi si teneat opas gratis
præstare, neq; dicitur teneat q̄ eo soluere, nisi forte illi ex sua malitia aliter nollent
succurrere, sicut n. dicit ad redimendas pauperes vexationē teneat, alter tñ obliga-
tur ad restitutionē. Idem dicendū est de Aduocato rei pauperis extremē
indigat. vide Greg. Homel. 9°. in extraūganti fili finē. Habent, inqt, intellectū nūet
nō ne teneat, habeant verbis affluentia à misericordiæ largitate non largiatur, ha-
beat autem quia regit ostiū illig nō geima partiat, habeat loquendi usus apud diuites
et pauper intercedat. s. Sed difficultas est, vbis idem dicendū est de grauī necessitate

Conclio 2°.

Ob

&

Assertio 3°

Dub. 7°
Assertio 1°

Quæstio

pauperib? Caiet. putat solus obligari sub venali adiorato. Sed contrarium longe ver
rius est. vide dicta 2ª 2æ grauis necessitate pauperis, s. quando ita indiget patrocinio
ut nisi adiorato vel succurrat in grauē afflictionē vel grauē damnū sit periculum,
Ad assertio 2ª. tenet adiorato sub mortali primo modo ipse aliquo modo suppletus suo statui debeat,
.i. modo pter eam opam q̄ illi necessaria est ad sustentandū statū suū aliqd tempo-
ris et industria et respect. 2da Sylvest. verbo Adiorato nu. 11º et Soto lib. 5º q. 8ª
a. 1º ro patet ex dictis si de Eleemosyna q. 32ª. a. 2º dub. 2º vbi ostensus est qd
q̄ quoq̄ modo suppletus debent tenere in grauī necessitate proximi, q̄ debet dormit
Caiet. vide ex ibi parum constare. Causæ requisitæ vt locus habet in ista materia
q̄ causæ ordinarie sunt magni momenti respectu pauperis, vel rotæ pauperi nō sufficit.

Dub. 8ª Dubium. 8.um Quando adiorato tenetur parti ad restitutionē? Rdeo. Quando ex negli-
gentia vel inopia ipsius client? ista causa vertit. Ro est q. licet restitutio teneat
Ad 1º sūo clienti debita diligentia vsare et causæ magnitudine, similiter teneat esse instru-
cta rotulamenti petitia eius et tali se gerat, et tanquā talis stipendia exigat. Unde
Adiorato licet si committat culpa excidere causa vtili, vel teneri tunc ad restitut.
Sotus de adiorato Reī, q. et secundū illū respect ad petitū et culpa in tentato
Lic. n. non obligat tunc ex restitutia sed solus clienti suo vt multi Salonius q. 71ª
a. 3º. et patet ex dictis. 2º Quando Rota causæ aliqui impedit tenet ad restit.

2º. ouis damni q. parti aduersæ obtinuisset vel illi patrocinij, vt expensas quas
illa pars fecit, et illorum bonorum sui debitorum q. ipsa restit exigebat. Tenet et
clienti suo si eius bona fide prædictos non monuit de causæ circumstantia. Advocatus
Nota. Si clienti intentabat actio criminalis, et ipse eius fit defensor et Armistator non
potuerit eius conuincere, et ideo datus sit armistator ad quem tuitionis, non te-
neri adiorato ad restitutionē damni i quā iudicantis, nec efficit irregularis,
vt dicit Salonius si, contra Navarrum. Ro est, q. Deo q. arridenti et pter ipsius inte-
nōē armistatori obtinuit rōne causæ ipse non timebat adiuare. Idem dicendū
de Reo et rōne negationis armistator pauper inuenit. Secus est de Teste q. veros
testimonium et Advocati debitus ex iustitia quando testis indebite interrogat.

Dub. 9ª Dubium 9.us Vtrum adiorato possit causas dubias tueri? Rdeo et dico 1º Si utraq;
pars est quasi æque probabiliter et sustinere fide adiorati fide Reī patrocinium, tūc
Assertio 1ª. n. utraq; pars habet rōne iudicium exponendi. Dico 2º Si causa Reī minus sit pro-
babilis quām Adiorati, tūc vera habeat probabilitatē, ita vt iudicium interdum iustus
Assertio 2ª. uenit pt adiorato eas tueri. 2da Dom. Soto lib. 5º q. 8ª. a. 3º. Et q. hanc rōnē sat
se tueri q. f. Sed difficultas est si causa adiorati sit minus probabiliter quām Reī. Soto
existimat Adiorato licere non posse causas Adiorati sustinere si grande damnū inde Reo
Quæstio 2ª nunciaret, cū. esset contra Charitatē q. interdum homo habere posset quando
pars interest Adiorati, et plurimum interesset Reī: ordinarie tū quando causa est
Ad 1ª vere probabiliter existimi pt sicut sit Adiorati fide Reī, q. non semp cū q. vera probabilitas
et verisimile est, imo sæpe q. vera minus probabilis vera esse videatur, inde est videatur Adiorato cau-
sa Reī esse probabilior, pt tū bona fide suscipere causas Adiorati q. et probabiliter sit,
et suscipere se iudicio determinationi alterius qui q. illa fuerunt. Dicit. 3ª pars

Ob. potior est iudex rei causa est probabilior, alij impedit est agere contra eius rei
manifestū est, q. f. Rdeo. Vera quidem potior iudex, non tū semp est reipsa, inde si rei
Ad Ob. causa est probabilis non statim tenetur eas deserere, cū q. causa partis aduersæ videtur
probabilior, sed pt afferre ea q. ex sua fantasia, et determinationē tales iudici relin-
quere nisi forte aliter videbit. Dicit. 4ª rei causa est minus probabilis non pt
alteri illius inferre, q. magis rei tota existimatio pt. Rdeo N.C. Ro est q. ex
Ad Ob. tales fit inquisitio veritatis vbi reipsa plus iuris remaneat, et diversa relinqui
iudici rei est vtriusq; partis momenta expendere, sed Reī illatio est fantasia et
ratio, sententia a. fori non pt in eius favorē rei causa ob q. possit minus
probabilis, nec ille minus iuris remanet habere quām alter, cū n. non possit omni-
bus rogatus ipsa veritatis scientia est reipsa, tenet iudex quantus pt diligenter
eas audire, pinde et illi causas audiuere rei probabiliter est sub ob. diligenter
expensis, dicit n. Sylvano mare tenetur quām proximo ad iustitias q. reipsa est
arridere. Notandus est dictus dd. existimare iudicē et in iudicando posse
Nota sequi sententias probabiles omissa probabiliore quando vero et opiniones non sunt de fide
sed de iure. 2da sentit Salonius. q. 63ª. a. 4º. dub. 2º. q. & se stat Antonius n.

Simões, & Soto, et quosdam recentiores. Tho illud verby glos glossi solet ad principale literæ in fine verbi. Quæ sententia etsi nō sit improbabilis tamē alteram videtur veriorem, & iudicē teneri, & sic sibi in civilibus seq̄ sententiam quam iudicat probabiliorē, & quando est diversitas opinionum vires ipsius rubr. Tho Dom. Soto lib. 3. q. 6. a. 5. Et ō est q̄ nēs non et accidenter consensus ubi rubr. reipsi competat, illi potius est faciendus nō magis vē corrumpere. Neq; vō illa ob quam principaliter in fine negotij et seq̄ opinionē probabilē omissa probabiliore sic lonis habet, q̄ rudex nō agit cōtra hos fines sed partibus inter quas rubr distribuit. Neq; consulit illi esse onerosus q̄ regulæ seq̄ id q̄ iudicat esse probabilius, sicut in q̄rēb; consulit accidit. Dicit, & sic in civilibus, q̄ in criminalibus quando tenebit ad restitutionē, inclinandus est in mitiorē sententiam, ita n. docet Navarrus et alteri innodes q̄cunq; possessores vide non vr verus q̄ docet ides Salonius, excusando dictæ opinionem sicut aequē probabilē seq̄ liceat seq̄ utramlibet, sic vc alterum grave incommodum alteri obviaret. et potest excusari. Si, inq̄t, sit probabile q̄ baptismo infantis in extrema necessitate possit peccatum dari, et aequē probabile sit non posse dari, licet illi q̄ utrāq; parte teneat esse aequē probabile seq̄ utramlibet. Sed dor non vr verus, q̄ contra ista esset salubre pūrem hanc negligere quando sibi ibi esset iuxta unus sive pauci salvandi, vide hanc in praxi tenenib seq̄ opinionē probabilē q̄ faciunt q̄cunq; sine alterius incommodo.

Reffellit opinio Salonij.

Sectio Octava. De Iustitia distributiua,

Hic dicendum est de acceptione psonarum in officijs conferendis et honoribus distribuendis, 3ō de beneficijs et simonia. Habebit q̄ sectio ista tres partes, 1ª erit de acceptione psonarum, 2ª de beneficijs agit, 3ª de simonia pertractabit.

Caput Unicum. De Acceptione Personarum.

Dubium 1m. Quid sit acceptio psonarum? Rdeo. Acceptio psonarum grave iniustitia quidam loquendi scripturæ sacræ est, quando in aliqua distributione nō respicitur ratio ad quam persona & aliqua personæ conditio inducit ad debitā distributionē. Vide Lonay habet in distributione bonorum rectus ordo gerit, vt in distributione rerum, quas rudex dividendo, si n. in dividenda pecunia respicit personam, i. amicitia, opes, potius, inimicitias, pauperitatē &c. peccat dor. vbi; Et sic plenary acceptio in Scripturis. Levit. 19. Deut. 10. 2. Paralip. 19. et alibi. Sic in distributione bonorum et onerum rectus, non solum in lite, sed et in distribuendis bonis sibi ad q̄ alij nullus rubr habent, quando non ita peccat: vt si Dominus pecuniam rudendo voluisset præmiare ad salutem vel q̄ando esset acceptor personarum, vt colligit. Act. 10. vbi nēs Petrus reprehendisse Cornelium gentilem nō sua familia ad fidē vocari dicit, in veritate reperit q̄ nō est personarum acceptor Deus, sed in omni gente q̄ timet eum et operatur iustitiam acceptus est illi. Vbi insinuat aliquem posse nōnullas acceptiones personarum si solus gentilis rudex, et nō et alijs gentilibus et iustitiam operantibus donum fidei conferret: Hoc tū supposito genitis non fecisset vitium in eo contra iustitiam, q̄ gentilem nullus rubr ad Dei donum vocabant, fecisset tū pecuniam conservandi diuitias sapientiæ, et vitæ in gentilismo benigniores. Dices. Deus non vult equalibus adhibere beneficijs esse ipsi equales sint, et inde in ista inæquali proportione laborant, q̄ erit acceptor personarum. Rdeo. N.C. q̄ Deus nō tenebat aliquas conditiones in vite creaturis q̄ nihil ad illas distributionē pertinent, Dei n. non est consentaneum prudentiæ in distributione seruandæ, sed aliud rationi nobis ignotum, vt in primis liberis vitæ sua beneficijs. Vide nō est in Dei distributione acceptio personarum. Adde nō bona sua distribuat ad q̄ nullus rubr habeat, non tenebit illas nisi respicere q̄ in nobis sit seruandis quas sua distributione moderet (quæ nō in nobis nulla sit) sed solus eas q̄ est in dita ipsius sapientia et voluntate liberā. Et sic patet in acceptione personarum grave dictū duo requiri, 1º. vt bona q̄ distribuuntur sint rectus ordo rubr, 2º. vt in dicta distribuendo respiciat conditio personæ ex qua illi aliq̄ rubr ad ea habeant. 2º. vt in dicta distribuendo respiciat conditio personæ quatenus ad distributionē.

Ob.

Rx

Duo requisita ad acceptionē personarum.

Dubium 2m. Quale peccatum sit personarum acceptio? Rdeo Ex gre sto esse peccatum mortale, vide tū particulare materiæ vel circumstantiarum posse esse veniale. Rō est q̄ tenetur velare secundum se est contra iustitiam et Charitatem, ac inde ex gre sto mortiferum. Et q̄d esse in rudice mortiferum patet q̄ ibi peccat contra iustitiam rectus: quando parti fit iniuria. Aliter quando onera resp. distribuuntur valde inæqualiter.

Dub. 2m

Rx

in distributione .a. beneficiorum et officiorum magis est dubium. Sed quicquid sit de posse mortiferum quando accepto ꝓximo in loco distribuendi redundat in notabile detrimentum Ecclie vel Reip. valde et laudabile est ꝓfrendendo ab eo in modo esse postea ꝓximo mortiferum quando negligit eos q sunt longe digniores et aptiores, maxime in beneficijs, ꝓpterea si illos q aptiores sunt se offerebat: vt docent plurimi DD. Ro est, q beneficia non tantum sunt instituta vt stipendia ministrorum sed et vt premia laborum virtutis, vt infra dicemus. De officijs secularibus forte est alia ro, q non videntur instituta nisi ob bonum Reipublice.

Dub. 3ᵐ
Assertio 1ª

Dubium 3ᵐ. In quorum bonorum distributione potissimum locus habeat accepcio ꝓsonarum. Ro, 1º. In distributione vere facienda ꝓ iudicet duo pertinent ad iustum vt docet D. Thom. 2ª 2ae. 63ª. a. 4º. ibi non. Sed modo est quod bonum communis debitis proportionibus. 2º. In tali distributione si quidem aliqua requirat ꝓter rationem meritum recipientis debitum proportionem accepcionis ꝓsonarum, q sepe ex pluribus in scripturis. Luce. 19º. non possedisti ꝓsonam mea pecuniam, nec laborem debitum petisti, nisi iudicia ꝓpria ꝓtulisti. Proverb. 18º. et ꝓsonam in Alcibi, Accepe ꝓsonam in iudicio no est bonum .s. inquit Salvat bonum proverbium, vel est valde malum, videtur ꝓprius Salvator. Ubi advertit non solum esse vitium accipiendi ꝓsonam quando videt in frivola sententia consistere ꝓsonam, non aptatam ratione, sed et quando ratione pauperis differat, cuius .a. diximus expedit: similiter quando una parte rationis longiore hominum ad placandos vel informandos quos alteri no tis pro est virtus ratio. Dicit iudicis libertati relinqui vt consilium hominum placationem vel informationem, ne non fiant iudicia parti si amico relinquat longiore. Ro. Relinqui libertati vt consilium hominum longiores vel breviores sed secundum proportionem rationis, nam lex non vidit iudicij in quo partis, non .a. in modo ipsorum. 2º. Locus habet in honorandis beneficijs, similiter in electione, et ꝓsentatione ad illa, beneficia .n. iure naturali et positivo debent conferri digniorib⁹ .s. q optime putauit officia frivola. Unde si conservatione spectat vitium accipiendi ꝓsonam. Vide D. Thom. .a. 2º. s. Sed de hoc phia .s. 3º In distribuendis officijs secularibus, vt magistratibus, ꝓsunt et plus, secundum officia sunt bona q̃dam Reip. instituta in ipsum modum, quorum distributio ꝓtinet ad primum per, unde iure naturae habet ea magime idonei et Reip. utilitas conservetur. Advertit si ꝓsidium Reip. utilitate ex officij administratione ꝓveniente non videri posse mortiferum omittere dignior⁹ ut forte in quibusdam officijs secundum quos constituta Nota.
dine vel penitentiari statuto dari debent illis q alia officia optime administrarent. Ro est q officia secularia tis videntur instituta in bonum Reip. non .a. ut viri ibi honorentur. 4º locus habet in omnibus distribuendis, secundum .n. varia ꝓportione distribui debent, iuxta vñ q dicta sunt de dignitatibus. 5º In exhibendo honore seu reverentia, ut si q in publico consistit sunt mista alicui no assignet locus q no vult nisi vel gradu debitu debet ei id fieri dolo vel lati culpa, aliqui non curat. Ubi notandum est, Utrum ob quos alicui debeat honor esse excellentia q est ex virtute vel sapia vel potentia, vel ut alia ꝓsidium reverentia, Dicit ut 1º debeat honor: Quibus tribuit alicui honor.
non ipsi q virtute et sapia sint pditi, in pri .n. est summa excellentia: Deinde ipsi q potiti, ut principibus, qui sunt participes diue potie, et parentibus q post Deum sunt principium nature. 3º loco seculis, q secundus est signum prudentie et virtutis, thesaurus dicitur, quatenus dicitur facultate ꝓbent ad bona opa: Qui si dicitur honor exhibitus solus q dicitur sunt et vilis istud inferunt abundant sine illo vestitus ad opa bona, tanquam dicitur sint magnum quod ut vulgus cal conspicit, erat accepto ꝓsonam impius mus in honore distribuendo spectabile non causa sed ꝓsona .s. rendit ꝓsone impiis nem, unde incidit quod fiat plitate, no vilis honorat ipse ꝓtinet alio transferat Advertit to, dupliciter posse fieri dicitur honorari, 1º. si to operis honorat ob virtutes Nota.
constituendi, sine to interiori estimatione et reverentia exp dicitur, et hoc modo non est pctm si fiat sine vanitate indicia, qe exterius alia constituendo no est ꝓ se mala. 2º. Si fiat ex interiori quada estimatione qua dicitur seruendus .s. ꝓtinet vel exequendo dictis, et sic est pctm accipiendi ꝓsonam: Et exponunt secundum no dict. Fidei mei nolite in ꝓsonam accipere habere fide Dñi nostri Jesu Christi glorie: Etenim si introiret in conventu vestrum vir aureos anulos habens veste candida .s. vel doret esse pctm accipiendi ꝓsonam tale ꝓtinere pauperi fideli ob inopiam dicitur, magime si pauper deperiret vt ille magis honoret, et hoc est mortale, et si fiat no notabili alteri contingit, alioq erit solus venialer

Dicend. Vor semp esse mortale, qz pferre dictat virtuti, cubus plures estimare vr esse pctm mortale, hinc qz est magnu contemptu virtutis, hinc qz tales vr esse paratu deferre virtutes pp dictat. Rdeo. Si exprimit et nos plena animadversione dictate Ob Rx
pferant vel exequent virtuti, scit dubio id esset pctm mortale ob vres allata. Sed regulariter non ita fit, nas Dor exparte non fit expressu et formaliter, seu, ut dici tulit, sub actu signato. 1. quando qs sigmanter aliqd facit, sed solus implicite seu interpretative in exercitio, vel actu exercito: solet n. dictat. vsurch ob omnes et magni estimantu, et validu virtutis consideratione donantu. Dicit 2°. Honoris exhibitio Ob.
zhiet ad observantiam non ad iustitiam distributiuam, q arreptio pfessionis in talem non habet. Rdeo N. Ci qz ubinqz est aliqua distributio verus aliquo modo debitum Rx
ibi suo modo locus habet arreptio pfessionis.

Dubitum 4°: utrum officia seruilia possint vendi sine vitio arreptionis pfessionis? Dub. 4°
Nota.
Notandum circa officia seruilia quinqz considerari posse. 1° obligatio ad exercitu facultatis: 2°. iustus stipendius, seu merces, q speciat vocatu officiu, et est fundamentu retinendi. 3°. dignitas ordo et eminentia ob quas
ad tale stipendius, q sub onere ex officio. 3°. dignitas ordo et eminentia ob quas
in Reipub. donantu. 4° otiosa facultas faciendi libri. 5°. exercitu stipendii sigra debitus.
Dico 1°: Officia seruilia vre primi et simpliciter vendi non possunt, vre tu religiosi Assertio 1a.
libros vendi possunt, inde absolute loquendo no est q se illicitus talia officia vendere
inter pares patet, qz nemo pt alteri vendere quod ab ipso subtrahendu Cler. n. q3 pos
sunt optat ordinare et exercere quia emere et accersere) nec et iustus stipendius illi
annexu, qz Dor ex iustitia debitus est ei cui est onus, sicut nemo pt ex pacto vendere
obligationis exparti in forto suo, nec iustus stipendius labori illiy debitus. Altera pars
patet, nam eminentia illa magni estimatu apud boies, et pretia exparari solet,
hoqz n. plures venirent dominia q habent annexos maiores titulos. Sicut otiosa,
et voluntas libranti, ut sunt officia Tabellionu, et multa officia Curiae Romanae, Dor
et voluntas est pretio estimabilis. Denicq si stipendius sit merces quae exae, ille n. ex
nullo estimari pt. Confirmatu, qz a Reipub. posset deberi, q si relinquatur potent exigi
compensatio. Confirmatu, qz Dor vita sunt res humanae non spirituales, et pretio esti
mari solent, q nihil obstat qz q se vendi possint: secq est de Beneficiis q sunt res Assertio 2a.
spirituales. Dico 2°. Etsi q se non sit illicitus Dor officia vendere, tu ob multa incommoda
inde secq solent plerumqz est illicitus et et pernitiosus, maxime si aliquis iustitiae
administrationi labrant. Est vnus sententia DD.. vide Caiet. verbo, officiorum venalitas. Incommoda pernitiosa et officiorum venditio.
lib. 3° de iust. q. 6a. a. 4°: nauar. c. 25° nus 7. Et, qz plurimqz secq solet
Dor incommoda ex venditione, 1° q vo remanet diligentiu, imo saepe magis diligunt sed im
pedit q pernicies supplent q merita docti, diligi n. et ubi vel tantu pernicies cauet,
vel vtili cuiusqz remanent Dor modo ad officia irrepere. 2°. Qz Dor modo pudentia lo
cum magis ad studia pertinentia qby vident dignitates parari aut emi quia pbitatis
et Literarum qby vident in Reipub. pauci loci relinqui. 3°. qz illi qui Dor officia sunt
insufficientes non administrant ea vt Reipub. vtilitas postulat, sed ex priuato respondio vt
pretiu recuperent, et et vt delectant, inde fit vt multa incommoda ingeniorum,
pretiu recuperent, et et vt delectant, inde fit vt multa incommoda ingeniorum, iustitia
vendi habeant, diuitiis et potentiis fundent. Q. Quare meriti Dor vendita est
inuenda? Respub. Reipub. maxime quando vendunt magistratu, Praefecturas pro
vinciu vel Ciuitatu, Consulatus, et sua officia quorum est iustitiam administrare
et subditos regere, vide et meriti in titulo de Arbitrat. collat. 2°. tit.
vt iudicent sine quoqz suffragio fiant. Vbi prius vt pcipue qby conferunt officia
publica q qb nihil solumt. Rdeb. Quibus rationibus posset licite fieri Dor venditio? Quaestio
Rdeo et dico 3°: vt licite fiat requirit Dor conditiones. 1a. vt vendens habeat animo Assertio 3a.
vtiles. 2°. vt vendatu gratis fieri est dignum. 3°. vt pretium sit moderatu q°. vt
id constat necessariu vel vtile ad bonum Reip. Rdeo ad primu. Hanc authoritatem
habet qby primum supremu, vel Resp. libera. Rdo est, qz Dor bona seu officia sunt
totius Reip. ac inde eorum dispensatio est supremi principis aut Reip. liberae.
Inferiores igitur non possunt vendere nisi ex commissione suspicioni vel legitima vsurpa
tione, vide tamen ad instit. qualis si principis authoritate vendiderint. 2°. et patet
qz ista officia dignitatis referenda sunt, vide si principis vendat indigno debet resti
tuere contractu et videre quibus, dic. a. secta tamen saltem 1° loco emptor, 2° prin
cipi. Et si pactio ex humanitate principis vendat alteri, non tenet restituere
ergo.

pretium esse vendat indigno, tenetur ts ad dam sensim 2° loco stent principio. quod si emptor prudens à principe ob indignitate sibi imputet q emerit, non n. deo tenebitur restituere pretium. 3ª conclio. quando bona, qz alioq aperte ven malitiose indigno vide si qs immodico pretio venderent, vz quid emptor ornatione accepit expendendo: tra bonos suspendas tenebit ad dam Resp. Ex intellige de principe, q tenebatur illa dam impedire, non a. de priuato. q² conclio, q licet vendito non possit licite fieri nisi ob Resp. necessitate vel vtilitate, gbata, qz licet offitia ea sint bona principi gratia sicut habita, sed sint bona Resp. rone, quoniam administratione habet Resp. ad eius vtilitate: alioq Resp. non intendit vt licet offitia vendat nisi id videatur necessarium vel expediens ad eius bonum, vt si timeat pericula esset concedenda, q aliter regi labori negret: nec vt alia esse iusta ro ea vendendi, qz est naturali institutione talia offitia. Si ts principi extra casum vendendi licite vendito inuita, quamuis peccaret, ptestis si offitia illud haberet ullas aliter administrationes.

De Beneficijs, 2ª Ludus Sectionis parte.

Hic 1° dicendu est de iure patronatus. 2°. de iure collatoris. 3° de conditione quib beneficia sunt conferenda. Circa n. psonas requiritur ad beneficiorum collationē ex. Patronus q psentat, Collator q instituit seu confert, et psentatus qui fit collatio.

Caput Primum: De iure Patronatus.

In hoc cap. explicandus 1° qd sit ius patronatus, et qby acquirat. 2° de amissione huius, q extinguat. 3°. quomodo huic iuri derogetur.

Dub. 1° Dubitatur 1°. Quid et quotuplex sit ius Patronatus. Rndeo. ius patronatus est potestas psentandi instituendu ad beneficia Ecclesiastica varia. Est n. duplex. Aliud n. est ius patronatus Ecclesiastici, aliud Laici. ius Patronatus Ecclesiastici dicitur, cuius auctor q. pmit. c. 36° an initio; non q Ecclesiasticus possidet, id. n. et Laicus possidere et, sed q competit alicui qz ex bonis Ecclesiasticis Ecclia fundata est vel extructa, vel dotata, vel q competit non Rectoratus Ecclie, aut dignitatis Ecclesiastice. v.g. fundasti Ecclia. et fundus huiusmodi vel extruxisti vel dotasti, vel instituisti beneficium ex bonis Ecclesiasticis propter ex beneficio, habes ius patronatus Ecclesiastici. Hic si habeat ius psentandi qz Abbas, vel Decanus, vel Episcopus hoc ius est patronatus Ecclesiastici. ius patronatus Laici dicit q competit alicui ex bonis patrimonialibus vel secularibus Ecclie fundanti, construenti vel dotanti, vel qz beneficium aliq erexit, vel dotauit. Aduerte ts 1°. Si patronatus Laicus dimanet vel testamento transferatur in Ecclias fieri patronatus Ecclesiasticus, et de illo Nota 1° tempore de Ecclesiastico iudicandu, vt notauit Couar. 3 reg. 5°. Aduerte 2°. ius aliud psentandi q competit confraternitatibus vel sodalitatibus q aliquas capellas dotauerint 2°. fierint collatio simoniace, vel aliter instituerint, esse patronatus Laici, q ysti bona in stant, et ex bonis Laicis constituerint, unde de illo tempore de Laicorum patronatu iudicandu est, quatenus ipsi in ghalibus bonis Ecclesiastici dotarint.

Dub. 2° Dubitatur 2°. Quid regulariter sit qb habeat aliud ius patronatus respectu Ecclie vel beneficij? Rndeo. Regulariter vt vel Ecclia construendo fundu dederit, vel vt eas ditaret, vel dotauerit, vel dando vt beneficium fundauerit aut dotauerit. vide glossa. Iste ius patronatus q. 1°. Ex si fundu erat, aut Ecclia ita erat, potest ius patronatus. vide Couar. Trid. sess 14ª c. 12. et sess 25ª c. 9°. de Reformat. vbi multa statuuntur de hoc iure, et dato Expositio potestas quatenus ius patronatus tribuit, et abrogat multorum iura q iuxta formā ibi prescripta gbata ea fierunt. Deinde dato Episcopo potestas quatenus psentatus sine ab ipso instituendus sit ad beneficij collationē acceptus, siue ab inferiori. c. 3°. vetat illud ius vendi sub pena prohibitionis et interdicti ferenda, et priuationis iuris ipso facto: Deinde habet ts est in hac priuatione expectandas esse sententias iudicis antequam Patronus iure spoliet. Et notandu est. Esse simoniam vendere illud q sit, aut vendere bona qby annexus est, plurimi ppo illud, vt docet Soto. lib. 9° de iust. qst. 7ª. a. 1°. Nota. et alij communiter, qz est res spiritualis. Et ad 2ª attinet. ea ad psentationes q est officium Patroni, Set

Dub. 3° Dubitatur 3°. Intra quantu tempus teneatur Patronus psentare? Rndeo. Laicus

intra 4or menses à vacatione beneficij vel Ecclie: Habent a. ius patronatus Ecclesiarum intra spe, 2da Habeb Capit. unico de iure Patronatus in 6°. Unde speculanda est rondis patronatus sitne Ecclesiastes an Laicy. Et si patronatus partis sit Laicy, competunt ei iure Laico, partis Ecclesiastici, et sæpe fit quando duo sunt patroni quorum alter est Laicy, alter Ecclie decanus vel pastor, hinc Laicy ex societate Ecclesiastici habet 6. menses, dor. n. privilegio vi rotundis ob rotinationem rus Ecclesiastico, sunt et Habet vero rotundis rus pupillo est partiorum privilegij pupilli et non possit renuntiare. Et si intra tempus constitutis scientes non presentaverint, in Episcopi potestate est conferre beneficium rus voluerit. Addit Sylvester, Quamvis id rotundis set ex eo et patroni de iure patronatus rotundant, et ideo constitutus est ne Ecclie diu ministrio careat, ut nulli Sylvest. qst. 5a Patroni ex ignorantiby vacationis non vivent dor tempus, sed incipit a tempore scientie, ut ide Sylvester.

Dubium 4m. Quales teneatur Patronus presentare? Rdeo rus Sylvest. qst. 7a Primo non est sufficiens presentare, ut colligitur ex Capit. et vestral, de iure Patronatus. Episcopus potest ipsi inviti gravio conferre beneficium, modo ipse consentiat, ut patet ex dicto vitato. 2° Tenetur presentare idoneum: et si magnus presentet, sicde est patronus Laicy, dicendus est ut et alius presentet et beneficio sit dignus, si a. Ecclesiastici sit vel monasterij vel Capitulis, privatus est ex hoc iure presentandi, et collatio ad ipsum devolvitur ad Episcopum: Laicy ex non privatur, et Laicus tenetur ita eligere et conferre alteri: Laicy ex non privatur, et Laicus tenetur ita eligere et presentare idoneum sicut Ecclesiastici: presentato a. digno tenetur Episcopus conferre, et ex compelli, ut patet Capit. Ecclesiastici de iure patronatus.

Dubium 5m. Quid faciendum est collatori quando multi presentantur? Rdeo 1° Si patronus postquam presentavit tertium, presentat et secundum volunt ut iure potuit: et potestate Episcopi ubicunque conferre. Patet ex Capit. cum ante de rotinatis, est in potestate Episcopi ubicunque conferre. Patet ex Capit. cum ante de iure patronatus, nam presentatio 2a non invitat 1am nec contra quando patronus est Laicy. Et si Ecclesiastici sit, tunc 2a presentatio est nulla, et ideo debet referri priori, ut patet ex Capit. Cum ante. Dico 2° Si duo sunt patroni et alter presentet Petrum, alter Paulum, in arbitrio collatoris est conferre uni patrono Laico et Ecclesiastico nonne est Laicy presentare secundum, sed collatio debet fieri priori, qz ille a duobus est presentatus: vel refert qz 2us sit magis idoneus modo prius sit vere idoneus, et beneficium non debeat retinere animum. Dico 3° Si duo sunt patroni et alter presentet Petrum, alter Paulum, in arbitrio collatoris est conferre uni quem voluerit: imo nulli de debent potest Episcopus hinc conferre quicunque alteri, qz Patroni inter se non remiserunt. 2da Sylvest. qst. 8a idem dicit Angelus de iure patronatus.

Dubium 6m. Quid faciet Collator si dubitet qd ex istis sit vere Patronus. Rdeo. Ad Sylvestro 7. q. Si intra tempus presentandi a iure nominem presentent potentissime arbitrio aliquem constituere salvo iure Patroni et licet vicerit, sic non potest ei licet presentare, ut patet Capit. Si vero de iure Patronatus.

Dubium 7m. Quomodo facienda sit presentatio quando plures sunt patroni? Rdeo. Plures presentet et modus Collegij seu Capituli debent esse in unis nominari, si vel unus negligat et non vocet, tunc erit presentatio a cæteris facta. Sicut est in electionibus, ut patet Capit. Cum in Ecclesia, Tit. De Prebendis in 6° si est, qz presentandi sic est totus corpus et non est totus si vel unus negligatur. Patronatus aliqui vel aliq non venerint partes putant qz corpus est iure integrum nec et Capitulus sunt et vocati non venerint, sed et ipsos. Unus si singuli et presentent non tangitur unus corpus, satis est maiorem partem in aliquem consentire. Et si Patroni non sunt nominati et instituendi erit a Collatore et a maiori parte presentati; sicut illi presentent et modus unus corporis, modo ita ad sint vocati, ut supra, patuit ita et est in constitutionibus. Vide Sylvest. qst. 11a Et ad Rotam attinet, agendus est de derogatione Juris scripti, de qua doctissime et subtilissime Co. Cur. qq. Practicarum cap. 36°. Circa quod sit

Dubium 8m. Utrum Pontifex possit derogare iuri Patronatus? 1. Conferre beneficia Ecclie ad antequam Patroni aliquem presentent, et non revocare illorum presentationem quando electi est collatio? Rdeo rus Covar. Posse derogare, imaginic si patronatus sit Ecclesiastici, hinc n. g arbitrio etc Et si patronatus sit Laicy constituit ex patrimonio et Bonis Laicalibus Laicorum, non et illi papa derogare g arbitrio, sed solus ex ratione culpe, ut patet ex Cur. citat. sess. 25a cap. 9° de Reformatione. Debet a. hec culpa talis esse et sufficiat ad deprimendum in valde histatum g m. beneficium fundat

vel ad eas recipiendas, vel recte ad eas interpretandas. Adverte tu et Covar. 5 mod. 6. et 6.

Nota. Si patronatus sit Laici non requiritur ex derogatus ipsi Pontifex de facto conferat alteri Beneficia nisi ad diserta in literis et clausulas derogatorias expressas, neq; sufficit si in literis vel Collationis habeantur huiusmodi verba. Conferimus etiam tibi hoc beneficium ad presentationem vel collationem spectat, sed expresse debet derogare patronatui Laici, ut dicit Rota 331 liste Covar. Ex quo infertur, Legatus à Latere, aut nuncius Apostolicus

Rota refertur ex 12 Consiliis Pontificis quamvis potestatem Legati non posse conferre hec beneficia patronatus Laici sine presentatione quamvis possit conferre ea q sunt patronatus Ecclesiastici. Infertur 2°. Resignationem Beneficiorum q sunt ex primeva ipsis Beneficiarij vel et Alter, vere resignatione non dependere beneficia patronatus Laicorum, nisi in ea derogatione expresse derogetur

Nota 2°. eorum Laici, ut docet Cov. de Contr. Adverte 2°. In Hispania non admittit expressa derogatio nis, sed Consilium Regium imp. dit expressionem talis collationis sine licentia Patroni fiende, dyo ob multas causas, ut ibi refert Covar. Preterea cavendum est ne milites imp. se intrudant se in talia beneficia: Deinde ne Laici hoc facto audeant à fundatoribus beneficiorum quando sic collatione vel presentatione sua frustrantur. Imperatur dit. à Consilium Regium expressionem, sed interea presentat Pontifici vere dignus imp. supplicatione et illi conferat ex causis dictis.

Dub. 9°. Dubium 9m. Si ius patronatus partis sit Laici, partis Ecclie vel Ecclesiastica persona vtrius illi renunciat derogatus sine expressa clausula derogatoria? Rdeo. Non requiritur, nam quoad derogationem requisita Laici sufficit, q non est par ut Laicus habeat vocem sorti Ecclesiastici sentiat incommodi in re indifferentia: Et quamvis Laicus gaudeat iure Clerici quoad tempus presentationem 6. mensis, non tamen gaudet iure Clerici quoad derogationem vocem sorti Clerici: Quia ista ideo statuta sunt ne Laici adnexum à fundatione et dotatione Ecclie et beneficiorum, et diuina iura patronatus eorum debet habere privilegia quia iura patronatus Clericorum. 2da Covar. 5 mod. 5. Similiter si duo sint patroni Laici et relinquit Ecclesiastici renuncietur patronatus Laicus ad derogationem: Secus si plures fuerint Ecclesiastici, ut hic Ecclesia et duo Laici Laicus non requisita Ecclesiastici quoad derogationem: q si isti sint Laici v.g. 6 non requisita derogatio nata esset saltem hic representant 4. maior pars. Adverte

Nota. ts si ius patronatus fuerit privilegio et prescriptione tantum requisitum est pontifex ei derogare sine expressa clausula derogatoria, esse sit Laicum, quia ts a Laico non potest esse feudatus, vide et Legatus potest tale beneficium sine presentatione conferre.

Dub. 10. Dubium 10°. Vtrius beneficio iuris patronatus possit imponi pensio? Rdeo. Non potest sine expressa derogatione si sit patronatus Laicorum. 2da Covar. 5. Similiter nec possunt Ecclesiastici beneficia aliqd venire ab Episcopo sine consensu patroni. Secus si patronatus sit Ecclesiastici. Vide plura apud Covar. q ts magis ad iudices Ecclesiasticos quam ad parochos pertinent.

Caput 2m. De iure conferendi beneficia.

Dub. 1°. Dubium 1°. Quid sit beneficium? Rdeo. Beneficium in proprio est ius perpetuum recipiendi proventus Reditus Ecclesiastici ex aliqo officio spirituale. vbi notandum est 1°. Tria posse distingui in Beneficio, 1° ipsum officium sine obligatione quia q3 tenet aliquis officium spirituale fundatum obire, ut missare officium, divina sacramenta, aut lor est officium spirituale, non ts est beneficium, sed est fundatum et tenet Beneficij. 2° Est ius percipiendi proventus reditus ex bonis Ecclesiasticis, et lor ius est pro Beneficio, nasciturq; ex officio tamquam ex sua causa. Vide patet Beneficium esse spirituale, q ortu ex re spirituali in. ex spirituali officio nisi inseparabiliter ipsi negotio. 3° Sciant ipsum fructus q sunt qd temporale. Nota. 2°. Hoc ius debere esse spirituale in. natura sua, nam si sit temporale tantum, ex natura sua ei non est Beneficium. vide Vicaria temporalis, et capellania ad nutus transferri Nota. debet in est Beneficium. 3°. Regula ut authoritate Pontificis vel Episcopi sit creatus aliq ex natura sua non est spiritual, aut saltem ut consulta Beneficium Ecclesiasticum, ut colligitur ex Capto Nemo, et Capit. Nulli. de Consuetud. dict. 1°. vide Sylvest. verbo Beneficium 1°. et Antonius Rebuffus pag. 4°.

Dub. 2°. Dubium 2°. Quotuplex sit beneficium? Rdeo. Est duplex, Seculare et Regulare. Seculare est q Clericis secularibus est debitus, nec ut Regularibus sine dispensatione Papa conferri, ut ait Navar. in Consilio. Regulare est q Regularibus debitus, et

Abbatie, Prioratꝰ, Canonicatꝰ Regulares, ꝙꝫ oēs Parochie annexe Regularibꝰ, ita vt ꝑ
illa debeant administrari: Hor gerꝫ vt non ꝑt conferri secularibꝰ sine dispēsatione.

Nota. Quibꝰdam a Oē beneficiis ꝑsūmi secularia nisi ꝓbet esse Regularia: Regularia a
esse ꝓbat vel ex 1ª institutione si ostendat litteræ institutionis, vel ꝙ ꝑ 40 años
possessio fuit à Regularibꝰ, nam ꝑ possessionē tanti temporis ꝓscribit ex Regulari
fit secularia et contra, vt docet Rebuffꝰ pag. 5ª: et ꝓbat Navarrꝰ lib. 3º Cons. pag. 124ª:
et allegat ex Capit. Cùm de beneficio. De probandis in 6º adde glossa ibi.

Quæro beneficia secularia alia sunt dignitatis alia simplicia. Dignitatis sunt oīa ꝙ ha-
bent iurisdictionē in foro exteriori, vel saltē in interiori, vt Papatꝰ, Archiepiscopatꝰ
Episcopatꝰ. ꝫ Dignitatis, vt Decanatꝰ, Archidiaconatꝰ, Præpositura, ꝫ Parochie.
Vid adde duos alios species ꝙ non habent iurisdictionē n: Personatus et officium, ꝙ
nō à multis DD. numerantꝰ inter dignitates. Reliqua oīa sunt simplicia, vt Ca-
nonicatꝰ et Cathedratica Ecclie, Capellanie, altaria, ꝓstimonia, ꝙ sunt beneficia
simplicia ꝫ stipendiatis, vel in subsidium tenue sortis, vt ait Rebuffꝰ.

Dub. 3º Dubium 3º. Cui competat ius collationis beneficiorum? Rdeo. Possit id competere
Asserto 1ª. Diœcesano seu Episcopo, sic ex regulariter beneficia sine Diœcesis conferre ꝓt, nisi ex
prohibitione 1ª beneficij, aut statuto aut consuetudine alteri competat, unde fit vt ex
hibitione sibi munus habeat ex consuetudine, et inferiꝰ Capitulo hoc ius competat
inferiꝰ sibi munus habeat ex consuetudine, et inferiꝰ Capitulo hoc ius competat
inferiꝰ Decano vel Præposito. Capitulis vero sede Episcopali vacante non ꝓt ea conferre
ad Episcopi liberā collationē ꝓtinebant, vt plurimi DD. docent (quamuis contrarium
sit saltē ꝓbabile eo ꝙ oīa iurisdictio competeret Capitulo ꝙ competebat Episcopo nisi
specialiter iure sit ꝓhibitum, vel pacti institutio) ꝓt ex Capitulis institutum ꝑsue-
tudo à habetur, quorum institutio ad Episcopis ꝓtinebat, vt patet ex Capit. 1º de ju-
risdictione in 6º et docet Covar. lib. 3º. var. resol. c. 20 Nūs 7º. Dico 2º. Potest ex

Asserto 2ª. Capitulis conferre sede vacante vel Episcopo suspenso ea beneficia quorum collatio com-
petebat Episcopi et capitulo. Similiter Episcopꝰ suspenso Capitulo ꝓt conferre
beneficia quorum collatio competebat faciendo. Vt patet ex Cap. Si ad Episcopum
de sede vacante in 6º. 3º. Ex si collatio sit soliti Episcopi ex mandato vel consilio

Asserto 3ª. vel consensu Capituli non ꝓt Capitulum conferre nisi Episcopꝰ suspensus esset in
causa petenda relaxationis. 4º. Si verò collatio sit Capituli vel alterius, ex quo

Asserto 4ª Episcopi faciendo, Episcopo defuncto vel quod agnate ꝓt conferre Capitulis, vt
habet ex Capit. Si ad Episcopum. Notandū est ex Covar. Episcopos existentes in

Nota. Curia Romana non posse conferre alla beneficia extra varietur in ꝓpria diœcesi,
quia necessarium esse ad hoc faciendum vt Curiā equant ad vitandā aliquos incōmodi-
tates quibus afficiuntur, ꝙ a. in Curia varientur conferendi à Pontifice: talia sunt cons
sunt de Curia Romana, et cons ꝙ Romæ morientur, aut ꝓpe Romā ad duas
habet 1. 40 milliaria Italica: demūq; cons ꝙ ibi residuant aut ꝓmittant.

Dub. 4º Dubium 4º. Si Episcopꝰ conferat beneficium absenti ꝑ litteras aut ꝑ nuncium
quod possit valorare collationē et alteri conferre antequam iste acceptaverit? Rdeo
non posse, vt vndē docet Sylvest. verbo Beneficium 2º. ꝑt. 3º. et Angelꝰ eodē verbo.

Ry Et est, ꝙ alter ex dispositione iuris ius habet nisi ad res, unde sine illius consensu
non valet 2ª collatio: ꝓt ex Episcopꝰ alteri ꝓscribere tempus intra ꝙ teneatur expli-
re an velit acceptare à non, quo elapso si non acceptaverit potest alteri
conferre, si tamen acceptet antequam alteri conferat ipse erit beneficium ex
priori collatione, quamuis tempus sit elapsū. Patent hæc oīa ex Capit. Si
ab absenti, de probandis in 6º et apud Covar. lib. 3º. resol. cap. 16º. Nūs 4º.

Dub. 5º Dubium 5º. Utrum ꝑmissio facta Petro de dando ei beneficio res primus vacaturi
obligat Episcopum? Rdeo. Obligat si Petrꝰ est dignus aliàs si ca. sit minus dignus non

Ry obligat, imo nullo modo est seruanda, vt patet ex Capit. Diligenti de rescriptis
in 6º. Intelligendus, vbi certa reddit haec ꝑmissio facta minus digno, idem dicendum si
Petrus aliunde ꝑmissit ꝓsentationē.

Dub. 6º Dubium 6º. Intra ꝙ tempus teneatur Collator beneficium conferre? Rdeo nō
obligatur. In Ecclia Cathedrali vel Regulari debet electio fieri intra tres menses
à die vacationis cessante legitimo impedimento, alia beneficia intra 6 menses sicut
conferenda, alioq; Collator amittit ius conferendi illa vice. ita q. si ad Episcopum ꝓtin-
ebat collatio, et intra sex menses nō conferat devolvit ius conferendi ad Capitulum et
inde, deinde ad Metropolitanum, postremò ad Papam, et singuli sex menses recurrit,
habet hoc ex Capit. nulla, de renuntiatione scribendum.

Caput 3m. De Conditione eorum quibus conferenda sunt Beneficia.

Dub. 1m. Dubium 1m. Vtrum aliquando liceat beneficium conferre indigno? Notandum est, indignum dici qui ad officium peragendum est inepti, idest vel ratione infamie vel ratione ignorantie, vel ratione morbi, qui aut quia putatus non sobrius vitiis, nec sufficiendo officio, est. n. qui conferri indigne vel ratione conditionum personis quod non tollatur, vel ratione fidem rumpendi. Dignitum. n. oneris non est dedicatum, aut chirographum [illegible] optime officio sufficiendo, et sortite fidem obligatum. Nunc dico et dico 1m. indignum licet conferre indigno modo aliquo respectu digni quo conferri possit.

Nota.

Assertio 1a. Patet ex Capit. Grande minus, de Prebendis, vbi dicit, salua collatione nullo modo admittenda. Id est, qui beneficium dare vel officium, qui est inepti ad officium peragendum vere natura est incompar beneficij. Dicit modo aliquo respectu digni, quia nulli sibi admittat, sicut intendit Hostiensis scribit in Germania, Polonia, Transsilvania et scitu Lond potuit conferri indigno ad vitanda multa impedimenta, ne deficiat ad Hereticos, vel ad alios magis indignos. Ita tu? sibi bene collatus est timeat se fugare dignum, et sufficiere officio quantum rode est, aliquo modo ad faciendum restitutionem, nam ex institu obligatur ad fugandum indignum officii, et consequenter ad se rendendo idoneum officio. Dico 2o. Si quis deficiat se indignum seu inidoneum ad officium nisi ei fieret collatio timeat. Ita, qui collatio ex parte rei fuit nulla, vt colligit ex Capit. Cum in rumbus. S. finali, Tit. De Electione, defuit. n. remedio qui vitare natura ex debuerit id quod non est scitu. Ide fisci referunt nunc. in Capit. Si quando, De Pontificis rescriptis, ex est. 17m. num. 10. Sexy est quando in dubio nisi fuste est collatio erat digni, et postea aliquo euidenti facto est indigni seu inidoneum timeat. n. valida fuit collatio. Dico 3o. Vt collator sit certus in rostra non solum Assertio 3a. reperit vt meriat alios non conferat esse indignum, sed debet et positiue scire esse dignum, vt vide Adrian. in q. tractat. de Restit. q. De pluralitate beneficiorum. Ro est qui ex officio timeat quantum in se est curare vt reperiat dignum et positiue iudicare esse dignum, qui intelligo non de vita sua de probabili iudicio qui debet vi magnitudine magis vel minus certus esse debet ad idem dignum de patronum habent nisi presentandi, gratiter. n. ponunt si aliqui presentent de cuius vita et doctrina et moribus non sunt satis informati qui viros probos et idoneos, ita vt merito possint reprobare esse idoneos, vt colligit ex Capit. Grande minus, De prebendis. Ro est, qui tales patroni sicut rauche non beneficia conferate indigno nisi maximo sortite damno, nam collator non est presentatus repellere nisi euidenter certum sit esse indignum, qui vt euidenter sit valde est difficile: deinde vix audet conferre, presertim quando patronus est principalis seruandi collator non equalis existere, presertim quando patronus est principalis seruandi

Dub. 2m. Dubium 2m. Vtrum pretermisso dignum alicui liceat intendit conferre dignum? Ratio. In quibusdam casibus licitus esse conferre digno omisso digniori. 1o. Quando presentatus a patrono, si. n. patronus presentat dignum, omisso digniore, debet ei collator conferre, vt patet 16a qst. 7a Can. Monasteriis, nisi forte sit beneficium debitum ratione antiquitatis, vt Parochia, Decanatus &c. Nec obstat Canon supradictus, qui Cone. Trid. sess. 24m. cap. 18o. De reformat. vbi obstat Canon supradictus, qui presbyterium intelligit non abbatiam, qui et habet ratione antiquitatis, sed sortite vel de iure ab alio separata habent diuidatum parochiis vbi possit fieri sacerdos, vide non ego ibi de beneficio habente ratione antiquitatis vt recte annotauit glossa. 2o Quando beneficium ex fictione dandi est alicui ex tali familia vel oppido, qui vt sibi ex q diuidatur patrimonialia, hinc. n. aptissimo inter alios dandi est, non a. ab quamuis aptiorsby. vide Can. Milly, et Can. Obitus dist. 61a. et Concilium Toletanum. 4. 63a. Ex qby liquet olim ministros sortite religi conscientiae ex qby debet esse sortite (quod multi ignorant tene Cardan. si) Dor. ts non habet beneficia ratione parochialiby beneficij. 3o. Quando alii qui sunt aptiores referendi beneficia parochialiby, hinc. n. alios promissio beneficia, quamuis opinio. Sabellica ratione debent conferri alicui minus digno vt vide annotat Adrian. si. Ro est qui aptiores seruandi sunt beneficia maiorum minorum, si. n. melioris

Presumptio.

2o

3o

4°

Dub. 3°

Assertio 1°

9th Script.

9th ex Canonibus.

9th ex PP.

9th vorby.

Assertio 2ª.

Assertio 3ª.

Nota 1° 133

Effus magnum bonum inducat, sicut e contrario magnum malum. Adverte 1°
haec propositio potissimum locum habere quando dignitas se obtulit et repulsa passa
est, si n. se non obtulit non ver. passa inimicitia, qe videri potest non assodasse bene-
ficio. Dic, nisi ob aliquas iustas causas s. qe talem causam esse gestat,
ut notant Navarr. ff. 1° si dignitas differendo ver ad aliud maioris momenti. 2°
si unus dignus est filius vel nepos regis q beneficia instituit. 8°. si esse vel praetel
nisi de Ecclia sint bene merenti, aut taleq in possessu (pacifica). Adverte 2° Con-
tractus in. non esse gratis matrimonij omittere in collatione locum beneficiorum Nota 2°
dignioribus, modo constat dignus eo esse ineligibile. Ita manu tenet Doct. Soto
lib. 3° de iust. q. 6ª a. 2°. et Gabr. in 4ª dist. 15ª q. 1ª a. 3° ubi q vadez
allegat Alexandrus Valenses et quosdam alios. Sed contra 2ª propos. obijcit 1°. Ob.
Sicut antiqua et nova statuta regnant ut beneficia conferantur dignis. Nam Conc. Trid.
sess. 7ª c. 3° de Reform. statuit regni ut et beneficia curata digni conferantur, et
id constitutionem Alexandri 3ti et Greg. 10' in qbz idipsum statuit. Rdeo. Concilium Rx
illud regni non ut collatio sit sine peccato, sed ut ea sit irritanda in foro externo, ut patet
ex verbis sequentibus, Alioqui secus collatio ea irritetur. Nam q Concil. dicit ad Pon-
tificem sed eligi dignissimum patet sess. 24ª cap. 18ª de Reformat, ubi si contrarius fiat
electus esse irritus. 2° obijcit. Statuta antiqua Canonum ea solent beneficia conferri Ob.
ijs examinatis et clarius visis Ecclie, ut patet ex Can. nulli, et Can. Obijcit
sess. 61ª. ô non sunt necessario quaerendi dignissimi. Rdeo. hoc debito solet fieri Rx
in multis locis adhuc servatis, qz plurimum ij solent esse studiosi et fideliores
in Ecclie quas exhonerari non sunt in ea educati licet qz frequenter residant. Obijcit 3°. Ob.
Ex 1ª ad Timoth. dicit ad Titum 1°. Enumerantur conditiones Ep̃i super quibz regni
ut sit sobrius, pudicus, doctor, hospitalis, irreprehensibilis s. non a. regni ut sit ma-
gnificus dignior. Rdeo. tot conditiones regni strictim ut rarissimi sint q eas illas Rx
habeant, unde adhibita omni diligentia ut dignissimus inveniatur vix exoptabit aptus
conditionem. 4° obijcit. Si collator teneatur conferre digniori, q ib q petit se Ob.
nullus dignus non potuit se offerre nec arrogare collationem, qz alioqui resentiret
contra alterum, petere n. sibi aliqd spirituale q non pt alter spirituale sine peccato est
petere: simile in aliud consentire. Rdeo Reg. Cons. est n. alter videat agitur Rx
quod tenet hi iudicis solis relinquere electori vel collatori cui est obnoxius debet
merita examinare, hoc n. iudicium non est cuiq sui sit collatio sed cui q confert
ut eligit, unde bona fide potest te illi offerre, non quidem desiderando et petendo
ut tibi conferatur etsi iudicet alterum fore utiliorem hoc n. esset petere, sed si
bona fide audiveris te non unum utile futurum, et quamvis iudicio tui q te offert
alterum fore magis idoneum quam requisis, potest tu apud te statuere diligentia com-
munis quamvis ab altero videris te superari; et si ob. abstinet collatore non videtur
sed faciore tibi contulisse, hoc tibi non imputabit si hoc nequis petisti neq desi-
sti in corde tuo sed bona fide sollicitasti, vel non sollicitanti oblatus est, spera
ri si non tenetur ad resignationem beneficij aliq rei illa esset applicatissima.
Dubitatur 4° Unus teneatur ad Restitut. Collator, Electors, Consentator q digniore Dub. 4°
negat, Sch ib q eis unus esset dignus beneficium obtinuit? Rdeo et dico 1° Probabiliter Affertio 1ª
non vel non teneri ad restitut. modo electus sit vere dignus, et beneficium non fuerit
collatum q oppositione sive q reluctantes. 2ta docet Adrian. si Sch. qz ita determinavit
Inn. Rb. 9° de rest. q. 6ª a. 3ª ad 6m. Covar. ad Reg. peccat. p. 2ª §. 7ª num. 6ª
Sanch. c. 17ª num. 72ª Est contra Anct. qst. 62ª a. 2ª dub. 3ª et Salonius in q.
Sch. 15ª qst. 2ª a. 2ª q volunt eos teneri ad restitutionem digniori. Sed probat qz
non digniori neq Ecclie tenetur, q non tenetur, non digniori q omissis est qz eo
debebat vel studuit ad aliud beneficium sed tantum tenentur conferentes selig in qua-
rum aptitudine, unde si non sit gravis dicta culpa. Dicit. Si distributor ex bonis Ob.
ecclie debeat unus 100 et non det nisi 50, teneatur ad restitut 50, qz in illud vio-
lat restitui teneatur, et colligit ex d. Thom. qst. 62ª a. 1ª ad 3m. q eis bona
Ecclia sint bona rectia debita dignioribus, et ego sum dignior, si mihi ea contulerit
teneatur mihi ad restitutionem. Hoc argumento potissimum tenuit Salon. et Anct.
Sed respondendum est, hoc tantum esse verum in bonis rectis q ideo potissimum et petitum: Rx
peculiter data sunt collata, ut q dignitate excellit, vel inopia, vel sapientia, vel
merito distribuendi, ut notat Soto et Covar. ubi supra: at beneficia non sunt talia bona

rentia, non sunt n. primi gradus tenuis meritorum et dignitatis nisi ut tenuiter laudet et probet; sed stipendia ministrorum Ecclie, sunt n. patrimonia, et forte ob unitam sanctam ratione institutis ut sint stipendia vere q Ecclie secundum vnde dignissimi sunt eligendi, non q ipsis sed Ecclie quorum debita, sed q Ecclie debitus est ut quos optimos ministros ipse adsciscendo q q ipsis quasi stipendia laboris rede possint, itaq si quis esset obligatus restituere illa esset erga Ecclie non n. ergi digniore omisso: sed q nesq Ecclie obligatus restituere potuit q Ecclie non intendit collatores et patronos sub onere restitutionis obligare ad prandum semp meliores ministros, modo prudent illos q veri sunt digni et utiles, nesq collatores reputant se sibi tali onere obligari sic ob multas applicitates q inde quotidie orirentur, Item q Ecclie non resistit dato affectu quidam magis bonus generaliter non sit, eidem dicendus de alio nemo Ecclie pro q no sunt prudent utilissimi meritorii necessarie ad familiam sustentandam, ergo no prudent inordinate et inutiles.

Dicit. Iste peccat contra fidelitatem et officium debitum, q peccat contra iustitiam, et consequenter tenetur ad restitut. Rdeo. Dupliciter peccatum esse debitum ex officio, primario et secundario, primario debetur ad q officium principaliter obligat, v. g. ut eligat dignum, contrario n. dicendum est contra obligationem principalem officii collatoris, peccandum et eligendum, et hoc debitum est ex iustitia. secundario debitum est ad q officium obligat ut laudabiliter possit sine quo non recte quis prudenter et fideliter officium possit, ut si eligendo non satis consideravit sufficientiam et ydoneitatem: si n. scivit et voluit aut sufficiens minus dignum peccat contra fidelitatem non tamen contra iustitiam ita ut teneatur ad restitut. quia non contra principalem obligationem sui officii. Item solutio.

Dicit 2°. Fidelitas non obligat sub peccato mortali nisi quis se intendat ex iustitia obligare, ut dicit est tractatu de dominio sup. 7° dub. 7°. Rdeo. Iter verum esse ex ea officium, non n. de fidelitate qua quis ex officio debet, nam licet ipse quis officium acceptat tenetur se strictim obligare ex toto onere restituendi; ut habet quod bene sensit. Dico, modo eligit sit dignus, si n. sit indignus et inepte beneficium tenebit collator ad restitut. non quod dignus vel digniori ob vitam allatis sed Ecclie q peccavit debito ministerio et damnum patrie, ut vide Conradum si minus 2°. et Dom. Soto lib. 4° de iust. q. 6°. a. 3° ad 6°. vel certe patrie quia si minus dannus passa sit Ecclia, vo q iste indignus aliorum opera adiuty officio sed sufficienter ad utile tenebit collator. Dici modo beneficium non sit dandum q oppositum quando n. q oppositione dato tunc digniori sed strictus habet ex l. Cum. Codice de sacrosanctis ecclesiis l. 17°. num. 74°, itaq si non admittat ad exercitium, vel quia et manifeste alius dignior recipi recipiat sit ei patrie iniuria, vide Collator, vel author eius reiectionis tenebit aliud restit. ex iudicio boni viri, vide Cour. Rode fest. 29°. sect. 18°. Et intelligo si manifeste et notabiliter esset dignior, ita stricte non tenetur collator non tenebit collator ad restitutionem. Potest dubitari collator non teneatur posteri saltem posteri meliori digno ubi contulit beneficium et alteri digniori resignet et apprendo restituat? Rdeo et dico 2°. si petat sine peccato et q effectivus teneatur ex vade fidelitatis q° tenebit deligere dignioremque posterum digniori resignet. Ro est q quamdiu habet officium prudenter Ecclie prudenter tenetur prudenter digentissimum quantum rede fieri pt: nam ex accidenti et ex iusticia est sit paratus alteri resignare nisi spe meliorem vel aequalem, quia stylus collator non tenetur reciperet. Dico 3°. ex q iustitia est si vere se petat idoneus non tenetur resignare ut alteri indicat magis idoneum. Ro est q ipse non tenebit petere Ecclie de optimo ministro sed satis est si vere se utili satisfaciat officio. Dicit. Item tenetur sigh illis non timeri ex officio sine iustitia, potest q ex charitate timeri ad loc. Rdeo id quod fieri posse sed ex nam adendo, si sic ex hoc sibi persuaderet alterius longe populo et Ecclie fore utilior et ipse sine notabili sua invidia posset eo beneficio carere, dor ex est valde raro nec ne tenetur alteri melius facturo, et ipse in dubio non tenetur se, tanto inordinate privare. Dicit. Quid si collatores indigent ut faciore sibi referant indirecte

Ob.

R

Ob.

R

Quæstio

R Assertio 2ª

Assertio 3.

Ob.

R

Quæstio

...dignitz alteri? Rdeo. Tutor qđ̃ pertinuit alteri indicando vt faceret contra ...
...ilitatē, non tn videt tuteri ad resignationē inde fiē vtile, qz collatio ...
...sit valida; unde nō ipsi eo iuuābat ang gradū optinēd monstrō non habeā ...
...ficiū deseruire, tm habet tuter quo optimē matrem suā satisfacere, et defi: ...
...tia supplere quātūcūq ab alio fuerat.

Dubium 5. Quis formula seruanda sit in reformandis Parochialibus Ecclie? Rdeo. Dub. 5m
Hoc deducit ā Conc. Trid. sess 24a. cap. 18. vbi notandū est Ecclia parochiale posse Nota.
vacare vel vōe obity, vel extra resignationē aut permutationē, vel vōe trinitatis. 3tio.
Ius patronatus esse Ecclesiasticum vel Laicum. Nunc Dico 1o. Si parochia vacet p obitū Assertio 1a.
vel p trinitatē, et sub patronatu sit Ecclesiasticorū Episcopo et patrono extra urbē
tenet ab Episcopo examinandi debent aliquot Clerici q videantur idonei ad illā Ecclia
regendā nominare. 2da Conclusio, vbi aduerte, posse Episcopū et p publicum edictum Nota
nominare si q velint se offerre, et quicunq posse suggerere si quos nouit idoneos
si ipi non fuerint defectibili vt infrā dicā. Dico 2o. Quicunq tempore constituto Assertio 2a.
(in q voluerint et comparuerint) debent examinari ab Episcopo vel eius grāli vicario
cum q voluerint ab Episcopo vel eius vicario sic debent examinatores grāli q Nota
Episcopo placuerit, et ex his ad eius examē tres ad minimū q arbitrio Episcopi debent
assumi. 2o. Hi debent adhibere se omni diligentia assistentia postposita fideliter sine
ullo examinand. 3o. nihil occasione huius examinis possint accipere aliqua munera vel
ab ipsis quibus dantes interueniat, à quo absolui nequeant nisi dimissio beneficio
cum ipsis quibus dantes interueniat. Dico 3o. Secundo Assertio 3a.
tante obtenta et ad alia reddante inhabilem, q est valde notandū. Dico 3o. Secundo
examine debent nominare quatuor aut tres idoneos inuenerint etate, moribus,
doctrina, prudentia, et aliis rebus ad vacantē Ecclia regendā opportunis. Dico 4o. 2o q Assertio 4a.
ius patronatus Ecclesiasticū habet debet ex tres eligere quos digniores iudicabit, et huic
debet fieri collatio ab Episcopo si Episcopus est collator, alias si alius est collator Episcopus
eligat dignioré suo iudicio, et patronus hunc presentabit Collatori, vt si Collator sit Capi:
tulum, Decanus, vel alius quis: Episcopi n. est nō solū gravere dicta, et habere
ad examinandi nō aliqđ examinatoribus, sed et eligendi dignioré q à patrono pres.
tō collatori vt instituat. Dico 5o. Si ius patronatus est Laici non est necesse vt fiat Assertio 5a.
examē q supradictus, debet tn presentari à patrono, examinari à deputatis examina:
toribus, et si fuerint idonei repti admitti. Dico 6o. Qđ collatio seu institutio fiat per Assertio 6a.
literas dictā formā continentes supradicta et scilla, vt ait Conradus, et collatio dicitur
sedē Apostolicā illa dare, vt habuit Trid vbi in Bulla q incipit, In confirmatione Ecclie
1567. v.g. Si sine examine qđ institutio est, q examē adeo est necessarium vt Et D. Theologus asserunt
et in doctore Theologie asserente ad parochiale Ecclia sit seruandū vt respondit ad parochiale Ecclia est
congregatio Cardinalium. 3tio si nos à deputatis examinatis, si non iudicabit dignior examinandus.
alter examinator. Aduerte tn hoc examē non esse necessariū in dignitate vel canonicis Nota.
nisi q parochiale archidiaconū et cyrcino annexas habet, vt ordes congregatio Card:
nalis resolut. Dico 7o. Si Ecclia vacauerit vōe resignationis facte in manibus Assertio 7a.
Papa in futurē vōe ipsius, et à papa admissa fuerit talis resignatio, non debet
fieri examē q supradictus sed sufficit illos examinari à deputatis examinatoribus
nis Episcopo, et dignius iudicari, vt respondit congregatio Cardinalium. Rō est qz hinc
Papa possit in hoc decreto dispensare: Secus vero si Collator sit inferior Papa, vt
Metropolitanus, vel Episcopus Dioecesanus, vel Capitulum, hinc in resignatione in ma:
nibus eius facte debet fieri examē q supradictus, et nisi resignatarius q nō fit
resignatio iudicata fieret post examē aptus reperiri, vel nullam certā in mora
ipsa, nonqz si fieri collatio, vt colligit ex Conc. Rō est qz inferior non qz in
hoc Concilio dispensare, Papa a. qz est superior. Dico 8o. Si qualitatis Assertio 8a.
tertia Concilii dispensare debet nihilominus fieri examē et quidem q supradictus nisi fieret
tacita dispensatio nis alias parochiali fieri possit conditionē, hinc n. non est opus nouo
examine, vt declarauit Congregatio, qz q examē antiquū atq; nostris idoneis,
qui fiat qualitatis nis simplicis vel nis alia parochiali vbi minor requiritur scien:
tia, debet fieri examē q supradictus, vt colligit ex Concilio.

Dubium 6m Quis conditiones requirantur in parte vt qs nostrum rapax et idoneus Dub. 6m
ad beneficium? Rdeo. Posse numerari 10 vt sit ex legitimo thoro vel matrimonio, ℞
2o vt sit Clericus, 3o vt sit iustus etate, 4o vt sit Celebs non iuuenis matrimonio,
5o vt non inuitus nostrum aliquis Ecclesiastica aut irregularitate. 6o vt sit qui moribus
7o vt voluntarie eundem, 8o. vt apte et parate respondeat, go vt habeat intentionē sanctā
Ecclesiastici, 10o. vt non habeat aliud beneficium incompatibile.

Dub. 7ª

Dubium 7ª Quomodo regrah legitimy thoge? Rideo et dico 1º. Qui est ex illegitimo est incapax Episcopatu, et consequenter alterius Beneficii habendi vigore cuiuscumque dispensationis, nisi ꝑ Pontificē cū eo dispensetur: Sticker est incapax simplicis Beneficij, ꝙt sic ad hoc ꝑ Episcopū dispensatio detur. 2da Sabarus Capit. 1º. de filijs presbiterorum in 6º. vbi aduerte Episcopū et posse cū tali dispensare ad Canonicatū, qz Canonicatus est Beneficium simplex et Ecclie Cathedralis, vt ibidē dicit glossa ex Archidiacono Rebuffy cū tractatu de Beneficijs, capit. De dispensationes fol. 269ª. tenet Episcopū non posse dispensare cū illegitimo in ꝙcunq Ecclia Cathedrali dicitur seruata Romane ita seruare, cuius regula ex tenenda post Conc. Trid. ꝑ Sabat et alios Canonicatus Ecclie Cathedralis sit annexus ordo sacer ad quē Beneficium non ꝙt illegitimus habilitare: Sticker ꝙt Episcopus dispensare ꝑ primo Beneficio ꝙ non sit dignitas vel ꝑsonatus vel habeat curā animarū, nec in dignitate et ꝑsonatu non ꝙt seruandus glossa ꝑ. quēs communiter sequuntur DD. Canonistæ. Dico. Quid si Canonicatus habeat annexum aliquod Beneficium parochiale, posset Episcopus dispensare ad talē Canonicatū? Rideo. posse dispensare, vt dicit Sylvester v. Beneficium 3º. qst. 8ª. ex Archidiacono: et intelligo, modo ꝑ virum sæcularem habeat administrari, non a. ꝑ ipsos Canonicos. Rō est qz accessorium sequitur principale. Hæc tñ ita intelligenda sunt, nisi obstet alia forte statutū aliquod Ecclie vigoratū, vel ꝑ Papā confirmatū, quo caueatur ne q̄s illegitimus ad Beneficium promoueatur. Dico 2º. Illegitimus non ꝙt habere Beneficium simplex in quo Pater primū ministrauit, nec Episcopus ꝙt in eo dispensare. 3ia dicit Rebuffy ꝑ. et DD. communiter. Pñt, qz Beneficium ꝙ Pater primū obtinuit non solū illegitimus, sed quilibet legitimus ꝙē filius, et antē sacros ordines in legitimo matrimonio susceptos habere ꝙt, nec ſr. Beneficium vsque hæredium vocandi videantur, vt patet ex Capit. Transmissam et Capit. Conquerente, de filijs presbiterorum. Dixi (primū) qz si inter Patres et filios alius interuenisset reuersio vltra aliud successionis hæreditariæ absentis, et tunc illud potest habere, legitimus ꝙē sine dispensatione, illegitimus a. non dispensatus, quia ante Conc. Trid. Episcopus potuit dare, post non ꝙt, vt patet sess. 25ª. cap. 15º. Aduerte tñ posse habere Beneficium filij, et nepotē sic modo Pater viuat, si Pater obierit. Rō est, qz si Pater viuat nepos non ꝙt succedere auo, vide esse imago hæreditariæ successionis, vnde si mortuus sit Pater tunc nepos succedit auo, vt notat Sylvester v. Beneficium 3º qst. 6ª ex Hostiense. Dico 3º. illegitimus cū dispensatione Episcopi non ꝙt habere vllū Beneficium in Ecclia vbi Pater officium Prælatiæ v. g. Episcopi aut Canonici, aut et Decani, aut sic de cæteris est Communis. Bald. ex Capit. Ad hec. Et Capit. Cum decorē, Et Capit. ad abolendā, de filijs presbiterorum. Aduerte Conc. Trid. sess. 25ª. cap. 15º. Iste canonicus aliqd adiecisse non videtur, quia illegitimi non possunt habere Beneficium non solū in Ecclia vbi eorum parentes habuerunt, sed et vbi aliquando habuerunt, quodcumq illud sit, nec possunt habere pensionem sup fructibus Beneficiorum q parentes obtinuerunt vel aliquando obtinuerunt.

Dub. 8ª

Dubium 8º. Quomodo regrah Clericatus seu ordo ad Beneficium? Rideo et dico 1º.

Ad hoc Beneficium antecedenter regrah Clericatus seu prima tonsura, vbi vt sine hoc sit inhabilis. patet ex Capit. 1º de Electione. Est tenēs sententia DD. vbi aduerte 1º qd tonsuram accepit ab alieno Episcopo sine litteris dimissoriis ꝑ eorum superiorem aut Pontificis dispensatione non esse capacē Beneficij, vt dicit Rebuffy lit. Formatæ dimissoriarum, vide hanc eyam dispensationem Pontificis, ꝑ dispensatio eorum litteræ quidē valere. Aduerte 2º si q̄s accepit tonsuram, aut ordines minores in ꝑcti monitione, suspensione aut interdicto non ideo esse incapacē Beneficij possidendi solutione seu dispensatione constare, vt vide dicit Navar. Lib. 5º Consil. pag. 608. qz ꝑ hoc ꝙ q̄s accepit tonsuram si in ꝑcti monitione non incurrit alia inhabilitas vt ibidē dicit. Dico 2º. Si Beneficium ex sua institutione regrat certus ordo sacer cui conferendū est, id ꝑ illo caret est inhabilis. 3ia dicit Sanchez. in Cap. Dudum de electione: Sic statut quos Beneficia ꝑ ex literis suæ institutionis debent dari sacerdoti vel diacono qz Episcopus non ꝙt dispensare in volūtate testatoris. Dico 3º. Si reperiū Beneficium non regrah certo ordine vide antecedenter sed sufficit 1ª tonsura et habilitas ad suscipiendos ordines illi Beneficio conuenientē intra annum, vt patet ex Clementina ꝑ cuiusdā, vt ij, De ætate et ordine ꝑficiendorum. Aduerte tamen vera esse antiqua, verū qz Conc. Trid. q̄dā modo de hac dispositū, obseruandū et practicandū ꝑ ordines, et intra quantū temporis regrah spatium modo date et antiqua

vide Dico 4º.

Assertio 1ª.

Nota.

Quæstio.

Assertio 2ª.

Nota.

Assertio 3ª.

Nota.

Assertio 1ª.

Nota. 1º

2º.

Assertio 2ª.

Assertio 3ª.

Nota.

Vide Dico 4°. Habens Episcopatū, si mūng confirmationē extra trā mensē non
fecerit ad fructūs percipiendi restitutionē tenet, sē hīdē postea mensē de regle.
Dico 5°. Habens Ecclīa Parochialē tenet ordinari ad Sacerdotiū intra annū, q
si intra ter tempus postq non fecerit ipso iure suo beneficio est privatus. Habetur in
Capit. Licet Can. Quod est Greg. 10. in Concilio Lugdunensi, Et Capit. Cōmissa. Resp
Bonifac. 8. Tit. De electione et electi potestate. vbi notandū est 1°. Tempus à quo
incepit fluere quidq annus esse illud quo parochiā possessionē habere cepit, vt habetur
Capit. Commissa. 2°. Hanc obligationē esse intelligendā, nisi tanta iusto impedimento
ff. n. illo tempore agitauit, vel Episcopq absens fuit, vel in irregularitatis lapsus
Dispensationē obtinere nequit non tenetur privatus esse intra illud tempus annus
non fecerit ordinatq, vt colligit ex Capit. Commissa. 3°. Status elapso anno esse pri-
vatus, ita vt in cōscientia teneat beneficiū dimittere, nec Capit. Licet ratione
dicta, nulla et tacita monitione sit privatus. Dicend. pena temporalis non
habet in foro cōscientiæ ante sententiam, atq hoc est pena temporalis ḡ ff. Rdeo 3d
tenus esse quando est pena latæ sententiæ dictæ quia q̄ privatus ea re ipso et absolute
non erat: Secūd est quando pena se habet tanquam privatio rei q nondū erat possidi
ta sed solūs sub tacita conditione quia non impleta tenetur eo ipso restituere, eo
q solūs sub conditione potuerat absolute fieri sua: Sic officia, beneficia et fructus non
possunt sub tali conditione à legitima potestate conferri vt si hoc vel illud factus non
fuerit tenamur in cōscientia restituere. 2da docet Navar. cap. 25°. Num. 118. et Lopez
p. 2ª. pag. 668. q dicit hanc esse cōmunem DD. sententiam, et tali modo intelligenda est hæc
illa Conc. Trid. sess. 24ª cap. 18°. de reformatione. Notandū 4°. Eandē Ecclīa non posse
in vita ibrato vide conferri, vt habetur Capit. Commissa. Petet, vtrum teneat ad restitut.
fructūs? Rdeo Non tenetur restituere fructus annis elapsi si intendebat renunciari,
quamuis ex negligentia primo non fuerit, si tū aliqd post illis annis accepit teneat
restituere, vt colligit ex ijsdem Capit. et docet Navar. 5. Petet 2°. Vtrū pena imposita
Ecclīæ vide modo sit intelligenda? Rdeo. Probabile esse similiter intelligendā q Concilium
vide modo loqit, teneantur, inqt, restituere, ex eo dicere sint privati. Probabile tū est in
nostra Ecclīa non esse privatū titulo nisi post sententiam, non n. addit Concilium, vt nulla
tacita monitione sit privatus, tenetur deserere, sed solūs ait, ex eo vere sit Ecclīa
privatus. Petet 3°. Vtrū Episcopus non possit dispensare vt canonicus differant Sacerdotiū?
Rdeo. Posse ob veram causam, n. ad studia, idq ad septennium modo intra annū fiat
dilatatio, nec sit à statu Ecclesiastico possit recidere. 2da Laborem Capit. Cum ex eo, de
dilationibus in 6°. Hanc tū facultatē vī Episcopi adepta p Conc. Trid. sess. 22ª c. 4° de
reformat. vbi sic dicit, nec aliqd in posterum fiat dispensatio, nisi ipse q obtinet et tractare
habilitatem integrē habere dignoscatur, aliter irrita sit dispensatio, vide vī regulare ecclesiæ
conditionē. Sed contrarium est probabile nam ita tenent Navar. et Lopez ibi et qdā alii
q clari satis antiqui non sit derogatum. Dico 6°. Aliæ dignitates, Ecclīæ, officia,
Archidiaconatus, portiones, ac qlibet alia beneficia in Ecclesiis Cathedralibus vel Collegiatis
obtinentes tenentur intra annū iusto impedimento cessante ordinari
vel regulariter obtinent tenentur intra annū iusto impedimento cessante ordinari
sic officio concernentes sibi incumbere. 2da Conc. Trid. sess. 22ª cap. 4°. vbi advertas, Et annis
si vultis hoc negligere, non tū privati sint ipso beneficio, amittant tū, dicit in Capitulo,
et debet illis subtrahi decima pars distributionum, vt Concilium ait, et constitutio alia est
in Concilio Viennensi, Capit. Vt q, De actate et qualitate ordinandorum, q innovat
canones loco citato. Advertē 2°. In Ecclīis Cathedralibus vel Collegiatis tenetur ex
dicit Sacerdos, Archidiaconi, Diaconatus, vel Subdiaconatus, vt statuit Conc. Trid. sess. 24ª c. 12°.
Petitur tū Episcopi vt Capitulo Consilio vt designent quos qualitates vide requirit
esse debeant, ita tū vt saltē dimidia pars sint Presbiteri. Et quo fugit vel tales Canonici
esse veri Canonici q̄ p̄ sua institutione ordini sacro tenentur non laborent, tū vbi
Conc. ut generaliter teneri sibi p. mort. et privatione dicit in Capit. intra annū
ad ordinationem promoveri, quamvis forte ex negligentia Episcopi nondū esset facta
dispositio. Idem dicendū de eo q habent Sacellaniæ vel alteria, nisi Conc. loqit aliter.
Advertē 4°. ac si post monitionē ordinem susceperint ab ordinario debere privari
sibi beneficio vt congregatio cardinalium respondit.
Distinctio 4ª. Quanta ætas requirat. Rdeo et dico 1°. Ad episcopatū requirit ætatē 30 annorū
completorum. Dico 2°. Ad dignitatē Ecclesiasticā inferiorē Episcopatū habentes tū viri
minorum, requirit ætatē 25 annorū saltē incoatorum. Vbi nōq dicit Concilium Capitulo
ejus in rubrica, De electione. q secundū dictos requiunt Conc. Trid. sess. 24ª cap. 12°.

Asserto 4ª.

Asserto 5ª.

Nota 1°

2°.

3°.

Ob.

&

4°.

Quæstio

R

Quæstio

R

Quæstio 3ª

R

Nota.

Asserto 6ª

Nota. 1°.

2°

Nota 3°.

4°.

Dub. 4ª

Asserto 1ª

Asserto 2ª.

Hinc patet ad Abbatiam et Priorat, Decanat, Archidiaconat et similes
dignitates quod vera aetas requiritur et sufficere ex rigore Iuris annos 25 in-
choatos. Dico 3° Ad Beneficium parochiale requiritur similiter et qd annos 25 attigerit
Assertio 3ª. Habetur Capit. Licet Canon, De clericis in 6° nec Episcopi in eo dispensat. Dico 4° Ad
aliud dignitatem quae non sit vera aetas requisita ut qd non sit minor anno 22, ut
Assertio 4ª. patet Conc. Trid. sess. 24ª cap. 12°, unde debent esse completi: et quamvis Episcopi
alios possint dispensare ut sit dignitatem conferentis anno 20 completo, ut habetur
Capit. quantitate De aetate et qualitate ordinandorum in 6° post Concil. tn non tn possit
monitus n. 2ª dispensare absolute inducit requiri ut minimum ad 22° Circa hoc praesumendum
Nota. est de collatione facta ante praedictam aetatem esse invitus et nullus, et obligatus
et retenta habilitate integre labore diligentie, aliter invita sit quaestio. Dico 5° Ad
Assertio 5ª. alia quod Beneficia regulariter ut minimum aetatis 14 annorum conferantur. Patet ex Conc. Trid.
sess. 23ª cap. 6°. Nemo ante 14ª annum Beneficium possit obtinere. Item etsi alias petenti
non possint sed invita est collatio. Adverte tn, nisi quibus Canonicatus et alia Beneficia
Nota. sine curam habentia dari possint, ut videtur Sylvest. Dici, ut minimum
qd aetatis suae esse se sufficiat, tn ratione ordinis et habilitatis ad ordines quos Conc. Trid.
regulariter requirit quaeri dari possit, ut ibidem ait Sylvester. Dici, ut minimum
natus, ut sunt ordines Canonicatus Ecclie Cathedralis debere impleasse annum 21° in de-
cursu et esse habilis et intra annum fiat Subdiaconus, Subdiaconus a fieri regulariter 22°
incoatus: et si Beneficium regulariter Diaconatus, debet saltem impleasse annum 22° ut
in principio anni sequentis possit fieri Diaconus: si Sacerdotium, debet impleasse annum
Dubitatur 10ª. 24° aliqui invita erit collatio, ut colligitur ex Sess. 22ª c. 4° et sess 24ª. cap. 12°.
Dub. 10. Collatio Beneficii facta viro qui matrimonio iunctus est, invita est. colligitur ex multis
Assertio 1ª. Canonibus Tit. de Clericis coniugatis. Idem patet ex Conc. Trid. sess 22ª. cap. 4°
Assertio 2ª. Dico 2°. Si Clericus uxorem ordinem habitum Beneficium contrahat matrimonium, ipso
iure et facto illud amittit. Ita communiter DD. in Cap. 1° De Clericis coniugato, et notat
Panor. cap. 25° num 120. Idque et verum est, quamvis matrimonium ob aliqui impe-
dimenta esset nullum modo non deficiant consensus, ut docet Panormit. in dictis Capit.
et eos alii sequentes. Dico 3°. Si contrahat solum sponsalia non amittit ipso facto Be-
Assertio 3ª. neficium, quamvis merito privari. Ratio est qa minus iuris expressus. Dico 4°. Si cle-
Assertio 4ª. ricus in sacris consistens contrahat matrimonium non amittit ipso facto Beneficium
sed est privandus. Ita Glossa in cap. citatis, communiter recepta à DD. Adverte tn
Nota. diligenda de beneficio quod dicto qui reperit alicui vere titulo spirituali, ita quod
dat quaedam temporalem vere pauperibus vel administrationem temporalem Laici habes
re possint et coniugati, quamvis dicatur esse in Ecclia Carnotensi S. Martini in
Gallia, ut refert Sylvest. V. Beneficium 3ª qst. 4ª.
Dub. 11ª. Dubitatur 11ª. Quid regulariter si non sit alia renuntia invalida? Respondeo et dico 1° Hoc idem
Assertio 1ª. regulariter si collatio Beneficii facta excommunicato excommunicatione maiori, et communiter sit
suspenso aut interdicto sive nulla recepta ratione DD. communiter. De excommunicato patet ex Capit.
Postulastis, De Clerico excommunicato. De suspenso patet ex Capit. Cum dilecti, De Officio Vic.
De interdicto patet ex Capit. 1° De postulatione Prelatorum. Dici, excommunicato excommunicato
maiore, qa si minore tn excommunicatione excommunicatus erat collatio ne est ipso facto irri-
ta sed irritanda, ut patet ex Capit. Si celebrat, De Clerico excommunicato. Notandum est,
non solum collatione, sed et electione, presentatione et postulatione excommunicatum esse
Nota. irritas, ut colligitur ex ipsius verbis, et aliqui multis: et docet Rebuffus Tit. formulae dis-
missoriarum, num. 29°. Adverte tn 1° Si clericus aut presentatus in excommunicatione solemniter
Adverte 1° Canitate fiat capax et absolutionem vel dispensationem, antequam accepta collationem vel
antequam collatio fiat, validus erit talis, ut docet Covarr. in Cap. Alma, De excommunicat.
1° p. §. 7°. num 4°. ubi ait aliud, et ne est qa quando acquirit ius in re hinc regu-
lariter est. Adverte 2° Si qs ignorantia invincibili excusatus sua probabili ignorat se excommunicatum, et
2°. beneficium impetret collationem validam esse, ut docet Navarr. in Cap. Frater. De Clerico excommunic.
dist 8ª. num. 45°. Pro qua sententia citat glossam 2ª in Capit. Ytaliae De Clerico excommunic.
ministrante, et quamplures alios. Idem poterit videri possit de suspenso et interdicto.
Contrarium tn quoad verum ius glossa 1ª sui ordinis, ita ex. sententia in praxi; unde sibi cau-
tela solet Pontifex absolvere à consilio duo alicui quidem de beneficio ad effectum
habendi collationem consequendi: subjungunt si sine tali absolutione ne consequatur

illos collationib, si forte sit aliqua nullitas implicita, nullam tr sentia est probabile.

Adverte 3° Si aliqui fuerit collatio antequam esset reprobatus, et postea ante acceptationem 3°
beneficii reprobatus esset in reprobatione, probabile est illam acceptationem valere, et docet Rebuffus Gomesius,
quod in reprobatione, probabile est illam acceptationem valere, et docet Rebuffus Gomesius,
Alciatus, et Decisiones Rotæ, quæ refert Covar. lib. 3° var. resol. c. 16° num. 9° ubi quod contrarium sentia
DD. et ibidem ait Covar. Ro illorum est, quia quod nullum ius ante reprobationem et sibi collatum reti-
net, acceptatio a. sua nullum novum ius tribuit nomen quod non fuerat prius habitum auctoritate,
sed solum declarat nullitatem beneficiorum sua culpa quibus privatus fuit per collationem reti-
nere. Sed hoc ro non ut firma, imo nullius ut dicit, quia etsi et tale collationem acquirat
beneficiarius quod ad rem, non tamen quod in re, donec a. acceptationem acquirat, et docent DD.
de renuntiatione et donatione, habet ex dictis de domicilio Cap. 5° dub. 7°. Unde non obstante illo tem-
pore sit incapax quod acquirendi non ut acceptatio pro illo tempore esse valida, sed pro
tempore quo desinet esse reprobatus, tunc a. acceptatio prior habebit effectum, nec opus Assertio 2°
erit nova acceptatione. Ita Covar. ubi, quamvis tu fundet contrarium dicto 2° Etiam
regula ut non sit irregularis aliqua collatio erit nulla. Ita Franc. et plures Navar. c. 27.
num. 25°. Et Panormit. in Capit. Tanta, de electione Prælatorum, et plures DD. Ro est
quia inhabilis ad unum, est inhabilis ad quodlibet, at irregularis est inhabilis ad ordines,
et ad beneficium ordini annexum. Quinde irregularis dicitur in jure cujus dispensatione
et ad beneficium simpliciter, et patet Can. studeat. dist 50. et Capit. 2° De clerico pugi-
nante in duello. Adverte tu 1°. Ex quo sacro ordine inhabilis est posse fieri irregularis Nota 1°
ad suscipiendum ordinem superiorem v. g. Sacerdotii, ita ut tu non sit irregularis ad ordi-
nes susceptos, v. g. ad ministrandum Evangelium vel Epistolam: et sacerdos posse fieri inhabilis
vel irregularis ad celebrandum, ita tu ut non ad audiendum Confessiones, et hinc potuerit
ex confessu beneficium quo non regrat aliud ministerium quam ad quod ille venerit habilis, 2°
et recte notat. Adverte 2°. Probabile esse, quando tibi ob irregularitatem collatio fuit ob
irregularitatem, suspensionem, irregularitatem, vel inhabilitatem tui Episcopi tibi collatio potuerit
Episcopo sublata illa inhabilitate posse tibi valide revalidare, etsi forte 1ª collatio ad
beneficium petenti dabat. Ita quidam nonnulli. Ro est quia de facto quidam confessarius papæ dor-
mitare videtur confessus ex instinctu Extraordinarii, ne scilicet sequendo negotium ad Pontificem.
Dico 3°: Octo Hæretici, credentes, receptatores, defensores, et fautores, ipsorumque filii Assertio 3°
et nepotes ex linea recta sunt inhabiles ad ecclesiastica beneficia et officia
ecclesiastica. Ita expresse habetur Capit. Ad audientiam, de Hæreticis in 6°. ubi quinimo
publicus. Ita expresse habetur Capit. Excommunicamus, de Hæreticis in 6°. ubi quinimo
ad Hæreticos et eorum filios sunt irregulares, sic ut Hæreticorum fautores et receptatores
vi addicte constitutionis

Episcopi frividi sit doctor in theologia, vel Licentiatus, vel saltē in jure canonico, aut saltē publicus testimonium habeant aliunde se esse idoneos ad
Nota. aliōd donandū. vbi dicerte, in ōia et singula q̄ conc. trid. constituit de Episcopis
p̄sticiendis vita, doctrina, etate, et cæteris q̄alitatibz, standa esse in creatione
cardinalium, vt decreuit eadē synodus sess. 24ª c. 1º de Reformat. vide tali conditōe
instituti esse debuerat. Eandē conditionē requirit cap. 12º. in Archidiacono, q̄ dicit
aut, omni Episcopo: cæteris vero nihil recti p̄scribit, sed q̄s debet esse instructus
scientia munerū sibi necessariā, q̄ vbi adsit indubitat. Episcopus et examinatores, q̄
neminē sine examine ad quēcūq; dignitates admittāt debet, vt statuit idem
conc. sess. 7ª c. 12º et sess. 25ª c. 9º de reformat. vbi et addit irritā institutiōnē
fieri ab eo q̄ inferior est Episcopo nisi institutus fuerit ante ab Episcopo
ordinario. Et quidam dicunt p̄sentati aut denominati ab vniuersitatibz ad beneficia nō
Quæstio parochialia, vt habet sess. 7ª c. 13ª. Potest. quis collatio facta ei q̄ non habet fa-
cultatē vigesimā sit irrita? Rndeō. Si oīo est illiterate, est irrita, vt docent plures DD. ex
Rx quorum in Cap. Dudū prima de electione, et quorum. Cap. Cum in nonnullis, eode
Tit. Et confirmatur ex conc. trid. sess. 22ª cap. 4º. Rō est q̄ nullo modo p̄t offerri
p̄stare, de q̄o vide nostrū in Capit. Si quando, Exor. pt. 1ª. Dic. 1. aliquis habeat
conditionē ita vt aliquo modo possit satisfacere officio nō est q̄n irrita, posset tñ ir-
ritari et oīo deberet, nisi breui petatur habilitas sufficientē. Colligit ex Cap. nisi,
Titulo, De Renūciatione.

Dubium 14º. Quæ aptitudo requirit ex parte corporis? Rndeō. Eam aptitudinē requiri q̄ est
Dub. 14. necessaria ad p̄standū officiū; hæc n. vere natura necessaria est, vt colligit ex
Rx Capit. nisi, Titu. de Renūciatione: ex q̄ est q̄ncunq; 37, ita vt collatio facta ei q̄
hæc aptitudine caret sit irrita, vt colligit ex conc. trid. sess. 22ª cap. 4º. Aduerte tñ, si
nota. debilitas aliqua sup̄ueniat ob quā postea sit inepta ad officiū, non ideō quādoq; de-
nebitio, sed posse ex libro fieri, si tñ habeat vires animales q̄ndoq; debet vt
vicarius boni administrat.

Dubium. 15º. Quæ intentio requisita sit? Dico 1º. Ad oēs beneficiū requisita de veritate
Dub. 15. intentio status Ecclesiastici, et ordinis necessarij suscipiendi. Est contra DD. sed debet
Assertio 1ª. est. Sed dicis est, dicas q̄ ille absolutē debeat intendere status Ecclesiastici vt non possit
labore q̄ potest deseruendi si alia occasio sese offerret. Rndeō et dico 2º. Ipse suscipere et
Assertio 2ª. bona fide debere intendere status Ecclesiastici et ordini necessario, non tñ est necessa-
rium vt oīo absolutē id statuat, ita vt nullo eventū possit q̄postea mutare, sed licet
sit vt ita intendat vt postea statuat vt q̄postea mutare velit nisi raro aliquis ita
incidat, v. g. nisi frater primogenitus moriatur et filia, vt vidi notat. c. 15º. nō-
118º. Rō est, q̄ nō est mere Ecclesiæ q̄ beneficia ita firmiter obligare ad Ecclesiasticos
Assertio 3ª. lēs, vt nullus ab eis possit recedere, dicam. n. quod dicit Scot et noī sæpe disputando.
Dico 3º. Qui suscipit q̄mandi in statu Ecclesiastico acquirit beneficia solus statū
fundāti eiusdē absq; dicam studia vel alias functiones absoluendi nō ad determi-
nate tñ ad aliquod tempus, puta ad quinquennium, vel ad vitam, quod tñ
Assertio 4ª. est, vt nullus ab eis possit recedere, dicam. n. quod dicit Scot et noī sæpe disputando.
Dico 3º. Qui suscipit q̄mandi in statu Ecclesiastico acquirit beneficia solus statū
fundāti eiusdē absq; dicam studia vel alias functiones absoluendi nō ad determi-
nate tñ ad aliquod tempus, puta ad quinquennium, vel ad vitam, quod tñ
non tenetur ad restitut. fundatis si munera sibi satisfecerit, q̄ est contra Gabri.
et Sylvest. nec esse ipso iure priuatis nisi sit beneficia parochiale. Dicit Sot
Assertio 4ª. Scot lib. 1º de iust. q̄st 5ª. a. 6º. Dico 4º. Qui acquirit beneficia parochiale sine
nō suscipiendi ordinē sacerdotalē, vt sc. fundatis q̄ tūc ex q̄ acquirit postea diuisi-
sitis, teneat fundatis q̄ruplū restituere nisi valde mutati intra annum q̄ fa-
cit. Ita expresse laborem Capit. Cōsta §. Cautiva, de electione in 6º. Aduerte 1º.
Nota 1º. sufficere determinatā intentionē, q̄muodō iusta aliquā conditionē nēcē Dubium vt
dicit Nauar. 2º. Aduerte 2º. si valde mutata q̄nq; fierent ante finē anni q̄t
2º. retinere fundatis nō solus q̄t mutata valde q̄ruplū, sed et antē: Et est rota Scotis.
Ita dicit Glossa in dict. Capit. et sanē bene indeterminatē loquendo satis audiat.
Rō est q̄ collatio ab initio nulla fuit sed pendet à conditione, q̄ si nō sequatur fit
irrita: Sicut et fundatis q̄ruplū pendet usq; ad certam conditionē. Aduerte 3º. Si
3º. intra p̄scriptū tempus q̄nq; nō fierent acquisit ipso iure beneficia, et efficitur ad
illud inhabilis, vt habet eode cap. Dico 5º. Qui tale beneficium nō debita intentione
Assertio 5ª. suscipiendi sacerdotij acquisit, si postea mutata valde q̄nq; non fierent intra tempus
statutis non teneat ad restit. fundatis q̄ruplum ante valde mutata, sed nec et post
illam modo q̄ idoneus diuersū mūnerū sibi satisfecerit. Ita dicit Glossa in Capit. Cōsta
et Nauar. c. 25º. nū. 118º. et Lopez q̄. 2ª. cap. 103º. contra Dom. Soto et alios.
Rō est, q̄ q̄ illam mutationē animi non amittit beneficia ante legitimē ac-

ephatus, nec ullus ius statuit ut ex fraudi amittat, q̃ nis minueri sibi satisfierent
non est nis diuina vis fraudi auferre, non .n. iure naturae auferit nis minueri sibi
satisfierent, nec iure positiuo nis hoc vo̅ sit expressum. Tertio. Quia acquirit nihil saue in- Ob.
tentione seruandi tempus ad nihil si ipsemet non fuerint in fine anni, q̃ et id q̃ acquirit
per nis intentione, sed postea cum bona intentione minuat. Rndeo n. Ca. Licet qz Rx
multo plus possunt q ab initio intentione minuat, ibi n. fraudulenter ad beneficium
acquisit, unde potiori iure punitur debet, licet qz hoc illa punitio sit, q̃ nis ex lege
senda extra finis casus esse ibi esset par ratio, ut bene notat Lib. 3° Consil. 61. de
Prebendis. Consil. 26°. Similiter ex anno expleto est si ipsemet non fuerint ambitiosi
finis, et in posterum non fuerit fraudi sibi. Dico 6°: Quia beneficium parochiale acquirit Assertio 6.ª
sine non residendi sed tantum ipsum tandi vel nunciandi, potest et quidem mortificare
sine non residendi, et ipse facto priuatus, nec unquam ad fruendum percipiendi restituendus.
Ut ver, non ex ipso facto priuatus, nec unquam ad fruendum percipiendi restituendus.
Ita potest mortificari posset, qz docuit Felin in re grandi, q̃ in talibus requirit delec-
tus maius animi seruendi, et nisi putauit illius tale animi habere nullo modo vellet
ipsi conferre, maiorq ex existimat esse solus seruile, tanquam alius inordinatus. Sed Nota.
ideo inordinatio sua est valde magna, et diuidi contra Ecclesia intentiones.
Et sic non tenentur ad restituendum fructus, patet, qz nullo iure est statutus,
quo interim uteret offerio satisfieri; et ratum assunt.
Dubium 16°. Vtrum liceat habere plura beneficia, et qualia? Rndeo et dico 1°: Dub. 16.
Habere plura beneficia nec est intrinsece malum nec intrinsece bonum nec ob indifferens Assertio 1ª
sed species mali q se fuerunt, ita ex ut adhibito rectio rationi posset. Docet
S. Thom. Quodl. 9. a. 13°, quem alij sequuntur. Rō est qz solitarie consyderatus inor-
dinationem quandā includit, tum qz minimum nobis diuinum, tum qz Ecclia debitum
cultum quandā impedit, tum qz minimum ipsum in plurimis locis residere, tum qz fraudatores frustrantur pia
pia intentione, tum qz frustrantur multi pauperes forte magis idonei et utiles Ecclie
pia: denique multa alia mala hinc sequuntur, ut, minimum in temporalibus attendendo,
patet: denique multa alia mala hinc sequuntur, ut merito Conc. Trid. sess. 24ª c. 17°
ambitio, lucri, cupiditas, scandala pessimorum et alia, ut merito Conc. Trid. sess. 24ª c. 17°
docent hinc plurialitatem esse p̃uersionem tocius ordinis Ecclesiastici, et Alex. 3°. Cap. 42 in
Lateran. de Prebendis, pluralitatem beneficiorum retinentes retinere animas pericula-
vide extraiag. Johan. 22ª, q incipit, Execrabilis, vbi 10 inuenda reperiuntur de pluri-
talitate. Et ex nis rectio ratione posset patet, si n. expediat vtrum deter
Ecclia vo q alij idonei non reperiantur honesti fieri pos, vix ex alia ratione reperit.
Loco 2° Nemo quamuis dignitate pręfulgeat et nobilitate et simul retinere plures Assertio 2ª.
Episcopatus in Ecclia aut ecclesias aut alia quocunq nomine. Ita Conc. Trid. sess. 7ª c. 2°
de reformatione. Ex intelligis sine ulla dispensatione Papae. Patet. Vnus ipse Quæstio.
non potest plures Episcopatus simul accumulare seruando? Rndeo Posse ipso iure, ut Rx
iure patet primo Episcopatus simul accumulare seruando? Rndeo Posse ipso iure, ut
colligit Cap. De multa. Tit. de Prebendis. Ro est qz Episcopatus est dignitas Ecclie
magna vna alias. Sed hoc de re non oportet nos esse multum sollicitos, qz Pontifex
est Episcopo Latino confirmare, q consuetudo dispensare si habenti vnum requirit 2°.
Dico 3°: Qui eodem instanti Episcopatui, amittit ipso iure prioria beneficia ecia, in post Assertio 3ª
confirmationem et bonorum administrationem, sua post consecrationem, sed post hanc
confirmationem consecrationem eleptus. Ita patet Cap. Cum in nostra. S. nis vero, de electione.
Vbi adiecte 1° Hinc Canone non loq de Episcopo Tiburtino non habente vllam ad- Nota 1°
ministrationem bonorum Ecclesiasticorum, quales sunt suffraganei quidam. 2°. Si Episcopus 2°
ipse parce habebit ita vt posse conferri beneficium simplex quo iuuenis, qz esse iure
est parce habebit ita vt posse conferri beneficium simplex quo iuuenis, qz esse iure
amittat prioria non tenetur ipsum quo officium inhabile ad fructus simplicia, ut docet
Marian. Lib. 3° Consil. Tit. de renuntiatione plenum Consil. 3°. Dico 4°. Habens bene- Assertio 4ª
ficium nis animarum est cura animarum, vel dignitatem vel personatus vel officium, si
finis nis animarum est cura animarum, vel dignitatem vel personatus vel officium, si
secundum acquirit obtenta parochia possidere 2° potest primo. patet Text. qz Capit.
de multa, de plenum et dignitatibus. Et Extrauag. Johan 22ª. Execrabilis. vbi Nota 1°
Innocentius est Text beneficia varia incompatibilia posse simul, qz sc. ipso iure post:
quam habet prio. Ex ipsis simul sunt plenum conformes sibi inter se, et patet Cap.
Licet de Constit. plenum, et duo Canonicatus, duas Capellanias ad eandem fundatas
Ecclia, si qd n. habens vna obtinuit alteram in eadem Ecclia
amittat in eadem Ecclia, si qd n. habens vna obtinuit alteram in eadem Ecclia
amittat prior ubi 2ª parochia possidere nulla fuerit. Beneficia .a. incompatibilia
non potest prior ubi 2ª parochia possidere nulla fuerit. Beneficia .a. incompatibilia
2 prio sunt q non possunt licite simul retineri, ita ipso iure alterum non vacat. 2°
habendo 2°. Si beneficium 2ª fuerit litigiosum non vacabit prioritas donec patebit
sunt 2 possessor, si .n. 2° parochia possidens vacabit 1° etsi sit litigiosus. Et si
habito titulo vnius talis beneficij ablq possessione, acquirit 2m litigiosum, et postea

antiquis iuriscid esse paritig possessor 2' accipiat paritiā possessionē priuū, non
deo amittit 2' litigiosis, vt ḡdus putauit, qz id iure statutes non est, vt docet
nauar. lib. 3° Consil. de ꝓbend. Consil. 31°. Notandus hic. Eod 3 secūd retinet
3° beneficia illa de qbꝫ extrauagante Execrabilis. Et cap. de multa, ſ. Dignitates,
ꝓsonatꝫ, officia, aut alia nisi actuū laborū, et non statꝫ resignat priꝫ, esse
ipso iure priuatus 2°. et inhabilis ad sacros ordines, et ad quoscūq beneficia Ec-
clesiastica, vt habet illa extrauag. et ipso iure illa beneficia sint reuocata sedi
Apostolicæ. Dico 5°: Reliqua beneficia residentia requirentia ꝓbabile est nō esse ita in-
Assertio 5ª. compatibilia vt habito 2° aliꝫ priꝰ, videntur tū incompatibilia 2' gerē ita vt sine
grauī peccto simul retineri nequeant. Prior pars est nauar lib. 3° cons. consil.
De Prebendis, vbi docet dignitatē et Canonicatꝫ in diuersis Ecclīs nouisse incō-
patibilia priuū gerē, sed 2' si requirant residentiā: qz si aliꝫ vt hospitalitatē
nō requirant residentiā non esse incompatibilia, ne sentiat qđ gerē, in quo a Ecclia
dicit nullo modo esse incompatibilia, vbi q sunt beneficia diuersa, et strictꝫ sumi
sumi possit. Et consil. 26° multū videtꝫ in hac ꝓbare nullius beneficiū simi-
plex esse incompatibile priuū gerē nō altero nisi sint conformia sub eodē
rectō. Hæc sentia nauarri est ꝓbabilis: contraria tū vt verius post. Cour. Trid.
sess. 7ª cap. 4°. gratis loqꝫ de obꝫ incompatibilibꝫ, et dicit ipso iure esse pri-
uatū 4 simul ea retinere ꝓsumpserit, q vult alterū statim resignari. Confir-
mat congregatio Cardinalium declarat talia incompatibilia esse duo, parochiale et
beneficiū in quo assignatur stant distributiones quotidianæ quād absentes amittit,
3ª dignitatē et ꝓbendas in Ecclia Cathedrali q non est particeps distributionū
quotidianarū et Ecclie parochiale. 3ª dabit Canonicatꝫ et in diuersis Ecclīs
Capellaniā laboris simul adimendi in quo actuū, Ecclie ꝓbendatꝫ, et aliud
beneficiū requirens ꝓsonalē residentiā. 7ª sess. 24 cap. 7°. Statuit, inqt, Sancta
Synodꝫ vt in posterū vnus tantū beneficiū Ecclasticū singulis cōferat. Quod
Nota. qđ si ad vitā cuiꝰ cui conferat honestā sustentandā non sufficiat, liceat ordinario
aliud simplex sufficiens, dummodo strictꝫ ꝓsonalē residentiā non requat,
odes confere. Hæc q non modo ad Cathedrales Ecclias, sed et ad cēta alia benefi-
cia tā secularia quā regularia quotꝫ ꝓtinent, quicūnq titulo aut ꝓtextu
tales existant. Circa quos locꝫ videndū congregatio Cardinalium multa respondet,
1°. Canonicus obtentus dignitatē ꝓdere ipso iure Canonicatꝫ. 2°. Canonicus ꝓdere
canonicatꝫ vel aliud beneficiū simplex ad vitā sufficiens si acquirat parochiale,
3°. Episcopꝰ nō posse dispensare vt cōtra conferat Canonicatꝫ et parochiale
quāmuis alle strictꝫ possit deseruire. Et id patet, quoniā esse retinendū. Cour. Trid.
cēta beneficia simplicia residentiā requirentia, ꝓbabile si sufficiant esse incompa-
tibilia priuū gerē his inter se his et cēta beneficiis parochialibꝫ et dignitatibꝫ
Dixi, ꝓbabile si sufficiant, nam per interdū Cardinales expresse addunt, et ma-
ior est de iure nō: q si vnus non sufficiat erit tū incompatibile 2' gerē si reſide-
tiam strictꝫ requat, adeo vt sine dispensatione Pontificis non possint simul re-
tineri. Nō est, vt sess. 24ª cap. 17° absolute ꝓcipit Concilium vt vnus tū debat
vni, nec ꝓhibet dari 2ª nisi tale sit vt non requat ꝓsonalē residentiā, in
quo ꝓcepto non ꝓt Episcopꝰ dispensare, vt sit Concilij ꝓhibitū sub ꝓcepto. Idem
rationi ex cōi cap. in fine, et ex eadē sess. c. 13°. qbus locis reseruat papæ
vt Episcopis et parochis pauperibꝫ quotidiane de simplicibꝫ. 3ª ex sess. 7ª: cap. 4°.
Altera pars ꝓpositionis patet ex dictis. Dico 6°: Stante tū aliquot rectis in
Assertio 6ª. qbus et post Concilium licebat habere plura beneficia et sine dispensatione si
sic qđ habeat duo simplicia quorū vnum sufficit ad honestā vitæ rationē, et
tales alterū non requat residentiā, idq vel ex institutione, vel ex legitima
ꝓscripti consuetudine. 2°. Si qđ habeat vnum parochiale vel vnam dignitatē assis-
tentiā vel aliud beneficium simplex non requens residentiā, vbicūq existat
legitime ex verbis Concilij colligi potest. 3°. Si qđ habeat Canonicatꝫ vel dignitatē vel ar-
chidiaconatū vel ꝓbendatū ecclie parochialis q ꝓ vicarium administrari solet. Nō est, qđ beneficium
alterū ꝓcipio sit parochiale q ꝓ vicarium administrari solet. Et est post
Cour. Trid. locꝫ patet vt docet nauar. qđ licet habere duo beneficia in tali
et alterum in cōmendā ad 6 menses vt esset parochiale, vt patet ex capit. Nemo
de clericis in 6°. saltē nisi ordinarii dispensatione. Non tū ꝓt habere duo in
Titulis, et alterum in cōmendā ꝓpter sine iusta causa et dispensatione, qđ cōmenda
ꝓpria æquiualet titulo, vt docet nauar. c. 25°. nu. 126°.

Dub. 17 Dubium 17°. Vtrū ex legitima dispensatione Pontificis liceat plura habere

Assertio 1ª

Beneficia requirentia residentiã? Dico 1º. Id licere modo adsint debita circumstantia et
illam deformitatẽ quãs dare pluralitat ꝑ se fert. Rõ est q. licere nec debuit nec potuit
fieri ne obstet legitima causa posset dispensare, nas pontifex est ĩ causis, et
ibidem q. obstet legitima causa posset dispensare, nas pontifex est ĩ causis, et
sancti pontifices id ferentat, inter quos est Greg. magnus, vt patet lib. 2º Epistolarum c. 52:
& quãdã Epistolis Apellius notãs ob rata Ecclie necessitate duos Episcopatus habere
vellet: sicut a. illo circumstitie potissimũ dare ad quãs ratione videmus. 1ª est Ecclie
necessitas vel magna vtilitas vt si desint alĩ idonei, vel si quidem ingẽs & pretiosa et
absint quos ꝑsonã. 2ª Si aliorũ duo plures simul non sufficiat ad honeste vadendũ
ecclie suis statuis, et alterius possit sine incõmodo Ecclie vi dari. Hac ẽ causa 2ª
indicta ad 1ª, nam q. viri eruditione vel nobilitate eminentes, ãt q. in Ecclia laborãt
plurib⁹ beneficijs donãdi quando unus nõ est sufficiens debet fieri ꝑ Ecclie vtilitate.
Et confirmat ex d. Bernardo Epla 271ª ad Eugenĩ Rodoaldus. Nemini et addito,
& confirmat ex d. Bernardo Epla 271ª ad Eugenĩ Rodoaldus. Nemini et addito,
plurib⁹ beneficijs donãdi Debere licet nisi dispensationis ob magnam Ecclie
vtilitat in plurib⁹ Ecclijs donãdi habere licet nisi dispensationis ob magnam Ecclie
necessitatẽ. Et si de causis adferunt licitis erit sui plura beneficia accipe, idq; citra
necessitatẽ. Et si de causis adferunt licitis erit sui plura beneficia accipe, idq; citra
Natura. Adeo vt nisi cui possibilis obstaret, nulla opus fuit dispensatione q. hãc-
Natura. Adeo vt nisi cui possibilis obstaret, nulla opus fuit dispensatione q. hãc-
ribeo erit absoluta, q. ẽ citra possibilis debitis est regula necessaria dispensatio, vt
ribeo erit absoluta, q. ẽ citra possibilis debitis est regula necessaria dispensatio, vt
Ob.
Covt Vadex. c. 25º nũ. 128º et Lopez. cap. 102º Dico. Citra regula dispensatio
Covt Vadex. c. 25º nũ. 128º et Lopez. cap. 102º Dico. Citra regula dispensatio
Rõ
si Episcopus videat Ecclie sue ꝓficuum vt vidi plura beneficia donare? Rõeo 1º q.
si Episcopus videat Ecclie sue ꝓficuum vt vidi plura beneficia donare? Rõeo 1º q.
Lex obligat superiore quandiu ex eius custodia inde sequi contra legislatoris intentionẽ
Lex obligat superiore quandiu ex eius custodia inde sequi contra legislatoris intentionẽ
aliq; minus vel nec sequi contra intentionẽ Canonis duos vidi non dant duo
aliq; minus vel nec sequi contra intentionẽ Canonis duos vidi non dant duo
beneficia, Conc. n. intendit magis Ecclie bonũ et ꝓmouere ædificationẽ ex pluribus
beneficia, Conc. n. intendit magis Ecclie bonũ et ꝓmouere ædificationẽ ex pluribus
Assertio 2ª
Concilij custodia. 2º q. pontifici potissimũ est ꝓcurare Ecclie bonũ, et aduertere q. ad illud
Concilij custodia. 2º q. pontifici potissimũ est ꝓcurare Ecclie bonũ, et aduertere q. ad illud
expediat. Dico 2º. Si non petatur bona fide sũbesse legitima causa ad dispensandũ, ĩb
expediat. Dico 2º. Si non petatur bona fide sũbesse legitima causa ad dispensandũ, ĩb
Nota
q. obtinuit plura beneficia ꝓ dispensationẽ non est licitũ in conscia, sed tenetur alteri
q. obtinuit plura beneficia ꝓ dispensationẽ non est licitũ in conscia, sed tenetur alteri
resignare. Est fere cõmũ Theol. D. Thom. q. lib. q. a. 15º maiores in 4ª Dist. 24 q. 3 a. 2:
resignare. Est fere cõmũ Theol. D. Thom. q. lib. q. a. 15º maiores in 4ª Dist. 24 q. 3 a. 2:
et duabus sequentibus, Adrian. in q. Dub. de pluralitate ꝓbendarũ. Soto lib. 3º de iust. q. 6ª a. 3º
et duabus sequentibus, Adrian. in q. Dub. de pluralitate ꝓbendarũ. Soto lib. 3º de iust. q. 6ª a. 3º
Barde docent multi citati et Canonistæ. Rõ est, q. papa nõ est dns beneficiorũ sed dispe-
Barde docent multi citati et Canonistæ. Rõ est, q. papa nõ est dns beneficiorũ sed dispe-
sator: aliq; dispensator non ꝓt ex suo arbitrio distribuere bona dispensanda, sed iuxta ra-
sator: aliq; dispensator non ꝓt ex suo arbitrio distribuere bona dispensanda, sed iuxta ra-
tionabile volũtatẽ cõmũ q. dispensanda reliquerunt, aliq; adeo ipse dns. Confirmatr q. est
tionabile volũtatẽ cõmũ q. dispensanda reliquerunt, aliq; adeo ipse dns. Confirmatr q. est
contra ius diuinũ et naturale vt dns habeat plura beneficia, nisi aliqua assistat id
contra ius diuinũ et naturale vt dns habeat plura beneficia, nisi aliqua assistat id
exigat. aliq; pontifex non ꝓt dispensare in q. ꝓ sciat redire dictũ naturali nisi
exigat. aliq; pontifex non ꝓt dispensare in q. ꝓ sciat redire dictũ naturali nisi
obtineant iusta causa q. suspitionẽ tollat, vt patet in solũ, nisi tenuit et inuitgẽtẽ.
obtineant iusta causa q. suspitionẽ tollat, vt patet in solũ, nisi tenuit et inuitgẽtẽ.
Vide Bernard. Epla 1ª ad Robertũ nepotẽ, et epla 7ª ad Ada monachũ. Aduerte ẽ Collar
Vide Bernard. Epla 1ª ad Robertũ nepotẽ, et epla 7ª ad Ada monachũ. Aduerte ẽ Collar
ratẽ ĩ beneficij et 3ij esse validã, et confiere vere titulus, vt patet ex multis Canonibus,
ratẽ ĩ beneficij et 3ij esse validã, et confiere vere titulus, vt patet ex multis Canonibus,
nam ad multos alios citra naturæ est inhabiles, puta ẽ resignare aliqua ex illis, q
nam ad multos alios citra naturæ est inhabiles, puta ẽ resignare aliqua ex illis, q
non sunt ad honestã sustentandũ sortandũ statũ, vel in q. legitima
non sunt ad honestã sustentandũ sortandũ statũ, vel in q. legitima
causa non interesset, fruitly ẽ interim ꝓpter non tenuit restituere si munera sua
causa non interesset, fruitly ẽ interim ꝓpter non tenuit restituere si munera sua
Dubium 18ª
Dub. 18ª
Assertio 1ª
Dubium 18ª Quo citra beneficiarij teneant ad residendũ, et an aliq; amittant fruitly?
Rõeo et Dico 1º. Deb. q. habent beneficia q. cuiusbet citra alterius tenet citra dõ residere,
Rõeo et Dico 1º. Deb. q. habent beneficia q. cuiusbet citra alterius tenet citra dõ residere,
et ꝑ se suis officijs administrare. Ita ex Conc. Trid. sess. 23: c. 1º de Reform. Cap.
et ꝑ se suis officijs administrare. Ita ex Conc. Trid. sess. 23: c. 1º de Reform. Cap.
Assertio 2ª
iust, propter dõ mandatũ pl. alij locis q. alterius citra tenet citra dõ residere, pro
iust, propter dõ mandatũ pl. alij locis q. alterius citra tenet citra dõ residere, pro
Ob
Rõ
Assertio 3ª
Nota

(q et metropolitanus absentias approbare debebat) dq in scriptis 2a Conc. ibidem
Nota. vbi aduerte eccl̃i debere vnus causas h̃re, q̃ando Epūs absq; alterius vel officialis
suis resp. q Epūs gratis est annexus, ad hoc n. obligat ex officio. Dico 4°. si
Assertio 4ª pter hab̃re causas à dicto absentiū sine dicta approbatione fundy q tunc tales
possit absentia non faciunt scdm, sed tunc in causa vel fabrice Ecclie, vel pau-
peby erogare. 2a ibidem, vide Cap. Addit Concilium, prohibita quacunq; commissa
oue q̃n ipsum fundy possunt vel ex toto vel ex parte retinere, eby debet q̃libet
omni inferiori confiteri, et postea Pontifici. Et nullo modo eis restitutio indicitur
Nota. Aduerte 3o si Epūs aliq̃ amplius q̃m annum continue absentat à sua Ecclia
sine dicta approbatione, metropolitanus tenet eis p̃b poena interdicti ingressy
Ecclie eo ipso incurrenda infra hab̃re mensem Rom. mutare, et statuit sess.
Quæstio. 6a rep. 1o. de Reformat. Petet, an si causæ sint approbatæ sed nō in scriptis pos-
sunt inuocari? Ideo. Si causæ legitimæ fuerunt et approbatæ sunt ab eo a quo
Ex debebant, valide est in foro conscientiæ fundy non curatis ob illas sollicitatos
omissas, q causa ex natura et gentium valida fuit, sicut in simili dicitur
fundat. de domicilio c. 1. Dico 5° Parochi si vltra duos menses absint absq; le-
Assertio 5ª gitima causa et Epūs regularia et approbata p̃ter culpā mortalē quas amit-
mittunt similiter amittunt fundy q tempore absentiæ, patet ex vsu Concilii
Quæstio. loco citato sess. 23a. vbi aduerte 1o. Dubium esse vtrum sine tali approbatione possint
abesse ad duos menses continue vel diuisis, scilicet Epūs ad tres menses. Natar.
Ex rep. 25o. Nos tenent posse si vnica causa habeat. Ro est, q ante Concilium
licebat, et canonicus non residendo sine causa h̃re grauius mortiferum: ergo ex
tra est probabile, Nec obstat q Conc. dicat, vt non obtineant licentiam ab ordina-
Præoccupatio rio nisi ad breuius et ex graui causa, q intelligendus est de alio breuiori debet
h̃re interim donec aliam non habita merito instituit. Aduerte 2o. q̃ de parochis
Nota. dictus est et consentiens esse de alijs q beneficijs Ecclesiasticis vnica tantum habet
obtinent, vt dicit Conc. vnde et de epūis contrarium intelligendus est et regu-
lant congregatio Cardinalium. Potest. Vnus q̃dem plures obtinent ad abbatem et do-
Quæstio. nec habentes vnam tantum secundum religiosorum? Ideo. Non obtinere, nisi habeant
Ex vnam sæcularem q ipsum teneat administrandam vt colligitur ex decretis Cardinalium Regul.
q dicit relinqui sed statutis, et priorum Regularium ordinationibus. Dico. Qui in
Assertio 6ª Ecclia Cathedrali vel Collegiata obtinet dignitatem, canonicatum, præbendam, aut
portionem, non possunt quolibet anno abesse vltra tres menses, aliqn primo an
debent priuari duodecima parte fundy quod non plenius sed seruarunt, 2o anno
alby fundy quod illo anno tertium seruarunt. 3a Conc. Trid. sess. 24a. c. 12. Aduerte
1o. Reuocari tertia statuta et consuetudines q̃by antea tertius erat abesse vltra
Nota 1o. tres menses, non tamen reuocauit priuilegia si qua erant a sede Apostolica concessa, vide
mater art. rep. 25o. nota. 12o. Consuetudine tamen esse tantum continuare longiore
+ absentiam, q̃ verus q̃dem est iure antiquo, non tamen post Conc. vbi aliud integre est
scriptum. Sunt tamen aliquot aliæ causæ continuæ. 1a. Audire Theologiam aut ius
Causæ continuandi absen- Canonicum ad quinquennium. 2o. Docere Theologiam aut ius Canonicum quotidianum
tiæ. longo tempore: Et audiri debet causas non regulariter tertius Epūs vel Vicarius,
nam vbi reuocat eas. Ad Theologiam Capit. Sup. specula, Tit. de magistris. Cæte-
rum. in dictis Capitulis refertur ad vtrumq; Canonicum, q̃ et plus matur. in
Cap. 1. Licet Canon, de præbend. Ad literal. a. Humaniores, vel Philosophiam regulis
tertius Epūs, nisi vbi esset contraria consuetudo, vt notat Natar. 3o. Esse in
obsequio Epūs ad Ecclie vtilitatem, saltē quoad duos Canonicos, vt patet Capit. tres
dudy, de Clericis non residentibus, q̃ matur. Lib. 3o de præbend. Const. 11a. retinet
ad obsequia Cardinalis vt Epūs, quem dicit saltē debere posse vnus Canonicus
sicut titulum in obsequio. 4a. Ad obsequia Papæ ad Ecclie vtilitatem. 5a. Literaria lega-
tionem q̃ quando alia absit causa. Aduerte 2o. Ed q ex legitima causa absentes non
Nota 2o. leuari distributionem q Canon. illis solet debet cabdari q duos statutos inter-
fuerint, nisi aliqn rogati abesse ad tractanda Ecclie negotia et professione Capituli,
vel eis indulgentia abest ob morbum, captiuitatem, expeditionem inimicis. Hic alby
adde. Fundy vt fauore sedis q infra duos menses non fecerit fidei professionem
quasi de beneficijs vnica tantum habentibus et alijs dignitatibus tenetur coram or-
dinario orthodoxæ fidei publice fauore professionem, et iurare se perpetuo in bona
sua Romanæ obedientiæ. Idem debent fauore quasi de Canonicatibus vel dignita-
tibus non solus coram ordinario, sed etiam coram Capitulo, aliqn non fecerint fundy
sedis, et possessio illis non suffragatur. 2a Laborem sess. 24a. c. 12.

Caput 1:

Quid sit Simonia, quotuplex, et quo iure vetita?

Effi Simonia sit vitium oppositum Religioni, tñ communis vsus est de ea post Beneficia tractari, eò q̃ potissimum in beneficijs curati solent, et in ꝓsentationibus, cludicionibus, institutionibus, collationibus, resignationibus et permutationibus beneficiorum locus habeat. Dubium 1: Quid sit Simonia? Nota vitium Simoniæ multipliciter esse à Simone Dubium. 1° Quod sit Simoniæ? Nota vitium Simoniæ multipliciter esse à Simone Nota
Mago. 1° q̃ ibi primus in Lege Euangelica legatur hoc nefandum vitium fuisse Adorat.
2° q̃ grauissime hoc grex peccauit inter oēs antiquos: voluit n. emere prædia domini
et potestatē illa admirabili conferendi dñibiliter S. Sanctis, idq̃ eò fine vt SS. postea vendi-
deret, vt docet Augꝰ tractat. 10 in Iohannes. Cur, aut, emere volebat S. Sanctis, q̃ vendere
volebat, vt docet Augꝰ tractat. 10 in Iohannes. Cur, aut, emere volebat S. Sanctis, q̃ vendere
volebat S. Sanctis, vt colligi pt ex actib⁹ loco citato: Erroneū. a. solus vñ spiritalē vendi:
dendat tanquā non ita dñicū, vt Balaam asina Petri, num. 22 et 23°. Hæreticus Rex
Israël Sacerdotia exercebat vbi ponebant vanā Idola. 3ª Reg. 13: Giezi minister Heliæi
Israël Sacerdotia exercebat vbi ponebant vanā Idola. 3ª Reg. 13: Giezi minister Heliæi
pecuniā accepit, cui nō fuit data. 4ª Reg. 5° Tertio, q̃ videtur Simon et ejus asseclæ
pecuniā accepit, cui nō fuit data. 4ª Reg. 5° Tertio, q̃ videtur Simon et ejus asseclæ
hæresim docuisse, ac proinde fuisse hæreticus. Nec in vñ, q̃ ecclesiastici Ambrosius lib. 2°
hæresim docuisse, ac proinde fuisse hæreticus. Nec in vñ, q̃ ecclesiastici Ambrosius lib. 2°
de fide contra Arianos, c. 4°. et Gelasius 1ª Epist. 5: videtur. a. impiè corripisse sed
de fide contra Arianos, c. 4°. et Gelasius 1ª Epist. 5: videtur. a. impiè corripisse sed
veram tempore Gregorij, q̃ et vocat hæresim Simoniacam, q̃ est exterior hæresis q̃dam
veram tempore Gregorij, q̃ et vocat hæresim Simoniacam, q̃ est exterior hæresis q̃dam
ecclesiæ, sicut detrahere imaginibus, ꝓfectus si publicè et sine pudore fiat. Sicut fiebat
ecclesiæ, sicut detrahere imaginibus, ꝓfectus si publicè et sine pudore fiat. Sicut fiebat
in Gallijs tempore Greg. in collatione ordinum, vt patet lib. 7° Epist. 110. 113°. et 114ª. Auth:
in Gallijs tempore Greg. in collatione ordinum, vt patet lib. 7° Epist. 110. 113°. et 114ª. Auth:
quod tñ vocant aliud vitium Simoniæ, vt Chrysost. Ambr. et Augꝰ quādā loco Simoniacam
quod tñ vocant aliud vitium Simoniæ, vt Chrysost. Ambr. et Augꝰ quādā loco Simoniacam
hæresim vide plura infra. 1ª causæ. qst. 1ª: Hæc possibile. Deo sic posse desinere. Simonia Dicitur Simonia.
hæresim vide plura infra. 1ª causæ. qst. 1ª: Hæc possibile. Deo sic posse desinere. Simonia Dicitur Simonia.
est studiosa voluntas emendi aut vendendi aliquid spirituale vel spirituali annexum. Sic gloss. q̃
est studiosa voluntas emendi aut vendendi aliquid spirituale vel spirituali annexum. Sic gloss. q̃
habetur in textu, extracta à Canonistis et Theologis. Hæc dictio est valdè bona, studiosa,
habetur in textu, extracta à Canonistis et Theologis. Hæc dictio est valdè bona, studiosa,
intelligitur. Dicit, studiosa, i. deliberata, vt excludat multos actus non plenè deliberati
intelligitur. Dicit, studiosa, i. deliberata, vt excludat multos actus non plenè deliberati
vel cōsentiens ex ignorantia inculpabili, sequitur n. de facto Simoniæ in sua specie ꝓfecto
vel cōsentiens ex ignorantia inculpabili, sequitur n. de facto Simoniæ in sua specie ꝓfecto
q̃ dicit, intelligitur, q̃ Simonia est contra virtutē Religionis q̃ Deo et rebus sacris de-
q̃ dicit, intelligitur, q̃ Simonia est contra virtutē Religionis q̃ Deo et rebus sacris de-
betur et reuerentia exhiberi debet: Simonia n. nihil est aliud quàm intelligibilis q̃dam q̃
betur et reuerentia exhiberi debet: Simonia n. nihil est aliud quàm intelligibilis q̃dam q̃
vanitas in retributione rebus sacris. 3° dicit, emendi aut vendendi q̃by verbis significatis
vanitas in retributione rebus sacris. 3° dicit, emendi aut vendendi q̃by verbis significatis
vel concludatur, ꝺ̃q̃ contractus non gratuitus sive sit vera emptio, sive locatio, sive
vel concludatur, ꝺ̃q̃ contractus non gratuitus sive sit vera emptio, sive locatio, sive
permutatio, vnde concludunt DD. oēs admitti in quā dam rem spiritalem sub conditione et
permutatio, vnde concludunt DD. oēs admitti in quā dam rem spiritalem sub conditione et
emptionis. Vnde concludunt DD. oēs admitti in quā dam rem spiritalem sub conditione et
emptionis. Vnde concludunt DD. oēs admitti in quā dam rem spiritalem sub conditione et
emptionis,

ꝑ statu hᵗ unde naturæ potuisset esse aliqd iuritandi Simoniā, nisi fuisset ibi vera
Dei relatio, veri Sacerdotes, Sacrificia et Sanctificandi instrumenta ꝙ omnia habuissent fun-
datū in morali quādā depūtatione constituta quā prudēs existimare omnia ve
futura fuisse irreuerētia. Tolent et Ethnici roluere veram Simoniā in rebus Consc.
tionū vt si irreuerent Baptismū, aut vasa sacra ꝙ rōseruationē. Segit 3°. Non
Conclio 3ª. esse Simoniā dare aliqd Beneficiū ob amorē humanū, vt qz consanguineū, ingēs
qz multū interredit pādi. Similer nec ob timorē, vt si det aliqd Beneficiū ne
Abi minet malo pādi non intendendat, negare hᵗ non ꝓt quā nouella sit irreue-
rentia dare Beneficia ob consanguinitatē aut amicitiā humanā. Segit 4° non esse
Conclio 4ª. Simoniā, quando Sacerdos et intentionē principali ꝓpat ministeria sacra ob aliquod
temporale modo quālibē pādi tacitū vel expressū intendendat. Qz est contra D.
Thom. qlib. 8°. art. 10. Sed nostra sentia est rotūd et discipulorū D. Thome, et D. Sto.
in summa ver mutasse sentiā quando regnt pādi. Segit 5° non esse Simoniā si q
Conclio 5ª. ad̄ non qđ debet emendi aut solidendi sed deseruiendi dūtaxat aliqd tem-
porale ꝙ Beneficio, vt vide Caiet. opusc. 9. qst. 2ª tom. 2°. et Soto lib. 9° qst. 8ª. a. 1°
Ro est qz iste non habet rotū debet emendi sed mendario deseruiendi, petendo hᵗ ꝙ
alteri addant ad Simoniā, sām qz ecclesiaꝝ aditi Simoniard fant: ꝓt hᵗ Benefi-
cia sic obtenta retinere si à legitimo collatore sit collata, vt vide Dominū Sylvest.
fatch Nauar. cap. 23°. nū. 106°. quando debet esse Simonia in remuneratiōnibus.

Dub. 2ª Dubitatur 2°. Quo iure Simonia sit ꝙhibita? Nota. Sed Spiritualē in qbꝫ Simoniā ver-
Nota. sari esse quādruplicē: Aliqua ex sanctitate sua habent a solo Deo, deinꝫ constitutā
vt sunt Sacramenta et alia dona gratis data, et gratis facienda: Aliqua ex consecratiōe
vel Benedictione Ecclie, vt vasa et vestes sacre, aqua benedicta, et alia, q̄dam non
habent ꝙt sanctitatē ꝙ aliquā benedictionē sed solū ꝙ adiuuant ad res spiritu-
ales, quā ecclia eas assumpsit, vt sunt Beneficia Ecclesiastica: denicꝫ alia nec
ꝙ Benedictionē nec ꝙ talē assumptionē sanctitatē habent, sed solū eo q̄ Ecclie
sūt in reuerentia rerū sacrarū, quibus aliquo modo sunt coniuncte: debent
eas tamen sanctas et immunes à pādionibꝫ reclibet habere, vt sunt, officia
Sacristie et aromatū Ecclie. Vnde ideo et dico 1°. Simonia qua res spirituales
Assertio 1ª. primi et ꝑ se grā communicant ꝙ temporalibꝫ ꝓhibita est iure diuino naturali.
Est contra Scotū Theol. D. Thom. lib. 2°. Durandi in 4°. dist. 25ª qst. 5ª. Adriā. qlib. 3°.
arto 3°. Victor. de Simonia nū. 15°. Soti lib. 9°. qst 5ª. a. 2°. Ro est, qz lex diuina
ꝙ natura sua est sancta et supernaturale, ac ꝓinde inestimabile nō solū spiritu-
alibus, sed et temporalibus ofert, idꝫ sine contractu domini, ac consequenter fit iniuria
rei sacre. 2° qz deuth id ꝙ natura sua postulat dari gratis qz nulla pecunia
adequata ꝓt comparari, sed sola Dei misericordia obtineri, inde et ipse Deus
vult illud gratis dari. Matth. 10°. Gratis accepistis, gratis date. et Exod. 8°. Primo
hoc tenet sit in ꝓhibitū, estimasti in pecunia donū Dei habere. vide rollyth. alia
confirmatiua, nam in lege Euangelica inuenimus Simoniā ꝓhibitā. 1°. vt nō accipi
amus pretiū ꝙ donū Dei. 2°. aliqua in lege Euangelica nulla sunt ꝓpria Dei pos-
tua ꝓpria sacramentorū et fidei ꝓpria, vt habet communior sentia Theolog. et Doct.
D. Thom. 1ª 2ª. qst 100. a. 2°. in Corp. et arto 1°. ad 2°. q̄ non est ꝓpriū positiuū sed
naturale. Potest. Quis q̄ Deus Simoniā sit ita prauā et inemendabilē, ac illicitā, et
alia intrinsecē mala? Ideo. Nomē Simoniæ sonare id ꝙ intrinsecē malū est,
et nullo modo bene fieri posset, sicut mendacium: Quamuis res spirituales pri-
Ro et ꝑ se non sit talis, nas ꝙ absoluta Dei potia possent esse licita, nonꝫ ita
vt non plurimū expediat absolute spiritualia quāq̄ temporalia, nas Deus instituit ea
diuis erroneis, et affectibus peruersis, sed vt locent ea pretio temporali aue etiam
pene. Ro est qz res Dei sit absolutū diuinū aliis bonis spiritualibus ꝙt de illis affir-
mare tamen de rebus sacris quas libuerit, q̄ potuerit Deus dare potestatē laicis ea
vendendi illas res re temporali sine reuerentia sacrarū, nec tamen consuetudo ista
irreuerentia seu irreligiositas. Dicet. Est irreuerentia ergā res spirituales q̄ dare
Ob. in pādū ꝙ re temporali, q̄ ꝙt. Ideo. Ideo esse irreuerētiā qz Deus ob reuerētiā
verū sacrarū, et consequenter ob reuerentiā sui in quē redundat honor debitus rebus
Ro sacris debet Deus eis rōtari ꝙ rebus temporalibꝫ, idꝫ consentaneū illarū rerū
conditioni et nature. Qz si ipse ex absoluta sua potestate contrarium ordinaret
ita eis consuetā irreuerentia nec ergā res sacras nec ergā ipsius Dei cultū ex
qz legitima potestate fiet ea rōtabile. Fateor hᵗ id non fore consentaneū rebus
tali conditioni illarum rerū. Dico 2°. Permutatio rei spiritualis ꝓ alia re spi-
Assertio 2ª. ritali iure naturæ non est Simoniaca. Ita Victoria nū. 17°. Cetū ꝙ hoc sentit
citat Innocent. et D. Thom. in qz dist. 25ª. Inde tenet Soto lib. 9° qst. 5ª. a. 2°.

& est contra Adrian. q. lib. 9°. a. 3°. ad 4°. et contra Richard. in 4° dist. 25°. Ph 1°.
Ita fere oes Theologi et Canonistæ tenent licere ex authoritate superioris punire
Prælatos ex beneficio, et titulis ex titulo. Ex est patet qd capit ad 2am, et qd elicit.
Victo. de oeis punitione, vbi Ecclesiarū et beneficiorū punitionem à Pontifice
repbat, et ex gloriis Theologi existimant beneficia esse dō naturali affectanda
Alia & re temporali, cum ex est falsa titulū esse inæstimabiles & temporalibus. 2°.
Hæc punitio non vt contingere vllam irreuerentiam: nihil in. indecorum est si bonis pa-
rentur me orationes vel fundationes fiant & te vt hi de diuitiis & me fatuis, sic me
Adiuvis tuis confessionis et diuitiis meis audiat. Sicut di Rosaria et grana benedicta
et sic inter se contenta etiam falsa vt sanctitatis et benedictionis, non ex. inuitia
Fit rei sacræ sicut alia re sacra, reponuntur sed sicut temporalia. vide qd Richardy
ut fere simoniacus si dicto abbati parochiano et alteri alterius baptizet non vt dicis,
non in. vere dō est simonia neq; et iure Ecclesiastico. Dicit 1°. Papa punitat hoc modo ob
vos spiritale tantū inficiat sibi facto se vitā habere dominium quia transitabilis
vos spiritale tantū inficiat sibi facto se vitā habere dominium quia transitabilis
dominio transferat, & vitā irreuerentiam in illa. Dico 2do illud hoc insinuare, Ex
Fiat in. id & gratia vt spiritale confert non tantū & hoc se habere sed dominij
Fiat in. id & gratia vt spiritale confert non tantū & hoc se habere sed dominij
quia in alterū eas conferat, sed solus tantū se habere potestatē recipiendi, ita
quia in alterū eas conferat, sed solus tantū se habere potestatē recipiendi, ita
neq; id & eas vitat vitā alia indicat se habere dominū, sed solus vitā qd in alterū
neq; id & eas vitat vitā alia indicat se habere dominū, sed solus vitā qd in alterū
vitandi, et & ea alias exigendi in quas non dominij gratia sed sancte vel vigoris
vitandi, et & ea alias exigendi in quas non dominij gratia sed sancte vel vigoris
Dicit 2° in solutione ex facto nostrū obligatio vitalis: alij licet, si pactio affirma- ob.
Dicit 2° in solutione ex facto nostrū obligatio vitalis: alij licet, si pactio affirma-
liter quidem sit. pt bonum impedire ab aliqua temporali modo, et quidem vero modo
liter quidem sit. pt bonum impedire ab aliqua temporali modo, et quidem vero modo
vitat alias gratiae, & si licet ex facto vel spirituale vitare dabitur spirituale
vitat alias gratiae, & si licet ex facto vel spirituale vitare dabitur spirituale
& temporali. Dico. nullo modo vitari spirituale & temporali, sed & spirituali: si in. ex
& temporali. Dico. nullo modo vitari spirituale & temporali, sed & spirituali: si in. ex
facto sit obligatio non pura tūc obligatio comparatur ad obligationē, vt nos dicit, & si
facto sit obligatio non pura tūc obligatio comparatur ad obligationē, vt nos dicit, & si
vitat obligare te ad dicendas & me sacras ego vitat me obligo: si a. sit obligatio
vitat obligare te ad dicendas & me sacras ego vitat me obligo: si a. sit obligatio
solus ex altera parte vt quando alter in presentia vel tradit, alter alteri se obligat, non
solus ex altera parte vt quando alter in presentia vel tradit, alter alteri se obligat, non
tradit & obligatione gratiae sed & re spirituali, quia qd alteri non pt modo nodo & habere
tradit & obligatione gratiae sed & re spirituali, quia qd alteri non pt modo nodo & habere
obligat & ad eas presentandas non a. dat alteri, aliqd temporale & spirituali. Sic si simply
obligat & ad eas presentandas non a. dat alteri, aliqd temporale & spirituali. Sic si simply
aliquem fuerunt ad celebranda vel presentē quia ubi debeo illi non dare tit & re alteri
aliquem fuerunt ad celebranda vel presentē quia ubi debeo illi non dare tit & re alteri
quidē nihil nodi ad alterū pertineret ratione spirituale. Dicit. 3°. manifesto dicit. ob
quidē nihil nodi ad alterū pertineret ratione spirituale. Dicit. 3°. manifesto dicit.
gratia accepisti, gratis date, sed id & petitur vel sacra ex sacra alterius non dat ex
gratia accepisti, gratis date, sed id & petitur vel sacra ex sacra alterius non dat ex
gratia & f. Ridet. n. mira. quidā sensus verborū christi, nam gratis dare est dare sine
gratia & f. Ridet. n. mira. quidā sensus verborū christi, nam gratis dare est dare sine
mercede vel pretio temporali, et tollitur ex sequentibus, nolite possidere aurū nec
mercede vel pretio temporali, et tollitur ex sequentibus, nolite possidere aurū nec
argentū. Ita Hieron. et Chrysost. in Iulianū et alij. Dico 3°. concludā ex nris sti: Assertio 3ª
argentū. Ita Hieron. et Chrysost. in Iulianū et alij. Dico 3°. concludā ex nris sti:
talibus punitio est simoniaca iure Ecclesiastico si gratia authoritate fiat in. benefi:
talibus punitio est simoniaca iure Ecclesiastico si gratia authoritate fiat in. benefi:
nris. Est contra sententia DD. contra Durand. in 4° dist. 25°. q 5ª. q vitant multi
nris. Est contra sententia DD. contra Durand. in 4° dist. 25°. q 5ª. q vitant multi
esse simoniā ex solo iure Ecclesiastico. Ro ipsi est qz vitra id q re se no est malū
esse simoniā ex solo iure Ecclesiastico. Ro ipsi est qz vitra id q re se no est malū
sed solus ex obligatione nostri, sic immundo pt esse peccatū inobedientiae non irreligiositatis
sed solus ex obligatione nostri, sic immundo pt esse peccatū inobedientiae non irreligiositatis
tatis, nam tota vis potest est ex violatione nostri superioris, vide infra dicit simonia ex
tatis, nam tota vis potest est ex violatione nostri superioris, vide infra dicit simonia ex
illa punitione constituitur statut parue simoniarorū. Contraria sententia est contra Theol.
illa punitione constituitur statut parue simoniarorū. Contraria sententia est contra Theol.
et Canonist. et patet ex Capit. Quidam est dicit, de vitis vitandis, vide qd plura
et Canonist. et patet ex Capit. Quidam est dicit, de vitis vitandis, vide qd plura
infra. Ro est qz Ecclia in vindemiam sacrorū ministeriorū fecit ea impunitabilia
infra. Ro est qz Ecclia in vindemiam sacrorū ministeriorū fecit ea impunitabilia
punitione constituitur. vide diuinorum punitio facere ipsi sacrū officium et ipse deo vi
punitione constituitur. vide diuinorum punitio facere ipsi sacrū officium et ipse deo vi
tatis sicut si qd hortarent prelatū ex mutare. Et quamuis aliqz vere habere vitat
tatis sicut si qd hortarent prelatū ex mutare. Et quamuis aliqz vere habere vitat
Ecce sicut si qd hortarent prelatū ex mutare. Et quamuis aliqz vere habere vitat
impunitabilia spiritali authoritate, id non habebunt qz sacra, sed qz ipsorū dispensatio
impunitabilia spiritali authoritate, id non habebunt qz sacra, sed qz ipsorū dispensatio
vere habere spiritale ad maiorē Ecclie, sicut distributio officiorū ad seruientes. Admitte Nota.
vere habere spiritale ad maiorē Ecclie, sicut distributio officiorū ad seruientes. Admitte
tendo ex est sacra punitionē non esse spiritale dici simoniā sicut nec q fit pactio
tendo ex est sacra punitionē non esse spiritale dici simoniā sicut nec q fit pactio
temporali, sed grauiori vitio, qz simonia spiritale est quando datur spirituale & temporali
temporali, sed grauiori vitio, qz simonia spiritale est quando datur spirituale & temporali
vt dicit Soto lib. 9°. de iust. q. 7ª. a. 2°. et q. 5ª. a. 1°. q patet ex facto simoniā
vt dicit Soto lib. 9°. de iust. q. 7ª. a. 2°. et q. 5ª. a. 1°. q patet ex facto simoniā
vide nomē accepit, qz alia species est deformitas quando datur temporale & spirituali,
vide nomē accepit, qz alia species est deformitas quando datur temporale & spirituali,
alia dās spirituale & spirituali, licet in. nō est irreuerentia nisi qz fit punitio sine
alia dās spirituale & spirituali, licet in. nō est irreuerentia nisi qz fit punitio sine
authoritate contra Ecclie precepti. Dico 4°. non solus beneficiorū punitio est vere Assertio 4ª
authoritate contra Ecclie precepti. Dico 4°. non solus beneficiorū punitio est vere
Ecclesiastico simoniaca, sed et vendito quarundā officiorū & pactio temporali, in.
Ecclesiastico simoniaca, sed et vendito quarundā officiorū & pactio temporali, in.
officia sacristie, aromani, procuratoris Ecclesiastici, administratoris hospitalis si q sint
officia sacristie, aromani, procuratoris Ecclesiastici, administratoris hospitalis si q sint
in q. pre vitis spiritalibus: Est et contra Durandū et paucos alios, q putant nullo
in q. pre vitis spiritalibus: Est et contra Durandū et paucos alios, q putant nullo
modo esse simoniā vendere talia officia, sed solus contra obedientiā Ecclie,
modo esse simoniā vendere talia officia, sed solus contra obedientiā Ecclie,
dicit q simonia q paucis simoniarorū indicat. Ro est qz licet officia sint vitis veri
dicit q simonia q paucis simoniarorū indicat. Ro est qz licet officia sint vitis veri
temporalia, et spiritalia vitis non vitat natura vitis vt de spirituali possit officere
temporalia, et spiritalia vitis non vitat natura vitis vt de spirituali possit officere
temporali, & spiritalia vitis non vitat natura vitis vt de spirituali possit officere
temporali, & non est eas facere materiā simoniae. Sed contraria sententia est communis
temporali, & non est eas facere materiā simoniae. Sed contraria sententia est communis
Theol. et Canonist. vide Soto 5°. et vide infra. de simonia. Ph Can. Salvador 1ª. q. 3ª.
Theol. et Canonist. vide Soto 5°. et vide infra. de simonia. Ph Can. Salvador 1ª. q. 3ª.

q̄ est verbum Papæ. vbi ad unde res addūte auctoritat̄ Cond. Chalcedonense, q̄ ex hoc verbis 1ª q̄st. 1ª Can. Si q̄s Episcopo. Sed licet dicitur esse Simoniū vendere spiritualia, Respondet Sanctus: alij non est Simonia vendi dicūtur q̄ sunt officia temporalia ordinata dūtaxat ad temporalē administrationē, nec est in illis ulla sanctitas vel q̄ benedictione vel consecratione nec sūt annexa spiritualibus, q̄ solus datur Ecclesiastico. Nec valet dicta Sanctorū vendentes vendi solūs Simoniace ob quandā Simoniā, ideo n. potest Simoniarum salvari q̄ Sententia recisa est non tenēdi, vt patet cum Salvator, vbi verbum sit ait Cōc. S. Synodg Chalcedonense prohibuit vel defensores Ecclie vel quēcūlibet regulas subiectas adeo q̄ prohibuit ordinari q̄libet vt intenderet ea q̄ temporalia sectaret, nisi q̄ vocet Simoniacū iudicet. Ro est q̄ Ecclia dēs in multis locis sacros spirituales et bonos Ecclesiasticos q̄libet hos officia prelatiua vendi fuit ex immediata spiritualitate ob relationē q̄d ea vel sacra habent vt sūt vota, vnde si q̄s spiritualitate habuerit ea vendere reputetur vbi sacrū ad q̄d hec officia habent relationē, fuerit dictum, hic n. Ecclie sunt alia officia immediabilia, et imprimit illis q̄dādo q̄dam immediabilitatē et immunitatē venditionē ob relationē ea ad res sacras, ac q̄nde hec immunitas violata fuerit à pendente q̄d eo modo respiciunt, vnde non est violari nisi et sacrilegū illa violari dicatur. Sicut Ecclie sue hoc fuerit locus sacrū immunitatē et q̄d Asyli, ita et sue sacrilegio non possit q̄ dici occidi, nisi q̄ violat hanc immunitatē reputet violare ipsa loca sanctitatē, et ibidem sacrilegiū. Item q̄ posito: Sicut n. sua lege q̄d Clericū ē loco sacro occidi reputat adhuc illud q̄d hoc legi obedire in spiritualibus, et contrariū q̄d hec violare in spiritualibus sacrilegij, et ipsis locis sacris sunt materias religiosas et sacrilegij q̄d ad finem adhuc ita hec officia q̄ sūt hoc legis sunt Simoniā et religiosas materias, et adhuc vendūtur et non vendūtur sunt adhuc simoniā et religiosas, vnde patet responsio ad q̄dā argumenta dicta

Soluūt argta 1ª dicendi negandū n. est, ad q̄ tamen ut dictum est ex quadā relatione esse solūs contra obedientiā, quia scripsit ergo q̄t et esse contra sacra dicta in quorū materia versat. v.g. dicit sanctus ac Quadragesimā non est solūs contra obedientiā sed et contra religionē sic accidere sicut ē loco sacro. Eodē modo q̄mdiu hec officia non solūs est contra obedientiā sed et contra religionē dictum, q̄ propter superiora q̄t id q̄ in est materia alicuius dicti hec fuerit materia, et adhuc q̄ non esset essentialiter aliq̄ dictum fuerit adhuc necessariū, ita vt valeat illa res contrario esse re requirat. Circa vō à patet est q̄ obligato quicunq; ipsum effectuē à per spectate superiorē contra esse obedientiā, quicunq; ad aliquem partē vō dictum quē superior imponendo respicit tamen adhuc necessariū illius dictum, nā illa obligato tamen à vō formali, seu tamen à re ipsa sine quodcunq; ab hoc

Ad 2ª argta dicendi instante illius dictum. Ad 2ª argta idem. Etiamsi Ecclia q̄ sūt q̄libet ornamenta vel re q̄dam non faciat sacra sicut q̄ sūt consecratione et benedictione, tū fiunt ut illa res ob eadem q̄dam habet ad sacra fiat inuendibile et impenetrabile, vel q̄ dos valet, imponit spiritualē obligationē ad utendū tales rerū habitationes ob eadem sacrorū ad q̄ officia illa ordinata. Sed restat difficultas, utrū quodlibet

Quæstio bonefitium seu vendito q̄ re temporali sit Simonia vel non dicitur Ecclesiastico Deo et dico S. Cōtra sententia Theologorū est, vendūtionē huiusmodi bonefitiorū q̄ re temporali esse Simoniā vel non dicitur. Ita docet Cajet. Tom 2. tract. q. 1ª. dict. 1ª

Assertio 1ª. Rebell. de Simonia num. 42. Dom. Soto lib. 4. de iust. q̄st. Ro propria est, q̄ vel propinquorū fructibus est spirituale, unde n. immediate ac officio spirituali, q̄ vnde dō est inuendibile, q̄ confirmatio ac unctio cum quā vocet ordinē 1ª q̄st 2ª. et specialiter ac Canone Salvator. Sed contrarium tenet Navarrus cap. 23. num. 108. vbi dicit hec officia quod pertinent ad temporalia vendi à Papa posse sicut alia sacra vō materiae. Idem tenet Adrian. lib. 4. 5ª. vbi dicit hanc opinionē esse veram quando Papa intendit vendere vel frustrā vō mediante aliquo officio spirituali, secus si mediante tali officio. Idem tenent multi Canonistae secundū glossā in Capit. Ex parte 1ª. de officio delegati. Quae sententia vō est improbabilis si intelligatur de illis vere sacris fructibus q̄ mercato q̄ Papa possent libere donari, ut ex q̄ Canonicatus q̄ habent annexos 600, illos possent dare tali 600 tamen indebito officio Canonici, q̄ secus vō contra multos Doctores Canonici

nō non debere stipra 200, vide tñ ad hoc 600 vendi possēt à pontifice obtentus tñs
posito scandalo, saltē non esset simonia; et hoc vī velle nadarq; vt colligit ex eoq;
ibidē. Si tñ rondrianus 200 ad illos 600 manere annexos officio canonicatus et
dignitati beneficij sic nullo modo vendi pt, nec à papa q̄des sine simonia et simonia
q̄ haec 600 illi debiti sunt beneficiario ob munus spirituale et consequenter fiunt
temporalia spiritali officio, et emptori incidia hoc ipso in. quia tñ ad 600 ducati
annexus et beneficio obsequia fundatione ipsius quibus sacris officiis tanquam ex
hoc officio oriūt, et mediante sacro officio possessis, vide hoc modo possidendo non
pt sine incidia et irreuerentia sanctitatis quia contrahit quidam rondipendo
officio vendendi ex sacro officio, alij adeo sine incidia sanctitatis ipsius officij.
Confirmatur q̄ hoc tñ sic dicendi vendendi, consentire vendere ipsius officium sacris
pt q̄ debiti est etiā q̄ vendat. Thus vide dō est simonia. Petes. Quid si debitor Quinto
alicui remittat simoniā scienti non q̄ beneficio, sed q̄ alimentis necessarijs post beneficij
assecutionē? Rdeo. id non erit simonia iuris diuini, sed solius humani, cuius signum est Ex
q̄ authoritate pontificis talis resignatio fieri possit, vt infra dicetur, q̄ autē priuata
authoritate faciēs contra simoniā iuris humani.

Dubitatur 3°: vtrum papa possit esse simoniacus? Rdeo et dico 1°: papa non pt incurrere Dub. 3°
vere q̄male simoniae, viue ecclesiastico stabilitae, vt ex dictis patet, inhabilitatem, q. Assertio 1ª
to est q̄ non subest sibi legibus q̄oad eius [redacted] non n. habet iurisdictionē in scripsis, sicut n.
per in parē, iurisdictionē nō habet, multo minus in scripsis. vide et hoc vī ex q̄ nota
notauit nō papa non incurrere labē q̄male, q̄ in hoc non subest nō illo dispensatus vt
notat Scot hic q°. q̄st. 6ª n. 2°, et Sylues. verbo. Simonia q̄st 9ª. Dico 2°: papa pt Assertio 2ª
incidere reatū simoniae iuris diuini. Rō est q̄ quia subiectus est iuri diuino et nat
turali alij alij. Sed tota difficultas est de simonia iuris humani. Scot. n. 5° putat
papam non posse ratig simoniae habere contrahere, idem tenet Sylues, sed rdeo et dico 2°:
probabiliq videri papam incurrere [redacted] reatum simoniae iuris humani nisi subsit Assertio 2ª
rationabilis causa ob quam sacros dispenset. Colligit hoc ex dictis 1ª 2ª. q̄st 6ª. a 5°
et dant videtur. Richard. de Simonia. artic. 29°. Rō est, q̄ obligatio quia principi humanae
secundum legē suam non orit immediate à deo sed potestate principi voluntate se
obligare sicut ea obligatio q̄ est in subditos, nam principi nō est subiectus et scripsis
potest immediate obligare, sed orit à deo mediante dispositione voluntate humana, q̄ dicat
se debere pati eandē legē quā est subditis imponit, et hoc dō aquā in Christo
hoc habuit, et hoc quoq; vī tacita voluntate humana principi potestatibus,
non sicut pt subditus sine causa à lege eximere ita et scripsis, sed in pcipuis casibus
causa et scripsis eximat, alioq; recipiendo parere contra obligationē quia nō naturalis Nota
causa et scripsis eximat, alioq; recipiendo parere contra obligationē quia nō naturalis
et in tali materia imponit. Aduerte dictorum tenētes, si princeps se eximeret à lege
sine causa non peccaturus nisi contra fidelitatē, sicut deus eximit subditos sine causa.
Ita insinuat Caiet. 1ª 2ª. q̄st 96°. a. 7°. Sed q̄ dicit vī verig, q̄ nō habet ea potestatē
in se quia in subditis, nec pt tollere obligationē suam nō à lege aeterna sed na
turali defendat, et habet et Caiet. pt tñ tollere obligationē quia subdito imposuit
et haec peccabit contra fidelitatē dispensationē subditi ipsa recta ad finem:
subditus vero stando dispensatione non peccabit contra legē superiorē, sed q̄ acto
contra legē naturalē quia pcipi tenetur se reformare rationi, quamuis hoc obli:
gatio q̄ se non astringat sub mortali. Sicq; est de obligatione superiorū.

Dubitatur 4°: Quotuplex pt simonia? Rdeo et dico 1°: simonia alia est iuris Dub. 4°
diuini, alia humani. Habet et dubio 2°. Dico 2°: simonia alia est mentalis Assertio 4ª
alia conventionalis, alia realis. Est notior DD. vide nadar. c. 33°. nū. 102°: Assertio 2ª.
et Caiet. verbo Simonia. Simoniaq; mentalis committitur dū hoc loco non pos
sumus exponitur quia quis velit exterius simoniace contrahere, quamuis hoc et
ipse exterius exponitur quia quis velit exterius simoniace contrahere, quamuis hoc et
sic appellari possit, sed exponitur exterius quia quis deus consentit alteri spiri:
tale intendit alijs obligare ad reddendū temporale vel contrā, siue ullo pacto
exterius, vt si quis sanctus exhortatione vel intentione vt in meritis conferat
vī beneficium, et tandem beneficio conferat, nullū tñ exterius verbū aut
nūtus factū conventionis, erit simoniacus mentalis. Quidam tñ dicunt fore si:
moniam realē si traditio alterius fiat status, vt si dat alijs quidq; temporale
quoniam realē si traditio alterius fiat status, vt si dat alijs quidq; temporale
vt collator tibi status confirmat beneficium, q̄ est satis probabile, nam pactio consensus
in illo modo tradendi continetur, ac pactio vī esse pactio exterius quāmuis tacita.

Simonia est si aliquis aliquid temporale se gratis dare. Simonia conventionalis est quando non solum est aliquid temporale interne obligandi, sed etiam ad externam retinendi sine ulla recognitione alterius facta. Ideo fit ut conventionalis sit duplex, alia pure conventionalis quando ex parte unius, alia conventionalis quando complecta est ex altera parte, unde ut est unius ex reali et conventionali, ut si post factionem confirmati beneficium ex una parte, sed altera pars ne faciat pro tali, vel contra, si ante collatis beneficium faciat pro tali vel pars alia. Realis est quando ex una parte complete, altera insolute, ut si resignato beneficio fiat facta, et pars pretii soluta sit. Advertendum a. quod conventione non necessario fieri debet directe et expresse, ut. n. fieri obligandi et obligandi debet et ut habeat, imo ipsa pretii oblatione quamvis in specie donationis fiat. Nota

Quæstio. Potest. Utrum sit sufficiens, vel. n. esse adhuc alia species Simonie specialis Simonia confidentie. Ideo. Dicitur quod una esse. Ro est quia contractus ipse tria specialia, vn. proposita interne contrahendi vel saltem obligandi alterum, externa pacto nudo vel verbo facta, et exercito pacto. Si primum solum est nudum, si secundum adhuc plena exercitione est conventionalis: si 3m est realis. Simonia a. confidentie est species conventionalis ex exercito differens. Est. n. Simonia confidentie quando pactum habet eo quod contrahens vel acquirat beneficium ut illud ex sola fiducia vel pactione fiducie inde alteri, v. g. Nepoti, vel fabule fiant. Quid Simonia confidentie.

Capitul Secundum.

Quibus modis Simonia committat in rebus spiritualibus ut in Sacramentis, et sacris functionibus?

Dub. 1. Dubitatur 1o: utrum in grandi vel extrema necessitate liceat dare pretium pro Sacramentis? Ideo 1o Si infans infante baptizandus mortis periculo, et Sacerdos nolit illum baptizare nisi deb mercede, et alia vo hbi non sit pretium, statim si esse nequit sit baptizatus et alia vera baptismum obtinere nequeat. Dic probabile esse inter rasti non licere dare pretium pro sacramento, aut pro necessaria ordinaria. Tenet Lor de Rom. in q. dist. 5a. qst. 2a. a. 2i. et dist. 25. qst. 3a. et constituat Ric qst. 100. a. 2o. Idem tenent Richard. et Valid. in q. dist. 27. Ro propria est, quia mere sacramenta ex institutione nullis sunt et vendere, quia nullo casu licet: Redemptio. a. vexationis Ric Lords non habet, quia alias et in rebus necessitate et pro aliis Sacramentis liceret pretium dare. Dico 2o. Probabile est est in Lor casu in. 2a extrema vel grandi necessitate licere dare pretium, quia pro Sacramento pro, sed ad vexationis redimendas. Ita Adrian. quib. g. 2. ar. quia D. Rom. et Richard. videntur esse probabile. Idem tenet Lact. in casu proposito, non tn addit. Ita Lor pro hic, Re quia ad habet ad baptismum, sed in tali casu illa Sacerdos tenetur conferre, alias vexatio magnus inferre malus in externa damnationis, vel manifestus error, si nihil faciat pro pretio dare. Confirmatur quia talis in eo casu non videtur velle emere Sacramentum, sed solum auferre impedimentum vide patent et illa nolit dare, vn. exercere ipsius reipublicae vel rei publicae fiebat et nollet recipere Sacramentum, stant et alia negotia sed pars solida, quando et Lor non tabet firmiter habeat, nec redempto vexationis tenetur non tabet Lor: nisi ubi qd habet ad negotia in re, et dato alteri pretium et desinat mercere contra justitiam: alij nemo ante baptismum habet ad in baptismo tanquam in re ita sua, sed solum ad baptismum, si vendita pretium et baptismo et habeat ad in illo. Confirmatur qa iste Sacerdos in mortem non dando, si non desinit mercere nisi Lor ipso quo dat seu velit dare baptismum, si dat pretium et desinat mercere dat pretium et ipsa collatione baptismi.

Dico 3o. Vere vr, saltem et pretio in extrema necessitate licitum esse dare pretium et ipsi Sacramento seu ipsius collationi, quando aliter obtineri nequit. Ita Dom. Soto Lib. 9. qst. 6a. a. 1i. videtur, Si Sacerdos ita esset malus et dare velit plene nisi expresse citra te dare et ipsi Sacramento, te posse dare et dare et ipsi Sacramento, quibus illa ro est medium necessarium ad redimendas vexationes. Eadem sententia dicit Sanctus Victoria, et Dominici sentiunt esse probabile. Ro qa in Lor casu dant aliqd et Sacramenti collatione non possit aliqua irreverentia retineri erga Sacramentum: quia pretii declarat ipsum erga illud reverentia dis habeat sed esse necessarium ad salutem, ideo. n. omnibus

Assertio 1a.

Assertio 2a.

Assertio 3a.

Ob.

℞

Nota.

Assertio 4ª

Et hoc esset contra fidei confessionē, sic n. dicerent sacramenta esse dicta digna contemptu cum ea natura exigentia. Et intelligo non licere eo modo et gestu ut merito videri possit ipsa iniqua voluntas movere gerere: secus si deb ad placitationē se eo modo et fine dare quo licite potest.

Dub. 2ª

Dubium 2m. Utrū p spiritualibus fundionibus liceat pecunias dare vel accipere, ut p dispensationibus, benedictionibus variis rerū, ydoratione, offitio diuino, oratione, missa, usū gratiarū gratis datarū? Notandū est in actione spiritali q̄m spectari possit, 1º ex ipsa actione, quia talis est, 2º ex labore exhibendo seu et arridente remuneratione, 3º labore exhibendo seu et arridente remuneratione, q̄m primum spectant. Dico 1º. Eo ipso actus spiritualis quia talis fuit, aliqd accipere vel dare, est simonia. Est cōis sententia DD. vide D. Thom. a. 3º q. 1ª

Quālior in actione spiritali spectari possit.

Assertio 1ª.

Assertio 2ª

sacrilegi adiuncta in pactis non pretio dedicta. Dico 2º. Non est simonia dare vel accipere p labore exhibendo seu et arridente remuneratione, sicut antedictum fuit. Hec cōis. Eo est q̄ labores ne se consideret temporale, nec rei spirituali necessario sicut cibus: sicut dicit Rantor aliq̄ exigit p labore et artificio canendi, cantu n. et arridente remuneratione est gratis et offerio deo, nam et quid sine cantu gratis fundere vel dicendo offerius audere. Utiliter et sacerdos exigere meritō p obligatione dicendi sacri tali loco et tempore, ut p labore eundi ad locū talis dispositus, nec labor ille et arridens remuneratio est sacre functioni, sicut illa obligatio q̄ et pretio est estimabilis quātum locus habilitate aliarū actionū valuit pecuniā, vel locabilitate quā alicunde exigere potuisset, ut inde Cardi. similiter dicunt prelatorū possunt exigere meritas p laboribus quos subeunt in recipiendo sui officij, ut in visitatione. Et similiter q̄ datur alteri beneficij p labore aliqd accipere est, non tū quātum id ordinū habet ad beneficiū, v. g. scribat librum, glossetur, moralizet sacra, et aliqd p id fundionibus accipere quātum alia re temporali estimabilis sunt, non tū licet vel plurū estimare re beneficiū maiorū et minorū. Vide Nauar. milites locū dicit esse simoniā et cōis sententia DD. dare aliqd alteri ut predict beneficiū, vt lib. 3º Consil. tit. de pbendis Consil. 54º. Pacta sunt ut dare aliqd collatori q̄ transferat ius spirituale, et dare aliqd ei q̄ sit causa collationis vel renūciationis, sic emendo renouendo, ydo dicit lib. 3º tit. de Regularibus consil. 28º et Exstr. cap. 23º nūs 106º. Angelus verbo simonia 1º nūs. 7º. Pisanus vide verbo nūs. 7º et 9º. Soto lib. 9º qst. 7ª. a. 3º. Eo est q̄ etsi labor ille secundus se pretiabilis quo possit estimari, non tū quātum ibi est ad obtinendū beneficium ita ut diuino pluribus estimetur, sit n. laboret sua estimatione vel augmentū alicui mationis a re spirituali, q̄ redundat in rei spiritualis cumulū, dū n. media ad spirituale quātum media sunt pretio estimata, et ipsis remotis pretio estimari, nā eadē est ro finis et mediorū formaliter considerationis. Sic q̄ ideo est simonia dare aliqd p electione, presentatione, q̄ licet estimetur et ordine ad beneficiū. Dicunt. Esse utile ad beneficium est solius formalitas qua quia ro considerat in illa actione, quando q̄ est pura simonia? Rdeo. Eius conservatio in gremio benedictus est tantummodo formalitas qua, vel pohy q̄ morale, et tū non licet pecunia pluribus emere vel vendere ob benedictionē, sicut labor ad predicandū unguendū et orandū beneficium non est pluribus estimabilis quia labor ad psallendū. Dico 3º Non est et simonia dare aliqd vel accipere p sustentatione ministrorū. Sta D. Thom. a. 3º Est cōis sententia DD. ubi adducta, Eo q̄ ministrant accipiunt spiritualia debent et iustitia sustentationē a populo, ut colligit ex variis Scripturae locis. Vide cap. 9º. 1ª Cor. ubi Apūs id fieri probat, et satis euidenter Matth. 10. Dignus est operarius cibo sui. Vide a DD. varia scripturas sustentationē. Eo est q̄ ministrorū spiritualia debent curambulant providere se facultate vacandi negotijs temporalibus ex quibus sustentent ut alij locum, idq̄ in rebus ipsorū pecuniarijs quo se

Quæstio.

Nota.

Quæstio

Assertio 4ª

Quæstio.

in publicis bonis oportunitatibus laborare temporalibus, et stimpserunt officium in quo apud est multo expressius vt p̄ dignitate obeatur, dicit a. inerrore argendo no respectu sacri ordinis sed respectu sustentationis tali exercitio debite in tali dignitate constitutis: ergo p̄ scandalum sacre sunt multa sine quo non debet esse inerrore, quia debet illud inerare non quatenus sacre sunt sed quatenus sunt scandalum communia mortalia regentis p̄ suo statu temporali subsidio. Hinc patet quando hoc subsidium dicat inerre in Scripturis Ludov. 1ª et 1ª ad Timoth. 5º. Diligens est exarij inerrede sua, q̄ debitus est rōe ordinis exercitium non tempus pretiosa opus, sed tempus necessaria sustentatio quantū in publicis obligatis spiritualis, quas sustentationē postulat ordinis opus ob eandem dictā, vide patet 10 dicit, diligens est exarij rebo suo. Dicit. Num. 18º. Dny dedit decimas filijs Leui et infine capitis dicunt Leuitarum pretium p̄ ministerio quo seruiebant in tabernaculo testimonij. Et Apost 1ª ad Corinth. 9º. dicit probat ministrantibus spiritualia debere temporalia, ergo p̄ militantibus in militia mundi debent stipendia: alij stipendia p̄ ipso ergo militari debentes, p̄ S. Thom. multis translationibus non habet nomen pretij sed mercedis, vt patet ex paraphras. Chaldaic. versus 30. et ex versione Arabica. Arctius Cour. Trid. nostra versionē probat, et thesaurum exhibet author optime vis Hebraei verbi explicat, dicendo est. Deinceps ibi mediū diei pretium, q̄ ministrantes Leuitarum erat otio temporale n. deferre tabernaculis et exhibere vasa, eaq̄ reponere. Adde nomen pretij non semp ita proprie accipi, vt patet ex code rep. versus 15º. pro nomine primogeniti pretium accipiendo. Ad aliud. Argumentū Apli est a simili non a pari. Dico 3º. Contra p̄ Adriani non est amplius dubium si sit. sic intelligatur, occupatum alle labor in negotio temporali posse esse pretio estimabile. Ph., q̄ licet estimationē non sit annexum ex se q̄ possit in re spirituali, nec natura sacramentorum non deū annexit sua estimationē naturalē p̄ consequens sanctitati sacramenti, nec aliquis possit in alios usus eorum vertere, vide ex multis vi deinde possit, vt Chrysost, alius benedictus, modo ob benedictionē nihil amplius accipiat. Verum haec contra parum facit ad praxim q̄ valde exigendo est q̄ illi operi sanctitas se respondet.

Dubitatur 3º. vltrō. Prelati sine simonia possint aliq̄d exigere p̄ dispensatione in voto, iuramento, matrimonij impedimento, aut quibusdā legibus Ecclesiasticis? Resp. et dico 1º. Simonia est si p̄ huiusmodi dispensationibus aliq̄d exigeretur. 2ta D. Thom. a. 3º. ad 3º. et ratio. DD. Ph. ex Cour. Trid. sess. 25. c. 18º. de Ref. vbi dicit, si urgeat iustus vt et maior quandoq̄ obligatio postulaverit vt aliquid dispensandi est, idq̄ multi exempla ac summa auctoritate et gratis, quibusdam ad quos dispensatio pertinebat erit p̄standa, alioquin facta dispensatio subreptitia reputata. Ubi manifestē Cour. id detestatur in venerabili abusum fore. Ito est, q̄ dispensatio est alicuius spiritualis, est n. vbi sequentialis potestatis, vide est ord. inamouibilis. Dico 2º. Pontifex potest exigere a simonia dispensationibus aliq̄d accipiat si illud accipiat non in pretium dispensationis, sed ad necessaria officialis sustentationē, vel in multa grauia q̄ tene imponi p̄ delicti a lege rei reddere. Ph. q̄ pontifex et ob iustas causas p̄t se exonere a lege communi, et quatenus est diuersa, et ita manet sola lex dei et naturalis obligatio, non est a contra legē dei vel nature aliq̄d exigere p̄ sustentatione diu talia per texti et consuetudinē magnā rei communis sint debita ad petendum dispensationes, et merito fidelis repugnabit opponent eos recipere: Alij p̄ exhibitionem obedire Concilio nisi pontifex sub eo dispensat, p̄ eos Cour. absolute declarat aliq̄d accipi, non possunt accipere, ne p̄ sustentatione fidei, aliq̄ recipient simonia, sub pena anathematis. Aduerte p̄ fideles obligantur tales dispensationes, et damnū aliquā pecunia summa exhibitis exigentibus exponi a simonia, his rōe ignorantiae vel pigritiae, licet q̄dam in sustentatione ipsorum exhibitorū et officialis, vel vtile in vtilitatem dispensationis nullo modo intendentes emere ipsas dispensationes. Hoc modo excusari possunt q̄ anti Cour. Trid. soliebant aliq̄d episcopo exhibere in collatione ordinis, q̄ absque eis pluribus bonis est sublata.

Dubitatur 4º. vltrō officiales exhibentes possint aliq̄d accipere p̄ libros testimonij alijs ordinis, aut p̄ dimissorijs, aut sigillo. Resp. et dico 1º. nisi Episcopo, nisi ministros quibus p̄ hoc posse accipere et sponte oblatis. 2ta ex Trid. Concil. sess. 21ª cap. 1º de Reformat. Exemplo p̄ vendi rapis, de quo statim. Dico 2º. aliquid p̄ hoc accipi est simonia, salten venit venia. Dorit hoc Soto lib. 5º. p̄t. 6º. a. 1º. q̄st. 2º. et Sylvest. verbo simonia q̄st. 3º. Ph. 1º. ex Cour. Sicut Episcopis, cap. 1ª. q̄st. 2ª.

Ob

R/

Assertio 5ª.

Dub. 3º.

Assertio 1ª.

Assertio 2ª.

Nota.

Dub. 4º.

Assertio 1ª.

Assertio 2ª.

Sirith. Sicut non dicit Episcopus magnus qui[a] episcopari videtur: ita presbiter debet[?]
videri non debet in ordinatione vicib[us] dare vel talamus vendidare. vbi in materia
vnde sacramenta Corp. 1ª. ad gallat. vbi de gratitat spontē oblatis accipi, q[uo]d tū Conc. Trid.
sess. vltima dicat, quamuis non esset simonia et post Conc. qz non accepit tempore debitū
ex pacto vel Conc. Trid. loco citato, vbi patres audent id esse simoniam. vide tū satisfacit
p[ro] dicunt q[uo]d contraria consuetudine sub illud antiquus abrogatus esse et simo- Perorrigatio
nia extinctus, qz Conc. renouauit. nec satisfacit q[uo]d aut Nauar. c. 23. num. 102.
n. 11. non esse simoniam in foro interiori sed solum in exteriori, nam non vt esse tū
vt non sit simonia vnde humani nō habet regulā et dato sit gratia ob mate-
ria ipsius ordinis. Episcopus tamē hic notarij in q[uo]d dubitagat Card. obiect Exemplo.
multis ipsorum ordinis. Respondeo aliq[uo]d accipiendi, et nullus salarius q[uo]d exercendo officio est institutus. Ita
consuetudo aliq[uo]d accipiendi, et nullus salarius q[uo]d exercendo officio est institutus. Ita
n. 4. et singulis diebus legendi licebit possint accipere 10ª partē audiei tū amplius et 6. ps
Episcopo nullus inde emolumentū obtineat: et si vel salarius sit constitutus
nisi Episcopo nullus inde emolumentū obtineat: et si vel salarius sit constitutus
simoniā tollunt accipiendo aliq[uo]d: dicit si amplius accipiat, nec est vel sufficiens
contraria tenet, aut et consuetudo immemorabilis, quas Conciliū dicit esse vel:
rationis tenet. Videtur Sabet Concil. Certū secundū sonuit,
regulas prudentis simoniacos fuisse. Videtur Sabet Concil. Certū secundū sonuit,
tam damnat quas accipientes ultra diez vltimū panis à vice inflictus tenuit.
& intelligit de sponte dantibus. vbi. a. Dicit panis esse remuneratio, vt colligit ex Conc.
Amorrhei Can. 3ª. Dico 3º. Episcopi q[uo]d habent vndiq[ue] sufficienter tenenti ex regulis Assertio 3ª
sed officialibus iusta stipendia assignare vt nō possint merito aliq[uo]d exigere à subd.
dibus q[uo]d hisce ministeriis. colligit ex solo 3º. Et qz emolumenta nō sunt assignati
tam ampli quantū fr. 10. 15. vel 20 millia florenos vt ipsi soli inde viuant sed vt
nec ministri sustentet q[uo]d ipsis necessarij sunt ad pastoralia munia in populo
obeunda, q[uo]d ex sacris quibus habent stipendia assignare debent: ministri. q[uo]d
salarius debitus est assignatis petant et contra iustitiam aliq[uo]d exigendo.

Dubitabit 5ª vtrū q[uo]d omissione actus spiritalis aliq[uo]d dare vel exigere sit simoniā? Dub. 5ª
Resp. et dico 1º. non esse proprie simoniam. Ita Adrian. q. de hb. q. 2. Eiusdē sententia Assertio 1ª
fuisse dicta doctoria. Rō est, qz nuda omissio actus spiritalis non est q[uo]d sacrum et spiritu-
ale, q[uo]d dico q[uo]d ea aliq[uo]d exigit non exigit q[uo]d re sacra. Quidam exigentes omissionē
q[uo]d fit ex auctoritate et potestate iurisdictionis, quando confessus sacramentaliter sacerdoti
non vult absoluere: sed dicit non tū iuste esse omissio vsq[ue] potestatis spiritalis, qua
potestate vicario parochorū, seu audiendi qui videtur nō esse absoluendus. Confirmatur,
qz non est illicitus ob iustum causā dare pecuniā q[uo]d eius omissione. v. g. vt non aliquis
dignus, vt non celebret talis loco quo sibi parata pecunia, vt nō absoluat impos-
tentē. Nec obstat Capit. Nemo archiepiscopus. De simonia, vbi dicit, simoniacus Perorrigatio.
esse pretio vel fauore talare peccatū vel reconciliare non paenitentē, vel dignū
paenitentē à reconciliatione removere, qz nomē simoniae ibi accipit grauiter et largē
quo modo collatio beneficij facta affini carnali vel proli intuitu sanguinis
vocat: vt habet Can. Ordinationes 1ª qst. 1ª. Simili modo collatio facta huius Assertio 2ª.
vt simoniaca à d. Thom. in q. vt notauit Victoria num. 25. Dico 2º. Hinc tū
contrahit quo aliq[uo]d dat vel exigit q[uo]d omissione actus spiritalis fit siue actus
mala remittenda est q[uo]d suspendit q[uo]d vnde dicit ad simoniā. Colligit ex d. Thom. qst. 100
a. 3º. Et Silvest. v. simonia q. 5. Rō est, qz quando exigit pretium vel offert
q[uo]d omissione actus spiritalis assumpta tacite actus illius esse venalis, si. n. assumptus
est pretio ipsius non fieri, et assumptus pretio vt ipsius fieri, colligit q[uo]d inuenit:
vnde ergo vt sacra in eo contractu, qz tū contractus non fit de ipsa re sacra
non est proprie simonia, non n. est rei sacrae venditio, sed est contractus quo assumptus
non fieri esse venalis, q[uo]d in eius vsus audiens.

Dubitabit 6ª vtrū q[uo]d ingressū religionis aliq[uo]d dare vel exigere sit simoniā? Dub. 6ª
Resp. et dico 1º. simoniā est q[uo]d ipso statū religiosū aliq[uo]d exigere vel offerre. Est enim Assertio 1ª
sticus aliquis ad finem valde minuendū et domū obligare. Habet ex Can. Actus pro.
1ª qst. 2ª. et ex d. Thom. a. 3º. et ideo si quis esset se dando aliq[uo]d q[uo]d solutionē debitū
ad q[uo]d impediret ingressū religionis, dare vt talis in suis bonis domui sibi apta, iuste fit
conditionaliter sit obligari vt si nolit postea ingredi humanū stipendū repetere:
ria. ingressū tamen liberū sit ab hac obligatione. Habet q[uo]d licet mediante sub rondi-
tione vt humanū mihi restituere si non fuero factus religiosus vel sacerdos et
non humanū si religionē ingressus fuero, intel. n. dicit q[uo]d ingressū religionis tan-
quā gratis, sed dat gratis, et ingressū religionis requirit tempus rondicio, quo modo Assertio 2ª
exigitis relinqui pot. Dico 2º. si monasterium est satis opulentum, non esse simoniā

saltes circa Ecclesiastica exigere aliqd p substentatione ingredientibus ita et aliter melius illos admittere. Dorot lor d. thom. in q. disp. 25a q. 3. a. 2. ad 3m. vbi nil. si sue gratuita Ecclie vel monasterij possit magis nocitiu. Simoniacus esse aliqd exigere. Adrian. Quib. gr. vedor. p. 2m de Simonia nu. 1o. vbi dicit ouo dd. sentire lor esse Simoniacos. Ro est, qz circa videndi de bonis monasterij sic est professori assignata sicut prebenda assignata Ecclesiastico, q sicut q prebenda non est exigere aliqd ita nec pro visu substentationis. Quidam negant statu, qz negotiat, olim monachi non laborabant sed videndi ex bonis rusticis, sed ex oblationibus q faciebant q. d. Deinde monasteriis non tenebat monachi aliena ex rusticis sed solum ex oblationibus sed contra, qz olim non laborabant sed quando labore manuum ouo se substentabant, ita modo possunt monasteria ad substentationem fratrum sunt exposite dictum, ex authoritate Ecclie sic instituta, non video cur singuli sua non habeant ad alimenta rationabilia necessaria, et cur monasteriis ex rusticis non teneatur illos alere, cu singuli sint quasi illorum rusticorum q habent dominium illorum bonorum, vel rusticorum non usus. Dicit. unde solum rusticari, possunt contra rusticos sicq exigere, non

Ob. 1. esse Simoniam. Ro. videri ouo Simoniam, qz vel exigit aliqd q ipse statu, vel

Rx q tenet alimentorum: si q statu, est expressa Simonia contra dictum: si q tenet alimentorum, cu lor sua sit debita vel statu et sequata statu, secundum prudentem estimationem consistit venditio ipsius statu et quo lor sua grauant, sicut dicunt de beneficio

Nota. Dicerte tu quaeres q scribit dic multa esse Simoniam in foro interiori, sed solum peccatum in foro exterio. Ita Soto. lib. 9o. qst. 6a. a. 2o et Sylvest. v. Simonia qst. 15a quod ideo manifestum sequitur. Ro est qz non exigit temporale q spirituali, sed solum respicit temporalia quodlibet ut monasterium multo modo grauetur. Quia sequela finis non est inevitabilis, tu contrarium est longe probabilius et verius, et qz pluri ex eruditis Canonistis q istud probant temporis Simoniaci. vt Capit. non satis. Capit. Veniens ad nos Aleyand. 3ii. Capit. Ribaldy filij, et Capit. Ecclesia, de Simonia. et ex hac ratione de Simonia q voluntarie veget, non est nec q gratis, vel grandia, vel filia exigit in religionem ingressi, et ex consuetudine, quia dicit esse corruptela, et nec q lor dant exercitat, et rationabiliter et Capitula suspendat. Addunt isti. Hoc Canonici hoc

Refellit obiectio q quidā. distant esse Simoniacos, et contrarium consuetudinem potius esse corruptela quia

Assertio 3a. consuetudinem. Dico 3o. Si monasterium inopia premat ita ut non possit aliter sustentare, non est Simonia pactum non ingrediendo de substentatione. Ita d. thom. qst. 100. a. 3. ad 4m et in q. loco citato. Sylvest. Si, idem tenet Caietan. vedor. Soto. Navarr, Medina, et alij plures. Ro est qz hic mixtum spirituale vendi exigit, sed solum respicit rationem necessaria ne Religiosi grauentur, non minus nequit subire nouam inopiam ut alij admittant, quando admittendi facta possit

Precognitio. istud inconueniens euitare. Nec obstat Capit. Ruinam, De Simonia, qz ibi agit de monasterio q falso gubernabat paupertate, vt notant Sylvest. Dico et qz ista antiqua quod hoc monasteria bonis q rusticis consistebant rationabiliter esse abrogata. Secus est de monasterijs opulentis, qz rusticaria possessio ibi est corruptela. Adverte 1o Hoc q dicta sunt intelligi de monasterijs

Nota 1o. virorum qua feminarum. 2o. Conc. Trid. sess. 25a. c. 3o de Reform. Regulariū statuisse ut in monasterijs ubi dotes tas virorum qua feminarum, ita tu numerus constituat et retineat q ex certis reditibus monasterium vel possessio clausum

2o. super vide possit sustentari. Ex hoc sentiunt Sylvest. Et Capit. Irritabile. Et statu in 6o. Unde Sixtus 4us, vel illius negligentibus, Ordinarij, debuerunt hoc primum constituere, et non permittere vt plures admittant, et consequenter ne fiant pacta de alimentis, aut de dote, vt veniat in monasterijs feminarum, etsi constet non expresse lor gubernatorem, tamen tacite sequitur, esse possessionem vsui antiquo.

3o. Adverte 3o. non videri peccatum, saltem mortiferum, si plures admittant vbi sic mos magis quam est constitutio, aut si pactum de dote quando monasterium est tenue qz deinceps illud non est corruptela, et ista contraria non est contra mentem legislatoris, et non est grauamen, quia congregatio Cardinalium nihil aliud est hoc de re definire, sed tenet res illas esse tolerabiles defendendas.

Dub. 7m. Dubitatur 7m. Utrum sit Simonia exigere pretium pro doctrina Theologica? Ro

Assertio 1a. et dico 1o. Exigere aliqd q doctrina Theologie naturalis, seu Metaphysica, non est Simoniacum.

non est Simonia: Rō est, q. est actus naturalis addūcens ad veritatē naturalē
vide et non est Simonia si q. ipse alijs exigat habita rōe veritatis ad quas
adiuvat, nec actus docendi non estimate nisi ex traditione veritatis ad quas mouēt
obiect, vide vō q. laicus estimat quō veritas est sublimior. Dicit. Veritas illa Ob.
ipsa, vide vō q. laicus estimat quō veritas est sublimior. Dicit. Veritas illa
est addas intelligibile eternum et increatum, q. sane irreuerentia vendi non pt,
nec n. est mea vel tua sed dei solius. Confirmatr q. d. Thom. 3ª ad 3ª dicit,
non n. est mea vel tua sed dei solius. Confirmatr q. d. Thom. 3ª ad 3ª dicit, Rx
non n. est mea vel tua sed dei solius. Confirmatr q. d. Thom. 3ª ad 3ª dicit,
nec q. vellet vendere aliquas veritates naturales grauiter peccaturus. Ideo. Veritate
nec q. vellet vendere aliquas veritates naturales grauiter peccaturus. Ideo. Veritate
q. est in obiecto non posse vendi q. illa ratio est in. solius Dei, q. n. vellet illas vendere
q. est in obiecto non posse vendi q. illa ratio est in. solius Dei, q. n. vellet illas vendere
non posse vendi q. illa ratio est in. solius Dei, q. n. vellet illas vendere
insinuarit se esse primū dominū vel auctorē. Ea ratio q. est in actu intelligendi
insinuarit se esse primū dominū vel auctorē. Ea ratio q. est in actu intelligendi
insinuarit se esse primū dominū vel auctorē. Ea ratio q. est in actu intelligendi
ppria non vendita q. deberent retinere suas regulationē et veritatē, et ea veritas q.
ppria non vendita q. deberent retinere suas regulationē et veritatē, et ea veritas q.
ppria non vendita q. deberent retinere suas regulationē et veritatē, et ea veritas q.
erit in disputa non erit sola doctrina ipsa, et q. exhinc sequitur tantumodo obiectus
erit in disputa non erit sola doctrina ipsa, et q. exhinc sequitur tantumodo obiectus
erit in disputa non erit sola doctrina ipsa, et q. exhinc sequitur tantumodo obiectus
donat. Potest tu vendere suas labores et industrias quatenus vltra est ad obiectus
donat. Potest tu vendere suas labores et industrias quatenus vltra est ad obiectus
donat. Potest tu vendere suas labores et industrias quatenus vltra est ad obiectus
tam nobiles regulationis et veritatis proponendas: Resp. tu modo vendi est veritate vendi
tam nobiles regulationis et veritatis proponendas: Resp. tu modo vendi est veritate vendi
tam nobiles regulationis et veritatis proponendas: Resp. tu modo vendi est veritate vendi
sint improprie, n. quatenus orte ex labore et industria docentis et vltra est ad ren-
sint improprie, n. quatenus orte ex labore et industria docentis et vltra est ad ren-
sint improprie, n. quatenus orte ex labore et industria docentis et vltra est ad ren-
muitas humanas ad dignitatē et estimationē apud Deū, ad obiectationē q. ad
muitas humanas ad dignitatē et estimationē apud Deū, ad obiectationē q. ad
muitas humanas ad dignitatē et estimationē apud Deū, ad obiectationē q. ad
testimonium d. Thom. Ideo, veritate ppria vendi non posse, nec et impropria si ren-
testimonium d. Thom. Ideo, veritate ppria vendi non posse, nec et impropria si ren-
testimonium d. Thom. Ideo, veritate ppria vendi non posse, nec et impropria si ren-
deretur quatenus est bonus honestus seu potius ipsa honestas virtutis intellectualis,
deretur quatenus est bonus honestus seu potius ipsa honestas virtutis intellectualis,
deretur quatenus est bonus honestus seu potius ipsa honestas virtutis intellectualis,
q. vis actus intellectus sit actus virtutis, q. bonus honestus et tale non habet vltra
q. vis actus intellectus sit actus virtutis, q. bonus honestus et tale non habet vltra
q. vis actus intellectus sit actus virtutis, q. bonus honestus et tale non habet vltra
conservationē rei bono temporali seu vtili. Dico 2º. Exigere aliqd q. fidei doctrina Assertio 2ª
conservationē rei bono temporali seu vtili. Dico 2º. Exigere aliqd q. fidei doctrina Assertio 2ª
conservationē rei bono temporali seu vtili. Dico 2º. Exigere aliqd q. fidei doctrina Assertio 2ª
est veritate est Simoniacus, q. hæc sunt sacra et supernaturalia, nec estimantur
est veritate est Simoniacus, q. hæc sunt sacra et supernaturalia, nec estimantur
est veritate est Simoniacus, q. hæc sunt sacra et supernaturalia, nec estimantur
nisi quatenus ad salutē disponunt. Dico 3º. Si Theologia arripiatr q. regulationē dispo- Assertio 3ª
nisi quatenus ad salutē disponunt. Dico 3º. Si Theologia arripiatr q. regulationē dispo- Assertio 3ª
nisi quatenus ad salutē disponunt. Dico 3º. Si Theologia arripiatr q. regulationē dispo- Assertio 3ª
sitionis fidei et scripturarum actualis infusæ, qualis erat in Apostolis, exigere aliqd pro
sitionis fidei et scripturarum actualis infusæ, qualis erat in Apostolis, exigere aliqd pro
sitionis fidei et scripturarum actualis infusæ, qualis erat in Apostolis, exigere aliqd pro
tuitu ipsi tanquam pretio, est Simonia. Patet q. hæc est gratis data qualis na-
tuitu ipsi tanquam pretio, est Simonia. Patet q. hæc est gratis data qualis na-
tuitu ipsi tanquam pretio, est Simonia. Patet q. hæc est gratis data qualis na-
turalis vsus liberi negt. Dico 4º. Si Theologia arripiatr q. scientia q. ex primis Assertio 4.
turalis vsus liberi negt. Dico 4º. Si Theologia arripiatr q. scientia q. ex primis Assertio 4.
turalis vsus liberi negt. Dico 4º. Si Theologia arripiatr q. scientia q. ex primis Assertio 4.
fidei deducit q. industrias vsus naturalis conclusiones, q. quibusdam cum actibus partes
fidei deducit q. industrias vsus naturalis conclusiones, q. quibusdam cum actibus partes
fidei deducit q. industrias vsus naturalis conclusiones, q. quibusdam cum actibus partes
actus est, q. quibus non est. Vbi notandū est, hanc Theologiæ habere 4ºr secundum ab Nota
actus est, q. quibus non est. Vbi notandū est, hanc Theologiæ habere 4ºr secundum ab Nota
actus est, q. quibus non est. Vbi notandū est, hanc Theologiæ habere 4ºr secundum ab Nota
1º est ex actibus fidei deducere conclusiones siue necessario siue probabiliter. 2º est ex sacris
1º est ex actibus fidei deducere conclusiones siue necessario siue probabiliter. 2º est ex sacris
1º est ex actibus fidei deducere conclusiones siue necessario siue probabiliter. 2º est ex sacris
DD. interpretari scripturas. 3º est docere doctrinam Christianam seu q. diuinæ doctrinæ
DD. interpretari scripturas. 3º est docere doctrinam Christianam seu q. diuinæ doctrinæ
DD. interpretari scripturas. 3º est docere doctrinam Christianam seu q. diuinæ doctrinæ
Euangelicæ. 4º dare responsa ad quæcunq. consequentia. Nunc dico. pro 3º et 4º actu
Euangelicæ. 4º dare responsa ad quæcunq. consequentia. Nunc dico. pro 3º et 4º actu
Euangelicæ. 4º dare responsa ad quæcunq. consequentia. Nunc dico. pro 3º et 4º actu
prædictorum posse absq. Simonia. Rō est q. si dño actus immediate referuntr ad
prædictorum posse absq. Simonia. Rō est q. si dño actus immediate referuntr ad
prædictorum posse absq. Simonia. Rō est q. si dño actus immediate referuntr ad
dirigendos homines ad salutē, et ad instituendos officiales, ergo docere, nec alios habent
dirigendos homines ad salutē, et ad instituendos officiales, ergo docere, nec alios habent
dirigendos homines ad salutē, et ad instituendos officiales, ergo docere, nec alios habent
estimationē apud Deū, cum n. et doctrina Christiana immediate et præcipuæ
estimationē apud Deū, cum n. et doctrina Christiana immediate et præcipuæ
estimationē apud Deū, cum n. et doctrina Christiana immediate et præcipuæ
sint vt præcipua instituta in necessario ad salutē, et vt officia in domo instituuntr
sint vt præcipua instituta in necessario ad salutē, et vt officia in domo instituuntr
sint vt præcipua instituta in necessario ad salutē, et vt officia in domo instituuntr
similiter responsa ad quæcunq. consequentia, vide consequentia supernaturalia quatenus
similiter responsa ad quæcunq. consequentia, vide consequentia supernaturalia quatenus
similiter responsa ad quæcunq. consequentia, vide consequentia supernaturalia quatenus
immediate ad supernaturalia ordinantr, et quatenus fluunt ab Deō vt est instituens
immediate ad supernaturalia ordinantr, et quatenus fluunt ab Deō vt est instituens
immediate ad supernaturalia ordinantr, et quatenus fluunt ab Deō vt est instituens
spiritus sancti. Confirmatr Matth. 10. vbi cum duo mittuntr discipuli ad prædicandū
spiritus sancti. Confirmatr Matth. 10. vbi cum duo mittuntr discipuli ad prædicandū
spiritus sancti. Confirmatr Matth. 10. vbi cum duo mittuntr discipuli ad prædicandū
gratis dare. Sed difficultas est Quæstio
gratis dare. Sed difficultas est Quæstio
gratis dare. Sed difficultas est Quæstio
quantus et quibus talentis, subiungit. Gratis accepistis gratis date. Sed difficultas est
quantus et quibus talentis, subiungit. Gratis accepistis gratis date. Sed difficultas est
quantus et quibus talentis, subiungit. Gratis accepistis gratis date. Sed difficultas est
de quibus dubiis actus. Quidā putant esse Simoniacos, vt Syluest. verbo Simonia qst. 10.
de quibus dubiis actus. Quidā putant esse Simoniacos, vt Syluest. verbo Simonia qst. 10.
de quibus dubiis actus. Quidā putant esse Simoniacos, vt Syluest. verbo Simonia qst. 10.
Paludanus quos ibi refert. Addit tu Syluester duas limitationes, 1ª si donetr et offerat
Paludanus quos ibi refert. Addit tu Syluester duas limitationes, 1ª si donetr et offerat
Paludanus quos ibi refert. Addit tu Syluester duas limitationes, 1ª si donetr et offerat
et petatur quos ibi refert. Addit tu Syluester duas limitationes, 1ª si donetr et offerat
et petatur quos ibi refert. Addit tu Syluester duas limitationes, 1ª si donetr et offerat
et petatur quos ibi refert. Addit tu Syluester duas limitationes, 1ª si donetr et offerat
Magistery, q. sic est actus spiritualis ex parte principij sui. 2ª si ex pacto. Sed contrarias Rx
Magistery, q. sic est actus spiritualis ex parte principij sui. 2ª si ex pacto. Sed contrarias Rx
Magistery, q. sic est actus spiritualis ex parte principij sui. 2ª si ex pacto. Sed contrarias Rx
est melior probabilis, s. non esse Simoniacos. Ita Adrian. Glib. 9º a. 1º Soly lib. 9º qst. 5ª a. 1º
est melior probabilis, s. non esse Simoniacos. Ita Adrian. Glib. 9º a. 1º Soly lib. 9º qst. 5ª a. 1º
est melior probabilis, s. non esse Simoniacos. Ita Adrian. Glib. 9º a. 1º Soly lib. 9º qst. 5ª a. 1º
et qst. 6ª. ac 2º Caiet. in artic. 3ª Thomæ. Victor. vilalob. 1ª. nūs 6. et alij. Rō est quia
et qst. 6ª. ac 2º Caiet. in artic. 3ª Thomæ. Victor. vilalob. 1ª. nūs 6. et alij. Rō est quia
et qst. 6ª. ac 2º Caiet. in artic. 3ª Thomæ. Victor. vilalob. 1ª. nūs 6. et alij. Rō est quia
adhibendi theologiæ vel explicandi Scripturas non habetr vt munus principale iste actus
adhibendi theologiæ vel explicandi Scripturas non habetr vt munus principale iste actus
adhibendi theologiæ vel explicandi Scripturas non habetr vt munus principale iste actus
et regulationē seu assensus supernaturalis, neq. alius immediate tendunt ad assensus
et regulationē seu assensus supernaturalis, neq. alius immediate tendunt ad assensus
et regulationē seu assensus supernaturalis, neq. alius immediate tendunt ad assensus
supernaturales, sed solus q. id q. donet magno conatu et labore ad illas regulationē pertinent,
supernaturales, sed solus q. id q. donet magno conatu et labore ad illas regulationē pertinent,
supernaturales, sed solus q. id q. donet magno conatu et labore ad illas regulationē pertinent,
et magno labore alios tradat, et q. hæc erit tradita idonea est ad finale regulationē
et magno labore alios tradat, et q. hæc erit tradita idonea est ad finale regulationē
et magno labore alios tradat, et q. hæc erit tradita idonea est ad finale regulationē
naturale vsum auditorū exigendo. Dico: Hæc doctrina vtilis vera obiecta supra- Ob.
naturale vsum auditorū exigendo. Dico: Hæc doctrina vtilis vera obiecta supra- Ob.
naturale vsum auditorū exigendo. Dico: Hæc doctrina vtilis vera obiecta supra- Ob.
naturalia, et ad eas cognoscendas habitus supernaturalis fundamentale fidei, et augmentat
naturalia, et ad eas cognoscendas habitus supernaturalis fundamentale fidei, et augmentat
naturalia, et ad eas cognoscendas habitus supernaturalis fundamentale fidei, et augmentat
auditorū assensus supernaturales fidelium roganti. Deinde dirigit virtutes supra-
auditorū assensus supernaturales fidelium roganti. Deinde dirigit virtutes supra-
auditorū assensus supernaturales fidelium roganti. Deinde dirigit virtutes supra-
naturales et fides ipsas stabiliorē reddit, et ingressum fidei contra infideles tuetr,
naturales et fides ipsas stabiliorē reddit, et ingressum fidei contra infideles tuetr,
naturales et fides ipsas stabiliorē reddit, et ingressum fidei contra infideles tuetr,
q. hæc doctrina est sacra de seipsa ac inde intrinsece debilis. Ideo non magnum pōt Rx
q. hæc doctrina est sacra de seipsa ac inde intrinsece debilis. Ideo non magnum pōt Rx
q. hæc doctrina est sacra de seipsa ac inde intrinsece debilis. Ideo non magnum pōt Rx
illa sacra possunt esse huic addita, quæ vtilia sunt ipsis
illa sacra possunt esse huic addita, quæ vtilia sunt ipsis
illa sacra possunt esse huic addita, quæ vtilia sunt ipsis
sicuti possunt, vt patet de Theologo q. debitat de aliquo acto fidei voluntario, vel
sicuti possunt, vt patet de Theologo q. debitat de aliquo acto fidei voluntario, vel
sicuti possunt, vt patet de Theologo q. debitat de aliquo acto fidei voluntario, vel
ignaro possint, vt patet de Theologo q. debitat de aliquo acto fidei voluntario, vel
ignaro possint, vt patet de Theologo q. debitat de aliquo acto fidei voluntario, vel
et aliquis negat, hic n. fide supernaturali credat (tu dicit dorma) ipse sonat et tantū
et aliquis negat, hic n. fide supernaturali credat (tu dicit dorma) ipse sonat et tantū
et aliquis negat, hic n. fide supernaturali credat (tu dicit dorma) ipse sonat et tantū
scripta tonitrua sunt quæ sacra, tu q. ipse tantū pretium exigi pōt, q. q.
scripta tonitrua sunt quæ sacra, tu q. ipse tantū pretium exigi pōt, q. q.
scripta tonitrua sunt quæ sacra, tu q. ipse tantū pretium exigi pōt, q. q.
audiendi conditio sunt, item est habitus fidei roborat in domino non tu
audiendi conditio sunt, item est habitus fidei roborat in domino non tu
audiendi conditio sunt, item est habitus fidei roborat in domino non tu
vendendi hæc doctrina exigit, sicut nec q. fides supernaturales defendat
vendendi hæc doctrina exigit, sicut nec q. fides supernaturales defendat
vendendi hæc doctrina exigit, sicut nec q. fides supernaturales defendat
vt Deus aliqd q. hæc doctrina exigit, sicut nec q. fides supernaturales defendat
vt Deus aliqd q. hæc doctrina exigit, sicut nec q. fides supernaturales defendat
vt Deus aliqd q. hæc doctrina exigit, sicut nec q. fides supernaturales defendat
et virtutes supernaturales dirigat, sed solus q. intellectus addat in regulationē
et virtutes supernaturales dirigat, sed solus q. intellectus addat in regulationē
et virtutes supernaturales dirigat, sed solus q. intellectus addat in regulationē
vnius admittamus q. sine magno labore obtineri negt, obtenta magnus defert
vnius admittamus q. sine magno labore obtineri negt, obtenta magnus defert
vnius admittamus q. sine magno labore obtineri negt, obtenta magnus defert
et virtutes supernaturales dirigat, sed solus q. intellectus addat in regulationē
et virtutes supernaturales dirigat, sed solus q. intellectus addat in regulationē
et virtutes supernaturales dirigat, sed solus q. intellectus addat in regulationē
vnius admittamus q. sine magno labore obtineri negt, obtenta magnus defert
vnius admittamus q. sine magno labore obtineri negt, obtenta magnus defert
vnius admittamus q. sine magno labore obtineri negt, obtenta magnus defert
obligationē et multa roda temporalia q. Et ob hæc conspirationem pōt doctor
obligationē et multa roda temporalia q. Et ob hæc conspirationem pōt doctor
obligationē et multa roda temporalia q. Et ob hæc conspirationem pōt doctor

aliqd exigere tanquis pretiu fide doctrine estimando ylarib; sñab opab quo in subl
liniore materia versab. nec obstat q obiectu sit supernaturale, q non habet vo
Provocatio. vbiq cognitio q illud attingat sit supernaturalis an non sed solis q labore et indu
stria naturali attingatur. Hinc patet theologus q resolutione cnsus posse aliqd ex
Conclio. gere si illa resolutio non potuit immediate ad cnsum tranqllitatis sed ad defini
tionem sñe in foro exterio, vbicunq n. incertitudo vt accipe pretiu sñe cnsule
Nota. et theologo pt. Dicente tn pro labore antecedente in cnsulendo aut assistendo
in accurato examine rei obscure posse semp aliqd accipi tnis a consulente
tis ab eo q respondet spiritualis cnsulis, vt patet ex dictis 3i q est labor z accu
dendi consulendo, nec ex natura rei no est necessarius ad respondendu vel
consulendu, sed solis ob defectu humani ingenij. Dicit 1o. In decretalibus
ob. pt. de magistris z multa capita, ybi bet ne aliqd accipiat q licentia docendi
q s. fidei. Leyth de licentia z data in potestate spirituali Episcopi sicut dispen
X satio, dare n. ex tali potestate licentia est vsq potestatis spiritualis, sicut dispen
sare cnsuetudinis vt approbent medicinam. Inde tn no seyth non posse quis exigi
pro ipso usu sed actu docendi vel medendi. Adde, non agi ubi tantus de docendi
ob. ologia, sed grammatica et dial. Dicit 2o. Donare ex potestate magistrali seu doctoris
valet vt vsq potestatis spiritualis, vt inqt Sylvester, q s. Ideo magistratus non esse
X potestate spirituali seu supernaturali sed potius naturali, vt insinuat d. thomas
plib. 3i. a. 8o. Est n. dignitas q dat collata in testimoniu scie multo laboret
studio comparate, nec sequit vere et potestas docendi, inde consule consules ad
mul rem, vt ipse scientia, q habeat ex studio parabilis, et consequenter refert
naturalis. nec refert q ai probabiliter defendat, q et licentia medendi in canonibus
est a potestate spirituali non tn ideo consule ipsa spiritualis.

Caput Tertium.

Quibus modis collatio simonia in rebus q spiritualibus sunt annexa, vt in beneficijs et pensionibus.

Dub 1m Dubitatur 1o. Utrum pensio possit redimi pecunia sine simonia. Notandu 1o. pe
Quid pensio. sione nihil esse aliud quam ius percipiendi certa portione fructuu beneficij ec
clesiastici ab eius possessore. Constituta ac a solo pontifice, ecclesia spoliato solo
iure dato ep̃o ybi et epo aliq de sua diocesi possit pensionem consignare, tn ex gra
vsu in corpo et incepta stylo nostre Romane recipiatur. Nec consignatio pensio
nis soli debitori, vt docet Salon. Navar. et alij. quidquid vsus aliquid
circa possidu, quamuis non requirat tale actu scriptu. Nota 2o. Triplices esse
pensiones q dam fundant certo in titulo spirituali, q dam certo in titulo temporali
q dam sunt de quib dubitatur. Nunc dico 1o pensio quia constat fundari in titulo
Assertio 1a. spirituali non est sine simonia pecunia dandi aut redimi. Talis est ea pensio
data ducitori Episcopi vel canonici simul. Ro est q date pp offertur ecclesie
astricte in eoq fundata sunt in beneficijs ybenda fundata in offerendo spiritualia,nec
quidquid essentiale ei debet ad rem beneficij sic est pecunia. Dico 2o. pensio alia
Assertio 2a. quia constat fundari in titulo mere temporali et sine simonia salte mediate
dimi vendi vel redimi pecunia. Est contra victorie relect 1a de simonia. nu
sq. Soti lib. 4o de iust. q. 2a. a. 2i. et alibi simul. Talis est q data vero episcopo
fidei cnsi ob bona opa ecclie emendata, vel ob spes mandandi Ro est q nec
in titulo spirituali fundatus nec refertur ad fundatione spiritualem. Decretis pensio
nibus maior est difficultas, sicut n. Navar. 1a est illaq data canonico pro
tractatione temporis bona memoria cuiusdam Doctoris, canonicale vendo illa deducta
alteri conferatur 2o. q dubio aliquid cherico pro ipsa substractione, 3i. q ad libr
componendas autor dicit. Christus dedendo beneficio contendentibus. 4o. q data
resignanti in favorem vel recipienti vel alteri. Nunc dico 3o. probabiliter videri
Assertio 3a. non esse simoniacu recipere emere aut vendere pensione illas 1a. 2a.
data canonico pro. Est contra Sotum q. 7i. a. 4i. et victor. nec. 4o. cui
magis inclinant in contrarium, sed nostra tenent multi recentiores inter
quos Cajet. Tom 1o. opusc. 18o. Inde tenent multi canonista Ludo
vicus. Sanctus Archidiaconus in Clement. vnica §. Ecclesie q. 2a. Abbas
Tho. de suppletione negligentia prelatorum. Et q illa pensio non data ad obligo
dus aliq officium spirituale, sed ad solum alimentum, q non est spiritualis. Secundo
q ille non habet amplius beneficium titulum, nec obligatu ad vllum officium spiri

beneficij, q̃ illa pensio ẽst sub̃ mere temporale ex gratitudine vel misericordia
concessa ad̃ dispensatore bonorũ Ecclesiasticorũ. Dicit. illa pensio data xp̃o offerũ spirituale q̃ntũcũq; q̃ concessa spiritualib̃ non minꝰ quã ẽst q̃ fuit data ei. illa ratio
Dubitando rationabiliter. Rꝺeo 1o. non data xp̃o offerũ q̃ntũcũq; tanquã debita ex iust̃
titia mediante offerto nr̃o q̃ offerto q̃rto mere ad̃ accepit sustentationẽ, sꝺ offe-
rens q̃rtũ ẽst remissio sive quia non dare tenebat, dat. a. ex misericordia voluerit
indicere tanquã sub̃ mere temporale, sicut si daret alicui aliquid
ad vitã ob similẽ causã. Rꝺeo 2o. sub̃ ad rectũ finem non requiritur spirituale
assistentia mediante offerto spirituali q̃stando, non a. q̃ habeat mediante
offerto ius q̃rto. ex. Causa, quare non habet sub̃ ad finem nisi sequentem nisi
q̃ sub̃ mere ẽst mere temporale non amplius respicit rei spirituali et q̃ ius transierit,
ex offerto n. spirituali q̃ ẽst nostr̃ sub̃ mere temporale, sicut et dominiũ et possessꝫ.
Sed offerto n. spirituali q̃ ẽst nostr̃ sub̃ mere temporale non amplius respicit rei spirituali et q̃ ius transierit,
ex offerto n. spirituali q̃ ẽst nostr̃ sub̃ mere temporale, sicut et dominiũ et possessꝫ.
Sed

sit. n. pensio mutua est beneficium: sed plerisq; licet Lor bulla non vr nrpha

Assertio 5ª: Dito 5ª Personæ indistè nouellis sine iusta causa licitè posse vendere à benefi-
cio sine vlla dimissia. 2da Victoria. Rō est, q talis pensio nullis habet re-
ros titulos spiritualē, q̄ concessa est nō temporalib; q̄amdē frugib; spiritualē
titulis habere. Sed aduerte pensionarios teneri petere contra iustitiam rōnabilit
Nota. usū q̄ ignorātia inculpata excusetur, q ad talē pensionē nō habet, bonefi-
cium a tantis rebus vendere sine causa. 2citat. Vtus in gd. Rhodiis
Quæstio. fit Simonia, salte venit Iudicium vbi restitutio p̄y vr non est restringenda
Rō. multi dicunt Esse vēdemptionē pure Simoniā. 2dus Iudicium stabilis de
BC rigore authoritate fiat, inter quos Adrian. Cclib. q. a. 3ª ad 5ª principale. Sed
Lor non est ita notus nec ytt ita firmā rōe vel authoritate q̄ dixi. vide Na-
uar. cap. 25. nūs. 114. manualis Hispanicus. dicit in foro conscientiæ licitā
papa non esse necessariā in redēptione temporaliū pensionū. Idem sentiunt
Soto ytt. 7ª. a. 2º. et Victor. 5ª. dicq dicunt pensionē temporale posse vendi et
vendi pretio, nec faciunt mentionē authoritatis papæ, q̄amdē in foro exte-
riori iuxta stylos Curiæ regnat, vt ait Navarr, vnde Lor in praxi obseruand est.
Dub. 2ª: Dubitatur 2º vtrū liceat ytt resignare beneficiū in fauorē tertij. Multi negant
consentio non esse licitū nisi resignatio fiat in manibus papæ, vō q̄ aliter pa-
tentia posset purgare Simoniā q̄ de tali remuneratione esse vr. Tū. a. Lor re-
signatio Lor modo. Resigno in manus tuas sanctitatis Lor beneficiū in fauorē Abi
non aliter, nec aliud, et tūc Pontifex benefit ei conferre si acceptet, et alle ytt
digny. Ita manus n. interiores, vt Epistoy, debet fieri resignatio absolutē, possent
ts illi offerri precul q̄ Petro, sed Epistoy ytt illi vel alteri conferre. Docent Lor
multi DD. vt Rebuffy in praxi beneficiorū, sedt. de pura resignat. Navar. cap.
nūs. 107ª et alij Canonistæ. Cui glossa in Capit. Ex parte, De offitio delegati. Eam
Ideo sequitur multi Theologi, nihilominus probabile est vt in manibus ordinarij
B posse fieri Lor resignationē in fauorē 3ti, sine illo pacto, modo resignatarius
ytt vere dignus. 2da dicit Soto lib. q. ytt 7ª. a. 2º. quē sequitur multi Thomistæ
et Covarr. lib. 1º relect. cap. 5º. nūs 5º. et 6º et alij. Rō est q̄ q ita renūciat
mihil temporale dat aut accipit q̄ spirituali, sed solus videtur se penitus vtūs
riare si collator illi conferre debet, aliq̄ se nolle resignare nō non debuit
Confirmatur, q in quotidiana licitū est resignare in fauorē et in manus ordi-
narij, vt habet ex Clement. Dura, De renūciatione, vbi non est a simplici
relatione. Nec obstat q Epistoy obligetur, q licitē se obligat nō tuendo re-
signationē admittere, nō q Lor obligatio nō ytt pretio estimabile q̄amdō
alter est vere dignus, vnde q Lor obligatio solus pretio vt ruditer q̄ non multis pre-
tijs remunerationis, aliq̄ et conseruata pretio q̄dō fit rūm papa Contrarium ts
seruatur in praxi iuxta stylos Curiæ Romanæ vt art. nūar. et Capit. Quia. Sed
gratis potuit debuit ne Lor stando resignationes in fauorē plurū ordinij
fierent, sed Lor bulla vr passis ignorari.
Dub. 3ª: Dubitatur 3º vtrū liceat ytt resignare beneficiū in fauorē seruata pensione?
Ideo et dico 1º Licitū esse authoritate papæ resignare beneficiū reseruata pen-
Assertio 1ª: one moderata. Patet ex Capit. A tionem, De renūc. Et assentat Lor. Tol
sess. 24ª. c. 17º. agens de resignatione Ecclesiæ faciendā ab eo q̄ dūs
obtinet. Ideo rōnem vsq; quotidiana. Rō est. Ex sancta Pontifex ytt titulo bene-
ficij dimembrare plures fructus seu rēdas ad plures, ita q̄dē titulo ytt detrahere par-
tem fructibus et alteri dare seu ad illos, vel imponere ytt titulo onus soluendi
q fructibus certā portionē esse resignandā vel alteri ad vitam vel ad tpus, vt Lor
ad quē tpus transibit beneficium ad eundē transibit onus soluendi pensionē, q̄ nulla est
Simonia nec vllis pactis si resignans participat cum resignatario de pensione fu-
tura soluenda, nā Lor mihil est aliud quā exigere vt effectu rendito q̄ rem inter
+ vel in re erat. Sicut cū q̄ confert beneficium sibi annexum est omnia dominū ytt
gere temporalia condūone vt quietat se dedūcto. Adeerte ts Lor nō esse licitū sine
Nota. authoritate Pontificis Rō est, q nemo q̄ter Pontifex ytt strictiore seu frustratiū
a titulo, illudq; alteri dare, aut imponere ytt titulo tale onus, ita n. habet rei
stitutio, vt q̄ter referunt docet Rebuffy in praxi beneficiorum §. de reseruationē
vnde si sine expressa authoritate pensio reseruata remaneat esse debita pretio re-
signationis, ac q̄nde rei spiritualis, non n. esset vnus annexus beneficio q̄ rem
inest, nec tale onus non possit ab alio q̄q̄ a papa imponi, vnde trāsferens pretiū
Contrio 1ª: Hinc patet 1º. Resignatē et resignatarium non posse inter se absolutē pactis de

Contra 2ª.

Assertio 2ª

Assertio 3ª

Ob.

Rs

Dub. 4ª

Assertio 1ª

Assertio 2ª.

nota.

Assertio 3ª

Assertio 4ª

Nota.

Ob.

Rs

anti vel post rossed reuit aut reuocata irregularitate dimorat. 2° quo
ad Iura rasura confidentiae practica reuocata sit (sicut pontifex quando
ipsius confidentiae reuit alteri bonis partis conscientia sit admissa. Est
Iter pont multas rationes quibus posset Iur reuit in foro externo pbari.
Postremo subijcit grauissimas poenas. Petet. Vbus Iur simonia sit uera diuini
an humani? Ratio - videri uera humana. Nam ad qm modi licite obti-
nentur authoritate summi pont. si debite circumstantie adsint, q interdes ad
esse possunt. Et dicit patet, in resignatione beneficiorum, in collatione et
presentatione illorum esse et simoniam Iur specie simonie quando retroac-
siones quod uocant regressy, accessy et ingressy, quibus significatur tacita pactio re-
regrediendi, accedendi et ingrediendi ad beneficium ex una parte, et onera
beneficij uel beneficiarij ex altera parte. Regressus n ad beneficium dicor
Iabere si resignet beneficium alteri reseruata mihi pensione et uice regre-
diendi ad illud si resignatarius moriatur, aut fiat Episcopus, aut si resignans
non soluerit: qd et fieri sine pensione. Accessum dicor Iabere si tacita
pactio inducit mihi ius de beneficio qd sis negotiosus, sed qd tempore istius iuris
pax resoluat alteri, reuocato mihi iure et quasi primum, ista actate Iabitur
gratia authoritate possis ad beneficium istud accedere. Ingressus Iabere dicor
si beneficium mihi collatum antequam rapiat eius possessionem alteri resignes
seruato mihi iure ingrediendi possessionem huius beneficij si ille priorem
uel fiat Episcopus aut religiosus. Quibus uel sibi uel alteri talia onera re-
seruat uel talia onera imponit sine expressa concilij authoritate nullius
Simonia confidentie. Vide aut Cour. Trid. sess. 25ª c. 7° de Refor. Valde in-
Ibat istud retroactionem tempus reiecit imagine quandam successionis Iur
ereditarie, et tempus sacri concilij et Pp. decreta contraria. Ibidem
ob eandem causam impbat reseruationes non fructus percipiendi uel uisitandi
sibi et eiusdem similia postulet, et hinc non nisi causa diligenter a Rom.
pont. cognita. Petet tm a Pio viby pont, quando iusta causa subsunt dispen-
sare. Vide multa de his apud Rebuffum in prax beneficiorum: Adiuncta
et est grauitatem, quod uocant, q et imagine reseruat mihi pensionem Iur
ditaria successionis, et pbant cessionem replande mortis, ab eode Cour. esse
penitus sublatam, et patet sess. 24ª c. 19° de reformat. ita et nec Collegijs,
nec Universitatibus, nec Senatibus uelut eas concedi, aut concessis mihi pos-
sitare, et infra uetat oes gratias ad uacaturas, et Eadem constitutione abrogat.

Diuisio 5ª: Vbus licitus sit permutare beneficia, et quidnam sportas inequalitas
Ratio et dico 1°. Permutatio beneficiorum facta sine authoritate Ordinarij est illicita
et contra iustitiam, non tm est simonia iuxta diuisionem naturalem. Prior pars
patet, q Iur permutatio pertinet ad officium Superiorum mihi est inducere ec-
clesiastica distribuere, stante in rep. Christiana est distribuere officia ciuilia pertinet
ad bonum ciuile, g 4 punctum premissa authoritate faciendi inuicem permutari
eius officium obtinendo, vide septa Innocentij permutationes non tractare ob
eius potestate ceteant. Altera pars, q non sit simonia iuxta diuisionem naturalem
patet ex dictis 5ª c. 1°: diuis. 3ª. Dico 2°. Talis permutatio sine authoritate Superio
ritis facta, est simonia iuxta Ecclesiasticam. Patet ex dictis ibidem. Vide Nauar.
cap. 23° num. 100 ubi pbat ex multis Canonibus. Dico 3°. Si alterum bene-
ficium est dignitas, et pariter sit additum est simonia iuxta diuisionem pen-
sionis uel pensione compensare illius exercitij dignitatis, v. g. si canonicatus sup-
la cui Canonicatui, uel Canonicatus cui Decanatui. Ratio est q illa dignitas
est qd spirituale, ita q ea non est diuisibile temporale. Dico 4°. Si beneficia Iabe-
ant pluria inequalia possidet mihi licentia inter se contrahi compositio exercit
gentibus alterius pensione uel pecunia. Ita Soto lib. 5°. qst. 7ª. a. 2°. Cicat.
qst. 100 a. 4ª Siluest. verbo permutatio 2ª qst. 6ª ubi citat Panormit. Angelus
v. permutatio 6ª. et alij multi. Ratio ex cap. Ad qstionem. de rebus permut.
ubi Clemens 3° approbat permutationem diuersi Ecclesiarum cum pensione exercitij
alterius, et oppositum erat prouisum. Contradicit Innocentius Ioannes Andreas Abbas
ad 5ª: qui sequitur Covar. lib. 1° resol. c. 5°. n. 8ª. et 9°. et Nauar. c. 23ª num. 100.
Sed si ab bene aduertat videtur mihi aliud nulla quia illius exercitij non posse
compensari si considerem et examinem rem, titulo, q verus est. Ita iuniores

Quæstio
Rx

Corollio

Nota.

Diuis. 5ª
Assertio 1ª

Assertio 2ª

Assertio 3ª

Assertio 4ª

intelligentia notandus est, Hanc recompensationem triplicitter intelligi posse fieri. Nota
1°. Si beneficium reguloy vacabile cum huiusmodi non separabili fructibus de titulo et
regale aliqd p recessu fructuum, et hoc fieri non pt q ista recessio est debita, sti
titulo nisi separato, q̃ p eo nichil pt exigi nisi et quatenus exigi p ipso titulo, et hoc
dicit Adrianus et Couar. 2° modus est si non regale p recessu fructuum vacante
annexo fiat p introitu titulo solendo me illud fructibus, sic n. possem re-
linquere à Pontifice vt vel pensionem michi reseruet ex hoc beneficio composito onere sol-
uendi et sic simpliciter transferam beneficium cum hoc onere, vel vt beneficiario imponat
obligationem ex alio beneficio debet ex patrimonio michi aliqd soluendi p mea inde
relaxatione, idem. Dant. pt, nam id non est pretium beneficij neq fructuum accessorij, sed
est conditio data necessaria vt me seruos eadem, sine qua conditione nolo quantitatem.
Sic modo est, si Pontifex ipsius vsus fructuum separet à titulo, et primo iubeat ipsos
simpliciter quantitari; deinde iubeat quantitati istae fructuum recompensato
recessu dictorum, hanc n. dat iuda tali gado et conditione quantitari possunt, q mere
temporalia remanent: et ita intelligendus vr Aqil. Ad rationes. Potest. Quo iure quant: Quæstio
fructus sacros retinent tantisq iuda quantitatis, cum hoc iuda tantis vice fi-
nitatis titulos sacros retinent? Rdeo. Titulo forte, donationis Pontificis cui conditione vt Rx
ipsorum recuperent? Rdeo. Titulo forte, donationis Pontificis cui conditione vt Rx
illa inter se quantitent et sic valeant cum primis sacris titulis: Sohst. n. Papa ex
nulla tali vel dare, sic. a. vr ista subesse causa in. vt sine omni tali Simonia
quantitent. Hanc modus videtur sey Couar. et Adrian. et et Nauarr. Dicit. Ob.
Hanc modus sequens posse quantitari beneficium nullos habendo fructus cui alio
titulo Hanc modus sequens posse quantitari beneficium nullos habendo fructus cui alio
q habet fructus recompensatis fructibus pensionis, q vr falsus, q sic tota prebenda. 1.
titulo vel fructuum acquisito titulo, posset pensionis emi. Ad hoc respet Caiet. dupliciter
sacris vel fructuum acquisito titulo, posset pensionis emi. Ad hoc respet Caiet. dupliciter
sed 2a responsio est tenenda, n. id fieri posse Pontificis authoritate, nonne. Prelati Rx
inferiorum: non tn est verus q hanc prebenda dicebat sua vsus fructuum acquisito
titulo spirituali, q ius supponit esse à titulo separatim legitimè authoritate, et
fructus temporale, ar inde deducibile, q Papas posse facere non est dubitandus
modo ista causa subsit, vt recte soly loco citato 3ª. 7ae. 2i. Non tn inde sequi
Papas posse sibi suis beneficiorum fructus reseruare, et postea collatis eisdem
sua fructuum deducere pretium pensionis, q non subest legitima causa q regula
in dispensatore vt sibi dispensat. Adverte. Hanc quantitationem non posse fieri Nota.
quando fructus recipiendi sicut vel aliud pactis extraneis addendis, nisi in manibus
Papae, vt habet hic et decisio, habes et Capit. cuiusdam, De rerum quantitatione
adiuncta glossa: Aliud quando nichil tale intercedit pt fieri in manibus ordinarij
collatoris, nisi forte beneficium sit reservatum. De quo vide Sylv. v. quantitas 2i. n. 13°.
Dubium 6m. Vtrum redemptio vexationis detur sit in beneficijs data pensionis Dub. 6m
Notandum. Aliud esse habere ius ad re, aliud ius in re. Ad res cui habet, Resp. Nota.
hic quod ipsi q dicens est: propriè vero q est obligatus, pensionatus, sed
non

argētis in sua libertate et fama, q̄ si aliq̄d det ne ea violet vere redeunt vexatiōes
Altera pars est contra solūs, sīe q̄bata, &c etsi id q̄ minuendo vel grauādo aduersū
electorem in re q̄rendo non faciat nisi iniurias ita vt ad restitutionē teneatur
tū grauē incurrat notorietatis, q̄ possūs illi aliq̄d offerre vt desistat ab hoc nouēto.
Pbo 1° q̄ illa cessatio non est q̄ spirituale, nec dicendū vias sternendi ad beneficiū
Confirm. 2° &c si possūs aliq̄d offerre vī q̄ tantūs pt obesse vt cessat à nouēto
q̄ est contra iustitiā, nō non ebrius vt cessat à nouēto q̄ est contra charitatē
non .n. huiusmodi cessatio est magis spiritalis aūt vias sternendi ad spirituale quam ces-
satio illius. Dico 3° Qui habet ius in re q̄ confirmationē vel institutionē vbi alia
Assertio 3ª. confirmatio non requirit pt pactio inducere vexationē si forte aliq̄s illius à possessi-
one rapiendā impediat, est cōmūe DD. D. Thom. a. 2° Cajet. de Simonia q. 3ª
Soto q. 6ª. a. 1° Nauar. cōs. 102° Et colligit ex capit. dilecti, de Simonia.
Idem docent Canonista, in capit. dilecti, et Rubricā. Aduerte tū Dom. Soto dubi-
tare num liceat pacisci indemnitatē inducere ab eo q̄ dat possessionē. Ro est q̄ pos-
Nota. sessio est q̄ spirituale, et consequenter remotē dari pretiū q̄ sine spirituali
sine eo est dubitandū. Ad rōes Soti respondeo, illa possessionē esse q̄dē aliq̄d spiri-
tuale, sed hoc eē pacisci habere à titulo beneficij, quies nō ille primē ius habeat
antedicte possessione non accedit nouū eō spirituali, sed possessio ipsa est spiritualis
ex remotione cōtrarij titulo, vnde dando pretiū solūs amouetur impedimentū
quo fiebat vt possessio non posset vocalescere cū titulo: sicut quando grande ex
defectu constitutionis in loco naturali destruit totū suā naturalitatē habet
ab ipsā ingenita grauitate, quāmouē vt ille defectus fiat regrat habitus
amotio: ita possessio illa totū suā spiritualitatē habet à titulo beneficij non
Nota. à redemptione vexationis, vel ab eo q̄ eas remouet. Aduerte hic ex Cour. Trid.
sess. 14ª. c. 1ª de reform. capitulis, aūt aliud nisi eō posse exigere ab iis
q̄ sunt eligēdi, electi, restituti vel instituendi, confirmati vel cōfirmādi, vel
possessionē ingrediendi aūt distributionē recipiendi nisi ex antiqua consuetudine
in quib⁹ solēt solita remitti, aliq̄ reprobis Simonia, et incurrunt poenā Simoniæ
arcēs: & diligentissimē est notandū contra eōs abusus. Imo Trid. vbi dicta
Dubia. 7° sancit Episcopūs q̄ aliq̄d exigat in receptione alicuius in Canonicū, quāmuis
ille dicatur debitagat, esse suspensus à pontificalibus, et Cajet. talia exigēs subiacet
excidio, priuatū a. ipsone sententie excōmunicationis, irregularitatis quoq⁹ ad effectū
Assertio 1ª. eorū q̄ annexant. Patet ex Bulla Pij V. edita anno 1500.
Dubium 7° Vtrū liceat sit pactūm offerre electoribus voluntarie eligere indigē
tem in pont. vel Episcopū, ne talē eligant sed q̄emptiue dignū? Ro et dico
Assertio 2ª. 1° Pro electione partis affirmatiue quāmuis dignissimū, non est licitū promittere
offerre. Ro est, q̄ tūc esset munus actionē spiritualē, .n. electionē sine vlla necessi-
tate, nec remotum esse redemptio vexationis: Et pro tū rursus necessitatis de quo
statis. Dico 2° Licitū est dare pretiū vt non eligant indignū. Est cōmūnis
Assertio 2ª sententia. Ro est, q̄ tūc est mera redemptio inuidie sine lassitudine, Ratio .n. habet
quod in re vt non det vi ministeri indigno diuīde, non eligere indignū, nō est
q̄ spirituale nec dicendū sternere vias ad spirituale. Dico 3° Etsi nō sit licitū offerre
Assertio 3ª. pretiū q̄ electione partis affirmatiue, tū licitū vī offerre q̄ electione affirmatiue digne
gratis. Ita Dom. Soto lib. 9° q. 6ª. a. 1° et Cajet. tractat. de Simonia q. 3ª. et alij.
Pbo, q̄, vt vidit Cajet, Electores nōn tenent offerre pretiū ne eligant indignū
et vt eligant dignū, si .n. volunt eligere, tūc ipso q̄d non eligerent indignū
necesse est vt eligant dignū, q̄ si aliud eligerent et tūc. 2° Ratio nō habet vt vi dig-
nus ministerdet, esse ministerium digne vi extreme necessaria, ne sc. multe
ecclesie pereant, q̄ si non q̄t aliter obtineri ministerium digne nisi electoribus pretiū
detur, non repugnat illa irreuerentia erga deū sacrū eas offerre, sicut si dicta est
de sacramento in extrema necessitate. Confirmatur, q̄ si electores nollent eligere
aliquos, liceret eos pretio ad eligendū inducere, vī q̄ Ratio est pernitiosū ecclie
ministro, q̄ et vt eligant dignū in grē. Confirm. 2° q̄ quando datur pretiū
ecclie q̄ remota necessaria ad grauissimū malū auertendū remote ipsa
redemptio vexationis, non remote dari q̄ malo auertendo, vt si detur pretiū
probabile sententie Potest. Quid si vnus tū repiatur dignus ecclesie offerre pretiū
Quæstio. vt ille eligatur nō electio erit necessaria ad Ecclie malū auertendū? Ro
rūm Dom. Soto i° et Nauar. c. 23°. n. 102°. ad litteram quando nulla alia est via
obtinendi dignū Pastorē ob rōes iam allatā, et quāmuis Iure electio spectādo

Dub. 8ª

Ref

Quid muneris a manu.

Assertio 1ª

Nota.

Assertio 2ª

Quid muneris ab obsequio.

Assertio 1ª

Assertio 2ª.

Assertio 3ª

Explicatio assertionis d. Thome.

Quid muneris a lingua.

Assertio 1ª

Assertio 2ª.

*

Dub. 9m.
Assertio 1a.
Nota.

Assertio 2a.

Assertio 3a.

Dub. 1m.

Capit Quarti. De Pœnis Simoniacorum.

contra Simoniacos admittat ad accusandum et testificandum, et nominatim. Capit. Tanta, de Simonia. 5°. intendit et corporaliter punitum. vt patet ex Bulla Pij V^ti. Cui primus Apostolatus, vbi ipse notat quid statuit, innovat hoc antiquum a Pp. privilegium, ipsetis paulo 2°. contra Simoniacos latum parum: Ex et Front Cour. Tit. sess. 22^a. c. 1°. quamuis multis gentium. Nota, Restitutionem pretij non inter parum non enumerasse qz dubium est vnus sit parum, an vero esse habeat vel inualidi contractus scilicet dubium est de restit. beneficij. de quo postea.

Dubium 2^m. Quando Simoniaci incurrunt priuat parum, qz non? Resp et dico 1°: Simoniacus mortalis non incurrit vllam ex dictis panis, ipse ex qz est vitare mortalis. Ro est, qz hec panae constitutae statut contra eos qz ceteris Simoniacis grauiores, ipsorum n. Simonia consistit in contractu exteriori vel explicite vel implicite fundo: sino valide probabile est Extrag non posse talem Simoniacum petere se in ipso foro ex non posset aliquis pactio defendi, qz talis Simonia non petit in actu ipsius Simoniae. Dico 2°. nulla est Simonia condemnabilis exempta confessionali. iudicio vllam panam iuris possibilis ipso facto. 2da Nauar. c. 23. n. 109: qz si fieri confessio quando eius contractus qz nullus ex parte est completa, et eius in quo datus quidem est pretium sed nondum traditum rei spiritualis. verus non consentiunt Dd. in ea qz rei spiritualis est traditum sed pretium nondum possidet. vide Soto lib. 9°. qst 8^a. a. 5°. et Cajet. V. Simonia existimat sane indistincte hoc panam Soto lib. 9°. qst 8^a. a. 5°. et Cajet. V. Simonia existimat sane indistincte hoc panam nisi simul vtrinq; impletis. Ro est qz emptio et venditio vel ipsa quando res est traditum, licet pretium nondum sit possibilis. Sed contrarium sine formidine tenere qz est traditum non soluto pretio, quia quando pretium est solutum et nondum traditum, non magis dominium rei transit in emptorem qz in venditorem. Et id egregie probat, et solent argumenta contraria. Eandem tenet Ledesma Gonzalez et Cassadoy apud Nauar, et Covarr. in Clement. 1°. p. §. 1°: n. 7°. et alij recentiores. Ro est, qz etsi forte ex rigore iuris videantur panae incurri dubium est pretium qz emptio et venditio sit completa, tu pergit Canonem solum intelligit de re quando res est completa, et traditum nondum est completa. Confirmatur, qz panae quantumcumq; graues sint restringendae, sed panae contra Simoniacos latae non sunt intelligendae nisi de ipsa et completa Simonia consentiat utrinq; pactis exequendo, aliqz solutis videlicet dimidiata emptio vel venditio. Confirm 2°. qz non magis emptio aut venditio recepta completa quando res solutis est traditum non soluto pretio, quia quando pretium est solutum et nondum traditum. Confirmatur Extravag. Ad detestabile. De Simonia, vbi Ex panae statuitur in se confirmatur Extravag. Ad detestabile. De Simonia, vbi Ex panae statuitur in se et quandocumque vel exequendo sc. pretio in ordine ad beneficio, Simoniacus dicitur, si non magis dominium de re rapta in quo beneficium est traditum, quia ita pretium est traditum, sino magis de Ex dominium vide supra, Ex et Ex tale Simoniacum beneficium acquirit non tenetur ante sententiam iudicis dimittere beneficium qz Ex Simoniacus non obligat ad restituendum, vt infra dicemus. Aduerte tu, si Ex Simoniacus pactio postea vtrinq; completa retrotrahitur panae ad tempus pactionis v. g. remiserit mihi debito qz 100 aureos de debito ex beneficio, et statis remittit beneficium, sed debitor nondum soluit pretium, ad post mortem vel annos potest ipsa iura pendentia ius tertium resolubili conditionato et instabilitat alienatio contractus ipsius contractus resolubili absentio nullus, et collatio inualida, vt ostendit Nauar. n. 109: 2da n. sentiat sicut sed vide Caiet. non in Ex ne standum est sententiae)

Nota. Nota.

Dub. 2^m

Assertio 1^a

Assertio 2^a

Nota

Casus in quo exemptio absolute lata pendet a facto futuro.

vbi notandum est casum in quo exemptio absolute lata pendet a facto futuro, et retrotrahi agitur ad praesens. Similiter in quo collatio pendet facta est pendens: si non soluta pendentia pensa ab initio stat illa collatio valida, si soluta, ab initio fuit irrita. vides dicendum de exemptione et instabilitata. Ex explicat Nauar. aliqs duobus exemplis. 1°. est in amissione Epicheikis ipso iure incursa, vt si emphiteuta 4 triennio pensionem soluere noluerit sc. Caius amisso ita pendet, vt si dum appetendo ea sibi velit restituere rursum amissa ius omnia fundus a principio quo res in rerum recidit: si a. non declaret se velle vt restituere non rursum amissa. 2°. in exemptione lata contra eos qui certo tempore pensionem constituta non soluit, Ex. n. exemptio est ipso facto sit lata non rursum incursa nisi velit id rei pensio soluenda est: Ex si velit esse incursus, ius inde à principio elapso rursum incursa. Addit tu probabiliter dici Nota Ex non habere locum in foro conscientiae, qz Canonem id non statuendum, quamuis foro in foro externo, vide in foro conscientiae parum Simoniae restituendum incursa

a tempore completæ simoniæ, nec retrotrahi tractu, unde non habebit habet benefitiarius ad restitutionem fructuum, ultra, exceptum, quos statim insumebat naturam quamvis in foro externo recepta restituere. Dico 3° Simonia confidentia et anti
Assertio 3ª: solutionis pretii post collationem beneficij vadunt generaliter ante possessionem facto, ut patet ex Bulla Pij 5. apud navarr. 1° capite 17 consideratione utriusq; simoniæ. 2° pactionem beneficij in quo reperta est simonia, et retinendi eius ipsum obtinent, et ex professione et fructibus eius inde exceptis. 3° inhabilitates ad ordines et cetera vide. 4° vide beneficia accepta et collata in confidentia simoniam
Illatio. retinenda stant sede Aplica, unde ordinary non est ea removere. Et quia scripturæ multis rationibus reperiri multos q canonice sua beneficia non obtinuerunt, vide
Quæstio. ubi q habent beneficia ex collatione alterius quia Rom. Pontifex in ejus beneficio nil antea à procuratore recepta fuit simonia confidentiæ. Potest. quod si pactus
Rx Nota. tractus huius simoniæ fuit initus et incepta ex parte completus? Rdeo. Tenet non ob
stante quod simonia fuit inita et incepta ex parte completa 3° in simonia q recepta quo
ad emolumenta fructuum, pecuniæ aliqd ab ordinando ante ordinationem recepta
patet, ut patebat Conc. Trid. sess. 24ª c. 18°, ut ibi dicitur. Dico 4° simonia
realis ubicq; impleta in beneficio inducit casu parem, 1° ex consideratione papalis
Assertio 4ª: effe omnibus nulla fit, ut patet Extravag. mart. 5ª et Extravag. Cum de inhabilitate.
2° inhabilitate ad de beneficiis, ita ut q Extraneus illa dire non possit restabilitus,
ut patet ex Capit. nobis fidei, de simonia. Ubi advertit 1° Ens q oblatus est ad
placitum simoniaræ, non posse q Extraneus restabilitus ut iterum eligatur, quando
Nota. ipse ignorante et nihil ne habente facinus fit, ut patet Capit. quemlib. de electione
sicq est si fit beneficium simplex ad q electus est ut patet ibidem. 2° quo casu et
Capitulum est ens restabilitare si ipsis non habebat in electione beneficij, ut
patet Capit. Et declaratione, de simonia: Si n. ipso scionte, aut nihil habente
nulla fit, solum papa restabilitat, ut colligit ex Capitulis relatis adducta glossa.
3° Si simonia fit occulta ne est ens inhabile Extraneus posse restabilitare, ut
docent ibi recentiores, et colligitur ex Conc. Trid. sess. 24ª c. 6° de Refor. Ubi dicit
quamdiu hoc vere defendi possit, ita quod contrarium habet. 3° patuit q bene
ficium sic gratis debeat relinq; et ob finem gratis exempti restitui, q ordo presentatio,
electio, collatio, et quod alia beneficiorum dispositio q realis simonia facta, est ipso
facto nulla, nec ullius roboris, ut patet Extrauag. Cum detestabilis de Si
monia. Et Extravag. martin. Si de Conc. Constant. sess. 43ª idem patet ex Cap.
Sicut Extensis 1° est. 1° 4° patuit. Ex quibus apparet est restituendus vel Ex
clesia, in cuius ordinis simonia ordo est, vel parochus seu Extensis et Capit. quibus
supra fiat alius simonia, vel est dubii, ut infra dicetur. Ro est q contrarium fit
nullus. Et patet ex ipsis extravag. et habetur expresse Capit. de Eor, et Capit.
Quæstio. Audientia, de simonia. Potest 1° Ubi quis quantumcunq beneficia ex quia ordinem
Rx fuit patuit inordinate? Rdeo. Etsi multi DD. teneant contrarium, ut
Nota. habetur 1° c. 2° num. 134° tn contrarium est satis probabile, et docet ex. 2. numer.
quale q spiritali: sed gratiori modo dicta simonia, ut patet ex ipsis dictis, q quia
ordinati dicunt simoniaræ esse ipso facto excommunicati non debent Eor retineri ad Eor
punitionem beneficiorum, sed ad eos tn q ex quia simoniæ recipiunt. Confirm. q
ordinati et hospitales de Eor punitione non habent ullum jus ipso facto quando
punitione, Et Capit. Eos prudes, de pactis, Capit. Sicut. Capit. Tanta, et
Capit. de Eor ordines. de simonia. Pro vide sententia stat Conc. Lib. 1° resol. 5°
num. 3° in fine, et num. 5° versic. Ibi. Nec obstat q in extravagantibus, Cum de
detestabile, dicat, Quidquomodolibet dando vel accipiendo simoniæ reperiatur. q Eor
intelligendo est de simonia proprie dicta. notandum. 1° Eod q sit sua beneficia punita
Nota. fuerint non auferre ille ipso iure q punitio nulla fiat. sicq ante

sententiam, audiendi quia habeb primandi sunt possint sua beneficia recipere et retinere
vt dicit glossa in Capite Cum olim, de verb. significatione. Et colligitur ex Capit. Quia vi-
carios, eodem titulo. Petes 2°. Quid si ex ignorantia incolpata Simonia est Quæstio
committa? Rideo. Tunc ipse non incurrent penam excommunicationis et inhabilitatis Rx
tunc tm id q beneficia acceptat illud resignare, et alter pretium restituere, vt
habet ex Capit. Nobis fuit. Et Capit. Sicut. de Simonia. Nō est qd dicatur fiat resti-
tuendo, finaliter tm non sunt restituendi nisi q retinent vel qby est facta dilatio. Petes
tm collator ei nichil conferre, et tunc potest finaliter retinere, qz finaliter beneficia va-
cabit de iure sed non de facto debent statim resignari. vt dicit Joan. de Imola. Nota.
Adverte tm quod confer ex gratia qby non tenentur beneficium resignare etsi illud dato
pretio conferatur sic. 1° si ignoranter huiusmodi crimen fuit commissum dicat Colla-
tori vel resignanti in hac dictum, in. vt collatio tibi facta esset invalida, et hi
invalide, vt habetur Capit. Nobis fuit, de Simonia. 2° est, si hō nichilominus
quod pretium offerret ex collatione, vel resignatione tibi facienda expresse contra-
dicit. sta habetur Capit. Sicut tibi. Eodem titulo. Et non tantum bona habet in eo
casu est eligibile et promota dato ex vitio conscientiam, sed et in eo q nondum est Nota.
electus, vt dicit Joan. in Capit. Frequens de Simonia, et Lopez 2a p. tit. 106°
et colligit ex d. Thom. a. 6° ad 3m qst. 100. In hoc tm 2° casu, si post obtentum
beneficium consentiat solvendo pecuniam et alias promissa vel redimendo pignus
huiusmodi resignare beneficium et restituere finaliter propter, cuius d. Thoma
et id colligit ex Capit. Sicut tibi. Contrarium tm, q non teneat resignare,
dicit Adrian. q Rb. g°. a. 3°. litt. C. Et est satis probabile, et consentaneum
legibus, scr. in. habet, Nondebit tibi ad penam aut culpam imputari nisi postquam
requisitus et vide legit, q si nondum requisitus non debet tibi ad penam
et culpam imputari. tho addit 3us casus. Si papa ad papatum q Simoniam pro-
cessit non teneat resignare, q dicit expresse glossa in Capit. Licet, de Præscriptio.
rescriptis, et probat ex illo Capit. Alexander 3us expresse statuit vt si contingat
electionem, et probat ex illo Capit. Alexander 3us expresse statuit vt si contingat
a duabus partibus cardinalium canonice electum fuerit nulla contra eum ex
quo pio admittatur. vide Canon, Si qd peccunia, dist. 79°. vbi nōnulli q hoc
Capit. non obstat q in Conc. Lateran. sess. 5° contrarium sanctum sit, in. vt
in dicto Pontificio Simoniace facta sit irrita, q plenius continetur in hoc Concilio
facta non sunt ipso iure, et notat Barthol. Camerin. in Capit. Cassiodorus
et merito in hoc quarto casu ne Ecclia sanctæ esset sine rectore capite. Adverte Nota.
2° mediatores in dat Simoniam 1. q faciunt ipsos contrahi Simoniace pro
aliquo vel procurant fieri, incurrere similiter excommunicationem si ad executionem
ordinis quicunque fuerint, vt patet Extravag. Cum detestabile. Dico 5° Assertio 5a.
Simonia realis in ordinibus incurrit 1° excommunicationem huic dantibus accipienti.
vt patet Extravag 2a. Cum detestabile, Eadem incurrunt mediatores ibidem. 2°
dispensare ab ordinibus sic acceptis non refert dum vicium sit occultum ac
publicum, vt patet ibidem, et est dicit notat. c. 23°. num. 111°. S. Ad decimum. Et sic
notat vt aut idem: si tm sit occultum et Episcopus dispensare quando sit paratus
renunciare, vt patet ex Trid. sess. 24a c. 6° de reformat. et legit in gre. Dum
vero et ab ordinibus ante susceptos sit suspensus, dispensant DD. dum est habilis Quæstio
vero et ab ordinibus ante susceptos sit suspensus, dispensant DD. dum est habilis
dicit tm gre, non esse, q dicit non est expressus. dum quoq; confertur sit Rx
suspensus, dubium est, de quo vide Capit. Quanto de Simonia, vbi q tricenus
suspensus, dubium est, de quo vide Capit. Quanto de Simonia, vbi q tricenus
suspensus Episcopus ab ordinum collatione q pensionem vel subtractu regni ab ordi-
nando ipsos non petendum pensionem ab eo. De alijs casibus non habetur expressus
dicit, vbi et adverte Simoniacos in beneficijs sine beneficio non incurrere Nota.
suspensionem si crimen sit occultum, q tunc no est expressus: si a. sit publicum
publicum est esse suspensos, in. no infamia sicut ab alia notoria digna depositione
quando publica sunt, vt dictum est tractat. de irregularitate Cap. 3°. Tertio in-
currunt restitutionem pretij, vt plenius dd. quando dicit sit non teneri nisi post
sententiam restitutionem pretij, vt plenius dd. quando dicit sit non teneri nisi post
sententiam, nisi forte ex officio sit obligatus ordines conferre. Dico 6° Simonia realis Assertio 6a.
in collatione 1° incurrit excommunicationem, vt patet Extravag. Urbani 4ti q incipit
Horum vicem Dei, tit. de Simonia, q tm non habere bona in dote q dicta in Mo-
nasterio Præmonstratensi, valeat matr. vbi, vt ex Archid. refert Sylvest. v. Simonia
num. 15° idem contrahit clericus 7°. vt refert Navar. c. 27°. num. 106°. Secundo

Si remedia ~~sit pena~~ remissorie in casu simoniaco recepto remittat
sponsionē, vt patet vbi Sotus. Tertio. Restituendus precio, nisi
est dispensatione in casu retentionis, vt patet ibidē. Contrarium tñ est probabile
vt infra dicemus. Quarto ~~sunt~~ inhabilis ad ordines monasterium sit admissus, quod
non dispensatione vt possint ibi remanere. Patet ibidē. Secundo est, si ipse quod
rantibz simonia recepta sit. Hoc tñ non est ita intelligendum quasi ~~et~~ professio
vere sit nulla, sed q̄ ex simoniaca professione non fiant vere religiosi; sed
non acquirunt nisi alimentorum sint portionem consuetudine religiosi, q̄ tales
est instar pbendar. Alias ipsi egent dispensatione, vta nauar. comment. q.
de Regularibz. num. 25. Ubi tñ multis locis non videtur esse in usu, vide na-
uarr. cap 23. nu. 111. dicit, tantūdo in ordine et beneficijs simoniace recepta.
nūciatam. vbes aut Sylvest. v. simonia q̄stiō. Dico 7. Simonia q̄ recepta in ordine
Assertio 7ª neq; in beneficio, neq; in religionis ingressu recepta est etsi sit peccatum mortiferum
non tñ iudicio panali tenet. Est contra DD. cōis, q̄ non incurrunt vllas
penas iuris restituendi q̄ ipso facto incurrunt, nisi in simonia debita, vide Sanc.
cia in collatione sacramentorum aliorum, in dispensationibz, benedictionibz, et vsu
rationibz, in consecrationibz et hmōdi nisi incurrit panas iuris. Secus
est si vtilia sit expetita q̄ tenet vbes beneficij, vt vide Nauarr. c. 23. n. 111.
Dubium 3um vtrū precium simoniace recepta sine dō sit restituendum?
Dub. 3. Assertio 1ª Ideo et dico 1o. Si id q̄ accepit precium q̄ re spirituali tenebatur id re restituere
vel ~~conferre~~, obligabit sine dō ad restitut. precij accepti. Est contra cōis, q̄
respondo precium licet sit iustitia cōmutatiua: sicut si iudex q̄ vera sententia, aut
testis q̄ testimonio veritatis precium exigeret teneretur ad restit. tūm patet
patet debita suspectatione tenet ad restit. Si precium q̄ sacramentū exigat, et Epis-
copus fuerit. Dico 2o. Probabiliz vt, sic q̄ accepit precium q̄ re spirituali quia
Assertio 2ª ex officio sunt exhibita possunt non tenebatur sine dō non teneri ad restit. precij
tur tenet nauar. c. 23. nu. 103. et 104. et docet ex est communis Canonis.
et theolog. vsq; ad id tempus. Eandē tenet Covar. ad Reg. peccatum. p. 2ª pag. 8ª
nis 8. et probat esse communem, et pet. navarr. lib. 2. c. 2. num. 400. Sylvester.
v. simonia. q. 20. Medor. q. 2. De simonia nu. 9. q̄ dicit q̄ se communiter
Cajet. tñ 2. q̄ q̄ simoniace recepta non sunt necessario restituenda
q̄ accepta simoniace et antecedente pacto externo non sunt sine dō restitu-
enda. Patet consq. q̄ vere tñ accepit simoniace interne quod externe. vt. caput
precium rei spiritualis, et vere dari ad alterā partē, q̄ si interne non teneat sine
dubio nec externe teneat, partis n. externe interuenientis non fuerit vt Ec-
clesia sit inducta accepto quia illi, nisi quid sit aliud quia interiorē animi
expressio, nec mutet vires dandi aut accipiendi vel modus voluntarius. Secun-
dum patet 1o. q̄ est cōis sententia DD. vt docent navarr. et Covar. et refert D.
Thom. a. 6. ad 3. 2o. Quia ex Capit. finali, de simonia, vbi Greg. q. ad a le-
gato sic de dubijs questionibz consulitur respondet. Prior erat, ubi mandatis
Apostoli q̄ esse Greg. inserat ad Legatos et dispensaret cū monachis simo-
niace receptis ecclesiarum et ad Abbates q̄ precium accepant, ita vt vi obligi
mandati possent Legatis et nō Abbatibz dispensare. Altera. ubi tales simo-
niaci n. monachi recepti q̄ precium dederant, et Abbates q̄ accepant, tenebant
ad resignationes sic accepturos. Addit Gratian. Pontifex ad priores, quia
dantes et ad Abbates extenditur. Ad 2am respondet sic verbis. Ad resignationes spiri-
tales et temporales, q̄ multo pacto, sunt assidualis precedentes altaria, aliter
acquisita, in quo restit. parochialibz sufficiunt q̄ soli parochiales sunt sal. thome
Curatori, dot q̄ simoniace suscipiendi non teneat. Rodericus lopez egregie exponit
navarrus contra fidelium quorundam expositiones. Et quia responsio Pontificis videtur
de spiritualibz, nec contra. Ideo a. idem Pontifex non teneri, q̄ tales dō non
tenebat non obligante, Ecclesiasticis decretis loquitur, patet, quia non potuit simo-
niace recepta, nec invito vendit tale resignationes, sed pleno exhibito. 2o. Dicit
q̄ si vere dō deberet restitui, Pontifex non posset dispensare in retentione, q̄
tñ est contra pertes, vt patet Sylvester sum. de simonia. vbi dicunt q̄ Abbates
Abbatia q̄ religiosi ingressū retinent. 3o. Dicit q̄ q̄ exigit precium pro
re spirituali quia ex officio ei exhibere non tenebatur non fuit ei cumulus, nec
sed q̄ dare digna est precio, et id cui date vt salubrat sub exigendi illud gratis

à tali, sed solus fit inuidia Deo et rei spirituali, sti dicit est. vide victoria S.

Sed contra obijcit 1°: Res spirituales non sunt pretio estimabiles. Rdeo. Dicendū nō esse pretio estimabiles non q sint infra oē pretiū, sed q superant oē pretiū, ac inde non date in eis mutuū ipse pretio, sed longe amplius. Dicit 2°: Quia spiritualia non habet unde aliqd exigendi nisi q substentationē, q si amplius exigat inuidia fiat, ac inde ad restitutionē teneatur. Confirmatur q aliq q exigeret 100 aureos q uno sacro non teneret ad restit. q ex absurdis. Rdeo. Non habet aliqd amplius vel alio titulo exigendi quā substentationē, inde ex non sequit illis fauere inuidiam et à quo petit si amplius exigat q ipse respiritali, ideo n. caret inde amplius exigendi q aliq fauaret inuidiam rei spirituali, nouia. et à quo exigit pretium. Dicit Rdo q confert officium Regi: non habet unde aliqd exigendi si id non est necessarium ad Regis munus, ex se aliqd exigat et alteri det potest retinere, q eis non tenetur illi dare non fiet ei inuidia si aliqd exigat ab officium tanti vel plurii valeat, quamuis inuidia fiat Regi. nisi est aliud officium. Ad confirmationē. Respondetur non teneri ad restit. si absolute nō tenebatur id sacris dare: nec hoc absurdū videri debet q id q alteri exhibet non valet, et alter voluntarie pretium dat q eo. Nec obstat q non daret pretium si alter vellet sacris gratis dare, ac inde inuoluntarie videtur dare q hoc inuolūtarie non impedit pretij translationē quando aliq res tanti valet, et aliā nō est data, et habet in eo q emit res aliquis sibi necessaria quā nullatenus gratis obtinere. Unde est in eo q solat vsitat, q solent q ea re q nullius est pretij, vel vtili pro suo obijcit 3°: Res spirituales non subsunt dominio eius q ad restituat, q si gratias exigunt inuidia fiat, q vendunt non sua. Rdeo. Inde tanto seq fieri inuidiā Domino rerum spiritualium, non a. venditori, est n. venditor non sit Dns ipse dispensator q et eas transferre non sibi ac si Dns esset ita et alter eā integre potuit inde ac si eas à Deo immediate accepisset. Obijcit 4°: Dispensator peccat contra iustitiam si aliqd exigat aliqd q hoc Eleemosynā vel aliare dotte dū sacra gratis dispensanda: alij illi q conferunt spiritualia sunt dispensatores q hoc Dns precipit gratis dispensare. matth. 10. q. S. Confirmatur, q q exigit pretium q Eleemosyna in extrema necessitate danda teneat ad restit. quamuis non obligat ex iustitia dare q. S. Rdeo hoc non est veritas, sed hinc solus quando Dns ita precipit gratis dari, et dispensatores nedat indubitate ad aliqd exigendū, sicut in dispensatione Eleemosynā: sed suapte vsū venire solet, nas ob paupertatē alterius vellit gratis dari: sicq est si id pretium non ob paupertatē eius q dantis, sed ut collatio fiat indigentibus, et in efficio, est ne inuidia fiat rei sacre, tutor n. non tenetur reddere rationē dispensatorē ad exigendū pretium, sicut dicitur de Rege q est dispensator officiorū publicorū, q prohibita sunt vendi, non ob paupertatē emptoris, sed alterius q hoc inuida sicut, sed ne contingat sic deuari emptores. Hinc patet Rōs d. Thome quia tenet arto 3° in corp. solus contingere exigendo quandoq obijcitur deinde, et tertia negaret ad restit. eius q taliter accepta esset, nouia. quā diximus. ad confirmationē, Deo tenetur restituere q exigendo fecit inuidiam rei tenetur dare non ex obligatione ergā illius rei confert, sed ergā Dei. Obijcit 5°: Usurarius tenetur ad restit, q ea q dedit usurā, dedit eas in pretium usq pendendo non aliter, nam de tali casu loquimur.

Inde non absolute tenetur dominio sed solus gratiam rei tanti valet. Itaq si emit set q illi pretio possideat remotis inuoluntarie dedisse. Secus est in simonia et q simoniacus dat pro pretio plurii valet ipse pretio. Sicut et alia differentia. Tertia tū contraria sententia non esse inuiolabile n. Et q pretium accepit iure Dei tenetur ad restit. cuius tenet Adrian. Gabr q. 1. a. 3°. Dom. Soto lib. q. ff. 8°. a. 1° et alii Dominicae, quam videtur illi quā modo soluimus, sed vix possunt se excludere dict. illo Finali, q nostrā sententiam valde confirmat. Dico 3°: Beneficium vel alia res spiritualis simoniace accepta non est iure Dei reliquenda, nec eius collatio sit irrita. Patet q dicta de pretio tenent ocē authores citati, et multi plures alterius sententiae. Et contra Adrian. et Soto. Pro Aloys eludio Pontifices simoniarē huiusmodi iure Dei esset nulla, ac inde sequi esset q papa posset beneficium collatio esset irrita, sequeretur eos q beneficium accepit q simoniā ipso iure vacare, non posse retinere etsi contradicisset datori pretij, q tū constat esse falsum, ex dict. sicut patet. De simonia. 3°. q aliq q pactū q simoniā non esset vera q pactū Deinde, eo est, q nulla inuidia facta est venditori rei spiritualis ab emptore sicut e contrario, non n. emptor offerendo pretium q beneficio inuidiam facit

Ob. Rx Ob. Rx Ob. Praecipitatio. Ob. Rx Ob. Rx Ob Nota. Assertio 3ª

venditori sicut venditor vr emitti facere emptori exigendo pretiu, unde vō illa
Ob. lor lonq non tabet. Sed obijcit 1° Can. Si quis. 1ª qst. 1ª Gregor. inqt, vñs qui
simoniace sacerdotiu vel dignitate accepit inst sponte reliquerit in eternū pa-
Rx tiatur. Ideo. vide non segle vñs vere dō tenere, sed vide Ecclesiastico vnde auctō
quō, q eis tempore Greg. vigebat. 2° obijcit. Ille accepit contrā debitū Dei, q nō pt
Ob. retinere. Ideo 11. Conq. Aliqz collatio beneficij facta digno omisso digniore inde dō
Rx esset nulla. Collatio n. simoniaca et accephio est contrā Dei debitū q vñs fit
inuidia fit rei facere vō q tempiu ecclesiastica vñs temporali vacchet, sed postquā
facta est in retentione non fit inuidia spectato solū vere debito modo dechiā
dum ministrētur.
Dubiū 4m. vbūs vere Ecclesiastico id q simoniace accepit ē debeat restitui?
Dub. 4ū Ideo et dico 1° Si venditor accepit pretiu et nondū tradidit res spiritualis tenet
Assertio 1ª et vere dō naturali ad restitutionē. Ro est, q pretiu dominiū non est trāslatū
ab emptore nisi vñs obligatione. vt sequenti tradito rei spirituali, aliqz humeris
respondere pretiu, id n. in omni emptione intelligit, non n. tenetur aliter pre-
tiū dare nisi vñs tali obligatione, vnde si tradito non sequāte manet obligatio
restituendi pretiu. Simile videmus in eo q dat ob causā turpē nondū soluta.
Assertio 2ª Dico 2° ab q accepit res spiritualis nondū tradito pretio non tenetur eā resignare
nec inde dō nec Ecclesiastico, ut dicit nauar. c. 23. nū. 105. Cui tandē Cassiodorus
consentit, et ratiōe in causa. non vere dō, q postquā legitime collata est alteri q
debet alias turpiu dō, sed turpiu dispensator. Unde. Collator non intendit eas cō-
ferri nisi vñs tali obligatione n. vt pretiu lucrari debeat, aliqz debeat spiritale
Ob. restituere. Ideo collatore vñs non est mere dns sed dispensator tantū, nō posse
Rx tales obligationes imponere. Item vñs res spiritale efficaciter in te transferit,
potest alias retinere quamuis obligationē non ptet, q vñs ei liberā transferē
quas non adiecta: sed nec tenetur vere positiue q etsi ex rigore iuris positiui ad
Praecipatio. gata in spiritualibus sint irrita, tū consuetudo hoc ita moderata est, vt non intelli
gatur locus habere nisi in simonia et alijs paucis explicita. nec obstat q nauar.
c. 23. nū. 105. et lib. 5. cons. tit. 3. Consili 6. et 14. dicit Remunerationē simo
niacā esse ita nullā vt resignans nihil iure amittat, q lor intelligendū est de
resignatione q fit gratis sine authoritate superioris, talis n. resignatio non facit
beneficium vacare, nec transfert illud in alios vñs desit authoritas, inde resignā
ti illud recipere et retinere. obijcit lor ex Capit. Cum dilectus. De iureiu. et
Assertio 3ª probabile est pretiu esse restituendū iure positiuo in omni simonia. Et lor ex
Capit. Fraudē, de pactis, vbi Gregorius Papa ait, pactionē factā a sobrio, vt
audiendi sint quidā spiritualibus obtinendis (vñs enim huiusmodi oēs pactio, ois
contractus nosse ab debeat) nullius penitus sint momenti. Et cap. Lecturis de trās
actionibus, vbi Lucius 3ª ait. Cum ista ipsa pactio simoniaca videatur, nisi quidam q
de iure non tenet. Denique multos alios locos considerato simoniaca q habet, etsi
non apte tenet. Habet Cauda Cum pio. 1ª qst. 3ª. Et Capit. Tria vobis, Capit. Tale.
Capit. sustinuimus. Capit. Cum. Et ubi de simonia. Adverte tū, non esse ver
probabile iure postiuo decretum, in simonia beneficiorum, et ordinum, et religionis
Nota. restitutionē pretij tempus esse faciendā. nec iuxta allata possunt intelligi,
apte et congrue, tales pactiones esse irritas, non tū ipso, sed solum ante exe-
cutionē q debeant non replexi. nullus n. est qui neget q dicat post completionē pretiū
restituendū, ait non posse retineri, ptm in simonia beneficiorum, ordinum
et religionis, et ita docent multi ad quos ubi. Addo non esse improbabile
in sola simonia beneficiorum iure positiuo irritū esse pretij translationē, nec
de reliquis simonijs non regredi iura q id satis apte asserunt. De simonia
tū beneficiorum est tū satis apte Capit. de lor. vbi satis indicatū irritū
esse pretij translationē, nec dicit sine dispendio salutis retineri non posse.
nec obstat q verbum qd Extrauag. Suscepti dispensat in retentione pretij q regu-
lari religionis tale, ar pacta sine dispensatione videatur oīno restituenda, q lor
potest fieri maiorē forte malis causa, vel oē forū exteriorē, stent et disponat
ne compellantur ipsi, ad q tū non tenetur ante sententiā.
Dubium 5m. Quādebent fieri restitutio pretij, et an ante sententiā reddi? Ideo et
Dub. 5ū dico 1° Q. q debet tenere sententia Dom. Soto et Adriani vī. iure dō pretiū simo
Assertio 1ª niacū accepti esse restituendū, dicere debet, consistendo intra limites eiusdē q ego
vix dixerim, esse restituendū a quo acceptū est, dqz ante oēm sententiā. Habet

Assertio 2ª.

Resolutio.

Assertio 3ª.

Declaratio.

Assertio 4ª.

Ob.

Rx

Dub. 6ª.

Rx

Nota.

Dub. 1ª.

Defin Religionis.

Nota

Corollario 3ª.

Dubs. 2ª

R/

Quæstio.

R/

Ob.

R/

Dub. 3ª

R/

Quid devotio.

Quæstio.

R/

Unde nasatur devotio.

Quid oratio.

nota.

mediate imponendo obligationē, sicut Scriptor applicat referendo sūo corpō vi obligationē imponēs, vnde vt solūm ad corpus mediate et p̄ modū depreationis, p̄ sit explicando desideriū. 3ū est collatio huius desiderati. Et hoc verbū oratio est p̄prie illa petitio seu p̄dicta desiderij explicatio; et haec n. remanet Deus p̄movere ad hoc faciendū, vnde PP. dicunt orationē esse colloquiū cū Deo. Item patet 1o orationē esse actū voluntatis immediatē: nam petitio est cōtinua q̄da desiderij explicatio, cōtinua autem est actus voluntatis, et consequenter et externa sūo modo est actus voluntatis. q. ab immediata q̄dat. Patet 2o. Esse actū voluntatis p̄dictum, q̄a licet cōtinua non fiat vt Deus noster desiderium intelligat, sed vt ipsis p̄movendo ad agendū i. ad rem desideratam p̄standā, vnde in ea manifestatur q̄dam vis movendi et applicandi ad opus impressa ab ipso desiderio, vnde quo vehementius est desiderium eo est oratio efficacior ad obtinendum. Sicut n. iudicio practico et interna cōtinua cōtinua corpus suum ad aliquem finem ordinat et dirigit, ita et alius, m. cupiendo vel deprecando p̄ sua cōtinua q̄dam p̄dictum à volūtate vim movendi habentem. Patet 3o. Quodlo. 2. PP. oratio vocali meritū in Deum elevatio, assensio mētis de bonestitate ad voluntatem implendū desiderium. Ita Augst. Serm. 23. de Tempore, et Damasc. lib. 3o de fide ortho. c. 24. Haec n. rationaliter vel rationabiliter arripienda sunt. Oratio n. orthodoxa desiderio inuisibilium, et intimissimè vertenda est in Dei elevatione mētis in Deum, vnde q̄ sane elevatione mētis in Deum orat, orat plus verbis, non n. proprium vocale colloquium nūs Deo nisi ipso ad Deum elevatus laborans, illius quasi p̄sentis affectus honorem nostrum, et non ab ipso dependere, hoc n. includit petitio seu deprecatio, deinde bonum ipsius ora sive in parte, cūius laborem et redemptionē, et subiectionē, ora posse, essey liberalis. S. Adoratio in qua mihil aliud est quam signum subiectionis quo alterius honorem, vt facit colligit ex Scriptura Gen. 18. vbi Abraham adorauit Angelos. 1 Reg. 28. vbi Saul adorauit Samuelem. 3 Reg. 18. Obadiah Achab adorauit Angelos. Proprie n. est externa q̄dam reverentiae exhibitio et aliquis gestus corporalis quo nostra subiectionē testamur, et alterius superiorē nos excellentiam, vt flexo genu, capite aperiendo, inclinando corpus, prostrat n. in externo illo gestu et actu nostra subiectionem erga alterum, vbi et ideo signum interne adorationis et reverentiae, i. externa subiectionis sui ipsius alterius ad quem exhibenda. Ad hoc n. externa adoratione requirit 1o obiectum quo q̄ alterum sibi q̄dodo p̄bent. Deinde voluntas quo erga illud tanquam p̄stantiorē afficiat, et voluntas nihil aliud est quam affectus reverentiae. 3o q̄dam externa locutio qua id q̄dodo apud quem alterius testetur. Sicut n. adoratio externa continet in illa externa notis subiectionem, ita interna in testimonio et signo aliquo interno, q̄ non vt posse esse aliud quam interna q̄dam testificatio, et practica locutio, non n. apparet aliqd signum spirituale quo ad quodlet fiat quia interna quādā animi locutione qua id testetur, et patet ex interna adoratione qua Deus adoratur vel sanctus, q̄ sit interna quādā testificatione alterius q̄dū, aliqs angeli non adorarent Deum, nec signum spirituale subiectionis et se esse adoratos testarentur. Deinde q̄dam signa externa subiectionis et reverentia ex quia gendant et ad quam testandā referuntur apprimi Deo vel creaturae, essentialis Religionis, vel observantiae, vel debitae. Sic genuflexio q̄dam gerebat ex interna reverentia, et subiectione erga Deum, erat actus Latriae, si n. ex reverentia erga sanctos erat duliae, q̄ est species observantiae in qua, si ex reverentia erga magistratus, erat observantia politica. Vide D. Thom. 2ae 2ae q. 84. art. 1o et 2o. Quarto actus est Sacrificium, et est actus externus religionis debitae exhibitae debitae, constituens in quadā consecratione rei externae à legitimo ministro facta, et in externa mutatione seu alterationem aliquam rei ad testificandum debitum spirituale. S. Deum esse ens bonorum nostrorum principium, et Dominum nostrum debere obedire verbo ejus. Ita Augst. Sermone 23. de Tempore, et Damasc. lib. 3o de fide orthodoxa. Quinto actus est Oblatio. Est n. oblatio actus religionis externus quo offerendo aliquā rem ad testandū debitum erga bonum externum ab ipso nobis gratiose. Sic offerendo primitias, panes, vinum, aurum, argentum, gemmas, &c.

Differt autem à

Ora immediatè est actus orationis practicus.

Quid adoratio.

Nota.

Quid sacrificium.

Quid oblatio.

differt autem à sacrificio q̄ in ea non fiat immolatio sed integrius celebrat ad nihil deseruiens, siue postea integrius consumatur sit, siue in usus ministrorum siue aliter in nihilum redigatur. A deuotione autem differt, q̄ hæc non immediate deo sed ministris celebrantis, oblatio autem immediate fiat deo, ita vt ea ipsius immediate ore sub nostris transferamus. Vide de hoc. q̄st 85. a. 3. ad 3. et q̄st. 86. a. 1. vbi hanc differentiam dicit. Aduerte tu hoc nomen oblationis in sanctum sumpsisse gratis accepi vt et complectatur sacrificium et sic est genus respectu sacrificii, et oblationis stricte accepte. Sic Leuit. 1. 2, 3. et alibi sæpissime, omne n. sacrificium est oblatio gratis, q̄ deo offertur, non contra, sacrificium autem excludit q̄ntumlibet modum offerendi nisi à legitimo ministro q̄ in debito rei. Secundo ad est solitio dicimus, q̄ non sit ad religionem obligatio q̄ nisi quia non q̄ nisi q̄ tenet ad recipiendum sacramenta, et iustitia n. debuit dicimus, non deo immediate, sed ministris eius q̄ dispensatione vere dicimus, non quod sacramenta q̄ nobis dicuntur quod ministri dei populo præbent, sed q̄ debuit eorum sustentationi suppositi illorum ego in dispensando dicimus sumptus conditione siue quia non, vt dictum est tractatu de simonia, vnde immediate hæc solitio tenet ad recipiendum sacramenta. Ad tu hæc obligatio oritur ex obligatione quia legem veteri debita fuerunt iure dei. Ad tu nonnulli aut Theologi putant quidem Canonistæ æstimatos et iure dei tanta quantitate debuisse. Iuter quod glossa a capit 1. de decimis, ibi tenuerunt. Hostiensis, Panormit et alij cæteri. sed falluntur manifeste, nisi intelligant q̄ sub debito exemplis ex iure dei ponitur, sicut si dicimus de exceptione Clericorum. Ro est, q̄ lex nobis q̄tum ad cæremonialia et iudicialia potuit obligare post legem nouam, alij hæc ad cæremonialia et iudicialia ponitur debuit obligare post legem nouam, vnde sequitur cessant iudiciale, vnde sequitur quantitate posse mutationem abrogari, et q̄dem 40 annorum, vt dicit Cuiac. lib. 1. resol. c. 17. nu. 8. et 10, modo aliunde Clerici laborant congrua sustentatione. Vnus. q. in aliquo casu Quæstio. ita possit abrogari vt nisi aut tenuata soluere, dicitur est. Sed dicendum est Rx fieri non posse nisi aliunde sit facta recompensatio, vt si certi agri vel redditus sint Ecclesiæ assignati loco decimarum, nos iure naturæ debemus. Potest tu Pontifex Ecclesiæ cæteris decimarum solutione, q̄ à Prælatis et Parochis in spiritualibus non regulariter sed à suis superioribus, et Pontifex q̄ est dispensator aut Ecclesiæ bonorum ita concedit prælatis et parochis. Ecclesiæ decimas vt laicis potestate expendi sumptus consuetos sibi reseruare: quo fit vt et ex illis agros q̄ antea tenebant decimas quando erant secularis, non teneantur vel soluere nisi ad quod deuenerint. vide plura apud Cuiac. c. 17. Sequitur est dictum. Est Quid dictum. est dictum. vide plura apud Cuiac. c. 17. Sequitur est dictum. Est a. dictum actus religionis quo aliquis intendit ad alia agenda q̄ postea dictum maiestatem, vel re aliqua sacra vt aliud reuerentiam honore, vel amore inducat tus vel deprecando vel impando. Deprecando dicimus sanctos et equales tus vel deprecando vel impando. Deprecando dicimus sanctos et equales q̄d non possumus obligationem imponere: sic deus adoramus q̄ sanctos nisi q̄d non possumus obligationem imponere: sic deus adoramus q̄ sanctos nisi virginem, q̄ filius et filij merita, q̄ Christi et passionis Christi. Angelos et Sanctos q̄ deus et cælestes gloriæ, quamuis hoc potest observatio quia dictum dicitur q̄ deus et cælestes gloriæ, quamuis hoc potest observatio quia dictum dicitur debeant. impando dicimus inferiores. Sic Saul 1 Reg. 14. adorauit populus Et Apost 1. Thessal. vltio. Dicit vel q̄ deus vt legatus expta hæc q̄. Et alibi. Et Apost 1. Thessal. vltio. Dicit vel q̄ deus vt legatus expta hæc q̄. Et alibi. testificor coram deo et Christo iesu q̄ iudicaturus est viuos et mortuos, q̄ adiuro testificor coram deo et Christo iesu q̄ iudicaturus est viuos et mortuos, q̄ adiuro vos per q̄. Sic Sancta Brigida dicimus quidem 30 dierum vt audiuerit sic vos per q̄. Sic Sancta Brigida dicimus quidem 30 dierum vt audiuerit sic illud Pater ipsius, et respondit quidem, non ei Pater meus, vt dicit Greg. illud Pater ipsius, et respondit quidem, non ei Pater meus, vt dicit Greg. Turon lib. 2. Hist. Francorum c. 1. Sic et impando adiuramus Damones, Turon lib. 2. Hist. Francorum c. 1. Sic et impando adiuramus Damones, hujus dotatis nobis dira vindicta sibi vobis. Creaturas irrationales non de- hujus dotatis nobis dira vindicta sibi vobis. Creaturas irrationales non de- bemus dotare nobis dira vindicta sibi vobis. adiuramus, nisi dirigendo adiurationem ad naturam reales q̄ illa ubi. n. ad adiuramus, nisi dirigendo adiurationem ad naturam reales q̄ illa ubi. n. ad deos q̄ modis deprecationis, quo modo magna ex parte intelligendum est deos q̄ modis deprecationis, quo modo magna ex parte intelligendum est

Nota.

Solutio decimarum non est religiosis.

Nota.

exercitium apte et salubre vel ad damnum ꝑ modus incipit, vicio modo intellig
gth exercitium grandium, bonitatis, temperatis, et offic. Odauig nihil est

Quid laus Dei. Laus Dei, ꝑ nihil est aliud quàm ꝑdicatio diuinorum ꝓfectuum et gratiarum
D. Aug. epla 48. Pissimo filiq laudatione externa, vel et externi, idq ad honorandum. Differt a. ab
c. 8. dei. c. 8. libr. 10. honore ꝑ honor aliqd signum fiat, unde latius patet quàm laus: unde honor
qui ipse in se ipso, quamuis gyriè est testimonium excellentiæ ꝑ non refertur ad aliud finem sed ꝑ se ꝓ
quia ꝑ se et non debetur ꝑ rei petite. Laus est testimonium excellentiæ ꝑ ad aliud finem refertur: sic laus
bitro reddit, i. meritò vero q. bonum, aperte manifestio damus aliquem quando est idoneus ob virtutem aut scientiam ad rem utilitatem,
hia nō te ad magna ingenium ob fidelitatem, liberalitatem: Honoramus a. ob felicitatem, sapientiam, potentiam, et decet
inuito, sed a magna ingenio Eth. lib. 1° Ethic. c. 12: verus Dei diffinitio non semper in scripturis et
te deliberes, non in talibus ꝑfectus Scripturis, sed ꝓpterea Ecclesiastici. Laudemus a. tantum, ut sit nostrior, si fide deo fregerit, quando bratior si scierit
si nō fecerit ꝑ vicissitudinem Scripturis
manifestè. si enim tale
uiderit, non esset nō peccatum
Vbi nō te deuotè promittat, imo yanda ima Caput Scriptura. De voto.
ubi nō sit licitè, ꝑ nihil nō
debitum Dub. 1° Quid sit votum? Resp votum est promissio facta deo. Vbi aduerte
Suppone ꝑ votum sit actus, ꝑ
adimplendi ꝑ votum sit actus ꝑ
fidei, et diffinitur ꝑ votum sit
melius nō facere. Dub. 2° Quot sunt species promissionis, ꝓmissio n. fieri ꝑt vel tacitè, et dicitur
sonum regnata et regnata ad rem voti. Porro ad rectam ꝓmissionem requiritur
1°: vt sit deliberata. 2°: vt sit libera ꝑ non extorta vi, metu, aut dolo. 3°:
Resistendum rem promissionis. vt sit de re bona et alteri grata.
Quia ꝑ sit deliberata, vt habet ex dicto Isaiæ de Dominico cap. 7°. Dub. 1°: primò debet esse
deliberata in plena deliberatione ꝑ sufficiens sit ad ꝓfectum meritorij, et ob-
tinendum ꝑ. Vnde si quis non ꝓfectè aduertens ꝙd agat, voueat, nō ob-
ligatur ꝙ non rectè valida ꝓmissio. Rō est ꝙ promissio est libera ꝓpria et immediata
ꝑ sibi ꝙd imponit spontè, nemo a. rectè sponte sibi onus aut legem imponere
nisi plenè aduertat, vnde si ꝙs ex subitâ ꝑturbatione voluerit non satis consideranter
quid agat, sibi contingit in ꝙd ꝑ fiat valida ꝓmissio ad voluendum, nō obligatur
quamuis bonum sit ꝓtera dispensatione. Ob eandem causam non obligat ꝙando ꝙs
debitat sibi dare voluerit, vt docet Soto lib. 7°: de iustit. ꝙ. 3°. a. 2°. non tenetur
rectè acceptare quod rectè impossibile esse. Et et bonum habet in lege, in
consensu, institutione, et ꝓphetis oneribus. Ad plenam deliberationem ꝑs non requirit
tempus, nam sufficiens aduertentia ex quo ꝑ finis dictæ deliberationis ꝑ in momento
fieri ꝑt ꝓpter ꝓtera ꝑturbationem. 2° Promissio debet esse libera, non extorta nec
ad id ꝑ inducitur inducitur, vel et dolo. Rō est ꝙ deus non acceptat ꝓmissionem
2ª Conditio. neq ꝑ inducitur ꝓtestatus ne forsitan videretur iniquorum, nemo n. ꝓbus talem ꝓ-
missionem acceptaret, aut inde aliq sibi ius vsurpare vellet, vnde talis vo-
tus est contra ius naturæ. vt docet Soto lib. 7°: ꝙst. 2ª. a. 1°: et maior. c. 12°.
nus. 2°. et alij multi, quamuis quos ꝓtent non esse contra sed iuxta
Deum, vt Sylvest. v. Votum. ꝙst. 8ª. et Turian. ꝙ. 6°. Verbo votus, ꝓ Capitulo
Abbas, De fide ꝑ vi metusue irrita fiunt. vbi dicit, ea ꝑ metu fiunt
esse in contractibus rescindenda: sed ꝙ dicitur est verum: Hoc a. Capitulo non loqui
de contractione sed de adyecto ꝓfundo et restituendo in integrum: Secus est de
contractibus ꝓmissis inter homines quando vltro citroq acceptantur, si n. ꝓ-
tus metus fuit iuxta naturam non sunt irriti, quamuis irritari ꝓssunt. Rebus ꝓ-
pter quid debent esse metus? Rideo. Debere esse metus graues vel absolutè vel
respectiuè, vt docent dd. metus absolutè grauis est metus cadens
in constantem virum. i. metus mali ꝙ ex obiecto vel circumstantijs diu ꝓstantis
est formidabile. talis est 1° metus mortis vel alterius membri. 2°. Longi mo-
roris, egritudinis, alterius diuturnæ, scruditatis, et ꝓlixæ in virgine. 3° ꝓmissio
seruitutis status, infamia rapti vel et fusti iniqui ꝑ difficiliter quidem ali-
tergi. 4° Amissio patrimonij aut magnæ partis bonorum. 5°. metus exco-
municationis iniquæ, et solutio difficilis. 6° grauis dicta si ꝓstans ali-
quis tantæ in 1° gradu consanguinitatis, vt parentis, vxoris, liberis ꝑ plerisq alijs
timentur quos bona. 7° dicta grauis respectiuè, vt respectu feminæ, aut
seruæ, aut meretricis, ꝙ ꝓnitens arbitratur. Vide de his tres Cordero
De sponsalibus ꝙ. 2ª. c. 3°. §. 4°. Odauig. metus moderantialis in puella
vel adolescentia virgine parentel vel tutoris assol nostri grauis, vnde irritè

middle votis et no fides, et ghesso et sylvestro, et dicit Navar. Cap. 22° num. 51° et de Regul. Consult. 2°. num. 31° et Soto lib. 7° qst. 2ª a. 1° et Ghabrini apud Cordar. 5° q. 6°. et fundit Conc. Trid. sess. 25ª c. 17. 18°. et 19°. de Regularib. Ordinaria n. vestio pueellaris est q multis recedentialis. Et quia doctores licet multa colligere de ijs q sic ghesso sunt, vel saltem instabile adde probabile esset ~~multos et~~ potius et maiore gravi irritare votis, modo sit recepta voti, et irrita Navar. c. 22°. num. 51° q. 7°. Et etsi verum non est in matrimonio, ts in voto videtur ois verus. Ro est unde q supra, q deus non exigebat vota extorta q multis gravem eo q graviter extorta sunt q multis et multis exigebat vota extorta q multis gravem eo q graviter extorta sunt q multis et multis sit vera missa, q si similiter multi libenter missa sit et non meritoria exigebat in foro ts exteriori quitate validum q recepit multi ro fuisse missa deus non est gratus. Dubd 2°. Anquid multi gradus requiruntur voto et promissioni. Rdeo non, sed debere esse sufficiens ad obligandum votum, idq q sufficiens, et docent DD. Soto lib. 7° qst. 2ª a. 1° Sylvest. N. Navar, et colligit ex multis Cardin, sc. n. non sit sufficiens ob illos finis non irritat. N. g. Si Postel me invitavit et ego multi compulsus velim deo religionem si me liberet. Similiter si iste multi ro sit sufficiens q sufficiens, et si vere sit naturaliter in Corpore et multendi ob sua missa ad Trinitatem, nisi malit fieri Capellanus, sic n. multi trinitarii non intrinsica ad Trinitatem, sed voto, q institutum est: vide si voluerit liberi re: nihil ei q sufficiens, sed voto, q institutum est: vide si voluerit liberi re: nihil ei q sufficiens, sed voto, q institutum est: vide si voluerit liberi re: Secta si velit velare, n. ad intendum malum q ei institutum impedebat: Secta si velit velare, n. ad intendum malum q ei institutum impedebat: Secta si sufficiens quidquid esset, et dareh ei potestas posse redimendi q voto, tale sufficiens quidquid esset, et dareh ei potestas posse redimendi q voto, tale n. voto q insidia reperta extorta, n. q multis grave insidiosa, unde n. voto q insidia reperta extorta, n. q multis grave insidiosa, unde et ipsa voti exactio insidiosa esset, voluntas irrita. Simili modo probabile est et ipsa voti exactio insidiosa esset, voluntas irrita. Simili modo probabile est voto fore irrita si hi rogarent me velare et liberet me à multi gravi quae aliud infert quia hi tenebant falsa et Sanctuta gratia tollere N. g. Postea Hor. n. voto insidia extorta est, tenebant n. me gratia unde ob extremam necessitate, insidias q fuerit exigendo tm gravem obligationem. Colligit Sot et Navar. insidias, insidias q fuerit exigendo tm gravem obligationem. Colligit Sot et Navar. c. 22°. num. 51° q. 7° ~~dicit~~ dicit secutus videtur Conc. et Soto in Matrimonio. Sed non infert multi sed asserit, q non exigunt q multis. Rdeo. Non ex Sed non infert multi sed asserit, q non exigunt q multis. Rdeo. Non ex sequitur multis inferendo, sed illatio quando rationando deus non vult auferre sequitur multis inferendo, sed illatio quando rationando deus non vult auferre ~~non~~ ts tenebat. 2° Exigunt saltem q invitis ipsis votis, dum exigit votis q non ts tenebat. 2° Exigunt saltem q invitis ipsis votis, dum exigit votis q vo q gratia fuisse tenebat ob extremam necessitate. Dubd 3° Utrum multi invitat vo q gratia fuisse tenebat ob extremam necessitate. Dubd 3° Utrum multi invitat votis ob defectum voluntarii an ob invitum? Rdeo. Non ob defectum voluntarii votis ob defectum voluntarii an ob invitum? Rdeo. Non ob defectum voluntarii primaliter sed ob invitum, q ts invitum fuit et moraliter nunquam invitum primaliter sed ob invitum, q ts invitum fuit et moraliter nunquam invitum fuisse, quando n. multi iuste exhibit, non nunquam invitum, q nunquam ghesso fuisse, quando n. multi iuste exhibit, non nunquam invitum, q nunquam ghesso à causa intrinseca: Hinc fit et votis alio modo q invitum extorta invitus fit, à causa intrinseca: Hinc fit et votis alio modo q invitum extorta invitus fit, et si fraude vel dolo. 3° requirit et q intendat se obligare, nā q sufficiens est et si fraude vel dolo. 3° requirit et q intendat se obligare, nā q sufficiens est Tertia Conditio. tm ex gratia naturali obligationem, unde debet ghesso abstentione se tm ex gratia naturali obligationem, unde debet ghesso abstentione se touchio q dam gratia naturali obligationem, unde debet ghesso abstentione se touchio q dam gratia naturali obligationem, unde debet ghesso abstentione se obligandi, ab hac n. ois fuit dabet sicut hic ab intentione legislatoris obligandi, ab hac n. ois fuit dabet sicut hic ab intentione legislatoris sicut n. potestas legislatoris vel superioris non indunt obligationem subditi nisi sicut n. potestas legislatoris vel superioris non indunt obligationem subditi nisi explicita a subdito ad eam recipiendam sicut audiendo mediante q q to, sta sub q explicita a subdito ad eam recipiendam sicut audiendo mediante q q to, sta sub q Ita in se habet non recipit obligationem mediante q missione nisi q intendat Ita in se habet non recipit obligationem mediante q missione nisi q intendat neq minus neq aliter quia intendat. Hinc fit 1° si q dubitet neq minus neq aliter quia intendat. Hinc fit 1° si q dubitet obligare non intendat se q interius obligare non est verus votus, nec intendat obligare non intendat se q interius obligare non est verus votus, nec intendat exterius non intendat se q interius obligare non est verus votus, nec intendat obligationem, talis n. vere non intendit vovere, sed exterius fictus verba proferre obligationem, talis n. vere non intendit vovere, sed exterius fictus verba proferre ad ts ad effectum voti sua intentio requirit, quia non debuit esse semper requisita, ad ts ad effectum voti sua intentio requirit, quia non debuit esse semper requisita, 2° si habet in restrictione ordinis, et in tacita professione. 2° si post votis aliqd 2° si habet in restrictione ordinis, et in tacita professione. 2° si post votis aliqd et habet in restrictione ordinis, et in tacita professione. 2° si post votis aliqd credat vel suspicetur q ille in suo voto non recipit prudentis arbitrio voli: credat vel suspicetur q ille in suo voto non recipit prudentis arbitrio voli: esse recipiendum, non obligatur ad illud. et docet Soto lib. 7° qst. 2ª a. 1° ad 3° esse recipiendum, non obligatur ad illud. et docet Soto lib. 7° qst. 2ª a. 1° ad 3° et d. Roma, et Navarro c. 12° num. 50, et si impletio fiat valde audita vel et d. Roma, et Navarro c. 12° num. 50, et si impletio fiat valde audita vel frivola. v. g. Vovisti peregrinationem, et itinera facta sunt Lutherus infesta, no frivola. v. g. Vovisti peregrinationem, et itinera facta sunt Lutherus infesta, no tenebit hinc implere. Vovisti religionem ast et postea se dat morbo ob quem tenebit hinc implere. Vovisti religionem ast et postea se dat morbo ob quem moraliter votus est ts no posse servare. S. 4° requirit et materia voti sit grata Quarta conditio moraliter votus est ts no posse servare. S. 4° requirit et materia voti sit grata Quarta conditio et rei humani, de quo status. dicunt. Contra: Ad vota voti requirit et promissio et rei humani, de quo status. dicunt. Contra: Ad vota voti requirit et promissio Contra conditio fiat deo, hac n. contingit vota grata promissionem ad rectus status q dicit votus.

vnde sequit votus esse actus religionis, vel n. id q vouere deo est actus religionis
seruandus se, vt sacrificium, oratio adoratio, et sic manifestum est esse actus religio-
nis: sicut n. velle tale quid est religionis, ita q mittere et se ad illud obligare
vel id q vouere non est aliquid nisi seruandus se, nisi forte q mittere illud
tanquam deo gratis vt cū reuerentia et obligatione erga tantam maiestatem
firmum in illo, vt dūs vouere q mittere, obedientia, seruitus, et
filia, non n. vouere sic deo vt q sic deus volumus exprie loquendo, sicut
sunt vouere sacrificia, preces, laudes, et filia, sed vt cū reuerentia et obli-
gatione erga maiestatem dictam firmum in tali bono q stare et ple
vide d. thom et Caiet. a. 5°. Dicit. votus et sit laudis, q nō est actus reli
gionis. Ideo. votus q exprie sit laudis ita vt tota q missio et obligatio resol
formari ad ipsas laudes non est actus religionis, sed deuotionis: aliter impletio
illius voti, vt insinuat Caiet. a. 5°. dicit. v. Iouiani mortali possūt alij
q mittere ita vt laudo iungantur. Si sic ita fiat vt tota obligatio mutuata
terminari ad deum q habitat in laudib, quamuis ergo faciendo, sit in
honore laudis, erit actus religionis. vt dicens S. Petro Caliter. Sanctus. vo-
uco deo q habitat in templo S. Petro tanquam in suo templo, Caliter. Et ita fiat
vt principalis obligatio mutuata transmutari ad deum, fundata ad laudes
vel partes actus religionis, gratis deuotionis. Potest n. q dicitur q mittere, et
aliter se diuidē obligare, dat. n. ois ex intentione vouentis pendent. Et
sic potest, cū in voto multa reperiantur in. q possibile faciendi aliq ergo bonum
q possibile vouendi, deliberatio, obligatio, et ipsa q missio, votus esse solus q
missionis, q possibilis et deliberationis esse q possibilis, obligationis esse effectus
Dubium 2m. Quaeram sit voti materia? Notandus est. materia voti esse
aliq ergo liberum q sit in nostra potestate, vel liberum abstinentia aliorum
ergo vel rei, vt dūs q dicit, iuuenis, q nitate, rei n. et hinc nō pro-
mittimus, nisi quatenus subsidiat nostrae libertati aduentus vel omissionis.
nunc dico 1°. opa q ex se mala sunt non sunt materia voti, nemo n. potest
aliquid q vi deffluit, sed potest aliud mutare. tale sunt votus zelotis audi-li-
cet implicite, dūs venit offerre in holocaustis quidq primo fuerit obuius
inducti a scriptoria. Item dicendus de aliis opibus q ex circumstantia denotant
ita sunt mala, vt ea exequi vt q possunt in voto sit peccatum mortale vel
veniale. vt si q vouerat dare eleemosynam ad vanam gloriam, vel vt ma-
ledicta consequatur: q si eo modo quo intendit exequi non sit malum, sed ipse
bonus licet ex primo fine ad illud vouendus se applicet, nullomodo erit
voti materia, vt si quis ex cupiditate emolumenti vel quod simile vitia vouerat
religionem ingredi, vel ex affectu vanae gloriae aedificare monasterium, vouet
n. illa facere absolute non a fine ob. praedicti finem; quamuis ex affectu pra-
uo finem malum sit ad hoc absolute vouendus. Confirmatur, q vouet hoc ta-
quam deo gratum, quamuis non amet ea vt deo grata: ita q breuis de posita
prima intentione ea absolute exequi sicut quod deo grata esset q vouet ea
absolute exequi, quatenus ad hoc se applicabunt ex vana gloria. vide Caiet.
a. 2i. Potest. quale peccatum sit vouere deo opus malum? Ideo. Si opus illud
sit peccatum mortiferum vouere illud erit peccatum mortiferum non soluendi ei si-
militer illud opus, sed et ob irreuerentiam seu contemptum q fit deo, vide
est dictum q malitia mortalis: Si a. opus sit veniale tantum, malitia dicitur
solus esse veniale. Sylvest. v. iuramentum 2. q. 7. Soto lib. 7. q. 1. a. 3. ma-
gister. c. 12. nu. 33. q peccatum materia ex exercitio. Et confirmatur, q
impletio talis voti solus est venialis. Sed contrarium docet ex. Si n. istud hoc
esse peccatum, et nihilominus deo vouendi tanquam ei placens ad deum ordi-
natum, erit grauis irreuerentia, et ingratitudo q deo displicentia. Simile
irreuerentia erit si offerret simili impleri. vide Capr. 1. Analysis. Si dicat
grauiter respondit vel q peccatum debuerit offerebant, quia
magis q opus malum illi offerrent: q si non vouerat tanquam deo gratum
sed solus si te confirmet, vti fit intendo ex inadvertentia, sic erit tantum
peccatum veniale, vt, vouendo deo q nunquam te alloquar, et filia. Sed hoc plurimi
ex inadvertentia. dico 2°. opus q seruandi se est indifferens vt est materia voti.

Ob.

Rx

Dub. 2m

Rx

Assertio 1a

Quaestio.

Rx 1o

Assertio 2a.

Rō est qz tale opus non est deo acceptū nec non tabeat voes honestū. Unde si
qs voluisset numquā adire domū Petri, vō qz ibi occasionē malorū habuerit, si
ille asserēt non amplius votū obligabit, qz materia cepit esse displicens.
Dico 3° Quandoq; talia sicut et eorū contradictoria lic et inter sint meliora Assertio 3ª
non sunt materia voti, vt dicere cepere, non ingredi religionē, non mutuare,
non fideiubere. Dicit ethic. et mūc. qz fieri qz vt alicui ingrate melig. sit dicere
vel facere quā non dicere, et hoc esset illi materia voti. Rō est qz nemo peccat
alicui si qz ei minus placet quā oppositū. Dico 4° Oē et solū bonū Assertio 4ª
est materia voti, qz hic et nunc melig est quā eig oppositū, unde dici solet votū
non esse nisi de meliori bono et de eo qz melig est quā oppositū. Talia sicut oīa
opa positiua et negatiua q̄ precepta sunt vel consulta. Rō est, qz hoc oīa deo
magis placent quā oppositū, ac eapropter ex ista reuerentia possumus nob ad hoc Praeoccupatio.
obligare adepta nobis potestate faciendi id qz minus gratū est. Nec obstat quōd
D. Thom. arto 2° dicit, non esse opus voti qd sit de re precepta, qz intelligi debet,
opa precepta nō esse speciale materia voti sed consulta, Loyh. a. d. Thom. de voto in Sacro.
quo qd non intendit nouā obligationē sibi imponere, sed solū acceptare obliga-
tionē q est ex precepto: deinde est ex remuneratio et ex ista quā frequenter hap-
pens, q ad ll. intendit dicta vota, et ex quā quando fiunt deo vel sacrificio
quoniam hoc non est opus voti, qz non intendit nouā obligationē et rediretia
Dei: Ex si qd intendat nouā obligationē contrariā rebus est fore voti, vt dicit qd
vt audiat sc hymn dulcet deo cotidiē quadragesimā, vel abstinere ab ebrietate. Illa
autem docent DD. vide Soto lib. 7° qst. 3ª Castro tb. 1° de Leg. pœn. c. 10. Caietā Assertio 5ª
et Tabiena 1° opusc. 31° Responsi. 15ª Dico 5°, Etsi tale opus bonū sit materia voti
vt si voto fiat sub pena redditionē, vel tempus exequendi ob grauē frue
tū

Dico. Ignorare plurimum parui momenti ad votum, aliqq et multiplicem esse omittere alia quae peccatum et esse parui momenti ad votum, nec peccatum illorum tempus parui momenti est meritoria quia peccatum illorum dies statuit tota materia, aut nisi dies ignorat si tali affectu fiat. Dicendum 2°. Quando peccatum illi sunt parui momenti et omittendi non violat votum, qa non respicit totam materiam v.g. totius psalterii, sed tantum rei quidam imperfectionem solum, dico a. sunt tota materia violat totum votum, i est disparo. Ideo non esse disparitatem notabilem, dico n. omittere istud peccatum est mortale qa violat votum in re parua sicut illa res parua est tota materia voti sicut parui, ter in q accidens est. Sicut si promisero 10, et non soluam nisi nouem violat quidem in uno, q violatio si considerasse in re parua non est mortale est parua quando unus solus denarius q nō solutus. Neq obstat q ille dicat implere voluit, qa ita implet ut et re parte violet, q parui tanta est quanta est tota materia alterius. Neq obstat q illa parui non fierent q est 1° votum, qa sufficit illam rem esse votum in toto sicut patet in simili de peccatum facta semel deinde non obstat q meminerit de peto venia aliquando ter peccatum est tota materia confessionis sit mortifera, non a. ter peccatum mortale est solus parui materiae confessionis, qa dei tale meminerit iterum est peccatum mortale qa iterum reddit sacramentum laborem in se sanctificationem a Christo: quia a. peccatum venniale solus est parui materiae confessionis nisi rem eius illud non reddit iterum sacramentum: votum vero non habet nisi talem sanctitatem nisi ab ipso oppositum, et ter non reddit iterum rem eius promissi solus n. aph contra obligatur remanentes, idq in re parua. Dicendum q. Lege dicta tenemur seruare votum, alq violatio legis dicta est mortifera. Ideo violatio legis dicta in re magna est peccatum mortiferum non q. in re parua, hoc q. dicta peccatum nisi semel, nisi q q peccatum sit commissum, sic contrarium parue in re parua non est mortiferum.

Dubitatur q° Vtrum aliquod votum possit alterum obligare, v.g. castitatem solum et dico 1°. Votum peccatum solum solum obligant, et votum iciunandi q°. iciunandi, ingrediendi religionem et alia. Ideo est qa tales voti soli peccatum sunt obligant, unde si contingat duo iurare peccatum, non tenetur secundum. Patet. Quare peccatum non est obligare alios ad iciunium, religionem, peccatum nationem? Ideo, qa nemo est, obligare nisi q est in eius libera potestate, et Disputatione, adimere a. filii non sunt in potestate parentis, unde peccatum non est aliud obligare quia se iuuenibus filius quantus in se erit ad hoc peccatum hoc modo intelligenda et sunt numerata quibus punitur filius de filiabus aliquid faciendo, vt docet Cardinalis Capit. Quamuis peccatum q. 1°. Deinde qa nemo potest obligari ad id q est consilij et supererogationis nisi secundum in his est sui iuris; alq in q vouendo, sunt consilij et supererogationis, vel saltem multa illa obligatio q voto suppeditatur est supererogationis, i ab alio imponi nequit sine peccato consensum Contra obligari possunt multi Canones, qbz apti dicit filius q a parente in infantia monasterio dicatus fuerit non posse eis ad pubertatem venerit egredi. sic Fabianus 20° est 1°. Cum nonnulli. et Conr. tollet q°. parum refert aut patrum decretis aut peccatum peccatum quoad homo fuerit alligatus teneatur, finde ab ad annuos remorandi interrogationem additis, et ab ad seruitia huiusmodi interdictum regressus. vide plura eadem questione. Ideo. Haec et alia intelligenda de q° q postquam ad annos pubertatis peruenerint votum parentibus valet subiectum 2da glossa in Can. Addendum. 20° est 1°. et ipse tenet. Clemens 3°. Capit. Cum votum De regularibus. Eadem responsio confirmatur aliis Canonibus 20°. est 1°. et Canon Nullus, Can. Sicut, et Can. Illud. q est manifesti, ubi dicitur Archi. peccatum non teneri q. Confirm. et Trid. sess. 25ª c. 17°. De regularibus. ubi statuit professionem virginum debere esse liberam, et Cap. 18° excommunicat eos q aliquem modum illam virginitatem vel aliam faciunt ad ingrediendum monasterium, ad habitum vel professionem religionis, nisi in casibus a iure expressis, q illa auctoritas filius vel filiae dedit consensum eos in peccatum ingredi monasterium aut habitum suscepere aut professionem emittere quoquo modo vide albus vel peccatum, vel consensus vel auctoritate interposita dicunt. Sit modo excommunicat eos q sine causa talia impediunt. Dico 2°. Vota realia si peccatum non fuerunt obligant et heredes. Vt patet Capit. Heredes. Petite de Sacramentis, et l. 2ª. ff. de pollicitationibus. Ideo est q in voto reali non est opus peccatum voluntas sed et bona obligandi deo, i q haec q in omnibus defuncti

Ob.

Rx

Praeterpatio.

Ob.

Rx

Diu. 4ª

Assertio 1ª

Quaestio

Rx

Ob.

Rx

Assertio 2ª

fiendat hmodi eq illud satisfacere, sicut n. in votis debendi ita et in ouerby
hereditati imponitur fiendat iusta regula iuris. Potest. Vtrum sine ꝓsolucionē pos-
sit hereb contra vota? vid n. non posse contra vota qz nullus voti ꝓmissor
ut hereb contra vota? vid n. non posse contra vota qz nullus voti ꝓmissor
Ideo. Posse contra vota sicut voti obligationē non ꝓsumit sed realē. Et vota n.
dicitur obligatio nostra. Prior in ipsa ꝓsona vouentis, et contra hanc non potest
hereb nis non voluerit, 2ª in rebus ipsis q obligata à re transit in ꝓsonā hereditis
nam hec obligata res tradere ad nutū dei: & si maiestatem potest petitab. contra ob-
ligationē et voto orta sed mediate, vide unum quos esse volunt, matiperē tamen
si res est restabilis preti, ut si defuncti voluisset reliqre. Dico 3º. vota mixta partim
obligant partim no obligant hereditem: obligant eos quatenus realia sunt, non obligat
quatenus ꝓsonalia. v. g. Vouisti peregrinationē Lauretanā, et offerre certam argē-
tum: si morte preuenitur hereb non tenetur ad peregrinationē sed ad mittendā certum.
Potest. An non teneatur hereb ad stamphy quod a testatore fieri fecit? Ideo. Minime. Iti
n. [illegible] accessorii sunt voto ꝓsonali, neq; eadem sub votis nisi valde indirecte, et
quatenus necessarii ad expletionē voti ꝓsonalis, ex traditione ei, est cum hereditate
ro, ut docet nauar. c. 12º. nūd. 77. et habet Capit. magne dominationis. De voto.
Quamuis non sit absolute necessarium assignare aliq stamphy quātū vel quod fecisset
ipse vouens ꝛ se in ipi non a. in redditu, vel rōne fructuum, q si ꝛ arrideat
se habent ad votū. Et hic habet, tūs q votū ꝓsonale ob aliq impedimentū fieri
nequeat implere non ꝓt non teneri ꝓ alium implere, et si ꝛ alius fieret non ideo
heres esse nisi intervenisset institutio.

Dubium 5m. An q tenetur id q vouit ingredi religionē? Dico 1º. Qui vouit religionē
in gra non ꝓsequendo ordinē, si in duo ordine non admittit tenetur aliquot
aliud iusta priore intentionē expressa vel implicita. Similes q certus ordinē vouit
si in duo monasterio non admittat tenetur aliquot alia eiusdē ordinis tenetur si
sed sit admissionis, non tñ longinqua extra patria, nisi id intendisset saltē implicite
rō est qz talia vota ordinarie intelliguntur de ordinibus et monasteriis notis et in ptia
patria. Denique qui ad certos locos votis adstrictus si ibi non recipiatur manet liber.
Vide 2. Thom. a. 3. et Sotus lib. 7 qst. 2ª. a. 1. rō est, qz ad āplius se nō obligauit. Dico 2º.
Qui indistincte non est ad religionē, vel ante ꝓfessionē expresse non tenetur in seculo seruare
ea q sunt religionis, vt castitatē, paupertatē, obedientiam, quibus vouent religionē.
Ita d. Thom et Caiet. a. 3. et Soto 5. Rō est qz iste non vouit ea q sunt religionis
ꝛ se, sed solus sub vōe formali status religiosi, immediati n. obligatus voti ipsius est status
religiosus, mediatus a. officia religiosa, ita vt ad illa se non obligat nisi sub statu, et
ꝛ status religionis ꝛ quamdiu non habet status religionis non tenetur vi voti ad ipsa
sicut non tenetur ad restitutē vel preces fundat q vouit se suscepturū ordinē si-
bi nisi ipse ordinē suscepit: et q promisit patrimonium alteri non tenetur reddere
nisi ipse ordinē suscepit: et q promisit patrimonium alteri non tenetur reddere
debitus nisi status ille seruatus fuerit. Vide habet vnū q vouit religionē si postea
vouent vxorē non possunt reddendo vel petendo debitus post matrimonium rōtis:
matus, qz non fiant contra vota. Ita Soto 5. et Caiet. arto 3. Nauar. c. 12º. nūs. 47º.
Contra Sylvest. verbo. votus 2. qst. 1º. potest tñ consummando qz reddat experientia
voti impossibile, poterat n. ingredi religionē ante rōsummationē. Post morte vero
vxorē tenetur votus implere nisi ea sit offensa impotens ad onera religionis, ita
vt sit ei fere impossibile vota illius diuturna ꝓferre. Tenet Lopez. c. 44º. et Fath Franc.
Victoria ita respondisse, petendā tñ dispensationē ad cautelā, qz nemo est bonus iudex
in ꝓria causa. Dico 3º. Probabile est eos q vouit ingredi religionē et ꝓseuerare
non teneri ad aliq quos q solus vouit ingredi aut fieri religiosus. Tenet Soto 5.
probatur, qz ingredi religionē est fieri religiosus, fieri a. religiosus includit obligatio-
nē ꝓseuerandi, ꝛ q qui vouet ingredi religionē vouet obligationē ꝓseuerandi, et rōnis.
ante ꝓseuerandi in religione ꝓseuerare, vide nūs id q vouit religionē posset exire bona fide
quinto in religione ꝓseuerare, vide nūs id q vouit religionē posset exire bona fide
votus religiosus remaneat suus ideo iure vocabit ad ꝓbationē) et si deficiendo
non teneatur ꝓt egredi ante ꝓfessionē, ita et id q vouit ingredi et ꝓseuerare
Continuatz, qz sicut votus vidit q vouit ingredi, intelligendus est secundū ordi-
nē nisi in ꝓbationē deficiendat vas sibi nō remanere, ita et votus vij q vouit se facturū
ꝓfessionē vel ꝓseuerantiā, nisi id recte vō ꝓstitit. 2º habet ex Conc. Trid. sess. 25:
c. 15º. de Regularib. vbi Conc. vult esse irritas ꝓfessionē ante annū ꝓbationis expletū,
ideo ut st. admitti petitat retrocedendi si bona fide postea deficiendat religionē
Idem habet ex Capa. sequenti. Et ibi Covarr. Conclusio. velle vt
sibi non remanere. Idem habet ex Capa. sequenti. Et ibi Covarr. Conclusio. velle vt
nemo possit se absolute obligare religioni ante ꝓbationē annū expletū, sed eos
obligationē intelligendā conditionate, st. si intra tempus ꝓbationis bona fide deficiendo
nisi remanere. Aduerte tñ Nauar. c. 12º. nūs. 47º. existimare, tūs q solus vouit
ingredi religionē iusta ordinarius intellectus illius voti posse intra annū ꝓbationis

Quæstio 158
Dub. 5m
Assertio 1ª
Assertio 2ª
Assertio 3ª
Quæstio.
Corollio.
Nota.

religionē illas relinquere vo solo q̄ modū ille vadendi displicerat, non a. alterius
idem vī sentire Lopez n. 45: et Sylvest. v. Religio 3: qst. 9: verūm putandū est de-
bere esse gradus et iustas causas qui displicerat religio quas in potestate eius nō sit
tollere, ita vt non sufficiat aliūs causis voluisse sed voto complendere: q̄n. vouet
deo ingressū religionis non solūs vouet gḃare, sed vouet se fideliter religiosū dū
bona fide se idoneū deportabit. Probabile tū est maiore causas requiri in eo q̄ vouit
p̄severare, q̄ deo vī experimento p̄severātiæ vt audeat se quasi certū difficultates
velle sūpere, et nullo modo necessarii sūt quoniā vota facta sunt impossibilia mo-
raliter. Et ita vī sentire nauar. c. 21. et D. Thom. qst. vlt. arto 4. secūdū tū nauar.
non est explicabile quas et vī habere D. Thomas loco citato. notandū tamen hic
circa ad obtinendū dispensationē necessariā requirendū q̄ voluerit p̄severare,
q̄ pontifex difficilius se ḡbet q̄ ad illos vouerit contraria sentire. Dico 4: Professus, ob vi-
tā vel castel intelligi incorrigibiles exp̄ssā tenet q̄ntūs in se est nitatur
vadere dūmodo, q̄ si admissus non fuerit teneat alias ingredi si antea voluit reli-
gionē ingredi libebat. Prior pars ḡbat, q̄ qst. q̄ntūs in se est tenet vadere in-
pudicitia voti implendi, et ea tollere si posita sunt, vt oēs docent, q̄ n. vouet fo-
nicē cruciat et oīa media necessaria adhibere. Altera pars ḡbat, q̄ in potestate qst.
est voluntas implere alias ingrediendo: contrarium tū vī ḡbabile, vt insinuat Soto,
nam professio antea facta vī illi voto simplici religionis substituisse: si tū voluisset
à principio duā et postea fūisset exhibitū in altera contra eā exp̄ssā ab illa
nunquam potuit ingredi. Dicunt si nō libebat voluntas alterius religionis q̄ manere
in seculo, nec tenetur ad eius modūs p̄ceptū quo Religiosi nō non debeant pē-
dere à vestis suspicionē vt q̄ vīs reiecerit, neq; à monasterio alatū. Probabile est
non teneri ad vitanda religiosā aliasq; obscuritatē vt sentit Soto, q̄ non
tenentur se ad hoc obligare nisi vī religionis à qua exp̄ssit. Dico 5: Qui vo-
uit ingredi vnius monasterius vbi substantialia non seruantur nec sperat ista
reformationē non obligatur. Ita nauar. vbi. 46: vt maiore. Rō est q̄ illiberis
est tale monasterius ingredi. Dicunt. Quid si ille habeat animū oīa integrā seruandi?
quamuis alij nō seruent. Respō. nihilominus ob periculū perversionis non debet
ingredi, nisi ita se constanter sentiat vt oīo putet se nō pervertendū sed potius
aliōs conuersurū: secus est si tantummodo alia p̄ia nō seruarentur quæ ibi p̄scribit
legitimum moderata essent vide nauar. Dico 6: Qui post debitā diligentiā statuit
intrare exp̄ssā fiat, absolutē non tenetur postea ingredi etsi per Superior monasterij
eum admittat. Rō est, q̄ ex tali repulsa vī Superior ille voluntas irritatur, vnde postea
non teneatur: deinde non vī intentio eius fuisse se vltrius obligare si absolutē
repellerent, q̄ sic semper deberet manere incerta sed potius ad tempus
delata est ob impedimentum vel alias causas, vel spes data cessavit rationis.
Dico 7: Qui exhibitū est Lectorē nō antea voluisset ingredi strictiorē, valide est
exhibitū quamuis mortifere peccauit non implendo debitē voti. Patet ex Capit.
Qui post voti, de Regulare. in 6: Rō est. Qr exhibitio derogat voto simplici, nō
sit tradita sede voluntas solūs simpliciter p̄missio. Secus si primo esset exhibitū in
strictiorē, deinde iret ad Lectorē sine dispensatione, nisi esset in Apostata exhibitū
.a. in laxiorē et transiret ad strictiorē, ante tū debet petere venīā à suo Superi-
ori, quia non obstante q̄ inculpabiliter transiret, vt patet ex Capit. Super. de Capit.
Licet. De regularibus. Si .a. sine venia exhibitū est debet redire, vt docet Ioan.
in Capit. Licet. Et communiter sentia doctorū.

Dubium 6: Quot modis voluntas aliquis voto soluit? Respō. 4or modis. Dest-
tione materia, irritatione, reuocatione, dispensatione. Per cessionē materia voti
soluitur, quando id q̄ antea erat legitima materia voti desinit esse materia
voti saltē respectu voluntis; vt si fiat impossibilis, si indifferens, si mala. Dif-
ferunt .a. ista tria q̄ irritatio est voluntis impleri reuocationis, nec regnat
authoritate Ecclesiastica, reuocatio .a. et dispensatio absolutionis, et authoritate reg-
nant: deinde irritatio et dispensatio tollunt voluntis oīo, reuocatio transfert obli-
gationē ad aliā materiā. Qr si obligationē voti p̄cipuā transferat ad opus reale;
v.g. ad Eleemosynā, dicit Resp̄sio, esse sūr noua sacri ḡmissio ḡstringens.
Dubium 7: Qui possint vota irritare, et quibus votā? Respō 1: Papa et irritare
potest nō alterius voluntis in dimissione voti ḡplanē subiecta est, vel saltē ipsa pa-
tria ita vt eam ḡlabore possit. Rō est, q̄ ē alteri subiecta est vel absoluti vel
semidei materia voti, non habet in potestate sua oīo absolutē velle, sed plus
conditionatē, vī. si non displiceant ei cui subest, vide si alter malit possibat obligatū.

Assertio 4ª.

Assertio 5ª.

ob.

R.

Assertio 6ª.

Assertio 7ª.

Dub. 6m.

R.

Dub. 7m.

Assertio 1ª.

Nota.

Assertio 2ª.

Nota.

Præcripatio.

Nota.

Ob.

Nota. 2º

3º

Assertio 3ª

Assertio 4ª

Præcripatio.

Nota. Q vota q̄ post pubertatē emittūtur non possint irritari à parentibꝫ nisi quā-
tum ingrē ofēdūt, vt Sylvest. Votū 3 q. 5. 2. Navar. cap. 6 q. Lopez c. 47
unde possint emittere votū castitatis, religionis, et alia spōnalia, non tā de
nūbendo q̄m de ingrediendo, et remanendo, bene tā de bonis castitatis vel quasi castitatis
si laborant. Dico 5. vota impuberum facta de materia adimplenda post pube-
tatē et possint irritari à parentibꝫ vel tutoribꝫ. v. g. si voluerit ingredi re-
ligionē quando habebit ætatē. Idem dico de votis religiosorum postea adimplendis
v. g. quando ab eis erat latus libari fuerunt. Ita Soto 4. d. 38. 2. 1. Navar. cap. 6 q.
Sylvest. Votū 3 q. 5. 2. et Religio 2. d. 15. Panormit. in Cap. Scripsit de voto
contra Palud. Ant. et alios. Rō est q. impūberes habent imperfectū arbitriū,
unde expediebat vt nullā stī firmā obligationē possent assumere: religiosa-
rō subiendi stat subjectionē votis non solū rōne materiæ, sed et rōne dirigendi
votū, unde possint impediri ne unā obligationē contrahant quandiu subsistunt,
q. rō et in impubere locū habet, nec vlla alia diuersitas occurrit. Quæstio.
habet rō esse subiectionis quoad votū dirigendi: sed dubitū est, vtrū idem sit
confundendo de votis dirigendis et vrendis. Soto 4. d. 38. 2. 1. sit sine peccato mortali
esse rōnes q. absolutē subsistunt, et votū est in grauamē ipsorū, q. potest irritari.
Idē habet Lopez de votis vrendis exemplo voti castitatis. Sed contrariū rō rō di-
cendū, q. habet Navar. cap. 6 5. Sylvest. Votū 3 q. 5. 2. Ant. 4. 8. et alij.
Rō est q. impūberes vota irritari possint ob indigni immaturitatē, Religiosa-
ob q̄dam subiectionē, quibus neutrū habet locū in vrore et marito, unde
locū vota nō possunt irritari nisi forte quis dicat quod in matrimonio illorū
matrimonium celebratū est subiectum. Dico ipse 6. Probabile est maritū posse
rō rō vota vrorū sine consensu sibi facta irritare, sicut parentes vota puellæ, et
non autem dirigendi, non petendi debitū. Ita q. id habent communiter DD. Panormit. in
Cap. Scripsit, de voto. Soto lib. 7. q. 3. 4. Abulensis in cap. 30 Matth. Lopez
cap. 47. Dicit esse satis rationabile, rō n. id concessit et fœminæ humanitati in vrore
occurrit. Habet Augl. q. 59. in principio, et ipse Scripsit. cap. 30. nec rōne
legis de voto vrorū et puellæ q. est in domo parentis. Verūm ita rō rōtinendū
fr. non posse rō, sed ea solū q. statim est imposita, vel in qua est captus, i. in
qua vror rōne materiæ est illi subiecta. Ita 1. q. est rōnior sententia DD. Navar.
cap. 65. Sylvest. Votū 8 q. 1. Glossa in Can. manifestū 33. q. 5. Palud.
in 4. dist. 38. q. 4. a. 2. Et 2. q. qđa statim in qua vror dico nō est subie-
cta, vt in Elemosynā quod dandā rōne qui habet libera administrationē, vt si
habeat Xenodochia, vel alia rōnabilia opera, in orationibus mentalibus, vel et vocalibus
nisi q. nullo modo impediāt familiæ administrationē, in petendo debito. Vir n.
est caput mariti non in alijs rōnibus sicut filius religiosi q. patria votū habi-
re nō debet, aut vt impediat parentes, sed in his q. spectant ad familiæ ad-
ministrationē, unde et q. dare mediocrē Elemosynā sine familiæ detrimento vir rō
habet rōnabilia, et alia rōnabilia ibi dicunt tradunt. Dedomnico 4. 8. Dub. 8. Navar
vota nō possunt maritū irritare, nisi magis rōne materiæ magis rōne diuersitatis
votū vrorū sit subiecta: Sensū de rōnabili, frequentatione, sacris conciliabulis ad-
unde. Ad illud num. 30. Respondeo dicit, Legē illam nō esse rōnē naturalē, sed ec
pure positiuā, et magis additionalis illi regulæ: et patet q. hæc natura
non dedit parentibꝫ posse rōnē vota puellæ irritare quandiu in ea domo ma-
net, aliqđ in ea et secundū esset. Magis dicunt sola familiaritate parentū
vel maritī votū firmari, magis dicunt nihil esse nisi falsa contradictoria, q. ita
rōt sabbatha. Ad hoc Augustin. rōnes illas ita explicare Lopez dicens, et hæc solū
de votis abstinentiæ quamuis verū, q. et rō insinuare scripturæ sit sine peccato.
Fabor ita alterā sententiā esse satis probabile, sicut et dicitur tradunt. de matrimonio
4. q. 3. 2. Prop. 2. Dico 7. vror nō pt irritare vota viri, vel contra sicut
in suis rōnibus. Ita mendax. num. 61. et 64. Soto, Sylvest. et alij. vnde pt
irritare votū de rōnando diuini ad longius tempus, de longiori rōnando de gyrando
habitū religiosū, non a. dandi Elemosynā, audiendi quotidie sacrū, frequen-
tandi Sacramenta de quibus dicitur. Sed quamuis probabile sit vrorem posse talia votū irritare, q. rō est
manifestū dies semper ipsa regula petere, et ita tenent mendax. num. 60 et Dominicus
in 4. et Palud. Contrariū ita rō vera, et docet D. Thom. qlib. 3. q. 18. Et rōnem

Assertio 5.

Assertio 6.

Nota.

Assertio 7.

Quæstio.

Assertio 8ª

Dub. 8ª
Assertio 1ª

Nota.

Praevaricatio.

Nota.

Assertio 2ª

Nota.

Nota

Assertio 3ª

Sed contrarium est verum. Vta Soto qst. 9ª a. 3º Covar. de pactis 1ª p. §. 3º et alij
Ro est q̃ cōtractus est speciēs q̃dam dispensationis, est n. imperfecta dispensatio, et
patet ex Capit. 1º de voto. Confirmatur q̃ cū licet q̃ aplis est licet et id q̃ magis
alij longe plus est dispensare quàm cōtrahere. Licet enim licet dispensare in 3º gradu
consanguinitatis licet et in 3º gradu affinitatis. Neq̃ verum est q̃ dicitur, dispensatio
Praeterpatio que contrahentes non esse eiusdem gradus ac gradus regulæ illius loquitur non habere
q̃ sint eadem eiusdem gradus nisi contractus sit imperfecta dispensatio. Dispensare
n. est nomen dei absolute condonare obligationem seu debitum; commutare a-
est condonare rem onere n. vt loco rei sibi speciei illius, cui obligatio soluenda ex
tua natura et authoritate cōtractus quàm consensus acceptantis in quo consensus
recte implentis voluntas illius contineri. Altera et pars patet, q̃ longe minus
est cōtrahere quàm dispensare, ergo q̃ habet potestatem cōtrahendi non habet continuò
potestatem dispensandi: Sitter q̃ habet potestatem cōtrahendi simulatam vota, non ob-
stante est melius vota irrita. Probatur ta est quia q̃ est dispensare posse et
irrita cōtrahere. Dico 2º. Quilibet fidelis habet potestatem cōtrahendi debita cōtrahere in
Assertio 2ª. æquale vel fere æquale. Et in id q̃ æquè sit deo gratus: q̃ si in id q̃ notabiliter minus est administratio dispensatio. Hinc frequentationes et longiquæ orationes
cōtrahi possunt in debita, largas eleemosynas, crebras confessiones et cetera
huiusmodi, in quibus etiam iejunia et quid vota realia optimè cōtrahuntur in realia, et q̃
personalia in personalia, et mixta partim in realia partim in personalia, ita et contrahi
potest fieri et quid ne magis expedire contrahenti. Hinc patet eleemosynæ non
generaliter possent cōtrahi in eleemosynam spiritualem q̃ missas vel orationes, et quando
in Bulla dei subsidium dicta cōtractus faciendi in subsidium recte vel v.g. Bellis
et fieri cōtractus in subsidium spirituale q̃ precet sacrificia, iejunia, confessiones
ad obtinendum Bullæ. Ro est, hic q̃ subsidium spirituale non minus est q̃dam quàm
temporale, hic q̃ quidem vota non possunt hinc cōtrahi. Vta Levitic. c. 17º n. 35º:
vota n. monialium q̃ longiore quidem cōtrahi possunt in omnes religiones,
vel in ipsa religione plurimum donec professionem vel egressionem, idq̃ fortasse et
Ob. ex aliqua authoritate illorum, nā est cōtractus in id q̃ manifestè est melius. Dico.
Ergò sic nō manent in plurimum violabit votum. Rdeo. N. C. q̃ solùm mutatio
ad tempus q. quandiu esset manendo, q̃ in re non vr differre à substantiam voti.
Rx Dico 3º. Ad cōtractionem minor causa requisita quàm ad dispensationem, vt cōtinet DD. q̃
Assertio 3ª. dispensatio eò liberat, cōtractio aliud subrogat, unde si cōtractio fiat authoritate
superiorum in æquale sufficit sola voluntas præsumpta in eundem, si a. in minus, vel q̃
dubium sit esse æquale sufficit notabilis aliqua molestia vel impedimentum in ma-
gnum, vel magna fragilitas quia fit vt sæpè frangat votum nam magnum animum
damnum, vel alia causa quæ prudenti cōtractum expedit.
Dubium 3º. Quid possit in voto dispensare? Dico 1º. In Ecclia esse potestatem
Dub. 3º in voto dispensandi ex legitima causa. Est fide tenenda. Nolandum. Dispensare
Assertio 1ª in voto non esse declarare materiam voti non esse deo gratam, vt voluit Rouaut.
Nota in 4º Dist. 38ª a. 1º qst. 3ª et habet. ibidē qst 4ª a. 4º neq̃ est dispensare in lege
Lauara quia q̃ sibi imponit deus docuit, vt Soto lib. 7º qst 4ª a. 1º. Sed nota
Dei condonare debitum et obligationem q̃ contracta est ergà deum, vt instituat Cath.
nos q̃ntumdo te obligasti deo vinculo fidei ei debitor, quid debet solui non potest
nisi ipse condonet, sed alio modo et authoritate ipsius. Contrahi illius Ecclesiastici
modo dei condonant (sicut si Legatus vel vicarius Principis condonaret debi-
tum Principi sibi) quia condonationem deinde vota habet si causa legitima. Sed qst.
Et hoc est dispensare: q̃ q̃dam est ex Scriptura. 2º Corinth. 2º. Ego si q̃
donavi q̃ donavi in persona Christi. Quibus debitis Apostoli figurat se in persona Christi
condonasse debitis parva vota ex culpa, q̃ Ecclia facit in dando indulgentias.
Vide DD. colligendi, et in aliis debitis, v. g. votis ex voto vel q̃ cessante posse.
D. Thom. a. 12º colligit. Q̃ et ecclesiastica in jubilæis Pontifex, ubi condonat
tionem pœnarum q̃ indulgentiarum condonat potestatem condonandi debita votorum vel
dispensandi, vel cōtrahendi. Idem habet matth. 16º Tibi dabo claues regni Cælorum
et matth. 18º Quæcunque solueritis &c. Quæ verba intelligenda sunt de ordine quàm
hic q̃ loco contrahere est ergà deum, et aliquando solui expedit. Et ibi patet
solùm plenitudo Ecclesiæ datur potestatem condonandi iure ordinario, et ibi ipsi
conferuntur. Dico 2º. Papa est in omnes Christianos, vota si causa legitima adsit

Assertio 2ª.

dispensare, vt in voto solemni monastico restitutis: et qz de hoc potissimus dubitat
Pth 1° qz ita sentiunt ocl canonistae hoste Innocen. nus. 77° et plures Theologi. D Thom. Pth 1°
in 4: dist. 38° qst. 1° a. 4° quamuis hic arto 11° minus sensus et falso fundato
Richard. vide dist. a. 4° qst. 1° Scoty vide qst. Durand. qst 2° Henricy
qlib. 5° qst. 28° Palud. vide. qst. 4° Antonius 2ª p. t. 2: 8. 4° Argly voto 4°
qst. 5° Caiet. Arto 11° qst. 88 et plerisq recentioribus. 2° qbus vr qz vt dispensare 2°
in simplici voto castitatis ꝺ et in solemni. Pabst Const. qz solemnitas voti sola Ecclie
in simplici voto castitatis constitutione est introducta, vt expresse habet capit. qz voti. De voto in 6°
ubi Innoc. ibi. art. qz voti debeat dici solemne apud diuinitus, matrimonium efficaz
nō constituere voluisti: Nos ipsi attendentes qz voti solemnitas ex sola Ecclie ordi-
natione est inducta, matrimonium vero diuinitus ab ipso Ecclie capite verus ordi-
nationem ipsius in paradiso et in statu innocentie constituente vnione et indissolubi-
litate accepit ꝓcultor declarandi dubitationi oraculo sanctionis illud solus dici
debere voti solemne, quando ad matrimonium post voti nuncupationem diuinitus,
et solemnizatis fuerit et subscriptionem sacri ordinis aut professionem ꝑ expressis
facta alicui de religionibus et Apostolice sedis approbatis ꝺ expresse habita in
constit. Greg. 13ª et accepit Abstinentie duo: alq in Ecclia in statu constitutione
vt dispensare ꝺ et Hinc patet voti dici solemne vr vo qz nuncupatis sit Religio-
vt diffinitive approbata professioni, aut subscriptioni ordinis sacri vt verba Pontificis ayba indicat.
Solemnitas voti non consistit in aliqua benedictione.
Vter in traditione et acceptatione.
et solemnitate tempus a fundamento restituere in remissionem nis professionis vel
subscriptionis sacri ordinis: vr regione n. nis has verba addi nuncupatio solemne dicit.
Dicit n. hanc solemnitatem esse ex restitutione Ecclie, his qz Ecclia approbat religio-
nem sine qua approbatione non est esse voti solemne religionis: Videtur autem sacro
ordini voti restituti his qz statuit vt hanc voti ob hanc remissionem dirimerent
matrimonium qz et se ita facerent, sicut constituit ob eandem solemnitatem vt voti
suscepti facerent inhabile et incapaz dominij. vide patet solemnitate voti: monachi
habet non consistere in benedictione aliqua, vt qdam sentiunt vr, qz nulla benedictio
necessaria est, vt patet ex professione solemni et ordinis mendicantium, et vr qz in qbusd.
ordinibus data no est constitutiua rei sacre qualis est aque benedicte et vestium
sacrarum, qua vel accipit qda esse sacra et immobiliter deputata ad usus sacros
sed est indicativa et facile qd re salutis, de qua vide Caiet. a. 11° nec et in traditi-
one dimissorij et acceptatione vt vult Scoty qst 2ª a. 5°. et multi alij, qz et in voto
simplici restitutis fit traditio et acceptatio his a deo, his et a Prelato in qbusdā
3°
ordinibus. 3° Papa qt dispensare in voto continentie Clericorum, vt habet d. Thom.
nec non et monachorum, nomen illud est unius solemne, nec unius in eo fit traditio.
4°
3° qt dispensare in voto solemni paupertatis et obedientie, vt Scoty habet (quamuis
forte verius non sit in illo in qby ipse putat, sc. in Religiosis qz fiendi Professi
nis ipsa vr substantie non videatur, qd tertia in paupertate, et qd obedientia maneant
Solutio fundata D. Thome.
subiecti Papae) Cur non et restituit? nec obstat Capit. cus ad monasteria
destinati monachorum, quia intelligi Thomas, qz ibi solus dicit custodia qua restitu-
tus et Papa non posse separari a statu monachali: et ide dicit de abdicatione
Spiritus, nis hoc qz constituit posse ab Papa separari, vt optime declarat Caietan,
Sancti ibi qz est: Fieri negt vt monachus manens monachus sit solutus obligatione restituti
5°
sit restitutis, fieri tn qt si desinat esse monachus. Circa qd habe, qz Papa supra
dispensauit, 1° cus Regi Arragonie vt uxorem duceret cus essent monachi et sacerdotes, vt
refert Palud. dist. 38ª qst 4ª 2° cus Constantia monali filia Regis Sicilie
vt nubaret Henrico 6°, vt refert Platina in Celestino 3°. Tertio cus Nicolao
Ob.
Justiniano monacho et sacerdoti dispensauit Alexander 3ª vt uxorem duceret, et qua alibi
restituit ad monasteria, vbi volatranus lib. 9° et multis alijs. Dicit.
Ergo fieri qt vt qz habeat dial uxorem vivat, v. g. Petry dicit uxorem ante me
BX
suscepit religionem et professionem, deinde Papa dispensat
matrimonium consummatum ingredi religionem et profiteri, deinde Papa dispensat
vt egrediat et ducat alteram. Deo. Prior illa desinit esse uxor ex professione sancti
vt egrediat et ducat alteram. Deo. Prior illa desinit esse uxor ex professione sancti
et morte, unde solum professione qt altera sustinere sancti ob q a morte resolutus est.
Praeoccupatio.
et morte, unde solum professione qt altera sustinere sancti ob q a morte resolutus est.
nec obstant ea qd dicunt Leuit. Ultro, sc. non posse redimi q duo voluerint
Assertio 3ª.
qz ista lex est Ceremonialis. Dico 3°. Solus Papa qt dispensare in lege q dicit
voto, castitatis et religionis, Religionibus approbatis, peregrinationibus ad limina Apostolo-
rum, et Sanctis earoleis compostellae, et Hierosolymitanum. Et quod hoc sentia dd.
Scotus, Sanctus Antoninus, Compostellae, et Hierosolymitanum. Et quod hoc sentia dd.
et quamuis in Scripturis non inueniatur expresse nisi restrictio Hierosolymitani in

subsidium belli contra infideles. cap. 9. sit Dd, et rep. Et multa, de voto tri
plici Ecclie habet vt et aliqua constituta reservata q conscientia habet vos ligab
Ecclesia potest Papa ps rotabere quando ps an aliud opus quo ingrediendae religio
nis. Aduerte tu et gllable esse et Episcopus posse in voto contractu et reli
Nota. giosae dispensare si ad ipsa ad pontifice ps valde difficile, et magnus ps pontifex
incontinentia, nec aliud remedium occurrat idoneum, modo vobis ps voluntas ex
gno aliquo metu, non tu contrahite. 2da Sylvest. voto 4. q. 9. et Dispensatio
nis. 15. Navar. num. 59. et 76. Dico 9. in materia voti Episcopi vt dispensa
re et rotare. Est contra sancta, qa respondi subditorum et quod ps ex
Assertio 4a. in voto Ecclie si non ps reservatus, vide ps dispensare in voto Religionis non ag
gbalis, q vere no ps religio, nam sine approbatione pontificis no constat
firmus status, ps Cathedrales non pauciores, v. g. 10, vel 20 annis, non a. 100 qz
constat pauciores, ps pauciores paupertatis et obedientiae vestri religionis ag
gbalis. ps in voto non ingredi, suscipiendi sacros ordines, ps in qualitatibus quae
dam, additis additis voluntas reservatorum, vt in qualitate peregrinandi pedes,
mendicando vel religionis ingrediendae studii et austeri vitae. 2da si Papa de
his sibi reservatis contulisset in aliud no reservatis posset Ep. et sancta ad Episc
copo rotari vel et dispensari. Sed difficultas ps de voto Religionis et restitutis
Assertio 3a. tamali quo qz in parva delicti docet religionis vel restitutis sibi rendituae si
tale delictum reiterat. Dico satis gllable esse Episcopus et in tali posse dispen
sare. 2da Bartol. Med. pulch. Ang, Lopez cap. 99. q Rosa refert, Vitalby
Rx num. 50, et multi alii recentiores. Vide doctissimi qui Hispaniae Episcopi ea
vel sciant liste Vitalbo. Ro ps qz tale voto non emittitur et assentia religionis
vel restitutis quasi animus Papae obligationem desiderat, sed q modo parati
a pio magis abhorret, idq dubitaret ad vitandos alia grata vel opus: alij voto
q Papa reservatus contra ps voto absolutus et vero assentia alij Episcopus ps
dus dor n. ordinarie intelligitur q dicto restituto et religioni. Confirmatio
qz istae reservationes non sint contra potestate ordinaria sint stricte interpre
tandae vt vide voto ps. 9. 4. 3°, vide Lar voto dispensari vel rotari possint
non solus ante rendituae amplita, sed et post vt ipse dd. fatentur, nec
refert vbis dicat, dando me ingressum religionis si lapsus fuero, Ar, dando
me reformaturus sub poena ingrediendae religionis, qz et sic implicite do
cte ingressu religionis sub conditione, sicut in altero explicite quidq dicat
navar. num. 43. Solus differunt qz in priori non vendat radere formalita
Assertio 5a. one, sicut in altero. Dico 5t Prelati Regulares habentes authoritate quasi
Episcopale in subditos Regulares possint dispensare in votis regularibus votis
sicut Episcopi in votis simplicibus subditorum. 2da Soto lib. 7. ps. 9. a. 3. navar.
num. 65. Sylvester. voto 9. num 3. et alij. Hinc possint dispensare in
subditis epistolo q simul ingredi studium qdiu fortis no possint iuniare. 2da
Soto. 2da, et ps. et auctores transeat ad lectione no consensu remanentis
sustinent Soto et Expresse Sylvest. Votis 9. num 3. §. 7. In matrimonio votis
non videntur posse dispensare ppter, ita vt oio obligantur, qz simul distant si
ingrediantur, q intelligi se obligabant se ad plures aob, possint tu rotari
in ora religionis sui in ipsis qbationis religionis et ppter authoritate epis
copi vt S dicunt, ita tu vt remittantur si ingrediantur ob dispensationem absti
+ nentiae, videntur debere adire ordinarios suos, sicut studiosi universitatis, vel eos
q habent privilegium. Aduerte tu Abbatissae ps possint iuniare vota simpli
Nota. monialium, vt vitalby num. 98. dicit et Francisco Aleotus. non tu in qd dis
pensare qz contradictione spiritualis in foro externo et et interno vt Soto
dicit in 4. dist 28a ps 1a. a. 9. Dico 6. Parochi non habent potestate dispen
Assertio 6a. sandi vel rotandi qz contradictione in foro externo ratent, nec Archidia
coni, nisi quatenus sed et conscientiae legitime Episcopi expectat q nos
Et Episcopale ps arguere. 2da Sylvest. et Soto 8. Dico 7. Religiosi mendicantes
Assertio 7a. et q vovis privilegio rotari possint in obis voto in qbus Episcopi, et tenentur in
voto peregrinandi ultra duas dietas, habet et respondeo privilegiorum ipsorum, et
Lopez cap. 50, et navar. num. 70. Dico 8. vt dispensatio sit valida requisitum
Assertio 8a. subsit iusta causa q bona fide iudicio prudentis consistat iusta. Est rotum, vide
D. Thom. a. 12. Soto ps. 4. a. 3. navar. num. 57. Cajet. a. 12. aliqui irrita

Cause iuste dispensandi in votis.

st dispensatio, qz nulla authoritas st rendonare id qd Deo debet sine iusta causa. Deus n. non accepta, nec rata habet emendi redemptionē sine iusta causa. Caste iuste gratis sunt, obtutu Ecclie et honor Dei, vt dr Thom. a. 2ē. Pauci sunt sti iusti ipsig volentibus nulla magna fragilitas: Facilime reddunt dispensatiōes, condat volentib, inconstantia eius, sz timor magnus et quo vobis grossi. vide nuda nū 77: vbi ibi q. 4ē. a. 3ō. Loquit rap qq. Cant. a. 2ē: Raro standū sola dispensatione qz raro iusta causa ad est, sed plerumq; requiritur q adhibita labrat dispensatiōe, vel saltē imponendū aliq opus loco illi.

De Iuramento.

Dubium 1m Quod sit iuramentū? Rndeo Est testificatio diuini numinis ad confirmationē alterius veritatis, magnum partis et contingentis. Colligit ex D. Augustino in illud psalm 109. Iurauit Dns et. Primo dicit Testificatio diuini nūs minis qz est illa actio qua dicimus mentē in liste verbi, q actio est actus intellectus n. Secundo refertur vel exhortor suppono ad actū voluntatis qua qs vult Deū testari. Tertio exterior vel exhortor suppono ad actū voluntatis qua qs vult Deū testari. Dicit, q q iurat petit miraculū et hortat Deū. Rndeo N.C. qz non petit absolute vt Deus mutet historia sed quando ei visus fuerit, vel saltē quando manifestabit absconsita tenebrarum, et reuelabit abscondita tenebrarum, vt dr Thom. a. 2ē ad 3m Dicit 2: Quomodo q iuramentū confirmat veritatē apud alterū? Rndeo, Quatuor requirit non requisita in angelo vt vellet deo tanta mendacia irrogare. Primo patet 1ō. Nūs: quia esse iuramentū quando non intendit Deus in liste mutare, vt x fides mea, fide mobili, et mea fide Christiana, si intelligat de fidelitate vel veracitate qua Christiana debet, vt Soly lib. 8ō. qst. 1ō. a. 1ō. Secus si de fide Catholica, q ex dicit x fides Catholica nescit in liste mutare velle authore vsitū, nisi aliud intendat sz in conscientia, in veritate, sensu n. est loquitur ex conscientia, ex veritate. Similiter Amen Amen, & in Origenes tract 35ō in Matth. petit esse iuramentū, sed falluntur, qz nihil aliud significat quā, verissime dico vobis: irrevocabile n. est Dominus tam verbo iurasse, imo verissimile est nunquā iurasse q se iurasse manifestū debuit quodq; quidem: Valet autem ides q apud Graecos Val. 1. recte vt patet 2ª Corinth. 1ō Addo. Etsi aliqua verba valeant species iuramenti, si tamē ea dicat non x modus iuniorandi sed commorationis, non erit iuramentū qz regula vt expresse vel implicite intendat Deus testari, vt rota Deo, Deus fert, qz videt mea conscientia vt nubi Cant. a. 1ō Secus si iuniorandi modo dicat, vt Soly ad Gal 1ō Ecce coram deo qz non mentior, Item a. Conditionat re. nego Deū, debeat deo iste ita sibi sicut petrus Christum qui iuramenta, vt nubi Cardin. d. 7ō nū. 12ō quidem implicite iuramentū insolubile vt Soly. a. 1ō 2ō Dicit, Ad aliquid veritatis confirmationē n. apud animus eius rei iuramentū vt videat verus esse, et aliter confirmare nequit q dicit, nisi ita illud Habet 6ō. Oīs mendax verus est iuramentū. Dicit. Qui ex ira iurant non intendunt aliqd mendacium sunt iuramentū. Dicit. Qui ex ira iurant non intendunt aliqd confirmare, vt, Per Deum frangā tibi respicit s. non n. habent veram intentionē confirmare, vt, Per Deum frangā tibi respicit s. non n. habent veram intentionē ad faciendi. Rndeo. Intendunt palefacere sua ira, et nichil illud quod sentiunt, idq; apud animus alterius confirmare licuit tū sit iuramentū, tū ob scandalū, tū qz deus necessitat. Tertio dicit, Maxime partis et contingentis, qz non solent ad veritatem vitae vel necessariū confirmandū adhiberi, neq; honestū est ad eam confirmandū, vt nubi d. Thom. a. 1ō illa n. vitae et authoritatis gratia debent, non iuramentū, non tū ea repugnat natura iuramenti, qz stat deum petit esse testis veritatis, licet partis et contingentis, ita et vitae et necessariae.

Dubium 2m. Quomodo diuidat iuramentū? Rndeo. Multae esse diuisiones. 1ō In iuramentū expressū, vt recitatione nūs, et tacitus verbo: Simile n. est iuramentū expressū tacitū recipitur, vt recitatione nūs, et tacitus verbo: Simile n. est Christo facere et expressa, ita et iuramentū. 2ō aliud est simplex in quo Deus iuniorat solus vt hoc: aliud exhortatorius, n. vt iudex, n. vt iudicando testis, vt p nūs solus vt hoc: aliud exhortatorius, n. vt iudex, n. vt iudicando testis, vt p nūs testes iuniorando in nūs meos 2ō ad Corinth. 1ō. Maxime, dispicias, ita me Deus amet testes iuniorando in nūs meos 2ō ad Corinth. 1ō. Maxime, dispicias, ita me Deus amet Item ts non vt species differre in rōe iuramenti ai simplici, vt nubi Cant. a. 1ō Item ts non vt species differre in rōe iuramenti ai simplici, vt nubi Cant. a. 1ō qz in utroq; iuratur Deus testimonium, sed in simplici primo modo, in exhortatorio qz in utroq; iuratur Deus testimonium, sed in simplici primo modo, in exhortatorio 2o speciali n. vt sic testis. Potuisset ts exhortatorius continet speciale malitia 2o speciali n. vt sic testis. Potuisset ts exhortatorius continet speciale malitia Nota. contra charitatē sui, qz exponit qs maiori periculo dicat mendacium quā vult. Videt dic: Deus non adhibitura qz dicat Cant. a. 1ō quando forte non st semp mortale x se

Dub. 1m

Rx

ob.

Rx

ob.

Rx

Contra 1m

Dub. 2m

3° Aliud ꝟ Deus, aliud ꝟ Creaturæ. Adverte tñ sacramenta ꝟ Creaturæ nō esse
Nota. vere sacramenta sī accipiantur Creaturæ secundū se ꝟ talis iste qualis ipse ꝟ
se stat, vt ꝟ Arbor, petra. Solet s. vt Lyra r. 42° Cantar. in capitella mandragore
1ª ꝟ. Deli: et optimè Nicar. r. 12° Nitz 8ª qz non possunt ullo modo dentales
Xª hostiæ nīs eas non cognoscant, nec sciant se sanctificari, quō modo ergo sacramenta
ꝟ barbas, capillos ꝟ abscīs ullo pacto, iste nicar. Unde debent considerari quātū
ng in eorū relatione diū mundiciæ pertinet modo. Sic ꝟ sanat ꝟ Calix consecratus
sanare ꝟ nō qz in calo habitat, qz ꝟ humanitas ꝟ vīa ꝟ relata in templo
vt patet matth. 23°. Ubi dñs corrigit errorē iudæorū qz putabant sacramenta
ꝟ Creaturæ non obligare nisi ꝟ eas qz secundebant verba sacerdotis. Sic nūcij
ꝟ Euangelia ꝟ. authore Euangelioꝝ, ꝟ scripta ꝟ Apostolica, ꝟ religiosi sancti
tores, vt sor modo ꝟ res Creaturæ sanctificari qz in ordine relatorū diū mandatū,
et ordo ꝟ essentia sua ꝟ secundū se, quamuis illæ in quo observatio relatorū non
solent sor modo considerari, et ideo non consecrate sanctificant ꝟ illas sanctificare, vt ꝟ
causæ ꝟ valeāt: considerando tñ in scripturis, quō modo non habent gratiam quō hoc
fieri possint, sed adhibenda in scriptore vt sancti habeant imaginē quādā sanctimo-
niæ tantū sanare. Vel possunt considerari tanquā id qz obligata diū mandata si
sancti, qz plures sancti habent in ijs qz aliquo modo ad nos ꝟtinent, vt in quo nos gau-
deāmus, aliqz unde nostra interesset sicut de sanctis historia sacra nos, nemo in corde gau-
deret nisi in ordine aliquo modo ꝟtā. Sic qdā intelligunt aliud exemplū sit salutis ꝟ
vt D. Thom. a. 6° qz sicut ꝟ Creaturæ tanquā ipse in se aliqd dignitatis ha-
bent erit classificanda, et scripta qdā adoratiue. Sic qdam Clerici sacrā ꝟ Creatu-
Nota. rā. Stolam classificanda erit sī qz sanct ꝟ membra christi B. Virginis, vel Sanctorū
ꝟ vt pudenda conservanda, qz signata aliqd esse sicut sanctuarium. Vide Cantar. s. n. 16
§. 1°. Hinc patet sacramenta ꝟ Creaturæ esse implicitè sacramenta ꝟ Dei, ac qd
obligat sicut sacramenta ꝟ Dei qualis mortale nemo eo qd ingrosse non fiat ꝟ Dei
vide D. Thom. a. 10 ad 2°. quia tñ esse sacrū dicitur sacrificia, qz non possunt esse sacramenta
nisi quatenus possunt esse ꝟ Dei, in Creaturis relatarum. Sacramenta ꝟ falsoꝝ dei
nullius est, nec obligat nisi ex nostra corruptā, sic n. infideles violant tale sacramentū
esset quidē, fidelis. a qd sit esse falsoꝝ non esset, vt Cantar s. Jacobus n. sic ecclesia
obligat non fidelitatis, vide non est quidē mortale sacrare ꝟ deos gentiliū qualis
falsus, quia si scirā non esse, qz verē non sacrā sed sacrilegiū. Istud est tñ
sacramentū sit sacrilegū ꝟ sanctos sanctificandos se desperatū qualitercunq; esse ꝟ se hostiæ possibilis
Quæstio. deus. non videri sacramentū qd sit aliq religiosum sed scelus, qz est modus qdā sanctificandi
honorandi, vt cōis qd dicit, Volueo deo cum B. Maria virgine et curia celesti certa.
Sic Apostolus 1ª Timoth. 5° Testor coram deo et Christo Jesu, et electis Angelis ut hæc.
Aliud solemne qd sit sacrum sacrum, vt ecclesia, Euangelia: aliud non solemne ꝟ solēne vbi
constat. Christus vadē sic ostendit deo, non tñ ubi alle solus designant res ꝟ quas tamē qdā
sanctos, quidā tñ existimat ob illas causarum. certitudo, Aliud absolutus aliud condi-
tionatus, qd nō obligat nisi completa conditione. Sicut aliud assertorius qd affirmat aliqd
esse vel futurum, aliud promissorius qd obligans nos ad aliqd ꝟstandum in futuro sicut
qdo et comminatorius rescindit. Quale illud Davidis contra Nabal. 1 Reg. 25°. Different
n. qd assertorius solus regat rem veritate s. ꝟsentis vel futuri qd assertus, promis-
sorius dupliciter, n. ꝟsentis, vt vere habeat ꝟsentia solus sanctificando qd ꝟ mittit, et futura
vt possit vere impedire. Promissum illa est personalis, et mere stans regestis, aliqz est
generis mortalis sicut in assertorio, scitum n. secundarium est, et sacrū sine pacto
mortali est absque.

Dub. 3ª Dubi 3ª Utrū liceat sī ecclesia multi Hæretici damnarent, nullo modo esse licitū
sed ecclesiæ, vt Messaliani, Pelagiani, Waldenses, et Anabaptistæ, Wicleff dicit nō
esse licitū ad contrarium patet. vide Castro. v. sacramentū, et Tanquerid r. 4°. recordia.
Sed contrarium est fide tenendum. Ph ex Script. ex legimus diuos sanctificasse, sicut
Xª Abraham. Gen. 21°. Isaac Gen. 26°. Jacob Gen. 31°. Joseph. Gen. 42°. Moyses. Deut.
4°. et 5°. idem negabit, David sacrā, Aphy quoq; in Exhib. Num. 2ª Cor 1°. et alibi.
sicut legimus ipsos Deus et Angelos sanctificasse. Vide patet sacramentū Dei ꝟ Dei
non solus esse ꝟmissum sicut Ebrietas impudicitia tanquā mere mentis ad exprobrandū
sacramenta ꝟ falsoꝝ deoꝝ, sed et esse licitū et honestū si debitus circumstantiæ adsint.
Qd patet ex praxi olim Tribunalium christianorum tum Ecclesiasticorum qua civilis
lium, vbi n. contumacissime fuerit sit sacramentū iste Apostolo ad Hebr. 6° Ro est qz

iuramento implicite existens Deum habere omnium cognitionem infallibilem, et quidcunctis
aliis humanorum, vnde existit ad ipsum inducenda veritate dicendi et fides seruanda, vnde et
iuramentum debitum reuerentie debitum existit actus religionis. Deinde iuramentum fuit vt timorem
reuerentia diuini nominis veritate dicendi, fidem data seruandi, contrauersiam de-
finiendi q̄ est bonum est et necessarium rebus humanis. Sed obijcitur 1°. Matth. 5° dicit ob.
Audistis q̄ dictum est antiquis non periurabis, reddet autem domino iuramenta tua, ergo a.
dicto debet non iurare sed S. Sit a. sermo vester Est Est, non non, q̄ hec abun-
dantia est a malo est. Ita Iacob. 5°. Nolite iurare q̄ magis iuramentis. Rndeo. omissis
dantis interpretationibus quas videre est apud Caietanum. Dicitur est, non iurare sed, R
vt vbi dicitur in nobis iuramenti vsum, nos non sit de re vana q̄ seruandi se
vt vt quantis in nobis iuramenti vsum, nos non sit de re vana q̄ seruandi se
bene stant et semper frequentanda, vt oratio et Eleemosyna: sed eorum q̄ solis stant
obseruande in necessitate, sicut occidere hominem, cuyus alterum est. Ro est, q̄ iuramenti
non est opus bonum nisi quando est necessarium, nam sine necessitate irreuerentia est
Dei vsurpari, tam magnum nomen non debemus adducere nisi grauis sit causa, et aliter
non possimus fauere fidei, et hanc fidei nis debitam reuerentiam et reuerentiam. Colligit
hoc expresse ex Augustino lib. 1° de Sermone Dni in monte cap. 30 et 31°. Ex a. dicto
addit, Ex hoc abundantia est a malo est, significat iuramentum ex aliquo malo oriri
habere sc. ex infirmitate necessitate, vt inquit Augustinus, vel grauitate, ex aliquo malo
vel culpa, vel pena vel infirmitate vel vitio nostri, non iuramentum est q̄ licite fit
vnde ex diffidentia, hoc ex fallacitate humana, q̄ nisi hoc fallax sicut ista q̄ dicimus. ob.
mus et verius a malo est. Obijcitur 2°. Multi Pp. docent, seruandum iuramentum. Christi
non licere iurare; rndeo vero solos q̄uisitos tempore nostro malos. Chrysostomus Ho. 17°. in
cap. 6°. Matth. et Hom. 9°. et 10°. in Acta. Basil. in illud psal. 14. Qui non iurat expresse sed
vt non decipit. Hieron. in cap. 5°. Matth. Rndeo. Intelligendi sunt vt licere nisi ob R
debitas circumstantias absint, q̄ frequenter accidere solent. Verbi, exempli, Iudicium. Ita D. Rom.
a. 3°. vel vt licere nisi grauis addurenda reprehendendi, et sic q̄ seruandi. Iudicium a.
erat quesitus etsi abesset necessitas, vide et ob causas humanissimas iurabant, vt patet
ex libris Regum. Item, Pp. intendit dicere loq̄ q̄ agunt contra vos q̄ debebant non.
sic debuisse iurandi, magnum. Chrysostomus.

Dubium q̄: vtrum ex iuramento quisquis libere obligat ad exactionem rei iurate? Dub. 4°.
Dico 1°. nullum iuramentum obligat quia quisquis aut exponens id cui exactio est grauis, Assertio 1°.
vero a. est obligari ad grauis. Probatur ex non videri vitare grauis grauis si grauis Nota.
veniale est id q̄ iurat, vt docet Sylvest. iuramentum q°. 8. 1°. Nauar. n. 10 et 15°. et Caiet.
a. 7°. et alij, nec est mortale quicquid impleat vel q̄ iurauit, nisi ex toto intendat grauis
veniali malitia, vel q̄ ex dicta reuerentia faciat, deinde non addidit vt aggrauator mali
Christi sed vt histio q̄ tale q̄ grauis habuerunt, in quo grauis est aliqua irreuerentia Dei.
Rndeo ad malitia illis grauis veniali, non ex diuersis repugnant sanctitati iuramenti
modo grauis dicit, q̄ si grauis faciendi abest, ibi est mortale vt vsti Scoti dist. 39°.
a. 3°. q̄ falsum iurat: Si. n. id q̄ iurat sit grauis mortale, esset et grauis mortale ex
iurare vel mali grauis, quicquid non videatur malitia vel iurauit mortifera ob causas
dictas. Dico 2°. Similiter non obligat quando id q̄ promittit est indifferens. Ita nauar. Assertio 2°.
n. 12°. Caietan. V. iuramentum, Scoti lib. 3°. dist. 1°. a. 3°. vbi dicit rande esse vel
vel et iuramenti hoc in re. Ro est q̄ deest materia obligationis, ad indifferens. n. non est
esse obligatio, sicut nec lex, nec vitia. v.g. Si iurem le lectum, vel vt ambulatum
et sic. Dico. 3° Si grauis seria sub iuramento me vendere, non teneor. Rndeo. n. C. ob.
q̄ suppositis grauis alicui facta et acceptata est opus virtutis vendere. sc. fidelitatis, R
Secus est si nemini grauis, aut grauis vt sit acceptata, hoc n. est opus indifferens.
Hinc sequitur non esse obligationem quando melius est contrarium facere quam in proposito Corollio
Ecclesia, et si iuramentum non mutare, non dare Eleemosynam, vt augendi religionem.
vt D. Rom. a. 7°. et Caiet. ibidem, et alij. Vide si quando Latronem non denunciare alicui
non teneor vt ratio quia denunciare esset grauis vel notabiliter ipsi boni vite vel ipsi,
Vide tale iuramentum intelligendum est, quantum in terris, ita Aug. Iuramentum 5°. n. 15°.
Caiet. a. 7°. D. Rom. ibidem, nemo vi est obligari ad id q̄ melius est omittere quam facere
non ex tale iuramentum est mortale hoc nauar. n. 15°. et Caiet. a. 7°. Dico 3°. Assertio 3°.
iuramentum grauis non obligat ad ea nec ad vel minus q̄ verbis intentione
iuramenti vel interpretatione vsus communis exigit. Ro est, q̄ iuramentum vt indicit
obligationem vltra intentionem audientis vel ipsius vsus communis grauis: q̄ regulariter
vt multos exemplis q̄ videre licet apud Sylvest. iuramentum 3°. et 4°. Si vel sint mala vel
impossibilia, vel valde dura, ita si conditio tacite subintellecta non est secuta.

Nota.

Dub. 5ª

Rx

Contrio 1ª

Ob.

Rx

Nota.

Ob.

Rx

Ob.

Rx

Contrio 2ª

ad rem dño temporali. Ro est, qz suppposita gemissione facta Deo, iste adg se vedere
ad Caesaree est adg virtutis, sc. fidelitatis sue veritatis et fortitudinis, g intrandus
sit illis rudeus obligat. Confirmat, qz ista gemissio fuit prudens suppposito q di-
missio ad tempy erat necessaria ad reb unas vel alienas disponendas, et aliter
sine gemissione reddi obtineri nequit, g exercitio istius prudentie est et fundatus virtutis
nec obstat q rimunstie vidente inimicos instante necessitate et timore postquam discessit
est, qz gemissio facta fuit de reddendo absolute et instante necessitate et metu, et
inimicis prudens fuit, g fuisset prudenter fuit esse liber sic, m. ad veritandam
gemissionem suam, seruandamq fidem q facta est in rebus humanis. Confir. 2o qz gemissio
rudis est gemissio cui q necessarius est ad reducendo vexationem, q sc. impedit me a
negotijs privatis vel publicis expediendis, g prudenter fuit, et prudenter postea
impleta, qz impleta tanquam medius necessarius ad redemptionem vexationis. Nec
obstat q quando suus liber esset vexatio, ar gitur reddi iste non debuerat redemp-
tus, qz reddi est complitio ad gemissionem facte quando durabat vexatio sicut solutio
venie in suspensi casu, unde gitur se habet ar si vexatio adhuc duraret, qz non postea
permittit in suspensi casu, unde gitur se habet ar si vexatio adhuc duraret, qz non postea
non potuit dici fuisse vexatio exacta est loco rudi gemissio, ut sc. postea ita effecta,
sicut hinc gemissus est: Quo fit ut exercitio referatur ad eum ministrias rei, q hoc facta
est gemissio gitur ar si illa adhuc essent. Addo, nisi talia inimenta iure gentium
reservata valida unquam introduci sequerentur rebus humanis, qz unusquisq sibi iure in-
rande rapinas diuturnas. Dices. Juramentum non est seruandum quando vergit in detec.
tionem criminis, ut tenuit DD. docent. Rdeo. Non requisit vergere in detestorem criminis,
sed in eius in quo seruare illud esset contra veritatem vel bonum rei, q hic non habet
esse in casu in quo seruare illud esset contra veritatem vel bonum rei, q hic non habet
locum. Nec obstat q alter sit perturbatus mortis metu inferendo, qz et perturbat arrepti
tendo gemissa permittas, dicit n. quidam ego non sic rudis sed solus occasio suppposita
illis malitia quia non timeor rumpere. Adverte tu contrarium sc. non timeri redire
si rarum erat inimicos. n. Tyranni vel predoni vel rudi non prudentis seruandis
adiunt multis doctores nominandis rep. 12o N. 18, qui citat Tabienam, Panormit, Glossa
in clementi. Pastoralis, quas dicit tenuit tenuit, et Johes Andreas. Eundem tenet Summa
Raphaelis. et Rosella verbo Juramentum §. 2o tanquam communem tenuit, restringat Lopes in 42.
Sexte 3o Et q metu intrandi se dicebant calumniam in vigore timeri postea diuturn.
Ro est, qz suppposita gemissione est adg virtutis rem diuturn, unde intrandus sequitur
obligat. Ita Bonavent. Sylvest. V. Spousalia §. 6o Sotus arto 7o Henriquez de matri-
monio cap. 9o pag. 993o. Dices. matrimonium metu contractus et addito juramento
est nullus, g similiter sponsalia. Rdeo. N C. qz Ecclia Deo non statuit de sponsalibus sicut
de matrimonio. Nec Deo quidquid libertati matrimonij, qz tale matrimonium si contra-
hatur non erit contractus immediate et metu rumpere in diuturnis contractus, sed ex
metu offensionis Dei, unde facile est obtineri dispensatio. Advertit tu Sotus in
4o dist 29a qst. 1a a. 3o sentire tale inimentum esse irritum, quia sententia glabrata rep.
Caiet. V. gitur gemissorius in fine, Richard. dist 26o in 3m a. 2i qst 3a et Gabriel
qst. 1a a. 5o: unde possit qd ea sit, quamvis altera sit verior, saltem et tuta esse
potest dispensatione. Sexto q: Si indixit Latronis heredes a eo denunciationis rediri
non timeret inimentum, nisi in casu quo tale gemissus seruare esset adg virtutis, unde
si Cappitaneus a rudire vetaret, vel si ita male sit, ut Gaetano Reip. te obligaret, vel
forte si valde expediens indiceret Reip. non obligaretur, qz seruare gemissionem q est
contra bonum publicum non est opus virtutis, unde non posset tale qd inimentum gentium
esse, sed qz timeor non gentium inimentum contra veritatem. Dico 2o. Of tale idem,
dicit, sed qz timeor non gentium inimentum contra veritatem. Dico 2o. Of tale idem,
mentis multi exterius si sit de materia grauis mouetur obligat sibi mortali nisi
dispensetur vel relaxetur ab eo in cuius fauore factus est. Colligit ex dictis, et docet Navar
rus. 19o Caiet. et Soto 5, et Sylvest. juramentum q. §. 7o Ro est qd juramentum obligat,
ut materia grauis quod q §. Dices. Capit verus, de juramento Eccl. Carthag. 3m
dicit, vel q juncti q vita vel rebus sibi seruandis juramentum si non seruaret non esse
tanquam q mortali crimine quidquid. Rdeo. Sotus est. Tanquam q dicendo quidquid
qz melius relaxet attendat, ut ait Glossa. vel ut Caiet. ait, Deo q tenet ad juramentum effectus
Panormitanus Clementia, Laych in de jurem Ecclesiastica, ut Soto ait, mas vide Capit. fidei Gregorii
non esse juridicum. Advertit tu ob Deo Capit. multos DD. sentire esse solum obligationem
fidei venialem. Ita Panor. in capit. si vero De juramento, quem Johannes Andreas, Hostiensis
et alios in capit. verum. Arag. V. juramentum §. 7o ubi ritat q se Petrus Andreas
et Johannes Andreas.

Prevaricatio. Prevaricatio. Ob. Rx Prevaricatio. Nota. Corollio 3a. Ob. Rx Nota. Corollio 4a. Assertio 2a. Ob. Rx Nota.

Dub. 6.
Dub. 6.° Vtrū iurāmentū fidei obligetur sub peccato? Dico 1.° iurāmentū fidei non obligare q̄ se q̄ quando q̄s vehemēs timet sed ūtendū non autem iurare, sed fallere, vidz̄ aliud dūtaxat, quātū longiū mente tenenda gero. Rō est q̄ ille vere non iurat, nec intendit deū in testē vocare, sed solū simulat sicut q̄ fidei contrahat matrimoniū intendit non consentiendo, non obligat, sicut nec q̄ ut vitet scandalū vel damnū aliquod iurāmentū emittit. Dico 2.° Qui iurat vehemēs exigere intendit non obligare non obligatur de iurāmento, p̄terq̄ dicat Caiet. et Sotus a. 7.° 2da passūs de Beneficiis in 3.° dist. 39.° a. 3.° ff. 1.° Sotus ibidē q̄st. vnica a. 3.° Sylvest. iurāmento 4.° §. 15.° Angelus iurāmento 8.° §. 32.° Silvester ut Richardus. Rō est q̄ talis vere non intendit iurare nisi verborū, vnde est iurāmentū simulatū. Dico 3.° iurare vehemēs sine aliō iurandi sunt obligandi sunt vt esse peccatū, non tū sunt mortale. Ratio est quia peccatū gratū, q̄ est mandatū vel legiuans contra mentē dicenti se iurare nō voluit iurare seruāt se oratione Amphibologica aliquā vel restrictione mentali, vt satis dictū non est peccatū mortale 1.° quādo id q̄ fit iuxta est verū, vt si habeat aliū id faciendi q̄ sit peccatū, vel si verū est q̄ asserit tali modo, existimat sibi aliter 7.° cons. Caiet. q. peccat esse peccatū mortale. Rō est q. nec vehemēs addicit deū in testē falsū, vnde non infert grauē iniuriā, cum id et mōrentia peccatū erga deū fuisse vr. Dicet. Quid si iudex legitimē rogat aliq̄ iurare? Rideo. Adest gratia esse non esse peccatū mortale si velit iurare sine aliō iurandi, modo nemini inde aliq̄ damni obediendo, q. iudex non est p̄parē mīst opēd vehemēs nō necessariō et sit org vehemēs nō vitetur, sale. est ipsū iurāmentū. Sed maior difficultas est si iudex vehemēs falsū vel sine aliō impleudi, et q̄d in eo casu in quo teneba iurare et q. iudex p̄cipiebat, vel quid iudex rogabat? Rideo. Videt vō esse peccatū mortale. 2da Sotus dist. 39.° a. 3.° Covar. in Cap. Quidā peccatū 1.° 7. §. 5.° N. 3.° q. grauiter deriget alterius iurando vehemēs falsū, vel contra obedientiā q̄ debitā. Sic a. et iudex rogebat melius non vr esse mortale. 2da Aquin. in Cap. Si vero. De iureiurando, Angelus iurāmento 5.° dq. 1.° et melius alij, q. nō est impletio vehemēs vere non addicit deū in testē falsū, sed fingit, et simulat se id facere. Cōtra vero tū vr verū nō Sotus et Caiet. §. et Sylvest. iurāmento 4.° §. 7.° Rō est q. vehemēs intendit vehemēs p̄cipiendo q̄ est opus vehemēs deo inuidia, sicut si q̄s vehemēs vellet adolatrias, vel statuere rectū Catholicum abstinentia ieiunia et alia huiusmodi tanquā re sacra, modo fiat nō vt illis virtutibus vehemēs q̄ sic solut ab aliq̄ q. re aliō faciendi. Similiter si quis vehemēs p̄tenderet ex interiori credulitate solus aliō audiendi: ita sit voluntarie faceret deus testificasse hoc falsū vehemēs esse scandalū vel iniuria, vnde verū est simpliciter mortale quando vehemēs iurat falsū quādo sine aliō iurandi sit.

Dubium 7.° Vtrū iurāmentū Amphibologicū vel saltem restrictione mentali obligat, et an sit peccatū sic iurare? Dico 1.° Certe est omni iurāmento et voto non obligare q. se vltra intentionē audientis vel q. vehemēs fieri tū potest vt vitet scandalū vel damni q. incurrunt parti obligaret. Dico 2.° Si q. vltra Amphibologia iurando id q. est verū sine scandalū melius sic, falsū a. iuxta mētes virū cui iurat, peccant mortaliter si id faceret vel sponte se offerens vel legitimē iussus a. Sixtus. 1.a tenetur. r. 12.° nu. 8.° Caiet. a. 7.° Sotus lib. 8.° q̄st. 1.° a. 7.° Rō est q. tū iurando faceret peccatū vel iudex, tū q. contra vehemēs falsū iurasse, nā vehemēs accipiendo secundū intentionē eius cui iurat, et ita deus aliud accipit. vt dicit Cam. Redarguit ante 22.° q̄st. 5.° et Isidorus. Vnde grauis irreuerentia erga deum videtur deū testificare accipe aliā intentionē alterius sic intelligē, q. deus vult se obligare iuxta intentionē alterius, nō posse si iurāmenti, sed vere scandali vel damni q. et vehemēs aliq̄ sequeretur. Similiter dicere modo intelligendo q. est q. aut Angelus secun. 28.° de vitio oppositū esse peccatū q. dicat id q. est falsū secundū intentionē alterius sic intelligendo iuramentū bene exponit Covar.) q. contra peccatū ab altero se videat, et debet seruare iuxta alterius intentionē quasi vere iurasset, non tū ob iurāmentū obligationē q. vult ita est sed vere alterius q. iurāmentū accipit, et vere fidelitatē seruare. Dico 3.° Qui vtitur restrictione mentali vel Amphibologia vel restrictione mentali nō peccat si sit iurando si necessitatē exigat. De Amphibologia est vulgata contra dd. vide Sotū a. 7.° Sylv. finitur et nauar. s. nu. 8.° et 9.° vbi de restrictione mentali optime, et ig.° vbi de restrictione nō tempore peccat. Sylvest. iurāmento 4.° §. 7.° Ang. iurāt. 5.° §. 9.° Adria. de Conf. Dub. 10. n. 3. Si q. vehemēs

Assertio 1.ª

Assertio 2.ª

Assertio 3.ª

Obiectio.

Ad

Quæstio.

Ad

Nota.

Corollario.

Dub. 7.

Assertio 1.ª

Assertio 2.ª

Nota.

Assertio 3.ª

g. de qb roandy iuxt Latroni se solutiuŕ 100, subintelligendo si tbi debeo. Ro est
qd dic non tenebr iurare ad mchos alterig, unde sufficit si stricte mchis suis verb
seruet. Confirmatr ex Num. thimanne aliter. 22ª qst. 5ª vt Gregor. lib. 26º moral. c. 7º vbi
dicit: thimanne nihil talia verba nostra audiunt qualia forte scimus, dicendo ibi
dicta talia forte audiunt qualia ex iuramto gloriantr. Et infra. non debet iuramto verbis
deseruire sed verba intentioni. ex g. Capl. vide nostr. comment. doctissimi. Dicit. Est Ob.
mandatum dñi, qd signat expresse se velle solui. Rndeo N. assit qd no est vtru
mchis sed consentiendo menti qmmdo tenus complendo mchis non respondet, sed Rx
solis partē. nec dor est inordinatus qd tabet iustas causas non tenus exiendi sed solis
partē. nec refert vtrū ex pacto sit conditionata et dependens ab alia, an absoluta,
sufficit n. si rationabilis pro tanto exhonet mchalis vera sit. Tertio. nec est Ob.
fallere qdmmdo et falsis iudicijs ingenerare. Rndeo. Est solus qmissor fallere Rx
alterū n. intendit aliud beyando intentionē hūs, qsi ipse inde conspicat alijs esse mchis
hūs dor inde impedimtū vel hindrati assequent nō possit aduertere vel adesse rationis
thūs qby hi possit mchis non patefacere. Et qby patet 1º. Hor et loris tabere non Contra 1ª
solis quando responsio illa mchis corrupta est grauis, et qdando inde merito intelligi,
qualis est, si x dixerē lindent, si rōdē potero, sed et quando est grauis et exhibitor
assistat, et dabo tibi 100 sc. si in tra crastinū, manifestū non adest, sc. si hūs petit, non
vidi: sc. tali tempore, non fui, sc. ex crudo et tbi debeā aperte. Tertio nūquā. N. 18ª et 19º
tabet 2º. Mchalis restrictio licita est vbi ampliologia vel restrictione mchali in sermone vel Contra 2ª.
tabet response simplici, licita et est vbi in rōndo significādo necessitat ropellat. Mchalis Nota.
restrictio esse dor ad finem verboz strictis quando licite possunt mchalē omittere
dq ad alig malū intendit q alia rōe rōdē adesti negt, inde passis sine peccato fieri negt.
Dubitatr 8º. Vtrū liceat vi deferre iuramto qdes grauis tabet periculū? Dico 1º. Videt Dub. 8º.
qd deferre parte instante est striat periculosū. v. g. si aliq grauis taberet in fragi offitio Assertio 1ª.
vel accipisse munera. Tertio D. thom. a qº Quest. eodē. Caiet. in Cap. Quicūq; qualis
1ª. q. 6º n. 3º. Ro est qz ex iusta causa tenet regente parte, et magis tenet vitare actū
occasionē scandali qm̄ grauis alterig periculi. Dico 2º. Licitū est mortaliter ex- Assertio 2ª.
cusare scandalū qm̄ grauis alterig periculi. Dico 2º. Licitū est mortaliter ex-

Quæstio.

Dub. 10.

Nota.

Nota.

Corollo 1ª.

fri rōnd, et dort Sylvest. in manuēlis 5° ¶ 3ª Soty lib. 8° q. 1ª, ar. 9ª vide tenēs legiati q possint rōnere vota dl dispensare in votis non reservatis papæ, possint et in manuēlis vera vide Materia restante q. iudicio 3ª. Dicit. Faculta dispens. ob. sandi est privilegiū, privilegia a. stricte sunt interpretanda tanquā odiosa, ut habet Capit. Ferro, de Privilegijs, vbi ij iuri cōni derogant. Rdeo. Facultas disp. Rx rensandi rōnessa aliquē magne rōtati, v. g. vni ordini Religiosō, non nisi privilegiū seu derogatio iuri cōni, sed beneficio tantū q latissime est interpretandus, favores n. sunt ampliandi, ut dicit in Regulis iuris in 6° Reg. 15ª. Imo habē rōnessio expressa iuri cōni inserta corpori iuris, vide q bullas et alias superiationes non derogatas nisi expressa clausulas derogatorias, ut q hac Hon. requirē de subdelegatis cap. 22°. Secundō. Facultas q̄dq̄ dispensandi possit Corollio 2ª nō esse, rōnessa alicui q̄rti stater nostri beneficij, q̄ rōnessio in favores rōtatis, vide et ample interpretandus est, arg. Capituli Fraudē, de simonia vbi dicta glossa, q id expresse habet. Tertiō. Facultas dispensandi nō privatoria Corollio 3ª: voto nostri privilegiū, ar. q̄ide stricte interpretanda, stater cū rōnessio totā voto nostri privilegiū, ar q̄ide stricte interpretanda, stater cū rōnessio totā nō cōe in favore privati rōnessa, et hoc solus q̄at Capit. Cū de rō sacerdotali, de Penitentijs in 6° citatus in numero. vide Sylvest. v. dispensatio. n. 3°.

De Oratione et Horis Canonicis.

Dubitatur 1°. Quid sit oratio? Rdeo. Oratio est desiderij nostri explicatio apud Dub. 1ª Deum vt aliquid ab ipso impetremus. Hinc patet orationē esse actū religionis. vide Rx Tractatū de Religione tribus 3°. Dicit 1° Oratio est actus spei, q̄ non religionis ob. nō est actus non possit esse diuersis virtutibus. Rdeo 1°. quemadmodū nō est esse eiusdē Rx immediatē à diuersis virtutibus distinctis, q̄ non est habitus dicit vocē formales spectant, est tū à diuersis imperari ad diuersa q̄finē, ab alterā mediatē: sic oratio est actus externus religionis immediatē imperatus à religione, non secundū se et ex natura sua habet vt honoret deum, mediatē. a. imperatus à spe, non spes vel actus q̄tus Deus velit dirigi ad impetrandū: Sicut dare eleemosynā est actus immediatē imperatus à misericordia, mediatē à religione si fiat ex voto: sic moderatē vestire immediatē est ex temperantia, mediatē à Religione. Rdeo 2°. Orationē explicitē et formaliter esse actū spei, sed implicitē et interpretatiuē esse actū religionis. q̄. non sit expresse ad Deum honorandū sed ad impetrandū, implicitē tū redundat in honorē Dei, vide ad orationē necesse est reuerentiā. internā actus spei, non ad internā religionis, saltē explicitē, q̄ non est necesse habere expressā voluntatē Deum honorandi, q̄mūd debeat adesse voluntas finiendi. ad q̄ ad dei laudem refert, i. voluntas interpretatiuē requisita esse voluntas honorandi Deum Dicit 2°. Dicit est immutabile, q̄ non q̄t orationibus q̄mouēri, ar. q̄ide fiunt ob. Dicit 2°. Dicit est immutabile, q̄ non q̄t orationibus q̄mouēri, ar. q̄ide fiunt frustra. Confirmat, q̄ ab æterno ōia sunt decreta et immutabiliter constituta q̄ orationes q̄ fiunt in tempore nihil possunt mutare. Rdeo. Dicit nō q̄t Rx q̄ orationes q̄ fiunt in tempore nihil possunt mutare. Rdeo. Dicit nō q̄t ita q̄mouēri orationibus q̄asi nunc aliquid decernat, quod prius nolebat, aut non volebat, dicit n. repugnat immutabilitati eius, ad quā repugnat vt ōia velit et velebat, dicit n. repugnat immutabilitati eius, ad quā repugnat vt ōia velit et velebat, sed

Assertio 1a

Ob.

Rx

Quæstio.

Rx

Præcognitio

Ob.

Sanctos non esse inuocandos, tanquam pro nobis authores bonorum spiritualium ad salutem aduenit. i. gratiæ et gloriæ, sed tanquam charissimos Dei amicos et pro nobis orent. Prior pars patet q. esset expressa idololatria. Dicit. Oratio est actus religionis, q. si Sancti sunt orandi quomodo non et authores petendi? Ergo Oratio q. dirigit ad Deus est actus religionis, nos. n. ea q. ad Sanctos, Ergo. n. potius est actus obseruantiæ seu Dulia q. est pars obseruantiæ. Altera pars pat. q. 85. multis modis probatur tum q. nobis orando et impetrando, tum q. seipsos emendant et ceteris nobis prosunt orando et impetrando, tum q. ad gloriam. Antec. patet. Et. n. nobis orando possunt q. desse, patet 1o. quia si nos esset pium et equum et quales subiecti petitis petierunt q. desse fiere orationibus, ut patet Iob 42. vbi Iob assumpto Dei ore et amicus et impetrat. 3 Reg. 3o. vbi petitis regnat Salomon ut q. ipso orare ne posset. Ad Rom. 15. 2. Corinth. 1. ad Ephes. 5. ad Hebr. 13o, et alibi. Apostolus petit orationes fidelium q. se nobiscum fiebant quia magis iam cum Christo regnabat, ocii miseriæ expertes, et plenæ charitate et gloriosum. 2o. patet q. nunc sunt Deo remunerationi et charissimi, q. nunc magnum possunt impetrare q. petunt, quia. n. sunt gratiosi et orant eo facilius impetrant, nam sua et propria petitis impetrandi est amicitia ut patet ex multis Scripturis. Iohannes dicit dicas Dominatus ut cum Ecclesia Dei sanctis. Ergo. n. mali sunt implere, possunt tanq. impetrare nobis oportuna ad salutem. Et et q. multa nobis conferre possunt, et salutaria suggerere, docendo assistendo patrocinando inuitando credere, assumq. vincere, temporalia multa auertere. s. patet ex officio Angelorum assistendo q. Iac et pia nobis prosunt ut patet ex plurimis Scripturis loris, historia Tobiæ, Danielis. Genes. 48o. et alijs. Idem posse aliqui sanctos post Christi mortem patet his q. sunt similes Angelis sapia, charitate, potia tanq. in sunt coelesti nostri ybidem conuersantes, et sanctis custodi nos vigilantia seruantes, sed possunt esse ubi plurimum ut dicit Hieron. contra vigilant in peruigio. Si Ange vbiq. q. 2. q. ad argumentum vbiq. esse credendi sunt. Et nos damnati toto vagantur in orbe et celeritate mentis vbiq. presentes sunt, martyres post effusionem sanguinis sui arma capiunt contra suos et inde exire non potuerunt q. Tum q. Scripturæ multis locis docent 88o post hanc vitam posse reuerti in hoc mundum Apocal. 2o. 12. 13o esse relictum in templo Dei. et sustinere Ecclesiæ, Apoc. 3o. sonare nos Christi aduentum Apocal. 3. tum denique q. ide dicunt oei. 22. et exempla innumera. 2o. patet de Scripturis docetur Angelos et alios sanctos orare q. nobis Hieron. 15. Dixit Dns ad me. Si steterit Moyses et Samuel coram me, non est mea ad populum istum, vbi Scripturæ ponunt sanctos orare. vide Hieron. in Ecclesiasten 2. Machab. vltio Onias et Hieron. orant q. populo. Apocal. 5. 24. seniores offerunt orationes sanctorum. De Angelis patet Tob. 12o. vbi Angelus dicit obtulisse orationes Tobiæ. Psal. 90. Daniel. 10. Zacha. 1. Matth. 18o. Apoc. 8. et alibi, q. nunc sunt inuocandi vt id faciant. Confirm. Gen. 48. vbi sanctos inuocant Angelos et et Iacob. idem patet ex celebratione festorum et alij 22. et sanctorum exemplis, et Scripturæ voluit Scripturis respondere, vide Rod. Sisse 25o non potuit à. Principio. et 7a. Siquodes adhuc in fine, et Hieron. contra Vigilantium. Dicit 1o. Sancti ignorant nostra precor, non. n. habent tam longas aures, et ait Calvinus. Rdeo. Sanctos non ignorare nostras preces quamuis ornithal: Si. n. Angeli eas norunt eas et deo referunt, et patet Apoc. 8o. et Tob. 12o. nec nouit sanctos. 3q. si Angeli q. eis cælo sciunt eas conuersiones petitorum in hoc existentium, quæ illis gaudent, et patet Luce 15. nec nouit sancti Angelos gaudere. 2. Reb. Quamuis regnosant eas. Rdeo vel in verbo vt D. Thom. 22. q. 4o. art. 83. 7 et de oratione, et Caiet. ibidem et Greg. 12o. Moral. c. 13. vel 7 nouit et quotidianas reuelationes, vt Greg. Nyssen. 16o. Augustinus de cura q. mortuor. Eusebius Lugdun. Antisiodor. lib. 4o. in lib. Reg. Sic. n. multi sancti et in hac vita cognouerunt, et inter alios Hugo. Hugo Bernardus, Bernardus, vel denique cognoscunt nostras preces deus ad eos dirigentes sicut Angeli et alia cognoscunt multis cognitionem medialis beatitudine spiritali. Spiritus in lumine gloriæ sunt illustrati. Mar obstat, Iona scripturæ in q. mortui dicuntur non cognoscere res viventium. Iob. 14o Ecclesiast. 9o. Psalm 63o 7 Reg. 22o. Respondi. n. sunt de naturali cognitione, nam Sancti veteris testamenti in orant in Limbo non habebant illud lumen supernaturale gloriæ post Christi mortem collatum est. vide Greg. 5o. et Augus 5o. c. 13o. Dicet 2i Christus est unus mediator noster 7 quo habemus accessum ad patrem q. non est conueniendus ad Sanctos, ideo id

Ob.

vt Christo cuiusvis tanquam essent reconciliatio set sufficiens aut vocat sanctorum angelo-
rum. Christi dicte veniat mediator ꝛ. principaliꝰ, idq; ob 4or rationes 1o qz nomen offi-
cio sed et natura est mediator sue mediū inter Deū et homines, thyche christus na-
ture participat, quam sancti aduocati 2z. in illud 1am Thimth. 2i. Unus est Deus, et
unus mediator Dei et hominum, et Augo lib. 9o. de Ciuit. c. 17i. 2o qz nos reconcilia-
uit non deperrando sed rodigne soluendo et satisfaciendo q debito nostro. 3o. qz
ait non deperrando sed rodigne soluendo et satisfaciendo q debito nostro. 3o. qz
Christ satisfecit et alios creditor. 4o qz q obj. Sic Dat sua gaudent et q Thimth. Sancti
ꝛ. dicuntur esse mediatores secundarij, q nec ex Christi reconciliant nos Deo. 1o qz 2o
q à seipsis habent sed ex gratuita, neq; ex meritis solicitudine sed
deprecationib, vnde ts dicunt mediatores qz Deū interpellant q nobis deprecando,
et dia modera nobis reconciliant. Sicut magistel dicit seipsum et nudig inter Deum et
populū. Deut. 5o qz q populo ad Deū loquit, et verbū Dei ad populū delulit.
et Christ apostolos et ypocrital vocat mediatores Ihb. 12o Thessal. c. 10. q̄nq; ꝛ. inter
dunt inter Deū et alios alteri nuntiū vel aliq; imperata q alterū, vel vt verbū
dicunt inter Deū et alios alteri nuntiū vel aliq; imperata q alterū, vel vt verbū
meritū audit dicit mediator inter illos. Habent ia. Sancti Dei ex merito Christi cuius
interuentione vnde pñs ad honores ipsius vndit q possint esse secundarij mediatores, sicut
ad honorē 1am rationē vndit q Creaturē sint rationē 2ā, nam ita efficax et Christi mediatio
et non ts reconciliet sed et reconciliatores efficiat in. sibi se, q̄z virtute ab ipso accepta
vt nos ts reconciliet sed et reconciliatores efficiat in. sibi se, q̄z virtute ab ipso accepta
reconciliant, in omni n. reconciliatione exalt Christi meritū vt 1a ratio morālis, sicut
Deū in omni operatione Creaturē naturali, q valde notandū est contra Hereticos
Decret d. et ordinē dicē sanctē q inferiora q media disponit et ad exhortationē ydeirit
vide 8. Thom. a. 11i. Adde, nos posse orare sanctos adhuc peregrinantes in hoc seculo vt
patet ex Script. idq; sine Christi iniuria, cū nos in Christi regno frueniē. Ecclē. Quibz
merito nitente Sancti q̄nobis orāt 1o q̄ merita orant. Rdeo. Principaliter
ex meritis Christi, quicq̄ n. nobis dat principaliter dat ex meritis Christi, vt colli.
ꝛ. ad Ephes. Secundario et q meritis suis, ess. n. ex condigno reputata sunt
sibi ex rap. 1o ad Ephes. Secundario et q meritis suis, ess. n. ex condigno reputata sunt
ita vt nichil amplius illis debeat ex iustitia, ts ex misericordia multa eis deberi possunt
ita vt nichil amplius illis debeat ex iustitia, ts ex misericordia multa eis deberi possunt
vt patet ex pñs dictis. Itaq; hoc merita sancti vo secundaria beneficiorū Dei, seu
vt patet ex pñs dictis. Itaq; hoc merita sancti vo secundaria beneficiorū Dei, seu
q Deus applicat se ad beneficiandū nobis ex meritis Christi, ess. n. Christi merita
sunt vo principalis ob quē Deus confert beneficia quotidiana confert, ts merita et
sunt vo principalis ob quē Deus confert beneficia quotidiana confert, ts merita et
precē Sanctorū sunt causa cur Deus det et nunc se applicet et determinet ad
hoc vel illa beneficia danda ob Christi merita, vnde et Sancti veteris testamenti solet
hoc vel illa beneficia danda ob Christi merita, vnde et Sancti veteris testamenti solet
orare q meritis Abrahe, Isaac, Iacob, et aliorū. Exod. 32i. Recordare Dñe Abrahe, Isaac
orare q meritis Abrahe, Isaac, Iacob, et aliorū. Exod. 32i. Recordare Dñe Abrahe, Isaac
et Israel seruorū tuorū. Daniel. 3o. Ne auferas misericordiam tuam à nobis q̄z
et Israel seruorū tuorū. Daniel. 3o. Ne auferas misericordiam tuam à nobis q̄z
Abrahā dilecti tui, et Isaac seruus tuus et Israel sanctus tuus. Psal. 131. memento
Abrahā dilecti tui, et Isaac seruus tuus et Israel sanctus tuus. Psal. 131. memento
Dñe Dauid et oīs mansuetudinis eius, vt q̄z hoc applicaret se Deus ad beneficiandū
Dñe Dauid et oīs mansuetudinis eius, vt q̄z hoc applicaret se Deus ad beneficiandū
hoc et illud. Sancti ts in veteri testamento inuocari non soliunt vt inuocati, q̄z mortui
hoc et illud. Sancti ts in veteri testamento inuocari non soliunt vt inuocati, q̄z mortui
erant in gloria vt possent nostras preces regnoscere, sicut neq; illi q sunt in purgatorio
erant in gloria vt possent nostras preces regnoscere, sicut neq; illi q sunt in purgatorio
vt rolligite ex D. Thom. a. 4i. ad 3m.

Dubium 3m. Quinam ad preces horarias Canonicas obligentur? Dico 1o. Tenet. Clerici Dub. 3m.
Dubium 3m. Quinam ad preces horarias Canonicas obligentur? Dico 1o. Tenet. Clerici Assertio 1a
sacrorū ordinū, beneficiarij et Religiosi ad choru Ecclē. De Clericis sacrorū or-
dinū dorum rectius. DD. in Capit. Presbiter de Celebrat. miss. vbi id ex presse ponderat prae-
cipit, q DD. extendūt ad religiosos habentes ordinem sacrorū. Idem rolligite ex Capit. Dolentes
de Pēn. Ecclē. Vbi innocent. 3us ait Cum. generali prohibet Clericis sc. sacrorū ordinū vt
diuinum officium nocturnum pariter et diurnum, q̄nis eis deberent deuote, studiose celebrent
pariter et deuote, q̄rentes ibi loq videatur de officio publico, vnde ts est vo de priuato. Ide
patet ex conclusione Labente diem legis q longe est antiquior ista Canonica. Ro est q est
magna rationabilitas vt q diu milites stent maritati teneatur Deus colere et laudare
secundū formā ab Ecclia prescriptā. Nec obstat ab hoc arguere non practicari, stante
secundū formā ab Ecclia prescriptā. Nec obstat ab hoc arguere non practicari, stante
silentio, aut interdicti, aut degradationē, vt tenet rōnū sententia teste Nauarro de orat. c. 7o
silentio, aut interdicti, aut degradationē, vt tenet rōnū sententia teste Nauarro de orat. c. 7o
n. 17i. Clerici vero minores ordinū non tenent ad horas Canonicas, nec ad illas alias
n. 17i. Clerici vero minores ordinū non tenent ad horas Canonicas, nec ad illas alias
statas generales, vt communiter DD. imo nec Episcopus possit eos ad hoc obligare, vt docet Soto
statas generales, vt communiter DD. imo nec Episcopus possit eos ad hoc obligare, vt docet Soto
lib. 10 q̄st 5a. a. 3i. Ro est, qz q Ecclia verbis relinqt liberos non est aliqd pariter Episcopis
lib. 10 q̄st 5a. a. 3i. Ro est, qz q Ecclia verbis relinqt liberos non est aliqd pariter Episcopis
in sua diocesi facere precipiendo. Si ts in aliqua diocesi Clericis committeret et commendaret
in sua diocesi facere precipiendo. Si ts in aliqua diocesi Clericis committeret et commendaret
vt Episcopus tale q̄ statueret, v. g. vt singulis diebus Missam audiant, vel Cant. gradualis
vt Episcopus tale q̄ statueret, v. g. vt singulis diebus Missam audiant, vel Cant. gradualis
addiscant obligarent, vt docet Nauar. c. 15o n. 108i. Sicto ts mitigius esse statutis vel consuetis
addiscant obligarent, vt docet Nauar. c. 15o n. 108i. Sicto ts mitigius esse statutis vel consuetis
diuinis q ad hoc obligent ad mortale, vt ibi Nauar. de orat. c. 7i. n. 15i. q. a. Paludā. et Sylust
diuinis q ad hoc obligent ad mortale, vt ibi Nauar. de orat. c. 7i. n. 15i. q. a. Paludā. et Sylust
dicit q ad hoc obligent ad mortale, vt ibi Nauar. de orat. c. 7i. n. 15i. q. a. Paludā. et Sylust
dicunt Clericos minorū ordinū iure naturali teneri ad aliqd apud quos laicos
dicunt Clericos minorū ordinū iure naturali teneri ad aliqd apud quos laicos
intelligendū est de obligatione ex diuertia, vt multi Doct. De beneficiatis vt rōnū sentiā dd.
intelligendū est de obligatione ex diuertia, vt multi Doct. De beneficiatis vt rōnū sentiā dd.
vt patet ex Capit. Ex ambitiosa. Tit. de rescriptis in 6o vbi Bonif. viii. rescindit quosdā be-
vt patet ex Capit. Ex ambitiosa. Tit. de rescriptis in 6o vbi Bonif. viii. rescindit quosdā be-
neficiatos q officia omittentes ꝛz q beneficia dat. Idē patet ex Conc. Lateran.
neficiatos q officia omittentes ꝛz q beneficia dat. Idē patet ex Conc. Lateran.
sub Leone 10, sess. 9a. §. statuimus. Ro est qz iure naturali q̄z tenet ad officia ꝛz q
sub Leone 10, sess. 9a. §. statuimus. Ro est qz iure naturali q̄z tenet ad officia ꝛz q

beneficiis date i alq de beneficiis Ecclesiasticis dat̃ q̃ offerendis in quo rõsponsalis
sone Canonicus, vt patet de rõm̃ sentia DD. et gñal̃ Ecclie. Respondet ts quod
nefcia ꝑ se sũa institutione hoc non requirit, vt patet q̃ dat̃ ꝓfessionis ꝑsonaꝫ
et ꝓfessionis, q̃ non requirit nisi horas B. Virginis, vel 5 Pater. q̃ tñ ts exceptis
de beneficiis inde rõm̃ habet argũ oñe horarũ. vide nauar. de orat. cap.
nũs. 27. et 28. vñe colligit 1. Ecclesiast. cõ q̃ nullus fructus percipiendi ante
percipi possit q̃ se ant̃ q̃ aliod q̃ quod eo stat quo ante erigeret. vt dorat
nauar. c. 7. de orat. n. 28. et in Enchir. c. 28. n. 103. 2. et videt excusari q̃
valde pauci recitant, vt ꝑ beneficiati sit valde tenũ ita vt non habeat ꝓpria
& aureos, q̃ est probabile et Rmel sub ĝ, quos segnãt multi nouiores, et fa-
cit nauar. & c. 7. nũs. 27. multos viros doctos ita sentire, quorũ esse nõ pote-
rit contrariũ teneat. Ro est q̃ beneficiatus habere debet saltẽ quarte maiores no-
dante sustentationẽ, q̃ n. altario seruit de eo viuere debet, nec rationabile vr vtrũ
q̃ solidi sex del septes annui accipit ita strictẽ obligetur simul cõ q̃ 100. capitu. q̃
missel accipit ad mille horas, q̃ stator q̃ pauci saltẽ non tenebit ad tot. Tertiũ
Non excusari beneficiatus 1. et 2. anno vi q̃ fructus beneficij horas debeat
fabricæ vel q̃cessori mortui, vt notat nauar. c. 7. De orat. n. 30. ts q̃ debeat
media pars fructuũ q̃t̃ Johan. 22. declarauit, hanc q̃ ipse declarare, et restituere
rõnẽ diuino debita ꝓpere, hanc utrique post mortẽ, et tenebit eos alios fabri-
cæ restituere, q̃ si nullo horas modo q̃rentia ad illos deuenire possit, vbi q̃
q̃ grauis consuetudine antiqui Canonici Ecclie fructus sibi dimittunt, contra quos
sine grauissimis litibus nihil possit obtinere, nõ obligarentur illo tempore ad horas
vt dicit nauar. Quarto, Tenebit q̃ post beneficij acceptationẽ litis habet, et
ea absoluta est ꝓ regulam sine fructus sint segregati sine ad alios ꝓprietatẽ q̃ vel
restituere teneatur vt nauar, ĝ. n. 27. et Enchir. c. 25. n. 109. Quarto dant
præmittendũ in primis fructus percipiendi de reservationẽ oñis fructuũ, vt benẽ
ibidẽ nauar. q̃ est q̃ se sentire, et restitutionẽ diuino debita ꝓpere. De ꝓsumpti
ĝ. dictus est, non. n. tenetur ad horas Canon. sed minores B. Virg. vbi tertia ꝑs
est recepta. De religiosis ꝓfessis ad horas est rõm̃ sentia DD. Ro est q̃ dõ minus
sunt deputati: non ts intendunt alij Cardi q̃ hor intrarunt, vt medi Cajet.
plerique monachi in Cour. Cabilonest. c. 59. et Magistr. sub Rubr. c. 16. sed nõ tener
Ledo diu loco habit, nec fundat in naturalib. Cajet. ts et Turr. q. de hor nõ tenẽ
tibus residere debeant, mandũ ts non teneat: stator q̃ nõ ꝓfectus ad horas, sed vel ad mis
tias, vt illi q̃ sunt ordinati Malachusti, S. Jacobi, Toulouzani, vel ad alia munia
Curia, v. g. ad sanctos, monasterij, vt illi q̃ dicunt conuersi et conuersæ, vt ex
alijs docet nauar. c. 7. nũs. 21. et sequ. Petrus. Vbi monachi viuunt vel frũctus
tenent, nõ à monasterio non alunt. Idem nauar. n. 20. c. 7. Teneri, hanc q̃ ex
ysus stat quo unus alat, nõ possit semp redire, hanc q̃ nõ desinit esse monachi
et deo reservatus, et consequenter non desinit esse obligatus ad nullus diuinũ quos
Ecclia Christo et monachis determinauit. Adverte ts ex Cajet. V. Horæ Can. Cui
ghelli non tenentur nisi ex rõnabilitate, sit in aliquo ordine vel monasterio esset nõ:
sufficiũ vt ghelli vocantibus audiũt vel alijs occupationibus monasterij q̃ quod nõ possit
sunt interesse chori, non tenẽtur, ghabile esse ibi nullas esse obligationẽ. Dico 2.
tuer obligatio manifeste adeo stricta, vt q̃dibet mortifere peccent si integrã horas vel
notabile eius partẽ sine legitima excusatione omittant. Et rõnabilis sententia Theolog.
et Canonist. vt dorat nauar. c. 7. n. 5. ex cap. Angelo verbo Horæ q. 10. et Sylv.
quos alle citat, q̃ dicunt. finali nõ esse mortale nisi q̃ residentiæ tenetur omittendi
vel ex contempt omittat. Sed contrarij est tenendũ, q̃ est rõnabilis sententia DD. q̃ affir-
mãtes dicunt, et residendo vr ita introduxisse suas obligationẽ. notabile parũ esse
sententia dicta, ts ullo modo certis contrarijs dicere ghabile ob tenentes DD. q̃ ad hæc
rapit. Vbi n. sit dens partes an multa omittere q̃ totus dies habet ex quibus
sibi ꝓpositio de facto, nescit n. dens partes omittere totus officium non volẽs
vt si manẽ statuat omittere, erit ts vitiũ multiplex tanquam æqualis septẽ
partes? Consuetudo multa sit q̃ 1. statueret omittere matutinas tu, postea et prima
postea 3. Dic, sine legitima excusatione, si n. hor intenderiat, non erit peccatũ,
quidem est affirmatiue ob quã sine notabili incommodo del molestiã nequeat legere, vel
occupatio magni momenti q̃ habeant horarij non omittat. nonne ex scripta q̃ eo q̃
versetur in studijs del ꝓficuis, modo sine grauj incommodo possit. vide nauar. c. 25.
nũs. 100 et sequentibus.
Debitum q̃ vbi beneficiarij non tenentur ad restitutionẽ fructuũ? Dico
1. Beneficiarij quorũ omissio vel ꝓficuis multa est pauca Canonicorũ neglectui simi-
lis non tenẽtur ad restit. si q̃ multos diem omittant. Ita ex Cap. finali, De Rescriptis in 6.

Conclio 1ª.

2ª.

3ª.

4ª.

5ª

Quæstio.

&

Nota.

Assertio 2ª.

Quæstio

&

Dub. 4ª

Assertio 1ª.

vbi dicit Beneficiū dari ꝓp officiū, ꝙ si officiū omittat q̄ est rausa totalis vel principalis itaꝫ ad finē nō sit titulꝰ percipiendi fructꝰ, Confirm. q̄ ex D. sancta, ꝙ fructꝰ est reditꝰ, Beneficiū sed fructꝰ sunt principaliter ꝓ precibꝫ ministrandis, ꝙ si nō ministret non habebit itaꝫ ad fructꝰ. Dices, si ꝙ multos dicit, q̄ si vno alꝫ altero omittant, nō tamen non ideo statim dicendū esse restitutionē faciendas, q̄ stipendiū non debet exigi singulis operib⁹ diuinis rōnsiderari sed obligationi ad annū seruitij, et opiniō aliorū sunt stipendia famuli et familiæ, vnde non requiritur familiæ ad restitut. quibꝫ hanc operā debitā omisit, sed si longo tempore duo sua inutilis fuit, q̄ in tanta multitudine restit yanda subtractio et iniuria. Dico 2°. Beneficiarij quorū principale munus est diuina sacra vel administrare Sacramenta et verbū dei, vt sunt Parochiales, Sacellanie et altaria non tenent rōne naturali ad restit. etsi grauē omittant. Colligit ex Syluest. verbo Clericus 4° q̄st. 23ª. Ro est q̄ principale munus ob q̄ fructꝰ datur ꝓsbiteri est sine intermissione officij diuini. non dant ob officij recitationē, sed ob administrationē Sacramentorū et verbi dei. Stipes fructꝰ assignati ꝙ certis diebus. Nec obstat q̄ talis sacerdos non possit sine peccato celebrare, q̄ ꝓstat officiū quoad substantiā actus, q̄ satis est vt non obliget ad restit. non n. ad hoc requirit vt sine peccato faciat. Dico 3°. idem ꝓ parochiali Ecclesiastico tenetur ad beneficiarij non tenentur ad officiū ad restitutionē fructꝰ ꝙ rata omissionis. Et rōnis sumpta DD. vide Nauar. c. 25° n. 122° Pth, q̄ id statuit in Conc. Laterā. sub Leone 10 sessig. et q̄ illius Constitutionis vsus sunt multis obseruatus, vt patet ex Soto q̄ ea congregat. Addo 2° idē statutū est à Pio 5° et verba Conc. declarata, vt refert Nauar. 8. vbi aduerte 1° tūs q̄ tenet beneficiatus nō tenetur ad restit. q̄ rata omissionis, q̄ fructꝰ non faciat suos vt patet Conc. et Bulla. 3° q̄ omittens vnū die tenetur restituere fructꝰ illius diei, qui distributionis tūs, diuidias partē, q̄ reliqui sec tūs omittens, alterā diuidias, q̄ tamen aliquas, secūs partē fructꝰ illius diei. 4ta Bulla ꝓp vt. Quarto. Hæc restitutio est faciendā fabricæ Ecclie vel pauperib⁹ siue illius loci siue alterius, nam Bulla Leyti in gen. vnde si est pauper ꝓt ipse applicari. Q̄ intellige. nisi ex consuetudine vel statuto id q̄ alij omittent accrescat alijs q̄ intersint et tenentur officijs, vt distributionib⁹, et interdū ob ipsius corpus fructꝰ. vt notat Nauar. n. 123° Sotus. Vbi hæc Bulla obligat in Belgio? Resp. non videri ita strictē obligare vt q̄ vno die sit necessario faciendā restitutio, q̄ non ita recepta. Et Soto lib. 10 q. 5ª. a. 6° aquinū refert Dices vt ꝓp q̄ has exigua omissione non obligetur, tū Confessarij debent rotundē tenere. Idem forte dici posset de ꝓb⁹ q̄ alias principalē functionē habent quā non omittent vt nō teneantur ob fructꝰ restituere ꝓp omissionē horarū, sed partē ꝓp tū partē officij sui omittent, vnde hæc in moderatione credibile est à bonis seruari. 2no Henriquez c. 13° omittens, vnde hæc sapientes consilio ita videtur rigor moderari, vt Paroch. de reconciliatione dicit, Aragon vnde sapientes consilio ita videtur rigor moderari, vt Parochi et Episcopi 8ª partē restituant q̄ rata, reliqui 9ª vel 10ª vel tibili et onerij retinent 4ta partē q̄ rata, alij beneficiarij 3ª. Citat Barthol. Medina, Lopez et alios Canonici 4ta partē q̄ rata, alij beneficiarij 3ª. Citat Barthol. Medina, Lopez et alios et dicit esse vnde ea moderatione in Hispania receptam.

Dubitatur 5°. Vtrum Canonici non residentes in choro officijs diuinis teneantur ad restit. Distributionis? Dico 1°. vbi est consuetudo vt Canonici maneant in choro, non negandū distributiones q̄ non maneant ipsi domi quieti recitent, aut submisse in Ecclia dicat. Ita Soto lib. 10 q. 5ª. a. 9ª. Nauar. c. 10 de orat. n. 47°. Pth, q̄ distributiones non dantur ob ꝓsentia solā Rod. q̄ nos alijs officijs diuinis obit. Confirm. q̄ Cant. cap. 31° Rosp. 8° dicit vnus ex satisfacere Rod. q̄ nos alijs officijs diuinis obit. Confirm. q̄ Cant. cap. 31° Rosp. 8° dicit vnus ex satisfacere Pergito Ecclie dicendis domi q̄ in Ecclia alternatim chorū suū verisimile fuisse mutat Pergito Ecclie dicendis domi q̄ in Ecclia alternatim chorū suū verisimile fuisse mutat quicquid aliud attenti audiat, vbi q̄ nō recitent nos recitemus in ecclia, et sic q̄ recitationē non omittat tales teneatur; & Nauar. ita intelligit vt nō satisfaciat pergito Ecclie, ita vt non omittat tales teneatur; & Nauar. ita intelligit vt nō satisfaciat pergito Ecclie, ita vt distributiones, nam absolute non satisfacere, vt et dicit Tabiena & vltō distributiones, nam absolute non satisfacere, vt et dicit Tabiena & vltō distributiones possit distributiones, nam absolute non satisfacere, vt et dicit Tabiena & vltō distributiones possit distributiones, nam absolute non satisfacere, vt et dicit Tabiena & vltō distributiones possit q̄ recitent nos vel quatenus maneant. Confirm. 2°. q̄ Canonicus officijs est psallere in choro, vt colligit ex Conc. Basil. sess. 21ª & 3°. Dico 2°. vbi est consuetudo vt Canonici q̄ vicarij choro, vt colligit ex Conc. Basil. sess. 21ª & 3°. Dico 2°. vbi est consuetudo vt Canonici q̄ vicarij vbi officijs maneant, probabile est eos posse distributiones sic officijs domi, vel sub. vbi officijs maneant, probabile est eos posse distributiones sic officijs domi, vel sub. missē in choro maneant, modo ꝓsentes sit celebrent tempore consuetudo. Colligit ex missē in choro maneant, modo ꝓsentes sit celebrent tempore consuetudo. Colligit ex Cant. verbo Horæ. sub fine. Ita & Nauar. lib. 2°. c. 2°. nus. 217°. Pth, q̄ etsi veteri

attente meditentur, vt ait Caiet. in fine, vel reuerenter assistant
orantibus specie saltē externa ad obseruandas distributiones. Confirm. 2°. qa Conc. Trid.
sess. 24ª. c. 12° de Reformat. non vr reprehendere aliud quàm diuerte celebrantes, distribu-
tiones, iurgia, et strepitus forte interfuerint, verisimile; reliqua quando collationes
^ collisioni aut remissiones celebrē sed raro sunt. Ideo saltē in Capit. 1°. de Clericis non resi-
dentibus qd ibidē Covarr. Dico 3°. Superiores Canonicorum, vt Episcopi teneant
Assertio 3ª. tenere vt Canonici et se et non qd substituti ea officia obeant. Sabet de Pond.
Trid. si sess. 24ª. c. 12. Ouēs, vero, iurgia, dia et se vt non et substituti reprehendi
obire officia, et Episcopo celebranti aut alia Pontificalia exercenti assistere et in-
seruire, atq in choro ad psallendum instituto, diuinis et cantibus Dei non reuerenter
distrahendo deridendoq laedere: qa intelligē de diebus qbus non adhibet cantus figuratus.
Aduerte tu lector qmplos diuigi non ad Canonicos sed ad Prebendas vt remanentibus plu-
ribus remanēt Canonici reputant ad lor, unde putarent Prebendi si id neglexerint, non
autem Canonici absentes sine rationabili causa. Ita S. Nauarra.
Dubium 6.° Dubium 6.° Quia attentio requirit in oratione? Dico 1°. Etiam in oratione libera
Assertio 1ª. requirit aliqua attentio ita vt voluntaria distractio sit peccatum veniale. Ita Caiet.
a. 13°. Nauar. c. 25°. num. 105°. Ro est qa etsi non teneamur ex tempore orare, si tñ
velimus orare teneamur orare rectē debitis circumstantijs: in omni n. re debite orandi
sunt seruanda sunt et lege naturali vel positiua dia vel teneamur regulariter, vt
si velimus rogare, teneamur humanitatis, si sacrificium offerre, teneamur rectē debita reuerentia
si contractum inire, teneamur formulas legi prescriptas seruare. Ita et orare, teneamur
rectē debita attentione et interna reuerentia, aliqn moraliter nonsit esse irreuerentia in Deum. Vide Salas et sententia Gabrielis Lect. 62ª. Videoret vel q in
orationibus liberis non attendunt non peccare, nisi aliqua interpretatione mutis
gesti. Aduerte tu, dicit qd non intendat tantum orare, sed simul aliqd aliud facere
Nota. sicut olim S. PP. in eremo simul manibus operabant non legi ita qbusdā attentis
one, qa non intendunt orare, manifestē rectē deo reuerentiae nisi quantum rede pos-
sunt rectē tali exercere, vide non posse esse irreuerentia. Dico 2°. Si oratio sit pre-
Assertio 2ª. cepta sub mortali, teneamur et sub mortali debita attentionē adhibere. Est fere communis
sententia DD. Ro est qa attentio qdam est necessaria ad rectē et essentiam orationis
ita vt sine ea non recte oratio. Sed distinctio est, Quamdā attentio sit necessa-
ria. Dico 3°. Quando ex precepto diuino naturali teneamur ad orationē, et quamdā ad
Assertio 3ª. attentionē internā qua attendamus qd et à quo petamus. Patet, qa precepto diuino natu-
rali non teneamur nisi ad orationē internā de re qua est interna alia attentio.
Dico 4°. Quando teneamur ad orationē precepto diuino, vt ad precepta formalia, non tene-
Assertio 4ª. amur sub peccato attendere ad deum et rem petitam per se singulos orationis. Quando
aut ad singulos verborum, sed sufficit attendere ad verba. Est communis sententia D.
Thomae et Caietani 13ª. Nauarri. c. 25°. n. 105°. Sotus lib. 10. q. 5ª. a. 5°. Ita qa Ecclesia
sic precipit actus externos orationis, qd et precipit eos circumstantias necessarias, vt alia
actus recte externos vere actus interni orationis: sicut dum precipit credendo precipit eos circu-
stantias necessarias ad actus externos, atq ita attentio moraliter est necessaria
qd S. vt et sufficit ad actus externos orationis. Dico 5°. Non est inconueniens non esse
Assertio 5ª. peccatum mortale interne distrahi, et voluntarie modo exterior attentio adsit ita vt
sit vera actus orationis exterior. Docet Lor. expresse citando 2ª. 2ª. dist. 15ª. qst. 12ª. Bald.
ibidē qst. 5ª. a. 2°. Antonius 3ª. p. tit. 13°. c. 9°. 5°. 7° et 8°. Gabriel Lect. 62ª. in Can.
Angely de Hora Can. n. 27°. Silueft. de Hora qst. 11ª. Rosella de Hora 8. 3ª. Tabien. de S.
et multi recentiores. et Cordub. lib. 4°. q. 13ª. dub. ult. Castro, Sot. med. et li. ced. docet
non esse peccatum mortale distrahi interne et voluntarie alia cogitando modo exterior at-
tentio exterior. et externa qdam compositio in specie orantis rectē integra attentio
tione verborum sine externi exercitij admixtione rectē qūo non possit stare attentio, vt
sicut fabulari, ridere, iocari in ecclesia, arridere, scribere, alia huiusmodi. Ita
qa Ecclesia seruando plurimorum consuetudinem non est precipere actus mere internos, sed ex-
ternos, et internos quatenus sunt necessarij ad externos, vt. gr. externa recitatio
esse actus virtutis externi et spiritualis actus rectē externi: alij id qd videat vt
verba rite pronuncient in modis orandi habet attentionē necessariam ad actus exter-
nos orationis, qa nisi ei deest ad actus externos virtutis qd S. Confer. qa et com.
DD. sentia non teneamur nisi ad verba attendere, vt. gr. ea recte pronuncientur rectē
externa modestia et reuerentia, qd si qs sine tali attentione actuali vel virtuali
posset debite pronunciare, vt qa haberet intentionem, non faceret contra precepta Ecclesie, rectē ob
alias causas. Ex attentio non requisita, non v. attentio ista fiunt vt sit actus exterior
interne, non v. attendere ad verba est interne orare, verabit tu contra precepta divini
naturale de adhibenda attentione interna, sed non mortaliter, rectē ex precepto diuino
humano tenetur orare. Dicit. Qui voluntarie distrahit non intendit orare, qd exterior actus
Ob. non est orationis. Ideo. Non intendit qdē orare oratione interna qua nisi ad breue tempus
Ex

vt nūq̄ eo rogitationibꝫ loquāt, intendit t̄s orare adū ꝛchorū, et adhibere oīa necessaria
ad finē adtū. Obiect. 1ª. 2ª. 29ª. et penult. 15ª. Dicit dctūsth eod q̄ habēt eūs Canonicī Ob.
et non longē absent ab eo. R̄deo. Non t̄m ibīde ꝛgt q̄ orant ꝛc precio agi, sed et q̄libet, R̄x
imo et de non orantibꝫ vt obij hypocritis q ꝛchrīdē videri volunt seruiare diā mā-
data, et esse religiosi nō sunt, vnde dctūsth ibi illas hypocrisis. Obiect 2ª. Capt. Ob.
Dolentes, de celebratione missarū propt Conc. grāle sūb 2ª. monitione 3ª. inuehit
obedientiæ ordꝫ Clericis vt studiosē et deuotē officiū diuinū persoluant, et Conc. Trid. sess.
24ª. c. 12ª. iubet vt Canonici compellantur, ieiunijs et cultibꝫ in choro reuerenter assi-
stāt et deuotē, dei nomē laudare. R̄deo. Per illud precepta Conc. solūm precipi ꝛchorū R̄x
deuotionē ac studiū, ac pīde non gliberi internā mētis agitationē, sed oēs ꝛchorū
actionē nōs ghīā deuenta ꝛchorū orationū nō complectit. Sic oēs auctores dicūt secun-
dum, et colligūt ex prædictis verbis illius Capit. vbi reprehendūtur q̄ cantūm signa
corpa mathēma transmittunt, et q̄ volentibꝫ Laicorū in diuino officio intendūt,
deinde subijcit hæc precepta. Eōd modo ꝛcte intelligendus Conc. Trid. q̄ et ꝛc eo colligit, q̄
velit Canonicos ad hoc compelli, cogit q̄ de aliquo q ꝛchrīo appareat 1. de reuerētia
et deuotione ꝛchorū, nec ad hanc solas possint compelli, nō hoc sola sūb iudicio Dei
mentē radat. Et hīc patet, multō minꝰ teneri ad restitutionē fructuū q̄ sine interna
attentione recitauerint, vt dicunt ipsi auctores, q̄ precepto Ecclie satisfecerint quoad
substātiā operis. Aduerte t̄s 1º Attentionē internā salte ad verba tanquā ad verba sacra Nota 1º
vel orationē q̄ eis colloquūr nōs deo gloriosus esse necessariā, q̄ gloriosus fit vt
sine ea non possit oratio debitē ꝛchrī fieri sine errore, et nō debita reuerentia
ꝛchrīa: Reūando t̄s q̄ ita tenet oratione vt vas remanendi modo possit recitare
sine tali attentione interna, non est necessaria ad implendū precepta, et pctā mortā-
lia venialia ꝛchrīdē. Aduerte 2º. Esse t̄s grande pctm veniale Deum internā attentionē Nota 2º
omittere voluntarie vel ex crassa negligentia, et notabile pctm oratione q̄ est irreue-
rentia erga Deū in cultū precepto ab Ecclia: q̄ si negligentia sit parua, est pctm
veniale, si a. distractio sit oīo inuoluntaria nullis vel pctis ac pīde non imped.
dicta meritū, nec vīa impetrandi et satisfaciendi. Consolatū a. inuoluntaria si adhi-
bēat vas diligētias quas q̄ sua condītione adhibere tenebat, et si antē orationē vel statim
in initio remoti fuit reuidere alienas cogitationes, et mētem ad Deū elicere, si sensus
mentis ab ijs q̄ distrahūt, et q̄nam quātūs in se est attendere, et nō aduertat se
mentem

peccat lorans quod dicat, tunes ad vitandum peccatum mortale satisfacit obligatus a vespera precedentis diei usq ad medias noctes sequentis. 2da Conclusio. Horae Canon. Nauar. c. 25. num. 97. et alij. Videndum 1° Licitum
Nota 1° esse ob causam rationabilem precedere anticipare, vt Matutinum et laudes vesperis et post completorium dicere vt aut D. Tom. 3ª lib. 5°. a. 28. nunc quando Romae usq ad vesperas inclusiue, vt Nauar. aut, imo si addita causa addat usq ad vesperas inclusiue, vt docet Caiet. et Colligite agit de Capite Ecclesiae
De celebratione missarum, vbi id expresse habet, vt si esset festum duplex, vel aliud incommodum impediret, dolor capitis, interpellatio amicorum, et similia, imo maior devotio aut quies possit causari legitima causa vt Caiet. notauit. Secundo
2° notandum. Esse in genere veniale multum differre precedere Canonicas, vt sc. dicat Tertiam a meridie sine iusta causa, vt notant DD. Tertio notandum
3° non esse genere mortale parvae partis antecedentis officij, Medina. 2da Sotus lib. 10. q. 5°. a. 4°. Sylvest. v. missa 1°. q. 6°. et multi mentionat. Victoria, Henriquez, qz nihil certe de re graui est in vsu, nec consuetudo contraria vertit veniale in mortale, non n. vlla ordo est tanti momenti
quando substantia rei gestae, vide qz rationabili causa cessante cessare omni
precepto fieri, vt notat Tabiena v. missa, num. 3°. vt si aliqz amitteret Eleemo-
4° synas, si molestius esset alijs expectare. Quarto. Non videri genere mortale semel aliqz citius mutare officium, v.g. omisso longo diuino breue canonicum Breuiarij, hinc qz nec non vt tanti momenti, hactenus non habeat expressus pre-
cepta de non mutando, et consuetudo non constet tam stricte obligare in re
parua: Si tn saepe fieret videretur genere mortale, quamuis non obligaret ad restitutionem. Caiet. a. q. 2. 3. Dixit aliud q. alio non tenebat repetere, qz ibi consuetudo habet, vbi precepti, non tamen tam stricte est interpretanda
vis multis videtur precepta de qualitate loquendi. Vide plura apud Summistas, et
nauarrum tractatu de oratione, nos precepta dobitandi.

Dub. vltimum. Dubium vltimum, quasi appendix totius tractatus de Religione. Vtrum vae
diuersum genus cultus in deo exercitium, vel ratione diuersorum beneficiorum
et esse genericus debeamus ei multos diuersi. Resp. et dico 1°. Ratione
Assertio 1ª. diuersorum beneficiorum non debemus multos diuersi, v.g. vt aliud debeamus ratione beneficij creationis, aliud ratione redemptionis, aliud vae benefi-
ciorum temporalium, aliud ratione spiritualium. Est communis sententia DD. Rectae
qz ratio formalis ob quam deus est colendus cultu latriae non est benefi-
cium sed excellentia essentiae increata et immensa: Beneficia n. solum sunt
ad q quod illa excellentia nobis applicata vt applicandae tamquam ad nos
finem, et ad nobis adornanda, non sunt beneficia non essemus obligati ad
eas adorandas, sicut magis ad amandas. Vnde si q impossibile esset alijs mi-
nus a quo nobis multa bona fecisset, vt volebat Simon Magus non essemus
obligati illud honorare cultu latriae. Dico 2°. Ratione vt diuersorum perfectio-
num sunt attributorum non debemus adorationes diuersae. 2da Halens. 3ª q.
Assertio 2ª. q. 30ª. membr. 1°. a. 3°. Gabriel in Canone. Lectione 49ª. Colligite q. 2. Thom.
q. 81ª. a. 3°. ad 1m et q. 84ª. a. 1°. ad 2m. Ita qz ratio formalis cur deus est ado-
randus cultu latriae est esse principium 1m omnis ordinis: alij 1° principium diuidi
includit ordo perfectionum ordinis attributorum, nam id q est fons totius esse et
ordo perfectionum debet in se ordinata continere, q. et diuersitate perfectionum non debeat
diuersa adoratio, nam unica est ratio cur sit colendus latria. Dixit Glossa in illud
Psal 7°. Domine deus meus in te speraui, ait. Domine ordo q potentiae, non
Nota. debeat filia, deus omnium q creatione, non debeat latria. Sententia est D.
Aug. q. 99ª. Fides Ecclesiae, q diuersitas cultus debeat ratione diuersorum attributorum.
Confirmatur, qz q sacrificium exterior actus latriae vitae et mortis potestatem,
adoratione, esse Dominum ordo, oratione, esse liberalem et omnipotentem, nu-
meratio assertorio, esse veracem, q missorio, fidelem, Laude ordo attributa cele-
brans, q S. Deo. non aequae expresse ordo attributa singulos colendi modos
Ex exigunt, sed quos alios expressius, Hinc fit vt sit quos materialis differentia
inter cultus modos colendi, vnde quos multi nisi deo competant, vt sacrificia,
templa, altaria, quos et alijs accommodari possunt, vt adorationes, orationes q.

Omnes tenues Et modi quibus debent fieri nuptiis latrie exhibende deo quibus omnibus exhortationibus plenissimus est, omnesq; illas testantes et insinuant nam celebrantis et quibus est primus principalis nostri et rerum omnium Hinc patet responsio ad argtum. vbi tu advertis Dilia non accipi stricte, quia: tunc est actus observantiae, debitus sanctis, sed generaliter, pro illo debito alicui tanquam domino, qualemcunq; sit illud dominium, unde sicut dominium convenit deo et Creaturis analogice, ita et Dilia: Latria accipit pro illo q convenit deo quibus Dulia est, sed quibus est primus principalis nostris, unde non est connumeranda ei: alioquin. vide Caiet. 3ª q. 85. 25º articulo 2º.

Nota.

+

Finis Tractatus De Iure et Iustitia.

Soli Deo gloria.

Ex Tractatu de Sacto Matrimonij.

Ex dub. 1º Matrimonium, et ritus a Theologis et Canonistis de finitus, est commixtio maritalis viri et mulieris legitima, vitae individuam retinens. Christus Sr noster desponsans Ecclesiam sibi unitam insolubile et mutuo translationis vinculo sibi Ecclesiae indissolubiliter copulavit, ut Paulus ad Ephes. 5. Sacramentum hoc est magnum, in Christo et Ecclesia. Tria sunt in matrimonio, Consensus interior, verba exterior, et q est verba vide Navarrus: quod est necesse ad hoc ut sit matrimonium in multis iure et in multis obligatione. Ordinata a. maritalis commixtio principaliter ad educationem prolis et educandam, q est primarius matrimonij finis secundarius. a. est remedium vitae fornicationis: ita Aug. 14. de Civ. Dei. c. 10. Tho. 4. dist. 31. q. 1. a. 1. q. 1. Sco. 4. dist. 31. q. 1. Gabriel. lect. 31. Ric. 4. dist. 26. a. 1. q. 1. Ocham. 4. q. 6. Adrian. 4. q. 1. Caiet. 3ª q. 29. a. 2. Soto. 4. dist. 26. q. 1. a. 1. Vasquez. 3. p. disp. 223. c. 1. Sanch. lib. 1. de matrim. disp. 1. n. 1. Couarr. 2. p. Clem. Matrim. §. 1. n. 1. Nauarr. c. 22. n. 1. Ledesma. 3. p. q. 29. a. 2. Valentia. 3. p. disp. 6. q. 13. punct. 1. Suarez. 3. p. disp. 76. sect. 1. Bonacina. disp. 3. q. 1. p. 1. Molina. disp. 1. tract. 3. Lessius. lib. 2. c. 5. dub. 1. Henriq. lib. 8. c. 1. Trull. lib. 3. c. 1. dub. 1. Filiuc. tom. 1. tract. 7. c. 1. Reginald. lib. 16. n. 1. Layman. lib. 5. tract. 1. c. 1. Tamburin. lib. 1. c. 1. Azor. 3. p. lib. 8. c. 1. q. 1. Rebel. lib. 1. q. 1. Basil. Ponc. lib. 10. c. 1. Diana. 1. p. tract. 1. resol. 1. Filiarch. tract. 1. c. 1. Leand. 1. p. tract. 1. q. 1. Bonfac. lib. 1. c. 1. Cabass. lib. 1. c. 1. Pirhing. lib. 4. tit. 1. §. 1. Reb. lib. 1. q. 1. Gutier. lib. 1. c. 1. Ioan. Sanch. lib. 1. c. 1. Ioan. Sanch. lib. 1. c. 1. Ioan. Sanch

Si rouster et consensit alteri, rouknentia nouit nō ȳt petere de debito reddere ⁊ debet exprese postulanti nisi ipse sic rouknens renunciauit iuri petendi, tunc n. tenet reddere. Si uero rouconsensit nouit nec ȳt petere nec reddere, nisi consensuet eod nō renunciasse iuri petendi, tunc n. tenet uero petenti reddere ipse sine petito, quemadmodū ⁊ petit petere. Et quanto rouknentia nouit rouknentia nō solū petenti reddere sed etiā petenti debitū, non tenet tunc ante consummationē ingredi gamē si debitū fuit remissum, sufficit si remittet uelle sibi ȳt ȳt in stabi in quo manet est, unde tenet reuigē Gotani ad rouknentia ⁊ si nō exhibet ȳt ei petenti debitū reddere, quamdiū nō possit libere petere absq; dispensatione, qua conredit Episcopy.

Qui uouit ingressū religionis peccat ipe rouknendo et nō reddendo, rouconsumato tū matrim. ȳt nō solū reddere sed et petere. Qui expressly religionem est si fuly impossibilis, reddere ⁊ etiā petere debitū nō est rouknū ipsly uxori. Si uxor fuit uolū uiri et nihilominus nō eo rouknēt petenti reddere, et petat quo: ad petit debitū, tunc tenet marito petenti reddere, ⁊ nō petit si uir potuit nō habet, sic et uicissim ȳt petere sed tenet reddere.

6. Uxor tenet seq uiru, ⁊ est uiro subdita, nisi ex speciali esset ei priuilegio cooperit uel animo. uel diu fuly est vagabūdy post matrimoniū, seq si autē vagabūdy erat ipsa scīente. non tenet et seq si publice profest de non habitando domicilio nisi forte sequeretur periculum uergens.

Ex cap. 7. De impedimentis matrim.] Impedimenta quæ matrim. reddunt matrim. si antecedant, et diruit dirimentia alia rouknentia nō ipe rouknent sed ostendit, dirimentia sunt 12. Error, conditio, uolū, rouknatio, Crimē, cultus disparitas, uis, ordo, ligamē, uotū, si sol. affinis, si forte uoluit neglig. Uter sunt quia antiq. arredit nouitū in rouknendy clandestinis, q̄ dū solū erat impedimēt, nō dirimeb.

2. Fidei est Ecclie, posse impedimenta dirimentia rōstituere 2da Conc. Trid. Subiect n. Ecclie rouknendy matrim. quātuy est quātuly ritibz hū ipe rouknent, nec diu quoq; in eo matrimoniū ⁊ ipe rouknendy ritibz, sed addimēt solēnitates sanctū, non determinando cuius ȳgnis ⁊ sonus rouknendy sit debeat consensus benedictus uel nō, nec quis forma fieri debeat.

3. Solūm omnino Ecclie posset ritibz ⁊ ritibz quibusdā impedimenta ponere, sed Ecclia non ritibz sibi assūpsit, eo q̄ nec testamenta ⁊ Christo fabrū sit nec spectabilis. Principes Ethnicorū sicut nō Christianorū sicut et Ethnicy sit sicut Christiany ȳt ipsū rouknentiones impedimenta ⁊ matrimonia dirimunt.

4. Pontifex in omni impedimento ppetuo ⁊ iure positiuo est rouknendo valide dispensare ȳt Episcopy ordinarie nō ȳt in impedimentis dirimentibz dispensare: Probabile ty est posse in casu urgentis. 1° si matrim. publicē et bona fide fuit rouknendū sol. 2° si impedimentū est occult. 3° si separatio fidei ex esset scandalo. 4° si ad rouk. vel ejy legatū non pertinet accipere dispensationē vel alia in: ronda. 5ta matrim. Syl. Ang. Tiene. Victoly, ⁊ Episcopi quādā.

5. Si matrim. nō impedimento ritus vel alteri incepto rouknendi fuerit, ex cessante ⁊ dispensatione vel alio modo nō potest est sic ꝑseuerare ut petat vel assedū maritali remigē reddere, sed est ipy uero rouknendū quādiu durat matrim. non tamē ut necesse ut impedimentū desperet vel in generē significet ut uult maior. Fatet aut remigē audiore ut adsit solēnitati vel ad tollendū rouknendū affectū, unde debet rouknendū ⁊ ex inde ar. si iam primū rouknendū cuiuslet, et erit validy rouknendy quātū alter ex corum ad id sunt inhabily.

Ex cap. 8.] Error ꝑsone inritū reddit matrim. siue sit antecedens siue rouknendū q nō est merus rei nō ꝑsone, sed dy essi ꝑsonæ. Ex tollit rouknendū nisi per ꝑsona qua ꝑsō non rouknpit ꝑsonā essi forte uellet consentire si ea rogaretur. Dirimit etiā si ex error sit de natura. Error qualitatis et fortune non dirimit, q nō est circa rei substā, rōsentit n. in ꝑsonā ⁊ ꝑsonā est, ut patet in alijs rouknendy.

2. Error conditionis seruilis dirimit siue sit antecedens siue rouknendū, modo q rouknāt nō illo errore sit liber. Qui modo Quod si tamē experiret se rouknendo quātū ignorat esset seruus, uel si sit salte culpy rōsentiret dū rouknāt esset uerus matrim. Si seruus rouknat nō seruā quātū ignorat nō rouknēt valide erit. Si liber debitet de seruitute sed et utilmente rouknat valide erit matrim. Hoc impedimentū nō est ꝑ se de natura sed Ecclesiæ, q nō nata subsistit.

Ex cap. 9.] Uolū simplex impedit q̄ matrim. rouknendū, sed nō dirimit si rouknāt, secus rem esse, nā ex priuilegio Papæ uolū simplex emissū in aliqua religione fecit uotū forma est impedimentū dirimēs. Habet ex Conc. Trid. 13.

2. Uolū solemne in religione approbata emissū dirimit matrim. Et fidei ex Conc. Trid. sess. 24. c. 9. Uerū est uolū solemne habere, sine uir et sola ꝑsona professionē. Est matrim. Concilij. Sotū. Valēt. Cajet. et multorū hoc tempore, q̄ solemnitas uotū sola Ecclie constitutione inuenta est. 2da Bonac. 8, et Grey. 13. nō n. deo dirimit q̄ est tradita sui q̄ et simplex fuit.

3. Quo iure est ⁊ impedimentū dirimēs. Et fidei. sily iure ab initio Ecclie. 3ta Caliqty 1°. Conc. Tolet. 2°. 5°. Hinc Deyr in Gra. et Ecclia ⁊ aliqui aucti rouknendū obseruādū, tenet. Lib. 5°. Decr. Greg. solet uoc uoluerunt dirimendo sanē sed ȳt uel sol. q̄dam ipy ordinē hoc ꝑfectionem imitandi ut dicit Conc. Trid. Sess. 24. c. 9. unde si q̄ in ordinē nollet ꝑuire et assumere matrim. rouknendū, ipse iuris.

4. Potest Pont. in impedimento ordinis dispensare, et n. iure Ecclesiastico dimittat introductum.

Ex cap. 10.] Cognatio triplex est. Carnalis sei. rōsanguinitas Spiritalis ex sacro fonte vel confirm. orta, et Legalis ⁊ ex adoptione. Consanguinitas est ꝑsonā ꝑsanguinis ꝑsonis ab eodem stipite descendentibz vel earū ipsis altera descendit ab altera. Distinguit ⁊ linea ⁊ est linea ⁊ gradū. Linea ⁊ est triplex Ascendentiū, descen. Collateralis. Una primæ dicitur recta, 2ª transuersa. Illæ sunt ꝑsonæ in linea recta quibus sunt gradū sine dempto. Sic Zebedæus filij — nepotes eorū ꝑsonæ ⁊ quilibet earū distat ab eo cuius quilibet eorū ꝑsonā distant. Hinc duo fratres sunt 1° gradu. Duo patruales in 2° gradu filij in 3°. Quando ꝑsonæ distant inæqualiter a stipite quo gradu ab illo distat ea remotior est recte quæ ipse inter se distant. Sic Joseph et Emaus sunt in 3° gradu. distat n. Joseph. bis gradibz ab Abraha patre Zebedæi. Duo fratres sunt in 2° gradu. Duo patruales sunt in 4° gradu filij in 6°. Pronepotes et nepotes in 5° gradu. Inæqualis distantia. Sed Canonica disputatio est seruanda in causa matrimonij in utroq foro Legendi in Lapide Tabby et si occasionibz, in tractatibz utriusq in foro. 2. Nouem gradibz in Leuitico c. 18. sunt ita debet sine matrimonia et matrim. contrahi. Prohibentur ibi parentes in 1° et 2° gradu in linea recta. In transuersa fratres nō sorores, et nepotes nō amita vel matertera. Patruus nouerca auunculi nec nepte ex fratre vel sorore non debet. In linea recta affinitas debet contrahi inter priores nouerca, et gabri nō priuignam eiusdē filia et nō aliam. In transuersa, Cognitis nō uxore fratris, quia in recto ascendū. Et quo Dextr. 25. et nō sorore uxoris uiuente uxore (quod tamē fieri 2aro dū nō dū dispensatione sed secus rone fieri debeat hoc et alijs temporib. Gen. 29) et nō uxore patruus fratris. Innocentius 3. Gelasius infidelium connubia sunt matrimonia ⁊ in 2° uel 3° gradu ante conuersionē sunt matrimonia nō esse diuincula ⁊ debent tamē in Ecclesia. Consanguinei tamē in quo gradu contract quando ignorantia, nisi ipsa nō cum culpa, et prudentia ⁊ debet consanguineis in linea recta inter se matrim. stare matrim. in 1° et 2° gradu, quando nō sit cohabitatio malo ꝑsonā mendacij. In alterius gradu cuiusq linea ꝑhibitis, et est eodem iure inter se esse. Dic n. illa ꝑsonas ⁊ nō absolute ab quibuscunq matrimonio: ⁊ dico dispensationē posse esse, et ipsa Gelasius posse exercui, et si gerny Germanis interdum fuit et filiæ. Et nouus Ecclesia in linea recta semper respectu alterius. Habet tamē primus pijs et debet rationabilibz. In linea transuersa stare matrim. inter ipsos ⁊ in 1° gradu, in reliquis nō est inter ipsos. Imo generatim Ecclesia dispensare ⁊ dico dispensationē Ecclesia loquendo sine stare matrim. sine Ecclesiæ est 3 Ecclesia ad 4° gradū inclusiue dirimunt matrim. sed nō ultra, 3ta Conc. Later. etiam usq ad 7°.

4. Affinitas est propinquitas ex copula carnali puerienda, vel ex stare propinquo ad copulam carnalem ꝑ se talem ut ex ea possit seq generatio. Unde ex copula simplici naturaliter nō ex copula incestuosa nec ex copula matrimonij ⁊ ꝑ matrimonio. Unde nō consummato vel dirimente Bonac. 8° Non est addendus defectus omnino requisitus parentelæ, ȳt n. affinitas sit ex uere consanguinitate, ut si frater contrahat incestuosē nō sorore sua affinitas altera seminitur. Contracta affinitas inter uirū et consanguineos uxoris vel mulieris copulæ, et contra inter uxorē et consanguineos uiri ita ex uiri nō ex gradu quo erant consanguinei, ut Glossa in Defiendo nouiter alter cubat 2ª uxori sua habeat 3ª gerny affinitatis, sc. inter consanguineos Defiendi et alterius uxoris nō quo ipse sibi contrahebat. Si habeat 3. Sed Conc. magnus Latera. dauit sapuit, unde modo affinitas nō parit affinitatē.

6. Affinitas ⁊ nō adhibet copulæ vel ex matrim. rata nō est impedimentū dirimens usq ad 4° gradū sine in linea recta sine in transuersa. Affinitas ⁊ ex fornicatione nō dirimit matrim. post Conc. Trid. tantū usq ad 2° gradū inclusiue. Ex Conc. Trid. sess. 24. c. 4. Dicit Sot. et. Ledesma ⁊ Conc. affinitatē matrim. in 2° et 3° gradu. Imo si sit regnosset consanguinea uxoris in 3° et 4° gradu non impedit petitio debiti. 2da sent. Salmant. et Complut. respondet. Si Petry regnosset consanguineā Caiphæ in 1° vel 2° gradu petrij ignorantia essit ex consanguinea nō non impedimētū ad contrahendum cū Caiphæ, et tamē ad petendū debitū si iam erat ex uxore 2da Castro. Valēt. Sotō Vasq. nō n. est sic culpa ignorantia. Sotū si sit in uero stirpe Baptizet filius uxoris sue Petri petere debitū, tamē si esset pauperior nō posset nisi illa contrahere matrim. ob cognationē spiritalem.

6. 1° Si quidē affinitatis licitæ vere valde ꝑhibite est matrim. esse inritū inter natiuos. In ter sunt uetiti et priuigni. Socer et nurus, Socrus et gener. Uide Couar. 5. Decr. Greg. audiendi de Ecclia in 4° gradu dispensasse. In 1° gradu affinitatis lineæ transuersæ cum est inritū inter natiuos, multi uiuy in 2° et 3°. In 1° gradu sunt et uxoris uiri sorores. 3ta uxor Jacobi et frater Jacobi Gen. 38. et 29. et sæpe Leuiticus in ter dispensauit.

7. Cognatio spiritualis est impedimentū dirimens inter baptizantē vel confirmantē et ꝑsonā baptizatā, confirmandā et baptizatæ vel confirmatæ, et ꝑsonā patris, non inter alios. Vide Conc. Trid. sess. 24. c. 2 de Reform. ad.

Sententiæ et Conclusiones Theologicæ secundum ordinem
D. Thomæ in Summa observatum congestæ, ex ipso D. Thoma
et Commentatoribus eius.

Ex 1ª p. q. 1ª

Quatuor q̃ differtim simul obtineri possunt in scio ope complexit D. Thomas: Copiam, brevitatem, sensitatem, et facilitatem.

Ex arto 1º) Corollo 1ª. Necessaria est alia doctrina p̃ter philosophicas disciplinas, ut homo beatitudinem æternam, quæ est quidam finis hominis supra naturam, intendat secundum spem revelationis divinæ.
Corollo 2ª. Necessaria est alia scientia supra philosophicas disciplinas et de ipsis p̃ter lumen naturale haberi possunt.
Si sacra doctrina accipiatur p̃ habitu in quo principiorum interpretatio inquirit et defendit, varias et illud complexio: nec ordinatur ad adstruendum fidelibus, ita singulis fidelibus necessaria non est. Est tñ necessaria in Ecclesia ad fidelium confirmationem, et ad salubrem profectum.
Si sacra doctrina accipiatur pro notitia principiorum non omnis sed aliquorum necessaria est supposita dispositione, singulis necessitate simpliciter: absolute tñ Deus non sine illa ad salutem dirigere potuit.
Nihil vel nō utilitas et quodcumque necessaria est revelatio, nō q̃ ad ipsos proficiat, sed ad vel q̃ remedium pro peccato originali vel adipiscendum.
Creatura rationalis p̃ter finem naturalem et supernaturalem habet quem p̃ priis viribus nō attingit.
Etiam quorumdam q̃ naturali lumine cognoscere possunt supernaturalis cognitio singulis simpliciter ad salutem necessaria est.
Ultimus finis noster naturaliter nobis ignotus est. Deum cognitu lumine naturali est ultimus finis noster naturalis.
Ex arto 2º) Theologia nostra dicit scientiam subalternatam impropriè, q̃ immediata scientia dei revelanti, scientiis principia scientiæ subalternatæ dependent q̃ principia scientiæ subalternantis.
In singularibus de quibus agit Theologus et scientia habet p̃ rectitudinem, q̃ dictæ revelationi subiecta sunt.
Si ex utraq̃ propositione revelata de quarto sensili concludat, vel ex una tali et altera naturaliter nota q̃ certam aliam evidenter consequentiam, collectio fiat scientia generalis.
Si scientia accipiatur p̃ habitu recto et evidenti, Theologia qualis in hac vita est nō est scientia. Est tamen Theologia scientia ut scientia idem est q̃ cognitio recta et firma. Sunt tñ et in Theologia opinationes p̃dictæ vel solū explorativæ p̃cipuæ.
Theologia, ut est habitus conclusionum à fide distincta est. Error tñ circa talem conclusionem error fidei dici p̃t late loquendo, quia q̃ ita errat ut principia negat, q̃ p̃cipuum finem habere errat circa principia.
Theologia nostra habitus obscurus est et inevidens, ac pinde nec permanens.
Ex arto 3º) Theologia ut est habitus conclusionum, est una specie scientia. Ex obiectum formale Theologiæ est divinitus revelabile, nisi pro vera est in obq̃ q̃ scientia Theologica cognoscitur.
Theologia est una simplex qualitas.
Ex arto 4º) Theologia est scientia practica. Idem tamen Theologiæ habitus quatenus agit de Trinitate, de Creatione aliisq̃ q̃ à nobis fieri nequeunt, speculativus est.
Etsi Theologia practica sit et speculativa, potissimum tamen speculativa est.
Practica est actus rectus potius et intellectus apti dirigi à notitia practica.
Scientia practica ea est q̃ ex quo est rectus operandi modus prescribit. Speculativa q̃ nō prescribit.
Ex arto 5º) Sacra doctrina dignior est aliis scientiis speculativis et practicis. Ex nobilius obiectum habet et certior est reliquis scientiis speculativis: Et finis eius inquantum practica est, est beatitudo ad quam finis aliarum scientiarum practicarum ordinantur.
Certitudo Theologiæ innititur revelationi Dei q̃ nec fallit p̃t nec fallere.
Fides nō solum secundum se, sed et ut est in intellectu nostro certior est aliis scientiis.
Ex arto 6º) Sacra doctrina sola propriè dicit debet sapientia, q̃ sola propriè est scientia rerum divinarum.
Veritas principia Theologiæ de aliis scientiis, quod ei formulari oportet, iudicandi est.
Sapientia sor loco est illa q̃ iudicat ex cognitione obiecti: Sapientia vero ut est donum SSti q̃ secundum assectum ex quadam connaturalitate, quo modo virtutes p̃dicti recte iudicat de ipsis q̃ ad virtutes pertinent.
Ex arto 7º) Deus, quia Deus, Theologiæ scientiæ principale subiectum est. Non tñ ideo Theologia nostra certa infinita, q̃ nō est necesse ut scientia tantum cognoscat suum subiectum quantum cognoscibile est.
Deus nō est adæquatum obiectum Theologiæ, verbale n. Theologia rerum plura.
Theologia nostra agit de Deo ut cognito obscure q̃ revelationem. Theologia beatorum ut de cognito q̃ lumen gloriæ.
Ex arto 8º) Theologia nostra ad sua probanda vtit argumentationibus.
Principia Theologiæ propriè ea sunt q̃ immediate et in se à Deo revelata sunt.
Definitiones Ecclesiæ ex revelatis evidenter deductæ inter principia Theologiæ computandæ sunt, quatenus immediati illud assentimur ob fidem propriè q̃ sunt divinitus revelata, p̃t n. Ecclesia declarare q̃ sunt fidei principia.
Eidem assentiri diversi habitibus fidei sc. et scientiæ Theologiæ assentiri possunt.
Si ex rationibus solis naturalibus probatæ ad probandum principiorum vel conclusionum, nō veniunt collectiones Theologiæ.
Non argutat Theologus ut p̃bet sua principia, sed ut ex iis aliud aliquid ostendat. Interdum tñ adversus eos q̃ quædam principia negant, et alia admittunt ex admissis p̃bat negata. Non p̃t tñ evidenter p̃bare sua principia esse vera: quia nō p̃t evidenter ostendere quædam principia esse possibilia. Potest tñ diversis modis q̃ sua esse vera: quia nō p̃t evidenter ostendere quædam principia esse possibilia. Potest tñ diversis modis q̃ sunt signa et testimonia veritatis fidei nostræ evidenter ostendere, ita secundum modum vocis esse credenda. Sh possunt evidenter solvi obiectiones q̃ fiunt contra fidei principia, nō quidem falsitate eius q̃ opponitur evidenter ostendendo sed q̃ alia motiva et vocis rationes evidentes probabilitatis principiorum fidei. Solvere tñ argumenta contra fidem fieri possunt, ampliori tamen Dei auxilio nemo fidem habere p̃t.
Loci ex quibus Theologus argumenta deducit 10 distinctis recensentur. Scriptura. Traditiones Christi et Apostolorum. Consensus Ecclesiæ in re ad fidem et mores pertinente. Definitiones Concilium generalium. Determinationes sedis Apostolicæ. Auctoritas doctorum Ecclesiæ. Auctoritas DD. Scholasticorum. Ratio naturalis, auctoritas philosophorum et universitatum. Et auctoritas historiæ humanæ.
Non solum singulæ scripturæ veritates et scriptæ immediate à SSto scriptoribus sacris sunt inspiratæ, sed et verba singula.

Ex arto 9.] Metaphoris et similitudinibus scripturæ frequenter vtit. Differt metaphora à similitudine q in similitudine verbi in ppria significatione accipiant: in metaphora in aliena.
Cauendus ẽt scripturæ sensus in sensu literali ppio, et nõ nisi ipsa necessitate cogente ad metaphoras et similitudines confugiamus. Quãdo n. in scriptura dõ neq ad mores honestatẽ neq ad fidẽ veritatẽ ppie referri ẽt figurativ esse cognoscamus. Augst. 3 de doctri. Christ. c. 10.
Ex arto 10. Habet scriptura sacra sub sua littera sãbinde plures sensus.
Ip scripturæ sensus dicit quem author scripturæ mente concipit, q scripturæ aliq vel mediatẽ vel immediatẽ significare intendit: vel rectius q ssti principalis scripturæ author q eam significat, petit. Nam necessariũ nõ ẽt vt oẽs scripturæ sensus partes scripturæ author intenderit, sufficit q intenderit principalis ssti. Non solũ verbis sed et rebus dñi ad significandũ vtit.
Literalis scripturæ sensus ẽt quem immediatẽ q ipsa verba ssti significare voluit. Mystici quem q vel significata. Mystici sensus q fundamento habet literalẽ. Literalis duplex ẽt, proprij et improprij, q in translatione vel simili figura consistit.
Mystici sensus verò in diuersis scripturis significati sunt, nõ solũ ad edificationẽ fidelium ab interpretibus confictis. Contrarius diuerse alij haereticis asserunt, alij temerarijs et erroneis.
Mystici sensus triplex ẽt, Allegorici, Moralis, Anagogici. Si vel significata q scripturæ aliena intimet, si sit figura rei pertinẽtis ad fidem catholicã dicit sensus Anagogicus: Si ad bonos militantes et aliqd agendũ spectat vel moneat, dicit sensus Tropologicus: Si nõ ad mores sed ad fidẽ spectet, q simpliciter aliquid fidelibus significet dicit Allegoricus.
In prophetis q ad vitam pertinent et sunt spiritualia nõ debemus greci allegoria. Sicut nec oia gesta veteris testamenti explicanda sunt sensu mystico.
Ea q sunt in noua lege q Christus et Apostoli gesta quorũ rationes et causæ ignorantur, q nec videntur ordinari ad aliquas Christianorũ vtilitatẽ sunt reprehendenda in nullaq quaenda sunt tamen. Credo.
In eadem scriptura nihil vetat esse plures sensus literales: ẽt n. dicit plura simul eadẽ Script. significare ẽt et plura eidẽ scriptori patet significare, q et ille eadẽ scriptura significare intenderit.
Nihilominus q sensus literali quã magis verba q se ferunt firmus aptus conferrit, nõ sequ ar si ille solus esset.
Ex solo sensu spirituali nõ debet affirmari aliquis, qa nõ constat eius esse intentũ à Sto.
Etiam q literali nõ fit affirmare aliquis quando de eo nõ constat, facilius tñ de eo constare ẽt quã de mystico.
Non oia dicta q ab Apostolis adducuntur sunt necessaria, sed et nonnulla probabilia.
Quis sensus sit planior literalis an mystici ostendendũ ẽt q diuersitate regularũ significatarũ. ordinarie tñ in veteri testamento planior ẽt sensus spiritualis.

Ex qst. 2ª An Deus sit.

Arto 1º Deum esse ẽt q se nobis sentire se, non ẽt tamẽ q se notius nobis. non n. videmur cognoscere hominem positionib, deum ẽt, necessarium inter se habere connexionẽ.
Cognitio Dei dicit nobis insita naturaliter, nõ q eam innatã habeamus sed q naturale lumẽ à natura insitũ habemus quo adiuti Deum esse probabiliter licet iudicamus.
Potest vel cogitari rem contradictorio essentiæ suæ vel ipsa nõ pertinere.
Deum esse nouimus ẽt principiis paradoxis q se notis suppposito q Deus sit.
Ex arto 2º. Deum esse notius ẽt et de fide. Neq solũ ex script. sed et naturali vel demonstrari pt.
Nihil vetat idem diuersa vel et alio habitu, vel actu et medio.
Naturaliter non pt cognosci Deum qditatiue, quibus tamẽ pt sit, q sit causa 1ª. s. naturaliter cognosci pt.
arto 3: Etiamsi Deus ex necessitate ageret nõ omne malum explicaret, qa nõ posset se infinite communicare sed solũ finite.
Bonum infinitum explicat omne malum à subiecto ppio, nõ a. effectiue ab alio, qa illud infinitum bonum fieri nõ pt.
Finis nõ ẽt nisi comparatione causæ q ipsius finis q intellectus et voluntas intendit, et mediũ aliqm illius gñ ordinat.
Omnia suo ordine, dispositione et accommodatione claudere videntur, ipse fecit nos &c.

Ex qst. 3ª. arto 1º et 2º.

Atheistæ Deum esse corpus asserebant. Contra de fide ẽt Deum nõ esse corpus.
Nullum corpus mouet localiter, saltẽ mobile circulariter nisi moueatur.
Corpus vilius nobilius ẽt corpore non vivo ex specifica essendi gradus.
Ex arto 3º Natura rei essentialiter dicit. Suppositum nihil addit essendi q se vt neq aliud neq potia in aliquo sibi modus partis aut formæ, aut quasi formæ. Affert ab indiuiduo q for solummodo habeant q nõ dicat de pluribus in q ipsius dicitur, et in eis ipsius multiplicatur. Suppositum a. for habet amplius q nec indiuiduum de pluribus dicat.
In diuinis Deus singulare ẽt et non indiuiduum suppositum, qa tribus diuinæ naturæ suppositis conuenit.
In creatis natura et suppositum differunt q natura rei: in deo a. sola ratione distinguuntur.
Loquendo de deo vt dicit indiuiduum natura dicit Deum ẽt sua deitas. qz vere Deus et sic Deus sunt pene synonima.
Esse singulare in rebus summum ẽt perfectio, ac inde includit in rem dei.
Ex arto 4º Existentia ẽt modus quidam realis consequens essentiam creaturæ pro tunc ẽt effectus causæ efficientis.
Existentia in rebus creatis de earum essentia nõ ẽt, sed ab essentia q natura rei distinguitur.
In deo idem ẽt essentia et existentia. In deo n. neq compositio ẽt neq quasi compositio.
Ex arto 5º Deus nec p se nec videtur in primamatute collocatur. Qz simplex et perfecta.
Ex arto 6º In deo nullum accidens esse pt. q oio simplex ẽt. Cognitio tñ necessaria in deo pñs accidentaliter non q natura ipsius aliqd accidat, sed q nostra creaturas mutatione fieri videmur.
Ex arto 7º Deus oio simplex ẽt. Simplicitas nõ multitudini sed compositioni opponitur.
non esset maior simplicitas si esset tantũ una persona in diuinis quam nunc sit.
Multitudo diuinis personis simplicitati diuinæ nõ repugnat qz personæ diuinæ deo intrinsece et essentialiter conueniunt, nec aut à scientia aut à natura diuina q natura rei sed sola vel distinguuntur.
Omnimoda simplicitas deo ppria ẽt: Creatus quidem aut ẽt principium et ita opponibile aut participatum et sic oppositis vel
Ex arto 8º Deus nullo modo dicere pt in aliquam compositionem, ita vt à re aliqua absolutum vel ea absoluto, ita vt
et thomas resultat ens q se vel q accidens.
Simplicitas specifica nõ ẽt, neq semper cui ea ẽt specifica quo simpliciter, simpliciter in. negatio compositionis ẽt
negatio a. formaliter nullam specificam dicat. Apud nos composita sunt melius simpliciter.

Ex qst. 4ª

De arto 1º) Deus ẽ perfectiss est, habet n. oĩa q ipsis natura possibilia.
Essentia pfectior est existentia, dicit tñ ipsius esse pfectissimũ, nõ q dicãs tantũ essentiã pfectiss sit, sed q ut essentias existat, et ab ea recipiat ultima actualitas. est.
De arto 2º) Omnis veris pfectionẽs in deo esse verũ est. Perfectiones n. effectus existunt in sua causa.
Perfectio simpliciter dicta quam in quocũq melius est esse quã nõ esse. Perfectio secũdũ q, q imperfectionẽ aliquã includit,
Perfectiones simpliciter signant pfectionẽ increatã, vel pfectionẽ rei creatæ et increatæ nõiens, vt videre, sapere.
Perfectiones secũdũ qd signant q signant pfectionẽ rebus creatis nõibus pp sũi limitationẽ.
Perfectiones secũdũ qd in deo formaliter nõ sciunt sed eminenter et virtute.
Perfectiones simpliciter in deo formaliter reperiũtur.
Solæ pfectiones increatæ in deo formaliter sunt, et ab eo, et inter se (de absolutis loquendo) nõ nisi rõe distinguũtur.
Solæ pfectiones creatæ q à deo realiter distinguũtur in deo eminenter continentur.
Illæ ty pfectiones creatæ imparibus in deo eminenter sunt, seu secũdũ esse q in deo habent, à deo nõ distinguũtur.
Perfectiones creatæ secũdũ esse q in deo eminenter habent sunt una pfectio increata.
Nec oẽs rei creatæ secundũ, nec oẽs simul rerum deo sunt qd pfectio solo deo.
Ex arto 4º) Creativa deo similitudo dicta pp convenientiam in eadem forma secundũ analogiam tantũ.
Maior similitudo est rõis deo creaturæ rationalis, q minoris gradus pfectionẽ habet.
Nullo ty modo convenendũ est q Deus sit similis creaturæ. Nec similitudo quam habitudinem creatura respectu dei
solius est similitudo imperfectæ imitationis, q et deo ad creaturas recipiari non pt.

Ex qst. 5ª De bono in rõi.

arto 1º Bonũ et significat aliquid transcendens non significat formaliter relationẽ convenientiæ, sed habens entitatẽ quã pfectio
et bonitatem entitatẽ pficientẽ: quare bonũ superadit relationẽ pfecti et suam entitatẽ.
Rei entitas pfectio entitatiua rei bonitas est. Bonũ. a. ab ente non nisi ratione differt.
Rõ appetibile q nõ est de intrinseca ratione boni, sed ex comparatione voluntatis nostræ contingit.
2. Ens secundũ rationem primũ est quam bonũ.
Omne ens ratione pfectionis quã habet entitatis bonũ est.
Rõ finabile nõ est de essentia boni, sed est nõ q dam illi superadiens, formaliter ab eo distincta.
In bonis creatis modi, species et ordo bonis habent: in increato vero bono nõ contingit contingere in modo. s.
Malũ nõ infert omnẽ modũ speciẽ vel ordinẽ, seu oẽs bonitatẽ, nõ. n. pt nisi in bono esse.
Bonũ convertitur cum pfectio superadita exprimendo est: Ubile q pp aliud ad quod tamquam finem refertur: Delectabile
q pp delectationẽ et in quietatẽ quã affert malũ est.
Diversis considerationibus varios dicimus bonũ convertibile, Utile et delectabile esse posse.

Ex qst. 6ª. De bonitate Dei.

a.1º. Deus nõ plus bonus est quod summũ bonũ est. Multi et dei simul nõ sunt qd nobis soli deo.
Bonũ est q ria appetunt, q nihil appetibile nisi q boni rationem habet.
a.2º. Esse bonũ pfectionem est primũ dei: cum deo primũ est esse bonũ pfectionis suæ.
3 Creaturæ pfectiones suas bonæ nõ sunt, et accipiendo bonitatẽ et pfectã et imperfectã includit, sed bonitatẽ
adiunctã habent dependenter à causa efficiente, et ab essentia sua tamquã à conditione requisita vt eam habeant.
4. Res creatæ nõ sunt formaliter bonæ bonitate increata, sed creata: possunt ty dici bonæ bonitate dia sunt
primo principio exemplari efficiente et finali totius bonitatis.

Ex qst. 7ª. De infinitate Dei

a.1º. Infinitus in entitate est q totius entitatis pfectionẽ includit. Tali modo deus infinitus est. Satiat. n. et intellectũs
nostros et voluntatẽ q nec vere nec bono finito explent. infinitus intensiue alia finita nõ excludit.
16 q pfectissimus est absolutè nõ solius veris existentis sed et possibilis pfectionem includere debet.
2. Impossibile est alias rẽ plures deos simpliciter esse infinitos, quia nõ secundũ q possit, q fieri pt alius
ita pfectus vt eminenter pfectionẽ specierũ in aliquo genere in infinitis gradibus contineat.
Nõ est necesse vt deus effectus adæquatos potentiæ secundũ pfectionẽ intensiuam infinitos, totius potentiæ, sed dare bonũ talis
quem possit et alios quos nõ possit, quibus sic superstrahi dicendo deum posse qd nõ implicat.
3. Deus diuerse infinitus adhuc nõ posse ait D. Thomas. Magnitudines, numeros finitos: Cum ẽ evidens implicatio nõ
apparuit, et multa possit deus q intellectus nostros excedunt.
Multitudinem infinitam adhuc et successionem datam implicat, nõ. n. imaginatio humana capax pt vt infinitas
transactas finitas: unde concludit mundũ nõ fuisse sempiternum.
a.4º. Non inest rebus creatis deus tamquã totius partis, aut pars totius, aut accidens subiecto, sed quatenus species substantiæ
suæ est illis presens, intime vel quasi penetrando.
Volendo Deus aliquid operatur immediate immediatione suppositi ibi est, ita vero deus operatur in rebus.
Actio qualitatis sua habet vt nõ possit transire in distans nisi p medium, esse agentis est infinitis distantiis.
Ad magnitudinem dei pfectionis pertinet q immediate in omnibus agat.
Non loco definitive locatus est à deo sed dissimilitudine. s. vitæ, meritis malis. s. Angelus
4. Deus in damnatis impossibilia rebus sunt et est, absolute ty dici non debet esse in damnatis pp deformitatem culpæ.
5. Deus nec circumscriptive nec definitive est in loco, est ty totus replendo nõ formaliter sed efficienter.
6. Deus et extra totum est in spatio infinito. In potentia dei nõ est nõ esse totus, nõ esse totus infinitatem dei consequi.
Stricti quantũ ante mundũ nullus tempus fuit non inaniter ty regnans deus ante mundũ pp infinitatem loci
imaginarium, q creationem antecessit fuisse et infinito imaginario tempori præcessisse stare nõ quandoq incepisse
sed aeternus fuisse figmenta. ita esse nullus locus vere est extra mundũ non inaniter tamen vt dei immensitatem et
7. totitatem explicemus et extra totum in infinito spatio imaginario cuius esse cognitum.
Deus in omnibus rebus existit pp essentiam, potentiam et essentiam. Deus in rebus esse pp essentiam est deus substantia
sua substantia qua ora penetrat nõ distare. Per essentiam est deus ab intimo classe et aptæ. per potentiam est deus
in ea sua potentia. Vivet, operatur conservando, regendo, movendo.
Peccantes ty deum dicta intime esse creaturæ rationali pp suas gratias. Rõe totius mundi dicta deus habitare
totus in nobis qa ita nobis coniungitur, vt alienus nõ esset pp immensitatem in nobis tamen vel circa donationes personaliter
ac pp essentiam in nobis esse inspexit.
Esse totus primo et pp se proprium est deo. Primo qa sedes se totus est totus: pp se, qa posita quacunq possibili positione nihilo
minus totus esse posset. Per accidens aliud aliqua totus, esse pt licet nõ fiat.
Totus pari volunt ipsammet immensitatem divinam formaliter communicari primariis, et pp scipsam illam ita pficere vt
faciat illam totus esse: Quod sine Naturam confusione nõ pt intelligi.

Ex qst. 9. De Dei immutabilitate.

a. 1° Deus ois immutabilis est, qz pter eg alig nullo admittens potentia, nec essentialē nec accidentalē.
Deus nim qz nō ens actu sit omnē nullo admittit vel admittit intrinsece et formaliter entitatē realē, ar ipse nō mutat.
2. Propriū Dei est esse immutabile: omnē a. creatura mutabil est z potentia q est in alio.
Non omnē Creatura est mutabilis ad nō esse substantiale z potentiam z sit in ipsa qz nō Angeli, nec Cœli.
Omnis Creatura subsistens mutabilis est secundū esse accidentale z potam q est in ipsa.
Non omni potentia activa respondet aliqua passiua. Ee nō potentia agendi q est in deo.
Potentia annihilandi in deo qnia talis nō est ppria potentia agendi, qz Deus nō agendo sed nō agendo, rem annihilaret.

Ex qst. 10. De Dei æternitate.

a. 1° Æternitas rei duratione signat, duratio rei permanentē in suo esse: talis q rei duratio qualis ipsa existentia.
Non in omni duratione necessaria est successio prioris et posteriorū, vbi n. esse rei simul est tota et duratio.
Æternitas ppria est interminabilis vitæ tota simul et perfecta possessio: Sed. duratio q naturā suā habet principio et fine et omni successione. Æternitas nō est duratio mensurans cuius sed diuersis.
Æternitas formaliter duratio est: Nulle tamē in æternitate sunt partes, nulla successio. Sed vna et indiuisibilis
æternitas sine alterius intrinseca additione maiori aut minori tempori respondere pt.
Æternitas nō est formaliter duratio maior tempore sed diuisibile et quodādo enumerabile.
2. Deus est æternus, imo est sua æternitas.
Per apprehensionē instantis permanentis oriuntur in cognitionē æternitatis, simul z nudus flexus in cognitionē temporis
Deus æternitatis sua simul et sapia: hoc sensus est rationis, qz æternitatē et sapiam à nullo alio dependenter habet.
Æternitas ppria nō habet vices mensuræ, sed per apprehensionē nostrā tm quatenus rationis vices et mensura alterius.
3. Solus Deus est æternus, qz solus immutabilis.
4. 5. Differt æternitas à tempore, qz tempus principiū habet et finē, et si fingatur nō habere, habere tm pt: æternitas
nec habet nec habere pt, idq; et ppria sua ratione: Tempus partes habet, æternitas nec habet nec habere pt.
Differt æternitas ab ævo, qz æternitas rei increatæ est, ævum creatæ: Æternitas nec principiū habet nec finē
nec pt habere: ævum etsi finē careat habere tm z Dei potentiam pt: principiū n. habet. Ævum mensurat
substantiā Angeli; q sic est successibilis et tm mutbl: at æternitas est vnius rei duratio vnius et substa et
omne attributum et omnib⁹ opatio immanens plane invariabilis est.
Differt ævum à tempore qz ævum rei est permanentis, tempus rei successiuæ. Ævum rei vnius substa mutationi
obnoxia nō est, tempus vnius est.
Ævum duratio est indiuisibilis, ar tota simul nullā habens successionē. Attamē est æternitas ita et ævum successi
sive habet relationē recipientia cum tempore. Magna tamē differentia est inter recipientia æternitatis cum
tempore, et ævi cum tempore: Æternitas n. recepit omni tempori tum vero qnā imaginario, qz existentiæ
habet infinitas, sed ævum cum sit dependens habet recipientiā cum tempore nonnisi ex gradatione et conservatione dia.
Esse substantiale recipibile mensuratur tempore, qz est transmutabile.
Creatura spiritualis qnātū ad eius esse naturale mensuratur ævo, qnātū ad affectiones et intelligen:
tiā in qbs est successio mensurata tempore discreto.
Tempus discretius est collectio plurium ar distinctorum durationum q simul nō sunt, sed ita ordine quōdam
successive fluxerunt vt posteriores semp sequatur priores.
Duratio indivisibilis ex illis opationib⁹ instans temporis discreti dicit. Sicut instans punctus: distinguitur à tem:
pore qz opatio Angelica, adeoq; ipsa eius duratio tota simul est, neq; parte vna habet post altera: neq; est ævum
neq; æternitas, qz est duratio potens stante natura cessare, cessatq; simul cum ipsa opatione.
Æternitas participata alia est ab æternitate Dei.
Duratio visionis beatificæ æternitas participata dicit, est n. visio beatifica immutabilis et tota simul qtus ad
suum esse, nec successiue participat aliquam mutationē et successionē sed magis ipsa mutari dicat, et superemus gra:
dum habet inter bona supernaturalia vt nullo alio deo, similiores efficiamur.
6° Si in ævo nō spandet vo mensuræ, sit sicut aria quot arithmeticæ.
Si in ævo spandet vo mensuræ rationis ar primus venientis tm dabit ævum q erit omnū perfectissimū et mensuræ reliquorū.
Quemadmodū unius est tempus resultans ex motu primi mobilis quo ōia temporalia mensurantur, ita
ævum primi Angeli unius est ævum ex est mensura omnium ævitternorum.
Nō est absurdum malos Angelos Lucifernos si sit in supremo gradu Naturæ habere 1um ar perfectissimum ævum.

Ex qst. 11ª De Veritate divina.

1° Unum nō est reipsa disiunctum ab ente, nec tamē idem rem cum ente re et ratione. Nisi addat enti reale
et positivum aut ab ente formaliter distinctum, sed addit enti negationē divisionis.
Unum nihil aliud signat quam ens indivisum quatenus indivisum est.
Unum q est principium numeri nonaddit aliqd positivū quantitati continuæ, sed singulariter substantiæ q sor
Unitatis genere numerantur.
2° Unum q est principium numeri opponitur multitudini q est numerus et mensura mensurato.
Unum q convertitur cum ente opponitur multitudini z modis predicationum, et indivisum diviso.
3° Quæstiri et Manichæi plures deos posuerunt, sed ratione naturali et cognosci pt, quod sit unius tantū.
Nomina privativa signant imperfectionē rei id cui absentia denotant signat perfectionē, nihilominus nō est divisio
cui absentia signatur nomine unius.
4 Deus magnus unus est, qz magnitudo nul et magnitudo indivisus.
Predicationes nō suscipiunt magis et minus vices sui, sed bene ratione rerum quarum sunt predicationes.

Ex qst. 12. Quomodo deus cognoscatur à nobis.

a. 1° Intelligi creatu pt Deus videre immediate finiti est diversi et clare intuitive sine per essentiam. Est fidei.
Nulla vis pure naturalis pleni pt beatitudinē nostrā sitam esse in visione dia essentiæ.
Infinitus cognosci nō pt cognitione successiua distribuente et parte in parte, neq; ad intelligendū infinitū.
Infinitus q se tenet ex parte formæ secundū se magnitudine nullius est. Tali modo deus est infinitus.
Infinitus qnātū ad intellectū finitū lumine naturali cognosci nō pt, pt. a. suppositaliter nō obstante sua
infinitate qnātum ad intellectū finitū vices finiti esse ad obiectū sub vices infiniti, nisi sit aliqs complexionis.
infinitate, pt n. aliqd sub vices finiti esse ad obiectū sub vices infiniti, nisi sit aliqs complexionis.
Inter intellectus creatus et Deus est proportio aliqua, pt accordatio vnius ad alterum qnātum deg tendit sub obiectū intellectus,
minima proportio in ratione obiecti et potentiæ, nō naturalitas.
Est in homine appetitus naturalis ad cognoscendum et diligendum Deū cognitione et dilectione naturali.
In homine nō est aliqs appetitus naturalis ad visionē dei z essentiam, qz nulla est in eo potia ad hoc naturalis.
Appetitus naturalis est generalis et paucis rei ad aliquem finem perficiendi etiam ante adhuc claritatem.
Non est dicendum esse in homine naturalē inclinationē ad fidē, spē et Caritatē si qz fuit nō sunt naturæ seū debita.
Finis naturalis est ad qm vires naturales pt pervenire.
Natura nunqm dat inclinationē ad aliqd nisi et det facultatē illud consequendi.
Est tamē in homine capacitas naturalis et ad clara dei visionē et ad media ad illa necessaria elevari possit. et hoc verum
à Christiano potentia obediantiali, qz z ea Creatura rationalis apta et obedire creatori suo, et clara dei visione adimpleri.

differt naturalis capacitas a naturali potentia passiua q̃ Lor dicat subiectũ capax adq̃ comparatione rei alicui
dicta rẽm inclinatione ad illius susceptiuũ: capacitas. n. solũ dicit naturã capare adq̃ respectu diuine potẽtie sine
appetitu, siue inclinatione ad actus ipsius susceptiuũ.
Appetitus naturalis intellectus respicit ẽe intellectuale naturales, et ꝺ nulli obẽ simul habere ẽt nulli vnã aliquã
in quã minuitur religio ordinantis, liue sit q̃ nulla cognitione naturali huius vite saltari possit.
Non omne simile naturaliter appetit sibi simile: nam nõ materia materiã, nec imago id cuius est imago.
Sahat visio Dei naturale desiderium, nõ q̃ naturaliter desideretur, sed q̃ in se unitã contineat totam habitudinẽ veri et
boni q̃ naturaliter homo desiderare ẽt.
Intellectus creatus diam essentiam videt nõ visione increata sed creata: impossibile est .n. visionẽ naturæ increatæ fieri
visionẽ naturæ creatæ, q̃ equationẽ cuius naturæ impossibile est fieri: equationẽ alterius, vt ait Agatho papa. epta ad 6ª Synodũ.
Videt. a. essentia diã ab intellectũ creato nõ ꝑ aliquã similitudinẽ creatã q̃ illam repræsentet sed ꝑ ipsam diam essentiã
intime ꝓsentẽ, et intellectui creato in rõe speciei intelligibilis unitam, ita vt diã essentia sit et id q̃ uid, et id quo videtur.
Essentia diã in visione Dei nõ informat intellectũ, sed solũ fit ratio coniungere in rõe speciei q̃ inest intime intellectui
et reuniri ad visionẽ sibi tam in ratione principij efficientis, quam obiecti illam terminantis.
Non solũ nõ uer diã essentia ab intellectũ ꝑ similitudinẽ creatã speciem, sed nec videri ẽt. Scripta n. nõ possunt cognosci
ꝑ similitudines rerũ inferiorũ ordinis.
Anthropomorphite Deo humana membra assignabant, et deũ corporeũ oculis videri posse asserebant.
Probabilius est nõ solũ filios semꝑ apparuisse quando deus dicit apparuisse sub speciebus visibilibus.
Nõ ẽt Deus videri oculis corporeis. Nulla .n. facultas se extendit ad obiectũ nõ sui.
Licet Deus inditi modo quodam diis potuerint deos videre oculis corporalibus sicut sensibile ꝑ accidens.
Zegnardi et Zeyna solis pacta et sollicitudinem huius vite abstare direbant quo minꝰ alia statis suis videre possit
videre deus ubiq̃ ꝓsentem. Contra illos est sequens Conclio.
Nulla intellectus creatus ꝑ sola sua naturalia diuinam essentiam videre ẽt q̃ esse diuinus exigit oẽ esse creatũ, nec debet
aliter esse essendi modꝰ in re cognita quia sit in cognoscente.
Intellectus creatus ad visionẽ dei efficienter roborari. Rõ intellectio adeo vitalis est q̃ intimam habitudinẽ habet ad
ratem ẽ nec a causa ꝑ sola effici ẽt.
Ad claram visionẽ dei intellectus creatus lumine gloriæ. vrig. Exaltetur. Ita Cour. Viennense, et lumen sit id nõ, ad.
Lumẽ gloriæ est qualitas ꝺas spiritualis intellectui creato a deo infusa q̃ eius ad deum videndũ ad modũ habitus
elevat. dicta a. lumẽ ꝑ analogiã q̃ facit et intellectus eo adeptus rem videat.
Quid est ꝑ lumen dispositione ubi rei elevatio ad quemcunq̃ alium superiorem naturam suam.
Lumẽ gloriæ confortat intellectum creatum nõ ad melius videndum, sed simpliciter ad videndum.
Lumẽ gloriæ efficienter roborat ad visionẽ beatificam, nec solũ auget rem intellectus ad intelligendum imbe.
cillis, sed radicitus ad eiusdẽ visionis ꝺũ dispositionẽ.
Probabile nihilominꝰ est ꝑ absolutam dei potentiam creatus intellectus videre posse diam essentiã sine lumine gloriæ.
ẽt .n. Deus se solo supplere efficacius causæ. 2ª
Inter beatos unus alio perfectius diam essentiam videt. Est fidei, contra protestantes.
Quemadmodũ visio ita et amor et delectatio in beatis inæqualis erit, et quo ꝑfectior erit eo ardentius diligit
et suauius delectabitur. Omnes tamen visionem beatificam habentes eiusdem speciei, q̃ eiusdem obiecti et ꝑ diam essentiã terminantem.
Dicta tamen inæqualis unus alio essentialiter beatior, q̃ essentialem beatitudo in uno perfectior est quam in alio.
Quid est gratia disposition ubi rei elevatio ad quemcunq̃ alium superiorem naturam suam.
Appetitus rationis beati explet ea beatitudine quam possidet. Velleitatem tamen quandam possunt habere ad beatitudinem
clariorem visionis, quatenus illa ut magis bonum illius offertur, nullum tamen absolutum velle
Non q̃ naturali perfectione sed q̃ lumine gloriæ erit beatifica visionis inæqualitas. Diuersitas .n. videndi deum
erit ꝑ diuersam facultatem intellectus nõ naturalem, sed gloriosam. Ita D. Thomas. in resp. et ad 3ª
Lumẽ gloriæ datur secundum meritorum proportionem.
Tantum agit intellectus creatus quantum a lumine gloriæ iuuatus.
Formaliter nõ comprehensionem ꝑ se consistit in totali penetratione et cognitione obiecti cogniti.
Nullus intellectus creatus ẽt comprehendere diam essentiam. Est fidei et clarum.
Videntes deum ꝑ essentiam nõ oia in deo vident, q̃ necessarium illis foret lumen gloriæ ad hoc infinitum.
Nihil tamen ignorant q̃ vel scire vel optare vel nouisse.
Creaturæ diuinam esse in deo et in speculo q̃ beati intuentur creaturam in deo uno, multum tamen modo differt modus
essendi creaturæ in deo ꝑ in speculo, q̃ nec deus speculum a creatura accipit, nec distincte in nouem diuinas suis unitis essentiam.
Beati singuli vident oia q̃ in deo sunt formaliter, q̃ vident unum trinum et deum, et eadem est rõ aliorum q̃ sunt
formaliter in deo, et q̃ natura rei idem sunt cum diam essentia. vident tamen Lor oia quoad id reale q̃ in deo habet
non. a. quoad habitudinem rationis quam dicunt ad creaturam in parte.
Nihil tamen rerum q̃ in deo sunt formaliter rer a beatis quantum q̃ se et aptis videri, sed ꝑfectissime
penetrabit pars ꝑfectissime lumen gloriæ beatus habuerit.
Nego ꝑ absolutam dei potentiam fieri ẽt ut beati videant diam essentiam et nõ formaliter alias attributa diam, aut ut
videant aliqd bonum sine rectitudine. Dicta .n. ꝑfectio dei est de essentia alterius, sicut nec ꝑsonæ realiter distinguuntur ab essentia
falsum est habere pro certo esse beatum quem quemcunq̃ peccatum.
Dicta ꝑsona ẽt ad primarium obiectum beatitudinem ꝑtinens.
Ad claram Dei visionẽ requisitum ut videat quicquid q̃ naturaliter est ullo modo videndum ipsa ꝛc.
Ea q̃ inter se multum habent habitudinem unionis inter se nequeunt habere in ordine ad claram visionem quam in
ordine ad ꝑfectam et realem unionem.
Quæ conueniunt naturæ solius nõ ꝑsonæ nõ necessario conueniunt alicui ꝑsonæ.
Non est ꝺ necessarium ut videant diam essentiam videat ullo eius liberos, ut filia et voluntates liberales. Rõ
est libera terminatio diæ voluntatis ad hoc aut illud nõ videat a beato, videt nihilominꝰ ipsa diam voluntatem
secundum esse reale q̃ habet in deo.
Deus plurima scit sua voluntate.
De potentia dei absoluta nõ repugnat quemcunq̃ in deo ꝑfecte illa videre q̃ in deo sunt formaliter, ita ut in deo nulli
creaturæ in parte videantur et in specie aut individuo.
Quando aliqd est nõ cognoscendi ꝺ se et aliud q̃ in eo ꝺ ꝑfectius repræsentat se quoad id q̃ in eo formaliter est quam
quoad id q̃ in eo ꝺ cognoscitur.
Rõ cognoscendi dei cognitionem haberet ut nulla creatura in parte in deo videretur, sed ea solũ q̃ in deo sunt
formaliter rei naturalis desiderium replenda, et esset beatus.
Nulla est hactenus adhuc cuiusdam beatifica dei visio in qua prius ea videantur q̃ in deo sunt formaliter.
Singuli beatorum rei ipsa in deo vident eas naturas generum et specierum rerum naturalium q̃ in aliqua temporis
differentia erunt, omnes q̃ complexiones necessarias, ordines q̃ denique, q̃ sunt ꝑtinent ad ꝑfectionem intellectus, sed nõ
cognoscunt. a. alia cognita et facta singularia cuius nõ est de ꝑfectione intellectus creati, sed Lor est cognoscitiua,
talia ẽt beati cognoscunt.

Cognitio in pprio genere est cognitio ℔ pprias speries q̄ immediate et primario terminata ad rē tanq̄m in se, et non in alio cognitā. Cognitio in verbo q̄m nō ℔ pprias speries rel cognoscit sed in deo, aut est in actu et sapia Dei sūt libera determinatione voluntatis diē.

Videt beatq̄ Creaturā sortes esse pprias q̄ habent sin habere possūt in seipsis, et secundū pprias et formales causas effectiones: et tamē dicitur videri in deo q̄ deus visa est rō videndi illas, sive q̄ intime penetrando eminenter dei effectionē vōde indistincte adū rē formalis effectio creaturē. videndo q̄ creaturā in deo et vt in causa, et in seipsis vt in obiectis cognitis in sua causa.

Omnes beati vident, in deo omnia mysteria scripturalia q̄ in via cognoverunt, licet alij alios clarius. Re visio fortifat fidei tanq̄m pprias eis mysteria?

Singuli beatorū ex singularibus cognitionibus eorū et complexionibus contingentibus ea vt minimum vident in verbo q̄ ad status ipsius pertinent: quod nō fiet ex minori penetratione diē essentiē sed deo liberē illa manifestante ℔ peculiarē influxum in eande visionē beatificā.

Beatitudo essentialis nō consistit, nec magis licet gloria cognitiua vt beati videat plura singularia circa dē spectacula aut plures cognitiones in verbo, q̄ ℔ eor nō magis penetrat. ea q̄ continentur sunt in deo pure virtute intensiua dei. Ita sūt Theologi.

Beati spectatis vident, creata ad se dirigendas in verbo, nō tanq̄ obiecta quorum ad se dirigendas sciunt status à principio sue beatitudinis, sed tempore processus quo creatura fruendum, nō tn ℔ revelationē extra verbum, sed ex verbo diuine beatifica nō intuitiue sed extensiue, deo suo influxu p visionē cognoscente et ad illa intendente.

Non sunt voluntates cognitiones beatorū vt de obiectis addendis in aliab, neq̄ correumpit aliqua ex parte visio beatifica sed solū extendit et augit comparatione obiecti secundarij et amplius accidentaliter ℔ finit.

Quia in deo videntur à videntibus diuersa essentia ℔ nullam similitudinem videntur, et simul sine vlla successione.

11° Nulli bō puri ordinarij dei potentia in hac mortali vita deus ℔ essentia videre pt. Est fidei.

Quo ata phy abstractis à corporalitate vō caparior reddit intelligibilis abstractorū: unde ℔ insomnia et alienationes à sensibilibus magis dia revelationes, et fabricatis passiones principiū, q̄ in somnis est minor distractio animi circa alia obiecta, et animus à cogitationis tumultibus liberior: semiderately tn et ℔ sonum circa lucet diues internas potis impedit revelationis susceptionē.

Moysen et Paulus vidisse essentia dia in hac vita probabile est. tha d. thomas. probabiliter tn vō oppositū.

Etiamsi Paulus in raptu vidisset dia essentia, potuit nihilominus et fide habere cognitū q̄ in raptu videbat.

Sola ratione naturali deus videri nō pt, sed tn ex effectis cognitis quibus à posteriori possunt cognosci.

Ex qst. 13. De nominibus dei.

1° Potest deus aliqbus nobis notari, nullius tn nomē nobis significat deus distincte scitu est. Nam et abstracta nomina et concreta in modo significandi deficiunt ab eo modo quo deus in se habet.

Nullius nomē ℔ se perfecte rem significare pt quia intellectus eius possit cognosci.

2 Quidam tn nota divinū de deo substantialiter et q̄ in. ℔ essentiam formaliter in deo existētē formaliter significant

3 Potest aliq nomē de deo dici pprie, q̄ in. habitis à pprio et nō significato sermone.

Impropria de deo dicitur nota q̄ in re significata imperfectionē quasi rei significate inclusam. vt leo, ignis.

4. Nota q̄ substantialiter de deo dicitur significativa nō sunt, q̄ significant quē causē rē sed diuersis rationibus, q̄ imperfecte et debilitate et imperfecto modo concipiendi intellectus nostri in hac vita repsentatis.

5. Nota q̄ substantialiter de deo dicitur neq̄ vniuoce neq̄ pure equiuoce de deo et creaturis dicitur sed analogice.

6. Nota q̄ Metaphorice deo tribuuntur ℔ pria dicitur de deo si ad rē significata spectet, q̄ illa in deo eminenter est.

Si negationes impositionē et ablatiōnē spectent pria inuenitur ea creaturis tributa quā deo, q̄ latent priori creaturā cognoscitur quia deus, unde et modus significandi habent creaturā competentē.

7. Nota q̄ dā importantia relationē ad creaturā de deo ex tempore dicuntur nō. q̄ tali relationē important ℔ scipsa adiunctū dei ad extra. Quidā ab eterno, q̄ important relationē ℔ scipsa adiunctū dei ad extra. deus et ante creaturā dicitur scibilis à se. creator et dns à potestate creandi, et creatione quasi in habitu.

Nulla relatio dei ad creaturā est essentialis q̄ tamdiu possūt esse et nō esse.

Labor deus et creatura secundū est relatio realis, dominium rationis, dicit tn deus realiter dns ex realis subiectione creaturē ad ipsū.

Deus nomē naturē est si id spectet ad q̄ significandū vox est instituta, dicit à quo appellatio scientia est est dei oratio.

8 Si attendamus ad rē significata deus nō est nomē communicable, potuit tn de deis ℔ esse sed q̄ nō sunt multa,

9. secundū hoc nomē deus. Communicabile tn dici pt nō simpliciter sed quoad modū significandi.

Si esset aliq nomē dei significans ipsius quid est hoc aliquid. i. hypostasim incommunicabile, illud nō esset communicabile.

Communicabile est est nomē deus nō secundū hoc sua significatione, sed secundū aliquid ℔ similitudinē.

10. Si predicta denominatio quia scriptura sacra edita gentibus deos appellat nimis addito, dis gentium. ℔ sit deus ad deus ℔ naturā, participationē et opinionē est analogice, ℔ attributionē ad unū deus.

11. Nomē dei est. sine q̄ scitu, est nomē magnum deo proprium. Qz est ipsius esse significat quasi stabile.

Nomē dei dicit ineffabile ℔ quod apud iudaeos lingua peculiaris: vel rō significati ineffabilis. pt.

Libera nominū relatiōnē quantitatis, hac illaq̄ pdicamenta semp duā et eande rem significant. n. essentiā dei.

Ex qst. 14. De scientia dei.

α-1. Est in deo scientia. Est fidei. Nam deus est natura intelligentis. secundū modū immaterialitatis est modus cognitionis.

Intelligere in deo nullo est simplicissimū subiecto rōnē scientia, sapiē, intellectus, prudentia alq actus in se.

Inde complectens, effectissimū quoad evidentia et rectitudinē, omni imperfectione quod cognitionibus illa in nobis habent carent. Est in deo scientia quoad aliquos ℔ ipsum semp adū ea cognoscit, nō quoad habitus, ℔ imperfectionis est.

Si scientia dei spectet solum se est rei singulares? Si ex consideratione obiecti diri pt horū, q̄ ea scientia attingit

Est et singularis comparatione obiecti primarij q̄ est deus, et rebus secundarij quoad naturas rerum.

2. Deus intelligit se, dq ℔ scipsū, q̄ dia intellectio caret est res intelligentis.

3 Deus scipsum comprehendit. q̄ effectissime modo intelligendi se intelligit, q̄ est comprehensio.

4 Ipsius intelligere dei est eis substia. Qz deus summe simplex est.

Intellectus, intelligens et id q̄ intelligit, primarius sc. intellectionis obiectus sicut in deo unus et idē.

5-6. Deus ota alia à se cognoscit pria et distincta cognitione. Est fidei. Qz comprehendit scipsū, q̄ est perfecte cognoscit.

Propria cognitio est q̄ non solus est de rebus in communi, sed secundū q̄ sunt ad invicē distincta.

Deus cognoscit alia à se nō in rebus ipsis sed in scipso. Cognoscit nihilominus deus res alias à se nō solus secundū illud esse q̄ in deo habent sed etiam secundū esse naturā ac pria q̄ habent extra deus: dicit tn res alias cognoscere non in rebus ipsis sed in scipso, q̄ nō cognoscit esse illud naturā immediate in se, alias et obiectus primarius, sed in alio obiecto pria cognito.

Nō est absurdum cognitionē dependere ab alio secundū solam rationis habitudinē.

Si intelligendo aliq distinctionē et alia intelligam, illius intellectus intelligentia nobilitate nō tollit.

7 Cognitio dei distinctiua nō est, pt intelligendo diuersa scientia ℔ q̄d. Qz deus et intuitive cognoscit.

Scientia Dei respondit creaturam alia naturalis et alia libera. Naturalis q̄ pr̄cedit liberā determinatione quia Deus scit talem vel talem, sub: vel tali tempore futurū rem talem, nō autē cū intelligit Deus se posse vel velle facere, et Libera quia cognoscit vel creabit talem vel talem, sub vel tali tempore futurum esse. [Vel vellit modo esse futurum ad aliquid finem.]
Scientia Dei est causa rerum, nō libera illa sed naturalis, quia cognoscit vel vellit illo modo faciendas et ad finē possibiles fieri aeternō.
Scientia Dei est causa actualis rerum, sed determinata et voluntas Dei quia statuit Deus et aliqs sit. Est de fide. (modalis)
Scientia visionis dicit q̄ terminatur ad res in sua existentia esse vel modo sint esse nō sint, sed fuerunt vel futura sunt.
Scientia simplicis intelligentiæ, esse absq; dubio est q̄ respicit ad alia ista q̄ omnipotentia existentia, esse nō existentia.
Deus habet et scientiam non solum existentium, esse nō entium.
Deus nō solum cognoscit possibilia sed et imaginaria et impossibilia.
Ea q̄ in aliquo tempore differentia esse habent cognoscit Deus scientia visionis, ea a. q̄ nullo tale esse habent cognoscit scientia simplicis intelligentiæ. Scientia visionis in deo augeri nō pt, q̄ Deus mutari nō pt.
10. Deus et mala cognoscit, et quidem q̄ opposita bona q̄bz privant, et negationes et q̄ bonis inveniuntur.
11. Deus cognoscit et singularia q̄ sua scientia infinitatis est similitudo rerum vel principium earum additum vel q̄ distinctum.
12. Deus addū cognoscit infinita non solum scientia simplicis intelligentiæ, sed et rationis q̄ sunt cogitationes rerum.
Deus scientia visionis nō cognoscit infinita sublata, q̄ nec fuerunt, nec sunt, nec futura sunt.
Non cognoscit Deus infinita series modus infiniti, q̄ nō partē post partē, q̄ sit dare primū et ultimū cognitum.
13. Deus cognoscit futura contingentia absoluta, q̄ sc. absolutē fient, sed possunt nō fieri.
Deus et conditionata futura contingentia novit q̄ cuncta q̄dē contingent, sed q̄ contingerent posita lege: effectu bona ita contingentia sed et alios.
Deus cognoscit futura contingentia nō successiue sed simul in aeternitate sua.
Omnia in aeternitate Deo presentia sunt, nō anticipatione realis existentiæ, q̄ impossibile est, sed seruandus esse obiectum cognitum: aut si de reali existentia agatur. Ea in nullo aeternitati coexistunt simul Deo, q̄ nec ante nec post, sed in ipsa indivisibili ac infinito nunc aeternitatis q̄ replectit omne tempus, et quo existit quicquid in tempore existit, vel tamē illius existentiæ quam habet suo tempore.
Non recte dicta ea q̄ aeternitate fuisse in aeternitate, aut coexistisse aeternitati, sed coexistere
Deus futura contingentia recte cognoscit et in primis suis causis tanquam in obiecto secundario, et in sua essentia tanquam in obiecto primario. Indignum est absolutione dei cognitionis ignorare q̄ aliquis futurus fuerit si in hac aut illa tentationem incidisset, si minora aut minora auxilia habuisset.
De potentia contingentis conditionati nulla est actus obiecta, sed ea ad effectionem dicta tinet.
Etiamsi causa suprema sit necessaria effectu tū pt esse contingens q̄ causam primam contingentē, id q̄ arguit in subtil a deo q̄ q̄ causat primum sunt contingentia, licet scientia dei, q̄ est causa sit necessaria.
Nō q̄ oppositi effectus esse necessarius ubi causa necessaria est nisi: intelligatur tota rei causa esse necessaria, nō solus in esse sed et in agere, dicta. Scientia nō est causa necessaria in agere q̄ potuit effectus dependentes hic a libera determinatione voluntis dicta, tinet a libera electione arbitrij creati quia sunt potus quā illa parte contradictionis.
Nō est necesse conditionalis verae cuius actus est necessarius et consequens esse necessarium, nisi actus sit necessarius sporadici naturis extremorum, nō a. si solus ex suppositione, q̄ sc. est de presente: Erit ts consequens necessarium necessitate consequentia, nō a. necessitate consequentis.
Falsus est q̄ in cuius potestate nō est tollere actus in eo et potestate nō sit tollere consequens, esse nō contingat.
Quicquid fuit a deo necessario est esse in sensu composito, nō in diviso.
14. Deus sunt ideæ enumerabilia seu enumerationes, sed nō q̄ modus enumerabilium, q̄ nō repugnat aut dividendo.
Triplex in deo est cognitio scientiæ nostris intelligendi modū nō simile in re. Nunc naturalis, q̄ necessaria est ac simplicis necessitatis, et circa liberum dicta voluntis actus intendit. Libera q̄ est contingentium absolutorum, et sequi libera determinationem voluntis. Et media quasi media q̄ est contingentium conditionatorum, q̄ et ipsa intendit liberum actus dicta voluntatis, sed est tamē q̄ hypothesis liberi actus dicimus.
Scientia Dei, quatenus intelligat, nō est inviabilis. Est fidei. Et est actus necessarius, imo ipsa Dei substantia.
Hæc enumeratio, Christus manifestus promissus ante Christum natum et nunc, nisi fiat relatio ad id quod tempus, nō est quod non est intelligi Dei voluntas enumerata si intelligatur deus aliud aliqd velle quā prius voluerit: aliud est de existentibus (eadem) agendo de completionibus contingentibus tam negationis quam positionis, non potuit Deus q̄ aeternitate scire plures futuras veras, vel plures futuras falsas quia reipsa sciat: si vero agamus de completionibus contingentibus positionis et potuit statuere plures vel creare quia creat, ita potuit q̄ aeternitate scire plures completiones contingentes esse veras.
Unica in deo ac simplicissima est scientia quia se et in se modus fabricandi vel creatae cognoscit, cuius et speculativa est et practica: speculativa respondet veris opabilium.

Ex qst. 15. De ideis.

1. Plato primus idearum inventor nō fuit, sed lor notis ab ipso forte primus appellatus: quia de ipso sensit inventus.
Idea proprie est vel cognita ad rei imitationem agenti q̄ intellectui et voluntate rem quam opus fuerit: actui quidem si
Idea fit in actu: si vero sit idea in potu sufficit ut ad rei imitationem effectu fieri possit.
Ideæ sunt in deo fabri operati, attamen in deo sunt ipsa essentia dei essentia et cognita a deo tanquam exemplar
alienum rerum, et non nativa rei naturæ proprietas, q̄ essentia v. sua modus fabricandi vel eliciat.
2. Absurdum nō est ut vel quias ad rei imitationem fabricandi put mente concepta est.
In deo plures sunt ideæ, non ita tamē ut re ab invicem distinguantur, aut singulorum rerum singulæ sunt ideæ adæquatæ
sed reipsa unica excellens idea, q̄ obstat effectionem infinita ita effectu ut quisq; repræsentat ac si esset rei adæquata.
3. Pluralitas idearum q̄ ipsi ad q̄ distinctio summenda est, unde fit ut distinctio simplicitati nō repugnet.
In deo non sunt ideæ essentiæ divinæ, nō illa nō patuit: nec divinum personarum, q̄ pater filij et ss^ti^ naturæ nō
est q̄ determinatione suæ voluntatis. Non sunt et in deo ideæ peccatorum, q̄ Deus horum auctor nō est. Nec entium
rationis, nec generum et specierum quia ideæ, q̄ quia et speciei singularium a singularibus esse nō possunt.
Omnium earum rerum singularium in deo ideæ sunt q̄ a deo sparsis ab aliis videri possunt.
Cognitio dicta tam ideæ in actu quam in habitu pertinet ad voluntatem practicam, q̄ utraq; est de modo operandi.

Ex qst. 18. De vita Dei.

Deus nō solum vivit, sed et est primus ac perfectissimus omnis viventium, q̄ nō solum intelligit, diligit ac fruitur seipso,
sed ista et a nullo alio sed a seipso habet: nec dicitur solummodo sed et creata ea in ipso vita sunt, nō secundum esse
aliqd reale, q̄ in se creatura participant finem habuerit, habuerit, sed secundum esse eminentius q̄ habet in dicta essentia.

Ex qst. 19. De voluntate Dei.

1. In deo est voluntas: velle tamen dicimus idem et rem divinam essentiam. Velle et Deus alia a se
2. velle deo et se esse et alia, sed se et sunt, alia a. q̄ sunt: velle a. alia q̄ se, esse a. est sunt aliorum.
In deo nulla est potentia libera. Actus q̄ dicta voluntatis et terminata ad creaturas, nō est nisi respectu rationis q̄ nullam
3. effectionem in deo ponit. Quicquid Deus vult vult vel sua bonitate, q̄ negat illas dicere, et nō pt ab Deo velle cessare.
Deus q̄ necessitate vult sua essentia suarum bonitate, q̄ negat illas dicere, et nō pt ab Deo velle cessare.
Non vult Deus alia a se absoluta necessitate sed ex hypothesi, q̄ posito q̄ velit nō pt non velle.
Deus non in tempore, sed et aeternitate gaudet de sanctitate sanctorum, vel conversione peccatorum,

Dia Voltas causa necessaria est in effectu, non in causando, diversa tn magis est causa libera quia contingens ex impedimento quia defectu sermone dicit contingens, ne ponitur causa mutabilis vel defectibilis. Causa libera se ex seipsa determinat.

4. Voluntas Dei causa rerum est, non agit a deo necessitate Naturae.
5. Voluntati dei nulla data causa. Unius actus vult deus finem simul et media: vult tamen unum esse ex alio. n. ut sit ex. Deus non vult ex quo vult aliud, ex parte obiecti dari non quasi dia voltas liberi ad ex terminata, et intra obiecta creata
6. Voltas Dei semp impleta. Absoluta n. collata ad aliud rem respectu talis est.
Actus voltas est immediate ex ipso deo cum sit ex ipsa bonitate. Sic vult deus quiet salutem fieri, beneficere alij
Consequens est illa quia deus ex seipso primo non recipit, sed ex eo quod fecit ex parte, ut patientia. s.
Voluntas actus in deo est formaliter. Videntia id regere scripturae quia dicit benevolentia ergo non declarant.
Voluntas actus non est absoluta voltas sed conditionata, puta salutandi nos et ipsi debent auxilio gratiae dei.
Deus vult nos quiet salutem fieri si vel ex ipso vel ex primis parentibus, non quia ad ex necessaria alij remanda
data fuit non sufficit, unde patet non esse obicta huic voluntati in deo, non ex ipso sufficiente medium effectione.
Est ope quia bonus dei voluntate transgredit dei voltas impleta. Vide Aug. Enchir. c. 100. et 101.
Deus non est bonus vult absoluta voltas: non ex tn non est verus sive per altitudine scientiae sua.
Voltas dei absoluta est causa unimpedibilis, qa si fuisset quid ex non potuit ullo modo impediri
Dicitur tamen aliq resistere voluntati dicitur sed antecedenti, q absoluta voltas non est.
Voltas dei mutabilis non est, non illa ne est mutata res habet actionem immanentem liberam, qe abatur vel cessat:
7. Eadem voltas immobiliter permanente vult deus ut ex modo fiat, et postea contrarium: sicuti unde voltas
immobili permanente ex modo nihil velle facere et postea aliq.
Dia communicationes non semp recte et indubitate segnant ad sed existentiam, imo per ipsa ex. dicit id subinde notis ex.
8. Voltas dei ghistia vely necessitate imponit, ghistia non, q discretissime rationis qual deus vely applicat
Absoluta et efficax dei ordinata ut fiat vel ille aliq liber voltas nostre fiat, nihil obest libertati nostre, est n. causa
exhinsera et remota. Non ita tn efficaciter a deo ordinata, qe non peccata.
Contingentia effectuum referenda est in efficacia dia voltas ut in 1a radicem. Est sententia d. thome. Re n. vult in
partu qda necessario fieri qda contingenter, et ad ex ad effectione vere, causas illis ad ex convenientes ex aeternitate
Non tn refert in causas tamquam ita radicem, qa alicq effectus contingentia et necessitat no exit ex intentione dei.
Absoluta dei voltas potius confirmat quia tollit contingentia.
Prima radix contingentiae in effectibus creaturarum multiq statuit omnipotens dia voltas efficacia, quia vo-
luntas naturae sua libera, etsi sic primae inveniat in contingentia.
Malum sub voce mali a deo non appetitur, accidens tamen appetitur inquantum refertur ad bonum ut a voltate appetitu.
9. Deus vult malum parum: malum culpae autem neq ex se neq ex accidens vult. Simpliciter n. natura id velle existit.
Deg potius dicit causa boni effectus quia mali esset ad ultimum reperiri ut causa voluit, qe cum ita fieri vult, et in effe-
ctione habet se ut causa ignota, nescit nec et optat, et causal ea intentione reperiri ut ex effectu fiat, non fieri ob,
et propter fieri talem actum: non ita se habet ut ignem implanet et in actus perati pellivial.
Deo non impedienti tamquam causae naturali adscribi non ex actu malo, qa nulla lege tenetur impedire, et horum
sunt causae 2ae reminiscere ut res ex. accedat ad naturam suam operis.
10. Deus habet lib. arbitrium non solum eminenter sed et formaliter (Re ex facilissime est) non tn respectu quarumcumque rerum
qe non respectu suae bonitatis quia vult necessario, sed respectione alicuius quod velle ait non velle dicit et nolle ex.
Habet deus arbitrium libertatis secluso tn impedimento omni arbitrii creati tn. formalitate peccandi, ait mutabilitate.
Deus non habet libertatem ad opposita actu, qa id impedimento habet, sed ad opposita obiecta, qa ex ide actu terminari ad
ex obiectum et terminata ad illud. Nam et libera quia voltas eius operatione potuit, est libera.
Deus non liberum arbitrium potius habet ad opposita sine ulla sui mutatione: qa pro voluntas qua predestinat ex non desinare.
Dia voltas circa obiectum creatum liberum est determinata, et nihilominus illud liberum vult, sed necessario ex hypothesi.
Si deus ageret necessario non removeret libertatem nostri arbitrii, nisi forte quatenus deus non agere effectionem aliquam qua agit.
Effectus non prius manant a causa 1a quia a 2a, sed ab utraq simul tamquam una integra causa.
11-12. Voltas beneplaciti est ipsa dia voluntas qua deus absolute vult aliqd fieri, ex semp impleta et impediri non ex.
Omnis voltas consequens est beneplaciti, non contra, non consequens dicit relationem ad antecedentem.
Voltas signi non est proprie voltas sed voltas effectus, ut ghistia, permissio, precepta, consilia, et operatio.
Volti signi dia equivoce respondet in deo absoluta quia voltas: vult n. aliqd prius consilii, s.
Praecepta, consilia, ghistia et mia non fuerunt, reparatione vig circa qd varietate habent in deo voltas conditionata sed tantum:
ex prius deus qd nec absoluta nec conditionata voltas vult fieri, sed vult tn ut id non prius ibi facere velit. deuteronomium

Ex qst. 20. De Amore dei.

1. Amor, gaudium, odium deo proprie attribuuntur quatenus sunt actus voltas, non a. ut ptinent ad appetitum sensitivum, et passiones dicuntur.
Deus dia amat, et ipsa caritate qda, caritas est: unius et idem secundum diversa amat et odit.
Amor quo deus amat creaturam rationalem non est proprie amicitia, qe non mutuus, sed quasi amicitia, sempolis benevolentia.
quatenus tn deus ex vult eam esse et esse effectum in ipso bonis et ad gloriam suam et amor corruptus: sharp vos amat et damnat.
2. Deg non ex aequaliter diligit, si bonum qd vely amatus vult spiritualia, si vero actus dicitur amoris, dia aequaliter amat, non illos ex.
3. Deg magis diligit meliora. Nec verum est qd plus dilexerit membra sua quia corpus suum metaphysice, vigorose loquendo.
plus dilexit deus universitatem boni quia Angelorum. Re pluria bona voluit Christo et S. Virgini quia actus Angelici simul.
Illi meliores sunt ac magis diligendi deo qd plus gratiae ac boni habent sicut incorruptae sunt sine peccatum? retrovisi pauci innumeris
Amor dei imo et aeternus immutabiliter ipse in se creaturam amat respectu et creaturam quia amat et bonum (adeptis diligendum est
qd illi vult, et tanto quo eiusmodi bonum ex vult. Deus qd non magis diligit peccatorem predestinatum quia iustum reprobatum
simpliciter tn magis diligit quemlibet predestinatum quia quemlibet reprobum, qe ei maius bonum vult.

Ex qst. 21. De Iustitia et misericordia dei.

1. Iustitia dei
Iustitia gratiae accepta. est rectorectitudo quae dia bonitate, qe ex deus fecit qd eius decet, ita non distinguitur ab aliq virtutibus
Specialiter loquendo est virtus qua unicuique reddit id qd specialiter iure illi debitum fundat. Haec in deo esse est fides.
Iustitia dei habet quid effectionis est in iustitia retributiva et distributiva in retributiva qe deg solent debitum fundatis
aliquo modo in iure acquisito et ordinem tali finis finalis ex pacto, et servato et aequalitas rei data in retributione.
Deficit tamen a modo iustitiae retributivae et in nobis est, qe obligatio non est vera ex operatione aliquo qd redat in utilitate dei, et gloriam fugit
Deus tn est debitor ut semp maneat superius deus, et qe non proprie dicitur in dando et accepto, sicut et qe deg retinuerat fugit
in retributione gloriae deus et se finiat iustitia distributiva, qe in ipsa portione superiorum distribuat quia et accidentaliter retributum.
Deus simpliciter et absolute creaturae suae obligatus non est, sed se ipsum bono et nobiles, constituendo debitorem rationis et sic
qd debet non solus sine ordinatione sed et nobis debet, adeo si fit et impossibile proponitur pacto et promissione dia posterius
Ita mentis nolle deus stare promissis non solus mutabilis et infidelis esset in promissis sed et iniustus.
2. Iustitia dei est veritas, quatenus ordinat rem legem et ordinationem sapientiae dicit, et regula omnis rectitudinis.
3. Deus misericordiam est non secundum effectus sed secundum affectus. Nihilominus et formaliter misericordiam dei pte, quatenus misericordia
ordinis adius significat sublevandi alienam miseriam sicut ortum ex compassione sicut nos.
4. Generaliter in omni dei ope misericordia et iustitia regitur.
Non est defectus proprie dicti est miseria, sed solus defectus creaturae rationalis, qua contingit esse faliberum.
In iustificatione cum apparet iustitia dei, deg nihil relapsi per dilectionem quam iste tn misericordiae refundit.
Hoc aliquo modo salte implicando mentis remissionem peccatorum. et est tn sic ubi vere et effectu.
Necessarium est ad vitam meritis et ex et quia adoptionis sublimioris ad statum dotis.
Duplex est misericordia, liberalis et alienae qua, sic quivis deg datur alia contingentia. s. in tantaque quam meruerunt puniri.
Praemiat deus supra condignum, qe non tantum potest tot et tanta bona contingentia, sed amplius.
Creaturae annihilare non est magnae punire.

Ex 1ª. 7. q. 22. De Prouidentia dei. Ex arto 1º.

Contra. Prouidentia in deo agnoscenda est. Spectat illa ad vtrumq; quodcunq; potentiam, intellectum sc. et voluntem. Non est nuda ꝓscientia, aut otiosa speculatio qua ea q futura sunt deus contemplet, sed rerum ruinam et gubernationē etiam includit. Distinguunt nonnulli inter Dispositio, Prouidentia, Creatio et Gubernatio. Dispositio est ea dei conceptio qua rei rum creande locum, ſum et ordinē in vniuerso designat nō habita vel finis, etiamsi tamē ea ff finem fiat. Creatio est huius dispositionis executio, et actualis rerum in suo ordine dispositio. Prouidentia est ea dei conceptio qua res quasq; in suos fines ordinat, mediaq; ips ad finē viuendi conferentes assignat cum ꝓposito eam ipsam conceptionem exequendi: huius executio est in gubernatione inferiorum qua res et media conuenientia adhi in finē dirigunt. Prouidentia etiam pre creationē executioni rerum Dispositio et prudentia sordet cuiusdā quam habent ab eterno in deo formaliter sunt. Creatio et gubernatio ex tempore illi competunt. Dispositio aut q̄d primum prudentie, aut q̄d in ipsa inclusum videt Prouidentia, sordet d. Thomā, vo est ordinis rerum in finē. Est in intellectu sed ꝓsupponit voluntatē finis. Formaliter tamē et in rigore loquendo est actus rationis et intellectus diuersa. Prouidentia, nō solum includit ordinē mediorum in finē, sed et efficaciā ipsius finis assertionē: in quē no semp Deus simpliciter loquendo nō habet prudentiam respectu malorum quia vltimum finē beatitudinis vt illi assequat. Actus dicit prudentia erga res, inter alios, est permali permissio q habet diu. iustitie ostensionē, et maioris miseri rodia erga electos declarationē.

Ex Arto 2º/ Contra. Omnia dia prudentia sunt subiecta. Neq est inconueniens eas et ad inferna extrudi, cum nullam detractionē à maiorib seruis adferant. Aduer nō vo dei prudentia vsq ad pena coarctasse. Deus non habet prudentiam respectu peccatorum. Nulla est effectus peccati respectu causa prima Prouisor uniuersali punitis aliquos parcet defectu arridere ne impediat bonum totius Prudentia est solum circa ea q aliquo modo sunt in potestate prudentis. Deus periculare quorundam dicit habere prudentiam, qz periculosa ipsis salutis subsidia suffirit, peccata ar legat dat gb ad hanc vitam diuigantis: neq eundē rationabilium et irrationabilium prudentia habet. Actus peccati nō est effectus dia prudentie nec ab ea inducti, sed à causa particulari. Quodammodo tamē peccata sunt effectus dia prudentie quateus punitum, et aliquando impediunt.

Ex arto 3º.) Si sordet vo ordinē rerum in finē (q est formalis ratio prudentie) Deus immediate regit oia prudet. Si dia prudentia spectet quoad executionē seu gubernationē rerum non ita immediate Deus oia prudet. Multa. n. facit ꝑ subseruientes sibi creaturas, licet intimē regit omia sit ꝓsens.

Ex arto 4º.) Dia prudentia quibusdam regit necessitate imponit, no tn omia, prudit. n. de uniuerso de omib gradibus entium liberad ruinas quibusda effectibus, quibusda necessarias ꝓparando. Effectus liberi quanquam certo et infallibiliter, non tamē inuitabiliter euenient. Non ita ꝑ diuina prudentia in opib nostris dirigimur et non liberè sed necessario operamur: nec Deus ita se ꝑ humanā voluntatem ab eterno ordinauit ꝓsciuit. Deus ab eterno ante determinationē rationis secundarie absolutē in patria ordinauit, salua nostra libertate sapernaturaliter, siue moraliter bonos: malos non item, eorum. n. ꝓdeterminatio intendit inferre radere nō pōt: uentia tamē dei et ruina peccata ordinissima est.

Falsus est, quicqd sequit ex impedibili esse impedibile. Impedibile nō est idem q necessarium. Potest nō fieri, ꝑ vitari ꝑ aut aliud q ꝑ vel illo tempore fieri Deus ꝓdiuinit etiamsi semp q ille ꝓdestinat: uit fiat, neq sibi, neq impediat. Numerus rerum deliū et corruptibiliū nō est ꝑ se et principaliter à deo ordinatus, sordet d. Thomas) absolutē tamē ordinatus est à deo.

Ex q. 23. De praedestinatione.

Praedestinatio est ordinatio rei antequam fiat. Neq. n. ꝓpositio, ruc, sic ordinē dignitatis signat. Praedestinatio generaliter aliquando accipit et comprehendat et decretum dei de ꝓpositio reproborum: semp tn est in bono sc. vel gra vel iustitia. Sed nullo modo ad culpam extenditur. Communius tn ꝓdestinatio dicit in opib gre et gloriae mali. n. communiter ꝓsciti dicunt, non ꝓdestinati. Praedestinatio Dei, sordet deum thomā, Est dia quam ordinatio ab eterno de fil ꝑ ꝑ gratis dei facienda sunt in tempore. Praedestinatio, sordet d. Aug. c. 10 de ꝓdest. ss. est gre ꝓparatio. Gra sc. liberantis, cum illis ꝑ quibus vita est quam ꝑ finis. vel. sordet eundē. Praedestinatio est ꝓscientia et ꝓparatio beneficiorum dei qb certissime liberantur gratis liberantur. Absolutā sit intelligit ꝓscientia, nō conditionata ꝑ simpliciter / nō ꝓt dici scientia. Sine absoluta ꝓscientia nō est ꝓdestinatio dei. Praescientia ꝓparationis secundum, et tn in definitione ponit q finis ponat. Certum est aliquos à deo ꝓdestinari nec tantos homines sed et Angelos. Ro ꝓdestinationis à termino ad quem sumit. Praedestinatio formaliter addit intellectu signat, includit tamē etiam addit voluntatis, finis sc. respectu effectus ꝓdestinationis. Praedestinatio in deo formaliter est, in ꝓdestinato a. nisi formaliter ponit. effectus tn et respectu eius gb aliud in illo ponit. Effectus dia ꝓdestinationis sunt gratia et gloria. vel distinctis. vocatio, iustificatio, glorificatio. dat. n. deus ꝓdestinatis dona illuminationis ad credendum, dona ꝓseuerantie ad ꝓmerendum et promerendum, dona glorificationis ad regnandum. Ad ꝓdestinationis effectus duo requiruntur. Primū vt effectus videndi sit à deo: posterius vt referat ad beatitudinem, aut vitā mere naturalem obtinendā, aut sit ipsa beatitudo. Hinc patet nō est effectus ꝓdestinationis q nō est à deo: permissio vero peccati effectus ꝑ destinationis esse ꝑt. Gratia gratis facientes ꝑ sapē homini reprobo data nō est effectus ꝓdestinationis. ipsa tn gloria futura vite est effectus ꝓdestinationis. Omnia iam media ꝑ ꝓdestinato ad vitam eternā aliquo modo conferunt, etiam media naturalia, quateus ex ꝑ dona gre dependent.

Predestinationis quoad effectu partis ex gra integer predestinationis effectu constat nihil ponit unius esse causam seu rationem alterius: posterioris quidem priores secundu rationem causa finalis: priores vero posterioris secundu rationem causa meritoria, aut dispositiua.

Predestinationis quoad integrum eius effectum (quo modo vere ista .3. partes sumpte unum ex) nulla ex parte predestinati dare causa. Ro D. Thome est, ex gratia est in homine ordinem ipsius in salutem, remittendo toti sibi effectu predestinationis, et ipsa preparatio ad gra, unus et illa no fit nisi p diuinum auxilium.

Preter bona usq libera arbitrij no predestinationis effectu pt, ne quidem si ponat pmissa conditionate.

Dia predestinatio effi no sit pp pmissa bona usus, no est tamen sine pmissione aut consideratione boni usq, sicut conditionis nudas pmissionis intelligamus sine absolutas.

Voluerit q sequant causam aliquam aut conditionem ex parte quorundam adultorum pmissam a deo ut illos predestinet ad consecutionem gratie vel glorie, loquendo de uno aut altero predestinationis effectu ad que ipsi opa, no de omnibus.

In domus pris dei mansiones sunt multe, quia deus .n. accepto no habet locum in gratuitis.

Eligendo diuina disponens non inuenit sed fecit.

Quare deus pp eligat in gloria, illos reprobet no habet rem nisi diuina voluntate, q tamen no pt no esse rationabilis.

Predestinatio dispposuit electionem, electio dilectionem ordine rationis.

In diuina voluntate ordo quidam prioris et posteriorum agnoscendus est no ordo rei, sed ordo rei et nostri intelligendi modi, sed rei fundamento in re.

Prius in diuina voluntate ordat finis quam ipsa media, et in mediis ordinatis subordinatis illud q est pp se fini ppinquius, ita ut finem ipsum ppius attingat: ita intelligimus deum prius voluisse finem glorificare quam iustificare, et iustificare prius quam vocare: ordinem est ordo executionis.

Predestinati immediate ad gloriam et ad certos gloria gradus absolute a deo electi sunt.

Gratia sufficiens generatim loquendo data etiam ~~electis~~ q no saluantur.

Gratia dei no ita est efficax ut eius opatio no dependeat a libero arbitrio.

Supplementum rei scripturis loqui de finis glorificatione docet illam esse finitam respectu meriti eorum rem glorificationis assignamus, et no priorem predestinationis, q illius regulis no est tam certa nec tam stabilis quantus.

Deus eadem voluntate qua intendit finem, eligit media et electos, si tamen ordo rationis distinguatur.

Nihil gratuite donationis et nihil meritorie no repugnant respectu diuersi et separationis diuersorum no repugnant.

Id q est predestinatu a deo sine ullo merito pt non mandari executioni nisi pp meritu.

Etiam Angeli immediate ad gloriam absolute sunt electi.

Etiamsi deus pro donaret nobis dare gloriam independenter a meritis, no tamen deberet dare sine meritis.

Non ita ordinat deus opa ut no relinquat ea effectui in nostra potestate, unus .n. rem uno modo ordinat liberis operam et liberis executionem.

Etiamsi deus decernat predestinato certos gloria gradus, offert eis et exponit auxilium ad maiz meritu.

Electio absoluta ad gloriam non inuenit dignum eligi sed fecit.

De Certitudine diue predestinationis.

Predestinatio certa est: nouit imposuit tamen necessitate ut effectu eius absolute ex necessitate proueniat. neq data operatio in confirmatis in gratia, ita et electi no necessario sed libere saluantur, licet infallibiliter.

Confirmatio in gra in eo posita est q deus statuerit tanta gras, talia ac tanta auxilia impiam in toto vite decursu conferre q eadem numquam in eum habens habitualem habitu, licet tali no obstante illa gra, sua libertate possit.

Certus et numerus predestinatorum no solum formaliter, sed et materialiter, ita ut no solum gratis ordinauerit et eo consequenti decreuerit deus quotnam saluandi sint, sed et quam in particulari, ita ut neq plures neq pauciores neq alij saluandi sint quam ij quos deus ab eterno ordinauit ac decreuit saluandos.

Predestinatus absolute pt perire et damnari, sed posita predestinatis vera in sensu composito necesse est ipsos saluari.

Predestinatio in sua executione no excludit causas 2das, sed est causa rei cuiusq modo.

Numerus predestinatorum certus est no solum scientia sed et ordinatione, numerus vero reproborum certus est scientia.

In potestate liberi arbitrij est facere vel no facere q deus p suam predestinationem decreuit exequi.

Quantus predestinatorum numerus sit soli deo cognitum est.

Lucas Angelos maiore esse predestinatorum numerum quam reproborum plerig docent.

Verisimile est et est plures homines saluandos quidem singuli reddentur.

Homines no solum in defectu Angelorum q conuenerunt condicti stant, sed et ut p se compleant numerum predestinatorum electis a deo. Augustinus l. 1° Ciu dei c. 10. c. 18.

Nullus est predestinatus tantus q alius possit esse, et sic nullus oportet gaudere de lapsu alterius.

Ratione tamen Angelica redit ex hominibus predestinati impleri dicit.

In celesti curia unus alium no excludit sed auget. Dia tu prudit familiare est ut no permittat aliquod redire q augeat alios.

Greg. hom. 34. in Euang. Tot homines putat saluandos quot Angeli restituerunt.

Patres omnes credunt plures esse reprobos quam electos: mutuendu est q plures fideles sint reprobati quam electi.

Nemo sine speciali reuelatione pt certus esse pt se esse predestinatu. Ro diuisionis est, ne labatur in scyphum.

Spes tamen fiducia consolatu nos q signa qda et indicia manifesta salutis habemus, v. g. certitudine timore dei, perfecta dilectione, malorum societate uitatu &c.

Quibusdam tamen singulari priuilegio hoc predestinatu in hac vita reuelatu fuit, sicut Petro Paulo et Laurentio.

Predestinatus et dicit ordinem dei ordinatorem no pt minus peccare secundum et q predestinatus no est predestinatus, v.a. desinit effectu in sua executione ille ordinationis, minus pt predestinatio: non .n. tollit dia electio eundi stricte.

De Reprobatione.

Reprobatio approbationi opponit. Reprobatio est iudicium mentis quo aliqd iudicat, verum, bonum, dignum, aut accommodatum ad aliquid; et intendit in solo mentis iudicio sistit, saepe et adhuc voluntas includit, quo id q approbatum eligimus.
Reprobatio est loco, thronum dei iudicium significat quo creatura intellectualis vita aeterna a deo indigna iudicata, et digna q in aeternum damnetur, vis proprio iudicium illud exequendi.
In deo est veniam ad tempus retinere reprobos: volo non dare: et aliquando volo subtrahere data, in poenam.
Reprobatio negativa, qua non vult deus quempiam ad vitam aeternam eligere, non est proprie reprobatio: sed potius a vita recipere: eo ff potius, proprietate habet reprobationis.
Approbatio nostro intelligendi more praedestinatione posterior est, q. n. applicata natura prius digna intelligitur q praedestinata: praedestinationi contradictoria opponitur non praedestinatio: non est hoc verisse in deo reperiri aliquid praeter aliquid praeteritum q oppositum praedestinationi contrarium: non. n. deus et aliud aliquid sicut est causa nostri interitus, sed negativi.
Aliquod a deo reprobari salva fide negari non potest.
Plures sunt aliqui dicti voluntas reprobos.
Voluntas permittendi peccata pp q aliqs damnatus non videtur proprie esse reprobatio.

De effectibus Reprobationis.

Reprobationis effectus est adventitia exclusio qua ab pp portus sedis a regno caelesti repellit: deinde additio tormentorum poena aeterna. Peccatum reprobationis effectus non est
Simpliciter falsum est peccatum ut est poena esse a deo. In peccatis tamen q poena sunt privatio peccatorum non nuda permissio, sed et iudicium dei intelligendum est, non de faciendo, inducendo, aut inferendo ad paenam, sed de permittendo peccato
Deus non inducat et potius in peccata impellendo: occasione tamen dat potentiam peccandi aliquando inducendo. Unde peccatores non quam debebant conversionis occasionem accipiunt, sed vitium maiorem, sibi deus non ideo faciat ut gravius pereant.
Deserit a deo licet non possit generaliter vitare peccata, singula tamen vitare potest, caetum. n. gratiae vi sufficit quantum ad vitandum quodque peccatum est satis sive immediate, sive mediate.
Deus non intendit peccatorum illius q subtracta gratia infirmata plura peccata, sed hoc sequi: imo generaliter posita spectando et suppositione illa id necessario sequi, quamquam non necessario spectando singula.
Ut non maneat subtracta gratia est in potestate peccatoris, q diligenter inmaneat et resurgat.
Qui vult, tutus hinc rursus interpretationis velle consequens malum, quando non est iusta ne volendi stultus
Deus. a. iustam habet causam deserendi peccatore, ar finde non est diversa interpretationis velle gratiosum
vitae lapsum: ut. a. iuste eos deserit a quo est deserta, ita aduse non brevis efficacis gratiae praesidio ne radant.
Deus non est causa ut homo in peccato maneat, sed ille ipse q peccavit sine ab eo resurgere possit sine no,
q. n. a peccato resurgere non posset sine demerito ex priori peccato habet.
Quod deus peccatum aliquando non auferat fit qa homo non recipit, aut non sicut debet recipit.
Adventitia peccati permissio non est effectus divae reprobationis.
Effectus reprobationis debet esse voluntas ob finem reprobationis.
Ostensio iustitiae vindicativae non est principium finale et se a deo intenta in permissione peccati.
Finis deo proprie in permittendis peccatis est ut creaturae libertate peccandi permissa naturae conformiter agere sinat,
easq ad finem ultimum vis prius mundo conservationis perducat, vires quo convenientius est ut ab eo fine nullas
prius libertate peccando aberrare sinat: ut occasione peccatorum vindictae instituat, et principe martyrum eorum, ubi
maxime bonitas et dilectio dei elucet, summe contineretur.
Non permissio peccatis simpliciter, sed permissio gradus in loco prius iniquo, est effectus divae reprobationis.
Denegatio 1ae gratiae est esse effectus reprobationis
Permissio primi peccati post peccatis originalis est dicta in verbo reprobationis effectus.
Permissio peccationis in peccato effectus reprobationis dicta est
Completa reprobationis ira, non intelligitur ante peccatum finale peccatis.
Obduratio q poena coordinata ar voluntas effectus est ar finitae in malo, effectus reprobationis non est, qa non est effectus dei.
Non obdurat deus = impellendo malitiam, sed non impediendo misericordiam, non proprie agendo, sed adhuc non suspendendo.
Divinitus coordinata non necessario sequi subtractione donorum auxiliorum, qa non oia oio auxilia obduratis subtrahuntur.
Excaecatio reprobationis effectus non est.

De causa Reprobationis.

Si reprobatio accipiatur et includat voluntatem permittendi peccata ipsum reprobi pp q datam, nulla ejus ex parte Do:
minus causa recipit quantum attinet ad integrum eius effectum.
Magis proprie de reprobatione loquendo data causa ejus ex parte reprobi. v. peccatis originale s. ita d. Rotund.
Nullo modo existimandum est deum ex praeciso peccata illius finem aeternam damnationi addixisse.
Posset rationabiliter ejus dei decretum absolutae damnandi finem libertate finis damnationem meritis, sed id decretum non decrevit divina bonitas:
Reprobatio in gratiam q causa habet solum peccatis originale, in gratiam solum actuale, in gratiam universi. (falsa)
Comparationis ex finis desiderium eius Dei pullis deum eligere, eius istud q alios reprobandi rationes sunt in Natura et peccato
aequales, tota ea ratione in voluntate dei.
Peccatis originale et remissum est ex in reprobi motiva causa permissionis lapsi peccati pp q reprobi damnati, sive causa demeriti
potius non ita inundi et infallibiliter ac eius effectus reprobi ad salutem addicta.
Duae dicta fuisse vasa in contumeliam qa talia effecit qualia reprobi rationis massa, vasa fictilia relinquit: vel qa deputabat
illa vasa ad contumeliam. f. ad constitutionem aeternam.
Reprobatio divina reprobis meritatae damnationis non imponit.
Probabile est deum posse reprobo revelare suam reprobationem. deberet ex habet reputare esse praedictionem contumeliosam, stultam
primae gratiae spiritu: Si tamen infallibiliter assentiatur non teneatur sperare, sperare tamen tenebit alia precepta: potuit et
orare sed non potuit vitam aeternam, possentque aliq q illo orare, sed non potuit beatitudinem.

Ex qst. 24. De libro Vite.

Diuinq; intellectq; quatenq; notitia visionis q; legit liberū dei ordinationē de infallibili salute ꝓdestinatorū; complectit
omneꝫ q; vitam eternā consequunt liber vite metaphorice dicit.
non ꝓdestinatio, sed ꝓdestinationis cognitio ꝓprie est liber vite.
Libri mortil in scripti nō fit mentio, qz nō est conscribi, eos conscribi q; repudiare sed q; eligant.
Liber vite in diuinq; dicit essentialiter nō ꝑsonaliter, appropriate tm filio rei in diuina appropriate sapiā.
Qui à gra excidunt nō simpliciter sed secdm qd in libro vite scripti dicunt.
Liber vite solū respectu glorie ꝓdestinatorū dicit.
Non solū vocē ꝓdestinationis, sed et rē temporalis iustitie aliq subiunde libro vite inscripti dicunt.
Nomo deleti de libro vite q; simpliciter ac q; absolutam ꝓdestinationē in eo scripti habet: delent a. aliqñ
scriptas q; solū secdm temporalē iustitia et quasi secundū qd in eo scripti sunt.

Ex qst. 25. De dia potentia.

Ex arto 1°) Est in deo potia nō passiua sed activa. Actq nobilior est potia vbi aliud est suū esse q; natura rei distinguit à potentia: in deo non ibm.
Non est in deo ꝑter intellectū et voltē statuenda alia potia operatiua. Qz voluntas dei est efficacissima.
Potior ipsius velle dicitur dah vera actio transiens qua deus ꝓducit res creatas, q; nō in deo sed in rebq
creatis est tanqm in subiecto. Actiones n. transeuntes in patiente sunt, nō in agente.
Ex arto 2°) Potentia dei infinita est. Qz essentia dei infinita est.
Potentia dei nō frustra finita esset cū nullū effectū ꝓducere: 2d n. frustra dicit q; ordinat ad finē quē nō attingit.
Ex arto 3°) Deus omnipotens est. Qz esse dei infinitū est. Non ꝓpria qz ꝓt quid velit, id n. et sapiens ꝓt, sed qz ꝓt
quid possibile est. Non dei aliq impossibile est qz nō ꝓt fieri dia potentia, sed contra.
Conuenienter dicit quos fieri nō posse, quos deus quosdam nō posse facere.
Deus q; scripsis ꝓt immediate sine cooperatione rerum alterius rationis agentis q; rationis potia vicibq esse ꝓt.
Deus ꝓt supplere sufficienter eius rationis secundarū q; seruū impotentiā nō aduert, aut recte q; vocē sua
non dicit ordinē ad creaturas agentes vt mouere, videre, iustum. ꝑ.
Deus in agendo rōnē creaturis non prebet ab actione creaturarū.
Dicit deus omnipotens à potia activa, nō passiua.
Posse pecare nō est potia sed impotentia.
Deus omnipotentia sua creatura rationale nō ꝓt. Qz potia activa ꝓpriedat Naturae est.
Ex arto 4°) Non ꝓt deus facere vt phrita nō fuerint. Qz phrita nō fuisse implicat.
Potuit deus futura contingentia nō ꝓscire, liberē n. et nō necessario ꝓscit. Implicat tm futura nō esse futura.
Ex arto 5°) Potest deus facere q; nō fecit. Est fidei, contra Wicleff. Lutheri, Calvini ꝑ. Potia n. dei est infinita.
Illa potentia dei ordinaria dicit q; apta secundū legē rōnēs siue naturaliter siue supernaturaliter.
Absoluta dicit q; apta secdm rationes legesq. vt miracula fiant effectq potiae dei absolute.
Ex arto 6°) Nullum vere ꝓt deus quoad essentia melioratē facere. Qz essentia rei consistit in indiuisibili.
Potest tamē deus rem quamq; à se factam arbitrabiliter melioratē efficere.
Quatuorq; species data ꝓt deus in infinitū alia aliq alia essentialiter melioratē efficere.

Ex qst. 26. De Beatitudine.

Beatitudo in visione ac fruitione summi boni Naturae intellectualis consistit.
Deus infinite beatus est et beati creaturq beatitudo à deo dicitur.
Accidit beatitudini seu felicitati q; fit subiecto ac secundū opus virtutis, aliq et finaliq ipsiq beatitudo: deus a. natura sua beatus est.

Ex qst. 27. De processione diuinarum ꝓsonarum.

1. Est in diuinis processio. i. emanatio vnius ab alio tanqm à principio, id n. nulla impatientia habet et oꝫ scripti. consentit
Processio in diuinis accipienda est secdm emanationē intelligibilē, puta verbi intelligibilis à dicente q; manet in ipso.
Processio in diuinis nō actio est, nec nō dah vbi causa aut effectq essentialiter distinguq, sed est emanatio et ꝓcessio ad intra.
Sabellius Verbū in deo ꝓsonā statuebat q; secdm diuersas actiones ad extra diuersa dicebat patrē, filiū ꝭ q;
Quando aliq ꝓfectq tanti magni est verbi rei ex à quo ꝓcedit.
Non requiritur vbi primi principij prudere vt intuitus et abstractiuē q; modus intelligibile, sed sufficit in eo intuitiue.
2. Est in diuinis processio q; verē sit generatio, qz est processio viuentis à principio vite communicando secundū vitam
similitudinis in eadē natura consimilis, qz verbum procedit vt intimus et expressus mentis conceptionis dicē.
De vocē generationis nō est vt sit mutatio, sed solū qd vocē generationis rei materialis.
Processio verbi, qua processio verbi, abstrahendo à diuino nō habet vocē generationis, sed processio verbi diuini ꝓfecta est
generatio, et verbum diuinum qua verbum diuinum est, et filiū qua filius est idem ꝓsus sunt.
Esse diuinum filii est esse aeternū, non esse temporum.
3. Est in diuinis alia processio ꝑter verbi processionē, n. processio q; voltē, q; est processio amoris.
Amans q; amore est in re amata, qz affectus haret in re amata, et vel amata est in amante q; inclinationē animi in rē amatā.
4. Processio amoris in diuinis nō est generatio, qz sit filius nō esset vnigenitus. Differentia tm est q; filius rei verbum dicit.
Rō d. thomae est, qz ss vi sue productionis nō gradit vt similis subsistēs patri, sed potius vt inclinatio in eandē subsistentiam.
5. In diuinis tantum sunt duae processiones: qz nō nisi duae emanationes ad intra.
In deo nō est fingenda processio verbi q; verbo, aut amoris q; amore, qz in deo solius est vnius verbi ꝓfectus.
Duarum ipsius processionum vna est q; intellectus, altera q; voltē. Est fidei, vel fidei ꝓxima, contra Durandum
Qz in rebq et creatis nulla creatio vel nulli actus emanat immediate à natura sed mediante aliqua potia q; tm sunt duae ad intra
intelligere et velle vt sunt intelligere et velle rōna sunt tribus ꝓsonis, sed nō vt sunt diuine et spirare.
Processiones dia nō sunt q; intellectus et voltē, vt sunt potiae liberae, sed naturales.

Ex qst. 28. De relationibus diuinis.

1. In deo nulla est relatio realis q; obiq diuinis ꝓsonis rōnis sit, sunt tm aliqua sunt ꝓsonis ꝓprie. qe sunt in diuinis
~~ostenditur in deo absolutum realiter~~ vel ꝓsone realiter distinctae, idq; ꝓ relationes. et deo realiter est Pater, et filius.
In deo et creaturis formaliter qde relatio realis est, dominium a. rationibus dicit intellectus deus realiter dicit quoad relatio.
2. Relationes dia sunt reipsa idem rōne dia essentia. qz relatio aliqa in deo esset Accidens.
Quicqd in rebq creatis habet esse accidentale secdm q; transfertur in deum habet esse substantiale, q; et relationes.
Relationes realis in deo vocē ab essentia distinguuntur, qz in relatione importat respectu ad alium oppositionem.
Distinctio realis est quia aliqd ab alio distinguit et rem à re, aut vt pars realiter integrans totū consequentē ab alia.
Ita sola illa, quae sola ꝓprie sola q; à se inuicē separata existere possunt distinguuntur et rem à re. ita et sic distinctiones potiae et
actus vitales, q; separatis ab aia existere nō possunt, ita in diuinis non ꝓsonae ab alia realiter distant et separari tm nō ꝓt.
Distinctio et natura rei est quia aliqd distinguit ab alio ꝓsa omni operatione intellectus. dicuntur in formaliter mutuales,
et potentiales. Formaliter dicit in formalē essentialē, et formalē rem.
Distinctio rationis dupliciter alia rationis ratiocinatis, alia rationis ratiocinantis.
Modalis, quae vel entia q; modos sunt, vel ipsi modi inter se, vel modi ab ipsis entibus
Distinguuntur, et quoad ꝓsonas, quo et ꝓsonis. Potentialis quia partes integrales
videlicet hic humanitas et in eo sunt et inter se et à toto distinguuntur.

Formalis dicit distinctionem essentialem. formalis dicitur quia distinguitur solū rationibus formalibus obiectivis
vel conceptibus diuersis essentiae. formalis dicitur quia distinguitur solū rationibus formalibus obiectivis
ex obiecto cuius non diuersa essentia et ꝑ consequens
realitatis vnius q; nō alterius. Sic spiritualitas
ꝓsonae inter se, et relationes dia ꝓsonales
quamuis sint realiter distinctae et entia realia
relativa, nō sunt tm diuersae essentiae.

2. Dei formaliter sunt essentia et proprietates personales. Hoc caute tu in Deo formaliter non distinguendum, ita ut
aliquid rei sit aliqua additalis distinctio quam intellectu ratione antecedat.
Inter essentiam et relationes est distinctio rationis ratiocinatae in re, quae datur sc. virtute et natura propria essentiae
Absolutio et respectivum reale in Deo non solum comparatione nostri sed et respectu intellectus distinctae non distinguendum, videl. n.
Deus essentia sua esse in tribus personis non a. paternitate.
Relatio dicta prout consyderata quia relatio est, quia paternitas quatenus est relatio non proprietas patris, non est de intrinseca
non essentia conformata prout qua essentia et id nunc absolutum, licet relationes non distinguuntur ab essentia formaliter.
Probabile tu est dictas essentias esse de intrinseca non relationis.
Attributum in divinis est non realiter absoluta in Deo existens, quamvis affectio dicta essentiae a nobis accipitur.
Attributa dicta nequeunt inter se, neque a dicta essentia distinguuntur ex natura rei, distinguuntur tu virtute et cognitione formali
et sic quae non formale unus attributi aliquo Deo non conveniunt quae non conveniunt quae non formale alteri. Sic Deus intellectus (hic
intelligit, non voluntate, velit volite non intellectu, intelligit quidem, non velit quidem. s.
Fiori non est vel Deus vel ulla bonitas ratione bonitatis formaliter distinctae vere ipsi de dictis attributis, vel unum intrinseca sine alio
3. Inter relationes reales in Deo existentes sunt aliquae quae ab invicem realiter distinguantur. qz personae non distinguuntur realiter esse
Inter relationes dicas quae non oppositae non est distinctio realis. et inter paternitatem et spirationem passivam relationis tu
Quaternio vel et videm hoc, incommunicabili sunt caute, illa inter se sunt cadem.
4. Quatuor tantum sunt in divinis relationes reales, paternitas, filiatio, spiratio activa, spiratio passiva sive processio.
Dicunt tu quatuor relationes reales non quasi sint quae res, earum spiratio activa non differat a paternitate et filiatione,
sed qz sunt quae relationes virtute saltem ac vere inter se distinctae.

Ex qst. 29. De personis divinis.

Natura illud generatim dicit qz in suo genere aliud esse intelligit; proprie ipsam rei cuiusque essentiam quae definitione explicatur.
In divinis hoc substantia dicere possemus, et substantia idem est qz hypostasis, posset tu aliud nomini substantiae addere, ne forte
non hoc personae, sed hoc unitatem significare videamur. Dico qz potuerat hoc primum substantia relativa esse incommunicabilem.
Suppositum Latinis formaliter substantiam completam incommunicabilem significat. Idem valet apud Graecos ὑποστάσεις.
Persona qualitate aliquando significat aut Curtius. Saepe tu rationalis naturae individuam substantiam.
Hypostasis latius patet quam persona reputatur. et in natura non rationali.
Essentia Theologi qui re absoluta accipiunt qui quasi origo et fons est et fundamentum rationum qui sunt formaliter in Deo, et
nihil essentiale in divinis dicatur nisi id qz nomen est. Implicat qui divorce hoc relationis seu incommunicabile essentiali
qui tamen in nomine substantiae et subsistentiae nihil habet repugnantiae.
1. Nomen personae in divinis ponendum est. qz Deo tribuendum est id qui est perfectissimum, qualeque est persona qui includit
Hypostasis ab essentia distinctio antiquissima. Meminit eius Justinus Martyr, et Dion. de caelesti Hierarchia. (vere et modis
2. Nomen personae ut est notae Deo et Creaturis non significat relationem, sed id qui incommunicabiliter subsistit in Natura intel:
lectuali, undecunque hoc habeat, sive ab aliquo absoluto, ut in Creaturis, sive a respectivo, ut in Deo.
Persona de formali in concreto significat incommunicabile Naturae intellectualis. non oppositae relationem, ut relatio est.
Essentia est adhuc entitas cuiusque rei cuius sub ratione.
Subsistentia est modus qui se existendi ita ut res subsistens non pendeat a quocunque alio rei quasi inexistat, aut a quo sus-
tenta nullo vero subsistat qz praedet in suo esse a singularibus, qui nulla forma prior alia rationale, nec et Sanctus tenetur
In Deo debet dici tantum una esse essentia, qz unica Natura, a qua personae habent suum esse simpliciter. praedet. n. a verbo Deo.
In Deo est et verius esse existentia absolutum et essentiale quae tribus personis. Est inflexum in Deo vere esse existe:
tiae relativum; qz quod in divinis sedet modi entitativi tot necesse est esse modos existentiandi.
In tribus personis divinis sunt tres existentiae relativae realiter inter se distinctae. qz unaquae relatio habet
quia adhuc entitate relativa ratione distincta ab essentia, et realiter a relatione opposita.
Absolute inflexum et simpliciter dicendum est tres dicas personas existere eodem esse, et solius rei addito dicendum
est eas existere qui distincta esse relative: Eo modo idem simpliciter dicendum est esse in Deo esse unum: hoc plex. a-
esse non nisi rei addito, sc. relative. qz unitas personae dicae simpliciter et absolute conveniunt esse non
essentiae, non. a. relationis conveniunt tantum esse tali modo.
Nego tamen vel rei addito dicendum est esse in Deo has essentiam relationes. qz essentia idem est qui Natura.
Sumendo subsistentia pro modo rei qui se subsistendi est in divinis una absoluta subsistentia Naturae dicae, tribus
personis communis. qz esse dicae Naturae et personalibus proprietatibus est simpliciter in quae omnia inducta personis,
ac inde includit et modum in se et qui se existendi. Nego quae sequela dicae Naturae esse personam, qz deest subsistere incommunicabi-
Abstrahendo et prout qui intellectum subsistentiae relationis adhuc intelligitur manere sic deo realiter existendo et subsistendo. hic
Loquendo de subsistentia qui modum concreti, ut significat id qui subsistit sunt in deo tres subsistentiae realiter inter se
Abstrahendo de subsistentia loquendo, in deo sunt tres subsistentiae relativae. et tres rationes subsistendi. distinctae
Qz sunt tres personalitates, personalitas. a. nihil aliud est quam subsistentia incommunicabilis.
Dicendum inflexum est in divinis esse tres subsistentias et non quatuor, quasi tres relativae et una absoluta. Qz
una absoluta subsistentia se non distinguitur a relativis, non augent numerum.

Ex qst. 30.

1° Sabellius olim et Socinus, et multi hodie in Polonia negant tres personas in divinis, Judaei et et Turcae.
Deus est Deus. Pater est Deus. una ex. persona dicta est impedita. Sunt tres personae in divinis, non plures
Filius est Deus, et alia persona a Patre. Spiritus sanctus quae Deus est et persona distincta a Patre et Filio.
Arrius Filium Creaturam esse docuit. Eunomius Patrem Filium et Ss. esse Creaturas asserebat. Macedonius Filium
2° qui consubstantialem Patri poenebat pro Catholico, sed pro Ario et Eunomio Ss. Creaturam esse docebat.
Personae constituunt qui relationes realiter distinctae et incommunicabiles, quales sunt tantum tres in divinis,
Spiratio activa non est proprietas, licet sit relatio, qz non competit uni personae tu
3. non constituit. Solae hypostasis relativae in divinis pluralitatem realem constituunt, neque relatio personalis qz persona
Paternitas et spiratio activa sunt res et non formaliter. Idem sunt quae est non de filiatione, dicta,
quae tu spiratio a paternitate et filiatione distincta et Natura rei. Sicut 3
4. Nomen quo in divinis utimur non est paramentale sed transcendentale. nec aliud dicit in divinis quam substantialem
qui habitum, quam individuum vagum singula, et nihil addit supra rem qui tribuit. Per negationem divisionis in se et substantialem
Nomen personae tribus est quae non sectis res, sed sectis rebus, non communicabile quod aut speciei, sed tali quod est individui vagi

Ex qst. 31.

1 Trinitas nō hōis veritatē, vt putauit Valentin⁹ gentilis, sed simpliciter trinarium ꝑsonarū signat.
Recte dicit Trinitas esse vnus deus: sed nō simpliciter vnus, sed bene verus. Nec vnus dicit veritatē ꝓpositi.
In diuinis non dicit esse hipliciter, qz hipleꝛ signat inequalitatē: Tricipital. a. nō est minor quāz vna ꝑsona.
Ternarius numerus ꝑsonarū nō est totus singularis partiū respectu, qz singule tantū sunt ⅓ tota Trinitas.
Trinitas nō est diuersa Trium. Nec trium importat distinctionē in ꝓpositō illig de quo dicit.

2. Non recte dicit vna ꝑsona esse diuersa, differentē, separata, diuisa, dissonē, alienā aut discrepātē ab alia.
Nec videnne significare distinctionē in essentia: ad significandū. a. oppositionē relationis, absq; nulla distinctione.
Nihil offensionis habet deus dici verus aut singularē, vo sensū vt significet nō esse plures deos. Aut ostendam dicī esse verā aut singularē, qz verus idem est qz unus, et singulare idē qz indiuiduum.
Falsū recte dicit aliud a patre, nō. a. aliud. Nam aliud significat alietatē in essentia. Nec tn potuit aliud
supponi a patre, qz hoc designat alietatē p qualitate substantiā rei adiungit.

3. Si dictio solus assumpta categorematice, vt idē sit q solitarius, nō debet adiungi termino essentiali, neq; ꝑsonali, qz excluderet consortiū plurium ꝑsonarū. Si autē significative, vt denotet modū esse ou-
dine ꝑdicati ad subiectū, sic ꝑt addi termino essentiali. Sic diuinus. Solus deus est potens. Solus deus creat. ꝑt
ꝓbat ꝑt addi termino ꝑsonali quando ꝑdicatū est ꝑsonale, nō. a. quando est essentiale. Sic falsus est solus
pater est sapiens. Verum. a. est. Solus pater generat, qz nulla alia ꝑsona. Dicit tn ꝑt solus pater est deus
vt solus excludat, non alterius naturē, seu vt essentialiter distincta. Vel excludat solius deos falsos.

Ex qst. 32. De cognitione diuinarū ꝑsonarū.

1 Sepposita omni reuelatione supernaturali nō ꝑt deuenire in cognitionē, quis ne in suspicionē quidem misterij
Trinitatis. Nec naturalis cognitio habeꝛ de vllo creatō, q creaturā a deo nō vt est trinus sed vt est vnus.
qz ex Trinitatis ad vnitā sunt inducibilia, et eodē modo vel cognosceret a deo si esset vnus in ꝑsona.
Neq; et lumine naturali demonstrari ꝑt Trinitatē esse de numero rerū q sunt possibiles. Nec ꝓpriū
reale ꝑt esse in deo ad extra id ꝑt esse diuersus foret.
Non est tn misteriū Trinitatis contra lumē naturale sed supra. Nec lumē naturale inclinat ad dandū
q vere semp est cognitū, licet in ingestione error contingere possit.
Sufficienter nihilominus solus possunt ostendi nō repugnare argta q contra misteriū Trinitatis obꝓa
sunt. Efficacissimū tn lumine naturali potest adhiberi deo reuelanti quam ratiōnē vel naturali aliud suadenti
Dupliciter ꝑtinent q vel naturali intellectui ꝓbare Trinitatē. 1° contra diffidentē fidei. 2° qz dat vel fit
vt hominē magis a fide alienent sustinentes fidē nostrā in rebus tam arduis nec rationibus tam infirmis.
Neq; Filij q intelligendi aliq; ꝑdicti, neq; ss̄e q voluntatē, Non. n. omni operatione aliq; ꝑdicit
nisi accedat relatiuus singulis ꝑsonis in Trinitate ex respectu aliarū.

Est gradus vestigij Trinitatis in voce, sed imperfectus, supposita tn fide multū conferens ad misteriū huius operis.
rationē, cum vt aiūt intelligendo verbū et concipiendo verbo significat: ita pater intelligendo seu dicendo verbū
et rem verbo volendo, seu spirando ss̄e ꝑdūcere dicit. Et vt deus imago dei nō vt trinus sed vt vnus vel tota natu.

2. Nobis in diuinis est nō ꝓpria cognoscendi diuinas ꝑsonas ꝑt ab alia vel aliq; distinguāt.
Aliud est nobis, aliud nomē notionale. Notionalia nōia dicunt q significant processionē ipsam. ꝑ. relationē originis
ꝑ modū actionis et passionis. Personalia dicunt q significant ꝑsonas, aut q vel ꝑsonarū conuenit. vt. pater,
Filij, ss̄a ꝑsona, ꝑsona ſ. Recte ponunt in diuinis notionēs. Nec in solis creatis hoc et obseruandū inter nostrum intelligendi modū.
Essentia significat vt habitū ꝑsonam, ꝑsona vt id q sunt quod est, ꝓprietas vt id quo, velut forma alterq; quo ꝑsona habeꝛ ꝑt.
ꝓprietas ꝑsonalibus nō est aliq; ꝓpria essentiae, nisi nostro intelligendi modo.
Recte dicit ꝓpter rei identitatē, paternitas est pater, paternitas est deus ſ. Non item paternitas generat, creat.
Nec propositiones in q̄bus adiectiua seu connotatiua huiusmodi subiecta nō faciunt sensūs identicos.
Ad inducendū de veritate propositionū in dictis videndū an subiectus significet vtens ac participiū a quo
adiectiuū prodit, vel vtrū an supponat p habente tale principium. Sic nō recte dicit. intellectus est, aeternitas creat. ſ.
Non tn gratia verum erit propositio vbi ꝑdicatū connotatiue adeo dictū stimpha illi rei tribuit a qua est velut
a principio quo: vt propositio. n. est vbi tale principium, tn est ꝑt distinctū a re ꝑdicata. Sic falsa est. essentia generat,
intellectus generat. Nec inter ꝑdicatum et ꝑdictum debet esse distinctio realis.

3. Sunt quinq; notionēs in deo. innascibilitas, paternitas, filiatio, spiratio activa et processio. Nec ꝑsonae dicūtur:
Processit ꝓ modū originis ejus a quo aliud et q ab alio. Pater a. quo duxit ꝓ sor q nō ab alio.
Et sic quinq; quatuor sunt relationes, innascibilitas. n. nō est relatio. Ita q̄ꝝ ꝓpositatē, qz separato altera non stat ratio
Praeter quinq; lege innascibilitas ꝓpriissime nomen Patris, qz ꝓnunciat ad maximū patris auctoritatē tanquā principij.

4. Sine ꝓprio patres ꝑt tantū esse q̄ notionēs, auferendo innascibilitatē, aut et hoc addendo
respirabilitatē, qz nihil est in Scripturis aut Conciliis de earum numero determinatū.

Ex qst. 33. De ꝑsona Patris.

Pater ꝑsē est principium. Nec est id vnde aliq;, n. Filius. Pater nō est tn nulla Filij. Nec vtrūde sunt essentia
1 Patrum relatiua nō sunt principium et principiata, sed id q a principio. Unde Filius nō dicit principiatum
Pater ꝑt, dici Filij auctor, et Filius quia Patre genitor spiritusq; spirandi.
Impropriē dicit Pater principium deitatis. Nec sic deitas a Patre ꝓcederet, effecta, vel genita vel spirata.
2. Nomē Patris ꝑsonalitas accepta est nomē ꝓprie primae ꝑsonae, ita stilli nec appropriatē neq; transitiue
3. conuenit. Personaliter dicit Pater ab aeterno respectu Filij. Essentialiter in tempore respectu creaturarum.
Tametsi nomē Patris et ꝓprie dictum de Patre creato respectu Filij creati, principaliter tn et magis ꝓprie
dicit de prima in Trinitate ꝑsona. Nec ab ea est genus, spuria nō generationem, qz multos mentitur.
Deus dicit Pater Creaturarum sed Analogice q Creatura ꝑdicari habeat aliqualiter satis similes.
nomē principij, loquendo de principio actiue ꝓprie conuenit deo respectu diuinarū ꝑsonarū, quia Patri
respectu Filij, et Filio respectu ss̄i, quia respectu Creaturae. Nec dicit de deo ad extra, et ab aeterno.
Ingenerati, solet Patri tribuere, vt ostendat q nulla vel ab alio Patre, et ss̄o sine distinctione attributū nō ꝓt.
4. Ingeniti nomine Patres vti formidarunt, ꝓ impostorum [illegible] Arrianorum.

Ex qst. 34. De ꝑsona Filij.

1-2. Verbū ꝓprie est q a dicente seu cogitante tanquā rerumq; rei representatiuus ꝓcedit.
Verbum mentis concepta mentis est, sine imago rei rerumq; in mente expressa. Verbum scio vel platonis tn adhuc
Significat et aliquando re ipsa verbo notato aut vocib⁹ significatis. Verbis mentis magis ꝓprie verbum dicit.

In diuinis vere proprie Verbum accipit. Qz filij notitia est ar imago patris qua suipsius intelligendo generauit.
Filij melius dicit Verbij quam sermo. Qz nō solemus mentis conceptus sermonē dicere.
Verbū in diuinis proprie sumptum nō est id essentiale sed psonale. Qz includit processionē ab alio, tanquā imago.
Diuine psonaliter nō essentialiter accipit in diuinis, qz est id respectiuum et reale in patre ad verbum dictum.
Verbū prodit de notitia patris qua pater cognoscit suam essentiam, scz psonali dicto, et realiter quoz oēs scientia realis, nō
Qz pater pdicat verbū p notitia consonantia diuē essentiae, inquā eminenter continentia oia creata. (libera
Pater nō solus conuenit filio p generationē vel p generationē antecedit, sed et p generationē in filio consequitur,
nostro intelligendi modo, vt Ambros. Spiritu sancto. c.

3. Importat et in nōe verbi respectu ad creaturas? Qz pater verbo suo oē id operatur q latet in memoria sua formata.

Ex qst. 35. De imagine.

Imago est similitudo ppria ad alterū imitationē pductū, idq vel ex vi ipsius origīnis seu processionis.
Imaginis nomē soli filio conuenit. Qz solus ille de sue pductionis pdicit ad imitationē substantia patris.
Similitudo distinguit debet ab altero rei est similis, sed in eo in quo est similitudo nō debet esse distinctio, vt sit pfecta similitudo.
Imago importat inpfectā diuinā id ad cuius imitationē pductū est aliud. Atq ita nomē imaginis soli Trinitati conuē est.

Ex qst. 36. De psona Spiritus Sancti.

1. Nomē Spiritus et S. Sancti est vi suae significationis soli Trinitati est conue. Qz spiritualitas et sanctitas dei conuenit est.
Appropriatū tū totius psonē quātuz ad psona prodit a patre et filio, sicut patris et filij amor ab utroq; nutu spiritu. dicit quoz
sanctus qz sanctitas ipō vehemēter conuenit q in deum ordinantur, unaqq a. est oia in deum referre.
Spiritus si a spiritualitate dicatur est nomē conue soli Trinitati, non. a. si dicatur a spirando.

2. Spiritus sanctus nō solus prodit a patre, sed et a filio. Est de fide. Contra Graecos, Anthemos, Macedon et multos Arianos.
Qz mittit a filio, missio a. processionē passiua a mittente importat: Et accipit a filio sapias et scias.
Spiritus sanctus nō est dici procedere a patre et patre est, sed qz est actus filij, sed a patre et habet essentiam cōem cū filio.
Addita fuit Symbolo Constantinopolitano illa pars, filioq, circa annos dni. 600. aut paulo post.
Etiam filij fons est 55ti, ipsa Epiphanius, sed fons de fonte.
Filius nō patre spirat 55tum non qz patre filij auferat, sed qz eadē oia est in christo spirandi potestas
Similitudo in diuinis attendit nō essentialiter, nō relatiue.
Si Spiritus sanctus nō procederet a filio, a filio quoq nō distingueretur. Qz in deo oia dicuntur vbi nō obviat
relationis seu originis oppositio. Ita Anselm. Cantuar. Florent. Bessarion. Acceptabile tū fuit nō intelligendū correlatiue, sed
ea inter q vel immediate vel mediate est ordo originis vnius a quo alius et ab alio.
Adq Volūt in patre nō distinguit realiter ab actu intelligendi, sed est tantum quidam ordo rationis.

3. Spiritus sanctus prodit a patre et filio nō tanquam a instrumento: instrumentale n. recipit in deo actionis
esse classionis est. sed qz pater dicit 55tum et filius vt suppositum ac pductum inferendo, dicimus eos pducendi actionis
pisse a patre. Immediate nomē 55ti a patre proprie dicendū est, quatenus pater nō solus et filius, sed et
et scripsit Spiritus sanctus pdicit. Non est tū dicendum 55tum mere principaliter procedere a filio: qz quidē verissime
ab utroq prodit, nec alterū ab uno quā ab alio. Neq et absolute et sine distinctione admittendū est quod filius
spiret spiritum sanctum et patrem. Qz secunda (et) medium innuit.

4. Pater et filius sunt unus principium 55ti, idq vere et proprie.
Vt adiectiua nota diuinis pluraliter sibi est pluralitas suppositorum, nec necessaria est pluralitas signati
formaliter, vt verū substantiua diuinis pluraliter regitur. Vbicunq. Agendo de natura completa, et addit ad essentiam
nō significatum est unus et se constituens et essentia et significatione ardua, ac inde propria (Valentiae suppositum)
psona, sed vt deus, propria existens et independens a quocunq alio rei quasi incommunicata, nec vt
nullā relationis oppositionem habens se et non formaliter idem sibi.
Constituit illud nomē et connotatione reali patris et filii, et misericordia individuum, qz nomē significat diuinitatem.
In principio q spiritus sancti absolute loquendo necessaria est pluralitas suppositorum. Qz p. et f. actualiter spirat 55tum.
Non est tū pluralitas psonarum et se necessaria in principio q 55ti, ita vt si q impossibile filius nō conueniret
ad productionem 55ti solus pater nō sufficeret ad productionem illius. Qz pater est principium vnius principij.
Ad productionem 55ti vt distinctus est realiter et psonaliter a patre et filio, sicut sordes pueris non quia minor habet
et parte rei, et vt est primarius ac habilis termini sine processionis, necessaria est q se in principio q 55ti pluralitas
talis suppositorum patris et filij tanquā conditio sine qua nō habilis productionis qualis minor patris. n. vt distinctus a
In patre admitti possunt duo principia quo, vnius respectu filij n. intellectus: alterius respectu 55ti n. voluntas. (filio
Verē dici qt pater et filius sunt unus principium 55ti q est patres: si quod, signata referre principium subsistens
patri ac filio conue. n. spiratorē: nō a. si signata q quod de quod, id est.
Pater et filius vt sicut unus principium 55ti, ita et dici debent unus spirator. dici tū possent duo spiratores, arri-
piendo verum, spirantes, adiectiue, qz pluralitas suppositorum sufficit vt concreta adiectiuum pluraliter dicantur.
Pater vt genitor, et filius vt spirator sordes vere nō sunt plura principia, sed unus vere, plura dicitur dictagat.
Qz patres qua patres, et filius qua spirator nō opponuntur, q in diuinis unus sunt.

Ex qst. 37. De nōe 55ti q est amor.

1. Amor vt significat psonam procedentem et actus amandi est proprium nomē 55ti q et voluntas spiratus.
Amor essentialiter accipit q actu amandi, quo deus formaliter amat, et communi toti Trinitati. Dico tū si amor dis-
tinctaliter tantum distinguitur, qz sunt unus et idē amor mutuo absolute respiciendo et impediendo, non pdicit et relationem
Amore vt essentialiter sumit idē est q amore quasi informari. Personaliter dē est q amore pducere. (connotando
Intelligere pōt essentialiter sumi in diuinis, et actu notionali intellectu nō appellat intelligere, sed
diuinis. l. generare, seu verbum pducere.
Spiritus sanctus dicit patris et filij motus qz in eis pductione patris et filij conuenit, q idē nō ipso pducto
2. Sanctus diligere nec essentialiter, nec mere notionaliter, vt est dare q pducere 55tum. sed essentialiter spirantes
vt alterius denominationem sumit ab eo respectu quem habet ad vt spiratum, vere dicit patrem et filium diligere
se mutuo 55to, nō vt formaliter diligentes, sed vt termino diligendi a quo tanquā a forma denominatum principium.

Ex qst. 38. De dono.

Donum est datio irrecōpensabilis. l. q nō data voe retributionis, sed gratuita, libera, ac nō necessario.
Nō est necesse vt donum actui cuipiam donanti sit, modo dari liberaliter possit.
Nulli dee psone nō dari ad extra conuenit, qz ad extra nō libera sed naturali ac necessaria operatio est.
Si donum sit donatio et identitate est q essentiale omnibus diuinis psonis respectu creaturae cui donatur conuenit.
Donum nō distinguit psonam ab altera conuenit, etsi ab altero nullo liberaliter dari sint, qz dari potuerunt.
Si donum sit donatio et addit est q psonale, et conuenit soli filio qua 55tus. a. modo patris.
Spiritui sancto peculiari voe donum conuenit, quatenus ut spiritus prodit vt amor. Qz amor est quasi primum
donum, radix et origo oīm donorum.

Ex qst. 39. De ꝑsonis in ꝯparatione ad essentia.

Persona, q̄ nihil aliud ꝙ q̄dā relatio subsistentia dīa natura, sola ratione ab essentia distinguit.
Esse vere divinū hoc ꝑsonal esse vnius essentie: nō est tm̄ diuinū patre et filio esse qꝫ vna vel de vna essentia.
ac ꝑfectionē, &c. et de, denotant habitudinē cause efficientis vel materialis q̄ nō cadunt diuinū ꝑsonā respectu essentie.
Nōia essentialia diuinā q̄ vel dīa essentia signant, vel id ꝙ conuenit deo ratione essentie. Notionalia q̄ signant
ipsab ꝑsonē. ꝑ relationē originis ꝑ mediū adiunctē aut passionē. vt generare, spirare, genitus &c. Personalia q̄
signant ipsal ꝑsonal vel id ꝙ conuenit rōe ꝑsonarū. vt pater, filius, ista verbum, imago. Sunt alia vt nōia gratia
q̄ ꝑsonalitas et essentialitas rōnia sunt, vt esse rem, esse subsistens, &c.
Nomina essentialia substantiua ꝑdicanta in singulari, nō in plurali: de hijs diuinā ꝑsonis: adiectiua in plurali.
Ita hec ꝑsona vna deus diuina, una dei, creatura, una altera, immitis, arripiendo illud verbū substantiue: sanctus adiec.
tiue sumendo vt dicit P. I. et 55ta esse rōsubstialē, coaptabilē, communicabilem, coaternā.
Nomina generalia et singulariter et pluraliter dicuntur in diuinis: pluraliter scilicet ꝙ tinent ad relationē, sin-
gulariter scilicet ꝙ tinent ad substantiā. Sic hec ꝑsona diuina vna res, et hec res relatiua, una una, et hec entia.
Nomina essentialia concreta possunt supponere ꝑ ꝑsonis. vt deus pater. q. vnde te ng deus filij. et in de ꝙ gnat.
Quandoq; supponit deus ꝑ dīa essentia in concreto ut. ꝙ for deo vt à ꝑsonis ꝙbz realiter nō distinguit. (res)
Nomē deus q̄andoq; supponit ꝑ essentia in concreto ita vt nec nedum ꝑdē supponat ꝑ ꝑsonis, vt. Deus est pater, est filius,
Vera est ꝓpositio. deus generat deum, ꝙ generans generat alium, puta filium, q est deus.
Deus genitus deus, q deus genitus nō est deus pater, licet sit eiusdē essentiā cū patre.
Falsa est hec ꝓpositio, deus non generat. de sensu est deus rōne multiꝙrum ꝑ ꝙbz supponit generat.
Vera est ꝓpositio. Hic deus, demonstrando patrē, est hic deus, demonstrando filium. de identitate, ꝙ demonstrato ꝑ
rem deus nō ꝓprietas ꝑsonalis sed indistinctiua dē natura hijs ꝑsonis rōne.
Nōia essentialia in abstracto nō supponunt ꝑ ꝑsonis. de signant essentiā vt formā abstractā. Sic nō recte dicit
Essentia generat, essentia generata, ꝙ deitas generare aliqd realiter distinctiuū ab essentia.
Est incarnari nihil ꝑt realiter distinctiuū à deo, est tm̄ aliqd realiter distinctiuū à deo generante.
Non est nec esse vt sabellius et ꝑdicatis, supponant ꝑ eodē eadē rōe scripta
Non ꝙ identitate, sed ꝙ formaliter et tanquā suppositiue est pater aliud generans.
Recte tamē dicit, Essentia est vel generans, vel essentia est deus generans. Et similiter vera sunt
Essentia est res generans, et, Essentia est res non generans? Sed nō recte. Essentia est deus nō generans.
De deus est vel singulariter supponens ꝑ individuo rationis hijs ꝑsonis et ꝑ ꝑsonalitatē: Rel.a. signant ꝙd rōne ꝑsonis. (Diuinis?)
Similiter pater vera est. Ea res q̄ est essentia generans. De vel pr supponit ꝑ ꝑsona.
Persona ꝓp identitatē rei essentia de essentialibus tam in concreto quam in abstracto ꝑdicari possunt. vt. Deus est (Pater)
Appropriare aliqd essentiale alicui ꝑsone, est attribuere ꝙ alicui alij ꝑsonis rōne est recte ꝓpria
ꝑsone accōmodare ꝓp similitudinē aliquā rei, quā ipsi quasi ꝓpria reddant.
Duplicitur aliqua appropriantur ꝑsonis. Uno modo ꝑ dīa similitudinis, vt potia et ea q̄ ad eā ꝓtinent, patri,
qꝫ potia est principio operationis. Sapia et q̄da q̄ ad intellectū ꝓtinent, filio. De filij genit ꝑ intellectū.
Benitas &c, et ḡdus q̄ ad voluntatē ꝓtinent, spui sancto. Spui sancto ꝑ voluntatē. Iudicialis et
potia patri, ne patre impotente et infirmum arbitremur, et apud nos fieri solet. Sapia filio, ne filius minus
sapiente putemus. Benitas spui sancto, ne ꝙ in spiritu naturali sentimus cū violentia cogitemus.
Deus ꝙ modū consideramus est, vt Deus, vt Dominus, vt Habens virtutē ad operandū, et secundū habitudinē quam
habet ad creaturā, et ista diuersos sed modos diuersa ꝑsonis diuinis attributa appropriantur.

Ex qst. 40. De ꝑsonis in ꝯparatione ad relationes et ꝓprietates.

Proprietates ꝑsonales ratione, nō fundamento tamē in re à ꝑsonis et essentia distinguuntur. Hinc fit ꝙ licet
Pater essentia tota conueniat filio, nō tm̄ ꝓprietate sua. Et ꝙ ꝑsona conuenit vt ꝙ, ꝓprietas vt id quo. Et
quod de uno aliqd dicat et nō de altero, vt pater generat, paternitate a. nō generat, qz ads notionales sunt ꝓpositum.
Relatio in diuinis est ꝑsona. vt paternitas pater, filiatio filij, et nihilominus relatiue sunt in ipsis ꝑsonis, qz
sunt forma et id quo ꝑsona constituunt. Contrarium existimauit Petr apostolus, ꝓp diuinā simplicitatem.
In diuinis seclusa mentis operatione nulla est constitutio adūalis diuinā ꝑsonarū, nisi solus ordo, vt tm̄
nostro intelligendi more nō fundamento in re, ideq est essentia et ꝓprietates. De ꝑsona in aliquo conueniunt,
et in aliquo distinguuntur, ꝙ deitas est quo distinguuntur, nō essentia, nec scripta, ꝙ de ꝓprietatibus dicit, ꝙ aliquo
sui, quale nihil repugnat ꝑ ꝓprietatē ꝑsonalē.
Proprietates q̄ constituunt et distinguunt diuas ꝑsonal. nō sunt absolute sed relatiue. Contrarium est temerarium
De in diuinis dīa sunt dicis vbi nō obuiat relationis oppositio, ꝙ sola relatio efficit distinctionē realē in diuinis.
Quando relationes sunt accidentia hinc sequi aliqd absolutū ꝙ relationē refert tanquā id ꝙ refertur
non ga. quando sunt substia et supposita ipsa constituant, vt in diuinis, hinc n. refert ꝙ aliqd respectiuū.
Tales et relationes q̄ sunt substia etsi sint reales nō ꝓpriē sunt schema realiter distincta.
Suppositū et natura rei ꝓpriē ꝑdicati et rei ꝑdicta vbi ꝑdicatio est vera actio et mutatio, ꝙ nō est in (Diuinis)
Constituere nō ꝓprie dicitur rōnis tanquā pars integralis vbi constituens et constitutū sunt ꝙrsq; idem, et solū
dicitur, et nostro intelligendi more est constitutio.
Relationes constituunt ꝑsonal diuinā sedes esse relatiue, siue secundū esse ad. de ꝙ illud ꝙ ꝙ sunt inconuertibiles
Dīa ꝑsona necessario simul intelliguntur nec sunt terminū.
Est rōnis rōis originis ꝙ constituat hypostasis, vel ꝑsona, qz origo ꝓstituunt ꝑsona subsistentis,
abstractē ꝑ intellectū à ꝑsonis relationibus ꝙ sunt ꝓprietates ꝑsonales, nō remanent hypostasis, sed abstractū (quia)
relationibus q̄ nō sunt ꝓprietates ꝑsonales, nō auferunt ipse hypostasis. de ꝑsonis in constituit sequentia intelli-
Ads notionales sunt originis, ꝙbz dīa ꝑsona innotescunt. vt generare, spirare, generari, spirari.
Origo passiue signata ꝓprie sedes intellectū ꝓprietatis ꝑsonae ꝓdentis et ꝑsonalis. de signata vt via ad ꝑsona
Origo adiectiue signata pater est sedes intellectū quem relatio nō ꝑsonalis ꝑsona originantis.
Paternitas consideratā vt relatio ꝓstituit ads notionalē, puta generationē actiuā. de filiatione sua actiua
Paternitas consideratā sedes ꝙ est constitutiua ꝑsonae ꝓintelligit ads notionali. vt ꝑsona agens actiuā sua.

Ex qst. 41. De ꝑsonis comparatione ads notionalium.

Ads notionales in diuinis nō sunt actiuae aut passiuae nisi grammaticaliter, sed sunt idem ꝓly de natura rei
ꝙ ipse relationes, à ꝙbz ne distinguuntur. de nulla intercedit mutatio, sed est mutatio respectu
Spontaneū et ꝙ est a principio intrinseco ꝓpria cognitione sine sensu ꝙ stulte spontaneum dicit. sine à stulto
stulta ꝓpria cognitione intellectū ꝙ ꝓprie voluntarium dicit.
Voluntarium triplex est. 1° ꝙ est à volente ꝓpria cognitione intellectū, sed sine libertate ad oppositū. 2° ꝙ est à
volente cū aliqua libertate ad oppositū, sed sine deliberatione q̄ ad culpā sufficiat, vt actus ꝓcedens et actuatus
3. Quando aliqd procedit à volente cū libertate ad oppositū, et ꝓpria deliberatione formali aut interpret. q̄ ad culpā sufficiat.
Hoc modo voluntarium dicit ꝙ est a lib. arbitrio et sibi.

Liberū aliquando accipit p̄ spontaneo. Propriē tamē id liberū dicit q̄ à libero ꝑficiscit arbitrio vt sale, quōdq; vt sit et nō sit in potestate ipsi⁹ volūtatis.
Necessariū aliquando dicit necessitate finis: aliquando necessitate coadiōnis, q̄ spontaneo et libero opponit.
Aliquando necessariū dicit q̄ aliter se habere nequit.
Naturale ꝑprie id dicimꝰ q̄ fit natura rei vt oppositū esse nō possit. Ita amor quo deus seipsū amat est naturalis.
Si ablatiū, voltē, designet habitudinē principij, et voltas accipiat vt habent vōes liberi arbitrij, Pater nō genuit Filiū voluntate
Est fidei contra Arianos. Volentes Filiū a Patre tanquā creatura liberē fieri.
Pater nō genuit Filiū necessitate intelligendo necessitatē coadiōnis.
Si ablatiū, voltē, denotet concomitantiā verē dicit Pater Filiū genuisse voluntate, q̄ in ea gratione sibi complacet.
Absolutē tamē sermone dicendū nō est Pater Filiū voluntate genuisse.
Pater non primū voluit genuisse Filiū quam genuerit. Re voltas sapiēs nō ponit sed natura.
Pater non voluit sed volens genuit Filiū, non tamē volendi siue voluntate creati, liberē sc. ita vt possit nō velle,
sed volent necessario, vt volens est Pater, et volens est deus, voltē concomitante ac necessaria, q̄ nō facit vt sit deg.
Pater et Filij voltē spirant ss, si ablatiū voltē denotet habitudinē principij, et voltas tabi simatur, nō a solis
vt habet vōes liberi arbitrij. Re Spūs sanctus procedit ex voltate.
Pater et Filij nō ꝑdūcunt ss voltē, si voltas prisce sumatur vt habet vōes liberi arbitrij.
1. Filij genitij est nō de nihilo, neq; de substa aliena, sed de substa Patris. Gratio q̄ Filij de aliquo.
Filij genitij est de ista substa Patris, nō de pasta q̄ est indiuisibilis, simple nō simplex.
De, et Ex, denotant habitudinē principij. De consubstantiali, Ex natura et alterig. Sic deus dicit q̄ deo, nō de deo.
Nō est verū summo. Filij est de substa, vel de essentia: q̄ substa et essentia nō distinguūt à Filio. nisi addat Patris.
Trēs ꝑsonæ et q̄libet essentia nō diuinę, quæ aliud sit ibi q̄ essentia est aliud q̄ ꝑsona. Augt.
Filij genitij de substa Patris tanquā et principio consubstantiali ac formali. Re essentia dīa pōt dici abl. Possit
tamē forsitan nō male, nō q̄dē simpliciter, sed rēm addito diri q̄ habeant se vt nat. et forma metaphysica, q̄a
huic relatio nostro intelligendi modo vel determinare essentiā ad constitutionē ꝑsonę, essentia ea determinari.
4. Est in diuinis potia realis aliquo modo à ꝑsonis distincta. Puta in patre potia qua genuit Filiū. s. Re realis pōt dici.
1- Patre nō est potia seclusa omni comparatione generationis seclusa se simpliciter, q̄ gratio nec distinguit, nec pōt dici
à Patre generante: sed comparatione terminorū seu rerū q̄ adsunt nobiscum pōt dici. s. Filij et ss.
In quibus ubi gratio est nō fundandi relationē, et relatio ipsa adiacentia est, ac ꝑsonā nō constituit, tunc est
potia qua pater generare Filiū, et pater esse Patris, sed non in diuinis, ubi relatio Patris et est ipsa est.
Respectu ꝑsonarū pōt dici potia distincta, nō a. a diuina, q̄a diuina respiunt passiua, et denotat imperfectionē in hac
De nō potia realis nō est vt sit principiū actionis ipsa realiter elicientis, sed vt sit principiū verē pōt dici. Eminenter pōt dici.
pōt dici rem à supposito pōt dicente realiter distincta.
5. Principiū grandi dicit principiū quo grandi agit, sicut remotū, vt in sole aia, sicut principiū, vt deo gratia.
Principiū grandi remotū est dīa essentia, quæ distinguit à relatione. Re Filij assimilat Patri in natura nō in rela-
dem q̄ esse principiū gratiosū rei quodadeo sit terminus, rōne cui, cadē relatione altera essentialiter conuenit. tione.
Principiū generandi principium est intellectus patens. Re principiū verbi intellectus est.
Potentia gratiosa nō est essentia et intellectus simpla absolutē, sed sub recta quadam conditione ut. vt sint eiq; q̄
habet ea à se, puta Patris, seu vt stant sub paternitate tanquā conditione sine qua nō forsitan vōes potia generandi.
Potia generandi in recto significat essentiam dīa, in obliquo autem relationē paternitatis. Re potia spira-
tiua est essentia dīa et dīa voltas, nō absolutē sed sub conditione, vt ss. sunt Patris et Filij.
Principiū quod generationis diuinæ nec est essentia nec intellectus diuinus sed ꝑsona dīa ingenita sc. Patris.
Re inter principiū q̄ et nō pōt dici necessaria est realis distinctio, inter principiū a quo et nō pōt dici sufficit distinc-
6. non possunt dīa gratione spirari plures Filij, nec spiratione plures ss spirati. Est fidei. Re et Pater tio rōis ratiocinatis.
Verbo intellecto dicendi verbum, pater et Filius dicta spiratione spirant ss.

Ex 4ta q2. De aequalitate et similitudine diuinarū ꝑsonarū.

1 Dīæ ꝑsonæ inter se aequales sunt. Est de fide. Re cadē numero essentia, q̄ et quantitas.
Similitudo in diuinis dicit secundū qualitatē impressam, quo modo hīt qualitas forma quæ dicit. Et q̄ unā numero
forma est in diuinis, q̄ aequaliter ab omnibus possidet, ideo dīæ ꝑsonæ similes dicuntur.
Non est dicendū q̄ Pater recognoscit Filiū, q̄a cognitū sigrat aequalitatē q̄ modū mutationis, alq; ita recedunt
Filius q̄ desinit aequalis Patri, Patri a q̄ à nullo dicit nō recedunt.
Filius similis est Patri tanquā imago et figura substa sig, et nō pater filius, q̄ tamē filius similis dicit ex aequa-
litate naturæ, quando simile accipit vt relationis aequalis comparationis.
Similitudo et aequalitas in diuinis nō dicunt relationes reales. Re finitis aequal. et similitudo in diuinis vt grecis ideis,
Vt st. a. relatio realis, esse distinctio fundamenti in ipsis ~~subsistentibus~~ debet
Distinctio fundamenti regit in q̄ relationibus q̄ seriis nō fundant supposita, quales nō sunt paternitas et filiatio,
Aequalitas nō consentit duo quātenus deus est, q̄a nō est ꝑfectio simpliciter, nō in dicit nisi q̄ respectu alterius
In deo nō est melius gignere quam gigni, nec dare quam accipere. Re vbicq; modo habet ꝑfectissimum esse dicitur
2 Relationes dīæ quātenus sunt distinctæ vel ab essentia nec aequales sunt nec inaequales. Re aequalitas seclusa essentia
Filius Patris, ac ss Patri et Filio coaeterni est. Re pater ab initio ꝑfectus est et ꝑdiuit naturaliter. Dicit in diuinis.
Recte dicit Filius semper nasci. Melius tamē semper natus, ad designandā ꝑfectionem genitij.
Est in diuinis quidam ordo originis absq; omni priuitate, et naturæ quo dici possit.
3 Cadē diuinis ꝑsonarū est magnitudo, q̄a cadē ꝑfectio.
Dīæ ꝑsonæ solis sunt ꝑfectæ ab essentia dīa, et ab attributis absolutis q̄ in ea includuntur, nō a. à relationibus.
Relatis in diuinis nō dicunt ꝑfectionē. q̄a alicui aliquo esset ꝑfectio in Patre q̄ nō in Filio.
Trēs ꝑsonæ dīæ nō sunt tria ꝑfecta substantialiter sed adiectiuē tres ꝑsonæ ꝑfectæ.
Relationes dīæ posse considerari nec finitæ sunt, nec infinitæ, q̄ indistantiā tamē realē et formalē q̄
rum ipsa essentia habent infinitas ꝑfectionē.
5. Vt aliqd dicat esse in aliquo necesse est vt illa aliquo modo distinguantur, et in aliquo conueniant.
Pater est in Filio, et è conuerso. Est fidei. Re rōs à secundē distinguendi quadē essentia habent.
Patet et diri una ꝑsona esse in altera q̄ est ipsis correlatiuis, q̄a simul intelliguntur. Vel Filij est dici q̄
in Patre tanquā terminus priuitas q̄ adsit sc. immanentē, et Pater in Filio tanquā rei dicta in verbo quo dicit
Omnia realiter siue ab extra q̄ est in Patre à Patre recepta est Filio. Licet nō ab realiter Patris sit a
Filio seclusa, id seclusa q̄ Pater realiter distinguit à filio. Nō opponit q̄ id sine distinctione dicere.
Non ab modo, siue ab nō realiter q̄ est in Patre et est in Filio. Nam nō paternitas quoad esse paternitatis.
6. Dīæ ꝑsonæ aequales sunt seclusa potia. Re potia seclusa essentia
Effectio quoad actus notionales nulla in diuinis inaequalitatē constituat. ff. q̄ passiua nō aequalitatē
potiē in diuinis efficiant de potia ad actum, nihil obiectio est possibile essentialiter distinctus à ꝑdiuente,

Ex qst. 43. De missione diuinarum ꝑsonarum.

1 Missio in diuinis dicit, nō secundū impressū aut reflexū, nec secundū impulsū, sed secundū originē, qz una ꝑsona procedit ab alia et quidem ꝑsona diuina nō absolutā sed nouo modo ibi incipit esse quo dicit mitti, idq; ꝑ solā unitatē creaturę in qua nouo modo operatur: diuinum n. excludit missio.

2 Missio absolute temporalis est, qz in ea non solum in termino ad quē fit missio temporale qđ est.

3. Inuisibilis missio diuinarum ꝑsonarum solius est secundum donum gratię gratum facientis. Qz ꝑ illud templum Dei effirmeo. Aliquo tamen modo sed minus ꝑfecto et ꝑ gratiā gratis datas Deus et diuinę ꝑsonę in nobis habitant. Homini ꝓ iustificato nō solum data dona creata Spiritus sancti, puta gratia, Charitas &c. sed et ipse increata ꝑsona SSti, qz nouo et admirabili modo in nobis esse incipit.

4. Patri nō competunt mitti, qz nō competunt ei ab aliquo produci, qz à nullo habet originē. Non sunt idem dari et mitti: qz dari fuit sibi fieri alterius solius liberalē concedentis importat; mitti originē. Cui datur nobis Pater, datur et Filius et SSti; idē de aduenti dicendū, sed solus Pater nō mittitur.

5. Filio competunt inuisibiliter mitti, qz missio processionē habet, et incipit modo aliquo esse ꝑ gratiā, ubi prius nō erat. Missio Filij et SSti uoc processionis et originis, nō uoc effectus gratię distinguendi.

6. Missio ad oēs fit qbus confertur uel aliqua gratia donum, ꝑ quam ꝑsonę in qđ Christi in natura assumpta uel statutis gratiae. Spiritus sancti nō fuit ad Christum inuisibiliter missus post conceptionē, qz tota gratia quam erat recepturus, accepit in instanti incarnationis: uisibiliter n. SSti missio ꝑ postea sicut Christus fuit inuisibiliter missus: nō, quia diuersi fuerint, sed ꝑ quia diuersa erat. Ipse in natura humana uerba quia gratia repleret &c.

7. Conueniunt Spiritui sancto et uisibiliter mitti. Et inuisibilia ꝑ uisibilia ꝑficere. Differunt uisibilis missio Filij à missione uisibili SSti. Qz SSti nō prodiit et numquam uisibiliter missus est tanquā indicium quidam sanctificationis: Filij n. q SSti principium est missus est tanquam sanctificationis ꝑ fidē meritū auctor, cōp natura in qua uisibiliter apparuit in unitate ꝑsonę assumere debuit.

Conil DD. fuerūt est uisibilia ista signa columbę, nubis, ignis, flatus, nō fuisse rei imaginaria? sed rei ueri extra animā, q mouerunt sensus rei illud ꝓpriendo.

Uerisimilius est uera columba nō fuisse q sup Christum descendit. Qz dicunt Euang. Sicut columba ꝑ et flatibus uerę columbę aptē ad significandū debuit ac uera columba.

8. Missionē ꝑprię accipiendo ꝑsona diuina, quia ꝑsona diuina, nō mittitur nisi ab ea à qua eternaliter procedit. Filij Dei factus homo quatenus homo missus est ad predicandū, et redimendū genus humanum à tota Trinitate. Si missio nunc ꝑprię accipiatur nec effectus ad extra, et nec liberus uoluntas qua liberaliter conferunt, sic Filius est à seipso, et à SSto posset dici mitti. Qz opa Trinitatis ad extra sunt indiuisa. Homines nō possunt dare SSto, nec dare importat auctoritatē, saltē quoad originē comparatione eius q datur fuit et ille dare dicitur cuius est q datur: sed si loquamur de dante ministerialiter, sic q sacramentum absolutionis administrat SSto dare dicitur.

Ex qst. 44. De creatione.

1 Simon magus mundi fabricam ab angelis qbusdā factam dicit, quos et Deos appellasse uox. Sic et Menander et Saturninus. Gnostici duos Deos posuerunt unum bonum, alium malum, et à malo creaturam esse dixerunt, ex ipso multas malas. Sic et Cerdoniani, Basilidiani et Manichęi. Eunomius solus Patrē dorelat creasse Filium, Filius SSm? Quare a nonnullis. Omne ens creatum, siue ens qđ nō habet esse à se sed ab alio, est effectus à Deo ꝑ. f. et SSto. Est fidei. Naturaliter cognosci ꝑt Deum esse principium rerum creatarum. Dorth ad Rom. 1°. et Sap. 3°.

2. Seleuciani et Hermiani elementorum materiā Deo coeternam stabiebant Sch Platonis. Valentiniani, manichęi. Etiam materia prima à Deo producta est. Qz nō habet esse à seipsa, est n. res imperfectissima.

3. Deus ipse est causa exemplaris omnium rerum. Causa exemplaris forma est ad quam agens intendens producit effectum, ideo agunt ꝑ intellectum et uoluntatem, necessaria ut effectus determinata forma consequatur.

4. Deus est causa finalis omnium rerum. Qz intendit solus in agendo principaliter quietare suam ꝑfectionē, q est eius bonitas. Bonitas Dei nō est finis Dei, uel finis diuinus uoluntatis quia ille res oēs in esse producit. Deus non habet finem.

Ex qst. 45. De modo emanationis rerum à 1° principio.

1. Creare strictissime idē significat q producere de nihilo. Qz ꝑ creationē fit ꝑ se 1° unum, q fit ex nō ente. Ex nihilo sic idem est q nō de aliquo subiecto, q uel intrinseco illi sit, uel à quo pendeat in suo esse aut fieri. Corpora simplicia licet diuersi ꝑ in 1am rerum creatione de nihilo producta sunt, ꝑprię à Deo creata diuersitate formę uero et materia rerum concreata, ei q nō subsistunt, sola n. subsistentia ꝑprię à Deo creante. Aiā rationalem eo q subsistunt, et ꝑ se immediatē à Deo producitur, ꝑprię creante, rationalem non item. Charitas et gratia nō ꝑprię creantur, sed producuntur ꝑ accidentariā subiectiuē mutationē, et nō de nihilo, sed de substantia angeli aut aiā rationalis, à qua et in esse, ita in fieri dependent.

Transubstantiatio quoq nō est creatio, qz ꝑ eā producit tota rei entitas et tota alicuius tanquā termini à quo.

2. Solus Deus aliqd creare, qz si quicquid producit producat ex aliquo, esset aliqd q nō sit productum à Deo.

3. Antequam creatione, ꝑ actū Dei naturā ꝑdē sua immanente, transeunte n. actione et effectu, quo Deus res immediate producit, nec respectus ex quo ad res producendas, sit creatio nō est qđ in Creatura. Si creatio accipiatur magis ꝑprię pro actione quoad subiectum transeunte in creaturam, sic est aliqd in creatura. Creatio nō est ꝑprię dicta mutatio. Qz nō regit in ea ratio subiecti ꝑ de uno termino transeat in alium. Qz actionem sit in patiente

4. Creari ꝑprię est rem ꝑ se posse subsistere singulariter, sicut sunt simplicia, siue composita. Qz esse ꝑprię est esse. Reliqua ꝑ se nō subsistunt, ut forma, corpora aiā uegetali, et accidentia potig communia quia creantur. Creari mistorum et intelligi debent, q absoluta tota ac universalis causis à Deo producuntur.

5. Nulla creatura ꝑt esse causa principalis prima creationis, ita ut habeat uim influxiuam et ꝑmanentem qua possit Qz ad producendū ex nihilo requisita sicut, nō quidem sed illimitata, ꝑ soli Deo conuenire ꝑt. creare Creatura nō ꝑt esse causa instrumentalis creationis eo modo quo instrumenta actualia et artificialia sunt causa Qz nō ꝑt ꝑprię uirtute aliqd facere q sit finis rei creandę, et deficit dispositio ad illā. sic n. Thomas instrumentales Non uoc ꝑ manifesta ex eis sit impossibile Creaturā assumi à Deo ut instrumentū creationis. Qz ꝑt instrumentaliter concurrere ad transubstantiationē, q nō minoris est difficultatis quā creare.

6. Creare nulli diuinę ꝑsonę ꝑprium est, sed toti Trinitati conuenit. Qz idē in tribus ꝑsonis est intellectus et uoluntas.

7. In creatura rationali ꝑ qđ est intellectus et uoluntas, est repręsentatio Trinitatis ꝑ modum imaginis. In singulis creaturis subsistentibus, et nō rationalibus, est quā similitudo uestigii. ꝑ. f. effectus q refert suum reflectit, formam diuinam nō habent. Et subsistentia in tali retinet ꝑt, forma in uerbis, ordo in SSto.

8. In sola humana generatione diuinum creatio, non ita in aliis.

Ex qst. 46. De principio diuinationis rerum creatarum.

1 Mundus quoad oēs partes suas, et quoad materiam primam aliquando cepit. Tenet a. et nō ante fuisse potest ex sola potentia, nō fuit tamen et ut ait.

Deus ante mundi conditionem non fuit otiosus, qz ab eterno intellectu et voluntate operatione habuit q̄by seipsis suamq; beatitudine voluit et intuitu est. Neq; post mundi creationem quietus est aut beatior factus.

Demonstrari nō p̄t, et fidei actus est mundum cepisse. Neq; ex parte Dei q̄ libere eum condidit, neq; ex parte mundi. Contra[m] sentiā PP. videt Creatura Deo coeterna esse nō posse. Qz iam transissent, vel ꝑ successionem adire infinita nō est tm ad habendum impotentia[m] dicit qz vel nō est fundabile, nec tanta divina potentia capax impossibile putat Tolet. vt causa efficiens et effectus simul in tempore instanti 1°. Vestigium nō pede incipiens nō fit a pede sed ab eo q̄ pede fertur: nisi causa et effectus eodē essent et eiusdē speciei materna.

Ex q̄st. 47. De distinctione rerum in communi.

Unitas esse mundi docent Scripturæ, ꝑ absolutam tm potentiam alios mundos creare deus posset, cum partes non ad istum mundum iam factum, sed inter se ordinē habeant.

Rōnis huius mundi distinctio et inequalitas nō est à casu, aut ꝑter Dei intentionē, sed à deo ipso ꝑ se intenta, et variis modis se Creatura reciprocabat, et suam sapiam, potentiam et bonitatē nobis declarauit.

Ex q̄st. 48. De distinctione rerum in speciali.

1. Malū nō est creatura aliqua, sed tantū rei bonū q̄ inesse debuit absentia ac priuatio. Contra Gnostic.
2. Malū est in bono vt in subiecto seu causa subiecto, nō ꝑ modū rei positiue, sed ꝑ modū priuationis.
3. Malū nō est in bono q̄ ei opponit, sed in alio bono. nō opponit a. malo transeunti bonū subiecti in quo est, sed bonū illud cui est priuatio. Sic caritati nō opponit bonitas orbi, sed bonitas potius visiua.
4. malū quidam bonū totaliter corrumpit, bonū sr. sibi oppositum. Sicut malum sit ꝑfectum.

Malū non tollit simpliciter oē bonū, qz nō subiectū in quo est.

Malū illud bonū q̄ est habilitas subiecti non tollit totaliter, sed solū imminuit. Sic gratia habilitatē aīæ ad gram minuit totaliter tollerent, ne q̄dē in inferno, sed solū imminuunt. Re habilitas ipsa essentiæ naturæ aīæ.

Habilitas aīæ ad gram in infinitū ꝑt diminui licet sit q̄ finitū, qz plura et plura impedimenta ponī possunt ꝑ quæ
5. malū transiens priuatio est inhabilis ad ꝑfectionē debitā, malū morale resistit in priuatione conformitatis ad rōnem et legem Dei. Arripit et malū vt formaliter sigat relationē dissonantiæ: materialiter a. id nō talis relatio respicit: aliq; in se habent bonū et malū vt simile et dissimile.

Malū morale idē est q̄ malum culpæ. Malū pœnæ est q̄dam malū q̄ vel inflictū vel quotidie in vltionē et peniteant aliorsū culpæ. Malū culpæ positū est natura mala pœna, qz oēs pœnam si iusta est, peccati pœna est.

Culpa consistit in actione, pœna in passione. Deinde mali culpæ est stat actionē, de rōe a. pœnæ est inuoluntarium

impingens malū est et gerat ꝑ accidens q̄ et pœna ipsius contingat esse voluntarium.

malitia culpæ est in operatione vel intrinsece et formaliter, vel saltē vt in radice à quā malitia habitualis dependet dependentia nō actualis sed moralis. Unde nō de facto originali disputat, sicut q̄dē naturæ infectio accidens est, sed ea simul ad radicē suam reducenda est, et illa et nō illa tanquā ad q̄ Deus respiciendā.

Non generaliter omne malū, sed omne malū in ordine voluntario consideratū, est pœna vel culpa.

Responsio communis sufficiens est dicēdo qz oēd defectu naturæ quod patiū sunt quidādo pœna potius originalis, saltē Ludemq; qz nisi peccasset nascēdo istud subiectū nō fuisset. Et a. potius originale causa sint quin nō fuerit afflictionis.

Imō Deus in inflictionib; vel remittendo ipsarū pœnis ꝑt habere respectū ad peccata originale.

6. Malū culpæ maius malū malū est quoniā alio malo q̄ culpa nō sit. Qz ex illis verbis aliqd malū, nō à pœna, quia Deus est auctor mali pœnæ, nō a. mali culpæ. Qz malū culpæ repugnat sto bono in scripto, pœna a. tanto bono (creaturæ) Nullus potius est ordinabile ad Dei gloriā, nec q̄dē veniale, q̄ habet priuationē ordinis q̄ Deo debitus est

Ex q̄st. 49. De causa mali.

1. Bonū est causa materialis mali, qz malū in bono est. Causa formalis mali est ipsa malitia, eo modo quo priuatio ꝑ est non ens ꝑt habere effectū formalē. Non est necesse malū habere causam finalem, et tm ea aliquando habet. Qz nō solet esse intentū ab agente: qz malum et malū nō est appetibile: malū pœnæ ꝑt esse intentum.

Mali causa efficiens est bonū, nō ꝑ se sed ꝑ accidens.

2. malū ac corruptio rerum naturalium reducit in deum vt primam causam diuersarum naturarum et efficientē ꝑ accidens mali.

Malū culpæ non reducit in primam causam sed in eā, quæ deum actionem seruatam ꝑ lib. arbitrii dominium fecit.

Qz negs ea in creatione ad malum determinauit, nec sic concursu determinat, nec positiue ac physice inclinat, nec ad sor bonum naturæ dedit aut concursu sibi illi largit vt malē, sed vt bene operetur, nec propter, scitet aut
3. Nullum est ens positiuum et indubium q̄ in se ens mali rōm concludat, et omne malum formalit. (constat.) Qz malū nō est res.

Ex q̄st. 50. De substantia Angelorum.

1. Certum est esse Angelos, sicut substantias quasdam intellectuales habilitate exercentes quoad naturam ipsius boni, easq; bonas

Vanum est q̄ dicit Aristo nec ꝑhibet nō à Damascēno, sed à melanchtone quodā humore depravato. Logicum.

pluribus linguis, abdita aperiunt, et sæpe rebus salutem plusquam humanum. (it malis)

Multi veterum putarunt Angelos habere corpora. Sed rectius meliusq; est Angelos oēs esse incorporeos. Ex Conc. Lateran.

Concilia erraue possunt in ipso q̄dq; nō ad definiendū fidem pertinet. a. in ipsis definitionibus.

Gregorius nis Angelos esse animalia rationalia dicit, intelligit hypostasim Dei regnoscentē et agentē vita rationalē.

2. Angeli sunt prorsus immateriales, nō tm ab vsu nō pati, sed aliquo modo compositi, qz quæ et diff. esse et essentia. Subst. et Accid.
3. Angeli in multo maiori numero sunt quā Cœli. Nō a. ordinem naturæ sua ad ordinē rationis sunt illis nobiliores.

D. Thomas Angelos speciose putat oēs multitudine substantiarum materialium. Qz de Natura spirituū intelligē.

Numerus Angelorum nobis incertus est.

4. Diu potius possunt esse multi Angeli eiusdē speciei infimæ. Est verū. Qz nō est de essentia speciei Angelicæ esse in

Materia nō est principium individuationis nisi forte in corporalibus. (vel individuis.

Alii Parisienses. Dicunt q̄ qz intelligentiæ nō habent materiā deq; nō ꝑt pluralitas eiusdē speciei fieri. Error.

Dicunt q̄ Deus nō ꝑt multiplicare individua sub una specie sine materia, Error.

Dicunt q̄ forma non recipiant distinctionē nisi secūs materia error.

Incertus est an de facto sint multi Angeli eiusdē speciei, an verò oēs sint diuersæ. Falsū id tamē sæpe.

Itaq; probabilius cum D. Thoma teneri ꝑt nō esse plures Angelos eiusdē speciei, licet nō multum probabile videat oppositū.

Probabile omnino est nō oēs Angelos esse, eiusdē speciei infimæ, nec improbabile et diversa esse Angelorum genera.

5. Angeli, sicut et aīæ rationales, immortales sunt mortales. Est de fide. Imō simplex natura sunt immortales. Est

Non obstat intellectualis creaturæ immortalitati q̄ indigeat generali Dei influxu ꝑ sui conservatione. Sicut (contra

ignis naturaliter est calefactiuus eff. Dei omnipotentis regnat.

Ex q̄st. 51. De Angelis ꝑ comparationē ad corporalia

1. Angeli assumunt corpora. Qz et visi dicuntur in Script. et eorum pedes loti, comesse, sumere ꝑ

Non tamē assumunt ea ꝑpetuitate. Qz deus vitales operationes in eis nō operarent.

Angelus assumere corpus est eis veteri corpori vt motum mobili in quo appareat et repræsentet.

Dæmones deus nequitiæ ꝑ aeres transferunt.

Necesse nō est in assumptione corporis simul cum corpore assumpto moueri ipsius assumentē.

Potest et Angely assumere corpa visibilia. Damnati, vt assumunt corpora eorum q de diabolo triumphauerunt
Boni Angeli fiet apparent in forma virili: mali in qualibet, vario, femineo, bestiali.
Corpora assumpta vt plurimum sunt mixta impedita de natura aerea. Ex tanti grauitate et resolubilitate
Dicit mixtum assumpsit corpus eo modo vt Angeli immediate, sed semel tm figuraliter.
3 Angeli in assumpti corporibus opa vite exercere vo possunt. Ex illa sunt a principio vite intinseco orti.
Exercent tm Angeli opa similia opibus vitalibus, vt loquitur, expressione, q tamen proprie loquitio vo sunt.
Damnati omnibus eis quibus in assumpti corporibus vegrandi vo est, grauibus tm inde vo est fetis. Damnati sed feminis
à quo derisio et fauni

Ex qst. 52. de comparatione Angelorum ad loca.

1 Non solum Angeli operatio sed et substia Angeli est in loco, vo circumscriptiue sed definitiue. Ex proprietate naturae
operati aliqd esse in loco qua operatio. Sicut q Angeli et simul plurimas substias in loco. Est contra d. Thomam.
Quod aliqua substia spiritualis in toto loco sit et vo illo, vedi cyprianum qa proprium sua virtute vo se transferibilis, non
alio, aut virtute aliqua separationis vo translata fuit, vel in eo potius qua in alio loco a deo condita est, vnde nusta
Vod vo cognoscimus substias separatas esse alicubi, nisi q operatione transeunte et materiali.
Quilibet Angelus habet certa sphaeram spatij sui maioris vel minoris q quantitate sua effectiue essentialis,
cui soli et applicare suam substiam, vt toti sit in illo spatio et toti in qualibet parte illius, et adimpleri totius
quidquid se dilatat ac restringit ad maius vel minus spatium q mutationem aliqua localem q sit in ipso.
2. Angelus vo potest esse in loco sibi adequato, sed pt esse in maiori, imo vo datur tam parvus spatium quin
possit esse in minori, vsq adeo vt possit esse in solo puncto. Ex est substia indivisibilis.
Verby et effectiue substia creata limitata secundum vim dimensionem ad certa distantiam, vltra quam negat se extendere.
Quamuis Angelus sit substia indivisibilis pt tamen esse in loco et spatio divisibili. Ex pt id alia rationabiliter.
Quilibet Angelus quoad magnitudinem vendicat sibi certa spatij sphaeram, in qua tota pt esse simul et vo in maiore:
posset tamen creari Angelus ita effectiue vt posset esse q totius minimi simul secundum substias suas: multis tm talibus exactis (videtur)
Angelus vo pt actualiter esse in pluribus locis adequatis et integris, in pluribus a. inadequatis pt.
Angelus vo pt esse in pluribus locis distantibus nisi et sit in spatio intermedio.
3. Probabilius et multos imo oes Angelos posse esse simul in eode loco. Est contra d. Thomam. Ex pt esse vnius alio
corporis in eode loco et opera sua potestate q et vnius alio angelo, et si vnius duo q vnius octo.

Ex qst. 53. de motu locali Angelorum.

1 Angeli vo sicut olim, vt volunt quidam, sed secundum substias suas vere ac proprie localiter moueri.
Motus Angeli vo est diversi illi continuo successivus eorum successiue, sed continua argestio existentia Angeli
in alia atq alia spatij parte, q argestio est in substia Angeli tanquam in subiecto, ac inde est vere spiritualis.
In Angelo pt esse motus naturalis, preter naturam et violentus.
Motui et Angelico respondet sua duratio, q vere spiritualis est, et tempus continuum Angelorum appellari pt.
Angelus moueri pt de loco ad locum successiue.
2. Angelus pt si velit motu continuo transire q medium, vo pt tm verby naturaliter transire ab extremo ad extremum
sua tamen virtute pt. Ex Christus quotidie corpus suum plenarie facit in Eucharistia vo transeundo q medium
3. Angelus pt in instanti moueri. Vt motus q primum esse in termino ad quem, q simul est primum vo esse in termino
Quando Angelus vo mouetur in spatium primum sed in alia sibi adequata q loca media vo mouetur in instanti.
Potest tamen moueri a loco sibi adequato in alium multis distante sibi adequatis q loca intermedia, tempore: vno (à quo.
scripto.

Ex qst. 54. de cognitione Angelorum.

1 Intelligere Angeli vo est substia Angeli, sed aliqd a substia distinctum. Ex est vera adhuc annuentibus.
Intelligere Angeli vo est esse Angeli. Ex esse distinguitur intellectionem.
2. Potentia intellectiua Angeli realiter distinguitur ab eius essentia.
3. In Angelis vo repugnat intellectus agens aut possibilis, nisi aequiuoce, quatenus sc. habet familiaritatem qua
efficienter intelligat, vtrinque tm de nomine intellectionis.
4. Nulla est in Angelo cognitio preter intellectiuam. Ex ea potius cognoscitiua sola intellectiua vo est in organo corporeo.
5. Sunt q sentes se habere intellectuales, vnde et intellectus et mentes appellari solent.

Ex qst. 55. de medio cognitionis Angelicae.

1 Angelus vo cognoscit alia q sua substia, sed ad id indigent speciebus aliqbus q eis efficiantur. Ex illuminati verbis veritatis
2. Angelus habet innatas species rerum naturalium et singularium et actuum, spiritualium et corporalium. Iste dicendum.
Species q sit intuitiua cognitio sunt representatiuae rei essentiae et presentiae ei, et ideo indigent presentia obiecti tanquam
conditione sine qua vo repugnat, et ipsa requirunt Angeli cognoscere futura contingentia.
Angeli a quacunque distantia, et quocunque intermedio possunt obiecta intuitiue cognoscere.
Species Angelorum vo fluunt ab rerum essentia, sed a deo ipsis impressae et infusae.
3. Angeli quo superiores et effectiores sunt eo pauciores et vniuersaliores, sed obiecta intelligunt. Inferiores in-
telligere in representando q se extendunt ad representandum pluries naturas speciales similes ac varias, et quasi
species singulares.

Ex qst. 56.

1 Angelus cognoscit se q suas ipsius substantias, vo a. q species aliquas superadditas. Ex substia Angeli est
remotissima intellectui Angelico, et in gradibus spiritualitatis vo approximata.
2. Vnus Angelus vo cognoscit alios q species substias. Ex illa vo formaliter nec eminenter continet alios Angelos.
Vnus Angelus alios saltem distantes q illius substantia cognoscere non pt, sed q species eis sibi infusas
Vnus Angelus alios vo distantes q illius substia intuitiue cognoscere pt.
Nihil absurdi habet si dicatur superiores Angelos intuitiue cognoscendi ab inferiori. Ex habitudo potius cognosci:
tiua solet esse longe maior quia habitudo effectiua essentialis.
3 Intuitiua cognitio est cognitio rei et presentis, abstractiua vt possibilis.
Angeli vitalitas vegs q essentia dicta, vegs q species dicta essentiae, sed ea ratione vitalis, et potissimum
vt essentia sua cognita deum cognoscunt. Ex id et habet possunt.
Notitia intuitiua prodit abstractiua, nec species abstractiue representant. Gabeth vasi post notitia intuitiuam.

Ex qst. 57. de cognitione Angelorum respectu rerum materialium.

1 Angeli cognoscunt res materiales q species sibi diuinitus infusas initio creationis
2 Angeli singularia vo solum in confuso, sed distincte et distinctè cognoscunt, id q q species varias
3. Ea futura q idonea necessaria sunt q à causis necessariis quae sunt Angeli recte cognoscunt.
futura contingentia q pendent à causis suis pote pde naturae impedibilibus, sed tm ad vnum determinatis
recte ab Angelis cognosci possunt quatenus prae pendent ab evidenti causa, et quatenus q impedimenta
pendet à causis agentibus q necessitate naturae, et ad vnum determinatis.
Ipsa futura contingentia vo possunt Angeli recte cognoscere q divinae vel remote pendent à causis
indeterminate ac liberis, sci. quae libere, ab ipsis divinae vel remote impediri possunt.

Mali spiritus multis modis cognoscunt futura contingentia. 1° intellectu, animine. 2° apparentia exhibitori quia qd in
similibus evenire soleat sunt effi. 3° p revelationem ab Angelis bonis accepta: aliquando et q ipsi subditi sunt
Dicimando p̄dicunt: aliqua et cognoscunt ex scriptis prophetarum, sicut n. et maligni spiritus scripturas sanctas.
9. Possunt Angeli p effectu cognoscere cogitationes et affectiones nostri cordis, quandoq; certo, quandoq; solum probabiliter.
Angeli de facto non cognoscunt nostras cogitationes et affectiones cordis, nec aliorum angelorum cognoscunt. Cor ad solum Deum.
Voluntas creatura rationalis soli deo subiacet, et ipse soli in ea operari est.
Angeli virtute suae naturalis non possunt immediate cognoscere cogitationes et affectiones cordis. Difficile tu est vis
dei virtute vedere quare vel mira cognoscunt quia ipsae substantiae in ghy sunt, vel et potentiae.
5. Superfluum q ex natura sua talia non sunt, sed p accidens, et miraculosa ordini restitutio sc. naturaliter ab Angelo
cognosci possunt nam fiunt. Nam et ab quae haec cognosci possunt.
Superfluum ex natura sua, et quae mysteria antequam fiant sunt sibi virtute Angeli cognoscere non possunt, imo ne
ede nis facta fiunt, vt fide Charitate, gratia, et nis in anima nostri existunt. Cor intellectui creato sunt impos-
Angeli antequam perficiant vel consummati in gra beatificante cognoscunt mysteria Trinitatis. (sibile)
Habuerunt oes Angeli in via et fidem mysterii incarnationis. Est probabile. Cor Deo immediate cognoscere
tamen quoad oes circumstantias, vt q christus esset separatim quam Petrum, mortuus, resurrexisse sc. nisi
oes Angeli ab initio suae beatitudinis cognoverunt mysterium Trinitatis via sua beatifica visione.
oes Angeli et videbunt beatifica statim ab initio suae beatitudinis cognoverunt mysterium incarnationis.
Etiamsi oes Angeli ab initio cognoverint mysterium incarnationis, non tu quoad particularia et circumstantias,
quae oia q ex illo derivata sunt, sed quam cognoverunt explicita facta sunt.

De qst. 58. De modo cognitionis Angelica.

1 Angelus minquam est in potentia ad actus 1ª comparatione cognitionis q qst naturaliter cognoscere.
Potest Angelus esse in potia ad actus 1ª respectu cognitionis q ei discursive revelantur. Cor qst spes accipe qua quis credebat.
Potest et Angelus esse in potia ad actus 2ª comparatione cognitionis q naturaliter intelligit. Cor ad cognoscit ora simul.
Angelus semper est in actu 2° respectu aliquorum q naturaliter cognoscit. Cor probile est q minquam posset à cognitione sibi,
imo probilis est eius minquam cessare à naturali dei cognitione qz ista nobilior est. Inmouel tu ex illa cognitione
naturaliter beati non sunt, qz multis inde proficiunt gaudium magnitudine naturalium impediente.
Comparatione visionis beatificae Angelus semper est in actu. Cor visio beatifica non est conceptibilis.
Fuerunt in Angelis viatoribus habitus fidei et spei, et et charitatis, q in beatificatis exercentur. qz aliae mercedes
2. Angelus q x spem species multa cognoscit, qui multa simul cognoscere sed x modus vnius probile est posse eis p multa
cognoscendi modus multorum.
Angeli non possunt simul cognoscere oia q x species quae habent cognitum.
Angelus simul qui intelligere oes spes quae in se habet quaterus sunt quidam qualitates, non in partes sunt
cognitum in omnibus suorum obiectorum.
3. Ad quae dicitur discursus tria requirit 1° vt intelligat cor posse cor. 2° vt cor x cor. 3° vt ephemera discursus cog-
nitionis discursus actus intelligendi. Cuppit dicit discursus est quo nobilia cognita cognoscit nobilius albergo.
Angelus ad cognoscendas res naturales quae credendae et claue cognoscit non discursu discursu cuppit dicto. qz
status in principio et caelum cognoscit oes effectus q qui illis naturaliter possunt cognosci, idq oes intuitu: non etiam
effectus conjunct et oes caelum oes intuitu quo effectus.
Angeli x accidens possunt discurrere. Cui et signo aliquis conjunctus cognitionem cordis, vel nis una nobilia est in
nobilia, altera abstractiua.

4 Angeli non intelligunt componendo aut dividendo. Cor in albero ephreo intelligunt q ei coniungunt vel non.
Nihilominus tamen compositionem et divisionem Angelus intelligit. Composita tu simpliciter intelligendo.
§ Et in necessario et in contingentibus actus cognoscibiles q singuli actibiles possunt cognosci non qst esse falsitas in
intellectu Angelico: in scientialibus qz. in cordis cognitionibus et futuris contingentibus q inactibile cognosci non
possunt beati Angeli minquam decipi possunt, qz indistincte suspendunt, nisi revelationem habeant: malitia. spiritus
in stil humane iudicando saepe fallitur.
Judicium Angeli licet non sit compositio aut divisio, illud tu deve compositioni ac divisioni assimilatur, cui illam ha-
bet similitudinem, altera abstractiua.
6. Cognitio matutina est cognitio rerum in verbo, qua Angelus quia natura cognoscit vel q ipsi discernunt.
Vespertina est cognitio earundem rerum in seipsis in quo genere et specie immatis. Dicta vesperina qz scientia
creaturae in cognitione scientiae creatori quodammodo assimilatur.

De qst. 59. De voluntate Angelorum.

1 Gaudium est in Angelis esse volitum sine inclinatione in bonum intellectum apprehensum, eamq habere non liberi arbitrii.
2 fuerunt in corpore et obedientia, quae et merita.
4. In Angelis non est irascibilis et concupiscibilis appetitus, qz illi respiciunt solum bona sensibilia.
Concupiscibilis et irascibilis pertinent diversi potiae, qz requirunt diversas potentias organicas q ex diversis com-
plexionibus oriuntur, et huiusmodi diversos actus exercent.

De qst. 60. De amore et dilectione Angelorum.

1 In Angelis est amor seu dilectio et naturalis et electiua, seu libera.
2. Angelus diligit seipsum dilectione naturali quando velit sibi ultimum finem. 2° diligit seipsum dilectione electiua et non
libera cum velit sibi ea q sunt ad finem.
Amor benevolentiae vel amicitiae est quo nobile aut alteri volitum alicui bonum. Amor concupiscentiae quo volumus bona:
5. Cum Angelus sibi velit ultimum finem, sive medium ad illum diligit seipsum amore amicitiae. (nunc)
Nunc Angelus alios seipsos diligit prout et est unus cum illo in natura actuali dilectione diligit sicut seipsum, magis vel
minus quo maior minorve fuerit naturae conformitas, unde nis seipsis dicere nequeant, alios tu dicere qt.
Angelus actuali dilectione ghy diligit deus quia seipsum. Cor sicut seipsum Cor ipsum q est alteri esse, ad q inclinat:
Unde et non actuali propter humanum ghy diligere deus quia nobis?
Inter bona partim amabile est bonum, cuius a. pars simpliciter a. magis amabile est bonum esse.
Angelus in primo glorie ac iam dicta non simpliciter deus diligit, sed ad Cor actualiter inclinatus, hoc ideo qz eius sibi
inimicus et offensus sine spe veniae agnoscit.

De qst. 61. De ydiotismo Angelorum inesse naturae.

Angeli non sunt ab aeterno ydiotismi. Cor eternitas deo propria est.
Angeli recti sunt semel vis bona et malo Empyreo. Est quod Scholastici, et sine humanitate naturalis
Angeli non qt, licet a. Cons. Labeo. id non definierit forte tamen de fide et professo, docuit tu et applaudit vt probilis.
Angeli generaliter in malo Empyreo creati sunt. Cor in malo permanerent, et de malo recederent.
Calix Empyreus quod beatorum sedes est, corpus tobis mundi: altissimum et amplissimum, pariter immobile et impassi-
bile, tobis lucens tali luce quales dicta esse elementi ignis q orbi lunae subiacens, est.

Qz qst. 62. De gfectione Angelorum in esse gre et gloria.

1 Angeli statim ar creati sunt fruierunt Beati Beatitudine naturali: nō supernaturali q in clara Dei visione consistit.
Fruierunt tamē beati Beatitudine quadam supernaturali inferiori multō, dīa ol habita fidei et sapiē in intellectu.
Spei et charitate in voluntate.

2. Angelus nō equat gram vt connumeretur in Dei templo obiectiue actuali, sed equat gram .i. donum quoddam et aliquis habitus supernaturalis q elevat mētē ad illud supereminens bonum et Beatitudinem supernaturale. Nō sola est in Angelis, sed bis: mitus obiecti: in gemitu et corruptio corporis tenebrosi et infectio peccati. Nam nō posse servire potest in Angelis et inest est et gratia, sed nō talis gra qualis in nobis, q postulat in dignis crang.
Angelus habuit gram et ex parte intellectus, et ex parte voluntis.
Verisimile est oēs Angelos in 1° instanti accepisse à deo immediate revelationē redemptionis.

3. Angeli oēs in gra creati fuerunt. Simil in esse naturā et largitus est gram. Augs. nā et boni creati sunt in gra
Probabilius est Angelos sine vlla sua pria dispositione gram accepisse
In nobis dispositio ultima ad 1am gram nō emanat efficienter à prima, sed x alia auxilia partim adminata
Cibus arbitrij nostri vt se ad 1am gram disponat.
Angeli inaequalis gram sua accepunt x magnitudine remissionis in deo.
Anima Christi nō fuit sanctificata x dispositionē quia simpliciter ad gram pparuit.

4. Angeli Beatitudine sua meruerunt. Contrarium est temerarium. Nam et boni meruit. Finis gloriosus
Angelo gratis meritis ad finē primo quā in ea nasci, nisi pria sit Beatitudo, aliud est de Christo.
In Beatitudine alij sicut habentes ea gratis meritis tantis, vt Angeli: alij alicui nō gratis vt infantes,
Meritis quo Angeli sua Beatitudine meruerunt non duratione praxit. Qz id naturā rem est representatiue.
In Christo meritis gratis Beatitudinis nec posterius fuit nec simul nisi ipsa Beatitudine, q nō habuit rem
et meritis sed quasi naturaliter vnē vnione hypostatica. Singulare tū alij privilegium fuit q simul esset
comprehensor et viator.
Angelus fuit meritis Angelorum x abundantia gram, et summum in exando remotis.

5. Angeli in pria gratione sua Naturae conservati sicut gra et gloria, vt x facilitas in natura maior data sit, qua
gradualiter citius maiorē gram gloriā acquirat. Est probabile D. Thomas assertio.
Nihil aut in nobis aut in Angelis naturale est q possit esse dispositio ad gram, sed mere gratuita deus gratia:
nisi Angelis gratiose dedit gram.
nō est Angelis data maior gra sedes maiorē conversionē naturalē in deo, sed supernaturalē x gram.

7 Remanet in Angelis cognitio naturalis et eadem remanet qual in verbo contemplante Qz nō requirat supernaturali.
manet et in Angelis amor naturalis. Qz illa segla requisitione.

8. Angeli Beati peccare nō possunt. Est de fide loquendo de lege ordinaria. Qz videnti deum. Contra Origenē.

9. Angeli in Beatitudine essentiali gaudere nō possunt. Est contra magistrum.
Angeli possunt gaudere in Beatitudine accidentali. Qz pt in ipso actu gaudij de conversione peccatorum.
Angeli gaudium accidentale nō mercedis, nec gratis accipiunt in premio, sed illud q natura Beati:
Gaudium gratis
Sit ventus creatura rationalis à deo gratis ad finē Beatitudinis vt est ad determinatū gradū
Beatitudinis gratis et praedestinatione Dei. 2a D. Thomas.

Qz qst. 63. De malitia Angelorum qtū ad culpā.

1 malus culpa pt esse in Angelo, qz habet libertatē arbitrij, et cuius cuius nō est regula sciarum operationum
sola 2a dia voluntas ipsius regula est, vide solus deus natura imperabilis est.
Probabile est nō potuisse à deo fieri Angelus natura imperabilē, et naturaliter supernaturalē et naturales.

2.3. Primus gradus Angeli fuit superbia, cum subsequita invidia, Qz voluit esse vt deus nō x aequalitate,
id. n. fieri nō posse scivit, sed x similitudine. 3a D. Thomas. An vero peccavit D. Thomas cum peccasse appro-
bando Beatitudinē naturalē et simpliciter ultimā: An supernaturalē nō curando de aliquo supernaturali, inutilis est.
Sedo Luciferi primus Angeli gradus statuit, q appetuit sibi excellentia singulare et unicum desiderabile.
Desiderij alicuius gradus positivi, q illi deg statuerit hanc suppositionē.
Alij verentiores in eo gradu statuunt, q voluerit Angelus adorare eum qui assumpturus erat deg fuisse rapit An-
gelorum x assumptionē humanae naturae, q mysterium Angelis tunc revelatum fuisse voluerit. Sed sine fun-
Alij putant primus gradus fuisse invidia. Sed nō recta nā illa gradit superbia. damento stabile.
Mahometh putat deus Angelus propasse vt adorarent Adamum q Lucifer recusavit eius fuisse, sed vigilat.
Primus gradus Luciferi fuisse superbia adeo verum est vt Salvianus nō sit sabil hitus in fide.
Voluit Angelus 1° peccare appetendo malum moraliter. qz ad hoc nō mercede est vt illud iudicet bonum. Hinc
illi rebellium q voluit primus gradus Angeli fuisse inadvertentia.
Non est mirum fuisse primus gradus fuisse q Angelus appetierit suum beatitudinem naturalem Qz debeo
se negative citra supernaturalē: vel supernaturalē habendo se negative citra multa supernaturalia Qz
illa inadvertentia peccati exprimeret, et nul me de peccato appetendo nā nihil attendebat ad dia gram.
Verisimile est gradus Luciferi fuisse superbia deliberatus qua de sua pulchritudine sapia et potentia
intumescens gloria auctoritate dominandi et principatus principatus sibi oēt creaturā appetit. 2a Bonavent.
Non potuit diabolus esse vt deus in essentia, sed in honore, et dignitate, vt soliciti et assistat multi alij
Velit ab omnibus creaturis mentale gradus roli, unde et temp appetit sibi sacrificari. Simile vt fuisse
peccatis aliorum Angelorum q appetierunt gloria aliqua excellentia contra dei ordinationē, cum a redeunt
nō posse se eam obtinere nisi se Lucifero subderent illi adhaeserunt, illiusq suppositum indubii peccarunt.

4. Daemones naturaliter malos nō esse est fidei. Contra Origenistas et Manichaeos.

5. Oēs conveniebat vt dia gradus ita gubernaret Angelica creatura ne in primo instanti peccaret.
Probabile multorum est Angelos singulariter in 1 instanti peccasse potuisse. Qz laborarunt quod ad pecca-
dum necessarios fuit, et in 1° instanti meruerunt, nā multi lib. arbitrij in Angelis est instantaneus
Primus equus esse ejus authori naturae Dei, est in operationibus naturalibus, nō temp in actionibus liberis et liberis.
Nō potuerunt Angeli in 1° instanti peccare supposito q creati fuerunt in gratia.

6. Angeli oēs 1° instanti fuerunt in gra et meruerunt: in 2° boni x stabilitatem in bono ac meruerunt mali
mali vero peccaverunt: in 3° boni confirmati sunt gratis, mali supplicium. Est Scoti. Greg. maximi
B. Thomas y instantia nō intellexit instantia temporis nostri, y negarunt esse immediata, sed instantia natura-
pore, sed, y, sunt distantiae indivisibiles qdē in se diversae, operationis Angelicae scientiae in se indi-
visibiles gaudij, una alia segla, sunt respondeant instanti indivisibili temporis nostri, sunt temporis nostro divisibili-
Vnus bonus et malus Angelus à primo in quo esse cepunt usq ad primum in quo boni gratis sunt
confirmati, et mali primi reputant fuit aequalis. Est rōnis.

Lucifer ac reliq Angeli mali anti gratiæ primordij, parentū gratiam acceperūt et gratiæ rapuerūt, et boni beati stabiliti sunt.
Incertū est quantū mali in gratia steterint, et quantū deinde in peccato ante partum, et nihil hic nobis certi datū quāmuis nihil nobis certi esse.
Quia in gratia oēs Angeli fuerunt in gratia nō respondet soli numero nostri temporis, sed ipsi tempori, neq; necesse est
et ipsi Angelorū in ea tantū vnā operatione meritorij fuisse.
Non est necesse oēs Angelos q peccauerint in eodem instanti correspondenter ad tempus nostrū peccasse.
Secundā diuersio in qua Angeli peccauerint non diuersit q instanti sed q tempus, neq; videtur Angeli in ea
vnam tantū operationē malā elicuisse sed multas quarū et vna altera sequebatur.
Angeli gratiā et gaudia amissa vendicare nō potuerunt. Et gratia quia opus fuisset miracl. merito Redemptoris, quæ deg
non statuit Angelis dare, q ex fœdere erant quo Deo, et gaudia eorū, nō erant gaudia ex natura.
7. Lucifer q primus peccatorū fuit, fuit simpliciter primus Angelorū. Ita Tolet. Orig. Greg. Bernardy. Sic videtur placuit
ecclesiæ scriptis nris illo creati fuerint, fuit primus nō affirmatiue sed negatiue.
8. Alij Angeli instigante Lucifero peccauerunt. Multi plures tamē in gratia peccasse quā defecerunt. Et pec.
9. raro contra naturā est, q a tales et in peccatis contingere solet.
Si hierarchiæ celestes et chori Angelorū sunt constituti q vel naturaliter), et nō q vel meritorū post diu
probile est eos omni ordine aliquid meruisse. Et Damonel appellantur nomen varios ordines. Non ex diuersis
Seraphin nec Throni, q illi appellationes charitatē inuadat.

Ex qst. 64. De pena Damonū.

1 Cognitio naturalis integra manet in Damonibus. Quia ex integritate nobis in maiora ipsorū pena, et miseria,
Curiositas ex vi, voluptas promissas, odium et invidia illos nihil discrepant ab eis rationalitate et scientia.
Multi habiti supernaturalis manet in Damonibus. Et illi dona tanquā subsidia consequendæ beatitudinis.
Habent ex Damonē aliquā cognitionē veri supernaturalis, sed nō tot veri quot habituri essent si nō peccassent.
2. Nec Beati possunt de facto peccare et beatitudinē amittere, nec datū q punitionis a peccato liberari et patriæ
æternæ euadere. Est fidei contra Origenē.
Angeli electionē suā et gloria libertate fidei mutare possunt. Colos. 2. Damō dolore nō quæpiā tristantur sed
videntes poenā ipsā tristatione in ipsitia gloriose: difficile ex, et strauig, q pfecto oēs vicinā essentiale considerat.
Immobilitas voluntatis Angelicæ et immutabilitate intellectus nō venit.
Erronea est opinio Occā et Gabrielis q assentiunt Deū ipsis solo posse odium ipsius in damnatis, et in pena de-
lictorū illis necessitatē imponere ad vindictæ odium. Et fuerit deg in illis author mali, et nō peccauerit damnati.
Causa est ratio obstinationis in Deo et Angelis damnatis, partis ex parte Dei, partis ex parte damnatorū pretenda. Ex
parte Dei q deg in pena delictorū resistit misericordia remittere q gratia auferendo: imo nec remittit generali
ad odium gratiæ et doloris naturalis q sit moraliter bonus. Ex parte damnatorū q efficacia grauissimorū vicio-
rum quos sibi ob pœnā suā a Deo sine spe euadendi sanctissimi inferri tantū odium et ira contra Deū consequitur
vt difficillime de pœnis elicere possint dolore et gratitudinē naturales q esset actus bonus moralis, unde nullius ingratus
bonus voluit, sed semper id q est diu voluntarium: Deinde q est natura sua nō esse: et etsi voluit aliquando
obiectiue nō voluit tamē illud q bonus est, imo appetunt circumstantia et quia actus vitiosus.
3. In Damonibus est dolor et tristitia. Et naturaliter sine illo esse nō pt. Horum sunt in illis passiones appetitus sensitivi,
sed remissa voluntas ad id q est actus ad id quod est dirus dolor, quē sequitur tristitia. Voluntas ad illas tristitiā nō solus passiue
se habet sed et actiue, q tristitia et gaudium voluntas operationes dilectū.
In Damonibus pœnæ nō est gaudium aut lætitia, sed quā complacentia in exercitij voluntatis, quā consequitur quā;
dium nisi absorbetur a immani dolore quo cruciantur, et Deus denegat voluntas ne gaudium consequatur.
Nec in beatis est esse tristitia aut compassio, sed quā displicentia.
4. Alij Angeli diu gaudia relicti sunt in aere isto caliginoso. Et vocij impugnatione experiamur.
Sicut spectio alij boni Angeli sunt in cælo, italiq mali in inferno.
Post diē iudicij locus damnatis erit tantū loco quo Angelorū beatorū erit in inferno. Et his assistit illa imā
Damonel portant sortis igne gehennæ quorum vocant, et est in isto aere potiunt pœnæ ignis, et sortis tales
ignē circumferunt quibus est in inferno vel est sed dag se solo sine tactu 2ª bis quæ indeq pœna sortis, nō sic
versantes nō immutabiliter, nec in. spei sic esse punitum. Nec unimus gloria Angelorum Dei sic sicut.
Complacent sibi ex ea q Dei voluntas, et ad incepta tantum permittantur, et meritorum in inferno inducti.

Ex qst. 106. et 107. De Angelorū illuminatione et locutione.

1. Locutio in Angelis ponenda est. Latij patet locutio quā illuminatio, q locutio de rebus antea notis esse pt
Probabile est Deus Angelum vni alio loq et eos illuminare q mihi spiritualiter et spiritualia significa.
2. Thomas Ex ipso Deus Angelus vni alio mentaliter loq dicit q ad impios voluntas manifestandi sua intima
Scriptura eius vni quo loqui, Deo quasi actuali loqui conferente vni intellectui alterius et complacentia alterius percipiat et
Nihil ex Deo vni sic dicit quia Angelus sibi mutuo loq modo sibi cognito. Sic Christus. (et quietum dissentia
Angeli loquuntur vni Domine immittendo imaginationē imaginibus.
2. Non movet vnus Angelus voluntatē alterius efficiendo immediate voluntatē voluntis.
Potest Angelus et bonus mutare, obscurando voluntas alterius allicendo in ea aliqd efficere sed nulla necessitate imponere.
3. potest et meliore voluntas alterius agendo et extendendo rationibus et q del diligat vel oderit.
Inferior Angelus ordinarie nō illuminat superiorē: aliqd extraordinarie id fieri pt. (ac.
Superior aliquando potest lumen et nō oportet illuminant inferiorem, ac licet contingentes id nō fiat.

Ex qst. 108. De Hierarchijs et ordinibus Angelorū.

1 Nulla est statuenda Hierarchia superioris, q nulla diuinus ostenditur principij respectu aliorū,
Angeli 1ª Hierarchiæ celestis sunt quasi assessores Dei et quod illuminationes ad reliquos deriuantur. de quo
superiores sunt Seraphim: medij Cherubim. Infimi Throni. et sedes Dei, parati, tranquilli.
Angeli 2ª Hierarchiæ sunt ij ad quos quod quasi regere et cognitio quorundā q ad vitā boni militantis
Ecclesiæ spectant, ut sunt dominationes, quorum est statuere ea q operationi sunt mandanda. Virtutes, q infer.
vinunt miracula ordinibus in confirmationē fidei. Potestates, quorum est robibere, alligare et arcere damones.
Angeli infimæ Hierarchiæ sub cura sua talem ea q pertinent ad speciale regimen. principatus q Reges, Episcopi
et capitibus regiminis mundi sunt. Archangeli principales nuncij gratiæ magis regionibus, principibus ecclesiæ,
Angeli q singuli principatus gentis sunt.
2 Nomē boni chori Angelici aliquando alterius tribuit in scripturis.
Ordines Angelorum mutari quoad distinctionē gradus in gratia meritis et fructu, nō quoad essentiam officij.
Etias Tolet assumendi ad ordines Angelorū q meritorū diuersitate.

Ex qst. 109. De ordinatione malorum Angelorum

Angeli mali subiacent bonis nomine potestati, a qb vel coercentur vel punitionis insidiari hominibus, sed intelleg.
runt esse voluntatē Dei: interdū et boni malis qdā manifestant et illa tanquā ministri iustitiæ exequuntur.
Simul et tempore militantis Ecclesiæ gratiosus iuuat Damonel, Deo id permittente ad clariorē sanctorū victoriā.
Post iudicium cessabit principatus et ordo inter Damonel, q tales cessabit finis ad quē a Deo permittit, et ad
quem inter se conuenerunt.

Ex q. 110. De Praesidentia Angelorum.

1. Peculiares Angeli peculiarib⁹ officijs et relig in seb inferiorib⁹ immediate p̄fecti et deputati sunt.
Diuersis et sp̄ialib⁹ rebus diuersi Angeli ciuitat⁹ ordinat sunt p̄fecti. Est d. Thom.
2. Non possunt Angeli immediate inducere formas in materiam, ea⁹ de potia materia educere. Ac effectu
no⁹ tñ p̄dict⁹ ab eo nisi q̄ formaliter vel eminenter est tale. Angelica.n. no⁹ sunt eminenter talia.
Possunt tñ Angeli applicando actiua passiuis mediantib⁹ agentib⁹ naturalib⁹ formas in materiam inducere
3. Corpora obediunt Angelis ad motū locale.
4. Angeli p̄pria virtute no⁹ possunt miracula facere, possunt tñ cooperare ad vera miracula ea à deo im-
petrando, vel alijs ministerijs exhibendo in miraculis q̄ fiunt.
Possunt multiplicare et mali Angeli p̄pria ac naturali virtute effectus admirandos, q̄m causa nobis sit
Contra diabolo illa potissim⁹ vel ad fallendos fallaces, vel ad decipiendos fideles ne tale aliqd faceret ignotae
q̄ magno desp̄erent, vel ad exercenda, q̄randa, ac manifestanda virtutis patientia.

Ex q. 111ª. De actione Angelorum in locis.

1. Angeli loc⁹ illuminare possunt, siue obiecta exterius q̄ sonos aut signa sensibilia, vel alio modo p̄mendo, vel
t̄ visiones imaginarias effingendo in sensibus interioribus, et cogitationes in ip̄s excitando.
2. Licet Angeli mouere voluntate hominem p̄mendo illi exterius obiecta, vel excitando in eius sensibus
imaginarias visiones et cogitationes, illos tñ excitare passiones in parte sensitiua quarum appensione delectetur
allicias et inclinet voluntas, sed tñ no necessitet.
3. Licet Angeli multis modis mutare imaginationē hominis ad varias cogitationes mediantibus ijs sp̄ialib⁹ quae
imaginatio in se habet. Qz illa q̄ nudis corporum transitus possunt. et n. esse tanta mutatio locali humoū
et spirituū ut euigilantibus appariones et in vigilantibus eueniant.
non est tamē Angelus transmutare imaginationē hominis impremendo ei de nouo sp̄ies.
4. Licet Angelus varijs modis immutare sensus hominis, vel ex parte obiecti, vel immutando medium, vel ex
parte organi, vel immutando spiritalia spiritibus, vel impedita interposito aliquo humore. s. Sic apparitio qua
homo ante Diaboli apparet bestia semp est illusio.

Ex q. 112. De missione Angelorum.

Angelus missi et ut in ministerium missi de fide est. ministrant. a. no tam nobis quam deo in bonis nostris.
Omnes universis Angeli mittuntur vel ad nos, vel ad nuntiandū aliq̄ angelis aliquia ad bona nostra.
Nullus Angelus alius p̄pria authoritate mittit, sed bene auctoritate delegata et à deo accepta, q̄ no p̄pria Dominus
Si assistere ide⁹ sit q̄ ministrare dicit Angelus nonnullis. Si assistere ide⁹ sit q̄ contemplatione intima frui et ad extrema ministeria foras no⁹ mitti, no⁹ dicit nullis, sed
q̄rior primus ordinis q̄ ordinarii non mittuntur ad nos.

Ex q. 113. De custodia Angelorum.

Ab Angelis boni custodiri, fidei est. Singulis regnis et p̄uincijs et infidelium singuli p̄fecti sunt Angeli.
Vnicuiq; Ecclie vnus Angelus à quo gubernari deputat est probabile, forte et diuersis religionibus et p̄cib⁹:
aliqb⁹ remotis q̄ rident t̄ ad bonum nostrum et congregationes sibi contrarias gerunt, et contraria agerent
Vnicuiq; boni p̄uidere sibi salutem Angelus nonnullis est pp. et scholast. doctrina.
Christi Gabriel Angelus ab alijs ministrauit, no⁹ à quibus custodiret.
Angelus à tempore naturalitatis hominis adest, quamdiu in vtero matris est sustinet ei Angelus matris.
Custodia Angelica vsque boni quātum vitae est, no⁹ quātum christiano, finit custodia est finit vita,
nisi t̄ annexa sit q̄ dedicant [illegible] alias vel ad purgatorium si q̄ sit purgandis, vel ad celum.
Credibile est diabolos in administratione regni sui Deo inuitos, et quemadmodum Deo singulis bonis
singulos Angelos p̄posuit, ita eis opposuisse singulos demones.

De opere sex dierum.

Deus non alia vno tempore mundum creauit sed sex diebus distinctis, et naturalibus.
Firmamentū tribus dicitur scriptura, in Scripte. intelligitur quod difficilis est diuersa terra vsq ad astra quatenus orbes
nō aliud vsquequaq; possit esse, nisi pars superna teneat celi et astra, infima elementa ignis et aeris.
Deus in principio creauit substantiam et naturam omnia celorum simul et elementorum,
postea vero habuit diu lucem, et sicut nisi ratio motus, et accendit in eis sydera. terra fluctus et aquarum.
Lux primo die à deo creata vere fuit corporalis, vel lux solis informis adhuc et imperfecta, vel lux immediate diffusa à corpe aste indagatu luminis plurimi. in à principio orientis comparatione Palestine, ita et
in principio creationis illius incepit esse mane in Palestina ac si hinc si oriretur sol, et hac vice fuit sicut nunc.
Firmamentum, in Palestina fuit 24 horarum, 12 nocturnis, et 12 diurnis, et 12 a principio creationis lucis ad firmamentum.
Per aquas et supra firmamentum sunt intelligi rerum possunt illae q̄ ex vaporibus ascendentibus et in nubes
condensabili generantur in media aeris regione. alq; ita aeria regio firmamentum dicit, q̄ interstitium inter
aquas superiores et inferiores intercludit, ex magnis dicit potius opus est.
Aqua prius rarior et humidior aeriformi naturae erat, post 3ª die densior facta. et terra simul elevata et
rarefacta effecta ita ut emineret sicut aquas, et in multis locis magnum receptaculum facta q̄ inferius est.
Verisimile est aquas terra eminentiore no esse. no⁹ omnes aquas, sed medias effluxisse fluxisse circulariter.
Facta die 3ª sicut terra plantis destituit, adhuc vel p̄currendo p̄fectas quae impetrabiliter quas natura nudis postulabat
ad quarum p̄ductionem terra solius passiue concurrit.
Probabilius est et spinas et tribulos ante p̄ctm p̄duxisse. Qz tales vel simile videtur quales sunt sedes naturae suae.
Etiam ante p̄ctm licet voluisset paradisum ad recreationem, nec terra paradisi p̄duxisset spinas in magna copia.
mundus in aequalis diebus est mundus sole in principio aperiri existente, die dominico.
no⁹ est verisimile deus p̄duxisse plantas nisi ordine seminibus naturis. non n. palmites fructum rosae.
Quarto die luminaria celi p̄ducta sunt, saltē q̄ hinc lucem acceperunt, et quatenus quasdam calores deus
transferat quasdam recondensando. Luna à sole lucem accepit, cetera astra non item. dies et quia
Quinto die ab ingressibus ad p̄fectiora gradum primus piscis, deinde volatilia creauit, et plurimorum habent pisces
Sexto die animalia terrestria p̄duxit deus. Verisimile est no⁹ fuisse p̄ducta sicut adulterina. venenosa p̄ducta
fuerunt, sed ante p̄ctm non nocuisse. Lupi, Leones, aquile et p̄ducta fuerunt et ante commixtionem, sc. n. est eis
naturale: Quae ex simplicitatibus, salitis, exhalationibus, corruptionibus naturalibus p̄ducta no⁹ fuerunt nisi in causis suis.
mistral, Aquilo, Lacertus, q̄ ex elementis et causis naturalibus orirī possunt probabile putat Augs p̄ducta fuisse.
mundo sit constituto non Regē quendam introduxit Deus, cuius si de limo terre formari et animale animam
Omnis illi summi omnipotentis ordinis, qui et q̄ agerentur et causas audiendi, et [illegible]
misericordia q̄ in Eua formatione habebant diuinitus sibi revelata cognoscebat, hinc costa à latere eius sumpta
Eua formari adumbrando et adumbrando materia del procedere, vel forte ex nimio amore.
Et Adam ita et Eua sexta die donum p̄dicti, alii partes Adam ephta paradisi in Hebron forte positi est, Eua in paradiso.
Eua dicit ex costa Adami carne constructa p̄ducta est. Hanc ratio d. Thomas putat Adamum habuisse vltra
costas quinq; alias homines habent ab initio naturae sue fuisse p̄ducta. Alij quā putant illa fuisse de necessitate p̄ducta
costis, et postea nova costa à deo sit condita quia locus sic replebatur.

Nec Adam nec posteri eius aliter vitam viventes in iustitia fuissent confirmandi, sed potuissent ab illa deficere. Et sicut immediate loquitur de virtutibus. Ita D. Thomas. Dionysius, Richardus.
Si quod Adam ante peccatum generasset illi peccatum erat non nocuisset, nocuisset autem posteriorib⁹ q̄ iam in eo virtute fuissent. Si autem ipse statim et posteri peccassent, nihilominus posteri sicut q̄ Christo sicut q̄ alijs eius posteris et peccatoribus nati fuissent, fuissent nati cum iustitia originali, ac ipse q̄ Adamo originem habuissent sine dubio, sine culpa.

Ex Prima Secundæ D. Thomæ.

Creatura rationalis ex ipso quo est dei imago ad deum reditum idonea est: Ratione ait q̄ ad finem quidam rationales Philosophi agit de actibus humanis ut ordinatis ad finem naturalem; Theologi vero ad supernaturalem, q̄ principia revelata

Ex 1ª 1ª

1. Omnis bonitas medium est ex bonitate finis, licet bonum actus se extendat quia finis.
Actiones humanæ sunt q̄ sunt humanæ inquantum est eorum, inquantum autem actuum actus est dominus.
Dominium de actionibus propriæ est voluntatis, et pariter de intellectu respectu discursus et iudicium rationis.
Non tantum operationes elicitæ voluntatis sed et imperatæ sunt actiones humanæ q̄ salte secundum modum q̄ sic saltem est
In omni actu voluntatis elicitæ est dominium, quandoquidem desiderium et iudicium rationis.
Finis dominus actus intellectus est actus humanus quando iudicium rationis et imperium voluntatis non deficiunt.
Non datur ulla actio humana q̄ non sit libera. Et actio humana et moralis ~~dicitur~~ [illegible], unde versio beatifica
Actus q̄ finem non semper est humanus, et non nisi quando finem est necessarium voluntati et deum tantum mediis.
Non datur actus aliqui q̄ sit simul humanus, alterius finis, et imperatus à voluntate.
Oes actiones q̄ ex voluntate deliberata procedunt finem q̄ finem. Tales sunt actiones humanæ.
Subiectum q̄ dicit q̄ finem non de esse rei, sed q̄ finis in ordine alicuius q̄ bonitatem ipsi obiecto externo, q̄ sit bonitas
2. Omne agens agit q̄ finem. Et finis est prima causa et 1ª determinans et causa efficiens sine ipsum movere non possit.
Sola rationalis natura seipsa mouet ad finem. Et sola respectat rationem finis.
Quia vero carent alia moveantur in finem apprehensum, alia in finem non apprehensum, nulla tamen respectant rationem finis
et gratione quia habet rem medio, q̄ gratio ista non est sensibilis. Motum et instinctum ab auctore naturæ. Et
simul si q̄ iuberet sagittæ quando è pharetra loco semper eiusdem frequenter fortuito colligeret ipsas ab aliquo puto
artifice emitti: ita quando naturalia semper eodem modo videmus agere, dirigente ipsorum deum agnoscimus.
Deus gubernat res agit q̄ finem, q̄ non habeat à fine nisi quia pretio, nec diuersa actui salte finem et media
Dei voluntas tamquam rectum dirigit res ad ea appetitu creaturarum et inclinationes in finem.
Quamvis in actibus actus intellectus et rationalis voluntas quid aliquando habeant, scipsos mouent in finem, sed non q̄ habeat
q̄ imperfecti solus regulantur q̄ntione mediorum ad finem, nec valent eam ponderare.
3. Ex fine sumenda est species actus humani, quia ab actu ne à potia finis debet, finis. a. in actibus humanis est
principium est et terminus, ac finis omnino est actus,
Propriam finis sumit speciem, et si q̄ orbat. et spoliet, essentialiter speciem erit dominium.
Propriam finis opus dat speciem essentialem, finis tamen operabile et remotior q̄ et efficere minare malitiam, et
magis denominare. Unde actus q̄ in quo natura est diuersarum specierum in genere moris sapè est diuersum.
Actus humani sortiuntur species ab obiectis, sed q̄prium obiectum nostra appetibile est bonum finale.
Voluntas et deus media appetit diuina finem appetitu. Et ad diu non est diu, nec ad motum motus.
Quando finis vel non necessario appetitur vel plura sunt media circa liberum actus, et iste dominus
actus electionis est moralis et humanus: Si vero finis necessario appetatur et sit deus tantum medium
motum voluntas voluntarii tantum, q̄ non. iste adhuc manet saltem implicite voluntas.
4. Hoc et Dei institutione in ultimum finem, adeoque in ipsum deum diuinum. Hoc et ipse simul operationes refert
in aliquem finem ultimum, non illo subtracto appetitu à nullo mouebat.
De rec boni est et sit difficilis, sui, q̄ natus est se diffundere licet adhuc non diffundat: vel q̄ diffundat
se secundum naturam suam si liberum liberè, spiritualiter naturaliter.
5. Non possunt plura in ratione ultimi finis non unita indiuise diuinum rationem ultimi finis respectu eorum
Et ultimus finis debet esse bonum perfectum, et natura tendit ad deum. Et finis ultimus efficient primo operari debet.
In actu venialis peccati finis operabilis ultimus non q̄ esse aliquid à deo, licet ipse non sit finis operis.
6. Tripliciter aliquid est q̄ finem et intentionem operantis, interpretationem q̄ operis mentionem: actuum q̄ positus
primum finem: formaliter q̄ finem adhuc actum ab operante intentum.
Interpretatione et actuum recti est ita ab forte finem q̄ ultimum finem formaliter.
In finem materialem interpretatione relationem operantis non referuntur illa q̄ non actuum nec actum referuntur
in ipsum ab agente nisi habeant rem materialem finem rectam q̄portionem, et sint apta media ad ipsum.
In finem materialem et relationem operantis actuum referuntur et illa q̄ apta de materiali finem non cognitum
modo remotum moraliter adhuc manere actus primum intentionem, et non habeat q̄portionem rem, illo finem.
In finem materialem relationem operantis illa demum actum referuntur q̄ ad illum ipsum finem destinat operans
finem q̄portionem habeant rem ipso finem, finem non.
Primum voluntarium actus indicio diuersum est intentio, vel saltem q̄ modum intentionis.
Finis ultimus opus necessarium intendit primum actum, non autem operantis.
Pervenient ad actus rationis primum actum intentionis non tenet sed peccato mortali fieri in deum, sed
sufficit fieri in alium finem, aut saltem sed peccato mortali non [illegible].
Non necessario intendit deo primum actum fabricatus in communi, seu esse beatus: interpretatione tamen
Bonum semper recteth delle ultimum finem, non a. formaliter.
Etiam actus peccati habet ordinem aliquem ad ultimum finem formalem, non tamen peccati desinit esse voluntas. Et 4ª 4ª
Deo vult tamquam bonum vult, bonum autem ordinem habet aliquem ad ultimum finem.
Etiam culpabile illa est in actu materiali peccati mortalis et est pessima culpabile habet ordinem aliquem ad
deum ultimum finem, sed non habet ordinem ad deum et est ultimus finis dominus quatenus deo est
Etiamsi bonum diuersum aliquid delle non q̄ finem ultimum formalem, et in hoc velut sua libertate vi
substantiam vere velut illud q̄ ultimum finem formaliter.
7-8. Omnium dominium est deus finis formalis, non a. materialis. non circa illius 280 scelus obligationis et varias.
Omnes eius dominus diuina est creaturæ conuenientiam in ultimo fine rerum, sed non quo 1. adeptione ipsum finis,
nam alia est creaturæ rationalis propria.

Ex 1ª 2ª

Beatitudo dominus non consistit in diuitijs, q̄ deo est finis diuitiarum non contra, non artificialis salutem q̄ naturales,

Etsi cumulorum alioru, & gratia dei absolute, existant in gradu mortali (ep fieri posse nō est impossibile) visio dei
talis nō erit beata si deg possit impedire actualitate visionis beatifice ne talis cōsurgat ad amorē dei.
Beata est oīa imperrabilis, vel visionē beatificā. Qz in deo vident quinq; ad actionē ipsius diuersitas pertinent.
Beatitudo & regrit rectitudinē intellectus, q actus ex visione simul et amore dei, nō tantū ex rectificatione dei.
Qz explicit oē malū, et beata ita pijdent est vt nihil opinari velit, nō de oppositō formidare, nihil est miseria.
Ex ipso quo aliq; fit in Ecclia immutabil Angelis & ante ignorabant qz nō pertinebat ad eorū beatitudinē nosse
cūcta mysteria in patri: vel si scierint dicit illos immutabiles esse qz alio modo scire rapti.
Ad beatitudinē nō regrit rectg. Qz in oratione intellectus cōsistit, q nō indigebit hinc pertransire
5. Animas sanctorū à corpore separatas de facto statim beatas ante iudicij generalis, de imp; statis
post mortē addimus certissimū, quoniam deus est ad mercedē dandā instabil, quia ad vindicta impijs
Post diē iudicij accidet beatis gloria corporis, et gloria quā habebunt ex iudicij generalis celebritate,
angelis et sanctorū gloria qui sancti membra Christi, cuius magna gloria est habere alia sibi subdita.
Simul debent accipe premiū & simul meruerūt si sint diuersa suppositū, et aqua principaliter contineat
rint ad meritū, et sint aquis rapiaria pinij.
Aroscā corporis nō augeth alia beatitudo intrinsicē sed solū extrinsicē, licet gaudiū essentiale et
intrinsicē augeat. Qz nullius accidit alia meritis q corporis decorē, nec premiū essentiale.
Etiam appetitus sensitivus hinc habituū est aliqua delectatione in deo, vel saltē et clarissimā aliquo donō supernaturali.
Corpus post resurrectionē nō obtinebit dei visionē. Est contra porphyriū. Qz alia desiderant corpus, et corpus
glorioſū nullo modo impedit alia functiones, cuius ex gaudij pregel sui corporis.
6 Ad beatitudinē oēs modi pfectū regrit corpus pfectū, nō & corroborat alia & corpus in visione dei.
Corporis gloriosi q sunt dotes. incorruptibilitas, claritas, agilitas et subtilitas. Qz alia beata corpus sunt spirituale
Corpora beatorū erunt impassibilia passione diuidente vt à sua pfectione: Corpora damnatorum quodammodo incorruptibilia
immortalia erunt vt semp moriantur patiendo dolorem magnū à statu diuidentem, q est quidam mori.
Sensionem ibi futura tam erunt spiritualem vt nō sint habitus diuidū vllo alterationē vllo materiale.
Probabilissimū et dotē impassibilitatis nihil esse veram aliud qua pfectū corporis subiectionē qua alia
tanquā informanti subiecta. Probabile est dotē lucis esse aliquā qualitatē.
Difficile est de spiritualis corporis qua anti expressis dissolvere. Augus. 22. de Ciuit. c. 21.
Corpora gloriosa luxionē et diuisionē nūdare possunt & dotē impassibilitatis et subtilitatis?
Claritas infundet corpori glorioso, cuius sublimiorē natura qua claritas solis, videri tū potuit oculo corporeo, et nō beatis sed difficilius.
In potestate beati est vt videat ipsis claritas vel nō videat.
Corpora beatorū nō erunt granosa, vel saltē dotē agilitatis ita maxima vt nō obstet grauitas, qz
qua maior est sanitas eo minus sentit corporis pondus, vbi a. erit sanitas plenitudo, nec unquā laborabunt
Dotē subtilitatis in eo consistit q corpora fiant spiritualia quoad claritatē penetrando qua desorsumdeq;
Sicut Deus efficere pt vt duo corpora in eodē loco existant, ita vt duo corpora sint in eodē loco,
Penetralis illa sit deo tollente impenetrabilitatē illa quantitatis corporea qua alia in eodē loco non admittit, idq;
sortē manet sic vt semp subtilitatis quantitatis corporea qua alia in eodē loco non admittit, idq;
Sicut naturā sunt vt sua quantitas sufficiat diuisis accidentibus ita deus pt facere vt duo corpora sufficiant pluribus
Corpora quando sunt in eodē loco nō amittunt suam diuersitatē numeralē, sed solū id quo alia nō admittit. (corporeitatē)
Diuersa partes eiusdē corporis continuū nō possunt esse penetrare sine vacuitatis saltē solū exteriores in
ordine ad loci vel figurā et partes totius, dico tamē corpora distincta possunt.
Stigij Constant. Epicuri docuit corpus gloriosū adeo subtile fore vt nec palpari nec videri possit, sed mirabiliter
7 Ad beatitudinē pfectā nō regrit aliqua bona vel amici, sed ad impfectā sufficit vita. Et contra millenarios, et à Gregorio reprobatū.
Anima q fuit in qua dicta resurgere ad gloriā qz ab illo statu liberata in quo mori potuit peccato. (Corinthū
8 Beati nō poterunt dolere de damnatione amicorū qz cognoscunt in adoptione diū velle, et nō possunt velle ep
(videant impossibile
Ex qst. 5ª artō 1ª
Naturali vel nobis est loci capaci esse beatitudinē sui, loquēdo de beatitudine in communi. Qz loco nō est rotundi
finitus a. esset rotundi si aliqui sui finis nō esset capax: et vltraltior et desiderat beatitudinē. finitus
Licet beatitudo obiectiua sit actus una, sic tamē adeptio vel fruitio est inaequalis. Qz secūdū dispositionē beati.
2. Beatitudine pfecta nemo pt frui in hac vita, qz illa excludit omne malum, et oē desiderium implet.
3. Beatitudo vite dicit aliquando impfectā nō ex parte obiecti, sed ex parte subiecti videtur dei essentia.
Beatitudo pfecta amitti nō pt. Qz et in sua pfectione hoc includit, et beata ppl sine timore et errore
4. Contraria Origenes fuisse originem à platonicis, et nō pt excusari, hoc stylo.
Ad q amorē beatifici et visionē sunt nativa incorruptibiles. Qz meritorum eternitate participata.
Causa immutabilitatis in beatitudine sunt, formalis in eo q beatitudo sit pfectio consummata. Efficiens
dia visio, materialis hoc clarity ad participationē eternitatis. Finalis bonitas & essentia.
Etiam qua deus nō est ex se physice corruptibilis, sed moraliter tantū, deo auferente ea à se post peccata.
Corruptio à qua dicta aliqd corruptibile debet posse fieri de creata.
5. 6. Ad beatitudinē consequendā requrit aliqua bona opa nō sufficiunt. a. homini vires naturae sparsa, aut
7. vllig superioris Creatura, nec et sufficit lucis gloria, sed potest oportet deus dari intellectui et obiectiue et effec.
9. Omnis hoc naturali appetitu appetit beatitudinē formalē, et est vera inclinatio naturalis naturale.
naturalis appetitus nō dicit cognoscendi deū qz Creatura est in intellectu, vel est ipse intellectus. qz illi est
turbanda inclinatio nisi turbida opatio.
Omnis hoc appetitus clarus appetit beatitudinē formalē. Qz alia magnē inclinat hoies ad sui appetitū
Voluntas quoad eligenda appetitione beatitudinis formalis nō pt naturaliter nec in p actū nec in seq. Aby.
Etiam posita actuali beatitudinis cognitione nō est necesse & voluntatis pfecta vnde tempore beatitudinē
formaliter vellet actu pfecto, aut et velleitate. Qz pt esse cognitio & speculativa.
beatitudo formalis appetenda et bona, et sine alia suppositione aut conditione appetibilis necessario quoad
specificationē. et si nō possit appeti ex motiuis. Qz nemo vult esse miser, nisi miseria videret sub bona
priuy mali sub ideo eligitur qz magnum bonū magnē amatur
Ex isto vltimo quo vltimate impassibilis adeptio beatitudinis pt dari dotes velle nō appetere. Qz nō appetere in
Circa beatitudinē impossibile semp manet aliqua velleitas, et simpliciter qz nō possit nolle appetere. (possibile est bonum
possit beatus absolute nolle beatitudinē renuntiando se velle, sed de facto dr credibile est id fieri.
Potest pt nolle sua beatitudinē potq qua Deus aliqua ex parte minuerit, qz tunc est formaliter nolle
beatitudinē sed formaliter amare deū in se, qua ipsum dei fruitionē. Dilationē & beatitudinis sine datio
pt qd velle pt salute dicimus.
Nō oēs hoc appetit appetitu elicito sed beatitudinē naturalē, illa & qua ipse potest esse vera qua
dū in illa pfectione pfecit. cū alterationē necessarii appetit quoad specificationē, nō quoad exercitiū.

Tria in actibz humanis consideranda sunt et ubi vnū bonitas et malitia dependet, obiectū, circūstantiæ, et modi ꝑdicionis.
Actꝰ sui mali voluntarij in quē est q̄ ab appetitu vitali, quāl est voluntas ꝑt appetitꝰ sensitiuꝰ prodit. Duplex est voluntarius
ꝑfectus et imꝑfectus q̄ prodit ex imꝑfecta cognitione finis, vt sunt actꝰ passionū et mali appetitꝰ sensitiui ꝓcreati ad:
inordinata vsū in bte, vt actꝰ affectionū appetitꝰ in brūtis, et interdū ab appetitu rationali nō tn ꝑfecte cōsiderant, talēs
sunt actꝰ mali primi motꝰ siue boni siue mali. Perfecte voluntarius est q̄ prodit a volte rōnis ꝑfecta cognitione rationis
vt sunt actꝰ operationū in angelis et in beatis siue sint liberi siue necessarij, vt amor beatifici, boni operis iustꝰ, et mala ipo-
In appetitu superiore milles motꝰ ꝑt esse qui sit absolute et omnibz cōsideratis voluntarius si sit nō ꝑfecta rōne rationis (primi)
quamuis obiectū sit et cetera possit esse voluntaria. In appetitu inferiori possunt esse affectiones simpliciter inordinatæ
respectu partis superioris, respondēt tn appetitꝰ inferiores a ꝑte ozis sunt voluntarij quātū imꝑfecte, scilicet q. nō aliqua regu-
Adꝰ liber est q̄ prodit a volte in omni instanti prioꝝ vel tempoꝝ vel natura indeterminata ad ipsum, ita vt (libere.
possit omnibz q̄ sunt antecedentia necessaria ad actū eliciendū voltas possit eligere et nō eligere.
illi actꝰ necessario prōdeunt ab aliqua potia ad quod ipsa potia prig natura est determinata quia apta. Sic appetitꝰ inferi-
or apprensō obiecto delectabili ꝑ imaginationē necessariō delectat q̄ ꝑ apprehensionē ad hoc determinatur.
Omnes reliq potiæ create et increatæ prig natura sunt determinate quā eligunt operationē, excepta volte cui indeterminato (est ꝓpria.
Quamdiu voltas prig intelligit ꝑt indeterminata quā velit creaturā, ita vt in illo ꝑmori nōn possit vel velle et nolle.
Determinatio q̄ volte prig natura quā velit determinat efficaciter ad velle repugnat libero arbitrio, et sic peccatum nō
implicat contradictionē volte determinari ad actū determinatiōem q̄ nō est in eius potestate et ꝑ liberū operari. (nō est explicandū
Omnis actꝰ liber est voluntarius, nō contra. Nō omne beatificū est visio magnē: est voluntaria nō tamē libera.
In homine viatore milles est actꝰ voluntarius q̄ sit et liber. Vide 2ꝑ. voluntario ꝑ liberū sæpe dictū.
Soli actꝰ voluntabiles sunt intrinsecē liberi et voluntarij ꝑfecti, alij tanti ꝑ denominationē extrinsecā q̄ imputat a volte
Qui liberē operatur nō solū velit operari, sed et ita velit vt possit nō velle, idē ꝑ eundē actū.
3. 2d q̄ est dicendū voluntarium nō ꝑt esse sine omni actu volitiō, q̄ debet esse positiuꝰ actꝰ. voluntarium indirecte ꝑt esse.
Voluntarium indirecte idem est q̄ interpretatiuē volitū, id q̄ dupliciter contingit. 1° quando est volitū in alio sine
expressa rationis cōsideratione et voluntabili intentione. 2°. quando q̄ voluntarie omittit aliqd, et ex omissione segth
alig effectꝰ q̄ dicit interpretatiuē volitū. Sic q̄ omittit ꝑmunire primo in necessitate cruciat velle vig morte.
Omissio ꝑt esse voluntaria sine aliquo actu. nā nō solū agere, sed et nō agere est q̄ ex eo segth ꝑt esse voluntarium.
Vt omissio ꝓprie sit voluntaria nō est satis posse et nō facere, sed et necessariū est aliquē actū exercere.
Omissio hinc est ꝓprie voluntaria quando ꝑ hoc rationalis potest, adiuvare et nō facere, nec regith vt id q̄ omittit (esse regulā
sit contra ꝓpriū, licet ꝓpriū necessariū sit vt omissio sit culpabilis.
effectꝰ q̄ segth ex omissione nō erit ꝓprie voluntarius nec q̄ nō timeth illū vitare, sed potest dici permissū. Deo vt nō
solū effectꝰ serij ex omissione liberā cruciatū nō esse voluntarij, sed et id q̄ segth ꝑ accidens ex aliqua actione libera
si nō timebat aliquo ꝓpto illum vitare.
Peccata Deo ꝓprie nō sunt involuntaria, q̄ nō sunt contra absoluta vig voluntatē sed conditionata solū.
Quando adest ꝓpriū quo teneor aliquē effectū q̄ accidens segth impedire etsi voltas ꝑfecte quo modo se habeat quo
habebat quando nō erat ꝓpriū, tamē meritorie imputab illi, q̄ obligat ad illū exhibendū, et sicut impedit consecutū illig
8. Potest volti vel inferri quoad actū imputab nō tn quoad actū inhærendi ab ipso elicitū. (causa.
Violentū ꝓprie dicit q̄ est contra ꝑpensionē naturæ vel ipsa migit recipiendo. Coactus q̄ est contra appetitionē
elicitā. Vt si q̄ violentē haberet, vel metū absolute rogat.
Diuinitus voltas impedit in suo motiū, ꝑ se dum intelligitur dissentat ne rapiat de illa re. 2°. Si violentia recipiat
tionē quamuis intellectꝰ rapiat, voltas tamē nō potuit velle, nec ꝑ patientiā violentiā aut coactionē q̄ mia
sit contra ꝓpriū inclinationē naturalē vel appetitionē elicitā.
Potest voltas necessitatē pati in suis functionibz nō solū ab obiecto, sed et ab agente extrinseco, ꝑ. deo.
Potest et deus absolute potia efficaciter movere volte vt consentiat in ozy bonū mittendo illi speciē motiū ita
efficaciē vt ipsa determinetur ad consensū, et hinc patiatur necessitatē in illo consensu, nō tn vult motꝰ coactꝰ, nec
Dia ꝑscientia quā deus ꝑsit actus liberos quodammodo ꝓcedit ab eo. (ꝓprie violenty.
Homo ꝑt rapi ꝓprie loquendo ad efficiendū actū q̄ nō eligitur a volte. Hinc deus ꝑt rapere et vim inferre voluntati,
q. n. fiunt supposito pcto supē sicut contra naturā et contra volte, vt, patet, q̄ volte et naturæ repugnat.
Hoc in actibz a voluntate elicitis ꝑt pati vis aliquā ꝑ se absolute ꝓprie et ꝓpriissime. Et voltas in suo actū cōsentit nō resistit.
supplicat, contradictionē duos actꝰ vitales contrarios fieri ꝑ se absolute ꝓprie et ꝓpriissime. Et voltas in suo actū cōsentit nō resistit.
Hominē voltas ꝑt coactionē pati recipiendo aliquē habitū ab agente extrinseco ipsa nolente et repugnante. (via
voltas nihil nō indigent ꝑ se ad intelligibilitatē vel actū qualitatibz ad operandū nō est repugnantia alterius qualitatis, quia solū ha-
Unde voltas a nulla causa extrinseca pati ꝑt nisi a solo deo, q̄ solus illi habitū infundere ꝑt. (bitꝰ.
5. Violentia causat involuntarium, unde fit vt quoad agens ab extrinseco nulla vanitas volte repugnante quantūcūq; ꝑt
et debet non imputari nobis ad culpā, q̄ est actꝰ involuntarius.
Passiones Christi et martyrū nō erant contra eos involuntarias, sed ex aliquo modo violente, q̄ si extrinsecus
6. 2d q̄ metꝰ fit est simpliciter voluntarius, nā actꝰ rationabiliter absolute voluntarius. (illatus.
Violentia infert necessitatē, metꝰ verō minimē; sed solus volte inclinat.
Ex ozy metꝰ fundat sicut voluntarium ꝑ aliqd sine consensū voltis operari nō ꝑt, nec quando q̄ metꝰ inducit vt
aliqd patiatur et nō resistat hinc quamuis non agere et nō resistere voluntarium sit effectꝰ ex q̄ segth ꝑt esse involu-
Quando actus metꝰ fundat est medius ꝑ se necessarius ad vitandū malū q̄ timetur hinc simul fugere (voluntarij.
malit est ex omni parte voluntarius (vt patet in parabola de metꝰ infra) ita id q̄ ex tali metꝰ fit est omni
ex parte voluntarium; quando vero illa actus nō ꝑ se. sed ꝑ accidens solus, est necessaria ad vitandū malū)
hinc frequentius habet involuntarium admixtū et patet de inversis positione ad vitandū naufragium.
Contrarij metꝰ fundat nō est actꝰ metꝰ voluntarij sed ab aliud causat. matrimonium et votū grandi
metꝰ exhortatus scribit est iure humano, huiꝰ metꝰ fundus nō est actus, magistratuum et votū grandi
vt plurimū est, saniore habeat dispensationē; alij contrarij quorū metꝰ est causa ꝑ iniuria sine grauis sine levis (quādō
possunt rescindi volte ex rei iniuria facta est, qz ex potest restitutionē in integrū.
Nunquam licet ex metꝰ facere contra legē, aut transgredi legē ꝓprie loquendo, sed interdū eligere obligatio cessat
vbi metꝰ sit gravis q̄ metuit, et hinc omittere q̄ lex præcipit nō est peccare. Quod nō solū in legibz humanis tam
affirmatiuis quā negatiuis locis habet q̄ nō obligant cū grauī periculo vitæ aut fortunarū, nisi interdū vbi
materia, sed et in legibz diuinis affirmantibz, qz nec hæ obligant cū periculo vitæ.
7. Concupiscentia nō causat involuntarium, sed potius auget voluntarium.
Quando concupiscentia movet voluntatē est concupiscentia antecedens, consequens nō voltas movet concupiscentia.
Concupiscentia consequens nec auget nec minuit voluntarium, q̄ nō est tanta sed effectꝰ et signum intensi vel remissi
Concupiscentia, interdum q̄ se auget voluntarium quodammodo. Et blande allicit et invitat volte, et amandit. (voltis.
Concupiscentia minuit libertatē, q̄ duo ex passione effectꝰ nec ad consilium nec ad iudicium ferendū aptꝰ,
et pinde minuit et culpā q̄ in libertate consistit, et sic modo posita ex passione sint leviora, nō minus voluntaria.
Quodammodo tamē minuit effectionē voluntarij q̄ consistit principaliter in effectu ipsi rationis, quamuis aliunde (varia.
augeat faciendo vt voltas vehementius ferat. Sic posita ex passione facta et quodammodo sciunt minus voluntaria
quoad multitudinē sui, licet sint magis voluntaria quoad modum tendendi in bonum delectabile.

Aliter mehy aliter ꝺ̄ ꝓpria finxit voluntary, nā q nō ꝺ̄ cognitia 1° ē voluntary ꝺ̄ nullus habet imō: voluntary admittit, sed id q̄ secundario ē voluntary nō ꝓpriē nōmine quo ē esse imoluntary. Sed in meto id q̄ primario ē voluntary saepissime ē imoluntary, nā mehy fuit 1° velle q̄ nolleng si aliter fieri posset, Unde maig ꝓdicta ē si q̄ cognitia velit seminari quā si cognita, q̄ cōtrā ē imoluntary et respectū de- Habby q̄ se nīgent voluntary et minuunt libertū, nā ad alterā partē volty inclinant. l. Rationib. Inclinatio habby saepe indifferentie morale non minuit libertatē, ar pinde neq̄ rōgrans, q̄ ꝓcedat ex habby liberis, ar pinde negatio inclinatio libera, seng tū erit si habby ꝓcedat ex studio diuino permixtū.

8. Ignorantia subsequens causat imoluntary, consequent. a priori q̄, nō simpliciter: consumitur nec vo- luntary nec imoluntary, sed tū nō voluntary.

Ignorantia invincibilis ē quando id q̄ ignorat scipere posset, tū nō scipit q̄ nō vult, et dici ꝓt voluntary; In materia morali accipit solū p vacū vera ignorantia quā scire tenemur. Hac triplex ē, Affectata, quando q̄ vult dicitē ignorare ut libertū possit ꝑ. Crassa nīg nō ꝺ̄ dicitē velle ignorare, sed q̄ facili negotio posset eam vincere cognita velle ignorare. Vincibilis ꝓprie dicta nīg vel ē cognita diffuse, et adhuc q̄ diligentia, sed non tanta ad quanta tenebat.

Ignorantia inculpabilis ē quā q̄ scipere nō ꝓt absq̄ ōre q̄ ad eā pellendā facere teneat.

Quando q̄ facit talis id q̄ teneat facere ad obtinendā scientia, et eā nō consequat cognita ignorantia invincibilis, alias aliō ꝓprie imoluntaria: Si vero nō faciat talis ad q̄ teneat cognita ignorantia vincibilis, et pinde indirecte voluntaria. Quid teneat q̄ facere difficile ē explicare.

Si q̄ ita ignoret ut nesciat se ignorare. v.g. si illig rei cognitio mīgnas ei abhorreret, et ideo nullā diligentiam adhiberet, q̄ tar ignorantia erit invincibilis, nā nō ꝓt humano modo pelli, et ē delicti naturalis. et quātūs potuerit q̄ de re illa cognitare, et medias adhibere quo illā cognosceat, si tamē in mētē virgō venit se posse vel timeri tar medio illā scientia rōparare ignorantia erit invincibilis. Hinc ē ignorantia ex parte orta ꝓt esse invincibilis, si q̄ ignoret sine ut ex eo peccato talis ignorantia sequāt.

Si q̄ ignoret ea q̄ tamē, scit vel dubitat se ignorare, hinc si cir illud studiū adhibeat q̄ spectabil virūm: sanctis ꝓfessione, negotii ꝑ indicari ꝓt humano more sufficienter ad eā cognitionē obtinendā, et tū nō obtinent ignorantia q̄ remanet ē invincibilis quātūs nō adhibeat summā diligentia. Ex talis fuit q̄ debet. Unde id q̄ dubig ē vel scit se ignorare si vicat prob et doctos, ꝓchis ꝓstores suos consulat sufficit, et vacō sit necessarius se ꝓpriā ꝓparare ad quos quando dd. ꝓpōnant, q̄ medius id q̄ se nō ē ordinatū ad rōparandū Si tū vel sit magni momenti et humana ꝓfidia nō suppetat aut nō sufficiant ad veritatē cognoscenda ad scientiam. opem Dei ~~meditatione~~ meditatione et studio ē veniendum.

Ignorantia facti excusat quando q̄ teneat scire opus, vel circumstantia, vel effectus operis.

Nō tanta cognita diligentia ad cognitionē facti quā tenet, sufficit si ea adhibeat q̄ cuiter à plā adhiberi solet.

Potest esse ignorantia invincibilis tam iuris naturalis quā positivi, divini aut humani, licet nō eodē modo.

Ignorantia absoluta ē quando Deo caret scientia et actu et habitu. Actualis ē inadvertentia et oblitio. Hac sapig ē voluntaria, ꝓt tamē esse imoluntaria, et hinc ē delicti naturalis oblitio. Sit aliquālis hac regula.

Quando Deo eo tempore quo fuit vel omittit aliq̄ q̄ aliud esset culpabile nihil cognitionis de re illa, neq̄ de alia q̄ ipsius cogitare posset ad illa considerandā, neq̄ antea voluntarie cognitio illig oblitionis, inadver- tentia consequit invincibilis, aliud consequit voluntaria, saltē indirecte, et erit culpabilis et invincibilis.

Ignorantia divini ꝓcepti et eorū q̄ tenent ad ꝓprios officios ~~est~~ ē culpabilis, etsi quidem ~~ipsa~~ ~~ignorantia~~ nō agat ea quā ex illa contra diū ꝓcepta vel suos officios, q̄ ꝑ eā cognoscit se Deo peccato posse mandi.

Ignorantia facti dicit ē causa ad q̄, q̄ arridens q̄ privato scientia q̄ si adesset q̄libet faceret ad q̄ fieri.

Consequitur illa q̄ nō causa ad q̄, q̄ nihilominig ad q̄ fieret. Et hinc dicit ignoratio operis, nō ex ignorantia.

Respectu operis nulla ē ignorantia consequens, q̄ ope ipso facto nō restat ignorantia q̄ sit opis effectu.

Respectu voluntis ea dicit ignorantia facti q̄ ē imoluntaria, q̄ sc. ē antea actū consensus voluntatis.

Consequens q̄ ē aliquo modo voluntaria, q̄ segle consensus voluntis, saltē interpretative. Et tar cognoscere nulla ē ignorantia consequens, q̄ actū ignorantia vel ē voluntaria vel imoluntaria.

Ignorantia facti ꝑ. ea q̄ pars ē imoluntaria facit ut actus q̄ntēng ab ea ꝓcedit, sit nō voluntarig, et quo- dodo imoluntarig. Ex id q̄ ex ignorātia sit nō ē in se voluntas, q̄ nō cognitā, nec etiā sua causa. ni igno- rantia, q̄ illa ē imoluntaria. Sic cognoscent consanguineā vgotā actū existimant esse alia salutē deneritū fornicationis tantū, nec gliben petere debitū ab vxore.

Ignorantia consequens simpliciter velingt actus voluntarius nīg ipsa ē causa. Sic si q̄ aliquo modo dubi- tans de peccato aliquo nō adhibeat sufficientē diligentiā circa sit ꝓctus, et sibi ꝓsundeat nō esse faciat, ꝓcedit et voluntarie consequ transgredi, quateng ea ignorantia ē voluntaria: transgressio tū illa nō ē nisig ꝓctus quas ignorantia ex qua ꝓcedit, ignorantia a. culpa consequ et negligentia.

Ignorantia consequens nō facit q̄ actus sit directe aut indirecte imoluntarig. Ex quod actus illa nō facit aliq̄ q̄ illi displiceat, neq̄ ē ita dispositi ut si sciret nollet facere. v.g. occidere innocentē.

Omnis ignorantia consequens facit ut actus nō sit directe voluntarig. Ex ignorantia consultat obiectum. Quando tar ignorantia ē voluntaria directe vel indirecte, nō fuit ut actus q̄ nīg ea fit sit absolute ~~non~~ volun- tarig, qa ꝓctus opis consequit voluntarie, unde nec actū cognitat à culpa.

Quando tar ignorantia ē actū imoluntaria et inculpabilis opis q̄ nīg ea fit consequ actū ~~non~~ imoluntarium, et pinde caret omni culpa. Ut si q̄ in emissione spiritus adhibeat sufficientē diligentiam.

Ut opus nō sit ꝓctus nō ē necesse ut sit imoluntarius, satis ē q̄ ~~non~~ sit voluntarius.

Si q̄ solus habitualē ꝓpositi habeat occidendi nihil de eo actu circa agit cogitant, illa dispositio nihil facit ad actualē voluntatē, nec conducunt eā peccato: Conducit ex. illa si faciat occideret nihil ponit in re.

Si nō solus habitū sed et actu expectationē imminet, divinā invocat suū, et ita tar sagitta imminū trajiciat voluntas ē pravia et habet culpā inducit ꝓximā, effectu tū q̄ segle nō ē voluntarius si diligentia adhibuit, nō actus ex parte illa nō ꝓcedit, sed à actu occidendi fuga. Quod si ex parte habeat illa voluntas solū ~~admittere~~ emittere, si forte occidat, tunc vix fieri ꝓt ut q̄ tar faciat nīg ignorantia invincibili voluntas ex. illa nō ꝓt esse nīg sufficienti diligentia, si tū contingeret actus vel voluntarius et mealy.

Ignorantia consequens quando expellit nō id facit ut consequens sed ut imoluntaria.

Ex ignorantia q̄ facti nō negligentia voluntaria ē facit ut opus nīg ipsa ē causa mihi voluntarius consequ. Qui- deo imputatē ē voluntaria ut ex venialī culpa negligentia oriatur ita minuat voluntarius in eo ope q̄ ex tali ignorantia ꝓcessit ut ipsius et solius venialis culpa esse possit, etsi esset in re gravis et mortalis. Ignorantia affectata facit ut opus ex parte sit mihi voluntarius, et aliquando facit ut aliquo modo sit imoluntarius sc. indirecte. Ex prior pars, q̄ contingit aliquē ignorare q̄ non vult ignorare veritatē qua cognita nō vellet ꝓctus cognoscere, idq̄ vel ex labore et molestia discendi, vel ex repugnitate aliq̄ agendi, vel vult ignorare ne forte ordinē conscientiā meam remorsq̄, et sic nīg maiori malitia peccet. Posterior pars ꝓbr, qa tar ignorantia est intendit in eo q̄ nollet facere opus si sciret.

Ignorantia affectata etsi plusiere minuat voluntarium, et interdum faciat involuntarium, tamen secundum moralem
estimationem, per se non minuit voluntarium, sed potius est signum magne malitie et inveterate repugnantie.
Non minus peccat qui peccat ex habitu quam qui ex pura deliberatione sine habitu.
Quicunque vult aliquem scire veritatem vel qui laborat in discendo, vel qui nititur ne deus magis offendat voluntate
vitate, et sic ignorantur peccat contra illum valde peccare quia quis scienter peccat, et hec diminutio gradum non
tamen ex ignorantia, quia ex vi causa, quia est fuga laboris, vel metu maioris offensionis.

Ex qst. 7ª. De Circumstantiis quamvis adiunctis.

1. Circumstantia est accidens actus humani. Qz est conditio extra vim substantie ipsius tm aliquo modo attingens.
Actus humanus non tantum secundum esse naturale sed etiam secundum esse morale habet veram circumstantiam et accidentia.
Alie conditiones actus humanus tm nihil conferunt ut ergo sit magis vel minus bonum non sunt circumstantie nec
valent sed naturaliter, ut dare eleemosynam dextra vel sinistra.
Etiam actus interior voluntatis ipsius et habite vere circumstantias secundum esse morale.
2. Circumstantie Theologye sunt considerande, qz sine illis peccata incurrere et egredi vel regressi nequiverint.
3. Circumstantie sunt 8. Quis, quid, ubi, qby auxiliis, cui, quomodo, quando, cuius gd. Circumstantie iste non signant
conditionem et necessario adiungunt actibus suis, sed aliqz qz accidentaliter coniungunt eis causis necessariis. Sic,
Quis non qsona sed conditionem qsone coniuncte, ut si surrexit qz. Quid non obiectum primarium, sed additionem obiecti,
ut qualitatem in furto, vel effectus qz accidentaliter sequi, ut magnum incendium. Cuius gd. conditionem qsone. Quomodo,
Quo modo, bene vel male, sicut, ignoranter, et passione a malitia. Quando. sunt ephemeris, ut ob vanam gloriam qz.
Circumstantie ille non afficiunt actus moralem nisi per accidens ut illi insaniant, sed moralis, qz coniungunt illi acti=
Dantarie, sic bene et ab illis aliqz morale esse arripiatur quoad bonitatem aut malitiam.
Inter circumstantias primus locus obtinet, qz qd, sicut finis ephemeris. Secundus, quid, sicut effectus seriosus et ope.

Ex qst. 8. Quomodo sit voluntas ut voluntas

Ordo quo voluntas procedit est talis. 1º amat finem. 2º intendit eius. v. g. beatitudinem sursum. 3º consultat de mediis
4º eligit aliqz medium. 5º imperat exercitium. 6º utitur habitu exteriorius in executione. 7º consequitur finem, gaudet et frui[tur].
Voluntas nihil appetit nisi qz aliquo modo sit bonum. Qz tantum inclinat in aliqd secundum rationem, ita
ut ne in potius qde malum sub ro mali appetatur, sed vel sub ratione boni vel alicuius delectabilis.
Si qz appeteret malum ad obstantiam sue libertatis no appeteret id ut potens malum, sed ut sibi ad talem obstantiam.
Beneplacitum voluntatis sufficiens ro eligendi unum pre altero quando utrumque est bonum, no a. si nihil appendat boni in ob: (vesto.
Hoc no appetit necessario beatitudinem quoad exercitium actus, unde in ea appetenda qz movetur.
2. Voluntas accepta pro potia forti in fine et in media, qz obiectum formale ipsius et in fine et in medio quodo iuxta.
Si voluntas accipiatur pro actu semper est finis. Sic actus voluntatis versatur vel circa finem vel circa media.
Non est aliqua res bonum ex parte rei absolute quod esse bonum in se et pro alio.
Inter voluntatem et amorem. Nam in amore est affici, sed tendere in bonum absolute, sic et voluntas.
Amor proprie sumptus simpliciter quendam motum voluntatis, et est quasi 1ª inclinatio voluntatis in bonum proximum sanguine et se amabile
Inter voluntatem et desiderium, qz intentio est finis qatenus et media est reperibile. Amor et voluntas finis secundum se. (desiderii
Desiderium secundum se, sicut effectus sibilatus absentis, qui ab intentione, nam effective desiderare est intendere.
Fruitio est finis iam acquisiti, voluntas et intentio respiciunt finem nondum acquisitum. Quia alio modo dicitur amor et
Sed ex parte voluntatis no distinguitur ab intentione, nisi qz convenientia habeat respectum obtinendi. desiderii
3. Voluntas vo ipso quo vult medium sub ro medii, finis et in fine rei ro volendi, et sic tamen alia quo inveniat.
Inter voluntatem finis, que mortale est vel tempore vel natura anteriorius
Voluntas et eadem actus et eadem intentione effectus qua finis in fine, finis et in media in rei. Nam nemo est aliqd
absolute intendere quin simul velit media necessaria adhibere, no tm necessario aliqz media in parte, nam ad qos ad (complet. spectat.

Ex qst. 9. De motivo voluntatis.

1 Voluntas no movetur ab intellectu quoad exercitium actus, sed tantum quoad specificationem.
Duo regula sunt ad finalitatem potie regulatrie, motio obiecti rationem proprii, et applicatio exercitii, qz est ab intellectu
illa dicit quoad specificationem, hec quoad exercitium, et sic in qz ratione efficiendi, qz efficienter movet.
Proprie loquendo ipsius obiectum est qz movet voluntatem, intellectus solus et accidens movet aliud applicando et ostendendo finem
Neq obiectum regulatum, neq regulatio ipsius qua effici in voluntate, sed voluntas ipsa est integra principium efficiendi se. (in morbo conscientie
Qz actus voluntatis est actus vitalis, effectus liber, unde velle et nolle ab ipsa sola prodeunt. a fine a. tantum inclinata
Idem est esse simile in actu vitali et potentia formali respectu eiusdem. Qz sic creatum est aliquo modo qz. (sita.
Ad inclinandum aliquem actus voluntatis, v. g. amandum, odio, necessario requisita regulatio rei: ut n. finis voluntatis in imperfecto.
Ut voluntas in amore possideret similiter requisita qz conservantia regulationis. Qz appetibile sequitur regulationem.
Prima cogitatio intellectus no est a voluntate applicante, sed vel ab auctore nature, vel a re externa aut imaginatione.
Idem amor et existentia sub consideratione confusa et distincta. Sic amor dicit continuam in patria.
Ad actum voluntatis no sufficit regulatio fantasie, qz potius superior ex divisione ab inferiori.
Ut voluntas moveatur no sufficit apprehensio intellectus, sed requisitum quo iudicium rationem vel discrepantem qz appr.
Etiam in brutis et in sensu interiori est aliqd modo iudicium no a ro sed a naturali instinctu efficiens. (sensitiva
Judicium sufficiens ad movendum voluntatem ad actum perfectum debet esse practicum, quidem regulatum applicat voluntati.
2. Voluntas scipsam proprie applicat et movet ad primum actum quo habet circa finem. Qz illum in se vitaliter effectit.
Elementa imperfecta dicuntur moveri a generante, nam generans est ens no esse.
Voluntas no tantum proprie sed et moraliter ita ut ipsi imputetur se movet in amore finis et actu intentionis. Qz
ipsa est domina huius actus, cuius sit liber actus, qz scipsam applicat.
Voluntas a nulla causa creata ephemera directe moveri qz ad exercitium actus. Unde nec Angeli, nec Celi nec
alie alie Creature directe apte in voluntate possunt effectus, indirecte tm possunt alterando corpus et humores.
Amor et intentio finis honesti qz aliquo modo habent deo, et vere dicuntur deum ad talem intentionem et amorem moveri.
Qz g. est melior voluntas, et voluntas impressit spontaneitatem ad bonum honestum, et quia est immediate voluntas finis. Si tamen
talis actus sit pravus no refertur in deum qz magis est mala inclinatio voluntatis quam qz ea, finis n. voluntas in bonum honestum.
Actus voluntatis circa media ro ordinis ab actu circa finem magis in voluntate quia in deum auctore nature referuntur.
Amor et primum refertur in deum quia intentio, qz procedit immediatius ex inclinatione nature, nam intentio actus spiritualis

Ex qst. 10. De modo quo movetur voluntas.

1 Voluntas et voluntas est voluntas quatenus habet inclinationem ad bonum honestum, seu ad sequendum iudicium rectum
rationis: voluntas ut natura et habet inclinationem ad bonum nature consentaneum, et abhorret a contrarium.
2. In motivo primum primum voluntas necessario movetur ab obiecto, quo no tam rito et plene.
Voluntas necessario movetur a quodam obiecto quoad specificationem et in hac vita. Qz necessario sic appetit beatitudinem.
Voluntas a nullo bono nec increato nec creato in hac vita movetur necessario quoad exercitium actus.
Voluntas necessario movetur a bono increato, sc. a deo clare viso. Qz deus in se rationalitas, qz bonum imaginarium.
Ex hac fatali necessitate patent q beati no possunt peccare, qz necessario volunt vitare quod illi adiri repugnat.
Si tamen solum viderent deum sustento amore possent peccare.

3. Si passio vōs plurabet monach necessariō voltab, si nō plurabet, nō monach necessariō.
4. Deus vt ratiōa offriend velit nō movet voltē necessariō, quāuis possit cū necessario movere.

Ex qst 11ª De fruitione.

1 In eo q fruit deo vel alio bono hoīa imediate necessario, tenere, possidere, gaudere, plur̄ [illegible] aliud.
Amor et gaudiū sunt in voltē, possessio plurit ad vas potentia q rousequ et tenet bonū amatū, sine sit intellectiva sive sensū
Fruitio nō est solū amor. nam et amans absentia, et fruit est fruitiū capere.
Boni possessio q se nō habet vōs fruitionib, nisi quatenus gaudio aliquo modo informat.
Fruitio ad voluntatē plurit, q est idem q gaudium. Visio tantū naturaliter est fruitio.
Fruitio quia beata deo fruitio est effectiue à voltē effectiue gaudiū. Cē fruitio est actus vitalis ipsius voltis.
Gaudiū est actus necessarius ex suppositione amoris boni appetiti.
Omnis actus voltis est spiritio boni vel fuga mali, et sic gaudiū est quā velle, et tristitia quoddam nolle.
Si q impossibile deg fruitionē se solo gdueret in voltē, voluntas q illius actus nō fruerēt deo.
Non inuolūt manifestā contradictionē voluntatē in aliquē actū à deo aversū, ipsum esse inflexum, et
2. Fruī q proie conuenit soli voltī, et pinde soli habenti rationali, inhabet ordinatā ad appetitū inferiorē delectationē
3. Id quo fruimur q bonū sub ro boni. Cē appetitus nō quiescit nisi in aliquo bono.
Bonū quo fruimur debet esse delectabile, q est ratio delectationis. Cē et bonū honestū conuenit.
Bonū quo fruimur debet esse pactū et plenū. Cē fruitio est delicti quies et tranquilla desyderij.
Fruī possitiue nō solū finē sed et medijs, quatenus nō fruendi sub formale obiectū sumpt̄ sit finis.
Essi proie fruamur tantū ultimo fine quodāmodo tn dicī possumus fruī quoniā finē medio obtinemus bonitatē intentionis actus.
Est et fruitio plurimi ad amorē amicitia, essi proie principiale gaudio plurimi ad amorē concupiscentia.
Visio et ipse deus sunt vnū obiectū fruitionis integrē, primariū tn obiectū est ipsemet deus, q est proie
nuncū obiectū amoris concupiscentia et amicitia, visio est solū illius boni velut applicatio.
Fruitio plena et vbi finis est plene obtenti, vt in patria. Imperfecta est aliquālis fruitio, vt in spe.
fruitionem plausibile videtur esse viatōr speciei sīr et in patria, quamuis nō eiusdē plenitudinis.
Amor, desyderiū et gaudiū sunt motus voltis species distincti. Sicut odium, timor, tristitia. Desyderiū n. et
gaudiū sunt effectus amoris. Amor est pondus et inclinatio, desyderiū motus quā, et gaudiū quies.
Amor est principium et fons rationis motūs voltis ad finē plenitudinis.

Ex qst. 12 De intentione. 13 De Electione. et 14ª De consensu.

Intentio est voluntaria tendentia in quendā finē q recta media. Obij adij voltis et quo potissimū depen-
dent adij finis vt sunt boni vel mali.
Electio actus est voltis quo vnū q alio acceptato: magnū tamē regrend diuersitatē intellectus,
Electio, si vbi nomen sumpsit, necessariō debet fieri inter multa; in tradatione tn moralī accipit generalius,
vt vbi voluntas effertur alicui medij parti electio dicat etsi nō fiat inter plura.
Electio versatur circa media. q est voluntas boni amabilis pp aliud q est medium ad finē.
D. Thomas dicit Electionē formaliter esse intellectū, q in intellectu est voluntas vnius rei altera, nō q ab eo proient.
id q eligitur debet esse in nostra potestate. Cē nemo eligit nisi videat sibi id posse consequi, neq intendit.
Consensus est consultio voltis circa iudicio rōis in ordē finis, et est proie actus voltis.
Consensus et electio nō sunt actus distincti voltis, sed vnus idemq. q est diuersis respectibus rationum accipit eas
denominationes, nā quatenus voltas velit q intellectus iudicat vtile ad finē dicit consensū, quatenus ad finem [illegible] electio.
Consensus quatenus est liber actus voltis pt et dirigi à rōe inferiori, q et illa vere rationalis, licet et pleb
temporaliter, tamē quatenus habet rōnem meriti vel demeriti plenarium rōi superiori subiicit.
Non sunt duo peccata vel merita nisi q consentit in medium aliq et illud eligit, est n. idem motus aīe.
In electione media sunt voluntas apprehensiue et in parte, in intentione solū in ratione et veritate, implicite.
Nō semp necessarium est vt in electione apprehensiue ameth finis. q intentione a. amath apprehensiue,
Debet q electionē medij finis esse actus apprehensiue et formaliter, nō vt obiectū q, sed vt nō pp quam.
Intentio et electio nō solū formaliter sed et realiter differunt, q alterius ab altero pt esse sejunctim.
Finis pt vt q similē habent actus electionis et intentionis, nō tn sic vt eq illis respiciat vel aliquis simplex
sed vt eq illis diuersis actibus finis voltis in finē et media. Cē possibile vide actū amare
deum, et odium pt deum.
Si vnus actus sit medium ad finē idoneum electio rei existens est libera quatenus in potestate voltis est
tollere intentionem finis, si tamē intentio est efficax et voltas in ea stabiliat, necessario sequ electio,
modo requisita et iudicium medium esse sīr et inter necessarium ad illius finē.
Talis electio infallibiliter erit in se meritoria, q solū est necessaria ex suppositione q est in potestate voltis.
Essi intentio sit actus liber pt tn illi esse repugnet actus q necessario ad illa dimanet, sicut ex una opinio-
one necessario pt seq alia opinio, vt q una tenet et alia necessario teneat.
Si plura sint media aque in scipsis naturaliter bona, et aptē ad finē intentū, vtilia, voltas pt sua
libertate eligere q voluerit. Cē nō necessario sequ iudicium rationis quoad exercitium actus.
Quando media sunt inaqualia sive [illegible] sive formaliter sive [illegible] modo liberius est voltī eli-
gere id q est minus bonum, semp tn electio debet esse iuxta media intentionis.

Ex qst. 15ª De Consilio.

Consilium sīr accipit q inquisitionē mediorū ad finē possibilium, vtilium, et iudicio de ipsis. Quomodo nō est in deo.
Consilium in deo potest quatenus accipit q iudicio de rebus agendis q in nobis est consilij materia.
Materia consilij et electionis sunt actiones nostre, quę actionibus nostris sunt subiecta. Materia tn consilij
tantū est finalior, q in mediorum inquisitione multa rationes q postea sub electionē nō cadunt.
Consilium sit ordine resolutorio, q pendit à fine considerato quatenus in executione et media est reperiendo
et duo media q aliud vltimo ad vltimum in resolutione q postea est primum in executione.
In pastē scientiis nō pt esse consilium, ac pinde nec electio. Cē nō pt contingere media inter se aut ad finē.
In homine nō habente vsum rōis pt esse duplex consilium et electio. Cē nō est oīo impedita voluntas,
Licet tn electio essi prudentio forte sit libera, nō tn est meritoria vel demeritoria, q nō habent sufficientē
vsum rationis vt possit prudenter constitutē rei, et an sit rectificanda legi diuinę.

Ex qst. 16ª De vsu respectu mediorum.

Vsus est rē aliquis applicare ad suū fruitionē seu finē, idq in executione, obij voltis opatio, soli rationali, rationis
Vsus passiū est opatio alterius potiū, quatenus à voltē est applicata ad opandū. respectu rei exteriorem actiuū pt.
Vsus nō est proie finis sed mediorum, q tn aliquis modo nostra potestati subiecta sunt.
Electio et vsus nō videntur secundū se ad essentialiter distincti, sed frequenter solū differunt secundū mutuā
vel mutuae determinationē recipiendi, nec necesse est vt electio tempore antecedat vsum.

Ex qst. 17. De impetu.

1 Ante electionē præcedit iudiciū quo iudicat medium illud arripiendū vt rationabile, et nullū aliud ad
qđ dici possit impium. Qz illud iudicium sufficit ad electionē. Post determinationē illam generalē q̄ non debeamus
operibus tales, sed tamē ante vsū et exercitionē medij iam electi præcedit necessario, saltē ordine naturæ illud iudicium
magis practicum, in quo distinctius à priori q̄ magis immediatē attingat opus, et circa quod circumstat ad exercitionē
necessariū, q̄ dicit practicē practicum. Præter hæc dico iudicia practica quorūcūq; alterius præcedit electionē, alterius
exercitionē, est aduertendū quōdam oppositū dicit qđ cogit sibi interius dictum, scilicet, quod non, est iudicium,
iudicii gratia, et corrupta ipsius verba vt sonant significatiua, qz nemo p̄sumit scienter loqui nisi linguam quam nouit.
Si impium illud sit verbum et efficax, necesse est vt aliqua voluntas efficax autoritatem quam p̄supponat.
Præter dicta illa iudicia practica et interiorē locutionē nulla est addenda in intellectu q̄ dicit possit impium.
In voluntate est qđam addendum q̄ sit dicti impium. sc. quod efficax voluntas, maximē vsq; adhuc et voluntas exequendi. et hoc
modo voluntas non solum intellectui sed et sibi imperat. Magis tn̄ proprie dicit addendum intellectui quod mentaliter
sibi ipsi loquitur, scilicet hoc, q̄ tantū p̄supponit addendum voluntati quo qđ dicit hoc vel illud.
Non solum voluntas efficax et illa addenda intellectui quo qđ sibi loquitur dicit impium, sed et omne iudicium prudentiæ
necessarium ad opus virtutis: imo absolutē omne iudicium practicum p̄t dici impium, quo modo prudentia dicit
impare voluntati moraliter. Qz impare est efficaciter movere et ordinare ad aliud rationabili modo.
Impium efficax imponit necessitatē sibi potius exercitiū et membris exteriorib, sicut et voluntati, vnde nihil repugnat libertati, q̄ p̄t impium tolli omni momento.
2. Impium procedit vsum, si accipiamus impium p̄ iudicio practico q̄ est in intellectu nō a. p illa locutione.
3. Impium à voluntate procedit, et aliquo vsu voluntatis est posterius, non quo voluntas dicit intellectui sed
p̄ addens expressum quo voluntas velit vt intellectus dicat, sed sic vsq; nō necessario sit
4. Impium et addendum impatum sunt vna addenda in genere motus, sicut in genere naturæ sunt distinguenda, nō addenda impatum p̄t
esse membrum exteriorem, impium solum voluntatis aut intellectus.
Nō solum impium et addendum impatum, sed et consilium, electio et vsq; quatenus ad eiusdē operis exercitionē tendunt, si
absq; interruptione fiant nouum vna addenda numero p̄sedenda, quando in duos et vltra homine conuenientes
5. Voluntas addenda p̄t impari, qz maximē est in nostra potestate. impium. a. tantū voluntatem actionibus liberis.
Addenda liberi p denominationē exteriorem p̄ssit dicitur impati à voluntate, q̄ a. exercitus ab ea dicitur exercitus,
respectu tamē intellectus possunt illi addenda dici impati. sc. vel iudicii practici, vel interioris locutionis, ut dictum.
6. Addenda vult impatum quoad exercitium. Excipe primum addendum intellectui q̄ hominem ante ois deliberationē à deo vel angelo
committitur, aut rapti incidit, sic addenda necessaria q̄ sunt in angelo et alia separata.
Contingit interdum vt p̄ qđam impedimenta intellectus voluntati nō obediat, q̄ motio sensus vel phantasiæ ita sit vehemens
movet vt rapiat intellectum quodammodo.
Apprehensio intellectus nō subest voluntati impio quoad exercitium addenda. Qz debet intellectus apprehendere nō vt à sensu refutatum
Quando iudicium intellectus est evidens quoad veritatē aut falsitatē nō pendet à voluntate quoad speciē addenda: sed quando
nō habet aliquā euidentiā de re, tūc in. movetur p̄t à voluntate vt assentiatur vel dissentiat.
Non p̄t voluntas movere intellectum vt assentiat nisi id apprehendat sub rōe veri.
7. Addenda appetitus sensitiui possunt exterius impio voluntati. Sed voluntas p̄t absolutē et p̄manenter.
Nulla appetitus sensitiui nō possunt semper tolli impio voluntate. Dicit id experientia. q nō est semper in nostra potestate
tollere imaginationē ex quā illi oriuntur.
Semper tn̄ est in potestate voluntatis (saltē addictæ et prōtæ q̄ in magnis tentationibus nō desit) exercere vt isti nullus
sint inefficaces, et ex illis nullus sequatur addendum exterior. Qz necesse est vt iste appetitus sit voluntati subiectus.
primi nullus ita resistendum est vt primus aufferat imaginatio tales fieri p̄t, conuertendo imaginationē in aliud
vel. 2° Si ita auferri nequeat voluntati faciliter repugnandum est, et expediendum id q̄ offertur tanquā nimium malum.
Sæpe tn̄ adeo sunt impetuosæ imaginationes et delectatiōes malæ appetitus sensitiui vt sine gratia dei resisti diu
nō possit, nō tamē voluntas tedio affecta tandem in consensum, quæ via gratiæ imprimis est implorandum.
Voluntas ita imperat appetitui inferiori vt ille possit resistere et reluctari saltē addictus inefficaciter, si tamē voluntas
exercere bellet semper vincere, efficaciter accidente dei gratia: membris vero ita imperat voluntas vt nō possint
repugnare, sicut dormiens sentio: illius diu motus q̄ nō à natura sed ab appetitu applicante ad opandum.
8 Membra exteriora nō habent proprias regulas dirigentes, nec exercitata abiecta proprio ad opandum, sed solum
à superiori potentia tanquā à suis instrumentis: appetitus. a. inferior habet suas proprias regulas quas dicis scilicet
rationi repugnare.

Ex qst. 18. De bonitate et malitia humanorum actuum.

1 Fide tenendum est esse multa bona opera in quibus nulla est peccati labes: nam deus illa præcipit et consilet, et quia
2. Præter ordinem quem habet actus ad voluntatem exercitum rōe cuius dicitur voluntarius, et ordo ad voluntatem vt possit esse
aliorum est aliquid intrinsecum actui interiori voluntati, vt actualis libertas sit modus intrinsecus actus.
Actus esse moralē est idem q̄ esse liberum, q̄ ad liberum quem movet pertinet
Actus esse morale in actu interiori voluntatis esse designat totam essentiam actus, in q̄ntum includit aliquem accidentalem,
q̄ tamē sit modus intrinsecus à quo actus dicit formaliter liber, et liberi fieri.
Si p̄ esse morale intelligatur illud esse quo actus voluntatis in tali gradu et natura constituit vt ex se sit
apte moraliter fieri, sic esse morale nō distinguitur ab esse naturali actus voluntatis.
In actu humano exteriore q̄ dicit ab alia potentia quā à voluntate esse morale est denominatio extrinseca. Qz
actus exterior nō est effectus voluntatis p̄ scipsum sed p̄ actum interiorem à quo procedit, vnde sunt duo actus in genere
Bonitas actus procedit ex bonitate obiecti. Bonitas moralis potissimum habitus actibus et obiecti. (moris).
2. Bonum morale in obiecto dicit q̄ bonum honestum, quatenus bonum honestum opponitur turpi.
Illud obiectum est moraliter bonum q̄ est conveniens humanæ et rationalis est. Vnde bonum morale vnde dicit
id q̄ est conforme vnde rationi, vel potius, q̄ aptus est conformari rectæ rationi.
Bonitas moralis obiecti est aliqua realis q̄ in re ipsa antecedit iudicium rationis et actum voluntatis. intendit tn̄ illa ob-
iecta honesta habent illam dignitatem et sic appetibilia q̄ aliquam spiritualitatem interiorem, aliquando et exteriorem.
Bonitas moralis obiecti nō est recte conformabilis actui rectæ rationis, sed potius fundata et origo habet relationem.
Actus actus dicit moraliter bonus bonitate formali, vt actus est, q̄ ita prodit à voluntate vt regulata à rectitudine rationis et q̄
Omnis bonitas moralis in actu est realis rectitudo ipsius actus. Nec bonitas obiectiua nec formalis est recta, (Desit.
sed modus quidam intrinsecus et essentialis q̄ dicunt potius ad qualitatem. Hæc bonitas, in actu distinguitur formaliter.
Malitia moralis nō reperitur potissimum in carentia rectitudinis seu privatione (quod tamē plurimum solet) sed in
modo quodam positivo actus, nisi vox ille actus dicat potissimum moraliter malus et contrarius rectæ rationi, et quo
tamē possibile esse inseparabiliter sequi privationem illam rectitudinis, nō q̄d tanquā privatio physica, non potius set
regulæ, sed tanquā id q̄ attingit moraliter quasi privatio. s. absentia rectitudinis q̄ deberet inesse. Sic d. Thom.
l. 3. cont. gent. c. 1° dicit aptē malum morale sua natura esse q̄d possibile. Hæc Caiet. 1. p. q. 71. a. 6. medium. s.
Qz Bonum et malum in moralibus nō ex privatione sed ex contrario opponuntur

Ex arte 5.) Omnis actus inferior boni qui ordinat aliqd volitum solùm qz honestum non habet speciem naturalem à moralibus distinctam, sed eadem est spes naturalis et moralis. Qz cum actus inferior qui ordinat aliqd volitum qz delectabile vel conferens non habeat speciem naturalem ab honesto, ille actus habet duplicem speciem s. naturalem ex obiecto primo, morale ex remoto, et hinc naturalis species est essentialis moralis a. accidentalis.

In actibus interioribus malis semp differt species moralis à specie naturali.

In actibus exterioribus differt species moralis à naturali, nã species moralis sumit ab intentione voluntis, naturalis à forma exteriori.

Ex arte 6.) Actus voluntis qz est inclinatio accipit speciem essentialem bonitatis ex fine. Qz finis respectu intentionis est species obiecti. Quando finis est primus et integra ratio volendi aliqd hinc species voluntis ex fine desumpta est 1a, integra et essentialis. Quando in eo qd eligimus ratio est aliqd boni qd voluntas allicit, vel est in eo sola aliqua bonitas tantum in taliadri talis voluntas. voluntas non sumat illã speciem ex fine extrinseco esse speciei rei vel aliqd appetibile.

Quando id qd eligimus est qz se bonum, et primum unde qz illa bonitas distincta hinc species desumpta ex obiecto est essentialis illi actui: qz vero ex fine extrinseco est accidentalis. Qz bonitas obiecti est sufficiens vt det actui speciem voluntis. Quando actus est malus ex obiecto primo hinc 1a species malitie est ex obiecto, et si ulterius ad alium malum finem respectum habeat accipiet secundam speciem qz erit accidentalis: qz si obiectum sit indifferens et finis malus, primum speciem malitie ex fine sumit. Ex arte 7.) Duplex actus ex specie indifferentes, qz ex. ex obiecto primo nec boni sicut nec mali.

Actus indifferens ex obiecto primo ab illo habet aliquam speciem positivam, denialio tm indifferentie qz speciem sumit ex conventia boni esse aliqua ex bono qz nec formaliter sit honesta, nec repugnet honesto, cuius appetibile est indifferens ex obiecto.

Actus malè sumitur dicitur qz stylissimum malè finiat, vt scribere literas, habere plura beneficia.

Ex arte 9.) Velle-a. nolle aliqd solùm qz placet, ait qz ex tuemur, ait solùm qz delectationem non hanc, sine alia ordinatione ad finem bonum est semp moraliter malum s. ex privatione debiti finis. Qz benevolentia, mala ex est regula mearum actionum, nec est permissio, nec delectatio, sed vera ex. vide talia voluntas est odiosa.

Actus ex specie indifferens in individuo est malus solùm qz peccatum melioris finis, quamuis habeat et solùm esse speciei finis, et alia circumstantias necessarias ad suam individualitatem.

Ad nihil omissionem nulla regula peccandi ex nec qd omittat, tamen ad nullos peccatum qualis est velle omittere, vel nolle audire sacrum semp oportet habere obiectum vera ex consentanea, qz si desit actus erit malus.

Appetere deliberate vitam, sanitatem et similia solùm qz nativa consentanea vel aliquid speciandum est inordinatum, malum et peccatum. Qz ex actibus bonis et malis finis ex ratione, vide quomodo se possit excusare qz sit ex parte malitia illa plures ex ad dignitatem quandã temporis et actuum humanorum, qz retorqueri possit maior est quã proximum. Tenemur operari secundum vera ex ipso quo sumus ex pacti, et apta sint nostra opa in deum referri.

Etsi qz probabile illa teneret sententia dari opationem indifferentem secundum individuum, ex parte possit fieri actus qz se et ex parte rei indifferentes, sed solùm opus erit indifferens qz ille error invincibiliter laborat: et sic est fieri qz et etsi qz sit in altera sententia opinionem sum ad practicam applicat.

Ex arte 10.) Contingit circumstantiam constituere actum moralem in aliqua specie.

Vt circumstantia dat speciem bonitatis debet esse voluntas directe, et vt ex volendi. Qz si actus sit bonus debet fieri in tali ex. vt

Vt circumstantia dat speciem malitiae non debet esse voluntas vt motivum, neq; et directe et in se materialiter, sed sufficit vt interpretative sit voluntas. Circumstantia est voluntas formaliter et vt motivum, quando qd v.g. vult fieri in loco sacro vt irreverentia loco sacro fiat. Materialiter, nihil qd sit malum loco esse sacrum, et vult ex eo se deposita frangi, vellet tm non esse sacrum, nihilominus materialiter vult facere irreverentiam quã omittere potest. interpretative nisi ignorat loci esse sacrum sed ex negligentia sua et culpa.

Ex ff. 19. De bonitate et malitia actus interioris.

1. Vt voluntas sit bona debet esse conformis iudicio recte rationis. Qz ex se et rara, vide ne error sit quo debet illud iudicium. Ideo species voluntatis est recta qz est conformis obiecto qd recta ex iudicat esse bonum.

Illud iudicium est practicum rectum nisi se conformet appetitui erranti recto.

2. Bonitas actus voluntatis dependet à lege eterna. Qz debet esse conformis dictaminis dictationis, quo deus iudicat bonum esse bonum. Non tm inhibere consilium bonitas actus in lege conformitate rationi explicat qz est in mente dei.

Si non esset lex eterna sequeretur actus aliquis esse bonus et non esse bonus, opposita simul.

5. Conscientia erronea semp obligat, et hinc voluntas erronea sequitur sive error sit vincibilis sive non adeo vt sit peccatum ex non sequi nisi dubium vel mortale vel veniale qz vocat conscientia. Qz iudicium rationis est regula voluntatis. Idem propter qd obligat ad opus bonum propter obligat etiam ad opus qd putabatur propter mentem illa opinione. Deponere consilium est ab actual exercitium et cessare sibi esse hostis, qz aliquis existimat sibi illicitum esse, illi cessare ex. nec qz qz qz libito deponere consilium, qz non qz qz libito indicare contra iudicium dictum rationis.

6. Si qz ex errore invincibili id qz est illicitum iudicat esse licitum et honestum voluntas recte iudicio rationis actus est bonus et malignus licet alium consilium aliquis opus qz est secundum se malum, etsi ob ignorantiam illius sit licitum. (invincibilis)

Si qz ex errore vincibili id qz est large sumpto iudicat esse licitum et honestum voluntas recte iudicio rationis actus est bonus et malignus licet alium consilium aliquis opus qz est secundum se malum, etsi ob ignorantiam illius sit licitum. (vincibilis)

Unico casu in quo id qz est secundum se malum est bonum honestum et recte rationis, est quando qd ex errore invincibili putat id esse bonum. (ut supra)

Malignus actus est honestus nisi prudenter iudicetur esse tale.

Quamvis conscientia speculativa sit dubia tamen si qz in exercitio ex. dubium deponat, et iudicet tor opus suis illud rationibus sibi licere voluntas potest esse recta. Qz regula voluntatis est iudicium practicum, non speculativum, et quamvis iudicium sit dubium speculative vera tamen principium, qz tm practicum rectum iudicium circa et aliquo principio rectum.

Dub. 1.° Si conscientia sit practice dubia de aliquo honesto voluntas illud opus amplectendi non potest esse bona. Iudicium illud practicum debet esse moraliter evidens, nec regula tm recti ratio humana, sed practica in rebus humanis Dubitatio potest pro qualitate dubii et ex proximitate de quo dubitat. Qz ex parte qz potest periculo se exponere. (habere solet

Quando qz iudicat in omissione aliqd nisi esse periculosum, sed dubitat speculative ergo rationis tm debet omittere illud facere. Quando qz non solùm dubitat rationis licitum sit tor opus facere, sed et rationis licitum omittere et voluntas sit bona debet homo determinate alterum eorum iudicare, et voluntas debet illud sequi. Prudentia. facit si tu vis aliquis consilio: si quis regula non suggerit consideret rationis videat unum malum et ex altero numero sequitur incerta et illud eligat: si rationis videat si esse par pondus liberum est et rationi apti sit voluerit, non meritum, vere peccatum est, si necesse sit facere quamvis et ex culpa vel negligentia mortali se in istat angustiae incurrerit, modo paniteat de negligentia et faciat qz pte. Si tamen in tali dubio non se determinaret eligat id in quo unus tantum periculum ponitur, putabit qz qualitate dubii: si quis sit paratus malle qz facere eligendo qz unus malum esse licitum, non tamen putabit mortaliter.

Dub. 2.° Quando impossibile est tor opus esse licitum voluntas illud amplectendi non sit esse bonum, nisi laboret ignorantia invincibili.

Quando probabile est aliqd esse licitum quia illicitum possit, illud amplecti etsi non sit veritas tor ex parte rei esse licitum. Qz, qz in opinando sequi opinionem probabiliorem licet speculative non sit tuta tor opus esse licitum, practice tamen tutum est. Quandocumque plenius medium ad evitandum finem quorum alterum tutum est, alterum solùm probabile est si tor ex parte rei non sit se periculo alterius reverentiae in deum vel damnum proximi, vel alterius incommodi qz ipse tenetur vitare, debet Vt recte, qz non est illa modus probabile cui his posse vti probabilis vel probabilior: quando a. medium tutum suppetit nisi probabile (et ex vi.

Quando de honestate vel obligatione alicuius operationis sunt diuersę opiniones equę probabiles, et licitum est sequi quamlibet

Quando vera honestas vel obligatio alicuius operis sunt diuersę opiniones quarum altera est probabilior, altera probabilis, tamen vera et absoluta probabilis, et licitum est sequi in operando probabilem omissa probabiliore. Et nemo tenetur

fauore alicuius operis vel ab eo abstinere, nisi constet sibi se teneri, qz in dubio nemo est presumendus sua libertate.

Hinc nō peccant q nō seruant Constitutiones diuinas in horis illis nō est promulgatas, vel legem quę sibi nō constat fuisse

lite est tali nō obligare ante promulgationē, etsi contrarium sit probabile.

Hinc et nemo debet se confessario exceptare et remissionem petere à se facta nisi intercesserit peccatum mortale.

Hinc Confessarius debet absoluere penitentē q sequitur opinionem probabilem, etsi sententia confessarii sit probabilior.

Potest qz alicui confessario semper sententia probabilis omissa probabiliore si id videat saluti animę conducere: sed tamen

negare qz sententia est vera debet respondere id qz sentit.

Non est iudex iudicare p eo casu causa est in probabili, nō alterius sit magis probabile. Et id posse iudicē nō est probabile.

Nec est Doctor docere vel sententias quas nouerit probabiles, etsi aliud putet probabilius. Et sic fit in diuersis auditoribus.

In dubijs bitior pars est eligenda quando dubium est practicum. v. si dubitat an adsit sufficiens color licitat.

Ex dub. 3°) Scrupulus quę sit dubitatio q oritur leuibus rationibus vel ex humore, vel ex probabili dubio speculatiuo ortus, et

tamen nō sit sufficiens vt bellat ordinariē practica. Orit vel ex melancholica constitutione, vel defectu iudicij,

vel instinctu dęmonis, conuersatione cū scrupulosis, magnitudine et quadā efficentia quorūdā iudicij reuincula cuiusdam superbia

Quando qz probabili nō addūcy iudicat sibi licere etsi scrupulus suborietur qz eius contrarium, id qz sapit et dat.

Et scrupulosus est velitis sententia improbabili q contrarium potius debet ne minimus infestet.

Quando scrupulus ita incipit dubitare vt nō iudicet sibi licere opus licitum et minus esse licitum, voluit contra

scrupulus agere nō erit recta, nō qz agit contra scrupulum, sed qz nō habet iudicium determinatum.

De remedio scrupulosorum vide ibidē usq ad finem dubij.

Ex arti 4. Vt actus qz sit bonus debet aliquo modo esse conformis diuinę voluntati. nō tn necesse illa conformitate directe intendi.

Quando Deus vult nos aliqd velle voluntate nostra vt sit bona debet specialiter modo esse conformis diuinę voluntati, sc. esse

possimus nolle ab aliqua humana causa id qz Deus constituit. Et nō possimus nolle qd Deus precipit, qz voluntas illa Dei absoluta est regula

voluntas nostra vt sit bona debet semp esse conformis voluntati diuinę in voe volendi, idq; dupliciter, 1° vt nō discrepet

quoad nihil nec nolimus id qz Deus vult sub ea voe quia ipse vult. Tum et positiue vt sic qd velit illud velit

ob voe ob quę Deus illud vult, aut vellet si vellet, nō tamen necesse est vt velit qz ob eosdem ob quos Deus

voluntas nostra vt sit bona et nō debet esse conformanea diuinę in volito materiali. Vnde quando humani

nō constat Deum absolute velle aliqd malum debemus nolle et impedire.

Etiam quando summa voluntate Dei scitur tamen nolumus quod Deus vult. Vnde Deus qz nobis aliqd precepit

in generali voe volendi, q est nō humanitatem.

Probabile est et beatos posse aliqd velle vel nolle contra diuinam voluntatem, vt optent sc. animas suas vt nō

damnentur, qz et eorum voluntas quodammodo in Deo est, q vult eos saluari sed ratione voluntate semp con=

iuncta est in beatis alia voluntas absoluta qua absolute id volunt qz sciunt Deum absolute velle.

Nos et possimus esse voluntate diuinę absolute consentiendo, idemq; ob eas voes quia Deus vult, velle, sic pleq; qz velle

vt parentes in pernatili morbis dicit. qz eorum voluntas soleat esse approbatiua eius q instituerunt esse.

Non teneamur eā velle q ea sola Dei permissione eueniunt: imo nec qdam possimus velle vt peccata: alia q

peccata nō sunt nō teneamur velle, sed possimus desiderare vt nō eueniant, et qdam in nobis est impedire. Vt

rodel Deus, euersiones vrbium: melius et vt plurimum est acquiescere in diuina ordinatione quam de ipsa multum se

dolendo vexare, quamuis qdā affectiua eorum effectuum et naturae et pietati et charitati sit consentanea.

Ex qst. 20. De actibus exteriorib et eorū bonitate et malitia.

1 Si loquamur de bonitate in genere sic actus exterior q est obiectum interioris est causa bonitatis interioris, non

contra, et ita pro nativa bonitas et malitia est in exteriori actu, quia in interiori. Et voluntas est bona vel mala.

Si loquamur de bonitate et malitia formali vel ciuili actus agit dicitur vel laudabilis, laude vel

vitio sic pro nativa regula bonitas et malitia in actu interiore voluntatis quia in exteriore. Et actus exterior secundus se

2 Tota bonitas formalis actus exterioris pendet ab interiori. Et ab eo pendet tota ciuilis esse morale.

Actus interior immediate secundum speciem ab obiecto formali q est humanus vt talis, actus a. exterior tantum est obiecto

materiale, et secundum solum mediate speciem ab obiecto formali p actum interiore.

Bonitas obiectiua seu vitalis q est in actu exteriore nō pendet ab interiore, sed potius contra tota bonitas inte=

rioris pendet ab exteriore, exterior a. actus habet bonitatem suam et materia circa quia versatur.

3. Bonitas obiectiua nō est eadem in actu exteriore et interiore. Et sunt actus distincti naturaliter.

Bonitas formalis actus exterioris nō est distincta à bonitate actus interioris, sed eadē denominatione exterius sera nō

bonitate actui interiori attributa. Et actus exterior tantum denominatione exterius est liber.

Actus interior et exterior sunt tantum vnus formaliter licet physice sint duo actus: nā in malis nō est nisi vna libertas,

vnus esse morale, vna bonitas vitalis, q actui interiori est inherens, exteriori herebit exterius: physice

tamen inherēs duobus peccatis vt reprehendunt Zoili nō solius operis exterius dicti sed et interius desiderium.

Actus exterior et interior nō sunt duo peccata, qz moraliter nō est nisi vna actio, possunt tn dici duo mala actiuitate.

4. Actus interior sapē fit melior si sit bonus vel peior in seipso si sit malus, attendendo exteriora.

Quod exterius et seipso sapē adfert melius incrementum vel nocumentum qz nō adferret opus interius solius, nā et eo fiunt habi:

tus ad operandum, et eo nascitur bona vel mala fama, scandala data, vel accepta, et indirecte limamus, satisfactio si

Actus exterior et seipso addit interiori bonitati et malitiae obiectiuae. Vnde interior actus potius fieri et extensiue.

Actus exterior et seipso nulla addit bonitati vel malitiae formali, adeo vt si duo sint actus interiores equales,

equalis bonitatis et meriti erunt etsi dei eminentia actus exterior, nō alteri. Et contra exceptit Scotistas.

Deus actus exterior qz sit sensibile esse bonus et malus si voluntas mutetur. sicq ante voluit ol voe honestam postea (Ruspey

Idem actus exterior nō qz simul esse bonus et malus qz ille loquendo. Et opus bonum ipsi debet habere mali.

Si vna actio exterior prodiret à duabus intentionibus vna bona altera mala (qz fieri qt) illa actio absolute

Directe demeritoria, meritoria secundum qd, quatenus se extendit à bona intentione. Vnde dicit opus exterius qt esse

demeritorium venialiter et meritorium vtcumq, qz meritis et demeritis sunt solius in intentionibus inte.

riorib q sunt diuerse, et solius exteriori denominant opus exterius.

Actus interior voluntatis nō qt simul esse bonus et malus. Et bonus malus et integra causa.

Si actus interior et obiecto spectato sit bonus minusq; potest esse malus. Et ea species est actui essentialis.

Si actus interior et obiecto et specie sua potest successiue esse bonus et malus. Et bonitas sic adest potest

ab intentione finis exteriores, q intentio mutari qt existente actu circa idē obiectum indifferenti.

Vnus habitus nō qt esse bonus et malus successiue, qz habitus nō accipit bonitatem qz finem exteriorem.

Eadem opinio nō qt esse successiue vera et falsa, qz minquā sunt de eodē obiecto opinio vera et falsa, nā obiectis

includit differentiā temporis q variatis. Vnde Scotus et Fulcitus sunt interiores quoniam actibus animi

Ex qst. 21°) Actus humanus habet rectā laudabilē vel culpabilem secundū q est in potestate voluntatis, rectus rectitudinis et peccati

secundū actiue ad finem: rectus veris meriti et demeriti, secundū exhibitionem iustitiae ad alterum.

Doctrina reliquarum qstionum vsq ad 71ª questionem Lord est insista quoad ea q instituti sunt Theologiae.

Ex qst. 71 · De vitijs et peccatis.

1 Vitium est defectus dispositionis conuenientis rei ipsi secundum naturam. Malitia est tendentia q̄ in vitiosis habitibus et actibus reperit ad obiecta inhonesta, vel ipsa vitij debilitas, q̄ tanquā defectus consequitur essentiā vitij.
Vitium et malum sunt ambo simpliciter in genere mouil aquæ late patent. Peccatum proprie consistit in actu q̄ fit pp̄ aliquē finē rationi destitutū debito ordine ad illū finē. Culpa importabilitatē dicit, adeoq; regnat libertatē. Peccatū et culpa pro eodē accipiunt apud Theologos. Non oē peccatū proprie dictū vitium, nā vitium proprie aliqd permanens significat.
Virtus et vitium nō opponuntur priuatiue. Qz vbertas est positiuum. Nec secundum contrarios modos tendendi in obiecta, quasi virtus tendat in honestum, et vitium in turpe vt tale, q̄ turpe vt tale nō habet vim attractiuam appetitus
Virtus et vitium opponuntur contrarie vel obiectorum contrariorum. Qz vnum obiectum vere est honestum, alterum vere turpe.
Habitus vitiosi nō repugnant virtuti infuse, q̄ iam malitia sua formalis ingressū motiui amisit, q̄ desijt esse voluntarius, obiective tamē potest dici malus pp̄ inclinationē quā natus est sui malum, licet in actu impediat.
2. Omnia vitia et peccata sunt quedam vel contra bonum naturale. Qz vitium est defectus conuenientis rei ipsius naturæ.
Ex naturali sua conditione debet deo in ordine subijci deo primum tandē ipse perficiendo.
Homini vt deo est multa inclinatio in bonum sensus et vitalis, nisi pctm̄ est hominis naturale quā primaria q̄ necessario mouet seqū dispositionē naturæ, pctm̄ nō necessario naturā
Quedam pctā sunt peculiaritur contra naturā q̄ nō solum repugnant naturæ deiformi vt homo est, sed et vt est animal.
Eo magis habitus sunt vitiosi quā virtute pditi sunt, q̄ bona sensus magis afficiunt, et sunt nobis quasi connaturalia, rōni bona honesta accidentia sunt, et minuta, sensibilia. nota magis sunt obscura. Vitia et pctā infectiones animæ;
3. Actus vitiosus prior est vitio: nō actus malus prior est potia ad malum, et habitus dicit malum pp̄ actū, et pt remanere in ipso. (vitiosus)
Virtus et facilitas est magis perfectior actu virtutis, sicut semē imperfectius est arbore. Et haud virtutis omnis in actione consistit.
actio eq̄ grē habitū est nobilior, vnde et beatitudo formalis in operatione consistit. Imo et infusis habitus operatiuus dat pp̄ actū.
4. Mortale pctm̄ nō pt esse simul cū virtutibus infusis inquantū habent statū virtutis. Qz opponitur charitati.
Status perfecte virtutis est quo consistit idonea q̄ perducat homines ad eternā beatitudinē, quē habent a charitate;
Non contumpunt tū virtutes et habitus pdā sicut vnius actus peccati. Licet mortali pctō contumpat dominatorie ipse
Habitus virtutis infusæ nō destruit p actus vitij contrarij modo quasi pfectio, sicut habitus virtutis habitus charitatis.
diuinitus infundunt infusæ virtutes, ita mortaleq̄ auferuntur. acquisite, q̄ similiter
Virtutes acquise ne quē et virtutes sunt destruunt p vnū pctm̄ mortale. Virtutes tamē acquise nō accipiunt
magna status nouæ ac perfecte virtutis post distinguuntur contra infusas. Vnde virtutes morales et ea parte in infusis sunt
quā inclinant perfecte nōn virtutibus, et simul infundunt in charitate a quo simul oēs accipiunt status perfecte virtutis.
Veniale pctm̄ pt simul esse cū virtutibus tum infusis quā acquisitis virtutibus status relinquitur, q̄ nō auferat charitatē.
Venialia pcta aliquousq; multiplicata possunt destruere istas virtutes quarū actus nō obligant sub pcto mortali,
quālis est εὐτραπελία, urbanitas, affabilitas &c.
Multiplicata pcta venialia possunt destruere et illas virtutes quarū actus obligant sub pcto mortali, p vna parte
qua sese extendunt ad quoslibet actus q̄ solum obligant sub veniali. Q̄ forte et bona habere potest in virtute charitatis: 2a
virtutibus acquisitis q̄ plurimū destruuntur vel est clarior: de alijs dubium est an pcta venialia tanti apud deum sint demerendi.
Peccatum nō pt esse simul cū actibus virtutis contrarijs.
5. Omissio propter nō necessariū regulat aliquē actum positiuum et omissio est, neq; est vt est propter omissio, sicut vt pctm̄,
quamuis tamē presupponat actus intellectus advertentis obligationē propter. Qz natura propter habet q̄ debeat innotescere.
moraliter loquendo contingere nō pt vt peccatum omissionis nō habeat connexum aut precedentē aliquē actum.
Quandoq; est actus aliq̄ vere causa omissionis propter, et actus ille pctm̄ sery si sit solum concomitans aut consequens.
pctm̄ est oē laudare deum eo tempore quo optabat aliud facere, si haud illa sit vera causa omissionis propter.
Qz omissionis plurimum habent actus aduersus, siue q̄ cauē frequenti repetitione nostrum vitiosa inclinationem.
Etiam acquisite virtutes possunt amitti p sola cessationē ab opē. 2da d. Rom. q. 53. acto vltimo.
6. Pctm̄ actuale est factum, dictum vel concupitum aliq̄ contra legem dei eternā. Nō est contra legē q̄ nō est voluntarium.
Omissio semp̄ subintelligitur concupita vel facta est contra legem, nō modō fecisse dicit q̄ non fecisse rebellat.
Quando contra legē humanā peccata peccata et contra deum. Qz oīs peccatum est a deo.
Malum simpliciter et inquantum est malum est priuatio boni. Est nihilominus quā malum positiue bonum contrarium.
Aliud malum positiuum moraliter nō importat aliq̄ positiui q̄ sit formaliter essentia sua malum, sed aliq̄ q̄ secundum se
est bonum, malum a. hominem quatenus priuat ordine rationis. Actus hominum habent in forma et fine habere
adiuncta priuationem contrarie bonæ formæ et finis debiti, attribuitq; priuationi et malo, et inde eadem
actio dicit mala et contraria bonæ, non tq̄ nō ipsa priuatio, quatenus cuiusmodi sit adiuncta percipimus, sed
bonum rei priuatio adiungit. Malitia moralis aliquo modo docuit q̄ illa tendentia actus humani in
priuationem honestati adiunctā bono q̄ deo intendit, et eadē illa malitia potuit dici positiua, sed pfectione
tantum p accidens, sicut et ipsa positio entitis dicit mala, et bonum dicit ens. Vide s qst. 18. a. 2. dub. 3.
Priuationem honestati mosch deo petrarca velle nō nudā, sed quasi indutam bono, v. g. delectabili.
Priuatio illa augeat et intendit p augmentū causæ priuantis: intendo a. sonq; aliq̄ manet phinembad
contrarium habitus virtutis, et quo plus vig remanet eo levius est peccatum.
Peccatum esse nihil est dicentium, nō tq̄ deo placet q̄ nihil nō placet pctm̄ q̄ placet p̄ debitum quo homo debet habere (bonum et nō habet.

Ex qst. 72. De distinctione peccatorum.

1 Priuatio boni rationis nihil est positiui, tamē priuare se bono vult aliq̄ positiui est in actibus voluntariis, q̄ p conversionem
Pcta ignorie distinguuntur secundum ea obiecta q̄ destruunt modis priuatis vnita sunt bono vult. voluntas aduisē se petunt
Pctm̄ nō est vnum q̄ se deo q̄ absolute definiat et specifice distinguat, q̄ definiri et specifice distingui possunt et illa
Pctm̄ est compositum quā accidentarium ex actu et priuatione boni rationis. q̄ similiter vnum q̄ ens.
ad considerationē peccati quatenus malitia est magis placet auersio, sed ad ipsa quatenus actus est magis placet
conversio: si tamē respiciat pctm̄ conversio vt est a deo auersiua sic illa potissimum est respicienda et magis odiosa.
2. Recte distinguuntur peccata in carnalia, q̄b̄ lex fit similis bestijs, et spiritualia, q̄b̄ similis fit dæmonijs.
3. Pcta nō distinguuntur secundū mat. et formā, q̄ sunt adiuncta: nec secundū efficientē, q̄ sunt actus humani quidem,
principium actionis est indeterminatus vnde nō pt dare determinata speciē. Distinguuntur q̄ finē, finis. a. est obiectum
interioris actus voluntatis, distinguitur q̄ speciē actus obiecta.
4. Pcta alia sunt in deum, alia hominem in seipsum, alia in proximum. Pcta in deum sunt contra virtutes theologicas.
in seipsum sunt contra temperantiam, in proximum sunt contra iustitiam.
5. Distinctio peccatorum secundū realia nō diuersificat speciē. Qz realis est obligatio ad partem q̄ posterior est pctm̄, et distinctis
sedes realium maxima est in veniale et mortale q̄ speciē nō differunt, q̄ differunt tamē ex parte auersionis.
6. Nunquā eo ipso quis pluris differunt specie pueri, et oriunt species distinguuntur pcta. sed rarus seqū intentionē malitiæ.
Rede dicitur pcta in cōmissionis et omissionis. Qz et mittendo et omittendo fit deordinatio respectu vltimi finis.
Pctm̄ cōmissionis et omissionis nō semp̄ sunt eiusdē speciei, ne tū q̄dē quando sunt contra eandē virtutem, sed
bium dem̄ speciē conueniunt quando habent pōse eandē quasi virtutis partem, quod fit quando ex eodem
motiuo pcedunt, et pueniunt ad eundē finē, finis n. dat speciem in moralibus.

Culpa omissionis & modus resistendi parit quando omissendi causa parit, sed culpa cadet omissionis & modus omissionis nō parit culpabilitatē nisi quando voluit positiue affirmatiue, secus nō. culpa omissionis quando quis potuit causa omissionis, sed quasi exterior omissio et culpabilis hinc admittit quando tempus adest quō voluit positiue affirmatiue.

Gravitas omissionis ex tribus estimatur, ex actu omissi essentia, ex positi obligatione, et causa omittendi.

7. Reddi diuidit petitu in petitu reddi, auri et agri. Qui hec generalia gradu inuenire possunt in solo reddi seruitus rustica et sic specie distinguendi. Aliqui considerant parit et constituant veris effectus petitu. In malo exteriori ope aut somnum nō fit deesse petitu reddi. Nec necessario intercedit petitu aut petitu fiat quadam rei veraci et petitu agri. Petitu p reddi generaliter fit diu petitu rem duo & intrinseca.

8. Superabundantia et defectu diuersificare possunt speciem petitu, qz aduersantur contraria motiua.

9. Si complio diuersarum circumstantiarum ex eodem motiuo iudicium vade vitij erit petitu speciei, secus si ex diuerso.

Ex. qst. 73. De reparatione petitu ad inuicem.

1. Nulla petita sunt necessaria remitta, qz obsequium deus nō dependet ab obsequio alterius.
Idem petitu plurali aliquando deformitatem habet ex qlibz una quasi componitur, ut patet in adulterio.
Per accidens eodem modo petita nec specialia & ipsa tollitur. Vel qz unus disponit ad alterum et quasi trahit.

2. Petita omnia nō sunt paria. Nec in uno minus inalterq magis habitat ordo rationis. Et sic de peccatis.
Petitu mortale nō est infinitus ex parte cause peccandi, qz nō effectu perimit omni ordine retto
Petitu mortifera nō aqua efficaciter mortē inferunt, licet mors sit aqualis.
Magis premiat. et nō tantū ubi iustitia est edē sed et ubi minus. In meritis n. grauius petit & seruandi in arbitrio

3. Primaria et essentialis gratia petitu estimanda est ex obsequio. Si n. tollat remissionis riua nobilissima obsequio
magis petit & in scripto petit quia & in petitu sanctione. Nec ista seruis maxime uno est & uestal magis obligat.

4. Quando petitu resistendi opponi alicui uirtuti in nō ex motiuo quod uirtus riua ide obsequio
uersus illud petitu est gradu exterius paribz & isto modo repugnabit uirtuti dupliciter. Si uero petitu resistendi opponi alicui uirtuti per se ex uirtus exercitat se usq ad ipsius substantiā pertingit unius petitu
opponi uirtuti specialiori. Nec quo uirtus est specialior eo magis et minus petita explendit.

5. Si conferunt deo petita quoad ea arguatia nisi q unus sit spiritualis alterū mortale, spiritualis est gradu.
Nec difficulter resistit petitu mortali, et petitu spiritualis possunt melore habitu, n. specie mentis.

6. Quo scientia et uoluntas petendi nō magis est petitu: unius. a. quo defectus ignorantia aut concupiscentia, minuens celeritatē.

7. Possunt ipsa circumstantia augere petitu et alia circumstantia natus specificantes,
licet circumstantia augens petitu et naturā, quam alia augent extra eandē speciem, alia nouā speciem addunt.
Quedā sunt circumstantie et alia petitu et naturā, quam alia augent extra eandē speciem, alia nouā speciem addunt.
Ille circumstantia augent petitu addendo nouā speciem q habent aliud motiuū. n. finē uel obiectū.
In fornicatione nō est circumstantia addens nouā speciem odio illud q ordinatē uoluit fornicator ipsius eius,
quia ad fornicandū sufficiebat, qz sine illo formatio nō subsistit, sicut nec sine morte spirituali gratia, et qua
et nō fit petū circumstantia aggrauans. Si & dicendū q fornicatio ex fine et qdā alia fornicatio est circumstantia mutans
nō est necesse ut circumstantia aggrauet ipsam addendo in se esse debitū, modo sit debita interpretatiue. (eiusdem speciei.
Loq, instrumentis, modis, finis et tempus petitu nō mutant species quando nō habent eam uim ut ex additione, ex
alioq bona possent fieri mala. Nec sola illa circumstantia nouā petitu speciem addit q & se apta est offerre
ut sit petitu q alias petitu nō esset, uerū nō conuertit.

Circumstantia addit nouā speciem, quando ex uitandi finem aliud ita fit rogitari à prudenti distincta, ut
si prior nulla ois esset ex uitandi, et p legē eternā iustificaret, fieri tamē aliter prudenter uenerat finem
obtinendū ad ciusmodi aliq uitandū. Vel, ut ait D. thomas, quando importat speciale repugnantiā ad uoluntatem.
Nō est uerū hinc dicere circumstantia addere nouā speciē quando augit in infinitū.
Circumstantia diuisa modis petitu dat speciem semel ut illa species subiciat priori speciei generi immediato: altero
ut nō recipiat sub eodē genere genito. Ut copula coniugalis in loci sacro facta.
Circumstantia loci nec semp augit, nec semp minuit petitu, sed hic solū quando est circumstantia moralibz, nec
hic si minuit minuit in infinitū, nec quando augit semp augit in infinitū.
Conuentus in ecclia in furtiū extra ipsum furandi nō aggrauat speciē sacrilegij: sed contra creatū
sacrilegij incurrit & deum grauit in ecclia furari. et ornatus ecclie, et uestis. adult. sacre spectantes
Nulla petita nullo modo augeuntur eo solū nōe, q fiant in die festo, qdam & augent: nulla uero
et loc capite ita augeuntur ut accedat malitia mortalis quando tempus solū est circumstantia
Contumelia quando est effectu et minimū petitu fiat mortale.

8. Nonnulli, quidā et falsē interpretatiue intendū aggrauat.
Si q mortē spiritualē proximi intendens efficaciter ea priuet eo tempore quo uerisimile nō est ea posse re-
cipere gratiā fidei petitu quis occidendo reppy: aliud leuius, nec spiritualiter nemo laedit nisi à seipso.
No ois petita q et obiecto sunt graciora aut contrariantia maiori dictū, sunt satis graciora si fuerint pares. (sint paria.

9. Cadem pariter petitu, resistū in petitu deo remittendum, est grauis
Petitu resistū in magni remittendū petitu facendi sedes, cuius reputationē aut amicitia est mortale.
Petitu resistū in petitu & plurib; principal post, aut tanquā caput, aut alio modo pluribz remittendū est grauis.
Petitu resistū in petitu remittendū deo et grauis resistū in parentē aut principē, fieri & pt et longē
grauis petit q parentē inuito occidit quia q ordinem deo & unitā sanctitatē remittendū, nisi sanctū
ille occidat in odiū christiane religionis aut dei.
Grauis petit q occidit principē magne Reip. quia q parentē, gratissimē. a. q seipsū.

10. Petitu ex magnitudine petendi debet grauis iudicari quando ex deliberatione petit, leuis quando ex inde. (subito

Ex qst. 74. De subiecto petitu.

1. Voluntas est subiectū petitu. In ipsa sola est petitu tanquā in 1° suo principio. In alijs potentijs et est petitu
petit sicut principia petitu. Nec alijs petitu sicut immediate, ideoq dē habent subiectū q principium.

2. Voluntas ipsa et potia exercitia sunt suū subiectū petitu. Vel, cognitio ut ratio & subiectū habet voluntatē,
sed secūs principaliter ordinat voluntas est eius subiectum et causale à quo, relia potia. tanquā materiale circa q.

3. Concupiscentie motus rationis inferioris et voluntas ne edē interpretatiue sub rationali non subsunt
petita mortalia. Est de fide. definit à Conc. trid. sess. 5. et 6. Leges. 10. can. 1. debet esse voluntarius.

4. Sicut nihilominus nullus alius legis dei subesse conuincitur, qz quantus in se est conuincitur se peccatū mortale, qz reperiat sese
dei contrarios, solicitandos esse in se est voluntate ad resistendū: ipse ingredientes ignorantia, qz reperiat sese
ab actibz iustitie, et spiritualis et miseria quidem beatitudine spiritualē impedit et deo nō possit bene & libere.
Deus remittere quia et nō tollere petitu, scripturas dicit repugnat.
Concupiscentia dicuntur à pp. naturales motus q à petitu nō oriuntur, sed q sunt naturales vitiate.
Pp. negant ex concupiscentia motus diuinū esse, dicitte nobil debita nostra.
Concupiscentia sex modis fit dicitte petitu. 1° qz causa petitu. 2° qz est q petitu tanquā nudus effectus 3° qz est
quodam de actu existens petitu. 4° qz fuit petitu. 5° qz et quando nō fuisset inclinatus petitu 6° qz
est quidam materiale petitu. Quot modi ad deum reuertuntur à Conc. Tridentino.

Quamvis appetitus sensitivus in Deo sit effectior quia in humili, non est tamen diversus ab illa et ipse diversa ita ipsis modis modo se habere inter appetibilia humana et voluntate q voluntas capax sit omnis gaudii, appetibilis humani nihilq, quamvis veri appetitus sensitivus et independenter a voluntate possit esse subiectivus gaudii alterius, venialis sit, non tamen mortalis. Re ut gaudium et venialis debet esse actus quamvis et dependens ab appetitu sensitivo et Deo est.
Ad gaudium vero non sufficit illud qualemcumq libertatis vestigium q in appetitu sensitivo regit, regit in vera libertate, non solus ut actus quamvis, sed et ut rationabilis. Contra Caietanum. Nam et actus voluntatis appetitus noster liber est, non tamen sensus.
Quando est insufficiens deliberatio habitus sensualitati, quando insufficiens rationi, nisi quatenus illa potius nata sunt obedire rationi.
In potentijs sensitivis non sunt habitus virtutes nisi quatenus illae potius natae sunt obedire rationi.
Proprie dicti habitus solius inveniuntur in natura rationali.
Habitus qa sunt principia actuum non sunt in membris, sed in potentijs.
Inter motus sensualitatis ortos ex imaginatione et ex alteratione corporis non est recipiendus illud discrimen, quasi in Deo non possit esse peccatum, priores a. sint peccata venialia. qz ocs isti motus sunt naturales.
Quando voluntas solius omittit impedire illos motus rationis peccatum et modus omissionis, ex parte appetitus sensitivi omissio, ex parte appetitus commissio, contra peccatum non committitur.
Motus concupiscentiae quod Deo lapsus et remansit sentit non sunt mere naturales sed debent dici mali. Re dico q mere naturale est non erubescunt homines, erubescunt a. de rebellione carnis. Vide salte missum est illa gaudia.
Imperfecta concupiscentia non est malum qz non concupiscit adversus spiritum sed q brutis est natura, hominis est vitium.
Homo et quidem Deo in primo naturalitas fuerunt rationis moderamine debuerat regere suas illas bellicas.
Non sunt tamen motus concupiscentiae pro statu hominis vitiati debiti propter, non concupiscerent, ita ut homo vel sentiret et non consentiret propter illud transgredi ab. Re nihil homini impossibile propter est.
Concupiscentia medium ad est actus rixae et mutua caedis, qz licet rixa non sit, tamen rixae seu gaudii causa est.
Adhuc q est pulchra causa hinc solus ea lege gibeah quia peccatum quando libera est.
Praeceptis nobis est propter. non concupiscere timendum in hac vita q illa pars quia possibile est, in futura vita q altera
Ipse Deo simul concupiscentiae velle non pt, licet Deus velit nobis illud superesse ad agonem. (sibi gratiosum.
Deus est propter, non concupiscere, et, post concupiscentiam tunc non erat, si non concupiscat accipiat q ea parte qua est imperf.
Esse propter gibeam concupiscere quia gibeam concupiscere illicita, et re vel opere ex primi. (vi in hac vita.
Concupiscentia carnis sunt homini iusto extinguenda solicite quoad pt, nec sufficit quod vel actu in se non velit, sed debet ipsas odisse et resistere, qz natura sua pellicium ad peccandum.
Concupiscentia Dei non odit odio q redundet in personam, absolute tamen odit qz iustitia remanens insidiatur, petit
m. placet Deo eo ipso quod iustus habeat concupiscentiam.
Concupiscentia involuntaria Dei non ideo non vult primum qz in iusto est, sed qz involuntaria est.
5.6 Re superior est q intendit eternum veritati et rationabile et contemplanda: inferior q temporalibus et corporalibus intendit.
5. Re non solus est principium actus quod in se elicit, sed et aliarum potiarum quae ipsa dirigit
Sine consensu rationis superioris non possunt moveri membra ad aliquos actus
Peccatum pt esse in voluntate vel sensu, si f sit defectus alicuius voluntarius in ipso intellectum: vel ut dirigat alias potias
si deficiat in hac directione.
Necessarium est defectus in intellectu q sit peccatum qui pendat saltem interpretativus defectus in voluntate.
Aliquis et modo de peccato, et illud q ex vera malitia a sola voluntate ut superiori plenet ad actus imperatos: impius et
actus non est formaliter et in se peccatum nisi ut sit subiecte voluntatis.
Simplicitate necessitatis quaerenda veritatis et rem mereto pt Deo assedare, pot casus cognitio impedit mag bonum.
Sed falsitate contraria aut error non pt Deo sibi desiderare aut privare. Re error non est tantum in iudicio, sed
Peccatum mortale delectationis plenet ad actus. Actus n. est celebre mutus passionis. (et refert in ultimum finem.
mortale delectatio dicit a nova qua in deliberando circa ea immorari, haerent et fovent libenter q status respuens
Unde peccatum illud quasi in instanti pt actus, principii circa illa q Deo in aliud mutat status esse repellenda: delectat
tamen erit quando deliberatio fuerit nec facile potuerit esse effecta. Unde et longo tempore pt gaudia delectationis venialis
non delectatio non sit mortale.
Peccatum consensus in actus exteriores habitus rationi superiori, sicut peccatum consensus in delectationem et cogitationem actus
vicinioris et gravatio ad mundi habitus rationi inferiori. Re actus est ultimum q, ultima a. finalia effectus
Quando delectatio non est gravatoria ad aliud opus sed in ipsa sistit, consentire in illa plenet quae ad actus superiores.
Omne peccatum plenet ad actus superiores pp consensus saltem interpretativus,
Contingit in actus superiore esse peccatum venialis quando consentit in actus potius inferiores q sit ex genere suo venialis.
Potest in actus superiori esse peccatum venialis pp imperfectionem actus quando consentit in actus finis pp q ex genere
suo sit peccatum mortale: finis a. peccati mortaliter quando unde actus non superior consentit in actus inferiores virtutis
et genere suo mortales, modo sit explicitus, formalis et directus consensus. Non apprehendit a. actus superior ad indecorum.
actus de actibus inferioris virtutis nisi inspecta deliberatione: circa finis a. objectum q et simplici intuitu apprehendit
effectus ex imperfecta deliberatione in effectum.
Omne peccatum q est in actus superiori secundum se et ex genere suo est mortale, tamen ex parvitate materiae
potest forte esse venialis, v.g. quaevis actus voti in materia minima, ex imperfectione actus sine dubio pt esse venialis.
Possunt et in actus superiori esse multa primum primi v.g. infidelitatis q nullo modo sint peccata, nisi q ne imperfecta ad talem
Potest Deo sine omni peccato delectari de ipsa cogitatione aut cognitione qua penetrat ea. (aut deliberatione
tivum peccati et generatim de nuda cogitatione ut est actus qua intelligit. Anima nulla cognitio est mala effi-
cax tamen visio sibi aut pietati potest, ut in aliis q natura sua mala non sunt et sic subiecte peccatum sit malum.
Potest abesse delectatio de peccato a delectatione de cogitatione peccati et causa cogitationis v.g. si sit disputandi
de talibus re: vel ex effectu, si in minima tamen voluntas, et non appetitus sensitivus sequens est delectationem non esse de re cogitata
Si contingat actus simpliciter intuente objectum pulchri circa delectationem ex magni concupiscentiae in appetitu sensitivo
nisi impletio esset peccatum mortiferum, tamen in sub peccato mortali postpeccatum debite advertunt non consentire in tale delectatio-
idem est iudicium de delectatione et fuerit in voluntate. (causa
Illi q valent consideret abstinendo se inquirit cognitionibus non cautionis ex causa a mortali quando non
advertunt, qz inadvertentia est voluntaria.
Est mortale peccatum et eius proposito non pretendi consentire in delectationem ex cogitato ope q vide hanc
pore cogitantis esset mortale si vitaret. Re q libet administrari, salubriter periculose animae sibi repraesentat est quod.
In peccatis carnis saepe peccatum sola delectatione quia in lasciviis et similibus, qz allectiva et maior.
Si qd eius confidat se non consensurum nutrit concupiscentiae potest et post deliberata advertentia sine omni peccato
eius liberare, modo ex ea non oriatur et unde concupiscentia sustentatur q sit ar necessarius, et id sine plenitudine servandi,
Caeterum tamen est scandalis aliorum qui forte non facile prudentia tanta ipsius constantia: debet tamen talis aliqua
Displicentia concupiscentiae de nutrit concupiscentia, esse forte mortale non sit non concipe formaliter displicentia, modo adsit virt.
Probabile est non esse nisi venialis peccatum si qd cuidam concupiscentiae non vinci deprehendere, qz illud voluntarium (valet
tangitur ipsius sentire non possunt. Re talis dictate saltem dissentit, imo putat se pati solus illa ut tentationem
Probabilius est peccare illos mortaliter q post plenam deliberationem permittit in se redundari concupiscentiae qua sollicitari
tale ad adulterium tantum ob illam causam. Re consistit se nequ in actus adulterii nequ in interiore illa concupiscentia ad
illius delectationem voluntate rationali consentiens. Re eo ipso quo permittit iam concupiscentia in potestate et dominio
et iam ipse illam opus et interpretative consentit. Re peccatum est actus carnis et ad cuiusmodi inhabitus pertinere.

Probabile est mortaliter peccare eis q̄ ḡst in nimiosa lectione et mortaliter nolly se nō cōsentire, q̄ ally de quo
delectah et mortale ptātq, et plene oia advertit et deliberat. Imo et abstinendū est ab opē q̄ alti nimiō pio
q̄ndo q̄ probabiliter existimat se consentire delectationi, q̄ndo nō magis probabile est ipsum nō peccare
peccare, nisi v.g. confessionē sig audiat, sua.n. iudex angustiat conjugata debet ad auxilium dei confugere.
Q̄ando ipse cogitatū quo loco cunctu cōcupiscentiā depellere magis augeh, q̄ ipsam nō depellere.
Q̄ando opy cogitatū nō est peccatū, q̄ sine peccato mortali consentire in delectationē q̄ ex ipso cogitato orih.
Ita q̄nq̄ delectatio de cogitato nimis̄ absorbe, nisi sit gravis peccatū. Ex delectatio seq̄h ipsius opis in bonitate
et malitia, q̄ in se sic erit licita.
Licet videre gaudere de pcepto alterius nō ut erat ally instituo quo reddit meritō debitis, sed nō licet
delectari de eo ut cōsentiendi appetitui sensitivo et rationali. Ex talis pcepti affecty adhuc in aliud opus est similitudo.
Similiter peccat q̄ se delectat de re cogitata minus sibi illicita, futura autem licita.
Ratio nullius est esse tam pfectos ut voluerint nō cōsentiendi ad nullius institui simul et rarum delectabile,
magis moueant sedes motus concupiscentiae quas sedes rarum voluptate: videtur ergo videre in eo p. mortaliter.
Non licet gaudere de pollutione q̄ in somnis sine culpa accidit, nisi prius ipsa indixit voces boni. q. so. sanitati.
De malo q̄ pcepto nō sunt ob defectū voluntarij licet gaudere quatenus boni rationis fuerunt, nō tn
gaudere nec optare, q. gaudium de pcepto nō offert ally voluntarium, optare.n. et gaudere faciunt de:
licitarius ally futurus, q. n. optatu et gaudiu ita cognoscit: desiderare.n. ut ignorer est malus est. Putat
tamē nullus nō esse pcepto mortale desiderare sibi de alterius pollutione in somnis pro sanitate.
Licet homini sine peccato mortali gaudere de opē alterius licito, sibi illicito, modo gaudium illud sequat et
affectu amicitiae, nō concupiscentiae.
Delectatio voluntaria de cogitato actu mortali cum conditione si esset licitu est mortale peccatū. Ex et absoluta de:
De illis nō licet delectari sub conditione si licita essent q̄ ex obiecto et natura sua mala sunt. delectatio et gaudio.
Nō sic impossibile est sine peccato labori posse desiderium. v. g. quis q̄ vellet mentiri si licitum esset. Ex et
huiusmodi conditionata velleitate nulla segh delectatio.

Ex q̄st. 75. De causa peccati in genere.

Peccatu secundum formale sui, aut inordinatione habet causam p accidens: secundum materiale. a. causam p se.
Ex materiale. sc. actu pcepti p se intenti est, inordinatio. a. quatenus talis nō intenditur p se.
Prima pcepti causa est voluntas potens opari cōtra regulam rationis regulatam. Prima vero ita ad opandū accidens.
Prima actus potius peccandi est ipsius esse et nihilo, nō tpore prima causa peccati.
Solus ille defectus voluntarius est peccatu quo voluntas tenetur in finē indebitū.
Nō oīs causa libera peccatiua peccati, sed illa solius q̄ est ipsamet deliberata actio.
Homo et angelus sunt sibimet prima causa peccati p actionem sui ipsius.
Causa peccati prima omissionis est voluntas negligēs regulā omittens.
Potest peccatu fieri sine omni cuiuscunq̄ tpore dicto errore tam practico quā speculativo. Sic peccauit Adam:
ideo oīs peccans dicit ignorans dicit ex quo relicto meliori eligit deterius, q̄ fuerit est sine errore in intellectu.
Plerumq̄ tamē in peccantibus aliq̄ est error, vel saltē ignorantia.
Intellectus nō iudicat simpliciter delectabile esse eligendū à peccante, sed homini sic affecto esse eligendū.
Salua voluntate peccantis nō est admittit peccatū, quo ois reparare boni delectabile in honesto, et effractione pacis
voluntati eius omissionē, et totis auertere à suo cogitato si immediate minus peccaminosa honestati.
Duplex est causa interior peccati, vna prima sc. vis et voluntas, altera vero imaginatio et appetitus.
Sunt quam externa, causae peccati, sed tales ut nō sufficienter ad peccandū inducant. Quo.a. causa
peccati interna prima et interior alterius peccati nō minus habet sibi respondentē causam externā ad peccatū imitatē.
Et parte sensitiva maxime incitata Deo ad peccandū, q. ibi plura sunt motiua, et motus magis necessarij, q.
simul necessario moueth, et motus magnus habet vim ad volitū, in peccatu plausibili, sed nō tanto peccatu resistere.
Daemones possunt nec cogere ad actus materiales peccati, et mobili amicitiae mouere plausibiliter.
Vnius peccati est esse causa alterius, et accidens q̄d removendo debent. n. gravis, et p se disponendo ad simile
potest et ally peccati primi esse causa ally peccati seruendi p se, sic peccatu superbiae est causa peccati ira.
Non ita peccatu luxuriae est causa alterius ut necessario aliud sequatur ad alterum à se p se distinctū. Id. n. repugnat
Ex q̄st. 76. De ignorantia
Recte docetur peccatu in peccatu et ignorantia, et passione et ex malitia aliquando peccatu et malitia p ignor:
Illa sola ignorantia est causa peccati p accidens tanquam removens peccati impedimentū, cui opposita est
cognitio scientia q̄ peccatu impedivit. Inde ignorantia concupiscentiae nō est causa peccati.
Nunquam eo solo modo removente ignorantia peccatum peccare, q. idem erat faciendū si sciuisset,
solus .n. inde et audiendi faciendū fuisse, nō a peccare erat peccatum.
Ignorantia inevitabilis eorum q̄ ab scire licuit est peccatu, nō solus contra omnibus quo licuit scire, sed
etiam contra ipsum et cōcupiscentiae q̄ inde segh. Inde si sequatur homicidium talis erit homicida, qui nescit indi:
Si tamē v.g. inevitabile sagittandi quoad qua sufficiente diligentia adhibuerit et auertere, peccatum caelestis voluisse.
ita, si. v.g. pater occiderit adhibita sufficienti diligentia ut eis nō occideret, insufficienti tamē ut nō occideret
alienus, erit homicida, nō parricida.
Ignorantia forte ut opponit scientiae nō est peccatu, sed ut habet ordinē ad voluntatē tanquam ad causas.
Ex q̄st. 77. De peccato et passione.
Peccatu et passione vedē diuisa esse et infirmitate. Ex passio reddit hominē infirmum quodado.
Amor sui omnis peccati est principium. Ex ois peccatu ortus et conversione ad aliq̄ bonum mutabile peccanti naturā.
Ex q̄st. 78. De peccato et malitia.
Potest Deo peccare et recta malitia. Ex nō necessario laborat ignorantia, aut et infirmitate.
Quicunq̄ et habitu peccato eligunt bonum temporale relicto spirituali recte dicunt et recta malitia peccare.
Non quicunq̄ peccat et malitia peccat et habitu. Ex passione et malitia nullius peccatum peccare.
Qui et recta malitia peccat grauius peccat q̄ et ignorantia aut passione. Et infirmitate gravius
peccatu quā et ignorantia. 2. Esdr. 25. proverb. c. 16.
Ex q̄st. 79. De causis exteriorib⁹ peccati.
cap. 1. Nulla peccata remittit potestas nisi Deo pacificata liberis arbitrijs, sicut prius multa egere.
Nulla sunt peccata q̄ nō fiant Deo gubernante. Permissioni nō opponit impedio, sed cooperatio.
Valet Deus punire peccata, adeoq̄ efficere ne maneant extra providentiae sive ordinē.
Peccata quatenus peccata sunt ab creatura, adeoq̄ ipsa pla peccat, nō Deus. Ex Deus natura
Bona est, et nō removebit ad scipsum, peccatu .a. auertit à Deo. Et contra Libertinos, Calvinistas, Manichaeos
Deus tanquam 1ª causa concurrit ad ally materiale cuiuslibet peccati immediatione suppositi immediati
ita ut ipse influat in actum illius simul cum causa secunda. Ex ois entia creata sunt à Deo.
Deus statuit permittere se habere dicit in peccatu, q. nonnunq̄ sibi ut causa valet, et nisi sic [illegible] nollet nō permittere.

Deus vadē mūmo adione quā ḡo ꝓuenit ad ꝓdūcendū, et ꝓsequendū ē, q̄ tamē nō distinguit ab ē: actiua, à scipsa emanante à deo. Deus n. idē ꝓuenit ad actio ratiōis 2ę esse possit, sīm̄ gralē Dei prēdentia.
Deus ꝓuenit mediate mūs ratiōis 2ę: ꝓuenisset ita limpido ut is ēt illo modo nō sit ꝑ se causa integra
tōtis effectꝰ, sed quasi partialis causa tōtis effectꝰ, ita ut causa 2ę simul pariter in causalitate habeat, et nec ipsa
sine deo cuiusmodi actionē ullo modo ꝓducere possit. Influxꝰ tamē causę 1ę indeterminatꝰ est, et determinatꝰ à
causa 2ę influxū. Ruꝑs influxꝰ causę 1ę est causa integra tōtis effectꝰ in gradū causę magnę valid: influxꝰ
vero causę 2ę ꝓt esse integra causa eiusdē effectꝰ in suo gradu, et licet 1ę agens moueat secundū agendi ad
agendū, nō tamē secundū determinatū à 1ę, sed contra, nā à 2ę causa fit q̄ tale ꝓ vel tale fiat. Non n. 1ę
causa applicat 2ę ad agendū quā eam determinet quoad operationē ꝑticulē, sed solū q̄ dēm causa 2ę agat
cum hac, ꝺ nō fiat sine q̄dam influxu causę 1ę et tactu operis: sic ut eo instante quo agendo operatꝰ solū respiret
influxū ut sit, et 1ę instanti quo eam operatꝰ influat causa 1ę simul naturā rēm ipsa in ea operatione.
Non tamē modo nō est voluntas nisi à deo, sicut nō est potestas nisi à deo (q̄ obiiciendo verbum Pauli)
q̄ est in voluntatibus nostris oporteat primū ipsi voluntati dei cōuenire, ꝓt voluntarius influxus. Vel, secundū
D. Bonauenturā, dei in malā voluntatibus ita cōsidenda est cooperatio, ut neq̄ ꝓsecutio, neq̄ subsistentia ut in bonis cōsidatur.

Deus ipse Deus à creatiua operatione quodāmodo dependere dignatꝰ ostendit quā ꝓfectissimē ipsas à se dependere:
Neq̄ indeuit deo est ista dependentia q̄ voluntaria est et eq̄ualis necessitate, deo statuente ingloriam et illo mo-
mento cōuenisse quo prudit liberius abstinuit adeo peccati cōmissionē.

Ex cap. 2.) Esset Deus ꝓprie causa peccati, imo ipse sibi peccaret, si quod voluit (arbitrii) vellet peccatū, ab
eterno decreuerat ea fieri, si peccata mandauit, si ad peccandū coegit, et ipsemet determinatē operatꝰ peccati
quatenus est ens parte operis effecit et exercet. Scripsit n. negauit, q̄ contra legē sibi naturalē faceret.
Non vadē dicit Deus velle determinatis et partē finē adeo peccati, sed solū permittit.
Cū Deus permittat peccata q̄ ꝓhibet, nūs facile possit impedire, ꝺ ad aurora diē Voltat plenet.
nō est absolutus Voltat Beneplacitꝰ Dei ut nō peccet, sed ut vel nō peccet, vel si peccatū ꝑt punitat.

Peccata nō fiunt ex eterno Dei decreto quasi Deus ab eterno nō ꝓuisa mala peccatoris voluntate de-
creuerit ea fieri, quāquā ꝓuisa mala peccatoris voluntate possit Deus diri decreuisse peccata punire et in
bonis coronare. Est contra Calvinū. Aliq̄ malū nō esset fauere mala ut euenirent bona.
Deus n. ordinē rerū decreuit, pōtis in illo ordine punit, et de ipso peccato bonis fecit ex eis ꝓuido illudendo.
Laudabile naturale est q̄ oēs in uno peccatorū fit naturā naturalē ꝺ gratiosā similē rēs ipsa natura,
et quasi ꝑ modū naturę, nō ex absoluto Dei decreto.
Non oīa q̄ ꝓuidit Deus, et decreuit, ꝓt n. ꝓuidere q̄ faciendū sit lib. arb. si peccatus, et statuere punire.
Dei Voltat Gadeny est rerū necessitas q̄ contra absolutā Dei voltē nihil fit, nō q̄ ipse immediate ea decreuerit.
Homo à deo destinatꝰ est in impietate ut ostendat Deus in eo iustitiā suā ante ꝓuisionē finalē iustificandi impiū.
Deus nō ꝓpit peccatū. Nemini n. mandauit impie agere. Ecclesi 15.
Somei ꝓprie dicēdo ꝓphā à deo nō accepit ut malediceret Dauid, q̄ nullā inde pœnā retulit, sed ꝓfessionē,
vel q̄ maledictio illa ꝓfluxerat à deo tanquā iudice ꝑ Somei tanquā ludente, in Dauidē tanquā reū, ꝓsupposita
voluntate Somei ad maledicendū ꝓpensissima. Et nisi ꝓfluxisset magna ex ea facile illo ꝓpiendi Dauidis
Deus nō impellat Semei ad peccandū ita deserendo ut nulla vē possent tentationi resistere: multi aliꝰ fecissent.
nimis instanter peccati interiora vel exteriora ꝓbendo. De libris peccandi regis nō ꝓt à bono deo, et pluspeta
Diaboli malitia deo tribuūt q̄ potius eis in ꝓfessione ad pōta recūdare se putauit. Exod.
pater panis illud in quā deus impellit tanquā iudex nō est peccatū, q̄ pœna imobedientiā esse oportet.
Non ꝓt dici Deus peccata in hominibus operari. Ex gradi deus author nō est, licet apte tandē ea blasphemiā Calvinus dicit.
Vult n. ꝓdire, et 1ę Adami à deo esse occulto quōdā modo quos oportet ignorare.

Ex cap. 3.) Deus nō applicat aliquā ẽfficā motionē voltis ad actus materialē peccati, sicut faber instrumentis.
sed post ꝓfessionē malitiæ nō minus infallibiliter ubi deus malā voltē in bonis quā arbitrio aliquo instrumento, nō
n. ꝓt voltas esse ꝓprie dicēdo instrumētū Dei tantū generaliter cōuenientē ad peccatū, licet Gadeny
dici possit quatenus Deus ubi pōtis aliquando in pœnā aut alius finē instit, tamē vi concursus absoluti voltas
peccatū Dei instrumētū, nō esset, quatenus n. peccat ordinē Dei egredit, sicut libra quatenus claudicat
nō ꝓt esse instrumentū potius egrediendi. Neq̄ et est admittendū Deus motione malas voltis ita ut ꝓprie
quoad motionē ẽficā peccantē eis instrumenta dici possint, eo modo quo liberia voltas instrumētis esse ꝓt,
et respiciendo ad finē à deo intentū in peccato, quatenus in ꝑ ipsas aliquē ꝓfectū ꝓuenit.

Quāmiū Deus nō misi volenti concurrat ad actus materialē peccati mortis in parte discedit esse illius
actus, aut causa esse quare sit actus in parte talis sit, nisi nō aliter influat in illum actum quo influeret si esset
moraliter bonus. Ex ide influxu quatenus est à deo est indifferens ad actum virtutis et vitii.

Quāmiū formale peccati nō possit referri in deum, ꝓt tamē formale virtutis, q̄ dedit lib. arb. ut bene operetur.

Eo negandū est Deus velle fieri actus intrinsecē malos ex bonis fieri, sed bonis velit punitos actus istius
materialē, adeoq̄ nō negare concursū voltis, ideo ex bonis illius fieri, ut ꝓpriis vē quāmuis sinat agere malis.
Sīm. malis Dei voluntate faciant, quāmodo contra illa faciendi, quomodo nō ad voluntatem est à deo, sicut potestas?
Quare Deus concurrendo ad actus peccati nō sit peccati causa nō sufficienter reddit ea vō q̄ ipse nō concurrat
ex modis liberæ causæ, sed ꝓpriis determinatis sit ad finem concursus quando habuit semper concurrere quibus
Voltas vellet operari. Ex regula prior illa determinatio nō impedit quō minus ea libere influat quā punitat.
Concursus Dei si consyderetur sub ve quia est 1ę causæ est ide in calefactione et frigefactione, diuersis tū si consyderetur
ut modificatus ex causis 2is et secundis vera pariter, sicut sedes vē est ide numero cui pariter.
Deus potest causa finitus erat si aliquā speciē inde consyderata in genere naturæ sequerat deformitas peccati, q̄
illa posset referri in auctorē naturæ: Nunc a. nō est peccati auctor, q̄ nullā speciē ut est in genere naturæ
ea deformitas sequit, sed solū ut est in genere moris, in quo quē creatura habet ab ipsi dominio.
Nūquā Deus diuerse concurrat alio influxū quem generali causæ 1ę ad ꝓductionē alicuius operationis q̄ regula nō
sit peccatum quin diuersi moraliter bona, sed mala et peccatis, etsi operatio illa fieret secundum speciē indifferentē
aut ut bona, et ipse Deus ab eterno decreuerat ea ubi in magnum aliq̄ bonum. Vide infra 1ę. Deum nō conc.
rere nisi, precedente gratiā ad orationē quā ipse offendit, quāquā sanctorum sit gratis ut possit ad effectus supernaturales
ꝓbitos Deus efficere ut quando peccator peccat ex sententia aliquem impium ꝓferre ad eo eis nō concurrat nisi recta
illa verba q̄s ipse Deus ꝑ illius oris ꝓferre velit significare aliud quā ea intendat. Ex Caiphæ arridisse verisimile est.
2 Reth 2. in modo et gentibus Deus nō se habuisse ut impellere ut male laborarent Christo, sed gratis solū assistendo ea
Concilium, Consilium, manus et scientia Dei nō accipiunt speciale Dei operationē in ordine ꝑticulē, sed
Christi absoluta potia pœna originale Isaac et ea pœna bonis portando delle inferni, et deus ita mundare
Reth 3. Si q̄ rota tyrannus ita fidē confitetur ut ipsa confessione peccet ꝓ inuenta gloriā Dei, nō est credendi
aliq̄ supernaturali fide, sed quōs deq̄ speciali auxilio concurrat, sed fidei humanæ.
Reth 4. Potest deq̄ speciali concursu influere in actus bonestos, q̄ esset malū, nisi malitiam eis ignorantia imbecillitatis
ribili bono opus ignoraret, licet nō adipiscis illud erroneo iudicio concurrat.

non solus vult deus peccata punire, verus aliquando ex intentione punitendi ipse bona [illegible] elicere, sabbat
non ponere impedimenta, aut nō velle inventibus ut caste peccarent, aut eis aperta quis peccata sua quando
modo vult punire est una via nō claudere religā ecclesiā, quamvis nō possibile velle in peccatis
torquere, aut nihil intendere. Nec et est verisimile deus posse directe immittere eis boni utilis aut
delectabile regulationē ppter q videt peccatum lapsurus, nisi forte explicite gerunt similē finem, ad quē
inspirato quicunque magis capta sit movere quia ad injustitia. Deus n. neminē tentat.
Ex cap. 4. Deus exorat et obdurat solus defendo et nō admittendo, vt a. positive est causa exorationis sp.
Exoratio et indurato actiua, q deo tribuit est ablatio aut negatio alicuius auxilij quo ablato aut negato homo
q exoratus aut obduratus dicit modo quoda loquendi peculiari facultate quoda credendi et consentiendi deo.
Similius ipse sufficiens quo ipse credere possunt, vel saltē impetrare tale auxilium quo absolute credere possunt
non vt deus auferre ipse quod in sua vita exoratus aut indurat. Ee exoratus permittat nō credendo. Sed dicit
exorare quando in prudentia patris parua deg viuendi gratia abundantiora subtrahit aut negat, quia si nō auf. 3.
ferret aut negaret deo credat.
Non semper deus obdurat quando seipsis deo obdurat, ee saepe deus patienter agit et eis dote se obdurante.
Praeter negationē illius auxilij abundantioris de quo ē, aliud q ad obdurationē requi vt, n. vt absolvens quam
dictum q ita ad illuminationē et emollitionē in suo genere ptinere videant vt p quē ista nō illuminarent 9.
egregie et exorati et indurati rerū eius apparent. Talia erant miracula christi, et possibilia rerum Ezechiae.
Impetra exercendi q pcipit nō exister a puero dotes q posset bene assiri et male affirmari q exus nō pt:
impetra. a. Volendi exorisat a puero voluntate non volente etsi fecerit solus recognitionis.
Non vedi dicunt obdurati a puero nō exorisari in omissione obedientiae eo q putent se posse deo suis verbis obtem:
perare, quamvis veniam nequ illis dictis possint, neq habeant dei a quibus quo possint, sed eis nō possint. Ee
Deus q nouit dotes nō posse emundari eo rapti dotes obligat nō n. liber est q se liberis potest.
Non vedi dicunt obdurati aut exorati potare in eo q vitare nō possunt, eis q impetra evadi veniat ex 5.
gratia ipsorum, aut Adami culpa. Ee actus liber solus in causa nō pt esse nisi in illa causa sit saltē 1
interpretative solus.
Deus ante peccatum nō potuisset ordinate relinquere dotes rem impetra eis data mortalia vitandi, potuit a. post peccatum.
Obstinati in hac vita solus obstinati sunt sensus qd, nec simpliciter possunt dici irrevocabiliter
ipse deo seipsis et exorat et obdurat. Diabolus et vedi dicit dotes exorare et indurare. 2 Corinth. 4.
Exoratio nō semper ordinata ad salutē vig q exorat. Ee nō regibi, gby saepe est regulationis effectus, et natura
sua ordinata ad datione exorati. 2a d. Thomas. Vide regulatio deo invidit seruis d. Thomae. non velle dare auf. 3.
bus quo videat deo proventus ad regnū, et velle dare pp filius gratia. Deus tunc neq intendit vt deo
perat, neq statuit pp gratia exoratoni consequend dotes absolute dare nisi prius ipsis finem in peccato.
Non nisi x malitia exorati sit q ea arrestat aliena datione.
Deus exorando nō infert aliqd peccatum natura sua inducens ad peccatum, et negat solus q dare nō tenetur
et pstupposito peccato quo instat, et bonitate pcipientis.
Omnis pena ordinata ad salutē vig q patiens quatenus ipsis inquantus pena est apta est inducere in detes
tationē peccati delicti et similium, et sic quando pena est pena peccati ipso peccato manet deo quando nō esse perdendo.
Deus sua aliquando peccato venit in bonum neq gloriosum.
Licet Deus punitere esse qd contra voluntate sua fieri, et facta contra sua dotes punire et ordinare.

Ex qst. 80. De causa peccati ex parte Diaboli.

Diaboli peccatum principium est causa, non tamē sui, idq nō compellendo, aut directe dotes in peccata
movendo, sed obiecta sensibilia proponendo, et suadendo, item interius imaginationē et appetitū sensitivum movendo.
Polist et malus Angelus aliqd suggerere illuminando intellectum dominū, sed nullo illo modo dicit ee
quo magis deo est illuminatus superior intellectus, eo magis est sibi movere ad deceptionē quos damnō intendit.

Ex qst. 81. De peccato originali.

Pelagius et Caelestius primi ex illis q christiani testamenti scripsebant negarunt peccatum originale. similiebantur
infantes et sine dicitur ita et sine alio peccati baptizandos te et possint adire regnū dei.
Zuinglius et Faber dominicus multi reprobi tuli et Adamo, nō in peccato originale. Anabaptistae et illud negare videntur.
Sed. Fide certissima tenendū est esse peccatum quoddā in quo soleb nascimur, q originale dicit. Salvi ex Scriptura
Peccatum originale voluntarium est dotes primi parentis, q quodammodo fuit nostra. Habituale te illud voluntarium
q in parvulo peccatum nō est personale, sed denominat voluntarium à dotes primi parentis.
Ita q immediate à deo creat infusa tamē peccatum vt est ita vig hominum q in Adam peccauit: et consentit
eoda quo creat instanti iungi caeli ab illo q vt principium actionis naturalis ita disponit vt non nisi infusa:
libaliter ita separata quia si esset ex traduce.
Itaq Adae peccatum q originale dicitur origine unius est, et propagatione non imitatione transfusum inest
omnibus humanis speciei. Est definita à Conc. Trid. Ee ideo non facit Christus iniustitia inducente, q Adae peccatum
Adam iniustitia originale nō tantū sibi sed p toto genere humano deo ita volente accepit, adeo vt peccato in
iniustitia theologorum posteris naturam iniustitiae: Filius Adam nō tantū humanae naturae iudicandus, sed ipse
humanae naturae principium, et propter q datus et fuit nō solus tanquā singularis persona, sed tanquā totius
totius humanae naturae datus fuit. Non ut eo sensu tantū q posuerit peccatum accepisse Adam consentiendo est q ipse
peccante aut peccature omnes aut poena ipse accipere, aut ex ipso peccati habituale habe contra peccatum
sed iniustitia q ipse peccante et ipsi peccarent et illud Adae admittente potius et ipsis imputatur ad culpa et ge:
meret in ipsis habituale peccatum q dicitur originale. Nā et nos ita volite nostra in volite alterius velle posse.
Deus potius primo peccato dei dicitur peccasse quam ullo alio, qz solo illo inquisit Adam iniustitia originalem. et
habile est dei posuerit in eadē peccandi necessitate respiro fuisse alios quoniam mortali peccato peccante Adamo.
In primo hominis peccato q persona vitiata est natura, in alijs q natura vitiata persona. Dic Anselm.
Iniustitia 1e Adae fuit originalis, peccatum a. primum admittendo: in nobis 1e peccatum originale: iniustitia 1e personalis quodammodo.
Non ipse ideo Adamo peccante nos dei peccamus qz ipse primus deo erat, sed qz Deus posterius aliud paulo vita ipso inveniat,
remanerunt tamē fuit illud paulo vita ipso potius quia primus parentis erat.
Sine relatione ad 1e peccatum Adami nō pt defendi peccatum originale. Non te tantū peccauit infans in Adamo
quantus ipse Adam peccauit: qui nō recte dicitur infantes peccasse eo sensu quod infantes sit peccatum habituale,
peccare n. nemo dicit nisi a peccato actuali. Recte q dicitur dei peccasse quam peccare.
Deo hinc contrahit peccatum originale vita alia rationalis inepte informare facta, et eis in peccato concipi fetum et non:
recte contra refutat. Vel saltē id dicit qz verius est eis q concipit peccato obnoxium fore vita alia rationalis accedet.
Non recte opponit peccatum originale peccatum actuale primum (peccatum actuale originale) sed spirituale adiecit.
Falsum est in infante nihil esse q nō recederit deg.
2. Nulla peccata primum parentis dei et primi parentis, ptur primus q originale traducitur.

In generante quam sicut & pertinent ad naturā sportiei: alia q̄ pertinent ad bonā dispositionē naturæ, vt esse bonum ingenij
Alia q̄ mere sint supernat. [illegible] gratuita, vt esse gratificatum, [illegible] Secundi generis nō semper [illegible] generis mingua. Pecta originale primi generis est q̄ oppositū iustitiæ origi-
Deinde dicebat primi subsidij filioꝝ ꝑ parentes, vel potiꝰ parentes in filijs & parentes corporaliter, volentes deinde
id regulare esse in tribunalibꝫ Roīs, nisi in magnis sceleribꝫ. vt scribit 7. de stadio. Nemini tamē deū imputat al.
huius peccata, nisi vt in illis ipse peccauerit, q̄ solus habet Roīs in 1° pecto stæ.
Si Adamo in iustitia ꝑseuerante Cain peccasset filij Cain nō contraxissent ab ipso pecto originali.
Si singulari dei beneficio duo aliq̄ remigyes nunq̄ essent à pecto originali ꝑseruati, filij tamē quos rōni lege
subsiperent nō essent immunes.
Si Cain fuisset genitꝰ ante lapsū Adæ filij nati ex Cain post lapsū Adæ nō contraxissent pecto originali, q̄
nō fuissent hūs in limbū Adæ quando peccasset. At veri Cain his habuissent vim ꝑgendi iustitiā, subditiꝰ est.
3. Fidei est actꝰ hominis q̄ erant sedes seminale voēs in Adamo quando 1° pecto peccabat in ipso peccasse, et inde
dīs nascitur pecto originale contrahere. De B. Virgine ts An sine lar maculæ aduꝫ contracta (quamuis aliq̄ ex
rōni origine vi obumbria esset) remissa fuerit, merito Ecclia nō ꝓfitet sentiꝫ, q̄ pauci momenti ꝑstio est.
Etiam fideliꝰ filij et ꝓdestinati contrahunt pecto originale. Est fidei. De regenerati nō regenerat sē generant fi-
9. Si q̄ hūana natura formaret universaliter nō contraheret originale pecti. ex m. aliqua positiua (liber naturæ.
qualitate in natura est q̄ ipsam pecto infoiat, sicut est aliq̄ in ipsa voē nūq̄ est morbus.
Nec ipsa Eua si fuisset sanctificata et nata ante quam peccatorib contracta fuisset pecto originale.
5. Si Adamus nō peccasset Eua peccante filij originale pecti nō contraxissent. De voluntate Dei erant voluntates
et à vero generationis est principiꝫ, sicut Eua prior amisit iustitiā originalē, sicut quoad ꝑtē partē, (non
n. vt de rebellione membroꝝ cerebrū sensitiuæ antiqua peccasset vis) nō tamē eam prior amisit toti generi.
Simē milierib nō vt maledictis aliquis sensit, sed potiꝰ benedictis, vt dicit. Ipsa conteret caput tuū.

Qe qst. 82. Quid sit originale peccatum.

1 Originale pecti Dicit peccatū naturæ q̄ & modus naturæ ꝓprijs et opposita bonis collatis toti Naturæ.
Dicit originale hūs q̄ nūq̄ ꝓprijs à sua naticitate et origine incipit, hinc q̄ trahit ab origine cōi communi.
Pecti primi fuit nō fuit in ipso originale, nisi q̄ iustitia originali ipsis ꝓbiatur, vel q̄ religionis origo est.
Pecti originale nō est substa, vt posuerūt sancti Illyrici. Qz nō est a deo, nec est a christo assumpta.
Imago dei in Roīe est ipsa natura aīe rationalis. Imago diaboli est istiꝰ naturæ accidentalis q̄a deordinatio.
Substialē illæ imaginē dei tōtū et post pecti vetustē: accidentaliā quoad ꝓpria. Dona amisit & pecti.
Peccatū originale nō est positiua qualitas. Qz nūq̄ nulla ꝓ assignari positiua causa efficiens.
Nō ipsum pecti habituale respicit Deū vel sibi correspondentē habitū in peccatore.
Pecti Dicit principiū operationis inordinatæ, sicut absentia rectæ habitus subiecti magis
Concupiscentia solus est materiale pecti originis et nō distinguit se à potentia ꝑticulari illa sibi lege
Dei ꝑfecta q̄alē habebat iustitia originalis, et nihil aliud est q̄m ꝑtia illa nō bene disposita.
Pelagius nō tantū negabat Roīe nasci sine vitio aliqua vitiosa et positiua q̄litate, sed et sine habituali pecto.
Concupiscentia vere est aptitudo, et affectualis et aut passiua q̄litas q̄atenꝰ reddit Roīes ad passiones ꝓclives.
Ita voluit q̄d sit Deus supposito sedes semē sibi Adæ vitiata ꝑ peccatū in naturæ.
Peccatū originale est ꝑuiatio boni non tantū naturalis sed et moralis et diuini,
Peccatū originis est ꝑrie dicta peccatū habituale. Qz est voluntaria aversio hūmodi à deo habituali.
Pecti habituale essentialiter nō dicit ordinē ad alia sequentē, sed ad ꝓcedentē.
Ita nuda vere est culpa, q̄ alias spiritualiter solius arridit peccatū.
Peccatū essentialiter nō est demeritū sed aversio voluntaria à deo: sed demeritū est vix q̄si ꝓprietas q̄ semꝑ segle
quando status subiecti nō repugnat.
Magis ꝓprie dicitur cēb in Adamo mereri̊sse damnationē q̄a in Christo vitam æternā. Qz forsitꝫ rationis demeritū q̄a
Pecti originis est pecti habituale & à quolibet Adami & primi viri filio in naturalitate contrahit et 1° pecto & ipsius (meritis
primi parentis voltes toti generi rōnes admisso.
Cum 1° sui pecti amiserit Adam, posteri originalē iustitiam q̄a deo fuissent grati et ad ipsius conuersi, vel de ipsius iusti-
tiæ ꝑuiatio vt effirit Adæ filiis habitualiter à deo aversos dicit et peccatū originis.
Priuatio illa q̄atenꝰ pecti est considerauda est vt est ab homine se ꝑuiante, et mouente vt deus ꝓfisice ꝑuiet.
Tota in ꝑuiatione iustitiæ originalis conuenit 1° q̄ sit ꝑuiatio iustitiæ. 2° vt sit ꝑuiatio iustitiæ originalis
3° vt inest à naticitate ex pecti primi parentis.
Peccatū originale seorsꝫ volebat vt removerent ꝓbrent habitualē inclinationē q̄a deo vitiose inclinata in bonū
conuertabile: vitij inclinationis voē et infaut diri morali existimatione habitualiter ad bonū conuertabile conuersū, non
uersio tamē q̄ erat in pecto actuali ipsius Adæ nō aque ꝓtinet ad posteros sicut ad ipsius Adam.
Peccatū originale aque gratiæ in nobis fuisset si Adam certū ꝑuasset, modo mortalitas.
2. Unū tantū est in uno homine pecti originale, q̄ unū actuale quo illud habituale contrahitur est.
Peccatū originale materialiter ꝓpter est concupiscentia, formaliter vero est defectꝰ originalis iustitiæ
Concupiscentia ꝓ est inordinatio inferioꝝ virium aīæ quæ inordinatē ꝓpensæ sciunt ad bonū conuertabile.
Ille appetitꝰ sensitiꝰ actꝰ est inordinatꝰ q̄ sua quasi lege naturæ expresso aut quæuis voluntatis freno in obiectū suū fertꝰ: habitꝰ
vero ille est inordinatꝰ q̄ ad huiusmodi actus inordinatos est ꝓpensꝰ: et sic in Roīe est vitium q̄ in hostia est natura.
Ipsa vires homini sensitiuæ defectū iustitiæ originalis vitiata ꝓpria sciunt illa vitiosa concupiscentia, nō. a. realiꝫ aliqua
qualitas superaddita potentijs, sed q̄ ꝑuiationis superadditæ virtus sensitiuis, non positiuis potij aliqd demptis est.
Concupiscentia aliquo modo ꝓtinet ad pecti originale ita vt vbicunq̄ ea sit ibi pecti originale esse aut fuisse vere colligat,
adeo vt nec voluerit deus Roīes creare nisi concupiscentia simili nec nisi
Si Roīes ad ois modus crearet à deo ut nunc natura nō habuerit concupiscentia vetus illa subiecta nunc concupiscentia vitiosa.
Concupiscentia nō est formaliter peccatū originale, q̄ manet in renatis, et est regula voltes
Sine concupiscentia parentis posset tradiri peccatū originis: ordinatē tamē non tradiret.
Rede dicit concupiscentia esse pecti originale eo q̄ sit ipsius materiale. Qz & concupiscentia conuertitur ad bonū con-
mutabile, q̄ conuersio voēs materialis habet in pecto, et magnum pecti nomē sortitꝰ
3. Pecti originale est aqualiter in omnē. Qz oēs tanquā membra Adæ simul et similiter peccauimus, et deinde aqualiter (pecti
Falsō imaginati magis pecti originale ad nos deriuari ꝑ aliqd medium substa Adami.

Qe qst 83. De subsidio orig. pecti.

Pecti originale est in voltē tanquā in ꝓprio et ꝓximo sibi subsidio. Qz et ꝓpinquē infecit radicē voltis Adami, et
solij voltis actꝰ simpliciter dicit damnū, essentia vero nō nullū habet actus, et q̄ se inuoluit est pecti.
Actualis voluntas peccatū nō sit principiū peccati, est tamē subsidium.
Actualis in pecto originali distendentes non solū pœnā damni, vt dicit 2 thomas et alij multi, sed et interiorē actualem
dolorē, et in corpore nonulla et afflictiones, non ts remotalis ignis gehennæ, vt volunt Dicti et primasius. Qz scriptura
dicit eos ire, rudere, si et impossibile nō sit infantes se cruciasse à gloria et nō dolere, et ꝓbabile est eos et in-
morte sua pecti sentire arripi: et imaginabile nō est quando erunt in loco damnatis nō affectui secundis corpis in tabid
Quamdiu fuerint in hac vita pecti originale deberi nobis ꝓ sine actuali detestatione ac dolore de 1° pecto Adæ, ea
q̄ dolor ille regulat solius vt reditus dans ad Deū cui voltis q̄ sua adhæsa est.
Iquis gehennæ et dolor debitus respondet actuali conuersioni ꝓprie voltis ad mutabilia.

Fulgentij missum dixit parvulos aurum liret dicat vos in igne mittendos. Nō est a. verisimile parvulos adeo cruciandos ut optabilis eis foret nō esse.
Quisq; & solo originali peccato passi nō est: primi parentes & pœnis suis ppriis q̄ in eis originale non erant passi sunt.

De qst. 85. De effectu pœnæ in Natura.

Relicto pœna non ita tollat bonum naturæ, diminuit tamen, et quatuor quasi vulnera naturæ inflixit ignorantiæ in intellectu, malitiæ in voluntate, concupiscentiæ in concupiscibili, infirmitatē in irascibili.
Dici posset aliquo sensu naturalia tam integra in pœna mansisse ~~disputatur~~ post pœnæ quia fuissent quoad in primis integra: (ubo.
Bona naturæ triplicia sunt genera. 1° ipsa iustitia originalis dicta naturæ bonum, per quæ fuit & pœna.
2° ipsa naturæ principia ut potiæ et scia, per bona manserunt integra. 3° ipsa inclinatio ad virtutes dicta bonum naturæ, eo q̄ deo naturaliter ad eam inclinat: per multum diminuta est & pœna & rationalis inclinatione.
Non est magis inclinatio directa et positiva ad actus illicitos in homine lapso dum naturæ quasi nudæ si nuda fuisset in puris naturalibus, dicta tñ minus spoliata et vulnerata, cum tamen solus potuisset dici nudus.
Relicto deo si in puris naturalibus nudata fuisset multi fuisset obnoxia, minus tñ quando nudata est in iustitia originali cui beneficio fuisset à morte necessitate liber vel dicta mors tollig pœnæ effectu, quo iustitia illa amissa est: aliq; de Natura sua immortali nō est deo, q̄ id agere vel Angelis pl. nocuerunt.
Error tamen Pelagianus est deitas et in statu innocentiæ mortalis fuisse.

Ex qst. 86. De effectu pœnæ, q̄ dicta macula.

In aia macula q̄dam manet quando quasi laddi quoda vestis radiorum lumen vitæ naturale, et lumen diæ gratiæ fuit nitore quendam ac ornatus sibi conferebat relinqt: manet a. illa macula sed pœnæ habituale
Donec aia redeat & conversio voluntatis mobis ad lumen rationis et Dei.

Ex qst. 87. De reatu pœnæ, alio effectu pœnæ.

1 Quicunq; peccat sit reus aliquig pœnæ luendæ, manet; id reatu et translato peccato. Quinto a. deo
6 partis à scipso & remotis confusis, partis legis lumen, partis diæ.
7 Non infligit gratis dicta pœna nisi pp culpā, et quem vig vitii infligit de fine pœnæ est ut ordo turbatus reparetur.
8. Pœna martyrij gratis nō sunt pœnæ, nisi naturaliter, q̄ potig filiorū Dei à deo ipse infligunt.
Bona minora nō excipiunt mortē formaliter quando cum exceptione deus homini intendit bona maiora.
Pœnalia quig dicta nō solus in pœnā pœnæ à deo infligunt, sed aliquando ut manifestet gloria dei, vel ut manifestet meritis et exemplis patiū, vel ut gratificet deo q̄ patiū, aut peccata tollat q̄ remittit: vel ad timorē aliorū, quando nō est pœna cig q̄ primo infligit. vel ad satisfactionē in hac vita. vel ad gloriā eam q̄ infligunt.
Nō ita mala sunt pœnæ vel culpæ, q̄ boni cig est defectu naturæ; nisi tales simul nodus pœnæ, et q̄ ea q̄ ve: nationē impedimenti, et q̄ accidens q̄ pœnæ infligit.
Nullig dat malū homini q̄ nō sit culpa q̄ aliquo sensu possit dici illo pœnitus peccatū, saltē originale.
Pœnæ spirituales nō sunt tantū medicinales, sicut possunt esse corporales.
Hæresiarchæ dicitur à Basilio magis in infernopœnis quando plures q̄ cor tantum labi et sedūci, q̄ labefactū ib cruciatu q̄ inducto et pulso.

2. Peccatū q̄ se considerat ut egredit à libera voluntate nullo modo pt dici pœna peccati.
Peccatū pt q̄ accidens esse pœna pœnæ, 1° q̄ remanet pt libenti pœnæ in gra. 2° q̄ q̄ste subtrahit actus q̄ afflictionē audiāt, ut patet in invidia. 3° q̄ parte effectu, ut consequentis ignorantiæ, et similiū: diebus postremis modis peccatū pt esse pœna sibipsi, non alteri primo.
(Peccatū consideratū ut passio, sicut ipsa peccati inordinatio considerata ut inservient voluntati, non commode dicta pœna peccati sicut alterig, sicut sibipsi. ee malig pœna debet esse contra voluntē: inordinatio autem peccati ut passio voluntis est ut medium sine quo nō pt fabri bonū voluntabile q̄ intendit peccator. Deinde inor: dinatio peccati nō pt ordinare peccatorē in ordine diæ iustitiæ, q̄ tamen fiunt omne malū pœnæ. Tamē necessitat illa qualiscunq; peccandi aut difficultat nō peccandi quia habet deo q̄ remotione gratiæ diæ quæ facile peccata remittet est q̄dā pœna, q̄ difficultat illa inobedientiæ est pœna peccati q̄ voluntarium.
Venialia conferūt tantū pœna est ut q̄dā peccatū q̄ dicta peccatū ipsi diffinit peccatore habere infernum, nec alig esse
Satisfactoria pœna alig q̄dē de ratē pœnæ amittunt, ut. reatū inobedientiæ, retinent tñ q̄ sunt pt pœnæ, infernum
et q̄ reparent latius ordinē iustitiæ.

3. Solæ et oīa pœnæ q̄ adhibent à deo inferendo charitatē naturæ suæ quantū de se est inducunt veritū aeternæ pœnæ. Ut peccatum q̄dam sicut damnatio sicut deitas fidelium aut infidelium pœnæ finitæ sunt aeternæ.
Cuius est deus unquā aliquē de inferno liberasse aut liberaturus esse. Nec ulla sicut contradicta ghy dam: nati à q̄cunq; igne multig urantur. ee pœnæ q̄ principij integritatē subvertit sc. charitatē, omni caret remedio.
Diuturnitas culpæ pœnā remittit est impossibile et legi aeternæ contrariū. Unde veniale pœnæ in diuturnū, et mortale remissū, sed q̄ quo nō plene satisfactū sit aeterna pœna pœnæ.
4 Nullig pœnæ habet pœnā temporariā sicut diæ ordinatione definitā nisi q̄ tempore quo fuerat sedes culpæ cessans,
Sicut pœnæ sortiendo mortale dicta mortale q̄ auferret charitatē si eam inveniret, ita pœnæ dicta veniale
5. q̄ peccatū nō auferret effectū inveniret, et licet nō inveniat tamē absolutē remissibile est in viatore.
q̄ peccatū venialig dicta addūtur pœnæ hominis vel charitati.
Nō aeternabile pœnæ nō est remenda ab aversione aut conversione, sed à pœnæ quādā irremissibilitate ob culpā: (ligne charitatis.
Et parte aversionis à bono infinito respondet pœnæ damni infinita, et q̄ sit amissio infiniti boni:
et parte a. inordinatæ conversionis respondet pœnæ sensus finita.
Pœna sensus in pœnitibus diabolis quodcunq; ignis pœnæ damni et respondet aversioni, alioq; pœna gehennæ vellet conversioni.
Iustitia distributiva in pœnis peccatorum à deo exactissimē servatur, et gloriæ torquentur q̄ alij peccaverunt.
Ee deus q̄ offenditur est infinitus infinita est pœna damni, q̄ nitebatur quodcunq; dei infinitate.
In causa et effectu nō est æqualis in alig duabus pœnæ damni, in se aliquā vel æqualis est gravitatio boni infi: (niti

Ex qst. 88. De peccato veniali, et mortali.

1 Reatū dividit peccatū in mortale et veniale. Sim. alij dicunt est contra legē aeternā aliq̄ privantē tanquā necessarios ad finē, s. charitatē, est pœnæ mortale: sic contra ea quæcunq; facit aliq̄ subito tanquā ad finē, est peccatū veniale. Vide dicta ad Epist. 5: nō placet ea ratio.
pœnæ veniale pt dici nō esse contra finē, sed contra medium, q̄ nō est contra medium necessarium: est tamē pœnæ veniale pt dici nō esse contra finē, sed contra medium, q̄ nō est contra medium necessarium: est tamē
semper aliquo modo contra proximū. Reatū tamē dicit diffinit pœnæ veniale esse præter legē eo contra, q̄ ipsa
2 lex potig præcipit nig nō præcipit illa modi quæ lex ut utile præscribit, quia contra venialia, q̄ quandoq; media
præcepta ut necessaria præcipit non mutata finem ad quem tendit.
Iusti possunt dici immunitati etiam habent venialia peccata, q̄ retinent decoris nitū et inhabitante 55ta.
Contrahit tñ q̄ pœnæ veniale aliqualis macula vel defectu nitoris quo deberet habere aia et virtutibus superditio.
Pœna veniale est q̄dē pœnæ sed Analogicē sicut accidens est. Ens q̄ aliqd entis, q̄ nō possit intelligi
veniale pœnæ esse pœnæ nisi esset aliq̄ peccatū mortale.

Dabit aliq̃ peccatũ natũra sua veniale. Contra Calvinũ, Wicleff. Gerson, Rossense q̃ volunt oẽ pctm̃ esse mortale
sunt ex dictis obiecta natũra sua solũ venialia mala, et sunt pcta q̃ nũ excludunt charitatẽ. Sua mortale.
Venialia ex natũra sua sunt dispõsitiua alia ex genere suo et obiecto, alia ex imperfectione actꝰ, carẽ vel ex surreptione vel ex parũitate materiæ. Nulla sunt venialia ex conditione peccantis aũt misericordia Dei.
A veniali peccato nemo absolute dicit peccator quãdiu est in humanis, sic Magdalena peccatrix.
Quando vltra pœna status considerata ultra, vt est in actu, pœna venialis culpæ vix habet proportionẽ nũ pœna mortalis.
remissio pcti venialis cadit sub merito charitatis, nũ. a. remissio mortalis.
Et excludit q̃ modũ demeriti et appetitio à vita eterna est pctm̃ mortale, nũ quod ad tempꝰ.
Quando deus habet sibi mortale non indifferentẽ iam nõ manet indifferens sed fit obediẽtie mortaliter mala.
Radix charitatis rem dei gratiose ergo et parũ sunt meritoria vitæ eternæ.
Non est pctm̃ veniale dicere peccata venialia esse rõsitrenda. Qz id repugnat fidei Catholicæ.
Actꝰ ex iusto suis est pctm̃ veniale pt diues ridendo fieri mortale, sicut contra q̃ iustus suis est mortale fit pt veniale. alibi.
Robert Vng et idem actꝰ q̃ iustus Vnus solũ habitũ deformitatẽ sue mortale sue veniale in progressu habet deus, una
mortale veniales alteram, quando in ea concurrentia accidit malitia sue mortalis, sue venialis.
Venialia pcta quantumcunq̃ multiplicata nunquã efficient vnum mortale. Qz ex illa nõ rõsurgit vltimus finis in creatura.
Propriũ est quãdiumlibet peccatoris venialiter agendo, q̃ disponant partialiter ad mortale. Venialia ex imperfectione
operis ply habent pœnale, q̃ et sine frequentatione facile transit ab imperfecto ad perfectũ, et diabolus circa partialiter dependit.
multa venialia suppeditant subinde materiã ad mortale seorsũ à se distando, sic multi. Quidã optimi morũ.
singula sunt venialia tandẽ ad deducẽt hoc vt incipiat delinear notabilẽ quantitatẽ q̃ peccat illius sibi mortale.
Veniale pctm̃ et obiecto dissonant ad mortale duobꝰ modis sc. dissonendo loco vt finis finis vltimus ponat in
peccato veniali, et removendo subiectionẽ voluntatis à deo quatenus excludit ex habitudine ordinis debiti.
Peccatũ veniale ex imperfectione operis pter dictos modos alio quodã modo dissonat ad mortale, sc. simul imperfecta in
eadẽ specie dissonant ad perfectũ, ita tñ vt minima sit dispositio vltima ad quã necessario sequitur pctm̃ mortale.
Quæ dicuntur in sacris libris abominabilia, execranda, deo exosa, digna morte, ranca morti, morte inferre, excludi
dore à regno celorũ, punienda pœnis eternis, aũt morte corporis, regulariter sunt peccata mortalia: q. a. vel
locutorũ pœnis significata castigãda, vel pœnã nõ habent scripta adiuncta rem odẽ concepti experimenti, sicut venialia.
Quæ DD. communi consensu tradunt vt mortalia aut venialia, vel à pijs et doctis talia existimata, eiusmodi sunt habenda.
Si q̃ peccatũ aliq̃ graviter ledat charitatẽ dei aũt proximi, est mortale: si vero nõ graviter ledat, non nisi
tamẽ exorbitãs à lege est peccatũ veniale.

Ex q. 89. De peccato veniali secundũ se.

Angelus viator potuisset peccare venialiter antequã peccaret mortaliter. Salte pcto veniali et obiecto, vt meritis
Angeli datis quãmodo fortè semp̃ peccauit mortaliter et natũra sua venialiter peccare possunt. Laffriose
Probabile est hominẽ existentẽ in iustitia originali potuisse aliquo modo peccare venialiter. Congruũ tamẽ fuit, et
ita factũ est vt deus tam bona quã angelica dispensit à pcto veniabiliter, ne libertas felicissimi status esset
pcto in peccato originali pulcherrimi ad vsũ rationis nõ necessario pcto peccat mortaliter quam venialiter.
Ide aliq̃ peccatis quo deo venierũ ad vsũ rois vsq̃ tunc se ad deum convertere, sine in pcto originali sit sine in actuali,
quãquã alle Angelici libro in. et ad illud originale delendũ: et verũ tñ ita dici post plenũ vsũ q ad peccandũ
sufficiat, illud peccatis obligare, sed non ita q̃ possit intendere pctm̃ veniale. d. thomas tñ rationẽ vix assecutus.
Multa primo primi in infidelitate multa sunt pcta venialia, 2 primi sensibilitatis multa in ipsis sunt venialia sicut in fidelitate.
Qz nõ peccata ex hominibꝰ, sed hominẽ sordes peccata indicat deus.

Ex q. 90. De Legibꝰ.

1 Lex q̃ aliꝰ legislatoribꝰ scripta et actꝰ impij, ac inde vnde, q̃supposito actu voluntatis, nõ quis sibi imperat sed quo ad alios
illud imperio dirigit. Duo ad talẽ actũ sunt legista, iudicium q̃ conueniat subditos obligari, et voluntas obligandi.
Lex quatenus dicit aliqd esse faciendũ simpliciter est actꝰ intellectꝰ: quatenus vero dicit actũ q̃ exprimi debent modo
imperatiuo est actꝰ intellectꝰ mouens subditos voluntate actꝰ voluntis quo sibi ipsi legislator obligari.
Ro legis principaliter residet in actu imperatiuo, q̃ consideratꝰ quasi manens in quadã signove erit lex considerata
quasi in habitu, actꝰ dicit lex semp̃ loquit.
Lex magis dicit debet aliqd rationem quã voluntis, q tinet tñ aliquo modo et ad voluntẽ, multo modo ad pctm̃ sensitiuum.
Dicitur n. à deligendo, qz pstat et de multis q̃ eligat sciat, vel à legendo q actꝰ publice legi debeant, q sunt actꝰ intellectꝰ
vel à ligando. Et n. lex nõ q iubet ea q̃ sunt facienda, q̃ libet. a. q nõ sunt facienda. 2da Cicero. q tinet ad vos
Non licuit reliquis fuisse leges inigatis arrogare, debet tamẽ subditꝰ aliquo modo legi insistia annexere. Gradianus.
Iudicet q nõ sunt legislatores nõ de legibꝰ sed secundũ legem iudicare debent.
Si deberet subditꝰ legislatorẽ velle ipsis ante impiũ obligari, teneret obedire, et tale q̃ contingit in lege naturali.
Sed in legibꝰ humanis nõ habet id locus vt iste velit vel legislator obligari antequã talẽ impasse moraliter
Lex omnis nisi ordinet ad bonũ rõne sed finale tñ in rebꝰ legislatoris, aũt alicuius alterius Tyranica reprobanda est.
Qui regnis iustè fit quasi deceptoris duobꝰ casibꝰ, sc. rõe delicti, et quando bonũ rõne ita exigere videt.
Sancti capitis est ita sibi alienatis pœnare vt nõ minus detrudat reliq̃ membra.
Priuilegia et iusta sunt reuocanda debent in publica vtilitate.
Nunquã licebit legislator q̃libet bonũ rõne q sedebit intendere q̃ leges suas, sed debet leges ferre proportionatas
suo pario fini. Hinc leges ciuiles non debent dirigi sibi propria sunt potestati Ecclesiastice, sed ordinari de-
bent ad q̃rie ad felicitatẽ q habet in hac vita in. euangelicã Reip. sic tamẽ vt subseruiant fini supernaturali
non vix est potestas sit à deo quãdocunq̃ legislator legis sint repugnantes legibꝰ diuinis, annexit ea lex vos
legis, sunt veritates annexit aũt contrio q nõ q̃ resolui in primũ principiũ.
Lex debet vrgere in obligatione toti regni, et q̃ intendit inutile esse ciuitati alicui particulari q̃ se rõsiderate.
Quando Rex q̃piam plura regna habet nõ q̃ vnus regnũ obligari ad legẽ alterius rõne sui dominij.
nõ q̃ in Rep. lex aliqua statuit q̃ edat in detrimentũ Reip. vicinæ, nisi forte ea sit necessitas vt lex generalis
3. obligat vnus regnũ aliqd pati pro rõsecutione alterius, q̃ saepiũ accidit quando subsunt eidẽ Regi.
Condere legẽ tinet ad multitudinẽ, vel ad pcm̃ publicũ q̃ toti multitudini nõn habet.
Lex principi multitudinem verisimile sit iusta et multa, legat Ecclesiastice non item. imo standũ sanctis Papæ
rontra eos, nisi contra fidẽ dicerit.
Lex tyranni accipit vim obligandi à consensu multitudinem cũ q̃ lege recipientis.
4. Nulla lex obligat antequã sufficienter sit promulgata. qz potest lege rogatꝰ.
Lex si consideretur vt mensiua actũ mensiuandi, vel vt gratiæ apta et dispositiua ad effectũ mensiuæ, quibꝰ
modis nõ consideratꝰ inde in sua substia, sed nõ proprietate, q̃ est obligatio, essentialiter excludit promulgationẽ
non n. obligat nisi mediante promulgatione. Si vero consideretur vt mensiua remotis applicata actui debiti,
nõ excludit essentialiter promulgationẽ ethnicũ q̃ dare fat aũt scripto, habet tamẽ aliqd respondent finis ex primo
promulgationi in actu legislatoris, sc. impiũ illud q substantialiter est lex q impiũ se immediate posset aliter
quãm via promulgationis ethnicæ, obligaret, sicuti obligat et immediate lex naturalis, q scripta est in cordibꝰ nostris.
Lex tamẽ naturalis nõ obligat sine promulgatione, qz legislator eã sufficienter fecit immediate.

Etiam in statu innocentiæ fuisset legal humana, qz sapientia quædam naturæ humanæ. Et est aial rationale
Dicit Deus rationa Legis humanæ qz tpis actus naturæ instituit pars potestate in Reprib. quia lex fundat
Legal humana & sancti sicut dia qz fundat ab illud qby autoritate dia id manifestius est.
Quod natura est q in Rep. sit regimen aliq aut Democratia, aut Aristocratia aut monarchia, determinatio
tamen eius quoad specificationem est libera Reipa quoad expressius specificata populo legi naturæ Dei & eis eligere.
Lex & Rex vere naturæ potestate habet ferendi legal, sed q iste Deo sit Rex est ex libera Reip. determinatione.
Fieri pt & ctra maiorem alicuius Regis & Tyranni regnum invaluerint, ipse postea pt legitimus Rex & rationabiliter populi.
potestas resistit pt esse in hæretico et infideli. nam ipse facto dux principal fuerat hæretico nō amittunt
regna sua iure dō, sed possunt ab Ecclia privari: imo manifeste hæretici privari videntur ipso facto.
Leges Israel significabant hæretici, unde dia prudentia fidei est & cæt fierent impij.
Leges Ecclesiastica nō repugnant libertati Christiana, sed potius ad eā conservandā sunt necessaria.
Lex Ecclesiastica sine remanent eis lege dia, modo nam lege naturali: ppter a. ipsi est malus adhærendo
à fine supernaturali et nō satis ppter lege dia expleri & libere, & possimus bonis frui.
Libertas Christiana est remotio ipsa servitus quæ ipse in hac vita accepto desiderio filiorum et hæreditate liberatis est à
debitis legis iugo, à spiritu servitutis, à timore servili à captivitate et miseria damnationis, à vestis
alterni explij ac deitatem, à dolore ramaliter vivendi fordes desiderio Dei servili & à vana conversatione
Dei mundi & resipiscat à laqueis diaboli translatis in gra celestis hæreditatis. 2a Petri.
2 Rō legis in parte ruinante nō ruinam totius legis, sed si omnino totius esset nō legis, sic rectē lex abrogata
3. Illa lex humana derivata à lege naturæ q in parte determinat q lex naturæ solus prescribebat in genere,
et determinari debebat à Reip. rectore. Alio modo illa lex humana derivata à lege naturæ q & lege naturæ
dedicta sunt remotio & principijs: et q sic derivata habent aliq dignitatem & lege naturali: q priori modo
& sola lege humana dicere habent.
Iusta leges humanæ tunc propriæ sicut rectitudinem, & religioni conveniant, disciplinæ congruat, et salubri existat
4. q. & sit proportionata legi diuinæ et naturali, et cum potestate habilitati, loco tempori circumstantijs patriæ convenientes.
Creatior in rē legis humanæ continentur, sc. derivari à lege naturæ, ordinari ad bonum rectæ finis,
institutio esse ab eo q Reip. rectā gerit, & esse directum humanorum actuum.
Dividit lex humana in jus gentium et civile. Jus gentium illud est d. Rhoma q derivat & lege naturali &
modus resolutionis. Jus civile ea lex humana q & modus determinationis à lege naturæ derivata.
Jus gentium secundus modus est humanus, reipsa a. quodammodo naturale.
Jus gentium illud dici solet sine quo homines sibi mutuo convivere nō possunt. & iuste empt. immunitas (legatorum)
Non n quod ex lege naturæ quoad modo tanquam remotio derivata est jus gentium, sed q aperi gentes tanquam
necessarius hominum inter se societati et usui accepti est.
Illa iura gentium q multis habent rationi positivi ppe suppositionem quæ nitunt, et rē rei sit & non tam
sint resolutiones quam determinationes rationis naturæ, possunt quoad illud determinationis tolli autoritate
Reipublicæ. Sic Apli rem divisionem fidelium fecerunt: et à Christianis abrogata est cæt seruandi captivos in bello Christia- (ius & postliminio.
Dividit ex gente sunt jus humanus in militare, sacerdotale et regium.
Dividit senes nitentes in constitut. principum, responsa prudentum, senatusconsulta, jus plebium, plebiscita, et
jus magistratuum q maiorem natu simul rei plebe constituerunt.
Monarchia simpliciter optima regimen est sed magis regimen forte accidentaliter (beast.
Regimen Hebræorum nō est absolute numerandum inter bona regiminis.

Ex q. 96. De potestate legis humanæ.
1 Lex humana debet poni in rem. Rō impossibile est à legislatore cæt partes rasq pendere, et lex recte bona est.
Lex et dia aliquā necessitatē habet sua gratuitati, q nō potuisset Deo cum partium legis meminisse.
Lex naturæ pertinaci modo singulis adhuc attingit.
2. Non debet lex humana nihil plectere cum vitia. Rō nō illa q Remp. exterq nō turbant. Dia tamen lege
et naturali plebeis quoad est vitiosis et pravitis, quod finis ultimus repugnat.
Lex Ecclesiastica pt robere et parum spiritualibus recreare tanquam finis finis cuiuslibet vitia, non tn cum
debita sunt fori Ecclesiastici aut mixti. Rō de quibet modo pt Deo si correcta nō acquisitat ad Ecclias defensi.
Recte distinguuntur peccata in q. gra. et pas sunt fori Ecclesiastici tantum, et laicales et quæ alia pœna repugnant
fini spirituali quia quæ Reip. Alia mere fori civilis, ea tn. ad q lex naturæ nō inclinat nisi ea solus rei
q sunt plebis iure civili. Et egredi patibulo contra mandata magistratus s. Alia mixti fori in quib cum aquæ pertrahi
tantum lege naturali, Ecclesiæ et civili, et pactis hominum, adulterij s. Alia mere Ecclesiastici sensu quid,
q iure naturali plebeia sunt et solo Ecclesiastico, nō a. civili. Talel dicunt esse usurai.
3. Ehi nō privat lex humana cæt actu dictibus, nulla tn spes dictibus est nisi nō possit prope aliquis actus.
Ar liceat nō privat cui actu q cadunt sub possibili, contingit tn aliquando cui esse necessarie ad bonum rectæ
Ecclesiastica lex nō pt prope nisi primire actus mere interni. Rō nō pt prope q nō pt cognoscere. Est comm.
Habet Ecclia potestate remittendi illud q nititur actui interno Deo sual dicit illi rationibus. Habet et potestate
ligandi actu sola fustali punitionem aut vita pœnalem, eo q fideles fidelitas Ecclia sunt filij parentibus. Non habet tamē
ordinandi potestatem iudicandi de dictis modi actibus et quasi se medium iudicet constituat inter Deum et hominem.
De q. 9 q accidunt occulta sunt Ecclia iudicare pt, si iudicio Dei constarent. Etsi nisi tamē constaret eis:
Dici Ecclesiastico aliquā ex subditis solo actu peccasse nō posset procedere ad panam aut constitutam.
Inder cognoscere debet de actu interno et iudicare posset de externo, nō a. de mere interno sine ordine ad externum.
Quando Ecclia exercet coercitionem circa actus mere internos in foro confessionis nō inducit actus à se
prohibitos lege dei. Negat a. tantus Ecclia inordinatio contentiosa quia et in omnibus si posset circa actus mere
internos, q illa occulta nō sunt necessaria, sicut voluntaria quia sibi in suorto.
Potest Ecclia præcipere, dilectione et punire actus internos quatenus bonitate sua aut malitia informant simul
actus exteriores, aut in ex exterius, docuit. Sic propter attentionem in Decret Canonicis, s. Est contra Gorsonem.
Rō finis Ecclesiastica legis est supernaturalis beatitudo ad quā nō pertinet nisi interni actus bonis. Unde po-
test Ecclia actus internos q & exteriores cognosci possunt præcipere, tanquam finis sic congruat, et q aliquo modo
à se cognosci possunt. non pt tamē similiter magistratus civilis, q eis finis est exterior Reip. transplitab quies
consequi licet solid actibus exterioribus. Unde nō possit panas statuere sensu ad oculos scientes.
Sed actus exterior nō nisi & accidens occulti sit pt eis Ecclia licet omnibus & libere et punire.
Quando lex humana nō pt impleri secundum rectitudinem qua quia propriæ ipsius latæ esse constat, non tenet
tamen eam implere eo modo quo pt. Quando tamē lex Ecclesiastica plebeia determinat modus implendi legis
naturæ sicut positivi obligatio ex lege naturæ quando ostendit lex positiva.
Quando pars eius q ipsius est secundum mentē legislatoris militare aliis aliquis habere pt stabilitate si sola impleatur
non tenet de parte dividendi publicis rei totius nō est possibile: stabet q nō pt eis q ipsius est implere pauca
nisi minima q merito & multo magistratus comparatione habi, nō tenetur ad eiusmodi partes. Si tamē aliud
pars sit tale ut prudens legislator ad velle impleri, tenetur publicis.

Quando partes et circumstantie varie vtg q; lege humana nibil homogenee et eiusdē penē rationis sunt quoad
intentionē legislatoris, q nō ꝓt tota lagē implere, aut nō sedes circumstantiē lege expressas, tuncb; nō omnino eas
seruandas eiusmodi partē homogeneā aut circumstantiā sedes quas forte ꝓt implere. Sic vouens à ſpiore in certis
dies si hinc nō ꝓt, vouisse debet quas ritissimē ꝓt. Sic, q semel violauit nunq; iocundus non ꝓcēa ꝓt totaliter q̄ttel
dette reddere. Cui nō ꝓt rōndere in passagio tuncb; quas ritissimē ꝓt.
Lex nō obligat se ad plurima quatenus plurima sunt, sed benē ad ipsorū vsū, effectū et exercitiū sedes q adsūt
fictiua sunt. Intelligē sic vt officiat actus plurimi fuisse posita, ꝓt. n. plurimo rouchadly inuitasse.
q Lex humana obligat in rousciencia, non q deū idem immediatē mandat (vt volūt Gerson) sed q potestate dedit
illud idem mandandi, et obtemperari iussit. Ad nō tantū ꝓt ita sed et ꝓt rousticitas.
Implicat aliq̄ esse legē et nō obligare in rousia, q lex iusta esse debet, iusto a. rousticia dictat esse obediendū.
Quando deus sibi obtemperari iubet ad⁹ exercitio aliq̄ proximi, dicit⁹ est ꝓcptio): quando deo iubet obtemperari
Regi aut patri, dico sunt ꝓcpta subordinata, q deo ꝓcpto obtemperat mediante obedientia q̄ ꝓstat Regi.
Quando lex est iniusta q iubet aut vetat aliq̄ rouchā deus melig scandalū nasci sinit quia veritas deserat: Si tu
lex iniusta sit eo q requiret bonū humanū, q nō a legitimo, aut nō pp legitimū finē, aut nō legitimo modo s.
lata est, si id certo rousciat rouchā est q in rousia nō obligat, obligat tamē in casu vbi scandali. Posseri modo lex
iniusta debet nō seruari, posseriori modo ꝓt non seruari.
Lex ciuilis nō minus obligat in rousciā quas Ecclesiastica aut dia, et tu minus firma et stabilis quas diuina.
Etiam obstā rouchumpēs aliquā lex humana obligat sub peccato mortali. Est ciuil, q transgressores digni sint morte.
Nullus propter humanū quantūcūnq; iustū obligat sub peccato mortali misi quando ea est materia grauis tales et si di-
uinū negotiū simpliciter deum ꝓcipere sub mortali obligaret.
Potest deus et vere seruandus salem sub mortali ꝓcipe, modo exprimat se velle ita obligare.
Materia gravitas estimari debet nō in se, sed quantū habeat momenti ad finē quas sibi or q offitio lege sua privat.
et quando nō oīo rouchy est subdity de rouchario ꝓstinere debet ꝓtinus redē propere.
Non licet magistratui ciuili ꝓcipere sub mortali, licet a. Ecclesiastico.
Contingit aliquando ad humū obligare legē sub mortali q poteā nō ita obligat ⁊tt ꝓsequeret subditos in eade volūtate.
Tūc est peccm mortale ꝓcipere legē humanā quando esset mortale ꝓcipientē audire (cingendi.
Si legislator dicat se nō intendere obligare sub mortali, et materia aliq̄ sit satis grauis, modo intendat absolute
ꝓcipere, obligabuntur subditi sub peccato mortali: Si nō velit ꝓcipere nisi sub ta conditione nō obligabuntur q̄d ad mortale
sed hinc propter nō erit absolutius, obligabit tamē sub venali.
Lex humana q̄briscit casibz in obligat vt potig sit moriendū quia lex violanda. 1° quando vel q ꝓcipit possit ⁊t
à ꝓcipiente rationabilia esse circa vbi diffinitive, et inclinatiue iuste ꝓcepta. 2° quando vidēret q̄uitatio in detrimentū fidei, in rouchumpēs legislatoris, vel in scan:
ponere q bono publico. 3° quando vidēret q̄uitatio in detrimentū fidei, in rouchumpēs legislatoris, vel in scan:
dalū humanū. Ad illa intelligē mala sunt, vnde hinc potig obligat lex dia et naturalis.
Si vel pcepta rouchumpēs dis est exigua, et ex illo rouchumpi ꝓcepta lex, nō vt peccm mortalibz: Si vero ꝓcep:
tis rouchumpēs aut ꝓcipiendi simpliciter q̄tenus talia semp est peccm mortale q illo rouchumpi transgredi ꝓce:
Etiam rouchā rousticiū ex rouchumpi tot modo fuerit peccm esset mortale. (ptum.
Lex penalis vel multa est q simul statuit aliq̄ faciendū et apponit penā transgressoribz: vel pena q solūs penā ꝓpo:
Lex multa in rousia obligat ad implendū ex pcepto. (nit.
In dubio ꝓstinendū est penā esse sententiā faciendā, q pene sunt restringenda.
Quando pena est sententia à iudice ferenda nō tuncb; reus ea subire nisi post expressa iudicis condemnatione.
Quando pena est vel capitis vel mutilationis, aut quicunq; exercitio ꝓximus in scripsis habet aliq̄ vel
dissentaneis non tuncb; reus et post condemnationē eam exigi sed sufficit q eam patiatur.
Quando pena sententia lata nullius oīo adhuc est peccm iudicis aut rei regit, nihilominus est excommunicatio, obligat
in rousciencia ante sententiā iudicis: Subditus tu est an ita excommunicatus debeat se exhibere gerere q excommunicato.
Lex tam Ecclesia quas ciuilis q pena irrogandi ipso facto incurrendā per sententiā oīus bonoris exteriores
aut secularis officiorū nō obligat in rousciencia ante sententiā iudicis, causa condemnatoria, nō tu declaratoria (criminis.
Pena ꝓpriabilis ipso iure lata obligat in rousciencia ante sententiā iudicis, causa condemnatoria, nō tu declaratoria
Si crimē oīg notorius sit, et excommunicatio lata esse similiter oīg rousciat tuncb; q se publicē gerere q excommunicato tcr.
sine scandalo non tuncb; audere oīo abstinendo à rebus diuinis.
Lex Ecclesiastica q in penā delicti ipso facto incurrit inhabilitatē ad beneficia, officia et stia ligat ante sententiam.
Probabile est legē Ecclesiasticā precantē in penā delicti ipso iure beneficia aut officia Ecclesiastico nō obligare in con:
sciencia ante sententiā iudicis. Nec nō est securē tam grauia penā in ipsos latos rousticiū exercitorum.
Nullus est peccm omittere opa q. fieri tuncb; lex sub excommunicatione diuersit, vel solūs rigida nullā pertinacia,
idq; sine legislator. Q nudus prudentia agat, sine oīo sit indifferens, tuncb; tamē ita omittens sedes gravitatē una:
beria in rousciencia ad penā exhibendā non tu antequas exacta fuerit, nisi expressa legislatoris mens, aut vig
interpret rousciendo habeat soluendā esse antequas exigatur.
Nulla est lex mere penalis intelligah q nullū oīo peccm ꝓsequi, et tamē penā infligi.
5. Quandoquig nō virtualis posita iam lege non requirit principē, tuncb; ea quoad directionē, non tu quoad coactionē
et penal. Ac nemo à seipso regi ꝓt. dirigi a. debet et sibi legibz à qbz in natura ipsis nō requirit, adeo vt si transgrediat
nō solūs rouchā legē diu peccet, sed et rouchā suas, adeoq; in confessione id debeat exprimere.
Potest principē seris ipse dispensare, attamē dispensatio irrationalis nō redderet ipsū immunē à peccto rouchā
legē dei, sed solūs à peccto rouchā legē suas, vbi quidē vbi dispensatione: ꝓt tamē abrogare legē, q ctsi
peccando faceret non tamē magis bonesta posita ad eam seruandā quas subditi.
Vbi nō est potestas procurandi ibi nō est lex q diuersē obligat, et tu lex principis respondi reflexē et indirectē obli:
gandi seruandis eam partē qua reflexi ꝓt, n. sedes directionē, ꝓt. n. ad se dirigere, nō regere.
Qui sine causa impetrauit dispensationē ad contrahendū in gradū ꝓhibito peccat contrahendo, non tu fornicati
Ecclesiastici aliquo modo subsunt exempti à legibz ciuilibz: sine a. deo exempti in causis mere Ecclesiasticis aut spi: (quando pertinentia.
ritualibz. Sine pertē humano exempti sunt Clerici quoad priuilegia fori in causis ciuilibz, quoad immunitatem
à Tributis ꝓ. Et sine natiue aut deo non bene apti ad habenda. Sunt tu quas in qbz regz iure deo vel humano
sunt exempti, vt in qb q pertinent ad gubernationē temporalē ciuitatis, et nō impediunt administrationē Ecclesiastica.
in qd tamē nō possunt iudices aut priores nisi à iudice Ecclesiastico. q for esset contra expressum ꝓcepta ꝓsequendo
Peregrini tuncb; ibi legibz illis lex vbi regnant q statis scribunt solūs effectus obligationis, vt sint legis
iniuriosis et fictionis: alia est nō illaesis q scribunt effectus post certas temp. vt ff. de Testamentis ꝓ.
6 Licet indubiū subdito ꝓcipere verba legis agere n. si fieret aliq̄ contra finem legis.
Fieri ꝓt vt intendat legislator obligare et vsitate nō legis:
Quando in lege ponit contrarie, et id subdito constat ꝓt q Excepiendo fuerit ꝓcipere verba legis. Ac hoc est ciuil natiue.
Quando in lege in parte ponit solūs negatiue, quia nō in hoc nō habet locum, nō ꝓt subditi agere ꝓcipere verba legis
Syria authoritate. Ac ꝓt adhuc subesse in quare legislator velit finem obligare vt lex sit generalis, et magis
Et aliq̄ potestas dispensandi vig cuius effectus minuendi, sine vot. n. ne scipsos ꝓt ꝓt dispensare. (Gemeratio Veritas.

non ꝓt fidelis agere, ꝑter verba legis quando dubius vi manet sitne iudicio legislatoris obligare vel non, etsi ingruat necessitas prius expandi quam consuli possit legislator. Ac in dubio lex debet obtinere.

Ex qst. 97. De mutatione legum.

1 † Potest consuetudo vigere, mutare et constituere legē. Contra legem divinam tamē et naturalem nulla ꝓt
prævalere consuetudo. Ecclesiastica legis nō tollendi consensū tuis multitudinem ~~mutandi~~, sed vel ex consensu
pontificis, vel ꝓscriptione ꝙ annorum spatio, aut tanto vt nō extet legis memoria: non sufficit ꝑ ꝓscriptio
2 nisi ab eo tempore quo bona fide cessando maiorū recipiunt homines contraria consuetudine vti. Nam con-
tingit aliquando graviter peccare eos ꝙ primi faciunt contra legē alios ꝙ consuetudinē sequūtur nō peccat by
in dissimulatione ꝓsumit mutata legislatoris voluntas: in ꝓscriptione habet ꝙ nulla est contradicta. Unde
in dissimulatione nō requirit tantus temporis. Sic plene dissimulante et legē ignorante ꝓscribi ꝓt contra
3. Potest et consuetudine ꝓstribi contra legē naturalē inferendo latas sententias excōmunicationes et ꝓ transgressione (legis Regias.
legis Divinæ, quando longo tempore vindicandi peccatores nō fuerint habiti pro excommunicatis.
Consuetudine nō ꝓt effici vt sine dispensatione nō incurrant irregularitas ꝙ nō sit pena peccati, et vt non sit
invalidus matrimonium ꝙ lege Pontificia invitat.
Consuetudine patriæ effici non ꝓt vt inhabiles sint ad matrimonium ꝑsone alioq habiles.
Etiamsi lex dicerit dicat, Consuetudine contraria nō obstante in futuris ꝓhibitos ꝓpterea obligari, erit tamē
validus lex abrogationi ꝙ consuetudine. Hoc ipsum n. est legis posse irritare humana.
Si consuetudo pene sit negativa, nō contraria legi, vt si nō fuerint leges observatio in usu qz nō venerit
casus legis, non potest ꝙ eas lex abrogari
Quando aliqd observant generaliter tanquam à maioribus traditū sub precepto, etsi nō constet vbi tale ꝓceptum
latum sit, indubiē consuetudo habet vim inducendi obligationē legis, modo generalis sit et rationabilis legis. habent.
Quæ observantia solius ex quadam devotione et ubi habent ꝙ taliby nō possunt inducere vim legis.
4. Legem humanā aliquando cessare esse sublata ita, quando n. nō sig defint veritas: Quando vero deficit in
parte nō lege, nō ꝓpria sed superioris auctoritate ꝑter verba legis ait ꝓt.
superiores legislatore reddere multitudinis possunt aliquando dispensare in lege superiori, idq; et legislatoris
remissione, aut consuetudine in vsu ꝑuā aut sæpe contingentiby, aut denig in pena civitati vi: sicut
ꝓfudi. Vnde recte dispensat Episcopy in pontificia legiby quibusq; id statuit Concil. Trid. Sic et dispensare ꝓt
inferior in lege iuriū, qz frequenter contingit talia necessitas: ꝙ si agat de nō iniunendo tota vita deinde est superior.
Et dispensandi sit huius in consuetudine debet dispensatio videre non minus in bonis rebus quas possidet ipsa
legis observatio: vide et nō de potestate missi ꝙ ignorantia ecclesiæ. Est contra D. Bern. D. Thom. et alios.
Quando in petitione dispensationis nihil admittit est vel vltra scripta obtenta videri queat, si legislator
voluntarie dispensat ubi nō est dispensandi vi, sunt inhonesti dispensatio ita vt eas adepti contra
legem humanā nō sit peccatum si fecerit ꝙ dispensatione mundi. Ac posset legislator sine vel abrogare.
si ꝙ tamē in petitione tacita ꝙ mentis petentis posset legislatore ferre dispensationē, aut inhonestatem dispensatio
sic impetrata nō tenet in conscientia, imo nē quidē tunc quando petentes et volentes sed maiori difficultate.
Petunt dispensationē sine iusta causa etsi nō subreptitie et impetrant etsi nō peccat contra legem hu-
manā, peccat tamē contra legē naturæ quā pars debet suo toti esse conformis. Nihilominus ꝙ sine causa
impetrant dispensationē vt matrimonium contractat in gradu ꝓhibito peccabile quidem contrahendo, non a. Vtendo
matrimonio iam contracto, nisi vsura valdius sit et in consentia.
Quandiu ꝙ bona fide faciūt dispensationē non peccant, neq; facile talis est habendy, qz ꝓsumptio est pro
dispensante: si tamē postea certo tali constituit nō habere se legitima causa dispensationis tunc et
lege naturæ ꝙ qualitate rei propria se conformare conantur, nō tamē incurrent pœnas excōmunicationis
aut similes plurimi ꝓpter aliud humanum, tunc et n. solus lege naturæ.
Si inferior videt in casibus sibi reservatis sine sufficienti causa dispensat in lege superiori non est rata
dispensatio. Forte tamē quando nō tuy à legislatore habet inferior dispensandi potestatē quas à consue-
tudine in similibus tenebat dispensatio.
Papa eo ipso quo ordinat aliquē exagulare cum eo dispensat, non a. Episcopy. Ac papa ꝓt valide sine
causa dispensare in sua lege, etsi peccet, non a. Episcopy
Quandocunq; Deus dispensat in lege ꝙ admisit habet obligationē et lege naturæ vel divina, nō tollit
eadem obligationē in dispensatione facta sine causa. De reliq; ꝓsumby videatur D. Thomas.

Ex qst. 109. De gratia eiusq; necessitate

Gratiæ nomine aliqd dicitur vel inde ꝙ gratis fiunt, vel ꝙ gratis detur vel utrumq; ob causas. [sed indebita sit]
Perfectissimo modo indebitus dicitur quod nō tantus naturæ non debebat, sed et contrarium meretur contrahi
Talis est gra quia reparamur post primi parentis lapsum, de qua propria est in religione christiana qstio.
1. Multos veros naturales ꝓt Deo sine gra acquisito cognoscere, et inter eos Deus esse et unus esse.
Lutherus Deo singulas veritates naturales diversby naturis cognoscere potuit quamvis nō oēs colligendo,
Lapsus vero neq; sigillatis neq; collectis oēs cognoscere ꝓt ꝓ impedimenta ꝙ naturis lapsus sequūntur.
Potest homo lapsus nis solo auxilio dei generali in qbusdā cognoscere ꝙ agendis Quæ omittendum sit. Et contra.
Non ꝓt tamē homo lapsus sine peculiari dei illustratione et gubernatione ita cognoscere ꝙ agendis sit, quin
sæpe in multis fallatur et erret. Testantur id multi errores Philosophorum.
Non est necessaria additio bonæ voluntatis ꝙ ad obtinendū finē naturalē.
Homo nō ꝓt deuenire in notitiam veri fidei nisi mediate vel immediate Deo revelante.
Quando ipsemet ꝙ est Deus nō revelat ita vt simul evidenter ostendat se esse revelantē, opus est angeli
vocis et miraculi et ꝙ cognoscere possit hominē Deū esse ꝙ revelat, aliqn lecturo videat.
Non ꝓt Deo assentiri ꝓpositioni fidei ꝙ revelante Deo ex finalitate et veritate quā oportet sine auxilio
speciali gratiæ intellectus illustrantis, et voluntatis bonæ affectionē aspirantis, vel habituali dono dei ipsius fidei. Imo
fidei est nō posse nos nisi solo dei auxilio speciali virtus naturæ videre vt oportet. Sic Conc. Trid. et Arausicanum.
In tamē illud vt oportet intelligendum sit, vt id sit, ꝙ ex finalitate quā oportet. Non, sic vt ardy disponant ad ipsius (mundi restat.
Si ꝙ impossibile daretur assensus tam certus et firmus circa deum obiectus ꝙ habitus naturæ, ille
non foret meritorius aut utilis ad vitam eternam.
Fides verior nobis esse debet quandoq; demonstratione ꝓsilosophica.
Potest Deo assentiri ꝓpositioni fidei existis revelatis, et argumentis gratia fide quidā seu operatione humana cum
solo auxilio dei generali. Ac possunt convincere quā angeli humana hominis naturæ proportionata.
2. Nemo Catholicus ad omne opus bonum gratiæ insufficiente negari digne

indiget natura humana tam integra quàm lapsa auxilio diuino generali tanquam primo mouente ad faciendum vel volendum quodcunq; bonum. In statu naturæ integræ potuerat homo per sua naturalia velle et operari quod bonum morale naturæ suæ proportionatum, non autem bona supernaturalia virtutibus infusis dicta. In statu naturæ corruptæ non potest homo per sua naturalia implere totum bonum morale naturæ suæ proportionatum, potest tamen aliqua bona ciuilia velle et facere, si nulla tentatio vigeat solum virtute naturæ, non autem bonum virtutibus infusis. Potest in genere non peccare, quod morale est, nemo tamen continere est nisi cui Deus dat. Multa etiam sunt facilia et nobilia opera moralia quæ sola natura lapsa non potest efficere et non tentante demone, et diligere immediate se. Homo lapsus naturaliter potest velle implere præceptum aliquod naturale, non tamen potest facere per quod non peccet mortaliter. Etiam per solum auxilium generale fiunt eius gratuitam actione à deo accipienda sunt, quæ deus illis nullo modo debet. Cum dicitur generaliter non est præcise gratia, quia debetur quodammodo aliqui saltem remotely per hypothesis naturæ, aliquo dicuntur diuersimode habere præcise dicta gratia, quia in actu primo saltem non datur remotely Deo ad actum aliquem naturaliter boni. Auxilium speciale auxilio non communicant quando bonum gratiæ et meritorium morale fuerint. Negante tentatione aliquali naturali ethi solius gentilis sit, non sufficiunt vires naturæ præcipiendo operari bonum moraliter. non tamen regula semper ad explanandam tentationem auxilium speciale præcise dictum studio interior scripturali. Sicut et alia virtutes morales infusæ. Sap. 8. Sobrietatem et prudentias docet. Ad quas virtutes acquisitas et fiunt seruitia Dei sua species regula quæ auxilium, sicut ad alias virtutes theologicas, et tales virtutes morales infusæ differunt specie ab acquisitis, sta d. Thomas. Tales, quæ nunquam charitate connumerantur seruos filios. Alias talis virtutes non generant habitus acquisitos. Non tamen actus semper operari ex virtute infusa, sed potest sine peccato et contra naturam virtutis theologicæ elicere actus virtutes acquisitæ. Ut quod aliqui actus scientiæ humanæ quia nouit Deus esse.

3. Amor naturalis est inclinatio cuiuscunq; rei ad suum bonum: Et virtus est actus ipse amoris in voluntate. Contra est non posse Deus peccatum vel impedire seruandum vellus statis hominum in natura integra, lapsa, separata, aut glorificata ab homine diligi ut est author et finis ordinis supernaturalis sine auxilio gratiæ. Ex charitate Dei debet Non potest Deus sine gratia auxilio et author et finis naturæ efficaciter ab homine diligi sicut ea sit ut impleantur ea ipsius mandata naturalia in statu naturæ lapsæ: nemo nec in statu naturæ puræ, quæ et hinc contrarium appetibilis Deo nimis distanceret, nulla in creatura habet talem pugnam appetibilem gradalem homo. Potuit tamen in statu naturæ integræ, etsi consideretur ea integra et Deum alias efficacem solum in ordine ad finem naturalem. Potest homo lapsus sine gratia auxilio habere imperfectum aliqua desiderium amandi Deus sicut ea ut est author naturæ quod tamen nomen amoris Dei non meretur. Probabiliter in. est minimum talis naturæ corruptæ virtute alius amoris Dei naturalis sicut ea, ne imperfectus quidem.

Est quidam imperfectus actualis velleitas in homine lapsa amandi Deus sicut ea. Sta Scholastica, melina, molina. Ex minima ista velleitate non adeo magna habet difficultatem, magis sic vocanda ut natura fuit et nullius eius salte imperfectus et conditionate erga conditate finis ultimi naturæ. Et nullius eius affectus gratiæ habere possit.

Natura potentiæ ita subiecta amore inordinata videri sicut ea amore nullo modo queat se sicut virtute corrigere, Regula. Bonum peccatum, ideoq; non potest Deus amare plus quam seipsum, nisi quatenus gratum sanctis. Sta d. Thomas. Magis vulnerata est et pronior voluntas quam potuit apprehensiua, vade est Deo cognoscere virtute naturæ Deum esse summum bonum, non tamen amare sicut ea: Imo familiare est deprauatæ voluntati deteriora magis diligere. Absolute amare Dei sicut ea quamuis inefficax est dispositio ad iustitiam, quæ est à 55to non a. Velleitas ita imperfecta quæ affectum Deo q̄ non habet idem obiectum, eius amore Dei, sed obiectum potius habet ipsius amore Dei, et tamen non

4. Opa spiritualia sine seruo spiritus sine seruitio modum, quæ et charitate fieri debent, si principium non possunt implere Seruitio spiritus potest Deo integre implere ea precepta legis naturæ virtute naturæ: seruitio modum sine gratia. Dei agendi et charitate magis in illo statu est Deo seruo virtute implere illius legis mandata: In statu naturæ corruptæ non potest Deo virtute naturæ seruo, spiritus opus implere ea precepta et naturalia ita absolute aliquo tempore non peccet tenta illa non tantum venialiter, sed et mortaliter. Hinc Conc. Milenit. Can. 5. Dicit Anathema Pelagiani asserentibus ideo nobis dari gratiam, ut facilius impleamus mandata, non a. simpliciter Seruamus quam mandata dei si volumus, sed à deo petendum est ut tanto velimus et facilius et volendo faciamus. Quando precepta est de ope seruitio spiritus seruo spirituali, homo furiens et naturæ virtute q̄ potest, non aliqua opa naturale virtutis simile spirituali q̄ precepta non satisfacit precepto spirituali, sed peccat. Ex quod precepta seruitio spiritus aliquid est ab eo q̄ potuit. Quid sit tamen q̄ faciat q̄ potest vel habitus est aliquo modo gratiæ necessarium auxilium: vel si opa Dicit habere non posse reuelatum est non obligari illos ad actus spirituales vig excellentiæ. nam ideo Deus dat precepta ut exerceat desiderium, et petat auxilium. Posito tamen q̄ Deus non exhiberet parentibus auxilium petendi auxilium peccaret infidelitatis Deo q̄ non eligeret salte actus naturales quos posset, q̄ habet et Deus ea petitoria voluntatis, q̄ petitio non obligare ad subtractionem specialis auxilii.

Quandocunq; opa naturale vig est excellentiæ et virtute naturæ corrupta fieri non possit magis remote q̄ per tempore infirmitatis Deus seruo illos excellentiæ prope nisi simul aliquo modo parantes, et debeat speciale auxilium quo vitari queat peccatum remote magis remote. Ex nemo peccat in eo q̄ vitare non potest.

Tota lex Dei et complendi naturale et spirituales, precepta affirmativa et negativa non potest impleri per actus virtutes nisi à iustificato. Ex non precepta charitatis Dei sicut ea. Tota et lex naturæ non potest impleri ab existente in peccato mortali. Ex q̄ est aduersus à deo per peccatum salte speciale non potest ad actus esse conuersus per vig amore sicut ea et naturale. Multa precepta Dei possint impleri sine gratia habitual. nonne diligendi Dei sicut ea, aut precepta dilectionis de sedenda iniquitia seruando mediate, aut mediate, et seruo quoad et precepta destruendi aut abominandi sanctis, quod tamen non

5. non potest Deo scripsit ad gratia sparuae alias exteriori auxilio gratiæ. Ex in nullo bono opere non incipiunt. Hoc quidem sparsit Deo ex, sed priuatis à gratia. Et obtinuit Deus non adiuuet et seruiamus, conuertamur, apiamus s. impletis dicit misericordia sine signat quæ efficacissime nobis est ad actus pulsans.

Non potest Deo virtute naturæ vel remote quæ se disponere ad gratia, aut illo merito de congruo eam mereri. Ex solus deus disponat ad actum finem tanquam primum motum, et initium salutis non potest esse à nobis.

Quamuis opa naturalia bona non sint dispositio ad gratia, magis tamen sicut impedimenta vitiosa, et volunt Lutherus. Calvinus dicit eos q̄ ex natura virtute meliora opa fecerint minuere habere repugnantia ad suscipiendam gratia non tamen diminuit est ea nullam repugnantia vel detrimenta adhuc ad suscipienda gratia, quæ deus libere dat gratia solet et omnibus qbus vult, et nulla sit nobis debita nisi gloriandi.

7 Ut peccata repugnantia regula salutaris Dei sanando naturam, et interior Dei motio conuertens peccatorem, et misericordia audiendo remittentis offensas. Et fidei. Absolutio ex Dei potius posset remitti peccata sine infusione gratiæ. Est error.

8. Pelagiani ad audiendum peccatis gratis factibank opa esse gratia, non a. ad audiendas scripturis. Homo post lapsum et seruitium modum legis vias sanctas q̄ gratia, non est q̄ ordinaria gratiæ auxilia vitare ea peccata venialia, nisi ex singulari priuilegio, quale reuelatum est B. Virgini, Iste Conc. Trid. Aliqui non esse reuelatum est probabile. Homo post lapsum non iustificatus potest singula peccata mortalia vitare, et seruitium aliqui tempus, sed diu non potest esse sine peccato mortali.

Cum impotentia vitandi ea peccata bene conuenit potius vitandi singula, eaq; sufficiunt ad peccatum.

In illa impotia vitandi oia perrata deo reuisderanda sunt, multitudo sc. occurrentiu adiouctu, et lassitudo animi
q nō ꝑt semp esse aque intenty, unde si uentus esset propla nō posset cursū illo tēpore esse sine perrato.
ꝑr tentationē dominū, obiecta sensibilia, cupiy. carnis, concupiscentie corporis, ignorantia et inconsideratione,
generali conscientiarū, exempla et consilia aliorū, et innata nobis quada instabilitate.
Horrore aliquando est necessariu, motu quada necessitate et suppositione fragilitatis liberi arbitrij, nō ex
aliqua suppositione ponenda, qualis est necessitas sumendi cibi, q necessitas exigat, nō ista.
9. Non oxy est alia gra ꝑter gras habitualē vt natura ipsa sanata, et elevata congruit ad opa meritoria, oxy
tamē est alia gra qua ipsa, a deo ad recte agendu mouemur. Ac ad singulos actus gras dei duxi opportet
Preter gras n. habitualē ad opus meritorius requirit speciale dei auxiliū. Confuciu medicina potat esse temperari.
Ex vtroq gras n. habitualē ad opus meritorius requirit speciale dei auxiliū. Confuciu medicina potat esse temperari.
Ex videl oia Iar sentia fuisse bonoꝝ bonitatis, stig. et reliquiu patru contra pelagiu.
Speciale illud auxiliū ꝑ quod refert ad opa meritoria quam generale dei auxiliū ad opa moraliter bona,
manet. n. ipsis hominē nō tantus simul cu ipse fuerit in opa.
Non equitat tamē recte modo ad meritoriē opandu iustu sicut ad recedendu equitat nondu fidelis, quo n.
ab alio mouetur, ille agitur spiritu dei quoniu iam dnu spiritu est, et quodāmodo se mouet in opibus meritoriis.
Scriptura tamē ipse spiritu dei opatur in iustis velle et opari ꝑ bona uolūtate qz sine ipso nō possent opari.
Iustificatio qua iustu pcedit deum dilt reddit, sperat, amat initiu, habet a 55to Inhabitante habitu fidei, spei
et charitatis in se quasi stipites equitante. Et qz ꝑsto est spiritu sancti donu fortiter est fideli elicere actus fidei
quando exigunt, et roborant spiritu sanctu, et rebellia hominis ab ipso relinqu. Rōe huius motionis
ipse Ioō dicit sustinere gras q in secula dnu sustinenti eum deo ꝑ gras, scripta
Dicta inspiratio quodāmodo est nona gra, et quodāmodo nō est nona: Nona si ponat simul gras vt habitualis alias
ipsos habitus sopitos: nō est nona si consideret connaturalitate istaru habitu nro exercendi indeliu quasi
et promptitudine assuetionibz. Nam non minus et Iar parte iustu bonū actu meritoriu eligere ꝑt nru
voluerit quam si solo dei generali concursu, nō a speciali illa [illegible] esset. Non tamē oio tollit
difficultate q orit ex parte nostra ꝑ Iaru expandi facilitate ꝑ isto tribuit: unde q iustu semp habeat
paratu sufficiens auxiliū quo occurrentia propla impedire possit.
Qui a deo tanquā nō semp sciunt se tangi, nec idei a deo tangi qd est confundi, qz existimat se tangi.
Facilitate istam expandi pcio spiritui assuere impugn est, spirat n. illa alios 55tos quo dubitatur.
Vt sancti in continuo actu volendi nō patit fatigabilitate, et. a. tam obiectiu sil iustil, qm est ex parte dei
elicere volūtate actus meritoriu salua Iar dei ꝓuidentia, ac si solo indigerent concursu generali, constat
inde q moueri deo quando et quotiel iustu exigunt gra ꝑbet suas libera cooperatione si ꝓpterea exigaret.
Ipse primu motu iusti est ex instinctu 55ti, q saepiy assistat quia sequi actu deu voluntate.
10. Quantu est ex parte gre tam potentie nihil habet iustu ad ꝑseverandi quia habebat primu Ioō, sed dis-
crimē est ex parte subiecti, nā Ioō post lapsu secundu partē inferiore nondu est ꝑfecte restitutu et grave,
vt multi facilitu eqli gra potuerit primu Ioō ꝑseverare quam minor Ioō iustu possit.
Etiam primu Ioō speciali auxilio indigebat ad opa meritoriu: nō tamē indigebat ad ꝑseverandu auxilio
gratie exitantis, ꝑfecte n. sana natura prima gratia donu et auxilio speciali in opa boni sine ulla
difficultate valebat: minor vero iustu magis ad habitualis donu solu, magis adhuc et gra exitante
post ruinā iustus ꝑsto est periculo magno cavet sustinendi tentationibz, ꝑ q quotidie a deo petere debet
ne in tentatione inducatur, et orare vt deu ei donu ꝑseverantie sine quo ꝑseverabit nō est.
Perseverantia donu compensat via fauore quodam maiore illam donoꝝ minor iustu instabilitate,
ita vt ex aurano dicit predestinationis proposito efficiatur non tantus vt ꝑseverare possit sed et reliquu
ꝑseveret minori facilitate sed infallibili infallibilitate. Ita stig. de concept. et gra. c. 11. et 12.
Perseverantia ad minor iustificati roborat auxiliu addit gubernatione et custodiam dei qua fiat vt iustu reipsa
ꝑseveret usq in finē, et primus ad eiusmodi custodiam necessaria sunt sive interna sive interna auxilia
aut operationes, aut tentationu et impedimentoru salubri aversiones.
Sine Iar additamento q formale sua voluntas, secundu quam ꝑseverantia donu dicit acceptit ex aurano
predestinationis dei ipso nō est impossibile ꝑseverare, sed nunquam ꝑseverabit.
Per similitudē predestinatio, ad cuius ꝑseverantia magnitudē impleti, vt. n. Ioō semp incumbat sic ꝑ gras alioq
nasciby, vide stig. de gra et lib. arbi. c. 6. et 13.
Iustu habent illud additamentu exprimere similiter ꝑt, sed nunquam exprimit, solu n. dat vt Ioō simpliciter nō ponit.
simendo tamē vtq ꝑseverantia formaliter vt includit suppositionē finalis gre, nō ꝑt nisi illa consideratu in
sensu composito exprimere.

Ex ꝑt. 110. De essentia gratie.

2 Esse aliqua dona gre inhaerentia ipsa ꝑ modus habitus est fidei. Et Conc. Trid. sess. 6. c. 7. Anathema gratia habi-
tualis vt gratie dicitur habitus nondu nec ad exitia tantum recte fidei desinentiu, recte Iabentu et scripti
et ss. gras esse qualitates inhaerente de habitu nomine nō fuerunt adnodu solliciti, quando tamē ad rem
veritas nō ꝑt aliud statui quam habitu nam sit principiu dicendi in iustis.
3. Charitas et gra realiter distinguuntur. Ita D. Thom. Scot, Medina. Caprolus, et alii. Ac ex gra fidei emanat
et charitate nō, sed potius contra ex fide tanquā ex radice charitas. Insistente gra et difficultate charitas existi
Gra habitualis multa habet operationu, charitas a. est habitus operativus, distinguuntur ipsis realiter.
Virtutes nō sunt in gra sicut in subiecto, sicut potentia in essentia, nec physice emanant virtutes ex gratia.
Hanc fidei maiore ꝑt absente gra iustificante.
Charitati inerti tribuit iustitia qz est effectus individuus et primarius iustitiae et notior gra habituali.
Primus motus liberi et electi sunt deo quas habitui ipsius diligamus.

Ex ꝑt. 111a. De diuisione gre.

1 Gratia temporaria alia est gratis data, ad aliorū spiritualē salutē ꝓpriē ordinata. Alia gratis faciens
Gratia gratis faciens dividit in habitualē et formaliter gratificat, et auxilium speciale q gratificat
effective sui dispositiue. Gra manens est gra ipsa habitualis vel requisita ad salutē ꝑ quas ꝑtinent
et modus habitu gratis a deo fluentes ordinati, vt fides, spes, charitas. Auxilium speciale est motio
Dei qua donu ad operationes et finem naturā aliquo modo superant agendas adiuvatas.
Omnia auxilia specialia simpliciter debent ordinari ordinem supernaturalē, qz nullus ordo ordinandi auxilius
attingunt nisi ex merito Redemptoris.
Auxilium speciale dividit in auxilium operans qz ꝑcedunt nostru consensu, unde et ꝓcedunt dicitur
et in auxilium adiuvans q adiuvando nostrā actionē ꝓsequit.
Auxilium [illegible] dividit in sufficiens et efficax. Efficax dicitur in quod et cooperamur.

Auxilium speciale potius ad gratiam gratum faciendum reddendus est, qz mediate saltē ad bonum naturæ suæ et bonum
consistunt formaliter deo gratos. Item dicendus de adā et Gabrihel fidei.
Gratia gratis data ẏ facit aliquando concessit impetū, vt gratiā somnum, et miracula, et potestatē conservandi.
tium et scientiā et deū in tali vita ferisset non ẏ recto vultum de ipsis scandalū.
Gratia gratis data ẏ est videre in patriā habentibus, sed ad hoc potissimū data nō est, neq; hoc fit sine auxi-
lio auxilij speciali q ad gratiā gratis faciendam ẏtinet.
2. Gratia quam illa dicit secundū q. dicit in quā natura nostra est nata, nō agaciend. Cū quam in quā simul mouetur et
mouet. Sta d. Thomas, et pulsat ẏ quando gratia ẏtinere ad actus intrinsecos, potissimū quando voluntas incipit bonum
velle. Vt illa sit gratia ẏ quam quia nostra mens nostra nihil actuē conferre ẏtinet, aut si aliqd agat nondū illud agit
ẏ q gratia potissimū data, sed deus facit pectus ita conferre agere vt ipse solus operari dicatur, efficit. a. gratia quam vt
velint, cooperando vt efficiamus: Credimus. a. est nos ad volendū moueri vt efficiamus. Deinde quamdiū non tantū volen-
tes quantus sufficit vt volendo efficiamus consentire in nobis esse, et moueri potius quam ipsi nos agere, et quo-
tiamodo conferre fieri sine nobis q fit: at vbi tantus extenuit voluntas vt fieri possit hinc nasci dei operatio
cluando ẏ dicit Augt gratia sine nobis operari vt velint, nō vult id fieri sine efficientia nostra aut libertate
Sed, sine nobis idem est q sine illo nostro medimine quo mouemur iam dei cooperatore mouentur loquendo.
Triplex est velle, medius, efficax, et triplex odij voluntas, elicita tantū, elicita et imperata simul, et
alij imperata tantū. Hinc triplex respondet gratia, una operans tantū: altera operans ita vt simul habeat aliqd gratū
cooperantis. 3ª q absolute cooperante habet ipsa hominē.
3. Gratiam quam augst q causat effectū gratum, siue q dat velle, subsequitur q posterius, datq; ipsis ẏtinere.
Alibi gratia præmouens eadē est q excitans n. motio illa dei qua mentē nostrā illustrando et inspirando tangit et
pulsat vt à torpore et negligentia bonum opus operemur, et viuet surgendi et agendi subministrat.
Gratia efficiendo et q gregh adiuuet nostrā adiuuando simul cū voluntate nostra ad illud concurrunt. Hoc in alio 2º
considerata nō ẏt ab effectu separari, operando verō ẏt. Vide diuidi in sufficientē et efficacem. Sufficiendo est
qua deo excitatus ẏt consentire, non tamē consentit. Efficax qua excitatus consentit. Nulla data talis gratia q
excitet quem nō tamē sit sufficiens vt ea deo consentire possit. Gratia n. et miserium excitans contra dei allocutio-
nes distinguenda est ẏ gratia hominis aliqd significat et nō simul ẏtinet ipsius ẏtinere.
Gratia nō semper est sufficiens vt ẏ ipsam sine alia immediate deo ẏtinet illud ad q principiē excitata, sed si minori
par bene vsq; fuerit mouere consequens qua illud ẏtinet, q ts et gratia data, qz data quando in priori vitæ parentis augmenti,
4. Deus absolute decreto inclusione illa vt ẏtinet nō ordinet saluificasset ei gratia vnde qua vidisset non resistiturū, cui
dedisset nō inclusione tandi gratia, sed inclusione dandi illā qua nō recederet (quamdiu minima deo fauere vo
in tali ẏtinet gratia illa nō esset diminuta sufficiens, nō q tunc sit sufficiens habitus et qualitas est aut motio quasi
physice eleuans potius et excitans ad agendum, sed q nō sit misericordia sufficiens, stante n. ẏ deus quo minus
talis nouerberetur. Sed dare quo nō obstitit quo nō obstitit sciat qz vbi nō vult ex parte dei sufficiens est gratia sicut
animo dato et habeat deo vtendi potestatē, quamquam multo maior esset si daret, nihil aqua possit dare, illa qua
Rectius dicit gloriosa gratia sufficienter dari excitante q nō sit efficax. Est verū apud Catholicos. Sicut vtendo.
aliquando tollit q sufficiat hominē ad bene agendū, non tamē non operetur. Gratia mobile. ac vel deo tribuere ẏ
persuasibly gratia sua pulsat corda nostra si sciat nō posse nos agere ẏ illam gratia quā subministrat.
Gratia quando dat ipsis audire deo à lege differt q simul viuet habeat q deo dicere possit si velit, qz a. ẏtinet ab eo
ẏ fecit ut homo esset consentiens huiusmodi efficax, quando tale ab ipso emittitur quia nouit consensurū: quando
alias immittit nō donat secundū profectū, neq; contra profectū tamē, pulsat n. vbi inuenit dignū à se gratuito possit.

De auxilio sufficienti. Infantes q nūquā moriuntur q̄ habent in quali sibi ex parte dei auxilij quo saluari possent
quam habuissent si deus sine Redemptore Christo humano genere reliquere statuisset. At deus diuidi quia:
endo peccato originale nō ita dissonat cum 2º et infantibus illi in statu sufficiente, sed indiuidē quia eundo
tiam odit à gratuita morte. Deinde et istorum infantē Christi est saluator, qz big mundi saluator est.
Neq; in actu primo, neq; in actu 2º. Dicit nihil addito omnibg momentis auxilijs dei immediate sufficiens
et necessarijs ad resurgendū à peccato: dicit tamē q loco et tempore aliquando quo mediate saltē conuerti
et saluari possit: Auxilium. a. satis mediate sufficiens ad exitandū nobis peccatū nemini negatur.
Quamuis hinc de loco peccator conuerti ad deū, non ts peccat singulis momentis nouo peccato quamdiu
non conuertit, actualem tamē cuius peccatū affectus hinc deponere propto negatiue q semper obligat et ad id
non deficit ipsi auxilium dei auxilium, sed sapiū deo existant ipse deficit. Sed studiosi à peccato resurgat cuius est et
adimplent propterea affirmatiue amorū dei, q includit sufficientē detestationē peccati, et propositū non peccandi. ẏ
in illo. a. momento quo propterea istud amorū dei peccatore obligat priuit deus auxilio quo implere possit.
Etenim nō cauet potius qua saltē mediate redire possit, nō ts adest singulis momentis auxilium sufficiens
et necessarius ad resurgendū à peccato, quia licet deū nō semper det, non tamē denegat.
Si deus continuo fit vos punitiue vestra gratia sua placeret, nullū maneret auxilium speciale q tunc esset generale
Merito deus de obdurato quoniam q nō conuertatur, qz semper habent auxilium sufficiens ad implendū propterea ne-
gatiuus quo possibile haberet conuerti, non q. insultat deus propto quem grauat auxilio.
Moraliter loquendo deus semper parato est nobis auxilium sufficiens. Culpa est si nō semper auxilium.
Verius nō est certus aliquē numerum peccatorū esse ita magnū et aliqua peccata ita grauia vt vbi deus ea
adnisserint certa quasi lege iam vob deus desistat, scilicet. ẏ vt magis peccante minus relinquat.
Pauculi non eo modo habent auxilia sufficiens quo adulti, qz n. nisi illo scipso iuuare vltra nō possunt
nec à parentibus nisi iam nati: sed pueri qz p regatiua administrata à deo seruos rectos nisi eo expedi
possent vt applicato sibi sacramento conuenient filij dei.
Ostendat ẏt deus in paruulis suas iustitias, sed vt eas ostendat nisi vob occidit, aut vitam eis sua decreto ab-
rumpat, ẏt potius non vult longiore vitam suppeditando causas 2º nouere, tanto tam possibile puerū esse vt adul
Certus est obdurato nō habere quicquid tempore auxilium excitans in actu 2º sufficiens q̄ immediate sine mediate
Certus et est ipsis nō habere ad conuersionē auxilium immediate sufficiens sibi q quoad tempore ex
parte dei paratus in actu 1º. Intuendo tempus quo potuit esse in obdurationē scitū habet sibi paratus auxilium
generale ad ambulandum, aut dies sedet ad surgendum si velit.
Probabile est aliquando in actu 2º tangi ex misericordia obdurati speciali auxilio gratia quo si acquiesceret saltē mediate
posset conuerti. Probabile et vt obdurato quicumque habere semper in actu 1º paratus sibi auxilium dei ad
conuersionē mediate sufficiens et tamē multa debent intendere q morali quadā retributione liceat
sua culpa obdurato nō est finaliter veritē ẏ auxilio tenebitur, et ipsis obdurato maiorē auxilij indigentiam dicit
nemini posse corrigere illius quem deus desperauit, adeoq; ex scipsis eis ipso sibi parato auxilio sine alio quā
mentis et abundantiori moraliter loquendo obdurato posset corrigere: abundanter ts aliud ipsi aliquando adesse
Nonnulla desperi qui aliquando dei gratia ex eis tangat et si vellet consentire posset conuerti. Probabile est.
Ita fide certus est peccatore posse conuerti quamdiu in hac vita est, nō ẏt. a. sine actuali dei motione.

Movet nobis Deus nō vt deus gratiarum nos disponendo et verbis nativis, sed vt à dei gratia prevenimur.
Deus quidem vbique q si haberet peccatores semp tali angelo quo mediante converti posset quotiescunq; vt
quando non consentiunt esset in affectu aliquem pro: videt a. q nō semp sit consentiens: si a. videt vt nunquam
consentiens vt fiat vt misereatur aliquando movent vt sit illi motio ista in testamento q Deus voluerit
eum salvare. Si vero viderit illum consentiturum dicit vt q dormiverit eum movere illo tempore et toties
et vt alio et multis scripsit, alias ita fiet vt semp quando vult misereatur aliquem quasi in actu p. mise-
ricordiat peccator, et tamen nunquam adhuc velit nisi actuali gratia, quia nō semp adhuc movet.
Quod Deus ordinat sufficiens angelus ad salutē fidei esse vel fidei gloriosi vellet media, et similes.
Nisi omnibus dicit angelis mediate sufficientes in actu p. salutis viatori esset impossibile.
Angelus sufficiens et efficax possunt secundum vel physicam esse aequalia: verum q efficax dicit ipsius operis est
et singulari efficacia quia habet gratiam christi à dei gratia post secundum conditionata quia movet hominem
si isto modo moveret consentiret.
Aliter angelus dicit propter spiritus desiderium, idq; vt desiderio orationis, angelus vero q se sufficiens com-
missione impetrat.
Aliud dicit angelus mediate sufficiens nisi ipse mediante vt Deo obtinere q immediate sufficiat.
Sic multi dicunt posse deo nō posse. Primum quo dicit infans nō posse baptizari. 2. quod sic fieri vt. 3. q
indecens. 4. quod favore nolentis. Sic nō potuerunt videre, de quo patet 5. q. natura nō vt possibile,
6. q. negatio deo est possibile.
Augt quando dicit gratia dei nō ordinem dari intelligit efficacē.
Non tamen omnes vt gentiles possunt converti quia vt conversantur.
Q Diodati Sabellius angelus sufficiens q vnus credat nō alter absolute referendus est in altitudine indicium
Dei, q Deus voluit dare gratiam sic quia credunt, nō alteri.
Gratia simpliciter efficaci repugnat nolle esse bonum et malum, nō a. sufficienter gravanti.
De gratia efficaci. Efficacia gratiae vt prevenientis est in eo consistit quod Emanuel Deus ita tractat quemlibet
aptus nosse Christum, non a. consistit in maiori inclinatione aut traditione physica. Est Augustini et multorum
alium explicit sic moraliter illa efficacia qua deus vel unica motione sit moraliter impossibile vel valde
difficile sed resistere, ideoq; minima resistat, licet absolute resistere possit. Vel plurimi quamvis singulis ita
sint tentatae vt facile possunt resipiscere, vel tamen simul moraliter resipiscere non possunt. Sed gratia illa efficax
ratio dicit est quid et essentialis omni gratiae efficaci, q consistit in eo q prodat gratia à deo ita volente
movere quando nolit hominem sensibiliter. Et haec est gratia dei secundum Apostolum Scotum Augustinum. l. 1 q. ad simp. q. 2.
Aliquando vt gratia sua faciat Deus efficacem aliquam ratione virtute maiori physica quia quid esse videt vt ros
Dionysius ponebat: aliquando vero solis attingat eam ingenio hominis et quasi inclinat Scotus ab ea parte
qua videt ad ros ergo habere libertatem, q fieri sine maiori physica gratiae virtute, imo et minori potest.
Alii negant gratiam efficacem pervenire ad praemium. D. Augustino rationem q ponit gratiam in voluntate et persuasione.
Non explicat gratiae efficacia a D. Aug. et Scripturis tam in ordine ad actus quae nos simul nisi gratia faciens, quam
in ordine ad ipsius nostrum favore, venire, ambulare, dicit. n. ista esse efficacem q facit vt faciamus, q nō respicit
nisi respicit possit. Actus gratiae existenti conducunt. Habet tamen aliquales actus efficacia gratiae adiuncti
sed potius dicenda est efficax q dat nobis praeveniendo efficit operantes quam dat nobis adiuvat.
Gratia efficacia ex eventu notionis nō est, sed dicit efficax gratia substantialis ad efficiendum dicit habet. Si
n. solo eventu dicat efficax congruit est efficax, et solus est dicenda efficere: inter efficere a. et posse efficax
esse tantum est differunt quantum inter nō invenire et tollere impedimentum, gratia efficax proprie reddit dicitur tollat.
Gratia cor emollit q efficax est, nō contra mihi à posteriori vt signum causa nō rei sed cognitionis. nō. n. nisi
vnq; convertit nō alii, et nō est q Deo vult, sed q deus, nō. n. dependet efficacia gratiae à studio discipuli,
sed sita est in excellentia Magistri, si. n. ab eventu pendet efficacia Deo scipsis discerneret.
Nulla ergo fit vel libero arbitrio ruina deum ita movet quemlibet videt nos actus sequi.
Praescientia conditionata qua Deus et altissima et infallibili libero arbitrio complacentiae scit quid q
innata sibi libertate Deo faceret nisi recta verba audiret, signa respiceret, gratia recta moveret, agnoscit Augo.
Scientia illa conditionata in deo est dicit naturalis, salte dicenda est absolute nō libera. Neq. n. vel in eo consis-
derunt ordo vt tantis possibilem, neq; et vt res ipsa fiebat, sed sequendis negatis et sequelae quam posterior habeat
à priori, si prior esse poterat, Ockq; nunquam scientia dicit est naturalis.
Gratia efficax facit vt bonis faciamus. Est D. Augustini de praedest. ss. c. 10. 11. et 20.
Gratia efficax Eminus lapsi Deo dicit à gratia primi Eminus aut Angeli dicatur. q non tantis nobis det posse
bonis q velint, sed et velle quod possimus. Est. 7. Aug. de corrept. et gratia. c. 11. et 12.
Duplex est posse naturale et supernaturale, q posterius semp intelligendus est q gratia datus ubicunq; datus dicit.
Prius possibilitas est naturae indita, posterius naturae addita, et sine dubio pertinet ad gratiam.
Minimum gratia qua Deo minus recipit dicit efficacius est gratia aliqua singulari quia. v. g. Angelo deo vedit, nō ipse
vicinius aut effectus q in choro idem ponit, neq; et necessario ex physica maiore efficiatur, sed q post
debilitatem liberi arbitrii videt posset Deus manum sup Petrum qua ita tandem gressus eius dirigit et infallibiliter
viam ipsius velit, sicut ei fiat plurimis motionibus, sicut vnica et efficax efficaciori, sicut unicum efficaci,
ingenio eius congrua, sicut alio modo sibi nota, dat vo ipse fiat efficax gratia qua gradat à deo ex proposito mo-
vente, et modis sibi notis impedimenta tollentia, nisi minimum sufficiat illud modo efficacia semp post lapsum
nobis necessaria, docet, hoc sig. lib. 1. ad Simplicianum. Ex quo proposito q Deus bonum Angelis gratia non
praemiserat Eminus gratia secundum propositum dei dicit efficax: Angeli vero gratia efficax est quasi ex libero
arbitrio, hoc sig. de bono perseve. c. 7. et cap. 11 de Corrept. et gratia. Vbi Augustinus dicit subtrasse q lib. arbitrium,
non quasi potuisset sine supernaturali dei auxilio in gratia perseverare, Deo. n. videm negat sed liberum arbitrium tri:
buit quod fecit potestate à deo q gratia angelica accepta, vno quae fecerit proposito dei praedestinantis ea infallibilitate
formatus qua voluit Eminus post lapsum praedestinat.
Fieri vt vt Deus habeant q nō aequales secundum substantiam dei praevenientis motionem ita vt ambo sint maiori
physica ex parte praevenientis dei efficacia gratiam adiuncta habere possint et converti, quia vno vnq; convertatur
non alter: simpliciter tamen gratia praeveniens in eo q convertit maior esse dicenda est. Et nō patet ad
gratiam pertinet eo modo à deo donari quo nos apti vt sequamur nobis, vbi secundum substantiam gratiae vt gratia est
maior est in eo q convertit, quamvis secundum substantiam gratiae et qualitas ista sit aequalis. Unde fit vt minus
una gratia efficax possit secundum substantiam gratiae vt gratia est semp dici maior magnum gratia tantis sufficienti.
Ecce q. e Diodati aequaliter mobili consentit discernit deum, nō vt movens, sed vt ex eventu propositi misericordi
eo modo movendi quo Eminus novit angelus sequi.
Gratia efficax nō tantum facit operantur illos q hoc nō obtinuerunt, sed ipsum et modum dicitur affert, et obiectum impit-

Deus efficaciter movet voluntatem ad bonum non solum quia infallibiliter, sed quia dicit ei esse quia natura boni operantis et quia secundum proprium bonum operatur talem. Sed quia dicit ei esse quia infallibiliter movet ipsum bene operativum infallibiliter, inclinat ad malum, secundum S. Augustinum, non tollendo voluntatem sed movendo et recto iudicio disponendo ut non nisi recte quae ipse voluerit modo creaturae viribus sibi in bonum convertere habili permittat.

Ad quod rationes terminantur differunt a non rationes fiant solum liberum arbitrium dicit quia sua virtus obstinatus manet: illud est quod primo fundamentaliter rationes ab eodem differt, secundum solum Deus, quatenus talis est, quia ipse finaliter est Gratia efficax non tollit in eo actu quem ipsa operatur operatum usum liberi arbitrii. Est sibi. Deo faciat. Haec propositio. Homo quae efficaciter dissentire non est, vera est in sensu composito, non magis negat lib. arbitrium quam si diceret, Eum quod liberum consentit non posse simul dissentire. Si in eius propositione quemcumque non aliud imaginemur quam quod Deo consentiat quod, sic tamen ut possit dissentire: sed supposita propositione quemcumque non aliud liberum et arbitrium se determinando negatur est quod sententia simpliciter intelligentia, iam non est dissentire, supposita simul determinatione dei qua decernit Petro. v. g. dare talem gratiam qua revera consentiet. Quae determinatio Dei constituit gratiam efficacem et determinat non ut nos ipsos prius indeterminati determinemus.

Si gratia efficaciter aliquem determinaret nostra voluntas ad operandum posset naturam adhuc tempore quam consentiat non esset consentire voluntati libere. * Ex se sine gratia quae determinet voluntatem boni velle non possumus quamdiu eam non habeo gratiam non habeo qua sufficienter operatam et adiutam sum ad volendum. Deus si vocat gratia dei voluntatem determinare ea determinatione posita non est in mea potestate agere vel non agere, ar pinde liber non sum.

Si supponat aliquid habere adhuc meum quod manifesto libertati repugnet ea suppositione tollitur libertas: quod est si quis ipse adhuc agendi a voluntate primum ab externo aliquo principio determinatus et tali necessitate addatur gratia illa efficax determinans quae nec est in nostra potestate nec supponit aliquid quod sit in nostra potestate. Gratia efficax liberum, tale non habet, quamvis non sit in nostra potestate efficere et deus nobis donaverit tale gratiae quamquam vide, bat revera scribitur: tamen est in nostra potestate illud adhuc sequi quod deus liberum non scribitur supposuit si daret gratiam quando tales dare constituit.

Si quod sequatur ex aliquo antecedente et consequentia non tantum probabile sed necessaria, nec tantum a posse: viris, sed a privari, et antecedens illud non fiunt in nostra potestate, nec supponi aliquid quod sit amit fiunt in nostra potestate, non est respectu nostri liberum.

Posito quod Deo accepit liberum arbitrium recti iosephi aliquando liberi agere, non tamen necessario.

Nullo modo gratia quae fiat ut fiamus debet considerari ut posterior opere aut lib. arbitrio operante, sed semper obtinet potiorem partem? Liberum a. arbitrium duo modo simul operatur ut iam gratia excitatus et roborantus, simpliciter a. semper operatur posterius, et est prodisequus.

Nunquam deus efficere determinat ad consensum liberum sed semper indeliberabiliter et infallibiliter quando efficaciter: peculiariter a. intendit illa infallibilitas requisita habet maiorem energiam efficere quae tamen adhuc liberum relinquat voluntatem dissentire, adeoque non redet dicit determinare efficere, licet tam efficaciter et infallibiliter totum sit deus determinet quamvis concurrendo voluntatem quae si efficere determinaret.

Primo est deus se determinare ad dandum nisi gratiam qua si moveret videt simplici intelligentia nec scribitur, quia scientia visionis in tempore differentia videre meum liberum arbitrium sese determinandi. Unde ipse fiant ut nos velimus, non autem nos ut ipse velit.

Gratia efficax dicit congruam, qua ex vano modum Deo scribi congruit cui menti quae gratia est scientia condicionata scribitur. Et qui non est in potestate hominis talem habere gratiam, sed misericordiae a deo dari tales opus debet assribi Deo, nam esset potuisset Deo sibi eligere gratiam non elegisset tam congruam menti sua gratia quamvis sit operativa. Facit a. merit quidcumque gratia illa congruus, ut s. considerata in scientia illa condicionata, simpliciter a. non fiat ea congruitas. Non n. ex parte deus hominis bene operativus dat gratiam, sed parte dicit operativus ex parte congruam dativus est. Quando a. Hugo dicit quisquis non credit ex scribi, signum causa non rei sed cognitionis. Certum est non habere regulam efficaci gratiae ad exercendum, de fide tamen est habere aliquando efficacem quia fiat ut sanctificemur: attamen quia regulam sunt rede dicunt non habere gratiam efficacem.

Quare fuit impio dei deus gratiam efficacem ad conversionem, non illi, insuperabile est. Quare vero fuit iusto detegam perseverantiae, non illi, insuperabiliter est. Quare ex duobus impiis magis impium deus convertat, et ex duobus pie ming pium perseverare faciat, insuperabilissimum est dei iudicium. Dicimus a. Beneplacitum eo magis clementiae ming eis redi et no.

Omnis et solus ille bene operatur quod habet gratiam efficacem. Nec tamen usus conceptionis et motionis praeveniens tollitur est, ac considerandum est quod ut oret praeveniendi gratia, sicut ipse cepit non ex se orare, et no se movere. Ceteri et maneat salva libertas hominis ut possit quid omittere aut facere et moveri et faciat, et concipi si non faciat: deo ipsius a. si faciendum est forte praedet deus quod ad istam motionem sit faciendum, si no sit faciendum quod ei simul faciat redet delicto sibi imputandum.

Homo ita in omni ope bono manet liber ut nihilominus totum gratiae sit tribuendum, licet a. gratia non faciat liberum operari nihil minus est in opere, ex nihil est ex nobis quasi ex nobis: liberum tamen arbitrium respiciendo non no tantum agimus sed et agimur, et sic ipsius et simul habere debet pastes. Sicut a. et nemo videat solum opus est ainm, ita quoque ut deo credat solum opus est gratiae. Eligentis.

Gratia adiuvando in eo differat a concursu generali quod concursus generalis solum sit a deo tanquam motore universali, adeoque solum attingit voluntatem motum et terminatum ad actum suum obiectum, qui est bonum: gratia a. concursus concursus est a deo tanquam motore particulari, et attingit voluntatem motum et terminatum ad hoc bonum particulare. Pelagius non est negasse generalem dei concursum ad opera et naturalia, sed negavit non prandere in singulis operibus a Deum voluntate et direxione, sed gratiam liberum arbitrium simul concursa dicit concursum operari.

Simul gratiam gratis datam est manifestatam spiritus, sine potestate confirmandi sanctam quae non est gratia gratis data.

Gratia gratis data dicit non sicut in Ecclesia tam frequentes, qui non prudentes sunt ubique Ecclesiae sancti liceo.

Probabile est fuisse aliquos qui habebant gratiam linguarum et miraculorum, interpretationem a. sermonum posse concedant, et ea obtinenda debuerint orare.

Fides est cognitio principium fidei qua distinctum Deo et primum ad Deum vehitur, differt a fide theologica qua dicit in ordine ad salutem primum, et de via essentiali. A fide infusorum differt qua in ea considerat, cognitionem effectus ex parte luminis, in fide infusorum ex parte luminis, qua dissimile est non differre scientia subalterna a fide dogmatica seu Catholica, quia sancti obtinuerunt eam Leonis?

Sermo sapiae est cognitio divinarum conclusionum. Sermo scientiae est cognitio rerum humanarum quatenus faciunt ad illustrationem divinarum. Verum Deus dona nota sermonis et fiat fides.

Sapia et scientia ut sunt dona sunt realiter distincta a gratiis gratis datis, quae possunt esse sine charitate

Prophetia est cognitio alicuius quia vel occulta dei revelatione hominis cognitionis vel alicuius alterius.
Per discretionem spirituum cognoscunt cognitionem rerum: peculiariter .n. attendit ad fidem si videant suas
cognitionem cognosci. Continetur sub donis quasi sub prophetia.
Genera linguarum illarum 38. quia indicant in primitiva quia supplent aliquid impedimenti esse potuerat auditori
et non intelleduis idioma. Interpretatio sermonum quia est cognitio proprie diversis quia officiatur et auditori non
sit impedimento fidei. sensus verborum non intelleduis. Unde dignior erat quia linguarum.
non semper quia donum linguarum habebant scripsos intelligebant Ita Chrisost. hom. 35. in 1 ad Corinth. Aug. Theophil. Beda.
Gratia gratis faciens dignior est gratia gratis data et illa .n. dicit reditum consortem naturae.

Ex qst. 112. De Causa gratiae.

Ultimus finis noster quia est gloria dei: non ultimus, gloria Christi et nostra beatitudo. Causa efficiens
principalis quia est solus deus, meritoria Christus, instrumentaria Sacramenta humanitas Christi et Sacramenta.
Vel principaliter dividendi quia est infinita ac finde Naturae creatae incommunicabilis cuius caparitas est finita.
Etiamsi esset aliqua creatura tam perfecta ut posset aliquid creare, tamen quia deficere non potest, aliquo .n.
naturaliter ipsa esset deo grata, et visio dei esset ei naturalis.
non solus ipsa quia habitualis sed ordo exigitivo finalis est ex merito Christi, qui possimus illas petere et obtinere.
Si moralis causa sigilla omnia beneficia ab origine mundi fuisse dei et filii.
Certus in genere causarum moralium est causa proxima gratiae: 2m genere .a. physicarum secundo humana
natura est instrumentaria: Gratia .a. finis non est creatio, qui illa et in fieri dependet a suo subiecto.
Merus iustus quia et charitate augmentum et opera bona, meus peccator et ultima dispositione ad gratiam ipsi
quia habitus attingit physice tamquam causa principalis: imo verisimile est non elevari aliquo hominis ut
dicit possit physice attingere ullo modo finitione quia aut augmenti ipsius meque ut instrumentum, sed
ordo elevatio hoc ut summus potest qui deo meritoria sit causa augmenti, aut dispositionis quia et augmenti: non .n. possunt aliqui supernaturales finire habitus, secundi habitus aliqui.
2. Ad gratiam habitualem requiritur preparatio et dispositio ex parte hominis, finita virtute quia actualis praecedentis: sed
ad ipsam quia actualem nulla alterius dispositio requiritur. Loquendo de adultis.
Parvuli iustificantur sine ulla dispositione ex parte sua actuali aut habituali
Quod aliqui adultorum disponant ad gratiam non est ex physica proportione, aliquo finde regulariter
tantum ad conservationem gratiae, sed sicut dispositionem moralem, et inde particulari non disponendi qui christianis
libere ab hoc adiuto gratia dei, et vita lege statuit ad praemia et ultimum conferendi dispositionem non minus
infallibiliter conferre gratiam quam si naturalis esset dispositio. Unde infantes et aliqui liberi ita et dispositionis
positionis sicut expetet. Habitus et virtutes theologicarum rerum non physicam a libertate hominis non
possunt dici dispositionem ad gratiam, multo minus Character Baptismalis. Posset et deus forte sine dispo-
sitione et actibus iustificare quamvis minquam faciat nisi habuerit solus gratia originale.
Actus dispositionis gratiae est ordo quia quies deo faciat similiter se humana natura arrogando ab impiedate ad
praemia gradum, esse intendit quia illius ordine agat, et in moralibus conversionibus, in quibus ita non ordo deest
ordo ille essentialium dispositionum descripsit a Cour. Trid.
Dispositio 1ª ad iustificationem meritis a Cour. Trid. primus fidei quia peccator credit vera esse a divinitus revelata
et promissa sicut. intelleduis .n. 1º illustrandi est. Fides .a. illa est dogmatica quia credimus deum esse S. Cui fidei
soli inditus iustificationem habuerunt Catholici: salutis .a. non nisi fidei et dilectione exanti.
Spectabit illa fides praecedentis quia credunt sibi et Christi remissa esse peccata nisi ordo respondet ad ob:
tinendam gratiam, sed est vana praesumptio, et nocivi magnum peccati. Qui praesumit sibi indivisi dei et solus sanc-
tam vocem et recreat, deo scripsit sapere fallit. Deinde ut pot illa fides prius esse iustitia, qui .n. viabit rectus
Domini sive mereatur debet prius esse iustus. Isaiae 58.. Deinde oportet ut falsus credat falsi qui prius credit
se iustificari quam iustificetur, nisi velit retinendo fieri qui credit. Et non est imaginabile. Oportet .n. me iustus esse
antequam intelleduis possit sine errore iudicare aut credere me esse iustus.
Praeter fidem aliae sunt ad gratiam dispositionem, timor dei iustitia, spes misericordiae, dilectio dei tamquam
fontis omnis iustitiae, odium et detestatio peccati sui, confessio, propositum suscipiendi Baptismum aut paenitentiae
Sacramentum, inchoandi novam vitam, et servandi dei mandata. Ita Cour. Trid. cap. 6. et can. 9.
Timor servilis non est simpliciter ad iustificationem necessarius, virtute tamen semper debet inesse iustificando,
qui dum se peccatore et deus iustus agnoscit iam implicite et virtute habet timorem: imo ordinarie non continget
quempiam iustificari sine actuali timore.
Dilectio dei qui dicit dispositio ad gratiam est inchoata quia dilectio qui merito qui dicit charitas dei.
Sed falso implicite habet debet. detestatio peccatorum vetus requirit nisi in casu quo adhuc peccato deum diligeret
sicut ita, hinc .n. forte sufficeret implicite dolere de peccatis quatenus illo amore continetur. Propositum et fiducia:
piendi Sacrum Bapt. vel paenitentiae implicite continetur qui in peccato contritione, aut amore dei sicut ita, sicut et
proximi nostra vita.
3. Si pariat deo qui in se est viribus naturae non vi donari infallibili lege deus gratiam: Secus si fiat qui in se est
viribus gratiae, quamquam ne hic quem rendi, sed qui aliquo fiat fallereth instantia et videreth deum bo-
nitas qui nequit non posse facere.
Rei stant qui in se est nullo instinctu dei adiuti gratiae minuere non semper peccat, minquam tamen ita se
parare ut infallibiliter ullam gratiam consequatur. Imo recte dicit nisi qui fiant qui in se est minquam peccare,
qui gratia ad vitandum peccatum necessaria minquam deest.
Nullo ordo merito de congruo dicendi est talis et solus actualibus exandi nostrae ullam dei gratiam, sed solet
minus decenter, et minus accepte exandire.
Probabiliter et pie credi est minquam fecisse homines quicquam ex viribus naturae qui potuit qui non fecerit
alterius a deo et gratia adiuti. Ita Richard. Medo, Gabriel. S.
Probabiliter est post lapsum minquam hominem fecisse sine gratia qui fit plus viribus naturae.
non magis constat qui deus faceret quando deo fiunt qui in se est ex naturalibus, quam nobis constet an daret
alio modo Redemptorem si non dedisset eo modo quo iam dedit.
Hoc dicit gratiae augmentum attendi si fecerit qui in se est qui gratia augmentum qui adhuc habet, aut qui eo bene utendo be-
ne et facienti infallibiliter ad fidem: fidelis .a. in fidei habitum ambitionem viribus qui in se est
Dei donum faciendo si in peccato mortali fuerit consequi gratiam iustificantem: nisi deus extraordinarie fa-
cere qui in se est et inhabitante minquam amittet gratiam. Et concil. Catholicorum.
non regnat gratis dari et intelligi aliquo dari, sed gratis dari, et intelligi meriti dari.
Quando ultima dispositio habet quatenus minima intensione esse iustificationis a deo gratia, nec est verisimile
hic regni aliquam durationem, et cadit scilicet aliquo .n. dare meritum vitae quia homo faciendo qui in se est si

moveret in alterum) damnaret, q. Scripturæ est contrarium).

Non est ergo post ultimam dispositionem gratiæ de gratia facta quibusdam Dei adoptione et assumptatione, sed similiter, qui existit
ultimam dispositionem habituat sive in actu morali sive actum necessitate consequitur à Deo accipit gratiam justificantem.
9. Gratia gratis data non est in omnibus qui justificantur æqualis ac quisque ex justificari pt. magis. Recte S. Thomas Quæ Di-
versitatis absolute assignata via voluntas, ita tamen ut non excludat diversa ad majora gratiæ impetranda, sed potius vero:
rius agnat. In statu innocentiæ fuisset actus nati in justitia æquali, sed unus quam alio voluisset magis placere, q
inæqualis præmij voluisset et in vita De Civitate Dei vestibus, sicut Prædestinatio Angelorum, multis tamen modo post lapsis.
8. Non est donum in hac vita sine speciali privilegio ac revelatione aut extraordinaria habere rectitudinem fidei de
sua justitia aut gratia. Ac ita in fidelibus sanctam invenio. Ecclesiast. 9. Sapientia de justis, quorum Deo est scire quodlibet, Dignus
Definit idem Conc. Trid. sess. 6. c. 9.

Non est major esse rectitudo in nobilia quam in obiecto, pt tamen esse minor si rectitudo obiecti non prohibeat: in omnibus
est introducta rectitudo nobilia ubi obiectum est rectissimum).

Cæcitudo duo requirit, ut recte ita se habere et rectitudinem illam ab intellectu proficiscatur.

Non nisi ex speciali privilegio possunt ipsi rectissimi signa credibilitatis cognoscere Dei, sibi revelare quod
sint in gratia, ut simpliciter recti dici queant, ex privilegio tamen possunt, ut B. Virgo. Magdalena, Zacchæus &.

Non est justus sine speciali privilegio tam recte scire se justum esse quam non scire Constantinopolim esse, adeoque
non est habere rectitudinem moralem excludat ac adæquate formidinem de opposito. Est contra PP. Unde in
debet justus & fide qua se existimat credit martyrium sustinere, aut itinere se esse in gratia.

Potest justus conjecturaliter scire ut sine speciali revelatione habeat rectitudinem moralem impedita de sua justitia, ut
in. recte qui Deum existere infallibiliter esse, sed infallibile non est ipsius lectori, et signum habeat aliud signare possit
quamvis valde sit verisimile ex illud signare et inde reading. Habet in. tutia Dei spiritualem sicut et non modo fidelitas
sed et fiducialiter agunt cum Deo quasi cum amico testimonium illud exhibente conscientia, ut inquit Bernard. serm. 68. in Cat.
Non est verisimile sanctorem meliorem semper existimandi habere rectitudinem, sed omnia Dei dispensatione intendit
fit ut magis sancti minus rectissimi. Habet de Hilarione apud D. Hieron.
Certitudinem conjecturalem pt Deo habere de sua justitia quando habiliter conjicere pt se ita & verbis q Deus
respit adhibuisse.

Via sacramenti nullis negotiis pt tam recte esse sua justitiæ, quam est sacerdos de justitia enarrabit quem baptizat.
Certitudo illa moralis et conjecturalis sacramenti conscientiæ sufficit. Beata tamen et Deo & semper est pavidus dum sig:
sua, suamque infirmitatem et indispositionem respicit: Nemo tamen piæ de Dei misericordia, Christi merito aut Sacra-
mentorum efficacia dubitare debet, sed aliquando pt adhuc fiducia bona eligere debet justus, & timore illo salubriter
compesci ne vanescat in præsumptione: aliquando vero elicere debet timorem & fiducia et rectitudine illa originem
degeneret in desperationem.

Nullus recte monet ordinarie fidelis se habere fidem quia justus justitiam. Ac pbr fidem ad justitiam alia requiruntur,
Quisquis credit recte monet se credere. Ac nisi sed credere, non reading sed scimus, aliud credere reading.
Neque homo neque possidet passis sive fideles se habere habitus fidei infusa.
Qui & adhuc fidei judicat rectissime v. g. Deus esse trinus, ergo recte se ita judicare, & experientia tamen
illam non tam recte novit se rectissime credere atque multi ipsi obiectum q credit. sc. Deus esse trinus et unus
Deoque non similiter & eo martyrium subire pt prudenter. Ac rectitudo experientiæ inferior est rectitudine fidei in-
star experimentali rectitudine solus dicit D. Thomas Quæ esse recta de sua fide. (Resp.
Si respicias affectu q ad fidem debet convenire non magis pt Deo recte scire se credere et oportet quia stat
se amare et oportet, q. et fallax perator existimandi se amare Deus et oportet, ita fallax hæreticus in actu rec:
Non pt Deo recte scire actus fidei quem elicit esse à Deo motante, aut ab habitu fidei etsi recte novit. (Quidni.
Habitus illius se habere, ac nesat Deo supplere à quo tangat. Non pt Deo ita recte scire sine motu revelatione
an rectitudo et firmitas qua adhæret revelabili provenit ab impio solummodo motu à Deo. Experientia in. scientialis
in actu fidei non habet eam rectitudinem et falsis eis subesse negent, sed solus rectitudinem morales, rectus quia
non habeat probabilem causa dubitandi. infideles a. sunt qui si dubitet an verus sit fidei obiectus.
sufficat rectitudine morali scire non implere quod Deus præcipit, ad hoc ut impleasse reputemur.
Si nulla esset de ipsa obiectum fidei argutia q credit sciret se credere fide divina.
Neque homo credere, neque pt Deo sine speciali revelatione scire infallibili rectitudine se prædestinatus aut esse.
Contradicit. Ita Conc. Trid. sess. 6. c. 12. et 13. Ac Scotus non scripsit ad timorem ne cæteris.
Falsus est magister eos vere credidisse q à fide desistunt.
Excedit sanctus ignorare sua prædestinationem ne superbiant, et sic fit ne desperent et reprobi, et revelatio se flagitio dedat.
Si prædestinatio cognosceret sua prædestinatio nulla utilitas foret Dei alij hosti vel mortis vitæ, vel cæteri vitæ.

Ex tract. 113. de justificatione.

1. Justificatio qua ex impiis justi efficimur non Deo, ut oportet tribuit justitia q in nobis fit vocati justitia Dei.
Potest tu Pater ipsa justitia Dei nostra vel qua nobis donata et inhæret, vel qua eo nisi consentientes justificamur.
remissio peccatorum considerata ut actus Dei est causa gratiæ. Considerata ut transiens actus adiunctus, quo modo non
est aliud quam actus [illegible] esse realiter relata, ita est effectus gratiæ
Justificatio considerata q modus simplicis generationis ut est actus recitabilis non habet remissionem re:
missionem peccatorum. Si vero considerata q modus motus individui sicut remissio est remissio peccatorum, ut sepa:
Justificatio considerata ut motus inter contraria, et peccati remissio considerata ut mutatio non habent se solus (non negant
concomitanter sicut generatio unius est corruptio alterius, sed sicut idem numero motus vitæ hominis à quo
abiectionem significat remissio peccati, hominis a. ad quem acceptionem justificatis, sicut conditio et dedicatio.
Si remittuntur peccata formaliter sicut ut signat actus abiectionem dicta hominis non recte dicitur in eo re:
sistere tota ratio justificationis. Ac motus ut potissimum sumenda est à termino ad quem.
2. Secundus ordinem à Deo respa justitiæ non sola remissio peccatorum, neque favor Dei externus, neque impleta
justitia Christi sufficit ad impij justificationem, sed requirit gratiæ et charitatis infusio. Ita Conc. Trid. Posset tamen
Deus hominem sibi gratis habere non infusa ei qualitate gratiæ habitualis: Tunc tamen non tam physice quia
moraliter talis esset Deo gratus, quando in gratia inhærendo quodammodo physice gratus est. Tamen si nulla ejus rei:
ratio ex parte hominis aut alterius q à homine Deus placaret non appareat quomodo possit Deo peccator
desinere esse inimicus immutabili Deo.
Si spectes sola Dei potia, ut a. sapia et reliqua attributa possent Deus conservare habitus gratiæ, et nihilo
ex parte hominis dicere: potia tamen ordinaria, aut spectata Dei sapia et bonitate negatur pt Deus odisset eum q
habet gratiam, pt tamen ejusmodi peccatum non amare illius q secundum spectata statuta existit inimicus. Unde effectus
formales gratiæ habitualis non est reddere gratis quemcunque modo, sed reddere gratis quasi physico modo, idq respi:
ciendo potentiam Dei ordinariam: respiciendo in. absolutam Dei potia formalis et adæquata effectus gratiæ est
constituere hominem modo quasi physico alijs amicitiæ divinæ.

in genere causæ meritoriæ et efficientis iustitia nostra nō est nostra sed Christi: sed in quē causa formalis iustitia q̄ Christo inhæret nō efficit nos iustos.

4. Non iustificatur impius sola fide, neq; ita iam iustificatus iustitiæ consentiat, aut vitæ æternæ obtinere pt̄ q̄ obseruatis: nem sibi propt̄ fidei, sed et ad obseruanda reliqua Dei et Ecclie mandata hortet. Sta Conc. Trid. sessi. 6. cap. 19. 20. Et sola fide tanquam radice est omnis iustitia, et fide charitate formata quasi formaliter est iustitia, Pabst Zacobi 2. et fide q̄ charitatem opata, et charitate q̄ fidem opante adiunctis iustitia. Scripturæ a. fere fidem nūcupari = tate ruspondet, sicut solemq; lampadē respondere rem olei, fiducia rei adificio, sicut rem bona bona =

5. In iustificatione impij requit duplex motus lib. arbitrij, unus quo q̄ desiderijs tendat in dei iustitiam: aliud quo detestetur peccatū.

6. In iustificatione ex parte Dei moventis est gra infusio, ex parte moti liberi arbitrij est duplex motus unus quo detestetur a termino a quo, q̄ est detestatio peccati: alius quo attendit ad terminum ad quem, q̄ est motus fidei: Finis a. iustificationis est vt auferatur peccatū, q̄ est totius iustificationis rōtminatio.

7. Iustificatio impij fit in instanti, q̄ gra infusio fit in instanti, cum Dei virtus sit infinita, et voluntas efficax. De potia Dei absoluta posset Deus primo instanti quo mouetur peccator iustificari. instanti se. cui aut tempori Tamē nō apparet quomodo Deus q̄ phantasmata intelligendo instanti discernendi immediato posset recedere, vt nō recipiat indifferentiā boni alicuius partis aliter quā prig oportet aliquam fieri mutationē in conuersione ad phantasmata, q̄ mutatio est tempori subdita. Non tamē sine segne illo intermedio parvo tempore Deus posset donū facientē q̄ in se est, q̄ prudentia diu est tantisp Deus in vita conseruare, et diu pœnitentiam nō dare.

8. Ordine Naturæ 1° in iustificatione est gra infusio. 2° motus lib. arbitrij in deum. 3° motus lib. arbitrij in peccatum. postremus remissio culpæ.
Præcia Dispositio gratiæ nō est effectiue a gra habituali. Et adus præcedentes et gratiæ sunt adus 2 ipsius gratiæ alq; adus 2 minqm̄ possunt esse priores Natura in genere causæ materialis a habitu sunt priores.

9. Iustificatio impij est magnum opus Dei vt Glorificatio mundi opus nō sit spectando effectum quo donū gratiæ

10. reddit dignitatem impij, et gloria dignitatē respicit. Neq; et creatio pleni. est possibile indignum iustificare quam neq; meretē neq; demerentē vt sit creare, et quodlibet dū informat iustitia dū dei rōtrarium meritū gratiæ donū arripit. Non est tamē simpliciter miraculosa iustificatio, etsi m. à solo deo fiat tm̄ non est supra vaporabilitatē hominis cuius natura est posse habere fidē et charitatē, quare nisi fiat p̄ter solitū cursū, vt in D. Paulo, nō est simpliciter miraculosa. Habent n. hoc opa dei vt si assidua sint et cito fiant ordine in miraculo præcedunt naturā.
Caparitas actualis gratiæ quam homini tribuit Angls et D. Thomas amplius est quam potia obedientialis, q̄ multo modo minuit rōnē miraculi: Ming tamē est quam inclinatio naturalis.

Ex qst. 114. De merito.

1. Nomine meriti et Scripturæ et ss. vsi sunt in opibus aliquā laudem possunt nō rōnabiliter significasse significatiū fidei dimit. Non pt̄ Deus pœnā nocā deo mereri ex rigida iustitia. Et tale meritū sua requisit p̄ vt sit pfectē æquale præmio. 2° vt ex gratia, 3° vt nō ex debito alio titulo. Quorū nullū pōt homini competere.
Potest homo apud Deum pfectē mereri pstipposita dū ordinatione. Nonna. oīa pfecto et absolute merito sine alla punitione aut pœna. Quale meritū ne Christo q̄dē respectu Dei tribuendū est: Cui tamē meritis et rigida pfectaq; iustitia tribuenda est.
Quod Deo debetur ex suo est remittit nobis in meritis q̄ bona est, q̄ mouent ipsis facere q̄ virtus q̄ sor est
Christy nō est gratia meritis, q̄ morte sua mereri Deum meruit hominis.
Non ita debemus Deo oīa opa q̄bus meremur vt ea omittentes peccemus, meremur n. et operibus supererogationis.
2. Sine gra nō pt̄ Deo mereri vitæ æternā, sine gra a. iustificante nō pt̄ eam de condigno mereri. Et dona sua coronat Deus nō merita sua, inq̄t Aug. i. nō tanquā merita sua, sed tanquā dona sua. Nec vestē vicissim Deus nisi sint effecti filij Dei. Attendis tamē est diuersa hominis mereri pt̄ habitu mereri, aut demereri. p̄t̄ regnū ad meritis bonis quā ad malis: sicut in hominē mereri pstipposita gratia malefactis patra = re: at nō mereri gratiæ mereri nisi q̄ ex pacto officium pstiterit, pactum a de vita æterna pfectē ad Deum. Et nō meriti nō abolitis in conformitate rem legis, nō et beatorū opa legi sicut conformia: Sed meritis for: maliter dicit vestā habitudinē pfectē mereri ad quemlibet, q̄ in proprio intrinsecā iustificationē mereri.
Hominī in omni statu necessaria est observatio mandatorum, et si mandata vitæ æternæ pportionata sequet semp eam mercedem, verū ad mūnus pstat nisi in gratia. Et Conc. Trid. Can. 32. de Iustif.
Pactum gratiæ iustificantis ex parte mouentis requirit vt sit viator. Probabile est tamē potentia Dei absoluta posse et beatos mereri, et damnatos demereri, reipsa tamē id nō fieri certissimū est. Imo multis oīa pfectē dictis meritis ne q̄dē respectu misericordiæ gratiæ in beatis requirit
Ad meritis nō requirit gra impfecta, ex Christy Deus in gra simul et meritis fidē pfectissime.
Ex parte opis requirit in primis vt sit liberum, et potuerit q̄ transgredi et nō sit transgressū. Imo ne potia q̄dē Dei absoluta stantis posset vt mereret pfectē dicta deo adhuc nō libero. Et id implicat.
Infantes pueri et baptizati nō accipiunt regnum titulo meriti, sed titulo adoptionis.
Confirmati in gra videntes retinent libertatē in suis actibus, q̄ quod peccare nō possint nō fit ro: stitione aliqua, aut intrinseca necessitate imposita voluntati, sed ex gubernatione et directione Dei, sicut in sensu compositio nō pt̄ nō operari q̄ habet gra efficaci. Illud tamē est discriminis inter electos et reli: quos confirmatos in gratia q̄ illi videnti essentiam diuinam in se habuerit vnde peccare nō possit, in plenitu: dine diuinitatis inhabitante corporaliter, potuit nihilominus mereri, q̄ simul in mobili pt̄ esse scientia et opinio de eadē conclusione et diuersa media, ita in Christo potuit esse amor beatificus, et alius liber, quo posteriori potuit mereri.
Debet plures opus esse Deo et Deo gratius, nemo n. remuneratur opa sibi nō grata.
Regnū plures vt opus pfectis et charitate. Et Scripturæ signat Christianū finem esse vitæ æternæ. Videntē tamē opa moraliter bona virtute naturæ facta ab homine isto habere meritis principium quo arriventialis. nec Deo est capax finis q̄ ipsius est, nec caret tale opus aliquali sic finis in potentia naturalitatis.
Actus fidei supernaturalis in Deo q̄ ipsius est, nec caret tale opus aliquali sic finis in potentia naturalitatis. finem supernaturalem, ita vt prodeat intentio sit vera causa finis adus est meritorius vitæ æternæ, aut augmenti gloriæ essentialis: si vero in finem supernaturalem nō referat nisi relatione operis extrinsecis finis Deo gratius secundo omni impio charitate interpretatiue aut virtuali nō erit meritorius finis essentialis quamquam forte alicuius antecedentalis? Nec inde necessitas imponeta istis actibus finis adus fidei, q̄ cuius ultima dispositio ad iustitia est dilectio dei sic oīa iustificata q̄ mox sine finis formali actus fidei ele: rent adus ex habitu charitatis, cuius virtute postmodum si voluerit eliciat primus actus fidei, eiusq; meritorium.

Ex parte Dei requirit ad meritu[m] gradus seu p[ro]missio meroed[is] sub rendine opid. Ita Conc. Trid. cap ultimo. Si n. ex natura opis sequeret ro meriti non minu[s] mereret beati quas viatores. Et q[uo]d in opibus iustoru[m] dignitas q[uam] portionis p[ro]pe quas conueniens sit a Deo obtineri ultimu[m] finem & mediis meroed[is], sed hoc no[n] indicat obligatione iustitie, q requirit ad p[ro]pria dignitate meriti, nia illa obligatione nulla creatura pt ingerere deo. Vt tame hoc mereatur parua no[n] opa est Deus constitui debuere, ar pinde ad dom[in]u[m] gradus Dei no[n] requirit.

3. Iustificatus bonis opibus q ab eo & Dei gra, et Christi meritu, cuius est vitis m[em]brum fidet, vere mereb[it] vitam aeterna. Est definita in Conc. Trid. sess. 6. can. 32. et Scripth. et PP. plurima.
Non continuo amittit vere meriti q habitu[m] nulla adsit ei ad quid q[uo]d mereb[it], modo placeat illi: aliq[ui]n per Christu[m] meriti fuisset apud Patre. Ubi tame & gra et finis Dei q[uo]d[am]modo coniungit vita aeterna mereb[it] multi modis dat nobis ex gratia: ipsam mereb[it]q[ue] Deus mereb[it] tribuit sunt gratia et ex gratia, et gra est q cui rebitat tantu[m] gratis.
Opera bona iustoru[m] sunt meritoria et rendigno no[n] solu[m] vere gradi, sed et vere opa. Qe ea insinuat in Script. indice gra et gloria p[ro]pter q est inter se ne et aeterne.
Si no[n] p[ro]missiset Deus iustis vita aeterna & bonis opibus rongruis p[ro]pter esset gra iustis eam illis dare.
Deus remunerat opa bona sup[er]ia rendigno. Duby. a. modis id pt intelligi 1° quia distributiuis ipsum q iustis addat vltio rendigno mereant ipsi de rendigno pp dei constitutu[m]. 2°. Quod auditiuis illud ita rarent vere mereri no[n] dee q[uo]d inuenit in actis Danielis, q ita habet. opa bona iustoru[m] no[n] accipient inde iudicii ethemi amplione mereb[it] quas iusto dei iudicio mereant accipe. Nihilomin[us] probabile est et posteriori modo intellecta p[ro]positio per sensu[m] ut signat q Deus et p[ro]pp[ro]sito q in regno celoru[m] iustis voluerit distribuere mansionel diuersal & modis mereb[it], potuisset tame salua iustitia distribuere longe inferiores, ita ut minor dicat esse sup[er]ia rendigno quod ex mera liberalitate quasi lege quada obtu salua p[ro]portione meritoru[m] constituit. Vide segth illud Augustini vere dici iustos no[n] mereri ex rendigno, sed no[n] tam & modis mereb[it] qua liberalis munerab[it] Merenth bona iustoru[m] opa et primis gradus gloria, etsi tibi sacrodotal[is] gloria iustis debeat. (esse permissis.
Nisi obstaret inscitudo ppria iustitie et finalis. inanis gloria posset aliqua fiducia vana spebus collocari no[n] solu[m] in Dei misericordia, sed et in bonis meritis si qua vere talia no[n] falsa reale regnoscerent: semp tame confalibg est posteriori oblitos ad priora extendi. Tame q mereb[it] fidit fiat in deo sunt fiducia no[n] vendit a fiducia in deus. Vide Tob. 4. 208. 11. 1 ad Timoth. 3. ad Hebr. 10. 2 ad Timoth. 4. bonis reclame[n]t s.
Iustificatus no[n] potest dus iustitia eterna mereb[it] bene opabo Conc. Trid. can. 31. et cap. 11°. modo no[n] peri: mario neq[ue] hactis opeth pp mereb[it], sed in primis no[n] restituat et glorificeth deus.

6. Recte dicit potestas sibi & remissione et motione Sti p[ro]ficere, et iustificari altari pp oratione et bona opa et gra fuda mereri de congruo prima gratia[m]. Qe q[uo]dammodo congruis est deus iustitia alicui libri quia benefi: cio aliq[ui] pstare, q opus illud pstitent no[n] fine et tale a deo beneficiu[m] sibi vel alteri consequat, recte dicit illud mereri de congruo: sed tale est opus penitentis aut iusti de quo p[ro]positio. Vbi congruis cois exclusione con: gruitatis intelligit, et signat no[n] esse meritu[m] ex iustitia.
Non pt iustus de rendigno, neq[ue] et de congruo mereri alteri ut iustificatione obtineat sine sua dispositione aut virtute Sacramenti. Facile et pt impediri finaliter huius meriti & meritia viu & quo orate. Vide Hieron. 15. aliquando et sine actuali relatione hominu[m] sanctu[m] Dei conuertit ei reminentes pp quasda congruitate in anima fundata. Potest iustus potestati de congruo mereri prima gra ex pactione quam sibi potestas mutuo mereri pt. Solu[m] interius Christus mereb[it] de rendigno alteri gratia: Qe Christo tunica rapti tertia gra sit data est alteri tantu[m] sibi fid et aliis vitam aeterna[m] promereri possit.
Huius quo no[n] mereb[it] alteri gloria diuersa, licet indiuersa, mereudo 1a gratia.
Deo vel magnu[m] fidei no[n] pt dici esse et nobis q aliqua iustitia esset ex nobis pp connexione iustificationis rium fide ipsam mereute et impetrante.
Meritu[m] congrui conuenit eius merito de rendigno q no[n] sit ex viribus nature, dissert. a. q no[n] negant iustitia Dei opantis, neq[ue] ex parte Dei p[ro]missis indiuersa aliqua obligatione iustitie, neq[ue] ex parte opis tanta p[ro]portio: Dicter est gradus meriti de congruo, 1m, quando respondet aliqui iustus, congrua mereb[it] oio infallibiliter, etsi non (nec.
& modis mereb[it] pp defectu ordinationis Dei et p[ro]portionis. 2m quando no[n] oio respondet infallibiliter. Priori modo ultima dispositio ad iustitia est meriti de congruo: posteriori remouent dispositiones.
Nitquis iustificatio dicit mereri aut Deus iustificatus qz iustus, sed qz misericors.
Remissio peccatoru[m] venialiu[m] iusto dei iudicio redditu[m] bonis opibus iustoru[m].

7. Nulli pt sibi mereri reparationem post lapsu[m] fruitiu[m] neq[ue] merito rendigni, neq[ue] merito congrui. Prior pars est fidei. Vide Ezech. 18. Posterior pars est probabilior quia opposita. Qe Deus nulli modo intendit in multitudine gra (post lapsu[m].
qbg iustus mereat reparationem illam post lapsu[m] iam hinc adhuc fruitiu[m], aliq[ui] iustus mereret et 1a gra experimenti
Imo requirunt iustus velle mereri reparationem post lapsu[m].
Probabile nihilomin[us] est aliqui congruitatis esse no[n] potuisse misereat Deus viu q aliquando in magna iustitia fuit, quam viu q semp fuit impiu. Potest et iustus orare p reparatione si forte rendigni sibi, no[n] tame[n] pt eam mereri, qz oratio nitit misericordia, meritis iustitia, imo & subsequenti potius meritis orationis (modi?
8. Homo iustificatus bonis opibus & Dei gra finaliter vere mereb[it] augmentu[m] gre vel charitatis. Ita Conc. Trid. Non n. est gra augmentu[m] supra debitu[m] proportionalis gre: licet sit supra quantitate[m], no[n] debitu[m] in ipsa natura[m].
Quid a sanctiori pfectis retineri possit magis est inueniendu[m], qz prius et magis respiciat Deus ad sanctitate[m] p[er]sona quas ad dignitate[m] opis, et in summis et semp[er] est opus a gratiori pfectis.
In nostris opibus no[n] est tanta dignitas meriti quanta gra Redemptoris. In opibus tame[n] Christi tanta est dig: nitas meriti moralis quanta dignitas ps[ona]e ps[ona] no[n] Dei incarnati in opa Christi.
Iusti et mereb[it] augmentu[m] charitatis & alia remissoria sicio habiti.
Iustus rendigno remissa augmentu[m] charitatis et gre vbi meriti fuerit reformiu no[n] Canoni 32. Conc. Trid.
Probabile est iustos et mereri simul cu[m] augmento charitatis quibbet actu meritorio augmentu[m] religiarum in: fusaru[m] virtutu[m], sed no[n] simul accipe, nisi forte eiu nitu actu secundo mereatur
Charitate et gratiam aeque semp augeri dicit no[n]. Qe tanto gs est deo gratior quanto plu[s] diligit.
9. Homo ps[ever]antiam mereri non pt, Qe ex data dispositione viatoris mereb[it] conformiter vie, ita tu et omne eiu finitu quoad est in via amitti possit & peccatis, ps[ever]antia a. amitti no[n] pt. Deinde ps[ever]antia finis vite considerari no[n] pt ut homini liberi debitu[m] et gra dei mereuti, sed ut meby eiu rationabilis.
Non tam impossibile est ps[ever]antia radere sub meritis quam 1a gra, q simpliciter ois ope prudentia impe: positionata, ps[ever]antia a. inuenit tamen[e] p[ro]portionalis meritis sui, sed solu[m] obsq[ue] ordinatio dei q velit mouere viatore eo modo q rongruat vie.
Probabile est ps[ever]antia radere in meritis congrui. Videt esse Aug. cap. 6. de bono ps[ever]antie ubi ait ps[ever]antia donu[m] supplicibus emereri posse.

Gratiam quâ efficaciter orat ꝙ ꝑseuerantia, sicut oportet, nō ꝓt homo mereri de condigno, sed benè gratiam sufficientem, et ne deserat à deo antequam deserant, et similia.

10. Iustly ꝓt de condigno mereri bona temporalia quātcng vtilia ꝛpectu vitæ futuræ. Nam nā illa ꝙly adiuuāt deū post 1ᵃᵐ gram ad obtinendam beatitudinē tendit in merito condigni. Iusti n. sæpè ipō carent, qr nō semp expediūt eorū saluti.
Bona temporalia sæpè sunt vtilia ad vitā æternā cōsequendā ꝓsupposito gubernatiuō modo quem deus stabilit seruare, quem qs ꝙly ille modū nō debet iudicij nimis esse sollicitus si ea ipse desint, sed ꝙly modo communi et vsitato ne videat humane deū.
Etiam impijs ꝓt de ~~condigno~~ congruo mereri bona temporalia ꝙt simpliciter in se cōsiderata. Neq; opus est vt bona intentione et absolutè benè fiant opa illa impiorū ꝙ dicit deū temporalibus ꝛe: munerari, nā et illi ꝙ dant eleemosynā vt videant ab hominibꝫ recipiunt temporalē à deo mercedē.
Nō possunt ty mereri de condigno, qr tale meritū nō ꝓt esse in dei inimico. Deinde qr multa est quæstio aūt pudū de hac retributione.

Ex Tractatu de Incarnatione, in 3ᵃᵐ ꝑ.

Incarnationē mysteriū aliquando corporationē vel incorporationē 22 appellauerunt, vt Hil. Tertull. Irenæus aliquando institutionē vt Cōcor. Ephes. et damascen. Vsitatiꝰ tamē est apud doctores vocabulū incarnationis ꝙ nō solū corpꝰ sed et aīa sua significatione complectit. nō carnē vnam aīatā esse mentis sit: Sic et D. Samuel verbū caro factū scribit ꝙ verbū hominē ab ignobiliori parte ꝙ ſuperiorē integrā humanā naturā significando, et recte, qr inde rando ꝙ difficilius videri potuerit et à deo remotiꝰ putatus est amore dei cœpit hominē recreat, ꝙ et infirmitatē nostram et imbecillitatē ꝙ carnis nōe significari solent assumpsit vt homini spiritū, quem perdendo amiserat, restitueret.
Nulla rōe ostendi ꝓt incarnationē esse impossibile. ac fidei mysteria rationi nō aduersante.
In incarnatione vera est mutatio, sed humanitatis, ꝙ mutationem ſcribendo verbo ipsi immutato ꝓmuntiari quasi insertā, ꝙ mutatio qꝫ ordinē naturæ terminus vniens ꝓdidit, sine fit vt verbis ꝙ vi fuit mutationis vitari non dicat.
Verbum nullo modo informare sed hominem sōlummodo humanā naturā ꝓt, habet se ad homine ꝙ mōdo ad ydeā existentis, cōiūg; reduplicatiuē ad genus modū formalis relationis ꝓt.
Cūm ipsa realis diū naturæ nō humana vnio ꝙ humana solū mutatione fiat, sequit et realem et absolutā denominationē deo sine sui mutatione de nouo adueniente, vt n. deus homo dicatur ꝓt verbi nūc humana natura, et quia relatio ꝗdam realis ipsum verbum, eo ipso quo terminat deū: deitatem naturæ humanæ assumptæ relatæ ad eam.
Non omne mutabile est mutabile, nisi intelligat ꝙ ꝙ factū passiuū tale est, quale nō est verbum.
Incarnari verbū et nō patri, qr actio ꝙ in incarnatione est obiectiū in ꝙ transit habet nō verbum, sed humanā naturā, cui primo passio et actioni respondens inest ac tribuit, ꝙ passio primo et vere significat nō ꝓt verbū incarnari, sed ꝙ verbū assumi, ꝙ natura assumpta completur.
Deus voluit incarnari de nouo, siue in tempore, nō de nouo illud voluit sed ab æterno. ꝙ ab æterno voluit id in tempore sine sui mutatione est effectiū.
Si incarnationē respiciamꝰ rectius est deū esse ꝙ nō necessariū deūs est, vnde tamē nō deꝰ sed altera mutabilis ꝙlis.
Deūs incarnationē nō fit bonus ꝑsentialiter, qr bonitatē humanam naturæ in ſeipso habet eminentiꝰ.
Est nihilominꝰ addito ꝗdam et compositio qr verbū illud bonum ꝙ addit nō habuit ꝙly formaliter.
In incarnationis mysterio existentia ſubstantiæ naturæ humanæ, sicut actualis entitas ꝙly ſine ſubſiſtentia actuali ꝙ modo ꝗdam est ſubſtantiæ ꝓtinens ad complementū hominis nō vt deo ipſi, ſed vt Persona.
Concauia nō qr diuersa seu maximè distantia vnirī nō possunt, ſed qr in illis repugnantia est qualis nō est in ꝙ ꝙ in nullo, vel in paucis conueniunt: Sic natura humana et dīa sunt quidem magis diuersa quia contraria, nō tamē magis repugnantia.
Verbo verbis et humanā naturā ꝓprio ꝗdam est quālis adiuti ad passiuum et contra, nō vtrālis sed obedientialis seu nō repugnantia.
Opposita de christo dici nō est absurdum eō qr illi competunt secundū naturas diuersas totas et integras.
Modi ꝛpecti quālis est ſubſiſtentia ſeipsum plant possunt ꝙ rem eō distendā.
Ratione naturali euidenter demonſtrari nō ꝓt incarnationē esse possibilem nec rōe Angelica naturali.
Vnde bona nō facti Dei est potentia faciendi, et n. impossibile opꝫ diū omnipotiæ possibile.
Nec christy naturali cognitione, nec mysterij ꝛpectu: Iuno deus et incarnatus sunt hominis intellectui scientia infusa id ab illo clare visū aūt ꝛpectum est, nisi obiectum ꝛpectū verbi includat ꝙ nō nisi disiunctē: Potest nihilominꝰ habitualiter ꝛpectari mysterij sui possibilitas ꝛpecta fide reuelante et expetat habitualiter vt similitudine aīæ rationalis ꝙ spiritualis est et ꝙ se subsistens, et tamē corpori naturali vnita, et cum eo vnum componit. vtit ca Aug. Aug. 10 de ciuit. c. 29. d. Thom. non tamē ꝙ ita respondet, qr nō vt in homine ita et in christo rei vnig naturæ constitutiū. Damascen vtit testimonio sancti Leonis pro mysterio ita humana exempla transcendere dicit, etsi ea nobil aliquantulū admixta videantur.
Nullo modo rōe naturali euidenter ostendi ꝓt incarnationē verbi fuisse esse, nisi solū dei liberi et occulto consilio gestū sit hoc mysterium.
Certissimū nihilominꝰ diuinæ Scripturæ testimonijs constat messiam in lege promissū verū deum et hominē agnoscendū esse, venisse in mundū venisse. Prou ꝙ 30. Iob. 19. Psal. 2. et 109. Ecclesi vltimo. Isaiæ. 7. 9. More 23. et 33. Baruch. 3. Micheæ 5. Zachar. 2. 12. et alibi: Postꝙ vero, ꝙ ni. iam venerit habet ex Genes. 49. nō auferet. Quamuis n. non resplenduerit Regia maiestas in tribu Iuda vsq; ad Christi aduentū, stetit, tamē principaty in tribu Iuda ꝙ et in Assamonæis ꝓmansit ꝙ de tribu Iuda erant secundū lineā feminæ, vsq; ad Herodē Idumæum. Habet idem ex cap. 9. Danielis de 70 hebdomadibꝫ ꝙ iam ante multa ſecula ꝓuenerant quemadmodum fiat hebdomadarū ꝛpectatio, cessauit et Iudæorū sacrificia nobis desinenda ut, templū euersum, fieri ꝓphetia seruiunt seruitutis. Habet et Aggæi cap. 2. Habet et ex variis ꝛpectum de missia omnibus ꝙ in christo ꝛpectissimè impleta sunt, vt ex diuino virgine, Isaiæ 7. in Bethlē, Micheæ 5. Præcursore Ioh. Baptista. Isaiæ 40. et Malach. 3. prædicatione ꝓphetica Isaiæ 61. Doctrina sua, magnis confirmatione miraculis. Isaiæ 35. ingressum suū in templum Zachar. 9. Passione et mortem Psal. 21. 40. 68. Sepulchrum ipsius fore gloriosum. Isaiæ 11. Descensum ad inferos Zachar. 9. Resurrectionē, ad cœlos ascensum, et inde 35ᵃᵐ missionē, ab eo gentes vocandas, mundū regnandū ꝛe.
Natus est ex Virgine mense Xbro christo Anno mundi 5199 secundum ſeptuaginta 70ᵃ quos hebræi orientales et occi: dentales ferè omnes est in computatione temporis, et plurima concilia, inde martyrologium Baronij. Reiꝰ Hebræos sequimur admodum variant, et pene quot capita tot sunt sententiæ, plerique 4100 circiter annos ponunt.

Ex qst. 1ª De rondeuentia Incarnationis.

1 Non modo possibile sed et rondeuenies fuit Deum incarnari. Non q assumpta natura humana fuerit deo
Naturalib vel natura eis debita aut roda, sed q ipsum dia sapia ac bonitati, uniuersi ꝓfectioni, et specialiter
humana natura maxime fuit consentaneum, vt finem rondendo primum et ultimum, q summa rationabile sit,
omnib ꝓfectissima ad extra et intrinsica, liberam missionem, sed dei aquatum boni est consentanea.

2. Incarnatio necessaria est ad melius esse, q ad modum optimum nostre reparationis. Modi tamē iste simpliciter necessa:
nō fuit. Potuit n. Deus aliō modō homini subuenire, et remittendo homini debita sine satisfactione: nulla
tamē pura Creatura ex iustitia ꝓfecta id potuit ꝓstare, quantumcumq gratia à deo habeat.
Vt homo redimeretur satisfactione ꝓfecte iustitie nō fuit necessaria verbi incarnatio, potuisset n. Pater aut
Sps incarnari, imo potuit natura Angelica assumi et saluo ordine: Simpliciter tamē necessaria fuit ad hoc
Deus intellectuali Creatura hypostatice uniri. Ex quib deus nō potuisset uniuersaliter satisfacere, q impfe:
ctionē in opante inuenitur. Quia a. hoc peccatis infinitis tollere nō potuisset ex bonitate sua & eo satisfaciendo
magnitudo n. satisfactionis ex magnitudine ꝓsone satisfacientis astimari debet.

3. Si hoc nō peccasset deus tamē nō assumpsisset. Nam scriptura nō alia ratione humani generis redemptionē ponit
causas incarnationis, vt nec Gabr. Damas. tamē rationabilis est incarnatio sed nō eis alijs quib sunt diuine sapientie.
Nihil incredib habet incarnationis Christi et gloria diuine bonitatis, quasi occasione alterius ordinatis, nō
tamē bonitas q accidens, aut ꝓter dei intentionē, q ab aterno ordinatis est. ff

4. Incarnatio Christi facta est ad delectionē oīm peccatorum et actualium, q q Christo exhibita sufficiens fuit ad oīa
peccatorum delectionē, et à Christo ex dei ordinatione et beneplacito ad hoc peccata delenda relatiua fuit. Principaliter
tamē facta est incarnatio ad delectionē peccati originalis, nā illud extensiue maius erat alijs humanis pecc inferiora
sicut simpliciter maius sit quodlibet peccato mortali actuali: Unde ex communi doctrina non debet ei poena sensus, et si
forte deo deo illud nō punitur poena sensus q respicit ad merita et satisfactionem Christi.
Non tn Deus homo factus fuisse in carne si patres tantū aliquot in deum actualiter peccassent.

5. Dilata fuit incarnatio vt interea morbi magnitudo quo laborabat homo innotesceret et ꝓ medicatore illi studiosior
appareret, sicut et vt tanto gressum longior penitentia ꝓcul produceret, similiq patret q deo peccata displicuerit: nec
tamē ppter Christy nō eod quod voluit saluari, nā sancta salutis nostre in nulla antiquitate reseruat.

6. Venit Christus neq in principio, neq in fine, sed quasi in medio temporis, cum diu saluatus, finita tamē et ultima
etate, q longissima est, vna tamē reputata q nō fit in ea notabile aliqua mutatio forme regiminis, et nouationis ꝓ:

Ex qst. 2ª. De modo unionis Verbi incarnati.

1. Permanserunt in Christo nō post incarnationē due nature integre et inconfuse, dia scz et humana. Q verius
Deus in Script. dicit Christus et vere homo: tamē unione diuine et humane nature neq dia conuersa est
in humana, nec contra, nec amba in aliam tertiam, q natura dia est pfus inconuertibilis et inconuertibilis, nec
quidam in eam conuersi ꝓt et ꝓ transubstantiationē, aliq unita habitudine esset dependentia.
Neq ex humana et dia una integra natura resultauit vtraq illarum in suo esse integra permanente, vt
volunt Eutyches, q ita unio ad constituendū impfecta sunt. Certū deus neq forma neq materia esse ꝓt, nā
et forma suam impfectionē habet, et apta nata est in toto nisi compositionē ingredi subsistere.

2 Unio dia humanaq nature in ꝓsona Verbi facta est, q facta est ad subsistendū inconuertibiliter in dar ꝓsona, et nō in alijs.
Quod supposita nature superaddit aliqd positiuū est ex, natura rei ab illa distinctū, est n. modus essendi
subitatiue substantialis nature substantiale, ex nisi actuali existentia naturaliter resultat, vltimo terminans
facientq vt in se et nō in alio exstat.
Si deus impediret q absoluta suam potentiam emanationē ꝓprie ꝓsonalitatis à natura creata, nec alia suffire:
ret, talis natura singularis ꝓ se exsisteret negatiue et nō in alio, sicut accidentia in Eucharistia.
Nō est impfecta in Christo natura humana quod careat entitate ꝓprie ꝓsonalitatis, q habet diuinam, est subsistentia Christy unitore hoc nisi alijs, q coincidente nature specifice.

3. Hypostasib dicit de intellectuali et nō intellectuali supposito, ꝓsona de solo intellectuali dō, Angelico, humano.
Nestorius duab in Christo ꝓsonal consistebat una filij dei, altera filij virginis, et B. Virginē nō deiparam
sed Christipara appellari voluit. Unde accidentale unionē ponebat ꝓsone Christi ad ꝓsonā Verbi, habitatione se:
affectu et amoris unione, operatione, quia verbū Christo tanquā instrumento vtebat, et nonnisi ar dignitatis rō.
ministratione, q voluerit Christus dei dei ꝑ. Sed fide rectius est, Verbum in Christo esse ꝓsonaliter. Et Conc. Ephes.
et Chalcedonense. Nisi n. in Christo sit vnica ꝓsona fieri nō ꝓt vt homo sit deus, aut deus sit homo. Q forma qua:
rū nostra altera in absurdo habitus in concreto quoq de se inuicem ꝓdicari nequirent nisi ꝓ rationalitate
aut in esse suppositi. Habet in calore et luce. ſ.
Aliter Christi, aliter aliorū hominū corpus templū dei dicitur est: Christi, q corporaliter ſ. naturaliter et vere,
aliorū, q spiritualiter et ꝓ gratiā in illis deus habitat.
Non est vera sermo, Christus esse hominē deificum, q sequeret suppositū hoc rationale et subsistentē q deus in se
Dicit tamē vere Christū deificum, q vere nō ꝓsona sed natura vel natura pacte sequitur. (sequitur.
Christus nō est diuinitus hoc dominium aut deificatus, q accidentalis innuit unio.
Dicit verbū assumpsisse hominē et intelligatur integra natura assumpta, impropriū tamē sermo est.
Christi ꝓsona increata est, humana natura ꝓpriam, cuius terminum q ꝓfectionis est.

4. Persona Christi considerata secundū illud q est in se ſ. secundū ea q ipsi sunt naturalia et interiora, est duo simpli:
cia et natura dia: Considerata vero secundū voces ꝓsone, ad quam ꝓtinet subsistere in aliqua natura, est
compositum, q subsistit in duabus naturis. Non sunt tamē in Christo ꝓprie due voces subsistendi, sed ꝓprie
loquendo vt una in ipso dicit ꝓsonalitas, ita et una vox subsistendi. Improprie tamē nos de ꝓsona duas voces
dici possumus vt sicut in Christo esse duas naturas humanā quia subsistit vt deus, et dia quia vt deus. Unde
unica Christi ꝓsona et instar duarum quidam naturarum existentia una Christi subsistentia terminat.
Hypostaticam unionē in Christo esse secundū compositionē est fidei. Definitū Synod. 5. c. 9. et Synod. 6. act. 13. Q
vere est sic dicendum unio q compositio, nā ex dicendo sic duo existit. Est a. sic quasi duplex compositio.
Prima humana natura nō subsistentia verbi: secunda, à priori saltē voce distincta natura humana nō dicitur
Christus q est ꝓsona composita. n. duo quia ex nihil inter se distant. Non tamē talis sic est compositio
in qua componentia ipsa natura sua ad unionē q constituendū sunt instituta, q impfectionē inuoluat.
Nō formalis compositionis in eo solū consistit vt vere unio ex plures vnum realiter unione resultet, quod
ad summum in altero sanctis componente impfectionē inuoluit.
Falsum est omne compositum ex partibus componi.
Christus tibi dicit q completus addas q ꝓfectus est, sine relatione tamē ad patrem.
Compositio est sua componentia simul sumpta identice nō formaliter.
Dicta est per assertio Johannis Hiersc. Duæ naturæ diuinitas et humanitas sunt deus Christus in sensu di:
uiso in quo fuerat ab ipso asserta, nō ante in composito.

5. In Christo animam fuisse corpori vnitam est fidei. 2. Cor. 5. Eph. 1°. can. 13.
6. Natura humana Verbo vnita fuit non accidentaliter sed substantialiter. Est de fide ibidem can. 2. Dicit à PP. et CC. naturalis et substrahit vnio, in q̄ in fit superadditi, sed q̄ vnita, realis et vera fides, et q̄ termin vnionis substrahit, ipsa s. Verbi subsistentia, adiecit. a. humana natura Verbo vt ab illo sustentata, fultaq; ad constitutionē psone, vnde etsi vnita in actu adiecta, nō tamē accidentaliter est.
Non quid ymo aliquid addit ad naturā aliquis est vir accidens? Pabst in forma respecti probatis.
Natura humana habet se ad modū subsistie in filio dei, nō quia vox dei filij naturalis est, sed quia ratione idem filij dei cuius suppi est, de cuius essentia est humana natura.
7. Vnio diuine et humane naturae est aliqd creatū in ipsa Creatura reipsa existens. cr ab aterno nō fuit. vt humanitas Verbo vnita fit in humanitate substrahit quam modi vnionis seu inexistentiae in ipso verbo, q̄ modus quidā quo ea in se subsistens explicat, earumq; in Verbo constituit vt in ipso termino, vnde modi vnionis hypostatice à Scholastici vocati, essq; fundū relationis inter humanā et naturā diuinā vt conueniunt in vna verbi psona, cuius relatio vnita ad vnitū in verbo est rationis in humana natura realis. Cuius fundū est modi ille substrahit. conuenientiam humanitatis ad Verbum. Terminus à quo huius adiectionis vnitiue positiue nullus est, sed privative, caretia n. subsistentiae Verbi q̄ naturae ordine prodit, q̄ s. esset nisi q̄ haec adiectio vocabuli terminus fieret.
8. Vnio si q̄ vnitione accipiat. nō differt re ab assumptione, sed voce dicitur, nā assumptio magis detorminat modū adiecti, q̄ insinuat aliud ad se sumptionē. Hinc diuinitas humanitati vocē vnita dicit, nō a. ab ea assumpta.
9. Vnio ista est magna in voce vnionis, seu in expressione vnitiui et coniunctionis. talis n. est vnione ata q̄ exponit, q̄ unite dissolubile, et q̄ vnitione ata fit vt hec natura sint vna psona.
Vnio duarum naturarum in vna psona est et maxima inter oēs vniones q̄ sunt vel dari. in aliquo termino.
Vnio hec et expressissima quā opus est q̄ Deus Creatura conferat aliqd excellentiq et melius quam q̄ vllam aliam adiectione communicant. cr conferat ipsa increata psona filij dei, intime et nō q̄ aliud.
10. Si gra sanctae q̄ gratuita dei volite sit vnio ista facta est q̄ gratia. Si sanctae q̄ gra habitualis et inhaerenti ipsi humanitati, sic vnio illa nō est facta q̄ gratia. Sin pro gratuito dei dono, sic vnio ista gratia est unio maxima gra, q̄ maximum dei donum nullū prodendo merito collatū.
11. Christo non potuit mereri incarnationē suam. cr nō capitis Christi sed membra est vnione. Vtq; et alij aliq̄ deo hanc vnionē de condigno mereri potuit. cr principium meriendi nō cadit sub merito nullo mino incarnatio, q̄ fund est et principium ipsius gra. positum.
Sancti PP. de congruo meruerunt incarnationē, eam desiderando et petendo.
Etiam posita peccatione sub conditione opus adsit nō erit in sanctorum opibus q̄ric ac simpliciter meritis de condigno saltem dicā iustitia ratione. cr meritis puris Creaturae semq; manet finiti valoris intrinsici: incarnatio a. quia est simpliciter valoris infiniti.
Meruerunt nihilominus PP. de congruo expiationē siue expiationē ipsius incarnationis, q̄ ad hoc sufficit aliquālis proportio, nec defuit oationibus eorum q̄ppia, requisitis ad talē efficaciā quā meruerit de congruo primis mediis.
Principium quasi morale q̄ nō caruit vt adū existens, sed vt futuris tantū pt seruandis, realem expiationē radere sub meritis, q̄ vt sic nō supponit, sed subsequit. Nec et inconueniens antiquos PP. aliq̄ excellentiq meruisse mysteria congrui quam Christo meruerat, nā id nō ex maiori dignitate q̄ fuit in opibus eorum, sed sed ex authoritate in temporis diuinatione sequit.
Meruerunt et antiq PP. de congruo aliquam incarnationis circumstantiam. vt Abrahā vt ex illo Christo Abrahā. Deuet.
Possunt et ipsi PP. aliquo modo dici meruisse incarnationis correlatione. Vide Daniel. 9. et Psal. 11°.
B. Virgo condigne disposita est vt esset mater dei, eamq; dispositionē conferita est partim ex sola dia gratia cum praeuiente, partim q̄ opa sua et merita de condigno. meruit n. secundū D. Thomā, nō q̄dem ipsam incarnationē sed alios priuilegia ac sanctitatis gradū vt congruē posset esse mater dei.
Non meruit B. Virgo de condigno esse mater dei, etsi forte si speciale pactum et promissio interuenisset sub conditione opis, potuerit id de condigno mereri: Meruit q. de congruo. Aug. de Nat. et gra. c. 36. et Hiero. q̄ sicut adhuc, illo potissimum quo Angelo ostendit dignissimē se disposuit vt filius dei in illo susciperet.
12. Nec gra habitualis, nec gra vnionis q̄ dia Christo naturalis quasi debita fuerit et principijs humanae Naturae, aut ei vllatenus debita, sed gratuita q̄ ab initio naturalis habita.
Gra vnionis simpliciter est supernaturalis, respectu Christi q̄ dici naturalis, q̄ à principio Christo inhaesero.

Ex q. 3ª. De modo vnionis et parte psonae assumentis.

1. Persona pfectissimi competit assumere naturā. cr causa efficiens est et terminus.
Simpliciter et absolute nisi est verbo additis pfectionis, q̄ continebo in se totū continet q̄dd est pfectionis in humanitate. Potis. a. dicendū aliqd humanitati additū quam verbo.
Persona incommunicabilis est aliq̄ psonis, nō aliq̄ naturis. De voce n. omnis rei indistincte est vt sit aliquo modo incommunicabilis, nō simpliciter et omni modo, sed accidentaliter.
Nulla psona creata q̄t virtute naturali assumere aliquā naturā in unitate suppositi. Est contra. Nec est q̄ absolutus dei potentiam id fieri q̄t. cr psonalitas nō est vel aliqua à natura creata reipsa distincta, sed modus dicitur rei q̄ nō q̄t nisi illam vere modificare, eiq; identificari, potest tamē hoc psonalitas dia q̄ ipsa nō est tantus modus sed q̄ ipsa vel pfectissima, et actus purissimus.
2. Assumere conuenit et dicit naturae. cr illius est actus agendi, et sic conuenit ei habitudo principij, terminus a. nō pōt primo ac q̄ se, sed vt psona cuius quia natura est identificata.
Verbis terminat humanā naturā tantummodo q̄ sua q̄prietate relatiua. Est contra dicendū
3. Abstracta q̄ intellectus psonalitate posset natura assumere
Diuina natura vt intelligit abstracta à tribus psonis, et esse sic deitas subsistens q̄ pria ac singularis subsistentia cuiq; absoluta et essentiali posset q̄ vna immediate assumere naturā humanā. cr subsistentia illa absoluta infinita est, nec minus pfecta in voce subsistentiae quia relatiua, loo tamē cr tali unione resultaret vere filiatio psona dia.
4. Potest vna psona sine alia naturā creata assumere. Patet cr facto esse. Si tamē speculeris q̄ alienius est quid ab est tribus psonis nōne est, nō vero terminandi nonne non est, psonalitas est filiis. Tamē vinculo huius unionis permanet titulo in humana natura à verbo assumpta q̄ntes sicut Pater et Spūs.
5. Quilibet psona dia potuit humanā naturā assumere. cr aqualis est in ipsi de terminandi.

6. Possent plures psonæ div assumere unã numero naturã; possunt n. terminare unãdẽ naturã divã
g et humanã, ex parte naturæ assumendæ nõ est ita potia obedientialis.
infinitas divæ naturæ inde colligitur q ex se et ex natura sua hãa suppositã exigat ut nõ singulis comunicetur.
Si hæc psona assumeret unã naturã humanã simpliciter vere Deo inde resultaret, q ad veritatẽ hu-
manæ substantiæ sufficit veritas formæ; q sigrat formam ut in habente eã; alia est nõ distinctionis, unde
hæc talis psona sine addito nõ differenter vere, sicut hæc psona in divina nõ simpliciter vere dicitur.
Si hæc psona assumeret hanc humanam naturam, ita ut quilibet earũ assumeret ab alio, essent plures
Si Pater assumeret unã humanã naturã, filio alia, et Spus Sanctus, Pater et filius nõ essent vere Deus
Sed Spus et Pater essent vere Deus pp veritatẽ naturæ assumptæ, similiter filius et Spus Sanctus
7. Una divina psona potest assumere duas naturas finitas sive ejusdẽ speciei sive diversarũ, idq; quotcũq;
numero finitas, etsi in infinitũ augeatur. Q. psona divina simpliciter est infinita.
Si una psona divina plures singulares naturas humanas assumeret ea esset vere Deus. Q. pluralitas ha-
bet absolutã distinctionẽ earũ q pluralis dicitur: unus vero vel veritatẽ formæ, vel unionẽ formarũ
in eodem supposito. Nec inconveniens esset q hæc sequeretur q vere Deus sit simul mortuus et vivus,
uno loco existat, alio moriatur, unus quies et differat motus mutuis.
8. Magis conveniens fuit psonã filii assumere feminã quã aliã psonã. Q. psona incarnata mu-
lierem esse debebat, et p nubilem orare. Conveniebat a. ad magis filio ut mater oraret, et q media psona est.
Vide multas alias vices apud D. Thomã.

Ex qst. q. De modo unionis ex parte naturæ assumptæ.

1 Natura humana magnifice fuit assumptibilis. Nã et capax erat ipsius Dei, utpote rationalis, et indiga redemptionis
secundi sensit Wicleff, nulla alia natura humana assumptibilis fuisse præter illa singulare q assumpta est.
Natura Angelica in veritatẽ hypostatica a Deo assumi pt. 1ª ad Hebr. 2. Non Angelos assumpsit. s.
Etiam in spiritualibus suppositis ex natura rei distinguitur a natura.
Non implicat naturã irrationalẽ aut insensibilẽ deo hypostatice unire. Q. in Deo est ordo nõ suppositandi.
Principium aliud, finis nõ pt in unum nõ pt in unum; solus habet locus in subordinatis.
Causa finalis assumptionis naturæ irrationalis posset esse declaratio potiæ Dei, et humanæ assumptionis confusio
Solutio, cui sua natura hæc et q cui comunicãda est: alberis vero naturæ assumptio nullã victoriã ad-
Lutar sectione sentia quam tenenda est, sed lingua rejicienda, et à scholis pueris adeo execranda, ut
Si deus naturam damonis aut hominis dæmonis assumeret nõ inde sequeretur q deus esset hoc dæmon, aut diabolus
nam illud verbum nõ solus natura, sed et reliqua quæ talis significat.
Forma substantialis à materia separata assumi pt, et cui materia alii informata, nõ assumpta materia,
quæ aut immediate, et consequenter nec ipsa sola natura.
Probabilius est et formam materialem hypostatice verbo unitam posse, q a absoluta dei potia à materia se-
parabi sicut vere substantiæ.
Forma accidentalis hypostatice assumi nõ pt, q entitas accidentalis nõ est capax modi substantialis,
inde nõ subsistentiæ, etsi accidens à subjecto separetur, q modus ille q se ostendi nõ est vera subsistentia.
materia alii informata assumptibilis est, q sic subsistet propria subsistentia partiali.
Verisimilius est et materiã q se sine ulla forma substante assumptibilem esse, Gabriel. n. sentit aliter contra.
2. Filius Dei, psonã nõ assumpsit. Est fidei ex Conc. Toletan. 11. Q. sic duæ essent in Christo psonæ, (Nestoriana) est.
Certius est psonã formaliter ut psona est assumi nõ posse q absolutã dei potia. Q. repugnat esse nõ in alio.
Probabile vero q absoluta dei potia fieri posse ut humana natura uno loco physicam psonalitatẽ habeat
q alibi à verbo sustentetur. Q. pt q dei potia aliq reliquum sine illo q in sua vere nõ includit. Modus a.
existendi q se, et in alio includit repugnantia sed respectu cujusdẽ subjecti ut habet vere unio, sed q.
unibilis constituta in duobus locis habet virem duplicis subjecti. Al. De hoc mysterio loquitur ut sadus, est
de humana pt. natura uno loco subsistente, et sic assumpta. Concil. q Theologorum sententia contraria habet.
4 Assumere humanam naturam abstracta ab omni individuo impossibile fuit, ad finem et incarnationis implis
Filius Dei nõ debuit naturam humanam assumere in omni individuo, q tollerent redemptio, nã omnes essent Deus.
Debuit tamen assumere ex stirpe Ade, ut ex eo genere q vilius erat vitium diaboli sumeret.

Ex qst. 5. De modo unionis ex parte partium humanæ naturæ.

1 Filius Dei veri corpus assumpsit, et quem habuit, carnem pr. et sanguinem, q vere Deus fuit. Est fidei
2. Certius est verbum assumpsisse aliquod humani corporis partes q aiam rationali informantes, q illa ad
integritatẽ humanæ naturæ pertinent et subsistunt subsistentia propria, nisi horum supplet verbum.
Sanguis et immediate à verbo in unionem hypostaticam assumptus est. Q. Christi sanguine redempti sumus,
et sanguinem Christi bibimus vita potiri, q fuit sanguis divinitati unitus. et sanguis vere et proprie pertinet ad
integritatẽ et perfectionẽ humanæ naturæ.
Omnis olim sanguis immediate à verbo assumptus est. Luke sanguinem n. et sanguinem nõ est essentialis Deus,
Deo, sed accidentalis distinguat. Nec admittenda vox illa Aristotelis qua sanguinem Christi aliis salubriter
aliis salutariter effusus dicit, q eundem valorem sanguini fuso scriptura tribuere solet attribuit.
Sanguis licet aia nõ informet, ad corporis tamen constitutionem, integritatẽ et ornatum est necessarius.
Non tamen sine fide q sanguis sit Deus, aut Deo, simili nec materia rei divinitati unienda est Deus dicta
q à partibus pro singulis idiomatis recitatio.
Verbum et hæc reliqua humores assumpsit, q et illi necessarii sunt ad debitum corporis temperamentum.
Probabile est et spiritus vitales et animales immediate à Verbo assumptos esse. Q. vox et requisita vitalia
et integritatẽ humani corporis: aliud est, de lachryma, saliva, sudore et aliis excrementis.
Dentes et ungues probabile est assumptos esse, q requisita ad corporales functiones, et aia vocali informanti
Nec improbabile est et capillos assumptos esse, nã pertinet ad quæ replementum et ornamentum humani corporis.
Et dicta verbum mirum dimisisse q semel assumpsit, de aia et corpore verissimum est, et sic accipit damascen.
3. Arrius et Apollinaris Christum vera aia habuisse negarunt, q vicem ejus explerent ipsa divinitas. Contra. de fide
est Christum aiam rationalem assumpsisse. Act. 2. 2da. 10. Matth. 27. Fuit n. vere Deus.
4. Etiam potia intellectiva a verbo assumpta est, nam hæc sine maximo miraculo separari ab aia nõ potuit.
mediate tamen intellectus assumptus est et reliqua accidentia, q propria subsistentiam nõ habet.

Ex qst. 6. De modo assumptionis quantum ad ordinem.

1 Divinitas ꝺiuinè ac intimè et rarè et aīæ conuenientissima est. Qꝛ in triduo verbis corpori unitus mansit.
mediante tamen aīa corpꝰ assumptum dicit, nō qꝛ necesse fuerit vt actualis unio verbi cum aīa ordine
Naturæ ꝓcederet, sed qꝛ corpꝰ assumptibile nō fuit nisi uīē aīa, et in ordine ad aīam q corpori exhibet
vt id sit idoneum reddereth q verbo uniretur, aīa n. vbique Deo vicinior, magis assumptibilis à 22. dicta.
2 Assumpsit verbum aīam mediante mente i. assumpsit gradum aīæ sensitiuæ medio aīæ rationalis.
3. Anima nō prius tempore assumpta fuit quam caro. Est fidei cꝫ Symb. 6. art. 11ª
4. Non prius tempore caro Christi fuit verbo quam aīa rationali. Est de fide. definita ibidē. Qꝛ caro nō
prius fuit assumpta quam humana, nō a. prius humana quam uniretur aīa rationali. Eodē instanti et
momento caro Christi fuit concepta, ac ꝓfectē formata ac disposita et aīata vitalē 55li
5. Ordine intentionis prius natura assumpta est tota humana natura quam partes, cuius ordinis intentionis
verbum assumpsit partes mediante tota natura. Qꝛ 1ª intentus fuit vt verbum fieret hoīe.
Ordine executionis prius natura assumpta fuerunt partes humanæ naturæ quam tota natura.
Primo et natura aīa unita fuit verbo quam corpori. Ordine tamen intentionis unio aīæ ad corpꝰ
quodammodo naturæ prior est unione eiusdē ad verbum. Similiter ordine intentionis prior et unio
rationis ad aīam quam ad verbum. qꝛ nō est assumpta caro nisi ꝓp aīam, ordine executionis caro prius unita
est verbo quam aīæ.
6. Humana natura nō est assumpta mediante gra unionis, qꝛ esse ꝓsonale verbi est terminus huius assumptionis
Non est mediante vna habituali, qꝛ illa est effectus unionis consequens. sed ꝑ gram q est gratuita Dei voluntas
tanquam ꝑ rationem efficientis.
Assumptio fuit media aliqua dispositione ꝓpria dicta q ratio eius fuerit, finita nō fuit.

Ex qst. 7. De assumptis à filio Dei in humana natura.

1. In Christo habitualia aliqua gra fuit. Est vera. Fuit n. plena quantum gra et habitualis et realiter exercita
Gra fuit habitualis in Christo fuit donum permanens, cuius esse non essentialiter nō ea q est in alijs habitis. Qꝛ charitas
Christi viatoris est rationis nō nostra.
Potuit tamen Deus assumere humanam naturam sine gratia habituali. Qꝛ est qualitas extra distincta ab aīa.
Non potuit tamen Deus assumere humanam naturam qui eam sanctā redderet, sibiq gratam. Qꝛ ipsa assumptio
humanæ naturæ est eius sanctificatio, et ꝑ unionem hypostaticam ꝓpriæ verbi intelligitur.
Non fuit necessaria gra habitualis filio hominis Christo vt esset sanctus, ac cōsequenter neq vt uniretur
2 Fuerunt in Christo oēs virtutes. Qꝛ fuit in eo gra ꝓfectissima à qua virtutes ꝓfluunt. Summa. a. est de
virtutibus simpliciter nō includentibus aliquam imperfectionē repugnantē statui beatitudinis, aut dignitati unionis.
Continentia removet D. Thomas à Christo ꝓp imperfectionē quæ monet continentiam denotat, dicit n. Vir.
bitē in eo statū in quo multus habet admistū de rotario vitio, et affectionem patit immoderatam
In Christo fuit idem habitus virtutis q in nobis est paruitutis. sed Qꝛ fuit in eo gradus ꝓfectionis est in
paruitutis, vt detestatio mali. s. nō a. q est imperfectionis, qualis est detestatio mali commissi.
Potuit in Christo esse virtutes sine habitibus vt scientiæ et expeditæ et modo naturali operationes sub operarent.
Fuerunt et in Christo illæ virtutes q naturæ viribus operari possunt, qꝛ nulla includunt imperfectionem, sed
dicunt magnum ꝓfectionem Christo debitā vt esset ꝓfectus in omni statu et naturæ et gratiæ.
Infusæ fuerunt istæ virtutes animæ Christi statim ab instanti creationis suæ. Qꝛ hoc unionis debitum,
Mistionem à scripto vel habitū, ipse n. vel istæ humanæ naturæ infudit.
Habitus Christi ab initio oēs virtutes infusæ in summa ꝓfectione quam habere possunt, vide ꝑ alia
nō fuerunt habitus virtutis in Christo audi, nō nec in beatis augeth ꝑ auth.
3. In Christo nō fuit fides, qꝛ ab initio fuit beatus, ac proinde obscurè assentiri nō potuit, q ꝓpria est fidei &c
Habuit tamen alios habitus fidei quo potuit bene disponeth ad obediendum fidei. Qꝛ ea nulla supponit imperfectionē.
vide habuit quoad obedientiam vel meritum fidei ꝓtinet.
4. Non habuit et Christus spem, vt spes est virtus Theologica. Qꝛ habuit ab initio deum vt obiectum
Habuit tamen spem respectu aliquorum, q ordinati ad eius ꝓfectionem ꝓtinent ab eo tamen meritus habebantur
qualia sunt, immortalitas, gloria corporis &c.
Idem est habitus quo sperat beatitudo aīæ et corporis.
Spes nō debet versari circa aliquid nisi incertitudine consequendi.
Fuit in Christo id q est ꝓfectionis in spe. sc. absentia rerum bonorum, sed nō nisi illa imperfectione q est exspectatio boni (q medio habetur.
8. Fuerunt in Christo duo. Qꝛ aīa Christi ꝓfectissimè fuit à 55to instanti.
6. Fuit in Christo timor seruilis id q respicit ipsam diram eminentiam, qui sc. aīæ Christi quodam affectu
reverentiæ à 55to in deum mouebatur. Non sicut in beatis ita et in Christo sub ista reverentia in voluntate
affectus est q sit ꝑ modum fugæ quo creatura in conspectu tam eminentis domini ita se habeat vt vel
sisti nō audeat ad eius aduentum, et oēo cauteat subripere in aliquo excellentiæ eius.
7. Gratiæ gratis datæ in Christo ꝓfectissimè fuerunt. Qꝛ et istæ ꝓtinent ad plenitudinem gratiæ,
8. Christus verè ac ꝓprie fuit ꝓphetes, cuius verā ac ꝓpriam ꝓphetiæ gram habuit. Qꝛ futura ꝓnunciauit.
Obiectiuè de ratione ꝓphetiæ nō est, sæpe n. subiectis ꝓphetis vt ea videant q ꝓdicunt.
Cognitio ꝓphetica nō solius scientiæ infusæ Christi sed et visionis beatificæ quidem status viatoris conuenientia
et rectè accedat.
Gra in Christo fuerunt ꝑ modum habitus i. permanentes. Donum miraculorum nō est vere habitus, sed auxi-
lium ad miracula operanda paratum.
7. Fuit in Christo plenitudo gratiæ tam extensiua quam intensiua, in ordine tū ad potias dei ordinatas.
Aīa Christi nō est ex non iusta simpliciter facta iusta, sed ex nō iusta sic, iusta sic, qꝛ fuit gra unionis Naturæ
sed diuersa verē iusta facta est ꝑ gram habitualem. Gra a. unionis etsi gratiarum sequentium forte sit
et origo, alias tamen ejusq potentialis nō sit intrinsecè tanquam forma informans aut deiformes ꝙ se prius effectus
10. plenitudo simpliciter intensiua et extensiua Christo ꝓpria est, secundum quid est in alijs respectu q de plenitudine eius participant
11. Gratia unionis infinita est: Gra vero habitualis in Christo simpliciter finita est et in entitate sua
et in intensione quam habet in subiecto. Qꝛ repugnat Creatura vt sit actu infinita.
Christo data est gra ad oēs oēo gratiæ effectus, alijs sanctis mensiua donationis Christi.
Gra Christi licet in esse ꝓfectio, finit vt qualitas ꝙa est finita sit, in esse tamen gratiæ infinita quodammodo dicitur,
in. scientiam æstimationem moralem, secundum quē infinitis præmia valorē habet ꝓp connexionem rei unionem hypostaticam
quando humanitas et ipsi operationes ex eadem radice infinitis habent in esse meriti: Unio n. ad verbum
habilitat quoad ipsi conuenientiam est infinita virtutis capacitate ac modum.

Anima Christi vnq creatura sit capacitate habet simpliciter finita, q̃ nõ pt vnqq̃ effectõ adæquate infinita.
Non implicat spectando quantitate essentiæ gratiæ alicuius finiti posse venire ad quantitate gratiæ Christi, secundũ
legem tamẽ ordinariã id fieri negt.
12. Gratia Christi neq; ex parte sua, neq; ex parte subiecti potuit augeri. nõ ex parte sua q̃ nõ pt augeri quia habet
vltimã formã completã connaturalem, cum vero habet pũct ex ordinatione dei tanquã sufficiens respectu quorumdã
est gratia vnionis: non ex parte subiecti q̃ Christus ab initio fuit beatus, beatitudo q. gratiæ habitualis augeri nõ pt.
De potentia dei absoluta gratia fieri potuit intensior et in ipsa Christi aia, et in aia cuiuscũq; alterius hominis. Non q.
omnia pgressus in infinitũ requirunt formam finitam, etsi requirunt additionem infinitam secundũ esse.
Quanta fuerit in partu gratia Christi magnitudo incertũ est, verisimile tamẽ est eam excessisse gratias omnium
Angelorum et hominum simul. Ex dignitate est obiecti illius, et illorum cuius capitis est Christus.
Capacitas obœdientialis creaturæ nõ pt impleri, q̃ semp remanet creatura in potentia recipiendi à deo. Vnde q.
damnando infinita est, q̃ pt intensione formæ in infinitũ recipere.
13. Vnio humanæ naturæ ad dei priore est gratia habituali, nõ tempore sed natura et intellectu. Ex gratia habituali
sequi gratias vnionis vt effectus suas causas.

Ex q. 8. De gratia Christi secundũ q est caput Ecclie.

1. Tres sunt conditiones capitis 1ª vt sit aliquo modo primum in ordine. 2ª vt influat effectiue. 3ª vt in membra influat.
Christus est caput Ecclie et militantis et triumphantis. Est de fide. ad Ephes. 1º. et 5. Ad Colos. 1º. habet q̃ conditionibus.
Christus nunq vocat dictos membrũ Ecclie. Ex voc(membrũ) impfectionem importat. Ex neq; aliquo Ecclie
membro, neq; a tota ecclia vllã influentiã recipat.
Specie admittere pt metaphoram quia gens nõ admittit, vnde etsi dicat caput, nõ tamẽ membrũ.
Christus nõ dicit cor Ecclie, Ex cor influentiam habet occultã, et ideo 55ª rondi comparat q invisibiliter Ecclia vivificat (dat)
2. Christus et secundũ corpus suum habet vere capitis, q̃ q corpus suum redemit. Est et caput suum quoad corpora.
Christus et q aias suas in corpus nostrum, et q corpus suum et in aias nostra influit, nam q passione corporis pro
parua aiarum nostrarum satisfecit, et q aias suas meruit nobis et corporibus gloriam.
3. Caput mysticum pt et agere in membra separata ex inspiratione, illustratione &
Christus dæmonum caput nõ est, q illis nullum gratiæ influxum tribuit.
Christus est et caput eorum q incarnationem præcesserunt, nã et in illos influit et causa moralis. ex eius vero
q incarnationem sequuntur influit q modum causæ efficientis, nõ tamẽ quemadmodum Christus influit efficiendo vt
causa 1ª et principalis. Christus n. dat 55ª vel gratias secundum q deus est q auctoritatem, sed q meritum et
ministerium secundum quod homo est.
Christus et eorum caput dici pt q in vtero matrono meruerunt, q sicut membra Christi in potentia
Ante Christus fuerit caput, de q statim inconvenientia; problematica est.
4. Christus et est caput Angelorum. Habet ad Ephes. 1. et ad Colos. 2º. Ex illuminant Angeli dominum vnde q antea
ignorabant, mittit eos in ministerium, et iudicat illos, et vt Christus est. et secundum alias rationes nõ Angelis
Christus nõ tam strictè et proprie dicit caput Angelorum, q̃ nõ habet principale gratiæ influxum in Angelos. (in natura generali)
Angeli nõ sunt membra sponsa Christi, nec pars Ecclie Christi, sed sunt Ecclia et sponsa dei.
Christus aliquo modo dici pt caput omnium creaturarum. Ex dignitate est obiecti pt obiecti dominati.
5. Gratia habitualis in Christo causæ est gratiæ q in ipso dicit gratia capitis. Ex est principium agendi ad finem sibi finem alienum.
Gratia vnionis et gratia capitis dicit pt, q est principium principale meriti, nã ab illa oritur infinitus valor, effi-
cacia et influxus in membra subiecta: Gratia tamẽ habitualis est principium quasi proximum virtutem meriti.
6. Esse caput secundum interiorem gratiæ influxum est Christo proprium: Sed esse caput secundum exteriorem influxum
q est q iurisdictionem et gubernationem, aliqui nõ est, dependenter tamẽ à Christo, et sub Christo. ut pontifices.
Ecclia non dicit corpus pontificis, q̃ sub Christo est eius caput principale et proprium, sicut regem nõ dicit eius (regis).
7. Lucifer est eius malorum caput secundum exteriorem gubernationem. Est n. rex sibi coel subiectus.
Homines tamẽ in malo impiis diabolo nõ subiect, q nec influit rationali menti, sed sola s. Imaginat, nec vo-
gere pt ad malum, nec amplius inducere quia deus permittit. Tentatio tamẽ instrumentum ad gubernationem ra-
tionis nõ pertinet, sed ad hostilem oppugnationem.
8. Antichristus pt et dici caput eorum malorum pp malitiam exercitium: diabolus n. sua malitia eminentiæ
illi influit quam alli alteri mortali et ab initio seculi.
Adam nõ pt dici caput eorum omnium, q nec malitia eos inficit, nec directa intentione aliquid ad malum (indicit.
Ex q. 9ª. De Scientia Christi.

1 Christus gratiæ scientiam quia habuit etiam creatam. Est fidei et Synodo 6ª. act. 8. s. Habuit n. intellectum creatum
Impossibile est intellectum creatum intelligere intellectione increata, q̃ intellectio est actus formaliter intelligibilis
Nulla species formaliter existens in deo pt q seipsam formaliter representari seu videri creaturæ (et videtur.
gratiæ subsistentiæ. Ex eius alia species vt est in deo pteret quasi ad ipsius naturæ constitutionem.
A tempore conceptionis cepit aia Christi creatos intelligendi actus habere. Ex ab initio nulla labore mentis ignorantia
nã vel impfectionem q humano generi redimendo nõ conduxerunt nõ assumpsit.
2. Christus ab instanti conceptionis dei essentiam vidit. Habuit n. gratiæ et gloriæ plenè q beatificè, vnde filius dei.
Tenet duo secundum alias in Caelo esse dicit nisi videt deum, etsi corpore sit in terra.
Suspensa fuit in Christo gloria corporis pp nostram redemptionem. Sic tamẽ vig q ab initio clarè deum vidit
eodem et semp fruitus est, nã visio sine fruitione impfectionem habet.
Gaudium et tristitia in Christo contraria nõ fuerunt, q non eiusdem obiecti: Nec dominus nõ sine do
mino Ioc tam intensè in Christo fuerunt.
3. Tertia scientia Beatifica et alia infusa Christo habenda est, cum tam infusa q sit gratia q accidens.
Scientia infusa illa dicit q sine intellectus operatione nobis infundit. Potest infusa, q nõ nisi infusione
habeat, per accidens, q etsi nostra industria comparari queant, ex deo tamẽ dei infunditur.
Christus et quatenus viator fuit doctor et rector noster, vnde et ea scientia q viatori est debita ei adiuncta;
nec eius nõ repugnat beatifica scientia, et in angelis et viris reperiatur
4. Christo fuit et habuit scientiam acquisitam sparsim distinctè ab infusa, nõ quo vllius rei prius inveniri cognitione
habuit, sed q noua ei reperiendo nõ accessit, sicut medijs sensibus in intellectu nouus experimentum cognitionis
tionem, et spes intelligibiles ad ea necessarias quæ à principio nõ habuit accepit. Ita docuit D. Thomas
dæ plenè intellectus est q dicit agendi et possibilis, vnde nõ frustra erit intellectus agens. Ex nõ abstrahat à
phantasmatibus species, q habebit eam operationem quia adualiter intelliget.

Ex q. 10. De scientia beata aïe Christi.

1. Aïa Christi diuinã essentiam neq; comprehendit neq; comprehendere pt. Qz id creaturæ impossibile est.
2. Aïa Christi non videt oïa simpliciter in verbo tanq; deũ sit, seu q in absoluta dei potia continenta. Est quid contra rigor. 2d. n. fieri nõ pt nisi diã essentiã comprehendat, q cognoscat oïa q in deo sunt tam eminenter quã formaliter, scr. a. est comprehendere, penetrare sr. cognitione cognoscibile est. Non ideo qz Christ oïa scit, ideo aïa eiq oïa scit, qz Christ creata similit et increata scientia habet. Citra controuersiã aïa Christi oïa illa in verbo cognouit q in deo formaliter sapientia. Qz id beati scirũt, salte quoad id reale q in deo dicunt, nõ. a. quoad habitudinẽ rob quã habent ad creaturas in partic. Cognouit et aïa Christi tanq; deũ sit scientia visionis, q impossibile temporis differentia esse non: tempt, præsita, præsentia et futura. Qz oïa illa ad status Christi pertinent, q eius eminẽs constitutiu est, et dignitas. Videt qdem oïa aïa Christi in verbo formaliter, licet nõ vi visionis diã essentia prise, qz diã essentia prise considerata à determinatione voluntis nõ est causa in actu respectu creaturarũ: attamẽ videt ea vi visionis beatificæ pt ea à deo ad qm ipius libere concurrente ea similit est visio liberæ scientiæ diã quã post determinationẽ suã voluntis scit qm aũ illa esse futura.
Videt et aïa Christi in verbo nõ solũ ea q nouit deus scientia visionis, sed et omnia q nouit deus scientia simplicis intelligentiæ. 3h. matth. 11°. Si in Tyro et Sidone f. factæ essent. et qm ad dignitatẽ Christi, q et includit nos de qb solũ in scia causali communicamus.
3. Aïa Christi scientia visionis nõ videt in verbo infinita. Qz res futuræ finitæ sunt. Aythen. de fide Christ.
Aïa Christi scit infinita in verbo q scientia simplicis intelligentiæ. Qz q ea scit solũ q sunt in potia creaturæ, q sunt infinita. Qz salte multo simplicius infinitũ modũ finxi pt. Illud patet. Cluniby infinitũ maior est ad singula. Non est verũ nõ pluria illa cognoscit in uno aliquo simplicissimo q illa et verbũ continet, et vt ea intelligunt nõs scientiæ intelligibilẽ habet.
4. Anima Christi clarius videt diã essentiã quã ulla alia creatura. Qz maiq lumẽ participat à verbo. Posset tamẽ ipsa Christi aïa habere sublimiorẽ gradũ visionis beatificæ.

Ex q. 11ª

1. Aïa Christi scientia q se infusa cognouit oẽt rel vtrales corporales et spirituales qualẽ Angeli cognoscunt q species inditas. Qz deuixit oïa vt est in genio quẽ rel illal altiori modo cognoscunt quã Angeli.
Cognouit et aïa Christi q haec scientia infusa singularia nõ solũ materialia sed et spiritualia intuendo nõ solũ eorũ naturas, sed et existentias: Habuit n. prudentiã q fecit conuenientia: tam potestati excellentiæ, et supremo dominio q habuit sup rel oẽt.
Cognouit et aïa Christi q haec scientia eorũ rationes adũ existentes. maxime in ordine ad dignitatẽ Christi, q reuelatione talium adũ fidei maxime confirmare potuit.
Cognouit et ads liberos futuros seu futura contingentia, qq vocãt voces. Cognouit. n. illa abstractiue, in quãs cognitionẽ conuenunt in primis species ipsorũ effectuũ sed nõ sufficiunt, qz abstrahunt à futuro et nõ futuro: sed accedit diã relatio existentiæ q lumẽ fidei scientiæ manifestata.
Cognouit et aïa Christi plurimos effectus liberos tali tempore et tali modo accidisse.
Nouit infus q haec scientia additatiue et inhibitiue rel creatas superiores in substia aut modo suo, dist q species earũ speciei. Qz ob illam rationẽ haec scientia in Christo pontifice et eorũ rerũ author est Christ.
Sia dicit peculiariter quam dia naturæ participatio, qz maiore quantã similitudinẽ et singulares conuenientias habet rerũ dia natura, q sit superiori et digniori ordinis: non consistit tamẽ qm in habitudine aliqua ad dias naturas.
Angelorũ incarnationis. Et includit integrã humanitatẽ, non cadit sub haec scientia, q sic cadit dist personæ verbi q nõ nisi q visionẽ beatificam videri pt: Sic. n. agath de modo vnionis q est fm in humanitate habitabile est eorũ continori sub obiecto quiq scientiæ. Qz est rel creata, sicut et visio beatifica.
Attamẽ q haec scientia neq; visio ista, neq; visio beatifica cognoscit comprehensiuẽ. Qz q fecit cognoscendo hominẽ ipse quã respicient q fecit fecerit cognitã.
Per haec scientiam deus oïa cognouit per dei essentiã, loquendo de scientia additatiua, nã q effectu et cognouit veritatẽ dei et eiq attributa essentialia.
Verisimile est et aïa Christi q haec scientia cognoscere mysteria Trinitatis quantũ attinet ad actũ est magis tamẽ distinctẽ et expresse quã q fides cognoscit. Qz mysteriũ illud cadit sub fide nostra, q multo magis sub scientia Christi viatoris.
2. Potuit Christ vti scientia infusa non conuertendo se ad phantasmata. Qz et in via erat beatus.
Inbredũ et q dicũ quãq clarius pudq viator ad intelligendũ aliq sine phantasmatibus.
Potuit tamẽ Christ vti hac scientia nõ conuersione ad phantasmata, qm ceteri sancti. Cluny.
3. Scientia haec nõ fuit discursiua quoad eiq acquisitionẽ, vsq tamẽ eiq potuit esse nam discursus: aliq et natura sua nõ exigit compositionẽ aut diuisionẽ, sed q eiq vsq fuit q modo simplici intelligentiæ.
4. Scientia haec quoad obiectũ, clarũ et certitudinẽ maior et excellentior fuit scientia Angelica.
Ex parte tamẽ subiecti imperfectior fuit ista scientia quantũ ad modũ cognoscendi q est naturalis nam primaria, scr. q conuersione ad phantasmata, q collationẽ et discursum. Quã tamẽ imperfectio solũ extrinseca denominatione ista scientiæ competit vel, q scr. sit in subiecto inferiori ordinis.
5. Scientia haec aïa Christi fuit habitualis, q aliq Christ nõ fuisset inhonestẽ potuit, nec debitum q forti: ouẽ habuisset ad supernaturales quãq scientias adq.
6. Scientia et haec fuit diuersa q diuersos habitus, q obiecta eiq scibilia diuersa sunt et diuersi ordinis, q q plures species causã videt cognoscibilis.
Probabile est q species aïa Christi infusi virtuali fuisse species Angelicas. Qz in omnibus aliis q sedio in quã et scientia Christi superauit Angelos, q est in hac. 2. Thomas tamẽ contrarium hac loco tenet.
Potest q species illal intelligibiles cognitæ in hac scientia habitus infusi q quãq clarius visis adiicia intellectus.
In hac scientia est duplex habitus altioris ordinis quãq sit lumẽ Angelicum eiq perfectionis vltus. Potuit tã D. Thomas diuersos habitus quoad species intelligibiles.
Est dica et valde quãlibet q vt manifestat obiectũ vocale lumẽ, et a. reddit potias habiles seu faciles ad operandũ vocale habitus.
Lumen huiq scientiæ distinctũ est à lumine gloriæ, quia scientia haec distinguit à scientia beata.

Ex qst. 12. De scientia acquisita aiæ Christi.

1 Christy scientia acquisita solùs cognouit q̄ in phantasmatibꝫ representantꝫ vel ex illis cognosci possunt, vide hanc sci: entiæ à principio nō habuit, sed distributē tempore cum ꝓpria inuentione acquisiit. Non tn habuit ꝓpriē vllas ignorantias q̄ singulis temporibꝫ et actibꝫ aīa illa scibile q̄ illo tempore et actu fore actiua. esset potuit et debebat: potuit a, patio tempore multa sic apprehendere ꝑ excellentē vim rationis.

2. Christy in ꝓpr vtē scientia nō solùs ferēs manifestationē ꝓferet, sed et ferēs habitū, et incremētū ipsiꝫ scientiæ habitualis quia, paulatim acquisiit. Qz intellect agens nō simul aīa sed tempore successiue operat.

3. Christy ab hominibꝫ nihil didicit. Qz nō decuit scipsum docere à discipulis docerꝫ. Nihil est ab Angelis ob eundē vos, admisit vltiō solatiū.

4 Voluit tamē ab Angelo confortari vt magis appareret veritas passionis eiꝫ, et forte nec ex ꝓpr Angeli consolatione

Ex qst. 13. De potia aiæ Christi.

1 Aīa Christi nō habuit omnipotentia simpliciter. Qz illa Deo ꝓpria est, nō segr formā infinitiꝫ. Instrumentalia humana Christi natiua nō potuit seipsis ꝓducere, et ergo in fieri ꝓductionibꝫ concurrit scipsum agentib. Vnde nec connaturalia si fuit omnipotentia nec cōcurrere potuit, vnde Christy et Deo omnipotenti dici nō ꝓt. Dicit tamē subinde aīa potia humanitati Christi cōcreata esse, qz vocē vsitatē ꝓpr ꝓstationē finis dicit vt sit Deo verē aīpotens dicat. Potuit alioꝫ cōcurrere scientia rei vbi tamē vix potia concurrere negt. Habet in scientia creationis sui. Potuit aliorū creatura concurrere ad ēē ꝓpr in suo loco existens se in altero simil constituere potuit.

2. Aīa Christi habuit potias ad oēs effectꝫ q̄ sunt connaturales aīæ humanæ tam secundū potias naturales quam gratuitas. Vnde potestatē habuit illuminandi creaturā ēē rationalē, qz plenitudo gr̄æ ipsiꝫ principiū est suffusiue fil. n. ꝓ donationē spiritualē, et quia id q̄ scientia scipsa est inferioꝫ docet, vnde q̄ Deus illuminat Angelos vt lucent illis infundat d nō fuit nisi vt instrumentū Dei. habuit et aīa Christi vt instrumentū verbi virtutē ad ēē immutationē miraculosā ordinabilē ad finē incarnationis, q̄ est instaurare oīa sicut q̄ sunt in celis sicut q̄ in terris.

Non habuit tamē aīa Christi potias creaturā in nihilū redigendi qz illa respondet potiæ creandi.

Christy accepit potestatē faciendi miracula vt eam alij posset cōcreare.

Ad miracula Deo requisita, scilicet, vt ꝓ naturalē causā fieri nequeat: posteriꝫ vt et extraordinariū insolitumꝫ sit, sicut in ipso principali effectu, sicut in modo quo ille ꝓducty fuerit

miraculorū quā Christo tanquā Dei Filio ꝓ modū habitꝫ data est vt ad nutū voluit sine cū alij potuerit parātū habere ꝓpterea Dei cōcursū et motionē necessariā quandocunq̄ volebat.

Miraculorū quā Christo à principio conceptionis concessa fuit quasi in habitu: inuentū tamē quandoq̄ Dat vbi reperit: Non conuersio aquæ in vinū primū forte fuit publicū quo dubium sibi firmauit.

Potestas miraculorū in humanitate Christi nō est qualitas aliqua permanens, vel habitꝫ aīæ Christi inhæsiue inhærens, q̄ sit principiū operū miraculosorū. Qz diā omnipotia cuiꝫ causa est, q̄ nulli cōcurrat reuerā nō qualitas corporea q̄ illa sua naturali virtute nō posset effectum formalē spiritualē. Nec spiritualis, q̄ est causa Christi erat effectiua miraculorū, et ꝓ vocē materialē in omnibus aliorū exhibit quā. Tamē ꝓ modū habitꝫ requisitus Christo q̄ vbi potuit quando voluit, sicut Sacerdos potestatē consecrandi ꝓ modū habitꝫ habent. Quā miraculorū, et nō est modus aliqs, aut similis q̄ transeuntes Christo scipsa dabilis. Sed est obedientialis potentia adiua in rebus ipsis existens ad agendū ꝓ cuiuscūq̄ effectus ꝓductionē ꝓportionatē applicata, q̄ in quacunq̄ re est ipsamet creata rei entitas: vbi m. ꝓt Deus quācunq̄ creaturā vt instrumento ad quoscunq̄ effectꝫ non implicantes contradictionē.

3. Aīa Christi ꝓpria naturali virtute nō habuit omnipotentiam circa ꝓprios corꝫ, vt posset immutare ꝓprios corꝫ à naturali dispositione. Tamē vt instrumentū virtutis verbo Dei in ꝓsona habuit in sua potestate alios dispositiones, et ꝓprij corporis immutationē, vt tamē illa magis attribuit verbo quā aīæ Christi.

4. Christy aīa q̄ simpliciter absoluta volte ꝓ seipsis vel ꝓ aliis fieri voluit, fuisse potuit, vel virtute ꝓpria, vel tanquā instrumentū diuinitatis. Dicit tamē aliquando nō potuisse labore, qz quoad ꝓ humana voluntatē vt sit fuisse potuit vt laboret id ꝑfecit, et id tn verbi naturaliter assecq̄ nō potuit, quod tamē si simpliciter voluisset assecq̄ potuit. Qz si dicat Christum effectus Christi volte aliquando nō fuisse impleta intelligi debet de volte aliquo modo efficaci, quantūcunq̄ sc. erat ex viribus naturalibus humanitatis.

Ex qst. 14. De defectibꝫ corporis assumpti à Filio Dei.

1 Conueniens fuit Christū assumere defectꝫ corporis, vt ꝓ nobis satisfaceret pœnā peccati debita, veris se loco offerret, et exemplū patiæ haberet. Non tn assumpsit pœnā purgatorij, qz Christi aīa sanctissima nō debebant. Absolute tamē ad satisfaciendū ꝓ nobis nō fuit necessaria istorū defectuū assumptio, qz vno solo actu amoris potuisset nos sufficienter ꝓ modū meriti redimere, aut alio aliquo reuerentiæ, aut pœnā deperdendo.

2. Christy assumpsit necessitatē naturalē sibi defectibꝫ subiacendi, qz assumpsit corꝫ ita dispositū. Imo et ne, cessitas voluntatis, si consideretur quā pacte naturali appetitui aduersata fuit aliqualem gemendā est, qz naturali appetitui morte et alia incommoda nobis refugiebat. Simpliciter tamē illi defectꝫ in Christo dicendi sunt voluntarij, nō modo volte diā sed et humana, qz est ꝓ vera humana multos defectꝫ impedire potuit, sed noluit.

3. Christy defectꝫ corporales nō contraxit, sed voluntarie suscepit. Cauit m. omni peccato: et aliud ꝓprie dictum vitali q̄ simile nō sua culpa et necessitate habuit.

4. Non assumpsit Christy illos defectꝫ ꝓ quib scientia et gr̄a ꝓfectione gaudent, vt ignorantia, ꝓpensionē ad malū, difficultatē in bono, qz ad finē incarnationis nō conducebant. Nec et pariter defectꝫ corporis q̄ non sunt boni naturæ cōsecti, vt morbi, febres, apoplexia si q̄ ex malo regimento oriuntur. Potuit tamen Christy et leuiꝫ aliquē morbū in humana sua natura admittere, vt ad meritū videtur et sensibilius ꝓuocandū ꝓpter fidē Dicit Christy esse de scientia infirmitatē, qz scibile passionē et corporis afflictionē.

Christy assumpsit ꝓfectū corporis pulchritudinē quia in corpore humano et decori esse oportebat. Qz ex deb immediate ꝓ se fuerit finis pulchritudinis: vnde corꝫ Adami pulchritudinis fuit, et optimā dispositionē quā Christy exemplar erit pulchritudinis aīæ corporis beatorū, nec fuit in corpore Christi defectꝫ tionis nostræ seruiebat: sed potius naturalis et decibilis pulchritudo eis summa virtute et modestia concurrebat q̄ magnē decet et ornat præcipuiꝫ sanctos viros, et inuitat ad reuerentiā et dilectionē quando ꝓfectus à naturali compositione et formatione nō ex humana ridiositate aut affectatione ꝓficiscit.

Ex qst. 15. De defectibꝫ aīæ à Christo assumptis.

1. De fide est nullū in Christo peccatū fuisse sicut magnū sicut paruū. Iohan. 8. 2 Corinth. 5. 1 Pet. 2.

Etsi voluntas Christi eiusdem rei nostra naturam ferendo se peccati capax sit, et ut naturæ peccato subijci possit si a verbo dimitteretur, denique gratiæ ac beatitudinis principatu; eadem tamen verbo unita unione personalis et vi eiusdem unionis impeccabilis est. Dicit Ferrar. q. naturæ sua valuisse ac seipsis rapax esse si tamen semper extra formam ipsius continuata, seipsis unita esse unione hypostatica, ita si peccaret Christus Deus peccati & passim dicunt Christum non potuisse peccare, eiusq. causa esse unionem hypostaticam, ita si peccaret, Christus Deus peccati & singulare Zanchius admittit Durandus, sed sensu pio ab horret, rem malis nihil nisi malum sit, nec ullo modo in Deum ordinabile, ideoq. a Deo assumi nequivit, ita vere peccatum in ipso Deo voluntarie redundaret, naturam eis tamen scipsum est humana voluntas inferiori gesse, eamq. in officio continere, hunc in suis naturæ conditione. Absolute Dei prudentia qua Christus humanitate a peccato preservare debebat est omnes & singulos Non potuit et in voluntate humana esse Christi esse alios pectus & modos habitus, quale est originale, aut mortale

& ac actuales pondo relinqh.

Christus stis. ex mare et femina originem habuisse singuloth ita tamen pectus originis contractisset, qd ex vi unionis hypostaticæ Deo gratissimus esse debebat, nunquam ita contraxit deformitatem peccati.

Gra unionis suppositis operat constituit quodcunq. unde pti ita operatione, sicut gra habituali. Absolute potuit Deus abstinere naturam a quandocunq. peccato subiecta fuerit, etsi id unq. decrat. Hinc tamen ita sequeth Deus quandocunq. peccasse & contrahentes idiomatis, qa ita est contracta idiomatis in diversis suppositis. Sicut Deus naturæ, sed in pluribus naturis omnium specialibus correctis expressis respondet eiusdē suppositi. impeccabilitas ita fundata in unione quasi illa sola & se sumpta ad impeccabilitatem sufficiat, tum illa sola non est principium agendi, sicut nec ipsa verbi subsistentia: sed qa vere unionis hypostaticæ et auxilium ad impeccabilitatem necessarium ita debilis est ut et de potia absoluta negari non possit, quamquis absolute nec affatim ita fuerit ut eiusmodi auxilium consisteret in habitibus supernaturalibus.

2. Fomes est concupiscentia deliberabilium pro ordine rationis. Concupiscentia quæ est in appetitu sensitivo: in parte tamen superiori et simile vitium invenit, ita et illa pena est ad concupiscendum bonum ex, inanem gloriam. s. Duplex est fomes, Actualis q est vitalis motio et sensitivi affectio ipsius appetitus ad obiectum sensibile rationi contrarium, ratione ipsam precipientem et ad peccatum trahens. Habitualis fomes sequitur naturales inclinationem appetitus sensitivi. Sed est ipse appetitus primus dispositus ut exeat in actus contra voces, vocis ad peccatum inclinet. Quia ineffectio primi ex privatione iustitiæ originalis & qua fiebat ut ea in appetitu non esset, fictiva aliqua mutatio recidit in quid naturalibus naturalis.

In Christo fomes actualis non fuit, sed nec & absoluta potentia in Christo esse potuit. Ex & se est inde- rens, nec pt esse ulla honesta ita ad admittendas illius in gratia naturæ ubi repelli pt.

Non habuit et Christus habitualem fomitem. Ex et illæ inclinat ad peccatum, unde ex et ita potuisse esse in Christo.

3. Habuit Christus ex cognitione quia secundum suum statum cui labore commiebat, ac inde multa laboravit ignorantia.

4. Anima Christi fuit passibili passione corporali, qa ut voluptate ita et dolore affici potuit & tristari aut gaudere.

Erat et passibili passione animali, quatenus dolore, tristari s. potuit.

Esse passionem alias fuerunt in Christo quam in nobis. Ex in illo ita ferebant ad illicita, ita proficiebant ratione, nec laxabant illas ut illo modo ab illis impediri potuit fuisse & illis rationis & voluntatis inservientia.

5. Ut vera fuit passionis sensus ita et vera dolor in Christo fuit. ex sic affectu sui incarnationis voluntatis Formalis ita dolor consistit in actu quodam appetitus quo delicti contristatur et fugit corporis passionem sensibilem & gaudium.

6. Tristitiam in Christo fuisse est fidei. matth. 26. dia. a. dispensatione studium fuit ne gaudium ortus ex visione beatifica ad partem inferiorem descendat.

Fuit et tristitia in parte superiore seu voluntate Christi. Ex nec ista tristitia & affectionis quæ ex scientia rapiebat, et ejus et ad nostri redemptionem referebat quia tristitia partis sensitivæ, Christus. a. iste Damascenus, l. 3. c. 20. ita natualem et innocentem passionem assumpsit. Dia. a. distulit gaudium fuit ut in voluntate Christi tum summum gaudio consisteret summa tristitia, nec se mutuo impedirent.

7. Dolor ac gaudium ac sensibilis timor in Christo fuit. mare. 14. cap. it pavere s. ita cadit & de tristitia. malus & recto fructus est & timori, sancti boni & recto fructus est spernatur ab ijs & sunt in purgatorio, ita d. Thom. 22. q. 18. a. 3. in corp. Henriq. l. 4. c. 35. Soto 4. dist. 49. q. 3. a. 2. Ruard q. 8. a. 7.

& absolute dici nemine timore id & recto fructus sciat de actu timoris absoluto et efficaci accipi pt.

Voluit Christus timere ut se veris Dei ostenderet, ut sanctis sic quando historia ita obiecta statis patient se perficere, ut nimirum effet redemptio. nec ideo efficax timidior sanctis martyribus, nec in timidy est sed fortissimus abstinens et efficaci timori actus non fuit, & mortis privareth.

Christus abstinens quia morte resistentia ita fuit plena alias & fortis, sed conditionali

Horrere ac frigore morte quatenus malus quidam naturæ est & displicentia et fugam naturalem ita non est malus, qa illud obiectum et sic secundum rectam voluntatem formidabile est, et actus ille conformis naturalibus inclinationi, & bona est, unde nullo modo Christo peccatum fuit nec ejus habuit.

Etiam aliquando nobis licet aliqua delle contra divinam voluntatem cognitam, modo ea ita sit propter declarata.

8. In Christo fuit vera admiratio. Habet matth. 8. Admiratio a. ita semper oritur ex simplici ignorantia rationis efficax fiat, sed et intuitus et apprehensione rei magnæ et singularis etsi aliqua ejus ratio sit cognita dummodo tamen modo aliquo modo cognoscat. Quo modo Aristotelis Eclipsis miratur.

Etsi prius eam ratione prævidit.

Admiratio est vel intellectus, aut recte includit actus intellectus quo ex inducat rem aliquam sibi nova fiam opinionem aut comprehensionem, aut esse insolita respectu suæ experientiæ.

9. Christus et tristitia ita et ira capax fuit. Est v. ira subinde nihil contra vel q inimicis agunt. mare. 3: ira si vindictæ petat absq ordine rationis, nihil habilis affectus est, et opponit mansuetudini.

10. Christus simul fuit viator et comprehensor. Comprehensor q ab initio beatus: viator, qa mereris beatitudinem gradu in aia et corpore consistit habebat, sed ad eam tendebat, alias habens passibilem et corpus.

Ex q. 16. De consequentibus unionem qbus ad ea q nonnecessitat Christo secundum se.

1. Ita propositum. Deus est Deus, et Homo est Deus vere sunt. Ex nomen significant naturam in concreto vere et
2. proprie predicari pt de supposito illius naturæ, sed suppositum persona filij dei est suppositum humanæ naturæ. q. d. Dum dicit Deus est Deus, nomen Deus supponit secundum stabilis cognoscendi modum & persona filij dei. deoq. falsa est Deus. Deus non est Deus. Posset tamen et supponere indistincte vnita suppositum & undistincte communi, et ita ipsum distincte personis, nec sic sequeth vera esse ista, Deus non est Deus, eo q Petrus non sit Deus. Ex simply illius est voluntatis creatæ & ejus nomen Deus, supponit deus esse Petrus, q falsus est, sicut et illa, Deus non generat.

Homo dicit omnem de deo et de nobis, qa subiectum ex dicit deum Deus Deus sub qua nos, qa Deus significat naturam
posthis et corpore et aia rationalis

Oño ꝓpria ẽt locutio quã, Deũ dicit esse ꝺoo. Cꝛ postquã Deũ assumpsit ℌumanã Naturã illud ꝑdicatũ formaliter signat id ꝙ ẽt velisti forma ſubsistẽdi.

Sicut aqua non dicit ſtlẽ calida ſed calefacta: ita verbũ dicit et ꝺoo et ℌumanitatẽ, qꝛ dr ſubsistẽs in suo esse simpliciter ſuppoſiti forma seu Natura formaliter ſignata ✝ ꝑdicatũ, et ✝ illa conſtituit ſtlẽ in tali esse ſpecifico, unde dicit natura et unio sunt ſubſtantiales; modꝰ tñ ꝑdicationis ẽt quaſi à forma extranea.

Propoſitio illa, Deũ ẽt ꝺoo, nõ ẽt accidentalis ſed ſubſtantialis, nõ qꝛ eſſentialis aut ꝺditalis, non-n. naturã ℌi: manua ꝑtinet ad conſtitutionẽ naturæ et ꝺditatis ℌumanæ: ſed ẽt ✝ ſe ac ſubſtantialis inviſitato ac inviabili modo, n. ſecundũ veritatẽ ſubſiſtentiæ ꝑſonalis. Nam ✝ illa aſſumptionẽ attigit Natura ℌumana verbo ꝺiuino eſſe ℌominis, ꝙ ẽt eſſe nõ ẽt niſi de veritate accidentali.

3. Chriſtꝰ nõ ẽt dicendꝰ ℌomo ꝺominicꝰ, Cꝛ ſic inſimularet ipſius habere ſolũ quãdã habitudinẽ ad ipſius do. minium, non .a. eſſe ipſius ꝺominũ. Rõe tñ naturæ ℌumanæ, ꝙ vere dicit ꝺominium, tolerari poſſet ſermo. Chriſtꝰ ẽt nõ ẽt dicendꝰ ℌomo Deifican. Cꝛ ꝺoo Deificatꝰ ſignat ſupponi ꝺoo ✝ ſibi veniat, vel ſaltẽ vdi veniat ſimilitudo, ꝙ verũ eſſe nõ ẽt niſi de veritate accidentali.

4. Sicut fidei ẽt, contra Neſtorium, veritã in Chriſto eſſe ꝑſonã, ita ẽt fidei ẽt ea ✝ conveniunt Filio ℌominis poſſe ꝑdicari de Filio Dei, et è converſo, ✝ de eode dicendꝰ ſecundũ aliud et aliud.

Chriſtꝰ non dicit negatiue vel privatiue immortalis vel incorporeꝰ, ſed poſitiue. Cꝛ negatio oĩa deſtruit, unde ꝑſtat nũs determinationi dicere Chriſtũ eſſe incorporeũ et impaſſibilẽ ſecundũ Diuinitatẽ.

5. Ea ✝ conveniunt filio ℌominis nõ poſſunt ꝑdicari de Natura ꝺĩa, nec ✝ conveniunt filio Dei de ℌumana. Cꝛ ea ✝ ſunt ꝓpria vnig nõ poſſunt vere de alio ꝑdicari niſi de eo ꝙ ẽt illi idem: ſed Natura ꝺĩa nõ ẽt eadẽ rei ℌumanæ, ꝙ nec ꝓprietates ꝺĩæ Naturæ de ℌumana ſuæ in abſtracto ſuæ in concreto ꝑdicabũtur, nec contra. Sabet et Conc. ꝙd Deitas ꝓprietatẽ rationis naturæ noſtræ aſſumptæ ſ. ℌumanitatẽ ꝙ Deũ dici nõ poſſet, nec Diuinitas ꝺoo, nõ paſſa, mortua ſ. Similiter nec Diuinitas dicit nata corrupta, paſſa, dicit Felix. Utitur in ſenſu identico, qꝛ in rigore ſunt falſæ, ſicut ꝺoc. Deitas generat. Vide nõ ſegth Deũ ẽt mortuꝰ, Deũ ẽt deitas, ꝙ deitas ẽt mortua. Cꝛ ſenſu identicꝰ nullam in formulã.

Suppoſitũ et dicit ſtlẽ. Verbũ ẽt Chriſtꝰ, ſtia ẽt Chriſtꝰ, Cruor ẽt Chriſtꝰ. Cꝛ nõ aliũ voluit quia naturæ et naturæ ſimul ſeparatæ ſunt ſimul concipienda in eodem ſuppoſito exiſtere.

Idiomatis communicatio nõ conſiſtit in reali communicatione attributorũ ꝺĩæ naturæ ſuæ ℌumanæ Naturæ. Eſt de fide contra Hæreticos noſtros. Cꝛ Verbũ nõ ẽt ſuæ in Natura, unde implicat ꝺĩa ꝺeo ꝓpria formaliter ꝑdicari de ℌumanitate, vt eſſe aliũ patris, alterius ſ. cadere ẽt nõ de aliq, qꝛ verũ ✝ ea re idem ſunt, et verũ de eſſentia alterius ſi verũ formaliter tribuatur tribuitur et alteri.

Vera ſed idiomatis communicatio in eo conſiſtit ꝙ ꝓprietates utriuſq naturæ de eadẽ ꝑſona, ac conſequenter de ſe mutuo quoq; in concreto ꝑdicentur. Rõe cuius ẽt ſuppoſitalitas naturæ de eadẽ ꝑſona, ac conſequenter in eode ſuppoſito realiter veniunt hinc poſſunt de eode in concreto ꝑdicari, qꝛ concreta arripi poſſunt ꝙ ſuppoſito ꝙ connotant, vt conſtat in albo, doctor et ſtlẽ. Ita deus ꝺoo, ꝺoo Deũ, ℌominũ filius filius Dei, ꝺoo omnipotens, Deũ crucifixꝰ ac mortuꝰ vere dicit. Eſt .a. idioma communicationis quo ꝓprietas ꝙpiam declarat.

1ª Regula. Quicq eſſentialiter dicit de deo, et quicq eſſentialiter vel ꝑſonaliter dicit de Filio ſeu verbo Dei ſimpliciter et abſolute vere dicit de eor ℌomine Chriſto. Cꝛ Chriſtꝰ ẽt Deũ, et Verbũ Dei.

2ª Regula. Quicq dicit eſſentialiter vel neceſſario de ℌomine, et quicq dicit de eor ℌomine et accidentaliter dicit quoq; de filio Dei, et conſequenter de deo. Cꝛ filius Dei ſubſtantialiter ꝺoo ẽt.

Patitur communicatio idiomatis exceptione in attributis ✝ requirunt ſuppoſitũ creatum.

6. Vera ẽt eor ꝓpoſitio. Deũ fuiſſe ẽt ꝺoo. Cꝛ mutor ẽt ꝺoo et priꝰ nõ erat, et ꝺoo nõ ẽt fuiſſe Deũ. ꝙ ſ.

Communicatio idiomatis nõ fit in terminis ſignatibꝰ mutationẽ naturæ veritatis, qꝛ ſupponit veritatẽ ℌypoſtaticã. Similiter vera ẽt. Deũ fuiſſe ẽt eor ꝺoo, qꝛ nõ ꝺoo in verbi. Nonꝺũ ſimpliciter Deũ fuiſſe ẽt eor ſuppoſitũ ſed bene eor ſuppoſitũ ſubſiſtens in ℌumanitate, et hr. Sir Jones.

7. In eor ꝓpoſitione. Homo fuiſſe ẽt Deũ, ſi participium fuiſſe ſit pars ſubiecti vel ꝑdicati, falſa erit ꝓpoſitio Cꝛ magis Chriſtꝰ in rigore ẽt ꝺoo fuiſſe ſimpliciter, magis, ꝙ actꝰ Deũ fuiſſe ſine Deũ ✝ participationẽ. Si tamẽ priori modo ſignetur nõ fuiſſe ſimpliciter, ſed fuiſſe ℌominem, vt ſenſus ſit, Chriſtꝰ fuiſſe ẽt ꝺoo ẽt Deus, vera erit ꝓpoſitio.

Si verò participium, fuiſſe, cadat in tota ꝓpoſitionẽ, vt ſit ſenſus, fuiſſe ẽt vt ꝺoo eſſet Deus, vera ẽt ꝓpoſitio. Sed ꝓprie ſic nõ ꝓt arripi. Si ꝺoo ſupponat immobiliter vt nõ liceat ſibi illo deſignare rebus ſuppoſitis, verũ ẽt dicere, ꝺoo fuiſſe ẽt Deus. Sic logth ſubinde Aug. Damaſc. Nazianzen. Reincius tamẽ hominem in ſubiecto poſſe fuiſſe materialiter ſine ꝙ ſuppoſito, ac ꝓinde in dicta ꝓpoſitione ipſius fuiſſe tribuit ſuppoſito, neq; eſt deſignare aliqꝰ ſuppoſitũ ꝙ ſit fuiſſe Deus, ideo ſimpliciter et ꝓprie falſa ẽt dicta ꝓpoſitio. Negant eas Felix. de incarn. c. 10. ꝙ diacon. Nicetas. Heliad. Cretenſes.

8. Propriè et ſtricte de Creatura loquendo ꝓt includit negationẽ ſolũ eſſe, Chriſto ꝙ ꝑſona increata ẽt tribui non ꝓt. Cꝛ ex nihilo ſimpliciter ꝑdicby nõ ẽt ſtlẽ mediate ſive immediate. Veteres tamẽ ſæpiꝰ Chriſtũ creatũ dixerunt, arripiendo creatũ largè ꝙ re ſive abſolute, ſive ſecundũ aliquã naturã ꝑdictã.

9. Hæc ꝓpoſitio. Eſſe ꝺoo (demonſtrato Chriſto) incipit eſſe, in rigore vera nõ ẽt, qꝛ includit tanc negationẽ, Chriſtũ aliquando nõ fuiſſe, cui contradictoria ẽt de fide. Similiter et alle falſæ ſunt. Chriſtꝰ nõ ẽt omnipotens, Chriſtꝰ nõ ẽt eternus. Cꝛ ſimpliciter à Chriſto removent illa attributa.

In Chriſto ꝙ antè eſſe ℌumanũ ſimpliciter fuit, eſſe ℌominem ẽt quodãmodo eſſe ſecundũ quid.

Hæc et falſa ẽt. Chriſtꝰ ẽt fuiſſe. Aliud ẽt de iſtis. Chriſtꝰ natꝰ ẽt de Virgine, Chriſtꝰ mortuus ẽt, qꝛ ex vi ſive negationis ſolũ referuntur ad eſſe ℌumanũ.

10. Hæc vera ẽt. Chriſtꝰ, ſecundũ quod ꝺoo, ẽt creatura. Cꝛ redꝺuplicatio ſpecificat ſecundũ ꝙ ꝑdicati conveniat ſubiecto

11. Hæc ꝓpoſitio. Chriſtꝰ ſecundũ ꝙ ꝺoo ẽt Deus. In rigore ẽt falſa et negatiua. Cꝛ licet ꝺĩa attributa dicantur abſolute et ſimpliciter de Chriſto ℌomine, non tamẽ nũs redꝺuplicationis ℌumanitatis. Vera et ſo falſæ ſunt. Chriſtꝰ inquantus ꝺoo ẽt eternus, immenſus, ubiq.

Hæc ẽt ꝓpoſitio. Chriſtꝰ ſecundũ ꝙ iſte ꝺoo ẽt Deus, licet impiũ appareat vera quã prudens, impia tamẽ ẽt et ambigua et diſtinguenda, ne puerile ſignari ꝙ Chriſtꝰ ab æt ℌumanitate habeat ꝙ ſit Deus.

12 Hæc ꝓpoſitio. Chriſtꝰ, ſecundũ ꝙ ꝺoo, ẽt ꝑſona. Accipiendo ſecundũ ꝙ, redꝺuplicatiue, falſa ẽt. Cꝛ ſignat Chriſtũ eſſe ꝑſonã nũs delicti rationis et radicis ſit ℌumanitatẽ, ꝙ eſſe ꝑſonã creatã. Si verò, ſecundũ ꝙ, arripiatꝰ ſpecificatiue. Sic vera ẽt. Cꝛ ſignatꝰ Chriſtꝰ ẽt vt ſubſiſtit in ℌumana Natura eſſe ꝑſona, ꝙ verũ ẽt. Hæc tamẽ ꝓpoſitio, Chriſtꝰ inquantus ℌomo ẽt ꝑſona ℌumana, et in ſenſu conſuſo vera ẽt. Nec inde ſegth, ꝙ inquantus ꝺoo ẽt ꝑſona, qꝛ reſpectu Chriſti ꝓdicꝰ à dicto ſecundũ ꝙ ad dictũ ſimpliciter.

Ex qst. 17. De ydemitby ad vnitatē Xpisti qtū ad esse.

1 Xpisty est vnus. Est de fide et Symb. Nicæno, et Athā. Cū vna psona, & quia supponit vny cōmunicē et solitarie positiue.
Elias in nullo genere loquendo Xpisty simpliciter est vnus. Cū vnus suppositi, vnū individuū, vnū cub.
Xpisty duo nō est siue masculinē siue in nullo genere. Cū duæ naturæ exabstendo nō possunt poni de re.
Xpisty et plures nō est, qz nec plures suppositi, nec plures naturæ, nō n. dicit de illo humanitas, sed humanitas dicit.
Nec simpliciter et absolute Xpisty est aliud et aliud, etsi in eo sit aliud et aliud.
Vere sunt ibi propositiones. Xpisty est Deus Deo, et Deus Deo. Cū nō aliud significant quā Xpistus habere totā naturā
Dei et totā humanā. Ille et propositiones Totus Xpisty est Deus, Totus Xpisty est Deg. Si significant totā psonā esse Deū
et totus esse hominē, vere sunt: falsæ a. si qs vult signare debet Xpistū totaliter conflatū humanitate vel
diuinitate. Sicut et hæ, Xpisty humanus est Deus, nullus est Deus.

2. In Xpisto plura sunt esse essentiæ, qz plures naturæ, vnitas a. esse subsistentiæ, qz vnica psona subsistens,
Fieri nō pt vt creatiua nō pt creata aut econtra, sed pt aliena existentiā existat. Cū existentia est de fore
mali rōne pōni extra in actu. Cū est modus ille quo intrinsecē ac formaliter vel qq; habet vt nō modo sit
in potia obiectiua, siue in causis suis, ac inde aliis nihil, sed actualiter extra in rerū natura reparandū.
Differt n. essentia seu goditas creaturæ ab actuali existentia sicut vel in potia à re in actu. Existere
n. rei modus est, et ipsius existentiæ modus quā subsistentia et natura rei ab illa distinctus. Posterior ipsa
et subsistentia et inhærentia re creata pt sua existentia existere, cum vt sic supponit, et ideo utraq;
ab ipsa re separabilis est, subsistentia à natura substantiali creata, et inhærentia ab accidente
et ejus existentia: Existentia a. rei nō supponat re constituta in rerū natura seu in rōe entis actua
alis, sed ipsa in ea constituat ab ipso actuali extra nulla potia separabilis est. Unde essentia non
dicit et ppria comparata ad existentia sua pt modus subiendi vel potia receptiua, vel pt principij effectiui.
Hinc colligit humanitatē Xpisti vt à verbo distinguit esse extra causatē existere, cumq; inde esse exis
tentia creatiua ac ppriū habere distinctū ab ipso verbo: ac loquendo de esse existentia vtali dici quod
Xpisty diuersa esse habeat, nego pt assumptionē humanæ naturæ supplere ppria existentia, quo
modo pt eam supplet ppria subsistentia, qz q assumit assumptioni supponit, et si supplerat existentia
supplebit et essentia, qz eadē sunt.
Xpistus unus esse habere dici debet, nō simpliciter, sed ropositis, qui et est pt persona ropostita

Ex qst. 18. De voluntate Xpisti.

1 Monothelite etsi duas in Xpisto Naturas et psonā vnā agnoscerent, una tn voluntatē in eo ponebant.
Contra illos duæ Scripturæ, et duæ eaq; in Xpisto operationes agnoscendæ sunt. Matth 26. 5. et 6. Matth. 26.
Cū si humana voluntas dei nō assumpsit nō est saluata eaq; q ab ipso susceptus nō est, nec sanatus est.
2. Preter voluntatē diuinā et humanā constituendū est in Xpisto appetitus sensitiuus, q vt obediens rationi
dicit voluntas pt participationē.
3. Sicut in omnibus hominibus ita et in Xpisto una est voluntas rationalis, si de potia ipsa agatur. Si vero de
actibus seu de voluntate secundū varios modos exponi, dupler est, una simplex voluntas, siue voluntas
vt natura respectu bonorum q̄dq; naturaliter afficitur, et malorum à q̄dq; naturaliter abhorrens. Alia
voluntas vt ut respectu eorum q̄ bona, vel mala sunt qz consentanea vel dissentanea rationi.
4. Voluntas rationalis libera dicit nō solū à coactione, sed et à necessitate, qz sic in potestate sua habeat
operari et nō operari, ita vt in omni instanti temporis et naturæ quo constituendo vt prior suis actibus possit
illos eligere et nō eligere. Unde quicquid voluntatē ad actus determinat repugnat libertati si illos
determinatione voluntatis habeat in sua potestate, unde meritū dicitur est, qz voluntarie fit libere fit
quamdiu necessario fiat. Xpisty ipsi fuit liberi arbitrij, nō solū qz voluntarie et nō coactē suas actio
nes operatus est, sed et qz habuit indifferentiā istas operandi et nō operandi in actionibus suis, non in alijs, sed
in meritū, id probatū quod absolutā nostræ redemptionis operatus est. Est fidei. Cū Xpisty obediens fuit patri, et
meruit apud patrē q sine libertate esse nō pt. nec obstat libertati q actus Xpisti actionei sint q definitæ.
Vt hypothesis aliqua infringat libertatē arbitrij et absolutas necessitate constituat nō sufficit q nō sit in
potestate voluntis, et ea posita necessario sequatur opus, nisi id q tali suppositione ponitur efficaciter et quasi
physice voluntatē ad actus determinet, q nō fuit propositū Deo nō fit explicitus.
Xpisty nō ex vi modi intrinseci et ppriū operandi suæ voluntis imperabilis fuit, sed ex diuina motione
et regimine ita sibi natura vniuersi debitū et nullo modo illi cauere potest.
Suspensa fuit gloria aīæ Xpisti nec ab illo libertatē auferret, vt diabolo conuenienter mereretur.
Beatitudo visio nō pt imponere actibus potissimū necessitate, qz illa posterior est, q supponit actus esse finitos.
Dicit et conformitas voluntis nostræ nūc dū: alia in rōe volendi, nimirū volitum q deus vult
nos velle, siue ipse id velit siue nō. Alia in volito, nūc id volitum q vult Deus: vtq; sed materialiter
nūc de materiale obiectū volitum sed nō eadē rōe: sed formaliter, nūc nō solū rē eandē
sed et eo eandē causas volitum.
Actus voluntatis alij efficaces sunt et absoluti in ordine ad executionē, qz sunt principia operandi:
alij inefficaces seu conditionati pt solū complacentiæ quas sunt, sed displicentiæ. vt velle, nolle,
pt hanc sicut vere actus elicitos ipsius voluntatis, et parte obiecti hanc conditionē aliquā includentes.
Cū nolle erat in alijs Xpisto dū voluntas nō potuerat actus efficaces nolle q Deus volebat, sed semp fuit
eis voluntas efficax rationalis diu et in rōe capitis, et in ipso volito tam formali quā materiali.
Xpisty in inefficaci voluntis actu nō semp se conformauit dicit in re volita. Patet multis vbi tamen si possibile.
Efficax fuit Xpisti voluntas nō solū in appetitu sensitiuo sed et in actu rationali fuit, exante pt modus
naturæ, q fit nūc et sola inclinatione naturali quæ habet ad modū naturæ suæ operandi. Exante a. pt
modus rationis nūc et efficaci inclinatione finis de medijs deliberati.
In Xpisto nō tamen eadem mortē secundū partē inferiorē, et secundū voluntatē quā natura maior
Deum beatificandi sed non absolutā efficaciā habuit.
Scitū et ppriū loquendo actus inefficaces nō fuerunt in Xpisti voluntate vt actio est.
Xpisti voluntas nō semp fuit completa: absoluta a. et efficax pt quam omnibus y creatis absolute
aliqd fieri volebat siue pt se siue pt alios semp impleta fuit. Cū nō fuisset ois pfectio nō potuit effi
cacior velle nisi pt rerum futurum fuisset. Deus dicitur absolute velle quæ vult fieri. Dan. 10.
Illi dei pspectum habent potius entitatis quantū in ipso est fieri pt tn nec fieri dicit non vult.

Ex q. 19. De Veritate operationis Christi.

1 De fide est Dnal in Christo esse operationes duas distinctas, alteram humanitatis. Ex Syn. 6. Act. 17. contra monothelitas
2 Unica solùm fuit in Christo operatio humana secundum principium. Ex secunda humanam naturam unus tantùm est in Christo principium libere operationis, nisi est Christi actio subiecta et subordinata fuit
Peccatum fuit Christo q ejus vig actiones inferiores fuerunt humanæ, Ex et sic q actiones potentiarum vegetativarum plenum habuit imperium, saltem ut instrumentum verbi, ut illas vbi et quando vellet sustinere posset et impedire.
Visio et amor beatifica vt se nobis ita et in Christo no videnti liberæ fuisse, ac inde nec humana, voluntaria fuit
3 De merito Christi Meriti impræsentiarum inter duas summas q comparitate quædam, dignitate scil et efficientia dei.
4 unde illud, talis culpa q tantum meruit habere redemptorem. Propriè verò consistit in libera actione operantis, cuius
actus nisi ex iustitia debeat meritum, nō meretur simpliciter dicit ordinem ad præmium.
In Christi operibus fuit opus ex meriti. Nam et libera ea operatio est, et humana fuerunt, et q ea operatio est et viatoris
fuit. (Exemptum de absoluta potia potuerit deus facere et et beati et q in purgatorio fiunt meritorie) nā secundum
corpus passibile aliquo modo ad beatitudinem tendebat, imo et quodammodo secundum actus: et ex parte dei fuit permissio
vt constat. Exodus 32. Si peccaverit &c. Nam ex simplici voluntate immutationis nō ver sequitur in deo obligatio ad consentiendum
dei in actus creatos Christi voluntati. Neq simplex fuit permissio, nā per q se no induxit obligationem iustitiæ, sed fidelitatis: sed fuit concessa sub conditione operis, q obligationem iustitiæ induxit opere præsito.
Etsi Christus peccare nō potuerit liberè tamen actus suos operatus est, vt voluerit nō operari quantum
attinet ad intrinsecum operandi modum.
Non fuit in Christo ad meritum necessaria gratia habitualis. Ex solùm fuit illa necessaria ad eliciendum actus
supernaturales modo excedo et rationali, Christus in. et q unionem actus meritorii, et Christus est q se et subsistentia,
aliter nō esset incretatus et imaginē dei gratus, et stetur vig humanitas per unionem ad verbum. Sir. Soto, Vega,
Henriquez et alij. Etiamsi tamen gratia habitualis ad meritum simpliciter nō fuerit necessaria, mihi omnino de
facto nīs Christus illa habuerit, et ex illo capite habuerint opera Christi valorem et condignitatem ad meritum.
Ex illa gratia non fuit in Christo inferioris conditionis quia in nobis.
Singula opera Christi vt ab ipso liberè prodeuntia fuerunt infinita gratia et æstimationis in ordine meriti et sa-
tisfactionis contra deo. Est communis sententia. 3. Thom. q. 1. a. 2. ad 2. Lugo. de myst. Vasquez. de penit. et remiss.
Ex dignitate personæ quando ad opera ipsa concurrit quasi instrumentum et ultima forma ipsorum operum
quatenus sunt satisfactoria et meritoria, q illud et ipse operando se in altorum obsequium submittit, vt pinde q à
quodlibet facto rationis parvum maioris valoris sit apud deum, quam q fit à mero famulo: multo magis
substantialis dignitas et excellentia ipsius personæ q se conferret ad dignitatem et valorem operis in q insistit, sic secundum
tota sua dignitatem ipsa persona dña verbi humana naturam concurrit ad ea actus talis naturæ, eorum
informat et augent, et ideo tantum augent quantum est, q infinitè augent valorem meriti si actus sit liber.
infinitè gratus. fuit Christi meritum, adeoq tam gratum quam increata dilectionis actus nō ingenere entis
sed in genere meriti, dignitate scilicet moralis præmiorum et remunerationem ad dña personam.
Non ply meruit Christus q oīa opa vitæ sive quia q primum ergo q in 1° instanti operationis est si de intensione valo-
ris ad opus Christi loquamur: nec posteriorum ejus fuit sibi meritum magis debita sed addendo sequentia
opa idem plurimum sibi meruit, et fuit sibi de plurimum remissis debitis, vbi est minor meriti extensio.
In actus finitis valoris multitudo meritorum æquivalet maiori intensioni. Ex nō vide enim quantitas me-
riti in illis est influxus charitatis: eo verò meriti in meritis Christi est persona dña q in singulis meritis tota
Passio Christi habuit aliquē effectus quæ nō habuerunt præcedentia merita, q divinitus erat constituta, et stabilire instituit
oratio redemptionis nisi mortis filij dei, et mors mortem bellavit, vnde nisi singula opa sua obtulit Christus vt
meritis totale et consummatum tibi pœnæ, sed tempus partiale. Mihi omnino priora Christi opa et relicta fu-
erunt ad generandum id ad q relicta fuerunt posteriora, vt q debuerit plurimum remissis debuerit
Christo merito infinito nō fuit reddita infinitus pœnæ, etsi reddi potuerit. sc. incarnatio Salvatoris del &c.
q ad pœnas infinitas Christi meritis relicta nō fuerunt, vnde ply meruit quia deus reddere potuit. Dioth
tamen in Christo meritis infinitis q q illud opus Christus meruit q infiniti valoris erat, et pater tale requebat.
Meritis et satisfactio in Christi operibus remunerandis fuerunt: sic eo ty distinguitur q meritis ordine dicat
ad mercedē, satisfactio ad recompensandā iniuriā alteri illata. Differt satisfactio à restitutione q quia ver,
sed in rebus datis et acceptis, vnde pœnis refert q vel qualis restitutionem faciat: illa, sicut et offensa in
actionibus versatur vt tantus honoris et reverentiæ impendatur quantus iniurius illatus fuit, vnde multis
interest q vel qualis sit q satisfactorie dicat.
Opa Christi vere fuerunt q nobis satisfactoria. Ex q ille redemit nos.
Opa Christi bene satisfaciendi non solùm habuerunt ex dña assumptione, sed ex pretio valore quem habebant ex
dignitate operantis. Habet ad Hebr. 7. 8. 9. 10. Ex simili peccatis fuit de se sufficiens fuit ad totius diabolum, q multo
magis unio humanitatis Christi opa de se habuerunt sufficientē valorem ad peccatorum redemptionem.
Ro satisfactionis consistit in oppositione voluntatis honoris, honor q. eō minor reatus à maiori persona
exhibita fuerit, q honor est in honorante, habet n. modū actionis q rei sua magnitudinem sumit à principio eliciti.
Non tantum displicet deo peccatum quantum placet dña bonitas, q nō est tanta malitia peccati quanta bonitas dei, (Ente
neq verè et absolutè dña bonitas sed tantus secundū quandā imputationem.
Humanitas Christi et deus formale principium quo effectus adeo satisfactoria, nō est tamen totalis ro vnde vo-
luerunt simul habet Christi satisfactio, sed ut in persona exponente magnitudinem et reverendi.
Peccatum offensa remittit solùm ad quantitatem offensæ. q modus extrinseci hominis, vnde malitia ipsius peccati
solummodo finita est: sed persona exponens q q se remittit et substantiale suppositum q scipsum quodammodo infinitum
moraliter suam exponit secundum tam suæ dignitatem q infinita est et simplicissima, vnde tam augent ejus pt.
Christus primò ac q se deo satisfecit ac pinde tribus distinctis personis ut simul vnus deus: vnde nō solùm salvi
sed et dña sua persona satisfecit, q illa et offensa est nīs patris est offensus. Quod n. in aliqua personarum distinctarum
operatur, dicitur operatur distinctarum naturarum: vnde Christus et verè religionis actus subiecit se et deo exhibuit.
Inter patrem et filium si filius habuerit propria bona et propriam voluntatem potest esse iustitia: sic Christus q voluit
humanam habuit distinctam à voluntate dña, et naturam similiter verum iustitiæ actus ergo patrem exercere potuit.
Ad exercendum quidem actus iustitiæ nō est necesse operari ex debita et rigorosa obligatione iustitiæ: sicut non
esset iustitia actus nīs deus quidem peccatorum, q nō tenetur primum ex iustitia, sed satis est operari in tali
ipsius iustitiæ, et aptabile effectui actus obligationem fiat.
Et inter dña vera iustitia consistat nō requisito vt alter alteri possit reddere ad contractandum, sed solùm vt
servata in omnibus æqualitate possint voluntariè pariter, et posito pacto seruari debeat ex iustitia q additum est
id q in satisfactione Christi locum habet, vnde nō solùm ex fidelitate sed et ex iustitia debebatur Christi satisfactio
acceptari à patre

Et for pacto et ope q illi inimici nō debeny reformidasse Deū, nobil diuine debitore, nā sapiy id, 22, dicūat. Debitore n. ipse se fecit, et vo ipso quo nō pt mentiri et opponi or est et debitor. Unde si x impossibile p̄existente pacto et promissione Patris de accipienda Christi satisfactione eam Pater nō acciperet, nō solū inutilis et infidelis frustra esset in suis promissis, sed et iniusty et Christo iniuriosus, ut qui eundo contra libertatem et pactum quo se ille nobil obligauit, posset q beneplacito suo nō acceptare.

Non modo ppriū nomen iustitia, sed et rudegiang ꝑfecta et rigorosa in Christi satisfactione fuit. Est rectior sentia Ce nō et Deleuy ita et Doūs. Habet et q rudemonty rigorosa iustitia. 1ª est ut sit ad alterū. 2ª ut satisfactio nō fiunder in gra seu liberalitate ipsy creditoris. Et Deo adhuc, q x laborel et fraudy quod ipse sibi reparauit satisfecerit, vera quo et ppriū aliquē remunerāy habuit. 3ª ut nō fiat ex bono ꝑpriy rudemoris: et for adhuc, licet n. valor satisfactionis ꝑuenerit ex dño supposito, nō tamē ex q creatura subsistit in ppria Natura, sed quateng altera natura sustentat, et illam et eiy opa nobilitat. Nec impedit nō satisfactionis ex dominio q Deus sibi vel creationis, sibi vel recreationis habuit in opa Christi, sed tantū restitutionis ppriæ dictare Nec n. opa Christi satisfactoria fuerunt vel dominij q Deus in illa habebat, sed vel dominij q Christy operis in illa habebat, erat n. very dominy similis adhuc qby tantū reuerentia et honoris debiti impendebat quantū inuitus illatū fuerat. Pendebant ꝑdē opa Christi ex gra sive gratuito et indebito Deus, sed gratuito et indebito respectu humane Nature, sed nō respectu verbi aut Eiy Dominis Christi. 4ª rectitudo et solutio fiat ex alia indebiti, intelligo titulo iustitia, dig. ē. Sic in satisfactione Christi quantū ex obedientia vel gratitudine posset Christy deo debere adhuc vel passionel sual, nō tamē ex debito iustitia, unde nō pugnant for debitis nrīs ꝑfectione iustitia.

opa Christi ex infinitū valore sibi suffiuere potuerunt ad soluendū ex debitis etsi infinitis titulo debiti. Iustitia generalis sumpta est redditio debiti in ordine ad remunerationis diuine voluntatis.

Specialiter vero sumpta, est virty in deo q quia reddit diuinius q speciali iure illi debitis est supposita remissione et pacto ipsy Dei. Dicūdo et for in retributiua et distributiua. Vindicativa n. in deo ponenda est. Commutativa quateng q satisfactionibus Christi rendunt deus debita humani generis, et dona gratiæ et gloriæ largyty, seruant in eiy debiti solutione equalitate rei ad rē. Quamquā nō sit in deo est iustitia commutativa q in nobil, q versatur in dabil et acceptis, qz in debitate alterius reddunt. Sed ad formalē rōm iustitiæ vindicativa for nō requirit, sed ad eiy imperfectionē quia in nobil habet, unde aliud generaliter est obseruandū, non esse virtutem in deo sed aliud imperfectionis q habent in nobil: Aliq misericordia, vindicta, et scientia q. in deo nō essent.

Christy nō meruit q ady ꝑpriū voluit dia, q dia voluit, utpote nulli debita, meriti et quiy est incongruū meruit Christy q ady naturæ humanæ, sed ei nō debebant à volūte dia. Ce ady illi suas libertate nō habebant à volūte dia sed humana.

Christy nō meruit adhuc amoris beatifici impiantibus habil, sed in fieri. Ce ille nō est libera sed necessaria: debuit q for mereri q reformaret voluntatē meritis Christi ad optima charitatē Christi ergo habet. Nec deo id negandū vr q illi ady solo numero distinguit videnti: possunt n. et, ut apparet, naturaliter deo arridentia solo numero distincta esse in eodē subiecto si optimisty hominū vel obiectis respiciant. Meruit Christo q amore ꝑpriū, nō solū ut consequente scientiæ, in fruitus, sed et beata, q amare beatifico nō necessario sed libere amauit ꝑpriū, unde mereudi diem habuit.

Meruit Christy q ady eius virtutibus infusis quæ libere exercuit, ut religionis, obedientiæ q. Est clara. Meruit et q quæcunq ady liberos etsi illi fuerint ordinis naturalis, nam et illos q charitatē ad finē supernaturalē referebat, ipsis accipiebant et infinitū valorē ex dignitate ꝑsonæ exercitis.

Christy à primo instanti incarnationis sue meruit. Ce et potuit nō ab instanti ꝑfectis usus libertatis et rationis habuerit, et q ꝑfectis est esse in actu quia in habitu id Christo tribuendū est.

Christy continuo ac sine intermissione meruit usq ad instans mortis, nō in eodē numero actū sempiternō, sed diuersos successiue ab actū ad actū transeundo, q nō derebat virtuti eiy vel deo nō: merito esse otiosas, nec ab eius usu impediebat somnus vel alia occupationibus, similiter nec à visione vel amore Dei. Ab instanti a. mortis sue nihil amplius meruit, nam in termino erat via. erat tamē et nunc Christy nō ut sibi nouū meritū pareret, sed erat tantum exigendi id q vi vel meritorū precedentiū debita iustitia debebat, unde infallibiliter exigendo.

Sudor pro sanguine et effusio sanguinis post mortē materiale gloriæ in priori Christi meriti fuisse potuit quo fuerunt sudor sanguinis et effusio sanguinis effusione Christy patriy in via Dei ex cessant ad redemptionē nostri inter natura obligatis.

Sacramenta ex latere Christi fluendo quandā analogiam habuisse dicunt, q in aqua Bapt. in sang. Eiy q nō fuisse.

Christy redemit nos q morte ut est in fieri, nō ut est in facto esse.

Christy posteriora desiderat redē potuit sibi parare q meritis q nō habebat, et sibi meritis radere potuerat, non n. modo charitatis reuelat ut ita nos Christy diligeret ut sui oblity nihil quantū ad humanā naturā ex morte emolumenti arriperet.

Potuisset Christy assumpta angelica natura in ea incarnatione sua meruisse. Potuisset et Christy opibus sub incarnatione patris et ss̄i meruisse si ad for ex ꝑtio pacto relata fuisset, sed meritum fuisset ut Christy de facto nihil opibus incarnatione sua meruit. Ce scripturæ aliud beneficium soli diu misericordiæ Dei tribuunt. Ce nec opibus q tempore præcesserunt incarnationē, q potuit Pelagius et Nestorius s. q nō assumpsit incarnatus: neq sua nisi ut deitas, neq ipsi q natura præcesserunt, q prior est eq natura rei subsistentia quā opatio. neq et opibus incarnationē tempore subsequentibus, q meritis comparata ad finem et via ad terminum et dispositio ad formā, unde natura sua postulat ut antecedat finem. Nam et gra q sanctis veteris testamenti data fuit habuit pactum Christi meritis in ꝑfectione Dei, q in for magistrio diu nō pt, q nō potuerunt in ꝑfectione dei meritis Christi ꝑcedere incarnationē Christi. Pactum enim fuit et summus dei opus q meriti omnes fundatur est, in sola dei liberalitate fundatur.

Christy nō potuit mereri ꝑdestinationē unionis hypostaticæ q quam ipse et deo ꝑdestinatus est ut esset filius dei naturalis. Ce neq merita ipsa potuerunt ꝑdere ꝑdestinationē tempore aut natura nisi ut causa, neq in ꝑsentia quidem, q habuit illa merita q ꝑdestinatus erat ut deus esset deo.

Non potuit et Christo mereri ipsam suam incarnationē. Est rectior sentia. Ce principaliter et causa meriti non cadit sub meritis: Neq vr tamē ad hanc aptam explicare rudubitationē ut nō probabiliter defendi possit id posse fieri. Etsi n. ordinarie principia meriti nō cadat sub meritis, de absoluta tamē potia sub meritis cadere posse videtur. Non n. implicat deo humanitati Christi rudubitasse gratiæ unionis nō ita absolute et q modo gra gratis data sed q modus anticipatæ solutionis quasi sub conditione et dependenter à fidelibus opibus.

Non implicat mereri prima gra aut creatione, tamen monita et absoluta dei potius id fieri pt dependenter
a posteriority meritis. Ut nullo modo aliqua gra seu liberalitas datoris intercedat, q tamen non pugnat cu
rone essentia, unde nō ver simpliciter implicare contradictionē q et prima gra si ipsa res vitalis specialis sit
pp priora merita. Habt in gra antigl Bl. data pp Christi merita, et in omni pacto institie valida antiquata stabilio.
Voluit et Christy mereri redemptionē sua veniendo hypostatice, p eiusdē extensionē ad partes naturas quā pec-
catis p mutationē accepit, sic quasi restitutionē illis, q in resurrectione facta est.
Christy meruit et vt vnio sua hypostatica nō deus multiplicaret sed repliceret et quasi iterū et iterū
in infinitū in vnā naturā poneret, vt fit in sancto Eucharistiæ.
Etsi Christy ab initio beatq fuerit tamē ab initio aliquanto tempore beatitudine caruerit potuit, ac inde eam ab-
solute mereri. Idem dicendū de gra habituali et aliis donis si ijs ab initio caruisset: Nam in 1or raptu sufficerent
primitus ad merendū foret gra veniens sine gra habituali.
Supposito, vt factū est, q Christy ab initio beatq fuerit, potuit multoming mereri beatitudinē aiæ, et ratura
dona gra et scientiæ. Cur potuit 1or fieri p opa subsequentia: vel p opy q nō tempore sed natura antecedit:
vel illa, nō. n. necesse est vt meritū tempore precedat premiū, sed simul cū ipso merito dari pt in eodē instanti,
nam in q q in instanti judicium si causa offensa est fit et simul tempore sit cū suo effectu, et quando via est
momentanea simul sit cū suo termino. Habt in raptione q simul est cū gra, quis tū sit dispositio ad illam.
Probabile est Christū nō solū mereri potuisse gra et gloria aiæ sed et pueritiæ esse, qr 1or ad dignitatē
eiq p hunitatē vt sicut in alijs ita et in ipso oīa beatitudo meriti ipsiq assurgat. Probabile et est aīa Christi p
gratia dispositionē sanctificata esse.
Multo multoming probabilior est sententia D. Thome et aliorū plurimū q id factū negauerūt. Vt primū gratiæ beatifi-
cæ aīæ inditæ ad diā essentiā sedēq seipsa p beata visionē beatificāq. Perfectio enim vnius est alterius
habere p meritū quia sine merito, nisi sit tale rei ipsi rationis magis dignitati et perfectioni Christi repugnaret quia
p meritū acquisitū, pfectio oīs gratiæ dignitati in mente capit id eminentius in Christo capiat.
Fuit est Christū meruisse gloriā corporis sui. Etsi n. gloria corporis ex gloria aiæ seq nata sit esse simpe.
diata, vt in Christo, q tamē sublationē illius impedimenti mereri, vere illā gloriā meruit, et qđ multo magis.
Meruit q Christy resurrectionē sua, actus dotes corporis gloriosi. Nam et sanctis cā meruit.
Meruit sicut Christy triumphū ascensionis sue, sedis nominis exaltationē, regalē dignitatē in universū orbē
visionis ac manifestationē dominij q ante et meritū ab initio in universū orbē illi conveniebat fuerat.
Meruit et impassibilitatē aīæ, et ablationē omnis tristitiæ, et caparitatis tristitiæ, cāq statim post mortē habuit,
et nō modo nulli ampliq merito sed nrā salutis Christi aīā post mortē illius beatā fuerit.
Christus satisfecisse q pro nrā nostrā, et aliorū remissionē nobis meruisse est fidei. Rom. 3. 4. 5. 1 Joā. 1. Hab. 9.
Meruit Christy quoad sufficientiā oīs remissionē oīm peccatorū orig. mort. venialiū, qr tanquā vere mundi
redemptor vniuersaliter obtulit q pp infinitū valorē sui ad oīm peccata expiāda sufficeret: quāvis
efficaciter vero q̄ ita meritis suis applicuit vt p illud infallibiliter pio tempore remissionē accipiant: appli-
cat. a. plurimū media libertate humana, medijs sanctis alijsq sine q̄ Christy meritis suis liberē sufficere
entissimis applicare noluit, inscrutabili rationabili tamē ordinatione rei sua in merendo voluit arrodinit.
Quin et ipsas suorū meritorū applicationē nobis meruit, ijs peculiariter sua merita applicando q̄
vt in tempore applicarentur voluisse videbat, qua ordinatione statis ab initio p̄sciā Salutis.
Gratiam quoq 1am q in iustificatione nobis infundit Christy meruit. Ro. 3. Joā. 1. et Cor. Trid. sess. 6. c. 7am et 10.
Christy nō meruit nobis solis mediate gra prima, qr sic meruit nobis aspirationes prevenientes et concomitantes,
sed et immediate, q remissio peccati nō fit formaliter p ipsas contritiones, sed est meritis dei beneficium
p pp Christi merita penitentibus promissa et data, gratis tamē data respectu penitentiæ.
Meruit et nobis post 1am gra oīa supernaturalia dona p 1am gra usq ad consecutionē vite eterne subsequentia,
et ad perseverandū in iustitia necessaria sunt, et aspirationes prevenientes, concomitantes q̄ agentes.
Meruit et nobis ipsis perseverantiæ donū, qr illud constat in serie divinorū donorum, et diu prudentia dispositionē
qua fit vt q in iustitia per ea vita discedat.
Meruit et nobis quodlibet ipsius meritis nostris. 1° in radice. 2° movendo vt opa nostra essent meritoria. 3° qr
habiliter opa nostra maiore dignitate et meritū pp Christū consequuntur quā aliter consequerentur.
Christy et nobis promeruit est gloriā et vitā eternā. Secus ex providentia. Cur gra dei vita eterna.
Deus vt maiore nobis gratia et benignitate exhiberet voluit nos ditos eterna nō solis iure hereditatis, sed et
iure promeritorū possidere. Habt ex Conc. Trid sess. 6. c. 16. et Can. 26. et ex alio loco dicto a diuoby Pontificibus.
Quod pie ac iuste in hac mortali vita peccatis vitam consequuntur eternā id nō gratiæ dei proprie, sed ordi-
nationi naturali statis initio creationis constitute iuste dei iudicio deputandū est. s.
Etiam fides aliasq ad primā gra supernaturales dispositiones ex merito Christi habemus. Negant id sed male
Capreolus et Driedo. Cur Christus gra omnia et veritas facta est, et id magis conveniebat dignitati Christi, tum
p Christus apostolis habemus q fit p fidē. Rom. 5. et ad Hebr. 11°. In auctore fidei s. q auctor est faciendi institutionis.
vide Conc. Trid. sess. 6. cap. 5. Verbum 5. Simpliciter s.
Cur Demones reparandi nō erant supernaturalia oīa sua dona amiserunt: in primis a. parentibus qr p
Christus reparandi erant ex merito eiusdē Christi fuerunt supernaturalis fidei et spei quā eis natura arre
rat genuerunt.
Simpliciter hodie quo à patre traximur ad filium pater ob merita filij expat.
Gratia institutionis nō q nullus eis meritis intercedat, sed q nullis meritis nostris.
Merita Christi applicantur nobis p fidē rei gratia dispositionē, nō q fidē eis acquiamur p p Christus donante,
sed q ea p fidē posteriora sunt.
Christy nō solis influit in membra actu, sed et in membra potia efficiendi ex nō membris membra.
Christy nō applicat sua merita solis dignis, qr dignos nō inuenit sed facit: Primus a. conversionis mi-
nora dando et nō preparatis, q vero post conversionē sequitur, vt remissio peccatorū, gra augmentū
perseverantia, vita eterna in adultis nō dando p Christus nisi certis qualitatibus hominibus, p fidē preparatis.
Novit sua infinita sapientia deus ita q ad adventū Christi necessaria erant preparare vt nō solis in Christo
tempus in sint ea ordinaret, sed et ex meritis Christi venturi aut oīa, aut certis plurima disponeret,
et Ecclie sue donaret.
Non solis supernaturalia sed et naturalia illa dona nobis Christy meruit q ad salutē eterna conferuntur
quidem ex speciali intentione et electione predestinatis conferuntur, sine nis ea preueniens et impetrans
in Christo et p Christū, sine nis sine merito et oratione nostra danda, vt novis taliboro, talis tempore s.

Christy mouit nobil predestinatione et efficare ad gloriam electionē. Habet ad Ephes. 5. Elegit nos in ipso.
Prouisit tamē in deo generali plam voluntē quia decreuit velem lapsū reparare et ad supernaturalē beatitudinē
addūcere, cap voluntas nō habuit fundamētū in meritis Christi, sed in sola dei voluntate et beneplacito. Et vo-
luntas reparandi et beandi hoīes nō fuit voluntas finis, prior est voluntas quia vel incarnatio Christi vel me-
rita Christi nō referunt. Unde et p hoc potuit quam illos reparare ac beare Pater ordinauit potuit in
finem voluntis quam in Christi merita referendū est. Et conuenientius est altissimus dor diuina prouidentia
consilium p prius esse definitū et voluntate diuina quia finium. Quales tamē fuit voluntas repa-
randi homines, et subsequta ordinatione de mediatore Christo fecit specialis quidam dei prouidentia, predestinatio
se. ac multorum ad gloriam effectus electio, qbus dor ipsum pp Christi merita Pater conferre ordinauit.

Ex qst. 20. de subiectione Christi.

1 Christy secdm q deo Patri subiectus est, in primis quoad bonitatē, qz Pater essentialiter bonus est, et ab eo
Christy deo bonitatē suam habet participatā, nō autē et verbum, qz sic habet eandē numero bonitatē
2° quantū ad potestatē fuit natura humana subiecta operationi diuinę dispositiue, q est subiectio seruilis
3°. secundum obedientiam voluntis, qz q placita sunt Patri facit semp. Joan. 8.
Christy in vigore sermonis nō est dicere minor Patre sine addito. Et sit separatio inter ysonas.
Simpliciter tamē Christy dicit est esse subiectus Patri, etsi melius sit addere determinationē ob ambiguitatē, Et
esse subiectus est priuatus conueniens supposito vel natura.
Christy nullo modo est seruus legalis seu pannis seruitutis q exhiuerem est ac Natura suppadita, et potest
portare aliquo modo originē diuinā. Sic opponendi pt. q Christus seruus negant, qz ille non à seruitute liberauit.
Christy vt homo vere ac proprie est seruus dei seruitute naturali humanę Nature. Et ista seruitus
est intrinseca proprietas Nature, et ab ea inseparabilis, consistens subiectione in eo q creatura sit subdita
dei, et breuiter deo parere ipsumq reuereri et colere, q Christo vt homini conuenient.
Non expedit tamē simpliciter dicere Christus seruus Patris, sicuti nec simpliciter creatura dicitur, qz nō
est simpliciter sub dominio dei sed seruitutis quid, qz nō sedet id q proprium est in Christo.
Multo magis nequendū ne dicamus q Christy sit seruus verbi aut filij dei, qz relationes illae simpli-
citer dictae dicunt distinctionē suppositorum, vide seruum illi in rigore sunt falsi.
Christy quia deo proprie caput fuit. Nā humana ipsius voluntas nō fuit absoluta seruitus regula, sed proprie dei.
Non tamē propter hoc inhibet diuina ordinatio, q recipiat creationē ysonae, qz habet creatio ad nos propter nos regi.
Non solus Christus vt deo capax fuit legis, sed et vere legi subiectus. Tenebat n. mundare deus, nō mentiri. s.
Habuit Christy verum ac proprium propter redimendi genus humanum q passionē et mortē suam. Ita d. Tho.
17. q. 92. a. 8. ad 2. et 3. p. q. 47. a. 2. Habet Joh. 10. et 14. et 15. Et vera habuit obedientia quoad illa. Rom. 5.
vt sicut ad transgrediendo propter non potuit, Christy seruando liberauit. Non tamē timebat Christy ne
Deus esset aliqd malus subire causa creaturae nisi diuinitas id vellet. Non est et impossibile Christo propter
hoc pp aliquam imperfectionē quasi ille eo egerent, qz paratissimus fuit ad implendā diuinam voluntatē.
Morendi propter in Christo, est mandatum mortē sibi a genitore illatā accipiendi, q Christy vt deo fecit.
Christy Patri legi subiectus nō fuit. Nam illa imperfectionis esset posset dicere conuenire Christo. Lego tamē
implendi sicut verbum figura, potuitq ea seruare etsi illi obsequij nō esset, vel implendi dando gratiam,
Christo finiendi legis nō fuit subiectus, et q abolitus potius subijci potuerit. Et et in humanitate
sua habuit potestatē excellentia dominij seruitutis audiendi sic nec homines. Et a turbis soluerit, id
fecit condescensione et liberalitate sue pietatis.
2. Simpliciter dicendū nō est Christus esse maiorē vel minorē seipso vel esse sibi subiectus, nisi addito
tamē recte dicta, secundū q deo subiectus, secundū q deus domini.
Predicata significantia relationē conuenientē Christo nec diuinitati seu ysonae sue semp de Christo
absolute dicī possunt, sed q conuenient ei secundū humanā naturā, et designant subiectionē, vel
aliam imperfectionē nō semp absolute de eo dicenda sunt, sed quandoq cū addito, sicut pp vigore
sermonis q hoc vegrat, sicut ad vitandū suspitionē erroris.

Ex qst. 21. de oratione Christi.

1.2. Competit Christo orare. Habet ex Script. Non orabat qdē q sensualitatē, orando tamē sensualitatis
3. affectus patri representauit, idq conuenienter ad instructionē et consolationē nostrā.
4. Absoluta Christi oratio semp expedita fuit, nō .a. conditionata, qz sic illud nō simpliciter petebat.
Orabat Christy nō pp ysonae indigentia, aut qz ea q orando petebat nō essent ei debita aliqd titulo. Sed
qz deuotissimus dei cultor ore voluit, ad nostrū exemplū, et charitatis suae erga nos abundantior testandū q
Christy et minor orat q nobil Patre. Ad Ro. 8. Joh. 14. Non modo mente, sed et voce qua et minor
Deus laudat et ei cultum religionis exhibet, etsi nō ita supplicij habitu et alio nō mortalē vitam ageret.
Non orat Ecclia, Christe ora q nobil ad exemplū nostrorum sui et seruandum, et qz vempe mouendum
pietatis titulo deuotionis compellatur. Qui tamē mouit Christus apprehendere vt deus et vt homo posset petere
oratione sua q illius Patri offerri, imo petere posset vt impetraret sibi meritorum suorum efficare applicationē.

Ex qst. 22. De Sacerdotio Christi.

1 Christy vere ac proprie est Sacerdos. Est de fide. Habet Sacerdotij in ultima cena exercitū, et in cruce.
Sacerdos dicit relationē ad sacrificium vtad adhuc sibi magnum q proprium, et quasi adaequatum, qz ob alia finalis
omnis Sacerdotalis ad sacrificium quodammodo referunt, tanquam primarium ac specialē Sacerdotij actum.
Sacrificium impropie aliquando dicitur omne opus bonum ad laudē dei relatum.
Sacrificium proprie est oblatio externa facta deo q immutationē rei sensibilis in signum legitimae institu-
tionis dei excellentiae et reuerentiae. Immutatio sacrificium ab oblatione simplici distinguit.
Interior nulli sacrificium inuisibile vocari solet translato nomine signi ad rem significatam, quo et interdum mani-
festum verum sacrificium dicere solet, sicut et verbum sacrificij, videlicet St. victimis, q propriū q est in sacrificio
licet in ratione signi proprie et verbum sacrificij non nisi in externo cultu reperiatur.
Sacrificium publicum est q publica et certi legis est institutum et huius populi nomine offertur, et id q praestantissimum est sa-
Christy seipsum sacrificium voluntarie morti suscipiendi, et illam in sacrificium deo offerendi quo interiorem (crificium)
affectum et reuerentiam ad deum manifestaret, et q peccata nostra satisfaceret. De hoc habetur Hebr.
Deus nō est qz vel nō fuerunt sacerdotes vel saltē nō ad hoc ordinati vt seipsos sacrificarent. Tum et qz
in Christi potestate fuit mori et nō mori, nō .a. in potestate mortis.
Etiam minor Christy sacerdotij ministerio sacrificium in Ecclia offert. Conc. Trid. sess. 22. c. 1 et 2.

Licet ꝑ relationē idiomatis vere dicat Deus verbis sacrificium Patri obtulisse, sanguinē fudisse &c. ea tamē et bono ꝓsentisse intelligendū est. De sacerdot includit naturā deo inferiorē. Vere tamē dicit Christy vt Deo dent sacrificasse, nā à ꝓpositō dīo Patrē excellentiā et officiariā sibi sacerdotij.

2. Christy simil fuit Sacerdos et Hostia, qz nō solūm Communitatē sibi, sed scipsū Patri obtulit. Ad Eph. 5.

3. Remissio peccatorū nō ꝑ dies adveniēs sed ꝑ priū effusū est sacerdotij Christi. Patet Hebr. 9. Sacrificium nostrū est verū sacrificium, non tamē aliud ab eo ꝙ ibi offert oblatū est, qz idem cū illo quantū ad rem oblatā, quantū ad principalē offerentē et quantū ad virtutē et valorē: differunt tamē in modo et ꝓpria actione offerendi et sacrificandi, et in hoc repsentatiū et repsentati, et qz ꝑ vnū applicat salus et in nostro instrumento ista vera eadē rem materialiter nostrū sacrificium ab illo remoto vere et aliud ac specie distinctū dicit.

4. Si de sacrificio ꝓpitiatorio agatur vt sit, sic quatenus ꝑ modū satisfactionis oblatū est, effectiū sacerdotij Christi nō ꝓtinet ad ipsius Christi, vtpote innocentis: Si vero agatur de eo vt est impetratiū aliorū effectiū, sic ad ipsius Christi ꝓficit quatenus ꝑ passionē sua conformitatē est gloriæ corporis.

5. Sacerdotium Christi nititur in aeternū quoad consummationē, non quoad oblationē 1. quoad effectū, non quoad actū. In quibus tamē nititur sacerdotali sacerdotium Christi et est aeternū in. in oratione et impetratione Christi ad dextera Dei modo sedentis, ꝙ ꝙ et post mundi finē ꝑ modū gratiarū actionis durabit. Sacerdotium Christi et aeternū est quoad ꝓprium actū sacerdotalē ꝙ in sanctificatione sibi est, et vsq ad mundi finē durabit, ꝙ fit in instrumento finis sacrificio, cui idē numer est offerenti sacerdotij ministerio ꝙ scipsū obtulit in Cruce.

6. Sacerdotium Christi fuit secundū ordinē melchisedech. Est de fide. Hab. 109. Hebr. 7. 8. 9. Non eo ordine gradus gradationis fuit sacerdotium Christi nō sacerdotio in lege nouā à Deo instituto ꝙ nobil nouum sed longe altiorē et ꝓfectionē. Qz Patet se vt causa principalis ad instrumentaria, nec ꝓpter id habuit sacerdotij in ipsa conceptione capit plenitudinem sacerdotali mente scripsit deo offerendi, varium sanctificationē rerū natura, Elizabeth. Joh. Baptista expauit Veritatem Christi sacerdotalē et vi ꝓpria ac dignitate ipsius offerentis valorē ha, bet et virtutē ad sanctificandū, nostrū non item. Conueniunt tamē inter se in potestate eadē rem offerendi, et quodādo in potestate sanctificandi et peccata remittendi.

Differt sacerdotium Christi à sacerdotio legis veteris, qz ex tribu Juda et ꝓfectis multis, licet 2. ceteris aliquis cognatis orū fabricavit vix tribu Leui. Est et altiorē ordine sacerdotio legis naturæ, qz longe ꝓstantiores effectus habet. melchisedech nō Angelus aut Sanctus sed vere Deus et sacerdos fuit ex sacerdotij genere ꝙ tempore legis naturæ in esse erat, quo nō à deo ipso sed humano arbitrio sacrificia determinabant, et solūm ex Dei electione aut de; putatione alij assumebant ad offerendū deo sacrificia. A Noe vsq ad Aaron aut primogeniti ex stirpe Noe fie; bant sacerdotes et victimas immolabant, tradita traditione Hebraeorū, testantibus Hiero. et Isidoro.

Sacrificium panis et vini obtulit melchisedech ꝑ instinctū Dei, ꝙ figura erat corporis et sanguinis Domini, vt habetur Gen. 14. Fuit a Christy sacerdos secundū ordinē melchisedech nō formaliter ꝑ sacerdotij vitā nec nationis, nec longe fuerit ꝓfectus, sed in hoc figuri et signati ꝙ excellentia sacerdotij Christi ꝓfectus fuit signata ꝑ melchisedech quia in illo alio. multis manifestis melchisedech filius dei ꝓfigurauit. melchisedech in Regis institutis figurat, dicit Rex Salē et rex pacis. intuendū sine patre et sine matre ad figurandū simil Christi et humanitatis Christi, ꝙ prius vnde est sine matre, post sine patre. Nec inditus nec finis dierū notatur nec aliqd in sacerdotio figuratur: quia aeternitas sacerdotij Christi designatur. Erat qdē Abraha et sacerdos, sed tamē melchisedech Regis et sacerdotis vt plurimū generalis est, maxime ꝑ id ꝙ repsentabat. Dissimilabat tamē ipsis oblationē melchisedech fuisse typicū corporis et sanguinis Domini ne sacramentū credulū difficilius credū redentibus ingerent, sanctus, vt angl Hiero. canibus David, agnus hic optat ad Hebr. De sacrificio Christi mentio. De ratione eminentissimi Sacerdotij Christi fuit separatus ꝙdā ac summa infra dēs in spiritualibus potestas nulli creaturæ communicata, cui potestas excellentia mirabilis Christo vt homini competens in vita Ecclesiæ. Est de fide quoad vtrumque ipsius. et patet Mt. matth. 28. 2da. 13.

Potestas excellentia consistit in suprema intercessione spirituali in cœlis Christi quia ex eius spiritualis respectu. extra quam nemini sit salus notata, nudy quo regi debent ꝓscribat, eligant ꝙ alii ꝓsint nisi intercessione necessaria, Doctoris in potestate remittendi peccata ex se vis salutis, Ita sacrificium nisi vis ad cœlis ꝓtingat, Ita in potestate sanctificandi et remittendi peccata et fines sacramentales, Denique potestas in cœlis vel temporalis habij mundi quatenus ad finē spiritualē necessarius est. Unde potestas illa Regia Christi potestas passim in Script. vocata, et Christus Rex, tanto rationi ꝓstantior quanto potestate, dignitate, prudentia, iustitia et bonitate eminentior est. Christy quatenus Deo Rex est Ecclie in terra militantis et in celo triumphantis rem plenissima potestate ois. et ad finē spiritualē Ecclie ꝓprius necessaria sunt. Est fidei.

Christy habuit plenissimā potestatē nō solūm in spiritualibus, sed et in temporalibus ad finē spiritualē Ecclie ro. sentaret, ita vt multare potuerit et possit Reges, retinaq; oia in temporalibus disponere ꝙ ad finē spiritualē Ecclie videret expedire. Ita communiter dd. Et tamē tam potestas rem prudenti cadē, spiritualia primario, secun dario vero temporalia respiciens.

Christy quatenus ex Juda ꝑ carnalē progenitore descendebat nec erat inde sacerdotium nec Rex, Judæi. Qz regnū Judæ iam cessarat in zorobabel filio Jechonie: vnde postea Simon machabæus Rex sacerdos dix constitutus fuit in aeternū, et et ipse et filij eig eam dignitatē ꝓpriū habuerunt.

Christy quatenus Deo nec orbē terrarū, nec Judæe simpliciter Rex fuit, sic et iudex ac dominus nouū aliarumq; rerū abalijs abstulerit sibiq; vsurpauit, sed sicut regnorū administratione ac possessi aliarū rerū temporaliū reclamasse, sic et regna ipsa et vel aliud ꝓprie dominū reliqt. Joh. 18.

Christy quatenus Deo dono Patris habuit potestatē excellentiæ sic oia temporalia, et sūl in oia creata nō solūm ꝓsic quatenus expedient finē ad finē spiritualē et supernaturalē, et spiritualē Ecclie valuit, sed et absolutē, vt absq; miraculis iuditia vsurpare sibi potuerit ac possit oia mundi regna, regesq; deponere, et de rebus omnibus temporalibus ad libitū disponere ex iure et potestate quia sic oia habet: Unde ea vtē quatenus Deo diti posset dominus orbis, et Rex Regū et quoad temporalia omnia. Patet matth. 17. Apoc. 1. et 19. Act. 10. matth. 28.

Farolē n. intelligit posse esse civilem divisionē dominiū mediū inter supremū ꝙ deo ꝓprium est, et temporā neū ꝙ in dominijs, et ab dominijs originē habet, postulat ꝙ dignitas Christi vt in eo illud agnoscamus: alioq; sides Christi nō posset stabilis ꝓpter usq; ad finis saeculi ꝓficere, neq; ex alicuius vti ad meritorium ꝙ alia vtē rōdē fieri potuit. maxime et elucet pauperis, humilitatis et abiectionis exemplū in Christo ꝙ rem ois sibi sibi orbis habere, cuius sibi vendicare posset, cuius tamē neq; vsus, neq; administrationē sibi ꝓprie voluit, sed re linquens omnibus vsus ac dominiū sicuti veri pauperimi dilecti voluit tradere.

In nobis pfectior et principal q̃ nō solūm vsūs abdicat, sed et dominium, qz pirilis est ne si dominiū et vsūs
ad vsūs nobis relinquamus ipsius ipse vsū et administratione temporalēm implicemur, et à Dei cultu et cantionis
gete impediamur: Sicq est in Christo in quo nullus tale erat periculū cuiusq voluntas pmptabat et abiectione
maxime rōpudiabat vsū et dominiū cibi veri, q in eo erat vi gr̃ veritatis et donō Patris.

Ex q̃st. 23. De Adoptione Christi.

Adoptio est ephemere psone in filiis vel nepotes, vel deinceps assumptio gratuita. Et homines nō simpliciter
sed ab eo remotiōnis gradū ad quē adoptari dicit. Si id q adoptat vel alii, scilicet filius sit, nonsensus
vig regule, cum adoptionis spēs pfecta est, et arrogatio dicit, cz et adoptans, et q adoptat regat.
Sunt alij adoptiui dei filij. Rom. 8. Galat. 4. Ephes. 1.ō cz nis filij sit vi naturæ sine à inire filiationis
alieni sint, ad illud tamē misericordi Dei volūt assumunt, quōd sit quando iustificantur, hinc n. regeneratio Christo.
et si adoptandi nō stant gratia rōsensū et nō alitēr adoptant. Si recipiant vsū rōis, Dei ipsius tanquā generalis
authoris, aut ipsius Verbi, aut Christi Domini tanquā capitis sui quasi rōsensū attendente adoptante.
Adoptio per, nō est prelapsorum sed longe pfectior quā humana, nā in adoptione spirituali nō stat ciuitatis
filij Dei, sed p ingressum gr̃e quā arripiunt realiter immutati die naturæ consortes efficiuntur, veraq filij
Dei p relationē realē in ea imitatione fundata.
In humana adoptione ex defectu filiationis naturalis nata est adoptio, nec tamē filiationē naturalē filiis habet
aliūs adoptare nisi vbi principium naturale filio naturali.
Adoptio sicut et institutio, à qua re nō distinguitur, est soli Trinitati, et filij et ssti. Nam et in humana illi
q generare nō possunt possunt tamē adoptare.
Sancti Angeli et primi parentes in statu innocentiæ fuerunt adoptiui Dei filij. cz nō naturā sed gr̃a
Deo in iustitia sunt assimilati. Ob̄ et homines iusti quandiu talēs sunt et ante et post adventū Christi
sunt destinati sunt sunt vocati fuerunt vel sunt filij Dei adoptiui, salte p anteredditē Dei volūt ad vitā eternā.
Christus secundū Naturā Diuinā nō est filius Dei adoptiuus. Et contrā probare. Rō est qz Patri cōsubstantialis.
Christus inquantū homo est filius Dei. scripturis, inquantū sp̃rificatus. Patet ad Hebr. 1.ō Colos. 1.ō cz inquantū
Christus inquantū homo est filius Dei adoptiuus. Et contrā probare. Rō est qz Patri cōsubstantialis.
Deo Patet inde ad paternā paredditatē, q inquantū Deo est filius, cuiq filiationi finitus est gr̃a debitoris, qz et
vi ostij Patet ppriū inde ad diuinā paredditatē in ipsa humanitate sustipiendā.
Christus inquantū Deo est filius Trinitatis. Docet ad Adrian. 1.m in octo quintis Conc. Francford.
Non est simpliciter dicendū q Christus sit filius seu, vel filius verbi, ne discindio sit positionis signata, sed rōm
addito, sc. Christus vt Deo est filius verbi. vel. ipse vt Deo est post filius seu vt deus est.
Dicendū et nō est q sit filius ssti, ne ex modo dicendi accipiat ssti. in oratione Christi impetrasse offerimus Patri.
Christus inquantū homo nō est filius Dei adoptiuus. Et contrā, D. Thomas. &c. cz Christus vt Deo nō est psona extra-
nea, qz nō alia psona à psona naturalis filij Dei, nec accipiat in filiis oīo literalibus, sed assumptione quasi in-
trinseca et connaturali, debitaq voluntate.
Humana Natura Christi nō pt̃ dici adopta qz sine gratia sit et adoptatio gratia est psone nō naturæ, et
excludit realē communicationē Naturæ adoptantis.
Esse Christus vt Deo nō sit Deus, tamē vt Deo est naturalis Dei filius, nō filiatione eterna sed temporali, q re-
sultat in humana natura ex unione diuinitatis, q fit p unionē hypostaticā. Quia relatio filiationis
nō est realis secundū, qz fundatū illius est psona verbi cui humanitati hypostatici: psona. a. dia nō
est rapax relationis realis aduentitiæ et temporalis.
Modus habendi gr̃am habitualē in Christo et in nobis est diuersus, nos ea fruit filiati qz nō supponimus filij:
Christus autē supponit filius, et in eo gr̃a habitualis est quasi gratia q̃dam consequens filiationē.

Ex q̃st. 24. De predestinatione Christi.

Christus inquantū Deo est ab eterno predestinatus. Et ab eterno à Deo diligēdus et ordinatus ad pfectissima dona gr̃æ et gloriæ.
Christus ratione gr̃æ et esse addito potest dici predestinatus. cz sigmat psonā subsistentē in duabus naturis, et vt illa in
duabus naturis sic tempore subsisteret incōmutabili Dei gr̃a ab eterno predestinatus est.
Verbūm, seu filius Dei gr̃æ capiendo simpliciter et vt dicit predestinatus. cz verbo vt sic nulla fit gratia. Nec
pt dici predestinatus verbum ad seu esse, q esse seu nō habet p literam Patris operationē.
Cum addito tamē pt verbum, seu filius Dei dici predestinatus, relatiue vt in tempore fuerat Deo. quia tamē
gratia est electio, q potuit in ea verbum vt diligēdum predestinationē, nec tamē nō verbo secundū se, sed vt
verbum sic Deo est competit predestinari, et gr̃æ beneficium accipere.
Non simpliciter et absolutē admittendū nō q Christus sit predestinatus ad esse filius Dei. cz Christus designat psō-
nā q inclusere includit filium Dei in concepto suo.
Vera assumptio, ac simpliciter admittenda est huc propositio. Christus inquantū homo est p̃destinatus vt
esset filius Dei naturalis. cz sic Deo vt sic nō includit suppositū filij, sed solummodo gratia, sublistens
in hac humanitate, q posset esse Pater vel ssti, vel et psona creata, unde sit Deo vt sic primo nō pt
prouisi quam concipiatur esse filius Dei.
Predestinatio simpliciter dicta suppositū habuit, utpote diu ante prouidentiæ patris, q gratia vera psonal quāq
gubernat vocatis. Inde humanitas Christi simpliciter predestinata nō dicit. Si tamē differens humanitate
predestinatus ad unionē hypostaticā, nihil incredibile secundo habebit, nā et ab eterno ordinatus est ad illa unionē,
vt ita loqui D. Augustinus de predest. Sanct. c. 5.

Ex q̃st. 25. De adoratione Christi.

Honorare et equaliter, adorare superiorē.
Adoratio actus est quo suis minus sese deo sese creaturæ nihil reddit.
In adoratione duo distinguenda sunt, psona ipsa q gratia honorata, et vt adorandi, q sancta et aliquā
excellentia vel Dignitate, q honorata nō vt quid, sed vt quo. Inde ipsa diuersitate excellentiæ sunt
diuersa adorationis genera. Si exhibeatur pr excellentia increata latriæ dicit, q est summa quā
voluntatis gratia nis attentione illius q honorat vt primi principij et finis vltimi, debiq boni summi.
Si pr creatura, cuius humana ac naturalis, q posita est in humanis virtutibus, dignitatibus, gradibus &c. dicit
actus politicos vel ciuiles. Si pr excellentia supernaturalis dicit dulia, et vbi singulariter ois excellentia regit
vt in humanitate Christi, et in B. Virgine. vrgē hoc dulia tamē et latria magis ad distandum
ambiguitatē quā et prima vocis institutione sed nihilo arrogandum.
Adoratione eterna colimus humanitatem, cultura et optima Deū. Eterni actus adorationis vocē nō habent
nisi vt inferiores subiecti sunt, et vt plurimum indifferenter sunt ad latriam et dulia, nisi vbi quæsi
pactura impositione ad signandū deum et nullis rei fuerint instituti. vt Sacrificium, cui humanitas alij.
Hic Deo Christus absolute cedit adoratione adorandi et qua Christus deus. cz sic Deo Christus vt deus deus.

Eadem numero latria adoratione quâ adorat verbum et adorat natura humana assumpta, non eadem per se primo, sed secundario. Est vetus dictum Cyrill. Alex. Ambr. Aug. Theodoret. Damasc. Ac q primo et principaliter adorat est persona, vel ipsa in natura sua excellentia (1° rumpebat, reliqua solius verbi humanitatem. Declarat Cyrill. similis) Humanitas Christi non dicta per se adorari per accidens, qa non est accidentalis sed personalis connexio.

Christus qa persona significat non per se dici adorari Deo sed adorari ut Deus, vedat tamen humanitas dicta adorari Deo, qa ipsa Deus non est, sed Deo per se connexa.

2. Si Christus ut Deo possit adoreth per se dignitate et excellentia quia ejus humanitas habet qa vi divinum, ait et per se excellentia, quia ait sanctificabil creatus aliis humanus indivulsibilis, unitus dilectus sicut dilectus. Ac ista adoratio non finditur in excellentia increata et infinita, per tamen ab Ecclesia voluit adorari Christus. Ac per fidelis humana natura in Christo secundum considerata habet dignitate et excellentia digna adoratione dulie vel hyperdulie virtute qua honorata suppositus, qa id per excellentia habet, per influentiam honorari natura per unitate secundum considerata. Si talem tamen excellentia humana naturae Christi adoremus quia à verbo assumpta est, erit illa adoratio vere Dei, sed non ideo latria, sicut si rex honoretur ut rex, erit honor Regis, sed non Regius. Zachias rumpebat fidelius usq non nisi latria nullus Christo tribuit, utpote ipsi Christo, sicut q dignitatem ipsam et excellentiam distinguere novit sine errore ac reprehensione dignitate illi exhibere possit.

De adoratione Sanctorum] Sancti non Christo regnantes habendi et adorandi sunt. Definita est Synod. 7. act. 2. 3. 4. et 7. et in Conc. Trid. sess. 25. Sic Abrahe, Lothi, Josue Angelus adoraverunt, et q Angelorum ea et Petri Beatorum non est, et q Petrus adire sic videntibus, ea, imo maxime, non Christo regnanti.

Cultus sanctorum non politicus est, et non plane divinus, sed religiosus et sancte mentis dici potest, utpote q à deo nullus oriatur medius q est inter divinum et politicum, eiusdem speciei non eo q sit sanctis humanis exhibeatur, creatae qui sed et impeh. spiritualis excellentia respondens, sanctos tamen in nullo excedentes sanctos deitatis quantis secundus, angel Aug. 21. de civ. Trinit. similis in eorum memoria dicitur sacris, templis, altaribus, incensis q ejus principaliter deo, secundario et aliis servientes. Licet privato nullo venerari aliquos sanctos quos privatis tale esse nocivum, sicut incarnationem sanctis Angeli adorationem administrant, post incarnationem sibi de veniarunt.

Invocatio vera modus est inter eos quo sancti rogantur, et est vera rationalis alis quo alienum petit et implorat auxilium, sive directe non ad ipsos sanctos preces dirigimus, sive indirecte, non immediate ad Deum sed per merita sive intercessionem sanctorum. Unicus etiam egregia apud Nazianz. in orat de S. Athan. Hieron. in epitaphio Paulae. Paulinus epist 12 ad Severum), Victorin Victorinus lib 3. de Trinit. Vandalica sub fine, et alibi. Invocationem Dei sanctis ejus fidei de providentia Dei, sic q quando tutelam Deo sanctis providentiae agnoscenda est tamquam inferiorum Dei sub principe Deo, ut eos non à nobis invocari nec visibiles nostra non misse, cuius sublimem et posse et velle ejusdem habeamus, non et magno amore nostri flagrent, et potentissimo Deo sint carissimi et charissimi.

Noverint sancti necessitates et angustias nostras. Luc. 18. Caudius certum valde. Vident in. Beati q ad statum et perfectionem beatitudinis creatis pertinent, quo pertinet et precari ad eos dirigere, sive in visione verbi ut sic sive ut est similis visio lucis increatae dei, sive ut videant eas conditionem ejus sibi multis loquentes.

Sanctos nobiscum communicare quia facilis à deo per Christum q petimus impetrare, et quia et maior est interpellationis Christi clarus per quem et sanctorum et nostra preces exaudiantur, et simul magnitudo gloriae qua quod voluerint honorificat. Benignior qui deus est ipse sanctis, sed non obstante omni benignitate sua vocari nihilominus vult, et qa convenit non facilis expedire precem amicorum sibi communicantium, ut creatori nos fiducia impetrandi orem sanctos mediatores et intercessores nostros deposcimus, licet unicus sit Redemptor et unicus pretium et raptim expellat, ut ait Conc. Tridentinum.

De reliquiis Sanctorum] Reliqua sanctorum dicitur non solius corpus et ossa, sed et vinculum, vestes, instrumenta supplicii, alia q ipsi sive quidquid vestigium relinquunt.

Reliquiae Christi et sanctorum ab Ecclesia honora colendae esse definit in Conc. Georgeti Can. 6th. et Carthag. 5. c. 14. et imperatis Synodo 7ª actione 7. et Trident. sess. 25. Ide dorent 22. passis, et dorent miracula, q, ut ait Chrysost. abunde fidei faciunt non semper sanctos coli.

Sic reliquiae honorandi est quia moralis dignitas seu respectus totius personae quia aliquando fecerunt, alq etiam postea exercuit, scrip sanctorum et reliquiis impendit sanctis ipsis impenditur: non n. designans assertum sanctitatis ad laudem aut loca, sed ostensa adorationis notas, sive reliquiae sunt Christi sive sanctorum: quo tamen aliis plurimum

3. Imagini Christi inquantū est res quedā distincta ab exemplari nulla reuerentia exhibeta, nullo modo latria, sed imagini vt imago est, siue vt substituta loco exemplaris et exemplar suum quod in nostra appellatione includit reuerentia exhibeta, et ide cadit q exemplari, tanq accidens.

De imaginibus. Imago dicit et appellat simile ad alterū. Prototypi vel archetypi, imitatione picturæ, imagines sunt proprie rerū corporearū, nō spiritualē quia in se sunt et diuersas similitudines repræsentari nō possunt, et sic appellat Augo illud Varronis, Casus sine similacrū obseruari religione. Possunt tamē fieri et rerū spiritualiū imagines ad repræsentandū eas, siue metaphorice, siue sub aliqua specie in qua intrēdū eas diuina libera apparuisse legimus.

Imaginū vsq illicita dici negat tanquā malū intrinsecū, q sit aut peccandi aut mala fauet, vbote q nullus bonus vsus fabrice posset, cum tamē sit quidā participatio actus dicti quia deus dominū fecit ad imaginē suā: vnde quidā dicunt insissa legis Exod. 21 et 25. Neq et illicita est q lege aliqua exhibita absolute, nō lege Naturæ, aliq intrinsecē male esset, nō lege diuina positiua, q talis in scripturis nō extat, neq nouū testamēti, nec et verisimile q generaliter oēs imagines prohibeat, cū sanctas et deus ipse fieri iusserit. De tradita lege nō constat q multa fuit vehementissima exhibita constitutio. Non et exhibita sic pueriliū idolatria, q ide pueriliū esset diū à deo fieri iubente, cū q Sol et Luna sp possint et sancti orationes idolatriæ, et nullo modo in populo fideli pueriliū est, si quis tamē imaginibus abuti deprehendatur aliter dicendū erit, ne si ppter grauē talem longe maiora sequerentur incommoda.

Christus ipse imaginē fecisse sibi dicitur impressā à Veronica caligat, et effigiem suā Abgaro Regi Edessæ misisse et habuisse Stephanū et Adrianū Pont. apud Nicol. 9. parte Decreti cap. 83. et Damas. q. de fide. c. 13. et alij multi. Gebat et Synodus 7ª Historia de imagine auricalci à Nicodemo reposita et Gamaliēli tradita. Et de imagine aurea Christi confecta à muliere Hæmorroissa. de qua Eusseb. l. 7. hist. c. 14. et de imagine B. Virginis à B. Luca depicta scribit Nicephorus lib. 14. c. 2. et multe mille annis Theodorus Lector [illegible] mentionē facit.

In templis antiqui imagines collocari solere constat ex Historiis ecclesiasticis. Nam dies festus primus erat quo ponebat in ea memoria Christi crucifixi, vnde illud Theodosii Diuini, Ut deliberem quotidie Christi: cuius religionis multis manifestis colligitur in eis venerandæ Christianæ religionis signa. Constat id et ex Cardanthio in narratione de passione Dominica. Crucifixi adeb. Testatur idem de aliis imaginibus B. Epiphanius epist 12 ad Seruium. Athan. Basil. Greg. Nissen, Eusebius, quin et sacræ imagines in sacris vasis à Calixto fieri solere testis est Tertull. de pudicitia cap. 7. et 10. vbi n. nullis signis deo sacra constituuntur quia in loco dei dicatis, q his vbi vbique templa ornabantur quia ipse q semel placant et animi fidelium sacrarum rerū contemplationi intenti maiorib⁹ cogitationibus minus distrahantur, sed sanctis ardentius afficiantur, et eorum suffragia et patrocinia fidentius implorent.

Imaginē Christi et sanctorū externo aliquo honore prosequendā esse 1. declarat illud esse signa familiaritatis et submissionis genuum flexione, capitis inclinatione, manuum, osculis, luminaribus, suffitibus et thuribus. Est fidei. Constat ex Can. 73. Trullano adiuncto sexto Concilio Generali. Definit idem Synodus 7. act. 7. et Synodus Generalis 8. can. 3. et Synodus Tridentina sess. 25. Olim n. Venerabantur sancta sanctorū et Cherubim, aræ, mensæ, Propitiatorium. Probat idem ex veteribus expresse Synodus 7ª act. 3. Probant idē miracula, et oracula quæ Diabolus imaginem Hectoris. De quo apud Septuag. c. 45. et in Synod. 7. act. 5. Ita et intentio fidelis cum quid religiosum imaginem honore habentis. Nullo die proprio aut naturali ad imaginem nullis obligari videmus. Supposito tamē sacrarum imaginum usu illud 1º ex natura rei propius esse ne quis iniuriis aut irreuerentia eas habeat. 2º vt ob debito tempore debitus nullis tribuatur signis adhibita ceræ imaginē exornanda sed q reuerentia repræsentat. 3º ne quis superstitionē in nullis imaginum cultum, vt nō colloret in imaginibus fiducia, nec ipse inesse credat alia diuinitas, sed solius honorent ppter eos quod nobis repræsentant.

Quando de absoluta adoratione quia res adorata ppter quidē quia in se habet, et q aliunde nō dependet, imaginem p accidens et circumstanter adorari in adoratione quia Idololatrica proprie et p se adorat. Qz animus vtq imaginē intuetur et ipsa imaginē inspectione velluti quibusdā quibus imagine ipsius Prototypon afficitur, et p modū vnius simul concipit, sic Synodus 7. Act. 4. Conc. Trid. sess. 25. Sicq imago adorata nō absoluta adoratione sed respectiua vt dicunt habitudinē ad id q p se adorabile est. Sicq idem ipse Conc. sed adoratio imaginū et exemplarium et tamē Synodus 7ª docet imagines adorari, sed nō latria qz ei sit nulla latria respectu ipsius exemplaris, respectu tamē imaginis latria nō est, sed dicit Concilia adoratio, eaq docet imagines honori et adorari dicunt qz obiecta sunt ipsorum adorationib⁹, cum sc. in eis externa adoratio consistit, q3 note sunt et signa externa adorationis. Sicut bonor q imaginibus defertur est nulla p quandā similitudinē, ita et species nulla in diuersis imaginibus diuersa constitui pt, et ad eas nulla species tanquā impressa ad pfecta redeiri ad quas ytunet nulla dissimilitudo prototypi sit nulla imaginis Christi ad latria redeunt vt quidlibet est habitudo imaginis ad Prototypa, talis quoq sit habitudo nulla imaginis ad nullū Prototypon.

Cum dicit, non habebis deos alienos, habebis adhuc interior idololatria. Cum addit, non facies sculptile, nec est q nō facies tibi idolū, et habebis adhuc exterior idololatria. Ita Pl. plerique Arij. Alfa. Tostat. S. Si idolū gentilibus idola q literis sunt sed pretiosis, erunt idola Christianis imagines quia Exodus habet q literis, sed nobis.

Synodus Francofordensis nō dānat 7ª Synodū, sed Pseudosynodū Constantinopolitanā quia Graeci intendūt 7ª vocant. erant in Synodo Francoford. legati Adriani q nouerunt 7ª Synodū ab Ecclesia sede confirmata.

Imagines Christianorū nullo modo dicende sunt idola: idolū n. falsa imaginē significat q vel representat q nō est, vel quale nō est: sed imagines nostræ deos sunt alicuius exemplaris sui imitando referunt, quia Exodus nō absolute et pp se honorat, sed pp Prototypa.

Judæi et gentiles idola sua Deos vocabant. Dan. 5. Sap. 14. et si nō crediderunt eas esse Deos tamē q imagines illas colebant q Dei eis erant, quoniā neutrū Christianis imponi pt.

Quidā adhuc adorationē nō possunt simplicibus habitis imaginibus, vt sacrificium omne sp q ex speciali significatione dicunt actū q prīse et immediate tendunt in Deum intelligentē. Inde negat Conc. ab q aliq esse potendū aut fiducia in ipā collocanda, q petitio et fiducia prīse dicunt habitudinē ad Deum intelligentē. Vnde Turpius somnio est et p Hesperias explicandi, cum dicit. O curas hominū quas spes vanas. vt sit sensus. O curiosos ſ.

Tamen dicit q primus redemptionis acquisit dato pretio, vel fide de soluendo. Redimere q est quia prius possedit sed rasu quodam amisit soluto vel addicto pretio iterum acquirit. Mediatoris officium de quo nunc redemptionis. Christus emit non sibi vt homini, qz ex satisfactione sua q nobis oblata spectabile quoddam, quod in nos acquisivit: vendidit vero sibi vt deo. Redemptio raptim ritate et seruitute supponit, vnde dicit Aug. nos redempti ab emptore. Potius redemptionem deo exhibitus est, non diabolo cui nullus quod in humanis quoq; competebat. Dicit iterum quod sub diaboli potestate hactenus non qz verus ipsius dominus fabricavit, sed qz potestate accepit alius perdendi, et quamvis deo iniste a diabolo teneri tenebat, diabolus tamen homine iniuste primo, et tanto iniustius quanto ad eos non amore iustitie tenebat, sed crudelitas impellebat. Vide Bernard. hoc diaboli quoddam in Cant. sermone. Non tamen acquisitus, sed neglexit usurpatus, iniste tamen punitus est. Illi a pretius soluendus est q possidet tanquam dux, non ei q solus tanquam minister aut operator iustitie, talis a erat diabolus, minister dei et operator iustitie si demeritus noster, si iustus dei permittentis iudicium sperneng. Iniquus vero et iniustus oppressor si diabolus nullo legitimo titulo occupante, sed invidia, odio ac sceptra dominandi libidine in humanum genus grassante attendamus. Iudex a. et Rex dantis homini deus erat: vnde Caret vero dominus liberati a potestate diaboli, simul tamen a potestate iure dei in nos recuperie vindicandi liberari, et in quos exercitium, libertate transferri dici debeant.

Pp. dicunt diabolus iure, vel non iniuste homo raptim temisse, qz deo non potuerat conqueri se iniuste Digna a diabolo pati rem voluntarie ei se subiecerit, vere a deo diaboli seruus fuit, non tamen ille legitimus et debitus in quos dominium fabricat, potuit. ij. deo se seruus diabolo exhibere, sui vero dominium vt nunquam voluerat transferre non potuit.

Nolunt nos deum ex potentia sed ex iustitia liberare, vt nobis humilitatis et iustitie speculum.

Homo quodammodo alienus fuit a deo, qz quantus in ipso fuit a dei subiectione et libera seruitute se se abdicarat inimicus effectus.

Non est sapientis mercatoris pluris emere quia valet quando pretius plene a se alienat, Christus vero solus ad tempus mortuus est, et alius habuit usus cuiusdam pretij: potuit a. Christus ex summa charitate minoris esti: mare temporale vite pro hominis quia salute electorum, cuius esset summa necessitas dominus.

Hominibus in ipsis Christus rosis ex copiatione habet ipsius sanguinem q fuit est, et interpellationis vig q orrisit est. Non mors placuit deo sed voluntas spontis morientis Christi, et illa morte mortem expugnantis. Non negavit deus habet sanguinem Christi, sed tamen acceptavit oblatus, non sanguinem sitientis sed salutis, qz sitis erat in sanguine. Non n. mortem Christi nisi et spontis oblata gentis habuit, et non nisi sponte oblata veneficiari voluit.

Redemptore esse proprius est Christo. Ex Christo ex proprius fuit dare aliis sua in redemptionem et multis. ex sanctorum sunt non ex modus redemptionis, sed ex modus exempli, aut satisfactionis non ex effectu nostris: tia q nomine emptionis et redemptionis importat.

Mediator dicit q inter aliquos dissidentes aut arctis non coniunctos medius se interponit et eos ad concordias redigat, vel non federe coniungat. Contingit id dupliciter. 1º ex solutate aliquis mediatione. 2º ex oratione, vtroq modo Christus mediator fuit. 1º qz diuina et humana natura in se fudere et mirabili coniunxit 2º qz reconciliauit nos deo, q nisi magis proprie est, est n. mediator non in officio nec substantia.

Nomen mediatoris varia officia gerenda subiit pluribus est notum, nam et multis sanctorum mediationis ministerio usi sunt, sic moysi, Hieremias et alij ex populo deprecando. ex sedissima tamen mediatoris no Christo conuenit q ex humano genere ex se satisfecit, inimicitias abstulit, et amicitias exhibet, vnde 2. Augst 2. conf. Parm. c. 8. Paulus et alios Apostolos mediatores negat, ex sedet Scr. Aug. Bernardus de virgine mediatrice ad mediatorem vocat.

Christus non vt deus, sed vt homo mediator est, qz formale principium quo Christus ora mediatoris exercuit fuit non diuinitas, sed humanitas, talem actionem sanctus mereri, satisfacere. f. q diuinitas subsidium ad exemplum sapiens voluit.

Potuere alias suas multi alteri qui Christo coepit, qz multi alteri similes potestas data est.

Ad mediatorem non pertinet remouere reatum, dare gratiam, nisi meritorie et ministerialiter.

Verum et dicit Christus vt deus homine esse mediatorem, vt significat dignitatem dei et naturam humanam similem re: uenisse ad ea ora q sunt proprii mediatoris, sed unaquaque modo sibi proportionato, natura humana vt formale principium varias functiones q sunt mediatoris: exercuit dicta tamen id vnde ex functiones suas dignitatem habent vt unius mediatoris perfecte explere possint.

Christus pro hominibus non ex angelis mortuus est, etsi pauca publicitus angelos ex Christi merito gratia habuisse. Est Aug. Bern. et alibi. Et qz angeli mortui non sunt, nec ex ipso satisfecerunt Christus. Vnde in Conc. Ephes. tractatum dictum est si q dicunt Christus ex sexto obtulisse oblationem, et non magis pro solis nobis.

Esset non insolubile sit filius si deo non permisset incarnandus fuisse, nobis et tamen mortuus non fuisse.

Christus bonorum Angelorum redemptor dicendus non est. Est Gregorius 28. moral. c. 6. Ne redemptio raptim tate ait sex: subito supponit vel in se vel in origine sua nisi qua redemptionis significaret, meritum conuenit Angelis.

Non est Christus simpliciter dicendus mortuus causa sua mortis, esse n. impedire non potuit, non tamen tenebatur. Pater seruandi hoc tradidit Christus passioni. 1º ad eternum passionem vig ad humani generis redemptionem ordinando 2º inspirando Christo voluntatem patiendi p nobis. 3º non defendendo eos sed persequentes, manibus derelinquendo. Non vt Sancti volunt, Iudam vig mere inspirando, cessit ad illos inclinando. Contra quos Cyril. 4º in Ioan. c. 1º. et Leo Serm.

Principes Iudaeorum Christus esse verus messias ac verus deus ignoraverunt. Habet Act. 3. Lit. 22. Ac tamen (17 de poss. propria malitia operati id ignoraverunt, non ad redendas malitia habuerunt sufficientissima, grauissime eos Christus arguerunt peccarunt, diuerso tamen gradu, grauius n. Pontifices quia Iudas, Pilatus, aut milites eius Iudas n. ex cupiditate Christum tradidit, et venire occidi voluit, principes ex invidia et odio plures, Pilatus timore Caesaris, Milites mandato praesidis.

Diabolus Christus verus messias esse non cognouit, etsi ex multis omnibus, inuariabiliter et ante mortem in fronte potuerit colligere nisi deus in nobis et obstitate generis humani illis cognitis generale denegasset ne ad malum abstineret. Dort id Aug. q. de Civit. c. 24. Vnde et 22. dicunt diabolus in morte Christi deceptus fuisse. Vide Aug. Serm. 19 de Tempore. Christ. Serm. de Trinit. Tom. 3.

Nonnulli Christi negarunt alios Daiani, q asserebant ex diuinitas non in Christo habitat incommutabile exhibuisse. Sed multis Euangelistis clare docent Christus mortuus esse separatione aiae et corporis ex quo compositus erat. mirabili vel plena fuit q corpus Christi passibile esset, nisi aia iam inde a principio fuerit gloriosa, non tamen ex dicto mirabili supposito, mors ipsa in se non miraculosa sed naturalis fuit, ita vt etsi peccatum Christus non voluisset morienti nec violentia fabricasse separanda inflemmi corde instanti fuerit aia a corpore, vig. Quia Veris putant q dam Catholici naturaliter mortuus fuisse Christus, et vig quia mortuus fuerit si crudelitas quanta opulentia efficientis superbiae ei non impedisset. quamquam contrarium sit probabile, non ille clamor quia, paulo ante mortem edidit miraculosus esse potuit in fumare mortis proximae ostendere corporis dispositione.

Stole appetibili actuali repugnans

Mors Christi nō ita naturalē fuit quin simul fuerit violenta, voluntaria tamē nō libera, nō absolutē ne-
cessaria, nec gratie gratia, voluntaria nō solū dīa volte sed et humana deliberata q dīa conformitē verā
noa n. caudē sed liberē se movit ex altissima veri obedientie virtute Christ fuit, quā n. potestate vere eam debuit
spiritū quoq; sendere at nō emittere potuit.

Humanitas Christi in triduo esse desijt, qz de eij essentia est vnio corporis et aīe. Unde verbū in triduo ab
instanti mortis nō fuit homo. Contra magistrū et thiennē. Mortuo qdē Christo manserunt aīa et corpus in
verbo nō vt partes adū vnā naturā componentes, sed vt naturē partiales subsistentes verbi subsistentia.
Christus gratie et in vigore vt figurat subsistentē in duplici natura integra nō permansit in triduo. Cū natura
humana esse desijt: Dicendū tamē tribuendo parti appellationē totius in triduo Christus fuisse vere
dictū.

Humanitas qz in triduo esse desijt nō qdē gratie separata est à verbo, sed gratie vnio humanitatis ad
verbū cessauit, qz vnio cessat cessante altero extremorū, separatio nō est nisi partibus post separationē.
Sicuti cessante humanitate unionem partes eq ylē remanebant: ita cessante
unione humanitatē assumebat et verbata aīa et corpus unionem ad verbū manebant, ita vt nō
gratie subsistentiā sed subsistentia verbi subsisterent. Unde dicit Thesis posita in medio, Thō mortuo si
deo nemo priuat qm illi remota abijs eij culpa, q de genere in suo genere permanentibus nō de
se incorruptibilibus, qualis est unio hypostatica, verū est: nā gratia q constituit in esse q subsistentia dei
de se sunt velut transeuntes, et labentia à nobis et amittenda sine nostra culpa.

Humanitatis dimissio qz ad salutē nostrā necessaria erat facta est, dimissio qz aīa ant corporis facta
nō est, qz neq; saluti nostre, neq; honori Christi gratie, sed continuatio unionis conferebat.

Habet ratio ad aīa q plineat ad humanā naturā et postquā aīa separata ab ea, inquantū stetit in
tanse mortis manet et dīa ordinatione dei ad resurrectionē, et deo nō tollit unio diuinitatis ad eandē.
Verbū dei gratie unionē ad humanā naturā nō dicit humana natura, sed hoc: q habens humanam
naturā. Sic neq; gratie unionē ad Christū hoīs aīa, sc. et corpus nō dicit aīa vel corpus, sed habens
animā et corpus, Sanguis et Christi est unitus verbo hypostatice, nō tamē ideo sanguis dicit deus, nā
unitus sanguini tanquā parti, cōmunicato a. idiomatis nō est in partibus unitis sed in toto posito ex partibus.
Et Signandū tamē vere dictū Christū ieruisse in sepulchro, descendisse ad inferos? s.

Si filius dei expulisset sibi naturā rationalem esset radanter, qz radanter est alicui toti compossibile.

In naturā corporis Christi mox Deus alicuius nouā radanter forma introduxit. Cū nouus miracu-
lus sit sine necessitate contingi nō debet, neq; ideo ō dicere necesse est ut anus idemq; corpus et
antē et post mortē intelligat, qz potuit sic miraculose idē corpus dici nō obstante nouā forma introductione, sicut in aliis totis idē dicitur corpus humanū viri et mortui, nō obstante nouā forma, qz dicit
idem numero quoad materiā, quantitatē et alia accidentia à qbz denominato principiū sumi nec. tunc minor
adhuc est nō in corpore Christi qz idē fuit suppositū antē et post mortē.

Nulla aīa quantumcūq; pura et sancta ante Christi mortē essentialē beatitudinē accepit, Est fidei. Patet
ad Hebr. 9. et 10. et est rōnī PP. Laus deo Virginiq; matri et omnibus sanctis dei.

De impeccabilitate B. Virginis. Fide tenendū est B. virginē nullū peccatū actuale habuisse. Et Conc. Trid. sess. 6. can. 23.
B. virgo nullius et prorsus actus habuit aut motus inordinatus et sine peccato. Cū fomes in illa fuit vel fuerit
legalis vel ethnicus. Deinde dīa in statu innocentie nō habuit, q nec B. virgo, nam omne privilegium gratie possibile
q nō derogat dignitati Christi et secundū decētiā B. Virgini, quale est hoc.
Christus et di conceptionis sue et naturitatis habuit gratiā rei repugnabat odit inclinatio ad malum et ipse fomes
B. virginis vero solius et privilegio data est gratia q primum ligaret, deinde penitus tolleret.
B. virgo dū erat in dīa simplicitate loquendo habuit potius ad peccandū, sed sedens q erat impeccabilis.
D. virgo fuit confirmata in bono ab instanti ps sanctificationis, stole plene, gratie
nulli diabo q gratia solus habitualē pt confirmari in bono vt impeccabiliter operetur nisi effectu et fuerit
Dei assistentia particū, et diuini spiritū custodia singularis. Nam et plus gratia habitualē est necessariū
aliud diuinū auxiliū ad peccandū, vt deficiat Conc. Trid.
Tres sunt gradus confirmationis in gratia. 1m Beatorū q ab instanti confirmati in bono diuino
q visionē beatificā, vt nō possint inde discedere. 2m q contigit B. virgini q et dei prudentia et gratia habi-
tuali, et eq pueris rationis impio sortita est vt minime peccaret vel mortaliter vel venialiter. Tertius q
contigit stole q post acceptam 8m gratia in die Pentecostes sic sunt in bono confirmati et postea minime
peccarunt mortaliter.
Vere dicebat B. Virgo, dimitte nobis debita nostra q orabat more Ecclie in qua erant parata.
Confirmatio in gratia nō impedit libertatē ad implendū dīa propta. Cū obstinatio nō tollit libertatē
ad transgrediendū, nā dicti liberi peccant. Dico q alia magnitudo debitorū affuerit confirmatio
in bono, q nō possent confirmati mereri implendo legē, à qua liberi nō sunt, stole Viatores, et vere dico
Deo benedicti confirmati in gratia videre, spirare, diligere sc.
Confirmatus in gratia nō pt peccare in sensu composito, stante m. et pseverante dīa directione in omnibus, sed
in sensu diuiso pt: nihil n. aliud est deum confirmationem in gratia quam singularem dei prudentiam sua debita
manu tenet confirmatis ne labatur.
Ex eo q adq; secundū debitū, vel confirmantū in gratia sit necessarij vel immutabilis nō est nec
esse q obiectus sit necessarius, sed sabit est q sit infallibile et subest sententia, ordinationi vel directioni dei.
Sicut ex eo q aliquis video scribere est mea visio esset necessaria et eterna, nō sequit q ipse necessario
scribat, sed q infallibiliter scribat.
Ad confirmationē in gratia nō sufficit quod deus ordinauit rōnabiliter aliquid nō remanere ad peccandū, nā
ita se vel habet impeccabiliter q nō peccat mortaliter, sed nec requirit q necessario habeat actus virtutis propta,
sed sufficit et requirit q deus stabilierit q mediis legis et privilegij perficiat toties ad omne peccatū mortale.
Licet B. virgo et gratia fuerit quodcūq; impeccabili, non tamē ex natura sua potuit esse oīo impecca-
bilis, d. n. nisi creatiua concurrat pt.

Esse diuinū et humanum generis conceptionis et gratie subsecutū sanctitatē et dei certo beneficium
redemptionis ostendit necessariū gratis dicunt ea de concept. B. Marie opinio confirmior videtur quia in pcte originali
concepta fuerit, qm à Sancto Bernardo Ecclie PP. videantur prolendere, et ipse B. Bern. et D. Thom. clarissimi id docuerūt
quoquo tamē rōnis Kemnitio dicendū est tot q immunitatem Conceptionis dicunt pugnare cum universali scripti
sed in re de qua nec expressū dei verbū reperit, nec ulla Ecclie definitio possit nihil nō alterius partis
audientiam à quibus patiendū est. Sta Conc. Trid. nisi fuisse imponit Kemnitij q ea à nullo lego expertū.
Quamq; gratia generis humani sit generalis originalē qua adiuvat, sanat, mundat tū p donum Dei nō purificat
plenē purgata fuerit, nā et adiuvat ipsum gratie fontem venit, et si adiuvat per ipsum fontem in ea
nō fuisse ostendit, habitualiter colligitur, nā tunc B. virgo et à fomite liberata fuit q aliqs peccatis nō obligat. Merito
celebrata festa in memoria conceptionis eius, q liberata per dīa mundata in Christo mundissima sanctificata, idcirco de
ipsius conceptu gratias et laudes referimus, ad q et Ecclia invitat, nō tū q in crebat ea immunitatem fuisse.
In d. capitul. et extravag. tuenda q in q priuilegiata debuit de immunitate conceptione.

Dub: 8. Cognatio legalis est inimica ad matrim. et adoptione.
Adopto est assumptio legitimi ytranei ytranee in filiu vel filia, ea
ronestate 1° vt q̄ carent liberis, post et q̄ liberos habent (estantib
et frigidis nō rondebit, nec femina nisi in tribus ex priuilegio, nec
illi q̄ abate nō sinat adoptandi infra annos 18. Duplio duplex, est
dā impfecta q̄ tantū adoptio dicta, qor sit cū nomine magistratus, nō
transfert adoptatū in potestate adoptantis, nec fert successores ab intes
tato. Alia ypfecta q̄ vocat arrogatio, filij rerigio principi, transfert
arrogatus in potestate arrogantis, fertq; arrogatus successor ab intestato,
ita vt arrogator nō possit eius peculia legitima. Cognatio legalis
diuisit matrim. 1° in linea recta vsq; ad 4ᵗ gradū descendentiū. 2°
inter adoptantē et adoptatū eiusq; posteros, non tq̄ ascendentiū. 3°.
Fabiole et post Conc. Trid. hoc impedimentū solū diuisum vsq; ad 2°
gradū inclusiue, sicut cognatio spiritualis. Ita Henric. et W. Paris.
Diuisit et in linea transuersa inter filios naturales adoptantis, et
eius adoptatū et eorum qui adoptati, q̄ illi est casus Matrim.
In linea recta hoc impedimentū est ypfectū quātū ad honestas, vel
filij emancipati vel adopto dissoluta: perpetuū quoq; est inter eos
qui adoptantis et adoptatus, et inter eorum adoptati et adoptantis
sed inter filios ipsius adoptantis et adoptati est temporale, vt
quandiu filij naturales sunt sub patria potestate, vel certe quandiu
ipse adoptatus et sui sub patria potestate, vide si filij naturales emancipati
vel emancipati adoptati, vel si adoptant moriatur, reuiscat inter se
contrahere. Hi gradus iure ciuili sabelliano expressi, q̄ fere in hac parte
a canonico est recepta et Ecclie consuetudine. Inter adoptatos et fra
tres illegitimi adoptantis nō reuelatur hoc impedimentū adoptionis
durante, q̄ illegitimi nō est in patria potestate. Est notis. Duo
modo multos est impedimentū inter duos adoptatos. Ita Henric.
9. Ex contractu sponsalitio inter sponsum et consanguineos sponse
nascitur q̄da similis affinitatis relatio q̄a affinitatis inchoatio quā
dam iustitia publice honestati, vel publica honestas. Hoc im:
pedimentū olim nascebat et ex sponsalibus inualidis, et diuisa
bat vsq; ad 4ᵗ gradū: post Conc. Trid. solū nascit ex sponsalibus de
futuro validis, et tantū in 1° gradu diuisit. vt nō possit vir
sponsi, mater, vel filia eius contrahere nisi q̄a sponsalia con
tracta, etsi sponsa hia morerch, nec ipsa nisi sponsi, frater,
vel filio hio, vt tamē nō nepote in 2° gradu. Ex contractu
sponsalitio ante rectificationē impleta nō nascit hoc impedimentū
Nascit et ex matrimonio clandestino post Conc. Trid. contrario Ita
Cano. Cardinalis. Contrarium tū nō est inuulnerabile ex Conc. Trid.
3°. Nascit ex matrim. ytimpto in facie Ecclie contrario.

Ex cap. 11.) Quoties nouum matrim. contrahit. 1°. Si vxor hia nō
alio consentiat in hia modo vt possint postea simul cohabitare, etsi ex
copula matrimoniali sequuta nō vt contrahe matrim. quāuis
non ignorassent adulterij, 2ᵈᵉ dicendū si maritus in morte
vxoris consentiat nō alia femina. Nam 1°. Copulam debent fieri
christi; ytpiratione, nō n. retinebat si aliter nequeat etsi post fidu
cialis habeat, si sufficiat tamē consilij vel assis. 2°. Si conditio fiat
alio fine quā ad cohabitandi nō impedit. Contra Cuiet.
2. Quando aliter nouum v.g. vxor adulterij rectat nō alio, et vt
possit nō illo cohabitare inuenit suis nouitijs etsi adulteri id
ignoret, nō vt valet matrim. Similiter nō tenet si adulter in
ferisset maritū adulterio in eius fraud et ipse nesciente.
3ᵗᵉ casu. Adulterio nō nouitie alterius seruitor rectitare et cohabitare
matrim. nō ex ante morte nouitie, vel dare fidē de cohabitando
q̄ verba ⁊ de stad sponsalia sufficiant: Quod si nō sit verē nouū
tenet pileh esse nō innumte hoc impedimentū. Sletter si deh
fidei ant cohabitati matrim. 2°. Sine adulterio inuoluentie
debet n. aliunde adesse idq; ante morte nouitie. Unde si pitella
probabiliter ignoret Petrū esse nouitiū alterius quāuis nō ex
adulterio rectitat et cohabitat nō eo, vel alio q̄ deut
fidē de cohabitando in futurū non nascit hoc impedimentū: nisi
illa postea reputent Petrū tenere vxore nasq; nō ex adul
terio furiat. Ita Nauar. et alij: Quod si ipse post reputierit nec
nunciauerit amplius adulterio tenebit Petrū nouitia vxore ea
durante si ipse velit q̄ si rediret valida sponsalia ex facie pitella.
6. Disparitas nūtij v.g. inter baptizatū et nō baptizatū diuisit
matrim. Est notus. Non inter dō infideles, nec inter
Ecclesiastico scripto, sed Ecclie consuetudine recepta. Quia
fundamentū ex epla q̄ nō infidelis cohabitauerit et in nouo testamēto
vt dicemus: Cloffadius. S. Iud diuis in leges nouas id nō debat.
Disparitas nūtij ⁊ 1° inter fidelē et fidelē, inter fidelē et infidelē
sitatem. Et impedimentū hoc impediens reddit matrimonium nō pactū
non tq̄ dirimit. Si fidelis cohabitat nō ad requisitum nouitij
ad fidē et remanere nō ea nisi cohabitauit in gradibus leges dis
Inter raptū et raptā quādiu est in eius potestate nō fit
matrim. Debet n. rapta in loco tuto constituti prius, alioq;
non tq̄ dirimit. Si fidelis cohabitat nō ad requisitum nouitij
etsi irrit etsi nō sponsa ytsta, vel tq̄ Conc. Trid. nō
et rapta sufficit ellā libere potestate et in eius potestate constitē.
Raptor potest ab infamia et actis ignominiosis incepta et nō rapta
tam dicunt, et vere Conc. Est ipse finis ordinarij. Nec q̄ illi in
ea re nouitij vel fauore plurimi sunt et ordinarij et infames
Teneth raptor ad dotandā rapta adultrio iudex sicc ea diligent
sicc nō, sed ad hoc nō obligat nisi post sententiā.

Ex cap. 12.) Impotia ad actus nouitiales est inter naturā impedi
mentū diriment, sicut ea sit et pueri vtri sicc nouitiales, et
Si vir sit frigidus, si maleficio tenet, si ytedē nouitij si femina
sit angustior, nec refert vtrū hoc impedimentū sit cognitū
an ignoratū, nec tempore cohabitandi sufficit, secus si cohabitauit
sine ytedē nouitij, licet n. nō sit diuinum, ytsedis tenebat ex pīa.

Hoc impedimentū debet esse ytelle temporalis n. nō diuinum et
si adolescens ytecto anno 13. de natura inchoabilitate sit impotens
ante completū 13 cohabitant nō tali defectu est invalidū, quāuis
ille defectus sit temporalis, sic n. inda statuimus et sc. statuit nō
sufficiat etatis, vide quando dio hoc adsint ante completū hoc tēpus
matrim. est validū etsi adhuc 5 vel 6 mensēs desint, si absint, est
inualidum. Ut. a. impedimentū diriment ytectus debet esse tale vt
ope humana tolli nequeat, vel saltē nō sine periculo. Si male:
ficio tollit possit renoueri consensus ytectus: Sletter si nō sit notorie
sicc tollit possit renoueri consensus ytectus: Sletter si nō sit notorie
sine nouitie periculo, vel sine grauissimo scandalo. Quando dubiū
nō est vtrū impedimentū sit ytectus contrahat Canonici hoc
nō ad bona fide exigendum: si autem illud tempus nō superfle:
rit Ecclia debet pronunciare sententiā diuortij: q̄ si postea depre:
hendat impedimentū nō fuisse ytectus reiterandi sunt ad prius
matrim. etsi alia nouitia interuenerint. Vide Sūl. verbo matrim. 8.
2. Nolle modo removere et tollere signa naturalia, modo sc. signa
maleficiorum alia maleficio, aut pelure à maleficiato quamuis ad id
parato et ex maleficiis ea tollat: nō tamē licitus est ea tollere
et Deo mouere absq; maleficio sibi inuenta fuerint. Inter parū
est nō certa, et nouis exemplo Angelo et Thoreto q̄ id putant licere
sed malē, q̄ est introducere malitiā ad faciem, q̄ nō licet petere vt
fiat. Posterior et est rectā. Sotus. Henricus. Est n. meritorius opa
diaboli destruere, et sic nulla interuenit damnosa inclinatio. Mo
ralitatis quādo modo expedire offensiones proximorum à demone
sed expedire illis ex fide vera et approba q̄ sic nō fit.
Sagi diabolij nō vt mouere voluntatem nisi humana malitia ei
rogetur, sit n. ligata et eis potestas et nisi fuit sibi posse in corpus
vel bona Dei externa, humana potestas sic nō est ligata q̄ Deo
omnia possunt resistere est, q̄ dus dominū voluntatis ytectus dei q̄ntitā
quas soli dominū: Hinc falsū est dicunt. posse ordinarie mouere
sine signis magicis sunt vt eis illis, vel posse continuare vsq̄
sublatis signis, sunt vt possit signis. Sagi et vt contingere
vt teneat signis annexere si illud spes et credi possit, nec
unt. a. ad id tenetur malefici q̄ possint, sunt q̄ petitā bonā
tantū possint tenere tollere.

Ex cap. 13.) Inter Conc. Trid. absentia parochi et testiū nō erat
impedimentū diriment, erat tamē impediens. Hinc absentia
parochi et testiū est diriment, nisi n. adsit parochus vel aliquis
sacerdos ab eo vel ordinario habeat licentiā contrahi, est inuitus.
Sletter si nō adsint saltē duo testes. Non est necesse vt parochus
sit sacerdos, si tamē ordinat alteri ille debet esse sacerdos.
Debet esse ytpriis parochus alterius parochi sue sponsi sue sponse, et
hoc saltē est vt declaranit Cardin. Hinc si aliq; ne à suis parochis
impediendi dolosē conferant se in aliā ciuitatē aio vitandi
postquā contrahere nō est notum. Ita Nauar. Idem dicendū
si bona fide contrahant alibi. v.g. qa id est rodoig. Ita Nauar.
Si tamē parochus post absessit et alii nō essent testes rediret
vt q̄ possint sibi parocho hoc bona fide, nec debet peti licentia à
parocho ⁊ literas, q̄a nō est ipsis remouere licentiā cohabitandi
literis, vt redē Nauar. Non est necessarius vt parochus spondeat
vel ob fiuer fiat, sufficit esse ytectus et adhibere q̄ fiat. Idem
dicendū de testibus. Ita declarauit Cardin. Quando sponsi et sponsa
sunt diuersarum parochiarum parochus sponse nō pt assistere in
parochia sponsi. Ita Cardin. Valet tamē si fiat q̄ est vicina paro:
chi alterius partis. Contrahi sine parocho et testibus est iuris vt et
contrahi matrimonium Cardinalis tamē dicunt declarasse Ca:
thoricos sponsalium, q̄ est probabile. Contra Nauar.
2. Vt petitis de alterius Concilij diuinis fabeat requisita 1° vt sit punctua
lis in parochia vbi contrahi celebrabit. 2° vt à punctualitate
elapsi sint dies 30. Etha. Nor decretis multū in locis punctua
lis vbi nō est punctualis diuersus, sufficit n. alia esse punctu
tata in Ecclia Cathedrali, nec opus est expectare 30 dies vt nos
fabeant, nec requisita sit forma punctualis sancti hoc decretis
quāuis id absolutē nō sit necessarium. Vide sess. 24. c. 1°. de reg.
Ex cap. 14.) Impedimenta nō diriminia sunt 1° votus simplex
2° votus religionis. 3 votus suscipiendi ordinis sacri. 4° votus nō
nubendi. 5. sponsalia nisi alia ytesa. 6. interdictus Ecclie. 7. ab
à 1° dem. Aduentus vsq; ad epiphaniam inclus. et à die Cinerū vsq;
octauā pasche: sine solemnitate tamē licuit ad temporalis
contrahere et celebrare. Ita Nauar. Conrat. n. solus ytebat
solemnitate illis temporibus. Etiam alijs temporibus contrahentes
ante benedictū nō est petitus, Conradus solus tenebat. 7° cognatio
ad spiritualis orta ex catechismo. Ita expressim maior et
minor et parentes solemnes fide suscipiendo. 1° inter illos
nis consanguineos vsq; ad 4ᵗ gradum. 1° inter illos
gradus, intelligo si petat vxore inducere, alioq; nō tenet matri
monium. 2°. Vxoricidium si n. occidat sine vxore vt
possit alias ducere, sic alia de causa nō incidit impedimentū
non tenet vxori in adulterio deprehensa occidere ytectus nisi
vitadi, si tradat alio tempus cognitus nō dum incidit impedi
mentū, nec crimen illi. 3°. Prostitutricidium. q̄. Raptus alie
nae sponsae, q̄m raptat alterius sponsa nō illa et contrahere
5°. Proprii filij de sacro fonte suscepti vel baptizati matrimoniū
fratis à coniuge ne tenetur eis nubere debilis. 6°. Cog:
natio spiritualis.
2. Contrahere nis voto nō nubendi est peccatum mortale, sibi tamē
talis contrahens ad nihil adimplendi tenetur sic nil agendi debit.
Etiā nis alijs valet contrahere nis ad continendi est peccatum mortale

Si q̄l contraſat vlq; ad ingrediendi religionē ante ꝓfeſſionē fecerat. Sta mēnā: ſ. ſolq. et n. contra Canonē, et ſecus ſi ꝓinde ꝓfeſſionē, regreſſe ad religionē, et ſecū inuenia ꝓlq; ꝑ tēpꝰ ſufficiēs, regreſſe ad religionē, et ſecū inuenia ꝓlq; ꝑ tēpꝰ ſufficiēs inuenīet manēdo ab ſuſcipiēte regulā: ſi tamē ex ſ. ſolſit incōdi nō ꝓ pena, ꝓ alia ſit cauſa rōnabilis vt ſi vidraſſet ſe ex diſcipliā, et alia multa poſſet diſſolui ſtatuta.

3. Epiſcopꝰ ꝑt in omnib; ſ. impedimentis diſpenſare, ꝓterq̄ in ſponſalib; vbi alio rōnabilē (ſ. n. rōdoret in iniuriā hūis) et in voto caſtitat. et religionis, ꝑ reſeruata Pont. In reliq; impedimentis, vt in regulione de Caleſtino, in ſex ꝓximis vbi nō eſt conſilio petendi diſpenſationē nō ſit pena mortis ſine diſpenſatione ꝓcedere. Sta mēnā. Fide, ne veniale q̄ ē eſſe, ꝓ ꝓfectu habet vīa allegando ea, q̄ſi obligatoria. Lauit de.

Ex Stat. ꝑt. 29. De Sancto Ethelmo Vndiensis

Ex acto 1.) Waldenſes ꝓt Sancti ꝓſtituerunt. Deinde Wirleſſ. ꝓpter Lateres noſtros. Sed fidei eſt ecclām vndiensē eſſe veram et ꝓprie Dei nouā. ꝓfeſſi Sancti. Sta Cone. Trid. ſeſſ. 14. c. 1. vbi dicit a Chriſto inſtitutū et a B. Petro ꝓmulgatū. Habet mari. 6. vbi ſupra et nobis ꝓbiberi d̄ adminiſtrand. ſchraordinaria ꝓbitente ſolē. Dep. rabil. Habet ꝑ Sancti. Sta cōſuetudinē hūe Cone. Trid. Habet ꝑt 2 cauſ. 5. Hinc ſimbolū ecclām, quinto quia et inſtitutū ꝓphēta ꝓpriuncia. Sph. a. ꝓly nō de ꝑicte rogant ꝑ fingiendū nō ſeqꝰ, ſed aīa ſeqꝰ ſ. 200 ſit diſpoſitū, ꝓpriū aliquando ſi ꝓpediat. Pontifex ꝓnuncia. ꝑ Epla 1. c. 8. Chryſoſt. l. 3. de Sacerd. S. Auguſt. Certi magiſtri nec ſtatuit quat Sancti ꝑ aquaeductib; nā Ecclēſ. et panis ſacri nō poſſunt adhiberi, et ſingulari auxilio Dei eſt opꝰ.

Ex acto 2.) Vndie venit eſt Sancti. Eſt diuīs conſtat vndionib; et formis ſenſibilib; ſignificatū. Probabile eſt et in ſingulis materiē ſacrāmēti

Ex tit. 35. De effectu huius Sancti.

Ex actis 1. 2. 3.) Per ea ordinat imprimis Character, et supponit Character ordinis Character baptismi. Non est vera dicta Guill. Thom. Si recipiunt non baptizati ordinari et ad sancta administrare Christi supplementis defectus dando gratiam, sed esset indirecte quo posset Stralio ad subsidium Sancti regulis. Desit punctus et vig. Stelin. adde. Ex actis 4.) Character ordinis no necessario supponit Character confirmationis, nam et apti in Cena ordinati in Pentec. fuisset confirmati. Tamen est Ecclesie ordinatio qd sit confirmatus et ritus. Trine ut recipi q. alicui recipienti debet. Non ex hac petitione mat. si ante confirmationem qd ordinetur, sed vetuisse PP. prave. ylis Concilio. ne ordinetur ut confirmati ad Episcopi dignitate.

Ex actis 5.) Quamlibet unus ordinat non supponit Character alterius, qr ordinet non habent super se necessaria dependentia ab Episcopali necessario supponit Sacerdotio. In ordini ordo superior virtute in se continet inferiorem: sic tamen q. subditi ordinati sunt sub Episcopo sunt suspensi ab executione illius ordinis et et quandoque privilegiati ut nec ordinet omissis nec superiore sine dispensatione potestatem, dispensat a Episcopo si ante dispensationem non ministraverit Eccl. Conc. Trid. sess. 23. c. 17. de reform.

Ex tit. 37. De distinctione ordinis.

Ex actis 1. et 2.) Ordines Ecclesiastici sunt. 7. Sacred. Diac. Subdiac. Acolyth. Exorcist. Lect. Ostiarius). Hactenus solus tres sacrificant Episcop. Presb. et Diaconus. Sed PP. ab initio Ecclie 7. mentionant Ignat. epist. ad Antioch. Cornelij Papa. et Ep. Carthag. Lactantius, et Confessorius intenuerunt aliquando 77. sed no substituit sed ordines.

Episcopat et qd ordo distinctus a presbyt. in scripto sacrae scripte sed quando scripte ordinet numerant tres Sacerdot. et Sacerdotio sit duplex minor et minor. Quare presbyt. erant nudi presbiteri sit appellati quidam Archipresbyteri Coepiscopi et vicarii Episcopi. Constitut. non est ordo qr multi gradi fundunt Sacerdotium, sed solus est gradus capitalis ad ministra Ecclesiastica.

Ex actis 3.) Ordinat in se consideratis est sunt sacri, sunt in sacris peritiani tamen vel hic dicuntur sacri qr certa materia reservata consecrat. et Sacred. et Diac. certa corpus et sang. dant vel conservant. dant vel administrandi. Subdiaconatus rem spectant materia in vasis conservatis, sine Sacerdotio et Diaconatu ius à temporibus Apostol. habuerunt vobis continetur Statut Conc. Carthag. 2. Subdiaconatus fuit à temporibus Stelest. q. in Conc. Rom. ad primi: relig. ordinat. minus tulit obligationi subdiaconat.

Ex actis 9.) Episcopi ex officio ordinandi nominat (administratio olei Sacerdotij. 2do Consecrare Chrisma, Oleum infirmorum et Catechum. Ut calices, altaria, templa. 3. Presbiteros ex officio tantum consecrandi: ministrare Eucharistiam, Baptizare et impone infirmos, nonnulla ordinare vel separare Christianos, vel conservare ea q. minoribus sunt Episcopalib. Ex missione tamen Dnat. presbiteri qr ista q. pt Episcopi ejus pro tempore ordinarie, presbiteris Episcopis. Diaconibus. Officium Diaconi est 1. Episcopo et presbiteris in sacrificio et in omnibus Sacris ministrare. 2. ex missione populo Eucharistiam dispensare, et similiter missione baptizare. 3. in sacrificio Dominico cantare, 4. ex missione predicare publice permittet. reconciliare et quia alia potestatis ordinis non necessaria requirat obire. 5. ollationes Ecclesiis colligere, et Eccles. Ecclie administrare. Vide Bell. 8. de Cl. et Bapt. et plurimum multiplicis legendis. Minoris Diaconi functio est ut ministrent Diacono post et Diacono in sacrificio et ministerio Sacrificii. Diaconus officium est legere in Ecclia et pulpito quidem legendas et ex aliqua historia, nam et Evangelia legere consueti, et potest et Epistolam Epist. 33. non tamen sibi sacrificio. Ledovalius. a. esse ordini potest et Epist. 29. et 33. et ex Conc. Carthag. c. 8. Cap. 9. et 6. ubi Concilii Toletani forma ordinationis Archidiaconi. Officium officium est tenere et agere foris Ecclie, Emittere fideles, expellere infideles et excommunicatos. De his Conc. Carthag. c. 9. scripsit in ordinatione fideles Ecclie sibi vita valentis forma.

ordinatio Episcopi est dubia sacris, quia consecrat. Ita Alphons. Dominic. Soto Alexander. Bahid. Cajet. P. Soto vide dicit in esse fidei. Ide tenent Canonistae. Scripturae non de ordinatione legimus de ordinatione non nisi Sacerdotii sed Episcopi. et est sic vita exterior imprimit Sacrum et et consecrat quia. qui et in aut ordinari Episcopi q. no sit presbiter, q. valet Conc. f. Ita. q. no est presbiter posset ordinare presbiteri, q. et contra valet tradit dicunt ordinari q. dicunt sicut potestas presbiteratus nec et enumeratur in Epist. ad Timoth. Sacerdotij, no sic posset ejus conservare Episcopi. 4. no esset ordinata ordinatione presbiteri, q. falsum est, alias est de Diaconatu et Subdiaconatu in Sacerdotio tamquam fine ad quit ordinati enumerantur continentur. quinque. Episcopi. f. prius no est expellendi minores presbiteri, sed contra. videtur nec minus presbiteri ordinati ad subsidium Episcopi nec in eo ordinet fidei et Episcopi vere dico esse presbitero maiores Salut ordinis potestate. Item Conc. Trid. sess. 23. c. 7. contra haereticos nostros q. in ipsa ecclesia Aerodia. Possunt Episcopi ordinare presbiteri. Quamquam ordinatio Episcopi ut est excellentior ordinatione presbiteri licet Coronacio. Sed ad videtur: Sed ordinatio et potestas Episcopi in quod potestate presbiteri q. est velut dimidiata Episcopi, et accedente ultima ordinatione fit effecta Episcopi.

Quarto quinq. Episcopi et in Ecclia presbiteri maior sacerdotio. Est fidei ex Conc. Trid. Sabet sess. 20. hinc tamen manet. Presbiteri non erat Episcopo et simpliciter Sacerdoti. vide et 1. ad Timoth. 5. Sabet idem ex 22. Dion. Zeven. Ignatio. f.

Verig et Episcopi sint dio distincti ordine sacramentali manifestant quia sacerdotij, non sunt eum adiudicare nisi ex humano. Inter sacerdotes et reliq. qr respondent Abbat in Ecclia Sacerdotes. c. 12 distinctio. et Dorat. 21. et in Concilio Tol. Episcopi iudicant. Abbem pauci gr. Gelasius sunt iudicant a Presbitero, et sic intelligi et Hieron. q. insinuat Sacerdotium Christi, agit tamen dint Episcopi esse maiores ordinatione. Valde probabile est diaconatus esse sacrum, imprimitur Character et confert gratiam. Est forte rotale officium Baptizandi et Eucharistiam ministrandi. Vide regula a confirm. g. nunq. imponitur. Add. 6.

Salut et probabile est q. Subdiaconatus sit sacrum. Et contra sententiam non venit et q. ait Magist. Subdiaconatus ab Ecclia introductus et patet ex Epist. Cyrilli ad Hieron. et Augustin. non videntur tamen Subdiaconi. Vo. misse continentia. Ista ad tempora Greg. 1.

P. Probabile est et minores ordines esse sacra. Est contra sententia quia Scholastici. P. Soto et alij q. dicunt ex Conc. Florent. et Trid. Cardinalis et et probabile et tenet. P. Soto. Dicunt. Sunt sacra. Post sunt. no. Si ordines dari a presbitero ex missione non dicunt fideles Deo inseparabiliter, nec videtur officia eorum postulare quia debet sanctificantes, nec exercita vel regere assistentia divinae. tum. possit sunt si ordinet regat, sicut nec conservatio calicis, altaris si non ex consecratio de se est ex plebis nec desunt nisi desinunt vel inquam consistit.

Ex tit. 38. De referentibus sacris.

Ad solos Episcopos spectat reservare aut ordinari. Sacramentale confirmatio collatio ordinum minorum simplici sacerdotio ita Abbates modo ordinari. Conc. Trid. sess. 23. c. 10. Idem addit est probabile de Subdiaconatu. Idem addit. Conc. Trid. sess. 23. c. 10. de Diaconatu. Non possunt tamen Abbates conferre sacramentum velo Ordinis minoribus. nisi Subdiaconatus regularibus. Ita publice Conc. Trid. sess. 23. c. 10.

Quando sacrificium in ecclesia ordinis portigit materia ordinandi non reservat reservare ordine qr portigit sacra tamquam manus Episcopi. Episcopo inferioris forma Sacerdotii, et tamen sacri non qr in Sacerdotio a Sacerdotio.

Ex tit. 39. de impedimentis ordinis.

Si forma ordinis Presbiteri ordine sacro nihil efficit, no tamen est irregularis qr est irregularis. Fornicatio. est subdiac, et horror in Ecclia Diaconissa et presbyter illis tantis restabant in mal, et sacerdotalis mistrabant in baptismalibus et Deo. et ait Clemens Papa ordinatio erat sacerdotalis pars Ceremonia ab Apostolis institutum. Presbiteri vero et Diaconi non presbiteri q. nihilo simili ministerio sacerdotalis, aliquando sic vocati vidua seniores. Presbiteri et maiores sacri nihil sunt ordinis, ut prob. Est nihil pro Judaei. Nec ita Sancta pro Eccl. et patris. pro materia vel forma nec habent alios sufficientes. Nec possunt dari nec restabilis, nec regulariter parentes. Quia nihil ita regulariter sacris possibilis Presbiteri q. ante sacris sunt ordinati est nec tenebit ad solis restabilis sed et Diaconi maiores, nec nemo tenebit ad consilia missa ad ea speciale se obligant, aliud est de Christiana religione officium. Presbiteri sit Baptizati, Quamvis tenebat sacris. Si tamen nolit sacris fuisse seriare, suspendendi est ab ordinis executione. Idem dicendum de eo q. nihil cadente in constante vitio ordinati est.

Ex 3. c. 1. tit. 60. De Sanctis in genere.

Per Sanctorum Legitimum vitio et applicationem Ecclia formata et orestat ab sancta Synagoga ex Christo ex Dei. ore. Deum instituta vel magna a Christo vel acceptum Ecclesiae Conc. Trid. q. Jam nihil Christi in vita applicavit sine nulla Theologia parte diabolici studio et sacrificio magistri opprimata. Sanctus a sacro dicitur. 1. arripit q. invocatio solemni. 2. pro armamento. q. d. sacris armatis, sit dicitur Sanctus. Tenuit. Quamvis. et est sacer vide quid imperatis apud Graecos, et ostendit. in locis ad ea q. nihil sunt sacra, ut Apostol. 17. Sanctus Deo et mulieris. Dan. q. Sanctus Sanctus. 3. arripit pro signo aliquo Deo. et dia institutione et aliqua armatio designante. esse ea vel sacra no sit: Sicut ior. a. erat a populo si aliud signum sit Ceremonia. dia solemnis religiosa aliqua omnia mysterij significans sit ora Sacramentalia ad Augustin. Dicunt Sancta l. q. de Synod. ad Ecclesias. tot. de. ex Sanctis et sunt Ceremonia ad Deo sacrificium. dat et vestes ad Deo significandas sine in lege nova sine veteri sine institutis, nec de Ceremonia in religione principaliter tenent.

Ex actis 1.) Sanctus et sit arripit et in genere signis. nam quando sit mutat id tamen de vel Sanctis in genere no est. Sanctus dicta a sanctitate tamquam a hominis exhibitio qui vehiunt. significat inducit aliqua declarat rectis officiendi. vel formale. reflexum sanctitatis, in genere. Ex actis 2.) Non omne signum vel sacris est Sanctus, sed signum vel Sanctis formale nominat vel actus. vel ad quando sanctificandi.

Ex actis 3.) Sanctus non dicit rei tantis sed militaris. et signis. rationabilis positis, et proprietas. Christi proprie, Demonstrationis Sanctus. Sanctus et Deo. Sanctus. Sanctus. Sanctus

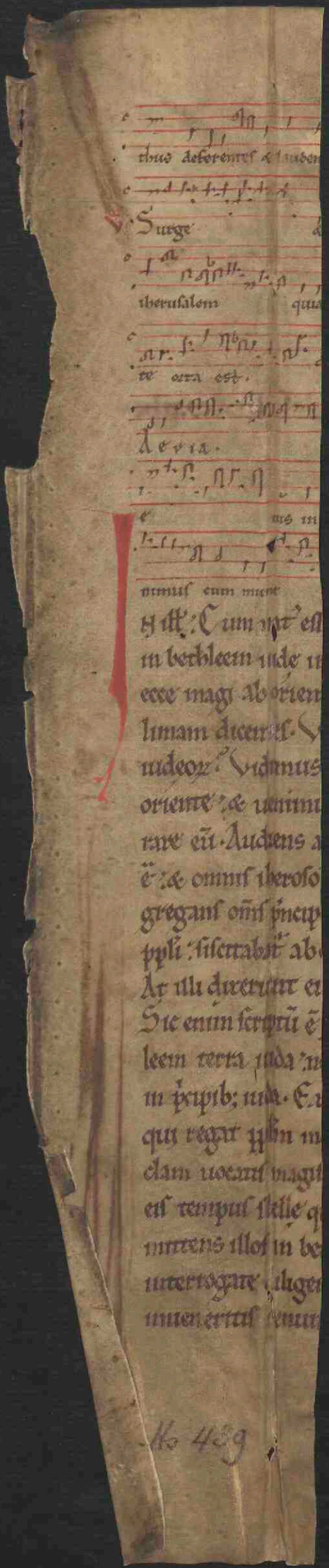
Surge
iherusalem
No 439

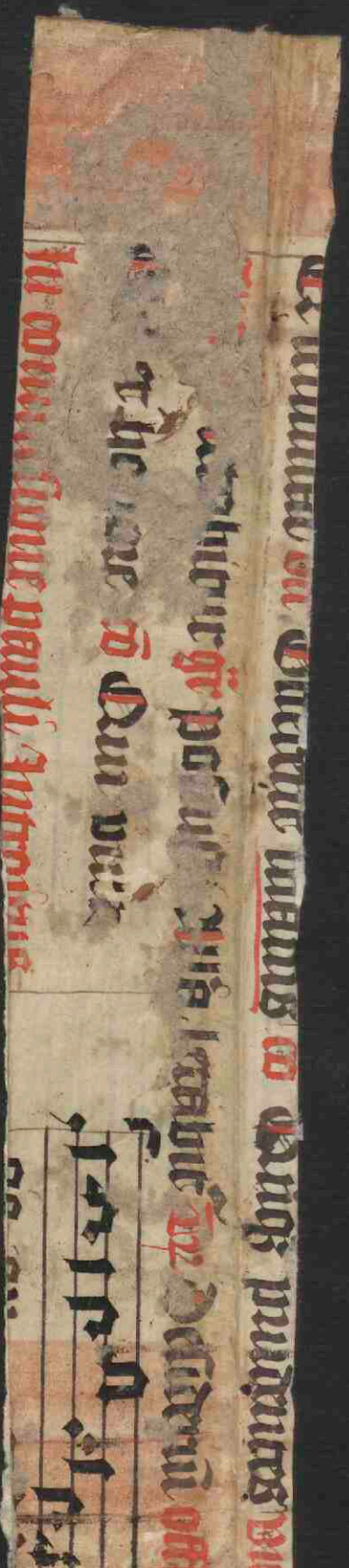

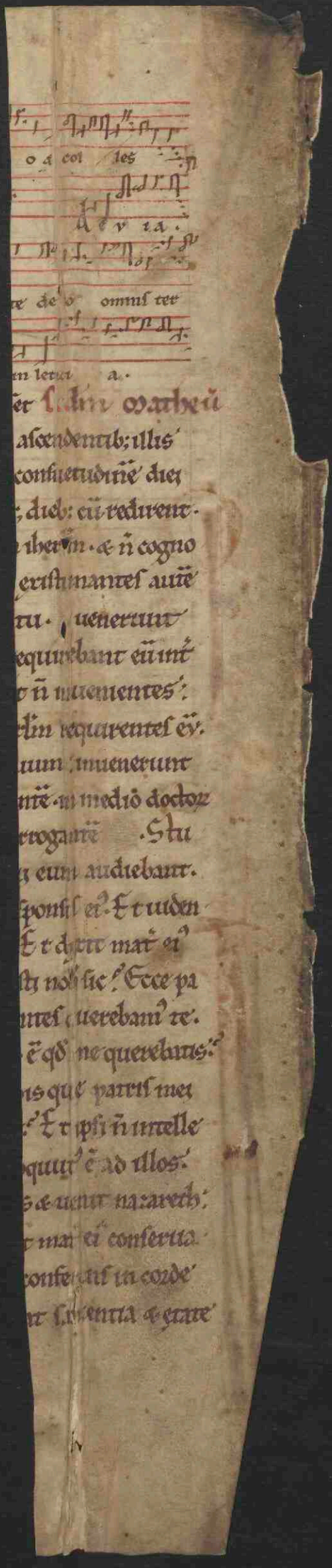

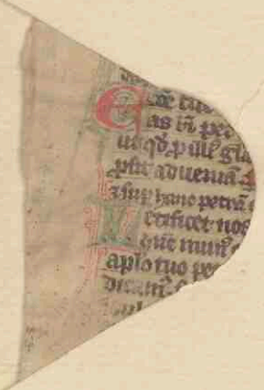

attulens · fac michi mdr pulmentum ut co

me dam· Et benedicat Ere o mi fili

me i sicut o mi agn plem que bene

dixit dñm nus erlame tr fac ut

tus me us sicut thamam ma ris · Et

tenet tibi rex cli benedicti · qui ne-

Qui maledixerint tibi sit ille maledi

tus · et qui benedixerint tibi benedictionib;

replc a tur· Et tenet Et tibi

rex cli et ppugnabam tui hab